

١١٩ شرح [illegible]

فهرست الجلد الاول من الموقوفات

جلد اول من الموقوفات

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد بيحد * وثنای لا يعد * اول جناب واجب الوجوده كه زبدة الحقايق اولان دررغرر نوع انسانی * ملتقای دريای علم وكمال * ومجمع بحرين جمال وجلال ايتمكين * بعض افرادنی مظهر لطف وجمال ايدوب * بدايه ونهايه‌دن منزه كنز لا يفنای عنايه سنك جوهرهٔ نيرهٔ غاية البيانيله * ماتند آفتاب روشن دل وعالی منزل * وبعض اخری منهج مختارك غيرنی اختيار ايدوب وقايه ايله * سالك مسالك هدايه اولدقلری اجلدن معرض قهر وجلال ايدوب تيره خاطر وغمكين دل قلمشدی * وصلوة باكمال اول محرم حرم سرای ازل لا يزاله كه جانب جناب اقدسدن عباد اللهه مبلغ دين مبين * ودركاه شارع مقدسدن شاهراه هدايته هادئ شرع متين اولوب * وما ارسلناك الا رحمة للعالمين * خطاب مستطابی مقتضاسنجه كافهٔ انامدن پاك اعتقاد ايدوب آلودهٔ معصيت اولنلره شفيع مشفق يوم الدين * وضامن فردوس برين اولديغندن غيری علو درجات علمای اقرب الناس من درجة النبوة اهل العلم قول شريفيله متعين وممتاز * وسمو مراتب فقهايی من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين كلام لطيفيله بين اهل الاسلام سرافراز بيورمشلردر * ودخی آل عظام سعادت انتظامه كه هر بری حرم خاص نبوتده شمع چراغ روشنتهاد * وكلستان باغ رسالتده عندليب خوش نوا اولوب جواهر كرانبهای محبتلری قلوب مسلمينه سرمايهٔ قوی وزواهر طراوت افزای مودتلری درون مؤمنينه روح معنوی اولمشدر واصحاب كرام كرامت ارتسام وانصاره كه رايات دين محمدی‌يی خورشيد جهان آرا كبی عالی قلمغه اقدام تاملری جهتندن جهاد اكبر واصغرده اهتمام تاملرندن صكره اجتهاد اصول وفروع اسلاميه كمال اشتغال ايله اعلام شريعتك فرقنی فراقدنه يتورمشلردر (اما بعد) بو فقير وحقير محمد موقوفاتی پرتقصير زمان ايام جوانی وريعان هنكام كامرانيكه وقت هوا وهوس وپر آرزوی نفس ايكن اوقات رخصتده اكتساب فضائله تشمير ساق اجتهاد ايدوب * الفقيه الواحد اشد علی الشيطان من الف عابد جاهل) فحواسنی تفكر ايلدكده علم ومعرفته رغبتم زياده اولوب ليل ونهار انيسم كتاب وجليسم فصل وباب اولوب هر قنده فضائل ايله انتساب ايتمش برادب وليبی بولسم صحبتنه جان ايله خريدار اولوردم لكن لكل شیء مانع وللعلم موانع مضمونی اوزره نيجه عوايق دنيويه تلاطم امواج بحار كبی بربرينی تعاقب ايدوب نيجه زمان معطل اولوب اما اوقات لياليده خواب راحتی كوزيمه حرام ايدوب نيجه كيجه‌لر مطالعهٔ كتاب ايله صباحه دكين احيا ايدردم بدرقهٔ خضر هدايت

رفيقم

رفيقم اولوب من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين مضمونی اوزره اول طرفه دخی بذل جهد واهتمام ايدوب بين الناس متداول اولان ملتقی الابحر نام كتابك دائما مطالعه‌سنه صرف انظار ايدوب مسائلنی حفظ ايدردم حقيقة بو كتاب جليل القدر بين الناس متداول اولان مسائل شرعيه وامور مهمه‌يی مشتمل وجامع اولوب حتی بعضلر مجموع مسائلی اون يدی بيكدر ديو تعداد وبيان ايلمشلردر لكن الفاظ وعباراتی مغلق اولوب هر كس منتفع اولمغله تركی لسان ايله شرح اولنوب مغلقاتی بيان اولنسه قليل البضاعه اولان اخوان مؤمنينه دخی نفعی عام اولوردی ديو فكرده ايكن ابتغاء لوجه الله الكريم تركی عبارة ايله شرح اولنمق داعيه‌سی ظاهر اولوب (يوم لا ينفع مال ولا بنون) مصداقنجه اجر جزيله نائل اولمق اميديله اصطلاحات وعبارات وتكلفاتدن عاری الفاظ تركی ايله شرحه شروع اولنديكه خواص وعوام مستفيد اوله‌لر ومصنف رحمه الله كتاب مزبوری وقايه وقدوری وكنز ومختار ومجمع البحرين وهدايه‌دن آلوب جمع ايلمشكه جميع متون وشروح جمع اولنان مسائل ايله مشحون اولوب وكتب فتاوايه مراجعت لازم اولمغين هدايه واكمل ابن همام وغاية البيان ونهايه ومعراج الدرايه وكفايه وزيلعی وبحر رايق وعينی وشرح مجمع البحرين وشرح وقايه شيخ زاده وصدر الشريعه واصلاح ايضاح ودرر غرر وشمنی وقاضيخان وذخيره وواوالجيه وخلاصه وظهيره وبزازيه وخزانة الفتاوی * وجامع الفتاوی وقنية الفتاوی وتاتارخانيه ومنظومه وشرح مختصر طحاوی للاسبيجابی وحاوی واختيار نام كتابلری جمع ايدوب اكثر مسائل مشكله‌سنی كتب مذكوره‌يه تطبيق ايلدم ومقصودم اذا مات ابن آدم انقطع عمله الا عن ثلث علم ينتفع به مفهوم منه مظهر اولمقدر واوقيان اخوان صفادن اميدوار جام بودركه دائما دعاء خير ايله بو فقيری ياد ايده‌لر من صنف فقد استهدف موجبنجه مقتضای حال اكرچه تير دخل وتعرضه هدف وخدنك طعن معارضه‌يه نشانه اولمقدر لكن علماء متورعين وفضلای متبحرينك اخلاق حميده واشفاق پسنديده‌لرندن رجا اولنوركه اكر لسانده سهو وقصور وغلط بولنورسه قلم عفو ايله اصلاح ايدوب واقع اولان خطايانی دامن فضل واحسان ايله عفو وستر بيوروب (فمن عفی واصلح فاجره علی الله) فحواسی اوزره ماجور ومثاب اوله‌لر (بيت) هنربين دركذر از عيب جوبی * بدی بكذر به پيش آور نكوبی (نثر) سلطان سلاطين ممالك عرب وعجم * سلطان ابراهيم خان خلد الله سلطانه وافاض علی العالمين احسانه اشبو كتاب شريعت نصاب نعت رسالت خاتم الانبيا عليه السلام ايله معنون اولدی ايسه لا يقدركه القاب پادشاه اسلام ايله زينت افزا اوله اصحاب عقول متفقلردركه دين ودولت توأمان وحماء شرع بی حمايت تيغ پادشاه فلك تمكين بی امن وامان در اكر جويبار شمشير شاهی وسقايت سياست عدل پادشاهی سايه كستر اولميدی كلستان اسلامده كل انتظام شكفته وخندان اولمزدی وحديث شريفله دخی وارد اولمشدركه * الدين اس والملك حارس وما لا اس له فمهدوم وما لا حارس له ضايع بو فضائل عليه ومناقب جليله پادشاه دين پناه وشهريار شريعت دستكاه سليمان تخت وجوان بخت خادم الحرمين الشريفين ثانی اسكندر ذی القرنين حامی ممالك بالطول والعرض مظهر فحوای السلطان العادل ظل الله في الارض سلطان ابراهيم خان ابن سلطان احمد خان حضرتلرينه مخصوص در حق سبحانه وتعالی سبب آسايش عالم اولان نهال وجود شريفلرين حدايق سلطنتده اصلها ثابت وفرعها في السماء ايدوب اطول عمر ايله معمر ايليه

سبب تأليف كتاب

باعث تأليف كتاب وباعث تسطير حكمت نصاب بودركه ارباب فضائل ومعارفدن اكثرمن ان يحصی بو فقيرك كتاب ملتقی‌يه ميلی كوريجك بسط بساط كلام ايدوب كوش وكردن عروس سخنی بو يوزدن پيراسته ايلديكه حالا صدر اعظم ومشير اكرم سمی باسم رسول مكرم مصطفی پاشا يسر الله ما يتمناه وما يشاء حضرتلرينك زمان سعادت اقترانلرنده متاع علم وكمال رواج بولوب هر كس طالب معارف اولوب صغير وكبير وغنی وفقير شرع شريفه بر درجه انقياد كوسترمشلردركه زمانلری عمر بن عبد العزيز زمانلرينه مماثل اولمشدر كتاب ملتقی كه مسائل شرعيه‌نك زبده‌سيدر رومی لسان تركی زبان ايله شرح ايلسك صناعات غريبه‌دن بی خبر اولنلر دخی بهره‌مند اولوب فوائدی عام اولوردی خصوصا اول سليمان زمانك اسم سامی ونام كراميلری ذكر اولندقده سنك دخی مورد مثال ذكريكه باعث اولوردی ديو ختم كلام ايلدكده اول ناصح مشفقك كلامنی تلقی بالقبول ايدوب بو نصايح خير انجام

مقتضای سوق ربانی ومبتغای الهام سبحانیدر بو طریق رضا ومسالک ارتضایه سلوک ایلدم حقیقتحال بو مقوله امر مندوب وکار مستحسنه‌یی تماما فرض عین وامر واجب الدین اولمق ملاحظه ایدوب لکن اصحاب تألیف وارباب تصنیفه خفی دکلدر که محرر اولان تصنیف مقبول ومعتبر اولمق حسن نظر پادشاه دروی زمین ایله منظور ویاخود التفات آصف زمان ایله مأنور اولمغه موقوفدر (امدی) کتاب مستطابی اولذات ملک صفاتک نام نامی واسم سامیلری ایله نامزد ایلدم که لکل زمانک واحد یقتدی به وهذا زمان هولائک واحد بر وزیر پر تدبیر بو عصرده دکل بلکه دور آل عثمانده دخی عروهٔ وثقیٔ شرع الهی یه متمسک وزهد وتقوی ایله سنت رسالت پناهی یه معتصم بر وزیر عالیشان کلدیکی کتب تواریخله مسطور دکلدر اوله ایسه بو مجلده مناقب ومدایحی ذکر کویا که دریادن قطره وآفتاب عالمتابدن ذره ادا اولمش اولور لکن القلیل یدل علی الکثیر والقطرة تدل علی الغدیر فحواسنجه مدح وثناسنده حضرت یوسف علیه السلامک خریداری اولان پیره زن مماثلی انجق دعاجیلری زمره‌سنده بولنمش اولورز ارباب عقوله خفی دکلدر که بو عصرده وجود شریفلری سد یأجوج فتنه ایدوکی اظهر من الشمسدر بو تقدیرجه دعا وثنالری خلوص بال ایله صغیر وکبیر وبرنا وپیر اوزرینه لازم بلکه الزمدر حق سبحانه وتعالی سایهٔ نهال وجود شریفلرین امت محمد اوزرلرندن خالی ایلیوب سریر عدل صدارتده الی یوم القیام ثابتقدم ایلیه یرحم الله لمن قال امینا بر ذات سعادت آیاتدر که جادهٔ مستقیم اوزره ثابتقدم اولوب زمانتده آثار ظلم وبدع مرفوع ویأجوج مکر وفتن مدفوع اولوب ستمدیدکان حوادث روزکار والم کشیدکان دهر ناهموار ظل حمایتنده مهد راحتده آسوده وسایهٔ عدالتنده بستر رفاهیتده غنوده اولوب اکر عهد ملکشاهیده کلیدی وزیری نظام الملک نظام ملکی اول خضرتدن تعلم ایدردی وشجاعت وشهامتی تعریفدن مستغنیدر هنوز رتبهٔ وزارته قدم باصممش ایکن خسرو پاشا عصرنده مهربان جنکی مشهور دوراندر اول جنکه مأمور اولان یکیچری طائفه‌سنه آغا تعیین اولنوب کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله) فحواسنجه یدی سکز بیک عسکر ایله التمش بیک قزلباشی بوزمغه کندیلری علت مستقله اولوب اول معرکه‌ده بالذات کندیلرینک سربازلقلری وتفنک وتیراندازلقلری یازلمق لازم کلسه برمدون کتاب اولمق لازم اولوردی ومرحوم سلطان مرادخان غازی قلعهٔ روانی محاصره ایلدکده کندیلری یکیچری آغالغی خدمتنده بولنمغله مترس قازدرمدین آشکاره قلعه‌یه یوریش ایدوب سکز کونده فتح حصاره باعث اولدیغی صغار وکبارک معلومیدر خصوصا برج اولیا ومرقد امام اعظم وهمام اکرم رضی الله عنه اولان بغداد بهشت آبادک فتح فتوحی آیینهٔ تصورده محال ایکن وقت ظهورده پایهٔ صدارته وضع قدم ایلیوب وزیر اعظم سابقک مترسنه داخل اولدیغی ساعت روم ایلی سربازلرینه درهم ودیناری برمرتبه نثار ایلدیکه هرکس برج وباروی حصاره چیقمغه جان آتوب اوچ کونلک یوریشی بر ساعتده اجرا ایدوب اقشامه دکین قلعه‌یی فتح ایتمکله تمجید زمانی ایچرودن الامان ای آصف زمان دیو طلب امان ایچون آدملر چیقوب صباح وقتنده بکتاش خان چیقوب قلعه‌یی تسلیم ایلمشلردر بو ذکر اولنان تعریفده نقصان اولوب اصلا مبالغه اولمدیغی قریب العهد اولدیغی جهتدن جمله عالمیانک معلومیدر بونلرده اغرب واعجبدر که مرحوم سلطان مرادخان غازینک آستانهٔ سعادته رجوعی عسکر اسلامه ضعف واعدای دین دولته قوت ویرمشکن مشار الیه حضرتلری عنان عزیمتلرنده شاه بد نهاد طرفنه عطف عنان ایدوب بر وجهله رأی وتدبیر ایلمشدر که شاه مقاومته اقتداری ولیه جغنی ملاحظه ایدوب بویله صاحب تدبیر ایله مقاومت ممکن دکلدر دیو انواع هدایا ایله ایلچیلر کوندروب صلح وامان ایلمشدر وبوندن قطع نظر سلطان مرادخان غازینک دار آخرته انتقالنده چشم فتنه بیدار اولوب واراذل واشخاص حشرات ارض کبی پدیدار اولوردی بو هرکس وادیٔ حیرتده دمبسته وحیران وسرکردان ایکن مشار الیه حضرتلری رأی وتدبیر ایله نظام عالمی بر درجه ایلمشدر که لسان ایله تعبیر وقلم ایله تحریری امر محال اولوب واوصاف حمیده‌لری تعداد وشماردن مستغنی اولمغین بو مقدار ایله اکتفا اولندی (الحمد لله) جمیع حامدینک حمدی الله ایچون ثابتدر یاخود محمودیت الله ایچون ثابتدر یعنی اللهه مخصوصدر بو محلده حمدک معنای لغوی وعرفیسی والف لامک جنس واستغراق ایچون اولمسی تفصیلی لازم اولمغین نوعا اطنابه جرأت اولندی حضرت قاضی تفسیر شریفنده حمدک تعریفنی الحمد هو الثناء علی الجمیل الاختیاری کلامیله تسطیر

ایلمشدر

ایلمشدر بو ایسه تعریف لفظیدر زیرا ثناء حمدک معنای لغویسی بیان ایچوندر ومعنای عرفیسی هو فعل ینبیٔ عن تعظیم المنعم بسبب کونه منعما وهو الشکر اللغوی دیو توصیف بیورمشلردر بو محلده حمد ایله شکر بر معنایه اولمش اولور لکن بینلرنده عموم وخصوص من وجه واردر حمد مورد اعتباری ایله خاص متعلق اعتباری ایله عامدر زیرا حمدک موردی لسان ومتعلقی نعمت ونعمتدن غیریدر اما شکرک موردی عامدر لسان وجنان وجوارحدر لکن متعلقی خاصدر که مقابلهٔ نعمتده در حق حضرت علی رضی الله عنه حقنده اعرابینک * افادتکم النعماء منی ثلثة * یدی ولسانی والضمیر المحجبا * بیتی شکرک موردی لسان وجنان وجوارح ایله اولدیغنه دلیلدر ونبی علیه السلام (الحمد رأس الشکر وما شکر الله من لم یحمده) بیورمشلردر بو حدیث شریف دلالت ایدر که حمد شکردن برشیدر زیرا شیئک رأسی انک جزئی اولور وعرفده حمد درت معنایه ذکر اولنمشدر (بری) حق سبحانه وتعالینک افعال حسنه‌سی اوزرینه ثنادر (ایکنجیسی) شکر معناسنه (اوچنجیسی) رضا معناسنه در (دردنجیسی) مدح معناسنه در معنای اول (الثناء علیه فی کل ما فعل امات اواحیی افقر او اغنی ابلی اوابتلی ابهج اوانجی) ثنا بو افعال اوزرینه در زیرا هر فعل که جناب رب العزتدندر اول فعل فضلدر ویاخود عدل وحکمتدر واول افعالک عاقبتی حمیده در وحمدک ایکنجی استعمالی انعام اوزرینه شکر معناسنه در (مثلا الشکر علی نعمه التی لا تحصی ومننه التی لا تنسی) یعنی اللهک شول انعامی اوزرینه شکر ایدرمکه اول نعم احصا اولنمز ودخی شول منتی اوزرینه شکر ایدرمکه اونودلمز وحمدک اوچنجی استعمالی رضا معناسنه در زیرا (حمدت سیرة فلان ومذهبه یعنی رضیت بقضیته وقسمته بلا اعتراض علی فعله ولا اعراض عن حکمه) دیمکدر وحمدک دردنجی استعمالی مدح معناسنه در یعنی المدح لله تعالی علی صفاته الحسنی دیمکدر اکر لام استغراق جنس ایچون اولمسنه حمل اولنورسه ذکر اولنان معانی اربعه‌یه شامل اولمش اولور * زیرا بو معانی اربعه حمدک حقیقت متحدهٔ شامله‌سنک مواردیدر بو خصوصه مشترکی جمیع معانیده استعمال دکلدر کانه حامد اولان عبد (اثنی علی الله بکل افعاله فهی جمیلة واشکره علی کل نعمائه فهی جزیلة وارضی بکل احکامه فهی حمیدة وامدحه بکل صفاته فهی جلیلة) یعنی الله تعالینک کل افعالی اوزرینه ثنا ایدرمکه اول افعال جمیله‌در ودخی کل نعماسی اوزرینه شکر ایدرمکه اول نعما جزیله‌در وکل حکمنه راضیم اول احکام حمیده‌در وکل صفاتی اوزرینه مدح ایدرمکه اول صفات جلیله‌در دیمش اولور (قطعه) ثنا کوتا ثنا یابی * شکر کن تا عطا یابی * رضاده تا رضا یابی * دوا جوتا دوا یابی * چونکه حمد وصف الجمیل علی جهة التعظیم اولدی ایسه (امدی) جمیع جمال وکمالک وجمال وکمال صاحبنک وافعالندن حمده مستحق اولان جمیع شیئک خالقی حق سبحانه وتعالی حضرتلریدر حقیقتده جمیع محامد الله ایچوندر اکر بحسب الظاهر آخره دخی اضافت اولنورسه ینه حمد الله ایچوندر اما طیبی حاشیهٔ کشافده لله در القائل (قولک زید حسن الوجه وصف لزید وحمد لباریه اذ کل حسن صنیع جمال فطرته وکل محسن رضیع لبان نعمته وهذا الکلام جدیر بان یمق علی صفحات عینی انسان المعانی ولا غرو فی ذلک لانه انسان العین فی المعانی) بیوردیغی حقیقت حمد اللهه راجع ایدوکنی بیان بیورمشلردر وبعض محققلر بوکه ذاهب اولمشلردر که حقیقت حمد اظهار صفات کمالیه دروبو اظهار قول وفعل ایله اولور اما فعل ایله اولمسی اقوادر زیرا دلالت فعلیه قطعیه در حق سبحانه وتعالینک کندی ذاتنه ثنایی بو قبیلدندر نته کیم نبی علیه السلامک (لا احصی ثناء علیک انت کما اثنیت علی نفسک) قول شریفی بوکه داللدر جناب رب العزتک بو آثار علوی وسفلی‌یی وجوده کتورمسی (الاتیان بما یدل علی کون المحمود متصفا بالجمیل) مضمونی حمد فعلی معناسنه ایدیکی بدیهیدر وحمد مصدردر ومصادر صیغه‌دن اکر اصله نسبتله استعمال اولنورسه اکا معنای مصدری دیرلر اکر مصدردن حاصل اولان هیئت ایچون استعمال اولنورسه اکا حاصل بالمصدر دیرلر کرک اول هیئت معنویه اولسون کرک حسیه اولسون حرکتدن وقیامدن حاصل اولان متحرکیت وقائمیت کبی وبو هیئت فعل لازمدر انجق فاعل ایچون کلور اما فعل متعدیدن فاعل ومفعول ایچون کلورسه علمدن عالمیت ومعلومیت کبی بونلره حاصل بالمصدر تسمیه اولنور بو تقدیرجه حامدیت ومحمودیت الله ایچون ثابتدر (الذی وفقنا للتفقه فی الدین) اول الله که دیننده تفقه ایچون بزه توفیق اعطا ایلدی یعنی فقهی تعلم وفهمه داعیه اولان قدرتی بزده خلق ایلدی وتوفیق بعضلر (التوفیق جعل الله فعل عباده موافقا لما یحبه

ورضاه) كلامیله تعریف ایدوب وبعضیلر التوفیق (جعل الله الاسباب موافقة للمسببات) ایله توصیف
ایتمشلردر وبعضیلر (التوفیق خلق الله تعالى القدرة الداعیة الى الطاعة) عبارتیله تخصیص ایتمشلردر (اللهم
یسرلی وبتنی على ذلك) ومعناى تفقه شیئا فشیئا برشیئی اخذ ایدوب تفقه لغتده فهمدر فهم ایسه معنیء كلام
شرعی ادراكدر واصطلاحده (معرفة النفس مالها وما علیها) ایدوكی امام همام ابو حنیفه رحمة الله علیهدن
نقل ایتمشلردر اگر بو عبارت عقاید دینیه‌ده ذكر اولنوب اكا متعلق اولورسه مراد علم كلامدر اگر وجدانیاته
متعلق اولورسه علم اخلاق مراد اولنور اگر احكام شرعیه وعملیه یه متعلق اولورسه علم فروعدر بو محلده ایسه
علم فروعدر چونكه تفقه فى الدین حق سبحانه وتعالینك رضاسنه موصله اولان اسبابدن اولدی ایسه مصنف
رحمة الله علیه كا بك اولندە (وفقنا للتفقه فى الدین) ذكری نبی علیه السلامك (من یرد الله به خیرا یفقهه فى الدین
وما عبد الله تعالى افضل من فقه فى الدین والفقیه الواحد اشد على الشیطان من الف عابد ولكل شیء عماد وعماد
الدین الفقه وافضل العبادة الفقه) احادیث شریفه سنه اشارت ایچوندر ودینك تعریفنده بعضلر (هو وضع
الهی سائق لذوی العقول باختیارهم المحمود الى الخیر بالذات كلامیله بیان ایتمشدر (الذی هو حبله المتین وفضله
المبین) اوله دین كه اللهك حبل متینی وفضل مبینیدر (ومیراث الانبیاء والمرسلین) دخی انبیاء ومرسلینك
میراثیدر رسول ایله نبی خصوصنده علما بیننده اختلاف اولنوب بعضیلر رسول اكا دیرلر كه انكیچون كتاب اوله
ونبی اكا دیرلر كه انكیچون مستقل كتاب اولمیه دیو جواب ویرمشلردر وجه وردخی بونك اوزرینه دركه رسول
نبیدن اخص اوله زیرا حق سبحانه وتعالینك (وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبی) قول شریفنك دخی ظاهری
بوكا دلالت ایدر ونبی علیه السلامدن عدد انبیا سؤال اولندقده یوز یكرمی درت بیكدر او چیوز اون اوچی
رسولدر بیوردقلری حدیث شریفی دخی بوكا دلالت ایدر وصاحب كشف بوكا ذاهب اولمشدر رسول شول
كسنه دركه اكا مخصوص كتاب وحی اولنه كشافك بو كلامنی رد ایتمشلردر زیرا اكثر رسل مستقل كتاب صاحبی
ارلمشدر بعضیلر دخی رسول نبی دروانلر ایله كتاب وارد اولمشدر دیمشلر بو قوله ذاهب اولنلره دخی نقض وارد
اولور زیرا انبیاء بنی اسرائیل ایله كتاب وارایدی كه اول توراتدر لكن بنه كندیلر رسول دگل ایدیلر بو كلامی
قائل اولنلره صاحب دعوت گرك ایدی دیمك قیدی لازم ایدی اول دعوت ایدن دخی گرك شریعت جدیده
صاحبی اوله موسى وعیسى علیهما السلام گبی ویاخود غیرینك شریعتنده اوله ونه صاحب دعوت اوله
داود علیه السلام گبی ویاخود غیره منضم اوله هارون گبی بو بلجه بر قید لازم ایدی حاصل كلام رسول ایله نبی
بیننده فرق نه یوزدن ایدیكنه برنسی جازم اولوب قطعی جواب ویرمشلردر حتى قاضی وكشاف وامام فخر الدین
الرازی هر بری بر طریقه ذاهب اولمشیكن سعدی افندی اوچینك دخی كلامنی رد ایتمشدر بونلرك فرقنك
مدركی سمعدر بونده اصلا رأیك مدخلی یوقدر دیو جواب ویرمشدر بو محلده كندیلرینك عبارتی یازلمق
مناسبدر كه نظر ایدن اخوان مؤمنین تفسیر كبیر وقاضی وكشاف وصاحب كشف وسعدی افندی یه مراجعت
ایتمك زحمتندن بری اوله‌لر حضرت قاضی تفسیرنده (وانما سماه رسولا بالاضافة الى الله تعالى ونبیا بالاضافة الى
العباد) بیورمشدر وصاحب كشف حاشیه‌سنده (قوله الرسول الذی یوحى الیه كتابا مختصا به هذا تفسیر ذكره
المصنف فى سورة مریم (وكذلك فى سورة الحج وهو غیر سدید لان اكثر الرسل لم یكونوا اصحاب كتاب مستقل
كیف وقد نص تعالى على ان لوطا واسمعیل والیاس من المرسلین * ولم یوح الیهم كتاب وكم والتحقیق ان النبی
هو الذی ینبیء عن ذات الله تعالى وصفاته وما لا یستقل العقول بدرایته ابتداء بلا واسطة بشر والرسول هو
المأمور مع ذلك باصلاح النوع نظرا فیها الى الانباء عن الله والرسالة الى المبعوث الیهم والثانی وان كان اخص
وجودا لانهما مفهومان متفرقان ولهذا لم یكن رسولا نبیا مثل انسان وحیوان) بو محلده كشف كلامی تمام
ولدی وسعدی افندی حاشیه‌سنده (قلت الفرق بین الرسول والنبی سواء كان بما ذكر المصنف او الزمخشری
والامام الرازی یدرك بالسمع لا مدخل فیه للرأی وكل واحد منهم ما اسند ما اختاره الى مستند یصح علیه
الاعتماد والله ولی الرشاد) دیو ختم كلام ایتمشدر بو تقدیرجه رسول ایله نبینك فرقی سمعه موقوف اولوب توقیفیه
اولدیغی ظاهر اولوب قطعی جواب اولمشدر (وحجته الدامغة على الخلق اجمعین) دخی اول دین جمیع خلقك
اوزرینه اللهك حجت قاطعه وغالبه وقاهره سیدر زیرا دامغه دماغه ایرشن یانی یاریغنه دیرلر مصنف حجتی

دامغه ایله وصف ایلمسی قهر وغلبه‌ده مبالغه ایچوندر (ومحجته السالكة الى اعلى علیین) دخی دین اللهك
اعلاى علیینه راقیه یعنی اولاشدیریجی طریق مستقیمیدر ابن عباسدن روایتدر كه علیون زبرجددن تحت
العرش معلق بر لوحدر كه اعمال ابرار آنده مكتوبه‌در وكعب وقتاده قائمهٔ عرش اولمسنه ذاهب اولمشلردر وعطا
جنت كندیسیدر دیمشدر وضحاك سدرة المنتهادر دیدی (والصلاة والسلام على خیر خلقه محمد) دخی صلاة
وسلام اللهك خلقنك خیرلوسی اولان محمد علیه السلام اوزرینه اولسون (المبعوث رحمة للعالمین) اوله محمد كه
عالمینه رحمت ایچون بعث اولنمشدر مصنف صلاة ایله سلامی جمع ایلمسی حق سبحانه وتعالینك (وسلموا تسلیما)
قولنه امتثال واحراز فضیلت ایچوندر (وعلى آله وصحبه والتابعین والعلماء العاملین) دخی صلاة وسلام رسول
اكرم صلى الله علیه وسلمك آل واصحابی وتابعین وعلماء عاملین اوزرینه اولسون آل نبیدن مراد اهل وعیال
واتباعیدر وبعضیلر قتنده آل بنی هاشم ومطلبدر وبعضلر قتنده اتقیاء مؤمنیندر حتى نبی علیه السلامدن
یا رسول الله آلك كیملردر دیو سؤال اولندقده (كل مؤمن تقی نقی فهو آلی) بیورمشلردر بو تقدیرجه صحابهٔ كرام
رضوان الله علیهم اجمعین دخی داخللردر وصحابه اولردر كه نبی علیه السلامی مشاهده ایلیه وایمان كتوره واول
ایمان اوزرینه فوت اوله (وبعد) اللهه بالذات حمد ورسول اكرمه بالقصد واصحابنه بالتبع صلاة وسلامدن صكره
(فیقول المفتقر الى رحمة ربه الغنی ابراهیم بن محمد بن ابراهیم الحلبی) پس ایمدی غنی اللهه مفتقر اولان حلبه
منسوب ابراهیم اوغلی محمد ومحمد اوغلی ابراهیمدر المفتقر محذوف اولان عبدك صفتیدر تقدیر كلام (فیقول
العبد المفتقر) دیمكدر مصنف رحمة الله علیه حلبیدر اوائل عصرده اولان علمادن تلمذ ایدوب بعده مصره
واروب علماء مصردن علم حدیث وتفسیر واصول وفروع اوقیوب بعده استانبوله كلوب بعض جامعلرده امام
اولوب وبعده فاتح سلطان محمد خان جامع شریفنده امام وخطیب اولوب ومفتی سعدی افندی دار قراسنده
مدرس اولوب خطیب ومدرس ایكن طقوز یوز اللی التی سنه‌سنده متوفى اولمشدر رحمة الله علیه وعمری
طقسانی تجاوز ایلمش ایدی وتقوى وورعی بر مرتبه‌ده ایدیكه جامع شریفه كندكده یوزنی نقاب ایله ستر ایدردی
(قد سألنی بعض طالبی الاستفادة) استفاده‌یی طالب اولنلرك بعضیسی بندن سؤال ایلدی یعنی طلب ایلدی
طالبی اصلنده طالبین ایدی اضافتله نون ساقط اولدی (ان اجمع له كتابا) اول بعض ایچون بر كتاب جمع ایلیم كه
(یشتمل على مسائل القدوری والمختار والكنز والوقایه) اوله كتاب كه قدوری ومختار وكنز ووقایه مسائلنی مشتمل
یعنی محیط وشامل اوله (بعبارة سهلة) عبارت سهله ایله جمع ایلیم كه قدوری ومختار عبارتی گبی (غیر مغلقة) مغلق
اولمیه كنز ووقایه عبارتی گبی غیر مغلقه لفظی صفت عبارت سهله‌در (فاجبته الى ذلك) پس ایمدی بن دخی اول
بعضك سؤالنی كه كتاب جمع ایلمك ایدی آنی قبول ایلدم (واضفت الیه بعض ما یحتاج الیه من مسائل المجمع)
دخی اول جمع ایلدیگم كتابه مجمع البحرین مسائلندن محتاج الیه اولان شیئك بعضیسنی مضاف ایلدم یعنی الحاق
ایلدم (ونبذة من الهدایة) وهدایه‌دن دخی شیء یسیر یعنی آسان وقولای اولانی مضاف ایلدم (وصرحت بذكر
الخلاف بین ائمتنا الاشراف) ائمهٔ اشرافمز بیننده اولان اختلافك ذكرینی دخی تصریح ایلدم (وقدمت من
اقاویلهم ما هو الارجح) وامامامز یعنی ارجح اقوالنی تقدیم ایلدم ائمه‌دن مراد ابو حنیفه وابو یوسف وامام محمد
رحمهم اللهدر (واخرت غیره) وراجحدن غیری اولان قوللرینی تأخیر ایلدم (الا ان قیدته بما یفید الترجیح)
الا شول شیئی كه ترجیحی افاده ایدر شیئله تأخیر ایلدم مجرد تأخیر ایله مرجوح دگلدر زیرا ترجیحی افاده ایدر
شیئله تقیید ایلدم (واما الخلاف الواقع بین المتأخرین) اما مشایخدن متأخرین بیننده واقع اولان خلاف
(او بین الكتب المذكورة) یاخود كتب مذكوره بیننده واقع اولان خلاف (فكل ما صدرته بلفظ قیل)
هر شیئی كه یعنی مسائل كه لفظ قیل ایله تصدیر ایلدم یعنی یازدم (او قالوا) یاخود لفظ قالوا ایله تصدیر ایلدم (وان
كان مقرونا بالاصح ونحوه) اگر لفظ قیل ایله قالوا اصح نحوی ایله مقرون ایسه‌ده (فانه مرجوح بالنسبة الى
ما لیس كذلك) پس ایمدی قیل وقالوا ایله اولان مسئله بو لفظلر ایله اولمیانه نسبة مرجوحدر میل اولنمشدر
دیمكدر (ومتى ذكرت لفظ التثنیة من غیر قرینة تدل على مرجعها) تثنیه ضمیری رجوع ایده جك یر اوزرینه
دلالت ایدر هر بار كه تثنیه‌نك مرجعنه دلالت ایدر قرینه‌سز لفظ تثنیه‌یی ذكر ایلیم (فهو لابی یوسف ومحمد
رحمهما الله) اول لفظ تثنیه ابو یوسف ومحمد رحمهما الله ایچوندر مصنفك قرینه دیدیكی اولدر كه بر مسئله‌ده

امام یوسف ذکر اولنسه بعده لهما کلسه اول وقت مراد امام ابو حنیفه وامام محمددر واما اصلا بر یده ذکر
اولنمیوب عندهما ویاخود لهما ذکر اولنسه اول زمان مراد ابو یوسف ایله امام محمددر (ولم آل جهدا فی التنبیه
علی الاصح والاقوی) اصح واقوی اوزرینه تنبیهده بن سعی واجتهادیمی ترک ایلمدم یعنی سعی واجتهادده بن تقصیر
ایلمدم (وما هو المختار للفتوی) وفتوی ایچون مختار اولان شیئده دخی اجتهادیمی ترک ایلمدم (وحیث اجتمع فیه
الکتب المذکورة) کتب مذکوره بنم کتابده مجتمع اولدیغی جهتدن (سمیته ملتقی الابحر) بن اول کتابه ملتقی
الابحر تسمیه ایلدم (لیوافق الاسم المسمی) اسم مسماسنه موافق اولسون ایچون ابحر بحرک جمعیدر
بو تقدیرجه نیجه بحرلر بربرینه التقا یعنی اولاشیق ایدوکنه اشارت ایلمشدر (والله سبحانه اسأل ان یجعله خالصا
لوجهه الکریم) جمع ایلدیکم کتابی کندینک رضای کریمی ایچون خالص اقیلمغی انجق جناب رب العزتدن رجا
ایدرم (وان ینفعنی به یوم لا ینفع مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم) بو آیت کریمه نک مضمونی ظاهر اولان
کونده بو کتاب سببیله بنی نفعلندرمکی حق سبحانه وتعالیدن رجا ایدرم

کتاب الطهارة

کتابک طهارته اضافتی ولغت واصطلاحاتی بیاننده وطهارتک لغة وشرعا معناسی واعرابی وفصل وبابک اعرابی
وکتاب وفصل وبابک مواردی ولفظ طهارتک مفرد صیغه سیله ایرادی وسائر متعلقاتندن فحول علمانک فتی
چوق زاده طبع هما پروازلری اولمغله بو محلده تتبع اولنان کتب معتبره نک هر بریندن خوشه چینلک طریقه سی
اوزره زیور کوش وکردن عروس معارف اولمغه لایق انوار جواهر الفاظ جمع اولنوب لکن بر بریندن تمیز وصنفی
علی حده نوع اولمق طالبینه انفع واولی اولمق ملاحظه سیله برقاچ نوع اوزرینه ترتیب اولندی (النوع الاول)
اولکی نوع کتابک لغتی بیاننده در کتاب لغتده مطلقا جمع معناسنه در مثلا کتب الانجیل دینلور جمع معناسنه
بو محلده جمع حروف وجمع الفاظدر وکتاب یا مصدردر مفعول معناسنه ویا مکتوب که حروف والفاظدن مجموع
معناسنه زیرا مصدر مبالغه ایچون ویاخود محل اقتضاسیچون مفعول معناسنه کلور هذا ضرب الامیر ای
مضروب الامیردیمکدر بو معنا مبالغه افاده ایدر شول معنایه که اول نفس ضربدر ولفظ ملفوظ معناسنه اولور
اما بو معنا اقتضاء محل ایله مبالغه ایچون دکلدر ومصدر فاعل معناسنه دخی کلور عدل عادل معناسنه کلدیکی
کبی زید عدل ای زید نفس العدل دیمک اوله ویاخود فعال اوله ده مفعول ایچون بنا اولنه وکتاب مصدر اولمیوب
بلکه اسمدر مکتوب معناسنه ایچنده یازیلان شیئک اطلاقی اوزره امام کبی امام دخی اسمدر فعال وزنی اوزره
ذات مأموم اوزرینه اطلاقی ایچون بو تقدیرجه کتاب وامام ایکیسی دخی مصدر دکللردر اسملردر اعدی کتاب
اشبو ایکی معنی اوزرینه مجموعه اولان مکتوب اوزرینه اطلاق اولنور وبو محلده مراد اولنان مجموع
طهارتدر الفاظی اعتباری ایله بو خصوصه معانیسی دکل زیرا معانی کتب اولنمز وبو محلده اوچ اعتبار واردر بری
کتابت وبری نقش وبری تصویردر وبونلرک هر برنده جمع حروف معناسی واردر واکر جمع حروف معانی
اوزرینه دلالت اعتباری اولورسه کتابت وکتاب دینلور مکتوب معناسنه اکر اول جمع حروف زینت اعتباریله
اولورسه اکا نقش دینلور منقوش معناسنه واکر صورت اعتبار اولنورسه اکا تصویر دینلور مصور معناسنه
اما بونده مراد اولان اولکیدر معانی اوزرینه دلالت ایلمک اعتباریله جمع حروف والفاظدر حاصل کلام کتاب
مکتوب معناسنه ومکتوب ایسه شول مجموع معناسنه که صراحت وکنایه ایله معانی معقوده یی مفیده اولان
حروف والفاظ اوله تلفظ وکتابت اعتباریله بو حسبه نقش وصورت اعتباریله دکلدر بو ایله اولدیغی اجلدن
کتاب دینلدی وقبل الکتابه کتاب اطلاقی تحقق ووقوعی اعتباریله ویاخود مبالغه قصدی ایله در (النوع الثانی)
کتابک اصطلاحی بیاننده در کاه اولور که کتاب مسائلدن طائفه ایله تعبیر اولنور مطلق اولدقده مستقلا اعتبار
اولنور کرک انواعه شامل اولسون کرک اولمسون وکتاب برطائفه در مستقلا کاه اولور که مقیدا تعبیر اولنور
مسائل فقهیه دن برطائفه در دینلور اولدخی مستقلا اعتبار اولنور کرک انواعه شامل اولسون کرک اولمسون
وکتاب برطائفه در مستقلا اعتبار اولنور دینلدیکه بعض کتاب تابعدر وبعضیسی مستتبعدر بو تقدیرجه
استتباع استقلاله منافی دکلدر وکتاب طهارت کتاب صلاته تابعدر زیرا صلاة عبادتده مقصوده در وکتاب
صلاتده مستتبعدر کتاب طهارتی زیرا طهارت صلاتک شرطی ومفتاحیدر معلوم اوله که کتابک استقلالی

آبردن یا باعتبار الذات اوله کتاب لفظه نک کتاب آبدن استقلالی کبی ویاخود باعتبار الصفت اوله کتاب
صلاتک کتاب زکاتدن استقلالی کبی زیرا صلاتک صفتی زکاتک صفتی کبی دکلدر ویاخود بر معنی آخر
اعتباریله مستقلا اوله کتاب صرفک کتاب بیعدن استقلالی کبی وکتاب فنون علمیه دن یازیلان مسائل اوزرینه
عرف عام اولدی (النوع الثالث) بو نوع طهارتک لغة وشرعا معناسی بیاننده در طهارت طهر الشیء الملوث دن
مصدردر نظافت معناسنه هانک فتحی وضمی ایله جائزدر حرف حلق قرینه سیله فتحله اولمق اولیدر لغتده
طهارت مطلقا نظافتدر کرک خبائثدن نظافت اولسون نظافت الثوب عن النجاسة کبی کرک
خبائثدن غیری اولسون بقیه طعامدن اوان نظافتی کبی شرعده طهارت ایسه نجاست حقیقیه دن ونجاست
حکمیه دن نظافتدر نجاست حقیقیه خبثدر نجاست حکمیه حدثدر خبث ایسه نجاست ظاهره در حدث
ایسه نجاست خفیفه در ثبوتی دلالت عقل ونقل ایله در دلالت عقل بودرکه وضوء عبادت ایچوندر عبادت ایسه
قربتدر اعدی عقلا عبادتده نظافت لازمدر اما دلالت نقل آیت وضوء اعضاء مفروضه یی تطهیرده نص
قاطعه در تطهیر ایسه ازاله نجاستدر پس اعدی عقلا ونقلا نظافت لازمدر اکر دینلورسه که آیت وضوء بعد
الهجرة مدنیدر وفرضیت صلاة قبل الهجرة مکیدر بالاتفاق بو تقدیرجه لازم کلورکه آیت وضوء نازل اولمزدن
مقدم صلاة بلا وضوء اوله قائله جواب ویریلورکه وضوء بالفرض مکیدر وبالتلاوة مدنیدر اسامه رضی الله عنه
روایت ایلدیکه جبرائیل علیه السلام رسول الله صلی الله علیه وسلمه کلوب وحی ایله وضوئی تعلیم ایلمشلردر
وقتا که نبی علیه السلام وضوءدن فارغ اولدقده مبارک آوجلرینه صو آلوب تخذینی مابینته صاچمشدر بو حدیث
ایله مکی تلاوتیله مدنیدر محصل کلام فرضیت وضوء مکه ده دخی علم الهی والهام ربانی ایله در * ودینلمشدر که
بعض منکرینک انکارنی دفع ایچون شرایع سابقه دن اخذ اولنوب صکره آیت مستقله نازل اولدی ودخی
دینلمشدرکه آدم علیه السلام جنتده بغدایی اکل ایلدکده یوزی ایله بغدایه توجه ایلدی الیله تناول ایلدی وید
شریفه لرین باشنه اصابت ایلدی واباغیله یورودی وقتا که توبه سی قبول اولدی الهام اولندیکه عضونده
اسباب خطا اولنلری غسل ایلیه وباشنه الی اصابت ایلش ایدی انی دخی مسح ایلیه بکارمشا یخدن فتی چوق
کمسنه اعضاء مفروضه نک غسلنه حکمت بودر دیو نقل ایلمشلردر (الفصل الاول) فصل اول کتاب وباب
وفصلک اعرابی بیاننده در (کتاب الطهارة) کتاب یا مرفوعدر مبتدای محذوفک خبری اولمق اوزره تقدیر کلام
هذا کتاب الطهارة دیمک اوله یعنی بنم ذهنمده بو کتاب طهارة ملاحظه وحفظ اولنمشدر لفظ هذا فی نفسه حاضر
وملحوظ اولان معانی ومسائله اشارتدر تجوزا زیرا اسماء اشارات امور مبصره وحاضره ایچون موضوعه در * نکته
تجوز بودرکه مسائل ومعانی یه کمال علمی اولدیغیچون کندی قتنده کانه مبصره منزله سنده اولوب هذا ایله اشارتنه
قادر اولور کرک مشار الیه خارجده وجود اولسون کرک ذهنده موجود اولسون ومشار الیه خارجده
وجود کرکدر دینه نک قولی بو کلام ایله مندفع اولور ویاخود کتاب الطهارة خبری محذوف مبتدا اوله تقدیر کلام
کتاب الطهارة هذا ویاخود فعل مقدرک مفعولی اولمق اوزره تقدیر کلام اذکر کتاب الطهارة اذکر لفظی صیغه
امر ایله وصیغه متکلم ایله جائزدر وفعل آخر تقدیری دخی جائزدر وباب اعرابی دخی کتاب اعراب کبیدر هذا باب
المسح مبتداء محذوفک خبری اوله وباب المسح هذا خبری محذوف مبتدا اولور * اذکر باب المسح فعل مقدرک
مفعولی اولمق اوزره اما فصلک اعرابی بر مقدمه بیانینه موقوفدر زیرا فصل یا اضافتله استعمال اولنه ویاخود
فی ایله استعمال اولنه ویاخود اضافتسز وفی سز استعمال اولنه اکر اضافتله استعمال اولنورسه مبتداء
محذوفک خبری اولمق اوزره مرفوعدر هذا فصل الاستنجاء ویاخود خبری محذوف مبتدا اوله فصل الاستنجاء هو
الذی یذکر اویچی ویاخود فعل مقدر ایله منصوب اوله تقدیری اذکر فصل الاستنجاء اکر فی ایله استعمال اولنورسه
مبتداء محذوفک خبری اولمق اوزره مرفوع اولور هذا فصل فی بیان الاستنجاء ویاخود فعل مقدر ایله منصوب
اولور اذکر فصلا فی بیان الاستنجاء اما ابتدائیت اوزره مرفوع اولمق جائز دکلدر زیرا فصل نکرۀ محضه در واکر
اضافتسز وفی سز استعمال اولنورسه فصل سکون اوزره مبنیدر مابعدندن ماقبلنی فرق وقطع ایچون استعمال
اولنور زیرا اسم مفردده اصل سکوندر بعد الترکیب اعراب عارضدر (الفصل الثانی) کتاب وباب وفصلک اضافتی
بیاننده در بو اضافت معنویه در پس اعدی اضافت معنویه لام ایله ویاخود من ایله ویاخود فی ایله استعمال

اولنور بو محلده مضاف الیهك مضاف اوزرینه حملی یا صحیح اوله ویاخود صحیح اولمیه اکر حملی صحیح اولورسه
یعنی من اولور ومن اولمسنك وجهی اضافتده من مقدر اولور زیرا مضاف الیه جنس مضافدندر پس ایمدی
بیانی افاده ایدر بو تقدیرجه من بیانیه دن لابددر خاتم فضة ونعل حدید بونلرك حملی صحیحدر اکر دینلورسه که
یعنی خاتم فضه دن ونعل حدیددن اولسه مضاف الیه ایله مضاف بیننده جنسیت متحقق اولوب اتحاد بولنور
بو تقدیرجه حمل الشیء علی نفسه اولمق لازم کلور بوایسه جائز دکلدر ومفید اولمز جواب ویریلورکه حمل الشیء
علی الاخر افاده سنك شرطی ذاتده متحد ومفهومده مغایر اولمقدر زیرا خاتم برشیء ایچون موضوع
ومصنوعدرکه پرمق اکا داخل اولنور اما فضه بونك خلافنجه در ویاخود مضاف الیهك مضاف اوزرینه حملی
صحیح اولمیه اولدخی شوندن خالی دکلدرکه مضاف الیه مضافك ظرفی اوله ویاخود اولمیه ایمدی ظرفی اولورسه
اضافت ظرفیه دینلور کرك ظرفده حقیقی اولسون کرك غیر حقیقی اولسون حقیقی اولان ظرف زمان وظرف
مکان وظرف وعادر مثلا ضرب الیوم و جلوس الخلف وماء الکوز بوم ضربك ظرفیدر خلف جلوسك ظرفیدر
کوز مائك ظرفیدر حقیقة اما غیر حقیقی اولان ظرف مجازیدر محل معنوی اعتباریله علاقهٔ ظرفیه سبیله
نته کیم (النجاة فی الصدق والهلاك فی الکذب) کلامنده صدقك نجاته ظرف اولمسی محل معنوی اعتباریله
مجازدر (ایکنجیسی) اضافت لامیه در ولامیه اولمسنك وجهی زیرا مضاف عامدر ومضاف الیه خاصدر پس
ایمدی عامك خاصه اضافتی مضافی مضاف الیهه تخصیص ایدر اول تقدیرجه لام اختصاصك مقدر اولمسی
لابددر وکتابك طهارته اضافتی لامیه در زیرا کتاب عامدر طهارت خاصدر عامك خاصه اضافتی البت لامیه در
غلام زید وعلم الفقه کبی زیرا غلام عامدر وزید خاصدر وعلم عامدر وفقه خاصدر * ایمدی خاصك عامه حملی صحیح
دکلدر زیرا علم جنسدر علومك کافه سنه یعنی انواع وافرادنه شاملدر * ایمدی نوع وفردك جنس اوزرینه حملی
صحیح دکلدر زیرا مفید دکلدر مثلا الحیوان انسان والحیوان زید دیمك جائز دکلدر وفردی دخی نوع اوزرینه حمل
صحیح دکلدر الانسان زید کبی ایمدی کتابك طهارته اضافتی عامك خاصه اضافتی قبیلندندر حملی صحیح اولمز
تقدیر کلام (هذا کتاب الطهارة ای کتاب مخصوص للطهارة) دیمکدر کتابدن مراد الفاظدر طهارتدن مراد
اول الفاظك مدلولاتیدر اکر دینلورسه که بو اضافتدن کتاب ایله طهارتك مساواتی لازم کلور زیرا الفاظ معانی
مقداریدر بو تقدیرجه عامك خاصه اضافتی صحیح اولمز بو محلده اضافت لامیه در دیمك نیجه صحیح اولور جواب
ویریلورکه بو مساوات کتابك طهارته اضافتندن صکره در بو خصوصه اضافتدن اول کتاب عامدر طهارت خاصدر
کتابك طهارته اضافتی بیانیه اولمق دخی جائزدر من تقدیری ایله (هذا کتاب من جنس الطهارة) دیمکله لکن
بو اضافتك جوازنه اعتراض اولندی زیرا اضافتك شرطی مضاف الیهی مضافه حمل ایلمك صحیح اولمقدر بونده
ایسه صحیح دکلدر زیرا کتاب الفاظدر طهارت معانیدر اویله اولسه معانیی الفاظ اوزرینه حمل صحیح دکلدر
بو اعتراضه جواب ویریلورکه بونده مضاف مقدردر کتاب مسائل الطهارة دیمکدر بو جوابه دخی اعتراض
اولندی زیرا مسائلدن مراد یا معانیدر یا الفاظدر ایمدی معانیی الفاظ اوزرینه حمل صحیح دکلدر اکر مسائلدن
الفاظ مراد اولنورسه (حمل الشیء علی نفسه) لازم کلور بوکا جواب صحیح بودرکه مضاف مقدر لفظی بیاندر
بو تقدیرجه کتاب اوزرینه بیانی حمل جائز اولور زیرا الفاظك شانی معانیی بیاندر * وکتابك طهارته اضافتی
ظرفیه دخی اولمق جائزدر زیرا اضافت ظرفیه نك شرطی مضاف الیه ایچون ظرف اولمقدر کرك حقیقی اولسون
کرك غیر حقیقی اولسون تفصیلی مرور ایلمشدر تقدیر کلام هذا کتاب فی الطهارة دیمکدر اکر اضافت
ظرفیه ده بیان تقدیر اولنسه اولی واحرادر زیرا بیان حمل معانی ایچون مسبوق اولان الفاظی محیط برشیء
منزله سنده در حقیر بر تقصیر ظن ایدرمکه ذکر اولنان اوچ اضافتدن اضافت لامیه اولی اوله زیرا بونده ارتکاب
حذفدن غیری ایله صحت معنی حاصل اولمز نته کیم اضافت بیانیه ده حذفه ارتکاب ایله اولندیغی واضافت
ظرفیه ده مجازه ارتکاب اولندیغی کبی محصل کلام کتاب الطهاره لفظنده ظرف اولمسی مجازدر محل معنوی
اولمسی اعتباریله زیرا ظرفده توسع اعتباری واردر چونکه بو محلده طهارت شریعتده نظافتدر دینلوب شرع ذکر
اولندی ایسه اجمالا مشروعات ذکر اولنمق مناسب اولمشدر مشروعات شارع درت نوعدر (نوع اول) خالصا
حقوق اللهدر (نوع ثانی) خالصا حقوق عباددر (نوع ثالث) حق عبد ایله حق الله جمع اوله لکن حق الله غالب اوله

حد قذف کبی (نوع رابع) حق عبد ایله حق الله جمع اوله لکن حق عبد غالب اوله قصاص کبی اما حقوق الله خالصا
سکز نوع ایله متنوع اولور بری عبادات خالصه در ایمان کبی جمیع توابع ولواحقی واصول وفروعیله بری دخی عقوبات
کامله در حد شرب وحد زنا کبی بری دخی عقوبات قاصره در قتل سببیله میراثدن محروم اولمق کبی بری شول
حقوقدرکه عباد ایله عقوبت بیننده دائردر کفارات کبی بری دخی شول عبادتدرکه انده معنای مؤنت واردر
صدقهٔ فطره کبی بری دخی شول مؤنتدرکه انده معنای عقوبت واردر خراج کبی بری دخی کندی ذاتنده ثابت
وقائم بر حقدرکه موجب اولور بر سبب سبق ایلمیه معادن وغنایمك خمسی کبی اما حقوق عباد معاملات
مالیه دن بیع وشرا کبی وغیر مالیه دن نکاح وطلاق کبی اکثر من ان یحصی در قال الله تعالی (یا ایها الذین امنوا
اذا قمتم الی الصلوة فاغسلوا وجوهکم وایدیکم الی المرافق وامسحوا برؤسکم وارجلکم الی الکعبین) مصنف
رحمه الله کتاب طهارتی بو آیت کریمه ایله بدأ ایدوب ففرض الوضوء قولنی ماقبلنك مضمونی کندیدن صکره کلن
حکمه علت مستلزمه اولمق اوزره دال اولان فاء تعقیبیه ایله آیت کریمه نك اوزرینه ترتیب ایلدی اکرچه مشهور
اولان مدعی دلیل اوزرینه تقدیم اولنمق ایدی لکن بو آیت کریمه ایله تبركا قصد ایلدی واندن غیری دلیل اصل
اولوب حکم فرع اولمغین فرعی اصل اوزرینه تقدیم ایلمسون ایچون آیت کریمه ایله بدأ ایلدی وحق سبحانه
وتعالینك (اذا قمتم الی الصلوة) قول شریفنده کی قیام مجاز مرسلدر زیرا مراد ارادهٔ قیامدر ذکر مسبب ارادهٔ
سبب قبیلندندر کلام ظاهری اوزرینه اجرا اولنوب وفاء جزائیه معنای تعقیبدن منسلخه اولسه نفس وضوء
صلاته قیامدن صکره واقع اولمق لازم کلوردی وقیامدن صکره اولان وضوء اثنای صلاتدن صکره واقع اولوردی
بونلر خود جائز دکلدر آنکیچون قیامی ارادهٔ قیامدن مجاز قیلدیلرکه کذا فی الکافی پس ایمدی معنای آیت کریمه
(یا ایها الذین امنوا) یا شونلرکه ایمان کتورمشلردر (اذا قمتم الی الصلوة) قچن سز مجالسکزدن صلاته قیام مراد
ایلسکز صلاته متوجهین اولدیغکز حالده بر قیام ایله زیرا صلاته منتهی اولدیغکز حالده دیمك اولیجق تفسیر آیت
کریمه اذا اردتم القیام الی الصلوة دیمك اولور وظاهر آیت هر نمازه قیام مرادیدن کمسنه نك اوزرینه وضوء
ایجاب ایدر کرك محدث اولسون کرك اولمسون زیرا (الذین امنوا اذا قمتم الی الصلوة) قولنك عمومی آنی اقتضا ایدر
لکن بالاجماع بویله دکلدر صاحب الکشف دلالت حال قرینه سیله خطاب خاصه محدثینه در دیو جواب
ویرمشدر وبر قرینه دخی بودرکه تیمم وضونك بدلیدر وتیمم ایچون حق سبحانه وتعالینك (او جاء احد منکم
من الغائط او لامستم النساء فلم تجدوا ماء فتیمموا صعیدا طیبا) قول شریفنده حدث ذکر اولنمشدر یاخود
سزدن بر یکز غائطدن کلسه یعنی خلادن یاخود سزدن بر یکز عورتلره یاپشسه یعنی جماع ایلسه چونکه
بونده حدث ذکر اولنیجق اصلده دخی محدثین تقدیر اولنمق لازمدر زیرا فرع اصل شرط وسببله مفارق اولمز
یا شونلرکه ایمان کتورمشلردر قچن سز صلاته قیام مراد ایلسکز یوز یکزی یولدخی الار یکزی دیرسکلر یکزه
وارنجه ودیرسکلر یکزی معا یولك ودخی باشلر یکزه مسح ایدلك ودخی آیقلر یکزی طوبوقلر یکزه وارنجه
یعنی طوبوقلر یکزی معا یولك دیمکدر الله تعالی اعلم آیت وضوءده حق سبحانه وتعالی اذا ذکر ایلدی وآیت
غسل که (وان کنتم جنبا فاطهروا) انده ان ذکر ایلدی دیو بر سائل سؤال ایدرسه جواب ویریلورکه اذا کثرة
استعمال اولان اشیاده ذکر اولنور ان ایسه متردد الوجود اولان اشیاده ذکر اولنور ووقتاکه آیت کریمه فرائض
وضوءیه دال اولدی ایسه ففرض الوضوء قولنه فاء تعقیب ادخال ایدوب (ففرض الوضوء) دیدی ایمدی پس
وضونك فرضی (غسل الاعضاء الثلاثة) اوچ اعضانی برکره یومقدر وفرض لغتده قطعه دیرلر وفرض دخی
ایکی نوعدر بری فرض اعتقادیدر وبری فرض عملیدر فرض اعتقادی اولدرکه دلیل قطعیله ثابت اوله
وحکمی تارکی عتابه مستحق اولور ومنکری کافر اولور فرض عملی اولدرکه کندی فوت اولمغله آخر شیئك
جوازی فوت اولور ومنکری فوت اولمز صاحب ترتیب اولان کمسنه صلاة وتری ادا ایلمسه صلاة فجری ادا ایدرکن
تذکر ایلسه فجرك جوازی فوت اولور مادامکه وتری ادا ایلمیه صلاة فجر جائز اولمز بوکا فرض عملی دیرلر ودخی
دینلدیکه فرض لغتده تقدیره دیرلر نته کیم کلام عربده (فرض القاضی النفقة) دینلور قدر معناسنه شریعتده
بر حکم مقدردن عبارتدرکه زیاده ونقصانی محتمل اولمیه وبر دلیل ایله ثابت اوله که انده شبهه اولمیه ووضوء دخی
اوچ نوعدر بر نوعی ارادهٔ صلاتده حدثدن وضوءدرکم کرك جنازه وسجدهٔ تلاوت وکرك مس مصحف شریف

اولسون برنوعی دخی واجبدر طواف وزیارت ایچون اولان وضوء کبی وبرنوعی دخی مندوبدر اراده نوم ووضوء
علی الوضوء کبی ومحافظهٔ وضوء وبعد الغیبه وبعد انشاء الشعر وبعد القهقهة فی غیر الصلاة وغسل میت
ایچون اولان وضوء کبی وضوء لغتده وضاءتدن حسن ونظافت معناسنه در شریعتده اعضاء ثلثه یی غسل ایله
باشی ایلمکدر (ومسح الرأس) ودخی باشه مسح ایلمکدر مراد ربع رأسدر مسح وغسل اعضاء ثلثه ده قطعی
الثبوتدر اختلاف مقدار مسح ایله حدود اعضاده در برکسنه ربع راسی انکار ایلسه اکفار اولنمز زیرا فرض
عملیدر فرض اجتهادی دخی دیرلر (والوجه ما بین قصاص الشعر واسفل الذقن وشحمتی الاذنین) وجه اطلاقی
طولا باشده شعرک منتهاسیله چکه النک ما بینیدر وعرضا ایکی قولاق یومشاقلرینک اره بریدر ایمدی یوزکر
اولنان حدودک ما بیننه وجه تسمیه اولندی ایسه (فیفرض غسل ما بین العذار والاذن) یکاق ایله قولاق
ما بینی یومق فرض اولندی عذاردن مراد موضع لحیه در ایمدی اول محل ایله قولاق ما بینی یقاملق فرضدر زیرا
اول وجهه داخلدر (خلافا لابی یوسف) رحمه الله ابو یوسف ایچون خلاف واردر غسل عذار ماوراسنی اسقاط
ایدر عذار ایله اذن ما بینی غسل لازم دکلدر (والمرفقان والکعبان یدخلان فی الغسل) ایکی دیرسک وایکی
طبوق غسلده داخلدر جمهور فقهادخولده متفقلردر اما امام زفر خلاف ایدوب غایت مغیاده داخل اولمز
زیرا (اتموا الصیام الی اللیل) قول شریفی دلیل کتوررز بزم ایچون دلیل بودرکه اکر غایت مغیا جنسندن واسقاط
ماورا ایچون اولورسه غایت مغیاده داخل اولور مرفق وکعب ایسه اسقاط ماورا ایچوندر وغایت مغیا
جنسندندر دخولده شبهه یوقدر اکر غسل یده اطلاق اولنسه قولتوغه دکین متناول اولوردی زیرا ید اطلاقی
بوجمله یه در (والمفروض فی مسح الرأس قدر الربع) مسح رأسده مفروض یعنی مقدار اولان رأسک ربعیدر امام
مالک واحمد بن حنبل استیعابه ذاهب اولوب آیتک اطلاقی اوزره عمل ایدیلر وبرؤسکم ده اولان باء صله در
دیدیلر وامام شافعی رحمه الله بانک تبعیض ایچون اولمسنه ذاهب اولوب مسح رأسده ادنی ما یطلق علیه البعض
مراددر دیوایکی قیل اوزرینه مسح ایلمکی جائز کورمشلردر زیرا مسح امر اریدر امر ارایسه ایکی قیلده حاصل
اولور اما بزم ائمه مز قتنده برؤسکم ده اولان با الصاق ایچوندر چونکه باآلته داخل اولسه وفعل مسح بنفسه محل
متعدی اولسه اول محل مفعول به اولور مسحت الحائط بیدی کبی باآلته داخل اولوب مفعول به اولدی وفعل
مسح حائطه بنفسه متعدی اولدی بوتقدیرجه کامتناول اولوب استیعاب کل حائطه لازم کالدی اماچون بامحله
داخل اولسه وامسحوا برؤسکم ده کبی باکبی محل مسح آلته تشبیه اولنوب ومفعول به ذکر اولنمامق ایله محل
آلته تعدی ایتمش اولور اول تقدیرجه استیعاب لازم کلیوب بعض اقتضا ایدرور بع رأسده خبر مسح واحد ایله
ثابت اولمشدر اول خبر قول مغیره در که (ان النبی علیه السلام اتی سباطة قوم فبال وتوضأ ومسح علی ناصیته
وخفیه) حدیث شریفی روایت ایلمشدر بو ایسه خبر واحددر زیاده علی الکتاب لازم کلمزمی دیو سؤال اولنورسه
جواب ویریلورکه آیت مسح مجملدر خبر واحد ایله مقداری بیان اولنور بوخسه زیاده علی الکتاب لازم کلمز
دیو حدیث شریف ایکی حدیثدر بریسی اتی سباطة قوم فبال وتوضأ حدیث شریفیدر وبری دخی مسح علی
ناصیته وخفیه حدیث شریفیدر صاحب قدوری ایکیسنی بریره جمع ایلمشدر اما ایکیسی دخی مغیره روایتیدر
ومسح رأسده یعنی مقدارنده بش مسئله واردر بزم ائمه مزدن ایکی قول واردر برقولده مقدار ناصیه که ربع
رأسدر وبرقولده اوچ پرمق مقداریدر وشافعینک قولی هر ادنی ما یطلق علیه اسم المسح دیو برایکی قیل
اوزرینه اکتفا ایلدی وامام مالک استیعاب لازمدر دیو جمله باشه مسح ایلمک اوزره ذاهب اولمشدر وحسن
بصریدن برقول واردرکه باشک اکثرینی مسح ایلمکدر (وقیل یجزئ وضع ثلاث اصابع) دخی دینلدی واوچ
پرمغی وضع کفایت ایدر زیرا واجب اولان الصاق یدایدی پرمقلر ایسه یدک اصلیدر اوچ پرمق ایسه یدک
اکثریدر اکثرده ایسه حکم کل اولدیغی مقرردر لکن مصنف قیل ایله ایرادایتمکین بو کلامی ضعفه نسبت
ایلمشدر وقتا کم برؤسکم ده بانک معناسی الصاق اولوب معناسی مسح امرار الشیء علی شیء اولدی ایسه شک یوقدرکه
یدک اولدن مراد بودرکه آنک تطهیردر وید ایسه مقدارده ربع رأسه قریبدر چونکه الصاق باشنه ادنی امرار ایله امرار
ایلسه مسح ربع رأس حاصل اولور بو تقدیرجه بزم اصحابمزدن اوچ پرمق مقداری مسح کفایت ایدر زیرا
واجب اولان الصاق یددر واصابع ایسه یدک اصلیدر واوچ اصبع ایسه یدک اکثریدر اکثرده ایسه حکم کل

واردر دیدیلر بونک عدم صحتی ظاهر اولدی وصاحب نهایه نک دخی قولی بوکا دلیلدرکه ابن رستم نوادرنده ذکر
ایلدیکنی تصریح ایدوب برکسنه اوچ پرمغی باشنه وضع ایدوب مد ایلسه امام محمد قتنده مسح جائزدر
اما ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اوچ پرمغی وضع ایلدکدنصکره مد ایدوب باشلق ربع رأسه اصابت ایلمینجه
مسح جائز دکلدر واکثر ایچون حکم کل واردر دیین کمسنه لرک قوللری حیز منعده در یعنی ممنوعدر مسح
مقدرات شرعیه دندر بونده اعتبار شرع تقدیر ایلدیکی مقداره در (ولو مد اصبعا او اصبعین لا یجوز) اکر بر پرمغی
ویاخود ایکی پرمغی مسح ایچون چکسه جائز دکلدر اما امام زفر قتنده جائزدر (ویفرض مسح ربع اللحیة
فی روایة) امام ابو حنیفه دن برروایتده صقالک ربعنی مسح ایلمک فرض اولور زیرا لحیه نک تحتی غسلدن ساقط
اولمغین جبیره کبی مسح واجب اولدی ممسوحک ایسه استیعابی واجب دکلدر بوتقدیرجه ربع لحیه اعتبار
اولندی (والاصح مسح ما یلاقی البشرة) اصح اولان بشره یه ملاقی اولان یری مسح ایلمکدر (وسنته غسل
الیدین الی الرسغین ابتداء) ابدستک سنتی بیلکلرینه وارنجه ایکی اللرینی بومقدار ابتداء یعنی جناغه ادخال
ایلمزدن اول سنت لغتده طریق معتاده یه دیرلر اصطلاحده دینده مسلوک اولان طریقه دیرلر امام صاحب
المحیط دیمشدرکه سنت ایکیدر بری سنت رسولدرکه (هی الطریقة المسلوکة التی فعلها الرسول علیه السلام
وواظب علیها کرکعتی الفجر والاربع قبل الظهر واشباههما وسنة الصحابة هی الطریقة التی سلکها الصحابة
وواظبوا علیها کالتراویح یقال لها سنة عمر لانه فعلها وواظب علیها) سنت اولدرکه فعلنده ثواب وترکنده
عتاب اوله اما عتاب اولمیه وغسل یدین اکرچه وضوءده فرض ایسه لکن بیلکلرینه دک اوچ کره یومق سنتدر
زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیلرکه قچن سزدن بریکز اویقودن اویانسه اللرین جناغه ادخال
ایلمسون حتی الینی ییقه مینجه زیرا اول کمسنه بیلمزکه اللری نه یرده کیجه لدی جمهور فقهانک مختاری بودرکه
غسل یدین ابتداء سنتدر کرکسه ابدست آلان کمسنه مستیقظ اولسون کرک اولمسون محیطدن وتحفة الفقهادن
نقل اولنان بو منوال اوزرینه در لکن مصنفین استیقاظ قیدینی سنت اولدیغیچون شرط قلدیلر (والتسمیة
ابتداء) وضوءده تعوذدنصکره (بسم الله الرحمن الرحیم) دیمک سنتدر زیرا نبی علیه السلام لا وضوء لمن لم
یسم الله بیورمشدر وبو حدیث شریفک معناسی نفی وضوء اولمیوب فضیلت اولمقدر دینلمشدرکه مشایخدن
وضوءده تسمیه خصوصنده نقل اولنان (بسم الله العظیم والحمد لله علی دین الاسلام) دیمکدر اما افضل اولان
(بسم الله الرحمن الرحیم) دیمکدر وشرع شریف جمیع افعال واحوالده بسمله ذکر ایتمکی مرغوب ومندوب
طوتمشدر بسمله دن اکل وشرب وجماع وطهارت ورکوب بر وبحر وامثالدن بونلری بکزرنه وارایسه نته کیم حق
سبحانه وتعالی کلام مجیدنده (فکلوا مما ذکر اسم الله علیه) بیورمشدر وینه برغیری یرده (وقال ارکبوا
فیها بسم الله مجریها ومرسیها) بیورمشدر ونبی علیه السلام اغلق بابک واذکر اسم الله واطف المصباح
واذکر اسم الله وخمر اناءک واذکر الله بیورمشلردر ومحل آخرده لوان احدهم اذا اراد ان یأتی اهله وقال بسم الله
جنبنا الشیطان وجنب الشیطان ما رزقتنا فانه ان یقدر بینهما ولد فی ذلک لم یضره الشیطان ابدا) بیورمشلردر
وینه دخی برمحلده عمرو بن ابی سلمه یه یا غلام سم الله وکل بیمینک وکل مما یلیک) بیوردیلر ودخی ابن ماجه
وترمذی روایت ایلدیلرکه نبی علیه السلام بیورمشدرکه ستر ما بین الجن وعورات بنی آدم اذا دخل الکنیف
ان یقول بسم الله) چونکه بو محلده بسمله ستر اولدی ایسه ثابت اولدیکه هر کارک وهر امرک اولنده تسمیه
مستحبدر نته کیم صاحب هدایه والاصح انها مستحبة) دیدی ومستحبه اولمسی مبسوطدن نقل ایلمشدر
(وقیل مستحبة) دینلدیکه ابتداء وضوءده تسمیه مستحبه در سنت اولمسی صاحب قدورینک اختیاریدر والله
اعلم سنت اولمسنک وجهی بودرکه حدیث شریف ایله ثابت اولمش اوله ودخی بوامتی تسمیه یه ترغیب وتقویت
اهتمام ایچون اوله تاکه برفرد تسمیه یی ترک واهمال ایلمیه ودخی مستحب اولمسنک وجهی بودرکه سنت آکا
دیرلرکه نبی علیه السلام آکا مواظبت ومداومت ایلیه اول حضرتک ایسه وضوءده تسمیه یه مواظبتی نقل
اولنمدی بلکه عثمان وعلی رضی الله عنهما حضرتلری رسول اکرمک ابدستنی نقل ایتدیلر لکن آنلردن تسمیه نقل
اولنمدی ودخی روایت اولندیکه نبی علیه السلام اعرابی یه وضوء تعلیم ایلدی واول روایتده تسمیه ذکر اولندیغی
نقل اولنمدی بلکه اول حضرت صلی الله علیه وسلمک تسمیه دن اول ابدست آلدیغی روایت اولندی اول روایت

امام ابو جعفر طحاوى شرح آثارده ذكر ايتديكيدركه مهاجريندن قنفذ برلر صحابه دن بركسنه رسول اكرمه
آبدست اورلكن سلام وبردى نبى عليه السلام سلامن آلمدى وابدستدن فارغ اولدقدنصكره بيوردىلركه بنى سلام
آلمقدن هيچ برنسنه منع ايلمدى الا بوقدروارديكه آبدستسز اللهى ذكر ايلمكى كريه كوردم بيورمشلردر ابو جعفر
طحاوى ديركه بو حديثده دلالت واردركه اول حضرت تسميه دن اول ابدست آلمشدر وحديث آخر ايله سؤال
اولنوركه نبى عليه السلام ابتداء وضوءده تسميه ايدردى لكن اول حديث ايله تسميه خصوص وضوء ايچون
سنت اولمسنه دلالت ايلمز لكن اول تسميه افعال مشروعه دن اولمش ايدى سائر افعالده مستحب اولان بودركه
ذكر الله ايله بدأ اولنه نته كيم نبى عليه السلام (كل امر ذى بال لم يبدأ بسم الله فهو اقطع) ديو بيورمشلردر
وضوءده دخى اول قبيلدن اولور تسميه ده مذهب صحيح بودركه ايكى كره تسميه ايليه بريسى استنجادن اول
وبريسى احتياطا صكره اوله بعضلر ديديلركه استنجادن اول تسميه ايليه لر زيرا استنجا سنن وضوءدن برسنتدر
اوله اولسه اول تسميه ايله جميع افعال وضوء فرضى وسنتى تسميه ايتمش اوله وبعضيلر ديديلركه استنجادنصكره
تسميه ايليه زيرا استنجادن اول انكشاف حاليدر اول حالده اللهى ذكر ايلمك مستحب دكلدر بلكه مكروهدر اللهك
اسم شريفنى تعظيم ايچون منع اولنمشدر تسميه ده اولان اختلاف غسل بدنده اولان اختلافك نظيريدر
(والسواك) استعمال سواك دخى سنتدر حذف مضاف طريقى اوزره زيرا سواك ايله مسواك بيننده التباس
يوقدر وبو سواك استيالك ايچون تعيين اولنان خشبه نك اسميدر بو خشبه نفس خشبه سنت دكلدر مراد
استعمال ايدروسواكك لفظى استيالك ايله تفسير اولنمشدر حذف ارتكاب اولنمسون ايچوندر ونبى عليه السلام
استعمال سواكه مواظبت ومداومت ايدردى واحيانا ترك ايدردى نبى عليه السلامك سواكى احيانا ترك
ايتديكنه دليل بودركه براعرابى يه تعليم وضوء ايتديلر اول تعليمده استعمال سواك نقل اولنمدى ووقت استيالك
مضمضه زماننده در زيرا شيخ الاسلام مبسوطنده (ومن السنة حال المضمضة ان يستاك) بيورمشدر ولايق اولان
بودركه سواك برمقدار خشن اوله تا كه انكله اسنانك صفرتى زائل اوله ولايق اولان بودركه اشجار مره دن
اوله زيرا آغزك رائحه كريهه سن ازاله ايدر وضعيف دينلرك انى محكم ايدر ومعده يه قوت وبرر وبو سواكك
اصلى زيتوندندر زيرا انبيا عليهم السلامك سواكى زيتوندن ايدى وحاشيه هدايه دن نقل اولنديكه سواك جميع
اوقاتده مستحبه در خصوصا وضوء يه قصد ايتديكى زمانده استحبابى مؤكددر هر نماز وقتنده وغيريده ياسنتدر
وياخود مستحبدر اختلاف روايات اوزرينه بو سوزده دليل كافى وبرهان وافى صحيحينده ذكر اولناندركه نبى
عليه السلام لولا ان اشق على امتى لامرتهم بالسواك عند كل صلاة بيورمشلردر وحاكم رضى الله عنه روايت
ايلمشدركه نبى عليه السلام ركعتان بسواك افضل من سبعين ركعة بلا سواك) بيورمشلردر وسواك موجود
ايكن برمق ايله مسواك قائم مقامنه قائم اولوردى بو شيخ زاده شرح وقايه ده ذكر ايلمشدر وحضرت عائشه
رضى الله عنهادن فضل الصلاة بسواك على الصلاة بغير سواك سبعون ضعفا) قول شريفى روايت اولنمشدر
ومعلوم اوله كه وضوء ايچون استعمال اولنان مسواك صلاة ايچون اولمغه دخى كافيدر صدر الشريعه محشيسى
قره كمال ديركه چونكه استعمال سواك سنت اولدى ايسه هر مؤمنه لازمدركه قنغى سواك اولور ايسه اولسون
استعمالدن خالى اولميه شافعى صائم ايچون زوالدنصكره استعمال سواك مكروه اولمسنه ذاهب اولمشدر علماء
حنفيه قتنده هر نماز وقتنده وضوء زماننده سواك مستحبدر حتى عبد الله بن مبارك حضرتلرى اعظم علماء
حنفيه دن ومشايخ شامدندر بيوردىلركه برقريه وياخود برناحيه خلقى استعمال سواكى ترك ايلمك اوزره جمع
اولسه لر بزه لازمدركه آنلر ايله قتال ايده وز مرتدلر ايله قتال ايلديكمز كبى تاكه برناس احكام اسلام تركنه جرأت
ايلميه لر (وغسل الفم بمياه والانف بمياه) صو ايله اغزنى وبورننى يومق سنتدر يعنى اوج دفعه مضمضه واوج دفعه
استنشاق ايلمك سنتدر بمياه ديوب جمع ايله ايراد ايلمك تجديد مايه دلالت ايلسون ايچون مصنفك وغسل الفم
بمياه والانف بمياه ديديكندن مرادى مضمضه واستنشاقدر هدايه وسائر متونده والمضمضة والاستنشاق ذكر
اولنديغى طريقه سلوك ايتميوب نشاط سامع ايچون عبارتده تفنن ايلمش اولدى ومحمد قهستانى جامع الرموز نام
كتابنده غسل فم) قولنده ثلاث مرات ديوب وبمياه قولنى دخى اى بثلاث غرفات ايله تفسير ايدنصكره ديركه
مياه مائك جمعيدر هادن بدل قيلنان همزه ايله ازلولوركه قصر ايله قرائت جائزدر وآزاولوركه ها ايله ماه ديمكده

جائزدر بوندن مرادى يان سنتدر ديمش ونبى عليه السلام اعرابى يه تعليم وضوءده مضمضه واستنشاق ذكر
ايتمامش ايكن كندولر مضمضه واستنشاقه مواظبت ايلمشلردر وابن عباسدن مرويدركه مضمضه واستنشاق
غسلده فرض وضوءده سنتدر (وتخليل اللحية والاصابع هو المختار) صقالنى وپرمقلرنى تخليل ايلمك سنتدر مختار
اولان دخى بودركه ابو داوددن روايت ايدوب نبى عليه السلام آبدست الدقده آوجنه صو آلوب مبارك
بوغازى آلتنه قويوب صقالنى تخليل ايدردى وربم بكا بويله امر ايلدى ديو بيوردى واصحابنه دائما خللوا اصابعكم
كيلا يتخللها نار جهنم) ديو خطاب ايدرلردى تخليل لحيه واصابع سنت اولديغى بو دليل ايله ثابت اولمشدر
وتخليل اصابع يدين ورجلين بلا خلاف سنتدر زيرا ابن عباسدن روايت اولنديكه نبى عليه السلام خطاب
ايدوب بيوردىلر ديكه اذا توضأت تخلل الاصابع من يديك ورجليك ودخى خللوا اصابعكم كيلا يتخللها نار جهنم
ديو بيوردى اكر سؤال اولنور ايسه بو ذكر اولنان حديث شريفلرده مطلق امر وجوب افاده ايدر خصوصا كه
امر شريفه امتثال ايتمين حقنده كيلا يتخللها نار جهنم كبى وعيد وارد اولمش اوله تخليل اصابع سنتدر ديمكله
نتيجه حكم اولنور بو سؤاله جواب ويريلوركه خبر واحد ايله ثابت اولان اولزمان وجوب افاده ايدركه بر مانع
منع ايلميه وظاهرندن دونديرر برقرينه اولميه خبر فاتحه كبى اما ظاهرندن تحويل ايدر برقرينه موجود
اولنجه اول زمانده كذلك نه وجوب افاده ايلز تخليله امر كبى زيرا اشول خبرلركه آندن رسول الله صلى الله عليه
وسلمك وضوئى حكايت اولنمشدر آنلرده تخليل اصابع يد ورجل ذكر اولنمدى واعرابى يه تعليم حديثنده دخى
ذكر اولنمدى ايدى ذكر اولنمق بزم ايچون برقرينه اولديكه ظاهرنى وجوبه حملدن صارفه ومانعه اولدى
وقيل هو فى اللحية فضيلة عند الامام ومحمد رحمهما الله تعالى) بعضلر ديديلركه تخليل لحيه فضيلتدر امام اعظم
وامام محمد قتنده يعنى پرمغى ايچون فضيلتدركه بونى اشلين بدعته نسبت اولنمز زيرا بوغازنه مسح ايدن بدعته
نسبت اولنور اما ابو يوسف حضرتلرى سنتدر ديمشدر ابن السامانى مجمعنده بو روايتى اختيار ايلدى ودخى
شرحنده تسطير ايدوب ابو يوسف تخليل لحيه نك سنت اولمسنى استدلال ايلديكه حضرت عليه السلام
ابدست الديغى زمانده مبارك صقالنه مشبك ايدوب تخليل ايدردى كويا اسنان مشط يعنى طراق ايله تسريح
ايتديكى كبى امام اعظم وامام محمدك دليللرى مطولاتده ذكر اولنمشدر (وتثليث الغسل) اوچ دفعه غسل
ايلمك دخى سنتدر اولكى فرضدر ايكنجى واوچنجى سنتدر وبعضلر ديديلركه ايكنجيسى سنتدر واوچنجيسى
نافله در ابو بكر اسكافدن نقل اولنديكه اوچنجيسى فرضدر اوچدن زياده مكروهدر زيرا نبى عليه السلام
وضوئى تمام ايتدكده (هذا وضوئى ووضوء الانبياء من قبلى فمن زاد على هذا اونقص فقد تعدى وظلم)
ديو بيورمشلردر ونظمده مسطوردركه اوچدن نصكره غسلى زياده ايدوب وضوء آخره نيت ايلسه جائزدر بويله
اولميوب هواسنه تابع اولمغله مجرد وسوسه ايچون غسل ايلسه آثم اولور تاتارخانيه ده مسطوردركه بركسنه
اعضاى مغسوله يى اوچ دفعه غسلدن تجاوز ايلسه مكروهميدر دكلميدر مشايخ اختلاف ايلمشلردر فقيه
ابو بكر اسكاف ديديكه مكروهدر وفقيه ابو بكر اعمش ديديكه مكروه دكلدر الا مكركه وضوء صاحبى سنت
درتده وبشده در ديو اعتقاد وحكم ايليه وبعض مشايخمز ديديلركه اكر وضوءنك نيتى زياده ايسه مكروهدر
واكر نيتى زياده اولميوب تجديد وضوء آخر نيتى اولور ايسه مكروه دكلدر بلكه مستحبدر بوذكر اولنان انوالك
جملهسى وضوء واحده در اما بر وضوءدن سنت اوزره فارغ اولسه آندنصكره استيناف وضوء ايلسه بالاتفاق
مكروه دكلدر وفقيه ابو بكر ديديكه بركسنه وضوءده اعضاء مغسوله يى اوچ دفعه غسل ايلسه جملهسى فرضدن
صايلور (والنية) وضوءده نيت دخى سنتدر امام شافعى قتنده نيت فرضدر (والترتيب المنصوص عليه) آيت
وضوءده منصوص اولان ترتيب اوزره آبدست آلمق دخى سنتدر اول يوزنى بعده قوللرنى غسل ايده وبعده
اياقلرنى * ترتيب فرض اولمسنك دليلى حق سبحانه وتعالينك فاغسلوا وجوهكم قول شريفيدر زيرا
فاغسلوده اولان فاء تعقيب ايچون اولمسنه ذاهب اولمشلردر وبزم ايچون دليل بودركه آيت وضوءده مذكور
اولان واو مطلق جمع ايچوندر واهل لغتك اجماعيله وآيت وضوءده ترتيبه وعدم ترتيبه تعرض اولنمشدر
كانه معنى) اذا اردتم القيام الى الصلاة فافعلوا عقيبه هذه الافعال) ديمك اولدى ظاهردركه بوكلام ترتيب فعلى يه
دلالت ايلمز (فكيف نص وفرض اوله قره كمال صدر الشريعه حاشيهسنده تاتارخانيه دن نقل ايدوب ديركه

ترتیب مشهور سنتدر مکر ترتیبده ضرر اوله (واستیعاب الرأس بالمسح) وباشینی تمامًا مسح ایتمک سنتدر
امام مالك واحمد بن حنبل قتلرنده فرضدر (وقیل هذه الثلاثة مستحبة) بعضلر دیدیلر که بو افعال ثلاثه یعنی
نیت منصوص واستیعاب مسح رأس مستحبدر بو قول قدورینك اختیاریدر بزم ایله شافعی بیننده مسح
رأسك استیعابی سنت اولمسنه اختلاف یوقدر انجق خلاف استیعابك تثلیثنده در شافعی دیرکه سنت
محلنده اکمال فرض ایچوندر اکمال فرض غسل تثلیث ایله اولدیغی کبی اکمال فرض مسح دخی تثلیث ایله اولور
شافعی عثمان وعلی رضی الله عنهمادن روایت ایدوب آنلر نبی علیه السلامك وضوسنی حکایت ایدوب اندنصکره
کندولر آبدست آلدیلر واعضای مغسوله یی اوچر دفعه غسل ایتدیلر وباشلرینه بردفعه مسح ایلدیلر وهذا وضوء
رسول الله صلی الله علیه وسلم دیدیلر اما اول ایکی صاحب سعادتدن مشهور اولان بودرکه انلر اعضاء مغسوله یی
اوچر دفعه غسل ایتدیلر وباشلرینه بردفعه مسح ایتدیلر تسلیم ایدلمکه آنلردن امام شافعی رحمة الله علیه تثلیث
مسحده روایت ایلدیکی ثابت اولدیغی تقدیرجه اوچ دفعه مسحی تکرار ایلمك استیعاب رأس ماء واحد ایله
حاصل اولسون ایچون جائزدرکه نبی علیه السلام مبارك پرمقلرینی مبلولا مقدم رأسنه وضع ایتدکدنصکره
مؤخر رأسنه یعنی قفاسنه چکوب تکرار ثانیا وثالثا بویله ایتمش اوله ماء واحد ایله استیعاب رأس حاصل اولسون
ایچون بو خود مشروعدر بر دلیل عقلی دخی بودرکه مطلقا مسحده تثلیث مسنون دکلدر تیممده ومسح
علی الخفینده وجبیره اوزرینه مسحده تکرار مسنون اولمدیغی کبی ممسوحی ممسوحه قیاس ممسوحی مغسوله
قیاسدن اولیدر (والولاء) اعتدال هواده آبدست آلدقده برعضونده اولان صو قورومدن آخر عضوی غسل
سنتدر مضمراتده ولایی تفسیر ایدوب دیرکه وضو اثناسنده وضو جنسندن اولمیان شیئه مشغول اولمیه وامام
مالکه فرض اولمسنه ذاهب اولمشدر واما قهستانی جامع الرموز نام کتابنده دیرکه متوضی یوزینی والرینی
وایاقلرینی غسل ایلمدن قورتسه سنت ولایی ترك ایتمش اولمز اما تحفه واختیار ومصفی نام کتابلرده ولایی تفسیرده
افعال وضوینده شیء آخره مشغول اولمیه دیو تعبیر ایلمشلر بو کلامك اوزرینه کرسندیل ایله دخی قورتسه
سنت ولایی ترك ایتمش اولور آنکیچون بعض مشایخ تجفیفدن منع ایلدی (ومسح الاذنین بماء الرأس) باشنه مسح
ایلدیکی صو ایله قولاقلرینه مسح ایلمك سنتدر بزم قتمزده امام شافعی بو قوله مخالف ایلمشدر آنك قتنده ماء جدید ایله
مسح اولنقدر شافعینك دلیلی ابو امامة باهلی روایت ایلدیکی حدیث شریفدرکه نبی علیه السلام مبارك
قولاقلری ایچون ماء جدید اخذ ایلدی دیر بزم دلیلمز نبی علیه السلامك الاذنان من الرأس قول شریفیدر
بو حدیث شریف بیان حکمدر زیرا نبی علیه السلام بیان خلقت ایچون مبعوث اولمدی چونکه اذنان حکم
جهتندن اجزاء رأسدن اولدی ایسه رأس ایچون خدا اولنان صو ایله مسح اولنمسی واجب اولدی چونکه اجزاء
رأسدن هر جزؤ ایچون تجدید مایه محتاج اولمدیغی کبی مسح اذنین ایچون دخی تجدید مایه احتیاج اولمز اگر شافعی
طرفندن بر سؤال اولنورسه سز دیدیکزکه اذنان رأسدن اولنجه اذنینه مسح ایلمك باشه مسح ایتمك مقامنه
قائم اولوب فرض مسحدن کفایت کرك ایدی حال بوکه بویله دکلدر اکا جواب ویریلورکه بو مقدماته بز تسلیم
اولمز زیرا مسح رأسك فرضیتی دلیل قطعی ایله ثابت اولمشدر اذنینك رأسدن اولمسی خبر واحد ایله ثابتدر
قولقلرینه مسح باشه مسحدن کفایت ایلدیکی مقطوع بهدکلدر بو تقدیرجه دلیل قطعی ایله ثابت اولان مسحك
مقامنه قائم اولمز (ومستحبه التیامن) آبدستك مستحبی تیامندر یعنی صاغدن باشلمقدر مستحب لغتده
محبوب اولان شیئه دیرلر مکروهك ضدیدر (ومسح الرقبة) دخی بوینه مسح ایلمك مستحبدر اما بوغازینه مسح
بدعتدر مولانا محمد قهستانی امام مطرزیدن نقل ایدوب دیرکه تیامنده اصل جانب یمینی اخذدر یعنی هر امرده
صاغدن بدأ ایلمکدر وبو محلده تیامندن مراد صاغ الینی اول یومقدر کذلك صاغ ایاغنی اول یومقدر اما یوزی وکاقلر
وقولقلر دفعة واحده ده یوغقدرو تیامنك جمیع احوالده حکمی عام اولدیغیچوندرکه مصنف رحمة الله علیه
تیامنی تخصیص بالذکر ایلدی مثلا لبس ثوب وخف ودخول مسجد واستعمال سواك واکتحال وطرنق
کسمك وصقال طراش وقولتق یولمق وحلق رأس وخلادن خروج واکل وشرب وادهان بونلرك امثالی نه وار
ایسه جمله سنده صاغدن باشلمق مندوب ومستحبدر وآداب آکا دیرلرکه نبی علیه السلام بردفعه یا ایکی دفعه
ایشلمش اوله اما مواظبت ومداومت ایتمش اوله ویاخود مواظبت ایتمش اوله اما علی سبیل العباده ایتمامش بلکه

علی سبیل العاده ایتمش اوله بو مثللو یه سنن زوائد تسمیه اولنور وبونلرك فعلی ترکندن اولیدر متنده مذکور
اولان تیامن بو قبیلدندر نبی علیه السلام جمیع امورنده تیامنی سوردی (وان الله تعالی یحب التیامن فی کل
شیء) بیوررلردی وهر نسنه یه که رسول الله صلی الله علیه وسلمك تلقاء نفسندن مواظبت صادر اوله واول
مواظبت اولنان علی سبیل العباده اوله اکا سنن هدی دیرلر ترکنده کراهت واساءت اولور صلاة خمسی جماعتله
ادا ایتمك کبی انکیچون نبی علیه السلام (الجماعة سنة من سنن الهدی) دیو بیورمشلردر بو محلده وضوده قراءت
اولنیجق بعض ادعیه نك ذکری لازم اولاغین شروع اولندی مضمراتده مسطوردرکه وضوده کمال سنت بودرکه
اولا (انما الاعمال بالنیات) خواسنجه نیت صحیحه وتسمیه ایله بدأ ایدوب اللرین بلککلرینه دکین اوچ دفعه غسل
ایلیه اندنصکره (بسم الله العظیم والحمد لله علی دین الاسلام) دیه اندنصکره صاغ الیله صول النك اوزرینه
صو دوکه وفرجنی غسل ایلیه واللرین دیواره وطپراغه بکیجه سوره اندن رایحه زائل اوله وعورت یرینی ستر ایلیه
وبو دعایی اوقیه زنهار ستر عورت ایتمدین اوقومیه (اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی
من عبادك الصالحین) دیدکدنصکره برصعیدده متوضیء هیئتنده قبلیه قرشو جلوس ایلیه ماء مستعمل
جریان ایدوب اکا نمیه اندنصکره تکرار اللرین بلککلرینه دکین اوچ دفعه غسل ایلیه اندنصکره اوچ دفعه
مضمضه واستنشاق ایلیه وبو محلده (اللهم ارحنی من رایحة الجنة وارزقنی من نعیمها) دیه مضمضه واستنشاقده
سنت مبالغه درمکر صائم اوله اندن یوزینی اوچ دفعه یویه بو دعایی اوقیه (اللهم بیض وجهی بنورك یوم تبیض
وجوه اولیائك ولا تسود وجهی یوم تسود وجوه اعدائك) اندنصکره قوللرینی دیرسکلری ایله معا غسل ایلیه صاغ
قولنی یودکن (اللهم اعطنی کتابی بیمینی وحاسبنی حسابا یسیرا) دیه وصول قولنی یودکن (اللهم لا تعطنی کتابی
بشمالی ولا من وراء ظهری ولا تحاسبنی حسابا شدیدا) دیه اندنصکره باشنه مسح ایدرکن (اللهم اغشنی برحمتك)
دیه اندنصکره قولقلرینه مسح ایدرکن برکره بو دعایی اوقیه (اللهم اجعلنی من الذین یستمعون القول فیتبعون
احسنه) اندن بوینینه مسح ایلیه وبو دعایی اوقیه (اللهم اعتق رقبتی من النار واحفظنی من السلاسل والاغلال
اندنصکره ایکی ایاقلرینی اوچرکره یویه (اللهم ثبت قدمی علی صراطك المستقیم یوم تزل فیه الاقدام) دعاسنی
اوقیه بو قاروده ذکر اولندیغی اوزره برکسنه دفعه صوبی اوقسه کفایت ایدر لکن سنتی ترك ایتمش اولور اساءتدر
متوضیء اولان کمسنه یه ذکر اولننك جمله سنی اشلمك لازمدر فرائض اوزرینه اقتصار ایلیه وفتاوای حجه ده ذکر
اولنمشدرکه وضوده عدد مسنوندن زیاده اسراف مادن حذر ایلیه خبرده کلمشدرکه امتك شراری وضوده
اسراف ایدنلردر ومحیطده ذکر اولنمشدرکه صوبی اسراف ایتمك اداب وضودندر وشمس الائمة الحلوانی عدم
اسراف ماء سنتدر دیدی آداب وضودندرکه هر عضوی غسل اثناسنده اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریك له
واشهد ان محمدا عبده ورسوله) دیمکدن غفلت ایلمیه وبونك حقنده اثر دخی وارد اولمشدر ودخی آداب
وضودندرکه اثناء وضوده کلام ناس مقوله سندن اولان شیئی تکلم ایلمیه ووضویه کندیسی بالذات قائم اوله
اما شول شرطله که عاجز اولمیه بلکه بنفسه کندی غسل ایلیه شرعده امر وضوده برکسنه دن عون طلب
ایلیه شارحی اولان سید علی زاده تسهیلدن نقل ایدوب وضوده استعانت مکروهدر غسالده اولدیغی کبی
الامکرکه عاجز اوله ونبی علیه السلامك مغیرة بن شعبه دن استعانتی جوازی بیان وتعلیم ایچوندر ابن ملك
مشارق شرحنده دیرکه مطلق استعانت مکروه دکلدر مکرکه غاسل غیری اوله اول صورتده مکروهدر ودخی
وضونك ادابندندرکه بعد الاستنجاء عورت یرینی مکشوف ترك ایلمیه ودخی وضونك ادابندندرکه صلاتك وقتندن
اول حاضر ومهیء اوله وضودن فارغ اولدقدنصکره (سبحانك اللهم وبحمدك اشهد ان لا اله الا انت استغفرك
واتوب الیك اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) دیه ودخی آداب وضودندرکه موضع استنجایی
مسح ایتدیکی مندیل ایله اعضاء وضویی مسح ایلمیه ودخی وضونك ادابندندرکه وضودن فارغ اولدقده یاخود
اثنای وضوده (اللهم اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین واجعلنی من عبادك الصالحین) دیو اوقیه
وآبدست صوینك فضله سین ایچمك دخی آداب وضودندر کرك ایاغ اوزره اولسون کرك اوتورکن اولسون زیرا
ایاغ اوزرنده صو ایچمك الا ایکی یرده بری عقیب وضوده وبری زمزم یانده وبعد الوضوء ایکی رکعت شکر وضوء
قیلمق دخی اداب وضودندر برکون نبی علیه السلام بلاله خطاب ایدوب یا بلال بوکیجه سن جنته بندن ایلرو سبق

ایتدکسنی ندر زیرا بو کیجه اوکو یجه بر نعلین صوتنی اشتدم نظر ایتدم کوردم که سن سن دیدکده بلال رضی الله
عنه عهد ایتدم که هر وقتکه ابدست الام ایکی رکعت شکر وضو قلام دیدی نبی علیه السلام بیوردیلر که جنتده
سنک نعلینک صوتنی اشتمکه سبب بودر دیو کلام درربارلرنی ختم بیوردی (والمعانی الناقضة له) ابدستی ناقضه
اولان معنالر (خروج شیء من احد السبیلین) قبل ودبردن برشینک خروجیدر معنایدن مراد نقض وضوده
مؤثر اولان علتلردر مصنفک معانیله تعبیر ایلمسی حدیث شریفه اقتدادر زیرا نبی علیه السلام (لایحل دم
امرئ مسلم الا باحدی معان ثلاث) بیورمشلردر واحد سبیلیندن خروج ایدن شیء کرکسه معتاد اولسون بول
وغائط کبی وکرکسه غیر معتاد اولسون کوچک قورد وطاش کبی وبر کسنه نک ذکرندن ویاخود فرجندن قورد
چقسه بالاجماع ناقض وضودر وبونلرن نقض اجسامه مضاف قلنسه تألیفک ابطالی مراد اولنور بونلر معانی یه
مضاف قلنسه مطلوب اولان شیئک ابطالی مراد اولنور بو محلده ایسه معنایه مضاف اولان وضونک حکمی که
جواز صلاتدر اول جوازی ابطال مراد اولنور (سوی ریح الفرج والذکر) فرج وذکردن خروج ایدن ریح
ناقض وضو دکلدر زیرا فرج وذکر مقر نجاست دکلدر که مجاورتیله ریح دخی نجس اوله اول اجلدن ناقض وضو
دکلدر (وخروج نجس من البدن) بدندن خروج ایدن نجس دخی ناقض وضودر اصطلاح فقهاده نجس جیمک
فتحیله عین نجاست معناسنه در وجیمک کسریله مطلق طاهر اولمیان نسنه در (ان سال بنفسه الی موضع
یلحقه حکم التطهیر) اکر خروج ایدن نجس حکم تطهیره لاحق اولان موضعه سیلان ایدرسه ناقض وضودر
معلوم اوله که بدندن نجسک خروجنه اوچ شرط قلندی شرط اول بودر که بدندن خارج اولان نجس اوله زیرا
اجماع بونک اوزرینه در که بدندن خارج اولان نجس طاهر اوله جق اولورسه بزاق ومخاط کبی آنکله ابدست
بوزلمز شرط ثانی بودر که خارج اولان سائل یعنی آقیجی ومخرجندن متجاوز اوله بو شرطه احتیاجک وجهی
بودر که مخرجندن متجاوز اولمینجه خروج نجاست متعین اولمز شرط ثالث بودر که سیلان وتجاوز فی الجمله تطهیری
واجب اولان موضعه خروجیدر یا وضوده ویاخود غسلده بو شرطه احتیاج لازم کلدی زیرا مجرد سیلان نقض
وضوده کفایت ایلمز زیرا آزاولورکه انتقاض وضوء موجود اولمدن سیلان موجود اولور مثلا بر کسنه نک
کوزلرینک ایچنده قبارجق اولسه اندنصکره قشر اولسه یعنی صو یلتی ایله صاری صولر آقسه شویله که
کوزلرندن طشره چقمامه ابدست بوزلمز علت بودر که داخل عینک وضوده وغسلده تطهیری واجب دکلدر
(والقیء ملأ الفم) دخی آغز طولوسی قوصمق ناقض وضودر وقیء جرایله شیء اوزرینه عطف ورفع ایله خروجه
عطف ایکیسی دخی جائزدر اولی اولان رفعله خروج اوزرینه عطف اولمقدر ملأ الفم قرینه سیله (ولو طعاما
اوماء اومرة اوعلقا) اکرقیء اولنان طعام وصو وصفرا وسودا دخی اولورسه ینه ناقض وضودر مره کسر میم ایله
صفرادر علق فتح عین ایله دم غلیظدر که منعقد اوله مرادی بوشمش قاندر علق که دم غلیظ ومنجمد در ناقض
وضو دکلدر مادامکه آغز طولدرمیه زیرا حقیقتده قان دکلدر بلکه سوداء محرقه در سوداء محرقه ایسه معده دن
چیقر معده دن چیقان ایسه ملأ فم اولمینجه ناقض وضو اولمز (لا بلغما مطلقا) مطلق بلغم ناقض وضو دکلدر
زیرا بلغم ایکی قسمدر بری باشدن نازل اولاندر و بری معده دن یوقارو صعود ایدندر مطلقا قیدی هر قنغیسی
اولورسه اولسون ناقض وضو دکلدر (خلافا لابی یوسف فی الصاعد من الجوف) ابو یوسف حضرتلری
خلاف ایدوب معده دن صاعد اولان بلغم ناقض وضودر زیرا مجاورت حسبیله نجسدر زیرا جوفینه اعتبار
ایلمز (ویشترط فی الدم المائع والقیح مساواة البزاق لا الملأ) دم مایعده وایرکده توکرک برابرلکی شرط قلندی
آغز طولوسی شرط اولندی دم رقیق مایع آزاولورسه دخی ناقض وضودر اما برابر اولوب یاخود غالب اولمق
شرطیله کرک باشدن اینسون کرک جوفدن صاعد اولسون ناقض وضو اولهده هیچ فرق یوقدر باشدن
اینوب غالب اولدیغی صورتده ناقض وضو اولدیغی حضرت علیه السلامک (الوضوء من کل دم سائل) قول
شریفی ایلهدر زیرا دم غالب قوت نفسیله سیلان ایلر امادم مغلوب غالبک قوتیله سیلان ایدر اما بزاق ایله دم برابر
اولدیغی صورتده ینه ناقضدر احتیاط احتمالدر که قوت نفسیله سیلان ایلیه اما جوفدن صاعد اولان دم واقع
اولان قرحه دن خارج اولمش کبیدر زیرا معده موضع دم دکلدر اولیله اولمینجه سائر عروقدن خارج اولان دم کبی
ناقض وضو اولدی (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب سائر قیلرده شرط اولندیغی اوزره ملأ فم اعتبار ایلدی

(وهو یعتبر اتحاد السبب) امام محمد سببک اتحادینی اعتبار ایدوب سبب دیدیکی غثیان کبی قیء ایراث ایدر
مرضدر (لجمع ما قاء قلیلا قلیلا) آز آز قیء ایتدیکنی جمع ایلمک ایله وغثیان واحد ایله ملأ فم مقداری واقع
اولورسه ناقض وضودر اکر مجلس مختلف ایسه ده زیرا اتحاد سبب اتحاد حکم منزله سنده در مثلا بر کسنه
بر کسنه یی مجروح ایلسه واول جرح اوکمدین فوت اولسه موجب دیت اولور حتی بر کسنه نک قولی عدد عیبدن
اولان بر مرضه مبتلا اولوب شفا بولمدقدنصکره بیع ایلسه واول قول مشتری الندهده دخی مریض اولسه اکر بایع
الندهایکن اولان مرض سبب اولمش ایسه مشتری عبد مریضی بایعه رد ایلمکه قادر اولور اکر بایعده اولان
مرض دکلسه رد اولمز زیرا سبب متحد اولمش اولور (وابو یوسف یعتبر اتحاد المجلس) ابو یوسف اتحاد مجلسی
اعتبار ایدر زیرا اتحاد مجلس متفرقاتی جمعده مؤثردر اتحاد مجلس متفرقاتی جمعده مؤثر اولدیغی اجلدن اقوال
متفرقه مجلس واحدده متحد اولور نکاح وبیع وسائر عقود کبی وبر کسنه مجلس واحدده سجده آیتنی مکرر
قراءت ایلسه مجلس متحد اولوب وآیت دخی اول اولمغین بر سجده لازم اولور اکر مجلس متعدد اولورسه سجده
دخی متعدد اولور (وما لیس بحدث لیس بنجس) دخی شول شیکه حدث اولمیه نجس دکلدر اعلای معده دن
خارج اولان قیء قلیل ناقض وضو دکلدر بدن وثوبه اصابت ایلسه جواز صلاتی منع ایلمز زیرا نجس دکلدر امام
محمد قولی اوزره نجسدر حتی بر ثوبه اوزرینه آندوب صویه القا اولنسه صویی افساد ایدر (والجنون) جنون
دخی ناقض وضودر زیرا مجنون مسلوب العقل اولاندهایسه ابدستی حفظ متصور دکلدر (والسکر) سرخوشلق
دخی ناقض وضودر مثلا مستلکده اعتبار یورر کن ایکی طرفه میل ایلیوب دوشرشکانی کوسترمکدر
بعضیلر دیدیلر که سماء ایله ارضی وطول ایله عرضی وسنتله فرضی فرق ایتمیه وبعضیلر دیدیلر که رجل ایله
مرأه یی فرق ایتمیه (والاغماء) اغماء دخی ناقض وضودر اغما اولدر که عقلی مسلوب اولمیوب آنجق مغلوب اوله
واغما بر مرضدر که قوای ضعیف ایدر عقلی زائل ایلمز سببی بلغم غلیظ بارددن بطون دماغک امتلاسیدر انبیا
علیهم السلامده اغما واقع اولوب اما جنون واقع اولمامشدر (وقهقهة بالغ) بالغ اولان کسنه نک صلات ایچنده
قهقهه سی ناقض وضودر وقهقهه ناقض وضو اولمسنه نه حدث حقیقی ونه حکمی وار قیاس ناقض وضوء
اولمق ایدی لکن خلاف قیاس اوزرینه نص وارد اولمغین مورد نصه اقتصار اولندی برکون نبی علیه السلام
صحابه ایله نماز اداایدرکن کوزلری علیل بر اعرابی کلورکن بر قیویه دوشوب حضرتک خلفنده اولانلرک بعضیسی
قهقهه ایلدیلر نبی علیه السلام نمازی ادا دنصکره (الا من ضحک منکم قهقهة فلیعد الوضوء والصلاة ومن
تبسم فلا شیء علیه) بیورمشلردر معناسی بودر که آکاه اولک که بر کسنه که سزدن قهقهه ایله کولمش اولورسه اول
کسنه ابدست وصلاتی اعاده ایلسون اما تبسم ایلین کسنه یه برشی یوقدر یعنی اعاده ایلسون دیمکدر
قهقهه اولدر که کندیسی ویاننده اولانلر استماع ایلیه ضحک اولدر که آنجق کندیسی استماع ایلیه ضحک صلاتی
باطل ایدر اما ابدستی باطل ایلمز تبسم ایسه هیچ برینه ضرر ویرمز بالغ قیدی صبیان احترازدر وصبینک
قهقهه سی ناقض وضوء دکلدر (فی صلاة ذات رکوع وسجود) رکوع وسجود صاحبی اولان نمازدن احتراز
اولندی جنازه نمازنده قهقهه ایله نماز فاسد اولور ابدست بوزلمز سجده تلاوت دخی جنازه نمازی کبیدر وذات
رکوع وسجوددن مراد اصلنده رکوع وسجود صاحبی اولاندر بر کسنه عذری اولوب ایما ایله ویاخود راکبا نفل
وفرضی اداده قهقهه ایلسه ناقض وضودر (ومباشرة فاحشة) مباشرت فاحشه دخی ناقض وضودر
مباشرت فاحشه اولدر که زوجله زوجه عورت غلیظه لرین بربرلرینه بلا حائل طوقندرمقدر وآلت دخی
منتشر اوله بو مقوله مباشرت ناقض وضودر بو مقامده خروج مذی احتمالی خروج منزله سنه تنزیل اولنمشدر
(خلافا لمحمد رحمه الله) امام محمد خلاف ایدوب ناقض وضو اولمسنه ذاهب اولمشدر وقیاس بوایدیکه ناقض
وضوء اولمیه زیرا ناقض وضوء خروج نجسدر اول ایسه موجود دکلدر (ونوم مضطجع او متکئ او مستند الی
ما لو ازیل سقط) ویانی اوزرینه یتان کسنه نک نومی ودیرسکلری اوزرینه ویاخود اللری اوزرینه اتکا ایدنک نومی یاخود برآخر شیئه
استناد ایدنک نومی که اول شیء ازاله اولنسه اول مستند اولان کسنه ساقط اوله بو مقوله نوم ناقض وضودر
اضطجاع یانی اوزرینه یاتمقدر وبوبابده اصل حضرت نبی علیه السلام (لا وضوء علی من نام قائما او قاعدا او راکعا
او ساجدا انما الوضوء علی من نام مضطجعا فانه اذا نام مضطجعا استرخت مفاصله) قول شریفیدر (لا نوم قائم

اوقاعدا اوراكع اوساجد) قائمك وقاعدك وراكعك وساجدك نومى ناقض وضوء دكلدر بونك عدم نقضنه
دليل (لا وضوء على من نام قائما اوقاعدا اوراكعا اوساجدا انما الوضوء على من نام مضطجعا فانه اذا نام
استرخت مفاصله) حديث شريفيدر وصاحب نهايه مبسوطدن نقل ايلديكه بر كمسنه اوتورركن برشيئه
استناد ايدوب اويوسه ابوجعفر طحاوى بوكه ذاهب اولمشدركه اكر اول كمسنه بر حال ايله اويوسه كه استناد ايتديكى
شيئى ازاله ايتدكلرنده ساقط اولسه استمساكى زائل اولديغيچون ابدستى بوزيلور وامام اعظم رحمه الله دن
روايت اولنان بودركه على كل حال ابدستى بوزلميه زيرا اول كمسه نك مقعدى ارض اوزرينه قرار طوتمشدر
برشيئك خروجندن امیندر وبر كمسنه قاعدا اويوسه اويورکن ساقط اولسه ابوحنيفه دن روايت اولنديكه
اول كمسنه نك جبينى ارضه واصل اولمدين اويانسه وضوءسى باطل اولمز (ولا خروج دودة من جرح اولحم سقط
منه) ياره دن خروج ايدن قوردك دخى چقماسى ناقض وضوء دكلدر زيرا دوده ولحم بونلر نجس دكلدر سبيلندن
اولمينجه ناقض وضوء دكلدر زيرا محل نجاستدن منبعث اولمشلردر اما سبيلندن اولنجه قليل وكثير ناقض
وضوءدر (ومس ذكر اوامرأة) ذكره ومطلقا مرأه يه مس ايلمك ناقض وضوء دكلدر مادامكه مزيدن برشيء خروج
ايلميه امام شافعى قتنده مس مرأه ناقض وضوءدر الله تعالينك (اولامستم النساء) قول شريفيله تمسك ايدر
ودير كه اولامستم النساء قراءتى لمس باليده حقيقيدر ولمس باليده محموله در مفاعله بابى واحد ايچونده اولور
(طارقت النعل وعاقبت اللص) كبى بزم دليلمز حضرت عائشه رضى الله عنهادن روايت اولنان حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بعض ازواج مطهرهسنى تقبيل ايدوب آندن نمازه چقارلردى تجديد وضوء ايتمزلردى
اولوردى وآيت مذكوره ده اولان لمس جماعدن كنايه در نته كيم ابن عباس رضى الله عنه بويله روايت وتفسير
ايدرلردى لمس باليد مراد دكلدر ابن عباس ايسه اعلم صحابه يدر (وفرض الغسل غسل الفم والانف وسائر
البدن) غسلك فرضى اغزنى وبورنى وسائر بدننى بومقدار ما متعذر اولان يرلريكه كوزينك وكوبكينك دلوكنك
ايچنى يومق لازم دكلدر زيرا متعذردر اما النده اولان خاتم واسع ايسه تحريك ايلمسى سنتدر اكر شيك اولوب التنه
صو داخل اولمز ايسه تحويل ايلمسى فرضدر (لا دلكه) بدنى اوغمهسى فرض قلنمدى بلكه سنتدر بعضيلر
مستحبدر ديمشلر غسل فم وانف عملا فرضدر اعتقادا دكلدر اعتقادا اولمديغى اجلدن منكرى كافر اولمز مضمضه
واستنشاق كه غسل فم وانفدر وشافعى قتنده سنتدر زيرا حضرت رسول صلى الله عليه وسلم (عشر من الفطرة)
بيوردیلر مضمضه واستنشاق بيله عد ايلديلر يعنى اون خصلت فطرة اسلامدندر يعنى سنت اسلامدندر معلوم
اولديكه سنت ايمش بزم جوابمز بودركه حديث وضوءده سنت اولمرينه دليلدر زيرا حضرت رسول صلى الله
عليه وسلم حديث آخرده (انهما فرضان فى الجنابة وسنتان فى الوضوء) ديو بيورديلر اكر سؤال اولنورسه
مضمضه واستنشاق غسلده نيجه فرض اولورلر بونك برله كه شافعى قتنده سنتلردر زيرا فرض اكا ديرلركه اعتقادى
واجب اوله جاحدى كافر اوله دليل قطعيله ثابت اولديغيچون اكر فرض اولسه لر (امدى) مجتهدين بيننده
اختلاف واقع اولورميدى بوكه جواب ويريلوركه فرض اژا اولوركه مجتهدفيه اوزرينه اطلاق اولنور زيرا فرض
ايكى نوع اوزرينه در برى فرض قطعيدرسنك ذكر ايتديكك كبى وبرى دخى فرض ظنيدر مجتهدك زعمى
اوزرينه فرض اولان كبى مثلا فصد وحجامت ايله طهارتك وجوبى كبى ابوحنيفه قتنده پس (امدى) غسلده
مضمضه واستنشاق فرضدر ديدك زيرا الله تعالينك كلام مجيدنده (وان كنتم جنبا فاطهروا) بيورر اظهار
تطهيرده مبالغه در كانه ديمش اولديكه طهروا ابدانكم غاية ما يمكن من التطهير يعنى بدنلريكزى زياده لر ايله تطهير
ايدك تطهيردن ممكن اولديغى شيئك نهايتنه وارنجه (امدى) بوندن فهم اولنديكه بدندن تطهيرى ممكن اولان
شيئك غسلى واجب ايمش باطن فم وانف عادت وعبادت وضرورده غسل اولنورلر بواجلدن وضوءده نافله اولور
غسلده فرض اولور اما كوزلرينك داخلى غسل اولنمز زيرا غسلده حرجدر زيرا كوزلره ضرر ورادى واردر حرج
ايسه شرعا مدفوعدر بواجلدندركه بر كمسنه كحل نجس ايله اكتحال ايلسه غسل ايله امر اولنمز وضوءده مضمضه
واستنشاق ايچون فرض قلنمدى زيرا وضوءده واجب اولان غسل وجهدر وجه مواجهه دندر مواجهه ايسه
وجه ايله اولور باطن فم وانف ايله اولمز وغسلك اوچنجى فرضى جميع بدنك ظاهرنى يومقدر نته كيم مصنف بوكه
اشارت ايلدى وسائر البدن ديكله ومصنفك لادلكه قولى امام مالكك قولندن احترازدر زيرا امام مالكك

قتنده شرطدر صحت وضوءده امام مالك حضرتلرى تطهير بدنى تطهير ثوبه قياس ايلدى يعنى تطهير ثوب دلك
وعصر له اولمق لازم ايسه تطهير بدنه دخى دلكدن لازمدر رد بزم دليلمز بودركه ماهيت غسل اكا ديرلركه صويى
بشريه اقتيق بوانه دلك ايسه اول اساله نك تتماتندندر اوليله اولنجه سنت اولدى وبر روايتده مستحب اولدى امام
مالك بونى ثوبه قياس ايتمهسنك هيچ وجهى يوقدر زيرا ثوبه نجاست حلول ايتمشدر دلك وعصر ايتمينجه
چقماز امابدن بونك خلافنجه در بونه نجاست حكميه دن برشيء حلول ايتمزكه اخراجنده دلك وعصره محتاج
اوله اى ليس بواجب (قيل ولا ادخال الماء تحت جلدة الاقلف) بعضيلر ديديلركه سنتسزلك جلده سنه ادخال
واجب دكلدر وبعض مشايخ قتنده ايصال ماء واجبدر اصح اولانده بودر حتى امام كردى بعض مشايخدن نقل
ايلديكه اقلف يعنى سنتسز جنابتدن غسل ايليه انك اوزرينه داخل جلده يه ايصال ماء ايليه بواجلدندركه
اقلفك قلفه سنه يعنى جلده سنه بول نازل اولسه طشره چقمادسه وضوءسى ناقض اولور ودخى صاحب
ذخيره ديركه مقاتل ابوحنيفه دن روايت ايدركه اقلفك بولى قلفه سنه نازل اولسه آبدستى بوزيلور اكرچه
طشره چقمازايسه ده وجنب اولسه جلده نك تحتنى غسل ايليه (وسنته غسل يديه وفرجه) غسلك سنتى ايكى
النى وفرجنى غسل ايلمكدر مصنف ضميرى مذكر ايرادندن انجق مذكره اختصاصى توهم اولنمسون زيرا ذكر
وانثى دن هر برى جمله بدننى غسل ايلمك واجبدر حتى كوبكنه وقولاغنه ايصال ماء واجبدر اما انك داخل
فرجلرينه صويى ايصال وپرمقلريني ادخال واجب اولدى (ونجاسة ان كانت فى بدنه) بدننده نجاست وار ايسه
انى دخى غسل ايلمك سنتدر سائر اجزاء بدنه شايع اولمسون ايچون (والوضوء) غسلده وضوء دخى سنتدر
(الا رجليه) الا ايكى اياغنى دكل يعنى آخر غسله تأخير ايليه استثناء متصلدر زيرا ابدست المق اعضاء وضوء
وظائفندن برفعلدركه كرك غسل اولسون كرك مسح اولسون كانه ديمك اولديكه اندنصكره اعضاء وضوء
وظائفنى اشلمه الا ايافلرينى وظيفهسى دكل صاحب الكفايه ايدر الا رجليه قولى حسن بن زيادك ابوحنيفه دن
روايت ايتديكى قولدن احترازدركه جنب اولان كمسنه ابدست السه باشنه مسح ايتميه زيرا مسحده فائده يوقدر
اساله ماده مسح موجوددر اما صحيح اولان ظاهر روايتدركه روايت اولنديكه حضرت رسول صلى الله عليه
وسلم آبدست آلوركبى آبدست آلدى الا ايافلرينى غسل ايتمدى پيغمبرك وضوءسى غسل ومسحه شاملدر نهايه ده
بويله واقع اولدى قره كمال تاتارخانيه دن نقل ايدركه مذهب صحيح بودركه باشنه مسح ايليه وضوءنى جنابتدن
غسل اوزرينه تقديم سنتدر فرض دكلدر حتى بر كمسنه غسل ايدركن ابدست المسه يالكز مضمضه
واستنشاقدنصكره صويى باشنه وجميع بدننه اساله ايلسه كفايت ايدر ودخى جامع الجوامعده بر كمسنه
جنابتدن غسل ايدركن وضوء واجبدر ديسه اول غلط ايتمش اولور (وتثليث الغسل المستوعب) استيعاب
ايدر غسلى اوچ كره ايلمك دخى سنتدر (ثم غسل الرجلين لا فى مكانه ان كان فى مستنقع الماء) اندنصكره ايكى
اياقلرنى غسل ايليه اما غسل ايلديكى مكانده يومايه اكر اول مكان صو جمع اولورمكان اولورسه اكر اولمزسه
تأخير غسل رجلين سنت اولمزانك كبى يرده مثلا لوح اوزرنده ياحجر اوزرنده غسل ايليه بلا تأخير اياقلرينى غسل
ايليه (وليس على المرأة نقض ضفيرتها) عورتك اوزرينه اورلمش صاچنى چوزمك يوقدر يعنى واجب دكلدر
(ولا بلها ان بل اصلها) اكر اول صاچك اصلى اصلانمش ايسه كندوسنى اصلاتمق واجب دكلدر زيرا اصول
شعر اصلاندقدنصكره كفايت ايدر بونك اصلى ام سلمه رضى الله عنها حديثيدر ام سلمه ديديكه يا رسول الله
بن خاتون كشييم بوضفيرة رأسمى يعنى باشمده كى اورلى صاچى محكم بند ايتمشمدر غسل وجنابتده چوزوب
اچايمى حضرت رسول عليه السلام جوابنده الا انما يكفيك ان تفيض الماء على رأسك وسائر جسدك ثلاثا
ديدى نهايه ده بويله ذكر اولندى اما صدر الشريعه عبارتى يكفيك اذا بلغ الماء اصول شعرك واردا اولمشدر شعر
اورلمش تقديرجه دراورلمامش اراسه غسلى واجب اولور مصنفك وليس على المرأة) قولنده رمز واشارت
واردركه بر كسنه نك اولدن اورلمش صاچى اولسه علويه واتراك كبى اول كيمسه نك اوزرينه واجبدركه صاچنك
اوركوسنى نقض ايده يعنى بوزه شيخ زاده حضرتلرى ديركه نقض ضفيرتها) قولنده تشبيه واردركه بو حكم نسايه
مخصوصدر اماشول رجلكه اورلمش ضفيرهء صاچ اوله اول بو حكمده مخصوص دكلدر يعنى نقض ضفيره اكا
واجبدر مضمراتده ايدر اماشول رجالكه اولدن معتادى صاچلرله كزمك ايدى يعنى ايصال ماء واجبدر دكلدر

باشنده اورلمش صاچی اولسه نه کیم علویه وازاله اولیه ایدرلر جنابتدن غسل ایدرکن اثناء شعرینه ایصال ماء واجبدر دکلیدر چابر حدیثنک ظاهری دلالت ایدرکه واجب دکلدر اما صدر الشهید ذکر ایلدیکه واجبدر واحتیاط صوینی اثناء شعره ایصالده در اکر دینلورسه که ایصال ماده حرج واردر شرعده حرج یوقدر صاچی اولان کمسنه زحمتی اختیار ایدوب نقض ضفیره وایصال ماء ایتملک لازمدر زحمتدن قجرسه تراش ایلسون زیرا مثله یوقدر امانساطائفه سنده صاچ زیب وزینتدر تراش ایتمسی مثله در (وفرض لانزال منی ذی دفق وشهوة) وقتاکه مصنف کیفیت اغتسالدن فارغ اولدی ایسه فرایض وسننی بیان ایتمکله سبب وجوبی امور اربعه دن اولدیغنه شروع ایلدی که اول درتدر انزال منیدر وغیبوبت حشفه در ومستیقظک منی کورمه سیدر وانقطاع حیض ونفاسدر یعنی دفق منینک صفتیدر دفق غسلک وجوبنه شرطدر وشهوت ایسه بالاتفاق شرطدر وبو محلده منینک ذی دفق وشهوة اولمسی اعتبار اولندی زیرا حضرت علیه السلام اذا حذفت الماء فاغتسل وان لم تکن حاذفا فلا تغتسل) دیو وجوب اغتسالده حذف اعتبار ایتدیلرکه دفق واسقاطدر حذف ایسه اولمز الاشهوت ایله اولور صحاحده حذف الشیء اسقطه دیرو دفقت الماء ادفقه دفقا ای صببته فهو ماء دافق ای مدفوق معناسنه (ولوفی نوم عند انفصاله) اکر اول انزال منی دفق وشهوت طریقیله اویقوده دخی اولورسه (لاخروجه) یعنی منینک ذکردن خروجی قتنده دکل یعنی دفق وشهوت طریقیله یوقاریدن قوپدقدنصکره غسل واجب اولور خروجی شرط دکلدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب منینک خروجنی اعتبار ایلدی بنا بعده ایدر بزم اصحابمز بو مسئله ده اختلاف ایتدیلر ابو حنیفه ایله امام محمد شرط منینک مکانندن شهوتله انفصالیدر دیدیلر حتی برکسنه دن انزال منی واقع اولسه شهوتسز غسل واجب اولمز مثلا برکسنه اغر یوک کوترسه یاخود دیواردن دوشسه اول سبب ایله انزال منی اولسه اول کمسنه یه غسل لازم دکلدر ابو یوسف منینک دفق وشهوت طریقی اوزرینه خروجیدر دیدی مثلا دفق وشهوتدن بری بولنسه بری بولنمسه اول کمسنه نک اوزرینه غسل لازم دکلدر ثمرهٔ خلاف ایکی مسئله ده ظاهر اولور بری بودرکه قچن برکسنه احتلام اولورکن اویانوب ذکرینک باشین طوتسه شهوتی ساکن اولنجه اندنصکره منی آقسه ابو حنیفه ایله امام محمد قتلرنده غسل واجب اولور ابو یوسف قتنده غسل واجب اولمز ایکنجی بودرکه برکسنه عورتنه جماع ایلسه همان اول ساعت بول ایتمدین غسل ایلسه بعده بقیهٔ منی خروج ایلسه ابو حنیفه ایله امام محمد دیرلرکه تکرار غسل ایلسون اما ابو یوسف دیرکه غسل لازم دکلدر اکر بولدن اول مذی دخی چقسه انده اولان کلام منی ده اولان کلام اختلافی کبیدر اکر بولدنصکره غسل ایدوب منی چقسه بالاتفاق جمله نک قولنده غسل لازم دکلدر کمال شمنی شرح وقایه ده دیرکه شافعی قتنده شهوة شرط دکلدر بلکه نه طریقله اولورسه اولسون منی نک خروجیدر نبی علیه السلام الماء من الماء) حدیث شریفی دلیل کتورمشدر وبزم دلیلمز حق سبحانه وتعالینک (وان کنتم جنبا فاطهروا) قول شریفیدر (ولرؤیة مستیقظ لم یتذکر احتلاما بللا ولو مذیا) ودخی ذکر ایتمین مستیقظک بللی یعنی یاش کورمسی ایچون غسل فرض اولندی اکر مذی اولورسه ده (خلافا له) خلاف ابو یوسفکدر بونک امثالنده غسل لازم کلمز دیر بنا بعده دیرکه اکر برکسنه اویخوسندن اویانسه فراشنده وياخود فخذنده مذی کورسه کرک احتلامی تذکر ایتسون کرک ایتمسون اول کسنه نک اوزرینه غسل لازمدر امام اعظم ایله امام محمد قتلرنده اما ابو یوسف قتنده غسل لازم دکلدر مادامکه یقین ایله احتلامنه علم حاصل اولمیه اما بو صورتده مستیقظک کوردیکی منی اوله حتی اولورسه جمله نک قولنده بالاتفاق غسل واجب اولور اکرچه احتلامی تذکر ایتمسه ده اکر مستیقظ اولدی کورسه ینه جمله نک قولنده غسل لازم اولمز کمال شمنی امام اعظم وامام محمد وابو یوسفک اختلافلرنی ذکر ایتدکدنصکره ابو حنیفه ایله امام محمدک دلیلنی ذکر ایدوب ابو داود وترمذی عائشه رضی الله عنهادن روایت ایلدیلرکه حضرت عائشه دیدیکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن سؤال ایتدیلرکه نه بیورورسز شول کشی حقنده که اویخوسندن اویاندی وبال کوردی اما احتلامی تذکر ایتمدی حضرت علیه السلام غسل ایدر دیو بیوردیلر ودخی نه بیورورسز یا رسول الله برکسنه احتلام اولدم ظن ایدر اما اویاندقده بلل کورمدی حضرت علیه السلام غسل لازم دکلدر دیدکده امهات مؤمنیندن ام سلمه رضی الله عنها دیدیلر برخاتون احتلامی تذکر ایدر اما بلل کورمسه حضرت علیه السلام جوابنده نعم غسل

ایدر بیوردیلر صدر الشریعه ده دیرکه قچن برخاتون احتلام اولسه واحتلام وانزال تلذذنی تذکر ایلسه اما بلل کورمسه اول خاتونک اوزرینه غسل لازمدر بعض مشایخ بونی اخذ ایتدی اما وجهی بودرکه احتلام اولان خاتون شوندن خالی دکلکه یا صاغ یانی اوزرینه یا صول یانی اوزرینه یا ارقه سی اوزرینه اول اویخودن اویاندقدنصکره کندوبی یا صاغ یا صول یانی اوزرینه یاتور کورسه احتلامی تذکر ایدوب بلل کورمسه غسل لازم دکلدر شیخ الاسلامک دخی قولی بودر اما اویاندقده آرقه سی اوزرینه یاتور کورسه واحتلامی تذکر ایدوب بلل کورمسه آنک اوزرینه غسل لازمدر زیرا جائزدرکه اول خاتونک احتلامی حالنده خروج منی واقع اولمش اوله نهایت آرقه سی اوزرینه یاتمق ایله منی کرویه عودت ایتمش اوله تره کمال دیرکه ظاهر روایتده مرأه نک احتلامنده منینک فرج داخلندن فرج خارجنه خروجی شرط قلندی غسل واجب اولمسنه حتی مرأه نک منیسی مکانندن منفصل اولسه ده فرج داخلندن خارجنه چقمسه اول مرأه یه غسل لازم دکلدر واصح دخی بودر حاصل کلام انزال منینک غسلی موجب اولمسی حالت یقظه ده اولمسی شرط دکلدر بلکه انزال منی غسلی موجبدر کرک حالت یقظه ده اولسون کرک حالت نومده اولسون زیرا سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم هر احتلام اولان کمسنه نک اوزرینه غسلی واجب قلدی حتی روایت اولنورکه ام سلمه رضی الله عنها پیغمبریمز علیه السلامه سؤال ایتدیکه رجل منامنده یعنی دوشنده کوردیکی کبی مرأه دخی کورسه یعنی احتلام اولسه حالی نیجه اولور دیدکده رسول علیه السلام بیوردیلرکه بو معناده لذت بولورمی ام سلمه نعم دیدکده رسول علیه السلام فلیغتسل یعنی غسل ایلسون دیو بیوردیلر (ولا یلاج حشفة فی قبل او دبر من آدمی حی) ودخی آدمی حینک اوکندن وياخود آردندن ایلاج حشفه ایچون غسل فرض اولندی (وان لم ینزل) اکر انزال منی اولمسه ده ینه غسل فرض اولنور حشفه حاء مهمله ایله ذکردن محل ختانک ما فوقنه دیرلر ختان دیو ذکر وانثی دن موضع قطعه دیرلر وانثی دن موضع قطع دینلدی زیرا عربده نساءنی دخی سنت ایدرلر بو معنایه حضرت علیه السلام بیورور ختان الرجل سنة وختان المرأة مکرمة یعنی زوج حقنده زیرا جماع لذتلو اولور مصنف والتقاء الختانین دیمدی هدایه ده واقع اولدیغی کبی بوکه اشارت ایلدیکه التقاء ختانیندن مراد ایلاج حشفه طریقیله اولان التقادر یوخسه مجرد فرج فرجه ملاقی اولمق دکلدر اما ایلاج حشفه اولمسه اول التقا غسلی ایجاب ایلمز لکن وضوبی ایجاب ایدر شیخین قتنده نته کیم مرور ایلدی ذخیره ده ایدر اون باشنده براوغلانک بربالغه عورتی اولسه اول اوغلان عورتنه جماع ایلسه عورتنه غسل لازم اوغلانه لازم دکل زیرا اوغلانک نزول ماسنه سبب دکلدر حتی نزول مقامنه قائم اوله نهایت اوغلانه غسل ایله دیه لر تا که جنابت ایله کزمک معتاد اولمسون اکر رجل بالغ مرأه مراهقه اولسه رجلک اوزرینه غسل واجب مراهقه یه واجب دکلدر اکر دینلورسه که حضرت صلی الله علیه وسلمک (الماء من الماء) حدیث شریفی دفق وشهوت طریقی اوزره خارج اولان منیدن غسل لازم اولمق معناسنه حمل ایتدیکز بو ایسه اقتضا ایدرکه انزال اولمزسزین مجرد غیبوبت حشفه ایله غسل واجب اولمیه حال بوکه حضرت صلی الله علیه وسلمک (اذا التقی الختانان وتوارت الحشفة وجب الغسل انزل اولم ینزل) بیوردیغی حدیث شریفه منافیدر دیو ایکی حدیثک بینی توفیق ایچون جواب ویریلورکه ماء منی التقاء ختانینده تقدیرا موجوددر اکرچه حقیقتده موجود دکل ایسه ده زیرا التقاء ختانین انزاله سببدر بو مثللوده غالب انزالدر انزال ایسه کوزدن غائبدر حس ایله بلنمز قلتی اولدیغیچون اوله اولسه سبب ظاهرکه التقاء ختانیندر احتیاطا انزال مقامنه قائم اولدی چونکه التقاء ختانین ماء منینک نزولی منزله سنده اولدی ایسه بلا انزال غیبوبت حشفه صورتنده غسلک وجوبی تقدیرا ماء منینک وجودی ایچوندر دیمک اولور وصحیحدر (علی الفاعل والمفعول به) فاعل ومفعول اوزرینه غسل فرض اولندی لفظ علی ابتداء کلامده اولان فرضه متعلقدر مولانا کمال قریمی صدر الشریعه حاشیه سنده ایدر بزم اصحابمزک عبارتی جنابت ثابت اولان ایلاجده مختلف اولدی امام محمددن روایت اولنان بودرکه قچن ختانان متلاقی اولسه وحشفه کیزلنسه غسل واجب اولور ابو یوسفدن روایت اولنان بودرکه حشفه متواری اولسه آدمینک دبر وقبلندن فاعلده ومفعول بهده غسل واجب اولور کرک انزال اولسون کرک اولمسون بزم علمامز قتنده غسلک وجوبی التقاء ختانینه مقصور دکلدر زیرا قبله ایلاج فاعله ومفعول بهه بالاجماع غسل ایجاب ایدر اکرچه

التقاء ختانين بولنمزسه ده جماعى قابل اولميان صغيره يه ايلاج غسل ايجاب ايلمز مادامكه انزال اولميه اما شرح
طحاويده غسل ايجاب ايدر ديرانزال اولمزسه ده (ولانقطاع حيض ونفاس) ودخى حيض ونفاسك انقطاعى
وقتنده غسل فرض اولندى حيضك موجب غسل اولمسنده تمسك الله تعالينك (ولا تقربوهن حتى يطهرن)
قول شريفيدر حتى يغتسلن معناسنه زيرا اطهر اغتسال ايله اولور زيرا اقرب معانى باب تفعل تكلف ايچون
اولمق وتكلف ايسه قصد واراده نك مدخلى اولان يرده اولور اما بو آيت ايله تمسك صحيح اولمز تخفيف ظاهر ايله
قرائت اولنديغى اوزره زيرا طهر حيضك نقيضيدر (معنى حتى يطهرن من حيضهن) ديمك اولور قرائتين
بيننده وجه توفيق بودركه قرائت تشديد دم حيضى مادون عشره ده منقطع اولان خاتون حقنده اوله وجه
تمسك بودركه الله تعالى زوجى وطئدن منع ايلدى خاتون غسل ايتمزدن اول بونك برله كه زوجك وطئده حتى
انقطاع حيض حالنده ثابتدر الله تعالينك قول شريفيله كه بيوردلر (فأتوا حرثكم انى شئتم) اكر غسل ايتمك
خاتونك اوزرينه واجب اولمسه زوج حقى ثابتدن منع اولنور ميدى حال بوكه قرباندن منع اولندى غسل
ايدنجيه دك معلوم اولديكه غسل خاتونك اوزرينه فرض ايمش ونفاسك غسلى موجب اولمسنك دليلى اجماع ايله
ثابتدر بعضيلر ديديلركه حيضه قياس اولنمشدر زيرا بو نفاس دم حيضدركه مدت حملده رحم امده حبس
اولنمشدر وجنين ايچون غدادر (لا لمذى وودى واحتلام بلابلل) مذى وودى ايچون وبلل موجود اولمين
احتلام ايچون غسل فرض اولنمدى مذى ذال معجمه نك سكونيله شول صويك اسميدركه بياضه مائلدر رقيقدر
كشى اهلى ايله ملاعبه ايتديكى زمانده خروج ايدر بعضيلر مذى ودى ومنى تشديد ايله جائزدر ديديلر ودى دال
مهمله نك سكونيله بولدن صكره چقان صويك اسميدر بريسى غسل ايجاب ايلمز آنجق وضوء ايجاب ايدر بو قاروده
ولرؤية مستيقظ بللا قولنده مصنفك بللادن مرادى حقيقتده مذى اولورسه غسل فرض ولازمدر ديمك اولمز
بلكه مرادى بودركه اويانوب فراشنده مذى صورتنده بال كورسه غسل لازمدر منى اولمق احتمالى ايچون
ديمكدر شمدى بركمسنه اويخودن اويانسه فراشنده ياخود بدننده بال كورسه حال بوكه اول كمسنه احتلامى
تذكر ايلمسه اوچ وجهدن خالى دكلدر وجه اول بودركه اويانوب اول بلل منى ايديكنه يقين حاصل ايدرسه
بالاتفاق غسل واجب اولور وجه ثانى بودركه ودى ايديكنه يقين حاصل ايدرسه غسل بالاتفاق واجب اولمز
وجه ثالث بودركه صورت مذيده اوله احتمالدر حقيقتده مذى اوله وياخود احتمالدر منى اوله ده هوا ايله حرارت
ايله رقيق اولمش اوله بو صورتده غسل واجبدر امام اعظم ايله امام محمد قتلرنده كرك احتلامى تذكر ايلسون كرك
ايلمسون احتياطا ابو يوسف قتنده غسل واجب اولمز مكر احتلامى تذكر ايليه (وايلاج فى بهيمة اوميتة بلا انزال)
ودخى حيوانه وميتيه انزالسز ادخال ايچون غسل فرض اولنمدى مثلا بركمسنه حيوانه وميتيه ياخود مادون
فرج آدمى يه وطئ ايلسه تخذه كبى مثلا غسل واجب اولمز مادامكه انزال اولميه (وسن للجمعة والعيدين
والاحرام وعرفة) جمعه وعيدين واحرام وعرفه ايچون غسل مسنون اولدى اما جمعه ايچون غسل سنت اولديغى
حضرت پيغمبر عليه السلامك من توضأ يوم الجمعة فبها ونعمت ومن اغتسل فالغسل افضل حديث شريفى
ايچوندر آندن صكره ابو يوسف ايله حسن بن زياد اختلاف ايتديلركه جمعه ده غسل صلاة ايچوندر ياخود يوم
جمعه ايچوندر حسن ديديكه يوم جمعه ايچوندر وفضيلت يومى اظهار ايچوندر نته كيم حضرت رسول عليه
السلام سيد الايام يوم الجمعه بيوردى ابو يوسف ديديكه صلاة ايچوندر زيرا صلاة جمعه جم غفير وجمع كثير ايله
ادا اولنور بو صلاة جمعه ده بر فضيلت واردركه غيرى صلاتده يوقدر فائدهٔ خلاف بو محلده ظاهر اولوركه بركمسنه
جمعه كوننده غسل ايلسه آندن صكره حدث واقع اولوب تكرار ابدست السه وجمعه نمازنى قلسه ابو يوسف قتنده
سنتى اقامت ايتمش اولمز امام حسن بن زياد قتنده اقامت سنت ايتمش اولور اما جمعه دن ماعداسنك سنت اولمسى
نقل صحيح ايله ثابت اولمشدركه حضرت عليه السلام عيدين واحرام وعرفه ايچون غسل ايدردى معلوم اوله كه
غسل اون بر نوع اوزرينه در اون بردن بشى فرضدر اول بشى غيبوبهٔ حشفه دن غسل ايلمكدر ايكنجى انزال
منيدن اوچنجى احتلامدن دردنجى حيضدن بشنجى نفاسدن دردى دخى سنتدر جمعه كونى غسل ايلمك وعرفه
كوننده واحرام وقتنده وعيدينده غسل ايلمكدر غسل دخى بطريق الكفايه واجبدر اول غسل ميتدر حتى
جماعتدن بعض اشلمسه بعض آخردن ساقط اولور هيچ بريسى اشلمسه جملهسى آثم اولور زيرا حضرت عليه السلام

بيورديلركه مسلمك مسلم اوزرنده آلتى حقى واردر صحابه رضى الله عنهم ديديلركه اول آلتى حق ندر بيوركك پس
بيورديلركه حين ملاقاتده سلام ويرمكدر دعوت ايلسه اجابت ايلمكدر بركمسنه خير ايله نصيحت استسه
بيلديكنى دريغ ايتميوب نصيحت ايلمكدر اغسرسه تسميت ايلمكدر يعنى (يرحمك الله) ديو دعا ايلمكدر
خسته اولسه عيادتسنه وارمقدر فوت اولسه جنازه سنه حاضر اولوب غسل ايلمكدر اكر كندوسنه منحصر
ايسه وبر غسل دخى مستحبدر كافر اسلامه كلدكده غسل ايلمكدر زيرا رسول الله صلى الله عليه وسلم
جنابت كاوب اسلام مراد ايدنه غسل ايله امر ايدردى اما بو غسلك مستحب اولمسى كافر جنب اولمديغى
زمانده در اكر جنب اولورسه اول زمان فرضدر اصح اقوال اوزرينه (ووجب للميت كفاية وعلى من اسلم جنبا
والا ندب) ميتك غسلى واجب اولدى فرض كفايه طريقى اوزرينه ودخى شول كافره كه جنب ايكن اسلامه كله
آنك اوزرينه غسل واجبدر اكر اسلامه كلديكى وقتده جنب دكل ايسه اول زمان غسل مندوب ومستحبدر
بو مسائلك احكامى ماسبقدن فهم اولندى اعاده يه حاجت يوقدر (ولا يجوز لمحدث مس مصحف) ابدستسز
اولان كمسنه ايچون مصحف شريفه ياپشمق جائز دكلدر طاهر اولمديجه (الا بغلافه المنفصل لا المتصل فى الصحيح)
الا منفصل اولان غلافنه ياپشمق جائز اولور اما متصل اولان غلافنه ياپشمق دكل حاصلى محدث اولان كمسنه
ايله مصحف شريف بيننده برشئ ثالث كركدركه مصحفه تابع اوله جلد مشرز كبى كه مس آدمه تابع اوله زيرا
جلد مشرز مصحفه تابعدر متصل اولديغيچون آنكيچون مصحف بيع اولنسه جلد مشرز ذكر اولنمدين بيعده
داخلدر (وكره بالكم) مصحف شريفه كم ايله يعنى يكى ايله ياپشمق مكروهدر صاحب كافى غلافى مطلق ذكر
ايلدى اتصال وانفصال ايله قيد ايلمدى بلكه (ولا يمس هؤلاء مصحفا الا بغلافه) ديدكدن صكره الله تعالينك
(لا يمسه الا المطهرون) ايت كريمه سنى علت نهى ذكر ايلدى آندن صكره ديديكه غلاف جلد مشرزدر
اصح قول اوزره بعضيلر ديديلركه منفصل اولاندر خريطه وغيرى كبى جنب وحايض ونفاس ايچون جلد
مشرزه مس ايتمك جائز كورلدى صاحب هدايه وتابعلرى غلافدن مراد مصحف مجلده ظرف اولاندر مسى
جائز اولميان جلد مشرزدر زيرا ايكيسى شئ واحددر ديديلر ودخى فخر الاسلامدن روايت اولنديكه كتب
فقهيه وسنن احاديث وسائر كتب شرعيه ده محدث وحايض وجنب ونفسانك ياپشمه لرى مكروهدر
زيرا بو كتب مذكوره آيات قرآندن خالى دكلدر اما بكلرى ايله ياپشمقده ضرر يوقدر عمومى بلوى اولديغيچون
دخى كفايه دن ذكر اولنديكه جنب مضمضه ايدوب اللرين غسل ايلمسه امام اعظمدن روايت اولنديكه قرآن
اوقومده وياخود ياپشمده ضرر يوقدر علامهٔ نجم الدين زاهدى ايدر بن استادم نجم الدين البخارينك
فتواسنده كوردمكه لا بأس دريمش (ولامس درهم فيه سورة الا بصرته) اوزرنده سورهٔ اخلاص
ياغيرى سوره يازلمش آقچه يه دخى مس ايلمك جائز اولمز الامكر كيسه سيله مس اولنه اوصره غلاف منفصل
منزله سنده در (ولا لجنب دخول المسجد الا لضرورة) ودخى جنب ايچون مسجده دخول ايلمك جائز دكلدر
الامكركه ضرورت ايچون اوله الضرورات تبيح المحظورات ديمشلردر (ولا قراءة القرآن) جنب ايچون قرائت
قرآن دخى جائز دكلدر (ولو دون اية) اكر برايتدن اقل ايسه ده كمال شمنى شرح وقايه ده ديركه جنب وحيض
تلاوت قرآندن منع اولنديغى كرخينك اختياريدر اما طحاوى ولا بأس اوله سن اختيار ايلدى ومادون آيت
اولنجه بخاريده آيت تامه قراءتدن ضرر يوقدر وابن عباس حضرتلرى جنب ايچون قرائت قرآنه بأس
كورمزدى كرخى قولنك وجهى بودركه ترمذى وابن ماجه بن عمر رضى الله عنهمادن روايت ايلديلركه
حضرت رسول عليه السلام بيورديلر لا يقرأ الجنب ولا الحائض شيأ من القرآن) شيخ زاده ديركه (شيأ
من القرآن) قولى طحاوينك عليهنه حجتدر زيرا شيئا لفظى نكره در سياق نفيده واقع اولمشدر عموم افاده ايدر
اويله اولنجه مادون آيتى قراءتدن ممنوع اولمغه نص اولور پس ايدى طحاوينك ذكر ايتديكى مقابلهٔ نصده تعليل
اولور بو ايسه جائز اولمز كرخى ديركه حائض آيت تامه دن تلاوت قرآن قصدى اوزرينه منع اولنديغى كبى مادون
آيتدن قرائت قرآن قصدى اوزرينه منع اولندى زيرا جملةً قرآندر وشرح وقايه ده ديركه بزم ديديكمزكه كرخى
قوليدر تلاوت قران قصدى اوزرينه اولديغى زمانده در اما ذكر وثنا قصد ايدوب تلاوت ايلسه مثلا (بسم الله
الرحمن الرحيم والحمد لله رب العالمين) ياخود جنب وحائض صبيانه تعليم ايلسه لر حرف حرف اول زمانده

بالاتفاق ضرر يوقدر معذور اولديغيچون زيرا ضرورت واردر ودخي ديركه جنب وحائضه تورات وانجيل
تلاوتي مكروهدر زيرا جملهسي الله كلاميدر وجنابتله تلاوتده الله كلامنه ترك تعظيم واردر ودخي جنب وحائض
ايچون دعاء قنوت اوقومق مكروه دكلدر ظاهر روايتده زيرا قرآن دكلدر امام محمددن روايت اولنديكه
مكروهدر زيرا قرآنه مشابهتي واردر ومضمراتده ديركه صبيانه مصحف ويرمكده ضرر يوقدر زيرا منع ايلمكده
حفظ قرآني تضييع واردر صبيانه طهارت ايله امرده حرج واردر صحيح دخي بودر ودخي فتاوي كبيردن نقل
اولنوركه جنب قرآني يازميه اكر صحيفه ارض اوزرينه دخي وضع ايدوب يازرسه ده وينه مضمراتك موضع
آخرنده ديركه متأخرين رحمهم الله حايض وجنبه تعليم قرآن ايتمده اختلاف ايلديلر اصح بودركه ضرري يوقدر
كلمه كلمه اوكروب آيت تامه اولمق قصدي ايله (الا على وجه الدعاء او الثناء) مكركه دعا وثنا وجهي اوزرينه
قرائت ايليه (ويجوز له الذكر والتسبيح والدعاء) جنب ايچون ذكر وتسبيح ودعا جائز اولور شمس الائمة الحلواني
ابو حنيفهدن روايت اولنديغن ذكر ايدوب جنبه سوره فاتحهيي دعا طريقي اوزره قراءتده ضرر يوقدر دير
فقيه ابو جعفر هندواني بن بوكه فتوى ويرمم ديو جواب ايلمشدر امام تمرتاشيدن روايت اولنوركه آيت تامه
طويله اولديغي زمانده تلاوتي حرام اولمسي ظاهردر اما قصيره اولسه وبو مثللو تلاوت قصد اولنمدن السنه
ناسده جاري اولسه مثلا الله تعالينك ثم نظر ودخي لم يلد قول شريفي كبي اول زمانده حرام اولماز كتاب عيونده
جنبه فاتحهيي دعا طريقي اوزره قراءتده ضرر يوقدر ديو ايات قرآنيهدن كه انده دعا معناسي مشابهتي اوله
آنده ضرر يوقدر بوندن معلوم اولديكه حكم قرآن قاري اولان كمسنهنك قصديله تغيير اولنمش اوله صاحب
نهايه محيطدن نقل ايدركه دعاء قنوتكه اللهم انا نستعينك الى آخره جنب وحائض كبيلره قراءتي مكروهدر
(والحائض والنفساء كالجنب) حائض ونفسا احكام مذكورهده جنب كبيدر ضمنا وصراحة بياني كچمشدر
اعادهيه حاجت يوقدر (فصل) صاحب نهايه ديركه معناي فصل لغتده ظاهردر بويله تعريف اولنوركه طائفة
من المسائل الفقهية تغيرت احكامها بالنسبة الى ما قبلها غير ترجمة بالكتاب والباب اكر ما بعدنه متصل اولورسه
منون اولور اكر متصل اولماز ايسه شارح تحفه ديركه فصل مصدردر فاصل معناسنه يا مفعول معناسنه اكر
فصلدن صكره لفظي ذكر اولنورسه فصل في الوضوء كبي مثلا اول زمانده منون ومرفوع اولور مبتداء محذوفك
خبري اولمق اوزره يعني هذا فصل ديمك اوله اكر لفظي ذكر اولنمز ايسه مثلا فصل الوضوء شرط للصلاة كبي اول
تقديرجه لام ساكن اولور زيرا بر كلمه اوزرينه وقف اولنسه آخري ساكن اولور وقتاكه مصنف طهارت
صغرى وكبرينك بياندن فارغ اولدي ايسه طهارت نه شيئله حاصل اولور انك بيانه شروع ايدوب (ويجوز
الطهارة بالماء المطلق) ديدي طهارت ماء مطلق ايله جائز اولور (كماء السماء والعين والبئر والاودية والبحار)
ماء سما ايله يعني يغمور صويي كبي ماء سما ايله طهارت جائز اولور زيرا الله تعالينك (وانزلنا من السماء ماء طهورا)
قول شريفي دليل كافيدر ماء سما ايله سمادن نزولي مشاهده اولناني مراد ايلدي يغمور صويي كبي وقاردن
وطلودن اريوب مجتمع اولان صولردر ارصويي وماء عيون ماء ارضدر كه ارضدن خروجي مشاهده اولنور ماء
بحار ماء عيون كبيدر حاصلي ارض اوزرنده اولان صولرك جملهسي حقيقتده ماء سمادر ماء سما اولديغنه صاحب
كشاف الله تعالينك (الم تر ان الله انزل من السماء ماء فسلكه ينابيع في الارض ثم يخرج به زرعا مختلفا الوانه)
قول شريفني دليل ايراد ايلدي وديديكه هر صوكه ارض اوزرنده در اول صو سمادن صخرهيه نازل اولور اندن صكره
الله تعالى اول صويي وجه ارضه تقسيم ايدر اول صو سببيله وجه ارضده چشمهلر وانهار حاصل اولور نته كيم
اجساد بني آدمده عروق اولديغي كبي (وان غير طاهر بعض اوصافه) اكر اول صونك اوصافندن بعضيسني
بر طاهر شيء تغيير دخي ايدرسه اول صو ايله ابدست المق جائزدر اوصاف مادن مراد طعمدر لوندر ريحدر طعم
فتحله يعني ذوق ادا ايتديكي شيئدر كلام عربده طعم مهده ديرلر وبو محلده صويي تغيير ايدن شيئك طاهر اولمسين
شرط ايلدي زيرا تغيير ايدن شيء نجس اولنجه ابدست جائز اولماز كرك ماء جاري اولسون كرك ماء راكد اولسون
(كالتراب والزعفران والصابون) اول طاهر اولان شيء طپراق وزعفران وصابون كبي بونلر طاهر اولمغله مجرد احد
اوصافني تغيير ايلمسه جوازينه خلل ويرمز بوذكر اولنان صويي تغيير ايدوب وكندي طاهر اولانك مثاللريدر
مصنف اوچ مثال ايراد ايتمسيله بو معنايه تنبيه ايلديكه مغير وطاهر اولان برقاچ نوعدركه بري جنس ارضدن

اوله تراب كبي وبري دخي بودركه جنس ارضدن اولميه ولكن صويه مناسب اوله يعني صويي استعمالدن مقصود
اولان تطهيره مناسب اوله اشنان وصابون كبي وبري دخي بودركه جنس ارضدن اولميه وصويه دخي مناسب
اولميه بلكه آنك خلطيله تطهيردن غيري بر غرض قصد اولنه زعفران كبي شرح نقايهده ديركه اشياء مذكوره ايله
وضوء جائز اولديغنه دليل بودركه مسلم ايله بخاري ابن عباسدن روايت ايلديلر بركشي پيغمبر صلى الله عليه وسلم
ايله محرم ايكن دوهدن دوشوب فوت اولدي حضرت عليه السلام بيوردي (اغسلوه بماء وسدر وكفنوه في ثوبه
ولا تخمطوه ولا تخمروا رأسه) بو حديث شريفدن معلوم اولديكه غسل تصور اولنماز الا خلط ايله تصور اولنور
پس ايمدي اشياء مذكوره مختلط اولديغي صو ايله وضوء جائز ايمش (او انتن بالمكث) ياخود اول صو بر مكانده
چوق طورمغله قوقسه اول صو ايله دخي ابدست المق جائزدر مجرد قوقمغله جوازينه خلل كلمز (لا بماء خرج
عن طبعه بكثرة الاوراق او بغلبة غيره) شول صو ايله ابدست المق جائز دكلدر كه شجردن حاصل
اولان اوراقك كثرت وقوعي سببيله وياخود ميوهنك كثرت ووقوعي سببيله طبيعتندن چقمش اوله
(او بالطبخ كالاشربة) ياخود شربت كبي بشمك ايله طبيعتندن چيقه (والخل وماء الورد وماء الباقلاء والمرق)
دخي سركه وكل صويي وبقله اوتلر صويي وشوربا صويي كبي بونلر كورانك بريسي ايله وضوء جائز اولماز
(ولا بماء قليل وقع فيه نجس) ودخي شول صو ايله ابدست آلمق جائز اولماز كه از اوله وايچنده نجس واقع اوله
(ما لم يكن غديرا) مادامكه نجس واقع اولان صو كول اولميه وضوء جائز دكلدر (لا يتحرك طرفه المتنجس
بتحريك طرفه الآخر) اويله كولكه طرف آخرك تحريكيله متنجس اولان طرف متحرك اولميه حاصل كلام علما
اتفاق ايتديلر ماء راكد قليلده نجاست واقع اولسه اول صو متنجس اولور كرك نجاست كثير اولسون كرك قليل
اولسون اما ماء كثيرده نجاست واقع اولسه متنجس اولمز لكن بوندن صكره قلت ايله كثرتك بيننده اختلاف ايتديلر
امام مالك ديديكه قچن صو برحال ايله اولسه كه نجاست واقع اولدقده يا طعمي يا ريحي متغير اولسه اوزمانده
قليل حكمندهدر اكر متغير اولمز ايسه كثير حكمندهدر نجاست واقع اولمسيله متنجس اولمز امام شافعي ديركه
قلتيندن اشغه ايسه قليل حكمندهدر نجاست واقع اولمسيله متنجس اولور كرك متغير اولسون كرك اولمسون
اكر قلتين مقداري يا زياده اوله چوق اولورسه اوكثير حكمندهدر (او لم يكن عشرا في عشر) ياخود اول نجس واقع
اولان صو عشرا في عشر اولمديجه وضوء جائز اولماز (وعمقه ما لا تنحسر الارض بالغرف) عشرا في عشر اولان
غديرك دريكلكي اولقدر اوله كه غرف ايله صويك التنده اولان ارض منكشف اولميه انحسار انكشاف بابندندر
آچلمق معناسنه غرف غين معجمهنك فتحي وراءنك سكونيله اليله صويي المقدر (فانه كالجاري) بو صفتله موصوف
اولان غدير ماء جاري كبيدر (وهو ما يذهب بتبنة) ماء جاري شول صودركه صماني كيدره يعني صمان قوندقده
كوترمكلكميه (فيجوز الطهارة به) بو قاروده ذكر اولنان صولر شرائطيله بولنورسه بو مقوله صو ايله آبدست المق
جائز اولور (ما لم ير اثر النجاسة فيه) مادامكه اول صوده اثر نجاست كورنميه (وهو لون او طعم او ريح) اثر ديديكي
لون وطعم وريحدر بونلرمي شيادن دكل ايكن مصنف ادراكي رؤيتله تعبير ايلدي ما لم ير محلنه ما لم يحس ايراد
اولنسه بلا تكلف لون وطعم وريحه شامل اولوردي (والماء المستعمل طاهر غير مطهر هو المختار) ماء مستعمل
ابو حنيفه ايله ابو يوسف قتلرنده طاهردر مطهر دكلدر مختار اولان دخي بودر فتوى بونك اوزرينهدر معلوم
اوله كه علماء حنفيه اتفاق ايتديلر كه ماء مستعمل مادامكه بدنده در طاهردر مطهردكلدر زيرا طاهرلك طاهره
ملاقاتي تنجس ايجاب ايلمز نتكيم ثوب طاهر ماء طاهر ايله غسل اولنديغي كبي (وعن الامام انه نجس مغلظ) امام
اعظمدن حسن روايتي اوزره نجاست مغلظه اولمق اوزره نجسدر (وعند ابي يوسف انه مخفف) ابو يوسف قتنده
نجاست مخففهدر (وهو ما استعمل لقربة) اول ماء مستعمل نيتيله قربت ايچون استعمال اولنان صودر
(او لرفع حدث) ياخود رفع حدث ايچون استعمال اولنان صودر (خلافا لمحمد) امام محمد قتنده انجق رفع حدث
ايچون اولان صو مستعملدر قربت ايچون اولان مستعمل دكلدر (ويصير مستعملا اذا انفصل عن البدن) اول
صو قچن بدندن منفصل اولسه مستعمل اولور مادامكه بدنه ملاصقدر مستعمل دكلدر (وقيل اذا استقر
في مكانه) بعضيلر ديديلر كه اول صو واقع اولديغي مكانده مستقر اولدقده ماء مستعمل اولور (ولو انغمس جنب
في البئر بلا نية) اكر بر جنب نيتسز بر قيويه طالسه (فقيل الماء والرجل نجسان عند الامام) ديلديكه رجل

وصوابكبي دخي نجسلردر امام اعظم قتنده زيرا جنبك نجاستي صويه سرايت ايدوب صويي نجس ايلدي
ونيت اولمغله صوجنابتي ازاله ايلدي (والاصح ان الرجل طاهر) اصح اولان بودركه رجل طاهردر (والماء
مستعمل عنده) دخي صومستعملدر امام اعظم قتنده قول اولده نيتي شرط طوتوب قول ثانيده شرط
طوتمشدر اصح اولان بودر (وعند ابي يوسف هما بحالهما) ابو يوسف قتنده رجل جنب صو طاهردر نيتي شرط
ايلمكله بونده ايسه فعل عدم نيته مقارن اولوب جنابت صويه سرايت ايلمدي وصودخي جنابتي ازاله ايلميوب
حاللري اوزره باقي قالديلر (وعند محمد ان الرجل طاهر والماء طهور) امام محمد قتنده رجل طاهر وصودخي
طهور اولمسي نيت اولمديغيچوندر (وموت ما يعيش في الماء فيه لا ينجسه) صوده معيشت ايده نك موتي صويي
نجس ايلمز (كالسمك) بالق كبي زيرا بالغك دمي يوقدر وقان كبي قرمزي كورنن شيئك كونشده طوردقده
قرمزيلغي زائل اولور (والضفدع) دخي قورباغه كبي كسر ايله فتحه برابردر اكر بري ايسه نجسدر ديمشلر
(والسرطان) دخي ينكج كبي حاصل كلام شول حيوانك كه تولدي صوده اوله اول حيوانك مقامي ومعيشتي
صوده اولور چون اول حيوان صوده اولسه صويي افساد ايلمز (وكذا موت ما لا نفس له سائلة) صوده تعيش ايدن
حيوانلرك حكمي كبيدر ونفس سائله سي يعني اقار قاني اولميانلر دخي (كالبق والزنبور والعقرب والذباب) سوري
سيكك واري وعقرب وسيكك كبي زيرا بونلرده دم يوقدر نجس اولان ايسه دمدر وبوكه دليل ايچون بخاري
حضرتلري ابو هريره دن نبي عليه السلامك (اذا وقع الذباب في شراب احدكم فليغمسه كله ثم لينزعه فان في احد
جناحيه داء وفي الآخر شفاء) حديث شريفني روايت ايلمشدر اكر ذبابك موتي ضرر ويرسه نبي عليه السلام
غمس ونزعله امر ايلمزدي (وكل اهاب دبغ فقد طهر) هر جلدكه دباغت اولنه تحقيق پاك اولور بو مسئله
كرچه متعلقاتيله باب انجاس مسائلندندر لكن مصنف بو محلده مناسبتي اولديغيچون ذكر ايلدي زيرا
دباغتله اهابك طهارتي بياندن مقصود اهابده محفوظ اولان صو ايله وضو جائز اولور ديمكدر كانه ديلمش
اولديكه اراوه ده محفوظ اولان صو ايله وضو جائز اولور ديمكدر مغربده ديركه اراوه دبوجلددن اشلنمش مطهره يه
ديرلر جمعي راوين كلور اهاب جلد غير مدبوغك اسميدر دباغت اولندقده اديم ديرلر يا جراب ديرلر دباغت تنيني
يا رطوبت نجسيني ازاله يه ديرلر بو دباغت ايكي نوعدر بريسي حقيقيدر كه اول ادويه ايله اولور مازو وبونك مثلي
نه وار ايسه وبري دخي حكميدر تتريب وتشميس والقافي الريح كبي بو ايكي نوعله طهارت حاصل اولور اما ادويه ايله
دباغت اولنانك ابدي نجاستي عودت ايلمز كرك صو اصابت ايلسون كرك ايلمسون وشمس وتراب ايله دباغت اولنان
اصلانديغي زمانده نجاستي عودت ايدوب عودت ايتممه سنده ابو حنيفه دن ايكي روايت واردر خلاصه ده
جلد ميته قربه اندنصكره ماء قليله دوشسه صويي افساد ايلمز دير بعض محققين فقد طهر قولنده ذكر ملزوم
واراده لازم مراد ايدوب فقد طهر قولني فقد يجوز به الانتفاع ايله تفسير ايلمشدر (الا جلد الآدمي لكرامته)
الا جلد آدمي دكل كرامتي اولديغيچون جلد آدمي كرچه دباغت ايله پاك اولور لكن شرعا انكله انتفاع جائز دكلدر
انسانه احتراما (والخنزير لنجاسة عينه) دخي خنزيرك جلدي دباغت ايله پاك اولمز عين نجاست اولديغيچون
انكله انتفاع جائز اولمديغنه الله تعالى حضرتلرينك (او لحم خنزير) قول شريفي دليل كافيدر وبرهان وافيدر
(والفيل كالسبع) فيل يرتجي جانورلر كبيدر دباغتله پاك اولور شرعا وحقيقة منتفع به اولور سائر سباع كبي
(وعند محمد كالخنزير) امام محمد قتنده خنزير كبيدر دباغت ايله پاك اولمز وتحفة الملوكده ديركه فيلك عظمي
طاهردر شيخين قتنده عظمي بيع وانتفاع جائز اولور وجلدي دباغت ايله طاهر اوله نك لحمي زكات ايله سائر سباع
كبي طاهر اولور ولكن حرام اولديغيچون اكل اولنمز امام محمد قتنده نجس العيندر خنزير كبي (قالوا وما طهر جلده
بالدباغ طهر بالذكاة) فقهاء ديديلركه شول حيوانكه جلدي دباغت ايله پاك اوله ذبح شرعي ايله ذبح اولندقده
دخي پاك اولور زيرا ذبح جلدك رطوبات قبول ايلمسنه مانع اولور نته كيم دباغت رطوباتي دفع ايلديكي كبي
(وكذا لحمه وان لم يؤكل) جلدي دباغت وذبح ايله پاك اولنانلرك لحمي دخي پاك اولور اكر اكل اولنمزسه ده زيرا طهارت
اكلك حلني مستلزم دكلدر دلكي وسائرا كلي حرام اولنلر كبي مثلا بركسنه اوزرنده درهمدن زياده مزبوح
دلكي لحمي اولسه صلاتي جائزدر (وشعر الميتة وعظمها وعصبها وقرنها وحافرها طاهر) خنزيردن غيري
ميته نك قلي وكوكي وسكري وبوينوزي وطرناغي طاهردر شافعي ديركه بومذكورانك جملهسي نجسدر زهري

رحمه الله ديديكه سلف سالفين علماسندن برجماعته يتشدم كه انلر فيل كموكندن طرق اتخاذ ايدوب انكله
امتشاط وادهان ايدرلردي وبيهقي انسدن روايت ايدركه حضرت عليه السلام فيل كموكندن اشلنمش طرق ايله
امتشاط ايدرلردي كذا في شرح النقايه (وكذا شعر الانسان وعظمه) ينه بويلجه انسانك شعري وكموكي طاهردر
شافعي ديركه انسانك شعري وعظمي ايكيسي بيله نجسدر كرك انسان حي اولسون كرك ميت اولسون زيرا
بونلر ايله انتفاع جائز دكلدر وبيع اولنمز اويله اولنجه خمر وخنزير كبي نجسدر بز ديرزكه انسان مكرمدر انسانك
اجزاسيله انتفاع وبيع اهانته دليلدر پس ايكي حرام اولمسي كرامت ايچوندر بو خسه نجاست ايچون اولمدي
ذخيره ده ديركه شعر آدميده امام محمددن ايكي روايت واردر برروايتده نجسدر امام الهدى ابو منصور ماتريدي
بوني اخذ ايلدي برروايتده طاهردر حتى بركسنه اوزرنده شعر آدمي موجود ايكن صلاتي جائزدر فقيه ابو جعفر
وابو القاسم الصغاري بوني اخذ ايتديلر وبوني روايت ايدنه اعتماد ايلديلر اكر برسائل سؤال ايدوب (قل يحييها
الذي انشأها اول مرة) بو قول شريفي عظامك حياتنه دليلدر حيات يوقدر ديمك صحيح اولمز ديرسه جواب
ويريلوركه بو دلالت قطعي دكلدر زيرا جائزدركه بو احيادن مراد اولكي اسلوب كبي بدنه عمود اولمق اوزره تازه
ودري وطري رد اولنمق اوله عظامدن مراد نفوس اوله وطهارتنه بر دليل دخي بودركه حضرت عليه السلام
تراش اولوب مبارك شعرلريني تقسيم ايدرلردي (فتجوز الصلاة معه وان جاوز قدر درهم) انسانك شعري
وعظميله صلات جائز اولور اكر درهمدن متجاوز دخي اولورسه حسن بن زيادك ابو حنيفه دن روايتنده شعر بسط
اولنديغي تقديرجه درهم مقدارندن اكثر اولورسه صلاتي جائز اولمز ودخي فتاواي ظهيريه دن نقل اولنوركه
عظم آدمي نجسدر ابو يوسفدن روايت اولنديكه طاهردر (وبول ما يؤكل لحمه نجس) لحمي اكل اولنانك بولي
نجسدر نجاست خفيفه ايله برقيوده واقع اولسه قيو نجس اولور جمله صويي اخراج اولنور ابو حنيفه وابو يوسف
قتلرنده (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ايدوب طاهردر دير عرنيين ايله استدلال ايدر امام ابو حنيفه وابو يوسف
(استنزهوا عن البول فان عامة عذاب القبر منه) حديث شريفي ايله استدلال ايدرلر بو حديث شريف عرنيين
حديثندن متأخردر وبول عامدر دير جميع ابواله متناول اولور عام ايسه متناول اولديغي شيئده قطعا حكمي
موجبدر خاصي فسخ ايلمك جائزدر (ولا يشرب ولو للتداوي) ابو حنيفه قتنده علاج ايچون دخي اولورسه ايچلمز
زيرا نجسدر (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف خلاف ايدوب جائزدر دير امام محمد قتنده مطلقا جائزدر (فصل)
بو فصل بئر واستاريبانده در وقتاكه بئر حوض صغير منزله سنده وماء بئر ماء راكد منزله سنده اولدي ايسه
قياس بو ايديكه بئره نجاست واقع اولوب متنجس اولمغله منتفع به اولميه اكرچه بئرده اولانك جمله سي نزح
اولنورسه الا بوقدر وار كه قياس ترك اولندي (تنزح البئر) بئر نزح اولنوب يعني قيوده اولان صو چيقاريلور
مضاف حذف اولنوب مضاف اليه مقامنه قائم اولمشدر ويا خود ذكر محل اراده حال قبيلندندر (لوقوع نجس)
نجس واقع اولديغيچون (لا بنحو بعر) دوه نجسي مثلو ايله نزح اولنمز (وروث) فرس ومركب نجسي مثلو ايله
دخي نزح اولنمز (وخثي) دخي صغر نجسي مثلو ايله نزح اولنمز وخثي خانك كسريله در (ما لم يستكثر)
مادامكه چوق اولميه بونلرك قليلي بئري نجس ايلمز (ولا بخرء حمام وعصفور فانه طاهر) وكوكرچين وسرچه
نجسيله دخي نزع اولنمز زيرا بونلر طاهردر (فاذا علم وقت الوقوع) چون نجاستك قيويه واقع اولديغي وقت
معلوم اولسه (حكم بالتنجيس من وقته) اول دوشديكي وقتدن صونك نجس اولديغنه حكم اولنور (والا فمن يوم
وليلة) اكر وقت وقوعي بلنمزايسه بركون بركيجه دن حكم اولنور (ان لم ينتفخ الواقع ولم يتفسخ) اكر قيويه
دوشن شيشمش اولسه وياخود طاغلمش ايسه بركون بركيجه دن حكم اولنور صلات وسائر اعاده سي لازم
اولنلر اول وقتدن اعاده اولنور (ومن ثلاثة ايام ولياليها ان انتفخ او تفسخ) اكر شيشوب ياخود طاغلمش ايسه
اعاده صلاة اوچ كون اوچ كيجه دندر زيرا شيشمك وطاغلمق متقادمنه دليلدر انكچون اوچ كون ايله تقدير
اولنديكه كثرتك ادناسي اوچ اولمغله اوچ كون تقدير اولندي حتى برميت بلا صلاة دفن اولنسه اوچ كونه دكين
قبري اوزرنده نماز قيلنور اوچ كوندنصكره قول اصح بودركه نماز قلنمز (وقالا من وقت الوجدان) امامين
ديديلركه بولنديغي وقتدن حكم اولنور زيرا يقين شك ايله زائل اولمز بو تقديرجه اول صو ايله ادا اولنان فرض
اعاده اولنمق لازم كلمز نهايت ابدست منتقض اولور زيرا بركسنه ثوبنده درهمدن زياده نجس بولسه نه زمان

اصابت ایتدیکی معلوم اولمسه بالاتفاق صلاتدن برشینی اعاده ایلمز صحیح دخی بودر (وعشرون دلوا وسطا الی ثلثین بموت نحو فارة اوعصفور اوسام ابرص) اورته قوغه ایله یکرمی قوغه نزح اولنور اوتوز قوغه یه وارنجه فاره مثلونک ویاخود سرچه مثلونک ویاخود صاری کلردیدکاری جانور مثلونک موتی سببیله اعدی یکرمی قوغه چکلمسی بطریق الایجاب اوتوز قوغه اولمسی بطریق الاستحبابدر مأخذ حکمی ایکیدر بری مبسوطده انسدن روایت اولنان حدیث شریفدرکه حضرت علیه السلام (الفارة اذا وقعت فی البئر فماتت فیها ینزح منها عشرون دلوا اوثلاثون) بیوردیغی ابو علی سمرقندی به اسناد ایله بو بلجه روایت ایلدی لفظ اول ایکی شیئک بری ایچوندر پس اعدی اقلی یقینا ثابت اولوب حکمی وجوبا اخذ اولندی اکثری دخی کتورلدیکی مروی اولان لفظ ترک اولنمق لازم کلمسون ایچون واکثری کتورلمک معنی رأی استحباب اولدی ایکی معنانک بری دیمکه روایت مختلف اولمشدر بر روایتده قوغه‌لر برنده یدی قوغه برنده یکرمی قوغه وبرنده اوتوز قوغه وبرنده قرق قوغه بعضیلر فاره مثلوده یکرمی قوغه وجوبا زیاده‌سنی استحبابا دیدیلر (واربعون الی ستین بنحو حمامة اودجاجة اوسنور) قرق قوغه نزح اولنور التمش قوغه یه وارنجه کوکرجین وطاوق وکدی مثلونک موتی سببیله قرق قوغه سی وجوبا یکرمیسی استحبابادر زیرا ابو سعید خدریدن روایت اولندیکه دجاجه‌نک بئرده موتی ایچون قرق قوغه نزح اولنه حمامه دخی جثه‌ده دجاجه یه مماثلدر حکمده دجاجه یه قیاس اولنور (وکله بنحو کلب اوشاة اوآدمی اوانتفاخ الحیوان اوتفسخه) قیوده اولان صونک کلیسی نزح اولنور کلب وقیون وآدم مثلونک موتی سببیله ویاخود برحیوانک شیشمه‌سی یا طاغلمسی ایله ابن عباسدن وابن زبیردن روایت اولنورکه زمزم قیوسنه برزنجی دوشوب فوت اولدقده کلی صوبی نزح اولنمق ایچون فتوی ویرمشلردر وکوچک حیوان دوشوب شیشسه وطاغلسه ینه کلیسی نزح اولنور زیرا آنک رطوبت جیفه‌سی اجزاء مایه منتشر اولمغین صوبک کلیسی تنجیس ایدر وکلبک دوشمه‌سنده ایکی روایت واردر امامین قتنده نجس العیندر امام اعظم قتنده نجس العین دکلدر شرح زیلعی ده کلب صوبی افساد ایلمز مادامکه اغزنه صو کیرمیه زیرا کلب نجس العین دکلدر وکلب ایله حفظ وحراست وصید واجاره وبیع اولوب انتفاع جائز اولدیغیچون وخزانه ده مسطوردر سکزشی قیو یه دوشسه وحیا اخراج اولنسه صوبک کلیسی اخراج اولنور بوسکز حیوان فاره وحمار وکلب وخنزیر وبارس وقپلان وارسلان وقورددر (وان لم یمکن نزحها نزح قدر ما کان فیها) اکر اول قیوده اولان صوبک نزحی یعنی کلیت اوزره اخراجی ممکن اولمزسه قیوده اولان صو مقداری اخراج اولنور ایکی اهل خبره تخمیننه اعتبار اولنور (ویفتی بنزح مأتی دلو الی ثلثمائة) ایکیوز قوغه‌دن اوچیوز قوغه یه وارنجه اخراج اولنمغه فتوی ویریلور ایکیوزی وجوبا یوزی استحبابا بو قول امام محمددن مرویدر قنیه وخلاصه ده دخی بویله‌در فتوی بونک اوزرینه‌در (ومازاد علی الوسط احتسب به) ودخی شول شیئکه وسط قوغه اوزرینه زیاده اولدی یعنی بیوک قوغه ایله چکلدی اول چکلان صو اوزرینه قوغه ایله حساب اولنور (وقیل یعتبر فی کل بئر دلوها) دینلدی که هر قیونک کندی قوغه‌سی اعتبار اولنور وبعضیلر دیمشدرکه اول دلوه برصاع بغدای صیغه اکر بیوک قوغه ایله برکره‌ده نزح اولنسه یکرمی قوغه ایسه کفایت ایدر (وسؤر الآدمی والفرس ومایؤکل لحمه طاهر) آدمینک سؤری دخی فرسک سؤری دخی شول حیوانکه اکل اولنور انک سؤری طاهردر زیرا سؤر لعاب ایله مخلوط اولور بونلرک ایسه لعابی طاهردر زیرا لحم طاهردن متولددر شیخ زاده رحمة الله علیه دیمشدرکه وقتاکه بعض مسائل آبارک انواع سؤرک معرفتنه واحکامنه موقوفه اولدی مباحث بئری اسئارایله تعقیب ایلدی زیرا سابقده مرور ایلدیکی کلب وخنزیردن غیریسی کجن قیو یه دوشسه واغزی صو یه واصل اولسه اول صوبک حکمی اول حیوانک سؤری حکمی کبیدر اسئار دردت نوعدر طاهردر نجسدر مکروهدر ومشکوکدر مصنف رحمة الله علیه انواع اربعه یه اشارت ایلدی وهر برینک حکمنی بیان ایلدی آدمی مطلق ذکر ایتمکله اشارت کرک مؤمنک اولسون کرک کافرک اولسون کرک جنبک اولسون کرک حائض ونفسانک اولسون وکرک صغیر وکبیر وذکور واناثک اولسون هیچ فرق یوقدر دیمکله تنبیه ایلدی حضرت علیه السلام بیوردی (المؤمن لاینجس) بو حدیث شریف دلالت ایدرکه جنابت وامثالی مؤمنی مردار ایلمز ودخی حضرت عائشه رضی الله عنها روایت ایلدیکه بن حائض ایکن

صو ایچردم بعده رسول اکرمه صونردم حضرت رسول علیه السلام مشربه‌می اولوب بن اغزم قیوب ایچدیکم یردن ایچردی وبوندن غیری برحدیث شریف دخی وارد اولمشدرکه (ان النبی علیه السلام أتی حذیفة فمدیده لیصافحه فقبض یده فقال انی جنب فقال علیه السلام المؤمن لاینجس) بیوردقلری دخی دلیل واضحدر وکافر دخی سؤر آدمیده داخلدر زیرا نبی علیه السلام ثقیف قبیله‌سنک ایلچیسنی مسجدنه قوندردیلر حال بوکه حق سبحانه وتعالی (انما المشرکون نجس فلا یقربوا المسجد الحرام) قول شریفی خود مشرکینک نجس اولدیغنه دلیلدردیو برسائل سؤال ایدرسه جواب ویریلورکه بوندن مرادعین نجس دکل اعتقادلرنده نجسدرلر اکر عین نجس اولسه‌لر ایدی نبی علیه السلام مسجده قوندرمزلر ایدی اکر سؤال اولنورسه آدمی لفظی علی الاطلاق شرب خمر ایدنه دخی متناول اولور بوکه فقها تصریح ایتدیلرکه شارب خمرک سؤری نجسدر الا مکر بزاقنی اوچ دفعه بلع ایلیه ودوداقلرنی اوچ دفعه مسح ایلیه یاخود غسل ایلیه اویله اولنجه آدمینک سؤری طاهردردیمک نیجه صحیح اولور بز جواب ویریرزکه شارب الخمرک سؤری نجس اولمسی آدمینک مطلقا سؤری طاهر اولمسنه منافی اولمز زیرا بونک معناسی عوارض منجسه‌دن قطع نظر آدمینک سؤری طاهر دیمکدر بونده شبهه یوقدرکه برکمسنه بول ایچسه یاخود اغزینی نجاسته وضع ایتدکدنصکره صو ایچسه سؤری نجس اولور (وسؤر الکلب والخنزیر وسباع البهائم نجس) کلبک وخنزیرک وییرتجی حیوانلرک سؤری نجسدر امام شافعی قتنده قوردک وپارسک وارسلانک وبونلره بکزرجانورلرک سؤری طاهردر خنزیر وکلبدن غیری امام مالک قتنده سؤر کلب وخنزیر طاهردر زیرا کلب طوافیندندر کدی کبی خنزیر ایسه نجسدر لکن لعابی صو یه تأثیر ایلمز آنک قتنده ایسه تأثیر شرطدر (وسؤر الهرة والدجاجة المخلاة وسباع الطیر وسواکن البیوت کالحیة والفارة مکروه) هره‌نک وییانده کزن طاوغک وییرتجی قوشلرک واوده‌لرده ساکن اولان یلان وصیچان کبیلرک سؤرلری مکروهدر قیاس بو ایدیکه سؤر هره نجس اوله زیرا هره دخی سباعدندر لکن نبی علیه السلام (انها لیست بنجسة انما هی من الطوافین علیکم) بیورمشدر بوتقدیرجه نجاستی نفی ایدوب کراهتی باقی قالدی جامع الصغیر حسامیده مذکوردرکه اکر هره برفاره اکل ایدوب علی الفور صو ایچسه ابو حنیفه‌دن روایتدرکه صو نجس اولور برایکی ساعت مکث ایدوب بعده شرب ایدرسه نجس اولمز ابو یوسفک دخی قولی بودر امام محمد دیرکه ایکی حالده دخی سؤری نجس اولور امام ابو حنیفه رحمه الله دیرکه برایکی ساعت مروردنصکره لعابی ایله اغزنی غسل ایدر هره‌نک لعابی خود طاهردر ومایع ایله ازالهٔ نجاست بزم قتمزده جائزدر بوندنصکره اغزی طاهردر وابو یوسف دیرکه نجاست صب ماء اولمنجه زائل اولمز ایسه‌ده لکن بو مقوله موضع ضرورت ایچون ازالهٔ نجاست ایله حکم اولنور امام محمد دیرکه ازالهٔ نجاست مایع ایله جائز دکلدر هره‌نک اغزی کمکان نجسدر ودجاجهٔ محبوسه‌نک خلافنجه درساطاهرلک وجودی وارایکن سؤر دجاجهٔ مخلات ایله ابدست المق مکروهدر وکوچک اوغلانجقلرالله‌لرین صوندیغی صو ایله دخی ابدست المق مکروهدر قیاس بودرکه سواکن بیوتدن یلان وعقرب وفاره وکارلک سؤری نجس اوله زیرا بونلر دخی صوبی لسانلری ایله ایچرلر حال بوکه لحم حرامدن متولد اولان لعابلری رطبدر لکن استحسانا مکروهدر وکراهت ایکی نوع اوزرینه‌در بری کراهت تنزیهیه‌در بوذکر اولنان کراهت تنزیهیه‌در زیرا نبی علیه السلام سؤر هره ایله آبدست المشلردر اکر حرام اولیدی وضوء ایتمزلر ایدی اعدی تنزیهیه‌در کراهت اوزره ماء طاهر وارایکن ابدست المق جائزدر نبی علیه السلامک سؤر هره ایله وضوء ایلمسی جوازنی تعلیم ایچوندر بو محلده برسائلک سؤالی لازم کلدی نبی علیه السلامک (الهرة سبع) قول شریفندن سؤر هره نجس اولمق اقتضا ایدردی لکن معنی بویله دکلدر هره من حیث الخلقة والصورة سبعدر زیرا نبی علیه السلام بیان خلقت ایچون بعث اولنمدی بلکه احکامی ایچون بعث اولندی هره سبعدن من حیث الحکمدر وسباعک حکمی ایسه لحمک حرمتیدر ونبی علیه السلامدن نقل اولنمشدرکه سباعدن ذی ناب اولان حیوانک اکلندن نهی بیورمشلردر بو قول دلالت ایدرکه سؤر هره نجس اوله (لکن الهرة لیست بنجسة انما هی من الطوافین علیکم) حدیث شریفی طهارت سؤره دلالت ایدر بوتقدیرجه ایکی حدیث شریف تعارض ایلمکله شک واقع اولوب سؤر هره مشکوک اولمق اقتضا ایدرمز ایسه طاهردر ومکروهدر دیدیکز جواب ویریلورکه نبی علیه السلامک الهرة سبع قول

شريفي نجاست لحم وسؤرني اقتضا ايلمز (الهرة ليست نجسة) قول شريفيله تعارض ايليه بوذكر اولنان
حكم اول زمان اقتضا ايدرديكه سبعك حكمي انجق حرمت لحمه منحصر اوليدي بو حكم ايسه بويله دكلدر زيراكه
سباعده اوج حكم واردر اولكيسي نجاست سؤريدر سباع بهايم كبي ايكنجيسي كراهتيدر سباع طير كبي
اوچنجيسي حرمت لحميدر بو حرمت ايسه جميع سباعده متحققدر ايدي نبي عليه السلامك (الهرة سبع)
قول شريفينك مضموني نجاست سؤر وحرمت لحمي حيثيتندن حكم سباعدن اولمق مراد اولمدي ايسه مراد
كراهيت سؤر جهتندن اولمش اولور بو تقديرجه (الهرة سبع) حديث شريفي (الهرة ليست نجسة) قول
شريفنه معارض اولمز وسؤر هره امام يوسف قتنده مكروهدر بو قول شافعينكدر ديو ايكي حديث
شريف ايله احتجاج ايدنمشدر بري كتاب صيدده امام محمدك (ان النبي عليه السلام كان يصغي لها الاناء
وتشرب منه ثم يشرب عليه السلام مابقي ثم يتوضأ منه) قوليدر ابو يوسف بو حديث شريفي روايت ايلدكده
بويله دليل وار ايكن سؤر هره يه مكروهدر ديمك نيجه ممكندر ايكنجيسي عائشه رضي الله عنهادن روايت
اولنوب بركون اونده برچناق ايچنده هريسه اولوب كنديسي نماز قيلوركن هره اول هريسه دن اكل
ايدوب بعده جاريه لري موضع فم هره دن صاقنورلر ايدي حضرت عائشه موضع فم هره دن اكل ايدوب
ديديكه نبي عليه السلامدن ايشتدمكه (الهرة ليست نجسة انما هي من الطوافين عليكم) بيورمشلردر فالكن
لانا كان ديو جاريه لرينه خطاب بيورمشلردر پس بو روايت طهارتنه دلالت ايدر اما ابو حنيفه وامام محمد
ابن عمردن (يغسل الاناء من ولوغ الهرة) حديث شريفي نقل ايلمشلردر وابو هريره دن دخي (الهرة سبع) حديث
شريفي روايت ايدوب بونلر نجاستنه دلالت ايلمكين فقها ايكيسي بيننده اولان كراهيتي اختيار ايلدي
(وسؤر الحمار والبغل مشكوك) وسؤر حمار وسؤر بغل مشكوكدر يعني مشكوك فيه در ومشكوك اولمسي
اباحت وحرمتنده اوله نك تعارضي ايچوندر تعارض اولديغي بودركه جابر رضي الله عنه روايت ايلمشدركه
نبي عليه السلامدن (اتتوضأ بما افضلت الحمر) ديو سؤال اولندقده نعم ديو جواب بيورمشلردر وانس
رضي الله عنه دن روايتدر پيغمبر عليه السلام حمر اهليه نك لحومندن بزي نهي ايليوب انها رجس بيورورلردي
بو روايت دلالت ايدركه سؤري نجس اوله واقوال صحابه نك تعارضي بودركه ابن عمر سؤر الحمار نجس
بيورمشدر ابن عباس حضرتلري الحمار يعلف التبن فسؤره طاهر بيورمشدر امام محمد رحمه الله طهارتنه نص
ايراد ايدوب نبي عليه السلام بيورمشدركه (اربع لو غمس فيها الثوب لم يتنجس وهي سؤر الحمار والماء المستعمل
وبول ما يؤكل لحمه ولبن الاتان) ديلمشدركه سؤر حمار وبغل طاهردر زيرا عرق ولبني طاهردر سؤري خود
بطريق الاولى طاهردر شك مطهر اولمسنده در نجس طهارتنده شك واقع اولسه سؤر حمار ايله باشنه مسح ايدن
كمسنه واجب اولوركه صو بولدقده احتياطا باشني غسل ايليه ونهايه ده مذكوردركه سؤر حمار ايله ابدست الان
كمسنه ماء مطلق بولسه وضونك اعاده سي واجب اولور (يتوضأ به ان لم يجد غيره ويتيمم وايا قدم جاز) وسؤر
حمار وبغل ايله ابدست النور اكر اندن غيري صو بولنمز ايسه دخي تيمم ايدر وقنغيسين تقديم ايدرسه جائزدر دبلرسه
اول ابدست آلور دبلرسه اول تيمم ايدر آندنصكره ابدست آلور وقاضيخانده تصريح اولنمشدركه ماء مشكوك
بولان كمسنه ماء مشكوك وار ايكن انجق تيمم ايله اكتفا ايلسه كانه اول كمسنه اصل موجود ايكن خلقي ايله
تطهير ايتمش اولور واكر ماء مشكوك ايله ابدست الوب انجق انكله اكتفا ايلسه كانه اول كمسنه مطهر اولميان
شيئي استعمال ايتمش اولور ايمدي يقينا حدث مرتفع اولمق ايچون احتياطا ايكيسني دخي جمع ايدر قنغيسني
تقديم ايدرسه جائزدر اكر صو مطهر اولورسه تيمم لغو اولور كرك تقديم اولسون كرك تأخير اولسون
واكر صو مطهر اولمزسه وضو لغو اولور تيمم حق اولور (وعرق كل شيء كسؤره) هر شيئك عرقي سؤري كبيدر
زيرا سؤردن حاصل اولان لعاب وعرق لحمدن متولد اولورلر اويله اولنجق هر بري صاحبنك حكمني اخذ ايدر
ديلمسون كه سؤري مشكوك وعرقي طاهردر زيرا حمارك سؤرينك طهوريتنده اختلاف واردر لكن عرقنك
طهارتي خلاف قياس حديث شريف ايله ثابتدر زيرا نبي عليه السلام ثقل نبوت ايله حمارك شدت حرارتندن
چبلاق حمار اوزرينه راكب اولمشدر اويله حرارتده ارتكاب ركوب طاهريت عرقه دلالت ايدر عرقك طاهريتي
فعل رسول ايله ثابت اولنجق سؤرينك حكمي اصل قياس اوزرينه باقي قالمش اولور (وان لم يوجد الا نبيذ التمر

تيمم ولا يتوضأ به عند ابي يوسف وبه يفتى) اكر صو بولنميوب نبيذ تمر بولنورسه اول كمسنه تيمم ايدر نبيذ تمر ايله
ابدست آلمز ابو يوسف قتنده فتوا دخي بونكله در (وعند الامام يتوضأ به) ابو حنيفه قتنده نبيذ تمر ايله ابدست
الور تيمم ايلمز ابو حنيفه حضرتلرينك دليلي بودركه ابن عباس رضي الله عنه روايت ايلمشدركه (ان النبي عليه
السلام خطب ذات ليلة ثم قال ليقم معنا من لم يكن في قلبه مثقال ذرة من كبر فقام ابن مسعود فحمله رسول الله
عليه السلام مع نفسه فقال عبد الله بن مسعود وخرجنا من مكة وخط رسول الله حوله خطا وقال لي لا تخرج
من هذا الخط فانك ان خرجت منه لم تلقني الى يوم القيامة الحديث) بيوردقدنصكره پيغمبر عليه السلام كيدوب
جنلري دعوت ايلدي وانلره قرآن شريف تلاوت ايلدي حتى فجر طالع اولوب ابدست ايچون صو وارميدر
ديو بكا خطاب ايلدي صو يوقدر لكن نبيذ تمر واردر ديو جواب ايلديكمده (الثمرة طيبة وماؤها طهور) بيوروب
ونبيذ تمر ايله ابدست الوب صلاة فجري ادا ايلدي وابو يوسف قتنده نبيذ تمر ايله ابدست النمز تيمم اولنور زيرا حديث
ليلة جن آيت تيمم ايله منسوخ اولمشدر زيرا دعوت جن مكه ده اولمشدر ايت تيمم ايسه مدينهٔ منوره ده نازل
اولمشدر (وعند محمد يجمع بينهما) امام محمد قتنده نبيذ تمر ابدستي وتيممي جمع ايدر زيرا حديث ليلهٔ جن قطعي
الثبوت دكلدر بلكه ثبوتنده تردد ونيجه كلام واردر زيرا بو حديثك مداري ابو زيددر وبر روايتده ابو فزاره در
اول ايسه نقله قتنده مجهولدر وابو عبيد بن عبد الله بن مسعوددن روايتدركه نبي عليه السلام ايله ليلهٔ جنده
بابام بيله ميدي ديو كنديدن سؤال اولندقده معا دكل ايدي خصوصا معا اولمسي بزه محو عظيم ايدي وعقيمزده
منقبه اولوردي ديو جواب ويرمشدر وتسليم اولسونكه ابن مسعود ليلهٔ جنده معا اولسون لكن ليلهٔ جن
بر دفعه دكلدر بلكه برقاچ دفعه اولمشدر بلمزكه ابن مسعود اولديغي كيجه نزول آيت تيممدن مقدم ميدر يوخسه
موخر ميدر تاريخنده جهالت واردر بو تقديرجه نبيذ تمر ايله ابدست المق مشكوك اولور امام محمد قتنده احتياطا
ايكيسني جمع ايتمك اولور اما ابو حنيفه حضرتلري ديركه حديث شريفك مداري ابو فزاره در اول ايسه كبار
صحابه دن اولوب مطعون دكلدر وكتاب صحيح صاحبي ابو فزاره نك اسمي راشد بن كيسان زاهددن ديو تعبير
ايلمشدر وكمال ديانتي ايچون وبيع نبيذ طعني ايجاب ايلمز اباحتنه ناسك اتفاقي واردر وابو زيد دخي ائمهٔ كبار
تابعيندندر وابن مسعودك ليلهٔ جنده پيغمبر عليه السلام ايله معا اولديغي محمد ابن اسماعيل البخاري اون ايكي
وجهله اثبات ايلمشدر وبر دليلي دخي بودركه ابن مسعود حضرتلري كوفه شهرنده لعب ايدر بر قومي كوردكده
(ما رأيت قوما اشبه بالجن الذين رأيتهم مع رسول الله عليه السلام ليلة الجن) ديو جواب ايلديكندن ليلهٔ
مذكوره ده نبي عليه السلام ايله معا اولديغي محقق اولور وبو تقديرجه نبيذ تمر ايله ابدست آلنور تيمم اولنمز
وروايت اولنمشدر ابو حنيفه حضرتلري وابو يوسف رحمه الله قولنه رجوع ايدوب تيمم اولنور ونبيذ تمر ايله
ابدست آلنمز بيورمشلردر وشافعي ومالكك قولي دخي بودر وفتوا دخي بونك اوزرينه در

(باب التيمم)

بو باب مسائل تيمم بيانندهدر وبابك تيممه اضافتي كتابك طهارته اضافتي كبيدر تيمم لغتده مطلق قصده ديرلر
نته كيم صحاحده تيممته اي قصدته تسطير اولنمشدر وحق سبحانه وتعالينك (فتيمموا صعيدا طيبا) قول شريفي
اي اقصدوا الصعيد الطيب ايله تفسير اولنمشدر صعيد ايسه ترابدر وثعلبي صعيد وجه ارض ايديكنه وشرعده
ازالهٔ حدث ايچون صعيده قصددر لكن كثرت استعمال ايله صعيد اوزرينه ايكي ضربه نك علمي اولمشدر اول
بري ايله يوزني مسح ايدر وضربهٔ اخرى ايله اللريني دير سكلري ايله معا مسح ايدر وتيممك ثبوتي كتاب وسنت
ضربه نك ايله در اما كتاب ايله اولان حق سبحانه وتعالينك (فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا طيبا) قول شريفيدر
وبو آيت كريمه نك سبب نزولي غزوهٔ مريسع كه غزوهٔ مصطلق دخي ديمشلردر اول غزادن رجوع اولندقده بر محلده
تعريس اولنوب برمقدار استراحتدنصكره حضرت نهضت بيوردقده حضرت عائشه رضي الله عنهادن
بر قلاده دوشوب خيلي مسافه مرورندنصكره خاطر شريفلرينه خطور ايدوب نبي عليه السلامه نقد قلاده دن
خبر ويردكارنده ضائع اولان قلاده ايچون ايكي آدم تعيين بيورلقندنصكره بر صوسز يرده نزول بيورديلر
اتفاقا حال انتظارده ايكن صباح اولوب ابدست ايچون صو بولنمدي حضرت ابو بكر حضرت عائشه يه نوعا
ضجرت كوستروب نبي عليه السلامي وسائر مسلميني بو مقوله صوسز يرده طوردرمغه باعث اولدك ديو حددن

بیرون اذا کوستردی بو اثناده جناب کبریادن آیت تیمم نازل اولدی پس اعدی جمله سی تیمم ایدوب نمازی ادا ایلدیلر
حتی اسید بن الحضین عائشه رضی الله عنهانک چادرینه واروب ما اکثر برکتکم یا آل ابی بکر حالا سنک سببک
ایله امر نزول ایلدیکه مسلمینه فرح ونعمت اولدی دیو وافر نوازش وخیر دعا ایلدی ونهایه ده ذکر اولنمشدرکه
تیمم براسته مشروع اولمیوب آنجق امت محمده مشروع اولدی وتیممک سنت ایله ثبوتی پیغمبر علیه السلامک
جعلت لی الارض مسجدا وترابها طهورا اینما ادرکتنی الصلاة تیممت وصلیت) قول شریفیله در ونه
نبی علیه السلامک (التراب طهور المسلم ولو الی عشر حجج مالم یجد الماء) قول شریفی برهان قاطعدر (یتیمم المسافر
ومن هو خارج المصر لبعده عن الماء میلا) مسافر ومصردن خارج کسنه تیمم ایدر صودن برمیل مقداری بعید
اولدیغیچون میلا لفظی مطلق ذکر اولنوب یمین ویسار وامام وخلف ذکر اولنمدی هرقنقی جانبده اولورسه
علی السویه در حسن بن زیاد رحمه الله دیمشدرکه اکر صو امامنده اولورسه ایکی میل اعتبار اولنور اکر یمین
ویسار وخلفنده اولورسه برمیل اعتبار اولنور زیرا ذهاب وایاب ایله ایکی میل اولور وامام محمددن روایت
اولنمشدرکه صو ایکی میل مقداری بعید اولدقده تیمم جائز اولور وکرخیدن دخی روایت اولنمشدرکه اکر
صوقربنده اولان کسنه لرک صوتی استماع اولنورسه اول صو قریبدر اکر صوت استماع اولنمزسه بعیددر
کذا فی النهایه وامام زفر دیمشدرکه اکر صلاتک فوتی خوف اولنورسه تیمم جائزدر صو میلدن اقرب ایسه ده
اکر خوف اولنمزسه تیمم جائز دکلدر اکر میلدن بعید ایسه ده زیرا تیممک مشروعیتی صلاتی وقتنده ادا ایلمک
ضرورتی ایچوندر بزم ایچون دلیل بودرکه تیممک اباحتی صوبی بولنمیان کسنه ایچوندر کرک فوت صلاتدن
خوف ایلسون کرک ایلسون کورمزمیسنکه برکسنه نک صو ایله کندی ماببنی مسافه قریبه اولسه اکا اجماعا
عادم ماء دینلمز واکر بعید اولورسه اجماعا عادم ماء دینلور پس بو اجلدن قریب ایله بعیدک مابینی فصل ایدوب
میل ایله قطع ایلدیلر وابو یوسفدن روایت اولنورکه اکر صو بروجهله اولسه متوضی صویه توجه ایدوب ابدست
السه لکن قافله کیدوب نظردن غائب اولسه اول صو بعیددر اول کسنه ایچون تیمم جائزدر وبو قول حسندر
کذا فی الذخیره ومیل ثلث فرسخدر فرسخ طقوز بیک ذراعدر اون ایکی بیک ذراعدر دیکن ومیل درت بیک
آدمدر هر آدمی بر بچق ذراعدر واول ذراع یکرمی درت پرمقدر کلمهٔ شهادت حروفنک عددی مقداری
ومصنفک ومن هو خارج المصر قولی مسافردن غیریلرک تیممی جائز دکلدر دین کسنه نک قولنی رد ایچوندر
وشرح طحاویده ذکر اولنمشدرکه مصرده تیمم جائز اولمز الا اوچ محلده جائز اولور بری صلاة جنازه حاضر اولسه
ولیدن غیری کسنه ابدست الورسه صلاة جنازه فوت اولمق خوفی اولورسه وبری دخی صلاة عیدک خوفی
ایچون وبری دخی جنب اغتسال ایدرسه صوقدن مرض خوفی اولورسه بونلره تیمم جائز اولور (اولمرض خاف
زیادته اوطول برئه) ویاخود اول مرض ایچون تیمم ایدرکه زیاده اولمقدن خوف ایلیه ویاخود اول مرض کیچ
اوکلمق خوفی اوله مثلا برکسنه مصرده ساکن اولسه لکن چچک وحصبه مرضی اولوب استعمال ماده خوف
ایدرسه تیمم جائزدر اکر زیاده دن وطول برءدن خوف اولنمزسه جائز دکلدر وفتاوی ظهیریه دن منقولدرکه اکر
مریض ابدست المغه بنفسه قادر اولمسه وابدستنه معین کسنه دخی اولمسه تیمم جائزدر لکن معاونت ایدر
کسنه وار ایکن اجرتسز معاونت ایلمسه ابو حنیفه قتنده اول کسنه ایچون تیمم جائزدر کرک اجرت قلیل اولسون
کرک کثیر اولسون برابردر امامین دیدیلرکه اجرت ربع درهم اولورسه تیمم جائز دکلدر وبنه دیدیلرکه اکر مریض
وضوء وتیممه قادر اولمسه ویانده معین اولور کسنه سی اولمزسه آنلر قتنده اول نمازی قلمز وظهیریه ده مسطوردرکه
وضوء وتیمم ایچون عذر اکر عباد طرفندن کاورسه فرض طهارت ساقط اولمز زندانده حبس اولان کسنه کبی
اکر صو بولمزسه تیمم ایله صلاتی ادا ایدوب خلاص اولدقدنصکره اعاده ایدر خلاصه ده مذکوردرکه اکر مریضه
استعمال ماء ضرر ویرمسه لکن بنفسه استعماله قادر اولمسه اول کسنه یه تیمم جائزدر اکر مریضک ابدست
آلمسنه معین اولمسه اکر معین اولان حرکندینک منکوحه سی ویاخود اجنبی اولسه ابو حنیفه اول کسنه یه
تیمم جائزدر دیر اما امامین قتنده جائز دکلدر اکر معین اولان مریضک مملوکی اولورسه ابو حنیفه قولی اوزره
بو مسئله ده مشایخک اختلافی واردر حر ایله مملوک بیننده فرق بودرکه منکوحه اولان بخن مریضه اولسه زوجک
اوزرینه مریضه نک معاهده سی واجب دکلدر اما عبد وجاریه ده واجبدر ذخیره ده مسطوردرکه ابدست

وتیممه قادر اولمیان کسنه نک برجاریه سی اولسه جاریه نک اوزرینه لازمدرکه مولاسنه ابدست ایچون معین اوله
زیرا معصیتندن خالی اولمیجق مملوکک مالکه اطاعتی واجبدر اما منکوحه سی اولسه ابدست الدرمق واجب
دکلدر زیرا بو اعانت حقوق نکاحدن دکلدر لکن اعانت ایدوب تبرع ایدرسه عبادت ایچون اعانت ایدوب
مثاب اولور وبرکسنه نک عبدی مریض اولسه مولاسی اوزرینه عبده ابدست الدرمق واجبدر اما خاتونی مریضه
اولسه زوج اوزرینه ابدست الدرمق واجب دکلدر (اولخوف عدو اوسبع اوعطش اولفقد آلة) ویاخود عدو
خوفی ایچون یاخود برنجی حیوان خوفی ایچون یاخود عطش ایچون یاخود فقد آلت ایچون تیمم ایدر واقع
اولان خوف کرک نفسنه وکرک مالنه کرکسه شرعا فعلی حلال اولمیان شیء اوزرینه اکراه خوفی اوله برابردر
مثلا صو اوزرنده برنیجه فاسق کسنه لر اولسه اکر خاتون صویه وارسه کندوبی زنایه اکراهدن خوف ایلسه انک
ایچون تیمم جائزدر وسبع ویلان واتش وحرامی وبونلره مشابه اولان عدویه ملحق اولور بو مقوله اعذار ایله تیمم
ایدوب ادا صلاة ایتمک جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالینک (ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة) قول شریفی ایله هلاکه
القاء نفس حرامدر لکن عذر زائل اولدقده ابدست الور صلاتی اعاده ایدر زیرا عذر عبادت طرفندن کلمشدر اویله
اولسه عباد طرفندن ممنوع اولدقده اول کسنه تیمم ایدوب نماز قلمق جائزدر لکن لایق اولان بودرکه صلاتی اعاده
ایلیه زیرا شول منع که عباد طرفندن که وضونک فرضیتنی اسقاطده مؤثر اولمز زندانده حبس اولان کسنه
کبی کذا فی الذخیره وعطشده کندی نفسنه ودابه سنه خوف اوله دیمشلردر زیرا حاضر اولان صو حق عبد وقضاء
حوائج اصلیه ایچون معدومه ملحق اولور وفقد الات دیدیکی قوغه وحبل وبونلره مشابه اولان شیدن عبارتدر
بو تقدیرجه قیونک صوبی عدمه ملحق اولور (بما کان من جنس الارض) مسافر وخارج مصرده اولان
کسنه شول شیء ایله تیمم ایدرکه اول شیء ارض جنسندن اوله عباده اولان ما تیممه متعلقدر (کالتراب والرمل
والنورة والجص والکحل والزرنیخ والحجر ولو بلا نقع خلافا لمحمد رحمه الله) تراب وقوم ونوره وکرج وکحل وزرنیخ
کبی وحجر غبارسز دخی اولورسه تیمم جائزدر امام محمد ایچون خلاف واردر انک قتنده غبار شرطدر ودینلمشدر
حطب وحشیشدن محترق اولوب کل اولان واتش ایچره دمر جیلر مطرقه سیله ملایم اولان دمر وسائر معادن
جنس ارضدن دکلدر بونلردن ماعداسی جنس ارضدندر وجنس ارضدن اولان ایله ابو حنیفه ایله امام محمد
رحمهما الله قتنده تیمم ایلمک جائزدر (وخصه ابو یوسف بالتراب والرمل) ابو یوسف تیممی تراب ورمله مخصوص
ایلدی وابتداده تیمم تراب ورمل ایله جائزدر غیری ایله جائز دکلدر دیمش ایدی لکن صکره بو قولدن رجوع ایدوب
(ولا یجوز التیمم الا بالتراب الخالص) دیمشدر وشافعینک دخی قولی بودر یاقوت وزبرجد ومرجان ایله تیمم جائزدر
اما زاج ومردسنج ایله جائز دکلدر کما فی الخزانه وغیره وزاهدیده وغیریده رصاص ونحاس ایله تیمم جائزدر ابو حنیفه
وامام محمد قتنده وخلاصه ده برارضک اوزرینه صو دوکلسه برمقدار بالجق قالسه تیمم جائزدر اما بالجق ایله
تیممده اختلاف اولمشدر الا مکر برشی صولنوب قرومش اوله بالاجماع رماد ایله تیمم جائز دکلدر مضمراتده
ابو القاسم الصفار قتنده رماد ایله تیمم جائزدر خزانه ده رماد ایله تیمم جائز دکلدر الا مکرکه حجردن اولمش اوله اول
ایسه کرجدر آنکله جائزدر زیرا بعض بلاد ترکستانده آنلرک اودونی طاشدر وملح جبلی ایله تیمم جائز دکلدر اصح
اوزره کما فی المضمرات انجو ایله دخی جائزدر کما فی الخلاصه واکر طپراق آتشده یانسه ویاخود طاش دوکلوب انجه
اولسه تیمم جائزدر وفتوا دخی بونک اوزرینه در وظهیریه ده تراب جنس ارضدن اولمیان شیئله مخلوط اولسه
غلبه یه اعتبار اولنور تیممک تراب ایله جوازی ابن عباس رضی الله عنه حق سبحانه وتعالینک (صعیدا طیبا)
قولنی تراب طاهر ایله تفسیر ایلمشدر ودخی پیغمبر علیه السلامک (جعلت لی الارض مسجدا وترابها طهورا)
قول شریفی ایله دراکر تطهیر ترابه تخصیص اولنمش اولسه حدیث شریفده ترابها ذکر اولنمیوب آنجق
وطهورا ذکر اولنور ایدی وتیممک رمل ایله جوازی اهل بادیه ایچون ورود ایدن حدیث شریف ایله درا هل
بادیه دن برقاج کسنه نبی علیه السلامه کلوب یا رسول الله بز رملده اکن اولور زیرا بلکه ایکی آی اولورکه
صو بولمز زحال بوکه قبیله مزده جنب وحائض ونفسا اوار در حالمز نیجه اولور دیدکلرنده نبی علیه السلام (علیکم
بارضکم) بیورمشلردر اسم ارضی بعض اجزاسنه اطلاق طریقی اوزرینه ای برملکم دیمکدر وابو حنیفه وامام
محمد رحمهما الله جنس ارضدن هرشیئک اوزرینه تیممی جائز کوروب حق سبحانه وتعالینک (فتیمموا صعیدا

طیبا) قول شریفی ایله استدلال ایلمشلردر وجه استدلال بودرکه تحقیقا صعید وجه ارضك اسمیدر کرك
تراب اولسون کرك غیری اولسون وصعید فعیل الصاعد علی وجه الارض ویاخود الصعود علیه معنالرینه اوله
نته کیم نبی علیه السلامك یحشر العلماء فی صعید واحد کانها سبیکة فضة فیقول الله تعالی (یامعشر العلماء انی
لم اضع علمی فیکم الا لعلمی بکم انی لم اضع حکمتی فیکم وانی ارید ان اعذبکم انطلقوا مغفورا لکم) قول شریفی
صعید ارض کندوسی اولدیغنه دلالت ایدر وعلما اتفاق ایتدیلرکه ترابدن غیری جنس ارضدن اولان تراب
کبیدر مکان صلاة اولمقده وطهور اولمقده دخی تراب کبیدر کذا فی النهایه (ویجوز بالنقع حال الاختیار) حال
اختیارده بلا عذر غبار ساده ایله تیمم جائز اولورحتی برکمسنه لباسنك غباری ایله ویاخود داوینی سپوردکده طاهر
اولان غبار ایله یاخود بغدای کیل ایلسه یاخود دیوار یقلسه ویاخود روزکار اسوب غباری قالدردقده
یوزینه وقوللرینه توز اصابت ایلسه اول کمسنه تیمم نیتیله مسح ایلسه تیمی جائز اولور لابد مسح ایچون
امرار ید لازمدر اکر امرار ید ایلمز ایسه تیمی جائز دکلدر حال اختیارده بویله اولیجق حال عجزده بطریق
الاولیدر حتی عمر رضی الله عنهدن روایت اولندیکه اصحابی ایله سفرده جابیه نام موضعده عظیم یغمور
یاغدی عمر رضی الله عنه امر ایلدی یغمورلقلرین ویورکلرین سلکوب غباری ایله تیمم ایدهلر زیرا غبار تراب
رقیقدر ترابك خشنی ایله علی کل حال تیمم جائزدر رقیقی ایله دخی جائز ایدوکی محققدر (خلافا له) ابو یوسف
ایچون خلاف واردر ابو یوسف عدم جوازنه ذاهب اولمشدر (وشرطه العجز عن استعمال الماء حقیقة اوحکما)
تیممك شرطی صویی بولوب استعمالدن عجزدر کرك عجز حقیقة اولسون صویی بولمق کبی کرك حکما اولسون
صویی بولوب استعمالنه قادر اولمق کبی چونکه عجز شرط اولندی پس محبطدن نقل اولنوب صویه قدرت ایله
دخول مسجد ومس مصحف ایچون تیمم جائزدردیه نك قولنك بطلانی ظاهر اولدی (وطهارة الصعید) تیممك
شرطنك بری دخی طپراغك طهارتیدر زیرا حق سبحانه وتعالی (صعیدا طیبا) بیورمشدر (والاستیعاب
فی الاصح) استیعاب دخی تیممك شرطیدر قول اصحده حتی بونلرك ایکی طرفینك اورته برنده اولان محلی دخی
مسح ایلیه زیرا وجهه اول محل داخلدر اسم وجه بوجمله یه اطلاق اولنور بعضی مسح ایدوب وبعضی ترك ایدنه
ماسح وجه دینلمز والللردخی بویلهدر زیرا تیمم وضودن خلفدر وضوده ایسه استیعاب فرضدر اصلده فرض
اولیجق خلفده دخی فرضدر خلف شرائطده اصله مخالف اولمز پس ایدی تیممده استیعاب واجب اولدی ایسه
معلوم اولدیکه برکمسنه قاشلرینك ماپینی یاکوزلرینك ماپینی یاقاشلرینك آلتنی یاخود کوزلرینك اوستنی
مسح ایلمسه تیمی جائز اولمز ودخی معلوم اولدیکه نزع خاتم وتخلیل اصابع لازم اولور دینلمشدر که تحریك خاتم
کفایت ایدر اخراج لازم دکلدر حسن بن زیاد ابو حنیفهدن روایت ایدوب تیممده استیعاب واجب دکلدر بلکه
اکثری کل مقامنه قائم اولور زیرا ممسوحاتده استیعاب شرط دکلدر خف ورأسده مسحك استیعابی شرط
اولمدیغی کبی اما اصحابمزدن حکایت اولندیغی اوزره مسح عذار شرطدر ناس ایسه بوندن غافللردر وکذا
فی النهایه (والنیة) تیممده نیت دخی شرطدر اما امام زفر خلاف ایدوب تیمم وضونك خلفیدر خلف ایسه
شرائطده اصله مخالف اولمز اصلده ایسه شرط دکل ایدی خلفده دخی شرط اولمز اکر شرط اولیجق اولورسه
خلف اصله مخالف اولمش اولور بزم ایچون دلیل بودرکه تیمم وضویه قیاس اولنمز زیرا صو کندی ذاتنده مطهردر
کرك نیت بولنسون کرك بولنمسون صو طهارت عملی ایدر اما تراب صویك خلافنجه در کندی نفسنده مطهر
اولمیوب بلکه ملوثدر آنك مطهر اولمسی نیت ایله در (ولابد من نیة قربة مقصودة لاتصح بدون الطهارة)
بدون الطهارة صحیح اولمیان قربة مقصودهنك نیتندن لازمدر قربت مقصودهدن مراد ادامی آخره تبعیت
ایله اولمیوب عبادت مقصوده اولاندر زیرا تیمم اصلده اداء صلاة واباحتی ایچوندر (فتیمموا صعیدا) ایله مراد
فتیمموا للصلوة دیمکدر حق سبحانه وتعالینك (اذا قمتم الی الصلوة فاغسلوا) قول شریفی قرینهسی ایله زیرا
فاغسلوا للصلاة دیمکدر چونکه اصلده بویله شرط اولیجق خلفده دخی کذلك حاصل کلام نیت تیمم اداء صلاة
ایچون اولمق کرکدر مبسوطنده ابو یوسفدن روایت اولنمشدرکه نیت طهارة کفایت ایدر وتیممده اشتراط
نیتده برقاچ مسئله بسط اولنمشدر مثلا برمحدث که کرك حدث اصغر کرك حدث اکبر اولسون کرکدرکه
حدثنی ملاحظه ایدوب اول حدثی ازاله ایچون تیممه نیت ایلیه اکر محدثده ایکی حدث اولورسه بری جنابت

وبری وضوء ایجاب ایدن حدث کبی لابدرکه ایکیسی ایچون دخی نیت ایلیه اکر بریسی ایچون نیت ایدرسه
اول نیت آخر ایچون واقع اولمز اما تیمم واحد ایله ایکی حدثك ازالهسنه معا نیت ایلسه اول تیمم ایکی حدثدن
طهارت اولور بو قولی شراح هدایه ابو بکر الرازی والجصاصه نسبت ایلمشلردر انلر حدث ایله جنابت نیتنی تمییز
ایلمشلردر اما صاحب هدایه بو قوله اعتماد ایلممشدر ومصنف دخی ولایشترط تعیین الحدث او الجنابة هو الصحیح
دیو تصریح ایلمشلردر وبرکمسنه اذان واقامت وقراءت قرآن ومس مصحف ایچون تیمم ایلسه اول تیمم ایله اداء
صلاة جائز دکلدر زیرا بونلر عبادت مقصوده دکلدر غیره تابعدر اما جنازه وسجدهٔ تلاوت ایچون تیمم ایلسه اداء
مکتوبات جائز اولور زیرا بونلرك اداسی طهارتسز جائز اولمیان قربة مقصودهدندر (فلو تیمم کافر للاسلام
لاتجوز صلاته به) اکر کافر اسلام ایچون تیمم ایلسه مسلمان اولدقده اول تیمم ایله انك صلاتی جائز دکلدر زیرا
کافر نیته اهل دکلدر تیممك ایسه نیتی شرطدر شرط بولنمیجق مشروط بولنمز مصنف اسلام قیدی ایله تقیید
ایلدی زیرا کافر صلات ایچون تیمم ایلسه بالاتفاق جائز دکلدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب
دیرکه کافرك اسلامه نیتی قربت مقصودهیه نیتدر اسلام قربت مقصودهدر اول تیمم ایله اداء صلات جائزدر
اما دخول مسجد قربت مقصوده دکلدر (ولایشترط تعیین الحدث او الجنابة هو الصحیح) حدث وجنابتی تعیین
شرط قلنمدی صحیح اولان دخی بودرحتی جنابت وحدث ایچون تیممه نیت ایلسه ایکیسی ایچون بر تیمم کفایت
ایدر اکر بری ایچون تیممه نیت ایلسه آنجق بری ایچون واقع اولوب حدث آخر ایچون تیمم اخرا ایدر مصنفك وهو
الصحیح قولی ابو بکر الرازی قولندن احترازا ایچوندر (وصفته ان یضرب یدیه علی الصعید) تیممك صفتی
ایکی النی صعیدا اورینه اورمقدر (فینفضهما ثم یمسح بهما وجهه) وایکی النی سلکوب بعده ایکی النی وجهنه
مسح ایلمکدر ونفض بر شیئی تحریك ایلمکدرکه اوزرنده اولان غبار وغیری هرنه وار ایسه دوشمك ایچون
(ثم یضرب بهما کذلك) اندنصکره ینه ایکی النی طپراغه ضرب ایلمکدر (ویمسح بکل کف ظاهر ذراع الاخری
وباطنها مع المرفقین) ودخی مسح ایلمکدر برکف ایله آخر قولنك ظاهر وباطننی دیرسکلری ایله بیله مصنفك
تصورندن غیری برصفت دخی اولدرکه ذکر اولندیغی اوزره ایکی اللرینی صعیده ضرب بدنصکره هر کفك
کوچك پرمقلری طرفی ایله اولا آخر قولنك طشره طرفندن پرمقلری اوجندن ابتدا ایدوب تادیرسکه دکین
مسح ایدوب بعده کفك جانب سبابهسن دوندروب قولنك ایچ طرفندن طرنقلرینه وارنجه مسح ایلمکدر
وبرکسنه النی صعیده ضرب ایلدکده النی اقبال ایتدیره یاخود ادبار ایتدیره اندنصکره ابو یوسف قتنده ایکی
کره النی نفض ایلیه امام محمد قتنده برکره نفض ایلیه کذا فی المحیط والنی صعیده ضرب ایلیوب مسح ایلمزدن
مقدم حدث واقع اولسه ضربهیی اعاده ایلمز کذا فی المضمرات اما متیمم مریض اولوب آخردن کمسنه تیمم
ایتدرسه اوچ ضربه لازمدر بری یوزی بری صاغ الی وبری صول الی ایچون کما فی العماد وتیممده مسحی متکرر
ایلمك بالاجماع مکروهدر کما فی الکشف ومسحده استیعاب شرطدر بو قول ظاهر الروایه نکدر وصحیح دخی
بودرحتی عضودن شیء قلیل ترك اولنسه جائز دکلدر کما فی الجامع لقاضیخان اکر برشعرك مسحی ترك اولنسه
جائز اولمز کما فی الخزانة امابزم اصحابمزدن روایت اولنان ربعدن اقل عضو مسح اولنسه تیمم جائز اولور
ابو جعفر امام اعظم رحمه اللهدن روایت ایدوب اکثر اعضا مسح اولنسه کفایت ایدر دیمشدر بو روایت حفظ
اولنمق کرکدر کثرت بلوی ایچون (ویستوی فیه الجنب والمحدث والحائض والنفساء) صفت تیممده جنب ومحدث
وحائض ونفسا برابردر (ویجوز قبل الوقت) تیمم وقتندن مقدم جائزدر زیرا تیمم ایچون وارد اولان نصوصده
وقتلردن بروقت فصل اولنمشدر وقت مطلقدر مطلق ایسه اطلاق اوزرینه جاریدر اکر مصنف وقت ایله
تقیید ایلسه نصه مخالفت ایلمش اولوردی شافعی دیرکه قبل الوقت تیمم جائز دکلدر زیرا تیمم طهارت ضروری
اولوب صلاة ایچون مباح اولمشدر وحدث هنوز باقیدر حدثی رافع دکلدر طهارت مستحاضه کبی زیرا تراب
ملوثدر نیجه مطهر اولوب حدثی رفع ایدر ضرورت متحقق اولدقده تیمم طهارت اعتبار اولنور قبل الوقت خود
ضرورت یوقدر بزم ایچون دلیل بودرکه تیمم طهارت مطلقهدر واستعمال مادن عجز حالنده حدثی رافعدر
وصعید رفع حدثده مادن بدلدر اعدی بدل مبدل منهك حکمنی اخذ ایدر صو بولنمدقده وضونك حکمنی خود
مطلقا طهوردر کذلك صعید دخی صودن بدلدر پس ایدی قبل الوقت تیمم صحیح اولور (ویصلی به ماشاء

سن فرض ونفل كالوضوء) تيمم واحد ايله فرض ونفلدن ادا وقضا ايدلديكي وقت واحدده ياخود اوقات متعدده ده ادا ايدر مادامكه صو بوليه ياخود حدث واقع اوليه زيرا بزم ائمه مز قتنده تيمم حدثي ازاله ايديجي طهارت مطلقه در ابدست كبي امام شافعي قتنده طهارت ضروريه در هر فرض ايچون تيمم اولنور زيرا تراب نفسنده ملوثدر بويله اولديغي اجلدن صو كورلدكده حدث سابق عودت ايدر اما فرض واحدي ادا ايلدكدنصكره ضرورت منتفي اولور وقت آخر كلكله بر ضرورت دخي متجدد اولور تيمم سابق خروج وقت ايله مرتفع اولور (ويجوز لخوف فوت صلاة جنازة او عيد ابتداء) تيمم صلات جنازه ايله صلاة عيدك فوتي خوفي ايچون جائز اولور مثلا شهرده صو موجود ومتيمم صحيح ايكن تيممي صحيح اولور زيرا صلاة جنازه ايله صلاة عيدك خلفي يوقدر اما وقتيه نك خلفي قضادر وجمعه خلفي ظهردر خلفي اولميانده عجز متحقق اولمغين جائز اولور ابتداء جنازه وبيرام نمازينه ابتداء شروعده بلا خلاف تيمم جائز اولور (وكذا بناء بعد شروعه متوضيا وسبق حدثه) ابتداء شروعده تيمم جائز اولديغي كبي ابدست ايله صلاة جنازه وعيده شروعدنصكره حدث سبق ايدن كمسنه نك بناسي ايچون تيمم جائز اولور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر آنلر قتنده بنا ايچون تيمم جائز دكلدر زيرا لاحق امامك فراغتندنصكره قلمق جائزدر بودخي جماعت ايله صلاة حكمنده در فوت اولمق خوفي يوقدر اكر تيمم ايله شروع ارلنمش ايسه تيمم ايدوب بنا ايدر بالاتفاق اكر تيمم ايله شروع ايدن بناء ابدست ايله ايسون ديو ايجاب اولنسه صلاتده صويي بولمش كبي اولوب نمازي فاسد اولور ايدي (لا لخوف فوت جمعة ووقتية) جمعه نمازي ووقتيه فوت اولمق خوفي ايچون تيمم جائز دكلدر زيرا جمعه نمازي فوت اولورسه صلاة ظهر انك خلفيدر ووقتيه فوت اولورسه قضا انك خلفيدر بو تقديرجه خلفي اولان ايچون تيمم جائز دكلدر (ولا ينقضه ردة) ردت تيممي نقض ايلمز يعني بركمسنه مرتد اولسه وينه اسلامه كلسه تيممي منتقض اولمز انكله نمازي ادا ايدر اكر دينلورسه كه حق سبحانه وتعالينك (ومن يكفر فقد حبط عمله) قول شريفي ايله وقت عملي حبط ايدر وضوء وتيمم خود عملدندر نيجه باقي قالور جواب ويريلوركه ثواب عملي حبط ايدر كورمزميسنكه بركمسنه ريا ابدست السه انك حدثي زائل اولورا كر ابدستك ثوابي دخي اولمزسه ينه حدثي زائل اولور وينه بر اعتراض دخي وارد اولوب بركمسنه نماز قلسه اندنصكره مرتد اولسه واول وقتده ينه اسلامه كلسه قلديغي نمازي ينه اعاده ايدر ثوابي حبط اولور عملي اولمديسه نيچون نمازي اعاده ايدر بو تقديرجه صلاة ووضوء بيننده فرق اولمش اولور بوكا جواب ويريلوركه ردت عبادت اولان شيئي حبط ايدر صلاة ايسه عبادت محضه در ثوابا وعملا حبط اولنوب اعادهسي لازم اولور اما وضوء طهارت مخصوصه در اباحت صلاة ايچون شرط قلندي محض عبادت دكلدر لكن وضوء نيت ايله عبادت اولور ردت ايسه وضونك عبادت اولمسني حبط ايدر يوخسه طهارت اولمسني حبط ايلمز بو تقديرجه وضوء وتيمم طهارتلردر بوايكيسي ايله اداء صلاة صحيح اولور امام زفر ديركه ردت تيممي باطل ايدر زيرا كفر عملي ابتداء وبقاء منافيدر وردت ارتداددن اسمدر (بل ناقض الوضوء) بلكه ناقض وضوء اولان تيممي ناقض اولور زيرا تيمم وضونك خلفيدر بو تقديرجه وضونك حكمني اخذ ايدر (والقدرة على ماء كاف لطهارته) دخي تيممك طهارتنه كافي اوله جق صويه قدرت ناقض تيممدر بو محلده ناقض صويه قدرت ايله حدث سابقك ظهوريدر حقيقتده قدرت ناقض دكلدر زيرا بو محلده نقض حقيقة وحكما نجسك خروجي دكلدر انجق ترابك طهوريتي صو قتنده منتهي اولمقدر چونكه طهوريت منتهي اولدي حدث سابق دخي عودت ايلدي وصويه قدرتده حاجت اصليه سندن فضله اولمق شرطدر اكر دينلورسه كه لفظ ما نكره در الله تعالينك (فلم تجدوا ماء) قول شريفي سياق نفيده واقع اولدي صويك قليل وكثيرينه شامل در اكادينلوركه بونده مراد ما يحل به الصلاتدر كورمزميسن ماء نجس وار ايكن تيمم بوزلمز حال بوكه نكره ضمنده كورماء نجسي دخي متناول اولمشدر لكن حال موقوفدر ماء كافي اوزرينه (وعلى استعماله) اول مانك استعمالنه دخي قادر اولمق ناقض تيممدر (فلو وجدت وهو في الصلاة) پس اكر ماء كافيه قدرت بولسه حال بوكه متيمم صلاتده اولسه (بطلت صلاته) اول متيممك صلاتي باطل اولور كرك مسافر اولسون كرك مقيم اولسون ائمه حنفيه قتنده مطلق اول كمسنه نك صلاتي باطل اولور اما امام شافعي قتنده مطلقا باطل اولماز حرمت صلاتي بطلاندن مانعه در زيرا اول كمسنه صويي استعمالدن حكما عاجزدر بز ديرزكه تيمم حقيقت ما يه قادر اولوب صلاتي باطل اولدي زيرا

اول صلاة ايچون حرمت باقي قالمدي شرط فوت اولديغيچون شرط ديديكمز طهارتدر (لان حصات بعدها) بالاتفاق صلاتي باطل اولماز نمازي ادادنصكره قدرت حاصل اولورسه واكر صلاته شروعدن اول صويه قدرت حاصل اولورسه بالاتفاق تيمم باطل اولور (ولو نسيه المسافر في رحله وصلى بالتيمم لا يعيد) اكر مسافر رحلنده صويي اونتسه وتيمم ايله صلاتي ادا ايلسه اول اعاده ايلمز امام اعظم وامام محمد قتنده (وقال ابو يوسف يعيد ما دام في الوقت) ابو يوسف ديديكه مادامكه وقتنده در اعاده ايدر ولو نسي المسافر لفظي شول خلافه اشارتدركه اكر مسافر صويي رحلنده كندوسي وضع ايلسه ياخود كندي امري ايله وضع اولنسه وياخود كندي امرنسز وضع اولنسه لكن وضع اولنديغي بيلسه ائمه بيننده خلاف بونلرده در زيرا بونلرده كنديننك علمي لاحق اولمش ايدي اما غيري كمسنه وضع ايلسه واول كمسنه وضع اولنديغني بلمسه تيمم ايدوب اداء صلاة ايلمك بالاتفاق جائزدر واكر كندوسي وضع ايدوب لكن صو قالمدي ديو جزم ايدوب تيمم ايدوب صو ايسه وضع ايتديكي كبي برنده اولسه بالاتفاق صلاتي اعاده ايدر ابو يوسف احتجاج ايدوب ديركه حق سبحانه وتعالى تيممي مشروع قيلدي صو بولنمديغي حالده بو نسيان ايدن كمسنه صويي بولمش كبيدر بو تقديرجه تيممي جائز دكلدر زيرا نسيان ذكرك ضديدر يوخسه وجودك ضدي دكلدر ابو حنيفه وامام محمد رحمهما الله احتجاج ايدوب ديرلركه حق سبحانه وتعالينك (فلم تجدوا) قول شريفندن مراد صويك استعمالنه قدرتدر يوخسه حقيقت انعدام ماء دكلدر اكر بويله اولسه اشتداد مرض خوفي ايچون نيچون تيمم جائز اولوردي وناس استعمال ماده عجزده مريض كبيدر علتده مشاركت حكمده مشاركتي مستلزمدر (ويستحب لراجي الماء تأخير الصلاة الى آخر الوقت) صويي رجا ايدن كمسنه ايچون آخر وقتده دك صلاتي تأخير ايلمك مستحب اولور تأخيردن مراد اول صلاة اكمل طهارتله ادا اولسون ايچوندر يوخسه على طريق الوجوب تأخير دكلدر زيرا عدم ماء حقيقة ثابتدر شك ايله انك حكمي زائل اولمز بركمسنه اول وقتده ادا ايلسه جائزدر بعده صو بولسه ووقت باقي اولسه صلاتي اعاده ايلمز (ويجب طلبه ان ظن قربه قدر غلوة) صويه طالب اولان كمسنه يه صويي طلب ايلمك واجب اولور اكر غلوه مقداري يقين اولديغني ظن ايدرسه وغلوه اوق آتمي مقداري يردر بعضيلر اوچيوز ذراعدن درتيوز ذراعه دكين دردي ديمشلر (والا فلا) اكر صونك قربي ظن اولنمز ايسه طلبي واجب اولمز (ويجب شراء الماء ان كان له ثمنه ويباع بثمن المثل) صو طالبي اولان كمسنه يه صويي اشترا ايلمك واجب اولور اول طالبك ثمني اكر وار ايسه وثمن مثلي ايله بيع اولنورسه (والا فلا) اكر ثمن يوغيسه وياخود ثمني وار لكن ثمن مثلي ايله بيع اولنمسه اول كمسنه ايچون اشتراء ماء واجب اولمز غني دخي اولورسه تيمم ايدوب صلاتي ادا ايدر (وان كان مع رفيقه ماء طلبه قبل ان يتيمم) اكر صويه طالب اولان كمسنه نك رفيقنده صو اولسه تيمم ايلمزدن مقدم طلب ايليه (فان منعه تيمم) اكر رفيقي صويي منع ايدرسه اول كمسنه تيمم ايدر اكر بعد المنع نمازي ادا ايدوب صكره رفيقي صويي ويرسه تيممي منتقض اولور لكن ادا ايلديكي صلاتي اعاده ايلمز (وان تيمم قبل الطلب جاز) (الجنب في المصر لخوف البرد جاز) (واكر قبل الطلب تيمم ايلسه جائزدر وياخود مصرده جنب صوق خوفيچون تيمم ايلسه جائزدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين خلاف ايدوب ايكي مسئله ده دخي جائز دكلدر ديديلر (ولا يجمع بين الوضوء والتيمم) متوضي اولان كمسنه ابدست ايله تيممي جمع ايلمز اصل ايله بدلي جمع ايلمك لازم كلور اول ايسه باطلدر زيرا تيمم اصلدن بدلدر واصلي اكمالدر اما سؤر حمار ايله تيمم جائز اولور اندن غرض بر بسيله ادا ايلمكدر يوخسه ايكيسي ايله ادا ايلمك دكلدر زيرا مكان شك اولمغين جمع اولور (فان كان اكثر الاعضاء جريحا تيمم) اكر متيمم اولان كمسنه نك اكثر اعضاسي جريح اولسه تيمم ايدر بونده جنب ومحدث برابردر (والا غسل الصحيح ومسح على الجريح) واكر اكثر اعضاسي جريح اولميوب بلكه مساوي اولورسه وياخود اكثري صحيح اولوب اقلي جريح اولورسه صحيح اولان يري غسل ايدر وجراحات اولنلك اوزرينه مسح ايدر تيمم ايلمز جنب دخي بو يلجه در اما اكثر بدني مجروح اولورسه تيمم ايدر مسئله اختلافيدر بعضيلر تيمم ايلمسنه ذاهب اولديلر وبعضيلر صحيح بر غسل اولنور جريح مسح اولنور ديديلر اكر ضرر ويرمزسه ضرر ويررسه تيمم ايدر

(باب المسح على الخفين)

بو باب خفين اوزرينه مسحك بياننده در مصنف مسحي تيممدنصكره ايراد ايلدي زيرا تيمم كلدن خلفدر مسح

ایسه بعضدن خلفدر واندن ماعدا تیمم کتاب وسنت ایله ثابتدر مسح ایسه انجق سنتله ثابتدر وتیمم مزیل حدث اصغر واکبردر مسح ایسه مزیل بعض حدث اصغردر من کل الوجوه تیمم تقدیمه اولیدر (یجوز بالسنة) خفین اوزرینه مسح جائز اولور سنت ایله زیرا مسح حقنده نبی علیه السلامدن فعلا وقولا روایات کثیره واردر ابو بکر وعبادله وصحابه‌دن چوق کمسنه‌لر خفین اوزرینه مسح روایت ایلمشلر عمر وعلی صحابه‌دن برجماعت روایت ایلمشلردرکه نبی علیه السلام ایله سفرده اولوب وسعادتله ابدست الدقلرنده ابدست صوینی بن دوکردم حال بوکه نبی علیه السلامك اوزرنده بکلری تنك برجبهٔ شامیه وار ایدی ومبارك اللرینی اخراج ایدوب خفین اوزرینه مسح ایلادی وبن کندولرمه یا رسول الله مبارك ایقلریکزی غسل ایتمکی اونتدیکز دیدیکمده (بهذا امرنی ربی) بیورمشلردر وصفوان ابن عسال رضی الله عنه‌دن روایتدر نبی علیه السلام ایله سفرده مسافر اولدیغمز حالده خفلرمزی اخراج ایتمکی امر ایدرلردی اما جنابت حالنده اخراجی امر ایدرلردی وحسن بصری روایت ایلمشلردرکه اصحاب رسول اللهدن یتمش کمسنه‌یه ایرشدم جمله‌سی خفین اوزرینه مسحی جائز کوررلردی ابتدا مسحی جائز کورمیانلردن بری ابن عباس رضی الله عنه وعائشه رضی الله عنهادر لکن صکره بو قولدن رجوع ایدوب مسحه متعلق نیجه احادیث شریفه نقل ایلمشلردر امام اعظم حضرتلری (ماقلت بالمسح حتی جاءنی فیه مثل ضوء النهار) دیو بیورمشلردر وامام کرخی اخاف الکفر علی من لم یمسح علی الخفین دیو ذکر ایلمشدر وشیخ الاسلام دیمشدرکه برکمسنه‌نك ضال ومبتدع اولمسنه دلیل بودرکه خفین اوزرینه مسحی جائز کورمیه وقتاده حضرتلری کوفه‌یه داخل اولدقده ابو حنیفه حضرتلری صبی اولوب کندویه بولشدقده فقال قتاده من این انت قال من الکوفة فقال انت من القوم الذین اتخذوا دینهم شیعا قال لا ولکن افضل الشیخین واحب الحسنین واعدی الصلاة خلف کل بر وفاجر ولا اکفر احدا بذنب ولا اخرج احدا من الاسلام الا من الوجه الذی دخل فیه واعدی المسح علی الخفین فقال له قتاده اصبت بو قدر مقدماتدن مراد مسح علی الخفین جائز کورمه‌نك استدلالیدر وصاحب نهایه دیمشدرکه برکمسنه مسح علی الخفین جائز کورسه لکن مسح ایتمیوب دائما ایاغنی یقسه مأجور اولور (من کل حدث موجب الوضوء لا لمن وجب علیه الغسل) مسح علی الخفین جائز اولور هر حدثدنکه اول حدثك موجبی وضوء اوله اما مسح الخفین جائز اولمز شول کمسنه ایچونکه اول کمسنه اوزرینه غسل واجب اولمشدر (ان کانا ملبوسین علی طهر تام وقت الحدث) حدثدن اول طهر تام اوزرینه اول ایکی خف کیلمش اولورسه مسح ایلمك جائز اولور وقت الحدث دیمك قبل وقت الحدث دیمکدر (یوما ولیلة للمقیم وثلاثة ایام ولیالیها للمسافر) مسح علی الخفین برکون برکیجه جائز اولور مقیم ایچون اوچ کون اوچ کیجه مسافر ایچون امام مالکدن ایکی روایت واردر بری مقیم اصلا مسح ایلمز ومسافر مؤبدا مسح ایدر وبر روایتده دخی مقیم مسافر کبیدر مؤبد مسح ایدر مقیم ایچون اولان احتیاج مسح ضروریدر مقیمده ایسه ضرورت بو قدر مسافر ایچون حدیث عمار بن یاسر ایله احتجاج ایدنمشدر انه قال قلت یا رسول الله امسح علی الخفین یوما قال نعم فقلت یومین قال نعم حتی انتهیت الی سبعة ایام فقال اذا کنت فی سفر فامسح ما بدالك ثانیه ده سعد بن ابی وقاص وجریر بن عبد الله وصحابه‌دن برجماعت روایتنده (ان المسح علی الخفین غیر موقت) وبزم ایچون دلیل اولان حدیث شریف قوله علیه السلام (یمسح المقیم یوما ولیلة والمسافر ثلاثة ایام ولیالیها) (من وقت الحدث) حدث وقتنده مقیم ایچون برکون برکیجه ومسافر ایچون اوچ کون اوچ کیجه‌در (وفرضه قدر ثلاث اصابع من الید علی الاعلی) مسحك فرضی الك برمقلرندن اوچ برمق مقداریدر خفینك ظاهری اوزرینه حضرت علیدن روایت اولنورکه اکر مسح رأی ایله اولسه باطنه مسح اولی ایدی لکن کوردم حضرت رسول صلی الله علیه وسلم ظاهر خف اوزرینه مسح ایدردی اکر برکمسنه دیرسه‌که فرض دلیل قطعی ایله ثابت اولاندرکه جاحدی کافر اولور مسح ایسه (یجوز بالسنة) قیدی ایله مقیددر بونده ایسه قطعی افاده ایتمیوب انجق علم طمأنینتی افاده ایدر ومسح علی الخفینی انکار ایدن کافر اولمز انجق مبتدع اولور مسح علی الخفین فرضدر دیمك نیجه صحیح اولور اکا جواب ویریلورکه فرض ایکی نوعدر بری فرض اعتقادیدرکه دلیل قطعی ایله ثابت اولوب جاحدی کافر اولور بری دخی عملیدرکه کندینك فوتی ایله اخرلك جوازی فوت اولورسه اولدخی فرض دینلمش ایدی بودخی اول قبیلدندر (وسنته ان یبدأ من اصابع الرجل ویمد الی الساق) مسحك سنتی ایاغك برمقلرندن

ابتدا ایدوب ساقه وارنجه چکمکدر زیرا رسول الله صلی الله علیه وسلم بو بیلجه ایلمشدر برکمسنه انجو کندن باشلیوب برمقلرینه وارنجه مسح ایلسه مقصود حاصل اولور لکن سنته مخالفت ایلمش اولور (مفرجا اصابعه خطوطا ظاهرة واحدة) برمقلرینی اچیجی اولوب خط ایدیجی اولدیغی حالده برکره اصابعی رجلدن ساقه وارنجه مد ایلمکدر (ویمنعه الخرق الکبیر) خرق کبیر مسحی منع ایدر (وهو ما یبدو منه قدر ثلاث اصابع الرجل اصغرها) خرق کبیر شول شیدرکه خفدن ایاغك کوچك برمقلرندن اوچ برمق مقداری ظاهر اوله اصغر قیدی احتیاط ایچوندر اصابع رجل دیدیکنی زیرا قدمده اصل برمقدر بلا کف ایاغك برمقلرینی برکمسنه قطع ایلسه دیت واجب اولور اوچ برمق ایسه اکثریدر اکثرده حکم کل واردر اوچ برماغك ظاهر اولمسی حکما کلك ظاهر اولمسی اولدی (ویجمع فی خف لا فی خفین) برخفده اولان خرق جمع اولنور ایکی خفده اولان دکلدر یعنی برخفده اوچ برمق مقداری وار ایسه جمع اولور یوخسه بر برمق مقداری خفك هر برنده اولورسه جمع اولمز (بخلاف النجاسة) نجاست بونك خلافنجه‌در زیرا نجاستده ایکی خفده اولان نجاست جمع اولنور حتی برخفده بر درهم وخف آخرده نصف درهم واقع اولسه جواز صلاته مانع اولور (والانکشاف) انکشافده دخی خرق کبیر جمع اولنور اکر عورتك فرجندن برمقدار وظهرندن برمقدار وفارندن برمقدار اچلسه جمع اولور وصلاتی منع ایدر ارده دخی عورتده اطلاق اولندیغی موضعدن اچلسه ینه بوبیلجه‌در (وینقضه ناقض الوضوء) ناقض وضوء مسحی دخی نقض ایدر (ونزع الخف) ایقدن خفك چقماسی دخی ناقض مسحدر زیرا خف ایله استتار قدم سرایت سابقه مانع ایدی عند النزع حدث سابق ظهور ایدوب اول نزعه نقض مضاف اولور زیرا مسح خفین موقتدر ودخی خفینك برینه ویاخود ایکیسنه خارجدن نسنه داخل اولوب اکثر قدمه اصابت ایلسه ینه ناقض مسح اولور حتی خفینك برینه صو داخل اولوب اکثر قدمه اصابت ایلسه ینه ناقض مسح اولور حتی خفینك برینه صو داخل اولوب اکثر قدم اصلانسه ینه مسحی نقض ایدر زیرا مسح ایله غسل حالت واحده‌ده جمع اولمش اولور بوایسه جائز دکلدر (ومضی المدة) مدتك کچمه‌سی دخی ناقض مسحدر (ان لم یخف تلف رجله من البرد) اکر صوقدن ایاقلرینك تلفی خوفی ایلمزسه یعنی مسافرك مدت مسحی کچمش لکن اکر خفینی اخراج ایتمدن مسح ایدر ایسه صاحب تسهیل دیمشکه جبیره مسح اولندیغی کبی استیعاب طریقی اوزره باشدن باشه مسح خفین ایلیه (فلو نزع او مضت وهو متوضی غسل رجلیه فقط) اکر خفینی اخراج ایلسه یاخود مدت کچسه حال بوکه کندوسی ابدستلی ایسه انجق ایکی ایاغنی غسل ایدر اعادهٔ وضوء لازم دکلدر شافعی دیرکه اعادهٔ وضوء لازمدر زیرا طهارت رجلین نزعله ومضیء مدت ایله منتقض اولدی انتقاض طهارت ایسه متجزی اولور شیندن دکلدر اول تقدیرجه حدث ایله منتقض اولان کبی اولدی شافعی‌یه جواب ویریلورکه حدث دیدیکمز شیء نجسك خروجی ایچون اسم اولدی نزع خفین ومضیء مدت خود نجس دکلدر حدث ایله قبل النزع ومضیء المدت ایاقلره خاصة سرایت ایلمش ایدی سائر اعضاده غسل بولنمغین ثانیا لازم اولمز بوشول کمسنه‌نك ابدستنه بکزرکه ابدست الدی ایاغنی یقمدی اول کمسنه‌نك اوزرینه واجب اولان انجق ایکی ایاغنی یقمقدر انجق موالات بولنمش اولدی موالات ایسه بزم قتمزده شرط دکلدر وبر دلیل دخی ابو عمردن روایت اولندیکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم غزاده ابدستی وار ایکن خفینی نزع ایدوب ایاقلرینی غسل ایدردی اعادهٔ وضوء ایلمزدی اندن غیری اصحابدن چوق کمسنه روایت ایلمشدر (وخروج اکثر القدم الی ساق الخف نزع) ایاغك اکثری خفك ساقنه وارنجه چقمه‌سی نزعدر اکثره حکم کل ویرلدیکی اجلدن نزع اعتبار اولنور ابو حنیفه قتنده اوکچه‌نك اکثری خفك اوکچه‌سندن خروج ایلسه مسح منتقض اولور امام محمد دیرکه اوزرینه مسح ایلمك جائز اولدیغی مقدار خفدن باقی قالورسه منتقض اولمز واکثر مشایخ دخی بونك اوزرینه‌در زیرا ساق محل مسح دکلدر ایدی محل مسح اولمیان یره قدمك خروجی ناقض مسح اولدی (ولو مسح مقیم فسافر قبل یوم ولیلة یتم مدة المسافر) اکر مقیم مسح ایلسه بعده برکون وبرکیجه تمامندن مقدم مسافر اولسه مدت سفرك مسحنی تمام ایلیه زیرا مسحده حکم وقتنه متعلقدر اوقاتده ایسه آخر وقت اعتبار اولنور بوایسه آخر وقتده مسافر بولندی پس حکم آخر وقتنه تعلق ایلدی (ولو مسح مسافر فاقام اتمام یوم ولیلة نزع) اکر مسافر مسح ایلسه وبرکون برکیجه تمامنده اقامت ایلسه خفینی نزع ایلسون زیرا رخصت مشقت

سفر ایچون ایدی اول ایسه باقی قالدی (والا تممها) اکر بر کون بر کیجه اولمش ایسه یوم ولیلی تمام ایتسون زیرا مقیم کبیدر حکمنی تمام ایدر (والمعذور ان لبس علی الانقطاع فکالصحیح) معذور اکر خفینی عذردن انقطاع اوزره کیرمه غیر معذور کبیدر مقیم ومسافر اولدیغی حالده (والا) اکر انقطاع اوزره کیمش ایسه (والا مسح فی الوقت) اول وقت ایچنده مسح ایدر مثلا وقت ظهرده ابدست الوب عذری غیر منقطع ایکن کیسه واول وقت ایچنده اول عذردن غیری ابدستك نقضی ایجاب ایدر نسنه ظهور ایلسه اول وقت ایچنده مسح ایدر (لا بعد خروجه) اول وقتك خروجندنصکره مسح ایلمز (ویجوز المسح علی الجرموق فوق الخف) فوق الخف اولان جرموق اوزرینه مسح جائز اولور وجرموق شول شیدر که خفی نجاست وچاموردن صیانت ایچون کیلور (ان لبسه قبل الحدث) اکر اول جرموقی حدثدن اول کیمش ایسه یعنی خفی کیرکن ابدست ایله کیمش ایسه امام شافعی خلاف ایدوب دیر که جرموق اوزرینه مسح جائز دکلدر زیرا خف رجلدن بدلدر جرموق ایسه خفدن بدلدر وبدله ایسه رأی وعقل ایله بدل اولمز اما بزم دلیلمز اولدر که حضرت عمردن روایت اولندی قال عمر (رأیت رسول الله صلی الله علیه وسلم مسح علی الجرموقین دلیل عقلی دخی اولدر که جرموق رجلدن بدلدر یوخسه خفدن بدل دکلدر کانه جرموق التنده خف یوقدر (وعلی الجورب مجلدا) مجلد اولان جورب اوزرینه دخی مسح جائز اولور مجلد اولدر که خف کبی التی اوستی قپلنمش اوله دری ایله (او منعلا) یاخود منعل اولدیغی حالده مسح جائز اولور منعل اولدر که التی دری قپلنمش اوله تشدید ایله وتشدیدسز دخی روایت اولنمشدر (وکذا علی الثخینین) جورب منعل ومجلد اوزرینه جائز اولدیغی کبی قالین ویکی اولان جورب اوزرینه دخی مسح جائز اولور پکلکی وقالکلغی شویله کرکدر که ساقه بغلنمدین طوره (فی الاصح عند الامام) قول اصحده ابو حنیفهدن جوازنه بر قول اولوب (وهو قولهما) اول اصح اولان قول امامینك قولیدر وفتوی دخی بونك اوزرینهدر زیرا ابتدادن امام اعظم ثخینین اوزرینه مسحی تجویز ایلمزدی وناسی منع ایدردی صکره مرضی حالنده کندیسی مسح ایدردی فقال لعواده فعلت ما کنت امنع الناس دیرایدیکه ناسدن منع ایلدیکم شیئی بن اشلدم بو قول دلالت ایدر که اولکی قولدن امامینك قولنه رجوع ایلمشدر (لا علی عمامة) عمامه اوزرینه مسح جائز دکلدر احمد بن حنبل واوزاعی خلاف ایدوب عمامه اوزرینه مسحی جائز کورمشلردر حضرت رسول الله علیه السلام عمامه وخفینی اوزرینه مسح ایلمشدر دیرلر بز دیرز که مسح علی الخف رخصتی دفع حرج ایچون ثابت اولمشدر نزع عمامهده حرج یوقدر حدیث ایله تمسك ضعیفدر والله تعالینك (وامسحوا برؤسکم) قول شریفی رأسدن غیرینك عدم جوازنی اقتضا ایدر خبر واحد ایله عمل ایلمك زیادة علی الکتاب لازم کلور بو ایسه نسخدر جائز دکلدر لفظ عمامه بکسر العیندر (وقلنسوة وبرقع) قلنسوه وبرقع اوزرینه مسح جائز اولمز قلنسوه قاوقدر وبرقع ضم با وفتح قاف ایله خمارکه عورتلرك باش اورتوسیدر (وقفازین) الدون اوزرینه دخی مسح جائز دکلدر کرك صوروق ایچون اولان اولسون کرك طوغان ایچون اولان اولسون (ویجوز المسح علی الجبیرة) جبیره اوزرینه مسح جائزدر وجبیره جبابرك واحدیدر اغاج پارچهلریدر که انکله صنق کمکلری باغلرلر وابن ماجه ودارقطنی علیدن روایت ایدوب انه قال انکسرت احدی زندی فسالت النبی علیه السلام فامرنی ان امسح علی الجبابر) بیورمشلردر (وخرقة القرحة ونحوها) جرح وموضع فصد وباقی کبی شیلرك اوزرینه باغلنن خرقه اوزرینه دخی مسح ایلمك جائز اولور (وان شدها بلا وضوء) اکر اول خرقهیی آبدستسز دخی باغلمش ایسهده جائز اولور زیرا حضرت رسول اشلدی وعلی یه امر ایلدی ان النبی علیه السلام فعل وامر علیا به کسر زنده یوم احد وقیل یوم خیبر فانه کان حامل رایت رسول الله صلی الله علیه وسلم فکسر زنده وسقط اللواء من یده فقال علیه السلام (اجعلوها فی یساره فانه صاحب لوائی فی الدنیا والاخرة فقال ما اصنع بالجبابر فقال علیه السلام امسح علیها من غیر فصل زنده زانك فتحی ونونك سکونیله بلك دیمکدر صاحب نهایه تتمة فتاواسنده مسح علی الجبابر مسح خفینه اوج حکمده مخالف اولمشدر بری جبیره اوزرینه بلا وضوء شد اولدقده مسحك جوازیدر ایکنجیسی مسح علی الجبیره موقت اولمیوب مسح علی الخفین موقت اولمسیدر اوچنجیسی ماسح الخف اولان کمسنه خفینك برینی اخراج ایلسه ایکی ایاغنی یومق لازم کلوب جبیره اوکمدین دوشسه غسل ایلمك لازم اولمسیدر وجبیرهده محدث وجنب برابردر اما خفده بویله دکلدر بو تقدیرجه مسح جبیره ایله مسح خفك بیننده

مخالفت اوچ اولمیوب درت اولور (وهو کالغسل) یعنی مسح علی الجبیره التی غسل کبیدر (فیجمع معه) مسح علی الجبیره غسل ایله جمع اولور (ولا یتوقت) وقت ایله موقت اولمز (ویمسح علی کل العصابة) عصابهنك جمیع اطرافنه دخی مسح اولنور عصابه اولدر که جراحت اوزرینه قونیلان خرقهیی بغلامق ایچون صاریلور (مع فرجتها ان ضره حلها) اول عصابهنك فرجهسیله یعنی اول عصابهنك تحتندهبدن غیر معذور اولسهده اکر اول مجروحه محل عصابه حلی ضرر ایدرسه مسح جائز اولور (کان تحتها جراحة اولا) اول عصابهنك تحتنده کرك جراحت اولسون کرك اولمسون (ویکفی مسح اکثرها) اول عصابهنك اکثرینی مسح ایلمك کفایت ایدر زیرا اکثرده حکم کل مقرردر وفتوی دخی بونك اوزرینهدر (فان سقطت عن برء بطل والا فلا) اکر جبیره وعصابه اوکلدقدنصکره دوشسه مسح باطل اولور اکر اوکلمدین دوشسه مسح باطل اولمز زیرا عذر اول محلده باقی اولور (ولو ترکه من غیر عذر جاز) اکر مسح جبیره اوزرینه عذرسز یعنی ضرر ویرمزکن ترك ایلسه امام ابو حنیفه قتنده جائزدر زیرا انك قتنده مسح فرض دکلدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلر قتنده عذرسز ترك جائز دکلدر وفتوی دخی امامین قولی اوزرینهدر غایة البیانده صحیح اولان بودر که مسح علی الجبیره واجبدر فرض دکلدر زیرا مسحسز صلاة جائز اولوردی بو تصریح اولنمش (ولو وضع علی شقاق رجله دواء) بر کمسنه ایاقلرینك یارقلری اوزرینه دوا وضع ایلسه (لا یصل الماء تحته یجزیه اجراء الماء علی ظاهر الدواء) اویله دوا که التنه صو واصل اولمسه ظاهر دوا اوزرینه صو آقتمق کفایت ایدر صدر الشریعهده دیمشدر که بجن اعضاده شقاق واقع اولسه وغسلدن عاجز اولورسه مسح لازم اولور اکر مسحدن دخی عاجز اولورسه شقاقك اطرافنی غسل ایدوب کندوسنی ترك ایدر (ولا یفتقر الی نیة فی مسح الخف والرأس) مسح خف ورأسده ماسح اولان کمسنه نیته محتاج اولمز شافعی دیر که ایکیسنده بیله نیته محتاجدر

باب الحیض

بو باب حیضك بیانندهدر وحیض لغتده چقمغی قاندن عبارتدر شریعتده (هو دم ینفضه) اول حیض بر قاندر که اول قانی تحریك ایدر (رحم امرأة بالغة) مرأة بالغهنك دخی رحمی تحریك ایدر اقل حد بلوغ طقوز یاشدر (لا دائها) اویله مرأة بالغه که انده مرض اولمیه لا داء قیدی مرضدن رحم بالغه اخراج ایلدیکی قاندن احترازدر ولادت دخی بو که بکزر نه وار ایسه زیرا نفسا مریض حکمندهدر تبرعاتی ثلثدن اعتبار اولنور یعنی حال نفاسده بعض تبرعات ایلیوب اول حالده ایکن فوت اولسه ایلدیکی تبرعات ثلث مالدن اعتبار اولنور ولا ایاس دیمدی زیرا ایاسده اختلاف چوقدر اکثر مشایخ التمش سنهدر دیو تقدیر ایلمشلر ومشایخ بخارا وخوارزم اللی بش سنهدر دیمشلردر بو مرتبهیه واردقدنصکره کوردکاری حیض دکلدر ظاهر مذهبده اما مختار اولان بودر که اکر کوردیکی قان سیاه ویاخود احمر اولورسه حیضدر واکر کوردیکی صاری ویشیل وتراب رنکی ایسه استحاضهدر (واقله ثلاثة ایام بلیالیها) وحیضك اقل مدتی اوچ کون اوچ کیجهدر (وعن ابی یوسف یومان والاکثر الثالث وعند الشافعی اقله یوم ولیلة) ابن سماعه ابو یوسفدن روایت ایدوب حیضك اقلی ایکی کون واوچنجی کونك اکثری وقیدر دیر امام شافعی قتنده بر کون وبر کیجهدر بزم ایچون دلیل حضرت عمر وعلی وابن مسعود وابن عباس روایت ایلمشلردر که جاریة بکر وثیبك حیضی اوچ کون اوچ کیجهدر مقادیر ایسه قیاس ایله بلنمز انجق سماعه موقوفدر (واکثره عشرة ایام وما نقص عن اقله او زاد علی اکثره فهو استحاضة) حیضك مدتنك اکثری اون کوندر دخی شول حیضکه مدت اقلندن ناقص اوله یاخود اکثرندن زیاده اوله اول قان استحاضهدر امام شافعی قتنده اکثر حیض اون بش کوندر رسول اکرمك بو حدیث شریفی ایله استدلال ایدرلر انهن ناقصات العقل والدین بیوردقده نقصان دینلری نوجهلهدر دیو سؤال ایتدیلر پس بیوردیلر که انهن یقعدن فی قعر بیتها شطر عمرها لا تصوم ولا تصلی بو حدیث شریفدن حیض اون بش کون اولمسنه اشارت ایله حکم اولنور اما بزم دلیلمز عبارت ایله اولان حدیث شریفدر که اقل الحیض ثلاثة ایام واکثرها عشرة ایام در بو حدیث عبارتیله عمل اولنمشدر عبارت نص اشارت نصدن اقوی ایدیکی ظاهردر معلوم اوله که نص شریفی درت وجهله استدلال ایدرلر عبارت نص واشارت نص ودلالت نص واقتضاء نصدر علی الترتیب مقدمك وجودنده مؤخر ایله عمل اولنمز (وما تراه المرأة من الالوان فی مدته سوی

البياض الخالص فهو حيض) ودخی شول قانکه عورت انی کورر رنکاردن مدت حیضده بیاض خالصدن
غیری اول کوردیکی قان حیضدر حیضك انواعی التیدر بری سواد بری حمرت وبری صفرت وبری کدرت وبری
خضرت وبری ترابیه اما سواد حیض اولدیغی مقرردر قال علیه السلام الحیض اسود عبیط محتدم عبیط
طری معناسنه محتدم شدید الحمرة المائل الی السواد در حمرت خود اصل قانك لونیدر مکر سوداغلبه ایلیه اول
زمان سیاهه مائل اولور اکر صفرا غلبه ایدرسه رقیق اولور وصاریلغه میل ایدرسه اولدخی حیضدر صفرت دخی
حیضدر زیرا صاریلق دخی قانك الواننددر چن رقیق اولسه کدرت بونك لونی بولانق صولونی کبیدر بو دخی
حیضدر ابو حنیفه وامام محمد قتنده برابردر کرکسه حیضك اوائلنده کورونسون کرك آخرنده کورونسون
ابو یوسف قتنده حیضك اوائلنده اول کدرتی کورسه حیض اولمز آخر مدتنده کورسه حیضدر بزم بعض
مشایخمز حضراتی بونك وجودنه منکر اولمشلردر ابو نصر بن سلام حضرتندن سؤال اولندقده کانها اکلت
فضیلا دیو علی طریق الاستبعاد جواب ویرمشدر وترابیه بونك لونی تراب کبیدر بو دخی کدرتك بر نوعیدر حاصل
کلام بونلرك جملهسی حیضدر اختلاف کدرتده وخضرتدهدر قوله تعالی (ویسئلونك عن المحیض قل هو
اذی) بوذکر اولنان الوان اذی حقنده برابردر (وکذا الطهر المتخلل بین الدمین فیها) یعنه حیضدر ایکی قانك
ما بیننه حلول ایدن پاکلك مدت حیضدر زیرا اعتبار مدت حیضك ایکی طرفی احاطه ایلدیکنهدر اول یه اولیجق
دم متوالی کبیدر امام محمدك ابو حنیفه روایتنده مدت حیضده دمك استیعابی شرط قلنمشدر بالاجماع اول
واخرنه اعتبار اولنور باب زکوتده نصاب کبی ابتدا کورن عورت بر کون یا ایکی کون قان کورسه وسکز کون
کورمسه واونبجی کون کورسه جملهسی حیض اولور اما بر کون کورسه طقوز کون کورمسه اون برنجی کون
کورمسه بو جمله کونلر حیضدن دکلدر (وهو یمنع الصلاة والصوم) حیض صلات وصومی بالاجماع منع ایدر
(وتقضیه دونها) صومی قضا ایدر صلاتی قضا ایلمز زیرا حیض صلاتك وجوبنه واداسنك صحتنه مانعدر اما
صومك وجوبنه مانع اولمیوب انجق اداسنك صحتنه مانعدر پس ایمدی اداسی وقتنده صحیح اولمدی ایسه
نفس وجوبك ثبوتی ایچون قضاسی لازمدر صاحب النهایه قولی اوزره حیضك احکامی اون ایکیدر سکز
احکامنده نفاس ایله مشترکدر دردی حیضه مختصدر اما مشترك اولان سکز احکام قضاسز صلاتی ترکدر
صومی قضا اولمق اوزره ترکدر دخول مسجدك حرمتی وطواف کعبهنك حرمتی وقراءت قرآنك حرمتی ومس
مصحفك حرمتی وجماعك حرمتی ومنقطع اولدقده غسلك وجوبیدر اما درت احکامکه حیضه مخصوصدر
انقضاء عدت واستبراء وبلوغنه حکم اطلاق سنت بدعت ما بینی فصلدر صلات قضا اولنمیوب صومك قضا
اولنمسنه علت بعضیلردن روایت اولنورکه وقتا که حوی انامز حایض اولوردی حضرت آدمه کلوب حیضه
مبتلی اولدم نمازی نیجه ایدهیم دیرایدی حضرت آدم مناجات ایلدکده جبریل امین کلوب عفو اولندیغی
خبر ویردی تکرار رمضان آینده حایض اولوب ینه حضرت آدمه مراجعت ایلدکده اولکی یه قیاسا افطارینه
حکم ایدوب الله تعالی یه مناجات ایلدی جناب رب العزة عتاب ایدوب قضاسینی امر ایلدی دیو نقل ایلدیلر
ابتداده بر قز بالغه اولدیغی زمانده اون کون دم کورردی اندنصکره التی ای طاهر اولوردی اندنصکره قانی
دائما اقاردی اول بالغهنك عدتی اون طقوز اولور الا اوچ ساعت دکل زیرا بز محتاجز اوچ آی حیضهکه هر بر
حیض اون کون اوله دخی اوچ طهره محتاجزکه هر طهری التی آی اوله الا بر ساعت دکل ابو یوسف قتنده طهر
متخللك ایکی طرفی حیض اولمق لازمدر اکر دم حیض اوچ کوندن اقل ایسهده طهر اون کوندن اکثر ایسهده
زیرا طهرك اقلی اون بش کوندر چونکه اون بش کوندن اقل اولدی ایسه اول طهر متخلل ایکی دمك یعنی فصل
ایتمکه صالح اولمدی زیرا طهر صحیح اولمیوب طهر فاسد اولدی شرعا صحیح اولان حکم ایسه فاسده تعلق ایلمز
مخالفدر ۷ (عشر اولی د) ۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) (وعشر بعد اربعة عشر د) (۰۰) (عشر بعد الثمانیه د) (۰۰۰
۰۰۰۰) (دد عشر بعد السبعه دد) (۰۰۰۰۰۰۰ وار بعة اخیره د) (۰۰) (وستة الاولی من العشره دد) (
۰۰۰ (د) امام محمد قتنده حیضك ایکی طرفی دم کرکدر بو قولی امام اعظمدن روایت ایلمشدر وکندی قتنده
نصاب دم شرطدر دیمش واندن غیری بر شرطی دخی بودرکه طهره مساوی اوله ویاخود دمدن اقل اوله (د)

۷ امرأة مبتدأة رأت یوما دما واربعة عشر طهرا ثم یوما دما فالعشرة من الاول مارأت
حیض ....
۱۰ .... عشر اولی
فی روایة ابی یوسف حیض یحکم بلوغها ....
۱۰ .... عشر بعد اربعة عشر
فی روایة محمد حیض ....
۱۰ .... عشر بعد الثمانیه
فی روایة ابن مبارك شاه حیض ....
۱۰ .... عشر بعد السبعه
فی روایة ابی یوسف کلها حیض ....
۱۰ .... اربعة اخیره
فی روایة حسن بن زیاد حیض ....
۱۰ .... ستة الاولی من العشر
فی روایة سهل حیض ....
ذهب صدر الشریعة واکثر المتقدمین والمتأخرین الفتوی علی قول محمد فی باب الحیض وذهب الصدر الشهید الفتوی علی قول ابی یوسف فی باب الحیض تسهیلا علی النساء

۰۰۰۰۰۰۰۰ (و) بر قولی بودر (دو) ۰۰۰ (و) ۰۰۰ (و) ایکی قولی دخی بونلرك ایچندهمندرجدر بونده
نصاب حیض بولنمش اولور طهر ایکی دمه مساوی دیدیکی اوله ایکی دم واردرتهده بر دم بو ایکی دمك اورتاسنده
اولان اوچ طهر مساوی اولدی اما بو صورتده کی دملر ما بیننده التی طهر واردر حساب اولنورسه دمه غالب
اولور لکن بوقاروده اولان ایکی دمك ما بیننده طهر دم حکمی عد اولنورسه اشغهده طهر اقل اولوب اولدخی
حیض اولور ابن مبارك حیضك ایکی طرفنی دم احاطه ایلمسی شرطدر دیرامادم حیضك اقلی اوچ کوندر
اولدخی بولنمق شرطدر دیر (د) ۰۰۰۰۰۰۰ (دو) ابو سهیل ایکی دمی واوچ طهری و بردمی الوب عشرة
اخیرهنك التی کونی حیضدر دیو حکم ایلمشدر (دد) ۰۰۰ (د) حسن احاطهٔ دم شرطدر دیوب اربعهٔ اخیرهیی
حیض حکم ایلمشدره (د) ۰۰ (د) ودخول المسجد) ومسجده دخولی حیض منع ایدر قال علیه السلام فانی
لا احل لحایض ولا جنب (والطواف) دخی طوافی منع ایدر (وقربان ما تحت الازار) تحت ازارده اولان شیئك
قربانی یعنی استعمالنی حیض منع ایدر ما فوق الازارك قربانی منع ایلمز ابن عمردن روایت اولنورکه انه قال
سألت رسول الله صلی الله علیه وسلم عما یحل للرجل من امرأته الحائض قال ما فوق الازار وعن عائشة رضی
الله عنها قالت کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یأمرنی فاتزر فیباشرنی وانا حائض (وعند محمد قربان الفرج
فقط) محمد قتنده حیض انجق قربان فرجی منع ایدر قوله علیه السلام (یصنع الرجل بامرأته الحایض کل شئ
الا الجماع (ویکفر مستحل وطئها) حایضك وطئنی حلال کورن کافر اولور زیرا حرمتی نص قطعی ایله ثابت اولمشدر
(وان انقطع لتمام العشرة حل وطؤها قبل الغسل) اول حیض اون کون تمامنده منقطع اولورسه وطئی حلال
اولور غسلدن اول زیرا اکثر مدت تمامندنصکره انقطاع طهارتدر (وان انقطع لاقل لا یحل حتی تغتسل
او یمضی علیها ادنی وقت صلاة کاملة) اکر اون کوندن اقلده حیض منقطع اولورسه اول عورتك وطئی حلال
اولمز حتی غسل ایتمینجه یاخود اول عورتك اوزرینه صلات کاملهنك ادنی وقتی مرور ایتمینجه زیرا قان احیانا
سیلان ایدر او بیله اولسه اغتسال ایله جانب انقطاع مترجح اولور (وان کان دون عادتها لا تحل وان اغتسلت)
اکر اول انقطاع عادتندن ناقص اولورسه وطئی حلال اولمز اکر غسل دخی ایدرسه زیرا دم عودتی غالبدر اجتنابده
احتیاط لازمدر (واقل الطهر خمسة عشر یوما) طهرك اقلی اون بش کوندر اتفاق صحابه دخی بونك اوزرینهدر
(ولا حد لا کثره) طهرك اکثرینه حد یوقدر معناسی بودرکه مادامکه طهری کوررنماز قیلور واوروج طوتار زیرا
طهر کاه اولور ممتد اولور بر ایکی سنهیه دکین (الا عند نصب العادة فی زمن الاستمرار) الا مکرکه زمن استمرارده
نصب عادت قتنده حد اوله بر عورت اون کون دم کوردی والتی ای طهر کوردی اندنصکره دمی مستمر
اولدی هیچ منقطع اولمدی انك حیضی اون کوندر بومقوله عورتك عدتی اون طقوز آیدن اوچ ساعت
نقصانده منقضی اولور زیرا اوچ حیضهکه هر حیض اون کوندر واوچ طهرهکه هر طهر التی ایدن بر ساعت
نقصان مدته محتاجز مجموعی اون طقوز آیدن اوچ ساعت ناقص مدت اولور حاکم شهید ایکی ای تقدیر ایلمشدر
امام برهان الدین دخی بو یله دیمشدر وفتوی دخی بونك اوزرینهدر زیرا بو قول مفتی به ونسایه قولایدر (واذا
زاد الدم علی العادة فان جاوز العشرة فالزاید کله استحاضة والا فحیض) یعنی اون کون اوزرینه زیاده اولیوب
تمام اون کونده منقطع اولورسه اول کونلرك جملهسی حیضدر اکر قان عادت اوزرینه زیاده اولسه پس ایمدی
اون کونی متجاوز اوزره اولورسه عادت اوزره زائد اولان استحاضهدر اکر اون کون اوزرینه زیاده اولیوب تمام
اون کونده منقطع اولورسه اول کونلرك جملهسی حیضدر مثلا بر عورت عادتی یدی کون اولسه ویدی کون دم
کورسه ویدی کونی تجاوز ایلسه اکر اون کونده منقطع اولورسه اون کونك جملهسی حیضدر اکر ممتد اولوب
اون ایکی کونه وارسه عادتی اولان یدی کون حیض اولوب یدیدن یوقاروا اولان بش کون استحاضهدر (وان
کانت مبتدأة وزاد علی العشرة فالعشرة حیض والزاید کله استحاضة) اکر اول حیض کورن ابتدا کوردیکی
ایسه واون کون اوزرینه زیاده اولمش ایسه اون کون حیضدر واون کوندن زیادهسی استحاضهدر بو مقولهنك
حیضی اون کون وطهری یکرمی کون اولور زیرا حیض اون کونی تجاوز ایلمز وکندینك عادتی یوقدرکه
عادتی اوزره حکم اولنه ایمدی اکثر حیض اون کون اولمغین اولوجهله حکم اولنور (والنفاس دم یعقب
الولد) ونفاس بر دمدرکه ولادی تعقیب ایدر (وحکمه حکم الحیض) نفاسك حکمی حیضك حکمی کبیدر منع

صلات وصومی قضا ایدوب صلاتی قضا ایلمکده ومنع دخول مسجد وطواف وقراءت قرآنده دخی بوکه
بکزر نسوار ایسه جملسنده حیض حکمی کبیدر (ولاحد لاقله) نفاسك اقلنه حد یوقدر واصل خلاف انقضاء
عدتده در برکسنه خاتوننه اذا ولدت فانت طالق دیسه خاتون دخی انقضت عدتی دیسه ابوحنیفه قتنده
یکرمی بش کون اعتبار اولنور (واکثره اربعون یوما) نفاسك اکثری قرق کوندر قرق کون اولمسنه سبب زیرا
روح درت ایدن مقدم ولده داخل اولمز درت ایلق دم مجتمع اولور بچن روح ولده داخل اولورسه قان ولده غدا
اولور بچن روح ولده دخولدن مقدم محتبس اولان درت ایلق دمکه هر ایده اکثر حیض اون کون ایدی اول مجتمع
اولان دورت ایلق حیض قانیکه قرق کون اولکدر اولدم چقمش اولور امام شافعی بوکا قائل اولمیوب آنك قتنده
اکثری نفاس التمش کوندر (وماتراه الحامل حال الحمل وعند الوضع قبل خروج اکثر الولد استحاضة) شول
دمی که حامل حال حملنده کورر ویاخود ولدك اکثرینك خروجندن اول عند الوضع کوردیکی دم استحاضه در
حیض دمدر حملده ایسه رحمك اغزی منسد اولور بوتقدیرجه قان قان استحاضه اولور (وان زاد علی اکثره ولها
عادة فالزائد علیها استحاضة) اکر دم نفاسك اکثری اوزرینه که قرق کوندر زیاده اولسه حال بوکه انك عادتی
اوتوز کون اولسه پس عادت اوزرینه زیاده اولان دم استحاضه در (والا) اکر عادتی یوغیسه (فالزائد علی الاکثر
فقط استحاضة) انجق اکثر اوزرینه که قرق کوندر عادتی انك اوزرینه زیاده اولان استحاضه در (والعادة تثبت
وتنتقل بمرة فی الحیض والنفاس عند ابی یوسف وبه یفتی) مذهب ابی یوسف اوزرینه حیض ونفاسده عادت
بردفعه ایله ثابت وبردفعه ده دخی منتقل اولور وفتوی دخی بونك اوزرینه در (وعندهما لابد من المعاودة)
امامین قتنده عادتك عود تمدن لابددر زیرا امامین عادتی معاودتندر دیو اعتبار ایدرلر زیرا اول حالدن برقاچ
دفعه عودت ایلمینجه عادت اولمز دیرلر امام یوسف دیرکه عادتده معاوده لازم دکلدر برکون کوردیکی عادت
اولور وانك اوزرینه احکام جاری اولور دیو بیورورلر (ونفاس التوأمین من الاول خلافا لمحمد) بطن واحددن
ایکی ولد طوغران عورتك ابتدا مدت نفاسی اولکی اوغلاندندر امام ابوحنیفه وابو یوسف قتنده اکر ولدینك
ما بینی قرق کون ایسه ده امام محمد خلاف ایدوب ثانیدن اعتبار ایدر (وانقضاء العدة من الاخیر اجماعا) عدتك
منقضی اولمسی اخیردندر اجماع اوزرینه خلاف یوقدر حق سبحانه وتعالینك (حتی یضعن حملهن) قول
شریفی ایکیسنی دخی متناول اولور زیرا اول عورت اولکی ولدی وضع ایلدکدنصکره ولد ثانی حامل بولندیغی
محققدر انقضاء عدت خود وضع حمله متعلق اولمشدر (والسقط ان ظهر بعض خلقه) سقط یعنی دوشن اکر
بعض خلقی ظاهر اولورسه مثلا ال واياق وپرمق وطرنق وقول کبی بونلردن ظاهر اولورسه (فهو ولد تصیر به امه
نفساء) اول سقط ولددر اول ولد سببیله امی نفساء اولور (والامة ام ولد ویقع الطلاق المعلق بالولادة) وجاریه ام ولد
اولور ولادته متعلق اولان طلاق اول سقط سببیله واقع اولور (وتنقضی به العدة) اول سقط سببیله عدت دخی
منقضیه اولور (ودم الاستحاضة کرعاف دائم لا یمنع صلاة ولا صوما ولا وطئا) دم استحاضه دائم اقان بورون
قانی کبیدر صلاتی وصومی ووطئی منع ایلمز (فصل) المستحاضة ومن به سلس البول او استطلاق بطن او انفلات
ریح او رعاف دائم او جرح لا یرقأ یتوضؤن لوقت کل صلاة) مستحاضه ودخی شول کسنه که انك ایچون سلس
البول اوله واستطلاق بطن وانفلات ریح ودائم بورون قانی وبر جراحتکه اصلا اوکاسه بومقوله کسنه لر هر
وقتده ابدست الورلر انفلات ریح یل قوورتلمقدر ولکن مراد اولدر ان امساکده عدم قدرتدر (ویصلون به
فی الوقت ما شاؤا من فرض ونفل) اول آبدست ایله ادا ایدرلر وقتده فرض ونفلدن مراد ایلدکلرینی ونذور
وواجبات اولان نمازلری دخی ادا ایدرلر مادامکه وقت باقیدر ابراهیم النخعی رحمه الله دیمشدرکه ظهرك
آخر وقتنده آبدست السون ظهر آخر وقتنده ادا ایدوب عصری دخی اول وقتنده ادا ایلسون واخشام
ایچون آخر وقتنده ابدست الوب وآخر وقتنده ادا ایدوب عشائی دخی اول وقتنده ادا ایلسون نهایه صاحبی
داوزاعی دیرکه معذور کسنه ظهر ایچون آبدست السون وقت عصر داخل اولمینجه اندنصکره ابدست الوب
ظهری وعصری ادا ایلسون امام شافعی قتنده اداء فرض ایچون نیت ایدوب آبدست الوب اما نوافلی فرضه
تبعیت ایله ادا ایدر (ویبطل) معذورك ابدستی باطل اولور (بخروجه فقط) انجق وقتك خروجیله باطل اولور
(وقال زفر بدخوله فقط) زفر انجق وقتك دخولی ایله باطل اولور دیدی (وقال ابو یوسف بایهما کان) ابو یوسف

هم دخول هم خروجیله باطل اولور دیدی (فالمتوضئ وقت الفجر لا یصلی به بعد الطلوع) وقت فجرده ابدستی
اولان کسنه اول ابدست ایله طلوع شمسدنصکره اداء صلات ایلمز ائمه ثلاثه قتنده زیرا خروج وقت بولنمش اولور
(الا عند زفر) امام زفر قتنده ادا ایدر زیرا انك قتنده دخول شرطدر اویله اولنجه وقتك دخولی بولنمدی
(والمتوضئ بعد الطلوع) شمس طلوعندنصکره متوضی اولان (یصلی به الظهر) اول ابدست ایله اویلن نمازینی ادا
ایدر ابوحنیفه وامام محمد قتنده زیرا خروج وقت بولنمدی (خلافا له ولابی یوسف) امام زفر ایچون خلاف
واردر انك قولنده دخی دخول بولنمش اولور زیرا دخول وقتیله ایکیسنك قتنده دخی ابدستی باطل اولور
(والمعذور من لا یمضی علیه وقت صلاة الا والعذر الذی ابتلی به یوجد فیه) معذور شول کسنه درکه انك اوزرینه
بر وقت صلاة کچمیه الا مبتلی اولدیغی عذر انده بولنه

باب الانجاس

بو باب نجسلر بیاننده در وقتا که مصنف نجاست حکمیه یی وانك تطهیرنی بیان ایلدی ایسه نجاست حقیقیه
وانك تطهیرنی بیانه شروع ایلدی زیرا ایکیسندن طهارت جواز صلاتك شرطیدر نجاست حکمیه نجاست
حقیقیه دن اقوادر زیرا حکمیه نك قلیلی جواز صلاته مانع اولور بالاتفاق اما نجاست حقیقیه نك اقلی
معفودر شافعی قتنده وبزم قتمزده بر درهم مقداری نجاست مغلظه معفودر ومخففه دن ربع ثوب مقداری
معفودر (یطهر بدن المصلی وثوبه ومکانه) مصلینك بدنی وثوبی ومکانی طاهر اولور لقوله تعالی (وثیابك فطهر
الایة) بو آیت کریمه تطهیر ثیابه امردر امر ایسه وجوب ایچوندر اکر دینلورسه که مفسرلر فطهرك معناسنی
فقصر ایله تفسیر ایلمشلردر ازاله نجاسته دلیل تام اولمز جواب ویریلورکه بو تفسیر مجازدر بنه اصلی حقیقتدر
زیرا تقصیر ثیاب عادتا تطهیری مستلزمدر بو تقدیرجه اقتضاء تطهیر ثوبه امردر بدن ومکان دخی ثوبه قیاس
اولندی طهارت مکاندن مراد مصلینك ایاغی باصدیغی بردر حتی برکسنه صلاته افتتاح ایلسه وایاغی التنده
بر درهمدن زیاده نجاست اولسه صلاتی فاسد اولور زیرا قیام رکندر موضع سجودده اولسه ابوحنیفه دن
امام محمدك بر روایتی اوزرینه سجود جائز اولمز زیرا سجود دخی قیام کبی رکندر وابو یوسفك ابوحنیفه دن بر روایتی
اوزره درهمدن زیاده نجاست اولان موضعده سجود جائز اولور (من النجس الحقیقی بالماء وبکل مائع طاهر مزیل
کالخل وماء الورد) مصلینك بدن وثوب ومکانی نجس حقیقیدن صو ایله طاهر اولور ودخی هر صویق وطاهر که
ازاله ایدیجی اوله سرکه وکل صویی کبی انکله دخی طاهر اولور مایع صقمق ایله ثوبدن چیقان شیدر (لا الدهن)
یاغ دکلدر یعنی یاغ ایله ازاله نجاست اولمز سود دخی بوکه مشابهدر (وعند محمد لا یطهر الا بالماء) امام محمد قتنده
مایع ایله طاهر اولمز الا صو ایله طاهر اولور (والخف ان تنجس بنجس له جرم بالدلك المبالغ ان جف) اکر خف جرمی
اولان نجس ایله متنجس اولورسه مبالغه ایله اوغمق ایله طاهر اولور اکر اول نجس قورومش ایسه امام اعظم وابو
یوسف قتنده طاهر اولور جرم دیدیکی روث وقذره وقان ومنی کبیدر (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب انك
قتنده دلك ایله طاهر اولمز (وکذا ان لم یجف عند ابی یوسف وبه یفتی) امام یوسف قتنده اول نجاست قورومامش
ایسه ده بنه دلك ایله طاهر اولور وفتوی دخی بونك اوزرینه در عموم بلوی ایچون وحدیث شریفك اطلاقی
ایچون قال النبی علیه السلام (اذا جاء احدکم الی المسجد فلینظر فان رأی فی نعلیه اذی او قذرا فلیمسهما
ولیصل بهما) وقال النبی علیه السلام (اذا وطئ احدکم الاذی بنعلیه او خفیه فطهورهما التراب) ترابه دلك ایله
طاهر اولور امام ابوحنیفه ومحمد قتلرنده طاهر اولمز زیرا طپراغه سورمکله نجس چوق اولور طاهر اولمز دیدیلر
اما فتوی ابو یوسف قولی اوزره در (وان تنجس بمائع فلابد من الغسل) اکر مایع ایله متنجس اولورسه غسل ایلمك
لازمدر مایع دیدیکی بول وخمر کبی که جرمی اولمیه زیرا خف نجاستی تشرب ایدر تشرب ایلدکدنصکره اخراج اولمز
الا غسل ایله اولور اکر دینلورسه که حدیث شریفده رطب ویابس وجرمی اولان اولمیان فرق اولنمشدر واجب
اولان حکمده برابر اولمقدر جواب ویریلورکه ما بیننده فرق واردر جرمی اولمیان تقلیل ایله اخراج اولنمشدر
زیرا نبی علیه السلامك (فان الارض لهما طهور) قول شریفی مزیل نجاست اولمسنه دلیلدر حتی که بول وخمری
خف تشرب ایلسه مسح ایله زائل اولمز وجلدك اجزاسندن اخراج اولنمز پس ابعدی اطلاقی جرمی اولوب ازاله سی
مسح ایله ممکن اولان نجاسته مصروف اولور (والمنی نجس ویطهر ان یبس بالفرك والا یغسل) منی نجسدر قوری

اولادقده اوموق ايله پاك اولورا كرفركى اولمزايسه غسل اولنور نبى عليه السلامك عائشه رضى الله عنها يه فاغسليه
ان كان رطبا وافركيه ان كان يابسا) حديث شريفى منينك طاهر اولمامسنده شافعى يه دخى حجتدر وشافعى
حديث ابن عباس ايله استدلال ايدوب قال النبى عليه السلام (المنى كالمخاط فأمط عنك ولو باذخرة) زيرا منى
آدمينك اصل خلقتيدر تراب كبى طاهردر انبياء عليهم السلام نجسدن خلق اولنمدى ديديلر امابزم منى نجس
اولمسنه ايكى دليلمز واردر برى حديث عائشه دركه ذكر اولندى برى دخى شول حديث شريفدركه ان النبى
صلى الله عليه وسلم مر بعمار بن ياسر وهو يغسل ثوبه من النخامة فقال عليه السلام ما نخامتك ودموع عينيك
والماء الذى فى ركوتك الاسواء انما يغسل الثوب من خمس من البول والغائط والدم والمنى والقىء اسرار روايتى
اوزره قىء مكانته خمر واقع اولمشدر اكر سؤال اولنورسه امام شافعى بر حديث شريف ايله طهارتنه وابوحنيفه
بر حديث شريف ايله نجاستنه استدلال ايدوب وبزم روايت ايلديكمز دخى اكا حجتدر ديمنك فائده سى ندر
جواب ويريلوركه انك وجهى بودركه شافعينك روايت ايلديكى حديث كنديه دليل اولمز زيرا كالمخاط قول
شريفى انك طاهر اولمسنى مقتضى دكلدر جائزدركه لزوجتده وقلت تداخلده تشبيه اوله اما مخاط ايله امر نجس
اولمسنى استدعا ايدر زيرا امر وجوب ايچوندر نجس اولميان شيئك ازاله سى واجب دكلدر بو حديث شريف
موقوف عليه در انك ايله احتجاج صحيح دكلدر ابوحنيفه دن روايت اولنوركه منى بدنه اصابت ايلسه فرك ايله
طاهر اولمز زيرا حرارت بدن جاذبه در اول منى جرمنه نه عودت ايلمكه مانع اولور وبدنى فرك ممكن دكلدر صويه
محتاج اولور اما ثوب بونك خلافنجه در فقيه ابو اسحق الحافظ ديمشدركه منى يابس اول زمان فرك ايله طاهر
اولوركه ذكرك رأسى طاهر اوله وقت خروجده اكر ذكرك رأسى طاهر دكل ايسه فركله طاهر اولمز اكر
دينلورسه كه رأس ذكرك طاهر اولمسنده فائده ندركه مجراى منى مجراى بولدر خروجده خود ملاقات بول
مقرردر بوكه جواب ويريلوركه فقها نجاست باطنه يى اعتبار ايلمشلردر نته كم ابوحنيفه دن روايتدركه برقيون
اولسه وممسندن سود چقسه اول سود لاكل وشربى حلال اولور ودخى انك نجاستى ايله متنجس اولمز خداويدن
دخى بو منوال اوزره مسطوردر وفى منى يابس ثوبده اولسه طهارتنه حكم اولنور صكره صو اصابت ايلسه
نجس اول عودت ايدرمى بونده ايكى روايت واردر برى خلاصه ده مختار اولان عودت ايلمكدر قاضيخانده
صحيح اولان نجس اول عودت ايلمكدر (والسيف ونحوه بالمسح مطلقا) سيف وسيفه مماثل اولان آينه وبچاق
كبيلره نجاست اصابت ايلسه كرك يابس اولسون كرك رطب اولسون مسح ايله طاهر اولور مطلقا قيدى رطب
ويابس وثخن ورقيق هر قنقيسى اولورسه ديمكدر زيرا اصحابه كرام رضوان الله تعالى عليهم اجمعين كفارى قتل
ايدرلردى وقلجلرين مسح ايدوب اول قلج ايله نماز قيلورلردى سيف اكر مصيقل اولميوب خشن ياخود منقش
اولورسه مسح ايله طاهر اولمز (والارض بالجفاف وذهاب الاثر) ارض نجس طاهر اولور قورومق ايله ودخى
اثرينك كيتمسيله (للصلاة لا للتيمم) صلات ايچون طاهر اولور تيمم ايچون طاهر اولمز صلات ايچون طاهر اولمسنه
دليلمز قوله عليه السلام (زكوة الارض يبسها اى طهارتها بجفافها) اسم سببى مسببه اطلاق قبيلندندر زيرا
ذبح ذبيحه نك طهارتنه سببدر (وكذا الاجر المفروش) اجر مفروش يعنى دوشنمش طوغله دخى قورومق ايله طاهر
اولور ارض منزله سنده در (والخص المنصوب) خص منصوب دخى قورومق ايله طاهر اولور خص منصوب
قامشدن اولان اوادر (والشجر والكلاء غير المقطوع هو المختار) اغاج واوت غير مقطوع اولديغى حالده
قورومق ايله طاهر اولور مختار اولان بودر (والمنفصل والمنقطع لابد من غسله) اجر وخصدن منفصل وشجر
وكلادن منقطع اولانلرى غسلدن لابددر قورومق ايله طاهر اولمز (وطهارة المرئى بزوال عينه) كوريلن نجاستك
طهارتى عينينك زوالى ايله در نجاست ايكى نوعدر برى مرئى وبرى غير مرئيدر زيرا نجاست بعد الجفاف يا جسم
صاحبيدر غائط ودم كبى ياخود جسم صاحبى دكلدر بول واكا بكزر شيلر كبى ايمدى متجسم اولانك طهارتى
زوال عينى ايله در وغسلك عددى شرط دكلدر (ويعفى اثر يشق زواله) زوالى مشقتلى اولان اثر عفو اولنور يعنى
اول نجاست كه غسل ايله رنكى زائل اولميه رنكنك بقاسيله طهارتنه حكم اولنور شيخ الاسلام مبسوطنده
صو ايله اثرى زائل اولميان نجاست ضرر ويرمز بو حديثى ايراد ايدوب روى عن خولة بنت يسار انها قالت يا رسول
الله ان لى ثوبا واحدا وانى احيض فيه فقال صلى الله عليه وسلم (يكفيك الماء فلا يضرك اثره) وابو اسحق حافظ

برعورت

برعورت حناء نجس ايله النى بوياسه ياخود نجس بويا ايله برثوبى بوياسه النى واول ثوبى پاك صو ايله غسل ايدوب
بياض صو اقدقدنصكره اول ثوبى وياخود النى اوچ كره غسل ايلسه الك وثوبك طهارتنه حكم اولنورمى
دينلدكده طاهردر بالاجماع ديو جواب ويرمشدر (وطهارة غير المرئى بالغسل ثلاثا او سبعا) غير مرئى اولان
نجاست اوچ دفعه ياخود يدى دفعه غسل ايله طاهر اولور سبعا قيدى مختاردن غيرى متنلرده اولميوب شرحى
اختيار قطع وسوسه ايچوندر دو تعليل ايلمشدر (والعصر كل مرة ان امكن عصره) ودخى هر غسل اولندقده
صقمق ايله طاهر اولور اكر صقمق ممكن اولورسه كل مرة قيدى ايكى دفعه يقيوب اوچنجيده صقمق روايتندن
احترازدر صاحب درر ديمشدركه اوچ كره صقمق واوچنجيده مبالغه ايلمك لازمدر بر وجهله كه صو طامليه اكر
ثوبى صيانت ايدرسه طاهر اولمز كفايه ومحيط صاحبى ابو يوسفدن روايت ايدوب اكر ثوب نجس اوزرينه
صو جارى اولسه اندنصكره طاهر اولديغنه ظن غالبى اولسه صقمقسزين طاهر اولور ديمشلر (والا فبالتجفيف
كل مرة حتى ينقطع التقاطر) اكر صقمق ممكن دكل ايسه هر غسل ايلدكجه قطره لرى منقطع اولنجه قورتمق ايله
طاهر اولور صقمسى ممكن اولميان حصير كبى ومنفصل طوغله ياخود نجاست تشرب ايلمش بغداى كبى ياخود
نجاست ايله دباغت اولنمش جلد كبى وياخود نجس صو ايله صوارلمش بچاق كبى وياخود نجس صو ايله پشمش
ات كبى بچاغك طاهر اولمسى اوچ كره طاهر صو ايله صوارلمقدر وبغداى طاهر صويك ايچنه قيوب بر زمان
طوروب بعده قورودوب اوچ كره بو اسلوب اوزره ايلمك ايله طاهر اولور ياغى دخى بردبى دلك چناغه قيوب صو ايله
قرشديروب اندنصكره دلكنى اچوب صوبى اقيده اوچ دفعه بويلجه ايلمكله پاك اولور بونلردن ماعداسى
يقيوب قورتمغله طاهر اولور (وقال محمد بعدم طهارة غير المنعصر ابدا) امام محمد ديديكه صقلمسى ممكن اولميان
شئ ابدى طاهر اولمز زيرا نجاست متخللانك خروجى ممكن اولمازدير اما فتوى قول اول اوزرينه در (ويطهر بساط
تنجس بجرى الماء عليه يوما وليلة) متنجس اولان بساط طاهر اولور بر كون وبر كيجه اوزرنده صويك جريانى ايله
(ونحو الروث والعذرة بالحرق حتى يصير رمادا عند محمد وهو المختار) آت تزكى وانسان تزكى كبيلر امام محمد قتنده
كل اولنجه ياقمق ايله طاهر اولور مختار اولان دخى بودر زيرا حرق اولنمغله عين حقيقت آخره مبدل اولدقدنصكره
وصف خود بالطريق الاولى مبدل اولور كورمزميسنكه نجس تازه شيره خمر اولسه نجس اولور وچون سركه اولسه
بالاتفاق طاهر اولور (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف خلاف ايدوب انك قتنده ياقمغله طاهر اولمز زيرا تغير
وصفنده اولدى عين بنه باقى اولمغله نجاست دخى باقيدر دير (وكذا يطهر حمار وقع فى المملحة فصار ملحا) بنه روث
وعذره حرق ايله طاهر اولديغى كبى برحمار مملحه يه دوشسه وملح اولسه طاهر اولور عينى حقيقت آخره متبدل
اولمش اولور (وعفى قدر الدرهم مساحة بعرض الكف فى الرقيق) درهم مقدارى عفو اولندى نجاست رقيقده
ال اياسى دكلى مساحه جهتندن (ووزنا بقدر مثقال فى الكثيف) وزن جهتندن نجاست كثيفده مثقال
مقدارى عفو اولندى صاحب عنايه ديديكه درهم مقدارى ديمكدن مراد موضع خروج نجاستدر نخعى ديديكه
مقعدى مجالسلرنده ذكر ايلمكه استقباح ايدرلردى درهم ايله كنايه ايدرلردى (من نجس مغلظ كالدم والبول
نجس مغلظدن قان وبول كبى رقيقندن ال اياسى مقدارى كثيفندن درهم مقدارى عفو اولندى (ولو من صغير
لم يأكل) اكر اول اكل ايلمين كوچك رضيعدن ايسه ده (ولو من صغير لم يأكل قيدى طعام اكل ايلمين صبينك
بولى طاهردر ديين قائلك قولنى رد ايچوندر (وكل ما يخرج من بدن الادمى موجبا للتطهير) دخى تطهيرى ايجاب
ايدن هر نسنه كه بدن انساندن خروج ايندى موجبا للتطهير قولى كوز ياشى وصومك وتر كرك وعرقدن
احترازدر (والخرء خرء الدجاج ونحوه) دخى خر وطاوغك نجسى دخى بونلره مشابه اولنلرك نجسى كبى
(وبول الحمار والهرة والفارة) دخى حمار وهره وفاره نك بولى كبى بو مجموعك رقيقندن ال اياسى وكثيفندن درهم
مقدارى عفو اولندى بول درت نوعدر برنوعى بول آدمك بولى برى غير مأكول اولان حيوانك بولى وبرى
دخى رضيعك يعنى ممه امر اوغلانك بولى جمهور قتنده جمله سى نجسدر (وكذا الروث والخثى) آت تزكى واوكوز
تزكى دخى حمار وهره وفاره كبيدر زيرا روث حقنده نص وارد اولمشدر ان النبى عليه السلام سأل ابن مسعود
رضى الله عنه ليلة الجن عن احجار الاستنجاء فجاء بحجرين وروثة فاخذ الحجرين ورمى الروثة وقال انه رجس
اوركس) ركس برشيئى قبول ايلمك معناسنه در بو حديث شريفه نص آخر تعارض ايلميوب غليظك اوزرينه

باقی قالمغین خفی دخی بوکا قیاس اولنمشدر (خلافا لهما) امامین مخففه اولمسنه ذاهب اولمشلر اکثر
صوقالرده روث خفی بولندیغندن ناشی (ومادون ربع الثوب من المخفف کبول الفرس ومایؤکل لحمه)
بول فرس واتی اکل اولنان حیوانلرك بولی کبی مخففدن ربع ثوب عفو اولندی بو بابده ایکی حدیث شریف
تعارض ایلمشدر بریسی قوله علیه السلام (استنزهوا عن البول) حدیث شریفیدرکه نجاستنه دلالت ایدر
وبری دخی عرنیندرکه طهارتنه دلالت ایدر دلیل نجاست مترجح اولدی لکن (استنزهوا) حدیث شریفنك
تعارضی تأثیر ایلمکله نجاست مخففه اولدی تفسیرنوبده اختلاف اولنمشدر بعضیلر دیدیکه ثوب اولدرکه انکله
صلاة جائز اوله طون کبی بو قول ابو حنیفه دن مرویدرکه ابو بکر الرازینك بوبی تفسیرنده احتیاطا سر او یل
اعتبار اولنور زیرا سراو یل قصر شایدر دیدیکی امام اعظم حضرتلرینك قولنه قریبدر وبعضیلر ثوبك تفسیرنده
نجاست اصابت ایلدیکی موضعدر بعید ردیمشلر انك کبی وابو یوسفدن روایت اولندیکه شبر فی شبردر یعنی
طول وعرضی برقرش اوله (وخرء طیر لا یؤکل) اتی اکل اولنمیان طیرلك نجاستی دخی مخففه درکرك سباع طیر
اولسون کرك غیریسی اولسون امام محمد قتنده طاهردردیمش بوندن غیریسی اصح اولان نجسدر دیدی (وبول
انتضح مثل رؤس الابر عفو) بول که ایکنه‌لر باشی کبی انسانك اوزرینه صچراسه عفو اولنمشدر بومقوله شیء
ابن عباسدن سؤال اولندقده (فقال انی لا رجو من عفو الله ماهو اوسع من ذلك) صاحب نهایه دیمشدرکه
احیانا سکك نجاست اوزرینه قونوب بعده صلینك اوزرینه قونار بونك قنادوایاغنده نجاستدن اثر اولدیغی
مقرردر بوندن کسنه امتناعه قادر دکلدر اوبله اولنسه بومقوله‌لر دخی معفو اولمق لازمدر دیمش سیواس
مفتیسی اسمعیل افندی ملتقی شرحنده دیمشدرکه بعض استادلریمزدن اشتمشزدرکه مثل رؤس الابر اولان
بولك اوزرینه النی مسح ایلدکده بربرینه اولاشورسه صلاة جائز اولمز اکر اولاشمزسه جائز اولور حسن بصری
حضرتلرندن روایت اولنورکه بررجل کندوسندن سوری سکك قاتندن سؤال ایلدی حسن بصری اول
کسنه یه سن نه دیاردن سن دیدکده شامی یم دیو جواب ویردکده اصحابنه خطاب ایدوب شو آدمك قلت حیاسنی
کورککه بو برقومدندرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم اولادینك قانی دوکرلر وسوری سکك قاتندن
سؤال ایدرلر یعنی حسن بصری بومنوالی عمیق عدایلمشدر اسلامده ایسه جرح یوقدر لقوله علیه السلام
(بعثت بالحنیفیة السمحة السهلة ولم ابعث بالرهبانیة الصعبة (ودم السمك وخرء طیور ما کولة طاهر
الا الدجاجة والبط ونحوهما) بالغك قانی وأتی واکل اولنان قوشلرك نجاستی طاهردر الا طاوغك وقازك وبونلره
مشابه اولانك نجاستی طاهر دکلدر زیرا بالغك قانی حقیقتده قان دکلدرزیرا کنشده بیاض اولور (ولعاب البغل
والحمار طاهر) قاترك وحمارك لعابی طاهردر صاحب الهدایه دیمشدرکه لعاب بغل وحمار مشکوك فیه در طاهر
انکله متنجس اولمز صاحب الکنوز دیمشدرکه لعاب بغل وحمار معفودر زیرا نجاست شك ایله ثابت اولمز چونکه
طهور یتنده شك اوله طاهر اولمسنده شك یوقدر (وعند ابی یوسف مخفف) ابو یوسف قتنده نجاست مخففه در
زیرا نصوص تعارض ایلمشدر وابن ملك کندی شرحنده دیمشدرکه ابو حنیفه وامام محمد طاهردر صلاتی منع
ایلمز دیو حکم ایلمشلردر (وماء ورد علی نجس ینجس کعکسه) برصوکه نجس اوزرینه وروداید اول صو عکسی
کبی نجسدر یعنی اوزرنده نجس وروداید سه اول صو نجسدر شافعی دیدیکه نجس اوزرینه وارد اولان
صو نجس دکلدر زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم زمان شریفلرنده براعرابی کاوب مسجده بول ایلدکده
حضرت علیه السلام بولك اوزرینه برقوغه صودوکك دیو امر ایلدی اکر نجس اوزرینه وروداید ن ماء نجس
اولیدی حضرت رسول بوبله بیورمزدی زیرا صودوکمك تکثیر نجاسته مفضی اولور ائمهٔ حنفیه جواب ویروب
دیرلرکه احتمالدرکه اول امر رایحه نك ذهابی ایچون اوله یوخسه تطهیری ایچون دکلدر (ولو لف ثوب طاهر
فی رطب نجس فظهرت فیه رطوبته ان کان بحیث لو عصر قطر تنجس) اکر ثوب طاهر برپاش ثوب نجس ایچنه
دورلسه اول یاش ثوبك رطوبتی ثوب طاهرده ظاهر اولسه بروجهله که اکر ثوب طاهر صقلسه متقاطر اولورسه
متنجسدر انکله نماز جائز اولمز (والا فلا) اکر صقلدقده متقاطر اولمزسه نجس اولمز انکله صلاة جائز اولور
(کما لو وضع رطبا علی مطین بطین نجس جاف) برپاش ثوب نجس بالچق ایله صوانمش قوری دیوار اوزرینه وضع
اولنمق کبیدر اول ثوب متنجس اولمز زیرا جفاف رطوبت ثوبی جذب ایدر اما عکسی اولسه متنجس اولور مثلا

قوری ثوب یاش دیواردن صقمق ایله متقاطر اوله جق مرتبه رطوبت جذب ایلسه اول ثوب متنجس اولور
(ولو تنجس طرف فنسیه وغسل طرفا بلا تحر حکم بطهارته) اکر ثوبك برطرفی متنجس اولسه واول متنجس
اولان طرفی مصلی اونتسه برطرفنی تحری یسز غسل ایلسه اول ثوبك طهارتنه حکم اولنور (کحنطة بالت
علیها حمر تدوسها فغسل بعضها او ذهب طهر کلها) ذکر اولنان ثوبك طاهر اولمسی شول بغدای کبیدرکه
حمارلر اول بغدایك اوزرینه بول ایلدیلر خرمن دوکرکن اول بغدایك بعضیسی غسل اولنسه یاخود برمقداری
کیده‌رلسه جمله‌سی طاهر اولور بونلرده تحری شرط دکلدر مصنف بول حماری تخصیص بالذکر ایلدی حمارلك
بولی نجاست غلیظ اولدیغنه اشارتدر (وانفحة المیتة ولبنها طاهر) میته نك قورصغی وسودی طاهردرکرك
جامده اولسون کرك مایع اولسون انفحه همزه نك کسریله وفانك فتحیله هنوز طغان قوزی واوغلاق قارننده
وقورصغندن چقان ابن جامده بکرز پنیرمایه‌سی کبی برشیدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انفحه
ولبن میته نجس محللری اولمغله کندولردخی نجسدر دیرلر اما جامد اولان غسل ایله طاهر اولور مایعی طاهر
اولمز دیرلر (والاستنجاء سنة) استنجا سنتدر لغتده استنجاء بطندن چقان شیئدن واثرندن فراغ طلبیدر یعنی
موضع نجاستی صوایله یاخود تراب وغیری شیئله پاك ایلمکه دیرلر حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
استنجایه کاه مواظبت کاهی ترك ایلمشدر مواظبت واحیانا ترك دلیل سنتدر شافعی قتنده فرضدر اکر
استنجا ترك اولنسه صلاة جائز اولمزدیر (مما یخرج من احد السبیلین غیر الریح) ریحدن غیری احد سبیلیندن
چیقان شیئدن استنجا سنتدر اما ریحدن استنجا بدعتدر زیرا ریح نجس دکلدر اکرقرندن دخی چیقار ایسه
(ومالیس فیه عدد) استنجاده عدد مسنون اولمدی شافعی قتنده تثلیثدن لابددر بو حدیث شریف ایله
استدلال ایدوب قوله علیه السلام (واستنج بثلاثة احجار) امر وجوب ایچوندر حدیث شریف ایسه وجوبنه
کتب معلومه ایله دلالت ایدر دیرلر بزم ایچون دلیل قوله علیه السلام (من استجمر فلیوتر) ایتار ایسه
واحده دخی شامل اولور (بل یمسحه بنحو حجر) احد سبیلینی حجر مثلو ایله که کسك وخشب وترابدر مسح
ایلیه (حتی ینقیه) تا اول موضع نجاستی پاك ایدنجه (یدبر بالحجر الاول) حجر اول ایله ادبار ایلیه یعنی حیالری
النندن برطرفنه چکه (ویقبل بالثانی) ایکنجی طاش ایله حیالری طرفنه اقبال ایندیره (ویدبر بالثالث)
اوچنجی طاش ایله ینه ادبار ایلیه اولکی کبی (فی الصیف) یاز کونلرنده خصیتین برمقدار مرخی اولور مسح اولده
اقبال ایلسه خصیتین ملوث اولمق احتمالی اولور مصنفك عدد مسنون اولمدی دیدیکنه یدبر بالحجر الاول
الی اخره قولنده نوع عار کات واردر وبالمسح الاول دیسه اولی اولوردی (ویقبل الرجل بالاول ویدبر بالثانی
والثالث فی الشتاء) قشده رجل حجر اول ایله اقبال وثانی وثالث ایله ادبار اما عورت قشده صیفده اولان کبی
اشلیه (وغسله بالماء بعد الحجر افضل) موضع نجاستی حجردنصکره صوایله ییقمق افضلدر اهل قبا حقنده نص
شریف اولوب قوله تعالی (رجال یحبون ان یتطهروا والله یحب المطهرین (یغسل یدیه اولا ثم المخرج بیطن
اصبع او اصبعین او ثلاث) اول ایکی اللرین غسل ایلیه اندنصکره مخرجی برپارمغك بطنی ایله اولدخی کفایت
ایلمزسه ایکی ویاخود اوچ پرمغك بطنی ایله غسل ایلیه (لا برؤسها) پرمقلرین اوجلریله غسل ایلمیه شقوق
اظفاره نجاست حلولندن احترازایچون (ویرخی مبالغة) مبالغه ایله ارخا ایلیه یعنی مخرجنی اشاغه قیووبره
(ان لم یکن صائما) اکر صائم دکل ایسه ومحل استنجاده ذکر الله ایلمیه ونوکورمیه وسومکرمیه (ویجب
ان جاوز النجس المخرج اکثر من قدر الدرهم) درهم مقدارندن زیاده نجس مخرجی تجاوز ایدرسه غسل واجب
اولور (ویعتبر ذلك وراء موضع الاستنجاء) درهم مقدارندن زائد نجاستك تجاوزی موضع استنجادن غیریده
اعتبار اولنور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اما امام محمد قتنده موضع استنجا ایله معادر استنجاش وجه اوزره در
ایکیسی واجبدر ویری مخرجنك نجاستنی غسلدر جنابتدن وحیض ونفاسدن غسل محلنده ایکنجیسی امام
محمد قتنده مخرجی متجاوز اولان نجاست ایله مخرجده اولان نجاست درهمدن زیاده اولدیغی حالده در احوط
اولان دخی بودر اما امام اعظم ایله ابو یوسف متجاوز اولان نجاستك درهمدن زائد اولدیغن اعتبار ایدرلر
اوچنجیسی سنتدر استنجاسی نجاست مخرجی تجاوز ایلمکسزین غسل ایلمکدر بوکا ادب دخی دیمشلردر
دردنجیسی مستحبدر واستنجاء مستحب بلا تغوط بول ایله استنجا با مخرجی غسل ایلمکدر بشنجیسی بدعتدر

ریحدن استنجا کبی (ولا یستنجی بعظم وروث) استنجا ر اداید ن کسنه کولڭ ایله دخی آت تزسی ایله استنجا ایلمز
نبی علیه السلام بونلردن نهی ایلمشدر زیراروث کندیسی نجسدر وعظم زاد جنیدر اما کومر ایله واوراق
اشجار ایله وعلف حیوان ایله استنجا دخی مکروهدر (وطعام) طعام ایله دخی استنجا اولنمیه (وبیمینه) دخی
صاغ الیله استنجا ایلمیه زیرا صاغ ال ایله استنجادن حضرت رسول علیه السلام بزی منع ایلمشدر قال علیه
السلام (الیمین للوجه والیسار للمقعد (وکره استقبال القبلة واستدبارها بالبول ونحوه) بول ایچون دخی
اکابکزر شی ایچون قبله یه قرشو وقبله یه ارقه ویروب اوتورمق وطورمق مکروه اولدی قوله علیه السلام
(اذا اتیتم الغائط فعظموا قبلة الله فلا تستقبلوها ولا تستدبروها ولکن شرقوا او غربوا) ابو حنیفه دن روایت
اولنمشدر که استدبار لا بأسدر زیرا قبله یه مقابل دکلدر (ولو فی الخلاء) اکر خلاده ایسه ده ینه استقبال
واستدبار ایلمیه طورن صو یه تغوط وبول دخی مکروهدر ومسلمانلرڭ استراحت ایتدکاری کولکه ده وطریقده
وبمش اغاجنڭ التنده دخی مکروهدر

كتاب الصلاة

بو کتاب صلاة بیانده در صلاة فرض عیندر فرضیتنه منکر اولان کافر اولور کتاب ایله قوله تعالی
(واقیموا الصلاة) وقوله تعالی (حافظوا علی الصلوات والصلاة الوسطی) سنت ایله قوله علیه السلام (ان الله تعالی
فرض علی کل مسلم ومسلمة فی کل یوم ولیلة خمس صلوات) اجماع امت بودر که تحقیقا امت محمد حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلمدن بو کونه کلنجه صلاتڭ فرضیتنه اجماع ایدوب بر منکر انکار ویررادرد ایلمشدر بر کمسنه
شرعیتنه انکار ایلسه کافر اولور صلاة لغتده دعایه دیرلر شریعتده افعال معلومه وارکان مخصوصه دن
عبارتدر (وقت الفجر من طلوع الفجر الثانی وهو البیاض المعترض فی الافق الی طلوع الشمس) صلاة فجرڭ
وقتی فجر ثانینڭ طلوعندندر که فجر ثانی افقده بر بیاض معترضدر که طلوع شمسه دکیندر صباح نمازینی ابتدا
حضرت آدم جنتدن هبوط ایلدکده کیجه نڭ ظلمتندن خوف اوزره ایکن فجر طلوع ایلدی پس شکر الله
ایکی رکعت نماز قلدی اولکی رکعتی ظلمت لیلدن خلاص ایچون ایکنجی رکعتی ضوء نهارڭ رجوعی ایچون
بیاض معترضه دیدیکی بیاض مستطیلدن احترازدر قوله علیه السلام (لا یغرنکم اذان بلال ولا الفجر
المستطیل انما المعتبر هو الفجر المستطیر فی الافق) مصنفڭ اول وآخر وقتی تصریح ایلدیکی حضرت جبرائیلڭ
رسول اکرمه امامت ایلدیکنه اشارتدر ذکر اولنور (ان جبریل علیه السلام ام برسول الله صلی الله
علیه وسلم فیها حین طلوع الفجر فی الیوم الاول وفی الیوم الثانی اسفر جدا وکادت الشمس تطلع ثم قال ما بین
هذین الوقتین وقت لامتك) (ووقت الظهر من زوالها) ظهرڭ وقتی شمسڭ زوالندندر (الی ان یصیر ظل کل شیء
مثلیه سوی فیء الزوال) فیء زوالدن غیری هر شینڭ کولکه سی ایکی کندی مثلی اولنجه یه دکین
(وقالا الی ان یصیر مثله) وابو یوسف ایله ابو محمد فیء زوالدن غیری کندو مثلی اولنجه یه دکین دیدیلر ظهرڭ آخر
وقتنده ابو حنیفه دن روایات مختلفه در امام محمد ینه ابو حنیفه دن روایت ایدوب فیء زوالدن غیری بر شینڭ
ظلی ایکی کندو مثلی اولدقده ظهرڭ آخر وقتی اولوب عصرڭ اول وقتی دخول ایدر دیمش ابو حنیفه دخی بو قول
اوزره در وحسن ابن زیاد ینه ابو حنیفه دن روایت ایدوب فیء زوالدن غیری هر شینڭ ظلی کندو مثلی اولدقده
ظهرڭ وقتی چیقوب عصرڭ وقتی داخل اولور دیمش ابو یوسف وزفر ومحمد وامام شافعی بو قولی اخذ ایلمشلردر
واسد بن عمرو ینه ابو حنیفه دن روایت ایدوب بحق هر شینڭ ظلی فیء زوالدن غیری کندو مثلی اولدقده وقت
ظهر خروج ایدر لکن وقت عصر دخول ایلمز حتی هر شینڭ کولکه سی ایکی کندو مثلی اولدقده وقت عصر داخل
اولور دیمش بو تقدیرجه بین الظهر والعصر وقت مهمل اولمش اولور وصباح نمازی ایله اوبله نمازینڭ ما بیننده
اولدیغی کبی دینلمشدر که ظهری بعد الزوال ابراهیم علیه السلام قیلمشدر اوغلی ذبحه امر اولندقده درت
رکعت نماز قیلدی اولکیسی غم ولد زائل اولمق شکرانه سی ایچون ایکنجیسی فدا نازل اولدیغی شکرانه سی ایچون
اوچنجیسی رضاء الله ایچونکه (قد صدقت الرؤیا) خطابیله ندا اولندیغی حینده دردنجیسی ولدینڭ صبری
ایچون اکا طوع ایدی بزه فرض اولدی فیء زوال بلمڭ مراد اولنسه بر سطح مستقیم یدا اولنوب وسطنه
بر مقیاس نصب اولنه اول مقیاسڭ ظلی هر قنده منتهی اولورسه فیء زوال اولکه کوکه در اول منتهای ظلدن

اطراف مقیاسه علی السویه بر دائره مستدیره پیدا اولنه اول دائره دن هر بار ظل مقیاس بر نقطه مقداری
خروج ایلسه صلاة ظهرڭ وقتی دخول ایدر بر درلو دخی فیء زوال بلمڭ مراد اولنسه بر سطح مستقیم اوزره
بر دائره چزیلوب اورتاسنه بر مقیاس نصب اولنوب واول مقیاسڭ دائره دن مدخل ظل اولان محلنه اشارت
اولنه بعد الزوال ینه اول دائره دن مخرج ظل اولان محله دخی اشارت اولنوب مدخل ایله مخرج اشارت اولنان
محلارڭ وسط حقیقیسی اخذ اولنوب اول مقیاسڭ ظلی اول وسطه نه زمانده ملاقی اولورسه اول ملاقی اولدیغی
محل فیء زوالدر اندن بر نقطه تجاوز ایلدکده صلاة ظهرڭ وقتی دخول ایدر (ووقت العصر من انتهاء وقت
الظهر الی غروب الشمس) عصرڭ وقتی ظهرڭ آخر وقتندن غروب شمسه دکیندر قوله علیه السلام
(من ادرك رکعة من العصر قبل ان تغرب الشمس فقد ادرکها) وابتداء عصری قیلان حضرت یونس علیه
السلامدر حق سبحانه وتعالی کندوبی درت ظلمتدن خلاص ایلدکده اول درت ظلمات ظلمت ذات ظلمت ماء
ظلمت بطن حوتدر شکرانه خلاص ایچون درت رکعت صلات عصری ادا ایلمش دیو روایت اولنور (ووقت
المغرب من غروبها الی ان یغیب الشفق) مغربڭ وقتی شمسڭ غروبندن شفق غائب اولنجه یه دکیندر شافعی
حضرتلرینڭ قتنده وقت مغرب اوچ رکعت نماز ادا اولنجه یه دکیندر زیرا حضرت جبرائیل علیه السلامڭ
ایکی کونده اخشام نمازی ایچون امامت ایلدیکی بر وقتده واقع اولمشدر انڭ امامتی خود تعلیم ایچون ایدی
دیر بو قول شافعینڭ ایکی قولنڭ بریدر امام غزالی حضرتلری دیدیکه وقت مغربده ایکی قول واردر بر قول وقت
مغرب غروب شفقه دکین ممد اولنه واحمد بن حنبل دخی بو کا ذاهب اولمشدر بر قول دخی غروب شمسدنصکره
بر ابدست النوب واذان واقامت وبش رکعت نماز ادا اولنجه یه دکیندر اصحاب صفه دن عبد الله بن عمرڭ
روایتنی احتجاج ایتدیلر ان النبی علیه السلام (قال وقت المغرب ما لم یسقط نور الشفق) وروی ابو هریرة ان النبی
علیه السلام قال (اول المغرب حین تغرب الشمس واخره حین یغیب الشفق) اخشام نمازینی ابتدا قیلان
حضرت عیسی علیه السلامدر حق سبحانه وتعالی (ءانت قلت للناس اتخذونی وامی الهین من دون الله)
آیت کریمه سی ایله عیسایه خطاب ایلدکده اوچ رکعت نماز قلدی اولکی رکعتی کندی نفسندن الوهیتی
نفی ایچون وایکنجی رکعتی والده سندن نفی ایچون واوچنجی رکعتی جناب حقڭ الوهیتنی اثبات واقرار ایچون
بونکله مخاطب اولدقده اخشام نمازینڭ وقتی ایدی دیو روایت اولنمشدر (وهو البیاض الکائن فی الافق
بعد الحمرة وقالا هو الحمرة وبه یفتی) مغیب شفق دیدیکمز اول بیاضدر که افقده حمرتدنصکره واقع اولور
امامین دیدیلر که مغیب شفق حمرت کندوسیدر حمرتدنصکره اولان بیاض دکلدر دیدیلر که فتوی دخی بونڭ
اوزرینه در شفقده علما اختلاف ایلمشلردر ابو حنیفه دیدیکه هو البیاض فی الافق بعد الحمرة ابو بکر ومعاذ
وانس وابن زبیر دخی بو کا ذاهب اولمشلردر وامامین دیدیلر که شفق قزلقدر بو دخی ابو حنیفه دن روایت اولنمش
قولدر شافعی دخی بو قولی اخذ ایلمشدر وبو حدیث شریف ایله استدلال ایلمشلر که قال النبی صلی الله علیه وسلم
(الشفق هو الحمرة) ابو حنیفه نڭ استدلالی ابو هریره روایت ایلدیکی حدیث شریفدر قال النبی علیه السلام
(آخر وقت المغرب اذا اسود الافق الشفق هو الحمرة) حدیث شریفی که روایت ایلدیلر ابن عمر اوزرینه موقوفدر
مالك موطاسنده ذکر ایلمشدر که بو حدیث شریف حجت اولمغه صالح دکلدر زیرا بونده اختلاف صحابه واردر
اختلاف صحابه اولان حدیث ایله ایسه تمسك جائز دکلدر زیرا عدم قبوله دلیل اولمق احتمالی واردر شیخ اسمعیل
سیواسی دیمشدر که ابو حنیفه نڭ روایت ایلدیکی منرجحدر زیرا حدیث شریف مرفوعدر انلرڭ روایت ایلدیکی
موقوفه در مرفوع موقوف اوزرینه مرجح اولدیغی علم اصولده بیاندن مستغنیدر لکن اختلاف صحابه
مرفوع وموقوفدن آخیر ایدر فتوی امامین قولی اوزره در اهل لسان بونڭ اوزرینه اتفاق ایلدکاری ایچون
حتی نقل اولنور که امام اعظم حضرتلری بو قولدن رجوع ایلمشلردر (ووقت العشاء والوتر من انتهاء وقت المغرب
الی الفجر الثانی) عشانڭ ووترڭ دخی وقتی مغرب وقتنڭ انتهاسندن فجر ثانیه دکیندر فجر ثانی صبح صادقدر
ابو هریره دن روایت اولندیکه ان النبی علیه السلام قال (آخر وقت العشاء حین یطلع الفجر) دینلدیکه عشانی
اول حضرت موسی علیه السلام قیلمشدر مدین شهرندن چیقوب یولی ضایع ایلدیکی حینده خاتونی غمی
وقرنداشی هارون غمی وعدوسی اولان فرعون غمی واولادی غمی حق تعالی بو غملردن خلاص ایلیوب وادی

ایمنده نداایلدکده درت رکعت نماز قیلدیکه وقت عشا ایدی اکا نطوعا بره فرض اولدی (ولا یقدم الوتر علیها
للترتیب) وتر تقدیم اولنمز عشاء اوزرینه ترتیب ایچون لاجل وجوب الترتیب دیمکدر بر کمسنه عشانی اونتوب
وتری قلسه اندنصکره عشانی قلسه جائز اولور نهایت ترتیب ساقط اولور بوقول ابو حنیفه قتنده در زیرا وتر فرض
عملیدر امامین قتنده جائز اولمز زیرا انلرک قتنده وتر عشانک سنتیدر وعشایه تابعدر عشا اقلنمینجه وترک وقتی
دخول ایلمز سقوط ترتیب ایچون دکلدر عدم دخول وقت ایچوندر (ومن لم یجد وقتهما) شول کمسنه که عشا
ووترک وقتی بولمسه یعنی بر یرده اولسه لر که شمس غروب ایلدیکی کبی فجر طلوع ایلسه بلغار ولایتی کبی
(لا یجبان علیه) عشا ووتر اول کمسنه نک اوزرینه واجب اولمز (ویستحب الاسفار بالفجر) فجری اسفار ایلمک
یعنی کوکلرک کناری بیاض اولنجه برمقدار متأخر اقیلمق مستحبدر قوله علیه السلام (اسفروا بالفجر فانه اعظم
للاجر (بحیث یمکن اداؤه بترتیل ار بعین آیة او اکثر) بر حیثیتله اسفار اولنه که قرق آیت کریمه یی ترتیل ایله اداسی
ممکن اوله ویاخود قرق آیتدن زیاده نک اداسی ممکن اوله (ثم ان ظهر فساد الطهارة یمکنه الوضوء واعادته
علی الوجه المذکور) اندنصکره اکر طهارتک فسادی ظاهر اولورسه اول کمسنه یه وضوء ممکن اوله ونمازینی
اعاده ایلیه ذکر اولنان وجه اوزره یعنی قرق آیت کریمه یاخود دخی زیاده یی ترتیل ایله ادا ایلمک ممکن اوله
قال علیه السلام (من صلی الفجر ومکث حتی تطلع الشمس فانما اعتق اربع رقاب من ولد اسمعیل (والابراد
بظهر الصیف) یاز کونلرینک ظهرینی تأخیر دخی مستحب اولور انس رضی الله عنه انه علیه السلام اذا کان
الحر ابرد بالصلاة واذا کان البرد عجل بالصلاة) ولحدیث ابی سعید الخدری انه صلی الله علیه وسلم قال ابردوا
بالظهر فان شدة الحر من فیح جهنم (وتأخیر العصر مالم تتغیر الشمس) عصرک تأخیری مستحب اولور مادامکه
شمسک لونی متغیر اولمیه (والعشاء الی ثلث اللیل) عشانک تأخیری دخی مستحب اولور ثلث لیله دکین
قال علیه السلام (لولا ان اشق علی امتی لامرت العشاء الی ثلث اللیل (والوتر الی اخره لمن یثق بالانتباه) دخی
صلاة وتر اخر لیله دکین تأخیر اولنمق مستحب اولور شول کمسنه ایچونکه اویانمغه اعتمادی اوله
(والا فقبل النوم) اکر اویانمغه اعتمادی یوق ایسه نومدن اول ادا ایلیه قال النبی علیه السلام (من خاف
ان لا یقوم آخر اللیل فلیوتر اوله ومن طمع ان یقوم آخر اللیل فلیوتر آخر اللیل (وتعجیل ظهر الشتاء)
قیش کونلرینک ظهرینی تعجیل دخی مستحب اولور (والمغرب) قیش ویاز کونلرینک مغربنی تعجیل اولنمق
دخی مستحب اولور قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (لاتزال امتی بخیر ما عجلوا المغرب واخروا العشاء
(وتعجیل العصر والعشاء یوم الغیم) عصر وعشانک تعجیلی دخی بلوطلی کونده مستحب اولور (وتأخیر غیرهما)
عشا وعصردن غیریسنده تأخیر اولنمق مستحب اولور زیرا تأخیرده قضا ایله ادا بیننده تردد وار در اعدی
بو تقدیرجه تأخیر اولیدر (ومنع عن الصلاة وسجدة التلاوة وصلاة الجنازة عند الطلوع والاستواء والغروب)
شمسک طلوعی واستوائی وغروبی زماننده مصلی صلاتدن وسجدهٔ تلاوتدن وصلاة جنازه دن منع اولندی
عقبه رضی الله عنهدن روایت اولندیکه نبی علیه السلام اوج وقتده نماز قلمقدن وجنازه یی قبره قویمقدن
نهی ایدردی وسجدهٔ تلاوتک مکروه اولدیغی کندیده معنای صلاة اولدیغیچوندر زیرا صلاتده شرط اولان
طهارت وستر عورت واستقبال قبله سجدهٔ تلاوتده دخی شرطدر روفتاوای قاضیخانده مسطوردر طقوز وقتده
نافله جائز دکلدر بری طلوع فجردنصکره سنت فجرک غیری نافله قیلمق بری فجرک فرضندن شمسک طلوعندن
اول بری دخی صلات عصردنصکره تغیر شمسدن اول وبری دخی غروب شمسدنصکره وصلاة مغربدن
اول وبری دخی یوم جمعه ده خطبه اوقنورکن وبری دخی جمعه کونی عند الاقامة وبری دخی بیرام نمازینک
خطبه لری اوقنورکن وبری دخی استسقا وکسوف خطبه لری اوقنورکن نافله قیلمقدر بو طقوز وقتده نافله
قیلمق جائز دکلدر نهی اولنان اوج وقتکه طلوع شمس واستوا وغروب وقتلری ایدی بونلردن غیریدر بو طقوز
وقتلرده فائته نک قضاسی وصلاة جنازه وسجدهٔ تلاوت اداسی جائز اولور لکن مکروهدر (الا عصر یومه)
الا اول کونک عصری منع اولنمدی (وعن التنفل ورکعتی الطواف بعد صلاة الفجر والعصر) صلاة فجر وصلاة
عصردنصکره طوافک ایکی رکعتندن نافله نمازدن منع اولندی وقال علیه السلام (لا صلاة مع صلاة الفجر
حتی تطلع وبعد العصر حتی تغرب (لا عن قضاء فائتة وسجدة تلاوة وصلاة الجنازة) قضاء فائته دن

وسجدهٔ تلاوتدن وصلاة جنازه دن منع اولنمز (وعن التنفل بعد طلوع الفجر باکثر من سنته) طلوع فجردنصکره
فجرک سنتندن اکثر نافله دن دخی منع اولندی قال علیه السلام لا صلاة بعد الصبح الا رکعتین
(وقبل المغرب) مغربدن اول دخی نافله منع اولندی (ووقت الخطبة ایا کانت) خطبه وقتنده دخی نافله منع
اولندی هر قنغی خطبه اولورسه اولسون کرک جمعه وعیدین وحج خطبه لری کرک خطبهٔ کسوف واستسقا
جمله سی برابردر (وقبل صلاة العید) صلاة عیددن مقدم دخی تنفل منع اولندی کرک مصلاده اولسون
کرک غیری یرده کرک امام کرک غیری اولسون صحابه دن بوکا نهی وانکار وارد اولمشدر روایت اولنورکه
ابن مسعود وحذیفه یوم فطرده ایکیسی قالقوب امامدن اول ناسی صلاتدن منع ایدرلردی روایت اولنمشدرکه
(ان علیا رضی الله عنه خرج الی المصلی فرأی قوما یصلون فقال ماهذه الصلاة التی لم تکن یعرفها علی عهد
رسول الله صلی الله علیه وسلم فقیل له الا تنهاهم فقال اکره ان اکون الذی ینهی عبدا اذا صلی (وعن الجمع بین
الصلاتین فی وقت) وقت واحدده ایکی صلاتک بیننی جمعدن دخی منع اولندی سفر وحضر برابردر قوله تعالی
ان الصلوة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا موقتا دیمکدر جمع ایسه تغییر وقتدر فعلا جمعی جائزدر اما وقتا جائز
دکلدر صلاة ظهری آخر وقتنه تأخیر ایدوب عصری اول وقتنده قیلوب ایکیسنی بر یرده قیلمق جائزدر امام شافعی
خلاف ایدوب انک قتنده ظهر ایله عصری ومغرب ایله عشایی یغمور ومرض وسفر عذرلری ایله جمع ایلمک
جائزدر (الا بعرفة ومزدلفة) الا عرفه ده ومزدلفه ده ایکیسنی جمع ایلمک منع اولنمدی عرفه ده وقت ظهرده
عصر معا ادا اولنوب جمع اولنور ومزدلفه ده عشا وقتنده اخشام ایله عشا معا ادا اولنوب جمع اولنور (ومن
(طهرت فی وقت عصر او عشاء صلتهما فقط) دخی شول خاتون که حیضدن وقت عصرده یاخود وقت عشاده
طاهر اولسه انجق ایکیسندن برینی ادا ایدر امام شافعی خلاف ایدوب عصرده طاهر اولان ظهری وعشاده
طاهر اولان اخشامی ادا ایدر دیر انک قتنده ظهر ایله عصر ومغرب ایله عشا وقت واحد کبیدر عذر ایله ایکی وقت
بریره جمع اولنور (ومن هو اهل فرض فی اخر وقت یقضیه لا من حاضت فیه) شول کمسنه که آخر وقتده اهل
فرض اوله اول کمسنه قضا ایدر اما اخر وقتده حایض اولان قضا ایلمز مثلا بر صبی آخر وقتده بالغ اولسه ویاخود
بر کافر مسلم اولسه اول وقتدن انجق تحریمه مقداری باقی اولسه اول وقتک فرضنک قضاسی انک اوزرینه
واجب اولور اما حایض اولان یا نفسا اولان اوزرینه واجب اولمز زیرا سببیندن اعتبار آخر وقتنه در ابو حنیفه
قتنده وشافعی قتنده اعتبار وقت اوله درصورت اولیده قضا واجب اولور صورت ثانیه ده واجب اولمز

باب الاذان

بو باب اذان بیاننده در اذان لغتده اعلامه دیرلر کما قال الله تعالی (واذان من الله ورسوله ای اعلام شریعتده
اوقات مخصوصه ده اعلام مخصوصه دن عبارتدر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مدینهٔ منوره یه
کلدکده صلاتی که تأخیر وکاه تعجیل ایدردی صحابهٔ کزین وقت صلاتی بلمک ایچون مشاوره ایلدیلر بعضیسی
دیدیلر که بر بیراق نصب ایده لم اول بیراق نصب اولندقده وقت صلاة ایدیکی معلوم اوله وکورمینلره کورنلر
اعلام ایلیه وبعضیسی دیدیلر که چاک چالالم چاک چالمق نصارایه مخصوصدر دیو کریه کوردیلر بعضیسی دیدیلر که
اتش یاقلسون آتش یقمق مجوسیلره مخصوص اولمغین اولدخی کریه کورلدی بعضیسی دیدیلر که بوری چالنه
بوری چالمق یهودیلره مخصوصدر دیو اولدخی کریه کورلدی آخر مشاوره قرار داده اولمدی صحابهٔ کزین هر کس
اوینه کتدی عبد الله ابن زید بن عبید الانصاری دیدیکه یاتمش ایدم بین النوم والیقظه کوردمکه کوکدن
بر شخص نازل اولدی اوزرنده ایشل قفتان والنده ناقوسه شبیه بر نسنه وار ایدی دیدمکه الکده اولان شیئی بکا
بیع ایدرمیسن اول شخص بونکله نه ایشلرسن دیدی بندخی صلاتمزک وقت وزماننده اعلام ایچون ضرب ایدرم
دیدم بوندن خیرلو بر شیئه سکا دلالت ایده یم می دیدکده بیورک دیو الحاح ایلدم اول شخص بر سطوح اوزرینه
چیقوب وقبله یه استقبال ایدوب واذان اوقیوب وبر مقدار مکث ایدوب بعده قالقوب اولکی کبی اذان ویروب
اخرنده ایکی کره قد قامت الصلاة دیدی بندخی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه کلوب بو رؤیایی خبر
ویردم فقال رؤیاک صدق وحق بلاله القا ایله دیو امر ایدوب بندخی ایشتدیکم کبی القا ایلدم وبلال مدینه ده
بر سطوح اوزرینه چیقوب اذان ویردکده حضرت عمر رضی الله عنه سعی ایدرک کلدی عبد الله یه کلن شخص

بو کیجه بکا دخی کادی لکن عبدالله بندن مقدم حضرته کلمش دیو بیوردی روایت اولندیکه صحابه دن یدی
کمسنه اول کیجه اویله دوش کوردیلر ایدی ابو حفص محمد بن علی بوکه انکار ایلمشدر معالم الدین دن اولان شیئی
رؤیا ایله ثابت اولدی دیمک تعهددر لکن حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ایرتسی کیجه مسجد اقصایه
وارد قده انبیا علیهم السلام جمع اولدیلر برملک اذان ویردی واقامت ایلدی وانلر ایله رسول الله علیه السلام
نماز قیلدی ودخی دینلمشدرکه جبریل رسول علیه السلامه اذانی کتورمشدر حتی کثیر بن مره دیدیکه جبرائیل
علیه السلام سماده اذان اوقیدی حضرت عمر رضی الله عنه اشتدی وکره بلال حبشی یه تعلیم ایلدیلر
(سن للفرائض دون غیرها) اذان فرائض خمسه وجمعه ایچون مسنون اولدی فرایضدن غیری واجباتدن
صلاة عیدین وصلاة وتر ایچون مسنون اولمدی کرچه صلاة وتر ابو حنیفه قتنده فرض ایسه ده دخی وقت
عشاده ادا اولنمق ایله عشا اذانیله اکتفا اولندی (ولا یؤذن لصلاة قبل وقتها) وقتندن اول صلاة ایچون اذان
اوقنمق مسنون اولمدی (ویعاد فیه لو فعل) اکر وقتندن اول اذان اوقندی ایسه وقتنده اعاده اولنور (خلافا
لابی یوسف فی الفجر) ابو یوسف ایچون صلاة فجرده خلاف واردر لیلدن نصف اخیرده اذان اوقنسه اعاده اولنمز
دیو بیورمشلردر (ویؤذن للفائتة ویقیم) فائته ایچون اذان واقامت اولنور زیرا حضرت رسول الله صلی علیه
وسلم لیلة تعریسده فجری قضا ایلدی اذان واقامت ایله بو قول شافعی یه حجتدر شافعی ایکی قولک برنده لا یؤذن
ولا یقیم دیمشدر استدلالی بودرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم خندق غزاسنده کفاره شغللرندن
درت وقت صلاتی فوت اولمش ایدی اول درت وقتی اذان واقامتسز قضا ایلمشدر بزم ایچون دلیل ابو یوسفدن
رسول اکرمه اسناد ایله روایتده اول درت وقتی اذان واقامت ایله قضا ایلدیکی قصه سیدر (لکن الفضل للمیت
مسنون (وکذا الاولی الفوائت) فائته لرک اولی ایچون اذان واقامت اولنمق دخی مسنون قلندی (وخیر فیه
للبواقی) فوائتک باقیلری ایچون مخیر قلندی دیلرسه هم اذان وهم اقامت ایدر قضا بحسب الادا اولدیغیچوندر
دیلرسه اقامت ایدر (وکره ترکهما للمسافر) مسافر ایچون اذان واقامتک ترکی مکروه اولدی لقوله علیه السلام
(لابنی ابی ملیکة اذا سافرتما فاذنا واقیما ولیؤمکما اکبرکما سنا) (لا للمصلی فی بیته فی المصر) شهرده اونده اولان
مصلی ایچون اذان واقامتک ترکی مکروه قلنمدی لقول ابن مسعود رضی الله عنه اذان الحی یکفینا الاذان
والاقامة وفی روایة یکفینا اذان الحی واقامته (وندب بالهما) مسافر ومقیم ایچون اذان واقامت مندوب قلندی
امام مالک خلاف ایدوب انک قتنده صحراده واونده یالکز نماز قلان کمسنه ایچون اذان واقامت لازم دکلدر زیرا
اذان واقامت شعار جماعتندر یالکز اولدقده خود جماعت بولنمش اولوردیر (لا للنساء) نساء ایچون اذان
مندوب قلنمدی (وصفة الاذان معروفة) اذانک صفتی معروفه در اذان درت کره الله اکبر وایکی (اشهدان لا اله
الا الله وایکی کره اشهدان محمدا رسول الله) وایکی کره (حی علی الصلاة) وایکی کره (حی علی الفلاح) در (والله اکبر
الله اکبر لا اله الا الله) کلمه شریفه سیدر معنای اذان شریف (الله اکبر) ای الله اعظم واجل دیمکدر یعنی عملی
دنیاده مشغول اولدیغکز شیئلرک جمله سندن الله تعالی اعظم واجلدر وبو وقت شول وقتدر که منزلک اوزره یکزه
صلاتک عملی واجب اولمشدر ایمدی واجب اولان شیئی اشغال ایدک اعمال دنیایی بو وقتده ترک ایدیکز دیمکدر
تکبیری تکرار ایلمک غفلتدن زیاده تنبیه ایچوندر زیرا برشی مکرر اولسه زیاده یی تقریر ایدر اندنصکره شهادتی
ذکر ایلمک بوکه اشارتدرکه مؤذن امر اولدیغی اذانه مخالف سوبلیوب بلکی انلره طاعت رب العزته موافق
سوبلیوب قلبلرنده تقریر ایچوندر اندن شهادت رسول اللهی ذکر ایدوب زیرا الله تعالی رسولنک ذکرنی عالی
ایدوب اسمنی اسمنه مقارن ایلدی کما قال الله تعالی (ورفعنا لک ذکرک) اندنصکره (حی علی الصلاة) صلاته کلن
دیو ندا ایدوب بو وقت صلاة وقتیدر سرعت ایدیکز اداسنه زنهار تأخیر ایلمکز وقتندن دیمکدر تکرار خود تقریر
ایچون اولدیغی ذکر اولنمشدر اندنصکره (حی علی الفلاح) دیو ندا ایدر بونده وعد واردر زنهار تکاسل ایلمکز
نجاتکز صلاتدندر دیمکدر اندنصکره تکبیری ذکر ایدوب افتتاح واختتام جناب رب العزتک اسم شریفیله
بولنسون ایچوندر (لا اله الا الله) عبادتکزی الله ایچون خالص قلک دیو ندا ادر ایمدی مؤمنیندن هر کیم اذانی
بو منوال اوزره اشیدرسه طوبی له وحسن مآب (وزاد بعد فلاح اذان الفجر الصلاة خیر من النوم مرتین) اذان
فجرده فلاحدنصکره ایکی کره (الصلاة خیر من النوم) کلامی ایله زیاده قیلنور زیرا بلال رضی الله عنه صلاة فجرده

عائشه

عائشه یه کلوردی (الصلاة یا رسول الله) دیردی حضرت عائشه رسول نائمدر دیو جواب ایلدکده بلال دخی
(الصلاة خیر من النوم) دیو جواب ایدیجک حضرت رسول علیه السلام دخی بو کلامی استحسان ایدوب
(یا بلال اجعله فی اذانک) دیو بیورمشلردر (والاقامة مثله ویزاد بعد فلاحها قد قامت الصلاة مرتین) اقامت
دخی اذان مثللودر پس ایکی کره قد قامت الصلاة لفظلری اذانک فلاحندنصکره زیاده قیلنور (ویترسل فیه)
اذانده ترسل اولنور یعنی بلا سرعة مهل اوزره اوقنور (ویحدر فیها) اقامتده سرعت اولنور (ویکره الترجیع)
ترجیع مکروه اولور ترجیع شهادتینده مؤذن صوتنی آشغه ویوقاری ایتمکدر (والتلحین) تلحین دخی مکروه
اولور تلحین تغنی معناسنه در تحسین صوت ایچون کلمه سنک حروفنی تغییر ایدوب مد ایتمیجک یرده مد قصر
ایتمیجک یرده قصر ایلمکدر (ویستقبل بهما القبلة) اذان واقامتده مؤذن قبله یه استقبال ایلیه زیرا الله تعالی یه
ذکر وثنا اوزره اولوب واحدانیتنه شهادت ودخی پیغمبر علیه السلام اوزرینه رسالتله شهادت محلیدر پس
لایق اولان بودرکه قبله یه قرشو اوله (ویحول وجهه یمنة ویسرة عند حی علی الصلاة وحی علی الفلاح) مؤذن
وجهنی صاغه وصوله دوندوره حی علی الصلاة وحی علی الفلاح دیدیکی حینده واذانی استماع ایدنلره لایقدرکه
مؤذن حی علی الصلاة وحی علی الفلاح دیدکده لا حول ولا قوة الا بالله وما شاء الله کان وما لم یشأ لم یکن وما قدر
سیکون دیه لر (ویستدیر فی صومعته ان لم یقدر علی التحویل واقفا) طوررکن ایکی یانته دونمک فائده ویرمز ایسه
اذان ویره جک یرده اردن دونوب اذان اوقیه (ویجعل اصبعیه فی اذنیه) دخی ایکی پرمغنی ایکی قولاغنه وضع
ایلیه (ولا یتکلم فی اثنائهما) اذان واقامت اراسنده تکلم ایلمیه (ویجلس بینهما) اذان واقامت بیننده اوتوره لقوله
علیه السلام (اجعل بین اذانک واقامتک قدر ما یفرغ الآکل من الاکل) (لا فی المغرب فیفصل بسکتة) الا صلاة
مغربده اوتورمیه پس برسکته ایله فصل ایلیه جزئی فصلده اتفاق اولنمشدر نهایت مقدارنده اختلاف اولنمشدر
وابو حنیفه قتنده ایکیسنک بینی سکته ایله فصل ایلمک مستحبدر اوچ قصه آیت یاخود بر طویل آیت قرائت
ایده جک مقداری ویاخود اوچ ادیم مقداری سکته اولنه بعده اقامت اولنه (وقالا بجلسة خفیفة) امامین
دیدیلرکه جلسه خفیفه لازمدر ایکی خطبه بیننده اوتورلدیغی مقداری (واستحسن المتأخرون التثویب فی کل
الصلاة) متأخرون تثویبی مستحسن کورمشلردر هر بر صلاتده تثویب اعلام بعد الاعلامدر یعنی اذانی استماع
ایتمنلره وقت نماز یاخود الصلاة دیو ندا ایتمکدن عبارتدر (ویؤذن ویقیم علی طهر) مؤذن اذان اوقیه واقامت
ایلیه طهارت اوزرینه زیرا ذکر اللهدر قرآن کبی طهارت مستحبدر (وجاز اذان المحدث) آبدستسز کمسنه نک
اذانی جائز اولور مقصود حاصل اولدیغیچون مکروه دکلدر دینلمشدرکه مکروهدر زیرا کندیسی اجابت ایلدیکی
شیئه دعوت ایتمکله حق سبحانه وتعالی حضرتلرینک (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) خطابنک
تحتنه داخل اولور (وکره اقامته) محدثک اقامتی مکروه اولدی (واذان الجنب) دخی جنبک اذانی مکروه اولدی
(ویعاد) اکر جنب اذانی اوقودی ایسه اعاده اولنور (کاذان المرأة والمجنون والسکران) مرأه نک ومجنونک
وسکرانک اذانی اعاده اولندیغی کبی زیرا مرأه نک صوتی دخی عورتدر مجنون وسکران خود سویلدکلرین بلمزلر
بونلردن غیری معتوهک اذانی اعاده اولنمق کرکدر ظاهر روایت اوزره اما ظاهر روایتدن غیریده اعاده اولنمز
دینمشدر (ولا تعاد الاقامة) اقامت اعاده اولنمز زیرا اقامتک تکراری مفید اولمز بلکه مشروع دکلدر (ویستحب
کون المؤذن عالما بالسنة والاوقات) مؤذنک سنت واقامته عالم اولمسی مستحب اولدی لقوله علیه السلام
(یؤذن لکم خیارکم) وفی الفائق قال عمر رضی الله عنه (لو اطیق الاذان مع الخلیفی لاذنت یعنی مع الخلافة
وقد اذن رسول الله واقام فی بعض الاوقات حتی روی عن عقبة ابن عامر قال کنت مع رسول الله صلی الله علیه
وسلم فی سفر فلما زالت الشمس اذن واقام وصلی الظهر (وکره اذان الفاسق والصبی والقاعد) فاسق وصبی وقاعدک
اذانی مکروهدر اذان فاسق وصبی مکروه اولمسنه حدیث شریفکه (یؤذن لکم خیارکم) دلیل قویدر اذان
قاعدک مکروه اولمسی مقصود اولان اعلامده خللی اولدیغیچوندر (لا اذان العبد والاعمی والاعرابی
وولد الزنا) عبد واعمی واعرابی وولد زنانک اذانی مکروه اولمدی مقصود اولان اعلام ایدی حاصل اولدی
(واذا قال حی علی الصلاة قام الامام والجماعة) یعنی مؤذن حی علی الصلاة دیسه امام وجماعت قائم اوله (واذا قال
قد قامت الصلاة شرعوا) یعنی مؤذن قد قامت الصلاة دیسه نمازه شروع ایلیه لر مؤذنی تکذیب ایلمامک ایچون

(واذا كان الامام غائبا او هو المؤذن لا يقومون حتى يحضر) اكر امام غائب اراسه ياخود مؤذن اولان امام اولسه جماعت قائم اولميه لر امام حاضر اولميجه اكر امام طشره ده بولنورسه كاوب فارشدقده جماعت قيام ايده لر دينلمشدر هر قنغي صفه داخل اولورسه اول صف قيام ايلسون قوله عليه السلام (لا تقوموا حتى تروني قد من مقامي)

باب شروط الصلاة

بو باب صلاتك شرطلري بياننده در شروط شرطك جمعيدر رانك سكونيله اما شرائط شرطك جمعيدر رانك فتحيله ايكيسي علامت معناسنه در اصطلاحده شرط شول شيدر كه اول شيئك وجودي اوزرينه شيء آخر توقف ايليه اما كندوسي اول شيئه داخل اولميه بونده مراد صحتك شرطيدر يوخسه وجودك شرطي دكلدر شرط مشروطدن مقدم ايديكي بيندر حتى باب الهدايه باب الشروط التي يتقدمها ديو تصريح ايلمشدر صاحب نهايه ديركه يتقدمها قولي شروطك صفت مؤكده سيدر مميزه دكلدر ايدي تقديم ايلمين شروطدن اولمش اولور ايدي شروط نفسنده اوچ نوعدر بري شروط عقليه در الم ولدتك حياتله وجودي كبي وبري دخي جعليه دركه عباداتي شرط قيلرز اما نفسنده شرط دكلدر دخول داره تعليق ايله وقوع طلاق كبي وبري دخي شرعيه دركه صلاة كبي طهارت ايله بونده مراد اولان صلاته مختصه اولان شروط شرعيه در وجائزدر كه صلاتي تقدم ايتمين شروط صلاتدن احتراز اوله قعدهٔ اخيره كبي زيرا دينلمشدر كه قعدهٔ اخيره فرضدر ركن اصلي دكلدر بلكه صلاتدن خروجه شرطدر تحريمه دخول شرط اولديغي كبي (هي طهارة بدن المصلي من حدث وخبث وثوبه ومكانه) صلاتك شرطلري مصلي نك بدني حدث وخبثدن پاك اولمقدر ولباسي ونماز قيله جق يري خبثدن پاك اولمقدر حدثدن طهارته دليل قوله تعالى (وان كنتم جنبا فاطهروا) خبثدن طهارته دليل قوله تعالى (وثيابك فطهر) وقوله عليه السلام (اغسلي عنك الدم وصلي) (وستر عورته) شروطك بري دخي مصلي عورتني ستر ايلمكدر ستر عورته دليل قوله تعالى (خذوا زينتكم عند كل مسجد) وراى ثيابكم عند كل صلاة او طواف ستر عورت صلاة ايچوندر ناس ايچون دكلدر اكر ناس ايچون اولسه ايدي عند دخول الاسواق وياخود عند المجمع بيوريلوردي (خذوا زينتكم) قولي اطلاق اسم الحال على المحل وعند كل مسجد قولي اطلاق اسم المحل على الحال قيلنمشدر اكر دينلورسه ابن عباس حضرتلرندن روايت اولنمشدر كه بو آيت كريمه طواف حقنده نازله اولدي صلاة حقنده نازله اولمدي حتى صلاتده ستر عورتك وجوبنه نيجه حجت اولور جواب ويريلوركه عبار عموم لفظه در خصوص سببه دكلدر بونده ايسه (كل مسجد) بيورلدي عموم اوله جق بري دخي مسجد حرامدر (واستقبال القبلة) قبله يه توجه دخي صلاتك شروطندندر شرط اولديغنه دليل (فولوا وجوهكم شطره) اي شطر المسجد الحرام ظهيريه ده بعض عارفيندن منقولدر كه بشرك قبله سي كعبه واهل سمانك قبله سي بيت معموردر وكروبينك قبله سي كرسي وحملهٔ عرشك قبله سي عرشدر (والوقت) شروطك بري دخي وقتدر (والنية) شروطك بري دخي نيتدر شرط اولديغنه دليل قوله عليه السلام (انما الاعمال بالنيات) اي حكم الاعمال زيرا صلاة قيام وقتنده وعادت بيننده تردد واردر البته تمييز لازمدر تمييز اولمز الا نيت ايله اولور (وعورة الرجل من تحت سرته الى تحت ركبته) رجلك عورتي يعني عورت يري كوبككك التندن ديزلر بنك التنه وارنجه يه دكيندر (والامة مثله مع زيادة بطنها وظهرها) جاريه دخي رجل كبيدر قارني وارقه سي زياده سي ايله يعني امه ده رجلدن زياده عورت يري قارني وارقه سيدر سائر اعضاده رجل ايله برابردر مدبره وام ولد ومكاتب دخي امه كبيدر حضرت عمر رضي الله عنه خمار اورتمش بر جاريه يه راست كلدكده القي عنك الخمار يا دفار تتشبهين بالحرائر ديوب دره ايله ضرب ايدوب منع بيورمشدر (وجميع بدن الحرة عورة الا وجهها وكفيها وقدميها في رواية) حره نك جمله سي عورتدر الا يوزي وايكي الاياسي وايكي ايقلري عورت دكلدر وجهي استثنايه سبب بعض احيانده كمال احتياج ايچوندر شهادت كبي ومحاكمه كبي اللري استثنايه علت احوالك ظهوريله ضرورت اولوب عمل ممكن اولمديغيچوندر مادامكه مكشوف اولميه قدمين استثناسندن مراد مشيده ضرورت احتياج ايچوندر خصوصا فقرادن اوله (وكشف ربع عضو هو عورة) ربع عضوك كشفي دخي عورتدر (ع كالبطن والفخذ والساق وشعرها النازل وذكره بمفرده والانثيين وحدهما وحلقة الدبر بمفردها)

ربع عضوك كشفي جواز صلاتي منع ايدر قارن كبي واويلق كبي وعورتك بالدري كبي وعورتك باشدن نازل اولان صاچي كبي وياالكز ذكر كبي وخايه لرك ايكيسي بر عضو اولسي كبي وياالكز دبر حلقه سي كبي (وعند ابي يوسف انما يمنع انكشاف الاكثر وفي النصف عنه روايتان) ابو يوسف قتنده عضوك اكثرينك انكشافي ممنوعدر ونصفك انكشافنده ابو يوسف حضرتلرندن ايكي روايت واردر اما من انكشاف عورتك قليلي معفو اولوب كثيري معفو اولمديغنده اتفاق ايلمشلردر اما قلت وكثرتده اختلاف ايلمشلر ابو حنيفه ومحمد ديديلركه ربعك مادوني قليلدر زيرا ربع كامله مشابهدر وكل مقامنه مواضع كثيرده قائم اولمشدر ابو يوسف ديركه نصفك مادوني قليلدر زيرا بر شي كه اكثر ايله صفتلنور كه انك مقابلي اقل اوله زيرا قليل اسماء متقابله دندر ونصفده ينه امام يوسفدن برروايتده منع ايدر زيرا نصف حد قلتدن چقمشدر برروايتده جواز صلاتي منع ايلمز حد كثرته داخل اولمشدر (وعادم مزيل النجاسة يصلي معها ولا يعيد) نجاستي ازاله ايدر شيئي بولميان كمسنه اول نجاست ايله نمازي ادا ايدر واعاده ايلمز لفظ ماهم صوبه وهم مايع اولانه متناول اولور (ولو وجد ثوبا ربعه طاهر وصلى عاريا لا يجزيه) اكر مصلي ربعي طاهر ثوب بولسه وعريانا قيلسه كفايت ايلمز اول ثوب ايله ايلمك لازمدر (وفي اقل من ربعه يخير) ربعدن اقل طاهر اولان ثوبده مصلي مخيردر ديلرسه ثوب ايله ادا ايدر ديلرسه عريانا ادا ايدر بونلردن هر بريسي حال اختيارده جواز صلاتي منع ايدر حتى مقدارده برابر اولدقلري ايچون زيرا انكشاف قليل ونجاست قليل معفودر وبونلرك كثيرلري مانعدر واوله اوليجق بينلرنده مانعيتده من غير رجحان برابرلك اولدي ايسه مصلي ديلديكني اختيار ايدر (والافضل الصلاة به) افضل اولان اول ثوب ايله نماز قلمقدر (وعند محمد يلزم) امام محمد قتنده اول ثوب ايله نماز قلمق لازمدر زيرا ثوب نجس ايله نماز قيلرسه فرضي ترك ايتمش اولور كه طهارت ثوبدر عريانا قيلورسه نيجه فرايض ترك ايتمش اولور ستر عورت وقيام وركوع وسجود كبي (وان لم يجد ما يستر عورته فصلى قائما بركوع وسجود جاز والافضل ان يصلي قاعدا بايماء) اكر مصلي عورت يريني ستر ايده جك برشي بولمز ايسه ركوع وسجود ايله قائما قلسه جائزدر افضل اولان ايما ايله قاعدا قيلمقدر زيرا اصحاب نبي عليه السلام بويله ايتمشلردر وستر عورتك خلقي بو قدر ايما ايسه اركاندن خلفدر خلقي اولان اولميان ايچون ترك اولنور بر دخي بونك ايچونكه قيام وركوع وسجود صلاة ايچون واجبدر ستر عورت ايسه هم صلاة وهم ناس ايچون واجبدر ايكي حق ايچون واجب اولاني اختيار ايلمك افضلدر (وقبلة من بمكة عين الكعبة) مكه ده اولان كمسنه نك قبله سي عين كعبه در حتى بر مكي اونده نماز قيلسه ديواري قالدرسه لر انك استقبالي شطر كعبه يه اولمق لازمدر (ومن بعد جهتها) شول كمسنه كه كعبه دن بعيد اوله انك قبله سي جهت كعبه در (فان جهلها ولم يجد من يسئله عنها تحرى وصلى) اكر مصلي كعبه يي بيلمسه وبر كمسنه دخي بولمسه كه قبله دن اكا سؤال ايليه اول كمسنه تحري ايدر ونمازي قيلر زيرا اصحابه كرام رضي الله تعالى عنهم اجمعين تحري ايدرلر قيلورلردي حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم انكار ايلميوب نهي دخي ايلمدي تجنيسده دخي مسطوردر كه بر آدم صحراده ايكن قبله كندويه شبهه لو اولسه ايكي آدم قبله بودر ديو خبر ويرسه لر لكن كندولر دخي مسافر اولوب قبله يي بيلمسه لر ومصلينك كندي تحريسي آنلرك خلافي اولسه اول ايكي آدمك قوانه التفات ايتميوب كندي اجتهادي اوزره عمل ايليه غيرك اجتهادي ايله كندي اجتهاديني ترك ايليه (فان علم بخطائه بعدها لا يعيد) اكر مصلي قبله ده خطاسني صلاتدن صكره بيلسه اعاده ايلمز امام شافعي ديركه اعاده ايدر شول شيئه قياس ايلشكه بري نجس وبري طاهر ثوبده تحري ايدوب تحري اوزره بري ايله اداء صلاة ايلمش صكره كندويه يقين حاصل اولمشكه نماز قيلديغي قفتان نجس ايمش اتفاقا اعاده ايدر لكن بو كه قياس فاسددر زيرا اول كمسنه ثوب طاهر ايله صلاته مأموردر وبزم مسئله مزا كا مخالفدر اشتباه قتنده قبله من جهت تحريدر قوله تعالى (فاينما تولوا فثم وجه الله) (وان علم به فيها استدار وبنى) اكر خطاسني بيلسه يعني قبله ده خطا ايتديكني بيلسه صلاتده ايكن دونوب بنا ايدر استداره يه دليل قوي روي عن ابن عمر رضي الله عنه بينا الناس في صلاة الصبح اذ جاءهم آت فقال ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قد انزل عليه الليلة قرآن وقد امر ان يستقبل الكعبة فاستقبلوها وكانت وجوههم الى الشام فاستداروا الى الكعبة (وكذا ان تحول رأيه) ينه حكم سابق كبيدر اكر مصلينك رأيي تحول ايدرسه يعني اكر رأيي بعد الصلاة تحول ايدرسه اعاده ايلمز

زيرا تبدل اجتهاد فسخ نص كبيدر ماضيده ظاهر اولميوب مستقبلده ظاهر اولور (وان شرع بلا تحر لا يجوز وان اصاب) اكر تحرى ايتمزسه صلاته شروع ايلسه جائز اولمز اكر قبله يه اصابت دخى ايدرسه زيرا مشتبه اولان قبله جهت تحريدر بناءً عليه اجتهادسز نماز قلسه صلاتى جائز اولمز حتى ابو حنيفه دن روايت اولنديكه دينى استخفاف ايلديكى ايچون اكفار اولنور وبر كمسنه دخى قصداً قبله دن غيرى يه توجه ايلسه لكن قبله سى كعبه يه موافق دوشسه ابو حنيفه ديركه اول كمسنه كافر اولمشدر ابو يوسف ديركه صلاتى جائز اولور وفقيه ابو الليث ديركه قول امام اعظم حضرتلرينكدر (وعند ابى يوسف ان اصاب جازت) امام ابى يوسف قتنده اكر قبله يه اصابت ايدرسه صلاة جائز اولور (وان تحرى قوم جهات) فى ليلة مظلمة (وجهلوا حال امامهم جازت صلاة من لم يتقدمه) اكر بر قوم قرانلق كيجه ده جهات ايچون تحرى ايلسه لر وامامرينك حالنى بيلمسه لر شول كمسنه نك صلاتى جائز اولور كه امامه تقدم ايلمشدر جهت تحرى يه توجه بولنديغيچون ودخى مانع اولمديغيچون مانعكه تقدمدر اكر بعضينك ارقه سى امامك ارقه سنه كلورسه جائزدر بونده سائلك سؤالى وارد اولوركه جماعت حال امامى بيلمك اولمز ليل مظلمه ده ايسه صلاة ايل جهريه در امام نه جانبده اولديغى صوتندن معلوم اولور كوندز ايسه بو مرتبه اولمق احتمالى محالدر جواب ويريلوركه جائزدركه صلاة قضا اوله ياخود نهارده اولان بر قرانلق مغاره ده اوله ياخود شمسه كسوف واقع اولمش اوله بروجهله كه كوندز ليلهٔ مظلمه يه مثابه اولور زيرا انوار نجده ازمنهٔ ماضيه ده واقع اولمشدر بو جوابلرك جمله سى احتمالاتندر (بخلاف من تقدمه) شول من بونك خلافيدركه امامه تقدم ايلمشدر (او علم حاله وخالفه) ياخود امامك حالنى بيله واكا مخالفت ايليه انك دخى نمازى فاسد اولور زيرا امامنك خطا اوزره اولديغنه معتقد اولمشدر (وقبلة الخائف جهة قدرته) قورقوجى اولان كمسنه نك قبله سى كنديسنك قدرتى اولان جهتدر خائف اولان اكر عدودن اكر ارسلاندن اكر غرقدن واكر حرسزدن ايسه برابردر (ويصل قصد قلبه الصلاة بتحريمتها) مصلى قلبنك قصدينى صلاته اولندره اول صلاتك تحريمه سى ايله يعنى نيتنى تكبير افتتاحه مقارن ايليه بلا فصل بزم قتمزده نيته مقارن اولميوب تحريمه اوزره مقدم دخى اولورسه جائزدر ما بينده صلاته منافى برشى بولنمز ايسه اكل وشرب كبى قران بزده شرط دكلدر شافعى قتنده قران شرطدر (وضم التلفظ الى القصد افضل) تلفظى قصد قلبه ضم ايلمك افضلدر نيت سزدكر باللسان ايچون اعتبار يوقدر زيرا اول كلام نيت دكلدر اكر ايكيسنى جمع ايدرسه افضل اولانى اشلمش اولور (ويكفى مطلق النية للنفل والسنة والتراويح فى الصحيح) نفل وسنت وتراويح ايچون مطلق نيت كفايت ايدر صحيح اولان قول بودر فى الصحيح قولى سنت وتراويحه راجعدر وشول شيئدن احترازدركه بعض كمسنه لر سنتده نيت لابددر ديديلر (نويت ان اصلى سنة الرسول والتراويح) ديمك لازمدر وجه صحيح بودركه سنن وتراويح اصلده نوافلدر مطلق نيت كفايت ايدر (وللفرض شرط تعيينه كالعصر مثلا) فرض ايچون تعيين اولنمق شرط قلندى مثلا عصر كبيكه (نويت ان اصلى عصر اليوم) ديمك لازمدر نويت الفرض ديمك كفايت ايلمز زيرا فرضلرك اختلافى اولمغله تميز ايلمك لازمدر (والمقتدى ينوى المتابعة ايضا) مقتدى امامه متابعتى نيت ايدر فرضه نيت ايلديكى كبى يعنى نويت عصر اليوم متابعا او مقتديا بالامام بعض مشايخدن منقولدركه بركمسنه جمعه وعيده نيت ايلسه اما امامه اقتدايه نيت ايلمسه جائزدر زيرا بو ايكيسى امامسز اولمز زاهديده مسطوردركه بركمسنه امامه اقتدا ايلسه اما بيلمسه زيدميدر يوخسه عمروميدر صحيحدر اما زيده اقتدا ايلسه امام عمرو اولسه جائز اولمز زيرا اقتدا ايتديكى نمازى قلمش اولور (وللجنازة ينوى الصلاة لله تعالى والدعاء للميت) جنازه نمازنده صلاتى الله ايچون دعايى ميت ايچون نيت ايليه (ولا تشترط نية عدد الركعات) هر قنغى صلاة اولورسه اولسون ركعتلرك عدد ايچون نيت شرط قلنمدى

باب صفة الصلاة

بو باب صلاتك صفتى بيانندهدر صفت ووصف ايكيسى الفاظ مترادفدندر اهل لغت قتنده صفتده اولان هاء واودن عوضدر وعد وعده كبى بزم اصحابمزدن متكلمين قتنده وصف واصفك كلاميدر صفت ايسه موصوفك ذاتيله قائم بر معنادر بونده صفت ايله مراد اولان صلاة ايچون اركان وعوارض ايله حاصل اولان هيئتدر اكر ديلورسه كه صفت عرضدر وصلاة دخى عرضدر عرض ايله عرض خود قائم اولمق جائز دكلدر صفة الصلاة

ديمك صحيح اولور جواب ويريلوركه قيام عرض بالعرض جائز اولمه سنى تسليم ايلمزز زيرا بعض كمسنه لر قيامنى تجويز ايلمشلردر سرعة الحركة وبطؤها قولنك دليلى ايله اكر تسليم اولنورسه كه قيام عرض بالعرض جائز اولميه لكن صفة الصلاة اول بابدن اولديغنه تسليم اولنمزز زيرا احكام شرعيه ده حكم جواز واردر پس بو اجلدن صحت وفساد وبطلان وقبح وحسن وجواز ووجوب وفسخ واقاله صفتلرى ايله متصف اولور (فرضها التحريمة) صلاتك فرضى تحريمه در تكبير افتتاح الله اكبر ديمكدر دخى الله اكبر مقامنه قائم اللهك تعظيمنى مشعر اولان اجل واعظم كبى ياخود الرحمن اكبر ياخود تسبيح ايله سبحان الله ياخود تهليل ايله لا اله الا الله كبى تحريمه ديمك كندودن اول اولان اشياء مباحى حرام ايدر ديمكدر سائر تكبيرات بويله دكلدر تحريمه ده اولان تا انتقالدر وصفيتدن اسميته انتقال ايلديكيچون (وهى شرط) تحريمه شرطدر بزم قتمزده شرط اولوب ركن اولمديغنه دليل (وذكر اسم ربه فصلى) الآية شافعى قتنده ركندر زيرا صلاته شروع تحريمه ايله اولور پس ايدى برشيئه شروع اول شيئك جزؤ اولى اولور بويله اولنجه ركن اولور زيرا بركمسنه امامدن اول الله اكبر ديسه باطل اولور شرط بويله دكلدر بو مسئله خلافنك فائده سى بودركه صلاة نافله يى تحريمهٔ فرض اوزرينه بنا ايلمك جائزدر فرضك اتمامندنصكره نافله يه ابتدادن تحريمه سز امام شافعى قتنده جائز دكلدر زيرا ركن ايسه شرط فرضك اولدقدنصكره نافله نك اولمز بزم قتمزده جائزدر زيرا فرضك شرطى نافله نك شرطى دخى اولمق جائزدر بركمسنه فرض ايچون ابدست السه انكله نافله يى قيلر وكذا نافله ايچون ابدست السه انكله فرضى دخى قيلر (والقيام) قيام دخى فرضدر فرضيتنه دليل قوله تعالى (وقوموا لله قانتين) اى مطيعين او خاشعين ابن عمردن روايت اولنوركه قنوت صلاتده طول قيامدر قيامدن مراد قيام فى الصلاتدر (والقراءة) قراءت دخى فرضدر فرضيتنه دليل (فاقرؤا ما تيسر من القرآن) بو آيت كريمه صلاة ايچون نازله اولمشدر خارج صلاتده قرآن واجب دكلدر داخلنده واجبدر بالاجماع (والركوع والسجود) ركوع وسجود دخى فرضدر فرضيتنه دليل قوله تعالى (واركعوا واسجدوا) (والقعود الاخير قدر التشهد) تشهد مقدارى قعدهٔ اخيره ده اوتورمق دخى فرضدر وحديث شريف ايله ثابت اولمشدر عبده ورسوله لفظنه دكين قراءة اولندقده صلاتى تمام اولور حتى مقتدى قبل الامام فراغت ايلسه ياخود تكلم ايلسه صلاتى تمام اولور لان النبى عليه السلام (اخذ بيد عبد الله بن مسعود رضى الله عنه وعلمه التشهد الى قوله واشهد ان محمدا عبده ورسوله ثم قال اذا فعلت هذا او قلت هذا فقد قضيت صلاتك ان شئت ان تقوم فقم وان شئت ان تقعد فاقعد) حضرت رسول صلى الله عليه وسلم صلاتى تشهده تعليق ايلدى وشول شيئكه فرض انكله تمام اولور اول دخى فرضدر امام ابو حنيفه وابو يوسف قتنده تشهد مقدارى اوتورمق فرضدر اما قراءتى فرض دكلدر (وهى اركان) قيام وقراءت وركوع وسجود وقعدهٔ اخيره اركاندر زيلعى وغيريسى قعدهٔ اخيره فرضدر ركن دكلدر ديديلر (والخروج بصنعه فرض) مصلينك صنعى ايله نمازدن خروجى دخى فرضدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامينك خلافى ايدوب خروج بصنعه فرض دكلدر ديرلر ازا اولوركه خروج معصيت اولور ازل معصيتى فرضيت ايله وصف جائز دكلدر زيرا حديث ابن مسعودده تشهد تعليم اولندقده (اذا قلت هذا وفعلت فقد تمت صلاتك) بيورلمش ايدى خروج صلاتك ضدى اولدى پس ايدى صلاتدن اولمز ابو حنيفه حضرتلرى ديركه صلاة ايچون تحريمه وتحليله واردر ايدى اندن خروج ممكن دكلدر الا صنع ايله نته كيم صنع ايله داخل اولندى حتى اداء صلاة آخرى ممكن دكلدر الا خروج ايله اولور هر شيئكه فرضه موصلدر اول دخى فرضدر (وواجبها) صلاتك واجبى (قراءة الفاتحة) فاتحهٔ شريفه يى اوقومقدر فاتحهٔ شريفه نك تركى ايله فاسد اولمز زيرا حنفيه قتنده ترك واجب ايله صلاتك فسادى لازم كلمز شافعى قتنده فرضدر بر حرفى ترك اولنسه صلاة فاسد اولور شافعينك فرضيتنه دليلى قوله عليه السلام (لا صلاة الا بفاتحة الكتاب) بزم دليلمز قوله تعالى (فاقرؤا ما تيسر من القرآن) نص شريفيدر هر قنغى آيت اوقنورسه جائزدر شافعينك دليلى خبر واحددر خبر واحد ايله خود زيادة على النص جائز دكلدر (وضم سورة) ضم سوره دخى واجبدر ابو حنيفه قتنده اوچ آيت دخى قراءة ايدرسه اداء واجب ايلمش اولور امام مالك قتنده فرضدر شافعى قتنده مستحبدر (وتعيين القراءة فى الاولين) ايكى اولكى ركعتده تعيين قراءة دخى واجبدر شافعى ديركه جملهسنده قراءة فرضدر قوله عليه السلام (لا صلاة الا بالقراءة) زيرا ركعت صلاتدر بويله اولديغى اجلدن بر كمسنه نماز قلمه قلغه يمين ايلسه

بر رکعت قلسه حانث اولور شافعی قتنده برزم دلیلمز قوله علیه السلام (القراءة فی الاولیین قراءة فی الاخریین)
حدیث شریفیدر شافعینک روایت ایلدیکی حدیث شرعده معهوده اولان صلاة ادرزینه محمولدرکه اول
صلاة معهوده ایکی رکعتدر برکسنه صلاة قلمیایم دیو یمین ایلسه برزم قتمزده حانث اولمز مادامکه ایکی رکعتی
ادا ایلمیه اگر ایکی اولکیده قرائتی ترک ایلسه وآخر ایکی رکعتلرده ادا ایلسه صلاتی جائز اولور لکن سجدهٔ سهو
لازم کلور امام مالک قتنده اوچ رکعتده قراءة فرضدر اکثر ایچون حکم کل اولدیغیچون زفر دیدیکه بر رکعتده
قراءة فرضدر زیرا فعله امر تکراری اقتضا ایلمز ابو حنیفه طرفندن دینلورکه رکعت ثانیه اول کبیدر چونکه شفع
اولک رکعت اولیسنده قراءة فرض اولدی ثانیه ده دخی فرض اولدی اما شفع ثانی اول کبی دکلدر زیرا سفر ایله
سقوطی محققدر (ورعایة الترتیب فی فعل مکرر) فعل مکررده ترتیب رعایتی دخی واجبدر رکعت واحده ده
سجده کبی برکسنه برسجده دنصکره قیام ایلسه وقیامده ایکی سجدهٔ ثانیه یی تذکر ایلسه فی الحال قضا ایدر
وقیامی بنه معتبردر معلوم اوله که تحقیقا صلاتده واقع اولان ارکان شوندن خالی دکلدرکه یا افعال جنسندن
اوله افعال جنسندن اولورسه اول وآخر شوندن خالی دکلدرکه هر رکعتده متکرر اوله یاخود اولمیه اگر متکرر
اولورسه ترتیب واجب اولور حتی قصدا ترک ایدرسه آثم اولور اگر ناسیا ترک ایدرسه سجدهٔ سهو لازم کلور ثانی که
هر رکعتده متکرر اولمیاندر ترتیب آنده فرضدر عامدا وناسیا ترک ایدرسه صلاتی فاسد اولور اگر اقوال جنسندن
اولورسه قراءة کبی ترتیب انده واجبدر اگر قراءتدن اول رکوع ایلسه اگر عامدا ایسه آثم اولور اگر ساهیا ایسه
سجدهٔ سهو لازم کلور (وتعدیل الارکان) تعدیل ارکان دخی واجبدر (وعند ابی یوسف هو فرض) ابو یوسف
قتنده تعدیل ارکان فرضدر ابو یوسفک دلیلی حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم براعرابی یی خروس
منقار ایله دانه دیو شرر کبی صلاتده سجده ایدر کوردیکنده (قم صل فانک لم تصل) قول شریفیدر تعدیل ارکان
رکوعدنصکره قیام وسجدتین بیننده قعود ایله برمقدار قرار ورکوعدنصکره قائم اولمغه قومه تسمیه ایدرلر ایکی
سجده ما بیننده اولانه جلسه دیرلر ابو یوسف قتنده طمأنینت بر تسبیح مقداریدر بوقول شافعینکدر (والقعود
الاول) قعود اول دخی واجبدر کرک رباعی وکرک ثلاثی اولسون کرک نافله کرک فرض اولسون امام محمد وشافعی
وزفر قتلرنده نافله نک رباعی اولانلرنده فرضدر ذخیره ده مذکوردرکه قعدهٔ اولی سنتدر وثانیه سی فرضدر
(والتشهدان) ایکی تشهد قرائتی دخی واجبدر هدایه ده قعدهٔ اولیده سنتدر ثانیه ده واجبدر دیمش اما مصنف
اولی وثانیه اعتبار ایله وجوب ایکیسنده دخی واجبدر دیو تشهدان لفظی ایله تصریح ایلدی (ولفظ السلام) لفظ
سلام دخی واجبدر یعنی (السلام علیکم ورحمة الله) دیمک دخی واجبدر شافعی قتنده فرضدر دلیلی قوله
علیه السلام (تحلیلها التسلیم) برزم دلیلمز انه علیه السلام (قال اذا قعد الامام فی آخر صلاته ثم احدث قبل ان
یسلم فقد تمت صلاته) امام محمد قتنده سلام الامام یکفی للمقتدی امامین دیدیلرکه مقتدی صلاتدن خروج
ایده من بنفسه سلام ویرمینجه (وقنوت الوتر) وترده قنوت اوقومق دخی واجبدر قنوت لغتده طاعته دیرلر قوله
تعالی (والقانتین والقانتات) اندنصکره صلاتده قیامه دیدیلر قنوت بو محلده دعاء الوتر دیمکدر کرک رمضانده
اولسون کرک رمضاندن غیریده اولسون اما شافعی قتنده رمضانک نصف اخیرنده انجق واجبدر (وتکبیرات
العیدین) ایکی بیرام تکبیرلری دخی واجبدر (والجهر فی محله والاسرار فی محله) محلنده جهر محلنده اسرار
واجبدر سنت دخی دیمش واردر (وسنتها رفع الیدین للتحریمة) صلاتک سنتلری ایکی اللرین اول صلاتده
تحریمه ایچون رفع ایلمکدر ابهامینی قولاغنک یومشغی برینه وضع ایلیه یاخود برابرینه قالدیره خاتون
کشیلر اوموزلرینه برابر قالدیرهلر (ونشر اصابعه) تکبیر ایلدکده پرمقلرینی نه تفریج ونه ضم ایلیه همان
کندی حالی اوزره ترک ایلیه (وجهر الامام بالتکبیر) امامک تکبیرده جهری دخی سنتدر زیرا امام صلاته
دخولنی اعلام ایلمک لازمدر اول اجلدن ایکی اللرینی رفع ایلمک صاغر ایچون وجهر ایلمک اعمی ایچون سنت
اولمشدر (والثناء) سبحانک اللهم الی آخره قراءة ایلمک دخی سنتدر (والتعوذ والتسمیة والتأمین سرا) اعوذ بالله
من الشیطان الرجیم دیمک وبسم الله الرحمن الرحیم دیمک ولا الضالین دنصکره امین دیمک سنتدر سرا قیدی ذکر
اولنان سنن اربعه دن هر بریسیچوندر کرکسه ادا اولنان نافله اولسون کرکسه فرض اولسون کرکسه جهریه
اولسون برابردر امام مالک دیرکه امام فاتحه یه باشلرسه تسمیه سز وتعوذسز وتأمینسز بوقولی ابو حنیفه دن روایت

ایلمشدر

ایلمشدر امام مالک بنه دیمشدرکه تسمیه بدعتدر کلدر شافعی دیدیکه امام تسمیه وتأمینی جهریه ده جهر ایدر
(ووضع یمینه علی یساره تحت سرته) صاغ الینی صول الینک اوزرینه کوبکی التندن وضع ایلمک سنتدر امام
مالک قتنده اللرین ارسال عزایمدر وضع ایلمک رخصتدر (وتکبیر الرکوع) رکوعک تکبیری دخی سنتدر واجب
دخی دینلمشدر (وتسبیحه ثلاثا) رکوعک تسبیحی اوچ کره سنتدر قال النبی علیه السلام (من قال فی رکوعه
سبحان ربی العظیم ثلاثا فقد تم رکوعه) اگر منفرد ادا ایدن بش ویدی وطقوز کره قراءة تسبیح اولیدر امام اوچ
دفعه قراءة ایلمک کرکدر زیرا جماعتده نیجه اختیارلر وضعیفلر واردر احتمالدرکه تحمل ایده میه لر اول اجلدن
اوچ کره ایلمسی احسندر ابو مطیع دیمشدرکه تسبیح الرکوع والسجود واجب وقال مالک لا تسبیح فی الرکوع
اصلا (والرفع منه) رکوعدن رفع رأس دخی سنتدر شافعی قتنده فرضدر ابو حنیفه بر روایتده رکوع وسجوددن
رفع رأس فرضدر دیمش بوقول محمدکدر (واخذ رکبتیه بیدیه وتفریج اصابعه وتکبیر السجود وتسبیحه ثلاثا)
ایکی ایله دیزلرینی اخذ ایلمک وپرمقلرینی اچمق وسجودک تکبیری وسجودک اوچ کره تسبیحی سنتدر سجودک
تسبیحی (سبحان ربی الاعلی) دیمکدر (ووضع یدیه علی رکبتیه) ایکی الینی دیزلری اوزرینه وضع ایلمک دخی سنتدر
(وافتراش رجله الیسری) صول ایاغنی دوشمک دخی سنتدر (ونصب الیمنی) صاغ ایاغنی قبله طرفنه دیکمک دخی
سنتدر (والقومة) رکوعدن قیام دخی سنتدر (والجلسة بین السجدتین) ایکی سجده بیننده دخی اوطورمق
سنتدر ابو یوسف قتنده فرضدر (والصلاة علی النبی صلی الله علیه وسلم) حضرت پیغمبر علیه السلام اوزرینه
صلاة کتورمک دخی سنتدر (والدعاء بعد التشهد) دعا دخی بعد التشهد سنتدر مثلا (اللهم اغفر لی ولوالدی)
کبی یاخود حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلمدن مروی اولان دعا کبی (اللهم انی ظلمت نفسی ظلما کثیرا وانه
لا یغفر الذنوب الا انت فاغفر لی مغفرة من عندک انک انت الغفور الرحیم) کلام ناس ایله دعا ایلمیه (وادابها نظره
الی موضع سجوده) صلاتک ادابی مصلینک موضع سجودینه نظریدر مصلی ایاق اوزرنده ایکن موضع سجوده
نظر ایلیه رکوعده ایکن ایاغنک اوزرینه نظر ایلیه سجده ده ایکن ایکی بورننک قنادلرینه نظر ایلیه قعودده حجرینه
یعنی قوجاغنه نظر ایلیه صاغه سلام ویردکده صاغ اوموزینه صوله سلام ویردکده صول اوموزینه نظر ایلیه
اگر بو یلجه ادا ایلمزسه آثم اولمز انجق ترک ادب ایتمش اولور (وکظم فمه عند التثاوب) اسنمک وقتنده اغزینی یومق
دخی ادابندندر اشاغی طوداغنی دیشی ایله اخذ ایلیه اگر متعذر اولور ایسه الینک ارقه سنی اغزی اوزرینه وضع
ایلیه قال النبی علیه السلام (التثاوب فی الصلاة من الشیطان واذا تثاءب احدکم فلیکظم ما استطاع) (واخراج
کفیه من کمیه عند التکبیر) ایکی اللرین یکلرندن اخراج تکبیر ایلدکده آدابندندر زیرا تواضعه اقرب وجبابره یه
تشبهدن ابعددر بو معنی رجال حقنده در اما نساء اللرین یکلرینه قومق لازمدر (ودفع السعال ما استطاع) قادر
اولدیغی مرتبه اوکسرکی دفع ایلمک دخی آدابندندر زیرا اوکسرک افعال صلاتدن دکلدر بغیر عذر اولورسه صلاتی
فاسد اولور (والقیام عند حی علی الصلاة) مؤذن حی علی الصلاة دیدکده صلاته قیام ایلمک دخی آدابندندر (وقیل
عند حی علی الفلاح) دینلدیکه قیام حی علی الفلاح دینلدکده لازمدر (والشروع عند قد قامت الصلاة) مؤذن
قد قامت الصلاة دیدکده نمازه شروع دخی آدابندندر (فصل) بو فصل صلاته شروعک صفتنی واحکام واحوالنی
بیان ایچوندر (ینبغی الخشوع فی الصلاة) صلاتده خشوع لایقدر یعنی خضوع وخشوع ایلمک لازمدر
قوله تعالی (قد افلح المؤمنون الذین هم فی صلاتهم خاشعون) حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم نچن نماز
قیلوردی قلب شریفی چوملک کبی قینار دی (واذا اراد الدخول فیها) نچن مصلی صلاته دخول مراد ایلسه
(کبر حاذفا) حاذفا تکبیر ایلیه حذفدن مراد لفظة الله ک همزه سنی واکبرک باسنی مد ایلممکدر تکبیره دلیل
قوله تعالی (وربک فکبر) وقوله علیه السلام (تحریمها التکبیر حاذفا (بعد رفع یدیه محاذیا بابهامیه شحمتی اذنیه)
ایکی الینی رفع ایلدکدنصکره باش پرمقلرینی قولقلرینک یومشاقلرینه محاذی یعنی مساوی ایلدیکی حالده تکبیر
ایلیه پرمقلرینی نه زیاده آچه ونه زیاده ضم ایلیه اما رکوعده آچه وسجودده ضم ایلیه (وقیل ماسا) دینلمشدر
باش پرمقلرینی قولقلرینک یومشاقلرینه طوقندره قیل دیدیکی قاضیخاندر امام شافعی اوموز باشلرینه دکین
قالدیره دیر وامام مالک باشه برابر قالدیره دیر برزم ائمه من خیر الامور اوسطها یی اختیار ایلدیلر (وعند ابی یوسف
یرفع مع التکبیر لا قبله) ای الیدین ابو یوسف قتنده تکبیر ایله معا رفع ایلمیه مقدم ایلمیه رفع یدمع التکبیر سنتدر

زيرا نبي عليه السلام بوكه مواظبت ايلمشدر بوقول ابو يوسفدن مروى وطحاويدن محكمدر اصح اولان رفع يد ايدوب بعده تكبير ايلمكدر زيرا رفع نفي كبرياء عن غير الله در ونفي ايسه اثبات اوزرينه مقدمدر كلمهٔ شهادتده كي كبي (والمرأة ترفع حذاء منكبيها) خاتون كشى رفع ايدر اوموزلرينه برابر زيرا اللرى عورتدر كادر پس بو فعلده رجل كبيدر (ومقارنة تكبير المؤتم تكبير الامام افضل) مقتدينك تكبيرى امامك تكبيرينه مقارن اولمسى افضلدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين خلاف ايدوب مقارنت لازم دكلدر بلكه مقتدينك تحريمه سى امامك تحريمه سندنصكره اولمق اوليدر ديرلر ديلديكه خلاف جوازده در يعني اگر تكبيرى امامه مقارن ايلسه ابو حنيفه قتنده جائز اولمز الا بعده تكبير ايليه امامينك دليلى قوله عليه السلام (انما جعل الامام ليؤتم به فاذا كبر فكبروا واذا قرأ فانصتوا واذا ركع فاركعوا) بيورمشدر بونده فا تعقيب ايچوندر ايمدى تأخيردن لازمدر وجوبا ياخود ندبا ابو حنيفه ايچون دليل لفظ اذا ظرفيت ايچوندر يعني كبروا في زمان يكبر فيه الامام ديمكدر پس اذا معيتى افاده ايلدى برروايتده قرأن واجب اولدى وبرروايتده وجوب ساقط اولدى نرج ايچون پس ايمدى اول نيت ايله صحت باقى قالدى (ولو قال بدل التكبير الله اجل او اعظم او الرحمن اكبر او لا اله الا الله اكبر) الله اكبر بدلنه بو كلملر ايله تكبير ايلسه (او كبر بالفارسية صح) ياخود فارسى ايله تكبير ايلسه خدا بزركست ياخود نام خدا بزركست كبى مطلقا صحيح اولور كرك عربيه يى برخوشجه تكلم ايلسون كرك ايلسون ابو حنيفه قتنده وامامين قتنده صحيح اولمز الا عربيه يى برخوشجه تكلمه قادر اولمين ايچون صحيح اولور (وكذا لو قرأ بها عاجزا عن العربية) بنه لسان فارسى ايله تكبير كبيدر عربيدن عاجز اولديغى حالده فارسيه ايله قراءت ايلسه (او ذبح وسمى بها) ياخود ذبح ايلسه وفارسيه ايله تسميه ايلسه صحيح اولور (وغير الفارسية من الالسن مثلها) فارسيدن غيرى لسانلردن بريله قراءت ياخود تسميه فارسى مثللودر (في الصحيح) قول صحيحده ابو سعيد برذعى فارسيدن غيرى ايله جائز دكلدر ديرز برا فارسينك غيرى لسانلر اوزرينه مرتبه سى واردركه قال النبي عليه السلام (لسان اهل الجنة العربية والفارسية الدرية) (ولو شرع باللهم اغفر لى لا يجوز) اللهم اغفر لى لفظلرى ايله شروع ايلسه جائز اولمز زيرا خالصا تعظيم ايچون دكلدر كندو حاجتى ايچون اولان اغفر لى به قارشمقدر (وقال ابو يوسف ان كان يحسن التكبير لا يجوز الا به) ابو يوسف ديديكه اگر مصلى تكبير ايلمكه قادر اولورسه فارسى ايله تكبير ايلمك جائز دكلدر الا تكبير عربى ايله جائز اولور (ثم يعتمد بيمينه على رسغ يساره تحت سرته) آندنصكره مصلى صاغ الني صول بلكى اوزرينه قيوب كوبكى التندن قرارا يدبره قوله عليه السلام (ان من السنة وضع اليمين على الشمال تحت السرة) (في كل قيام سن فيه ذكر) هر قيامده كه ذكر اول قيامده مسنون اوله سن فيه ذكر قولى مصلينك واصحابنك قولندن احترازدر زيرا آنلر قتنده صلاة جنازه وتكبيرات عيدين وبين الركوع والسجود اولان قومه ده اللرين ارسال سنتدر (وعند محمد في كل قيام شرع فيه قراءة) امام محمد قتنده قراءة مشروع اولان قيامده اعتماد ايليه (فيضع في القنوت وصلاة الجنازة) قنوتده وصلاة جنازه ده وضع ايليه يعني كوبكى التنده صول بلكى اوزرينه صاغ الني وضع ايدر زيرا امام ابو حنيفه وابو يوسف قتنده ذكر مسنوندر (خلافا له) امام محمد خلاف ايدوب آنك قتنده ارسال ايلمك كركدر زيرا بو ايكيده قراءة مشروعه دكلدر (ويرسل في قومة الركوع وبين تكبيرات العيدين اتفاقا) مصلى اللرين ارسال ايدر ركوع قومه سنده دخى تكبيرات عيدينده ائمه نك اتفاقى اوزره زيرا بو ايكى سنده ذكر وقراءت مسنون دكلدر اگر اعتراض اولنورسه قومهٔ ركوعدن ذكر كه (سمع الله لمن حمده وربنا لك الحمد) در مسنوندر جواب ويريلوركه بونده ذكر مسنوندن مراد ممتد اولمسيدر (ثم يقرأ سبحانك اللهم وبحمدك الى آخره) آندنصكره سبحانك اللهمى آخرينه وارنجه اوقيه وجل ثناؤك قولنى امام محمد زياده ايلدى امام مالك ديركه مصلى چن تكبير ايلسه قراءته مشغول اوله وثنا وتعوذ وتسميه يه مشغول اولميه (ولا يضم وجهت وجهى الى آخره) وجهت وجهى لفظنى ضم ايلميه (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف خلاف ايدوب آنك قتنده ضم اولنور (ثم يتعوذ سرا) آندنصكره سرا تعوذ ايليه امام مالك قتنده تعوذ اولنمز انسك قولى ايله استدلال ايدرانسدن روايت اولنديكه بن خلف رسول الله صلى الله عليه وسلمدن ابو بكر وعمر رضى الله عنهما نك خلفنده نماز قلدم انلر الحمد لله رب العالمين ايله افتتاح ايدرلر ايدى امامزم ايچون دليل قوله تعالى (فاذا قرأت القرءآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم) نص شريفيدر بونك ظاهرى فرض اولمسنى

مقتضيدر

مقتضيدر لكن سنت اولمسنه اجماع ايلمشلردر (للقراءة) قراءت ايچون تعوذ ايليه يعني تعوذى قراءته تابع قيله ثنايه تابع قيلميه (فيأتى به المسبوق عند قضاء ما سبق) مسبوق تعوذى كتورر سبقت ايدن ركعتى قضاده زيرا تعوذ قراءته تابعدر اما ثنانى كتورمز (لا المقتدى) امامه اقتدا ايدن تعوذ ايلمز زيرا انك اوزرينه قراءت واجب دكلدر اما ثنا ايدر (ويؤخر عن تكبيرات العيدين) مصلى تعوذى تكبيرات عيديدن تأخير ايلر قراءته متصل اولسون ايچون (وعند ابى يوسف هو تبع للثناء فيأتى به المقتدى) ابو يوسف قتنده تعوذ ثنايه تابعدر ايمدى مقتدى ثنايى كتورر (ويقدم على تكبيرات العيد) ومصلى ثنائى تكبيرات عيد اوزرينه تقديم ايدر ديمشدركه تعوذ قراءته تابعدر امام محمد قتنده وثنايه تابعدر ابو يوسف قتنده ابو حنيفه دن ايكى روايت واردر بر روايتى محمد ايله در وبر روايتى ابو يوسف ايله در اما مختار اولان محمد ايله اولان روايتدر (ويسمى سرا اول كل ركعة) هر ركعتك اولنده سرا بسمله اوقيه قوله عليه السلام (ثلاث يخفيهن الامام التعوذ والتسمية والتأمين) آندنصكره ابو حنيفه دن ايكى روايت واردر برى كندوسى انجق تسميه ايدردى وبنه اندن روايتدركه هر ركعتك اولنده تسميه ايدردى بو قول ابو يوسف وامام محمد قوليدر واحتياطه اقربدر (لا بين الفاتحة والسورة) مصلى فاتحه ايله سوره بيننده تسميه ايلمز (خلافا لمحمد في صلاة المخافتة) امام محمد خلاف ايدوب انك قتنده اخفا اولنمق صلاتده فاتحه ايله سوره بيننده تسميه اولنور (وهى آية من القرآن انزلت للفصل بين السور وليست من الفاتحة ولا من كل سورة) بسمله قرآندن بر آيتدر سوره لر بيننى فصل ايچون نازل اولمشدر نه فاتحه دندر ونه سائر سوره لرك برندندر الا سورهٔ نملده اولان بسمله بويله دكلدر زيرا حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم فاتحهٔ شريفه يى قراءت ايلدى اندنصكره بسمله يى اوقودى والنى آيت عد ايلدى (ثم يقرأ الفاتحة وسورة او ثلاث آيات) اندنصكره فاتحه وبر سوره واوچ آيت قراءت ايليه قوله عليه السلام (كل صلاة لم يقرأ فيها فاتحة الكتاب فهى خداج اى ناقصة) ورسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى بوكا مواظبت ايدردى (واذا قال الامام ولا الضالين امن هو والمؤتم سرا) چن امام ولا الضالين ديسه كندوسى ومقتدى سرا آمين ديه لر قوله عليه السلام (اذا امن الامام فامنوا فانه من وافق تأمينه تأمين الملائكة غفر له ما تقدم من ذنبه) امام مالك قتنده امام آمين ديمز وحسن بن زياد دخى ابو حنيفه دن روايت ايدوب (اذا قال الامام ولا الضالين قولوا امين) حديث شريفى دليل ايراد ايلمشدر اما بزم ايچون دليل ذكر اولنان حديث شريفك آخريدركه (فان الامام يقولها) قول شريفيدر (ثم يكبر راكعا) آندنصكره راكع اولديغى حالده تكبير ايليه (ويعتمد بيديه على ركبتيه ويفرج اصابعه) دخى ايكى الني ديزلرى اوزرينه اعتماد ايليه وپرمقلرينى آچه قوله عليه السلام لانس (اذا ركعت فضع يديك على ركبتيك وفرج بين اصابعك) (باسطا ظهره) ارقه سنى دوشيجى اولديغى حالده زيرا حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم مبارك ظهر شريفلرينى شويله بسط ايدرلرديكه صو ايله طولمش برقدح ظهر شريفلرينه قونسه لردو كلمز ايدى اما شرط اولنديكه نصف اسفل طوغرى اوله زيرا اهل اصول قتنده ركوع قيامه تشبيهدر حقيقة حتى امامه ركوعده مدرك اولان اول ركعته يتشمش اولور (غير رافع رأسه ولا منكس له) ركوعده باشنى رفع ايلمديكى حالده واشاغه اندرمديكى حالده (ويقول ثلاثا سبحان ربى العظيم) دخى اوچ كره سبحان ربى العظيم ديه قوله عليه السلام (اذا ركع احدكم فليقل في ركوعه سبحان ربى العظيم ثلاثا) (وهو ادناه) بو اوچ كره اوقومق تسبيحك ادناسيدر ادناسى ديمك كمالك ادناسيدر يوخسه جوازك ادناسى دكلدر (ويستحب الزيادة مع الايتار للمنفرد) اوچدن زياده مستحب اولدى منفرد اولان كمسنه يه وترا يعني بش ياخود يدى وياخود طقوزنك اولمق اوزره (ثم يرفع الامام قائلا سمع الله لمن حمده) آندنصكره امام باشنى قالديره سمع الله لمن حمده قولنى قائل اولديغى حالده سمع قبل معناسنه در اى قبل الله حمد من حمده زيرا سماع قبول معناسنه ده استعمال اولنور سمع الامير كلام فلان اذا قبل وحمده ده اولان ها يا سكته ايچون ياخود استراحت ايچون ماهيه وحاميه هاسى كبى بويله اولديغى اجلدن تحريكى جائز دكلدر ديلديكه كنايه اوله يعني ضمير اوله كه الله ه راجع اوله وامامه كفايت ايدر سمع الله لمن حمده ديمك اما ربنا لك الحمد ديمك لازم دكلدر بو قول ابو حنيفه نكدر (ويكتفى به) امام سمع الله لمن حمده ايله اكتفا ايليه (وقالا يضم اليه ربنا لك الحمد) امامين ديديلركه امام ربنا لك الحمد قولنى سمع الله لمن حمده قولنه ضم ايدر (ويكتفى المقتدى بالتحميد اتفاقا) مقتدى تحميد ايله اكتفا ايدر تخفيف ايچون اتفاقا

(والمنفرد يجمع بينهما فى الاصح) منفرد ايكيسنك بيننى جمع ايدر اصح روايتده (وقيل كالمقتدى) ديلديكه منفرد مقتدى كبيدر آنجق تحميد ايدر جامع الصغيرده مذكور اولان بودر نوادرده روايتى اوزرينه تسميع كفايت ايدر زيرا امام تسميع ايلدى منفرد دخى نفسنك امامیدر واوزرينه قرأن واجبدر امامه واجب اولديغى كبى مصنفك اصح قولى مقتدى كبى احترازدر (ثم يكبر ويسجد فيضع ركبتيه ثم يديه ثم وجهه بين كفيه ضاما اصابع يديه محاذية اذنيه) اندنصكره تكبير ايليه ودخى سجده ايليه ودیزلرينى ارضه وضع ايليه اندنصكره ايكى اللرينى وضع ايليه قولقلرينك برابرينه اندنصكره وجهنى ايكى كفنك ما بيننه قويه ايكى الينك پرمقلرينى بربرينه ضم ايلديكى حالده زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى بويلجه ايشلردى امام شافعى ديركه حين سجده ده اللرينى اوموزلرى برابرينه وضع ايليه (ويبدى ضبعيه) بازولرينى اظهار ايليه قوله عليه السلام (ابد ضبعيك) ضبع عضد معناسنه در (ويجافى بطنه عن فخذيه) اويلوقلرندن قارنينى بعيد ايليه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم سجده ايلدكده شولقدر بعيد ايدرديكه بر قوزونك كچمك قابل اولوردى اما مصلى صفده اولورسه اول درجه ايلميه جارنه اذا اولمسون ايچون (ويوجه اصابع رجليه نحو القبلة) ايكى ايا قلرينك پرمقلرينى قبله جانبنه توجه ايتديره قوله عليه السلام (اذا سجد المؤمن سجد كل عضو معه فليوجه من اعضائه القبلة ما استطاع) (والمرأة تخفض وتلزق بطنها بفخذيها) خاتون كشى بازولرينى حفض ايدوب قارنينى اويلوقلرينه اولاشدیره تلزق ملتصق ديمكدر (ويقول سبحان ربى الاعلى ثلاثا) مصلى اوچ دفعه سبحان ربى الاعلى ديه (وهو ادناه) اوچ كره ديمك كمالك ادناسيدر (ويسجد بانفه وجبهته) مصلى سجده ايدر بورنى وآلنى ايله يعنى ايكيسى ايله زيرا حضرت رسول عليه السلام مواظبت ايلمشدر مصنف بورنى جبهه دن مقدم ذكر ايلدى حال بوكه وضع جبهه سجده ده بورندن اقويدر لكن بورن ارضه قريب اولمغين اول وضع اولنديغنه بنادر (فان اقتصر على احدهما او سجد على كور عمامته جاز مع الكراهة) اكر بورن وجبهه نك بريسى اوزرينه وياخود عمامه سنك كورى اوزرينه اقتصار ايدرسه كراهت ايله جائزدر يا الكز بورنى اوزرينه سجده ايلسه ابو حنيفه قتنده جائزدر مع الكراهة اكر جبهه اوزرينه سجده ايدوب من غير عذر اكتفا ايدرسه بالاتفاق كراهتسز جائزدر (وقالا لا يجوز الاقتصار على الانف من غير عذر) امامين ديديلركه بورن اوزرينه عذرسز اقتصار جائز دكلدر ابو حنيفه دن مرويدركه قال النبى عليه السلام (امرت ان اسجد على سبعة اعظم) جبهه يى بورندن عد ايلمشلردر ايعدى واجبدركه مجرد انف ايله سجده اولميه نته كيم بكاق اكك ايله اولمديغى كبى ابو حنيفه دن مرويدركه سجده يوزك بعضيسنى وضع ايلمكله متحقق اولور جمله سنى وضع ممكن دكلدر انف وجبهه ايكى مرتفع كوكدر يوزك جميعنى وضعه مانعلردر چونكه كالك وضعى متعذردر مصلى بعضيسنى وضع ايله مأمور اولور خد وذقن بالاجماع چيقديلر بونلره تعظيم مشروع اولمدى اكر دينلورسه كه امامين ايچون (امرت ان اسجد على سبعة اعظم) حديث شريفى نجيه دليل اولور بركسنه اللرين ودیزلرين وضع ايلميوب ترك ايلسه سجده لازم اولور بالاجماع بودرت اعضا خود اول يدى اعضادندر وبوندن غيرى ابو حنيفه ايچون امامين اوزرينه ترك جبهه نك جوازنى بو حديث شريف ايله احتجاج ايدنمك مستقيم اولور درت اعضانك تركى جائز اولديغى كبى سائله جواب ويريلوركه حديث شريف بيان ايچوندركه شول اعضا كه محل سجده در اول بيان دكلدر لا محالة اعضاء سبعه لازمدر دينله انف ايسه بويدى اعضادن غيريدر لازم اولوركه بورن ايله سجده اولميه همان محل سجده يى بياندر (ويجوز على فاضل ثوبه) مصلى كيديكى ثوبك يكى وانكى اوزرينه سجده جائز اولور بونده حكايه غريبه واردر بركون ابو حنيفه حضرتلرى برحرقه اوزرينه نماز قيلوردى بركسنه يانندن بچوب ياشيخ بويله اشلمه بو مكروهدر ديدى ابو حنيفه اول كمسنه يه سن قندن سن دبو سؤال ايلدى خوارزمدنم ديو جواب ويردى (الله اكبر) علم شريف بوندن خوارزمه كيدر بوخسه اندن بوره لره كلمز ديدى اندنصكره ديديكه سزك مسجد كزده حشيش وارميدر واردر ديدى يا حشيش اوزره سجده جائز اوله حرقه اوزرينه جائز اولمق عجبدر ديدى (او على شئ يجد حجمه وتستقر جبهته عليه) دخى شول شئ اوزرينه سجده صحيح اولوركه مصلى اول شيئك حجمنى بوله ده جبهه سى اول شيئك اوزرينه مستقر اوله يعنى قرار بوله ايعدى حلا جلمش پنبه اوزرينه ودخى صمان اوزرينه ودارى اوزرينه سجده ايلمك جائز دكلدر

(لاعلى مالا تستقر) مصلى شول شئ اوزرينه سجده ايلمزكه الى اول شئ اوزرنده قرار ايلمز (وان سجد للمزاحمة على ظهر من هو معه فى صلاته جاز) اكر ازدحام محلنده كندى ايله بر صلاتده اولان كمسنه نك ارقه سى اوزرينه سجده ايلسه جائز اولور اكر كندى قيلديغى صلاة اولميوب آخر صلاة اولورسه جائز اولمز (وهى تتم بالرفع عند محمد) امام محمد قتنده سجده رفع ايله تمام اولور زيرا سجود انخفاضدن عبارتدر بونده ايسه وضع رأسده سجده بولنمش اولور ايعدى اول تقديرجه وضع ايله تمام اولور (فائده) خلاف شول كمسنه ده ظاهر اولوركه اول كمسنه اويله نمازينى بش قلدى درد نجيده اوتورمدى بشنجى يه قائم اولدى وبشنجى سجده ايله قيد ايلدى سجده ده ايكن حدث واقع اولدى (وعند ابى يوسف بالوضع) ابو يوسف قتنده مجرد وضع ايله خامسه تمام اولدى قعدۀ اخيره فوت اولمغين صلاة فاسد اولدى وفسادى اوزرينه بنا ايسه صحيح دكلدر امام محمد قتنده خامسه تمام اولمز باشنى رفع ايلمينجه اول كمسنه ابدست الور وقعده يه اوتورور وفرض قعود ايله وتشهد وسلام تمام ايدر (ثم يرفع رأسه مكبرا ويجلس مطمئنا) اندنصكره تكبير ايدیجى اولديغى حالده باشنى رفع ايليه ومطمئنا اوتوره يعنى بر تسبيح مقدارى اوتوره دينلديكه مقدار رفع اول درجه كركدركه جلوسه قريب اوله زيرا سجده يه قريب اولان سجده دن عد اولنور جلوسه قريب اولان جلوسدن عد اولنور دينلديكه نجن ساجدك جبهه سى ارضدن بروجهله آيرلسه كه ارض ايله جبهه بيننده يل كچمك ممكن اوله اول مقوله اولان سجده دخى جائز اولور (ويكبر ويسجد مطمئنا) اندنصكره تكبير ايليه ومطمئنا سجده ايليه (ثم يكبر للنهوض فيرفع وجهه ثم يديه ثم ركبتيه) اندنصكره قيام ايچون تكبير ايليه وبورنى سجده دن قالديره اندنصكره اللرينى اندنصكره ديزلرينى رفع ايليه (وينهض قائما من غير قعود) دخى قيام ايتمكله قيام ايليه اوتورمقسزين قائما ينهضك مفعول مطلقيدر (ولا اعتماد بيديه على الارض) دخى ايكى الى ارض اوزرينه اعتماد ايلمكسزين قائم اوله وقالقديغى وقت وبلكه ديزلرى اوزرينه اعتماد ايليه امام شافعى جلسۀ خفيفه ايدوب ارضه اعتماد اقيام ايلمكه ذاهب اولمش دليلى حديث مالك ابن الحويرثدر (ان النبى عليه السلام كان اذا رفع رأسه من السجود قعد ثم ينهض) وبزم ايچون دليل حديث ابو هريره در (ان النبى صلى الله عليه وسلم كان ينهض فى الصلاة على صدور قدميه) دليلين تعارض ايلمكله امام شافعينك دليلى حال كبره بزم دليلمز حال قدرته محمول اولمق لازمدر (والثانية كالاولى) ركعت ثانيه اولى كبيدر (الا انه لا يثنى ولا يتعوذ) الا بو قدر واردركه مصلى ثانيه ده ثنا وتعوذ اوقيه (ولا يرفع يديه الا فى فقعس صمعج) مصلى اللرين رفع ايلمز الا حرفلر دلالت ايتديكى شيئلرده رفع ايدر فا ايله مراد تكبير افتتاحدر قاف ايله مراد قنوت وعين ايله مراد عيدين سين ايله مراد استيلام حجردر صاد ايله مراد صفا ميم ايله مراد مروه عين ايله مراد عرفات جيم ايله مراد جمرتيندر اكر دينلورسه كه حديث شريفده (لا ترفع الايدى الا فى سبع مواطن) ديو بيورلمشدر بونده ايسه سكز يرده ذكر اولندى جواب ويريلوركه صفا ومروه حكم واحده درينه يدى مواطن قالور (فاذا رفع رأسه من السجدة الثانية من الركعة الثانية افترش رجله اليسرى فجلس عليها ونصب يمناه نصبا ووجه اصابعها نحو القبلة) نجن مصلى ركعۀ ثانيه ده سجدۀ ثانيه دن باشنى رفع ايلسه صول اياغنى دوشيه وانك اوزرينه اوتوره وصاغ اياغنى ديكه وپرمقلرينى قبله جانبنه توجه ايتديره وحضرت عائشه رضى الله عنها رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك قعودينى بويلجه وصف ايلمشدر (ووضع يديه على فخذيه وبسط اصابعه موجهة نحو القبلة وقرأ تشهد ابن مسعود) دخى ايكى الى اويلقلرى اوزرينه وضع ايليه والينك پرمقلرينى قبله طرفنه دوشيوب توجه ايتدرديكى حالده ودخى تشهد ابن مسعودى اوقيه (وهو التحيات لله والصلوات والطيبات السلام عليك ايها النبى ورحمة الله وبركاته السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) ابن مسعودك تشهدى بودر معلوم اوله كه صحابۀ كرامك تشهدده اختلاف ايلديلر حضرت عمر وابن عباسك وعبد الله ابن مسعودك وحضرت عائشه نك تشهدلرى واردر وجابرك وبونلردن غيرينك دخى تشهدلرى واردر بزم علمامز تشهد ابن مسعودى اخذ ايتديلر وشافعى تشهد عبد الله بن عباسى اخذ ايلدى انك تشهدى (التحيات المباركات الصلوات الطيبات لله سلام عليك ايها النبى ورحمة الله وبركاته سلام علينا وعلى عباد الله الصالحين اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له واشهد ان محمدا رسول الله) شافعى ديركه بز تشهدى اخذ ايلديكمز ابن

مسعودك تشهدندن درت وجهله اولیدر برسی بودرکه بونده زیاده کلمه واردرکه مبارکات کلمه سیدر ایکنجیسی
قرأنه موافقدرکه قال الله تعالى (تحيتهم فيها سلام من عند الله مباركة طيبة) اوچنجیسی سلام الف لامسزذکر
اولنمشدر قال الله تعالى (سلام عليكم وقالوا سلاما قال سلام وسلام عليه يوم ولد) نص شریفلریدر اشرف کلام
ایسه قرأنه موافق اولاندر دردنجیسی ابن مسعوددن متأخردرزیرا ابن عباس صغیرالسن ایدی شرعدن
متأخراولنلری نقل ایدرلر شافعینک جوابی بومحلده تمام اولدی بزم اصحابمزدیرلرکه ابن مسعودک تشهدینی اخذ
برنیجه وجهله اولیدر (اولکسی) ان ابن مسعود رضى الله عنه قال اخذ النبى عليه السلام يدى وعلمنى التشهد
كما كان يعلمنى سورة من القرآن وقال قل التحيات لله) امری ایسه استحبابدر (ایکنجیسی) استغراقی افاده ایدر
(اوچنجیسی) والصلوات والطيبات ده اولان واو عطف ایچوندر زیرا معطوف معطوف علیهك غیریدر
هر بریسی برثنا اولوروواوسز اولیجق جمله سی برثنا اولوب بعضیسی بعضینك صفتی اولمق لازم کلور (دردنجیسی)
اسم الله تقدیم اولنمشدر چن محمود حلك اسمی ابتداء کلامده ذکراولنموب تأخیراولنسه محتمل اولوردی ابتداء
کلامده ازالهٔ احتمال اولیدر (بشنجیسی) بودرکه تمام صلاة ابن مسعودك تشهدینه تعلیق اولنمشدرکه رسول
الله صلى الله عليه وسلم ابن مسعوده تشهدی تعلیم ایلدکدنصکره (ان فعلت هذا او قلت هذا فقد تمت صلاتك)
بیورمش ایدی دلالت ایدرکه صلاة بونکله تمام اوله بوندن غیری ایله اولمیه (التنجیسی) تشهد ابن مسعود
تشهدلرك احسنیدر اسنادالائمه حدیث بویلجه دیمشلردر (یدنجیسی) عامهٔ صحابهٔ کرین ابن مسعودك تشهدینی
اخذ ایلمشلردر ان ابابكر رضى الله عنه علم الناس على منبر رسول الله التشهد مثل ما قال ابن مسعود وسلمان
فارسی وابن جابر ومعاویه رضوان الله تعالى عليهم اجمعين بو یله روایت ایلمشلردر (سکزنجیسی) التحيات قولی
عامدرقربت صلاته وغیریه متناول اولور چن صلاة واوسزذکراولنسه تخصیص وبیان اولنور شافعی تحیات
انجق صلاة مراددر غیری مراد ایلمز هر بارکه واوایله ذکراولنسه عام اولمق اوزره باقی قالور زیاده ابلغ اولور بویله
اولیجق بروجه دخی اولیدر (طقوزنجیسی) بزم دیدیکمز قیاسه اوقدرزیراصلاتك ایکی طرفنه ممتد ومشروع
ذکردر پس ابتدی واوذکراولنان شانك بریسی ایچون استفتاح اولور وشافعینك اختیار ایلدیکی تشهدده زیاده
کلمه واردردیدیکنه بزدیرزکه زیاده ایله ترجیح لازم اولسه تشهدمزده دخی واولر والف لام وعبده کلمه سی زیاده در
وشافعینك یوافق القران دیدکلرنده بزدیرزکه قرأنه موافق اولمسی اولویت اقتضا ایلمززیرا قعدهٔ اخیره ده قراءت
قرآن مکروهدر نه کیفیت ایله مستحب اولور قرأنه موافق اولان الله تعالى (تحية مباركة) نظم شریفلرینی
آدمیلره خطاب اثناسنده ذکرایلدی اذکار صلاة ایسه خطاب آدمیاندن بعید اولمق اولیدر شافعینك التحيات
التسليمات قولی که نظم شریفده اکثریا الف لامسزواردا اولمشدر دیدیکی ایکی جوابك بری مرور ایتمشدر اول
مکروهدر جواب باقی سلام قرأنده الف ولام ایله کلمشدر قوله تعالى (والسلام على يوم ولدت والسلام على من
اتبع الهدى) شافعینك بزم خبریمز متأخردیدیکی غلطدرزیرا ابو وائل الاسدی عبد الله بن مسعوددن روایت
ایلدیکه بزلر حضرت رسول اکرم صلى الله عليه وسلمك خلفنده نماز قیلردق السلام على الله دیردك رسول اکرم
حضرتلری برکونلك نمازینی قضا ایلدی اندنصکره بزه اقبال ایدوب بیوردیکه لا تقولوا السلام على الله فان الله
هو السلام ولكن قولوا التحيات لله والصلوات والطيبات الى آخره) وینه کرخی حدیث ابن مسعودی روایت
ایدوب اول سلامده التحيات الطاهرات المباركات الزاكيات السلام على جبرائيل والملائكة دیو قراءت ایدردك
دیو نقل ایلمشدر بو دلالت ایلدیکی ابن عباس روایتندن متأخر اوله زیرا ابن عباس صغرسننده روایت ایلمشدر
شافعینك بو سوزی روایتده متأخراولدیغی صورتده دخی برشیئ دکلدر زیرا احد صحابهٔ صغارلك روایتنی کبار
صحابه اوزرینه ترجیح ایلمشدر روایت اولندیکه برکون ابو حنیفه اصحابی ایله اوتوررکن براعرابی کلوب
برحمك الله اى الصلاة واوان دیو سؤال ایلدی ابو حنیفه جوابنده واوان دیدی واعرابی بارك الله عليك
كما بارك فى لا ولا دیدی وکتدی مجلسنده حاضراولنلر سؤال وجوابه واقف اولیوب ابو حنیفه دن سؤال ایلدیلر
جواب بیوردیکه تشهدده برواومیدر یوخسه ایکی واومیدر دیو سؤال ایلدی بزدخی ایکی واودر دیو جواب
ویردکده برکت ایله بزه دعا ایلدی (كما بارك فى الشجرة الزيتونة لا شرقية ولا غربية) دیدی المعنى (التحيات لله)
عبادات قولیه الله ایچوندر (والصلوات) عبادات فعلیه دخی الله ایچوندر (والطيبات السلام عليك ايها النبى

ورحمة الله وبركاته) بو قول مقابله سنده رسول اکرم صلى الله عليه وسلم حضرتلری لیلهٔ معراجده جناب
رب العزته اوچ کلمه ایله که تحیات وصلوات وطیبات در ثنا ایلدی جناب حق اوچ کلمه ایله مقابله بیوروب بری
سلام وبری رحمت وبری برکتدر السلام علیك کلمه سی اول مقابله بی حکایه ایدر (السلام علينا وعلى عباد الله
الصالحين) بو قول لیلهٔ معراجده رسول اکرم حضرتلرینك قول شریفیدر (ولا يزيد عليه فى القعدة الاولى)
بو تشهدك اوزرینه زیاده ایلمیه قعدهٔ اولیده یعنی صلوات کتورمیه اکر ساهیا کتوررسه سجدهٔ سهو ایدر
(ويقرأ فيما بعد الاوليين الفاتحة خاصة) ایکی اولکی رکعتدنصکره یالکز فاتحهٔ شریفه قراءت ایلیه کرك رباعیه
اولسون کرك ثلاثیه اولسون (وهى افضل وان سبح او سكت جاز) قراءت فاتحه افضلدر اکر موضع فاتحه ده
تسبیح ایدرسه یاخود سکوت ایدرسه جائزدر ابو حنیفه دن روایتدرکه فاتحهٔ شریفه آخرینده واجبه در
ساهیا ترکی ایله سهو سجده سی لازم اولور عمدا ترکی ایله مسیٔ اولور (والقعود الثانى كالاول) قعود ثانی اولکی
کبیدر یعنی صول اباغنی دوشیوب انك اوزرینه اوتوروب صاغنی نصب ایلمك کبی (والمرأة تتورك فيهما) عورت
تورك ایلر ایکیسنده یعنی ایکی قعده ده (وهى ان تجلس على اليتها اليسرى وتخرج كلتا رجليها من الجانب الايمن)
تورك اولدرکه عورت صول اوتوراغنك اوزرینه اوتوره وایکی ایاقلرینی صاغ جانبندن اخراج ایلیه مصنفك
تورك دیدیکنك تفسیری بودر (فاذا اتم التشهد فيه) قعود ثانیده چن تشهدی تمام ایلیه (صلى على النبى صلى الله
عليه وسلم) پیغمبر علیه السلامه صلاة کتوره بزم قتمزده سنتدر شافعی قتنده فرضدر فرضیتنه دلیل الله تعالى
حضرتلرینك (صلوا عليه) نص شریفیدر امر وجوب ایچوندر وجوب ایسه خارج صلاتده اولمزانجق صلاتده
اولور بزم ایچون دلیل ان النبى عليه السلام (قال لابن مسعود بعد ما علمه التشهد ان فعلت هذا او قلت هذا فقد
تمت صلاتك) بیورمشدرزیرا حضرت رسول اکرم صلى الله عليه وسلم صلاتك تمامنی بوایکیسنه تعلیق
ایلدی شول کمسنه که تشهدی صلاة على النبى ایله تعلیق ایلدی اول کمسنه نصه مخالفت ایلدی زیرا صلاة
على النبى ذکردراخفا اولنور اخفا اولندیغیچون سنتدر رکوع وسجود تسبیحلرینه قیاسا اما شافعینك دلیلی
اولان آیت کریمه یه جواب (صلوا عليه) امردر امر ایسه ایجاب ایچوندر لکن لا وجوب خارج الصلاة دیدیکنی
تسلیم ایتمززیرا بزم قتمزده صلاة على النبى عمرده برکره واجبدر کرخی دخی بویلجه دیمشلردر زیرا امر بالفعل
تکراری مقتضی دکلدر وفى المحيط قال ابو الحسن الكرخى (الصلاة على النبى واجبة على الانسان فى العمر مرة
ان شاء فعلها فى الصلاة او فى غيرها) وقال الطحاوى بل الصلاة على النبى كلما سمع ذكر النبى خارج الصلاة واجب)
کیفیت صلاة بودر (اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم وبارك على محمد
وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد) ابن عباس وابو هریره بویلجه صلاة قیلدیلردی
(لكن وارحم محمدا وآل محمد كما رحمت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد) لفظ شریفلرینی زیاده ایدرلردی
ومحمد بن عبد الله بن عمردن حکایت اولندی مصلی (وارحم محمدا وآل محمد) دیمکده انبیانك تقصیرینه توعاظن
واردر زیرا برکمسنه دن ناملایم نسنه صدوراتمیجه رحمته محتاج اولمز انبیادن ایسه ناملایم نسنه صدور
ایتدی دیمك جائزاولمز حالاکه بز انبیانك تعظیم وتوقیرلری ایله مأمورز بواجلدندرکه چن نبی ذکر اولنسه (رحمة الله
عليه) دینلمز لکن (صلوات الله عليه) دینلور شمس الائمة السرخسی مبسوطده دیمشدرکه (وارحم محمدا) دیمك
لابأسدر زیرا بونك ایچون اثر واردر اولمشدر اثره اتباعده عیب یوقدر ودخی برکمسنه اللهك رحمتندن مستغنی
دکلدر وشیخ ابو الحسن دیرکه بو کلمه یی سویلمك لابأسدر (وارحم محمدا) قولی وارحم امة محمد دیمکدر بونك نظیری
برشیخ فانینك اوغلی برخبائث ایلکله اقامت حدمراد اولندقده خلق اول جرمك عفوین رجا ایتسه لر بو مجرمك
حالنه مرحمت ایلك دیمیوب بلکه بوشیخ فانی یه مرحمت ایلك دیو طلب عفو وخلاص ایلدکاری کبیدر چونکه
بو مثالده حقیقت طلب مرحمت مجرمه راجع اولدی ایسه وارحم محمدا ده دخی طلب مرحمت مجرمین امته
راجعدر (ودعا بما شاء مما يشبه الفاظ القرآن) ودعا ایله مراد ایلدیکی شیئ ایله اول شیئ الفاظ قرأنه مشابه اوله (اللهم
اغفر لى ولوالدى) کبی (واغفر لابى) مثلی شیخ خلیل ابی بکر بن محمد بن فضل رحمة الله دن نقل اولندیکه دعا که
قرآنده واردر اکر مصلی اول دعا ایله دعا ایدرسه صلاتی فاسد اولمز حتى (اللهم اغفر لوالدى) دیسه صلاتی فاسد
اولمز زیرا قرآنده واردر (واللهم اغفر لابى) دیسه ینه فاسد اولمز اما اللهم اغفر لاخى دیسه صلاتی فاسد اولور

والّلهم اغفر لزيد يا خود اعمر ديسه صلاتى فاسد اولور (اللهم ارزقنى بقلها وقثائها وفومها وعدسها وبصلها) ديسه صلاتى فاسد اولمز زيرا عينى قرآنده واردر اما (اللهم ارزقنى بقلا وعدسا وبصلا) ديسه صلاتى فاسد اولور زيرا بو لفظك عينى قرآنده يوقدر (والادعية المأثورة) دخى ادعيهٔ مأثوره الفاظنه مشابه الفاظله دعا ايليه زيرا نبى عليه الصلاة والسلام حضرتلرينه صلاتده نصكره دعا ايلمك اجابته اقربدر ادعيه نصب ايله الفاظه عطف اولنق وجهيله قرآنه عطف ايلمك جائزدر عمايشبه قولنه معطوف اوله اول وقت معنى (ودعا بما شاء من الادعية المأثوره) ديمك اولور مأثوردن مرويه عن رسول الله معناسنه درمرويدركه حضرت ابو بكر رضى الله عنه يا رسول الله بزه بر دعا تعليم ايله كه صلاتده اوقيه لم ديدى فقال (اللهم انى ظلمت نفسى ظلما كثيرا وانه لا يغفر الذنوب الا انت فاغفر لى مغفرة من عندك انك انت الغفور الرحيم) ابن مسعود رضى الله عنه (اللهم انى اسئلك من الخير كله ما علمت منه وما لم اعلم واعوذ بك من الشر كله ما علمت منه وما لم اعلم) دعاسنى اوقوردى (لا بما يشبه كلام الناس) كلام ناسه مشابه شى ايله دعا ايليه يعنى (اللهم زوجنى فلانة) مثللو ايله دعا ايليه (ثم يسلم عن يمينه مع الامام) اندنصكره صاغ جانبنه امام ايله سلام ويره نهايه ده ومبسوطده دينلمشدركه شول كمسنه صلاة ايچون تحريمه ايدر كويا كه اول كمسنه ناسدن غائب اولور نه اول ناسه تكلم ايده ونه ناس اكا تكلم ايدر كانه تحليله رجوع ايدوب (فيقول السلام عليكم ورحمة الله) ديو سلام ويردى ابو حنيفه قتنده مع الامام سلام ويره امامين قتنده بعده بو دخى ابو حنيفه دن روايتدر (وعن يساره كذلك) صولنه دخى صاغنده اولان كبيدر تسليمين جمهور علما وكبار صحابه نك قول شريفيدر ابن مسعود روايت ايلديكه (ان النبى عليه السلام كان يسلم عن يمينه حتى يرى بياض خده الايمن وعن يساره حتى يرى بياض خده الايسر) ايمدى صحابه كرينك قولنى اخذ ايتمك اوليدر مالكك حكم ايلديكى شيئى اخذ ايلمكدن زيرا مالك تلقاء وجهنه بر سلام ويردى شول شى ايچونكه عائشهٔ صديقه رضى الله عنها وسهل بن سعد الساعدى روايت ايلديلركه رسول عليه السلام حضرتلرى بو يلجه اشتمشلردر كبار صحابه حضرت رسول اكرم ايكى طرفه سلام ويرديكنى كورمشلردر برلر حضرت عائشه صف نسادن سهل ايسه صبياندن اولمغله بو كلام انلرك ايشتمديكنه حمل اولنور روايت اولنان بودركه حضرت پيغمبر عليه السلام تسليمهٔ ثانيه ده تسليمهٔ اوليدن اخفض يعنى آشغه جه ايدردى (وينوى الامام به من عن يمينه ويساره من الحفظة والناس الذين معه فى الصلاة) امام سلام ايله نيت ايدر صاغنده وصولنده اولان حفظه وناسدن شول كمسنه لريكه انلر كندو ايله صلاتده در حفظه تقديم اولنمقده افضليتنه دلالت ايدر برشى يوقدر واو ايسه مطلق جمع ايچوندر (والمقتدى كذلك) مقتدى دخى سلام ايله صاغ وصولده حفظه وناسدن شول كمسنه لرى كندى ايله صلاتده بيله در نيت ايدر (وينوى امامه فى الجانب الذى هو فيه وفيهما ان حاذاه) مقتدى صاغ وصولده حفظه وناسدن اولنلرى سلام ايله نيت ايتديكندن غيرى امامى دخى نيت ايليه كه امام سلام ويرديكى جانبده اوله ايكى دفعه ده دخى سلام ايله امامى نيت ايليه اكر امامك اردنده برابرنده ايسه زيرا اردنده برابرنده اولور ايسه ايكى دفعه ده دخى سلامه نيت لازم اولور ابو محمد قتنده وابو حنيفه دن روايتدر اما ابو يوسف قتنده امامك حذاسنده اولان كمسنه صاغ طرفنه سلام ويردكده امامه نيت كفايت ايدر زيرا جانبين متعارض ولدى ايمدى صاغ طرفى ترجيح اولندى (والمنفرد الحفظة فقط) منفرد اولان مصلى انجق حفظه يى نيت ايدر ابن مالك ديركه تحقيقا سلامده ملائكه يى نيت شريعت منسوخه كبى اولمشدر انجق فقها ايدرلر اردنده دخى نظر واردر دينلدى حفظه دن مراد انجق كراما كاتبين دكلدر بعضيسى زعم ايلديلركه بريسى صاغنده حسنات وبريسى صولده سيئات يازه مراد كندى ايله اولان ملائكه در ملائكه نك عددنده اختلاف اولنمشدر ابن عباسدن روايت اولنديكه هر مؤمن كنديه بش ملك واردر برى صاغنده وبرى صولنده در صاغنده اولان حسنات يازار صولنده اولان سيئات يازار وبرى اوكنده خيراته القا ايدر وبرى اردنده كنديسندن مكاره وبلياتى دفع ايدر وبرى الننده طورر نبى عليه السلام اوزرينه ايلديكى صلوات شريفه يى يازوب رسول اكرم حضرتلرينه تبليغ ايدر بعضيسى ديمشدركه هر مؤمنده التمش ملك واردر بعض اخبارده يوز التمش ملك واردر دينلمشدر چونكه عددنده اختلاف اولندى برايكى يه حصر ايليوب جمله ملائكه يه نيت لازمدر بو مثال انبيا عليهم السلامك جملهسنه ايمان كبيدر عددى حصر اولنسه ايچنده اوليان خارج اولمق لازم كاور ملكين كاتبينده اختلاف اولنمشدركه

كيجه وكوندزده تبديل اولنورمى حديث صحيحده مسطوردركه تبديل اولورلر وقرطبى شرح مسلمده اظهر اولان بودركه كيجه ملكى كوندوز ملكندن غيرى اوله ديمش ودينلمشدركه تبديل اولمزلر مادامكه اول آدم حى اوله ومحل جلوسلرنده دخى اختلاف اولنمشدر دينلمشدركه محل جلوسلرى اغزدر زيرا لسان انلرك قلميدر وريق مدادلريدر حديث شريفده وارد اولمشدركه (نقوا افواهكم بالخلال فانها مجلس الملكين الحافظين) ودينلمشدركه يمين ويسارده درو دينلمشدركه حنك اوزرنده اولان شعرك التنده در اندنصكره ديديلركه كاتب سيئات غائط وجماع زماننده غائب اولور قرطبى صلاتى دخى زياده ايلدى زيرا صلاتده سيئه اشلنمز (فصل) (يجهر الامام بالقراءة فى الجمعة والعيدين والفجر واولى العشائين اداء وقضاء) امام قراءتى جهر ايدر صلاة جمعه ده دخى عيدينده دخى فجرده وعشانك ايكى اوللرنده اداء وقضاء عشائيندن مراد مغرب وعشادر تغليب جهتى ايله نبى عليه السلام وصحابهٔ تابعيندن منقولدركه يعنى متواتردر قضا جهر اولنمسى زيرا رسول عليه السلام ليلة تعريسده فجرى قضا ايلدى جماعت ايله جهر ايلدى (وخير المنفرد فى نفل الليل وفى الفرض الجهرى ان كان فى وقته) منفرد مخيردر كيجه نك نفلنده دخى جهرى اولان فرضده اكر وقتنده اولور ايسه نفل ليلدن مراد تراويح ووتردر منفرد اولديغى صورتده ديلرسه جهر ايدر ديلرسه اخفا ايدر (والافضل الجهر) افضل اولان جهردر جماعت هيئتى اوزره اولمق ايچون روايت اولنمشدركه (ان من صلى على تلك الهيئة صلت بصلاته صفوف من الملائكة) (ويخفيان حتما) امام ومنفرد اخفا ايدرلر وجوبا (فيما سوى ذلك) ذلكدن غيريده يعنى تراويح ووتردن وفرض جهريدن غيريده (وادنى الجهر اسماع غيره وادنى المخافتة اسماع نفسه فى الصحيح) قول صحيحده جهرك ادناسى غيريه ايشتدرمكدر واخفانك ادناسى كندو نفسنه ايشتدرمكدر بو هندوانينك اختيار ايلديكيدر اما كرخينك اختيار ايلديكى ادناء جهر كندو نفسنه ايشتدرمكدر مخافه ايسه تصحيح حروفدر ديمشدر (وكذلك كل ما يتعلق بالنطق كالطلاق والعتاق والاستثناء وغيرها) بونه حكم جهر ومخافه كبيدر نطقه متعلق اولان شيئك كلسنده طلاق وعتاق وان شاء الله كبى بونلردن غيريلرده ذبيحه ده تسميه كبى ايلاء بيع كبى بر كمسنه انت طالق ومعتق ديسه نفسى ايشتمسه طلاق وعتاق واقع اولور كرخى قتنده اما هندوانى قتنده واقع اولمز بر كمسنه طلاق وعتاق ايله جهر ايلسه ان شاء الله لفظنى اخفا ايلسه كرخى قتنده واقع اولور هندوانى قتنده واقع اولمز (ولو ترك سورة اولى العشاء قضاها فى الاخريين مع الفاتحة) اكر مصلى عشانك ايكى اولكى ركعتلرينك سورهسنى ترك ايلسه آخرينده فاتحه ايله سورهلرى قضا ايدر مصنفك اولى العشاء قولى قيدى اتفاقيدر زيرا هر فرض رباعينك اولكى ركعتلرنده سوره ترك اولنسه ايكى آخر ركعتلرده قضا لازم اولور (وجهر بهما) مصلى فاتحه وسوره ايله جهر ايليه تاتارخانيه ده ذكر اولنديكه بر كمسنه صلاة جهريه دن برينه شروع ايلسه حال بوكه يالكز كمسنه بو قدر كه اقتدا ايليه اول اجلدن فاتحه يى سرا قراءت ايلدى اندنصكره بر جماعت اقتدا ايلسه لر اول كمسنه يه لازمدركه ضم سوره يى جهر ايليه (ولو ترك فاتحتهما لا يقضيها) اكر مصلى ايكى اولكى ركعتك فاتحه لرينى ترك ايلسه ركعتين آخرينده قضا ايلمز اكر قضا ايلسه بر ركعتده ايكى كره فاتحه قراءتى لازم كاور (وفرض القراءة آية) قراءتك فرضى بر آيتدر كرك قصيره كرك طويله اولسون اول آيت دخى كرك فاتحه دن اولسون كرك غيريدن اولسون ابو حنيفه قتنده قوله تعالى (فاقرؤا ما تيسر من القرآن) نص شريفنده آيتك ما فوقى فصل اولنمشدر زيرا آية واحده حقيقة وحكما قرآندر حقيقة قرآن اولمسى ظاهردر حكما قرآن حائض وجنب برآيت قراءت ايلمسى حرامدر من القرآن قول شريفى كرچه مطلقدر اما بو يله محلده مطلق كماله منصرف اولور قرآندن كامل اولان ايسه قرآندر حقيقة وحكما وبر آيتك مادونى اكر قرآن ايسه حقيقة لكن حكما قرآن دكلدر زيرا جنب وحائض قراءتى جائزدر لكن آيت قصيره اولسه كه اول آيتده ايكى كلمه ياخود بر قاچ كلمه اولسه قوله تعالى فقتل كيف قدر ثم نظر) مثللو ايله جائزدر بلا خلاف اما لكن آيت قصيره كه كلمهٔ واحده اوله مدهامتان ويا آيت قصيره كه حرف واحد اوله ص ون وق كبى كرچه بونلر قراقتنده آيتلردر بونلرده مشايخ اختلاف ايتمشلردر واصح بودركه جائز اولميه اما بر كمسنه آيت الكرسينك نصفنى بر ركعتده ونصفنى بر ركعتده قراءت ايلسه بعضيلر ديديلركه جائزدكلدر زيرا هر ركعتده آيت تامه قراءت ايلمدى اما عامهٔ علما جائز كورمشلردر زيرا بو مثللو آيتك نصفى اوچ قصار آيتدن چوقدر ياخود اكا معادل اولور ايمدى بو نصفك قراءتى اوچ آيت قصاردن اولى

اوله جق دکلدر (وقالا ثلاث ایات قصار او آیة طویلة) امامین دیدیلرکه فرض قراءت اوچ ایت قصاردر یاخود برایت طویله در ابو حنیفه دن روایتدرکه مصلی قراءت ایله مأموردر بو مقداردن آشغه یاخود بر آیه دن آشغه قراءت ایدنه عرفا قاریٔ دینلمز بو اختلاف شول مختلف فیه اولان اصله راجعدر اول مختلف فیه اولان اصل بودرکه حقیقت مستعمله مجاز متعارفدن اولیدر ابو حنیفه قتنده امامین قتنده مجاز متعارفدن اولیدر زیرا امامین دیدیلرکه آیت قصیره قراءت اولندیغی متعارف دکلدر بر کمسنه (ثم نظر) قراءت ایلسه عرفا اکا قاریٔ قرآن تسمیه اولنمز زیرا قرآن معجزدر بو ایسه معجز دکلدر (لان ادنی ما یقع الاعجاز به سورة او آیة تعادلها) ایدیکی بیندر ابو حنیفه دیرکه مقدار ایت قرآندر حقیقة واسم القرآن ینطلق علی آیة وان قصرت ایدیکی بیاندن مستغنیدر زیرا قرآن منزل منظوم خاصك اسمیدر پس ایدی بو اجلدن حقنده وجوب تعظیم وجاحدینك کفری ثابت اولور لایقدر بر آیه دن قلیل ایله صلاة جائز اوله لکن اجماع ایله عدم جوازی ثابت اولدی زیرا آیه دن قلیل اولان کندی معناسنه اولمق ممکن اولدی پس بو اجلدن جنب وحائض اوزرینه قراءتی حرام اولماری اما ایت بونك خلافنجه در (وسنتها فی السفر عجلة) سفرده عجله ایدیجی اولدیغی حالده قراءتك صلاة سفرده سنتی (الفاتحة وای سورة شاء) فاتحه دردیلدیکی هر قنغی سوره اولورسه اولسون ان النبی علیه السلام (قرأ فی صلاة الفجر فی السفر بالمعوذتین) زیرا سفر شطر صلاتك اسقاطنده مؤثر اولدی تخفیف قراءتین تأثیری خود بطریق الاولیدر (وامنة) آمین اولدیغی حالده (نحو البروج وانشقت فی الفجر) صلاة فجرده سورة بروج وانشقت مثللو اوقومق سنتدر زیرا حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم سفرده امین اولدقلری حالده صلاة فجری سورة تکویر وانفطار ایله قلمشلردر (وفی الحضر اربعون آیة او خمسون) قراءتك حضرده سنتی قرق یاخود اللی آیتدر یعنی صلاة فجرده مصلی قرق یاخود اللی آیت اوقیه فاتحه دن غیری بعضیلر قتنده فاتحه ایله بیلجه ایکی رکعتده اوله که هر برنده بکرمی آیت اوله نهایه وعنایه وکافیده بو بیلجه مسطوردر (واستحسنوا طوال المفصل فی الفجر وفی الظهر) مستحسن کوردیلر طوال مفصلی صلاة فجرده وصلاة ظهرده بو ایکی وقتده آسان اولدیغی ایچون (واوساطه فی العصر والعشاء وقصاره فی المغرب) اوساطنی مستحسن کوردیلر صلاة عصرده وعشاده وقصارنی مستحسن کوردیلر صلاة مغربده حضرت عمر رضی الله عنه ابو موسی اشعری یه (اقرأ فی الفجر والظهر بطوال المفصل وفی العصر والعشاء باوساط المفصل وفی المغرب بقصار المفصل) بو منوال اوزره یازوب کتورمشدر مقادیر بلنمز الا اسماع ایله بیلنور حضرت عمردن منقول نبی علیه السلامدن مروی کبیدر (ومن الحجرات الی البروج طوال ومنها الی لم یکن اوساط ومنها الی الاخر قصار) سورهٔ حجراتدن سورهٔ بروجه دکین طوالدر سورهٔ بروجدن لم یکنه دکین اوساطدر سورهٔ لم یکندن آخر مصحفه دکین قصاردر (وفی الضرورة بقدر الحال) ضرورتده حال اقتضا ایلدیکی مقداری اوقیه حالت ضرورت وقت فوت اولمقدن اوله یاخود عدو خوفی اوله اول زمان بقدر ما اقتضی الحال نه ایسه اول مقداراوقیه معلوم اوله که امامه لایق اولان بودرکه جماعت نظر ایلیه ایچلرنده مریض وضعیف قوجاجقلر وار ایسه طاقتلری مقداری اوقیه زیرا حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم معاذدن عشاده تطویل قراءت ایلدیکی ایچون شکایت ایلدیلر قال النبی علیه السلام (افتان انت یا معاذ این انت من سبح اسم ربك الاعلی والشمس وضحیها) اما اکر ضعیفلر وقوجه لر بوغیسه دیلدیکی مقداری اوقیه روایت اولنمشدرکه حضرت ابو بکر رضی الله عنه یا خلیفة رسول الله قریب اولدیکه شمس طلوع ایلیه دیدیلر حضرت ابو بکر اکر شمس طلوع ایلسه بزی غافل بولمزدی بیوردی (وتطال الاولی علی الثانیة فی الفجر فقط) رکعت اولینك قراءتی رکعت ثانیه اوزرینه زیاده قیلنور انجق صلاة فجرده بو اطاله ناسك جماعته یتشمه سنه اعانتدر (وعند محمد فی الکل) امام محمد قتنده کل صلاتده اطاله اولنور اما رکعت ثانیه یی رکعت اولی اوزرینه زیاده تطویل ایلمك مکروه اولدی بالاجماع قصر وطویل بر ایکی آیت اولور ایسه مکروه اولماز زیرا حضرت رسول صلاة مغربده معوذتین اوقومشدر اولکیدن ایکنجیسی بر آیت زیاده اولور (ولا یتعین شیء من القرآن لصلاة بحیث لا یجوز غیره) برشیٔ تعیین اولنمز قرآندن صلاة ایچون بر حیثیت ایله که اندن غیریسی اول صلاتده جائز اولمیه (فاقرؤا ما تیسر من القرآن) نص شریفنك اطلاقی اولدیغی ایچون (وکره التعیین) صلاة ایچون تعیین سوره مکروه اولدی مثلا سورهٔ سجده یوم جمعه نك فجری ایچون سورهٔ جمعه صلاة یوم جمعه

ایچون تعیین ایدوب وبونلردن غیری جائز دکلدر دیو اعتقاد ایله قراءت ایلمك مکروهدر (ولا یقرأ المؤتم بل یستمع وینصت) امامه اقتدا ایدن قراءت ایلمز بلکه سکوت ایدوب استماع ایدر اهل کوفه صلاتده برشیٔ اوقومزلر مذهبلری بودر اهل مدینه که مالك دخی انلردندر صلاة ظهرده وعصرده اوقورلر صلاة جهریه ده اوقومزلر شافعی هر صلاتده فاتحه اوقور الا صلاة جهریه ده دکل (لا صلاة الا بقراءة) حدیث شریفی ایله استدلال ایدوب قراءت ارکان صلاتدندر امامه اقتدا ایله ساقط اولمز دیرلر بزم ایچون دلیل (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا) نص شریفیدر واکثر اهل تفسیر بو خطاب مقتدی ایچون اولمسنه ذاهب اولمشلردر وقال النبی علیه السلام (من کان له امام فقراءة الامام له) قراءة شافعینك دلیلی اولان (لا صلاة الا بقراءة) حدیث شریفنی بز دخی تسلیم ایدرز لفظ حدیثده کلام بو قدردر کلام امامك قراءتی مقتدی قراءتی اولمسنده در بونده ایسه امامك قراءتندن نفی واثباتدن برشیٔ یوقدر بزم دلیلمزده ثبوتنه دلالت واردر ومقتدینك خلف امامده قراءتدن منع ایچون کبار صحابه دن سکسان نفر کمسنه دن روایت اولنمشدر وقال سعد بن ابی وقاص (من قرأ خلف الامام فسدت صلاته) وقال النبی علیه السلام (من قرأ خلف الامام فقد اخطأت الفطرة ای السنة (وان قرأ امامه آیة الترغیب او الترهیب او خطب او صلی علی النبی صلی الله علیه وسلم) اکر امام آیت ترغیب وآیت ترهیب اوقورسه ده یاخود خطبه یاخود نبی علیه السلام اوزرینه صلوات شریفه دخی ایدرسه ینه مقتدی استماع ایدوب سکوت ایلیه (والنائی والدانی سواء) بعید وقریب افتراض انصاتده برابردر یعنی مستمع سکوت اولمقده برابردر معلوم اوله که ایت ترغیب وترهیبده اوچ مسئله واردر یعنی ایت ترغیبده طلب رحمت وایت ترهیبده عذابدن تعوذده اوچ مسئله واردر بری منفرد حقنده در بو مسئله ده جواب اکر منفرد تطوعده اولورسه ایت ترغیب وترهیب اوقودقده طلب رحمت واستعاذة عن العذاب ایتمك احسندر حدیث حذیفه استدلالی ایله (قال صلیت مع رسول الله صلی الله علیه وسلم صلاة اللیل فما مر بآیة فیها ذکر الجنة الا وقف وسأل الله تعالی الجنة وما قرأ بآیة فیها ذکر النار الا وقف وتعوذ بالله من النار) صلاة لیلدن مراد نافله در فرض مراد اولنورسه استدلال صحیح اولماز اما فرضده اولسه مکروهدر زیرا فرضده حضرت رسولدن بو مقوله برشیٔ ایشدلمشدر روائمه دن دخی روایت اولنمشدر بو مسئله نك بری امام حقنده در بو امام حقنده اولان مسئله دن جواب امام اولان کمسنه آیت ترغیب وترهیبده سؤال رحمت واستعاذه عن العذاب ایلمیه زیرا حضرت رسولدن امامتی حالنده بو بله فعل نقل اولنمشدر وجماعت ایچون تطویل صلاته مؤدی اولور بر مسئله دخی مقتدی حقنده در زیرا مقتدی سکوت واستماع ایله مأموردر ودعایه اشتغال ایله مأمور دکلدر قال الله تعالی (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا) سکوت واستماع ایله امر دراما ایسه وجوب ایچوندر دعا ایسه انصاتی مخلدر جائز دکلدر اما خطیب خطبه ده اوقورکن وحبیب اکرم حضرتلرینه صلاة ایدرکن جماعت استماع وانصات ایلدیکی نبی علیه السلام اوزرینه صلاة فرض اولمیوب استماع خطبه فرض اولدیغیچوندر فرض اولمیان شیٔ ایچون فرض ترك ایلمك ایسه جائز دکلدر اما صاحب الهدایه دیرکه اکر خطیب (یا ایها الذین امنوا صلوا علیه) دیرسه سامع کندی نفسندن صلاة ایلسون زیرا خطیب (ان الله وملائکته یصلون علی النبی) دیمسی ایله الله تعالی وملائکه نبی علیه السلامه صلاة ایتدیکنی حکایه ایتمش اولدی بعده (یا ایها الذین امنوا صلوا علیه) دیمکله اللهك امری بویله در دیدکده ناس صلوات شریفه یه اشتغال ایلملری لازمدر دیو تصریح ایلمشدر عنایه دخی بو بلجه دیر ومنبردن بعید اولان ایچون اختلاف ایلمشلردر احوط اولان انصاتك فرضیتنی اقامت ایچون سکوتدر واختلاف اولنمشدرکه بعید اولان قرآنمی اوقوسین یوخسه سکوتمی ایلسون انصات اولیدر دیمشلر کرخی وصاحب هدایه دخی بو قولی اختیار ایلمشلردر وبعضیلر دیدیلرکه قراءت قرآن اولیدر بو اختیار فضلیدر مضمراتده بعضیلر دیدیلرکه مادامکه خطیب حمد وثنا وموعظه ده در سکوت ایلسون مدح ظلمه یه باشلادقده کلام لا بأسدر قاضیخانده امام الحلوانیدن نقل ایدوب صحیح اولان بودرکه استماع وسکوت ایلسون اولندن آخرینه دکین کتاب خلاصه ده مذکوردرکه حرمت کلام خطیبه قریب ایچوندر بعید اولوب خطبه یی استماع ایلمین ایچون اختلاف واردر ابو یوسفدن روایت اختیار سکوتدر ومشایخدن بعضیسی قراءت قرآنی اختیار ایلمشلردر اما فقه تعلیم ایلمك وکتب فقهیه یه نظر ایلمکی حال خطبه ده کریه کورمشلردر وبعضیلر لا بأس دیمشلر

امابو یوسف حضرتلری فقه کتابنه نظر ایدردی وقلم ایله تصحیح کتب ایدردی عبارت مصنفده قرآنه متعلق تفصیل
اولمدیغندن زلة القاری اسمی ایله مسمی برفصل ایراد اولندیکه صلاتده قرآنک صحت وفسادنی بیان ایدر (فصل)
الشیخ الامام الاجل الزاهد نجم الدین ابو حفص عمر بن محمد النسفی حضرتلرینک مذهبی اوزره معلوم اوله که
قرآنده خطا التی نوع اوزره در بری آیتده وبری کلمه ده وبری حرفده وبری اعرابده وبری قطع کلمه ده وبری وقفده
وابتداده اولان خطادخی التی وجه اوزره در بری زیاده وبری نقصان وبری تقدیم وبری تأخیردن و بری ابدال
وبری تکراردر اولکی خطا که زیاده در شول شیدر که سوره دن اولمین برآیتی ایکی آیت بیننه ادخال ایلمکدر
مثالی (مالک یوم الدین ان الله هو الرزاق ذو القوة المتین ایاک نعبد وایاک نستعین) (ایکنجیسی) نقصاندر نقصان
ایکی آیت بیننده برآیتی ترک ایلمکدر مثالی (الحمد لله رب العالمین مالک یوم الدین) (اوچنجیسی ودردنجیسی)
تقدیم وتأخیردر مثالی (الحمد لله رب العالمین مالک یوم الدین الرحمن الرحیم) (بشنجیسی) ابدالدر ابدال
برآخر سوره دن برآیتی برسوره نک آیتی یرینه اقامت ایلمکدر مثالی) الحمد لله رب العالمین ان الله هو الرزاق
ذو القوة المتین مالک یوم الدین (التنجیسی) تکراردر مثالی (مالک یوم الدین مالک یوم الدین کبی) بوذکر اولنانک
کلیسنه جواب بودرکه اکر آیتده مصلی وقف ایدرسه صلاتی جمیع حالده فاسد اولمز واکر وصل ایدرسه ایکی معنی
بیننده مخالفت یوغیسه ینه فاسد اولمز اکر معناده اختلاف اولورسه وقف اقسامنده ذکر اولنسه کرکدر اما
خطا کلمه ده اولورسه شوندن خالی دکلدرکه اول کلمه ده یا زیاده ایلیه سن اول زیاده ایلدیککدخی یا قرآندن اوله
یاخود قرآندن غیری اوله یا اول زیاده ایله معنی متغیر اوله یاخود اولمیه اکر قرآندن اولوب معنی متغیر اولمزسه
صلاة فاسد اولمز مثالی (الحمد لله رب العالمین اجمعین) ویاخود (الرحمن الرحیم الکریم) اکر معنی متغیر اولورسه
صلاة فاسد اولور بالاتفاق مثالی (ان الذین آمنوا وکفروا وعملوا الصالحات اولئک هم خیر البریة) اکر قرآندن
اولمیوب انکله معنی متغیر اولمزسه (فیها فاکهة ونخل وتفاح ورمان) کبی ابو حنیفه ومحمد قولنه قیاس ایله
صلاة فاسد اولمز زیرا بو تفاح ورمان فاکهه دندر ابو یوسف قولنه قیاس ایله صلاة فاسد اولور زیرا بو لفظ قرآنده
یوقدر (الله اکبر) مقامنه الله اجل دینلدکده ابو یوسف لفظک مراعاتنه شرط ایدر امام ابو حنیفه ومحمد لفظلرینی
شرط ایلمیوب معنالرینه اعتبار ایدرلر اما قرآنده اولمیوب معنی متغیر اولورسه بالاجماع صلاة فاسد اولور مثالی
(فلعنة الله علی الکافرین والموحدین) کبی ایکنجی خطا آیتدن برکلمه یی ناقص ایده سن انک نقصانی ایله معنایه
خلل کلمیه صلاة فاسد اولمز بالاتفاق مثالی فاتحه دن (الرحمن الرحیم) لفظلرینی ترک ایلمک کبی اما ترک اولنان
کلمه ایله معنی متغیر اولورسه (فمالهم لا یؤمنون) آیتنده کلمهٔ لا ترک اولنمق کبی بعضیلر قتنده صلاة فاسد اولمز نوع
ضرورت ایچون زیرا کلمه احیانا کلامده ایراد اولنور وکاه اسقاط اولنور معنی متغیر اولمزسنه کیم (انا افعل کذا)
دینلور معناسی استفهام ایله حقیقتده خود معنیء کلام منفیدر (لا افعل کذا) دیمکدر اما صحیح اولان بودرکه
صلاة فاسد اولور معنی متغیر اولدیغیچون (اوچنجی ودردنجیسی) کلمه یی تقدیم وتأخیر ایلمکدر مثالی (الرحیم
الرحمن) یاخود (لهم فیها زفیر وشهیق) صلاة فاسد اولمز معنی متغیر اولمدی اما معنی متغیر اولان مثالی (ان الابرار
لفی جحیم وان الفجار لفی نعیم) بو مسئله ده اختلاف اولندی امام قاضی بلغمی ابو الحسن الرستغفیدن اول
دخی محمد مقاتلدن اولدخی امام محمددن روایت اولندیکه صلاة فاسد اولور وبوذکر اولنان اوچ عزیز دخی امام
محمده اعتماد ایلمشلردر (بشنجیسی) برکلمه یی برکلمه مقامنه اقامت ایلمکدر قرآنده اوله یاخود اولمیه معنایی
تغییر ایلیه یاخود تغییر ایلمیه قرآندن اولوب معنایی تغییر ایلمین قسمک مثالی (الرحمن الکریم) صلاة فاسد اولمز
بالاتفاق اکر قرآندن اولوب معنا فاسد اولورسه مثالی (انا کنا غافلین) دیه جک (فاعلین) دیه سن بردة بعضیلر
نوع ضرورت اولمغله صلاة فاسد اولمزدیدیلر صحیح اولان بودر زیرا معنی متغیر اولدی اما قرآندن اولمیوب معنی
متغیر اولورسه مثالی (فلعنة الله علی الموحدین) کبی بالاتفاق صلاة فاسد اولور زیرا معنی متغیر اولدی اما معنی
متغیر اولمز ایسه مثالی (ان المتقین فی بساتین) کبی ابو حنیفه قتنده فاسد اولور امامین قتنده فاسد اولمز اکر
(لنتخذن علیهم مسجدا) مکاننه من کان یاخود (جزاء بما کانوا یعملون) مکاننه سزاء دیسه فاسد اولمز ابو حنیفه
قتنده زیرا بو مسئله فارسی ایله قراءت قرآن کبیدر امامین قتنده فاسد اولور اکر عربیه یی تکلمه قادر اولورسه
برکمسنه (یا عیسی بن عمران یاخود یا موسی بن مریم یاخود مریم ابنة لقمان) اوقوسه ابو یوسفدن ایکی روایت

وارددر بر روایتده فاسد اولور وبر روایتده فاسد اولماز وابو حنیفه ومحمددن اولان روایتده فاسد اولور صحیح دخی بودر
(التنجی) تکراردر اکر تکرار ایله معنی متغیر اولمزسه (الحمد لله الحمد لله رب العالمین) کبی بالاتفاق صلاة
فاسد اولمز اکر معنی متغیر اولورسه (رب رب العالمین) یاخود (مالک مالک یوم الدین) کبی صلاة فاسد اولور
اما حروفده خطا اول دخی التی وجه اوزره در (اولکیسی) برحرف زیاده اولمقدر اولدخی ایکی وجهله در
اول زیاده ایله معنی متغیر اولمیه مثالی (واولئک فاولئک) اوقیه (واولئک) مکاننه یاخود (وان الذین امنوا
فان الذین امنوا) اوقیه ان الذین مکاننه یاخود (والتائبون والعابدون) یاخود (والرحمن الرحیم) یاخود
(اهدا صراط المستقیم) صلاة فاسد اولمز ایکی وجهک بری دخی معنی متغیر اولاندر (وزرابیب مبثوثة)
بو صلاتی فاسد ایدر بعضیلر دیمشدر که برکمسنه (وماخلق الذکر والانثی وان سعیکم لشتی) را اولنه زیاده سیله
اوقوسه صلاتی فاسد اولور زیرا قسم انک اوزرینه واقع اولوب معناسی زائل اولور وکذلک (یس والقرآن
الحکیم وانک لمن المرسلین) واو زیاده سیله معنی زائل اولوب صلاة فاسد اولور (ایکنجیسی) برکلمه ده برحرف
نقصان اوله اولدخی ایکیدن خالی دکلدر معنایی تغییر ایلیه یاخود تغییر ایلمیه معنایی تغییر ایلسه مثالی (الذین
امنوا) برینه (والذین امنوا) اوقیه یاخود (ان الله) اوقیه (فان الله) مکاننه یاخود (کان الله غفورا رحیما)
اوقیه (وکان الله غفورا رحیما) مکاننه یاخود (فما ادریک ماهیه) اوقیه (وما ادریک ماهیه) مکاننه یاخود
(ما جاءهم البینة) اوقیه تانک حذفی ایله صلاة فاسد اولمز زیرا بو حروف زوایدک ترکی ایله معنی متغیر اولمدی
اکر محذوف اولان حروف اصلیه ایسه محل ندا ده ترخیم جائز اولمغله فاسد اولمز اما (وما خلق الذکر والانثی)
واولک حذفیله اوقونسه عامهٔ مشایخ قتنده فاسد اولور معنی متغیر اولدیغیچون اکر خلقده اولان
خاو یاخود قاف حذف اولنسه ما خلق مکاننه لق یاخود حق دیسه فاسد اولور زیرا لغو اولور (اوچنجی ودردنجی)
برحرفی حرف آخردن تقدیم یاخود تأخیر ایلمک کبی (کعصف مأکول) اوقیه جق یرده (کعصف ما کول)
اوقیه یاخود (فرت من قوسرة) اوقویه (من قسورة) مکاننه ابو یوسفدن روایت اولندی فاسد اولور اولدخی
امام محمددن روایتدر فاسد اولور اما بنجن معنی متغیر اولمسه مثلا (فاذا بقر البصر) اوقوسه برق مکاننه یاخود
(فانفجرت) مکاننه فانفرجت اوقوسه بو قریب المعنادر صلاة فاسد اولمز اعتبار ایدن کمسنه لر قتنده
(بشنجیسی) برحرفی آخر حرف مکاننه اقامت ایلمکدر اولدخی شوندن خالی دکلدرکه بینهماده قرب مخرج اوله
یاخود اولمیه اولدخی شوندن خالی دکلدرکه یا معنی متغیر اوله یاخود اولمیه واولدخی شوندن خالی دکلدرکه
یا قرآنده بولنه یاخود بولنمیه اما قرب مخرج اولوب معنایی تغییر ایلمسه صلاتی فاسد ایلمز مثالی (السراط والزراط)
اوقوسه الصراط مکاننه ویاخود مزیطر اوقوسه بمصیطر مکاننه یاخود بصطة اوقونسه بسطة مکاننه
اما بو معنایی تغییر ایلمسه مثالی الصیف مکاننه السیف اوقونسه والنصر مکاننه والنسر اوقونسه محمد بن سلمه
دیرکه عموم بلوی ایچون فاسد اولمز زیرا بو مطیع وبرجماعت دیرلرکه فاسد اولور برکمسنه ایاب اوقوسه اواب مکاننه
محمد دیدیکه بو مسئله بزه واقع اولدی ابو یوسفدن سؤال ایلدم فاسد اولور دیدی کسائی یه سؤال ایلدم اولمز
دیدی زیرا ایکیسی دخی لغتدر دیدی اول اجلدن بندخی عدم فسادینه ذاهب اولدم دیدی اما حرف آخر
مقامنه اقامت اولنان حرف بیننده بعد مخرج اولسه ومعنی دخی متغیر اولسه مثلا فسحقا لاصحاب السعیر
اوقومق کبی سعیر مکاننه ابو مطیع فسادینه ذاهب اولمشدر اما معنی متغیر اولمزسه صلاة فاسد اولمز (انا اعطیناک
الکوثر) کبی اعطیناک یرینه ولا تکهر ولا تنهر مکاننه ابو یوسف قیاسی اوزره فاسد اولور زیرا بو کلمه لر قرآنده
یوقدر اما عظیم مکاننه علیم یاخود حکیم محلنده حلیم قراءت اولنسه بالاتفاق فاسد اولمز زیرا قرآنده موجوددر
(التنجی) تکراردر اکر تکرار تضعیفی اظهار ایچون اولورسه (ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت) اوقومق کبی
(یاخود تبت یدا ابی لهب وتبت ما اغنی عنه ماله) اوقومق کبی صلاتی فاسد اولمز زیرا اصلی اولدر اما زیاده ال
الحمد لله کبی اولنسه یعنی ال الحمد لله اوقوسه صلاتی فاسد اولور زیاده لغو اولور اما اعرابده خطا اولدیغی التی وجه
اوزره در بری تشدید وتخفیف بری مد وقصر بری همزه ولین بری اظهار و بری ادغام بری تسکین وتحریک
بری تبدیل الحرکة در جمله سنده بعضیلر قتنده فاسد اولمز نوع ضرورت ایچون مخففی مشدد ومشددی مخفف
وممدودی قصر وقصری ممدود وهمزه یی لین ولینی همزه وادغامی اظهار واظهاری ادغام وساکنی متحرک

حركه يه ابدال ايله صلاة فاسد اولمز ظاهر نظم باقى اولوب عموم بلوى ايچون محمد ابن مقاتل الرازيدن روايت
اولنديكه بركسنه يدع اليتيم دالك سكونيله اوقوسه صلاتى فاسد اولمز جواب صحيح بودر اكر معنابى
تغيير ايدرسه فاسد اولور تغيير ايلمزسه فاسد اولمزو ديمشلردركه (فظللنا عليهم الغمام) ترك تشديد ايله ياخود لماجا
موسى مدسز وجاء معهم مدسز فاسد اولور زيرا جاموس حيوان معلومدر وجامع مجامعتدندر وديمشلردركه
فاسد ايلمز زيرا مجامعت اجتماعدندركه تعادن ايچون جمع اولمق ايله اكر معنى تغيير اولمز ايسه ضرر ايلمز قتلوا تقتيلا
بركسنه اياك نعبدده ياءنك تشديدنى ترك ايلسه ديديلركه تخفيف ايله ايا شمسدن اولور كانه ضوء شمسك تغييرى
ديمش اولور اما بدل الحركده معنى متغير اولمز ايسه فاسد اولمز بركسنه (لاترفعوا اصواتكم) كسر تا ايله (ولقد
أرسلناه اياتنا) تانك نصبى ايله وقتل داود جالوت بنصب الدال ورفع التا اوقوسه ياخود (وعصى آدم ربه) نصب ميم
ورفع با ايله ياخود (واذا بتلى ابراهيم ربه) رفع ميم ونصب با ايله اوقوسه صلاتى فاسد اولور بعضيلر قتنده فاسد
اولمز زيرا ابتلا بونده سؤال معناسنه در بركمسنه كسر ذال ايله منذرين لفظنى فتحله اوقوسه ياخود فتح ذال ايله
منذرين كسر ايله قراءت ايلسه فاسد اولور زيرا منذرين بكسر الذال رسلدر والمنذرين بالفتح كفاردر پس معنى
متغير اولديغى ظاهردر وديمشلديكه فاسد اولمز زيرا رسل دخى فتحله موصوف اولور زيرا كفار رسلى قتل ايله
قورقودرلر بويله اولنجق كفار اول فعلك فاعلى اولورلر بونك كبيدر يعنى فاسد اولديغى كبيدر وقوله تعالى
(فانظر كيف كان عاقبة المنذرين) ذالك كسرى ايله فاسد اولمز زيرا هر قوم ايچون عاقبت واردر يا حسنه وياخود
سيئه اوله الله تعاليناك قول شريفى (برئ من المشركين ورسوله) كسر لام ايله فاسد اولور زيرا معنى متغيردر
وبعضيلر ديمشلردركه وحق رسوله ديو قسم قلنور ايسه فاسد اولمز اكر (البارئ المصوّر) واوك فتحى ايله
قراءت اولنورسه فاسد اولور وقرا ديديلركه واو مفتوح قراءت اولنسه فاسد اولور وديمشلردركه فاسد
اولمز بونك ايچون معنىٰ غامض واردر اما قطع كلمه ده خطاديلديكه فاسد ايلمز كيف ما كان ضرورت ايچون
بودخى التى وجه اوزرينه در اولكى الحمد للهدن ال لفظنى قطعدر فاسد اولمز ديديلر زيرا الف لام اسم معرفه ده
فصلده قدمنزله سنده در پس ايدى كلمه اولور لغو اولمز ايكنجيسى اسم وفعل اوله وآخرنه متصل اوله كاشده قطع
اولنسه اهدنا ده جك يرده اهد ديسه انعمت ديه جك يرده انعم ديسه اوچنجى لفظ جمع اولوب واحد اوزرينه
وقف ايلسه العالمين مكاننه العالمى ديسه ياخود والذين مكاننه والذى اوقوسه دردنجى اسم واحد اوله بعض
كلمه سنك اوزرينه وقف ايلسه الرحمن مكاننه الرحـ اوقوسه بشنجى نصف كلمه ده وقف ايلسه كرچه لغو دكلدر
لكن اول اسم معناسنه دخى دكلدر مالك ديه جك يرده مالـ اوقوسه بونك جمله سى لغو دكلدر فاسد اولمز
التنجيسى نعبد ديه جك يرده نعى حذف اولنسه لغودر فاسد اولور اما وقف وابتداده خطا فاسد ايلمز ضرورت
ايچون بوقول اختيار قاضى امام صدر الاسلامكدر حكايت اولنمشدر بكاردن بركسنه يخرجون الرسول
اوقودى ووقف ايتدى اندنصكره (واياكم ان تؤمنوا بالله ربكم) ديدى بوكا طعن ايلديلر اول كسنه صلاتنى
اعاده ايلمدى وبعضيلر ديديلركه لا اله ده وقف ايلسه اندنصكره الا هو ديسه ياخود عزير ديسه وقف ايلسه
صكره ابن الله ديسه لغودر صلاتى فاسد اولور بو معنايى شمس الائمة الحلوانى اختيار ايلمشدر جمله بيان اولنان
قرأنده فاحشدر (فصل) بوفصل قرب مخرج وبعد مخرج بيانندهدر عين وحا وهمزه وخا بر مخرجدندر واو ويا والف
بر مخرجدندر قاف وكاف بر مخرجدندر طا وتا ودال بر مخرجدندر ظا وثا وذال بر مخرجدندر با وفا وميم
بر مخرجدندر اما صاد وظا بر مخرجدن دكلدر ابن مطيع ومشايخ بلخدن برجماعت ديديلركه بركمسنه ظالمون
مكاننه ضالمون اوقوسه صلاتى فاسد اولور زيرا معنى لغو اولور (الجماعة سنة مؤكدة) فرائضده جماعت سنت
مؤكده در جماعت برسنتدركه قوتده واجب منابه سنده در جماعته معاهده ايدن كسنه نك مؤمن اولديغنه
استدلال اولور سائر مشروعاتده بويله دكلدر وفقها جماعته سنن هدى تسميه ايلمشلردر قال النبى عليه السلام
(الجماعة من سنن الهدى لا يتخلف عنها الا منافق) احمد ابن حنبل واصحاب شافعى فرضدر حتى يالكز نماز جائز
دكلدر ديمشلر اما بو صحيح دكلدر اصحاب شافعينك اكثرى وكرخى وطحاوى (واركعوا مع الراكعين)
قول شريفيكه آيت مودله در بونكله ودخى واحد ايله استدلال ايدوب فرض كفايه در ديمشلر بو ايكيسى دخى
جماعتك فرضيتنى مفيد اولمدى جماعته وارمغه عذر مفلوج اولمق ياخود يغمور وبالچق وبرد شديد وظلمت شديد

وسلطاندن اختفا وشيخ فانى واعمى اولمق كبى بونلرك جمله سى عذردر وكذا فقه شريفه مطالعه دخى جماعته
وارمغه عذردر اما غيريسى دكلدر (واولى الناس بالامامة اعلمهم بالسنة) ناسك امامته اولاسى اول ناسك سنته
اعلم اولانيدر يعنى احكام صلاتك صحت وفسادينى بيلن كسنه يدر (ثم اقرأهم) اندنصكره قرأنه اعلم اولاندر
(وعند ابى يوسف بالعكس) ابى يوسف قتنده عكسيدر يعنى امامه اولى مجود اولاندر بعده اعلم اولاندر قوله
عليه السلام (يؤم القوم اقرأهم بكتاب الله تعالى) ايكيسى برابر اولورسه اعلم اولان تقديم اولنور (ثم اورعهم)
اندنصكره امامته اولى اولان ورع صاحبيدر ورع شبهاتدن اجتناب ايدن كمسنه يه ديرلر متقى محرماتدن
اجتناب ايدن كسنه يه ديرلر قال النبى عليه السلام (ملاك دينكم الورع) وقال عليه السلام (من صلى خلف عالم
تقى فكانما صلى خلف نبى) (ثم اسنهم) اندنصكره سن جهتندن اكبر اولان امامته اوليدر وقال النبى عليه الصلاة
والسلام (لابنى مليكة وليؤمكما اكبركما سنا) (ثم احسنهم خلقا) اندنصكره حسن خلق صاحبى اولان
امامته اوليدر حسن خلقده اختلاف اولنمشدر بعضيلر ديديلركه ناس ايله معاشرت حسن معامله ايله بعضيلر
حديث شريف ايله استدلال ايدوب كيجه ايله چوق نماز قيلان كمسنه نك وجهى كوزل اولور ديو ما كذا هب
اولمشلردر قال النبى عليه السلام (من كثر صلاته بالليل حسن وجهه بالنهار) ابو مسعود الانصارى البدريدن
روايت اولنديكه رسول عليه السلام قومه امامت ايلسون اقرأ اولان اكر برابر اولورسه اعلم بالسنه اولان بنه
برابر اولورسه هجرتده اقدم اولان اكر برابر اولورسه سنا اكبر بنه برابر اولورسه خلق حسن اولان بنه برابر
اولورسه يوزى كوزل اولان صاحب الدرردركه بعده نسب جهتندن اشرفى بنه برابر اولورسه لباسى پاك اولان
زيرا بوصفات تكثير جماعته سببدر بونلرده دخى برابر اولورسه قومك خيارنه حواله اولنور معراج الدرايه ده دخى
بويله در بعضيلر ديديلركه برى دخى خاتونى حسنا اولمقدر (وتكره امامة العبد) عبدك امامتى مكروه اولدى
ومكروه اولمسى ناس اكا متابعتدن استنكاف ايدوب تقليل جماعته سبب اولديغيچوندر شافعى ديركه حر قول
اوزرينه ترجيح اولنمز اكر قرأنده برابر اولورسه قوله عليه السلام (اسمعوا واطيعوا ولو امر عليكم عبد حبشى
اجدع (والاعرابى) دخى اعرابينك امامتى مكروه اولور زيرا باديه ده ساكن اولمغله جهل كندويه غالب اولمشدر
باديه ده ساكن اولدقدنصكره اعرابيله اعجمى برابردر (والاعمى) اعمانك دخى امامتى مكروهدر زيرا نجاستدن
صاقنمق ممكن اولميوب قبله يه دخى كندو نفسى ايله مهتدى اولمغله واستيعاب وضوده دخى عدم قدرتى اولمغين
امامتى مكروه اولور بدايعده مسطوردركه اكر اعمانك كندى مسجدنده فضل جهتندن كندويه مساوى اولور
بركمسنه يوغيسه امامتى جائز اولور زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم مدينه ده ابن ام مكتومى استخلاف
ايلمشدر (والفاسق) فاسقك دخى امامتى مكروه اولور امر دينده اهتمامى اولمديغيچون (والمبتدع) مبتدعك دخى
امامتى مكروه اولور مبتدع شول كسنه در كه مرتكب هوا اوله هوا كه فاعلى اكفار اولنميه اول مقوله مبتدعك
امامتى مكروهدر اما بر هوا واردركه فاعلى اكفار اولنه اول مقوله نك امامتى اصلا جائز دكلدر (وولد الزنا)
ولد زنانك دخى امامتى مكروهدر زيرا اباسى اولمغله علمه مقيد اولميوب غلبهٔ جهل ايچون مكروه اولمشدر
بعضيلر ديمشلردركه صلاة جمعه ده اقتدا اولنه انك امامتى ايچون صلاة جمعه ترك اولنميه اما جمعه دن غيرى
صلاة مكتوبه ده لا بأسدر آخر مسجده كيده انك اردنده نماز قلميه بونك ايچون كه آثم اولميه لر (فان تقدموا جاز)
اكر تقدم ايدرلرسه جائزدر اما عبدك امامتنك جوازى ابى سعيددن روايت اولندى ابو اسيدك مولاسى ايدى
اول ديديكه كوركى اولدم حال بوكه عبد ايدم اصحاب رسول اللهدن برجماعت نمازه حاضر اولديلر ابوذر
حضرتلرى امامت مراد ايلدى اكا ديديلركه غيرك اونده امامت ايدرميسن ديوب بنى تقديم ايلديلر وانلره
نمازى ادا ايلدم اما اعرابى امامتنك جوازى حق سبحانه وتعالى اعرابك بعضيسنى (ومن الاعراب من يؤمن
بالله واليوم الاخر) قول شريفيله مدح وبعضيسنى دخى (الاعراب اشد كفرا ونفاقا) قول شريفى ايله ذم ايدوب
دلايلنك تعارضى اولديغى ايچوندر اما اعمى امامتنك جوازى پيغمبر عليه السلام بركره ابن ام مكتومى
مدينه ده استخلاف ايلديكيچوندر وعتبان بن مالك دخى بركره استخلاف ايلمشدر بونلرك ايكيسى دخى اعمى
ايديلر اما فاسقك امامتنك جوازى كبار صحابه دن عبد الله بن عمر وانس بن مالك وبونلردن غيرى صحابه وتابعيندن
چوق كمسنه صلاة جمعه يى حجاج ظالمك آردنده قيلمشلردر اول خود زمانك افسق ايدى حتى حسن وعمر بن

عبد العزیز بزدیمشلردرکه اکر جمیع امت حیثلرینی کتورسه لر بر حجاجی کتورسک جمله سنه غلبه ایدرز لکن امامت مبتدع وولد زنانک وفاسقک امامتنک جوازی قال النبی علیه السلام (صلوا خلف کل بر وفاجر) نص شریف بفیدر شافعیه دخی اقتدا مکروهدر اما سدی دیمشدرکه مختار اولان کراهتسز جائز اولمقدر اصلده عدم کراهتدر الا مکرکه مقتدی اولان بیله که شافعی قصد ایدوب ابدست الدی یاخود منیدن اسبابنی غسل ایتمدی یاخود قلتین نجسدن ابدست الدی دخی بونلره مشابه اولان شیلری بلدکده اقتداسی مکروهدر کفایه دن ابن مالک جائز دکلدر دیو نقل ایلمشدر (ویکره تطویل الامام الصلاة) امامک صلاتی تطویل ایلمسی مکروه اولور قوله علیه السلام (من ام قوما فلیصل بهم صلاة اضعفهم) مرویدرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فجری معوذتین ایله ادا ایدوب فراغدنصکره قال (سمعت بکاء صبی فخشیت علی امه ان تفتن) بو حدیث شریف دلالت ایلدی امام مقتضای حاله رعایت ایلمک لازمدر (وکذا جماعة النساء وحدهن) امامک تطویلی کبی مکروهدر یالکز نسانک جماعت اولمسی زیرا آنلردن بری تقدم ایدرسه زیاده کشف اولور اکر اورطه لرنده طورورسه امامک شانی تقدم ایدی آنی ترک ایلمش اولور اول اجلدن مکروه اولور (فان فعلن تقف الامام وسطهن) اکر نسا طائفه سی جماعت اولسه لر امام اولان خاتون اورتالرنده طورسون یعنی امام اولان برابر طورسون زیرا حضرت عائشه رضی الله عنها بویله ایتمشلردر تقدمده زیاده کشف اولوب بو تقدیرجه اورتاده طورمق بعض الشراهون من بعض قبیلندن اولور (کالعراة) عرات کبی جماعتک اورتالرنده طوره برجماعت جمله سی عریان اولوب نمازده اولسه لر امامری اورتالرنده طوره اکر تقدم ایدرسه کشف عورت لازم کلور اما عرات اوتوردیغی یرده قیلمق افضلدر (ولا یحضرن الجماعات لخوف الفتنة الا العجوز فی الفجر والمغرب والعشاء) نساء طائفه سی جماعته حاضر اولمسونلر فتنه خوفی ایچون الا قوجه قاریلر حاضر اولسونلر صلاة فجرده ومغربده وعشاده زیرا فسقه ظهرده وعصرده وجمعه ده مجتمع اولورلر مغربده ایسه طعامه مشغوللردر وعشاده وفجرده اویخوده اولورلر اول وقتلرده عجائز جماعته حاضر اولسونلر (وجوزا حضورها فی الکل) امامین عجوزک هر صلاتده حاضر اولمسنی تجویز ایلدیلر عجوزه ده عدم رغبت اولدیغیچون لکن فتوی کراهیت اوزره در (ومن صلی مع واحد اقامه عن یمینه) شول من که بر آدم ایله نماز قیله اول کسنه یی صاغنده اقامت ایتدیره یعنی صاغ جانبنه اله زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ابن عباس ایله قالدقده صاغنه المشدر (ویتقدم علی الاثنین فصاعدا) امام تقدم ایدر جماعت ایکی یاخود زیاده اولسه واقامت لفظی مصلی بر اولدقده قدامی اتیدنه اشارت وارد اما ایکی اوچ اولدقده ذکر وطورلک دیو امر ایلمز (ویصف الرجال ثم الصبیان ثم الخناثی ثم النساء) رجال صف باغلیه امامه قریب اندنصکره صبیان اندنصکره خنثالر اندنصکره نساء طائفه سی صف باغلیه لر بو دلیل (لیلنی منکم اولوا الاحلام والنهی) حدیث شریف بفیدر نهی عقللر نهیه نک جمعیدر (فان حاذته مشتهاة فی صلاة مطلقة مشترکة تحریمة واحدة واداء فی مکان متحد بلا حائل فسدت صلاته ان نوی امامتها) برکسنه برمشتهیه عورت اداسی برتحریمه ایله مشترک صلاة مطلقه ده بلا حائل بر مکانده برابر اولسه اکر امام عورتلر ایچون نیت ایتمش ایسه اول کسنه نک صلاتی فاسد اولور اکر امام عورتلر ایچون نیت ایتمش ایسه اول کسنه نک صلاتی فاسد اولمیوب بلکه عورتک نمازی فاسد اولور معلوم اوله که رجلک صلاتی فاسد اولدیغی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری (اخروهن من حیث اخرهن الله تعالی) قول شریفنه عدم متابعتندندر زیرا حدیث شریفک وجوبه دلالتی اولمغله ترکندن ترک فرض لازم کلور وعورتک نمازینک فسادی امام اولان کسنه امامت نسایه نیت ایلمدیکندندر معلوم اوله که محاذات مرأه مفسد صلاة اولدیغی نیجه امور ایله مشروطدر (اولکسی) اداء رکن واحد مقداری مکث ایده اکر اداء رکندن اقل اولسه مفسد صلاة دکلدر (ایکنجیسی) محاذیه اولان عورت مشتهات اولمق لازمدر یعنی قابل جماع اوله اکر مجنون وصغیره اولوب مشتهیه اولمسه فاسد ایلمز اکر مشتهات اولان محرم وعجوز اولوب طباع اندن نفرت ایدرسه بنه فاسد ایدر (اوچنجیسی) بونلرک صلاتی ذات رکوع وسجود اوله اکر ایما ایله دخی قیلرسه بس ایمدی صلاة جنازه ده فاسد اولمز (دردنجیسی) صلاتده مشترک اوله لر اراده برسی آخره امام اولمق اوزرینه یاخود اول ایکی کسنه ایچون برآخر کسنه امام اولمق اوزره اندنصکره بو ایکیسنک صلاتده اشتراکی یا حقیقة اوله مدرک کبی یاخود حکما اوله لاحق کبی زیرا قضا ایلدیکی

صلاتده

صلاتده کانه امامک خلفیدر اولیه اولسه محاذینک عامدر شروطی بولنمقده اداده وقضاده وفرائضده وبونلردن غیری صلاة عید وتراویح ووتر رمضان کبیلرده مفسد صلاتدر (بشنجیسی) بلا حائل مکان متحده اوله لر اکر حائل اولورشی وارایسه محاذات رفع اولور ومحاذاتک ادناسی دوه حاودینک ارکی واردی ما بینی مقداریدر زیرا ادنا احوال تعوددر فرجه دخی رجل مقامنه قائم اولور فرجه برآدم صغاجق مقداریدر (التنجی) جهتلری متحد اوله حتی اختلاف اولورسه فاسد اولمز بوایسه یاخوف کعبه ده یاخود لیلهٔ مظلمه دن غیری یرده متصور دکلدر (یدنجیسی) اول مشتهاتک امامتنه اول کسنه نیت ایله یاخود وقت شروعده امامت نسایه نیت ایله درو محاذات دیدیکمز جمیع اعضاسی محاذی اولمق دکلدر بلکه بعض اعضاسی محاذی اولمقدر حتی مرأه بوکسک یرده اولسه ورجل اندن آشغه یرده اولسه وعورتدن برشی رجله محاذی اولورسه رجلک صلاتی فاسد اولور (ولا تدخل فی صلاته بلا نیة ایاها) مرأه امامک صلاتنه داخل اولمز امام عورتی نیت ایلمکسزین یعنی امام جماعته نیت ایلدکده عورته دخی نیت ایدرسه عورت امامک صلاتنه داخل اولور نیت ایلمز ایسه داخل اولمز خلاصه ده مسطوردرکه جمعه وعیدینده امامک نیتی اولمدن عورتک اقتداسی جائزدر واصح اولان دخی بودر زیرا ازدحامدن امامه محاذی ممکن دکلدر وخاتون یالکز جمعه وعیدین نمازین ادا ایلمک ممکن دکلدر اول اجلدن جائز اولوردیر (وفسد اقتداء الرجل بامرأة) رجلک عورته اقتداسی فاسد اولدی قال النبی علیه السلام (اخروهن من حیث اخرهن الله) زیرا امرأه نک رجله تقدمی جائز دکلدر (اوصبی) دخی رجلک صبی یه اقتداسی فاسد اولدی زیرا صبی مکلف دکلدر فرض نافله اولور ومفترض متنفله اقتدا ایلمک جائز دکلدر نافله دخی اولورسه جائز دکلدر صبینک نفلی مضمون دکلدر (وطاهر بمعذور) طاهرک معذوره اقتداسی دخی فاسد اولدی زیرا بناء قوی علی الضعیف لازم کلور اکر معذورک اثناء صلاتده عذری زائل اولسه بنا ارلمق لازم اولور ومعذورو معذوره اقتدا دخی فاسد اولور اکر عذرلری مخالف ایسه اکر ایکیسنک عذری برابر اولورسه جائزدر (وقارئ بامی) اوقومش اولانک امی یه اقتداسی فاسد اولور امی لغتده امه منسوب دیمکدر یعنی اوقیوب یازمیوب کویا که اناسندن طوغدیغی کبی اولمغین امی دینلمشدر (ومکتس بعار وغیر موم بموم ومفترض بمتنفل) مکتسی اولان کسنه نک عریان اولانه اقتداسی وایما ایلمین کسنه نک ایما ایدنه اقتداسی وفرض قیلانک نافله قیلانه اقتداسی فاسد اولدی قوی یی ضعیف اوزره بنا ایلمک لازم کلسون ایچوندر (او بمفترض فرضا آخر) ودخی فرض قیلانک فرض آخر قیلانه اقتداسی فاسد اولدی امام ایله مأمومک صلاتلری بیننده اشتراک اولمدیغیچوندر اقتداده شرکت وموافقت لازمدر شافعی قتنده بوجله یه اقتدا صحیح اولور امامک قتنده علی سبیل الموافقه وبزم قتمزده علی سبیل التضمندر اکر دینلورسه که معاذ عشائی حضرت علیه السلام ایله ادا ایدردی صکره رجوع ایدوب قومنه نماز قلدیردی حال بوکه قومنک نمازی فرض ایدی معاذک ایسه نافله ایدی جواب ویریلورکه جائزدرکه معاذ نبی علیه السلام ایله نافله یه نیت ایلیه وکندی قومیله فرض ادا ایلیه (ویجوز اقتداء غاسل بماسح) ایاغنی غسل ایدنک مسح ایدنه اقتداسی جائز اولور زیرا خف سرایت حدثدن قدمی منع ایدر مسح ایسه خف اوزرنده اولان شیئی ازاله ایدر (ومتنفل بمفترض) دخی متنفل مفترضه اقتداسی جائز اولور زیرا مصلی اصل صلاتی نیتنه محتاجدر اما مده ایسه اول اصل نیت موجوددر عکسنده موجود دکلدر (وموم بمثله) دخی ایما ایدن کسنه نک کندو مثلی اولنه اقتداسی جائز اولور زیرا ایکیسنک دخی احوالی برابردر اما اکر مؤتم قاعد اولوب امام مضطجع اولورسه جائز دکلدر (وقائم باحدب) قائم اولان کسنه نک بوکری یه اقتداسی جائز اولور زیرا بوکری یه عرفا سنه قائم دینلور (وکذا اقتداء المتوضئ بالمتیمم) ذکر اولنان کبی جائز اولور متوضینک متیمم اولان کسنه یه اقتداسی زیرا تیمم صو بولنمدیغی یرده طهارة مطلقه در وضو کبی (والقائم بالقاعد) وقائمک قاعده اقتداسی جائز اولور نبی علیه السلام آخر صلاتنده قاعدا امامت ایلدی حال بوکه خلفنده اولان جماعتک جمله سی قائم ایدیلر (خلافا لمحمد فیهما) امام محمد متوضی متیممه وقائم قاعده اقتدا ایلمسنده خلاف ایدوب تیمم ضرورت ایدر صو ایله طهارت اصلیه در وقائمک حالی قاعدک حالندن اقویدر بو تقدیرجه اقتدالری جائز دکلدر دیو مسئله که ذاهب اولمش (وان علم ان امامه کان محدثا اعاد) اکر مصلی بلسه که تحقیقا امامی ابدستسز ایدی نمازینی اعاده ایدر قوله علیه السلام (ایما رجل صلی بقوم ثم تذکر جنابته اعادوا) زیرا امامک صلاتی دخی فاسد اولور امامک

سهو ايله مقتدى يه دخى سجدهٔ سهو لازم كلور (وان اقتدى امى بقارئ بامى فسدت صلاة الكل) اكر امى
وبر قارئ برامى يه اقتدا ايلسه جملهسنك صلاتى فاسد اولور ابو حنيفه قتنده اما قارينك صلاتنك فسادى
قراءته قدرتى وار ايكن ترك ايلدبكيچون اما ايكى اميلرك صلاتنك فسادى جماعت راغب اولديلر واوزرلرينه
واجب ايديكه قارى اولان كمسنه يه اقتدا ايليهلر قراءت تقديرينى ترك ايلديلر حال بوكه برقارى يه اقتدايه
قدرتلرى وار ايدى اول اجلدن نمازلرى فاسد اولدى (وقالا صلاة القارى فقط) امامين ديديلركه انجق قارينك
صلاتى فاسد اولور زيرا قارى قراءت تحقيقينى ترك ايلدى اما امى كندى كبى امى يه اقتدا ايلدى ايكيسنك
صلاتى تمامدر امامين قراءت تقديرى اعتبار ايلمزلر (ولو استخلف الامام القارى اميا فى الاخريين فسدت)
امام قارى برامى يى استخلاف ايلسه يعنى حدث واقع اولمغله يرينه چكسه ايكى اخركى ركعتلرده جملهسنك
صلاتى فاسد اولور زيرا قراءت جميع صلاتنده واجبه در تحقيقا وتقديرا بونده ايسه ايكيسى دخى بولندى

باب الحدث فى الصلاة

بو باب صلاتده واقع اولان حدثك حكمى بياننده در (من سبقه الحدث فى الصلاة) شول كمسنه يه كه صلاتده
حدث سبق ايلسه يعنى بلا اختيار حدث عارض اولسه (توضأ وبنى بغير مكث) يعنى اكلنمكسزين ابدست
السون وبنا ايلسون اكر برمقدار مكث ايدوب بعده ابدست السه صلاة باطل اولور زيرا اكلنمك ايله صلاتدن
برجزئى حدث ايله ادا ايلمش اولدى برجزئى فاسد اولنجق ضرورة جملهسى فاسد اولور زيرا صلاة واحده صحت
وفساد وبنا جهتندن متجزى اولمز شافعى قتنده حدث صلاته منافيدر ومشى وانحراف صلاتى افساد ايدر زيرا
حدث عمده مشابهدر اما بزم ايچون دليل قوله عليه السلام (من قاء اورعف اوامذى فى صلاته فلينصرف
وليتوضأ وليبن على صلاته مالم يتكلم) (والاستيناف افضل) استيناف دخى افضلدر شبههٔ خلافدن تحرز ايچون
ديمشلردر منفرد استيناف ايلسون امام ومقتدى بنا ايلسون جماعت فضيلتى ايچون (وان كان اماما جر آخر
الى مكانه) اكر حدث سبق ايدن امام اولورسه كندى مقامنه امامته صالح كمسنه يى چكه وطشره يه كتدكده الينى
اغزنه وبورننه قويه كه بورنى قنامشدر ديو غيرى حدث معيوبدن خلقك ظنى منقطع اوله وامام مكاننه چكديكى
كمسنه يه تكلم ايليه اكر ركوعى ترك ايتمش ايسه اليله دزينه اشارت ايليه اكر قراءتده ايسه اليله اغزينه اشارت
ايليه ابن ملكده دخى بويله مسطوردر (فاذا توضأ) حدث سبق ايدن كمسنه اكر امام واكر مقتديدر پس آبدست
السه (عاد واتم فى مكانه حتما ان كان امامه لم يفرغ) آبدست الان كمسنه عودت ايدر ويرنده اتمام ايدر وجوبا اكر
امامى فارغ اولمدى ايسه (والا فهو مخير بين العود وبين الاتمام حيث توضأ) اكر امام صلاتدن فارغ اولدى ايسه
مصلى يعنى حدث سبق ايدن امام وياخود مقتدى عودت ايدوب مكاننده ادا ايلمكله ابدست الديغى مكانده اتمام
ايلمك بيننده مخيردر ابدست الديغى يرده اتمام ايلمسى قلت مشى ايچوندر وعودت ايدوب يرينه كلمك صلاتى مكان
واحدده ادا ايلمك ايچوندر (كالمنفرد) منفرد كبيدر زيرا منفرد عودت ايلسه آبدست الديغى يرده اداده مخيردر
(ولو احدث عمدا استانف) اكر عمدا حدث ايدر ايسه استيناف ايدر تشهد مقدارى قعود دنصكره دكل ايسه
اكر تشهد مقدارى قعود دنصكره اولور ايسه نمازى تمام اولور (وكذا لوجن اواغمى عليه اواحتلم) حدث
ايدن كبيدر اكر مصلى مجنون اولسه وياخود مغمى عليه اولسه يعنى مصروع كبى ياخود احتلام اولسه
باو بيحق يامس ذكر ويا تفكر ايله انزال اولسه (اوقهقه) ياخود قهقهه ايلسه زيرا قهقهه كلام قاطع
منزلهسنده در (اواصابته نجاسة مانعة) ياخود مصلى يه صلاتى مانعه نجاست اصابت ايلسه اول نجاست
غليظهدن درهمدن زياده خفيفهدن ثوبك ربعى اوزرينه زياده اولسه (اونجح) ياخود باشى يارلسه وقاتى آقسه
(اوظن انه احدث فخرج من المسجد) ياخود ظن ايلسه كه حدث ايلدى ومسجددن چيقسه صلاة مسجد
ايچنده اولديغنه اشارت اوله (اوجاوز الصفوف خارجه) ياخود صفوفى تجاوز ايلسه مسجدك خارجندن غالبا
صحراده اولمغه اشارتدر (ثم ظهر انه لم يحدث) اندنصكره ظاهر اولسه كه اول كمسنه حدث ايلمش بوجملهده
صلاتى استيناف ايدر (ولو لم يخرج من المسجد) اكر مسجددن چقمدى ايسه (اولم يجاوز) ياخود صفوفى تجاوز
ايلديسه صحراده امامت ايدهنك وياخود اقتدا ايدهنك حاليدر (بنى) بنا ايلسون زيرا حدث ظنى ايله انصراف
قصد صلاح ايچوندر اول قصد حقيقت مقامنه اقامت اولنور مادامكه مكان مختلف اولميه امام محمددركه

استيناف ايلسون عذرسز انصراف اولديغيچون قياس دخى استينافدر دير (ولو سبقه الحدث بعد التشهد)
مصلى يه بعد التشهد حدث سبق ايلسه (توضأ وسلم) ابدست الور وسلام ويررز براسلام واجبدر اداسى
وضو ايلهدر اول اجلدن ابدست المق لازمدر (وان تعمده فى هذه الحالة اوعمل ماينافيها تمت) اكر مصلى حدثنه
تعمد ايدرسه يعنى قصد ايدرسه تشهد مقدارى اوتوردقدنصكره ياخود صلاته منافى برعمل اشلرسه صلاتى تمام
اولور زيرا فرايضدن اوزرنده برشئ قالمشدر صنعى ايله خروج بولنمغله صلاة تمام اولدى (وتبطل عند الامام)
صلاة باطل اولور ابو حنيفه قتنده (ان رأى فى هذه الحالة وهو متيمم ماء) اكر مصلى شول حالده يعنى تشهد
مقدارى قعود دنصكره صوكورسه حال بوكه كندوسى متيمم اولسه يعنى مانك استعماله قادر اولسه
(اوتمت مدة الماسح) ياخود مصلى ماسحك مدتى تمام اولسه (اونزع خفيه بعمل قليل) ياخود مصلى خفينى
عمل قليل ايله چقرسه يعنى واسع اولمغين جزئى حركت ايله اياغى خفيندن چيقسه زيرا عمل كثير اولنجق صنع
بولنمش اولور (اوتعلم الامى سورة) ياخود امى مصلى برسوره اوكرنسه بونده تعلمدن مراد تذكر ايله ياخود غيريدن
سماع ايله اولورز زيرا اشتغال ايله تعلم ايدرسه صلاة تمام اولور خروج بصنعه بولنمش اولور آيت سوره اختيار
اولندى زيرا تعلمى بالاتفاق مبطلدر برآيت ابو حنيفه قتنده مبطل دكلدر (اووجد العارى ثوبا) ياخود عريان
ثوب بولسه (اوقدر المومى على الاركان) ياخود ايما ايله نماز قيلان اركان اداسنه قادر اولسه يعنى ركوع وسجوده
قادر اولسه (اوتذكر صاحب الترتيب فائتة) ياخود صاحب ترتيب اولان فائتهسنى تذكر ايلسه (اواستخلف
القارئ اميا) ياخود قارئ امى يى استخلاف ايلسه (اوطلعت الشمس فى الفجر) ياخود صلاة فجرده شمس
طلوع ايلسه (اودخل وقت العصر فى الجمعة) ياخود وقت عصر دخول ايلسه صلاة جمعهده اكرديلورسه
بوخلاف نيجه متحقق اولوركه ابو حنيفه قتنده وقت عصرك دخولى هرشيئك ظلى ايكى كندى مثللو اولدقدهدر
وامامين قتنده هرشيئك ظلى كندى مثللو اولدقدهدر بوكا جواب ويريلوركه بوكلام حسن بن زيادك قولى
اوزرهدر زيرا انك قتنده بين الظهر والعصر بروقت مهمل واردر پس هرشيئك ظلى كندى مثللو اولدقده ظهرك
وقتى خروج ايدر جمهور قتنده وصلاة تمام اولور امامين قتنده وابو حنيفه قتنده باطل اولور (اوزال عذر
المعذور) ياخود معذورك عذرى زائل اولسه (اوسقطت الجبيرة عن برء) ياخود جراحتك اوكاديغندن جبيره
دوشسه بوجمله تشهد مقدارى اوتوردقدنصكره واقع اولسه صلاتى باطل اولورز زيرا خروج بصنعه بولنمش
اولور (ولو استخلف الامام مسبوقا صح) اكر امام برمسبوقى استخلاف ايدرسه صحيح اولور تحريمهده مشاركت
اولديغيچون اولان مدركى استخلافدر زيرا مدرك سلام ايچون آخرى استخلافه محتاج دكلدر قال النبى
عليه السلام (من قلد انسانا عملا فى رعيته من هو اولى منه فقد خان الله ورسوله وجماعة المؤمنين) (فاذا اتم
صلاة الامام) پس استخلاف اولنان مسبوق امامك صلاتى اتمام ايلسه (يقدم مدركا ليسلم بهم) استخلاف
اولنان امام مسبوق برمدركى تقديم ايدر جماعت ايله سلام ويرمك ايچون (ثم لو فعل منافيا بعده) اندنصكره
مسبوق امام صلاته منافى برشئ اشلسه قهقهه وكلام وبونلره مشابه اولان شئ كبى (يضره) اول صلاته
منافى اولان شئ مسبوقه ضرر ويرر (والاول) وامام اوله دخى ضرر ويرر زيرا اول منافى ايكيسنك صلاتى
ايچنده بولنمش اولور (ان لم يكن فرغ) اكر امام اول نمازدن فارغ اولمديسه مسبوقه وامام اوله ضرر ويرر
(ولا يضر من فرغ) اما امام اوله غيرى نمازدن فارغ اولان كمسنه يه ضرر ويرمز مثلا امام اول مسجده ايچنده
صو بولوب عجله ايله ركوع ايتمزدن مقدم ايريشوب امام مستخلف اردنده نمازى تمام ايدوب فارغ اولدى ايسه
مسبوقك منافى صلاة اشلديكى شئ امام اوله ضرر ويرمز (ولو قهقه الامام عند الاختتام) اكر امام قهقهه
ايلسه اختتام قتنده يعنى تشهد مقدارى اوتوردقدنصكره قهقهه ايلسه (اواحدث عمدا) ياخود آبدستى نقض
ايلسه (فسدت صلاة من كان مسبوقا) مسبوق اولانك صلاتى فاسد اولور زيرا مسبوقك خلال صلاتنده منافى
صلاة بولنمش اولور مدركك صلاتى بالاتفاق فاسد اولمز صلاة لاحقده ايكى روايت واردر (لا ان تكلم اوخرج من
المسجد اجماعا) امام تكلم ايلسه ياخود مسجددن چيقسه مسبوقك صلاتى فاسد اولمز اجماعله زيرا قهقهه امامك
صلاتى ملاقى اولديغى جزء اخيرى فاسد ايديجيدر بوتقديرجه مقتدانك دخى صلاتندن اول مثللو جزئى افساد
ايدر نهايت بنايه محتاج دكلدر اما مسبوق بنايه محتاجدر فاسد اوزرينه ايسه بنا فاسددر اما عند الاختتام واقع

اولان بوبله دکلدر زیرا کلامده معنای سلام وار در سلام ایسه نهایت ویریجیدر بوخسه منافی دکلدر زیرا کلام وسلام ایله شرط صلاتک طهارتدر فوت اولمدی صلاة ایچنده قهقهه وعمدا حدث بونک خلافیدر که شرط صلاة فوت اولور خروج بصنعه دخی قاطع صلاتدر مفسد دکلدر (ومن سبقه الحدث فی رکوع او سجود اعادهما حتما ان بنی) شول کمسنه یه که رکوعده یاخود سجده ده حدث سبق ایلسه ایکیسنی دخی وجوبا اعاده ایدر اکر بنا ایدرسه یعنی رکوعده (سبحان ربی العظیم) دیوب اوچنجیده حدث واقع اولسه ابدست الوب بنایه شروع ایلسه ینه رکوعی ابتداسندن باشلیوب اعاده ایدر زیرا بر رکنده بر رکنه طهارت ایله انتقال شرطدر اکر اعاده ایلمز ایسه انتقال بولنمش اولور ایمدی اعاده دن لازمدر (ومن تذکر سجدة فی رکوع او سجود) دخی شول کمسنه که رکعت اولیده سجده یی ترک ایلدیکنی رکوعده یاسجودده تذکر ایلسه (فسجدها ندب اعادتهما) اول تذکر ایلدیکی سجده یی ایلسه رکوع وسجودی اعاده ایلمک مندوب اولور ابو یوسف دیر که رکوعک اعاده سی لازمدر زیرا بین الرکوع والسجود وقومه انک قتنده فرضدر (ومن ام فردا فاحدث فان کان المأموم رجلا تعین للاستخلاف وان لم یستخلفه) دخی شول من که بر کمسنه یه امامت ایلسه وامامه حدث واقع اولسه اکر مأموم رجل ایسه اول کمسنه استخلاف ایچون متعین اولور اکر استخلاف ایلمدی ایسه ده نه کیم بر کمسنه ایکی قولنه احدکما حر دیسه بیان ایتمدن ایکیسندن بری فوت اولسه باقی قلان حی ایچون حریت متعین اولور (والا) اکر رجل مأموم اولمیوب بلکه صبی یاخود مرأه اولسه (فقیل یتعین فتفسد صلاتهما) دینلدیکه مأموم اولان امامته متعین اولور ایکیسنک دخی صلاتی فاسد اولور (والاصح انه لا یتعین فتفسد صلاته دون الامام) اصح اولان بودر که اول مأموم اولان فرد امامته متعین اولمز صلاتی فاسد اولور اما امامک فاسد اولمز بو مسئله ده مشایخ اختلاف ایلشلردر بعضیلر دیدیلر که انجق امامک صلاتی فاسد اولور امامته صالح اولمین کمسنه یی حکما استخلاف ایلدیکی ایچون زیرا اول مأموم امامته متعین اولدقده امام اکا مقتدی اولمش اولور اول ایسه امامته صالح دکلدر ودینلدیکه فاسد اولمز زیرا حقیقة وحکما استخلاف یوقدر زیرا حقیقة خلیفه ایلمدی وحکما ایسه امامته صلاحیتی یوق ومشایخدن برطائفه ایکیسنک دخی صلاتی فاسد اولور دیدیلر عدم صلاحیتی اولان کمسنه امامته متعین اولدقده کانه استخلاف ایلمش کبی اولدی جمله سنک صلاتی فاسد اولور ومشایخدن برطائفه خاصة مقتدینک صلاتی فاسد اولور صحیح اولان دخی بودر زیرا اول مأموم وقتا که حقیقة وحکما استخلاف اولنمدی ایسه امام منفرد قالوب صلاتی فاسد اولمز مقتدینک صلاتی فاسد اولور امامتک مکانی امامسز قالدیغیچون (ولو حصر عن القراءة جاز له الاستخلاف) اکر امام قراءتدن حصر اولسه اول امام ایچون آخر آدمی استخلاف ایلمک جائزدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلرک قتنده استخلاف جائز دکلدر زیرا استخلاف وقوعی مکرر ووجودی عام اولان امرده خلاف قیاس ایله ثابت اولمشدر حصر ایسه نادر اولوب جنابته شبیهدر بوحصر صلاة جائز اوله جق مقداری قراءت ایلمدیکی صورتده در روا کر اول مقدار قراءت بولنور ایسه رکوع ایلیه استخلاف جائز دکلدر احتیاج جائز اولمدیغیچون محیطده مسطوردر که بر رجل بر رجله امامت ایلدی وایکیسنه دخی حدث واقع اولدی مسجددن چقدیلر امامک صلاتی بنا اولنوب مقتدینک صلاتی فاسد اولور زیرا اول مقتدی ایچون مسجده امام باقی قالمدی

باب ما یفسد الصلاة وما یکره فیها

بو باب شول شیئک بیاننده در که اول شیء صلاتی فاسد ایدر ودخی شول شیء بیاننده در که اول شیء صلاتده مکروه اولور (یفسدها الکلام ولو سهوا) کلام صلاتی افساد ایدر اکر سهوا دخی اولورسه فسادنه دلیل قوله علیه السلام (ان صلاتنا هذه لا یصلح فیها شیء من کلام الناس دائما هی التسبیح والتهلیل وقراءة القران) نص شریفیدر ولفظ شیء سیاق نفیده واقع اولمش نکره در جمیع کلامه عام اولور شافعی دیر که خطا ونسیان صلاتی افساد ایلمز دلیلی قوله علیه السلام (رفع عن امتی الخطأ والنسیان) نص شریفیدر بزم جوابمز بودفع کناهه محمولدر (او فی نوم) یاخود نومده دخی تکلم ایدرسه ینه صلاتی فاسد اولور فخر الاسلام دیمشدر که نائمک نمازده تکلمی فاسد ایلمز زیرا کلام تمییزی اولمین کمسنه دن صدور ایلدی واقعات حسامیه ومختصر اجناس ناطفی وغیرلرده مسطوردر که اویقوده اولان احکام ایچون بکرمی بش محلده حکم یقظه وار در اول کیسی مصلی

اوبوسه وکلام ناس ایله تکلم ایلسه صلاتی فاسد اولور (ایکنجیسی) مصلی اویوسه وقراءت ایلسه بر روایتده قراءتدن اعتبار اولور کبراده ومختارده قراءتدن اعتبار اولنمز بونصر بخ اولنمشدر (اوچنجیسی) اکر بر قائم سجده آیتنی قراءت ایلسه وبر رجل اندن استماع ایلسه اول رجل اوزرینه سجده لازم اولور اویانقدن اشتدیکی کبیدر (دردنجیسی) بچن مصلی نائم اویانسه سجده آیتنی اوقودیغی خبرویرسه لر بعض مشایخ دیدیلر که انک اوزرینه سجده لازمدر صحیح اولان دخی بودر امر عبادتده احتیاط ایچون (بشنجیسی) بچن صلاتده اویوسه واحتلام اولسه غسل واجب اولور بنا صحیح اولمز کویا که انک کوزی خاتونک فرجنه اصابت ایدوب انزال اولدی (التنجیسی) بچن نائم برکون برکیجه یاخود ایکی کون ایکی کیجه اویوسه صلاتک اوزرینه دینلدر نه کیم اویانقلقده دین اولدیغی کبی (یدنجیسی) بر رجل او یقوده اولوب اولدخی باشنی دیزینه قوسه یاخود قولتوغنه قوسه واویوسه شمس الائمة الحلوانی ابو یوسف قولی اوزرینه حدث اولمز دیر وامام محمد روایتنده حدثدردیر (سکزنجیسی) متیمم اولان کمسنه نک دابه سی استعمالی ممکن اولان صودن مرور ایلسه حال بو که کندیسی نائم اولسه تیممی ناقض اولور (طقوز نجیسی) بر صائم نائم اغزینی اچسه اغزینه صو یاخود قار کیرسه صومی بوزیلور (اوننجیسی) بچن حاجی دوه اوزرنده اویورکن عرفاته اوغرسه تحقیقا اول کمسنه عرفاته وحج شریفه ایرشمش اولور (اون برنجیسی) بچن حاجی حرمده اویوسه حالت نومده بر قتلی جائز اولمیان نفسی قتل ایلسه جزاء لازم اولور اویانق کبی (اون ایکنجیسی) بر محرم اویوسه بر کمسنه کلوب باشنی تراش ایلسه انک اوزرینه جزا واجب اولور (اون اوچنجیسی) بر محرمه عورت اویورکن زوجی کندویه جماع ایلسه اوزرینه جزاء واجب اولور اویانقده واجب اولدیغی کبی (اون دردنجیسی) بر رجل صیده اوق اتوب واروب صید بر نائمک اوکنه دوشوب اول سهمدن اولسه صاید اولان کمسنه بعده ایرشسه اکا اول صید حلال اولمز کانه اول صید بر اویانق آدمک اوکنده واقع اولدی وذبح ایتمکه قادر ایدی ایلمدی (اون بشنجیسی) بر رجل بر عورت ایله بر خلوت مکانده اولسه لکن اول خلوتده بر نائم کمسنه اولسه اول خلوت خلوت صحیحه اولمز یقظه ده اولدیغی کبی (اون التنجیسی) بر رجل اونده اویوسه کندوسنه نکاح ایلدکاری عورتی کلسه یانده بر ساعت مکث ایلسه خلوت صحیحه اولمش اولور یقظه اولدیغی کبی (اون یدنجیسی) بر عورت اویوسه زوجی کلسه بر ساعت عورتک یانده مکث ایلسه حال بو که مانع اولمسه خلوت صحیحه اولور (اون سکزنجیسی) بر رجل یمین ایلسه فلان کمسنه یه سو یلیه دیوانده نصکره یمین ایدن کمسنه اول فلان کمسنه نک اوزرینه مرور ایلسه حال بو که اول فلان اویقوده اولسه وا کا قم دیسه اما او یانسه بونده اختلاف ایلشلردر صحیح اولان بودر که حانث اولور یمینده ایشتدرمک شرط دکلدر (اون طقوزنجیسی) بر کمسنه عورتنه طلاق رجعی ایله طلاق ویرسه اول کمسنه عورتی نائمه ایکن شهوت ایله مس ایلسه مراجع اولمش اولور (یکرمنجیسی) اکر طلاق ویرن آدم نائم اولسه عورت کلوب اری مس ایلسه شهوت ایله ابو یوسف قتنده مراجعه اولور (یکرمی برنجیسی) ار اویورکن بر عورت کلوب ارلک ذکرینی فرجنه ادخال ایلسه رجل دخی بیلسه بونلکه ما بینلرنده حرمت مصاهره ثابت اولور (یکرمی ایکنجیسی) بچن برار ایله بر عورت ایکیسی بیله نومده ایکن عورت اری شهوت ایله اوپسه دخی بونک اوزرینه اتفاق ایلسه لر ایکیسنک ما بیننده حرمت مصاهره ثابت اولور (یکرمی اوچنجیسی) بچن بر نائم بر کمسنه نک مالنی اتلاف ایلسه ضامن اولور (یکرمی دردنجیسی) بچن بر کمسنه نک باباسی بر دیوار التنده اویوسه اول کمسنه باباسنک اوزرینه سطحدن دوشسه وباباسی هلاک اولسه اول ابن میراثندن محروم اولور عند البعض (یکرمی بشنجیسی) اکر اویقوده ایکن رفع اولنسه وتحت جدارده وضع اولنسه وجدار اوزرینه دوشوب هلاک اولسه اول کتورن آدم اوزرینه ضمان لازم کلمز تاتارخانیه ده بویله مسطوردر (وکذا الدعاء بما یشبه کلام الناس وهو ما یمکن طلبه منهم) کذلک کلام افساد ایلدیکی کبی ناسک کلامنه مشابه اولان دعا دخی صلاتی افساد ایدر کلام ناسه مشابه اولان دعا شول کلامدر که ناسدن طلبی ممکن اوله مثلا اللهم البسنی ثوبا وزوجنی فلانة وارزقنی الف دینار کبی شافعی قتنده قرآنه مشابه دعا افساد ایلمز (والانین والتأوه والتأفیف ولو کانت بحرفین خلافا لابی یوسف) انین وتأوه وتأفیف دخی صلاتی افساد ایدر انین آه دیمکدر وتأوه واه دیمکدر وتأفیف ایکی حرف ایله دخی اولورسه ینه صلاتی افساد ایدر ابو یوسف خلاف ایدوب ایکی ایله اولان صلاتی افساد ایلمز وبراه کبی اوچ حرف ایله اولورسه

افساد ایدر بالاتفاق مکر که مریض اوله انین وتأوه وتأفیفدن نفسنی منعه قادر اولمیه زیرا مریض نفسنی ضبطه قادر ومالک اولمیجق عطسه وککرمک کبی اولور اکرچه نیجه حروف ایله دخی اولورسه (والبکاء بصوت لوجع اومصیبة) وجع یاخود مصیبت ایچون صوتله بکا دخی صلاتی افساد ایدر زیرا بونده اظهار تأسف وجزع واردر بکا اعانت ایلک دیمکدن ناشیدر بو تقدیرجه کلام ناس اولور (لا لذکر جنة اونار) ذکر اولنان صفات ایله بکا جنت یاخود نار ذکری ایچون اولورسه افساد ایلمز زیرا ذکر اولنان بکا زیاده خشوعه دلالت ایدر اکر جنت ذکر اولندقده (اللهم انی اسئلک الجنة) ونار ذکر اولندقده (اعوذ بک من النار) دیسه صلاته ضرر ویرمز حتی حضرت عائشه رضی الله عنهادن صلاتده انیندن سؤال اولندی دیدیکه اکر خشیة الله ایچون اولورسه افساد ایلمز اکر امر آخر ایچون اولورسه صلاتی افساد ایدر دیو بیورمشلردر سراجیه ده مسطوردر که برکسنه امامک قراءتنی بکنمیوب اغلاسه وبلی ونعم دیسه ویاخود آری دیسه صلاتی فاسد اولمز (والتنحنح بلاعذر) عذرسز تنحنح دخی صلاتی افساد ایدر اکر مضطر اولمز ایسه اکر صلاتی اصلاح وقراءتی حسن ایتمک ایچون اولورسه افساد ایلمز واکر امام خطا ایلسه ومقتدی خطاسنه اشارت ایچون تنحنح ایلسه افساد ایلمز (وتشمیت عاطس) عاطس ایچون تشمیت دخی صلاتی افساد ایدر یعنی عطسه ایدن کمسنه به یرحمک الله دیمک افساد ایدر افساد ایتمک وجهی بودرکه بین الناس بومقوله به کلام متداول اولور اول اجلدن افساد ایدر اما عطسه ایدن یاخود استماع ایدن الحمد لله دیسه صلاتی فاسد اولمز زیرا عرفا بو کلام جواب دکلدر ومصلی عاطس کندی نفسنه یرحمک الله دیسه افساد ایلمز ظهیریه ده مسطوردرکه ایکی آدمدن بری صلاتده ایکن عطسه ایلسه خارج صلاتده برکسنه یرحمک الله دیسه اول ایکی مصلی آمین دیسه لر عاطسک صلاتی فاسد اولوب آخرک صلاتی فاسد اولمز زیرا عاطس اولمین امین دیمسی کندی نفسی ایچون دعا دکلدر وابو حنیفه دن روایت اولندیکه عاطس مصلی کندی نفسنده حمد ایلسون اما لسانی تحریک ایلسون اکر لسانی تحریک ایدرسه صلاتی فاسد اولور (وقصد جواب بالحمدلة او الهیللة او السبحلة او الاسترجاع او الحوقلة) حمدله یاخود هیلله ویا سبحله ویا استرجاع ویا حوقله ایله جواب قصدی دخی صلاتی افساد ایدر حمدله ایله جوابه مثال برکسنه مصلی یه استدیکک فلان شیء حاصل اولدی دیسه اولدخی جواب قصدی ایله الحمد لله دیسه وهیلله ایله جوابه مثال برکسنه صلاتده ایکن دینلسه که اللهدن غیری اله وارمیدر اولدخی جواب قصدی ایله (لا اله الا الله) دیسه سبحله ایله جوابه مثال مصلی یه برکسنه تعجب ایده جک برسوز سویلسه اولدخی جواب قصدی ایله سبحان الله دیسه استرجاع ایله جوابه مثال مصلی یه برکسنه کلوب فلان فوت اولدی دیسه اولدخی جواب قصدیله (انا لله وانا الیه راجعون) دیسه حوقله یه مثال برامر عجیبده (لا حول ولا قوة الا بالله) دیسه جمیعنده صلاة فاسد اولور ابو حنیفه ومحمد قتلرنده زیرا کلام مخرج جوابه اخراج اولندی همان تشمیت جواب کبی اولمشدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب جمیعنده صلاة فاسد اولمزدیر زیرا بو صیغه سیله ثنا درعزیمت ایله متغیر اولمزلر کیم کلام ناس عزیمت ایله ثنا اولدیغی کبی اما شیخ الاسلام ذکر ایلمشدرکه استرجاع اجماعا قاطع صلاتدر لکن صحیح اولان بودرکه خلاف اوزره اوله غیریلر کبی (ولو اراد بذلک اعلامه بانه فی الصلاة لا تفسد اتفاقا) اکر مصلی ذکر اولنان کلاملر ایله کندوسی صلاتده اولدیغی اعلام مراد ایلسه صلاتی فاسد اولمز اتفاقا عدم فسادنه حدیث شریف دخی وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام اذا نابت احدکم نائبة فی الصلاة فلیسبح (ولو فتح علی غیر امامه فسدت) اکر مصلی امامندن غیری کمسنه نک اوزرینه فتح ایلسه صلاتی فاسد اولور اول فتح ایلدیکی کمسنه کرک صلاتده وکرک خارج صلاتده اولسون زیرا بو تعلیمدر کلام ناس کبی اولوب فاسد اولور اکر مرادی فتح وتعلیم ایسه فاسد اولور اکر مرادی قراءت قرآن ایسه فاسد اولمز بونک نظیره برکسنه نمازقیلوب اوکنده کتاب اولسه وخلفنده یحیی اسمنده برآدم اولسه اول مصلی (یا یحیی خذ الکتاب بقوة) دیسه مرادی قراءت ایسه فاسد اولمز اول آدمه خطاب ایسه فاسد اولور (لا ان فتح علی امامه مطلقا فی الاصح) اکر امامی اوزرینه فتح ایدرسه مطلقا صلاتی فاسد اولمز اصح اولان دخی بودر صلاة جائز اولان مقداری قراءتدنصکره اولسون یاخود قراءتدن اول اولسون برابردر وبرآیتدن برآیته انتقالدنصکره اولسون یاخود اول اولسون مقتدی یه لایق اولان بودرکه قصده تعجیل ایلمیه وامامه دخی لایق اولان بودرکه جماعته فتح ایچون الجا ایلمیه اکر مفروض مقداری اوقودی ایسه رکوع ایلیه

برغیریه انتقال ایلمیه اکر مفروضدن اقلده حصر اولدی ایسه برآیتدن برآیته انتقال جائزدر اکر مصلیدن غیری فتح ایدوب امام دخی انک فتحنی اخذ ایدرسه صلاتی فاسد اولور زیرا تعلیم وتعلمدر (والسلام عمدا) قصدا سلام دخی صلاتی افساد ایدر اما سهوا اولورسه فاسد اولمز زیرا سلام اذکار صلاة جنسندندر واسماء اللهدندر کلام حکمنی کاف خطابدن اخذ ایدرسه عند القصد تحقق ناسیا اولورسه اذکاره تشبیه ایدرز تحقق عمدا اولورسه کلام ناسه تشبیه ایدرز خلاصه ده مذکوردرکه برکمسنه ناسیا یاخود ساهیا سلام ویرسه اندنصکره بیلسه وسکوت ایلسه صلاتی فاسد اولور (ورده) رد سلام دخی صلاتی افساد ایدر عمدا قیدی اولنمدی زیرا رد سلام عمدا وسهوا مفسد صلاتدر محض کلام اولدیغیچون (وقراءته من مصحف) مصحفدن قراءت دخی مفسد صلاتدر کرک کثیر اولسون زیرا مصحفدن اوقومق غیریدن تلقین کبیدر (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلرن قتنده مفسد صلاة دکلدرز زیرا مصحفه نظر عبادتدر صلاة عبادته منضم اولور بوکا دلیل قال النبی علیه السلام (اعطوا اعینکم من العبادة حظها قیل وما حظها من العبادة قال النظر الی المصحف) نص شریف یفیدر عبادة واحده مفسد اولمیوب برعبادت دخی اولیجق نیجه مفسد اولور نهایت مکروهدر زیرا اهل کتابک فعلیدر انلره تشبهدن نهی اولنمشدر وقراءت مقدارنده اختلاف اولنمشدر بعضیلر برآیت مقداری وبعضیلر فاتحه شریفه مقداری دیدیلر ظاهر اولان بودرکه قلیل وکثیر ابو حنیفه قتنده مفسددر وامامین قتنده مجموعی دخی غیر مفسددر (واکله وشربه) مصلینک اکل وشربی دخی مفسددر زیرا عمل کثیردر امادیشلری اراسنده مأکول اولان طعامدن بقیه اولسه انی صلاتده ایکن یوتسه مفسد صلاة دکلدر (وسجوده علی نجس خلافا لابی یوسف فیما اذا اعاده علی طاهر) مصلینک نجس اوزرینه سجودی دخی مفسد صلاتدر ابو حنیفه وامام محمد قتنده وابو یوسف شول شیده خلاف ایدرکه مصلی طاهر اوزرینه سجده سنی اعاده ایلدیکی زمان یعنی تحقق مصلی نجس اوزرینه سجده ایتسه سجده سی فاسد اولور اما صلاتی فاسد اولمز تحقق موضع طاهر اوزرینه سجده یی اعاده ایلسه سجده سی صحیح اولور زیرا نجاست اوزرینه اولان سجده سی عدم کبیدر وابو حنیفه وامام محمد ایچون دلیل قیاس بودرکه صلاة تجزی قبول ایلمز تحقق بعضیسی فاسد اولسه جمله سی فاسد اولور طاهر اوزرینه اعاده سی فائده ایلمز اما وضع ید ووضع رکبتین بونک خلافنجه درز زیرا بونلری وضع اصلده ترک کبیدر بونلرک ترکی ایسه جواز صلاتی منع ایلمز اما بونزی وضع ایلمیوب ترک ایلسه صلاتی جائز اولمز (والعمل الکثیر) عمل کثیر دخی صلاتی افساد ایدر عمل کثیرک حدنده اختلاف اولنمشدر بو اختلاف بش قول اوزره در (بری) شول عملدرکه عادتا ایکی الی ایله اشلنمکه محتاج اوله اکر بر ال ایله اشلرده صارغی باشنه قومق کبی وکوملک وطون کیمک ویایدن اوق اتمق کبی صلاتی فاسد ایدر وشول عملکه عادتا بر ال ایله اشلنمکه محتاج اوله ایکی ال ایله اشلرسه ده اول عمل قلیل طونی چوزمک وقاوغی کیمک واخراج ایلمک کبی ونزع خاتم کبی صلاتی افساد ایلمز (ایکنجیسی) اول عملدرکه مصلی انی استکثار ایدر سرخسی دیدیکه بو قول ابو حنیفه مذهبنه قریبدر زیرا ابو حنیفه رأینده درکه بومثللو بی اکا مبتلا اولنلرک رأینه تفویض ایدردی (اوچنجیسی) اول عملدرکه ایراقدن کورن انی مصلی دکل ظن ایلیه زیلعی صحیح اولان بودر دیمشدر (دردنجیسی) عمل کثیر اولدرکه اشلین کمسنه نک مقصودی اوله عمل قلیل فاعلک مقصودی اولمیان فعلدر (بشنجیسی) عمل کثیر اولدرکه برشیئی بری بری اردنجه اوچ دفعه اشلیه سین اوچک مادونی قلیلدر حتی اوچ کره یابره صالسه ین یاخود اوچ کره بدننک قاشیه سن ویاخود اوچ کره طاش آتسه ین ویاخود بدنندن اوچ تل قوپره سن اکر بری بری اردنجه اولورسه صلاة فاسد اولور اکر فصل اولورسه فاسد اولمز اکرچوق دخی اولورسه وبونک اوزرینه قیاسدرکه اله قتل ایلمک اما صلاتده ایکن برصف مقدار مشی ایله صلاة فاسد اولمز اما ایکی صف مقداری دفعة واحده ده مشی ایدرسه فاسد اولور اما برصفه وارسه برمقدار مکث ایلسه بعده برصفه دخی وارسه نه مکث ایلسه نه برصفه وارسه فاسد اولمز اکر یوریوب صفدن خروج ایدوب صحرایه چیقسه صلاتی فاسد اولور اکر برمصلیه عورت اوغلنجغنی امزرسه یاخود اوغلنجق کلوب اناسی صلاتده ایکن امسه وسود نازل اولسه صلاتی فاسد اولمز اما اوچ دفعه مص ایلسه فاسد اولور اکرسودی نازل اولمز ایسه ده اکر برمصلیه عورتنه اری جماع ایلسه عورتک صلاتی فاسد اولور اکرمنی نازل اولمز ایسه ده مصلیه عورتنی قوچسه یا شهوة ایله اوپسه یاخود شهوتسز اوپسه یاخود

ایلسه بنه فاسد اولور زیرا بونلرده معنای جماع واردر اما بر عورت قوجه‌سی صلاتده ایکن اوپسه اما شهوت ایله
اولمسه ارلڭ صلاتی فاسد اولمز بو عبارتلر خلاصه نکدر و بنه خلاصه ده مسطوردر که بر کمسنه طلاق رجعی ایله
مطلقه سنڭ فرجنه شهوت ایله نظر ایلسه اول کمسنه مراجع اولمش اولور صلاتی فاسد اولمز مختار اولان بودر
و بر مصلی دابه‌سنی بر رکعتده بر دفعه ضرب ایلسه رکعت آخرده بر دفعه دخی ضرب ایلسه صلاتی فاسد اولمز
بر رکعتده ایکی دفعه دخی ضرب ایلسه صلاتی فاسد اولمز اما بر رکعتده اوچ دفعه ضرب ایلسه فاسد اولور اما
قامچی ایله بر انسانی اورسه یاخود ال ایله اورسه ضاربڭ صلاتی فاسد اولور اما قلیج چیقارسه صلاتی فاسد اولمز
اگر مصلی بلپزه ایله یاخود بیکی ایله صالسه صلاتی فاسد اولمز اگر مصلینڭ صارغنڭ کوری بوزلسه بر کره
دوزلتسه یاخود ایکی کره دوزلتسه فاسد اولمز اما اوچ کره یاخود زیاده دوزلتسه فاسد اولور اگر مصلی
بر عورتڭ باش اورتوسنی الوب باشنی اورتسه صلاتی فاسد اولور اما صلاتده ایکن قپویی قپاسه صلاتی فاسد
اولمز اگر قپویی آچسه فاسد اولور اگر مصلی عمامه‌سنی باشندن چیقاروب ارض اوزرینه وضع ایلسه یاخود
برده ایکن باشنه قوسه صلاتی فاسد اولمز بونلرڭ اصلی بودر که بر ال ایله حاصل اولور بر ال ایله اولان عمل قلیلدر
اما ایکی ال ایله اولان عمل کثیردر بو قول ابوبکر محمد بن فضلکدر خلاصه ده دخی بویله‌در خلاصه ده رفع
یدین صلاتی افساد ایلمز دیو مسطوردر (وشروعه فی غیرها) مصلینڭ صلاتدن غیریه شروعی دخی صلاتی
افساد ایدر مثلا ظهردن بر رکعت قلدقدنصکره صلاة عصره یاخود تطوعه افتتاح ایلسه ظهری منتقض
اولوب غیره شروعی صحیح اولور اول ظهردن چقمش اولور (لاشروعه فیها ثانیا) اول مصلینڭ قیلدیغی صلاته
ثانیا شروعی افساد ایلمز اگر نیتی قلبی ایله ایدرسه مثلا ظهردن بر رکعت قلدی اندنصکره تکرار ظهره افتتاح
ایلدی صلاتی فاسد اولمز و اول اولکی رکعت محسوب اولور اوچ رکعت دخی قیلوب صلاتی تمام اولور اما اولکی
رکعت منتقض اولدی ظن ایدوب اوچنجیده اوتورمیوب دردی تمام ایلسه صلاة فاسد اولور اما قلبی ایله
نیت ایلیوب (نویت ان اصلی الظهر) دیسه صلاتی باطل اولور زیرا بو قول کلام ناسدندر اما صورت اولیده
فقها دیدیلرکه اگر مصلی صاحب ترتیب اولمز ایسه ظهردن عصره انتقال جائز اولور اگر صاحب ترتیب اولور ایسه
ظهردن عصره منتقل اوله مز بلکه نفله منتقل اولور زیرا صاحب ترتیب حقنده عصر صحیح اولمز مادامکه
ظهری ادا ایلمیه (ولان نظر الی مکتوب وفهمه) اگر کتابه نظر ایدوب معناسنی فهم ایدرسه صلاتی فاسد اولمز
کرك قرآن و کرك غیری اولسون بالاجماع فاسد اولمز بعض مشایخ امام محمدڭ قولی اوزرینه فاسد اولور دیدیلر یمین
مسئله سنه قیاسا مسئلهٔ یمین بودر که بر کمسنه یمین ایلسه که فلان کمسنه‌نڭ کتابنی اوقومیه‌یم اگا نظر ایدوب فهم
ایتسه امام محمد قتنده حانث اولور زیرا خلافدن مراد عدم فهمدر بونده ایسه فهم بولندی اما صلاتڭ فسادی
عمل کثیر ایله در نظر و فهم ایله عمل کثیر بولنمدی انکیچون مفسد صلاة اولمدی (او اکل ما بین اسنانه دون الحمصة)
یاخود دیشلری ما بینده نخوددن آز اولان طعامی اکل دخی مفسد صلاة دکلدر و مفطر صوم دخی دکلدر
(وتفسد فی قدرها) صلاتی افساد ایدر ما بین الاسنان اولان شیء نخود مقداری اولدقده خلاصه ده نخود
مقداری فاسد ایلمز دیو مسطوردر بقالی دیدیکه صحیح اولان بودر که شول شیکه صومی افساد ایدر صلاتی دخی
افساد ایدر (وان مر مار فی موضع سجوده اذا کان علی الارض او حاذی الاعضاء اذا کان علی الدکان اثم
المار ولا تفسد) و اگر مرور ایدیجی مصلینڭ سجودی موضعنده مصلی ارض اوزرنده نماز قیلر ایکن مرور ایلسه
یاخود دکان اوزرنده نماز قیلر ایکن اول کمسنه‌نڭ اعضاسنه مرور ایده‌نڭ اعضاسی برابر اولسه مرور ایدن
کنهکار اولور اما صلاة فاسد اولمز مادامکه بر آدم بویی مقداری اولسه آثم اولمز و بو کسکلڭ ستره اولمش اولورما بینده
اولمقده بویله‌در اما بر مصلینڭ اوکندن ایکی شخص یان یانه مرور ایلسه بری آثم اولور بری اولمز برابریسی
آخره حائل اولور مرور ایدن کمسنه‌نڭ حقنده وعید وارد اولمشدر (قال النبی علیه السلام (لو علم المار بین یدی
المصلی ماذا علیه من الوزر لوقف اربعین) مراوی دیدیکه بلمدم اربعین عاما او شهرا او یوما دیمدیکه ابوهریره‌دن
روایت اولنان حدیثده صحیح بودر که مراد اربعین سنة اوله اما صلاتڭ عدم فسادی قوله علیه الصلاة والسلام
لا یقطع الصلاة مرور شیء (وینبغی ان یغرز امامه فی الصحراء سترة طول ذراع وغلظ اصبع) مصلی‌یه لایق اولان
بودر که صحراده اوکنه بر ستره دیکه اوزنلغی بر ارشون قالنلغی بر پرمق اوله قوله علیه السلام (ایعجز احدکم

اذا صلی فی الصحراء ان یکون امامه مثل مؤخرة الرحل) اگر بر یومشق ایسه اول شیئی دیکسون اگر دیکمك ممکن
دکل ایسه طولا یاخود عرضا اوکنه بوراقسون (ویقرب منها) دخی اول ستره‌یه قریب اوله قوله علیه السلام
(اذا صلی احدکم الی سترة فلیدن منها لا یقطع الشیطان علیه صلاته (ویجعلها علی احد حاجبیه) مصلی اول
غرز ایلدیکی شیئی حاجبینڭ بریسی اوزرینه ایلیه قوله علیه السلام (ما صلی الی شجرة ولا الی عود ولا الی عمود
الا جعله علی حاجبیه الایمن او الایسر) و دیکیلن شیء مقابل اولمیه بلکه جزئی میللو جه اوله (ولا یکفی الوضع
ولا الخط) اول شیئی وضع یاخود وضع ایلیوب خط چکمك کفایت ایلمز زیرا مانع دکلدر مقصود اولان
ایسه متعذر بونکله اول مقصود حاصل اولمز بو دیدیکمز ارض یومشق اولدیغی صورتده در اگر دکل ایسه
ضروری طولا ابقا اولنمق لازمدر اگر خشبه بوغیه مشایخ متأخرینڭدن بعضیسی طولاسنی چکمکی
تجویز ایلشلردر و بو قول شافعینکدر اما متقدمین اعتبار ایتمشلردر زیرا بونکله مقصود حاصل اولمز مقصود
مصلی ایله مرور ایده‌نڭ بیننده حائل اولمقدر بونده ایسه وجودی ایله عدمی برابردر و بو کلام ابوحنیفه و امام
محمددن مرویدر عنایه‌ده دخی بویلجه مسطوردر (ویدرأ المار بالاشارة) مصلی اشارت ایله مرور ایدن کمسنه‌یی
منع ایلیه الیله یاخود باشی ایله ویا گوزی ایله قال النبی علیه السلام (فادرؤا ما استطعتم) حضرت نبی علیه
السلام ام سلمه‌نڭ اونده صلاتده ایکن ام سلمه‌نڭ اوغلی قالقدی که رسول اکرمڭ اوکندن بکچه حضرت دفع
دیو اشارت ایلدی اوغلان دخی طوردی بعده قزی قالقدی اگا دخی دفع دیو اشارت ایلدی ابا ایدوب مرور
ایلدی حضرت علیه السلام صلاتدن فارغ اولدقدنصکره انلر حقنده (ناقصات العقل ناقصات الدین
صواحب یوسف صواحب کرسف یغلبن الکرام ویغلبهن اللئام) دیو بیورمشلردر (او التسبیح) یاخود تسبیح ایله
منع ایلیه قوله علیه السلام (اذا نابت احدکم نائبة فی الصلاة فلیسبح (لا بهما) ایکیسی ایله ایلیه یعنی
هم اشارت هم تسبیح ایله دفع ایلمیه زیرا بریسی ایله مقصود حاصل اولور (ان عدمت السترة او قصد المرور بینه
وبینها) اگر ستره بولنمز ایسه یاخود مرور ایدن کمسنه مصلی ایله ستره بیننده مروره قصد ایلسه اول زمان اشارت
ایله یاخود تسبیح ایله منع اولنور (وجاز ترکها عند امن المرور) و ستره‌نڭ ترکی جائز اولور مرور اولمز دیو امین
اولورسه زیرا رسول علیه السلام بویلجه ایشلمشدر (وسترة الامام مجزئة عن القوم) امامڭ ستره‌سی قومه کفایت
ایدر (لان النبی علیه السلام صلی ببطحاء مکة الی عنزة ولم یکن للقوم سترة (ولو صلی علی ثوب بطانته نجسة صح ان
لم یکن مضربا) اگر بر کمسنه بر ثوب اوزرنده نماز قلسه که اول ثوبڭ ایچ طرفی نجس اولسه صلاتی صحیح اولور اگر ثوب
مضرب دکل ایسه مضرب اولمیان شول ثوبدر که هر طرفی دیکلی اولوب اورته‌سی دیکلی اولمیوب اول ثوب ایکی
ثوب حکمنده در اوزرنده صلاتڭ اداسی جائز اولور اما اورته‌سی دیکلی اولورسه ثوب واحد حکمنده در جائز
اولمز اما ابو یوسف رحمه الله قتنده مطلقا جائز دکلدر (وکذا لو صلی علی الطرف الطاهر من بساط طرف منه نجس
سواء تحرك احدهما بحرکة الآخر او لا) بنه ثوب اوزرینه صلاة صحیح اولدیغی کبیدر اگر مصلی بر طرفی نجس
بساطڭ طرف طاهری اوزرینه نماز قیلرسه صلاتی صحیح اولور اول بساطڭ بر طرفی تحریك ایله طرف آخری
متحرك اولسون کرك اولمسون برابردر یعنی کرك بیوك اولسون که حرکتی ممکن اولمیه کرك کوچك اولسون حرکتی
ممکن اوله بو جمله‌سی برابردر خلاصه‌ده مذکوردر که بر خشب اوزره نماز قلسه اما طرف آخری نجس اولسه
اگر غلیظ اولوب قطعه قابل دکل ایسه جائزدر اگر قطعه قابل ایسه جائز دکلدر (فصل) (وکره عبثه بثوبه او بدنه)
مصلی ثوبیله یاخود بدنیله لعب ایلمك مکروه اولدی بر فعلکه خارج صلاتده دخی منهیدر فکیف که صلاة ایچنده
واقع اوله قال النبی علیه السلام (ان الله تعالی کره لکم ثلثا وذکر منها العبث فی الصلاة والرفث فی الصیام والضحك
فی المقابر) بدنی ایله او ناسق مثلا پرمقلرینی بر بر بنه صاروب اوتدرمك کبیدر (وقلب الحصی الا مرة لیمکنه
السجود) قلب حصی یعنی سجده ایتمك ایچون طاشی برندن کیدرمك مکروه اولدی الا سجود ممکن اولسون
ایچون بر کره ایله کیدرمك مکروه اولمدی زیرا ابوذر غفاری حضرتلری سجده یرنده تسویهٔ حجر ایلمك بابنده
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن سؤال ایلدکده یا اباذر مرة او ذر ای سوه مرة او اترك) زیرا بونده
اصلاح صلاة واردر اما عبث بویله دکلدر حاصل کلام هر عملکه مصلی ایچون مفید اوله اول عملی اشلمكده لا بأس در
اما مفید اولمین مکروهدر (وفرقعة الاصابع) و مصلی پرمقلرینی چاتلتمق دخی مکروهدر قوله علیه السلام

(لا تفرقع اصابعك وانت تصلي) (والتخصر) والنی بوش بوکرنه قومق دخی مکروهدر زیرا بو فعلدن نهی اولنمشدر
قال النبی علیه السلام (الاختصار فی الصلاة راحة اهل النار) ودخی شیطان بریوزینه سورلدکده ایکی اللری
بوش بوکرنده ایدی اول اجلدن صلاتده تخصر کریه اولدی کذا فی عرایس الثعلبی (والالتفات) مصلینك التفاتی
دخی مکروهدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلمدن صلاتده التفاتدن سؤال ایلدکلرنده (تلك خلسة یختلسها
الشیطان من صلاتکم) بیورمشلردر والتفات اوچ نوعدر برنوعی مکروهدر مکروه اولان بوینی صاغه
وصوله دوندرمکدر بری دخی مباحدر مباح اولان کوزی ایله صاغه صوله نظر ایلیه اما بوینی دوندرمیه
زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اصحابنه بو یلجه نظر ایدردی بری دخی بودرکه صلاتی مبطل اوله مبطل اولان
صدرینی قبله دن تحویل ایلمکدر (والاقعاء وافتراش ذراعیه) صلاتده رکبتینی نصب ایدوب الیتین اوزرینه
اوتورمق دخی مکروهدر وقوللرینی یره دوشمك دخی مکروهدر لقول ابی ذر رضی الله عنه (نهانی خلیلی
عن ثلاث ان انقر نقر الدیك وان اقعا اقعاء الكلب وان افترش افتراش الثعلب (ورد السلام بیده) الی ایله رد سلام
دخی مکروهدر صاحب المجمع مفسدات صلاتدندر دیوذکر ایلمشدر (والتربع بلا عذر) عذرسز تربع دخی
مکروهدر زیرا تربع جبابره نك جلوسیدر اما خارج صلاتده جائزدر (وکف ثوبه) صلاتده لباسنی الیله دوشرمك
یعنی سجده مراد ایلدکده بین یدی اولان لباسنی رفع دخی مکروهدر زیرا بورفعده نوع تجرد عظمت واردر
مصلی ایسه مقام تواضعده در (وسدله) مصلینك سدلی دخی مکروهدر زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
نهی ایلمشدر وسدل شول فعلدرکه برکسنه ثوبنی باشی اوزرینه یاخود اوموزلری اوزرینه قویه اندنصکره
طرفلرینی صالیویره خلاصه ده مذکور اولان ردایی یاخود قبایی اوموزلری اوزرینه قویه والرینی یکارینه
یکورمیه (والتثاوب) اسنمك دخی صلاتده مکروهدر اکرکیم غلبه ایدرسه الینی یاخود یکنی اغزینه قویه
قال النبی علیه السلام (ان الله یحب العطاس ویکره التثاوب فاذا تثاوب احدکم فلیرده ما استطاع (والتمطی)
کرنمك دخی صلاتده مکروهدر (وتغمیض عینیه) صلاتده کوزلرین یومق دخی مکروهدر اعزهٔ کرامدن
بری کوزین یوممغك خود جمعیت خاطرده مدخلی واردر برایسه صلاتده جمعیت خاطر ایله مأمورز الله تعالی
رحمت ایلسون شول کسنه یه که نهی اولنمسنك سترندن بزی اکاه ایلیه دیو جواب ایلمشدر (والصلاة معقوص
الشعر) صلاتده مکروه اولور معقوص الشعر اولدیغی حالده عقص صاچنی دپه یه جمع ایدوب بر ایپلك ایله
یاغلیوب یاخود برحرقه ایله یاخود صمغ ایله بربرینه ضم ایلمکدرنته کیم خاتونلر ایدرلر (او حاسر الرأس)
یاخود مکشوف الرأس اولدیغی حالده صلاة مکروهدر زیرا مکشوف الرأس نماز قلمق تکاسل وقلت رعایتی
اشعاردر (لا تذللا) تذللی جهتندن اولورسه مکروه دکلدر (او فی ثیاب البذلة) ثیاب بذله ایله دخی صلاة مکروه
اولور ثیاب بذله اولدرکه اوده کیلوب کارقتنه انکله کیدلمیه بومقوله ثیاب ایله صلاة مکروه اولمسی ثوب آخرلك
وجودی قتنده در اما ثوب آخر اولمدیغی حالده ثیاب بذله ایله صلاة مکروه دکلدر (ومسح جبهته فیها من التراب)
مصلی صلاتده الینی مسح ایلمك دخی مکروهدر الا مکر که اذی اوله (ونظره الی السماء) مصلی نك کوکه نظر ایلمسی
دخی مکروهدر زیرا سنت قیام ورکوع وسجودده اوکنه باقمق ایدی مخالفتنده ترك سنت بولندی (وعد الآی
والتسبیح بیده) دخی آیتلری وتسبیحی الیله صایمق مکروه اولدی (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلر قتنده
عدایلمك لا بأسدر (وقیام الامام فی طاق المسجد) ومحرابنده یالکز قیام دخی مکروهدر زیرا امامك تقدیمی
قومه تمییز ایچون مشروع اولمشدر بو خسه اول محل امامه تخصیص ایچون دکلدر یالکز محرابده قیامی
ایسه تخصیص ایهام ایدر واهل کتابه تشبه اولور (وانفراده علی الدکان او الارض) دکان اوزرنده انفراد یاخود
ارض اوزرنده انفرادی دخی مکروهدر یعنی امام یوکسك یرده طوروب یانده برفرد اولمسه وقوم اشغه ده اولسه
یاخود امام الچق یرده اولسه خلق یوکسك یرده اولسه امامك یالکز اولمسی مکروهدر (والقیام خلف صف فیه
فرجة) برآدم صفده اچق فرجه سی اولان صفك آردنده طورمه سی مکروهدر قال النبی علیه السلام (من نظر
الی فرجة فی صف فلیسدها) زاهدی دیمشدرکه برکسنه خلق نمازده ایکن اراله رینه کیرسه ایچلرندن بری توسع
ایچون برطرفه میل ایلسه صلاتی فاسد اولور زیرا اول کسنه اللهدن غیریه امتثال ایتمش اولور (ولبس ثوب
فیه تصاویر) تصویرلری اولان ثوبی کیمك دخی مکروهدر زیرا صنمه مشابه اولمش اولور (وان تکون فوق

رأسه او بین یدیه او بحذائه صورة) دخی صلاتده ایکن باشی اوزرنده یاخود قرشوسنده ویاخود برابرنده صورت
اولمق مکروهدر بوکا حدیث جبریل امین قولی دلیلدر عن ابی هریره رضی الله عنه (قال استأذن جبریل
علی النبی علیه السلام (فقال ادخل فقال کیف ادخل وفی بیتك سترة فیها تصاویر فانا معاشر الملائکة لا ندخل
بیتا فیه تصاویر) دیدی دینلدیکه اکر صورت مصلینك خلفنده اولسه مکروه اولماز لکن مطلقا اوده صورت
اولمسی مکروهدر زیرا دخول ملائکه یه مانع اولاندن تنزیه مستحبدر (الا ان تکون صغیرة لا تبدو للناظر)
الامکر که اول صورت صغیر اوله نظر اولنسه ظاهر اولمیه زیرا عادتا کوچك صورته عبادت اولنمشدر اول
اجلدن مکروه اولماز اما ابو هریره خاتمنده ایکی سکك نقش اولمش ودانیالك خاتمنده ایکی صورت اسد ومابیننده
براوغلانجق یازلمشکه اول ایکی ارسلان اوغلانی یالارهیتنده بونك سرنده بومنوال اوزره حکایه اولنورکه
وقتا که بخت نصر قدس شریفه استیلا ایلدکده زماننده طوغان اوغلانجقلری قتل ایلمك ایچون تقید ایدوب
بولدیغنی قتل ایلدی ودانیالی اناسی قتلدن خلاص ایچون برمیشه یه اتدی حق سبحانه وتعالی حضرتلری
دانیالی حفظ ایچون برارکك ارسلانه وارضاع ایچون بردیشی ارسلانه حواله ایلدی حضرت دانیال
الله تعالینك کندی حقنده وجوده کان احسان عجیبنی تذکر ایچون خاتمنه نقش ایتدرمش ایدی (او لغیر
ذی روح) یاخود ذی روحدن غیری اوله اشجار واذهار ورباحین کبی اولورسه مکروه اولماز (او مقطوع الرأس)
یاخود صورت حیوان اوله مقطوع الرأس اوله اول زمان مکروه دکلدر زیرا بومقوله یه عادتا عبادت اولنه
کلمشدر (لا قتل الحیة والعقرب) صلاتده حیه وعقربی قتل مکروه اولمدی قوله علیه السلام (اقتلوا
الاسودین ولو کنتم فی الصلاة) حدیث شریفی دلیل قوید روشمس الائمه السرخسی برضربه ایله می قتل اولنمق
کرك یوخسه برقاچ ضربه لر ایله قتله محتاج اولورمی دیو فرق ایدوب تصریح ایلمشدر زیرا حدیث شریف دخی
(اقتلوا الاسودین) اولوب فصل بیورمشلردر وبعضیلرا کرضربهٔ واحده ایله قتلی ممکن اولورسه قتل ایلسون
واکرضربه لره محتاج اولورسه صلاتی استیناف ایلسون زیرا بو عمل کثیردر دیو تصریح ایلمشلردر (وقیام الامام
فی المسجد ساجدا فی طاقه) امامك مسجددن قیامی مکروه دکلدر محرابنده ساجد اولدیغی حالده یعنی کندوسی
مسجد ایچنده اولوب سجده سی محرابده اولورسه مکروه دکلدر (والصلاة الی ظهر قاعد یتحدث) اوتوروب
سویلشن کسنه نك ظهرینه دخی صلاة مکروه دکلدر یعنی اوکونده سویلشور آدم وار ایکن نماز قلمق جائزدر زیرا
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری صحراده نماز قلمق مراد ایلدکلرنده عکرمه یه اوکنده اوتورمق
ایچون امر بیوررلردی زیرا صف اول امامك ظهرنه صف ثانی قالور صف اول ظهرینه قالور معلوم اولدیکه
بوفعل لا بأسدر انجق کراهت برآدمك وجهنه طوغری قلمقده درحتی حضرت عمر رضی الله عنه بررجلی آخرلك
یوزینه قارشو نماز قیلورکن کوردکده ایکیسنی دخی قمچی ایله ضرب ایدوب منع ایلمشدر ناسدن بعض کسنه لر
بونی کریه کوردیلر دلیللری ان النبی علیه السلام (نهی ان یصلی الرجل وعنده قوم یتحدثون او نائمون) بونك
تأویلی بودرکه تحدث ایدنلرك صلاتی مصلی یی باکتمق خوفیدر اما نائمون تأویلی بودرکه اول نائمدن احتمالدرکه
برصورت ظاهر اولوب صلاتده ضحك ایلیه ونائم خجل اوله اما کربه اولمغه دلیل اصحاب رسول اللهدن
بعضیسی نماز قیلردی وبعضی قراءة قرآن ایدرلردی وبعضیسی فقه تعلیم ایدرلردی رسول علیه السلام بونلری
منع ایلمزدی (والی مصحف او سیف معلق او الی شمع او سراج) دخی مصحف یاخود سیف معلقه ویاخود شمعه
ویاخود سراجه قرشو صلاة مکروه دکلدر (او علی بساط ذی تصاویر) دخی تصویرلری اولان بساط اوزره صلاة
مکروه دکلدر زیرا بونده تحقیر واهانت واردر تعظیم یوقدر (ان لم یسجد علیها) اکر اول تصویرلرك اوزرینه سجده
ایلمزسه اکر تصویرلك اوزرینه سجده ایدرسه مکروه اولور عبدهٔ اوثانه تشبیه بولنور (وکره البول والتخلی والوطیٔ
فوق مسجد) بول وتغوط وجماع مسجد اوزرنده مکروه اولدی (وغلق بابه) دخی مسجدك قپوسنی قپامق مکروه
اولدی ومصلی یی مسجددن منع ایلمك حرامدر (لقوله تعالی (ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان یذکر فیها اسمه)
قال النبی علیه السلام یا معشر بنی عبد مناف لا تمنعوا احدا یطوف بهذا البیت ای ساعة من لیل او نهار) چونکه
رسول اکرم دخول مسجد حرامدن منع ایلمیجك سائر مسجدلره دخول منع ایلمك نیجه ممکندر (والاصح جوازه
عند الخوف علی متاعه) اصح اولان تغلیق بابك جوازیدر لکن مسجدك یاخود مصلینك متاعی اوزره خوف

اولنورسه خصوصا فی زماننا (ویجوز نقشه بالجص وماء الذهب) مسجدی کرج ایله وماء ذهبله نقش ایلمك
جائزاولور زیرا حضرت عمر وعثمان مسجد نبی علیه السلامی تزیین ایلمشلردر وبعضیلر کریه کوروب حدیث
شریف استدلال ایتمشلردر ان النبی علیه السلام (عد ذلك من اشراط الساعة قال تزخرف المساجد
وتطول المنارات) وعن علی رضی الله عنه قال (حین مر بمسجد مزخرف لمن هذه البیعه) اکر متولی مال وقفدن
تزیین ایلسه ضامن اولور (والبول ونحوه فوق بیت فیه مسجد) بول کبی یعنی تغوط جائزدر شول بیتك
اوزرنده که اول بیتده مسجد اوله حقیقتده اول مسجد دکلدر اکر حقیقتده مسجد اولیدی بیمی جائز اولمزدی

باب الوتر والنوافل

بوباب وتر ونوافل بیاننده در (الوتر واجب) صلاة وتر واجبدر ابو حنیفه قتنده (وقالا سنة) امامین دیدیلرکه
وتر سنتدر امامینك سنت اولمسنه حجتلری حدیث اعرابیدر ان النبی علیه السلام (علمه خمس صلوات فی الیوم
واللیلة فقال هل علی غیرهن قال لا الا ان تتطوع) واجب اولمسنه دلیل (الوتر حق علی کل مسلم) ورروایت اخراده
(اوتروا قبل ان تصبحوا) حدیث شریف بقلریدر ودرجه جهتندن فرضدن اشغه در زیرا جاحدی اکفار اولنمز
ودخی اوچنجی رکعتنده قرائت واجبدر وسنتدن درجه جهتندن اعلادر حتی ناسیا وساهیا ترکی ایله قضاسی
لازم اولور ودخی عذرسز راحله اوزرنده ادا اولنمز ونیتسز ادامی دخی جائز دکلدر اما اکر تطوع وسنت بوکا
مخالفدر اکر سنت اولیدی صلاته نیت ایلمك کفایت ایدردی (وهو ثلاث رکعات) صلاة وتر اوچ رکعتدر امام
شافعی دیرکه مصلی دیلرسه بر رکعت یا اوچ رکعت ویا بش رکعت ویا یدی ویا طقوز ویاخود اونبر رکعت قیلر
اون بر رکعت اوزرینه زیاده ایلمز عن ابن مسعود رضی الله عنه (الوتر ثلاث کالمغرب) حدیث شریفی اوچ
اولدیغنه دلیل قویدر (بسلام واحد) سلام واحد ایله اوچ رکعتدر روایت اولنان ایچونکه ان النبی علیه السلام
(کان یوتر بثلاث لا یسلم الا فی اخرهن (یقرأ فی کل رکعة منه الفاتحة وسورة) مصلی وتردن هر رکعتده فاتحه
وسوره قرائت ایدر روایت اولندیکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم رکعت اولیده (سبح اسم ربك الاعلی)
ورکعت ثانیه ده (قل یا ایها الکافرون) ورکعت ثالثه ده (قل هو الله احد) سوره لرین اوقوردی (ویقنت
فی الثالثة دائما قبل الرکوع) دائما قنوت اوقیه رکعت ثالثه ده دائما قیدی امام شافعی قولندن احترازدر زیرا
مذهب شافعی (لا یقنت فی الوتر الا فی النصف الاخیر من رمضان) در قبل الرکوع قیدی ینه شافعی قتنده
قنوت رکوعدنصکره در دیدیکلرندن احترازدر وقنوت فعل نبی علیه السلام ایله ثابت اولمشدر ومشهور اولان
قنوت (اللهم انا نستعینك ونستغفرك ونستهدیك ونؤمن بك ونتوب الیك ونتوکل علیك ونثنی علیك الخیر کله
نشکرك ولا نکفرك ونخلع ونترك من یفجرك اللهم ایاك نعبد ولك نصلی ونسجد والیك نسعی ونحفد نرجوا رحمتك
ونخشی عذابك ان عذابك بالکفار ملحق) اکر قنوتی قرائته قادر اولمزایسه بدلی که (اللهم اغفر لی) دیر اوچ کره
قرائت اولنسه ویاخود برکره (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار) قرائت ایلیه
(بعدما کبر ورفع یدیه) قنوتی اوقیه تکبیر اللریخی قالدردقدنصکره (ولا یقنت فی صلاة غیرها) صلاة وتردن
غیریده قنوت اوقومیه امام شافعی دیرکه صلاة فجرك رکعت ثانیه سنده رکوعدنصکره قنوت اوقیه حدیث
انس ایله اثبات ایدوب ان النبی علیه السلام (کان یقنت فی کل صلاة الفجر الی ان فارق الدنیا) بزم ایچون دلیل
حدیث ابن مسعوددرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم صلاة فجرده بر آی قنوت اوقیوب احیاء
عربدن حی اولنلره دعا ایدردی صکره ترك ایلدی اویله اولسه ترك فعل دلیل نسخدر ایمدی وتردن غیری صلاتده
قنوت اوقومق جائز دکلدر (ویتبع المؤتم قانت الوتر ولو بعد الرکوع) مقتدی تابع اولور قانت وتر اولنه
اکر رکوعدنصکره دخی اولورسه زیرا اختلافلری فجرده در فجرده ایسه منسوخ اولمشدر قنوتك وترده اولمسنده
خلاف یوقدر کرك رکوعدن اول اولسون کرك صکره اکر حنفی شافعیه رمضانك نصف اخیرنده وترده اقتدا
ایلسه متابعت ایلسون زیرا اولدخی مجتهددر اکر امام وترده مقتدی قنوتی تمام ایلمزدن مقدم رکوع ایلسه
امامه تابع اولسون اکر امام قنوت اوقومه دن رکوع ایلسه مقتدی دخی قنوتدن برشی اوقومیوب اکر
فوتدن خوف ایدرسه رکوع ایلسون اکر رکوع فوتدن خوفی اولمزسه قنوتی اوقیه اندنصکره رکوع ایلیه
اکر برکسنه قنوتی اونتسه رکوعدن باش قالدردقدنصکره تذکر ایلسه اول کسنه قنوت اوقومه من دیو

ایچون سجده ایلسون بش اشیاده ایچون امام اشلسه انلری قوم دخی اشلمز (اولکیسی) قنوتدرکه ذکر اولندی
(ایکنجیسی) ایچون تکبیرات عیدینی ترك ایلسه قوم دخی ترك ایدر (اوچنجیسی) ایچون امام ذوات اربع صلاتك
ایکنجی رکعتنده اوتورمسه واوچنجیده دخی اوتورمیه لر (دردنجیسی) امام ایت سجده
اوقوسه وسجده ایلمسه قوم دخی سجده ایلمز (بشنجیسی) ایچون امام سهو ایلسه وسجده ایلسه قوم دخی ایلمز
ودرت موضعده مقتدی امامه متابعت ایلمز اکر امام صلاتده بر سجده زیاده ایلسه وتکبیرات عیدینی
زیاده ایلسه واکر اقاویل صحابه دن خروج بولنورسه تابع اولمز وامام صلاة جنازه ده بش تکبیر ایدرسه مقتدی
تابع اولمز اکر امام ساهیا بشنجی رکعته قالقارسه مقتدی متابعت ایلمز وطقوز شیده اکر امام اشلمزسه قوم انی
ترك ایلمز بری تحریمه ده رفع یدیندر وبری ثنادر مادامکه امام فاتحه ده در اکر سوره یه دخی شروع ایدرسه
ینه مقتدی ثنایی اوقیه امام محمد وامام ابو یوسف قتلرنده بونك خلافنجه در وبری دخی تکبیر رکوع وسجود
وایکیسنده معا تسبیح ودخی تسمیع وقرائت تشهد وسلام وتکبیرات تشریق (ولا یتبع قانت الفجر) حنفی
مقتدی صلاة فجرده قنوت اوقیان شافعی یه قنوتده تابع اولمز زیرا فجرده قنوت منسوخدر منسوخه متابعت
باطلدر جنازه ده بشنجی تکبیره متابعت اولنمدیغی کبی (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف بونك خلافنجه در زیرا
مقتدی امامه تابعدر قنوت ایسه مجتهد فیه در تکبیرات عیدین کبی ووتردخی بعد الرکوع قنوتده متابعت
کبیدر (بل یقف ساکتا فی الاظهر) بلکه سکوت ایلدیکی حالده طوره یعنی قرائت ایلمیه اظهر اولان دخی بودر
بل یقف کلمه سی لا یتبع کلمه سنه متصلدر تقدیر کلام لا یتبع بل یقف دیمکدر (والسنة قبل الفجر وبعد الظهر
والمغرب والعشاء رکعتان) سنت مؤکده فجردن اول وظهر ومغرب وعشادنصکره ایکی رکعتدر (وقبل الظهر
والجمعة وبعدها اربع) ظهردن وجمعه دن اول وجمعه دنصکره سنت مؤکده درت رکعتدر وسنت فجرك اقوی
اولدیغی متفق علیه در بوندنصکره اقوی اولانده اختلاف اولنوب حلوانی دیدیکه سنت مغرب اقویدر زیرا
نبی علیه السلام سفر وحضرده ترك بیورممشدر بعده ظهردنصکره اولان ایکی رکعت اقوی اولدیغی متفق
علیه در اما ظهردن اول اولانده اختلاف اولنمش بعده عشادنصکره اولان ایکی رکعتدر واندنصکره قبل
الظهر اولان درت رکعتدر واندنصکره قبل العصر اولان سنت غیر مؤکده در اندنصکره قبل العشاء اولان سنت
غیر مؤکده در دینلدیکه سنت فجردنصکره قبل الظهر اولان سنت مؤکده غیریلردن مؤکددر زیرا قبل الظهر
اولان سنت ایچون وعید وارد اولمشدرکه قال النبی علیه السلام (من ترك اربعا قبل الظهر لم تنله شفاعتی)
وبخاریدن غیری برجماعت ام حبیبه بنت سفیان حدیث شریفی روایت ایلمشدرکه انها سمعت رسول الله
صلی الله علیه وسلم یقول (ما من عبد مسلم یصلی کل یوم اثنتی عشر رکعة تطوعا من غیر الفریضة الا بنی الله له
بیتا فی الجنة) اما جمعه دنصکره اولان درت رکعت سنت حقنده دخی حدیث شریف وارد اولمشدر قال النبی
علیه السلام (من کان منکم مصلیا بعد الجمعة فلیصل اربعا (وعند ابی یوسف بعد الجمعة ست) ابو یوسف قتنده
جمعه دنصکره التی رکعتدر هر صلاتدنصکره که سنت وارددر اول صلاتدنصکره اوتورمق مکروهدر بلکه
اوتورمیوب سنته مشغول اوله که سنت ایله مکتوبه ما بیننی فصل لازم کلمیه اما حضرت عائشه رضی الله عنهادن
روایتدرکه رسول علیه السلام برمقدار قعود ایدوب (اللهم انت السلام ومنك السلام والیك یعود السلام
تبارکت یاذا الجلال والاکرام) اوقوردی وسنته قالقاردی وسنتی فرض مکاننده ادا ایلمزدی برمقدار صاغ
ویا صوله ویاخود خلفنه چکیلوردی وسنت ایله فرض ما بیننده تکلم سنتی اسقاط ایدوب ایتمه سنده اختلاف
اولندی بعضیلر مطلقا ساقط اولوردیدیلر وبعضیلر ساقط اولمز لکن ثوابی ناقص اولوردیدیلر (وندب الاربع
قبل العصر او رکعتان) عصردن اول درت رکعت یاخود ایکی رکعت مندوب اولدی امام محمد اختلاف ایدوب
اثار ایچون ایکیسنك بیننده مخیر ایلمشدر قال النبی علیه السلام (رحم الله امرأ صلی قبل العصر اربعا) وروی
انه علیه السلام (کان یصلی قبله رکعتین) اما درت رکعت افضلدر (والست بعد المغرب) صلاة مغربدنصکره
التی رکعت دخی مندوب اولدی ابو هریره دن روایت اولندیکه قال النبی صلی الله علیه وسلم (من صلی بعد المغرب
ست رکعات لم یتکلم بینهن بسوء عدلن له بعبادة اثنتی عشرة سنه) وقال النبی علیه السلام (من صلی بعد المغرب
ست رکعات کتب من الاوابین بونك ایچون صلاة اوابین تسمیه اولنمشدر وحضرت عایشه دن روایت اولنمشدرکه

(قال النبي عليه السلام (من صلى بعد المغرب عشرين ركعة بنى الله له بيتا في الجنة) ذكر اولنان التى ركعتده
مختار اولان اوچ سلام ايله اولمقدر هدايه ده دخى بويله در كرچه بعضيلر سلام واحد ايله اولمسنه ذاهب اولمشلردر
لكن اصح اولان ايكى ركعتده بر سلامدر (والاربع قبل العشاء وبعدها) عشادن اول درت وصكره درت ركعتدر
مندوب اولدى زيرا صكره كى دردلك ايكيسى سنت مؤكده درو ايكيسى نافله در اما اولكى دردى وصكره كى
دردلك ايكيسى ترك اولنسه مسئ اولمز اما سنت مؤكده اولان ايكى ركعتى ترك ايلسه كنهكار اولور (وكره الزيادة
على اربع بتسليمة في نفل النهار) كوندزده اولان نافله بر سلام ايله درت ركعت اوزرينه زياده مكروه اولدى
زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلم بونى اشلمشدر (لا في نفل الليل الى ثمان) كيجه نفلنده سكز ركعته وارنجه
بر سلام ايله مكروه اولمادى (خلافا لهما) امامين اختلاف ايدوب كيجه سكز ركعت نافله بر سلام ايله جائزدكلدر
ديرلر (ولا يزاد على الثمان) سكز ركعت اوزرينه زياده اولنمز زيرا زياده به اثر وارد اولمشدر (والافضل فيهما)
كيجه وكوندزده افضل اولان (رباع) درت ركعتدر امام ابو حنيفه قتنده (وقالا في الليل المثنى افضل) امامين
ديديلر كه كيجه ده مثنى افضل وفتوى دخى امامين قولى اوزره در (وطول القيام افضل من كثرة الركعات)
وطول قيام افضلدر ركعاتك كثرتندن قوله عليه السلام (افضل الصلاة طول القنوت اى القيام) زيرا طول
قيامده چوق قراءت بولنور كثرت ركوع وسجودده تسبيح بولنور اويله اولسه كثرت قراءت كثرت تسبيحدن
افضلدر متن مصنفده غير مذكور نيجه سنن اولمغين محله مناسب ذكر اولنمشدر فروع مسجده وصولده
اوتورمزدن مقدم ايكى ركعت تحية المسجد دخى سنتدر لقول النبي عليه السلام (اذا دخل احدكم المسجد
فلا يجلس حتى يركع ركعتين) ومتوضئ اولان كسنه يه مستحب اولوركه عقيب الوضوء ايكى ركعت نماز ادا
ايليه قوله عليه السلام (ما من احد يتوضأ فيحسن الوضوء ويصلى ركعتين يقبل بقلبه ووجهه عليهما الا وجبت
له الجنة) وصلاة ضحى دخى مستحبدر درت ركعتدر وزياده دخى اولور ضحينك اعتبارى ربع نهاردر (والقراءة
فرض في ركعتي الفرض) فجرك ايكى ركعتنده قراءت فرضدر اكر كايسنده اوقوسه ياخود بر ركعتده اوقوسه
صلاتى فاسد اولور ايكى اولكلرنده اوقمق واجبدر حتى اولارنده اوقوميوب آخرلرنده اوقوسه صلاتى جائز اولور
لكن سهو ايچون سجده لازم اولور اكر عمدا ايدرسه آثم اولور امام شافعى ديركه جمله سنده اوقومق كركدر
(ولا صلاة الا بقراءة) حديث شريفى ايله استدلال ايدر زيرا هر ركعت صلاتدر رسول اكرم صلى الله عليه وسلم
هر ركعتده قراءت ايدردى حضرتك قراءتى آيت مجملى بيان واقع اولمشدر ديرحسن قتنده بر ركعتده قراءت
كفايت ايدر زيرا امر تكرارى مقتضى دكلدر (وكل النفل والوتر) وكل نفل ووترده دخى قراءت فرضدر اما نفلده
فرض اولديغنه دليل عقلى نفلك هر شفعى بشقه بر صلاتدر اوچنجى يه قيام ابتداء تحريمه منزله سنده در
بو اجلدن تحريمۀ اولى ايله جائز اولان انجق ايكى ركعتدر اصحابمزده مشهور اولان بودر اما وترك اوچ ركعتنده
دخى قراءت اولنمق احتياط ايچوندر زيرا وترك فرضيتى شبهه لى دليل ايله ثابت اولمغين سنت كبى اولدى زيرا
بشقه اذان واقامت اولنمز وجاحدى اكفار اولنمز اول اجلدن جمله سنده قراءت ايجاب ايلدى (ويلزم نفل شرع
فيه قصدا) يعنى قضا لازم اولور بر نفلده كذا كا قصدا شروع اولنه حتى بر كسنه نافله يه شروع ايلسه وبعده
افساد ايلسه قضا لازم اولور شافعى ديركه اتمك اوزرينه قضا لازم كلمز زيرا نافله متبرع فيه در متبرع اوزرينه ايسه
برشى لازم كلمز بزم ايچون دليل بودركه مؤدى اولان شى محض قربت در اداى قربت اولان شيئك ابطالى
عمل اولسون ايچون بالضروره اتمامى لازم اولور زيرا ابطال عمل حرامدر قصدا قيدى ظن ايله اولان شروعدن
احترازدر (ولو عند الطلوع والغروب) شروع طلوع شمس وغروب شمس زماننده ايسه دخى لازم اولور وافساد
ايدرسه قضاسى لازم اولور امام زفر خلاف ايدوب يوم عيدده صومه قياس ايدوب افساد نده برشئ لازم
كلمديكنه ذاهب اولمشدر بزم ايچون دليل بودركه يوم عيدده صومه مباشر اولان معصيته مباشر اولمشدر زيرا
يوم عيدك جميع اجزاسنده صوم حرام اولمغين صومه شروع اولنان جزء منهى عنه اولديغندن صائم يوم عيدده
قطع صوم ايله امر اولنمشدر بو جهتندر كه نيت ايله قضاسى دخى لازم اولان اوقات مذكوره صلاته شروع
اولان معصيته مباشر دكلدر (لان شرع ظانا انه عليه) قضاسى لازم اولمز اكر مصلى شروع ايلسه بعده قلديغى
حالده خاطرينه ادا ايلديكى نفل كلسه نقلى نقض ايلسه قضا لازم كلمز (ولو نوى اربعا وافسد بعد القعود الاول

اوقبله قضى ركعتين) اكر مصلى درت ركعت نافله يه نيت ايلسه قعود اولدن صكره ياخود قعود اولدن مقدم
افساد ايلسه ايكى ركعتى قضا ايلر زيرا نفلدن هر شفع على حدة صلاتدر اما ايكنجيده بلا قعود اوچنجيه شروع
ايتدكدن صكره افساد ايلسه دردينى دخى قضا ايدر (وقال ابو يوسف يقضى اربعا لو افسد قبله) ابو يوسف نذره
تشبيه ايدوب درت ركعتى قضا ايدر اكر قعوددن اول افساد ايدرسه ديدى زيرا درتده نيت سبب وجوب اولان
شروعه مقارن اولدى بو تقديرجه دردك قضاسى لازم اولور (وكذا الخلاف لو جرد الاربع من القراءة) بونده
خلاف بعينه اولكى خلاف كبيدر اكر درت ركعتى قراءتدن تجريد ايلسه يعنى درت ركعتده دخى اوقومسه
ابو حنيفه ومحمد قتنده ايكى ركعتى قضا ايدر علتلرى قريبده ذكر اولنديغى اوزره در اما ابو يوسفك بر دليلى دخى
ترك قراءت تحريمه يى ابطال ايلمز كورمزميسن كه صلاتك وجودى قراءتسز بولنور مثلا امى ودلسز ومقتدينك
قراءتسز صلاتلرى جائزدر بو اجلدن بر كسنه افعاله عاجز اولسه اما قراءته قادر اولسه اكا صلاة لازم اولمز اما
قراءته عاجز اولوب افعاله قادر اولسه اول كسنه يه صلاة لازم اولور لكن ترك قراءت انجق اداسنى افساد ايدر شيمنى
وزيلعى ده بويله ديمشدر (او قرأ في احدى الاخريين فحسب) ياخود ايكى آخرلك برنده اوقوسه كافيدر امامين
بطلان تحريمه يه ذاهب اولوب ركعتينى ابو يوسف ركعت اربعه يى قضا ايدر دير (ولو قرأ في الاولين او الاخريين
فقط او تركها في احدى الاوليين او احدى الاخريين فقط قضى ركعتين اتفاقا) اكر ايكى اولده ياخود ايكى
آخرده اوقوسه ياخود ايكى اولك برنده قراءتى ترك ايلسه ياخود آخرك برنده ترك ايلسه اتفاقا ايكى ركعتى قضا
ايدر مثلا بر كسنه درت ركعت نافله يه شروع ايلدى ايكى اولكى ركعتده قراءت ايلدى وايكى آخر ركعتلرده
قراءت ايلدى آخركى ركعتلرى قضا ايدر اجماعا زيرا تحريمه باطل اولميوب ثانى يه شروع صحيح اولدى وشروع ايله
قضاسى لازم اولدى اما اخريينده قراءت ايلسه واولكى ايكى ركعتده قراءت ايلسه ايكى اولكى يى قضا ايدر
بالاجماع زيرا ابو حنيفه ومحمد قتنده ايكى اولكيده قراءت تحريمه يى ابطال ايتديكيچون ثانى يه شروع صحيح دكلدر
پس ايمدى انجق ايكى ركعتك قضاسى لازم اولور وابو يوسف ديركه شفع ثانى يه شروع صحيح اولور لكن ثانيه يى
قراءت ايله ادا ايلدى اولكى ايكى ركعتك قراءتى ترك ايله انجق قضاسى لازم اولور اكر اولينك بر ركعتنده قراءت
اولنسه وآخرينك ايكى ركعتنده معا ترك اولنمسه يعنى قراءت اولنسه اولكى شفع قضا اولنور بالاجماع اكر اولينده
قراءت اولنوب آخرينك برنده قراءت ترك اولنسه اخريين قضا اولنور بالاجماع (ولو قرأ في احدى الاوليين لا غير
او في احدى الاوليين واحدى الاخريين قضى اربعا) اكر انجق اولكى ركعتلرك برنده قراءت ايليوب غيريده
قراءت ايلسه ياخود اولكى ركعتلرك برنده ياخود آخركى ركعتلرك برنده قراءت ايلسه دردينى دخى قضا ايدر زيرا
ابو حنيفه وابو يوسف قتنده تحريمه باقيدر ابو حنيفه قتنده شفعك بر ركعتنده قراءت ترك اولنمغله باطل اولمز
ابو يوسف قتنده ترك قراءت ايله تحريمه باطل اولمز بلكه ايكى شفعك بطلانى ترك قراءت ايله اولور بو ايكى صورتده
دخى دردى بيله قضا اولنور (وقال محمد يقضى ركعتين) امام محمد ديديكه مصلى ايكى ركعتى قضا ايدر زيرا ترك
قراءت ايله تحريمه مرتفع اولدى انجق ايكى اولكى ركعتلرى قضا ايدر (ولو ترك العقدة الاولى فيه لا تبطل)
بر كسنه نافله ده قعدۀ اولى يى ترك ايلسه صلاة نافله باطل اولمز يعنى بر كسنه نافله دن درت ركعت نماز قيلوب ايكى
شفعه بيننده قعود ايلسه لايق اولان بودركه شفع اول فاسد اولوب قضاسى لازم اوله زيرا نافله دن كل شفع باشقه
صلاتدر لكن فرضه قياسا فاسد اولمز بر اقعده نك فرض اولمسى كندى ايله تخلل وخروج بولنسون ايچوندر
متنفل اولان كسنه ايسه وقتا كه قعدۀ اولى يى ترك ايدوب اوچنجى يه قائم اولدى صلاة ظهر كبى جمله سى بر صلاة
اولوب قعدۀ اولى فرض اولمدى (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ايدوب صلاة نافله باطل اولور زيرا كل شفع نافله دن
...افرك صلاة ظهرى كبيدركه هر شفعده قراءت واجب وشفع ثانينك فسادى اوله سرايت ايتمز صاحب
تسهيل بر كسنه بيك ركعت نافله نك انجق آخرنده قعود ايلسه امامين قتنده اول نافله صحيح اولور اما امام محمد
قتنده درت ركعت دخى اولورسه هر شفعده قعود ايلسه صحيح اولمز دبو تصريح ايلمشدر (ولو نذر صلاة في مكان
فاداها في ادنى مكان شرفا منه جاز) اكر بر كسنه بر شريف مكانده بر صلاة نذر ايلسه واول صلاتى شرف
جهتندن اول مكاندن ادنى مكانده ادا ايلسه جائزدر مثلا مسجد حرامده قيلمغه نذر ايلسه بعده خارجده
بر يرده اول نذرى ادا ايلسه جائزدر وصوم وصدقه دخى بونلك كبيدر زفر قتنده جائز دكلدر (واوفوا بعهد الله

ادا عاهدتم) نص شریفی استدلال ایدوب هرنه مقوله ایله قید اولمش ایسه اول قید ایله اداسی لازمدر
دیو بشقه مسلکه سالك اولمشدر بزم ایچون دلیل عبد عبادتی برمکانده تخصیص ایلمك لغودر تخصیص اول
زمان اعتبار اولنورکه شارع طرفندن اولمش اوله بو تقدیرجه نذر مطلق اولور نذر اولان کمسنه دیلدیکی
مکانده ادا ایلر (ولو نذرت المرأة صلاة او صوما فی غد تحاضت فیه لزمها القضا) اکر بر خاتون یارین صلاته
یاخود صومه نذر ایلسه و نذر ایلدیکی کون حائض اولسه اول صلاتك یاخود صومك قضاسی لازم اولور
مصنف غد ایله قید ایلدی زیرا اکر خاتون یوم حیضده بو قدر نماز قیلمق و صائم اولمق اوزریمه نذر اولسون دیسه
اتفاقا اوزرینه برشیء لازم کلمز امام زفر قتنده غد قیدی ایله اولنده دخی قضاسی لازم کلمز زیرا عبادتی
بر یومه مضاف قیلدیکه نذر اولان فعل اول کون اشلمککه صالح دکلدر بو تقدیرجه جائز اولمز یوم حیضه حواله
کبیدر بزم ایچون دلیل بودرکه تحقیقا غد کندی ذاتنده اداسنه قابلدر لکن اول ادایی مانع سماوی صرف ایلمکله
قضاسی لازم اولور یوم حیضده نذر بونك خلافیدر زیرا منذور ورده منافی اولان شیء شیئه مقارن اولمغله اداسنه
صالح اولمدیغیچون قضاسی دخی واجب اولمدی (ولا یصلی بعد صلاة مثلها) بر صلاتدنصکره اول صلاة
مثللو قلنمز بو لفظ حضرت حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمدن علی و عبد الله ابن مسعود روایتی ایله منقولدرکه
معناسی (لا یصلی النفل مثل الفرض بل یقرأ فی جمیع رکعات النفل ویقرأ فی الرکعتین الاولیین من الفرض
الفاتحة وسورة وفی الاخر یین الفاتحة وحدها) بر معنی دخی بو اوله که بعض صحابه فرض ادا ایلدکدنصکره
اجر زیاده اولمق ایچون نافله یی دخی فرض مثللو قیلرلردی اول مقوله قیلنمسون دیو نهی اولنمشدر بر دخی
بر مسجدده جماعت ایله ادا اولندقدنصکره تکرارینه اولکی کبی جماعت ایله اولمز دیمکدر بو قول حسنك
تأویلیدر بزم مشایخمز بوکا ذاهب اولمشلردر مصلی فرایضدن ادا ایلدیکی نمازی شیطان وسوسه سی ایله
تکرار ادا ایلمسون زیرا نبی علیه السلام صلاة فجری لیلة تعریسده قوشلق وقتنده قیلدی ایرته سی اصحاب
دیدیلرکه دونکی نمازی اعاده ایدرمیسز پس نبی اکرم (ان الله تعالی ینهیکم عن الربا فیقبله عنکم) دیو بیان
بیورمشلردر (وصح النفل قاعدا مع القدرة علی القیام) قاعدا نفل صحیح اولور قیامه قدرتی وار ایکن ابتدا
کراهتسز یعنی اصح روایت بودرکه عذرسز صلاة نافله یی قاعدا قیلمق صحیح اولور و مکروه دخی اولمز زیرا وارد
اولان حدیث شریفك دلالتی عذرسز اولمقدر قوله علیه السلام (صلاة القاعد علی النصف من صلاة القیام)
صلاة معذور ایسه نصف اوزرینه دکلدر بلکه صلاة قائم کبیدر (ولو قعد بعد ما افتتحه قائما جاز ویکره ولو قعد
بلا عذر) اکر مصلی قائما افتتاح ایتدکدنصکره اوتورمغله تمام ایلسه جائز اولور اما مکروه اولور اکر عذرسز
اولورسه ده زیرا فعل قاعدا جائزدر بقاسی خود دخی اولیدر (وقالا لا یجوز الا لعذر) امامین دیدیلرکه قائما
افتتاح ایلدکدنصکره قعود جائز دکلدر الا عذر ایله جائزدر امامینك دلیلی قائما شروع قیامی مستلزمدر نته کیم
قائما صلاته نذر ایدن کبی بزدخی دیرزکه صلاة قیامنه نذر حد ذاتنده ملتزمدر زیرا مصلی قیامی التزام ایلمشدر
اما شروع ذاتنده ملتزم دکلدر انجق مؤدایی بطلاندن صیانت ایچوندر بو صیانت ایسه قیامه محتاج دکلدر لکن
امام ابو حنیفه کریه دردیمکله مصنف دخی و یکره دیو ذکر ایلمشدر (ویتنفل راکبا خارج المصر مومیا الی ای جهة
توجهت دابته) مصلی خارج مصرده راکب و مومی اولدیغی حالده صلاة نافله یی قیلور دابه سی هر قنقی طرفه
توجه ایدرسه بوکا دلیل حدیث ابن عمر رضی الله عنه درقال رأیت رسول الله صلی الله علیه وسلم (یصلی
علی حمار وهو متوجه الی خیبر یومی ایماء) دینلدیکه ابتداء صلاتده قبله یه توجه شرطمیدر دکلمیدر نهایه ده
و محیطده مسطوردرکه علمادن بر طائفه تطوعی دابه اوزرنده تجویز ایلمشلردر الا که دابه لرین افتتاح حالنده
قبله یه توجه ایتدیرد کلرنده تجویز ایدرلردی بعده منحرف اولدیغی لا بأسدر دیمشلردر اما افتتاح صلاتی قبله دن
غیری یه بلا ضرورة جائز کورمشلردر زیرا ابتدا حالنده ضرورت یوقدر ضرورت حال بقاده در لکن بزم
اصحابمزدن افتتاح قبله دن توجه ایتدرمکی اخذ ایلمشلردر زیرا نص شریفده تفصیل یوقدر اکر بر معارض دابه
اوزرنده تطوع قلنمقده منفعت یوقدر دیرسه جواب ویریلورکه بو فعلده حفظ لسان و خواطر فاسده و وساوسدن
نفسی حفظ وار در لسان و نفسی حفظ منفعتی خود منفعت کامله در و مسافر عذرسز مکتوبه یی دابه اوزرنده
قیلمز زیرا اوقات مخصوصه ده درادا ایچون نزوله چندان مشقت اولمز اما تطوع بونك خلافیچه در دابه اوزرنده

صلاتی قیلوب نزول ایلمکه عذر خرسزدن و یرتجی حیوانلردن خوف کبی و مکان باتقلو براولوب ایتمك ممکن
اولمق کبی و دابه سی چامش اولمق کبی یاخود مسافر براختیار کمسنه اولوب نزول ایدرسه بنمکه قادر اولمق کبی
بو احوال موجود اولدقده دابه اوزرنده مکتوبه جائز اولور (وبنی بنزوله) مصلی دابه اوزرنده قیلدیغی تطوعی
بنا ایدر نزول ایلدکده زیرا اکبك ایماسی قوتده رکوع و سجودی کبیدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف
خلاف ایدوب جائز دکلدر دیر زیرا بنا اولنجق رکوع و سجود ایله در بو تقدیرجه قوی یی ضعیف اوزرینه بنا ایلمك
لازم کلور مریض مومینك عذری زائل اولوب بناسی صحیح اولمدیغی کبی بونك دخی بناسی صحیح دکلدر
(وبرکوبه لا یبنی) رکوبی ایله بنا ایلمز بر کمسنه ارضده ایکن بر رکعت قلسه بعده راکب اولسه بناسی صحیح
اولمز استیناف ایدر زیرا برده ایکن افتتاحی رکوع و سجودك وجوبی ایچون منعقد اولمش ایدی بغیر عذر
ما لزمی ترك ایتمکه قادر اولمز اما راکبك تحریمه سی بونك خلافیچه در (فصل التراویح) (سنة مؤکدة) تراویح
سنت مؤکده در یعنی روافض سنت عمر دیمشلردر اما بزم ائمه مز قتنده سنت رسولدر لقوله علیه السلام
(ان الله تعالی فرض علیکم صیامه وسن لکم قیامه) بو حدیث شریف دلالت ایدرونبی علیه السلام یعنی لیالیده
اقامت ایدوب و رمضان کیجه لرنده بر کیجه چیقوب یکرمی رکعت تراویح قلیوب ایکنجی کیجه اولدقده
ناس مجتمع اولوب ینه چیقوب اولکی کبی یکرمی رکعت قلیوب اوچنجی کیجه اولدقده چیقمیوب (عرفت
اجتماعکم لکن خشیت ان یکتب علیکم) بیورمشلردر اول وقتدن حضرت عمر رضی الله عنه زمانته دکین ناس
تراویحی منفرد ادا ایدرلردی حضرت عمر کندی زماننده ابی بن کعب که شیخ شیوخ قرادر اکا جماعتله قلمغه
امر ایلمشدر و صحابه دن عثمان و علی و ابن مسعود و ابن عباس و طلحه و زبیر و مهاجرین و انصاردن چوق کمسنه لر
معا حاضر اولوب بر فرد رد ایلمشدر بلکه موافقت و مساعده ایتمشلردر امام علی کرم الله وجهه ورضی الله عنه
(نور الله مضجع عمر کما نور مساجدنا وانما لم یواظبها النبی علیه السلام خشیة ان یکتب علینا) دیو ثنا ایلمشدر
وابو حنیفه دیمشدرکه تراویح بر سنت مؤکده در عمر رضی الله عنه کندی نفسندن مواظبت ایلمشدر
اما کندی قتنده بر اصل واردرکه اول اصل قوله علیه السلام (ان لعمر فیکم سنة مهدیة فاتبعوه ولا تخالفوه)
قول شریفیدر بو سنتدن حبیب اکرم تراویحی مراد ایلدی زاهدیده دخی بو منوال اوزره ذکر اولنمشدر (علیکم
بسنتی وسنة الخلفاء الراشدین من بعدی) حدیث شریفی دخی سنت مؤکده اولمسنه دلالت ایدر مواظبت
رسول الله علیه السلام اولمغله سنت مؤکده اولمسی لازم کلمز ترك مواظبت عذر کبی (خشیة ان یکتب علینا
در بیان اولنمشدر لفظ تراویح ترویحه نك جمعیدر و اصلی مصدردر ترویحه تسمیه اولندیغی هر درت رکعت
ما بیننده استراحت اولندیغی ایچوندر و اتباعله عدم مخالفتنه توصیه دخی بر بریی مؤکددر (فی کل لیلة
من رمضان بعد العشاء) تراویح سنت مؤکده در رمضانك هر کیجه سنده عشادنصکره حتی اکر بر کمسنه قبل
العشا تراویحی ادا ایلسه جائز دکلدر مشایخ بلخدن بر جماعت کیجه نك کاسی تراویح ایچون وقتدر قبل العشاء
وبعد العشاء جائزدر زیرا قیام اللیل تسمیه اولنمغله وقتیدر دیمشلر (قبل الوتر وبعده) وتردن اول و وتردنصکره
قلنمق سنت مؤکده در اما شیخ بخارا دیمشدرکه بر کمسنه عشادن اول یاخود وتردنصکره تراویحی ادا ایلسه
وقتنده ادا ایلمش اولور زیرا تراویحك وقتی فعل صحابه ایله بیلنمشدر انلر ایسه بعد العشاء وقبل الوتر قیلمشلردر
(بجماعة) جماعت ایله اداسی سنت مؤکده در ابو یوسفدن روایت واردرکه بر کمسنه امام ایله مسجدده قیلدیغی
کبی اونده قلمغه قادر اولسه اونده قلمق افضلدر اما صحیح اولان جماعت ایله قلمق افضلدر قاضیخان جماعت ایله
قیلمسی مستحبدر دیمش مالك و شافعی انفراد افضلدر سائر سنت کبی زیرا اخلاصه اقربدر و ریادن دخی ابعددر
دیمشلر بعضیلر دیمشلردرکه بر کمسنه تراویحی یالکز اونده ادا ایلسه جماعتی ترك ایله مسیء اولوب تارك سنت اولمش
اولور (عشرون رکعة) یکرمی رکعتدر و وتردن غیری مالك قتنده اوتوزالتی رکعتدر (بعشر تسلیمات) اون سلام
ایله یعنی ایکی رکعتده بر سلام اولنجق یکرمی رکعتده اون سلام اولور (وجلسة بعد کل اربع بقدرها) هر درت
رکعتدنصکره درت رکعت مقداری جلسه ایله یکرمی رکعتدر بو مقدار اوتورمق مستحبدر اصحاب زمانتدن
بو کونه دکین متوارث اولان بو درت رکعت ما بیننده اوتورمق انتظاردر مصلی مخیردر دیلرسه تسبیح
اوقور دیلرسه تهلیل ایدر دیلرسه نماز قیلر دیلرسه سکوت ایدر هر قنقیسنی اشلرسه احسندر قوله علیه السلام

(المنتظر للصلاة كمن فى الصلاة) واهل مكه تراويحين ماييننده طواف ايدرلر اهل مدينه نماز قيلرلر ديمشلردر
اما بعضيلر طواف وصلاة متحقق دكلدر ديمشدر (والسنة فيها الختم مرة) تراويحده سنت بركره ختم ايلمكدر
مقدار قراءتده مشايخ اختلاف ايلمشلردر بعضيلر شفعنده صلاة مغربده قراءت اولنان مقداری كركدر زيرا
تطوع فرضدن اشاغه درايعدی تطوعده مكتوباتك اخذاولان اخذاولنمق اوليدر ديمشلردر بعضيلر عشاده
قراءت اولنان مقداری كركدر زيرا تراويح عشايه تابعدر ديمشلردر وبعضيلرك قولی حسنك ابو حنيفه دن روايتی
هر ركعتده اون آيت مقداری اوقومقدر صحيح اولان دخی بودر زيرا هر ركعتده اون ايت اوقنمق ناسه تخفيف
اولور وبونكله السنة فيها الختم مرة مضمونی دخی حاصل اولور زيرا اوتوز كيجه ده يكرميشر ركعتدن التی يوز
ركعت اولور وآيات قرأن التی بيك وبر مقدار آيتدر هر ركعتده اون آيت قراءت اولنمق ختم حاصل اولمش اولور
نهايه ده دخی مسطور اولان بودر بوبابده برسؤال وارداولوركه مفسرلر ذكر ايلديكی اوزره آيات قرأن التی بيك
التيوز التمش التيدر بوقاروده مذكور اولان حساب اوزره التی بيك قراءت اولنوب باقيسی حاصل اولمش اولور
اللهم الا ان يراد التقريب كما يرشد اليه مقوله سی اوله صاحب نهايه ديمشدركه افضلی ايكی كره ختم ايلمكدر اهل
اجتهاد اون كونده ختم ايدرلر ايمش ابو حنيفه دن روايتدركه شهر رمضانده التمش بر ختم شريف ايدرمش اوتوز
ختم كوندزده واوتوز ختم كيجه ده وبر ختم تراويحده واقع اولمش اولور (فلا يترك لكسل القوم) ختم ترك اولنماز
قومك كسلی ايچون لكن فی زماننا افضل اولان قومی جماعتدن نفرت ايتدرممكدر روايتده تراويح ياخود سنت
الليل وياخود قيام الليل ديو نيت اولنسه جائزدر (قيل وتكره قاعدا مع القدرة على القيام) تراويحی قائما قلمغه
قدرت وار ايكن قاعدا قلمق مكروه اولور قاضيخان فتواسنده فقها اتفاق ايتديلركه عذرسز قاعدا قلمق مستحب
اولميه ديمش وجوازنده اختلاف اولنمشدر بعضيلر عذرسز قاعدا جائز اولمزديو ابو حنيفه دن حسنك روايتيله
استدلال ايدرلر اول روايت بودركه بركسنه عذرسز صباح نمازينك سنتنی قاعدا قلسه جائز دكلدر وتراويح
دخی بويله در سنت مؤكده اولمغله وبعضيلر عذرسز قاعدا تراويح قلمق جائزدر ديمشلر وسنت فجر ايله تراويح
بينی فرق ايلمشلردر واضح اولان دخی بودر نهايت قاعدا اداايده نك ثوابی قائما ايدندن ناقص وبلكه نصف
اوزره در بووجه فرقلری بودركه سنت فجر خلافسز سنت مؤكده در وتراويح تأكيده اندن اشغه در برابر
عدايلمك جائز دكلدر اكر امام عذر ايله وعذرسز تراويحی قاعدا قلسه وقوم قائما اقتدا ايلسه لر بومسئله ده مشايخ
اختلاف ايلديلر بعضيلر امام محمد مذهبنه ذاهب اولوب قائمك قاعده تراويحده اقتداسی صحيح اولور ديديلر
قول صحيح دخی بودر (ويوتر بجماعة فى رمضان فقط) انجق رمضان جماعت ايله وتر قلنور فقط اثر نوافلی اخراج
ايچوندر سؤال اولنورسه وتر رمضانده جماعت ايله می افضلدر ياخود منفردا قلمق می افضلدر جواب ويريلوركه
جماعت ايله قلمق افضلدر زيرا عمر رضی الله عنه جماعته وترده اقامت ايلمشدر (والافضل فى السنن المنزل)
سنتلرده افضل اولان منزلده قلنمقدر زيرا ريادن بعيددر قوله عليه السلام (افضل صلاة الرجل فى بيته
الا المكتوبة) (الا التراويح) الا تراويح دكل يعنی تراويح منزلده قلنمق افضل دكلدر بلكه بونده جماعت افضلدر
اكر بر جماعت عشانك فرضنده جماعتی ترك ايلسه لر اول جماعت تراويحی قلمسونلر اما جماعت منفردا عشاء
وتراويحی ادا ايلسه لر بعده امام ايله وتری ادا ايلمك جائزدر زيرا جماعت ايله وتر قلمق رمضانه مخصوصدر وبعضيلر
ديديلركه امام ايله وتر قلمسون زيرا وتر تراويحه تابعدر معلوم اوله كه جماعتله تطوع رمضاندن غيريده قلنمز
شمس الائمه دن مرويدركه جماعت ايله تطوع على سبيل التداعی اولورسه مكروه اولور نافله نماز قيلان امامه
اقتدا ايتمه سنك كراهتنده اختلاف اولنمشدر اما مقتدی درت اولدقده كراهتنده اختلاف يوقدر يعنی مكروه
اولسی متفق عليهدر نافله جماعت ايله مكروه اولديغندن رغائب وبراءت وقدر نمازلرنده امامه اقتدا مكروه
اولديغنی فقها تصريح ايلمشلردر حتی ابن ملك بونمازلرك واضعنه (قتل الله واضعها) ديو بددعا ايلمشدر
(فصل) (يصلى امام الجمعة بالناس عند كسوف الشمس ركعتين) كونش طوتلديغی وقت امام جمعه ناس ايله
ايكی ركعت نماز قيلر كسوف لغتده شمسك ضياسی كيدوب سياه اولمسيدر مشهور اولان كسوف شمس ايچون
خسوف قمر ايچوندر ابی مسعود انصاريدن روايتدركه رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك اوغلی ابراهيم وفات
ايلديكی حينده شمس طوتلمش ايدی ناس ديديلر شمسك طوتلمسی موت ابراهيم ايچوندر نبی عليه السلام استماع

يوردقده ديديكه (ان الشمس والقمر آيتان من آيات الله تعالى لا تنكسفان بموت احد ولا بحياته فاذا رأيتم شيئا
من هذه الافزاع فافزعوا الى الصلاة) صحابه دن بر جماعت روايت ايلمشلردركه نبی عليه السلام كسوف شمسده
ايكی ركعت نماز قلمشدر (فى كل ركعة ركوع واحد) هر ركعتده بر ركوع ايله ايكی ركعت نماز قيليور امام شافعی
هر ركعتده ايكی ركوع ايله قلنه ديمشدر وشافعينك دليلی حديث عائشه رضی الله عنهادركه ان النبی عليه
السلام (صلى صلاة الكسوف ركعتين باربعة ركوعات واربع سجدات) بزم ايچون دليل حديث عبد الله ابن عمر
والنعمان بن بشر وابی بكر وسمرة بن جندبدركه الفاظ مختلفه ايله روايت ايلمشلردر نبی عليه السلام كسوف
شمسده ايكی ركعت نماز قلدی شمس منجلی اولنجه صلاتی تطويل ايلدی اعدی بچن روايتلر تعارض ايلسه لر
روايت رجال ترجيح اولنور وايكی ركوع ايله روايت اولنانك تأويل وتوفيقی بو اوله كه نبی عليه السلام ركوعی
اوزادوب چوق طورمغله صف اولده اولنلر رسول عليه السلام ركوعدن قالقمش ظن ايدوب باشلرين قالديروب
خلفنده اولان صف دخی صف اولی قيامده كوروب باشلرين قالديروب واولكيلر ايسه نبی عليه السلامی ركوعده
كوروب تكرار ركوع ايدوب صف ثانی دخی كذلك ركوع ايتمكله صكره كی صفده اولنلر حضرتی ايكی كره ركوع
ايتمش ظن ايليه لر بويله اشتباه وقتی چوق واقع اولور خصوصا حضرت عائشه صف نساده دركه صف اخيردر
اكر ديناورسه شافعينك دليلی اولان حديث كسوفی رجالدن ابن عباس دخی روايت ايلمشدر جواب ويريلوركه
اول زمان ابن عباس حضرتلری صبياندن اولمغين نساء صفنك اوكنده ايدی وانلردخی بعيد اولمغله ايكی دفعه
ركوع ايتمش ظن ايليه (ويطيل القراءة) امام قراءتی تطويل ايليه تطويل ايلمكده نبی عليه السلامه متابعت
ايتمش اولور زيرا نبی عليه السلام ركعت اوليده سورۀ بقره وثانيه ده سورۀ ال عمران مقداری اوقومش (ويخفيها)
امام قراءتی اخفا ايدر ابو حنيفه قتنده (وقالا يجهر) اماميندديلركه امام قراءتی جهر ايدر (ثم يدعو بعدهما
حتى تنجلى الشمس) نمازی ادا ايلدكدنصكره شمس منجلی اولنجه دعا ايليه امام ديلرسه اوتورر كن ديلرسه
قائما ديلرسه قبله يه قرشو طوره ودلرسه جماعته قرشو طوروب دعا ايليه وقوم دخی امين ديه لر (قوله عليه السلام
اذا رأيتم شيئا من هذه الافزاع فافزعوا الى الله تعالى بالدعاء) (ولا يخطب الامام) امام خطبه اوقوميه شافعی
ديركه بعد الصلاة ايكی خطبه اوقويه بيرامده اوقوديغی كبی دليل عائشه رضی الله عنهانك روايتيدركه نبی عليه
السلام نماز قلدقدنصكره خطبه اوقيوب اللهه حمد وثنا ايلدی بزم ايچون جواب بو روايت حضرت عائشه نك
غيريدن نقل اولنمشدر اكر نقل صحيح اولورسه تأويلی بو اوله كه ناس كسوفی موت ابراهيم ايچون ديرلر ايدی انلرك
جوابلرينی رد ايچون خطبه اوقومش اوله يوخسه خطبه شرط دكلدر ياخود حضرت عائشه نك خطبه
قولی دعا ديمك اوله زيرا دعايه خطبه تسميه اولنمشدر (وان لم يحضر صلوا فرادى) اكر امام جمعه حاضر اولمز
ايسه تقديم وتقدمده منازعه فتنه سی اولمسون ايچون جماعت منفردا ادا ايلسونلر زيرا تطوعده اصل اولان
منفردا ادا اولنمقدر (ركعتين او اربعا كالخسوف) ايكی ركعت ياخود درت ركعت قيله لر صلاة خسوف كبی اما
صلاة خسوفده امام جمعه حاضر اولورسه ده ينه منفردا ادا ايدرلر زيرا كيجه ده اجتماع متعسردر امام شافعی
ديركه بچن قمر منخسف اولسه امام مسجد ناسه ايكی ركعت نماز قليوبره وهر ركعتده ايكی ركوع ايدر وقراءتی
جهر ايدر صلاة كسوفده ايلديكی كبی (والظلمة والريح والفزع) ظلمت وريح وفزع كبی نماز قيلر زلزله شديده
وصاعقه وانتشار الكواكب والامطار الدائمة وعموم الامراض ايچون دخی نماز قلنور (فصل) (ولا صلاة بجماعة
فى الاستسقاء بل هو دعاء واستغفار) استسقاده جماعت ايله نماز يوقدر بلكه دعا واستغفاردر لقوله تعالى
(واستغفروا ربكم انه كان غفارا يرسل السماء عليكم مدرارا) جناب رب العزة استغفاری ارسال مطر ايچون
سبب قلمشدر وصلاة ذكر اولنمدی ورسول عليه السلام استسقايه چيقوب نماز قيلوب مروی اولان دعادر
وانسدن روايت اولنوركه ناس قورا قلقدن نبی عليه السلام منبرده ايكن شكايت ايلديلر نبی عليه السلام منبرده
دعا ايدوب برهفته متواليا يغمور ياغوب منقطع اولدی عمر رضی الله عنه دخی استسقا ايچون صحابه ايله
مشاوره ايدوب صحابه دن كعب يا امير المؤمنين بنی اسرائيل پيغمبرلرينك عصبه سيله استسقا ايدرلردی وحالا
عباس حاضردر وعم رسول عليه السلامدر ديدكده عمر رضی الله عنه عباسی منبر اوزرينه اجلاس ايدوب
وكنديسی دخی يانده طوروب (اللهم نتوسل اليك بعم نبيك) ديو دعا ايدوب منبردن نزول ايلمدين عظيم يغمورلر

يغمشدر استسقاده نبی علیه السلامدن مروی اولان دعا بودر (اللهم اسقنا غیثا مغیثا هنیئا مریئا مریعا غدقا
مجللا سحا طبقا عاما اللهم اسقنا الغیث ولا تجعلنا من القانطین اللهم ان بالبلاد والعباد والخلق من اللأواء
والضنك مالا نشكوه الا الیك (اللهم انبت لنا الزرع وادرلنا الضرع واسقنا من بركات السماء وانبت لنا من بركات
الارض اللهم انا نستغفرك انك كنت غفارا فارسل السماء علینا مدرارا) یعنی یغمور یاغه (اللهم صیبا نافعا)
دیه دخی جماعت دیه كه مطرنا بفضل الله وبرحمته) غیث مطر معناسنه در (مغیثا مریئا محمود العاقبة) دیمكدر
مریعا میمك فتحی ایله اوجوزلق دیمكدر ضم میم و یاء موحده و تاء مثناة ایله دخی مروی در مریعا ومریئا كبی
غدقا فتح غین ودال ایله صویك وخیرك چوقلغیدر و یغمور قطره لرینك بیوك اولمق دخی دینلمشدر ومجللا بكسر
اللام شول بولوتدر كه یغموری یریوزینه عام اوله ازهری دیمشدر كه بلاد وعباده نفعی عام اوله سحا فتح سین
ایله مطر شدید در عاما طبقا ای مستوعبا للارض مطبقا علیها كثیرا قانطین مأیوسین معناسنه در من اللأواء
بالمد شدة المجاعة الضنك ضیق معناسنه در بركات سماء كثرت امطاردر بركات ارض یردن حاصل اولان زرع
ومرعیدن عبارتدر (فان صلوا فرادی جاز وقالا یصلی الامام بالناس ركعتین) اكر جماعت منفردا قیلرلرسه
جائزدر امامین دیدیلر كه امام ناسه ایكی ركعت نماز قیلور امامین ایچون دلیلی ابن عباس روایت ایلمشدر
نبی علیه السلام صلاة عید كبی ایكی ركعت نماز قیلوردی بز دیرز كه بر كره اشلمشدر وبر كره دخی ترك ایلمشدر
بو تقدیرجه سنت اولمش اولور (یجهر فیهما بالقراءة) ایكی ركعتده قراءتی جهر ایدر صلاة عیده اعتبارا اتمكله
وبعض كسنه لر امام محمددن روایت ایلمشلردر كه امام ایكی ركعتده دخی تكبیرات عید كبی تكبیر ایلیه ابو یوسف
قتنده تكبیر اولنمز مشهور اولان دخی بودر (ویخطب بعدها خطبتین) صلاتدنصكره ایكی خطبه ایدر
(كالعید عند محمد وعند ابی یوسف خطبة واحدة) امام محمد قتنده اول ایكی خطبه بیرام خطبه سی كبی اوقیه
تكبیرات زوائد ایله وابو یوسف قتنده خطبهٔ واحده اوقیه اكر خطبه اوقنورسه جلسه ایله قطع ایلیه زیرا
مقصود اولان دعادر و امام منبره چیقمیوب یرده قلیچه یاخود قوسه یاخود عصایه اتكا ایلیه برابعده (لا یكبر
فیهما فی المشهور من الروایة عنهما وروی عن محمد انه یكبر) دیو ذكر اولنمشدر ظهیریه ده (وقال محمد یصلی فیهما
ركعتین وبجماعة كصلاة العید الا انه لیس فیهما تكبیرات) عبارتلری مسطوردر ابو حنیفه قتنده خطبه
یوقدر زیرا خطبه جماعت ایله قلنان صلاته تابعدر بونده ایسه جماعت یوقدر ابن عمردن روایتدر كه
نبی علیه السلام استسقایه چیقمشدر ونه نماز قلمشدر ونه خطبه اوقومشدر انجق دعا ایلمشدر اما نبی علیه السلام
خطبه اوقودی دیو اولان روایت جوازنك بیانی ایچون اولمغه محمولدر اوله سنته محمول اولمیه وعمر رضی الله
عنهك استسقایه چیقوب نماز قیلمدیغی خود ثابت اولمشدر اكر سنت اولیدی عمر رضی الله عنه ترك ایلمزدی
خصوصا سنت رسوله اتباع جمله دن اشد ایدوكی بیاندن مستغنیدر رسول اكرم صلی الله علیه وسلم بر دفعه
اشلدی و بر دفعه ترك ایلدی دینلمش ایدی عمر رضی الله عنه سنت رسول اللهه اتباعده آخردن اشد ایكن
استسقایه چیقوب نماز قلدیغی سنت اولمسنی مؤیددر وسنت مواظبت ایله ثابت اولاندر احیانا اشلیوب
واحیانا ترك ایله سنت ثابت اولمز (ولا یقلب القوم اردیتهم) قوم ردالرینی تقلیب ایلمزلر (ویقلب الامام عند
محمد) امام محمد قتنده امام رداسنی تقلیب ایدر زیرا نبی علیه السلام استسقایه چیقدقده قبله یه استقبال ایدوب
رداسنی تقلیب ایلمشدر صفت تقلیب بودر كه ردا مربع ایسه یوقاروسنی آشغه وآشغه سنی یوقارو ایلیه واكر
مدور ایسه صاغنی صول وصولنی صاغ اوزرینه تقلیب ایدر اما ابو حنیفه قتنده امام دخی رداسنی تقلیب ایلمز
زیرا نبی علیه السلام یوم جمعه ده استسقایه چیقدی رداسنی تقلیب ایلمدی اكر سنت اولیدی ترك ایلمزدی
امام محمدك روایتی تفاؤلا اوله یعنی ردانی تغییر ایله هوا تغییر اولمق ایچون ومحتملدر كه نبی علیه السلام دخی اویله
ایلمش اوله كه الله تعالی حالی تغییر ایلیه ردانی تغییر ایلمكله بو ایسه غیرده بولنمز نبی علیه السلامه مخصوص
اولمش بر فعل اولور یاخود وقتا كه اخبار تعارض ایلسه قیاسی تمسك ایدرز قیاس ایسه تقلیب اولمقدر صلاة
كسوف وجمعه وعیدین ده اولمدیغی كبی (ویخرجون ثلاثة ایام فقط) جماعت متوالیا انجق اوچ كون استسقایه
چیقارلر اوچ كوندنصكره چقمیه لر و چقدقلری وقت پیاده واسكی قفتان ویاخود اسكی خرقه لر كیوب ذلیل
ومتواضع وخاشع اولدقلری حالده باشلرینی اكه لر و بو نمازدن مقدم صدقه ایلیه لر وتوبه واستغفارلرینی تجدید

ایلیه لر ما بینلرنده عداوت اولنلر بر برلرینی راضی ایلیه لر ضعفا وشیوخ وصبیان استسقایه چیقارلر یعنی دعایه
كتدكده بونلر ایله معا كیده لر مختصر السراج الوهاجده مسطوردر كه امام ایچون مستحب اولور كه اوچ كون
خلق صائم اولمق ایچون امر ایلیه اندنصكره دردنجی كونده مصلایه چیقه لر صبیانی معا استسقایه چیقارمقده
مدخل عظیم اولدیغنه اشبو حدیث شریف دلالت ایدر وقال النبی علیه السلام (لولا صبیان رضع وبهائم
رتع وعباد لله ركع لصب علیكم العذاب صبا) وحدیث آخر دخی ضعفا ایچون قوی حجتدر وقال النبی
علیه السلام (ان نبیا من الانبیاء استسقی فاذا هو بنملة رافعة قوائمها الی السماء فقال ارجعوا فقد استجیب لكم
من اجل النملة وقال النبی علیه السلام هل تنصرون وترزقون الا بضعفائكم (ولا یحضره اهل الذمة) اهل ذمت
استسقایه چقمیه لر زیرا استسقا استنزال رحمت ایچوندر كفره اوزرینه رحمت نازل اولمز الا عذاب ولعنت نازل
اولور امام مالك قتنده اكر كندولر چیقرلرسه منع اولنمیه انلر استسقادن منع اولنمق ایچون اثر دخی وارد اولمشدر
وبعض خلفا عهدنده معا چقمشلردر منع ایلمشلردر ائمه مز قتنده حاضر اولملری جائزدر كافرلر ناس دعا ایچون
چیقارلر (وما دعاء الكافرین الا فی ضلال) ایدیكی اظهر من الشمسدر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن
تبعید مشركین ایچون (انا بریء من مسلم مع مشرك) امر شریفی خود دلیل قاطع ایدیكی ظاهردر بزازیه ده
وغیریده امام رستغفیدن (لا یجوز ان یقال دعاء الكافر یستجاب لانه لا یعرف الله تعالی لیدعوه) قولی نقل
اولنمشدر بوكا مناسب بر حكایهٔ عجیبه كه بغدادده قحط عظیم اولوب خلیفه ناسی جمع ایدوب استسقایه چیقاروب
بر دفعه چیقوب دعالری قبوله قرین اولمیوب ایكنجیده كذلك اوچنجیده دخی اصلا اثری ظهور ایلمدی
دردنجیده خلیفه یهود ونصارایه امر ایدوب چیقدقلری حینده عظیم یغمورلر یاغدی بونك ایچون علمایی جمع
ایدوب بو غریبه نك اصلنی سؤال ایدوب بر كمسنه جواب ویرمكه قادر اولمیوب لكن بر زاهد كمسنه وار ایدی انی
دعوت ایدوب سؤال ایلدكده الله تعالی مؤمنلری سورودعاو تضرعلرینی تعجیلا ایله قبول ایلمز كه دعا وتضرعلرینی
زیاده ایلسونلر اما یهود ونصارانی الله تعالی سومز ودعالرینی قبول ایلدیكنه سبب تكرار تضرع ایلمسونلر
ایچوندر دیو جواب ایلدكده خلیفه عظیم پسند ایلمشدر

باب ادراك الفریضة

بو باب فریضه اولان صلاته ادراك بیاننده در (شرع فی فرض فاقیم) بر شارع فریضه اولان صلاته شروع ایلسه
واقامت اولنسه یعنی امام نمازه شروع ایلسه (ان لم یسجد للاولی یقطع ویقتدی) اكر شارع مزبور ركعت اولی
ایچون سجده ایلمدی ایسه قطع ایلیه وامامه اقتدا ایلیه صورت مسئله بودر كه بر كسنه فرضه شروع ایلسه
اول كسنه شروع ایلدیكی فرضك هنوز ركعت اولیسنك سجده سنی ایلمدی ایسه قطع ایدوب امامه اقتدا ایلر
بلا عذر نقض عبادت حرامدر لقوله تبارك وتعالی (ولا تبطلوا اعمالكم) لكن بو محلده نقض اكمال ایچوندر یعنی
اكمال جائزدر مثلا مسجدی احیا وتعمیر ایلمك ایچون وصلاة ظهری جمعه ایچون منفردا صلاتی جماعت نقض
ایلمك جائزدر (وان سجد وهو فی الرباعی یتم شفعا) اكر ركعت اولی ایچون سجده ایلسه حال بوكه مصلی فرض
رباعی ده اولسه شفع اولی تمام ایلیه ادا اولنان بر ركعتی صیانتی ایچون اندنصكره قطع ایدوب امامه اقتدا ایلر
ادا ایلدیكی ایكی ركعت نافله اولور (ولو سجد الثالثة یتم) اكر اوچنجی ركعتك سجده سنی سجده ایلمش ایسه درت
ركعتی اتمام ایلیه زیرا اكثرینی ادا ایلدی اكثرده ایسه حكم كل وارد ایلمسی لازمدر (ویقتدی متطوعا) متطوعا
امامه اقتدا ایدر (الا فی العصر) الا صلاة عصرده اقتدا ایلمز زیرا عصردنصكره نافله قلمق مكروهدر (ولو فی الفجر
والمغرب یقطع ویقتدی مالم یقید الثانیة بسجدة) اكر صلاة فجرده یاخود مغربده اولورسه قطع ایلرمادامكه
ثانیه یی سجده ایله تقیید ایلمدكچه (فان قید یتم ولا یقتدی) اكر ركعت ثانیه یی سجده ایله قید ایلدی ایسه تمام
ایلیه وامامه اقتدا ایلمیه زیرا بعد الفجر تنفل مكروهدر وبعد المغرب اكر امامه موافقت ایدرسه اوچ ركعت
نافله ایله موافقت اتمش اولور نافله ده ایسه اوچ ركعت یوقدر سنته مخالفت اتمش اولور اكر نافله یی درت ركعت
ایلمك ایچون سنته موافقت ایلسه بو تقدیرجه امامه مخالفت ایلمش اولور بونلرك هر بریسی بدعتدر (ولو كان
فی سنة الظهر او الجمعة فاقیم او خطب) واكر اول شارع اولان كمسنه ظهرك سنتندن یاخود جمعه نك سنتندن
اولسه ایدی ظهرك فرضنه اقامت اولنسه یاخود خطبه یه شروع اولنسه (یقطع علی شفع) اول اوزره قطع

ایلمزیرا اول سنت نوافل سنتیدر فرائض دکلدر بو روایت ابو یوسفدندر (وقیل تسمیة) دینلدیکه سنت ظهری تمام ایلمیه یاخود سنت جمعه یی وهدایه ده دخی لفظ قیل ایله حکایه اولنمشدر اما ظهیریه ده هذا هو الصحیح دیو مسطوردر مرغینانی دخی وهو الصحیح دیمشدر وامام جلیل ابو بکر محمد بن البخاری صلاة واحده منزله سنده در دیو درت رکعتی اتمامه فتوی ویرمشدر (وکره خروجه من مسجد اذن فیه قبل ان یصلی ما اذن لها) صلاة ایچون اذان اوقنان مسجددن مصلینک قبل الادا خروجی مکروهدر شول مسجدده که اذان اوقونمشدر اول اذان ایچون اولان صلاتی قلمزدن مقدم مصلینک خروجی مکروه اولدی لقوله علیه السلام لا یخرج من المسجد بعد النداء الا منافق او رجل یخرج لحاجة یرید الرجوع (الا من یقام به جماعة اخری) الا شول کمسنه نک مسجددن خروجی مکروه اولمزکه اول کمسنه ایله جماعت اخری قائم اوله اول مقوله کمسنه بعد الاذان مسجددن خروج ایلسه مکروه اولمز (وان صلی مرة لا یکره الا فی الظهر والعشاء ان شرع فی الاقامة) اکر برکره قلارسه مکروه اولمز الا ظهر وعشادنصکره اقامتده شروع ایلدکده تنفل جائزدر (ومن خاف فوت الفجر بجماعة ان ادی سنته یترکها ویقتدی) شول من که اکر فجرک سنتنی ادا ایدرسه جماعت ایله فجرک فوتنی خوف ایلسه اول سنتی ترک ایدروامامه اقتدا ایدر زیرا ثواب جماعت اعظمدر وجماعتک ترکنه وعید الزمدر ایمدی جماعت فضیلتنی احراز اولیدر روایت اولنمشدرکه قال النبی علیه السلام لقد هممت ان استخلف من یصلی بالناس وانظر الی من لا یحضر الجماعة فامر بعض الفتیان بان یحرقوا بیوتهم وسئل ابن عباس عن رجل یقوم باللیل ویصوم بالنهار ولا یحضر الجماعة قال هو فی النار محشی صدر الشریعة اخی چلبی دیمشکه برکمسنه خوف ایلسه که اکر فجرک سنتنه اشتغال ایدرسه فجر کندوبی فوت ایدر اول کمسنه سنته شروع ایدوب تکبیر ایلسون بعده ثانیا فرضه تکبیر ایلسون بو تکبیر ایله سنتدن چیقوب فرضه شارع اولمش اولور فرضدن فارغ اولسه قبل طلوع الشمس قضا ایلسه بو سؤال اوزره اولنمق مکروه اولمز وعملی دخی باطل اولمز انجق برعملدن برعمله تجاوز ایلمش اولوردیو تفصیل ایلمشدر (وان رجا ادراک رکعة لا یترکها) اکر فرضک بر رکعتنه ایرشمکی رجا ایدرسه یعنی ایرشمک ممکن اولدیغنه قلبی جازم اولورسه اول سنتی ترک ایلمیه زیرا سنت فجر جماعت کبی مؤکددر ممکن اولدیغی مرتبه ایکیسنک ما بینی جمع ایلیه وبر رکعتک برینه ایرشمک صلاتک کلیسنه ایرشمک کبی اولمق بابنده حدیث شریف دخی وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام (من ادرک رکعة من الصلاة فقد ادرکها) (بل یصلیها عند باب المسجد ویقتدی) بلکه اول سنتی مسجد قپوسنده ادا ایدروامامه اقتدا ایدر (ولا تقضی الا تبعا للفرض) فجرک سنتی قضا اولنمز الا فرضه تبعیت ایله قضا اولنور مثلا برکمسنه صباح نمازینی ترک ایلمش فرضنی قضا ایلدکده معا قضا اولنور یالکز سنت قضا اولنمز قیاس بو ایدیکه سنتده قضا اولمیه زیرا قضا واجب ایچون مخصوصدر لکن قبل الزوال فرضه تبعیت ایله قضاسی ایچون اثر وارد اولمشدر واثر مذکور غداة لیلة التعریسده مع الفرض نبی علیه السلامک قضاسیدر (وعند محمد تقضی بعد الطلوع) امام محمد قتنده طلوعدنصکره قضا اولنور وقبل طلوع الشمس بالاتفاق قضا اولنمز زیرا سنتک صفتی وقتک ذهابی ایله فوت اولدی مطلق نفله مشبه اولدی نفل ایسه بعد طلوع الصبح وبعد ارتفاع الشمس مکروه اولدی امامین قتنده اما امام محمد قتنده بعد ارتفاع الشمس الی الزوال قضا ایلمک جائزدر حقیقة نظر اولنسه ما بینلرنده خلاف یوقدر ابو حنیفه وابو یوسف دیرلرکه قضا یوقدر اکر اشلنورسه لا بأسدر وامام محمد دیرکه قضا اولنمق بکا سوکلیدر اما اشلمزسه قضا ایلمه سنک اوزرینه برشیء لازم کلمز (ویترک سنة الظهر فی الحالین) ظهرک سنتی ترک اولنور ایکی حالده دخی یعنی کرکسه فرضک فوتی خوف اولسون کرکسه اولسون ترک اولنور زیرا بعد الفرض اداسی ممکندر (ویقضیها فی وقته قبل شفعه) اول سنتی قضا ایدر وقتنده ایکی رکعتدن اول امام محمد قتنده ابو یوسف قتنده ایکی رکعتی ادا ایدر اندنصکره باقی درت رکعتی قضا ایدر وبعضیلر عکسنی ذکر ایلمشدر (وغیرهما وغیر الفرائض الخمس والوتر لا یقضی اصلا) سنت فجردن وسنت ظهردن غیری فرائض خمسه ووتردن غیری اصلا قضا اولنمز ذکر اولنانلردن ما عداسنه سنتلره یالکز ونه فرضه تبعیت ایلرقضا اولنمز سنت فجرک قضاسنه دلیل غداة لیلة التعریس اثریدر وواجبه قریبدر وسنت ظهرک قضاسنه دلیل نبی علیه السلامک فعل شریفلری اولدیغنه عائشه رضی الله عنهانک حدیثیدر وترک قضاسی خودسنتدن اولی ایکی یاندن مستغنیدر (ومن ادرک رکعة واحدة من الظهر بجماعة لم یصلها بجماعة بل ادرک فضلها)

برکمسنه صلاة ظهری جماعت ایله ادا اولنورکن بر رکعتنه ایرشسه اول کمسنه ظهری جماعت ایله قلمش بلکه فضیلتنه ایرشمش اولور جماعته مدرک اولمدیغنه مثلا برکمسنه قولنه اکر ظهر نمازینی جماعت ایله ادا ایدرسک ازاد اول دیسه اوقول دخی جماعتک دردنجی رکعتنه ایرشسه ازاد اولمز زیرا نمازی جماعت ایله قلمش اولوب واوزرینه قراءت لازمدر جماعته ایرشمک اکثرینه ایرشمکدر اما اوچ رکعتنی جماعت ایله قلسه ازاد اولوردی زیرا اوچ رکعتی جماعت ایله قیلان جماعته ایرشمش اولور برینه ایرشن جماعته ایرشمش اولوردیو مرویدر لکن ایکی رکعتنه ادراککده اصلا تعرض اولنمش عدم تعرضک طرفینک حکمی حکمنده فهم اولنورکه بر رکعتنه ایرشن فضیلت جماعته ایرشدیکی ایکی رکعتنه ایرشن بالطریق الاولی فضل جماعته ایرشمش اولور لکن نمازی جماعت ایله قلمش اولمز (ومن اتی مسجدا ولم یدرک جماعة یتطوع قبل الفرض ما شاء ما لم یخف فوته) شول کمسنه که مسجده کلسه وجماعته ایرشمسه مادامکه اول صلاتک فوتندن خوف ایلمیه فرضدن اول دیلدیکی نافله یی قیلر (ومن ادرک الامام راکعا فکبر ووقف حتی رفع رأسه لم یدرک تلک الرکعة) برکمسنه امام راکع اولدیغی حالده ایرشسه دخی تکبیر ایلسه وقیامده طورسه حتی امام باشنی رفع ایدنجه اول کمسنه رکعتنه ادراک ایلمش اولمز (ومن رکع قبل امامه فادرکه امامه فیه صح رکوعه) ودخی شول کمسنه که امامندن اول رکوع ایلسه وامام رکوعده اول مقتدی یه ادراک ایلسه اول مقتدینک رکوعی صحیح اولور زیرا شرط جزء واحدده مشارکت ایدی رکوعک طرفیندن برنده مشارکت کافی اولمغله اول شرکت بو محلده بولندی وامامدن مقدم سجده ورکوع حقنده وارد اولان حدیث شریف قال النبی علیه السلام (لا تبادرونی بالرکوع والسجود) وقال النبی علیه السلام (اما یخشی الذی یرکع قبل الامام ویرفع ان یحول الله رأسه رأس حمار)

باب قضاء الفوائت

بو باب فوت اولان نمازلرک قضاسی بیانندهدر (الترتیب بین الفائتة والوقتیة وبین الفوائت شرط) فائته ایله وقتیه بیننده ودخی فائته لر بیننده ترتیب شرطدر زیرا ابن عمر رضی الله عنهمدن روایت اولنور نبی علیه السلام بیورمشدرکه (من نسی صلاة فلم یذکرها الا وهو مع الامام فلیصل التی نسیها ثم لیعد التی صلاها مع الامام) اکر ترتیب شرط اولمیدی نبی علیه السلام مع الامام قلنان صلاتی اعاده ایله امر ایلمزدی حتی روایتدرکه یوم خندقده نبی علیه السلامدن درت وقت نماز فوت اولمش ایدی نبی علیه السلام ترتیب اوزره قضا ایدوب وبعد القضا صلوا کما رأیتمونی اصلی دیو بیورمشلردر (فلو صلی فرضا ذاکرا فائتة فسد فرضه موقوفا) برکمسنه اکر برفرض فائته سنی ذاکر اولدیغی حالده ادا ایلسه اول کمسنه نک فرضی موقوفا فاسد اولور امام اعظم قتنده (وعندهما باتا) امامین قتنده قطعیا فاسد اولور زیرا بونلرک قتنده موقوف دکلدر لکن امام ابو یوسف قتنده وصف فرضیت فاسد اولور امام محمد قتنده اصل فاسد اولور مثلا برکمسنه صلاة عصری ادا ایدرکن صلاة ظهری ادا ایلمدیکنی ذاکر اولسه عصری فاسد اولور اکر آخر وقت دکل ایسه زیرا اعتبار ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اصل وقتهدر امام محمد قتنده وقت مستحبهدر حتی برکمسنه عصره شروع ایلسه واداد نصکره صلاة ظهری قلمدیغنی تذکر ایلسه اکر صلاة ظهره مشغول اولورسه عصر وقت مکروهه قالور اول کمسنه ابو حنیفه وابو یوسف قتنده ظهری قلر بعده عصری قلر امام محمد قتنده عصری قلر بعده غروب الشمس ظهری قلرچون فرضیت فاسد اولسه اصل صلاة باطل اولمز ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اما امام محمد قتنده باطل اولور اندنصکره عصر ابو حنیفه قتنده موقوفا فاسد اولور امامین قتنده قطعا فاسد اولور (فلو قضاها قبل اداء ست بطلت فرضیة ما صلی) اکر فائته یی التی وقت صلاتدن مقدم قضا ایلسه قیلدیغی صلاتک فرضیتی باطل اولور نهایت نفله منقلب اولور اما امام محمد قتنده اصل صلاة باطل اولور اما ابو یوسف وصفیتی باطل اولور دیمش ایدی وصف باطل اولمغله اصل صلاة باطل اولمق لازم کلمز (والا) اکر التی وقتی ادا ایدنجه فائته یی قضا ایلمزسه (صحت عنده لا عندهما) قیلدیغی التی وقت صلاة صحیح اولور امام اعظم قتنده امامین قتنده صحیح اولمز زیرا امام اعظم قتنده موقوفا فاسد اولمش ایدی اول اجلدن صحیح اولمز ترتیب اوچ شیء ایله ساقط اولور بری نسیان وبری ضیق وقت وبری کثرت فوائتدر بو محلده ایسه التی وقت اولمغله ترتیب ساقط اولور بو محلده درکه بر وقت نماز بش وقتی افساد ایدر وبر وقت دخی بش وقتی اصلاح ایدر صورت مسئله بودرکه برکمسنه صباح نمازینی فوت ایدوب

وظهری وعصری ومغربی وعشایی وابرتەسی کونك فجرینی قلسە هر برینی قیلدقجە قضایە قلان صباح نمازینی
ذاکر اولسە اول کسنە وقت ظهری قلرسە وقت التی اولور قلدیغی بش وقتی تصحیح ایتمش اولور اکر التنجی
صلاة کە ظهردر قلزدن مقدم قضایە قلان صباح نمازینی قضا ایدرسە قیلدیغی بش وقت فاسد اولور بو تقدیرجە
مصلی اولان ظهردر مفسد اولان فجردر (والوتر کالفرض عملا) صلاة وتر دخی عمل جهتندن فرض کبیدر
(فذکره مفسد خلافا لهما) وترك دخی ذکری مفسد صلاتدر امامین خلاف ایدوب انلر قتندە مفسد دکلدر زیرا
وتر انلر قتندە سنتدر سنت اولیجق فرض ایلە سنت بیننده ترتیب شرط دکلدر ترتیبك شرطی فرض ایلە فرض
بیننده در (ولو صلی العشاء بلا وضوء ناسیا ثم صلی السنة والوتر بە یعید السنة لا اعادة العشاء) برکسنە ابدستسز
ناسیا صلاة عشایی قلسە اندنصکرە سنت ووتری ابدست ایلە قلسە سنتی اعادە ایدر عشانك اعادەسیچون زیرا
سنت فرضە تابعدر (ولا یعید الوتر) وتری اعادە ایلمز زیرا صلاة وتر مستقلا صلاتدر امام اعظم حضرتلری
قتندە (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب وتری دخی قضا ایدردیرلر زیرا انلر قتندە وتر سنتدر (ویبطلان
الفرضیة لا یبطل اصل الصلاة) فرضیتك بطلانی ایلە اصل صلاة باطل اولمز ابو حنیفە وابو یوسف قتلرندە تحریمە
فرضنك وصفیلە اصل صلاة ایچون عقد اولنمشدر پس بو تقدیرجە وصف ضرورتندن بطلان اصل لازم کلمز مکفر
صوم کبی برکسنە معسر ایکن کفارتی ایچون صائم اولوب اداء صوم اثناسندە غنی اولوب تحریر رقبە ایلسە
حالت اعسارده اولان صیامی تطوعە منقلب اولور (خلافا لمحمد) اما محمد خلاف ایدوب انك قتندە اصل صلاة
باطل اولور زیرا تحریمە فرض ایچون عقد اولنمشدر چون فرضیت باطل اولسە اول فرضیت ایچون منعقد اولان
تحریمە دخی باطل اولور (ویسقط الترتیب بضیق الوقت) ضیق وقت ایلە دخی ترتیب ساقط اولور زیرا ضیق
وقتدە قضا ایلسە صلاة وقتیە وقتندە ادا اولنمیوب فوت اولمق لازم کلوردی اول اجلدن ضیق وقت ترتیبی
اسقاط ایدر (وبالنسیان) نسیان ایلە دخی ترتیب ساقط اولور زیرا ناسی وقتیە اوزرینە فائتەیی تقدیمە عاجزدر
اونسی سبیلە اکر تکلیف اولنسە عاجز مقولەسی اولوردی (لا یکلف الله نفسا الا وسعها) نص شریفی
عاجزی تکلیف خلاصە قوی حجتدر امام مالك قتندە ضیق وقت ونسیان ایلە ترتیب ساقط اولمز (وبصیرورة
الفوائت ستا) وفوائتك التی اولمسی ایلە دخی ترتیب ساقط اولور (حدیثة او قدیمة ولا یعود بعودها الی القلة)
فوائت کرك حدیثە اولسون یاخود کرك قدیمە اولە فوائت جدیدە ترتیبی اسقاطدە متفق علیەدر قدیمەدە
مشایخك اختلافی واردر اول اختلافك بیانی بودر کە برکسنە برایلق صلاتی ترك ایلسە وبرایلق دخی قلسە
وترك اولنانی قضا ایلسە بعدە هرکون قیلدیغی نمازدن بروقتی ترك ایلسە وبروقتی دخی ادا ایدرکن فائتە جدیدە
ذکر اولنسە بعضیلر قتندە ادا ایلدیکی وقت جائز اولمز کویا کە قدیمە اولان فوائتی صلاتە تهاونی ایچون زجر الە
یوق مقامنە اقامت اولنورو بعضیلر دیدیلر کە جائزدر وفتوی دخی بونك اوزرینەدر زیرا قدیمە ترتیبی ابطال
ایلدی کثرتی ایچون فوایت جدیدە دخی زیادە اولوب سقوطی تأکید ایلمشدر بو تقدیرجە قدیمە وحدیثە
ساقط اولور (فمن ترك ستا او اکثر وشرع یؤدی الوقتیات مع بقاء الفوائت ثم فاتە فرض جدید فصلی وقتیة
بعده ذاکرا لە صحت وقتیته) شول کسنە کە التی وقتی یاخود دخی زیادە وقتی ترك ایلسە وفائتە باقی ایکن وقتیاتی
ادایە شروع ایلسە اندنصکرە اول کسنەیی بروقت فرض جدید فوت ایلسە بعدە اول کسنە فرض جدیدی
ذکر ایلسە ذاکر اولدیغی حالدە وقتیەیی قلسە اول کسنەنك وقتیەسی صحیح اولور وبو قیود حدیثە او قدیمە
قولینك تعریفیدر (وکذا لو قضی تلك الفوائت الا فرضا او فرضین فصلی وقتیة ذاکرا) اکر مصلی فوائتی قضا
ایلسە الا برفرض یاخود ایکی فرض قلسە بو باقی قلانی ذاکر اولدیغی حالدە وقتیەیی قیلسە بو قارودە ذکر
اولندیغی اوزرە وقتیەسی صحیح اولور بو قید ولا یعود بعودها الی القلة قولنك تعریفیدر (ولا یقتل تارك الصلاة
عمدا الا بجحد) قصدا صلاتی ترك ایلن قتل اولنمز مادامکە صلاتك فرضیتنی انکار ایتمیە (امامن ترك الصلاة
متعمدا فقد کفر) حدیث شریفی انکاری اوزرینە محمولدر نتەکیم اصولدە بیان اولنمشدر (ولو ارتد عقب
فرض صلاة ثم اسلم فی الوقت لزمه اعادته) اکر برکسنە قیلدیغی فرضك عقبندە عیاذا بالله تعالی مرتد اولسە
اندنصکرە اول وقتدە اسلامە کلسە اول کسنەیە اول وقتك اعادەسی لازم اولور شافعی قتندە اعادەسی لازم
اولمز زیرا نفس ردت عملی ابطال ایلمز بالکە حالت ردتدە اصابت ایلین موت عملی ابطال ایدر بو کلامە دلیل

قوله تعالی (ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت وهو کافر فاولئك حبطت اعمالهم) بزم ایچون دلیل نفس کفر ایلە
عمل باطل اولور وبطلانە حق سبحانه وتعالی نك (ومن یکفر بالایمان فقد حبط عمله) قول شریفی دلیل کافیدر
اویلە اولسە عمل باطل اولیجق اول کسنە کویا کە اول نمازی قلمامشدر وقتندە اسلامە کلنجە اعادەسی واجب
اولور (ولا یلزم قضاء ما فاته فی زمان الردة) زمان ردتدە فوت اولان صلاتك قضاسی لازم کلمز امام شافعی قتندە
قضاسی واجب اولور بزم ایچون زمان ردتدە قضاء ما فات لازم کلدیکنە دلیل الله تعالی نك (قل للذین کفروا
ان ینتهوا یغفر لهم ما قد سلف) قول شریفیدر لفظ سلف عموم اوزرەدر مرتدە دخی متناولدر اما شافعی ایچون
دلیل مرتد عمومدن مخصوصدر زیرا اصلندە کافر اولان کان اسلامی بلمز تکالیفدن اولان شیئی دخی التزام
ایلمامشدر اکر کافرە حال کفرندە قضاء متروکات واجب اولیدی اسلامدن کندولرینی منع ایدرلردی اسلامە
دخوللری ایچون تخفیف اولندی اما مرتد بویلە دکلدر اسلامك حسنی بیلور ترك اسلام ایلدیکی عناددر
بو تقدیرجە تخفیفە مستحق دکلدر بو علت ایچوندرکە مرتددن جزیە قبول اولنمز (ولا قضاء ما فاته بعد اسلامه
فی دار الحرب ان جهل فرضیة) دار حربدە اسلامە کلدکدنصکرە فوت ایلدیکی صلاتك دخی قضاسی لازم کلمز
اکر فرضیتنی بلمز ایسە یعنی برکسنە دار حربدە مسلمان اولسە ووجوب صلاتی بیلمسە وبر قاچ زمان دار حربدە
مکث ایلسە اندنصکرە وجوب صلاتی بیلسە قضاسی لازم اولمز اما امام زفر قتندە قضاسی لازمدر وشرایعدە
جهل وجوبی مانع دکلدر نتەکیم جهل ایمانك وجوبنی مانع اولمدیغی کبی ودار اسلامدە برکسنە اسلامە
کلسە وشرایعی بیلمسە بنە اوزرینە واجبدر دار حرب دخی بوکا مشابهدر بو قول امام زفرکدر وبزم ایچون دلیل
انسان قبل العلم شرایع ایلە صلاتی ادایە عاجزدر بو تقدیرجە قضاسی لازم کلمز اما ایمان بونك خلافنجەدر
زیرا وجود صانعە ووحدانیتنە دلیل ظاهردر

باب سجود السهو

بو باب سهوك سجدەلری بیانندەدر سجود سهو اضافتی حکما سببە اضافتی قبیلندندر اضافتدە اصل بودر زیرا
اضافت اختصاص ایچوندر وجوه اختصاصك اقواسی سببك سببە اختصاصیدر سجود سهو صلاتدە واقع
اولان نقصانی جبر ایچوندر سجدە اولان دم کبی (اذا سهی بزیادة او نقصان سجد سجدتین) چون مصلی افعال
صلاتدن برفعلی زیادە ایلە یاخود نقصان ایلە سهو ایلسە ایکی سجدە ایلیە یعنی برکسنە افعال صلاتدن برمحلی
اولمیان بردە زیادە ایلسە یاخود ماوجبەدن برفعلی ترك ایلسە جبر صلاة ایچون ایکی سجدە ایلیە
(بعد التسلیمتین وقیل بعد واحدة) ایکی طرفە سلام ویردکدنصکرە سجدە ایلیە ودینلدیکە بر سلامدنصکرە
سجدە ایلیە امام شافعی قتندە قبل السلام سجدە ایلەکدر نبی علیه السلامدن دخی سجدۀ سهو قبل السلام
اولدیغی مرویدر زیرا سجدۀ سهو فائتەنك جبری ایچوندر فائتە ایسە قبل السلامدر سجدۀ سهو دخی
قبل السلام کرکدر اما بزم ایچون دلیل حدیث ابن مسعوددرکە رسول علیه السلام سجدۀ سهو ایلمشدر
دیو روایت ایلمشدر وقتا کە نبی علیه السلامك فعلی روایتندە مخالفت اولنسە ثوبانك روایت ایلدیکی قولە
مراجعت اولنور وثوبانك روایت ایلدیکی (لکل سهو سجدتان بعد التسلیم) حدیث شریفیدر وهدایەدە ذکر
اولنمشدرکە بو اختلاف جوازندە دکلدر اول روایتندندر مثلا بزم قتمزدە بعد السلام سجدە اولنسە اولیدر وقبل
السلام دخی اولنسە جائزدر ولکن اولی اولان بعد السلامدر امام مالك قتندە اکر سجدە نقصان ایچون اولورسە
قبل السلام واکر زیادە ایچون اولورسە بعد السلام کرکدر صاحب درر وصاحب هدایە وشمس الائمە وامام
ابو اللیث وامام ظهیر الدین المرغینانی سجدۀ سهوی ایکی سلامدنصکرە اختیار ایتمشلردر اما مختار اولان منفرد
ایچون ایکی سلام وامام ایچون بر سلامدنصکرە سجدۀ سهو ایلمکدر (وتشهد وسلم ویأتی بالصلاة علی النبی صلی
الله علیه وسلم والدعاء فی قعدة السهو وهو الصحیح) قعدۀ سهودە دخی تشهد اوقیە وسلام ویرە نبی علیه السلامە
صلاة شریفە ودخی دعا اوقیە صحیح اولان بودر زیرا صلاة دعانك موضعی صلاتك آخریدر (ویجب ان قرأ فی رکوع
او قعود) سجدۀ سهو واجب اولور اکر رکوع وقعودە قراءة ایدرسە زیرا رکوع وقعود محل قراءة دکلدر افعال
صلاتدن برفعل محلسز اواش اولور (او قدم رکنا او اخره او کرره او غیر واجبا او ترکه کرکوع قبل القراءة) یاخود
بررکعتی تقدیم ایلسە یاخود اول رکعتی تأخیر ایلسە یاخود اول رکعتی تکرار ایلسە یاخود واجبی تغییر ایلسە

ياخود انى ترك ايلسه قبل القراءة ركوع كبى بو افعالك جمله سنده سجدهٔ سهو واجب اولور (وتأخير القيام
الى الثالثة بزيادة على التشهد) وتشهد اوزرينه زياده ايله ركعت ثالثه يه قيامى تأخير كبى فعلده سجدهٔ
سهو واجبدر مثلا بركمسنه قعدهٔ اوليده تشهددن زياده برشىء اوقومغله اوچنجى قيامى تأخير ايلسه سجدهٔ سهو
واجب اولور زياده ده اختلاف اولنمشدر ابو حنيفه دن برروايتده برحرف زياده ايلمكله سجدهٔ سهو لازم كلور
وبعضيلر (اللهم صل على محمد) ديمكله سجدهٔ سهو لازم كلور وبعضيلر (وعلى ال محمد) ديمنجه مجرد (اللهم
صل على محمد) ديمكله لازم كلمز ديديلر صحيح اولان بودركه بر ركن ادا اولنه جق مقدارى تأخير اولنمغله سجدهٔ
سهو واجب اولور (وركوعين) وركوعين ايلمك كبى فعلده سجدهٔ سهو واجب اولور (والجهر فيما يخفى وبالعكس)
اخفا اولنه جق محلده جهر وجهر اولنه جق يرده اخفا كبى بو مقوله فعللرده دخى سجدهٔ سهو واجب اولور
صاحب هدايه نك ذكر ايلديكى اوزره بو محلده بو جهر ومخافته خصايص جماعتدندر امامه مخصوصدر منفرد
ايچون دكلدر زيرا منفرد بين الجهر والمخافته مخيردر اما مخافته اولان محلده جهر ايلسه سجدهٔ سهو واجب اولور
(وترك القعود الاول) وقعود اولى ترك ايله دخى سجدهٔ سهو واجب اولور (وقيل كله يؤل الى ترك الواجب)
وديلديكه ذكر اولنانك كليسى ترك واجبه راجع اولور محيطده ذكر اولنديغى اوزره اكر بركمسنه قيام محلنده
قعود ايلسه وقعود ايده جك محلده قيام ايلسه وايكى اول ركعتلرده فاتحه اوزرينه سوره تقديم ايلسه وياخود
ايكى اوللرده ترك ايلسه وياخود برنده ترك ايلسه وياخود ايكى اولدن قراءتى تأخير ايلسه وياخود قنوتى وياخود
قراءة تشهدى وتكبيرات عيدينى ترك ايلسه ياخود برسجده وياخود برركوع زياده ايلسه وياخود تعديل
اركانى ترك ايلسه ياخود بين الركوع والسجود قومه يى ترك ايلسه ياخود ساهيا سلام ويرسه ونمازى اتمام
ايلسه سهو سجده سى لازمدر بركمسنه اخيرنده ايكى كره فاتحه اوقوسه سجده ايلمز اكر اولينده فاتحه اوقوسه
وسوره اندنصكره ينه فاتحه اوقوسه سجدهٔ سهو ايلمز سورهٔ طويله اوقومش كبى اولور اكر بركمسنه سوره نك
بعضيسنى اوقويوب اول حالده فاتحه اوقومديغنى ذكر ايدوب اول كمسنه فاتحه يى اوقيوب بعده ضم سوره ايلسه
سجدهٔ سهو ايلمز بركمسنه فاتحه نك بعضنى اوقيوب اكثرينى ترك ايلسه سهو سجده سى لازم اولور اما فاتحه نك
جمله سنى ترك ايدوب سجده سهو لازم كلمز كذلك ظهرده وعصرده وعشاده فاتحه اوقونوب شفع اخيرده سهوا
ضم سوره ايلسه سهو ايچون سجده ايلمك لازم اولمز كذا فى قاضيخان بركمسنه بعض تشهدى ترك ايلسه سجدهٔ
سهو ايلر (وان تشهد فى القيام اوالركوع لايجب) اكر قيام وركوعده تشهد اوقوسه سهو سجده سى واجب اولمز
زيرا قيام محل ثنا دكلدر (وان سها مرارا يكفيه سجدتان) اكر مصلى نيجه كره سهو ايلسه ايكى سجده كفايت
ايدر وبوكا دليل (سجدتان بعد السلام تجزيان عن كل زيادة ونقصان) حديث شريفيدر (ويلزم المقتدى
بسهو امامه ان سجد) مقتدى يه امامك سهوى ايله سجده لازم اولور اكر امام سجده ايدرسه اما امام سجده ايلمز
ايسه مقتدى دخى سجده ايلمز (لابسهوه) مقتدينك سهو يله سجده سى لازم كلمز (والمسبوق يسجد مع امامه
ثم يقضى) مسبوق اولان كمسنه امام ايله سجده ايدر اندنصكره فوت اولانى قضا ايدر محيطده ذكر اولنمشدر اكر
مسبوق امام ايله سهو ايچون سجده ايلمز ايسه صلاتك آخرنده سجده ايلمك انك اوزرينه واجب اولور وقايه شرحى
ابن ملك وتحفة الفقهاده مسطوردركه اكر مؤتم مسبوق اولورسه امام ايله سلام ويرميوب منتظر اوله اكر امام
سجده ايدرسه مؤتم دخى سجده ايليه اندنصكره قالقوب ماسبقه قضا ايليه واكر امام ايله سجده ايلمزسه آخر
صلاتده انك اوزرينه استحسانا سجدهٔ سهو واجب اولور نوادرده مسطوردركه عمدا مسبوق سلام ويرسه صلاتى
فاسد اولور واكر ساهيا اولورسه امام ايله سلام ويردى ايسه اكا سجود لازم دكلدر زيرا مقتديدر واكر امامدنصكره
سلام ويرسه سجدهٔ سهو لازم اولور زيرا منفرددر اكر مسبوق ماسبقه يى قضايه قائم اولسه اندنصكره امام
سهوينى تذكر ايدوب سجده ايلسه مسبوقه لازمدركه اكر اول ركعتى سجده ايله قيد ايلمديسه عودت ايدوب
امام ايله معا سجده ايليه اكر سجده ايله قيد اولنمش ايسه عودت ايليه زيرا امامدن منفرد اولوب اول ركعت
صلاتيله مقيد اولمشدر اكر عودت ايدرسه صلاتى فاسد اولور زيرا زياده ركعت ايله منفرد اولدقدنصكره اقتدا
ايلمش اولور موضع انفراده برفعل ايله اقتدا صلاتى افساد ايدر دررده مسطوردركه بركمسنه لاحق اولسه نمازده
اويوسه وبركمسنه نك دخى ابدستى بوزلغله ابدست المغه مشغول اولسه امام سهو ايلسه ايكيسنه دخى سجدهٔ

سهو لازم اولور زيرا ايكيسى دخى امامك خلفنده مصلى منزله سنده در (سهى عن القعود الاول وهو اليه اقرب)
مصلى قعدهٔ اوليده سهو ايلسه حال بوكه مصلى قعوده اقرب اولسه يعنى ديزلرين قالدرمش ايسه (عاد) عودت
ايليه اوتوره وتشهد اوقويه زيرا شىء قربنده اولانك حكمنى اخذ ايلر صلاة عيدين وجمعه حقنده فناء مصر
مصر حكمنده اولديغى كبى عودت ايلدكدنصكره وجوب سجده ده اختلاف اولنمشدر بعضيلر ديمشلردركه
سجده ايدر زيرا قيام ايله اشتغال ايده جك مقدارى واجبى تأخير ايلدى وبعضيلر ديمشلردر سجده ايلمز صحيح اولان
بودر (والالا) اكر اقرب اولمزسه عودت ايلمسون زيرا معنى قائم كبيدر وقعدهٔ اولى واجبدر اوچنجى يه قيام فرضدر
واجب ايچون فرضى ترك ايلمك جائز دكلدر بعضيلر ديمشلردركه قعوده عودت ايليه مادامكه استقامت اوزره قائم
اولمينجه اصح اولان بودر زيلعيده دخى بو منوال اوزره مسطوردر (ويسجد للسهو) سهو ايچون سجده ايليه زيرا
واجبى ترك ايلمشدر (وان سهى عن الاخير عاد مالم يسجد) اكر قعدهٔ اخيردن سهو ايلسه عودت ايليه مادامكه
سجده ايليه زيرا سجدهٔ سهو ايله اصلاح صلاة ممكندر بطلاندن احترازا ايچون اصلاحى ممكن اولان عمل واجبدر
(ويسجد للسهو) سهو ايچون سجده ايليه فرضى تأخير ايلديكى ايچون زيرا قعدهٔ اخيره فرضدر تأخيرى ايله سجدهٔ
سهو لازمدر اتفاقا اما قعود اول بونك خلافنجه در زيرا قعدهٔ اولى واجبدر تركى ايله سجود واجب اولور تأخير ايله
وجوبنده اختلاف اولنمشدر اصح اولان عدم وجوبيدر قعدهٔ اولى ايله قعدهٔ اخيره بو محلده بر برندن متفرق
اولدى وقعدهٔ اولينك سهوى قعدهٔ اخيره نك سهوى كبيدر ديلمسون زيرا قعدهٔ اوليده قيام ثالثه ده ذكر ايدوب
سجدهٔ سهو قعده يه رجوعى ايچوندر اما قعدهٔ اخيره دنصكره قعوده رجوع قيامى ايچوندر پس ايكيسى بو محلده
بر برندن متفرق اولدى (فان سجد بطل فرضه) اكر بشنجى ركعتده سجده ايلسه فرضى باطل اولور زيرا اول
مصلى اركان مكتوبه نك اكمالندن اول نافله يه شروعن مستحكم ايلدى زيرا ركعت سجدهٔ واحده ايله حقيقتده
صلاتدر حتى نماز قيلميه يم ديو يمين ايدن كمسنه بو مقوله ده حانث اولور امام شافعى قتنده اكر عامدا ايسه باطل اولور
اكر ساهيا ايسه باطل اولمز زيرا دليل عقلى اول ركعت انك قتنده عبثدر وافعال صلاتده ترتيب فرضدر ودليل
نقليسى نبى عليه السلام ظهرى بش قيلوب وقعدهٔ رابعه ده اوتورديغيدر وصلاتى اعاده ايلديكنه برخبر نقل
اولنمدى (برفعه عند محمد) امام محمد قتنده باشنى سجده دن رفع ايله باطل اولور فتوى ايچون مختار اولان بودر
زيرا هر شيئك تمامى آخرى ايله در پس ايمدى سجده نك آخرى رفع رأسله در (وبوضعه عند ابى يوسف) ابو يوسف
قتنده باشنى سجده يه وضع ايله باطل اولور زيرا سجود انخفاضدن عبارتدر مجرد وضع ايله بو سجود حاصل اولور
وشول كمسنه كه سجودى رفع رأسيله شرط ايلدى كندو رأيى ايله نقص اوزرينه زياده ايلدى بونك ثمرهٔ خلافى
بونده ظاهر اولوركه بركمسنه الننى يره وضع ايلسه واكا حدث سبق ايلسه وابدست ايچون باشنى رفع ايدوب
ابدست السه اندنصكره دردنجى ركعتده اوتورسه يعنى تذكر ايلسه اول كمسنه قعده يه اوتوروب بنا ايدرمى
ديو سؤال اولندقده ابو يوسف قتنده عودت ايلمز زيرا فرض فاسد اولدى مجرد وضع رأسى ايله فرضدن نقل
انتقال متحقق اولدى امام محمد قتنده قعده يه عودت ايدوب فرضنى تمام ايدر زيرا سجده نك تمامى انتقال ايلدر
انتقال ايله حدث حاصل اولمغله صحيح اولمدى انتقال سز ايسه سجده صحيح اولمز كويا كه اول كمسنه اصلا سجده
ايلمشدر اولنقدير جه قعوده عودت ايدوب بنا ايدر بو حكايه ابو يوسفدندر امام محمددن روايت اولندقده
زه صلاة فسدت يصلحها الحدث وفوايد ظهيريه ده بو مسئله يه زه تسميه اولنمشدر زه زاء مكسورة
معجمه ايله در وزه كلمهٔ استجابدر بو محلده تهكم ايله استجابدر امام ابو يوسف حضرتلرى بو لفظى سو يلسنه سبب
بودركه بركون امام محمد بر مسجد يانندن مرور ايدوب ايچنه اوكوزلر بغلنوب وكلاب نبول ايدوب خراب اولمغله
بو مسجد ابو يوسفكدر قيامته دكين بو شلو مسجد باقيدر ديو جواب ايلمشلردر زيرا ابو يوسف قتنده وقف
تحرير اولنمشدر بلكه عودت ايلمز ديو يوررلر اما امام محمد قتنده واقف حياتده اولدقده ينه ملكنه عودت ايدر
وفاتندنصكره ورثه يه دخى انتقال ايدر نهايه ده دخى بو بلجه مذكوردر (وصارت نفلا) باطل اولان فرض
ابو حنيفه وابو يوسف قتنده نفل اولور (خلافا لمحمد) امام محمد قتنده وصف باطل اولمغله اصل صلاة دخى باطل
اولور (فيضم سادسة ان شاء) مراد ايدرسه سجده ايله قيد ايلديكى بشنجى يه التنجى ركعتى ضم ايليه زيرا نفل وتر
اولمز نفل اولماق ايچون شفع ايليه امام محمد بونك خلافنجه در (وان قعد فى الرابعة ثم قام عاد وسلم مالم يسجد)

اكر ركعت رابعه ده اوتورسه اندنصكره قائم اولسه عودت ايليه وسلام ويره مادامكه بشنجى سجده ايله قيد
ايلمدى (وان سجد تم فرضه) اكر التنجى ركعتك سجده سنى ايلسه فرضى تمام اولور زيرا مصلينك اوزرنده لفظ
سلامدن غيرى برشئ باقى قالمشدر سلام ايسه فرض دكلدر (ويسجد للسهو) سهو ايجون سجده ايليه
(ويضم سادسة) التنجى ركعتى ضم ايليه شفع اولمغيجون زيرا ركعت واحده مشروع دكلدر نبى عليه السلام
صلاة بتيرادن نهى بيورمشلردر (والركعتان نفلا) التينك ايكى ركعتى نافله در (ولا عهدة لو قطع) اوزرينه
برشئ يوقدر اكر بشنجى ركعتى قطع ايدرسه يعنى التنجى يى ضم ايليوب بشنجيده قطع ايدرسه برشئ لازم كلمز
(ولا تنوبان عن سنة الظهر) درتدن زياده اولان ايكى ركعت ظهرك سنت اخيره سندن نائب اولمز زيرا رسول
عليه السلام سنت ظهره مواظبت بيورمشلردر ايعدى مظنون اولان سنت مؤكده مقامنه قائم اولمز
(ومن اقتدى به فيهما) شول منكه ضم اولنان ايكى ركعتده امامه اقتدا ايليه (صلاهما فقط) انجق ايكيسنى
قيلر ابو حنيفه وابو يوسف قتنده زيرا امام فرضدن خروجنى مستحكم ايلدى كويا كه ابتداء تحريمه كبى اولمشدر
(ولو افسد قضاهما) اكر امام ايكى ركعتى افساد ايدرسه مقتدى قضا ايدر زيرا مقتدينك قصدى ايله مشروع
اولدى امام بونك خلافنجه در امامدن قضانك سقوطى اكا مخصوص برعارض سببيدر اول عارض تطوعه
بلا قصد امامك شروعيدر بو فعل ايسه امامه مخصوصدر مقتدى يه تعدى ايلمز (وعند محمد يصلى ستا) امام محمد
قتنده اول كمسنه التى ركعت قيلر (ولا قضاء لو افسد) دخى مقتدى يه قضا يوقدر اكر امام افساد ايدرسه امام قضا
ايلمديكى كبى مقتدى دخى قضا ايلمز زيرا مأمومك حالى امامدن اقوى دكلدر اكر اقوى اولورسه زيادة الفرع
على الاصل لازم كلور (ولو سجد للسهو فى شفع التطوع لا يبنى عليه) اكر ايكى ركعت تطوعده سهو ايجون
سجده ايلسه اول سهو ايلديكى تطوعك اوزرينه بنا ايلمز اكر بنا ايلسه وسط صلاتده ايلديكى سجده سى باطل اولور
(ولو بنى صح) اكر بنا ايدرسه صحيح اولور تحريمسى باقى اولدبغيجون لكن سجود سهو اعاده ايدر زيرا خلال صلاتده
بولنمغله باطل اولور (وسلام من عليه السهو يخرجه من الصلاة موقوفا) دخى اوزرينه سهو سجده سى لازم
اولان كمسنك سلامى اول كمسه يى موقوفا صلاتدن اخراج ايدر ابو حنيفه ايله ابو يوسف قتنده موقوف اولمسنك
بيانى بودركه بركمسنك اوزرنه سجدهٔ سهو لازم اولسه سجده ايلمزدن اول سلام ويرسه موقوفا اول كمسه
صلاتدن چقمش اولور زيرا سلام نفسنده محللدر لكن مصلينك اداء سجده يه حاجتى ايجون موقوف اولور اول
كمسه سجده ايدرسه حاجتى متحقق اولوب سلامدن معنى تحليل ساقط اولوب صلاته عودت ايدر اكر سجده يه
عودت ايلمزسه حاجت منتفى اولوب سلام ايجون تحليل ثابت اولور (ان سجد عاد اليها) اكر سجده ايدرسه صلاته
عودت ايدر (والا) اكر سجده ايلمزسه (لا) صلاته عودت ايلمز سلام ايله صلاتدن چقمش اولور (فيصح اقتداء
من اقتدى به بعد سلامه) پس ايعدى سهو ايجون سجده دن مقدم اولان سلامدنصكره امامه اقتدا ايدن كمسنك
اقتداسى موقوفا صحيح اولور يعنى اكر امام سهو ايجون سجده ايدرسه اول كمسنك امامه اقتداسى صحيح اولور
اكر سجده ايلمز ايسه اقتداسى صحيح اولمز (ويصير فرضه اربعا بنية الاقامة) ومصلينك فرضى درت اولور اقامت
نيتى ايله صورت مسئله بودركه بركمسنه مسافر اولوب ظهرى ايكى ركعت قيلركن اوزرينه سجدهٔ سهو لازم كلوب
سلامدنصكره سجدهٔ سهو ايلمزدن مقدم اقامت نيت ايلسه اكر سجدهٔ سهوى ايدرسه صلاته عودت ايدوب
نمازى درت ركعت قيلر اكر سجده ايليوب ترك ايدرسه نمازى درت ركعت اولمز زيرا نيت اقامت خارج صلاتده
واقع اولدى مقدم ايسه مسافر نمازى ادا ايتمش اولدى خارج صلاتده اولان نيتى كندوينى صلاته عودت ايتدرمز
(ويبطل وضوءه بقهقهة) سلامدنصكره وسجدهٔ سهودن مقدم قهقهه ايلسه اول قهقهه سببيله مصلينك
آبدستى باطل اولور (ان سجد) اكر سجده ايدرسه (والا) اكر سجده ايلمزسه (فلا) باطل اولمز اوچ صورتده يله اكر
سجده ايلمز ايسه اقتداسى صحيح اولمز وفرضى درت اولمز وقهقهه ايله وضوسى دخى باطل اولمز (وعند محمد
لا يخرجه) امام محمد قتنده اوزرينه سجدهٔ سهو لازم كلن كمسنك سلامى انى صلاتده اخراج ايلمزنه موقوفا ونه
قطعا زيرا سجده نقصانى جبر ايجون واجب اولدى (فتثبت الاحكام المذكورة) احكام مذكوره كه صحت اقتدا
وفرضك درت اولمسى وقهقهه نك سببيله وضونك بطلانيدر ثابت اولور (سجد اولا) كرك سجده ايلسون كرك
سجده ايلمسون بو احكام ثابت اولور وامام زفرك دخى قولى بودر (ولو سلم من عليه السهو بنية ان لا يسجد)

بطلت نيته وله ان يسجد) اوزرنده سجدهٔ سهو اولان كمسنه سجده ايلمك نيتى ايله سلام ويرسه نيتى باطل اولور
واول كمسنه ايجون سجده ايلمك واردر مادامكه تكلم ايليه وقبله دن دونميه وصلاته منافى برشئ ايليه (وان شك
فى صلاته كم صلى ان كان اول ما عرض له) واكر مصلى صلاتده نه مقدار قيلديغنه شك ايلسه اكر كندويه ابتدا
عارض اولان يعنى اولمش ايسه اولدن بو مقوله شك ايلمك عادتى اولميوب ابتدا عارض اولمش ايسه (استأنفه)
صلاتنى استيناف ايليه يعنى دوندوره واول ما عرض له نك معناسنده اختلاف اولمشدر صاحب اجناس مدت
عمرنده اولان سهوك اوليدر ديمش شمس الائمة السرخسى اول كمسنك شك عادتى اولميه انجق بركره سهو واقع
اولمش اوله ديمك دكلدر ديمش فخر الاسلام هنوز اداسنده اولديغى صلاتده ديمش (والا) اكر ما عرض له نك اولى
اولميوب اكثريا واقع اولسه (تحرى وعمل بغلبة ظنه) تحرى ايليه وظن غالبى ايله عمل ايليه زيرا ما عرض له
كثير اولمغله استيناف ايدرسه حرج لازم كلور (فان لم يكن له ظن بنى على الاقل) اكر اول مصلى ايجون ظن غالب
اولمسه اقل اوزرينه بنا ايليه بو بابده نبى عليه السلامدن اخبار مختلفه وارد اولمشدر قال النبى عليه السلام
(اذا شك احدكم فى صلاته انه كم صلى فليستقبل الصلاة) وقال النبى عليه السلام (من شك فى صلاته فلم يدر
اثلاثا صلى ام اربعا بنى على الاقل) وقال النبى عليه السلام (من شك فى صلاته فليتحر الصواب) معلوم اوله كه
اوچ حديث شريفك بينى ممكن اولديغى مرتبه توفيق ايلمك لازمدر ايعدى (فليستقبل الصلاة) حديث شريفى
ما عرض له نادر واقع اولمغله اكا حمل اولنمق ايكنجى حديث شريفكه (بنى على الاقل) در غلبهٔ ظن ايله تحرى يه
حمل اولنمق واوچنجى كه (فليتحر الصواب) در بنه اكا حمل اولنمق اوليدر (وقعد فى كل موضع احتمل انه موضع
القعود) وهر موضعده قعود ايليه احتمالدر اولموضع موضع قعود اوله يعنى قعدهٔ اخيره اوله مثلا بركمسنه صلاة
فجرده شك ايلسه كه قلديغى بر ركعت ميدر يوخسه ايكى ركعت ميدر هر بر ركعت اوزرينه بنا ايدر وتشهد
مقدارى اوتورر ايكى ركعت قلمش احتمالى ايله وبر ركعت دخى ضم ايدر شول احتمال ايله كه مقدم قلديغى بر ركعت
اوله فجرده بو يله جه كركدر اكر مصلينك شكى درت ركعت اولان صلاتده ايسه مثلا بركمسنه صلاة ظهرده
بر ركعتمى ياخود ايكيمى قلمشدر ديو شك ايدوب وتحريسى دخى برشيئك اوزرينه قرار داده اولمسه بر ركعت
قيلوب اوتوره اندنصكره قالقوب بر ركعت دخى قيلوب بنه قعود ايليه تكرار بر ركعت دخى قيلوب بنه قعود
ايليه تكرار بر ركعت دخى قيلوب بنه قعود ايليه بو تقديرجه درت ركعتده دخى اوتورمش اولور خلاصه ده دخى
مسطوردر بو يلجه در بركمسنه صلاتده شك ايلسه وزياده جه تفكر ايدوب بر وجهله فكرى اوزانسه صلاتدن
بر ركعتك اداسى ممكن اوله جق مقدارى اولسه اول كمسنك اوزرينه سجدهٔ سهو واجب اولور اكر بركمسه صلاتى
اداده وعدم اداده شك ايلسه اكر شكى اول صلاتك وقتى ايچنده ايسه ظاهر اولان بودركه ادا ايلمشدر
ادا ايلسون اكر وقت چقديسه ظاهر اولان بودركه ادا ايلمشدر شكنك اصلى اولمش اولور (توهم مصلى الظهر انه
اتمها فسلم ثم علم انه صلى ركعتين اتمها وسجد للسهو) ظهرى مصلى اولان كمسنه صلاة ظهرى تمام ايلمشدر
ديو توهم ايدوب سلام ويرسه اندنصكره بلسه كه ايكى ركعت قلمشدر اول كمسنه صلاتى تمام ايدوب سهو ايجون
سجده ايليه زيرا مصلينك سلامى كندوينى صلاتدن اخراج ايلمز حتى نبى عليه السلام بو يله ايتمشدر اما بركمسنه
كندوينى مسافر ظن ايليوب ياخود صلاة جمعه يى قيلر ظن ايدوب ايكى ركعتده سلام ويرسه انك صلاتى
فاسد اولور بو مسئله اولكى مسئله نك خلافنجه در زيرا اول كمسنه ادا ايلديكى ركعتك مقدارنه عالمدر بو تقديرجه
سلامى عمدا اولمش اولور پس صلاتى باطل اولور

باب صلاة المريض

بو باب مريضك صلاتى بيانده در (عجز عن القيام) مريض قيامدن حقيقة عاجز اولسه (او خاف زيادة المرض)
ياخود مرضك زياده اولمسندن خوف ايلسه (بسببه) اول قيام سببيله مثلا قيامه قالقمق ايله كيج اولمق
وباشى طونمق ياخود الم شديد خوفى اولسه (صلى قاعدا يركع ويسجد) اول مريض قاعد اولديغى حالده ركوع
وسجود ايدوب نماز قيلر بو فعله دليل نقلى عمران بن الحصين ايجون وارد اولان حديث شريف كافيدر قال النبى
عليه السلام لعمران بن الحصين (صل قائما فان لم تستطع فقاعدا فان لم تستطع فعلى الجنب تومى ايماء) زيرا طاعت
بحسب الطاقه در قال الله تعالى (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) (وان تعذر الركوع والسجود اومى برأسه قاعدا)

واكر ركوع وسجود متعذر اولورسه قاعدا باشيله ايما ايليه (وجعل سجوده اخفض) واول مريض مصلى ايماده
سجودني ركوعندن اشغه ايليه زيرا ركوع وسجود ايچون ايماسي اصلدري مقامنه قائم اولور اصلده سجود ركوعدن
اشغه در خلفنده دخي او يلجه ركدر (ولا يرفع الى وجهه شيئا للسجود) مصلى مريض سجود ايچون يوزينه
برشيئ قالديرميه (فان فعل) واكر اشلرسه يعني سجده ايلمك ايچون يوزينه برشيئ قالدررسه (وهو يخفض
رأسه صح ايماؤه) حال بوكه اول مصلى مريض سجده ايچون باشنى ركوعندن اشغه ايدرسه ايماسي صحيح اولور
(والا) اكر ركوعندن سجودي اشغه اولمزسه (فلا) ايماسي صحيح اولمز زيرا نبي عليه السلام برمريضي عبادت
ايلدكده كوردي كه اول مريض برصدق اوزرينه سجده ايدر رسول اكرم صلى الله عليه وسلم صدقي يعني رفع ايلدي
اول مريض برتخته يي الوب انك اوزرينه سجده ايلمك استدكده انى دخي رفع ايلدي و بيوردي كه صل على الارض
ان استطعت والا يومي ايماء واجعل سجودك اخفض من ركوعك (وان تعذر القعود اومي مستلقيا ورجلاه
الى القبلة) اكر قعود متعذر اولورسه ارقه سي اوزرينه ايما ايليه وايكي اياقلريني قبله جانبنه اولديغي حالده وباشي
التنه بصدق قويله كه قاعده شبيه اوله وركوع وسجود ايچون ايما ممكن اوله (او مضطجعا ووجهه اليها) ياخود
صاغ جانبنه ياتور اوله يعني حالده ايما ايليه ووجهي قبله يه قرشو اولديغي حالده (وان تعذر الايماء برأسه اخرت
الصلاة) واكر باشي ايله ايما متعذر اولورسه صلاة تأخير اولنور ابن عمرك روايتنده نبي عليه السلامك (فان لم
يستطع فالله احق بقبول العذر منه) قول شريفي دليل وافيدر بو حديث شريفك معناسنده اختلاف اولنمشدر
شول كمسنه كه ايمايه قدرتي اولمديغه قضانك سقوطي لازم كلمزديدي اول كمسنه نك قتنده قبول عذر تأخيرايدر
يوخسه اسقاطي دكلدر واخرت قولي دخي بوكا اشارتدر كه شول كمسنه سقوطنه ذاهب اولمشدر (فالله احق
بقبوله عذر الاسقاط) ديمك معناسيله تأويل ايلمشدر صحيح اولان دخي بودر وعنايه ده دخي بويلجه در صاحب
هدايه ديمشدر كه اخرت قولي صلاتك عدم سقوطنه اشارتدر اكر عجز بركون وبركيجه دن دخي زياده اولورسه
مضيق اولدقده قضا ايلمز صحيح اولان بودر مضمون خطابدن منفهم اولان بودر مغمي عليه بونك خلافنجه در
وشيخ الاسلام وفخر الاسلام وقاضيخان وغيريلرده صحيح اولان بودر كه اول كمسنه دن صلاة ساقط اوله فتاواى
قاضيخانده اصح اولان عدم وجوب قضادر مجرد عقل توجه خطاب ايچون كافي دكلدر حتى نوادرده
مسطوردر كه بركمسنه نك ايكي الي دير سكلره وارنجه قطع اولنسه وايكي اياقلري ساقدن قطع اولنسه انك
اوزرينه صلاة يوقدر بوندن ثابت اولديكه مجرد عقله خطابك توجهي ممكن دكلدر صاحب اختيار ديمشدركه
بو حالده فوت اولسه اوزرينه برشيئ لازم اولمز اما اكر افاقت ميسر اولورسه صحيح اولان بركون وبركيجه نك
صلاتني قضا ايلر غيري ايلمز رفع حرج ايچون جنون واغماده اولديغي كبي (ولا يومي بعينيه ولا بحاجبيه ولا بقلبه)
باشي ايله ايمايه عدم قدرتي اولان مريض كوزلري وقاشلري ايله وقلبي ايله ايما ايليه زيرا نبي عليه السلام
(ان قدرت ان تسجد على الارض فاسجد والا فاوم برأسك) بيورمشلردر پس موضع بيانده ايمانك اقتصار ايلدي
اكر غيري ايله دخي جائز اولسيدي بيان بيورورلر ايدي (وان قدر على القيام وعجز عن الركوع والسجود يومي قاعدا)
اكر مريض قيامه قادر اولوب ركوع وسجوددن عاجز اولسه قاعدا اولديغي حالده ايما ايليه (وهو افضل من الايماء
قائما) قاعدا ايماء قائما ايمادن افضلدر زيرا قاعدا ايما سجوده شبيه در باشي عرضه قريب اولمغله اما امام شافعي
قتنده مريضدن قيام ساقط اولمز زيرا قيام ركندر وركن آخره قادر اولمق عجز ايله ساقط اولمز (ولو مرض في اثناء
الصلاة بني بما قدر) اكر اثناء صلاتده مريض اولسه قادر ايله بنا ايدر (ولو افتتحها قاعدا يركع ويسجد فقدر على
القيام بني قائما) اكر مريض صلاته قاعدا ركوع وسجود ايلديكي حالده افتتاح ايلسه پس قيامه قادر اولسه
قائما بنا ايدر (وقال محمد يستأنف) امام محمد ديديكه مريض مصلى صلاتني استيناف ايدر زيرا امام محمد قتنده
قائم قاعده اقتدا ايلمك صحيح دكلدر (وان افتتحها بايماء فقدر على الركوع والسجود استأنف) واكر صلاتني ايما ايله
افتتاح ايلسه وسجود وركوعه قادر اولسه استيناف ايدر زيرا راكعك مومي يه اقتداسي جائز دكلدر كذلك
بناسي دخي جائز دكلدر امام زفر قتنده دخي جائز دكلدر (ولا متطوع ان يتكئ على شيئ ان اعيي) قائما نافله قلان
كمسنه اكر يورلور ايسه يعني عجز حكر ايسه برشيئه اتكا ايلمك واردر زيرا يورلق عذردر ابو حنيفه قتنده عذرسز
اتكا مكروه دكلدر (ولو صلى في الفلك قاعدا بلا عذر صح) اكر بركمسنه يورر كيده بلا عذر قاعدا نماز قلسه

صحيحدر

صحيحدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين خلاف ايدوب انلر قتنده صحيح دكلدر زيرا قيام ركندر بلا عذر
تركي صحيح دكلدر (وفي المربوطة لا يجوز بلا عذر) باغلو اولان كميده بلا عذر قاعدا صلاة جائز دكلدر (ومن اغمي
عليه اوجن يوما وليلة قضى) شول من كه بركون وبركيجه مغمي عليه اولسه وياخود مجنون اولسه بركون
وبركيجه نك صلاتني قضا ايدر شافعي قتنده قضا ايلمز لكن بروقت صلاة كاملا مغمي عليه اوزرنده مرور ايتسه
وجوب صلاة اندن ساقط اولور بزم ايچون دليل علي رضي الله عنه مغمي عليه اولوب اوزرندن درت وقت
صلاة مرور ايدوب زائل اولدقده جملهسني قضا ايلمشدر وعبد الله بن عمر اوچ كون مغمي عليه اولوب برشيئي
قضا ايلمدي جنون دخي بويلجه در بركون وبركيجه دن اكثر اولورسه قضا ساقط اولور اما نقصاننده ساقط اولمز
(وان زاد ساعة لا يقضي وعند محمد يقضي ما لم يدخل وقت سادسة) اكر بركون وبركيجه دن برساعت زياده
اولورسه قضا ايلمز وامام محمد قتنده قضا ايدر مادامكه التنجي وقت داخل اولميه

باب سجود التلاوة

بو باب سجدۀ تلاوت بيانده در بو محلده سؤال وارد اولوب سجود التلاوة والسماع ديمك كرك ايدي زيرا سماع
تلاوت كبي سجده يه سببدر جواب ويريلوركه تلاوت ايچون سبب اولدي ايسه ذكري من وجه سماعي مشتملدر
وتلاوتك شرطي طهارتدر حدث وخبثدن واستقبال قبلهدر وستر عورتدر وركني ارضه وضع جبههدر
صفتي وجوبدر ابو حنيفه دن بر روايتده ابو يوسف قتنده متوسعا واجب اولور ابو حنيفه دن بر روايتده
امام محمد قتنده فورا واجب اولور شافعي ديركه عمر رضي الله عنهك قولي موجبنجه مسنوندر تلاوت ايچون
سزه برشيئ واجب اولمدي زيرا نبي عليه السلام آيت سجده يي اوقودي وسجده ايلمدي ديو روايت بيورمشدر
بزم ايچون دليل نبي عليه السلامك (السجدة على من سمعها او تلاها) حديث شريفيدر وكلمۀ على وجوب
ايچوندر روايات سجده نك بعضيسي سجده يه امردر بعضيسي تاركني ذمدر وبعضيسي انبياء عليهم السلامك
افعالندن خبردر پس ايمدي انلره اقتدا بزه واجبدر عمر رضي الله عنهك (لم تكتب علينا) قولي (لم تفرض
بل هي واجبة) ديمكدر رسول اكرم صلى الله عليه وسلم سجده ايلدي ديديكي عجله اوزره ايلمكه محمولدر تأخيري
دخي جائزدر ابو هريره رضي الله عنهدن روايتدر كه قال النبي عليه السلام (اذا تلا ابن آدم اية السجدة فسجد
اعتزل الشيطان وهو يبكي ويقول امر ابن آدم بالسجود فسجد فله الجنة وامرت بالسجود فلم اسجد فلي النار)
ايمدي بو تفصيل اوزره سجدۀ تلاوت واجبدر (تجب على من تلا اية سجدة من اربع عشرة آية) شول كمسنه نك
اوزرينه واجبدر اون درت سوره دن برسجده آيتني اوقويه (في الاعراف والرعد والنحل والاسراء ومريم والحج
اولا والفرقان والنمل والم تنزيل وص وفصلت والنجم والانشقاق والعلق) بو سورهلرده اولان آيات سجده دن
برني تلاوت ايدنك اوزرينه سجده واجب اولور شافعي عددده بزه موافقدر نهايه ده سورۀ حجده ايكي سجده
وار در وص ده سجده يوقدر وحم ده اولان موضع سجده قوله تعالى (واسجدوا لله الذي خلقهن ان كنتم اياه
تعبدون) ديدي شافعي سورۀ حجده ايكي سجده اولديغنه عقبه بن عامرك حديثي ايله استدلال ايدوب قال النبي
عليه السلام (فضلت الحج بسجدتين من لم يسجدهما لم يقرأهما) بزم مذهبمز ابن عباس وابن عمردن مرويدر كه
حجده سجدۀ تلاوت اولكي در ثانيجي سجدۀ صلاتدر وسجدۀ صلاتيه اولديغي ركوعه مقارن اولمسي مؤيددر
قال الله تعالى (يا ايها الذين امنوا اركعوا واسجدوا) (وفضلت الحج بسجدتين) حديث شريفك تأويلي بو اولهكه
اولكي سجدۀ تلاوت وثانيجي سجدۀ صلاة اوله زيرا نبي عليه السلام سجدۀ قراءتي عد ايلدكده سورۀ حجده بر
سجده عد ايلمشدر شافعينك سورۀ ص ده سجده يوقدر ديديكنك اصلي يوقدر زيرا روايت اولنمشدر كه صحابه دن
بريسي نبي عليه السلامه كلوب يا رسول الله بو كيجه رؤياده سورۀ ص اوقوردم سجده آيتنه كلدكده دوات وقلم
سجده ايلدي ديو حكايت ايلدكده بز دوات وقلمدن احق دكلميوز ديو سورۀ ص قراءتنه فرمان ايدوب اول محله كلدكده
كندولر وجمله اصحاب سجده ايلديلر نهايه ده دخي بويلجه در (وعلى من سمع ولو غير قاصد) واستماع ايدن كمسنه
اوزرينه دخي واجب اولور اكر استماعه دخي قصدي يوغيسه كرك فهم ايلسون كرك فهم ايلسون برمعرض
اعتراض ايدوب اكر سجدۀ تلاوت واجب اولايدي سجدۀ صلاتده وركوع صلاته تداخل ايله ونزوله قادر راكبك
ايماسي ايله تأديه اداء اولنوردي ضمن اشياده حاصل اولان اشيانك يعني عملك وجوبي لازم كلمزديو اوچ سؤال ايراد

ایلسه اکا جواب و یریلورکه بر عملك ضمن اشیاده اداسی نفسنده وجوبنی منافی دکلدر جمعه سعیی تجارت ضمننده
حاصل اولدیغی کبی مثلا (اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله وذروا البیع) یوم جمعه ده سعی
الی ذکر الله وترك بیع ایله مخاطب اولان کمسنه جامعه سعی ایدرکن یولده بیع وشرا ایلسه ومشینده اصلا توقف
بولنمیوب انجق بیع وشراسی جامعه وارنجه لسانا اولسه ضمن سعی تجارتده سعی الی الجمعه بولنمش اولور
وتداخل که مجلس واحدده اوچ دورت یاخود زیاده بر آیت سجده یی مکرر قراءت ایلسه بر سجده ایله کفایت
ایلدیکی تداخلی دخی جائزدر زیرا سجده دن مقصود اظهار خضوع وخشوعدر بو ایسه بر دفعه دخی بولنور
ودابه اوزرنده ناقصا اداسی ایچون جواب بودرکه دابه اوزرنده قراءت ایلدی واول محلده واجب اولان ایماایله در
اوزرینه واجب اولدیغی اوزره ادا ایلمش اولدی بونك نظیری برکمسنه دابه اوزرنده صلاة تطوعه شروع ایدوب
اداسی جائز اولدیغی کبی بودخی جائزدر وسامعك وجوبه اهل اولمسی لازمدر زیرا صبی وحائض ونفساء وکافر
اوزرینه واجب دکلدر ومحیطده مسطوردرکه اکر برکمسنه آیت سجده یی کافر وصبی عاقل وحایض وجنب
ونفساء ومحدثدن استماع ایلسه واجب اولور اکر مجنون مطبقدن استماع ایدرسه مسئله اختلافیدر اصح اولان
واجب اولممقدر زیرا تلاوت تمییز ومعرفتی اولمین کمسنه دن صادر اولمشدر واکر سکراندن استماع اولنورسه واجب
اولور اما طائردن استماع اولنسه واجب اولمز قاضیخانده مسطوردرکه اکر نائمدن استماع اولنورسه مختلف
فیهادر اما صحیح اولان وجوبیدر واکر فارسی ایله تلاوت اولنسه مستمع اولانه سجده واجب اولور اکر فهم
ایتمزسه ده مجمعده فهمی شرط قلندی لکن ابن ملك شرحنده اتفاقا موجبه دردیو ذکر ایلمشدر زیرا فارسی ایله
قراءت اکر لفظا دکل ایسه ده معنا قراءتدر وبرکمسنه دابه سی یوررکن آیت سجده یی تکرار ایلسه کندوسنه
بر سجده واجب اولور پیاده یورین کمسنه یه هر آیتده بر سجده لازمدر کذا فی التوفیق (وعلی المؤتم بتلاوة امامه)
امامك تلاوتی ایله مؤتم اوزرینه سجدۀ تلاوت واجب اولور ایشتمزایسه ده زیرا مؤتم اقتدا ایله متابعتی التزام
ایلمشدر اکر سجده ایلمزایسه امامنه مخالفت ایلمش اولور بو ایسه منهیدر (ولا تجب بتلاوته اصلا) مؤتمك
تلاوتی ایله نه صلاتده ونه خارج صلاتده نه کندویه ونه امامه وسائر جماعته سجده واجب اولمز ابوحنیفه
وابویوسف قتنده وامام محمد قتنده جماعت سجده ایدرلر صلاتدن فارغ اولدقدنصکره زیرا سبب تلاوت
سماع ایدی متحقق اولدی ومانع سجده که صلاة ایدی اولدخی مرتفع اولدی هر شیکه انده سبب متحقق اوله مانع
دخی منتفی اوله البتده اول شیء اشلنمك لازمدر امام محمدك کلامی منتهی اولدی اکر مصلی آیت سجده یی رکوع
وسجودنده یاخود تشهدنده قراءت ایلسه قراءتدن محجور اولمغله اوزرینه سجده لازم کلمز امام عینانی مصلی
اوقودیغی رکوع وسجودنده سجدۀ تلاوت ایدردیمشدر (الاعلی سامع لیس معه فی الصلاة) الا شول سامعك
اوزرینه واجب اولورکه اول سامع تالینك صلاتنده شریك اولمیه بوقول متفق علیه در (ولو سمعها المصلی
ممن لیس معه لا یسجد فی الصلاة) اکر مصلی کندو ایله صلاتده معا اولمین کمسنه دن آیت سجده یی استماع ایلسه
صلاتده سجده ایلمیه زیرا بو سجده صلاتیه دکلدر وافعال صلاتدن دخی دکلدر زیرا افعال صلاة یا فرض
یا واجب یا سنتدر بو استماع ایسه بونلرك بریسندن دکلدر بو تقدیرجه صلاة ایچنده ایلمك جائزدر (ویسجد بعدها)
صلاتدنصکره سجده ایلیه زیرا سببی که سماعدر محجور اولمین کمسنه دن ایشیدلمشدر (فان سجد فیها لا تجوز
ولا تبطل الصلاة) اکر مصلی سامع صلاتده ایکن سجده ایلسه جائز دکلدر وصلاة دخی باطل اولمز اما عدم
جوازی دخی بودرکه افعال صلاتدن اولمیان شیئی صلاته ادخال ایلمکی شارع نهی ایتمکله بو سجود مکان
نهیدن اولمغین ناقص اولدی ناقص ایسه کاملك مقامنه اقامت اولنمق جائز دکلدر اما صلاتك عدم بطلانی
بودرکه حد ذاتنده سجده افعال صلاتدندر اول تقدیرجه اول سجده صلاتی مفسد دکلدر اما نوادرده
مسطوردرکه صلاة فاسد اولور زیرا صلاتدن غیریده اشلنان فعلی صلاتده اشلمش اولدی (ولو سمعها من امام
فاقتدی به قبل ان یسجد سجد معه) اکر برکمسنه آیت سجده یی امامدن ایشتسه وامام سجده ایلمزدن مقدم
اقتدا ایلسه امام ایله معا سجده ایلیه زیرا مقتدی امامه تابعدر استماع ایتمش اولسه بیله امام ایله سجده
ایدردی بونده خود هم استماع هم اقتدا بولندی (وان اقتدی بعد ما سجد فان کان فی تلك الرکعة لا یسجد اصلا)
اکر امام سجده ایلدکدنصکره اقتدا ایدرسه واکر اقتدا تلاوت اولنان رکعتده اولورسه یعنی اول رکعتده تلاوت

ایدوب وعلی الفور سجده ایلدکدنصکره اقتدا ایلمش ایسه اصلا سجده ایلمیه یعنی نه صلاتده ونه خارج صلاتده
زیرا مقتدی اول رکعته ایرشمکله سجده یی ادا ایلمش اولدی برکمسنه وترده امامك اوچنجی رکوعنه ایرشسه قضا
ایلدیکی رکعاتده قنوتی اوقومز (وان فی غیرها سجدها خارج الصلاة) اکر اول رکعتدن غیریده اقتدا
ایلمش ایسه خارج صلاتده سجده ایلیه زیرا قبل الاقتدا استماع ایلمش اولدی (کما لو لم یقتد) اقتدا ایلمین کمسنه کبی
خارج صلاتده سجده ایلیه (ولا تقضی الصلاتیة خارجها) صلاتیه اولان سجده خارج صلاتده قضا اولنمز
برکمسنه صلاتده آیت سجده یی تلاوت ایلسه اکر آیت سجده وسطنده ایسه افضل اولان فی الحال تلاوت ایچون
رکوع یاخود سجده ایلمکدر اندنصکره قالقوب اوقویه وصلاتنی اتمام ایلیه اما اکر سجده آیتندنصکره ایکی آیت
یاخود اوچ آیت اوقورسه صلاة ایچون رکوع وسجده ایلسون جائزدر وسجدۀ تلاوت آندن ساقط اولور
سجده دنصکره بو مقدار وقت فوریتی قطع ایلمزینه علی الفور اولمش اولور مشایخ بلخ سجده ساقط اولمز الا نیت ایله
ساقط اولور دیمشلردر اما عامۀ مشایخ نیته احتیاج یوقدر سجدۀ تلاوت صلاتیه ادا اولور زیرا سجدۀ صلاتیه
اقوادر ادنی ایچون نائب اولور الا اکرکه درت بش آیت قراءتدنصکره قطع ایلسه بالاتفاق نیته محتاج اولور
خزانة الفتاواده دخی مسطور اولان بودر (تلاها ثم دخل فی الصلاة واعادها) آیت سجده اوقوسه اندنصکره
صلاته داخل اولسه اول آیت سجده یی اعاده ایلسه اما مجلسی تبدیل ایلمسه (وسجد کفته عن التلاوتین) دخی
سجده ایلسه اول سجده ایکی تلاوتدنصکره کفایت ایدر یعنی ایکی تلاوت ایچون کافیدر زیرا ثانیکه
صلاتیه در اولکیدن اقوادر اما نوادرده مسطوردرکه مصلی صلاتدن فارغ اولدقدنصکره غیری سجده ایدر
اکرچه صلاتیه اقوا ایسه لکن اولکی ایچون سبق اولمغین ایکیسی دخی قوتده برابر اولدی بریسی آخردن
اولیدر دیمك ممکن دکلدر بوکا جواب و یریلورکه کرچه قوتده برابر اولدیغی تسلیم ایدهلم لکن صلاتیه نك
مقصوده قوت اتصالی واردر یعنی تلاوت ثانیه نك سجوده اتصالی واردر بو تقدیرجه ثانی مترجح اولمشدر (وان
سجد للاولی ثم شرع واعادها یسجد اخری) اکر تلاوت ایچون سجده ایلسه اندنصکره صلاته شروع ایلسه وآیت
تلاوتی اعاده ایلسه بر دفعه دخی سجده ایلر وصلاتی تلاوته الحاقده وجه یوقدر زیرا حکم سبب اوزرینه سبق
ایلمك لازم کلور (ولو کرر آیة واحدة فی مجلس واحد کفته سجدة واحدة) اکر آیت واحده یی مجلس واحدده مکرر
ادا ایلسه بر سجده اکا کفایت ایدر زیرا نبی علیه السلام آیت واحده یی تکرارده بر سجده ایدردی زیرا آیت سجده
تکرار ایلمك یا حفظ ایچون یاخود تعلیم ایچوندر دفع حرج ایچون سجده بر کره اولمشدر (وان بدلها او المجلس لا)
اکر آیت سجده یی تبدیل ایلسه ویاخود مجلسی تبدیل ایلسه بر سجده کفایت ایلمز معلوم اوله که سجده نك
مبناسی دفع حرج ایچوندر مسلمانلر تعلیم وتعلم ایچون قراءته محتاجدر اکر هر تلاوتده سجده اولوب تداخل
اولمیدی حرجه مفضی اولوردی بو ایسه مدفوعدر زیرا جبرائیل علیه السلام آیت سجده یی نبی علیه السلامه
اوقیوب نیجه دفعه تکرار اوقوردی و بر سجده ایدرلردی تداخل دخی شوندن خالی دکلدرکه یا سببده تداخل
اوله یاخود حکمده تداخل اوله لایق اولان بودرکه عباداتده سببده اوله عقوباتده حکمده اوله (وتسدیة الثوب)
تسدیه ثوب یعنی بز چوزمك تسدیه لغتده جلاح اریش چوزمك ایچون دوار ه یاخود یره بعضی خشبلر قومغه
دیرلر زیرا سدی بفتح السین فارسی تارترکی ارشدر (والدیاسة والانتقال من غصن الی آخر تبدیل) حرمن دوکمك
وبر بداقدن بر بداغه انتقال دخی تبدیلدر سجدۀ واحده کفایت ایلمز حقیقتده اختلاف موجوددر اما مسجد
کوشه لری واو کوشه لری بونك خلافنجه در زیرا اول کوشه لر حکم واحده در اقتدا صحیح اولمق دلیلی ایله (ولو
تبدل مجلس السامع تکرر الوجوب علیه وان اتحد مجلس التالی) واکر سامعك مجلس سماعی متبدل اولورسه
سجدۀ تلاوت انك اوزرینه تکرار واجب اولور اکر تالینك مجلسی متحد ایسه ده زیرا سبب سماع ایدی بونده ایسه
موجود سجده دخی تکرار مکرر واجب اولور (وان تبدل مجلس التالی واتحد مجلسه) اکر تالینك مجلسی متبدل
اولوب سامعك مجالسی متحد اولسه (لا) سجده مکرر اولمز (وکیفیته ان یسجد بشرائط الصلاة) سجدۀ تلاوتك
کیفیتی صلاتك شروطی ایله سجده ایلمکدر شرائط صلاتکه طهارت وستر عورت واستقبال قبله در رکنی ایسه
جبهه سنی ارض اوزرینه وضع ایتمکدر (بین تکبیرتین من غیر رفع ید) ایکی تکبیر بیننده رفع ید ایتموب سجده
ایتمکدر من غیر رفع ید قیدی مذهب شافعیدن احترازدر زیرا شافعی قتنده رفع ید ایله تکبیر ایدوب بعده سجده

ایچون تکبیر ایدر (ولا تشهد ولا سلام) سجدهٔ تلاوتده نه تشهد ونه سلام واردر زیرا تشهد ذات رکوع وسجود
اولان صلاتدن غیریده اولمدی بو اجلدن صلاة جنازه ده دخی مشروع اولمدی وسلام اولمماق عدم تحریمه ایچوندر
(وکره ان یقرأ سورة ویدع اية السجدة) دخی مکروه اولور بر سوره یی قراءت ایلیوب وآیت سجده یی ترک ایلمک
قراءتی کرک صلاتده اولسون کرک خارجده اولسون آیت سجده یی ترک ایلمک استنکافی ایهام ایدر بو ایسه
مؤمنک شانی دکلدر اکر استنکاف ایدر ایسه عیاذا بالله تعالی کافر اولور (لا عکسه) عکسی مکروه دکلدر یعنی
آیت سجده یی اوقیوب غیری آیتی ترک ایلمک مکروه دکلدر زیرا بونده سجده یه مبادرت واردر (وندب ان یضم الیها
ایة او ایتین قبلها) آیت سجده یه بر آیت یاخود ایکی آیت ضم ایلمک مندوبدر سجده آیتندن اول سجده آیتی سائر
اوزرینه تفضیل ایلمک توهمنی دفع ایچون (واستحسن اخفاؤها عن السامعین) سامعیندن سجده تلاوتی اخفا
ایلمک مستحسنه اولدی سامعینه شفقت ایدوب احتمالدرکه آبدستلری اولمیوب کندولره مشقت اوله ایت
سجده یی تلاوت ایدن کسنه نک یقینی اوله که خلق متهیء در اصلا سجده دن کندولره مشقت یوقدر کرکدرکه
جهر ایله قراءت ایلیه بر کسنه آیت سجده یی تهجی ایلسه اوزرینه سجده واجب اولمز اول حروفی اوقومغله
صلاتی دخی فاسد اولمز زیرا حروف قرأتدر لکن قراءت مقامنه قائم اولمز تحفة الملوک شرحنده دخی بو یلجه در
(وتقضی) اول اخفا اولان سجده قضا اولنور زیرا سجدهٔ تلاوت واجبدر

باب المسافر

بو باب مسافر بیانندهدر (من جاوز بیوت مصره من جانب خروجه) مسافر شول کسنه در که مصرینک بیوتنی
تجاوز ایلیه خروجی جانبندن (مریدا سیرا وسطا ثلاثة ایام) اوچ کونلک سیر وسطی مرید اولدیغی حالده بیوت
مصرینی تجاوز ایلیه سیرا لفظی مریدک مفعولیدر وسطا سیرا لفظنک صفتیدر ثلاثة ایام سیر وسطک صفتیدر
نحاتک بعضیسی ثلاثه لفظی مرید لفظنک مفعولیدر دیمشلردر ملا خسرو دررو غرر نده دیمشدرکه علمامزک مدت
سفرک ادناسی اوچ کونلک مسیره در دیدکلرینک معناسی شول سیردرکه انک اراسنده استراحت اوله
وبعضیسنده اکل وشرب اوله بو مقوله مسیره ده اوچکوندر امام شافعی قتنده ایکی کون ایله مقدردر وایکی کونک
مسیره سی الی فرسخدر و بر قولنده بر کون وبر کیجه در (قصر فرض الرباعی وصار فرضه فیه رکعتین) مسافر
رباعی یی قصر ایدر واول مسافرک فرضی سفرده ایکی رکعت اولور زیرا قصر عزیمتدر بزم قتمزده امام شافعی
واحمد بن حنبل قتنده رخصتدر عزیمت البته ترک اولنمز رخصت ایسه استرایسه ترک ایدر استرایسه ادا ایدر
وکتاب مسلمده یعلی بن امیه دن روایتدرکه بن عمر ابن الخطاب رضی الله عنه حضرتلرینه (لیس علیکم جناح
ان تقصروا من الصلاة ان خفتم ان یفتنکم الذین کفروا) نص شریفنی قراءت ایلدم عمر رضی الله عنه
(عجبت مما عجبت منه) بیوردقده بن نبی علیه السلامدن سؤال ایلدکده (صدقة تصدق بها الله علیکم فاقبلوا
صدقته) بیورمشلردر صحیحینده عائشه رضی الله عنهادن روایت اولندیکه (فرضت الصلاة رکعتین فاقرت
صلاة السفر وزیدت فی الحضر) ابن عباسدن روایت اولنورکه نبی علیه السلام بیورمشلردرکه (فرض علیکم
الصلاة علی لسان نبیکم فی الحضر اربعا وفی السفر رکعتین) وقال الشعبی (من اتم الصلاة فی السفر فقد رغب عن
ملة ابراهیم) معلوم اوله که مسافر ایچون ترک سنت لابأسدر عمر رضی الله عنهک روایتی اوزره انه قال (انا کنت
رابو بکر وعثمان مع النبی علیه السلام فی السفر فلم نصل سوی الفرض) احوط اولان سنن حالت بعده ترک
اولنمیه وقت شفقتده بالکلیه ترک اولنه دینلمشدر رخاصه سنت فجر قلنه وسنت مغرب دخی کذلک (واعتبر
فی الوسط فی السهل سیر الابل ومشی الاقدام) صحراده سیر وسطده سیر ابل ومشی اقدام اعتبار اولندی (وفی البحر
اعتدال الریح) بحرده اعتدال ریح اعتبار اولندی (وفی الجبل ما یلیق به) جبلده جبله لایق اولان اعتبار
اولندی جبلده دخی سیر اوچکرن اعتبار اولنور حتی دینلمشدرکه بر مصرک ایکی طریقی اولسه اکر بعید اولان
طریقه کیدرسه قصر ایلیه اکر قریبه کیدرسه قصر ایلیه (فلو اتم المسافر ان قعد فی الثانیة صحت واساء)
اکر مسافر صلاتی اتمام ایلسه یعنی درت رکعت قلسه اکر ایکنجی رکعتده قعود ایلسه اول صلاة صحیح اولور
وکناهکار اولور زیرا قعدهٔ اولی مسافره فرضدر سلامی تأخیر ایلدیکی ایچون واللهک صدقه سنی عدم قبولده
شبهه سی ایچون مسیء اولور ایکی اولکی فرض اولور وما بعدی نافله اولور زاهدیده مسطوردرکه مسافر صلاتی

درت قلسه سنته مخالفت ایلمش اولور شول کسه یه بکزرکه صلاة فجری درت قیله زیرا قصر صلاة رباعیه بزم
قتمزده رخصت اسقاطدر وحکمی عزیمت ایله عاملی آثم اولمقدر (والا) اکر ثانیده اوطورمدیسه (فلا یصح)
صلاتی صحیح اولمز نفله منقلب اولور زیرا قعدهٔ اخیره ده رکندر انی ترک ایلدیکی ایچون صلاتی صحیح اولمیوب
نافله اولدی (ولا یزال علی حکم السفر حتی یدخل وطنه) مسافره حکم سفر زائل اولمز وطننه داخل اولنجیه
دکین حکم سفرکه جواز قصر صلاة وجواز افطار واوچ کون کیجه سیله امتداد مسح وسقوط وجوب عیدین
واضحیه وتکبیر تشریق قدر اما چون وطنه داخل اولسه اتمام ایدر نیت اقامت لازم کلمز (او ینوی مدة الاقامة
ببلد اخر او قریة) یاخود اول مسافر مدت اقامه نیت ایلسه بلدهٔ آخرده ویاخود بر قریه ده مصنفک بلد ایله قریه
تقیید ایلمسی صحرایه نیت اقامت صحیح اولمدیغنی اشعاردر (وهی خمسة عشر یوما او اکثر) مدت اقامت اون
بش کوندر یاخود اون بشکوندن زیاده در اکر بوندن اقلده نیت ایلسه بزم قتمزده قصر ایدر امام شافعی قتنده
بر روایتده درت کون اقامت ایله مقیم اولور (ولو نواها بموضعین کمکة ومنی لا یصیر مقیما الا ان یبیت باحدهما)
اکر مسافر مکه ومنی کبی ایکی موضعده اقامته نیت ایلسه مقیم اولمز مکرکه برنده کیجه لیه (وقصر ان نوی اقل
منها) اکر اون بشکوندن اقلده نیت ایدرسه صلاتی قصر ایدر (اولم ینو وبقی سنین) ویاخود نیت ایلمیوب بو کون
یارین کیدرم دیه رک نیچه یللر باقی قالسه ینه قصر ایدر بوکا دلیل ابن عمر رضی الله عنه آذربیجانده التی ای
اقامت ایدوب صلاتی قصر ایلمشدر وکذلک علقمه بن قیس نیچه یللر خوارزمده اقامت ایدوب وصلاتی قصر
ایلدی وینه ابن عباسدن وانسدن روایت اولنورکه اصحاب رسول الله سوسده طقوز ای اقامت ایلیوب صلاتی
قصر ایلمشلردر محیطده مسطوردرکه اکر خارج شامه واصل اولسه ویاسه لرکه قافله اون بشکوندنصکره
چقار وکندولر دخی قافله ایله عزیمتی مقرر ایلسه لر انلر صلاتی قصر ایلمزلر زیرا انلر اقامتی نیت ایلمش کبی اولدیلر
(وکذا عسکر نواها بارض الحرب او حاصروا مصرا فیها) کذلک اکر عسکر ارض حربده اقامته نیت ایلسه لر
یاخود حربده بر شهری محاصره ایلسه لر صلاتی قصر ایدرلر زیرا دار حرب موضع اقامت دکلدر روایتدرکه
نبی علیه السلام تبوکده یکرمی کون اقامت ایلدی وصلاتی قصر ایلدی (او حاصروا اهل البغی فی دارنا
فی غیره) یاخود اهل بغی اسلام ولایتنده شهرلردن غیری برده عسکری محاصره ایلسه لر محصور اولنلر صلاتی
قصر ایدرلر (ویتم اهل الاخبیة لو نووها فی الاصح) اهل اخبیه صلاتی تمام ایدرلر اقامته نیت ایدرلرسه اصح
قول بودر نهایه ده اهل اخبیه نک نیت اقامتلرنده اختلاف واردر بعضیلر قتنده نیته اقامتلری صحیح اولمز زیرا
انلر ابدا مقیمین اولمزلر زیرا انلرک موضع اقامتلری یوقدر اما اصح اولان بودرکه انلر مقیم اولهلر بو قول ابو یوسفدن
مرویدر وموفقیه ده دخی بودر زیرا انسان ایچون اقامت اصلدر وسفر عارضدر انتقال زماننده حاصل اولور اهل
اخبیه ده ایسه بو قصر یوقدر انلرک انتقالی بر صودن بر صویه وبر مرعادن بر مرعایه در پس ایمدی انلرده اتمام مقیم
اولوب مسافر حکمنده دکللردر اما شارح تحفه دیمشدرکه بر صحراده نصف شهر اقامته نیت ایلسه لر صحیح اولور
زیرا انلر حقنده صحرا امصار وقری کبی اولور وینه ابو یوسفدن روایتدرکه اهل اخبیه چون اوتلو وصولو بر بولسه لر
وچادرلرینی قورسه لر واون بشکون اقامته نیت ایلسه لر واوتلری وصولری اون بش کونه کفایت ایلسه اول
تقدیرجه مقیم اولورلر ترکمان واعراب طائفه سی بو یلجه در (ولو اقتدی المسافر بالمقیم فی الوقت صح ویتم) اکر
مسافر مقیمه اقتدا ایلسه وقت ایچنده صحیح اولور وصلاتی اتمام ایدر زیرا مسافرک مقیمه اقتداسی وجوبه
تکمیلده اقامته نیت ایلمش منزله سنده اولور واقتداسی صحیح اولمغله فرضی درده منقلب اولور اکر مسافر
امامه اقتدا ایلمش ایکن صلاتی افساد ایلسه ینه اوزرینه ایکی رکعت لازم اولور زیرا لزوم اربعه متابعت ایچون
ایدی اول ایسه زائل اولدی اما نفل نیتی ایله اقتدا ایلسه اندنصکره افساد ایلسه شروعیله درت رکعت لازم
اولور (وبعده لا یصح) بعد الوقت اقتداسی صحیح اولمز زیرا فرض بعد الوقت منقلب اولمز سبب منقضی
اولدیغیچون پس ایمدی اقتدا ایلسه مفترض متنفله اقتدا ایلمش کبی اولور اکر شفع اولده اقتدا ایدرسه قعدهٔ
اولیده مسافر حقنده فرض مقیم حقنده نفلدر ویاخود حق قراءتده اکر شفع ثانیده اقتدا ایدرسه مسافر حقنده
قراءت فرضدر مقیم حقنده فرض دکلدر اوله اولسه مفترض متنفله اقتدا ایلمک لازم کلور اول ایسه جائز دکلدر
(واقتداء المقیم به صحیح فیهما) مقیمک مسافره اقتداسی صحیح اولور وقتنده ووقتندنصکره زیرا مقیم ایکی رکعتده

متابعتی الزام ایلدی باقیده مسبوق کبی منفرد اولدی (ويقصر هو) مسافر قصر ایدر (و يتم المقيم بلاقراءة في الاصح) مقیم صلاتی اتمام ایدر بلاقراءة اصحده یعنی اصح قولده (ويستحب له ان يقول لهم اتموا صلاتكم فاني مسافر) مسافر مقیم اولانلره سز صلاتکزی تمام ایدیکز تحقیقا بن مسافرم دیمك مستحبدر زیرا نبی علیه السلام اهل مکه یه مسافر ایکن نماز قیلدقده بو یلجه بیورمشلردر (ويبطل الوطن الاصلي بمثله) وطن اصلی کندو مثلی ایله باطل اولور معلوم اوله که وطن اوچدر (اولکیسی) وطن اصلیدر (ایکنجیسی) وطن اقامتدر (اوچنجیسی) وطن سفردر وطن اصلی انسانك طوغدیغی یاخود انده تأهل ایلدیکی مکاندر ووطن اقامت انده اقل مرتبه اون بش کون اقامته نیت ایلدیکی مکاندر شول شرطله که اول مکان انك مولدی وانده انك اهلی اولمیه ووطن سفر انده اون بشکوندن اقل اقامت ایلدیکی مکاندر شول شرطله کیم اول مکانده انك مولدی وانده انك اهلی اولمیه وبوکا وطن سکنی دخی دیرلر اما عند الفقهاء معتبر دکلدر وطن اصلی کندی کبی بر وطن اصلی ایله منتقض اولور مثلا برکشینك وطن اصلیسی اولسه واندن انتقال ایلسه غیری برده وطن طوتسه اول مکان انك وطنی اولمدن چیقار حتی اندنصکره اکا داخل اولسه مادامکه اقامته نیت ایتمیه اکا اتمام لازم اولمز زیرا حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم واصحابدن مهاجرین رضی الله عنهم اجمعین مکۀ مکرمه ده قصر ایتدیلر بونك برله که مکۀ مشرفه انلرك وطنلری ایدی زیرا مدینۀ منوره یی وطن قیلمشلر ایدی پس مکه نك وطن اولمسی زائل اولدی (لا بالسفر) سفر ایله وطن اصلی منتقض اولمز حتی مسافر وطن اصلیسنه کلسه مجرد دخول ایله مقیم اولور (ووطن الاقامة بمثله) وطن اقامت دخی مثلی ایله منتقض اولور مثلا برکمسنه وطن اقامتدنصکره بر وطن اقامت دخی اتخاذ ایلسه وایکی وطن اراسنده مدت سفر اولمسه صکره کی وطن اقامته داخل اولسه مقیم اولمز الا نیت ایله اولورزیرا موضع اول وطن اقامتدن چقدی (والسفر والاصلي) دخی سفر ایله ووطن اصلی ایله وطن اقامت باطل اولور مثلا برکمسنه بربلده ده اقامته نیت ایلسه برقاچ کوندنصکره قالقوب سفره کتسه تکرار وطن اقامته کلسه باطل اولور مادامکه اقامته نیت ایلیه صلاتی قصر ایدر و برکمسنه بربلده ده اقامته نیت ایلسه اندنصکره وطن اصلیسنه داخل اولسه اندنصکره اقامته نیت ایلدیکی بلده یه داخل اولسه اولکی نیت باطل اولور وصلاتی قصر ایدر مادام نیت تکرار اولمیه (وفائتة السفر تقضى في الحضر ركعتين وفائتة الحضر تقضى في السفر اربعا) وسفرك فائته سی حضرده ایکی رکعت قضا اولنور وفائتۀ حضر سفرده درت رکعت قضا اولنور زیرا قضا یحب الادادر اما ایما ایله مصلی اولان مریضك فائته سی حال صحتده قائما ادا اولنور (والمعتبر في ذلك آخر الوقت) وقضاده معتبر اولان وقتك اخریدر مثلا برکسنه وقتك اخرنده سفره کتسه اول وقتك صلاتی فوت اولسه قضا اولندقده مسافر صلاتی کبی قضا ایدر و برکمسنه اخر وقتده مقیم اولسه اول وقتده صلاتی فوت اولسه قضا اولندقده مقیم صلاتی کبی قضا اولنور زیرا اعتبار اخر وقته در وسفر واقامت وحیض وطهر وبلوغ واسلامده دخی بو اعتبار اوزره در (والعاصي كغيره) وعاصی مطیع کبیدر بزم قتمزده سفرده وحضرده وسفر اوچ قسمدر بری سفر طاعتدر حج وجهاد کبی (ایکنجیسی) دخی سفر مباحدر تجارت کبی (اوچنجیسی) سفر معصیتدر قطع طریق وقول افندیسندن فرار ایلمك کبی وعورت محرمسز حج ایتمك کبی ایکی اولکیسی رخصت ایچون سببدر خلافسز اما اخیرکی سفر معصیتدر بزم قتمزده اولکیلر کبیدر شافعی قتنده خلافیدر زیرا رخصت تخفیف ایچون ثابت اولمشدر معصیتده رخصت جائز دکلدر بزم ایچون دلیل نصوصك اطلاقیدر قال الله تعالى (فمن كان مريضا او على سفر فعدة من ايام اخر) رخصت افطار نفس سفره تعلیق اولندی وقال النبي عليه السلام (فرض المسافر ركعتان) پس ایمدی نفس سفر معصیت دکلدر خروج مدیدر معصیت سفره خروجدنصکره اولور قطع طریقه قصد کبی پس ایمدی بو تقدیرجه سفر رخصته صالح اولور زیرا سفر قبیح في عينه دکلدر مجاوره حسبیله تعبیرده قبیح اولدی قبیح مجاوره احکامنی نفی ایلمز وقت ندادده بیع وارض مغصوبه ده نماز قلمق کبی (ونية الاقامة والسفر تعتبر من الاصل دون التبع) نیت اقامت ونیت سفر اصلدن اعتبار اولنور تابعدن اعتبار اولنمز (كالعبد والمرأة والجندي) عبد ومرأه وجندی کبی مثلا عبد اقامته یاخود سفره نیت ایلمك معتبر دکلدر اعتبار مولیسنه در مرأه نك زوجندن جندینك پادشاه یاخود سردار وامیرندن اعتبار اولنور شارح تحفه دیمشدرکه تچن زوج اقامته نیت ایلسه زوجه مقیمه اولور زوجنه

تبعیت ایله مهر معجلنی کاملا ویرمش ایسه اکر ویرممش ایسه زوجه نك نیتنه اعتبار اولنور زیرا بو حاله اولینجق اول زوجه ایچون نفسنی زوجندن منع ایلمك واردر جیش دخی امیرلر ایله بو یلجه در اکر جیشك رزقلری امیرلك اوزرینه ایسه امیرلك نیتنه اعتبار اولنور زیرا امر ادا ایلدیکی یره کیدرلر اکر هرکسك رزقی کندی اوزرینه ایسه نیتلرینه اعتبار اولنور غریم مدیون مفلس ایله بو یلجه در واجیر مستأجری ایله دخی کذلك

باب الجمعة

بو باب صلاة جمعه بیانده در معلوم اوله که تحقیقا جمعه فرضدر ترکی جائز دکلدر جاحدی اکفار اولنور وجمعه نك فرضیتی کتاب وسنت واجماع امت ومعنیدن برنوع ایله ثابت اولدی اما کتاب الله ایله ثابت اولان قوله تعالى (يا ايها الذين امنوا اذا نودي للصلاة من يوم الجمعة فاسعوا الى ذكر الله) نص شریفیدر وبو محلده ذکر اللهدن مراد صلاة جمعه در وحدیث شریف ایله ثابت اولدیغنه دلیل عن جابر رضي الله عنه قال خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا ايها الناس توبوا الى باريكم قبل ان تموتوا وتقربوا الى الله بالاعمال الصالحة قبل ان تشتغلوا واعلموا ان الله تعالى كتب عليكم الجمعة في يومي هذا في شهري هذا في عامي هذا في مقامي هذا فمن تركها تهاونا بها او استخفافا بحقها وله امام جائر او عادل الا فلا جمع الله شمله الا فلا صلاة له الا فلا زكاة له الا فلا صوم له الا ان يتوب فمن تاب تاب الله تعالى عليه (وقال النبي عليه السلام الجمعة حق واجب على كل مسلم في جماعة الا اربعة مملوك وامرأة وصبي ومريض) وقال النبي عليه السلام (من ترك ثلاث جمع بلا عذر كتب من المنافقين) وقال النبي عليه السلام (من ترك الجمعة ثلاث جمع متواليات فقد نبذ الاسلام وراء ظهره) وامت فرضیتنه اجماع ایلشلردر اختلافلری انجق وقتنده در اما معنادن برمعنا ایله ثابت اولمسی بز صلاة ظهرك ترکی ایله امر اولندق جمعه یی اقامت ایچون ظهر ایسه فرضدر فرضك ترکی جائز اولمز الا اول فرضدن مؤکد بر فرض ایله اولور ایدی بو تقدیرجه صلاة جمعه ظهردن مؤکد فرض اولمق لازم اولور معلوم اوله که جمعه ایچون اون ایکی شرط وار در بو شروطك التیسی ادا والتیسی وجوب ایچوندر اما اداسی ایچون اولان شروطك بری مصر یاخود مصلیسی (ایکنجیسی) سلطان یاخود نائبی اوچنجیسی وقت ظهر (دردنجیسی) خطبه (بشنجیسی) جماعت (التنجیسی) اذن عامدر اما وجوب ایچون اولان شروطك (اولکیسی) اقامتدر (ایکنجیسی) ذکوردر (اوچنجیسی) صحتدر (دردنجیسی) حریتدر (بشنجیسی) سلامة العینین در (التنجیسی) سلامة الرجلین در ادا ایچون اولانك جمله سی صلاته متعلقدر ووجوب ایچون اولانك جمله سی مصلینك صفتیدر ادا ایله وجوبك ما بیننده فرق بودرکه ادا ایچون اولان شرطك انتفاسی ایله جمعه نك اداسی صحیح اولمز اما وجوب ایچون اولان شرطك انتفاسی ایله اداء جمعه صحیح اولور مثلا اعمی ومریض وعبد وسائرلری جمعه یی ادا ایلسه لر صحیح اولور (ولا تصح الا بستة شروط) جمعه صحیح اولمز الا التی شرط ایله صحیح اولور (المصر او فناؤه) شروطك بری مصردر یاخود مصرك فناسیدر فنا ایسه مصر منزله سنده در فنا اول محلدرکه مصرك حوائجی ایچون اعداد اولنمش اوله یاخود مصلیسی اوله اول فنا مصره متصل اولمق لابددر اکر فنا ایله مصر ما بیننده مرعی ومزارع کبی فرجه اولورسه فنا اولمش اولور بعید اولینجق قریه اولمش اولور قریه ده جمعه اقامتی صحیح اولمز قال النبي عليه السلام (لا جمعة ولا تشريق ولا صلاة فطر ولا اضحى الا في مصر جامع) (والسلطان او نائبه) شرطك ایکنجیسی سلطان یاخود نائبیدر (ووقت الظهر) شرطك بری دخی وقت ظهردر صلاة جمعه وقت ظهردر صلاة جمعه ظهردن مقدم ومؤخر صحیح دکلدر (والخطبة قبلها في وقتها) شرطك بری خطبه در صلاة جمعه نك مقدمنده ظهر وقتنده کی جمعه وقتیدر (والجماعة) شرطك بری دخی جماعتدر (والاذن العام) شرطك بری دخی اذن عامدر حتی امیر جامعك قپوسنه قپوجیلر قیوب جامعه دخولندن منع ایلسه لر جائز دکلدر (والمصر كل موضع له امير وقاض ينفذ الاحكام ويقيم الحدود) مصر بر موضعدرکه اول موضعده احکام تنفیذ ایدر وحدود اقامت ایدر امیر وقاضی اوله (وقيل ما لو اجتمع اهله في اكبر مساجده لا يسعهم) ودیندیکه مصر شول موضعدرکه اول موضعك اهلی اجتماع ایلسه لر یعنی اوزرینه جمعه واجب اولنلر مسجدلرك اکبرینه صغمایه لر (وفناؤه ما اتصل به معد المصالحه) ومصرك فناسی شول موضعدرکه مصره متصل اوله اهلنك مصالحی ایچون معد فنانك بعد وقربی براوق اتمی وبرات قوشمی

مقداری اوله بعضیلر مصر ایله فناسی بیننده مزارع اولمغی اعتبار ایتمشلردر لکن بو قول مرجوحدر (وتصح
فی مصر فی مواضع هو الصحیح) جمعه صحیح اولور مصرده نیجه موضعلرده صحیح اولان دخی بودر (وعن الامام
فی موضع فقط) ابو حنیفه دن بر روایتده بو یله وارد رکه جمعه انجق بر موضعده صحیح اولور (وعند ابی یوسف
فی موضعین ان حال بینهما نهر) ابو یوسف قتنده ایکی موضعده جمعه صحیح اولور اکر اول ایکی موضعک ما بیننه نهر
حلول ایدرسه (ومنی مصر فی الموسم تصح الجمعة فیها) منا دخی مصردر موسمنده انده جمعه صحیح اولور اما
امام محمد صلاة عیده قیاس ایدوب جائزدکلدر زیرا مصردکلدر دیر (للخلیفة او امیر الحجاز) خلیفه ایچون یاخود
امیر حجازک وجودی مناده جمعه صحیح اولور بو ایکیسنده ولایت واردر (لا لامیر الموسم) امیر موسم اولمغله جمعه
صحیح اولمز زیرا امیر موسمک ولایتی انجق امور حجه مقصوردر اول اجلدن بونک وجودیله اولماز (ولا بعرفات)
عرفاتده دخی جمعه صحیح اولمز عرفات دینمکه سبب بر قاچ وجه یازلمشدر بریسی حضرت ابراهیم صلوات الله علی
نبینا وعلیه عیانا عرفات وصف اولنمغین کورنجه بیلدیکندن عرفات تسمیه اولندی بریسی دخی حضرت
آدم علیه السلام حوا انا مزله اول محلده کوریشوب بیلشدکلرندن عرفات دینلدی (وفرض الخطبة) خطبه نک
فرضی ابو حنیفه قتنده (تسبیحة او نحوها) بر تسبیح یاخود تسبیحه بکزر شیلردر خطبه قصدی ایله (وعندهما
لابد من ذکر طویل یسمی خطبة) امامین قتنده خطبه ایچون ذکر طویل بلدن لابددر او یله ذکر طویله که عرفا
خطبه تسمیه اولنه شافعی دیر که ایکی خطبه اوقیه هر بری حمد وصلاتی ووعظی مشتمل اوله (فاسعوا الی
ذکر الله) قول شریفندن متعارف اولان ذکر طویلدر دیو بوکا ذاهب اولمشدر ابو حنیفه رضی الله عنه (فاسعوا
الی ذکر الله) قول شریفنک اطلاقی اوزرینه حمل ایدوب خطبه تسبیح مقداری اولدیغنه ذاهب اولمشدر حتی
اکر قتنده تسبیح وتحمید ایله عطاس یاخود تعجب ایچون دخی اولورسه خطبه تمام اولور روایتدر که حضرت
عثمان رضی الله عنه خطبه ده (الحمد لله) دیدی وحصر اولدی ومنبردن اینه دی ونمازی قیلدی وصحابه دن
برکسنه معارضه ایلمدی بو دلالت ایدر که بو مقدار کفایت ایلیه امامین ایچون دلیل بودر که خطبه واجبه در
تسبیح وتحمید ایله عادتا خطبه تسمیه اولندی اوله او ایجق خطبه دن مراد ذکر طویلدر امام کرخی اوچ ایت
مقداری اولمغی اعتبار ایلمشدر و بعضیلر تشهد مقداری اعتبار ایلمشلر (وسننها) خطبه نک سنتی (ان یخطب قائما
علی طهارة) طهارت اوزره قائم اولدیغی حالده خطبه اوقومقدر قیام اوزره اوقومق متوارثدر یعنی اکرچه
حقنده نص وارد دکلدر لکن حضرتدن بو کونه کلنجه خطبه قائما قراءت اولنمشدر سیف ایله فتح اولنان بلادده
سیف ایله اوقنه کند بلر اسلامه کلن قومک بلادنده بلا سیف خطبه اوقنه طهارتسز خطبه ینه جائزدر لکن
مکروهدر (خطبتین یفصل بینهما بجلسة) ایکی خطبه اوقویه وایکیسنک ما بینی بر جلسه ایله فصل ایده
جلسه نک تعریفی انسان اوتوردقده هر عضوی موضعنده قرار ایلیه (مشتملتین علی تلاوة آیة والایصاء
بالتقوی والصلاة علی النبی علیه السلام) اویله خطبتین که بر آیتک تلاوتی دخی تقوایه وصیتی دخی نبی علیه
السلام اوزرینه صلاتی مشتمل اوله مشتملتین قولی خطبتین قولنک صفتیدر شارح تحفه هدایه دن نقل ایدوب
خطبه ایچون اون بر سنت واردر (اولکیسی) تعوذدر قبل الخطبه اخفا ایله (ایکنجیسی) حمد ایله بدایه در
(اوچنجیسی) ثنادر شول ذات شریفک اوزرینه که اکا اهلدر (دردنجیسی) شهادتدر (بشنجیسی) تصلیه در
(التنجیسی) وعظ وتذکیردر (یدنجیسی) قراءت قرآندر تارکی مسیء اولور زیرا نبی علیه السلام خطبه ده
سورهٔ عصری اوقومشدر و بر غیری خطبه ده (ونادوا یا مالک لیقض) الایه بونلری اوقومشدر (سکزنجیسی) بین
الخطبتین جلوسدر شافعی قتنده واجبدر (طقوزنجیسی) خطبهٔ ثانیه ده حمد وثنا وصلاتی اعاده ایلمکدر ووعظ
مکانتده دعا ایلمکدر (اوننجیسی) دعاده مؤمنین ومؤمناتی زیاده ایلمکدر (اون برنجیسی) خطبتین طوال
مفصل اولان سوره مقداری تخفیف ایلمکدر طوال مفصلدن زیاده تطویل مکروهدر (فیکره ترک ذلک) ترتیب
سنتی ترک ایلمک مکروه اولور (واقل الجماعة ثلاثة سوی الامام) جمعه ده جماعتک اقلی امامدن غیری اوچدر
(وعند ابی یوسف اثنان) ابو یوسف قتنده اقل جماعت امامدن غیری ایکیدر (وقیل محمد معه) ودینلدیکه امام
محمد ابو یوسف ایله معادر اما اصح اولان امام محمد ابو حنیفه ایله در ابو یوسف قتنده مثنی ده معنیء اجتماع واردر
زیرا واحد بر آخر ایله اجتماع ایلدکده ایکی اولور جمعه دخی معنیء اجتماعدن مشتقدر اثنینده ایسه بو معنی واردر

ابو حنیفه ومحمد ایچون دلیل جمع صحیح اوچدر خطاب دخی جمع ایچوندر قوله تعالی (فاسعوا) نص شریفی
مؤیددر اکر دینلورسه که ابو یوسف دخی امام ایله اوچ مراد ایلمشدر جواب ویریلور که جماعت علی حدة شرطدر
امام جماعتدن اولمز (فاسعوا) نص شریفی اوچ اقتضا ایدر (والی ذکر الله) نص شریفی بر ذاکر اقتضا ایدر اول
تقدیرجه درت اولور ایچلرنده صبی ومجنون اولمق اوزره عبد وه مسافر بونک خلافنجه در زیرا بونلر جماعت
اولورلر شافعی قتنده جمعه ایچون امامدن غیری قرق رجل حر مقیم لازمدر (فلو نفروا قبل سجوده یستأنف
الظهر) اکر امامک سجودندن اول جماعت نفرت ایلسه لر یعنی داغلسه لر امام اعظم قتنده امام ظهری استیناف
ایدر یعنی جمعه دن فارغ اولوب ظهره ابتدا ایدر شرط منتفی اولدیغیچون زیرا صلاته شروعک منعقد اولمسی
بر رکعت ارلمینجه تمام اولماز بر رکعتک تمامی ایسه سجده دن اول اولمز ایدی سجده دن اول جمعه یه شرط اولان
جماعتک طاغلمسندن صلاة جمعه نک فسادی لازم اولوب امامه صلاة ظهری قلمق لازم اولور اما خطبه صلاتک
خلافنجه در یعنی خطبه اوقنور ایکن جماعت طاغیلوب صلاة محلنده ینه کفایت مرتبه سی جماعت اولسه
جمعه نمازی صحیح اولور (وعندهما لا یستأنفها) امامین قتنده صلاة ظهری استیناف ایلماز بلکه جمعه نمازین
ادا ایدر زیرا جماعت انعقاده شرطدر دوامی شرط قلمدی خطبه کبی (الا ان نفروا قبل شروعه) الا مکر که
امامک شروعندن اول نفرت ایتمش اوله لر اول زمان اتفاقا صلاة ظهری استیناف ایدر اکر سجده دن صکره نفرت
ایدرلرسه امام جمعه یی ادا ایدر زفر قتنده قچنکه تشهد مقداری اوتورمزدن اول جماعت نفرت ایلسه لر امام ینه
ظهری استیناف ایدر زیرا جماعت ادایه شرطدر وقت کبیدر اعدی زفر قولنجه صلاة تمام اولنجه جماعتک دوامی
لازمدر (وتبطل بخروج وقت الظهر) صلاة جمعه باطل اولور وقت ظهرک خروجی ایله زیرا وقت ظهر جمعه نک
شروطندندر (وشروط وجوبها سبعة الاقامة بمصر) صلاة جمعه نک وجوبنک شروطی التیدر بری مصرده
اقامتدر زیرا مسافر اوزرینه وقریه ده مقیم اولان کسنه لر اوزرینه واجب دکلدر (والذکورة) صلاة جمعه نک
شروطنک بری دخی ذکورتدر یعنی ارکک اولمقدر زیرا عورت اوزرینه صلاة جمعه واجب دکلدر (والصحة)
شروطک بری دخی صحتدر مریض اوزرینه جمعه واجب دکلدر (والحریة) وشروطک بری دخی حریتدر زیرا
عبد اوزرینه صلاة جمعه واجب دکلدر اقندیسی صلاة جمعه ایچون اذن ویررسه بعضیلر دیدیلرکه عبد اوزرینه
واجب اولور و بعضیلر مخیر اولسه ذاهب اولمشلردر ومعتق البعض دخی بو یلجه در دینلمشدر که اجیر مستأجری
منع ایدر صلاتدن اما صحیح اولان منع ایلممکدر لکن صلاة اشتغالی مقداری اجرتدن ساقط اولور اکر بعید
اولورسه اکر قریب اولورسه برشیء ساقط اولمز (وسلامة العینین والرجلین) وشروطک بری دخی کوزلری
وایاقلری سالم اولمقدر (فلا تجب علی الاعمی وان وجد قائدا) واعمی اوزرینه صلاة جمعه واجب دکلدر اکر بر یدر
کسنه دخی بولنورسه ابو حنیفه قتنده زیرا اعمی بنفسه سعیدن عاجزدر مریض کبی (خلافا لهما) اعمانک قائد
بولدیغنده امامین اختلاف ایلمشلر (وکذا الخلاف فی الحج) حجده اولان خلاف دخی بو خلاف کبیدر یعنی اعمی
قائد بولسه امام ابو حنیفه قتنده واجب اولمز امامین قتنده واجب اولور صاحب کافی وتسهیل دیمشلردر که
حق سبحانه وتعالینک (اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر الله وذروا البیع ذلکم خیر لکم ان کنتم
تعلمون) قول شریفندن اون ایکی شیء اقتباس اولنور بعضیسی عبارت و بعضیسی اشارت و بعضیسی دلالت
و بعضیسی اقتضا اذن عام (اذا نودی) قول شریفندن اقتباس اولنور وجماعت (فاسعوا) قول شریفندن
اقتباس اولنور و بوندن فهم اولنان بودر که امامدن غیری اوچ کسنه اوله ومصر ووقت (وذروا البیع) قولندن
اقتباس اولنور زیرا اول ذکر ایچون بر ذاکر لازمدر باقی شروطی (فاسعوا) قول شریفندن مستفاددر مرضی
وکوترم وکورلر ونسوان ایچون سعی بوقدر سؤال ایچون خود اولنده قراره نص شریف وارد اولشدر وعبد
ومسافره واجب اولمدیغی کند وخدمتلرینه اشتغال لازم اولدیغیچوندر (ومن هو خارج المصر ان کان یسمع
النداء تجب علیه عند محمد وبه یفتی) شول من که خارج مصرده اوله اکر ندایی ایشدرسه صلاة جمعه انک اوزرینه
واجب اولور امام محمد قتنده وفتوی دخی بو قول ایله در قوله علیه السلام (الجمعة علی من یسمع النداء) و بعضیلر
مصر ایله رجل ما بینی بر فرسخ اولورسه واجب اولور دیمشلردر ابو یوسفدن بر روایتده ایکی فرسخ اولورسه واجب
اولور دیمشدر وامام محمد رجل ایله مصر ما بینی اوچ فرسخ اولورسه واجب اولور دیمشدر فتوی دخی بونک

اوزرینه درا کر برکوبلی یوم جمعه ده مصره داخل اولسه اکر جمعه نمازنه دکین مکثنه نیت ایلسه صلاة جمعه اکا واجب اولور اکر وقت جمعه دخولندن اول خروجه نیت ایلسه لازم اولمز اما وقتك دخولندنصکره خروجه نیت ایلسه صلاة جمعه اکا لازم اولور فقیه ابو اللیث لازم اولمز دیمشدر وقاضیخانك دخی مختاری بودر جمعه کونی اکر مسافر مصره داخل اولسه عزیمتی اول کون مصرده اولمق اوزره اولسه اوزرینه جمعه لازم اولمز مادامکه اون بش کون اقامته نیت ایلمیه (ومن لاجمعة علیه ان اداها اجزأته عن فرض الوقت) واوزرینه جمعه واجب اولمین کمسنه اکر جمعه نمازینی ادا ایدرسه وقتك فرضندن اکا کفایت ایدر واوزرینه جمعه لازم اولمین مسافر وخاتون وعبد واعمی دخی بونلره مشابه اولانلردر (وللمسافر والعبد والمریض ان یؤم فیها) مسافر وعبد ومریض ایچون صلاة جمعه ده امام اولمق جائزدر انلر امامته اهلدر انلردن وجوبك سقوطی رخصت ایچوندر پس حاضر اولسه لر اوزرلرینه فرض اولور اول تقدیرجه سائر صلاتلر کبی امامتلری جائزدر نبی علیه السلام مکه ده ناس ایله جمعه یی ادا ایلدیلر حال بوکه کندولر مسافر ایدیلر بو دلیل جوازنه کافیدر امام زفر قتنده جائز دکلدر زیرا اوزرینه واجب دکلدر صبی ومرأه کبی (وتنعقد بهم) مسافر ومریض وعبد ایله جمعه منعقد اولور یعنی امامك خلفنده بونلردن غیری کمسنه اولمسه جمعه منعقد اولور شافعی بونك خلافنجه در (ومن لاعذر له لوصلی الظهر قبلها جاز مع الکراهة) شول کمسنه نك عذری اولمسه ظهری صلاة جمعه دن اول قلسه جائزدر اما کراهت تحریمه ایله مکروهدر وامام زفر جمعه اصالة فرضدر ظهر جمعه دن بدلکبیدر اصله قدرت وار ایکن بدله رجوع جائز دکلدر دیر وبزم ایچون دلیل اصل فرض ظهردر کافه حقنده زیرا تکلیف بحسب القدرتدر صلاة ایله مکلف اولان کمسنه صلاة ظهری اداقتنده انجق بنفسه اداء ظهره قادردر صلاة جمعه یه قادر دکل زیرا صلاة جمعه نیجه شرایطه توقف ایدر اکثر شرطلر ایله تمام اولمز بو تقدیرجه جمعه یی تکلیف وسعندن خارج اولان تکلیف اولور الا بو قدر واردرکه اجتماع شرائط ایله جمعه نمازینی ادا ایدن کمسنه صلاة ظهرك اسقاطی ایله مأمور اولوب بو اسقاطه قدرت وار ایکن بلا عذر عدول ایلدکین صلاة ظهری ادا ایلمسی مکروه اولدی (ثم اذا سعی الیها والامام فیها بطل ظهره) اندنصکره عذرسز ظهری قیلان مصلی جمعه یه سعی ایلسه حال بوکه امام صلاتده اولسه اول کمسنه نك صلاة ظهری باطل اولور وجمعه یه سعی خصایص جمعه دندر اکا سعی احتیاطا ترك ظهر منزله سنه تنزیل اولنور اما امام صلاتده اولمسه کویا که جمعه یه سعی ایلمش کبی (وقالا لا یبطل مالم یدرك الجمعة ویشرع فیها) امامین دیدیلر که مادامکه جمعه یه ایرشوب وصلاة جمعه یه شروع ایلمینجه ظهری باطل اولمز (وکره للمعذور والمسجون اداء الظهر بجماعة فی المصر یومها) ومعذور ومسجون ایچون جمعه کونی مصرده جماعت ایله اداء ظهر مکروه اولدی کرك امامك فراغندن اول اولسون کرك صکره اولسون برابردر جماعتی جامعه اولان جمعه یه خلل ویردیکیچون مکروه اولدی اما اهل قریه بونك خلافنجه در زیرا انلرك اوزرینه واجب دکلدر اکر جماعت ایله ادا ایدرلرسه کفایت ایدر جوازنك شرائطی موجود اولدیغیچون (ومن ادرکها فی التشهد او سجود السهو یتم جمعة) شول من که جمعه یه تشهدده یاخود سجدهٔ سهوده ایرشه اول کمسنه جمعه یی تمام ایدر ایرشدیکی امام ایله قیلر باقیسنی بنا ایدر حدیث شریف دلالتی ایله قال النبی علیه السلام (ما ادرکتم فصلوا وما فاتکم فاقضوا) وما فاتکم دن مراد ما ادرکتم فصلوا قرینه سیله امامك صلاتندن دیمکدر (وقال محمد یتم ظهرا ان لم یدرك اکثر الثانیة) امام محمد دیدیکه ظهری تمام ایدر اکر جمعه نك ایکنجی رکعتنك اکثرینه ایرشمزسه ثانیه نك اکثرینه ایرشمك ایکنجی رکعتك رکوعندن باشنی قالدرمدن ایرشمکدر اکر اکثرینه ایرشمزسه ظهری ادا ایدر زیرا من وجه جمعه در اول اعتبار ایله جمعه نیتسز ادا اولنمز من وجه ظهردر بعض شرائطی که جماعت ایدی انك فوتی ایچون ایدی اول کمسنه درت قیلر ظهر اعتباری ایله وایکی رکعتده اوتورر جمعه اعتباری ایله وایکی آخرنده قراءت ایدر نافله اولمق احتمالی ایله اما امامین قولی اوزره اول کمسنه جمعه یه ایرشمشدر حتی جمعه یه نیت وایکی رکعت اولسی مشروطدر وامام محمدك دلیلی ایچون شرط بوقدر زیرا ظهر ایله جمعه بربرینه مخالفدر برینك تحریمه سیله آخر اوزرینه بنا صحیح اولمز اکر رکعت ثانیه نك اکثرینه ایرشسه جمله نك اتفاقی اوزره جمعه یه ایرشمش اولور (واذا خرج الامام فلا صلاة ولا کلام حتی یفرغ من خطبته) یعنی امام خطبه ایچون منبره چیقسه امام خطبه دن فارغ اولنجه جماعت ایچون اصلا صلاة وکلام

بوقدر

بوقدر اکر بر کمسنه سنت جمعه یی ادا ایدرکن خطیب خطبه یه باشلسه ایکی رکعتی ادادنصکره قطع ایدر اکر بر رکعت قیلدی ایسه بر دخی ضم ایدر وسلام ویرر اکر اوچ قیلدی ایسه دردی تمام ایدر (وقالا یباح الکلام بعد خروجه مالم یشرع فی الخطبة) وامامین دیدیلر که کلام مباح اولور امامك منبره خروجندنصکره مادامکه خطبه یه شروع ایلمیه همان شروع ایلدکده مکروه اولور زیرا خطبه یی استماع فرض ایدی اول فرضی ترك ایلمکله کراهت واقع اولدی قوله علیه السلام (اذا خرج الامام فلا صلاة ولا کلام (ویجب السعی وترك البیع بالاذان الاول) جمعه یه سعی وترك بیع واجب اولور اذان اولده وبیلمشدرکه سعی وترك بیع اذان ثانیده واجب اولور زیرا اذان اول نبی علیه السلام زماننده اولمشدر وثانی حضرت عثمان رضی الله عنه زماننده اولمشدر (فاذا جلس علی المنبر اذن بین یدیه ثانیا) یعنی امام منبر اوزرینه جلوس ایلسه ثانیا امامك اوکنده اذان اوقنه بو منوال اوزره اوقنمق متواتردر زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم زماننده بو بیلجه ایدی (واستقبلوه مستمعین) جماعت خطبه یی استماع ایدر اولدقلری حالده امامه استقبال ایدرلر یعنی اردلرین یاخود یانلرین دونمیه لر استماع واستقبالده قریب وبعید برابردر بعضیلر امامه قریب اولمق افضلدر دیدیلر وبعضیلر وجوب استماع خطبهٔ اولی یه مخصوصدر دیدیلر اما اصح اولان اولندن اخرینه دکین استماع ایلمکدر تاتارخانیه ده مسطوردرکه هر بلده که قلیج ایله فتح اولنمشدر آنده خطیب منبره سیف ایله خطبه اوقومق کرکدر (فاذا اتم الخطیب الخطبة اقیمت) پس ایمدی خطیب خطبه یی تمام ایلسه اقامت اولنور امام هر رکعتده فاتحه ودیلدیکی سوره یی قراءت ایلیه وایکنجیسی دخی جهر ایلیه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك قراءتنده اختلاف اولنمشدر وبعضیلر سورهٔ جمعه ومنافقین اوقومشلردر دیدیلر وبعضیلر (سبح اسم ربك الاعلی وهل اتاك حدیث الغاشیة) اوقومشلردر دیدیلر یوم جمعه ده اجابت دعا ساعتنده اختلاف اولنمشدر اما اصح اولان امام منبرده اوتوروب صلاتی اتمام ایدنجه اولان مابیندر

باب صلاة العیدین

بو باب صلاة عیدین بیانندهدر عیدك اشتقاقی عوددندر رجوع ومعاودت معناسنه هر سنه ده عودت ایلدیکی ایچون اصلی واو ایدی واحدنده دخی واو لازمدر او یله اولسه واو یایه قلب اولنمشدر میقات ومیزان کبی وجمعی اعیاد کلور قیاس اعواد وزنی اوزره کلمك ایدی لکن اصح اولان عودك جمعنه التباس لازم کلمسون ایچون اعیاد وزنی اوزره کلدی (تجب صلاة العیدین) ایکی بیرام نمازی واجب اولور سبب وجوبی (ولتکبروا الله علی ما هداکم) نص شریفیدر وتواتر اخبار نبی علیه السلام دخی وجوبنه دلیلدر انس رضی الله عنهدن روایت اولندیکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مدینهٔ منوره یه دخول بیوردقلرنده اهل مدینه نك ایکی کونلری وار ایدی که اول کونلرده لعب ایدرلردی نبی علیه السلام بیوردیکه (قد ابدلکم الله بهما خیرا منهما الاضحی والفطر) وامت دخی رسول علیه السلامدن بو کونه کلنجه اجماع ایدوب بر کمسنه انکار ایتمشدر عند الجمهور واجبه در وبعضیلر سنتدر دیمشلر اصح اولان واجب اولمقدر حتی بر کونده ایکی عید یعنی جمعه وعید جمع اولسه اولی سنت ثانی فرضدر بونلرك برینی ترك اولنمز (وشرائطها کشرائط الجمعة وجوبا واداء سوی الخطبة) صلاة عیدینك شرطلری خطبه دن غیری وجوبا واداء جمعه نك شرطی کبیدر زیرا جمعه ده خطبه سز صلاة جائز دکلدر اما عیدینده خطبه سز نماز جائزدر زیرا سنتدر شرط دکلدر نهایت ترك ایلمکله سنته مخالف بولنوب اساءت ایلمش اولور اکر خطبه صلاتدن اول اولمش اولورسه ینه جائزدر زیرا مقصود حاصل اولور لکن متوارث اولان سنته مخالفت ایلدکین مکروه اولور عیدینده خطبه ایچون اذان واقامت یوقدر (وندب فی الفطر ان یأکل شیئا قبل صلاته) عید فطرده صلاتدن اول برشیء اکل ایلمك مندوب اولدی انس رضی الله عنهدن روایتدرکه صلاة عیده کتمزدن مقدم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم اوچ یاخود بش یاخود یدی خرما اکل ایدرلردی (ویستاك ویغتسل ویتطیب) مسواك استعمالی وغسل وکوکلك قوقولرایلمك مندوب اولدی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بو بیلجه ایدرلردی زیرا او یوم اجتماع در وبر فرد رایحهٔ کریهه دن متأذی اولمسون ایچون (ویلبس احسن ثیابه) واحسن ثیابی کیمك مندوب اولدی (ویؤدی فطرته) وصلاتدن اول فطره سنی ویرمك دخی مندوبدر زیرا نبی علیه السلام حضرتلری بو بیلجه ایدرلردی ومقدم ویرمك فقرانك فراغ بالنه سبب در یوم عیدده رسول

عليه السلام (اغنوهم عن المسئلة فى هذا اليوم) بيورديلر اكر تأخير دخى جائزدر اما تعجيلى افضلدر
(وتتوجه الى المصلى) مصلايه توجه دخى مندوب اولدى (ولا يجهر بالتكبير فى طريقه) طريق مصلاده تكبيرى
جهر ايلمك دخى مندوب اولدى امام اعظم قتنده (خلافا لهما) امامين خلاف ايدوب طريقده تكبيرى جهر
ايلمك مندوبدر ديديلر ابو حنيفه قولنك وجهى بودركه ثناده اصل اخفادر اما اضحى ده جهر شارعك تعيينيدر
زيرا اول كون يوم تكبيردر قال الله تعالى (واذكروا الله فى ايام معدودات) بوذكردن مراد تكبيرات
عيد اضحى در اما عيد فطر بويله دكلدر (ولا يتنفل قبلها) صلاة عيددن مقدم نافله قلنمز زيرا نبى عليه السلام
صلاته حريص ايكن ايلمشدر روايت اولنوركه يوم فطرده على كرم الله وجهه مصلايه چيقوب برنيجه خلق
نماز قيلركن كوريجك بونيجه نمازدركه هيچ حضرت رسول زماننده اولمش دكلدر ديدكده حاضر اولنلر بونى نهى
ايلمزميسز ديو سؤال ايلدكلرندنصكره (ارأيت الذى ينهى عبدا اذا صلى) زمرهسندن اولمقدن خوف ايدرم
ديو جواب بيورمشلردر (ووقتها من ارتفاع الشمس قدر رمح او رمحين الى زوالها) صلاة عيدينك وقتى شمسك
بر رمح ياخود ايكى رمح مقدارى ارتفاعندن زوالنه وارنجهدر انس رضى الله عنهدن روايت اولندى كه بر هلال
شوالده هوا بلوطلى اولوب اصحاب اول كونى صائم اولدیلر زوالدنصكره برقاچ كمسنه كلوب نبى عليه السلام
حضورنده دون كوردك ديو شهادت ايلديلر حضرت افطار ايلمكه امر ايدوب وارين مصلايه چيقمغه
امر وتنبيه بيورديلر اكر بعد الزوال صلاة عيد قلمق جائز اوليدى حضرت عليه السلام صلاتى يارينه تأخير
ايتمزدى (وصفتها ان يصلى ركعتين يكبر تكبيرة الاحرام) صلاة عيدك صفتى ايكى ركعت قلمقدر احرام تكبيرى
كبى تكبير ايدر اولديغى حالده الينى بغليه قراءت حالنده اولديغى كبى (ثم يثنى) اندنصكره ثنا ايليه يعنى سبحانك
اللهم اوقيه اخرينه وارنجه (ثم يكبر ثلاثا ثم يقرأ الفاتحة وسورة) اندن الى قالدرمغله اوچ كره تكبير ايده
اندنصكره فاتحه وسوره اوقيه (ثم يركع ويسجد ويبدأ فى الثانية بالقراءة ثم يكبر ثلاثا ثم اخرى للركوع)
اندنصكره ركوع وسجده ايليه وثانيهده قراءت ايله باشليه تمام قراءتدنصكره اوچ كره ال قالدرمغله تكبير ايليه
اندنصكره ركوع ايچون برتكبير دخى ايليه بوقول ابن مسعودكدر وبزم ائمهمزك قولى دخى بودر وابن عباس
ديديكه امام اوليده برتكبير افتتاح ايچون وبش دخى افتتاحدنصكره وركعت ثانيهده بش تكبير واندنصكره
قراءت ايليه وبرروايتده درت تكبير ايليه وقتاكه خلافت عباسيلره انتقال ايلدى ايسه ناسه ابن عباسك
قولى اوزره امر ايلديلر ومنشورلرنده يازديلر وابو يوسف بغداده كلوب صلاة عيدى تكبيرات ابن عباس ايله
قيلور يدى زيرا هارون الرشيد ابو يوسفك خلفنده ايدى امام محمددن روايتدركه بو تكبيراته مذهب اوزره
اعتقادا عمل اولنمز مذهب قول اولدركه ابن مسعودك قوليدر زيرا ابن مسعودك قولى عمر وابو موسى اشعرى
وحذيفه وابن زبير وابو هريره وابن مسعود انصارى رضى الله تعالى عنهم اجمعين مذهبلريدر اخذ بو اوليدر وبين
التكبيرات ذكر مسنون قلنمدى زيرا رسول اكرم صلى الله عليه وسلمدن بر حديث شريف نقل اولنمدى اما امام
شافعى قتنده هر تكبير بيننده (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر) ديمك لازمدر (ويرفع يديه فى الزوائد)
امام تكبيرات زوائدده ايكى الينى رفع ايليه قوله عليه السلام (لا ترفع الايدى الا فى سبع مواطن) اول يدى
موضعك برى تكبيرات صلاة عيديندر ابو يوسف ديركه رفع اولنمز زيرا رفع يد افتتاح سنتدر زوائدده ايسه
افتتاح يوقدر پس ايمدى رفع يد لازم دكلدر اما بزم حجتمز انفاذ كر ايلديكمزدر وامام تعوذ ايدر تكبيراتدن
اول ثنا كبى ابو يوسف قتنده وتكبيراتدنصكره تعوذ ايدر امام محمد قتنده زيرا انك قتنده تعوذ قراءته تابعدر امام
اكر سهو ازوائددن اولان تكبيراتدن تركل ايلسه بنه ركوعده تذكر ايلسه ركوعده قضا ايدر سهو ايچون سجده
ايلمز زبدة الاسرار وتحفة الملوك شرحنده نقل اولنمشدر (ويخطب بعدها خطبتين) صلاة عيددنصكره
ايكى خطبه اوقيه ما بينلرنده اوچ ايت مقدارى جلسه ايله فصل ايده (يعلم الناس فيهما احكام الفطر) احكام
فطرى خطبهده تعليم ايليه (ولا تقضى ان فاتت مع الامام) امام ايله ادا اولنان صلاة عيدى بركمسنه فوت ايلسه
قضا اولنمز يعنى اول كمسنه منفردا صلاة عيدى قضا ايلمز جماعت شرط قلندى ايچون كلمهٔ مع فاتت ضميرى راجع
اولان صلاته متعلقهدر بوخسه فاتت لفظنه متعلق دكلدر حاصل معنى (اول الامام صلاة العيد لم يؤدها هو)
ديمكدر وشافعى ديركه يالكز صلاة عيد قيلنور تكبيرات عيد دخى ادا اولنور (وان منع عذر عنها فى اليوم

الاول) اكر اولكى كونده بر عذر صلاة عيددن منع ايلسه اول عذر هواده بلوط اولمق كبى وياخود بعد الزوال
امام حضورنده شاهدلرك شهادتى كبى ياخود زوالدن اول ثابت اولوب اما ناسك اجتماعى ممكن اولمق كبى
ياخود يوم غيمده صلاة عيد قيلنمش لكن صكره ظاهر اولسه كه زوالدنصكره ايمش بومقوله عذرلر اولسه
(صلوها فى الثانية ولا يصلى بعده) ايكنجى كونده صلاة عيدى قيلرلر ولكن ايكنجى كوندنصكره قلنمز يعنى
اوچنجى كونده قلنمز اكر ايكنجى كونده دخى عذر اولسه قضا اولنمز جمعه قضا اولنمديغى كبى (والاضحى كالفطر
لكن يستحب تأخير الاكل فيها الى ان يصلى) دخى عيد اضحى احكام صفتده عيد فطر كبيدر لكن اضحاده صلاة
عيد ادا اولنجه تأخير اكل مستحبدر روايتدركه نبى عليه السلام يوم نحرده طعام اكل ايلمزدى نمازدنصكره
كلوب اضحيهسندن اكل ايدردى (ولا يكره قبلها فى المختار) عيد اضحانك صلاتندن مقدم اكل اولنمق
مكروه دكلدر مختار اولان بودر (ويجهر بالتكبير فى طريق المصلى) عيد اضحاده مصلى طريقنده تكبير جهر
اولنور عيد فطر بونك خلافنجهدر برروايتده همان طريقده تكبير اولنه مصلاده اولميه برروايتده امام صلاته
شروع ايدنجهيه دكين تكبير ايليه (ويعلم فى الخطبة تكبير التشريق والاضحية) وامام خطبهده تكبير تشريقى
وقربانى ناسه تعليم ايليه (ويجوز تأخيرها الى الثانى والثالث بعذر وبغير عذر) صلاة اضحايى ايكنجى واوچنجى
كونه عذر ايله دخى عذرسز تأخير ايلمك جائزدر زيرا صلاة اضحيه وقتى ايله موقتدر پس بواجلدن اضحيهنك
ايامى ايله تقييد اولندى لكن تأخير ايله مسئ اولور بغير عذر منقوله مخالفت ايلديكى ايچون واما اوچنجى
كوندنصكره جائز دكلدر وقضا اولنمز بومحلده عذرك كراهيتى نفى ايچوندر صلاة فطر بونك خلافنجهدر اكر
صلاة فطرى جماعت بلا عذر يارينه تأخير ايلسهلر جائز دكلدر (والاجتماع يوم عرفة تشبيها بالواقفين ليس بشئ)
يوم عرفهده واقفين فى العرفات اولنلره تشبيها اجتماع ايدوب طورمق برشئ دكلدر يعنى برشيئ مفيد دكلدر
ابو يوسف ومحمددن روايت اصولدن غيريده نقل اولنمشدركه مكروه اولميه اما اصح اولان اولكى كلامدر
وديلمشدركه تعريف فعل روافضدر وبعضيلر بوفعل مستحبدر زيرا اهل كتابه تشبيهدر اهل كتابه تشبيه ايدن
كمسنه ايچون ثواب حاصل اولور ديمشلردر ابن عباسدن دخى روايت واردركه بصرهده كندوسى بوفعلى اشلمشدر
اما بزم ائمهمز قتنده بومقوله فعلى ارتكاب افعال حسنهدن دكلدر عرفهده وقوف مكان مخصوصده عبادته
مخصوصهدر اويله اولسه غيرى مكانده اول عبادت متصور دكلدر بركمسنه كعبهدن غيرى بر مسجدك اطرافنى
طواف ايلسه عياذا بالله تعالى يخشى عليه الكفر مقولهسى بر فعلدر زيرا نبى عليه السلامدن تعريف نقل
اولنمشدر ديننده اختراع جائز دكلدر ابن عباسدن نقل اولنان وعظ وتذكيردر يوخسه تشبه دكلدر (ويجب
تكبير التشريق عقيب الصلاة) تكبير تشريق واجب اولور قوله تعالى (واذكروا الله فى ايام معدودات) بوندن
مراد تكبير تشريقى سنت دخى ديمشلردر لكن اصح اولان واجب اولمسيدر تشريق لغتده تقديد اللحم يعنى ات
قورتمق معناسنهدر اكثر بونده ات قورتمق واقع اولديغيچون تكبير تشريق تسميه اولنمشدر قال النبى عليه السلام
(لا جمعة ولا تشريق ولا فطر ولا اضحى الا فى مصر جامع) نبى عليه السلامك تشريقى واجبات ما بيننده ذكر
ايلديكى واجب اولمسنه دلالت ايدر ثقاتدن نيجه كمسنهلر على كرم الله وجههدن نقل ايدوب تكبيرى نفى ايدوب
صكره واجب ديمشدر بومثللو وجوبى اقتضا ايدر اختيارده دخى مسطوردر صاحب كنز سنت اولمسنه ذاهب
اولمشدر وقدورى وهدايه مختلف فيه اولمق ايله اطلاق اوزره ذكر ايلمشلردر (من فجر يوم عرفة) تكبير تشريق
عرفه كوننك صلاة فجرندن (الى عصر يوم العيد) بيرام كوننك عصرينه دكين در تكبير تشريقك ابتدا وانتهاسنده
بين الصحابه اختلاف اولديغى ابو حنيفهدن روايت اولنمشدركه كبار صحابهدن عمر وعلى وابن مسعود رضى الله
عنهم يوم عرفهنك صلاة فجرندن ابتدا اولنه ديمشلر وعلمامز دخى بونى اخذ ايتمشلردر صغار صحابهدن عبد الله ابن
عباس وعبد الله بن عمر وزيد بن ثابت يوم نحرك صلاة ظهرندن ابتدا اولنه وبعض روايتده ابو يوسف دخى بوكا
رجوع ايتدى ديمشلردر ومذهب شافعى بودر اما انتهاسنده اختلاف اولنوب ابن مسعود رضى الله عنه
عرفهنك فجرندن ايام نحرك عصرينه وارنجه تكبير اولنور ديمشدر بوتقديرجه تكبير سكز وقت صلاة اولور
وجهرده بدعت اولمغين اقل ايله اخذ ايلمشدر قال الله تعالى (ان الله لا يحب المعتدين اى الجاهرين بالدعاء وقوله
تعالى (ادعوا ربكم تضرعا وخفية وقال الله تعالى (واذكر ربك فى نفسك تضرعا وخفية ودون الجهر ورأى النبى

عليه السلام (اقوا مايرفعون اصواتهم عند الدعاء فقال انكم لن تدعوا اصم ولا غائبا) فجرين برنجی اکثر ایله اوله
اقلی اخذ ایلمك اولیدر و ابو حنیفه رضی الله عنهك حجتی جونكه بدایه بركونده واقع اولدی كه حجك ركنی انده ادا
اولدی قطع دخی بركونده كركدر حجك بر ركنی دخی آنده ادا اولنه اول ركن طوافدر یوم نحرده تمام اولورایدی
تكبیر دخی عرفه نك فجرندن یوم نحرك عصرینه دكین اولنجه اركان حج ایله تمام اولمشدر (علی المقیم بالمصر) تكبیر
تشریق مقیم مصر اوزرینه واجب اولور مسافر واهل قرایه واجب دكلدر (عقیب كل فرض) هر فرضك
عقبنده واجب اولور اما بعد الوتر و بعد الصلاة النافلة تكبیر اولنمز (ادی بجماعة مستحبة) اوله فرض كه جماعة
مستحبه ایله ادا اولنه جماعت ایله دیمكله منفرددن احترازدر ادی دیمكله قضاده تكبیر اولنمغه اشارتدر مستحبة
دیمكله جماعت نسادن احترازدر مادامكه ایجلرنده رجل اولمیه انلره تكبیر واجب دكلدر (وبالاقتداء يجب
علی المرأة والمسافر) امامه اقتدا ایتمكله تكبیر تشریق خاتون ومسافر اوزرینه واجب اولور زیرا خاتون ومسافر
اوزرینه واجب دكل ایدی لكن امامه تبعیت ایله واجب اولور اما خاتونلره صوتلرینی اخفا ایلمك لازمدر
(وعندهما الی عصر آخر ایام التشریق) امامین قتنده تكبیر تشریق ممتد اولور آخر ایام تشریقك عصرینه دكین
بوقول علی كرم الله وجهه نكدر امامدن روایت اولنان قولك بری دخی بودر احتیاطا بونی اخذ ایلدی زیرا
امر عباداتده هر قنغیكه وجوب ایله عدم بیننده برشیء دوران ایلسه احتیاطا وجوب طرفی اخذ اولنور ابن عمردن
روایتدركه آخر ایام تشریقك فجرندن قطع اولنه شافعی بوقولی اخذ ایلمشدر (علی من یصلی الفرض) تكبیر
تشریق فرض قیلان كمسنه نك اوزرینه واجب اولور تقدم ایدن شیئلردن بریسی شرط قلنمدی نه مقوله اداونه
مقوله ادم اولورسه اولسون فرضی ادا ایلدكدنصكره انك اوزرینه تكبیر واجب اولور (وعلیه العمل) ناسك عملی
امامینك قولی اوزرینه در (وصفته ان یقول مرة الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر ولله الحمد)
تكبیرك صفتی بو كلام سعادت انجامی بركره دیمكدر مرة قیدی شافعینك قولندن احترازدر زیرا انك قتنده اوج
كره (الله اكبر) دیمك اوزره در بزم قتمزده تكبیر معهود بركره دیمكدر شول كمسنه لركه ایكی اوج كره دیرلر تحقیقا
انلر سنته مخالفت ایلمش اولورلر بو تكبیر ابراهیم پیغمبر صلوات الله علی نبینا وعلیه دن مأثوردر دینلدیكه
جبریل علیه السلام قربانی كتوردكده حضرت ابراهیم ذبح اسمعیله عجله ایلمك خوفندن جبریل علیه السلام
(الله اكبر الله اكبر) دیدی حضرت ابراهیم جبریل امینی كوردكده (لا اله الا الله والله اكبر) دیدی حضرت
اسمعیل دخی نداكادیكنی بیلدكده (الله اكبر ولله الحمد) دیدی اخرین كه حضرت ابراهیم واسمعیل علیه
السلامك تكبیرلریدر اما واجب یاسنت اوله ابن عمردن روایت اولندیكه حضرت رسول اكرم صلی الله علیه
وسلم بیورمشدركه (افضل ماقلت انا والانبیاء من قبلی یوم عرفة الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر
الله اكبر ولله الحمد (ولا يتركه المؤتم ان تركه امامه) مقتدی تكبیر تشریقی ترك ایلمز اكر امامی ترك ایدرسه ده زیرا
تكبیر صلاتدنصكره اولور بونده امامه تابع اولمز حتی امام ابو یوسفدن روایت اولنوركه یوم عرفه ده صلاة
مغربده ناسه امامت ایلدم استادم ابو حنیفه بكا اقتدا ایلمش ایدی تكبیری سهو ایلدم استادم تكبیر ایلدی
پس ایمدی دلالت ایدركه امام تشریق تكبیرینی ایلمسه مقتدی ایلمك لازمدر تركی اتمك كركدر

باب صلاة الخوف

بو باب صلاة خوف بیانده در (ان اشتد الخوف من عدو اوسبع) انسانك عدودن یاخود یرتجی جانورلردن خوفی
زیاده اولسه فخر الاسلام مبسوطنده ذكر ایلمشدركه عند البعض خوف ایله مراد عدونك حاضر اولمسیدر
یوخسه حقیقت خوف دكلدر عدونك حضوری خوف مقامنه اقامت اولندی نته كیم رخصت مشقته
تعلیق اولنمیوب نص سفر ایله تعلیق اولنمشدر زیرا سفر سبب مشقتدر سبب مسبب مقامنه اقامت اولندی
عدو دخی بو محلده سبب خوفدر حقیقة خوف مقامنه اقامت اولندی عامه مشایخ قتنده اشتداد خوف شرط
دكلدر بلكه صلاة خوفك جوازنه سببدر (جعل الامام طائفة بازاء العدو وصلی بطائفة ركعة ان كان مسافرا
اوفی الفجر) امام بو طائفه یی عدونك مقابلهسنده قویوب برطائفه ایله بر ركعتی ادا ایدر اكر مسافر ایسه یاخود
صلاة فجرده ایسه زیرا صلاة سفرك وفجرك وجمعه نك وعیدینك شطرلری بر ركعتدر (وركعتین ان كان مقیما
اوفی المغرب) ایكی ركعت ادا ایدر اكر مقیم یاخود صلاة مغربده ایسه طائفه اولی ایله ایكی ركعت ادا ایدر زیرا

صلاة مغرب تنصیف قبول ایتمز اكر امام خطا ایدوب طائفه اولی یه بر ركعت وطائفه ثانیه یه ایكی ركعت
قیلیو یرسه ایكی طائفه نك دخی صلاتی فاسد اولور اما اولكی طائفه نك صلاتنك فسادی وقتسز انصرافلری
ایچوندر اما طائفه ثانیه نك صلاتنك فسادی وقتا كه انلر ركعت ثانیه یه ایرشدیلر انلر شفع اوله ادراك ایلدكلری
ایچون طائفه اولیدن اولدیلر پس بو تقدیرجه رجوعلری زماننده انصراف ایلدیلر صلاتلری باطل اولدی
(ومضت هذه الی العدو) امام ایله ادا ایدن طائفه عدو جانبنه كیده (وجاءت تلك) وعدو جانبنده اولنلر كله لر
لقوله تعالی (ولتأت طائفة اخری لم یصلوا فلیصلوا معك (وصلی بهم مابقی) امام عدو جانبنده اولان طائفه ایله
قیلر باقی قلان ركعتی (وسلم وحده) امام یالكز سلام ویره زیرا امامك صلاتی تمام اولدی اما قوم سلام ویرمیه لر
صلاتلری ناقص اولدیغیچون (وذهبوا الی العدو وجاءت الطائفة الاولی واتموا بلا قراءة) بر طائفه عدو طرفنه
كیده لر وطائفه اولی كله لر بلا قراءة صلاتلری تمام ایده لر زیرا بونلر لاحقلردر كویا كه امام خلفنده طوررلر
حكمنده در (ثم الطائفة الاخری واتموا بقراءة) اندنصكره طائفه اخری كله لر قراءت ایله تمام ایده لر زیرا انلر
مسبوقلردر (ویبطلها المشی والركوب والمقاتلة) یعنی صلاة خوفده عدو مقابله سنده طوردقدنصكره صلاة
خوفی مشی وركوب ومقاتله ابطال ایدر زیرا بونلر عمل كثیردر اما عدو طرفنه مشی تجویز ایتمشلر شافعی قتنده
مقاتله ابطال ایلمز زیرا حق تعالی اخذ سلاح امر ایتمشدر قوله تعالی (ولیأخذوا حذرهم واسلحتهم) اخذ سلاح
امر قتالك جوازی ایچوندر بزم ایچون دلیل قتال صلاتی منافی عمل كثیردر اخذ اسلحه عدویه خوف
ویرمك ایچوندر بو خصوصه جواز قتال ایچون دكلدر روایت اولندیكه نبی علیه السلامدن یوم خندقده درت وقت
نماز فوت اولدی كیجه ایله قضا ایلدی وقال علیه السلام (ملأ الله بیوتهم وقلوبهم نارا كما شغلونا عن الصلاة
الوسطی وفی روایت وقبورهم نارا) اكر مع القتال صلاة جائز اولایدی نیچون تأخیر ایدرلردی حال بوكه یوم
خندق صلاة خوف مشروع اولدقدنصكره زیرا رسول اكرم صلی الله علیه وسلم صلاة خوفی غزوة ذات
الرقاعده قلمشلردر بو غزا ایسه خندق غزاسندن مقدمدر واقدی وابن اسحق بو یلجه ذكر ایلمشدر
(وان اشتد الخوف وعجزوا عن الصلاة بهذه الصفة) اكر خوف مشتد اولوب ذكر اولنان صفتله صلاتی ادادن
عاجز اولورلر ایسه اكر نمازه شروع ایدرلر ایسه اعدا هجوم ایلمسی مقرر اولسه (صلوا وحدانا ركبانا یومون الی
ای جهة قدروا ان عجزوا عن التوجه) یالكز اولدقلری حالده قادر اولدقلری جهته ایما ایله صلاتی ادا ایده لر اكر
اهل قبله طرفنه توجهدن عاجز اولورسه الله تعالینك (فان خفتم فرجالا او ركبانا فاینما تولوا فثم وجه الله) نص
شریفی حجت اتخاذ ایدوب فرجالا ای قیاما علی ارجلكم) دیمكدر وراكب اولدقلری حالده وقدرتلری اولان
طرفه توجه ایله اداء صلاة ایلیه لر (ولا تجوز بلا حضور عدو) صلاة خوف جائز اولمز عدو حاضر اولمینجه زیرا
عدو ضرورت جواز صلاة خوفی منع ایدر اكر مكان بعیددن برآلای اتلو كوروب عدو ظن ایلسه لر ویاخود
توز كورنسه صلاة خوفی قیلسه لر صكره عدو اولمدیغی ظاهر اولسه صلاة جائز اولمز (وابو یوسف لا یجیزها
بعد النبی علیه السلام) ابو یوسف صلاة خوفی نبی علیه السلام زماننده نصكره جائز كورمز صلاة خوف خاصه
نبی علیه السلامك حال حیاتنده مشروع اولدی (واذا كنت فیهم) نص شریفی بوكا دلالت ایدر زیرا هر طائفه
نبی علیه السلامك خلفنده فضیلت صلاته نائل اولمق ایچون ایدی بو ایسه نبی علیه السلامدنصكره مرتفع
اولدی هر طائفه ایچون بر امام ایله اداء صلاة ممكندر بو تقدیرجه ذهاب وایاب صفتی ایله اداء صلاة جائز دكلدر
دینلمشدركه ابو یوسف صكره بو كلامدن رجوع ایلمشدر بزم ایچون دلیل صحابه كزین رضوان الله تعالی علیهم
اجمعین صلاة خوفی نبی علیه السلام حضرتلرندنصكره اقامت ایتمشلردر وصلاة خوفه سبب خوفدر خوف
ایسه حضرتك زماننده اولدیغی كبی بعده مع الزیاده اولمشدر وصلاة خوف نبی علیه السلامك خلفنده فضیلت
صلاة ایچون دكلدر زیرا صلاتده ترك مشی واستقبال قبله فرضدر خلف نبی ده اداء صلات فرضیتدر احراز
فضیلت ایچون ترك فرض جائز دكلدر وخطاب علی الرسول یالكز اكا مختص دكلدر خطاباتده اكثر خطاب
عامدر الله تعالینك (خذ من اموالهم صدقة) قول شریفنده وارد اولدیغی كبی زیرا نبی علیه السلام وخلفا
وامرا ایچون عامدر علی الخصوص كه شرط تعلیق اولنان عدم حكم ایجاب ایلمز بزم قتمزده اصولده بلندیكی
اوزره بلكه قیام دلیل اولنجه موقوف طورر بونك ایسه وجودنه دلیل قائم اولدیكه بعد النبی علیه السلام فعل

صحابه دن روایت اولنور سعد ابن ابی وقاص و ابو عبیدة الجراح و ابو موسی الاشعری بونلر صلاة خوفی اصفهانده
اقامت ایلمشلردر و بنه روایت اولنور که سعید بن ابی العاص طبرستانده مجوس طائفه سیله جنگ ایلدکده
کندی ایله حذیفة بن الیمانی و عبد الله بن عمر موجود اولوب صلاة خوفی قلمشلر و برکمسنه بونلره انکار
ایلمش پس ایمدی صحابه نك بو فعلی اجماع محلنه حلول ایلدی

باب صلاة الجنازة

بو باب صلاة جنازه نك بیاننده در جنازه فتح جیم ایله میت و کسر جیم ایله سریر در الاعلی للاعلی والاسفل
للاسفل بو دخی فتح و کسری مشعر اولدیغی بیاندن مستغنیدر (یوجه المحتضر الی القبلة) محتضر اولان کمسنه
قبله طرفنه دوندریلور محتضر موته مشرف یعنی موته قریب اولان دیمکدر کانه موت اکا حاضر اولدی یاخود
ملائکۀ موت و یا عذاب حاضر اولدی دیمك اوله و علامت احتضار ایکی ایاقلری مرخی اولمق و بورنی اکری اولمق
دخی بکاقلری باتمق و بونك امثالی بعض شیئلردر (علی شقه الایمن) صاغ طرفی اوزرینه قبله یه توجه ایتدیریلور
زیرا قبرده دخی وضع اویلجه در (واختیر الاستلقاء) استلقاء اختیار اولندی یعنی متأخرین قضاسی اوزرینه
توجیهی اختیار ایلدیلر زیرا استلقاء تغمیض عینه و شد لحیه یه و خروج روحه اسهلدر فی زماننا معتاد اولان
دخی بودر (ویلقن الشهادة) شهادت تلقین اولنور ابو سعیددن روایت اولنور که قال النبی علیه السلام (لقنوا
موتاکم لا اله الا الله) موتادن مراد موته قریب اولان کمسنه در لایق اولان بودر که محتضرك اطرافنده اولان
کمسنه لر (لا اله الا الله محمد رسول الله) دیو تلقین ایده لر احتمالدر که ضجرده واقع اوله و تلقین اولنمق سنتدر قوله
علیه السلام (من کان آخر کلامه لا اله الا الله دخل الجنة) حدیث شریفی دخی تلقینه دلالت ایدر زیرا حال
احتضارده شیطان ایمانه تعرض ایلمك خوفی واردر و ملك الموت روح انسانی بدندن نزع ایدر بو یله محلده
مستعان اللهك عنایتی طلبی تلقینه محتاجدر و وقت تلقینده (یا فلان اذکر دینك الذی کنت علیه و رضیت بالله
ربا و بالاسلام دینا و بمحمد صلی الله علیه وسلم نبیا و بالقرآن اماما و بالکعبة قبلة) دیمك کرکدر اکر دینلورسه که
تلقینك فائده سی ندر که ایمان ایله اولمش اولور ایسه تلقینه حاجت یوقدر اکر کافر اولمش ایسه اکا تلقینك
فائده سی یوقدر بو سؤاله تردید به بعد الموت تلقین اوزره در یوخسه عند الاحتضار اولان تلقین اوزره دکلدر
ممکندر که ایمان ایله کیتمسی تلقینه معلق اوله اصول کلامن مسئلۀ تعلیقده بیلنن شیئی اوزرینه علی کل حال
تلقین مندوبدر بلکه واجبدر و بعد الموت تلقینده اختلاف اولنمشدر و بعضیلر تلقین اولنور دیدیلر و بعضیلر
نه امر اولنمشدر و نه نهی اولنمشدر حالی اوزره دیمشلردر امام الصفار دیمشدر که تلقین مشروعدر زیرا بعد الدفن
روح و عقل عودت ایدر و تلقین اولنانی فهم ایدر صاحب عنایه دیمشدر که بن اوستادم قاضیخاندن اشتدم که
مرغینانیدن حکایت ایدوب کندوسی بعض اصحابنه بعد الدفن تلقین ایدردی و تلقین بزه وصیت ایدردی
و فقهاء دیمشلردر که حائض و جنب و نفسا محتضر حضورندن اخراج و رائحۀ طیبه قونیلور و سورۀ یس اوقونور
و قارنی اوزرینه قلیچ قونیلور الری و ایاقلری اوزادیلور (فاذا مات شدوا لحیته و غمضوا عینیه) برکمسنه نجن فوت
اولسه متوفانك صقالنی باغلیکز و کوزلرینی یومکز زیرا رسول علیه السلام ابی سلمه یه بو یلجه ایلمشلردر اکر مفتوح
العین ترك اولنسه کریه المنظر اولوب اعین ناسده قبیح اولوردی توارث امت دخی (ما رآه المؤمنون حسنا فهو
عند الله حسن) قول شریفنك اوزرینه در (ویستحب تعجیل دفنه) میتك دفننك تعجیلی مستحب اولور (عجلوا
موتاکم فان یك خیرا قدمتموه الیه وان یك شرا فبعدا لاهل النار) یعنی اکر خیرلو ایسه محلنه ایلتمش اولورسز
اکر شرلو ایسه اهل ناری کندیکزدن بعید ایتمش اولورسز و فی روایة فبعدا لاهل النار و موتنی ناسه اعلام ایلمك
لا بأسدر زیرا بونده طاعت اوزرینه تحریض واردر (واذا ارادوا غسله) نجن میتی غسل مراد ایدرلرسه غسل میت
احیا اوزرینه سنت و اجماع امت و معقولدن برنوع ایله واجبدر اما سنت اولان ابی بن کعب رضی الله عنهدن روایة
اولنمشدر رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیورمشلردر که وقتا که حضرت آدم محتضر اولدقده ملائکه جنتدن
کفن و حنوطی ایله نازل اولدیلر وفات ایلدکده صو و سدر ایله اوچ کره غسل ایدوب و یابدن و تر ایله تکفین ایتدیلر
و جبرائیل امین امام اولوب میت شریفنده نمازنی قلدیلر و بو فعل آدم اوغللرینه سنتدر دیدیلر و اجماع امت دخی
بونك کبیدر اما معناء اردن برمعنی دیدیکه میت جنازه نمازنده قومه امام منزله سنده در زیرا امامسز صلاة جائز

اولماز بو اجلدن ابن مسعود دیمشدر که (الجنازة سنة متبوعة) بو اجلدن امام کبی قوم اوزره میتك تقدیمی شرط
قلندی زیرا امامك طهارتی جواز صلاتده شرطدر و میتك دخی طهارتی کذلك تحقیقا بعد الموت اللهه عرض
اولنور و رجوع دخی اکادر تعظیما لله تعالی غسل واجب اولدی بو اجلدندر که کافرك دخی غسلی مسنون اولدی
اکر اوزرینه نماز قلنمزسه ده بنه رجوعی اللهه در مجرد اکا رجوع اولنمغله تعظیما لله تعالی غسل اولنور بونك ایچون
سنت وارد اولمشدر حق کافرده حدیث ابی طالبده نهایه ده بو یلجه در ابی ابن کعب روایت ایلدیکه حدیثده
وجوب اولدی زیرا ملائکه هذه سنة ولد آدم دیدیلر وجوب اولمه مش اولدی صاحب کافی ایراد ایلدیکی حدیث
شریف ایله استدلال اولی ایدی اول حدیث بودر که قال النبی علیه السلام للمسلم علی المسلم ستة حقوق
اندن صکره مشایخ اختلاف ایلدیلر که میتك غسلی نه ایچون واجب اولور عبد الله بلخی حدث ایچوندر ثابت
اولان نجاست ایچون دکلدر اکر نجاست ایچون اولایدی غسل ایله زائل اولمزدی سائر حیوانلرده اولدیغی کبی
اما حدث حال حیاتده غسل ایله زائل اولدیغی کبی موتده دخی زائل اولور موت عقلی زائل ایدر و مفاصلی
ارخا ایدر دیدی شیخ ابو عبد الله الجرجانی و مشایخ عراقدن غیریلر غسل میت موت ایچون ثابت اولان نجاست
ایچون واجبدر دیدیلر زیرا میتك دم سائله سی موت ایله متنجس اولور سائر حیوانلره قیاسا بونلره دلیل برمسلم
بر قیو یه دوشوب فوت اولسه صو یك جمله سنی اخراج ایلمك واجب اولور بنه بونك کبیدر بر رجل برمیتی
غسل اولنمدین کتورسه و انك اوزرینه نماز قلسه صلاة جائز اولمز اکر غسل ازالۀ حدث ایچون واجب اولسه
قبل الغسل میت ایله نماز جائز اولوردی نته کیم برکمسنه برمحدثی کتورسه و انکله نماز قلسه جائزدر پس ایمدی
ظاهر اولدیکه غسل میتك وجوبی موت ایله ثابت اولان نجاست ایچوندر و بو نجاست غسل ایله ازاله اولوب
سائر حیوانلرده اولمسی انسانك کرامتی ایچوندر عنایه و نهایه ده دخی بو یلجه در شارح تحفه دیمشدر که اکر
بر میت صوده بوغولسه بنه غسلی لازمدر زیرا خطاب غسله توجه ایلمشدر غسل ایسه اولمز الا قصد ایله اولور
(وضع علی سریر مجمر وترا) تك بخورلنمش سریر اوزرینه وضع اولنه زیرا ابتار ایچون نص شریف وارد اولمشدر
قال النبی علیه السلام (ان الله وتر یحب الوتر) کیفیت بخور برکره و یاخود اوچ کره و یاخود بش کره دوران
ایتدیریله (وستر عورته) میتك عورتی ستر اولنور زیرا ستر عورت واجبدر آدم حیا و میتا محترمدر رجال نسانی
و نساء رجالی غسل حلال دکلدر خانه ده صغیر و صغیره حد شهوته بالغ اولمینجه بو ایکیسنی رجال و نساء غسل
ایدرلر زیرا بونلرك اعضالری عورت حکمنده دکلدر بو تصریح اولنمشدر (ویجرد) میت صو یلور یعنی اوزرنده
اولان ثیابی چیقاریلور شافعی قتنده یکاری واسع کوملك ایچنده غسل اولنمق سنتدر اعنی غاسل اللرین یکارینه
صوقوب بدننی غسل ایلیه اکر صیقی اولورسه یکارین یرتهلر زیرا نبی علیه السلام متوفی اولدقده اوزرنده بولنان
قمیصده غسل اولندی شول شیئکه کندو حقنده سنت اوله غیریلر حقنده دخی سنتدر مادامکه تخصیصه بر دلیل
قائم اولمیه بو شافعینك سوزلریدر بزه برزکه بزم ایچون دلیل حضرت عائشه رضی الله عنها روایت ایلدیکه وقتاکه
رسول اکرم صلی الله علیه وسلم متوفی اولدی صحابۀ کرین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین غسلی ایچون اجتماع
ایدوب بازلر نیجه غسل ایده لم کندی موتامز کبی می غسل ایده لم دیو تحیرده ایکن حق تعالی طرفندن بونلره نوم
غلبه ایدوب وانلره برمنادی رسول اکرمی اوزرنده اولان ثیابی ایله غسل ایدلك دیو ندا ایلدکده صحابه اجتماع
ایلدیلر که سائر موتاده تجرید سنتدر انجق بغیر تجرید رسول اکرم حضرتلرینه مخصوص اولدی عظیم حرمت
و شرفی ایچون (ویوضأ بلا مضمضة واستنشاق) ابدست الیوریلور مضمضه و استنشاقسز وضوء اغتسالك سنتیدر
انلرك ایکیسی ترکی متعذر اولدیغیچوندر زیرا مضمضه اغزده صویی اداره بعده اخراجدر استنشاق ایسه برونه
صویی بالنفس چکمکدر بونلرك میتده حصولی ممکن دکلدر شافعی دیرکه حیاتده اولدیغی کبی مضمضه
و استنشاق ایلمك کرکدر بو اعتبار فاسددر نبی علیه السلام بیورمشدر که المیت یوضأ ولا یمضمض ولا یستنشق
(ویغسل بماء مغلی بسدر او حرض) میت غسل اولنور سدر ایله قاینامش صو ایله و یاخود اشنان ایله قاینامش
حرض حانك ضمی و رانك سکونیله اشنان دیدکاری اوتدرکه تورکجه چوغان دیرلر (ان وجدوا والا فالقراح) اکر
سدر و حرض بولنمزسه ماء خالص ایله غسل اولنه قراح قافك فتحیله خالص معناسنه در (و غسل رأسه ولحیته
بالخطمی) میتك باشی و لحیه سی خطمی ایله غسل اولنه استخراج و سخده جملهدن ابلغدر اکر باشنده صاچی

وارایسه خطمی بولنمز ایسه صابون ایله غسل اولنه قاموسده خطمی کسر خا ایله بر مشهور اوتدر مفتح ومحلل
ومنضجدر وملیندر حبس بوله وحصایه وقرحهٔ افعایه وارتعاشه وجراحاتك تصحیحنه وتسکین وجعه نافعدر سرکه
ایله بهقه نافعدر وجع اسنانه مضمضه ایله نافعدر ونهش الهوام وحرق الناره دخی نافعدر (واضجع علی یساره)
صول طرفنه طیاندریله (فیغسل حتی یصل الماء الی مایلی التخت منه) پس ایمدی غسل اولنور حتی واصل
اوله شول محله که میتك صول طرفندن التنه ولی ایلمش اوله (ثم علی یمینه کذلك) اندنصکره صاغ طرفنه
طیاندریله غسل اولنه حتی صو واصل اوله شول محله که صاغ طرفندن التنه ولی ایلمش اوله (ثم یجلس مسندا
ویمسح بطنه برفق) اندنصکره میت اوتوردیله مستند اوقارنی رفق ایله مسح اولنه روایت اولندیکه حضرت علی
کرم الله وجهه وقتا که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی غسل ایدوب مبارك قارننی رفق ایله مسح
ایلدی ومیتدن طلب اولنان شیئی اندن طلب ایلدی برشیء کورمدی طبت حیا ومیتا دیو جواب ایلدی
(فان خرج منه شیء غسله ولا یعید غسله) اکر میتدن برشیء چیقارسه غسل ایلیه اما غسلنی اعاده ایلیه
(ولا وضوءه) وضوسنی دخی اعاده ایلیه (وینشفه بثوب) وبرثوب ایله یاشنی اله یعنی سیله کفن یاش اولمسون
ایچون (ویجعل الحنوط علی رأسه ولحیته) باشنه ولحیه سنه حنوطی قویه یعنی وضع ایده حنوط حانك فتحی ایله
اصناف طیبدن میت ایچون قلنان شیئه دیرلر زعفران وسدردن وغیری هر نه قدر طیب وارایسه خلط اولنسه
لا بأسدر (والکافور علی مساجده) کافوری سجده ایدن اعضالرینه قویه سجده ایدن سکز اعضادر النی وبورنی
وایکی اباقلری وایکی اللری وایکی دیزلریدر بونلره کافور وضع اولنه بو اعضالره مواضع سجود تسمیه سی مجازدر
انجق سجود بونلر ایله حاصل اولور یوخسه موضع سجود ارضدر وکافوره تخصیص اولمغه باعث رایحه سندن
قوردلر قاچدیغیچوندر (ولا یسرح شعره ولحیته ولا یقص ظفره وشعره) میتك شعری ولحیه سی تسریح
اولنمز وطرنقلری وشعری دخی کسلمز تسریح لغتده شعرك بعضیسی بعضندن تخلیصدر وبعضیلر طراق ایله
تخلیلدر دیمشلر شافعی اصبع ایله تسریح اولنور وظفر وشعری قص اولنور دیو نبی علیه السلام
(اصنعوا بموتاکم ما تصنعون بعرایکم) بیوردیغی حدیث شریفی ایله استدلال ایلمشدر (ولا یختن) ختان دخی
اولنمز ختان حقا احیاده سنتدر اما امواتده دکلدر (ثم یکفنه) اندنصکره تکفین اولنور واکر مالی اولمسه اول
میتك کفنی نفقه سی اوزرینه لازم اولان کمسنه نك اوزرینه در سنتی من جهة العدددر اما اصلنده واجبدر
شول دلیل ایله که دین وارث ووصیت اوزرینه مقدم اولدیغیچون (وسنة کفن الرجل قمیص وهو من المنکب
الی القدم) رجلك سنتی برکوملکدر کوملك اموز باشلرندن قدمه دکیندر (وازار ولفافة وهما من القرن
الی القدم) بری ازار وبری لفافه در بو ایکیسی دپه دن قدمه وارنجه (واستحسن بعض المتأخرین العمامة)
متأخرینك بعضی عمامه یی مستحسن کورمشلردر قاضیخان بزم قتمزده کفنده عمامه یوقدر دیمشدر متأخرین
استحسان ایتمشلردر وابن عمردن مروی بدر ومالك دخی بونك ایله اخذ ایلمشدر وقایه شرحی ابن ملكده بعض
کمسنه لر عمامه یی کریه کورمشلردر اکر اشلنورسه کفن شفع اولمق لازم کلوردیمشلر ومحیطده مسطوردرکه اکر
نباشی یعنی کفن صویجی کفنی سرقه ایلسه اکر تازه ایسه وطاغلمامش ایسه ثانیا تکفین اولنور رأس مالندن
اول نجه تکفین اولندی ایسه کرکسه مالی تقسیم اولنسون کرکسه اولمسون برابردر (وکفایته ازار ولفافة)
رجلك کفن کفایه سی ازار ولفافه در حضرت ابو بکر رضی الله عنهك (اغسلوا ثوبی هذین وکفنونی فیهما)
قول شریفی موجبنجه ایکیسی کافیدر (وسنة کفن المرأة درع وازار وخمار ولفافة وخرقة تربط بها علی ثدییها)
خاتون کفننك سنتی درع وازار وخمار ولفافه در وبرخرقه درکه ایکی ممه سی اوزرینه ربط اولنور درع خاتونك
کوملکی در خمار باشنه اورتنه جك شیء خمارك طولی ایکی ذراع وعرضی قولاغی التندن دیزلرینه وارنجه در
دینلمشدرکه کوبکنه وارنجه در اما شول خرقه که وقت غسلده میتك عورتی اوزرینه وضع اولنور بر بچق
ذراعدر وعرضی ایکی ذراعدر بونك اوزرینه زیاده یاخود ناقص ایدن فقد تعدی وظلم کلامنك مضمونی ایله
عمل ایتمش اولور (وکفایته ازار وخمار ولفافة) کفن مرأه نك کفایتی ازار وخمار ولفافه در بوندن اقل اولورسه
مکروه اولور ابو یوسف قتنده ازار ولفافه دخی کفایت ایدر بو ایکیسی ایله ستر عورت بولندیغیچون (وعند
الضرورة یکفی الواحد) ضرورتده بر کفن کفایت ایدر مقصود حاصل اولدیغیچون (ولا یقتصر علیه

بلا

بلاضرورة) بلاضرورة واحد اوزرینه اقتصار اولنمز (ویستحب الابیض) ابیض مستحبدر (ولا یکفن الا فیما
یجوز له لبسه حال حیاته) رجل تکفین اولنمز الا شول شیء ایله تکفین اولنور که حال حیاتنده انك ایچون کیمسی
جائز اوله (وتجمر الاکفان وترا) کفنلر بخورلنور وترا یعنی تك مجمری اوچ دفعه یاخود بش یاخود یدی دفعه
طیب ایله دوران ایتدیره لر (قبل ان یدرج فیها) میت اکفانه درج اولنمزدن مقدم تجهیز اولنور زیرا نبی علیه
السلام قزی ایچون تجهیزی امر ایلمشدر میت ایچون تجهیز اوچ موضعده اولور بری تسلیم روح محلنده اولور
رایحهٔ کریهه یی ازاله ایچون وبری غسل اولندقده وبری تکفین اولندقده خلفنده تجهیز اولنمز (وتبسط اللفافة
ثم الازار علیها) لفافه بسط اولنور اندنصکره لفافه اوزرینه ازار بسط اولنور (ثم یقمص ویوضع علی الازار)
اندنصکره تقمیص اولنوب ازار اوزرینه وضع اولنور (ثم یلف الازار من قبل یساره) اندنصکره صاری یلور
صول طرفنه (ثم یمینه) اندنصکره صاغ طرفندن لف اولنور (ثم اللفافة کذلك) اندنصکره لفافه دخی لف
اولنور ازار لف اولندیغی کبی (والمرأة تلبس الدرع ویجعل شعرها ضفیرتین علی صدرها فوقه) عورت درع ایله
الباسلنور دخی مرأه نك شعری ایکی بلوك قلنور مرأه نك صدری اوزرینه که اول صدرده درع اوزرینه چبلاق
صدر ینه اولمیه (ثم الخمار فوق ذلك تحت اللفافة) اندنصکره خمار البس اولنور درع اوزرینه لفافه آلتنه (ویعقد
الکفن ان خیف ان ینتشر) وکفن باغلنور اکر منتشر اولمقدن خوف اولنورسه (فصل) (الصلاة علیه فرض
کفایة) میتك اوزرینه صلاة فرض کفایه در اکر بعض قوم ادا ایدرسه بعضندن ساقط اولور اکر بری ادا ایلمزسه
جمله سی آثم اولورلر (وشرطها اسلام المیت) میت اوزرینه صلاتك شرطی میت مسلم اولمقدر زیرا الله تعالی کافر
اوزرینه صلاتدن نهی ایلمشدر قال الله تعالی (ولا تصل علی احد منهم مات ابدا ولا تقم علی قبره انهم کفروا بالله
ورسوله (وطهارته) شرطك بری دخی طهارتدر حتی میت حقنده اوزرینه نماز قیلمق ایچون معتبره در نتکم
میت اوزرینه نماز قیلان کمسنه لره طهارة معتبر اولدیغی کبی (واولی الناس بالتقدیم فیها السلطان) صلاة
جنازه ده تقدم ایله ناسك اولیسی سلطاندر روایت اولندیکه وقتا که حسن بن علی رضی الله عنهما متوفی اولدی
قرنداشی امام حسین سائر ناس ایله جنازه سنه چیقدیلر سعید بن العاصی والی مدینه ایدی حسین رضی الله
عنه سعیدی تقدیم ایلدی سعید ابا ایلدکده حسین رضی الله عنه بیوردیلر که اکر سنت اولمیایدی تقدیم ایلمزدم
(ثم القاضی) سلطاندنصکره تقدم ناسك اولاسی قاضیدر (ثم امام الحی) اندنصکره جماعتك امامیدر زیرا
حیاتنده انك امامتنه راضی ایدی مماتنده دخی صلاتنه احق اولان امام حیدر (ثم الولی) اندنصکره ولیسی
اولادر اصلاح وایضاحده مسطوردرکه تقدیم سلطان واجبدر اکر حاضر اولورسه باقیسنك تقدیمی بالطریق
الافضلدر (الاقرب فالاقرب) یعنی عصبه ده ترتیب اولندیغی اوزرینه اولیاده دخی اقربی اختیار اولنه اکر اول
بولنمز ایسه اندنصکره ثم وثم بنی الاعیان که لابوین قرنداشلردر انلر تقدیم اولنلردر بنی العلات اوزرینه که بابا
بر قرنداشلردر (الا الاب فانه یقدم علی الابن) الا اب دکل پس ایمدی اب ابن اوزرینه تقدیم قلنور باباسی ایله اوغلی
جمع اولسه لر اب اوغلدن افضلدر زیرا اسیدر (وللولی ان یاذن لغیره فان صلی غیر من ذکر) ولی ایچون غیره اذن
ویرمکلك واردر پس ایمدی اکر غیر من ذکر که سلطان وقاضی وامام وولیدر بونلردن غیریسی صلاة میتی قلسه
(بلا اذن اعاد الولی ان شاء) اذنسز قیلسه لر ولی دیلرسه اعاده ایدر (ولا یصلی غیر الولی بعد صلاته) واینك
صلاتندنصکره ولیدن غیری کمسنه تکرار قلماز زیرا اولینك صلاتیله ادا اولنمشدر بردخی قیلنورسه نافله اولور
صلاة جنازه ده نافله مشروع دکلدر اما سلطان حاضر اولسه ولینك قلدیغی نمازی اعاده ایدر اما شافعی قتنده
صلاة جنازه مکرر جائزدر اکر دینلورسه که نبی علیه السلام حمزه رضی الله عنه اوزرینه یتمش کره نماز قلمشدر
جواب ویریلورکه انك تأویلی نبی علیه السلام احد قتلی سنده یتمش نفس اوزرینه مرة بعد مرة هر بریسی ایچون
صلاة قیلمشدر نهایت موضوع اولان حمزه رضی الله عنه ایدی نبی علیه السلام هر صلاتده اکا دخی دعا
ایدردی بوتقدیرجه حمزه اوزرینه صلاة تکرار اولمق لازم کلمز (وان دفن بلا صلاة صلی علی قبره) اکر میت بلا
صلاة دفن اولنسه اول میتك قبری اوزرینه نماز قیلنور زیرا نبی علیه السلام انصاردن بر خاتونك قبری اوزرینه
نمازینی قیلمشدر (ما لم یظن تفسخه) مادامکه اول میتك طاغلمسی ظن اولنمیه اکر طاغلدیغی ظن اولنورسه
قیلنمیه ابو یوسفدن امالیسنده روایت اولنمشدرکه بلا صلاة میت دفن اولنوب بعده نماز قیلنمسنك مدتی اوچ

کوندر اوچ کوندنصکره قبری اوزرینه نماز قیلنمز نوادرده ابن رستم دخی بو یلجه ذکر ایلمشدر امانبی
علیه السلام شهداء احد اوزرینه سکز کوندنصکره اداء صلاة ایلدیکی روایتنک معناسی انلر ایچون دعا ایلدی
دیمکدر (ویقوم حذاء الصدر للرجل والمرأة) امام رجلک ومرأه نک صدری برابرینه قائم اولور زیرا صدر
موضع قلبدر ونور ایمان قلبده در (ویکبر تکبیرة ویثنی عقبها) بر کره تکبیر ایلیه وعقیبنده ثنا ایلیه ثناده اختلاف
اولنمشدر بعضیلر اللهم حمد ایلیه وبعضیلر (سبحانك اللهم) اوقیه دیمشلردر فاتحه اوقیه الا مکر که ثنا نیتی ایله
اوقیه شیمدی ده بو یلجه مذکوردر (ثم ثانیة یصلی علی النبی صلی الله علیه وسلم بعدها) اندنصکره ثانیة تکبیر
ایلیه ونبی علیه السلام اوزرینه صلاة شریفه اوقیه تکبیردنصکره تشهدده اوقدیغی کبی (ثم ثالثة یدعو
لنفسه وللمیت وللمسلمین بعدها) اندنصکره ثالثة تکبیر ایلیه وتکبیردنصکره کندی نفسیچون ومیت ایچون
وسائر مسلمانلر ایچون دعا ایلیه اوچنجی تکبیردنصکره (اللهم اغفر لحینا ومیتنا وشاهدنا وغائبنا وصغیرنا
وکبیرنا وذکرنا وانثانا اللهم من احییته منا فاحیه علی الاسلام ومن توفیته منا فتوفه علی الایمان وخص
هذا المیت بالروح والراحة والمغفرة والرضوان اللهم ان کان محسنا فزد فی احسانه وان کان مسیئا فتجاوز عن
سیأته ولقه الامن والایمان والکرامة والزلفی وخلصه من عذاب القبر والنیران واسکنه فی دار الجنان مع الولدان)
اللهم اجعل قبره روضة من ریاض الجنة ولا تجعل قبره حفرة من حفر النیران برحمتك یا ارحم الراحمین)
بو دعاء اکر میت مذکر ایسه بلا فرق خص قولنه وارنجه بو منوال اوزره اوقیه مؤنث ایسه هذه المیتة قرائت
ومؤنث ضمیری کلدکده اجرا ایلیه (ثم رابعة ویسلم عقبها) اندنصکره دردنجی تکبیری ایدوب عقبنجه
سلام ویره زیرا ابعدنصکره زمان تحللدرکه سلامدر دردنجی تکبیردنصکره سلامدن غیری دعا یوقدر اما بعض
مشایخ (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار برحمتك یا ارحم الراحمین) اوقومغی اختیار
ایتمشلردر وبعضیلر (ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب) قراءتنی اختیار
ایتمشلردر (وان کبر خمسا لا یتابع) اکر بش کره تکبیر ایدرسه متابعت اولنمز (ولا قراءة فیها) صلاة جنازه ده
قرائت یوقدر اما امام شافعی قتنده فاتحه قرائت اولنور زیرا صلاة جنازه من وجه صلاتدر اویله اولیجق
فاتحه سز صلاة اولمزدیر بزم ایچون دلیل ابن مسعودک قولیدر که نبی علیه السلام صلاة جنازه ایچون
قرائت تعیین بیورمدی لکن فاتحه دعا نیتی ایله اوقونسه لا بأسدر اما تلاوت نیتی ایله اوقونسه مکروهدر
اختیارده دخی بو یلجه مسطوردر (ولا تشهد) صلاة جنازه ده تشهد دخی یوقدر زیرا بلا قعود تشهد مشروع
دکلدر (ولا رفع ید الا فی الاولی) صلاة جنازه ده تکبیر اولیدن غیری رفع ید یوقدر شافعی قتنده هر تکبیرده رفع ید
جائزدر ابن عمردن روایت اولنمشدر که کندولری هر تکبیرده رفع ید ایدرلر ایمش بزم دلیلمز نبی علیه السلامدن
روایت اولنان لا یرفع یدیه فی صلاة الجنازة سوی تکبیرة الافتتاح حدیث شریفیدر (ولا یستغفر لصبی)
صبی ایچون استغفار اولنمز مجنون ایچون دخی استغفار اولنمز زیرا بو ایکیسنده کناه یوقدر (ویقول بعد الثالثة
اللهم اجعله لنا فرطا) اما اوچنجی تکبیردنصکره دیه معناسی بودر که یا الله اول صبی بی امور آخرتمز ایچون
تکبیر متقدم ایله فارط قیل وفرط لفظنک اصلی بر کمسنه درکه صو واوتلق طلبی ایچون قومنی تقدیم ایلمش
اوله وحدیث شریف دخی بو کلامی مؤیددر وقال النبی علیه السلام انا فرطکم ای متقدمکم (اللهم اجعله لنا
اجرا وذخرا) یا الله اول صبیی بزه اجر وذخیره قیل (واجعله لنا شافعا مشفعا) دخی اول صبی بی بزم ایچون شافع
مقبول الشفاعة ایله (ومن اتی بعد تکبیر الامام لا یکبر حتی یکبر اخری فیکبر معه) بر کمسنه امامک
تکبیرندنصکره تکبیر ایلیه حتی امام تکبیر آخر ایلمینجه وتکبیر آخر ایلدکده امام ایله معا تکبیر ایلیه تاکه
امام سلام ویرسه مقتدی اوزرینه لازم کلن تکبیری قضا ایلیه جنازه رفع اولنمزدن مقدم زیرا صلاة جنازه ده
تکبیرتین منصور دکلدر (وقال ابو یوسف یکبر ولا ینتظر) ابو یوسف رحمه الله صلاة جنازه یه بعد تکبیر
الامام کلن کمسنه منتظر اولوب تکبیر ایلیه بیورمشدر وشافعینک دخی قولی بودر زیرا اول کمسنه امامه
یتیشمشدر هر حالده متابعت ایدر سائر صلاتده ایلدیکی کبی اما ابو حنیفه ومحمد ایچون دلیل صلاة جنازه نک
هر تکبیری بر رکعت مقامنه قائم اولور حتی صحابه کزین رضوان الله علیهم اجمعین جنازه نک درت تکبیری
ظهرک درت رکعتنه مشابهدر اکر بو تکبیرلردن بری ترک اولنسه صلاتی جائز اولمز زیرا ظهرک بر رکعتنی

ترك ایلمش کبی اولورا کر امامک تکبیرینه انتظار ایلمزسه اول کمسنه امامه ایرشدیکی تکبیرلری ایلمزدن مقدم فوت
اولان تکبیری قضا ایلمش اولور بو ایسه منسوخدر اما تکبیر رابعدنصکره ایرشسه امام ابو حنیفه ومحمد قتنده
تکبیر ایلسون زیرا صلاة جنازه انی فوت ایلمشدر اما ابو یوسف قتنده تکبیر ایلسون وامام سلام ویردکدنصکره
اوچ تکبیری قضا ایدنور (کمن کان حاضرا حالة التحریمة) حال تحریمه ده حاضر اولان کمسنه کبی تکبیر ایلیه
(ولا یجوز راکبا استحسانا) نزوله قادر اولان راکب صلاة جنازه یی راکبا قلمق جائز دکلدر استحسانا زیرا صلاة
جنازه من وجه صلاتدر تحریمه بولندیغیچون ایدی احتیاطا اول راکب نازل اولوب صلاة جنازه یی قلسون
وقیاس بوایدیکه قاعدک صلاتی جائز اوله زیرا قاعدک دعاسی قائم دعاسی کبیدر (وتکره فی مسجد جماعة)
جماعته مسجد ایچنده صلاة جنازه مکروه اولور بر روایتده کراهت تحریمیه وبر روایتده کراهت تنزیهیه در
(ان کان المیت فیه) اکر میت مسجد ایچنده اولورسه اول زمان مکروه اولور قوله علیه السلام (من صلی
علی جنازة فی المسجد فلا اجر له) زیرا مسجد اداء مکتوبات ایچون بنا اولنمشدر (وان کان خارجه اختلف
المشایخ) اکر میت خارج مسجدده اولورسه کراهت وعدم کراهتنده مشایخ اختلاف ایلمشلردر شونلر که
مسجد اداء مکتوبات ایچون اولدیغنه نظر ایلدیلر میت خارج مسجدده اولدقده دخی صلاتی کریه کوردیلر
اما شونلر که تلویث مسجد احتمالنه نظر ایلدیلر میت خارج مسجدده اولدقده صلاتی کریه کورمدیلر شافعی
قتنده صلاة هر حالده مکروه دکلدر شافعینک دلیلی شول روایتدرکه سعید ابن ابی وقاص فوت اولدی عائشه
رضی الله عنها جنازه یی مسجده ادخال ایچون امر ایدوب حتی ازواج نبی علیه السلام صلاتی معا قلدیلر
وبعض کمسنه لر عائشه حضرتلرینی تعییب ایلدیلر بو فعل ایچون کندوسی بوکا واقعه اولدقده رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم سهل بن البیضانک صلاة جنازه سنی مسجدده قیلدیغنی تعجب تیراو تمثیل صلاة جنازه دعادر
ایدی مسجد دعایه غیر یدن اولیدر دیدی بو محلده دلیل شافعی تمام اولدی بزم ایچون دلیل (من صلی علی جنازة
فی المسجد فلا اجر له) حدیث شریفیدر وحدیث عائشه دخی بزه دلیلدر زیرا انک زماننده اکثریا مهاجرین
وانصار ایدی انلر تعییب ایدیجک دلالت ایدر که کراهت ما بینلرنده معروف ایمش ورسول علیه السلامک سهلک
نمازینی مسجدده قلدیغنک تأویلی بو اوله که نبی علیه السلام مسجدده معتکف اولدیغندن طشره چقمدی
(ولا یصلی علی عضو) بر عضو اوزرینه نماز قلنمز بر میتک نمازی قلنور بالاتفاق اکر نصفی بلا رأس یاخود مع
الرأس اوله نصفندن اقلی بولنورسه اوزرینه نماز قلنمز بزم قتمزده امام شافعی قتنده بونک خلافنجه در ابن ملکده
دخی بو یلجه در (ولا علی غائب) دخی غائب اوزرینه نماز قلنمز امام شافعی دیرکه غائب اوزرینه نماز قلنور زیرا
نبی علیه السلام نجاشی فوت اولدقده غائب ایکن نمازینی قلمشدر اما بزم ایچون دلیل بودرکه اکر غائب ایچون
نماز قلمق جائز اولیدی نبی علیه السلام انتقال بیوردقده جمیع امصارده نمازینی قیلرلردی بو ایسه اصلا نقل
اولنمشدر اما نجاشی اوزرینه رسول علیه السلامک صلاتی کشف مقوله سیدر حتی جنازه سنی مشاهده
بیورمشلردر بو خصوصده ارتیاب وتردد اصلا جائز دکلدر بلکه اعتقادنده حضرت رسول اکرمه کمال تعظیم
واردر نجاشی وفات ایلدکده قال النبی علیه السلام لاصحابه (هذا اخوکم النجاشی قد مات فقوموا وانصلی علیه)
پس کندیسی وصحابه کزین رضوان الله علیهم اجمعین نمازینی قلمشلردر ابن ملک اختیارده بو یلجه ذکر ایتمشدر
(ومن استهل بعد الولادة) ولادتدنصکره بر صبی رفع صوت ایلسه استهلال واهلال لغتده هنوز طوغان
اوغلانک صوتنه دیرلر استهلال صبی ایچون دیمشلردر که انده حیاته دلالت ایدر شیء بولنمقدر اعدی تحریك عضو
وکوزینی آچوب وقپامق کبی بونلر بولندقده (غسل وسمی وصلی علیه) غسل اولنور دخی اسمی قونیلور
واوزرینه نماز قلنور قوله علیه السلام (استهل المولود صلی علیه) (والا غسل فی المختار) واکر مستهل
اولمزسه غسل اولنه مذهب مختارده هدایه وکافیده دخی بو یله در زیرا اول مستهل اولمیان صبی من وجه
جزءدر لکن همان غسل اولنور نفس اولمق اعتبار یله ظاهر الروایه ده غسل اولنمز لکن مختار اولان غیر
ظاهر الروایه در (وادرج فی خرقة ولا یصلی علیه) غسل اولندقدنصکره خرقه ایچنه درج اولنه اوزرینه
نماز قلنمیه صاحب العنایه دیمشدرکه اول مولود اکر مستهل اولورایسه من وجه جزء حکمنده در ومن
وجه نفس حکمنده در بو تقدیرجه ایکی شبهه دن اکا نصیب ویریلور نفس اعتبار یله غسل اولنور اجزا

اعتبار ایله نماز قلنمز ارث دخی بو ترددا اوزرینه در اکر مستهل اولورسه وارث اولور اکر مستهل اولمزسه وارث اولمز (ولوسبی صبی مع احد ابویه لا یصلی علیه) اکر بر صبی احد ابوین یعنی اناسی یاخود باباسی ایله اسیر اولسه وفوت اولسه اوزرینه نماز قلنمز زیرا اول صبی کافردر ابوینه تبعیت ایله (الا ان اسلم احدهما) الا مکر که ابویندن بریسی اسلامه کلمش اوله اول زمان صبی غسل اولنور و نمازی قلنور احد ابوینک اسلامنه تبعا (للولد یتبع خیر الابوین دینا) حدیث شریفی بوکا حجت کافیه در و یاخود دار اسلامه تبعا نمازی قلنور اما لقیطده اختلاف اولنمشدر بعضیلر مکانه تابعدر و بعضیلر بولنه تابعدر دیمشلردر (او اسلم هو عاقلا) یاخود اول صبی صفت اسلامی تعقل ایلدیکی حالده مسلمان اولسه (اولم یسب احدهما معا) یاخود باباوانا سندن بریسی کندی ایله سبی اولنمسه اسلامه کلمه سنه حکم اولنوب غسل اولنور و نمازی قلنور (ولومات لمسلم قریب کافر غسله غسل النجاسة) اکر بر مسلمک کافر قریبی اولسه اول مسلم انی نجاست غسل ایدر کبی غسل ایلسون (وکفنه فی خرقة والقاه فی حفرة) انی خرقه ایچنده تکفین ایلیه و بر چقوره القا ایلیه (او دفعه الی اهل دینه) یاخود اهل دینه تسلیم ایلیه روایت اولندیکه ابوطالب فوت اولدقده علی کرم الله وجهه رسول علیه السلامه کلوب یارسول الله (ان عمک الضال قدمات) بر روایتده (ان الشیخ الضال قدمات) دیدی نبی علیه السلام غسل و تکفین ایله دیو بیوردیلر و بر رجل ابن عباسدن سؤال ایلدیکه بنم انام نصرانیه فوت اولدی غسل و تکفین ایله نمازینی قلایه ودفن ایله بیوردیلر (وسن فی حمل الجنازة اربعة) جنازه یی حملده درت کمسنه مسنون اولدی وقال النبی علیه السلام من حمل جنازة اربعین خطوة کفرت عنه اربعون کبیرة (وان یبدأ) واول درت کمسنه بدأ ایلیه (فیضع مقدمها علی یمینه ثم مؤخرها ثم مقدمها علی یساره ثم مؤخرها) پس اعدی جنازه نک صاغندن مقدمنی صاغ اموزینه اندقصکره مؤخرنی قویه ینه صاغ اموزینه اندقصکره صول طرفندن مقدمنی قویه صول اموزینه اندقصکره مؤخرنی قویه ینه صول اموزینه بو اسلوب اوزره ینه کتوررلر ایسه قرق آدم یوروده قرق کناه کبیره سی کفارت اولور (ویسرعوا به دون الخبب) سرعت ایله مشی ایده لر اما خبب ایله دکل زیرا ایلمه نک بر نوعیدر ومیت عجله اوزره کتورلمه سنک سببی نبی علیه السلامدن سؤال اولندقده (فان یکن خیرا عجلتموه الیه وان یکن شرا وضعتموه عن رقابکم) بیورمشلر و یاخود (فبعدا لاهل النار) بیورمش اوله لر روایت اولندیکه ابوهریره رضی الله عنه محتضر اولدقده وصیت ایلدیکه بنی قبریمه عجله اوزرینه قویه سز زیرا نبی علیه السلامدن (العبد الصالح اذا وضع علی السریر یقول قدمونی واذا وضع العبد المسیء یقول یا ویلی این تذهبون بی) حدیث شریفنی استماع ایلدم ایدی اعدی عجله ده مبالغه ایده سز دیو سپارش ایدردی (والمشی خلفها افضل) جنازه نک خلفنده مشی افضلدر قوله علیه السلام (الجنازة متبوعة) حتی نبی علیه السلام سعد بن معاذک جنازه سی خلفنده مشی بیوردیلر علی کرم الله وجهه دخی معا یورورلردی نبی علیه السلام حضرتنه دیدیلر که ابوبکر و عمر رضی الله عنهما اوکنده یورورلر بوکا سبب ندر بیوردیلر که آنلر جنازه نک خلفنده یوریمکک افضلیتنی بیلورلر لکن ناسه تیسیر ایچون بویله ایدرلر زیرا ناس جنازه نک اوکنده یوریمکدن احتراز ایدرلردی اکر انلر خلفی اختیار ایلسه لردی طریق غایت مضیق اولوردی انلرک فعلی تیسیر امر ایچوندر بیورمشلردر و ابن مسعوددن مرویدرکه خلف جنازه ده مشی ایده نک اوکنده مشی ایدندن فضیلتی مکتوبه ایله مکتوبه کبیدر اما شافعی اوکنده یوریمک افضلدر دیمش زیرا ابوبکر و عمر رضی الله عنهما اوکنده یوریمشلردر دیو احتجاج ایدر تفصیلی سابقده اولکا جواب ویرلمشدر جنازه نک اوکنده ذکر و قراءت رفع صوت ایله مکروهدر زیرا بو مقوله فعل کتابیدر انلره خود تشبه جائز کلدر نهایه ده دخی بویله مسطوردر جنازه ایله کیدن کمسنه یه لایق بودرکه دنیا کلامنی سویلمیه و کلمیه حتی ابن مسعود جنازه ده بر کمسنه ضحک ایلدیکنی اشتدکده سنکله ابدی سویلشمیه لم دیو جواب ایلمشدر نساط النفسه سی معاتحقمیه لر بلکه کراهت تحریمیه ایله مکروهدر و جنازه ده نوحه و شق جیوب و خمش الخدود حرامدر قال النبی علیه السلام (لیس منا من شق الجیوب وخمش الخدود ودعی بدعوی الجاهلیة) بکا ایله ارسال دموع لا بأسدر (واذا وصلوا الی قبره کره الجلوس قبل وضعه عن الاعناق) یعنی قبرینه واصل اولسه یونلردن اندروب وضع ایلمدن جلوس مکروه اولدی قال النبی علیه السلام (من تبع الجنازة فلا یجلس حتی یوضع) محیطده افضل اولان جنازه نک اوزرینه تراب ایلدنسو به اوتماینجه

اوتور مقدرونه محیطده بر کمسنه سفینه ده فوت اولسه غسل و تکفین اولنوب نمازی قلندقدنصکره کفنی ایله بحره القا اولنور (ویحفر القبر ویلحد) و قبر حفر اولنه و قبله دن طرفی شق اولنه (ویدخل المیت فیه من جهة القبلة) میت قبره ادخال اولنور قبله جانبندن (ویقول واضعه بسم الله وبالله وعلی ملة رسول الله) دخی میتک واضعی بسم الله وبالله وعلی ملة رسول الله دیه زیرا نبی علیه السلام ابی دجانه یی قبره وضع ایلدکده بویله دیمشدر هدایه و نهایه ده بویلجه مسطوردر واما صحیح اولان ابودجانه نک غیریدر دیمشلر زیرا ابودجانه نبی علیه السلامدنصکره خلافت ابوبکرده فوت اولمشدر و فاضل سعدی دیمشدرکه ابودجانه عثمان رضی الله عنه زماننده فوت اولمشدر غایة البیان صاحبی دیمشدرکه ابودجانه هجرتدن اون ایکی سنه ده یمامه ده شهید اولمشدر (ویسجی قبر المرأة) خاتونک قبری ستر اولنور (لا الرجل) رجلک قبری ستر اولنمز شافعی قتنده ستر اولنور زیرا نبی علیه السلام سعد بن معاذک قبرینی ستر ایلدیکی روایت اولنمشدر اما بزم ایچون دلیل علی رضی الله عنه میت دفن اولنورکن مرور ایدوب قبرینی ستر ایلدکلرین کوردکده سترمن بوری نزع ایدوب بر رجلدر رجلک حالی انکشافدر دیو بیورمشلردر اما سعدک قبری ستر اولنمغک تأویلی بودرکه سعدک کفنی بدننی احاطه ایلمامشدر قبری ستر اولندی که اعضاسندن بر عضوینه کمسنه مطلع اولمیه (ویوجه الی القبلة) میت قبله جانبنه توجیه ایدرلر (وتحل العقدة) عقده دخی حل اولنور یعنی چوز یلور (ویسوی علیه اللبن او القصب) میت اوزرینه کرپیچ وقامش تسویه اولنور (ویکره الآجر والخشب) طوغله و خشبله تسویه اولنمق مکروهدر (ویهال التراب) تراب صب اولنور یعنی اوزرینه بر مقدار طبراق دوکولور (ویسنم القبر) قبر اورکجلنور یعنی یردن بر قارش یا دخی زیاده مرتفع اولور (ولا یربع) قبر تربیع اولنمیه شافعی قتنده تربیع اولنور تسنیم اولنمز زیرا روایت اولنمشدرکه نبی علیه السلامک اوغلی ابراهیم فوت اولدقده مسطح و مربع ایلمدیلر بزم ایچون دلیل نبی علیه السلام تربیع قبوردن بزی نهی ایلمشدر ابراهیم النخعیدن روایت درکه دیدیلر دیمشدرکه بکا خبر ویرمشدر شول من که نبی علیه السلامک و ابوبکر و عمر رضی الله عنهمانک قبر شریفلرین مسنم کورمشدر و قبر ابراهیم اولا مسطح اولوب صکره مسنم اولمشدر غایه و نهایه ده دخی بویلجه در (ویکره بناؤه) قبرک بناسی مکروهدر (بالجص والآجر والخشب) کرج و طوغله و خشب ایله بنا ایلمک مکروه اولدی زیرا بونلر بقا و زینت ایچوندر قبر ایسه بقا و زینت محلی دکلدر (ولا یدفن اثنان فی قبر الا لضرورة) ایکی کشی بر قبره دفن اولنمز الا مکر ضرورت ایچون دفن اولنه و ایکیسنک ما بیننه تراب قونیله ایکی قبر حکمنده اولمق ایچون (ولا یخرج من القبر) میت قبردن اخراج اولنمز (الا ان تکون الارض مغصوبة) الا مکر که ارض مغصوبه اوله کفن دخی بویلجه در یعنی کفن مغصوب اولسه صاحبی راضی اولمسه قبری آچیلوب اوزرندن اخراجنی مراد ایلسه قبر آچیلوب اوزرندن کفن نزع اولنور بالاتفاق حاکم عبد الرحمانک جامع صغیرنده یعنی میت کفنسز دفن اولنسه قبرا چلماز اما بر کمسنه قبر ایچنده براده باب یاخود کیسه ایله اقچه اونوتسه قبری نبش ایدروا کرمیت دفن اولندقدنصکره ارض شفعه ایله النسه میت اخراج اولنور (ویکره وطیء القبر والجلوس والنوم علیه) قبری بصمق و قبرده اوتورمق و قبر اوزرنده اویومق مکروه اولور زیرا نبی علیه السلام نهی بیورمشلردر (والصلاة عنده) دخی قبر قتنده نماز قلمق مکروه اولور بر نصرانیه بر مسلمدن حامل اولوب فوت اولسه بعضیلر مقابر مسلمینه دفن اولنور ولد حرمتنه و بعضیلر کندی مقابرینه دفن اولنور دیمشلردر اکر بر حامله فوت اولسه و قارننده اوغلان حرکت ایلسه صول جانبندن قارنی شق اولنوب اوغلان اخراج اولنور اما بر کمسنه اخرک بر انجوسنی یوتسه اولسه قارنی شق اولنمز والله تعالی اعلم

باب الشهید

بو باب شهید بیانندهدر فعیل بمعنی المفعول اوله و بوکا شهید تسمیه اولنمسی ملائکه اکرام الله موتنه حاضر اولدقلری ایچوندر و یاخود جنت ایله شهود اولدیغی ایچوندر یاخود فعیل بمعنی فاعل اوله زیرا شهید حی درکویا که ربی قتنده حاضردر (هو من قتله اهل الحرب او البغی او قطاع الطریق) شهید شول کمسنه درکه اهل حرب یاخود اهل بغی یاخود قطاع طریق اول کمسنه یی قتل ایلیه کرک حدید و کرک حدیددن غیری خرق و غرق کبی هر نه مقوله شیئله اولورسه اولسون اول مقتول اولان کمسنه شهیددر (او وجد فی معرکة وبه اثر جراحة) یاخود اول کمسنه معرکه ده بولنسه و آنده اثر جراحت اوله اول جراحت یا ظاهره یا باطنه اوله باطنه اولان کوزدن و قولاقدن قان

چقمق کبی زیرا بونلردن عادتا قان چقمق اولمز و بوغزدن صافی قان چقمق کبی زیرا بونلردن خروج ایدن دم باشه
ضربدن حاصل اولور اماذکردن حاصل اولان قانه اعتبار اولنمز ختاندن صادر اولمق احتمالی وارد ر دبردن اقان
قانه دخی اعتبار اولنمز باسوردن اولمق احتمالی وارد ر و بورنندن اقانه دخی اعتبار اولنمز رعاف اولمق احتمالی وارد ر
و بوغازندن اقانه دخی اعتبار اولنمز زیرا سوداءدن اولمق احتمالی وارد ر بونلر قتله دلالت ایلمز غسل اولنور (او قتله
مسلم ظلما) یاخود اول کمسنه یی بر مسلم ظلما قتل ایلسه ظلما قیدی رجما و قصاصا مسلمانلر قتل ایلدیکندن احترازدر
(ولم یجب بقتله دیة) دخی اول کمسنه نك قتلی ایله دیت واجب اولمیه بو قید شبهه عمد و خطادن احترازدر (فیکفن
ویصلی علیه ولا یغسل ویدفن بدمه وثیابه) پس ایمدی تکفین اولنور اوزرینه نماز قیلنور و غسل اولنمز و قانی
و اسبابی ایله دفن اولنور زیرا اول کمسنه شهداء احد معناسنه در نبی علیه السلام انلر حقنده (زملوهم بکلومهم
ودمائهم ولا تغسلوهم) و بر روایتده (لا تغسلوهم فان کل جارحة تفوح مسکا یوم القیامة) بیورمشلردر شول
کمسنه که آلت جارحه ایله ظلما قتل اولنه حال بو که اول کمسنه طاهر و بالغ اولوب قتل ایله عوض مالی اولمیه
شهداء احد معناسنه در وانلره الحاق اولنور شافعی قتنده شهیداوزرینه نماز قلنمز زیرا سیف ذنوبی محو ایدیجیدر
اول تقدیرجه شهید شفاعتدن مستغنی در بزدیرز که میت اوزرینه صلاة کرامتی ایچوندر شهید خود کرامته دخی
اولیدر (الا مالیس من جنس الکفن کالفرو والحشو والخف والسلاح) الا جنس کفن اولمیان شیء ایله
دفن اولنمز کورك و پنبه لی اسباب وادك و سلاح کبیلر نزع اولنور معادفن اولنمز شافعی رحمة الله علیه زملوهم
حدیث شریفی اطلاق اوزره حمل ایدوب مقتولك اوزرندن برشیء نزع اولنمق طرفنه ذاهب اولمشدر امابزم
ایچون دلیل سننده ابن عباسدن روایت اولنان امردر که نبی علیه السلام قتلای احددن حدید و جلودك نزعنی
امر ایلمشدر (ویزاد وینقص مراعاة لکفن السنة) کفن سنته رعایة زیاده و نقص اولنور مثلا بر مقتولك اوزرندن
برشیء نزع اولنمق جائزدر اکر کفن سنتدن زیاده ثوب اولسه اکر ناقص ایسه زیاده ایلمك لازمدر (وان کان صبیا
اوجنبا او مجنونا او حائضا او نفساء یغسل) اکر مقتول صبی و یا جنب و یا مجنون و یا حائض و یا نفساء اولورسه غسل
اولنور ابو حنیفه قتنده اما صبی غسل اولنمز زیرا سیف کناهی محو ایلمك صفتی ایله متصفدر صبیده خود کناه
یوقدر که انی ازاله ایلیه ایمدی شهداء احد معناسنده اولمین غسل اولنور مجنون صبی کبیدر اما جنبك شهادتی
غسلی مانعدر لکن جنابتی رافعه ایدیکی بلنمدی اول تقدیرجه جنابت رفع اولندیغی معلوم
اولمغله غسل لازم کلدی روایتدر که حنظلة بن ابی عامر الثقفی شهید اولدقده نبی علیه السلام بیورمشلردر که
حنظله یی ملائکه غسل ایلمشلردر حتی خاتوننندن سؤال اولندقده جنب ایدی بر صوت هایله مفزعه استماع
ایتمکله انه قلیج الوب عجله اوزره کتمش ایدی دیو جواب ویردکده نبی علیه السلام صحابه یه خطاب ایدوب (غسله
ملائکة) دیو بیورمشلردر حائض و نفساء دخی جنبه الحاق اولندی (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب غسل
اولنمق جانبنه ذاهب اولمشلردر زیرا شهیدده غسلك سقوطی قتلده مظلومیتك اثرینی ابقا ایچوندر اکر اماله
حتی صبی و مجنونده خود مظلومیت دخی زیاده در اول تقدیرجه سقوط غسل بونلرده اولیدر اما جنب و حائض
و نفساء جنابت و حیض و نفاس ایله واجب اولان غسل موت ایله ساقط اولدی و غسل ثانی دخی واجب
اولمدی شهید اولدیغیچون (ویغسل ان قتل فی المصر ولم یعلم انه قتل عمدا ظلما) اکر بر کمسنه شهرده قتل اولنسه
و اول کمسنه عمدا ظلما قتل اولندیغی بیلنمسه غسل اولنور زیرا اول قتلده واجب اولان قسامه و دیتدر اکر
بیلنسه که عمدا ظلما قتل اولندیغی مقرردر و قاتلی دخی معلوم اولسه غسل اولنمز زیرا بونده واجب قصاصدر بچن
بیلنمسه عمدا ظلما قتل اولندی لکن قاتلی معلوم اولسه غسل اولنور زیرا بونده واجب اولان قسامه و دیتدر
(وکذا ان ارتث) ینه غسل اولنور ارتثاث واقع اولورسه یعنی احکام جنوندن بر حکم انك ایچون ثابت اولورسه
(بان اکل وشرب او عولج او باع او اشتری او عاش اکثر یوم عند ابی یوسف) اکل ایتمکله یاخود ایچمك ایله یاخود
معالجه ایتمکله یاخود بیع و شرا ایتمکله یاخود بر کونك اکثرنده حیاتده اولمغله بونلر احکام دنیادندر بونلردن
بریسی بولنورسه غسل اولنور ابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب نهار کامل یاخود بر دلیل
کامل کرکدر دیمشدر (او مضی علیه وقت صلاة وهو یعقل) یاخود اول کمسنه نك اوزرینه بر وقت صلاة مرور
ایلیه حال بو که اول کمسنه نك عقلی باشنده اوله اوزرینه صلاة واجب اولور وجوب احکام بنادندر (او اواه خیمة)

یاخود اول کمسنه یی چادره کتوره لر (او نقل من المعرکة حیا) یاخود معرکه دن زنده نقل اولنه (او اوصی مطلقا
عند ابی یوسف) یاخود وصیت ایلسه مطلقا کرك امور دنیا ایچون و کرك امور آخرت ایچون اولسون برابردر
ابو یوسف قتنده (وقال محمد ان اوصی بامر اخروی لا یغسل) امام محمد قتنده غسل اولنمز اکر بر امر اخروی
ایچون وصیت ایدرسه حاصل خلاف امور دنیا ایچون وصیت ایدرسه اتفاقا غسل اولنور اکر امور آخرت
ایچون وصیت ایدرسه ابو یوسف قتنده غسل اولنور اما امام محمد قتنده غسل اولنمز خانیه ده وصیت ایکی کلمه
ایله اولنورسه شهادتی باطل اولمز معلوم اوله که بر کمسنه ارتثاث ایلسه اندنصکره فوت اولسه شهید اولمز لکن
آخرتده ثواب شهدا کندوا ایچون محققدر معلومدر که عمر و علی رضی الله عنهما بعد الطعن اولرینه کوتوردیلر
ایکیسی دخی شهید صحیح مسلمده ابو هریره دن روایتدر که نبی علیه السلام حرا طاغنه یاخود شول وادی اولمغله
احد طاغنه کلدکده طاغ حرکت ایدوب نبی علیه السلام ایله عمر و عثمان و علی و طلحه و زبیر رضوان الله تعالی
علیهم اجمعین بیله ایدیلر قال النبی علیه السلام (اسکن یا حراء او یا احد و یروی اهدأ فما علیك الا نبی وصدیق
وشهید) بیورمشلردر ابن ملك دیمشدر که شهیددن مراد جنسدر زیرا حدیث شریفده مذکور اولانلردن
ابو بکردن غیریسی شهید اولمشلردر بو تقدیرجه بونلرك شهادتی احد قتلی سنك معناسنده اولمسنده حدیث
شریفك ورودینه اقتصار اولندی صحیح مسلمده وارد اولمشدر که شهدا بشدر مطعون و مبطون و غرقی و هدمی
و مقتول فی سبیل الله ابن ملك دیمشدر که فی سبیل الله مقتولك مؤخر ذکر اولندیغی ترقی بابندندر بوندن معلوم
اولدیکه شهداء علی (مجاهد فی سبیل الله) قتل اولنانلردر ظاهر اولان بودر اندنصکره معلوم اوله که بعض فقها
(مجاهد فی سبیل الله) اولان مقتوله شهید حکمی تسمیه ایدوب بوندن غیریسنی شهید حقیقی تسمیه ایلمشدر
پس ایمدی معنیء شهید حکمی شول شهیددر که حکمی شهدانك اوزرینه جاری اوله و اول مقوله شهید حقیقة
و حکما شهیددر و شهید حقیقینك معناسی شهید اولور حقیقته نظر ایله اما حکم شرعه نظر ایله شهید اوله مز
و بعضیلر شهید حکمی فی سبیل الله مقتول اولاندن غیری یه اطلاق ایلدیلر پس ایمدی شهید حکمینك
معناسی شول شیء اولور که حقیقة شهید اوله بو تقدیرجه هر شهید حکمی حقیقی اولور اما هر شهید حقیقی
حکمی اوله مز اولکی وجه اوزره ما بینلرنده عموم و خصوص مطلقدر و ثانی اوزره تباین دررفا فهم و بعضیلر اولکی
ترجیح ایلدیلر و بعضیلر ثانی یی ترجیح ایلدیلر اما راجح اولان اولکیدر بلکه حق دخی اولدر (ومن قتل بحد
او قصاص غسل وصلی علیه) شول من که حد سببیله یاخود قصاص سببیله قتل اولنه غسل اولنور و اوزرینه
نماز قیلنور زیرا حق مستحق ایفا ایچون نفسنی ازاله در روایت اولنمشدر و قتا که ماعز رجما قتل اولندی ایسه
عمی نبی علیه السلامه کلوب یا رسول الله ماعز قتل اولندی کلاب قتل اولندیغی کبی امر شریفکز ندر
دیدکده قال النبی علیه السلام (لا تقل هذا قد تاب توبة لو قسمت توبته علی اهل الارض لوسعتهم اذهب فاغسله
و کفنه وصل علیه) بیورمشلردر (ومن قتل لبغی او قطع الطریق غسل ولا یصلی علیه) شول من که اهل بغی
اولدیغیچون یا قطاع طریق اولدیغیچون قتل اولنسه غسل اولنور و اوزرینه نماز قلنمز زیرا انلر ساعی بالفساد
اولوب حقلرنده نص شریف وارد اولمشدر قال الله تعالی (لهم خزی فی الدنیا) صلاة ایسه شفاعتدر انلر ایسه
شفاعته مستحق دکللردر علی کرم الله وجهه بغاة اوزرینه نماز قلمشدر و ینه علی کرم الله وجهه دن اهل بغی
کفارمیدر دیو سؤال اولندقده دکلدر قرنداشلریمزدر لکن بزم اوزریمزه بغی ایتمشلردر نمازلرك ترکی انلره عقوبت
و غیریلره زجر ایچوندر امام شافعی دیمشدر که اوزرلرینه نماز قیلنور زیرا مؤمنلردر و حق ایله قتل اولندیلر اول
تقدیرجه رجم و قصاص مقتوللری کبی اولمشدر (وقیل لا یغسل ایضا) و دینلمشدر که نماز قیلنمدیغی کبی غسل
دخی اولنمز ابو یوسفدن انلر دخی ابو حنیفه دن روایت اولنمشدر غسل اولنمزلر دخی نمازلری قلنمز زیرا علی کرم الله
وجهه حضرتلری خوارجی نهروانده غسل ایلمیوب و نمازلرین دخی قلمشدر (ویصلی علی قاتل نفسه) نفسنی
قتل ایدنك غسل اولندقدنصکره نمازی قیلنور ابو حنیفه و محمد قتنده فاسقدر ساعی بالفساد دکلدر فسادی
انجق کندی نفسنه در (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب انك قتنده غسل اولنمز و نمازی قلنمز باغی
کبی سائره زجر ایچون بو صورت عمدا اولورسه اما خطاء ایلسه غسل اولنور و نمازی قیلنور

باب الصلاة فی الکعبة صح فیها الفرض والنفل

کعبهٔ شریفه ده فرض ونفل قلمق صحیح اولدی بزم قتمزده زیرا نبی علیه السلام یوم فتحده جوف کعبه ده نماز قلدیلر اما اخی چلبی وزاهدی شرح قدوریده ومالك وشافعی برقولده کعبه ایچنده اداء مکتوبات جائز دکلدر وبعضیلر دخی فرض ونفل قلنمز دیمشلردر (ومن جعل ظهره علی ظهر امامه جاز) شول من که ظهرینی امامك ظهرینه ایلیه جائزدر یعنی ارقه سنه کاسه جائزدر زیرا استقبال کعبه وعدم تقدم امام بولنمش اولور (ولوالی وجهه لا یجوز) اکر ظهرینی امامك وجهنه ایدوب قلرسه جائز دکلدر اقتداسی صحیح اولمدیغی امام تقدم ایلدیکی ایچوندر (وکره ان یجعل وجهه الی وجهه) مصلی کندی وجهنی امامك وجهنه ایلمك یعنی مواجهه اولمق مکروه اولدی اما جوازی امامه متابعت بولندیغیدر وتقدم امام که مانع جواز صلاتدر اولدخی منتفی اولدیغیدر اما کراهتی مقابله اولمغله عبدهٔ صنمه تشبه بولنه‌یدر لایق اولان مواجهه اولدقده ماینه برستره قومقدر (ولو تحلقوا حولها) اکر جماعت امامك اطرافنه حلقه اولسه‌لر (وهو فیها) وحال بوکه کعبه ایچنده (جاز) جائزدر اکر قپوسی مفتوح ایسه غیری مساجدده محرابده امامك قیامی کبی اولور اختیارده بویلجه مسطوردر بوقول لا بقدر که مکروه اوله زیرا امامك محرابده قیامی مکروهدر نته کیم مکروهات صلاتده بیان اولنمشیدی (وان کان خارجها) واکر کعبه نك خارجنده اولسه وناسك حلقه‌سی کعبه نك صولنده اولسه (جازت صلاة من هو اقرب الیها) شول کسنه نك صلاتی جائز اولورکه اول کسنه کعبه یه اقربدر (منه) امامدن (ان لم یکن فی جانبه) اکر اول اقرب امام جانبنده اولمزسه اکر اول اقرب امام جانبندن اولورسه جائز اولمز زیرا امامه تقدم بولنمش اولور (وتجوز الصلاة فوقها) کعبه نك اوزرنده صلاة جائز اولور (وتکره) لکن مکروه اولور کراهتی ترك تعظیم بولنمش اولور نبی علیه السلام یدی موضعده صلاتی نهی بیورمشلردر بری مجزرده وبری مزبلده وبری مقبره ده وبری حمام وبری قوارع الطریق وبری معاطن الابل وبری ظهر بیت الله الحرام

کتاب الزکاة

بو کتاب زکاة بیاننده‌در زکاة لغتده زیاده معناسنه‌در زکی المال نمی وازداد دیمکدر وطهارت معناسنه ده کلور قال الله تعالی (وتزکیهم بها ای تطهرهم) پس زکاتده دنیاده مال واخرتده ثواب زیاده‌لکی واردر وصاحبنك طهارتنه باعثدر قال الله تعالی (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم بها) وصدقه تسمیه اولنمسنه قولك عبودیتنده صدقنه دلالت ایدر اول اجلدن بو اسم ایله تسمیه اولندی وزکاة وسنت واجماع امت ایله فرضدر کما قال الله تعالی (اقیموا الصلاة واتوا الزکاة) وقال النبی علیه السلام (بنی الاسلام علی خمس شهادة ان لا اله الا الله واقام الصلاة وایتاء الزکاة) الی آخر الحدیث ورسول علیه السلامدن بوکونه کلنجه اجماع امت فرضیتنه منعقد اولمشلردر مشروعات بشدر بری اعتقادات بری عبادات بری معاملات بری عقوبات بری کفاراتدر اعتقادات دخی بشدر الله ایمان وملائکه یه ایمان وکتبه ایمان ورسله ایمان ویوم آخرته ایماندر معاملاتی دخی بشدر معارضات مناکحات مخاصمات امانات شرکات عقوبات دخی بشدر قتل نفسده قصاص سرقه ایچون اخذ مالده قطع ید زناده جلد ورجم عرض مؤمنی هتك ایلمه ده حد قذف کبی مرتد اولنه قتل کبی کفارات دخی بشدر کفارة القتل کفارة الظهار کفارة الافطار کفارة الیمین کفارة جنایات الحج عبادات خمس دخی اوچ نوعه متنوعه اولور بریسی عبادت محض بدنیه‌در صلاة وصوم وجهاد کبی بریسی عبادة مالیه‌در زکاة کبی بریسی مالیه وبدنیه ایله مرکبه اولاندر حج کبی (هی تملیك جزء من مال معین شرعا) زکاة مالدن شرعا جزء معینی تملیکدر معین جزؤك صفتیدر شرعا قیدی ایله صدقهٔ نافله خارج قالور (من فقیر مسلم) مالدن جزؤ معینی فقیر مسلمه تملیکدر قال الله تعالی (انما الصدقات للفقراء والمساکین) فقیر مسلم قیدی ایله غنی وکافر خارج قالور (غیر هاشمی) هاشمیدن غیری فقیر مسلمه تملیکدر هاشمی بنی هاشمه منسوب اولاندر انلر آل علی وعباس وآل عقیل وآل جعفر وآل حارث ابن عبد المطلبدر وذات سعادت انلری غسالهٔ ایادی ناس ایله ملوث اولمق ایچون اوساخ وغساله‌دن کندیلرینی تبعید وخمس الخمس جزءسی ایله تبشیر ایدوب یا بنی هاشم ان الله تعالی حرم علیکم غسالة ایدی الناس واوساخهم وعوضکم منها بخمس الخمس) بیورمشلردر (ولا مولاه) وهاشمینك معتقنه دخی تملیك اولنمیه موالی قریشدن بریسی نبی علیه السلامدن سؤال ایدوب (اتحل لی الصدقة فقال لا انت مولانا) بیورمشلردر لفظ مولی اضداددندر هم معتق وهم افندی معناسنه کلور بو محلده

مراد اولان معتقدر (مع قطع المنفعة عن المملك من کل وجه) مملکندن قطع منفعت ایله هر وجهله یعنی ویریلان زکاة مالك منفعتندن منقطع اولمق ایله یعنی اقربا وتعلقاتنه مثلا اوغلنه واوغلی اوغلنه (وان سفل) وباباسنه وجدینه وجدینك جدینه (وان علا) واحد زوجین اخره ویرمیه زیرا بونلره ویریلجك قطع منفعت اولمامش اولور (لله تعالی) الله ایچون تملیکدر مصنفك لله تعالی دیدیکی (علی وجه النیة مع الاخلاص) دیمکدر زیرا زکاة عبادتده ایسه اخلاص لابددر قوله تعالی (وما امروا الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین) لله تملیکه متعلقدر (وشرط وجوبها) زکاتك وجوبنك یعنی فرضیتنك شرطی بو محلده وجوبدن مراد فرضدر زیرا حق سبحانه وتعالینك واتوا الزکاة) قول شریفنك دلیلی کبی دلیل قطعی ایله ثابت اولمشدر (وادوا زکاة اموالکم حدیث شریفی دخی وارد اولمشدر بو محلده وجوب تعبیری بابوددرکه مقدارینك وکیفیاتنك بعضی خبر احاد ایله ثابت اولدیغندندر یاخود فرض ووجوب مواضع آخرده ایکیسندن برینك استعمالی جائز اولمغله مجاز شایع قبیلندن اولمقدر (العقل والبلوغ) وجوبنك شرطی عقل وبلوغدر زیرا بوایکیسی اولمینجه تکلیف صحیح اولمز شافعی دیرکه واجبدر ولیسی یاخود وصیسی مالندن اخراج ایدر زیرا حق مالیدر ایکیسندن دخی مالندن واجب اولور نفقهٔ زوجات وعشر وخراج کبی اما بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامك قول شریفیدر (رفع القلم عن ثلاث عن النائم حتی یستیقظ وعن الصبی حتی یحتلم وعن المجنون حتی یعقل پس بزم مذهبمزده بونلرك اوزرینه زکاة واجب دکلدر (والاسلام) وجوبنك برشرطی دخی اسلامدر زیرا کافر فروع ایمانله مخاطبدر واسلام عباداتك صحتنه شرطدر (والحریة) شرطلری دخی حریتدر رقیق اوزرینه واجب دکلدر زیرا رقیق تملك وتملیکه مالك دکلدر (وملك نصاب) شرطلری دخی نصابه مالك اولمقدر نصابدن اقلده زکاة واجب دکلدر (حولی) نصابك صفتیدر اولیله نصاب که حولی اوله قوله علیه السلام (لا زکاة فی مال حتی یحول علیه الحول) نص شریفی دلالت کافیه‌در زیرا حول فصول اربعه‌یی مشتملدر بوقدر مدتده نماء متحقق اولمغین شرع شریف حول تقدیر ایلدی (فارغ عن الدین) اولیله نصاب حولی که دیندن فارغ اوله یعنی عباد طرفندن مطالبه اولنه جق دیندن فارغ اوله اول دین دخی معجل ومؤجل واصالة وکفالة مهر قنغیسی اولورسه اولسون بونلردن فراغ کرکدر اما دین نذر وکفارت ووجوب حج وصدقهٔ فطر وهدی ومتعه واضحیه بعد التعریف لقطه بونلر مانع زکاة دکلردر ودین زکاة دخی مانع زکاتدر مثلا برکسنه نصابه مالك اولسه لکن اوزرندن کچن سنه نك زکاتی دینی ذمتنده اولسه سنهٔ آتیه نك زکاتی اخراج اولندقده نصابه نقصان کلسه کچن سنه نك زکاتی ویردکدنصکره ثانیه نك زکاتی منع ایدر عباد طرفندن مطالبه اولان دین کبی بعد الهلاك دخی دین زکاة کبی مانعدر (وحاجته الاصلیه) واول نصاب حاجت اصلیه سندن فارغ اوله نبی علیه السلامك (المرؤ احق بکسبه) حدیث شریفی وابدأ بنفسك قول لطیفی حوائج اصلیه سنك تقدمنه دلالت ایدر وحوائج اصلیه ساکن اولدیغی اولر وکیدیکی اثواب واثاث بیت وبندیکی اتلر وخدمت ایچون اولان قوللر واستعمال اولنان صلاح وکتب فقه وتفسیر وحدیث والات حرفت دخی معاشنه لازم اولان شیلر حاجت اصلیه‌در (نام ولو تقدیرا) اکر تقدیرا دخی اولورسه اول نصاب نامی اوله یعنی زیاده اوله نماء دخی یا حقیقی اوله توالد وتناسل وتجارات کبی یاخود تقدیری اوله که استنما ممکن اوله زیرا تفارق اسعاردن وفصول اربعه نك کچمسندن استنما ممکندر کرك نما بولنسون کرك بولنمسون حولان حول مقامنه قائم اقامت اولنور (ملکا تاما) اول نصاب صفات مذکوره ایله متصف اولدقدنصکره ملك تام ایله مالك اوله یعنی بریا اولمیه زیرا مکاتب کرچه الندہ اولان ماله مالکدر اما حقیقتده اول مال مکاتبك افندیسنك ملکیدر (فلا تجب علی مجنون ولا صبی ولا مکاتب) پس ایمدی مجنون وصبی ومکاتب اوزرینه زکاة واجب دکلدر (ولا مدیون مطالب من العباد فی قدر دینه) عباددن مطالبه اولنان دین ایچون مدیون اوزرینه مطالبه مقداری دینده زکاة واجب دکلدر مثلا درت یوز درهمی اولسه ومطالبه اولنان دین دخی درت یوز درهم اولسه زکاة واجب دکلدر اما درت یوز درهمه مالك اولسه مطالبه اولنان دین دخی ایکیوز درهم اولسه باقی ایکیوز درهمدن زکاة واجب اولور (ولا فی مال ضمار وهو المفقود) مال ضمارده دخی زکاة واجب دکلدر اول مال ضمار مفقود اولاندر وضمارك اصلی اضماردندر اضمار تغییب واخفا ایلمکدر واضمر فی قلبه بوندندر ضمار شول شیدرکه کوزدن غائب اوله وعینی قائم اوله لکن انکله انتفاع قابل اولمیه مال مفقود

وعبد آبق کبی بونلره بکزرنه وارایسه ائمهٔ ثلاثه قتنده بونلردن زکاة واجب دکلدر زفر وشافعی خلاف ایدوب
بچن اول مال ضماره واصل اولسه سنین ماضیه نك زکاتنی ویررز زیرا سبب متحقق اولدی وضمارایکن ال
ایرشمملك زکاتك وجوبنی محل دکلدر ابن سبیلك مالی کبی بزم ایچون دلیل حضرت علی کرم الله وجهه نك
(لازکاة فی المال الضمار) قول شریفیدر زیرا سبب مالی نامیدر وغایبه تصرفه قدرتده اولور اول تقدیرجه سنین
ماضیه نك زکاتی واجب اولمز (والساقط فی البحر) وبحره دوشن مالن دخی زکاتی واجب دکلدر (والمغصوب
لابینة علیه) دخی مال مغصوبده که انك اوزرینه شاهدی اولمیه اولدخی مال ضمار حکمنده در (ومدفون
فی بریة نسی مکانه وما اخذ مصادرة) دخی شول مال بریه ده مدفون اولوب مکانی اونودلمش اوله انده دخی زکاة
واجب دکلدر دخی شول مال که مصادرة اخذ اولنمش اوله کرك مصادره ایدن سلطان اولسون کرك غیری
اولسون (ودین کان قد جحد ولابینة علیه) وشول دین که انکار اولنمش اوله وانك اوزرینه بینه دخی اولمیه
انك حکمی دخی مال ضمار حکمیدر بو ذکر اولنان مال بر قاچ سنه دنصکره اله کلسه سنین ماضیه نك
زکاتی واجب اولمز (بخلاف دین علی مقر ملیء او معسر او مفلس او جاحد علیه بینة او علم به قاضی) شول دین که
مقرغنی یاخود مقر فقیر اوزرنده اوله یاخود مقر مفلس اوزرنده اوله ویاخود بر منکر اوزرنده اوله اما دینی
اولادیغنه بینه سی اوله یاخود بینه سی اولمدیغی تقدیرجه قاضینك علمی اوله یعنی دین قاضینك معلومی اوله
بوجمله بو قاروده ذکر اولنان بونك خلافنجه در زیرا بونلر مال ضمار حکمنده دکلدر (خلافا لمحمد فی المفلس)
امام محمد مفلسده خلاف ایدوب افلاسی حکم اولندقدنصکره هلاك مرتبه سنه وارمشدر زکاة واجب
اولمز زیرا ابو یوسف امام محمد ایله افلاسك تحقیقنده موافقت ایدوب قبض اولندقده زکاة ماضی ویرملك واجب
اولمسنه ذاهب اولمشلردر (وبخلاف مادفن فی البیت ونسی مکانه) دخی خلاف شول مالده که کندی بیتنده
دفن اولوب ومکانی فراموش اولنه اومقوله مالدن زکاة واجبدر زیرا قازمق ایله وصول ممکندر (وفی المدفون
فی الارض المملوکة او الکرم اختلاف) دخی ارض مملوکه ده یاخود باغده مدفون اولان مالك زکاتنده
اختلاف واردر جمله ارض قازلمق ایله وصول ممکندر زکاة لازمدر دیدیلر وبعضیلر جمله ارضی قازمقده حرج
واردر زکاة واجب اولمز دیدیلر (ویزکی الدین عند قبضه) دیندن قبض اولندیغی مقداردن زکاة ویریلور معلوم
اوله که دین اوچ نوعدر بری قوی بری وسط بری ضعیف در قویه مثال (فنحو بدل مال التجارة عند قبض
اربعین) پس ایمدی بدل مال تجارت مثللو ده قرق درهم قبض ایلدکده بر درهم زکاتنی ویرمك واجبدر
ثمن سوائم دخی دین قوی حنفیه نددر و دین وسطه مثال (وبدل مالیس کذلك عند قبض نصاب) وشول
بدل مالکه مال تجارت وثمن سوائم مثللو اولمیه نصاب مقداری قبض اولندقده زکاة ویریلور کرك حولان حول
اولسون کرك اولمسون برابردر ومال تجارتدن غیری دیدیکی خدمتنده اولان عبیدك ثمنی وثیابی بزلرینك ثمنی
واجرت دار کبی مالردر وضعیفه مثال (وبدل مالیس بمال عند قبض نصاب وحولان حول) وشول شیء بدلی
مثللو که مال اولمیه نصاب قبضنده وحولان حولده زکاة واجب اولور مال اولمین شیء که مهر ووصیت وبدل خلع
وبدل صلح ودیت وبدل کتابت وبدل سیعات کبی بونلردن نصاب قبض اولنسه حول حولان ایلدکده
زکاة واجب اولور (وقالا یزکی ماقبض منه مطلقا) امامین دیدیلر که مزکی دیندن قبض ایتدیکی شیئك
زکاتنی ویره کرك حول حولان ایلسون کرك ایلمسون وکرك قلیل اولسون وکرك کثیر اولسون زیرا بونلرك جمله سی
برابردر مالیتده و دین عینه ملحقدر وملحق اولدیغی اجلدن دین ایله اشترا اولنور ومدیون ذمتنده دینك حولان
حول ایلمسی کویا که کندی قتنده حولان ایلمشدر (الا الدیة والارش وبدل الکتابة فعند قبض نصاب وحولان
حول) الا دیت وارش وبدل کتابتده نصابك قبضی وحولان حولی شرط قلدیلر زیرا بدل کتابت حقیقتده دین
دکلدر بو اجلدن بدل کتابته کفیل اولمق صحیح دکلدر وارش ودیت دخی حقیقتده دین دکلدر عاقله اوزرینه واجب
اولمسی نائرهٔ قتل وجنایتی اطفا ایچوندر صله طریقی ایله اعتبار اولنمشدر پس صله طریقی ایله اولان شیئه قبل
القبض اعتبار اولنمز وبو اجلدندر که اکر عاقله فوت اولسه ترکه سندن استیفا اولنمز صاحب تسهیل دیمشدر که
لابقدر که دیت وارش ایله دخی کفالت صحیح اولمیه بدل کتابت ایله صحیح اولمدیغی کبی (وشرط ادائها نیة مقارنة
للاداء او لعزل المقدار الواجب) وزکاتك اداسنك شرطی ادایه ویاخود مقدار واجبی تفریقه مقارن اولان نیتدر

زیرا زکاة عبادتدر ایسه نیت شرطدر وزکاة اصل نیتك ادایه مقارن اولمسیدر لکن توزیع ایدوب متفرق
اولمغله حالت عزلده نیتك وجودی ایله اکتفا اولندی تیسیر ایچون وصومده نیت تقدیم اولندیغی کبی اکر
بر سائل سؤال ایدوب امام برکسنه دن کرها زکاتی اخذ ایدوب اهلنه توزیع ایلسه اول کسنه نك عهده سندن
زکاة ساقط اولور حال بوکه ادایه مقارن نیت بوقدر بلانیت اولمغله صحیح اولمق کرك ایدی دیو جواب ویررسه
بزدیرز که امام ایچون صدقاتی اخذ ایلمکده ولایت واردر ایمدی دفعی مالکك رضاونیتی ایله ویرملك مقامنه قائم
اولوربابانك ولد صغیری ایچون صدقهٔ فطری اعطاسی کبی زیرا حین اعطاده من له الولایه نك نیتی مقارن اولمسی
کافیدر (ولو تصدق بالکل ولم ینوها سقطت) اکر مزکی نصابك جمله سنی بلانیة تصدق ایلسه زکاة ساقط
اولور استحسانا قیاس بوایدیکه ساقط اولمیه ساقط اولمق زفرك قولیدر زیرا نفل فرض مشروعلردر صلاتده
اولدیغی کبی تعیین لازمدر اکا جواب ویریلور که واجب اولان جملهٔ مالندن جزءدر که ربع عشردر جمیع مالده
خود متعیندر پس ایمدی بوبابده تعیینه احتیاج یوقدر (ولو بالبعض لاتسقط حصته عند ابی یوسف) اکر
نصابك بعضنی تصدق ایلسه اول بعضك حصه سی ساقط اولمز ابو یوسف قتنده زیرا بعض متعین دکلدر
باقیده ایسه واجب محل اولمغین ساقط اولمز (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب بعض دخی کلدن معتبردر
زیرا واجب اولان کل ایچنده شایع دردیر (وتکره الحیلة لاسقاطها عند محمد) امام محمد قتنده زکاتی اسقاط ایچون
حیله مکروه اولور مثالی یدنده اولان نصابی اولاد صغارینه هبه ایتمك کبی حیله ضمننده سبب وجود منعقد
اولدقدنصکره حق فقرا ابطال اولنور (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب حیله مکروه دکلدر دیر زیرا
حق فقرا ابطال دکلدر انجق وجوبدن امتناعدر چوق اولور که مزکی ایله کماهوحقه وجوبی اداده قصور ایدوب
کناهکار اولمق خوفندن حیله یه سالك اولور اویله اولسه معصیتدن فرار دخی طاعتدر صحیح اولان بودر محیطده
دخی بو بلیه در (ولو اشتری عبد التجارة فنوی استخدامه بطل کونه للتجارة) برکسنه تجارت ایچون بر قولی
اشتری انسه استخدامه نیت ایلسه تجارت ایچون اولمسی باطل اولور وزکاة واجب اولمز هدایه ده مسطوردر که
نیت عمله متصل اولور که اول ترك تجارتدر اکرچه امر عدمی ایسه ده ینه عمل تسمیه اولنور حقیقتده ترك
تجارت استخدام ایچون امسا کدر بو امساك خود عملدر (ومانوی للخدمة لایصیر للتجارة بالنیة مالم یبعه)
دخی شول شیء که خدمت ایچون نیت اولنمشدر نیت اخری ایله تجارت ایچون اولمز مادامکه اول شیئی بیع ایلمیه
زیرا تجارت عملدر مجرد نیت ایله اعتبار اولنمز بو اجلدندر که مسافر مجرد نیت ایله مقیم اولور اما مقیم نیت ایله
مسافر اولمز الا حقیقة سفر ایله اولور (وکذا ماورث) نیت ایله تجارت ایچون اولمدیغی کبی میراث اولان شیء دخی
نیت ایله تجارت ایچون اولمز عمله مقارن اولمدیغی ایچون زیرا موروث وارثك ملکی اولور کندینك صنعی
یوغیکن بو اجلدندر که جنین دخی وارث اولوراندن خود عمل متصور دکلدر اما نیتدنصکره وارث اولدیغی شیئی
تصرف ایلسه تجارت ایچون اولور نیتك عمله اقترانی ایچون لکن بچن موروث التون وکوش اولسه مجرد
ارث ایله تجارت ایچون اولور زکاة دخی واجب اولور (وان نوی التجارة فی ماملکه بهبة او وصیة او نکاح
او خلع او صلح عن قود کان لها عند ابی یوسف) اکر تجارته نیت ایلسه شول شیئده هبه یاخود وصیت یاخود
نکاح یاخود خلع یاخود قوددن صلح سببی ایله مالك اولمش اولسه اول شیء تجارت ایچون اولور ابو یوسف قتنده
زیرا نیت عمله مقارن اولمشدر اول عمل دیدیکمز قبض وقبولدر وتجارت اکتساب مالدر ملکه داخل اولمز
الا قبول ایله اولور که کسبیدر پس ایمدی بو تقدیرجه تجارت ایچون اولمق صحیح اولور (خلافا لمحمد) امام محمد
خلاف ایدوب نیت عمله یعنی تجارته متصل اولمدی زیرا تجارت دیدیکمز مبادلة المال بالمالدر بونده ایسه بولنمدی
وبو تجارت ایچون صحیح اولمدیغنه ذاهب اولمشدر (وقیل الخلاف بالعکس) دینلدیکه خلاف عکس ایله در
یعنی امام محمد قتنده نیت ایله تجارت ایچون اولور ابو یوسف قتنده تجارت ایچون اولمز بو بحثك حاصلی شول
شیء که انسانك ملکنه داخل اولور ایکی نوع اوزره در بر نوعی بغیر صنع داخل اولاندر ارث کبی وبر نوعی ارث ایله
داخل اولاندر اولدخی ایکی نوعدر بر نوعی بدل مالیدر شرا واجاره کبی وبر نوعی دخی بدل غیر مالیدر مهر بدل
خلع ودم عمددن بدل صلح وغیر بدل هبه وصدقه ووصیت کبی شول شیء که بغیر صنع داخل اولور آنده مجرد نیت
تجارت معتبر دکلدر بالاتفاق وشول شیء که بدل غیر مالی ویاخود بغیر بدل داخل اولور بالاده ذکر اولندیغی اوزره

خلاف اولنمشدر برکمسنه تجارت ایچون ارض عشری یاخود ارض خراجی اشترا ایلسه انك اوزرینه زكاة تجارت اولمز زیرا ارضك حقی عشر یاخود خراجدر وزكاة عشر وخراجی بر یره جمع ایلمك متعذردر دخی عشر وخراج ایسه زكاتدن اقویدر بو ایکیسی حولان حول اعتبار اولنمدین واجب اولور بیانیده بو یلجه در (ولغا تعیین الناذر للتصدق الیوم والدرهم والفقیر) ناذرك فلان کون شو درهمی فلان فقیره تصدق ایده یم دیو تعیین ایتمسی لغودر یعنی برکمسنه جمعه کونی شو اقچه یی فلان فقیره تصدق ایده یم دیو نذر ایلسه سبت کونی برغیری اقچه یی برغیری فقیره تصدق ایلسه نذرینی ادا ایتمش اولور بزم قتمزده امازفر قتنده کفایت ایلمز زیرا نذردن غیری یی التزام ایلمشدر بزم ایچون دلیل شول شیٔ که قربتدر تصدقك دخی اصلی اولدر اول قربت ایسه نذر تحتنده داخلدر اول کمسنه ایسه انی اعطا ایلدی تعیین ایسه قربت دکلدر اول تقدیرجه تعیین باطل اولدی

باب زكاة السوائم

بو باب سوائم زكاتی بیانندهدر سوائم سائمهنك جمعیدر (السائمة هی التی تکتفی بالرعی فی اکثر الحول) سائمه شول چارپادرکه ییلك اکثرنده اوتلغله اکتفا ایلیه اکر نصف حولده یاخود اکثرنده علف ویرلسه اول چارپا سائمه اولیوب علوفه اولور اکر سائمه نسل ایچون اولورسه زكاة واجب اولور اکر یوك ایچون وبنمك ایچون اولورسه اصلا زكاة واجب اولمز (ولیس فی اقل من خمس من الابل زكاة) دوهده بشدن اقلده زكاة یوقدر (واذا کان خمسا سائمة ففیها شاة) اول بش دوه سائمه اولورسه اول سائمهده برقیون زكاة واردر وطقوزه وارنجه کذلك برقیون ویرراکرچه ویرلورسه زكاتده اصل هر نوعك کندی جنسندن ویرلمك واجب ایکن دوهده قیون ویرلمکه سبب ندر جواب ویریلورکه علی خلاف القیاس نص ایله در زیرا بشده برخمسدر حال بوکه واجب اولان ایسه ربع عشردر اول ایله تجزیه ده ضرر عیب شرکت اولمغین بشده برشاة واجب اولدی شاة ابلك ربع عشرینه قریب اولدیغیچون زیرا برشاة قیمتده بش درهم تقویم اولنور وبر بنت مخاض قرق درهم تقویم اولنجه بش ابلده برقیون واجب اولمق معنی ایکیوز درهمده بش درهمك واجب اولمسی کبی اولور (وفی العشر شاتان) واون دوهده ایکی قیوندر (وفی خمس عشرة ثلاث شیاه) اون بشده اوچ قیوندر (وفی عشرین اربع شیاه) یکرمیده درت قیوندر (وفی خمس وعشرین الی خمس وثلاثین بنت مخاض وهی التی طعنت فی الثانیة) ویکرمی بش دوهدن اوتوز بش دوهیه وارنجه بنت مخاض ویریلور بنت مخاض شول دیشی کوشکدرکه ایکی یاشنه کیرمش اوله وانامی غیریه حامل اوله وصاحب التحفه زكاتده اناثدن غیری جائز دکلدر مکرکه قیمت طریقی ایله اوله دیو ذکر ایلشدر ونصابینك ما بینی عفودر (وفی ست وثلاثین الی خمس واربعین بنت لبون وهی التی طعنت فی الثالثة) واوتوز التیدن قرق بش دوهیه وارنجه بنت لبون واردر بنت لبون شول دیشی دوه درکه اوچ یاشنه وارمش اوله بنت لبون تسمیه سی انامی طوغروب ذات لبن اولدیغیچوندر (وفی ست واربعین الی ستین حقة وهی التی طعنت فی الرابعة) وقرق التی دوهدن التمش دوهیه وارنجه حقه واردر وحقه شول دوه درکه رکوبه وحمله مستحق اوله (وفی احدی وستین الی خمس وسبعین جذعة) والتمش بر دوهدن یتمش بش دوهیه وارنجه برجذعه واردر (وهی التی طعنت فی الخامسة) جذعه اول دوه درکه بش یاشنه کیرمش اوله (وفی ست وسبعین الی تسعین بنتا لبون وفی احدی وتسعین حقتان الی مائة وعشرین) یتمش التی دوهدن طقسان دوهیه وارنجه ایکی بنت لبونکه اوچ یاشر دوهدر وطقسان بردن یوز یکرمی یه وارنجه ایکی حقه واردر رکوب وحمله مستحق اوله پس ایکی واجب اراسنده عفو بشدن یکرمی بشه وارنجه درتدر ویکرمی بشدن اوتوز التیه وارنجه اوندر واوتوز التیدن قرق التیه وارنجه طقوزدر وقرق التیدن التمش بره وارنجه اوندرتدر وتمش التیدن طقسان بره وارنجه ینه اون درتدر وطقسان بردن واجب آخره وارنجه عفو وارلقدن اوتوز اوچدر (ثم فی کل خمس شاة) اندنصکره فریضه استیناف اولنوب هر بشده برقیون یعنی یوز یکرمی بش دوهده ایکی حقه ویریلور ویوز یکرمی بش دوه اولدقده ایکی حقه وبرقیون ویریلور یوز اوتوزده ایکی حقه وایکی قیون ویریلور ویوز اوتوز بشده ایکی حقه واوچ قیون ویریلور ویوز قرقده ایکی حقه ودرت قیون ویریلور (الی مائة وخمس واربعین ففیها حقتان وبنت مخاض) یوز قرق بش دوهیه وارنجه اندن ایکی حقه وبر بنت مخاض واردر یعنی زكاة ایچون بونلر ویریلور (الی مائة وخمسین ففیها

ثلاث حقاق) یوز اللی یه وارنجه اندن اوچ حقه واجب اولور یعنی زكاة ایچون حقه ویریلور (ثم فی کل خمس شاة) اندنصکره ینه استیناف اولنوب هر بش دوهده برقیون اونده ایکی اون بشده اوچ یکرمیده درت قیون واردر (الی مائة وخمس وسبعین ففیها ثلاث حقاق وبنت مخاض) یوز یتمش بش دوهیه وارنجه اندن اوچ حقه وبر بنت مخاض واجب اولور (الی مائة وست وثمانین ففیها ثلاث حقاق وبنت لبون) یوز سکسان التیه وارنجه اندن اوچ حقه وبر بنت لبون واجب اولور (الی مائة وست وتسعین ففیها اربع حقاق الی مائتین) یوز طقسان التیه وارنجه اندن درت حقه واجب اولور ایکیوزه دکین (ثم یفعل فی کل خمسین کما فعل فی الخمسین التی بعد المائة والخمسین) اندنصکره هر اللیده اشلنور اللیدنصکره اولان یوز اللیده اشلندیکی کبی مثلا ایکیوزده درت حقه واجب اولدی ایکیوزدنصکره بشده برقیون اونده ایکی اون بشده اوچ قیون یکرمیده درت قیون یکرمی بشده بر بنت مخاض اوتوز التیده بنت لبون وقرق التیده حقه واجب اولور اللی یه وارنجه بعده ایکیوز اللیدنصکره فریضه بو یلجه استیناف اولنور قاضیخانده ومبسوطده مسطوردرکه بیچن دوه ایکیوز اولسه مزکی مخیردر استرسه درت حقه ویررا سترسه بش بنت لبون ویررکه قرقده بر بنت لبون دوشر دوهده واجب اولان دیشیدر ارکك واجب اولمز مکر قیمتی طریقی اولورسه جائزدر (والبخت والعراب سواء) دوهده بخت وعراب برابردر بخت بختینك جمعیدر عربی وعجمی دوهدن مولد اولوب ایکی اورکجی واردر بخت نصره منسوبدر وعراب عربینك جمعیدر زیرا اسم ابل ایکیسنی دخی متناولدر اختلاف صفتده در صفت ایسه بخت وعرابی نوعندن اخراج ایلمز (فصل) (ولیس فی اقل من ثلاثین من البقر زكاة) بقرده اوتوزدن اقلده زكاة یوقدر یعنی واجب دکلدر (فاذا کانت ثلاثین سائمة ففیها تبیع وهو ما طعن فی الثانیة او تبیعة) پس ایدی بیچن اوتوز صغر سائمه اولورسه اول اوتوزده برتبیع واجب اولور تبیع اول بوزاغودرکه اوزرندن بر حول حولان ایدوب ایکنجی یه داخل اولمش اوله یاخود بریشر بوزاغو اوله (الی اربعین ففیها مسن وهو ما طعن فی الثالثة او مسنة) قرق صغر اولدقده اول قرقده برمسن واجب اولور مسن شول طانه درکه ایکی سنه یی تمام ایدوب اوچنجی سنه یه داخل اوله ویاخود بو مسنده دیشی طانه اوله (ولاشیء فیما زاد) قرق اوزرینه زیاده اولانده برشیء بوقدر (الی ان یبلغ ستین) التمشه وارنجه ما بینده اولان زیادهنك زكاتی معفودر (وعند الامام فیه بحسابه) امام اعظم قتنده ما بینده اولان زیادهده زكاة حسابیله در بو زیادهده امام ابو یوسفدن اوچ روایت واردر مبسوطده روایت اولندیغی اوزره التمشه وارنجه زیاده حسابی اوزره زكاة واجب اولور مثلا قرق بر اولسه مسنه نك بهاسنك معشرینك ربعی ویرلمك لازمدر قرق ایکی اولدقده مسنه بهاسنك عشرینك نصفی ویرلمك لازمدر بوذکر اولنان مسنه نك عشرینك ربعی قرق جزءندن برجزءدر زیرا قرقك عشری درتدر دردك ربعی بردر وعشرك نصفی قرق جزءدن ایکی جزءدر زیرا قرقك عشری درتدر دردك نصفی ایکیدر حسن بن زیادك ابو حنیفهدن روایتنده زیادهده برشیء لازم دکلدر مادامکه اللی عدده ایرشمیه اللی یه واردقده برمسنه وربع مسنه ویریلور یاخود برمسنه وثلث تبیع ویریلور واسد بن عمرودن برروایتده که اول روایت قول ابی یوسف ومحمددر التمشه وارنجه برشیء یوقدر دیمشدر اما وجه اولکه اوتوز وقرق والتمش ما بینده ودخی بونلرك مافوقنده علی خلاف القیاس نص ایله ثابت اولمشدر زیرا شوندن اوتری که عفوده واجبدن مالی خالی ایلك بولنور ومقتضی نك قیاسی که الله تعالی حضرتلرینك (خذ من اموالهم صدقة) قول شریفنك اطلاقیدر اولدخی قائم واهلینك قیاسی دخی موجوددر زیاده ایسه نص اولمغله حالی ایله واجب زیاده قلندی وتشقیص زكاة موضوعنك خلافی ایکن مالی واجبدن اخلا متعذر اولق ضرورتندن اولدخی اختیار اولدی وحسن بن زیاد روایتنك وجهی بو نصابك معناسی هر عقدینك یعنی هر زكاة واجب اولان عددك ما بینی وقص دروهر عقدده ایسه واجبدر قرقك ماقبلی والتمشك ما بعدی دلیلی ایله بو یله اولیجق قرق ایله التمشك ما بینی دخی او یلجه در لکن مزکی مسنه نك ربعی وتبیعك ثلثنی ویرمکده مخیردر زیرا قرق اوزرینه زیاده اوندر بواون ایسه اوتوزك ثلثیدر واربعینك ربعیدر پس ایدی مزکی بوبابده مخیردر واسد بن عمرولك روایتنك وجهی که امامینك قولیدر نبی علیه السلامك معاذ بن جبلك رضی الله عنه (لا تأخذ من اوقاص البقر شیئا) بیوردیغی حدیث شریفدر اوقاص ایسه اربعین ایله ستین ما بینیدر بو تقدیرجه قرق ایله التمش ما بینی عفودر اسبیجابیده مسطوردرکه فتوی امامین قولی اوزرهدر وتصحیح قدوریده دخی بو یلجه مذکوردر (وفی ستین

تبيعان وفى سبعين مسنة وتبيع) والتمشده ايكى تبيع و تمشده بر مسنه و بر تبيع واجب اولور (وهكذا يحسب كلما
زاد عشر) يعنى بو يلجه حساب اولنور هر باركه اون زياده اوله وفرض تبيعدن مسنه يه متغير اولور (ففى كل ثلاثين
تبيع وفى كل اربعين مسنة وفى ثمانين مسنتان) وهر اوتوزده بر تبيع وهر قرقده بر مسنه واجب اولور وسكسانده
ايكى مسنه طقسانده اوج تبيعه اندنصكره يوزده ايكى تبيع و بر مسنه ويوز اونده بر تبيع وايكى مسنه ويوز
يكرميده درت تبيع ياخود اوج مسنه نهايتنه وارنجه بو يلجه حساب اولنه (والجواميس كالبقر) جاموسلر دخى
بقر كبيدر احكام زكاتده اسم بقر ايكيسنه دخى متناولدر (فصل) وليس فى اقل من اربعين من الغنم زكاة) زكاة
قرق قيوندن اقلده يوقدر يعنى واجب دكلدر (فاذا كانت اربعين سائمة ففيها شاة) يعنى قرق قيون سائمه اولسه
آنده بر قيون واجب اولور (الى مائة واحدى وعشرين ففيها شاتان) يوز يكرمى بره وارنجه آنده ايكى قيون
قرق ايله يوز يكرمى بر لك ما بينى عفودر (الى مأتين وواحدة ففيها ثلاث شياة) ايكيوز بره وارنجه انده اوج قيون
واجب اولور (الى اربعمأة ففيها اربع شياه) درتيوزه وارنجه انده درت قيون واجب اولور (ثم فى كل مائة شاة)
اندنصكره هر يوز قيونده بر قيون واجب اولور نبى عليه السلام وابو بكر رضى الله عنهك كتابنده بو يلجه بيان
اولنمشدر واجماع امت دخى بونك اوزرينه منعقد اولمشدر وبالجمله علما بيننده خلاف دخى اولمشدر (والضأن
والمعز سواء) خالص ضأن اولسون كرك خالص معز اولسون كرك قيون وكچى مختلفا اولسون برابردر ضأن اركك
ايچون اسمدر نعجه ديشى ايچون اسمدر وتيس اركك ايچون اسمدر معز ديشى ايچون اسمدر اما شاة
اسم جنسدر غنمه دخى شامل اولور (وادنى ما يتعلق به الزكاة ويأخذ بالصدقة الثنى وهو ما تمت له سنة منها)
وجوب زكاة تعلق ايلديكى شيئك الك ادناسى وزكاة اخذ اولنان شيئك ادناسى ثنيدر ثنى شول
بر شيدر كه اشيادن انكيچون بر سنه تمام اولور (فصل) اذا كانت الخيل سائمة ذكورا واناثا ففيها الزكاة) يعنى
خيل سائمه اوله كرك آيغرات اولسون كرك قسراق اولسون آنده زكاة واجبدر مجمع الفتاوى وخزانة الفتاويده
انك نصابى بشدر بشدن اقل اولسه زكاة واجب اولمز وابو احمد العياضى ديمشدر كه انك نصابى اوچدر اوچدن
اقل اولسه زكاة واجب دكلدر اما ركوب وحمل ايچون اولورسه زكاة واجب اولمز اكر تجارت ايچون اولورسه مال
زكاتى كركدر خيل زكاتى كبى ويرلمز (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر (فان شاء اعطى من كل فرس
دينارا وان شاء قومها واعطى من قيمتها ربع العشر ان بلغت نصابا) پس اكر مزكى ديلرسه هر فرسدن بر التون
ويرر ديلرسه قيمته طوترر قيمتدن ربع عشرين ويرر اكر اول قيمت نصابه بالغ اولورسه وتقويم مأثوردر زيرا عمر
رضى الله عنه وابو عبيده رضى الله عنه بو يلجه يازمشلردر (وليس فى الذكور الخلص شيء اتفاقا) خالص اركك اتلر
ايچون برشىء يوقدر اتفاقا زيرا ذكورده تناسل يوقدر وعدم نما مقرردر ظاهر الروايه ده بو يلجه در اما نوادرده
امامدن بر روايتده بالكز اتدن دخى زكاة واجب اولور سائر سوائمه قياس ايله (وفى الاناث الخلص عن الامام
روايتان) وخالص قسراقده زكاة واجب اولمسنده ابو حنيفه دن ايكى روايت واردر زكاة واجب اولمق
روايتنده عمل مستفاد ايله تناسل ممكن اولديغيچوندر (ولا شىء فى البغال والحمير ما لم تكن للتجارة) قاتر وحمارده
برشىء واجب دكلدر مادامكه تجارت ايچون اولميه نبى عليه السلامدن حمار ايچون سؤال اولندقده (لم ينزل
على فيها شىء الا هذه الاية الجامعة وهى قوله تعالى (فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره) بيورمشلردر مسؤول
حماردر وحمارده اولمجق قاترده دخى واجب اولمز الا مكر كه تجارت ايچون اوله (وكذا الفصلان) فصلان دخى
حمير وبغال كبيدر برشىء يوقدر فصلان جمع فصيلدر دوه كوشكنه ديرلر (والحملان) حملان ايچون دخى برشىء
يوقدر حملان قوزيلردر حملان ضم حا ايله وكسر حا ايله جائزدر (والعجاجيل) دخى بوزاغيلردن برشىء يوقدر يعنى
زكاة واجب دكلدر عجاجيل جمع عجولدر عينك كسرى وجيمك تشديدى ايله بر ايكى ايلق بوزاغودر ديلديكه
صورت مسئلده اشكال واردر زيرا زكاة حول حولان ايتمدين واجب اولمق بلا نص اولمز دخول حولدنصكره خود
اسم حمل وفصيل وعجول اطلاقى صحيح اولمز زيرا اول اسم ايله مسمى اولمدن چقوب اوزرلرينه حكم آخر جارى
اولور صورت مسئلده بر رجل يكرمى بش فصلان وياخود اوتوز عجاجيل وياخود قرق حملان اشترا ايلسه ياخود
كندويه هبه ايلسه لر بونك اوزرينه حول منعقد اولورمى ياخود اولمزمى ديو سؤال اولندقده ابو حنيفه
ومحمد رحمهما الله قولى اوزرينه قوزى اولديغى حالده منعقد اولمز بلكه حين كبرنده كه اول مسنه در اول زمانده

حول حولانه دكين انعقادى اعتبار اولور وبو ايكيسندن غيريلر قتنده منعقد اولور يعنى مالك اولديغى حينده
حول حولانه دكين انعقادى معتبر اولور وديلديكه بر صورتى دخى مثلا بر كسنه نك يكرمى بش ناقه سى
وياخود اوتوز بقرى وياخود قرق ديشى قيونى اولسه وبونلر حول تمامندن اول طوغرسه لر وانالرى هلاك اولوب
اولادلرى باقى قالسه اصولك حولى اولادلرى اوزرينه باقى قالمز ابو حنيفه ومحمد قتنده حول اصول اولاد
اوزرينه باقى قالور غيريلرك قتنده صاحب عنايه وصاحب هدايه وطحاوى وعلمانك خلافنى ذكر ايدوب نقل
ايدرلر كه ابو يوسف رحمه الله حكايت ايدوب بركون ابو حنيفه حضورينه واردم شول كسنه حقنده نه دير سنكه
قرق قوزيه مالكدر زكاة ويرسونمى ديدم برشاة مسنه ويرسون ديو بيوردى بن دخى خطاب ايدوب چوق
اولور كه برشاتك بهاسى قوزيلرك نصفى بهاسنك اكثرينه بلكه جمله سنه شامل ومحيط اولور پس مسنه ويرمك
نيجه صحيح اولور ديدكده برساعت تأمل ايدوب مسنه ويرلمز لكن بر قوزى ويريلور ديدى وينه جوابه متصدى
اولوب قوزيدن زكاة ويريلورمى ديديكمده ينه برساعت تأمل ايدوب برشىء لازم اولمز ديو جواب ويردى
اولكى قولكه مسنه در اول قولى زفر اخذ ايلدى ايكنجى قولكه قوزى ويرلمك ايدى انى ابو يوسف اخذ ايلدى
واوچنجى قولكه (لا شىء فيها) ايدى امام محمد اخذ ايلدى (الا ان يكون معها كبير) الا مكر كه انلر ايله كبير اوله
يعنى بيوكلرى اوله مثلا بر كسنه نك قرق قيونى اولسه وقيون ايله معا اللى قوزى دخى اولسه وجمله قيون هلاك
اولوب انجق بر قيون قالسه بر مسنه ويرمك واجب اولور وبر كسنه نك يوز يكرمى قوزيسى وبر مسنه سى اولسه
امام اعظم قتنده انجق مسنه واجب اولور ابو يوسف قتنده بر مسنه وبر حمل واجب اولور بو قياس اوزرينه
دوه نك واوكوزك فصلان وعجاجيلى ايله عمل اولنور مثلا بر كسنه نك اللى طقوز بوزاغيسى اولسه وبر تبيعى
اولسه انجق تبيع ويريلور ابو حنيفه وامام محمد قتنده اما ابو يوسف قتنده بر تبيع وبر عجل واجب اولور وينه
بو يلجه در بر كسنه نك تمش بش فصلانى وبر بنت لبونى اولسه ابو حنيفه وامام محمد قتنده انجق بر بنت لبون
واجب اولور ابو يوسف قتنده بر بنت لبون وبر فصلان واجب اولور (وعند ابى يوسف فيها) ابو يوسف قتنده
او حملان وفصلان وعجاجيلده (واحدة منها) اول حملانك ياخود غيريلرك جنسندن برى واجب اولور اكر كباردن
واجب اولان صغارده دخى واجب اولسه مالك متضرر اولوردى اكر صغاردر ديو برشىء واجب اولمسه فقرا
متضرر اولور پس جانبينى رعايت ايچون كندى جنسندن برى ايجاب اولندى (ولا فى الحوامل والعوامل
والعلوفة) حوامل وعوامل وعلوفه ايچون برشىء لازم دكلدر حوامل كه يوك كتورمك ايچون حاضرلنمش اوله
عوامل اعمال ايچون اوله مثلا ير سورمك وصقالق ايلمك ايچون اعدا اولنه علوفه ايسه اوتلوق ويريلاندر
بونلرده زكاة اولمامغه باعث ديلمشدر كه زكاته سبب مال ناميدر بونلرده ايسه ناميلق يعنى ارتمق يوقدر اوليله
اولمايجق حكم دخى اولمز وعلوفه ده دخى نما يوقدر بلكه علف ويرمكله مشقت دخى زياده در يعنى عدم
نما متحقق اولمغين زكاة واجب دكلدر (وكذا السائمة المشتركة) سائمه مشتركه ده دخى زكاة واجب دكلدر (الا ان
يبلغ نصيب كل منها نصابا) الا مكر كه هر برينك نصيبى نصابه بالغ اوله يعنى نصابه ايريشه اكر ايكى كسنه نك
بيننده اون دوه اولسه ياخود سكسان قيون اولسه هر برينك اوزرينه بر قيون واجب اولور اما بو شركت
بر صبى ايله بر بالغ بيننده اولسه بالغه برشاة ويرمك واجب اولور (ومن وجب عليه مسن) شول كسنه كه
اوزرينه مسن واجب اولسه يا بنت لبون ياخود بنت مخاض كبى (فلم يوجد عنده) واجب اولان مسن مزكى
قتنده بولنمسه (دفع ادنى منه) واجب اولاندن ادناسنى دفع ايدر (مع الفضل) فضلى ايله مثلا واجبك قيمتى
يوز اقچه اولسه وبرديكى زكاة سكسان اقچه قيمتلى اولسه يكرمى دخى واجب اولور (او اعلى منه واخذ الفضل)
ياخود واجبندن اعلاسنى ويرر فضلنى زكاة جمع ايدندن اخذ ايدر (وقيل الخيار للساعى) هو جامع الزكاة
وديلديكه خيار ساعى ايچوندر بر كسنه نك اوزرينه حقه واجب اولسه ديلرسه بنت مخاض ايله فضلنى آلور
ياخود بنت مخاض واجب ايكن حقه آلور فضلنى مالكه دفع ايدر (ويجوز دفع القيم فى الزكاة والعشر
والخراج والكفارات والنذور وصدقة الفطر) زكاة وعشر وخراج وكفارات ونذور وصدقه فطرده قيمتنى ويرمك
جائز اولور واجب اولان يا عيندر ياخود قيمتيدر وقيمت واجبدن بدلدر دينلمز زيرا اصل وار ايكن بدل جائز دكلدر
اما منصوص عليهك وجودى ايله دفع جائز اولمسى ابتداء دفع قيمتك وجوبنه دلالت ايدر غير كبى بو خصه

بدلیت اوزره دکلدر (وتسقط الزکاة بهلاك المال بعد الحول) حولدن صکره مالك هلاکی ایله زکاة ساقط اولور
(وان هلك البعض سقطت حصته) اکر مالك بعضیسی بعد الحول هلاك اولسه اول هلاك اولان مالك حصه سی
ساقط اولور (ویصرف الهلاك الی العفو اولا) وهالك عفوه صرف اولنور اولا اکر هلاك عفوی تجاوز ایلیوب
واجب حالی اوزره قالورسه مثلا برکسه نك التمش قیونندن بعد الحول یکرمی قیونی هلاك اولسه یاخود التی
دوه دن بری هلاك اولسه برشاة که واجب ایدی ینه اول باقیدر هالك عفوه صرف اولنور (ثم الی نصاب یلیه)
اکر هالك عفوی تجاوز ایلسه اندن صکره اول عفوی ولی ایدن نصابه صرف اولنور مثلا برکسنه قرق دوه یه
مالك ایکن مذکور قرق دوه دن اون بشی هلاك اولسه دردی عفوه صرف اولنور اون بری عفوی ولی ایدن که
اوتوز التی نصابی ایدی اندن صرف اولنور یکرمی بش قالور اول یکرمی بشده بر بنت مخاض وار ایدی انی ادا ایدر
(ثم وثم عند الامام) امام اعظم قتنده هلاك اولان عفوه صرف اولنور بعده عفوی ولی ایدن نصابه صرف
اولنور تا منتهی اولنجه مثلا برکسنه نك قرق دوه سی اولسه ذکر اولنان دوه لردن یکرمیسی هلاك اولسه دردی
عفوه صرف اولنوب اون التیسی نصاب اولان اوتوز التیدن صرف اولنور باقی یکرمی دوه دن درت قیون زکاة
ویرر اما یکرمی بش هلاك اولسه دردی عفودن صرف اولنوب باقی اون بش قالور اوچ قیون ویرر اما اوتوز
هلاك اولسه دردی عفودن صرف اولنور یکرمی التیسی اوتوزدن صرف اولنور باقی اون قالور ایکی قیون ویرر
اما اوتوز بش هلاك اولسه نصاب انجق بش دوه قالور بر قیون ویرر (وعند ابی یوسف الی العفو والی النصب
شائعا) ابو یوسف قتنده هلاك عفوه ونصب شایعه صرف اولور مثلا برکسه نك قرق دوه سی اولوب اون بشی
هلاك اولسه دردی عفوه صرف اولنور اون بری نصاب اولان اوتوز التیدن صرف اولنور اوتوز التیده
بنت لبون واجب ایدی هلاك اولان اوتوز التینك مجموعندن حساب اولنور مثلا بنت لبونك ربعی وتسعنك
نصفی هلاك اولمشدر وثلثان وربع وتسع باقی قالمشدر (والزکاة تتعلق بالنصاب دون العفو وعند محمد بهما)
زکاة نصابه تعلق ایدر عفوه تعلق ایتمز ابو حنیفه وابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده نصاب ایله عفو لك ایکیسنه دخی
تعلق ایدر (فلو هلك بعد الحول اربعون من ثمانین شاة تجب شاة کاملة) واکر سکسان قیوندن بعد الحول قرق
قیون هلاك اولسه بر کامل قیون واجب اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (وعند محمد نصف شاة) وامام محمد
قتنده نصف شاة واجب اولور امام محمد هلاکی شایعا کله صرف ایتمکله نصف شاة لازم کلوردیر (ولو هلك خمسة
عشر من اربعین بعیرا تجب بنت مخاض) واکر قرق دوه دن اون بش دوه هلاك اولسه مزکی اوزرینه بر بنت
مخاض واجب اولور (وعند ابی یوسف خمسة وعشرون جزأ من ستة وثلاثین من بنت لبون) وابو یوسف قتنده
بنت لبونك اوتوز التی جزؤندن یکرمی بش جزؤ واجب اولور (وعند محمد نصف بنت لبون وثمنها) امام محمد قتنده
بنت لبونك نصفی وثمنی واجب اولور مثلا بنت لبون قیمتی قرق درهم اولسه نصفی یکرمیدر وثمنی بشدر
بو تقدیرجه یکرمی بش درهم واجب اولور (ویأخذ الساعی الوسط) صدقاتی جمع ایدیجی زکاتك وسطنی الور
(لا الاعلی ولا الادنی) اعلاسنی وادناسنی اخذ ایلمز بو بابده حدیث شریف دخی وارد اولوب قال النبی علیه
السلام (لا تأخذوا من خردات اموال الناس وخذوا من حواشی اموالهم) معناسی شریفی ناسك کرایم اموالنی
اخذ ایلمکز بلکه اوساطنی اخذ ایلکز دیمکدر خردات خرده نك جمعیدر خیار مال معناسنه در (ولو اخذ البغاة
زکاة السوائم والعشر والخراج) اکر بغاة زکاة سوائمی وعشری وخراجی اخذ ایلسه لر (یفتی اربابها ان یعیدوها
خفیة) اربابنه فتوی ویریلور که اول زکاتی خفیة اعاده ایلیه لر (ان لم یصرفوها فی حقها الا الخراج) اکر اول
زکاتی بغاة حقنه صرف ایلمدیلر ایسه اعاده ایدرلر الا خراجی اربابی اعاده ایتمزلر

باب زکاة الفضة والذهب والعروض عشرون مثقالا

ذهبك نصابی یکرمی مثقالدر (ونصاب الفضة مأتا درهم) فضه نك نصابی ایکیوز درهمدر (وفیهما ربع العشر)
وذهب وفضه ده واجب اولان ربع عشردر التونك یکرمی مثقالنده نصف مثقال وکوشك ایکیوز درهمنده
بش درهم لازم کلور مثقال یکرمی قیراطدر وقیراط بش شعیردر ودرهم اون درت قیراطدر عمر رضی الله عنه
زماننده دراهم مختلفه ایدی برصنفی اون درهم اون مثقال وزنی اوزره ایدی وبرصنفی اون درهم التی مثقال
وزنی اوزره ایدی وبرصنفی اون درهم بش مثقال وزنی اوزره ایدی بو اوچ درهم ایله جمع اولنمق مراد اولدقده

رعایا تخفیف رجال ایلدیلر عمر رضی الله عنه اصحاب ایله مشاوره ایدوب اون درهم یدی مثقال اوزره جمع
اولنمغه قرار اولندی بونك تفصیلی بودر که اون مثقالك ثلثی اوچ مثقال و بر مثقالك ثلثیدر والتی مثقالك ثلثی
ایکی مثقالدر وبش مثقالك ثلثی بر مثقال وبر مثقالك ایکی ثلثیدر مجموعی یدی مثقال اولور بو منوال اوزره
جمع اولندی والان استعمال اولنان درهم ومثقال بودر ویدی مثقال یکرمیشر قیراطدن یوز قرق قیراط اولور
واون درهم دخی اون درت قیراطدن یوز قرق قیراط اولور ایمدی اون درهم یدی مثقال اولیجق تفاوت اولمش
اولور (ثم فی کل اربعة مثاقیل واربعین درهما بحسابه) اندن صکره التونك هر درت مثقالنده وکوشك هر قرق
درهمنده حسابیله واجب اولور التونك درت مثقالنده ایکی قیراط وکوشك قرق درهمنده بر درهم لازم اولور
(وقالا ما زاد فبحسابه وان قل) امامین دیدیلر که زیاده حسابی ایله زکاة واجب اولور اکر درتدن وقرقدن
اقل اولورسه (والمعتبر فیهما الوزن وجوبا واداء) التونده وکوشده معتبر اولان وزندر (فی الدراهم وزن
سبعة) دراهمده معتبر اولان یدی وزندر (وهو ان یکون العشرة منها وزن سبعة مثاقیل) بو وزن دراهمدن
اونی یدی مثقال وزنی اولمقدر (وما غلب ذهبه او فضته فحکمه حکم الذهب والفضة الخالصین) وشول
شیئك التونی یاخود کوشی غلبه ایلیه اول شیئك حکمی خالص ذهب وفضه حکمی کبیدر (وما غلب غشه
تعتبر قیمته لا وزنه) شول شیء که غشی غالب اوله نصابده قیمتی اعتبار اولنور وزنی اعتبار اولنمز اما فضه نك غشی
مساوی اولسه ابو النصر دیمشدر که احتیاطا زکاة واجب اولور ودیدیلر که واجب دکلدر وبعضیلر دیمشلر
ایکیوز درهم فضهٔ مغشوشده ایکی درهم ونصف درهم زکاة واجب اولور (وتشترط نیة التجارة فیه
کالعروض) مغشوش اولان شیده نیت تجارت شرط قلندی سائر عروض کبی (وتجب فی تبرهما وحلیهما
وانیتهما) والتون وکوشك تبرلرنده وحلیلرنده وانیه لرنده یعنی صحن وتبسی وسائر استعمال اولنه جق
شیلرده زکاة واجب اولور عمرو بن العاصدن روایت اولنور که نبی علیه السلام کعبهٔ شریفه ده ایکی عورتی
کوردیکه طواف ایدرلر وبونلرك قوللرنده التون بلازکاری وار بونلرك زکاتنی ویرمیسز دیو سؤال بیوردیلر
انلر دخی ویرمزدیدیلر استرمیسز الله تعالی سزه ناردن بلازك الباسه دیدکده استمزز دیدیلر چونکه استمزسز
بونلرك زکاتنی ویرك دیو امر ایلدی وام سلمه برکون التوندن برخلخال کیدی ونبی علیه السلامه یا رسول الله
بو کنزمیدر دیو سؤال ایلدی اکر زکاتی ویرلمش ایسه دکلدر وویرلمش ایسه کنزدر کما قال الله تعالی (والذین یکنزون
الذهب والفضة) الایة حق سبحانه وتعالی وجوبی اسم ذهب وفضه یه تعلیق ایلدی بو خود موجوددر کنزدن
مراد زکاتی اخراج اولنمیان مالدر قال النبی علیه السلام (کل مال لم یؤد زکاته فهو کنز وان کان ظاهرا) واما زکاتی
ویریلن مال مدفون دخی اولورسه کنز اولمز (وفی عروض تجارة بلغت قیمتها نصابا من احدهما) التون وکوشدن
قیمتی نصابه بالغ اولان عروض تجارت ایچون زکاة واجب اولور (تقوم بما هو انفع للفقراء) عروض تجارت
قیمته طوتیلور فقرایه انفع اولان شیء ایله اکر فضه ایله تقویم فقرایه انفع ایسه انکله تقویم اولنور واکر التون ایله
انفع ایسه انکله تقویم اولنور عنایه ده مسطوردر که احد نقدینك بری ایله تقویم اولندقده نصابده نقصان اولوب
اجزا ایله اولورسه کامل تقویم اولنمق کرکدر بالاتفاق امام ابو یوسفدن روایتدر که نقوددن خمس ایله اشترا اولنان
شیء ایله تقویم اولنور اما نقوددن غیری ایله اشترا اولنورسه نقد ایله تقویم اولنمق کرکدر حق عباده ده معتبر اولان
تقویم حق الله ده دخی معتبردر (وتضم قیمتها الیهما) عروضك قیمتی التون وکوشه ضم اولنور (لیتم النصاب)
نصاب تمام اولسون ایچون مثلا برکسنه یوز درهمه یاخود اون مثقال التونه مالك اولسه ایکیسی بر برینه
ویوز درهملك یاخود اون مثقال عروضه مالك اولسه ایکیسی بر برینه ضم اولنوب زکاة واجب اولور زیرا
جمله سی تجارت ایچوندر اکر جهت ادالری مختلف ایسه ده ثمن تجارت ایچون اولمسی وضعادر عروضك تجارت
ایچون جعلادر (ویضم احدهما الی الاخر بالقیمة وعندهما بالاجزاء) التون وکوشدن بری آخره قیمتی ایله ضم
اولنور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده احدهمانك بری آخره اجزاء ایله ضم اولنور ثمرهٔ خلاف بری بر محلده
ظاهر اولور که برکسنه نك یوز اللی درهمی وبش مثقال التونی اولسه بو بش مثقال التونی اللی درهمه مساوی
اولمسی امام اعظم قتنده زکاة واجب دکلدر زیرا قیمت ایله نصاب حاصل اولمدی امامین قتنده زکاة واجب اولور
زیرا ایکیسنده نصاب بولنور اجزا جهتی ایله مثلا یوز اللی درهمده فضه نك نصابندن اوچ ربع واردر والتونك

نصابندن دخی بر ربع واردر ایکیسی بربرینه ضم اولنمجق کامل اولورزکاة واجب اولور (ویضم مستفاد من جنس
نصاب الیه فی حوله وحکمه) جنس نصابدن مستفاد اولان نصابه ضم اولنور نصابک حولنده وحکمنده یعنی
نصاب حکمنده ضم اولنورکه وجوب زکاتدر مثلا برکسنه نک ایکیوز درهمی اولسه وبونک اوزرینه التی ای
مروراید کدنصکره یوز درهم فائده ایدوب التی آیدنصکره اصلک حولی تمام اولسه اول کسنه اصلک زکاتی
حول تمامی ایچون ویرر یعنی ادا ایدر مستفاد اولانک زکاتی دخی اصله تبعیت ایله ادا ایدر (ونقصان النصاب
فی اثناء الحول لا یضر ان کملا فی طرفیه) نصابک اثناء حولده نقصانی ضرر ویرمز اکر ایکی طرفندن کامل اولورسه
مثلا برکسنه نک سنه اولنده ایکیوز درهمی اولوب سنه اورتاسنده یوز درهمی هلاک اولسه وسنه آخرنده
کامل اولسه ینه زکاتی کامل اولدیغی حالده ادا ایدر (ولو عجل ذو نصاب لسنین اولنصب صح) اکر نصاب صاحبی
برنصابک برقاچ ییللق زکاتی عجله ایلسه یاخود نصابلرک زکاتی عجله ایلسه صحیح اولور. مثلا برکسنه نک ایکیوز
درهمی وار ایکن اول سنه اوزرینه واجب اولان بش درهمدن غیری درت ییللق زکاة ایچون یکرمی درهم دخی
ویرسه صحیح اولور ونصبه مثال برکسنه نک ایکیوز درهمی اولسه اوزرینه لازم اولان بش درهم ایکن سنه
تمامنه دکین اوچ درت نصاب قدری کاروکسبه قادرم دیو درت نصاب زکاتی ویرسه ینه صحیحدر زیرا سبب
وجوب زکاة نامیدر حولان حول ایسه وجوب اداسنه شرطدر اصولده متقرر اولدیغی اوزره چونکه سبب بولنسه
اداسی صحیح اولور چون نصاب بولنسه حولان قبل الحول اداسی صحیح اولور بردفعه دخی ویرمسی لازم کلمز
(ولاشئ فی مال الصبی التغلبی وعلی المرأة منهم ما علی الرجال) تغلبی صبیانک مالنده برشئ یوقدر ورجالی
اوزرنده اولان شئ نسالری اوزرنده دخی واردر یعنی لازمدر تغلبی لامک کسریله برقبیله نک باباسیدر قبیله یه
نسبت اولنورسه لامک فتحی ایله اوقنور قوم مزبور عرب مشرکلرندندر عمر رضی الله عنه بونلردن جزیه طلب
ایلدکده اباایدوب جزیه دن عار ایدرز لکن ایکی قات صدقه ویره لم دیو راضی اولوب صلح اولدیلر عمر رضی الله عنه
هذا جزیتکم فسموه ما شئتم بیورمشلردر چونکه صلح بومنوال اوزره اولدقدنصکره صبیلرندن برشئ الغیوب
رجال ونسالرندن برابر النمشدر

الباب العاشر

بوباب عاشر احوالی بیاننده در (هو من نصب علی الطریق لیأخذ صدقات التجاره) عاشر شول کمسنه درکه
طریق اوزرینه سلطان طرفندن نصب اولنمشدر صدقات تجاری اخذ ایچون (یأخذ من المسلم ربع العشر)
اول عاشر مسلمدن نصابک عشرینک ربعنی اخذ ایلر (ومن الذمی نصفه) ذمیدن عشرینک نصفنی اخذ ایلر
(ومن الحربی تمامه) وحربیدن تمام عشرینی اخذ ایلر شرح مختصر کرخیده مذکوردرکه عمر رضی الله عنه
عشاری نصب ایلدکده محضر صحابه ده بوبلجه امر ایدوب برکسنه مخالفت ایلمشدر خلاف اولمایجق اجماع
اولمش اولورروز کاة ربع عشر اولدیغنه (هاتوا ربع عشر اموالکم من کل اربعین درهما) حدیث شریفی دخی
حجت وافیه در (ان بلغ ماله نصابا) اکر حربینک مالی نصابه بالغ اولسه عشری الینور (ولم یعلم قدر ما یأخذون منا)
واکر انلر بزدن اخذ ایلدکلری شیئک قدری بیلنمزسه (وان علم اخذ مثله) اکر بزدن الدقلری شیئک مقداری
بیلنورسه انک مثلی اخذ اولنور (لکن ان اخذوا الکل لا نأخذه) لکن اکر حربی بزدن جمله مالی اخذ ایدرلرسه
عاشر انلردن جمله سنی اخذ ایلمز بلکه (بل نترک قدر ما یبلغه مأمنه) عاشر اول حربی یی مأمنه یعنی دار
امانه ایرشدیره جک مقداری شیئی اللرنده ترک ایده بزه لایق دکلدرکه انلر کبی جمله سنی اخذ ایدرز (وان
کانوا لا یأخذون شیئا لا نأخذ منهم شیئا) واکر انلر بزدن برشئ اخذ ایلمزلر ایسه عاشر اولان کمسنه دخی انلردن
برشئ اخذ ایلمز زیرا مکارم اخلاقه بز انلردن احق واولی یز (ولا من القلیل وان اقر بان فی بیته ما یکمل
النصاب) وعاشر قلیلدن اخذ ایلمز اکر اوندن نصابی تکمیل ایدر برشیئی اولدیغنه اقرار دخی ایدرسه یعنی
اکر الندن اولان شیئ نصاب اولمیوب لکن اونده اولان مالی ایله نصاب اولدیغنه اقرار ایلسه زیرا اعتبار النده
موجود اولانه در انکیچون اخذ اولنمز (ویقبل قول من انکر تمام الحول) تمام حولی انکار ایدن کمسنه قولی
مقبول اولور (والفراغ من الدین) دخی دیندن فراغی انکار ایدن کمسنه نک قولی مقبول اولور یعنی دینم واردر
دیسه یمینی ایله مصدق اولور (او ادعی الاداء الی الفقراء بنفسه فی المصر فی غیر السوائم) یاخود شهرده فقرایه

کندوسی اداسنی دعوی ایله سوائمدن غیریده یمینی ایله تصدیق اولنور سوائمده تصدیق اولنمز زیرا اموال ظاهره نک
اداسی سلطانه مفوضدر (او الاداء الی عاشر آخر ان وجد عاشر آخر مع یمینه) یاخود عاشر آخره ادا ایلدیکی
دعوی ایلسه اکر بمرنده عاشر آخر بولنورسه یمینی ایله مصدق اولور دعواسی مقبول اولور اکر بمرنده عاشر
آخر یوغیسه تصدیق اولنمز (ولا یشترط اخراج البراءة) عاشر آخره ویردم دیدیککنه اخراج براءت شرط قلنمدی
اکر عاشر آخر وار ایسه تصدیق اولنور یوق ایسه تصدیق اولنمز اصلده اخراج براءت شرط قلندی زیرا اول
کمسنه نک عاشر آخره ویردم دیدیکنی اخبار درابراز براءت صدقنه حجتدر اکر اول عاشر تمسکاتنه موافق ایسه
مقبول اولور موافق دکل ایسه مقبول اولمز مثلا برعورت ولادتی خبر ویرسه قابله دخی ولادتی شهادت
ایلسه مقبول اولور علامت ایله متمسک اولمق بابنده حق سبحانه وتعالی حضرتلرینک (وان کان قمیصه قد من
قبل) قول شریفی حجت قویه در (ولا یقبل فی ادائه بنفسه خارج المصر) اول کمسنه نک خارج مصرده کندم
ادا ایلدم دیدیکی قولی مقبول اولمز (ولا فی السوائم ولو فی المصر) وسائمه ده دخی کندم ویردم دیدیکی مقبول اولمز
اکر مصرده دخی اولورسه زیرا سوائم اموال ظاهره دندر انک اخذی سلطانه مفوضدر جزیه کبی (وما قبل
من المسلم قبل من الذمی) وشول شیئکه مسلمدن مقبول اولور ذمیدن دخی مقبول اولور (لا من الحربی الا قوله
لامته هی ام ولدی) بوذکر اولنان شیلرک بریسی حربیدن قبول اولنمز الا جاریه سنه شو جاریه بنم ام ولدمدر
دیدیکی قول معتبر اولور (وان مر الحربی ثانیا قبل مضی الحول فان مر بعد عوده الی داره عشر ثانیا والا فلا)
والا حربی حول حولاندن مقدم ثانیا عاشره مرور ایلسه اکر اول حربینک مروری کندی دارینه عودت
ایلدیکندنصکره ایسه ثانیا تعشیر اولنور اکر دارینه عودت ایتمدین مرور ایلسه تعشیر اولنمز اکر هر مرور
ایلدکجه تعشیر اولنورسه استیصال مال لازم کلورحق اخذ ایسه حفظ مال ایچوندر اول حربی امان اوزره
باقیدر بعد الحول تعشیری امانی تجدید ایچوندر روایت اولنورکه نصرانی عمر رضی الله عنهک عاشری اوزرینه
برفرس ایله مرور ایلدی عاشر دخی فرسی تعشیر ایلدی تکرار مرور ایدوب ینه تعشیر ایتمکه قصد ایلدکده
هر اوغرادقجه تعشیر اولنورسه فرسک جمله سی کیدر دیو فرسی عاشر یاننده براغوب مدینه یه کلوب مسجدده
عمر رضی الله عنهه بولشوب قصه یی حکایت ایلدکده عمر رضی الله عنه (اتاک الغوث) بیوردیلر یعنی سکا مدد
کلدی دیدیلر نصرانی ظن ایلدیکه احقاق حق اولمیه پس ینه سکانه رجوع ایدوب کوردیکه کندندن اول عاشره
کاغد کلمش که سنه تمامندن اول بردخی تعشیر ایلمیه نصرانی بوعدالتی کوردکده دینک حق ایمش دیو مسلمان
اولمشدر (ویعشر قیمة الخمر لا قیمة الخنزیر) خمرک قیمتی تعشیر اولنور خنزیرک قیمتی تعشیر اولنمز زیرا خمر ذوات
امثالدندر قیمتنه حکم عین ویرلمز وقیمتی عینی کبی اولمز اما خنزیر ذوات قیمدندر انک قیمتی عینی کبیدر مسلمان ایسه
عینی اخذ ایلمک جائز دکلدر شافعی قتنده ایکیسنده دخی تعشیر اولنمز زیرا انلر ایچون قیمت یوقدر زفر قتنده
ایکیسی دخی تعشیر اولنور زیرا مالیتده ایکیسی دخی برابردر (وعند ابی یوسف ان مر بهما معا عشرهما)
ابو یوسف قتنده اکر خمر خنزیر ایله معا مرور ایلسه عاشر ایکیسنی دخی تعشیر ایدر خمره تبعیت ایله (ولا یعشر
مال ترک فی المصر) شهرده الیقو یلان مال دخی تعشیر اولنمز زیرا حق اخذ معاشر ورایلدیکی مال ایله اولور حمایته
محتاج اولدیغیچون اونده اولان مال خود حمایته داخل اولمشدر (ولا بضاعة) مال بضاعت دخی تعشیر اولنمز
بضاعت شول مالدرکه برکسنه بر آدمه تجارت ایچون ویرمشدر اندن دخی برشئ یوقدر زیرا اول کسنه مالک
دکلدر واداء زکاته دخی نائب دکلدر (ولا مضاربة) دخی مال مضاربه تعشیر اولنمز زیرا مضارب ماله مالک دکلدر
واداء زکاة دخی نائب دکلدر ابو حنیفه رحمه الله ک ابتداء قولنده اولنورزیرا مضارب حق مضاربه ده مالک
منزله سنده بیورمشلردی بعده قولندن رجوع ایدوب تعشیر اولنمیه دیدیلر بوقول امامینک قولیدر اما اکر
مالده مضاربک نصیبی اولان ربحدر مضاربه بالغ اولمش ایسه اول ربحدن اخذ اولنه زیرا مضارب اول ربحه
مالکدر صاحب ایضاح وتحفه دیمشلردر بوقول مسلم وذمی حقنده در حربی حقنده دکلدر اکر حربی شومال
بضاعه ومضاربه در دیسه مقبول اولمز (ولا کسب مأذون الا ان کان لا دین علیه ومعه مولاه) مأذونک
کسبی دخی تعشیر اولنمز الا اول زمان تعشیر اولنورکه اوزرنده دین اولمیه وافندیسی بیله اوله (ومن مر بالخوارج
فعشروه عشر ثانیا) شول من که خوارجه مرور ایلسه پس اول خوارج اول کمسنه یی تعشیر ایلسه‌لر تکرار

تعشیر اولنور زیرا تقصیر کندی طرفندن بولندی که بغاة اوزرینه کندی کیدر اکر بغاة ایله اوزرینه مستولی اولسه وتعشیر ایلسه تقصیر امامدن اولمش اولور تکرار تعشیر اولنمز

باب الرکاز

بو باب رکاز بیانندهدر رکاز لغتده اثبات معناسنه در مطر غنی یره دکر ایندی دیرلر یعنی یره دیکدیکی زمان وشرعا حق سبحانه وتعالینک تحت الارض خلق ایلدیکی معدنه وعباد دفن ایلدیکی ماله علم اولمشدر برینه معدن وبرینه کنز تسمیه اولنمشدر رکاز ایکیسنه دخی شاملدر (مسلم او ذمی وجد معدن ذهب او فضة او حدید او رصاص او نحاس فی ارض عشر او خراج اخذ منه خمسه) بر مسلم یاخود بر ذمی ارض عشرده یاخود ارض خراجیهده التون یاخود کومش یا تیمور یا قورشون یاخود باقر معدنی بولسه اول بولدیغی معدندن خمس اخذ اولنور بو بابده حدیث شریف دخی وارد اولمشدر قال النبی علیه السلام (وفی الرکاز الخمس) امام شافعی دیرکه تخمیس اولنمز زیرا رکاز مباحدر بولان کمسنه نک الی سبقت ایلمشدر صید کبی بزم ایچون دلیل تحقیقا اول معادن کفره النده ایدی غلبه طریقی ایله اول اراضی یه مستولی اولدق اول تقدیرجه قیمته مشابه اولوب خمسی لازم کلدی اما صید بونک خلافنجهدر زیرا بر کمسنه نک یدنده دکل ایدی چونکه بولان کمسنه نک الی حقیقة ایسه غانمینک الی حکما اولمش اولور حقیقت ایسه حکمدن اقوی در خمس امام ایچون واربعة اخماس بولان ایچون تعیین اولندی بولان کمسنه ار حر اولسون کرک عبد وکرک ذمی اولسون برابردر ارض عشریه وخراجیه دیدیکی کندی دارنده بولنماندن احتراز در زیرا دارده بولنان تخمیس اولنمز (والباقی له ان لم تکن الارض مملوکة) باقیسی یعنی خمسنک باقیسی بولان ایچوندر اکر ارض مملوکه دکل ایسه (والا فلمالکها) واکر ارض مملوکه ایسه باقیسی مالکی ایچوندر (وما وجد الحربی فکله فیء) شول معدنیکه حربی بولور جملهسی فیدر یعنی غنیمتدر (وان وجده فی داره) اکر مسلم یاخود ذمی دارنده بولسه (لا یخمس) تخمیس اولنمز (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب تخمیس اولنمسنه ذاهب اولمشلردر (وفی ارضه روایتان) اول مسلم یاخود ذمی دار حربک ارضنده رکاز بولسه ابو حنیفهدن ایکی روایت واردر بر روایتده تخمیس اولنمز دارنده بولندیغی کبی وبر روایتده تخمیس اولنور (وان وجد کنزا فیه علامة الاسلام) واکر بر کمسنه کنز بولسه اول کنزده علامت اسلام اولسه کلمهٔ شهادة وقرآن کبی (فهو کاللقطة) اول کنز لقطه کبیدر (وما فیه علامة الکفر) دخی شول شیئی بولسه که اول شیده علامت کفر اوله صنم کبی وصلیب کبی (خمس) تخمیس اولنور (وباقیه له) واول کنزک باقیسی بولان ایچوندر (ان کانت ارضه غیر مملوکة) اکر بولدیغی ارض مملوکه دکل ایسه (وان کانت مملوکة فکذلک عند ابی یوسف) واکر ارض مملوکه اولورسه ینه کذلک تخمیس اولنه دیو نصکره باقیسی بولان ایچوندر ابو یوسف قتنده (وعندهما باقیه لمن ملکها اول الفتح ان علم) وامام اعظم وامام محمد قتنده باقیسی اول فتحده کیم مالک اولدی ایسه انکدر اکر بیلنورسه (والا) اکر بیلنمزسه یعنی اول فتحده کیم مالک ایدیکی بیلنمز ایسه (فلاقصی مالک عرف لها فی الاسلام) اسلامده معروف اولان مالکنک اقصاسی یعنی نهایتی ایچوندر بو قول شمس الائمه نک اختیاریدر اما ابو اللیث بیت المال ایچون قبض اولنور دیمشدر (وما اشتبه ضربه) دخی شول شیئکه ضربی مشتبه اوله یعنی اسلامی میدر یاخود کافری میدر معلوم اولمزایسه (یجعل کافریا فی ظاهر المذهب) کافری قلنور ظاهر مذهبده بویلجه ذکر اولنمشدر (وقیل اسلامیا فی زماننا) دینلمشدر که اسلامی قلنور فی زماننا تقادم عهد ایچون (ومن دخل دار الحرب بامان فوجد فی صحرائها رکازا) دخی شول کمسنه که امان ایله دار حربه داخل اولوب پس اول دار حربک صحراسنده رکاز بولسه (فکله له) اول رکازک کلیسی بولان کمسنه ایچوندر تخمیس اولنمز زیرا واجدک الی مال مباحه سبقت ایلدی اخذده مجاهر دکلدر بلا امان دخی کیرسه ینه بویلجهدر (وان وجده فی دار منها رده علی مالکها) واکر اول رکازی دار حربده براوده بولسه غدر وخیانت اولمسون ایچون مالکنه رد ایدر اکر رد ایتمیوب دار اسلامه اخراج ایدرسه مالک اولور شراء فاسد ایله مالک اولدیغی کبی اکر مستأمن اولمین بولسه رد ایتمز وتخمیس دخی اولنمز زیرا املاک اخذی متقصا اولمشدر بو مسائل اون وجه اوزره اولور شول ذهب وفضه یی که بولمشدر شوندن خالی دکل که یا اسلام سکهسی اوله یا کافر سکهسی اوله یاخود مشتبه اولوب ایکیسندن تفتیشی ایدیکی معلوم اوله جملهسی اون بش وجه اولمشدر وجمله اشبو متنده موجوددر (وان وجد رکاز

متاعهم فی ارض منها غیر مملوکة خمس وباقیه له) واکر اهل حربک رکازنی دار حربک مملوکه اولمین ارضنده بولسه تخمیس اولنور وباقیسی بولان کمسنه ایچوندر (ولا خمس فی نحو فیروزج وزبرجد وجد فی جبل) طاغده بولنان زبرجد وفیروزج مثللو تخمیس اولنمز زیرا حجر حقنده (لا خمس فی الحجر) حدیث شریفی دخی وارد اولمشدر وبیلمشدر که معدندن مستخرج اولان اوچ نوعدر بر نوعی جامد در آتشده اریر وینه منطبع اولور التون وکومش وقورشون وقلای کبی وبر نوعی جامد در اریمز فیروزج وزبرجد وکحل وزرنیخ ویاقوت کبی وبر نوعی دخی مایعدر منجمد اولمز صو وقطران وزفت کبی وحجر اجزاء ارضدن بر جزودر حجر ایله تیمم جائزدر اما ذهب وفضه وحدید اجزاء ارضدن اولمغله بونلر ایله تیمم جائز دکلدر (ویخمس زئبق) زئبق تخمیس اولنور (لا لؤلؤ وعنبر) لؤلؤ وعنبر تخمیس اولنمز (وعند ابی یوسف بالعکس) ابو یوسف قتنده عکس ایلهدر یعنی زئبقدن النمز لؤلؤ وعنبردن النور زیرا عمر رضی الله عنه عنبردن خمس المشلردر

باب زکاة الخارج

بو باب خارجک زکاتی بیانندهدر (فیما سقته السماء) سما یعنی یغمور سقی ایلدیکی ارضده واردر (او سقی سیحا) یاخود ساقی اول ارضی ماء جاری ایله سقی ایلیه اولمقوله ارضده واردر سیحا لفظنک انتصابی مفعول ثانی اولمق اوزرهدر کتب لغتدن منفهم اولان بودرکه لفظ سقی کاه مفعول واحده تعدی ایدر (سقی الله ثراء) کبی وکاه ایکی مفعوله تعدی ایدر (سقی الله الغیث الثرام) کبی وسمایه مطر اطلاقی حق سبحانه وتعالینک (وارسلنا السماء علیهم مدرارا) قول شریفنده دخی ظاهر اولمشدر وشاعرک (اذا نزل السماء بارض قوم * رعیناه ولو کانوا غضابا) قولی دخی سمایه مطر اطلاق اولندیغنه دلیلدر (او اخذ من ثمر جبل العشر) یاخود ثمر جبلدن اخذ اولنان شیده عشر واردر العشر مؤخر مبتداء وفیما سقته السماء معطوفاتیله مقدم خبردر (قل او کثر بلا شرط نصاب وبقاء حول) اول اخذ اولنان شیء کرک قلیل اولسون کرک کثیر اولسون نصاب وبقانک شرطیسز زکاة واجب اولور (وعندهما انما یجب فیما یبقی سنة اذا بلغ خمسة اوسق) امامین قتنده واجب اولور شول شیده که بر سنه باقی قاله وبش وسقه بالغ اوله امام اعظم ایچون دلیل نبی علیه السلامک (ما اخرجت الارض ففیه العشر) قول شریفیدر زیرا حدیث شریفده بغیر فصل ذکر اولنمشدر اما امامینک دلیلی نبی علیه السلامک (لیس فیما دون خمسة اوسق) قول شریفیدر بونده متحقق اولمغله نصاب شرط قلندی (والوسق ستون صاعا) وسق التمش صاعدر وصاع سکسان رطلدر وهر رطل اون وقیه در وهر وقیه قرق درهمدر (وما لا یوسق) شول شیکه وسق اولنمیه مثلا زعفران وپنبه کبی (فاذا بلغ قیمته) نچن وسق اولمین شیئک قیمتی بالغ اولسه (خمسة اوسق من ادنی ما یوسق) وسق اولان شیئک ادناسندن بش وسقه بالغ اولسه (عند ابی یوسف) ابو یوسف قتنده عشر واجب اولور (وعند محمد اذا بلغ خمسة امثال من اعلی ما یقدر به نوعه) امام محمد قتنده نچن اول شیء کندی نوعی تقدیر اولنان شیئک اعلاسندن بش مثلنه بالغ اولسه عشر واجب اولور وبرشیء تقدیر اولنمق لازم کلسه اقل وادنی اولورسه صاع ایله وسط اولورسه کیل ایله اعلی واکثر اولورسه وسق ایله تقدیر اولنور (فاعتبر فی القطن خمسة احمال) پنبهده بش یوک اعتبار اولندی وجوب زکاة ایچون اعلی ما یقدر به القطن اعتبار حملدر بونده دخی ابتدا تقدیر اولنان استار ایله در استار الی بچق درهمدر اوسطی بطمان ایلهدر وبطمان ایکیوز التمش درهمدر واعلامی حمل ایسه اوچیوز بطماندر وقیه حسابی اوزره بوز طقسان وقیه اولور (وفی الزعفران خمسة امناء) زعفرانده وجوب زکاة بش بطمانده اعتبار اولندی (ولا شیء فی حطب وقصب فارسی) حطبده وقصب فارسیده برشیء یوقدر قصب فارسی دیدیکی قلمدر (وحشیش وتبن وسعف) حشیش وتبن وسعفده دخی برشیء یوقدر سعف دیدیکی خرما دالیدر (وفیما سقی بغرب) ودخی شول شیء که بیوک قوغه ایله سقی اولنور (او دالیة) یاخود طولاب ایله سقی اولنور (او سانیة) یاخود ناقه ایله سقی اولنور (نصف العشر) بونلردن نصف عشر واجبدر (قبل رفع مؤن الزرع) زرعک مؤنتی رفعدن اول نصف عشر واجبدر مؤنت دیدیکی اجرت وارغاد واوکوز نفقهسی وکرانها واجرت حافظ دخی بونلره بکزرنه وار ایسه زیرا وارد اولان حدیث شریفده مؤنت ذکر اولنیوب اطلاق اوزره در قوله علیه السلام (فیما سقته السماء العشر وفیما سقی بالسانیة نصف العشر) (وفی العسل العشر) عسلده دخی عشر واجبدر (قل او کثر) او عسل کرک قلیل اولسون کرک کثیر اولسون واجبدر (اذا اخذ من جبل او ارض عشریة) نچن جبلدن ویاخود ارض

عشریه‌دن اخذ اولنسه عشر واجب اولور ابوهریره‌دن روایت اولنمشدر که نبی علیه السلام (اهل یمن ان فی العسل العشر) دیو یازمشدر وزیرا نحل اشجارك چچك و میوه‌سنی اكل ایدر چچك و میوه‌ده عشر واردر اول اجلدن عسلده دخی عشر واجب اولور اما اراضی خراجیه‌ده برشئ لازم كلمز (وعند محمد اذا بلغ خمسة افراق والفرق ستة وثلاثون رطلا) امام محمد قتنده بش فرقه بالغ اولدقده عشر واجب اولور فرق اوتوز التی رطلدر رطل اون ایكی وقیه‌در وقیه فرق درهمدر بو تقدیرجه هر رطل درتیوز سكسان درهم اولور امام محمد قتنده بو مقدار اولمدیجه عشر واجب اولمز (وعند ابی یوسف اذا بلغ عشر قرب) ابو یوسف قتنده اون قربه‌یه بالغ اولدقده عشر واجب اولور قرب اللی بطماندر معلوم اوله كه عسلده اوچ روایت واردر (اولكیسی) ارض عشردن یاخود جبلدن اخذ اولنسه قلیل و كثیر اعتبار اولنمیوب عشر واجب اولور (ایكنجیسی) بش فرقه بالغ اولسه عشر واجب اولور بو قولی امام محمد اخذ ایلمشدر (اوچنجیسی) وسق اولمیان شیئك ادناسندن بش وسقك قیمتی اعتبار اولنوب عشر واجب اولور بو دخی ابو یوسفدن روایتدر هدایه‌ده دخی بویلجه مسطوردر (ویؤخذ عشران من ارض عشریة لتغلبی) تغلبینك ارض عشریه‌سندن ایكی عشر اخذ اولنور (وعند محمد عشر واحد ان كان اشتراها من مسلم) امام محمد قتنده بر عشر اخذ اولنور اكر ارضی تغلبی مسلمدن اشترا ایلدیسه معلوم اوله كه ارض اوچ نوعدر بری عشری و بری خراجی و بری تضعیفیدر مالك دخی اوچ نوعدر بری مسلم و بری ذمی و بری تغلبیدر (ولو اشتراها منه ذمی اخذ منه العشران) اكر بر ذمی اول ارضی تغلبیدن اشترا ایلسه اول ذمیدن ایكی عشر اخذ اولنور العشرانده الف لام عهد خارجیدر یعنی عشر الارض دیمكدر (وكذا لو اشتراها منه مسلم) و ینه ایكی عشر اخذ اولنور اكر اول اراضی تغلبیدن بر مسلم اشترا ایلسه زیرا تغلبی تصرف ایلدكاری ارضك عشرینك تضعیفی اول ارضه وظیفه مثابه‌سنده‌در اول تقدیرجه ارض مزبوره مسلمه انتقال ایلدكده وظیفه‌سی ایله انتقال ایتمش اولور (او اسلم هو) یاخود اول تغلبی مسلم اولسه ینه ایكی عشر اخذ اولنور بو جمله ابو حنیفه قتنده‌در (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف خلاف ایدوب اكر تغلبی اسلامه كلوب یاخود بر مسلم تغلبیدن ارض اشترا ایلسه عشر واحده عودت ایدر كورمزمیسین كه تغلبك بش سائمه دوه‌سی اولسه ایكی شاة النوردی ذكر اولنان دوه‌لری بر مسلم اشترا ایلسه یاخود كندوسی مسلمان اولسه بر شاة اخذ اولنور (وقیل محمد معه) و دینلدیكه محمد ابو یوسف ایله معادر اما صاحب هدایه دیمشدر كه اصح اولان بودر كه ابو یوسف ابو حنیفه ایله متفقدر (وعلى المرأة والصبی منهم ما على الرجل) تغلبك رجالی اوزرینه اولان شئ انلردن صبیان و نسالك اوزرینه دخی لازمدر عشریه ایسه عشر خراجیه ایسه خراج (ولو اشترى ذمی عشریة مسلم فعلیه الخراج) واكر بر ذمی بر مسلمك ارض عشریه‌سن اشترا ایلسه اول ذمی اوزرینه خراج لازم اولور ابو حنیفه قتنده زیرا عشرده معنای عبادت واردر كافر ایسه عبادته اهل دكلدر بو تقدیرجه اوزرینه خراج واجب اولور (وعند محمد یبقى على حالها) امام محمد قتنده اول ارضك حكمی على حالها باقیدر مسلمانده ایكن عشر اخذ اولندیغی اوزره ینه عشر النور (وان اخذها منه مسلم بشفعة اوردت على البایع لفساد البیع عاد العشر) اكر اول ارضی بر مسلم شفعه طریقی ایله كافردن اخذ ایلسه یاخود اول ارض بیع فاسد اولدیغی ایچون بایع مسلمك اوزرینه رد اولنسه مسلمه رد اولنمغله ینه عشر عودت ایدر یعنی عشر النور (وفی دار جعلت بستانا خراج ان كانت لذمی) بستان قیلنان دارده خراج واردر یعنی خراج النور اكر اول دار ذمینك اولورسه و ماء عشریه ایله دخی سقی ایدرسه ینه خراج النور (او لم یسقها بمائه) یاخود بستان قیلنان دار مسلمك اولور ماء خراجیه ایله سقی ایدرسه ینه عشر النور (وان سقاها بماء العشر فعشر) اكر اول داری صو ایله صولسه عشر اوندده بردر (ولا شئ فی الدار ولو لذمی) دارده برشئ یوقدر اكر ذمینك دخی اولورسه زیرا عمر رضی الله عنه خراجی وضع ایلدكده مسكن ایچون سؤال ایلدكلرنده عفو دیو ورمشلردر (وماء السماء والبئر والعین عشری) یغمور صویی و قیو صویی و پكار یعنی چشمه صویی عشریدر (وماء انهار حفرها العجم خراجی) عجم قازدیغی نهرلرك صویی خراجیدر بو نهروان و یزدجرد نهرلری كبی و دخی ارض خراجیه‌ده بر قیو قازلسه یاخود بر پكار ظهور ایلسه اول دخی خراجیدر زیرا زمان سابقده كفره یدنده ایدی بر اول ارضه قهرا غالب اولدق بزه غنیمت اولدی بو یله اولمغین خراجیه اولور (وكذا سیحون وجیحون ودجلة والفرات عند ابی یوسف) دخی سیحون و جیحون و دجله

وفرات خراجیه‌در ابو یوسف قتنده زیرا بونلرده كیم كوپری قورلدقده نصكره خراجی اولور سیحون تركستانده بر نهرك اسمیدر جیحون بلخده بر نهرك اسمیدر رود دجله بغدادده بر نهرك اسمیدر و فرات نهر كوفه‌نك اسمیدر ابوهریره‌دن روایتدر (سیحان وجیحان والنیل والفرات كل من انهار الجنة) بو حدیث شریفی مسلم دخی روایت ایلمشدر غایة البیانده دخی بویلجه‌در (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب بونلرك صویی عشریدر زیرا كمسنه‌نك دكلدر پس جمله كسنه‌نك اولمغه بحار و امطاره مشابه اولور اول تقدیرجه عشریه اولوردیر (ولیس فی عین قیر او نفط فی ارض عشر شئ) ارض عشریه‌ده زفت و نفط پكارنده برشئ یوقدر زیرا بونلر غله ارضدن دكلدر ملح دخی بویلجه‌در (وان كانت فی ارض خراج ففی حریمها الصالح للزراعة الخراج لا فیها) اكر عیون مذكوره ارض خراجده اولسه زراعته صالح اولان حریمندن خراج النور اما عیننك كندوسندن النمز (ولا یجتمع عشر وخراج فی ارض واحدة) مسلمك ارض واحده‌سنده عشر و خراج مجتمع اولمز عدم اجتماعنه (لا یجتمع على مسلم عشر وخراج) نص شریفی وارد اولمشدر و عشرینك اخذینك وقتی ابو حنیفه قتنده میوه‌سی ظاهر اولدقده‌در و ابو یوسف قتنده وقت میوه‌سی ایرشدكده‌در و محمد قتنده یشل اولدقده‌در ثمره خلاف اتلاف اولندقده ضمانك وجوبنده ظاهر اولور

باب المصرف

بو باب مصرف بیاننده‌در وقتا كه مصنف زكاة و عشر بیانندن فارغ اولدیسه مصارفنك بیانینه شروع ایلدی مصرفده اصل حق سبحانه و تعالینك (انما الصدقات للفقراء والمساكین والعاملین علیها والمؤلفة قلوبهم وفی الرقاب والغارمین وفی سبیل الله وابن السبیل فریضة من الله والله علیم حكیم) نص شریفیدر مصارف سكز صنفدر بری مؤلفة قلوبدر شمدی بونلردن ساقط اولدی و مؤلفة قلوب اوچ نوعدر بر نوعی نبی علیه السلام انلره تالیف ایدردی یعنی حاصل اولان عشروزكاتدن شئ ویرردی كه كندولر مسلمان اوله‌لر و قوملری دخی مسلمان اوله‌لر و بر نوعی دخی انلردن اسلامه كلدی لكن اعتقادلرنده ضعف اكلامغله ویررلردی كه ثابت قدم اوله‌لر و بر نوعی دخی رؤسای عرب اولمغله اعطا ایدردی شرلرینی دفع ایچون انلردن اوچ نفردر ابی سفیان بن حرب و صفوان بن امیه و عیینه بن حصین و اقرع بن حارس و علقمه بن عكرمه و عباس بن مرداس و زید الخیل دخی بونلره مشابه كمسنه‌لردر اكر دینلورسه كه انلره صرف صدقه نیجه جائزدر كه انلر كافر ایدیلر بو خود فقرا و غزات حقیدر جواب ویریلور كه مشركینك شرلرینی دفع ایلمك فقرا و اغنیا اوزرینه واجبدر اویله اولسه انده فقرا مالندن برشئ ویریلوب شرلرینی دفع ایلمك جهاد مقامنه قائم اولور اولوقتده بعد النبی علیه السلام اجماع ایله ابو بكر رضی الله عنهك خلافتی زماننده نصیبلری ساقط اولدقده مؤلفة قلوب ابو بكر رضی الله عنهه عرضحال ویروب نصیبلرینی طلب ایلدیلر ابو بكر رضی الله عنه ویرلمسی ایچون كاغد ویردی عمر رضی الله عنهه وارلدقده خط صدیقی یرتدی و دیدیكه بو معنی برشیدر كه نبی علیه السلام سزه تألیف ایچون ویرمشدر اما الان الله تعالی دین اسلامی عزیز ایدوب سزدن اغنا ایلدی شمدنصكره یا اسلام یاخود قلیج دیو جواب ویردی و ینه مؤلفة قلوبدن اولوب عرضحال ویرنلر حضرت ابو بكره كلوب خلیفه سزمیسز یوخسه عمرمیدر شمدی كاغدیكی یرتدی ویره بو مقوله جواب ویردی دیدیلر ابو بكر جوابنده خلیفه در ان شاء الله دیدی بو تقدیرجه منعنه اجماع منعقد اولدی لكن مؤلفة قلوبك نصیبلری كتاب ایله ثابت اولمش ایكن بعد النبی علیه السلام سقوطنك وجهنده قومك اختلافی واقع اولمشدر انلردن بعضیسی شونلردر كه كتاب ایله ثابت اولان شیئك اجماع ایله نسخنی جائز كورورلر زیرا اجماع حجت قاطعه‌در كتاب كبی مذهبده ایسه بو جائز دكلدر و بعضیسی شونلردر كه مؤلفة قلوبك بعضیلرینك سقوطنك انتهاسیله حكمك انتهاسی قبیلندندر صوم رمضانك انتهاسی شهرك منتهی اولمسی ایله اولدیغی كبی بو دخی رد اولنمشدر زیرا حكمك بقاسنده علته احتیاج یوقدر احسن اقوال بودر كه نبی علیه السلام زماننده مؤلفة قلوب ایچون نصیب ویرمك اسلامی اعزاز ایچون ایدی زیرا اول وقت اسلام ضعف اوزره و كفر ظاهرا غلبه اوزره ایدی اول زمان ویرمك دینی اعزاز ایدی وقتا كه حال متبدل اولوب اسلام غلبه ایلدی ایسه بودفعه اعزاز دین ویرمكده اولدی اول اجلدن اجماع ساقط اولندی (هو الفقیر وهو من له شئ دون نصاب) مصرف فقیر ایچوندر و فقیر شول كسنه‌در كه انك ایچون برشئ اوله اما نصابه بالغ اولمیه (والمسكین من لا شئ له)

ومصرف مسكين ايچوندر مسكين شول كمسنه دركه انك ايچون برشئ اولميه قوله تعالى (اومسكينا ذا متربة)
يعنى جوع وعريانلقدن ترابه ملتصق اوله (وقيل بالعكس) دينلمشدركه عكس ايلدر يعنى فقير برشيئى اولميان اوله
ومسكين نصابدن قليل شيئه مالك اولان كمسنه اوله (والعامل يعطى بقدر عمله ولو غنيا) عامله عملى مقدارى
اعطا اولنورز يرا كندى نفسنى عمل مسلمين ايچون فارغ ايلمشدر (والمكاتب يعان فى فك رقبة) مكاتب زكاة
خارج ايله فك رقبه ده معاونت اولنور اكر افنديسى غنى دخى اولورسه منقولدركه نبى عليه السلام حضرتلرينه
بركمسنه كلوب يا رسول الله بنى برعمله دلالت ايله دخول جنته سبب اوله ديدكده (فك الرقبة) بيورمشلردر
(ومديون لا يملك نصابا فاضلا عن دينه) دينندن فاضل نصابه مالك اولميان مديون دخى زكاة خارجدن
معاونت اولنور (ومنقطع الغزاة عند ابى يوسف والحج عند محمد ان كان فقيرا) ابو يوسف قتنده منقطع الغزات
دخى معاونت اولنور وامام محمد قتنده منقطع الحاج دخى معاونت اولنور اكر فقير اولورسه منقطع غزاتدن
مراد فقرا سيدر ومنقطع حاجدن مراد دخى فقراسيدر روايت اولنديكه بركمسنه فى سبيل الله بردوه حاضر ايلدم
دونبى عليه السلامه عرض ايلدكده فقراء حاجدن برينى تحميل ايلمك ايچون امر ايلدى اصل مصرف فقرا
ايچوندر قوله عليه السلام (خذها من اغنيائهم وردها فى فقرائهم) دليلى واضحدر (ومن له مال فى وطنه لا معه)
دخى شول كمسنه معاونت اولنوركه وطننده مالى اولوب لكن كندى ايله مال اولميه بوندن مراد ابن سبيل
وتسميه سنك وجهى طريقه كثرت ملازمتى اولمغله كويا كه ولد الطريق اولمشدر صوفى يه ابن الوقت ديدكلرى
كبى (ويجوز دفعها الى كلهم والى بعضهم) وزكاتى فقرانك كليسنه وبعضيسنه ويرمك جائزدر شافعى قتنده بايدى
صنفه بايدى صنفدن برينه ويرمك جائز دكلدر مادامكه اصناف سبعه ده هر صنفدن اوچ كمسنه يه صرف
اولنميه زيرا لام تمليك ايله اضافت اكرچه حقيقت ملكى ايجاب ايلمز ايسه استحقاقى افاده ايدر مستحق اولدقلرى
مقرردر بركمسنه مالنك ثلثنى اصناف سبعه يه وصيت ايلسه بونلردن بريسى محروم اولمق جائز دكلدر اويله اولمجق
بو دخى انك كبيدر بزم ايچون دليل بو محلده اضافت مصارفى بيان ايچوندر يوخسه اثبات استحقاق ايچون
دكلدر خصوصا ابن عباس حضرتلرى بوندن مراد بيان مصارفدر بيان استحقاق دكلدر هر قنقيسنه صرف
اولنورسه كفايت ايدر بيورمشلردر نته كيم صلاتده استقبال قبله يه امر اولنمشدر اول كعبه دن برجزءينه استقبال
ايلسه امر امتثال ايتمش اولور وحق سبحانه وتعالى اول اصنافى محتاجيندن اخبار ايلين اوصاف ايله ذكر ايلدى
بزبلدككه بوندن مقصود محتاجك حاجتنى قضا ايلمكدر پس بو تقديرجه جمله اصناف حقيقتده معنى
جهتندن صنف واحد اولمش ايدى جمع ايسه جنسدن مستعاردر زيرا الجن جمعه الف لام داخل اولسه معناى
جمعيت مضمحل اولور والف لام كلام عربده درت معنايه استعمال اولنور بريسى جنس ايچون الرجل خير من
المرأة كبى و بريسى دخى استغراق جنس ايچون (ان الانسان لفى خسر) كبى و بريسى دخى عهد خارجى ايچوندر
(كما ارسلنا الى فرعون رسولا فعصى فرعون الرسول) كبى و بريسى دخى عهد ذهنى ايچوندر ادخل السوق كبى
(واخاف ان يأكله الذئب) كبى چونكه استعمال بو بيله اولنجق بو محلده عهد استغراقه حمل ممكن اولميوب جنس
مراد اولنور كما فى قوله تعالى (لا يحل لك النساء من بعد) بو آيت كريمه ده دخى عهد استغراق ممكن دكلدر
استغراق مراد اولندى لازم كلوردىكه دنيانك جميع صدقاتى جميع فقرا ايچون اوله بو تقديرجه برفرد محروم
اولمق جائز اولمزدى بوكا ايسه فردك اقتدارى يوقدر لكن بو محلده احسن قول بو اولهكه استغراق حقيقى يه حمل
اولنميوب استغراق عرفيه يه حمل اولنه نته كيم جمع الامير الصاغة ديلور بونده بلدينك صاغه سن وياخود اطراف
مملكتك صاغه سن جمع ايلدى ديمكدر بو تقديرجه استغراق عرفى ايسه وسع بشردن خارج دكلدر (ولا تدفع
لبناء مسجد او تكفين ميت) مال زكاة بناء مسجد وتكفين ميت ايچون دفع اولنمز يعنى ويرلمز زيرا زكاتده
واجب اولان قطع ملكدر غيره تمليك ايله وزكاتده تمليك ركندر واكر بر قائل التمليك زكاة قولكز بلا دليل مجرد
بر دعوادر حق سبحانه وتعالينك (انما الصدقات للفقراء) قولندن غيرى بوكه دلالت ايدر دليل يوغيكن حال بوكه
اول لامى دخى تمليك ايچون قيلميوب عاقبت ايچون قيد ايلكزدى بو جواب طلب ايدرسه جواب ويريلوركه بزم لام
عاقبت ايچوندر ديديكمزك معناسى صدقاتدن فقرانك مقبوضى اولان عاقبت ملكى اولورانده امصارفدر
يوخسه مستحق دكلدر نته كيم بو خصوصده فخر اسلامدن (الصدقة تقع فى كف الرحمن قبل ان تقع فى كف الفقير)

حديث شريفنك معناسنده صدقه ابتداء يد فقيرده ينه الله ايچوندر ويد فقيرده دوام وبقا اعتبار يله حق عبد
اولورزيرا ابتدا احق فقير دكلدر پس مقبوضلرى اولدقدنصكره عاقبت ملكلرى اولور لام دلالتيله بلا دليل
ديمكدر دعواى مجرده ديدكلرى صحيح اولدى اندنصكره تكفين ميتده تمليك محقق اولديغنه دليل برميتى قورد
اكل ايلسه اول كفن مكفن ايچوندر وارث ايچون دكلدر زيرا تمليك محقق اولمدى (او قضاء دينه) وميتك دينى
قضا ايچون دخى زكاة ويرلمز زيرا بونده دخى تمليك يوقدر (او ثمن قن يعتق) ازاد اولنمغه عبدك ثمنى ايچون دخى
زكاتدن برشئ ويرلمز زيرا اعتاقده اسقاط ملك واردر تمليك يوقدر (ولا الى ذمى وصح غيرها) ودخى ذمى يه مال
زكاتدن ويرلميه اما مال زكاتدن غيرى ويرمك صحيح اولور (ولا الى غنى يملك نصابا من اى مال كان) دخى
نصابه مالك اولان غنى يه اكر زكاة مالندن واكر سائر نذوردن هر قنغيسندن اولورسه ويرلميه (او عبده) وغنينك
عبدنه دخى مال زكاة ويرلميه زيرا العبد وما يملكه كان لمولاه فحواسى اوليجق اعطا اولنان مال زكاة افنديسنه
ويرلمش اولور (او طفله) كوچك اوغلانه دخى ويرلميه زيرا اول طفل باباسى مالندن غنى عد اولنور (بخلاف ولده
الكبير) اول غنينك ولد كبيرى عبد وولد صغيرينك خلافنجه دراكا زكاة ويرمك صحيح اولور اكر نفقه سى اول اب
غنى اوزرينه ايسه ده ينه ويرمك جائزدر انك غناسى ايله ولد كبير عد اولنمز (وامرأته ان كانا فقيرين) اول غنينك
خاتوننه دخى زكاة ويرمك صحيح اولور اكر ايكيسى دخى فقير اولورسه (ولا الى هاشمى من آل على او عباس او جعفر
او عقيل او الحارث بن عبد المطلب ولو كان عاملا عليها) وهاشمى يه دخى زكاة ويرلميه كه هاشمى آل على
وآل عباس وآل جعفر وال عقيل ياخود آل حارث بن عبد المطلبدر اكر زكاة اوزرينه عامل دخى اولورسه
ينه زكاتدن برشئ ويرلميه زيرا نبى عليه السلام بنى هاشمه خطاب ايدوب يا بنى هاشم (ان الله تعالى حرم عليكم
غسالة اموال الناس واوساخهم وعوضكم عنها بخمس الخمس) بيورمشلردر معلوم اوله كه حارث وعباس
نبى عليه السلامك عميلريدر وجعفر وعقيل على كرم الله وجهه نك قرنداشلريدر بونلرك جمله سى هاشمه منسوبلردر
زيرا نبى عليه السلام حضرتلرينك نسب شريفلرى محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد منافدر
(قيل بخلاف التطوع) دينلديكه تطوع بونلرك خلافنجه در يعنى جوازنده اختلاف ايلمشلردر بعضيلر ديديلركه
صدقه واجبه ايله صدقه نفل بيننده فرق يوقدر وقف دخى بنى هاشمه حلال دكلدر بدايعده ذكر اولنمشدركه اكر
واقف بنى هاشمه برنسنه شرط ايلسه جائزدر يعنى مشايخ ديديلركه صدقه نفل بنى هاشمه حلال دكلدر زيرا نفل
ايله مالكدن برشئ زائل اولمز فرض ايله اولديغى كبى ابو جعفر طحاوينك امارى شرحنده ابو حنيفه دن روايت
ايدوب صدقاتك كليسى هاشمه جائزدر حرمت نبى عليه السلام عهدنده ايدى زيرا خمسك خمسى كندولره واصل
اولوردى نبى عليه السلامك موتى ايله خمس الخمس ساقط اولدى وصدقه جائز اولدى (ومواليهم مثلهم)
بنى هاشمك مواليسى دخى كنديلرى كبيدر انلره دخى مال زكاة ويرلمز زيرا بنى هاشمك معتق قوللرندن برى
نبى عليه السلامدن سوال ايدوب (اتحل الصدقة) ديدكده (لا انت مولانا) بيورمشلردر وبرحديث شريفده
دخى موالى القوم من انفسهم واقع اولمشدر (ولا يدفع المزكى زكاته الى اصله وان علا او فرعه وان سفل) مزكى
زكاتنى اصلنه ويرميه يعنى باباو اناسنه هر نقدر يوقارى دخى اولورسه وفرعنه دخى ويرميه هر نقدر اشاغه دخى
اولورسه يعنى باباسنه وجدينه وجدينك جدينه هر نقدر يوقارو اولورسه اشاغيسيده بو يلجه دربونلرك ما بينلرنده
منافع متصله در شرط ايسه تمكندن قطع منفعتدر (او زوجته) زوجه سنه دخى ويرميه بالاتفاق عادتا
منافعده اشتراكلرى اولديغيچون جائز دكلدر (وكذا لا تدفع الى زوجها) ارعورتنه ويرمديكى كبى عورت
دخى ارينه زكاة ويرميه ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلر قتنده عورت ارينه
زكاة ويرمك جائزدر ابن مسعودك خاتونى نبى عليه السلامدن زوجنه تصدق ايچون سؤال ايلدكده (لك اجران
اجر الصدقة واجر الصلة) بيورمشلردر ابو حنيفه رضى الله عنه بو صدقه نافله يه محمولدر ديو جواب ويرمشلردر
(ولا الى عبده او مكاتبه او مدبره او ام ولده) دخى مزكى زكاتنى قولنه ومكاتبنه ومدبرنه وام ولدنه ويرميه
اكر ويرلسه قطع منفعت بولنمش اولور جائز دكلدر (وكذا عبده المعتق بعضه) ينه مزكى زكاة ويرمك جائز دكلدر
بعض اعضاسى معتق اولان عبدينه زيرا اول عبد مكاتب حكمنده در ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين
خلاف ايدوب زكاة ويرلمك جائزدر ديرزيرا اول عبد معتق البعض حر مديون كبيدر (ولو دفع الى من ظنه مصرفا

فبان انه غني او هاشمي او كافر او ابوه او ابنه اجزأه) اكر مزكي دفع ايلسه شول كمسنه يه كه آنك ظننده اول كمسنه مصرف اوله پس بيان اولسه كه او كمسنه غني ياخود هاشمي ياخود كافر ياخود مزكينك باباسي ياخود اوغلي ايمش كفايت ايدر يعني زكاتي ويرمش اولور ابو حنيفه ومحمد قتنده بونلرك دليلي حديث معن بن زيددر روايت اولنديكه يزيد زكاتي توزيع ايلمك ايچون بر كمسنه يي وكيل ايدوب اولدخي حين توزيعده زيدك اوغلي معنه دخي ويرمش صباح اولدقده يزيد زكاتي اوغلنك النده كوروب حضور عاليلرنده مرافعه اولديلر فقال النبي عليه السلام (يا معن لك ما اخذت ولك يا يزيد ما نويت) بيورمشلردر (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف خلاف ايدوب اعادهسي لازمدر يقينا حاصل اولمديغيچون (ولو بان انه عبده او مكاتبه لا يجزيه فيعيد) مزكي مصرف ظن ايدوب زكاتي دفع ايلدكدنصكره ظاهر اولسه كه اول مصرف ظن ايلديكي كندينك عبدي ياخود مكاتبي ايمش ويرديكي زكاة كفايت ايلمز اعاده ايلر زيرا حقيقت ملكندن خروج بولمیوب عبد مكاتبله دخي اهليت اولمغله اعادهسي لازم اولور (وندب دفع ما يغني عن السؤال يومه) بر كوننك سؤالدن اغنا ايدهجك شيئي ويرمك مندوب اولدي يعني مال زكاتدن بر كون كفايت ايدهجك مقداري ويرمك مندوبدر (وكره دفع نصاب او اكثر الى فقير غير مديون) مديون اولميان فقيره نصاب ياخود نصابدن اكثر زكاة ويرمك مكروه اولدي اما مديون اولان فقيره نصابدن زياده ويرلسه لا بأسدر (ونقلها الى بلد آخر) ومال زكاتي بلد آخره نقل ايلمك دخي مكروه اولدي زيرا حق جاري رعايت ايلمامش اولور (الا الى قريبه) الا مكر كه كندي قريبي ايچون نقل ايليه اولزمان مكروه دكلدر زيرا كندي قريبنده هم اجر صدقه هم اجر صله بولنمش اولور (او احوج من اهل بلده) ياخود كندي اهل بلدنده اولان فقرادن دخي افقر واحوج اوله اولدخي مكروه دكلدر زيرا مقصود محتاجك حاجتني قضادر احوج اولمجق دخي اوليدر (ولا يسأل من له قوت يومه) بر كوننك قوتي اولان كمسنه سؤال اتميه يعني ديلنميه معلوم اوله كه بيت المال ايچون جمع اولان مال دردت نوعدر نوع اول زكاة سوائم واعشاردر وتجارت ايچون مرور ايدن مسلمانلردن اخذ اولنان شيئدر ومصرف ايسه حق سبحانه وتعالينك (انما الصدقات للفقراء والمساكين) قول شريفندن بيان اولنديغي اوزره سكز صنف اولوب مؤلفة قلوب ساقط اولمغله يدي صنف قالمشدر نوع ثاني غنائم ومعادندر ركازك خمسيدر مصرفي ايسه حق سبحانه وتعالينك (واعلموا انما غنمتم من شيء فان لله خمسه وللرسول ولذي القربى واليتامى والمساكين وابن السبيل) قول شريفيدر اللهك سهمي ايله رسولك سهمي بردر بونك تبركا وكلامي افتتاح وبو مالك فضيلتني اظهار ايچوندر نبي عليه السلامك وفات شريفلري ايله ساقط اولدي وذي القربى كه قرائب رسول عليه السلامدر انلرك سهمي بزم قتمزده ساقطدر اما امام شافعي قتنده ثابتدر في زماننا اوچ صنفه صرف اولنور بري يتامى وبري مساكين وبري ابن سبيلدر نوع ثالث خراج وجزيهدركه مستأمن واهل ذميدن اخذدر بونلرك مصارفي كاربان سرا ايلرك وكوپريلرك بناسي وسد ثغور وسائر بونلره بكزر اولان شيلردر دخي ارزاق قضاة وولاة ومفتي ومحتسب وحفاظ ومفسرين ومعلمين ومتعلمين ومقاتله ايچوندر حاصل كلام بو نوعك مالي عمارت دين وصلاح دار الاسلام والمسلمين ايچوندر ونوع رابع شول مالدركه بر كمسنه فوت اولوب ورثهسي اولمدقجه متروكاتي بيت المالدن قبض اولنور اول مقوله مالك مصرفي مريضلرك نفقه وادويهسي ايچوندر ودخي مالي اولمين فقرا مونتاسنك كفني ايچوندر ولقيطك نفقهسي ايچون وجنايتي ايچون وكسبدن عاجز اولان كمسنهلرك نفقهسي ايچون سلاطين وولاة اوزرينه واجبدركه ذكر اولنان ايراد ومصارفي اربابنه ايصالده بذل واجتهاد ايدهلر غاية البيانده بو يلجه مسطوردر

باب صدقة الفطر

بو باب صدقة فطر بياننده در صدقة فطر عبادتدر زيرا بونده معناي مؤنت واردر بو اجلدن نيت شرط قلندي وغيرك سببي ايله واجب اولمشدر عقل وبلوغدن دخي كمال اهليت شرط قلنمدي (هي واجبة) صدقة فطر واجبهدر وجوبي معناي اصطلاحيسي اوزره درواجب دليل شبهه ايله ثابت اولاندر انكيچون جاحدي اكفار اولنمز زيرا عملا واجب واعتقادا دكلدر اما صدقة فطرك وجوبنه دليل نبي عليه السلام خطبهسنده ادوا عن كل حر وعبد صغير او كبير انصف صاع من بر او صاع من شعير) قولنده ادوا امر شريفيدر وبو عادهء وجوبك ذكري بين الفرض والسنة ديمكدر امام محبوبي ديمشدركه واجبات اسلام بيدير صدقة فطر نفقة ذوي الارحام

ووتر واضحيه وعمره وخدمت والدين وعورتك ارينه خدمتي كبي (على الحر المسلم المالك لنصاب فاضل عن حوائجه الاصلية) حوائج اصليهسندن فضلهء نصابه مالك اولان حر مسلمك اوزرينه صدقة فطر واجبهدر وغني اولمق شرطدر زيرا (لا صدقة الا عن ظهر غنى) حديث شريفي دخي دليلدر (وان لم يكن ناميا) اكر نامي دخي اولمزسه ينه صدقة فطر واجبدر بونده حولان حول لازم دكلدر (وبه تحرم الصدقة وتجب الاضحية) اول نصاب سببيله كندويه صدقه آلمق حرام اولور واضحيه يعني قربان واجب اولور معلوم اوله كه نصاب اوچ نوعدر (بر نوعي) شول نصابدركه اندهزكاة شول ماله متعلق اولان احكام كبي واجب اولور (وبر نوعي) دخي شول نصابدركه انده احكام اربعه واجب اولور مثلا كندويه صدقه حرام اولمق واضحيه واجب اولمق وصدقة فطر واجب اولمق ونفقة اقارب واجب اولمق كبي وبونده تجارت ايله نما وحولان حول شرط قلنمدي (وبر نوعي) دخي شول نصابدركه كندويه سؤال يعني ديلنمك حرام اولور بعضيلر قتنده قوت يوميهيه مالك اولمقدر بعضيلر قتنده اللي درهمه مالك اولمقدر (عن نفسه) صدقة فطر انسانك كندو نفسندن واجبهدر عن نفسهده اولان عن يوقاريده اولان واجبه لفظنه متعلقدر واجبة عن نفسه ديمكدر روى ابن عمر رضي الله عنه نبي عليه السلام زكاة فطري ذكور واناث اوزرينه فرض قلمشدر بو حديث شريفي نقل ايلمشدر (وولده الصغير الفقير) فقير اولان ولد صغيري ايچون دخي صدقة فطر واجبدر زيرا مؤنت كاملهسي واردر واوزرينه دخي ولايتي واردر (وعبده للخدمة ولو كافرا) خدمتي ايچون اولان عبدي ايچون دخي افنديسي اوزرينه صدقة فطر واجبهدر اكر كافر ايسهده ولايت ومؤنتي اوزرينه اولديغيچون عبدك افنديسي اوزره واجب اولمغه سبب رأس يمونه ويلي عليه قوليدر كويا كه عبدك رأسي كندي رأسيدر شافعي خلاف ايدوب انك قتنده عبدده جائز دكلدر (وكذا عن مدبره وام ولده) ينه عبد كبيدر مدبردن وام ولدندن دخي صدقة فطر واجبهدر زيرا بونلرده دخي مؤنت واوزرلرينه ولايت واردر (لا عن زوجته وولده الكبير) زوجهسي وولد كبيري ايچون واجب دكلدر مؤنت ولايتده قصوري اولديغيچون زيرا حقوق نكاحدن غير يده والي اولمز ومؤنت يعني قوتدن تعيين اولديغندن زياده ويرلمز حتى صاحب فراش اولسه ادارهسي زوجي اوزرينه لازم كلمز شافعي قتنده زوج اوزرينه زوجهسيچون صدقة فطر واجبهدر (وطفله الغني بل من مال الطفل) وغني اولان طفلدن دخي اب اوزرينه صدقة فطر واجب دكلدر بلكه طفلك كندي مالندن واجبدر ابو حنيفه وابو يوسف قتنده امام محمد دبروزفرك قولي دخي بودركه قياس اولان بودركه باباسي كندي مالندن واجبدر ويره اكر طفلك مالندن ويررسه ضمان لازم كلور وصدقة فطر نعتنده زكاتدر مال زكاتي كبي پس ايمدي صغير اوزرينه واجب دكلدر زيرا صدقة فطر عبادتدر صغير ايسه عبادته اهل دكلدر (ولا عن عبد آبق) وعبد ابق ايچون دخي مولي اوزرينه واجب دكلدر يعني قاچقون كوله ايچون (الا بعد عوده) الا كلدكدنصكره واجبدر يعني مال مضيني ادا ايدر (والمجنون كالطفل) مجنون طفل كبيدر اكر فقير ايسه باباسي ادا ايدر اكر غني ايسه مالندن ادا ايدر ابو حنيفه وابو يوسف قتنده امام محمد قتنده باباسي ادا ايدر (ولا عن مكاتبه) ومكاتبي ايچون دخي واجبه دكلدر (ولا عن عبيده للتجارة) دخي تجارت ايچون اولان قوللري ايچون صدقة فطر واجب دكلدر (ولا عن عبد او عبيد بين اثنين) ايكي كمسنه بيننده يعني مشترك بر قول ياخود برنيچه قوللر ايچون صدقة فطر واجبه دكلدر ولايت ومؤنتده هر برينك قصوري اولديغي ايچون (وعندهما يجب على كل فطرة ما يخصه من الرؤس دون الاشقاص) امامين قتنده هر برينك اوزرينه رؤسدن كندويه مخصوص اولان شيئك فطرهسي واجبدر اشقاصدن دكل امامين قسمت رقيقي جائز كورمشلردر پس اوله اولمجق مثلا ايكي كمسنهنك دردت عبدي اولسه هر برينه ايكي عبدك فطرهسي واجبدر (او جنبيسي) معفو دردينلمشدركه عدم وجوب ائمهء ثلاثهنك اجماعي ايلهدر زيرا اشتراك يكيندن هر برينك نصيبي قبل القسمة جمع اولوب تماما رقبهيه مالك اولمامشدر كامل رقبهيه مالك اولميان خود واجب اولمديغي يوقاروده كچمشدر (ولو بيع عبد بخيار فعلى من يتقرر الملك له) واكر عبد خيار ايله بيع اولنسه صدقة فطر شول كمسنهنك اوزرينه واجب اولوركه ملك انك اوزرنده متقرر اوله اكر خيار فسخ اولنورسه فطره بائع اوزرينهدر اكر فسخ اولمز ايسه مشتري اوزرينهدر (وتجب بطلوع فجر يوم الفطر) صدقة فطر يوم فطرده طلوع فجرده واجب اولور شافعي قتنده رمضانك يوم فطر اخيرنده غروب شمسده واجب اولور زيرا صدقة فطره مختص قلندي پس غروب شمسده تمام

وقتده در بر بزم ایچون دلیل اضافت اختصاص ایچوندر اختصاص ایسه یومه درلیلده کلدر اول تقدیرجه غرهٔ
شوالده لازم کلور (فمن مات قبله اواسلم اوولد بعده لاتجب فطرته) پس ایمدی برکسنه طلوع فجردن اول فوت
اولسه یاخود طلوع فجردنصکره اسلامه کلسه یاخود طوغسه اول کسنه نك فطره سی واجب اولمازیرا وجوب
اداسنك شرطی معدومدر شافعی قتنده برکسنه رمضانك اخیرنده بعد غروب الشمس فوت اولسه فطره واجب
اولور (وصح تقدیمها) صدقهٔ فطری تقدیم ایلمك صحیح اولدی (بلافرق بین مدة ومدة) برمدت ایله برمدت بینی
فرقسز تقدیمی صحیحدر یعنی وجوبدن اول یاخود وجوبدنصکره بومدتلرده فرق ایلمك لازم دکلدر خلاصه ده
مسطوردرکه برکسنه اون یللق یاخود دخی زیاده سنه لرك فطره سنی ادا ایلسه جائزدر وحسن بن زیاد دیمشدرکه
تعجیل فطره اصلا جائز دکلدر اضحیه نك تعجیلی جائز اولمدیغی کبی وخلف بن ایوب دیمشدرکه رمضان شریفك
نصف اخیرندنصکره تعجیل اولنسه جائزدر (وندب اخراجها قبل صلاة العید) قبل صلاة العید فطره یی اخراج
ایلمك مندوب اولدی زیرا نبی علیه السلام مصلایه چیقمازدن مقدم اخراج بیوررلردی واغنوهم عن المسئلة
بیورمشلردر (ولاتسقط صدقة الفطر بالتأخیر) فطره صلاة عیددنصکره تأخیر ایله ساقط اولمز (وهی نصف صاع
من براودقیقه اوسویقه اوصاع من تمراوشعیر) صدقهٔ فطر بغدایدن بچق صاعدر یاخود اول بغدایك دقیقندن
یاخود سویقندن نصف صاعدر یاخود تمردن یاشعیردن برصاعدر (والزبیب کالبر) قوری اوزوم بغدای
کبیدر بوتشبیه جامع الصغیر روایتیدر زیرا اوزوم ایله بغدای معتاده بربرینه متقاربدر ایکیسی دخی جمله
اجزالری ایله اکل اولنور اما خرما وشعیر بونلره مخالفدر خرمانك چکردکی وشعیرك نخاله سی یعنی کپه کی
اخراج اولنور (وعندهما کالشعیر وهو روایة الحسن عن الامام) امامین قتنده زبیب شعیر کبیدر وبو زبیب
شعیر کبی اولمسی ابو حنیفه حضرتلرندن حسنك روایتیدر زیرا اوزوم وتمر بربرینه متقاربلردر میوه لقده
وطتلولقده (والصاع مایسع ثمانیة ارطال بالعراقی من نحو عدس اوبج) وصاع شول ظرفدرکه اکا سکز رطل
عراقی صغه مرجمك وبوکرلجه مثلندن صاع سکز رطلدر ورطل بکرمی استاردر واستار کسر همزه ایله التی بچق
درهمدر پس هر رطل یوز اوتوز درهم اولور اول تقدیرجه بر صاع بیك قرق درهم اولور (وعند ابی یوسف
خمسة ارطال وثلث رطل) وابو یوسف قتنده بش رطل وثلث رطلدر اما اسبیجابی امام اعظم ایله امام محمد قولنی
تصحیح ایلمشدر (ولودفع منوی برصح خلافا لمحمد) اکر برکسنه ایکی من بغدای ویرسه صحیح اولور اما امام محمد
خلاف ایدوب انك قتنده صحیح دکلدر معتبر اولان کیلدر وزن دکلدر (ودفع البر فی مکان تشتری به الاشیاء فیه
افضل) بغدای ویرمك افضلدر شول مکانده که اول بغدای ایله اول مکانده اشیا اشترا اولنه (وعند ابی یوسف
الدراهم افضل) ابو یوسف قتنده درهم یعنی اقچه ویرمك افضلدر

کتاب الصوم

بوکتاب صوم بیانندهدر صوم لغتده امساك ایتمكدن عبارتدر هرنه زمان وهرنه وقتده اولورسه اولسون الله تعالینك
حضرت مریمدن حکایة قولی کبی (انی نذرت للرحمن صوما) ای امساکا عن الکلام وقال علیه السلام
صوموا عاشورا ومن اکل فلیصم بقیة یوم (وهو ترك الاکل والشرب والوطیء من الفجر الی الغروب شرعا) شرعده اول
صوم اکل وشرب وجماعی ترك ایتمکدر وقت فجردن غروب شمسه دکین ترك اکل وشربك ابتداسی وقت فجردن اولدیغی
نص شریف ایله ثابتدر قوله تعالی (کلوا واشربوا حتی یتبین لکم الخیط الابیض من الخیط الاسود) انتهاسی غروبه
دکین اولدیغی دخی نص شریف واردر قوله تعالی (اتموا الصیام الی اللیل) (مع نیة من اهله) اهلندن نیت ایله
ترك اکل وشرب ووطیدر نیت قیدی (انما الاعمال بالنیات) ایدیکنه اشارتدر من اهله دیدیکی حائض ونفساء
وکافردن احترازدر (وهو مسلم عاقل طاهر من حیض ونفاس) اول اهل اولان کسنه مسلم وعاقل وحیض
ونفاسدن طاهر اولاندر (وصوم رمضان فریضة علی کل مسلم مکلف) صوم رمضان هر مسلم مکلف اوزرینه
فرضدر فرضیتی کتاب وسنت واجماع امت ایله ثابتدر قوله تعالی (کتب علیکم الصیام) وقوله علیه السلام
فی حدیث بنی الاسلام الی آخره بو بیله اولدیغی اجلدن منکری کافر اولور مسلم دیدیکی کافردن احترازدر زیرا کافر
حکم دنیاده فروع ایمانله مخاطب دکلدر مکلف دیدیکی صبی ومجنوندن احترازدر (اداء) ادا فرضدر قوله تعالی
(فمن شهد منکم الشهر فلیصمه) (وقضاء) قضاء دخی فرضدر قوله تعالی (فعدة من ایام اخر) (صوم المنذور والکفارة

واجب وغیر ذلك نفل) نذرلر وکفارت صومی واجبدر وانك غیری نافله مندور الله تعالینك (ولیوفوا نذورهم
واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم) قول شریفی ایله ثابت واجماع امت دخی منعقد اولمشیکن نذورمذکوره نیچون
فرض قلنمدی دیو سؤال اولنورسه جواب ویریلورکه بوایکی ایتکه نذورك وجوبنه دالدر نذر معصیت
ونذر طهارت وعیادهٔ مریض وصلاة جنازه کبی بونلر ایسه دلیل ظنی ایله ثابت اولمشدرکه عام مخصوص صدر
حال بوکه فرضیتی تواتر ایله ثابت اولمشدر مرتبهٔ وجوبده باقی قالدی (وصوم العیدین وایام التشریق
حرام) یوم عیدده دخی ایام تشریقده صوم حرامدر ایام تشریق قربان بیرامنك ایکنجی واوچنجی ودردنجی کوننه
دیرلر زیرا نهی اولنمشدر روی عقبة بن عامر قال نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم عن صوم یوم الفطر ویوم النحر
وایام التشریق وقال علیه السلام فی الایام المنهیة انها ایام اکل وشرب وبعال وهو المباعلة ای ملاعبة الرجل
اهله وقال ایضا الا لاتصوموا هذه الایام (ویجوز اداء رمضان والنذر المعین بنیة من اللیل والی ماقبل نصف
النهار) اداء رمضان ونذر معین کیجه دن نیت ایله ودخی نهارك نصفندن مقدم نیت ایله صحیح اولور وبونده یجوز
یصح معناسنه درمراد اولان نهار شرعیدر نهار لغوی دکلدر نهار شرعی اولدرکه صبح صادقدن مغربه دکیندر
بو تقدیرجه نصفی ضحوهٔ کبرادر ونهار لغوی طلوع شمسدن مغربه دکیندر اول تقدیرجه نصف نهار وقت
زوال اولور (لاعنده فی الاصح) نصف نهارده نیت صحیح اولماز اصح اولان دخی بودر بین المسافر والمقیم فرق یوقدر
زفر قتنده فرق واردر (وبمطلق النیة) اداء رمضان ونذر معین مطلق نیت ایله صحیح اولور (نویت ان اصوم) دیمکله
(وبنیة النفل) ونفل نیتی ایله دخی صحیح اولور (نویت ان اصوم للنفل) دیمکله ائمهٔ حنفیه قتنده رمضانده هر کون
ایچون مستقل نیت لازمدر امام مالك قتنده شهر رمضانك اولنده نیت واحده کفایت ایلر زیرا صوم رمضان
عبادت واحده در نیت واحده کفایت ایدر برآی اعتکاف ایدنه نیت واحده کفایت ایلدیکی کبی بزم ایچون
دلیل تحقیق اصومك هر کونی علی حدة برعبادتدر زیرا ایکی کونك مابیننه برلیل تخلل ایدر بوتقدیرجه
رمضان ایچون بر نیت کفایت ایلمز اعتکاف بونك خلافنه ملابسدر زیرا اعتکاف عبادت واحده در جمیع
اوقاتی اعتکافه صالحدر برنیت کفایت ایدر (وصوم رمضان بنیة واجب آخر للصحیح المقیم) صوم رمضان
صحیح اولور واجب آخره نیت ایله صحیح مقیم ایچون برکسنه صاغ وسالم ومقیم صوم رمضان شریفده واجب
آخره که قضایه قالمش رمضانی اولوب نیت ایلسه اول نیت ایلدیکی صوم رمضاندن اولور قوله علیه السلام
(اذا انسلخ شعبان فلاصوم الارمضان) (لاالنذر المعین بل عمانواه) نذر معین صحیح اولماز بلکه نیت ایلدیکی شیء واقع
اولور برکسنه بر یوم معینه یی صوم ایچون نیت ایلسه بعده اول کون کلسه قضایه قالمش رمضانی نیت ایلسه
قضایه قالمش صحیح اولور مقدما نذر ایلدیکی صحیح اولمز صوم رمضان ایله نذر معینك فرقی بودرکه رمضان تعیین
شارع ایله اولمغین قویدر کندندن ماعداسنی ابطال ایدر نذر معینده اول قوت یوقدر زیرا نادرك تعیینیدر
(ولونواه المریض اوالمسافر فیه واجبا آخر وقع عمانوی) اکر مریض یاخود مسافر رمضانده آخر واجبه نیت ایلسه
نیت ایلدیکی شیء واقع اولور (وعندهما یقع عن رمضان) امام محمد قتنده نیت ایلدیکی رمضاندن واقع اولور
زیرا رخصت معذوره مشقت اولمسون ایچوندر چونکه صومه تحمل ایلدی غیر معذور مرتبه سنه ملحق اولدی
(والنفل کله یجوز بنیة قبل نصف النهار) صوم نفلك جمله سی نصف نهاردن اول نیت ایله صحیح اولور عن عائشة
رضی الله عنها ان رسول الله صلی الله علیه وسلم (کان یدخل علی نسائه ویقول هل عندکن من غداء فان قلن
لایقول علیه السلام انی اذا الصائم) (والقضاء والمنذور المطلق والکفارات لاتصح الابنیة معینة من اللیل) صوم
قضاء ونذر مطلق وکفارات صحیح اولمز الا کیجه دن نیت معینه ایله صحیح اولور (ویثبت رمضان برؤیة هلاله
اوبعد شعبان ثلاثین) رمضان ثابت اولور هلالنی کورمکله یاخود شعبان اوتوز کون عد ایله ثابت اولور
لایقدرکه شعبانك یکرمی طقوزنده هلالی التماس ایده لر زیرا رسول اکرم صلی الله علیه وسلم الشهر هکذا وهکذا
اشار باصابعه وخنس ابهامه فی الثالثة لقوله علیه السلام صوموا لرؤیته وافطروا لرؤیته فان غم علیکم الهلال
فاکملوا شعبان ثلاثین یوما (ولایصام یوم الشك الاتطوعا) شك کونی اوروج طوتلمز الا مکرکه تطوعا طوتیله
لقوله علیه السلام لایصام الیوم الذی یشك فیه انه من رمضان الاتطوعا (وهو احب ان وافق صوما یعتاده)
یوم شکده صوم مستحبدر اکر صوم معتادی اولان کسنه نك صومی بیته موافق اولورسه موافقدن مراد برکسنه

اثنین وخمیس کونلرینی یاخود آیك آخری اون کونی یاخود بتون شهری طوتمق معتادی اولسه یوم شك
دخی صائمك معتادی کوننه راست کلسه اول یوم شکده صوم مستحب اولور اکر رمضان اولورسه رمضاندن
اولور زیرا یوم شکده صوم نهی اولنمشدر قوله علیه السلام (لا تقدموا رمضان بصوم یوم الا من کان
یصوم یوما فلیصمه) (والا فیصوم الخواص و یفطر غیرهم بعد نصف النهار) پس ایمدی خواصدن اولان
صائم اولور خواصدن غیریسی افطار ایدر نصف نهاردنصکره فخر الاسلام ابو یوسفدن بر حکایه ذکر ایدوب
اسد ابن عمرو دیدیکه برکون باب رشیده کلوب قاضی ابو یوسفه راست کلدم باشنده عمامهٔ سوادو اوزرنده درع
سوادو یاغنده خف اسود برسیاه آت اوزرنده برسیاه ایر محصل کلام صقالندن غیری براق شیئی یوق ایدی
حال بوکه اول کون یوم شك ایدی ناسه افطار ایلك دیو فتوی ویردی بنا کا دیدیکه سن مفطرمیسن ابو یوسف
صائم دیدی معلوم اولدیکه خواصکه مفتی وقاضی کبیلر صائم اولمق لازم ایمش یوم شکده افطار ایچون بو حدیث
شریف دخی کافیدر قوله علیه السلام (اصبحوا یوم الشك متلومین ای غیرا کلین ولا صائمین) (وکره صومه عن
رمضان او عن واجب آخر) یوم شکده رمضاندن یاخود واجب آخردن نیت ایله صوم مکروه قلندی قوله علیه
السلام (من صام یوم الشك فقد عصی ابا القاسم) (وکذا ان نوی ان کان رمضان فعنه والا فعن نفل او عن واجب
آخر) یعنی یوم شکده صوم مکروهدر اکر نیت ایدرسه اکر یوم شك رمضان اولورسه اول صوم رمضان اولسون
واکر یوم شك رمضاندن اولمزایسه اول صوم نافله اولسون یاخود واجب آخردن اولسون دیسه (وصح فی الکل
عن رمضان ان ثبت) یوقاروده ذکر اولنان کلامك جملهسنده صوم رمضاندن اولور اکر رمضان ثابت اولورسه
جملهسی ایکی صورت اولدی اما صورت اولی اول کمسنه شهری کوردی شهر رمضانه قطعی نیت ایلدی اصل نیت
موجود اول تقدیرجه واجب آخرك جهتی لغو اولدی اما صورت ثانی که رمضان ایله نافله بیننده تردید در اصل
نیت موجود واصل نیت عدم تردیددر (والا) اکر یوم شك رمضاندن ثابت اولمزسه (فان نوی ان جزم)
واجب ونفلدن نیت ایلدیکی اولور اکر جزم ایلمش ایسه (ونفل ان تردد) اکر تردد ایلمش ایسه یوم شکده اولان صوم
نافله اولور زیرا رمضان اولورسه رمضاندن اکر اولمزسه نافله اولسون دیمك تردددر (وان قال ان کان رمضان
فانا صائم عنه والا فلا) اکر دیرسه اکر یوم شك رمضان اولورسه بن رمضاندن صائم اولورم اکر رمضاندن اولمزسه
صائم اولمم دیسه (لا یصح ولو نیت رمضانیته ولا یصیر صائما) اول کمسنهنك صومی صحیح اولمز زیرا عزیمتی قطعی
اولمش اولدی کویا که اکر یارین غدا بولورسم اکل ایدرم اکر بولمز ایسم صائم اولورم کبی دیمش اولدی واصل نیت
متردد اولمغله کویا که نیت ایلمشدر مصنف لا یصح دیدکدنصکره ولا یصیر صائما دیدیکه حاجت یوغیدی زیرا عدم
صحت عدم صومی مستلزم ایدی (واذا کان بالسماء علة) دخی چن سماده علت اولسه بولوت وغبار ودخان کبی که
رؤیته مانع اوله (قبل فی هلال رمضان خبر عدل) قبول اولنور هلال رمضانده عدل واحدك خبری یعنی
کوردم دیو خبر ویرمهسی زیرا بودینه متعلق خبردر عدالت شرط قلندی شروط شهادتدن اولدیغیچون
اخباردن دخی شرط قلندی (ولو عبدا او انثی او محدودا فی قذف تاب) او عدل عبد یاخود انثی یاخود قذف
ایچون حد اولوب تائب اولانلردن ایسهده زیرا بو شهادت دکلدر انجق خبردر خبر واحدی حضرت رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم قبول ایلمشدر قال ابن عباس جاء اعرابی الی النبی علیه السلام قال انی رأیت الهلال یعنی
هلال رمضان ایچون فقال اتشهد ان لا اله الا الله قال نعم فقال اتشهد ان محمدا رسول الله قال نعم فقال یا بلال اذن
ان صوموا غدا (ولا یشترط لفظ الشهادة) هلال رمضانی کوردکده لفظ شهادت شرط اولنمدی زیرا بو شهادت
دکلدر خبردر (وفی هلال الفطر وذی الحجة شهادة حرین او حر وحرتین) وهلال فطرده وهلال ذی الحجهده
ایکی حرك یاخود بر حر ایله ایکی حرهنك شهادتی قبول اولنور (بشرط العدالة) عدالت شرطی ایله زیرا بونده الزام
واردر (ولفظ الشهادة) دخی لفظ شهادت شرطیله زیرا بونده نفع عبد واردر اول نفع فطر وقربان اتمك جوقلغیدر
سائر حقوقه شبیه اولمغین لفظ شهادت شرط قلندی (لا الدعوی) دعوی شرط دکلدر (وان لم یکن بالسماء علة
فلا بد فی الکل) اکر سماده علت اولمزایسه رمضان وفطر واضحیهده لابددر (من جمع عظیم یقع العلم بخبرهم) جمع
عظیمدن لابدر اولجمع که خبرلری ایله علم واقع اوله زیرا مطالعده موانع یوق ایدی ار صحیه جملهنك همتی بر یرینه
متقارب بولدیه زمانده تفرد ایلمك غلطی ایهام ایدر اولدیه اولسه توقفی ایجاب ایدر حتی جمع کثیر اولمقه کثرتك حدی

اهل

اهل محلهدر ابو یوسف دیرکه اللی آدم قدام اعتباری ایله امام محمد هر طرفدن خبرلر وارد اوله دیر (وفی روایة
ابو حنیفهدن بر روایتده (یکتفی باثنین) ایکی کمسنهنك شهادتی ایله اکتفا اولنور سائر حقوق شهادتی اعتباریله
(وقال الطحاوی یکتفی بواحد ان جاء من خارج البلد او کان علی مکان مرتفع) طحاوی دیدیکه بر کمسنهنك
شهادتی ایله اکتفا اولنور اکر اول کمسنه خارج بلددن کلمش اوله یاخود مکان مرتفعدن کورمش اوله مناره
وجبل کبی (ولو صاموا لاثنین ولم یروه حل الفطر ان صاموا بشهادة اثنین) اکر اوتوز کون صائم اولسهلر وهلال
فطری کورمسهلر افطار ایلمك حلال اولور اکر رمضان اولنده ایکی کمسنهنك شهادتی ایله صائم اولدیلر ایسه زیرا
نصاب شهادت موجود اولمش اولور (وان صاموا بشهادة واحد لا یحل) اکر اوله بر شاهدك شهادتی ایله صائم
اولمشلر ایسه فطر حلال اولمز (ومن رأی هلال رمضان او الفطر) بر کمسنه هلال رمضانی یاخود هلال فطری
کورسه (ورد قوله) واول کورن کمسنهنك قولی رد اولنسه یعنی قاضی شهادتنی قبول ایلمسه (صام) اول کمسنه
صائم اولسون (وان افطر قضی فقط) اکر افطار ایدرسه بلا کفارت قضا ایدر اما قاضی شهادتنی رد ایلمزدن اول
افطار ایلسه صحیح اولان بودرکه انك اوزرینه کفارت لازم اولمیه و بر کمسنه هلال رمضانی کورسه ویالکز صائم
اولسه واوتوز کونی تکمیل ایلسه اول کمسنه افطار ایلمسون الا قاضی ایله معا افطار ایلسون اکر افطار ایدرسه
کفارت اوزرینه لازم کلمز (ویجب علی الناس التماس الهلال فی التاسع والعشرین من شعبان ومن رمضان)
ناسك اوزرینه واجبدرکه هلالی شعبانك ورمضانك یکرمی طقوزنده التماس ایدهلر یعنی طالب اولهلر قال
عبد الله بن مسعود ما صمنا علی عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم رمضان تسعة وعشرین یوما اکثر مما صمنا
ثلاثین یوما (واذا ثبت) اکر هلال ثابت اولور ایسه (فی موضع لزم جمیع الناس) بر موضعده ثابت اولسه جمیع
ناسه لازم اولور اختلاف ومطالعه اعتبار یوقدر حتی دیمشلردرکه اکر اهل مغرب هلال رمضانی کورسه اهل
مشرق اوزرینه انلرك کورمسی ایله صوم واجب اولور فقیه ابو اللیث فتواسی بونك اوزرینهدر وقاضیخان
دخی بو وجهله ذکر ایلمشدر (وقیل یختلف باختلاف المطالع) دخی دینلمشدرکه اختلاف مطالع ایله مختلف اولور
فتاوای حسامیهده دیمشدرکه بر مصرك اهلی اوتوز کون صائم اولسهلر رؤیت ایله وآخر مصر اهلی دخی رؤیتله
یکرمی طقوز کون صائم اولسهلر یکرمی طقوز کون صائم اولنلره بر کونك قضاسی لازمدر اکر شهرلری بر برلرینه
یقین ایسه زیرا قریبده اختلاف مطالع اولمز اما بعید اولسه اختلاف مطالع اهل مصر آخره بر شیء لازم کلمز
وحضرت عایشه رضی الله عنهادن مرویدرکه فطر کل بلدة یوم یفطر جماعتهم واضحی کل بلدة یوم یضحی جماعتهم

باب موجب الفساد

بو باب افساد صومی ایجاب ایدن شیء بیانندهدر معلوم اوله که صائمدن صادر اولان افعال اوچ قسمدر اولکی
قسمی شول فعلدرکه توهم اولنورکه مفسد اوله حال بوکه مفسد دکلدر (ایکنجی) قسمی شول فعلدرکه صومی
افساد ایدر لکن کفارت ایجاب ایلمز (اوچنجی قسمی) شول فعلدرکه صومی افساد وکفارت دخی ایجاب ایدر پس
بو اجلدن مصنف ابتداء صومی افساد ایدوب کفارت ایجاب ایدنی ذکر ایلدی (یجب القضاء والکفارة ککفارة
الظهار علی من جامع او جومع فی رمضان عمدا فی احد السبیلین او اکل او شرب عمدا غذاء او دواء) قضا وکفارة
واجب اولور شول کمسنهنك اوزرینه که رمضانده عمدا احد سبیلینه جماع ایلیه یاخود جماع اولنه یاخود اکل ایده
ویاخود شرب ایده قصدا غدا جهتندن یاخود دوا جهتندن کفارت ظهار کبی کفارت ظهار قول ازادایتمکدر
اکر قادر دکل ایسه ایکی آی متتابعا صائم اولمقدر اکر ضعیف اولوب عدم استطاعتی اولورسه التمش مسکینی
اطعام ایتدیره (وکذا لو احتجم او اغتاب فظن انه افطر فاکل عمدا) بالاده ذکر اولنان حکم کبیدر اکر بر کمسنه
حجامت ایتدرسه یاخود غیبت ایلسه پس بو معنالردن ناشی کندو یی افطار ایلدی ظن ایلیوب عمدا اکل ایلسه
ینه کفارت لازمدر قال النبی علیه السلام ثلاث یفطرن الصائم وینقضن الوضوء ویهدمن العقل الغیبة والنمیمة
والنظر الی محاسن المرأة) غیبت مفطر صوم اولمسنده معناسی ذهاب ثواب ایله بالاجماع مؤولدر کانه اولمش کبی
اولور (ولا کفارة بافساد صوم غیر رمضان) رمضاندن غیری صومك افسادنده کفارت یوقدر (ویجب القضاء
فقط لو افطر خطأ او مکرها) انجق قضا واجب اولور اکر خطاء ویاخود مکرها افطار ایدرسه (او احتقن
او استعط) یاخود احتقان ایتسه یاخود بورننه دوا صب ایدوب قصبهسنه واصل اولسه (او اقطر فی اذنیه) یاخود

قولاغنه دوا تقطیر ایلسه (اوداوی جائفة) یاخود جوفه بالغه اولان جراحت ایچون مداوی ایلسه (اوآمّة)
یاخود باش یاریغی که دماغه ایرشمش اوله اکا دوا ایلسه (فوصل الدواء الی جوفه اودماغه) پس دوا جوفنه
یاخود دماغنه واصل اولسه صوم فاسد اولور لکن کفارت لازم کلمز معلوم اوله که چون دوا رطب اولسه ابوحنیفه
ایله امامین ما بیننده اختلاف واردر چون یابس اولسه صوم فاسد اولماز بالاجماع بو قول ظاهر الروایه نکدر واکثر
مشایخك اعتباری جوفه وصوله درحتی یابس اولوب جوفه وصولی معلوم اولسه صوم فاسد اولور ودوانك
رطب ویابسنده فرق یوقدر مادامکه جوفه واصل اولمیه (اوابتلع حصاة اوحدیدا) حصاة یعنی کوچك طاش یاخود
یوتسه یاخود دمور یوتسه مثلا شول شی که عادتا غدا دکلدر غدا اولمیه شبیه الحاق اولنور حتی بر کمسنه
پشمامش ارپه اکل ایلسه وکاغد وطپراق وایرشمامش وطبخ اولنمش حبوب اکل ایلسه کفارت یوقدر اما طین
ارمنی اکل ایلسه کفارت واردر زیرا عادتا دوا ایچون اکل اولنه کلمشدر (اواستقاء ملأ فمه) یاخود اغز طولوسی
قوصمغه طالب اولسه یعنی تکلف ایله قوصسه (اوتسحر یظنه لیلا والفجر طالع اوافطر یظن الغروب ولم تغرب)
یاخود کیجه ظن ایدوب تسحر ایلسه یعنی سحور طعامنی اکل ایلسه حال بو که فجر طالع اولسه یاخود شمس
غروب ایلدی ظن ایدوب افطار ایلسه حال بو که شمس غروب ایتمش اولسه کفارت لازم کلمز اما صومك فسادی
غلط ایله رکن منتفی اولدیغیچوندر زیرا بوندن احتراز ممکن ایدی نسیان بونك خلافنجه در اما صومك قضاسی
شرعا مثلی ایله مضمون بر حقدر مریض ومسافرك قضاسی کبی اما عدم کفارت جنایت قاطر اولدیغیچوندر زیرا
قصد اد کلدر بو صورتی عمر رضی الله عنه دن روایت اولنان قول تأیید ایدر عمر رضی الله عنه مسجد کوفه نك
ساحه سنده اصحابی ایله رمضان شریفده وقت غروبده اوتورر کن بر قدح سود کتوردیلر اول سودی کندوسی
واصحابی ایچدی ومؤذنه اذان مغربی اوقومغی امر ایلدی پس مؤذن اذان اوقیاجق یره چیقدقده کونش غروب
ایلدیکن کوردی الشمس یا امیر المؤمنین دیدی عمر رضی الله عنه (بعثناك داعیا ولم نبعثك راعیا ما تجانفنا
لاثم قضاء یوم علینا یسیر) دیو بیورمشلردر حضرت عمرك بو کلامی لزوم قضاه وعدم کناهه دلالت ایدر اکرسن
بو موضع مثللوده واجب اولان شیئك بیانی ایضاح قیلاجق اولورسك اول موضع عدم لزوم کفارته دلالت ایدر
زیرا بیانه حاجت محلنده سکوت بیاندر (اواکل ناسیا فظن انه افطر فاکل عمدا) یاخود ناسیا اکل ایلسه
وصومی افطار ایلدی ظن ایدوب پس عمدا اکل ایلسه اول کمسه یه قضا لازمدر کفارت لازم دکلدر (اوصب
فی حلقه نائما) یاخود بوغازینه نائم اولدیغی حالده صو دوکلسه (اوجومعت نائمة) یاخود بر عورت نائمه اولدیغی
حالده جماع اولنسه (اومجنونة) یاخود مجنونه اولدیغی حالده جماع اولنسه بومعنی ایسه قتی نادردر ومجنونك
اوزرینه صوم واجب دکلدر که حتی جماع ایله قضا لازم کله بو مسئله مؤوّلدر که اول خاتون کیجه دن مجنونه
اولیوب صومه نیت ایتمش اوله صکره کوندزده جنون عارض اولوب اول حالده جماع اولنسه وجماعدن صکره
افاقت بولسه وجماع اولندیغی کندینه دیسه لر خاتون مزبور صومنی قضا ایدر کفارت لازم دکلدر عنایه
ونهایه ده مسطوردر که ابی سلیمان الجرجانی رحمه الله حکایت ایلدیکه وقتا که بو مسئله یی امام محمد حضرتلرینه
قرائت ایلدکده بکا خطاب ایدوب بو قرائت ایله خلقك لساننده سویلنور سوزدر کلام معتمد دکلدر واصلنده
مجنونه دکلدر مجبوره دردیو جواب بیورمشلردر (اولم ینو فی رمضان صوما ولا فطرا) یاخود رمضانده صومه
وفطره نیت ایلمسه اکل ایلسه قضا لازم اولور کفارت لازم اولمز (وکذا الواصبح غیرنا وللصوم فاکل وعندهما
تجب الکفارة ایضا) یعنی بنه قضا لازم اولوب کفارت اولمدیغی کبیدر اکر برکشی صومی نیت ایتمدیکی حالده
صباحه داخل اولسه واکل ایلسه امامین قتنده کفارت واجب اولور کیروده کچن کبی حقیقتده بو مسئله مطلق
دکلدر مقیددر یعنی قبل الزوال اکل ایدرسه کفارت لازم کلوردیمکدر نتکم هدایه وشروحی بونی بیان ایتمشلردر
(ولو اکل اوشرب اوجامع ناسیا لا یفطر) اکر برکشی ناسیا اکل ویا شرب ویا جماع ایلسه صومی بوزلمازینه
کما کان باقیدر (وکذا لونام فاحتلم اوانزل بنظر) بنه صومی بوزولمیان کبیدر اکر برکشی اویوسه واحتلام اولسه
یاخود برکسه یه بر نظر ایله انزال اولسه (اوادهن اواکتحل اوقبل) یاخود یاغلنسه یاخود اکتحال ایلسه یاخود
اوپسه (اواغتاب اواحتجم اوغلب علیه القیء) یاخود غیبت ایلسه یاخود حجامت ایتدرسه یاخود اکا قوصمق
عارض اولسه (اوتقیأ قلیلا) یاخود تکلف ایله قلیلا قوصسه (اواصبح جنبا اوصب فی اذنه ماء) یاخود

جنبا صباحه داخل اولسه یاخود قولاغنه صو دوکلسه بنه صومی متغیر اولمز (وکذا الوصب فی احلیله دهن
اوغیره خلافا لابی یوسف) وبنه صومی بوزولمیان کبیدر اکر احلیلنه یعنی ذکرینك دلکنه دهن یاخود غیر شی
صب اولنسه ابوحنیفه قتنده صومی بوزلمز ابو یوسف خلاف ایدوب انك قتنده مفسد صومدر (وان دخل حلقه
غبار اودخان اوذباب لا یفطر) اکر بر کشینك بوغازینه غبار یعنی توز یاخود دخان یاخود سنك داخل اولسه
صومی بوزلمز اما دخول ایله ادخاله فرق واردر اکر کندینك صنعی ایله اولورسه مفسد صومدر (ولو
مطر اوثلج افطر فی الاصح) اکر صائمك بوغازینه یغمور صویی داخل اولسه ویاخود قار داخل اولسه صومی
بوزیلور اصح روایتده (ولو وطی میتة اوبهیمة اوفی غیر السبیلین) واکر صائم میته یی ویاخود بهیمه یی یعنی
حیوانی یاخود اوللرودن غیری بودوقولتق وکوبك کبی محللری وطی ایلسه (اوقبل اولمس ان انزل افطر)
یاخود اوپسه ویاخود لمس ایلسه یعنی طوتوب اوخشاسه اکر انزال اولورسه صومی بوزیلور قضا ایدر کفارت
لازم کلمز قصور جنایت ایچون زیرا حیوان ومیته محل مشتهی دکلدر باقیسی ایله صورت جماع دکلدر اول
اجلدن کفارت لازم کلمز (والا فلا) اکر انزال اولمزسه صومی بوزلمز (وان ابتلع ما بین اسنانه فان کان قدر الحمصة
قضی وان کان دونها لا یقضی) واکر صائم دیشلری اراسنده اولان شیلری یوتسه اکر نخود مقداری اولسه قضا
ایدر اکر نخوددن اشاغه یعنی کوچك اولورسه قضا ایلمز (الا اذا اخرجه ثم اکله) الا چون اول نخوددن کوچك
وقلیل اولان شیئی اخراج ایلسه اندنصکره اکل ایلسه قضا ایدر (ولو اکل سمسمة من الخارج ان ابتلعها افطر
وان مضغها فلا) واکر صائم خارجدن بر دانه سمسم اکل ایلسه اکر یودارسه صومی بوزیلور واکر بو غیوب چینز
ایسه بوزلمز (والقیء ملأ الفم ان عاد اواعید یفسد عند ابی یوسف وان کان قلیلا لا یفسد وعند محمد یفسد باعادة
القلیل لا بعود الکثیر) واغز طولوسی قوصمق اکر عودت ایدرسه یاخود صائم کندوسی اعاده ایدرسه فاسد اولور
یعنی صومی بوزیلور ابو یوسف قتنده واکر قلیل اولورسه صومی افساد ایلمز ومحمد قتنده اعادۀ قلیل ایله صومی
افساد ایدر عود کثیر ایله افساد ایلمز (وکره ذوق شیء ومضغه بلا عذر ومضغ العلك والقبلة ان لم یأمن علی نفسه)
بر شیئك ذوقی وچینه مسی مکروه اولدی وساقز چینمك دخی مکروه اولدی واوپمك دخی مکروه اولدی اکر
نفسنه امین اولمز ایسه (لا ان امن) اکر نفسنه امین ایسه مکروه دکلدر (ولا الکحل) صائم ایچون اکتحال
دخی مکروه دکلدر (ودهن الشارب) وصائم ایچون بیغنی یاغلمق مکروه دکلدر (والسواك ولو عشیا) وصائم
اولان کمسنه استعمال سواك ایلمك دخی مکروه دکلدر اکر اویله دنصکره دخی اولورسه (ومضغ طعام لا بد منه
لطفل) طفل ایچون لابد اولان طعامی چینمك مکروه دکلدر (ولا الحجامة) حجامت دخی مکروه دکلدر زیرا نبی
علیه السلام صائم ایکن حجامت ایلمشدر (ویکره عند الامام الاستنشاق للتبرد) امام اعظم قتنده تبرد ایچون
یعنی صوقلمق ایچون استنشاق مکروهدر (وکذا الاغتسال والتلفف بثوب) بنه مکروهدر تبرد ایچون
اغتسال ومبلول اولان ثوب ایله تلفف یعنی بورنمك دخی مکروهدر (ولا یکره ذلك عند ابی یوسف) تبرد ایچون
استنشاق واغتسال وتلفف ابو یوسف قتنده مکروه اولمز زیرا نبی علیه السلام شدۀ حرارتده مبارك باشلرینه
صووق صو صب ایدرلردی حال بو که کندولری صائم ایدی بو ذکر اولنان اشیا عبادته مانع دکلدر (وقیل یکره
المضمضة بغیر عذر) ودینلدیکه بغیر عذر مضمضه مکروه اولور (والمباشرة والمعانقة والمصافحة فی روایة) مباشرت
فاحشه ومعانقه یعنی بر برینك بوینونه صارلمق دخی مصافحه ایتمك بر روایتده مکروه اولدی (ویستحب
السحور وتأخیره وتعجیل الفطر) وسحور وتأخیر سحور وفطرك تعجیلی مستحب اولور تأخیر سحور وتعجیل
افطارده نبی علیه السلام ثلاث من اخلاق المرسلین تعجیل الافطار وتأخیر السحور والسواك بیورمشلردر
وبردفعه دخی فرق ما بین صیامنا وصیام اهل الکتاب اکل السحور بیورمشلردر (فصل) یباح الفطر لمریض
خاف زیادة مرضه بالصوم) فطر مباح اولور شول مریض ایچونکه صوم ایله مرضك زیاده اولمسندن خوف
ایلیه مباح اولوب قضا اولمسنده حق سبحانه وتعالینك (فمن کان منکم مریضا اوعلی سفر فعدة من ایام اخر)
قول شریفی ایله استدلال اولنور وکتاب متبقدده افطار ایچون مباح اولان عذرلرك بریسی سفردر وبریسی
دخی شول مرضدر که صوم ایله زیاده اوله یاخود کیچ اوله بریسی دخی حامله عورتدر یاخود اوغلان امزردن
عورتدن اکر اوغلانه صوم ضرر ایدرسه وبریسی دخی عطش شدیددر وبریسی دخی بر آجلقدر که اول آجلقدن

هلاك اولمق خوفی اوله (وللمسافر) دخی مسافر ایچون افطار مباح اولور (وصومه احب ان لم یضره) اول
مسافرك صومی احبدر اکر کاشیرا یغرسه حق سبحانه وتعالینك (وان تصوموا خیر لکم) قول شریفی
دخی بو کا دلیلدر (ولیس من امبر امصیام فی امسفر) حدیث شریفی حالت مشقته حمل اولنور (ولا قضاء
ان ماتا علی حالهما) اکر اول مریض ومسافر مرض ومسافرت حالنده اولسه لر آنلرك اوزرلرینه قضا یوقدر
زیرا انلر (فعدة من ایام اخر) قول شریفنك مضمونی اولان وقته ایرشمدیلر (ویجب بقدر ما فاتهما ان صح
او اقام بقدره) مریض ومسافر صومدن فوت ایلدکلری مقداری قضا واجب اولور اکر مریض فوت ایلدیکی
مقداری زمان صحیح اولورسه یاخود مسافر فوت ایلدیکی مقداری اقامت ایدرسه مثلا برکمسنه رمضان
شریفك آخرنده اون کون مریض اولسه رمضاندنصکره اون کون صحیح اولسه یاخود مسافرا اون کون
رمضانی اکل ایتمش اولسه وبعده اون کون اقامت ایلسه بعد الاقامه فوت اولسه لر برمقدار زمانك قضاسی
اوزرینه واجب اولور (والا فبقدر الصحة والاقامة) اکر مریض فوت اولان زمان مقداری صحیح اولمیوب
ومسافر اولزمان مقداری اقامت ایلسه انجق بش کونك قضاسی واجب اولور (فیطعم عنه ولیه لکل یوم
کالفطرة) پس ولیسی انك ایچون فوت اولان هر کونی ایچون فطره کبی اطعام ایدر فطره که بغدایدن نصف صاع
وسائرندن بر صاع ایدی هر کونی ایچون اول منوال اوزره اطعام ایدر (ویلزم من الثلث ان اوصی) اول اطعام
اولنان شیء ثلثدن لازم کاورا کر وصیت ایدرسه (والا فلا لزوم) اکر وصیت ایتمزسه ورثه یه اطعام ایلمك لازم کلمز
(وان تبرع به صح) اکر ولی فدا ایلدیکی شیء ایله تبرع ایدرسه صحیح اولور وثوابی اول میت ایچون اولسه (والصلاة
کالصوم) صلاة دخی صوم کبیدر یعنی صومده نقدار اطعام اولنمش ایسه صلاتده دخی اول مقدار اطعام اولنور
(وفدیة کل صلاة کصوم یوم هو الصحیح) وهر صلاتك فدیه سی بر کون صومنك فدیه سی کبیدر صحیح اولان
بودر وهو الصحیح لفظی محمد ابن مقاتل رضی الله عنهك اولکی قولندن احترازدر اولکی قول بودر که صومه
قیاس ایدوب هر کونك صلاتی ایچون نصف صاع بغدای ویریله دیمش ایدی بعده بو قولدن رجوع ایدوب
هر صلاة فرضدر هر بری برکونك صومی منزله سنه دردیمشدر ابو حنیفه مذهبی اوزره وتر دخی فرضدر اول
تقدیرجه التی فرض اولور اون ایکی بطمان بغدای ویرلمك لازمدر زیرا صاع بك فرق درهمدر نصف صاع
بشیوز یکرمی درهمدر وایکی من دخی ایکیشر یوز التمشدن بشیوز یکرمی درهم اولور بو حساب اوزره هر کونك
صلاتی ایچون اوچ صاع بغدای که یدی بچق وقیه ویوز یکرمی درهم بغدای ویرمك ایجاب ایدر (ولا یصوم
عنه ولیه ولا یصلی) اول میتك ولیسی انکیچون صائم اولمز ونمازدخی قلمز بزم مذهبمز بودر اما امام شافعی من مات
وعلیه الصیام صام عنه ولیه حدیث شریفی که عائشه رضی الله عنهادن روایت اولنمشدر انی استدلال ایدوب
ولیسی صائم اولمه نك جوازنه ذاهب اولمشدر اما بزم ایچون دلیل عمر رضی الله عنهدن روایت اولنان لا یصوم
احد عن احد حدیث شریفیدر وعائشه رضی الله عنهانك روایت ایلدیکی حدیث شریفك تأویلی بو اوله که میتك
ولیسی ووصیسی اولمز ایسه ولینك اطعام ایلدیکی فعل ولینك میت ایچون صومی مقامنه قائم اوله (وقضاء
رمضان ان شاء فرقه وان شاء تابعه) ورمضانك قضاسنی قضا ایدن کمسنه دیلرسه تفریق ایدر ودیلرسه بر برینه
تابع قیلر یعنی تفریق ایلمز زیرا نص شریفده (فعدة من ایام اخر) در مطلق اولمغین مراد ایلدیکی اوزره قضا ایدر
لکن مستحب اولان متتابع اولمقدر واسقاط واجبده مسارعت دخی مستحبدر کتاب اللهده مذکور اولان صوم
سکز نوعدر دردی متتابعه دردردی تفریق وتتابعده صاحبی مخیردر تتابع اولان صوم رمضان وکفارت قتل
وکفارت ظهار وکفارت یمین ایچون اولان صوملردر صاحبی مخیر اولان صوم قضاء رمضان وصوم متعه وصوم
کفارت حلق وصوم جزاء صیددر ظهار اما صوم رمضان اداسنك وجوب تتابعنده اصلا برکمسنه نك سوزی
یوقدر اما غیریلرده مشایخ حنفیه ضبط ایلمشلردر که شول شیده عتق رقبه شرط اوله انده تتابع واجبدر
اما عتق مشروع اولمیانده تتابع واجب دکلدر صاحبی مخیردر (فان اخره حتی جاء آخر قدم الاداء ثم قضی
ولا فدیة علیه) اکر قضاء رمضانی رمضان آخره کانجه تأخیر ایلسه اداء صوم رمضانی تقدیم ایدر اندنصکره
اولکی قضایه قلان رمضانی قضا ایدر اوزرینه فدیه لازم کلمز زیرا وجوب قضا تراخی اوزرینه دریعنی غیر مقیددر
وشافعی قتنده قضا ایدر وهم هر کون ایچون بر مسکینی اطعام ایدر امامك مذهبی ابن عمردن مرویدر وبزم مذهبمز

علی وابن مسعود رضی الله عنهمادن مرویدر (والشیخ الفانی اذا عجز عن الصوم یفطر ویطعم لکل یوم کالفطرة)
شیخ فانی قچن صومدن عاجز اولسه افطار ایلیه وهر کون ایچون فطره کبی اطعام ایده وشیخ فانی لفظی ایله
توصیف یا فنایه قریب اولدیغیچوندر یاخود قوتی فانی اولدیغیچوندر وشیخ فانی اوزرینه فدیه نك وجوبی بزم
مذهبمزده در اما مالك دیمشدر که شیخ فانی اوزرینه فدیه واجب دکلدر زیرا صوم که اصلدر اول واجب اولمیحق
خلفی اولان فدیه دخی واجب دکلدر بز دیرز که سبب شهود شهردر اولا رایسه انك حقنده بولندی اکر مشقته
تحمل ایدوب صائم اولسه فرضندن دافع اولور افطارینك مباح اولمسی دفع حرج ایچوندر وبونك عذری
زائل اولور دکلدر که حتی قضایه رجوع اولنه مرض وسفر کبی شیخ فانیده فدیه دلیل قطعی ایله ثابت اولمشدر
وقوله تعالی (وعلی الذین یطیقونه فدیة) اهل تفسیر لا یطیقون اوقومشلردر وحق سبحانه وتعالینك (یبین الله
لکم ان تضلوا) قول شریفنده اولدیغی کبی ای لئلا تضلوا دیمکدر اکر سائل شعبی رضی الله عنهدن روایت
ایدوب وقتا که (وعلی الذین یطیقونه فدیة) نص شریفی نازل اولدی ایسه اغنیا افطار ایدوب فدیه ویررلردی
وفقرا صائم اولورلردی شول بنا که اسلامك اوائلنده بین الصوم والفدیة مخیر ایدیلر صکره (فمن شهد منکم الشهر
فلیصمه) نص شریفی نازل اولدقده اولکی آیت منسوخ اولدی منسوخ ایله استدلال خود جائز دکلدر دیرسه
اکا جواب ویریلور که اول آیت شیخ فانی حقنده وارد اولدی ایسه بنه اول سلفه ذاهب اولدیغی خود ظاهردر
واکر تخییر ایچون وارد اولدی ایسه بنه اول سلفه ذاهب اولدیغی اوزره فسخ صوم قادر اولان حقنده در پس
ابدی شیخ فانی علی حاله کما کان باقی قالدی (وان قدر بعد ذلك لزمه القضاء) اکر شیخ فانی فدیه ایلدکدنصکره
صومه قادر اولسه فوت اولان صومك قضاسی اوزرینه لازم اولور اکر دینلورسه که خلف ایله مقصود حاصل
اولدقدنصکره اصله قدرت خلفی ابطال ایلمز نته کیم تیمم ایله ادا ایلدکدنصکره صویه قدرت صلاتی ابطال ایلدیکی
ظاهردر اکا جواب ویریلور که بو محلده اصله قدرت خلفی ایله مقصود حاصل اولزدن مقدم اولمشدر زیرا خلفك
صحتنك شرطی مونه دك دوام عجز ایدی بونده ایسه دوام عجز بولنمدی پس اصله قدرت خلف ایله مقصود حاصل
اولمزدن مقدم بولنمش ایدی اول تقدیرجه قضا لازمدر (وحامل اومرضع خافت عن نفسها اوولدها تفطر
وتقضی بلا فدیة) کندو نفسندن یاخود ولدندن خوف ایدن مرضع وحامل افطار ایدوب بلا فدیه قضا ایدر
(ویلزم صوم نفل شرع فیه) نافله صوم که اکا شروع اولنمشیدی اکر افطار اولنورسه اول صومك قضاسی لازم
اولور زیرا مشروع ملزومدر نذر کبی (الا فی الایام المنهیة) الا ایام منهیه ده قضا ایلمز منهیه ایکی بیرام کونلری واوچ
دخی ایام تشریقدر (ولا یباح له الفطر بلا عذر فی روایة) نفل ایچون عذرسز افطار ایلمك مباح کون
دکلدر بر روایتده زیرا بونده ابطال عمل واردر حق سبحانه وتعالینك (ولا تبطلوا اعمالکم) نص شریفی دلالتی ایله
وابو یوسفدن بر روایتده افطاری جائزدر زیرا خلفی واردر خلفی اولدقده ابطال حمل لازم اولور (ویباح له بعذر
الضیافة ویلزم القضاء ان افطر) صوم نافله یی ضیافت عذری ایله افطار ایلمك مباحدر وقضاسی لازم اولور
اکر افطار ایدرسه زیرا مشروع ملزومدر کرك کندوسی صاحب ضیافت اولسون کرك ضیافته وارسون ذخیره ده
مذکوردر که قبل الزوال ایسه مباحدر اما بعد الزوال لایق دکلدر افطار اولنه مکرکه عدم افطارده عقوق
والدین اوله وفقیه دیمشدر که اولی اولان افطار ایدوب بعده قضا ایلمکدر اما خاتون صائم اولمسون الا مکرکه
زوجك اذنی ایله اوله اکر شروع ایدوب بعده افطار ایلسه زوجك اذنی ایله قضاء واجب اولور یاخود اول زوجدن
بینونت واقع اولدقده قضا ایدر واکر قول نافله یه شروع ایلسه جائز دکلدر اکر افطار ایدرسه افندیسنك اذنی ایله
قضاسی واجب اولور یاخود بعد العتق قضا ایدر (ولو نوی المسافر الفطر ثم اقام ونوی الصوم فی وقتها صح)
اکر مسافر صومی افطاره نیت ایلسه اندنصکره مقیم اولسه وافطاره نیت ایلدیکی وقتده صومه دخی نیت ایلسه
اول نیت ایلدیکی صومی صحیح اولور کرك نافله اولسون زیرا مسافر صومه اهلدر تراخیء سفر ایچون انجق
وجوب ادادهدر اول ایسه اقامتی ایله زائل اولدی (ویلزم ذلك ان کان فی رمضان) دخی نیت ایلدیکی صوم
لازم اولور اکر رمضانده واقع ایسه نیتی وقتنده مرخص اولان سفرك زوالی ایچون لکن افطار ایلسه قضا
لازم اولور کفارت لازم کلمز (کما یلزم القضاء مقیما سافر فی یوم منه) نته کیم قضا لازم اولور شول مقیمه که رمضان
کوننده سفر ایلدی (لکن لو افطر فلا کفارة فیهما) لکن اکر افطار ایدرسه ایکیسنده دخی کفارت یوقدر

اختیارده مذ کوردر که بعد طلوع الفجر مسافر اولورسه اول کونی افطار ایلمسون اول کونك صومی اکا لازمدر
زیرا اول مقیم حکمنده در اختیاریله ابطال ایلمسون اکر افطار ایدرسه قضا و کفارتی لازم اولور (ومن اغمی علیه
ایاما قضاها الا یوما حدث فیه او فی لیلة) شول کمسنه که نیجه کونلر که مغمی علیه اوله اول کونلری قضا ایدر
الا مغمی علیه اولدیغی کونی قضا ایلمز و یاخود کیجه سنده مغمی علیه اولسه ینه کونی قضا ایلمز زیرا اول لیلده
امساکه نیت بولنمغله وجود صوم بولنمش اولور اول کونك صومنی قضا ایلمز (ولو جن کل رمضان لا یقضی)
اکر بر کمسنه جمله رمضانده مجنون اولسه قضا ایلمز زیرا جنون بر آفتدر که انساندن عقلی اسقاط ایدر اغما بونك
خلافنجه در اغماده عقل اولور (وان افاق ساعة منه قضی مامضی) اکر اول مجنون رمضانك کیجه سنده یاخود
کوندزنده بر ساعت افاقت بولسه مامضی یی قضا ایدر یعنی کچمش کونلری قضا ایدر (سواء بلغ مجنونا
او عرض له بعده فی ظاهر الروایة) برابردر کرك مجنون اولدیغی حالده بالغ اولسون کرکسه بلوغدنصکره عارض
اولسون مبسوطده بو منوال اوزره ذکر اولنمشدر (ولو بلغ صبی او اسلم کافر او اقام مسافر او طهرت حائض فی یوم
من رمضان لزمهم امساك بقیة یومه) رمضاندن بر کونده اکر صبی بالغ اولسه یاخود کافر مسلمان اولسه یاخود
مسافر مقیم اولسه یاخود حائض طاهر اولسه اول یومك بقیه سنی امساك لازمدر رمضانه حرمت و کندولری
صائمه تشبیه ایچون (ولا یلزم الاولین قضاؤه) اول کونك قضاسی ایکی اولکیسنه که تابع اولان صبی و مسلم اولان
کافردر انلره لازم و اول یومده عدم اهلیت اولمغین اداسی واجب اولمیجق قضاسی دخی واجب اولمدی اکر نصف
نهاردن مقدم بالغ یاخود مسلمان اولسه لر و صومه نیت ایلمسه لر بعده افطار ایلسه لر قضاسی واجب اولماز اکر
سؤال اولنورسه صوم ایله صلاة بیننده فرق ندر صلاتی ایکیسی دخی قضا ایدرلر و اکر وقتدن جزء اخیرده ادراك
ایلسه لر جواب ویریلور که ما بینلرنده فرق بودر که صلاته سبب اداسنه متصل اولان جزؤدر بونلرك اهلیتی بولنمشدر
صومده ایسه سبب یومدن جزء اولدر اول محلده ایسه اهلیت منعدمه در اول تقدیرجه صلاتك قضاسی لازم
اما صومك قضاسی لازم دکلدر (بخلاف الآخرین) آخرین اولکیلرك خلافنجه در آخرین که اقامت ایدن مسافر
و طاهر اولان حائضدر انلر اکر افطار ایلسه لر ایسه اول کونی قضا ایدرلر اندنصکره بقیه یومك امساکنده اختلاف
اولندیکه استحباب طریقی ایله میدر یوخسه ایجاب طریقی ایله میدر محمد بن شجاع ذکر ایلمشدر که علی طریق
الاستحباب در زیرا انلر مفطر ایدیلر مفطری اندن منع ایلمك نیجه واجب اولور و کتاب صومده ابو حنیفه رضی الله
عنه دیمشدر که کوندزك بعض نهارنده حائض طاهر اولسه انکیچون حسن دکلدر خلق صائم ایکن اول اکل
و شرب ایلیه بو قول استحبابه دلالت ایدر شیخ امام زاهد صغار دیمشدر که علی طریق الایجاب در زیرا امام محمد
کتاب صومده فلیصم بقیة یومه دیو تصریح ایلمشدر امر ایسه ایجاب ایچوندر و بر آخر موضعده الحائض
او طهرت فی بعض النهار فلیدع الاکل والشرب بیورمشلردر بو دخی امردر و امام اعظم که لا یحسن
بیورمشدی اندن دخی مراد قبحدر ردیمکدر اول تقدیرجه علی طریق الایجاب ایلمش اولور (فصل) وقتا که
مصنف حق سبحانه و تعالی عبادته واجب قیلدیغی شیئدن فارغ اولدی ایسه عبید کندو نفسنه واجب
قیلدیغی شیئه شروع ایلدی عبدك نفسنه ایجاب ایلدیکی شیء حق تعالینك ایجاب ایلدیکی ایله معتبردر روانك
اوزرینه مترتب اولور صاحب نهایه دیمشدر که تحقیق نذر صحیح اولمز الا ایکی شرط ایله مکر خلافنه دلیل اقامت
اولنه شرطك بری شرعا واجبك جنسندن اولمق کرك ایکنجی شرط اول نذر اولان شیء مقصود اوله وسیله اولمیه
پس بو اجادن عیادة مریض ایچون نذر صحیح اولمز شرط اول منعدم اولدیغیچون وضوء یه نذر دخی صحیح دکلدر
شرط ثانی منعدم اولدیغیچون (نذر صوم یوم العید و ایام التشریق صح) بر کمسنه ایکی بیرامك اولکی کونلرین
و ایام تشریقی صومه نذر ایتسه صحیح اولور (وافطر و قضی عندنا) و افطار ایدوب بعده قضا ایدر بزم قتمزده اما امام
زفر و شافعی مخالفت ایدر ایام مذکوره صومك نهیی ایچون وارد اولان (الا لا تصوموا فی هذه الایام) حدیث
شریفی ابو حنیفه دن ابن مبارکك روایت ایلمشدر دیو استدلال ایدوب و معصیته نذر صحیح دکلدر خصوصا
(ولا نذر فی معصیة الله) حدیث شریفی دخی وارد اولمشدر دیو صحیح اولمسنه ذاهب اولمشلردر بزم ایچون دلیل
صومه نذر مشروعدر نهی غیری ایچوندر که اول ضیافة اللهدر اول کمسنه نك نذری صحیح اولور لکن مجاوره
حسبیله حاصل اولان معصیتدن احترازا ایچون افطار ایدر بعده واجبی اسقاط ایچون قضا ایدر (وکذا لو نذر

صوم السنة یفطر هذه الایام و یقضیها) سنه اولکی کبیدر اکر بر کمسنه بر سنه صائم اولمغه نیت ایلسه بو ایام منهیه یی
افطار ایدوب دخی قضا ایدر واجبی اسقاط ایچون صاحب عنایه دیمشدر که بر سنه صومه نذر ایلسه شوندن
خالی دکلدر که یا اول سنه یی تعیین ایدوب نذرت صوم هذه السنة دیر یاخود اطلاق اوزره نذرت صوم سنة دیر اکر
تعیین ایدرسه اول سنه نك صومی لازم اولور نهایت اول بش کون افطار ایدوب سنهٔ آتیه ده قضا ایدر زیرا سنهٔ
معینه یی نذر ایام خمسه یی دخی نذردر اما رمضانك قضاسی لازم دکلدر و قضاسی بو نذره داخل دکلدر اکر ایام
خمسه یی صائم اولسه کفارت ایدر بو قول سنهٔ معینه اولدیغی حالده در اما اطلاق اوزره اولدقده یعنی نذرت صوم
سنة دیسه اول دخی شوندن خالی دکلدر که یا تتابعی شرط ایلیه یاخود ایلمیه اکر تتابعی شرط ایلدیسه بو ایامك
صومی جائز دکلدر اول کمسنه او توز بش کونی قضا ایدر بش کونی ایام منهیه ایچون و او توز کونی رمضان ایچون
(ولا عهدة لو صامها) اکر ایام منهیه یی صائم اولورسه اوزرینه قضا لازم کلمز التزام ایلدیکی اوزره ادا ایلمش اولور
(ثم ان نوی النذر فقط) اندنصکره علی صوم هذه الایام او السنة دیو لفظ ایله انجق نذره نیت ایلسه (او نواه و نوی
ان لا یکون یمینا) یاخود اکا نیت ایلسه و یمین اولمامغه نیت ایلسه (او لم ینو شیئا کان نذرا فقط) یاخود بر شیئه
نیت ایلمسه یعنی نه نذره نه یمینه نیت ایلسه اوچ صورتده دخی انجق نذر اولور یمین اولمز (وان نوی الیمین وان
لا یکون نذرا کان یمینا فحسب فیجب بالفطر کفارة الیمین لا القضاء) نذر اولمامق ایله اکر یمینه نیت ایلسه انجق یمین
اولور نذر اولمز پس افطار ایله کفارت یمین واجب اولور قضا واجب اولمز زیرا علی صوم هذه الایام او السنة کلامی
یمینه محتملدر نیت ایدن کمسنه ایسه یمینی تغییر ایدوب غیرینی نفی ایتمش اولدی (وان نواهما او نوی الیمین فقط کان
نذرا و یمینا فیجب القضاء والکفارة ان افطر) و اکر نذره و یمینه نیت ایلسه یاخود انجق یمینه نیت ایلسه نذر
خاطرینه کلمسه هم نذر و هم یمین اولور پس اکر افطار ایدرایسه قضا و کفارت واجب اولور (وعند ابی یوسف نذر
فی الاول و یمین فی الثانی) و ابو یوسف قتنده اولکیده ان نواهما لفظی نذردر و ثانیده یمیندر معلوم اوله که والله
علی صوم یوم النحر کلامنده نذر حقیقتدر نیته توقفی اولمدیغیچون و یمین مجازدر نیته توقفی ایچون پس ایمدی
لفظ واحد حقیقت و مجازی منتظم اولمز چون نذر و یمینه نیت ایلسه مراد اولان حقیقتدر مجاز دکلدر چون یمینه
نیت ایلسه نیتی ایله مجاز متعین اولور حقیقت مراد اولمز ابو حنیفه ایله امام محمد رحمهما الله قتنده نحن فیه
اولان کلام حقیقت و مجازی جمع ایلمك بابنده دکلدر دیو بر بریندن تنافی ایلمدیلر والله علی صوم کلامی وجوب
ایچون موضوعدر و وجوبده مستعملدر و وجوبدن غیریده مستعمل دکلدر حقیقتیله مجاز جمع اولمق لازم کله
الا بو قدر واردر که اول صیغه وجوبده ایکی جهتدن استعمال اولنور بر جهتی نذردن نشأت ایدر زیرا نذر اول
کلامك صیغه سی ایله اقتضا ایدر اول اجادن ترکی قضا واجب اولور و بر جهتی یمیندن نشأت ایدر که اول صیغه
غیر ایچون اقتضا ایتمیدر نیتی ایله یمین اولور کفارت یمین ایسه اسم اللهی هتکدن صیانتدر بو اجادن قضا واجب
اولمیوب بلکه کفارت واجب اولور و ذکر اولنان منشأت بیندن هر بریسی ایچون دلیل شرعی واردر که انکله
عمل واجب اولور بو محلده ایسه ایکیسیله عمل ممکندر ما بینلرنده عدم تنافی اولدیغیچون ایکی دلیل ایله عمل
ایدوب ما بینلرك جمع ایلدکلرینه کیم ایکی عوض شرطی ایله اولان هبه ده تبرع و معاوضه بیتلری جمع اولدیغی کبی
(ولا یکره اتباع الفطر بصوم ستة من شوال) فطری شوالك التی کونك صومنه تابع قلمق مکروه اولمدی یعنی
بیرامك اولکی کونی افطار ایدوب بعده التی کونی بلا فصل صائم اولمق مکروه دکلدر (و تفریقها ابعد
من الکراهة والتشبیه بالنصاری) و اول ایام سته یی فطردن تفریق کراهتدن و تشبه نصارادن ابعددر قال
النبی علیه السلام (من صام رمضان فاتبعه ستا من شوال کان کمن صام سنة) بعضیلر فاتبعه لفظنده اولان
فانی تعقیب اولمسنی توهم ایتمشلردر اکر فاء تعقیب ایچون اولیدی اول یوم عیدك دخی صومی لازم کلوردی
انك ایسه فسادی فی ظاهردر

باب الاعتکاف

بو باب اعتکاف بیانده در اعتکاف لغتده عکفدن افتعالدر و بو فعل متعدی و لازم کلور متعدینك مصدری
عکف کلور و لازمك مصدری عکوف کلور متعدی اولدقده منع و حبس معناسنه در حق سبحانه و تعالینك
(والهدی معکوفا ان یبلغ محله) قول شریفی دخی منع معناسنه اولور دیو کاه دایلدر الاعتکاف فی المسجد

لفظی دخی بو معنایه در اما فعل لازم اولدقده علی طریق المواظبة بر شیئه اقبالدر جناب رب العزتك
(یعکفون علی اصنام لهم) قول شریفی مواظبت اوزره اقبال علی الشیء ایدوکنه دلیل کافیدر
(هو سنة مؤكدة) اعتكاف سنت مؤكده در رمضانك عشر اخیرنده مدینهٔ منوره یه قدوم ایلدیکی زمان
اخر عمر شریفلرینه دکین اعتكاف ایدرلردی زهری دیمشدرکه اعتكاف اشرف اعمالدر زیرا ایکی عبادتی جمع
ایتمشدر بری صوم وبری مسجدده جلوسدر ناسه تعجب اولنورکه بو عبادتده امور دنیادن قلبنی تفرغ ونفسی
مولاسنه تسلیم ودخی حصین لطف واحسانده تحصن ایتمزلر عطا دیمشدرکه معتکفك مثالی شول برکسنه یه
بکزرکه بر ذیشاندن حاجت مهمه سی اولوب قپوسنده اوتوروب مادامکه حاجتم روا اولمیه قپودن کیتمزم
دیو تضرع ایلسه بو دخی حق سبحانه وتعالینك قپوسنده اوتوروب اول صاحب حاجت کبی تضرع ونیاز ایلمکدر
بو ایسه اشرف اعمالدر اکر بر سائل سؤال ایدرسه که نبی علیه السلامك بلا ترك مواظبتی وجوبه دلیلدر پس
لازم کلورکه اعتكاف دخی واجب اوله اکا جواب ویریلورکه نبی علیه السلامك ذاتندندرکه واجبده مواظبت
ایدردی واول فعلی آخره امر وتارکنه انکار ایدردی بونده ایسه فعلنه امر وتارکنه معارضه ایلمدی اویله اولسه
ترك معارضه واجب اولمسنی مقتضیدر واعتكاف اوچ قسمه منقسمدر بری واجبدرکه اعتكاف نذر
اولنمش اوله وبری دخی سنتدرکه رمضانك عشر اخیرنده اولان اعتكافدر وبری مستحبدرکه غیری ایامده اولان
اعتكافدر (ویجب بالنذر) اعتكاف نذر ایله واجب اولور (وهو اللبث فی مسجد جماعة مع النیة) اعتكاف
بش وقتده ادا اولنان مسجدده اکلمکدر اعتكاف نیتی ایله (واقله یوم عند الامام) واعتكافك اقلی برکوندر
امام اعظم قتنده (واکثره عند ابی یوسف) وابو یوسف قتنده اعتكافك اقلی اکثر یومدر زیرا اکثرده حکم کل
اولدیغی مقرردر (وساعة عند محمد) امام محمد قتنده بر ساعتدر (والصوم شرط فی الاعتكاف الواجب)
اعتكاف واجبده صوم شرطدر یعنی منذورده در (وکذا فی النفل فی روایة) امامدن بر روایتده نافلهده دخی صوم
شرطدر (لا اعتكاف الا بالصوم) حدیث شریفی اعتكافده صومك شرط اولمسنه دلیلدر بو تقدیرجه
برکوندن اقلده اعتكاف اولمشدر اما علی رضی الله عنهدن منقولدر (لیس علی المعتکف صوم الا ان یوجبه
علی نفسه) بویله اولیجق نذر اولنمش اولور وبو یلجه ده مذکوردرکه برکسنه تطوعا صائم اولسه اندنصکره اول
کونك اعتكافنه نذر ایلسه صحیح اولمز زیرا نذر ایله اعتكاف واجب اولمغله صوم دخی واجب اولدی لکن تطوعا
صومی اول نهاردن نافله یه منعقد اولوب صکره واجب قلمق متعذر اولدی اول اجلدن اول کونك اعتكافنه نذر
صحیح دکلدر (والمرأة تعتکف فی مسجد بیتها) مرأه اعتكاف ایده کندی بیتك اوی مسجدنده یعنی او بیتك
برکوشه سنده اما اعتكافده ایکن مرأه حائض اولسه اعتكافدن چقمق کرکدر (ولا یخرج المعتکف الا لحاجة
الانسان) معتکف مسجددن چقمیه الا انسانك حاجتی ایچون مثلا بول دخی بو کبی بکزرلری ایچون چقماغه جائز
کورمشلردر (او الجمعة فی وقت یدرك بها مع سنتها) یاخود جمعه ایچون بر وقتده چیقه که سنتی ایله اول جمعه یه
ادراك ایلیه وحسندن بر روایتده تحیة المسجده دخی ادراك ایلیه (ولا یلبث فی الجامع اکثر من ذلك فان لبث
فلا فساد) جامعده ادا صلاة جمعه دن اکثر مکث ایتمیه پس اکر مکث ایدرسه اعتكاف فاسد اولمز زیرا جامع
دخی موضع اعتكافدر لکن معتکفه مستحب اولان مکث ایلمکدر انکیچونکه اعتكافی بر مسجدده ادایه
التزام ایلمشدر بلا ضرورة ایکی مسجدده ادا ایلمك لایق دکلدر اما ضرورتا اولسه مثلا بر مسجدك انهدامی کبی
اول وقت مسجد آخرده اتمام ایلمك لازمدر (فان خرج ساعة بلا عذر فسد) اکر معتکف بلا عذر بر ساعت
مسجددن خروج ایلسه اعتكافی فاسد اولور منافیسی بولندیغیچون زیرا خروج لبثك منافیسیدر قلیل
وکثیری برابردر کالك قلیلی صومی وحدثك قلیلی طهارتی افساد ایلدیکی کبی (وعندهما لا یفسد مالم یکن
اکثر الیوم) امامین قتنده اعتكاف فاسد اولمز مادامکه خروج یومك اکثری اولمیجه (واکله وشربه ونومه فیه)
معتکفك اکل وشرب ونومی مسجدده در یعنی معتکف بو افعالی مسجدده ایشلر (ویجوز له ان یبیع ویبتاع فیه
بلا احضار السلعة) اول معتکف ایچون مسجدده بیع وشرا جائز اولور متاعی احضارسز (ولا یجوز لغیره)
معتکفدن غیری یه مسجدده بیع وشرا جائز دکلدر زیرا مسجدده بیع وشرانك نهی ایچون (جنبوا مساجدکم
عن صبیانکم ومجانینکم وبیعکم وشرائکم) حدیث شریفی وارد اولمشدر وبو محلده سعدی افندی دیمشدرکه

بو عمومدن معتکف نیچه مخصوص اولور جواب ویریلورکه بو معنی ضرورت ایچوندر الضرورات تبیح
المحظورات قبیلندندر (ویحرم علیه الوطء ودواعیه) معتکف اوزرینه وطء ووطئك دواعیسی دخی حرام اولور
قوله تعالی (ولا تباشروهن وانتم عاکفون فی المساجد) الایة ودواعی دیدیکی اوپمك وياپشمق کبی شیلردر اکر
دینلورسه اعتكافده حرام اولدیغی کبی صومده وحالت حیضده دواعی نیچون حرام اولمدی جواب ویریلورکه
صوم وحیض کثیر الوجوددر اکر دواعی انلرده حرام اولیدی حرج لازم کلوردی حرج ایسه شرعا مدفوعدر
(ویفسد بوطئه ولو ناسیا او فی اللیل) اعتكاف وطء ایله فاسد اولور اکر ناسیا دخی اولورسه یاخود کیجه ده دخی
اولورسه ینه فاسد اولور (وباللمس والقبلة والوطء فی غیر فرج ان انزل والا فلا) لمس واوپمك ایله اعتكاف
فاسد اولور وفرجدن غیریده دخی وطء اعتكافی فاسد ایدر اکر انزال اولورسه واکر انزال اولمزسه فاسد ایلمز
اکر دینلورسه که من غیر انزال مباشرة نفس حق سبحانه وتعالینك (ولا تباشروهن وانتم عاکفون فی المساجد)
قول شریفینك ظاهره دلالتی ایله مفسد قلنمشیدی بونده ایسه مباشرة فرجدن غیری وطئده دخی متحققدر
بو تقدیرجه انزال اولمزسه اعتكاف فاسد اولمز دیمك نیچه صحیح اولور بو مسئله یه جواب ویریلورکه مباشرتده
جماع مجازدر اکر مباشرت ایله جماع مراد اولیدی حقیقت مراد اولمغی باطل اولوب لمس اصلی اوزره یعنی حقیقی
اوزره قالمش اولور (ویکره له الصمت) ومعتکف ایچون صمت دخی مکروه اولور زیرا نبی علیه السلام صوم
صمتدن نهی بیورمشلردر زیرا مجوسی یه تشبهدر اما استراحت ایچون اولیجق مکروه دکلدر وابو حنیفه دن صوم
صمت ایچون سؤال ایلدکلرنده (ان تصوم ولا تکلم احدا) بیورمشلردر حمید الدین دیمشدرکه صمت قربه اولور
قربت اعتقاد اولنورسه اکر قربت اعتقاد اولنمزسه قربه اولمز (من صمت نجا) حدیث شریفی قربت اعتقاد
اولمیجق سکوت احسن ایدوکنه دلیلدر (والكلام الا بخیر) ومعتکف ایچون کلام دخی مکروهدر الا مکرکه
کلام خیر ایله تکلم ایلیه (ومن نذر اعتكاف ایام لزمته بلیالیها) برکسنه نیچه ایام اعتكاف نذر ایلسه اول
کسنه یه نذر ایتدیکی کیجه سیله لازم اولور زیرا علی سبیل الجمع ذکر ایام ارا سنده اولان کیجه لری دخی متناول
اولورنه کیم مارأیتك منذ ایام دینلسه کیجه سی دخی داخل اولور حق سبحانه وتعالینك (ثلاثة ایام الا رمزا
وثلاث لیال سویا) قول شریفلرنده واقع اولدیغی کبی (وان نذر یومین لزماه بلیلتهما) واکر ایکی کون اعتكاف
نذر ایتسه معتکفه اول ایکی کونك اعتكافی کیجه سیله لازم اولور زیرا تثنیه ده معنیء جمع وارددر برابله برایکیسی
بریره کلسه معنیء جمعیت بولنور وامر عبادتده احتیاطا تثنیه یی جمعه الحاق ایلدیلر (خلافا لابی یوسف فی اللیلة
الاولی منهما) اول ایکی کیجه دن اولکی کیجه ده ابو یوسف داخل اولمز دیو مخالفت ایدر زیرا تثنیه جمعدن غیریدر
ولیلهٔ متوسطه یومه ضرورة اتصالی اولمغله اول داخلدر اما اولکی کیجه اصلا داخل دکلدر بونك بیانی تحقیقا
مثنی وقتاکه جمعك غیری اولدی ایسه مفرد ایله مثنی برابر اولدی برکسنه (علی ان اعتکف یوما) دیسه اتفاق ایله
داخل اولمز تثنیه دخی بویلجه در الا بو قدر وار درکه لیلهٔ وسطی البتده داخل اولور بعض اجزاسی بعضنه
ضرورت اتصالی اولدیغیچون بو ضرورت لیلهٔ اولیده بولنمدی اکر دینلورسه که چونکه مثنی جمعدن غیریدر
ایمدی اویله اولیجق صلاة جمعه ده امامدن غیری ایکی آدم کفایت ایلمك کرك بونده ایسه کفایت ایلمدی نه کیم
جمعه بابنده ذکر اولنمشدر اکا جواب ویریلورکه انده ذکر اولنان واحد وجمع که ایکی واحدی بربره کتورمك
معنیء اجتماع بولنور بو ایسه جمعه دن غیریده بولنمز انکیچون جمعه تسمیه اولنمشدر معنیء اجتماع ایسه
هم تثنیه ده وهم جماعتده بولنور پس جمعه ده بونکله اکتفا اولندی (وان نوی النهر خاصة صحت) واکر خاصه
کوندزلره نیت ایدرسه صحیح اولور زیرا اول کسنه حقیقة نیت ایتمشدر برکسنه بر آی اعتكافه نیت
ایتدکدنصکره خاصهٔ شهره دخی نیت ایلسه صحیح اولمز زیرا شهر اوتوز کون واوتوز کیجه نك یاخود یکرمی طقوز
کون وکیجه نك اسمیدر بوندن اشغه محتمل دکلدر (ویلزم التتابع وان لم یلتزمه) اعتكافده تتابع لازمدر اکر
معتکف الزام ایتمش ایسه ده زیرا نیت اعتكاف تتابع اوزره در اما صوم بونك خلافنجه در (ویلزم الاعتكاف
بالشروع) اعتكاف شروع ایله لازم اولور برکسنه اعتكافه شروع ایدوب برکون تمام اولمدین اعتكافدن
چقسه قضاسی لازم اولور زیرا شروع ایله کندویه لازم اولمشدر (الا عند محمد) امام محمد عندنده لازم کلمز زیرا انك
قتنده اعتكافك اقلی بر ساعتدر اول ایسه حاصل اولدی اعتكافدن چقمغله قضا لازم کلمز

كتاب الحج

بو باب كتاب حج بیانندهدر حجك شروطی وفروضی وواجباتی وسننی واردر وشروط حج ایكی قسمدر برقسمی وجوبنه شرطدر وبرقسمی اداسنه شرطدر وجوبنك شرطی یدیدر اسلام وحریت وعقل وبلوغ واستطاعت ووقت وزاد وراحلهدر وقتنده اختلاف اولنمشدر بعضیلر وقتی شروط ادادن قیلدیلر پس اول قول اوزره وقتدن اول اسلامه كلن كافر وبالغ اولان صبی وجنوندن خلاص اولان مجنونه ومعتق اولان عبده زاد وراحلهیه قادر اولدقلری حالده احجاج بالمال وصیتی جائز دكلدر اما قول ثانی كه شروط ادادن اولمقدر اول قول اوزره واجبدر وبری دخی امن طریقدر یاخود دشمندن یاخود غرقدن خوف متحقق اولدقده حج فرض دكلدر برده وبحرده اعتبار غالبهدر اكر غالب اولان سلامت ایسه واجبدر اكر غالب اولان عدم سلامت ایسه واجب اولمز وبو شرطی بعضیلر شروط ادادن قیلدیلر ثمرۀ خلاف احجاج بالمال وصیتی لازم كاورمی كلزمی اندن معلوم اولور اما عند المتأخرین صحیح اولان وجوبه شرط اولمقدر وحجك اداسنك شرطی بشدر (اولكی) شرطی صحت بدن وسلامت اعضادر بعضیلر بو شرطی وجوبدن قیلدیلر پس بو قول اوزره اعمانك دخی معقدلك ومفلوجك ومقطوع الرجل اولنلرك اوزرینه حج فرض دكلدر ومختار اولان بودر اكرچه كافیده بونلر حقنده اختلاف اولنوب امام اعظمدن ظاهر روایتده كه مبسوط وجامع الصغیر وسیر كبیر وجامع الكبیردر وامام ابو یوسف ایله محمددن برروایتده حج فرض دكلدر زاد وراحلهیه دخی قادر اولورلرسه وینه امام اعظم رحمه الله برروایتده واماممین ظاهر روایتده زاد وراحلهیه قدرتلری اولدیغنده حج فرض اولور دیمشلردر لكن بو دخی اختلافیدر بعضیلر نفسلری اوزرینه وبعضیلر مالّلری اوزرینه فرض اولور دیمشلردر اما اصح وراجح اولان قول مالّلرینه اولمقدر ثمرۀ خلاف استطاعتی معذور ایكن بولمش ایسه حج فرض اولمز اكر صحتده ایكن معذور اولمش ایسه اكا حج بالاتفاق فرضدر اكا احجاج لازمدر (ایكنجی) شرطی احرامدر زیرا حج وعمره ویاخود مصلحت ایچون مكهیه دخوله قصد ایدن احرامسز میقاتلری كچمك جائز دكلدر اكر كچرسه اكا قربان لازم اولور (اوچنجی) شرطی عدم حبس ومنعدر (دردنجیسی) عورت حقنده محرمدر (بشنجیسی) خاتون حقنده عدم عدتدر اول شهرلك حاجیلری قافله ایله خروج ایدهجك محلده معتده اولسه اوزرینه حج فرض اولمزحجك فرضی اوچدر (اولكیسی) احرامدر واحرام نیت ایله تلبیهدن عبارتدر یاخود انك مقامنه قائم اولان هدی ونقلیدن عبارتدر (فرض ثانی) عرفهده وقوفدر وعرفات جملهسی موقفدر الا بطن عرفه دكلدر زیرانبی علیه السلام شیطانی اول محلده كوروب احترازایچون اول محلده طورمقدن منع ایلمشدر (اوچنجیسی) فرض طواف زیارتدر احرام شرطدر لكن وقوف ایله طواف ركنلردر بو اوچدن بری فوت اولسه حج باطل اولور وسنۀ آتیهده قضاسی لازم كاور وحجك واجباتی یكرمی بردر (اولكیسی) صفا ایله مروه آراسنده سعیدر (ایكنجیسی) مزدلفهده وقوفدر (اوچنجیسی) جمار دردر (اوچنجیسی) ماشیا سعیدر (دردنجیسی) احرامدن خروجده تراش اولمقدر (بشنجیسی) طواف صدردر (التنجیسی) عرفاتده كوندزده طوران كمسنهنك وقوفی غروبدنصكرهیه دكین ممتد اولمقدر اما غروبدنصكره طورانه امتداد واجب دكلدر (یدنجیسی) آفاقی حقنده احرام میقاتدن مكی حقنده اولمقدر (سكزنجیسی) طواف زیارتك اكثری اوزرینه زایدیدر زیرا آنده فرض اولان دردیدر باقیلری واجبدر (طقوزنجیسی) حدث وجنبدن طهارتدر (اوننجیسی) طهارت نوبدر (اون برنجیسی ستر عورتدر (اون ایكنجیسی طواف حطبهنك اردندن اولمقدر (اون اوچنجیسی) طوافی صاغدن ایلمكدر یعنی ابتدا ایدوب بیتی صول جانبنه المقدر (اون دردنجیسی) صفا ایله مروه آراسنده اكثراشواطده یوریمكدر (اون بشنجیسی) طواف زیارتك ایام نحرده اولمسیدر (اون التنجیسی) طوافدنصكره كرك فرض كرك نافله اولسون ایكی ركعت نماز قلمقدر (اون یدنجیسی) آفاقی حقنده طواف صدردر (اون سكزنجیسی) آخر كوننك رمیینی یارنكی كونه تأخیر اتممكدر (اون طقوزنجیسی) تراش اولمقدر (یكرمنجیسی) تراشی ایام نحرده وحرمده اولمسیدر (یكرمی برنجیسی) افاضهده امامه متابعتدر ایدی واجبك حكمی كرك عمدا كرك سهوا اولسون تركایدهنه جزا لازم اولور وحجی صحیح اولور (وسنن حج اون بردر (اولكیسی) آفاقی ایچون طواف قدومدر كرك مفرد بالحج اولسون كرك قارن اولسون (ایكنجیسی) حجر الاسوددن ابتدا ایلمكدر (اوچنجیسی) امامك اوچ مكانده خطبهسیدر (دردنجیسی) مكهدن عرفاته ترویه

كونی چیقمسیدر (بشنجیسی) عرفه كیجهسی صفاده یاتمقدر (التنجیسی) منادن عرفاته طلوع شمسدنصكره كتمكدر (یدنجیسی) مكهدن عرفاته یوم ترویهده چیقمق (سكزنجیسی) مزدلفهده یاتمقدر (طقوزنجیسی) مزدلفهدن منایه طلوع شمسدن اول كتمكدر (اوننجیسی) عرفاتده غسل ایتمكدر (اون برنجیسی) ابطحه نزول ایتمكدر وبو ذكر اولنان سنن مؤكدهدر سنت مطلق بونلردن زیادهدر سنتك حكمی اولدركه تاركی آثم اولور اما جزا لازم كلمز (بعده تفصیل الی البیان) دخی اقسام حج بیانندهدر محرم درت نوعدر بری مفرد بالحجدر وبری دخی مفرد بالعمرهدر وبری دخی تاندر حج ایله عمرهیی جمع ایدر وبری متمتعدر متمتع شول كمسنهدر كه عمره سبیله اشهر حجده یاخود دخی اول احرامه كیره احرامدن چیقه وحج ایچون احرامه كیره اول سنهده اهلی ایله جمع اولمزدن اول حج ایلیه قران تمتعدن افضلدر وتمتع افراددن افضلدر وافراد بالحج افراد بالعمرهدن افضلدر كرچه ذكر اولنان شروط وفروض وواجبات وسنن هر بری محللرنده ذكر اولنسه كركدر لكن پراكندهاولوب ومتنده دخی جملهسی ذكر اولنممغین بو محلده جملهسی ذكر اولنمق مناسب كورلوب تحریر اولندی (هو زیارة مكان مخصوص) حج مكان مخصوصی زیارتدر واول مكان مخصوص بیت الله وعرفاتدر (فی زمان مخصوص) زمان مخصوصده زمان مخصوص اشهر حجدر (بفعل مخصوص) فعل مخصوص ایله كه افعال حجدر (وفرض فی العمر مرة علی الفور) حج علی الفور عمرده بركره فرض اولدی اما حجك فرضیتی كتاب وسنت واجماع امت ایله ثابت اولمشدر اما كتاب الله ایله ثبوتی (ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا ومن كفر فان الله غنی عن العالمین) نص شریفی ایله ثابت اولمشدر صاحب كشاف بو محلده انواع تأكید وتشدید اولدیغنی ذكر ایلمشدرانواع تأكیددن بری (ولله علی الناس حج البیت) قول شریفنده حج شریف رقاب ناسه الله فرض وواجبدر عهدهسندن منفك اولمز الا ادا ایله زیرا لفظ علی التزام ایچوندر وینه انواع تأكیددن بری كه حق سبحانه وتعالی ناسی ذكر ایدوب اندنصكره (من استطاع الیه سبیلا) قول شریفی لفظ ناسدن بدل ایلمدی بونده دخی ایكی تأكید واردر (بریسی) ابدال ابدال ایسه مراد ایچون تثنیت وتكریر واردر (ایكنجیسی) ایضاحدر بعد الابهام ایضاح وبعد الاجمال تفصیلی صورتین مختلفتینده ایراددر واول انواعندركه (ومن كفر) مكاننه ومن لم یحج قیدی واقع اولمدیغی تارك حجی تغلیط ایچوندر ونبی علیه السلامك (من مات ولم یحج فلیمت ان شاء یهودیا اونصرانیا) قول شریفی دخی بونی تأییددر وینه اول انواعندركه (فان الله غنی) ذكر ایلدی وبو غناذكری دخی مقت وسخط وخذلانه دلالت ایدر واول انواعندركه (عن العالمین) قول شریفی لم یحجدن بدل ذكر اولندی استغنایه دلالت واردر واستغنا كامل اولیجق سخط عظیم اول ایدیكی ظاهردر اما حجك سنتیله ثابت اولمسی نبی علیه السلامك (علی خمس) حدیث شریفی ایلهدر واجماع دخی بغیر تكبیر فرضیتنه معتقددر اما عمرده بركره فرض اولمسی اشبو جهتندركه حجك فرض اولمسنك سببی بیت شریفدر وحج شریف بینه مصادفدر حال بوكه احكام سببه مضاف بیت شریف ایسه متكرر اولمز كه احكام متكرر اوله اول اجلدن عمرده بركره فرض اولدی وابو یوسف قتنده علی الفور واجبدر حتی تأخیر ایدن آثم اولور بشیر ومعلی ابو یوسفدن روایت ایلمشلردر وابو حنیفهدن علی الفور وجوبنه دلالت ایدر كلام روایت اولنمشدر واول روایت اولنان ابن شجاعك ذكر ایلدیكی شیئدركه ابو حنیفهدن بر كمسنهنك مالی واردر حج ایلسونمی یوخسه تزوجمی ایلسون دیو سؤال اولندی جواب ویریلوركه بلكه حج ایلسون بو قول دخی امام قتنده وجوب علی الفور اولدیغنه دلالت ایدر زیرا تزوج ایله تحصین نفس حاصل اولور تحصین نفس ایسه هرحالده واجبدر اكر علی الفور واجب اولمسه هرحالده واجب اولان تزوج اوزرینه حج شریفی امر ایلمزدی حتی حجی تأخیر ایدن تفسیق اولنور وشهادتی رد اولنور علی الفور واجب دردین قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب وجوبی علی الفور دكلدر زیراحج اوزرینه دردیمش وامام شافعینك قولی دخی امام محمدك قولیدر حج شریف وظیفۀ عمردر وصلاة وقتك آخرنده جائز اولدیغی كبی حج شریف آخر عمرنده جائزدر زیرا نبی علیه السلام حج شریف فرض اولندقدنصكره تأخیر بیورمشلردر زیرا فرضیت حج هجرۀ نبویهنك التنجی سنهسندهواقع اولدی كندولر اوچنجی سنهده حج شریف ایتمشلردر بو جمله امام محمدك استدلالیدر وابو حنیفه وابو یوسف حج شریف نبی علیه السلامك (من وجد زاد اوراحلة یبلغان الی بیت الله ولم یحج فلا علیه ان یموت یهودیا اونصرانیا) حدیث شریفی ایله استدلال ایتمشلردر وعمر رضی الله

عنه دیمشدرکه بن قصد ایلدم که خلقك احوالنه مطلع اولوب شول کسنه که زاد وراحله یه قادر اولوب حج ایتمزسه
اولری کندولر ایله احراق ایلیم (والله ما اراهم مسلمین والله ما اراهم مسلمین والله ما اراهم مسلمین) اوچ کره بو یله
دیمشدر اما بعض مشایخ التنجی سنه ده نازل اولان (واتموا الحج والعمرة لله) آیت کریمه سیدر اوتنجی
سنه ده نازل اولان (ولله علی الناس حج البیت) آیت کریمه سیدر دیو اختلاف ایتمشلردر ونبی علیه السلام فوت
حجدن امین ایدیلر زیرا کندیلرناسه بیان احکام ایچون مبعوث ایدیلر حج دخی ارکان دیندندر بالفعل ارکان دینی
ناسه بیاندن اول فوتدن امین اولدقلری مقرر ایدی وبوندن غیری نبی علیه السلامك تأخیری دخی عذر ایله ایدی
زیرا مشرکلر بیت شریفی عریانا طواف ایدوب وشرك ایله مشوب کلام ایله تلبیه ایدرلردی اول عهده تعیین ممکن
دکل ایدی چونکه مدت تمام اولدی نبی علیه السلام علی کرم الله وجهه یی کعبهٔ شریفه کوندروب سورهٔ
(براءة من الله ورسوله) قرائت ایدوب بو سنه دنصکره مشرك عریان بیت شریفی طواف ایلمسون دیو ندا ایلدی
وسنهٔ قابله ده نفس نفیسلری ایله حج ایتمشلردر وبر عذری دخی یالکز خروج ممکن دکل ایدی بلکه اصحاب معا اولمق
لازم ایدی اصحابك ایسه هر برینك خروجه اقتدارلری یوق ایدی اول اجلدن تأخیر اولندی وبو اختلافك
وجوب علی الفور یاخود علی التراخیدر بونك ثمرهسی کاهکار اولمسنده در بوخسه ادا وقضاده تطوعك
مشروعیتی نفیده دکلدر فخر الاسلام دیمشدرکه اوزرینه حج لازم اولان کسنه تطوعا حج ایتسه صحیح اولور
اوزرینه صلاة ظهر لازم اولانك نافلهسی صحیح اولدیغی کبی (بشرط اسلام) حج اسلام شرطی ایله فرض قیلندی
زیرا کافره واجب دکلدر (وحریة) دخی حریت شرطی ایله فرض قیلندی عبد اوزرینه واجب دکلدر قال النبی
علیه السلام (وایما عبد حج عشر حجج ثم اعتق فعلیه حجة الاسلام) حج ایله صوم وصلاة بیننده فرق بودرکه حج زاد
وراحله یه محتاجدر عبد ایسه مالدن برشیئه مالك دکلدر صوم وصلاة بونك خلافنجه در واکر عبد حج ایتسه
بوقدر مدة طویله ده حق مولی فوت اولمق لازم کاوردی بو تقدیرجه حق عبد حق الله اوزرینه تقدیم اولندی
(وعقل وبلوغ وصحة) دخی عقل وبلوغ وصحت شرطی ایله فرض قیلندی پس مجنون اوزرینه حج واجب دکلدر
زیرا عقل جملهٔ تکالیفده شرطدر وصبی اوزرینه دخی واجب دکلدر زیرا نبی علیه السلام (ایما صبی حج عشر حجج
ثم بلغ فعلیه حجة الاسلام) بیورمشلردر وحج عبادتدر عبادتلك خود جملهسی صبیدن مرفوعدر ومریضه دخی
واجب دکلدر زیرا مریض تحمل مشقت سفره قادر دکلدر (وقدرة زاد وراحلة ونفقة ذهابه وایابه) دخی زاد
وراحله یه قدرت وذهاب وایابه نفقهٔ قدرت شرطی ایله فرض قیلندی یعقوب پاشا صدر الشریعه حاشیهسنده
زاد وراحلهدن کرندنصکره نفقهٔ ذهاب وایاب قیدینه حاجت یوغیدی دیمشدر (فضلت عن حوایجه الاصلیة
ونفقة عیاله الی حین عوده مع امن الطریق) زاد وراحله حوایج اصلیهسندن وکلنجه عیالنك نفقهسندن فضله
اولمق وطریق حجده امن اولمق شرطیله فرض قیلندی حوایج اصلیه سنك وخادم واثاث بیت وثیابدر دخی بونلره
بکزرنه ولورایسه محمد بن شجاع دیمشدرکه برکسنهنك ساکن اولدیغی اوندن غیری اوی واستخدام اولنان قوللر
وجاریه لردن غیری وبونلره بکزر اشیایه مالك اولسه بیع ایدوب جمع ایلسون یعنی بیع ایدوب حج ایلسون وفضلت
قولی ماقبلنه صفت واقع اولمق ممکندر لفظ قد تقدیری ایله حال واقع اولمق اولیدر حق سبحانه وتعالینك (اوجاؤکم
حصرت صدورهم) قول شریفنده اولدیغی کبی (وزوج او محرم للمرأة ان کان بینها وبین مکة مسافة سفر
ولا تحج بلا احدهما) عورت ایچون زوج یاخود محرم اولمق شرطی ایله فرض اولندی اکر اول مرأة ایله مکه
ما بیننده مدت سفر وار ایسه زوج ومحرم شرطدر اول عورت حج ایلسون زوج ویاخود محرمدن بری اولمینجه
ومحرمدن مراد ابدی اکا نکاح حلال اولمیه مثلا قرابت ورضاع ومصاهرت جهتندن بروجه له نکاحی صحیح
اولمیه (وشرط کون المحرم عاقلا بالغا غیر مجوسی ولا فاسق) محرمك عاقل وبالغ اولمسی شرط قیلندی ومجوسی
اولمسی دخی فاسق اولمسی شرط قیلندی (ونفقته علیها) ومحرمك نفقهسی حج ایدن عورتك اوزرینه در
(وتحج معه حجة الاسلام بغیر اذن زوجها) زوجنك اذنی یوغیکن اول عورت محرمی ایله حجة الاسلام ایدر یعنی
ادا ایدر اما امام شافعی قتنده زوج ایچون عورتی سفر حجه خروجدن منع وار در زیرا حجه خروجده حق زوج
فوت اولور اول اجلدن منع اولنور بزم ایچون دلیل بودرکه حق زوج فرائضده ظاهر اولماز اما نفلده
منع ایلمك وار در سعدی افندی دیمشدرکه بو دلیل اول زمان صحیح اولورکه اکر وجوب علی الفور اوله اما رجا اولنور

بوخلاف آخر بودرکه سلامت بدن ابو حنیفه قتنده وامن طریق وعورت ایچون محرم شرائط وجوبدنمیدر
یوخسه شرائط ادادنمیدر دیو اختلاف اولنمشدر شرائط وجوبدندر دیین کسنه قولی اوزره بونلرك قبل الحج
متوفی اولسه احجاج بالمال وصیتی لازم کلمز وشرائط ادادندر دیین کسنهنك قولی اوزره قبل الحج متوفی اولسه
اکا احجاج بالمال وصیتی لازم کاور بو تقدیرجه شرائط وجوبدن اولوب وصیت لازم کلمز ایسه زوج زوجهیی
حجدن منع ایلك اولور ومرأة بلا اذن کتمکه قادره اولمیز اما شرائط ادادن اولوب وصیت لازم اولورسه منعه قادر
اولمیز اما بونلرك شرائط وجوب واداجمع اولسه حج ایتمك لازم کاور (فلو احرم صبی او عبد فبلغ او عتق فمضی) پس
عبد یاخود صبی محرم اولسه وبعد الاحرام صبی بالغ وعبد معتق اولسه وافعال حجی ادا ایلسهلر (لا یجوز
عن فرضه) بالغ وعبد ایتدکلری حج فرضدن جائز اولمز زیرا نافله یه منعقد اولمشدر فرضه منقلب اولماز
ضرورت کبی یعنی حج ایلمش آدم نافله یه محرم اولسه انکله فرض ادا اولنمز وصلاة ایچون دخی محرم اولسه نافله
ایچون عقد اولندقدنصکره اول کسنه ایچون فرضی ادا ایلك بوقدر یعنی جائز اولمز اکر سؤال اولنسه که احرام
حنفیه قتنده شرطدر اول احرام ایله اداء فرض جائز اولمق واجب ایدی نته کیم برصبی آبدست السه بعده بالغ
اولسه اول آبدست ایله نماز قلمق جائز ایدی نیچون احرام ایله حج جائز اولمیه ائمهٔ حنفیه طرفندن جواب بودرکه
احرام من وجه رکنه مشابهدر انك اول احرامه اتصالی حیثیتی ایله لکن حج عبادت اولمغین براحتیاطی اخذ
ایلدك احتیاطکه جائز اولمق ایدی (فان جدد الصبی احرامه للفرض صح بخلاف العبد) واکر صبی محرم
اولدقدنصکره بالغ اولسه وبعد البلوغ احرامنی عرفه یه وقوفدن اول فرض ایچون تجدید ایلسه صحیح اولور لکن
عبد بونك خلافنجه در زیرا صبینك احرامی کندینه لازم دکل ایدی اهلیتی اولمدیغی ایچون بو اجلدنکه اکر صبی
حرام تناول ایلسه اوزرینه برشیء لازم کلمز صبینك احوالی بویله اولیجق فسخی وغیری یه شروعی جائزدر اما عبدك
احرامی لازمدر زیرا کندوسی لزوم ایچون اهلدرکه عقل بلوغدر احرام آخره شروعیله احرام اولدن خروجی ممکن
دکلدر کرك تنبیهی تجدید ایلسون کرك ایلمسون اولکی احرام اوزرنده باقیدر پس بو اجلدن حجة الاسلام
صحیح اولمز (وفرضه الاحرام وهو شرط) وحجك فرضی احرامدر واحرام افعال حجده شرطدر وشافعی قتنده
رکندر ثمرهٔ خلاف شول زماندن ظاهر اولورکه برکسنه اشهر حجدن اول محرم اولسه بزم قتمزده جائزدر شافعی
قتنده جائز دکلدر (والوقوف بعرفة وطواف الزیارة وهما رکنان اتفاقا) فرضك بریسی دخی عرفه ده وقوفدر
وبریسی دخی طواف زیارتدر بو ایکیسی رکندر اتفاقا اکر بونلردن بریسی فوت اولورسه حج باطل اولوب عام
قابلده قضاسی واجب اولور (وواجبه الوقوف بمزدلفة) حجك واجبی مزدلفه ده وقوفدر مزدلفه زلفی دن
مأخوذدر وزلفی قربت معناسنه در آدم علیه السلام حوا ایله اوراده جمع اولوب اکا یقین اولدیغیچون بو اسم ایله
تسمیه اولنمشدر وشافعی قتنده مزدلفه ده وقوف رکندر حق سبحانه وتعالینك (فاذکروا الله عند المشعر الحرام)
قول شریفی ایله زیرا بو مثللو ده دلیل ایله رکنیت ثابت اولور اما بزم ایچون دلیل روایت اولنمشدرکه نبی علیه
السلام کندی ایله اولان ضعفالی کیجه ایله ایلرویه کوندردی اکر مزدلفه ده وقوف رکن اولیدی بونلری ایلرویه
کوندرمزدی وشافعینك تلاوت ایلدیکی ذکردر ذکر ایسه بالاجماع رکن دکلدر بزوجوبی نبی علیه السلامك
(من وقف معنا فی الموقف وقد کان افاض قبل ذلك من عرفات فقد تم حجه) قول شریفی ایله ایشلمشزدر
وحجك تمامی بو کا تعلیق ایلدی زیرا بو امارت وجوبه صالح اولور تمامنه تعلیق اولندی نفینه اولنمدی زیرا اکر
عذر ایله ترك اولنسه یاخود ضعف وعلت ایله ترك اولنسه یاخود زحامدن خوف ایدن مرأة دخی ترك ایلسه
اوزرلرینه برشیء لازم کلمز اما عذرسز ترك اتسه دم لازم اولور هدایه ده دخی بو یلجه در صاحب عنایه دیمشدرکه
وقوف مزدلفه یی رکن اولمق اوزره شافعی یه نسبت ایلك قلم کاتبدن سهودر زیرا شافعینك کتابلرنده مزدلفه ده
وقوف سنتدر دیو تصریح اولنمشدر ومبسوطده شافعی مکاننه لیث بن سعد ذکر اولنمشدر واسرارده شافعی
مکاننه علقمه ذکر اولنمشدر وفتاوای قاضیخانده شافعی برینه مالك ذکر اولنمشدر وتحفه وایضاح واصطلاحده
وغیر یلرده براحدك خلافی اولمیوب وجوب ذکر اولنمشدر صاحب عنایه صاحب نهایه دن نقل ایلدکدنصکره
جائزدرکه مصنف شافعینك مذهبندن برنقله مطلع اولمش اوله دیو ذکر ایلمشدر وصاحب بیانیه ذکر ایلمشدرکه
شافعی وجیزنام کتابنده وقوف مزدلفه سنتدر دیمش رجا اولنورکه صاحب هدایه شافعی قتنده رکن اولمسنه

برنقل صحیح بولمش اوله اما نافع نام کتابده (الوقوف بالمشعر رکن فمن لم یقف به لیلا ولا بعد الفجر عامدا بطل حجه
ولا یبطل لو کان ناسیا) لازم کلورکه بوبابده شافعینك ایکی قولی اوله بری وجیزده سنت دیو ذکر اولنه وایکنجی
وجوب اوله نافعده اولدیغی کبی (والسعی بین الصفا والمروة) صفا ایله مروه بیننده سعی دخی واجبدر شافعی
قتنده رکندر زیرا نبی علیه السلامك (ان الله کتب علیکم السعی فاسعوا) قول شریفی رکنیتنه دلالت ایدر
اما بزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینك (فلا جناح علیه ان یطوف بهما) قول شریفیدر زیرا بومثللو اباحت
استعمال اولنور نته کیم حق سبحانه وتعالینك (ولا جناح علیکم فیما عرضتم به من خطبة النساء) قول شریفیدر
چونکه اباحت ایچون استعمال اولنه رکنیت وایجابی نفی ایدر لکن آیتك اولی (ان الصفا والمروة من شعائر
الله) کلام شریفیدر شعائر شعیره نك جمعیدر شعیره ایسه علامتدر وبومثللو ایسه فرضدر آیتك اولی فرضیتنه
وآخری اباحتنه دلالت ایدر أئمه مز ایکیسی ایله عمل ایدوب وجوبنه قائل اولمشلردر نهایه ده دخی بویلجه در
(ورمی الجمار) رمی جمار دخی واجبدر زیرا نبی علیه السلام منایه کلدکده برشیئه مشغول اولمدین رمی جمرهٔ عقبه یه
اهتمام ایدردی (وعلیکم بحذف الحصی لا یؤذی بعضکم بعضا) بیورورلردی بوندن مقصود حضرت خلیل
اللهه اتباعدر وقتا که ذبح ولد ایله امر اولندی شیطان علیه اللعنه کلوب وسوسه ویروب ابراهیم علیه السلام
شیطانی کوردکده طاش آتوب طرد ایلدی انکیچون طرد بزم ایچون عبادت اولدی (وطواف الصدر للآفاقی)
آفاقی ایچون طواف صدر یعنی طواف وداع دخی واجبدر طواف صدر امام شافعی قتنده سنتدر طواف قدوم
منزله سنده در وطواف صدر وطواف قدومی آفاقی اولان ایشلر امامکی اولان ایشلمز اکر واجباتدن
اولیدی آفاقی ومکی برابر اولوردی بزم ایچون (والحلق او التقصیر) وتراش یاخود قرقمق واجبدر زیرا نبی علیه
السلام باشنده شعری اولمین برکسنه یه تراش ایله دوام ایلمشدر ابن ملك دیمشدر که تراش اولمغك وجوبی حد
امکان شرطدر برکسنه نك باشنده چبانلر ویاره لر اولسه که اوستره یورتمك ممکن اولمسه بلا حلق وتقصیر
حلال اولور ودیمشلردر که حلق وتقصیر سنتدر امر ایسه استحبابه حمل اولنور (وکل ما یجب بترکه الدم)
وهرشیء که ترکیله دم واجب اوله اول دخی واجبدر بوکلام اجمال اوزره واجبی بیاندر ان شاء الله تعالی تفصیلی
عن قریب کلور (وغیرهما سنن وآداب) فرائض وواجباتدن غیریسی آدابدر وبونلرك جمله سنی پیغمبر علیه
السلام اشلمشدر (وخذوا عنی مناسککم) قول شریفی دخی بیورمشلردر (واشهره شوال وذو القعدة والعشر
الاول من ذی الحجة) حجك آیلری شوال وذی القعده وذی الحجه دن عشر اولدر عبادله دن بویلجه روایت
اولنمشدر بری عبد الله بن مسعود وبری عبد الله بن عمر وبری عبد الله بن عباسدر عرف فقهاده عبد الله بن زبیر
بونلره داخلدر عبد الله بن مسعود داخل دکلدر عنایه ده دخی بویلجه در تحقیقا ذی الحجه نك اون کونی کچمکله حج
فوت اولور معلوم اولدیکه حق سبحانه وتعالینك (الحج اشهر معلومات) قول شریفندن مراد ایکی ای وشهر ثالثك
بعضیسی اولوب کلیسی دکلدر کذا فی الهدایه سعدی افندی دیمشدر که بومحلده چوق بحث واردر زیرا آفاقینك
طوافی اون برده اون ایکی برده جائزدر وامام مالك دیمشدر که اشهر حج شوالك اولندن ذی الحجه نك آخرینه
دکین در بوکلامه دلیل حق سبحانه وتعالینك (الحج اشهر معلومات) قول شریفیدر زیرا اشهر کامل اوزرینه
واقع اولور حقیقة یوخسه ناقص اولانه شهر دینلمز دیو امام مالك بوکا ذاهب اولمشدر ابو بکر رضی الله عنهدن
روایت اولنوب نبی علیه السلام حضرتلری بیورمشلردر که (ان الزمان قد استدار کهیئته یوم خلق السموات
والارض) معنای شریفی تحقیقا زمان یعنی سنه عودت ایلدی شول هیئتنه که حق سبحانه وتعالی سموات وارضی
خلق ایلدیکی کونده اولان هیئتی کبیدر یعنی اوزریزده اولان شهر ذی الحجه جناب رب العزة سموات وارضی
خلق ایلدیکی کونده نه هیئت اوزرینه وضع ایلمش ایسه الآن اول هیئتنه عودت ایلمشدر بیورمشلردر بوحدیث
شریفك ذکرینه سبب طائفهٔ اعراب اشهر حرمك تحریمنه اعتقاد ایدرلردی حتی اوغلنی قتل ایدن قاتله یولده
یاخود برنهاده راست کلسه لر بر برینه تعرض ایتمزلردی ابراهیم علیه السلامك ملتنی تمسك ایتمشلردی لکن
بجن ماینلرنده قتال ضروری واقع اولسه اشهر حرمده قتالك بالکلیه استحلالنی کریه کوروب غیری آیلره تبدیل
ایدرلردی منادیلر قبائل ایچنده بووجهله ندا ایدردیکه ماه محرمی صفره تأخیر ایلمشزدر وشهر محرمده محاربه
واکا بدل ترك ایدهلم دیو جنك ایدرلردی واکر صفرده دخی حاجتلری مس ایتدا اولورسه ماه محرمی صفردن دخی

قالدروب ربیع اوله تبدیل ایدوب صفرده جنك وربیع الاولده ترك ایدرلردی احوال بومنوال اوزره اولیجق
حج شریفی برآیدن برآیه نقل ایدرلرکاه محرمده وکاه صفرده وکاه ربیع اولده حج ایدرلردی سائر آیلردخی بوکا شبیهدر
نبی علیه السلام حجة الوداعده عرفه ده خطبه ده تحقیقا ذی الحجه موضعنه واصل اولمشدر حجی بونده ایلکز
جاهلیتده اولدیغی کبی غیری آیلره تبدیل ایلمکز بیورمشلردر اشهر حرم ذی القعده وذی الحجه ومحرم ورجبدر
(ویکره الاحرام له قبلها) اشهر حجدن مقدم حج ایچون احرام مکروه اولدی لکن مع کراهة جائز ومنعقد اولور شافعی
خلاف ایدوب احرام انك قتنده رکن اولمغین عمره یه محرم اولمش اولور ووقتندن اول اولمغله حج متحقق اولمازدیر
احرام بزم قتمزده شرطدر وقت اوزرینه تقدیمنك جوازنده شرطه شبیهدر اکردینلورسه که احرام شرط اولسه
وقتندن اول نیچون مکروه اولور حال بوکه قبل الوقت طهارت مکروه دکلدر بوکا جواب ویریلورکه کراهت
وقت اوزرینه تقدیم ایچون دکلدر بلکه طول زمان اولمغله برحرام شیء واقع اولمق احتمالی ایچوندر زیرا احرام قتل
صید ودیکلمش لباس کیمك وباش تراش ایتمك وبونلره بکزر شیلری حرام ایدر (والعمرة سنة) عمره دخی سنت
مؤکده در شافعی قتنده فرضدر نبی علیه السلامك (العمرة کفریضة الحج) حدیث شریفنی استدلال ایتمشدر
بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامك (الحج فریضة والعمرة تطوع) قول شریفیدر زیرا عمره بروقت ایله موقت
دکلدر وغیری به نیت ایله عمره دخی حاصل اولور وبرکسنه حجی فوت ایلسه عمره دخی فوت اولور امام شافعینك
روایت ایلدیکی حدیث شریف مکر اعمال ایله مقدره اولمغه تأویل اولنه علی الخصوص آثارده تعارض ایله
فرضیت ثابت اولمز کذا فی النهایه والعنایه (والمواقیت) شول مواقیتکه انسان اول مواقیتی احرامسز تجاوز ایلمك
جائز دکلدر مواقیت میقاتك جمعیدر بوایسه وقت محدوددر مکان ایچون استعاره اولنمشدر نته کیم مکان وقت
استعاره اولنور حق سبحانه وتعالینك (هنالك الولایة) قول شریفی کبی معلوم اوله که بیت شریف وقتا که معظم
ومشرف اولدی ایسه انکیچون حصین قلندی که اول مکه دردخی قلندیکه اول حرمدر وحرم ایچون دخی برحرم
قلندیکه اول مواقیتدر پس مواقیتی احرامسز کچمك جائز دکلدر بیت شریفه تعظیم ایچون (للمدنیین
ذو الحلیفة) مدنیلر ایچون میقات ذو الحلیفه در مدینه دن محل مزبوره کلنجه التی یایدی میلدر عوام السنده علی
قیوسی دیمکله مشهوردر مواقیتده بوندن بعید میقات یوقدر الله اعلم (وللشامیین الجحفة) شامیلر ایچون جحفه در
اصلده اسمی مهیعه در سیل کلوب اهالی استیصال ایدوب یعنی جمله سنی هلاك ایتمکله جحفه تسمیه اولندی
جحفه ایله مکه مابینی اوچ مرحله در (وللعراقیین ذات عرق) عراقیلر ایچون میقات ذات عرقدر خراسان
واهل مشرق دخی بونلردندر (وللنجدیین قرن) نجدیلر ایچون میقات قرندر اویس القرنی بوکا منسوبدر
(ولیمنیین یلملم) یمنیلر ایچون میقات یلملمدر محل مزبوردن مکه یه ایکی مرحله در (ولاهلها ولمن مر بها)
ومحل مزبور اهلی ایچون وخارجدن اول محله مرور ایدنلرك میقاتیدر زیرا نبی علیه السلام بویله توقیت ایدوب
(وهن لهم ولمن اتی علیهن من غیر اهلهن) بیورمشلردر اکر دینلورسه اهل عراق وشام نیجه توقیت اولنورکه
انلر مسلمان دکل ایدیلر جواب ویریلورکه نبی علیه السلام انلرك ایمانه کله جکلرین طریق وحی والهام ایله بیلکین
توقیتی تعیین بیورمشلردر (ویحرم تأخیر الاحرام عنها لمن قصد دخول مکة) دخول مکه یه قصد ایدن کمسنه
ایچون مواقیتدن احرامی تأخیر حرام اولور کرك حج وعمره یه قصد ایلسون کرك ایلمسون احرامسز دخول حرامدر
اما شافعی قتنده اکر حج ویا عمره یه مراد ایدرسه اولزمان حرام اولور یوخسه غیری مراد اولورسه بلا احرام جائزدر
زیرا جابردن روایت اولندیکه نبی علیه السلام مکه فتح اولدیغی کون اوزرنده سیاه عمامه احرامسز مکه یه داخل
اولمشدر زیرا احرام اداء عبادت ایچون مشروع اولمشدر اکر نیت ایدرسه احرام لازم اولور نیت ایتمزسه لازم اولمز
احرام بقعه نك تعظیم وعبادت ایچوندر چونکه تعظیم وعبادت ایچون اولیجق احرام لازم دکلدر بزم ایچون
دلیل ابن عباس رضی الله عنهك نقل ایلدیکی (لا یدخل احد مکة الا باحرام) حدیث شریفیدر زیرا احرام بقعهٔ
شریفه نك تعظیمی ایچوندر بونده تاجر ومعتمر وبونلردن غیریلر دخی برابردر پس احرامی ترك جائز دکلدر
وشافعینك روایت ایلدیکی حدیث شریف اول ساعته مختصدر نبی علیه السلامك قول شریفی دلالتی ایله زیرا
نبی علیه السلام (مکة حرام لم تحل لاحد قبلی ولا تحل لاحد بعدی وانما احلت لی ساعة من نهار ثم عادت
حراما) بیورمشلردر بلا احرام دخول جائز دکلدر حرامدر بعد النبی علیه السلام اجماع ایله حل اولور وقتال

ایچون اکر بغاة وکفار غلبه ایلسه لر پس اولوقت حل اولور (وجاز التقدیم وهو افضل) احرامی میقاتدن اول
تقدیم ایلمك جائزدر وتقدیم افضلدر وابن مسعود شامدن وابن عمر دخی مقدسدن محرم اولمشلردر لکن حرامدن
نفسنه امین اوله قدنصکره افضلدر (ویحل لمن هو داخلها دخول مکة غیر محرم) میقاتك داخلنده اولان
من ایچون بلا احرام مکه یه دخول حلال اولور (ووقته الحل) داخل میقات اولانك احرامی حل وحل حرم ایله
میقات مابینده بر مکاندر (وللمکی فی الحج الحرم وفی العمرة الحل) حجده وعمره ده مکی ایچون میقات حلدر نبی
علیه السلام اصحاب رضی الله عنهم حضراتنه جوف مکه ده محرم اوله لر دیو امر ایلمش اما عائشه رضی الله عنهانك
قرنداشنه امر ایلدیکه عائشه یه عمره یی تنعیمده ایندیره وتنعیم چولده بر موضعك اسمیدر وفضائل حجده وارد
اولان احادیث شریفه نك نهایتی اولمیوب لکن برقاچ حدیث شریف بو محلده ایراد اولنمق لازم اولمشدر وقال النبی
علیه السلام (اعظم الناس ذنبا من وقف عرفة وظن ان الله لم یغفر له) وقال علیه السلام (ان الحجر یاقوتة
من یواقیت الجنة وانه یبعث یوم القیامة له عینان یبصر بهما ولسان ینطق ویشهد لمن اسلم بحق وصدق) وقال
النبی علیه السلام (حجة مبرورة خیر من الدنیا ومافیها والحجة المبرورة لیس لها جزاء الا الجنة) وقال النبی
علیه السلام الحجة المبرورة کفارة سبعین سنة وورد فی الخبر النظر الی الکعبة بغیر طواف وبغیر صلاة افضل عند الله
من عبادة سنة بصیام نهارها وقیام لیالیها وروی عن الحسن البصری (ان الصوم فی مکة یعدل بمائة الف یوم
فی غیرها وتصدق درهم بمائة الف درهم وکذا کل حسنة تعدل بمائة (فصل) واذا اراد الاحرام ندب ان یقلم
اظفاره ویقص شاربه ویحلق عانته) یعنی حجه قصد ایدن کمسنه احرامی مراد ایلسه طرنقلری کسمك وبیغنی قرقمق
وقاسقنی تراش ایلمك مندوبدر لغة احرام احرم نك مصدریدر یعنی حرمه داخل اولسه نته کیم اشتی دینلور یعنی
شتایه داخل اولسه عرف فقهاده مباح اولان شیئی کندی نفسنه حرام ایلمکدر وصلاتك تحریم وتحلیلی اولدیغی
کبی حجك دخی تحریم وتحلیلی اولدیغی مقرردر (ثم یتوضأ او یغتسل وهو افضل) اندنصکره آبدست ایله یاخود
اغتسال ایلیه اغتسال افضلدر مرادیا کلکدر نظافتده خود غسل الیقدر اکر آبدست ایله اکتفا اولنورسه
جائزدر جمعه ده اولدیغی کبی وحائض ونفسا دخی اغتسال ایدرمرویدرکه نبی علیه السلام ابوبکر رضی الله عنه
خاتونی اسما ایچون نفاسی حالنده غسل ایلسون وحج ایچون محرم اولسون دیو امر ایلمشلردر وابن عباسدن
مرویدرکه نفسا وحائض غسل ایدوب محرم اولورلر بیت شریفی طوافدن غیری مناسکك جمله سنی قضا ایدرکذا
فی الزیلعی (ویلبس ازارا ورداء جدیدین ابیضین وهو افضل) احرام مراد ایدن کمسنه یکی وبیاض ردا وازار کیر زیرا
نبی علیه السلام ازار وردا کیمشدر ولو کانا غسیلین اولبس ثوبا واحدا یستر عورته جائز واکر اول ردا وازار یوغمش اوله
یاخود بر ثوب کیه که عورتنی ستر ایلیه جائزدر زیرا لبس مخیط ممنوعدر وستر عورت ودفع حر وبرد ایچون ردا وازار
لازم اولور (ویتطیب) قبل الاحرام تطیب ایلیه وعائشه رضی الله عنهادن منقولدرکه نبی علیه السلام قبل
الاحرام تطیب ایدردی اما امام محمددن روایتدرکه بعد الاحرام عینی باقی قالان طیب که مسك وغالیه کبی
بونلری کریه کورمشدر اما عائشه رضی الله عنهانك روایت ایلدیکی مطلقدر هرنه مقوله طیب اولنورسه جائزدر
وممنوع اولان بعد الاحرام تطیبدر (ویصلی رکعتین) وایکی رکعت نماز قیلر جابردن روایتدرکه نبی علیه السلام
ذوالحلیفه ده ایکی رکعت نماز قلمشدر پیغمبر علیه السلام بیورمشلرکه جبریل امین علیه السلام کلوب بو وادی
مبارکه ده نماز وحج وعمره ایچون لبیك دیدی ودیدیکك محلدن قرائت ایله دیو تعلیم ایتمشدر اکر محرم اولان کمسنه
(فاتحه یی وقل یا ایها الکافرون) سوره سنی رکعت اولیده وفاتحه یی واخلاص سوره سنی رکعت ثانیه ده قرائت
ایلسه نبی علیه السلامك فعلنه اقتدا ایتمش اولور افضل اولان دخی بودر (فان کان مفردا بالحج) واکر مفرد
بالحج اولورسه (یقول عقیبها اللهم انی ارید الحج فیسره لی وتقبله منی) اول ایکی رکعتك عقیبنده بو دعایی اوقیه
معناسی یا الله تحقیقا بن حجی مراد ایدرم اول حجی بکا میسر ایله وبندن قبول ایله دیمکدر (وان نوی بقلبه اجزأه)
واکر قلبی ایله نیت ایدوب لسانی ایله سویلمزسه اکا کفایت ایدر واما اولی اولان لسانی ایله سویلمکدر ودلسز اولان
لسانی تحریك ایدر ومطلق حجه نیت ایلسه ینه فرضدن واقع اولور زیرا جمیع عباداتده نیت شرطدر حق سبحانه
وتعالینك (وما امروا الا لیعبدوا الله مخلصین) قول شریفنده اولان اخلاص نیت ایله اولدیغی شرط اولمسی
مؤیددر واکر تطوعه نیت ایدرسه تطوع واقع اولور زیرا وقت معیار دکلدر بلکه مشکلدر معیاره وظرفه شبیه در

اکر معیار ظرف اولسه نیت تطوع جائز اولمیوب اصل فرض واقع اولوردی صوم رمضان کبی (ثم یلبی)
اندنصکره تلبیه ایده ونبی علیه السلامك تلبیه سنده ناس اختلاف ایتمشلردر ابن عباسدن مرویدرکه صلاة
عقبنده تلبیه ایتمشلردر وابن عمر دیمشدرکه دوه یه بندیکی زمان تلبیه ایتمشلردر دیومرویدر وسعید بن جبیردن
مرویدرکه ابن عباس رضی الله عنهمدن تلبیه نك اختلافندن سؤال ایلدم بیوردیلرکه بو بابده بزم معلوممز
جمله دن زیاده در نبی علیه السلام بر کره حج ایتمشدر عقیب صلاتده تلبیه ایلیوب ودوه یه بندکده وصحرایه
چیقدقده تلبیه ایتمشلردر خلق ایسه فوج فوج کلمکده ایدی عقیب صلاتده استماع ایدن انی حفظ ایدوب
اول تلبیه اولمسنی نقل ایلدیلر وراکب اولدیغی حالده استماع ایدن اول اولمسنی نقل ایلدی سبب اختلاف بودر
(فیقول لبیك اللهم لبیك لبیك لاشریك لك لبیك ان الحمد والنعمة لك والملك لاشریك لك) پس ایدی آخرینه
دکین لبیك اللهم لبیك دعاسنی قرائت ایلیه لبیك لفظنك اصلی الب لك البابین در الب فعل ماضی لك مفعول
غیر صریح بحذر البابین ده اولان یا ونون تثنیه ایچوندر بو محلده معنای تثنیه تکثیر ایچوندر فعل الب حذف
اولنوب مصدر فعلنه دلالت ایلدیکیچون فعل مقامنه اقامت اولندی والبابین لفظنك زوایدی حذف
اولنوب ثلاثی یه نقل اولندی واندنصکره مفعولده حرف جر حذف اولنوب مصدر دخی کافه مضاف اولوب
لبیك اولدی معناسی بن سنك خدمتکده مقیم اولوب وامرکه امتثال ایدوب دخی مکانمدن زائل اولمام اقامت
کثیره ایله اقامت ایتمکدن دیمکدر زیرا تکریر تکثیر ایچوندر وتلبیه دعوته جواب ایدوکنده خلاف یوقدر
اما داعیده اختلاف اولنمشدر بعضیلر داعی الله تعالیدر (فاطر السموات والارض لیغفر لکم من ذنوبکم) نص
شریفی ایله استدلال ایلمشلردر وبعضیلر داعی پیغمبر علیه السلامدر وقال النبی علیه السلام (ان سیدا بنی دارا
واتخذ فیها مائدة ومادبة وبعث داعیا) بو حدیث شریف ایله استدلال ایتمشلردرکه داعیا لفظندن مراد کندی
نفس نفیسلریدر اما اظهر بودرکه داعی ابراهیم خلیل الله درو وقتاکه مکه مکرمه یی بنا ایلدی (واذن فی الناس
بالحج یأتوك رجالا وعلی کل ضامر) فحواسی اوزره ناسی حجه دعوت ایلمکه امر اولندقده یارب نه کیفیت ایله
دعوت ایده یم دیو نیاز ایدیجك (قل یا ایها الناس اجیبوا ربکم) خطابی ایله مخاطب اولوب بعده حضرت خلیل
جلیل ابی قبیس طاغنه چیقوب (یا ایها الناس اجیبوا ربکم) دیو ندا ایلدکده حق سبحانه وتعالی حضرت
خلیلك نداسنی اصلاب آبا وارحام امهاتده اولوب الی یوم القیام آباتی وجود ایله متلبس اوله جق ارواح مؤمنینه
استماع ایدوب انلر دخی دعوته اجابت ایدوب لبیك دیمشلردر اول کمسنه که بر کره دیمشدر بر کره حج ایدر ایکی کره
دین ایکی کره حج اوچ کره دین اوچ حج ایدر وقس علی هذا ولبیك دیمین حج ایتمشدر (ان الحمد) کسر الف ایله در
زیرا کسر الف ایله ثنا ابتدا اولنمش اولور فتح الف ایله اولورسه وصف اولور واکر بر کمسنه بو الفاظی تغییر ایدوب
ثنا وتسبیحدن بر غیری الفاظ اوقورسه ائمه حنفیه قتنده جائزدر کرك تلبیه یی ادایه قادر اولسون کرك اولسون
برابردر ونه تلبیه یی فارسی ایله بلمك جائزدر اما ابو حنیفه قولی اوزره تکبیر افتتاحده عربی وفارسی برابردر
وامام محمد رحمه الله تکبیر افتتاح ایله تلبیه نك مابینی فرق ایدوب تلبیه ده فارسی ایله تکلم جائز زیرا بونده
ذکردن غیری اولان ذکر مقامنه قائم اولیجق عربیتدن غیریسی عربیت مقامنه قائم اولور اما صلاة بونك
خلافنجه دردر (ولا ینقص منها) بو تلبیه دن ناقص ایلمیه (ویجوز الزیادة) زیاده ایلمك جائز اولور امام شافعی
خلاف ایدوب تشهده قیاسا بونده دخی جائز اولمسنه ذاهب اولمشدر بزم ایچون دلیل کبار صحابه دن ابن مسعود
وابن عمر وابو هریره رضی الله عنهمدن مأثور اوزره نه زیاده ایلدکلری مرویدر ابن مسعود العهد لبیك عدد
التراب لبیك لبیك وبر روایتده لبیك حقا حقا تعبدا ورقا لبیك عدد التراب لبیك والرغباء الیك لبیك من عبد
ابق لبیك) دیرلردی عمر رضی الله عنه لبیك ذا النعماء والفضل الحسن لبیك مرغوبا ومرهوبا الیك لفظلرینی
زیاده وابن عمر رضی الله عنه (لبیك وسعدیك والخیر کله فی یدیك اله الخلق غفار الذنوب لبیك ستار العیوب
لبیك کشاف الکروب لبیك) الفاظنی زیاده ایلردی (فاذا لبی ناویا للحج فقد احرم) یعنی حج ایچون نیت ایلدیکی
حالده تلبیه ایتسه تحقیقا اول کمسنه محرم اولور اما بیان اولنمدی که قنغیسی ایله شارع اولور حسام الدین شهید
ذکر ایلمشدرکه اول کمسنه نیتدنصکره حجه تلبیه ایله شارع اولور یوخسه تلبیه دن دکل نته کیم صلاتده
نیتدنصکره شارع اولور تلبیه سز شافعی قتنده دخی بویله در زیرا اول کمسنه احرام ایله حرامدن منعی التزام ایلمشدر

پس ايدى مجرد نيت ايله شارع اولمش اولور صوم كبى بزم ايچون دليل حق سبحانه وتعالينك (فمن فرض فيهن الحج فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فى الحج) قول شريفيدر ابن عباس ديمشدر كه حجك فرضى الى اهلالدر وابن عمر ديمشدر كه تلبيه در وابن مسعود ديمشدر كه احرامدر وعائشه رضى الله عنها ديمشدر كه (لا احرام الا لمن اهل ولبى) زيرا حج نيجه اركانى مشتملدر پس ايمدى واجب اولدى بكه تعظيمى مراد اولنان ذكر مشروط اوله صلاة اوله اما صوم بونك خلافنجه در زيرا صوم ركن واحددر اما شافعى حرامدن منعى التزامدر ديمش ايدى بز بوكا تسليم ايتمززيرا بونده منعى التزام دكلدر بلكه اداء افعالى التزامدر حرامدن منع ضمنا بولنمش اولور صوم بونك خلافنجه در زيرا صوم كف عن الحرام وركندن انى التزام قصدى اولور صلاة ايله صوم بيننى فرق ايتمشلردر زيرا باب حج اوسعدر حتى حجده نيابت جارى اولور تلبيه دن غيريسى تلبيه مقامنه قائم اولور تقليدبدن كبى عربيه دن غيريسى عربيه مقامنه قائم اولور ومحرم اولدقدنصكره نبى عليه السلامه صلاة شريفه كتوره ودار قطنى روايت ايلشدركه تلبيه دنصكره (اللهم اعنى على اداء فرائض الحج وتقبله منى واجعلنى من الذين استجابوا لك وآمنوا بوعدك واتبعوا امرك واجعلنى من وفدك الذين رضيت عنهم وارتضيت وقبلت اللهم لك قد احرم شعرى وبشرى ولحمى ودمى ومخى وعظامى) ديمكى بعضيلر مستحب كورمشلردر (فليتق الرفث) اول كمسنه رفثدن صاقنسون رفث جماعدر نته كيم حق سبحانه وتعالى (احل لكم ليلة الصيام الرفث الى نسائكم هن) باخود كلام فاحشدر ياخود عورت يانده ذكر جماعدر ابن عباسدن روايت اولنوركه (وهن يمشين بنا هميسا ان يصدق الطير ننك لميسا) وقتاكه بو بيتى انشا ايلدى كندويه رفث ايدر ديسين حال بوكه محرمسين ديديلر جوابنده رفث اودركه نساء قتنده ذكر جماعدر وهن ضميرى ابلره راجعدر هميس ابلك ايقلرينك صوتى درلميس ايسه اسم جاريه در (والفسوق والجدال) دخى فسوق وجدالدن صاقنسون فسوق معاصيدر وجدال رفيق وحمار وخدام ايله مجادله ايلمكدر ويونلشدركه وقت حجك تقديم وتأخيرنده مشركين ايله مجادله در حق سبحانه وتعالى حضرتلرينك (فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فى الحج) قول شريفى ايله نهى اولنمشدر (وقتل صيد البر لا البحر) قتل صيد بردن دخى اتقا ايليه صيد بحردن اتقا ايليه (ولا تقتلوا الصيد وانتم حرم) نص شريفى ايله نهى اولنمشدر برقيدى بحردن احترازدر زيرا صيد بحر جائزدر (والاشارة اليه والدلالة عليه) دخى اول صيده اشارتدن واكا اوزرينه دلالت ايتمدين اتقا ايله اشارة قيدى حاضر ايچون ودلالة قيدى غائب ايچوندر ومنقولدركه ابو قتاده رضى الله عنه محرم دكل ايدى برحمار وحشى صيد ايلمش ايدى لكن يانده اولان كمسنه لر محرم ايديلر صيد اولنان وحشك لحمى ايچون نبى عليه السلامدن سؤال اولندقده (هل اشرتم او اهل دللتم او اهل اعنتم) بيورديلر يعنى بيوردقلرنده اصلا بومقوله فعل بزدن صادر اولمدى دو جواب ويرديلر نبى عليه السلام (اذا فكلوا) بيورديلر بو يله اولنجق اكل ايد بكز ديو اذن شريفلرى اولدى (وقتل القملة) وكهلة قتلندن دخى اتقا ايده لر اما پيره وسورى سكك وقاره سكك ويلان وعقرب وفاره وقورد وقاره قرغه وآله قرغه وسائر سباع كه اوزرينه حمله ايده بونلرى قتل ايتمك جائزدر (والتطيب) دخى رايحه طيبه دن اتقا ايده لر (وقلم الظفر) طرنق كسمه دن دخى اتقا ايده لر (وحلق شعر رأسه اوبدنه وقص لحيته) دخى باشينك وبدنينك قلى تراش اتمه دن وصقالنى قرققدن اتقا ايده نته كيم حق سبحانه وتعالى (ولا تحلقوا رؤسكم) قول شريفى ايله نهى ايلشدر بو آيه كريمه بعبارته باشى تراشدن نهيدر اما دلالتى ايله بدنك شعرينى دخى تراشدن زيرا شعرده ناميه واردر بيورو زياده اولور چونكى باش قلنى تراشدن نهى اولنوب ازاله دن امنه مستحق اولدى بدن قيللى اكا نشبيه اولنوب اولدخى منع اولدى (وستر رأسه او وجهه) وباشنى ويوزينى ستر ايلمكدن دخى اتقا ايده شافعى رضى الله عنه نبى عليه السلامك (احرام الرجل فى رأسه واحرام المرأة فى وجهها) حديث شريفنى استدلال ايدوب ارآدم يوزينى ستر ايلمك ومرأه باشنى ستر ايلمك جائزدر زيرا اثر احرام رجلده كشف رأس مرأه ده كشف وجه در رد ديرز بزم ايچون دليل بودركه براعرابى محرم دوه دن دوشوب بوينى قيرلدقده بولداشلرى يوزينى اورتمك مراد ايتدكلرنده پيغمبر عليه السلام (لا تخمروا وجهه ولا رأسه فانه يبعث يوم القيامة ملبيا) بيورمشلردر بو حديث شريف بزه دليل كافيدر وشافعى روايت ايلديكى حديثك فائده سى رجل احرامى ايله امرأه احرامنك بيننى فرق شويله كه مرأه محرمه باشنى اورتمك جائزدر اما رجل محرم باشنى اورتمك جائز دكلدر شافعيه طرفندن سؤال اولنمشكه اعرابى حديثى ايله عمل ايدوب محرم حياتنده تغطيه

رأس ووجه ايتمزاما عدم فوت اولدقدنصكره تغطيه رأس ووجه اولسون ديرسز بر ماده ده عمل ايدرسز وبرماده ده عمل ايتمزسز بونيجه راست كلور غاية البيانده ائمه حنفيه طرفندن جواب ويريلوركه بو اعرابى حديثى (اذا مات ابن آدم انقطع عمله الا من ثلاث) حديث شريفى ايله معارضه اولنمشدر زيرا كشف وجه ورأس حالت احرامدندر محرم فوت اولمغله احرام باطل اولور انكيچون كه محرما وفات ايدن كمسنه نك احرامى مأمور بالحج اولان بنايه قادر دكلدر بالاتفاق بوندن معلوم اولديكه محرم فوت اولمغله احرامى باطل اولدى اما حديث اعرابى مجردا اكا مخصوصدر زيرا نبى عليه السلام حضرتلرينك (لا تخمروا وجهه ولا رأسه فانه يبعث يوم القيامة ملبيا) حديث شريفى دلالتى ايله در بو معنى ايسه هر محرمده موجود اولميوب اكا مخصوص اولدى بوندن غيرى محرما فوت اولانك تغطيه وجه ورأسنده بر دليلمز دخى واردر عطا رضى الله عنه روايت ايلديكه نبى عليه السلامدن محرما وفات ايدن كمسنه ايچون سؤال اولندقده خمردا ايسه (ووجهه ولا تشبهوه باليهود) ديو جواب بيورمشلردر (وغسل رأسه اولحيته بالخطمى) دخى باشنى وصقالنى خطمى ايله غسل ايليه خطمى براوتدركه اكثريا انكله باش غسل اولنور ابو حنيفه قتنده خطمى طيبدر اما مين قتنده طيب دكلدر خطمى ايله هوام قتل اولنور وشعرى ملايم ايدر ثمره خلاف بونك سببيله واجب اولان شيده در ابو حنيفه قتنده دم لازم اولور امامين قتنده صدقه لازم اولور خطمى ايله قيد ايتديكى شول جهتدندركه اكر بر كمسنه اشنان وصابون ايله باشنى غسل ايتسه بالاتفاق اوزرينه برنسنه لازم كلز (ولبس قميص او سراويل او قباء او عمامة او قلنسوة او خفين الا ان لا يجد نعلين فيقطعهما من اسفل الكعبين) كوملك ياطون ياخفتان يادلبند ياصارق ياقاوق كيمدن صاقنه ودخى خفين كيمدن الا مكركه نعلين بولميوب طبوقلرينك اشغه سندن قطع ايدوب كيمش اوله خفين اولوب اوزرينه مسح ايلمك جائز اولورسه كيمه زيرا نبى عليه السلام ذكر اولنان اشيانى كيمدن منع ايتمشدر اكر ازار بولمزسه پشتمالنى شق ايدوب بغليه واكر ردا بولمز ايسه قميصى شق ايده وبورينه (ولبس ثوب صبغ بزعفران او ورس او عصفر) زعفران وورس وعصفر ايله بويانمش ثوب كيمه دن دخى اتقا ايده زيرا نبى عليه السلام نهى ايدوب (لا يلبس المحرم ثوبا مس زعفران ولا ورس) حديث شريفنى بيورمشلردر ورس بر صارى بويادر رايحه اولمش ودوكلمش زعفرانه بكزر ديمدن كاور (الا ما غسل حتى لا ينفض) الا مكركه غسل اولنوب رايحه سى كتمش اوله زيرا منع رايحه ايچوندر لون ايچون دكلدر (ويجوز له الاغتسال) محرم ايچون غسل ايلمك جائز اولور زيرا نبى عليه السلام دخى محرم ايكن غسل ايتديكى متفق عليه در وعمر رضى الله عنه دخى محرم ايكن غسل ايلشدر (ودخول الحمام) ومحرم ايچون دخول حمام جائز اولور زيرا اصحاب كزين رضوان الله عليهم اجمعين محرمى دخول حمامدن نهى ايلمزدى (والاستظلال بالبيت والمحمل) محرم اولان كمسنه بيت ايله دخى محمل ايله كولكه لنمك جائز اولور اما باشنى ويوزينى بيته ومحمله طوقنماق كركدر زيرا احرام اولان كيمكدر بونده كيمك ايسه بولنمز اول اجلدن امام محمد چادر ايله واكا مشابه شى ايله استظلالى كريه كورمشدر زيرا بو مقوله ده باشنى اورتمكه مشابهت بولنور بزم ايچون دليل عثمان رضى الله عنه محرم ايكن چادر قورمشدر مسجده دخول خود جائزدر اول دخى بو قولى تأييد در وروايت اولنور نبى عليه السلام ايچون بر صرينغه ثوب باغلنوب كولكه لنمشدر (وشد الهميان فى وسطه) التون واقچه قويا جق كيسه يى بيلنه باغلمق جائز اولور امام مالك ديركه اكر غيرينك نفقه سى اولورسه مكروهدر بزديرزكه بولبس محيط معناسنده دكلدركه مكروه اوله وقوشاق وقليچ وسلاح قوشانمق وبرمغنه خاتم كچورمك وطيبدن غيرى ايله اكتحال ايتمك جائز اولور وامام ابو يوسف ديمشدركه اكر قوشق ابريشم اولورسه مكروهدر (ومقاتلة عدوه) ومحرم اولان كمسنه عدوسى ايله مقاتله جائز اولور كندى نفسندن ضررى دفع ايچون (ويكثر التلبية رافعا بها صوته عقيب الصلاة وكلما علا شرفا او هبط واديا او لقى ركبا او بالاسحار) محرم اولان كمسنه تلبيه يى عقيب صلاتده چوق ايده اول تلبيه ايله صوتنى رافع اولديغى حالده وهر باركه يوكسك يره چيقه لر ياخود بر وادى يه هبوط ايلسه لر ياخود اتلو لره ملاقى اولسه لر ودخى سحرلرده تلبيه يى چوق ايده لر زيرا احرامده تلبيه صلاتده تكبير كبيدر اول شرطدر باقيسى سنتدر بويله اولنجق بر حالدن بر حاله انتقال اولندقده ينه تلبيه كتورلور ابن مسعود پيغمبر عليه السلامدن (افضل الاعمال العج والثج) حديث شريفنى روايت ايلمشدر وابو بكر رضى الله عنهدن منقولدركه نبى عليه السلامدن اى الحج افضل ديو سؤال اولندقده العج والثج بيورمشلردر

(العج) تلبیه ایله رفع صوتدر (والثج) اراقهٔ دمدر یعنی قربان ایلمکدر بزم ائمه مز قتنده دعاء زاد کارده مستحب
اولان اخفادر مگر که اعلامه مقصود تعلق ایلیه اذان وخطبه کبی ایله اولسه تلبیه دخی اعلام دینه اولان
شیئه شروعی اعلام ایچوندر بو تقدیرجه رفع صوت مستحبدر (فصل) فاذا دخل مکة ابتدأ بالمسجد) یعنی محرم
مکه یه داخل اولسه مسجددن ابتدا ایلیه زیرا حج ایله مقصود زیارت بیتدر بیت ایسه مسجددهدر پس ایمدی
تلبیه لیدیجی اولدیغی حالده باب شیبه دن مسجده داخل اوله کرك لیلا داخل اولسون کرك نهارا ضررایتمز مراد
دخول بلده ده کیجه وکوندزی برابردر ونبی علیه السلام خرسز خوفندن کوندز داخل اولمشدر وعمر
رضی الله عنه دخی حاجی کیجه ایله دخولدن منع ونهی ایدردی خرسز خوفی ایچون اما حسن وحسین
رضی الله عنهما کیجه ایله کرمشلردر ومکه یه حین دخولده (اللهم هذا حرمك ومأمنك قلت وقولك الحق ومن دخله
کان آمنا اللهم فحرم لحمی ودمی علی النار وقنی عذابك یوم یبعث عبادك) دیه ومسجده چیلاق ایاق ایله داخل
اوله الا مکر که ایاغنه ضرر اوله ومسجده دخول وقتنده (بسم الله وعلی ملة رسول الله الحمد لله الذی بلغنی
بیته الحرام اللهم افتح لی ابواب رحمتك ومغفرتك وادخلنی فیها واغلق عنی ابواب معاصیك واجنبنی العمل فیها
(فاذا عاین البیت کبر وهلل) یعنی محرم بیتی معاینة کورسه تکبیر وتهلیل ایدر مستحبدر که الله اکبر الله اکبر
اللهم انت السلام ومنك السلام حینا ربنا بالسلام وادخلنا دار السلام اللهم زد بیتك هذا تشریفا ومهابة وتعظیما
اللهم تقبل توبتی واقل عثرتی واغفر خطیئتی یا حنان یا منان) وعطادن مرویدرکه نبی علیه السلام یعنی بیتی
جانبنه کیرسه لر (اعوذ برب البیت من الدین والفقر وضیق الصدر وعذاب القبر) دیرلردی دخی بیت شریف طقوز
دفعه بنا اولنمشدر بری ملائکه نك بناسیدر وبری بناء آدم وبری بناء ابن آدم وبری بناء خلیل علیه السلام وبری بناء
جماعة جرهم وبری بناء قصی بن کلاب وبری بناء قریش وبری بناء عبد الله بن زبیر وبری بناء حجاج بن یوسفدر (وابتدأ
بالحجر الاسود فاستقبله کبر وهلل رافعا یدیه کالصلاة) وحجر اسوده استقبال ایدوب انکله ابتدا ایده وتکبیر وتهلیل
ایلیه ایکی الینی صلاتده رفع ایلدیکی حالده ورفع ید سکز یرده اولور بری تکبیر افتتاحده وقنوتده وعرفاتده
واستلام حجر اسودده وصفاده ومزدلفه ده وعید یننده وجمرهٔ عقبه ده اولور (ویقبله ان استطاع من غیر ایذاء)
وحجر اسودی بوس ایده برکمسنه یه ایذا ایتمز وتعدی ایتمز ایسه اگر قادر اولورسه مثلا ایکی لبنی حجر اسودك اوزرینه وضع
ایده واوپه واوپدکدنصکره صوت ایلمیه تقبیلدنصکره حجر اسوده سجود مستحب میدر دیو سؤال اولندقده
عمر بن عباس رضی الله عنه دن مرویدرکه نبی علیه السلام حجر اسودی تقبیل ایدوب سجده ایدردی
نبی علیه السلام حجر اسودی عدم ایذاء ایله شرط ایلدی زیرا استلام حجر سنتدر اذا مسلمدن احتراز واجبدر
واجب ایچون سنت ترك اولنمز ونبی علیه السلام شفتینی حجر اسود اوزرینه وضع ایدوب چوق بکا ایدرلردی وعمر
رضی الله عنهه یا عمر بو محلده کوز یاشین دوك وسن برقوی آدمسن ضعیفلره مزاحمه ویرمه اگر برفرجه بولورسك
استلام ایله والا استقبال وتکبیر وتهلیل ایله بیورمشلردر (او یستلمه) یاخود اگر تقبیل ممکن اولمز ایسه حجر اسودی
استلام ایده (او یمس شیأ فی یدیه ویقبله) یاخود النده اولان برشیئی حجر اسودیه مس ایتدیره واول شیئی تقبیل
ایده اگر الی ایله استلام ممکن دکل ایسه زیرا روایت اولنمشدرکه نبی علیه السلام راحله اوزرنده چوکان ایله استلام
ایدوب چوکانی اوپمشدر (او یشیر الیه مستقبلا مکبرا مهللا حامدا لله تعالی ومصلیا علی النبی صلی الله علیه وسلم
یاخود حجر اسوده مستقبل اولوب حق سبحانه وتعالی یه مکبر ومهلل وحامد ورسول اکرم حضرتلرینه مصلی
اولدیغی حالده اشارت ایلیه وحجر اسوده استقبال ایتدکده (بسم الله الله اکبر اللهم ایمانا بك وتصدیقا بکتابك
ووفاء بعهدك واتباعا لسنة نبیك اللهم هذا البیت بیتك وهذا الحرم حرمك وهذا الامن امنك وهذا مقام العائذ بك
من النار) بو دعایی اوقیه دینلمشدرکه استلام حجرده حکمت ندر نبی علیه السلام بیورمشلردرکه حق سبحانه
وتعالی ارواحدن اخذ میثاق ایچون (الست بربکم قالوا بلی) خطاب وجوابنی مقرر ایتدکده بو میثاقی بر ورقه یه
یازوب حجر اسوده امانتا وضع ایتمشدر شول کمسنه حجر اسودی تقبیل ایدرکانه عهد سابقی تجدید ایدر وحجر اسود
دخی قیامت کوننده اول کمسنه ایچون شهادت ایدر (ویطوف آخذا عن یمینه مما یلی الباب) بعد الاستلام طواف
ایده کندی صاغ طرفندن شارع اولدیغی حالده باب کعبه یی ولی ایدن طرفدن بو کا طواف القدوم وطواف التحیه
وطواف اللقاء دخی دینلمشدر وبو طواف آفاقی ایچون سنتدر مکی ایچون مسنون اولمادی وآفاقی ایچون طواف

افضلدر صلاة نافله دن طوافده بیت شریف صول طرفنده اولمق کرکدر وبیت شریف طائفك صول طرفنده
اولمغه حکمت بودرکه طواف ایدن کمسنه مؤتم کبیدر زیرا برآدم امام ایله نماز قلدقده امام مؤتمك
صول طرفنده اولور قلب صول طرفده اولمغله قلبك بیت شریفه قریب اولمسی مقصوددر (وقد اضطبع رداءه
بان جعله تحت ابطه الایمن والقی طرفیه علی کتفه الایسر) محرم رداسنی صاغ قولتوغی آلتنده صول اموزینك
اوزرینه قویه (ویجعل طوافه وراء الحطیم) طائف اولان کمسنه طوافنی وراء حطیمدن ایده اگر بیت شریفله حطیم
مابینی طواف اولنسه جائز دکلدر زیرا حطیم بیتدندر روایت اولندیکه عائشه رضی الله عنها اگر مکهٔ مکرمه
فتح اولورسه بیت شریف ایچنده ایکی رکعت نماز قلمغه نذر ایتمشیدی مکهٔ مکرمه فتح اولدقده نبی علیه السلام
حضرتلری عائشه نك الینی اخذ ایلیوب حطیمه کوندردی حطیم بیتدندر نذریکی بونده ادا ایله بیورمشلردر
زیرا سنك قومك مضایقه اوزره اولمغین قصر ایدوب بیتدن اخراج ایتمشلردر اگر قومك جاهلیتدن حدیث العهد
اولمسیدی بناء بیتی نقض ایدوب قواعد خلیلی اظهار ایدردم حطیمی بیته داخل ایدردم وعتبهٔ ارضه ملصق
ایدوب وایکی قپو بریی شرقی وبریی غربی ایدردم واگر کلجك سنه صاغ اولورسم بو یلجه ایده یم بیورمشلر ایدی
لکن عمر وفا ایتموب میسر اولمدی حتی خلفاء راشدیندن عبد الله بن زبیر بو حدیث شریفی استماع ایلدکده
قواعد خلیل علیه السلامی اظهار ایدوب بیت شریفی اول منوال اوزره بنا وحطیمی بیت شریفه داخل ایلمشیدی
وقتا که عبد الله بن زبیر حضرتلری قتل اولندقده حجاج زبیرك بناسنی نقض ایدوب زمان جاهلیتده اولدیغی
اوزره بنا ایتمشدر چونکه حطیم بیتدن اولیجق طوافده داخل اولمق لازمدر زیرا حطیمك کلیسی بیتدن دکلدر
دیو نبی علیه السلامك (ستة اذرع من الحجر من البیت وما زاد لیس من البیت) قول شریفی ایله کاینده استدلال
ایدوب ذکر ایلمشلردر التی ذراعی بیت شریفدن اولوب ماعدا بیت شریفدن اولمدیغنه بو حدیث شریف ایله
استدلال ایتمشلردر وهاجر واسماعیل علیهما السلامك قبر شریفلری حطیمده در دیو غایة البیانده ذکر اولنمشدر
یعنی طواف ایدن کمسنه باب شریفه مقابل اولدقده (اللهم بیتك عظیم ووجهك کریم وانت ارحم الراحمین
واعذنی من النار ومن الشیطان الرجیم وحرم لحمی ودمی علی النار وآمنی من اهوال یوم القیامة واکفنی مؤنة
الدنیا والاخرة) ویعنی رکن عراقی یه ایرشدکده (اللهم انی اعوذ بك من الشرك والشك والنفاق والشقاق وسوء
الاخلاق وسوء المنظر فی الاهل والمال والولد) دیه ویعنی میزابه ایرشدکده (اللهم اظلنی تحت ظل عرشك یوم لاظل
الا ظلك ولا اله غیرك یا ارحم الراحمین اللهم اسقنی بکأس محمد علیه السلام شربة لا اظمأ بعدها ابدا) دیه ویعنی
رکن شامی یه ایرشه (اللهم اجعله حجا مبرورا وسعیا مشکورا وذنبا مغفورا وتجارة لن تبور یا عزیز یا غفور ورب ارحم
وتجاوز عما تعلم انك انت الاعز الاکرم) دیه یعنی رکن یمانی یه ایریشه (اللهم اعوذ بك من الکفر واعوذ بك من الفقر
ومن عذاب القبر ومن فتنة المحیا والممات واعوذ بك من الخزی فی الدنیا والاخرة) دیه ورکن یمانی ایله حجر اسود
مابینده (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار وعذاب القبر) دیه وحجر اسوده ایرشدکده
(اللهم اغفر لی برحمتك واعوذ برب هذا الحجر من الدین والفقر وضیق الصدر وعذاب القبر) وبو ذکر اولنان
بر شوطدر (سبعة اشواط) یدی اشواط ایله طواف ایلیه سبعة فیطوفك مفعولیدر (یرمل فی الثلاثة
الاول منها) اشواطدن اوچ اولکیده رمل ایدر ورمل ایلمك یوریدکده اموزلرینی تحریك ایدوب سلکمکدر معلوم
اوله که اوچ اولکی شوط سنتدر ابن عباس دیمشدرکه طوافده رمل بوقدر نبی علیه السلام رمل فعلنی عمرهٔ قضا
ایچون ایتمشدر بونك بیانی بودرکه نبی علیه السلام عمره ایچون مکهٔ مکرمه یه کلوب حدیبیه یه قوندقدنصکره
مشرکاره برجنکه کلمشزدر انجق زیارته کلدك دیو عثمان رضی الله عنهی کوندردکده مشرکار رضا ویرمیوب
بو سنه رجوع ایتسونلر سنهٔ آتیه ده مکهٔ مکرمه یی تخلیه ایده لم کلوب زیارت ایلسونلر دیو بو منوال اوزره
مصالحه ایدوب رجوع بیورمشلر ایدی سنهٔ آتیه ده نبی علیه السلام صلح اولندیغی اوزره مکهٔ مکرمه یه کلوب
سلاحسز داخل اولوب اضطباع ایدوب کندیلر رمل ایلدکلرنده اصحاب کرام رضوان الله علیهم اجمعینه خطاب
ایدوب الله تعالی رحمت ایلیه شول کمسنه یه که اوموزلرینی حرکت ایتدیروب اظهار جلادت ایلیه زیرا سبی
بو ایدیکه اهل یثرب حضرت پیغمبری واصحابنی زبون ایتمشدرمی دانه حرکته قادر دکللردر دیو مشرکار بربرلرینه
سویلرلردی نبی علیه السلام استماع ایتدکده مشرکاره اظهار جلادت ایچون بو یلجه ایلمشلردر وابن عباسك

(لا رمل في الطواف) دیو روایت ایلدیکی اظهار جلادت اول زمان مشرکین ایچون ایدی شمدی ایسه اول معنی
یوقدر ایمدی رمل دخی اولمق ایجاب ایدر جواب ویریلورکه اول رمله سبب کرچه مشرکین ایدی لکن اول شیء
بزه ایدی سنت اولدی نته کیم خلیل الرحمن شیطانی کوروب رمی جمار ایلمش ایدی اول سبب خود شمدی یوقدر
لکن خلیل علیه السلامک فعلی بزه ایدی سنت اولدی وسفرده قصر صلاته سبب مشقتدر لکن مشقت
یوغیکن بیله قصر اولنور وجابر وابن عمر رضی الله عنهما روایت ایلمشلردرکه نبی علیه السلام حجة الوداعده
طواف ایلدکده اوچ اولکیده رمل ایتمشلردر بزه دخی سنت اولمشدر ترکی جائز دکلدر اکر خلقک مزاحمه سی
ایچون رمل ایتمک ممکن اولمزسه برمقدار توقف ایدوب بعده رمل ایده استلام حجر اسود بونک خلافنجه در
(ویمشی فی الباقی علی هینته) اوچ اولکیسندن ماعداسنده سکینه ووقار اوزره یعنی تأنی اوزره مشی ایده
(ویستلم الحجر کلما مر به) هر بارکه حجر اسوده مرور ایده استلام حجر ایده زیرا طوافک هر شوطی صلاتک رکعتلری
کبیدر وهر رکعت تکبیر ایله افتتاح اولندیغی اوزره هر شوط دخی استلام حجر اسود ایله افتتاح اولنه (ویختم
طوافه بالاستلام) طوافنی استلام حجر اسود ایله اختتام ایده استلامده اولان الف ولام مضاف الیهدن عوضدر
تقدیری استلام الحجر دیمکدر (واستلام الرکن الیمانی کلما مر به حسن) هر مرور ایلدکجه رکن یمانی یی استلام ایتمک
حسندر یعنی مستحبدر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده امام محمد قتنده سنتدر زیرا نبی علیه السلام رکن یمانی یی
تقبیل ایتمشدر دارقطنی دخی روایت ایتمشلردرکه نبی علیه السلام رکن یمانی یی تقبیل ایلمشلردر یانک تشدیدیله
یمنی تخفیفیله یمانی ایکیسی دخی نسبیه در لکن تخفیف ایله اولان یمنک الفی نسبی اولان یانک برندن بدلدر
(ثم یصلی رکعتین عند المقام) اندنصکره مقام ابراهیمده ایکی رکعت نماز قیله اول مقام شول حجردرکه انده ابراهیم
علیه السلامک قدم مبارکلرینک اثری واردر مقام فتح میم ایله موضع قیامدر ضم میم ایله موضع اقامتدر
(اوحیث تیسر من المسجد) یاخود مسجد حرامدن میسر اولان موضعده ایکی رکعت نماز قیله زیرا صلاة
برمکانه مخصوص اولوب برینه اولمق یوقدر ممکن اولان محلده ادا ایتمک کرکدر رکعت اولیده قل یا ایها
الکافرون وثانیده قل هو الله احد سوره سن قراءت ایده وبونلردن غیری سوره قراءت ایدرسه جائزدر وذکر
اولنان وقتلرده قلمق کرکدر شول کمسنه که صلاة طواف جمیع اوقاتده مباحدر دیه نک قولی صحیح دکلدر زیرا یوم
فطرده ویوم نحرده صومدن نهی کرک مکه ده وکرک خارجده اولسون برابردر اوقات مکروهه ده دخی صلاة کرک
مکه ده اولسون وکرک سائر بلادده اولسون برابردر (وهما واجبان بعد کل اسبوع) هربری شوط دنصکره ایکی
رکعت نماز واجبدر شافعی دیرکه ذکر اولنان ایکی رکعت نماز سنتدر زیرا وجوبنه دلیل یوقدر اما بزم ایچون دلیل
نبی علیه السلامک (ولیصل الطائف لکل اسبوع رکعتین) قول شریفیدر زیرا امر وجوب ایچوندر شافعی
طرفندن بزه ایکی وجهله اعتراض اولنوب بریسی بو حدیثک اصلی اولمیوب کتب حدیثده یوقدر دیرلر وبریسی
دخی حدیث اعرابیدرکه نبی علیه السلام بر اعرابی یه بش وقت تعلیم ایلدکده بونلردن غیری نماز وارمیدر دیو
سؤال ایدوب یوقدر الا مکر که تطوع اوله دیو بیورمشلردر بو بلجه اولنجق وجوب افاده سی نه کیفیت ایله حاصل
اولور جواب ویریلورکه اولکی اعتراض اکر راوی عادل اولورسه کتب حدیثده بولنمسی موجب قدح دکلدر
اما حدیث اعرابی متروک الظاهردر یعنی ظاهری مراد دکلدر واجماع امت بونک اوزرینه درکه صلاة جنازه
وصلاة عیدین واجبلردر بو اعرابی حدیثنده صلاة جنازه نک وعیدینک بیانی یوقدر پس بو تقدیرجه
معارضه یه صالح دکلدر وامام مالک فرضیتنه ذاهب اولمشدر وحق سبحانه وتعالینک (واتخذوا من مقام ابراهیم
مصلی) قول شریفی ایله تمسک اولمشدر امام مالک طرفنه جواب ویریرزکه بو آیت کریمه مؤولدر دینلمشدرکه مقام
ابراهیم شول موضعدرکه مسجد حرام اول موضعده قلنمشدر مصلی دن مراد مسجددر پس ایمدی اول موضعی
مسجد اتخاذ ایتمکه مأمور اولمشلردر (وهذا طواف القدوم وهو سنة لغیر المقیم بمکة) وشول ذکر اولنان طواف
قدومدر وبو طواف قدوم مکه ده مقیم اولمیانلر ایچون سنتدر امام مالک نبی علیه السلامک (من اتی البیت فلیحیه
بالطواف) حدیث شریفنی تمسک ایدوب واجب اولمسنه ذاهب اولمشدر بزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالی
طوافی مطلق امر ایلدی امر مطلق ایسه تکراری مقتضی دکلدر حال بوکه طواف زیارت بالاجماع متعین
اولمشدر وشول محلده که تحیه تسمیه اولنمشدر اولدخی دلیل استحبابدر معلوم اوله که حج شریفده طواف اوچدر

(اولکیسی) طواف قدومدر انک دخی اوچ اسمی واردر طواف التحیه وطواف اللقا وطواف اول العهد
بو سنتدر مکه ده مقیم اولمیان کمسنه لره (ایکنجیسی) طواف زیارتدر طواف الافاضه وطواف یوم النحر
بو فرضدر (واوچنجیسی) طواف وداعدر بونک بر اسمی دخی طواف صدردر وطواف صدر آفاقی یه واجبدر
اما مکی یه طواف زیارتدن غیریسی مشروع اولمدی قدوم وصدر اولمدیغی ایچون (ثم یعود) اندنصکره مقام
ابراهیمده ایکی رکعت نماز قلدقدنصکره حجر اسوده عودت ایلیه (ویستلم الحجر) دخی حجر اسودی استلام ایده
(ویخرج الی الصفا) وصفایه چیقه هر قنغی قپودن دیلرسه وعطا رضی الله عنه دیمشدرکه نبی علیه السلام
باب بنی مخزومدن چقمشدرکه اکا باب صفا دخی تسمیه اولنمشدر نبی علیه السلامک باب صفادن چیقمه سی بزم
قتمزده سنت دکلدر نبی علیه السلامک اول قپودن چیقمه سی صفایه قریب اولدیغی ایچوندر یوخسه سنت
اولمق ایچون دکلدر اما فعل نبی یه اقتداً باب صفادن اولیدر (فیصعد علیه) بیت شریف کورینه جک مقداری
صفانک اوزرینه صعود ایلیه (ویستقبل البیت ویکبر ویهلل ویصلی علی النبی صلی الله علیه وسلم) وبیت شریفه
استقبال ایدوب وتکبیر وتهلیل ایده ونبی علیه السلامه صلاة شریفه کتوره تحفه ده مسطوردرکه صفا ومروه
بیننده اولان سعی طواف زیارته دکین تأخیر اولنمق اولیدر زیرا سعی واجبدر فرضه تابع قلمق اولیدر لکن علمامز
طواف قدومده که سنت ایدی عقبنده سعی ایتمکه رخصت ویرمشلردر زیرا یوم نحر وقت طواف زیارتدر وذبح
ورمی جمار شغللری اولمغله سنت اولان طواف قدومی تخفیف ایچون اکا تابع قیلدیلر (رافعا یدیه للدعاء ویدعو
بما شاء) دعا ایچون اللرینی رافع اولدیغی حالده درود ویلدیکی شیء ایله دعا ایلیه مثلا تکبیر وتهلیل وتصلیه دنصکره
(لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد یحیی ویمیت وهو حی باقی لا یموت بیده الخیر وهو علی کل شیء قدیر
لا اله الا الله ولا نعبد الا ایاه مخلصین له الدین ولو کره الکافرون (ثم یحط نحو المروة ویمشی علی مهل فاذا بلغ بطن
الوادی بین المیلین الاخضرین سعی سعیا حتی یجاوزهما) اندنصکره مروه جانبنه نزول ایلیه وتأنی ایله یوریه پس
قچن بطن وادی یه ایرشدکده میلین اخضرین ما بیننده سعی ایتمکله سعی ایده حتی اول ایکی میلی تجاوز ایده ورب
اغفر وارحم وتجاوز عما تعلم انک انت الاعز الاکرم دیه میلین اخضرین علی طریق التغلیبدر زیرا بری میلک
اخضر وبری احمردر (ویفعل علی المروة کفعله علی الصفا) صفاده ایشلدیکی فعلی مروه ده دخی ایشلیه استقبال
وتکبیر وتهلیل وصلاة علی النبی علیه السلام ودعاده رفع ید کبی (وهذا شوط) صفادن مروه یه وارنجه یوریمک
وسعی ایلمک بر شوطدر (فیسعی بینهما سبعة اشواط یبدأ بالصفا ویختم بالمروة) صفا ایله مروه بیننده یدی کره سعی
ایده صفادن باشلیوب مروه ده ختم ایده وصفا ومروه ما بیننده سعی بزم قتمزده واجبدر رکن دکل مالک وشافعی
رکن اولمسنه ذاهب اولمشلردر وحبیبه بنت ابی تجرانک روایت ایلدیکی حدیثی استدلال ایتمشلردر حبیبه
مذکوره روایت ایتمشلردرکه نبی علیه السلام صفا ایله مروه ما بیننی طواف ایدوب وحال بوکه ناس فوج فوج
اوکنجه کندوسی اردلرنجه سعی ایدوب شدة سعیدن ترلردی دخی الم ویرمشیدی وهم سعی ایدردی وهم (اسعوا
فان الله کتب علیکم السعی) بیوررلردی اما بزم ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینک (ان الصفا والمروة
من شعائر الله فمن حج البیت او اعتمر فلا جناح علیه ان یطوف بهما ومن تطوع خیرا فان الله شاکر علیم)
قول شریفیدر زیرا لفظ فلا جناح وتخییر فرض اولمسنی مقتضیدر بونک مثللو اباحت ایچون استعمال اولنور
رکنیت وایجابی نفی ایدر لکن ائمه حنفیه رکنیتدن ایجابه عدول ایتدیلر ودینلمشدرکه بو محلده سعیک شروع
اولمسنه سبب ابراهیم علیه السلام هاجر واسماعیلی اول محللرده قویوب صوسزلقدن صفایه چیقوب اطرافده
صو بولمق ایچون نظر ایدوب برشیء کورممکله نزول ایدوب بطن وادیده سعی ایدوب حتی هاجر واسماعیلی مروه
جانبندن چیقوب کوندردیکی کبی اولاد شفقتندن اول محلده سعی ایتمشدر پس ایمدی بو سعی بزه عبادت
اولدی ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه مناسک ایله امر اولنوب سعی ایلمک محلنده شیطان کندویه
کورینوب سبقت ایتمکله سبقت ایتمکه سعی ایلدکده حضرت ابراهیم زیاده سعی ایدوب شیطانی کچمشدر
(ثم یقیم بمکة محرما) اندنصکره مکه ده اقامت ایدر محرم اولدیغی حالده زیرا محرم بالحجدر افعال حجی کتورمزدن
مقدم اول احرامدن چیقامز (ویطوف بالبیت نفلا ما اراد) دخی بیت شریفی نافله جهتندن دیلدیکی مقدار
طواف ایلیه زیرا طواف صلاته مشابهدر ونبی علیه السلام (الطواف بالبیت صلاة والصلاة خیر موضوع فمن شاء

استقل ومن شاء استكثر) بيورمشلردر ودينلمشدركه طواف تطوع غربان ايچون طواف فوت اولور اهل مكه
ايچون فوت اولمز بو طوافلردنصكره بو مدتده سعى ايتمك واجب دكلدر زيرا سعى بردفعه اولور سعيده تنفل
مشروع دكلدر (فاذا كان اليوم السابع من ذى الحجة خطب الامام خطبة) پس ايمدى چونكه ذى الحجه دن يدنجى كون
اولدقده بعد صلاة الظهر امام برخطبه اوقيه (يعلم الناس فيها المناسك) اول خطبه ده ناسه مناسك حجى
تعليم ايليه (وكذا يخطب فى التاسع بعرفات) وينه ذى الحجه نك طقوزنده عرفاتده خطبه اوقيه جمعه
خطبه سى كبى (وفى الحادى عشر بمنى) ذى الحجه نك اون برنجى كونى خطبه يى منا ده اوقيه هر خطبه يى
بركون ايله فصل ايليه امام زفر دير كه متواليا اوچ كون خطبه اوقيه برى ترويه ده وبرى يوم عرفه ده وبرى يوم
نحرده منا ده بزم ايچون دليل بودركه خطبه دن مقصود افعال حجى تعليمدر ويوم ترويه ونحر اشتغال كونلريدر
وبزم ذكر ايلديكمزك نفعى وقلوبه تأثيرى اكثردر (فاذا صلى الفجر يوم التروية) پس ايمدى چونكه يوم ترويه ده
صلاة فجرى ادا ايليه (خرج الى منى) منايه چيقه ودينلمشدركه اول كونه ترويه تسميه سى ليلة ترويه ده
رؤياسنده كوياكه بركمسنه كندويه الله تعالى اوغلوكى ذبح ايلمكله سكا امر ايلمشدر ديو سويلدى وقتاكه صباح
اولدى ابراهيم عليه السلام عجبا بو اشارت اللهدنميدر يوخسه شيطاندنميدر ديو تفكر ايدوب چونكه اخشام
اولدى ينه ليلة سابقه ده كورديكى كبى اشارت اولندقده بيلديكه اللهدندر اول كونه عرفه ديديلر واوچنجى كيجه
ينه كوريجك قصد ايلديكه نحر ايليه يعنى بوغازليه اول كونه يوم نحر ديديلر وبرروايتده دخى ترويه نك تسميه سى
بودركه ناس اول كون صوسزلقدن كندولرينى ودوه لرينى قاندروب منايه وعرفاته صو كتورمك ايچون راويه لرين
صو ايله طولدردقلرى ايچون ترويه ديديلر ويوم عرفه يه وجه تسميه جبرائيل عليه السلام خليله مناسكى
تعليم ايدوب جمله سنى بيلديردكى يعنى هل عرفت ديمكله ابراهيم عليه السلام دخى عرفت ديدى پس اول كونه
عرفه ديديلر واونجى كونه يوم اضحى ديديلر زيرا اول كونده هركس قربانلرينى ذبح ايدر وبرروايتده عرفه تسميه سى
حضرت آدم عليه السلام هندده هبوط ايدوب حوى انامز سنده هبوط ايلدى ايسه بونلر عرفه كيجه سى بربرينه
ملاقى اولديلر عرفه تسميه سنه سبب بودر ديمشلردر (فيقيم بها الى صلاة فجر يوم عرفة) پس ايمدى منا ده يوم
عرفه نك صلاة فجرينه دك اقامت ايده زيرا نبى عليه السلام يوم ترويه ده صلاة فجرى مكه ده ادا ايدوب شمس
طلوع ايتدكدنصكره منايه توجه بيوروب منا ده صلاة ظهر وعصر ومغرب وعشا وفجرى ادا ايتدكدنصكره عرفاته
توجه بيورمشلردر (ثم يتوجه الى عرفات) اندنصكره يوم عرفه ده منا ده صلاة فجرى ادا ايلدكدنصكره عرفاته
توجه ايليه (فاذا زالت الشمس خطب الامام كالجمعة وعلم فيها المناسك) پس ايمدى چونكه شمس زواله وارسه امام
جمعه كبى ايكى خطبه اوقيه يعنى خطبتين بيننده جلوس ايليه واول خطبه ده ناسه مناسكى تعليم ايده عرفاتده
وقفه يى ومزدلفه يى ورمى جمار ونحر وتراش وطواف زيارت كبى دخى لازم اولان مناسكى تعليم ايده (وصلى بعد
الخطبة بالناس الظهر والعصر معا باذان واقامتين) امام خطبه دنصكره ناسه صلاة ظهر وعصرى براذان وايكى
اقامت ايله قيليويره مثلا امام منبره چقدقدنصكره جلوس ايده جمعه ده اولديغى كبى مؤذنلر اذان اوقيه چونكه
مؤذن فارغ اوله اما امام چادرندن خروج ايده امام ابو يوسفدن مرويدركه امام چادرندن چقمزدن مقدم اذان
اوقيه وينه ابو يوسفدن برروايتده خطبه دنصكره اذان اوقنه ديمشلردر (وشرط الجمع صلاتهما مع الامام) صلاة
ظهر وعصرك بربره جمع اولنمسنك شرطى امام ايله معا اولمقدر (خلافا لهما) اماميننك امام ايله جمع اولنمسنك
شرطنده اختلافلرى واردر ومبناى خلاف صلاة عصرك وقتندن اول قلنمسنده در ابو حنيفه قتنده جماعتى
محافظه ايچوندر امام اعظم قتنده محافظه على الوقت فرضدر حق سبحانه وتعالينك (حافظوا على الصلوات
والصلاة الوسطى) وبو محافظه دخى (ان الصلاة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا) نص شريفى ايله هرشيئكه بونلر كبى
اوله تركى جائز دكلدر الا مكركه تركنه دليل قطعى وارد اولمش اوله (وكونه محرما فيهما) اول كمسنه نك صلاة ظهر
وعصره محرم اولمسيدر ائمه ثلاثه قتنده احرام شرطدر اما امام زفر انجق صلاة عصرده شرط اولمسنه ذاهب
اولمشدر وثمره خلاف شونده ظاهر اولوركه بركمسنه ظهرى امام ايله قيلسه اندنصكره حجه محرم اولسه وعصرى
امام ايله قيلسه عصرى جائز اولمز الا وقتنده جائز اولور اما زفر قتنده مطلقا جائز اولور احرامدن مراد احرام بالحجدر
اكر احرامى قبل الزوال اولورسه ظهر وعصرى جمع ايتمك جائز اولور اكر بعد الزوال اولورسه جمع ايلمك جائز دكلدر

(ثم يقف راكبا مع الامام بوضوء او غسل وهو السنة) اندنصكره وضوء ياخود غسل ايله راكب اولديغى حالده
امام ايله واقف اوله ووقوفده غسل سنتدر (قرب جبل الرحمة) جبل رحمتك قربنده واقف اوله وقرب يقف لفظنك
مفعول فيهيدر جبل رحمت تسميه سى اول كون حق سبحانه وتعالينك رحمتى حجاج اوزرينه نازل اولديغى ايچوندر
پيغمبر عليه السلام بيورمشدركه (افضل الايام يوم عرفة والموقف يوم جمعة وهو افضل من سبعين حجة فى غير جمعة
اثرده وارد اولمشدركه حق سبحانه وتعالى اهل موقفك جمله سنى مغفرت ايليه پس حديثده يوم جمعه يه تخصيص
ايلمه نك وجهى ندر والله اعلم جواب بو اوله كه حق سبحانه وتعالى جمله اهل موقفى يوم جمعه ده بغير واسطه مغفرت
ايده وجمعه دن غيرى كونده برقومه هبه ايدوب واسطه ايله مغفرت ايده (وعرفات كلها موقف الا بطن عرنة)
وعرفاتك كليسى موقفدر الا بطن عرنه موقف دكلدر (ويستقبل القبلة رافعا يديه باسطا) امام قبله يه استقبال
ايده اللرينى رافع وباسط اولديغى حالده يعنى شويله بسط ايليه كه كوياكه برمسكين احسان واطعام طلب ايلرايكن
كبى مسكنت اوزره بسط ايليه (حامدا مكبرا مهللا ملبيا مصليا على النبى صلى الله عليه وسلم داعيا بحاجته
مجتهدا) حامد ومكبر ومهلل وملبى ونبى عليه السلام اوزرينه مصلى اولديغى حالده استقبال ايده حاجتنى جهد ايله
داعى اوله رقت روايت اولنديكه نبى عليه السلام (افضل دعائى ودعاء الانبياء من قبلى بعرفات لا اله الا الله وحده
لا شريك له له الملك وله الحمد يحيى ويميت وهو حى باقى لا يموت ابدا بيده الخير وهو على كل شئ قدير اللهم اجعل فى قلبى
نورا وفى سمعى نورا وفى بصرى نورا اللهم اشرح لى صدرى ويسر لى امرى) عبارتى ايله اولان دعادر (ويقف الناس
وراء الامام بقربه مستقبلين القبلة سامعين لقوله) ناس امامه قريب اردنده قبله يه استقبال وامامك قولنى استماع
اوزره اولدقلرى حالده واقف اوله لر (ثم يفيضون معه بعد الغروب) اندنصكره بعد الغروب امام ايله رجوع ايده لر نبى
عليه السلام بو يلجه ايتمشلردر زيرا بونده مشركينه مخالفت اولنور نبى عليه السلام بيورمشدركه اى ناس اهل
جاهليت واهل اوثان عرفه دن غروب شمسدن مقدم رجوع ايدرلردى ايمدى بزه اولان هدايت انلره اولان كبى
دكلدر سز بعد غروب الشمس رجوع ايلكز ديو امر ايلمشدر (الى مزدلفة) مزدلفه يه رجوع ايده لر مزدلفه
تسميه سى انده ناسك اجتماعى ايچوندر حق سبحانه وتعالينك (وازلفنا ثم الآخرين) قول شريفى بوكا دالدر وازلفنا
اى جمعناهم ودينلمشدر تقرب معناسنه اولان ازدلافدندر بويله اولديغنه حق سبحانه وتعالينك (وازلفت الجنة
قول شريفى دليلدر عرفاتدن مزدلفه يه برفرسخدر وهر برفرسخ اوچ ميلدر (وينزل بقرب جبل قزح) جبل قزح
قربنه نزول ايده جبل قزح شول موضعدركه جاهليت زماننده اوزرينه آتش يقارلرمش ودينلمشدركه حضرت
آدم عليه السلامك اوجاغى ايمش حضرت پيغمبر عليه السلام اول جبل قربنه نزول ايتمشدر (ويصلى المغرب
والعشاء باذان واقامة) مغرب وعشايى براذان وبراقامت ايله ادا ايده وزفر براذان وايكى اقامت اولمسنه ذاهب
اولمشدر اما بزم ايچون دليل جابر رضى الله عنه روايت ايلديكى حديث شريفدركه نبى عليه السلام مغرب
وعشايى براذان وايكى اقامت ايله جمع ايتمشدر زيرا عشا وقتنده در اعلام ايچون بشقه اقامت ايتمكه حاجت
يوقدر وصلاتدن فارغ اولدقدنصكره (اللهم حرم لحمى وشحمى وشعرى ودمى وعظمى وجميع جوارحى على
النار يا ارحم الراحمين) ديه وخصملرينك ارضاسنى طلب ايليه زيرا الله تعالى اول كيجه ده ارضاى خصمى طلب
ايدن كمسنه ايچون وعد ايلمشدر (ومن صلى المغرب فى الطريق او بعرفات فعليه اعادتها مالم يطلع الفجر خلافا
لابى يوسف) وشول كمسنه كه صلاة مغربى يولده ياخود عرفاتده ادا ايلسه اول صلاتى اعاده ايلمك انك اوزرينه در
يعنى اعاده سى لازمدر مادامكه فجر طلوع ايتميه ابو يوسف خلاف ايدوب اعاده سى لازم دكلدر زيرا وقتنده
ادا ايتمشدر ينه كيم بعد طلوع الفجر اعاده صلاة مغرب بالاتفاق واجب دكلدر انجق سنتى ترك ايتمكله كناهكار
اولور بزم ايچون دليل نبى عليه السلامدن روايت اولنان حديث شريفدركه طريق مزدلفه ده اسامه يه خطاب
ايدوب (الصلاة امامك) بيورمشلردر معناسى وقت اوكيكده ديمكدر زيرا صلاة فعل مصليدر اوكنده اولمق
متصور دكلدر لكن امام ذكر اولنوب وقت مراد اولنور حق سبحانه وتعالينك (فخلف من بعدهم خلف اضاعوا
الصلاة) قول شريفى كبى بعض مفسرين بو آيتك معناسنى صلاة ايله تفسير ايتمشلردر ونبى عليه السلامك
اسامه يه (الصلاة امامك) بيورديغى مزدلفه دربو تقديرجه ذكر حال اراده محل قبيلندندر بو كلامك صدورندن
صلاتك تأخيرى واجب ايدوكنه اشارتدر اكر تأخيرى واجب اولماسيدى وقتندنصكره قضا اولمق لازم كلوردى

صلاتی وقتندن تفویت بری عرفه وبری مزدلفه ده در بو محللردن غیری تفویت صلاة جائز دکلدر خصوصا
نبی علیه السلامدن امر ارله اما بو کلامه اعتراض اولنوب حدیث شریف خبر آحاددر سز ایسه احاد ایله حق
سبحانه وتعالینك (ان الصلاة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا) قول شریفنی ابطال ایتمك استرسز بو نیجه
صحیح اولور صاحب العنایه شیخی شیخ العلام بو اعتراضه جواب ویردیکنی نقل ایدوب بو حدیث شریف حدیث
مشهوردر اول حدیث شریفی صدر اولده امت تلقی بالقبول ایلیوب انکله عمل ایتمشلردر پس بونکله بو تقدیرجه
زیاده على الكتاب جائزدر حق سبحانه وتعالینك (ان الصلاة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا) قول شریفنده
تعیین اوقاته قطعی دلالت یوقدر بونك دلالتی صلاة ایچون وقتلر واردیکدر پس اعدی بو وقتلرك تعیینی یا حدیث
جبریل یاخود حدیث احاد ایله یاخود فعل نبی علیه السلام ایله ثابت اولمشدر یاخود حدیث احاد ایله بو مثللو
ایسه فعلی ایجاب ایلمز بویله اولیجق خبر واحد ایله معارضه اولنوب فعل نبی علیه السلام ایله عمل جائزدر وبو عمل
دیدیکمز مزدلفه ده مغرب وعشائی جمع ایلمکدر قضا اولمسی وقتی اولزمان متعلق اولدی وبر اعتراض دخی
شول صلاة مغربکه طریقده ادا اولمشدر یا صحیح اوله ویاخود غیر صحیح اوله اکر صحیح اولور ایسه نه وقتده
ونه وقتدنصکره اعاده سی واجب اولمز اکر صحیح اولمز ایسه وقتده ووقتدنصکره ادا وقضاسی واجب اولور واکر
شول شیء که فاسد اوله وقت چقمق ایله صحته منقلب اولمز بو اعتراضه جواب ویریلورکه تحقیقا فساد موقوفدر
اثر ثانی حالده ظاهر اولور وبو کلام اول مسئله یه مبنیدر که صاحب ترتیب اولان کسنه بر وقت صلاتی ترك
ایدوب ذاکرا بش وقتی قلسه اول بش وقت صلاة صحیح اولور موقوفا اکر آلتنجی وقتی ادا ایدر ایسه صحیح اولور اکر
آلتنجیسی ادا ایتمزدن مقدم خامسه یی قضا ایدر ایسه موقوفا صحیح اولان بش وقت فاسد اولور ثانینجی حالده دیدیکی
بو مسئله کبیدر (وبيت بمزدلفة فاذا طلع الفجر صلى بغلس) مزدلفه ده کیجه لیه پس چون فجر ثانی طلوع ایتسه
صلاة فجری غلسده ادا ایده غلس کیجه آخرنده اولان قرانکلقدر هنوز ضیاء صباح منتشر اولمیه مشعر
حرامده امتداد وقوف حاصل اولمق ایچون (ووقف بالمشعر الحرام وصنع فيه كما في عرفة) صلاة فجری ادا
ایتدکدنصکره مشعر حرامده واقف اوله وعرفه ده ایتدیکی کبی اشلیه یعنی استقبال قبله وتکبیر وتهلیل وتلبیه
ونبی علیه السلامه صلوات شریفه وحاجتی ایچون دعا ایده زیرا نبی علیه السلام بو مقامده وقف ودعا ایلدی
وابن عباس حضرتلرندن روایت اولندیکه اول محلده نبی علیه السلامك ایلدیکی دعا کندو ایچون وامتی
ایچون مستجاب اولمشدر (ومزدلفة كلها موقف الا وادي محسر) ومزدلفه نك کلیسی موقفدر الا وادئ محسر
دکلدر محسر کسر سین وتشدید ایله مزدلفه نك صولنده بر موضع معلومدر (فاذا اسفر نفر قبل طلوع الشمس
الى منى) پس چون صبحك ضیاسی ظاهر اوله قبل طلوع الشمس منا یه توجه ایده زیرا نبی علیه السلام قبل طلوع
الشمس کتمشدر وبطن محسره بالغ اولدقده سرعت ایده (فيبدأ فيها) منا ده بدأ ایلیه (برمي جمرة العقبة) جمرهٔ
عقبه رمیله (من بطن الوادي) بطن وادیدن (بسبع حصيات كحصى الخذف) حصاة خذف کبی یدی طاشی
یعنی جمرهٔ عقبه یی منا ده بدأ ایلیه بطن وادیدن خذف خاء معجمه ایله پرمقلرك اوجی ایله طاش اتمغه دیرلر کیفیت
رمی بودرکه کوچك طاشی باش پرمق اوزرینه قویوب شهادت پرمغی معاونتی ایله رمی ایده واتیلان طاش بش
ذراع کتمك کرکدر (يكبر مع كل حصاة) هر طاش اتدقجه تکبیر ایده ابن مسعود وابن عمر بو وجهله روایت ایتمشلردر
اکر تکبیر یرینه تسبیح ایتسه کفایت ایدر اما تکبیر ادب رمیدندر وکوچك طاش اتلمق شیطانه اهانت ایچوندر
وطاش بیوك اولیجق ازدحامده غیریلره اذی اولمق لازم کلوردی اوانه جق طاشی هر نه یردن الورسه جائزدر
الا اتیلان طاشلردن آلمیه زیرا اول طاشلرده شآمت واردر سعید بن جبیر رضی الله عنه دیمشدرکه حضرت خلیل
علیه السلام زمانندن بروانه اتیلان طاش نیچون انی سدایده جك قدر بر طاغ اولمیه اکا جواب ویریلورکه
هر حجکه قبول اولوری انك جمره سی رفع ایدرلر انلكه حجی قبول اولمز طاشی رفع اولنمز مجاهد رضی الله عنه وقتا که
بو کلامی ایشتدم اتدیغم طاش اوزرینه علامت ایلدم بعده طلب ایلدم اول طاشلردن برینی بولمق ممکن اولمدی
برکسنه ذهب وفضه وجوهر اتسه جائز دکلدر زیرا بونلر رمی دکلدر نثاردر وهر طاش اتدقجه (بسم الله الله اكبر
رغما للشيطان وزجرا اللهم اجعل حجا مبرورا وسعيا مشكورا وذنبا مغفورا) دیه یدی طاشی بر دفعه ده اتسه
برکره حکمنده در زیرا منصوص علیه اولان متفرقا یدی دفعه اتمقدر (ويقطع التلبية باولها) جمرهٔ عقبه

ایچون رمی اولنان حصاتك اولنده تلبیه یی قطع ایده زیرا نبی علیه السلام اول رمی حصاتده رمیی قطع ایتمشدر
(ولا يقف عندها) جمرهٔ عقبه ده واقف اولمیه زیرا نبی علیه السلام واقف اولمامشدر وصاحب نهایه دیمشدرکه
رمیده اون ایکی کلام واردر (اولکیسی) علما اتفاق ایتمشلردر وقت رمی یوم نحردر ویوم نحردنصکره اوچ کوندر
(ایکنجیسی) رمی اولنان شیء ارض جنسندن اوله حصاة ومدر کبی (اوچنجیسی) رمی اولنان طاشك
مقدار بر حصاة وخزف کبی کوچك اوله (دردنجیسی) طاشك صفتیدر لایق اولان بودرکه طاش مغسول
اوله وطاشی اتیلان یردن الیوب بولدن اله (بشنجیسی) کیفیت رمیدر طاشی باش پرمغنك اوزرینه قویوب
شهادت پرمغی معاونتی ایله رمی ایده (التنجیسی) رامینك صفتیدر راکبا وماشیا رمی ایلمك جائزدر (یدنجیسی)
محل رمی ومحل رمی اوچدر (سکزنجیسی) قنغی موضعدن رمیدر بطن وادینك اسفلندن اعلاسنه رمی ایلمکدر
(طقوزنجیسی) وقوع حصباتدر لایق اولان بودرکه طاش جمره لرده واقع اوله حتی اکر طاش بعید اولورسه
جائز دکلدر (اوننجیسی) عدده در هر جمره ده یدی طاش آتیله (اون برنجیسی) هر طاشده تکبیردر
(اون ایکنجیسی) یوم اولده رمی جمرهٔ عقبه در وبقیه اولده یعنی ایامده کلیسی اتلمشدر (ثم يذبح ان احب)
جمرهٔ عقبه دنصکره دیلرسه ذبح ایده زیرا مفرد بالحج اولان کشی یه دم واجب دکلدر (ثم يحلق وهو افضل)
اندنصکره تراش اوله وتراش افضلدر نبی علیه السلامدن (ان اول نسكنا في هذا اليوم ان نرمي ثم نذبح ثم نحلق)
حدیث شریفی روایت اولنمشدر وتراش اسباب تحللاندر (او يقصر) تقصیر باشنك قیللندن بر پرمق مقداری
قیلی قرقمقدر (وقد حل له غير النساء) تحقیقا نسادن غیری شیء اکا حلال اولور نبی علیه السلامك
(اذا رميتم وحلقتم فقد حل لكم كل شيء الا النساء) قول شریفی ایله (ثم يذهب من يومه او الغد او بعده الى مكة)
اندنصکره یوم نحرده یوم نحرك ایرته سی یاخود ایرته سندنصکره مکه یه کیده (فيطوف للزيارة بلا رمي ولا سعي
ان كان قدمهما) بیت شریفی زیارت ایچون طواف ایده رمی وسعیسز اکر رمی وسعیی طواف قدومده تقدیم
ایتمش ایسه (والا رمي فيه وسعى بعده وقد حل له النساء) واکر رمی وسعیی تقدیم ایلمامش ایسه طواف
زیارتدنصکره ایده تحقیقا اکا نساء حلال اولور بو طواف حجده فرضدر ورکندر وبوکا دلیل حق سبحانه وتعالینك
(وليطوفوا بالبيت العتيق) قول شریفیدر (ووقته بعد طلوع فجر يوم النحر وهو فيه افضل) وطواف زیارتك
وقتی یوم نحرك فجری طلوعندنصکره در ویوم طواف یوم نحرده اولمق افضلدر زیرا بو بابده (افضلها اولها)
حدیث شریفی وارد اولمشدر (وكره تاخيره عن ايام النحر) طواف زیارتی ایام نحردن تأخیر ایلمك مکروه اولدی
زیرا بو زیارت موقتدر حتی برکسنه تأخیر ایلسه ابو حنیفه قتنده دم لازم کلور سببی ان شاء الله باب جنایاتده
ذکر اولنور (ثم يعود الى منى) اندنصکره منا یه رجوع ایلیه (فيرمي الجمار الثلاث في اليوم الثاني بعد الزوال)
یوم ثانیده بعد الزوال جمار ثلاثه یی رمی ایده (يبدأ بالتي تلي المسجد فيرميها بسبع حصيات يكبر مع كل حصاة)
مسجد حنفی ولی ایدن جمرات ایله باشلیه پس اعدی یدی طاش جمره رمی ایده وهر طاشی اتدقجه تکبیر ایده
(ويقف عندها ويدعو ثم بالتي تليها كذلك) مسجد حنفی ولی ایدن جمره قتنده واقف اوله ودعا ایده اندنصکره
جمره یی ولی ایدن جمرات قتنده دخی یدی طاش آته وواقف اوله ودعا ایده مسجد حنفی ولی ایدن جمره ده ایتدیکی
کبی (ثم بجمرة العقبة كذلك) اندنصکره جمرهٔ عقبه یی یدی طاش اته هر طاشی اتدقجه تکبیر ایده ودعا ایلیه
(الا انه لا يقف عندها) الا بو قدر وارد که جمرهٔ عقبه ده واقف اولمیه پیغمبر علیه السلام نسکی بو وجهله ایتمشدر
دیو جابر رضی الله عنهدن روایت اولنمشدر (ثم يفعل في اليوم الثالث كذلك) اندنصکره یوم ثالثده اشلیه یوم
ثانیده اشلدیکی کبی یعنی شروطی ایله رمی جمار ایلیه (ثم ان شاء نفر الى مكة) اندنصکره دیلرسه مکه یه توجه
ایلیه یعنی کیده (وله ذلك قبل طلوع فجر اليوم الرابع) دردنجی کونك فجری طلوعندن اول حاج ایچون مکه یه
کتمك واردر یعنی محل مزبوردن مکه یه کتمك وقتی بودر (لا بعده حتى يرمي) طلوع فجردنصکره مکه یه خروج
ایلیه رمی ایلمینجه زیرا وقت رمی دخول ایتمکله واجب اولدی (وان شاء اقام فرمى كما تقدم وهو احب) دیلرسه
مقیم اولوب ورمی جمار ایدر اولکی کونلرده ایلدیکی کبی وبو رمی جمار احبدر زیرا نبی علیه السلام صبر ایدوب
دردنجی کونده رمی جمار ایتمشدر ثانیا تخییر فاضل ومفضول بیننده واقع مسافر کبی صوم ایله افطار بیننده
تخییر اولنمشدر اما بینه صوم افضلدر بو دخی انك کبیدر (وان رمى فيه قبل الزوال جاز) واکر یوم رابعده زوالدن

مقدم رمی اولنورسه جائزدر وبو جواب استحساندر (خلافا لهما) امامین سائر ایامه اعتبار ایدوب اختلاف ایتمشلردر (وجاز الرمی راکبا) راکب اولدیغی حالده رمی جائزدر (وغیر راکب افضل فی غیر جمرة العقبة) جمرهٔ عقبه دن غیریده ماشیا رمی افضلدر ابراهیم بن الجراح ابو یوسفدن حکایت ایدوب مرض موتنده حضورینه واردم کوزینی آچوب بکا خطاب ایدوب رمی جمار راکبا می افضلدر یوخسه ماشیا می بن دیدم که ماشیا افضلدر خطا ایلدك دیدی بعده دیدیکه هر رمیدنصکره وقوف اوله انده ماشیا افضلدر وشول رمیده که اندنصکره وقوف اولمیه راکبا رمی افضلدر بو کلامی استماع ایتدکدنصکره طشره چیقدم برفریاد ایشتدم مکر ابو یوسف حضرتلری انتقال بیورمش علمه حریص اولمق بویلجه کرکدر (ویبیت لیالی الرمی بمنی) ورمی کیجه لری مناده بیتوته ایلیه یعنی کیجه لیه (ویکره تقدیم ثقله الی مکة قبل نفره) کندیسی کتمزدن اول متاعنی مکه یه کوندرمك مکروه اولدی ثقل فتحتین ایله متاع مسافردر وجمعی اثقال کلور حتی عمر رضی الله عنه اسباب واثقالنی مقدم کوندرنلری منع ایدوب تأدیب ایدردی زیرا ایلرو اسباب کوندرمك اکا شغل قلب ایجاب ایدر کویا که اسباب یاننده اولمیق نفسه خروج ایلمش کبی اولور اول تقدیرجه مکروه اولدی (فاذا نفر الی مکة نزل بالمحصب ولو ساعة) پس حجی مکه یه توجه ایلسه محصب نام محله نزول ایده اکر برساعت دخی اولورسه محصب ضم میم وفتح حا وتشدید صاد ایله منی ایله مکه بیننده مکه یه قریب برموضعدر اکا ابطح دخی دیرلر برطاشلی یردر فقها ادعیشلردرکه موضع مزبوره افعال خیریه دن طواف وصلاة وصدقه وتلاوت وذکر الله ودعانی چوق ایده وانشا وسعیدن وکلام فحشدن وما لا یعنیدن اجتناب ایلیه حتی حدیث شریفده (ان الحسنة فیها تضاعف الی مائة الف وکذلك السیئة) ابو حنیفه رضی الله عنه مجاورتی مکروه کورمشدر سیئه نك مضاعف اولمسی ایچون شول کمسنه که کندو نفسنه اعتمادی اوله اول مقوله کمسنه یه مجاورت افضلدر (فاذا اراد الطعن عنها) حجی مکه دن کتمك مراد ایتسه طعن طا ایله ذهاب وظاء معجمه ایله سیردر اما بو محلده ذهاب معناسنه اولمق اولیدر (طاف للصدر سبعة اشواط بلا رمل ولا سعی) صدر ایچون یدی کره رملسز وسعیسز طواف ایلیه بو صدر ایچون اولان طوافه طواف وداع وطواف آخر العهد تسمیه ایتمشلردر زیرا نبی علیه السلام (من حج هذا البیت فلیکن آخر عهده بالبیت الطواف) بیورمشلردر (وهو واجب الا علی المقیم بمکة) طواف صدر آفاقی یه واجبدر مکه ده مقیم اولانه واجب دکلدر (ثم یستقی من زمزم ویشرب) اندنصکره زمزمدن صو ایچه وصویی ایچدیکی وقت (اللهم انی اسئلك علما نافعا ورزقا واسعا وشفاء من کل داء) دیه وماء زمزمی ولایتنه تبرکا واحبابه عطیه ایچون کتورمك جائزدر وبولده صو بولنمسه یاننده ماء زمزم اولان کمسنه یه تیمم ایتمك جائز دکلدر (ثم یأتی الباب ویقبل العتبة) اندنصکره باب کعبه یه کله وعتبه یی تقبیل ایده (ویضع صدره وبطنه وخده الایمن علی الملتزم بین الباب والحجر الاسود) صدرینی وقارننی وصاغ یکاغنی ملتزم اوزرینه وضع ایده که اول ملتزم باب کعبه ایله حجر اسود ما بیننده در زیرا نبی علیه السلام بویلجه ایتمشدر (ویتشبث بالاستار ساعة) برساعت مقداری استار کعبه یه تشبث یعنی تعلق ایده (ویدعو مجتهدا ویبکی ویرجع القهقری حتی یخرج من المسجد) اجتهاد ایتدیکی حالده دعا ایده واغلیه ویوزینی بیت شریفه دونوب کیرو کیرو چکله حتی مسجددن چیقنجه نبی علیه السلام بیورمشدر (من حج هذا البیت فلم یرفث ولم یفسق خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه (فصل) وان لم یدخل المحرم بمکة وتوجه الی عرفة ووقف بها سقط عنه طواف القدوم) اکر محرم مکه یه داخل اولمیوب عرفه یه توجه ایتسه وعرفه ده واقف اولسه اول محرمدن طواف قدوم ساقط اولور ترتیب فوت اولدیغیچون طواف زیارت محرمی طواف قدومدن اغنا ایدر فرضی تحیة المسجددن اغنا ایتدیکی کبی (ولا شیء علیه لترکه) طواف قدومی ترك ایلدیکی ایچون محرم ملك اوزرینه برشیء لازم دکلدر زیرا سنتدر وترك سنت ایله جبر ایده جك شیء واجب اولمز (ومن وقف او اجتاز بعرفة ساعة ما بین زوال الشمس من یوم عرفة وطلوع الفجر من یوم النحر فقد ادرك الحج) دخی شول من که یوم عرفه نك زوال شمسندن ویوم نحرك طلوع فجرندن ما بیننده برساعت عرفه ده واقف اولسه یاخود عرفه یی تجاوز ایتسه تحقیقا حجه ادراك ایتمشدر (ولو نائما او مغمی علیه او لم یعلم انها عرفة) اکر عرفه یی نائما یاخود مغمی علیه یاخود اول ارضی عرفه اولدیغنی بیلمه ده تجاوز ایلسه ینه حجه ادراك ایتمش اولور زیرا نبی علیه السلام یوم عرفه ده زوال شمسدنصکره واقف اولمشدر کتاب مجمل اولمغله فعل نبی علیه السلام

عرفه نك اول وقتنه بیان واقع اولدی اما عرفه نك آخر وقتی ایچون نبی علیه السلام (من شهد معنا هذه الصلاة) بیورمشلردرکه (ومن فاته ذلك) شول کمسنه عرفه ده وقوفنی ترك ایده (فقد فاته الحج) تحقیقا اول کمسنه حجی فوت ایلدی (فیطوف ویسعی ویتحلل ویقضی من قابل ولا دم علیه) پس اول کمسنه طواف ایده وسعی ایده ومتحلل اوله وسنهٔ آتیه ده قضا ایده بو افعالی ایتمکله سائر حجاج کبی اوزرینه دم لازم دکلدر وچونکه سنهٔ آتیه ده قضا لازمدر بو ذکر اولنان افعال لازم اولمق کرك ایدی لکن احرام صحیحا منعقد اولدقدنصکره اول احرامدن خروجه طریق بو قدر الا ایکی نسکك برینی ادا ایله اولور احرام مبهمده اولان کبی چونکه بو محلده حجدن عاجز اولدی اوزرینه عمره متعین اولدی عمره یی ادا ایتمکله افعال عمره ایله متحلل اولدی اوزرینه دم لازم اولمدی (ولو امر رفیقه ان یحرم عنه عند اغمائه ففعل صح) برکمسنه رفیقنه اغماسی حالنده کندی ایچون محرم اولمغه امر ایتسه رفیقی دخی اول فعلی ایشلسه انکیچون احرام صحیح اولور (وکذا ان فعل بلا امر) اکر رفیقی بلا امر فعل احرامی ایشلسه امری ایله ایشلدیکی کبی انك احرامی دخی صحیح اولور (خلافا لهما) امامین خلاف ایدوب انلرك قتنده بلا امر اولان فعل احرام صحیح اولمز (والمرأة فی جمیع ذلك کالرجل) خاتون کشی افعال حجك جمله سنده رجل کبیدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا) قول شریفی رجال ونسایه متناولدر (الا انها تکشف وجهها لا رأسها) الا بو قدر وار درکه عورت یوزینی کشف ایلر باشنی کشف ایلمز زیرا نبی علیه السلام (احرام المرأة فی وجهها) بیورمشلردر بوندن معلوم اولدیکه عورت یوزینی ستر ایلمك جائز دکلدر (ولو سدلت علی وجهها شیئا وجافته جاز) اکر خاتون یوزینه برشیء صارقسه ویوزندن بعید ایتسه جائزدر عائشه رضی الله عنها کندیلر محرم ایکن یانمزدن اتلولر مرور ایدوب بزدخی باشمزده اولان چارشف ایله یوزمزی اورتدك ومرور ایتدکلرندنصکره ینه کشف ایتدك دیو روایت ایتمشلردر (ولا تجهر بالتلبیة) وتلبیه یی جهرا ایتمیه انجق کندوسی استماع ایده جك مرتبه اوله زیرا انك صوتی عورتدرکه فتنه یه مؤدی اولور (ولا ترمل ولا تسعی بین المیلین) خاتون کشی میلین اخضرین بیننده رمل وسعی ایتمیه زیرا رمل وسعی ستر عورته مخلیدر (ولا تحلق بل تقصر) خاتون کشی تراش اولمیه بلکه صاچندن قرقه زیرا پیغمبر علیه السلام (انما علی النساء التقصیر) بیورمشلردر عورتلر حقنده تراش مثله در رجل حقنده حلق لحیه کبی مثله ایسه حرامدر (وتلبس المخیط) ودیکلمش ثوب کیه نبی علیه السلام سراویل وقمیصی محرم اولان نساء ایچون مباح قیلمشدر غیر مخیط کشف عورته سببدر (ولا تقرب الحجر اذا کان عنده رجال) خاتون کشی یاننده رجال اولورسه حجره یقین وارمیه (ولو حاضت عند الاحرام اغتسلت واتت بجمیع المناسك الا الطواف) واکر خاتون کشی عند الاحرام حائض اولسه غسل ایدر وجمیع مناسك حجی برینه کتورر الا طواف ایلمز حائضك مسجده دخولی جائز دکلدر وبو اغتسال احرام ایچون صلاة ایچون دکلدر عائشه رضی الله عنها شرف نام موضعده حائض اولدی نبی علیه السلام اوزرینه داخل اولدی اغلر کوردکده سنی کیم اغلتدی یوخسه حائضمی اولدك دیو سؤال ایلدکده بلی حائض اولدم دیو جواب ویردیلر نبی علیه السلام بیوردیلرکه بو برشیدر حق سبحانه وتعالی بنات آدمه تقدیر ایتمشدر طواف ایلمه وغیر مناسکی سائر حجاج کبی ایشله (وان حاضت بعد طواف الزیارة سقط عنها طواف الصدر ولا شیء علیها لترکه) واکر طواف زیارتدنصکره حائض اولسه اول خاتوندن طواف صدر ساقط اولور وترکی ایچون اوزرینه برشیء لازم دکلدر زیرا نبی علیه السلام حائض اولان نسایه ترك طواف صدرده رخصت ویرمشدر (کما یسقط عمن اقام بمکة) مکه ده اقامت ایدن کمسنه دن طواف صدر ساقط اولدیغی کبی (بعد طواف الزیارة) طواف زیارتدنصکره حائض اولان دخی ساقطه اولدی (ولو بعد النفر عند ابی یوسف وعند محمد لا یسقط بالاقامة بعده) ابو یوسف قتنده وامام محمد قتنده بعد الرجوع اقامت ایله طواف صدر ساقط اولمز یعنی حجی حجاج یوم نحردن اوچنجی کونی رجوع ایتدکدنصکره مکه ده اقامت نیت ایلسه لر ابو یوسف قتنده ساقط اولور وامام محمد قتنده ساقط اولمز (ومن قلد بدنة تطوع او نذر او جزاء صید او نحوه وتوجه معها یرید الحج فقد احرم وان لم یلب) وشول کمسنه که بدنهٔ نافله یاخود بدنهٔ نذر یاخود بدنهٔ جزاء صید دخی بونلره بکزر شیلر ایچون بدنه تقلید ایلسه اول بدنه ایله ارادهٔ حج ایدوب توجه ایلسه تحقیقا محرم اولور اکر تلبیه ایلمدی ایسه ده زیرا نبی علیه السلام (من قلد بدنة فقد احرم) بیورمشلردر زیرا سوق هدی معناء تلبیه در زیرا اول هدیی تقلیدا ایتمز الا حج وعمره مراد ایدن کمسنه ایدر اویله اولسه اظهار اجابت کله فعل ایله اولور

وكاه قول ايله اولور مثلا بر كمسنه بو بدنه يه يا فلان ديو نداء ايلسه كاه اولور كه جواب ايلدين كنديسى كاورا اول تقديرجه سوق هدى ايله محرم اولورزيرا نيت برفعله متصل اولمشدر كه حصائص احرامدندر (فان بعث بها ثم توجه فلا حتى يلحقها) پس اكر بدنه يى بعث ايلسه يعنى كوندرسه اندنصكره كنديسى توجه اتسه اول كمسنه محرم اولمز بدنه يه ملحق اولمينجه زيرا توجه زماننده سوق اولور هدى يوغيسه مجرد نيت ايله محرم اولمز بو مسئله ده اصحاب اختلاف ايتمشدر بعضيلر تقليد بدنه ايلديكى كبى محرم اولور ديديلر وبعضيلر هديك اردنجه كتمك ايله محرم اولور ديديلر وبعضيلر كوندرديكى هديه يه ايرشوب سوق ايدرسه محرم اولور ديديلر (الا فى بدنة المتعة) الا متعه بدنه سنده دكل زيرا اول كمسنه حين توجهده احرامه نيت ايلدكده محرمدر اول تقديرجه كوندرديكى بدنه يه ايرشديكى وايرشمديكى برابردر بوديديككمز اشهر حجده اولورسه محرم اولور اشهر حجدن غيريده اولورسه محرم اولمز (فان جللها او اشعرها او قلد شاة لا يكون محرما) پس اكر بدنه يى تجليل ايلسه ياخود اشعار ايلسه ياخود قيونى تقليد ايتسه اول كمسنه محرم اولمز زيرا دوه نك اوزرينه جل قومق خلوص اوزره افعال حجدن دكلدر بلكه بوفعل حرور دوذباب ايچون مباحدر واشعار ايسه ابو حنيفه قتنده بدعتدر نسكدن دكلدر وتقليد شاة ايسه معتاد اولميوب ومسنون دخى دكلدر تقليد بدنه اعلامدر كمسنه راكب اولمسون ويوك يوكلتمسون ايچون قيون ايسه بونلره صالح دكلدر ايمدى اول كمسنه بونلر ايله محرم اولمز (والبدن من الابل والبقر) بدن دوه واوكوزلردر يعنى بدنه ديمك بو ايكيسندندر

باب القران والتمتع

بو باب قران وتمتع بياننده در وقتاكه مصنف مفرد بالحج اولانى ذكر ايلدى ايسه مركب بيانه شروع ايلدى قران مصدر وقارن جامع ديمكدر حج ايله عمره ما بيننى جمع ايلديكيچون قارن ديرلر وتمتع متاعدن ياخود متعه دن اوله كه انتفاع ياخود نفع معناسنه اوله معلوم اوله كه محرم درت نوعدر برى مفرد بالحجدر وبرى دخى مفرد بالعمره در بو شول كمسنه در كه انجق عمره يه نيت ايده ولبيك بعمرة ديه صكره افعال عمره يى كتوره وبرى دخى قارندر وقارن شول كمسنه دركه احرامده حج ايله عمره يى جمع ايده وايكيسنه نيت ايده لبيك بحج وعمرة ديه وافعال حجى كتوره ايكيسنك بيننده تحلل واردر وبرى دخى متمتعدر ومتمتع شول كمسنه دركه اشهر حجده عمره يى كتوره وتحلل اوله اما جماع ايتميه وزماننده حج ايچون محرم اوله (القران افضل مطلقا) قران افضلدر مطلقا تمتع وافرادن شافعى ديركه افراد على حدة احرام ايله اولان حج وعمره دن افضلدر ومالك ديركه تمتع قراندن افضلدر زيرا قرانده تمتع ايچون ذكر واردر شافعى رضى الله عنه نبى عليه السلام ك (القران رخصة والافراد عزيمة) قول شريفنى استدلال ايدوب عزيمت ايله شروع اوليدردى بو افرادك افضليتنه ذاهب اولمشدر خصوصا افرادده احرامك وسفر وتراشك زياده لكى واردر قارن ايسه ايكى نسكى برسفر وبرتلبيه وبرتراش ايله ادا ايده ايمدى صفت كمال ايله شروع اوليدردى بوكا ذاهب اولمشدر بزم ايچون دليل طحاوى شرحنده روايت ايتديكى حديث شريفدر كه قال النبى عليه السلام يا ال محمد اهلوا بحج وعمرة معا) كلام شريفلريدر زيرا قرانده ايكى عبادتى جمع واردر اول تقديرجه قران افضلدر نته كيم صوم ايله اعتكاف يعنى وجهاد فى سبيل الله وكيجه ايله غزايى حمايه ايدوب واول كيجه ده نماز قلمق يعنى جمع ايلمك نيجه افضل ايسه قران دخى ايكى عبادتى جمع ايتمكله افضلدر صاحب نهايه ديمشدركه افراد ايله مراد افراد بالحج ميدر يوخسه افراد بالعمره ميدر ياخود بونلردن هر برينى بو سنه ده احرام ايله افراد ميدر بيانه محتاجدر لكن افضلدن مراد اولنان بو سنه هر برينى براحرام ايله اولان افراددر الكز حج قراندن افضل اولمسنى برفرد قائل اولمامشدر بوندن معلوم اولديكه افرادن مراد افراد بالحج والعمره در على حدة احرام ايله وميقاتنده المام صحيح ايله اكر ميقاتنده المام صحيح اولمسه اول معنى عين تمتع اولمش اولور (وهو ان يهل بالعمرة والحج معا من الميقات ويقول بعد الصلاة اللهم انى اريد الحج والعمرة فيسرهما لى وتقبلهما منى) بو قران ميقاتده حج ايله معا تهليل ايلمكدر وبعد الصلاة (اللهم انى اريد الحج) ديه من الميقات قولى غالبه بناء اتفاقا واقع اولمشدر حتى اكر ايكيسى ايچون اهلك اوندن محرم اولسه ياخود بلدندن خروج ايتدكدنصكره ميقاته كلمزدن اول بو بابجه ايتسه ينه قارن اولمش اولور اما اوندن احرام افضلدر (فاذا دخل مكة ابتداء فطاف للعمرة وسعى ثم طاف للحج طواف القدوم وسعى) پس نجن ابتدا مكه يه داخل اولسه پس عمره

ايچون طواف ايده دخى سعى ايده اندنصكره حج ايچون طواف قدومى طواف ايليه وسعى ايده افعال عمره مقدم حق سبحانه وتعالينك (فمن تمتع بالعمرة الى الحج) قول شريفنه اتباعا در زيرا عمره دنصكره اولان كلمهٔ الى انتهاء غايت ايچوندر لايق اولان بودركه عمره مقدم اولوب انتهاسى حج اوله كرچه كتاب الاهده تمتع وارد اولمشدر لكن بنه قران معناسنه در زيرا بونلرك هر بريسى ايكى نسكى جمع ايدر وبين العمره والحج تراش اولمق كركدر زيرا بو جنايتدر يوم نحرده مفرد بالحج تراش اولديغى كبى تراش اوله (فلو طاف لهما طوافين وسعى سعيين جاز واساء) پس اكر عمره وحج ايچون طواف قدوم طوافى ايچون ايكى طواف وايكى سعى اتسه جائزدر لكن مسئ اولور يعنى بر دفعه ده اون دورت طواف ايدوب يديسى عمره ويديسى قدوم ايچون اولسون ديسه كرچه جائزدر لكن اساءت ايتمش اولور ومسئ اولمسنه سبب عمره نك سعى اوزرينه طواف قدوم تقديم اولنديغيچوندر (ثم يحج كما مر) اندنصكره حج ايده مرور ايلين كبى (فاذا رمى جمرة العقبة يوم النحر ثم طاف ذبح دم القران شاة او بدنة او سبع بدنة) پس جمرهٔ عقبه يى يوم نحرده رمى ايلسه دم قران ايچون برشاة ذبح ايده ياخود بربدنه ياخود بربدنه نك سبعى ذبح ايده زيرا قرانده معناى متعه واردر هدى ايسه متعه ايچون حق سبحانه وتعالينك (فمن تمتع بالعمرة الى الحج فما استيسر من الهدى) قول شريفى ايله ثابت اولمشدر (فان عجز عنه) پس ايمدى هديه دن عاجز اولسه (صام ثلاثة ايام قبل يوم النحر) يوم نحردن مقدم اوچ كون صائم اوله (والافضل كون اخرها يوم عرفة) افضل اولان اول اوچ كونك اخرى يوم عرفه اوله يعنى ذى الحجه نك يديسى وسكزنى وطقوزنى صائم اولمق كركدر (وسبعة اذا فرغ ولو بمكة) ويدى كون دخى صائم اوله نجن افعال حجدن فارغ اولسه اكر مكروه ايسه ده ينه يدى كون صائم اولور حق سبحانه وتعالينك (فمن لم يجد فصيام ثلاثة ايام فى الحج وسبعة اذا رجعتم تلك عشرة كاملة) قول شريفنى موجبنجه كرچه نص تمتع ايچون ورود بولمشدر لكن قران دخى تمتع مثللودر ايكى نسكك اراسنى جمع ايلديكيچون (فان لم يصم الثلاثة قبل يوم النحر تعين الدم) پس اكر يوم نحردن مقدم اوچ كون صائم اولمدى ايسه دم متعين اولور (وان وقف القارن بعرفة قبل طوافه للعمرة) اكر قارن برزمان مكه يه داخل اولميوب عمره يى طواف ايلمزدن مقدم عرفه ده واقف اولسه (فقد رفضها) تحقيقا عمره يى ترك ايتمش اولور (فعليه دم لرفضها) عمره يى ترك ايلديكيچون اول كمسنه نك اوزرينه دم لازم اولور (ويقضيها وسقط عنه دم القران) وعمره يى قضا ايدر واندن دم قران ساقط اولور زيرا دم قرانك وجوبى ايكى عبادتى جمع نعمتنك شكرى ايچون ايدى تارك عمره اولان خود نعمتى ايله متنعم اولمدى اول اجلدن ساقط اولدى (والتمتع افضل من الافراد) تمتع افرادن افضلدر (وهو ان يأتى بالعمرة فى اشهر الحج ثم يحج من عامه) بو تمتع اشهر حجده عمره يى كتورمكدر اندنصكره اول سنه ده حج ايتمكدر (فيحرم بها من الميقات ويطوف لها ويسعى ويتحلل منها) پس عمره ايچون ميقاتدن محرم اوله وعمره ايچون طواف ايليه وسعى ايده وعمره دن متحلل اوله يعنى احرامدن چيقه (ان لم يسق الهدى) اكر هدى سوق ايتمدى ايسه تراش اولور اكر هدى سوق ايلدى ايسه تراش اولميه وصاچنى قرقميه واحرامدن چيقميه يوم نحر اولمينجه (ويقطع التلبية باول الطواف) عمره نك اول طوافنده تلبيه يى قطع ايده ابن عباس رضى الله عنه حضرتلرندن مرويدركه نبى عليه السلام عمره ده حجر اسودى استلام ايتدكده تلبيه يى قطع ايدردى (ثم يحرم بالحج من الحرم يوم التروية وقبله افضل) اندنصكره يوم ترويه ده حجه حرمدن محرم اوله ويوم ترويه دن اول محرم اولمق افضلدر بر كمسنه عمره سببيله مكى اولمشدر مكى نك احرامى خود حرمدندر يوم ترويه دن مقدم محرم اولمقلغك افضليتى عباده مسارعت ايتمش اولور (ويحج ويذبح كالقارن) وحج ايده ودم تمتع ذبح ايده قارن كبى (فان عجز فكحكمه) پس اكر هديدن عاجز اولورسه حكمى قارن حكمى كبيدر اون كون مقدم ويدى كون حجدن منايه رجوع ايلدكده صائم اوله (وجاز صوم الثلاثة قبل طوافها) عمره وعمره يى طوافدن اوچ كون مقدم صائم اولمق جائزدر (ولو فى شوال بعد الاحرام بها) عمره يه احرامدنصكره اكر صوم شوالدن دخى اولورسه جائزدر امام شافعى خلاف ايدوب حج ايچون محرم اولمينجه اوچ كونك صومى جائزدكلدر حق سبحانه وتعالينك فصيام ثلاثة ايام فى الحج) قول شريفنى استدلال ايتمكله بزم ايچون دليل بودركه صومكه سببى منعقد اولان شيئدنصكره ادا اولنمش اولدى اوسببكه عمره يه احرامدر ايمدى اداء مسبب تحقق سببدنصكره جائزدر نص شريفده مذكور اولان حجدن مراد وقتى بياندر (لا قبله) عمره يه احرامدن اول اوچ كون صوم جائز دكلدر زيرا صومك سبب وجوبى

تمتعدر بو حالده اول كمسنه متمتع دكلدر پس ايدى سيدن اول اداسى جائز دكلدر افضل اولان تأخيردر
اخر وقتى عرفه كوننده اولمق اوزره (فان شاء سوق الهدى وهو افضل) پس اكر متمتع اولان سوق هدى مراد ايتسه
افضل اولان سوق هديدر زيرا نبى عليه السلام بنفسه هديسنى سوق ايلمشدر (احرم بالعمرة وساقه وهو اولى
من قوده) عمره يه محرم اوله وهديى سوق اوليدر قوددن يعنى يدمكدن زيرا نبى عليه السلام ذى الحليفه دن محرم
اولوب هديسى اوكنده سوق اولنوردى وكندولر دخى سوق ايدرلردى (وان كان بدنة قلدها بمزادة او نعل وهو
اولى من التجليل) اكر هدى بدنه اولورسه اول بدنه يى مزاده ايله ياخود نعل ايله تقليد ايليه يعنى قلاده ايليه بو قلاده
تجليلدن اوليدر مزاده ايكى دريدن مشك ايدرلر ايچنه صو قورلر عند العامه راويه ديرلر و تقليد حق سبحانه
وتعالينك (والهدى والقلائد) قول شريفندن اولمغين تجليلدن اوليدر قلائد اعلام ايچوندر اما تجليل زينت
ايچوندر تجليل دوه يى چول الامقدر (والاشعار جائز عندهما وهو شق سنامها من الايسر وهو الاشبه بفعله
عليه السلام او من الايمن) واشعار جائزدر امامين قتنده اشعار بدنه نك سنامنى يعنى اورگجنى شق ايلمكدر
صول جانبندن و بو اشعار فعل نبى عليه السلامه اشبهدر ياخود صاغ طرفندن شق ايتمكدر
(ويكره عند الامام) امام اعظم قتنده اشعار مكروهدر زيرا اشعارده تعذيب حيوان واردر بونده ايسه منهيدر
پيغمبر عليه السلامك فعلى انكيچون ايديكه هدى دوه لرينه مشركين تعرض ايلمه دن خالى دكللر ايدى الا اشعار
اولنديقده معارضه دن قطع يد ايدرلردى وديمشدركه ابو حنيفه كريه كوردى زماننده اشعارايدنلر كارنى مبالغه
اوزره شق ايدرلردى خوف هلاك اولمغله كريه كوردى (ثم يعتمر كما تقدم ولا يتحلل) اندنصكره افعال عمره يى
بو قاريده بيان اولنديغى كبى كتوره احرامدن چيقمية زيرا سوق هدى تحلله مانعدر (ويحرم بالحج كامر) يوم
ترويه ده حرمدن حجه احرام كيه بو قاريده بيان اولنديغى كبى (فاذا حلق يوم النحر حل من احرامه) پس يوم
نحرده تراش اولسه احرام عمره يه حجدن چقمش اولور صلاتدن سلام چيقديغى كبى (ولا تمتع ولا قران لاهل
مكة) اهل مكه ايچون تمتع وقران يوقدر اهل مكه ايچون خاصة افراد بالحج واردر شافعى خلاف ايدوب اهل
مكه يه دخى تمتع وقران اولمسنه ذاهب اولمشدر اما حق سبحانه وتعالينك (ذلك لمن لم يكن اهله حاضر المسجد
الحرام) قول شريفى شافعينك عليهنه حجتدر زيرا تمتع قرانك مشروعيتى اول ايكى سفرلك برى اسقاط اولمغله
رفاهيت اولسون ايچوندر بو ايسه افاقى حقنده صحيح اولور بو خسه مكى حقنده صحيح اولمز (ومن هو داخل
المواقيت) دخى شول كمسنه كه داخل ميقاتده در اكا دخى تمتع وقران يوقدر اول كمسنه مكى منزله سنده در
(فان عاد المتمتع الى اهله بعد العمرة ولم يكن ساق الهدى يبطل تمتعه) افعال عمره يى ادادندنصكره متمتع اولان
كمسنه اكر اهلنه عودت ايلسه وهدى دخى سورمش اولورسه اول كمسنه نك تمتعى باطل اولور اهلنه المام صحيح
اولديغيچون (وان كان قد ساقه لا) اكر هدى سوق ايتمش اولورسه اهلنه عودت ايله تمتعى باطل اولمز ابو حنيفه
وابو يوسف قتنده زيرا سوق هدى تحليلدن منع ايدر اول تقديرجه الماى صحيح امام محمد قتنده تمتعى باطل اولور
(ومن طاف للعمرة قبل اشهر الحج اقل من اربعة واتم بعد دخولها وحج كان متمتعا) وبر كمسنه اشهر حجدن مقدم
عمره ايچون درت شوطدن اقل طواف ايلسه واشهر حجك دخولندنصكره اشواطى تمام ايدوب وحج ايلسه اول
كمسنه متمتع اولور زيرا اكثر اشواطى حجك دخولندنصكره ايتمش اولدى اكثرده ايسه حكم كل اولمغين تمتعى صحيح
اولمش اولور (وان كان طاف اربعة فلا) واكر اشهر حجدن مقدم عمره ايچون درت شوط طواف ايلسه اول
كمسنه متمتع اولمز زيرا اول كمسنه طوافك اكثرينى اشهر حجدن مقدم ادا ايتمش اولدى (ولو اعتمر كوفى فى اشهر الحج
وتحلل واقام بمكة وحج صح تمتعه) واكر بر كوفى اشهر حجده عمره ايتسه واحرامدن چيقسه ومكه ده اقامت ايلسه
بعده حرمده احرام كيسه وحج ايتسه تمتع ايتمسى صحيح اولور (وكذا لو اقام ببصرة وقيل لا يصح عندهما)
وبصره ده اقامت ايدن كمسنه نك تمتعى دخى صحيح اولور ديلديكه اول كمسنه نك تمتعى امامين قتنده صحيح اولمز
(ولو افسد عمرته واقام ببصرة وقضاها وحج لا يصح تمتعه) واكر كوفى عمره سنى افساد ايلسه وميقاتدن چيقوب
بصره ده مقيم اولسه وعمره سنى قضا ايدوب حج ايتسه اول كمسنه نك تمتعى صحيح اولمز (الا ان يعود الى اهله ثم يأتى
بهما) الا مكركه اهلنه عودت ايده بعده عمره وحجى ادا ايده اول زمان متمتع اولور زيرا صحيح اولميان صورتده
مادامكه وطننه عودت ايتميه حكم سفر اول باقيدر بصره ده اتخاذ دار مكه ده مكث وقرار كبيدر اما صكره كى

صورتده اهلنه رجوع ايله سفر اول نهايت بولوب ابتدادن سفر انشا ايتمش اولدى اول زمان تمتعى صحيح اولور
(وعندهما يصح وان لم يعد) امامين قتنده اول كمسنه نك تمتعى صحيح اولور اكر اهلنه عودت ايتمش ايسه ده
(وان بقى بعد الافساد بمكة وقضى وحج من غير عود لا يصح تمتعه اتفاقا) اكر عمره يى افساددنصكره اول كمسنه
مكه ده باقى قالسه اهلنه عودت ايلمدين عمره يى قضا وحجى ادا ايلسه اتفاقا تمتعى صحيح اولمز زيرا اول كمسنه نك
عمره سى مكى اولدى وسفر اولى خود عمرهٔ فاسده ايله منتهى اولدى اهل مكه يه ايسه تمتع يوقدر اول تقديرجه
تمتعى صحيح اولمز (وما افسده المتمتع من عمرته او حجه مضى فيه وسقط عنه دم التمتع) شول شيئى متمتع عمره وياخود
حجدن افساد ايتسه اول فسادله اوزرينه كيدر يعنى افعال حجى سائر حجاج كبى ادا ايدر واندن دم تمتع ساقط اولور
(ومن تمتع فضحى لا يجزيه عن دم المتعة) شول كمسنه كه تمتع وتضحيه ايلسه دم تمتعدن اكا كفايت ايتمز زيرا دم
تمتع واجبدر تضحيه ايسه واجب دكلدر ايمدى غير واجب واجبدن بدل اولمز

باب الجنايات

بو باب جنايات بياننده در وقتا كه مصنف احكام محرميتى بيان ايتدى ايسه انك عوارضندن اعتبار اولنان
شيئكه جنايات واحصار وفوائدر انك بيانته شروع ايلدى وجنايات جمع جنايه در وجنايه شرعا حرام بر فعلك
اسميدر وبونده ن مراد بر فعلدركه اول فعلى محرم اولان كمسنه ايچون اشلمك يوقدر اول فعل دخى نيجه نوعدر
(ان طيب المحرم عضوا لزمه دم) باش وساق ودخى فخذ كبى بر عضو كاملنى طيب لسه يعنى بو مقوله عضوه طيب
استعمال ايلسه اول محرمه بر دم لازم اولور (وكذا لو ادهن بزيت) بر عضوينى طيبليوب دم لازم اولديغى كبى
اكر زيت ايله بر عضوينى ياغلسه ينه دم لازم اولور ابو حنيفه قتنده (وعندهما صدقة) امامين قتنده دم لازم
دكلدر صدقه لازم اولور (ولو خضب رأسه بحناء او ستره يوما كاملا فعليه دم) واكر محرم باشنى حنا ايله بوياسه
ياخود باشنى بر كون كاملا ستر ايلسه اول كمسنه نك اوزرينه دم لازم اولور زيرا حنا طيبدر وطيب اولديغنه
نبى عليه السلامك (الحناء طيب) قول شريفى دليلدر و كاملا بر كون ستر رأس ممنوعدر اما بعض رأسنى ستر ايتسه
ابو حنيفه دن مرويدركه انلر ربع رأس اعتبار ايتمشلردر (وكذا لو لبس مخيطا يوما كاملا) ينه ذكرى سبق ايدن
جنايت كبى دم لازم اولور اكر محرم بر كون كاملا مخيط كيسه (او حلق ربع رأسه او لحيته او حلق رقبته
او ابطيه او احدهما او عانته) ياخود ربع رأسنى ياخود ربع لحيه سنى ياخود رقبه سنى ياخود ايكى قولتوغنى
ويا بر قولتوغنى ويا قاسق بريني تراش ايتسه دم لازم اولور (وكذا لو حلق محاجمه) واكر حجامت برينى تراش ايلسه
دخى دم لازم اولور ابو حنيفه قتنده محاجمه فتح ميم ايله محجمه نك جمعيدر محجمه ايسه موضع حجامتدر
(وعندهما صدقة) امامين قتنده اول كمسنه نك اوزرينه صدقه لازمدر (وان قص اظافير يديه ورجليه فى مجلس
واحد فعليه دم) واكر محرم ايكى ال وايكى اياقلرينك طرنقلرينى مجلس واحده ده قطع ايلسه انك اوزرينه بر دم لازم
اولور زيرا محظورات جنس واحددندر (وكذا لو قص اظافير يد واحدة او رجل) اكر بر النك ويا بر اياغنك طرنقلرينى
قطع ايتسه ذكر اولنان اوزرينه دم لازم اولور (وان قص اظافير يديه ورجليه فى اربعة مجالس فعليه اربعة
دماء) واكر محرم اللرينك واياقلرينك طرنقلرينى درت مجلسده قطع ايتسه اول كمسنه اوزرينه درت دم لازم
اولور ابو حنيفه وابو يوسف قتنده بونده معناى عبادت غالبدر پس ايمدى تداخل اتحاد مجلس ايله متقيد اولدى
ايت عدده اولديغى كبى (وعند محمد دم واحد) امام محمد قتنده بر دم لازم اولور (وان طيب اقل من عضو او ستر
رأسه او لبس المخيط اقل من يوم فعليه صدقة) واكر بر عضودن اقلده طيب استعمال ايتسه ياخود بر شيئ اشترا
ايتسه ياخود بر كوندن اقل مخيط كيسه اول كمسنه نك اوزرينه صدقه لازمدر جنايت قاصره اولديغيچون
(وكذا لو حلق اقل من ربع رأسه ولحيته او حلق بعض رقبته او عانته او احد ابطيه او رأس غيره) اكر محرم باشنك
ربعندن اقلنى ياخود رقبه سنك بعضيسنى ياخود قاصغينك بعضيسنى ياخود قولتغينك برينك بعضنى ياخود
آخر محرمك باشنى تراش ايلسه ينه صدقه لازم اولور اما غيرك باشنى تراشده كرك امر ايله اولسون كرك امرى
اولمسون برابردر تراش ايدنه صدقه وتراش اولنه دم لازم اولور شافعى ديركه تراش اولان كمسنه نك اذنى
اولميوب اويور كن تراش ايتمشلرسه بر شيئ لازم كلمز زيرا اكراه مكرهى حكم فعل ايله مؤاخذه دن اخراج ايدر
نوم ايسه اكراهدن دخى ابلغدر اول تقديرجه اكا بر شيئ لازم كلمز ائمهٔ حنفيه قتنده نوم واكراه سببيله

انه منتفی اولور بوخسه حکم منتفی اولمز زیرا اول تراش ایله کندویه راحت وزینت حاصل اولمشدر اول تقدیرجه
سبب متقرر اولوب وجوبا اوزرینه دم لازم کلور اما مضطر بونك خلافنجه در مضطر اوچ شیئده مخیردر
بری دم وبری اوچ کون صوم وبری التی مسکینه اوچ صاع صدقه در (اوقص اقل من خمسة اظفار او خمسة
متفرقة) یاخود بش طرنقدن اقلنی قطع ایلسه یاخود بش طرنغی متفرقه قطع ایلسه یعنی بر ایکیسی بر الدن
وبر ایکیسی بر الدن واباقدن قطع ایلسه ینه صدقه لازمدر (وعند محمد فی الخمسة المتفرقة دم) امام محمد قتنده
خمسهٔ متفرقه ده دم لازم اولور زیرا بش طرنق جمله طرنقلرك ربعیدر واول تقدیرجه بر الینك جمله طرنقلرنی
قطع ایتمش کبی اولور (وان طیب اولبس اوحلق لعذر خیران شاء ذبح شاة وان شاء تصدق بثلاثة اصوع علی ستة
مساکین وان شاء صام ثلاثة ایام) واکر محرم عذر ایله طیب استعمال اتسه ویاخود مخیط کیسه یاخود تراش
اولسه مخیردر دیلرسه بر قیون ذبح ایدر ودیلرسه التی مسکینه اوچ صاع تصدق ایدر ودیلرسه اوچ کون صائم
اولور حق سبحانه وتعالینك (فمن کان منکم مریضا او به اذی من رأسه ففدیة من صیام او صدقة اونسك)
قول شریفی ایله مخیردر حرق وتخییر ایچوندر وآیت دخی معذور ایچون نازل اولمشدر بو محلده نسك شاة
معناسنه در (ولو ارتدی) واکر ردایی اموزلری اوزرینه القا اتسه (او اتشح بالقمیص) یاخود قمیص ایله اتشاح
ایده یعنی کوملکی صاغ الینك آلتندن بچوروب صول اموزینه القا ایلسه (او اتزر بالسراویل) یاخود سراویل
ایله ازار ایلسه یعنی طونی حمام پشتمالی کبی بیلنه باغلسه (فلا بأس به) بو افعالك برینده باس یوقدر زیرا لابس
مخیط کبی بونلری کیمشدر (وکذا لو ادخل منکبیه فی القباء ولم یدخل یدیه فی کمیه) اکر اوموزلرینی قفتانه ادخال
ایدوب اللرینی یکلرینه ادخال ایتمزایسه ینه باس یوقدر (فصل) وقتا که مصنف احرام اوزرینه اولان جنایتی
بیاندن فارغ اولدی ایسه طواف اوزرینه اولان جنایته شروع ایلادی (وان طاف للقدوم او للصدر جنبا
فعلیه دم) اکر طائف اولان کسنه قدوم ایچون یاخود صدر ایچون جنابتی حالنده طواف ایلسه انك اوزرینه
دم لازم اولور اکرسنت ایسه ده شروع ایله واجب اولور (وکذا لو طاف للرکن محدثا او ترك طواف الصدر او اربعة
منه او دون اربعة من الرکن او افاض من عرفة قبل الامام او ترك السعی او الوقوف بمزدلفة او رمی الجمار کلها
او رمی یوم او رمی جمرة العقبة یوم النحر او اکثره) اکر رکنی یعنی طواف زیارتی آبدستسز طواف اتسه یاخود
طواف صدری ترك ایلسه یاخود طواف صدردن دردنی ترك ایلسه رکندن دردن اشاغی طوافی ترك اتسه
بوندن نقصان از در دم ایله جبر اولنور یاخود عرفه دن امامدن مقدم رجوع ایلسه ویاخود بین الصفا والمروه
سعیی ترك ایلسه ویاخود مزدلفه ده وقوفی ترك ایلسه ویاخود رمی جمارك کلیسنی ترك ایلسه ویاخود بر کونك
رمیینی ترك ایلسه یاخود جمرهٔ عقبه نك رمیندن اکثرینی ترك ایلسه ینه دم لازم اولور (ولو طاف للقدوم او للصدر
محدثا فعلیه صدقة) واکر طواف قدومی وطواف صدری ابدستسز ایلسه اول کسنه نك اوزرینه
صدقه لازم اولور زیرا طواف صدر واجبدر کرچه طواف قدوم سنتدر لکن شروع ایله واجب اولور (وکذا لو ترك
دون اربعة من الصدر او رمی احدی الجمار الثلاث) اکر طواف صدردن دردن اشاغه سنی ترك ایلسه یاخود جمار
ثلاثه نك برینك رمیینی ترك ایلسه ینه انك اوزرینه صدقه واردر (ولو ترك طواف الرکن او اربعة منه بقی محرما ابدا
حتی یطوفها) واکر طواف رکنی ترك ایلسه یاخود طواف رکندن درت شوطنی ترك ایلسه احرامده ابدی قالور
حتی طواف رکنی ایلمینجه احرامدن چیقمز ونسادخی کندویه حرام اولور (وان طاف جنبا فعلیه بدنة) واکر
طواف رکنی جنابت ایله طواف ایلسه اول کسنه نك اوزرینه بدنه لازم اولور زیرا جنابت ایله اولان نقصان
حدث ایله نقصاندن اعظمدر اول تقدیرجه نقصان اعظمی جبر ایچون بدنه لازم اولور (والافضل ان یعیده
مادام بمکة ویسقط الدم) افضل اولان طوافی اعاده ایلکدر مادام مکه ده در اعاده ایلدکده دم ساقط اولور (ولو
طاف للصدر طاهرا فی اخر ایام التشریق بعد ما طاف للرکن محدثا فعلیه دم ولو کان بعد ما طاف للرکن له جنبا
فدمان وعندهما دم فقط ایضا) طواف رکنی محدثا طواف ایتدکدنصکره ایام تشریقك آخرنده طواف صدری
طاهرا طواف ایلسه انك اوزرینه دم لازم اولور واکر طواف رکنی جنبا طواف ایتدکدنصکره طواف صدری
جنبا طواف اتسه ایکی دم لازم اولور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده انجق بر دم لازم اولور کیرو کچنلین
(وان طاف لعمرته وسعی محدثا یعیدهما) واکر عمره یی طواف ایدوب وسعیی آبدستسز ایلسه طواف وسعیی

اعاده ایلر (فان رجع الی اهله ولم یعدهما فعلیه دم) واکر اول طائف وساعی محدث اهلنه رجوع ایدوب طواف
وسعیی اعاده ایتمسه انك اوزرینه دم لازم وواجب اولور (ولا شئ لو اعاد الطواف فقط هو الصحیح) اکر انجق
طوافی اعاده ایدرسه برشئ لازم کلمز صحیح اولان بودر امابعض مشایخ اکر سعیی اعاده ایتمزایسه اوزرینه دم لازم
اولور دیمشلر هو الصحیح قولی انلرك قولندن احترازدر (وان جامع المحرم فی احد السبیلین قبل الوقوف بعرفة
ولو ناسیا فسد حجه ویمضی فیه ویقضیه وعلیه دم) واکر محرم عرفه یه وقوفدن مقدم احد سبیلیندن برنده جماع
اتسه اکر ناسیا دخی اولورسه ده حجی فاسد اولور اما حجی فاسد اولدقدنصکره فراغت ایلمز افعال حجی سائر حجاج
کبی ادا ایدوب سنهٔ آتیه ده قضا ایدر واوزرینه دم لازم اولور حتی برکسنه خاتونی ایله محرم ایکن جماع اتسه
نه لازم کلور نبی علیه السلامدن سؤال اولندقده (یریقان دما ویمضیان فی حجتهما وعلیهما الحج من قابل)
بیورمشلردر (ولیس علیه ان یفترق عن زوجته فی القضاء) فاسد اولان حجك قضاسنده اول کسنه نك اوزرینه
زوجه سندن مفارقت ایتمك یوقدر زفر ومالك وشافعی دیرلر که قضاده اول کسنه یه زوجه سندن مفارقت واردر زیرا
اصحاب رضوان الله علیهم اجمعین افتراقی واجب قیلدیلر امام مالکك قولی منزللرندن چیقدقلرنده مفارقت
ایده لر وامام شافعینك قولی اجتماع ایتدکلری مکانه کلدکلرنده مفارقت ایده لر وامام زفرك قولی محرم اولدقلری
حالده مفارقت ایلیه لر بو هر بری بر مذهبه ذاهب اولمشدر ائمهٔ حنفیه ایچون دلیل افتراق اداء نسکده کادر
قضاده دخی لازم کله انجق قضانی حالیدر اولیه اولسه ادا ایله عودتك ما بینی جامع اولان نکاحدر اول ایسه
قائمدر بو تقدیرجه قبل الاحرام وبعد الاحرام افتراقك معناسی یوقدر معا اولملری تذکره باعث اولور که لذة
دبیره ایله بو قدر مشقت عظیمه چکدك دیو ندامت وتحرزلری دخی زیاده اولور معنای افتراق صحیح دکلدر
خصوصا حالت صوم وحالت حیضده فراشدن منع اولنمز صحابه دن منقول اولان افتراق ایدوب واستحباب
اوزرینه محمول اوله بوخسه ایجاب اوزرینه محمول اولمیه (وان جامع بعد الوقوف قبل الحلق لا یفسد وعلیه بدنة)
واکر وقوفدنصکره تراشدن اول جماع اتسه حجی فاسد اولمز اول کسنه نك اوزرینه بدنه لازم اولور شافعی دیرکه
فاسد اولور زیرا حج مفسد عبادتك آخرنده بولنسه عبادتك اول واخرینی دخی افساد ایدر صوم کبی بزم ایچون
دلیل پیغمبر علیه السلامك (من وقف بعرفة فقد تم حجه) قول شریفیدر اما اکر جماعی مرارا ایلسه اول ایچون
بربدنه وصکره اولان جماعلرك هر بریسی ایچون بر شاة لازمدر بزم قتمزده اما امام شافعی رحمه الله قتنده جمله سنه
بر جزا لازمدر زیرا جنس واحددر تداخل ایلمشدر بزدیرزکه جزا علی حسب الجنایاتدر جماع اول جنایت
کامله در احرامه مصادف اولدیغی ایچون اول اجلدن بدنه اولندی (ولو بعد الحلق قبل طواف الزیارة فعلیه دم)
واکر تراشدنصکره طواف زیارتدن اول جماع ایدرسه انك اوزرینه دم لازم اولور حتی نساده احرامنك بقاسی
ایچون شاة ایله اکتفا اولندی زیرا جنایت دخی خفیفدر (وکذا لو قبل او لمس بشهوة وان لم ینزل) اکر خاتونی
تقبیل ایلسه یاخود شهوت ایله لمس ایلسه انزال اولمزایسه ده ینه دم لازم اولور (وکذا لو جامع فی عمرته قبل
طواف الاکثر فسدت وقضاها) اکر برکسنه عمره ده ایکن اکثر اشواطی طوافدن اول جماع ایلسه وعمره سی فاسد
اولسه وقضا اتسه ینه دم لازم اولور (وان کان الجماع بعد طواف الاکثر لزم الدم ولا یفسد) واکر جماع اکثر اشواطی
طوافدنصکره واقع اولسه دم لازم اولور وعمره سی فاسد اولمز اکثر عمره اشواط وقوف منزله سنه در زیرا اکثرده
حکم کل واردر (ولا شئ علیه ان انزل بنظر ولو الی فرج) محرم اولان اکر نظر ایله انزال اولسه انك اوزرینه برشئ
یوقدر اکر انزالی فرجه نظر ایله دخی اولورسه (وان اخر الحلق او طواف الزیارة عن ایام النحر فعلیه دم) واکر تراش
اولمغی ایام نحردن تأخیر یاخود طواف زیارتی تأخیر ایلسه انك اوزرینه دم لازم اولور (خلافا لهما) امامین
خلاف ایدوب قضاء مافات اولدقدنصکره برشئ لازم دکلدر دم فوت اولان افعال جبر ایچوندر بونده
ایسه قضا اولدی قضا اولدقدنصکره برشئ لازم کلمز (وکذا الخلاف لو اخر الرمی او قدم نسکا علی نسك هو قبله)
وخلاف ینه بو بابده در یعنی دم لازم اولور اکر رمیی تأخیر اتسه یاخود برنسکی برنسك اوزرینه تقدیم ایلسه که
اول تأخیر اولنمان نسك تقدیم اولناندن مقدم ایدی زیرا پیغمبر علیه السلامك (من قدم نسکا علی نسك
فعلیه دم) حدیث شریفی تقدیم وتأخیرده لزوم دمه دلیل قویدر (وان حلق فی غیر الحرم لحج او عمرة فعلیه دم
خلافا لابی یوسف) واکر حرمدن غیرده حج ایچون یاخود عمره ایچون تراش اولسه اول کسنه نك اوزرینه

دم لازم اولور ابو یوسف بونك خلافنجه در وامام یوسفك دلیلی بودركه تراش حرمه مخصوص دكلدر زیرا نبی علیه
السلام واصحابی حدیبیه ده احصار اولنوب وانده تراش اولدیلر حدیبیه خود حرم دكلدر ایدی حرمدن غیریده
تراش اولمق ایچون دم لازم دكلدر ابو حنیفه وامام محمد ایچون دلیل بودركه وقتا كه تراش محلل اولدی ایسه آخر
صلاتده اولان سلام كبی اولمشدر چونكه تراش نسك اولدی ایسه حرمه مختص اولور ذبح كبی وحدیبیه نك
بعضی حرمدر جائزدركه پیغمبر علیه السلام حرام اولان محلده تراش اولهلر حاصل كلام تراش ابو حنیفه
قتنده زمان ایله موقت اولوركه یوم نحردر ومكان ایله موقت اولوركه حرمدر وابو یوسف قتنده بریسی ایله
موقت اولمز وامام محمد قتنده انجق مكان ایله موقت اولور وزفر قتنده انجق زمان ایله موقتدر (فلو عاد المعتمر
بعد خروجه فقصر فلا دم اجماعا) پس اكر معتمر حرمدن خروجندنصكره عودت اتسه وتقصیر اتسه اجماعا
انك اوزرینه دم لازم كلمز زیرا مكانده اولمشدر جائز ولازم دكلدر امابو فعلی حجاج اشلسه اندن دم تأخیر ساقط
اولمز ابو حنیفه قتنده (ولو حلق القارن قبل الذبح لزمه دمان) واكر قارن ذبحدن مقدم تراش اولسه اكا ایكی
دم لازم اولور ابو حنیفه قتنده بری قران ایچون وبری ذبحی تراشدن تأخیر ایتدیكیچون (وعندهما دم) امامین
قتنده بر دم لازم اولور زیرا تأخیر ایچون انلر قتنده دم لازم دكلدر (والدم حیث ذكر شاة تجزی فی الاضحیة
والصدقة ما یجزی فی الفطر) هر موضعده كه دم ذكر اولندی مراد شول قیوندركه قربان اولمغه كفایت
ایده جك مقداری شیدركه بغدایدن نصف صاعدر وجمیع مواضعده دینلمش ایدی لكن ایكی موضعده دكل
بری جنبا طواف زیارتدر وبری دخی عرفه ده وقوفدنصكره جماعدر بونلرده شاة دكلدر بدنه در (فصل) ان قتل
محرم صیدا او دل علیه من قتله فعلیه الجزاء) اكر محرم صید بری قتل اتسه یاخود صیدك اوزرینه قتل ایدن
كسنه یی دلالت ایلسه اول دلالت ایدن محرمك اوزرینه جزا لازم اولور حق سبحانه وتعالینك (ولا تقتلوا
الصید وانتم حرم ومن قتله منكم متعمدا فجزاء مثل ما قتل من النعم) قول شریفی موجبنجه قاتل اوزرینه
جزا لازمدر اما دلالت ایله جزانك لزومی استحساندر قیاس بوایدیكه دلالت ایدن كسنه نك اوزرینه جزا لازم
كلمیه حتی شافعی جزا اولمسنی اخذ ایدر زیرا جزا قتل صیده نص ایله تعلق ایلمشدر دلالت ایسه معنی قتل
دكلدر زیرا قتل قاتلدن مقتوله متصل بر فعلدر دلالتده ایسه اتصال فعل یوقدر شول شیء كه نص ایله ثابت اولمیه
انی نص ایله ثابت اولان معناسنه اثبات ایلمك جائز دكلدر بزم ایچون دلیل پیغمبر علیه السلامك
(هل اشرتم هل اعنتم هل دللتم) قول شریفیدر پس ایمدی دلالت واشارت واعانت محظورات احرامدن
قلندی اول تقدیرجه محظورات احرامی ارتكاب موجب جزادر (وهو قیمة الصید بتقویم عدلین فی موضع قتله)
اول جزا صیدك قیمتیدر موضع قتلده ایكی عادلك تقویمی ایله یعنی بهاسنی تقدیر ایتمسیله اكر اول موضعده قیمتی
اولورسه (او فی اقرب موضع منه ان لم یكن له فیه قیمة) ویاخود قتل ایلدیكی موضعه قریب یرده ایكی عادلك
تقویمی ایله اولان قیمتیدر اكر موضع قتلده قیمتی یوغیسه (ثم ان شاء) اندنصكره مقومینك تقویمی ایله قیمتی معلوم
اولدقدنصكره قاتل دیلرسه (اشتری بها هدیا ان بلغت فذبحه بالحرم) تقویم اولنان صیدك قیمتی ایله هدی اشترا ایدر
وحرمده ذبح ایلیه اكر قیمت هدی بهاسنه ایرشورسه (وان شاء اشتری بها طعاما فتصدق به علی كل فقیر نصف
صاع من بر او صاع من تمر او شعیر لا اقل) وقاتل صیدا اكر دیلرسه اول تقویم اولنان قیمت ایله طعام اشترا ایده
واول طعامدن هر فقیره بغدایدن نصف صاع یاخود خرمادن بر صاع واربه دن بر صاع تصدق ایده وبو ذكر اولناندن
اقل تصدق ایتمیه (وان شاء صام عن طعام كل فقیر یوما فان فضل اقل من طعام فقیر تصدق به او صام عنه یوما
كاملا) واكر دیلرسه هر فقیرك طعامی ایچون بر كون صائم اوله اكر فقیرك طعامندن اقل باقی قالورسه اول باقی
قلانی تصدق ایلیه یاخود اول باقی قلاندن ایچون بر یوم كامل صائم اوله (وعند محمد الجزاء نظیر الصید فی الجثة
فی ماله نظیر) وامام محمد قتنده جزا جثه ده صیدك نظیریدر شول صیدده كه انك نظیری اوله زیرا حق سبحانه وتعالینك
(فجزاء مثل ما قتل من النعم) قول شریفی مثل لازم ایدوكنه دلیلدر تقدیر كلام فعلیه جزاء من النعم مثل المقتول
دیمكدر وحقیقت عمل متعذر اولدقده در نظیر اولان صورة ومعنی مثلدر اما قیمت صورة اولیوب انجق معنی
مثلدر (ففی الظبی شاة وفی الضبع شاة وفی الارنب عناق وفی الیربوع جفرة) پس ایمدی قتل ظبی ده جزاء بر قیوندر
وقتل ضبعده دخی جزاء بر قیوندر زیرا نبی علیه السلام الضبع صید وفیه شاة بیورمشلردر وطوشانی قتل ایتمه ده

جزاء عناقدر یعنی فتح عین ایله اوغلاقدر دیشیدر وبو صحابه‌نك قتلنده جزاء فتح جیم ایله وفا ایله اولان جفره در
یعنی درت ایلق اوغلاقدر (وفی النعامة بدنة) دوه قوشنك قتلنده جزاء بدنه در (وفی الحمار الوحشی بقرة) وحمار
وحشی قتلنده جزا اوكوزدر (وما لا نظیر له فكقولهما) وشول شیده نظیر اولمیه ابو حنیفه وابو یوسف
قولی كبیدر اول زمان ایكی عادلك تقویمی ایله قیمتندر كوكرجین وسرچه دخی بونلره بكزر حیوانات كبی
(والعامد والناسی والعائد والمبتدی فی ذلك سواء) قصدا صیدی قتل ایدن وناسیا قتل ایدن وبر دفعه قتل ایدوب
جزا ویردكدنصكره ینه قتل ایدن وابتداء قتل ایدن برابردر (فان جرح الصید او قطع عضوه او نتف شعره ضمن
ما نقص من قیمته) واكر محرم بر صیدی مجروح اتسه یاخود صیدك بر عضوینی قطع ایلسه یاخود قیلنی یولسه
قیمتندن نقص شیء ضامن اولور بعضی كله اعتبار اولنمغله نته كیم حقوق عباددن بر كمسنه بر رجلك كلی مالنی
اتلاف اتسه كلیسنی ضامن اولور بعضنی اتلاف ایدرسه ینه بعضنی ضامن اولور (وان نتف ریشه او قطع قوائمه
فخرج عن حیز الامتناع فعلیه قیمته كاملا) واكر صیدك قنادینی یولسه یاخود ایاقلرینی قطع ایلسه واول صید
حیز امتناعدن چیقسه یعنی كندوینی صیاددن منعه یاخود طیرانه یاخود یوریمكه قادر اولسه اول كمسنه نك
اوزرینه كاملا قیمتی لازم اولور زیرا اول صیددن امن فوت اولمشدر آلت امتناع فوت اولمغله اول تقدیرجه
جزاء كامل اولور (وان حلبه فقیمة جزاء لبنه وان كسر بیضه فقیمة البیض) اكر محرم صیدی صاغسه اكا جزاء
سودینك قیمتیدر واكر بیضه سنی كسر ایلسه اكا جزا بیضه نك قیمتیدر (وان خرج من البیض فرخ میت فقیمة
الفرخ) واكر كسر بیضه ایتدكده بیضه دن میته یاوری چیقارسه اكا جزا یاورینك حیا قیمتیدر استحسانا قیاس
بوایدیكه جزاء قیمت بیض اولوب فرخ اولمیه اما وجه استحسان بودركه بیضه محل خروج فرخ حیدر اصل ایله
تمسك واجبدر حتی خلافی ظهور ایده كسر بیضه ایسه موت فرخه سببدر وقتندن اول حاصل اولسه چونكه
كسردنصكره موت ظاهر اولدی اول كسره مضاف اولنور احتیاطا وینه بو مسئله كبیدر بر ظبیه نك قارننه
ضرب اتسه بر میت جنین براقسه اندنصكره كندیسی اولسه كندینك وجنینك قیمتی لازم اولور زیرا ضرب
ایكیسنك موتنه سببدر اما انسان بونك خلافنجه در بر كمسنه بر خاتونك قارننه ضرب اتسه جنین دوشوب
كندی دخی فوت اولسه انجق اصلك ضمانی لازم كلور زیرا جنین من وجه جزءدر من وجه نفسدر عبادك ضمانی
احتیاط اوزره بنا اولنمدی پس بو تقدیرجه شك ایله واجب اولمز صیدك جزئی احتیاط اوزره مبنیدر شبهه نفس
ترجیح اولنوب جزء واجب اولدی (ولا شیء بقتل غراب وحدأة وذئب وحیة وعقرب وفارة وكلب عقور
وبعوض ونمل وبرغوث وقراد وسلحفاة) قارغه وچایلاق وقورد ویلان وعقرب وصیچان وكلب عقور وسوری
سنكك وقارنجه وپره وكنه وقابلو بغه یی قتل ایله قاتله بر شیء لازم كلمز حدأة چایلاقدر (وان قتل قملة او جرادة
تصدق بما شاء وتمرة خیر من جرادة) واكر محرم بر قمله یعنی كهله یاخود چكركه یی قتل ایلسه جزا ایچون دیلدیكی
شیء تصدق ایده وبر تمره خیرلودر بر جراده دن بما شاء ایله مراد طعامدن بر اوچ شیدر بر وایكی واوچ ودرت كهله
قتل اولنجق هر برینه بر اوچ طعام اولنجق نصف صاعه قریب اولور كهله بدندن متولدر هر بریسی ازاله اولنمغله
بدنه كثرت ارتفاع حاصل اولمش اولور وجراده صید بر ندر واخذی انواع حیل ایله ممكن اولور اول تقدیرجه جزا
لازم اولور وتمرة خیر من جرادة عمر رضی الله عنهك قولیدر بونك قصه سی بودركه اهل حمص محرم ایكن چوق
چكركه یه راست كلوب قتل ایتمشلر در هر بر جراده نك مقابله سنده بر درهم تصدق ایدرلردی عمر رضی الله عنه
اهل حمصه خطاب ایدوب بن ظن ایدرمكه سزلك اقچه كز چوقدر ایمدی (تمرة خیر من جرادة) بیورمشلردر
بو حساب اوزره بر جراد مقابله سنده بر تمره جزا اولمق جائزدر (ولا یتجاوز شاة فی قتل السبع وان صال فلا شیء
بقتله) شاتی تجاوز ایلمز قتل سبعده واكر سبع حمله اتسه قتلی ایله محرمه بر شیء لازم كلمز یعنی یرتجی حیوانلرده
انجق قیون اولور زیاده اولمز (وان اضطر المحرم الی قتل الصید فقتله فعلیه الجزاء) واكر محرم قتل صیده مضطر
اولسه یعنی حالت مخمصه یه وارسه وصیدی قتل ایلسه انك اوزرینه جزا لازم اولور (وللمحرم ذبح شاة وبقرة
وبعیر ودجاج وبط اهلی) ومحرم ایچون قیون واوكوز ودوه وطاوق وقاز بوغازلمق واردر (وصید سمك) ومحرم
ایچون بالق صید ایتمك واردر حق سبحانه وتعالینك (احل لكم صید البحر) قول شریفی سمك حلال اولدیغنه
دلیل كافیدر (وعلیه الجزاء بذبح حمام مسرول وظبی مستأنس) حمام مسرولی ذبح ایله محرم اوزرینه جزا

لازم اولور یاخود ظبی مستأنس ذبح ایله جزا لازم اولور (ولو ذبح صیدا فهو میتة ولو اکل منه فعلیه قیمة ما اکل
مع الجزاء) واکر محرم صیدی ذبح ایلسه مذبوح اولان میته در کرچه ذبح فعل مشروعدر لکن محرمه فعل
حرامدر ذبیحه سی مجوسی ذبیحه سی کبی اولور اکر اول ذبیحه دن اکل اتسه جزا ایله اکل ایلدیکی مقدارک
قیمتی لازم اولور واما بین قتنده اکل ایلدیکی مقدارک قیمتی لازم کلمز اما امام تمرتاشی دیمشدر که اکر محرم ذابح
ادا ایتدکدنصکره اکل ایلرسه اکل ایلدیکنک قیمتی واجب اولور واکر جزایی ادا ایتمزدن مقدم اکل ایلرسه
جزا لازم کلمز اکل ایتدیکی شیئک قیمتی جزایه تداخل ایدر (بخلاف محرم آخر اکل منه) ومحرم اخر اول
میته دن اکل اتسه بوکا مخالف قدر برشیء لازم کلمز اتفاقا (ویحل للمحرم لحم صید صاده حلال وذبحه ان لم یدله علیه
ولا امره بصیده ولا اعانه) ومحرمه حلال اولور محرم اولمیان کمسنه نک صید ایدوب ذبح ایتدیکی صیدک لحمی اکر
صید اوزرینه دلالت وصیدی ایچون امر ومعاونت ایلمدی ایسه طلحه رضی الله عنهک روایتنده لحم صید محرم
حقنده نیجه دردیو مابینمزده مذاکره ایدوب نبی علیه السلامک حجرۀ مطهره لرنده قائم ایدیلر صوتمزی استماع
بیوروب سویلشدیککز نه دردیو سؤال بیوردقلرنده کلاممزی اعاده ایلدک لا بأس به بیورمشلردر (ومن دخل
الحرم وفی یده صید فعلیه ارساله فان باعه رد البیع ان کان باقیا وان فات لزمه الجزاء) وشول کمسنه که حرمه
داخل اولوب النده طشره دن کتورمش برصید اولسه اول کمسنه نک اوزرینه لازمدر که اول صیدی ارسال یعنی
اطلاق ایده واکر اول صیدی بیع اتسه بیعی رد اولنور اکر عینی باقی ایسه اکر عینی باقی اولمیوب الندن کتمش
ایسه اول کمسنه یه جزا لازم اولور شافعی دیرکه حق شرع عبدک ملکندن ظاهر اولمز عبدک اکا حاجتی
اولدیغیچون شول اشجار کبی که انی انسان دیکمشدر حرمت حرم اول اشجارده لازم اولمز بزم ایچون وقتا که
صید ایله حرمه داخل اولدی ترک تعرض واجب اولدی حرم ایچون یاخود حرمه دخول ایله اول صید حرمدن
اولمش اولور پس بو تقدیرجه صید امنه مستحق اولور لا ینفر صیدها طوبلی موجبنجه (ومن احرم وفی بیته
اوفی قفصه صید لا یلزم ارساله) وشول کمسنه که احرامه کیره حال بوکه اونده یاخود قفصنده صید اولسه ارسالی
یعنی اطلاقی لازم اولمز زیرا اصحاب رضوان الله تعالی علیهم اجمعین محرم اولورلردی واولرنده صیدلری وارایدی
صقر وشاهین وغزال کبی (وان اخذ صیدا ثم احرم فارسله احد ضمن المرسل بخلاف ما اذا اخذه محرم)
واکر محرم اولمیان کمسنه برصید اخذ ایدوب بعده محرم اولسه واول صیدی برکمسنه ارسال یعنی اطلاق ایلسه
اول کمسنه اول صیدی ضامن اولور اما محرم ایکن صید ایدنک صیدنی اطلاق بوذکر اولنانک خلافنجه در زیرا
محرم ایکن صید ایدن صیده مالک اولمشدر وارسال اولنان صیدانک ملکی دکلدر که ضمان لازم کله (فان قتل
ما اخذه المحرم محرم اخر ضمنا) واکر محرمک اخذ ایتدیکی صیدی محرم آخر قتل ایلسه ایکیسی دخی ضامن اولور
یعنی ایکیسی دخی جزا ویررلر اولکی اخذ امین اولان صید ایلدیکیچون ضامن اولدی قاتل ایسه اخذک
تعرضنی مقرر ایتمش اولدی مقرر ایسه حق تضمینده قبل الدخول طلاقه شهادت ایدوب ینه رجوع ایدن
کمسنه لرک شهادتی کبی تضمین اولنور زیرا اول شاهدلر شهادتلری ایله شرف سقوطده اولان شیئی تقریر ایلدکلری
سببیله شاهدلره تضمین لازم کلور مثلا زوجه رضاسی ایله زوجک اوغلی خاتون مزبوری تقبیل اتسه اول ساعت
فرقت واقع اولور فرقت ایسه قبل الدخول فسخ معناسنه درو جنایت مرأه طرفندن اولمغله زوج ایچون مهر
ویرمک لازم کلمزدی وشرف سقوط دیدیکی عدم مهر ایدی شاهدلر ایسه طلاقه شهادت ایتمکله نصف مهر
لازم کلدی ینه شاهدلر رجوع ایتمکله زوج ایچون لازم کلان نصف مهری کندیلر تضمین ایدرلر (ورجع آخذه
علی قاتله) واخذ محرم ضامن اولدیغی جزا ایله قاتل اوزرینه رجوع ایدر یعنی تضمین ایتدیرر امام زفر دیرکه
اخذ قاتل اوزرینه رجوع ایدهمز زیرا کندی صنعی ایله مؤاخذه در (وان قتل الحلال صید الحرم فعلیه قیمته)
اکر حلال صید حرمی قتل اتسه اول قاتلک اوزرینه قیمتی لازمدر (وان حلبه فقیمة لبنه) واکر صید حرمک سودینی
صاغسه سودک بهاسی لازم اولور (ومن قطع حشیش الحرم او شجره غیر منبت ولا مما ینبته الناس ضمن قیمته)
وشول کمسنه که حشیش حرمی یاخود شجر حرمی قطع ایلسه اول شجر که دیکلمش اولمیه وانسان دیکه کلدیکی
شجردن دخی اولمیه اول قطع اولنان شیئک قیمتنی ضامن اولور معلوم اوله که شجر حرم دردت نوعدر اوچ نوعنک
قطعی وانکله انتفاع جائز وحلال اولور اما برنوعنک قطعی وانکله انتفاع بلا جزاء حرامدر اما حلال اولان اوچ

نوعک بری شول شیدرکه اول شجری انسان دیکمش اوله اولدخی عادتا دیکدیکی جنسندن اوله (ایکنجیسی)
شول شجردرکه انی انسان دیکمش اوله اولدخی عادتا انسان دیکدیکی جنسندن اولمیه (اوچنجیسی) اول
شجردرکه بنفسه بتمش اوله لکن عادتا انسان دیکه کلدیکی جنسندن اوله بونلرک قطعی وبونلرله انتفاع حلالدر (اما
دردنجیسی) بنفسه بتمش اوله لکن عادتا انسان انی دیکه کلمش اولمیه انک قطعی وانکله انتفاع بلا جزا حرامدر زیرا
نبی علیه السلام الا لا یختلی خلاها قول شریفی ایله نهی بیورمشلردر الخلاء النبات الرطبة اختلاء الکلاء قطع
النبات یقال خلی الفلات ای قطع نبات الارض العضد القطع الشوک النبت (الا ما جف) الا مکرکه قوریمش اوله
اول زمان قطع اولنسه برشیء لازم اولمز (والتصدق له متعین فی هذه الاربعة ولا یجزئ الصوم) تصدق شول درتنده
اکا متعیندر صوم کفایت ایلمز درتدن مراد بری ذبح صید وبری صاغمق وبری حشیش حرمی قطعدر وبری
شجر حرمی قطعدر اما بوجنایتلرده صدقه متعین اولوب صومی کافی اولمسنه علت بودرکه ذکر اولنان درت
فعلک حرمتی حرم سببیله دکلدر پس ضمان محلدن اولوب جزاء افعالدن اولمدی صوم ایسه قرنه در فعل محرم
ایچون جزا اولمغه صالحدر بو تقدیرجه بو ضمان محل اعتباری ایله اولدیغی ضمان اموال شبیه اولوب برفعلده صوم
کافی اولمدی (وحرم رعی حشیشه وقطعه الا الاذخر) وحرمک حشیشنی اوتلاتمق وقطع ایتمک حرامدر الا اذخر
دیدکلری اوتی قطع ایتمک واوتلاتمق حرام دکلدر ابو یوسف حشیش حرم رعی اولنمقده باس یوقدر دیر زیرا بونده
ضرورت واردر ابو حنیفه ایله امام محمدک دلیلی نبی علیه السلامک (لا یختلی خلاها) قول شریفیدر ضرورت اول
یرده اعتبار اولنور که خلافنده نص اولمیه بونده ایسه لا یختلی خلاها قول شریفی واردر ضرورة اول اعتبار اولنمز
زیرا خارجدن حشیش نقلی خود ممکندر وبو استثناء تلقیندر دیمشلر روایت اولندی وقتا که پیغمبر علیه السلام
(لا یختلی خلاها ولا یعضد شوکها) بیوردقده عباس رضی الله عنه الا الاذخر یا رسول الله زیرا اذخری قبرلریمز
واوکلریمزه قورز دیدکده نبی علیه السلام دخی الا الاذخر بیورمشلردر بونک تأویلی بودرکه نبی علیه السلام بو لفظی
استثنا ایتمکه قصد ایلدی لکن عباس رضی الله عنه سبقت ایلدی یاخود حق سبحانه وتعالی اولوقتده عباسک
مشیئتنه رخصت ویرمک ایچون وحی ایتمش اوله (وکل ما علی المفرد به دم فعلی القارن به دمان) وهر جنایت که مفرد
بالحج اولان کمسنه نک اوزرینه اوله اول جنایت سببیله قارن اوزرینه ایکی دم لازم اولور بردم حج ایچون وبردم
عمره ایچون (الا ان یجاوز المیقات غیر محرم) الا مکر که میقاتی محرم اولمدیغی حالده تجاوز ایده عمره وحج ایچون
دم واحد لازم اولور زیرا جنایت بردر جزا دخی براولور که حق میقاتی قضادر امام زفر دیرکه هر احرام ایچون بردم
لازمدر سائر محظوراتده اولدیغی کبی بزم ایچون دلیل میقاتده محرم براحرامه مستحقدر برکمسنه عمره ایچون
میقاتده احرام کیسه جائز اولور واوزرینه برشیء لازم کلمز حال بوکه قارنده واجب واحدی تأخیر ایله جزاء واحد
لازم کلور (وان قتل محرمان صیدا فعلی کل واحد منهما جزاء کامل) واکر ایکی محرم برصیدی قتل اتسهلر
هر برینک اوزرینه جزاء کامل لازم کلور بونک هر برسی شرکت ایله برجنایته جانی اولمشدر بو جنایت خود
دلالت جنایتدن معفودر اول تقدیرجه هر برینه جنایت کامله لازم اولور (وان قتل حلالان صید الحرم
فعلیهما جزاء واحد) واکر ایکی حلال یعنی محرم اولمین ایکی آدم حرم صیدنی قتل اتسهلر اول ایکی کمسنه نک
اوزرینه برجزا لازم اولور زیرا بو جزا جنایت ایچون دکلدر بلکه صیدک قیمتی ضمانیدر وبو جزا محل اوزرینه دلالت
ایلمشدر وبو محل اتحادی ایله متحد اولدی نته کیم ایکی کمسنه برآدمی خطاء قتل ایلسهلر ایکیسنه بردم لازم
اولور ولکن هر برینه مستقل کفارت لازمدر (ویبطل بیع المحرم الصید وشراؤه) ومحرمک صید حرمی بیع ایتمسی
واشترا ایلمسی باطل اولور اکر حیا بیع اولنورسه امین اولان صیده تعرض ایتمش اولور واکر بعد القتل بیع ایدرسه
میته ایتمش اولور علی کلا التقدیرین بیعی باطل اولور (ومن اخرج ظبیة الحرم فولدت وماتا ضمنهما) شول
کمسنه که ظبیهٔ حرمی حرمدن اخراج اتسه وطوغرسه وفوت اولسه ظبیه یی وولدینی ضامن اولور زیرا صید
حرمدن اخراج اولندقدنصکره شرعا امنه استحقاقی باقیدر بو اجلدن صیدی امنه رد ایلمک واجبدر وبو صفت
شرعیه درکه اولادینه دخی سرایت ایلدی حریت وکتابت وغیریلرده سرایت ایتدیکی کبی لکن ولد معصومه ایله
بوکلامه سؤال وارد اولوب مغصوب اولان شیئک مالکنه ردی واجب اولور بو دخی صفت شرعیه در لکن ولدینه
سرایت ایلمدی زیرا ولد غصب مضمونه دکلدر مثلا برکمسنه برآدمک قصراغنی غصب ایدوب برقاج

زماندنصکره قصراق طای طوغرسه وقصراغی صاحبی دعوی ایدوب السه طابی الملغه قادردکادر بوکا جواب
ویریلورکه صفت شرعیه اولاده اوزمان سرایت ایدرکه برمانع اولمیه صفت مغصوبیت ایسه مانعدر زیرا
صید حرمده سبب ضمان ازالهٔ امن ایدی ولد نه دخی بولندی مغصوبده ایسه سبب ضمان ید ملکی ازاله در ولده
اول سبب بولنمدی بوتقدیرجه اکا قیاسا بولنمدی (وان ادی جزاءها ثم ولدت لا یضمن الولد) واکر اول ظبیه نك
جزاسنی ادا ایتدکدنصکره ولد کتورسه وفوت اولسه ولدی ضامن اولمز زیرا اداجزادنصکره ظبیه ده امن قالمز
وصول خلف وصول اصل کبیدر یعنی فقراء مکه یه قیمت صید وصول بولمسی صیدك حرمه وصولی کبیدر مثلا
ظبیه حرمه وصول بولوب حرمده ولد کتورسه وفوت اولسه اوزرینه برشیء لازم اولمز

باب مجاوزة المیقات بلا احرام

بو باب بلا احرام میقاتی تجاوز ایلمك بیانندهدر (من جاوز المیقات غیر محرم ثم احرم لزمه دم) شول کمسنه که میقاتی
محرم اولمدیغی حالده تجاوز ایتسه صکره محرم اولسه اول کمسه یه بر دم لازم اولور منهی عنه اولان شیء ارتکاب
ایتدیکیچون (فان عاد الیه محرما ملبیا اسقط الدم) واکر اول کمسنه میقاته تلبیه ایدیجی اولدیغی حالده عودت
ایلسه لازم اولان دم ساقط اولور (وعندهما یسقط بعوده محرما وان لم یلب) وامامین قتنده دم ساقط اولور
اول کمسنه نك محرما عودی ایله اکر تلبیه ایتمزسه ده امام زفر دیرکه اکر تلبیه ایلسون اکر ایلسون اندن دم ساقط
اولمز زیرا انك جنایتی عود ایله رفع اولمز حق میقات انشاء احرام ایدی مجرد رجوع ایله احرامی انشا ایدهمزه همان
عرفاتدن دونوب بعد المغرب وینه عودت ایلین کمسنه کبی اولور بزم ایچون دلیل بودرکه تارك احرام اولان
کمسنه متروکی وقتنده تدارك ایتمشدر وبو عود ایسه افعال مزبوره یه شروعدن اول متروك اولان شیء وقتنده
تدارك کفارتی اسقاط ایدر اما افاضه بونك خلافنجهدر زیرا بعد الغروب عرفاته رجوعده متروکی تدارك بوقدر
انده ایسه متروك غروب شمسه دکین وقوفدر اول ایسه حاصل اولمدی (وان عاد قبل ان یحرم فاحرم منه سقط)
اکر احرام کیمزدن مقدم عود ایدوب میقاتدن احرام کیسه اول کمسنه دن دم ساقط اولور بالاتفاق (وکذا لو احرم
بعمرة ثم افسدها وقضاها) وینه ذکر اولنان کبیدر یعنی دم ساقط اولور اکر بر کمسنه عمره یه احرام کیسه اندنصکره
عمره یی افساد ایدوب قضا ایتسه (وان عاد بعدما شرع فی الطواف لا یسقط) واکر طوافه شروع ایتدکدنصکره
میقاته عودت ایلسه لازم اولان دم ساقط اولمز حاصل کلام میقاتدن بلا احرام تجاوز ایدوب بعده عود ایلمك
اوچ وجه اوزرینهدر بریسی بالاتفاق دم ساقط اولمزکه بو مسئله دروبریسی بالاتفاق ساقط اولورکه احرام کیمزدن
مقدم عوددر وبریسیکه سقوط وعدم سقوط ایچون اختلاف اولنان ندر (وان دخل کوفی البستان لحاجة
فله دخول مکة غیر محرم ومیقاته البستان) واکر بر کوفی بستانی یعنی بستان بنی عامره بر حاجت ایچون داخل
اولسه پس اول کمسنه ایچون محرم اولمدیغی حالده مکه یه دخول ایلمك واردر وانك میقاتی بستان بنی عامره در
وبستان بنی عامرك تعظیمی واجب دکلدر اویله اولسه بر کمسنه بستان بنی عامره داخل اولسه اهلنه ملحق اولمش
اولور بستان اهل مکه یه بلا احرام داخل اولور (ومن دخل مکة بلا احرام لزمه حج او عمرة) وشول کمسنه که مکه یه
بلا احرام داخل اولسه اکا حج یاخود عمره لازم اولور (فلو عاد واحرم بحجة الاسلام فی عامه سقط ما لزمه بدخول
مکة ایضا) پس بلا احرام مکه یه داخل اولدقدنصکره میقاته عودت ایدوب اول سنه ده حجهٔ اسلامه احرام کیسه
دخول مکه سبیله اولان ما لزمه یعنی حج وعمره ساقط اولور دم ساقط اولدیغی کبی (وان کان بعد عامه لا یسقط)
واکر عودواحرام اول سنه دنصکره اولسه دخول مکه سبیله اولان ما لزمه ساقط اولمز وقت تحمکله ذمتنه دین
اولور (وان جاوز مکی او متمتع الحرم غیر محرم فهو کمن جاوز المیقات ووقوفه کطوافه) واکر مکی یاخود متمتع
بلا احرام حرمی تجاوز ایلسه پس اول کمسنه میقاتی کچن کمسنه کبیدر یعنی اوزرینه دم لازم اولور ووقوف مکی
یاخود متمتع میقاتی احرامسز کچن کمسنه نك طوافی کبیدر دم ساقط اولمز حاصل کلام بر کمسنه میقاتی بلا احرام
تجاوز ایتسه وبعد الطواف عود ایدوب میقاتدن احرام کیسه دم ساقط اولماز اما قبل الطواف میقاتدن احرام
کیسه دم ساقط اولور اکر بعد الوقوف عود ایدوب احرام کیسه دم ساقط اولمز

باب اضافة الاحرام الی الاحرام

بو باب احرامی احرامه اضافت بیانندهدر مکی ومکی معناسنده اولان کمسنه لره احرامی احرامه جنایتدر وافاقی

عمره احرامنی حج احرامنه اضافت دخی جنایتدر اما احرام حجی احرام عمره یه اضافت بونك خلافنجهدر
(مکی طاف لعمرته شوطا فاحرم بالحج رفضه وعلیه دم وقضاء حج وعمرة) بر مکی عمره سیچون برشوط طواف
اتسه وتمام ایتمزدن مقدم حجه احرام کیسه اول حجی ترك ایدر اول کمسنه نك اوزرینه دم وحج وعمره نك قضاسی
لازمدر عند ابی حنیفه اما ترك ایلمك مکی یه ایکی احرامی جمع ایلمك منهی عنه اولدیغیچوندر اما لزوم دم احرامی
ترك ایلدیکیچوندر (فلو اتمهما صح وعلیه دم) پس اکر ایکیسنی تمام ایدرسه صحیح اولور حج ایله عمره اوزرینه دم
لازم اولور (ومن احرم بحج ثم باخر یوم النحر) شول کمسنه که حجه محرم اولسه اندنصکره یوم نحرده حج آخر محرم
اولسه (فان کان قد حلق فی الاول لزمه الثانی ولا دم علیه) پس احرام ثانیدن اولده تراش اولسه اکا احرام
ثانی لازم اولور ودم لازم اولمز (والا لزمه وعلیه دم سواء قصر بعد احرامه الثانی اولم یقصر) واکر احرام اول ایچون
تراش اولمیوب حج آخر ایچون احرام کیسه اکا سنهٔ آتیه ده حج ثانی لازم اولور وانك اوزرینه دم لازم اولور احرام
ثانیدنصکره کرك تقصیر ایلسون کرك ایلمسون برابردر ابو حنیفه قتنده دم لازم اولمسی اول کمسنه احرام
اوزرینه تقصیر ایله جنایت ایتدیکی ایچوندر اکر تقصیر ایتمدیسه تأخیر ایتدیکی جنایت اولمغین انکیچون دم
لازم اولور (وعندهما ان لم یقصر فلا دم علیه) وامامین قتنده اکر تقصیر ایتمش دکل ایسه انك اوزرینه دم لازم
اولمز احرام اوزرینه جنایت ایلمدیکیچون تأخیر ایسه دم ایجاب ایلمز الا ابو حنیفه قتنده ایجاب ایدر (ومن فرغ
من عمرته الا التقصیر فاحرم باخری لزمه دم) وشول کمسنه که عمره سندن فارغ اوله یعنی طواف وسعی ایده
اما تراش یاخود قرقسه وبرغیری عمره یه احرام کیسه اکا دم لازم اولور ایکی عمره احرامنی جمع ایتدیکی ایچون
زیرا بو ایکی احرامی جمع مکروهدر وبو دمه جبر وکفارة دخی دیمشلردر (ولو احرم افاقی بحج ثم بعمرة لزماه) واکر
افاقی حجه احرام کیسه اکا حج وعمره دخی لازم اولور زیرا افاقی حقنده حج ایله عمره یی جمع ایلمك مشروعدر لکن
عمره یی تأخیر ایله سنته مخالفت ایتمش اولوردی (فان وقف بعرفة قبل افعال العمرة فقد رفضها) واکر افعال
عمره دن مقدم عرفه ده واقف اولسه تحقیق اول کمسنه عمره یی ترك ایتمشدر (لا لو توجه ولم یقف) ترك ایتمش
اولمز اکر عرفاته توجه ایلسه وواقف اولمیوب حتی رجوع ایدوب اعمال عمره یی ادا ایدوب اندنصکره واقف اولسه
صحیح اولور (فان احرم بها بعد طوافه للحج ندب رفضها وقضیها وعلیه دم) واکر حج ایچون طوافدنصکره عمره یه
احرام کیسه عمره یی ترك ایتمك مندوبدر وعمره یی قضا ایدر واوزرینه دم لازم اولور (فان مضی علیهما صح ولزمه
دم وهو دم جبر فی الصحیح) پس اکر بو ایکیسی اوزرینه کچرسه یعنی افعال عمره یی افعال حج اوزرینه تقدیم
ایتمکله کچرسه صحیح اولور وانك اوزرینه دم لازم اولور وبو دم جبردر روایت صحیحده (وان اهل الحاج بعمرة
یوم النحر او ایام التشریق لزمته ولزمه رفضها وقضاؤها ودم) اکر حاج یوم نحرده یاخود ایام تشریقده عمره یه
تهلیل ایلسه یعنی تلبیه ایتسه اکا عمره لازم اولور شروعی صحیح اولدیغی ایچون وعمره یی دخی ترك لازم اولور زیرا
حجك رکننی ادا ایتمشدر پس اول کسه افعال عمره یی افعال حج اوزرینه بنا ایتمش اولور بو اولمدیسه عمره کریهدر
وینه قضاء عمره لازم اولور زیرا شروعی ایله کندویه لازم قلمشیدی وترك ایتدیکیچون دم لازم اولور (فان مضی
علیها صح وعلیه دم) پس اکر عمره اوزرینه کچسه یعنی عمره یه تهلیل ایتمش ایدی ترك ایتمیوب اول منوال اوزره
اتمسه صحیح اولور واوزرینه دم لازم اولور زیرا احرامده عمره ایله حجی جمع ایلدیکی ایچون یاخود بقیهٔ افعال
حجده عمره کتوردیکی ایچون دم لازم اولور اکر بر سائل سؤال ایدوب بر احرامده حج وعمره یی جمع ایتدلندبرایسه
حال بوکه اول کمسنه عمره ایچون محرم اولمدی الا احرام حجك تحللندنصکره وتراش وطواف زیارتدنصکره
اولمشدر بوکا جواب ویرزندر دیرسه بزدیرزکه واجبات حجك یعنی باقی قالمشدرکه اول ایام تشریقده رمی جماردر
پس بوتقدیرجه ایکیسنی جمع ایتمش اولور واوزرینه دم لازم اولور (ومن فاته الحج فاحرم بحج او عمرة لزمه الرفض
والقضاء والدم) وشول کمسنه که حجی فوت ایلسه پس اول کمسنه حجه یاخود عمره یه احرام کیسه کیدیکی حجی
یاخود عمره یی ترك ایلمك اکا لازمدر لکن قضا ودم لازمدر مثلا اکر حج ایچون احرام کیمش ایسه حجك ایکی
احرامنی جامع اولمق ایچون ترك ایتمك کرکدر وقضاسنك لزومی احرامه شروعنك صحتی ایچوندر بر مکه لزومی
وقتندن اول ترك متحلل اولدیغیچوندر واکر عمره یه بر احرام کیمش ایسه افعال عمره ایله انقلاب احرام ایتمدن
متحلل اولور بوتقدیرجه ایکی عمره یی جمع ایتمش اولور پس عمره یی ترك ایلمك کرکدر واندنصکره قضا وقربان ایلیه

باب الاحصار والفوات

بو باب احصار وفوات بیانندہ در احصار لغتده مطلق منعه دیرلر (حصر والعدو واحصر والمریض) دینلور حق سبحانه وتعالینك (للفقراء الذین احصروا فی سبیل الله) قول شریفنده دخی بو معنایه در وشریعتده وقوف وطوافك منعنه دیرلر اما ایکیسندن برینه قادر اولسه ا کا محصر دینلمز (ان احصر المحرم بعدو او مرض اوعدم محرم اوضیاع نفقة فله ان یبعث شاة تذبح عنه فی الحرم فی وقت معین ویتحلل بعد ذبحها من غیر حلق ولا تقصیر خلافا لابی یوسف) اکر محرم عدو یاخود مرض یاخود محرمه خاتون عدم محرم سببیله یاخود نفقه سی ضایع اتمکله محصر اولسه اول محصر ایچون بر شاة کوندرمك لازمدر حرمده وقت معینده انکیچون ذبح اولنه اول شاتی ذبح ایتدکدنصکره تراشسز وقرقمقسز متحلل اوله ابو یوسف ایچون خلاف واردر نته کیم حق سبحانه وتعالینك (فان احصرتم فما استیسر من الهدی) قول شریفی بوکا دلیلدر نبی علیه السلام واصحاب کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین عام حدیبیه دن عمره یه محرم اولدقلرنده محصر اولوب یعنی مشرکین طرفندن ممنوع اولوب مصالحه اتمشلر ایدی واول زمان نبی علیه السلام بر شاة بعث ایدوب ذبح ایتدکدنصکره متحلل اولوب سنه قابلده قضا اتمشلردر (وان کان قارنا یبعث دمین ویجوز ذبحها قبل یوم النحر لا فی الحل) واکر محصر قارن اولسه ایکی دم کوندره واول شاتی یوم نحردن اول ذبح ایدرسه جائزدر اما حلده ذبح ایدرسه جائز اولمز واکر قارن حج ایچون حلال اولمغه بر شاة کوندرسه عمره ایچون اولان احرامی باقی قالمش اولور اول تقدیرجه بر شاة ایله ایکی احرامدن چقمق ممکن دکلدر (وعندهما لا یجوز قبل یوم النحر ان کان المحصر محرما بالحج) امامین قتنده یوم نحردن مقدم ذبح جائز دکلدر اکر محصر محرم بالحج اولورسه واما احرام عمره ایله محرم اولورسه زمان ایله موقت اولمز یوم نحردن اول دخی ذبح اولورسه جائز اولور اما احرام حجله محرم اولان یوم نحره مختص در تراش کبی مقدم جائز دکلدر (وعلی المحصر بالحج اذا تحلل قضا حج وعمرة) حجه محرم اولان محصرلك اوزرینه متحلل اولدیغی وقتده حج وعمره نك قضاسی واردر ابن عباس وابن عمر رضی الله عنهمادن مرویدرکه پیغمبر علیه السلام (من فاته عرفة بلیل فقد فاته الحج فلیتحلل بعمرة وعلیه الحج من قابل) بیورمشلردر وحجك قضاسی شروعك صحتی ایچوندر عمره نك قضاسی آنده فائت حج معناسی اولدیغی ایچوندر فائت حج ایسه افعال عمره ایله متحلل اولور (وعلی المعتمر قضاء عمرة) وعمره یه محرم اولان محصرك اوزرینه عمره نك قضاسی واردر عمره حقنده احصار بزم قتمزده متحققدر لکن امام مالك دیرکه عمره موقت دکلدر انك حقنده احصار متحقق اولمز بزم ایچون دلیل نبی علیه السلام واصحابی عام حدیبیه ده محصر اولدیلر حال بوکه جمله سی معتمر ایدیلر اولیله اولیجق تحللك مشروعیتی دفع حرج ایچوندر حرج ایسه احرام عمره ده موجوددر پس احصار متحقق اولسه انك اوزرینه قضا لازم اولور حج کبی هرقچن که متحلل اولسه (وعلی القارن حجة وعمرتان) وقران ایچون محرم اولان محصرلك اوزرینه هم حج وهم ایکی عمره نك قضاسی واردر اما حجك وبر عمره نك قضاسی فائت حجك اوزرینه لازم اولان حج وعمره ایچوندر اما عمرهٔ ثانیه نه کندیسی قارن اولوب شروع ایتدیکی عمره درکه اندن چقمش ایدی انك ایچوندر (فان زال الاحصار بعد بعث الدم وامکنه ادراکه قبل ذبحه) محصر اولان محرم قربانی بعث ایتدکدنصکره چون احصار زائل اولسه واول محرم هدیه یی ذبحدن مقدم ایرشمك ممکن اولسه (وامکن ادراك الحج لا یجوز له التحلل) وحجه ایرمك دخی ممکن اولسه اول کسنه ایچون متحلل اولمق جائز دکلدر زیرا خلف ایله مقصود حاصل اولمزدن مقدم اصله قدرت حاصل اولمشدر متیمم صلاتده صویه ومکفر بالصوم فراغتدن اول عتقه قدرتی اولسه تیمم وصوم جائز اولمدیغی کبی بو وجه ایله دخی جائز دکلدر (ولزمه المضی) اول کسنه یه افعال حج وعمره یی ادا واتمام ایلمك لازمدر (وان امکن ادراك الهدی فقط تحلل وان امکن ادراك الحج فقط جاز التحلل استحسانا) واکر انجق هدیه یه ایرشمك ممکن اولسه اصل که حج ایدی انکا عاجز اولدیغی ایچون متحلل اولور واکر انجق بالکز حجه ایرشمك ممکن اولسه استحسانا تحلل جائزدر قیاس بو ایدیکه جائز اولمیه (ومن منع بمکة عن الرکنین) وشول کسنه که مکه ده رکنیندن منع اولنسه یعنی طواف ووقوف عرفه دن منع اولنسه (فهو محصر) اول کسنه محصردر (وان قدر علی احدهما فلیس بمحصر) واکر ایکیسندن برینه قادر اولسه اول کسنه محصر دکلدر مثلا طوافه قادر اولوب وقوفه قادر اولمسه اول کشی صبر ایلسون که حج کندندن فوت اولسون بعده طواف وسعی ایله

متحلل اولسون اما وقوفه قادر اولوب طوافه قادر اولمسه فوت اولمق احتمالی ایله احرام باقیدر طواف ایتمینجه احرامدن متحلل اولمز (ومن فاته الحج بفوات الوقوف بعرفة فلیتحلل بافعال العمرة وعلیه الحج من قابل) وشول کسنه که عرفه ده وقوفك فوتیله انك حج فوت اولسه پس ایدی اول کسنه افعال عمره ایله متحلل اولسون سنهٔ آتیه ده انك اوزرینه حج لازمدر یعنی قضاسی لازمدر (ولا دم علیه) واوزرینه دم لازم اولمز زیرا افعال عمره حج اولمز (ولا فوت للعمرة وهی احرام وطواف وسعی) وعمره ایچون فوت یوقدر وبو عمره احرام وطواف وسعیدر واحرام عمره نك شرطیدر وطواف وسعی رکنلردر وعمره سنتدر شافعی دیرکه فرضدر نبی علیه السلامك (العمرة فریضة کفریضة الحج) حدیث شریفنی استدلال ایدر بزم ایچون دلیل ابو عیسی ترمذی جامعنده محمد بن اسکندر اسنادیله جابردن روایت ایتدیکی حدیث شریفدرکه نبی علیه السلام اواجبة هی دیو عمره دن سؤال اولندقده (لا وان تعتمروا هو افضل) دیو بیورمشلردر وینه ابن عباس حضرتلرندن مرویدرکه نبی علیه السلام (الحج جهاد والعمرة تطوع) بیورمشلردر زیرا عمره نك غیری ایله موقتدر طواف نفل کبی اول تقدیرجه واجبه اولمزا کر برسائل حق سبحانه وتعالینك (واتموا الحج والعمرة لله) قول شریفنی دلیل ایراد ایدوب بو آیت کریمه ده عمره نك وجوبنه دلالت ایدر برشی یوقدر اتمام خلاف نقصدر اصلده وجوب اولمسنی اقتضا ایدرمی ایتمز زیرا عمره یی وصلاة نافله یی اتمام ایدلك دیمك صحیح اولور یاخود اتمام شروعدنصکره اولان شیده استعمال اولنور بزم کلاممز ایسه شروعدن اول اولانده در آیتده ایسه قبل الشروع عمره نك وجوبنه دلالت یوقدر (وتجوز فی کل السنة) سنه نك کاینده عمره جائز اولور وسلف شهر حجده عمره یی کتورمکده اختلاف اتمشلردر عمر رضی الله عنه اشهر حجده عمره دن نهی بیوروب وبعد النهی الحج فی الاشهر والعمرة فی غیرها اکمل بحجتکم وعمرتکم بیوررلر ایدی اما صحیح اولان بلا کراهة عمره نك جوازیدر بخاری صحیحنده پیغمبر علیه السلامه اسناد ایله روایت اتمشدرکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ذی القعده ده درت عمره کتورمشدر بعده حجده کتوردیکندن غیری (وتکره یوم عرفة والنحر وایام التشریق) یوم عرفه ده ویوم نحرده وایام تشریقده عمره مکروه اولور زیرا عائشه رضی الله عنها عمره یی بو ایامده کریه کورمشدر بونلر حج ایچون متعیندر (ویقطع التلبیة فیها باول الطواف) وعمره ده اول کسنه تلبیه یی قطع ایده اول طواف ایله

باب الحج عن الغیر

بو باب غیر ایچون اولنه حج بیاننده در انسان کندی عملنك ثوابنی غیری ایچون قیلمق اهل سنت وجماعت قتنده جائزدر اول عمل کرك صلاة وصوم وحج وکرك صدقه وقرآن واذکار وغیری ایلکاردن هر قنغیسی اولورسه اشلیوب ثوابنی غیری یه هبه ایتمك جائزدر وثواب مذکور میته واصل اولوب منتفع اولور معتزله دیرلرکه بونك اصلی یوقدر ومیته واصل اولمیوب انتفاع دخی ممکن دکلدر حق سبحانه وتعالینك (وأن لیس للانسان الا ما سعی) قول شریفی بوکا دلیلدر وعبدده اول قدرت یوقدرکه کندی عملنك ثوابنی آخر ایچون قیله کندی نفسنه قیلمغه قدرتی یوقدر فکیف که آخر ایچون قیله مالك وشافعی دیرلرکه بو ثواب عملی آخر ایچون قیلمق انجق صدقه ده وعبادهٔ مالیه ده وحجده در وبونلردن غیری صلاة وصوم وقراءت قرآن کبی اولان عباداتده جائز دکلدر بیورمشلردر بزم ایچون دلیل شول روایت اولنان شیدرکه برکسنه نبی علیه السلامدن سؤال ایدوب انام وبابام حیاتنده ایکن بکا غایت ایلك اوزره ایدیلر ممکن میدرکه انلرك موتندنصکره بر دخی انلره ایلك ایده لم رسول اکرم صلی الله علیه وسلم انلره ایلك بودرکه انلر ایچون نماز قیله سن واوروج طوته سن دیو تعلیم بیورمشلردر ودارقطنی علی رضی الله عنهدن روایت ایدوب نبی علیه السلام بیورمشلردرکه برکسنه مقابردن مرور ایدوب اون بر کره (قل هو الله احد) قراءت ایلسه واجرینی موتایه هبه ایلسه حق سبحانه وتعالی اول امواتك عددی مقداری اول کسنه یه اجر احسان ایدر وانس رضی الله عنه پیغمبر علیه السلامدن سؤال ایدوب یا رسول الله بز موتامز ایچون صدقه وحج ایدرز ودعا ایدرز بزم انلر حقنده اتدیکمز اعمالك ثوابی انلره واصل اولورمی دیدکده (نعم انه لیصل ویفرحون به کما یفرح احدکم بالضیف اذا اهدی الیه) دیو جواب بیورمشلردر وابو داود روایت اتمشدرکه نبی علیه السلام ایکی قوچ قربان ایتمشدر برینی کندو نفسی ایچون وبرینی امتی ایچون بو بزه تعلیم در وانسان غیرینك عملی ایله منتفع اولدیغنه اشارتدر وابن عباس رضی الله عنهدن مرویدرکه حق سبحانه وتعالینك (وان لیس للانسان الا ما سعی)

قول شريفى (والذين امنوا واتبعتهم ذريتهم بايمان) ايت كريمه سى ايله منسوخدر وديمشلردركه بو آيت قوم
موسى وابراهيم عليهما السلامه مخصوصدر زيرا انلرك صحفلرنده (ام لم ينبأ بما فى صحف موسى وابراهيم الذى وفى)
حكايه واقع اولمشدر وديمشلردركه بو طريق عادل دكلدر بلكه طريق فاضلدر وديمشلردركه للانسان ده اولان
لام على معناسنه در حق سبحانه وتعالينك (فان اسأتم فلها) قول شريفنده اولان فلها كبى اى فعليها
(والهم اللعنة) اى عليهم وعبادات دخى برقاچ نوعدر برسى محض ماليه دركه زكاة وعشر وكفارات كبى وبرى
دخى محض بدنيه در صلاة وصوم واعتكاف وقراءت قران واذكار كبى وبرى دخى حج كبى مركبه در (تجوز
النيابة فى العبادات المالية مطلقا) عبادات ماليه ده نيابت جائزدر كرك كنديسنك قدرتى اولسون وكرك عدم
قدرتى اولسون هر حالده جائزدر بوندن مقصود سد خلة المحتاجدر يعنى محتاجك حاجتنى وضرورتنى دفع
ورفعدر بو ايسه نائبك فعليله حاصل اولور (ولا تجوز فى البدنية بحال) نيابت جائز دكلدر عبادت بدنيهٔ محضده
احوالدن برحالده يعنى كرك عجزى اولسون وكرك اولمسون جائز دكلدر زيرا بونده مقصود رضاء الله ايچون نفس
امارهيى اتعابدر بو ايسه فعل نائب ايله اولمز (وفى المركب منهما كالحج تجوز عند العجز لا عند القدرة) عبادات
ماليه وبدنيه دن مركب اولان حج كبى عبادتنده عاجز اولدقده جائز اولور قدرتى اولدقده جائز اولمز زيرا حج ايكى
معنايى مشتملدر برى تنقيص مال ايله اكتفا اولنور (ويشترط الموت او العجز الدائم الى الموت) نيابت جهتيله
حج ايتمك جوازى ايچون موت شرط قلندى ياخود موته دكين عجز دائم شرط قلندى وحج فرض عمر بدر چونكه
حج فرض عمرى اولديسه اثناى عمرنده اداسنه قادر اولدقده وقتنده اصالتنه قادر اولمش اولور كبى اولوب اوزرينه
حج واجب اولورا كرنائب كندى ايچون ماضاده حج ايتمش ايسه كأن لم يكن اولور شول شيخ فانيكه فديه يى ادا
ايتدكدنصكره صومه قادر اولسه انك اوزرينه صوم واجبدر (وانما شرط العجز للحج الفرض لا للنفل) عجزك
شرطى فرض ايچون اولان حجدر بوخسه نافله اولان حج ايچون دكلدر زيرا حج نفلده قدرت وار ايكن نائب قيلمق
جائزدر زيرا باب نفل اوسعدر صلاة نافلهده قاعدا اوراكا قيلمق جائزدركه قيام ونزوله قدرتى وار ايكن (فمن عجز
فاحج صح ويقع عنه وينوى النائب عنه) پس ايمدى شول كمسنه كه حجدن عاجز اولوب حج ايتدرسه اول حج صحيح
اولور وعاجز اولوب نائب اولان كمسنه دن واقع اولور ونائب اولان كمسنه اندن نيت ايدر (فيقول لبيك بحجة
عن فلان) ايكى ركعت نماز دنصكره (اللهم انى اريد الحج فيسره لى وتقبله منى ومن فلان) ديه الاعمال بالنيات در
اكر نيت دخى ايتمز ايسه جائزدر زيرا حق سبحانه وتعالى مطلع سرائردر (ويرد ما فضل من النفقة الى الوصى
اوالورثة) نائب اولان كمسنه نفقه دن فضله قلان شيئى وصيسنه ياخود ورثه سنه رد ايده ياخود آخره رد ايليه
وير يلان شئ نفقه ايچوندر اجرت ايچون دكلدر (ويجوز احجاج الصرورة) حج ايتمش كمسنه يى حج ايتدرمك
جائزدر زيرا نبى عليه السلام خثعميه يه باباسى ايچون حج ايلمكى تجويز ايتدى سن كندك ايچون حج ايلدكمى
ديو سؤال ايلمدى الا اكر اول لازم اوليدى تعليم وبيان ايچون سؤال بيورر لردى (والمرأة والعبد) ومرأه وعبدى
دخى حج ايتدرمك جائزدر بو ايكيسنده افعال حج بولنديغيچون (وغيرهم اولى) ومرأه وعبددن غيريلرى
احجاج اوليدر يعنى مختار اولان عاقل وبالغ حج ايتمش واحوال حجدن خبردار اولان بر رجلى احجاج ايتدرمكدر
بو مقوله آدم اولديغى اكمل وجوه اوزره اولمش اولور (ومن امره رجلان فاحرم بحجة عنهما ضمن نفقتهما والحجة له)
وشول كمسنه يه ايكى رجل كندولر ايچون حجى امر اتسه لر پس اول كمسنه ايكى ايچون حجه احرام كيسه
ايكيسندن الديغى نفقه يى ضامن اولور وحج ايدن كمسنه نك ايلديكى حج ايله حج الاسلامدن چيقار امام امر ايدنلر
عهده سندن چيقمز وجه مز بوره يى ايكيسندن برينه دخى ايقاع ممكن دكلدر عدم ولايتى ايچون بو تقديرجه
نفقه يى كندى صرف ايلمشدر ضامن اولور (وان ابهم الاحرام ثم عين احدهما قبل المضى صح) واكر احرامى
مبهم كيسه اندنصكره اداء اخر افعالى كچمزدن مقدم ايكيسندن برينه تعيين ايلسه صحيح اولور ابو حنيفه وامام
محمد قتنده زيرا احرام مقصود دكلدر بلكه افعاله وسيله در ومبهم ايسه تعيين واسطه سى ايله وسيله اولمغه صلاحيتى
واردر (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا مأمور بالحج اولان تعيينه مأموردر ابهام ايسه
تعيينه مخالفدر پس بو تقديرجه حج مأمورك كندى نفسندن اولور (وبعده لا) افعال حجى ادا ايلدكدنصكره
تعيين صحيح اولوردكلدر بالاتفاق زيرا ادا اولان شئ تعيينه محتمل دكلدر (ودم المتعة والقران على المأمور)

جمع ايتمكى حق سبحانه وتعالى كندويه توفيق ايتديكى اجلدن شكرا كندى اوزرينه لازم اولور بو نعمته ايسه
مختص اولان مأموردر زيرا حقيقت فعل اندن صادر اولمشدر اول تقديرجه دم متعه وقران مأمور اوزرينه در
(وكذا دم الجناية) دم جنايت دخى مأمور اوزرينه واجبدر زيرا جانى اولان كنديسيدر دم دخى كندويه لازمدر
(ودم الاحصار على الامر) دم احصار امرك اوزرينه در زيرا مأمورى امرك عهده سنده در تخليص دخى امرك
اوزرينه در كذلك اذن مولاسى ايله محرم اولان عبدك دم احصارى مولاسى اوزرينه اولديغى كبى (خلافا
لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا متحلل ايچون ضرر امتداد احرامى دفع ايلمك واجبدر بو ضرر
ايسه حاج اوزرينه راجعدر اول تقديرجه دم احصار دخى مأمور اوزرينه لازمدر (وان كان ميتا ففى ماله)
واكر حج اولنان كمسنه ميت اولورسه دم احصار ميتك مالندن لازمدر ابو حنيفه ومحمد قتنده وابو يوسف
خلاف ايدوب انك قتنده مال ميتدن لازم دكلدر اندنصكره ديدلر بلكه ميتك ثلث مالندندر زيرا اول دم احصار
صله در زكاة وفديه كبى اما قتل صيد وتراش وتطييب ولبس مخيط كبى اولان جنايتلر جزاسى مأمور اوزرينه در
زيرا اختيارى ايله جانى كندوسيدر جنايت دخى كندو اوزرينه لازمدر (وان جامع قبل الوقوف فسد وضمن
النفقة) واكر مأمور قبل الوقوف جماع اتسه حجى فاسد اولور واوزرينه دم لازم اولوب نفقه يى ضامن اولور زيرا
مأمور اولان صحيحه مأموردر فاسده مأمور دكلدر وبو تقديرجه نفقه ايچون ويريلان اقچه يى محلنه صرف
ايتمكله ضمان لازم كلور وبعده سنهٔ آتيه ده على وجه الصحة حجى قضا ايلسه اول حج مأموردن واقع اولوب ميتدن
ياخود امردن واقع اولمز زيرا مأمور سنهٔ ماضيه ده افساد ايله امره مخالفت ايلمكله احرام مأموردن واقع
اولمشدر وسنهٔ قابلهده ايلديكى حج اولكى حجى قضا ايتمش اولور بو تقديرجه حج مأموردن واقع اولور (وان مات
المأمور فى الطريق يحج من منزل آمره) واكر مأمور بالحج اولان طريقده فوت اولسه بر آخر كمسنه مأمور
اولدقده امرك منزلندن حج ايدر ابو حنيفه قتنده وقياس دخى بودر زيرا سفردن حاصل اولان مقدارى احكام
دنيادن اولمغله كويا كه خروج بولنمدى حاصل اولان مقدار باطل اولدى ونبى عليه السلامك (اذا مات ابن آدم
انقطع عمله الا من ثلاث) حديث شريفى دخى بوكا دليلدر وتنفيذ وصيت دخى احكام دنيادن اولمغين كويا كه
خروج بولنميوب وصيت وطننده باقى (بثلث ما بقى من ماله) ميتك ثلث مالى بقيه سى ايله منزل امردن حج ايده
ابو حنيفه قتنده (وعندهما من حيث مات المأمور) واما مين قتنده مأمور فوت اولديغى مكاندن حج ايده امرك
منزلندن ايلمك لازم دكلدر زيرا حق سبحانه وتعالينك (ومن يخرج من بيته مهاجرا الى الله) قول شريفيدر
ورسول اكرم حضرتلرينك (من مات فى طريق كتبت له حجة مبرورة فى كل سنة) حديث شريفى ايله عمل مأمور
باطل اولمش اولورايمدى مأمور فوت اولديغى مكاندن حج ايلمك جائزدر (لكن عند ابى يوسف يحج بما بقى
من الثلث) لكن ابو يوسف قتنده حج ايلر ثلث اولك بقيه سى ايله زيرا وصيتك محل نفوذى ثلثدر (وعند محمد يحج
بما بقى من المال المدفوع) وامام محمد قتنده مأموره ويريلان اقچه نك بقيه سى ايله حج ايدر اكر باقى برشئ قالمش
ايسه واكر قالمش ايسه وصيت باطل اولور (ويرد ما فضل من النفقة الى الورثة او الوصى) نفقه دن فضله قلان
ميتك ورثه سنه ياخود وصيسنه رد اولنور بو مسئله اختلاف اوزره در مثلا بر كمسنه نك درت بيك اقچه سى
اولوب حج ايتدرمك ايچون وصيت ايدوب فوت اولسه وموئنت حج بيك اقچه اولوب بر كمسنه يه حج ايچون ويرلسه
وبولده سرقه اولنسه امام ابو حنيفه قتنده باقى قلان تركه سنك ثلثندن بيك اقچه اخذ اولنور واكر ثانيا سرقه
اولنسه تكرار بقيهٔ مالندن اخذ اولنور اما دفعهٔ ثالثه ده سرقه اولنور ايسه تكرار اخذ اولنمز وامام محمد قتنده
اول ويريلان بيك اقچه نك جمله سى سرقه اولندى ايسه وصيت باطل اولور واكر جمله سى سرقه اولنميوب برشئ باقى
قالمش ايسه انكله حج اولنور غيرى اقچه ضم اولنمز ومأمور يولده فوت اولدقده دخى بو يله در (ومن اهل بحجة
عن ابويه ثم عين احدهما جاز) شول كمسنه ابويى ايچون حجه تهليل ايلسه اندنصكره ايكيسندن برينه تعيين
اتسه جائزدر زيرا اول كمسنه نك عملنك ثوابندن ايكيسندن برينه متبرع اولمش اولور اما ايكى رجلك بر آدمه
سپارش ايتدكارى بوكا مخالفدر زيرا مأمور بالحج آمرك امر يله ايشلر بونده ايسه امر ايكى اولمغله امرلرينه
مخالفت ايتمكله بر يسندن واقع اولمز وابوين ايچون حج ايلمك مستحبدر ونبى عليه السلام بيورمشدركه من حج
عن ابويه او قضى عنهما مغرما بعث يوم القيامة مع الابرار وينه جابردن مرويدركه من حج عن ابويه وامه فقد

قضی عنه حجته وکان له فضل عشر حجج وزید ابن ارقمدن دخی مرویدرکه اذا حج الرجل عن والدیه تقبل منه ومنهما واستبشرت ازواجها وکتب عندالله (وللانسان ان یجعل ثواب عمله لغیره فی جمیع العبادات) انسان ایچون جمیع عباداتده عملینك ثوابنی غیری ایچون قیلمق واردر (باب الهدی) بو باب هدی بیاننده در وهدی تقرب ایچون حرم شریفه اهدا اولنان شیئك اسمیدر (هو من ابل او بقر او غنم) اول هدی دوه واوکوز وقیوندندر (واقله شاة) وهدیك اقلی شاتدر زیرا پیغمبر علیه السلام شاتی هدیك ادناسیدر بیورمشدر (ولا یجب تعریفه) هدیك تعریفی واجب دکلدر (ویجزئ فیه ما یجزئ فی الاضحیة) اضحیه ده کفایت ایدن شی هدیده دخی کفایت ایدر زیرا هدی قربتدر اراقه دم تعلق ایدر اضحیه کبی اول تقدیرجه جمله عیبدن سالم کرکدر (وتجزئ الشاة فی کل موضع الا اذا طاف للزیارة جنبا او جامع بعد وقوف عرفة قبل الحلق فلا یجزئ فیهما الا البدنة) جنابتك هر موضعنده شاة کفایت ایدر الا ایچون طواف اتسه یاخود عرفه یه وقوفدنصکره تراشدن مقدم جماع اتسه بو ایکیسنده بدنه دن غیری کفایت ایتمز اما تراشدنصکره اولسه شاة کفایت ایدردی (ویأکل من هدی التطوع والمتعة والقران) تطوع ومتعه وقران هدیندن اکل ایده زیرا هدی دم نسکدر اضحیه منزله سنده در اکلی جائزدر وجابر رضی الله عنهدن روایتدر وقتا که نبی علیه السلام نحره متصرف اولدقده کندی مبارك الی ایله التمش اوچ بدنه بوغازلیوب اندنصکره علی رضی الله عنهه امر ایدوب اولدخی بوغازلیوب وهر بدنه دن بر پارچه النوب طبخ اولنوب ایکیسی اکل بیورمشلردر (لا من غیرها) بونلردن غیرسنده اکل اولنمق جائز دکلدر (وخص ذبح هدی المتعة والقران بایام النحر) متعه وقران هدینك ذبحی ایام نحرده مخصوص اولدی (دون غیرهما) متعه وقراندن غیریسی ایام نحره مخصوص دکلدر اکرچه جبر نقصان ایچون واجب اولورسه تعجیل اولیدر (والکل بالحرم) کلی دم اکر متعه وقران وسائر تطوعك کلیسی حرمه مختصدر (ویجوزان یتصدق به علی فقیر الحرم وغیره) ذبح ایتدکدنصکره هدی حرم شریفك فقیرینه وغیر فقیره تصدق جائزدر زیرا صدقه قربت معقوله در اول تقدیرجه هر فقیره اعطا قربت معقوله در (ویتصدق بجله وخطامه ولا یعطی اجر الجزار منه) وهدیده جل وبولارینی تصدق ایلیه وجزارك اجرتی اندن ویرمیه وتصدق ایتمك ایچون علی رضی الله عنهه امر ایلمشدر (ولا یرکبه الا عند الضرورة) وهدیه راکب اولیه الامکرکه ضرورتنده اوله امام شافعی دیرکه کرك مضطر اولسون کرك اولمسون رکوبی جائزدر زیرا نبی علیه السلام برکمسنه یی بدنه سوق ایدر کوردکده ارکبها ویحك بیورمشلردر بزم ایچون دلیل اولان بودرکه اهل هدیك عندنده ونفعندن کندی نفسنه برشی صرف ایتمیه مکر غایت مضطرب اوله (فان نقص برکوبه ضمنه) پس اکر هدی رکوبندن ناقص اولورسه اول نقصی ضامن اولور (ولا یحلبه فان حلبه تصدق به) وهدیی صاغمیه اکر صاغرسه صاغدیغی سودی فقرایه تصدق ایلیه زیرا هدیك سودی کندیدن جزؤدر اغنیا به انتفاع جائز دکلدر (وینضح ضرعه بالماء البارد لینقطع لبنه) وهدیك سودی منقطع اولمق ایچون ممه سنه صوق صو صب اولنه بو فعل وقت قریب اولدقده در اکر وقت بعید اولوب صاغلق ایله هدیه ضرر ایلمسی متحقق اولیجق صاغلیه فقرایه تصدق اولنه واکر کندی حاجتی ایچون صرف ایدرسه قیمتنی تصدق ایده (فان عطب الهدی الواجب) پس اکر هدی واجب هلاك اولسه (او تعیب فاحشا اقام غیره مقامه) یاخود جواز اضحیه یی منع ایدر عیب ایله معیوب اولان هدیك مقامنه غیریسنی اقامت ایده (وصنع بالمعیب ما شاء) ومعیوب اولان هدی ایله دیلدیکنی ایشلیه زیرا کندینك خالصا ملکیدر (وان عطب هدی التطوع نحره وصبغ نعله بدمه وضرب به صفحته) واکر هدی تطوع هلاکه قریب اولسه اول هدیی بوغازلیه قلاده سنی قانی ایله صبغ ایده ودخی اورکنك برجانبنی قانی ایله صبغ ایده که هدی ایدوکی معلوم اوله (ولا یأکل منه هو ولا غنی) اول هدیدن صاحبی اکل ایلمیه وغنی دخی اکل ایلمیه (ولیس علیه غیره) اول کمسنه نك اوزرینه غیری هدی اقامتی یوقدر زیرا تطوعدر (ویقلد بدنة التطوع والمتعة والقران) تطوع ومتعه وقران بدنه سی تقلید اولنور زیرا بونلردم نسکدر تقلید ایسه اشهاددر اول تقدیرجه تقلید اولیدر (لا غیرها) بونلردن غیری تقلید اولنمز جنایات وکفارات واحصار ایچون اولان هدی کبی ستر اولنمق اولیدر ومحیطده مسطوردرکه دم نذر دخی تقلید اولنور زیرا اول دخی دم نسکدر (مسائل منثورة) بو محل مسائل منثوره بیاننده در ای هدی مسائل منثوره دیمکدر (شهدوا ان هذا

الیوم الذی وقف فیه یوم النحر بطلت) بر جماعت شهادت ایتدیلرکه تحقیقا وقفه یه طوریلان کون یوم نحردر شهادتلری باطل اولوب وحج شریف استحسانا صحیح اولور زیرا بو شهادت نفی اوزرینه قائمه در واندن غیری بر امرك اوزرینه قائمه درکه تحت حکمده داخلدر بو شهادتدن مقصود ناسك حجتنی نفیدر حج ایسه تحت حکمده داخل اولان شول شیدرکه حاکم اول شی ایله محکوم علیهی جبر ایدر حج ایسه عبادتدر عبادتده ایسه جبر یوقدر اول تقدیرجه حکمه داخل دکلدر بونده ایسه اعاده یه امر حرجدر مسلمانلری صیانت ایچون عند الاشتباه انکله اکتفا اولنوب شهادتلری قبول اولنمیه (ولو شهدوا انه یوم الترویة صحت) واکر عرفه ده واقف اولدقلری کون یوم ترویه دردیو شهادت ایلسه لر شهادتلری صحیح اولورا ما مؤخرك جوازنك نظیری واردر صلاة وصومده قضا کبی اما مقدمك جوازنده نظیر یوقدر فقها دیدیلرکه حاکمه لایق اولان بودرکه شهادتلرینی استماع ایلمیه (ومن ترك الجمرة الاولی فی الیوم الثانی) وشول کمسنه که جمره اولی یی یوم ثانیده ترك اتسه (فان شاء رماها فقط) اکر دیلرسه انجق جمره اولایی رمی ایدر (والاولی ان یرمی الکل) اولی اولان جمله سنی رمی ایلمکدر ترتیب مسنونی رعایت ایچون علی الترتیب جمله سنی رمی ایلمك اولی وانسبدر (ومن نذر ان یحج ماشیا یمشی من بیته حتی یطوف للزیارة) وشول کمسنه که ماشیا حج ایتمکه نذر اتسه اوندن طواف زیارتی ایدنجه مشی ایلیه (وقیل من حیث یحرم) دینلمشدرکه احرام کیدیکی مکاندن مشی ایده مبسوطده رکوب ایله مشی بیننده تخییر اولنمشدر وجامع الصغیرده وجوبنه اشارت اولنمشدر اصلی دخی بودر زیرا اول کمسنه قربتی صفت کمال التزام ایتمشدر پس ادای التزام ایتدیکی اوزره اوزرینه لازمدر صومی متتابعا التزام ایدن کمسنه کبی زیرا ماشیا حج افضلدر زیرا نبی علیه السلامك (من حج ماشیا کتب له بکل خطوة حسنة من حسنات الحرم) قول شریفی افضلیتنه دلیل کافیدر حتی حسنات حرم ندر یا رسول الله دیو سؤال ایتدکلرنده (واحدة بسبع مائة) دیو بیورمشلردر لکن دفع حرج ایچون شرع شریف رکوبه رخصت ویرمشدر (فان رکب لزمه دم) اکر نذردنصکره رکوب اتسه اکا دم لازم اولور روایت اولنمشدرکه عقبه بن عامر الجهنی نبی علیه السلامه کلوب یا رسول الله بنم قرنداشم ماشیة حافیة حج ایلمك ایچون نذر ایلمشدر دیدکده نبی علیه السلام (ان الله لغنی عن تعذیب اختك فلترکب ولتذبح لرکوبها شاة) دیو جواب بیورمشلردر (حلال اشتری امة محرمة بالاذن) بر حلال یعنی محرم اولماین کمسنه افندیسنك اذنی ایله محرم اولمش بر جاریه یی اشترا ایلسه (له ان یحللها) پس اول مشتری ایچون اول جاریه یی تحلیل ایلمك واردر زفر دیرکه مشتری ایچون جاریه یی اتفاق ایله تحلیل ایتمك یوقدر زیرا احرام بر عقددرکه مشترینك ملکی اوزره سبق ایلمشدر اول تقدیرجه فسخنه قادر دکلدر نته کیم جاریه منکوحه یی اشترا ایدوب وطئنه قادر اولمدیغی کبی بزم ایچون دلیل بودرکه مشتری بایعك مقامنه قائم اولمشدر زیرا بایعك جاریه یی تحلیل ایتمکه قدرتی وارایدی لکن بایعه مکروهدر خلاف وعده اقتضاسی ایچون ابتداء احرامه اذن ویردی بعده اذندن رجوع ایدیجك خلف ایتمش اولورا ما مشتری یه مکروه دکلدر (والاولی تحلیلها بقص شعر او ظفر قبل الجماع) اول جاریه نك تحلیله اولمسی قبل الجماع صاچنی قرقمق یاخود طرنغنی قطع ایلمك اولیدر تم العبادات

کتاب النکاح

بو کتاب احکام نکاح بیاننده در وقتا که مصنف عبادات ذکرندن فارغ اولدی ایسه معاملاته شروع ایدوب نکاحی سائر معاملات اوزرینه تقدیم ایلدی ونکاحی حجدنصکره ایراد ایلمسی نکاح ایله حج ما بیننده بر قاچ وجه ایله مناسبت اولدیغی ایچوندر زیرا حج ظاهر اهل وعیالی ترکدر نکاح ایسه اخذدر وما بینلرنده تناسب وتقابل واردر ایکنجی وجه دخی حج کبی عبادت مالیه وبدنیه دربلکه نکاح امر جامعدر ومن وجه عبادتدر حتی دینلمشدرکه نکاحه استقبال عبادات نافله یه اشتغالدن افضلدر محققین ذکر ایتمشلردرکه نکاحده اولان اتفاق احکامدن بر حکمده واقع اولمامشدر زیرا نکاحده اوچ دواعی مختلفه جمع اولمشدر بری داعیه عقل وبری داعیه طبعدر اما داعیه شرعکه حق سبحانه وتعالینك (فانکحوا ما طاب لکم من النساء مثنی وثلاث ورباع) قول شریفیدر ونبی علیه السلامك (تناکحوا تکثروا فانی مباه بکم الامم یوم القیامة) وحدیث اخرده (النکاح سنتی فمن رغب عن سنتی فلیس منی) قول شریفیدر اما دواعی عقل هر عاقل لبیب بجنکه کندینك آدینی ذکر ایلیوب وتأمل ایلیوب موتدنصکره ادمنك بقاسنی استیوب بالکلیه منسی اولمدیغی ادا ایدر بو ایسه بقاء

نسلدن غیری ایله اولمز امك ایسه طریق نكاحدر وطباع انسانده محبت اولاد مقرردر لكن اوغل محبتی قز محبتندن زیاده اولدیغی اظهر من الشمسدر حتی روایت اولنور كه هارون الرشید بر اوغلانك اوغلی و بر قزینك اوغلی حضورینه كتوروب اوغلی اوغلنه سن كیمك اوغلیسین دیو سؤال ایتدكده انا ابن فلان ابن هارون الرشید دیدی وقزی اوغلنه سؤال ایتدكده انا ابن فلان ابن فلان دیدی اوغلی اوغلنده احیاء اسم زیاده ایدوكن مشاهده ایدیجك (بنونا بنو ابنائنا وبناتنا * بنوهن ابناء الرجال الاباعد) دیو بو بیتی اوقومشدر اما دواعی طبعیه ذكر اولنادن طبع بشری مباضعات شهوانیه ومضاجعات نفسانیه یه میل ایتدیكی محققدر لكن امر شرعیله اوله جق منع اولنمز بلكه نفس انكله مأجور اولور وجماع لذات جسمانیه نك نهایتیدر انك فوقنده بر لذت جسمانیه یوقدر كمال لذت اولدیغیچون حق سبحانه وتعالی تطهیر اولنمغی امر ایلمشدر كه اول تطهیره غسل تسمیه اولندی زیرا لذت جماع كمالنده اولمغله غیبت كامله اولمش اولور حقدن غیبت ایسه نجاست وجنابتدر حقیقت التذاذ نوعینه حق ایله در بو ایسه التذاذ عن غیر الحق ایلمكله كویا نجس اولدی اول تقدیرجه تطهیری واجب اولدی معلوم اوله كه نكاحده یدی شیئك ذكری لازمدر بری لغوی معناسی وبری شرعا وبری سبب وبری شرطی وبری ركنی وبری وصفی وبری حكمی اما نكاحك معنای لغویسی وطیدر وطی اوزرینه موضوعدر عقد اوزرینه اطلاقی مجازدر مسببك اسمی سببك اوزرینه اطلاقی قبیلندندر زیرا عقد بر سببدر كه وطئه مفضیدر وشرعا معناسی وینعقد بالایجاب والقبول بیان اولندقده بیان اولنور سببی تناسل وتوالد ایله بقاء عالمه تعلقدر وشرطی ایكی نوعدر بری عام وبری خاصدر وعام اولان محل قابلدر وعقل وبلوغدن اهلیتدر خاص اولان اشهاددر وركنی ایجاب وقبولدر وحكمی ثبوت حلدر یعنی استمتاع ووجوب مهر وثبوت حرمت مصاهره در وصفی یا واجب یا خود سنت یا خود مكروهدر توقان یعنی جماعه شدت میل ورغبت محلنده واجبدر اما نفسنك ضبطنه قادر اولوب صبر ایدن حقنده اختلاف اولندی ائمهٔ حنفیه قتنده عبادات نوافله اشتغالدن نكاحه اشتغال افضلدر وشافعی قتنده نكاحی ترك ایدوب نوافله اشتغال افضلدر زیرا شافعینك دلیلی نكاح معاملاتندندر مؤمن وكافر بو فعلده مشتركدر بو فعل هر بریسندن صحیح اولور اول تقدیرجه عباداته مقصوره اولمش اولور ولذا انما مقصوره اولان عباداته اشتغال افضل اولیدر بر قوم بوكا جواب ویرمشلردر كه بعض قوم طلاق نسوانه قصد ایدوب عباداته مشغول اولمق استدكلرنده رسول اكرم صلی الله علیه وسلم (تناكحوا توالدوا) قول شریفیله منع بیورمشلردر حاصل كلام بر كسنه نك صبره قدرتی اولوب نكاحه قدرتی اولسه بو تقدیرجه نكاحی ترك اتسه بو محل نزاعدن خارجدر و بو حدیث شریف شافعی یه رد واقع اولمشدر ظاهرا لكن حقیقتده رده صالح اولمز زیرا ابتدای اسلامده مؤمنین ومسلمین قلت اوزره اولدقلرینه بناء اولمق جایزدر واحتمالدر كه حدیث شریف بالكلیه تركدن منع اوله (هو عقد یرد علی ملك المتعة) نكاح بر عقددر كه ملك متعه اوزرینه وارد اولور ملك متعه دن مراد رجلك نسادن انتفاعیدر ملك متعه دیمكله بیعدن احتراز اولندی زیرا بیع ملك عین ایچون موضوع بر عقددر وعقددن مراد حاصل بالمصدر دیدكاری معنادر وحاصل بالمصدر اولدر كه اجزاء تصرف شرعینك ارتباطی حاصل اوله زوجیت و بزوجیت كبی كه ایجاب وقبولدر معلوم اوله كه بونده علل اربعه واردر متعاقدین علت فاعلیه در ایجاب وقبول علت مادیه در ارتباط اجزاء علت صوریه در استمتاع علت غائیه در قصدا من حیث القصد عقد اوله قصدا اولمسی عقد یرد علی ملك المتعه ضمنا كالبیع والهبة بو مثللو اولان عقددن احترازدر (قصدا یجب عند التوقان) نكاح عمدا واجب اولور توقان قتنده زیرا زنایه ارتكابدن خوف اولنور (ویكره عند خوف الجور) نكاح مكروه اولور جور خوفی قتنده جوردن مراد حقوق زوجیتی رعایتده قصوردن ناشیدر (ویسن مؤكدا حالة الاعتدال) حال اعتدالده سنت مؤكده اولدی (وینعقد بایجاب وقبول) ایجاب وقبول ایله منعقد اولور یعنی حاصل ومتحقق اولور با عبایده اولان با ملابسه ایچوندر نته كیم بنیت البیت بالحجر والمدرده اولان با كبی استعانت ایچون دكلدر كتبت بالقلمده اولان با كبی زیرا استعانت اولمق ایجاب وقبولك اجزاء مادیه اولمسی منافیدر وعاقدیندن هر قنغیسی اول تكلم ایدرسه ایجاب اولور صكره كی كلام قبول اولور (كلاهما بلفظ الماضی) بو ایجاب وقبول لفظی ماضی ایله منعقد اولور (او احدهما) یا خود بری ماضی بری مستقبل اولمق ایله منعقد اولور

مستقبلده امر دخی داخلدر (كزوجنی فقال زوجت) نته كیم مرأه نك بنی تزوج ایله ورجلك دخی تزوج ایتدم دیدیكی قولی كبی بو قول ایله مجلس واحدده نكاح منعقد اولور زیرا خاتونك زوجنی قولی رجلك وكالتنه اذندر وارلك زوجت قولی حكما هم ایجاب وهم قبولدر زیرا بر كسنه نكاحده زوج وهم زوجه یه وكیل اولمق جایزدر (وان لم یعلما معناهما) اكر زوج وزوجه او ایكی لفظك معنالرینی بلمزلر ایسه ده ینه نكاح بو ایكی لفظ ایله منعقد اولور صاحب الخزانه وشیخ الاسلام بو ایكی لفظك معناسنی بلمین كسنه لرك نكاحی منعقد اولمز دیمشلردر (ولو قال دادی) اكر بر كسنه بر عورته (خویشتن برنی بفلان دادی) یعنی فارسی عبارت ایله كندیكی فلان كسنه یه عورتلكه ویردكمی دیسه (او بذیرفتی) یا خود امری قبول ایتدكمی دیسه (فقال داد) پس اول عورت ویردی دیسه (او بذیرفت) یا خود قبول ایتدی دیسه (بلا میم صح) میم سز اول نكاح صحیح اولور كرچه دادم وبذیرفتم دیمك كرك ایدی (كبیع وشراء) بیع وشرا كبی میم سز صحیح اولور مثلا بر كسنه یه دنلسه كه فروختی یعنی بیع ایلدكمی اولدخی فروخت یا خود خریدی یعنی اشترا ایتدكمی اولدخی خرید دیسه صحیح اولور اصح اولان فروختم وخریدم ایدی لكن بو لهجه دخی صحیح اولور (ولو قالا عند الشهود ما زن وشوئیم لا ینعقد) اكر رجل ومرأه شهود قتنده بز ار وعورتز دیسه لر نكاح منعقد اولمز زیرا سابقده عقد واقع اولمین بر كذبی اقرار ایلمش اولدیلرینه بو یله در (هذه امرأتی وهذا زوجی) دیسه لر ینه منعقد اولمز زیرا بو دخی واقع اولمش شیئی اخباردر مكر بونده انشاء عقد مراد ایلیه اول زمان منعقد اولور (وانما یصح بلفظ نكاح وتزویج) ایجاب وقبول ایله اولان عقد لفظ نكاح ولفظ تزویج ایله صحیح اولور (وما وضع لتملیك العین فی الحال) وفی الحال تملیك عین ایچون وضع اولنان شیء ایله دخی نكاح صحیح اولور بلفظ قیدی وصیتدن احترازدر (كبیع وشراء وهبة وصدقة وتملیك) بیع وشراء وهبه وصدقه وتملیك كه زوج نكحت منك وخاتون قبلت دیسه یا خود زوج زوجتك عورت دخی قبلت دیسه واكر عورت بعت نفسی منك دیسه زوج دخی قبلت دیسه یا خود اشتریت دیسه واكر عورت وهبت نفسی منك دیسه زوج دخی قبلت دیسه واكر عورت تصدقت بنفسی علیك زوج دخی قبلت دیسه نكاح صحیح اولور (لا باجارة واعارة واباحة ووصیة) اجاره واعاره واباحه ووصیت لفظلری ایله نكاح منعقد اولمز مثلا اكر خاتون اجرتك نفسی دیسه رجل دخی قبلت یا خود استأجرت دیسه واكر خاتون ابحتك نفسی لك دیسه رجل دخی قبلت دیسه واكر خاتون اعرتك نفسی دیسه رجل دخی قبلت دیسه واكر خاتون اوصیت بضع جاریتی بعد موتی رجل دخی قبلت دیسه بو الفاظ ایله نكاح صحیح اولمز زیرا اجاره ملك عینی ایجاب ایلمز وصیت ایسه فی الحال اولنوب بعد الموت ایجاب ایدر اول اجلدن نكاح منعقد اولمز (وشرط سماع كل من العاقدین لفظ الاخر) عاقدینك هر بریسی آخرك لفظی ایله استماع ایلمك شرط قلندی زیرا بر بریسنك كلامنی استماع ایلمدیكه طرفیندن رضا متحقق اولمز اول تقدیرجه نكاح منعقد اولمز وحاضرده اولان كسنه لرك كتابتی ایله نكاح منعقد اولمز (وحضور حرین او حر وحرتین مكلفین مسلمین ان كانت الزوجة مسلمة سامعین معا لفظهما) وایكی مكلف مسلم ایكی حر كسنه نك یا خود بر حر وایكی حره نك حضوری شرط قلندی اكر زوجه مسلمه ایسه وشاهدین عاقدین لفظلرینی استماع ایدهلر (فلا یصح ان سمعا متفرقین) نكاح صحیح اولمز اكر شاهدلر عاقدینك كلامنی متفرقا استماع ایدرلر ایسه (وجاز كونهما فاسقین) وشاهدلر فاسق اولسه لر شهادتلری جائزدر بزم قتمزده امام شافعی قتنده جائز دكلدر زیرا شهادت كرامت بابندندر فاسق كندی نفسنده ایسه اهل خیانتدر اما بزم ایچون دلیل فاسق كندی نفسنه اهل ولایتندندر زیرا فاسق كندی نفسنی وعبید واماسنی تزویج ایلمك جائزدر پس بو تقدیرجه اهل شهادتدن اولمش اولور (او محدودین فی قذف او اعمیین او ابنی العاقدین او ابنی احدهما) یا خود اول ایكی شاهد قذفده حد اورلمش اوله لر یا خود ایكیسی دخی اعمی اوله لر یا خود عاقدینك اوغللری اوله لر یا خود عاقدینك برینك اوغلی اوله لر بونلرك حضورنده جائزدر بونلرك جمله سی اهل شهادتدر واهل ولایت اولدقلری ایچون (ولا یظهر شهادتهما عند دعوی القریب) ایكی اوغلك شهادتی ظاهر اولمز قریبك دعواسی قتنده مثلا زوجك ایكی اوغلی حضورنده نكاح اولنسه وصكره زوج دعوی ایلسه اوغللرینك شهادتی مقبوله اولمز اما دعوی مرأه طرفندن اولسه زوجك اوغللرینك شهادتی مقبوله اولور واكر مرأه نك ایكی اوغلی حضورنده نكاح اولنسه اكر دعوی مرأه طرفندن اولورسه كندی اوغللرینك شهادتلری مقبوله اولمز اما دعوی رجل طرفندن اولورسه

مقبوله اولور (وصح تزوج مسلم ذمية عند ذميين) بر مسلم ايكی ذمی حضورنده بر ذميه يی تزوج ايلمك صحيحدر
ابو حنيفه وابو يوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر وبو خلاف قول زفردر زيرا ايجاب
وقبولدن عاقدينك كلامنی نكاحده استماع شهادتدر كافرلك خود مسلم اوزرينه شهادتی جائز دكلدر بوايسه
بالاتفاقدر كويا كه بونلر زوجك كلامنی استماع ايتديلر كلامك استماعی خود بو قاروده بيان اولنمش ايدی
ابو حنيفه وابو يوسف ايچون دليل نكاحده شهادت عورت اوزرينه اثبات ملك متعه اعتباری اوزره شرط
قلندی بو خسه وجوب مهر اوزره قلنمدی بو تقديرجه ذميلرك ذميه اوزرينه شهادتی جائزدر (ولا يظهر
شهادتهما ان ادعت) ذكر اولنان ذميلرك شهادتلری ظاهر اولمز دعوی عورت طرفندن اولورسه زيرا كافرلك
مسلم اوزرينه شهادتلری جائز دكلدر واكر دعوی رجل طرفندن اولورسه ذميلرك شهادتی جائز اولور (ومن امر
رجلا ان يزوج صغيرته فزوجها عند رجل صح ان كان الاب حاضرا والا فلا) بركمسنه صغيره سنی تزوج ايلمك
ايچون بر رجله امر ايلسه اول دخی بر رجل حضورنده تزويج ايلسه صحيح اولور اكر باباسی حاضر اولورسه واكر
باباسی حاضر اولمزسه صحيح اولمز (وكذا لو زوج الاب بالغة عند رجل ان حضرت صح والا فلا) وينه صحيح اولور
اكر اب بالغه يی بر آدمك حضورنده تزويج ايتسه اكر اول بالغه حاضر اولورسه صحيح اولور اكر حاضر اولمز ايسه
عقد صحيح اولمز كويا بالغه نك حضورنده كندوسی حكما عاقده اولوب باباسی وحاضر اولان رجلك ايكيسی
شاهد اولمش اولور

باب المحرمات

بو باب وطئ حرام اولان نسنه بيانندهدر معلوم اوله كه محرمات اون برقسمدر (اولكيسی) قرابت جهتيله حرام
اولاندر اولدخی يدی صنفدر كه انالر وقزلر وقز قرنداشلر وعمه لر وخالهلر وقرنداشی قزلری وقز قرنداشی قزلری
(ايكنجيسی) ظهر به جهتنده اولان حرامدر اولدخی درت صنفدر بری عورتك اناسی وعورتك قزی وباباسنك
عورتی واوغلنك عورتی (اوچنجی قسمی) رضاعا اولان حرامدر (دردنجی قسمی) ايكی قز قرنداشی جمع ايلمكدر
نكاحا ووطئا ودخی ايكی عورتی جمع ايلمكدر كه اكر بری اركك فرض اولنسه اخرك نكاحی اكا حرام اوله بونلری
جمع ايلمك دخی اكا حرامدر (بشنجی قسمی) مصاهره جهتيله حرام اولاندر يعنی مصاهره اولان ايله مرادبز
بودر كه اناسی قزی اری اوزرينه حرام اوله وارلك اوغلی وباباسی دخی عورت اوزرينه حرام اولمقدر زنا ومس
ونظر شهوت ايله دخی حرمت مصاهره ثابت اولور (التنجيسی) ملك ايله نكاح جمع اولنق مولی امه سنی دخی سيده
كوله سنی نكاح ايلمك (يدنجيسی) كفر ايله مجوسه يی ياخود وثنيه يی جمع ايلمك كبی (سكزنجيسی) تقديم ايلمك
مثلا امه يی حره اوزرينه تقديم كبی ياخود برابر جمع ايلمك كبی بونلرك بريسی جائز دكلدر وحره نك عدتنده دخی
امه نك نكاحی جائز دكلدر (طقوزنجيسی) شرع شريف تقدير ايلديكندن زياده ايتمك كبی مثلا عبد ايكيدن
زياده دخی حر درتدن زياده ايتمك كبی (اونجيسی) غيرك زوجه سنی تزوج كبی (اون برنجيسی) نكاحدن حامل
اولان خاتونی نكاح ايلمك كبی بونلرك جمله سی حرامدر (يحرم علی الرجل امه وجدته وان علت)
رجل اوزرينه اناسی وجده سی حرام اولور هرنقدر عالی اولورسه زيرا حق سبحانه وتعالينك (حرمت عليكم
امهاتكم) قول شريفی خود دليل كافيدر جده كرك رجال طرفندن اولسون كرك نسا طرفندن اولسون برابردر
وجده نك حرمتی دخی نص ايله ثابتدر وانكار ايدن كمسنه لرك قتنده اجماع ايله ثابتدر ياخود دلالت نص ايله
وياخود عموم مجاز ايله ثابتدر زيرا ام لغة اصلدر بنت ايسه فرعدر ام الكتاب وام القری اصل كتاب واصل ارض
ديمكدر (وبنته وبنت ولده وان سفلت) ورجل اوزرينه كندينك قزی واوغلنك قزی حرام اولور هرنقدر اشغه دخی
اولورسه (واخته وبنتها وبنت اخيه وان سفلتا) ورجل اوزرينه قز قرنداشی وقز قرنداشنك قزی وقرنداشنك قزی
هرنه قدر آشغه دخی اولورسه (وعمته وخالته وام امرأته مطلقا) ورجل اوزرينه عمه سی وخاله سی وعورتك
اناسی حرام اولور كرك وطئ ايلسون كرك ايلمسون زيرا (نكاح البنات يحرم الامهات) ايديكی قتی ظاهردر (وبنت
امرأته دخل بها) وشول خاتونك قزی دخی حرام اولور كه اول خاتونه دخول ايتمش اوله اما دخول بها اولمديق
حرام اولمز (وطئ الامهات يحرم البنات دون نكاحها) مضمونك حقيقتی اناسنك وطئنده وعدم وطئنده
ظاهر اولورا كرمدخول بها اولميوب طلاق ياخود موت ايله مفارقت اولورسه قزنی المق حرام اولمز (وام امرأته

وان علا وابنه وان سفل) وباباسنك خاتونی دخی اكا حرام اولور هرنقدر عالی اولورسه وباباسنك اوغلی دخی اكا
حرام اولور هرنقدر اشاغه دخی اولورسه حق سبحانه وتعالينك (ولا تنكحوا ما نكح آباؤكم) واوغل حقنده
(وحلائل ابنائكم الذين من اصلابكم) قول شريفی بوكا دليلدر (والكل رضاعا) محرماتدن ذكر اولنلرك
كليسی رضاع جهتندن دخی حرام اولور بو حرمت حق سبحانه وتعالينك (وامهاتكم اللاتی ارضعنكم
واخواتكم من الرضاعة) قول شريفنده ونبی عليه السلامك (يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب)
حديث شريفی ايله ثابت اولمشدر (والجمع بين الاختين نكاحا) وايكی قز قرنداشی نكاح جهتندن جمع ايلمك
حرام اولور كرك نسب جهتندن اختين اولسون كرك نكاح جهتندن (ولو فی عدة من بائن او رجعی) اكر اول
رجع باين ورجعی طلاق عدتنده ايسه ده ينه حرامدر حق سبحانه وتعالينك (وان تجمعوا بين الاختين)
قول شريفی وپيغمبر عليه السلامك (من كان يؤمن بالله واليوم الاخر فلا يجمعن ماء فی رحم اختين) حديث
شريفی خود دليل قاطعدر زيرا ايكيسنك جمعی مقصود در واجماع امت دخی حرام اولمسی اوزره دروعدت ايچنده
اولمسنه سبب نكاح اولك بعض احكاميكه نفقه در وخروجدن منعدر وباقی اولديغيچوندر حقوق نكاحدن
برشیء قائم اولنجق عينی ايله نكاح دخی قائم اولمش اولور وجعيده خود وطئنك حلال اولمسی ظاهردر (او وطئا
بملك يمين) ملك يمين ايله وطئا ايكی قز قرنداشی جمع ايتمك حرام اولور اما وطئسز جمع اولنمق جائزدر (فلو تزوج
اخت امته التی وطئها لا يطأ واحدة منهما حتی يحرم الاخری) پس اكر وطئ ايتديكی جاريه سنك قز قرنداشنی
تزوج ايلسه انلردن برينه وطئ ايدهمز حتی كندويه برينی حرام ايلمينجه بعده بريسنی منع ايلمكله ياخود
بر آخره نكاح ايلمكله ياخود بركسنه يه هبه ايلمكله كندی ملكندن اخراج ايتمينجه آخرك وطئی اكا حلال
اولمز (ولو تزوج اختين فی عقدين ولم تعلم الاولی فرق بينه وبينهما ولهما نصف المهر) واكر ايكی قز قرنداشی ايكی
عقدده تزوج ايلسه وقنغيسی اول عقد اولنمشدر بيلنمسه اول رجل ايله ايكی قرنداشك ما بينلری تفريق اولنور
ايكيسی ايچون نصف مهر لازم زيرا ايكيسندن برينك نكاحی باطلدر وقنغيسی اول ايديكی معلوم اولمغله
تعيينك وجهی يوقدر ترجيح بلا مرجح جائز دكلدر ايكيسندن بريسنی تعيينه دخی وجه يوقدر زيرا تقديم وتأخيرده
جهالت اولمغله عدم فائده ايچون معين بری نفی اولنمز ورجله ايكيسندن برينك استمتاعی جائز دكلدر وبونلردن
هر بريسی معلقه قالوب نه اوصاحبی اولدی نه مطلقه اولدی بويله اولمقده ايكيسنه دخی ضرر اولدی پس بالاخره
تفريق متعين اولدی وايكيسنه نصف مهر اولمسنه سببدر زيرا نكاح آخر باطلدر مهری موجب دكلدر نكاح
اول ايسه صحيحدر مهری موجبدر اوليده ايسه قبل الدخول مفارقت اولمغله نصف مهری ايكيسی بينلرنده
تنصيف ايدرلر (والجمع بين امرأتين لو فرضت احديهما ذكرا تحرم علی الاخری) وايكی عورتك جمعی دخی حرام
اولور اكر ايكيسندن بری اركك فرض اولنسه آخر اوزرينه حرام اوله بو مقوله يی جمع ايلمك حرام اولور مثلا عمه ايله
قرنداشی قزی وخاله ايله قز قرنداشی قزی بونلرك بری اركك فرض اولنسه آخره نكاحی جائز دكلدر (بخلاف
الجمع بين المرأة وبنت زوجها الاخر) شول خاتون ايكی زوجنك قزی بيننی جمع ايلمك بوكا مخالفدر يعنی بو جائزدر
اما قز عورتدن اولميه مثلا بركمسنه بر خاتون نكاح ايدوب كندينك دخی آخر عورتدن قزی اولسه اول كمسنه نك
فوتندنصكره ياخود طلاقدنصكره بر آخر كمسنه اول خاتونی وسابقده اولان اريننك قزينی جمع ايتمك جائزدر
(والزنا يوجب حرمة المصاهرة) زنا حرمت مصاهره ايجاب ايدر امام شافعی ايلمسنه ذاهب اولمشدر زيرا مصاهره
بر نعمتدر اجنبيلری دخی محارمه الحاق ايدر وهرشیء كه نعمت اوله اول شيئه حرام ايله نائل اولنمز وزنا كه سببدر
وحرمت كه حكمدر بونلرك بينلرنده مناسبت واجبه يوقدر اول تقديرجه حرمت ثابته اولمامشدر وبزم ايچون
دليل بودر كه وطئ ولد واسطه سيله سبب جزئيتدر زيرا ولد وطئ وموطوئك هر برينه نسبت اولنور وموطوئك
اصول وفروعی رجلك اصول وفروعی كبيدر پس بو تقديرجه رجلك كندی جزئيله استمتاعی حرام اولور وبو حرمت
سبب ولددر وولده سبب وطئدر پس حرمت ولد اولنجق زنا اولمش اولور لكن زنا كه وطئ ايدی ولد مقامنه اقامت
اولندی سفر مشقت مقامنه اقامت اولنديغی كبی وقاعده مقرردر كه برشیء آخر شيئك مقامنه اقامت اولنسه
اول شیء كندی صفتيله تعبير اولنميوب برينه قائم اولديغی شيئك صفتی ايله تعبير اولنور تيممده تراب كبی حقيقتده
تراب مطهر دكلدر لكن صوينك قائمه مقامی اولمغله صوده اولان صفتكه طهوريت ايدی تراب دخی اول صفت ايله

موصوف اولدی وشافعینك تمسك ایلدیكی پیغمبر علیه السلامك (الحرام لایحرم الحلال) حدیث شریفی صحیح دكلدر صحیح اولدیغی تقدیرجه متروك الظاهردر انكله احتجاج اولنمز زیرا حرام حلالی حرام ایدر كورمزمیسین كه برقطره خمر ماء قلیل ایچنه دوشسه جمله‌سی حرام اولور اما عطادن روایت اولنوب (الحرام لایحرم الحلال) حدیث شریفی (لایحرم الوطء الزنی العقد الحلال) مضمونی اوزره مقدما زنا ایتمش اوله بعده تزوج اتسه دیمكه محمول اوله یوخسه غیری معنا احتمالی بعیددر (وكذا المس بشهوة من احد الجانبین) ایكی جانبك برندن دخی شهوتله مس حرمت مصاهره‌یی ایجاب ایدر زیرا نبی علیه السلامك (من مس امرأة بشهوة حرمت علیه امها وابنتها) حدیث شریفی حرمت مصاهره‌یه دلیل كافیدر شافعی بوكلامك خلافنجه‌در (ونظره الی فرجها الداخل ونظرها الی ذكره بشهوة) ورجلك فرج داخل مرأه‌یه نظری وعورتك رجلك ذكرینه شهوتله نظری دخی حرمت مصاهره‌یی ایجاب ایدر شافعی دیركه مس ونظر معنی دخولدن دكلدر بواجلدن كه فساد صوم واحرام ووجوب اغتسال بومس ونظر دخوله تعلق ایتمز بو نیله اولیجق حرمت مصاهره ثابت اولمز بزم ایچون دلیل مس ونظر وطئه سبب وداعیدر پس ایمدی احتیاطا سبب مسبب مقامنه قائم اولور زیرا نبی علیه السلامك حرمت بضعده كمال اعتناسی اولمغله شبهه بضعیتكه سبب رضادر اثبات حرمتده حقیقت مقامنه اقامت اولنك دروفساد صوم واحرام ووجوب اغتسال حرمت بضعده دكلدركه سبب وطئ مقامنه اقامت اولنه (ومادون تسع سنین غیر مشتهاة وبه یفتی) وطقوز سنه‌دن اشاغه‌ده اولان قز مشتهاة دكلدر ومفتی به اولان قول دخی بودر بوتقدیرجه حرمت مصاهره ایجاب ایتمز اما عجوزه بونك خلافنجه‌در علوق احتمالی ایچون زیرا ذكریا صلوات الله علی نبینا وعلیهك زوجه‌سنی عجوزه ایكن علوق واقع اولدی اول احتمال ایله حرمت مصاهره ثابت اولور (ولو انزل مع المس لاتثبت الحرمة هو الصحیح) واكر مس ایله انزال اولسه حرمت مصاهره ثابت اولمز صحیح اولان بودر شمس الائمة السرخسی وفخر الاسلام اختیار ایتدكاری بودر زیرا مع الانزال اولان مس وطئه مفضی دكلدر محرم اولان مس وطئه مفضی اولاندر صاحب عنایه دیركه فقهانك (المس بشهوة لایوجب الحرمة بالانزال) دیدكاری بودر حرمت ابتدا مس ایتدكده انزال واقع اولنجه حكما موقوفا واقع اولور اكر انزال واقع اولورسه حرمت مصاهره واقع اولمز اكر انزال اولمزایسه حرمت ثابت اولور (وصح نكاح الكتابیة) كتابیه اولان خاتونك نكاحی صحیح اولور حق سبحانه وتعالینك (والمحصنات من الذین اوتوا الكتاب من قبلكم) قول شریفی دلالتیله نكاحی تجویز ایلشدر (والصابئة المؤمنة بنبی المقرة بكتاب) وصابئیه‌نك نكاحی صحیح اولور اویله صابئیه كه برنبی‌یه ایمان وبركتابه اقرار ایتمش اوله امام اعظم قتنده كتابیه‌در انجق كواكبه تعظیم ایدرلر (لاعابدة كوكب) برقبله‌یه تعظیم ایتدیكمز كبی واما مین قتنده كتابیه دكلدر زیرا كواكبه عبادت ایدرلر (وصح نكاح المحرم والمحرمة) محرم ومحرمه‌نك نكاحی دخی صحیح اولدی زیرا نبی علیه السلام محرم ایكن میمونه‌یی تزوج ایتمشدر (والامة المسلمة والكتابیة ولومع طول الحرة) وامه مسلمه‌نك وكتابیه‌نك نكاحی صحیح اولدی واكر حره‌یه قدرتی اولورسه ده یعنی مهر ونفقه‌سنه قادر اولورسه ده امام شافعی قتنده حر اولان كسنه‌یه جائز دكلدر امه وكتابیه‌یی تزوج ایده جواز بنك نكاحی خود ضرورتدر زیرا ولدنده امه تابعدر حره حری رقبه بلاضرورة تخلیط جائز دكلدر بزم قتمزده جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (فانكحوا ما طاب لكم من النساء) قول شریفنك اطلاقی ایله (والحرة علی الامة) وحره‌نك نكاحی امه اوزرینه صحیح اولور نبی علیه السلامك (تنكح الحرة علی الامة) قول شریفی بوكا دلیل كافیدر (واربع فقط للحر من حرائر واماء) وحر ایچون حرائر واماءدن یعنی حره‌لردن وجاریه‌لردن انجق درت نكاح ایتمك صحیح اولور زیاده‌سی صحیح اولمز حق سبحانه وتعالینك (فانكحوا ما طاب لكم من النساء مثنی وثلاث ورباع) قول شریفی درت اوزرینه نصدر زیاده‌سی منع اولنمشدر (وللعبد ثنتان) عبد ایچون ایكی‌یی نكاح صحیح اولور امام مالك دیركه احرار كبی عبد ایچون دخی درت نكاح جائزدر حق نكاحده حركبیدر حق مولاسنك اذنی یوغیكن نكاح ایتمكه مالك اولور تطلیقه بغیر اذن مالك اولدیغی كبی بزم ایچون دلیل بودركه رقیت منصفدر حریتك شرفنی اظهار ایچون عبد ایكیدن زیاده‌یه مالك دكلدر (وحبلی من زنی) وزنادن حامل اولانك نكاحی دخی صحیح اولور ابو حنیفه ومحمد قتنده زیرا خاتونك نكاحی مطلقا صحیحدر لكن حامل اولدقده وطئ حرام اولمق صاحب مائی احترام وزراعتی ماء غیر ایله سقی ایلك وقایه‌سی ایچوندر زنا ایسه اول

احترامه مستحق دكلدر اویله اولیجق نكاحی صحیح اولور (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر نكاح حبلی ممنوع اولمسی حملك احترامی ایچوندر بونده ایسه نكاح صحیح ایله زنادن اولان حملك بیننده فرق یوقدر بنه زنادن اولان حملك دخی احترامی لازمدر زیرا ولدك صنعی یوقدر كه جنایته مستحق اوله عدم جنایت مقرر اولمغله اسقاطی جائز دكلدر ایمدی نكاحی دخی صحیح دكلدر (ولا یوطأ حتی تضع) زنادن حبلی اولان عورت نكاح اولدقده وضع ایتمینجه وطئ اولنمز زیرا نبی علیه السلامك (من كان یؤمن بالله والیوم الاخر فلا یسقین ماءه زرع غیره) حدیث شریفی عدم وطئنه دلیل كافیدر (وموطوءة سیدها) وسیدی موطوءه‌سنك نكاحی صحیح اولور زیرا امه‌نك فراشی ضعیفدر حتی جاریه ولد كتورسه دعوت اولنمینجه نسبی ثابت اولمز اما سیده مستحبدر كه حمل اولمق احتمالی ایله كندی صوینی استبرا ایده صیانت ایچون (اوزان) یاخود زنادن موطوءه‌سنك نكاحی صحیح اولور وقبل الاستبراء وطئ جائزدر (ولو تزوج امرأتین بعقد واحد واحداهما محرمة صح نكاح الاخری) واكر بركسنه عقد واحده ایكی خاتونی تزوج ایلسه وایكیسندن بریسی كندینك محرمی اولسه محرم اولمیانك نكاحی صحیح اولور محرمك نكاحی باطل اولور (والمسمی كله لها) ومسمی كلیسی نكاحی صحیح اولان عورت ایچوندر ابو حنیفه قتنده (وعندهما یقسم علی مهر مثلهما) امامین قتنده مسمی اولان مهر ایكیسنك مهر مثلی اوزرینه تقسیم اولنور (ولا یصح تزوج امته او سیدته) بركسنه جاریه‌سنی یاخود عبدی كندی قادینغی نكاح ایتمك صحیح دكلدر زیرا نكاح منافع بیننده مشتركه اولان ثمرات ایچون مشروع اولمشدر مثلا زوج ایچون زوجه اوزرینه برحق واردركه اول حق زوجك مالكیتنی اقتضا ایدر وطئه تمكین كبی واودن خروجنی منع كبی ونامحرمه كورنمكی منع كبی وسائر بوكا مشابه اولان شیلردن منع كبی وكذلك زوجه ایچون دخی زوج اوزرینه برحق واردركه اول حق زوجه‌نك زوج اوزرینه مالكیتنی اقتضا ایدر نفقه ومسكنی وكسوه وقسم طلب ایلمك كبی وعزلی منع ایلمك كبی وسائر لوازم شرعیه‌سنی طلب كبی پس ایمدی بوتقدیرجه زوج ایله زوجه ما بیننده هم مالك هم مملوك اولورلر اویله اولسه بوایكیسنك ما بیننده منافات واردر زیرا مالكیت قاهریت اقتضا ایدر ومملوكیت مقهوریت اقتضا ایدر بینلرنده تنافی اولدیغیچون بونلرك نكاحی صحیح دكلدر زیرا عبد سیده‌نك مقهور محضیدر رقیتی ایچون سیده‌سنه قاهر اولمق ممكن دكلدر امه دخی كذلك (او مجوسیة او وثنیة) ومجوسیه ووثنیه‌نك نكاحی صحیح دكلدر مجوسی‌نك حكمی نكاحده وثنی حكمی كبیدر حق سبحانه وتعالینك (ولا تنكحوا المشركات حتی یؤمن) قول شریفی عدم جوازنه دلیلدر وثنی شول كسنه‌در صنمه عبادت ایدرلر نص ایسه عامدر جمله مشركاره داخل اولور وبعض كسنه‌لر وثن ایله صنمك بیننی تفریق ایتمشلردر اكر خشب وذهب وفضه‌دن معمول اولورسه صنمدر واكر طاشدن معمول اولورسه وثندر (ولا خامسة فی عدة رابعة ابانها) مباین اولمشدر دردنجی عورتك عدتنده بشنجینك نكاحی صحیح دكلدر مثلا بركسنه‌نك درت عورتی اولوب برینی طلاق باین ایله تطلیق اتسه مادام عدت ایچنده‌در خامسه‌یه نكاح صحیح دكلدر زیرا عدة چقمدین بشنجی‌یه نكاح اتسه بشی جمع ایتمش اولور وبركسنه خاتونی تطلیق ایلسه عدة ایچنده اول خاتونك قزقرنداشنی نكاح ایلمك جائز دكلدر طلاق رجعی ایله اولیجق خود بالاتفاق جائز دكلدر (ولا نكاح امة علی حرة او فی عدتها) امه‌نك حره اوزرینه نكاحی دخی صحیح دكلدر پیغمبر علیه السلامك (لاتنكح الامة علی الحرة) قول شریفی بونك عدم صحتنه دلیلدر عدتده صحیح اولمامسنه سبب زیرا نكاح حره‌دن بعض احكام باقی اولمغله من وجه نكاح حره باقی اولمش اولور (خلافا لهما فیما اذا كانت عدة البائن) پس عدة طلاق باینده اولسه امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده عدت مزبوره‌ده امه‌نك نكاحی صحیح اولور زیرا باین طلاقده حره‌نك نكاحندن برشئ باقی قالمشدر وحره اول كسنه‌یه حرامدر پس بواجلدن بركسنه اول حره‌یی تزوج ایتمكه یمین اتسه طلاق باینده عدتنده آخره تزوج ایلسه حانث اولمز اما طلاق رجعی قتنده اتفاقا جائز دكلدر (ولا حامل من سبی) وسبی‌دن حامل اولان مرأه‌نك نكاحی دخی صحیح دكلدر یعنی حامل ایكن سبی اولنمش جاریه‌نك نكاحی صحیح دكلدر مادامكه وضع حمل ایتمیه زیرا انسبی زوجندن ثابتدر پس ایمدی انك صوینی حرامدر اندن صیانت لازمدر ابو حنیفه رحمه الله نكاحنی تجویز ایدرلكن وطئنی تجویز ایتمز (او حامل ثبت نسب حملها ولو من سیدها) وحملنك نسبی ثابت اولمش حاملك نكاحی صحیح دكلدر اكر اول حملك ثبوتی سیدندن دخی

اولورسه بنه جائز دکلدر زیراسیدی حملنی دعوت ایلسه بعده اخره حامل ایکن نکاح ایلسه باطلدر زیرا
مولاسنك فراشی هنوز باقیدر اکر نکاح صحیح اولسه ایکی فراشی جمع ایلمك لازم کلوردی بوایسه صحیح دکلدر
معلوم اوله که فراش اوچ نوعدر بری قوی وبری وسط وبری ضعیفدر وقوی اولان منکوحه نك فراشیدر
بلا اقرار ولدك نسبی ثابت اولور ولدنفی اولنمز الا لعان ایله اولور وسط اولان فراش ام ولدك فراشیدر بلا اقرار ولد
ثابت اولور بنم دکلدر دیمه سیله ولد نفی اولور بلا لعان وضعیف اولان فراش امه نك فراشیدر بلا دعوة ولدك
نسبی ثابت اولمز (ولا نکاح المتعة) ونکاح متعه دخی صحیح دکلدر نکاح متعه اولدرکه برخاتونه اتمتع بك
کذا مدة بکذا من المال یاخود خذ هذه العشرة لاتمتع بك ایاما یاخود متعینی نفسك ایاما او عشرة ایاما یاخود ایام
اکلمقدر بویله دیمکله طرفیندن رضا بولنوب استمتاع ایلمکدر وبو نکاح بزم قتمزده باطلدر ربیع ابن میسره دن
روایتدر که نبی علیه السلام عام فتحده نکاح متعه یی اوچ کونه حلال ایتمشیدی حتی بن وعمم برخاتونك قپوسنه
واردق هر بریمزك اوزرنده برده سی وار ایدی لکن عمك برده سی بنم بردمدن اوجه ایدی ایجرودن خاتون
چیقدی ایکیمزه دخی نظر ایلدی دیدیکه بونك برده سی کبی برده وارمیدر وبونك کبی یکیت وارمیدر دیوب
شبابمزایچون بنی اختیار ایلدی چونکه صباح اولدی کوردمکه منادیلرندا ایدوب تحقیقا حق سبحانه وتعالی
ورسولی سزی نکاح متعه دن منع ونهی ایتمشدر دیو تنبیه ایدرلردی وخلق دخی متنبه اولمشلردر اندنصکره
صحابه کرین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین بونك اوزرینه جمع اولمشلردرکه متعه حیات رسول اللهده منسوخ
اولمشدر پس ایدی احادیث شریفه ناسخه اولدی واجماع دخی اول نسخه مظهر اولدی زیرا کتاب وسنت
واجماع ایله نسخ اولمز مذهب صحیح دخی بودر وامام مالك قتنده نکاح متعه صحیحدر (والموقت) ونکاح
موقت دخی صحیح دکلدر مثلا برعورتی ایکی شاهد شهادتیله اون کونه دکین نکاح ایلمك کبی اما نکاح متعه ایله
نکاح موقتك بیننده فرق هدایه نك عبارتندن منفهم اولان ایکی شیدر مثلا نکاح متعه ده اشتقاقدن متعه یه
مشارك برلفظك وجودیدر ثانیده که نکاح موقتدر شهود شاهد بندر ولفظ تزوجك ویاخود نکاحك ذکری
ومدة معینه نك ذکریدر بوتقدیرجه مابینلرنده فرق اولنمش اولدی زیرا بربرینه مشابهت تامه سی مقررایدی
امام زفر دیرکه نکاح موقت صحیح ولازمدر زیرا توقیت شرط فاسددر عقد نکاحك مقتضاسنه مخالف
اولدیغیچون ونکاح ایسه شروط فاسده ایله باطل اولمز بزم ایچون زوج معنای متعه یی که توقیت ایدی لفظ
نکاح ایله معنای متعه ایسه خاتون ایله استمتاعدر مقاصد نکاح قصدی ایچون دکلدر وعدم مقاصد نکاح مانحن
فیه ده موجوددر زیرا مقاصد نکاح مدة قلیله ده حاصل اولمز وعقودده اعتبار معانیه در بوخسه الفاظ دکلدر

باب الاولیاء والاکفاء

بوباب اولیا وا کفانك احوالی بیانده در اولیا ولینك جمعیدر مالك معناسنه اکفا کفوك جمعیدر نظیر معناسنه
غایة البیانده مسطوردرکه ولی میراثه اهل اولان عاقل وبالغ کسنه یه دیرلر صبی ومجنونك ولایتی ثابت دکلدر
وعقل وبلوغ جهتندن وکافرلك دخی مسلم اوزرینه ولایتی یوقدر عدم وراثت ایچون وعبدلك دخی کذلك
(نفذ نکاح حرة مکلفة بلا ولی) حرة بالغه یی عاقله نك ولیسنك اذنیسز نکاحی نافذ اولور اول حرة مکلفه کرك بکر
اولسون کرك ثیب اولسون برابردر ابوحنیفه وابو یوسف قتنده اما ابو یوسفدن برروایتده نکاح صحیح منعقد
اولمز الا ولینك اذنیله منعقد اولور وامام مالك وشافعی قتنده نسانك عبارتی ایله نکاح اصلا منعقد اولمز
(وله الاعتراض فی غیر الکفو) کفوء اولمیانده ولی ایچون اعتراض ایلمك وارددر یعنی ایلرسه فسخ ایدر دیلرسه اجازت
ویررا کر ولد کتورمش ایسه اکر ولد کتورمش ایسه ولی ایچون فسخ یوقدر زیرا عدم ولی ایله ولد ضایع اولمق
احتمالی ایچون خلاصة تاتارخانیده دخی بویلجه در لکن شیخ الاسلام مبسوطده ولدنصکره ولی ایچون
مابینلرین تفریقی واردر دیو مسطوردر (وروی الحسن عن الامام عدم جوازه) حسن امام ابوحنیفه دن
کفودن غیره نکاحك عدم جوازینی روایت ایلدی زیرا اشیاده چوق شی واردرکه وقوعدنصکره دفعی ممکن
دکلدر (وعلیه فتوی قاضیخان) فتوای قاضیخان دخی بونك اوزره در یعنی عدم جوازنده در (وعند محمد
ینعقد موقوفا ولو من کفو) امام محمد قتنده ولینك اجازتنه موقوفا منعقد اولورا کر کفوء دخی اولورسه روایت
اولنورکه امام محمد وابو یوسف وابوحنیفه قولنه رجوع ایتمشلردر ودخی غایة البیانده مسطوردرکه رجای

ابی رجا امام محمددن ولینك اذنیسز اولان نکاحدن سؤال ایلدم جائز دکلدر دیدی ولی اولمیجق نیجه اولمق کرك
دیدم قاضینك اذنی کرکدر دیدی وبرموضع اولسه که آنده قاضی اولمسه دیدم سفیان دیدیکی کبی اشلیه دیدی
وسفیان دیدیکی ندر دیدم برامر یکی تفویض ایدرکه واروب برمسلمانه تزویج ایلیه دیو بیوردیلر بوندن فهم
اولنورکه موقوفا منعقد اولور دیدیکی کلامدن رجوع ایلمشدر (ولا یجبر ولی بالغة ولو بکرا) بالغه یه ولیسی جبر
ایلمز اکر بکر اولورسه ده ائمهٔ حنفیه قتنده امام شافعی قتنده ولیسی جبر ایدر بالاتفاق حاصل کلام بکر صغیره یی
ولیسی جبر ایدر بالاتفاق وثیبهٔ بالغه یی جبر ایلمز بالاتفاق بکر بالغه ده ائمهٔ حنفیه ایله شافعیه بیننده خلاف
واردر بزم قتمزده هر ولی ایچون اجبار واردر وشافعی قتنده بابا وجد صحیحدن غیریده جبر یوقدر (فان استاذن
الولی البکر فسکتت او ضحکت او بکت بلاصوت فهو اذن ومع الصوت رد) اکر ولی بکردن استیذان اتسه وبکر
دخی سکوت ایلسه یاخود کلسه یاخود بلاصوت اغلسه اول اذندر اغلامسی صوت ایله اولورسه رددر وبکرك
سکوتی رضادر زیرا رغبت کوسترمکه استحیا ایدر عائشه رضی الله عنها بکرك ضحکی رضایه سکوتدن اولدرا کر
علی وجه الاستهزا اولمز ایسه وپیغمبر علیه السلام فاطمه رضی الله عنها یی علی کرم الله وجهه یه تزویج مراد
ایتدکده فاطمه نك یاننه واروب (ان علیا یذکرك) بیوردقدنصکره طشره چیقوب تزویج بیورمشلردر وبوکا
ابو یوسف قتنده رضادر وامام محمد قتنده رضا دکلدر دلیل کراهتدر ردکبی اولور اما بعضیلر دیمشلردرکه اکر دموعی
حار ایسه رضا دکلدر زیرا اول دموع غمدن کلور اکر بارد ایسه رضادر زیرا سروردن کلور وفقیه ابو اللیث دیرکه بنم
قتمده صوت ایله اولان بکاه رددر سکوت ایله اولان بکا اجازتدر (وکذا لو زوجها فبلغ بالخبر) وبنه ذکر اولنان
کبیدر یعنی ولیسی بکری تزویج اتسه وخبر کندویه بالغ اولدقده سکوت ایلسه یاخود بلاصوت بکا اتسه رضادر
(وشرط فیهما تسمیة الزوج لا المهر هو الصحیح) استیذانده وتبلیغ خبرده زوجك اسمی ذکر اولنمق شرطدر لکن
مهرك تسمیه سی شرط دکلدر مذهب صحیح بودر زیرا زوجك ذکر اولنمیجق رغبت وعدم رغبت ظاهر اولمز (ولو
استأذنها غیر الولی الاقرب فلابد من القول) واکر اول ولی اقربدن غیریسی استیذان ایلسه قولدن لابددر یعنی
البته قول لازمدر بونده سکوت وبکا رضا اولمز اما شمس الائمة السرخسی دیمشدرکه اجنبینك استیجاری
زمانده سکوت رضادر زیرا بکر اجنبیدن دخی زیاده استحیا ایدر پس انك سکوتی رضادر واکر قزدن رضا طلب
ایدن ولینك رسولی ایسه ولی مقامنه قائمدر اولزمان سکوتی رضادر (وکذا لو استاذن الثیب) اکر ثیبدن استیذان
اولنسه بنه قولدن لابددر (ومن زالت بکارتها بوثبة او حیضة او جراحة او تعنیس فهی بکر) شول مرأه نك که
بکارتی صچرامق ایله یاخود چوق حیض کورمکله یاخود جراحت ایله یاخود بالغ اولدقدنصکره چوق زمان
مکث ایتمکله زائل اولسه بنه اول بکردر یعنی احکام بکرانك اوزرینه اجرا اولنور (وکذا لو زالت بزنی خفی
خلافا لهما) احکامده زنا خفیدن بکارتی زائل اولان مرأه نك احکامی بو قاروده ذکر اولنان احکام کبیدر
ابوحنیفه قتنده امامین خلاف ایدوب بومقوله مرأه ثیب حکمنده در احکام بکرانك اوزرینه اجرا اولنمز
(ولو قال لها الزوج سکتت وقالت رددت ولا بینة له فالقول لها) واکر زوج عورته دیسه که نکاح ایچون استیذان
اولندقده سن سکوت ایتدك وعورت رد ایلدم دیسه وزوجك بینه سی اولمسه قول عورتکدر زیرا زوج لزوم عقد
وتملك بضعی دعوی ایدر عورت ایسه انی دفع ایدوب انکار ایدر پس بوتقدیرجه مودع کبی اولور یعنی مودع
رد ودیعه یی ادعا ایلسه قول مودعکدر زیرا رد ودیعه معنا نفیدر مودع ایسه بد مودعده ودیعه نك بقاسنی
دعوی ایدر بوتقدیرجه قول مودعکدر امام زفر دیرکه قول زوجکدر زیرا سکوت اصلدر رد ایسه عارضدر
(ویحلف عندهما لا عند الامام) امامین قتنده عورته یمین ویریلور امام اعظم قتنده یمین ویریلمز (وللولی انکاح
المجنونة والصغیر والصغیرة ولو ثیبا) ولی ایچون مجنونه وصغیر وصغیره یی نکاح ایلمك واردر اکر ثیب ایسه ده زیرا
نبی علیه السلام (الا لا یزوج النساء الا الاولیاء ولا یزوجن الا من الاکفاء) بیورمشلردر وابو بکر رضی الله عنه
قزی عائشه رضی الله عنها یی یدی یاشنده نبی علیه السلامه تزویج ایتمشلردر وعلی رضی الله عنه قزی ام کلثومی
عمر رضی الله عنهه تزویج ایلدی حال بوکه ام کلثوم صغیره ایدی (فان کان ابا او جدا لزم) اکر اب وجد صحیح اولورسه
ایلدیکی عقد لازم اولور (وان کان غیرهما فلهما الخیار اذا بلغا) واکر بابا وجددن غیری ولی اولورسه اول صغیر
وصغیره ایچون خیار واردر تحقیکه ایکیسی دخی بالغ اولسه لر ابوحنیفه ومحمد رحمهما الله قتنده زیرا

قرابت اخ ناقصه در نقصان ایسه قصور شفقتی مشعردر اول تقدیرجه مقاصده خلل تطرق ایدر زیرا نكاحده
كفو ومهرلر اراسنده نیجه مقاصد واردر حسن خلق وسوء خلق ولطافت عشره وغلظت عشره وكرم صحبت
وتوسیع نفقه بوكا مشابه اولان شیلر كبی بونلر ایسه كفائت ومهردن اهمدر بوكا ایسه موافق اولوب اجرا ایلمك
جد بلیغ ونظر صائب ایله اولور اب وجددن غیریده نقصان قرابت اولمغله قصور شفقت ظهور ایدوب چندان
مقید اولمغله خلل واقع اولور پس بوتقدیرجه خیار ادراك ایله تدارك اولنمق لازم كلور وغیر الاب والجد اطلاقی
امه وقاضی یه متناول اولور صحیح اولان دخی بودر امانك قصور رأیی وقاضینك قصور شفقتی اولمغله حین بلوغده
مخیر اولورلر (ان علما بالنكاح بعد البلوغ) یاخود بعد البلوغ نكاح اولندیغن بلسه لر ینه مخیرلردر زیرا حین بلوغده
نكاحدن خبردار دكللر ایدی (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر یتیم ویتیمه ایچون كرك بالغ
اولدقلرنده كرك بعد البلوغ عالم اولدقلرنده مخیر اولمق یوقدر دیر (وسكوت البكر رضا) بكرك بلوغ وعلمندنصكره
سكوتی رضادر (ولا یمتد خیارها الی اخر المجلس وان جهلت به ان لها الخیار بخلاف المعتقة) اول بكرك مخیرلكی
مجلس آخرینه دك ممتد اولمز اكر كندی ایچون خیار اولدیغنی بلمزسه ده اما معتقه نك جهلی بونك خلافنجه در
مثلا بر صغیره یی باباسی وجده سندن غیری ولیسی بركمسنه یه تزویج ایلسه یا كندوسی نكاح اولدیغن بلسه
یاخود بلمسه بالغ اولدقده اول بكر ایچون مخیرلك واردر اكر مجلس اولنده سكوت ایدرسه رضادر انك سكوتی
مجلس آخرینه دكین ممتد اولمز همان اشتدوكی ساعت دیلرسه رد ایدر دیلرسه قبول ایدر یوخسه اول مجلسك
آخرینه وارنجه اولمز فسخ ایدرم دیدیكی معتبر دكلدر اما معتقه بویله دكلدر مثلا بر كمسنه جاریه سنی آخره تزویج
ایدوب بعده اعتاق ایلسه عتق خبری جاریه یه واصل اولدیغی ساعت سكوت ایدوب ومجلس آخرنده نكاحی
فسخه قادردر زیرا خیار بلوغ بكرك كندی آننده در اول مجلسده جهلندن سكوتی كندویه عذردر اول اجلدن
آخر مجلسه دكین خیار بلوغی ممتد اولور اما حرائره جهلی عذر اولمز زیرا (طلب العلم فریضة علی كل مسلم ومسلمة)
مضمونی اوزره تعلم ایتملری لازم ایدی زیرا نبی علیه السلام (وأمروا صبیانكم بالصلاة اذا بلغوا سبعا واضربوهم
اذا بلغوا عشرا) بیورمشلردر واول اجلدن حرائره جهل عذر اولمز (وخیار الغلام والثیب لا یبطل) غلام وثیبده
سكوت ایله خیار باطل اولمز اوپمك ویاپشمق وغلام مهری ویروب وثیب دخی قبول ایلمك كبی دخی بوكا بكزر
فعللر ایسه (ولو قاما عن المجلس مالم یرضیا صریحا او دلالة) اكر ایكیسی دخی مجلسدن قالقارلر ایسه ده مادامكه
رضایه متعلق صریحا یاخود دلالة برشی ایتمیه خیار باطل اولمز اوپمك ویاپشمق وغلام مهری ویروب ثیب دخی
قبول ایتمك كبی دخی بوكه بكزر فعللر اشلمینجه سكوت ایله خیار باطل اولمز (وشرط القضاء للفسخ فی خیار
البلوغ لا فی خیار العتق) خیار بلوغده فسخ ایچون قضا شرط قلندی اما خیار عتقده قضا شرط قلنمدی زیرا
خیار بلوغده ضرر قصور شفقتدن متوهم اولان خللدر واول ایسه غایت خفیدر ذكر وانثی یه شامل اولدی زیرا
ایكیسی مابیننده اولان حقوقدن برینی حق آخره الزام قلمغه قضا لازمدر زیرا دفع ضرر خفی اولمغله هر فهمده
عاجزدر قاضینك قضاسنه محتاجدر اما خیار عتقده ضرر جلیدر قضایه احتیاج یوقدر زیرا معتقه نك زوجی ایكی
طلاق ایله كندویه مالك ایدی معتقه اولدقده اوج طلاق ایله مالك اولدی بو ایسه امر جلیدر انكاره مجال
یوقدركه الزامه محتاج اوله بو اجلدن الحق اثباته مختص اولوب قضایه احتیاج اولنمدی (فان مات احدهما قبل
التفریق ورثه الاخر بلغا اولا) پس اكر قبل التفریق ایكیسندن بری فوت اولسه باقی قلان فوت اولانه وارث
اولور كرك خبر بالغ اولسون كرك اولمسون زیرا مابینلرنده فرقت قضاء قاضی ایله واقع اولمق شرط ایدی بونده ایسه
شرط بولنمدی مشروط دخی كذلك بوتقدیرجه نكاح باقیدر بربرینه وارث اولورلر ومهرلك كلیسی واجب اولور
قبل الدخول اولورسه ده كذا فی الزیلعی (والولی هو العصبة نسبا او سببا علی ترتیب الارث) ولی نسب جهتندن
عصبه اولانلردر یاخود سبب جهتندن عصبه اولانلردر ترتیب ارث اوزرینه یعنی ترتیب عصبات ولایت
انكاحده دخی ارثده ترتیبلری كبیدر یعنی اقرب اولیا اوغلدر اندنصكره اوغلی اوغلیدر هرنقدر اشاغه
اولورسه بو كلام معتوهه ومجنونه ده متصوردر یوخسه صغیره ده متصور دكلدر اندنصكره باباو بعده جد صحیح
هرنه قدر یوقاری اولورسه اندنصكره باباو انا بر قرنداش اوغلی اندنصكره لاب وام عمی اندنصكره لاب عمی بعده
لاب وام ابن عمی واندنصكره لاب ابن عمی اندنصكره مولی عتاقه بونده ذكور واناث برابردر اندنصكره عصبه

مولی

مولی عتاقه در (وابن المجنونة مقدم علی ابیها) مجنونه نك اوغلی باباسی اوزرینه مقدمدر ابو حنیفه وابو یوسف
قتنده زیرا ابن عصوبتده مقدمدر نكاحده اولان ولایت ایسه عصوبت مبنیه در (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون
خلاف واردر زیرا بابا اوغلدن شفقتده اوفردر شول دلیل ایله كه بابانك نفسه وماله ولایتی عامدر اما اوغلك
ولایتی انجق نفسه در ماله دكلدر (ولا ولایة لعبد ولا صغیر ولا مجنون) عبد وصغیر ومجنون ایچون ولایت یوقدر
كندی نفسلرینه دخی ولایتلری یوقدر فكیف كه آخره ولایتلری اوله (ولا كافر علی ولده المسلم) دخی كافرك مسلم
اولان ولدی اوزرینه ولایتی یوقدر حق سبحانه وتعالینك (ولن یجعل الله للكافرین علی المؤمنین سبیلا) قول
شریفی عدم ولایتنه دلالت ایدر پس ایمدی بو اجلدن كافرك ولد مسلمی اوزرینه شهادتی مقبوله اولمز وبربرینه
دخی وارث اولمزلر (فان لم یكن عصبة فللام ثم للاخت لابوین ثم للاخت لاب ثم لولد الام ثم لذوی الارحام
الاقرب فالاقرب التزویج عند الامام) پس اكر عصبه نفسه بولنمز ایسه صغیره یی تزویج ام ایچوندر اكر ام دخی
بولنمز ایسه لابوین قز قرنداشی ایچوندر اكر اولدخی بولنمز ایسه لاب قز قرنداشی ایچوندر اندنصكره ولد ام ایچوندر
اندنصكره ذوی الارحام ایچوندر اندنصكره درجه ده اقرب اولان ترجیح اولنور وبو ذكر اولنان اولیا ایچون
ولایت تزویج واردر ابو حنیفه قتنده التزویج مؤخر مبتدادر فللام مقدم خبردر انی تقدیم ایلدی زیرا اصحاب
فرائضده اصلدر (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر انك قتنده ولایت عصبات ایچوندر غیری ایچون
دكلدر وپیغمبر علیه السلامك (الانكاح الی العصبات) قول شریفی بوكا دلیل ایدوكنه ذاهب اولمشدر
(وابو یوسف معه فی الاشهر) وابو یوسف امام محمد ایله در ایكی روایتك اشهرنده (ثم لمولی الموالاة) اندنصكره
تزویج مولی موالات ایچوندر ومولی موالات عبارتی اولدركه بركمسنه مجهول النسب اولوب اصلا وارثی
اولمسه پس بركمسنه یه سن بنم وارثم اول اكر جنایت ایدرسم جنایتمی ویردیسه اولدخی قبول اتسه بومقوله یه
مولی موالات دینلور بومقوله نك تزویجی مولی موالات ایچوندر یعقوب پاشا دیمشدركه مولی موالاتك
اجنبی وصغیر وصغیره بیننده وجودینك صحتی محل نظردر الا بوقدر واردركه بلاواسطه موالات اولمق واجب
اولمز بلكه موالات صغیر وصغیره نك باباسی ایله متحقق اولوردینله (ثم للقاضی فی منشوره ذلك) اندنصكره تزویج
براتنده ولایتنه اذن یازلمش قاضی ایچوندر (ولا للابعد التزویج اذا كان الاقرب غائبا) حین ولی اقرب غائب اولسه
ولی ابعد ایچون تزویج ایلمك واردر اما امام زفر قتنده ابعدك انكاحی جائز دكلدر زیرا اقربك ولایتی قائمه در
وبرحق كه شخص ایله قائم اولسه غیبتیله باطل اولمز وبو اجلدن ولی اقرب هرقنده ایسه تزویج صغیره ایتمسی
جائزدر غیبتنده دخی ولایت ثابته در بوتقدیرجه ابعد ایچون ولایت تزویج یوقدر بزم ایچون دلیل بودركه
ولایت نظریه در ونظر وشفقتده دكلدركه رأیی ایله منتفع به اولمیه كمسنه یه تفویض اولنه پس ایمدی ولی اقرب
غائب موتی منزلسنه تنزیل اولنوب ابعده ولایت تزویج تفویض اولندی وولی اقرب اولدیغی یرده تزویج ایلسه
جوازنه تسلیم اولنمز وتسلیم اولندیغی تقدیرجه ولی ابعد ایچون اكر بعد قرابت وار ایسه قرب تدبیر واردر وولی
اقرب ایچون كرچه قرابت وار ایسه لكن بعد تدبیر واردر پس ایكیسی متساوی اولان ایكی ولی مقامنه اقامت
اولنوب هرقنغیسی عقد ایدر ایسه نافذ اولور (بحیث لا ینتظر الكفوء الخاطب جوابه) ولی اقربك غیبتی برمكانده
اولسه كه كفوء خاطب یعنی صغیره نك كفوی اولوب تزوجه طالب اولان كمسنه ولی اقربك جوابنه منتظر اولمیه
(وقیل مسافة السفر) ودینلدیكه ولی اقربك غیبتی مسافه سفر مقداری اوله (وقیل بحیث لا یصل القوافل الیه
فی السنة الامرة) ودینلمشدركه ولی اقرب برمكانده اوله كه سنه ده قوافل اول مكانه انجق بركره واصل اوله اول
مرتبه یه غیبت دینلمشدر بو مرتبه قدورینك اختیاریدر وبعضیلر برایلق یوله غیبت دیمشلردر وبوكا مشابه
مسافه خصوصنده اقوال كثیره یازلمشدر (ولا یبطل بعوده) ولی ابعدك ولایتی ولی اقربك عودی ایله باطل اولمز
(ولو زوجها ولیان متساویان) اكر اول صغیره یی مرتبه ده مساوی اولان ایكی ولی تزویج ایلسه لر مثلا قوائین
ایكی قرنداش كبی (فالعبرة للاسبق) اعتبار ابتدا تزویج ایدن ایچوندر زیرا نبی علیه السلامك (اذا انكح الولیان
فالاول اولی) حدیث شریفی بوكا دلیلدر (وان كانا معا بطلا) اكر ایكی ولینك آخره تزویجی معا اولورسه یعنی
مقدم ومؤخر اولیوب برابر واقع اولورسه ایكیسی دخی باطل اولور (وصح كون المرأة وكیلة فی النكاح) خاتونك
نكاحده وكیل اولمسی صحیح اولور زیرا نكاحده معتبر اولان بلوغ وعقلدر پس رجل اوزرینه مترتب اولان

مرأه اوزرينه مترتب اولور (فصل) تعتبر الكفائة في النكاح نسبا) نكاحده برابرلك يعني بر برينه نسبا
نظير اولمقلق اعتبار اولنور زيرا نبي عليه السلام (الا لا يزوج النساء الا الاولياء ولا يزوجن الا من الاكفاء)
بيوردقلري كفاءتك لزومنه دليل قويدر اما سفيان ثوري حضرتلري ديديكه نكاحده كفاءة اولنمز زيرا
ناس بر برينه نظيردر نته كيم نبي عليه السلام حضرتلرينك (الناس سواسية كاسنان المشط لا فضل لعربي
على عجمي انما الفضل بالتقوى) حديث شريفي عدم كفاءته دالدر وحق سبحانه وتعالينك (ان اكرمكم
عند الله اتقاكم) نص شريفي دخي بو قولي مؤيددر انتهى اما بزم ايچون دليل حضرت رسول اكرم صلى الله
عليه وسلمك (قريش بعضهم اكفاء لبعض بطن ببطن والعرب بعضهم اكفاء لبعض قبيلة بقبيلة والموالي
بعضهم اكفاء لبعض رجل برجل) قول شريفيدر ومواليدن مراد عتقادر وكفاءة مصدردر وكفو اسمدر
(وقريش بعضهم اكفاء بعض وغيرهم من العرب ليسوا كفوا لهم بل بعضهم اكفاء بعض) پس قريشك
بعضيسي بعضيسنه كفودر وعربدن قريشدن غيري قبيله قريش قبيله سنه كفو دكللردر بلكه عربك
بعضي بعضنه كفودر وقريش ماييننده تفاضل اعتبار اولنمز حتى هاشمي قريشي تزوج ايلسه رد اولنمز زيرا
نبي عليه السلام قزني عثمان رضي الله عنهه تزويج ايلمشدر حال بوكه عثمان حضرتلري دخي بني عبد الشمس
قبيله سندن ايدي وعلي كرم الله وجهه قزي ام كلثومي عمر رضي الله عنهه تزويج ايتدي وحضرت عمر قريشي
ايدي هاشمي دكل ايدي (وبنو باهلة ليسوا كفوا غيرهم من العرب) بنو باهله قبيله سي عربدن كندولردن غيرينك
كفوي دكللردر بنو باهله قبيله نك اسميدر اصلده همدانده بر عورتك اسميدر وقبيله مزبوره خساست ودناءت
ايله مشهوره در بقيه طعامي مرة بعد اخرى اكل ايدرلر وعظام ميته يي طبخ ايدوب ياغني الورلر وبر عارف
ديمشدر كه كشينك نفسي باهله دن اولدقدنصكره اصليده هاشميدن اولمق آدمه نفع ويرمز (وتعتبر في العجم اسلاما
وحرية) عجمده يعني عربدن غيريده كفاءة اسلام وحريت جهتندن اعتبار اولنور يوخسه نسب جهتندن
اعتبار اولنمز حتى صحابه كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين نسب ايله افتخار ايتدكلرنده سلمان فارسي
رضي الله عنه (انا افتخر بالاسلام لا اب لي سواه) ديو جواب ايدردي (فمسلم او حر ابوه كافر او رقيق) پس اعدي
مسلم ياخود حر كه اول مسلمك ياخود حرك باباسي كافر ياخود رقيق اولسه (غير كفو لمن لها اب في الاسلام
او الحرية) كفوء دكلدر شول خاتونه كه انك اسلامده ياخود حريتده باباسي اوله وزوج طالب اسلامه كندوسي
كلمش اوله (ومن له اب فيه او فيها غير كفو لمن لها ابوان) وشول كمسنه نك اسلامده ياخود حريتده باباسي اولسه
كفوء اولمز شول خاتونه كه اسلامده ياخود حريتده باباسي ودده سي اولسه زيرا رق اثر كفردر وكفرده ايسه
معنى ذل واردر وحكم كفاءتده نسبه اعتبار اولنور (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر ابوان
اعتباري لازم دكلدر زيرا ابو يوسف رحمه الله واحدي مثنى يه الحاق ايلمك كندي مذهبيدر نجن شاهدلر
بر غائب كمسنه نك اسمني وباباسي اسمني ذكر ايتسه لر انك قتنده تعريف حاصل اولوب جدلنك ذكرينه حاجت يوقدر
اما ابو حنيفه وامام محمد قتنده جدا كلمق لازمدر (ومن له ابوان كفو لمن لها آباء) وشول كمسنه نك كه اسلامده
ياخود حريتده باباسي وجدي اولسه اول كمسنه كفوءدر شول عورته كه انك اسلامده ياخود حريتده بابالري
ودده لري اوله زيرا تعريف اب وجد ايله حاصل اولور فضل اولان عفودر نقص اولان محوددر (وتعتبر ديانة)
كفاءتده ديانة اعتبار اولنور ديانت ديديكي تقوى وصلاحدر (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ايدوب ديانة اعتبار
اولنمز زيرا ديانت امر آخرتدر انك اوزرينه احكام دنياسي اولمز دخي بو بلجه در اما امام محمده جواب ويريلور كه
قبول شهادت امور دنيادندر لكن ديانت اوزره بنا اولنور بو تقديرجه كفاءتده معتبردر (فليس فاسق كفوا
لبنت صالح) پس فاسق صالح كمسنه نك قزينه كفوء دكلدر (وان لم يعلن في اختيار الفضلي) اكر اول فاسق فسقني
آشكارا ايتمزسه كفوء دكلدر اختيار فضليده بو بلجه در اما بعض مشايخ قتنده فاسق اكر اعلان ايتمزايسه صالحك
قزي ايچون كفوء اولور حتى امام ابو يوسفدن مرويدر كه نجن فاسق اصحاب مروتدن اولوب احوالي مستتر
اولورسه كفوء اولور زيرا اظهار ايتمكله خاتونه عار لاحق اولمز فليس ده اولان فاء فصيحه دركه ديانة قولي ايچون
تفريعدر بو تقديرجه ديانت اعتبار اولنجق فاسق بنت صالح ايچون كفوء دكلدر (وتعتبر مالا) مال جهتندن
كفاءة دخي معتبر اولور مهر ونفقه يه مالك اولمقلق اعتبار اولنور (فالعاجز عن المهر المعجل او النفقة غير كفو

لفقيره)

لفقيرة) پس اعدي مهر معجلدن ياخود نفقه دن عاجز اولان رجل فقيره يه كفوء دكلدر زيرا مهر بدل بضعدر
وفاسي لازمدر ونفقه ايسه ازواجك قوام ودوامنه سببدر امام ابو يوسف قتنده نفقه يه قادر اولديغي كفايت ايدر
ونفقه دن مراد هر كون خاتونك نفقه سي مقداري شي كسب ايتمسيدر وبعضيلر قتنده بر سنه نك نفقه سيدر
وبعض آخر قتنده التي آيك نفقه سيدر (والقادر عليهما) نفقه ومهر اوزرينه قادر اولانه (كفو لذات اموال عظام
عند ابي يوسف رحمه الله) اموال عظام صاحبي ايچون كفوءدر ابو يوسف قتنده زيرا مال معرض زوالده اولمغله
غنانك ثباتي يوقدر زيرا كثرت مال مذمومه در پيغمبر عليه السلامك (هلك المكثرون الا من قال بماله هكذا
اي تصدق به) قول شريفي مالك عدم اعتبارينه دليلدر (خلافا لهما) ابو حنيفه وامام محمد ايچون خلاف
واردر انلر قتنده غناده كفاءت معتبردر (وتعتبر حرفة عندهما وعن الامام روايتان) امامين قتنده كفاءتده
شرف حرفت اعتبار اولنور وامام اعظمدن ايكي روايت واردر بري حرفتك اعتباري وبري دخي عدم اعتباريدر
زيرا كاه اولور بر خسيس حرفتده ايكن شريف حرفته نقل ايلمك ممكن اولور بو تقديرجه اعتبار اولنمز (فحائك
او حجام او كناس او دباغ غير كفو لعطار او بزاز او صراف وبه يفتى) پس جولاه وحجام وكناس ودباغ عطار ايچون
وصراف وبزاز ايچون كفوء دكللردر (ولو تزوجت غير كفو فللولي ان يفرق بينهما) واكر خاتون كفوءندن غيري
تزوج ايلسه وليسي ايچون مابينلرين تفريق ايلمك واردر (وكذا لو نقصت عن مهر مثلها له ان يفرق ان لم يتم
مهر مثلها) بو مسئله سابقه كبيدر اكر خاتون مهر مثلندن نقصان ايلسه ولي ايچون تفريق ايلمك واردر
وياخود مهر مثلني اتمام ايتدرمك واردر (خلافا لهما) امامين خلاف ايدوب مهر مثلنده ولي ايچون حق
اعتراض يوقدر (وقبضه المهر او تجهيزه او طلبه بالنفقة رضا) ولينك مهر مثلي ياخود جهازي قبض ايلمسي
ياخود نفقه طلب ايلمسي رضادر (لا سكوته) ولينك سكوتي رضا دكلدر وسكوت بر قاچ محلده نطق مقامنه
اقامت اولنور (اولكيسي) بكرك وليسي تزويج ايچون اذن طلب ايلدكده بكرك سكوتي نطق كبيدر
(ايكنجيسي) مهرني قبض ايتدكده سكوت ايلمسيدر (اوچنجيسي) بكر بالغه اولدقده سكوتيدر (دردنجيسي)
بر خاتون تزوج ايتمكه يمين ايدوب باباسي كندوني تزويج ايتدكده سكوتي نطقدر وحانث اولور (بشنجيسي)
بر كمسه يه بر شي تصدق اولندقده سكوت ايتمسي قبولدر اول سكوت نطق مقامنه قائم اولور اما موهوب لهك
سكوتي نطق مقامنه قائم اولمز (التنجيسي) بر كمسنه مجلسده بر كمسنه يه بر شي هبه ايلسه لكن هبه اولنان شي
اول حينده قبض اولنميوب مجلس دخي ممتد اولسه وآخر مجلسده موهوب عليه اول شيئي قبض ايتدكده
(يدنجيسي) وكيلك سكوتي دخي قبولدر مثلا بر كمسنه بني فلان شيئه وكيل ايلدم ديدكده سكوت ايلسه
قبولدر وصكره رده قادر اولور (سكزنجيسي) مقر لهك سكوتيدر يعني بر كمسنه يه سن بنم قزمسن ديدكده اول
سكوت ايلسه اول سكوت قبولدر وصكره رده قادردر (طقوزنجيسي) مفوض اليهك سكوتي تفويض وقبولدر
واولدخي رده قادردر (اوننجيسي) موقوف عليهك سكوتيدر ورده قادردر ديناشدركه رده قادر دكلدر
(اون برنجيسي) بيع تلجيه ده احد متبايعينك سكوتيدر مثلا بريسي ديه كه مابينمزده بيعه متعلق اولان معنائي
صحيح ايده لم ديدكده آخر سكوت ايلسه بو دخي نطق مقامنه قائم اولور (اون ايكنجيسي) مالك قديمك بين القائمين
مالي قسمت اولندقده سكوتيدر (اون اوچنجيسي) خيار ايله عبد اشترا ايدن كمسنه عبدي بيع وشرا ايلدوكين
كوردكده سكوت ايلسه سكوتي خياري مسقطدر (اون دردنجيسي) مشتري مبيعي قبض ايلدكده بايع
سكوت ايلسه سكوتي اذندر كرك بيع صحيح اولسون كرك فاسد اولسون (اون بشنجيسي) شفيعك سكوتيدر
(اون التنجيسي) مولى عبدك بيع وشراسن كوروب سكوت ايلديكيدر بو سكوت تجارت ايچون اذندر
(اون يدنجيسي) اكر مولى يمين اتسه كه عبدينه تجارت ايچون اذن ويرميه بعده بيع وشرا ايلدوكين كوردكده
سكوت ايلسه حانث اولور سكوتي نطق مقامنه قائم اولور (اون سكزنجيسي) بر كمسنه عبدني بيع ايلسه ياخود
رهين ايچون ويرسه ياخود جنايت ايچون تسليم ايلسه مزبورك سكوتي عبد اولديغنه اقراردر اكر عاقل ايسه
اما جاريه ويرمك ايچون كندويه بيعه عرض ايچون ياخود تزويج ايلمك ايچون استيذان اولندقده سكوت ايتسه
اقرار دكلدر بو سكوت بو قاروده ذكر اولنانك خلافيدر (اون طقوزنجيسي) بر كمسنه فلان كمسنه نك خانه سنه نزول
ايتدرميه يم ديو يمين ايتسه حال بوكه اول كمسنه داره نزول ايتمش اولسه اكر سكوت ايتسه حانث اولور اما اولمدن

چیق دیو سو یلسه بعده سکوت اتسه حانث اولمز (یکرمنجیسی) برکسنه برشیء اشترا ایلزدن مقدم عیبنی خبر
ویردکلرنده سکوت ایدرسه عیبه رضادر اما اکر مخبر عادل ایسه اکر فاسق ایسه امام اعظم قتنده رضا دکلدر
اما امامین قتنده فاسق ایسه ده رضادر (یکرمی برنجیسی) برکسنه نك خاتونی وضع حمل ایلدکده سکوت
ایلسه اقراردر (یکرمی ایکنجیسی) برکسنه نك خاتونی یاخود قریبی کندینك عقارینی بیع ایدر ایکن کوروب
سکوت ایلسه اقراردرکه اول شیء کندینك اولمیه (یکرمی اوچنجیسی) برکسنه کوردیکه کندونك قوماشنی
یاخود اوینی بیع ایتدیلر و برکسنه دخی الوب نیجه زمان تصرف ایتدی حال بوکه بوکسنه سکوت اوزره اولدی
انك دعواسی ساقط اولور بورلك سکوتی کندونك اولمسنی اقراردر (یکرمی دردنجیسی) شرکت عنان ایله
شریك اولانك بریسی آخره دیسه شو جاریه یی خاصة کندی نفسم ایچون المشمدر شریك آخر سکوت اتسه
یالکز انك ایچون اولمسی اقراردر (یکرمی بشنجیسی) برکسنه نك وکیلی شراء معینده شوشیئی کندم ایچون اشترا
ایدرم دیو سؤال ایتدکده موکل سکوت ایلسه اذندر اول شیء ولینك اولور (یکرمی التنجیسی) صبی عاقل بیع
وشرا ایتدکده ولیسی سکوت ایتمسی اذندر اول شیء وکیلك اولور (یکرمی یدنجیسی) برکسنه نك طلومی ایله
صویی اولوب بر آخر کسنه شق ایدوب طلومك صویی دوکسه صاحبی سکوت ایلسه رضادر
(یکرمی سکزنجیسی) برکسنه عبدن استخدام ایتمکه یمین اتسه عبد بلا اذن کندویه خدمت ایتدکده
سکوت ایدوب نهی ایتمسه حانث اولور (یکرمی طقوزنجیسی) برخاتون قزینك جهازی ایچون باباسنك متاعندن
برمقدار شیء ویرسه حال بوکه باباسی حاضر اولوب سکوت اتسه رضادر باباسی استردادة قادر دکلدر
(اوتوزنجیسی) خاتون قزینك جهازندن عادتا اولان طعام ایچون باباسنك مالندن انفاق ایدوب وباباسی
سکوت اتسه اذندر آناسنه چکدرمکه قادر دکلدر (اوتوز برنجیسی) برکسنه برجاریه بیع ایدوب وافرحلی
وقولاغنده ایکی منکوشی اولسه لکن بیع وشراده شرط اولمسه ومشتری جاریه یی ذکر اولنان اشیا ایله قبض
ایدوب کتسه وبایع سکوت ایلسه تسلیمدر اول شیء مشترینکدر انك اولور (اوتوز ایکنجیسی) برکسنه
برشیخدن قراءت اتسه حال بوکه شیخ سکوت ایدوب جواب ایلمسه شیخك سکوتی جواب واذن منزله سنده در
(اوتوز اوچنجیسی) تزکیه شاهدین ایچون برقاچ کسنه دن سؤال اولنسه انلر دخی جواب ویرمیوب سکوت
ایلسه‌لر سکوتلری تعدیلدر (اوتوز دردنجیسی) برکسنه برشیئی رهن قومق ایچون آخره صو یلسه اول دخی
قبول ایتمسه وما بیننده برقاچ ساعت مرور ایدوب بعده مرتهن رهنی آلوب قبض ایتدکده راهن سکوت
اتسه اذندر ذکر اولنان مسائلك برمقداری خلاصه دن وبر مقداری جامع الفصولیندن و برقاچی
قنیة الفتاوادن وبرقاچی ظهیریه دن نقل اولنمشدر و بو اشباه ونظایرده مسطوردر شبهه سی اولان اشباه ونظایره
مراجعت ایلسونلر (وان رضی احد الاولیاء فلیس لغیره الاعتراض) اکر صغیره نك متساوی اولان اولیاسندن
بریسی نکاحه راضی اولوب انکاح اتسه غیریسی ایچون اعتراض یوقدر یعنی عقد نکاحی فسخه قادر دکللردر
اما قاعد اولان ولیدن اقرب ولیسی وار ایسه انکچون فسخ ایلمك واردر (فصل ووقف تزویج فضولی اوفضولیین
علی الاجازة) برفضولینك ویاخود ایکی فضولینك تزویجی اجازت اوزره موقوف اولدی مثلا برکسنه بر رجلك
خبری یوغیکن برعورته نکاح اتسه یاخود عورتك دخی خبری یوغیکن برآخری دخی خبری اولمین رجله تزویج
اتسه ایکیسنك دخی نکاحی اجازته موقوفدر (ویتولی طرفی النکاح واحد بان کان ولیا من الجانبین) نکاحك
ایکی طرفندن برکسنه ولی اولور ایکی جانبندن ولی اولمقلق ایله مثلا برکسنه قرنداشی قزینی برآخر قرنداشی
اوغلونه نکاح ایچون ایکی طرفك ایجاب وقبولنه ولی ایتمك اولور (او وکیلا منهما) یاخود اول عورت طرفندن
وکیل اوله (اوولیا واصیلا) یاخود برطرفدن ولی وبرطرفدن اصیل اولمق ایله ایکی طرفدن ولی اولور مثلا برکسنه
عمه سنك صغیره قزینه کندی نفسیچون نکاح اتسه کندی طرفندن اصیل قز طرفندن وکیل اولمش اولور
(اوولیا او وکیلا) یاخود برطرفدن ولی وبرطرفدن وکیل اولسه مثلا کندی قزینی برآخرك وکیلی اولوب نکاح
ایلمك کبی (او وکیلا واصیلا) یاخود وکیل واصیل اوله مثلا برخاتونك وکیلی اولوب کندی نفسیچون نکاح ایلمك
کبی (ولا یتولاهما فضولی ولو من جانب) نکاحك ایکی طرفنه برفضولی تولی ایده مز اکر برجانبدن دخی
اولورسه (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده فضولی واحد ایکی طرفك نکاحنه

تولی ایدر حاصل کلام فضولی ایچون التی مسئله واردر التی مسئله نك اوچی اجازته موقوفدر اتفاقا اولکیسی
برفضولی غائب وغائبه اولان ار وعورت ایچون (تزوجت فلانة) دیسه فضولی آخر زوجتهامنك دیسه یاخود
برعورت برغائب ار ایچون (زوجت نفسی من فلان) دیسه فضولی دخی قبلت دیسه بو اوچ مسئله ده
اتفاق اوزره اجازته موقوفدر واوچ مسئله دخی اختلافیدر اولکی مسئله برفضولی (زوجت فلانة من فلان)
دیسه حال بوکه ایکیسی دخی غائب اولسه وقبلت دیر برکسنه اولمسه یاخود (تزوجت فلانة) دیسه حال بوکه
عورت غائبه اولسه قبلت دیر برکسنه اولمسه یاخود برعورت (زوجت نفسی من فلان) دیسه واول آدم غائب
اولسه وقبلت دیر برکسنه اولمسه بو اوچ مسئله قتنده اجازته موقوفدر زیرا حاضر اولدقلرنده اذن ایله تمام اولور
ابو حنیفه وامام محمد قتنده بو قوللر باطلدر ابو یوسفك قیاسی بودرکه اکر ایکی جانبدن مأمور اولسه‌لر نکاح
منعقد اولوردی چونکه فضولی اولدی ینه منعقد اولور انجق اجازته توقف ایدر ابو حنیفه وامام محمد ایچون
دلیل بودرکه عقدك شرطی یعنی نصفی موجود بولندی حتی آخردن قبول بولنمزدن مقدم رجوعه قادر اولور
مجلسدن قیام ایله باطل اولوب ماورای مجلسه توقف ایلمز بیع کبی امام ابو یوسف ایچون ایکی جانبدن مأمور
اولدقلرنده نکاح منعقد اولور دیدیکی بوکا مخالفدر زیرا قتندن جاری اولان عقد تامدر ایجاب وقبول
بولندیغیچون انلرده اجازته توقف ایدر مانحن فیه ده اولانه بقمز مسئله باطلدر اجازته توقف ایلمز (ولو امره
ان یزوجه امرأة فزوجه امة لا یصح عندهما وهو الاستحسان) اکر بررجل برکسنه یه امر ایلسه که کندویه
برخاتون تزویج ایده اول کسنه اکابر آخرك جاریه سنی تزویج اتسه امامین قتنده صحیح دکلدر استحسان دخی بودر
زیرا مطلق متعارفه مصروفدرکه اول متعارف تزویج اکفادر (وعند الامام یصح) امام اعظم قتنده صحیح اولور
زیرا لفظ مرأه نك اطلاقی حره یه وامه یه شامل اولور حتی برکسنه عورت تزوج ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه حره وامه یه
شامل اولوب هر قنغیسنی تزوج ایلسه حانث اولور (ولو زوجه امرأتین فی عقدة لا یلزم واحدة منهما) واکر امر
ایلدیکی کسنه ایکی عورته برعقدده تزویج ایلسه اول ایکی عورتدن بریسی لازم کلمز زیرا ایکیسنك نکاحی
تنفیذه وجه یوقدر امره مخالفت اولدیغیچون وایکیسندن برینی تنفیذ ممکن دکلدر جهالت اولدیغیچوندر
وبرینی تعیین دخی ممکن دکلدر قنغیسی اولی ایدوکی بیلنممکله بو تقدیرجه تفریق واقع اولوب بریسی لازم کلمز
(ولو زوج الاب او الجد الصغیر والصغیرة بغبن فاحش فی المهر او من غیر کفو جاز) اکر باباسی یاخود دده سی صغیر
وصغیره یی مهردن غبن فاحش ایله یاخود کفودن غیریه تزویج ایلسه جائزدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما)
امامین ایچون خلاف واردر ولایت شرط نظر ایله مقیددر شرط نظر اولمقده عقد باطل اولور زیرا مهر مثلندن
لشاغه اولیجق شرط نظر بولنمامش اولور عدم کفاءة خود ضرر فاحشدر جائز دکلدر (ولیس ذلك لغیر الاب والجد)
مهرده غبن فاحش وکفودن غیریه تزویج اب وجددن غیری ایچون دکلدر

باب المهر

بو باب مهر بیاننده در و مهرك نیجه اسامیسی واردر بری صداق وبری نحله وبری اجر وبری فریضه وبری عقردر
(یصح النکاح بلا ذکره ومع نفیه) مهری ذکر ایتمکله ومهری نفی ایتمکله یعنی بلا مهر اولسون دیمکله
نکاح صحیح اولور ومهر تسمیه سی نکاحك صحتنده برفردك خلافی یوقدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (فانکحوا)
قول شریفی بوکا دلالت ایدر ونکاح لغة انضمامی وازدواجی اخبار ایدر پس ایمدی مهردن سکوت ایله متناکحین
بیننده نکاح تمام اولورا کر دینلورسه که لایق اولان بو ایدیکه مهرسز نکاح صحیح اولمیه زیرا مهر دخی واجبدر
بیع وثمن کبی نته کیم بیعده ذکر ثمن ترك اولنسه فاسد اولدیغی کبی بو دخی فاسد اولمق کرك ایدی بوکا جواب
ویریلورکه وجوب مهر نکاحك صحتی ایچون دکل ایدی بلکه محلك شرفنه اثبات ایچوندر اول تقدیرجه
صحت نکاح ایچون مهرك ذکرنه حاجت یوقدر (واقله عشرة دراهم) ومهرك اقلی اون درهمدر وپیغمبر
علیه السلامك (لا مهر اقل من عشرة دراهم) قول شریفی بوکا دالدر زیرا وجوبا حق شرعدر محلك شرفنی اظهار
ایچون (فلو سمی دونها لزمت العشرة) واکر اون درهمدن اقل تسمیه اولنورسه ینه اون درهم لازم اولور
(وان سماها او اکثر لزم المسمی بالدخول او موت احدهما) اکر اون یاخود اوندن زیاده تسمیه اولنسه دخول ایله
یاخود ایکیسندن برینك موتی ایله مسمی لازم اولور زیرا دخول مبدل منهك تسلیمی متحقق اولوب بدلك لزومی

مقتضی اولدی وموت ایله نکاح منتهی اولدیکه دفعه قابل محل قالمدی برشیٔکه منتهی اوله مقتضی موجود
ومانع منتفی اولدیغیچون جمیع لوازمی ایله متأکد ومتقرر اولور (ونصفه بالطلاق قبل الدخول والخلوة الصحیحة)
دخولده وخلوة صحیحه اولمزدن مقدم طلاق ایله مسمانك نصفی لازم اولور حق سبحانه وتعالینك (وان طلقتموهن
من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فریضة فنصف ما فرضتم) قول شریفی بوکا حجت قاطعه در وخلوة صحیحه
دخول مقامنه قائم اولور ائمۀ حنفیه قتنده (وان سكت عنه او نفاه لزم مهر المثل بالدخول او الموت) واکر مهری
یاندن سکوت ایتدی ایسه یاخود مهری نفی ایتدی ایسه یعنی مهر اولمق اوزره نکاح ایتدی ایسه دخول
یاخود موتله مهر مثل لازم اولور (وبالطلاق قبل الدخول والخلوة متعة معتبرة بحاله فی الصحیح) دخول
وخلوتدن مقدم طلاق ایله متعه لازم اولور اویله متعه که رجلك حالی ایله معتبره در روایت صحیحه ده ومعتبره
متعه نك صفتی اوله یاخود متعه دن حال اولوب مبین هیئت فاعل اوله ومتعه نك لزومی حق سبحانه وتعالینك
(ومتعوهن علی الموسع قدره وعلی المقتر قدره) قول شریفی ایله در (لا تنقص عن خمسة دراهم ولا تزاد علی نصف
مهر المثل) متعه بش درهمدن ناقص اولمز ومهر مثلك نصفی اوزرینه دخی زیاده قلنمز (وهی درع وخمار وملحفة)
متعه درع وخمار وملحفه در درع بدنی ستر ایدندر خمار باش اورتوسی در ملحفه طشره چقدقده جمله بدنی ستر ایدن
شیدر متعه نك اعلاسی ابریشمدر اوسطی قزکه ابریشم جنسندندر وادناسی بزدندر (وکذا الحکم لو تزوجها بخمر
او خنزیر) ینه مهر مثل یاخود متعه واجب اولور اکر خمره یاخود خنزیره تزوج ایلسه (او بهذا الدن من الخل
فاذا هو خمر) یاخود سرکه دن شول کوپه دیو تزوج ایلسه حال بوکه اول خل دیدیکی خمر اولسه ینه مهر مثل
لازم اولور ابو حنیفه قتنده زیرا شرط فاسددر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده وزنی
مقداری سرکه لازمدر مهر مثل لازم دکلدر (او بهذا العبد فاذا هو حر) یاخود شو عبده دیو تزوج ایلسه
حال بوکه عبد دیدیکی حر اولسه ینه مهر مثل لازم اولور ابو حنیفه ومحمد قتنده (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف
خلاف ایدوب خمرده سرکه نك وزنی مقداری لازم اولدیغی کبی بونده دخی عبدك قیمتی لازم اولمسنه ذاهب
اولمشدر صاحب عنایه دیمشدرکه امام محمد ذوات امثالده ابو یوسف ایله معادر زیرا حکم تسمیه یه تعلق ایتمشدر
وذوات قیمتده ابو حنیفه ایله در (او ثوب او دابة لم یبین جنسهما) یاخود ثوبه یاخود دابه یه تزوج ایدوب
جنسلرینی بیان ایتمسه ینه مهر مثل لازم اولور زیرا مسمی اولان مجهول الجنسدر ثوب مذکور ابریشمدن اولمق
واروپنبه دن یاخود کتاندن اولمق واردر اختلاف مقرردر ودابه دخی اجناسدر (او تعلیم القرآن) یاخود قرآنه
تعلیم ایتمکه تزوج اتسه ینه مهر مثل لازم اولور زیرا تعلیم مال متقومدن دکلدر (او بخدمة زوج الحر لها سنة)
یاخود زوج حر برسنه خدمت ایتمکه تزوج ایلسه ینه مهر مثل لازم اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده اکر
خدمت جائز اولسه حرّه مالکه مستخدمه وزوج مملوك وخادم اولوردی بو ایسه خلاف شرعدر شافعی دیرکه
خدمت وتعلیم قرآن مهردن اولمق جائزدر (وعند محمد لها قیمة الخدمة) امام محمد قتنده خاتون ایچون خدمتك
قیمتی واردر یعنی اول خدمتك اجرتی نه مقدار اولورسه آنی الور (وکذا یجب مهر المثل فی الشغار وهو ان یزوجه
بنته او اخته علی ان یزوجه بنته او اخته معاوضة بالعقدین) ینه نکاح شغارده مهر مثل لازم اولور وشغار
بر رجل قزینی یاخود قز قرنداشنی عقد بنده معاوضة اولمق اوزره تزویج ایلمکدر بو تقدیرجه آخردن عوض
اولان عقد صحیح اولور لکن شرط باطل اولوب هر برندن مهر مثل لازم اولور (ولو تزوجها علی خدمته لها سنة
وهو عبد فلها الخدمة) اکر اول خاتون برسنه خدمت ایلمك اوزره تزوج ایلسه حال بوکه تزوج ایدن عبد اولسه
عورت ایچون زوجنی استخدام ایلمك جائزدر مهر مثل بوقدر وعبدك خدمتی مال ایله مطلوبدر تسلیم رقبه یی
متضمن اولدیغیچون اما حر بونك خلافیدر (ولو اعتق امته علی ان یتزوجها فعتقها صداقها عند ابی یوسف)
اکر جاریه سنی کندوسنی تزوج ایلمك اوزره ازاد ایلسه اول جاریه نك عتقی صداقیدر ابو یوسف قتنده زیرا
نبی علیه السلام صفیه یی اعتاق ایلدی وصکره تزوج ایدوب عتقی صداقی اولسون دیو بیوردی (وعندهما لها
مهر المثل) ابو حنیفه ومحمد قتنده مهر مثل لازم اولور زیرا مهر البته مالده لازمدر عتق ایسه مال دکلدر عتق
صداقی اولمق تسمیه سی باطل اولوب مهر مثل واجب اولور (ولو ابت ان تتزوجه فعلیها قیمتها له اجماعا) اکر جاریه
معتقه اعتاقی ایدن افندیسنه تزوجدن ابا ایدرسه اجماعا افندیسنه کندی قیمتنی ویرمك جاریه نك اوزرینه

لازم کلور زیرا جاریه صاحبی عتقی مقابله سنده منفعت شرط قلندی چونکه منفعت فوت اولدی قیمتی لازم
کلدی چونکه منفعت فوت اولدی عتق دخی منتقض اولدی دیمك کرك ایدی لکن بعد الوقوع اولمغله عتق
منتقض اولدی نقض بولنمش اولور که قیمتنی ویرمکدر وحر اولمغله جبر اولنمز (والمفوضة ما فرض لها بعد العقد
ان دخل او مات) بلا مهر مفوضه ایچون بعد العقد فرض اولنان شیٔ واردر اکر خاتون مدخول بها اولورسه
یاخود فوت اولورسه یعنی ابتداء بلا مهر عقد اولنوب بعده ما بینلرنده مهر دیو برشیٔ تسمیه اتسه‌لر اول تسمیه
اولان لازم اولور (والمتعة ان طلق قبل الدخول) اکر قبل الدخول طلاق ویرسه متعه لازم اولور (وعند
ابی یوسف نصف ما فرض) ابو یوسف قتنده بعد العقد فرض اولان شیئك نصفی لازم اولور (وان زاد فی مهرها بعد
العقد لزمت) اکر زوج بعد العقد خاتونك مهرندن زیاده ایدرسه اول زیاده لازم اولور امام زفر خلاف ایدوب دیرکه
بعد العقد اولان زیاده هبه در اصل عقده داخل اولمز (وتسقط بالطلاق قبل الدخول) قبل الدخول اولان
طلاق ایله زیاده اولان مهر ساقط اولور ابو حنیفه ومحمد قتنده (وعند ابی یوسف تتنصف ایضا) ابو یوسف قتنده
بعد العتق زیاده اولنان مهر تنصیف اولنور ماضیده اولان کبی (وان حطت عنه من المهر صح) اکر خاتون
مهرندن زوجنه حط ایلسه صحیح اولور زیرا مهر خاتونك بقاء حقیدر یعنی معجل ومؤجلده انکیچون حق لازمدر
تنزیل ایسه رجله ملاقی اولمسی حالت بقاده اولور کرچه حالا برشیٔ وجوده کلمز لکن بعده حق مزبور برلمك لازم
کلدکده تنزیل مذکور دخی ملاقی اولمش اولور حالت بقادر اول اجلدن جائز اولور (واذا خلا الزوج بها بلا مانع
من الوطئ حسا او شرعا او طبعا کمرض یمنع الوطئ ورتق) اکر زوج خاتون ایله حسا او شرعا وطبعا وطئه مانع شیٔ
اولمدین خلوة اولسه وطئ ایدر مرض کبی دخی رتق کبی ورتق اصیلق دیدکاری شیئدر او ستره ایله شق ایتمیجه
جماعی ممکن دکلدر بوذکر اولنان ایکی مرض حسا اولدیغنه دلیلدر وحیض ونفاس دخی حیض ونفاس کبی
بو ایکیسی مانع طبعیدر (وصوم رمضان واحرام فرض او نفل وحیض ونفاس لزمه تمام المهر) بوذکر اولنان
علتلردن خالی اولوب خلوة صحیحه اولیجق تمام مهر لازم اولور (ولو کان خصیا او عنینا) اکر خصی وعنین دخی
اولورسه ینه تمام مهر لازم اولور خلوتلری خلوة صحیحه در زیرا آلتلری سالمدر پس حکم سلامتی اوزره جاری
اولور خصی اولدرکه آلتی برنده اولوب خصیتین قطع اولنمش اوله عنین اولدرکه ذکر وخصیتین برنده اوله اما جماعه
قادر اولمیه (وکذا لو کان مجبوبا) وینه کامل مهر لازم اولور اکر مجبوب دخی اولورسه زیرا مجبوبك خلوتی خلوة
صحیحه در ابو حنیفه قتنده وعورت اوزرینه مستحق اولان کندوبی مجبوبك حالنه کوره تسلیم ایدر مجبوبك
حالی که مستحقدر اول درجه تسلیم بولندقدنصکره کل بدلکه تمام مهردر تمام مستحق اولور (خلافا لهما) امامین
خلاف ایدوب مجبوبك اوزرینه تمام مهر لازم کلمز نصف مهر لازم اولور زیرا مجبوبك عجزی مریضك عجزندن
دخی زیاده در مریضدن زوال مرضدنصکره وطئ توقع اولنور بونده اصلا توقع یوقدر خصی وعنینه تشبیه
ایلمکده مناسبت یوقدر زیرا انلرك آلتلری سالمدر اما مجبوبده آلت یوقدر ابو حنیفه طرفندن جواب ویریلورکه
مجبوب تزوج ایتدوکی انزال واستمتاع ایچوندر ایلاج ایچون دکلدر امام یضك تزوجی ایلاج ایچوندر پس
ایدی مجبوبك احوالی بو ایله اولیجق خلوتی خلوة صحیحه اولور (وصوم القضاء غیر مانع فی الاصح) صوم قضا
اصح روایتده خلوة صحیحه یی مانع دکلدر زیرا افادتده کفارت یوقدر وبر روایتده مانعدر زیرا ابطالی صحیح اولمز
الاعذر ایله اولور اول تقدیرجه خلوة صحیحه یه مانع اولور (وکذا صوم النذر فی روایة وفرض الصلاة مانع)
صلاتك فرضی خلوة صحیحه اولمغه مانعدر صاحب الهدایه دیمشدرکه صلاة صوم منزله سنده در وصلاتك فرضی
صوم فرضی کبیدر ونافله صلاة نافله صوم کبیدر وصاحب اختیار دیمشدرکه سنن روایت صحیحه یی منع ایتمز
الا صلاة فجرك ایکی رکعتی وظهرك درت رکعت اولیسی مانعدر زیرا موکددر وشول مکانده خلوة صحیحه
اولورکه برفرد انلرك احوالارینه مطلع اولمیه بو اجلدندرکه مسجدده یاخود حمامده یاخود طریقده خلوة صحیحه
اولمز وکذلك اعمی وصبی وعاقل یاخود مجنون اولسه صحیح اولماز وخاتونك برکلب عقوری اولسه اولدخی مانعدر
(والعدة تجب بالخلوة ولو مع المانع احتیاطا) خلوة صحیحه عدة واجبه اولور اکر مانع ایله اولور ایسه ده احتیاطا
یعنی اغلب احتمالی وطئ اولمق توهمی ایچون عدت لازم اولور عدت حق شرعدر زوجین بو عدتی اسقاط ایدرز
دیمکه قادر دکللردر وعدتده حق شرع تداخل ایدر مثلا صاحب قدوری کندی شرحلرنده دیمشلردرکه

اكرمانع شرعى اولورسه حقيقة تمكن ثابت اولديغيچون عدت واجب اولور واكرمانع حقيقى اولورسه مرض
وصغر كبى حقيقة تمكن منعدم اولمغله عدت واجب اولمز اما صاحب بدايه ديمشدركه هرموضعده كه حقيقة
وطئ ممكن اوله ولكن برمانع منع ايلسه انده عدت واجب اولور مثلا اصيلقده فتق ايله وطئ تصور اولنور
ومجبوبده سحق ايله اما هرموضعده كه حقيقة وطئ ممكن اولميه مريض ونحيف صغير وصغيره كبى بونده اتفاقا
عدة واجب اولمز (والمتعة واجبة لمطلقة قبل الدخول مالم يسم لها مهر) مهر تسميه اولنميوب قبل الدخول
مطلقه اولان خاتون ايچون متعه واجبدر زيرا انتفاع بضع مالدن منفك اولمق ممكن دكلدر چونكه خاتون مهردن
برشيء المجق متعه لازم اولور مجرد بضع مالدن منفك اولمق ايچون (ومستحبة لمطلقة بعد الدخول
مطلقه اولان ايچون متعه مستحبه دركرك مهر تسميه اولنسون كرك تسميه اولنمسون كرچه متعه مهردن
خلفدر اما مفوضه ده اصل ايله خلف جمع اولمز وطريق وجوب ايله متعه لازم كلمز مستحب اولمسى طريق فضل
ايله در (وغير مستحبة لمطلقة قبله سمى لها مهر) مهر تسميه اولنور قبل الدخول مطلقه اولان خاتون ايچون متعه
مستحب دكلدر حاصل كلام مطلقه درت قسمدر (اولكيسى) مهر تسميه اولنميوب مدخول بها اولمياندرا كا انجق
متعه واجب اولور (ايكنجيسى) مهر تسميه اولنوب مدخول بها اولاندرا كا تسميه اولنان مهر واجبدن فضله
متعه ويرمك مستحبدر (اوچنجيسى) مهر تسميه اولنميوب مدخول بها اولاندرا كا مهر مثلندن فضله متعه
ويرمك مستحبدر (دردنجيسى) مهر تسميه اولنوب مدخول بها اولمياندرا كا نصف مهر ويردكدنصكره
متعه ويرمك مستحب دكلدر (ولو سمى لها الفا وقبضته ثم وهبته له ثم طلقها قبل الدخول رجع عليها بنصفه) اكر
برخاتون بيك اقچه مهر تسميه ايلسه ياخود تسميه اولنسه واول مهرى خاتون قبض ايلسه اندنصكره زوجنه
اول مهرى هبه ايلسه اندنصكره قبل الدخول خاتونه طلاق ويرسه رجل اول بيك اقچه مهرك نصفى ايله خاتونه
رجوع ايدر يعنى طلب ايدر (وكذا كل مكيل وموزون ولو قبضت النصف ثم وهبت الكل او الباقى لا يرجع خلافا
لهما) هر مكيل وموزونده دخى بويله در اكر خاتون مهرك نصفنى قبض ايلسه اندنصكره مهرك كلينى هبه ايلسه
ياخود نصف باقيسنى هبه ايلسه قبل الدخول طلاق ويرمكله زوج خاتون اوزرينه برشيء ايله رجوع ايتمز يعنى
طلب ايدهمز امامين ايچون خلاف واردر انلر قتنده خاتون قبض ايتديكى شيئك نصفى ايله رجوع ايدر يعنى طلب
ايدر يعنى كله اعتبار ايله مثلا اكر كليسنى قبض ايدوب هبه اتسه قبض ايتديكى نصف ايله رجوع اولنوردى پس
ايمدى بعض قبض اولندقده يعنى مقبوضى اولانك نصفى ايله رجوع ايدر زيرا مقبوض اولميان بعض بعض
مهرك هبه سى حطه دريعنى مهردن اشاغه ايندرمكدر حط ايسه اصل عقده ملحق اولور كويا كه ابتداء بشيوزه
مقبوض درهمه تزوج ايتمشدر ابو حنيفه ايچون دليل بودركه زوجك مقصودى بلاعوض هبه اولان نصفه
مهرك سلامتيدر بو ايسه طلاقدن اول حاصل اولدى عند الطلاق رجوعى ايجاب ايتمز بونك مثالى مؤجل اولان
مديون كبيدر قبل حصول الاجل استعمال اولنه اماميننك حط ايلمك اصل عقده ملحق اولور ديديكى قوللرى
نكاحده اصلا ملحق اولمز مثلا عقددنصكره مهرك اوزرينه زياده ايلديكى شيء اصل عقده ملحق اولمزكه تنصيف
اولنه اما حط اولزمان ملحق اولوركه عقد معاينه اوله اولوقت طرفيندن زياده حط دفعه محتاج اولور نكاح
ايسه بويله دكلدر عنايه ده دخى بويلجه در (ولو وهبت اقل من النصف وقبضت الباقى رجع عليها الى تمام النصف
وعندهما بنصف المقبوض) اكر خاتون مهرينك نصفندن اقلنى هبه ايدوب وباقيسنى قبض ايلسه زوج نصف
تمامى ايله خاتونه رجوع ايدر يعنى طلب ايدر مثلا بركسنه بيك اقچه اوزرينه تزوج ايلسه وايكيوز اقچه سنى خاتونه
هبه ايدوب سكزيوز اقچه سنى قبض ايلسه وقبل الدخول طلاق واقع اولسه خاتوندن اوچيوز اقچه سنى طلب
ايدركه نصف تمام اولور زيرا خاتونك نصف مهرى بشيوز ايدى اوچيوز اقچه يى ويرمجك كندوسنده اولان بشيوز
اقچه حقى اولمش اولور امامين ديركه ويرديكى سكزيوز اقچه نك نصفيكه درتيوز اقچه در انى طلب ايدر زيرا خاتونك
هبه ايتديكى اصلدن حطدر اول تقديرجه مقبوضى اولان اقچه نك نصفى ايله رجوع ايدر (ولو لم تقبض شيأ
ووهبته لم يرجع احدهما على الآخر) اكر خاتون مهردن برشيء قبض ايتميوب جمله سنى هبه ايلسه زوج وزوجه
بر برينك اوزرينه رجوع ايلمز يعنى بر برندن برشيء طلب ايلمز (وكذا لو كان المهر عرضا فوهبته قبل القبض
او بعده) واكر مهر عرض اولوب قبل القبض ياخود بعد القبض هبه ايلسه بر برندن طلب ايلديكى كبيدر

وان

(وان تزوجها بالف على ان لا يخرجها من البلد او على ان يتزوج عليها فان وفى فلها الالف والا فمهر المثل)
بركسنه برخاتونى شهردن اخراج ايلمك اوزره ياخود اوزرينه برآخر خاتون تزوج ايلمك اوزره بيك اقچه يه
تزوج اتسه اكر عهدنه وفا ايدرسه اول خاتون ايچون مسمى اولان بيك اقچه واردر واكر عهدنه وفا ايتمزايسه
مهر مثل واردر اكرچه بو شرط فاسد ايسه ده بنه نكاح صحيح اولور واكر وفا ايدرسه مسمى لازم اولور واكر عدم وفا
ظهور ايدرسه مهر مثل لازم اولور اقل اولورسه بنه مسمى لازم اولور (ولو تزوجها على الف ان اقام بها وعلى
الفين ان اخرجها فان اقام بها فلها الالف والا فمهر المثل لا يزاد على الفين ولا ينقص عن الف) واكر خاتونى شهرده
اقامت ايتديررسه بيك اقچه اوزرينه تزوج ايليه پس اكر شهرده اقامت ايتدرميوب اخراج ايدرسه ايكى بيك
اقچه اوزرينه تزوج ايليه پس اكر شهرده اقامت ايدرسه خاتون ايچون بيك اقچه واردر واكر شهرده اقامت
ايتدرميوب طشره يه اخراج ايدرايسه مهر مثل واردر ايكى بيكك اوزرينه زياده اولمز وبيكدن دخى ناقص اولمز
(وعندهما الالفان ان اخرجها) امامين قتنده شرطلر جائزدر اكر وفا ايدرسه بيك اقچه واكر وفا ايتمزسه ايكى
بيك لازم اولور اما امام اعظم قتنده شرط اول صحيحدر وشرط ثانى فاسددر امام زفر ديركه شرطك ايكيسى دخى
فاسددر كرك شهرده قائم اولسون كرك اخراج اتسون مهر مثل لازم اولور (ولو تزوجها بهذا العبد او بذلك العبد)
اكر خاتونى شو عبده ياخود شو عبده ديو تزوج ايلسه يعنى مهرى عبدك برى اولمق اوزره ايكى عبده اشارت ايله
تزوج ايلسه لكن ذكر اولنان عبدينك بهالرى بر برندن متفاوت اولسه (فلها الاعلى ان كان مثل مهر مثلها
او اقل) خاتون ايچون اعلاسنى المق واردر اكر اعلاسنك قيمتى مهر مثلنه مماثل اولورسه ياخود مهر مثلندن
اقل اولورسه (والادنى ان كان مثله او اكثر) وخاتون عبددن ادنى الور اكر اول عبد مهر مثلنه مماثل اولورسه
ياخود مهر مثلندن اكثر اولورسه (ومهر مثلها ان كان بينهما) خاتونه مهر مثل لازم اولور اكر اعلى ايله ادنى
بيننده اولورسه امام اعظم قتنده (وعندهما لها الادنى بكل حال) امامين قتنده كل حالده خاتون ايچون ادنى المق
واردر (وان طلقها قبل الدخول فلها نصف الادنى اجماعا) واكر قبل الدخول طلاق ويرسه اجماعا اول خاتونه
ادنانك نصفى واردر يعنى قيمتنده دون اولان عبدك نصفنى الور (وان تزوجها بهذين العبدين فاذا احدهما حر
فلها العبد فقط عند الامام ان ساوى عشرة) اكر شو ايكى عبده ديو اشارت ايدوب تزوج ايلسه ناكاه اول ايكيسنك
بريسى حر اولسه اول خاتون ايچون عبدى المق واردر امام اعظم قتنده اكر عبدك قيمتى اون درهمه مساوى
اولورسه اكر عبدك قيمتى اونه مساوى اولمز ايسه اونى تمام ايلمك لازمدر زيرا مهر اوندن اقل اولمز (وعند ابى يوسف
العبد مع قيمة الحر ان كان عبدا) ابو يوسف قتنده عبد ايله حرك قيمتى لازم اولور اكر اول حر عبد اولسه نه مقدار بها
ايدرسه (وعند محمد العبد وتمام مهر المثل ان كان هو اقل منه) امام محمد قتنده خاتون ايچون عبد وتمام مهر مثل
واردر اكر اول مهر مثلندن اقل اولورسه (وان تزوجها على فرس او ثوب هروى بالغ فى وصفه او لا خير بين دفع
الوسط او قيمته) واكر خاتونى فرس ياخود ثوب هروى اوزرينه تزوج اتسه عاقد كرك وصفنده مبالغه ايلسون
كرك ايلمسون وسط ايله قيمتى بيننده زوج مخيردر يعنى ديلرسه برفرس وسط ويرر ديلرسه فرسك قيمتنى ويرر
ثوب هروى دخى كذلك (وكذا لو تزوجها على مكيل او موزون بين جنسه لا صفته) وبنه وسط ايله قيمتى بيننده
مخيردر اكر مكيل ياخود موزون اوزرينه تزوج اتسه اوله مكيل وموزونكه جنسنى بيان ايدوب صفتنى بيان
ايتمامش اولسه مثلا حنطه وشعير ياخود زعفران اوزرينه تزوج ايدوب صفتنى ذكر ايلمسه وسط ايله قيمتى بيننده
مخيردر (وان بين صفته ايضا وجب هو لا قيمته) واكر اول شيئك صفتنى بيان ايلسه اول وصف ايتديكى شيء
لازم اولور قيمتى واجب اولمز زيرا مكيل وموزوندن موصوف اولان ذمتنده ثبوت صحيح ايله ثابت اولور كرك حالا
وكرك مؤجلا بويله اولديغى اجلدن استقراضى وسلمى صحيح اولور (وقيل ان ثوب مثله ان بولغ فى وصفه)
دينلمشدركه ثوب مكيل وموزون كبيدر اكر ثوبك وصفنده مبالغه اولنورسه بو قول زفرك در (وان شرط البكارة
فوجدها ثيبا لزمه كل المهر) واكر تزويجده بكارتنه شرط ايلسه اول خاتونى ثيبه بولسه رجل اوزرينه كامل
مهر لازم اولور شرطك بطلانى وخلوة صحيحه ايله عقدك صحتى بولنديغيچون (وان اتفقا على قدر فى السر واعلنا
غيره عند العقد) اكر عاقدان كزلوجه مهرده برمقداره اتفاق ايدوب عند العقد سرده اتفاق ايلدكلرينك غيرى
اعلان اتسه لر يعنى سرده بيك اقچه يه اولسون وخلق ايچنده ايكى بيك اقچه اعلان اتسه لر (فالمعتبر ما اعلناه)

ابو حنيفه وامام محمد قتنده معتبر اولان اعلان ايلدكلريدر (وعند ابي يوسف ما اسراه) ابو يوسف قتنده كزلو
ايتدكلري معتبردر (ولا يجب شئ بلا وطئ في عقد فاسد) عقد فاسدده وطئسز برشئ واجب اولمز مثلا بلا شهود
اولان نكاح ودخي برقز قرنداشنك طلاق باين ايله اولان عدتنده آخر قرنداشي نكاح دردنجي نكاحده عدتده
بشنجي يه نكاح كبي اولان عقود فاسدده بلا وطئ برشئ واجب اولمز (وان خلا) اكر خلوة صحيحه دخي
اولورسه ده بونده مجرد عقد ايله مهر واجب اولمز عقد فاسد اولديغيچون ومهرك وجوبي منافع بضعي استيفا ايله
اولور خلوتدن نصكره دخي بويلجهدر زيرا نكاح فاسدده مجرد خلوة ايله ممكن ثابت اولمز وطئك حرمتي ايچون
بوتقديرجه خلوة وطئ مقامنه قائم اولمز حتي حرمت مصاهره دخي ثابت اولمز وعدت چكمز (فان وطئ وجب
مهر المثل لا يزاد على المسمى) واكر عقد فاسدده وطئ ايدرسه مهر مثل واجب اولور مسمي اوزرينه زياده قيلنمز
(وعليها العدة) اول خاتون اوزرينه عدت لازم اولور وضع احتياطده شبهه حقيقيه يه الحاقا واشتباه نسبدن تحرز
ايچون (وابتداؤها من حين التفريق لا من آخر الوطئات هو الصحيح) ابتداء عدة حين تفريقدندر ايلديكي وطئك
آخرندن دكلدر صحيح اولان بودر زيرا عدت شبهه نكاح اعتباري ايله كه واجب اولور شول حيثيتدنكه نكاحك
ركني ايجاب وقبول ايدي اول ركن بولنغله (ويثبت فيه النسب) نكاح فاسدده نسب ثابت اولور زيرا نسبك
اثباتنده احياء ولد ايچون احتياط اولنور بوتقديرجه من وجه اوزرينه ثبوت ترتب ايدر (ومدته من حين
الدخول عند محمد وبه يفتى) ونسبك مدتي حين دخولدندر امام محمد قتنده وبونكله فتوى دخي ويرلمشدر
اما ابو حنيفه وابو يوسف قتنده وقت نكاحدندر نته كيم نكاح صحيح اولور زيرا نكاح فاسد دخوله داعي دكلدر
ونكاحك مقام وطئه اقامتي وطئه داعي اولديغيچوندر نكاح فاسد ايسه وطئه داعي دكلدر وطئ مقامنه قائم
اولمز وابو حنيفه وابو يوسف ديركه اكاحين نكاحدن وقت متعينه يه دكين التي آي اولورسه نسب ثابت اولور
اكر اقل اولورسه نسب ثابت اولمز (ومهر مثلها يعتبر بقوم ابيها ان تساويا سنا وجمالا ومالا وعقلا ودينا وبلدا
وعصرا وبكارة وثيابة) وخاتونك مهر مثلي باباسي قومي ايله اعتبار اولنور اكر سن وجمال ومال وعقل ودين وبلد
وعصر وبكارة وثيابت جهتندن برابر اولورسه زيرا برشيئك اصلي بلنمز الا جنسنك قيمتنه نظر ايله بلنور ومهر
مثل اختلاف اوصاف ايله مختلف اولور زيرا مهر مثل قيمت بضعدر وشيئك قيمتي اول صفت اوزره اولان رجوع
ايله بلنورسه ديديكي وقت تزوج اولان سندر وبعضيلر اهل بيت شرف وحسبده جمالي اعتبار ايتمشلردر رجال
اوسط ناسده اعتبار اولنور ديمشلردر (فان لم يوجد منهم فمن الاجانب) پس اكر باباسنك قومنده بو اوصاف
اوزره بولنمز ايسه اجانبده اولوب مماثله اولان قبيله دن اعتبار اولنور ابو حنيفه دن برروايتده اجنبيادن اعتبار
اولنمز كذا في الزيلعي حتي زيلعي مماثلده علم وادب وحسن خلق دخي زياده ايلمشدر (فان لم يوجد جميع ذلك
فما وجد منه) اكر بو اوصاف مذكوره نك جملهسي بولنمز ايسه اول اصنافدن بولنديغي ايله اعتبار اولنور زيرا ايكي
خاتونده بو مقدار اوصافك اجتماعي معتبردر اوله اولسه بولنديغي مقداري اعتبار اولنور (ولا يعتبر بامها او خالتها
ان لم تكونا من قوم ابيها) خاتونك امي وخالهسي ايله مهر مثل اعتبار اولنمز اكر بونلر باباسي قومندن اولمازلر ايسه
اما عمهسي قزين آلمش ايسه بنه باباسي قومندن اولمش اولور اولوقت اعتبار اولنور اما ابن ابي ليلى امامنك
قومي ايله اعتبار اولنور ديمشدر زيرا مهر قيمت بضع بوتقديرجه نساء جهتندن اولانك دخي اعتبار اولمسنه
ذاهب اولمشدر (وصح ضمان وليها مهرها) خاتونك وليسنك مهره ضماني صحيح اولور مثلا حين عقدده ولي
اولان كمسنه سنك مهرك بن ضامنم ديسه صحيح اولور (وتطالب من شاءت منه ومن الزوج) اول خاتون ديلرسه
ضامن اولاندن طلب ايدر ديلرسه زوجندن طلب ايدر سائر كفالاتده اولديغي كبي (ويرجع الولي على الزوج
اذا ادى ان ضمن بامره والا فلا) ولي زوج اوزرينه رجوع ايدر تقي ولي مهري خاتونه ادا ايلسه اكر زوجك امري
ايله ولي ضامن اولورسه رجوع ايدر بلا امر ضامن اولديسه رجوع ايدهمز سائر كفالاتده دخي بويلجهدر (وللمرأة
منع نفسها من الوطئ والسفر حتى يوفيها قدر ما بين تعجيله من مهرها كلا او بعضا) خاتون ايچون وطئدن وسفردن
نفسني منع ايلمك واردر مهرندن تعجيل بيان اولنان شيئك مقدارني يعني اول مهردن تعجيل كل شرط اولنمش
ايسه ياخود بعض شرط اولنمش ايسه اول بعضي وفا ايدنجه نفسني منع ايدر حق زوجك بضعدر متعين اولديغي
كبي خاتونك حقي اولان مهري دخي متعين اولمغله بيع كبي اولدي زيرا بايع مبيعي حبس ايدوب ثمني اخذ

ايتميجه

ايتميجه ويرمديكي كبي خاتون دخي كندي نفسيني مبيع عدد مهريني الميجه وطئدن وسفردن منع ايدركلدن
وبعضدن شرط ايلدكلري هرنه ايسه (ولها السفر والخروج من المنزل ايضا) حتى ايفا اولنمدين خاتون ايچون
بلا اذن سفر ومنزلندن خروج واردر وطئدن وسفردن منع ايتديكي كبي (ولها النفقة لو منعت لذلك) وخاتون
ايچون زوجك اوزرينه نفقه واردر اكر معجلي المق ايچون وطئدن كنديني منع ايدرسه اكر علت مهر معجل
ايسه ناشزهلك اولمش اولور نفقهسي لازمدر اكر مهر معجلي ادادن صكره خاتون طرفندن نشوز بولنسه نفقه
لازم دكلدر (وهذا قبل الدخول وكذا بعده) خاتون مهر معجلي المدين نفسني منع ايلمك وسفر منزلندن خروجه قادر
اولمق قبل الدخولدر وبعد الدخول دخي بويلجهدر امام اعظم قتنده بعد وقبل ما بيننده فرق يوقدر (خلافا لهما
فيما لو كان الدخول برضاها غير صبية ولا مجنونة) امامين ايچون خلاف واردر شول شيئده كه خاتونك رضاسي
ايله دخول اولورسه بعده منع ايتمكه قادره اولمز صبيه ومجنونه اولمديغي حالده (وان لم يبين قدر المعجل فقدر
ما يعجل من مثلها عرفا) واكر قدر معجل بيان اولنمز ايسه عرفا مهر معجل مثليدن تعجيل اولنان مقداري لازمدر
(غير مقدر بربع ونحوه) تعجيل اولنان شئ ربع وربع مثلي اولان شيئله مقدر اولمديغي حالده (وليس لها ذلك
لو اجل كله) خاتون ايچون نفسني منع ايلمك يوقدر اكر مهرك كليسي تأجيل اولنسه بعده اولديغي كبي صاحب
بدايه ديمشدركه اكر مؤجل وقت معلومه يه دكين اولورسه ابو حنيفه وامام محمد قتنده خاتون ايچون نفسني منع
ايلمك يوقدر وبونه نفسني منع ايلمكه قادره دكلدر اكر مؤجل جهالت متقاربه ايله مجهول اولسه حصاد وخرمن
زميني كبي (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر يعني خاتون نفسني منع ايدر صاحب نهايه
ديمشدركه ولو اجله ده فتوى ابو يوسف قولي اوزرهدر (واذا اوفاها ذلك فله نقلها حيث شاء مادون السفر) واكر
رجل مهر معجلي خاتونه وفا ايدرسه پس رجل ايچون ديلديكي يره كتورمك واردر سفر دكل يعني سفره
كوتورمز (وقيل له السفر في ظاهر الرواية والفتوى على الاول) وديلمشدر رجل ايچون خاتون ايله سفر ايلمك
واردر ظاهر روايتده اما فتوى قول اول اوزرهدر يعني سفره كوتورمك اوزرهدر زيرا حق سبحانه وتعاليننك
(اسكنوهن من حيث سكنتم من وجدكم) قول شريفي سفره كوتورمكه حجت قويهدر صاحب نهايه تجنيس
وتحفهدن ذكر ايدوب فتوى سفره كوتورمك اوزره ديمشلردر وفقيه ابو الليث ابو القاسم الصفاردن كندي
بلدندن غيري يه اخراج ايلمك يوقدر زيرا غربتده زحمت چكرديديكني نقل ايلمشدر وظهير الدين المرغيناني
ديمشدركه فقيه ابو الليث قولي ايله اخذدن حق سبحانه وتعاليننك (اسكنوهن من حيث سكنتم من وجدكم)
قول شريفي ايله اخذ ايلمك اوليدر صاحب نهايه ديركه ابو القاسم الصفاردن شول كمسنه خاتوني مدينهدن قريهيه
وقريهدن مدينهيه اخراج ايدر انك حقنده نه ديرسون ديو سؤال اولندقده بو سفر دكلدر تبديل مكاندر
اما بر بلدهدن بر بلدهيه اخراج تبديل مكان دكلدر سفردر ديو جواب ويرمشدر وطرسوسي انفع الوسائلده اقوال
ائمه يي نقل ايتدكدنصكره حاكمه لايق بودركه امعان نظر ايدوب خاتونك وطئ اولان يرده عشائر وقومي اولوب
انلرك بيننده تزوج ايدوب بعده بلده آخره نقل ايلمك استرسه منع ايله حاكم حكم ايليه واكر خاتون اولديغي شهرده
عشيرت وقومي اولميوب انده تزوج ايتديسه خاتونك اصلي آخر شهردن ايسه لايقدركه منع اولنميه (وان اختلفا
في قدر المهر فالقول لها ان كان مهر مثلها كما قالت او اكثر) اكر مهرك مقدارنده زوج ايله زوجه اختلاف
ايلسهلر پس ايدي قول زوجه نكدر يميني ايله اكر مهر مثلي خاتونك ديديكي كبي ياخود ديديكندن اكثر اولورسه
اكر ديلورسه كه نكاحده يمين يوقدر نيچون بونده يمين اوله جواب ويريلوركه بو مسئله مهردر نكاح دكلدر
بونده يمين جائزدر (وله ان كان كما قال او اقل) رجلكدر يميني ايله اكر مهر مثل رجلك ديديكي كبي ياخود ديديكندن
اقل اولورسه (وان كان بينهما) اكر مهر مثلك مقداري ايكي قولك ما بينده اولورسه (تحالفا ولزم مهر المثل)
ايكيسي يمين ايديشرلر هر قنغيسي نكول ايدرسه سوزي آخركدر اكر ايكيسي دخي يمين ايدرسه مهر مثل لازم اولور
(وفي الطلاق قبل الدخول القول لها ان كانت متعة المثل كنصف ما قالت او اكثر) قبل الدخول طلاقده قول
خاتونكدر اكر متعه مثل خاتون ديديكينك نصفي كبي ياخود دخي اكثر اولورسه (وله ان كانت كنصف ما قال
او اقل) قول رجلكدر اكر متعة المثل رجلك ديديكينك نصفي ياخود نصفندن اقل اولورسه مثلا بركمسنه
برخاتوني قبل الدخول تطليق ايلسه زوج اللي درهم مهردر ديو دعوي ايلسه وخاتون يوز درهمدر ديو دعوي

ایلسه ابو حنیفه وامام محمد قتنده حکما متعه مثل قلنورا کر متعه مثل خاتون دیدیکی یوزدرهمك نصفی یاخود
نصفندن اکثر اولورسه قول خاتونکدر یمینی ایله اکر متعه مثل رجلك دیدیکی اللی درهمك نصفی یاخود نصفندن
اقل اولورسه یمینی ایله قول رجلکدر زیرا متعه بعد الطلاق موجب عقددر مهر مثل کبی پس ایمدی متعه دخی
مهر مثل کبی حکم اولنور (وان کانت بینهما تخالفا ولزمت المتعة) اکر متعه مثل رجل وخاتون دیدکاری نك
ما بیننده اولورسه یمین ایدرلر ومتعه لازم اولور اما هر قنغیسی نکول ایدرسه آخرك قولی لازم اولور فقها
دیمشلردر که ابتدا یمین ایلمکه قرعه لازمدر تقدیر بر برندن رجحان یوقدر قدوری دیمشدر که ابتدا زوج یمین ایدر
کذا فی البدایه (وعند ابی یوسف القول له قبل الدخول وبعده) ابو یوسف قتنده قول قبل الدخول وبعد
الدخول زوجکدر زیرا زیاده خاتون دعوی ایدر بو بابده رجل منکردر ایمدی یمین ایله قول منکرکدر (الا ان یذکر
ما لا یتعارف مهرا لها) الا مکر که زوج شول شیئی ذکر ایلیه که خاتونه مهر اولمغه متعارف اولمیه یعنی عادتا اول
ادعا ایتدیکی شیء قلیل مهر اولمیه صالح اولمیه اولزمانده قول خاتونکدر (وایهما برهن قبل) وزوج زوجه نك
هر قنغیسی بینه اقامت ایدرسه قبول قلنور (وان برهنا فبینتها اولی حیث یکون القول لها وبینته اولی حیث
یکون القول له) اکر زوج زوجه بینه اقامت ایدرلر ایسه رجلك اول محلده بینه سی اولیدر که قول خاتونك اوله
وخاتونك شول محلده بینه سی اولیدر که قول رجلك اوله مثلا زوج بیك اقچه ادعا ایلسه وخاتون ایکی بیك
اقچه ادعا ایلسه ومهر مثل ایکی بیك یاخود اکثر اولورسه رجلك بیك اوزره ادعا ایلدیکنك بینه سی قبول اولنور
زیرا بینات خلاف ظاهری اثبات ایچوندر یمین ایسه اصلی ابقا ایچوندر نکاحده ایسه اصل مهر مثلدر اول
تقدیرجه خلافنی ادعا ایدن کمسنه نك بینه سی اولیدر (وان اختلفا فی اصله وجب مهر المثل) واکر اصل مهرده
اختلاف ایلسه لر مهر مثل واجب اولور اجماع مرکبله اجماع مرکبك معناسی اولدر که حکمده اتفاق اوله
مأخذده اختلاف اوله نته کیم علم اصولده بیان اولنمشدر صاحب درر دیمشدر که اکر اصلده ایلسه لر مهر مثل
واجب اولور مثلا زوجینك بریسی دیسه که مهر تسمیه اولنمدی وآخر دیسه که تسمیه اولندی اکر بینه اقامت
ایلسه قبول اولنور والا منکر اولنه یمین ویریلور اکر نکول ایدرسه دعوای تسمیه ثابت اولور واکر یمین ایدرسه
مهر مثل واجب اولور (وموت احدهما کحیاتهما) ایکیسندن بریسنك موتی حالی حیاتلری حالی کبیدر
هر وجهدن زیرا مهر مثل ایکیسندن بریسنك موتی ایله ساقط اولمز (وفی موتهما ان اختلف الورثة فی قدره) اکر
ورثه زوج وزوجه نك موتی حالنده مهرك مقدارنده اختلاف ایلسه لر (فالقول لورثة الزوج عند الامام) پس
ابو حنیفه قتنده قول زوجك ورثه سی ایچوندر زیرا مهر مثل اعتباری خاتونك موتی ایله ساقط اولور (ولا یستثنی
القلیل) وقلیل استثنا اولنمز یعنی ورثه زوج شیء قلیل دخی استثنا ایدرلر ایسه تصدیق اولنورلر بو محلده قلیل
وکثیری برابردر ابو حنیفه قتنده وابو یوسف قتنده دخی زوجك قولی ورثه سنکر را کر قلیل ادعا ایلرلر ایسه
(وعند محمد کالحیاة) امام محمد قتنده حیاة کبیدر یعنی حال حیاتده نیجه ایسه ینه حکم اویلجه در (وان اختلفوا
فی اصله) اکر ورثه مهرك اصلنده اختلاف ایلسه لر یعنی مهر تسمیه اولنمشدر واولنمشدر دیو اختلاف ایلسه لر
(یجب مهر المثل عندهما وبه یفتی) امامین قتنده مهر مثل واجب اولور وفتوی دخی بونکله در (وعند الامام
القول لمنکر التسمیه ولا یجب شیء) ابو حنیفه قتنده قول تسمیه نی منکر اولانکدر بر شیء واجب اولمز مادامکه
مهر مسمی اوزرینه بینه اقامت ایلمیه لر زیرا خاتونك موتندنصکره مهر مثل اعتبار اولنمز (وان بعث الزوج الیها
شیأ فقالت هو هدیة وقال مهر فالقول له فی غیر ما هیء للاکل) اکر زوج خاتونه بر شیء کوندرسه خاتون دیسه که
اول شیء هدیه در وزوج دیسه که مهردر ما کولات قسمندن دکل ایسه قول زوجکدر (وان نکح ذمی ذمیة او حربی
حربیة ثمة علی میتة او بلا مهر وذلك جائز فی دینهم فلا شیء لها) اکر بر ذمی ذمیه یی ویر حربی حربیه یی دار حربده
میته اوزرینه یاخود مهر اولمامق اوزره نکاح ایلسه حال بوکه میته اوزرینه ومهر اولمامق اوزرینه نکاح انلرك
دینلرنده جائز اولسه ایکیسی دخی مسلمان اولسه لر خاتونه بر شیء لازم کلمز ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما سواء
وطئت او طلقت قبله او مات احدهما) امامین ایچون خلاف واردر کرك وطی اولنسون کرك وطیدن اول
مطلقه اولسون برابردر ویاخود ایکیسندن بری فوت اولسه ینه بویله در وسوق کلام امامینك ذمی وحربیه ده
خلافنی ایهام ایدر لکن خلاف انجق ذمیه ده در حتی صاحب هدایه دیمشدر که بر نصرانی بر نصرانیه یی میته

اوزرینه یاخود مهر اولمامق اوزره نکاح اتسه ودینلرنده جائز اولسه ودخول اتسه یاخود قبل الدخول تطلیق
اتسه یاخود ایکیسندن بری فوت اولسه خاتون ایچون مهر یوقدر دار حربده دخی بویله در بو قول ابو حنیفه
قتنده در حربیه ده دخی امامینك قولی بودر اما ذمیه ده امامین قتنده مهر مثل لازمدر وقبل الدخول طلاق
ویرمش ایسه متعه لازمدر زفر قتنده حربیه ده دخی مهر مثل لازمدر امام زفرك دلیلی بودر که شرع ابتغاء
نکاحی مشروع قلمدی الا مال ایله مقارن قلدی حق سبحانه وتعالینك (ان تبتغوا باموالکم) قول شریفی دخی بوکا
دلیلدر وبو شرع عامدر وبو حکم عموم اوزره ثابتدر زیرا نکاح معاملاتدندر کفار دخی معاملات ایله مخاطبدر
امامینك دلیلی بودر که اهل حرب احکام اسلامی ملتزم دکللردر حکم ایسه انلرك اوزرینه جاری اولمز الا الزام ایله
اولور وتباین دارین ایله ولایت منقطعدر اما اهل ذمت بونك خلافنجه در زیرا اهل ذمت معاملاتده رجوع اولنان
اشیاده بزم احکاممزی التزام ایتمشدر وعقد ذمتنده بله التزام بولنمش اولور زیرا زنا وربادن اهل ذمت دخی منع
اولنورلر وانلرك اوزرینه حدود دخی اقامت اولنور وتسلیم اولنسونکه انلر احکامی التزام ایتمشلر لکن اتحاد
دار ایچون ولایت التزام متحققدر ابو حنیفه ایچون دلیل بودر که تحقیقا اهل ذمت دیانتده بزم احکاممزی
التزام ایلمشلردر صوم وصلاة کبی دخی شول شیده خلافنه منعقدلردر بیع خمر وخنزیر کبی ولایت التزام ایسه
سیف ومحاجة ایله در بو قولارك جمله سی اهل ذمتدن منقطعدر عقد ذمت ایلدکاری ایچون (فانا امرنا
ان نترکهم وما یدینون) معناسی اوزره ترك اولندقده پس ایمدی انلر عدم الزام وانقطاع ولایتده اهل حرب کبی
اولمشدر زنا بونك خلافنجه در زیرا زنا جمیع ادیانده حرامدر انلرك دینلرنده حلال دکلدر حالی اوزرینه ترك اولنه
ربا ایسه عقودلرنده مستثنادر نبی علیه السلامك (الا من ربی فلیس بیننا وبینهم عهد) قولی ایله ربا دخی مستثنا
اولور صاحب کنز دیمشدر که اکر بر ذمی بر ذمیه یی میته یاخود مهر اولمامق اوزره نکاح ایلسه حال بوکه کندی
دینلرنده جائز اولسه پس وطیء اولنسه یاخود وطیدن مقدم طلاق ویرلسه یاخود مرد اولسه ذمیه ایچون مهر
یوقدر وحربی دخی بویله در کنزك شراحی دخی لا مهر لها دیدیکندنصکره بو قول ابو حنیفه قتنده در وامامین
دیدیلرکه خاتونه مهر مثل لازم اولور موتده ووطیده ووطیدن اول طلاقده متعه لازم اولور (وکذا الحربیان) ائمه
قولندنصکره شراح دیدیلرکه اکر حربی حربیه یی دار حربده نکاح ایلسه حکمی ذمی حکمی کبیدر ائمه ثلاثه
قتنده وانجق خلاف زفرکدر چونکه اقوال ائمه معلوم اولدی معلوم اولسونکه مصنفك بیان مذاهبده نوعا خلل
واردر اکر خلافالهما قول ذمیه یه صرف اولنسه کلامنده نوعا یعنی بوزغنلق وضعیفلق واقع اولور وبلا مهر
قولی دخی نفی مهره ومهرده سکوته محتملدر ودیمشلردر که میته وسکوتده ایکی روایت واردر اصح اولان جمله سی
خلاف اولمق اوزره در (وان نکحها بخمر او خنزیر معین ثم اسلما او اسلم احدهما قبل القبض فلها ذلك) اکر بر ذمی
بر ذمیه یی معین خمر وخنزیر مقابله سنده نکاح ایلسه اندنصکره ایکیسی اسلامه کلسه لر یاخود ایکیسندن
بری قبل القبض اسلامه کلسه خاتون ایچون معین اولان شیئی قبض ایلمك واردر ابو حنیفه قتنده زیرا خمر وخنزیر
وقت عقدده معین ایلمشیدی اسلام ایسه معین اولان شیئك قبضنی مانع دکلدر نته کیم بر ذمیه مسلمان اولسه
وآخر کسنه ده خمر وخنزیری اولسه خاتون ایچون خمر وخنزیری قبض ایلمك واردر (وان کان غیر معین فقیمة الخمر
ومهر المثل فی الخنزیر) اکر خمر وخنزیر معین دکل ایسه خمرك قیمتی لازمدر وخنزیرده مهر مثل لازمدر
ابو حنیفه قتنده اما خمرك قیمتنك لزومی ملك غیر قبض ایله حاصل اولوردین ایسه مثلی ایله قضا اولنور اسلام ایسه
مثلی منافیدر بو تقدیرجه لازمدر زیرا وقت عقدده تسمیه سی صحیحدر قیمتنی الق عینی الق کبی دکلدر زیرا
ذوات امثالدندر اما خنزیرده مهر مثلك لزومی واردر زیرا خنزیر ذوات قیمدندر قیمتنی اخذ ایلمك عینی اخذ کبیدر
انکیچون مهر مثل لازمدر (وعند ابی یوسف مهر المثل فی الوجهین) وابو یوسف قتنده ایکی وجهده یعنی معین
وغیر معینده قیمتی لازم اولیوب مهر مثل لازمدر (وعند محمد القیمة فیهما) امام محمد قتنده معینده وغیر معینده
قیمتی لازمدر زیرا تسمیه وقت عقدده صحیح اولمشدر وانلر قتنده مسمی مالدر چونکه اسلام ایله مسمانك تسلیمی
جائز اولمیحق قیمتی لازم اولور (وفی الطلاق قبل الدخول تجب المتعة عند من اوجب مهر المثل ونصف القیمة عند
من اوجبها) قبل الدخول طلاقده متعه واجبدر مهر مثل واجبدر دین قتنده ونصف قیمت واجبدر قیمتی
واجبدر دین قتنده مهر مثل واجبدر دین ابو یوسف وقیمتی واجبدر دین امام محمددر

باب نكاح الرقيق

بو باب عبدك نكاحى بيانندەدر (نكاح العبد والامة والمدبر والمكاتب وام الولد بلا اذن السيد موقوف) عبد وامه ومدبر ومكاتب وام ولدك افندیلرینك اذنی‌سز نكاحى موقوفدر اما عبدك نكاحى موقوف اولمسی نبى عليه السلامك (ايما عبد تزوج بغير اذن مولاه فهو عاهر) قول شريفى ايله در عاهر زانى معناسنەدر عبدده امام مالكك خلافى واردر زيرا عبد طلاقه مالك كبيدر نكاحه دخى مالك اولمسنه ذاهب اولمشدر اما امه‌نك نكاحنك موقوف اولمسى مولى بضع امه‌يه مالك مهر كنديلرينك تحت ملكنده اولان بضعه آخر مالك اولمز مكر كنديلرينك اذنى اوله بلا اذن نكاحى صحيح اولمز ومدبر ومكاتبده حكم رقيت باقيدر وام ولدده ملكيت قائم اولمغله نكاحلرى اجازته موقوفدر (فان اجاز نفذ وان رد بطل) پس اكر افندیسى اجازت ویررسه نكاح نافذ اولور واكر رد ايدرسه باطل اولور (وقوله طلقها رجعية اجازة) سيدده اذن تزوج ايدن عبده طلقها رجعية قولى نكاحه اجازتدر زيرا طلاق رجعى نكاح صحيحده اولور بو تقديرجه سيدك طلاق رجعى ايله تطليق ايله ديديكى قولى اجازتدر (لا طلقها او فارقها) طلقها اوفارقها قولى اجازت دكلدر زيرا بو قول رده محتملدر (فان نكحوا باذنه) واكر عبد وغيريلر افندیسنك اذنى ايله نكاح ايلسەلر (فالمهر عليهم) پس ايدى مهر كنديلرينك اوزرلرينەدر (يباع العبد فيه) مهر ايچون عبد بيع اولنور زيرا مهر دينيدر رقبهٔ عبدده واجب اولدى تزوج سببيله ابتداء مولادە اذنى سببيله ظاهر اولدى بعده اصحاب ديوندە مضرتى دفع ايچون رقبهٔ عبده انتقال ايلدى (ويسعى المدبر والمكاتب ولا يباعان) مدبر ومكاتب سعى ايدرلر ومهر ايچون بيع اولنمزلر زيرا بو ايكيسنك كتابت وتدبيرى وار ايكن بر ملكدن بر ملكه انتقال ايتملرى محتمل دكلدر بو تقديرجه كسبلرندن ادا اولنور بو خصوص نفسلرندن ادا اولنمز (واذنه لعبده بالنكاح يشمل جائزه وفاسده) سيدك عبدى ايچون نكاحه اذنى نكاحك جائز وفاسدينه شامل اولور (فيباع فى المهر لو نكح فاسدا فوطى) اكر عبد فاسدا نكاح ايدوب وطى ايتسه مهر ايچون بيع اولنور ابو حنيفه قتنده زيرا نكاحه اذن جائز وفاسده شامل اولور پس مهر حق مولادە ظاهر اولور اول اجلدن عبد بيع اولنوب مهر ادا اولنور امامين ديركه اذن نكاح جائزه منصرف اولور بو تقديرجه مهر حق مولادە ظاهر اولیوب حق عبدده ظاهر اولور لكن بعد الاعتاق اخذ اولنور مقدم طلب اولنمز (وبتم الاذن به) نكاح فاسد ايله اذن تمام اولور (حتى لو نكح بعده جائزا توقف على الاجازة) حتى عبد نكاح فاسددن صكره اكر جائزا نكاح ايتسه مولاسندن اجازته توقف ايدر زيرا افندیسنك اذنى نكاح فاسدده منتهى اولوب تكرار اذنه محتاج اولور ابو حنيفه قتنده اما امامين قتنده اذن منتهى اولمز تا بنا نكاح ايلسه صحيح اولور (وان زوج عبده المأذون المديون صح) واكر سيد عبد مأذون ومديونى تزويج ايتسه نكاح صحيح اولور (وهى اسوة للغرماء فى مهر مثلها) اول خاتون مهر مثلنده غرما ايله برابردر عبد مزبور بيع اولنوب غرما ايله خاتون بينلرنده حقلرى منقسم اولنور (ومن زوج امته لا يلزمه تبوئتها ويطاها الزوج متى ظفر) بر كمسنه جاريه‌سنى آخره تزويج ايتسه اول كمسنه جاريه‌يه مكان حاضر ايلمك لازم دكلدر وزوج جاريه‌يه ظفر بولديغى وقتده وطى ايدر وامه‌نك استخدامنده مولانك حقى باقيدر اكر مكان حاضر ايلسه حق خدمتى ابطال ايلمك لازم كلور (ولا نفقة عليه الا بالتبوئة) زوج اوزرينه نفقه بو قدر الامكان وطى احضار اولمغله واردر زيرا نفقه خاتونى حبس مقابلەسندە حبس اولمجق نفقه‌نك دخى عدم لزومى مقرردر (وهى ان يخلى بينها وبين الزوج فى منزله ولا يستخدمها) تبوئه جاريه ايله زوج بينى خالى ايلمكدر زوجك منزلنده ودخى استخدام ايلمكدر يعنى ايكيسنى زوجك منزلنده ما بينلرينى اغياردن خالى ايلمكدر (فان بوأها ثم رجع صح) واكر امه‌يه سيد مكان حاضر ايلسه صكره رجوع ايلسه صحيح اولور زيرا افندى ايچون امه‌ده بقاء ملك هنوز موجود اولمغله تبوئه ايله ساقط اولمز نكاح ايله ساقط اولمديغى كبى (وسقطت النفقة) مولى رجوع ايلمكله زوج اوزرندن نفقه ساقط اولور زيرا نفقه جزاء احتباس ايدى احتباس زائل اولنجق نفقه دخى زائل اولور (وان خدمته بلا استخدامه لا تسقط) مكان حاضر ايتدكدنصكره مولاسى بكا خدمت ايله ديو امر ايلمكسزين جاريه خدمت ايلسه نفقه‌سى زوجدن ساقط اولمز (وان زوج امته ثم قتلها قبل الدخول سقط المهر) اكر بر كمسنه جاريه‌سنى تزويج ايلسه اندنصكره قبل الدخول جاريه‌يى افندیسى قتل ايلسه زوجدن مهر ساقط اولور ابو حنيفه قتنده زيرا معقود عليهى تقررندن مقدم اتلاف ايلديكى اول تقرر زوجك وصولى ايدى

وامامين ديركه مهر ساقط اولمز زيرا قاتل مقتول ميت باجله عند اهل الحق مضمونى اوزره قتل موجب اسقاط مهر دكلدر (بخلاف ما لو قتلت الحرة نفسها قبله) خلاف شول شيئك دركه اكر حره كندى نفسنى قبل الدخول قتل ايلسه مهر ساقط اولمز امام زفر خلاف ايدوب ديركه بضع كه متبدل منه ايدى تسليمدن اول فوت اولنجق بدل دخى فوت اولمق مقرردر جاريهٔ مقتوله‌نك مهرى كبى كنديسنك قاتلى اولان حره‌نك مهرى ساقط اولور بزم ايچون دليل انسانك كندى نفسنه جنايتى احكام دنياده اصلا معتبره دكلدر حتى كندى نفسنى قتل ايدن كمسنه غسل اولنور اوزرينه نماز قلنور اما مولانك جاريه‌سنى قتل بونك خلافنجه‌در انده احكام دنيا معتبردر ومولانك اوزرينه كفارة واجب اولور (والاذن فى العزل عن الامة للسيد) امه‌دن عزلده اذن سيد ايچوندر زيرا امه‌ده ولد حاصل اولسه سيدك حقى اولوردى اول تقديرجه سيدك رضاسى معتبر اولور (وعندهما لها) امامين قتنده عزلده اذن جاريه ايچوندر زيرا وطى جاريه‌نك حقيدر ومطالبه دخى انك ايچون ثابتدر اكر عزلده اذن كنديسنك اولمسه حقى ناقص اولمق لازم كاور اول تقديرجه جاريه‌نك رضاسى معتبر دكلدر وعزل رجلك قصدى ايله حين جماعده خارج فرجده انزال اولمقدر صاحب عنايه ديمشدركه بو مسئله‌ده عزلك جوازنه دلالت واردر وعزل خصوصنده ابن مسعوددن سؤال اولندقده لا بأس در حق سبحانه وتعالى لا باس وجود ايله ملبس اوله جق ارواحدن اخذ ميثاق ايتمشدر اكر وجوده كله جك منى صخرهٔ صمايه القا اولنسه ينه خلق اولنور بيهوده شيلردر وابو سعيد الخدرى رضى الله عنه دخى بونك مثللى روايت ايلمشدر صاحب نهايه كراهية الفتاوى محلنده ذكر ايلمشدركه بر كمسنه بد خوى وفاسق اوغلان ظهورندن خوف ايلسه اول كمسنه ايچون عزل ايلمك لا بأس در واسقاط ولد ايچون معالجه اتسه‌لر آثم اولمزلر مادامكه خلقتدن برشى ظاهر اولميه اما ظاهر اولدقدنصكره جائز دكلدر (وان تزوجت امة او مكاتبة بالاذن ثم عتقت فلها الخيار فى الفسخ حرا كان زوجها او عبدا) واكر جاريه ياخود مكاتبه سيدك اذنى ايله تزوج ايلسه اندنصكره معتقه اولسه نكاح فسخ ايتمه‌ده جاريه ايچون خيار واردر زوجى كرك حر اولسون كرك عبد اولسون (وان تزوجت بلا اذن فعتقت نفذ النكاح) اكر جاريه افندیسنك اذنى يوغيكن تزوج ايلسه ومعتقه اولسه نكاحى نافذ اولور (وكذا العبد ولا خيار لها) وبلا اذن عبدك نكاحى دخى نافذ اولور خاتون ايچون خيار يوقدر مثلا بر عبد افندیسنك اذنى يوغيكن نكاح ايلسه بعده معتق اولسه ينه نكاحى كما كان نافذدر خاتون ايچون خيار يوقدر (والمسمى للسيد ان وطئت قبل العتق ولها ان وطئت بعده) مهر مسمى سيد ايچوندر اكر جاريه قبل العتق وطى اولنمش ايسه واكر بعد العتق وطى اولنمش ايسه مهر مسمى جاريه ايچوندر (ومن وطى امة ابنه فولدت فادعاه ثبت نسبه منه ولزمه قيمتها لا مهرها ولا قيمة ولدها وتصير ام ولده) بر كمسنه اوغلنك جاريه‌سنى وطى ايلسه واول جاريه ولد كتورسه ووطى ايدن كمسنه دعوه ايلسه اول ولدك نسبى دعوه ايدن كمسنه‌دن ثابت اولور ودعوه ايدن كمسنه‌يه جاريه‌نك قيمتى لازم اولور مهرى لازم اولمز وولدك قيمتى دخى لازم اولمز واول جاريه‌يى وطى ايدن كمسنه‌نك ام ولدى اولور زيرا بابا ايچون اوغلنك مالنى تملكه ولايت واردر نته كيم نبى عليه السلام (ولد الرجل من كسبه فكلوا من اموالهم) بيوردقلرى وينه دفعهٔ ثانيه‌ده (ان اولادكم من اطيب كسبكم فكلوا من كسب اولادكم) امر شريفلرى بابانك مالى ولده تملكده ولايتى اولديغنه دليلدر بر كمسنه‌نك كه كندى بقاسنه حاجتى ايچون اوغلنك مالنى تملكه ولايتى اوله اول كمسنه اوغلنك جاريه‌سنه دخى مالى صيانت ايچون تملكه ولايت واردر زيرا ابقاء نسلنه حاجت بقاء نفسنه اولان حاجتندن دون يعنى اشاغه ايدوكى ظاهردر پس ايدى ابقاء نسل حاجتى ابقاء نفس حاجتندن اشاغى اولديغى اجلدن بابا اوغلنك جاريه‌سنه قيمت ايله مالك اولور اما طعامنه قيمتسز مالك اولور چونكه بابا اوغلنك جاريه‌سنى وطى ايتدى كورەلم جاريه‌نك كنديه ملكيتى نه وقت ثابت اولور ايدى بو ملكيت استيلاددن مقدمجه ثابت اولور استيلادده شرط ايچون زيرا استيلادى صحيح اولان يا حقيقت ملكدر ياخود حق ملكدر ذكر اولنان بابا ايچون جاريه حقنده ثابت دكلدر زيرا اول جاريه‌يى بابا تزوج اتسه جائزدر پس ايدى بو تقديرجه تقديم ملك لازمدر وعلوق ولددنصكره بابا اول ولدك صيانتنه محتاج اولور صيانت ايسه ثبوت نسب ايله اولور وثبوت نسب ايسه ملكدن غيرى ايله اولماز ملكك وطى اوزرينه تقديمى لازمدركه بابانك فعلى حرام اولميه تحقق ملك وطى اوزرينه تقديم اولنسه بابانك ملكنده واقع اولمش اولور بو تقديرجه عقد ولدك قيمتى لازم اولمز زيرا قبل الاستيلاد ملكه

استنادا تمکله اول ولد حر اعلوق ایلمش (والجد کالاب بعد موته لا قبله) وجد بابا کبیدر بابانک موتندنصکره
اما قبل الموت دکلدر بو اجلدندرکه بابا وار ایکن جد وارث اولمز (وان زوج امته ابنه جاز) اکر بر کمسنه جاریه سنی
باباسنه تزویج ایلسه جائزدر اما امام شافعی دیرکه اوغلی باباسنه جاریه سنی تزویج ایلمک جائز دکلدر زیرا مال
ولده بابا ایچون حق ملک واردر حتی بر کمسنه اوغلنک جاریه سنه حرام ایدوکن بیلورکن وطی ایلسه حد لازم
کلمز بو قول شافعیکدر (وعلیه مهرها لا قیمتها) جاریه نک مهری باباسنک اوزرینه در قیمتی دکلدر زیرا ملک رقبه
یوقدر (فان اتت بولد لا تصیر ام ولد) واکر جاریه ولد کتورسه ام ولد اولمز (وهو حر بقرابته) اول ولد جاریه
صاحبینک قرابتی ایله حردر پیغمبر علیه السلامک (من ملک ذا رحم محرم منه عتق علیه) قول شریفی ایله
معتق اولمسی مقرردر (حرة قالت لسید زوجها اعتقه عنی بالف ففعل فسد النکاح ولزمها الالف) بر حره
خاتون زوجنک افندیسنه زوجی بیک اقچه یه بنی اعتاق ایله دیسه وافندیسی دخی اشلسه نکاح فاسد اولور
وخاتونه اول بیک اقچه لازم اولور (والولاء لها ویصح عن کفارتها لو نوت به) واول زوج معتقک ولاسی یعنی میراثی
خاتون ایچوندر وخاتون کندینک کفارتندن عتقنه نیت ایلسه صحیح اولور (وان لم تقل بالف لا یفسد والولاء له)
واکر خاتون اعتقه دیدکده بالف دیمسه نکاح فاسد اولمز وولا سید ایچوندر (خلافا لابی یوسف) خلاف
ابو یوسف ایچوندر (وللمولی اجبار عبده وامته علی النکاح) مولی ایچون عبدینی وامه سنی نکاحه جبر ایلمک
واردر امام شافعی دیرکه جبر اولنمز زیرا بونلر افندیلرینک مملوکلریدر مال جهتندن یوخسه ادمی اولدقلری
جهتندن دکلدر نکاح ایسه آدمی خواصندندر بو تقدیرجه اجباره مالک دکلدر اما ائمهٔ حنفیه ایچون دلیل
بودرکه مولی عبد وامه سنی نکاح ایلمک ملکنی اصلاح ایلمکدرکه زنایی ارتکاب ایلمیه بو فعلی ارتکاب ایدیجک
معیوب اولوب مالنه نقصان عارض اولور بویله اولیجق اصلاح ایچون اجباره مالک اولور وامه نک منافع بضعنه
کندوسی مالکدر وغیریه تملیکه دخی قادردر انکیچون امه نک مهری مولاسی ایچوندر حقایق نام کتابده
عبد وامه بیولک اولدقلرنده در اما کوچک اولسه لر اول وقت امام شافعی قتنده دخی اجبار جائز اولور (دون مکاتبه
ومکاتبته) مکاتب ومکاتبه یه اجبار اولنمز زیرا انلر تصرفده احراره ملحق اولمشلردر بو اجلدندرکه مکاتبه نک مهری
کندو ایچون اولوب سیدی ایچون دکلدر

باب نکاح الکافر

بو باب کافرلک نکاحی بیاننده در (اذا تزوج کافر بلا شهود او فی عدة کافر وذلک جائز فی دینهم ثم اسلما اقرا علیه)
یعنی بر کافر بلا شهود یاخود بر کافرک عدتنده تزوج ایلسه حال بوکه بلا شهود وعدهٔ کافرده تزوج دینلرنده
جائز اولسه اندنصکره زوج وزوجه مسلمان اولسه لر مقدما دینلرنده عقد اولنان نکاح اوزرینه اقرار قلنورلر
ابو حنیفه قتنده مصنف فی عدة کافر لفظی ایله تقیید ایلدی اکر عده مسلمده اولسه بالاجماع نکاح فاسد اولوردی
(خلافا لهما فی العدة) عدتده امامین ایچون خلاف واردر امام زفر دیرکه نکاح فاسددر کرک ایسه بلا شهود
اولسون کرک ایسه عدتده اولسون زیرا خطابات عامه در نته کیم پیغمبر علیه السلامک (لا نکاح الا بشهود)
بیوردقلری بلا شهود اولان نکاحک بطلانته دلیلدر روانلر بزه مرافعه یه کلسه لر ویاخود مسلمان اولسه لر بینه
اولکی حرمت قائمه در تفریقی واجب اولور حق سبحانه وتعالینک (وان احکم بینهم بما انزل الله ولا تتبع اهواءهم)
قول شریفی ایله عمل ایلمک ایچون امامین ایچون دلیل بودرکه نکاح معتده نک حرام اولمسی مجمع علیهادر وکفره
نکاح معتده یی الزام ایلمشلردر اما بلا شهود نکاحک حرمتی مختلف فیهادر زیرا مالک وابن ابی لیلی تجویز ایلدیلر که
کفره بزم احکامزی جمیع اختلافاتی ایله التزام ایتمشلردر لکن اهل ذمت اولدقلری سببیله بز تعرض ایلمزیچون
ایکیسی مرافعه اولسه یاخود بری مرافعه یه کلسه یاخود بری مسلمان اولسه حال بوکه عده منقضیه
اولدقدنصکره مرافعه یه کلسه بالاجماع بینلری تفریق اولنور اما ابو حنیفه ایچون دلیل بودرکه حرمت نکاح
عده ایچوندر زیرا من وجه منکوحه نکاحی اولمش اولور وثبوت عده یا شرع ایچون اوله یاخود زوج ایچون اوله
شرع ایچون اولمغه مساغ یوقدر زیرا کفار حقوق شرعله مخاطب دکللردر اول اجلدن خمر وخنزیر بانلره تعرض
اولنمدی وثبوت عده زوج ایچون اولمغه دخی مساغ یوقدر زیرا حرمت عدته زوج معتقد دکلدر بو تقدیرجه
ابتداء نکاح صحیح اولمش اولدی مقتضینک وجودی ایچون که رکنک اهلندن صدوریدرکه عاقل وبالغدر

ورکن که

ورکن که ایجاب وقبولدر بونلر بولنمغله ابتداء نکاح صحیح اولمش اولور واما تحت مسلمده واقع اولسه بونک
خلافنجه درچونکه ابتدا صحیح اوله اسلام ومرافعه ایله اول نکاح مرتفع اولمز زیرا اولکی حالت کفرده اولان
نکاح حالت بقادر وشهادت ایسه حال کفرده اولان نکاحه مشروط دکلدر ابتدی کما کان اولکی نکاح اوزره
قرار قلنورلر (ولو تزوج المجوسی محرمه ثم اسلما او احدهما فرق بینهما وکذا لو ترافعا الینا) واکر مجوسی محرمی تزوج
ایلسه اندنصکره ایکیسی مسلمان اولسه لر یاخود ایکیسندن بریسی مسلمان اولسه انلرک ما بینی تفریق اولنور
مسلمان اولدقلری حالده تفریق اولندقلری کبی اکر کفرلری حالنده بزه مرافعه اولسه لر ینه تفریق اولنورلر
بربرینه محرم اولورا ابتداء نکاح جائز دکلدر زیرا محل نکاح دکلدر (وبمرافعة احدهما لا یفرق خلافا لهما)
مجوسیلردن بریسنک مرافعه سی ایله ما بینلری تفریق اولنمز ابو حنیفه قتنده امامین ایچون خلاف واردر انلرک
قتنده تفریق اولنورلر (والطفل مسلم ان کان احد ابویه مسلما او اسلم احدهما) طفل مسلمدر اکر ابویندن بریسی
مسلم ایسه یاخود ایکیسندن بریسی مسلمان اولسه اکر دینلورسه بو تعمیم نیجه صحیح اولورکه مسلمانک کافر ایله
نکاحنک وجودی یوقدر بوکا جواب ویریلورکه بو تعمیم حالت بقایه محمول اولور مثلا بر ذمیه خاتون مسلمان
اولسه وزوجنه اسلام عرض اولندیغندن مقدم ولد کتورسه اول ولد مسلم احد ابوین قیدی بونکله تصحیح
اولنور (وکتابی ان کان بین کتابی ومجوسی) طفل کتابیدر اکر کتابی ایله مجوسی بیننده اولورسه حتی اول طفل قز
اولورسه مسلمه نکاح جائز اولور وذبیحه سی حلال اولور بونده نظر واردر هدایه ده دخی بویلجه در وصاحب بنایه
ان المجوسیة اشر من النصرانیة والیهودیة دیمشدر ان النصرانیة والیهودیة خیر من المجوسیة دیمشدر زیرا انلرک
دینلرنده خیر یوقدر (ولو اسلمت زوجة الکافر او زوج المجوسیة) اکر کافرک زوجه سی یاخود مجوسیه نک زوجی
مسلمان اولسه (عرض الاسلام علی الاخر) آخر اوزرینه اسلام عرض اولنور (فان اسلم فهی له والا فرق بینهما)
(فان ابی الزوج فالفرقة طلاق) اکر اول آخر مسلمان اولسه زوجه زوج ایچوندر یعنی اولکی نکاح اوزره ثابت
اولور نکاح آخره محتاج دکلدر واکر اسلامه کلمز ایسه ما بینلری تفریق اولنور اکر زوج ابا ایدرسه پس ابتدی
فرقت طلاقدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انک قتنده فرقت طلاق دکلدر فسخدر
(لا ان ابت هی) بالاتفاق طلاق دکلدر اکر خاتون ابا ایدرسه (ولها المهر لو بعد الدخول) خاتون ایچون مهر
واردر اکر اسلام زوج دخولدنصکره اولورسه (والا فنصفه لو ابی الزوج) واکر اسلام زوج دخولدن اول ایسه
نصف مهر واردر اکر زوج ابا ایدرسه (ولا شیء لو ابت) اکر قبل الدخول خاتون اسلامدن ابا ایدرسه بر شیء یوقدر
حاصل کلام یعنی قاضی بینلرینی تفریق ایلسه اکر ابا رجل طرفندن اولورسه اولوقت طلاق اولور اکر ابا خاتون
طرفندن اولورسه طلاق اولمیوب فسخ اولور زیرا طلاق رجال طرفندندر نسا طرفندن دکلدر بو تقدیرجه
خاتون طرفندن فسخ اولمغله بر شیء لازم کلمز (ولو کان ذلک فی دارهم) اکر مجوسینک اروعورتدن بریسنک اسلامی
یاخود کتابینک اسلامی دار حربده اولسه (لا تبین حتی تحیض ثلاثا قبل اسلام الاخر) اخرک اسلامندن
اول اوچ حیض کورمیجه بینونت واقع اولمز کرک مدخول بها اولسون کرک اولمسون ونفس اسلام سبب
تفرقه اولاز وعرض اسلام دخی آخر اوزرینه ممکن دکلدر زیرا دار حربده اولمغله اهل اسلامک ولایتی منقطعدر
وقتا که اعتبار سبب متعذر اولسه شرط سبب مقامنه اقامت اولنور وبو محلده شرط اوچ حیضک انقضاسیدر
بعده عرض اسلام ابا مقامنه اقامت اولنور زیرا حکم شرطه مضاف اولور نیچون علت وسببه مضاف متعذر
اولسه نته کیم بر کمسنه طریق عامده بر قیو قازوب ایچنه بر انسان دوشسه اصل بودرکه تلف وهلاک دوشن
کمسنه نک ثقلنه مضاف اولور زیرا علت هلاک انک ثقلیدر لکن اول ثقله اضافت متعذردر امر طبیعی
اولدیغیچون بعده هلاکه سبب اولان که مشیدر اکا دخی مضاف قلمق متعذردر زیرا اول یوریمک بر مباح شیئدر
اصلا تعدی وتجاوز یوقدر پس ابتدی سبب علته مضاف اولمق متعذر اولیجق شرطه مضاف قلنورکه اول حفر
بئردر وبو حفر علته مشابهدر شول حیثیت ایله که حکم اول شرطه وجودا تعلق ایلمشدر بونده تعدی واردر زیرا
قیو اولان ارض قازان کمسنه نک ملکی دکلدر (وان اسلم زوج الکتابیة بقی نکاحهما) اکر کتابیه نک زوجی
دخی مسلمان اولسه ایکیسینک نکاحی باقی قالور زیرا ابتداء مسلمک کتابیه یی تزوج ایتمسی جائزدر بقاء جوازی
دخی اولا ایدر زیرا حالت بقا حالت ابتدادن اسهلدر (وتباین الدارین سبب الفرقة لا السبی فلو خرج احدهما الینا)

مسلما او اخرج مسبيا بانت وان سبيا معا لا) و تباین دارین فرقته سببدر یعنی اسیرلک فرقته سبب دکلدر پس ایمدی
اکر زوجیندن بری مسلم اولدیغی حالده بزه چیقسه یعنی دار اسلامه کلسه یاخود اسیرلک ایله خلاص اخراج
اولنسه بینونت واقع اولور و اکر زوج زوجه معاسبی اولنسه بینونت واقع اولمز شافعی قتنده سبب وقت سبی در
حتی زوجیندن بری مسلما دار اسلامه کلسه یاخود عقد ذمت ایله یعنی خراجی قبول ایله کلسه بینونت واقع اولمز
زیراسبی بولنمدیغی ایچون اما اکر احد زوجین سبی اولنسه ما بینلرنده فرقت واقع اولور اتفاقا ائمهٔ حنفیه قتنده
سبب فرقت تباین دارندر و امام شافعی قتنده سببدر اکر زوجین معاسبی اولنسه لر بزم قتمزده فرقت واقع اولمز
اما شافعی قتنده واقع اولور شافعینک دلیلی بودر که مکهٔ مکرمه فتح اولنمزدن مقدم نبی علیه السلامک دختر سعد
اختری زینب زوجی اولان ابو العاصی مکهٔ مکرمه ده قیوب کندولری مدینهٔ منوره یه هجرة بیوردیلر رسول اکرم
صلی الله علیه وسلم نکاح اول ایله زینبی مکهٔ مکرمه ده زوجنه کوندردی بوندن معلوم اولدیکه تباین دارین
موجب فرقت دکلدر تباین دارنده احد زوجینده انقطاع ولایت اثری واردر یوخسه انقطاع نکاح دکلدر
بو اجلدندرکه برحربی امان ایله دار اسلامه داخل اولسه یاخود برمسلم امان ایله دار حربه داخل اولسه فرقت
واقع اولمز مع هذا تباین دارین موجوددر و بو مسئله یی ایضاح ایدرکه اهل عدل ایله اهل بغی بیننده نکاح باقیدر
مع هذا ولایت منقطعه ایکن اماسبی بونک خلافنجه در زیراسبی سبینک سابی ایچون صافیلیکنی اقتضا ایدر
وسبی ده سابی ایچون ملک صافی اولمز الا سبیده انک زوجندن نکاحی منقطع اولمغله اولور بو اجلدندرکه سبی
اوزرنده کفارک دینی باقی قالمز انقطاع کلی ایله منقطع اولور بو محله کلنجه شافعینک دلیلیدر اما بزم ایچون دلیل
بودرکه حق سبحانه وتعالی حضرتلرینک (یا ایها الذین امنوا اذا جاءکم المؤمنات مهاجرات فامتحنوهن الله اعلم
بایمانهن فان علمتموهن مؤمنات فلا ترجعوهن الی الکفار) قول شریفیدر اهل تفسیر بو ایت کریمه نک سبب
نزولنده دیمشلردرکه عام حدیبیه ده مکهٔ مکرمه نک مشرکاری نبی علیه السلام ایله مصالحه ایدوب شول وجهله
صلح اولندیکه اهل مکه دن هرکیم نبی علیه السلامه کلورسه ینه انلره رد اولنه نبی علیه السلامدن مکهٔ
مکرمه یه کلان اهل مکه دن اولوب رد ایلیه لر بو منوال اوزره عهدنامه یازلوب مهرلندکدنصکره نبی علیه
السلام حدیبیه ده ایکن سبیعه بنت الحارث اسلامیته فرار ایدوب نبی علیه السلامه کلدی و زوجی اولان کافر
دخی عقبنجه کلوب یا محمد بنم خاتونمی رد ایله حال بوکه بزدن کلنلری رد ایلمک اوزره شرط ایلدیکز هنوز یازیلان
عهدنامه کزلمی کبی قورومدی دیدکده بو آیت کریمه نازل اولدی بوندن معلوم اولدیکه تباین دارین موجب
فرقتدر اندنصکره حق سبحانه وتعالینک (ولا جناح علیکم ان تنکحوهن) قول شریفی تباین دارین موجب
انقطاع نکاح ایدوکنه حجت قاطعه در (ومن هاجرت الینا بانت ولا عدة علیها) وشول خاتونکه بزه هجرة ایلیه
زوجندن باین اولور اول خاتون اوزرینه عدت لازم اولمز ابو حنیفه قتنده اکر حامل اولمزسه و اکر حامل اولورسه
وضع حمل ایدنجه نکاح اولنمق جائز دکلدر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلرک قتنده خاتونه عدت
لازمدر زیرا فرقت دار اسلامه دخولندنصکره واقع اولدی بو تقدیرجه خاتونه اسلام حکمی لازم اولور (وارتداد
احد الزوجین فسخ فی الحال) احد زوجینک ارتدادی فی الحال فسخدر طلاق دکلدر (وعند محمد ارتداد
الرجل طلاق وللموطوءة المهر ولغیرها نصفه ان ارتد) واما محمد قتنده رجلک ارتدادی طلاقدر موطوءه ایچون
تمام مهر لازم اولور کرک ردت رجل طرفندن اولسون کرک عورت طرفندن اولسون و موطوءه دن غیری
ایچون نصف مهر لازم اولور اکر ردت رجل طرفندن اولورسه (ولا شیء لها ان ارتدت) اکر خاتون مرتده اولورسه
مهردن برشیء یوقدر زیرا تفریق خاتون طرفندن اولمغله معصیت اول جانبدن اولمش اولور بو معصیت
ایسه موجب سقوط مهردر (وان ارتدا معا واسلما معا لا تبین) اکر زوج و زوجه معا مرتد اولسه لر معا اسلامه
کلسه لر فرقت واقع اولمز اما قیاس بو ایدیکه فرقت واقع اوله و بو قول زفرکدر و شافعی دخی بونکله حکم ایلدی
اما بزم ایچون دلیل بودرکه بنی حنیفه که عربدن برقبیله در زکاتی ویرمکلک ایچون جمله سی مرتد اولدیلر ابو بکر
رضی الله عنه اوزرینه عسکر کوندردکده جمله سی مسلمان اولدیلر لکن تجدید نکاح ایله امر اولنمدیلر و صحابه دن
برفرد تجدید نکاحی امر ایلممشدر بونلرک اجماعی ترک قیاس اولنمغه حجتدر (وان اسلما معا فبانت) اکر زوج
و زوجه معاقبا اسلامه کلسه لر فرقت واقع اولور زیرا برینک اسلامی اخرک ردتی اوزرینه مقدم اولمغله ما بینلرنده

اختلاف

اختلاف متحقق اولمش اولور اول تقدیرجه فرقت مقرردر (ولا یصح تزوج المرتد ولا المرتدة احدا) مرتد
و مرتده نک برکمسنه یی تزوج ایتمسی صحیح دکلدر مادامکه اسلامه کلمیه لر

باب القسم

بو باب قسم بیاننده در قسم قافک فتحی و سینک سکونی ایله و کسر قاف ایله اقسام و نصیبک بریدر بو محلده
قسمدن مراد زوج تحت نکاحنده اولان نسانک حقنی عدالت اوزره اعطا ایلمکدر (یجب العدل فیه بیتوتة
لا وطأ) قسمده بیتوتت جهتندن عدل واجب اولور وطی جهتندن دکل مأکول و ملبوسده دخی عدل واجب
اولور و بعضی بعضندن برشیده ترجیح جائز دکلدر زیرا حق سبحانه وتعالینک (فان خفتم الا تعدلوا فواحدة
او ما ملکت ایمانکم) قول شریفی بین النساء تسویه نک وجوبنه دالدر و نبی علیه السلامک (من کان له امرأتان
فمال الی احدیهما جاء یوم القیمة وشقه مائل) قول شریفنک وعیده اشتمالی اولمغله تسویه نک وجوبنه دلیل
قویدر و عائشه رضی الله عنهادن مرویدرکه نبی علیه السلام نساسی ما بیننده عدالت ایدردی (اللهم هذا قسمی
فیما املک ولا تؤاخذنی فیما لا املک) دیو دعا ایدردی وعدلک وجوبی بیتوتت و مأکولات و ملبوسات
و موانست و مصاحبتده در یوخسه جامعه ده دکلدر زیرا جماع انشاطه منوط برفعلدر انده تسویه ممکن دکلدر
(والبکر والثیب والجدیدة والقدیمة والمسلمة والکتابیة فیه سواء) ذکر اولنانک جمله سی قسمده برابردر زیرا قسم
حقوق نکاحدندر اول تقدیرجه ما بینلرنده تفاوت یوقدر اکر تفصیل اولنمق جائز اولسه بین النساء مأکول
و ملبوس و سائر حقوقی تسویه دنصکره قدیمه یی تفصیل و حرمت ایدلسه اولا ایدرنه کیم (لکل جدید لذة ولکل
قدیم حرمة) دینلمشدر اما امام شافعی دیرکه جدیده ثیب اولورسه انک قتنده اوچ کیجه بیتوتت ایلمک کرکدر
اکر بکر ایسه یدی کیجه بیتوتت ایلمک کرکدر اندنصکره علی السویه دور ایلیه انس ابن مالک رضی الله عنه
روایت ایلمشلردرکه نبی علیه السلام بکر تزوج ایتدکده یدی کیجه و ثیب تزوج ایتدکده اوچ کیجه بیتوتت
ایدردی و ینه مبارک لسان دربارلرندن (للبکر سبع وللثیب ثلاث) قول شریفنی استماع ایلدم دیو روایت
ایلمشدر و نبی علیه السلام ام سلمه یی تزوج ایلدکده اوچ کیجه کیجه لیوب کیتمک مراد ایتدکلرنده ام سلمه کیتملرینه
رضا ویرمیوب برده شریفه لرین طوتدقده نبی علیه السلام (انه لیس بک علی اهلک هوان ان شئت سبعت لک
وسبعت لنسائی والا فثلثت ثم ادور) بیوردقده انلردخی راضی اولمشلردر بو حدیث شریفک معنای لطیف
و شان کلام بودرکه سنک سببک ایله اهلک اوزرینه خورلق و مذلت یوقدر یعنی سنده اوچ کیجه یی اقتصارا تمکله
قوم و قبیلکه مذلت یوقدر سنک موانست و مصاحبتکه عدم رغبتدن دکلدر که قوم و قبیلکه عار و مذلت اوله
استرسک یدی کیجه سنده کیجه لیم و یدی کیجه سائر نساده کیجه لیم اکر استمز ایسک اوچ کیجه کیجه لدکدنصکره
ینه دور ایدهیم دیو بیورمشلردر (وللامة والمکاتبة والمدبرة وام الولد نصف الحرة) جاریه و مکاتبه و مدبره
و ام ولد ایچون حره نک نصفی واردر علی رضی الله عنه (للحرة الثلثان من القسم وللامة الثلث) بیورمشلردر
و برکمسنه دن بونک خلافنجه برقول روایت اولنمامشدر (ولا قسم فی السفر فیسافر بمن شاء والقرعة احب سفرده
قسم یوقدر زوج دیلدیکی خاتون ایله سفر ایدر و قرعه ایلمک مستحبدر و قرعه مجرد قلبلرین تطییب ایچوندر اول
تقدیرجه باب استحبابدن اولمش اولور زیرا خاتونک حین مسافرتده زوج اوزرینه حقی یوقدر مصنفک ولا قسم
فی السفر قولی مرضدن احترازدر زیرا مرض حالنده قسمده زوجات مطهراتی حضور شریفلرینه دعوت حق
ساقط اولمز و عائشه رضی الله عنهادن مرویدرکه پیغمبر علیه السلام مرض حالنده زوجات مطهراتی حضور
شریفلرینه دعوت ایتدکلرنده جمله سنه خطاب ایدوب دیدیلرکه قسم خصوصنده ما بینکزده دور ایلمکه
اقتدارم یوقدر اکر جائز کوروب کراذن ویررسکز عائشه رضی الله عنهانک یاننده اولایم دیو استیذان ایتدکده
جمله سی اذن ویرمشلردر اکر قسم مرض ایله ساقط اولیدی نبی علیه السلام زوجات مطهره دن استیذان ایلمز
ایدی کذا فی البنایه (وان وهبت قسمها الضرتها صح) اکر برخاتون قسمنی ضره سنه یعنی اورتاغنه باغشلسه
صحیح اولور زیرا ام المؤمنین سوده بنت زمعه وقتاکه خسته اولدی پیغمبر علیه السلام کندوسنه اعتدی
بیوردقده سوده حضرتلری دخی مراجعت ایلمک ایچون رجا ایتدی و کندی نوبتنی عائشه رضی الله عنهایه
هبه ایلدی زیرا نبی علیه السلام یوم حشرده ازواج مطهره ایله حشر اولمغین اول سلکده بولنمق ایچون مراجعتی

رجا ایتدکده حق سبحانه وتعالینک (وان امرأة خافت من بعلها نشوزا او اعراضا فلا جناح علیهما ان یصلحا
بینهما صلحا والصلح خیر) قول شریفی نازل اولمشدر (ولها ان ترجع) وقسمی هبه ایدن خاتون ایچون هبه سندن
رجوع واردر والله تعالی اعلم

کتاب الرضاع

بو کتاب رضاع بیاننده در رضاع فتح را ایله در وکسر ایله دخی لغتدر (هو مص الرضیع من ثدی الآدمیة فی وقت
مخصوص ویثبت حکمه بقلیله وکثیره) رضاع رضیعک مص اتمه سیدر وقت مخصوصده آدمیه نک ممه سندن
ورضاعک حکمی ثابت اولور قلیلی دخی کثیری ایله بزم قتمزده شافعی قتنده تحریم ثابت اولمز الا بش رضاعات ایله
یعنی بش دفعه مص ایتمکله ثابت اولور نبی علیه السلامک (لا یحرم المصة ولا المصتان ولا الاملاجة
ولا الاملاجتان) قول شریفی بر ایکی مصه وبر ایکی املاج ایله تحریم ثابت اولمدیغنه دلیل ایراد ایلمشدر که مصه
فعل رضیعدر واملاج فعل مرضعه در که ارضاعدر بو قول شافعینک کندی مذهبی اوزرینه در بزم ایچون دلیل
حق سبحانه وتعالینک (ارضعنکم) قول شریفی اطلاق اوزرینه در قلیل ایله کثیر ما بینی فصل اولنمشدر خبر
واحد ایله زیاده علی الکتاب جائز دکلدر نته کیم علم اصولده معلومدر امام شافعینک روایت ایلدیکی کتاب ایله
مردوددر یاخود منسوخدر وابن عمر بیوردیلر که قضاء الله ابن زبیر قضاسندن اولیدر دیو بو قولی رد
بیورمشلردر (ارضعنکم) قولنک اطلاقنه مخالف اولدیغیچون (فی مدته لا بعدها وهی حولان ونصف وعندهما
حولان) رضیعک مدتنده مصی رضاعدر مدتندنصکره مصی رضاع دکلدر وبو مدت ایکی بچق ییلدر امامین
قتنده ایکی سنه در وامام زفر قتنده مدت اوچ سنه در زیرا حول بر حالدن بر حاله تحوله صالحدر بو تقدیرجه ایکی
حولک اوزرینه زیاده لک لازمدر زیرا کوکلر ایکی سنه دنصکره دفعة حاصل اولمز تدریجله حاصل اولور ایمدی
بر مدت لازمدر که صبی طعامه معتاد اوله ولبنی خاطرندن کیدره بو بیله اولیجق اوچ حول لازمدر وامامین
ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینک (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا) قول شریفیدر وحملک اقل مدتی آلتی ایدر
فصال ایچون ایکی حول قالور ونبی علیه السلامک (لا رضاع بعد الحولین) قول لطیفی دخی بوکا حجتدر
وابو حنیفه ایچون دلیل بو آیت کریمه در زیرا حق سبحانه وتعالی ایکی شیء ذکر ایلدی واول ایکی شیء
ایچون بر مدت تعیین بیوردی پس ایمدی بر مدتده اول ایکی شیء کاملا اولمق لازم اولدی ایکی دین ایچون
بر وقت تعیین اولندیغی کبی اولدی مثلا بر کمسنه دیسه که فلان کمسنه نک بنم اوزرمده بیک اقچه سی وبش
کیل بغدایی واردر ایکی آیه دکین بو تقدیرجه ذکر اولنان ایکی ای دین ایچون بطریق الکمال وقت مؤجل اولمش
اولور الا بو قدر وار در که حمل حقنده عائشه رضی الله عنهانک (لا یبقی الولد فی بطن امه اکثر من سنتین ولو بفلکة
مغزل) قول شریفی وارد اولمغله لفظ انفصالک ظاهری اوزرینه قالیجق مدت انفصال اوتوز آی اولمش اولور البته
زیاده مدت لازمدر که لبن ایله حاصل اولان لحم تغییر غدا ایله منقطع اولسون ایچون اما امامینک روایت ایتدیکی
(لا رضاع بعد الحولین) حدیث شریفی استحقاقک مدتی اوزرینه محمولدر یعنی (لا رضاع بین الحولین) حدیث
شریفندن مراد بابا اوزرینه نفی استحقاق اجرت اولمغه حمل اولنه زیرا اجرت ایکی سنه ایله مقدره در بالاتفاق
مطلقه اولان خاتون ایکی سنه دنصکره اجرت رضاعه مستحق دکلدر بالاجماع وچون مدت رضاع بکسه بعده
رضاع ایله حرمت ثابت اولمز کرک ممه دن کسلسون کرک کسلسون اما مدت رضاعدن مقدم ممه دن کسلسه
وبر خاتون انی او محلده امزرسه حرمت رضاع ثابت اولور وصاحب عنایه دیمشدر که بعضیلر قتنده اون بش
سنه یه دکین حرمت ثابت اولور وبعضیلر قتنده قرق سنه یه دکین وبعضیلر قتنده جمیع عمرنده حرمت ثابت اولور
(فیحرم به ما یحرم من النسب الا جدة ولده) پس ایمدی رضاع ایله حرمت حرام اولور نسب ایله حرام اولان شیء
الا رضاعا ولدینک جده سی حرام اولمز ونسبا ولدینک جده سی کندینک یا اناسی یاخود قاین اناسی اولور اول ایسه
حرام اولور اما رضاعا بو یله دکلدر (واخت ولده) ورضاعا ولدینک قز قرنداشی حرام اولمز یعنی بر رجلک صلبی
اوغلی بر آخر کمسنه نک قزی ایله معا امودسه لر اول بابایه صلبی ولدینک رضاعا قز قرنداشی یا کندینک قزیدر
یاخود خاتوننک قزیدر بو ایسه حرام محضدر اما رضاعا اولان حرام دکلدر (وعمة ولده) ورضاعا ولدینک عمه سی
حرام اولمز نسبا ولدینک عمه سی کندینک قز قرنداشیدر اول ایسه حرام محضدر اما رضاعا بو یله دکلدر (وام اخته

اواخته) ورضاعا قز قرنداشنک اناسی حرام اولمز نسبا قرنداشنک وقز قرنداشنک اناسی کندینک اناسیدر بو ایسه
حرام محضدر اما رضاعا بو یله دکلدر اجنبیاتدن بر صبی وبر صبیه بر اجنبی خاتوندن امسه لر وصلبیه نک
رضاعدن بر اناسی دخی اولسه اول اوغلنجغه رضاعدن اولان قز قرنداشنک رضاعدن اولان اناسی حلال اولور
(وام عمه او عمته) رضاعا عمنک یاخود رضاعا عمه سنک اناسی حرام اولمز نسبا باباسنک اناسی اولور یاخود جدینک
موطوئه سی اولور بو ایسه حرام محضدر اما رضاعا بو یله دکلدر (وام خاله او خالته) رضاعا خاله نک یاخود رضاعا
خالته سنک اناسی حرام اولمز نسبا بو یله دکلدر حرام محضدر (والا اخاء ابن المرأة لها) دخی خاتوننک اوغلنک
رضاعا قرنداشی اول خاتونه حرام دکلدر بو عبارت مکرردر زیرا بو قاروده وام اخیه قولی که رضاعا قرنداشنک
اناسی حرام دکلدر دیمک ایدی والا اخاء ابن المرأة لها قولی دخی عینی ایله مرأه نک اوغلنک رضاعا قرنداشی
اول خاتونه حرام دکلدر دیمکدر بو تقدیرجه لفظده مغایرت واردر لکن معناده ایکیسی دخی بردر حتی صدر
الشریعه دخی مکرر اولدیغین بیان ایلمشدر وشراحدن شیخ اسماعیل افندی فراید ملتقی الابحرکاننده بولیدی
بیلیدم که مصنف بو لفظی نیچون ذکر ایلمشدر خصوصا صدر الشریعه ده اعلم ان هذا مکرر قولنی خود کوروب
قراءت ایلمشدر (وقس علیه) استثنای ممکن اولان صوری انک اوزرینه سن قیاس ایله (وتحل اخت الاخ رضاعا
ونسبا کاخ من الاب له اخت من امه تحل لاخیه من ابیه) رضاعا ونسبا قرنداشنک قز قرنداشی حلال اولور
مثلا بابا بر قرنداشنک غیری انادن بر قز قرنداشی اولسه اول قرنداشنک قز قرنداشی بابا بر قز قرنداشنه حلال
اولور نسبا جائز اولیجق رضاعا اولان قز قرنداشنک جوازی اولی ایدوکی فی ظاهردر (ولا حل بین رضیعی ثدی
وان اختلف زمانهما) بر ممه دن امن ایکی کمسنه نک بینی جمع ایتمک حلال دکلدر واکر زمانلری مختلف دخی
اولورسه زیرا رضاعا قرنداشی وقز قرنداشی اولور صاحب عنایه دیمشدر که ثدیدن مراد آدمینک ثدییدر
حتی ایکی کمسنه ضرع بهیمه ده جمع اولسه لر حرمت ثابت اولمز زیرا بو حرمتک ثبوتی کرامت طریقیله دراویله
اولیجق لبن آدمی یه مختص قیلندی (ولا بین رضیع وولد مرضعته وان سفل) رضیع ایله مرضعه نک ولدی بینی
جمع ایلمک جائز دکلدر وحلال دکلدر هر نقدر اشاغی دخی اولورسه (وولد زوج لبنها منه وهو اب للرضیع وابنه اخ
وبنته اخت واخوه عم واخته عمة) رضیع ایله زوجک ولدی بینی جمع دخی حلال اولمز اما رضیعک لبنی اول
زوجدن اولسه پس ایمدی بو یله اولیجق اول زوج رضیعک رضاعا باباسیدر واوغلی قرنداشیدر وقزی قرنداشیدر
وقرنداشی عمیسیدر وقز قرنداشی عمه سیدر (ولا حرمة لو رضعا من شاة) حرمت بو قدر اکر بر صبی وبر صبیه
بر قیوندن امسه لر زیرا ذکر اولنمش ایدی طریق حکایت اولنمشدر که مزبور محمد ابن اسماعیل البخاری کرامت ایله
انسانه مختصدر بهیمه یه دکل صاحب عنایه دیمشدر که مبسوطده محمد بن اسماعیل البخاریدن حکایت
اولنمشدر مزبور محمد بن اسماعیل البخاری بهیمه دن دخی حرمت رضاع ثابت اولور دردی وشیخ ابو حفص
کبیر زماننده بخارایه داخل اولدقده حرمتنه فتوی وردی شیخ مشار الیه کندو یه نصیحت ایدوب بو مقوله
سوزی سویلمه دیو تنبیه ایلادی لکن نصیحتی قبول ایلمکله خلق جمع اولوب محمد بن اسماعیل البخاری یی صکره
بخارادن اخراج ایتدیلر (اومن رجل) یاخود رجلدن امسه لر حرمت رضاع یوقدر زیرا رجلک لبنی حقیقتده
لبن دکلدر (ولا فی الاحتقان بلبن المرأة) خاتونک لبنی ایله احتقاندن دخی حرمت ثابت اولمز (ولبن البکر
والمیتة محرم) بکرک واولمش خاتونک لبنی محرمدر یعنی بونلرک لبننده حرمت ثابتدر زیرا حقیقتده لبندر
بونلردن لحم وانشا وعظم حاصل اولور صبی بونلردن متعدی اولمغله شبهه جزئیت ثابت اولور زیرا نبی علیه
السلام حرمة رضاعی انشاء عظم وانبات لحمه تعلیق بیورمشلردر نته کیم (الرضاع ما انشأ العظم وانبت اللحم
بیورمشلردر (وکذا الاسعاط) لبن مرأه صبینک بورنینه صب ایلمکله دخی حرمت رضاع ثابت اولور زیرا
بورندن معده یه واصل اولور واندن نشو ونما حاصل اولور صاحب اختیار دیمشدر که بر خاتون ممه سنک باشنی
بر صبینک اغزینه ادخال ایلسه اما لبنی بوغازینه کیدوب وکتمه سنده شبهه سی اولوب حقیقة بیلمسه حرمت ثابت
اولمز بر صبیه یی اهل عربک بعضیسی ارضاع ایلسه وبیلمسه که قنغیسیدر اول اهل عربدن بر رجل اول صبیه یی
تزوج ایلسه جائزدر زیرا نکاحک اباحتی اصلدر اول اباحت مثل ایله زائل اولمز (واللبن المخلوط بالطعام لا یحرم)
طعام ایله مخلوط اولان لبن محرم دکلدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما عند غلبة اللبن) امامین ایچون خلاف

وارد ولبنك غلبه سنده زيرا عبرت غلبه ايچوندر (ويعتبر الغالب لو خلط بماء اودواء اولبن شاة) اكر لبن ماء ايله ياخود
دوا ايله ياخود لبن شاة ايله خلط اولنسه اعتبار غالبه در (وكذا لو خلط بلبن امرأة اخرى) وينه اعتبار غالبه در اكر
برآخر خاتونك لبننه مخلوط اولسه ابو يوسف قتنده جمله سى شئ واحد حكمنده اولور اقل دخى اكثرك حكمنده
قلنور (وعند محمد تتعلق الحرمة بهما) امام محمد قتنده ايكيسنه دخى حرمت تعلق ايدر جنس جنسنه غالب اولمز
وبر شئ كندى جنسندن مستهلك اولمز مقصود براولديغيچون ابو حنيفه دن مادده ايكى روايت وارددر بر روايتده
تحريمى اغلبه تعليق ايلمكدر وشافعى بونكله حكم ايتمشدر وبر روايتى دخى تحريمى ايكيسنه تعليق ايلمكدر
وبو قول امام محمد رحمه الله قوليدر (وان ارضعت ضرتها حرمتا) واكر برخاتون ضره سى اولان صغيره يى ارضاع
ايتسه زوج اوزرينه ايكيسى دخى حرام اولور زيرا ارضاعا انا وقزى جمع ايلمك لازم كلور بو ايسه حرامدر صاحب
بيانيه ديمشدركه كبيره يى ابدى تزوج جائز دكلدر اما صغيره يى تزوج جائزدر اكر كبيره مدخول بها اولمدى ايسه
اكر مدخول بها اولديسه جائز دكلدر (ولا مهر للكبيرة ان لم توطأ) كبيره ايچون مهر يوقدر اكر موطوءه دكل ايسه
زيرا فرقت كندى طرفندن واقع اولمشدر (وللصغيرة نصفه ويرجع به على الكبيرة ان علمت بالنكاح وقصدت
الفساد) پس ايمدى زوج صغيره يه ويرديكى نصف مهر ايله كبيره اوزرينه رجوع ايدر اكر كبيره صغيره نك نكاحنى
بيلوب فساد قصد ايلدى ايسه (لا ان لم تعلم به اوقصدت دفع الجوع والهلاك اولم تعلم انه مفسد) زوج صغيره يه
ويرديكى مهر ايله رجوع ايده مز اكر كبيره صغيره نك نكاحنى بلمسه ياخود كبيره نك آجلغنى ياهلاككى دفع قصد
ايلسه ياخود كبيره صغيره يى ارضاع مفسد ايدديكنى بلمسه كبيره يه رجوع ايده مز زيرا ارضاع فساد نكاحه علت
دكلدر وارضاع فساد ايچون موضوع دكلدر وضمان تسبب تعدى اوزرينه مبنيدر پس تعدى بولنسه ضمان
واجب اولور والا تعدى بولنمز ايسه ضمان واجب اولمز نته كيم يول اوزرنده قيو قازوب بركسنه دوشسه اول
حفر ايدن كسنه تعدى ايتمش اولدى ضمان لازم اولور اما كندى ملكنده اولسه تعدى ايتمش اولور اولوقت
ضمان لازم كلمز (والقول قولها فيه) قول خاتونكدر بوفعلده يعنى فسادى بيلدم ودفع جوع ايچون ايلدم
ديكده يمين ايله تصديق اولنور (وانما يثبت الرضاع بما يثبت به المال) رضاع ثابت اولور شول شئ ايله كه انكله مال
ثابت اولور مثلا مال ايكى رجلك ياخود بر رجلك شهادتى ايله ثابت اولديغى كبى رضاع دخى بومقوله شهادت ايله
ثابت اولور امام مالك ديركه برخاتونك شهادتى ايله ثابت اولور لكن عدالت ايله موصوفه اولسه زيرا بو حقوق
شرعدن برمقدر وغير واحد ايله ثابت اولور نته كيم بركسنه لحم اشترا ايلسه وبركسنه خبر ويرسه كه ذبيحهء
مجوسيدر اول لحم اكلى حرام اولور (ولو قال هذه اختى من الرضاع ثم ادعى الخطأ صدق) اكر بر رجل شوخاتون
بنم رضاعا قز قرنداشمدر ديسه اندنصكره خطا ايتديكنى ادعا ايلسه تصديق اولنور مثلا بر رجل ظن ايتديكه
كندى ايله فلانه بيننده رضاع اوله بعده تفحص وسؤال دنصكره حقيقت حاله واقف اولديكه بو غمش عذرى
مقبول اولوب قولى تصديق اولنور

كتاب الطلاق

بو كتاب طلاق بياننده در طلاق اسمدر تطليق معناسنه سلام تسليم معناسنه اولديغى كبى لغتده مطلق رفع
قيددن عبارتدر نته كيم اطلاق الفرس والاسير دنلور ونكاحده تفصيل ايله استعمال اولنور لكن نكاحدن
غيريده افعال ايله استعمال اولنور بو اجلدندركه بركسنه خاتوننه تشديد لام ايله انت مطلقة ديسه نيته محتاج
اولمز اما تخفيف لام ايله ديسه نيته محتاج اولور معلوم اوله كه اصلده طلاق حرامدر زيرا سنت انبيا اولان نكاحى
قطعدر نته كيم نبى عليه السلام (ابغض المباحات عند الله تعالى الطلاق) بيورمشلردر لكن نسانك افعال
قبيحه لرندن خلاص اولمق ايچون مشروع اولمشدر زيرا خواتين طائفه سنك اكثرى رأيلرى وعقللرى ناقص
وسفاهتلرى غالب وقلت يقين وسوء تدبير وكفران نعم ازواج وتضييع اموال مقسومه وهدم اعراض وافشا اسرار
مكتومه دن خالى دكلدر اكر طلاق مشروع اولمسه رجال خون ايديده قالمق لازم كلوردى بومقوله يه مبتلا
اولنلره خلاص ممكن اولمزايدى (هو رفع القيد الثابت شرعا بالنكاح) طلاق شرعا نكاح ايله ثابت اولان قيدى
رفعدر طلاق ويرن كسنه عاقل بالغ اولمق شرطدر وخاتون دخى نكاحده اولمق كركدر ياخود برعدتده اوله كه
طلاقه محل اوله مصنفك شرعا قولى ايله حل وثاق كبى حسا ثابت اولان قيدلك رفعى خارج اولدى وبالنكاح

قولى

قولى ايله قيد عتاق رفعى خارج قالدى وبعض ناس ديمشلردركه ايقاع طلاق مباح دكلدر الا ضرورت حالنده
مباحدر نته كيم نبى عليه السلام (لعن الله كل ذواق مطلاق) بيورمشلردر وعامهء علماء اطلاق نصوص ايله كه حق
سبحانه وتعاليك (ولا جناح عليكم ان طلقتم النساء) قول شريفى وينه (يا ايها النبى اذا طلقتم النساء فطلقوهن
لعدتهن) قول شريفى ايله استدلال ايدوب اباحتنه ذاهب اولمشلردر (احسنه تطليقها واحدة فى طهر
لا جماع فيه وتركها حتى تمضى عدتها) وطلاق اوچ قسمدر برى احسن وبرى بدعى در احدى طلاقك احسنى
خاتونى تطليقهء واحده ايله تطليق ايلمكدر برطهرده كه انده جماع اولميه وخاتونى ترك ايده حتى عدتى كچه
زيرا صحابهء كرام رضوان الله عليهم اجمعين طلاقده واحد اوزرينه زياده نك تركنى مستحسن كوردىلر زيرا بويله
اولديغى مراجعته تدارك ممكن اولوب صكره ندامت چكلمز (وحسنه وهو سنى تطليقها ثلاثا فى ثلاثة اطهار
لا جماع فيها ان كانت مدخولا بها) وطلاقك حسنى سنيدر واول سنى تطليق خاتونى اوچ طهرده اوچ دفعه
تطليقدركه اول اطهارده جماع اولميه اكر مدخول بها اولورسه امام مالك ديديكه اوچ طهرده اوچ طلاق بدعيدر
مباح اولان انجق واحده در طلاقده اصل حرامدر خلاص حاجتى ايچوندر بو ايسه واحده ايله حاصل اولور بزم
ايچون دليل حديث ابن عمر رضى الله عنهدر ابن عمر خاتوننى حالت حيضده تطليق ايتدكده نبى عليه السلام
حضرتلرى (ما هكذا امرك الله تعالى انما السنة ان تستقبل الطهر استقبالا فتطلقها لكل قرء تطليقة)
بيورمشلردر (ولغيرها طلقة ولو فى الحيض) وطلاقك حسنى مدخول بهادن غيرى ايچون طلقهء واحده در
اكر حيضده دخى اولورسه (والايسة والصغيرة والحامل يطلقن للسنة عند كل شهر واحدة) ايسه وصغيره
وحامل طلاق سنى ايله تطليق اولنورلر هرآيده برطلاق ايله بونلر حقنده شهر حيض مقامنه قائم اولور نته كيم
حق سبحانه وتعاليك (واللائى يئسن من المحيض من نسائكم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة اشهر) قول شريفى بوكا
دليلدر (وعند محمد لا تطلق الحامل للسنة الا واحدة) امام محمد قتنده حامل طلاق سنى ايله مطلقه اولمز
الا برطلاق ايله مطلقه اولور (وجاز طلاقهن عقيب الجماع) آيسه وصغيره وحاملك طلاقى جماع عقيبنده جائزدر
زيرا بعد الجماع طلاقك مكروه اولمسى حبل توهمى ايچوندر بونلرده ايسه اول توهم يوقدر (وبدعيه تطليقها
ثلاثا او ثنتين بكلمة واحدة) طلاقك بدعيسى كلمهء واحده ايله خاتونى اوچ ياخود ايكى طلاق ايله تطليق ايلمكدر
مثلا انت طالق ثلاثا ياخود انت طالق ثنتين ديمكدر بو ايسه ائمهء حنفيه قتنده حرام دكلدر لكن بو فعلى اشلرسه
بينونت واقع وحرمت غليظه ايله حرام اولور بدعى دخى ايكى نوعدر برى من حيث العدد وبرى دخى من حيث
الوقتدر ثلاث وثنتين لفظى من حيث العدد اولان طلاقدر (او فى طهر واحد لا رجعة فيه ان كان مدخولا بها)
ياخود طهر واحدده كه انده رجعت اولميه التى كوندنصكره ينه برطلاق ويره وبعده بش اون كوندنصكره
مراد تطليق ايده مثلا طهر واحدده ابتدا بر دفعه ده برطلاق ويره وبش كوندنصكره برطلاق دخى ويره كرچه
دفعهء واحده ايله ايكى ايله واقع اولمدى لكن برطهرده واقع اولمغله ينه بدعى اولدى اكر خاتون مدخول بها اولورسه
(او فى طهر جامعها فيه) ياخود برطهرده طلاق واحده ايله تطليق ايليه كه اول طهرده خاتوننه جماع ايلمش
اولسه اكرچه من حيث العدد مخالفت اولمدى لكن من حيث الوقت مخالفت بولنمش اولدى بو دخى بدعيدر
(وكذا تطليقها فى الحيض وتجب مراجعتها ان كان مدخولا بها فى الاصح وقيل تستحب) ينه طلاق بدعيدر
اكر حيضده تطليق ايدرسه واكر مدخول بها اولورسه خاتوننه مراجعت واجب اولور اصح روايتده ومستحب
دخى ديلمشدر واجب اولنه مثال ابن عمر رضى الله عنه عهد رسول الله صلى الله عليه وسلمده خاتوننه طلاق
ويرمشدر باباسى عمر رضى الله عنه نبى عليه السلامدن سؤال ايتدكده (مر ابنك فليراجعها ثم ليمسكها حتى
تطهر من الحيض ثم ان شاء امسك بعد وان شاء طلقها قبل ان يمسها) حديث شريفى ايله جواب ويرمشلردر
(فاذا طهرت ثم حاضت ثم طهرت طلقها ان شاء) پس مراجعت اولنان خاتون طاهر اولسه اندنصكره حائض
اولسه اندنصكره ينه طاهر اولسه زوجى ديلرسه اول خاتونى تطليق ايدر ديلرسه امساك ايدر زيرا ايكى طلاقك
بيننى حيض كامل ايله فصل سنتدر (وقيل يجوز ان يطلقها فى الطهر الذى يلى تلك الحيضة) ديلديكه خاتونه
طلاق ويرمك جائز اولور شول طهرده كه ذكرى سبق ايدن حيضى ولى ايده زيرا حامله حيضده ويرديكى طلاق
مراجعت ايله منعدم اولوب كانه طلاق ويرمش اولدى صكره كلان طهرده ويرديكى طلاق مسنون اولوب

بو قول طحاوينكدر (ولو قال للموطوءة انت طالق ثلاثا للسنة وقع عند كل طهر واحدة) واكر موطوءه سنه
سن اوچ طلاق ايله طالق سن سنت ايله ديسه اما نيتی اولمسه هر طهرده بر طلاق واقع اولور نيت دخی ايلسه
ينه هر طهرده بر طلاق واقع اولور زيرا للسنة ده اولان لام وقت ايچوندر يعنی وقت السنة طهر لا جماع فيه
ديمكدر ابن همام ديمشدر كه لام اختصاص ايچوندر يعنی طلاقا مختصا بالسنة ديمكدر سنت ايسه مطلقدر
مطلق ايسه كماله منصرفدر واول سنی درعددا ووقتا بو تقديرجه ثلاثا لفظی اطهار اوزرينه صرف ايلمك
واجبدر كه هر طهرده بر طلاق واقع اوله واكر موطوءه اولان خاتون ذوات الحيضدن اولورسه اكر ذوات
اشهردن اولورسه فی الحال بر طلاق واقع وبر دخی شهر ثانيده واقع اولور وبر دخی شهر ثالثده واقع اولور واكر
موطوءه دكل ايسه فی الحال بر طلاق واقع اولور اندنصكره خاتون اوزرينه برشیء واقع اولمز تزوجدن اول تقدير
كلام انت طالق ثلاثا لوقت السنة ديمش اولدی خاتون حقنده ايسه وقت سنت باقی قالمدی اوزرينه عدت
اولمديغيچون اما موطوءه بونك خلافنجه در (وان نوى الوقوع جملة صحت نيته) اكر انت طالق ثلاثا للسنة
قولی ايله ثلاثك جملة وقوعنی نيت ايلسه اول كمسنه نك نيتی صحيح اولور يعنی طلاق ثلاثه واقع اولور
(ويقع طلاق كل زوج عاقل بالغ ولو مكرها) هر عاقل بالغ زوجك طلاقی واقع اولور اكر مكرها دخی اولورسه
امام شافعی ديركه مكرههك طلاقی واقع اولمز زيرا ايقاع طلاق قصدی اختياره معتمد در مكرهده ايسه
اختيار يوقدر اما هازل بونك خلافنجه در زيرا هازل لفظ طلاقی اختياری ايله تكلم ايدر بز ديرز كه مكره
منكوحه سنه ايقاع طلاق قصد ايلدی زيرا مكره اولان شرنی بيلمشدر كه بری طلاق وبری هلاكدر پس
ايمدی اهون اولان طلاقدر انی اختيار ايلدی اهون شرنی اختيار ايلمك قصدی ايدوكی خود قنی ظاهردر
(او سكران) ياخود سكران دخی اولورسه طلاقی واقع اولور وعتاق وخلعی دخی واقع اولور ائمه حنفيه ده اما امام
شافعينك بو قولنده كی كرخی وطحاوينك قوللريدر سكرانك طلاقی واقع اولمز زيرا ايقاع طلاق قصد صحيحه
معتمددر سكرانك ايسه قصد صحيحی يوقدر بو تقديرجه سكران نائم حكمنده اولمش اولور بلكه نائمدن دخی اشددر
زيرا نائمی اويارسه لر اويانور اما سكران اويانمز ائمه حنفيه ايچون دليل سكران اولان كمسنه حرام اولان شیء ايله
سكران اولمشدر مثلا خمر ونبيذ كبی وازالهٔ عقلنه سبب معصيت اولان شيدر پس ايمدی زجر ايله انك عقلی باقی
حكمنده قلندی (او اخرس باشارته المعهودة) ياخود دلسز دخی اولورسه اشارة معهوده سی ايله طلاق واقع
اولور زيرا دلسزك اشارة معهوده سی دفع حاجتده عبارت مقامنه قائم اولور (لا طلاق صبی ومجنون ونائم)
صبی ومجنون ونائمك طلاقی واقع اولمز زيرا پيغمبر عليه الصلاة والسلام (كل طلاق جائز الا طلاق الصبی
والمجنون) بيوردقلری عدم وقوعنه دليل قاطعدر نائمك طلاقنك عدم وقوعی تكلمده عدم اختيار
اولديغيدر (وسيد على زوجة عبده) وسيدك قولنك زوجه سی اوزرينه طلاقی واقع اولمز ابن عباسدن مرويدر كه
بر رجل پيغمبر عليه السلامه كلوب يا رسول الله افنديمز بكا جاريه سنی تزويج ايلدی شمدی تفريق ايتمزی مراد
ايلدی ديدكده نبی عليه السلام منبره صعود ايدوب (يا ايها الناس ما بال احدكم يزوج عبده من امته
ثم يريد ان يفرق بينهما انما الطلاق لمن اخذ بالساق) بيورمشلردر بو حديث شريف سيد عبدك زوجه سنه
طلاق ويرمكه مالك اولمديغنه دليلدر (واعتباره بالنساء فطلاق الحرة ثلاث ولو تحت عبد وطلاق الامة ثنتان
ولو تحت حر) طلاقك اعتباری نسايه در پس ايمدی حره نك طلاقی اوچدر اكر تحت عبدده دخی اولورسه
وامه نك طلاقی ايكيدر اكر تحت حرده دخی اولورسه امام شافعی ديركه عدد طلاق رجال ايله معتبردر زيرا نبی
عليه السلام (الطلاق بالرجال والعدة بالنساء) بيورمشلردر وبر اصفت مالكيده كرامتدر آدميت ايسه كرامتی
مستدعيه در معتادی آدميت حرده اكملدر اويله اولسه مالكيتی دخی ابلغدر واكثر اولور بزم قتمزده اعتبار عدد
طلاق نسايه در زيرا جميع طلاق حره اوچدر وجميع طلاق امه ايكيدر كرك زوجی حر اولسون كرك عبد اولسون
حتی عائشه رضی الله عنها نبی عليه السلامدن (طلاق الامة ثنتان وعدتها حيضتان) حديث شريفنی روايت
بيورمشلردر

(باب ايقاع الطلاق)

بو باب ايقاع طلاق بياننده در وقتا كه مصنف اصل طلاقدن ووصفندن فارغ اولدی ايسه نوعنه شروع ايلدی

اولدخی ايكی نوعدر بری صريح وبری كنايه در پس ايمدی صريح اصوليين قتنده شول لفظدر كه مرادانكله
مكشوف اولوب مجرد سماع ايله سامعك فهمی اكا سبق ايليه كرك حقيقة اولسون كرك مجاز اولسون (صريحه
ما استعمل فيه خاصة ولا يحتاج الى نية) طلاقك صريحی شول لفظدر كه اول لفظ خاصة استعمال اوله ونيته
محتاج اولميه (وهو) طلاقده استعمالی مخصوص اولان لفظ (انت طالق ومطلقة وطلقتك ويقع بكل منها واحدة
رجعية) انت طالق وانت مطلقة وطلقتك لفظلريدر وبو لفظلردن هر بری ايله طلاق رجعيه واحده واقع اولور
الفاظ مذكوره صريحه در طلاقده استعمال اولنوب غيريده استعمال اولنمز صريح ايسه حق سبحانه وتعالينك
(الطلاق مرتان فامساك بمعروف او تسريح باحسان) قول شريفی ايله رجعی تعقيب ايدر زيرا بو قول شريف
طلاق صريحدن صكره زوج رجعته مالك اولديغنه دلالت ايدر زيرا علما (فامساك بمعروف) ايله مراد رجعتدر
(او تسريح باحسان) ايله مراد تركدر ديمشلردر وجناب رب العزة رجعته امساك تسميه ايلمشدر زيرا امساك
(ابقاء الشیء على ما كان فادامت العدة باقيه) ايديكی فنی ظاهردر بعد طلاق الصريح نكاح باقی ايديكنه
حق سبحانه وتعالينك (وبعولتهن احق بردهن) قول شريفی داله در زيرا بعد الطلاق بعل تسميه اولندی بوندن
معلوم اولديكه طلاق رجعی زوجيتی رفع وابطال ايلمز (وان نوى اكثر او باينة) واكر واحدهٔ رجعيه دن اكثر
دخی نيت ايلدی ايسه ياخود واحدهٔ باينه يی نيت ايلدی ايسه ينه واحدهٔ رجعيه واقع اولور (وقوله انت
الطلاق او انت طالق الطلاق او انت طالق طلاقا ويقع بكل منها واحدة رجعية وان نوى ثنتين او باينة)
رجلك انت الطلاق قولی ياخود طالق الطلاق ياخود انت طالق طلاقا قولی بو قوللرك كليسی ايله واحدهٔ
رجعيه واقع اولور اكر ايكی طلاقه ياخود باين طلاقه دخی نيت ايتمش ايسه زيرا بونده لفظ طلاق صريحا
ذكر اولندی صريحده ايسه واحدهٔ رجعيه واقع اولور كرك نيت ايلسون كرك ايلمسون وكاه مصدر ذكر اولنور
اسم مراد اولنور رجل عدل ای عادل كبی وفلان علم ای عالم ديمكدر (وان نوى بانت طالق واحدة وبطلاق
اخرى وقعتا) لان كل واحد منهما صالح للايقاع فكانه قال انت طالق وطالق الطالق فيقع رجعيتان اذا كان
مدخولا بها هدايه واكر انت طالق ايله واحده بطلاق ايله مطلقهٔ اخرى نيت ايلسه ايكی طلاق رجعی واقع اولور
زيرا بونلرك هر بريسی ايقاع طلاقه صالحدر صاحب عنايه ديمشدر كه بر كمسنه انت طالق الطلاق ديسه وطالق
لفظی ايله واحده والطلاق لفظی ايله مطلقهٔ اخرى مراد ايلسه اكر زوجه موطوءه دكل ايسه طلاق ثانی لغو
اولور واكر موطوءه ايسه ايكی طلاق رجعی واقع اولور (وان نوى الثلاث وقعن) واكر انت الطلاق ياخود انت
طالق الطلاق ايله ثلاث نيت ايدرسه اوچ طلاق واقع اولور زيرا مصدر جنسدر احتمال كل ايله ادنانه محتملدر
ولفظ مصدر مفرده در عدد اوزرينه دلالت ايلمز ثلاث ايسه واحد اعتباريدر تمام جنس اولديغيچون ثنتان دخی
امه حقنده واحد اعتباريدر اما حره حقنده عدد محضدر اكر زوجه سی امه ايسه طلاق كامل واقع اولور زيرا
امه نك طلاق كاملی ايكيدر (ويقع باضافته الى جملتها كانت) طلاق واقع اولور خاتونك جمله وجودينه
طلاق اضافه اولنغله يعنی انت طالق ديمكله نته كيم مرور ايلمشدر (او الى ما يعبر به عن الجملة) وجمله وجودندن
تعبير اولنور شيئه اضافت ايله دخی طلاق واقع اولور (كالرقبة والعنق والرأس والوجه والروح والبدن والجسد
والفرج) جمله وجودندن تعبير اولنور شيلر بونلردر زيرا بونلرك هر برلری ايله وجوددن تعبير اولنور مثلا
رقبه ده حق سبحانه وتعالينك (فتحرير رقبة) قول شريفی وعنقده (فظلت اعناقهم لها خاضعين) قول
شريفی ايله ذاتلری مراد ايديكی محققدر ورأسه مثال (فلان رأس القوم وبحياة رأسك) ای ببقاء نفسك وذاتك
ديمكدر حق سبحانه وتعالينك (ويبقى وجه ربك) قول شريفيدر وجهه مثال لسان عربده (ما وجه العرب
وامری حسن ما دام رأسك سالم) ديلور ولسان عربده ملك زوجه استعمال اولنور نفسه معناسنه وبدن وجسد
خود ظاهردر فرجه مثال پيغمبر عليه السلامك (لعن الله الفروج على السروج) قول شريفندن مراد اولنان
نساء در وذكر اولنان عضولرك هر بريسنه مثال رقبتك طالق وعنقك ورأسك ووجهك وروحك وبدنك
وجسدك وفرجك طالق ديسه طلاق واقع اولور اما الرأس منك طالق ديسه واقع اولمز كذا فی البيانيه (او باضافة
طلاق الى جزء شايع منها كنصفها وثلثها) ياخود خاتونك جزء شايعنه طلاقك اضافتی ايله دخی طلاق واقع اولور
خاتونك نصفی وثلثی كبی زيرا شايع وتصرفات سائره ايچون محلدر ربع كبی نصف وثلث دخی محل طلاقدر لكن

بوقدر واردر که طلاق متجزی اولمز ضرورة کلده واقع اولور (لا باضافته الی یدها اورجلها او ظهرها او بطنها)
خاتونك النه وایاغنه وارقاسنه وقارننه طلاقی اضافت ایله طلاق واقع اولمز زیرا بونلرك بریسی ایله کلدن تعبیر
اولنمز اکر بر مسائل دیرسه که یده اضافت ایله طلاق واقع اولمز زیرا ید ایله جمله بدندن تعبیر اولنمز یاخود حق
سبحانه وتعالینك (تبت یدا ابی لهب) قولنه ونبی علیه السلامك (علی الید ما اخذت) قول شریفنه ویننه حق
تعالینك (فانه آثم قلبه) (وما الفت بین قلوبهم) قول شریفنه نه دیرسن دیو جواب طلب ایدرسه جواب
ویریلورکه ید وقلبك لغة استعمالی عرفا معروف دکلدر و بوید وقلبك جمله دن تعبیر اولمسی ندرت اوزره واقعدر
(النادر کالمعدوم) قبیلندندر اما اکر بو قاریده کی ید وقلب جمله دن اعتبار اولنمق عادتلری ایسه انلرده طلاق
واقع اولور (ولو طلقها نصف تطلیقة او ربعها او سدسها طلقت) اکر زوج خاتوننی نصف تطلیقه ایله تطلیق ایلسه
یاخود ربعی یاخود سدسنی تطلیق ایلسه طلاق واحد ایله مطلقه اولور زیرا طلاق متجزی اولمز و متجزی اولمیان
شیئك جزئی ذکر کلی ذکر کبیدر قصاصدن بعضی عفو کبیدر زیرا کلام عاقلی الغادن صیانت و مجرمی مسبح
اوزرینه تغلیب ایجوندر که صرف اولنور و دلیلی علی قدر الامکان اعمال ایجوندر زیرا تجزی متجزی اولمیان شیئ
اوزرینه دلیل اقامت اولنمسه حکم الحمل اوزرینه واجب اولورا کر حکم الحمل اوزرینه اولمسه ابطال دلیل لازم
کلوردی (ویقع فی انت طالق ثلاثة انصاف تطلیقتین ثلاث) سن ایکی طلاقك اوج نصفی ایله طالق سن قولنده
اوج طلاق واقع اولور زیرا ایکی طلاقك نصفی بر طلاقدر وایکی طلاقك اوج نصفی ضرورة اوج طلاق اولور
صاحب عنایه دیمشدر که بعض کسنه لر بو کلام بر مهمل کلامدر بونده برشیئ واقع اولمز دیمشلر وانلردن
بعضیلری بر طلاق واقع اولور دیدلر ذکری لغو اولوب انجق انت طالق قولی قالوب بو قول ایله ایسه بر طلاق واقع
اولور دیمشلردر بر قائل ایچون دیمك واردر که بو کلام اراده اولنان محلده یا حقیقت یاخود مجاز اوله اویله اولسه
حقیقت اولمغه طریق یوقدر زیرا لفظ ما وضع له استعمال اولنمدی و مجازه دخی طریق یوقدر زیرا عدم تصور
حقیقت وعدم اتصال اولمغله جواب ویریلورکه اول کلام مجازدر وتصور حقیقت ابو حنیفه قتنده جوازنه
شرط دکلدر اتصال ایسه موجوددر بو کلام ذکر جزء اراده کل قبیلندن اولور عدم اتصال دیدیککنك اصلی یوقدر
(وفی ثلاثة انصاف تطلیقة یقع ثنتان) وانت طالق ثلاثة انصاف تطلیقه قولنده ایکی طلاق واقع اولور بو قول
امام محمددن منقولدر ناطفی اجناسنده وعتابی جامع الصغیر شرحنده بوکا ذاهب اولمشلردر زیرا ثلاثه انصاف
تطلیقه دیمك بر تطلیقه ونصف تطلیقه دیمکدر طلاق ایسه تجزی قبول ایلامکله ایکی طلاق واقع اولور
(وقیل ثلاث) ودیمشلردر که اوج طلاق واقع اولور زیرا اوج نصف هر بری تطلیقة واحده اولور زیرا تجزی
قبول ایلمز (وفی من واحدة الی ثنتین او ما بین واحدة الی ثنتین واحدة) وانت طالق من واحدة الی ثنتین
یاخود انت طالق ما بین واحدة الی ثنتین قولنده بر طلاق واقع اولور یعنی بردن ایکی یه دککین طالق سین
یاخود سن بر ما بیننده ایکی یه دککین طالق سین دیسه بر طلاق واقع اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما ثنتان)
امامین قتنده ایکی طلاق واقع اولور (وفی الی ثلاث ثنتان) وانت طالق من واحدة او ما بین واحدة الی ثلاث
قولنده ایکی واقع اولور ابو حنیفه قتنده من واحدة او ما بین واحدة الی ثلاث قولنده ایکی واقع اولور ابو حنیفه
قتنده غایت اولی تحت مغیایه داخل اولور ثانی یه داخل اولمز (وعندهما ثلاث) امامین قتنده اوج طلاق واقع
اولور انلرك ایکی غایت اولده واقع مغیایه داخل اولور حتی اولده ایکی طلاق واقع اولور و ثانیده اوج واقع اولور
امام زفردیرکه غاینده برشیئ مغیا تحتنه داخل اولمغله اولیده برشیئ واقع اولمز اما ثانیه ده بر طلاق
واقع اولور و قیاس دخی بودر زیرا بر کسنه شو دیواردن شو دیواره دك بیع ایلدم دیسه بیع اولان ایکی دیوارك
ما بینی اولمش اولور امامین قوللرینك وجهی استحساندر چونکه بو مقوله کلامك مثلی عرفده ذکر اولنسه
کل مراد اولنور نته کیم سن بر غیری کسنه یه خذ من مالی من درهم الی مائة دیسه بو زدرهمك اخذنه رضا
ویرمش اولورسین زیرا مطلق متعارف اوزرینه محمولدر ابو حنیفه ایچون دلیل عقلی بودر که بو مقوله کلام
مثلودن عرفا مراد الاکثر من الاقل الاقل من الاکثر مفهوم میدر یعنی ازدن چوق چوقدن از مراد اولنور
ایسه واحد ایله ثلاثه نك ما بینی ثنتیندر پس ایمدی مراد اولنان ثنتیندر مثلا (سنی من ستین الی سبعین)
دینلدکده او ما بین ستین الی سبعین دینلدکده مراد اولنان اکثردن اقل اقلدن اکثردر بو قاروده امام زفر

اولی ده برشیئ واقع اولمیوب ثانیه ده بر واقع اولور و مبیع دخی ما بین الحائطین در دیو تنظیر ایلدیکی اجلدن
اصمعی هارون الرشید قپوسنده دیدیکه زفره نه دیرسز شول رجل حقنده که کندویه قاچ یاشنده سین دیو سؤال
اولندقده من ستین الی سبعین دیسه اول آدم طقوز یاشنده می اولور بوخسه زیاده می اولور دیو سؤال ایتدکده
امام زفر متحیر اولدی (وفی واحدة فی ثنتین واحدة ان لم ینو شیئا او نوی الضرب والحساب) انت طالق واحدة
فی ثنتین قولنده بر طلاق واقع اولور اکر برشیئه نیت ایلمسه یاخود ضرب وحسابی نیت ایدرسه زیرا ضرب
مضروبده برشیئ زیاده ایلمز اثر ضرب تکثیر اجزاده در یوخسه مضروبده اثری یوقدر بو تقدیرجه تعدد اقتضا ایلمز
صاحب کافی دیمشدر که اکر مضروب ضرب ایله زیاده اولسه دنیاده بر فرد فقیر اولمزدی زفر و شافعی دیرلر که
ایکی واقع اولور ضرب ایله عمل ایدوبن زیرا بری ایکی یه ضرب ایلمك ایکی اولورایدی بونده دخی ایکی واقع اولور
(وان نوی واحدة وثنتین او مع ثنتین فثلاث) اکر انت طالق واحدة وثنتین و یاخود وانت طالق واحدة مع ثنتین
دیو نیت ایلسه اوج طلاق واقع اولور زیرا اول کسنه معنیء اجتماع ومقارنتی محتمل اولان کلمه یی نیت ایلدی
واو عاطفه معطوف ایله معطوف علیهی جمع ایدر ظرف مظروفی دخی واکا مقارن و متصل اولان شیئی جمع ایتدیکی
کبی وفی مع معناسنه کلور حق سبحانه وتعالینك (فادخلی فی عبادی) ای مع عبادی دیمکدر بو تقدیرجه اوج
طلاق واقع اولور (وفی غیر الموطوءة یقع واحدة فی مثل واحدة وثنتین) غیر موطوءه ده انت طالق واحدة وثنتین
مثللو طلاقده بر واقع اولور زیرا غیر موطوءه ده بر کره طلاق واقع اولدقدنصکره طلاق آخره محل قالمز
(وان نوی مع ثنتین فثلاث فیها) اکر انت طالق واحدة افظنده مع ثنتین نیت ایدرسه اوج طلاق واقع اولور
غیر موطوءه ده (ایضا) موطوءه اولان خاتونده اولدیغی کبی (وفی ثنتین فی ثنتین ثنتان وان نوی الضرب)
انت طالق ثنتین فی ثنتین قولنده ایکی طلاق واقع اولور اکر ضربی دخی نیت ایدرسه زیرا ضرب مضروبك
اجزاسنی زیاده ایدر یوخسه نفس مضروبده برشیئ زیاده ایلمز (وفی انت طالق من هنا الی الشام واحدة رجعیة)
وانت طالق من هنا الی الشام قولنده طلاق واحدهء رجعیه واقع اولور امام زفر دیرکه طلاق باین واقع اولور زیرا
طلاقی طول ایله وصف ایلدی طول قوتده استعمال اولنور وشیئك قوتی ابطالدن قبولی امتناعی ایله ظاهر
اولور سه بو ایسه باین در رجعی دکلدر اکر دینلورسه که نیچون طلاق طول ذکری ایله تصریح اولنسه مثلا انت
طالق تطلیقة طویلة دیسه امام زفر قتنده طلاق رجعی واقع طول ایله کنایه ایسه تعلیلی نیجه صحیح اولور سائله
جواب ویریلورکه نیچون الی الشام دیو طول ایله کنایه ایسه صریحدن اقوادر بزم دلیلمز بودر که طلاق حقیقة
قصره محتمل دکلدر زیرا طلاق جسم دکلدر که بنفسه قصره محتمل اوله بلکه مراد حکمنك قصریدر بو ایسه
رجعیدر باین اولمغه محتملدر (وفی انت طالق بمکة او فی مکة تطلق للحال حیث کانت) وانت طالق بمکة او فی مکة
قولنده فی الحال طلاق واقع خاتون هر قنغی مکانده و هر قنغی شهرده اولورسه زیرا طلاقك بر مکانه اختصاصی
یوقدر (ولو قال اذا دخلت مکة او فی دخولك لا یقع الطلاق ما لم تدخلها) واکر رجل خاتوننه نیچن سن مکه یه
داخل اولورسك یاخود سنك مکه یه دخولکده سن طالقسن دیسه مادامکه مکه یه داخل اولمیه طلاق واقع اولمز
(وکذا الدار) دارده دخی حکم بو یلجه در مادامکه دخول بولنمیه طلاق واقع اولمز (فصل) مصنف طلاق
بحثندن برقاچ فصول ذکر ایتمشدر بو فصل طلاقی زمانه اضافه کلمهء شرطی ذکر ایلدی وطلاقی زمانه اضافتدن
مراد اولنان معنی وقت تکلمده طلاقك حکمنی تأخیردر (قال انت طالق غدا او فی غد یقع عند الصبح) اکر
زوج خاتوننه یارین سن طالق سن یاخود یارین طلاقده سن دیسه طلاق صباح وقتنده واقع اولور زیرا اول خاتون
کائن غدده طلاق ایله موجود اولدی وغد تکلم ایتدیکی کوندنصکره کان نهارك جمیعنك اسمیدر اول تقدیرجه
جمیع نهارده طالقدر و اول جزءکه بو مدده وقت فجرده اولوقتده واقع اولور و فی غدده دخی وقت فجردن واقع اولور
اما اویله دکلدر که کاه وقتده طلاق ایله موصوف اوله انجق غدك برجزئنده مطلقه یوخسه کلیسنده دکل بو یله
اولنجق جزء اول سائر اجزادن اولیدر سبق ایتدیکی ایچون و معارضی اولدیغی ایچون (وان نوی الوقوع وقت العصر
صحت دیانة) واکر وقوع طلاقی انت طالق غدا لفظنده وقت عصرده نیت ایلسه دیانة صحیح اولور قضاء دکل
زیرا زوج عمومده تخصیص نیت ایلدی و تخصیص ایسه محتملدر و نیت محتمل صحیحه ده دیانة تصدیق اولنور لکن
ظاهرده مخالفدر زیرا غدا لفظی جمیع اجزاء نهارك جمله سنك اسمیدر اول اجلدن قضاء تصدیق اولنمز واکر بر سائل

سؤال ایدرسه که عام که متفق الحدود اولسه افرادنه متناول اولور ولفظ غد بویله دکلدر وغدده اول واوسط وآخر
توهم اولنمز زیرا غدا اجزا ایله در افراد ایله دکلدر بو تقدیرجه آخر نهارده تخصیص اولنمز جواب ویریلورکه تخصیص
ایله مراد حقیقت ومجازدر زیرا الطلاق کل واراده جزء قبیلندندر بویله اولیجق حقیقت ترک اولنوب مجاز ارتکاب
اولندی وسعدی افندی دخی بو قولی تأیید ایدوب بیورورلر که بونده مجاز واردر زیرا مراد کلدن جزئیتدر بویله
اولیجق اجزاء افراد منزله سنه تنزیل اولنمش اولدی اگر معنی بویله مراد اولنمسه لفظ غد نکره در سیاق اثباتده
واقع اولمغله عام اولوردی (وفی الثانی یصدق قضاء ایضا) ثانیده یعنی انت طالق فی غد لفظنده وقوع طلاقی
وقت عصرده نیت ایلسه قضاء تصدیق اولنور دیانة تصدیق اولندیغی کبی ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما)
امامین ایچون خلاف واردر زیرا امامین دیرلر که اولده اولدیغی کبی دیانة تصدیق اولنور اما قضاء تصدیق اولنمز
زیرا اول کسنه طلاقی جمیع غد ایله وصف ایلدی بو تقدیرجه قوله غدا منزله سنده اولدیغی اجلدن طلاق اول
جزءنده واقع اولدی نیت اولمدیغی زمانده زیرا فی کلمه سنک حذفی واثباتی برابردر وغدا ایکی حالده بیله ظرفدر
اما ابو حنیفه ایچون دلیل بودرکه زوجک نیتی حقیقت کلامنه اولمشدر کلمهٔ فی ایسه ظرف ایچوندر ظرفیت
ایسه استیعابی اقتضا ایلمز صاحب عنایه دیمشدرکه بو کلامک حاصلی خلاف ظاهر قضاده تصدیق اولنمز
مادامکه نیتی حقیقت کلامنه مصادف اولمیه بونده ایسه مصادف اولدی اول تقدیرجه قضاء تصدیق اولنور
کورمزمیسنکه برکسنه نساء تزوج ایلمم دیو یمین ایلسه جمیع نسایه نیت ایلسه قضاء ودیانة تصدیق اولنور اگر
ظاهر کلامی مخالف ایسه ده زیرا نیتی حقیقت کلامنه مصادف اولمشدر وصاحب هدایه دیمشدرکه اذا قال
والله لا اصوم عمری یاخود لا اصوم فی عمری دیو یمین ایلسه اولکی صورتده یعنی فی ذکر اولنمیندده جمیع عمرنی
صوم ایله کچورمک لازم اولور اما ثانیده که فی ذکر اولنمشدر عمرنده بر کونده صوم ایله یمیننده حانث اولمز بو قیاسک
قولی اوزرینه (لا اصوم الدهر فی الدهر) ونیت حقیقة نیته محتاج دکلدر اویله اولسه محتاج اولان محتملات
کلامدر مجاز کبی یوخسه حقیقت اولدیغی جهتدن نیته محتاج دکلدر اویله اولسه ممکندرکه فی غد لفظی
استیعابی اقتضا ایلدیکی حقیقت اولدیغی وغد استیعابی اقتضا ایتدیکی حقیقت اولدیغی بیلندکدنصکره حق
سبحانه وتعالینک (انا لننصر رسلنا والذین آمنوا فی الحیاة الدنیا ویوم یقوم الاشهاد) قول شریفی دلیل اتخاذ
ایلمکله متنازع فیه اولان کلامه جواب ویریلورکه (وفی الحیاة الدنیا) قول شریفنده اولان فی استیعاب ایلمدیکی
ثابتدر زیرا حق سبحانه وتعالی نصرت رسلی ومؤمنلری دنیاده حرف فی ایله مقرون ذکر ایلدی وآخرتده
تصرف فی به مقرون ایلدی زیرا الله تعالینک آخرتده تصرفی دائمه در اما دنیاده بعض اوقاتده واقع اولور زیرا
بودار ابتلادر زیرا حقیقت کلامه نیت بیان تقریر ایدندر بیان تقریر ایسه توکید الکلام بما یقطع احتمال المجاز
اولدیغی ظاهردر حاصل کلام فی ایله اولان کلام استیعاب اوقات ایلمز فی سز اولان استیعاب اوقات ایدر دیمکدر
(ولو قال انت طالق الیوم غدا اوغدا الیوم یعتبر الاول ذکرا) واگر زوج خاتوننه سن بو کون یارین طالقسن
یاخود سن یارین بو کون طالقسن دیسه اول ذکر اولنان اعتبار اولنور ثانی اعتبار اولنمز لغو اولور (ولو قال انت
طالق قبل ان اتزوجك فهو لغو) اگر زوج دیسه که سن طالقسن سنی بن تزوج ایتمزدن اول بو کلام لغودر زیرا اول
کسنه طلاق حالنه منافیه اولان شیئه اسناد ایلدی بو تقدیرجه کلامی لغو اولدی (وکذا انت طالق امس وقد
نکحها الیوم) ویننه کلام لغو اولور سن دون طالقسن دیسه حال بوکه خاتونی بو کون نکاح ایلدی یعنی بو کون
نکاح ایلدیکی خاتونه سن دون طالقسن دیسه کلامی لغو اولور زیرا اول کسنه دونکی کونده اول خاتونه مالک
دکل ایدی طلاقی مالک اولمدیغی کبی وقته مضاف قیلدی اول اجلدن لغو اولور (وان نکحها قبل امس یقع الان)
واگر دونکی کوندن اول نکاح ایلمش ایسه اول ساعت طلاق واقع اولور اول کسنه ایچون قدرت بو قدرکه
زمان ماضیده ایقاع ایلیه همان سویلدیکی ساعت واقع اولور (ولو قال انت طالق ما لم اطلقك اومتی لم اطلقك
اومتی ما لم اطلقك وسكت طلقت للحال) اگر بو لفظلر ایله زوج خاتوننه سن طالقسن دیسه وسکوت ایلسه خاتون
فی الحال طالق اولور زیرا اول کسنه طلاقی تطلیقدن خالی بر زمانه مضاف قیلدیکه اول زمان حین سکوتده
بولندقده ومتی ومتی ما معناسی وقتده صریحدر زیرا بونلر ظروف زماندندر وکلمهٔ ما وقت ایچون استعمال اولنور
نته کیم حق سبحانه وتعالی حضرت عیسی صلوات الله علی نبینا وعلیه دن حکایت طریقیله (ما دمت حیا) قول

شریفنده

شریفنده استعمال اولندیغی کبی ای مدت حیاتی دیمکدر (حتی لو علق الثلاث وقع من بسکوته) حتی اگر ثلاثه
تعلیق ایلسه زوجک سکوتی ایله طلاق ثلاثه واقع اولور مثلا انت طالق ثلاثا ما لم اطلقك کبی (وان وصل انت
طالق وقع واحدة) اگر مذکورات ایله انت طالق لفظنی وصل ایدرسه طلقه واحده واقع اولور مثلا انت طالق ما لم
اطلقك انت طالق کبی (ولو قال ان لم اطلقك فانت طالق لا یقع ما لم یمت احدهما) اگر زوج ان لم اطلقك فانت
طالق دیسه ایکیسندن بری فوت اولمینجه طلاق واقع اولمز زیرا کلمهٔ ان حقیقة شرط ایچوندر زوج طلاق عدم
تطلیقه تعلیق ایلدی بو شرط ایسه عند الناس محقق اولور بو تقدیرجه موته دکین منتهی اولور (واذا بلا نیة مثل
ان وعندهما مثل متی ومع نیة الشرط اوالوقت فانوی) نیتسز اولان لفظ اذا ان کبیدر ابو حنیفه قتنده
وامامین قتنده متی کبیدر مثلا ان معناسنه اولورسه آخر عمرنه دکین طلاق واقع اولمز اگر متی معناسنه
اولورسه سکوتی ایله فی الحال واقع اولور شرط نیتی یاخود وقت نیتی ایله اولورسه نیت ایتدیکی شیئدن واقع اولور
یعنی شرط نیت ایتدی ایسه ان معناسی اولور آخر عمرنده واقع اولور وقت نیت ایلدی ایسه متی معناسنه اولور
سکوتی ایله فی الحال واقع اولور (والیوم للنهار مع فعل ممتد ولمطلق الوقت مع فعل لا یمتد فلو قال امرك بیدك یوم
یقدم زید فقدم لیلا لا تتخیر وان قال یوم اتزوجك فانت طالق فنکحها لیلا وقع) نهار ایچون فعل ممتد ایله مثلا
امرك بیدك کبی فعل غیر ممتد ایله مطلق وقت ایچوندر مثلا طلاق وعتاق وتزوج وکلام کبی زیرا ظرف زمان
فی سز بر فعله تعلق ایلسه اول فعلك معیاری اولور صمت السنة کبی اما صمت فی السنة بونك خلافیدر چون
فعل ممتد که امرك بیدك در معیار ممتد اولسه اول زمان یوم ایله وقت مراد اولنور حاصل کلام بونده اوچ لفظ واردر
بری نهار بری لیل بری یومدر نهار خاصة بیاض ایچوندر لیل ایسه خاصة سواد ایچوندر بو ایکیسنك حقیقت
لغویه لری بودر اما یوم بیاض نهارده ومطلق وقتده اشتراك ایله استعمال اولنور بعضیلر قتنده واکثرك مذهبی
دخی بودر اما مطلق وقته اطلاقی مجازدر اشتراکه حمل ایتمه دن مجازه حمل ایتمه اولیدر نته کیم مطلق وقتده
استعمالی حق سبحانه وتعالینك (ومن یولهم یومئذ دبره الا متحرفا لقتال) قول شریفنده واقع اولمشدر یومدن
مراد مطلق وقتدر زیرا قتالدن فرار ایدن وعیده ملحق اولور کرك لیل اولسون کرك نهار اولسون وعلمائك وذکرهم
بایام الله تعالی قولی ای باوقات نعمائه وبلائه دیمکدر وشول کسنه نك قولی که فیوم لنا ویوم علینا ویوم نسر ویوم
نساء دروقت ایچون اولدیغی محققدر ویومك بیاض نهارده استعمالی حق سبحانه وتعالینك (واذا نودی للصلاة
من یوم الجمعة) قول شریفنده متبین اولمشدر بو محلده مراد نهاردر پس ایدی بونلرك هر برنده بونك استعمالی
شایع اولیجق بر ضابط لازمدرکه احد استعمالین آخردن متمیز اوله اگر یومه فعل ممتد که امرك بیدك ایدی مقارن
اولورسه اولکله بیاض نهار مراد اولنور واگر فعل غیر ممتده مقارن اولورسه طلاق وتزوج کبی اول زمان مطلق
وقت مراد اولنور مثلا فعل ممتد که امر بالید وصوم ولبس ورکوب مساکنه کبی اولان فعللردر توقیتی قبول
ایدر لبست یوما ورکبت وصمت یوما وامری بیدی یوما دیمك صحیح اولور فعل غیر ممتد طلاق وتزوج وعتاق کبی
اولان فعللردر بونلر توقیتی قبول ایلمز زیرا طلقت شهرا دینلوب بو کلام ایله جمیع شهرده ایقاع طلاق مراد اولنمق
یاخود شهرك تمامنه دکین امتداد مراد اولنمق ممکن دکلدر وتزوجت یوما دیوب امتداد یوم مراد اولنمق دخی ممکن
دکلدر لایق اولان بودرکه فعل ممتده مقرون اولان یوم زمان غیر ممتده حمل اولنه که اول زمان غیر ممتده مطلق وقتدر
بویله حمل اولنمق اهل عرفك استعماله موافقدر (ولو قال انا منك طالق فهو لغو وان نوی) واگر بر کسنه زوجه سنه
بن سندن طالقم دیسه اول کسنه نك کلامی لغو اولور اگر نیت دخی ایدرسه زیرا اول کسنه طلاقی محل
اولمیان موضعه مضاف قیلدی زوج کندوسی محل طلاق دکلدر طلاق ایسه قیدی ازاله ایچوندر ومحل طلاق
زوجه در بویله اولدیغی اجلدن حق سبحانه وتعالینك (واذا طلقتم النساء فطلقوهن) قول شریفنده طلاقی
زوجه اوزرینه مشروع ایلدی زوج ایسه کندی نفسنی تطلیق ایلیوب مشروعی تغییر ایتمکله کلامی لغو اولدی
(ولو قال انا منك بائن اوعلیك حرام بانت ان نوی) اگر زوج خاتوننه بن سندن بائنم یاخود بن سنك اوزرینکه
حرام دیسه بائن اولور اگر نیت ایدرسه زیرا ابانت وتحریم ایکیسنك بیننده اولان وصلتی ازاله ایچوندر
پس بونلرك هر بری زوجین بیننده مشترکدر اضافتی صحیح اولور (ولو قال انت طالق مع موتی اومع موتك
فهو لغو) واگر زوج خاتوننه سن طالقسن بنم موتم ایله یاخود سنك موتك ایله دیسه بو کلام لغودر زیرا اول

كسنه طلاقى كندى ايچون منافى اولان رجاله مضاف قيلادى وكندينك موتى ايسه اهليت طلاقى منافيدر ولفظ مع حقيقة قران ايچوندر ايكيسندن برينك موتى ارتفاع نكاح حاليدر طلاق ايسه نكاحك بقاسى حالنده واقع اولور اول تقديرجه كلامى لغو اولور (وكذا لو قال انت طالق واحدة اولا خلافا لمحمد فى رواية) واكر انت طالق واحدة اولا ديسه ينه زوجك كلامى لغو اولور زيرا واحدة لفظى مصدر محذوفك صفتيدر تقدير كلام انت طالق طلقة واحدة اولا ديمكدر وچون وصف مصدره ياخود اسم فاعله مضاف اولسه وقوع طلاق مصدر ايله ياخود نعت ايله اولور وصف ايله اولمز چون كلمهٔ شكى مصدر ياخود نعتدن صكره ذكر ايلادى ابقاعده شك داخل اولدى بويله اولنجق انت طالق اولا كبى اولدى وامام محمد ايچون خلاف واردر برروايتده واحدة رجعية واقع اولور ديمشدر (وان ملك امرأته او شقصها او ملكته او شقصه بطل العقد فلو طلقها بعد ذلك لغا) واكر بركسنه خاتوننه مالك اولسه ياخود برجزئنه ياخود خاتون زوجنه مالك اولسه ياخود زوجنك برجزئنه مالك اولسه عقد باطل اولور پس بو ذكر اولنان شيلردن صكره خاتوننى تطليق اتسه طلاقى لغو اولور زيرا ايكيسندن بريسى صاحبنه مالك اولسه ابتدا نكاحى منع ايدر طلاقه محل قالمز (ولو قال لها وهى امة انت طالق ثنتين مع اعتاق سيدك اياك فاعتقها ملك الرجعة) اكر زوجه آخرك جاريه سى اولوب كنديننك خاتونى اولان مرأه يه انت طالق ثنتين مع اعتاق سيدك اياك ديسه وجاريه نك سيدى زوج مزبورك موطوئه سى اولان جاريه سنى اعتاق ايلسه زوج رجعيه مالك اولور قياس بو ايديكه جاريه حقنده ايكى طلاق حرمت غليظه ايله حره ده اوچ طلاق واقع اولديغى كبى لكن اعتاق مولى تطليقه شرطدر شرط ايسه مشروطدن مقدمدر پس ايمدى عتق مولى وقوع طلاقدن مقدم واقع اولدى بو تقديرجه جاريه تطليقدن مقدم حره اولدى بويله اولنجق زوج طلاقه مالك اولور اكر برسائل سؤال ايدوب كلمهٔ مع قران ايچوندر پس اعتاق ووقوع طلاقدن مقدم اولور ديمك نيجه متصور اولور ديرسه جواب ويروب ديرزكه كلمهٔ مع بعد معناسنه دخى استعمال اولنور حق سبحانه وتعالينك (ان مع العسر يسرا) قول شريفنده واقع اولمشدر وينه بلقيسدن حكاية (واسلمت مع سليمان) قول شريفنده واقع اولمشدر (وان علق طلقها بمجئ الغد وعلق مولاها عتقها به فجاء لا تحل له الا بعد زوج آخر) واكر زوج جاريه سى اولوب كنديننك خاتونى ايلدم أننك ايكى طلاقنى يارنكى كوننك كلمسنه تعليق ايلسه وافنديسى دخى جاريه نك عتقنى يارينك كلمسنه تعليق ايلسه ويارين كلسه اول خاتون زوجنه حلال اولمز الا زوج آخردن صكره حلال اولور مثلا رجل خاتوننه يارين كلدكده سن ايكى طلاق ايله طالقه سن ديسه وافنديسى دخى يارين كلدكده سن حره سن ديسه زوج رجعيته مالك اولمز ابو حنيفه وابو يوسف قتنده زيرا زوج ومولى ايكيسى دخى طلاق وعتقى برشيئه تعليق ايتديلر بو تقديرجه ايكيسنك تعليقى خاتونه امه ايكن مصادف اولدى زيرا اعتاق عتقك علتيدر وتطليق طلاقك علتيدر پس ايكى علت برزمانده مقترن اولسه معلوللرى دخى برزمانده مقترن اولور بو بابده عتق وطلاق دخى امه ايكن مصادف اولمش اولور بويله اولنجق زوج آخره محتاج اولور (وعند محمد يملك الرجعة) امام محمد قتنده زوج رجعته مالك اولور كرچه عتق وطلاق ايكيسى دخى بروقتده واقع اولدى لكن عتق مقدم واقع اولور ووقوع جهتندن امر عدرز برامند وبدر تطليق ايسه محظوردر حكمده ايسه محظور تأخير اولنور (وتعتد كالحرة اجماعا) مطلقه اولان جاريه عدت چكر حره كبى احتياطا بالاجماع (فصل) قال لها انت طالق هكذا مشيرا باصابعه وقع بعددها وان اشار بظهورها نعتبر المنشورة) اكر زوج خاتوننه پرمقلرى ايله اشارة ايلديكى حالده سن شوقدر طالقه سن اصابعك عددى مقدارى طلاق واقع اولور واكر اصابعك بطونى ايله اشارت ايدرسه آچيق اولان پرمقلره اعتبار اولنور زيرا اشارت عبارت مقامنه قائم اولور زيرا نبى عليه السلام (الشهر هكذا وهكذا) بيوروب مبارك پرمقلرى اچق ايكن اشارت بيورمشلردر ومرهٔ ثانيه ده ابهامنى اچيوب ينه (الشهر هكذا وهكذا) بيورمشلردر بوندن مراد شهر اوتوز كون وبكرمى طقوز كون اولمسنه اشارتدر بوندن معلوم اولديكه اچق اولان پرمقلره اعتبار اولنور بوخسه مضمومه اولانه اعتبار اولنمز ومتعارف اولان باطن كفى مخاطب جانبنه اولمقدر (وان بظهورها نعتبر المضمومة) واكر اصابعك ظهورى ايله اشارت ايدرسه مضمومه اولانه اعتبار اولنور (ولو وصف الطلاق بضرب من الشدة بان قال انت طالق باين او البتة او افحش الطلاق او اخبثه او اشده او طلاق الشيطان او البدعة

اوكالجبل اوكالف او ملأ البيت او تطليقة شديدة او طويلة او عريضة وقع واحدة باينة بلا نية) واكر طلاق شدتدن برضرب ايله وصف ايلسه انت طالق باين ياخود انت طالق البتة ياخود انت طالق افحش الطلاق ياخود انت طالق اخبث الطلاق ياخود انت طالق اشد الطلاق ياخود انت طالق الشيطان ياخود انت طالق طلاق البدعة ياخود انت طالق كالجبل ياخود انت طالق كالف ياخود انت طالق ملأ البيت ياخود انت طالق تطليقة شديدة ياخود انت طالق طويلة ياخود انت طالق عريضة ديمكله واحدة باينه واقع اولور بلانيت امام شافعى بوجمله ده واحدهٔ رجعيه واقع اولمسنه ذاهب اولمشدر (وكذا ان نوى الثنتين) ذكر اولنديغى اوزره واحدهٔ باينه واقع اولور حره حقنده اكر ايكى طلاقه نيت ايدرسه (الا اذا نوى بقوله طالق واحدة وبقوله باين او البتة اخرى فيقع باينتان) الا مكركه چون انت طالق قوليله واحده مراد ايدوب باين وصفى ايله نيت ايده ياخود انت طالق ايله واحده والبتة ايله اخرى نيت ايلسه بو تقديرجه ايكى باين واقع اولور زيرا بو وصف يعنى باين والبتة ابتدا ايقاع طلاقه صالح اولور بركسنه انت باين وانت البتة ديو برطلاقه نيت ايلسه واقع مقدم طالق لفظى ذكر ايتدكدنصكره بونلر ايله تطليقهٔ آخرى نيت ايلسه خبردنصكره خبر واقع اولور مثلا انت طالق انت باين انت طالق انت البتة ديمش اولور (وصحت نية الثلاث فى الكل) نيت ثلاث صحيح اولور كايسنده يعنى انت طالق لفظندن اوعريضة قولنه كلنجه نيت ثلاث صحيح اولور (فصل) طلق غير المدخول بها ثلاثا وقعن) زوج مدخول بها اولميان خاتونى ثلاثا لفظى ايله تطليق ايلسه اوچ طلاق واقع اولور (وان فرق) اكر حرف عطفسز مدخول بهادن غيريده ثلاث تفريق ايلسه مثلا انت طالق طالق طالق ديسه ياخود انت طالق انت طالق ديسه (بانت بالاولى ولا تقع الثانية) خاتون اولكى طالق ايله باين اولور ثانيه واقع اولمز زيرا اولكى ايله بلاعدت باين اولدى عدت اولمغله باينه يه محل قالمدى (ولو قال انت طالق واحدة وواحدة وقع واحدة) واكر انت طالق واحدة وواحدة ديسه طلاق واحد واقع اولور زيرا خاتون مدخول بها اولمغله طلاق اول ايله اجنبى اولور طلاق ثانيه يه محل قالمز (وكذا لو قال انت طالق واحدة قبل واحدة او بعدها واحدة) واكر انت طالق واحدة قبل واحدة او بعدها واحدة ديسه ينه واحده واقع اولور زيرا قبليت يعنى مقدملك واحدة قبل واحدة قولنده اول مذكور اولانك صفتيدر چونكه اول ايله طلاق واقع اولدى ثانيه محل قالمدى وبعديت دخى اخيرك صفتيدر بوندن اول خود اباينت واقع اولمشدر بو كلام لغو اولمش اولور قبل فى بعدها واحدة قاعده سى دخى خود ظاهر اولمش اولور (ولو قال بعد واحدة او قبلها واحدة او مع واحدة او معها واحدة فثنتان) واكر انت طالق واحدة بعد واحدة ديسه وياخود انت طالق واحدة قبلها واحدة ديسه وياخود انت طالق واحدة مع واحدة ديسه ياخود انت طالق واحدة معها واحدة ديسه ايكى طلاق واقع اولور وچنكه بعد وقبل ده ضمير اولسه مابعدنده كان واحده نك صفتى اولور چون ضمير اولمسه ماقبلنده اولان واحده نك صفتى اولور وبعدده ضمير اولمغله ماقبلنده اولان واحده نك صفتى اولوب بويله اولمغين واحدهٔ ثانيه نك وقوع جهتندن واحدهٔ اوليدن تقدمنى اقتضا ايدر زمان ماضيده وقوعنى ايقاعه قادر اولمغين فى الحال واقع اولور نته كيم انت طالق واحدة فى الحال واقع اولديغى كبى ايكيسى دخى افتراق بر محلده واقع اولمغله ايكى طلاق واقع اولور وقبلده ضمير اولمغله مابعدنده كان واحده نك صفتى اولور بويله اولنجق قبلنك موصوفى اولان واحده دن فى الحال ايقاع اولنان واحده نك تقدمى اقتضا ايدر بو اقتضائى زمان ماضيده ايقاع ممكن اولمغله تقدم اقتضا ايدن واحده دخى فى الحال اولمغله ايكيسى دخى اقتران ايدوب معا واقع اولمغله ايكى طلاق واقع اولور ومع واحدة ومعها واحدة قوللرنده اولان كلمهٔ مع قران ايچوندر اولى ثانيه يه توقف ايتمكله ايكيسى دخى معا واقع اولور وفضلادن برى* قبل فيها بعد ماها وحدتا* بعد ماها قبل باها وثنتا* بيتنى انشاد ايدوب ضمائرك وجودى وعدم وجودى ايله واقع اولان معانى بيان ايلمشدر رحمه الله وابو يوسفدن برروايتده معها واحدة قولندن برطلاق واقع اولور زيرا كنايه مكنى عنهك وجودا سبقنى استدعا ايدر ووقوع طلاقده پس ايمدى بو تقديرجه ثانيه يه محل قالمز (ولا موطوءة ثنتان فى الكل) مدخول بها اولان خاتونده ذكر اولنان الفاظك كايسنده ايكى طلاق واقع اولور زيرا طلاق اول واقع اولدقدنصكره طلاق ثانيه يه محل واردر زيرا موطوئه اولان خاتون عدت چكر عدت ايچنده هنوز اثر نكاح باقيدر اول اجلدن طلاق ثانى يه محلدر (ولو قال ان دخلت الدار فانت طالق واحدة وواحدة فدخلت يقع واحدة) اكر زوج زوجه سنه ان دخلت الدار فانت طالق واحدة

وواحده دیسه خاتون دخی داره داخل اولسه بر طلاق واقع اولور (وعندهما ثنتان) امامین قتنده ایکی طلاق
واقع اولور زیرا ایکی طلاقك وقوعنی مطلق جمع ایچون اولان واو ایله شرطك وجودی اوزرینه تعلیق ایتدیلر
چونکه تعلیق ترتیب اوزرینه اولمیوب علی سبیل الاجماع اولدی طلاقده دخی شرط بولندقده اجتماع اوزرینه
واقع اولور شرط تأخیر اولندقده واقع اولدیغی کبی واو جمع ایله جمع لفظ جمع ایله اولان جمع کبیدر برکیمسنه
موطوئه‌سی اولمیان خاتونه انت طالق ثلاث دیسه اوچ طلاق واقع اولور واو جمع ایله دخی بویله در ابو حنیفه ایچون
دلیل واو مطلق جمع ایچوندر لکن جمع مطلق قران وترتیبه محتملدر اما بحسب الوضع نه ترتیبه ونه قرانه بو محلده
تعرض یوقدر لکن بو جمع وجود وقوعده ایکی امرك برندن خالی دکلدر اکر وقوعده قران مراد اولنورسه شرط
بولندقده جمله واقع اولور اکر وقوعده ترتیب مراد اولنورسه انجق بر واقع اولور وشرط تقدیم اولندیغی محلده
شك ایله ثانی واقع اما شرط تأخیر اولندیغی زمانده بونك خلافنجه در (ولو اخر الشرط فثنتان اتفاقا) اکر شرطی
تأخیر ایلسه اتفاقا ایکی طلاق واقع اولور مثلا انت طالق واحدة وواحدة دخلت الدار دیسه زیرا تأخیر شرط
صدر کلامی تغییرده تعلیقه مغایر اولدی بویله اولیجق اولکی واقع اولمیوب ایکی‌یه توقف ایلمکله ایکیسی دفعة
واحدة واقع اولور (ویقع بعدد قرن بالطلاق لا به) طلاقه مقارن اولان عدد ایله طلاق واقع اولور یوخسه طلاق
ایله دکل مثلا انت واحدة دیسه طلاق واقع اولور یوخسه انت طالق ایله واقع اولمز (فلو ماتت قبل ذکر العدد
فی قوله انت طالق واحدة لا تطلق) انت طالق واحدة قولنده اولان واحده‌یی ذکردن اول خاتون فوت اولسه
اول خاتون مطلقه اولمز زیرا طلاقه مقارن اولان عدد ذکر اولنمدی (فصل الکنایة) بو فصل کنایه بیاننده در
(وکنایته ما احتمله وغیره) طلاقك کنایتی طلاقه وطلاقدن غیریه محتمل اولان شیدر (ولا یقع بها الا بنیة او دلالة
حال) کنایه ایله طلاق واقع اولمز الا نیت ایله اولور یاخود دلالت حال ایله واقع اولور وبو الفاظ کنایات طلاق
وطلاقدن غیری‌یی محتمل اولمغین احدهمایی آخردن ترجیح ایچون مرجح لازمدر امام شافعی رحمه الله دیرکه
اعتبار یوقدر البته نیت لازمدر زیرا طلاق ویرن کیمسنه جمیع احوالنده مختاردر بعید دکلدرکه خلاف ظاهری
اضمار ایده وبزم ایچون دلیل دلالت حال نیتدن اقویدر زیرا دلالت ظاهرده در نیت ایسه باطنه در
کورمزمیسنکه افعال حسیه‌ده برکیمسنه سل سیف ایدوب برکیمسنه‌یه قصد ایتسه حال دلالت ایدرکه لطیفه
ملعبه اوله اول کیمسنه‌نك قتلی جائز دکلدر احتمالی جدا اعتبار اولنمز اما اکر حال جد اوزرینه دلالت ایدرسه
قتل جائزدر کندی نفسنی خلاص ایچوندر پس ایمدی حالت ظاهرده نیتدن مستغنی اولدی خاتونه انت طالق
دیوب بنم نیتم اطلاق عن وثاق ایدی دیسه قضاء تصدیق اولنمز وبرکیمسنه آخره لی علیك الف دیسه اول دخی نعم
دیسه ذکر اولنان الف اول کیمسنه‌یه لازم اولور وینه اعتقت عبدك دیسه اول دخی نعم دیسه اقراری عبد معتق
اولور دلالت حال نیتدن اقوی ایدوکی فتی ظاهردر (فنها اعتدی واستبری رحمك وانت واحدة یقع بکل منها
واحدة رجعیة) کنایاتدن بعضیدر واعتدی لفظی زیرا اعتدی ایکی معنایی محتملدر بری نکاحدن چکمکه
وبری دخی حق سبحانه وتعالینك نعمتلرینی تعداد یاخود خاتونك کندی اوزرینه اولان نعمتلرینی تعداد
ایتمکی محتمل اکر زوج نکاحدن عدت چکمسنی نیت ایدرسه ابهام زائل اولوب طلقة واحدة رجعیه واقع
اولور کان طلقتك یاخود انت طالق فاعتدی دیمش اولدی زیرا نبی علیه السلام زوجات مطهراتدن سوده بنت
زمعه‌یه اعتدی دیدی بعده مراجعت ایتدی اما مدخول بهادن غیریده نکاحدن اعتداد ممکن دکلدر لکن
لفظ اعتدی طلاق ایچون مستعار اولور حکمك سببی ایچون استعاری طریقی اوزرینه زیرا طلاق فی الجمله
اعتداده سببدر اکرچه غیر مدخول بها حقنده طلاق ایچون سبب دخی دکل ایسه ینه استعاره اولنمق جائزدر
حق سبحانه وتعالینك (انی ارانی اعصر خمرا) قول شریفنده اولان مجاز کبی پس ایمدی بو دخی صریح طلاقدن
مجاز اولور اما استبری لفظی عدتدن مقصود اولان شیء کندوسیدر تصریحا اولنمش اولور وجائزدرکه استبری
استعمال اولنوب نکاحده اعتداد مراد اولنه واحتمالدرکه تطلیق ایچون خاتونك استبراء رحمی مراد اولنه
کانه اول کیمسنه خاتونه خطاب ایدوب براءة رحمی بیل سکا طلاق ویرمك استرم دیمش اولدی چونکه استبرا لفظی
ایکی امری محتمل اولدی قرینه‌سز طلاق واقع اولمق ممکن دکلدر البته قرینه‌یه محتاجدر اما اوچنجیسی که
واحده لفظیدر محتملدرکه مصدر محذوفك صفتی اوله مثلا انت طالق طلقة واحدة دیمك کبی ومحتملدرکه خاتونك

صفتی اوله یعنی جمال وکمالده قوملك قتنده یاخود بنم قتمده برسن ویاخود قبحده وسوء خصالده برسن دیمك اوله
چونکه نیت ایله یاخود دلالت حال قرینه‌سیله ابهام زائل اولوب ومآلی صریح الطلاق واقع اولمش اولور صریح
طلاق ایلسه معصیت رجعیه در اول تقدیرجه طلاق رجعی واقع اولور وواحدة قیدی اوزره تنصیص عددی
منافیدر عامه مشایخ قتنده واحده‌نك اعرابنه اعتبار یوقدر بعضیلر دیدیلر واحده منصوب اولورسه طلاق
واقع اولور اکر نیت دخی ایلمز ایسه زیرا مصدر محذوفك صفتیدر واکر واحده‌یی مرفوع ایدرسه نیت دخی ایدرسه
برشیء واقع اولمز زیرا لفظ واحده خاتونك صفتی اولور واکر واحده‌یی ساکن قیلورسه ایکی امرك برینه احتمالی ایله
نیته محتاج اولور اما صحیح اولان اولکیسیدر یعنی منصوب اولاندر زیرا عوام وجوه اعرابی فرق ایلمز وواحده‌یی
مرفوع قلمق مصدر محذوفك صفتی اولمغه منافی دکلدر رجل عدل کبی مبالغه قصد اولنوب انت طلقة واحدة
دیمك اوله ذکر اولنان اوچ لفظدن هر بری ایله طلاق رجعی واقع اولور اکر ثنتین وثلاث دخی نیت ایدرسه مادامکه
مصدر ذکر اولنمیه زیرا بو الفاظك اقتضاسی سابقده وقوع طلاقدر صریح ایله واقع اولان رجعیدر مدخول
بهاده وغیر مدخول بهاده ذکر اولندیغی اوزره حکم سببی استعاره اولندی (وماسواها یقع بها واحدة بائنة
الا ان ینوی ثلاثا فیقعن ولا یصح نیة الثنتین) ذکر اولنان اوچ الفاظدن غیریسی ایله واحدة بائنه واقع اولورلر
الا مکرکه ثلاثه‌یه نیت ایلیه اول تقدیرجه اوچ طلاق واقع اولور زیرا عدد اعتباریدر ثنتین نیتی صحیح دکلدر زیرا
عدد محضدر مکر جاریه حقنده اولیجق عدد اعتباری اولور بو مسئله‌ده زفرك خلافی واردر (وهی) الفاظ
ثلاثه‌دن ماعدا اولان کنایات (انت بائن بتة بتلة حرام خلیة بریة حبلك علی غاربك الحقی باهلك وهبتك لاهلك
سرحتك فارقتك امرك بیدك اختاری انت حرة تقنعی تخمری استتری اغربی اخرجی اذهبی قومی ابتغی الازواج
بو الفاظ ایله واحدة بائنه واقع اولور اما بینونت برقاچ وجهله در وصلت نکاحده یاخود معاصیدن یاخود
خیراتدن یاخود زوجیتدن نسبا وخلقا بینونت اولمق احتمالی واردر بویله اولدخی قطع معناسنه در حق سبحانه
وتعالینك (وتبتل الیه تبتیلا) قول شریفنده واقع اولمشدر ای انقطع الی الله تعالی بتلة لفظی بتة لفظنك
احتمالاتنی محتملدر طلاق واقع اولمز احتمالاتك قیامی ایله مادامکه نیتدن یاخود دلالت حالیه‌دن برشیء ایله
تعیین اولنمیه وحرام لفظی ایله طلاق واقع اولمق ظاهردر ومحتملدرکه انت حرام دیمکله حرام علی صحبت عشیرتك
معناسی مراد اولمق ممنوعدر وبتة وبتلة محتمل اولدقلری حرامی دخی محتمل اوله وخلیة خیراتدن ویاخود قید
نکاحدن خالی اولملرنی محتملدر بریة دخی حسن ثنادن ویاخود قید نکاحدن برائی محتملدر حبلك معناسی
اذهبی حیث شئت در یعنی مراد ایدیکك یره کیت دیمکدر غارب دوه‌نك اورکجی ایله بوینی مابینیدر عربك
قاعده‌سی دوه‌یی اوتلاغنه صالیویردکده النده اولان یولارینی غاربی اوزرینه القا ایدر بو عبارت قویویرمکدن
کنایه‌در الحقی باهلك لفظی طلاقی محتملدر سکا اذن ویردم اهلکه ملحق اول دیمکدر وهبتك لاهلك قولی سندن
صدور ایدن جرایمی قوملك ایچون عفو ایلدم دیمك اوله سرحتك فارقتك قولی زوجیتدن ویاخود تکالیف
شاقه‌دن تخلیصی محتملدر مفارقت دخی طلاق ایله مفارقت اوله ویاخود مفارقت صوری اوله امام
شافعی دیرکه بو ایکی لفظ صریحلردر نیته محتاج دکلدر بز دیرزکه صریح شول شیدرکه نداده استعمالی
متعین اوله بو ایسه متعین دکلدر زیرا سرحت ابلی وفرقت مالی واصحابی دینلور بو تقدیرجه صریح اولمیوب
سائر کنایات کبی اولمشدر امرك بیدك قولی عملك بیدك دیمکدر امردن مراد بونده عملیدر حق سبحانه وتعالینك
(وما امر فرعون برشید) قول شریفی ای فعله دیمکدر احتمالدرکه طلاقه متعلق عمل مراد اوله بو تقدیرجه طلاق
ایچون خاتونه تفویض اولمش اولور واحتمالدرکه طلاقدن غیری عمل تصرفنه متعلق عمل مراد اوله واختاری
قولی دخی احتمالدرکه خاتون کندی نفسنی قید نکاحدن تخلیصی اختیار ایلیه ویاخود نفسندن غیر شیئی
اختیار ایلیه بو ایکی لفظ یعنی بو ایکی امرك بیدك واختاری لفظلری ایله نیت طلاق کنایت ایلمز زیرا بو لفظلر
باب تفویضدر انت حرة قولی دخی محتملدر یا حقیقت رقدر ویاخود رق نکاحدر وتقنعی لفظی دخی محتملدر
یا قناعتدن اوله اقنعی بما رزقك الله من امر المعیشة ویاخود یوزکی اورت دیمك اوله تخمری استتری بو ایکی لفظ
دخی محتملدر استتری یا اختمار دیمك اوله یاخود سن مستوره‌سن دیمك اوله اغربی غین معجمه وراء مهمله ایله
غربتدندر وعین مهمله وزاء معجمه ایله دخی روایت اولمشدر بویله اولیجق عزبتدندر اغربی دیمك ایله بندن بعید

اول بن سکا طلاق ویرمشمدر دیمك اوله یاخود بندن بعید اول اهلك زیارتی ایچون غرب عنی فلان دینلور عزب
اولی اولمیان رجله دیرلر عزبه زوجی اولمیان عورته دیرلر اخرجی اذهبی قومی لفظلری اغربی مثللودر ابتغی الازواج
قولی دخی محتملدر وقتا که زوج زوجه یه شامل اولدی ایسه معناسی بو اوله که زوج طلب ایلیه زیرا بن سنی
تطلیق ایلدم دیمش اوله واحتمالدر که بکا دلیل اول برزوجه بولیو برتزوج ایده یم دیمك اوله مصنف مقدما
کنایات ایله طلاق واقع اولمز الا نیت ایله ویاخود دلالت حال ایله دیمش ایدی حالات دخی اوچدر بری حالت رضا
وبری حالت غضب وبری حالت مذاکرهٔ طلاقدر وکنایات دخی اوچ قسمدر برقسمی طلاق طلب ایدن خاتونك
سؤالنه ایجق جواب اولمغه صالح اوله اما کلامنی رده وسبه وشتمه صالح اولمیه اعتدی امرك بیدك اختاری
لفظلریدر دخی بونلرك مرادفی اولان کلمات کبی وبرقسمی دخی جواب سبه صالح اولان رده صالح اولمیه
خلیة بریة بتة بتلة باین حرام لفظلریدر دخی بو الفاظك مرادفی اولان کلمات کبی وبرقسمیده جواب ورده
صالح اوله اما سبه صالح اولمیه اخرجی اذهبی قومی اغربی تقنعی لفظلریدر دخی بو الفاظك مرادفی اولان کلمات کبی
وبرقسمی حالت رضاده بو الفاظ ایله طلاق واقع اولمز الا نیت ایله واقع اولور (فلو انکر النیة صدق مطلقا
حالة الرضاء) اکر زوج نیتی انکار ایلسه حالت رضاده مطلقا تصدیق اولنور مطلقا لفظی قیدی الفاظ ایچون
اولان اقسام ثلاثه ده دیمکدر قضاء ودیانة تصدیق اولنور (ولا یصدق قضاء عند مذاکرة الطلاق فیما یصلح
للجواب دون الرد) شول برده جوابه صالح اوله اما رده صالح اولمیه حالت مذاکرهٔ طلاقده قضا تصدیق اولنمز
(ولا عند الغضب فیما یصلح للطلاق دون الرد والشتم) عند الغضب طلاقه صالح اولان برده دخی تصدیق اولنمز
رد وشتمه صالح اولمیه اعتدی اختیاری امرك بیدك الفاظنده حالت غضب ارادهٔ طلاقه دلالت ایدر
(ویصدق دیانة فی الکل) دیانة کنایاتك کلیسنده تصدیق اولنور حاصل کلام اکر زوج نیتی انکار ایلسه حالت
رضاده جمیع اقسامده دیانة وقضاء تصدیق اولنور واکر طلاق مذاکره سی حالنده جوابه صالح اولوب رده
صالح اولان برده تصدیق اولنور سه حالت غضبده مذکر اولنانلرك جمله سنده تصدیق اولنور الا طلاقه صالح اولوب
رد وشتمه صالح اولمیان برده تصدیق اولنمز امادیانة کلیسنده تصدیق اولنور الله اعلم بحقیقة الحال (ولو قال
ثلاث مرات اعتدی ونوی بالاولی طلاقا وبالباقی حیضا صدق) واکر زوج خاتونه اوچ کره اعتدی دیسه
واولکی اعتدی ایله طلاق وباقیلری ایله حیض نیت ایلسه قضاء تصدیق اولنور ظاهر حال شهادتیله اول کسنه
حقیقت کلامه نیت ایلمشدر زیرا عادتا زوج زوجه سنه بعد الطلاق اعتداد ایله امر ایده کلمشدر (وان لم ینو
بالباقی شیئا وقع الثلاث) واکر باقیسنده برشیء نیت ایلسه اوچ طلاق واقع اولور زیرا اول کسنه اولده طلاق
نیت ایلدی حال مذاکره طلاق حالی اولمغله باقیلر دخی دلالت حال ایله طلاقه متعین اولدی اما جمله سنده برشیئه
نیت ایلدم دیسه برشیء واقع اولمز زیرا برحال بو قدر انی تکذیب ایلیه اول اجلدن طلاق واقع اولمز (وتطلق
بلست لی بامرأة اولست لك بزوج ان نوی الطلاق) بو لفظلر ایله اکر طلاق نیت ایلدی ایسه زوجه مطلقه اولور
اما امامین دیرکه طلاق واقع اولمز زیرا رجل بو الفاظ ایله خاتونك نکاحنی نفی ایلدی ونفی نکاح ایسه طلاق
اولمز بلکه کذب اولور ابو حنیفه دیرکه بو الفاظ نکاحی انکارده وانشاء طلاقده صالحدر نیت ایله طلاق واقع اولور
(والصریح یلحق الصریح والبائن) صریح وصریحه وباینه لاحق اولور مثلا انت طالق دیدکدنصکره
ینه عدت ایچنده انت طالق دیسه ثانی دخی واقع وانت باین دیدکدنصکره عدت ایچنده انت طالق دیسه
ینه طلاق ثانی واقع اولور زیرا بینونت لحوقه مانع دکلدر شافعی دیرکه صریح باینه لاحق اولمز حتی اکر انت باین
دیسه ویاخود مال اوزرینه خلع ایلسه اندنصکره انت طالق دیسه ثانی واقع اولمز زیرا طلاق ملك نکاحی ازاله
ایچون مشروع اولدی ملك نکاح ایسه خلع ایله ویاخود مال ایله طلاقده زائل اولمشدر صکره واقع اولان
انت طالق لفظی محلنه مصارف اولمیوب انقضاء عدتدنصکره اولان طلاق کبی اولمش اولور بزم ایچون
دلیل حق سبحانه وتعالینك (فلا جناح علیهما فیما افتدت به) قول شریفیدر وبونك ایله مراد خلع اولوب
واندنصکره (فان طلقها فلا تحل له من بعد حتی تنکح زوجا غیره) قول شریفی فاء تعقیب ایله وارد اولدی پس
ایمدی بو آیت کریمه بعد الخلع ثالثه نك وقوعنه نص اولدی وبو بابده نبی علیه السلامدن دخی (المختلعة یلحقها
صریح الطلاق مادامت فی العدة) مرویدرکه بزه قید حکمی باقیدر مادامکه عدتده در احکام باقیدر انجق

استماع منع اولنور بوخسه تصرف فی المحل منع اولنمز ایمدی عدت ایچنده ایکن بعد الخلع طلاق صریح باینه
لاحق اولور حدیث شریف دخی وارد اولمشدر (والبائن یلحق الصریح لا البائن) طلاق باین طلاق صریحه
لاحق اولور طلاق باینه لاحق اولمز مثلا برکسنه مدخول بها اولان خاتونه انت طالق دیدکدنصکره عدت
ایچنده انت باین دیسه ثانی واقع اولور اما انت حرام دیدکدنصکره عدت ایچنده انت باین دیسه ثانی واقع اولمز
وقتا که اول کلمه نه ثانی یی اولدن خبر قلدی ایسه انشاء طلاقه حاجت قالمز (الا اذا کان معلقا بالشرط)
وباینه لاحق اولمز الا مکر که شرط تعلق اوله مثلا اذا دخلت الدار فانت باین دیسه اندنصکره انت باین دیسه
بعده عدت ایچنده خاتون داره داخل اولسه خاتون مطلقه اولور باین وباینه اولور باین صریحه لاحق اولدیغی
ظاهردر زیرا ابقاء عدت ایله قید حکمی باقیدر اما باینك باینه لحوقی لفظ باین ثانی یی اولدن خبر قلمق ممکندر لکن
حاجت بوقدر که انی انشا ایلیه من زیرا انشا قلمق اقتضای ضروریدر حتی رجل دیسه که ثانی ایله بنم مرادم
بینونت غلیظه یاخود حرمت غلیظه در لایق اولان بودر که اعتبار اولنه وحرمت غلیظه ثابت اوله زیرا اولکی
باین محلنده ثابت دکلدر پس ایمدی ثانی یی ثانیدن اخبار قلمق ممکن دکلدر انشاء ضروری قلنه بو اجلدندر که
اکر شرط معلق اولور سه ثانی یی اولدن خبر قلمق ممکن دکلدر زیرا مقدم وعند وجود الشرط تعلیق صحیح اولدیغی
ایچون واول صحت تعلیق محل طلاقدر بو ایله اولیجق باین باینه لاحق اولور کذا فی الکافی

باب التفویض

بو باب طلاق تفویض بیانده در (واذا قال لها اختاری ک نوی الطلاق فاختارت نفسها فی مجلسها الذی
علمت به بانت بواحدة) وقتاکه زوج خاتونه اختاری دیسه وطلاق نیت ایلسه وخاتون دخی نفسنی شول
مجلسده اختیار ایلسه که خاتون بلسه طلقهٔ واحده ایله باین اولور یعنی زوج اختاری لفظنی سویلدکده طلاق
ایدوکنی خاتون اول مجلسده بلسه باین اولور صاحب عنایه دیمشدرکه قیاس بو ایدیکه طلاقه دخی نیت ایدرسه
برشیء واقع اولمیه زیرا طلاق ویرن کمسنه بو لفظ ایله ایقاع طلاقه مالك اولمز حتی اخترتك من نفسی ویاخود
اخترت نفسی منك دیسه برشیء واقع اولمز نیت دخی ایدرسه چونکه بو کلامله کندی نفسنده برشیئه مالك
اولمیجق غیری ایچون دخی تملیکه مالك اولمز لکن فقها اجماع صحابه ایچون ترك قیاس استحسان ایلدیلر صحابه
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین دیدیلرکه چون بر رجل خاتونی تخییر ایلسه مادامکه خاتون اول مجلسده در خاتون
مخیردر ومجلسدن قالقدقدنصکره خاتونده مخیرلك قالمز بوخصوصده غیریلردن خلاف واقع اولمغین اجماع کبی
واقع اولمشدر ونوی الطلاق ایله تقییدایلدی زیرا اختاری لفظی کنایات طلاقدندر نیت شرعلی اولنمز ومجلس
ایله تقیید ایلدی زیرا اکر بر آخر مجلسده اختاری دیسه وخاتون استماع ایلسه اعتبار اولنمز اما خاتون اولدیغی
مجلسه تفویض خبری واصل اولدیغی کبی اختیار ایلسه طلاق واقع اولور (ولا تصح نیة الثلاث) ثلاث نیتی صحیح
اولمز یعنی اختاری دیوب اوچ طلاقه نیت ایلدم دیسه صحیح دکلدر زیرا اختیار تنوعی قبول ایلمز انجق خلاصدن
ابنا ایدر بوایسه غلیظه وخفیفه یه متنوع دکلدر اما ابانت بونك خلافنجه در زیرا بینونت غلیظه وخفیفه یه
متنوع اولور هر قنغیسنه نیت ایدرسه واقع اولور (وان قامت منه او اخذت فی عمل آخر بطل) اکر خاتون
اول مجلسدن قالقسه ویاخود عمل آخره شروع ایلسه خاتونك خیاری باطل اولور زیرا مجلسدن قیام اعراضه
دلیلدر اکر بولندکده خاتون صلاة مکتوبه ده یاخود صلاة وترده بولنسه وبو لفظی استماع ایلدکده صلاتی تمام
ایلدکدنصکره نافله یه شروع ایلسه مجلس متبدل اولور واکر نافله صلاتده بولنسه وایکی رکعتی قلدقدنصکره
اوچنجی رکعته شروع ایلسه خیاری باطل اولور (ولا بد من ذکر النفس او الاختیارة فی احد کلامیهما)
زوج زوجه نك کلاملرینك برنده نفسی ذکردن ویاخود اختیارة لفظی ذکردن لابد در یعنی لازمدر مثلا
اختاری نفسك دیسه خاتون دخی اخترت ویاخود اختاری دیدکده خاتون دخی اخترت نفسی دیسه طلاق
واقع اولور ویاخود رجل اختاری اختیارة دیدکده خاتون دخی اخترت دیسه یاخود رجل اختاری دیدکده
خاتون اخترت اختیارة دیسه طلاق واقع اولور واختیارة لفظی نفسی ذکر کبیدر اما زوج اختاری دیسه
خاتون دخی اخترت دیسه بو سوز باطلدر برشیء واقع اولمز زیرا وقوع طلاق بو کلام ایله بالاجماع عرفدر اجماع
ایسه ایکی جانبك زیده مفسرده وارد اولدی مبهم دیسه مبهمی تفسیره صالح دکلدر وابهام ایله تعیینی دخی اولمز

واختاری لفظی خود کنایاتدندر ایکی معنایه محتملدر البته تعیین لازمدر لفظ نفس واختارت ذکر اولنمیجق
برشی واقع اولمز (وان قال لها اختاری فقالت انا اختار نفسی او اخترت نفسی تطلق طلاقا بائنا) واکر زوج
خاتونه اختاری دیسه خاتون دخی مضارع صیغه سیله انا اختار نفسی دیسه ویاخود ماضی صیغه سیله اخترت
نفسی دیسه طلاق واقع اولور اکر زوج نیت ایدر ایسه قیاس بو ایدیکه اختار نفسی لفظی ایله طلاق واقع اولمیه زیرا
بو لفظ مجرد وعددر اکر زوج خاتونه استقبال مراد ایدرسه اکر استقبالی مراد ایلمز ایسه وعدی محتملدر پس ایدی
بویله اولیجق کویا که زوج خاتونه طلقی نفسک دیدکده خاتون دخی انا اطلق نفسی دیمش کبی اولدی بو کلام ایله
ایسه طلاق واقع اولمز وجه استحسان حدیث عائشه رضی الله عنها دیرکه وقتا که حق سبحانه وتعالینک
(یا ایها النبی قل لازواجک ان کنتن تردن الحیاة الدنیا وزینتها فتعالین امتعکن واسرحکن سراحا جمیلا)
قول شریفی نازل اولدی نبی علیه السلام عائشه رضی الله عنهایه خطاب ایدوب (انی مخبرک بشیء فلا تجیبینی حتی
تستأمری ابویک) بیوردقدنصکره ایه تخییری کندویه قراءت ایدوب عائشه رضی الله عنها دخی انی هذا استأمر
ابوی بل اختار الله ورسوله والدار الاخرة دیو جواب ویردکده نبی علیه السلام عائشه نک کلامی ایله که صیغهٔ
مضارعدر کندولرک سؤالنده فی الحال جواب اولمغی اعتبار ایلدی اکرچه عائشه رضی الله عنها جوابی وعدی
محتمل اولان مضارع صیغه سی اوزرینه ایسه ده سؤالندن جواب قلدی ویردیلیمزدخی بودرکه صیغهٔ مضارع
حالده حقیقت استقبالده مجازدر بونده ایسه حقیقت مراد اولنمق ممکندر حقیقت ممکن اولیجق مجازه رجوع
اولنمز کلمهٔ شهادتده اولدیغی کبی مثلا برکسنه (اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) دیسه بو کلمهٔ
طیبه ایله اول کسنه ده ایمان اعتبار اولنور بوخسه وعد اعتبار اولنمز فی الحال اللهه ورسولنه ایمان کتوردم دیمش
اولور بوخسه استقبالده ایمان کتوردم دیمکه وعده اولمز وشاهدلک اشهد بکذا دیمسی حالا شهادت ایدرم دیمکدر
بوخسه استقبالده شهادت ایتمکه وعد کلدر ایمدی اختار نفسی یه مضارع صیغه سیله جواب ویرلمش ایدی
قیاس بو ایدیکه طلاق واقع اولمیه لکن حقیقته حمل اولنمق ممکن اولمغله مجازه رجوع اولنمغه حاجت یوقدر کویا که
فی الحال نفسمی اختیار ایلدم دیمش اولدی اما اذا اطلق نفسی دیمک بونک خلافیدر زیرا بو کلامی حقیقته حمل
ایلمک متعذردر زیرا محلده متکلم ایله قائم اولور برحالت یوقدر حتی انا اطلق نفسی دیمک اول حالتدن حکایه ده
فی الحال طلاق واقع اوله زیرا ایقاع طلاق لسان ایله در قلب ایله دکلدر فعل لسان قائم باللسان اولان فعلدن
علی سبیل الحال حکایه صحیح دکلدر زیرا هنوز حکایه ایلدیکی شیء معدومدر حکایه ایسه محکی عنهک وجودنی
مقتضیدر مع هذا حکایه تغایر اقتضا ایدر حال بوکه فعل لسان ایله فعل قائم باللسان بیننده مغایرت یوقدرکه
حکایه صحیح اوله اما اختیار نفسی بویله دکلدر زیرا اختیار نفسی قلب ایله قائمه برحالتدن حکایه درکه اول خاتونک
اختیاریدر زیرا اختیار عمل قبیلندندر پس ایمدی اختیار لفظنی لسان ایله ذکر ایلمک قلب ایله قائم برامردن
حکایه در اول اجلدن فی الحال طلاق واقع اولور (وان قال لها ثلاث مرات اختاری فقالت اخترت الاولی
او الوسطی او الاخیرة یقع الثلاث بلانیة) واکر زوج خاتونه اوچ کره اختاری اختاری اختاری دیسه خاتون
اخترت الاولی ویاخود اخترت الوسطی ویاخود اخترت الاخیرة دیسه لفظ اختاره نک تکراری طلاق اوزرینه
دلالت ایلدیکی ایچون ابو حنیفه قتنده نیتسز اوچ طلاق واقع اولور زیرا اختار حق طلاقده متکرر اولان
شیدر پس ایمدی طلاق متعین اولوب ابهام زائل اولمغله ذکر نفسه احتیاج قالمز صاحب بدایه دیرکه بلانیة
کلمه سنده نظر واردر زیرا امام محمد رحمه الله نیته عدم احتیاج ایچون مبسوطنده وجامع الصغیرنده ذکری
وامام محمد ذکر ایلدیکی اجلدن فخر الاسلام دخی جامع الصغیر شرحنده ذکر ایلدی اما صدر الشهید وعنایه جامع
الصغیره اولان شرحلرنده نیتی ذکر ایدوب ظاهر اولان بودرکه نیت شرطدر واختیار ایسه الفاظ طلاق صریحلرندن
دکلدر وتکرار طلاق اوزرینه دلالت ایلمز انجق تأکیدی افاده ایدوب بویله اولدیغی اجلدن امام محمد جامع کبیرنده
مقدمه سنی شرط قلدی وابو المعین النسفی وغیریلر جامع کبیر شرحنده اشتراطنیتی تصریح ایلدیلر اختیاری
لفظی تکرار ذکر اولنمش ایکن بیانه کلامی بو محلده منتهی اولدی وابن ملک مجمع البحرینده ذکر ایلدی بدایعده
ومحیطده وزیاداتده مذکوردرکه نیت شرطدر ولاینی اولان بودرکه نیت شهرتی ایچون حذف اولنه بوخسه
شرط اولمدیغی ایچون دکل (وعندهما واحدة بائنة) امامین قتنده واحدهٔ بائنه واقع اولور زیرا اولی ووسطی

واخیره برفردک اسمیدر بو محل ترتیب دکلدر بویله اولیجق ترتیب لغو اولور افرادما باقی قالور کلن خاتون
اخترت التطلیقة الاولی دیمش اولدی زیرا اخترت الاولی دیمک معناسی شول شیئی اختیار ایلدمکه کلمهٔ اولی ایله
بکا واقع اولدی اکا ایسه کلمهٔ اولی ایله واقع اولان تطلیقه ایدی کانه اولی یی اختیار ایلمکله تصریح ایلمش اولدی
صریح ایله یاخود واقع اولان واحده در وسطی واخیره یی دخی اختیار اولایی اختیار کبیدر ابو حنیفه ایچون
دلیل اولی ووسطی واخیره لغو بروصفدر زیرا ابن ملکده مجتمع اولانده ترتیب یوقدر مکانده مجتمع اولانده اولدیغی
کبی مثلا برمکانده قوم اجتماع ایلسه دینلمزکه بو اولی وبو وسطی وبو اخیره در ترتیب ذوات اعیانده دکلدر
انجق فعل اعیانده در شو اول کلدی دینلور وهر نه یرده که ترتیب اولمیه انده ترتیبه متعلق اولان کلام لغو اولورکه
اول اولی وخاتونک اختار افعلر بدر بچون لفظ من حیث الترتیب لغو اولسه من حیث الافراد دخی لغو اولور
فرد سابقک اسمیدر بو تقدیرجه ترتیب حاصل اولور ووسطی ایسه تأنیث اوسطدر واوسط ایسه برفرد متوسطک
اسمیدر انده دخی ترتیب حاصل اولدی واخیره ایسه تأنیث آخردر اولدخی برفردک اسمیدرکه کندودن اول شیء
اوله اما کندودنصکره اولمیه بونده دخی ترتیب حاصل اولدی افراد ترتیبک ضروراتندندر بچون اصالهٔ ترتیب لغو
اولیجق بناءً دخی ترتیب لغو اولور بچون خاتون حقنده ترتیب لغو اولیجق انجق اخترت قولی باقی قالور اخترت
قولی ایسه جمله سی ایچون جوابه صالح اولور پس ایمدی بویله اولیجق ثلاث واقع اولور کرکسه اولی وکرکسه
وسطی وکرکسه اخیره یی اختیار ایلسون برابردر اصلا فرق یوقدر (ولو قالت اخترت اختیارة وقع ثلاثا اتفاقا)
وزوج اوچ دفعه اختیاری دیدکدنصکره اکر خاتون اخترت اختیارة دیسه طلاق ثلاثه واقع
اولور بالاتفاق زیرا اختیارة لفظی ایله تقیید ثلاثه تصریح کبی اولدی وتقییدسز خود ثلاث واقع اولوردی لفظ
اختیارة تأکید ایچوندر پس ایمدی ثلاثه نک تأکید ایله وقوعی دخی اولیدر (ولو قالت طلقت نفسی او اخترت
نفسی بتطلیقة بانت بواحدة فی الاصح) وینه زوجک اوچ دفعه اختیاری قولنه جواب ایچون اکر خاتون طلقت نفسی
ویاخود اخترت نفسی دیسه برطلاق بائن واقع اولور اصح روایتده (وقیل یملک الرجعة) دینلدیکه زوج رجعته
مالک اولور بو لفظ یعنی طلقت نفسی او اخترت نفسی بتطلیقة بینونت اقتضا ایدر عدت بچدکدنصکره زیرا
بو قول الفاظ صریحه دندر شول شیء که انقضاء عدتدنصکره بینونت اقتضا ایلیه عند الوقوع رجعی واقع اولور
پس ایمدی بو لفظ رجعی ایجاب ایدرا کردینلورسه که بو تقدیرجه جواب تفویضه مطابق اولمز زیرا مفوض الیها
اختیاریدر اول ایسه بینونتی افاده ایدر جواب ویریلورکه کویا که خاتون عدت منقضیه اولدقدنصکره نفسی
اختیار ایتمش کبی اولدی پس بویله اولیجق جواب تفویض مطابق اولور شول حیثیت ایله که بعد العدة خاتونده
اختیار بولنمش اولور اندنصکره زوجک رجعته مالک اولمسنه قائل اولانک بریسی دخی صاحب هدایه در لکن
صاحب عنایه شرح هدایه دن حکایه دیمشدرکه تملک الرجعة لفظی غلطدر اما طغیان قلم کاتبدندر وروایتدن
اصح اولان فهی واحدة تملک الرجعة قولیدر زیرا روایت مبسوط وجامع الصغیر وزیادات وعامهٔ مشایخ وجامع
الصغیرک نسخه لری بویله در صدر الاسلامک جامع الصغیرنده هدایه ده ذکر اولندیغی اوزره ذکر اولنمشدر ورده
دینلمشدرکه بونده ایکی روایت واردر بریسی واحدهٔ رجعیه نک وقوعیدر زیرا چون طلقت نفسی ما اخترت
نفسی بتطلیقة لفظلری صریحدر وصدر الاسلام جامع الصغیرنده ذکر ایلمشدر وغیریسی وقوع بائنه واصح
اولان قول بودر اما صاحب هدایه صدر الاسلامک روایتنی اختیار ایلدی اویله اولسه غلط اوزرینه حملدن
روایت اوزره حمل ایلمک اولیدر وصاحب هدایه غلطی نیجه حمل ایدرسنکه وقوع رجعیه یی مقیدشیء ایله تعلیل
ایلمشدر بوندنصکره غلط کاتبدن اولدی دیمک نیجه صحیح اولور (ولو قال امرک بیدک فی تطلیقة او اختاری تطلیقة
فاختارت نفسها وقع واحدة رجعیة) اکر زوج خاتونه امرک بیدک فی تطلیقة الخ دیسه وخاتون دخی نفسنی اختیار
ایلسه واحدهٔ رجعیه واقع اولور زیرا زوج معقب رجعیه اولان تطلیقه ایله اختیاری تفویض ایلدی صریح
ایسه معقب رجعیه در (ولو قال امرک بیدک ینوی ثلاثا فقالت اخترت نفسی بواحدة او بمرة واحدة وقع الثلاث)
اکر زوج خاتونه امرک بیدک دیوب اوچ طلاقه نیت ایلسه وخاتون دخی اخترت نفسی بواحدة یاخود اخترت
نفسی بمرة واحدة دیسه طلاق ثلاثه واقع اولور زیرا لفظ اختار امر بالید قولنه جواب اولمغه صالح اولور
واما ثلاث اوزرینه دلالتک کیفیتی زیرا واحدة صفت اختیاردر کان خاتون اخترت نفسی بمرة واحدة

ای باختیارة واحدة دیمش اولدی بونك معناسی اخترت جمیع مافوضت الی اختیارة واحدة دیمکله زوجك
نیتی نه ایسه انی اختیار ایلمش اولدی (وان قالت طلقت نفسی واحدة او اخترت نفسی بتطلیقة فواحدة بائنة)
زوجك امرك بیدك قولنه جواب ایچون خاتون طلقت نفسی واحدة ویاخود اخترت نفسی بتطلیقة دیسه واحدهٔ
بائنه واقع اولور معتبر اولان زوجك تفویضیدر یوخسه خاتونك ایقاعی دکلدر وواحدة قولی مصدر محذوفك
صفتیدر طلقت نفسی طلقة واحدة دیمکدر امر بالیدك جوابنده نفسی ذکر ایلمك شرطدر حتی امرك بیدك
دینلدکده طلقت دینلوب نفسی ذکر اولنمسه برشیء واقع اولمز کذا فی المحیط (ولو قال امرك بیدك الیوم او بعد غد
لایدخل اللیل) اکر زوج خاتونته امرك بیدك الیوم وبعد غد دیسه لیل داخل اولمز حتی کیجه ده خاتون ایچون
خیار اولمز زیرا یومدن بریسی مفرد ذکر اولنمشدر یوم مفرد ایسه کیجه یه متناول اولمز نفردیر که متناول اولور
انت طالق الیوم وبعد غد کبیدر (وان ردته الیوم لا یرتد بعد غد) اکر خاتون امری اول کونده رد ایدرسه
اول کونده امر باطل اولور اما غدن صکره اولان یومده امر یدنده در مثلا الیومده رد ایتمکله خیار ساقط اولدی
لکن بعد غدده اولان یومده خیار باقیدر (وان قال الیوم وغدا یدخل اللیل وان ردته الیوم لا یبقی غدا) اکر زوج
خاتونته امرك بیدك الیوم وغدا دیسه لیل داخل اولور واکر خاتون یومده طلاقی رد ایلسه خاتونك یارینه خیاری
باقی قالمز جملهسنی رد ایلمش اولدی یوم ولیل امر واحد حکمنده اولوب ما بیننه اجنبی شیء متخلل اولمش اولدی
وبعض احیانده مشورت یوم نهایت لیله دکین ممتد اولوب منقطع اولمز ینه بوکون مشورت ایلدك دینلور
(ولو مکثت بعد التفویض یوما ولم تقم او کانت قائمة فجلست او جالسة فاتکأت او متکئة فقعدت او علی دابة
فوقفت او دعت اباها للمشورة او شهودا للاشهاد لا یبطل خیارها وان سارت دابتها بطل لا بسیر فلك هی فیه)
اکر برکون مکث ایلسه ومجلسدن قالقمسه یا قائمه ایکن اوتورسه یا اوتوروب ایکن ایشتسه ده اتکا
ایلسه یا متکا ایشیدوب قعود ایلسه ویا دابه اوزرنده ایکن ایشتسه ودابهسنی توقف ایتدرسه ویا خاتون مشورة
ایچون باباسنی دعوت ایلسه ویا اشهاد ایچون شاهدلر دعوت ایلسه خاتونك خیاری باطل اولمز واکر دابهسنی
یورتسه خیار باطل اولور اما کندوسی کمی ایچنده اولدیغی کمینك یورمسیله باطل اولمز (ولو قال لها طلقی نفسك
ولم ینو او نوی واحدة فطلقت وقعت رجعیة) واکر زوج خاتونته طلقی نفسك دیسه وطلاق نیت ایلمسه ویاخود
واحدة نیت ایلسه وخاتون دخی طلقت نفسی دیسه طلاق رجعیه واقع اولور (وکذا لو قالت ابنت نفسی)
زوجك طلقی نفسك جوابنده اکر خاتون ابنت نفسی دیسه ینه طلاق رجعیه واقع اولور زیرا زوج خاتونته طلاقی
تفویض ایلدیکه انقضاء عدتدن صکره اول طلاق ایله بینونت واقع اولور وخاتون ابانه یی تعجیل ایدوب فی الحال واقع
اولمسنی مراد ایلدی خاتونته ایسه ابانه تفویض اولمدی بو تقدیرجه خاتونك ارادتی لغو اولوب مطلق طلاق
قالدی اول ایسه رجعیه اولدیغی ظاهردر (وان طلقت ثلاثا ونواه وقعن) زوج طلقی نفسك دیدکدن صکره اکر
خاتون اوچ طلاقله بوشاسه ورجل دخی ثلاثه نیت ایلسه اوچ طلاق واقع اولور زیرا طلقی نفسك دیمك فعل
طلاقی ایشله دیمکدر طلاق اسم جنسدر احتمال کل ایله ادنابه واقع اولور سائر اسماء جنس کبی بو احتمالدن بو محلده
نیت ثلاث عمل ایدر (ولغت نیة الثنتین) ایکی طلاقه نیت لغو اولور زیرا ایکی عدد محضدر مکرکه منکوحه جاریه
اوله (ولو قالت اخترت نفسی لا تطلق) زوجك طلقی نفسك جوابنده خاتون اخترت نفسی دیسه طلاق واقع اولمز
زیرا اختیار الفاظ طلاقدن دکلدر (ولا یملك الرجوع بعد قوله طلقی نفسك ویتقید بالمجلس) وزوج طلقی نفسك
قولندن صکره رجوعه مالك اولمز وبو قول مجلس ایله مقید اولور زیرا بونده معنیٔ یمین واردر اما اکر خاتون
مجلسدن قالقسه خیار باطلدر زیرا طلقی نفسك تملیکدر مجلسه اقتضا اولنور (الا اذا قال متی شئت) الا مکرکه
زوج طلقی نفسك متی شئت دیسه مجلسده وبعد المجلس خاتونك خیاری باطل اولمز زیرا کلمهٔ متی اوقاتده
عامه درکو یا که زوج خاتونته فی ای وقت دیمش اولدی (ولو قال لها طلقی ضرتك او لاخر طلق امرأتی
یملك الرجوع ولا یتقید بالمجلس) اکر زوج خاتونته طلقی ضرتك دیسه یعنی اورتاغنی بوشا دیسه ویاخود آخر
کمسنهیه بنم خاتونمه طلاق ویر دیسه زوج رجوعه مالك اولور بو کلام مجلس ایله مقید اولمز (الا اذا زاد ان شئت)
الا مکرکه خاتون دیسه که ضرهکی بوشا اکر دیلرسك ویاخود آخره بنم خاتونمی بوشه اکر دیلرسك دیسه خاتون
ایچون وآخر کمسنه ایچون اول مجلسده تطلیق ایلمك واردر زوج رجوعه مالك اولمز ان شئت لفظی ایله تملیك

اولوب مجلس ایله مقید اولدی بوکسنه غیری ایچون عاملدر وغیری ایچون عامل اولان توکیلدر دینلورسه
دینلمسون زیرا اول کسنه شئت اعتباری ایله عامل بنفسه اولمش اولدی اما توکیل بالبیع بونك کبیدر زیرا توکیل
بعده ان شئت لفظی زیاده اولمسه حکم مختلف اولمز زیرا تعلیقی محتمل دکلدر اما طلاقده تعلیقی محتملدر
(ولو قال لها طلقی نفسك ثلاثا فطلقت واحدة وقعت واحدة) واکر زوج خاتونته طلقی نفسك ثلاثا دیسه خاتون
دخی کندوبی طلاق واحده ایله تطلیق ایلسه برطلاق واقع اولور زیرا خاتون اوچ طلاق ایقاعه مالك اولسه
ضرورة برهده دخی مالك اولور زیرا کله مالك اولان جزئنه دخی مالك اولور (وفی عکسه لا یقع شیء) وعکسنده برشیء
واقع اولمز یعنی زوج طلقی نفسك واحدة دیسه خاتون دخی اوچ طلاق ایله تطلیق ایلدم دیسه برشیء واقع اولمز
زیرا کندویه تفویض اولنمیان شیئی کتوردی اول تقدیرجه ابو حنیفه قتنده برشیء واقع اولمز (وعندهما یقع
واحدة) امامین قتنده برطلاق واقع اولور زیرا خاتونك مالك اولدیغیکه بو ایدی انی کتوردی وایکی دخی زیاده
کتوردی مالك اولدیغی بر واقع اولورسه زیادهسی لغو اولور بویله اولیجق بیك طلاق ویرن زوج کبی اولدی اوچی
واقع اولوب سائری لغو اولور ابو حنیفه ایچون دلیل بودرکه خاتون کندویه تفویض اولنمیان شیئی کتوردی بویله
ایلین کشی مبدأنه اولورینه کیم برکسنه خاتونته طلقی نفسك دیسه اولدخی ضرهسنی تطلیق ایلسه اول تطلیق
اجازتنه موقوفدر اکر دینلورسه که مذهبمز که اهل حق مذهبیدر ثابت اولمشدرکه عشردن واحد نه عینیدر
ونه غیریدر کذلك واحد دخی ثلاثه نك نه عینیدر ونه غیریدر ایکیسنك بیننده مغایرت اثباتنك وجهی نه در
جواب ویریلورکه واحد عشرده موجود اولدقده در اما ثلاث بو محلده معدومه در امامین قتنده واقع اولان
واحد موجود وثلاث معدومه نك غیریدر (وفی طلقی نفسك ثلاثا ان شئت فطلقت واحدة لا یقع شیء) وفی طلقی
نفسك ثلاثا ان شئت قولنك جوابنده خاتون کندوبی برطلاق ایله بوشاسه برشیء واقع اولمز زیرا معناسی ان شئت
الثالث دیمکدر خاتون ایسه واحد ایقاع ایلمکله ثلاث دیلمش اولدی شرط بولنمیجق برشیء واقع اولمز زیرا اجزاء
مشروط اجزاء شرط اوزرینه توزیع اولنمز (وکذا فی عکسه) عکسنده دخی بویلهدر مثلا زوج طلقی نفسك
واحدة ان شئت دیسه وخاتون دخی کندوبی اوچ طلاق ایله بوشاسه برشیء واقع اولمز ابو حنیفه قتنده مشیت
ثلاث مشیت واحده کبی دکلدر (وعندهما یقع واحدة) امامین قتنده برطلاق واقع اولور زیرا مشیت ثلاث
هر بری ایچون مشیتدر (ولو امرها بالباین او الرجعی فعکست وقع ما امر به) اکر زوج خاتونته باین ایله امر ایلسه
ویاخود رجعی ایله امر ایلسه وخاتون دخی عکس ایلسه زوجك امر ایلدیکی واقع اولور مثلا زوج طلقی نفسك
واحدة بائنة دیسه خاتون طلقت نفسی واحدة رجعیة دیسه بائنة واقع اولور خاتونك واحدة رجعیة قولی لغو
اولور زیرا زوج خاتونته تفویض اولان طلاقك صفتنی تعیین ایلدی پس ایمدی بوندن صکره خاتونته لازم اولان
اصلی ایقاعدر یوخسه تعیین وصف دکلدر کویا که خاتون زوجك تعیین ایلدیکی صفتکه اصلدرا کا اقتضا ایلمش
اولدی رجعی طلاقده مثال زوج طلقی نفسك واحدة رجعیة دیسه خاتون دخی طلقت نفسی واحدة بائنة دیسه
رجعیه واقع اولور زیاده ایلدیکی وصف لغو اولور (ولو قال انت طالق ان شئت فقالت شئت ان شئت فقال شئت
ینوی الطلاق لا یقع شیء) واکر انت طالق شئت دیسه وخاتون شئت ان شئت دیسه زوج دخی شئت دیسه طلاق
نیت ایلسه برشیء واقع اولمز زیرا زوج خاتونك طلاقنی برمشیته تعلیق ایلدیکه اول معلقه ایله خاتون باین اولور
لکن خاتون مخالفت ایدوب مالا یعنی یه مشغول اولدیکه ان شئت لفظیدر بو تقدیرجه شرط بولنمیوب امر اختیار
خاتونك الندن چیقوب شئت قولیله طلاق واقع اولدی اکر طلاقه دخی نیت ایدرسه زیرا لفظ طلاق خاتونك
کلامنده یوقدر رجل خاتونك طلاقنی مراد ایلمش اوله ونیت ایسه طلاق مذکور اولمیانده عمل ایلمز اما شئت
طلاقك دیسه طلاق واقع اولور چون نیت ایلسه زیرا بو کلام ابتداء ایقاعدر وشئت ایسه وجوددن خبردر
واصلده شیئدن مأخوذدر شیء ایسه موجودك اسمیدر پس ایمدی شئت لفظی وجود منزلهسنده اولدی ایجاد
خود ایقاع ایلهدر اما اردت طلاقك قولی زیرا اردت وجوددن انبا ایلمز ولغتده طلبدن عبارتدر نته کیم نبی علیه
السلامك (الحمی رائد الموت) قول شریفی دخی طلب ایچون اولدیغنه شاهددر اکر دینلورسه که بزم علمامز اصول
دینده بو کاذاهب اولمشلردرکه ارادت ومشیت بردر بونده تفرقه ندر جواب بو اوله که ایکیسنك بیننده عباده
نسبت ایله تفرقه اوله اللهه نسبت ایله تفرقه اولمیه شول شیئکه الله تعالی دیلر واراده ایدر کاتندر لا محالة صاحب

بيانيه وشمس الائمة السرخسى ديمشلردر مشيت صفات مخلوقده لغتده ارادتدن الزم كورمزميسنكه مشيت عقلادن غيريه مضافه ذكراولنمز اما ارادت مضافه ذكر اولنور نته كيم حق سبحانه وتعالينك (فوجدا فيها جدارا يريد ان ينقض فاقامه) قول شريفنده ذكر اولنديغى كبى (وكذا لو علقت المشيئة بمعدوم) ينه برشىء واقع اولمز اكر مشيتى معدومه تعليق ايلسه مثلا شئت ان شاء ابى وياخود ان كان كذا ديسه حال بوكه هنوز بابا سى اسمش واول امر متحقق اولمشدر بو مقوله طلاق واقع اولمز (وان علقت بموجود يقع) اكر موجوده تعليق ايلسه طلاق واقع اولور مثلا خاتون شئت ان كانت السماء فوق الارض ديسه واقع اولور زيرا اول كسنه مشيتى وجودى متحقق اولان شيئه تعليق ايلمكله تنجيز اولوب فى الحال طلاق واقع اولور (ولو قال انت طالق متى شئت اومتى ماشئت اواذا شئت اواذا ماشئت فردت الامر لا يرتد ولها ان تطلق واحدة متى شاءت ولا يزيد) اكر زوج ذكر اولنان الفاظ ايله خاتونك طلاقنى تعليق ايلسه وخاتون دخى امرى اول مجلسده رد ايلسه ينه خيار باقى قالوب رد ايلمش اولدى خاتون ايچون كندوبى ديلديكى كبى زمان برطلاق بوشامق واردر زياده بوقدر وبو مشيت مجلسه اقتضا اولنمز زيرا متى ومتى ماوقت ايچوندر وافاده عامه دركه اول كسنه فى اى وقت شئت ديمش اولدى بو تقديرجه ردى رد اولمدى يعنى اول مجلسده بن استمم ديسه بعده ينه استمك واردر زيرا اوچ طلاقى خاتونك وقت مشيتنده تمليك ايلدى قبل المشيئة تمليك دكلدر كه رد ايله مرتد اوله اما كلمهٔ اذا ما وياخود اذا متى ومتى ما كبيدر امامين قتنده شول حيثيت ايله كه وقت مطلقده حقيقت شرطده مجازدر عند الاطلاق معنى حقيقى مراد اولور بو تقديرجه متى كبى كلى اوقاته عام اولور وابو حنيفه قتنده لفظ اذا ما ايله اذا شرط ايله وقت بيننده مشترك كلدر اكر شرط ايچون اولور لر ايسه مجلسدن قالقمغله خيارى باطل اولور اكر وقت ايچون اولور سه مجلسدن قالقمغله خيار باطل اولمز ديلديكى زمان طلاق واحده يه مالك اولور زياده يه مالك اولمز (ولو قال لها انت طالق كلما شئت فلها ان تطلق ثلاثا متفرقا لا مجموعا ولا بعد زوج آخر) اكر زوج خاتونه انت طالق كلما شئت ديسه خاتون ايچون كندوبى متفرقا اوچ طلاق تطليق ايلمك واردر اما مجموعا دكل يعنى اوچ طلاق براوغردن دكل وزوج آخره وارد قدنصكره طلاقى مالك دكلدر اكر براوغردن اوچ طلاق بوشاسه امام اعظم قتنده برشىء واقع اولمز اما امامين قتنده بر واقع اولور زيرا كلمهٔ كلما عموم انفرادى ايجاب ايدر بوخسه عموم اجتماعى ايجاب ايلمز (ولو قال انت طالق حيث شئت اواين شئت لا تطلق مالم تشأ فى مجلسها) واكر زوج خاتونه انت طالق حيث شئت وياخود اين شئت ديسه خاتون طالق اولمز مادامكه اول مجلسده ديلميه اكر مجلسدن قالقسه خاتون ايچون مشيت قالمز زيرا حيث واين مكان ايچوندر طلاق ايسه مكانه تعلق ايلمز مطلق مشيت قالور پس اىدى بو يله اولنجق مجلسه قصر اولوب بعد المجلس مشيت قالمزاما زمان بونك خلافنجه در (ولو قال انت طالق كيف شئت فان شاءت موافقة لنية رجعية اوباينة اوثلاثا وقع كذلك) اكر زوج خاتونه انت طالق كيف شئت ديسه اكر خاتون زوجك نيتى رجعيه وباينه وثلاثه اولديغى حالده نيته موافق ديلرسه او يلجه واقع اولور يعنى زوج انت طالق كيف شئت ديدكده رجعيه مراد ايلسه وخاتون دخى رجعيه ديلسه زوجك نيتى ايله خاتونك مشيتى موافق اولمغله رجعيه واقع اولور (وان تخالفا يقع رجعية وكذا ان لم تشأ) وينه طلاق رجعيه واقع اولور اكر خاتون مراد ايلمز ايسه زيرا كلمهٔ كيف وصفى طلبدر بوخسه اصلى طلب دكلدر زيرا رجل طلاقى خاتونه تفويض ايدوب هر نه وصف ايله استرسك ديمش اولدى (وعندهما لا يقع شىء) امامين قتنده برشىء واقع اولمز (وان لم يكن له نية يقع ماشاءت) واكر رجلك نيتى اولمسه خاتونك ديلديكى واقع اولور (ولو قال انت طالق كم شئت اوماشئت طلقت اوماشاءت فى المجلس لا بعده) واكر زوج خاتونه انت طالق كم شئت وياخود انت طالق ماشئت ديسه مطلقه اولور مجلسده خاتون ديلديكى مقدار اما مجلسدن قالقسه بعده مراد ايلسه واقع اولمز وكم وما عدده استعمال اولنور (وان قال طلقى نفسك من ثلاث ماشئت فلها ان تطلق مادون الثلاث لا الثلاث خلافا لهما) واكر زوج خاتونه طلقى نفسك من ثلاث ماشئت ديسه خاتون ايچون اوچدن آشغه طلاق ايلمك واردر اما اوچ طلاق ايلمك يوقدر ابو حنيفه قتنده اما امامين خلاف ايدوب اوچ طلاق ايلمك دخى واردر زيرا كلمهٔ تعميده محكمه ده وكلمهٔ من ايسه كاه اولوركه تميز ايچون استعمال اولنور

باب تعليق الطلاق

بو باب طلاقى تعليق بياننده در (انما يصح فى الملك) تعليق صحيح اولمز الا كه حقيقت ملكده صحيح اولور مثلا بركسنه عبدينه ان فعلت كذا فانت حر ديمك كبى (كقوله لمنكوحته ان زرت فلانا فانت طالق اومضافا الى الملك) رجلك منكوحه سنه ان زرت فلانا فانت طالق قولى كبى بو حكم ملك وياخود ملكه مضاف ايلديكى حالده در (كقوله لاجنبية ان نكحتك فانت طالق فيقع ان نكحها) رجلك اجنبيه خاتونه ان نكحتك فانت طالق قولى كبى ده تعليق صحيح اولور پس اىدى اكر اول خاتونى نكاح ايدر ايسه طلاق واقع اولور (ولو قال للاجنبية ان زرت فانت طالق فنكحها فزارت لا تطلق) اكر رجل براجنبيه خاتونه ان زرت فانت طالق ديسه بو كلامى ديدكدنصكره نكاح ايلسه وخاتون دخى زيارت ايلسه خاتون مطلقه اولمز زيرا ملكه وسببه مضاف اولمامشدر طلاق واقع اولمغه البته ايكيسندن برينه مضاف اولمق لازمدر ومعلوم اوله كه اللهك اسماء شريفه سيله خلف اهل لغت وفقها قتنده يميندر اما تعليق بالشرط فقها قتنده يميندر اهل لغت انى يمين ديمشلردر (والفاظ الشرط ان واذا واذا ما وكل وكلما ومتى ومتى ما) والفاظ شرط بونلردر ولو ومن واى وايان واين وانى لفظلرى دخى الفاظ شرطدندر ولفظا ومستقبله داخل اولور ماضيده موضوعى امتناع الشىء لامتناع غيره در ولو شرط عملى معنا اشلر بوخسه لفظا كل اماميده ذكر اولنان الفاظ هم لفظا وهم معنا شرط عملى اشلر حرف شرط ان در انده معناى وقت يوقدر اندن غيريسى ان لفظنه ملحقدر وكلمهٔ كل ايسه حقيقة شرط دكلدر زيرا كل لفظى اسم ولى ايدر شرط ايسه جزايه متعلق اولاندر جزا ايسه افعاله متعلقدر الا بوقدر واردر كه لفظ كل دخى شرطه الحاق اولندى كندوبى ولى ايدن اسم فعله تعلق ايلديكى ايچون مثلا كل عبد اشتريه فهو حر كبى (ففى جميعها) بو الفاظك جميعسنده (اذا وجد الشرط انتهت اليمين) چن شرط بولنسه يمين منتهى اولور مثلا زوج خاتونه اكر داره داخل اولورسك سن طالقسن ديسه خاتون دخى داره داخل اولسه طالق اولور بوندنصكره رجل خاتونه نكاح ايدوب تكرار داره داخل اولمغله برشىء لازم كلمز يمين عند وجود الشرط منتهى اولدى (الا فى كلما فانها تنتهى فيها بعد الثلاث) الا كلماده منتهى اولمز پس اىدى كلماده ثلاثدنصكره منتهى اولور زيرا كلما لفظى افعالك عمومنى اقتضا ايدر (مالم تدخل على التزوج) ثلاثدنصكره يمين منتهى اولمسى كلمهٔ كلما تزوج اوزرينه داخل اولدقجه (فلو قال كلما تزوجت امرأة فهى طالق تطلق بكل تزوج ولو بعد زوج آخر) اكر زوج كلما تزوجت امرأة فهى طالق ديسه هر تزوج ايلدكجه خاتون طالق در اكر زوج آخر دنصكره دخى اولورسه (وان قال كلما دخلت الدار فانت طالق لا تطلق بعد الثلاث وزوج آخر) واكر رجل خاتونه كلما دخلت الدار فانت طالق ديسه ثلاثدن وزوج آخر دنصكره طالق اولمز (وزوال الملك لا يبطل اليمين) زوال ملك يمينى ابطال ايلمز مثلا بر رجل خاتونه ان دخلت الدار فانت بائن ديسه اندنصكره داره داخل اولسه ينه طلاق واقع اولور زوال ملك يمينى ابطال ايلمدى (والملك شرط لوقوع الطلاق لا لانحلال اليمين) ملك طلاق معلقك وقوعى ايچون شرطدر انحلال يمين ايچون شرط دكلدر (فان وجد الشرط فيه انحلت اليمين ووقع الطلاق والا انحلت ولا يقع) واكر شرط ملكده ايكن بولنسه يمين منحل اولوب طلاق واقع اولور واكر شرط ملكده ايكن يمينى منحل اولورسه طلاق واقع اولمز بو محلك حاصل كلامى رجل ان دخلت الدار فانت طالق ديسه وداره داخل اولمزدن مقدم طلاق ويرسه وينه صكره تزوج ايلسه وخاتون داره داخل اولسه يمين منحل اولور وطلاق واقع اولور اما چن ان دخلت الدار فانت طالق ديسه اندنصكره طلاق ويرسه وخاتون مطلقه ايكن داره داخل اولسه يمين منحل اولور وطلاق واقع اولمز اندنصكره تكرار تزوج ايلسه وخاتون داره داخل اولسه برشىء واقع اولمز اولدقده دخول ايله يمين منحل اولديغيچون (وان اختلفا فى وجود الشرط فالقول له) وجود شرطده زوج ايله زوجه اختلاف ايلسه لر قول زوجكدر يمينيله مثلا رجل شرط بولنمدى ديسه وخاتون بولندى ديسه قول زوجكدر اصله متمسك اولمشدر اول اصل عدم شرطدر زيرا رجل وقوع طلاقه وزوال ملكه منكردر (الا اذا برهنت) الا مكر كه عورت دعواسنه برهان اقامت ايليه (وفيما لا يعلم الا منها القول لها فى حق نفسها الا فى حق غيرها) ودخوله تعليق اولنان شرطده كه اول شرطك وجودى بلنمز الا خاتونلرده بيلنور حيض كبى اول بابده كندى نفسى حقنده قول خاتونكدر غيرى حقنده دكل (فلو قال ان حضت فانت طالق وفلانة فقالت حضت طلقت هى لا فلانة) واكر زوج خاتونه اكر سن حائض اولورسك

سن وفلانه طالقسن دیسه وخاتون دخی بن حائض اولدم دیسه کندوسی طالق اولور فلانه دیدیکی طالق اولمز (وکذا لو قال ان کنت تحبین عذاب الله فانت طالق وعبدی حر فقالت احبه طلقت ولا یعتق العبد) ینه کندی حقنده قولی قبول ایدوب آخر حقنده قبول اولمدیغی کبیدر اکر زوج خاتوننه اکر سن اللهک عذابنی سورسن سن طالقسن وبنم عبدم حردر دیسه پس ایدی عورت دخی اللهک عذابنی سورم دیسه کندوسی طالق اولور اما عبد معتق اولمز زیرا غیری حقنده شاهددر شهادت فرد ایسه مردوددر (ولا یقع فی ان حضت مالم یستمر الدم ثلاثا) طلاق واقع اولمز اکر سن حیض کوررسن قولنده مادامکه اوج کون دم مستمر اولسه طلاق دمک ابتداسندن واقع اولور (فاذا استمر وقع من ابتدائه ولو قال ان حضت حیضة یقع اذا طهرت) اکر زوج خاتوننه ان حضت حیضة فانت طالق دیسه طاهر اولدقده طلاق واقع اولور زیرا ایله اولان حیضهٔ کامله در انک کمالی ایسه طهره دکیندر (ولو قال ان ولدت ذکرا فانت طالق واحدة وان ولدت انثی فانت طالق ثنتین فولدتهما ولم یدر الاول تطلق واحدة قضاء وثنتین تنزها وتنقضی العدة) اکر رجل خاتوننه اکر سن ارکک طوغررسن بر طلاقسن واکر قز طوغررسن ایکی طلاقسن دیسه پس ایدی ایکیسنی طوغرسه واول قنغیسی طوغدیغی بلنمسه قضاء بر طلاق واقع اولور تنزها ایکی طلاق واقع اولور وولد اخیر ایله عدت منقضی اولور (ولو علق بشرطین) واکر زوج طلاقی ایکی شرطه تعلیق ایلسه یعنی ان کلمت اباعمرو وابایوسف فانت طالق دیسه (شرط للوقوع وجود الملک عند آخرهما فان وجدا او آخرهما فیه وقع) وقوع طلاق ایچون وجود ملک شرط قلندی ایکی شرطک بریسی ملکنده ایکن بولنورسه بو ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولور مثلا خاتون زوجک ملکنده ایکن اباعمرو وابایوسف تکلم ایلسه ویاخود بو شاسه وعدتی دخی منقضیه اولسه اندنصکره اباعمرو سو یلسه بعده خاتونی تزوج ایلسه اندنصکره ابایوسف سو یلسه ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولور (وان وجدا او آخرهما لافیه لا یقع) واکر شرطک ایکیسی بعد انقضاء العدة بولنسه ویاخود شرط آخر ملکنده ایکن بولنسه ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولمز مثلا اکر تکلمدن اول طلاق ویرسه وعدتی چیقسه اندنصکره رجل اباعمرو وابایوسف سو یلسه ویاخود یالکز اباعمرو سو یلسه اندنصکره ینه طلاق ویرسه وعدتی منقضیه اولسه اندنصکره ابایوسف سو یلسه بو ایکی صورتده دخی طلاق واقع اولمز (ویبطل تنجیز الثلاث تعلیقه) تنجیز ثلاث تعلیق ثلاثه یی ابطال ایدر (فلو علقها بشرط ثم نجزها قبل وجوده ثم تزوجها بعد التحلیل فوجد لا یقع) واکر رجل طلاق ثلاثه یی شرطه تعلیق ایلسه اندنصکره شرطک وجودندن اول ثلاثه یی تنجیز ایلسه اندنصکره بعد التحلیل تزوج ایلسه برشیء واقع اولمز مثلا برکسنه خاتوننه اکر سن داره داخل اولورسک اوچ طالقسن وخاتون دخی داره داخل اولمزدن مقدم اوچ طلاق بوشاسه وبر آخر قوجه یه وارسه وبعده طلاق ویرن زوج اول ینه تزوج ایلسه واندنصکره داخل اولسه برشیء واقع اولمز زیرا تعلیق ثلاثه یی تنجیز ثلاث ابطال ایدر (ولو علق الثلاث او العتق بالوطء لا یجب العقر باللبث بعد الایلاج ولا یصیر به مراجعا فی الرجعی مالم ینزع ثم یولج) واکر طلاق ثلاثه یی ویاخود عتقی وطئه یعنی جماعه تعلیق ایلسه عقر یعنی مهر مثل ویاخود مقدار اجرت وطیء ذکری ادخالدنصکره اکلنمک ایله واجب اولمز وطلاق رجعیه ایدن کسنه دخی ادخالدنصکره اکلنمک ایله مراجع اولمز مادامکه اخراج ایدوب تکرار ادخال ایتمیجه (خلافا لابی یوسف رحمه الله) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انک قتنده لبث ایله عقر واجب اولور طلاق رجعیه ایدن کسنه دخی مراجع اولور (ولو قال ان نکحتها علیک فهی طالق فنکحها علیها فی عدة البائن لا تطلق) اکر زوج خاتوننه اکر سنک اوزره بر خاتون نکاح ایدرسم اول آلدیغم خاتون طالق اولسون دیسه واسکی خاتونه طلاق ویرسه عدت باینده ایکن بر خاتون دخی نکاح ایلسه خاتون جدیده مطلقه اولمز زیرا شرط بولنمدی اما عدت رجعیه ده نکاح ایلسه جدیده مطلقه اولور ابقاء نکاح موجود اولدیغیچون (وان وصل بقوله انت طالق قوله ان شاء الله او ان لم یشاء الله او ما شاء الله او مالم یشاء الله او الا ان یشاء الله لا تطلق) واکر انت طالق قولنه ان شاء الله قولنی متصل ایلسه ویاخود ذکر اولنان کلمه لری متصل ایلسه خاتون مطلقه اولمز زیرا نبی علیه السلام (من حلف بطلاق او اعتاق وقال ان شاء الله متصلا به فلا حنث علیه) بیورمشلردر ومتصل اولدقده سائر شروط منزله سنده اولمش اولور بونده ایسه شرط معلوم دکلدر زیرا حق سبحانه وتعالینک مشیتنی خود عباد بلمزاول تقدیرجه بو شرط عدم منزله سنده اولور

(وکذا لو مات قبل قوله ان شاء الله) وینه بو قاروده ذکر اولندیغی اوزره طلاق واقع اولمز اکر خاتون ان شاء الله قولندن اول فوت اولسه مثلا رجل خاتوننه انت طالق دیوب ان شاء الله دیمزدن مقدم فوت اولسه طلاق واقع اولمز (وان مات هو یقع) واکر زوج انت طالق دیدیکی کبی ان شاء الله دیمزدن مقدم فوت اولسه طلاق واقع اولور (وفی انت طالق ثلاثا الا واحدة یقع ثنتان) بو قولده ایکی طلاق واقع اولور (وفی الا ثنتین واحدة) انت طالق ثلاثا الا اثنتین قولنده بر طلاق واقع اولور (وفی الا ثلاثا ثلاث) وانت طالق ثلاثا الا ثلاثا قولنده اوچ طلاق واقع اولور استثناده اصل باقی قلان ایله متکلمدر پس ایدی انت طالق ثلاثا الا اثنتین قولندنصکره باقی قلان واحده در والا واحدة قولندنصکره باقی قلان ثنتیندر اما الا ثلاثا قولنده برشیء باقی قالمدی ایدی تکلم ایلدیکی شیء باقی قالوب اوچ طلاق واقع اولدی

باب طلاق المریض

بو باب مریضک طلاقی بیاننده در (الحالة التی یصیر بها الرجل فارا بالطلاق ولا ینفذ تبرعه فیها الا من الثلث) شول حالت که رجل طلاق ایله فار اولور اول حالتده رجلک تبرعی نافذ اولمز الا ثلثدن نافذ اولور (ما یغلب فیها الهلاک کمرض یمنعه عن اقامة مصالحه خارج البیت) اول حالت شول شیدر که اول حالتده هلاک غالب اوله بر مرض کبی که اول مرض مریض خارج بیتنده مصالحنی اقامتدن منع ایلیه الحالة مبتدادر وما خبردر (ومبارزته رجلا) ورجلک بر آخر رجل ایله مبارزه سی یعنی محاربه سی کبیدر (وتقدیمه لیقتل فی قصاص او رجم) ودخی قصاص ورجمده قتل اولنمق ایچون رجل تقدیم کبی بو احواللرده اغلب احتمالی هلاک در اویله اولسه حکمی مریض حکمی کبیدر (فلو ابان امرأته وهو بتلک الحالة) اکر خاتونی رضاسی یوغیکن بوشاسه حال بو که رجل بو حالتده اولسه (ثم مات علیها بذلک السبب) اندنصکره اول حالت اوزره ینه ذکر اولنان سبب ایله یعنی مرض ویاخود مبارزه ایله فوت اولسه (او بغیره وهی فی العدة ورثت) حال بو که خاتون زوجی فوت اولدقده عدة ایچنده اولسه وارث اولور (وکذا لو طلبت رجعیة فطلقها ثلاثا) وینه وارث اولور اکر خاتون مریضدن طلاق رجعیه طلب ایلسه ورجل اوچ طلاق تطلیق ایلسه (ومبانة قبلت ابنه بشهوة) وینه مبانه یعنی باین طلاق بوش اولان خاتون دخی وارث اولور اویله مبانه که زوجنک اوغلنی شهوتله اوپمشدر زیرا بینونت ابان ایله اولمشدر تقبیل ایله دکلدر اما تقبیل ایله مبانه اولان بونک خلافنجه در (ولو ابانها وهو محصور او فی صف القتال او محبوس لقصاص او رجم) واکر رجل خاتونی باین طلاق ایله تطلیق ایلسه حال بو که رجل بر قلعه ده محصور اولسه ویاخود صف قتالده اولسه ویاخود قصاص ویاخود رجم ایچون محبوس اولسه (او یقدر علی القیام بمصالحه خارج البیت لکنه یشتکی او محموم لا ترث) ویاخود خارج بیتنده مصالحنک قیامنه قادر اولوب لکن مرضدن متشکی یا محموم اولسه بو مقوله بینونتده خاتون وارث اولمز زیرا بو احواللرده غالب احتمالی صحتدر (وکذا المختلعة ومخیرة اختارت نفسها) رجلک مرضنده مختلعه اولان ومخیره اولوب نفسنی اختیار ایدن خاتون دخی ینه وارث اولمز (ومن طلقت ثلاثا بامرها او بغیر امرها لکن صح ثم مات) وشول خاتون که کندونک امری ایله اوچ طلاق مطلقه اولسه ویاخود کندینک امری اولمدین اوچ مطلقه اولسه لکن بعد التطلیق زوج صحت بولسه اندنصکره عدت ایچنده فوت اولسه ینه وارث اولمز امام زفر قتنده وارث اولور (ومن ارتدت بعد ما ابانها ثم اسلمت) وشول خاتون که زوجی کندوبی طلاق باین ایله تطلیق ایلدکدنصکره مرتد اولسه اندنصکره ینه مسلمان اولسه وارث اولمز زیرا خاتون ارثه اهلیتی ردت ایله ابطال ایلدی بعده اسلام ایله سبب عودت ایلمک ممکن اولمز (وکذا فرقة بسبب الجب او العنة او خیار البلوغ او العتق) وینه قوجه سی مجبوب وعنین اولمق سببیله ویاخود خیار بلوغ وخیار عتق سببیله تفریق اولان خاتون دخی وارث اولمز زیرا سبب تفریق کندو طلبی ایله اولمشدر (ولو فعلت ذلک) واکر خاتون ذکر اولنان خیاراتی اختیار ایلسه (وهی مریضة لا تقدر علی القیام بمصالح بیتها ثم ماتت وهی فی العدة ورثها) حال بو که خاتون مریضه اولوب بیتنک مصالحنه قیامه قادره اولمسه اندنصکره عدت ایچنده ایکن فوت اولسه زوج خاتوننه وارث اولور (ولو ابانها بامرها فی مرضه او تصادقا انها کانت حصلت فی صحته ومضت العدة ثم اوصی لها او اقر بدین فلها الاقل من ارثها ومما اوصی او اقر) اکر زوج مرض حالنده خاتونک امری ایله یعنی طلبیله تطلیق ایلسه

واخود تصادق ايلسه لركه اول ابانه زوجك صحتنده حاصل اولمشدر وعدت دخى چكمشدر اندنصكره زوج
خاتون ايچون وصيت ايلسه وياخود خاتونه دين اقرار ايلسه پس ايمدى عورت ايچون ارثدن اقلى اخذ ايلمك
واردر وياخود وصيت ايلديكندن المقى واردر وياخود اقرار ايلديكندن المقى واردر مثلا ارث وصيت ودينده
اقل ايسه ميراث آلور واكر وصيت واقرار ارثدن اقل ايسه يا وصيتى وياخود اقرارى الور من ارثهاده اولان
من افعل تفضيلك صله سى دكلدر صله ايچون اولسه معنى فاسد اولوردى اوله اولسه بو محلده بيان ايچوندر
ومماده اولان واو او معناسنه در (وان علق الطلاق بفعل اجنبى او بمجئ الوقت فوجد فان كان التعليق
والشرط فى مرضه ورثت) واكر زوج طلاقى اجنبينك فعلنه وياخود وقتك كلسنه تعليق ايلسه پس ايمدى
اكر تعليق وشرط زوجك مرضنده اولورسه خاتون وارث اولور مثلا زوج ديسه كه فلان كسنه صلاة ظهرى
ادا ايلدكده وياخود آى باشى كلدكده سن طالقسن ديسه وبو تعليق وشرط مرض حالنده اولورسه خاتون
وارث اولور (وان كان احدهما فى الصحة لا ترث) واكر تعليق وياخود شرطدن بريسى صحتنده اولورسه
خاتون وارث اولميز (وان علق بفعل نفسه) واكر طلاقى كندو فعلنه تعليق ايلسه مثلا اكر داره داخل اولورسم
وياخود صلاة ظهرى قيلورسم سن طالقسن ديسه (وهما فى المرض او الشرط فقط ورثت) حال بوكه تعليق
وشرط مرضده اولسه خاتون وارث اولور (وكذا لو علق بفعلها ولا بد لها منه وهما فى مرضه) اكر زوج طلاقى
خاتونك فعلنه تعليق ايلسه حال بوكه اول تعليق ايلديكى فعل خاتونه لابد اولسه يعنى البته اشلمسى لازم
اولسه وبو تعليق وشرط مرضى حالنده اولسه ينه خاتون وارث اولور مثلا اكر طعام اكل ايدرسك صو ايچرسك
وياباك وانانك ايله سويلشورسك ودينككى قضا ايدرسك طالقسن ديسه ينه وارث اولور زيرا بو افعال لابد
قيلنندر (وكذا لو كان الشرط فقط فيه خلافا لمحمد) ينه خاتون وارث اولور اكر انجق شرط مرض حالنده اولسه
ابو حنيفه وابو يوسف قتنده امام محمد خلاف ايدوب انك قتنده وارث اولميز شيخينك دليلى بودركه زيرا زوج
خاتونى مباشرته الجا ايلدى پس ايمدى فعل زوجه انتقال ايلدى كان خاتون زوجك آلتى اولمش اولدى نته كيم
زيد عمروى بر آخرك مالنى اتلافه اكراه ايلسه وعمرو دخى مالى اتلاف ايلسه زيدصكره مالى تضمين ايدر
كويا كه عمرو زيدك آلت فعلى اولدى بو تقديرجه عمرولك فعلى زيده منتقل اولدى (وان كان لها منه بد لا ترث
على كل حال) اكر خاتون ايچون شرطدن بد اولسه يعنى شرطدن منقطع اولسه ايكى حالده يله وارث اولميز
كرك تعليق وشرط مرض حالنده اولسون مثلا ان كلمت زيدا فانت طالق ديسه خاتونك زيد ايله تكلمى لابد
دكلدر اول اجلدن شرط بولنورسه وارث اولميز (وان قذفها ولاعن وهو مريض ورثت) واكر زوج خاتونى
قذف ايلسه وزوج مريض ايكن ملاعنه ايلسه لر خاتون وارث اولور بو مسئله لابد لها اولان فعله تعليق اولان
مسئله يه الحاق اولندى زيرا خصومت زنا ايچون اولان عادى رفع ايچون اولمشدر وسبب ايسه زوج طرفندن
اولمشدر (وكذا لو كان القذف فى الصحة واللعان فى المرض) وينه خاتون وارث اولور اكر قذف صحتنده اولوب
لعان مرضنده اولسه (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر (وان آلى منها وبانت به) اكر زوج خاتوندن
ايلا ايلسه وخاتون دخى ايلا سببى ايله باين اولور مثلا درت آى مدت سنكا جماع ايلميه يم ديسه (فان كان
فى المرض ورثت) اكر ايلا بينونت مرض حالنده اولورسه خاتون وارث اولور (وان كان الايلاء فى الصحة لا)
اكر ايلا صحتنده اولورسه وارثه اولمز (وفى الرجعى ترث فى جميع الوجوه) طلاق رجعيده وارث اولور ذكر اولنان
وجوهك جمله سنده زيرا طلاق رجعيده نكاحك بقاسى هنوز موجوددر (ان مات وهى فى العدة) طلاق
رجعيده وجوه مذكوره نك جمله سنده وارث اولور اكر زوج خاتونك عدتنده فوت اولسه (والا لا) اكر زوج
خاتونك عدتنده فوت اولمسه وجوه مذكوره نك جمله سنده وارث اولمز

(باب الرجعة)

بو باب طلاق رجعيه بيانندهدر (هى استدامة النكاح القائم فى العدة) رجعت نكاح قائمى عدت ايچنده
دوامنى طلبدر وفى العدة اولان فى على سبيل التنازع متعلق استدامة وقائم لفظلرينه متعلقدر بو محلده
نيجه شرائط واردر اولكيسى صريح طلاق وياخود الفاظ كنايه ده اولمق كركدر ايكنجيسى مقابله طلاقده
مال اولمقدر اوچنجيسى طلاق ثلاث اولمقدر دردنجيسى خاتون مدخول بها اولمقدر بشنجيسى عدت قائمه

اولمقدر التنجيسى طلاق شدتدن بر نوع ايله موصوف اولميه رجعيه ده بو شرطلر رعايت اولنمق كركدر (فمن طلق
امرأته ما دون ثلاث بصريح الطلاق او بالثلاث الاول من كناياته) پس ايمدى شول كسنه كه خاتوننى اوچ
طلاقدن اشغه طلاق صريح ايله تطليق ايلسه انت طالق ومطلقة وطلقتك كبى والفاظ ثلاث ايله كه اعتدى
واستبرئى رحمك وانت واحدة لفظلريدر (ولم يصفه بضرب من الشدة) وزوج طلاقى شدتدن بر نوع ايله
وصف ايلمسه انت طالق تطليقة شديدة او عريضة كبى (ولم يكن بمقابلته مال) وطلاق مقابله سنده مال اولمسه
طلقتك الف كبى (فله ان يراجع وان ابت ما دامت فى العدة) وزوج ايچون مراجعت ايلمك واردر مادامكه
عدت ايچنده در اكر خاتون دخى ابا ايدرسه (بقوله راجعتك) اكر خاتون حاضر ايسه راجعتك قوليله
مراجعت ايلمك واردر بقوله ده اولان با ان يراجع قولنه متعلقدر (او راجعت امرأتى) اكر خاتون غائبه ايسه
راجعت امرأتى قوليله مراجعت ايلمك واردر وياخود امسكتك انت عندى كما كنت وياخود انت امرأتى ديمك
كبى (او بفعل ما يوجب حرمة المصاهرة من وطئ ومس ونحوه من احد الجانبين) وياخود حرمت مصاهره
ايجاب ايدن فعل ايله مراجعت ايليه حرمت مصاهره يى ايجاب ايليه فعل وطئدن ومسدن وقبلدن وفرجنه
نظردن فعللردر زوج وزوجه طرفندن هر قنغيسى اولورسه اولسون مراجعت انجق زوج طرفنه مختصه در
(وندب الاشهاد عليها واعلامها بها) رجعيت اوزرينه اشهاد مندوب اولدى وخاتونه رجعتى دخى اعلام
مندوب اولدى (ولو قال بعد العدة كنت راجعتك فيها فصدقته صحت) اكر زوج خاتونه عدتدنصكره بن سكا
عدت ايچنده مراجعت ايلمش ايدم ديسه وخاتون دخى زوجنى تصديق ايلسه رجعت صحيح اولور زيرا نكاح
تصادقله ثابت اولور رجعت خود دخى اولى (والا فلا) واكر خاتون زوجنى تصديق ايلمز ايسه رجعت صحيح اولمز
(ولو قال راجعتك فقالت مجيبة له انقضت عدتى فالقول لها ولا تصح الرجعة خلافا لهما) واكر رجل خاتونه
انشاء مراد ايدوب راجعتك ديسه خاتون دخى رجله مجيب اولديغى حالده عدتم بتدى ديسه قول يمينيله
خاتونكدر ابو حنيفه قتنده رجعت صحيح اولمز امامين خلاف ايدوب انلر قتنده رجعت صحيح اولور (وان قال
زوج الامة بعد العدة كنت راجعتك فيها فصدقه سيدها وكذبته فالقول لها) واكر جاريه نك زوجى عدتدنصكره
عدت ايچنده بن سكا مراجعت ايلمش ايدم ديسه پس ايمدى جاريه نك سيدى زوجى تصديق ايدوب جاريه يى
تكذيب ايلسه پس قول جاريه نكدر (وعندهما للسيد) وامامين قتنده قول سيدكدر زيرا بضع سيدك ملكيدر
خالص حقنه اقرار ايلمش اولدى ايمدى قول سيدكدر (وفى عكسه القول للسيد اتفاقا فى الصحيح) عكسنده يعنى
قوجه سنى تصديق ايدوب سيدى تكذيب ايلسه اتفاق ائمه اوزره قول سيدكدر رجعت صحيح اولمز اصح اقوالده
(وان قال راجعتك فقالت مضت عدتى وانكر) واكر زوج امه انشاء مراد ايدوب راجعتك ديسه وجاريه دخى
عدتم بتدى ديسه وزوج وسيد مضى عدتى انكار ايلسه لر فقالت ده اولان فا تعقيب ايچون اولديغنه اشارتدر
اكر بر مقدار سكوت ايدوب صكره سويلسه خاتونك قولنه اعتبار اولنميوب رجعت صحيح اولور اجماعا
(فالقول لها) پس ايمدى قول جاريه نكدر زيرا جاريه مضى مدتده امينه وانقضاء عدتده عالمه در (واذا طهرت
من الحيض الاخير لعشرة انقطعت الرجعة وان لم تغتسل) بچن خاتون حيض اخيرده يعنى اوچنجى حيضدن
اون كون تمامنده طاهر اولسه رجعت منقطع اولور اكر اغتسال ايلمدى ايسه ده (وان انقطع لاقل لا ما لم تغتسل
او يمضى عليها وقت صلاة او تتيمم وتصلى) اكر اون كوندن اقلده دم منقطع اولورسه رجعت منقطع اولمز مادامكه
غسل ايلميه وياخود خاتونك اوزرينه وقت صلاة كچه وياخود تيمم ايليه ونماز قيله ايمدى بر مقدار وقت مرور
ايتدكدنصكره رجعت منقطع اولور (وعند محمد تنقطع بالتيمم وان لم تصل) امام محمد قتنده تيمم ايله رجعت منقطع
اولور اكر نماز قلمدن ايسه ده زيرا تيمم صو اولمديغى يرده غسل كبيدر (وفى الكتابية بمجرد الانقطاع اتفاقا) عدت
كتابيه ده اتفاق اوزره مجرد انقطاع ايله در (ولو اغتسلت ونسيت اقل من عضو انقطعت) واكر خاتون غسل ايلسه
وبر عضودن اقل محل اونتسه (وان نسيت عضوا وكل من المضمضة والاستنشاق كالاول) واكر خاتون بر عضو
اونتسه مضمضه واستنشاقده هر برى اقل عضو كبيدر زيرا اقل عضوده رجعت منقطع اولمش ايدى بونده
دخى رجعت منقطع اولور (وفى رواية عن ابى يوسف كتمام العضو) ابو يوسفدن بر روايتده تمام عضو كبيدر
زيرا تمام عضوده رجعت منقطع اولمزدى (ولو طلق حاملا او من ولدت منه وانكر وطأها له ان يراجع)

اكر زوج حاملا خاتوننى تطليق ايلسه وياخود كندودن ولد كتورن خاتوننى تطليق ايلسه وخاتونه جماع ايلدم
ديو انكار ايلسه زوج ايچون مراجع اولمق واردر يعنى مراجعت ايلسه صحيح اولور صاحب كافى ديمشدر
بركمسنه حامل اولان خاتوننه طلاق ويرسه وجماع ايلدم ديو انكار ايلسه يعنى رجعت واردر واكر خاتون وقت
طلاقده حامل اولسه وولد آلتى آيدن اقلده ظاهر اولسه اوغلانك نسبى ثابت اولور زيرا نبى عليه السلام
(الولد للفراش) بيورمشلردر (وان طلق من خلا بها وانكر وطأها فليس له ان يراجع) واكر خلوت صحيحه اولديغى
خاتوننى تطليق ايلسه وجماع ايلديكنى انكار ايلسه رجل ايچون رجعت يوقدر بعد الانكار مراجعت
صحيح دكلدر شرع انى تكذيب ايلمز انكارى كندى اوزرينه حجت اولور (فان راجعها) اكر زوج خلوت اولوب
ولم جامعها ديو وطئى انكار ايلدكدنصكره مراجعت ايلسه (ثم ولدت بعد الرجعة لاقل من عامين صحت الرجعة)
اندنصكره بعد الرجعة ايكى سنه دن اقلده خاتون ولد كتورسه رجعت صحيحه اولور (ولو قال لامرأته ان ولدت
فانت طالق فولدت ولدا ثم آخر من بطن آخر فهو رجعة) اكر زوج خاتوننه ان ولدت فانت طالق ديسه
پس ايدى خاتون دخى بر ولد كتورسه اندنصكره بطن آخرده يعنى التى ايدنصكره بر ولد دخى كتورسه صكره
كتورديكى ولد رجعه در زيرا خاتون اولكى اوغلان طوغمغله مطلقه اولوب عدت واجبه اولدى پس ولد ثانى كه
عدت ايچنده اولاندر حادث اولمش اولور بطن آخر قيدى اولمسه بطن واحده ده رجعت اولمزدى (وان قال كلما
ولدت فانت طالق فولدت ثلاثة فى بطون فالثانى والثالث رجعة) اكر زوج خاتوننه كلما ولدت فانت طالق ديسه
پس ايدى خاتون دخى بطون مختلفه دن اوچ اولاد كتورسه ايكنجى واوچنجى اولاد رجعتدر بطون مختلفه
ديديكى يعنى هر اولادما بينى التى اى وياخود زياده مدت اولمق كركدر اكر سنه دنصكره اولورسه ده مادامكه
انقضاء عدتنه خاتون مقر اولميه بويله اولمجق ولد اول ايله طلاق واقع اولوب خاتون معتده اولور ثانى ايله مراجع
اولمش اولور ويوقاروده بيان اولنديغى اوزره اوچنجى ايله مراجع اولمش اولور (وتم الثلاث بولادة الثالث اوچنجى
ولدى طوغمسيله طلاق ثلاثه تمام اولور وحرمت غليظه ايله حرام اولوب زوج آخره محتاج (وعليها العدة بالاقراء)
حين طلاقده ذوات حيضدن اولمغله خاتون اوزرينه اقراء ايله عدت لازمدر (والمطلقة الرجعية تتشوف وتتزين)
مطلقۀ رجعيه يوزينى تزيين ايدر وبدننى دخى تزيين ايدر زيرا هنوز مابينلرنده نكاح قائمدر وتشوف وجهده
خاصدر وتزيين عامدر (وندب ان لا يدخل عليها حتى يعلمها ان لم يقصد رجعتها) رجله مندوب اولديكه
طلاق رجعيه ايله مطلقه سنك اوزرينه داخل اولميه حتى كندونك كلديكنى بلدرميجه اكر خاتون رجعت
مقصودى دكل ايسه زيرا احتمالدركه اعلامسز اوزرينه وارديغى كبى خاتون چپلاق بولنوب مراجع اوله جق
محلنه نظرى مصادف اولوب تكرار طلاق ويرسه خاتونك اوزرينه عدت طويله اولمق لازم كلور بو ايسه ضرردر
(وليس له ان يسافر بها حتى يراجعها) ورجل ايچون طلاق رجعيه ايله مطلقه اولان خاتون ايله سفر ايلمك يوقدر
مراجعت ايلمينجه زيرا حق سبحانه وتعالينك (ولا تخرجوهن من بيوتهن) قول شريفى طلاق رجعيه ايله
معتده اولنلر حقنده وارد اولمشدر (والطلاق الرجعى لا يحرم الوطء) وطلاق رجعى وطئى حرام ايلمز شافعى
ومالك قتنده رجعى ايله مطلقه اولانه وطئى حرامدر زيرا ملك نكاح شرطدر اول شرط ايسه طلاق ايله زائل اولدى
بزم ايچون دليل حق سبحانه وتعالينك (وبعولتهن احق بردهن) قول شريفيدر ايمدى بعول تسميه سى حقيقت
اولمجق قيام زوجيتى مستلزمدر وقيام زوجيت بولنجق بالاجماع وطئى حلال اولور (وله ان يتزوج مبانته بما
دون الثلاث فى العدة وبعدها) وزوج ايچون اوچ طلاقدن اشغه اولان مطلقه سنى عدت ايچنده وعدتندنصكره
تزوج ايلمك واردر زيرا عدت ايچنده آخره نكاحك منعى صيانت ماء ايچوندر بونده ايسه اول محذور يوقدر
(ولا تحل الحرة بعد الثلاث ولا الامة بعد الثنتين الا بعد وطء زوج آخر بنكاح صحيح ومضى عدته)
طلاق ثلاثه دنصكره حره حلال اولماز وطلاق ثنتيندنصكره جاريه حلال اولمز الا زوج آخرك نكاح صحيح ايله
وطئندنصكره جائز اولور وزوج ثانينك عدتى بتدكدنصكره حلال اولور (ولا تحل له بملك يمين) رجل ايچون
مطلقۀ ثلاثه ملك يمين ايله حلال اولمز مثلا بركمسنه جاريه اولان زوجه سنه ايكى طلاق ويرسه بعده افنديسى
بيع ايلدكده كندوسى اشترا ايلسه زوج آخره وارمينجه كندويه حلال اولماز وياخود حره اولوب اوچ طلاق
ويردكدنصكره مرتده اولوب دار الحربه لاحق اولسه بعده سبى اولنوب كندوسى اشترا ايلسه بنه كندويه

حلال اولمز زوج آخره وارمينجه (ويحلها وطء المراهق لا السيد) مراهقك وطئى خاتوننى زوج اوله حلال ايدر
اما افنديسنك وطئى حلال ايلمز زيرا افنديسنه زوج تسميه اولنمز ومراهق شول اوغلاندركه بلوغه قريب اوله
وآلتى حركت ايدوب جماعه اشتهاسى اوله اما خاتون مفضاة اولسه يعنى آلت كبيره راست كلوب فرج ودبر ايكيسى
بر اولسه زوج ثانى وطئى ايلسه مادامكه حامل اولميه زوج اوله حلال اولمز (والشرط الايلاج دون الانزال)
زوج اول ايچون حلال اولمنك شرطى ادخالدر انزال دكلدر (فان تزوجها بشرط التحليل كره) اكر بركمسنه
اوچ طلاق ايله مطلقه اولان خاتوننى تحليل شرطيله تزوج ايلسه مكروهدر زيرا نبى عليه السلام (لعن الله المحلل
والمحلل له) بيورمشلردر صاحب هدايه وامام محمد ديمشدركه حديث شريفده كراهتدر بوخسه فساد دكلدر
وابن مالك شرح منارده بنه لعن محلل ايچون اولورا كر فراق قصدى ايچون اولورسه نكاح ايسه دوام ايچوندر
مشروع اولدى فراق ايچون اولورسه لباس مستعار كبى اولمش اولور محلل له ايچون لعن بويله نكاحه سبب
اولديغى ايچوندر وبونده لعندن مراد بونلرك خساستنى اظهاردر زيرا طبع سليم بو مقوله فعلدن نفرت ايدر
بوخسه حقيقة لعن دكلدر زيرا نبى عليه السلام لعان وطعان بعث اولنمدى وبزازيه ده المحلل مأجور
وتأويل اللعن اذا شرط الاجر ديو مسطوردر (وتحل للاول) خاتون زوج اول ايچون حلال اولور اكرمكروه
ايسه ده (وعن ابى يوسف ان النكاح فاسد ولا تحل للاول) ابو يوسفدن روايت اولنديكه تحليل شرطى ايله
نكاح توقيت معناسنه در نكاح موقت ايسه فاسددر زوج اول ايچون حلال اولمز (وعن محمد انه صحيح
ولا تحل للاول) امام محمددن روايت اولنديكه تحليل شرطى ايله نكاح صحيحدر اما زوج اول ايچون حلال اولمز
زيرا زوج اول شرع شريفك مؤخر ايلديكى شيئده استعجال ايلدى نكاح عقد عمريدر شرط تحليل ايسه بونك
خلافيدر بويله ايلديكى ايچون خلاف مقصودى ايله جزا اولنور نته كم قتل ايله ميراثدن محروم قيلنمق كبى (والزوج
الثانى يهدم مادون الثلاث ايضا خلافا لمحمد) زوج ثانى طلاق ثلاثه نك مادوننى هدم ايدر نته كم اوچ طلاق
هدم ايلديكى كبى مثلا بركمسنه بر خاتوننى بر طلاق وياخود ايكى طلاق تطليق ايلسه وعدتى منقضى اولوب بر آخر
قوجه يه وارسه بعده خاتون مزبورى تزوج ايلسه اوچ طلاق ايله مالك اولور تكرار بر طلاق ويرسه مقدما
ايكى طلاق دخى وار ايدى بونكله اوچ اولوردنيلمز جديد اوچ طلاق ايله مالك اولور امام محمد ايچون خلاف واردر
انك قتنده اوچ طلاق ايله مالك اولمز (فمن طلقت دونها) شول خاتونكه مادون ثلاث تطليق اولنسه (وعادت اليه
بعد آخر) خاتون مزبور زوج آخردنصكره زوج اوله عودت ايلسه (عادت بثلاث) اوچ طلاق ايله عودت ايدر
(وعنده بما بقى) امام محمد قتنده ثلاثه دن باقى قلان ايله عودت ايدر مثلا ازلدن بر طلاق ويرمش ايدى صكره
تزوج ايلدكده ايكى طلاق ايله مالك اولور اكر مقدما ايكى طلاق ويرمش ايسه بر طلاق ايله مالك اولور بو محلده
تكرار طلاق ويرسه مقدما ايكى طلاق ويرمش ايدى بر دخى ضم ايدى ويرديكى حساب اولنوب اوچ طلاق
واقع اولوب زوج آخره محتاج اولور سائر حسابى دخى بو قياس اوزره در (ولو قالت مطلقة الثلاث انقضت عدتى
منك وتحللت وانقضت عدتى والمدة تحتمل ذلك فله تصديقها ان غلب على ظنه صدقها) واكر مطلقۀ ثلاث
زوج اولنه سندن عدتم منقضى اولدى ديسه وزوج آخردن تحلل ايلدم وعدتم دخى منقضى اولدى ديسه
حالبوكه مدت دخى تقرير ايلديكى زمانى محتمل اولسه زوج ايچون خاتوننى تصديق ايلمك واردر اكر خاتونك صدقى
زوجك ظنى اوزرينه غلبه ايدرسه وتحللت لفظنك لغت معناسى چقمقدر يعنى زوج ثانينك عورتلكندن
خروج ايلدم ديمكدر كذا فى المغرب

(باب الايلاء)

بو باب ايلاء بياننده در وايلاء لغتده يميندن عبارتدر (هو الحلف على ترك وطء الزوجة مدة) وايلاء زوجه نك
وطئنك تركى اوزرينه مدت ايلاده يميندر (وهى اربعة اشهر للحرة وشهران للامة) وبو مدت ايلا حره ايچون
درت آيدر وجاريه ايچون ايكى آيدر (فلا ايلاء لو حلف على اقل منها) پس ايمدى اكر حره ايچون درت آيدن
وجاريه ايچون ايكى آيدن اقلده يمين ايلسه ايلاء يوقدر (وحكمه وقوع طلقة بائنة ان بر) ايلانك حكمى وقوع
طلقۀ بائنه در اكر يميننده بار اولورسه يعنى يميننى حفظ ايدوب مدت ايلاء كه درت آيدر خاتوننه قريب اولمز ايسه
(ولزوم الكفارة او الجزاء ان حنث) ودخى لزوم كفارتدر وياخود جزادر اكر حانث اولورسه (فلو قال لزوجته والله

لااقربك اووالله لااقربك اربعة اشهر كان موليا) واكرزوج زوجه سنه والله لااقربك ديسه بلاتعيين مدة وياخود والله لااقربك اربعة اشهر ديسه ايلاء ايلمش اولور (وكذا لوقال ان قربتك فعلي حج اوصوم اوصدقة اوفانت طالق اوعبده حر) وينه مولى اولور اكرزوج زوجه سنه اكربن سكاقريب اولورسم حج ايلك وياخود صائم اولمق وياصدقه ويرمك اوزريمه اولسون ديسه وياخودسن طالقسن وياخودقولوم ازاد اولسون ديسه (فان قربها في المدة حنث وسقط الايلاء) اكرايلامدتنده يعنى درت آيده خاتونه قريب اولورسه حانث اولور يعنى نفسنه لازم ايلديكى شئ اوزرينه لازم اولور وايلاء ساقط اولور (والابانت بمضيها) واكرخاتونه قريب اولمزسه مدتك بكمسيله خاتون باين اولور (وسقط اليمين ان حلف على اربعة اشهر) ويمين ساقط اولوراكردرت آى اوزرينه حلف ايلدى ايسه زيرامؤقتدر مدتك انتهاسيله يمين دخى منتهى اولور (وبقيت ان اطلق) يمينى باقى قالور اكراطلاق ايدرسه مثلا والله لااقربك لفظنى اطلاق اوزره ذكرايدرسه (فلونكحها ثانيا عادالايلاء) پس اكرزوج ثانيا خاتونى نكاح ايلسه ايلاء عودت ايدر (فان مضت مدة اخرى بلاوطئ بانت باخرى) اكرمدت اخرى يعنى درت آى دخى بلاوطئ بكسه خاتون بردخى باين اولور (فان نكحها ثالثا فكذلك) پس اكرخاتونى اوچنجى دفعه ده نكاح ايدوب بلاوطئ مدت بكسه ينه باين اولور بويله اولدقدنصكره طلقة ثلاثه ايله حرمت غليظه ثابت اولوب زوج آخره محتاج اولور (فان تزوجها بعدزوج آخر فلاايلاء فاليمين باقية) پس اكررجل خاتونى زوج آخردنصكره تزوج ايلسه ايلاء يوقدر يعنى ايلاء تكرارعودت ايلمز اما يمين باقيه در (فان وطئ لزم الكفارة اوالجزاء ولاتبين بمضي المدة وان لم يطأ) واكرخاتونى وطئ ايدرسه كفارت وياخود جزالازم اولورمضى مدت ايله بينونت واقع اولمزواكروطئ ايلمزايسه ده يعنى زوج آخردنصكره تزوج ايدوب درت آى جماع ايلمسه اولكيلركبى ايلاء واقع اولمز (وكذالواجنبية اومن مبانة) بركسنه اجنبيه خاتونه ايلاء ايلسه وياخود مبانه سى اولان خاتونه ايلاء ايلسه مولى اولمز زيرا بوايكيسى نسامى حكمنده اولمغله محل ايلاء دكلدر (اما الرجعية فكانه لزوجيته) اما طلاق رجعيه ايله مطلقه اولان خاتون تحت نكاحده اولان زوجه سى كبيدر ايلاء صحيح اولور زيرا رجعيه ده زوجيت هنوز ما بينلرنده باقيدر (ولاايلاء فيمادون اربعة اشهر) درت آيدن اشغه ده يعنى اقلده ايلاء يوقدر (فلوقال والله لااقربك شهرين وشهرين بعدهما كان ايلاء) پس ايمدى زوج خاتوننه والله لااقربك شهرين وشهرين بعدهما ديسه زوجك بومقوله تكلمى ايلاء اولور وبعدهما قولى اتفاقيدر احترازى دكلدر زيرا حكم مختلف دكلدر اكرذكراولنمسه معنابه خلل كلمزدى زيرا حرف جمع ايله جمع لفظى ايله جمع كبيدر (ولومكث يوما ثم قال لااقربك شهرين بعدالشهرين الاولين فليس ايلاء) واكروالله لااقربك شهرين بعدالشهرين الاولين ديسه بوكلام ايلاء دكلدر زيراثانى ابتداء ايجابدر بومقوله ده اصل وقاعده بودركه نچن اسم الله معطوفده اعاده اولنمسه وحرف نفى دخى اعاده اولنمسه وايكى كلامك ما بيننده برساعت دخى مكث اولمسه معطوف معطوف عليهك حكمنده اولورتهكم اولكى مسئله ده اولمش ايدى اماذكراولنان امورلربريسى اولسه ابتداء ايجاب اولور يوخسه ايلاء اولمز (وكذالوقال والله لااقربك سنة الايوما) وينه مولى اولمزاكرلااقربك الايوما ديسه زيرايوم مستثنى منكردر وايلاء ايدن كمسنه اختيارايلديكى كونى يوم مستثنى ايلمك جائزدر بويله اولدقده مولى اولمز (فان قربها وقدبقي من السنة اربعة اشهر صارايلاء) پس اكرسنه ايچنده زوج خاتونه قريب اولورسه حالبوكه سنه دن درت آى وياخوددخى زياده باقى قالسه ايلاء اولور يوم مستثنى ساقط وعدت ايلاء باقى اولديغيچون (ولوقال لاادخل البصرة وامرأته فيها لايكون موليا) اكرزوج بصره يه داخل اولميايم ديسه حالبوكه خاتونى بصره ده اولسه اول كمسنه مولى اولمز زيراشهردن اخراج ايدوب قربان ايلمك ممكندر (فان عجزالمولى عن وطئها بمرضه اومرضها اورتقها اوصغرها اوجبه اولان بينه وبينها مسافة اربعة اشهر ففيئه ان يقول فئت اليها ان استمرالعذرمن وقت الحلف الى آخرالمدة ظهورال في المدة تعين الفئ بالوطئ) واكرمولى خاتونى وطئدن عاجزاولسه كندونك مرضى سببيله وياخودخاتونك مرضى سببيله وياخودخاتونك رتقى وياخودكوچكلكى سببيله وياخودزوجك ذكرى مقطوع اولمق سببيله وياخود زوج ايله زوجه ما بيننده درت ايلق مسافه سببيله مثلا بوذكراولنان شيئلرك بريسى سببيله عاجزاولسه پس ايمدى فئ يعنى رجوعى بن خاتونه رجوع ايلدم ديمسيدراكرعذروقت حلفدن آخرمدته دكين مستمراولورسه فئت اليهاديمسى رجوعدراكرمدت ايچنده عذر زائل اولورسه رجوع

وطئ ايله دراويله اولسه چونكه قبل حصول المقصود اصله قادراولديغى فرع باطل اولور متيمم صوبى كوردكده تيممى باطل اولديغى كبى (وان قال لها انت على حرام كان موليا نوى التحريم اولم ينوشيئا) اكرزوج خاتنه سن بنم اوزريمه حرامسن ديسه اول كمسنه مولى اولوراكرتحريمه نيت ايدرسه وياخودبرشيئه نيت ايلمزايسه ينه مولى اولور حلالى تحريم ده اصل يميندربزم قتمزده زيراحق سبحانه وتعالى (ياايها النبى لم تحرم مااحل الله لك) الى قوله (قدفرض الله لكم تحلة ايمانكم) قول شريفى بوكادليلدروبرشيئه نيت ايلمديكنده مولى اولمسنه سبب زيرايمين ايله ثابت اولان حرمت حراملرك ادناسيدر زيراايلاده قبل الكفاره وطئ خلالدرظهارده دكل زيراحرمت ايلاء فى الحال ثابت اولمز مادامكه درت آى بكميه اماظهاره فى الحال حرمت ثابت اولور (وان نوى ظهارافظهار) واكراول كمسنه انت على حرام ديدكده ظهاره نيت ايدرسه ظهاراولورابوحنيفه وابويوسف قتنده امام محمدقتنده ظهاراولمزشمس الائمة السرخسى نوادرنده نقل ايلمشدرظهار حلالى حرامه تشبيه ظهارده ركندر(كانت على حرام) قولنده تشبيه يوقدراول تقديرجه ظهاراولمامش اولورابوحنيفه وابويوسف ايچون دليل اول كمسنه حرامى اطلاق ايلدى اطلاق ايسه انواع حرمته محتملدروظهارايسه اول حرمتدن برنوعدرايمدى محتمل اولان نيت صحيح اولور وتصديق اولنور (وان نوى الكذب فكذب) واكركذبه نيت ايدرسه كذبدر زيرا اول كمسنه حقيقت كلامنه نيت ايلدى زيرا خاتون كندويه حلال ايدى انت حرام ديمك ايله كويا كه اخبارايلمش اولدى يوخسه واقعه مطابق دكلدرچونكه واقعه مطابق اولميوب نيتى كذب اولمغله اخبارايلديكى شئ دخى كذبدر (وان نوى الطلاق فبائن وان نوى الثلاث فثلاث) اكرطلاقه نيت ايدرسه واحده باينه اولورواكرثلاث نيت ايدرسه ثلاثه در (والفتوى على وقوع الطلاق به بلانية) وفتوى انت على حرام نيتسزطلاقك وقوعى اوزرينه در (وكذابقوله كل حل على حرام او هرچه بدست راست كيرم برمن حرام للعرف) رجلك كل حل على حرام قوليله دخى بلانيته طلاقك وقوعيدر وياخودفارسى جه هرنسنه كه صاغ المده دوتارم بنم اوزريمه حرامدر ديسه عرفه بناء اولدخى وقوع طلاقدرصاحب هدايه ومشايخدن بعضيسى تحريم لفظنى طلاقه ضرب ايلمشلردربلانيته عرف حكميله روايت اولنديكه بومسئله ابوجعفرهندوانى عصرنده واقعه اولوركندويه مشكل اولوب وكندونفسنده ديرديكه لايقدركه بونكله طلاق واقع اولميه وبوسوزى سويلردى ونيچه ايام مغموم ومتفكراولوردى بركون كندونك صغيره قزجغزى باباجغم سنى مغموم كوردم سببى ندردبوسؤال ايلدكده احوالى تفصيل اوزره قزجغزه نقل ايلدكده باباجغم بونكله طلاق واقع اولورعرف ناسه كوره زيرا رجال بونكله يمين ايدرلر امانساءطائفه سى دكل اكرطلاق اولمسه نساءدخى خلف ايدرلردى امام همامدن بزدوى مبسوطنده بلانيته صحيح دكلدر ديمشلر

باب الخلع

بوباب خلع بيانندر خلع فتح خا ايله مصدردر خلع ثوبه ونقله ديرسن نچن كندونفسندن نزع وازاله ايلسه اما نچن ضم خا ايله استعمال اولنسه لباس زوجيتى ازاله مراداولنور هوخلع شرعده ملك نكاحى ازاله مقابله سنده لفظ خلع ايله اخذمالدن عبارتدرشرطى طلاقك شرطى كبيدر حكمى ايسه وقوع طلاق باينه در زيرا نبى عليه السلام (الخلع تطليقة بائنة) بيورمشلردرمعنى رجل طرفندن يميندر خاتون طرفندن معاوضه در (هوالفصل عن النكاح) خلع نكاحدن فصلدر يعنى انفصالدر بوتعريف دكلدر تفسيردراكرتعريف اولسه طلاق باين دخى خلعده داخل اولوردى (وقيل ان تفتدى المرأة نفسها بمال ليخلعها به) ديلديكه خاتون كندو نفسنى مال ايله فدا ايلمكدركه زوج اول مال سببيله كندويه خلع ايليه بوتعريف صاحب مختارندرالله دره فى كوزل تعريف ايلمشدر (ولابأس به عندالحاجة) حاجت قتنده خلع لابأسدر زيراحق سبحانه وتعالى (فلاجناح عليهما فيماافتدت به) قول شريفى لابأس اولديغنه دليلدر حق سبحانه وتعالى اسيرلرحقنده اولان فدا كبى فدا بيوردى زيرانساطائفه سى دخى عندالازواج عون كبيدر نبى عليه السلام (اتقواالله فى النساء فانهن عوان عندكم) عانى اسيردرعوانى جمعى كلور (وكره له اخذشئ ان نشز) زوج ايچون برشئ اخذى مكروه اولدى اكرنشوزكندى طرفندن اولورسه زيراحق سبحانه وتعالينك (فلاتأخذوامنه شيأ) قول شريفى دلالتيله برشئ آلمق مكروهدر (واخذاكثرمما اعطاها ان نشزت) اكرنشوزخاتون طرفندن اولورسه ويرديكى شيدن

اكثرالمتى دخى مكروهدر (والواقع به بالخلع وبالطلاق على مال بائن ويلزم المال المسمى) خلع ايله واقع اولان مال
اوزرينه اولان طلاق صريحله خاتون بائن اولور وايكيسنده دخى مال مسمى لازم اولور (وماصلح مهرا يصلح بدلا
للخلع) شول شيئكه مهر اولمغه صالح اوله خلع ايچون بدل اولمغه صالح اولور (وان بطل العوض فيه يقع بائنا) اكر
خلعده عوض باطل اولورسه طلاق بائن واقع اولور مثلا خمر وخنزير اوزرينه خلع اولنسه بو عوض باطلدر لفظ
خلع ايسه كنايه در بائن واقع اولور (وفى الطلاق يقع رجعيا بلاشئ) خمر وخنزير اوزرينه اولان طلاقده طلاق
رجعيه واقع اولور (كما اذا خالعها او طلقها وهو مسلم على خمر او خنزير او ميتة) نته كيم خاتون خمر وياخود خنزير
وياخود ميته اوزرينه خلع وياخود تطليق ايلسه حال بوكه زوج مسلم اولسه عوضدن برشئ لازم اولمز وطلاق
بائن واقع اولور (او قالت خالعنى على ما فى يدى ولاشئ فى يدها) وياخود خاتون ديسه كه بنى خلع ايله الده اولان
شئ اوزرينه حال بوكه النده برشئ اولمسه بنه طلاق واقع اولور مالدن برشئ لازم اولمز (وان قالت على ما فى يدى
من دراهم ولاشئ فى يدها لزمها ثلاثة دراهم) واكر خاتون زوجنه بنى خلع ايله الده اولان دراهم اوزرينه ديسه
حال بوكه النده برشئ اولمسه خاتون زوجنه اوچ درهم ويرمك لازم اولور زيرا خاتون صيغهٔ جمع ايله دراهم تسميه
ايلدى اقل جمع ايسه اوچدر اول تقديرجه اوچ درهم ويرمك لازم كاور كرك النده برشئ اولسون كرك اولمسون زيرا
كلمهٔ من بو محلده صله ايچوندر تبعيض ايچون دكلدر زيرا كلام كلمهٔ منسز محتمل اولور كذا فى الهداية (وان قالت
من مال لزمها رد مهرها) اكر خاتون بنى خلع ايله المده اولان شئ اوزرينه ديسه خاتون مهرينى رد ايلمك
لازمدر خاتون مال تسميه ايلدى اوله اولسه مسمى بى وياخود قيمتنى ايجاب ايلمك وجهى يوقدر زيرا
ايكيسى دخى مجهولدر ومهر مثل دخى دينمك وجهى يوقدر پس ايدى بو تقديرجه زوج اوزرينه لازم اولان
مهرك ردى لازم كاور (وان خلعها على عبدها الابق على انها بريئة من ضمانه لا تبرأ ولزمها تسليمه ان امكن
والا قيمته) واكر زوج خاتونى عبد آبقى اوزرينه خلع ايلسه شونك اوزرينه كه خاتون عبد آبقك ضمانندن برء اوله
بو يله خلع اولنسه خاتون اول قولك ضمانندن برء اولمز وخاتونه عبدك تسليمى لازم اولور اكر ممكن اولورسه
واكر ممكن اولمز ايسه عبدك قيمتى لازم زيرا خلع بر عقد معاوضه در سلامت عوض اقتضا ايدر بو يله اولنجق اشتراط
برأت فاسددر زيرا عقدى اقتضا ايلمز اول تقديرجه شرط فاسد اولور اما خلع فاسد اولمز خلع شرط فاسد ايله
باطل اولميانلردندر (ولو قالت طلقنى ثلاثا بالف او على الف فطلق واحدة فله ثلث الالف وبانت) واكر خاتون
زوجنه بنى بيك اقچه يه اوچ طلاق تطليق ايله ديسه زوجى دخى بر طلاق تطليق ايلسه زوج ايچون بيك اقچه نك
ثلثى واردر وخاتون بائن اولور زيرا باء اعواضه مصاحب اولدى بو يله اولنجق اعواضك معوض اوزرينه انقسامى
مقتضيدر اول تقديرجه الندن ثلث لازم كاور (وفى على الف يقع رجعيا بلاشئ) واكر خاتون لفظ على ايله
طلقنى على الف ديسه زوج دخى بر طلاق تطليق ايلسه بلاشئ طلاق رجعيه واقع اولور زيرا كلمهٔ على شرط ايچوندر
ابو حنيفه قتنده ايمدى شرط تعليق ايله طلاق صحيح اولور وشرطك اجزاسى مشروطك اجزاسنه منقسم درومعلق
بالشرط اولان بولنمز الا شرط قتنده بولنور (وعندهما كالبائن) امامين قتنده بائن كبيدر زيرا كلمهٔ على انلر
قتنده معاوضاتده باكبيدر اعمل هذا الطعام بدرهم او اعمل هذا الطعام على درهم ديمكدر فرق يوقدر
اول تقديرجه بائن طلاق واقع اولور (ولو قال لها طلقى نفسك ثلاثا بالف او على الف فطلقت واحدة لا يقع شئ)
واكر زوج خاتونه بيك اقچه يه نفسنى تطليق ايله ديسه وياخود بيك اقچه اوزرينه نفسنى تطليق ايله خاتون دخى
كندى نفسنى بر طلاق تطليق ايلسه برشئ واقع اولمز (ولو قال انت طالق بالف او على الف فقبلت بانت ولزمها
المال) واكر زوج خاتونه سن بيك اقچه يه وياخود بيك اقچه اوزرينه طالقسن ديسه خاتون دخى قبول ايلسه بائن
اولور خاتونه مال ويرمك لازم اولور (وان قال انت طالق وعليك الف او قال لعبده انت حر وعليك الف طلقت
وعتق مجانا وان لم يقبلا) واكر زوج خاتونه سن طالقسن وسنك اوزركده بيك اقچه واردر ديسه وياخود عبدنه
سن حرسن وسنك اوزركده بيك اقچه واردر ديسه زوجه مطلقه وعبد معتق اولور مجانا بونلر ايكيسيده بيك اقچه يى
قبول ايلمزلر ايسه ده زيرا جملهٔ ثانيه مستقل بر جمله در اوله ارتباطى يوقدر (وعندهما الا ما لم يقبلا واذا قبلا لزم
المال) امامين قتنده خاتون مطلقه اولمز وعبد دخى معتق اولمز مادامكه ايكيسى دخى مالى قبول ايلميه وچون قبول
ايلسه لر مال لازم اولور زيرا بو كلام معاوضاتده استعمال اولنور بو تقديرجه بالف منزله سنده اولمش اولور

(والخلع معاوضة فى حقها فيصح رجوعها قبل قبوله بعد ما اوجبت) خلع خاتون حقنده معاوضه در پس
ايدى ايجابى يعنى خالعنى ديدكدنصكره زوجك قبولندن اول رجوعى صحيح اولور (وشرط الخيار لها) ... انر
معاوضاتده اولديغى كبى خاتون ايچون شرط خيار دخى صحيح اولور (ويبطل الخلع بالقيام عن المجلس قبل قبوله)
زوجك قبولندن اول خاتونك مجلسدن قياميله خلع باطل اولور (ويمين فى حقه فلا يرجع بعد ما اوجب) زوج
حقنده خلع يميندر ايجاب ايلدكدنصكره رجوع ايده مز (ولا يصح شرط الخيار له ولا يبطل بالقيام عن المجلس
قبل قبولها) زوج ايچون شرط خيار صحيح دكلدر مثلا انت طالق على انى بالخيار ديمك كبى قول وخلع باطل
اولمز خاتون قبول ايلمزدن مقدم زوجك مجلسدن قياميله زيرا زوج ايچون خيار صحيح دكلدر (وجانب العبد
فى العتق على مال كجانبها) مال اوزرينه عتقده عبدك جانبى خاتونك جانبى كبيدر عبد طرفندن معاوضه در
مولى جانبندن يميندر (ولو قال لها طلقتك امس بالف فلم تقبلى فقالت بل قبلت فالقول له) واكر زوج خاتونه دونكى
كون بيك اقچه يه سنى تطليق ايلمش ايدم وسن قبول ايلمدك ايدى ديسه پس ايدى بلكه قبول ايلمشيدم ديسه قول
زوجكدر (ولو قال البائع كذلك فالقول للمشترى) واكر بايع بو قاروده ذكر اولنديغى كبى ديسه ومشترى دخى قبول
ايلمش ايدم ديسه قول مشترينكدر (والمبارأة كالخلع) همزه نك فتحى ايله مفاعله بابندندر وهمزه نك تركى ايلمك
خطادر كذا فى المغرب مبارأت خلع كبيدر ذكر اولنان احوالك جمله سنده ومبارأتك معناسى احد زوجينك
آخردن دعوا ريني ابرا ايلمكدر (ويسقط كل منهما) مبارأت وخلعدن هر برى اسقاط ايدر (كل حق لكل
واحد من الزوجين على الاخر مما يتعلق بالنكاح) زوجيندن هر برى ايچون آخر اوزرينه نكاحه متعلق اولان
شيدن واقع اولان كل حقى اسقاط ايدر نكاحه متعلق مهر ونفقهٔ ماضيه در اما نفقه عدتى اسقاط ايلمز
مادامكه ذكر اولنميه (فلا تطالب هى بمهر ولا نفقة ماضية مفروضة) وخاتون مهرى ونفقهٔ ماضيهٔ مفروضه يى
طلب ايده مز كرك قبل الدخول وكرك بعد الدخول اولسون طلب ايده مز (ولا هو بنفقة عجلها ولم تمض مدتها)
وزوج دخى مقدما ويرديكى نفقه يى طلب ايده مز حال بوكه اول نفقه نك مدتى دخى كچمسه (ولا بمهر سلمه وخلع
قبل الدخول) ودخى شول مهرى طلب ايده مزكه تسليم ايدوب قبل الدخول ايلمش اوله (وعند محمد لا يسقط
الا ما سمياه فيهما) امام محمد قتنده اسقاط ايلمز الا زوج وزوجه مبارأه وخلعده تسميه ايلدكلرى شيئى اسقاط ايدر
(وابى يوسف مع الامام فى المبارأة ومع محمد فى الخلع) ابو يوسف ابو حنيفه ايله بيله در مبارأه ده وامام محمد ايله
بيله در خلعده زيرا ابو حنيفه قتنده مبارأه ده نكاحه متعلق اولان شئ ساقط اولور تسميه دخى اولمز ايسه
امام محمد خود ايكيسنده بيله تسميه اولنميجه برشئ ساقط اولمز ديمشدر (ولو خلع صغيرته من زوجها بمالها
لا يلزم المال) واكر بابا صغيره سنى زوجندن صغيره نك ماليله خلع ايلسه مال لازم اولمز (ولا يسقط مهرها وطلقت
فى الاصح) صغيره نك مهرى ساقط اولمز ومطلقه اولور اصح روايتده زيرا زوج قبول ابه طلاقى تعليق ايلمشدر
اول ايسه حاصل اولدى زيرا بابانك لسانى صغيره نك لسانيدر (وفى الكبيرة يتوقف على قبولها) كبيره ده خلع
كندونك قبولنه توقف ايدر زيرا بابانك كبيره اوزرينه ولايتى يوقدر فضولى كبى اولمش اولدى (ولو على انه ضامن لزم
المال وطلقت) واكر بابا صغيره سنى خلع ايلسه شونك اوزرينه بدل خلعه ضامن اوله مال لازم اولور وصغيره
مطلقه اولور زيرا بابانك ابتدا التزام ايلمشدر زيرا صغيره ده كفاله دكل اكر صغيره اوزرينه لازم دكل ايسه ده بابايه
لازم كاور زيرا اشتراط بدل صلح اجنبى اوزرينه دخى صحيحدر بابا اوزرينه خود اولى بالطريقدر كبيره دخى مطلقه
اولور اكر خلعى قبول ايدرسه (ولو شرط المال عليها طلقت بلاشئ ان قبلت) اكر بابا صغيره اوزرينه مال شرط
ايلسه بلاشئ مطلقه اولور اكر اهل قبولدن اولوب قبول ايدرسه يعنى صبى اهل عقل اولورسه (والا فلا تطلق)
واكر قبول ايلمز ايسه مطلقه اولمز (وخلع المريضة مرض الموت معتبر من الثلث) مريضه نك مرض موتنده
ثلثدن معتبردر وبو خلع تبرعدر زيرا بضع حال خروجده متقدم دكلدر

باب الظهار

بو باب ظهار بابيدر ظهار لغتده مقابلهٔ الظهر بالظهردر ... اولور زيرا چن ايكى شخصك ما بيننده عداوت اولسه
يوز يوزه طورميوب بربرينه ارقه ويررلر اما شرعا (هو تشبيه زوجته او عضو منها يعبر به عن جملتها) ظهار
شول شيدركه رجل زوجه سنى تشبيه ايلمكدر وياخود زوجه دن بر عضوى تشبيه در اول عضوكه انكله

خاتونك جمله بدننذن تعبیر اولنه رقبه وعنق زوجه وفرج کبی (اوجزء شائع منها بعضو یحرم علیه النظر الیه من محارمه ولو رضاعا) ویاخود زوجه دن جزء شائعی تشبیه درکه تأبید محارمندن اول عضوه نظر زوج اوزرینه حرام اوله اکرمشبه بها اولان محرم رضاعا دخی اولورسه جزء شایع زوجه نك نصف وثلث وربعی کبی اولان اجزاسیدر (فلو قال لها انت علی کظهر امی) پس اکر زوج خاتوننه سن بنم اوزریمه انامك ظهری کبیسن (اورأسك) یاخود سنك باشك انامن باشی کبیدر دیسه بو لفظ جمله بدندن تعبیر اولنان عضوه تشبیهدر (ونحوه) وبو کا بکزر اعضایه تشبیه که ذکری مرور ایلمشدر (اونصفك) ویاخود سنك نصفك بنم انامك نصفی کبیدر بو لفظ جزء شایعه اولنان تشبیهك نظیریدر (وشبهه) ویاخود نصفه شبیه اولان عضوه تشبیهدرکه ربع وثلث بدن کبی (او کبطنها او فخذها او کظهر اختی او عمتی ونحوها) ویاخود زوجه سنه سنك بطنك والده مك بطننه ویاخود اویلوغك والده مك اویلوغنه بکزردیسه وبونلره بکزر یعنی کندویه نکاح حرام اولنلره تشبیه کبی (حرم علیه وطؤها ودواعیه حتی یکفر) خاتونك وطئی ودواعیسیکه مس وتقبیلدر زوجك اوزرینه حرام اولور کفارة ایدنجیه دکین کفارة عتق رقبه در ویاخود ایکی آی متتابعین صومدر ویاخود التمش مسکینی اطعامدر (فلو وطئ قبل التکفیر فلیس علیه غیر الاستغفار والکفارة الاولی) واکر کفارتدن اول وطئ ایلسه اول کمسنه نك اوزرینه استغفاردن وظهاری موجب اولان کفارة اولادن غیری برشی یوقدر سعید بن جبیر دیمشدرکه ایکی کفارة لازمدر وامام نخعی دیمشدرکه اوچ کفارة لازمدر وزوج زوجه اوزرینه ج دخی لازمدر (ولا یعود حتی یکفر) زوج ثانیا وطئی عود ایلمز حتی کفارة ایلمینجه اکر ظهار مطلق اولورسه (والعود الموجب للکفارة عزمه علی وطئها) کفارتی موجب اولان عود وطئی اوزرینه عزیمتیدر شافعی دیرکه موجب کفارة اولان عوددن مراد عقیب الظهار طلاقدن سکوتدر (وینبغی لها ان تمنع نفسها منه) زوجه یه لایق اولان بودرکه نفسنی زوجك وطئندن منع ایلیه زیرا حرامدر (وتطالبه بالکفارة) زوجندن کفارتی طلب ایلیه (ویجبره الحاکم علیها) کفارة اوزرینه زوجی اجبار ایلر خاتون متضرر اولدیغی ایچون (واللفظ المذکور لا یحتمل غیر الظهار) لفظ مذکور یعنی انت علی کظهر امی لفظی اظهاردن غیریه محتمل دکلدر (ولو قال انت علی مثل امی او کامی فان نوی الکرامة صدق او الظهار فظاهر او الطلاق فطلاق بائن وان لم ینو شیئا فلیس بشیء) واکر زوج خاتوننه انت علی کمثل امی ویاخود کامی دیسه پس اکر کرامته نیت ایدرسه زوج تصدیق اولنور واکر ظهاره نیت ایدرسه ظهاردر اکر طلاقه نیت ایدرسه طلاق بایندر واکر برشیئه نیت ایلمز ایسه برشیء دکلدر (ولو قال انت علی حرام کامی ونوی ظهارا او طلاقا فکما نوی) واکر زوج انت علی حرام کامی دیسه وظهاره نیت ایلسه ویاخود طلاقه نیت ایلسه نیت ایلدیکی کبی اولور زیرا تشبیه اعتباری ایله ظهاره محتملدر وحرام اعتباری ایله طلاقه محتملدر پس ایکی نیت محتمل اولان ایکیسندن برینی تعیین ایلمش اولور بو یله اولیجق طلاق اولورسه باین اولور زیرا حرام کنایاتندندر حرامی تصریح ایله کرامت احتمالی منتفی اولور واکر نیت اولمسه ادنی اولان ثابت اولورکه ظهاردر وابو یوسف قتنده ایلاء اولور (ولو قال حرام کظهر امی ونوی طلاقا او ایلاء فهو ظهار) واکر زوج انت علی حرام کظهر امی دیسه وطلاقه ویاخود ایلائه نیت ایلسه پس بو قول ظهاردر زیرا ذکر ظهر جانب ظهاری مرجحدر ابو حنیفه قتنده (وعندهما ما نوی) وامامین قتنده نیت ایلدیکی شیدر (ولا ظهار الا من الزوجة فلا ظهار من امته) ظهار اولمز الا زوجه سندن اولور جاریه دن ظهار اولمز زیرا حق سبحانه وتعالی (والذین یظاهرون من نسائهم) بیورمشلردر وطئ امه مملوکیته تابعدر ظهار ایسه طلاقدن منقولدر بو ایسه امه ده متصور دکلدر (ولا ممن نکحها بلا امرها فظاهر منها فاجازت النکاح) دخی ظهار یوقدر شول خاتونده که امری اولمدین نکاح ایلدی یعنی فضولی نکاح ایلدی واول فضولی خاتونه ظهار ایلدی وبعد الظهار خاتون دخی نکاحه اذن ویردی زیرا حین ظهارده خاتون کندی ملکنده دکل ایدی اول اجلدن اجنبی حکمنده اولمش اولور (ولو قال لنسائه انتن علی کظهر امی کان مظاهرا منهن وعلیه لکل واحدة کفارة) واکر زوج خاتونلرینه سز بنم اوزریمه انامك ظهری کبیسز دیسه جمله سندن مظاهر اولمش اولور وزوجك اوزرینه هر برخاتون ایچون بر کفارة واردر زیرا ظهار طلاقدن منقولدر طلاق جمله سنه اضافت اولنسه جمله سنده واقع اولور ظهار دخی کذلكدر (وان ظاهر من واحدة مرارا فی مجلس او مجالس فعلیه لکل ظهار کفارة) واکر زوج برخاتوننه مرارا بر مجلسده ویاخود برقاچ مجلسده ظهار ایلسه

زوج اوزرینه هر ظهار ایچون کفارت لازم اولور (وهی عتق رقبة) کفارة ظهار عتق رقبه در (ویجوز فیها المسلم والکافر والذکر والانثی والصغیر والکبیر والاعور والاصم الذی اذا صیح یسمع) رقبهٔ مسلم وکافر وذکر وانثی وصغیر وکبیر واعور یعنی برکوزلی دخی شول صاغرکه قچن صیحه اولنسه استماع ایلیه بومقوله لر کفارتده جائز اولور (ومقطوع احدی الیدین واحدی الرجلین من خلاف ومکاتب لم یؤد شیأ) وایکی الیندن بری وایکی ایاغندن بری خلافندن مقطوع اولان دخی جائز اولور وبر مکاتبکه برشیء ادا ایلمش اوله اول دخی جائز اولور (ولا یجوز الاعمی والاصم الذی لا یسمع اصلا) اعمی ودخی شول صاغرکه اصلا استماع ایلمیه کفارة ایچون بو مقوله عبد جائز اولمز (والاخرس ومقطوع الیدین او ابهامیهما او الرجلین او ید ورجل من جانب واحد) ودلسز وایکی اللری مقطوع ویاخود ایکی باش پرمقلری ویاخود ایکی ایاغی ویاخود برال وبر ایاغی برجانبندن مقطوع اولان عبدلك اعتاقی کفارة ایچون جائز دکلدر (والمجنون مطبق ومدبر وام ولد ومکاتب ادی بعضا ومعتق بعضه) مجنون مطبق یعنی آیلمز مجنون ومدبر وام ولد وشول مکاتبکه بعضیسنی ادا ایلمشدر واجزای شایعه سندن بعضیسی معتق اولان عبد کفارة ایچون جائز دکلدر (ولو اشتری قریبه بنیتها صح) اکر برکمسنه کفارة نیتیله قریبنی اشترا ایلسه صحیحدر (وکذا لو حرر نصف عبده عنها ثم باقیه قبل وطئ من ظاهر منها) اکر برکمسنه عبدنك نصفنی کفارتده اعتاق ایلسه اندنصکره باقیسی دخی ظهار ایلدیکی خاتونه وطئندن اول اعتاق ایلسه صحیح اولور (ولو حرر نصف عبد مشترك وضمن باقیه لا یجوز خلافا لهما) اکر برموسر مشترك اولان عبدنك نصفنی قبل الوطئ اعتاق ایلسه وصکره باقی قیمتی ضامن اولوب اعتاق ایلسه ابو حنیفه قتنده کفارتده جائز اولمز اما امامین خلاف ایدوب جائز اولمسنه ذاهب اولمشلردر (وکذا لو حرر نصف عبده ثم جامع المظاهرة ثم حرر باقیه) وینه ابو حنیفه قتنده جائز اولمیوب امامین قتنده جائز اولدیغی کبیدر اکر برکمسنه عبدنك نصفنی تحریر ایلسه اندنصکره ظهار اولنان خاتونه جماع ایلسه اندنصکره باقیسنی تحریر ایلسه (فان لم یجد ما یعتق صام شهرین متتابعین لیس فیهما رمضان ولا شیء من الایام المنهیة) واکر اعتاق ایلیه جك عبد بولمزایسه متتابعین ایکی آی صائم اولور اول ایکی آیده رمضان اولمیه وایام منهیه دن دخی برشیء اولمیه ایام منهیه یوم فطر وایام نحر وایام تشریق دخی اولمیه (فان وطئها فیهما لیلا عامدا او نهارا ناسیا استأنف خلافا لابی یوسف) واکر زوج ظهار ایلدیکی خاتونی حال صیامده کیجه ده قصدا ویاخود کوندزده ناسیا وطئ ایلسه ینه صومی استیناف ایدر ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنك قتنده استیناف اولنمز (وان افطر بعذر او بغیر عذر استأنف اجماعا) واکر سفر ومرض کبی عذر ایله افطار ایلسه ویاخود عذرسز افطار ایلسه اجماعا استیناف ایدر (فان لم یستطع الصوم اطعم هو او نائبه ستین مسکینا کل مسکین کالفطرة او قیمة ذلك) واکر مظاهر اولان کمسنه صومه قادر اولمسه کندوسی ویاخود نائبی التمش مسکینی اطعام ایلسه هر مسکینه فطره کبی ویاخود فطره نك قیمتنی ویره فطره بغدایدن نصف صاعدر وخرمادان وارپه دن بر صاعدر (ویصح اعطاء من بر مع منوی شعیر او تمر) بر من بغدای وایکی من شعیر ویاخود ایکی من خرما معا اعطا ایلمك صحیح اولور بر من بغدای ربع صاع اولور وایکی من شعیر اولورسه نصف صاع اولمش اولور (ویصح الاباحة فی الکفارة والفدیة) کفارة وفدیه ده اباحه صحیح اولور یعنی التمش مسکینی کتوروب طویجه اکل ایدیکز دیوب طویورمقدر (دون الصدقات والعشر) صدقات وعشرده صحیح دکلدر (فلو غداهم وعشاهم او غداهم غداءین او عشاهم عشاءین واشبعهم جاز وان قل ما اکلوا) واکر التمش مسکینی صباح طعامنده اطعام ایلسه اخشام طعامنده اطعام ایلسه ویاخود صباح طعامنده ایکی دفعه اطعام ایلسه ویاخود اخشام طعامنده ایکی دفعه اطعام ایلسه وطویجه یدرسه جائزدر اکرچه اکل ایلدکلری اقل ایسه ده زیرا لازم اولان شبعدر بوخسه مقدار دکلدر (ولا بد من الادام فی خبز الشعیر دون الحنطة) اربه اتمکندن ادامدن یعنی قتقدن لابددر وبغدای اتمکنده لازم دکلدر (ولو اطعم فقیرا واحدا ستین یوما اجزأه) واکر فقیر واحدی التمش کون اطعام ایلسه کفایت ایدر زیرا مقصود سد خلهٔ المحتاجدر حاجت ایسه هر کون متجدد اولور اویله اولسه یوم ثانیده اول فقیره دفع غیری یه دفع کبیدر (فان اعطاه طعام الشهرین فی یوم واحد لا یجزی الا عن یوم واحد) واکر برکونده ایکی آیلك طعامنی برفقیره اعطا ایلسه کفایت ایلمز الا برکونك طعامندن کفایت ایدر فرض اولنان عدد ایدی اول بوانمغله کفایت

ایلمدی (وان جامعها فی خلال الاطعام لایستأنف) اکر خلال اطعامده خاتونه جماع ایلسه استیناف ایلمز
(ولو اطعم ستین فقیرا کل فقیر صاعا عن ظهارین لایصح الا عن واحد) والتمش فقیری اطعام ایلسه هر فقیره ایکی
ظهار ایچون بر رصاع ویرسه صحیح اولمز الا برندن واقع اولور (ولو عن ظهار وافطار صح عنهما) واکر ظهاردن
وافطاردن کفارت ایچون اولورسه صحیح اولور (وکذا لو حرر عبدین عن ظهارین او صام عنهما اربعة اشهر او اطعم
مائة وعشرین فقیرا صح عنهما وان لم یعین) وینه صحیح اولور اکر بر کسنه ایکی عبدنی ایکی ظهاردن تحریر ایلسه
ویاخود درت آی ایکی ظهاردن صائم اولسه ویاخود یوز یکرمی فقیره اطعام ایلسه ایکی ظهاردن صحیح اولور
اکر تعیین ایلمز ایسه دخی زیرا جنس متحددر یعنی ایکیسی دخی ظهاردر اول تقدیرجه تعیینه حاجت یوقدر
(وان حرر عنهما رقبة واحدة او صام شهرین ثم عین عن احدهما صح ولو عن ظهار وقتل لا) واکر ایکی ظهاردن
بر عبد تحریر ایلسه ویاخود ایکی آی صائم اولسه اندنصکره ایکی ظهاردن بری ایچون تعیین ایلسه صحیح اولور
واکر بری ظهاردن و بری قتلدن اولورسه تعیین صحیح اولمز (وان ظاهر العبد لایجزیه الا الصوم وان اعتق عنه
سیده او اطعم) واکر عبد ظهار ایلسه اکا کفایت ایلمز الا صوم کفایت ایدر اکر افندیسی کندوسی ایچون قول
ازاد ایدرسه ده ویاخود اطعام ایدرسه ده زیرا العبد وما یملکه کان لمولاه زیرا کفارت عبادتدر اخرک فعلی
ایله اتمک فعلی اولمز اول تقدیرجه جائز دکلدر کتاب درر ده زیلعی دن نقل حدوده قیاس ایدوب بر آی صائم اولور
دیو مسطوردر

باب اللعان

لعانه متعلق اولان احکام بیانندهدر (هو) یعنی لعان لغتده طرد وابعاد معناسنهدر شرعده (شهادات مؤکدة
بالایمان) ایمان ایله مؤکد شهادتلردر (مقرونة باللعن) اول شهادتلرکه لعنه مقرونهدر (قائمة مقام حد القذف
فی حق الزوج) اول شهادتلرکه زوج حقنده حد قذف مقامنه قائمهدر (ومقام حد الزنی فی حقها) ودخی خاتون
حقنده حد زنا مقامنه قائمهدر (فلو قذف زوجته بالزنی) بر کسنه زنا ایله متهم اولان زوجهٔ عفیفه سنه زنا لفظی
ایله قذف ایلسه (وکل منهما اهل للشهادة) زوج وزوجه دن هر بری اهل شهادت اولهلر زیرا بین الکافر والمسلم
لعان یوقدر (وهی) حال بوکه اول خاتون (ممن یحد قاذفها) قاذفی حد اولنمش کسنهلردن اولسه مکلفه ومسلمه
اولمغله (او نفی نسب ولدها) ویاخود اول خاتونک ولدینک نسبنی نفی ایلسه بو قول علی قذف قولنه معطوفدر اویله
اولیجق فعل ماضی اولور وبالزنا قولنه معطوف اولیجق مصدر اولور (فطالبته بموجبه) وخاتون زوجندن قذفک
موجبنی یعنی حدنی طلب ایلسه (وجب علیه اللعان) زوجک اوزرینه لعان واجب اولور زیرا خاتونه دفع عار
ایچون طلب لعان آنک حقیدر (فان ابی حبس حتی یلاعن او یکذب نفسه فیحد) واکر زوج لعاندن
ابا ایدرسه ملاعنه ایدنجه ویاخود کندو نفسنی تکذیب ایدنجه حبس اولنور اکر کندی نفسنی تکذیب ایدرسه
حد قذف کبی حد اولنور عفو وابرا وصلح جائز اولمز (فان لاعن وجب علیها اللعان فان ابت حبست حتی تلاعن)
پس اکر زوج ملاعنه ایدرسه خاتون اوزرینه دخی لعان واجب اولور واکر ابا ایدرسه خاتون ملاعنه ایدنجه
حبس اولنور (او تصدقه) ویاخود خاتون زوجنی قذف ایلدیکی شیده تصدیق ایدیه (فان لم یکن الزوج
من اهل الشهادة بان کان عبدا او کافرا او محدودا فی قذف وهی من اهلها حد) واکر زوج اهل شهادتدن اولمسه
عبد ویاخود کافر ویاخود قذفده محدود اولمغله حال بوکه خاتون اهل شهادتدن اولسه زوج حد اولنور (وان کان
اهلا وهی امة او صغیرة او مجنونة او محدودة فی قذف او کافرة او ممن لایحد قاذفها فلا حد ولا لعان) واکر زوج
اهل شهادتدن اولسه حال بوکه خاتون جاریه ویاخود صغیره ویاخود مجنونه ویاخود قذفدن محدود ویاخود کافر
ویاخود شول کسنهدن اولسه که آنی قذف ایدن حد اولنمسه مثلا خاتون زانیه اولسه زوج حد اولنمز وما بینلرنده
لعان دخی یوقدر (وصفته ان یبدأ بالزوج فیقول اربع مرات اشهد بالله انه کاذب فیما رمانی به من الزنی (اندنصکره
خاتون دخی درت دفعه اللهه شهادت ایدرکه زوجم کاذبدر شول شیده که بکا زنادن اول شی ایله رمی ایلدی یعنی
زنا ایله رمی ایلدی (وفی الخامسة غضب الله علیها ان کان صادقا فیما رمانی به من الزنی تشیر الیه فی جمیع ذلک)
بشنجیده اللهک غضبی خاتونک اوزرینه اولسون اکر زوج صادق اولورسه شول شیده که بکا رمی ایلدی زنا ایله دیه
وجملهسنده زوج طرفنه اشارت ایلیه (وان کان القذف بنفی الولد ذکراهما) واکر قذف زنا ونفی ولد ایله اولورسه زوج

زوجه ایکیسی دخی ذکر ایلیهلر مثلا صادقم شول شیدهکه بن اکا رمی ایلدم زنا ونفی ولددن دیسه (فاذا التعنا
فرق الحاکم بینهما) واکر زوج زوجه ملاعنه ایلسهلر بینلرینی حاکم تفریق ایلیه زیرا نبی علیه السلام زماننده
بر رجلی خاتونی ایله ملاعنه ایلدیلر و بینلرین تفریق ایدوب ولدی والدهسنه الحاق ایلدی قبل التفریق بینونت
واقع اولمدی وایرلمزدن مقدم بری فوت اولسه وارث اولور (وهو طلقة بائنة) لعان طلقهٔ بائنهدر (وینفی نسب
الولد ان کان القذف به) ولدک نسبی نفی اولنور اکر قذف نفی ولد ایله اولورسه (ویلحقه بامه) قاضی ولدی اناسنه
الحاق ایدر (فان اکذب نفسه بعد ذلک حد) اکر زوج بعد اللعان نفسنی تکذیب ایدرسه حد اولنور وجود حد
لازم اولان شیئی اقرار ایلدیکی ایچون ولعاندن اول دخی تکذیب ایلسه ینه حد اولنور اما ابانه ایلسهده
حدونه لعان واردر مثلا یا زانیه انت بائن دیسه برشی لازم کلمز اما سن باینسن یا زانیه دیسه حد ویریلور زیرا
قذف بعد البینونت واقع اولمشدر (وحل له ان یتزوجها خلافا لابی یوسف) زوج ایچون اول خاتونی تزوج ایلمک
حلال اولدی ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنک قتنده بعد الملاعنه تزوجی حلال اولمز زیرا نبی علیه السلامک
المتلاعنان لایجتمعان ابدا حدیث شریفی استدلال ایدوب حلال اولممسنه ذاهب اولمشدر اما ابو حنیفه
وامام محمد دیدیلرکه مادامکه متلاعنان اولهلر اجتماعلری جائز اما زوج نفسنی تکذیب ایلدکدنصکره ملاعنهلک
باقی قالمز زیرا زوج اوزرینه حدک وجوبی کندونک رجوعیله اولمشدر وبطلان لعان ایسه اقامت حدک
ضرورتندندر زیرا اصل وخلف ایکیسی بر یره جمع اولمز (وکذا ان قذف غیرها فحد او زنت فحدت) زوج نفسنی
تکذیب ایدوب حد اولندقدنصکره ملاعنه ایلدیکی خاتونی تزوج ایلمک حلال اولدیغی کبی اکر ینه زوجه سندن
غیریلر خاتونی قذف ایلسه وحد اورلسه ویاخود خاتون زنا ایدوب حد اورلسه اول خاتونی تزوج ایلمک حلال
اولور وحد ایله اهلیت لعان باطل اولور زیرا زوجین بیننده لعان عمرنده بر دفعه مشروعدر یوخسه تکرار
مشروع دکلدر وخاتونک زناسی دخی احصاننی اسقاط ایدر واهلیت لعان دخی باطل اولور متنک فحدت قولی
قید اتفاقیدر زیرا خاتونک زناسی جلده سز احصانی ساقط ایدر تکرار ذکرنه حاجت یوغیدی اما قذف بونک
خلافنجهدر زیرا قذف ایله احصان ساقط اولمز حد اورلمنجه فقیه مکی رحمه الله دیمشدر که تشدید نون ایله
زنت دیمک زنایه نسبت ایلمکدر اول تقدیرجه حدک ذکری شرط اولمش اولور (ولا لعان بقذف الاخرس)
دلسزک قذفی ایله لعان یوقدر زیرا دلسزک زبانک اشارت ایله قذفی شبههدن خالی دکلدر وشبهه ایله ایسه حد مندری
اولور (ولا بنفی الحمل) نفی حمل ایله دخی لعان یوقدر زیرا اول کسنهیه قاذف اولمش اولور احتمالدرکه
شیشمش اوله حمل اولمیه (وعندهما یلاعن ان اتت به لاقل من ستة اشهر) امامین قتنده ملاعنه ایدر اکر خاتون
آلتی ایدن اقلده منفی اولان ولدی کتوررسه (ولو قال زنیت وهذا الحمل منه لاعن اتفاقا) اکر زوج خاتونه
سن زنا ایلدک دیو حمل زنادندر دیسه زوج اتفاقا ملاعنه ایدرلر زیرا لفظ زنیت صریحدر بو لفظ ایله قذف بولنمش
اولدی (ولا ینفی القاضی الحمل) قاضی حملک نسبنی قاذفدن نفی ایلمز زیرا لعان نفی ولد ایله دکلدر بلکه زنیت
قولیلهدر (ولو نفی الولد عند التهنیة) واکر عند التهنیه ولدی نفی ایلسه عادتا تهنیه ولادتدنصکره ایدی کون ایله
معدوددر (وابتیاع آلة الولادة صح ولاعن) آلهٔ ولادتی اشترا ایلمک وقتنده نفی ولد ایلسه ولدک نفیی صحیح اولور
ملاعنه ایدرلر (وان نفی بعد ذلک لاعن ولاینتفی) واکر زوج ولدک نسبنی ایام تهنیه تمام اولدقدنصکره واشترای
آلهٔ ولادتدنصکره نفی ایلسه ملاعنه ایدرلر نسب ولدی نفی ایدهمز زیرا بو محللرده سکوت اقراردر لعان واجب
اولور لکن ولد نفی اولمز (وعندهما یصح النفی فی مدة النفاس) امامین قتنده مدت نفاسک انقضاسنه دکین نفی
ولد صحیح اولور (وان کان غائبا فحال علمه کحال ولادتها) واکر زوج غائب اولورسه آنک علمنک حالی خاتونک ولادتی
حالیدر وآنک کبیدر یعنی خاتون وضع حمل ایلدکده زوج غائب بولنسه ومدت کچدکدنصکره خبردار اولسه
زوجک معلوم ایدندیکی حالی خاتونک ولادتی حالی کبیدر (وان نفی اول توأمین واقر بالاخر حد) واکر زوج ایکیز
اولان اولادندن اول وجوده کلان ولدی نفی ایدوب صکره کی ولده اقرار ایلسه اول کسنه حد اولور زیرا ثانی یه
اقرار ایله نفسنی تکذیب ایلمشدر (وان عکس لاعن) واکر زوج اوله اقرار ایدوب ثانی یی نفی ایلسه ملاعنه ایدرلر
زیرا اوله اقرار ایله عقبنه مقر اولوب ثانی یی نفی ایلمکله قاذف اولمش اولدی (ویثبت نسبهما فیهما) ایکیسنده
دخی ایکی ولدک نسبی ثابت اولور زیرا ایکیسی بر مادهدن مخلوقدر برینک نسبی ثابت اولدیغی آخرک نسبی دخی

ثابت اولمق ضروریدر

باب العنین

بو باب عنین بیانندهدر (هو من لا یقدر علی الجماع) عنین شول کمسنهدر که جماعه قادر اولمیه (او یقدر علی الثیب دون البکر) ویاخود ثیبه یعنی بکارتی زائل اولمش خاتونه جماع ایلمکه قادر اوله اما بکره قادر اولمیه (فلو اقر انه لم یصل الی زوجته) زوج خاتون دعوادنصکره زوجهسنه واصل اولمدیغنه اقرار ایلسه (یؤجله الحاکم سنة قمریة هو الصحیح) حاکم اول کمسنهیی مرافعه اولدقلری وقتده سنهٔ قمریه ایله تأجیل ایدر صحیح اولان دخی بودر سنهٔ قمریه اوچیوز اللی درت کوندر و برکونک ثلثی و برکونک عشرینک ثلثیدر و حسن روایت ایلمشدر امام اعظم حضرتلری زمان شریفلرنده سنهٔ شمسیه ایله تأجیل بیورمشلردر سنهٔ شمسیه اوچیوز التمش بش کوندر و ربع یوقدر و برسنه تأجیل اولمغه سبب اکر مرض دفع اولمق ممکن ایسه فصول اربعهنک برنده واقع اولور زیرا مرض درت شیدندر که بری برودت و بری حرارت و بری یبوست و بری رطوبتدر و سنهنک فصولی ایسه بونلری مشتملدر پس ابعدی ربیع حار و رطبدر و صیف حار و یابسدر و خریف بارد و یابسدر و شتا ایسه بارد و رطبدر چونکه برسنهده مرض زائل اولمق ممکن اولمسه غیری قابل علاج دکلدر (ویحتسب منها رمضان) سنهٔ مقدرهدن رمضان حساب اولنور (وایام حیضها) دخی ایام حیضی حساب اولنور (لا مدة مرضه او مرضها) زوجک مدت مرضی ویاخود خاتونک مدت مرضی حساب اولنمز (فان لم یصل فیها فرق بینهما ان طلبته وهو طلقة بائنة) واکر مقدر اولان سنهده زوج خاتونه واصل اولمزایسه یعنی جماع ایلمزایسه قاضی بینلرین تفریق ایدر ویاخود مابینلری تفریق اولنور اکر خاتون تفریق طلب ایدرسه و بو تفریق طلقهٔ بائنهدر فسخ دکلدر زیرا فعل قاضی زوجه مضاف اولمغله کانه زوج بنفسه تطلیق ایلمش کبی اولدی زیرا مقصود اولان خاتوندن ظلمی دفعدر (فلو قال وطئت وانکرت ان قبل التأجیل) واکر زوج وطی ایلدم دیسه و خاتون دخی وطئی انکار ایلسه اکر اختلاف قبل التأجیل اولورسه اولدخی ثیب یاخود بکر اولمقدن خالی دکلدر (فان کانت ثیبا او بکرا فنظرن الیها) پس اکر زوج وطی ایلدم دیوب خاتون انکار ایتدیکی ثیب اولورسه ویاخود بکر اولورسه نساء طائفهسی اول خاتونک فرجنه نظر ایدرلر (فقلن هی ثیب فالقول له مع یمینه) پس ایمدی اکر ناظره اولان نساء بو خاتون ثیبدر دیرلرسه یمینی ایله قول زوجکدر زیرا خاتون زوجک اوزرینه استحقاق فرقتی دعوی ایدر زوج ایسه انکار ایدر قول منکرکدر یمینی ایله زیرا زوج اصله متمسک اولمشدر که اول اصل سلامتدر زیرا بکارت وطئسز دخی ازاله اولور یعنی زائل اولور اوله اولسه احتمال موجود اولمغله قول زوجکدر (وان قلن هی بکر اجل) اکر نساء طائفهسی بو خاتون بکردر دیسهلر برسنه تأجیل اولنور (وکذا ان نکل) و ینه تأجیل اولنور اکر زوج یمیندن نکول ایدرسه (وان بعد التأجیل وهی ثیب او بکر) واکر اختلاف تأجیلدنصکره اولورسه حال بوکه خاتون ثیب اولسه ویاخود بکر اولسه (وقلن ثیب فالقول له) و ناظره اولان نساء ثیبدر دیرلر ایسه قول زوجکدر یمینی ایله بکری تجربهده فقهاء دیمشلردر که طاوغک کوچک یمورطهسنی فرجنه ادخال ایدهلر اکر بلا تکلف داخل اولورسه ثیبدر و واصل اولمزایسه بکردر و بعضیلر دیمشدر که دیواره تبول ایتدیرهلر اکر بولی دیواره تجاوز ایدرسه بکردر ایلمزسه ثیبدر و بعضیلر دیمشدر یمورطهیی کسر ایدوب خاتونک فرجنه صب اولنه اکر داخل اولورسه ثیبدر داخل اولمزسه بکردر (وان قلن بکر خیرت) اکر نسادن ناظره اولان بکردر دیرلرسه خاتون تخییر اولنور (وکذا ان نکل) اکر زوج یمیندن نکول ایدرسه (ومتی اختارته بطل خیارها) هر زمانکه خاتون زوجنی اختیار ایلیه طلب تفریقده خیاری باطل اولور (والخصی کالعنین) خصی عنین کبیدر جمیع احکامده خصی اولدر که ذکری برنده اولوب خصیتینلری مقطوع اولمش اوله (والمجبوب یفرق فی الحال) مجبوب خاتون طلب ایلدکده فی الحال تفریق اولنور مجبوب ذکری مقطوع اولاندر (وحق التفریق فی الامة للمولی عند الامام) امه حقنده حق تفریق مولی ایچوندر ابو حنیفه قتنده (ولها عند ابی یوسف) امام ابو یوسف قتنده حق تفریق امه ایچوندر زیرا وطی امهنک حقیدر (ولا خیار لها ان وجدت به جنونا او جذاما او برصا خلافا لمحمد) خاتون ایچون خیار یوقدر اکر زوجده جنون ویاخود جذام ویاخود برص اولسه امام محمد ایچون خلاف واردر آنک قتنده خاتون ایچون خیار واردر (ولا خیار له لو وجد بها ذلک او رتقا او قرنا) و زوج ایچون دخی خیار یوقدر اکر زوج خاتونده جنون ویا جذام

وبرص بولسه ویاخود رتق ویاخود قرن بولسه رتق فم فرجده لحم کبی برشیء اولمقدر و قرن فرجده کمک اولمقدر که دخول ذکره مانع اوله

باب العدة

بو باب عدتک احکامی بیانندهدر (هی تربص) عدت تربصدر یعنی انتظاردر (یلزم المرأة عدة الحرة للطلاق) خاتونه حره عدتی لازم اولور طلاق ایچون یعنی مدخول بها ویاخود خلوت صحیحه اولمش خاتون مطلقه اولسه عدت لازمدر (او الفسخ) ویاخود فسخ ایچون عدت لازم اولور فسخ خیار بلوغ ویاخود خیار عتق ویاخود عدم کفائت ویاخود احد زوجین صاحبنه مالک اولمق ویاخود زوجک اوغلی شهوت ایله تقبیل ویاخود زوجیندن برینک ردتی ایله فسخ اولدقده عدت لازم اولور (ثلاثة قروء ای حیض) اوچ حیض عدت لازمدر اولکی حیض تفریق ایچون و ثانی حرمت نکاح ایچون ثالث فضیلت حریت ایچوندر (وکذا من وطئت بشبهة) و ینه اوچ حیض عدت چکر شول خاتونکه شبهه ایله وطی اولندی مثلا برکمسنه خاتونی ظن ایدوب وطی ایلمک کبی (او بنکاح فاسد) ویاخود نکاح فاسد ایله وطی اولندی مثلا نکاح موقت و بلا شهود نکاح کبی ینه اکا دخی عدت لازمدر (وفرقت او مات عنها) و خاتون تفریق اولنسه ویاخود زوجی فوت اولسه اوچ حیض عدت چکر (وام ولد عتقت او مات مولاها) وام ولد معتقه اولسه ویاخود افندیسی فوت اولسه اولدخی اوچ حیض عدت چکر (ولا یحتسب حیض طلقت فیه) عدتدن حساب اولنمز شول حیض که اول حیض ایچنده مطلقه اولمشدر (وان کانت لا تحیض لکبر او صغر او بلغت بالسن ولم تحض فثلاثة اشهر) واکر خاتون حیض کوررد کل ایسه عجوزه ویاخود صغیره اولدیغیچون ویاخود سن ایله بالغ اولوب حیض کورمزایسه پس ایمدی بونلرک عدتی اوچ آیدر حق سبحانه و تعالی شهری ایسه ده حیض مقامنه قائم ایدوب (واللائی یئسن من المحیض من نسائکم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة اشهر) بیورمشلردر و اندن صغیره حقنده (واللائی لم یحضن) بیورمشلردر (وللموت فی نکاح صحیح اربعة اشهر وعشرة ایام) و حرهنک موتی ایچون عدتی نکاح صحیحده درت آی و اون کوندر کرک زوج داخل اولسون کرک اولمسون و خاتون دخی کرک صغیره اولسون و کرک کبیره و کرک مسلمه و کرک کتابیه اولسون برابردر (وعدة الامة حیضتان) جاریهنک عدتی ایکی حیضهدر زیرا نبی علیه السلام (طلاق الامة تطلیقتان وعدتها حیضتان) بیورمشلردر (وفی الموت وعدم الحیض نصف ما للحرة) جاریهنک عدتی موتده و عدم حیضده حره ایچون اولان شیئک نصفیدر (وعدة الحامل وضع الحمل مطلقا) حاملک عدتی وضع حملدر مطلقا یعنی کرک مطلقه اولسون کرک زوج متوفی اولسون و کرک حره اولسون و کرک امه اولسون برابردر (ولو مات عنها صبی) واکر فوت اولان صبی ایسه ده عدت وضع حمل ایدنجهدر ابو حنیفه و امام محمد قتنده (وعند ابی یوسف رحمه الله ان مات عنها صبی فعدتها بالاشهر) و ابو یوسف قتنده اکر صبی فوت اولسه اول خاتونک عدتی اشهر ایلهدر یعنی درت آی اون کوندر (وان حملت بعد موت الصبی) واکر صبینک موتندنصکره خاتون حامل اولسه مثلا صبینک موتندن التی آیده ویاخود دخی زیادهده وضع ایلمکله حامل اولسه (فعدتها بالاشهر اجماعا) پس ایمدی اول خاتونک عدتی اشهر ایلهدر اجماعا زیرا خاتون وقت موتده حامل اولمش اولدی (ولا نسب فی الوجهین) ایکی وجهده دخی ولدک نسبی ثابت اولمز یعنی کرک قبل الموت حامل اولسون کرک بعد الموت حامل اولسون زیرا صبینک ماسی یوقدر علوق تصور اولنه اکر دینلورسه نکاح مانک مقامنه قائم اولور زیرا نبی علیه السلام (الولد للفراش) بیورمشلردر بوکا جواب ویریلور که نکاح اول زمان ماء مقامنه قائم اولور که تصور ماء ممکن اوله صبیده ایسه ممکن دکلدر (ومن طلقت فی مرض الموت تطلیقا رجعیا کالزوجة) شول خاتونکه زوجک مرض موتده طلاق رجعیه ایله مطلقه اوله انک عدتی زوجه کبیدر (وان کان بائنا تعتد بابعد الاجلین) اکر مرض موتده مطلقه اولان باین اولورسه ابعد اجلین ایله معتده اولور ابو حنیفه و امام محمد قتنده مثلا اول باین اولان خاتون عدت طلاقکه اوچ حیض ایدی اول عدت ایچندهایکن رجل فوت اولسه و بو خاتونک حیضی بروجهله ممتد اولسه که عدت وفاتی تجاوز ایلسه یعنی آیده برحیض کورمیوب اللی کونده برحیض کورمکله اوچ حیضی درت آی اون کونده تمام کورسه اول ابعد اجلین عدت طلاقدر اما هر آیده برحیض کورر خاتون اولیجق تمام اولمدین وفات ایلسه ابعد اجلین عدت وفات اولور عدت طلاقده مرور ایدن کونلر باطل اولوب عدت وفات ایله معتده اولور

(وعند ابى يوسف كالرجعى) ابو يوسف قتنده خاتونك عدتى رجعى كبيدر اوج حيض ايله عدت چكر
(ومن عتقت فى عدة رجعى تتم كالحرة) شول جاريه كه عدت رجعيه ده معتقه اولسه حره كبى عدتى تمام ايدر
جاريه نك عدتى حره عدتنه انتقال ايدر زيرا رجعيده هنوز نكاح باقيدر (وان فى عدة بائن اوموت فكالامة)
واكر عدة باينده معتقه اولسه ويا خود عدت موتده معتقه اولسه آنك عدتى ايكيسنده دخى امه عدتى كبيدر
حره عدتنه انتقال ايلمز زيرا بينونت وموت ايله نكاح زائل اولديغيچون (وان اعتدت الايسة بالاشهر ثم عاددمها
على عادتها بطلت عدتها وتستأنف بالحيض هو الصحيح) واكر آيسه يعنى حيضدن كسلان خاتون اشهر ايله عدت
چكسه اندنصكره اول خاتونك دمى عادتى اوزرينه عودت ايلسه اول خاتونك اشهر ايله چكديكى عدت باطل
اولور وحيض ايله استيناف ايدر صحيح اولان بودر سن اياس اللى بش ياشنده اولان خاتوندر وفتوى دخى بونك
اوزرينه در (وكذا تستأنف الصغيرة اذا حاضت فى خلال الاشهر) وينه صغيره دخى عدتى حيض ايله استيناف
ايدر اشهر ايله عدت ما بينده حائض اولدقده (ومن اعتدت البعض بالحيض ثم ايست تعتد بالاشهر) شول
خاتونكه عدتنك بعضيسنى حيض ايله معتده اولسه اندنصكره آيسه اولسه اشهر ايله معتده اولور بدل ايله مبدل منه
جمع ايلمك لازم كلمسون ايچون مثلا برخاتون اوچ حيض ايله عدت طلاق چكركن ايكى آيدن اقلده ايكى حيض
كورسه اندنصكره دم منقطعه اولوب آيسه اولسه برآى دخى مرور ايلمكله عدتى تمام ايلمز بلكه استيناف ايدوب
اوچ آى دخى عدت چكر اولكى مرور ايدر محسوب اولمز اكر محسوب اولورسه بدل ايله مبدل منه جمع اولمق لازم
كلور بوخود ممنوعدر كذا فى اصلاح الايضاح (واذا وطئت المعتدة بشبهة وجبت عليها عدة اخرى وتداخلتا)
يعنى معتده اولان خاتون شبهه ايله وطئ اولنسه اول خاتونك اوزرينه عدت اخرى واجب اولور وايكى عدت
بربرينه تداخل ايدر (وماتراه المرأة) شول حيضكه معتده اولان خاتون شبهه ايله وطئدنصكره كورر (يحتسب
منهما) اول حيض ايكى عدتدن حساب اولنور (وتتم الثانية ان تمت الاولى قبل تمامها) عدت ثانيه يى تمام ايدر
اكر ثانيه نك تمامندن اول عدت اولى تمام اولدى ايسه شك يوقدر كه حيضه اولى عدت اولى ايچوندر اما اندنصكره
اولان ايكى حيضه كه صكره اولمشدر اول حيضه ايكى عدتدن اولوب درت حيضه منابه نائب اولور ايكيسى
عدت اولى وايكيسى ثانيه ايچوندر واول حيضه ايله عدت اولى لازم اولور دردنجى حيضه لازمدر كه ثانى تمام
اوله (وابتداء العدة فى الطلاق والموت عقيبهما) موت طلاقده عدتك ابتداسى ايكيسنك عقيبنده در يعنى
موت وطلاقك عقيبنده (وان لم تعلم بهما) اكر خاتون ايكيسنى بلمز ايسه ده ينه عدت عقيب موت وطلاقده در مثلا
برخاتونك زوجى سفرده فوت اولسه ويا خود تطليق ايلسه وكنديه خبر درت اى اون كوندنصكره واصل اولسه
خبر واصل اولديغى ساعت آخره تزوج ايلسه جائزدر زيرا عدتى منقضيه اولمشدر (وفى النكاح الفاسد عقيب
التفريق) نكاح فاسده عدتك ابتداسى قاضينك تفريقى عقيبنده در (او العزم على ترك الوطئ) ويا خود جماع
ايلمك اوزره زوجك عزميدر مثلا تركتك ويا خود خليت سبيلك ديمك كبى (ومن قالت انقضت عدتى بالحيض
فالقول لها مع اليمين ان مضى عليها ستون يوما) وشول خاتونكه بنم عدتم حيض ايله منقضى اولدى ديسه يمينيله
قول خاتونكدر اول عدت اوزرينه اكر التمش كون كچمش ايسه (وعندهما ان مضى تسعة وثلاثون يوما وثلاث
ساعات) امامين قتنده اوتوز طقوز كون اوچ ساعتدر (وان نكح معتدته من بائن) واكر بركسنه باين دن
معتده سنى نكاح ايلسه (ثم طلقها قبل دخول لزم مهر كامل وعدة مستأنفة) اندنصكره قبل الدخول تطليق
ايلسه اول كسنه يه كامل مهر وعدة مستأنف لازم اولور ابو حنيفه وابو يوسف قتنده (وعند محمد نصف مهر
واتمام الاولى) وامام محمد قتنده نصف مهر وعدت اولايى اتمام لازمدر زيرا حقيقة دخول يوقدر (ولا عدة
فى طلاق قبل الدخول) قبل الدخول طلاقده بالاتفاق عدت يوقدر زيرا سبيكه دخول ايله مؤكد اولان
نكاح ايدى ايسه محقق دكل وخلوت صحيحه كه نكاح مقامنه قائمدر اولدخى محقق دكل اول اجلدن عدت
لازم اولمز (ولا على ذمية طلقها ذمى) وذمى تطليق ايلديكى ذميه اوزرينه دخى عدت يوقدر اكر معتقد دكلر ايسه
زيرا ذميه فروع شرعله مخاطب دكلدر حق شرع ايچون واجب دكلدر زيرا اعتقادلرى يوقدر اكر معتقد ايسه لر ذميه
اوزرينه عدت واجب اولور بالاتفاق زيرا عدت حق زوجدر كافره دخى حقوق عباد ايله مخاطبدر (او حربية
خرجت الينا مسلمة خلافا لهما) ودخى شول حربيه اوزرينه عدت يوقدر كه مسلم اولديغى حالده دار اسلامه

حيقه امامين ايچون خلاف وارد را نلر قتنده حربيه عدت چكر اكر حامل اولورسه وضع حمل ايدنجه عدت چكر
زيرا قرننده اولان ولدك نسبى ثابتدر (فصل تحد) خاتون منع اولنور يعنى نعمت نكاحك فوتندن متأسفه اولور
اصلده حد منع معناسنه در يقال احدت المرأة احدادا اى منعت نفسها احداد دخى احداد معناسنه در ايكيسى
دخى زوجى وفاتندنصكره ترك زينتده استعمال اولنور (معتدة البائن والموت) معتدهٔ باين ودخى معتدهٔ موت
منع اولنور اما معتدهٔ طلاق رجعيه ترك زينت ايلمز زيرا هنوز نكاحدن اثر باقى اولديغيچون (اذا كانت مكلفة
مسلمة بترك الزينة) يعنى خاتون مكلفه ومسلمه اولسه ترك زينت ايله منع اولنور (ولبس المزعفر والمعصفر والطيب
والدهن والكحل والحناء الا من عذر) زعفران وعصفر ايله صبغ اولنمش ثوب كيمكدن دخى منع اولنور ورايحهٔ
طيبه ايله ودهن وكحل وحنا ايله زينت دخى منع اولنور الا مكر كه عذردن استعمال اولنه دوا ايچون جمله سنك
استعمالى جائزدر (لا معتدة العتق والنكاح الفاسد) معتدهٔ عتق ومعتدهٔ نكاح فاسد ترك زينت ايله منع اولنمز
زيرا بو ايكيسى نعمت نكاحى فوت ايتمديلر كه تأسفه مظهر اوله لر معتدهٔ عتق ديديكى شول ام ولددر كه افنديسى
كندويى اعتاق ايليه بعده افنديسى وفات ايليه اولمقوله خاتون ترك زينت ايله منع اولنمز (ولا تخطب المعتدة)
معتده اولان خاتون خطبه اولنمز (ولا بأس بالتعريض) تعريض لا بأسدر ابن عباس رضى الله عنه تفسير
ايدوب ديديكه تعريضك معناسى بودر كه بركسنه معتده اولان خاتونه بن سنى تزوج ايلمك مراد ايدرم زيرا سن
حسناسن وصالحه سين ديو قول لين ايله سويلمكدر بوذكر اولنان باين طلاق ايله وعدت وفات ايله معتده اولان
حقنده در رجعيه ده ممكن دكلدر زيرا هنوز اثر نكاح آنده باقيدر ابن ملك ديمشدر كه تعرض انجق عدت وفات ايله
معتده اولان خاتونه در بوخسه باين طلاق مبتوته اولانده دكلدر زيرا تعريض زوج اول ايله عداوته مفضى اولور
(ولا تخرج معتدة الطلاق من بيتها اصلا) معتدهٔ طلاق اوندن طشره خروج ايلمز كرك كيجه وكرك كوندز
زيرا حق سبحانه وتعالى نك (لا تخرجوهن من بيوتهن ولا يخرجن) قول شريفى عدم خروجه دليل قاطعدر
(ومعتدة الموت تخرج نهارا وبعض الليل ولا تبيت فى غير منزلها) ومعتدهٔ موت كوندز اوندن طشره چقر
ودخى ليلك بعضيسنده چقار زيرا معتدهٔ موت ايچون نفقه يوقدر اوبله اولنجه طلب معاش ايچون نهارده
چقمغه رخصت وارددر كاه اولوركه خروج ممتد اولوب كيجه يه قالور انكيچون وبعض الليل ديدى وكندو منزلندن
غيريده بيتوتت ايلمز اما معتدهٔ طلاق بوكا مخالفدر زيرا انك نفقه سى زوج اوزرينه در اوندن خروجه احتياج
يوقدر (والامة تخرج فى حاجة المولى) جاريهٔ معتده افنديسنك حاجتى ايچون اوندن خروج ايدر (وتعتد
المعتدة فى منزل يضاف اليها وقت الفرقة او الموت) معتده اولان خاتون بر منزلده عدت چكر كه وقت فرقتده
ويا خود وقت موتده اول منزل مسكنى ايله اول خاتونه مضاف اولمش اولور زيرا مفسرين حق سبحانه وتعالى نك
(ولا تخرجوهن من بيوتهن) قول شريفنى بيوت سكنى ايله تفسير ايلمشلردر (الا ان تخرج جبرا) الا مكر كه ورثه
خاتونى جبرا اخراج ايليه لر (او خافت على مالها) ويا خود خاتون مالى اوزرينه خوف ايليه مثلا كروقت
فرقتده ويا خود وقت موتده بولنديغى اوده اولورسه مالى ضايع اولمق احتمالى خوفى اولسه خاتون اول اودن
خروج ايدر (او انهدام المنزل او لم تقدر على كرائه) ويا خود منزلنك انهدامنه خوف ايلسه ويا خود اولديغى اولك
كيراسنى ادايه قادر اولمسه خاتون معتده اولديغى حالده اولزمان اوندن خروج ايدر زيرا بونلرك جمله سى عذردر
(ولا بأس بكينونتهما معا فى منزل وان كان الطلاق بائنا اذا كان بينهما سترة) معتده اولان زوج ايله بر منزلده معا اولمسى
لا بأسدر اكر طلاق باين ايله اولورسه ده لا بأسدر يعنى ايكيسنك ما بينده ستر اولسه يعنى پرده اولسه (الا ان يكون
فاسقا) الا مكر كه زوج فاسق اوله اولزمان بر پرده اولمق جائز دكلدر (فان كان فاسقا او البيت ضيقا خرجت) اكر
زوج فاسق اولورسه ويا خود بيت ضيق اولورسه خاتون اول اودن چقار ايكيسى بر پرده اولمق لايق دكلدر چقمسى
لازمدر (والاولى خروجه) واولى اولان زوجك اودن خروجيدر زيرا خاتونك منزل زوجده مكثى واجبدر
وزوجك مكثى مباحدر ايدى مباحى رعايتدن واجبى رعايت اوليدر (وان جعلا بينهما امرأة ثقة تقدر
على الحيلولة فحسن) اكر زوج فاسق معتده ما بينده معتمد عليها برخاتون قلسه لر اوله خاتونكه منعه قادره اولسه
حسندر كافى ديمشدر كه اكر قاضى ايكيسنك بيننه بر معتمد عليها خاتونى تعيين ايلسه حسندر بقدر الامكان
واجبى عمل ايلمك ايچون (ولو ابانها او مات عنها فى سفر وبينها وبين مصرها اقل من مدة رجعت) اكر زوج

خاتونی سفرده طلاق باین ایله تطلیق ایلسه ویاخود سفرده زوجی فوت اولسه حال بوکه خاتون بینی ایله خاتونك
شهری بینی مدت سفردن اقل اولسه خاتون شهرنه رجوع ایلیه کرك یانجه محرمی اولسون کرك اولمسون
(وان كانت مسافته من كل جانب) هر جانبدن اکر مسافهٔ سفر اولسه یعنی شهری ایله مقصدی بیننده هر جانبدن
مسافهٔ سفر اولسه (تخيرت معها ولى اولا) خاتون شهری ایله مقصده توجهده مخیر اولور اکر کندوسی ایله
ولیسی اولسون کرك اولمسون (والعود احد) شهرنه عود احد در بقدر الامکان عدتی زوجده تمام ایتمك ایچون
(وان كان ذلك فى مصر لا تخرج منه مالم تعتد ثم تخرج ان كان لها محرم) اکر زوجك فوتی ویاخود ابانه سی
بر شهرده اولورسه خاتون مادامکه عدت چکمینجه اول شهردن چقمیه عدت تمام اولدقدنصکره خروج ایلیه
اکر خاتون ایچون محرم اولورسه (وقالا ان كان معها محرم جاز الخروج قبل الاعتداد) امامین دیدیلرکه
اکر خاتونك محرمی اولورسه عدتدن اول اول شهردن خروجی جائز اولور

باب ثبوت النسب

بو باب ثبوت نسبك احکامی بیانندهدر (اقل مدة الحمل ستة اشهر) مدت حملك اقلی آلتی آیدر حق سبحانه
وتعالینك (وحمله وفصاله ثلاثون شهرا) قولندنصکره (وفصاله فى عامين) قول شریفی مدت حمل التی آی
اولدیغنه حجت قاطعه در بو قولی علی بن عباس رضی الله عنهما حضرتندن منقولدر (واكثرها سنتان) ومدت
حملك اکثری ایکی سنه در بزم قتمزده امام شافعی قتنده حملك اکثری درت سنه در مشهور اولان دخی بودر امام
مالك بش سنه در دیمشدر و بر روایتده یدی سنه اولمق اوزره ذاهب اولمشدر و روایت اولنمشدر که ضحاك
درت سنه اناسی قرنندهیاتوب طوغدقده دیشلری ظاهر اولوب ضحك ایدردی اول اجلدن ضحاك تسمیه
اولنمشدر وابن عجلان وابن ربیعه دخی اناسی قرنندهدرت سنه یاتمشدر وابن عجلاندن روایت اولنمشدرکه ولد اناسی
قرنندهدرت سنه وبعض زمان یدی سنه قالور بعده طوغرا اما بزم ایچون دلیل قول عائشه رضی الله عنهادر
(لا يبقى الولد فى بطن امه اكثر من سنتين ولو بظل مغزل) بیورمشلردر بزم مذهبمزده اکثر مدت حمل ایکی سنهدر
(ومن قال ان نكحت فلانة فهى طالق فنكحها فولدت لستة اشهر منذ نكحها لزمه نسبه ومهرها) برکمسنه اکر
فلانهیی بن نکاح ایدرسم اول خاتون طالقدر دیسه وخاتون مزبوری نکاح ایلسه وخاتون دخی نکاح وقتندن
التی آیده ولد کتورسه ولدك نسبی ثابت اولوب خاتونك مهری اول کمسنهیه لازم اولور (واذا اقرت المطلقة
بانقضاء العدة ثم ولدت لاقل من ستة اشهر من وقت الاقرار ثبت نسبه) اکر مطلقه اولان خاتون عدتی منقضی
اولدیغنه اقرار ایلسه اندنصکره آلتی آیدن اقلده ولد کتورسه اول ولدك نسبی ثابت اولور کذبی متیقن
اولدیغیچون (وان ولدت لستة لا) اکر وقت اقراردنصکره التی آیده ولد کتورسه نسبی ثابت اولمز (وان لم تقر
يثبت ان ولدت لاقل من سنتين) اکر مطلقه اولان خاتون انقضاء عدتی اقرار ایلمزایسه ولدك نسبی ثابت اولور
اکر ولدی ایکی سنهدن اقلده کتورسه زیرا حین طلاقده علوقك ثبوتی احتمالی واردر (وان كان لسنتين او اكثر لا)
اکر خاتون ایکی سنهده یاخود ایکی سنهدن اکثرده ولد کتورسه نسبی ثابت اولمز زیرا حدوث حمل بعد الطلاق
وطئ حرامده اولمق احتمالی واردر (الا فى الرجعى ويكون رجعة بخلاف البائن الا ان يدعيه فيثبت فيه ايضا
ويحمل على الوطئ بشبهة فى العدة) الا طلاق رجعیده ولدك نسبی ثابت اولور وولدك ظهوری رجعت اولور
طلاق باین بونك خلافیدر زیرا حدوث حمل بعد الطلاق اولمق احتمالی واردر الا مکرکه زوج دعوت ایلیه پس
ایمدی بویله اولیجق طلاق باینده دخی ولدك نسبی ثابت اولور رجعیده اولدیغی کبی ثبوت عدتده شبهه ایله وطئ
اوزرینه حمل اولنور (وان كانت المبانة مراهقة فان اتت به لاقل من تسعة اشهر ثبت والا فلا) اکر مبانه
مراهقه اولسه یعنی صغیره اولوب انك مثلنك جماعی ممکن اولسه اکر اول مراهقه اولان مبانه طقوز
آیدن اقلده ولد کتورسه اول ولدك نسبی ثابت اولور واکر طقوز آیدن اقلده کتورمیوب بلکه طقوز آیدهویاخود
دخی اکثرده کتورسه نسبی ثابت اولمز (وعند ابى يوسف يثبت فيما دون سنتين) ابو یوسف قتندهولدك نسبی
ثابت اولور ایکی سنهدن اقلده (ومن مات عنها ان اتت به لاقل من سنتين يثبت) دخی زوجی فوت اولان خاتون
مراهقه اولورسه ایکی سنهدن اقلده ولد کتورورسه نسبی ثابت اولور (وان كانت مراهقة فلاقل من عشرة اشهر
وعشرة ايام) ولد ایچون ثبوت نسب اون آی واون کوندن اقلدهدر زیرا عدت وفات درت آی اون کوندر

واقل مدت حمل ایسه آلتی آیدر جملهسی اون آی اون کوندر (والا فلا) اکر بو مدتدن اکثرده ولد کتورسه نسبی
ثابت اولمز (ولا تثبت ولادة المعتدة) معتده اولان خاتونك ولادتی ثابت اولمز (الا بشهادة رجلين او رجل
وامرأتين) الا ایکی رجلك ویاخود بر رجلك وایکی عورتك شهادتی ایله ثابت اولور (وعندهما يكفى شهادة امرأة
واحدة) امامین قتندهبر خاتون شهادتی کفایت ایدر (وان كان حبل ظاهرا او اعترف الزوج به يثبت بمجرد
قولها) اکر حبل ظاهر اولسه ویاخود زوج اول حبله اعتراف ایلسه مجرد خاتونك قولیله ولادت ثابت اولور
(وعندهما لا بد من شهادة امرأة واحدة) امامین قتندهبر خاتونك شهادتندن لازمدر (وان ادعتها بعد موته
لاقل من سنتين فصدقها الورثة صح فى حق الارث والنسب هو المختار) اکر خاتون زوجنك موتندنصکره
ایکی سنهدن اقلده ولادتی ادعا ایلسه ورثه دخی خاتونی تصدیق ایلسهلر حق ارثده وحق نسبده ورثهنك
تصدیقی صحیح اولور مختار اولان بودر (ومن نكح فاتت بولد لستة اشهر فصاعدا ثبت منه ان اقر بالولادة
او سكت) برکمسنه برخاتونی نکاح ایلیه اندنصکره اولدخی آلتی آیدهودخی زیادهدهبر ولد کتورسه ولدك نسبی
اول کمسنهدن ثابت اولور اکر زوج ولادتی اقرار ایدرسه ویا سکوت ایدرسه (وان جحد فبشهادة امرأة واحدة
فان نفاه لاعن) واکر زوج ولادتی انکار ایدرسه برخاتون شهادتی ایله ثابت اولور واکر ولدی نفی ایدرسه
ملاعنه ایدر زیرا نسب فراش ایله ثابت اولور ومنکوحه ولدینك نسبی دعوتسز ثابت اولور وولد مزبورك نفیی اولمز
الا لعان ایله اولور (وان لاقل من ستة اشهر لا يثبت) اکر آلتی آیدن اقلده ولد کتورسه نسبی ثابت اولمز (فان
ادعت نكاحها منذ ستة اشهر وادعى الاقل فالقول لها مع اليمين وعند الامام بلا يمين) اکر خاتون ولد کتورسه
ونکاحی آلتی آیدندر دیو دعوی ایلسه ورجل آلتی آیدن اقلدهدر دیو دعوی ایلسه پس ایمدی یمینیله قول
خاتونکدر وامام ابو حنیفه قتندهبلا یمین قول خاتونکدر وولد نکاحدندر زنادن دکلدر (وان علق طلاقها بالولادة
فشهدت بها امرأة لا تطلق خلافا لهما) اکر زوج خاتونك طلاقنی ولادتنه تعلیق ایلسه وبرخاتون ولادتنه شهادت
ایلسه طلاق واقع اولمز امامین ایچون خلاف واردر آنلرك قتندهطلاق واقع اولور (وان اعترف بالحبل تطلق
بمجرد قولها وعندهما لا بد من شهادة امرأة) اکر زوج حبله اعتراف ایلسه مجرد خاتونك قولیله مطلقه اولور
وامامین قتندهبر خاتونك شهادتندن لازمدر (ومن نكح امة فطلقها فاشتراها فولدت لاقل من ستة اشهر منذ
شراها لزمه والا فلا) شول کمسنه برجاریهیی نکاح ایلسه وبعد الدخول طلاق باین ایله تطلیق ایلسه دعوت
ایچندهایکن جاریهیی اشترا ایلسه واشترا ایلدیکی زماندن آلتی آیدن اقلدهبر ولد کتورسه اول ولد بلا دعوت
رجل مزبوره لازم اولور کرك اقرار ایلسون کرك نفی ایلسون واکر آلتی آیدن اقلدن کتورمزسه بلا دعوت رجل
مزبوره لازم دکلدر مثلا اکر وقت شرادن آلتی آیدن اقلدهولد کتورسه علوق شرادن اول اولوب ولد خاتونك حال
اعتدادندهواقع اولمش اولور بویله واقع اولان ولد بلا دعوت ثابت اولور حکما فراش قائم اولدیغیچون اما التی آیده
ویاخود دها زیادهدهکتورسه ولد مملوك اولور وولد مملوك ایسه ثابت اولمز الا دعوت ایله ثابت اولور بوبابده طلاق کرك
رجعی وکرك باین وکرك خلع اولسون برابردر (ومن قال لامته ان كان فى بطنك ولد فهو منى فشهدت امرأة
بالولادة فهى ام ولده) شول کمسنه جاریهسنه اکر قارنندهولد اولورسه اول ولد بندندر دیسه وابه اولان خاتون
ولادتی شهادت ایلسه جاریه اول کمسنهنك ام ولدی اولور وولد کندونك دعوتی ایله ثابت اولور ولادت ایسه
قابلهنك یعنی ابهنك شهادتی ایله ثابت اولور بو مسئله اکر آلتی ایدن اقلده اولورسهده (ومن قال لغلام هو ابنى
ومات فقالت امه انا امرأته وهو ابنه يرثانه) شول کمسنه که برغلام ایچون بنم اوغلومدر دیسه وفوت اولسه
واوغلونك اناسی دخی بن انك خاتونی ایدم دیسه اول اوغلان متوفانك اوغلیدر اناسی ایله معا متوفایه وارث
اولورلر (فان جهلت حريتها وقالت الورثة انت ام ولده فلا ميراث لها) پس اکر خاتونك حریتی بلنمسه وورثهسی
متوفانك ام ولدیسن دیسهلر خاتون ایچون متوفادن میراث یوقدر اما اوغلان وارث اولور

باب الحضانة

بو باب احکام حضانهنك بیانندهدر حضانه کسر حا ایله لغةً مصدردر معناجهتندن اناسی صغیر وصغیره قبل
الفرقه وبعد الفرقه تربیه ایلمکدر (الام احق بحضانة ولدها قبل الفرقة وبعدها) فرقتدن اول وصکره ولدینك
حضانهسنه احق اولان انادر مادامکه محرمندن غیری یه تزوج ایلمیه (ثم امها وان علت) اندنصکره حضانهیه

احق اولان اناسنك اناسيدر هر نقدر عالی اولورسه ده یعنی هر نقدر یوقارو اولورسه ده (ثم ام الاب) اندنصکره
حضانه یه احق اولان بابا سنك اناسیدر (ثم اخت الولد لابوین) اندنصکره احق اولان ولدك بابا وانا بر قزقرنداشیدر
(ثم لام ثم لاب) اندنصکره انا بر قزقرنداشی اندنصکره بابا بر قزقرنداشی احقدر (ثم خالته کذلك) اندنصکره
خالته احقدر قزقرنداشلردن زیرا انا جانبندن قریب اولنلر بوامرده یعنی حضانه خصوصنده بابا جانبندن اولان
آقاربدن اولی وارجحدر کذلك یعنی لابوین خالته اولی واحق اولوب بعده لام بعده لاب اولدیغی کبی خالته دخی
بو یلجه در احقدر یعنی لابوین خالته بولندقده بری طرفدن اولنلردن احقدر (ثم عمته کذلك) اندنصکره عمته دخی
خالته اولدیغی کبی احقدر (وبنات الاخت اولی من بنات الاخ) ولدك قزقرنداشی قزلری ارککك قزقرنداشی
قزلرندن اولیدر (وهن اولی من العمات) بنات اخ اولیدر عمالردن بنات وعمات وخالات ایچون حضانه بوقدر
زیرا انلر محرم دکلدر بونده اصل وقاعده بودرکه ولایت حضانه امهات طرفندن استفاده اولنمشدر بویله اولنجه
انا جانبی بابا جانبندن مقدمدر (ومن نکحت غیر محرمه سقط حقها) شول خاتونکه ولدك محرمندن غیری یه
نکاح ایلسه خاتونك حق حضانه سی ساقط اولور (لامن نکحت محرمه کام نکحت عمه وجدة نکحت
جده) شول خاتونك حق حضانه سی ساقط اولمزکه ولدك محرمنی نکاح ایلیه شول انا کبی ولدك عمی سنی نکاح
ایلدی وياخود شول جده کبیکه ولدك جدینی نکاح ایلدی زیرا بونلر بابا مقامنه قائم اولور (ویعود الحق بزوال
نکاح سقط به) حق حضانه عود ایدر نکاحك زوالی ایله اول نکاحکه انك سببیله حق حضانه ساقط اولمش ایدی
یعنی حضانه کندونك ایکن ولدك محرمندن غیری یی تزوج ایلیه بعده موت ایله یاخود طلاق ایله نکاح زائل
اولسه حضانه عود ایدر (والقول قولها فی نفی الزوج) نفی زوجده قول خاتونکدر یعنی حضانه سی اولان خاتون
سن تزوج ایلدك دیو دعوی ایلسه لر خاتون دخی تزوج ایلدم دیو انکار ایلسه قول خاتونکدر (ویکون الغلام
عندهن حتی یستغنی بان یأکل ویشرب ویلبس ویستنجی وحده) غلام حق حضانه اولنلرك قتنده شول زمانه
دکین اولورکه ولد مستغنی اوله یالکز اکل وشرب ایلمکله ویالکز کیوب استنجا ایلمکله زیرا ولد صغیر بو احوال
ایله مستغنی اولنجه آداب واخلاق رجال ایله تأدب وتخلقه محتاج اولور بابا ایسه صغیرك تأدیب وتسویه امورینه
انادن احقدر (وقدر بتسع سنین اوسبع) واستغنا طقوز سنه وياخود یدی سنه ایله تقدیر اولندی بتسع وسبع ده
اولان تنوین تمیزی اولان مضاف الیهدن عوضدرکه سنیندر (ثم یجبر الاب علی اخذه) اندنصکره ولدی اخذه
بابا جبر اولنور زیرا ولدك نفقه سی بابانك اوزرینه واجب اولدیغی ایچون اخذه جبر اولنور (والجاریة عند الام
والجدة حتی تحیض) جاریه یعنی قز انا وجده یاننده حیض کورنجه اولور (وعند محمد حتی تشتهی کما عند غیرهما
وبه یفتی لفساد الزمان) امام محمد قتنده حد شهوته بالغه اولنجه ام وجده یاننده طورمقدر بو ایکیسندن غیرینك
قتنده اولدیغی کبی اهل زمانك فسادی ایچون بونکله فتوی ویرلمشدر (ومن لها الحضانة لا یجبر علیها)
حق حضانه سی اولان خاتون حضانه اوزرینه جبر اولنمز حضانه دن عجزی اولمق احتمالی ایچون الا مکرکه ولد
آخرك ممه سنی مص ایلمیه یاخود ولدك بو خاتوندن غیری ذی رحم محرمی بولنمیه اول زمانده جبر اولنور (فان لم یکن
مرأة) اکر حضانه ایچون خاتون بولنمز ایسه (فالحق للعصبات علی ترتیبهم) اول زمانده حق حضانه عصبات
ایچوندر عصباتك ترتیبی اوزرینه عصبات نسبیه ده اصل یعنی بابا تقدیم اولنور اندنصکره جد هر نقدر عالی
اولورسه اندنصکره انه بابا بر قرنداش واندنصکره لاب قرنداش تقدیم اولنور اندنصکره لابوین قرنداشی اوغلی
اندنصکره لاب قرنداشی اوغلی تقدیم اولنور اندنصکره لابوین عمی واندنصکره لابوین عمك اوغلی اندنصکره
لاب عمك اوغلی تقدیم اولنور (لکن لا تدفع صبیة الی عصبة غیر محرم کابن العم ومولی العتاقة) لکن عصبه
محرم اولمیان عصبه یه ویرلمز ابن عم ومولی عتاقه کبی زیرا بونلر محرم دکلردر (ولا الی فاسق ماجن) صبیه
فاسق ماجنه دخی ویرلمز ماجن شول کمسنه یه دیرلرکه افعالنده مبالاتی اولمیه وعاری اولمیه (وان اجتمعوا
فی درجة) اکر عصبات یعنی حضانه یه احق اولنلر بر درجه ده جمع اولسه لر (فاورعهم اولی ثم اسنهم) صاحب
اورع اولنلر اولیدر اندنصکره اسن اولنلری اولیدر (ولا حق لامة وام ولد فی الحضانة قبل العتق) جاریه وام ولد
ایچون حضانه ده قبل العتق حق حضانه یوقدر (والذمیة احق بولدها المسلم مالم یخف علیه الف الکفر) حق
حضانه ذمیه خاتون مسلم اولان ولدنه احقدر مادامکه ولد اوزرینه کفر ایله الفت خوفی اولمیه اکر الف کفر

خوفی اولورسه احق اولمز (ولیس للاب ان یسافر بولده حتی یبلغ حد الاستغناء) بابا ایچون ولدی ایله مسافرت
ایلمك یوقدر زیرا بو مسافرتده حق حضانه صاحبه سی خاتونك حقنی ابطال واردر حتی حد استغنایه بالغ
اولنجه (ولا للام) زیرا بونده بابایه ضرر واردر (الا الی وطنها وقد تزوجها فیه) وانا ایچون دخی ولد ایله مسافرت
ایلمك یوقدر الا کندو وطننه که آنده خاتون تزوج ایلمش ایدی اول یره مسافرت ایلمك واردر (ان لم یکن
دار الحرب) اکر خاتون تزوج ایلدیکی وطن دار حرب اولمز ایسه مسافرت ایدر (ولیس ذلك لغیر الام) ولد ایله
وطننه مسافرت انادن غیری ایچون یوقدر مثلا قزقرنداش ایله مسافرت ایلمك یوقدر الا مکرکه ولدك باباسنك
اذنی اوله (وان کان ذلك بین المصرین او القریتین ما یمکن الاب ان یطلع علیه ویبیت فی منزله فلا باس به) اکر وطن
ایکی مصر وياخود ایکی قریه ما بیننده اولسه ما بینی بر مسافه اولسه که بابا ولد اوزرینه مطلع اولوب وکندو
منزلنده بیتوتت ممکن اوله پس ایمدی بویله اولیجق انانك ولد ایله بومقوله محله سفر ایلمك لابأسدر (وکذا النقلة
من القریة الی المصر) ونه قریه دن مصره نقل ایلمك لابأسدر (بخلاف العکس) عکس بونك خلافنجه در یعنی
مصردن قریه یه نقل جائز دکلدر زیرا بو نقلده ضرر واردر صغیره اخلاق اعراب ایله متخلق اولمق احتمالی
اولدیغیچون (ولا خیار للولد) حق حضانه ده ولد ایچون خیار یوقدر امام شافعی قتنده واردر

باب النفقة

بو باب نفقه بیاننده در نفقه اسمدر انفاق معناسنه (تجب النفقة والکسوة والسکنی للزوجة علی زوجها
ولو صغیرا) خاتون ایچون نفقه وکسوه وسکنی زوج اوزرینه در اکر زوج صغیره ایسه ده زیرا مانع وطی خاتون
طرفندن دکلدر (مسلمة کانت او کافرة کبیرة او صغیرة توطأ) زوجه مسلمه اولسون وياخود کافره اولسون کرك
کبیره اولسون کرك وطی اولنور صغیره اولسون زوج اوزرینه نفقه سی واجبدر اما وطی اولنمز صغیره اولور ایسه
نفقه سی واجب دکلدر صغیره کرك زوجك منزلنده اولسون کرك کندو منزلده اولسون (اذا سلمت نفسها
فی منزله اولم تسلم لحق لها او لعدم طلبه) زوج اوزرینه نفقه واجب اولور قچن خاتون نفسنی زوجك منزلنده
تسلیم ایلسه وياخود نفسنی تسلیم ایلمیه کندوکه مهر معجلدن ایچون لازم اولان حق ایچون وياخود زوجك
عدم طلبی ایچون بو صورتلرك جمله سنده نفقه واجب اولور (وتفرض النفقة کل شهر وتسلم الیها) نفقه
هر شهرده خاتونه تقدیر اولنور وتسلیم اولنور مبسوطده ذکر اولنمشدرکه نفقه ده رجلك حالی اعتبار اولنور مثلا
اهل حرفه دن اولورسه کون بکون ویرمك کرکدر اکر تجاردن اولورسه آی بای ویرمك لازمدر اکر کنجی اولورسه
سنه بسنه ویرمك لازمدر زیرا کندو حاللرینه انسب اولان بودر (والکسوة کل ستة اشهر) کسوه هر آلتی آیده بر
فرض اولنور اختلاف بردحر آلتی آیی مقتضیدر (وتقدر بکفایتها بلا اسراف ولا تقتیر) نفقه خاتونه کفایت
ایله تقدیر اولنور اسراف وتقتیرسز زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم ابی سفیان خاتونی هنده (خذی من مال
زوجك ما یکفیك وولدك بالمعروف) دیو بیوردیلر ودخی بو نفقه ده حد معین یوقدر اختلاف اوقات وطباع عدر
حضیض وعلی حسبیله مختلف اولدیغیچون اریله اولنجه نفقه ده وسط اعتبار اولنور (ویعتبر فی ذلك حالهما فی
الموسرین حال الیسار وفی المعسرین حال الاعسار) تقدیر نفقه ده زوجه نك حالی اعتبار اولنور زوج وزوجه
موسرین اولدقلری حالده حال یساری اعتبار اولنور معسرین اولدقلری حالده حال معسرلری اعتبار اولنور
ومحمد والی مقابل اعتبار ایساردن لکن کلام عربده ایساره کلیوب یسار کلمشدر دیو نقل ایلمشدر (وفی المختلفین
بین ذلك) زوج وزوجه نك حاللری مختلف اولسه یعنی زوج دولتلو خاتون فقیره اولسه وياخود خاتون دولتلو زوج
فقیر اولسه ایکیسنك ما بینی اعتبار اولنور (والقول له فی اعساره فی حق النفقة والبینة لها) حق نفقه ده
زوجك اعسارنده قول زوج ایچوندر بینه خاتون ایچوندر زیرا خاتون مدعیه در شاهدلر کالازمدر (وتفرض
علیه نفقة خادم واحد لها لو موسرا) زوج اکر دولتلو ایسه اوزرینه خاتونك وخاتونه لایق بر خادمه نك نفقه سی
تقدیر اولنور (وعند ابی یوسف نفقة خادمین) ابو یوسف قتنده ایکی خادمك نفقه سی فرض اولنور (ولو معسرا
لا یلزمه نفقة الخادم فی الاصح) اکر زوج فقیر اولورسه اصح روایتده خادمك نفقه سی زوج اوزرینه لازم اولمز
(ولو فرضت لعساره ثم ایسر فخاصمته تمم لها نفقة الیسار) اکر نفقه زوجك حال عسارنده تقدیر اولنسه
اندنصکره دولتلو اولسه وخاتون خصومت ایلسه قاضی خاتون ایچون نفقه یساری تمام ایدر زیرا مقدما تقدیر

نفقه عذر ايله اولمش ايدى چونكه عذر زائل اولدى اولكى تقدير باطل اولدى (وبالعكس تلزم نفقة العسار)
بوقاروده ذكر اولنان مسئله نك عكسنده رجله نفقهٔ عسار لازم اولور مثلا دولتلو ايكن نفقهٔ يسار تقدير اولنسه
بعده فقير اولسه نفقهٔ عسار لازم اولور (ولا نفقة لناشزة خرجت من بيته بغير حق) ناشزه خاتون ايچون نفقه
يوقدر اول خاتونكه زوجك بيتندن بغير حق خروج ايليه اما اوندن خروج ايلميوب اوايچنده تمكين ايدن
خاتون بونك خلافنجه در يعنى نفقه لازمدر زيرا طوعا وطئه قادر اولمز ايسه كرها قادردر (ومحبوسة بدين
ومريضة لم تزف ومغصوبة وصغيرة لا توطأ وحاجة لا معه) ودين محبوسه ايله اولان خاتون ايچون ووطئى ممكن
اولنان وزوجى معا اولميان حجه كيدن خاتون ايچون نفقه يوقدر ابو يوسف قتنده حجه كيدن خاتونه نفقه لازمدر
زيرا اقامت فرض عذردر (ولو حجت معه فلها نفقة الحضر لا السفر ولا الكراء) واكر خاتون زوج ايله حج ايلسه
خاتون ايچون نفقه حضر واردر نفقهٔ سفر ودخى كراء واجب دكلدر (ولو مرضت فى منزله فلها النفقة)
اكر خاتون زوجك منزلنده مريضه اولسه خاتون ايچون نفقه واردر (لا لو مرضت فى بيتها وزفت مريضة)
اكر خاتون كندى اونده مريض اولسه ومريضه اولديغى حالده زفاف اولسه نفقه واجب اولمز وزاهدى بحر
محيطدن نقل ايدوب ذكر ايلمشدركه خاتون نفسنى كوندوز تسليم ايدوب كيجه تسليم ايلمسه وياخود كيجه تسليم
ايدوب كوندوز تسليم ايلمسه نفقه يه مستحق دكلدر زيرا تسليم ناقصدر نقصان اوزره اولمغله نفقه يه مستحق دكلدر
(ولا يفرق بينهما بعجزه عن النفقة وتؤمر بالاستدانة لتحيل عليه) زوجك نفقه دن عجزى ايچون خاتون تفريق
اولنمز استدانه ايله امر اولنور زوجك اوزرينه حواله اولنمق ايچون مثلا قاضى زوجك نفقه دن عجزى خاتون تفريق
اولنمز بلكه ورسيه طعام اشترا ايله اقچه سنى زوجك اوزرينه حواله ايله ديو امر ايدر (ولا تجب نفقة مدة مضت
الا ان يكون قضى بها او تراضيا على مقدارها) خاتونك مرور ايدن مدتك نفقه سى واجب اولمز الامكر كه اول
نفقه خاتون ايچون حكم اولنمش اوله وياخود اول نفقه نك مقدارى اوزرينه ايكى طرفندن صلح اولنه زيرا صلح
قضا كبيدر بلكه دخى اقويدر (ولو مات احدهما او طلقت بعد القضاء او التراضى قبل قبض سقطت الا ان تكون
استدانت بامر قاض) اكر زوجيننك برى فوت اولسه وياخود بعد القضاء وياخود بعد التراضى نفقه قبضندن
مقدم مطلقه اولسه نفقه ساقط اولور زيرا صله وهديه درصله وهديه موت ايله ساقط اولور موت ايله ساقط اولديغى
كبى طلاق ايله ده ساقط اولور قاضيخانده طلاق ايله ساقط اولديغندن علمانك اختلافى واردر استدانه مراجعت
اتسون الامكر كه قاضى امريله استدانه اولمش اوله زيرا امر قاضيله استدانه اولان موت وطلاق ايله ساقط
اولمز (ولو عجل لها النفقة او الكسوة لمدة ثم مات احدهما قبل تمامها فلا رجوع خلافا لمحمد) اكر زوج خاتون ايچون
نفقه يى وياخود كسوه يى برمدت ايچون تعجيل ايلسه يعنى پشين ويرسه اندنصكره ايكيسندن برى پشين
ويريلان مدتك تمامندن اول فوت اولسه رجوع يوقدر يعنى ويريلان شئ طلب اولنمز امام محمد ايچون خلاف
واردر انك قتنده ما بقى حساب اولنور (واذا تزوج العبد بالاذن) چون عبد مولاسنك اذنيله تزوج ايلسه (فنفقتها
دين عليه) خاتونك نفقه سى عبد اوزرينه دين اولور (يباع فيه مرة بعد اخرى) اول دين مذكورده بردفعه بيع
اولندقدنصكره بردخى بيع اولنور مثلا برعبد مولاسنك اذنيله تزوج ايلسه اوزرينه نفقه دن بيك درهم جمع
اولسه وبركسنه عبد مزبورك اوزرنده نفقه دن بيك درهم اولديغنه عالم اولسه وعبدك قيمتى بشيوز درهمه
اشترا ايلسه عبد مزبوردن باقى قلان بشيوز درهم ايچون تكرار بيع اولنور بوندنصكره تكرار نفقه ايچون دين
ايدنسه اوچ دفعه درت دفعه بيع اولنور (ولا يباع فى دين غيرها الا مرة) عبد نفقه دن غيرى دينده بيع اولنمز
انجق بردفعه بيع اولنور (وعلى الزوج ان يسكنها فى بيت خال عن اهله واهلها) زوج اوزرينه واجب اولوركه
خاتونى كندى واهلندن وخاتوندن خالى براوده اسكان ايليه زيرا اسكان دخى خاتونك كفايتندندر نفقه كبى حالبوكه
حق سبحانه وتعالى سكنايى دخى نفقه يه مقرون ذكر ايدوب واجب قيلمشدر شول حيثيتله كه ابن مسعود رضى الله
عنه (اسكنوهن من حيث سكنتم من وجدكم وانفقوا عليهن من وجدكم) ديو قراءت ايلدى (ولو ولده من غيرها
لا برضاها) اكر زوجك غيرى خاتوندن ولدى اولورسه ده آندن دخى خالى اوداق كركدر الامكر كه خاتونك
رضاسيله اوله (ويكفيها بيت مفرد من دار اذا كان له غلق) خاتونه داردن بربيت كفايت ايدر لكن اول بيت ايچون
غلق اوله يعنى كليدلى اوله اكر كليدلى اولور ايسه بربيت كفايت ايدر زيرا مقصود بونكله حاصل اولور (وله منع

اهلها

اهلها ولو ولدها من غيره عن الدخول عليها) زوج ايچون خاتونك اهلنى وكندودن غيرى زوجدن اولان اوغلى
دخى اولورسه آنى دخى خاتونك اوزرينه دخولدن منع ايلمك واردر (لا من النظر اليها والكلام معها متى شاؤا)
زوج خاتونك اهلنى وولدنى هر نه وقت ديلرلر ايسه نظردن وخاتون ايله تكلم ايلمكدن منع ايلمك يوقدر اكر منع
اولنسه قطع رحم لازم كلور اول اجلدن نظر وتكلمدن منع ايلمك يوقدر فقير ديرمكه ظاهر بودر خاتونه نظر
وكلامدن منع اولنميانلرى محارميدر اكرچه كتب فقهده بوكا تعرض يوقدر مراد بويله اولمسه محارمدن
غيرينك نظرى وتكلمى جائز اولوردى بوخود نامشروعدر (والصحيح انه لا يمنعهما من الخروج الى الوالدين
ودخولهما عليها فى الجمعة مرة وفى غيرهما فى السنة مرة) قول صحيح بودركه زوج خاتونى جمعه كوننده بركره
والديننه خروجدن ووالديننى كندى اوزرينه دخولدن منع ايلمز وبو ايكيسندن غيرى محارمده سنه ده بركره
خاتونك اوندن انلره خروجنى وانلرك دخولنى منع ايلمز قاضيخانده مسطوردركه زوج خاتونى هر جمعه والديننى
زيارتدن منع ايلمز منع اولنان كيجه لمسيدر وجمله مشايخ دخى بوكلامى اخذ ايلمشلردر وفتوى دخى بونك
اوزرينه در (وتفرض نفقة زوجة الغائب وطفله وابويه فى مال له من جنس حقهم عند مودع او مضارب
او مديون يقر به وبالزوجية او يعلم القاضى ذلك ويحلفها انه لم يعطها النفقة ويأخذ منها كفيلا) فرض وتقدير
اولنور غائبك مالندن طفلنه وابوينه يعنى قاضى غائب اولان كمسنه نك زوجه سنك نفقه سنى وطفلنك وبابا
واناسنك نفقه لرينى غائبك مالندن تقدير ايليه اول مال كه نفقه صاحبلرينك حقلرى جنسندن اوله دراهم ودنانير
وطعام وكسوه كبى ايله مالكه امانتده اوله وياخود مضاربه ده اوله وياخود مديونده اوله كه مال وخاتونك
زوجيتنه مقر اوله وياخود مال ونكاح ونسب قاضينك معلومى اوله نفقه تقدير ايدر زيرا علم قاضى حجتدر انكله
قضا جائزدر وقاضى خاتونه زوج كندويه نفقه ويرمديكنه يمين ويررو خاتوندن كفيل اخذ ايلر (فلو لم يقروا
بالزوجية ولم يعلم القاضى بها فاقامت البينة لا يقضى بها) اكر مودع ومضارب ومديون هر برى زوجيته اقرار
ايلمسه لر وقاضى دخى زوجيتى بلمسه وزوجه زوجيتنه بينه اقامت ايلسه نفقه ايله قضا اولنمز زيرا غائب اوزرينه
قضا جائز دكلدر (وكذا لو لم يخلف مالا فاقامت البينة على الزوجية يفرض لها النفقة ويأمرها بالاستدانة عليه
لا يسمع القاضى بينتها) وبينه زوجيتنه قضا اولنمز اكر زوج مال قوسه زوجه زوجيت اوزرينه يعنى زوجه سى
اولديغنه بينه اقامت ايلسه كه قاضى كندويه نفقه تقدير ايتمك ايچون وزوج اوزرينه استدانه ايله امر ايتمك
ايچون قاضى خاتونك بينه سنى استماع ايلمز (وعند زفر يسمعها لفرض النفقة لا لثبوت الزوجية وهو المعمول به
اليوم والمختار) امام زفر قتنده نفقه تقدير ايچون خاتونك بينه سنى استماع ايدر اما زوجيتى اثبات ايچون استماع
ايلمز وبو نفقه ايچون استماع ايدوب نكاح ايچون اولمامق الآن معمول به ومختار اولان بودر (وتجب النفقة
والسكنى لمعتدة الطلاق ولو باينا) نفقه وسكنى طلاق ايله معتده اولان خاتون ايچون واجب اولور اكر طلاق باين
ايسه ده زيرا نفقه جزاء احتباسدر اول ايسه عدتده باقيدر (والمفرقة بلا معصية كخيار العتق والبلوغ والتفريق
لعدم الكفاءة) بلا معصيت تفريق اولنان خاتون ايچون دخى نفقه وسكنى واجب اولنور خيار عتق وخيار بلوغ
كبى وعدم كفاءة ايچون تفريق اولان خاتونه دخى نفقه وسكنى واجب اولور (لا لمعتدة الموت والمفرقة بمعصية
كالردة وتقبيل ابن الزوج) معتدهٔ موت ايچون نفقه وسكنى يوقدر ومعصيت سببيله تفريق اولوب معتده اولان
خاتون ايچون دخى نفقه وسكنى يوقدر اول معصيت ردت كبى وزوجك اوغلى اوپمك كبى اما موتده معتده اولان
خاتون ايچون عدم نفقه به سبب خاتونك احتباسى حق رجل دكلدر بلكه حق شرعدر اما مرتده ايچون نفقه
اولمسى شيخ الاسلام مبسوطنده ديمشدركه مرتده نك نفقه سى اول زمان ساقط اولوركه زوجك جنسندن خروج
ايدرسه اكر آندن خروج ايتميوب عدتى اونده بچرسه نفقه سى ساقط اولمز كذا فى العناية (ولو ارتدت مطلقة
الثلاث سقط نفقتها لا لو مكنت ابنه) اكر اوچ طلاق ايله مطلقه اولان خاتون مرتده اولسه نفقه سى ساقط اولور
اكر زوجك اوغلونه تمكين ايدرسه نفقه ساقط اولمز زيرا بو ايكيسنك بيننده فرق بودركه طلاق ثلاثه ايله اولان
فرقتده ردت وتمكين عمل ايلمز الا بوقدر واردركه مرتده توبه ايدنجه حبس اولنور محبوسه ايسه نفقه يوقدر
تمكين ويرن خاتون ايسه حبس اولنمز ما بينلرنده فرق انجق بوقدر اولدى زيرا مرتده زوجك اوندن چقميوب
اند اولنورسه نفقه سى لازم ايديكى مقرردر بوقاروده ذكر اولنديغى اوزره (فصل) ونفقة الطفل

الفقير على ابيه لا يشركه فيها احد كنفقة الابوين والزوجة) طفل فقيرك نفقه سى باباسى اوزرينه در نفقه ده براحد
بابايه مشارك اولمز ابوينك نفقه سى ولد اوزرينه وزوجه نك نفقه سى زوج اوزرينه اولديغى ونفقه بالكز
بابا اوزرينه اولديغى ظاهر الروايه قوليدر اما ابو حنيفه دن روايت اولنمشدركه نفقه بابا وانا اوزرينه ميراث
حسبى اوزرينه اثلاثا در زيرا حق سبحانه وتعالينك (وعلى الوارث مثل ذلك) قولى بونى مؤيددر اما وجه ظاهر
حق سبحانه وتعالينك (وعلى المولود له رزقهن وكسوتهن) قول شريفيدر ديلمشدركه وجه استدلال بودركه
رزق ولد بابا اوزرينه واجب اولمسى ولد سببيله در اولبه اوليجق ولدك رزقى بابا اوزرينه اولمسى بطريق الاولى زيرا
حكم مشتق اوزرينه ترتب ايلدى بجنكه حكم مشتق اوزرينه ترتب ايلسه مشتق منهك عليتنه دليلدر نته
كيم حق سبحانه وتعالينك (السارق والزانى) قول شريفنده واقع اولمشدر اما بو كلامده نظر وار در زيرا
زوجه نك نفقه سى زوج اوزرينه اولمسنه علت احتباسدر بونده غيرى شئ علت اولمق جائز دكلدر معلوم
واحد اوزرينه ايكى علت وارد اولمشدر اما بوكا جواب علت ولادتدر زيرا وجوب نفقه ده مؤثردر زيرا
سبب بين الزوجين والولد وصل اولان جزئيتدر كندو نفسنه نيجه واجب ايسه جزئيت دخى اويلجه واجب
اولور واحتباس ايسه علتك عليدر ومصنف طفلى فقير ايله قيد ايلدى اكر طفلك مالى اولورسه نفقه سى
كندو مالندندر واكر غائبده مالى وار ايسه بابايه سن نفقه سن ويربعده مالى كاد كده رجوع ايله ديو امر
اولنور اكر قاضينك امرى اولمدين انفاق ايدرسه حكمده رجوعه قادر اولمز الا مكركه اشهاد ايلش اوله
اكر بابا مملوك اولورسه اوزرينه ولد ايجون نفقه يوقدر اكر طفل مملوك اولورسه مولاسى اوزرينه دركه باباسى
حر اولسون كرك عبد اولسون كرك مدبر اولسون (ولا يجبر امه على ارضاعه) ولدك امى ارضاع اوزرينه جبر
اولنمز البته طوغرديغى اوغلانى امزردي وجبر اولنمز زيرا حق سبحانه وتعالينك (والوالدات يرضعن اولادهن
حولين كاملين) قول شريفنك خود معناسى والداتك ارضاعنه دليلدر جواب ويريلوركه حق سبحانه وتعالينك
يرضعن) قولنك معناسى والده لرك فعلندن اخباردر يعنى اشلدكلرى زمان بويلجه اشليه لردمكدر اكر معناسى
امر ايسه دخى ياخود ندب اوزرينه محمول اوله (الا اذا تعينت) الا مكركه امر ارضاع ايجون متعين اوله يعنى
بر مرضع بولنمامق ايله وياخود ولد اناسندن غيرى كمسنه نك ممه سنى قبول ايلمك ايله متعين اولدقده ارضاعه جبر
اولنور (ويستأجر الاب من ترضعه عندها) بابا مرضعه خاتونى استيجار ايدركه اناسنك يانده ارضاع ايليه عندها
قولى خاتون ولدك كندى يانده اولمسى مراد ايلدكده در زيرا حق حضانه كندونكدر باباسى انك حقنى ابطاله
مالك اولمز (ولو استأجرها وهى زوجته او معتدته من رجعى لترضع ولدها لا يجوز) الاب ولدك امى ولدى
ارضاع ايجون استيجار ايلسه حال بوكه خاتون كندونك زوجه سى وياخود طلاق رجعيه دن معتده سى اولسه
استيجار جائز اولمز وارلك ارضاعى امى اوزرينه ديانه مستحقدر زيرا حق سبحانه وتعالينك (والوالدات يرضعن
اولادهن) قول شريفى صيغه خبر ايله امردر مؤكددر احتمال عجز ايله معذوره اولدى چونكه اجرته اقدام
ايده جك قدرتى اولديغى ظاهر اولوب فعل ارضاع كندونك اوزرينه واجب اولور اجر لازم اولمز (وفى معتدة البائن
روايتان) معتده بائنه ده ايكى روايت وارد بر روايتده جائزدكه دبر روايتده استحسانا جائزدر (وبعد العدة يجوز
وهى احق ان لم تطلب زيادة على الغير) عدتدن صكره استيجار جائزدر حال بوكه ارضاعده انا ولده احقدر اكر
غيرينك اوزرينه اجرتى زياده طلب ايلمز ايسه (ولو استأجرها وهى زوجته لارضاع ولده من غيرها صح) اكر
بابا آخر خاتوندن ولدنى ارضاع ايجون كندو خاتوننى استيجار ايلسه صحيحدر زيرا خاتونه ولد مزبورك ارضاعى
ديانة واجب دكلدر اولنقدر يجه سائرلر كبى اجنبيه اولمش اولور (ونفقة البنت بالغة والابن زمنا على الاب خاصة
به يفتى) بالغه قزك وكوترم اوغلانك نفقه سى خاصة بابا اوزرينه وفتوى دخى بو قوله در زيرا حق سبحانه
وتعالينك (وعلى المولود له رزقهن) نظم شريفى بو قولى مؤيددر وبو كلامده رمز واردركه كسبدن عاجز اولانك
نفقه سى بابا اوزرينه در اولبه اوليجق معتوه ومنتج الاعضاء وطالب علم داخل اولمش اولور (وقيل على الاب
ثلثاها وعلى الام ثلثها) ديلديكه بابا اوزرينه نفقه نك ثلثانى وام اوزرينه ثلثى لازمدر بو قول خصاف
وحسنك روايتيدر وخصاف وحسنك ثلثان وثلث روايتى ايله ولد صغيرك نفقه سى خاصة اب اوزرينه اولمسنك
ما بيننده وجه فرق بودركه صغيرده بابا ايجون ولايت ومؤنت جمع اولدى حتى صدقه فطرى دخى بابا اوزرينه

واجب اولمغله كندى نفسى منزله سنده اولدى اما كبيره ده بابانك ولايتى يوقدر بالغ اولديغى ايجون بو تقدير جه
سائر محارم كبى اولوب نفقه سى ميراثى اعتبارى ايله اولور (وعلى الموسر يسارا يحرم الصدقة نفقة اصوله الفقراء
بالسويه بين الابن والبنت) كندويه صدقه حرام اولان يسار ايله موسر اولان ولد اوزرينه اصول فقراسنك
نفقه سى اوغل وقز بيننده كندولره على السويه واجب اولور اصول فقرادن مراد ابوين واجداد وجداتدر (ويعتبر
فيها القرب والجزئية لا الارث) وجوب نفقه ده قرب وجزئيت اعتبار اولنور وارث اعتبار اولنمز (فلو كان له بنت
وابن ابن فنفقته على البنت مع ان ارثه لهما) اكر بر كمسنه نك بر قزى وبر دخى اوغلنك اوغلى اولسه اول كمسنه نك
نفقه سى قزينك اوزرينه در حال بوكه اول كمسنه نك ارثى ايكيسى ايچوندر (ولو كان له بنت وابن اخ فنفقته على
بنت البنت مع ان كل ارثه للاخ) اكر اول كمسنه ايچون قزينك قزى وبر قرنداشى اولسه آنك نفقه سى قز اوزرينه در
حال بوكه اول كمسنه نك جمله ارثى قرنداشى ايچوندر بو بابده ارثه اعتبار اولنميوب قرب جزئيته اعتبار اولدى
(وعليه نفقة كل ذى رحم محرم منه) كل ذى رحم محرم اولان كمسنه لرك نفقه سى موسر اوزرينه واجب اولور
(وان كان فقيرا او صغيرا او انثى او زمنا او اعمى او لا يحسن الكسب لحرفة او لكونه من ذوى البيوت او طالب علم)
اكر ذى رحم فقير وياخود صغير وياخود انثى وياخود كوترم وياخود اعمى اولورسه وياخود طالب علم اولديغى
اجلدن بر خوشجه كسبه قادر اولميه وياخود ذوى البيوتدن اوله وياخود طالب علم اوله وبو مقوله ذى رحم
محرمك نفقه سى موسر اوزرينه واجب اولور وحرفه ضم حا ايله وراء مهمله وقاف ايله احمق معناسنه در وحرفه
فا ايله فساد عقل معناسنه كلور وذوى البيوت شريف وعظيم اولمقدن كنايه در (ويجبر عليها) موسر اولان كمسنه
امتناع ايدرسه نفقه اوزرينه جبر اولنور (وتقدر بقدر الارث) نفقه بقدر الارث تقدير اولنور (حتى لو كان له
اخوات متفرقات) حتى اكر فقير ايچون اخوات متفرقه سى اولسه يعنى لابوين وياخود لام ولاب قز قرنداشلرى
اولسه (فنفقته عليهن اخماسا) اول كمسنه نك نفقه سى اخوات اوزرينه در اخماس جهتندن (كما يرثن منه)
اخوات اول كمسنه دن وارث اولدقلرى كبى نفقه تقدير اولنور اصل مسئله التيدندر لكن بشه رد اولنوب اوچ ثلث
لابوين قز قرنداشنه وبر ثلث بابا بر قز قرنداشنه وبر ثلث انا بر قز قرنداشنه ويريلور (ويعتبر فيها اهلية الارث
لا حقيقته) نفقه ده اهليت ارث اعتبار اولنور يوخسه حقيقت ارث اعتبار اولنمز اهليت ارث ايله مراد اسباب
حرماندن برى ايله محروم اولمياندر اسباب حرماندن برى قتل وبرى رقيت وبرى اختلاف دين وبرى
اختلاف دارندر (فنفقة من له خال وابن عم على خاله) شول كمسنه نك خالى يعنى دايسى وابن عمى اولسه اول
كمسنه نك نفقه سى خالى اوزرينه در اكر ميراث بالكليه عميسى اوغلنه ايسه ده (ونفقة زوجة الاب على ابنه ونفقة
زوجة الابن على ابيه ان كان صغيرا او زمنا) فقير اولان بابانك زوجه سنك نفقه سى غنى اولان اوغلى اوزرينه
واوغلونك زوجه سنك نفقه سى باباسى اوزرينه در اكر ابن صغير وياخود كوترم اولورسه زيرا ابن بابا كبى دكلدر
اوغلونك خدمتى كندو اوزرينه لازم اوله مادامكه صغير وزمن اولميه زوجه سنك نفقه سى لازم كلمز ومبسوطده
مذكوردركه ابنك زوجه سى نفقه سى ايچون بابا جبر اولنمز اما بابانك خادمنك نفقه سى ابنك اوزرينه واجبدر
لكن استخدام ايلمكه محتاج اولسه زيرا خدمت اب ابن اوزرينه واجبدر اختيارده دخى بويلجه در (ولا تجب
نفقة للغير على فقير الا للزوجة والولد) غير ايچون يعنى اصول وفروعدن وسائر ذوى الارحام ايچون فقير اوزرينه
نفقه واجب دكلدر الا زوجه سى وولد صغيرى واجب اولور زيرا حق سبحانه وتعالى (وعلى المولود له رزقهن
وكسوتهن بالمعروف) بيورمشلردر (ولا مع اختلاف الدين) اختلاف دين ايله دخى نفقه واجب دكلدر اهليت
ارث باطل اولديغى ايچون مسلم اولان كمسنه نك اقاربى اولان كفار اوزرينه نفقه واجبدر عكسى دخى كذلك
(الا للزوجة وقرابة الولاد اعلى او اسفل) الا زوجه ايچون وقرابت ولاد ايچون نفقه واجبدر اختلاف دين موجود
ايكن بيله كرك اعلى وكرك اسفل اولسون اما زوجه نك نفقه سنك وجوبى عقد نكاح ايله حبس اولنمق اعتبارى
ايله در اما اصول كه بابا وانادر انلرك نفقه سنك وجوبى حق سبحانه وتعالينك (وصاحبهما فى الدنيا معروفا)
قول شريفى ايله در ونبى عليه السلام بو آيه كريمه يى حسن عشرت ايله تفسير ايلمشدر واما فروع كه اولاد اولاديدر
كندونك جزئيدر نفقه جزء كفر ايله منع اولنمز كندو نفسنه نفقه منع اولنمديغى كبى اجداد وجدات ابوين كبيدر
واولاد اولاد دخى كندو اولادى كبيدر زيرا بالواسطه جزئى كبيدر (وللاب بيع عرض ابنه لنفقته لا بيع عقاره

بابا كندو نفقه سيجون ولد غائبك مالنى بيع ايلك جائزدر اما عقارنى بيع ايلك جائز دكلدر (ولا بيع العرض لدين له على الابن سواها) و باباك دخى ايجون متاعنى بيع ايلك اوغل اوزرينه نفقه دن غيريله واجب دكلدر اما نفقه ايجون واجبدر (ولا للام بيع ماله لنفقتها) انا ايجون غائب اولان اوغلنك مالنى كندو نفقه سيجون بيع ايلك بوقدر يعنى جائز دكلدر (وعندهما لا يجوز للاب ايضا) امامين قتنده انايه جائز اولمديغى كبى بابا ايجون دخى اوغلنك متاعنى بيع ايلك بوقدر يعنى جائز دكلدر قياس دخى بودر (ولا ضمان عليهما لو انفقا من مال الابن عندهما) اكر بابا و انا اوغلنك كندو يانلرنده اولان مالندن انفاق ايلسه لر اوزرلرينه ضمان بوقدر زيرا ابوينك نفقه سى اوغل اوزرينه واجبدر آلوب قبض ايلدكلرى كندو حقلرى جنسندن اولمش اولور (ولو انفق المودع مال الابن عليهما بغير امر القاضى ضمنه ولا يرجع عليهما) اكر مودع يعنى امانت قونلان كسنه اوغلنك مالنى قاضينك امرى اولمدين ابوين اوزرينه انفاق ايلسه مودع انفاق ايلديكى مالى ضامن اولور و انفاق ايلديكى مال ايجون ابوين اوزرينه رجوع ايده مز متبرع اولمش اولور زيرا مودع حفظ ايجون نائبدر يوخسه غيرك مالنه تصرفه ولايتى يوقدر اما امر قاضى بونك خلافيدر زيرا قاضينك عموم ولايتى واردر (ولو قضى بنفقة غير الزوجة ومضت مدة بلا انفاق سقطت الا ان يكون القاضى امر بالاستدانة عليه) اكر قاضى زوجه دن غيرى اقارب ايجون نفقه ايله حكم ايلسه و انفاق ايلمدين بر مدت كجسه اول مرور ايدن مدتك نفقه سى ساقط اولور الا مكركه قاضى اول كسنه نك اوزرينه استدانه ايله امر ايلمش اوله زيرا قاضينك ولايتى واردر و اول ولايت غائبك اذنى مقامنه قائم اولور بو تقديرجه ذمتنه دين اولوب مضى مدت ايله ساقط اولمز (وعلى المولى نفقة رقيقه) قولينك نفقه سى افنديسى اوزرينه در (فان ابى اكتسبوا وانفقوا) اكر افنديسى انفاقدن ابا ايدرسه قول طائفه سى كسب ايليه لر و كسبلرندن كندولره انفاق اولنور (فان لم يكن لهم كسب اجبر على بيعهم) اكر عبد ايجون كسب اولمسه يعنى كسبه قادر اولمسه مولى عبدلرينى اوزرينه جبر اولنور يعنى حاكم طرفندن بيع ايله دو جبر اولنور (وفى غيرهم من الحيوان يؤمر ديانة) رقيقك نفقه سندن غيريده حيوان صاحبى ديانة امر اولنور زيرا حيوان اهل استحقاقدن دكلدر نفقه سى اوزرينه جبر اولنمز انجق بينه وبين الله ديانة امر اولنور زيرا نبى عليه السلام تعذيب حيواندن نهى بيورمشلردر

كتاب الاعتاق

بو كتاب احكام اعتاق بياننده در و اعتاق لغة مطلقا اثبات قوتدر (هو اثبات القوة الشرعية فى المملوك) شرعا اعتاق مملوكده قوة شرعيه يى اثباتدر بر وجهله دركه اول مملوك سائر احرار كبى هر شيئه اهل اولور و بو تصرف شرعى مندوب اولديغنه نبى عليه السلامك (ايما مسلم اعتق مؤمنا اعتق بكل عضو منه عضوا من النار) قول شريفى دليلدر (انما يصح من مالك حر مكلف بصريحه وان لم ينو) مالك حر مكلفدن اعتاق لفظ صريحله صحيح اولدى اكر نيت ايلمدى ايسه ده مالك ديمكله غير مالكدن احترازدر حر ديمكله مملوكدن احترازدر مكلف ديمكله مجنون و صبيدن احترازدر (كانت حر او محرر او عتيق او معتق او حررتك او اعتقتك او هذا مولاى او هذه مولاتى او يا حر او يا عتيق ان لم يجعل ذلك اسما له) انت حر و يا خود انت محرر و يا خود انت عتيق و يا خود انت معتق و يا خود حررتك و يا خود اعتقتك لفظلرى كبى بو الفاظ عتقده صريحدر نيته احتياج يوقدر و يا خود قولنه خطاب و اشارت ايدوب و هذا مولاى ديسه و يا خود يا مولاى و يا خود هذه مولاتى لفظلرى كبى زيرا لفظ مولا معتق ايله معتق بيننده مشتركدر لكن عبده خطاب اولمغله اراده عتقه دليلدر و يا خود يا حر و يا خود يا عتيق لفظلرى كبى اكر بو ايكيسى اسم قلنمش ايسه (وكذا لو اضاف الحرية الى ما يعبر به عن البدن) و بنه نيتسز آزاد اولور اكر حريته جميع بدندن تعبير اولان شيئه اضافت ايلسه (كراسك حر ونحوه) رأسك حر و وجهك حر و رقبتك حر كبى (وكقوله لامته فرجك حر) رجلك جاريه سنه فرجك حر قولى كبى زيرا فرج جمله بدندن تعبير اولنور شيدندر عتق واقع اولور و جزء شايعنه مضاف قلسه مثلا نصف و ثلث كبى امام اعظم قتنده جزء شايع معتق اولوب باقيسنده سعى ايدر و امامين قتنده جمله سى آزاد اولور (كما فى الاختيار) اما يد و رجله مضاف ايلسه امام شافعى مذهبنده واقع اولور اما غلام ايجون فرجك حر ديسه عتق واقع اولمز كما فى النظم و محيطده ابو يوسفدن روايت اولنديكه غلامده دخى عتق واقع اولور (وبكناية ان نوى) كنايه عتق ايله دخى عتق صحيح اولور اكر عتقه نيت ايدرسه و بكنايه لفظى

بصريحه

بصريحه قولنه معطوفدر (كلا ملك لى عليك) لا ملك لى عليك كبى معناسى سنك اوزرنده بنم ايجون ملك بوقدر بونك كنايه سى بن سنى بيع ايلدم و يا خود اعتاق ايلدم ديمك اولور (او لا سبيل او لا رق او خرجت من ملكى او خليت سبيلك او قال لامته اطلقتك) و يا خود لا سبيل لى عليك و لا رق لى عليك و يا خود خرجت من ملكى و يا خود خليت سبيلك و يا خود رجل جاريه سنه اطلقتك لفظنى كه خليت سبيلك منزله سنده در و بو قول ابو يوسفدن مرويدر اما اكر عبدينه اذهب حيث شئت او توجه الى شئت من بلاد الله ديسه عتق واقع اولمز اكر نيت دخى ايدرسه بو الفاظ زوال يد افاده ايدر عتق اوزرينه دلالتى يوقدر مكاتبده اولديغى كبى كذا فى الدرر محيطده ابو يوسفدن روايت اولنمشدركه اكر بر كسنه عبدينه الف نون تار يخدر ديسه معتق اولور اكر نيت ايدرسه كذا فى جامع الرموز (ولو قال طلقتك لا تعتق وان نوى) اكر بر رجل جاريه سنه طلقتك ديسه معتق اولمز اكر نيت دخى ايدرسه زيرا اول كسنه نيتى محتمل اولميان شيئه ذاهب اولمشدر اعتاق اثبات قوت شرعيه در طلاق ايسه دفع قيددر بو يله عبد جماد اننه ملحقدر اعتاق ايله احيا اولور اما منكوحه بو يله دكلدر خاتون هر شيئه قادره در لكن اول قدرنه قيد نكاح مانعدر طلاق ايله اول مانع دفع اولوب قوت ظاهر اولور بو تقديرجه اعتاق طلاقدن اقويدر ايمدى ادنى اعلى دن مستعار اولمق صالح دكلدر و ملك يمين ملك نكاحدن اقويدر اول اجلدن طلاق ايله عتق صحيح اولمز اما عتق ايله طلاق صحيح اولور (وكذا سائر الفاظ صريح الطلاق وكنايته) و بنه طلاق صريح و طلاق كنايه نك سائر الفاظيله دخى عتق واقع اولمز مثلا بر كسنه جاريه سنه انت طالق و يا خود انت بائن و يا خود تخمرى ديوب عتق نيت ايلسه بزم قتمزده عتق واقع اولمز (ولو قال انت لله لا يعتق خلافا لهما) اكر بر كسنه عبدينه انت لله ديسه ابو حنيفه قتنده معتق اولمز امامين ايجون خلاف واردر انلر قتنده معتق اولور امامين ايجون دليل لله ده اولان لام اختصاص ايجوندر اويله اولسه خصوص ملك اولمز الا مالكدن زوال ملك ايله اولور بو تقديرجه معتق اولور و ابو حنيفه نك دليلى رجلك بو قولندن اول عبد الله ايجوندر زيرا جميع اشيا تخليق حسبيله الله ايجوندر ايمدى بو قول اخبار اولور انشا اولمز بو يله اولنجق عبد معتق اولمز (ولو قال هذا ابنى او ابى عتق بلا نية) اكر رجل بر كوجك و يا خود بر بيوك عبدينه شو بنم اوغلومدر و يا خود بابامدر ديسه نيتسز معتق اولور (وكذا هذه امى) جاريه سنه شو بنم انامدر ديسه بلا نيت معتقه اولور ابو حنيفه قتنده كرك اول جاريه معتقدن مسن اولسون كرك كوجك اولسون (وعندهما لا يعتق ان لم يصلح ان يكون ابنا له او ابا او اما له) امامين قتنده معتق اولمز اكر مخاطب و مخاطبه اولان عبد و جاريه معتق رجله ابن اولمغه و يا خود بابا و يا خود انا اولمغه صالح اولمز ايسه زيرا كلامى محال اولوب اعتقتك قبل ان اخلق او قبل ان تخلق قولى كبى لغو اولور (ولو قال لصغير هذا جدى لا يعتق فى المختار) اكر بر صغير ايجون هذا جدى ديسه معتق اولمز مذهب مختارده زيرا حريت ايجون ملكده بابا واسطه سيله مختار قيلنور و واسطه ايسه منتفيه اولوب جدى مجاز قلمق ممكن اولمدى اما بابالق و اوغللق بونك كبى دكلدر زيرا بو ايكيسى بلا واسطه حريته مجاز قلنور و صاحب عنايه ديمشدركه اكر واسطه مذكوره ايسه مثلا هذا جدى اب ابى ديسه معتق اولور (وكذا لو قال هذا اخى) و بنه معتق اولمز اكر هذا اخى ديسه و ديمشدركه بو مسئله خلافيدر اولكينك و بعضيلر ديمشدركه بونده خلاف بوقدر بلكه اجماعا عتق واقع اولور وكذا لو قال هذا ابنى معتق اولمز اكر هذا اخى ديسه بو قارو ده مذكور اولنديغى اوزره اخ حريت ايجون ملكده مجاز اولمق واسطه اب ايله در اول ايسه منتفيدر اول تقديرجه مجاز اولمق ممكن اولمز مبسوطده مذكوردركه بو لفظ اكر مطلق ذكر اولنورسه در اما مقيد ذكر اولنورسه مثلا هذا اخى لابى او لامى ديسه بلا تردد معتق اولور اما مطلق اخوت ايله اولمز زيرا اخوت مشتركدر كاه اولوركه اخوت فى الدين مراد اولور نته كيم حق سبحانه و تعالينك (انما المؤمنون اخوة) قول شريفنده وارد اولمشدر و كاه اخا ايله قبيله مراد اولنور (والى عاد اخاهم هودا) نص شريفنده وارد اولديغى كبى و كاه اولوركه نسبدن اخوت مراد اولور اويله اولسه قول مشترك حجت اولمغه صالح اولمز اكر دينلورسه كه بنوت دخى نسب ايله رضاع بيننده مشتركدر هذا ابنى قولنك اطلاقى ايله عتق نيجه ثابت اولور جواب و يريلوركه رضاعدن اولان بنوت يعنى اوغللق مجازدر مجاز ايسه حقيقته معارض اولمز و اول عبده و هو بنتى ديسه بنه معتق اولمز عبدى ايجون بنم قزمدر ديسه زيرا مشار اليه مسمى جنسندن دكلدر اول تقديرجه نه حقيقة و نه مجازا بنتدن اعتبار اولنمز بينلرنده عدم ملازمت اولديغى ايجون و ديمشلردركه بو مسئله دخى خلاف اوزره در

(ولا يعتق بلا سلطان لى عليك وان نوى) لا سلطان لى عليك لفظى ايله دخى عتق واقع اولمز اكر نيت دخى ايدرسه زيرا سلطان حجت معناسنه در حق سبحانه وتعالينك (اولياتينى بسلطان مبين) قول شريفى كبى وسلطان ذكريله استيلاء مراد اولنور بو محلده سلطانى نفى قوتى نفى اولوركانه ديمش اولوركه لا يدلى عليك بو لفظى ديسه وعتقى نيت ايلسه معتق اولمز زيرا جائزدركه يدزائل اولوب ملك باقى قله مكاتبده اولديغى كبى لا سبيل لى عليك بونك خلافنجه درزيرا عبده مضاف اولان سبيل ملكدن كنايه در اكر ملكى نفى ايدوب لا ملك لى عليك ديسه وعتقه نيت ايلسه معتق اولمز بو محلده عنايه ده سؤال وجواب واردر وحاشيهٔ يعقوب پاشاده وسعدى افنديده چوق بحث واردر تفصيل مراد ايدن انلره مراجعت ايلسون (ولا بيا ابنى ويا اخى) ويا ابنى ويا اخى ايله دخى عتق واقع اولمز زيرا نداطلب اقبال منادى در اكر بر منادييى بر وصف ايله ندا ايلسه كه اول وصفى منادى ده اثباته قادر اولسه حريت كبى اول زمان ندا ذلك الوصف ايله تحقيق اولمش اولور يا حر كبى زيرا منادى بو وصفى منادى ده اثباته في الحال قادر اولور اما اكر اول وصفى اثباته قادر اولمز ايسه مجرد اعلام ايچوندر اول وصفى تحقيق ايچون دكلدر زيرا اوغلى حالت نداده اثبات ممكن دكلدر واكر يا غيريدن مخلوق ايسه انجق اعلامدر وابو حنيفه دن شاذا روايت اولنمشدركه ايكيسنده دخى معتق اوله حاصل كلام ظاهر الروايه ده ندا ايله عتقك وقوعى يا حر يا عتيق ويا مولاى لفظلريله در اما اعتماد ظاهر الروايه ده اولديغى اوزره در (كذا فى العناية) بركسنه عبدنه بحبهٔ من ديسه معتق اولمز وياخود يا بابا ديسه ينه معتق اولمز (كما فى الصغرى) واكر تصغير ايله يا ابنى ويا بنتى ديسه اضافتسز معتق اولمز (كما فى الهداية) ابو حفصدن روايت اولنمشدركه ضم يا ايله يا بنى ديسه معتق اولمز نصب ايله ديسه معتق اولور كما فى التجنيس (او انت مثل الحر) وياخود مولى عبدنه انت مثل الحر ديسه معتق اولمز زيرا مثل عرفا بعض معانيده مشاركت ايچون استعمال اولنور بو تقديرجه حريه ده شك واقع اولور (وقيل يعتق) دينلمشدركه معتق اولور نيت ايله كما فى الاختيار (ولو قال ما انت الا حر عتق) اكر مولى عبدنه ما انت الا حر ديسه معتق اولور زيرا نفى استثنا اثباتدر على وجه التأكيد كلمهٔ شهادتده اولديغى كبى (ومن ملك ذا رحم محرم منه عتق عليه ولو كان المالك صغيرا او مجنونا) شول كسنه ذا رحم محرمنه مالك اوله اول ذو رحم محرم مالكى اوزرينه معتق اولور اكر مالك صغير وياخود مجنون دخى اولورسه وكمال پادشازاده اصلاح وايضاحده محرم صفت رحمدر وحقيقتده محرمنه سببدر لكن لسان شرعده نفس محرم تشبيهده مبالغه ايچون قلنمشدر دو تصريح ايلمش وينه تفسير فرائضده ذو رحم محرم اولاد رجل واولاد ابوين كه قرنداشلريدر وقرنداشى اوغللرى وقز قرنداشى اوغللرى نقدر آشغه اولورسه وآبا واجداديدر نقدر يوقار واولورسه واعمام وعمات واخوال وخالاتدر لكن بونلرك اولادلرى دكل محصل كلام قرابت حقيقة اوچ نوع اوزرينه دربرى قرابت ذى رحم محرمدر قرابت اولاد دن انك حكمى عتقدر مالك اولدقده بالاتفاق بزم بيمزده واصحاب شافعى بيننده اما اهل ظواهر خلاف ايدوب انلرديرلركه مالكك اوزرينه معتق اولمز لكن مالكه لازمدركه اعتاق ايليه وبرى دخى قرابت بعيده دركه اول ذى رحم غير محرمدر اول دخى كرك ارضاعدن اولسون كرك مصاهره دن اولسون بالاتفاق حكمى عدم عتقدر بزم قتمزده اما شافعى قتنده خلافيدر (والمكاتب يكاتب عليه قرابة الولادة فحسب) مكاتب اوزرينه انجق قرابت ولادى مكاتب اولور مثلا مكاتب اولان كسنه باباوانا سنى اشترا ايلسه آنك اوزرينه مكاتب اولورواما قرنداشى مجراسنده جارى اولنلرى اشترا ايلسه مكاتب اولمز ابو حنيفه قتنده زيرا مكاتبك تملكى ناقصدر اعتاقه قادر دكلدر وجوب ايسه قدرت اولدقده در (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلرك قتنده قرنداشى وانلر مجراسنه جارى اولنلر مكاتب اولور قرابت ولاد كبى (ومن اعتق لوجه الله عتق) شول كسنه كه لوجه الله عبدى اعتاق ايلسه معتق اولور (وكذا لو للشيطان او للصنم وان عصى) اكر شيطان ايچون وياخود صنم ايچون اعتاق ايلسه معتق اولور اكر عاصى دخى اولورسه زيرا بو فعل كفره وعبدهٔ اصنام فعليدر (وكذا لو اعتق مكرها او سكران) عبد معتق اولور يا كرمكرها وياخود سكرانا اعتاق ايلسه زيرا اكراهده اسقاطن رضايه توقف اولمز كورمزميسنكه هزل ايله دخى اعتاق ثابت اولور لكن اعتاق اهلندن محلنه صدورى متحقق اولديغى ايچوندر طلاقده اولديغى كبى (ولو اضاف العتق الى ملك او شرط صح) اكر عتقى ملكه مضاف قلسه صحيح اولور مثلا ان ملكت عبدا فهو حر وان دخلت الدار فانت حر ديسه ملك وشرط بولندقده عتق صحيح

اولور

اولور (ولو خرج عبد حربى الينا مسلما عتق) اكر عبد حربى مسلم اولديغى حالده بزه چيقسه يعنى دار اسلامه چيقسه معتق اولور على كرم الله وجهه دن روايت اولنديكه يوم حديبيه ده قبل الصلح طائفدن بر قاچ عبد فرار ايدوب رسول عليه السلامه كلمشلرايدى فرارايدن قوللرك افنديلرى نبى عليه السلامه مكتوب يازوب يا محمد بزم قوللر بمزك فرارى سزك دينكوزه رغبة دكلدر انجق رقيتدن خلاص ايچوندر رد ايدكار نده حضور عاليلرنده اولنلردخى كرچكدر ديدكارى كبيدر بونلرى افنديلرينه رد ايلمك كركدر دو جواب ويردكارنده نبى عليه السلام غضب ايله خطاب ايدوب طائفك قوللرى مسلما اهل اسلامه ملحق اولدقلرنده (هم عتقاء الله) بيورمشلردر (والحمل يعتق بعتق امه) حمل اناسنك عتقى ايله معتق اولور (وصح اعتاقه وحده) حملك يالكز اعتاقى صحيح اولور (ولا تعتق امه به) اناسى معتقه اولمز حمل سببيله يعنى حمل اعتاق اولنمغله اناسى معتق اولمز اكر حمل سببيله اناسى معتق اولسه ام ولد تابع اولمق قلب موضوع لازم كاوردى مسئله ايسه عكسيدر (والولد يتبع امه فى الملك والرق والحرية والتدبير والاستيلاد والكتابة) ولد امه تابعدر ملكده ورقده وحريتده وتدبير واستيلادده وكتابتده (وولد الامة من سيدها حر) جاريه نك سيدندن اولان ولدى حردر (ومن زوجها ملك لسيدها) جاريه نك زوجندن اولان ولدى جاريه نك سيدنك ولديدر وملكيدر (وولد المغرور حر بقيمته) ولد مغرور قيمتى ايله حردر مثلا بركسنه بايعك ملكى ظنى ايله برجاريه اشترا ايلسه ولادتدنصكره بركسنه نك جاريه سى اولديغى ظاهر اولسه بو ايكى صورتده دخى قيمتى ايله حر اولور

باب عتق البعض

بو باب عتق بعضك احكامى بيانندهدر (ومن اعتق بعض عبده صح وسعى فى باقيه) بركسنه عبدينك بعضيسى اعتاق ايلسه صحيح اولور وعبد باقيسنده مولاسى ايچون سعى ايدر (وهو كالمكاتب الا انه لا يرد فى الرق لو عجز) بو معتق البعض اولان عبد جميع احوالده مكاتب كبيدر الا بو قدر واردركه اول معتق البعض رقه رد اولنمز اكر سعيده عاجز اولورسه اما مكاتب عاجز اولدقده رقه رد اولنور زيرا كتابت عقددر اقاله وفسخ اولور اعتاق ايسه اسقاط محضدر اقاله وفسخى قبول ايلمز اصل مسئله بودركه اعتاق ابو حنيفه قتنده متجزى اولور شو كانا كه ابو حنيفه قتنده ازالهٔ ملكدن عبارتدر ملك ايسه متجزى اولور وزوال اولوب تا (وقالا يعتق كله ولا يسعى) وامامين ديديلركيا معتق اولمز وهم سعى ايتمز زيرا انلرك قتنده اعتاق اثبات عتقدن عبارتدر وياخود ازالهٔ رقدن عبارتدر بونلردن هر برى متجزى اولمز (وان اعتق شريك نصيبه فللاخر ان يعتق او يدبر او يكاتب او يستسعى) اكر بر عبدده شريك اولان كسنه نصيبنى اعتاق ايلسه شريك آخر ايچون معتق النصف اولان عبدى ازاد ايلمك وياخود مدبر ايلمك وياخود كتابته كسمك وياخود سعى ايتدرمك واردر (والولاء لهما) ولاء ايكيسى ايچوندر (او يضمن المعتق لو موسرا) وياخود شريك آخر ديلرسه معتقه تضمين ايتديرر اكر موسر ايسه (ويرجع به المعتق على العبد والولاء له) معتق ضامن اولديغى شيئله عبده رجوع ايدر وولاء معتق ايچون اولور (وقالا ليس على الاخر لا الضمان مع اليسار والسعاية مع العسار) امامين ديديلركه شريك آخر اوزرينه بو قدر الا ضمان واردر يسار ايله يعنى دولتلو ايسه سعايت واردر فقير ايسه مثلا شريك آخر دولتلو ايسه ضامن اولور فقير ايسه عبده سعايت ايتديرر (ولا يرجع المعتق على العبد لو ضمن والولاء له فى الحالين) معتق اكر ضامن اولورسه عبده رجوع ايلمز يعنى ضامن اولديغى عبددن طلب ايلمز وولاء معتق ايچوندر ايكى حالده دخى يعنى ضامن اولديغى حالده وسعايت ايتديرديكى حالده (ولو شهد كل منهما باعتاق شريكه سعى العبد لهما فى حظهما والولاء بينهما كيف ما كانا) ايكى شريكدن هر برى كندى حصه سنى اعتاق ايلدى ديو بربرى اوزرينه شهادت ايلسه لر عبد اول ايكيسى ايچون نصيبلرى مقدارى سعى ايدر وولاء ايكيسى بيننده در شريكين هر نيجه اولورسه يعنى ايكى كسنه بر عبده مالك اولوب بعده بريسى شريك آخره سن حصه كى اعتاق ايلدك ديو شهادت ايلسه اول دخى بن اعتاق ايلديكمده سن دخى حصه كى اعتاق ايلدك ديو شهادت ايلسه عبد ايكيسى ايچون سعى ايدر ابو حنيفه قتنده وكيف ما كان ايدوكى يعنى شريكيندن هر برى كركسه معسر اولسون كركسه برى معسر وبرى موسر اولسون برابردر (وقالا يسعى للمعسرين لا للموسرين) امامين ديرلركه شريككين معسرين اولورلرسه عبد سعى ايدر موسر اولورسه سعى ايلمز زيرا معتق معسر اولديغى عبدك سعايتنى ادعايه دلالت ايدر صدقلرى تقديرى اوزره اما موسر

اولورسه سعایة عبددن متبرء اولوب شریکنک ضمانندن ادعاسنه دلالت ایدر اول اجلدن حالت یسارده سعی ایلمز (ولو احدهما موسرا والاخر معسرا یسعی للموسر فقط) اکر شریکیندن بری موسر وبری معسر اولسه انجق موسر ایچون سعی ایدر علی یسعی للمعسر بن محلنده ذکر اولنمشدر (والولاء موقوف فی الاحوال حتی یتصادقا) ولاء جمیع احوالده موقوفدر حتی شریکیندن هر بری صاحبی اوزرینه اجله ایدوب ولانی کندو نفسندن نفی ایدوب صاحبی اوزرینه اثبات ایلمشدر اولتقدیرجه ولاء تصادقه توقف ایدر (ولو علق احدهما عتقه بفعل غدا والاخر بعدمه فیه فمضی ولم یدر عتق نصفه وسعی فی نصفه لهما مطلقا) اکر شریکیندن بری عبدک عتقنی یارنده اوله جق برفعله تعلیق ایلسه وشریک آخر اول فعلک یارنده عدمنه تعلیق ایلسه ویارنکی کون کچسه واول فعلک وجودی وعدمی بلنمسه عبدک نصفی معتق اولور ونصفنده ایکیسی ایچون سعی ایدر مطلقا قیدی حال اعتبار ویسارا ایچوندر مثلا ایکی کمسنه برعبده مشترک اولوب شریکک بری اکر فلان کمسنه یارین شوداره داخل اولورسه عبدم معتق اولسون دیسه ویارنکی کون کچسه لکن اول کمسنه نک دخولی وعدم دخولی معلوم اولمسه عبدک نصفی معتق اولوب نصفی ایچون ایکیسنه سعی ایدر شریکین کرکسه معسر کرکسه موسر اولسون کرک مختلفین اولسون (وعندهما ان کانا موسرین فلا سعایة) امامین قتنده اکر شریکین موسر اولورسه سعایت یوقدر زیرا شریکین هر بری عبددن سعایتی تبرع ایدوب شریکی اوزرینه ضمانی ادعا ایلمکله سعایت واقع اولمز ومعتقک یساری سعایتی منع ایدر (وان کانا معسرین فنی نصفه عند ابی یوسف وفی کله عند محمد) اکر شریکنک ایکیسی دخی معسر اولورسه ابو یوسف قتنده عبد نصفنده سعی ایدر ابو حنیفه قتنده دخی بویله در امام محمد قتنده عبد کلیسنده سعی ایدر (وان کانا مختلفین سعی للموسر فقط فی ربعه عند ابی یوسف) اکر شریکین مختلف اولورلرسه یعنی بری فقیر وبری غنی اولورسه ابو یوسف قتنده عبد ربع قیمتنده سعی ایدر (ولو حلف کل بعتق عبده والمسئلة بحالها لا یعتق واحد) واکر ایکی کمسنه نک هر بری کندی عبدنک عتقنه یمین ایلسه یعنی رجلیندن بری اکر فلان کمسنه یارین داره داخل اولورسه عبدم معتق اولسون دیسه وبری دخی اکر داره داخل اولمزدیسه عبدم معتق اولسون دیسه ویارین کچسه دخول وعدم دخول دخی معلوم اولمسه مسئله حالی اوزرینه دربریسی معتق اولمز جهالت فاحشه اولدیغیچون (ومن ملک ابنه مع غیره بشراء اوهبة اوصدقة اووصیة عتق حظه) برکمسنه اوغلونه شراء ویاخود هبه ویاخود صدقه ویاخود وصیت ایله مالک اولسه کندونک نصیبی معتق اولور زیرا برکمسنه ذی رحم محرمنک شقصنه مالک اولسه اول شقص معتق اولور وعتق اولمسنه نبی علیه السلامک (من ملک ذا رحم محرم منه عتق علیه) قول شریفی دلیلدر (ولا یضمن) اب شریکنک حصه سنی ضامن اولمز زیرا بعض صورتده شریکنک نصیبنی افساد ایلمکله ضمان لازم کلوردی بو صورتده ضمان لازم کلمز (ولشریکه ان یعتق اویستسعی سواء علم الشریک انه ابنه اولا) اوغلونه مالک اولان بابا شریکی ایچون اول عبدی اعتاق ایلمک وار در ویاخود سعی ایتدرمک واردر کرک انک اوغلی ایدوکنی بلسون کرک بلمسون برابردر یعنی بو صورتده علم وعدم علم برابردر اکر اوغلی ایدوکنی بیلورسه سبب رضا متحقق اولوروا کر اوغلی ایدوکنی عالم دکل ایسه سبب رضا اوزرینه عمل اولنور (وقالا یضمن الاب ان کان موسرا وعند اعساره یسعی الابن) امامین دیدیلر که شریکک حصه سنی اب ضامن اولور اکر بابا دولتلو ایسه اما اعساری قتنده ابن سعی ایدر یعنی فقیر ایسه باقی حصه سنده باباسنک شریکی ایچون سعی ایدر زیرا باباشریکنک حصه سنی قریبنی اشترا ایلمکله ابطال ایلدی سائر شرکا تضمین ایلدیکنی بودخی تضمین ایدر (وکذا الحکم والخلاف لو علق عتق عبد بشراء بعضه ثم اشتراه مع آخر او اشتری نصف ابنه ممن یملک کله) حکم ثمن وخلاف دخی بیلن مسئله کبیدر برکمسنه عبدک بعضیسنی اشترایه عتقنی تعلیق ایلسه یعنی سنک نصفنی اشترا ایدرسم معتق اول دیو تعلیق ایلسه صکره برآخر ایله اول عبدی اشترا ایلسه یاخود اوغلونی مالک اولاندن نصفنی اشترا ایلسه ابو حنیفه قتنده شریک آخره نصفنی ضامن اولمز وشریک آخر ایچون اعتاق وسعی ایتدرمک واردر وامامین قتنده اب ضامن اولور اکر دولتلو ایسه اکر فقیر ایسه مشتری اولان ابن باقی حصه سیچون سعی ایدر (ولو اشتری الاجنبی نصفه ثم الاب باقیه موسرا ضمن الشریک او استسعی) اکر براجنبی برینک نصفنی اشترا ایلسه اندنصکره بابا موسر اولدیغی حالده باقیسنی اشترا ایلسه شریک آخر دیلرسه باباسنه تضمین ایتدیرر ویاخود دیلرسه

سعی

سعی ایتدیرر (وقالا یضمن فقط) امامین دیدیلر که شریک آخر انجق تضمین ایتدیرر زیرا امامین قتنده معتقک یساری سعایتی منع ایدر (ولو ملکاه بالارث فلا ضمان اجماعا) اکر ایکی کمسنه ارثله عبده مالک اولسه لر اجماعا ضمان یوقدر صورة مسئله بودر که برخاتون فوت اولوب برعبدنی ترک ایلسه که اول عبد زوجک اوغلی اولسه وزوجی ایله برقرنداشنی ترک ایلسه پس ایمدی عبدک نصفنه قرنداش ونصفنه زوج وارث اولوربابا که اوغلونه مالک اولدیغی کبی معتق اولور بو صورتده بابا شریکک حصه سنه ضامن اولمز زیرا ارث ضروریدر افساد حصهٔ شریکده کندونک صنعی یوقدر (عبد لموسرین دبره احدهم واعتقه الاخر ضمنه الساکت مدبره والمدبر معتقه ثلثه مدبرا لا ما ضمن) اوچ موسر کمسنه نک مشترک برقولی اولوب ایچلرندن بری خصم مدبر اولسون دیسه وبری دخی خصم معتق اولسون دیسه وبریسی دخی ساکت اولسه سکوت ایدن مدبره حصه سنی تضمین ایتدیرر مدبر دخی معتقه عبد مدبر اولدیغی حالده ثلث قیمتنی تضمین ایتدیرر بوخسه کندوسی تضمین ایتدیکی تضمین ایتدیرمز صورة مسئله بودر که اوچ کمسنه طقوز التون حصه ایله یکرمی یدی التونه برعبد اشترا ایلسه بریسی مدبر ایلسه وبری اعتاق ایلسه وبریسی ساکت اولسه اول ساکت اولان مدبره طقوز التونی تضمین ایتدیررو مدبر دخی معتقه رجوع ایدوب مدبر اولدقده عبدک بهاسی اون سکز التون قالمش ایدی آنک ثلثی که التی التون ایدر آنی تضمین ایتدیرر (والولاء ثلثاه للمدبر وثلثه للمعتق) ولانک ثلثانی مدبر ایچون وثلثی معتق ایچوندر زیرا ثلثی عبد حر اولوب ثلثان مدبر اولمش اولدی بو تقدیرجه معتقک حقی اولمش اولدی (وقالا ضمن مدبره لشریکیه ولو معسرا والولاء کله له) امامین دیدیلر که مدبر اولان کمسنه ایکی شریکک حصه سنی ضامن اولور اکر مدبر معسر ایسه ده وولانک کلیسی مدبر ایچون اولور (وقیمة المدبر ثلثا قیمته قنا) مدبره قیمتی قن اولدیغی حالده یعنی عبد اولدیغی حالده قیمتنک ثلثانیدر (ولو قال لشریکه هی ام ولدک وانکر تخدمه یوما وتوقف یوما) واکر جاریه ده شریک اولان کمسنه شریکنه جاریه سنک ام ولدکدر دیسه وشریک انکار ایلسه جاریه منکر اولان شریکه برکون خدمت ایدر وبرکون موقوف طورر یعنی شریک مقرک نوبتی ایچون موقوف طورر زیرا مقر اولان شریک بنم جاریه اوزرنده حقم یوقدر شریکمک ام ولدیدر دیمش اولدی (وقالا للمنکر ان یستسعیها فی حظه ان شاء) امامین دیدیلر که منکرک نصفی ایچون جاریه سعی ایلمک واردر دیلرسه (ثم تکون حرة) اندنصکره جاریه حره اولوب مثلا برکمسنه استیلادی کندونفسنه اقرار ایلسه صحیح اولوروا کر شریکنه مضاف قلسه شریکی دخی انکار ایلسه شریکی اوزرینه اولان اقرار کندو اوزرینه منقلب اولور کندوسی کانه استیلاد ایلمشدر (وما لام ولد تقوم فلا یضمن موسر اعتق نصیبه منها) ام ولد ایچون قیمت یوقدر یعنی مال متقوم دکلدر پس ایمدی جاریه دن نصیبنی اعتاق ایدن شریک موسر آخرک حصه سنی ضامن اولمز زیرا ابو حنیفه قتنده مال متقوم دکلدر صورة مسئله بودر که ایکی کمسنه نک اشتراکا برجاریه سی اولوب وجاریه ما بینلرنده بر ولد کتورسه وایکیسی دخی دعوت ایلسه ایکیسنک دخی ام ولدی اولور اندنصکره شریک موسر حصه سنی اعتاق ایلسه شریک آخر حصه سنی تضمین ایلمز ابو حنیفه قتنده (وعندهما هی متقومة فیضمن حصة شریکه منها) امامین قتنده ام ولد مال تقومه در اولتقدیرجه جاریه دن شریکنک حصه سنی ضامن اولور زیرا ام ولد مملوکه در وطأ واجارة واستخداما منتفع بها در مدبره کبی متقومه در بویله اولدیغی اجلدن برکمسنه کل مملوکلی کذا دیسه ام ولد دخی مملوکه داخل اولور

باب عتق المبهم

بو باب عتق مبهم بیانندهدر (له ثلاثة اعبد قال لاثنین عنده احدکما حر فخرج احدهما ودخل الاخر فاعاد القول ثم مات من غیر بیان) برکمسنه نک اوچ عبدی اولوب اونکده طوران ایکیسی ایچون احدکما حر دیسه وبو کلام ایله مخاطب اولانک بریسی چقسه وطشره ده اولانک بری دخی ایچرو کیرسه ومولی احدکما کلامنی اعاده ایلسه اندنصکره بیانا ایتمدین فوت اولسه وبیانده اولان تنوین مضاف الیهدن عوضدر تقدیری من غیر بیان مراده دیمکدر (عتق ثلثة ارباع الثابت ونصف الخارج وکذا نصف الداخل) ثابت اولان عبدک درت بلوکنده اوچ بلوکی معتق اولور وخارج اولان عبدک دخی نصفی معتق اولور وکذلک داخلک دخی نصفی معتق اولور بو قول ابو حنیفه وابو یوسف قتندهدر (وقال محمد ربعه) امام محمد دیدیکه داخلک ربعی معتق اولور زیرا ایجاب ثانی داخل ایله

ثابت بیننده دائردر ایجاب ثانی اولدہ ثانینك نصفی معتق اولمش ایدی ایجاب ثانیده واقع اولان نصف عتق
ثابت ایله داخل بیننده دائر اولیجق ربع عتق داخل ایچون اولمش اولور (ولوفی مرضه ولم یجز الوارث جعل
کل عبد سبعة کسهام العتق وعتق من الثابت ثلاثة وسعى فی اربعة ومن کل من الاخرین اثنان وسعى کل منهما
فی خمسة) واکر مولانك احدکما حر قولی مرضنده اولورسه ووارث دخی جائز کورمزسه هر عبد سهام عتق کبی یدی
سهم قلنور ثابتدن اوچ سهم معتق اولوب درت سهمنده سعی ایدر وآخرلردن یعنی داخل وخارجدن هر برینك
ایکی سهمی معتق اولوب بش سهمنده سعی ایدرلر زیرا مرضده عتق وصیتدر ووصیت ایسه ثلثدن معتبردر
بو تقدیرجه بکرمی بر سهم اولدقده یدی سهمی معتق اون درت سهمی سعی اولمغله مسئله صحیح اولور ثابتدن
اوچ سهم وآخرلردن ایکیشر سهمدن درت سهم اولوب مجموعی یدی سهم اولور وثلث اعتباری حاصل اولمش
اولور (وعند محمد یجعل کل عبد ستة کسهام العتق عنده ویعتق من الثابت ثلاثة ویسعى فی ثلاثة ومن الخارج
اثنان ویسعى فی اربعة ومن الداخل واحد ویسعى فی خمسة) وامام محمد قتنده هر عبد سهام عتق کبی التی سهم
قلنور ثابتدن اوچ سهم عتق اولوب اوچ سهمده سعی ایدر وخارجدن ایکی سهم معتق اولوب درت سهمده سعی
ایدر وداخلدن برسهمی معتق اولوب بش سهمده سعی ایدر (ولوطلق کذلك قبل الدخول ومات بلا بیان)
برکسنه نك اوچ زوجه سی اولسه وجمله سنك مدخول بهاسی اولمسه واوچینك مهری دخی برابر اولسه اکر
احدکما حر دیدیکی کبی احدیکما طالق دیسه وخاتونك بری خارج اولوب اوچنجیسی داخل اولسه بنه احدیکما
طالق دیسه وبیان ایتمدین فوت اولسه (سقط ثلاثة اثمان مهر الثابتة وربع مهر الخارجة وثمن مهر الداخلة
بالاتفاق هو المختار) ثابتنك مهرینك سکز بلوکندن اوچ بلوکی وخارجه نك مهرینك ربعی وداخله نك مهرینك
ثمنی ساقط اولور زیرا ایجاب اول ایله برینك نصفی ساقط اولدی لکن ذکر اولنان نصف مهر ثابته خارجه بیننده
تقسیم اولیجق هر برندن ربع مهر ساقط اولور اندنصکره ایجاب ثانی ربع مهر ساقط اولور وساقط اولان ربع
ثابته ایله داخله بیننده تقسیم اولیجق ثابته دنصکر سکزدن اوچ وداخله دن ثمن وخارجه دن ربع مهر ساقط
اولور (والبیع بیان فی العتق المبهم) عتق مبهمده بیع بیاندن مثلا احدکما حر دین کسنه عبدلری برینی بیع ایلمك
باقی قلانك معتق ایدوکی بیاندر (وکذا العرض علی البیع) وبنه عتق مبهمده عبدلری برینی بیعه عرض آخرلك
عتقی ایچون بیاندر (والموت والتحریر والتدبیر والاستیلاد والهبة والصدقة مسلمتین) احدکما حر خطابیله
مخاطب اولان عبدلك برینك موتی دخی آخرلك عتقنه بیاندر وایکیسندن برینك تحریری وتدبیری
وجاریه ایسه استیلاد وهبه وصدقه که تسلیم اولدقاری حالده بوذکر اولنان آخرلك عتقنه بیاندر (والوطء لیس
ببیان فیه خلافا لهما) احدیکما حر قولی ایله مخاطبه اولان جاریه نك برینه وطء وموت بیاندر مثلا برکسنه
ایکی خاتونه احدیکما طالق دیدکدنصکره وطء ایلسه وخاتونك بری فوت اولسه واول وطء وموت آخرلك
طلاقنه بیاندر (وان قال لامته اول ولد تلدینه ذکر افانت حرة فولدت ذکرا وانثی لم یدر اولهما فالذکر رقیق
ویعتق نصف کل من الام والانثی) اکر برکسنه جاریه سنه اول طغراجغك ولد ذکر اولورسه سن حرسن دیسه
وجاریه ایکیز طغرسه برذکر وبرقز طغرسه وقنغیسی اول طوغدیغی بلنمسه پس ایمدی ذکر رقیقدر وجاریه وقزلك
هر برینك نصفی معتق اولور (ولا تشترط الدعوى لصحة الشهادة علی الطلاق وعتق الامة المعینة) دعوی
شرط قلنمدی طلاق اوزرینه شهادت صحیح اولدیغیچون وعتق امه اوزرینه که معینه اوله کذا دعوی شرط
قلنمدی دعوی حق عبدده شرطدر بوخسه حق اللهده شرط دکلدر زیرا تحریم فرج حق اللهدر برکسنه
خاتونه طلاق ویرسه ویاخود جاریه سنی ازاد ایلسه محله سنده اولان قوکشولری دعواسز قاضی یه واروب
بلادعوی طلاق وعتقنه شهادت ایلسه لر شهادتلری مقبوله اولور (وفی عتق العبد وغیر المعینة تشترط) عتق
عبده وجاریهٔ غیر معینه نك عتقنده دعوی شرط قلندی ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف
واردر انلرك قتنده دعوی شرط قلنمدی زیرا مشهود به حق شرعدر شهادتلری بلادعوی مقبوله در (فلو شهدا
بعتق احد عبدیه او امتیه لا تقبل) اکر ایکی کسنه قولنك برینك عتقنه شهادت ایلسه لر ویاخود ایکی
جاریه سنك برینك عتقنه شهادت ایلسه لر شهادتلری مقبوله اولمز ابو حنیفه قتنده (الا فی وصیته) الا وصیتنده
شهادت مقبوله اولور مثلا ایکی کسنه قاضی یه واروب فلان کسنه مرض موتنده ایکی قولندن برینی اعتاق

ایلشدر ویاخود تدبیر ایلشدر دیو شهادت ایلسه لر شهادتلری استحسانا مقبوله اولور (وعندهما تقبل) امامین
قتنده مطلق اکر وصیتدن غیریده دخی اولورسه شهادتلری مقبوله در (وان شهدا بطلاق احدى نسائه قبلت
اتفاقا) اکر ایکی کسنه بر آدمك خاتونلردن برینك طلاقنه شهادت ایلسه بلادعوی اتفاقا شهادتلری مقبوله
اولور اکرچه کوت اولنسه تحریم فرج لازم دکلدر تحریم فرج ایسه حق اللهدر وحق اللهده دعوی شرط قلنمدی

باب الحلف بالعتق

بو باب عتق ایله یمین بیاننده در (ومن قال ان دخلت الدار فکل مملوك لی یومئذ حر یعتق بدخوله من فی ملکه
عند الدخول سواء کان فی ملکه وقت الحلف او تجدد) بعده اکر برکسنه داره داخل اولورسم جمله مملوکم اولان
حردر دیسه حالف اولان کسنه نك دخولیله عند الدخول ملکنده اولان عبد معتق اولور کرك سه وقت حلفده
ملکنده اولسون کرکسه جدید اشترا ایلمش اولسون برابردر جمله سی معتق اولور زیرا یومئذ لفظنك تقدیری
یوم ان دخلت دیمکدر وفعل حذف اولنوب اندن عوض تنوین ویرلشدر ومعتبر اولان حین دخولده ملکنده
بولنان قوللریدر (ولو لم یقل یومئذ لا یعتق الا من کان فی ملکه وقت الحلف) اکر یومئذ دیمسه معتق اولمز الا وقت
حلفده ملکنده اولان قول معتق اولور (وکذا لو قال کل مملوك لی حر بعد غد) اکر داره داخل اولورسم
بارندنصکره جمیع مملوکم حردر دیسه بنه حلف ایلدیکی زمان مملوکی اولان عبد معتق اولور زیرا کل مملوك لفظی
اول حالده اولان مملوکه متناول اولورسه بعد الحلف مالك اولدیغنه متناول اولمز وبعد غد قولی حر لفظنه ظرفدر
بوخسه مملوك لفظنه ظرف دکلدر (والمملوك لا یتناول الحمل) مملوك حمله متناول اولمز زیرا جنین انایه تبعیت ایله
مملوکدر ومن وجه عضودر ومملوك ایسه نفسلره متناول اولور بوخسه اعضایه متناول اولمز (فلو قال کل مملوك لی
ذکر حر ان دخلت الدار وله امة حامل فولدت ذکرا لاقل من نصف حول منذ حلف لا یعتق) اکر داره داخل
اولورسم جمله ارکك اولان قوللرم حردر دیسه حال بوکه اول کسنه نك بر حامل جاریه سی اولوب وجاریهٔ مزبوره
مولاسنك حلف ایلدیکی زماندن نصف حولدن اقلده برارکك اوغل طوغرسه اول اوغلان معتق اولمز (ولو لم
یقل ذکرا عتق الحمل تبعا للامة) اکر کل مملوك لی حر دیوب ذکر لفظنی دیمسه اناسنه تبعیت ایله معتق اولوردی زیرا لفظ
مملوك ذکور وانائه متناول اولور حتی مدبر وامهات اولاده دخی متناول اولور اکر حالف اولان کسنه بن رجاله
نیت ایلدم نسایه نیت ایلدم دیسه قضاء تصدیق اولنمز وحملك اناسی معتقه اولور زیرا امه کل مملوك تحتنه داخل
اولمغله تبعیت ایله حمل معتق اولور (ولو قال کل مملوك لی حر بعد موتی صار من فی ملکه عند الحلف مدبرا)
اکر حالف اولان کسنه جمیع مملوکم موتمدنصکره حردر دیسه یمین ایلدیکی وقتده ملکنده اولان عبد مدبر اولور
(لا من ملکه بعده) یمیندنصکره مالك اولدیغی عبد مدبر اولمز زیرا کل قولی بلا قرینه اولیجق حال ایچون
استعمال اولنور نته کم سین وسوفه قرینه سیله استقبال ایچون اولدیغی کبی چونکه حال ایچون استعمال
اولندی ایسه جزا که تدبیردر فی الحال واقع اولوب لفظ مذکور بعد الیمین اشترا اولان عبده متناول اولمز (لکن
یعتق الجمیع من الثلث عند موته) لکن حلف ایدن کسنه نك موتی زماندن وقت حلفده موجود اولان عبدی
وبعد الیمین اشترا ایلدیکی عبدی ثلثدن معتق اولور چونکه عتق موتنه مضاف قیلندی بر حیثیتدن ایجاب عتق
مملوکی اولان متناول اولمغله موجود اولانلر مدبر اولور وبر حیثیتدن موتنه مضاف اولان عتق بعد الموت ایجابدر
اول ایسه وصیت اولور ووصیت اولیجق حلف ایلدوکی وقتدنصکره اشترا ایلدیکی قوللره دخی متناول اولور
ووصایاده معتبر اولان حالت موتده ملکنده بولنانلردر بو قول ابو حنیفه وامام محمد قتنده در اما ابو یوسف
بعد الیمین مالك اولدیغی معتق اولمز زیرا لفظ حالده حقیقتدر صکره مالك اولدیغنه متناول اولمز بو اجلدندرکه
وقت یمینده ملکنده اولان مدبر اولور ملکنده بولنمیان مدبر اولمز

باب العتق علی جعل

بو باب جعل اوزرینه عتقك بیاننده در ضم جیم ایله جعل برفعل مقابله سنده تعیین اولنان عوضدر (ومن اعتق
علی مال) شول کسنه که عبدنی مال اوزرینه اعتاق ایلسه مثلا انت حر بالف درهم دیسه (او به فقبل عتق)
پس ایمدی عبد مخاطب اول مجلسده مال مذکوری قبول ایلسه معتق اولور (والمال دین علیه) مذکور
اولان مال عبد معتق اوزرینه دیندر زیرا عبد قولیله الثی التزام ایلشدر (تصح الکفالة به) بدل عتق اولان

ماله كفالت صحيح اولور زيرا اول مال دين صحيحه كفالت دين صحيحده اولور (بخلاف بدل الكفاية) بدل كفايت
بونك خلافنجه دربدل كتابت ايله كفالت صحيح دكلدر زيرا دين صحيح دكلدر اثر رقيت باقى اولديغيچون مثلا عبد
مكاتب بدل كتابتدن عاجز اولسه ينه رقيت عودت ايدر بو تقديرجه عبد اوزرينه دين صحيح دكلدر دين صحيح
اولميحق كفالت دخى صحيح دكلدر (وان قال ان اديت الى الفا فانت حر او اذا اديت صار مأذونا لا مكاتبا) اكر مولى
عبدينه ان لفظى ايله اكر بكا ايكى اداايدرسك سن حرسين ديسه وياخود اذا لفظى ايله اكر بكا ادا ايدرسك سن
حرسين ديسه اول عبد مأذون اولور مكاتب اولمز زيرا اداية تعليق اولان عتق صريحدر مولى عبدنى اداء ماله
تعليق ايلمسى تجارته تحريض ايلمكدر وماله تعليق ايله مأذون اولور مكاتب اولمزديككدن مقصود افنديسى
عبد مزبورى مالى ادا ايلمزدن مقدم بيع ايلمسى جائز اما مكاتبك بيعى جائز اولمز مادامكه كندوسى راضى اولميه
اما اكر مكاتبك كندوسى بيعه رضا ويرسه كتابت فسخ اولور (ويعتق ان ادى فى المجلس او خلى بين المولى
وبين المال فيه فى التعليق بان) اكر عبد مال معينى افنديسنك يانته وضع ايلسه بر وجهله وضع ايلسه كه مولى
اول مالى اخذ ايلمك ممكن اولسه بو مقوله تسليم ايله دخى معتق اولور وبو ايكى صورتده معتق اولمسى لفظ ان ايله
تعليق اولدقده در زيرا ان شرط ايچوندر وقت ايچون مستعمل اولمزحتى اول مجلسده ادا ايلسه معتق اولمز
(ومتى ادى او خلى فى التعليق باذا) اذا ايله تعليقده هر نه وقت ايچون مال معينى ادا ايلسه وياخود تخليه ايلسه
معتق اولور زيرا لفظ اذا وقت ايچون مستعمل اولور مجلس ايله مقيد اولمزمنى كبى (ويجبر المولى على القبض) هر نه
وقتكه عبد مال معينى ادا ايلسه وياخود يانته وضع ايلسه مولاسى مال مزبورى قبض ايلمك اوزره جبر اولنور
(وان ادى البعض يجبر على القبض ايضا الا انه لا يعتق مالم يؤد الكل) اكر عبد مال معيندن بعضيسنى ادا ايلسه
ينه قبض ايلمك اوزرينه مولى جبر اولنور الا اول عبد معتق اولمز مادامكه معين اولان مالك كليسنى ادا ايلميه
(كما لو حط عنه البعض فادى الباقى) مولى مال معيندن بعضيسنى حط ايدوب باقيسنى عبد ادا ايلدكده معتق
اولمديغى كبى بعضيسنى ايلمكله معتق اولمز زيرا شرط اداء الف ايدى اول شرط ايسه بولنمدى مثلا بركمسنه عبدينه
ان اديت الى الف درهم فانت حر ديسه ذكر اولنان الفدن بر مقدارنى حط ايلسه كامل الفى ادا ايلمينجه معتق
اولمز وجمله سنى حط ايلسه ينه معتق اولمز زيرا شرط اداء الف ايدى اول ايسه بولنمدى ايدى شرط بولنميجق
مشروط دخى بولنمز كتابت دخى بونك خلافنجه در زيرا مكاتبك اوزرينه مال واجب اولور مال واجب اولاندن
ابراء بعض وكل جائزدر وصاحب عنايه ديمشدر كه اكر درهم ذكر اولنوب آنك اوزرينه ويرسه ينه معتق اولمز
(ثم ان ادى الفا كسبها قبل التعليق رجع المولى عليه بمثلها ويعتق) اندنصكره اكر عبد قبل التعليق اولور لكن
مولى عبد اوزرينه اول الف مثل ايله رجوع ايدر يعنى تكرار ايكى طلب ايدر زيرا ويرديكى الف عبد ايكن كسب
اولنغله العبد وما يملكه كان لمولاه مضمونى اوزره مال مولانك اولمش اولور اول اجلدن الف آخر ايچون عبد
اوزرينه رجوع ايدر (وان كسبها بعده لا يرجع) اكر عبد ويرديكى بعد التعليق كسب ايلدى ايسه مولى
عبد اوزرينه رجوع ايدهمز (ولو قال انت حر بعد موتى بالف فان قبل بعد موته واعتقه الوارث عتق) اكر مولى
بنم موتمدنصكره الف ايله معتق اولور (والا فلا) اكر عبد مولانك موتندنصكره قبول ايلمز ايسه وياخود عبد قبول
ايليوب لكن ورثه اعتاق ايلمسه معتق اولمزچن عتق موتندنصكره تأخير اولنسه عتق ثابت اولمز الا وارث
وياخود وصى وياخود قاضينك اعتاقى ايله اولورا كربوذكر اولنان كمسنه لردن اعتاق واقع اولمز ايسه معتق اولمز
(ولو حرره على ان يخدمه سنة فقبل عتق وعليه ان يخدمه تلك المدة) اكر مولى عبدنى بر سنه خدمت ايلمك
اوزره تحرير ايلسه وعبد دخى قبول ايلسه فى الحال معتق اوزرينه لازمدركه اول مدتى مولاسنه خدمت
ايليه زيرا بو قول عوض اوزرينه عتقدر وعوض اولان واقع اولان عتق قبول ايله قبل الاداء واقع اولور مثلا
اعتقتك على ان تخدمنى سنة ديدكه واقع اولوران خدمتنى كذا مدة ديسه فى الحال واقع اوليوب شرط اولان
مدت تمام اولدقدنصكره معتق اولور اولكى صورت معاوضه درصكره كى صورت مطوياشرطدر (فان مات
المولى قبلها لزمه قيمة نفسه) اكر مولى عبدك بر سنه خدمتندنصكره فوت اولسه ابو حنيفه وابو يوسف قتنده
عبده قيمت نفسى لازم اولور (وعند محمد قيمة خدمته) امام محمد قتنده عبده خدمتنك قيمتى لازم اولور (وكذا لو باع
المولى العبد من نفسه بعين فهلكت قبل القبض يلزمه قيمة نفسه) وينه بونكين مسئله كبيدر اكر مولى عبدى كندو

نفسنه بر عينه يعنى معين شيئه بيع ايلسه وقبل القبض عين هلاك اولسه اول عبد كندو نفسنك قيمتى لازم اولور
ابو حنيفه وابو يوسف قتنده (وعند محمد قيمة العين) اما محمد قتنده هلاك اولان عينك قيمتى لازم اولور زيرا اول
عين بغير مال اولان شيئه معاوضدر زيرا نفس عبد كندو حقنده مال دكلدر وكندو نفسنه مالك دكلدر بوكا مثال
بر خاتون بر عبد معتق اوزرينه تزوج اولنسه بعده عبد مستحق چقسه خاتون زوج اوزرينه عبدك قيمتى ايله
رجوع ايدر بوخسه قيمت بضع كه مهر مثلدر انكله رجوع ايلمز بو تقديرجه هلاك اولان عينك قيمتى لازم اولور
ابو حنيفه قتنده وابو يوسف ايچون دليل عقلى بودركه بو عين مالى مقابله سنده معاوضه در زيرا عبد مولى
حقنده مالدر بونك مثالى بركمسنه بر جاريه مقابله سنده باباسنى اشترا ايلسه وبايع جاريه يى قبض ايلمزدن مقدم
جاريه هلاك اولسه بايع مشترى اوزرينه باباسنك قيمتى ايله رجوع ايدر بوخسه جاريه نك قيمتى ايله رجوع ايلمز
كذا فى الزيلعى (ومن قال لآخر اعتق امتك بالف على ان تزوجنيها ففعل وابت ان تتزوجه فلا شئ عليه) شول
كمسنه كه آخر كمسنه يه جاريه كى بكا تزويج ايلمك اوزرينه بيك درهم مقابله سنده اعتاق ايله ديسه واول كمسنه
دخى اعتاق ايلسه وجاريه تزوجدن ابا ايلسه اعتاق ايله دين كمسنه نك اوزرينه برشئ لازم دكلدر يعنى آمرك
تعيين ايلديكى بيك اقچه كندويه لازم كلمز اما طلاق بونك خلافنجه در مثلا بر كمسنه آخر كمسنه يه طلق امرأتك
على الف درهم على ديسه اول كمسنه دخى طلاق ويرسه آمر اوزرينه الف لازم اولور طلاقده اجنبى اوزرينه
اشتراط بدل جائزدر اما اعتاقده جائز دكلدر بو محلده بحث واردر (ولو ضم عنى قسم الالف على قيمتها ومهر مثلها
ولزمه حصة القيمة وسقط ما يخص المهر) اكر عنى لفظنى ذكر وضم ايلسه مثلا اعتق امتك عنى بالف ديسه
مذكور اولان الف جاريه نك قيمتنه ومهر مثلنه تقسيم اولنور وآمره جاريه نك قيمتى لازم اولور ومهره مختص
اولان ساقط اولور مثلا جاريه نك قيمتى ايكى بيك ومهر مثلى بيك اقچه اولسه مذكور اولان بيك اقچه واوچ بيك
اقچه تقسيم اولنور التيوز التمش التى اقچه حصه رقبه واوچيوز اوتوز اوچ اقچه حصه مهر مثل اولور آمركه
اعتق امتك عنى بالف ديدكده بيك اقچه يى ايكى شيئه مقابل ايلدى برى شراى رقبه وبرى بضع نكاحدر
ووقوع الاعتاقده لازم متقدميكه بيعدر طريق اقتضا ايله واقع اولمشدر كانه جاريه ايچون امر بيعها حتى
ثم اعتقها عنى ديمش اولدى بو تقديرجه اقتضاء اشترا بولنمش اولور وجاريه نك قيمتى اولان التيوز التمش التى اقچه
آمره لازم اولوركه كندويه تسليم اولنان رقبه مقابله سنده ومهر مثل كه اوچيوز اوتوز اوچ اقچه در اول باطل
اولوركه كندويه تسليم اولميان بضعدر (ولو تزوجته فحصة المهر لها فى الوجهين وحصة القيمة للمولى فى الثانى
وهدر فى الاول) بو قاروده ذكر اولنان مسئله جاريه تزوجدن ابا ايلديكى صورتده ايدى اما اكر جاريه ابا ايليوب
آمرى تزوج ايلسه مهر مثلك حصه سيكه اوچيوز اوتوز اوچ اقچه ايدى ايكى صورتده دخى جاريه ايچوندر
كركسه عنى لفظنى ذكر ايلسون كركسه ايلمسون وقيمتنك حصه سى ثانيده يعنى عنى لفظنى ضم ايلدكده مولى
ايچوندر صورت اولده يعنى عنى لفظنى ضم اولنمدقده قيمتنك حصه سى هدردر

باب حكم التدبير

بو باب حكم تدبير بيانده در وقتاكه مصنف اعتاق مطلقدن فارغ اولدى ايسه اعتاق مقيده شروع ايلدى
وتدبير لغتده عاقبة الامره نظردر شرعده بعد الموت حاصل اولان عتقى ايجابدر وتدبير ايكى نوعدر بر نوعى مطلق
وبر نوعى مقيددر (المدبر المطلق من قال له مولاه اذا مت فانت حر) مطلق مدبر شول كمسنه دركه مولاسى اكا
بن اولورسم سن حرسين ديه مطلق مدبر بو مقوله خطابله مخاطب اولان عبددر (او انت حر عن دبر منى
او يوم اموت او مع موتى او عند موتى او فى موتى او انت مدبر او قد دبرتك) وياخود بندنصكره سن حرسين
بن اولديكم كون ديه وياخود سن مدبرسين وياخود تحقيقا سنى تدبير ايلدم ديه (او ان مت الى مائة سنة) وياخود
بن اكر يوز سنه يه دكين اولورسم سن حرسين ديه (وغلب موته فيها) حال بوكه مولاسنك موتى يوز سنه دن غالب
اولسه يعنى سكسان ياشنده اولسه مثلا بو قول صورتده مقيد امامعنيده مطلقدر زيرا موت مقرردر بو قول
حسن بن زيادك ابو حنيفه دن روايتيدر وفقيه ابو الليث نوازلنده ذكر ايلمشدركه اكر بر رجل عبدينه سن حرسين
اكر بن يوز سنه يه دكين اولورسم ديسه حال بوكه موتى غالب اولسه يعنى اختيار آدم اولسه ابو يوسف
ديركه اول عبد مدبر مقيددر مولاسى اول عبدى بيع ايلمك جائزدر وحسن بن زياد ديركه اول عبد مدبر مطلقدر

بيعی جائزدکلدر زیرا بوزسنه یه دکین تعیش ایلیه جکنی خودمالی بیلورایدی بوتقدیرجه ان مت فانت حر
دیمش اولدی (اواوصیت لك بنفسك اوبرقبتك اوبثلث مالی) اویاخودسنی کندونفسنه وصیت ایلدم
ویاخودسنی کندورقبنه وصیت ایلدم ویاخودثلث مالمی سکاوصیت ایلدم دیسه مدبراولور (فلایجوز
اخراجه عن ملکه الابالعتق) مولانك ملکندن اول مدبرك اخراجی جائزاولمزالاعتق ایله جائزاولورامام
شافعی قتنده بیعی وهبه سی جائزدرزیراذکراولنان کلام تعلیق بالشرطدروتعلیق بالشرط ایسه بیع وهبه یی
منع ایلمزسائرتعلیقاتده اولدیغی کبی بزم ایجون دلیل نبی علیه السلامك (المدبرلایباع ولایوهب ولایورث
وهوحرمن الثلث) قول شریفیدر (ویجوزاستخدامه وکتابته واجاره) مدبرك استخدامی وکتابتی واجاره یه
ویرلمسی جائزاولور (والامة توطاوتزوج) جاریهٔ مدبره وطیٔ اولنوریعنی مولاسی وطیٔ ایدروهنوزملك باقی
اولمغله آخره تزویج ایلمك دخی جائزدر (واذامات سیده عتق من ثلث ماله) بعنی مدبرك سیدی فوت اولسه مدبر
سیدك ثلث مالندن معتق اولورزیرامدبروصیت حکمنده درثلثدن معتبراولور (وان لم یخرج من الثلث
فبحسابه) اکرمدبرك قیمتی ثلثدن چقمسه ثلث مالی حسابی ایله معتق اولور مثلا سیدك اوج بیك اقچه سی
قالسه وعبدك دخی قیمتی التی بیك اقچه اولسه جمله سی طقوزبیك اقچه اولورثلثی اوج بیك اقچه اولیجق عبدك
نصفی معتق اولوب اوج بیك اقچه باقیسنده سعی ایدر (وان لم یترك غیره سعی فی ثلثیه) عبدمدبرقیمتنك ثلثانندن
سعی ایدرمثلا قیمتی التی بیك اقچه اولسه ایکی بیك اقچه سی معتق اولوردرت بیك اقچه سنده سعی ایدر
(وان استغرقه دین المولی) اکرمدبری مولاسنك دینی مستغرق اولسه (سعی فی کل قیمته) موتده معتق اولور
لکن کل قیمتنده سعی ایدر (ولودبراحدالشریکین وضمن نصف شریکه ثم مات) اکرشریکیندن بری حصه سنی
ضامن اولسه وفوت اولسه (عتق نصفه بالتدبیروسعی فی نصفه) عبدك نصفی تدبیرایله معتق اولورونصف قیمتنده
عبدسعی ایدرابوحنیفه قتنده (خلافالهما) امامین ایچون خلاف واردرانلرقتنده تدبیرایله کلیسی معتق اولور
زیراضدسنی تدبیرکلیسنی تدبیردربومسئله تجزی عتق مسئله سنك فرعیدرابوحنیفه قتنده عتق متجزی اولور
اماامامین قتنده متجزی اولمز (والمقیدمن قال له ان مت من مرضی هذا اوسفری هذا اومن مرض کذا اوالی
عشرسنین اوالی مائة سنة) مدبرمقیدشول کمسنه درکه مولاسی اکادیه که اکربن شومرضدن اولورسم
ویاخودشوسفرمده اولورسم ویاخودشومقوله مرضدن اولورسم ویاخود اون سنه یه دکین اولورسم ویاخود
یوزسنه یه دکین اولورسم دیسه (واحتمل عدم موته فیها) یوزسنه ده اولممك احتمالی اولسه مثلا بوکلامك قائلی
اولان اون بش یاشنده اولسه (فیجوزبیعه) بومقوله مدبرمقیدك بیعی جائزاولوروهبه ورهنی دخی جائزاولور
زیرابوذکراولنان صفتلرده موت البته واقع اولمسی متیقن اولمغله فی الحال سبب منعقداولمدی معناسی سبب
بین الثبوت والعدم ترددایچون منتفی اولسه سائرتعلیق کبی بودخی معلق قالوربوتقدیرجه تعلیقات قبل
وجودالشرط بیعی منع ایلمز (وان وجدالشرط عتق المدبر) اکرشرط بولنورسه عبدمدبرمقیدمعتق مدبر
مطلق معتق کبیدرزیرابوصفت اجزاء حیاتدن آخرجزوندن متعین اولوب مدبرمطلقك حکمنی اخذایلدی زیرا
موته اضافت دخی بولنوب وزوال تردددخی متحقق اولدی

باب الاستیلاد

بوباب استیلادك حکمی بیاننده دراستیلادلغتده ولدطلبنه دیرلرشرعده مولی جاریه سندن وطیٔ ایله ولد
طلبنه دیرلر (لایثبت نسب ولدالامة من مولاها الاان یدعیه) جاریه نك ولدینك نسبی مولاسندن ثابت اولمز
الامکرکه مولاسی اول ولدی دعوت ایلیه زیرافراش امه ضعیف اولمغله بلادعوت ولدثابت اولمزوفراش
ضعیف اولدیغی اجلدندرکه جاریه ده عزل جائزدراماولدمنکوحه بونك خلافنجه درآنك ولدی نفی ایله منتفی
اولمیوب کندوده لعان واجب اولورزیرامنکوحه نك فراشی اقویدر (واذاثبت صارت ام ولد لایجوزاخراجها
عن ملکه الابالعتق) یعنی دعوت ایلسه جاریه نك ولدینك نسبی ثابت اولسه اول جاریه ام ولداولوراول جاریه یی
ملکندن اخراج جائزدکلدرالاعتقله جائزاولورحتی ماریه ابراهیمی طوغردقده نبی علیه السلامدن سؤال
ایلدیلرکه یارسول الله ماریه یی اعتاق ایلمزمیسین اعتقهاولدهادیوجواب ویرمشلردروبرموضعده دخی
(من وطیٔ امة فولدت له فهی معتقة عن دبرمنه) قول شریفی وارداولمشدر (وله وطئها واستخدامها واجارتها

وتزویجها وکتابتها) مولی ایچون جائزدراول جاریه یی وطیٔ واستخدام واجاره یه ویرمك وتزویج ایلمك وکتابته
کسمك زیراهنوزاثرملك باقیدرحقیقة معتقه دکلدر (وتعتق بعدموته من جمیع ماله ولاتسعی لدینه) ام ولد
اولان جاریه مولاسنك موتندنصکره جمیع مالندن معتقه اولوروموالاسنك دینی ایچون سعی ایلمززیرانبی علیه
السلامدن ام ولدجمله مالندن معتقه اولوب ومولاسنك دینی ایچون سعی ایلمدیکنه حدیث شریف وارداولمشدر
(ویثبت نسب ولدها بعدذلك بلادعوة) جاریه نك ولدینك نسبی بلادعوة ثابت اولوراولکی ولدندنصکره ولد
کتورسه زیرااولکی ولدی دعوت ایله متعین اولورکه وطیٔ جاریه دن مقصودولدایچون اولوب قضاء شهوت
ایچون دکلدربوتقدیرجه ولدایچون اولدیغی متحقق اولوب الولدللفراش حدیث شریفنه موافق اولمش اولور
(وان نفاه انتفی) اکرولداوله اعترافدنصکره ولدثانی یی نفی ایلیه ولدك نسبی منتفی اولورفراش اوچ نوعدراولکیسی
ضعیفدرکه جاریه نك فراشیدردعوتسزثابت اولمزایکنجیسی متوسطدراولدخی جاریه نك فراشیدرلکن اولکی
ولددعوت اولندقدنصکره ولدثانینك نسبی بلادعوت ثابت اولورالابوقدرواردرکه نفی ایله منتفی اولور
اوچنجیسی فراش قویدرکه فراش منکوحه دربلادعوت ثابت اولورونفی ایله منتفی اولمیوب لعان واجب اولور
(ولواستولدها بنکاح ثم ملکها فهی ام ولدله) اکربرکسنه برغیرك جاریه سنی نکاح ایله استیلادایلسه اندنصکره
اول جاریه یه مالك اولسه اول جاریه اول کسنه نك ام ولدی اولور (وکذالواستولدها بملك ثم استحقت ثم ملکها)
اکرملك یمین ایله جاریه یه استیلادایلسه اندنصکره جاریه یه مستحق چیقسه بعده جاریه یه مالك اولسه جاریه
اول کسنه نك ام ولدی اولور (بخلاف مالواستولدها بزنی ثم ملکها) امازنادن استیلادایتدکده جاریه یه مالك
اولان بونك خلافنجه درزیرازناده نسب ثابت اولمز (ولواسلمت ام ولدالنصرانی عرض علیه الاسلام فان اسلم
فهی له وان ابی سعت فی قیمتها وهی کالمکاتبة ولاترق بعجزها) اکرنصرانینك ام ولدی اسلامه کلسه نصرانیه یه
اسلام عرض اولنوراکراسلامه کلورایسه جاریه آنك ایچوندرواکراسلامدن اباایدرسه جاریه رقه اولدیغی
حالده ثلث قیمتنده سعی ایدروبوجاریه مکاتبه کبیدرمادامکه قیمتنی ادا ایلیه معتقه اولمزلکن عجزی ایله رقیته
عودت ایلمزاماامام زفرقتنده فی الحال معتقه اولوب وسعی ایلمك جاریه نك اوزرنه دین اولورهدایه نك عتق
بعض محلنده مسطوردرام ولدمال متقوم اولمسنده اختلاف اولنوب امام اعظم قتنده متقوم دکلدرلکن
امامین قتنده مال متقوم مدبرزیراام ولدك وطیٔ واجاره واستخدامی ایله منتفع اولنمسی مال متقوم اولمسنه
دلالتدرلکن بیع اولنمسی مال متقوم اولمسنه مانع دکلدرومدبرده اولدیغی کبی کورمزمیسنکه ام ولدنصرانی
مسلمان اولسه اول جاریه نك اوزرینه قیمتنك ثلثی ایچون سعایت واردرمذاهب قولی اوزرینه بویله اولمسی
مولاسنك موتندنصکره ام ولدك سعایتی اولدیغی ایچوندرمدبربونك خلافنجه درابوحنیفه ایچون دلیل تقوم
احرازایله دروام ولدایسه نسب ایچون محرزه دربوخصوصده مال متقوم اولدیغی ایچون دکلدر (وان مات عتقت
بلاسعایة) واکرمولاسی اولان ذمی فوت اولسه بلاسعایة معتقه اولورزیراام ولدیدر (ومن ادعی ولدامة له فیها
شریك ثبت نسبه منه وصارت ام ولده وضمن نصف قیمتها ونصف عقرها لاقیمة ولدها) اکربرکسنه مشترکه اولان
جاریه نك ولدندن ادعاایلسه یعنی دعوت ایدوب ولدمدردیسه ولدك نسبی دعوت ایدن کسنه دن ثابت اولوب
جاریه اول کسنه نك ام ولدی اولوروجاریه نك نصف قیمتنی ونصف عقرینی شریکنه ضامن اولوربوخصوصده ولدینك
قیمتنی ضامن اولمزحره ده عقرمهرمثلدرکرك بکرواولسون کرك ثیب اولسون جاریه ده قیمتنك عشریدر (وان ادعیاه
معاثبت منهما وهی ام ولدلهما وعلی کل نصف عقرها وتقاصا ویرث من کل منهما میراث ابن ویرثان منه میراث
اب واحد) اکرشریکینك ایکیسی معاولدی دعوت ایلسه ایکیسندن دخی نسب ثابت اولوروجاریه دخی
ایکیسنك ام ولدی اولوروهربرینك اوزرینه جاریه نك نصف عقری لازم اولوروتقاص ایدرلریعنی سنك بکا
ویره جککی بنم سنده اله جغمه حساب ایله دیکدروواوغلان ایکیسندن دخی براوغل میراثنه وارث اولور
وایکیسی اوغلاندن برباباسمیراثنه وارث اولورحتی بویله برواقعه قاضی شریح زماننده واقع اولوب قطعی حکم
اولنمغله عمررضی الله عنه حضرتلرینه مکتوب کوندروب مشترك جاریه نك ولدنده صاحبینك هربری
ولدبنندردیودعوت ایلمشلردراستفتاایلدکده حضرت عمررضی الله عنه قاضی شریحه بویوزدن مکتوب
یازدیکی (لبسافلبس علیهما ولوبینالبین لهما وهوابنهمایرثهماویرثانه وهوللباقی منهما) ای الولد یکون

للاب الباقی من الابوین اذا مات احدهما حتی یکون کل المیراث للحی دون ان یکون نصفه لورثة الاب المیت)
(کلامی ایله ختم بیوروب دعوی رضی الله عنه بو کلامی تحریر وتقریر بیوردقده اصحاب کرین رضوان الله تعالی
علیهم اجمعین حضراتیدن فقی چوق کمسنه حاضر اولوب برکسنه بو کلامه تعرض بیورمشلردر ومکتوب
بو منوال اوزره قاضی شریحه واصل اولدقده موجبنجه حکم ایلمشدر (وان ادعی ولد امة مکاتبه فصدقه
المکاتب ثبت نسبه منه وعلیه قیمته وعقرها) برکسنه مکاتبنک جاریه سنک ولدنی ادعا ایلسه یعنی بندندر
دیو دعوی ایلسه ومکاتب دخی مولاسنی تصدیق ایلسه ولدک نسبی ثابت اولور وولدک قیمتی وجاریه نک عقری
مولاسی اوزرینه لازم اولور (ولا تصیر ام ولده) اول جاریه مکاتبک مولاسنک ام ولدی اولمز زیرا حقیقتده اول
جاریه مولاسنک ملکی دکلدر (وان لم یصدقه لا یثبت نسبه) اکر مکاتب مولاسنی تصدیق ایلمزایسه ولدک نسبی
ثابت اولمز امام یوسف دیرکه ثبوت نسبده مکاتبک تصدیقنه احتیاج یوقدر زیرا مولانک مکاتبک جاریه سنده
حقی اوغلنک جاریه سندن اقویدر بلا تصدیق نسب ثابت اولیجق جاریه مکاتبده خود بطریق الاولی ثابت اولور
بزم ایچون دلیل بودرکه بابا اوغلنک مالی تملک ایدر یعنی احتیاج اولسه اول اجلدن عقر وقیمت ولد لازم کلمیوب
جاریه ام ولد اولور اما مولی ایچون مکاتبک مالی تملک ایلمک یوقدر زیرا مولی عقد کتابت ایله کندو نفسندن حجر
ایدوب اجنبی یه الحاق ایلمشدر اول اجلدن ولدینک قیمتی وجاریه نک عقری کندویه واجب اولور وجاریه ام ولد اولمز
(الا ان دخل الولد فی ملکه وقتا ما) الا مکر که او وقتدن بر وقتده ولد کندونک ملکنه داخل اوله او وقت نسبی
ثابت اولور (کتاب الایمان) بو کتاب ایمانک احکامی بیانده در یعنی ایقاع ایمان بیانده در ایمان یمینک جمعیدر
ویمین لغتده قوت دیرلر حق سبحانه وتعالینک لاخذنا منه بالیمین قول شریفی قوت ایدوکنه دلیلدر زیرا بالیمین
قول شریفی بالقوه ایله تفسیر ایلمشلردر ویمین شریعتده بر عقددرکه یمین ایدن کمسنه غیر یمینی اول عقد ایله قوی ایدر
کرک فعل اوزرینه اولسون کرک ترک فعل اوزرینه اولسون ویمینک شرطی حالف اولان کمسنه مکلف اولمقدر
وسببی قصد ایلدیکی شیئک تحقیقی اراده درورکنی شول لفظدر انکله یمین منعقد اولور وحکمی بار اولمسی واجب
اولان محلده بار اولمقدر وفوتنده کفارت ایتمکدر (الیمین تقویة احد طرفی الخبر بالمقسم به) یمین خبرک ایکی طرفک
بر طرفنی مقسم به ایله یعنی اسم الله ایله تقویت ایتمکدر یعنی قوتلندرمکدر ویمین دخی ایکی نوعدر بری حق سبحانه
وتعالینک اسم ذات واسماء صفتیله یمیندر وبری جناب رب العزتدن غیری ایله یمیندر نوع اول کتاب وسنت ایله
مشروعدر نته کیم حق سبحانه وتعالینک (تالله لاکیدن اصنامکم بالله تفتؤ تذکر یوسف تالله لقد آثرک الله
علینا) قول شریفی مشروعیتنه دلیلدر سنت ایله مشروع اولمسی نبی علیه السلامک (لاغزون قریشا) حدیث
شریفی ایله در وصحابه کرین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین یمین ایدرلردی والله دن غیری ایله دخی یمین مشروعدر
بو یمین ایسه جزا شرط تعلیقدر مثلا ان دخلت الدار فانت طالق ویاخود فانت حر ویاخود علی حج او عمرة دیمک
کبی دخی بونلره مشابه اولان شرط جزا کبی وجزانک شرط تعلیق وصفا یمین دکلدر لکن عند الفقها معنی یمین
تسمیه سی یمین بالله ایله حاصل اولان شیئی بونلکله حاصل اولدیغیچوندر حتی برکسنه اتمکه یمین ایلسه بعده
طلاقه ویاخود طلاق مثللو به حلف ایلسه حانث اولور ویمین ایلمک کرچه کتاب وسنت ایله مشروعدر لکن
تقلیلی تکثیردن اولیدر احتمالدر که حق سبحانه وتعالینک اسم شریفنک حرمتنی هتک واقع اوله وبعضیلر قتنده حق
سبحانه وتعالیدن غیری ایله یمین مکروهدر دیو نبی علیه السلامک من کان حالفا فلیحلف بالله حدیثنی سند کتورورلر
واهل شرع قتنده یمینک آلتی اسمی واردر قسم ویمین وحلف وعهد ومیثاق وایلادر (وهی ثلاث) یمین اوچ
نوعدر مصنف بو محلده عدد ایمانی ص اداایلدی زیرا اکثر من ان یحصا دربلکه مرادی یمین بالله بر یمیندرکه کفارة
اولور وبرنده کفارت اولمز وبرنده اثمدن رجا اولنور که حالف مؤاخذه اولنمیه (غموس وهی حلفه علی امر ماض
او حال کذبا عمدا وحکمها الاثم ولا کفارة فیها الا التوبة) نوع اول یمین غموسدر ویمین غموس فعل ماضی ویاخود
حال اوزره حالفک یمینی درکذبی تعمد ایلدیکی حالده یعنی عمدا کذب ایدوب فعل ماضی اوزره والله فعلت کذا ویاخود
والله فعلت الان کذا دیو یمین ایلمکدر ویمین غموسک حکمی کناهدر زیرا نبی علیه السلام من حلف کاذبا ادخله
النار وبر موضعده دخی الیمین الغموس تدع الدیار بلاقع بیوردقلرنده محققدر ویمین غموسده کفارة یوقدر الا توبه
واردر شافعی قتنده غموسده کفارت واردر هتک حرمة اسم الله ایدن کمسنه نک کناهنی کیدرمک ایچون

مشروع اولمشدر بونده دخی کاذبا جناب رب العزتک اسم شریفنی استشهاد ایلدیکی کناهی خود محققدر یمین
منعقده اولدیغی کبی بونده دخی کفارت لازم اولمسنه ذاهب وبزم ایچون دلیل بودرکه یمین غموس کبیرة محضه در
زیرا نبی علیه السلام (خمس من الکبائر لا کفارة فیهن) بیوردقده غموسی دخی بشدن عد بیورمشلردر ایدی
هر نسنه که کبیرة محضه اوله کفارة ایچون مناط اولمز زیرا کفارة عبادتدر زیرا صوم ایله دخی کفارت اولور
اکر عبادت اولمسه صوم ایله کفارت جائز اولمزدی ونبی علیه السلامک خمس من الکبائر بیوردقلری بری اشراک
باللهدر وحقوق والدین وقتل نفس ویمین غموس وقطع صلة رحم (ولغو وهی حلفه علی امر ماض یظنه کما قال وهو
بخلافه وحکمها رجاء العفو) نوع ثانی یمین لغودر ویمین لغو حالفک فعل ماضی اوزرینه یمینیدرکه اول فعلی کندو
دیدیکی کبی ظن ایدر حال بوکه اول فعل یمین ایلدیکی شیئک خلافیدر وانک حکمی رجا اولنور که عفو اوله مثلا
برکسنه والله فعلت کذا ویاخود والله مافعلت کذا ویاخود وجاء زید دیوب کندونک ظنی بویله اولسه لکن ظن
ایلدیکنک خلافی اولسه بو مقوله یمین ایچون مؤاخذه اولنمق رجا اولنور حق سبحانه وتعالینک (لا یؤاخذکم
الله باللغو فی ایمانکم) قول شریفی مؤاخذه اولنمق اوزره دلیلدر اکر سؤال اولنورسه که یمین لغوده مؤاخذه
اولنمق نص ایله ثابتدر نفی مؤاخذه یی رجایه تعلیقک معناسی ندر دیرزکه مذکور اولان یمین لغو ایچون نفی
مؤاخذه ده شک یوقدر لکن شک لغوک تفسیرنده در زیرا لغو ایچون بعض اقوال واردر بخاری حضرتلری
حق سبحانه وتعالینک (لا یؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم) قول شریفی عائشه رضی الله عنهادن روایت ایدوب
بو کلامده یمین لغو حین تکلمده انسانک لا والله وبلی والله قولیدر وبو روایت ابو حنیفه حضرتلرینکدر اما امام
محمد وامام شافعی حضرتلری بیوررلر که یمین لغو اولدرکه حرام شیء اوزرینه یمین ایلمکدر واول حرام شیئی ترک
ایلمکله حق سبحانه وتعالی اول کمسنه یی مؤاخذه ایلمز ونخعی وحسندن روایتدرکه یمین لغوده حالف شول کمسنه
درکه برشیء اوزرینه یمین ایلیه صکره نسیان واقع اوله کرک فعلنده وکرک ترکنده بو مقوله یمین لغودر حق سبحانه
وتعالی مؤاخذه ایلمز زیرا یمین لغوده عدم مؤاخذه مفروض علیه در آنده شک یوقدر انجق شک لغوک تفسیرنده در
آنده واقع اولمشدر (ومنعقدة وهی حلفه علی فعل او ترک فعل فی المستقبل وحکمها وجوب الکفارة ان حنث)
یمینک اوچنجی نوعی یمین منعقده در ویمین منعقده مستقبلده یعنی کلجکده بر فعلک اوزرینه ویاخود ترک فعل
اوزرینه حالفک حلفیدر وبو یمینک حکمی حانث اولورسه وجوب کفارتدر وحق سبحانه وتعالینک (ولکن
یؤاخذکم بما عقدتم الایمان) قول شریفی ایله مراد مستقبلده یمین اولدیغنه (واحفظوا ایمانکم) نص شریفی
دلالت ایدر وحفظ یمین تصور اولنمز الا مستقبلده اولور (وبما عقدتم الایمان) قول شریفنده اولان عقد بو کلامی
برکلامه بر وجهله ارتباطدرکه ایکیسنه بر حکم متعلق اوله بو تقدیرجه سائر عقود شرعیه که بر عقد شرعی
اولور واندن غیری بر موضعده دخی (لا تنقضوا الایمان بعد توکیدها) نص شریفنده واقع اولان نقض موضع
عقدده اولور بو نقض ایسه مستقبلدن غیریده تصور ممکن دکلدر (ومنها ما یجب فیها البر کفعل الفرائض وترک
المعاصی) یمین منعقده نک اقسامندن بعضدر شول شیکه انده بار اولمق واجب اولور فرائضی اشلمک ومعاصی یی
ترک ایلمک کبی مثلا لاصلین ظهر الیوم وترک معاصی یه مثال والله لا اشرب الخمر دیسه ویمین صلواتی ادا ایدوب
خمری شرب ایتمیوب بار اولمقدر (ومنها ما یجب فیه الحنث کفعل المعاصی وترک الواجبات) یمین منعقده نک
اقسامندن بعضدر شول شیکه آنده حانث اولمق واجب اولور فعل معاصی وترک واجبات کبی مثلا برکمسنه والله
لاشربن الخمر الیوم دیسه ویاخود لا اصلی ظهر الیوم دیسه اول کمسنه یه واجب اولور که شربی ترک ونمازی ادا
ایدوب کفاره ایلیه زیرا نبی علیه السلامک (من حلف ان یطیع الله فلیطعه ومن حلف ان یعصیه فلا یعصه)
حدیث شریفی بوکه دالدر (ومنها ما یفضل فیه الحنث کهجران المسلم ونحوه) یمین منعقده نک اقسامندن بعضدر
شول شیکه اول شیده حنث بر اوزرینه تفضیل اولنور هجران مسلم کبی وانک کبی نسنه کبی مثلا برکمسنه ایله
سویلشمیوب سلام ویرمیه یم دیو یمین ایلسه اول کمسنه بار اولمقدن حانث اولمق افضلدر وحانث اولدقدنصکره
کفارت ایلسون زیرا نبی علیه السلام (من حلف علی یمین ورأی غیرها خیرا منها فلیأت التی هی خیر ولیکفر عن
یمینه) حدیث شریفی بو کلامه دلیلدر (وما عدا ذلک یفضل فیه البر حفظا للیمین) ذلکدن ماعدا یعنی فعلی جائز
اولمیاندن غیریسنده یمینی حفظ ایچون بار اولمق تفضیل اولنور زیرا حق سبحانه وتعالینک (واحفظوا ایمانکم

قول شريفي امر درامر ايسه وجوب ايچوندر ايدى انسانه ايمانني حفظ ايلمك واجبدر (ولا فرق في وجوب
الكفارة بين العامد والناسي) وجوب كفارتده عامد وناسي بيننده فرق يوقدر كتاب دررك قتنده (ولو مكرها
اوناسيا) تحرير اولنمشدر لكن شرح حنده اى مخطئ ايله تفسير ايليوب مثلا بركسنه بكا صو كتورك ديمك
مرادى ايكن والله لا اشرب الماء ديو سويلمش اولدى مولانا واني ناسي مخطي ايله تفسير ايلمك بينلرنده فرق
بولمديغي مشعردر ولكن ممكندر كه نسيان ايله خطا بيننده فرق اوله مثلا بركسنه نك قلبي يمين ايتمك اوزره عازم
ايكن لسانه يمين جاري اولسه اكا خطاء دينلور واگر كنه عازم اولميوب قلبي ذاهب ايكن لسانندن يمين جاري
اولسه اكا نسيان دينلور فرق بو وجهله اولمق ممكندر اگر دينلورسه كه يمين ايدن كمسنه انكله فعل وياخود ترك فعل
اوزرينه تقويت ايدر بو تقديرجه افعال اختياريه دندر ناسي قاصد كبيدر ديمك نه كيفيت ايله در بز ديرزكه قياس
بودر لكن نص ايله قياس ترك اولنمشدر (والمكره في الحلف او الحنث) وجوب كفارتده مكره وغير مكره بيننده
وياخود حنثده فرق يوقدر زيرا نبي عليه السلام (ثلاث جدهن جد وهزلهن جد) بيورمشلردر ثلاثدن
مرادى بري نكاح وبري طلاق وبري يميندر و بو محله مناسب بر قاعده در كه مثلا بركسنه محلوف عليهي
مكرها وياخود ناسيا اشلسه برابردر زيرا فعل حقيقي اكراه ايله متغير اولمز ايدى فعل حقيقي اكراه
ايله متغير اولمديغي اجلدن بركسنه برفعلي اشلممكه يمين ايلسه بعده حالف اولان كمسنه مغمى عليه وياخود
مجنون اولسه بو حالده ايكن اول فعلي اشلسه حانث اولور زيرا شرط محلوف عليه اولان فعلدر ايدى حقيقة
بونلرده دخي بولنمشدر اگرچه حكمت ذنب ايسه ده لكن حكمي دليلي اوزرينه دائر اولان فعلدر بوخسه
حقيقت ذنب اوزرينه دائر دكلدر زيرا اصوليده الحكم تراعى في الجنس لا في كل فرد مضموني اوزره بر قاعده
بسط ايلمشلردر بو تقديرجه محلوف عليه هر كيمدن صادر اولورسه حانث اولور (وهي عتق رقبة) كفارة يمين عتق
رقبه در يعني قولي ازاد ايلمكدر و ازاد اولان قول مسلم وكافر وصغير وكبير وذكر وانثى دن هر قنغيسي اولورسه
جائزدر اما اعمى ومقطوع اليدين ومقطوع الرجلين اولان جائز دكلدر (او اطعام عشرة مساكين كما في عتق
الظهار او اطعامه) وياخود اون مسكينه اطعامدر عتق ظهارده واطعامنده اولديغي كبي وكلمة او تخيير ايچوندر
بونده واجب اولان اوچ شيئك بريسيدر (او كسوتهم) وياخود اون مسكينك كسوتيدر (كل واحد ثوبا يستر
عامة بدنه هو الصحيح) وياخود اون مسكينك هر بريني ايچون بر ثوب لازمدر اويله ثوب كه بدننك جمله سني ستر
ايليه صحيح اولان دخي بودر (فلا يجزى السراويل) ثوب ما يستر عامة بدنه اولمجق هر بريسنه سراويل ويرلسه
كفارتدن كفايت ايلمز زيرا عرفا طون كين آدمه عريان تسميه اولنور (فان عجز عن احدها عند الاداء صام ثلاثة
ايام متتابعات) اگر اعتاق واطعام واكسادن بريني اداده عاجز اولسه اوچ كون متتابعا صائم اولور (ولا يجوز
التكفير قبل الحنث) قبل الحنث كفارت جائز اولمز (ولا كفارة في حلف كافر وان حنث مسلما) كافرلك يميننده
كفارة يوقدر اگر مسلم اولديغي حالده حانث اولورسه ده زيرا حق سبحانه وتعالينك (فقاتلوا ائمة الكفر انهم
لا ايمان لهم) قول شريفي كفره نك عدم ايماننه برهاندر زيرا انعقاد يمين جناب رب العزتي تعظيمدر كافر ايسه
كفر ايله الهي تعظيم ايده بيجي دكلدر و يمينه دخي اهل دكلدر زيرا كفارة عبادتدر (ولا يصح يمين الصبي والمجنون
والنائم) صبي ومجنون ونائمك يميني صحيح دكلدر

(فصل) وحروف القسم الواو والباء والتاء

حروف قسم واو وباء وتادر زيرا بونلرك هر بري ايمانده معهوددر وقرآن عظيم الشانده مذكوردر وقسمده اصل
بادر زيرا مظهر ومضمرده داخل اولور (بالله وبك لافعلن) دينلور واو ايسه بادن بدلدر انجق مظهره داخل اولديغي
اجلدن اسم واحددن غيري به داخل اولمز (تالله لافعلن ترب الكعبة دينمز) (وقد تضمر كالله افعله) آزاولور
حروف قسم اضمار اولنور الله افعله دينلور ايجازا ايچون حروف قسمي حذف ايلمك عربك عادتيدر دينلديكه
اختيار اهل بصره در منصوب اوقنق كركدر حرف خافض نزع اولندقده دلالت ايلسون ايچون و دينلديكه
اهل كوفه نك اختياريدر مكسور اوقنق كركدر محذوفه دلالت ايلسون ايچون (واليمين بالله او باسم من اسمائه
كالرحمن الرحيم) والحق يمين الاهك اسم شريفيله در وياخود حق سبحانه وتعالينك اسمائندن بر اسم شريفي ايله در
الرحمن الرحيم والحق اسم شريفلري كبي (ولا يفتقر الى نيته) يميننده نيته محتاج اولمز (الا فيما يسمى به غيره)

الاشول

الاشول اسمده محتاج اولور كه اول اسم ايله اللهدن غيريسي دخي تسميه اولنه (كالحكيم والعليم) حكيم وعليم
اسملري كبي بو اسملرده اگر الله تعالى به مراد ايدرسه يمين اولور اگر غيري مراد ايدرسه يمين اولمز (او بصفة من صفاته
يحلف بها عرفا كعزة الله وجلاله وكبريائه وعظمته وقدرته) وياخود حق سبحانه وتعالينك صفاتندن
بر صفاتيله در اويله صفتكه عرفا انكله يمين اولنور عزة الله وجلال الله وكبرياء الله وعظمة الله وقدرة الله كبي
وبعض مشايخ ديمشلردركه صفات ذات ايله حلف يميندر مثلا قدرت وعزت كبي وصفات وفعل ايله حلف يمين
دكلدر مثلا رحمت وغضب كبي اما صحيح اولان (الايمان مبنية على العرف) مضمونيدر (لا بغير الله كالقرآن
والنبي والكعبة) اللهدن غيرينك اسميله يمين اولمز قرآن عظيم الشان ونبي عليه السلام وكعبه مكرمه اسملري كبي
زيرا مالك وطاوس ونافعدن روايت ايلمشدركه نبي عليه السلام عمر رضي الله عنهه بر محلده ملاقي اولديكه
اول دخي بر قاچ آدم ايله سويلشورلردي وانلرك بابالرينك اسملري ايله حلف ايدرلردي نبي عليه السلام انلره
خطاب ايدوب (ان الله نهاكم ان تحلفوا بابائكم فمن كان حالفا فليحلف بالله او ليصمت) بيورمشلردر صاحب
هدايه ديمشدركه حاشا اگر انا بريء من النبي والقرآن ديسه اولور زيرا بونلردن تبري كفردر عياذا بالله
(ولا بصفة لا يحلف بها عرفا كرحمته وعلمه ورضاه وغضبه وسخطه وعذابه) و دخي شول صفت ايله يمين اولمزكه
عرفا اول صفت ايله حلف اولنمز رحمة الله وعلم الله ورضاء الله وغضب الله وسخط الله كبي زيرا بو صفاتله يمين
متعارف دكلدر (وقوله لعمر الله يمين) حالفك لعمر الله قولي يميندر زيرا عمر الله بقاء الله ديمكدر بقا ايسه صفات
الاهيه دندر تقديري لعمر الله قسمي در معناسي احلف ببقاء الله ودوامه ديمكدر زيرا بقا صفات ذاتدر (وكذا وايم
الله) دخي لعمر الله كبي يميندر معناسي ايمن الله ديمكدر ايمن جمع يميندر كثرت استعمالدن نون ساقط
اولدي اهل كوفه قتنده وبصريون قتنده ادوات قسمندندر ومعناسي والله ديمكدر (وسوكندمي خورم
بخداي) معناسي احلفه الان بالله ديمكدر بو دخي يميندر زيرا حال ايچوندر اما اگر مي لفظي اولميوب سوكندي
خورم بخداي ديسه يمين اولمز (وكذا قوله وعهد الله وميثاقه) حالفك عهد الله وميثاقه قولي دخي يميندر زيرا
حق سبحانه وتعالى (واوفوا بعهد الله) بيورمشلردر وميثاق دخي عهددن عبارتدر (واقسم واحلف واشهد
وان لم يقل بالله) اقسم واحلف واشهد لفظلري دخي يميندر اگر بالله لفظ شريفي ديمز ايسه ده زيرا بو الفاظ يمينده
مستعملدر (وكذا على نذر او يمين او عهد وان لم يضف الى الله) وينه يميندر بركسنه ان فعلت كذا فعلي نذر
ديسه وياخود ان فعلت كذا فعلي يمين وياخود فعلي عهد ديسه اگر نذر و يمين وعهدي اللهه مضاف قلمز ايسه ده
ينه يميندر زيرا نبي عليه السلامك (من نذر نذرا ولم يسم فعليه كفارة يمين) قول شريفي يمين ايدوكنه حجتدر
(وكذا قوله ان فعل كذا فهو كافر او يهودي او نصراني او بريء من الله) وينه حالفك اگر شويله اشلرسه كافر
اولسون وياخود يهودي اولسون وياخود نصراني اولسون وياخود اللهدن بريدر قولي يميندر (ولا يصير كافرا
بالحنث فيها سواء علقه بماض او مستقبل ان كان يعلم انه يمين) حالف اولان كمسنه حنث ايله فهو كافر او يهودي
او نصراني او بريء من الله قولنده كافر اولمز كرك بو قولي ماضي يه تعليق ايلسون وياخود مستقبله تعليق
ايلسون برابردر اگر حالف اول قول يمين ايدوكن بيلورسه (وان كان عنده انه يكفر به يصير به كافرا) اگر حالفك قتنده
اول يمين ايله كافر اولمق اعتقادي اولورسه بو مقوله يمين ايله كافر اولور كفره رضا ويروب اول فعل اوزرينه اقدام
ايلديكي ايچون (وقوله ان فعله فعليه غضب الله او سخطه او لعنته او هو زان او سارق او شارب خمر او آكل ربا
ليس بيمين) حالفك ان فعله فعليه غضب الله وسائر ذكر اولنان الفاظ ايله اولان قولي يمين دكلدر زيرا غضب الله
وسخط الله ولعنة الله قولي كندونك اوزرنده دعاء عليه در شرطه تعليق ايلمز زيرا يمينده متعارف دكلدر
او هو زان او سارق او شارب خمر او آكل الربا بونلر دخي يمينده متعارف دكلدر (وكذا قوله حقا) حالفك حقا قولي
دخي يمين دكلدر زيرا حقا لفظي منكردر بونكله وعدك تحقيق مراد اولنور (او حق الله) وياخود حق الله قولي
دخي يمين دكلدر ابو حنيفه وامام محمد قتنده زيرا حق لفظ حق الاهيه مضاف قلنسه طاعة الله مراد اولنور (خلافا
لابي يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا حق صفات الاهيه دندر اول كمسنه والله الحق ديمش اولدي
بونكله يمين متعارفدر بو دخي يمين اولور زيرا الف ولام ايله والحق ديسه بالاتفاق يميندر (وكذا قوله سوكند
خورم بخداي يا بطلاق زن) فارسيه ايله حالفك سوكند خورم بخداي ياخود سوكند خورم بطلاق زن قولي

دخی یمین دکلدر زیرا بونلر ایله یمین متعارف دکلدر (ومن حرم ملکه لا یحرم) برکسنه کندویه ملکی حرام ایلسه
مثلا حرمت علی ثوبی هذا او طعامی هذا دیسه حرام اولمز (وان استباحه او شیئا منه) اکر اول کسنه کندویه حرام
ایلدیکی شیئی مباح قلسه اول ثوبی کیمکله وطعامی یمکله ویاخود اول ملکدن برشیئک مباحلغین طلب ایلسه
(فعلیه الکفارة باقدامه) اول کسنه نک اوزرینه کفارت لازمدر کندو نفسی اوزرینه حرام ایلدیکی شیئه اقدام
ایلدیکی سببی ایله ولا یحرم قولی حراما لعینه اولمز (قوله کل حل علی حرام یحمل علی الطعام والشراب) حالفک
هر حلال بنم اوزریمه حرام اولسون قولی طعام وشراب اوزرینه حمل اولنور الا مکر که بونلردن غیری نیت ایلیه
(الفتوی علی انه تطلق امرأته بلا نیته) فتوی بونک اوزرینه درکه اول کسنه نک خاتونی بلا نیت مطلقه اولور
زیرا فی زماننا عرفا الفاظ مستعمله دندر (ومثله قوله حلال بروی حرام وقوله هرچه بدست راست کیرم بروی
حرام) وهر نه که صاغ المه طوتام بروی حرام قولی دخی مقدم کچن مسئله کبیدر فتوی بونک اوزرینه درکه
بلا نیت طلاق اوله زیرا غلبهٔ استعمال بونک اوزرینه در اما هرچه بدست چپ کیرم بروی حرام دیسه نیت سز
طلاق واقع اولمز زیرا بو کلام عرفا استعمال اولنمز (ومن نذر نذرا مطلقا او معلقا بشرط یریده کان قدم غائبی ووجد
لزمه الوفاء) برکسنه نذر مطلق ایله نذر ایلسه لله علی صوم شهر کبی ویاخود اراده ایلدیکی برشرطه
تعلیق ایلسه قدم غائبی تعلق کذا کبی وشرط دخی بولنسه ایکی صورتده اول نذرک وفاسی نادره لازمدر زیرا
نبی علیه السلام (من نذر وسمی فعلیه الوفاء بما سمی ومن نذر ولم یسم فعلیه کفارة یمین) بیورمشلردر
(ولو علقه بشرط لا یریده کان زنیت) اکر نذر ایدن کسنه نذرنی اراده ایلدیکی شرطه تعلیق ایلسه ان زنیت
فعلی صوم شهر کبی (خیر بین الوفاء والتکفیر هو الصحیح) کفارة ایله وفا بیننده مخیر اولور صحیح اولان دخی بودر
وفتوی دخی بونک اوزرینه در (ومن وصل بحلفه ان شاء الله فلا حنث علیه) برکسنه ان شاء الله لفظنی حلفنه
وصل ایلسه حالفک اوزرینه حنث یوقدر زیرا نبی علیه السلام (من حلف علی یمین فقال ان شاء الله فلا حنث
علیه) بیورمشلردر

باب الیمین فی الدخول والخروج والاتیان والسکنی وغیر ذلک

بو باب دخول وخروج واتیان وسکنی وبونلردن غیری الفاظده اولان یمینک احکامی بیاننده در معلوم اوله که
ایمانده اهل عرف اوزرینه مبنی اولمقدر حقیقت لغویه اوزرینه دکلدر امام شافعی قتنده حقیقت لغویه اوزره در
ومالک استعمال قرآن شریف اوزرینه اولمسنه ذاهب اولمشلردر واحمد بن حنبل مطلق نیت اوزرینه اولمسنه
ذاهب اولمشلردر بزم قتمزده انجق عرف اوزرینه مبنیدر مثلا برکسنه سراج ایله استیفا ایلمیه یم دیوب ویر یوزنده
اوتورسه حانث اولمز اکرچه قرآن عظیم الشانده شمسه سراج وارضه بساط تسمیه اولنمش ایسه ده ینه حانث
اولمز (من حلف لا یدخل بیتا فدخل الکعبة او المسجد او البیعة او الکنیسة لا یحنث وکذا لو دخل دهلیزا)
برکسنه بیته داخل اولمیه یم دیو حلف ایلسه وکعبه یه داخل اولسه ویاخود مسجده داخل اولسه ویاخود
بیعه که معبد نصارادر اکا داخل اولسه ویاخود کنیسه که معبد یهوددر اکا داخل اولسه حانث اولمز زیرا بونلر
بیتوتت ایچون بنا اولنمشلردر وبعضیلر بیعه معبد یهود وکنیسه معبد نصارادر دیمشلردر وینه حانث اولمز
اکر دهلیزه داخل اولورسه وده هلیز قپو قپاندقده خارج قلاندر اکر قپو قپاندقده داخلده قالورسه اکا دخول ایله
حانث اولور (او ظله باب دار) ویاخود باب دارک ظله سنه داخل اولسه ینه حانث اولمز ظله ظانک ضمیله قپو
اوکنده اولان کولکه یه دیرلر (ان کان لو اغلق یبقی خارجا والا حنث کما لو دخل صفة) اکر قپو قپاندقده خارج
اولورسه حانث اولمز اکر خارج قالمزایسه حانث اولور مثلا صفه یه داخل اولورسه حانث اولدیغی کبی زیرا صفه
بیتوتت ایچوندر (وقیل لا یحنث فی الصفة ایضا) ودینلدیکه صفه ده حانث اولمز دهلیز وظله ده اولمدیغی کبی (وفی
لا یدخل دارا فدخل دارا خربة لا یحنث) حالفک لا یدخل دارا قولنده دار خربه یه داخل اولسه یمیننده حانث
اولمز (ولو قال هذه الدار فدخلها خربة صحراء او بعد ما بنیت دارا اخری حنث) اکر حالف شو داره داخل اولمیه یم
دیو یمین ایلسه واشارت ایلدیکی خراب وصحراء اولدیغی حالده اول دارک عرصه سنه داخل اولسه ویاخود اشارت
ایلدیکی دار منهدم اولوب برآخر دار بنا اولنسه وبنا اولنان داره داخل اولسه حانث اولور زیرا الوصف فی الحاضر
لغو وفی الغائب معتبر قولی بین الاصولیین مشهوردر وعند العرب دار اسم عرصه در وحالف اولان کسنه

هذه الدار دیو یمین ایلدکده کویا که شو عرصه یه داخل اولمیه یم دیو یمین ایلمش اولدی بو تقدیرجه دارلق وصف اسم
اشارت ایله اولان یمیننده لغودر کرک دار اولسون کرک بوزیلوب خراب اولسون عرصه سنه داخل اولدقده حانث
اولور (وکذا لو وقف علی سطحها) حالف اکر حلف ایلدیکی دارک اوزرینه چیقوب طورسه ینه حانث اولور
زیرا سطوح داردندر حتی معتکف اولان کسنه مسجدک سطحنه صعود ایلسه اعتکافی بوزلمز (وقیل
لا یحنث به فی عرفنا) دینلمشدرکه سطوحه چقمق ایله بزم عرفمزده حانث اولمز بو کلامک قائلی فقیه ابو اللیثدر
(ولو دخل طاق بابها او دهلیزها ان کان لو اغلق یبقی خارجا لا یحنث والا حنث) اکر حالف حلف ایلدیکی دارک
قپوسنک طاقنه داخل اولسه ویاخود دهلیزنه داخل اولسه اکر قپو قپاندقده خارجده قالورسه دخولیله
حانث اولمز واکر قپو قپاندقده خارج قالمزایسه دخولیله حانث اولور (ولو جعلت مسجدا او حماما او بستانا
او بیتا بعد ما خربت فدخلها لا یحنث) اکر اول دار مسجد ویاخود حمام ویاخود بستان ویاخود خراب
اولدقدنصکره بیت اولسه واکا داخل اولسه حانث اولمز (وکذا لو دخل بعد انهدام الحمام واشباهه) اکر حمام
وبو کا مشابه اولنلر منهدم اولدقدنصکره داخل اولسه ینه حانث اولمز (وفی لا یدخل هذا البیت فدخله
بعد ما انهدم وصار صحراء او بعد ما بنی بیتا آخر لا یحنث بخلاف ما لو سقط السقف وبقی الجدران) شو بیته
داخل اولمیه یم دیو یمین ایلسه اول بیت منهدم اولوب صحرا اولدقدنصکره ویاخود برغیری بیت بنا اولندقدنصکره
داخل اولسه حانث اولمز اما بیتک سقفی ساقط اولوب دیوارلری باقی قالسه بونک خلافنجه در (وهذه الدار
قولنک حکمی هذا البیت حکمنک خلافیدر زیرا عرصه یه دخی دار دینلور اما بیت دینلمز (وفی لا یدخل هذه
الدار وهو فیها لا یحنث ما لم یخرج ثم یدخل) برکسنه شو داره داخل اولمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه کندوسی
دارک ایچنده اولسه مادامکه داردن چیقوب ینه یمین ایلدیکی داره داخل اولمیه حانث اولمز (ولا یدخل) غائب
صیغه سیدر لکن فقهانک دابیدر که نفس متکلم صیغه سیله ادا ایلیه جک محلده غائب صیغه سیله ادا ایدرلر
(وفی لا یلبس هذا الثوب وهو لابسه او لا یرکب هذه الدابة وهو راکبها ولا یسکن هذه الدار وهو ساکنها
ان اخذ فی النزع والنزول والنقلة من غیر لبث لا یحنث) برکسنه شو ثوبی کیمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه
اول کسنه اول ثوبی لابس اولسه یاخود شو دابه یه راکب اولمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه دابه
اوزرنده اولسه ویاخود شو دارده ساکن اولمیه یم دیو یمین ایلسه حال بوکه ایچنده ساکن اولسه اکر اول کسنه
یمیندنصکره ثوبی نزعه ودابه دن نزوله ودار دن نقله بلا توقف شروع ایلسه حانث اولمز اکر توقف ایدوب برساعت
اکلنورسه حانث اولور (ثم فی لا یسکن هذا البیت او هذه الدار ولا بد من خروجه بجمیع اهله ومتاعه حتی لو بقی
وتد حنث) اندنصکره شو بیتده ویاخود شو دارده ساکن اولمیه یم دیو یمین ایلسه اول کسنه نک جمیع اهلی
ومتاعی ایله خروجی لازمدر حتی اکر بر وتدی باقی قالورسه حانث اولور ابو حنیفه قتنده محیط وجیزده
مسطوردرکه شی یسیر ترک ایلسه حانث اولور مکر که شیء عد اولنمیه جق سپورکه کبی برشیئی ترک ایلیه (وعند ابی
یوسف یعتبر نقل الاکثر) ابو یوسف قتنده متاعنک اکثرنی نقل معتبردر زیرا اکثر کل مقامنه اقامت اولنور
کذا فی الکافی فتوی دخی بونک اوزرینه در (وعند محمد نقل ما یقوم به کدخدائیه وهو الاحسن والاوفق) امام
محمد قتنده اوه کفایت ایدن شیئک نقلی اعتبار اولنور وناسه احسن واوفق اولان دخی بودر (ثم لا بد من نقله
الی منزل آخر حتی لا یبر بنقله الی السکة او المسجد) اندنصکره متاعنی منزل آخره نقلدن لازمدر حتی متاعنی
زقاغه ویاخود مسجده نقل ایلسه بار اولمز منزل آخره نقلی لازمدر (وکذا فی لا یسکن هذه المحلة) شو محله ده
اولمیه یم دیو یمین ایلسه ابو حنیفه قتنده جمله اهلی ومتاعی ایله خروجی لازمدر وابو یوسف قتنده متاعنک اکثری
نقل اعتبار اولنور وامام محمد قتنده اوه کفایت ایده جک شیئنک نقلی اعتبار اولنور (وفی لا یسکن هذه البلدة
او القریة یبر بخروجه وترک اهله ومتاعه فیهما) وشو شهرده ویاخود شو قریه ده ساکن اولمیه یم دیو یمین ایلسه
اول کسنه اهل ومتاعنی اول شهرده ویاخود قریه ده ترک ایدوب کندونک خروجی ایله بار اولور (وفی لا یخرج
فامر من حمله واخرجه حنث) حالف محله دن ویاخود قریه دن وبلده دن چقمیه یم دیو یمین ایلسه وبرکسنه یه
کندوبی کتوروب اخراج ایلمکه امر ایلسه ومأمور اولان کسنه دخی کتوروب اخراج ایلسه حانث اولور
(ولو حمل واخرج بلا امره مکرها او راضیا لا یحنث) اکر حالفک امری اولمدین مکرها حمل اولنوب اخراج

اولنسه ویاخود امری اولمدین رضاسیله اخراج اولنسه حانث اولمز یعنی کندوبی اخراج ایلمك استدکلرنده تردد
ایلیوب راضی اولسه دیمکدر زیرا انتقال امر ایله در بو خصوصده مجرد رضا ایله دکلدر (ومثله لایدخل) لایدخل
لفظی ایله اولان یمین دخی لایخرج مثللودر (وفی لایخرج الا الی جنازة فخرج الیها ثم الی حاجة اخری لایحنث)
حالفك لایخرج الا الی جنازة لفظی ایله اولان یمینده جنازه‌یه خروج ایلسه اندنصکره غیری حاجته کتسه
حانث اولمز زیرا ابتداء موجود اولان خروج مستثنی اولان خروجدر صکره آخر مصلحتنه کتدیکی حقیقت
خروج دکلدر (وفی لایخرج الی مکة فخرج یریدها ثم رجع حنث) ولایخرج الی مکة لفظی ایله اولان یمینده یعنی
مکه‌یه چقمیه‌یم دیو یمین ایلسه و مکه‌یی اراده ایدوب خروج ایلسه و خروجدنصکره بنه اوینه رجوع ایلسه حانث
اولور زیرا ابتداء قصد مکه ایله خروج بولنمش اولدی (وفی لایأتیها لایحنث مالم یدخلها) یعنی مکه‌یه
وارمیه‌یم دیو اولان یمینده مادام مکه‌یه داخل اولمیه اوندن خروج ایله حانث اولمز زیرا اتیان وصولدن عبارتدر
خروج ایله حنث لازم کلمز (والذهاب کالخروج فی الاصح) لفظ ذهاب اصح روایتده خروج کبیدر مثلا برکمسنه
لاتذهب الی مکة دیو یمین ایلسه لفظ ذهاب احکامده لفظ خروج کبیدر حاصل کلام بو مقامده اوچ مسئله
واردر بری خروج و بری اتیان و بری ذهابدر مثلا برکسنه مکه‌یه چقمیه‌یم دیو یمین ایلسه مجرد قصد مکه ایدوب
شهردن انفصال ایله حانث اولور کرك واصل اولور کرك واصل اولمسون کرك زیرا خروج انفصالدن عبارتدر
بو خصوصده وصولدن عبارت دکلدر نته کیم حق سبحانه وتعالینك (ومن یخرج من بیته مهاجرا الی الله ورسوله
ثم یدرکه الموت فقد وقع اجره علی الله) قول شریفنده (ثم یدرکه الموت) دن مراد قبل الوصول ایدیکی محققدر
برکسنه مکه‌یه وارمیه‌یم دیو یمین ایلسه مادام مکه‌یه داخل اولمیه حانث اولمز زیرا اتیان وصولدن عبارتدر نته کیم
حق سبحانه وتعالینك (فأتیاه فقولا انا رسولا ربك) قول شریفی اتیان وصول ایدیککنه دالدر و برکمسنه
لاتذهب الی مکة دیو یمین ایلسه لفظ ذهابده مشایخ اختلاف ایلمشلردر بعضیلر اتیان منزله‌سنده در دیدیلر
و بعضیلر خروج منزله‌سنده در دیدیلر زیرا لفظ ذهاب ایکی امرده دخی استعمال اولنمشدر نته کیم حق سبحانه
وتعالینك (اذهبا الی فرعون انه طغی) قول شریفنده اولان ذهاب اتیان معناسنه در و برغیر موضعده
حق سبحانه وتعالینك (فاذهبا بایاتنا انا معکم مستمعون) قول شریفنده اولان ذهاب توجه واقبال
معناسنه در چونکه ایکی معنایه استعمال اولنمق احتمالی اولدیسه مشایخ دخی اختلاف ایلدیلر و بو اختلاف
نیت اولنمدیغی شیئده در مثلا خروجه نیت ایدرسه خروج حکمی واقع اولور اکر اتیانه نیت ایدرسه اتیان
حکمی واقع اولور زیرا اول کسنه لفظ محتمل اولدیغی شیئه نیت ایلمش اولدی فخر الاسلام بزدوی دیمشدرکه
بنم قتمده اشبه اولان ذهاب خروج معناسنه اولمقدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (انما یرید الله لیذهب عنکم
الرجس اهل البیت) قول شریفنده اولان (لیذهب) نظم شریفی ازاله معناسنه در چونکه اذهاب ازاله
معناسنه اولنجق ذهاب زوال وانفصال معناسنه اولمش اولور (وفی لیأتین فلانا فلم یأته حتی مات حنث فی آخر
اجزاء حیاته) حالف اولان کمسنه‌یه البته واریم دیو یمین ایلسه و موت اصابت ایدنجه اول کسنه‌یه وارمسه
اجزاء حیاتك آخرنده حانث اولور زیرا قبل الممات بار اولمسی حیز رجاده ایدی لکن موت ایله یأس متحقق اولدیغی
ثابت اولمغله آخر اجزاء حیاتنده حانث واقع اولور (وان قید الاتیان غدا بالاستطاعة فهو علی سلامة الالات
وعدم الموانع) اکر حالف اتیانی استطاعت ایله تقیید ایلسه ایلدیکی استطاعت سلامة آلات وعدم موانعه حمل
اولنور بو خصوصده قدرة حقیقت اوزرینه محمول اولمز و استطاعت ایکی معنایه اطلاق اولنور اطلاق اولنان معنانك
اولکیسی سلامت اسباب و آلاتدر نته کیم حق سبحانه وتعالینك (ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه
سبیلا) قول شریفنده واقع اولمشدر و نبی علیه السلام استطاعتی زاد و راحله ایله تفسیر ایلدی و ایکنجی قدرت
حقیقه در و قدرت حقیقه اولدر که عبد بر فعلی اشلمك مراد ایلدکده حین اراده‌ده حق سبحانه وتعالی اول فعلی
خلق ایلیه نته کیم حق سبحانه وتعالینك (ما کانوا یستطیعون السمع) قول شریفنده واقع اولمشدر
اما استطاعتدن مراد اولکیدر بو خصوصده قدرت حقیقه دکلدر (فلو لم یأت ولا مانع من مرض او سلطان حنث
ولو نوی الحقیقة صدق دیانة لاقضاء فی المختار) اتیانی عندنده استطاعت ایله تقیید ایلدیکی موضعدن ویاخود
پادشاهدن بر مانع اولمدین وارمسه حانث اولور اکر حالف قدرت حقیقیه‌یه نیت ایلسه دیانةً تصدیق اولنور

اما مذهب مختارده قضاءً تصدیق اولنمز (وفی لاتخرج الا باذنه شرط الاذن لکل خروج) حالفك زوجه‌سنه اودن
طشره چقمیه الا بنم اذنم ایله چیقه دیو یمین ایلسه هر خروج ایچون اذن شرط قلنور زیرا ذکر موضع
نفسده واقع اولدقده تمام اولور و فعل ایسه نعت مصدرنه دلالت ایدر و مستثنی ایسه مستثنی منهك جنسندندر
و باء ایسه الصاق ایچوندر ملصقا به اقتضا ایدرمس ایمدی تقدیری (لاتخرج خروجا الا خروجا ملصقا باذنی)
دیمکدر بو تقدیرجه اذنه مقرون اولان خروجك ماوراسی تحت خطر عامده باقی قالور چونکه بلا اذن خروج واقع
اولورسه شرط بولنمغله حانث اولور (وفی الا ان اذن یکفی الاذن مرة) و حالفك لاتخرج الا ان اذن قولنده
بر دفعه اذن ویردیکی کفایت ایدر مثلا بر دفعه اذن ویروب خروج ایلدکدنصکره تکرار دفعهٔ ثانیه‌ده بلا اذن
خروج ایله حانث اولور (وفی لاتخرج الا باذنه لو اذن لها فیه متی شاءت ثم نهاها فخرجت لایحنث عند ابی یوسف
خلافا لمحمد) حالفك لاتخرج الا باذنه قولنده اکر خروج خاتونه هر نه زمان دیلرسك خروج ایلیه دیو اذن ویرسه
صکره خاتونی خروجدن نهی ایلسه و خاتون دخی چقسه حانث اولمز ابو یوسف قتنده امام محمد ایچون خلاف
واردر (ولو ارادت الخروج فقال ان خرجت) اکر خاتون خروج مراد ایلسه و زوجی خاتونك اراده‌سی حالنده اکر
خروج ایدر ایسه‌ك سن طالقسن دیسه (او ضرب العبد فقال ان ضربت) ویاخود ضرب عبدی مراد ایلسه و اول
اراده حالنده زوج اکر عبدی ضرب ایدرسه‌ك طالقسن دیسه (تقید الحنث بالفعل فورا حتی لو لبث ثم فعلت
لایحنث) حنث علی الفور اشلمکله مقیددر حتی اکر خاتون بو کلامدنصکره اکلنسه اندنصکره خروج ایلسه
ویاخود عبدینی اکلندکدنصکره ضرب ایلسه حانث اولمز بو یمینه یمین فور تسمیه اولنمشدر (قال لاخر اجلس
فتغد معی فقال ان تغدیت فکذا لایحنث بالتغدی لامعه ولو فی ذلك الیوم) برکمسنه آخر کمسنه‌یه اوتور بنمله
تغدی ایله یعنی طعام اکل ایله دیسه اول کمسنه اکر طعام اکل ایدرسم شویله اولسون یعنی عبدم حر اولسون دیسه
یمین ایدن کمسنه غدا اکل ایلمکله حانث اولمز اکر اول کونده اکل ایدرسه‌ده اما بنمله تغدی ایله دین کمسنه ایله تغدی
اولمیه زیرا بو کسنه‌نك کلامی جواب مخرجنه خروج ایلمشدر چونکه بو کلام سؤال اولنانه مطابق اوله معیت ایله
موصوف اولان غدا مراد اولور (الا ان قال تغدیت الیوم) مکر که اکر بو کون تغدی ایدرسم دیسه اول تغدی
ایلسه حانث اولور کرك بنمله تغدی ایله دین کمسنه ایله اولسون کرك غیری ایله اولسون حانث اولور (وفی لایرکب
دابة فلان فرکب دابة عبده مأذون لایحنث الا ان نواه وهو غیر مستغرق بالدین) حالف اولان کمسنه
فلانك دابه‌سنه بنمیه‌یم دیو یمین ایلسه و یمین ایلدیکی کمسنه عبد مأذونك دابه‌سنه راکب اولسه حانث اولمز
مکر که عبد مأذونك دابه‌سنه نیت ایلیه و اول عبد مأذون دخی دین ایله مستغرق اولمیه (وعند ابی یوسف یحنث
مطلقا ان نواه) ابو یوسف قتنده حانث اولور مطلقا اکر عبده نیت ایدرسه کرك کسنه مدیون اولسون کرك کسنه مدیون
اولمسون و کرك اول دین مستغرق اولسون کرك اولمسون حانث اولور (وعند محمد یحنث مطلقا وان لم ینوه)
امام محمد قتنده حانث اولور مطلقا کرك اکر عبده نیت ایلمدی ایسه‌ده

باب الیمین فی الاکل والشرب واللبس والکلام

بو باب اکل و شرب و لبس و کلامده اولان یمین بیانندهدر (لا یأکل من هذه النخلة فهو علی ثمرها ودبسها غیر
المطبوخ) برکسنه شو خرما اغاجندن اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه بو اکل نخله‌نك میوه‌سنه و مطبوخ اولمیان
بکمزنه محمولدر (لا نبیذها وخلها ودبسها المطبوخ) خرمانك نبیذی و سرکه‌سی و طبخ اولنان بکمزی ایله حانث
اولمز (او من هذه الشاة فهو علی اللحم دون اللبن والزبد) ویاخود شو قیوندن اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه
بو یمین لحمك اکلی اوزرینه محمولدر سود و قیماغی اوزرینه محمول دکلدر زیرا ماکول اولان عین
شاتدر بو تقدیرجه یمین خاصة لحمنه منصرف اولور بو خصوصده لبن و قیمق و یاغنه منصرف اولمز (وفی لایاکل من
هذا البسر فاکله رطبا لایحنث) و شو بسردن اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه و رطب اولدیغی حالده اکل ایلسه
حانث اولمز بسر بانك ضمی و سینك سکونیله خرما قوروغیدر بر مقدار کمال بولدقده رطب دیرلر بعده تمر دیرلر
اولنه طلع دیرلر اندنصکره خلال دیرلر اندنصکره طبخ دیرلر اندنصکره رطب اندنصکره تمر دیرلر (وکذا من
هذا الرطب او اللبن فاکله تمرا او شیرازا) شو رطبدن ویاخود شو سوددن اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه و تمر اولدیغی
ویاخود سود بوغرت اولدیغی حالده اکل ایلسه بنه حانث اولمز زیرا یبوست و رطوبت یمینده معتبره صفتلردر

انلر ایله یمین منعقد اولور ولبن دخی مأکولدر کندو ایله یمین اولور کندیدن اتخاذ اولنان شیئه یمین منصرف اولمز (وبخلاف لا یکلم هذا الصبی فکلمه شابا او شیخا اولا یأکل لحم هذا الحمل فاکله کبشا) شو اوغلانجغه سویلمیه‌یم دیو یمین ایلسه اول صبی یکت ویاخود قوجه اولدیغی وقت سویلسه بونک خلافنجه‌در یعنی حانث اولور ویاخود شو قوزینک اتندن اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه قوچ اولدیغی حالده ییسه حانث اولور (وفی لا یأکل بسرا فاکل رطبا لا یحنث ولو اکل مذنبا حنث) بسر اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه رطب اکل ایلسه حانث اولمز اکر بعضیسی بسر وبعضیسی رطب اولسه بویله اولدیغی حالده یعنی الاجه اولدقده اکل ایلسه حانث اولور (وکذا لو اکله بعد ما حلفه لا یأکل رطبا وقالا لا یحنث فیهما) رطب اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه صکره مذنب اکل ایلسه حانث اولور امامین دیرلر که ایکی صورتده دخی حانث اولمز مثلا بسر اکل ایلمیه‌یم دیو یمیندن صکره رطب یاخود مذنب که الاجه درانی اکل ایلسه امامین قتنده حانث اولمز (ولو اکله بعد حلفه لا یأکل رطبا ولا بسرا حنث اتفاقا) اکر رطب وبسر اکل ایلمیه‌یم دیو یمیندن صکره مذنبی یعنی الاجه‌یی اکل ایلسه بالاتفاق حانث اولور (ولا یشتری رطبا فاشتری کباسة بسر فیها رطب لا یحنث) حالفک لا یشتری رطبا قولنده یعنی رطب اشتری ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه بر صالقم بسر اشترا ایلسه که انده رطب اولسه حانث اولمز زیرا جمله‌یه مصادف اولدی مغلوب اولان غالبه تابعدر اما یمینی اکل ایچون اولسه حانث اولور زیرا اکل شیأ فشیأ مصادف اولور بو تقدیرجه هر بری مقصود اولمش اولور (کما لو اشتری بسرا مذنبا) نته کیم رطب اشترا ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه وبسر الاجه‌سنی اشترا ایلسه حانث اولمز زیرا مغلوب غالبه تابعدر (وفی لا یأکل لحما او بیضا فاکل لحم سمک او بیضه لا یحنث) ات ویمرطه ییمیه‌یم دیو یمین ایلسه وبالق اتی وبالق یمرطه‌سنی اکل ایلسه حانث اولمز قیاس بو ایدیکه حانث اوله زیرا قرآن عظیم الشانده (لحما طریا) بیورلمشدر لکن بالق اتنه لحم بیورلمسی مجازدر زیرا لحمک منشأی دمدر بالقده ایسه دم یوقدر اکر دم اولسه صوده ساکن اولمق ممکن اولمزدی ومطلق ایسه کامله متناول اولور یوخسه قاصره متناول اولمز (وکذا فی الشراء لا یأکل لحما) دیو یمین ایدوب لحم سمک اکل ایلدیکنده حانث اولمدیغی کبی لفظ اشترادە دخی حانث اولمز مثلا لحمی اشترا ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه وبالق اشترا ایلسه حانث اولمز (ولو اکل لحم انسان او خنزیر حنث) لحم اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه اکر انسان اتنی ویاخود خنزیر اتنی اکل ایلسه حانث اولور زیرا بونلر حقیقتده لحمدر دمدن متولد اولورلر (وکذا لو اکل کبدا او کرشا) ینه حانث اولور اکر جکر ویاخود اشکنبه اکل ایلسه زیرا بو اشیانک منشأی دمدر صاحب محیط دیمشدر که بو یمین اهل کوفه‌نک عرفیدر اما بزم عرفمزده حانث اولمز زیرا بزم عرفمزده بونلر لحم عد اولنمیوب ولحومده دخی استعمال اولنمز (والمختار انه لا یحنث بهما فی عرفنا) مختار اولان بودر که حالف اولان کمسنه کبد وکرش ایله حانث اولمز بزم عرفمزده (کما لو اکل الیة) نته کیم قویرق ییسه حانث اولمدیغی کبی انده دخی حانث اولمز (وفی لا یأکل شحما یتقید بشحم البطن فلا یحنث بشحم الظهر) حالفک لحمی اکل ایلمیه‌یم دیو اولان یمیننده اولان اول شحم ایچ یاغی ایله مقید اولور قیونک وسائر حیوانک ارقه‌سی یاغیله حانث اولمز مثلا بر کمسنه شحمی ییمیه‌یم دیو یمین ایلسه وارقه‌دن چیقان شحمی اکل ایلسه حانث اولمز (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده حانث اولور (ولو اکل الیة ولحما لا یحنث اتفاقا) حالف اولان کمسنه شحم اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلدکدن صکره اکر قویرق ویاخود لحم اکل ایلسه بالاتفاق حانث اولمز (وفی لا یأکل من هذه الحنطة یتقید بأکلها قضما فلا یحنث بأکل خبزها) حالفک شو بغدایدن اکل ایلمیه‌یم دیو اولان یمیننده یعنی شو بغدایدن اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه اول یمین محلوف علیه اولان بغدایی چیتمک ایله مقید اولور اتمکین اکل ایله حانث اولمز (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده خبزینی اکل ایله حانث اولور قضم فتح قاف وسکون ضاد ایله اطراف اسنان ایله اکل ایلمکدر یعنی چیتمک ایله دیمکدر وبو خلاف آخر خلافی مبیندر چون بر لفظدن هم معنای حقیقی مستعمل اولسه وهم معنای مجازی متعارف اولسه ابو حنیفه حضرتلری اول لفظی معنای حقیقی اوزرینه حملی ترجیح ایدر (وفی لا یأکل من هذا الدقیق یحنث بخبزه لا بسفه فی الصحیح) حالفک شو دقیقدن اکل ایلمیه‌یم دیو اولان یمیننده دقیقک اتمکی ایله حانث اولور اما دقیقی بلامق ایله حانث اولمز صحیح اولان دخی بودر چیکندن یلایوب یوتغه بیرلر (والخبز یقع علی ما اعتاده اهل مصره کخبز البر والشعیر) حالفک شهرینک اهلنک معتادی اولان شیء

اوزرینه واقع اولور بغدای واریه اتمکی کبی زیرا بونلرک اتمکی حقیقة وعرفا خبزدر (فلا یحنث بخبز القطایف او خبز الارز بالعراق مطلقا) قطایفک خبزی ایله حانث اولمز ویاخود عراقده پرنج اتمکی ایله دخی حانث اولمز زیرا اهل عراق پرنج اتمکی اکلنه معتاد دکللردر واکر عربستانده اولسه ویاخود بر شهرده اولسه که طعاملری پرنج اولسه حانث اولور (الا اذا نواه) مکرکه خبزه نیت ایلیه بو تقدیرجه حانث اولور (والشواء یقع علی اللحم لا علی الباذنجان او الجزر او البیض الا اذا نواه) بریان لحم اوزرینه واقع اولور یعنی بر کمسنه بریان اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه لحم اوزرینه واقع یوخسه باذنجان وهاوج ویمرطه اوزرینه واقع اولمز مکرکه هر برینه نیت ایلیه (والطبیخ علی ما یطبخ من اللحم بالماء وعلی مرقه الا اذا نوی غیر ذلک) طبیخ اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه طبیخ صو ایله لحمدن طبخ اولانه محمولدر ودخی لحمک مرقی اوزرینه محمولدر بونلردن غیریسن اکل ایلسه حانث اولمز الا انجق بونلردن غیریله نیت ایلسه حانث اولور (والرأس علی ما یباع فی مصره ویکبس فی التنانیر) بر کمسنه باش اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه باش لفظی تنورلره ادخال اولنوب شهرلرده بیع اولنان باش اوزرینه واقع اولور بویله باش اکل ایلسه حانث اولور یوخسه چکرکه وسرچه باشی اکل ایلسه حانث اولمز (والفاکهة علی التفاح والبطیخ والمشمش) فاکهه لفظ الما وقاون وقاربوز وزردالو اوزرینه محمولدر مثلا بر کمسنه فاکهه اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه امام اعظم قتنده الما وقاون وقاربوز وزردالو ییسه حانث اولور (وعندهما علی العنب والرطب والرمان ایضا) امامین قتنده اوزم وخرمانک تازه‌سی وانار اوزرینه دخی محمولدر تفاح وبطیخ ومشمشه حمل اولندیغی کبی (ولا تقع علی القثاء والخیار اتفاقا) بالاتفاق قثا وخیار اوزرینه حمل واقع اولمز (والادام علی ما یصطبغ به کالخل والزیت واللبن) ادام یعنی قاتق شول شیء اوزرینه محمولدر که اول شیء ایله اتمک صبغ اولنمق ممکن اوله سرکه وزیت وسود کبی مثلا بر کمسنه قاتق اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه حانث اولور (وکذا الملح) طوز دخی ادامدر یعنی قاتق اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه ده طوز ییسه حانث اولور (لا اللحم والبیض والجبن الا بالنیة) لحم ویمرطه وپنیر ادام دکلدر الا نیت ایله ادام اولور مثلا قاتق اکل ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه ولحم وبیض وجبنی نیت ایلسه واکل ایلسه حانث اولور (وعند محمد هی ادام ایضا) امام محمد قتنده لحم وبیض وجبن دخی خل وزیت ولبن وملح کبی ادامدر یعنی قاتقدر زیرا بونلر اتمک ایله اکل اولنه کلمشدر (والعنب والبطیخ لیسا بادام فی الصحیح) عنب وبطیخ مذهب صحیحده ادام دکلدر حاصل کلام ادام اوچ وجه اوزره‌در ما یصطبغ به اولان یعنی اتمکی بویایوب بولاشمق ممکن اوله بالاتفاق ادامدر بطیخ وعنب وتمر بونلرک امثالی که یالکز اکل اولنمق غالب اوله بالاتفاق ادام دکلدر لحم وبیض وجبن اختلاف اوزره‌در امام محمد ادام اولمسنه ذاهب اولدی امام اعظم وابو یوسف ادام اولمسنه ذاهب اولمشلردر (والغداء الاکل فیما بین طلوع الفجر والزوال) غدا طلوع فجر ایله زوال بیننده اولان اکلدر مثلا بر کمسنه تغدی ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه ذکر اولنان وقتده طعام ییسه حانث اولور (والعشاء فیما بین الزوال ونصف اللیل) عشا زوال ایله نصف اللیل بیننده اولان اکلدر مثلا بر کمسنه تعشی ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه اول وقت اکل ایلسه حانث اولور (والسحور فیما بین نصف اللیل وطلوع الفجر) سحور نصف لیل ایله طلوع فجر بیننده اولان اکلدر غدا وعشا وسحورک معناسی اکل الغداء واکل العشاء واکل السحور دیمکدر حذف مضاف قبیلندندر زیرا غدا اول وقتده اکل اولنان طعامک اسمیدر عشا وسحور دخی کذلک مثلا بر کمسنه تسحر ایلمیه‌یم دیو یمین ایلسه بو وقتلرده اکل ایلسه حانث اولور (وفی ان اکلت او شربت او لبست او کلمت او تزوجت او خرجت ونوی معینا لا یصدق) اکر اکل ایدرسم ویاخود ایچرسم ویاخود کیرسم ویاخود تزوج ایدرسم ویاخود چقارسم لفظلری ایله یمین ایدوب وشیء معینه یمین ایلسه دیانة وقضاء تصدیق اولنمز زیرا نیت ملفوظده صحیح اولور طعام وشراب وثوب وسائر ملفوظ دکللردر وطعام وشراب وثوب وغیریلری اقتضاء مقدر اولور اصولده ایسه ثابت اولمشدر که مقتضی ایچون عموم یوقدر بو تقدیرجه تخصیص لغو اولور امام شافعی قتنده تصدیق اولنور زیرا انک قتنده مقتضی ایچون عموم واردر (ولو زاد طعاما او شرابا ونحوه صدق دیانة لا قضاء) اکر طعاما لفظنی زیاده ایلسه مثلا ان اکلت طعاما وان شربت شرابا ودخی بونلره مشابه اولنلری زیاده ایدوب یمین ایلسه دیانة تصدیق اولنور اما قضاء تصدیق اولنمز زیرا مذکور اولان مفعول محل شرطده نکره‌در ومحل شرطده اولان نکره موضع نفیده عامدر تخصیص نیت صحیح اولور قضاء تصدیق اولنمز (وفی لا یشرب من دجلة لا یحنث

یشربه منها باناء مالم یکرع) حالفك دجله دن ایچمیه یم دیو اولان یمیننده دجله دن چناق ایله ایچمه سیله حانث
اولمز ابو حنیفه قتنده مادامکه اغزینی دجله یه قیوب ایچمیه (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلرك
قتنده اناء ایله شرب ایلسه حانث اولور (وان قال من ماء دجلة حنث بالاناء اتفاقا) اکر ماء دجله دن شرب ایلمیه یم
دیو یمین ایلسه بالاتفاق اناء ایله حانث اولور زیرا صو اوزرینه منعقد اولدی هر نه وجهله ایچرسه حانث اولور
(وکذا فی الجب والبئر) جب وبئردن ایچمیه یم دیو یمیننده دخی اناء ایله شرب ایلسه حانث اولور زیرا بو ایکیسنك
صوینی اناء ایله ایچیلور اول اجلدن حانث اولور جب الجی اورلمش اولمیان قیویه دیرلر (وفی الاناء بعینه) اناده
اولان یمین دخی بعینه در یعنی برکسنه شو چناقدن شرب ایلمیه یم دیو یمین ایلسه واول چناقدن شرب ایلسه
حانث اولور زیرا متعارف چناقدن ایچمکدر (وامکان البر شرط صحة الحلف خلافا لابی یوسف) بار اولمانك
امکانی یمینك صحتنك شرطیدر وامام اعظم وامام محمد یمینك منعقد اولمسی ایچون محلوف علیه ممکن الوقوع اوله
کرکسه یمین بالله اولسون کرکسه طلاق وعتاق اولسون ویمینك محلی برخبردرکه آنده صدق رجا اولنه زیرا اشیئك
محللی قابل حکم اولمق کرکدر ویمینك حکمی ایسه بار اولمقدر وبار اولمق صدقی رجا اولان شیئده اولور
امکان بر اولمیجق اصلا یمین منعقد اولمز ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده امکان بر یمینك صحتنك شرطی
دکلدر زیرا یمین سائر عقود شرعیه کبی برعقددر واول یمین ایچون برمحل لازمدر محل ایسه مستقبلده برامرك
وقوعندن خبر ویرمکدرکه حالف اولان امرك ایقاعنه قادر اولسون کرك اولمسون یمین منعقد اولور (فمن حلف
لیشربن ماء هذا الکوز الیوم ولاماء فیه او کان فصب قبل مضیه لایحنث) شول کسنه که بو کون
شو برداغك صوینی البته ایچیم دیو یمین ایلسه حال بوکه برداقده صو اولمسه ویاخود حین یمینده برداقده صو
اولسه لکن کون بیتمزدن مقدم دوکلسه امام اعظم وامام محمد قتنده حانث اولمز زیرا بار اولمق ممکن دکلدر انلرك
قتنده امکان بر یمینك صحتنك شرطیدر بونده ایسه شرط بولنمغله حانث اولمز (خلافا له) امام یوسف ایچون
خلاف واردر آنك قتنده امکان بر شرط دکلدر (وکذا ان لم یقل الیوم) حالف اولان کسنه الیوم لفظنی دیمسه بنه
حانث اولمز (الا ان کان فصب فانه یحنث بالاتفاق) الا مکرکه یوم ذکر اولنمیان یمیننده برداق ایچنده صو اوله
ودوکلیه بالاتفاق یمین ایدن کسنه حانث اولور (وفی لیصعدن السماء اولیطیرن فی الهواء اولیقلبن هذا الحجر ذهبا
اولیقتلن زیدا عالما بموته انعقدت وحنث فی الحال) برکسنه البته سمایه صعود ایده یم ویاخود هواده اوچه یم
ویاخود شو طاشی التنه قلب ایده یم ویاخود زیدك موتنه عالم ایکن زیدی قتل ایده یم دیو یمین ایلسه منعقد اولور
فی الحال حانث اولور (وان لم یعلم بموته فلا) اکر زیدك موتنه عالم دکل ایسه یمین منعقد اولمیوب حانث اولمز زیرا اول
کسنه نك مرادی بین الناس متعارف اولان قتل ایدی اول ایسه میت بولنوب حقیقتده قتل ممتنع اولدی
بو تقدیرجه انعقاد یمینك شرطی امکان بر ایدی بولنمغله حنث لازم کلمز (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون
خلاف واردر زیرا آنك قتنده امکان بر انعقاد یمینه شرط دکلدر (وفی لایتکلم فقرأ القرءآن اوسبح اوهلل اوکبر
لایحنث سواء فی الصلاة اوخارجها فی المختار) حالفك سویلیه یم دیو اولان یمیننده قرائت قرءآن ایلسه ویاخود
تسبیح ایلسه ویاخود تهلیل ایلسه ویاخود تکبیر ایلسه حانث اولمز بو افعالی کرك صلاتده اشلسون کرك خارج
صلاتده اشلسون برابردر مختار اولان بودر زیرا عرفا وشرعا بو افعالی اشلینه متکلم دینلمز بلکه قاری ومسبح
ومهلل دینلور (وفی لایکلمه فکلمه بحیث یسمع وهو نائم حنث ان ایقظه) برکسنه فلان کسنه یه سویلیه یم دیو
یمین ایلسه وبروجهله سویلسه که محلوف علیه اویور ایکن استماع ایلسه حانث اولور اکر او کلام انسانی اویاندیررسه
صاحب هدایه مبسوطك بعضی روایتنی نقلا دیمشدرکه اول کلام نائمی اویاندیرمق شرطدر ومشایخمز
دخی بونك اوزرینه در (وقیل مطلقا) ودینلمشدرکه مطلقا حانث اولور کرك اویاندیرسون کرك اویاندیرمسون
(ولو کلم غیره وقصد سماعه لایحنث) فلانه سویلیه یم دیو یمین ایلدکدنصکره برآخر کسنه یه سویلسه ومحلوف
علیه ایشتدرمك قصد ایلسه حانث اولمز زیرا حالفك آخره تکلمی حقیقتده محلوف علیه یه تکلم دکلدر (ولو سلم علی
جماعة وهو فیهم حنث) اکر حالف برجماعته سلام ویرسه ومحلوف علیه اول جماعت ایچنده اولسه حانث اولور
(وان نواهم دونه لایحنث) اکر جماعته نیت ایدوب محلوف علیه نیت ایلسه قصدی اولمدیغی ایچون دیانة حانث
اولمز (ولو قال الا باذنه فاذن ولم یعلم فکلمه یحنث) اکر حالف اولان فلان کسنه یه سویلیه یم الا کندونك اذنیله

سویلیه

سویلیه یم دیو یمین ایلسه ومحلوف علیه دخی حالفه سویلمك ایچون اذن ویرسه لکن کندوسی اذن ویردیکنی
بیلمسه اول کسنه یه سویلسه ابو حنیفه وامام محمد قتنده حانث اولور زیرا اذن اعلام اولان اذندن مشتقدر
ویاخود اذنده واقع اولمقدن مشتقدر بونلرك هر بریسی متحقق اولمز الا اشتمکله اولور (خلافا لابی یوسف) ابو
یوسف ایچون خلاف واردر آنك قتنده حانث اولمز (وفی لایتکلم شهرا فهو من حین حلف) حالفك برآی فلان
کسنه یه سویلیه یم دیو اولان یمیننده انعقاد یمین حلف ایلدیکی وقتدن حساب اولنور (ویوما کلمه لمطلق الوقت)
حالفك یوم اکلم فلانا فامرأتی طالق دیو اولان یمیننده لیلا ونهارا تکلم ایدرسه حانث اولور زیرا اسم یوم ایچون فعل
ممتده مقارن اولسه مطلق وقت مراد اولور (ویصح نیة النهار فقط) یوم اکلم فلانا لفظی ایله اولان یمیننده حالف
اولان کسنه نهاری نیت ایلدم دیسه انجق نیت نهار صحیح اولور یوم نهارده ذکر اولنه کلمشدر (ولیلة اکلمه علی
اللیل فحسب) برکسنه فلان لیل ده سویلرسم دیو یمین ایلسه انجق کیجه اوزرینه محمولدر حتی کوندز تکلم ایلسه
حانث اولمز زیرا لیل مطلق وقت ایچون استعمال اولنمز ونهار بیاض خالصدن عبارت اولدیغی کبی لیل دخی
سواد ایچون اسمدر (وفی ان کلمته الا ان یقدم زید او حتی یقدم زید اوالا ان یأذن زید او حتی یأذن فکلمه قبل ذلك
حنث) حالفك اکر فلان زید کلنجه یه دکین سویلرسم دیو اولان یمیننده ویاخود لفظ حتی ایله یعنی ان کلمته حتی
یقدم زید دیو اولان یمیننده ویاخود الا ان یأذن زید لفظی ایله اولان یمیننده ویاخود حتی یأذن لفظی ایله اولان
یمیننده ذکر اولنان شروطدن مقدم تکلم ایدرسه حانث اولور زیرا قدوم واذن غایت اولمشدر ویمین ایسه قبل
الغایه باقیه در وبعد الغایه ایسه منتهیه در اعدی قبل الانتهاء تکلم ایله حنث واقع اولور بعد الانتهاء حنث واقع اولمز
وحتی نك غایت ایچون اولمسی ظاهر اما الا ان غایت ایچون اولمسی الا اصلنده استثناء ایچوندر وان ایسه
مصدریه در چونکه یقدمك مصدریکه قدومدر تکلمه دن مستصدر اولدی بو محلده الا وان غایت ایچون مستعار
قلندی استثنا ایله غایت بیننده مناسبت اولدیغی ایچون زیرا غایت مغیانك امتدادینی نفی وانتهاسنی بیان ایچوندر
واستثنا منهی دخی قصر وحکمتك انتهاسنی بیان ایچوندر (وان مات زید سقط الحلف) اکر زید متوفی اولسه
یمین ساقط اولور ابو حنیفه وامام محمد قتنده زیرا امکان بر انلرك قتنده انعقاد یمینه شرطدر بونده ایسه زیدك
موتی ایله منتفی اولدی اما ابو یوسف قتنده موتی ایله یمین ساقط اولمز زیرا امکان بر انك قتنده انعقاد یمینه شرط
دکلدر بو تقدیرجه غایتك سقوطی ایله یمین موبد اولدی یعنی تأبید اوزره قالدی (وفی لا یأکل طعام فلان
اولا یدخل داره اولا یلبس ثوبه اولا یرکب دابته اولا یکلم عبده) حالفك فلانك طعامنی ییمیه یم ویاخود دارینه
داخل اولمیه یم ویاخود ثوبنی کیمیه یم ویاخود دابه سنه بنمیه یم ویاخود عبدینه تکلم ایلمیه یم دیو یمیننده (ان عین
وزال ملکه وفعل لایحنث) اکر حالف طعام ودار وثوبی ودابه یی وعبدی تعیین ایلسه مثلا طعام فلان هذا
وداره هذا وثوبه هذا ودابته هذا وعبده هذا دیمکله تعیین ایلسه وتعیین اولنان اشیا بیع ویاخود هبه ایله اول
کسنه نك ملکندن زائل اولسه یمین ایدن کسنه اول فعلی اشلسه حانث اولمز زیرا عقد یمین مضاف اولان شیئك
عینی اوزرینه واقع اولور واشارتده اولان تأثیر کبی اضافتده دخی تأثیر واردر اضافت منقطع اولور ملکندن
زائل اولیجق تأثیر قالمیوب یمین منعقد اولمز کویا که اول شیء مادامکه فلانك ملکنده اوله دیمش اولدی (خلافا لمحمد
فی العبد والدار) امام محمد ایچون عبد ودارده خلاف واردر زیرا اضافت تعریف ایچوندر واشارت ایسه
تعریفده اضافتدن الیقدر وبو محلده اشارت معتبره اولوب اضافت لغو اولور بو تقدیرجه ذکر اولنان عبده
تکلم ودارده دخول بولنورسه کرکسه فلانك ملکنده اولسون کرکسه اولمسون حانث اولور (وفی المتجدد لایحنث
اتفاقا) ذکر اولنان صورتلرك کلسنده مثلا فلانك شو طعامنی اکل ایلمیه یم وشو دارینه کیرمیه یم وسائرینه
بو ملحجه اشارت ایلسه یمین ایلدکدنصکره جدیدا طعام ودار وثوب ودابه وعبد اشترا ایلسه وحالف اولان کسنه
اشیاء جدیده دن اکل ودخول ولبس ورکوب وتکلم بونلری اشلسه بالاتفاق حانث اولمز زیرا یمین مشار الیه
اوزرینه واقع اولمش اولور (وان لم یعین لایحنث بعد الزوال) اکر حالف طعام ودار وثوب ودابه وتکلمی تعیین
ایتمیوب واشیاء مذکوره یی مزبورك ملکندن زائل اولدقدنصکره اشلسه حانث اولمز (ویحنث بالمتجدد) اشیاء
مذکوره تجدد ایله حانث اولور مثلا متعین اولمدقده حالف اولان کسنه طعام ودار وثوب ودابه وعبد اشترا ایلسه
بونلری اشلمکله حالف اولور (وفی لایکلم امرأته او صدیقه یحنث فی المعین بعد الابانة والمعاداة) برکسنه فلانك

خاتوننه وصديقنه تكلم ايلميه يم ديو يمين ايلسه معيننده خاتون زوجندن مفارقتدنصكره وصديقى عداوت
ايلدكدنصكره تكلم ايلسه حانث اولور مثلا لا اكلم امرأة فلان هذه لفظريله تكلم ايلسه حانث اولور زيرا
بومحلده اضافتك تأثيرى وجانب اشارت ترجيح اولنور اشارت تعريفده اضافتدن اليقدر (وفى غيره لا) غير
معيننده حانث اولمز مثلا هذه ويا خود هذا لفظنى سويلميوب لا اكلم امرأته اوصديقه ديو يمين ايلسه ابانه
ومعادات ايتدنصكره تكلم ايلسه حانث اولمز (الا فى رواية عن محمد) الا امام محمددن برروايتده حانث اولور زيرا
مقصود محلوف عليهى هجر ايتمكدر پس اضافت ايسه تعريف ايچوندر مشار اليه اولميان مشار اليه كبى اولمشدر
اما امام اعظم وابو يوسف ايچون دليل عقلى بودركه اسم اشارت ترك اولنوب هجر اولنه بركسنه اسميله ذكر
اولنمق غيرى ايچون محتملدر بوتقديرجه احتمال شك ايله حنث لازم كلمز (ويحنث بالمتجدد) جديدا اولان صديق
وخاتوننه تكلم ايلسه حانث اولور مثلا فلانك خاتوننه وصديقنه تكلم ايلميه يم ديو يمين ايلسه وبعد اليمين بر آخر خاتون
آلوب وغيرى صديق ايدنسه حالف اولان كسنه جديدا آلديغى خاتوننه وصديقنه تكلم ايلسه حانث اولور
(وفى لا يكلم صاحب هذا الطيلسان فباعه فكلمه حنث) بركسنه شو طيلسان صاحبنه سويلميه يم ديو يمين
ايلسه وصاحبى طيلسانى بيع ايلسه وبعده حالف اولان كسنه طيلسانى بيع ايدن كسنه يه سويلسه حانث اولور
زيرا اول كسنه نك ذاتنده در طيلساندن دكلدر ايمدى طيلسانك كتمكله عدم حنث لازم كلمز (لا اكلمه حينا
اوزمانا او الحين او الزمان ولا نية فهو على ستة اشهر ومعها مانوى) برشخص آخر كسنه يه لا اكلمه حينا اوزمانا ديو
يمين ايلسه ويا خود ولام ايله متصرف الحين او الزمان ديو يمين ايلسه وبرشيئه نيتى اولمسه بو يمين التى اى اوزرينه
واقع اولور وبو الفاظ اكر نيت ايله اولورسه يمين نيت ايلديكى شئ اوزرينه واقع اولور زيرا حين زمان قليل مراد
اولنور نته كيم حق سبحانه وتعالينك (فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون) قول شريفنده واقع اولمشدر
بومحلده حيندن مراد وقت صلاتدر ولفظ حين ايله موضع آخرده مراد قرق سنه در نته كيم حق سبحانه وتعالينك
(هل اتى على الانسان حين من الدهر) قول شريفنده واقع اولمشدر ومحل آخرده حيندن مراد آلتى آيدر حق
سبحانه وتعالينك (تؤتى اكلها كل حين باذن ربها) قول شريفنده اولديغى كبى بو حيندن مراد آلتى آيدر وعند
الاطلاق وسطه حمل اولنور زيرا (خير الامور اوسطها) ايديكى بديهيدر ابن عباس حضرتلرى دخى آلتى آى
اولمق اوزره ذاهب اولمشدر لفظ زمان دخى حين استعمالى كبى استعمال اولنور وحين وزمانك وذكر اولنان
قيودلك فائده سى برشيئه نيتى اولديغنده دراكر نيتى وار ايسه نيت ايلديكى شئ اوزرينه واقع اولور (وان قال
الدهر او الابد فهو على العمر) اكر يمين ايدن كسنه لا اكلم الدهر ويا خود لا اكلم الابد ديو يمين ايلسه بو يمين
عمره محمولدر تنكيرى على السوادر چونكه بو محلده حين وزمان آلتى آى اولمق معهود اولدى ايسه تعريف
دخى معهوده منصرف اولور وذكر اولنان قيودلك فائده سى برشيئه نيتى اولديغنده دراكر نيتى وار ايسه نيت
ايلديكى شئ اوزرينه واقع اولور (ولو قال دهرا فقد توقف الامام) اكر لا اكلم دهرا ديو يمين ايلسه امام اعظم
حضرتلرى منكر ذكر اولنان دهرده توقف بيورمشدر وقتا كه دهردن سؤال اولندقده لا ادرى ما مقداره
بيوردقلرى محققدر (بيت) ثمان توقف فيه الامام * اوان الختان وسؤر الحمار * وفضل الملائكة والمرسلينا * ودهر
وخنثى ولحم جلاله * وكلب معلم وطفل المشركينا * وامام اعظم حضرتلرى منكر اولان دهرك جوابنده توقف
بيورديغندن غيرى يدى شيئده دخى توقف بيورمشلردر بريكه مذكور اولان دهردر واوان ختان سؤر حمار
فضل بين الملائكة والمرسلين وخنثى المشكل ولحم جلاله وكلب معلم ومحل اطفال مشركيندر بو سكز شيئدن
سؤال اولندقده جواب ويرميوب توقف بيوردقلرى محل خفاده دكلدر (وعندهما هو كالزمان) امامين قتنده
دهر زمان كبيدر (ولو قال اياما او شهورا او سنين فعلى ثلاثة) واكر لا اكلم اياما ويا خود لا اكلم شهورا ويا خود
سنين ديو يمين ايلسه ايامده اوچ كون وشهورده اوچ آى وسنه ده اوچ سنه اوزرينه محمول اولور زيرا جميع منكر
جنس وعبد اوزرينه حمل اولنمز اقل جمع اوزرينه واقع اولور (وان عرف فعلى عشرة كاياما كثيرة) اكر معرف باللام
ايسه مثلا لا اكلم الايام او الشهور او السنين ديو يمين ايلسه ايامده اولان كون وشهورده اون آى وسنينده اون سنه
اوزرينه محمولدر اياما كثيرة كبى زيرا ابو حنيفه قتنده معرف باللام اولان جمع ايله مراد اولان اقتضاسيدر بوليه

جمعك

جمعك منتهاسى ايسه اوندر (وقالا على جمعة فى الايام وسنة فى الشهور والعمر فى السنين) امامين ديديلركه
لا اكلم الايام لفظنده جمع اوزرينه محمولدر يعنى هفته يه حمل اولنور ولا اكلم الشهور لفظنده سنه اوزرينه
محمولدر ولا اكلم السنين لفظنده عمره محمولدر

باب اليمين فى الطلاق والعتق

بو باب طلاق وعتقده واقع اولان يمينك احكامى بياننده در (قال ان ولدت فانت كذا حنث فى الميت) بركسنه
خاتوننه اكر سن ولد كتوررسك طالق اول ديسه نيت ايله حانث اولور مثلا برميت اوغلان وجوده كلمكله حانث
اولور زيرا وجوده كلان ولد ميته حقيقة وعرفا وحكما مولود تسميه اولنور وشرعا دخى ولد تسميه اولنور زيرا
شرع بومولودى ولد اعتبار ايتمشدر حتى انكله عدت منقضيه اولور واندنصكره خارج اولان دم نفاسدن
عد اولنور وجاريه ايسه ام ولد اولور (ولو قال لامته ان ولدت فهو حر فولدت ميتا ثم حيا عتق الحى) بركسنه
جاريه سنه اكر ولد كتوررسك اول ولد حر اولسون ديسه وجاريه برميت ولد كتوررسه اندنصكره برحى ولد
كتوررسه امام اعظم قتنده حى اولان ولد معتق اولور زيرا اسم ولد وصف حيات ايله مقيد اولمسه لغو اولوردى
(خلافا لهما) امامين ايچون خلاف وارد رانلرك قتنده معتق اولمز زيرا ولد ايله اول شرط محقق اولوب لكن ميت
محل حريت اولمغين يمين منحل اولوب جزايه مصادف اولمديغى يعنى شرط جزاسز منحل اولدى (وفى اول عبد املكه
فهو حر فملك عبدا عتق) وبركسنه اول عبده مالك اولورسم اول عبد حردر ديسه وبرعبده مالك اولسه معتق
اولور زيرا اول فرد سابقك اسميدر بوتقديرجه فرد سابقك اولميى عبد آخر اشتراسنه محتاج دكلدر (ولو ملك
عبدين معا ثم آخر لا يعتق واحد منهم) اكر معا ايكى عبده مالك اولسه اندنصكره بر آخر عبده مالك اولسه اول
اوچ عبددن بريسى معتق اولمز (ولو زاد وحده عتق الآخر) اكر وحده قيدنى زياده ايلسه آخركه ثالثدر
معتق اولور مثلا اول عبد املكه وحده فهو حر ديسه ومعا ايكى عبد اشترا ايدوب بعده بر دخى اشترا ايلسه وحده
قيدى اولمغله ايكيدنصكره آلديغى اوچنجى عبد معتق اولور زيرا حالف اولان كسنه وحده لفظى ايله حالت
ملكده انفرادى مراد ايلمشدر ولفظ وحده حال ايچوندر مثلا جاءنى زيد وحده ديسك اى منفردا ديمكدر
اما وحده موضعنده واحدا ديسه اوچنجى عبد معتق اولمز وحده ايله واحدا بيننده فرق بودركه وحده مقرون
اولديغى فعلده غيرك مشاركتنى نفى وكندونك اول فعلده انفرادنى اقتضا ايدر بوخسه ذاتنده انفرادنى اقتضا
ايلمز معلومدركه دارده برخاتون وار ايكن فى الدار رجل واحد ديمك صحيح اولور زيرا لفظ واحد ذاتده انفرادى
اقتضا ايدركه اول رجولندر بوخسه فعل مقرون كه دارده اولمسيدر آنى اقتضا ايلمز اما دارده خاتون وار ايكن
فى الدار رجل وحده ديمك صحيح دكلدر زيرا وحده لفظى رجلك تفردينك وصفنى اقتضا ايدركه اول رجلك
دارده اولمسيدر بوخسه ذاتنده انفرادنى اقتضا ايلمز چونكه بو ذكر اولنان حكم ثابت اولدى ايسه حالفك املكه
وحده قولى تملكدن تفردى اقتضا ايدر عبد ثالث دخى بو صفت ايله متصف اولمغين معتق اولور (ولو قال آخر عبد
املكه فهو حر فمات بعد ملك عبد واحد لا يعتق) اكر آخر عبد املكه فهو حر ديسه برعبده مالك اولدقدنصكره
اولسه اول عبد معتق اولمز زيرا آخر لفظى فرد لاحقك اسميدر اول اسمه غيرى مشارك اولميجق اوليله اولسه مقدم
برشيئه واقع اولمديكه بو عبد لاحق اسميله مسمى اوله اول اجلدن معتق اولميز (ولو بعد ملك عبدين متفرقين عتق
الآخر منذ ملك من كل ماله) اكر حالف متفرقين ايكى عبده مالك اولدقدنصكره فوت اولسه آخركى معتق اولور
زيرا فرد لاحق اولور صحتى حالنده اشترا ايلدى ايسه مالك اولديغى حيندن كافى مالندن معتق اولور (وعندهما
عند موته من الثلث) امامين قتنده موتى قتنده ثلث مالندن معتق اولور كركسه وقت شراده صحيح اولسون
كركسه مريض اولسون زيرا حريتك ثبوتى كندودنصكره عدم شرا در بو ايسه موتى ايله متحقق اولوب ثلثدن
اعتبار اولنور (وعلى هذا آخر امرأة اتزوجها فهى طالق ثلاثا فلا ترث) وبو قول اوزره اكر بركسنه آخر امرأة
اتزوجها فهى طالق ثلاثا ديسه صكره آلديغى خاتونى تزوج ايلديكى حينده ابو حنيفه قتنده مطلقه اولور
بوتقديرجه ميراثه مستحقه اولمز (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف وارد رانلرك قتنده وقوع طلاق موتنه
مقصوردر ميراثه مستحقه اولور (وكل عبد بشرنى بكذا فهو حر فبشره ثلاثة متفرقون عتق الاول وان بشروه
معا عتقوا) بركسنه هر عبدكه فلان شيئى تبشير ايليه اول عبد حر اولسون ديسه واوچ قولى متفرقا تبشير

ايلسه‌لر اولكيسى معتق اولور واكر اوچى معا تبشير ايلسه‌لر اوچى دخى معتق اولور بشارت جمله سندن واقع
اولمشدر (ولو قال من اخبرنى عتقوا فى الوجهين) اكر بشرنى مكانه اخبرنى ديسه اخبار ايدن عبدلك اوچى دخى
ايكى وجهدن يعنى متفرقا و مجتمعا اخبار ايلدكلرنده معتق اولورلر زيرا هر برندن اخبار بولنمش اولور (ولو نوى
كفارته بشراء ابيه سقطت) اكر باباسنى شراء ايلدكده كفارتى ايچون نيت ايلسه كفارتى ساقط اولور (لا بشراء
امة استولدها بالنكاح) نكاح استيلاد ايچون جاريه اشتراسى نيت ايله كفارتدن واقع اولمز مثلا بركسنه
بر جاريه‌يه سنى اشترا ايدرسم كفارت يميمدن حره اول ديسه بعده اشترا ايلسه شرا املاك وجودى بولنمغله معتق
اولور اما كفارتدن واقع اولمز زيرا جاريه‌نك حريتى استيلاده مستحقه اولوب يمينه مضاف اولمز (او عبد حلف
بعتقه الا) وياخود عتقنه يمين ايلديكى عبدلك شراسيله كفارت يميندن اولمق اوزره نيت ايلسه كفارتدن واقع اولمز
مثلا ان اشتريت هذا العبد فهو حر ديسه واشترا ايلدكده كفارت يمينه نيت ايلسه جائز اولمز (ان قال ان اشتريتك
فانت حر عن كفارتى) الامكركه اكر سنى اشترا ايدرسم كفارتمدن حر اول ديه بو لفظ ايله تكلم ايدرسه كفارتدن
واقع اولور (وفى ان تسريت امة فهى حرة ان تسرى من فى ملكه وقت الحلف عتقت) اكر جاريه‌يه تسرى
ايدرسم اول جاريه حره‌در ديو يمين ايلسه وقت حلفده ملكنده اولان جاريه‌يه تسرى ايلسه معتقه اولور مثلا
نه مقدار جاريه‌سى بولنورسه هر قنغيسنه جماع ايدرسه معتقه اولور اما نكره در سياق شرطده اولوب عموم افاده
ايدر (وان تسرى من ملكها بعده لا تعتق) اكر يميندنصكره مالك اولديغى جاريه‌يه تسرى ايلسه معتقه اولمز
(وفى كل مملوك لى حر عتق عبيده ومدبره وامهات اولاده لا مكاتبوه الا ان نواهم) بركسنه كل مملوكم حردر ديسه
جمله قوللرى ومدبرلرى وامهات اولادلرى معتق اولور اما مكاتب اولان قوللرى معتق اولماز الامكركه مكاتب
اولنلره نيت ايليه (وفى هذه طالق او هذه وهذه طلقت الاخيرة وخير فى الاولين) اوچ خاتونى اولان كمسنه‌نك
هذه طالق وهذه وهذه قولنده اخيركه اوچنجيسيدر مطلقه اولور ايكى اولك طلاقنده مخير اولور زيرا لفظ واحد
مذكورينى اثبات ايچوندر واويسه حكمده اشارت ايچوندركو يا كه حالف اولان كمسنه احديكما طالق
وهذه ديمش اولدى (وكذا العتق والاقرار) عتق واقرار دخى بو يلجه‌در مثلا بركسنه اوچ عبدنه هذا حر
وهذا ديسه اوچنجيسى معتق اولور ايكى اولكيده مخيردر اقرارده مثال بركسنه لفلان على الف او لفلان وفلان
ديسه اوچنجى ايچون بشيوز لازم اولوب ايكى اولكيده مخيردر

باب اليمين على الانواع

بو باب بيع وشرا و تزوج و بونلردن غيرى اولان اشياده يمينك احكامى بياننده‌در (يحنث بالمباشرة دون التوكيل
فى البيع والشراء والاجارة والاستيجار والصلح عن مال والقسمة وخصومة وضرب الولد) ذكر اولنان احوالده
يمين ايلسه مباشرت ايله حانث اولور ووكيل ايلمكله حانث اولمز مثلا بيع وشرا اسائر ذكر اولنانلرى ايلميه‌يم
ديو يمين ايلسه كندوسى اول افعالى اشلسه حانث اولور اما غيرى كمسنه‌يى بو افعالى اشلمكه وكيل ايلسه حانث
اولمز زيرا شرط عقد ايدى اول ايسه موكلده بولنميوب عاقدده بولندى بو تقديرجه حانث اولمز (ويحنث بهما
فى النكاح والطلاق والخلع والعتق والكتابة والصلح عن دم عمد والهبة والصدقة والقرض والاستقراض)
ذكر اولنان احوالده مباشرت وتوكيل ايله حانث اولور زيرا بونلرده اولان مصنفلك كايسى موكله عائددر
بو تقديرجه وكيل رسول محض اولمش اولور (درر ده) مسطوردركه قرضه توكيل باطلدر بو تقديرجه واجب
اولوركه موكلك اوزرينه حنث ترتب ايلميه زيرا باطل اوزرينه حكم ترتب ايلمز (وان نوى المباشرة خاصة
صدق ديانة لا قضاء) اكر خاصة كندوسى مباشرته نيت ايدرسه ديانة تصديق اولنور اما قضاء تصديق اولنمز
(وكذا ضرب العبد والذبح والبناء والخياطة والايداع والاستيداع) ذكر اولنان احوالده دخى مباشرت
وتوكيل ايله حانث اولور (والاعارة والاستعارة وقضاء الدين وقبضه والكسوة والحمل الا انه لو نوى المباشرة يصدق
قضاء وديانة) ذكر اولنان احوالده دخى مباشرت وتوكيل ايله حانث اولور الامكركه مباشرته نيت ايليه قضاء
وديانة تصديق اولنور مثلا فلانك عبدنى ضرب ايلميه‌يم وقيونى ذبح ايلميه‌يم واوينى بنا ايلميه‌يم وثوبنى ديكميه‌يم
وامانت ويرميه‌يم وامانتنى قبول ايلميه‌يم وعاريت ويرميه‌يم وعاريتنى قبول ايلميه‌يم ودينى قضا ايلميه‌يم وقبض
ايلميه‌يم ديو يمين ايلسه وثوبنى كيميه‌يم وشواسى حمل ايلميه‌يم ديسه غيرى كمسنه‌يه امر ايلسه كه اكا كيدرسه

وياخود يوكلنسه بنه حانث اولور زيرا ذكر اولنان اشياء حيانده دائرى فاعلندن ظهورى ايله معلوم اولور
بو تقديرجه تحقيق وكيلندن ظاهر اولسه مجازا وكلنه نسبت اولنور چونكه بنفسه فعله نيت ايلدى حقيقت
كلامنه نيت ايلمش اولور قضاء وديانة تصديق اولنور (وفى لا يتزوج فزوجه فضولى فاجاز بالقول حنث وبالفعل
لا يحنث) تزوج ايلميه‌يم ديو اولان يمينه بر فضولى تزوج ايلسه وتزويج ايلديكنى كندويه خبر ويردكده قول ايله
اجازت ويرسه حانث اولور زيرا انتهاده اجازت ابتداده اذن كبيدر اكر فعل ايله اجازت ويرسه حانث اولمز زيرا عقود
اقواله مختصدر حالفك فعلى عقد اولمز انجق آنك فعلى رضا اولمش اولور شرط حنث ايسه عقددر رضا دكلدر
(وفى لا يزوج عبده او امته يحنث بالتوكيل والاجازة) عبدنى وجاريه‌سنى تزوج ايلميه‌يم ديو اولان يميننده
توكيل واجازت ايله حانث اولور زيرا بونلرك تزويجى وليسنك ارادتنه توقف ايدر (وكذا فى بنته وابنه الصغيرين)
كوچك اوغل وقزنده دخى توكيل واجازت ايله حانث اولور (وفى الكبيرين لا يحنث الا بالمباشرة) بيوك اوغلى
وقزنده توكيل واجازت ايله حانث اولمز الا مباشرت ايله حانث اولور (ودخول اللام على البيع كان بعت لك
ثوبا يقتضى اختصاص الفعل بالمحلوف عليه بان امره) لاملك بيع اوزرينه دخولى يعنى بعت فعلنه مقارن
اولمسى ان بعت لك ثوبا كبى اول لام فعلك محلوف عليه اختصاصى اقتضا ايله كندينك امر يله اولمق اوزره
(سواء كان ملكه او لا) اول ثوب كرك ملكى اولسون كرك ملكى اولمسون برابردر لاملك بيعه اقترانى مخاطبك
امر يله اولمسنى اقتضا ايلدى (ومثله الشراء والاجارة والصباغة والبناء) شرا واجاره وصباغه وبنا بيع كبيدر
مثلا لا يشترى لك ثوبا وياخود لا يوجر لك دارا او لا يصوغ لك سوادا وياخود لا يبنى لك دارا ديسه بو مقوله فعل
محلوف عليهك امرنى اقتضا ايدر كرك ملكى اولسون برابردر (وعلى العين كان بعت ثوبا لك يقتضى
اختصاصا فيها بان كان ملكه) لاملك عين اوزرينه دخولى يعنى ثوبه مقارن اولمسى ان بعت ثوبا لك قولى كبى
اول لام عينك محلوف عليه ملك اولمق اوزره اختصاصنى اقتضا ايدر (سواء امره او لا) كركسه امر ايلسون
كركسه امر ايلمسون برابردر محلوف عليه كه مخاطبدر عين كه ثوبدر ملك اولدقدنصكره اكر امرى ايله اولمدين
اول فعلى ايشلرسه حانث اولور حاصل كلام ان بعت لك ثوبا قولنده صاحب نهايه ايضاح ايچون لسان فارسى
ايله تسطير ايدوب (اكر فروشم از بهر تو اين جامه را) يعنى اكر سنك ايچون شو جامه‌يى بيع ايدرسم ديدكده اول ثوب
كرك ملك اولسون كرك ملك اولمسون محلوف عليهك امرى لازمدر اكر بلا امر اشلرسه حانث اولمز اما ان بعت ثوبا
لك قولنده (اكر فروشم جامه كه ملك تو است) يعنى سنك ملكك اولان جامه‌يى بيع ايدرسم ديدكده اول ثوب
آنك ملكى كركدر بو يله اولدقده كرك امرى اولسون كرك اولمسون اول فعلى اشلرسه حانث اولور (وكذا دخولها
على الضرب والاكل والشرب والدخول) لام اختصاصك ضرب واكل وشرب ودخول اوزرينه دخولى دخى
فعل محلوف عليه اختصاصنى اقتضا ايدر ملك اولمق اوزره كرك امر ايلسون كرك ايلمسون اكر لا يضرب لك ولدا
او يضرب ولدا لك وياخود لا يأكل طعاما او لا يأكل طعاما لك وياخود لا يشرب لك شرابا او لا يشرب شرابا لك
وياخود لا يدخل لك دارا او لا يدخل دارا لك ديو يمين ايلسه كرك تقديم ايلسون وكرك تأخير ايلسون حانث اولور
زيرا بو افعال مسابيتى قبول ايلمز (وان نوى غيره صدق فيما عليه) اكر غيره نيت ايدرسه يعنى بعت لك ثوبا قولى ايله
ثوبا لك قولنه وبعت ثوبا لك قولى ايله بعت لك ثوبا قولنه نيت ايدرسه ديانة وقضاء كندى اوزرينه تغليظ اولان
شيئده تصديق اولنور بو خسه تخفيف اولان شيئده تصديق اولنمز صاحب تسهيل ديانة كايسنده تصديق
اولنغسنه ذاهب اولمشدر (وفى ان بعته او اشتريته فهو حر فعقد بالخيار عتق) اكر اول عبدى بيع ايدرسم وياخود
اشترا ايدرسم حردر ديو يمين ايلسه بعده خيار ايله بيع وياخود اشترا ايلسه شرط عتق كه بيع وشرادر بولنديغى
ايچون اول عبد معتق اولور زيرا مبيعده مادامكه ايام خيارك مدتنده اول عبده مالك اولور بو تقديرجه دخى
معتق اولور زيرا عتقى شرايه تعليق ايلمش اولدى كانه اول كمسنه خيار ايله شرادنصكره معتق اولسون ديمش
اولدى (وكذا لو عقد بالفاسد او الموقوف) اكر عقد فاسد ايله ياخود عقد موقوف ايله اولان شراده دخى معتق
اولور زيرا معناى بيع وشرا بولنمش اولور (ولو بالباطل لا يعتق) اكر عقد باطل ايله بيع وشرا ايلسه معتق اولمز زيرا
شرعا بيع وشرا دكلدر (وفى ان لم ابعه فكذا فاعتقه او دبره حنث) حالفك عبد ايچون ان لم ابعه فكذا كلامنده
يعنى عبدى بيع ايلمزايسم شويله اولسون ديو يمين ايلسه واول قولى اعتاق وياخود مدبر ايلسه حانث اولور زيرا

یعنه محل قالمیوب شرط بولنمش اولور (قالت تزوجت علی فقال کل امرأة لی طالق طلقت هی ایضا) بر خاتون زوجنه بنم اوزریمه تزوج ایلدک دیسه وزوج دخی کل امرأة لی طالق دیسه بو یلدین خاتون دخی مطلقه اولور سائرلری اولدیغی کبی زیرا بو خاتون دخی کل امرأة تحتنه داخلدر اصل ایسه عموم ایله عملدر (الا فی روایة عن ابی یوسف) الا ابو یوسفدن بر روایتده سائرلری کبی خاتون مذکوره مطلقه اولمز زیرا اول کمسنه نک غرضی غیر ینک طلاقی ایله خاتوننی ارضا ایلمک ایدی بو تقدیرجه بو کلام مطلق اولمیوب مقید اولمش اولدی (وان نوی غیرها صدق دیانة لا قضاء) اکر زوج یمین ویرن خاتوندن غیری یه نیت ایلمش اولسه دیانةً تصدیق اولنور قضاءً تصدیق اولنمز زیرا کلمهٔ کل عموم ایچوندر بو تقدیرجه تخصیص عام خلاف ظاهردر (ومن قال علی المشی الی بیت الله او الی الکعبة لزمه حج او عمرة مشیا فان رکب فعلیه دم) برکمسنه پیاده بیت اللهه وارمق ویاخود کعبه یه وارمق اوزریمه نذر اولسون دیسه اول کمسنه یه پیاده حج ویاخود عمره ایلمک لازم اولور اکر راکب اولورسه قربان لازم اولور اول کمسنه نک اوزرینه (ولو قال علی الخروج والذهاب الی بیت الله او المشی الی الصفا والمروة لا یلزمه شیء) اول کمسنه بیت اللهه خروج ویاخود بیت اللهه ذهاب اوزریمه اولسون دیسه ویاخود صفایه ویاخود مروه یه مشی اوزریمه اولسون دیسه اول کمسنه یه برشیء لازم کلمز زیرا بو عبارتله التزام احرام متعارف دکلدر که مجاز اوله وحقیقت لفظ اعتباری ایله دخی ایجابی ممکن دکلدر اول اجلدن اصلا ممتنع اولوب برشیء لازم کلمز (وکذا لو قال علی المشی الی الحرم او الی المسجد الحرام) بنه برشیء لازم کلمز اکر حرمه مشی ویاخود مسجد حرامه مشی اوزریمه اولسون دیسه زیرا حقیقت لفظ احرامی موجب دکلدر والتزام احرام بو عبارتله متعارف دکلدر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر زیرا حرم ومسجد حرام الٔ حج وعمره یه شمولی واردر بو ایکیسنی ذکر حج وعمره یه ذکری کبیدر اما صفا ومروه بونک خلافنجه در (وفی عبده حر ان لم یحج العام فشهدا بکونه یوم النحر بالکوفة لا یعتق) برکمسنه اکر بو سنه حج ایلمزایسم عبدم حر اولسون دیسه وحج ایلدم دیسه واول کمسنه حج ایلیوب یوم نحرده کوفه ده اولدیغنه ایکی کمسنه شهادت ایلسه لر اول قول معتق اولمز زیرا اول شاهدلرنی حجه شهادت ایلدیلر (خلافا لمحمد) امام محمد خلاف ایدوب معتق اولمسنه ذاهب اولمشدر زیرا شاهدلر بر معلوم اوزرینه شهادت ایلمشلردر که اولکوفه ده تضحیه در انتفاع حج ایسه بونک ضروراتندندر بو تقدیرجه شرط بولنمشدر (لا یصوم فصام ساعة بنیة حنث) برکمسنه صوم ایلمیه یم دیو یمین ایلسه برساعت نیت ایله صائم اولسه حانث اولور زیرا صوم قصد قربت ایله مفطراتدن امساکدر اول ایسه بولندی (وان ضم صوما او یوما لا ما لم یتم یوما) اکر لا یصوم قولنه صوما قولنی ضم ایلسه ویاخود یوما قولنی ضم ایلسه حانث اولمز مادامکه برکونی تمام ایلمیه (وفی لا یصلی یحنث اذا سجد سجدة لا قبله) حالف لا یصلی یمننده برسجده ایلسه اندنصکره صلاتی قطع ایلسه حانث اولور سجده دن مقدم حانث اولمز اما قیاس بو ایدیکه صومه اعتبارا صلاتنه شروع ایله حانث اوله وجه استحسان بودرکه صلاة ارکان مختلفه دن عبارتدر ارکانک جملهسی اولمینجه صلاة تسمیه اولنمز اما صوم رکن واحددرکه اول امساکدر وجزء ثانیده دخی متکرر اولان بنه امساکدر اول اجلدن صومه شروع ایله حانث اولور صلاته شروع ایله حانث اولمز (وان ضم صلاة فبشفع لا باقل) اکر یصلی قولنه صلاة قولینی ضم ایلسه شفع ایله حانث اولور شفعدن اقل ایله حانث اولمز صاحب عنایه دیمشدرکه مادامکه قعده ایله ایکی رکعت تمام ایلمیه حانث اولمز (وفی ان لبست من غزلک فهو هدی فملک قطنا فغزلته ونسج فلبسه فهو هدی) برکمسنه خاتونته اکرسنک اکردیککدن کیرسم اول هدی اولسون دیسه وبرمقدار قطنه یعنی پنبه یه مالک اولسه اول پنبه یی خاتون اکرسه واول ایپلک طوقنسه وزوج کیسه اول طوقنان شیء هدی اولور ابو حنیفه قتنده هدینک معناسی مکه ده تصدق یقدر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر زیرا ملکنده ویاخود ملکک سببنه مضافدر صحیح اولور (فان لبس ما غزلت من قطن فی ملکه وقت الحلف فهدی بالاتفاق) زوجک وقت حلفده کندو ملکنده اولان پنبه دن خاتونک اکردیکنی کیسه اول شیء بالاتفاق هدیدر (خاتم الفضة لیس بحلی) فضه دن اولان خاتم عرفا وشرعا حلی دکلدر حتی رجاله استعمالی مباح اولمشدر اما ظهیریه ده مذکوردرکه اکر فضه دن اولان خاتم نساء طائفه سنک خاتمی هیئتنده اولوب فص اولورسه حانث اولور وهو الصحیح دیو قید ایلمشدر (بخلاف خاتم الذهب) اما ذهبدن اولان خاتم بونک خلافنجه در التون خاتمک رجاله

استعمالی حلال دکلدر (وعقد اللؤلؤ ان رصع فحلی والا فلا) لؤلؤ اکر ترصیع اولنمش ایسه حلیدر اکر ترصیع اولنمامش ایسه حلی دکلدر زیرا عرفا ترصیع اولنمیانه حلی دینلمز ایمان ایسه عرفه مبنیدر عقد کسر عین ایله قلادهیه دیرلر (وقالا حلی مطلقا وبه یفتی) امامین دیدیلرکه اکر مرصع اولسون اکر اولمسون عقد لؤلؤ حلیدر وبو قول ایله فتوی ویرلمشدر زیرا حقیقتده لؤلؤ حلی اولمسنه حق سبحانه وتعالینک (وتستخرجون منه حلیة تلبسونها) قول شریفی دالدر (وفی لا یجلس علی الارض فجلس علی بساط او حصیر لا یحنث) ارض اوزرینه اوتورمیه یم دیو یمین ایلسه وبساط اوزرینه ویاخود حصیر اوزرینه اوتورسه حانث اولمز زیرا بساط اوزرینه اوتوران کمسنه یه ارض اوزرینه اوتوردی دینلمز (وان حال بینه وبینها ثیابه حنث) اکر کندو ایله ارض بیننه ثیابی حائل اولسه حانث اولور زیرا ثوب کندو یه تابعدر حائل عد اولنمز (وفی لا ینام علی هذا الفراش فجعل فوقه فراشا فنام علیه لا یحنث) شو فراش اوزرینه اویومیه یم دیو یمین ایلسه ومشار الیه اولان فراش اوزرینه آخر فراش وضع اولنسه وانک اوزرنده اویوسه حانث اولمز وان جعل فوقه قرام یحنث یعنی چارشب ایسه فراشه تابعدر حائل اولمسی اعتبار اولنمز (وفی لا یجلس علی هذا السریر ان جعل فوقه سریرا آخر فجلس علیه لا یحنث) شو سریر اوزرینه جالس اولمیه یم دیو یمین ایلسه اکر اول سریرک اوزرینه سریر آخر وضع اولنوب اوتورسه حانث اولمز (وان فوقه بساط او حصیر حنث) اکر مشار الیه اولان سریرک اوزرینه بساط ویاخود حصیر قویوب اوتورسه حانث اولور

باب انواع الیمین

بو باب ضرب وقتل وبونلردن غیری شیلرده اولان یمینک احکامی بیانندهدر (والضرب والکسوة والکلام والدخول یختص فعلها بالحی) ضرب وکسوه وکلام ودخول بونلرک فعلی حیاتده اولان مختص اولور اما ضرب بدنه متصل اولان فعل مؤلمک اسمیدر میتده ایسه ایلام متحقق دکلدر بو تقدیرجه حیاتده اولان مختص اولور وضرب فعل مؤلمک اسمی اولمسی حق سبحانه وتعالینک (وخذ بیدک ضغثا فاضرب به ولا تحنث) قول شریفی نقص ایلدی * زیرا حضرت ایوب صلوات الله علی نبینا وعلیه بونک ایله یمیننده بار اولدی حال بوکه صفت ایله ضرب ایلام بوقدر بو تقدیرجه جواب ویریلورکه جائزدرکه حضرت ایوب علیه السلام کندو یه اکراما وخاتوننی حقنده تخفیفا نص ایله ثابت بر حکم اوله بو تقدیرجه غیری حکمی بوکا الحاق اولنمز اما کسوه ایله عند الاطلاق مراد تملیکدر تملیک ایسه میتدن متحقق دکلدر الا مکرکه کسوه ایله ستر مراد ایلیه اما کلام ایله مراد افهامدر موتاده ایسه فهمی متصور دکلدر اکر دینلورسه نبی علیه السلامدن روایت اولمشدرکه اصحاب قلیب اسملری ایله (هل وجدتم ما وعد ربکم حقا) فقد وجدت ما وعد ربی حقا) دیو خطاب ایلدکده عمر رضی الله عنه یا رسول الله میته می سویلرسز دیدکده (فقال ما انتم باسمع من هؤلاء) سز بونلردن زیاده ایشیدیجی دکلسز بیوردی نبی علیه السلامک موتایه خطابی وانلرک خطاب نبی علیه السلامی احیادن اسمع اولملری معجزه باهره در جواب ویریلورکه عنایه ده خطاب نبی علیه السلام بو یلجه مذکوردر وعلامهٔ نسفی کافیسنده بوکا جواب ویرمشدرکه بو حدیث شریف ثابت دکلدر وقتا که بو حدیث شریف عائشه رضی الله عنها یه ایرشدکده نبی علیه السلام اوزرینه افتری ایلمشسز دردیدی حق سبحانه وتعالینک (انک لا تسمع الموتی وما انت بمسمع من فی القبور) قول شریفی بوکا مناقضدر امازیلعی دیمشدرکه بو خطاب جائزدرکه احیا ایچون وعظ اوله بوکه نظیر علی رضی الله عنه روایت ایلمشدرکه هر قچن نبی علیه السلام مقابره وارسه (السلام علیکم دار قوم مؤمنین اما نساؤکم فقد نکحت واموالکم فقد قسمت ودورکم فقد سکنت فهذا خبرکم عندنا فما خبرنا عندکم) بیوررلردی وبنه (سل الارض من شق انهارک وغرس اشجارک وجنی ثمارک فان تجبک جوابا اجابتک اعتبارا) بیوررلردی (فلا یحنث من قال ان ضربتک او کسوتک او دخلت علیک بفعلها بعد موته) برکمسنه فلانی ضرب ایدرسم ویاخود کسوه کیدررسم ویاخود اوزرینه داخل اولورسم دیسه یعنی یمین ایلسه ومحلوف علیهک موتندنصکره اول فعلی اشلکله حانث اولمز (بخلاف الغسل والحمل والمس) غسل وحمل ومس بونک خلافنجه در بو افعال انجق حیه مخصوص دکلدر بعد الموت تحقیقی ظاهردر (لا یضربها فمد شعرها او خنقها او عضها حنث) برکمسنه خاتوننی ضرب ایلمکه یمین ایلسه وخاتونک صاچنی چکسه ویاخود بوغازینی بوغسه

ویاخود اصرسه حانث اولور زیرا بو افعال ایله بدنه الم حاصل اولور ایدی الم ویردیشی ضرب اولمش اولور امامین ملاعبه ده بو افعال صدور ایلسه حانث اولمزدیمشلردر زیرا عرفا بو افعاله ممازحه تسمیه ایدرلر بوخسه ضرب تسمیه ایلمزلر (لیضربنه حتی یموت فهو علی الضرب الشدید) برکسنه فلانی البته اولنجه ضرب ایده یم دیو یمین ایلسه اول یمین اشد ضربه محمولدر (لیقضین دینه قریبا فادون الشهر قریب والشهر بعید) برکسنه فلانک دینی البته یقینده قضا ایدرم دیو یمین ایلسه وبرآیدن نقصان قریبدر برآی بعیددر برآیده قضا ایدرسه حانث اولور نقصانده قضا ایدرسه حانث اولمز (لیقضیه الیوم فقضاه زیوفا اونبهرجة اومستحقة اوباعه به شیأ فقبضه) برکسنه فلانک دینی البته بوکون قضا ایدرم دیو یمین ایلسه واول دینی زیوف ویاخود قلب قضا ایلسه ویاخود مستحقه یعنی آخرلک شیئنی ویرسه ویاخود مدیون حالف داینه دینی مقابله سنده برشیء بیع ایلسه ودائن دخی اول شیئی قبض ایلسه اول کسنه یمیننده بار اولور زیوف ونبهرجه دراهمی سلب ایلمز بو ایکی صفت عیبدر عیب ایسه جنسیتی اعدام ایلمز (ولورصاصا اوستوقة اووهب اوابرأه منه لا یبرأ) اکر حالف اولان کسنه قلای ویاخود ستوقه قضا ایلسه ویاخود داین مدیون حالفه دینی هبه ایلسه ویاخود مدیونی دیندن ابرا ایلسه حالف یمیننده بری اولمز حانث اولور زیرا رصاص وستوقه جنس دراهمدن دکلدر ودائنک هبه وابراسی قضا دکلدر وقضاء دین ایسه مدیونک فعلی ایله اولور هبه وابرا ایسه داینک فعلیدر وستوقه فارسیدن معربدر سه طاق معناسنه دریعنی برقاب یوزی کموش ایچروسی باقردر (لایقبض دینه درهما دون درهم لا یحنث بقبض بعضه مالم یقبض کله متفرقا) برکسنه فلانک دیننک بعضیسنی قبض ایلیه یم بعضیسی اولمینجه دیو یمین ایلسه بعضیسنی قبض ایله حانث اولمز مادامکه متفرقا کلیسنی قبض ایلیه زیرا شرط کلیسنی قبضدر لکن تفرق ایله وصف اولمشدر وقبض دینی معرفه اضافت ایلدی بو تقدیرجه کله متناول اولور مادامکه مدیون قتنده برشیء باقی اوله داین حانث اولمز اما برمقداریی اول نهارده وبرمقداریی آخر نهارده قبض ایلسه حانث اولور (وان فرقه بعمل ضروری کالوزن لا یحنث) اکر قبض وزن کبی عمل ضروری تفریق اولنسه حانث اولمز مثلا دینی قبض ایلسه لکن استعمالی انجق عمل وزن اولسه بزم قتمزده حانث اولمز زفر قتنده حانث اولور زیرا زفر حقیقته اعتبار ایدر بز ایسه عرفه اعتبار ایدرز (وان کان لی الامائة اوغیرمائة اوسوی مائة لا یحنث بها اوباقل منها) برکسنه دیسه اکر بنم ایچون الا یوز ویاخود یوزدن غیری اولورسه خاتونم طالق ویاخود عبدم حر اولسون دیو یمین ایلسه یوز ایله حانث اولمز یوزدن اقلده دخی حانث اولمز زیرا عرفده بو قول ایله یوزدن زیاده سی نفی دروالا وغیری وسوی اداة استثنادر استثناء مائة ایسه جمیع اجزاسیله مستثنی اولور بو تقدیرجه اقل ایله حنث لازم کلمز (لا یفعل کذا ترکه ابدا) برکسنه شویله اشلمیه یم دیو یمین ایلسه اول فعلی ابدی ترک ایدر زیرا نفی فعل مطلق اولدقده فردشایعنه متناول اولوب تمام اولور بو تقدیرجه جمیع عمرنده اول فعلک ترکنی اقتضا ایدر (وفی لیفعلنه یکفی فعله مرة) حالفک لیفعلنه قولنده یعنی البته فلان فعلی اشلیه یم دیو یمین ایلسه بردفعه اشلمه سی کفایت ایدر زیرا حالفک ذکری فعل واحده درومقام ایسه مقام اثباتدر (حلفه وال لیعلمه بکل داع یتقید بحال ولایته) برکسنه یه والی هرمفسدوفاسقی کندویه بلدرمک ایچون یمین ویرسه اول یمین والینک حال ولایتنه مقید اولور بعد العزل والموت عدم اعلام ایله حانث اولمز (لیهبه فوهب ولم یقبل) فلان کسنه یه فلان شیئی هبه ایلیه یم دیو یمین ایدوب وهبه ایلسه واول کسنه هبه یی قبول ایلسه واهب یمیننده بار اولور زیرا هبه بلاعوض تملیکدر بو ایسه نفس هبه ایله تمام اولدی قبول ایسه ثبوت ملکک شرطیدر وملک هبه نک حکمیدر شرط حنث ایسه هبه دربوخسه حکمی دکلدر (وکذا القرض والعاریة والصدقة بخلاف البیع) قرض وعاریه وصدقه دخی بو یلجه در بیع بونک خلافیدر مثلا برکسنه قرض ویره یم وعاریت ویره یم ویاخود صدقه ویره یم دیو یمین ایلسه وقرض وعاریت وصدقه ویرسه لکن قبول ایلمسه لر اول کسنه یمیننده بار اولور اما بیع معاوضه در جانبیندن فعلی اقتضا ادن (لایشم ریحانا فهو علی مالاساق له) برکسنه ریحان شم ایلمیه یم دیو یمین ایلسه ساقی یعنی صاپی اولمیان شیئه محمولدر (فلا یحنث بشم الورد والیاسمین) کل ویاسمین شم ایلمکله حانث اولمز زیرا بو ایکیسنک ساقی یوقدر حنث لازم کلمز (وقیل یحنث) دینلدیکه حانث اولور زیرا عرفا ریحان رایحه طیبه سی اولان نباته دینلور بو تقدیرجه شم ورد ویاسمین ایله حانث اولور (لایشم وردا اوبنفسجا فهو علی ورقه) برکسنه

کل وبنفشه شم ایلمیه یم دیو یمین ایلسه هر برینک ورقی اوزرینه محمولدر حتی برکسنه بنفشه وکل اشترا ایلمیه یم دیو یمین ایلسه ورقلرینی اشترا ایلسه هر برینک ورقی اوزرینه محمولدر حانث اولور اما یاغلرینی اشترا ایلسه حانث اولمز کافیده دخی بو یلجه در اما مبسوطده بونک عکسیدر ورقنی اشترا ایلسه حانث اولمز یاغنی اشترا ایلسه حانث اولور بو ایسه اهل کوفه عرفیدر اما بزم عرفزده ورقی اوزرینه محمولدر (لایدخل دارفلان یتناول الملک والاجارة) برکسنه فلانک دارینه داخل اولمیه یم دیو یمین ایلسه اول یمین ملک واجاره یه متناول اولور دار کرک ملکی اولسون کرک اجاره ایله اوتورسون داخل اولدقده حانث اولور اما شافعی دیرکه اجاره ده حانث اولمز زیرا شافعی حقیقت ومجازیینی جمع ایدر بز دیرزکه عموم مجاز اعتباری ایله در زیرا مسکنی ایکی سنده دخی موجوددر حانث اولور (حلف انه لامال له وله دین علی مفلس اوملی لا یحنث) برکسنه مالم یوقدر دیو یمین ایلسه حال بوکه مفلس اوزرنده یاخود غنی اوزرنده الاجقی دینی اولسه حانث اولمز زیرا دین مال دکلدر انجق ذمتنده بر وصفدر والله تعالی اعلم

کتاب الحدود

بو کتاب حدودک احکامی بیاننده در وقتا که مصنف ایمانک عبادات ایله عقوبات بیننده دائر اولان کفاراتک ذکرندن فارغ اولدی ایسه عقوبات محضه یه شروع ایلدی حدودک محاسنی قتی چوقدر حد زنانک مشروع اولمسنده حکمت صیانت نسب ایچوندر وحد قذف صیانت اعراض ایچوندر وحد قطاع الطریق صیانت طرف ایچوندر وحد شرب صیانت عقول ایچوندر وحد سرقه صیانت اموال مسلمین ایچوندر وحد لغتده منع معناسنه در وبوابه حدا تسمیه سی خلقی دخولدن منع ایلدیکی ایچوندر وشرعده (الحد عقوبة مقدرة تجب) حقا لله تعالی شرعا مقدره برعقوبتدر حق الله اولدیغیچون واجب اولور (فلا یسمی تعزیر ولا قصاص حدا) وحده حق الله اولدیغی اجلدن تعزیر تسمیه اولندی زیرا تعزیرده کتاب وسنت مشهوره ایله ثابت برشیء مقدره یوقدر بلکه امامک رأینه مفوضدر وحدود التی نوعدر حد زنا وحد شرب وحد سکر وحد قذف وحد سرقه وحد قطع طریقدر (والزنی وطیء مکلف فی قبل خال عن ملک وشبهة) زنا مکلفک یعنی عاقل وبالغک ملک نکاح وملک یمیننده وشبهه ملکندن معتدهٔ باینه وجاریه ولدیدر بونلردن خالی اولان خاتونک اوکندن وطئیدر (ویثبت بشهادة اربعة رجال مجتمعین) زنا عند الحاکم درت آدمک شهادتی ایله ثابت اولور مجتمعین اولدقلری حالده یعنی جمله سی مجلس واحده شهادت ایلسه لر شهادتلری قبول اولور وبعض محققلر حق سبحانه وتعالینک (فاستشهدوا علیهن اربعة منکم) قول شریفنده اشتراط اربعه معنای ستری متضمندر زیرا بو مقوله فعله رؤیت شخصک وقوفی قتی نادردر (بالزنی لا بالوطیء اوالجماع) لفظ زنا ایله شهادتلری ثابت اولمز زیرا زنا فعل حرام اوزرینه دال اولان لفظدر وطیء وجماع ایسه زنادن غیری یرده استعمال اولنور (اذا سألهم الامام عن ماهیة الزنی) درت شاهدک شهادتلری ثابت اولور چن امام انلره ماهیت زنادن سؤال ایلسه اذا سألهم لفظی یثبت فعلنک ظرفیدر زنادن مراد ذاتندن سؤالدرکه ادخال فرجدر وکافیده مذکوردرکه امام زنانک ماهیتندن سؤال ایلیه زیرا انادن چوق کسنه هروطیء حرام زنا ایدوکن معتقدلردر نبی علیه السلامک (العینان تزنیان والیدان تزنیان والرجلان تزنیان) قول شریفی فرجدن غیری یه اولان فعله دخی زنا تسمیه اولندیغنه حجتدر لکن حد واجب اولمز الا فرجه جماع ایله اولور (وکیفیته) دخی زنانک کیفیتندن سؤال ایلیه احتمالدرکه مکرها زنا ایلمش اوله احتمالدرکه کندویه حلال اوله واحتمال شبهه اوله لکن شاهدلر اول احواله واقف اولمیه ویاخود التقاء ختانین واقع اولمش اوله (وبمن زنی) ونه مقوله خاتونه زنا ایلدی دیو سؤال ایلیه احتمالدرکه کندویه حلال اوله واحتمال شبهه اوله لکن شاهدلر اول احواله واقف اولمیه (واین زنی) ونه مکانده زنی ایلدی دیو سؤال ایلیه احتمالدرکه دار حربده زنا ایلمش اوله اول مقوله حدی موجب دکلدر (ومتی زنی) ونه وقتده زنا ایلدی دیو سؤال ایلیه احتمالدرکه صبی ایکن ویاخود مجنون ایکن ویاخود برزمان مرور ایلمش اوله زیرا تقادم حدی منع ایدر اما اقرار بونک خلافیدر مدت تقادم اصح روایت اوزره برآیدر (فبینوه وقالوا رأیناه وطئها کالمیل فی المکحلة) وشاهدلر اول زنایی بیان ایلیه ودخی زانی کوردککه اول عورتی وطیء ایلدی سرمه دانک ایچنده میلی کبی دیه لر (وعدلوا سرا وجهرا) شاهدلر سرا وجهرا تعدیل اولنورلر (اوبالاقرار عاقلا

بالغا اربع مرات فی اربعة مجالس) یاخود عاقل وبالغ اولدیغی حالده درت دفعه اقرار ایله زنا ثابت اولور زیرا نبی
علیه السلام ماعزدن حدی درت دفعه اقرار ایدنجه تأخیر بیورمشلردر اما مذهب شافعیده سائر حقوق کبی
بردفعه اقراری کفایت ایدر (کما اقر رده حتی یغیب عن بصره) هربارکه مقر اولان کمسنه زناسنی اقرار ایلیه قاضی
رد ایلیه حتی قاضینک اوکندن غائب اولنجه (ثم ساله کما مر سوی الزمان) اندنصکره قاضی مقردن سؤال ایلیه
بوقاروده مرور ایدن شیء کبی زمانی سؤال ایلمیه زیرا تقادم عهد شهادتی منع ایدر بوخسه اقراری منع ایلمز اما
اصح اولان زمان دخی سؤال ایلمکدر زیرا احتمالدرکه زمان صباوتده ویاخود حالت جنونده زنا ایلمش اوله (فبینه)
پس نچن سؤال ایلدکلری شیئی بیان ایلسه اول کمسنه یه حد لازم اولور (ندب تلقینه لیرجع بلعلک قبلت اولمست
اووطئت بشبهة) حاکمه مقر اولان کمسنه اقرارندن رجوع ایلمک ایچون لعلسن اپدک اوپمش سکدر ویاخود دلمس
اتمش سکدر ویاخود شبهه ایله وطئ ایلمش سکدر دیو بوقول ایله تلقین مندوب اولور (فان رجع قبل الحد او فی اثنائه
ترک) اکر زنایه مقر اولان کمسنه حددن مقدم ویاخود حد اثناسنده رجوع ایدرسه ترک اولنور زیرا انک
رجوعی صدقه محتمل برخبردر بوتقدیرجه شبهه عارض اولدی اویله اولسه ادرؤا الحدود ما استطعتم قولیله عمل
اولنور (والحد للمحصن رجمه فی فضاء حتی یموت) محصن ایچون برصحراده رجمدر تا فوت اولنجه (یبدأ به الشهود
فان ابوا اوغابوا اوماتوا سقط) ابتدا شاهدلر رجم ایلیه لر ویاخود غائب اولسه لر ویاخود ابا ایلسه لر ویاخود
اولسه لر حد ساقط اولور زیرا شرطا بتداء رجم شهود ایدی منعدم اولمغله شرط بولنمش اولور (ثم الامام ثم الناس)
شهوددنصکره امام اماماندنصکره ناس بدأ ایلیه لر (وفی المقر بدأ الامام ثم الناس ویغسل ویصلی علیه) زنایه مقر
اولانک حدنده ابتدا امام باشلیه اندنصکره ناس باشلیه وبعد الموت غسل اولنور دواورینه نماز قلنور زیرا نبی
علیه السلام ماعز ایچون بیورمشلردرحتی ماعز رجم اولدقده عیسی نبی علیه السلامه کاوب یارسول الله
ماعز کلاب قتل اولنمشدر میتنی نه ایلیه لم دیو سؤال ایلدکده نبی علیه السلام ماعزک عمیسنه خطاب ایدوب
بومقوله سوزی سویلمه اول بروجهله توبه ایلمشدرکه انک توبه سی اهل ارضه تقسیم اولنسه کفایت ایدردی وار
غسل ایله تکفین ایله واوزرینه نماز قیل دیو امر ایلمشلردر (ولغیر المحصن جلده مائة) محصن اولمیان ایچون یوز
جلده درحق سبحانه وتعالینک (الزانیة والزانی فاجلدوا کل واحد منهما مائة جلدة) قول شریفی حق محصنده
فسخ اولوب فعل نبی ایله محصندن غیری عمل اولندی روایه آخری ایله نسخ اولنوب تلاوتی منسوخ وحکمی
باقی قالدی (وللعبد نصفها) عبدزانی ایچون حد محصن اولان حرک نصفیدرکه اللی جلده در زیرا حق سبحانه
وتعالینک (فان اتین بفاحشة فعلیهن نصف ما علی المحصنات) قول شریفی نجت قاطعه در وبونده نصف ایله مراد
جلده در زیرا رجم نصف اولمز بو آیة کریمه جاریه لر حقنده نازل اولمشدر وعبد وجوارینک حکمی تحتنده داخل
اولدی بوایسه خلاف معهوددر زیرا معهود اولان نساء تحت حکم رجالده واقع اولمشدر والله تعالی اعلم بومکاتب
اوله که اسباب سفاح یعنی زنا انلردن غالبه اوله نته کیم (الزانیة والزانی) قول شریفنده تقدیم دخی انی اقتضا ایدر
(بسوط لا ثمرة له) برسوط ایله جلده که انک عقده سی وبوداغی اولمیه زیرا روایت اولندیکه علی رضی الله عنه
وقتا که حد اقامت ایلمک مراد ایلدکده ثمرة سوطی کسر ایدردی (ضربا وسطا مفرقا علی بدنه) بربره ضرب
اولمیوب متفرقا جمیع بدنه وسط ایله جلده درا کرضرب شدید اولورسه احتمالدرکه هلاکه مفضی اوله وخفیف
اولورسه مقصود اهلنه ایلام وانزجار درا ول مقصود حاصل اولمش اولور اول اجلدن وسط اعتبار اولنمشدر
(الا الرأس والوجه والفرج) ورأس ووجه وفرجه ضرب اولنمز یعنی بواوچ محله ضرب اولنمز رأس مجمع حواسدر
ووجه ایسه مجمع محاسندر وفرج ایسه محل احتمال هلا کدر (وعند ابی یوسف یضرب الرأس ضربة) ابو یوسف
قتنده بردفعه ضرب اولنور زیرا ابوبکر رضی الله عنه اضربوا الرأس فانه فیه شیطان بیورمشلردر لکن بوکا
جواب ویریلورکه بوقول شول کمسنه حقنده درکه قتلی مباح اوله (ویضرب الرجل قائما فی کل حد بلا مد) رجل
زانی جمیع حدده بلامده قائم اولدیغی حالده ضرب اولنور (وینزع ثیابه سوی الازار) ازاردن غیری اثوابی نزع
اولنور ازار چادردیدکلری شیدر وحالده ایسه چادر مناسب دکلدر ازاردن مراد کوملک اولمقدر (والمرأة جالسة)
خاتون جالسه اولدیغی حالده حد اولنور (ولا تنزع ثیابها الا الفرو والحشو ویحفر لها) خاتونک ثیابی نزع اولنمز
الا کورکی وپنبه لی اولان ثوبی نزع اولنور (فی الرجم لا له) خاتون ایچون رجمده برچقور حفر اولنور رجل

ایچون حفر اولنمز زیرا نبی علیه السلام غامدیه ایچون ممه لرینه دکین حفر ایتدیرمش ایدی وعلی کرم الله وجهه
شراحه همدانیه ایچون حفر ایتدیرمش ایدی (ولا یحد سید مملوکه بلا اذن الامام) امامک اذنی اولمینجه سید
مملوکن حد ایلمز امام شافعی دیرکه مملوکنه اقامت حد ایدر زیرا مملوک اوزرینه امام کبی ولایت مطلقه سی
واردربلکه دخی اولی زیرا سید مملوکده تصرفه مالک اولدیغنه امام مالک دکلدر اقامت حدی دخی تعزیر اولمش
اولوربزم ایچون دلیل نبی علیه السلامک (اربع الی الولاة) قول شریفیدر زیرا ادردلک بری حد اولدیغنی ذکر
بیورمشلردر وحد حق اللهدر وحددن مقصود عالمی فساددن خالی ایلمکدر بواجلدن نائب شرع جانبندن
استیفا اولنمینجه عبدلک اسقاطی ایله ساقط اولمز تعزیر ایسه بونک خلافنجه در زیرا تعزیر عبده درا (واحصان الرجم
الحریة والتکلیف والاسلام والوطء بنکاح صحیح حال وجود الصفات المذکورة فیهما) احصان رجم حریت
وتکلیف یعنی مکلف اولمق واسلام ونکاح صحیح ایله وطئ در بوصفات مذکوره ایکیسنده بولندیغی حالده
رجمک احصانی یدیدر بری حریت وایکنجیسی عقلدر واوچنجیسی بلوغدر ودردنجیسی اسلامدر وبشنجیسی
وطئدر والتنجیسی اول وطئ نکاح صحیح ایله اولمقدر یدنجیسی زوجین زنا حالنده صفت احصان ایله متصف
اولمقدر عند الدخول ایکیسنده دخی صفت احصان شرط قلندی حتی منکوحه کافره یه ویاخود مملوکه
مجنونه یه ویاخود جبیبه یه دخول ایلسه اول کمسنه محصن اولمش اولوروینه حکم بویله درا کرزوج بوصفات
مذکوره ایله متصف اولوب زوجه عاقله وبالغه ومسلمه اولسه خاتون محصنه اولمش اولورا کرسؤال اولنورسه که
زوج کافر وخاتون مسلمه اولمق نیجه متصوردر جواب ویریلورکه زوج زوجه ایکیسی دخی کافر اولوب زوجه
اسلامه کلسه وزوج مسلمه اولان خاتوننه قبل عرض الاسلام دخول ایلسه دیمکدر زیرا مادامکه قاضی
ما بینلرین تفریق ایلمیه ایکیسی دخی بربرینک زوج وزوجه سیدر (ولا یجمع بین جلد ورجم ولا بین جلد ونفی
الا سیاسة) جلد ایله رجم بینی جمع اولمز وجلد ایله نفی بینی جمع اولنمز الا مکرکه نفی اقتضا ایدر برمصلحت اولورسه
نفی اولنور سیاسة زیرا ابوبکر رضی الله عنه ایکی رجله جلد ایلدی وایکیسنی دخی نفی ایلدی وعمر رضی الله عنه
نصر بن الحجاجی مدینه دن بصره یه نفی ایلدی زیرا نصر صبیح الوجه برغلام ایدی نساء طائفه سی بوکا صباحة
وجهندن فتنه یه دوشدیلر اول اجلدن نفی ایلدی اکرچه حسن موجب نفی دکلدر لکن امام لمصلحة نفی ایلدی
حتی مزبوری سوردکده ماذنبی یا امیر المؤمنین دیدکده (لا ذنب لک وانما الذنب لی حیث لا اطهر دار الهجرة
بیورمشلردر (والمریض یرجم ولا یجلد ما لم یبرأ) زانی مریض رجم اولنورا کرحدی جلد ایسه جلد اولنمز
مادامکه مرضدن بری اولمیه زیرا حد زجر ایچون مشروع اولدی بوخسه اتلاف ایچون اولمدی مریضی
جلد احتمالدر تلفه مفضی اوله (والحامل ان ثبت زناها بالبینة تحبس حتی تلد) حامل زانیه اکر زناسی بینه ایله
ثابت اولورسه وضع حمل ایدنجه حبس اولنور (وترجم اذا وضعت) حامل زانیه رجم اولنور حملنی وضع ایلدکده
نفاسک خروجنه تأخیر اولنمز بومسئله ده عمر رضی الله عنه ایله علی کرم الله وجهه بیننده برحکایت لطیفه
واردر مثلا عمر زماننده برزانیه حامل خاتونی بعد الاثبات رجمه فرمان ایلدی علی رضی الله عنه یا عمر خاتونک
کندوسنه حکمک بحسب الشرع جاریدر دیدکده وضع حمل ایدنجه رجمدن فارغ اولوب (لولا علی لهلک عمر
بیوردقلری مقرردر (ولا تجلد ما لم تخرج من نفاسها) اکر حامل زانیه نک حدی جلد ایسه مادامکه طوغروب
نفاسندن چقمیه جلد اولنمز زیرا نفاس دخی برنوع مرضدر (وان لم یکن للولد من یربیه لا ترجم حتی یستغنی
عنها) اکر ولدی تربیه ایدر کمسنه بولنمیه ولد اناسندن مستغنی اولنجه رجم اولنمز ولدی صیانت ایچون روایت
اولنورکه غامده وقتاکه نبی علیه السلامه کلوب زناسنی اقرار ایلدکده حامل ایدی نبی علیه السلام قرننده
اولان ولدی وضع حمل ایله دیو امر ایلدی بعد زمان وضع حملدنصکره ینه کلوب زناسنی اقرار ایلدی نبی علیه
السلام واروبکی تربیه ایله سندن مستغنی اولنجه دیو امر ایلدکده یارسول الله خوفم بودرخوف
ایدرم حد اولنمزدن اول فوت اولورم جزام آخرته تأخیر اولنه دیدکده صحبت رسول اللهده بر کمسنه بن ولدی
تربیه ایدرم دیو ولدی الدی وخاتونی رجم ایلدیلر وصاحب اختیار دیمشدرکه روایت اخرده غامده اوغلنی
تربیه ایلدی واوغلی ایله حضور حضرته کلدی واوغلنک الندهٔ اتمک وارایدی یارسول الله هذا ولدی وقد استغنی
دیو رجمنی طلب ایلدی ورجم اولندی

باب الوطئ الذی یوجب الحد والذی لا یوجبه

بو باب وطئك حد ایجاب ایتمسی و ایتمسی احكامی بیاننده در (الشبهة دارئة للحد) شبهه حدی دارئه در زیرا نبی
علیه السلامك (ادرؤا الحدود ما استطعتم) قول شریفی حجت اولمغین امت محمد تلقی بالصواب ایلمشلردر (وهی
نوعان شبهة فی الفعل) حدی دارئه اولان شبهه ایكی نوعدر بر نوعی فعلده شبهه در و بوكا شبههٔ اشتباه تسمیه اولنور
(وهی ظن غیر الدلیل دلیلا) شبهة فی الفعل دلیل اولمیان شیئی دلیل ظن ایلمكدر (فلا یحد فیها ان ظن الحل
شبهة فی الفعل حد اولنمز اكر واطئ حلنی ظن ایدرسه (والا یحد) اكر حلنی ظن ایلمیوب بیلورم حرامدر دیسه
حد اولنور و فعلده سكز موضعده در (كوطئ معتدته من ثلاث او من طلاق علی مال) طلاق ثلاثه دن
معتده سنه وطئ كبی و یاخود مال اوزرینه طلاقدن معتده سنه وطئ كبی (او ام ولد اعتقها او امة اصله وان علا)
واعتاق ایلدیكی ام ولدینی وطئ كبی و یاخود اصلنك یعنی اناسنك و باباسنك جاریه سنی وطئ كبی هر نقدر عالی
اولورسه (او امة زوجته او سیده) و یاخود زوجه سنك جاریه سنه و یاخود سیدنك جاریه سنه وطئ كبی (وكذا
وطئ المرتهن المرهونة فی الاصح) مرتهن رهن اولنان جاریه یی وطئ ایلمك كبی اصح روایتده حكمی ذكری سبق
ایدن وطئلر كبیدر بو ذكر اولنان سكز محلده حلال ظن ایلدم دیسه حد اورلمز اما حرام اولدیغنی بیلورم دیسه
حد اورلور (وشبهة فی المحل وهی قیام دلیل ناف للحرمة فی ذاته فلا یحد فیها وان علم بالحرمة) نوع ثانی محلده
اولان شبهه در و بو شبهه بر دلیلك قیامیدر كه فی ذاته حرمتنی نافی اوله بو تقدیرجه محلده اولان شبهه ده حد اولنمز
حرمتنی بیلورسه ده (كوطئ امة ولده وان سفل) ولدینك جاریه سنی وطئ كبی هر نه قدر اشاغه اولورسه ده زیرا
نبی علیه السلامك (انت ومالك لابیك) قول شریفی حرمتنی نافی ایدوكی ظاهردر (او مشتركته او معتدته
بالكنایات دون الثلاث) و یاخود مشتركه و یاخود كنایات ایله معتده سنه وطئ كبی معتدهٔ ثلاثه دكل زیرا معتدهٔ
ثلاثه یی وطئ نوع اولدندر (او البائع المبیعة او الزوج الممهورة قبل تسلیمها) و یاخود بایع امهٔ مبیعه یی و زوج امهٔ
ممهوره یی خاتونه تسلیمدن اول وطئ كبی ممهوره اول جاریه در كه زوج مهر ایچون خاتونه ویره تسلیمندن اول
وطئ ایلسه حد اورلمز (والنسب یثبت فی هذه عند الدعوة لا فی الاولی وان ادعاه) شبهة فی المحلده نسب ثابت
اولور دعوت ایلدكده اما شبهة فی الفعلده نسب ثابت اولمز اكر دعوت دخی ایدرسه (ویحد بوطئ امة اخیه
او عمه وان ظن حلها) قرنداشنك جاریه سنی و یاخود عمیسنك جاریه سنی وطئ ایله حد اورلور (وكذا بوطئ امرأة
وجدها علی فراشه وان كان اعمی) كندو فراشنده بولدیغی خاتونه وطئ ایله بنه حد اولنور اكر واطئ اعمی ایسه ده
دخی زیرا اعمی كندو زوجه سنك اوضاع و هیأتندن تمیزه قادردر (الا ان ادعاها فقالت انا زوجتك) الا مكر كه
خاتون بن سنك زوجكم دیو ادعا ایلمش اوله اول زمان حد اورلمز (لا بوطئ اجنبیة زفت الیه وقلن هی زوجتك
وعلیه المهر) اجنبیه نك وطئ ایله حد اورلمز اول اجنبیه كه اول وطئ ایدن كسنه ایچون زفاف اولنه و خاتونلر
زفاف اولنان خاتون سنك خاتونكدر دیه لر و زوجك اوزرینه مهر لازمدر (وعلی كرم الله وجهه حكم ایلدی
وعدت چكسون دیو بیورمشلردر و هدایه و كافی و شرح كنز و ابن ملكده بویله در اما اختیارده عمر رضی الله
عنه حكم ایلمشدر مسطوردر (ولا بوطئ بهیمة) حیوانی وطئ ایله دخی حد اورلمز بو جنایتدر بو خسه زنا دكلدر
اكر اكل اولنان حیوان دكل ایسه احراق بالنار اولنور بو غازلندقدنصكره و فاعلی دابه نك قیمتنه ضامن اولور
اكر اكل اولنان ایسه امام اعظم قتنده ذبح اولنور و اكل اولنور امامین قتنده احراق اولنور (او زنی فی دار
حرب او بغی) یاخود دار حربده و یاخود دار بغیده زنا ایلسه انك اوزرینه حد اقامت اولنمز (ولا بوطئ محرم
تزوجها) تزوج ایلدیكی محرمه وطئ ایله حد اورلمز اكر محرمی ایدیكن بیلورسه تعزیر اولنور (او من استاجرها
لیزنی بها خلافا لهما) و یاخود شول كسنه كه بر خاتونی زنا ایلمك ایچون استیجار ایلسه آنی وطئ ایدن كسنه یه حد
اورلمز ابو حنیفه قتنده اما امامین ایچون خلاف واردر انلر قتنده حد اورلور و بو قول شافعینكدر زیرا رجل
ایله مرأه بیننده ملك و شبههٔ ملك یوقدر بو تقدیرجه زناء محض اولمش اولور امام اعظم ایچون دلیل بودر كه بر خاتون
بر رجلدن اقچه استدی ابا ایدوب نفسنی تمكین ایتمینجه ویرمدی عمر رضی الله عنه ایكیسندن دخی حدی منع
ایلدی و هذا مهرها بیورمشلردر (ومن وطئ اجنبیة فیما دون الفرج یعزر) بر كسنه اجنبیه یه فرجندن غیری یه
وطئ ایلسه تعزیر اولنور تفخیذ كه توركی بوده در انك كبی افعالده تعزیر اولنور (وكذا لو وطئها فی الدبر او عمل

عمل قوم لوط) حد اورلمیوب بنه تعزیر اولنور ابو حنیفه قتنده اكر خاتونی دبرندن وطئ ایلسه و یاخود لوط
قومنك عملی ایلسه صاحب هدایه دیمشدر كه جامع الصغیر زیاده ایدوب زندانه قونلمق كركدر دیمش (وعندهما
یحد) امامین قتنده حد اولنور بو قول شافعینك ایكی قولنك بریدر و بر قولی فاعل و مفعول ایكیسی دخی قتل
اولنورلر زیرا نبی علیه السلام (اقتلوا الفاعل والمفعول) دیو بیورمشلردر (فارجموا الاعلی والاسفل) دخی روایت
اولنمشدر و امامین ایچون دلیل عقلی لواطه زنا معناسنه در زیرا اول لواطه محل مشتهیده شهوتی علی سبیل
الكمال قضادر و امام اعظم ایچون دلیل لواطه زنا كبی دكلدر اصحاب رضوان الله علیهم اجمعین لواطه ده
اختلاف ایلدیلر بعضیلر احراق بالنار و بعضیلر هدم جدار و بعضیلر مكان مرتفعدن احجار اوزره باشی اشغه آتیله
دیدیلر لواطه ده معنای زنا یوقدر و جانبیندن دخی داعی یوقدر انجق بر جانبندندر اما زناده داعی ایكی جانبندندر
(وان زنی ذمی بحربیة فی دارنا حد الذمی فقط) اكر بزم دارمزده بر ذمی بر حربیه یه زنا ایلسه انجق ذمی حد
اولنور (وعند ابی یوسف یحدان) ابو یوسف قتنده ایكیسنه دخی حد اولنور زیرا مستأمن بزم احكامزی
ملتزمدر مادامكه دارمزده در (وفی عكسه حدت الذمیة لا الحربی) حربی ذمی یه زنا ایلسه ذمی یه حد اولنور
حربی حد اولنمز (وعند ابی یوسف یحدان وعند محمد لا یحدان) ابو یوسف قتنده ایكیسیده حد اولنور و امام محمد
قتنده ایكیسی دخی حد اولنمز (وان زنی مكلف بمجنونة او صغیرة حد) اكر بر مكلف بر مجنونه یه و یاخود صغیره یه
زنا ایلسه حد اولنور (وفی عكسه لا حد علیها الا فی روایة عن ابی یوسف) عكسنده یعنی مجنون و صغیر مكلفه
خاتونه زنا ایلسه اول مكلفه اوزرینه حد یوقدر زیرا مجنون و صغیر مكلف دكلدر و فعللری دخی زنا دكلدر
و خاتون ایسه تابعه در الا ابو یوسفدن بر روایتده حد واردر (ولا حد بزناء المكره) مكرهك زناسیله حد یوقدر
مكره كرك زانی و كرك مزنیه اولسون (ولا ان اقر احدهما بالزنا وادعی الاخر النكاح) زانی ایله مزنیه دن بری
زنایه اقرار ایدوب و آخر نكاح ادعا ایلسه بنه حد یوقدر اوزرینه مهر لازم كلور (ومن زنی بامة فقتلها به لزمه
الحد والقیمة) بر كسنه بر آخرك جاریه سنه زنا ایلسه و فعل زنا ایله اول جاریه یی قتل ایلسه زانی یه هم حد و هم قیمت
لازم كلور زیرا اول كسنه ایكی جنایت ایلمشدر بو تقدیرجه اول كسنه نك اوزرینه زنا ایچون حد قتل ایچون
قیمت حكمی ترتب ایدر (وعند ابی یوسف القیمة فقط) ابو یوسف قتنده حد لازم اولمیوب انجق جاریه نك قیمتی
لازمدر (والخلیفة یؤخذ بالمال وبالقصاص لا بالحد) خلیفه مال ایله و قصاص ایله اخذ اولنور اما حد اورلمز زیرا
مال و قصاص حقوق عباددندر و اجرا اولنور اما حد حق اللهدر اقامت حقوق ایسه خلیفه یه مفوضدر
بو تقدیرجه كندو نفسنه اقامت حد ممكن دكلدر

باب الشهادة علی الزنا والرجوع عنها

بو باب زنا اوزرینه شهادت و اول شهادتدن رجوع بیاننده در (ولا تقبل الشهادة بحد متقادم من غیر بعد
عن الامام الا فی القذف) امامدن بعید اولمیان مكاندن حد تقادمه شهادة قبول اولنمز الا قذفده شهادتلری
قبول اولنور حقوق الله خالصه اولان حددر و حد سرقه و حد زنا و حد شرب خمردر تقادم ایله شهادت باطل
اولور اما اقرار ایله باطل اولمز الا شرب خمر باطل اولور ابو حنیفه و ابو یوسف قتنده و بعد التقادم شهادتی تهمتی
مورثدر مثلا شاهد اولان كسنه اسباب حد كه حد زنا و حد شرب خمردر مشاهده ایلسه مستتین بیننده مخیردر
بر حسبه كه اقامت حد ایچون اداء شهادتدر و بر حسبه دخی نبی علیه السلام (من ستر علی اخیه المسلم عورة
ستر الله علیه عوراته یوم القیامة) قول شریفی موجبنجه ستردر بو ایكیسی بیننده مخیردر چونكه وقت معاینه ده
اداء شهادتی تأخیر ایلدی مرادی ستردر مؤمنه لایق اولان دخی بودر دیو حمل اولنور بعده اداء شهادت مراد
ایلسه مقدما اوزرینه واجب اولان شیئی تأخیر ایلدی ایمدی تأخیر واجب نه قدر بو تقدیرجه فاسقك شهادتی
قبول اولنمز اما حد قذفده تقادم ایله شهادت باطل اولمز زیرا حد قذف حق عبددر و دعوای مقذوف شرطدر
حد سرقه ده شهادت تقادم ایله ساقط اولور لكن سارق سرقه ایلدیكی شیئی ضامن اولور زیرا وجوب مال تقادم
ایله ساقط اولمز حق عبد اولدیغیچون (وفی السرقة یضمن المال) تقادم ایله شهادة ساقط اولور لكن سرقه ایلدیكی
مالی ضامن اولور (و یصح الاقرار به الا فی الشرب) بعد التقادم حده اقرار صحیح اولور الا شرب خمره صحیح اولمز
(وتقادم غیر الشرب بشهر فی الاصح) اصح روایتده شرب خمردن غیریده تقادم بر آیدر (والشرب بزوال الریح

وعند محمد بشهر ايضا) شرب خمرك تقادمى زوال ريحيله در وامام محمد قتنده غير يلر كبى بر آيدر (وان شهدوا بزناه
بغائبة قبلت بخلاف سرقته من غائب) اكر شاهدلر بركسنه نك برغائبه خاتونه زناسنه شهادت ايلسه لر قبول
اولور وحد اولنور اما غائبدن سرقه يه شهادت بونك خلافنجه در مثلا فلان غائبدن سرقه ايلمشدر ديو شهادت
ايتسه لر قبول اولنمز وسارقك الى قطع اولنمز زيرا سرقه ده دعوى شرطدر (وان اقر بالزناء بمجهولة حد) اكر
بركسنه مجهوله بر خاتونه زنا ايلدم ديو اقرار ايلسه حد اولنور زيرا مقرابها اولان مزنيه نك جهلى واقع حد
دكلدر (وان شهدوا كذلك لا يحد) اكر شاهدلر مجهوله خاتونه زنا ايلدى ديو شهادت ايلسه لر مشهود عليه اولان
كسنه يه حد اورلمز زيرا اول خاتون كندونك منكوحه سى وياخود جاريه سى اولمق احتمالى واردر (وكذا
لو اختلفوا فى طوع المرأة) وينه حد اولنمز اكر شاهدلر خاتونك مطاوعتندن اختلاف ايلسه لر مثلا شاهدك
ايكيسى كرها وايكيسى طوعا زنا ايلدى ديو شهادت ايلسه لر اختلاف اولمغله حد اولنمز (وعندهما يحد الرجل
امامين قتنده رجل حد اولنور زيرا شاهدلر رجل حقنده موجب حد اورزينه اتفاق ايدوب ايكيسى طوعا
وايكيسى كرها شهادت ايلدى اختلاف خاتون طرفندن بولندى خاتون حقنده خود مطاوعت شرطدر اول
ايسه بولنمدى بو تقديرجه خاتونه حد لازم كلمز ابو حنيفه قتنده دليل بودر كه مشهود به زنادر اختلاف اولندى
زيرا زنا رجل وخاتون ايله قائم اولور بر فعلدر هر فعلكه ايكى كمسنه ايله قائم اوله ايكى وصف ضد ايله متصف اولمز
زيرا زناده طوع ايكى كمسنه نك اشتراككى ايجاب ايدركه ايسه رجلك انفرادنى ايجاب ايدوب ايكيسنك
اجتماعى متعذر اولور بو تقديرجه آخره مخالف فعل اثبلمش اولور هر برى حقنده نصاب شهادت تمام اولمش
اولور وطواعيت شاهدلرى خاتونه قاذف اولمش اولور قاذف ايسه خصمدر وخصمك شهادتى خود جائز اولمز
وطواعيت شاهدلرى اوزرينه اقامت حد اقتضا ايدردى لكن اكراه شاهدلرينك شهادتى اول حد قذفى اسقاط
ايلدى (ولا يحد احد لو اختلف الشهود فى بلد الزنى او شهد اربعة به فى بلد فى وقت واربعة به فى ذلك الوقت ببلد
آخر) بر احد يعنى راء يندن وشهوددن بركسنه حد اولنمز اكر شهود زنا اولان بلده ده اختلاف ايلسه لر وياخود
درت شاهد فلان بلده ده فلان وقتده زنايه شهادت ايلسه لر بر احده حد اورلمز (وكذا لو شهد اربعة على امرأة به
وهى بكر) وينه زانى يه حد اورلمز اكر درت شاهد بر خاتونك زناسنه شهادت ايلسه لر حال بوكه اول خاتون
بكر اولسه مثلا فلانه خاتونه فلان رجل زنا ايلدى ديو شهادت ايلسه لر وخاتونلر مشهود بها اولان خاتونه نظر
ايدوب بكردر ديو حكم ايلسه لر حد ساقط اولور زيرا بكارت ايله زنا متحقق اولمز وبو بابده خاتونلرك شهادتلرى
اسقاط حدده حجتدر اكرچه ايجابنده حجت دكل ايسه ده لكن اسقاطك حجتيدر وشاهدلر اوزرينه دخى
حد ايجاب ايلمز (اوهم فسقة او شهود على شهود وان شهد به الاصول بعد ذلك) وياخود شاهدلر فاسق اولسه
وياخود شاهدلر اغزندن شاهد اولسه لر ينه حد اورلمز اكر شاهد اغزندن شاهد اولنلر شهادت ايلدكلرندنصكره
اصل شاهدلر دخى شهادت ايدرلر ايسه ده زيرا فروعك شهادتنك ردى من وجه اصول ردو بر حادثه ده شهادت
رد اولندقدنصكره ابدى اول شاهدلرك شهادتى قبول اولمز وحدود وقصاصده شاهد اغزندن اولان شاهدك
شهادتى قبول اولمز اما فساقك شهادتلرينك عدم قبولى فسقلرى سببيله اداء شهادتده قصورلرى اولديغيچوندر
زيرا اداء شهادته تحمله اهل اولدقلرى حق سبحانه وتعالينك (ان جاءكم فاسق بنبأ فتبينوا) قول شريفى ايله ثابتدر
زيرا تبيين ايله امر اهليت شهادته دليلدر اكر اهل اولمسه تبيين ايله امر اولنمزلردى انجق نقصان وقصور ايچون
قبول اولمز فاضيخانده ذكر اولنمشدر شاهد اوچ نوعدر بر نوعى صفت كمال ايله ادادر وتحمله اهلدر كه اول
عدلدر وبر نوعى صفت نقصان وقصور ايله تحمل واداء يه اهلدر كه اول فاسقدر وبر دخى تحمل اهلدر اما اداء يه اهل
دكلدر كه اول اعمى درو قذف ايله محدود اولان كسنه درو بونلر تحمله اهل اولدقلرى اجلدن شهادتلر ايله نكاح
منعقد اولور (وحد المشهود عليه لو اختلف شهوده فى زوايا البيت) اكر شاهدلر بيتده يعنى اولك زاويه سنده
اختلاف ايلسه لر مشهود عليه حد اولنور وقياس شهادتده اختلاف اولمغله عدم وجوب حدى ايجاب ايدرلكن
استحسانا حد اولنور زيرا توفيق ممكندر مثلا بر كوشه سنده مباشرت ايدوب مضطرب اولمغله آخر كوشه ده
منتهى اولور ودورده نقلا مسطوردر كه بيت كوجك ايسه توفيق ممكندر ويولك ايسه ممكن دكلدر (والشهود فقط
لو كانوا عميانا او محدودين فى قذف) انجق شاهدلر قذف اولنور اكر اعمى لر وياخود قذفده محدود اولمشلر ايسه

اكر شاهدلر بو صفت ايله موصوف اولسه كندولره حد اولنوب مشهود عليه حد اولنمز وبو ايكى طائفه تحمل
شهادته اهلدرلر لكن ادايه اهل دكللردر چونكه اداء شهادته كاملا وناقصا اهل اولمغله شهادتلرى قذفه منقلب
اولور بو اجلدن حد اولنورلر (واقل من اربعة او احدهم عبد او محدود) وياخود شاهدلر درتدن اقل اوله وياخود
درتدن برى عبد اوله وياخود محدود فى القذف اوله حد اولنورلر زيرا قاذف اولمش اولورلر (وكذا لو وجد احدهم
عبدا او محدودا بعد حد المشهود عليه) مشهود عليه حد اولندقدنصكره اكر شاهدلرك برى عبد وياخود قذف
ايله محدود بولنورسه ينه شاهدلر حد اولنورلر شاهدلر قاذف اولمش اولور چونكه قاذف اولمجق حق سبحانه
وتعالينك (والذين يرمون المحصنات ثم لم يأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلدة) قول شريفى موجبنجه
اوزرلرينه حد متوجه اولور (وديته فى بيت المال ان رجم) ديتى بيت المالدندر اكر رجم اولنورسه مثلا اكر شهود
شهادت ايدوب رجم اولندقدنصكره شاهدك برى عبد ايدوكى ظاهر اولورسه مرجومك ديتى بيت المالدن لازم
اولور زيرا حكم قضا قاضى ايله اولوب خطادخى قاضى طرفندن اولدى وقاضينك عملى ايسه مسلمينك نفعى
ايچوندر بو تقديرجه غرامت مسلمانلرك مالندن واجب اولور كه بيت المالدر (وارش جرح ضربه او موته هدر)
حددن جرحك ارشى وياخود ضرب حددن موتنده ارشى هدر در ابو حنيفه قتنده مثلا زنا ايچون شهود
شهادت ايلدكدنصكره ظاهر اولسه كه شاهدك برى عبد ايمش اول محدودك ارشى حدوددر زيرا جرح شهادته
مضاف دكلدر شاهدلر شهادتلر ايله جلدى ايجاب ايلديلر كه اول ضرب مولمدر بو اجلدندر كه غايت حرارت اولان
كونده وياخود برد شديدده اقامت حدود حلال دكلدر ومريضه دخى اقامت حد حلال دكلدر زيرا اهلاك
احتمالى واردر (وقالا فى بيت المال ايضا) امامين ديديلر كه رجمده اولان ديت كبى بونك دخى ارشى بيت المالدندر
(وكذا الخلاف او رجع الشهود) اكر شهود رجوع ايدرسه ينه خلاف بو قروده ذكر اولنديغى كبيدر مثلا حين
جلدده مجروح وياموت اصابت ايلسه امام اعظم قتنده ارشى هدردر امامين قتنده بيت المالدندر (ولو رجعوا
بعد الرجم حدوا وغرموا الدية) اكر شهود بعد الرجم رجوع ايدرلرسه حد قذف ايله حد اولنورلر وديتى
كندولردن آلورلر زيرا رجوعلرى ايله شهادت منتقضدر (وكل واحد رجع حد وغرم ربعها بعد الرجم) شهوددن
برى رجوع ايلسه اول رجوع ايدن حد قذف اولنور زيرا رجوعيله قاذف اولمش اولور وديتك ربعنى ضامن
اولور زيرا شهادتيله تلف اولان ربع ديتى ضامن اولور (ولو رجع احد خمسة فلا شئ عليه) اكر بش شاهدك برى
رجوع ايلسه آنك اوزرينه برشى لازم كلمز زيرا نصاب شهادت باقيدر (وان رجع آخر حد او غرما ربعها)
اكر بشنجى ايله برى دخى شهادتدن رجوع ايدرسه ايكيسى دخى حد قذف ايله حد اولنورلر زيرا شهادتلرى قذفه
منقلب اولدى وحد ايسه متجزى اولمز اول اجلدن ايكيسى دخى حد اولنورلر (ولو رجع واحد قبل القضاء حدوا
كلهم) اكر شهوددن برى قبل القضاء رجوع ايلسه شهودك جمله سى حد اولنورلر (ولو بعده قبل الحد فكذلك)
اكر قضادنصكره حددن مقدم شهودك برى رجوع ايلسه ينه شهودك جمله سى حد اولنورلر (وعند محمد الراجع
فقط) امام محمد قتنده انجق رجوع ايدن حد اولنور زيرا شهادت قضا ايله مؤكد اولوب انجق راجع اولان حقنده
فسخ اولور (ولو شهد وافزكوا فرجم ثم ظهروا كفارا او عبيدا فالدية على المزكين ان رجعوا على التزكية والا فعلى
بيت المال) اكر شهادت ايلسه لر وتزكيه اولنسه وبعد التزكيه رجم اولنسه اندنصكره شهود كافر وياخود قول
اولدقلرى ظاهر اولسه مرجومك ديتى مزكيلر اوزرينه در والا بيت المالدندر (وقالا على بيت المال مطلقا) امامين
ديديلر كه مرجومك ديتى بيت المالدندر كرك مزكيلر رجوع ايلسونلر كرك ايلمسونلر (ولو قتل احد المامور
برجمه فظهروا كذلك فالدية فى مال القاتل) بركمسنه رجمه مأمور اولان كمسنه يى قتل ايلسه صكره شهود عبيد
وياخود كفار اولديغى ظاهر اولسه اول كمسنه نك ديتى قاتلك مالندندر وقياس بو ايديكه قاتله قصاص واجب اوله
زيرا بغير حق بر معصوم نفسنى قتل ايلدى لكن وجه استحسان بودركه قاضينك قضاسى مباح اولمق شبهه سن
ايراث ايلدى بو تقديرجه قاتلك مالندن ديت واجب اولور زيرا عمدا قتل ايلدى وقتل عمدده عاقله يه برشى لازم
كلمز وذكر اولنان ديتك اوچ سنه يه دكين اداسى واجب اولور (ولو اقر الشهود بتعمد النظر لا يرد شهادتهم) اكر
شهود قصدا نظر ايلدك ديو اقرار ايلسه لر شهادتلرى رد اولنمز زيرا فرج زانى وزانيه يه نظر تحمل شهادت ايچون
مباحدر طبيب منزله سنده اولمش اولورلر وبعضيلر ديمشلردر كه غيرك عورتنه نظر فسقدر شهادتلرى مقبول اولمز

واكر شاهدلر تلذذ ايچون قصد ايلدك ديسه لر اجماعا شهادتلرى مقبول اولمز (ولو انكر الاحصان يثبت بشهادة الرجلين او رجل وامرأتين) واكر مشهود عليه محصن اولديغن انكار ايلسه ايكى رجلك ويا خود بر رجل وايكى عورتك شهادتى ايله احصان ثابت اولور (او ولادة زوجته منه) ويا خود احصانى منكر اولان كمسنه نك زوجه سى كندودن اولاد كتورسه خاتونك طوغرمسيله احصان ثابت اولور مثلا بر كمسنه نك خاتونى اولوب لكن شهود شهادت ايلدكدنصكره دخولى منكر اولسه خاتونى ولد كتورمكله محصن اولديغى ثابت اولور

باب حد الشرب

بو باب حد شربك احكامى بيانده در (من شرب خمرا ولو قطرة فاخذ وريحها موجود) بر كمسنه خمر ايچسه واكر بر قطره دخى اولورسه واخذ اولنه حال بوكه خمرك قوقوسى موجود اوله (وجاؤا به سكران ولو من نبيذ او شهد بذلك رجلان او اقربه مرة وعند ابى يوسف مرتين وعلم شربه طوعا حد اذا صحا) يا خود اول كمسنه يى سكران كتورسه اكر نبيذ ايله دخى اولورسه وايكى رجل شربنه شهادت ايلسه لر ويا خود كندوسى ايچديكنه بر دفعه اقرار ايلسه وابو يوسف قتنده ايكى دفعه اقرار ايلسه ودخى شربى طوعا ايدوكى معلوم اولسه آيق اولندقده حد اولنور (ثمانين جلدة للحر واربعين للعبد متفرقا على بدنه كما فى الزنى) حد حر ايچون سكسان دكنكدر وعبد ايچون قرق دكنكدر زناده اولديغى كبى بدننه متفرقا حد اولنور مثلا جمله بدننه ضرب اولنور الا وجه ورأس وفرجنه ضرب اولنمز (وان اقر او شهدا عليه بعد زوال ريحها لا لبعد المسافة لا يحد خلافا لمحمد) اكر خمرك رايحه سى زائل اولدقدنصكره اقرار ايلسه ويا خود ايكى كسه شهادت ايلسه رايحه بعد مسافه ايچون دكل زيرا بعد مسافه ده زوال رايحه يه مانع دكلدر اما قريبده اوليجق رايحه زائل اولدقدنصكره حد اولنمز زيرا تقادم شرب زوال رايحه ايله مقدردر ابو حنيفه وابو يوسف قتنده امام محمد خلاف ايدوب حد اولنمسنه ذاهب اولمشدر زيرا امام محمد حدده تقادمى برآى اعتبار ايدر زنا وحد سرقه ده اولديغى كبى زيرا وجود رايحه دليل اولمغه صالح دكلدر كورمزميسنكه شرب ايدن كمسنه قارشده خمر موجود ايكن زوال رايحه يه تكلف ايدر آز اولور كه خمردن غيريده دخى رايحۀ خمر بولنور بر كمسه چوق ايوا اكل ايلسه اول كمسنه ده رايحۀ خمر بولنور نته كيم شاعرك قولنده وارد اولمشدر (بيت) يقولون لى انى شربت مدامة ✽ فقلت لهم لا بل اكلت السفرجلا ✽ ابو حنيفه وابو يوسفك دليل عقليسى ابن مسعودك (فان وجدتم رايحة الخمر فاجلدوه) قول شريفيدر (ولا يحد من وجد منه رايحة الخمر او تقيأها او اقر ثم رجع او اقر سكران) اقرار وشهادتسز حد اولنمز شول كمسنه كه اندن رايحۀ خمر بولنه ويا خود اول خمرى قوصه احتمالدر كه رايحۀ خمردن غيرى اوله ويا خود اكراه ايله اولمش اوله ويا خود شرب خمرى اقرار ايلسه اندنصكره رجوع ايلسه ويا خود سرخوش اولديغى حالده اقرار ايلسه بو جمله ده حد اولنمز وسكرانك اقرارده وزناده كذب احتمالى واردر وحد شرب ايسه حق اللهدر شبهه ايله مندرئ اولور (والسكر الموجب للحد ان لا يعرف الرجل من المرأة والارض من السماء) ابو حنيفه قتنده حدى موجب اولان سكران كمسنه خاتوندن رجلى وكوكدن يرى بلمكدر (وعندهما ان يهذى ويخلط كلامه وبه يفتى) امامين قتنده سكران اولان كمسنه نامعقول سويليه وكلامنى خلط ايليه وفتوى امامين قوليله در صاحب عنايه ديمشدر كه سكران اولان كمسنه نك اكثر كلامى هذيان اولورا كر نصفى مستقيم اولورسه اول كمسنه سكران دكلدر واكثر مشايخ بو قوله مائل اولمشلردر ابن وليددن روايتدر كه ابو يوسف حضرتلرندن موجب حد سكران اولان سكردن سؤال ايلديكمده (قل يا ايها الكافرون) سوره سنى قرائت ايتديره لر اكر خطا ايدرسه سكراندر ديو جواب ويرمشدر لكن بوكا جواب ويريلور كه بو سوره ده سكران اولميان دخى خطا ايدر بو تقديرجه سورۀ مذكوره نجه متعين اولمش اولور ديو جواب ويروب ديديكه تحريم خمر شول كمسنه حقنده نازل اولمشدر كه صلاته شروع ايدوب سورۀ مذكوره يى قرائته قادر اولمدى سببى بودر كه عبد الله ابن عوف حضرتلرى خمر حرام اولمزدن مقدم وافر طعام حاضر ايدوب بعض صحابه يى دعوت ايدوب نعمت يديروب وخمر ايچردى وصلاة مغربده امامت ايدوب (قل يا ايها الكافرون) سوره سنى قرائت ايدوب لالرين حذف ايدوب اوقومغه قادر اولمغله حرمتنه آية كريمه نازل اولدى وبو اختلاف خمردن غيرى شيلرده اولان سكرده در يوخسه خمرك قطره سنى شربده حد مقرردر سكره حاجت يوقدر (ولو ارتد السكران لا تبين امرأته والعياذ بالله العظيم) واكر سكران اولان مرتد اولسه عورتى باين اولمز

باب حد القذف

بو باب حد قذف بيانده در وقذف لغتده رميه ديرلر وشرع عنده زنا ايله رميه ديرلر وزنا ايله رمى اجماع امت ايله كبائردندر نته كيم حق سبحانه وتعالينك (ان الذين يرمون المحصنات الغافلات المؤمنات لعنوا فى الدنيا والاخرة ولهم عذاب عظيم) قول شريفنده واقع اولمشدر فتح قديرده دخى كبائردن اولديغى مذكور اولوب لكن مطلق اولديغى حالده دكلدر مقذوفك حضورنده اولدقده كبائردندر اما خلوتده قذف شافعى قتنده صغيره دندر نته كيم جمع الجوامع شرحنده مذكوردر وبزم قواعدمزدخى بو قولدن ابا ايلمز زيرا قذفده علت لحوق عاردر بو ايسه خلوتده مقصود دكلدر اما لايق اولان مقذوف محصن اولمق قيدى ايله مقيد اوله شرح جمع الجوامع محشى سى ديمشدر كه بو مقوله عبارتده ايجاب حدى تقييد ديو خسه كبيره اولمسنى نفى دكلدر زيرا بر قاچ قيود ايله مقيد اولان كلام نفى اولنسه اول نفى قيد اخيره توجه ايدر وكلام قيد آخرك نفسنه وكندونك ثبوتنه صادق اولور مثلا ليس بكبيرة موجبة للحد كلامنده نفى اولان موجبة للحد كلامنه قيدر يوخسه قيد اول كه كبيره در اول دكلدر (هو كحد الشرب كمية وثبوتا) حد قذف عدد جهتندن حد شرب كبيدر نته كيم حق سبحانه وتعالينك (والذين يرمون المحصنات ثم لم يأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلدة) قول شريفنده واقع اولمشدر وثبوت جهتندن دخى حد شرب كبيدر مثلا بر دفعه اقرارى ايله ثابت اولور ويا خود ايكى رجلك شهادتى ايله ثابت اولور وسائر حدودده مقبول اولديغى كبى بونده دخى نسا طائفه سنك شهادتى مقبول دكلدر (فمن قذف محصنا او محصنة بصريح الزنا حد بطلب المقذوف) شول كمسنه كه بر محصنه ويا خود محصنه يه صريح زنا ايله قذف ايلسه مقذوفك طلبى ايله قاذف حد اولنور زيرا مقذوفك حد ايدرو انكله منتفع اولور خصوصا كنديدن عارى دفع ايدر اكرچه حق الله غالب ايسه ده حتى دررده مسطوردر كه اكر مقذوف قاذفك مجلسندن غائب ايسه ده ينه حد اولنور (متفرقا) وجه ورأس وفرجدن غيريه متفرقا حد اولنور (ولا ينزع عنه غير الفرو والحشو) قاذفدن كوركندن وپنبه لى اثوابندن غيريسى نزع اولنمز بو ايكيسى نزع اولنور زيرا بدننه المى وصولنه مانعلردر وغيرى اثوابى نزع اولنمز زيرا سببى مقطوع دكلدر قاذفك صدقى احتمالى ايله اما حد زنا وشرب بونك خلافيدر (واحصانه كونه مكلفا حرا مسلما عفيفا عن الزنا) مقذوفك احصانى يعنى محصن اولمسى مكلف يعنى عاقل وبالغ وحر ومسلم وزنادن عفيف اولمسيدر بو بش شرط حق سبحانه وتعالينك (والذين يرمون المحصنات) قول شريفنده داخل اولور بو شرطلردن برى مفقود اولسه محصن اولمش اولور زيرا عاقل وبالغك صدقه عارى لاحق اولمز عبد دخى كذلك ومقذوف مسلم كركدر زيرا نبى عليه السلامك (من اشرك بالله فليس بمحصن) قول شريفى دليل قاطعدر وزنادن عفتى اولميانه عار لاحق اولمز (ولو نفاه عن ابيه بان قال لست بابيك او لست بابن فلان ان فى غضب حد والا فلا) اكر قاذف مقذوفى باباسندن نفى ايدرسه بو سنك باباك دكلدر ويا خود سن فلانك اوغلى دكلسن ديسه كه اكر حالت غضبده اولورسه حد اولنور واكر حالت غضبده اولمز ايسه حد اولنمز (ولا يحد ان نفاه عن جده او نسبه اليه او الى عمه او خاله او رابه) اكر قاذف مقذوفى جدندن نفى ايلسه مثلا سن فلانك اوغلى دكلسين ديسه حال بوكه اول فلان انك جدى اولسه ويا خود مقذوفى جدنه نسبت ايلسه ويا خود عمسنه ويا خود دايسنه ويا خود ترييه ايدبجيسنه كه اناسنك زوجيدر بونلره نسبت ايلسه حد اولنمز زيرا بونلره ايسه اب تسميه اولنور (او قال يا ابن ماء السماء) ويا خود ماء سمانك اوغلى ديسه ينه حد اولنمز زيرا قاذف اولان كمسنه بو كلامله مقذوفك باباسنى سماحه وكندوسنى مطره تشبيه مراد ايلمشدر (او قال للعربى يا نبطى او لست بعربى) ويا خود بر عربى يه يا نبطى ديسه ويا خود سن عربى دكلسين ديسه حد اولنمز نبط عربدن بر قومدر اخلاق ذميمه ايله موصوفلردر سواد عراقده ساكن اولورلر (ويحد بقذف الميت المحصن ان طالب به الوالد او الولد او ولده ولو محروما عن الارث) ميت محصنى قذفله قاذف حد اولنور اكر باباسى حدى مطالبه ايدرسه ويا خود ميت باباسى اولوب اوغلى طلب ايدرسه ويا خود اوغلنك اوغلى طلب ايدرسه اكر اوغلى واوغلى اوغلى ارثدن محروم ايسه ده ينه طلبيله حد اولنور (وكذا ولد البنت خلافا لمحمد) اكر قيزى اوغلى حدى طلب ايدرسه ينه حد اولنور امام محمد خلاف ايدوب انك قتنده ولد بنت ايچون مطالبه يوقدر (ولا يطالب ولد اباه ولا عبد سيده بقذف امه) ولد باباسندن وعبد افنديسندن اناسنه قذف ايله حدى مطالبه ايده مزلر

باباولدنه وسيد عبدنه قذفله معاقبلردرحتى بونلرى قتل ايله قصاص دخى ساقط اولور (ويبطل بموت المقذوف
لا بالرجوع عن الاقرار) مقذوفك موتى ايله حد قذف باطل اولور حتى حدك بعضيسى اقامت اولنوبكن
مقذوف فوت اولسه حدك باقيسى باطل اولور امام شافعى قتنده باطل اولمز موروث اولور اما اقرارندن رجوع
ايلسه حد باطل اولمز رجوعى مقبول اولميوب حد اولنور (ولا يصح العفو ولا الاعتياض عنه) مقذوفك
حدى عفو ايلمسى صحيح دكلدر وحد قذف ايچون عوض اولمسى دخى صحيح دكلدر بزم قتمزده اما امام
شافعى قتنده صحيحدر (ولو قال زنأت فى الجبل وعنى الصعود حد) اكر سن جبلده زنا ايلدك ديسه وصعودى
قصد ايلسه حد اولنور زنأت زنيت معناسنه در اكر مهموز اللام حقيقتده صعود ايچون ايسه ده لكن فحشده
استعمال اولنور حالت غضبده خود زنيت معناسنه اولديغى ظاهردر (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون
خلاف واردر آنك قتنده حد اولنمز زيرا مهموز صعود ايچون وياخود مشترك ايچوندر بو تقديرجه
(والحدود باشبهات) قول شريفى اوزره شبهه عارض اولمغين حد اولنمز (وان قال يا زانى وعكس حدا) اكر
بركسنه آخره يا زانى ديسه مقذوف دخى زانى سن سين ديسه ايكيسى دخى حد اولنورلر زيرا ايكيسى دخى
بربرلرينه قاذف اولمش اولور (ولو قال لامرأته وعكست حدت ولا لعان) اكر زوج خاتوننه يا زانيه ديسه وخاتون
دخى عكس ايدوب بلكه زانى سن سين ديسه خاتون حد اولنور ملاعنه اولمز زيرا زوج وزوجه بربرلرينه قاذف
اولمش اولدقلرندن خاتونه قذفى لعان ايجاب ايدر وخاتونك زوجنه قذفى حد ايجاب ايدر ابتداء لعان ساقط
اولمغيچون حد اولنور (ولو قالت زنيت بك بطل الحد ايضا) اكر زوج خاتوننه يا زانيه ديدكده خاتون دخى سنكله
زنا ايلدم ديسه حد باطل اولور لعان باطل اولديغى كبى بو مسئلهده ايكى احتمال واردر بر احتمال بودركه
قبل النكاح زنايه اقرار ايلمش اولور بو تقديرجه حد لازم اولور لعان لازم اولمز زيرا خاتون زوجنى تصديق
ايلدى لكن زوج خاتونى تصديق ايلمدى وايكنجى احتمالى خاتونك زنا ايله مرادى بعد النكاح مجامعت اوله
بو تقديرجه لعان واجب اولور زيرا محصنه يه قذف بولنمش اولور وبونلردن هر بريسنه برحالده واجب اولور
برحالده واجب اولمز بو تقديرجه شبهه عارض اولمغله لعان وحد دخى باطل اولور (وان اقر بولد ثم نفاه يلاعن
وان عكس حد والولد له فى الوجهين) اكر بر كسنهنك خاتونى وضع حمل ايلدكده ولد بنمدر ديو اقرار ايلسه
اندنصكره بنم دكلدر ديو ولدى نفى ايلسه ملاعنه اولنور زيرا اقرارى ايله ثبوت نسبدن صكره نفى ايلمك قذفدر
ملاعنه اولور واكر عكس ايدرسه يعنى اول نفى ايدوب بعده بنمدر ديو اقرار ايلسه حد اولنوب لعان باطل اولور
ايكى وجهدن دخى ولد اول كسنهنك در (ولا شىء ان قال ليس بابنى ولا بابنك) برشى لازم كلمز بنم اوغلم سنك
اوغلك دكلدر ديكله اول كسنه ولادتى انكار ايلمشدر بو انكار ايله قاذف اولمز (ولا حد بقذف امرأة لها ولد لا يعلم
له اب) دخى شول خاتونه قذف ايلمكله حد يوقدر اول خاتونك ولدى اوله لكن باباسى معلوم اولميه (او لاعنت بولد
بخلاف من لاعنت بغيره) وياخود ولد مقابلهسنده ملاعنه ايليه اول مقوله خاتونه قذف ايله حد اولنمز اما ولددن
غيرى ايله ملاعنه اولان خاتون بونك خلافيدر بو مقوليه قذف ايله حد اولنور اما دهٔ زنا منعدم اولديغيچون زيرا
لعان جانب زوجدن حد قذف مقامنه قائم اولور بو تقديرجه خاتونك عفتنى مؤكد اولمش اولور (ولا بقذف رجل
وطى حراما لعينه كوطى فى غير ملكه من كل وجه) حرام اولان خاتونى وطى ايدن رجل قذف ايله حد اورلمز
من كل وجه كندونك ملكندن غيرى كسنهيى وطى ايلمك كبى (او من وجه كوطى امة مشتركة او مملوكة حرمت
ابدا كامته التى هى اخته رضاعا) وياخود من وجه ملكنده اوله مشترك اولان جاريهيى وطى كبى وياخود ابدى
حرام اولان مملوكهسنى وطى كبى اول ابدى حرام اولان شول جاريهدركه رضاعا قز قرنداشى اوله ذكر اولنان
كسنهلرك وطئى حرام لعينهدر قاذفى حد اولنمز (ولا بقذف مسلم زنى فى كفره او مكاتب وان مات عن وفاء) كفرى
حالنده زنا ايدن مسلمه قذف ايله دخى حد يوقدر زيرا جميع اديانده زنا حرامدر وياخود مكاتبنه قذف ايله دخى حد
يوقدر اكر بدل كتابته وفا ايده جك مال ترك ايدوب فوت اولورسه زيرا صحابه كرام مكاتبك وياخود عبد حر فوتنده
اختلاف ايلمشلردر بو تقديرجه شبهه عارض اولمغله حد اولنمز (ويحد بقذف من وطئ حراما لغيره كوطء امته
المجوسية او امرأته وهى حائض) حراما لغيره اولان كسنه وطى ايدن رجلى قذف ايله قاذف حد اولنور جاريهٔ
مجوسيهسنى وطى كبى وياخود حائض اولان خاتونى وطى كبى زيرا بونلرده قيام ملك ايله حرمته موقتهدر

وعارض اولان شىء شرف زوالدهدر بو تقديرجه لغيره اولان حرمة زنا اولمش اولور (وكذا وطىء مكاتبته) بدل
كتابته كفايت ايده جك مالى اولميان مكاتبنه وطى دخى بو يلجهدر مثلا بر كسنه بر جاريهسنى كتابته كسسه
وبدل كتابتى ويرمدين وطى ايلسه بو مقوله كسنهيه قذف ايدن قاذف حد اولنور (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف
ايچون خلاف واردر آنك قتنده حد اولنمز مكاتبى وطئ احصانى اسقاط ايدر (ويحد من قذف مسلما كان قد نكح
محرمه فى كفره) حالت كفرنده محرمنى نكاح ايدن مسلمه قذف ايدن كسنه حد اولنور (خلافا لهما) امامين
ايچون خلاف واردر انلر قتنده حد اولنمز زيرا نكاحى فاسددر اسلام ايله محصن اولمش اولور بو تقديرجه
قاذفى حد اولنمز (ويحد مستأمن قذف مسلما فى دارنا) دارمزده مسلمى قذف ايدن مستأمن حد اولنور زيرا
قذفده حق عبد واردر مستأمن ايسه حقوق عبادى ايفايه التزام ايلمشدر حاصل كلام مستأمن اوزرينه
حد قذف واجبدر بالاتفاق اما حد خمر واجب دكلدر بالاتفاق وحد زنا وسرقه ابو يوسف قتنده واجبدر
وابو حنيفه وامام محمد قتنده واجب دكلدر وزنا اوزرينه حد خمردن غيرى جميع حدود واجب اولور كذا
فى البيانيه والكافى (ويكفى حد لجنايات اتحد جنسها) جنسى متحد اولان جنايات ايچون حد واحد كفايت
ايدر (لا ان اختلف) فقط جناياتك جنسى مختلف اولسه حد واحد كفايت ايلمز مثلا حد زنا وسرقه
وحد قذف وحد شرب بر كسنهده جمع اولسه هر برى ايچون بشقهجه حد اولنور اما براوغردن حد اولنمز
اكر بر دفعهدن حد اولنورسه هلاك اولمق احتمالى واردر حتى حدك بريسى اقامت اولندقدنصكره اول حدك
المى زائل اولدقده برى دخى اقامت اولنه وبو مقوله حدود جمع اولدقده ابتدا حد قذف اقامت اولنه بعده
امام مخيردر ديلرسه حد زنايى اقامت ايدر ديلرسه حد سرقهيى اقامت ايدر زيرا ايكيسى دخى قوتده برابردر
وايكيسى دخى كتابت ايله ثابتدر وحد شرب تأخير اولنور وجنايات مختلفهنك مقابلهسنده بر حد كفايت ايلمديكى
هر برينك حدى ايله مقصود حاصل اولور مثلا حد زنا ايله مقصود صيانت انسابدر وحد قذف ايله مقصود
صيانت اعراضدر وحد سرقه ايله مقصود صيانت اموالدر وحد شرب ايله مقصود صيانت عقولدر بو تقديرجه
بر حد ايله بو قدر مقاصد حاصل اولمز حتى حكايه اولنوركه ابن الجليلى كوفهده قاضى ايكن مسجد قپوسنده
بر رجل بر رجله يا ابن زانيين ديو قذف ايلديكنى ايشتدكده قاذفى اخذ ايدوب مسجد ايچنده ايكى حد اقامت
ايلدى قاضينك بو مقوله فعلنى ابو حنيفه حضرتلرينه خبر ويردكلرنده عجبدركه بلدهمزك قاضيسى بو مسئلهده
بش وجه ايله خطا ايلدى ديو بيوردیلر برى مقذوفك خصومتى لازم ايكن عدم خصومت ايله حكم ايلمشدر
وبريسى دخى واحد مقامنه ايكى حد اقامت ايلديكيدر وبريسى دخى ايكى حدك مابينى بر كون وياخود زياده
ايله فصل ايلمك لازم ايكن متعاقبا اقامت حد ايلديكيدر وبرى دخى مسجد ايچنده اقامت ايلديكيدر
زيرا نبى عليه السلام (جنبوا مساجدكم عن صبيانكم ومجانينكم وسل سيوفكم واقامة حدودكم) قول شريفنه
مخالفت ايلمش اولدى وبريسى دخى اول كسنهنك والدينى حى ميدر يوخسه ميتميدر كشف اولنمق كرك ايديكه
خصومت كندولرينكمى اولور يوخسه والدهلرينكمى اولور بونلرى ترك ايلمكله خطا ايلدى (فصل فى التعزير)
بو فصل تعزيرى بيانندهدر تعزير تأديبدر اصلى عزردندر منع معناسنه تعزير دخى بوندندر زيرا تعزير فعل قبيحه
شروعدن صاحبنى منع ايدر (يعزر من قذف مملوكا او كافرا بالزنى) مملوك ياخود كافرى زنا ايله قذف ايدن كسنه
تعزير اولنور احصان بولنمغين وجوب حد منع اولنوب تعزير اولنور (او قذف مسلما بيا فاسق يا كافر يا خبيث
يا لص يا فاجر يا منافق يا لوطى يا من يلعب بالصبيان يا آكل الربا يا شارب الخمر يا ديوث يا مخنث يا خائن يا ابن القحبة
يا ابن الفاجرة يا زنديق يا قرطبان يا مأوى الزوانى واللصوص يا حرام زاده) بو لفظلر ايله قذف ايدن قاذف تعزير
اولنور خبيث طيبك ضديدر فاجر عرفده هر معصيتى مرتكب اولانه ديرلر وزنديق ثنويهدندر زندن
معربدركه مجوسينك كتابنك اسميدر وبعضيلر ديمشدركه كفرى اخفا ايدوب اسلامى اظهار ايدن كسنهدر ديوث
اهلنك زناسندن كندويه عار لاحق اولميان كسنهدر قرطبان قلتباندن معربدر بعضيلر ديوثك مرادفيدر
ديمشلردر قرطبان شول كسنهدركه خاتوننى وياخود محرمنى بر نامحرم ايله كوروب حالى اوزرينه ترك ايدنه ديرلر
(لا بيا حمار يا كلب يا قرد يا تيس يا خنزير يا بقر يا حية يا حجام يا ابن الحجام وابوه ليس كذلك يا بغاء يا مؤاجر يا ولد
الحرام يا عيار يا ناكس يا منكوس يا سخرة يا ضحكة يا كشخان يا ابله يا موسوس) بو الفاظلر ايله قذف ايلسه تعزير

اولنمز بغا فعال وزنی اوزرینه بغیدن ظلم وزنا معناسنه درعرف ناسده مختنث درصدر الشریعه ده لفظ بغا عوامك شتمندندر عوام بو کلامی سویلرلر لکن نه دیدکلرینی بلمزلرمؤاجرزانیلرك اجرتلرین اخذ ایدن کسنه یه دیرلر سخره ضم سین وسکون خا ایله ناس انی مسخره لغه الان کسنه درضم سین وفتح ایله ناسی مسخره لغه الان کسنه درضحکه دخی مسخره کبیدر کستخان شول کسنه درکه خاتونی رجال ایله ملاعبه ایدرکن کوره سکوت ایلیه (واستحسنوا تعزیره اذا کان المقول له فقیها اوعلویا) فقیها بومقوله الفاظ ایله قذف ایدن کسنه یی تعزیر ایلمکه استحسان ایلدیلر بجن مقول له یعنی مقذوف فقیه یاخود علوی اولورسه (وللزوج ان یعزر زوجته لترك الزینة وترك الاجابة اذا دعاها الی فراشه وترك الصلاة والغسل من الجنابة وللخروج من بیته) زوج ایچون زوجه سی زینتی ترك ایلدیکیچون دخی فراشه دعوت ایلدکده اجابتی ترك ایلدیکیچون دخی صلاتی وجنابتدن غسلی ترك ایلدیکیچون ودارندن بلا اذن خروجی ایچون تعزیر ایلمك واردر فراشنه اجابت واجبدر واول صلاة وجنابتدن غسل فرضدر بونلری ترك ایلدیکیچون تعزیر ایلمك واردر (واقل التعزیر ثلاثة اسواط واکثره تسعة وثلاثون) تعزیرك اقلی اوچ قمچیدر اکثری اوتوزطقوز قمچیدر لایق اولان بودرکه تعزیر حد مرتبه سنه بالغ اولمیه اکر اول درجه یه بالغ اولورسه نبی علیه السلامك (من بلغ حدا فی غیر الحد فهو من المعتدین) قول شریفنك وعیدنه مظهر اولور (وعند ابی یوسف خمسة وسبعون) اکثر تعزیر ابو یوسف قتنده یتمش بش قمچیدر (ویجوز حبسه بعد الضرب) بعد الضرب قاذفك حبسی جائز اولور اکر امام حبسنده بر مصلحت اولدیغنی رأی ایدرسه (واشد الضرب التعزیر) اشد ضرب تعزیردر زیرا عدد جهتندن خفیفدر اما وصف جهتندن شدید اولمق لازمدر ومشایخ ضربك شدتنده اختلاف ایلشلردر شرح طحاویده بعضیلر دیمشدرکه عضو واحدده جمعدر وسائر حدودکبی اعضایه متفرقا ضربدر وبعضا دیدیلرکه ضربده شدت کرکدر یوخسه جمعده دکلدر (ثم حد الزنی ثم حد الشرب ثم حد القذف) اندنصکره حد زنادر زیرا کتاب ایله ثابتدر اندنصکره حد شربدر زیرا حد شرب قول صحابه ایله ثابتدر اندنصکره حد قذفدر (ومن حد اوعزر فمات فدمه هدر) شول کسنه که حد اولنه ویاخود تعزیر اولنه واول حد وتعزیردن فوت اولسه دمی هدردر زیرا اقامت حد واجباتندر واشلدیکی فعل امر شرع ایله درومأمورك فعلی سلامتله تقیید دکلدر فصد فصاد کبی (بخلاف تعزیر الزوج زوجته) زوج زوجه سنی تعزیر ایلدکده فوت اولمسی بونك خلافیدر زیرا زوج زوجه سنی تعزیر ایلمك تأدیب مباحدر وسلامت شرطیله مقیددر بوتقدیرجه زوج اوزرینه دیت واجبدر

كتاب السرقة

بو کتاب سرقه نك احکامی بیاننده در سرقه لغتده کندو مالی اولمیان شیئی آخردن خفیة المغه دیرلر (هی اخذ مکلف خفیة قدر عشرة دراهم مضروبة من حرز لاملك له فیه ولاشبهة) وشرعده سرقه مکلفك یعنی عاقل وبالغك مکان محرزدن اون درهم مقداری مضروبه اقچه یی اخذ ایلمکدر وسرقه ایدن کسنه نك اودراهمده ملکی اولمیه وشبهه ملکی دخی اولمیه (وثبت بما یثبت به الشرب) سرقه شرب خمر ایله ثابت اولان شیء ایله ثابت اولور مثلا ایکی رجلك شهادتیله ثابت اولور یوخسه بر رجل ایکی خاتون شهادتیله ثابت اولنور زیرا حدودده خاتونك شهادتی مقبول دکلدر (فان سرق مکلف حر او عبد ذلك القدر محرزا بمکان او حافظ واقر بها) اکر حر مکلف ویاخود عبد مکلف مکان ایله ویاخود حافظ ایله محرز اولان اول مقدار درهمی سرقه ایلسه واقرار ایلسه (اوشهدا علیه) ویاخود سارقك اوزرینه شهادت اولنسه (وسالهما الامام عن السرقة ماهی وکیف ومتی هی واین وکم هی وممن سرقت وبیناها قطع) وامام دخی شاهدلردن سؤال ایلیه که مسروق ندر ونه کیفیت ایله اخذ ایلدی خفیة می یوخسه علانیة می اخذ ایلدی ونه زمان سرقه ایلدی ونه مکانده سرقه اولندی وسرقه نه مقدار ایدی وکیمدن سرقه اولندی بوایله سؤال اولنوب جمله یی بیان ایدرلر ایسه سارقك صاغ الی قطع اولنور (وان کانوا جماعة واصاب کلا منهم قدر نصابها قطعوا وان تولی الاخذ بعضهم) واکر سارقلر جماعت اولورسه اول جماعتدن هر برینه سرقه نك نصابی که اون درهمدر اصابت ایلسه جمله سنك صاغ اللری قطع اولنور اکر انلردن بعضیسی اخذدن تولی ایدرلرسه ده زیرا سارقك عادتیدرکه بعضیسی اخذ ایدر وبعضیسی قفادار اولور اکر اخذ ایلینلردن حد سرقه ساقط اولسه باب فساد فتح اولمق لازم کلوردی (ویقطع بسرقة الساج والابنوس)

ساج وآبنوس سرقه سیله سارقك الی قطع اولنور (والصندل والفصوص الخضر والیاقوت والزبرجد والاناء والباب المتخذین من الخشب) صندل وبشل فصوص که مرادزمرددر ویاقوت وزبرجد وچناق وقپو که متخذ اوله لر ذکر اولنان اشیایی سرقه ایلمکله سارقك الی قطع اولنور (لابسرقة شیء تافه یوجد مباحا فی دارنا کخشب وحشیش وقصب وسمك وصید وطیر وزرنیخ ومغرة ونورة) دارمزده مباح بولنان شیء حقیری سرقه ایله قطع اولنمز خشب وحشیش کبی وقامش وبالق وصید وقوش وزرنیخ واشو وحرزمه وآهجی کبی اشیا ایله (ولا بما یسرع فساده کلبن ولحم وفاکهة رطبة وبطیخ) فسادی سریع اولان سود ولحم ویاش یمش وقاون وقاربوز کبی شیلری سرقه ایله قطع اولنمز (وکذا ثمر علی شجر وزرع لم یحصد) شجر اوزرنده اولان میوه نك وبچلمش اکنك سرقه سیله دخی قطع اولنمز (ولا بما یتأول فیه الانکار کاشربة مطربة وآلات لهو کدف وطبل وبربط ومزمار وطنبور وصلیب ذهب اوفضة وشطرنج ونرد) ودخی شول شیده قطع ید اولمزکه انده انکارتأویلی ممکن اوله اشربه مسکره کبی وآلات لهوی سرقه ایله دخی قطع اولنمز دف وطبل وسائر ذکر اولنان شیلر کبی ابو یوسفدن روایتدرکه اکر صلیب ذهب وفضه کفره نك مصلالری اولورسه سرقه سیله قطع ید لازم کلمز زیرا محرز اولمامش اولورا کرچه عبدا اتخاذ ایتمش ایسه سرقه سیله قطع ید لازم کلور (ولا بسرقة باب مسجد وکتب علم ومصحف وصبی حر ولو علیهما حلیة) مسجد قپوسنی وعلم کتابلرینی ومصحف وحر اولان صبی یی سرقه ایله قطع ید لازم کلمز اکرچه مصحف وصبی اوزرنده حلی دخی اولورسه (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر ابو یوسفك دلیلی بودرکه اکر حلی یی یالکز سرقه ایلسه قطع ید لازم کلوراعدی غیری سرقه اولنجق کذلك قطع ید لازمدر امام اعظم وامام محمد ایچون دلیل بودرکه بجن دلیل قطع که سرقه حلی دروودلیل عدم قطع که صبیدر ایکیسی جمع اولسه شبهه عارض اولمش اولور الشبهة دارئة للحد خوابی ظهور ایدر وحر اولان کسنه مال دکلدر اوزرنده اولان دخی کندونکدر (وعبد کبیر ودفتر) عبد کبیری سرقه ایله قطع ید لازم کلمز زیرا عبد کبیرا اخذی غصبدر سرقه دکلدر ودفتر سرقه سیله دخی قطع اولنمز (بخلاف الصغیر ودفتر الحساب) عبد صغیر ومحاسبلرك دفتری بونك خلافیدر بونلرك سرقه اولنمسی ایله قطع ید لازم کلور زیرا اصغیر ایچون نفسنده قوت معتبره یوقدر بوتقدیرجه دوات کبی اولمش اولور امام ابو یوسف دیرکه کبیرده اولدیغی کبی صغیرده دخی قطع ید لازم کلمز (ولا بسرقة کلب وفهد) کلب وپارس سرقه سیله قطع ید لازم کلمز زیرا کلب وپارس مباح بولنان حیواناتندر خصوصا مالیتنده علما اختلاف ایلشلردر بوتقدیرجه شبهه ایراث ایلمشدر (ولا بخیانة ونهب واختلاس) خیانت ونهب وقاپمق ایله قطع ید لازم کلمز زیرا عدم قطعی ایچون نبی علیه السلام (لیس علی خائن ولا منتهب ولا مختلس قطع) قول شریفی وارد اولمشدر (وکذا النبش) نبش قبور سببیله دخی قطع ید لازم کلمز زیرا نباش حقنده عدم قطع ایچون نبی علیه السلام (لا قطع علی المختفی) قول شریفی وارد اولمشدر ومختفی اهل مدینه لغتی اوزرینه نباشدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر صاحب عنایه دیمشدرکه صحابه کرین نباش حقنده اختلاف ایلشلردر حضرت عمر وعائشه وابن مسعود وابن زبیر نباش ایچون قطع ید لازمدر دیمشلردر وابن عباس قطع ید یوقدر دیدی بقیه صحابه بونك اوزرینه اتفاق ایلدیلر وعهده مروانده بر نباش اخذ ایلدیلر صحابه کرین برقطعی جواب ویرمدکلری اجلدن قطع اولنمیوب برقاچ سوط اوروب تعزیر ایلدیلر ابو حنیفه وامام محمد بو قولی اخذ ایلدیلر ابو یوسف وشافعی نبی علیه السلامك (ومن نبش قطعناه) قول شریفنی اخذ ایلدیلر زیرا کفن مال متقومدر وحرز مثلی ایله محرز اولور طحاوی دیمشدرکه برشیئك حرزی مثلك حرزی ایله معتبردر مثلا برکسنه احرزدن برآت سرقه ایلسه قطع ید لازم کلور اما احرزدن لؤلؤ سرقه ایلسه قطع ید لازم کلمز وابو یوسفك روایت ایلدیکی حدیث شریف مرفوع اوله ویاخود سیاسته محمول اوله (ولا بسرقة مال عامة او مشترك او مثل دینه اوازید حالا کان او مؤجلا) بیت المال ویاخود مال مشترکه ویاخود دینی مثلی ویاخود دیندن زیاده شیئی سرقه ایله قطع ید لازم کلمز کرك اول دین حالا اولسون کرك مؤجلا اولسون قطع ید لازم کلمز وقیاس بوایدیکه دین مؤجلده قطع ید لازم کلوردی زیرا قبل الاجل اخذی مباح دکلدر بوتقدیرجه دینی اولمامش کبی اولدی وجه استحسان بودرکه دین مؤجلی مدیونك ذمتنده حال کبی ثابتدر انجق تأجیل طالبه ایچوندر (وان کان دینه نقدا فسرق عرضا قطع) اکر اول کسنه نك دینی نقد اولسه کندوسی عرض یعنی قماش واکا مشابه شیء سرقه ایلسه قطع

ولنور زيرا دين ايچون عرضدن استيفاء حق ايلمك يوقدر بو استيفاء اولمز الا بيع ايله ويا خود تراضي ايله اولور
(خلافا لابي يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر انك قتنده قطع يد لازم كلمز ابو يوسف ايچون دليل بعض
علما قتنده ظفر بولدقده خلاف جنسندن حقني اخذ ايلمك جائزدر صفت ماليت اعتباري ايله مجانست
بولنديغي ايچون وبعض علما ديمشلردر خلاف جنسي جائز دكلدر ظفر بولدقده رهن ايچون اخذ ايلمش اوله
بو تقديرجه شبهه عارض اولور (الشبهة دارئة للحد) فحواسي اوزره ظهور ايدر (وان كان دراهم فسرق دنانير
او بالعكس لا يقطع) اكر دين دراهم اولوب التون سرقه ايلسه ويا خود عكسي اولسه مثلا دين التون اولوب
سرقه ايلدكده دراهم اولسه قطع يد اولمز زيرا نقود جنس واحد حكمنده در (وقيل يقطع) ديلديكه قطع اولنور
زيرا خلاف جنسنده انكچون حق اخذ يوقدر (ولا بما قطع فيه ولم يتغير) دخي شول شيئك سرقه سيله قطع
اولنمز كه اول شيء سببيله قطع اولنمش اوله ومتغير اولميه مثلا برشيء سرقه ايدوب نصاب سرقه بولنمغله قطع اولنوب
صاحبنه رد اولندقدنصكره تكرار اول شيئي سرقه ايلسه اما اولكي حالي كبي اولوب اصلا تغيير بولنمسه
قطع يد لازم كلمز (وان كان قد تغير قطع ثانيا كغزل نسج) اكر مقدم سرقه اولنوب صاحبنه رد اولنان متغير
اولوب تكرار سرقه اولنورسه ثانيا قطع اولنور ايپلك كبي كه بز طوقنمش اوله مثلا اولكي سرقه ده ايپلك ايدي
صكره كي سرقه ده اول ايپلك بز طوقنمش اولدي قطع يد لازم كلور تغيير ايله عين آخر اولدي واصلي ايپلك ايكن بز
اولدي اكر دينلورسه كه بر كمسنه يه بيع ايدرسه اندنصكره تكرار اول شيئي سرقه ايلسه قطع اولنور بو قوله جواب
ويريلور كه فقط برعيني سرقه ايدوب قطع يددنصكره اول عيني صاحبي آلسه وبر آخر كمسنه يه ويرسه مشايخ عراق
قتنده قطع يد لازم كلمز زيرا اول شيء عين اولور وبزم مشايخمز قتنده قطع يد لازم كلور زيرا اول عين حكما متبدل
اولمشدر واختلاف اسباب اختلاف اعيان منزله سنده در تنزيل اولنور كافيده دخي بويلجه در وشرح طحاويده
مسطوردر كه بر كمسنه التون ويا خود كموش طاس ويا خود چناق ايتدرسه بعده سارق مقطوع اليد اول
طاسي ويا خود چناغي سرقه ايلسه ابو حنيفه قتنده قطع اولنمز انلر قتنده عين متغير اولمشدر امامين ديركه
قطع اولنور زيرا اول عين متغير اولمشدر وحاوي قدسيده بر كمسنه بر بيتده دينار بولوب اخذ ايدوب اندنصكره
اودن چقسه اكا قطع يوقدر ظهيريه ده دخي بويلجه در (فصل في الحرز) بو فصل حرز بيانده در وحرز لغتده مكان
حصيندن عبارتدر وشرعي معناسنده در (وهو قسمان) حرز دخي ايكي قسمدر (بمكان كبيت ولو بلا باب او بابه
مفتوح وكصندوق) بر قسمي مكان ايله محرز اولاندر بيت كبي اكر قپوسي اولمز ايسه ده ويا خود قپوسي مفتوح
يعني آچق اوله ودخي صندوق كبي اولديغي محرزدر صاحب اختيار ديمشدر كه اكر باب دار مفتوح اولوب نهارا
بر كمسنه كيروب متاع اخذ ايلسه قطع اولنمز زيرا سرقه دكلدر اكر كيجه ايله داخل اولوب متاع اخذ ايلسه قطع
لازم كلور زيرا حرزدر (وبحافظ كمن هو عند ماله ولو نائما) بر قسمي حفظ ايله محرز اولان مالدر شول كمسنه كبي كه
كندو مالي يانده حاضر اوله اكر نائم ايسه ده اكر سارق صاحبي يانده ايكن بو مقوله محرز اولان مالي سرقه
ايلسه قطع يد لازم كلور (وفي الحرز بالمكان لا يعتبر الحافظ) مكان ايله محرز اولان مالده حافظ اعتبار اولنمز
زيرا بيت قپوسز دخي اولورسه بلا حافظ ايچنده اولان شيء محرزدر مكان ايله محرز اولان شيئي سرقه ده مادامكه
بيتدن اخراج ايلميه قطع لازم كلمز اما حافظ ايله محرز اولان شيئي اخذ ايلديكي كبي قطع يد لازم كلور (ولا قطع
بسرقة مال من بينهما قرابة ولاد) قطع يد يوقدر شول كمسنه نك مالي سرقه ايله كه بينلرنده قرابت ولاد اوله مثلا بابا
وانا سنك مالندن سرقه ايلمك كبي هرنقدر عالي اولورسه ويا خود عكسي اولوب هرنقدر آشغه اولورسه
(ولا بسرقة من بيت ذي رحم محرم ولو مال غيره) ذي رحم محرمك بيتنده سرقه ايله قطع يد لازم كلمز اكر اول مال
غيرينك دخي اولورسه زيرا حرزده شبهه عارض اولدي (ويقطع بسرقة ماله من بيت غيره) ذي رحم محرمك
مالي غيرينك بيتنده سرقه ايله قطع اولنور زيرا غيرك بيتي حرز ايدكي محققدر (وكذا بسرقة مال من بيت محرمه
رضاعا) رضاعا محرمنك بيتندن سرقه اولان مال ايچون قطع يد اولنور شبهه منعدم اولديغيچون (خلافا
لابي يوسف في الام) رضاعا امده ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا اول كمسنه رضاعا اناسنه بالاستيذان
دخول ايلمك عادتا اولي كلمشدر اما رضاعا قزقرنداشي انا كبي دكلدر (ولا قطع بسرقة مال زوجته او زوجها
ولو من حرز خاص له) رجل زوجه سنك مالي ياخود خاتون زوجنك مالي سرقه ايله قطع يد يوقدر اكر حرز

خاصندن اولورسه ده زيرا بين الزوجين حرز مالده عادتا انبساط واردر واتحاد مانع قطعدر اول اجلدن
شهادتلري آخر اوزرينه مقبول دكلدر (وكذا لو سرقه من سيده او زوجة سيده او زوج سيدته او مكاتبه او ختنه
او صهره) وينه قطع يد يوقدر اكر عبد افنديسندن سرقه ايلسه ويا خود افنديسنك زوجه سندن سرقه ايلسه
ويا خود افنديسي خاتون ايش انك زوجندن سرقه ايلسه ويا خود رجل كندو مكاتبندن سرقه ايلسه ويا خود
ختني ويا خود صهرندن سرقه ايلسه ختن كويكو وصهر قاين انا وقاين اتادر وعورت واريكن نكاحي حرام
اولان عورتلردر (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر ختن ايله صهرده (او من مغنم او حمام نهارا وان كان
ربه عنده) ويا خود مغنمدن سرقه ايلسه ويا خود نهارا حمامدن سرقه ايلسه اكر صاحبي يانده اولورسه دخي قطع
يد لازم كلمز زيرا مغنمده كنديسنك دخي حقي واردر (او من بيت اذن في دخوله او مضيفة) ويا خود دخوله اذن
ويريلان اودن سرقه ايلسه ويا خود قونق اوصاحبندن سرقه ايلسه قطع يد لازم كلمز بونلر حقنده بيت حرز
اولمش اولور زيرا دخوله اذن ويرلمشدر اهل دار منزله سنده اولوب فعللري خيانت اولور سرقه اولمز (وقطع
ان سرق من الحمام ليلا) اكر كيجه ايله حمامدن سرقه ايدرسه قطع يد اولنور (او من المسجد متاعا وربه عنده)
ويا خود مسجددن متاع سرقه ايلسه وصاحبي متاع قتنده اولسه قطع يد لازم كلور زيرا مسجد حافظ ايله حرزدر
يوخسه مكان ايله حرز دكلدر (او ادخل يده في صندوق غيره او كمه او جيبه) ويا خود سارق اليني غيرك صندوقنه
ويا خود يكنه ويا خود يقاسنه ادخال ايدوب اخراج ايلسه قطع اولنور بونلرده ممكن اولان ادخال يددر يوخسه
دخول دكلدر (او سرق جوالقا فيه متاع وربه يحفظه او نائم عليه) ويا خود جوال سرقه ايلسه كه ايچنده متاع
اولسه وصاحبي دخي اني حفظ ايلسه ويا خود اول جوالك اوزرنده اويور ايسه ينه قطع اولنور محرز اولمشدر
(او سرق المؤجر من بيت المستاجر) اكر اجاره يه طوتيلان كمسنه مستأجرك بيتندن سرقه ايلسه ابو حنيفه قتنده
قطع اولنور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلر قتنده قطع اولنمز زيرا دخول دارده مأذون اولمش
اولور (ولو سرق شيئا ولم يخرجه من الدار لا يقطع) اكر سارق برشيء سرقه ايدوب داردن اخراج ايلسه قطع اولنمز
اخراجدن لابددر زيرا دارك كافه سي حرز واحددر دار ودارك ايچنده اولان صاحبنك يدنده در بو تقديرجه
عدم اخذه شبهه عارض اولدي (بخلاف ما لو اخرجه من حجرة الى الدار) اكر سرقه ايلديكي شيئي حجره دن صحن
داره اخراج ايلسه بونك خلافيدر اكر دارده حجرات كثير اولوب ساكنلري صحن داردن مستغنيلر ايسه سرقه
اولان شيئي صحن داره اخراجي طريقه اخراج ايلمك منزله سنده در (او سرق بعض اهل حجرة دار من حجرة اخرى
التي لم يكن فيها) اكر دارك حجره لرينك اهلينك بعضيسي اول دار ايچنده كندويي ساكن اولديغي آخر
حجره دن سرقه ايلسه بو مقوله حجره مدرسه حجره لري اولمقدر بويله اولجق محله حكمنده اولمش
اولور (او اخذ شيئا من حرز فالقاه في الطريق ثم خرج فاخذه) ويا خود حرزدن برشيء اخذ ايدوب طريقه القا
ايلسه واندنصكره چيقوب اخذ ايلسه قطع اولنور (او حمله على حمار فساقه فاخرجه من الحرز) ويا خود
سرقه ايلديكي شيئي حمار اوزرينه حمل ايدوب وسوروب حرزدن اخراج ايلسه قطع اولنور زيرا حمارك سيري سارق
حامله مضافدر (ولو دخل بيتا فاخذ فناول من هو خارج لا يقطعان) اكر بيته داخل اولوب برشيء اخذ ويتدن
خارج اولان كمسنه يه اعطا ايلسه داخل وخارجك اللري قطع اولنمز زيرا اولكيسنده اخراج بولنمدي وثانيده دخي
هتك حرز بولنميوب هر برنده سرقه كامله بولنمغله قطع يد لازم كلمز (وكذا لو ادخل الخارج يده فتناول) اكر خارج
اليني بيته ادخال ايدوب داخلدن تناول ايلسه ينه قطع يد لازم كلمز (وقال ابو يوسف يقطع الداخل في الاولى
ويقطعان في الثانية) ابو يوسف ديديكه مسئله اوليده انجق قطع اولنور زيرا داخلده حرز تمام اولوب ومال دخي
داخلك فعلي ايله مخرج اولدي بو تقديرجه داخلك اللي قطع لازم كلور ومسئله ثانيده ايكيسنك دخي اللي قطع
اولنور خارجه قطع لازم كلديكي اللي حرزه داخل ايلمكله اخراج بولنديغي ايچوندر وداخله قطع لازم كلديكي
كنديسنك معاونتي ايله محل محرزدن مالك خروجي بولنديغي ايچوندر (وكذا لا يقطع لو نقب بيتا وادخل يده فيه
واخذ شيئا) اكر بر كمسنه بر بيتي نقب ايدوب يعني دلوب والني ادخال ايدوب برشيء اخذ ايلسه ينه قطع يد اولنمز
(او طر صرة خارجة من كم غيره) ويا خود غيري كمسنه نك يكندن خارج بر كيسه شق ايلسه ينه قطع يد اولنمز
(وان حلها واخذ من داخل الكم قطع اتفاقا) اكر صره يي حل ايدوب داخل كمدن اخذ ايلسه اتفاقا قطع اولنور

(ولو سرق من قطار رجلا او حملا لا يقطع) قطاردن بر دوه ياخود دوه اوزرندن بر يوك سرقه ايلسه قطع اولنمز كرك
سورركن كرك ايدركن اولسون برابردر سورمك ويدمكدن مراد قطع مسافه در يوخسه حفظ دكلدر قطار
كسرقاف ايله در (وان شق الحمل واخذ منه شيئا قطع) اكر يوكى شق ايدوب ايچندن برشى اخذ ايلسه قطع
اولنور حرزدن سرقه ايلمش اولدى (والفسطاط كالبيت) چادر بيت كبيدر مثلا چادردن سرقه ايلسه قطع
اولنور (فصل) في كيفية القطع واثباته) بو فصل قطعك كيفيتى وقطعك اثباتى بياننده در لكن مصنف بو فصلده
قطعك دليل ايله اثباتنى نه صريحا ونه ضمنا ذكر ايلمشدر صاحب هدايه فصل في كيفية القطع واثباته لفظنى ذكر
ايلدى ودليل اثباتنى دخى بيان ايلدى كرچه مصنف صاحب هدايه يه اقتفا ايلدى لكن اثباتنه تقيد بيورمدى
(يقطع يمين السارق من زنده ويحسم) سارقك صاغ الى بيلكندن قطع اولنور طاغلنور اما قطع اولنمق حق
سبحانه وتعالينك (السارق والسارقة فاقطعوا ايديهما) قول شريفى ايله ثابتدر مشهور اولان دخى بودر (ورجله
اليسرى ان عاد) اكر تكرار سرقه يه عودت ايدرسه صول اياغى قطع اولنور (فان سرق ثالثا لا يقطع بل يحبس
حتى يتوب) اكر اوچنجى دفعه ده سرقه ايدرسه قطع اولنمز بلكه توبه ايدنجه حبس اولنور (وطلب المسروق منه
شرط القطع ولو مودعا او غاصبا او صاحب الربا او مستعيرا او مستأجرا او مضاربا او مستبضعا او قابضا على
سوم الشراء او مرتهنا) اسبابى سرقه اولان كمسنه نك طلبى قطعنه شرطدر اكر مسروق منه متنده ذكر اولنان
طوائف مختلفه دن ايسه ده ينه طلبى شرطدر صاحب ربا ديديكى مثلا بركمسنه اون درهمى يكرمى درهمه بيع
ايلسه وقبض ايلسه واول درهم سرقه اولنسه سارقك يدى قطع اولنور طلبى ايله (ويقطع بطلب المالك ايضا
في السرقة) بو قاروده ذكر اولنان طائفه نك طلبى ايله سرقه ده قطع اولنديغى كبى مالكك طلبيله دخى قطع اولنور
(لا بطلب السارق او المالك لو سرقت من السارق بعد القطع) سارقك الى قطع اولندقدنصكره اول قطعه سبب
اولان شى سرقه اولنسه الى قطع اولنان سارقك ودخى مالكك طلبى ايله سارق ثانى يه قطع لازم كلمز زيرا
موجب قطع اولان سرقه يد مالكدن وياخود نائبندن وياخود ضمين كركدر بو مسئله ده ايسه سارق ومالكده قيود
حد بولنمغله طلبلرى ايله قطع لازم كلمدى (بخلاف ما لو سرقت منه قبل القطع او بعد درئ الحد بشبهة) بو مسئله
شول شيئك خلافنه ملابس دركه اكر سارق ازلدن قبل القطع وياخود شبهه ايله حد منع اولندقدنصكره سرقه
اولنسه سارق اولك ومالكك طلبيله قطع اولنور زيرا سقوط بو قاروده ضرورت قطع ايچون ايدى بونده ايسه
بولنمدى (وان لم يطلب احد لا يقطع وان اقر هو بها ولا بد من حضوره عند الاقرار والشهادة والقطع) اكر بركمسنه
طلب ايلمزايسه اكر سارق سرقه يه اقرار ايدرسه ده البته حين اقرار وقطعده مسروق منهك شهادتى لازمدر
(ولو كانت يده اليسرى او ابهامها مقطوعة او شلاء او اصبعان سوى الابهام) اكر سارقك صول الى وياخود
صول الينك ابهامى مقطوع اولسه وياخود شلاء اولسه وياخود ابهامدن غيرى ايكى پرمغى مقطوع اولسه
قطع اولنمز (كذلك لا يقطع منه شئ بل يحبس) صول الى وپرمقلرى مقطوع اولوب وشلاء اولان قطع اولنديغى
كبى برشى قطع اولنميوب بلكه حبس اولنور (وكذا لو كانت رجله اليمنى مقطوعة او شلاء) صاغ اياغى مقطوع
وياشلاء اولسه ينه قطع اولنمز زيرا قطع اولنسه منفعت جنس فوت اولمق لازم كلوردى (ولا يضمن المامور
بقطع اليمنى لو قطع اليسرى) صاغ الى وياخود صاغ اياغى ايله مأمور اولان كمسنه صولى قطع ايلسه ضامن
اولماز ابو حنيفه قتنده (وعندهما يضمن ان تعمد) امامين قتنده ضامن اولور اكر قصد ايدرسه زيرا معصوم اولان
طرفى بلا حق قطع ايلمش اولدى بو تقديرجه مأمور اولميان قطع ايلديكى كبى ضامن اولور (ومن سرق شيئا ورده
قبل الخصومة الى مالكه لا يقطع) شول كمسنه كه برشى سرقه ايلسه خصومتدن مقدم مالكنه رد
ايلسه قطع اولنمز (وكذا لو نقصت قيمته عن النصاب قبل القطع او ملكه بعد القضاء او ادعى انه ملكه وان
لم يثبت) اكر سرقه اولان شيئك قبل القطع قيمتى نصابدن ناقص اولورسه ينه قطع اولنمز وياخود بعد القضاء هبه
وياخود بيع ايله مالك اولسه وياخود ملكمدر ديو ادعا ايلسه اكر ثابت اولمز ايسه ده ينه قطع اولنمز (وكذا لو ادعاه
احد السارقين) ايكى سارقك برى سرقه اولنان شيده دعواى ملك ايلسه لر ايكيسنك دخى اللرى قطع اولنمز زيرا
حق آخرده شبهه ايراث ايلمشدر (ولو سرقا معا وغاب احدهما وشهد على سرقتهما قطع الآخر) اكر ايكى سارق
معا سرقه ايلسه لر وبرى غائب اولسه ايكيسنك سرقه سى اوزرينه شهادت اولنسه حاضر اولان قطع اولنور زيرا

حاضرك

حاضرك سرقه سى حجت ايله ثابتدر حتى ابو حنيفه حضرتلرى (اولا يجب عليه القطع) بيورمشلر ايدى لكن
صكره بو قولدن رجوع ايدوب قطع اولنور ديو بيورمشلردر (ولو اقر العبد المأذون بسرقة قطع ورددت) اكر عبد
مأذون سرقه يه اقرار ايلسه قطع اولنور وسرقه اولان صاحبنه رد اولنور اكر عين قائم ايسه اكر هلاك اولمش
ايسه ضمان يوقدر زيرا قطع ايله ضمان مجتمع اولمز (وكذا المحجور عند الامام) محجور دخى ابو حنيفه قتنده مأذون
كبيدر قطع اولنور ورد اولنور (وعند ابى يوسف يقطع ولا ترد) ابو يوسف قتنده قطع اولنور وعين رد اولنمز (ومن
قطع بسرقة والعين قائمة ردها) شول كمسنه كه بر سرقه سببيله قطع اولنسه وعين قائمه اولسه اول سرقه ايلديكى
شيئى صاحبنه رد ايدر (وان لم تكن قائمة فلا ضمان عليه وان استهلكها) اكر عينى قائم دكل ايسه سارقك اوزرينه
ضمان لازم كلمز اكر اول عينى كندوسى هلاك ايلمش ايسه ده قيد استهلاك حسنك ابو حنيفه دن استهلاكده
لزوم ضمان ايچون بر روايتى وارد راندن احترازا ايچوندر (وان سرق سرقات فقطع بكلها او ببعضها لا يضمن
شيئا منها) اكر بركمسنه زيد وعمرو وبكردن سرقه ايلسه كلى سرقه مقابله سنده قطع اولنور وياخود بعضيسى
مقابله سنده قطع اولنور وبعد القطع برشى ضامن اولمز مثلا بر سارق زيد وعمرو وبكردن سرقه ايلسه واجب
اولان بر قطعدر زيرا حد تداخل اوزره در اكر جمله سى حاضر اولميوب برشى حاضر اولورسه ينه قطع بردر
جمله سى ايچون استيفا اولنور زيرا حد حق الله اولديغيچون واجبدر يوخسه عباد ايچون دكلدر انجق
خصومت شرطدر قطعده اولان سرقه نك ظهورى ايچون چونكه برينك خصومتى ظاهر اولنجق جمله سندن
دخى واقع اولمش اولور (وقالا يضمن ما لم يقطع به) امامين ديديلر كه شول شيئه ضامن اولور كه اول شى سببيله
قطع اولنميه يعنى سبب قطع اولميان شيئه ضامن اولور (وان سرق ثوبا فشقه في الدار ثم اخرجه قطع) اكر بر ثوب
سرقه ايدوب اول ثوبى دارده شق ايلسه اندنصكره اخراج ايلسه قطع اولنور (لا ان سرق شاة فذبحها
ثم اخرجها) قطع اولنمز اكر بر قيون سرقه ايدوب وذبح ايدوب اندنصكره اخراج ايلسه زيرا تمام سرقه لحم
اوزرينه واقع اولمشدر لحمده ايسه قطع يوقدر انجق قيمتنى ضامن اولور (ولو ضرب المسروق دراهم او دنانير
قطع وردها) اكر سارق مسروقه اقچه وياخود آلتون ضرب ايدرسه قطع اولنور وصاحبنه رد اولنور
(وعندهما لا يردها) امامين قتنده دراهم وياخود دنانيرى صاحبنه رد اولنمز زيرا صنعت متقومه در
ضرب ايله شئ آخر اولوب مسروق اولان شيئده مالك اولور ابو حنيفه قتنده صنعت متقومه دكلدر مسروق
اولان شيئه مالك اولنمز وصاحبنه رد ايدر (ولو صبغه احمر فقطع لا يؤخذ منه ولا يضمنه) اكر سرقه ايلديكى شى
ثوب اولوب قرمزى يه بويانسه اول ثوب سارقدن اخذ اولنمز وضامن دخى اولمز (وعند محمد يؤخذ منه ويعطى ما زاد
الصبغ) امام محمد قتنده ثوب اخذ اولنور صبغ زياده ايلديكى شى اعطا اولنور زيرا مالكك مالى من كل وجه
قائمه در واصلدر صبغ ايسه اكا تابعدر بو تقديرجه اصل اعتبار اولنمق اولويدر ابو حنيفه وابو يوسف ايچون دليل
سارقك ثوبده بوياسى صورة ومعنى قائمدر وصاحب ثوبك حقى انجق صورة قائمدر معنى دكلدر حتى سارقك النده
هلاك اولسه وياخود استهلاك اولسه ضمان واجب اولمز (وان صبغه اسود اخذ منه ولا يعطى شيئا) اكر سياهه
صبغ ايلسه اول ثوب سارقدن اخذ اولنور وصبغ مقابله سنده برشى اعطا اولنمز (حكما فيه كحكمهما
في الاحمر) اسودده امامين حكم ايلديلر احمرده ابو حنيفه وابو يوسف حكم ايلديكى كبى صاحب هدايه وصاحب
كافى ديمشلردر اكر سرقه اولنان ثوب سياهه صبغ اولنسه ايكى مذهبده دخى اخذ اولنور زيرا ابو حنيفه قتنده
سواد نقصان اولوب زياده لك يوقدر بو تقديرجه مالك ساقط اولميوب اخذ اولنور وصبغ مقابله سنده برشى
ويرلمز امام محمد سواده زياده لك واردر اخذ اولنور زياده لك اولمسنده ابو يوسف وامام محمد ايله در لكن ابو يوسف
ديركه حمرتده حق مالك منقطع اولديغى كبى سواده دخى منقطع اولوب مالك اخذه قادر دكلدر وامام محمد ديركه
سواده حمرتده اولديغى كبى زياده لك واردر لكن حق مالك منقطع اولمز اخذ اولنور زياده سيچون برشى ويريلور
وحكما فيه ده وحكمهما ده اولان ضمير تثنيه ديباجه ده تصريح اولنديغى اوزره ابو يوسف وامام محمده راجعدر
لكن معنا درست اولمز بونده بحث وارد رفتدبر

باب قطع الطريق

بو باب طريقه مالك اولنلرى قطع بياننده در وقطع طريقه سرقه كبرى تسميه ايلمشلردر (من قصد قطع الطريق

من مسلم او ذمی علی مسلم او ذمی) ویاخود ذمیدن برکسنه مسلم ویاخود مسلم اوزرینه ویاخود ذمی اوزرینه قطع
طریقه قصد ایلسه قطعک طریقه اضافتی مجازدر وذمی دیدیکی مستأمنک مالندن احترازدر مستأمنک مالی
معصوم دکلدر (فان اخذ قبله حبس حتی یتوب) قطع طریقدن اول اخذ اولنسه بعد التعزیر توبه ایدنجه
حبس اولنور مجرد قول توبه ایتدم دیمکله دکلدر بلکه سیماسنده صلاح اثری ظاهر اولنجه حبس اولنور
(وان اخذ مالا وحصل لکل واحد نصاب السرقة قطع یده الیمنی ورجله الیسری) اکر مال اخذ ایلمش ایسه
وهر بری ایچون نصاب سرقه حاصل اولسه صاغ الی وصول ایاغی قطع اولنور اکر صحیح الاطراف اولهجق
اولورسه (وان قتل فقط ولو بعصا او بحجر قتل حدا فلا یعتبر عفو الولی) اکر برشیء المیوب انجق قتل ایلمش ایسه اکر
عصا ویاخود حجر ایله اولورسه ده حدا قتل اولنور ولینک عفوی اعتبار اولنمز زیرا قصاصا قتل اولنسه عفوی اعتبار
اولنور ایدی (وان قتل واخذ مالا قطع ثم قتل او قطع وصلب) اکر قتل ایدوب ومال اخذ ایدرسه قطع اولنور
اندنصکره قتل اولنور ویاخود قطع اولنور وصلب اولنور (وخالف محمد فی القطع) امام محمد قطعده مخالفت
ایدوب دیدیکه یاخود یالکز قتل ویاخود صلب اولنور اندنصکره کیفیت صلبی بیان ایدوب دیدیکه (ویصلب حیا
ویبعج بطنه برمح حتی یموت) وقطاع طریق حیا صلب اولنور اولنجه قارنی مزراق ایله شق اولنور (ویترک ثلاثة
ایام فقط) مصلوب انجق اوچ کون ترک اولنور زیرا اوچ کوندن زیاده اولورسه متغیر اولوب ناس متأذی اولمق لازم
کلور (ویرد ما اخذ الی مالکه ان کان باقیا والا فلا ضمان) اکر اخذ ایلدیکی شیء باقی ایسه مالکنه رد اولنور
اکر باقی دکل ایسه ضمان لازم کلمز (ولو باشر الفعل بعضهم حدوا کلهم) اکر کلدن بعضیسی مباشرت ایلسهلر
جملهسی حد اولنورلر زیرا حکم مجازیه تعلق ایدر بو تقدیرجه مباشر ایله غیر مباشر مساویدر (وان اخذ مالا وجرح
قطع من خلاف والجرح هدر) اکر مال اخذ ایدوب وجرح ایلسه خلافندن قطع اولنور یعنی صاغ الی وصول
ایاغی قطع اولنور وجرح هدردر زیرا عصمت نفس حق عبددر حق الله اولان حد ایله ساقط اولور (وان جرح فقط
او قتل فتاب قبل ان یؤخذ فلا حد) المیوب وقتل ایلمیوب انجق جرح ایلسه ویاخود قتل ایلسه اخذ اولنمزدن
مقدم توبه ایلدیکی ایچون حد یوقدر یعنی جرحده قطع وقتل یوقدر زیرا حد قبل الاخذ توبه ایله ساقط اولور نته کیم
حق سبحانه وتعالینک (الا الذین تابوا من قبل ان تقدروا) قول شریفنده واقع اولمشدر (والحق للولی ان شاء عفا
وان شاء اخذ بموجب الجنایة) حق ولی ایچوندر دیلرسه عفو ایدر دیلرسه موجب جنایتی اخذ ایدر (وکذا لو کان
فیهم صبی او مجنون او ذو رحم محرم من المقطوع علیه لا یحد) بوکن مسئلهده حد اولنمدیغی کبی حد یوقدر اکر قطاع
طریق ایچنده صبی ویاخود مجنون اولسه ویاخود مقطوع علیهک ذو رحم محرمی اولسه حد اولنمز اکر جنایه
واحده اولوب جملهسیله قائمه اولسه وایچلرندن بریسندن سقوطی لازم اولسه باقیسندن دخی ساقط اولمق
لازم کلور پس ایدی بعضینک فعلی بعضنه علت اولیجق انلرک اوزرینه حکم مترتب اولمز علت کامله لازمدر
(او قطع بعض القافلة علی بعض) اکر قافله اهلینک بعضیسی قطع ایلسه بنه حد یوقدر زیرا قافله دار واحده
حکمندهدر اول تقدیرجه حرز اولمش اولور بو مسئلهده دخی حق ولی ایچوندر (او قطع الطریق لیلا
او نهارا بمصر او بین مصرین) مصرده ویاخود ایکی مصر بیننده لیلا ویاخود نهارا طریق قطع اولنسه بنه
حد یوقدر زیرا قطع طریق مرور ایدن کسنهلری قطعدر بو مقوله اماکنده خود قطع ممکن دکلدر زیرا امدادی
ایرشمک ممکندر (ومن خنق فی المصر غیر مرة قتل به) شول کسنه مصرده برقاچ دفعه آدم بوغسه اول بوغمق
سبیله قتل اولنور عباددن شرینی دفع ایچون وغیر مرة قولی بردفعه قتل اولنمغه اشارتدر (والا فکالقتل
بالمثقل) اکر بوغمق مراد اولمیوب بردفعه واقع اولمش ایسه مثقل قتل کبیدر بو تقدیرجه دیتی عاقلهسی اوزرینه
لازمدر

کتاب السیر

بو کتاب سیرلک احکامی بیانندهدر وسیر سیرهنک جمعیدر سیره ایسه سیردندر بو تقدیرجه سیرک هیئت وحالتنی بیان
ایچوندر لکن لسان شرعده امور مغازیه وانکا متعلق اولان احواله اطلاق اولنوب اول اسم غلبه ایلدی
نته کیم مناسک امور حجه غلبه ایلمشدر واصل معتبر اولان سیر نبی علیه السلام (الجهاد) وجهاد دین حقه
دعوتدر اول دعوتی قبولدن امتناع ایدنلر ایله قتالدر (بدأنا فرض کفایة) ابتداء بزدن مباشرت ایلمک فرض

کفایهدر ونبی علیه السلام امرده صفح واعراض ایله مأمور اولمشلردر نته کیم حق سبحانه وتعالینک (فاصفح
الصفح الجمیل) قول شریفنده واقع اولوب (واعرض عن المشرکین) نص لطیفنده اعراض امری واقع اولمشدر
اندنصکره طرق مستحسنه ایله دینه دعوتی امر ایدوب (ادع الی سبیل ربک بالحکمة والموعظة الحسنة وجادلهم
بالتی هی احسن) نظم کریمی ایله مأمور اولمشلردر واندنصکره نبی علیه السلام هدایة کفاردن مقدم قتاله امر
ایدوب (فاذا انسلخ الاشهر الحرم فاقتلوا المشرکین حیث وجدتموهم) قول شریفی ایله خطاب بیوروب اندنصکره
جمیع ازمانده وجمیع امکنهده مطلق قتال ایچون (وقاتلوهم حتی لا تکون فتنة * وقاتلوا المشرکین کافة *
وقاتلوا الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر) نظم شریفلریله خطاب بیورمشلردر (اذا قام به بعض سقط عن
الکل ولو ترکه الکل اثموا) وقتاکه بعضیسی جهادی اقامت ایلسه جملهسندن ساقط اولور اکر جملهسی ترک ایلسه
عموما آثم اولورلر وجهاد فرض بعینه دکلدر زیرا جهاد قتلدر وحق تعالینک بناسی تخریبدر وتخریب بنیان
رب ایدیکنه نبی علیه السلام (الانسان بنیان الرب ملعون من هدم بنیان الرب) اثر وارد اولمشدر لکن اعلاء کلمة
الله واعزاز دین ودفع فساد فرض اولمشدر چونکه بعضیسیله مقصود حاصل اولیجق باقیسندن ساقط اولور صلاة
جنازه ورد سلام کبی (لا یجب علی صبی وامرأة وعبد واعمی ومقعد واقطع) جهاد صبی اوزرینه واجب دکلدر
زیرا مرفوع القلمدر وخاتون وعبد اوزرینه دخی واجب دکلدر زیرا خاتونک زوجنک خدمتی اوزرینه اشتغالی
وعبدک مولیسنک خدمتنه اشتغالی حق شرع اوزرینه مقدمدر واعمی ومقعد واقطع اوزرینه واجب دخی
دکلدر زیرا عاجزلردر دفع جرح ایچون واجب اولدی (فان هجم العدو ففرض عین) اکر عدو هجوم ایلسه حتی
غلبه ایلسه جهاد فرض عین اولور (فتخرج المرأة والعبد بلا اذن الزوج والمولی) عدو غلبه ایدیجک خاتون
زوجنک اذنیسز وعبد مولیسنک اذنیسز جهاده چیقرلر زیرا فرض عین اولمشدر صوم وصلاة کبی وفرض عین
ایسه عبد اوزرینه مقدمدر (وکره الجعل ان کان فیء) جعل مکروه اولدی اکر بیت المالده برشیء وار ایسه مثلا امام
غزاتی تقویت بولمق ایچون اصحاب اموالی برشیء قلمق یعنی انلردن برشیء المق مکروهدر زیرا بو جعل اجرته
شبیهدر جهادده خود حقیقت اجرت حرامدر واجرته شبیه اولان مکروهدر زیرا ضرورت یوقدر (والا فلا) اکر
بیت المالده فیء یوغیسه جعل مکروه دکلدر زیرا نبی علیه السلام صفوانک درعنی رضاسی یوغیکن الدی وعمر
قاعدلرک فرسنی غزاته کیدنلره ویردی وارکن اولنلری اولی اولنلره تقدیم ایدردی اولی یرینه ارکن کوندرردی زیرا
امور جهادده احوال ناس متفاوتدر (واذا حاصرناهم ندعوهم الی الاسلام) وقتاکه کفاری محاصره ایلسک
انلری اسلامه دعوت ایدرز زیرا ابن عباسدن مرویدرکه نبی علیه السلام مادامکه اسلامه دعوت ایلمیه قتاله
مباشرت بیورمزلردی (فان اسلموا) اکر اسلامه کلورلرسه قتالدن منع اولنور زیرا نبی علیه السلامدن (امرت
ان اقاتل الناس حتی یقولوا لا اله الا الله) قول شریفی شرف ورود بولمشدر سعدی افندی کلمهٔ (لا اله الا الله) کفایت
ایلمز مادامکه (محمد رسول الله) ذکر اولنمیه بیورمشدر لکن انکا جواب ویریلورکه کلمهٔ شهادتک جزء اولی مجموعنه
علم اولمشدر نته کیم قرائت (قل هو الله احد) دینلور شرح بخاریده کرمانی دخی بو یولجه تصریح ایلمشدر
(والا فالی الجزیة ان کانوا من اهلها) اکر اسلامه کلمزلر ایسه اداء جزیهیه دعوت ایدرز اکر جزیه اهلی اولورلرسه مثلا
اهل کتاب ومجوسی کبی وعجمده عبدهٔ اوثان کبی بونلر اداء جزیهیه اهللردر اما مرتدلر وعربده عبدهٔ اوثان بونلر
جزیهیه اهل دکللردر واسلامدن غیریسی قبول اولنمز (وبین لهم قدرها ومتی تجب) وانلره جزیهنک مقداری
اوزرلرینه نه زمان واجب اولور بیان اولنور (فان قبلوا فلهم ما لنا وعلیهم ما علینا) اکر جزیهیی قبول ایدرلرسه
بزم ایچون اولان انلر ایچون اولور وبزم اوزریمزه لازم کلن انلرک اوزرینه لازم کلور زیرا علی رضی الله عنه (انما
بذلوا الجزیة لتکون دماؤهم کدمائنا واموالهم کاموالنا) بیورمشلردر معلوم اولهکه بو حکم عموم اوزره دکلدر اکر
عموم اوزره اولسه بزم اوزریمزه واجب اولان عباداتدن وغیریدن انلر اوزرینه دخی واجب اولمق لازم کلوردی
کفار ایسه عبادات ایله مخاطب دکللردر بزم ائمهمز قتنده اما بعضیلر قتنده مخاطبلردر بلکه بو فقرهده فلهم ما لنا
وعلیهم ما علینا قولندن مراد وقتاکه انلرک دما واموالنه تعرض ایلسهلر ویاخود انلردن بعضیسی بزم دما واموالمزه
تعرض ایلسهلر واجب اولان حکم نه ایسه وهر نه طرفدن واقع اولورسه اجری اولنور دیمکدر (وحرم قتال من
لم تبلغه الدعوة قبل ان یدعی) دعوت اولنمزدن اول شول کسنهنک قتالی حرامدر که اکا دعوت ایرشمامش اوله زیرا

حق سبحانه وتعالينك (وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا) قول شريفى وارد اولمشدر (وندب دعوة من بلغته)
مجددا اسلامه دعوت ايلمك مندوب اولدى شول كسنه يه كه اكا دعوت ايرشمش اوله انجق ندب مبالغه
ايچوندر يوخسه واجب دكلدر زيرا نبى عليه السلام بلا دعوت غارت ايتمشدر (فان ابوا استعين بالله وقاتلهم
بنصب المجانيق) اكر قبول جزيه دن ابا ايدرلر ايسه الله تعالى دن استعانت ايدوب ونصب مجانيق ايله مقاتله ايدرز
زيرا نبى عليه السلام طائف اوزرينه نصب مجانيق ايلمشدر (والتحريق والتغريق وقطع الاشجار وافساد الزروع)
بوذكر اولنان اعمال ايله مقاتله ايدرز زيرا نبى عليه السلام بويرى احراق بالنار ايدوب واوزرلرينه صو آقيدوب
وشجرلرى قطع واكينلرى افساد ايلمشدر (ونرميهم وان تترسوا باسارى المسلمين ونقصدهم به) وكفارى رمى
ايدرز يعنى اوق اوقرز وغيرى هرنه ايسه اتارز اكر اسراى مسلمينى مترس دخى ايدرلر ايسه ده واول رمى ايله كفارى
قصد ايدرز مثلا حين قتالده اسير اولان مسلمانلرى مترس ايدرلر ايسه ده كفارلر قصدى ايله رمى اولنور مجرد مسلمانه
اصابت ايدر ديو قتال ترك اولنمز (ويكره اخراج النساء والمصاحف فى سرية لا يؤمن عليها الا فى عسكر يؤمن
عليه) امين اولميان سريه ده مصحفلر وخاتونلر اخراجى مكروه اولور الا شول عسكرده اولمزكه اول عسكر اوزرينه
امن وسلامت غالب اوله قاضيخانده مسطوردركه ابو حنيفه ديمشدركه اقل سريه درتيوزدر واقل جيش درد
بيكدر مبسوطده منذ كوردوكه سريه عددى قليلدر كيجه يوررلر وكوندز كيزلنورلر (ولا دخول مستأمن اليهم
بمصحف ان كانوا يوفون العهد) مستأمن اولان كسنه نك مصحف ايله كفاره دخولى مكروه دكلدر اكر عهدلرينه
وفا ايدرلر ايسه (ونهى عن الغدر والغلول والمثلة) غدر وغلول ومثله دن نهى اولندى غدر خيانت ونقض
عهددر وغلول مغنمدن سرقه در ومثله قطع اعضادر برون وقولاق قطع ايلمك كبى زيرا نبى عليه السلام (لا تغلوا
ولا تغدروا ولا تمثلوا) بيوروب نهى بيورمشلردر وحديث عرنيين متأخر اولان نهى ايله منسوخ اولمشدر (ونهى
عن قتل امرأة وغير مكلف) ودخى خاتون وغير مكلف قتلندن نهى اولندى غير مكلف صبى ومجنون كبى (او شيخ
او اعمى او مقعد او اقطع اليمنى) شيخ فانى واعمى ومقعد وصاغ الى قطع اولنمش كسنه لرك قتلندن نهى اولندى نبى
عليه السلام (لا تقتلوا شيخا فانيا ولا طفلا ولا صغيرا ولا امرأة) حديث شريفى ايله نهى بيورمشلردر (الا ان يكون
احدهم قادرا على القتال او ذا رأى فى الحرب او ذا مال يحث به او ملكا) الا مكركه بونلردن برى قتاله قادر اوله
وياخود حربده رأى صاحبى اوله وياخود صاحب مال اولوب اول مال ايله قتاله ترغيب ايليه وياخود ملك اوله
بومقوله كسنه لر اولورلر ايسه قتل اولنورلر زيرا نبى عليه السلام وريد الصمدى قتل ايلدى حال بوكه يوز يكرمى
ياشنده ايدى زيرا صاحب رأى ايدى (وعن قتل اب كافر) اوغل كافر اولان باباسنى قتلدن نهى اولندى زيرا حق
سبحانه وتعالينك (وصاحبهما فى الدنيا معروفا) قول شريفى قتلدن نهى ايدوكى برهان قاطعدر وبو آيه كريمه
ابوين كافر حقنده نازل اولمشدر وانلرى قتل معروف دكلدر وحنظله ابن ابى عامر نبى عليه السلامدن كافر باباسنى
قتل ايلمكه استيذان ايلدكده اذن ويرمشدر (بل يأبى الابن ليقتله غيره) بلكه ابن اباايليه كه انى غيرى كسنه قتل
ايليه زيرا مقصود غيرى ايله حاصل اولورايچون اوغل طرفندن هتك حرمت ابويه حاجت يوقدر (الا ان قصد الاب قتله
ولا يمكن دفعه الا بالقتل) الا مكركه اب اوغلنى قتله قصد ايدوب قتلدن غيرى ايله دفعى ممكن دكل ايسه اولوقت
قتل جائزدر بوحالده مسلم اولان باباسى سيف ايدوب اوغلنى قتل ايلمك مراد ايلسه دفع ضرر نفس ايچون قتل
ايلمك جائزدر فكيف كه اب كافر اوله (ويجوز صلحهم ان كان مصلحة لنا) انلر ايله صلح جائز اولورا كر بزم ايچون
مصلحت اولور ايسه يعنى خير اولور ايسه زيرا حق سبحانه وتعالينك (وان جنحوا للسلم فاجنح لها) قول شريفى صلحك
جوازنه دليلدر ونبى عليه السلام عام حديبيه ده اهل مكه ايله اون سنه مابينلرنده حرب وقتال اولمامق اوزره
موادعه ايلمشلر ايدى وبوصلح مسلمين ايچون خيرلى ايدى زيرا اهالى مكه اهل خيبر ايله اتفاق اوزره ايديلر
وصاحب عنايه ديمشدركه (وان جنحوا للسلم) آيه كريمه سى مصلحت ايله مقيد دكلدر پس ايدى استدلال مدعى يه
مخالف اولمش اولور بوكا جواب ويريلوركه آيه كريمه مسلمين ايچون مصلحت اولمسنه محمولدر وحق سبحانه
وتعالينك (ولا تهنوا وتدعوا الى السلم وانتم الاعلون) قول شريفى دخى مصلحت اولور ايسه صلحك جوازنه دليلدر
محصل كلام مصلحت اولوب اقتضا ايدرسه جائزدر اكر مسلمانلره خير اولمز ايسه صلح جائز دكلدر (واخذ مال لاجله
ان لنا به حاجة وهو كالجزية) وصلح ايچون اخذ مال جائز اولور اكر اول مال ايله بزم ايچون حاجت اولور ايسه يعنى

اكر ماله احتياج وار ايسه واول مأخوذ اولان مال جزيه كبيدر (ان كان قبل النزول بساحتهم) اكر اول مال
ديارنه نزولدن اول النمش اولور ايسه جزيه كبيدر (وكالفئ لو بعده) الثان مال اكر ديارنه نزولدن صكره اولور ايسه
غنيمت كبيدر تخميس اولنور وبقيه سى تقسيم اولنور زيرا معنى مقابله جهتندن عسكرك قوتى ايله حاصل
اولمشدر (ودفع المال ليصالحوا لا يجوز الا لخوف الهلاك) كفار ايله مصالحه ايچون مال ويرمك جائز دكلدر
الا هلاك خوفى ايچون جائزدر زيرا دفع مالده مسلمينه الحاق مذلت واردر على الخصوص (ليس للمؤمن ان
يذل نفسه) حديث شريفى عدم جوازنه دليلدر اما ضرورتده هلاكده جائزدر زيرا مشركين يوم احزابده مسلمانلرى
احاطه ايلدكده نبى عليه السلام هرسنه مدينه منوره نك ميوه سنك ثلثنى ويرمك اوزره مشركينك شرلرينى
دفع ايچون مصالحه ايلدكده يعنى مصالحه مراد ايلدكده رضا ويرميوب نصف مراد ايدوب تمسك الحق ايچون
الچى كوندردى بلربو احوال سعد بن معاذ وسعد بن عباده نبى عليه السلامه خطاب ايدوب يا رسول الله مراد
اولنان معنى وحى ايله ميدر يوخسه بشر يتكز حسبيله رأيكزميدر اكر وحى ايله ايسه فيها واكر رأى ايله ايسه
بز جاهليتده انلره بزم ديمزيوغيكن ثمار مدينه دن انلرى اطعام ايلمزايدك مكركه شرا ايله وياخود قونق طريقيله
اطعام ايدردك حق سبحانه بزى دين ايله اعزاز ايدوب وبزه رسول بعث ايلدى بوندنصكره بز انلره ميوه ويرمك
اولورمى والله العظيم ويرمزز الا سيف ويررز ديديكلرنده الچى فى خاتمه رجوع ايتدرديلر ايدى نبى عليه السلام
ابتدا مسلمانلرك ضعفنى حس ايدوب صلحه ميل ايلدى صكره قوتلرين مشاهده ايدوب منع بيورديلر (ويصالح
المرتدون بدون اخذ مال وان اخذ لا يرد) مرتدلر ايله مال اخذ اولنمقسزن مصالحه اولنورلر اكر اخذ اولنسه رد اولنمز
ومرتدلر ايله قتالى تأخير ايلمك جائزدر احتمالدركه اسلامه كلهلر مال النمق جائز دكلدر زيرا مال النمق رد تلرنده
قرار ويرمكدر اول ايسه جائز دكلدر والنان مال رد اولنمديغى غير معصوم اولديغى ايچوندر اكر رد اولنسه انلره
قتاله قوة ايچون اولمش اولور (ثم ان نرجح النبذ ينبذ اليهم) نقض مصالحه مترجح اولور ايسه انلره خبر نقض عهددر
بعد مصالحه نك خبرنى القايه دبرلر (ومن بدأ منهم بخيانة قوتل فقط) مشركيندن شول كسنه كه خيانته بدأ ايليه
انجق اول كسنه قتل اولنور (وان كان باتفاقهم او باذن ملكهم قوتل الجميع بلا نبذ) اكر خيانت جمله نك اتفاقى ايله
اولور ايسه وياخود ملكلرينك اذنى ايله اولور ايسه نقض عهدى اعلامسزن جمله سى قتل اولنورلر زيرا نقض عهد
انلردن اولمشدر (ولا يباع منهم سلاح ولا خيل ولا حديد ولو بعد الصلح) وانلره سلاح وات وحديد يعنى قلج بيع
اولنميه اكر صلحدن صكره دخى اولور ايسه زيرا مصالحه لرى شرف نقضده در صلح منقضى اولدقده ينه قتال مقرردر
(ولا يجهز اليهم) فاخر متاع ايله انلره تجار كوندرلميه صاحب عنايه ديمشدركه جهاز ايله مراد سلاح وخيل
وحديددر معناى كلام سلاح وخيل وحديد بيع اولنميه وبونلرى تجار كتورميه ديمكدر (وصح امان حر او حرة
كافرا او جماعة او اهل حصن وحرم قتلهم) بر حرك وياخود حره نك كافر واحده وياخود بر جماعته وياخود اهل
حصاره امانى صحيح اولور وبعد الامان قتللرى حرام اولور (فان كان فيه ضرر نبذ اليهم وادب) اكر ويريلان امانده
مسلمينه ضرر اولور ايسه امام كفاره نقض عهدى اعلام ايچون ادم ارسال ايدوب امان ويرن كسنه يى تأديب ايدر
(ولغا امان ذمى) ذمينك امانى لغو اولدى يعنى باطل اولدى زيرا ذمى ابدى كفره سعى ايدر واندن غيرى مسلمانلر
اوزرينه ولايتى يوقدر (او اسير او تاجر عندهم) كفارده اولان مسلمان اسيرينك وتاجرينك امانى باطل اولدى زيرا
بوايكيسى انلرك تحت قهرنده در (وكذا الامان من اسلم ولم يهاجر او مجنون او صبى او عبد غير مأذونين بالقتال)
وبو قارورده امان دين كسنه لرك امانى باطل اولديغى كبيدر شول كسنه نك امانى كه اسلامه كلدى اما هجرت
ايلمدى وياخود مسلم يا مجنون وياخود صبى وعبدكه قتاله مأذون اولميه لر بونلرك دخى امانى باطل اولدى مجنونك
امانى بالاتفاق باطلدر صبى ايچون اكر عاقل دكل ايسه مجنون كبيدر واكر عاقل اولور ايسه قتالدن محجور اولور ايسه
ابو حنيفه قتنده امانى صحيح دكلدر اما مأذون اولور ايسه امانى صحيحدر بالاتفاق اما عبد اكر قتالدن محجور اولور ايسه
ابو حنيفه قتنده امانى صحيح دكلدر اكر مأذون اولور ايسه امانى صحيحدر بالاتفاق (وعند محمد يجوز امانهما) امام محمد
قتنده صبى عاقل ومحجورك امانى صحيحدر زيرا امان العبد امان حديث شريفى بوكا دليل قاطعدر (وابو يوسف
معه فى رواية) وابو يوسف امام محمد ايله دركه قدورى دخى بوكا اعتمادا ايتمشدر طحاوى روايتنده ابو حنيفه ايله در
صاحب اسرار دخى بوكه اعتمادا ايتمشدر

باب الغنائم وقسمتها

بو باب غنائمك وقسمتنك احكامى بياننده در (وما فتح الامام عنوة قسمه بين المسلمين) بلاد كفره دن هر بلد يكه امام قهرا فتح ايليه اخراج خمسدنصكره مسلمين بيننده بلدى قسمت ايدر زيرا نبى عليه السلام حين فتحده خيبرى قسمت بيورمشدر (او اقر اهله عليه ووضع الجزية عليهم والخراج على اراضيهم) وياخود اهلنى اول بلد اوزرينه اقرار ايتديرر كندولرينك اوزرينه جزيه واراضى اوزرينه خراج وضع ايدرنته كيم عمر رضى الله عنه سواد اراضىء عراقى فتح ايلدكده اولاديى واعقاربنى ابقا ايدوب كندولرينك اوزرينه جزيه واراضى اوزرينه خراج وضع ايلمشدر (وقتل الاسارى) امام ديلرسه قبل الفتح اخذ اولنان اسيرلرى قتل ايدر زيرا نبى عليه السلام بنى قريظه يى قتل ايلمشدر (او استرقهم) وياخود ديلرسه انلرى قول ايدر (او تركهم احرارا ذمة للمسلمين) وياخود امام انلرى حر اولدقلرى حالده مسلمين ايچون صاحب ذمت ترك ايدر (واسلامهم لا يمنع استرقاقهم مالم يكن قبل الاخذ) وانلرك اسلامى قبول اولملرينه مانع دكلدر مادامكه اسلاملرى قبل الاخذ اولميه واكر قبل الاخذ مسلم اولورلرسه رق اولنمزلر (ولا يجوز ردهم الى دارهم) وانلرى دار حربه رد جائز دكلدر انلرى دار حربه كوندرمك كفره يه اعانتدر (ولا المن ولا الفداء بالمال) برشىء اخذ ايتميوب مجانا ترك ايلمك جائز دكلدر ومال ايله فدا دخى جائز دكلدر زيرا كفره يه تقويتدر (وقيل لا بأس به عند الحاجة اليه) ديلديكه ماله احتياج اولندقده فدا ايله اخذ مال لابأسدر بو قول امام محمدك سير كبيرنده اولان قوليدركه اسارای بدرى استدلال ايلمشدر بزم ايچون دليل بودركه نبى عليه السلام وقتاكه بدرده اسارايى فدا ايلدكده حق سبحانه وتعالى نبى عليه السلامى (لولا كتاب من الله سبق لمسكم فيما اخذتم عذاب عظيم) قول شريفى ايله عتاب بيوردقده نبى عليه السلام ابوبكر ايله اوتوروب بكا ايلرلر ايدى زيرا بو فدا ابوبكر رضى الله عنهك اشارتيله اولمش ايدى وعمر رضى الله عنه نبى عليه السلام وابوبكره مخالفت ايلمش ايدى ونبى عليه السلام بيورمشدركه اكر كوكدن عذاب نازل اولسه ايدى عمردن غيرى كمسنه نجات بولمزايدى (ويجوز بالاسارى عندهما) مال ايله اولميوب اسير ايله فدا امامين قتنده جائز اولور مثلا برايره برمسلمان اسير ايچون فدا جائزدر شافعينك قولى دخى بودر اما امام ابو حنيفه قتنده جائز دكلدر زيرا فداده كفره يه معاونت بولنمش اولور (وتذبح مواش شق نقلها وتحرق ولا تعقر) دار اسلامه نقلى مشقتله اولان مواشى ذبح اولنوب احراق بالنار اولنور اما سكرلنمز زيرا سكرلمك مثله در ومثله ايسه منهيدر (ويحرق سلاح شق نقله) دار اسلامه نقلى مشقتله اولان سلاح دخى احراق بالنار اولنور احراق اولمسى ممكن ايسه اولميان حديد كبى سلاح دفن اولنه كفره واقف اولميه (ولا تقسم غنيمة فى دار الحرب) دار حربده غنيمت تقسيم اولنمز يعنى تقسيمى جائز دكلدر زيرا بزم قتمزده ثبوت ملك داريمزه احرازدنصكره اولور امام شافعى بونك خلافنجه در (الا للايداع ثم ترد الامانة) عسكره ويرلمك جائزدر دار حربدن چقدقدنصكره رد اولنور (ولا تباع قبل القسمة) قسمتدن اول مال غنيمتدن حصه سنه دوشه جك مالى بيع ايلمك جائز دكلدر (والمقاتل والرده سواء فى الغنيمة) جنك ايديجى واكامعين اولان غنيمتده برابردر (وكذا مدد لحقهم قبل احرازها بدارنا) غنيمتى دارمزده احرازدن مقدم عسكره لاحق اولان مدد دخى مقاتل كبى قسمتده برابردر (ولا حق فيها لسوقى لم يقاتل) مقاتله اتمين سوقى ايچون غنيمتده حق يوقدر زيرا انلرك قصدى تجارتدر بوخسه اعزازدين دكلدر واكر مقاتله ايدرلرسه غنيمتده مشارك اولورلر (ولا لمن مات فى دار الحرب قبل الاحراز بدارنا) داريمزه احرازدن مقدم دار حربده متوفى اولان كمسنه ايچون غنيمتده حقى يوقدر (ولو بعد الاحراز يورث نصيبه) اكر غنيمتى دارمزه احرازدنصكره متوفى اولورسه نصيبى ميراث اولور زيرا ارث رزقده ملكده جارى اولور بعد الاحراز ملك محقق اولوب نصيبى ورثه سنه ويريلور (وينتفع منها بلا قسمة فى السلاح والركوب واللبس ان احتيج) قسمت اولمزدن مقدم غنيمتدن سلاح استعمالى ودابه يه ركوب وثوبى لبس ايله انتفاع اولنور احتياج اولنميوب كندو سلاح ودابه وثوبنى صيانت ايچون اولورسه مكروهدر زيرا جماعت بيننده مال مشتركه واستعمالى وانتفاعى مباح اولمز (وبالعلف والحطب والدهن والطيب مطلقا) اوتلوق واودون وياغ وطيب ايله انتفاع اولنور احتياج اولسون كرك اولمسون (وقيل ان احتيج) ديلديكه بونلر ايله انتفاع اولنور اكر احتياج اولنورسه (لا بالبيع اصلا) مطلقا كرك احتياج وكرك عدم احتياج اولسون دار حربده بيع ايله انتفاع اولنمز زيرا احرازدن مقدم مالك اولمديغى شيئى بيع ايلمش اولور بو ايسه

جائز دكلدر (ولا التمول) يعنى مال اتخاذ ايلمك دخى جائز دكلدر (ولا بعد الخروج) دار حربدنصكره قبل القسمة دخى انتفاع اولنمز زيرا قبل القسمة جمله نك حقيدر رضالرى اولميجق جائز دكلدر (بل يرد ما فضل الى الغنيمة) بلكه دار اسلامه خروج ايلدكده علف وطعامدن بونلره بكزر شيئدن فضله قلانى غنيمته رد ايدر اكر قسمت اولمامش ايسه (وان انتفع به يرد قيمته) ما فضله ايله بعد الخروج منتفع اولمش ايسه قيمتنى غنيمته رد ايدر بو قول دليلدركه بعد الخروج اصلا انتفاعى جائز دكلدر اكر بيع دخى ايلمش ايسه ثمننى رد ايدر (وان قسمت قبل الرد تصدق به ولو غنيا) اكر رد ايلمزدن مقدم غنيمت قسمت اولمش ايسه اول رد ايده جك شيئى تصدق ايليه اكر غنى ايسه (ومن اسلم منهم قبل اخذه احرز نفسه وطفله وكل مال هو معه او وديعة عند مسلم او ذمى) كفره دن شول كمسنه كه غزاة كندويى اخذدن مقدم مسلمان اولدى كندو نفسنى احراز ايلدى وطفل اوغلنى دخى احراز ايلدى زيرا طفل باباسنك اسلامى ايله مسلمادر وكندو ايله مالك كايسنى دخى احراز ايلدى ومسلمان وذمى يانده امانت قوديغى مالى دخى احراز ايلدى زيرا اول امانت قونيلان مال حكما كندو النده در مودعك الى كبيدر زيرا مودع حفظده مودع ايچون عاملدر (وعقاره فىء) عقارى فيءدر اتفاقا امام شافعى خلاف ايدوب عقار دخى امانت كبيدر كندونك اولمسنه ذاهب اولمشدر (وقيل فيه خلاف محمد وابى يوسف فى قوله الاول) ديلديكه عقارده امام محمدك وابو يوسفك قول اولنده خلاف واردر بونلر قتنده عقار دخى سائر اموال كبيدر فىء دكلدر اما ابو يوسف قول آخرنده ابو حنيفه ايله معادر (وولده الكبير وزوجته وحملها وعبده المقاتل وماله مع حربى بغصب او وديعة فىء) كفره دن مسلم اولان كمسنه نك بيوك اوغلى وخاتوننك حملى وجنك ايدن عبدى وحربيده كرك غصب ايله وكرك امانت ايله اولان مالى فىءدر يعنى غنيمتدر اما ولد كبيرى كافر وحربيدر باباسنه تابع دكلدر زوجه سى دخى حربيه در اسلامده زوجنه تابع دكلدر وحملى دخى كذلك وعبد مقاتلى تمردى جهتيله مولاسنك حكمندن چيقوب اهل داره تابع اولدى اهل دار ايسه فىءدر اما مقاتل دكل ايسه فىء اولميوب مولاسنه تابع اولور وحربينك يدى يد محترمه دكلدر انده اولان مال فىءدر (وكذا ماله مع مسلم او ذمى بغصب) مسلمده اولان وياخود ذميده غصب ايله اولان مال دخى فىءدر استيلاء ايله مالك اولورلر مال معصوم دكلدر (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر انلر قتنده مال معصومدر صاحبنه تابعدر (وقيل ابو يوسف مع الامام) ديلديكه ابو يوسف بو مسئله ده امام اعظم حضرتلريله معادر (فصل فى كيفية القسمة) بو فصل كيفيت قسمت بياننده در (تقسم الغنيمة) غنيمت تقسيم اولنور يعنى امام غنيمتدن حق سبحانه وتعالينك (فان لله خمسه) قول شريفى موجبنجه خمسنى اخراج ايدوب باقيسنى غزاته تقسيم ايدر (للراجل سهم وللفارس سهمان) پياده ايچون برسهم فارس ايچون ايكى سهم قسمت اولنور ابو حنيفه قتنده (وعندهما ثلاثة اسهم له سهم ولفرسه سهمان) امامين عندنده اوچ سهم اوزره قسمت اولنور بيان ايچون برسهم آتلى ايچون ايكى سهمدر وشافعينك قولى دخى بودر (ولا يسهم لاكثر من فرس) برفرسدن زياده ايچون سهم اولنمز يعنى نصيب ويرلمز (وعند ابى يوسف يسهم لفرسين) ابو يوسف قتنده ايكى فرس ايچون سهم ويريلور (والبراذين كالعتاق) براذين سهملرى عربى آت كبيدر انلر ايچون دخى سهم ويريلور براذين برذونك جمعيدر عجم آتيدر عتاق كسر عين ايله عرب اتيدر (ولا يسهم لراحلة ولا بغل) راحله يعنى سيسانه وقاطر ايچون سهم يوقدر زيرا بو ايكيسى ايله ارهاب عدو واقع اولمز واوزرلرنده مقاتله دخى ممكن دكلدر راجل حكمنده در (والعبرة لكونه فارسا او راجلا عند المجاوزة) اعتبار دار حربه مجاوزه ده فارس وياخود راجل اولمسيدر مثلا عسكردن هر قنغيسى حد اسلامدن دار حربه دخول وقتنده اتلو بولندى ايسه آتلو سهمنى آلور راجل بولنور ايسه پياده سهمنى آلور اعتبار اول محله در (فينبغى للامام ان يعرض الجيش عند دخوله دار الحرب ليعلم الفارس من الراجل) امام ايچون وياخود نبى ايچون لايقدركه دار حربده دخوله عسكرى عرض ايليه راجلدن فارسى بلمك ايچون (فمن جاوز راجلا فاشترى فرسا فله سهم راجل) شول كمسنه دار حربه راجلا تجاوز ايلسه بعده برفرس اشترا ايلسه اول كمسنه ايچون پياده سهمى واردر يعنى برسهم ويريلور (ومن جاوز فارسا فنفق فرسه فله سهم فارس) شول كمسنه كه دار حربه فارسا تجاوز ايلسه وبعده فرس هلاك اولسه اول كمسنه ايچون فارس سهمى واردر اعتبار دخوله در شافعى قتنده عكسى اوزره تقسيم اولنور (ولو باعه قبل القتال او وهبه او آجره او رهنه فسهم راجل فى ظاهر

محمد الغندى

الروایة) الرقبل القتال فرسنی بیع ایلسه ویاخود هبه ایلسه ویاخود ابرتله آخره ویرسه ویاخود آخره رهن قویسه
اول کسنه یه راجل سهمی واردر ظاهر روایتده زیرا بو تصرفاته اقدام دلالت ایدرکه دار حربه فارسا مجاوزه سی
ات ایله قتاله قصدی یوغمش بو تقدیرجه راجل نصیبی ویریلور ابو حنیفه دن حسن روایتنده ایکی سهمه مستحقدر
مجاوزه اعتباری ایله (وکذا لوکان الفرس مریضا اومهرا لایقاتل علیه) یینه راجل سهمی ویریلور اکر فرسی
مریض ویاخود طای اولوب اوزرنده مقاتله اولمق ممکن دکل ایسه (ولایسهم لمملوک اومکاتب) مملوک ایچون
دخی مکاتب ایچون سهم یوقدر عبد مولاسنک خدمتی ایله داخل اولمغله تاجر کبی اولور مکاتب عبد منزله سنده در
زیرا مکاتب حالت عجزده رقیته رجوع ایدر اولمغله هنوز رقیت باقیدر (اوصبی اوامرأة) صبی وخاتونه دخی
سهم یوقدر زیرا بونلر قتالدن عاجزلردر (اوذمی) وذمی یه دخی سهم یوقدر زیرا جهاد عبادتدر ذمی ایسه عبادته
اهل دکلدر (بل یرضخ لهم بحسب ما یری الامام ان قاتلوا اوداوت المرأة الجرحی اودل الذمی علی عوراتهم اوعلی
الطریق) بلکه انلره غنیمتدن شیء قلیل ویریلور امام رأی کوردیکی اوزره اکر بونلر مقاتله ایدرلرسه وخاتون
مجروحلره مداواة ایدرسه وذمی کفارک مستور اولان شیلرین کوسترسه ویاخود یول ایچون قلاغوز اولورسه
زیرا دلالتده مجاهدینه نفع عظیم واردر جائزدرکه ذمی یه برمقدار شیء زیاده ویریله (والخمس للیتامی والمساکین
وابن السبیل) خمس اوچ سهم اوزرینه تقسیم اولنور برسهمی یتیملر ایچون وبرسهمی مساکین ایچون وبرسهمی
ابن سبیل ایچوندر (یقدم منهم ذوا القربی الفقراء) سادات فقراء ایتام ومساکین ابن سبیل فقراسندن تقدیم
اولنور مثلا ایتام ذوی القربی سهم یتامی یه داخل اولوب وانلردن تقدیم اولنورلر وابن سبیل ذوی القربی
ابن سبیل سهمنه داخل اولوب وانلردن تقدیم اولنورلر (ولاحق فیه لاغنیائهم) خمسده اغنیای ذوی القربی
ایچون حق یوقدر (وذکره تعالی للتبرک) حق سبحانه وتعالینک (فان لله خمسه) قول شریفنده ذکری تبرک
ایچوندر وابو العالیه دیمشدرکه حق سبحانه وتعالینک سهمی عمارۀ کعبۀ شریفه یه صرف اولنور اکر قریبنده اولورسه
ویا قسمت اولنان محلک قربنده اولان جوامعک ومساجدک عمارتنه صرف اولنور (وسهم النبی صلی الله علیه وسلم
سقط بموته کالصافی) نبی علیه السلامک سهمی موتی ایله ساقط اولمشدر صافی کبی یعنی سقوط صفی کبی
مثلا غنیمتده درع وسیف وامه وفرسک صافی یعنی اعلاسنی کندو نفس نفیسلری ایچون المق خصایص نبی علیه
السلامدن اولمغله موتی ایله ساقط اولمشدر مثلا غنائم بدردن ذوالفقاری وفتح خیبردن صفیه یی اصطفا ایلمشدر
وقتا که خیبر فتح اولدی صفیه نک جمالنی نبی علیه السلامه ذکر ایلدکلرنده کندو نفس نفیسلری ایچون اصطفا
ایلدی بیانیه ده بخاریدن نقلا مسطوردرکه ابن عباس دیمشدرکه سهم الله وسهم رسول الله بردر فتح کلام
حق تعالینک اسم شریفی ایله تبرک ایچوندر (وان دخل دار الحرب من لامنعة لهم بلا اذن الامام لایخمس
ما اخذوا) قوت وشوکتی اولمیان کسنه مثلا برایکی واوچ کسنه امامک اذنی یوغیکن دار حربه داخل اولسه اخذ
ایلدکلری شیء تخمیس اولنمز زیرا غنیمت قهر وغلبه جهتندن مأخوذ اولان شیدر یوخسه سرقه واختلاس
یعنی قپمق طریقیله اولان مال غنیمت دکلدر (وان کان باذنه ولهم منعة خمس) اکر دخول امامک اذنیله
اولورسه ویا داخل اولنلر ایچون قوت وشوکت واردر اخذ ایلدکلری شیء تخمیس اولنور زیرا قهرا اخراج اولنمش
حکمنده در زیرا امامک اذنی ایله اولمق کویا که امام نصرت وامداد والتزام ایلمشدر قوت کبی اولمش اولدی
(وللامام ان ینفل قبل احراز الغنیمة وقبل ان تضع الحرب اوزارها) احراز غنیمتدن اول وحرب اوزارنی وضع
ایلمزدن اول امام ایچون تنفیل ایلمک واردر تنفیل غزاة سهملرندن زیاده برشیء اعطا ایلمکدر واوزارها لفظندن
مراد حربک اثقالی یعنی سلاحی دیمکدر ویاخود اهل حرب اوزار وشرلرینی معاصیلرینی وضع ایلمزدن اول دیمک
اوله علی کلا التقدیرین انقضاء حربدن کنایه در حاصل معنی حرب منقضی اولمزدن مقدم امام ایچون تنفیل ایلمک
واردر (فیقول من قتل قتیلا فله سلبه) پس ایدی امام من قتل قتیلا فله سلبه لفظنی دیه یعنی امام بو قولی دیه
ویقول تنفیلک تفسیریدر برکسنه نیلی قتل ایلسه اوزرنده اولان اشیاسی قاتل ایچوندر وقتیله قتیل لفظی
مایؤل الیه اعتباری ایله (اومن اصاب شیئا فله ربعه) ویاخود امام شول کسنه که برشیئه اصابت ایلیه انک ایچون
ربع واردر دیه (اویقول لسریة جعلت لکم الربع بعد الخمس) ویاخود امام سریه یه غنیمتدن بعد الاخراج الخمس
ربعی سزلک ایچون قیلدم دیه سریه شمرسین ایله وتشدید ایله جیشدن برقطعه در بو قوللرک جمله سی قتاله تحریضدر

ولاینفل

(ولاینفل بکل المأخوذ ولا بعد الاحراز الا من الخمس) امام ایچون کل مأخوذی یعنی اخذ ایلدکلری شیئک
جمله سنی تنفیل ایلمک یوقدر وغنیمتی دار اسلامه احراز دنصکره دخی تنفیل ایلمک یوقدر الامکرکه خمسدن تنفیل
ایلیه زیرا خمس غانمینک دخی دکلدر صاحب عنایه دیمشدرکه بوکلامده نظر واردر اکر خمسده ابطال حق غانمین
یوغیسه ابطال حق اصناف ثلاثه واردر بوتقدیرجه جائز دکلدر بوکا جواب ویریلورکه امامک خمسده تنفیلی
اول کسنه اصناف ثلاثه دن بری قلنوب اعطا اولنور بوتقدیرجه ابطال حق اولمش اولور وصاحب کافی
دیمشدرکه بزم قتمزده بونک معناسی بودرکه امامک خمسدن بعض محتاجنه اعطاسی شول اعتبار ایله درکه
اول کسنه مساکیندن اوله چونکه مقاتله اغنیادن محتاجنه صرف اولنمق مقاتله ایدن محتاجنه اعطا اولنمق دخی
اولیدر (والسلب للکل ان لم ینفل وهو مرکبه وما علیه وثیابه وسلاحه وما معه) سلب جمیع عسکر ایچوندر
اکر امام من قتل قتیلا فله سلبه قولی ایله تنفیل ایلمامش ایسه سلب مقتولک مرکبیدر ومرکبک اوزرنده اولان
شیدر وکندونک سلاح وثیابیدر ودخی کندو ایله اولان مال دخی سلبدر (لامع غلامه علی دابة اخری)
غیری دابه نک اوزرنده اولان غلامی ایله سلب دکلدر (والتنفیل لقطع حق الغیر لاللملک) تنفیل
غیرلک حقنی قطعدر یوخسه ملکنی قطع دکلدر زیرا دار اسلامه احرازدن مقدم ملکیت ثابت دکلدر
ابوحنیفه وابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر انک قتنده دار اسلامه احرازدن مقدم
تنفیل ایله ملکیت ثابت اولور (ولوقال من اصاب جاریة فهی له لایحل لمن اصابها الوطیء ولا البیع قبل الاحراز
اکر امام دیسه که شول کسنه که جاریه یه اصابت ایدرسه انک ایچوندر یعنی انک اولسون دیسه اول جاریه یه
اصابت ایدن کسنه ایچون جاریه یی بعد الاستبرا وطیء ایلمک حلال دکلدر وقبل الاحراز بیعی دخی حلال دکلدر
زیرا ملکیت ثابت دکلدرکه وطیء وبیعی جائز اوله (خلافا له) امام محمد ایچون خلاف واردر تنفیل ایله ملکیت
ثابتدر بعد الاستبرا وطیء وبیعی جائزدر

باب استیلاء الکفار

بو باب کفارک بعضیسی بعضیسنک اوزرینه استیلاسنک احکامی بیانده در ابتدا کفارک مسلمانلر اوزرینه
استیلاسی افتتاح اولنمق کرکه اولمغین بری بری اوزرینه استیلاسی مناسب کورلمکین مصنف رحمه الله
اذا سبی الترک الروم عبارتی ایله بدأ ایلمشدر (اذا سبی الترک الروم) یعنی کفار ترک نصارای رومی سبی ایلسه یعنی
اسیر ایلسه (واخذوا اموالهم ملکوها) ومال حربی اخذ ایلسه لر مالک اولورلر زیرا مال لری مباحدر ومال مباح
اوزرینه استیلا خود سبب ملکدر (وتملک ما وجدنا من ذلک اذا غلبنا علیهم) یعنی کفار ترک اوزرینه بز غلبه
ایلسک کفار رومدن مالک اولدقلرندن بولدیغمز شیئه مالک اولورز (وان غلبوا علی اموالنا واحرزوها بدارهم
ملکوها) اکر کفار بزم اموالمز اوزرینه غلبه ایلسه لر ودار حربه احراز ایلسه لر اول امواله مالک اولورلر
(وکذا لوندّ الیهم بعیر) یینه مالک اولورلر بزدن دار حربه بردوه فرار ایلسه (فاذا ظهرنا علیهم فمن وجد ملکه اخذه
قبل القسمة مجانا) یعنی انلرک اوزرینه غلبه ایلسک شول کسنه که قسمتدن اول ملکنی بوله کرک قیمی
اولسون مجانا اخذ ایدر (وبعدها ان کان مثلیا لایأخذه وان کان قیمیا اخذه بالقیمة) اکر ملکنی قسمت
اولندقدنصکره بولورسه اکر مثلیاتدن التون وکموش وبغدای واربه کبی اولورسه اخذ ایدهمز اکر قیمیاتدن
اولورسه قیمتی ایله اخذ ایدر زیرا نبی علیه السلام (ان وجدته قبل القسمة فهو لک بغیر شیء وان وجدته بعد القسمة
فهو لک بالقیمة) قول شریفی وارد اولمشدر (وان اشتراه منهم تاجر واخرجه فهو قیمی یؤخذ بالثمن ان اشتراه به)
اکر بر تاجر انلردن قیمی اولان برشیء اشترا ایلسه ودار حربدن اخراج ایلسه تاجردن اول شیء ثمنی ایله اخذ اولنور
یعنی مالک قدیم ثمنی ایله اخذ ایدر اکر ثمنی ایله اشترا ایلدیسه ده (وان اشتراه بعرض فبقیمة العرض) اکر عرض
ایله اشترا ایلمش ایسه عرضک قیمتی ایله اخذ اولنور زیرا هبه ایله اول کسنه ملک خاص ثابت اولمش اولور (وهبة له
المثلی فی اشترائه بثمن اوعرض) تاجرک مثلیاتدن اولان شیء ثمنی ایله ویاخود عرض اشتراسنده قیمی مثلیدر مثلا
مثلی اولان شیئی ثمن ایله اشترا ایلمش ایسه عرضک قیمتی ایله اخذ ایدر (وان اشتراه بجنسه اووهب له لایاخذه)
اکر مثلیاتی کندی جنسیله اشترا ایلسه ویاخود کندویه هبه اولنسه مالک قدیم اول شیئی اخذ ایدهمز مثلا
اون کیل بغدایی اون کیل بغدایه اشترا ایلمک کبی (وان کان عبدا فقئت عینه فی ید التاجر واخذ ارشها یاخذه بکل

الثمن ان شاء) اكر تاجر اشترا ايلديكي كافرك اسيرا يلديكي عبد اولورسه و دار اسلامه اخراج ايلدكدنصكره
تاجرده ايكن عبدك كوزي چقارلسه و تاجر اوشيئي اخذ ايلسه مالك قديمي ديلرسه كل ثمني ايله اخذ ايدر ديلرسه
ترك ايدر الديغي ارشي اليمز و ياخود ارش مقابله سنده قيمتندن نقصانه ويره مز زيرا ارش تاجرك ملكنده ايكن
حاصل اولمشدر مالك قديمه اعاده اولنمز (وان اسروه من يد التاجر فاشتراه آخر يأخذه المشتري الاول منه بثمنه
ثم المالك منه بالثمنين وليس له اخذه من المشتري الثاني) بركسنه نك عبدي اسير اولوب دار حربه داخل
اولدقدنصكره بر تاجر اشترا ايلسه بعده اول تاجرك يدندن كفره اول عبدي اسير ايلسه لر بعده بر آخر كسنه كفره دن
اشترا ايدوب دار اسلامه اخراج ايلسه مشتري اول مشتري ثانيدن ثمنيله اخذ ايدر اندنصكره مالك قديمي مشتري
اولدن ايكي ثمنيله اخذ ايدر و مالك ايچون مشتري ثانيدن اخذ ايلمك يوقدر (ولا يملكون حرنا ومدبرنا وام ولدنا
ومكاتبنا) كفره بزم حرمزه و مدبرمزه و ام ولدمزه و مكاتبمزه مالك اولمزلر زيرا محل ملك اولان مالدر بونلر ايسه مال
دكلردر مثلا بونلري اسير ايلسه لر بعده بز غالب اولسق قيمتدن اول وصكره مالكي اخذه قادردر (ونملك عليهم
كل ذلك) بوذكر اولنلرك كليسندن بز انلرك اوزرينه مالك اولورز زيرا شرع شريف انلرك عصمتني اسقاط ايلمشدر
جنايتلرينه جزا ايچون (ولا يملكون عبدا ابق اليهم فيأخذه مالكه بعد القسمة مجانا ايضا) كفره كندولره بزدن
فرار ايدن عبده مالك اولمزلر و بعد القسمة مالك اول عبدي مجانا اخذ ايدر قبل القسمة اخذ ايلديكي كبي زيرا
اهل حربك ملكنه داخل اولميوب بلكه مالكك ملكنده باقيدر (لكن يعوض عنه من بيت المال) لكن
بيت المالدن عبد ايچون حصه سنه دوشن كسنه يه عوض ويريلور (وعندهما كالمأسور) امامين قتنده اسير
اولنمش كبيدر بو تقديرجه عبد آبقه مالك اولورلر (وان ابق بفرس ومتاع فاشترى رجل ذلك كله واخرجه اخذ
المالك ماسوى العبد بالثمن والعبد مجانا) اكر عبد و فرس و متاعله فرار ايدوب دار حربه داخل اولسه و بر رجل
عبدي فرس و متاع ايله اشترا ايدوب دار اسلامه اخراج ايلسه مالك عبددن ماعداسني ثمن ايله و عبدي مجانا اخذ
ايدر زيرا كفره فرس و متاعه مالك اولورلر اما عبده مالك اولمزلر (وعندهما بالثمن ايضا) امامين قتنده فرس
و متاعي ثمن ايله اخذ ايلديكي كبي عبدي دخي ثمن ايله اخذ ايدر (وان اشترى مستأمن عبدا مسلما وادخله دارهم
عتق خلافا لهما) اكر مستأمن بر عبد مسلمي اشترا ايلسه و دار حربه ادخال ايلسه عبد معتق اولور ابو حنيفه
قتنده اما امامين ايچون خلاف وارددر انلر قتنده معتق اولمز ابو حنيفه ايچون دليل بودركه ذل كافردن مسلمي
تخليص ممكن اولديغي مرتبه واجبدر احدي شرطكه تباين دارين در و علت مقامنه قائم اولديكه اول علت
اعتاقدر دار حربده احد زوجينك بري اسلامه كلسه اوچ حيض مقام تفريقه قائم اولديغي كبي امامين ايچون
دليل بزم اوزريمزه واجب اولان بيع ايتدرمكه جبردر مسلمي ذل كافردن خلاص ايچون لكن داخل اولان
جبر دار حربه دخولي ايله زائل اولدي پس ابدي يد مستأمنده عبد اولديغي حالده باقي قالوب معتق اولمز
(وان اسلم عبد لهم ثمة فجاءنا او ظهرنا عليهم او خرج الى عسكرنا فهو حر) اكر دار حربده كفره نك بر عبدي
مسلمان اولسه و بزه كلسه و ياخود بز كفره اوزرينه غلبه ايلسك و ياخود بزم عسكريمزه چقسه اول عبد حردر بو كا
سبب بودركه عبيد طائفه سندن التي و ياخود يدي نفر عبد مسلمان اولوب نبي عليه السلامه كلديلر بعده
افنديلري كلوب رد اولنمسني طلب ايلديلر نبي عليه السلام (عتقاء الله) بيوروب معتق اولدقلرينه حكم ايلدي
و بونلر ايچون حكم ولا يتدر زيرا بو عتق حكميدر

باب احكام المستأمن

بو باب مستأمنك احكامي بيانندهدر هر حربي كه بزم دياريمزه امان ايله داخل اوله اكا مستأمن ديرلر و بزدن دخي
دار حربه داخل اولنه مستأمن ديرلر (اذا دخل تاجرنا اليهم بامان لا يحل له ان يتعرض لشيء من مالهم او دمهم)
يعني بزم تاجرمز امان ايله دار حربده كفره يه داخل اولسه اول مستأمن ايچون انلرك مالرندن و قانلرندن برشيئه
تعرض ايلمك حلال اولمز تعرض اولنجق غدر اولور نبي عليه السلام ايسه غدردن نهي بيورمشلردر (فان اخذ شيئا
واخرجه ملكه محظورا فيتصدق به) اكر مستأمن كفره دن برشيء اخذ ايدوب دار اسلامه اخراج ايلسه خبيثا و حرام
مالك اولور اول شيئي تصدق ايدر (وان غدر به ملكهم فأخذ ماله او حبسه او فعل ذلك غيره بعلمه حل له التعرض
كالاسير) اكر تاجره ملك كفره غدر ايدوب مالني اخذ ايلسه و ياخود حبس ايلسه و ياخود بو فعللري ملكدن

غيريسي

غيريسي ايلسه لكن ملكك علميله اولسه اول تاجر ايچون تعرض ايلمك حلال اولور اسير كبي زيرا انلره هر حالده
تعرض جائزدر اما مستأمنه غدر اولدقده جائز اولور اما فروجه تعرض ايكيسنه دخي جائزدكلدر زيرا فروجك
حلال اولمسي تملك ايله درملك ايسه بعد الاحراز در الا مكر كه خاتوني و يا ام ولدني و مدبرني اسير اولمش
بوله و كفره وطئ ايلمامش اوله اكر وطئ ايلمش ايسه وطئ اولنميه زيرا اشتباه نسب لازم كلور و جاريه سني بولسه
وطئ جائزدكلدر كرك حربي وطئ ايلسون كرك ايلمسون زيرا جاريه يي اسير ايلدكلرنده مالك اولورلر بو تقديرجه
حربينك مالي اولمش اولور (وان اداته ثمة حربي او ادان حربيا) اكر دار حربده بر حربي مستأمني مديون ايلسه و ياخود
مستأمن حربي يي مديون ايلسه (او غصب احدهما من الاخر وخرجا الينا لا يقضى بشيء) و ياخود ايكيسندن
بري آخردن برشيء غصب ايلسه و ايكيسي دخي يعني مستأمن و حربي بزه چقسه لر بريسنه برشيء قضا اولنمز
(وكذا لو فعل ذلك حربيان وخرجا مستأمنين) و نه برشيء قضا اولنمز اكر ايكي حربي بر برين مديون ايلسه و ياخود
بر برندن غصب ايلسه لر و مستأمن اولدقلري حالده دار اسلامه كلسه لر (وان خرجا مسلمين قضي بالدين
لا بالغصب) اكر ايكي حربي ذكر اولنان افعالي اشلدكدنصكره دار اسلامه مسلم اولدقلري حالده چقسه لر دين ايله
قضا اولنور اما غصب ايله قضا اولنمز (ولو اسلم الحربي بعد ما غصبه المسلم ثم خرجا يفتى بالرد ديانة) بر مسلم
بر حربيدن غصب ايلدكدنصكره اول حربي اسلامه كلسه اندنصكره ايكيسي دخي دار اسلامه چقسه ديانه
رده فتوى ويريلور اما قضاء ويرلمز (وان قتل احد المستأمنين المسلمين الاخر ثمة فعليه الدية في ماله) اكر دار
حربده ايكي مسلم مستأمندن بري آخري يعني يولداشني قتل ايلسه ديت اول كسنه نك كندو مالندن واجب
اولور كرك عمدا اولسون كرك خطأ اولسون (والكفارة ايضا في الخطأ) ديت واجب اولديغي كبي خطأ قتلده دخي
كفارت واجب اولور (وان كانا اسيرين فلا شيء الا الكفارة في الخطأ) اكر مذكورلر مستأمن اولميوب اسير اولسه لر
اوزرينه برشيء واجب اولمز الا قتل خطاده كفارة واجب اولور (وعندهما كالمستأمنين) امامين قتنده اسيرلر
دخي مستأمنلر كبيدر و عمد و خطاده ديت واجب اولور و قتل و خطاده كفارت واجب اولور (ولا شيء في قتل المسلم
ثمة مسلما اسلم ولم يهاجر سوى الكفارة في الخطاء اتفاقا) دار حربده مسلمان اولوب مستأجر اولمين مسلمانك خطأ
قتلنده كفارتدن غيري برشيء يوقدر اتفاقا شافعي قتنده خطاده ديت عمدده قود واجب اولور زيرا اول كسنه
نفس معصومه يي قتل ايلمشدر (فصل) بو فصل مستأمنك باقي قلان احكامي بيانندهدر (لا يمكن مستأمن ان
يقيم في دارنا سنة ويقال له ان اقمت سنة نضع عليك الجزية) حربي مستأمن بزم دارمزده سنة كامله
اقامتي ممكن اولمز سنه اكادكيلور اكر سنة كامله مقيم اولورسك سنك اوزريكه جزيه وضع ايدرز (فان اقام سنة
صار ذميا ولا يمكن من العود الى داره) اكر بر كسنه اقامت ايدرسه ذمي اولور بو تقديرجه كندو ولايتنه عودته
تمكين ويرلمز يعني كتمكه قدرت ويرلمز (وكذا لو قيل له ان اقمت شهرا او نحو ذلك فاقام او اشترى ارضا او وضع عليه
خراجها او عليه جزية سنة من حين وضع الخراج) اكر اول حربي مستأمنه اكر بر آي اقامت ايدرسك
و ياخود اوچ آي اقامت ايدرسك سكا جزيه وضع ايدرز دينلسه و اول بوندنصكره اقامت ايلسه ذمي اولور
و ياخود بر ارض خراجي اشترا ايلسه و ارضك اوزرينه خراج وضع اولنسه خراج وضعنك وقتندن بر سنه نك
جزيه سي كندو اوزرينه واجب اولور (او نكحت المستأمنة ذميا) و ياخود حربيه مستأمنه بر ذمي يي نكاح
ايلسه دارمزده اقامتي التزام ايدوب زوجنه تبعيت ايله ذميه اولور (لا لو نكح هو ذمية) ذمي اولمز اكر مستأمن
ذميه يي نكاح ايلسه زيرا طلاق ويروب بلدندن رجوع ايلمك ممكندر بو تقديرجه التزام ايلمش اولور
(فان رجع الى داره حل دمه) اسباب مذكوره ايله ذمي اولان مستأمن اكر دارنه رجوع ايلسه قاني حلال
اولور زيرا انك رجوعي اماني ابطال ايدر (وان كان له وديعة عند مسلم او ذمي او دين عليهما فاسر او ظهر عليهم
سقط دينه و صارت وديعته فيأ) اكر اول حربي مستأمنك مسلم يانندهه و ياخود ذمي يانندهه اماني اولسه
و ياخود ايكيسنك اوزرنده ديني اولسه و اول كسنه اسير اولسه و ياخود بر اهل حربه غلبه ايدوب اولدخي
ايچنده بولنوب قتل اولنسه ديني ساقط اولور و اماني مسلمينه غنيمت اولور (وان قتل ولم يظهر عليهم او مات
فهما لورثته) اكر قتل اولنسه و بزم عسكريمز انلره غلبه ايلسه يعني اول كسنه غلبه سز قتل اولنسه و ياخود
فوت اولسه اول دين و امانت ورثه سي ايچوندر زيرا حكم امان هنوز باقيدر (فاذا جاء حربي بامان

وله زوجة هناك وولد ومال عند مسلم او ذمى او حربى فاسلم هنا ثم ظهر عليهم فالكل فىء) اكر امان ايله بر حربى
دار اسلامه كلسه و دار حربده زوجه سى اولسه و بر مسلم يانده و ياخود ذمى و ياخود حربى يانده ولد و مالى اولسه
وكندوسى دار اسلامده مسلمان اولسه اندنصكره اهل حرب اوزرينه غلبه ايلسك ذكر اولنانلرك جمله سى
غنيمتدر بونلرك فىء اولمسى ولد صغيرك مسلمان اولمسى باباسنك اسلامنه تبعيت ايله اولورجين يدنده وتحت
ولايتنده اولدقده بوايسه تباين دارين حسبيله ولايت متحقق دكلدر اموال دخى كذلك جمله سى فىء اولور
(وان اسلم ثمة ثم جاء ثم ظهر عليهم فطفله حر مسلم و وديعته عند مسلم او ذمى له وغير ذلك فىء) بر حربى دار حربده مسلم
اولوب اندنصكره دار اسلامه كلسه بعده اهل حرب اوزرينه غلبه اولسه اول كمسنه نك كوجك اوغلى حر
مسلمدر و مسلمان و ياخود ذميده اولان امانتى كندينكدر اما طفل وامانتدن غيريسى فىء در (ومن اسلم ثمة وله
هناك وارث مسلم فقتله مسلم عمدا او خطأ فلا شئ عليه الا الكفارة فى الخطاء) بر كمسنه دار حربده مسلمان اولسه
و دار اسلامده مسلم وارثى اولسه و بر مسلم عمدا و ياخود خطأ اول كمسنه يى قتل ايلسه قاتلك اوزرينه برشئ يوقدر
الا قتل خطاده كفارت واردر زيرا عصمت عدم مهاجرت ايله باطل اولوب خطاده ديت و عمدده قود واجب
اولمدى اما خطاده وجوب كفارت حق سبحانه وتعالينك (ومن قتل مؤمنا خطأ فتحرير رقبة مؤمنة) قول
شريفى دار اسلامده و دار حرب قيدى ايله مقيد دكلدر بو آيتك اختصاصى انجق خطايه در و خطايه اختصاص
ايچون عمدده كفارت يوقدر (وان قتل مسلم لا ولى له خطأ) اكر وليسى اولمين بر مسلم خطأ قتل اولنسه
(او مستأمن اسلم هنا) و ياخود دار اسلامده مسلمان اولان مستأمن خطأ قتل اولنسه (فللامام اخذ الدية
من عاقلة القاتل) امام ايچون قاتلك عاقله سندن ديت اخذ ايلمك واردر زيرا اول كمسنه نفس معصومه يى
قتل ايلمشدر (وفى العمد له ان يقتص او يأخذ الدية وليس له العفو مجانا) قتل عمدده امام ايچون قصاص ايلمك
واردر و ياخود طريق صلح ايله ديت اخذ ايدر زيرا امامك ولايت نظريه سى واردر ولى نه رأى ايدرسه انى اشلر
حقيقت حال قصاصدن ديت بيت الماله انفعدر امام ايچون مجانا عفو ايلمك يوقدر زيرا عامه نك حقيدر

باب العشر والخراج

بو باب عشر و خراج بيانندهدر (ارض العرب عشرية) ارض عرب عشريه در (وهى ما بين العذيب الى اقصى
حجر باليمن بمهرة الى حد الشام) ارض عرب عذيب ما بيننده يمنده مهره ده اقصاء حجره و حد شامه دككندر و عذيب
بنى تميم صوينك اسميدر و مهره بر رجلك اسميدر بعضيلر بر قبيله نك اسميدر ديديلر يعنى طولا عذيب و قادسيه دن
يمن و مهره دن حجرك آخرينه دككندر و عرضا يبرين و دهنا و رمل و عالج و مشارق شامه دككندر بو ذكر اولنان
ممالك كليسى عشريه در زيرا نبى عليه السلام و خلفاء راشدين عربدن خراج آلمشلردر (وكذا البصرة) و بصره
دخى عشريه در قياس بوايديكه خراجيه اوله زيرا قهرا فتح اولمشدر و اهلى دخى اول اراضى اوزرينه قرار
اولنمشدر و اراضى عراقندر لكن اجماع صحابه ايله عشريه اولمشدر (وكل ما اسلم اهله او فتح عنوة وقسم بين
الغانمين) و هر ارضكه اهلى اسلامه كله و ياخود قهرا فتح اولوب بين الغانمين قسمت اولنه اول دخى عشريه در
(وارض السواد خراجية) ارض سواد عراق عرب خراجيه در زيرا حضرت عمر ابن العاص مصرى فتح ايلدكده
خراج وضع ايلدى و حضرت عمر سوادى فتح ايلدكده محضر صحابه ده خراج وضع ايلدى و صحابه كزين شام اوزرينه
خراج وضعنده اجماع ايلمشلردر و بوكا سواد تسميه سى اغاج و اكينلرى يشيل اولديغى ايچوندر (وهى ما بين
العذيب الى عقبة حلوان ومن الثعلبية او من العلث الى عبادان) ارض سواد عرضا عذيب ما بيننده ن
عقبه حلوان و طولا ثعلبيه دن و ياخود علثدن عبادانه دككندر حلوان اسم بلددر عبادان شط البحر اوزرنده
بر حصن صغيردر (وكذا كل ما فتح عنوة واقر اهله عليه او صولحوا سوى مكة) هر مملكتكه قهرا فتح اوله
و اهلى اول مملكت و اراضى اوزرينه قرار قلنه و ياخود صلح اولنه مكه دن غيرى اول مقوله اراضينك جمله سى
خراجيه در اما اراضى مكه مكرمه عشريه در قياس بوايديكه مكه مكرمه دخى قهرا فتح اولمشدر خراجيه
اوله لكن نبى عليه السلام تركك ايدوب خراج وضع ايلمشدر (وارض السواد مملوكة لاهلها يجوز بيعهم اياها
وتصرفهم فيها) ارض سواد اهلى ايچون مملوكه در يعنى ملكلريدر و سائر اموال و املاك كبى بيع و تصرفلرى
جائزدر (وان احيى مواتا يعتبر قربه عند ابى يوسف وماؤه عند محمد) اكر موات احيا اولنسه يعنى بر ارض موات

احيا اولنسه ابو يوسف قتنده اكر ارض خراجيه يه قريب ايسه ارض خراجى اعتبار اولنور اكر ارض عشريه يه
قريب ايسه ارض عشريه اعتبار اولنور و امام محمد قتنده صوينه اعتبار اولنور اكر ماء خراجيه ايله سقى اولورسه
خراجيه اعتبار اولنور اكر ماء عشريه ايله سقى اولنورسه عشريه اعتبار اولنور (والخراج نوعان خراج مقاسمة)
خراج ايكى نوعدر بر نوعى خراج مقاسمه در و خراج مقاسمه اولدركه نجان امام بر بلده يى قهرا فتح ايدوب اراضيسى
اوزرينه خراج وضع ايلسه مثلا خارجك خمسنى و ياخود ربعنى و ياخود نصفنى تعيين ايلمكدر نته كيم نبى عليه
السلام اهل خيبره وضع ايلمشدر و بونك حكمى عشر حكميدر اما نصف اوزرينه زياده اولمز (فيتعلق بالخارج
كالعشرية) پس ايمدى بو تقديرجه اول خراج عشر كبى خارجه تعلق ايدر الا بو قدر واردركه موضع خراجده
وضع اولنور حقيقتده بو دخى خراجده كذا فى غاية البيان (وخراج وظيفة) و بر نوعى خراج وظيفه در ذمته
واجب اولان شيدر تعلق ارض ايله انتفاعدن تمكننه در (ولا يزاد على ما وضعه عمر رضى الله عنه على السواد)
و سواد عراقه حضرت عمر رضى الله عنه وضع ايلديكى شى اوزرينه زياده قلنمز (لكل جريب صالح للزرع صاع
من بر او شعير و درهم) زراعته صالح اولان هر جريب ايچون بغدايدن و ياخود شعيردن بر صاع و بر درهم واردر
جريب شول ارضدركه طول و عرضى ملك كسرى ذراعى ايله التمش ذراع اوله و بو ذراع يدى قبضه زياده در ذراع
عامه نك اوزرينه بر قبضه زياده ايلمش ايدى ذراع عامه ايسه التى قبضه در بلديكه حسابك ذراعى التى قبضه در
بو تقديرجه يكرمى درت اصبع در (لا اله الا الله محمد رسول الله) عدد نجه و هر اصبع التى شعيردر و دخى بلديكه سواد
عراقك جريبيدر اما سائر بلادك جرابى بلادك مفارقنه كوره در (ولجريب الرطبة خمسة دراهم) بو نجه نك
جريبى ايچون بش درهم واردر يعنى بش درهم خراج اليونجه (ولجريب الكرم او النخل المتصل عشرة دراهم)
باغك جريبى ايچون و ياخود نخلك جريبى ايچون اوله باغكه بر برينه متصل اوله اون درهم خراج اليونجه (ولما سواه
كزعفران و بستان ما تطيق) جريب مذكورك ماسواسى ايچون زعفران و بستان كبى طاقتنه كوره در حضرت
عمر بو ايكيسنه برشى وضع ايلمدى اعتبار طاقته كوره در (ونصف الخارج غاية الطاقة) خارجك نصفى طاقتك
غايتيدر زيرا تنصيف عين انصافدر (وان لم تطق ما وظف نقص) موظف اولان شيئه ارضك طاقتى يوغيسه نقص
اولنور زيرا حضرت عمر رضى الله عنه عثمان بن حنيف و حذيفة اليمانى سواد عراقى مساحه يه كوندروب
انلر دخى مساحه ايدوب وضع خراج ايلدكلرنده حضرت عمر بونلره خطابا (لعلكما حملتما الارض ما لا تطيق
فقالا لا بل حملناها ما تطيق ولو زدنا لاطاقت) ديو جواب ويرمشلردر بو كلام عدم طاقتده نقصك جوازينه دالدر
(ولا يزاد وان اطاقت عند ابى يوسف خلافا لمحمد) ابو يوسف قتنده اكر ارضك طاقتى دخى اولورسه زياده قلنمز
امام محمد ايچون خلاف واردر انك قتنده طاقت اولدقده زياده قلنمق جائز اولور (ولا خراج ان انقطع عن ارضه
الماء او غلب عليها او اصاب الزرع آفة) خراج يوقدر يعنى خراج النمز ارضدن صو منقطع اولورسه و ياخود
صو غلبه ايدرسه و ياخود زرعه آفت اصابت ايدرسه (ويجب ان عطلها مالكها) خراج واجب اولور اكر مالكى
اول اراضى يى ابطال ايدرسه (ولا يتغير ان اسلم او اشتراها مسلم) ارض خراج صاحبى اولان مسلمان اولسه و ياخود
اول ارضى بر مسلم اشترا ايلسه خراج متغير اولمز صحابه كرام ارض خراجى اشترا ايدرلردى و خراجنى
ادا ايدرلردى (ولا عشر فى خارج ارض الخراج) ارض خراجك يعنى محصولنده عشر يوقدر محصل كلام عشر
و خراج بر يردن جمع اولمز (ولا يتكرر خراج الوظيفة بتكرر الخارج) تكرر خارج ايله خراج وظيفه بر سنه ده
متكرر اولمز يعنى سنه ده ايكى محصول ويرمكله ايكى دفعه خراج وظيفه النمز زيرا حضرت عمر مكرر اوظيف
ايلمشدر (بخلاف العشر وخراج المقاسمة) عشر و خراج مقاسمه بونك خلافيدر يعنى خارجك تكررى ايله خراج
متكرر اولور (فصل الجزية) وقتاكه مصنف خراج اراضى ذكرندن فارغ اولدى ايسه بو فصلده خراج رؤسى كه جزيه
در انى ذكر ايلدى زيرا جزيه تسميه سى ذمى قتلدن كفايت ايلديكى ايچوندر چون كافر جزيه قبول ايلسه قتل اندن
برى اولور حق سبحانه وتعالينك (قاتلوا الذين لا يؤمنون بالله) قول شريفندن (حتى يعطوا الجزية عن يد وهم
صاغرون) قول شريفنه دكين واقع اولان نظم شريف اخذ جزيه ايله قتلدن خلاصلرينه حجتدر اكر ديلورسه
كفر معصيتدر جواب ويرلوركه جزيه كفرى تقريردن بدل دكلدر انجق ترك قتل و استرقاقدن عوضدر قصاص
عوض ايله اسقاط اولنمق كبيدر (الجزية اذا وضعت بتراض وصلح لا تتغير) جزيه چون رضا و صلح ايله وضع اولنسه

ستغيرا اولمز (وان فتحت بلدة عنوة واقر اهلها عليها توضع على ظاهر الغنى فى السنة ثمانية واربعون درهما) يعنى
بر بلده قهرا فتح اولنسه واهلى اول بلده اوزرينه قرار قلنسه ظاهر غناسى اوزرينه سنه ده قرق سكز درهم
خراج وضع اولنور وهر آيده درت درهم اخذ اولنور (وعلى المتوسط نصفها وعلى الفقير القادر على الكسب
ربعها) اورته حاللو كمسنه نك اوزرينه قرق سكز درهمك نصفى وضع اولنور وهر آيده ايكى درهم اخذ اولنور
وكسبه قادر اولان فقير اوزرينه قرق سكز درهمك ربعى وضع اولنور كه اون ايكى درهمدر وهر آيده بر درهم
اخذ اولنور (وتوضع على كتابى ومجوسى ووثنى عجمى) كتابى ومجوسى ووثنى عجمى اوزرينه جزيه وضع اولنور
زيرا وثنى عجمينك استرقاقى جائز اولمسى وضع جزيه نك جوازينه دليلدر (لا عربى ولا على مرتد فلا يقبل منهما
الا الاسلام او السيف) وثنى عربى اوزرينه ومرتد اوزرينه جزيه وضع اولنمز زيرا نبى عليه السلام كندولردن
ظهور ايدوب وقرآن عظيم الشان كندولرنك لسانى اوزرينه نازل اولوب ومعجزۀ باهره سى كندولره جمله دن
اظهر اولمغين بونلرك كفرى سائرندن اغلظ اولمغين بونلردن قبول اولنمز الا الاسلام وياخود سيف مرتده وضع
جزيه نك عدم جوازى بودر كه كندوسى مهتدى اولوب اسلامك محاسننه واقف اولدقدنصكره ربى سنه كافر
اولمشدر بو تقديرجه كفره ده غلظتى سائرندن اغلظ اولمشدر (وتسترق انثاهما وطفلهما) وثنى عربينك ومرتدك
نسوان وطفللرى عبد اولورلر زيرا ابو بكر رضى الله عنه حضرتلرى بنى حنيفه نك نسوان وصبيانى اسير ايدوب
غانمين بيننده قسمت ورجالدن اسلامه كلميانلرى قتل ايلمشدر (ولا جزية على صبى وامرأة ومملوك ومكاتب وشيخ
كبير وزمن واعمى ومقعد وفقير لا يكتسب) صبى وخاتون ومملوك ومكاتب وشيخ كبير وكوره من ومقعد وكسبه
قادر اوليان فقير اوزرينه جزيه يوقدر (وراهب لا يخالط) وناس ايله مخالطه ايليان راهب اوزرينه دخى جزيه
يوقدر زيرا جزيه قتلدن بدلدر راهب ايسه مادامكه ناسه مخالطه ايليه قتلى جائز دكلدر وامام محمد ابو حنيفه دن
روايت ايدوب راهب اوزرينه جزيه وضع اولنور اكر عمله قادر اولورسه زيرا بو كمسنه ارض خراجيه معطل ايدن
كمسنه كبيدر (وتجب فى اول الحول ويؤخذ قسط كل شهر فيه) جزيه سنه اولنده واجب اولور وهر شهرك قسطى
اول آيدن اخذ اولنور غنيدن درت ومتوسطدن ايكى درهم وفقيردن بر درهم (وتسقط بالاسلام او الموت) جزيه
اسلام ايله وياخود موت ايله ساقط اولور (وتتداخل بالتكرر) جزيه تداخل ايدر حولك تكررى ايله مثلا بر ذمينك
اوزرينه ايكى حول مرور ايدوب جزيه سن ادا ايلمش اولسه امام اعظم قتنده سنۀ اولينك جزيه سى ساقط اولور
زيرا جزيه كفر اوزرينه عقوبة واجبدر نجنكه عقوبات جمع اولسه تداخل ايدر (خلافا لهما) امامين خلاف
ايدوب انلر قتنده ايكى سنه نك جزيه سى واجب اولور (بخلاف خراج الارض) خراج ارض جزيه نك خلافنجه در
هر سنه نك خراجى لازم اولور (ولا يجوز احداث بيعة او كنيسة او صومعة فى دارنا) بزم دارمزده بيعه وكنيسه
وصومعه احداثى جائز اولمز بيعه وكنيسه يهود ونصارانك معبدلريچون استعمال اولنور اما غالبا بيعه
نصارى ايچون وكنيسه يهود ايچون استعمال اولنور وصومعه بونلردن بريسى بالكز عبادت ايده جك
مقامدر وبعضلريت ناردر ديمشلر (وتعاد المنهدمة من غير نقل) منهدم اولان كنيسه وبيعه وصومعه بر آخر
موضعه نقل اولنمدين عودت اولنور (ويميز الذمى فى زيه ومركبه وسرجه ولا يركب خيلا ولا يعمل بسلاح)
دخى لباس وعمامه سنده مسلمانلردن تميز اولنور وآته دخى راكب اولمز وسلاح دخى استعمال ايلمز
(ويظهر الكستيج) كستيج اظهار ايلمز كستيج پارمق قالينلغى يولك وياخود قلدن بر ايپ در ذمى طائفه سى ثيابى
اوزرينه باغلارلر زناردن غيرى بر شيدر زيرا زنار ابريشمدندر (ويركب سرجا كالاكاف) ذمى طائفه سى اكاف
كبى اكره راكب اولورا كاف ايسه پالان ديدكارى شيدر (والاحق ان لا يتركوا ان يركب الا لضرورة وحينئذ
ينزل فى المجامع) احق اولان راكب اولمقدن منع اولنمقدر تركلنا اولنمقدر الا كه ضرورت ايچون اوله
بو تقديرجه مسلمانلر مجمعنه ارغراد قلنده باركيرلرندن نازل اولورلر (ولا يلبس ما يخص اهل العلم والزهد
والشرف) اهل علم وصاحب زهد واشرافه مخصوص اولان لباسى كيميه لر وكيرلر ايسه منع اولنورلر (ويميز
انثاه فى الطريق والحمام) طريق وحمامده ذمينك انثاسى مسلمان انثاسندن تميز اولنه (ويجعل على داره علامة
كيلا يستغفر له) اوى اوزرينه بر علامت قله كه مسلمان اوى ظن اولنوب انك ايچون استغفار اولنميه (ولا يبدأ
بسلام) وذمى يه سلام ايله بدأ اولنميه لكن رد سلام لا بأسدر ورد سلام ايلدكده عليكم ديه زياده ايليه يعنى عليكم

السلام

السلام ديميه اكر رد سلام ده (السلام على من اتبع الهدى) ديسه جائزدر (ويضيق عليه الطريق) ودخى ذمى
اوزرينه طريق تضييق اولنه مثلا نچن مسلمان ايله ذمى بربرلرينه ملاقى اولسه ذمى يه اهانة تضييق ايليه اما ذمى
ابتدا سلام ويروب مسلمانه تعظيم ايلسه تضييق اولنميه (ويؤدى الجزية قائما والآخذ قاعدا) ذمى جزيه يى قائما
اولديغى حالده ادا ايليه وآخذ قاعد اولديغى حالده اخذ ايليه (ويؤخذ بتلبيبه ويهز ويقال له اد الجزية يا ذمى
ويا عدو الله) ذمى يقاسندن اخذ اولنوب تحريك اولنور وا كا يا ذمى ويا عدو الله جزيه يى ادا ايله ديلنور (ولا ينقض
عهده بالاباء عن الجزية) ذمينك عهدى جزيه دن ابا ايله نقض اولنمز زيرا امتناع قتل ذمى التزام جزيه ايله در
يوخسه ادا ايله دكلدر التزام ايسه امتناع جزيه ايله ساقط اولمز جائزدر كه امتناع ايله مراد تأخير اوله (او بزناه بمسلمة
او قتله مسلما او سب النبى صلى الله عليه وسلم) وياخود ذمينك مسلمه يى زنا ايله وياخود بر مسلمى قتل ايله وياخود
حاشا نبى عليه السلامه سب ايله عهدى نقض اولنمز (بل باللحاق بدار الحرب او الغلبة على موضع الحرب بقتالنا) بلكه
عهدى نقض اولنور دار حربه لحوق ايله وياخود بزم محاربه مز ايچون بر موضعه غلبه ايله عهدى نقض اولنور
(ويصير كالمرتد) اول ذمى مرتد كبى اولور ناقض عهد اولان ذمى مالنى دار حربه كتورسه اول مسلمانلره فىء در يعنى
غنيمتدر مال مرتد دخى بويله ذمى دارمزده ترك ايلديكى مالك حكمى مرتدك ترك ايلديكى مال حكمى كبيدر
يوخسه اخر عيدر تتبع اولنان كتبده محلى كورمدك دبو فرايد صاحبى نقل ايلمشدر حد ذاتنده تتبع اولنه جق
محلدر (لكن لو اسر لا يجبر على الاسلام بل يسترق والمرتد يقتل) لكن ناقض عهد اولنان ذمى اسير اولنسه اسلام
اوزرينه جبر اولنمز بلكه استرقاق اولنور ومرتد ايسه قتل اولنور وذمى ابتدا اسلامى التزام ايلمدى جزيه يى التزام
ايلدى استرقاقى وياخود ذمته دعوتى لا بأسدر اما مرتد بونك خلافيدر نه رق ونه جزيه قبول اولنور بلكه
مقر اولورسه قتل اولنور (ويؤخذ من بنى تغلب رجالهم ونسائهم ضعف الزكاة) بنى تغلب قبيله سنك
رجال ونساسندن ضعف زكاة اخذ اولنور يعنى ايكى قات زكاة اخذ اولنور زيرا حضرت عمر رضى الله عنه
زكاتلرينك ضعفى اوزرينه مصالحه ايلمشدر (لا من صبيانهم) صبيانلرندن زكاة يوقدر (ويؤخذ من مواليهم
الجزية والخراج كموالى قريش) بنى تغلبك مواليسندن يعنى عتقاسندن جزيه وخراج اخذ اولنور قريشك
عتقاسندن الندريغى كبى (ويصرف الخراج والجزية وما اخذ من بنى تغلب او من ارض اجلى اهلها عنها او اهداه
اهل الحرب او اخذ منهم بلا قتال) خراج وجزيه وبنى تغلبدن اخذ اولنان شىء وبر ارضكه اهلى اجلا يعنى اخراج
اولنه اول ارضدن النان شىء واهل حرب هديه ايلديكى شىء واهل حربدن بلا قتال النان شىء صرف اولنور
(فى مصالح المسلمين كسد الثغور وبناء القناطر والجسور) سد ثغور وبناء قناطر وبناء جسور كبى مصالح
مسلمينده صرف اولنور قنطره ايله جسر مابيننده فرق بودر كه قنطره كيرج وطاش ايله بنا اولنان در جسر
خشبدن بنا اولنان در (وكفاية العلماء والمدرسين والمفتين والقضاة والعمال والمقاتلة وذراريهم) دخى علمانك يعنى
مفسرين ومحدثينك ومدرسينك ومفتيلرك وقضاة وعمالك ومقاتله يعنى عسكرى سنك كفايتلرينه وذريتلرينك
كفايتلرينه صرف اولنور وذراريهم ده اولان ضمير مقاتله يه راجعدر وكافى وهدايه نك ومجمع البحرين وشرحى
وشرح مختار واختيارك كلامنك مفهومى انجق مقاتله يه راجع اولمسنى مشعردر (ومن مات فى نصف السنة
حرم من العطايا) مذكورلردن برى نصف سنه ده فوت ايله عطايادن غزاة ايچون كسب اولنان شىء اكا حرام
اولور زيرا بو عطا بر نوع صله در قبل القبض مالك اولمز وموت ايله ساقط اولور وصاحب عنايه ديمشدر كه
آخر سنه ده دخى فوت اولسه ورثه سنه ويرلمز زيرا صله در قبضدن غيرى ايله مالك اولمز

باب المرتد

بو باب مرتدك احكامى بياننده در (من ارتد والعياذ بالله يعرض عليه الاسلام) عياذا بالله تعالى بر كمسنه مرتد
اولسه آنك اوزرينه اسلام عرض اولنور عرض اسلام استحبابادر يوخسه واجب دكلدر زيرا قدما كندويه
دعوت بالغ اولمش ايدى (وتكشف شبهته ان كانت) اكر شبهه سى وار ايسه كشف اولنور (فان استمهل حبس
ثلاثة ايام فان تاب والا قتل) اكر مرتد مهل طلب ايدرسه اوچ كون حبس اولنور واوچ كونده اكر تائب اولورسه
فبها والا قتل اولنور وناطقه دن نقل اولنديكه اكر مرتد تائب اولوب اسلامه كلدكدنصكره تكرار كفره عودت
ايدرسه حتى اوچ دفعه يه دكين مرتد اولسه مهل طلب ايلدكجه مهل ويريلور اما دردنجيده مهل ويرلمز همان

اخذ اولنديغي كبي اسلامه كلورسه فبها والا قتل اولنور وبعضيلر قتنده مادامكه اخذ اولندقجه اسلامه كله قتل
اولنمز الا مكركه اسلامدن ابا ايليه وجميع اصحابمزك قولي بودركه مرتددن ابدي توبه طلب اولنور اما حضرت علي
وابن عمردن روايت اولنديكه اوج دفعه دنصكره توبه سي قبول اولنمز نيجه سي استهزا اولمش اولور وابو يوسفدن
بر روايتده ارتداد متكرر اولسه اسلام عرض اولنمدين قتل اولنور زيرا ارتدادك تكرارنده استخفاف دين لازم
كلور (وتوبته بالتبري عن كل دين سوى الاسلام او عما انتقل اليه) مرتدك توبه سي اسلامدن غيري جميع دينلردن
بري اولمسيله در وياخود انتقال ايلديكي دينندن بري اولمسيله در مثلا (اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا
عبده ورسوله) ديو شهادتدنصكره اسلامدن غيري جميع دينلردن بري اولدم ديه وياخود يهوديدن ايسه دينندن
بري اولدم ديه وياخود نصاري دينندن بري اولدم ديه (وقتله قبل العرض ترك ندب بلا ضمان فيه)
عرض اولنمزدن مقدم مرتدي قتل ايلمك فعل مستحبي ترك ايلمكدر اول قتلده ضمان يوقدر زيرا مرتدك دخي
مباحدر وكندويه دعوت بالغ اولدقدنصكره اسلام عرض ايلمك واجب دكلدر شرح طحاويده مسطوردركه
بركسنه مرتدي امامك اذنيسز قتل ايلسه تأديب اولنور (ويزول ملكه عن ماله موقوفا فان اسلم عاد) مرتدك
ملكي ردتي سببيله كندو مالندن موقوفا زائل اولور اكر اسلامه كلورسه مالي ينه ملكنه عودت ايدر
ابو حنيفه قتنده (وان مات او قتل او لحق بدار الحرب وحكم به) اكر مرتد فوت اولسه وياخود قتل اولنسه
وياخود دار حربه لاحق اولسه ولحوقنه حكم اولنسه (حتي عتق مدبره وامهات اولاده وحلت ديونه)
مدبرلري وام ولدلري معتق اولور وديون مؤجله سي في الحال اولور يعني معجله اولور زيرا دار حربه الحاق موت
كبيدر (وكسب اسلامه لوارثه المسلم) حال اسلامده اولان كسبي مسلم اولان وارثي ايچوندر (وكسب ردته فيء)
حال ردتده اولان كسبي فيء در يعني غنيمتدر بو قول ابو حنيفه قتنده در شافعي قتنده ايكيسي دخي فيء در زيرا
مرتد كافرا فوت اولمشدر مسلم ايسه كافره وارث اولمز بو تقديرجه ايكي حالده دخي فيء در (ويقضي دين اسلامه
من كسب اسلامه) اسلامده ايكن اولان ديني اسلامده اولان كسبندن قضا اولنور (ويوقف بيعه وشراؤه
واجارته وهبته ورهنه وعتقه وتدبيره وكتابته ووصيته فان اسلم صحت وان مات وقتل او حكم بلحاقه بطلت)
مرتدك بيع وشراسي واجاره وهبه سي ورهن وعتق وتدبير وكتابت ووصيتي موقوف اولور اكر اسلامه كلورسه
بو تصرفات صحيح اولور واكر فوت اولوب وياخود قتل اولنوب وياخود دار حربه لحوقي ايله حكم اولنورسه
بو تصرفات باطل اولور (وقالا لا يزول ملكه عن ماله وتقضي ديونه مطلقا من كلا كسبيه) امامين ديديلركه مرتدك
مالندن ملكي زائل اولمز ديني مطلقا قضا اولنور حال اسلامده وحال ردتده اولان كسبندن (وكلاهما لوارثه
المسلم) ايكي حالده اولان كسبي دخي مسلم اولان وارثي ايچوندر (ومحمد اعتبر كونه وارثا عند اللحاق وابو يوسف
عند الحكم به وتصح تصرفاته) امام محمد مسلمك مرتده وارث اولمسني دار حربه لاحق اولدقده اعتبار ايدر
وابو يوسف دار حربه لحوقنه حكم اولدقده اعتبار ايدر بو وقته كلنجه دكين مرتدك تصرفاتي صحيح اولور
(ولا يوقف غير المفاوضة) شركت مفاوضه دن غيريسي موقوف اولمز انجق شركت مفاوضه موقوف اولور زيرا
شركت مفاوضه دينده ومالده وتصرفده وربحده مساوات اقتضا ايدر مرتدده ايسه دين يوقدر بالاتفاق
موقوفدر اسلامه كلورسه صحيح اولور والا باطل اولور (لكن كتصرف الصحيح عند ابي يوسف وكتصرف المريض
عند محمد) لكن مرتدك تصرفي ابو يوسف قتنده صحيحك تصرفي كبيدر حتي تصرفاتي جميع مالندن اعتبار
اولنور (ويصح اتفاقا استيلاده وطلاقه ويبطل نكاحه وذبيحته) باتفاق مرتدك استيلاد وطلاقي صحيح اولور
ونكاح وذبيحه سي باطل اولور (ويوقف مفاوضته) شركت مفاوضه سي موقوف اولور بو قول مصنفك
ولا يوقف غير المفاوضة قولندن فهم اولنمش ايدي تا ياد كرندن مراد نه ايديكي معلوم اولمدي (ووارثه امرأته المسلمة
اذا مات او قتل وهي في العدة وان عاد مسلما بعد الحكم بلحاقه اخذ ما وجده باقيا في يد وارثه) مرتدك مسلم اولان
خاتوني وارث اولور يعني مرتد فوت اولسه وياخود قتل اولنسه حال بوكه خاتون عدتده اولسه بو تقديرجه مرتد
فار اولمش اولور اكر وقت ردتده صحيح ايسه دخي زيرا ارتداد هلاكه سببدر مرض كبي واكر دار حربه لحوقنده
حكمندنصكره مسلما عودت ايلسه وارثك يدنده باقي قلان اشيادن بولنديغني اخذ ايدر (ولا ينقض عتق مدبره
وام ولده وان عاد قبله فكانه لم يرتد) مدبرنك وام ولدينك عتقي نقض اولمز زيرا ابو ايكيسنك عتقنه قضاء قاضي

دليل

دليل صحيح ايله صحيحدر بوزلمز اكر دار اسلامه قاضينك قضاسندن اول عودت ايدرسه كانه مرتد اولمامش كبيدر
اول وقت عتقلري نقض اولور (والمرتدة لا تقتل بل تحبس حتي تتوب وتضرب كل يوم) مرتده اولان خاتون قتل
اولنمز بلكه توبه ايدنجه حبس اولنور وهر كون ضرب اولنور صاحب كافي ديمشدركه حسن رحمه الله امام
ابو حنيفه دن روايت ايدوب هر كون زنداندن اخراج اولنوب اوتوز طقوز دكنك ضرب اولنه (والامة يجبرها
مولاها) جاريه مرتده يي مولاسي اسلامه جبر ايلر (وينفذ جميع تصرفها في مالها) مرتده اولان خاتونك مالندن
جميع تصرفاتي نافذ اولور (وجميع كسبها لوارثها المسلم اذا ماتت) مرتده اولان خاتونك كرك حال اسلامده وكرك حال
ردتده جميع كسبي فوت اولدقده مسلم اولان وارثي ايچوندر (ويرثها زوجها ان ارتدت مريضة) مريضه ايكن
مرتده اولان خاتونه زوجي وارث اولور (لا ان ارتدت صحيحة) صحيحه ايكن مرتده اولسه زوجي وارث اولمز
(وقاتلها يعزر فقط) مرتده اولان خاتونك قاتلي انجق تعزير اولنور اوزرينه برشي لازم كلمز زيرا اول كسنه نبي
عليه السلامك (من بدل دينه فاقتلوه) قول شريفنك اطلاقنه اعتماد ايلمكله قتل ايلمشدر اول اجلدن اوزرينه
برشيء لازم كلمز انجق تأديب وتعزير اولنور (وسائر احكامها كالرجل) مرتده اولان خاتونك احكامي مرتد
اولان رجلك احكامي كبيدر (فان ولدت امته فادعاه يثبت نسبه وامومتها والولد حر يرثه مطلقا ان كانت
مسلمة) اكر مرتدك جاريه سي بر ولد كتورسه ومرتد اول ولدي دعوت ايلسه ولدك نسبي اول مرتددن ثابت اولور
وجاريه انك ام ولدي اولور وولد حر اولور مطلقا وارث اولور كرك ايسه ارتداد ايله ولادت مابيني آلتي آيدن اقل
اولسون كرك اكثر اولسون برابردر اكر جاريه مسلمه اولورسه زيرا ولد ابويندن مسلم اولنه تابعدر ومسلم ايسه
مرتده وارث اولور (وكذا ان كانت نصرانية) وينه ولد حر مسلمدر وارث اولور اكر جاريه نصرانيه دخي اولورسه
(الا ان ولدته لاكثر من نصف حول منذ ارتد) الا مكركه جاريه مرتدك ارتدادندن نصف حولدن اكثرده ولد
كتورمش اوله اول زمان وارث اولمز مثلا آلتي آيدن اقلده ولد كتورسه علوق حال اسلامده واقع اولوب ولد
اسلامه تابع اولمش اولور ومرتددن وارث اولور آلتي آيدن اكثرده واقع اولورسه علوق حال ارتداده واقع اولوب
ولد دخي مرتد اولوب اول تقديرجه مرتددن ارث المز (وان لحق بماله فظهر عليه فهو فيء) اكر مرتد مالي ايله دار
حربه لاحق اولسه واول حال اوزرينه غلبه اولنسه اول مال غنيمتدر (وان لحق ثم رجع فذهب به فظهر عليه فهو
لوارثه قبل القسمة) اكر مرتد مالسز دار حربه داخل اولسه اندنصكره دار اسلامه رجوع ايلسه وياخود مالني
دار حربه كتورسه بعده مرتد اوزرينه غلبه اولنسه اول مال قبل القسمه وارثي ايچوندر زيرا مرتد ابتدا دار
حربه داخل اولوب لحوقنه حكم قاضي لاحق اولدقده دار اسلامده اولان مالي ورثه سنه انتقال ايدوب ورثه
اول ماله مالك اولورلر صكره مالني آلوب دار حربه كتورديكنه اعتبار يوقدر قبل القسمت مجانا الورلر (وان لحق
فقضي بعبده لابنه فكاتبه الابن فجاء المرتد مسلما فبدل الكتابة والولاء له) اكر مرتد دار حربه لاحق اولسه وعبدي
اوغلي ايچون قضا اولنسه يعني قاضي عبدني اوغلنه حكم ايلسه واوغلي اول عبدي مكاتب ايلسه ومرتد اولان
باباسي مسلم اولديغي حالده دار اسلامه بدل كتابت وولا باباسي ايچوندر (ومن قتله مرتدا خطأ فقتل علي ردته)
بركسنه مرتدي خطأ قتل ايلسه اول مرتد ردتي اوزرينه قتل اولنور (او لحق فديته في كسب اسلامه) وياخود
خطأ قتل ايلدكدنصكره دار حربه لاحق اولسه مقتولك ديتي اسلامده اولان كسبندندر ابو حنيفه قتنده (وقالا
في كسبه مطلقا) امامين ديديلر مطلقا اسلام ورتده اولان كسبندندر (ومن قطعت يده عمدا فارتد والعياذ بالله
تعالى ومات منه او لحق ثم جاء مسلما فمات منه فنصف ديته منه لورثته في مال القاطع) بركسنه نك الي قطع
اولنسه بعد القطع عياذا بالله تعالي مرتد اولسه اول قطعدن حالت ردتده فوت اولسه وياخود دار حربه لاحق
اولسه بعده مسلم اولديغي حالده دار اسلامه كلسه واول قطعدن فوت اولسه قطع ايدن كسنه نك مالندن نصف
ديتي ورثه ايچوندر (وان اسلم بدون لحاق فمات فتمام الدية وعند محمد نصفها) اكر مرتد اولان مقطوع اليد دار
حربه لاحق اولمدين مسلمان اولسه واول قطعدن فوت اولسه ابو حنيفه وابو يوسف قتنده تمام ديتدر وامام محمد
قتنده نصف ديتدر (مكاتب ارتد فلحق فاخذ بماله وقتل فبدل الكتابة لمولاه والباقي لورثته) بر مكاتب مرتد اولوب
دار حربه لاحق اولسه وبعده ماليله اخذ اولنوب قتل اولنسه كندو مالندن بدل كتابت مولاسي ايچوندر باقيسي
ورثه سي ايچوندر (زوجان ارتدا فلحقا فولدت المرأة ثم ولد للولد فظهر عليهم فالولدان فيء) ار وعورت مرتد

اولوب دار حربه لاحق اولسه لر پس ایدی خاتون دار حربده براولاد کتورسه اندنصکره اول ولدنك دخی اوغلی اولسه بعده انلرك اوزرینه غلبه اولنسه ولدك ایکیسی دخی فیء در یعنی غنیمتدر هدایه ده دخی بویلجه در اما ولد اولك فیء اولمسی اناسنك مرتده اولسیدر زیرا مرتده اولان خاتون استرقاق اولنور ولدی دخی استرقاقده اکا تابعدر اما ولد ثانینك فیء اولمسی کافر اصلیدرمی ندکادر واسترقاقده شبهه ارتداد دخی یوقدر (ویجبر الولد علی الاسلام لا ولده) ولد اول اسلام اوزرینه جبر اولنور زیرا اولاد بنده بابایه تابعدر ایدی بابامی جبر اولدیغی کبی اوغلی دخی اسلام اوزرینه جبر اولنور اما ولدك ولدی جبر اولنمز (واسلام الصبی العاقل صحیح) صبی عاقلك اسلامی صحیحدر (وکذا ارتداده) ارتدادی دخی صحیحدر نکاح باطل اولوب میراثدن محروم اولور ابو حنیفه وامام محمد قتنده (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده ارتدادی صحیح دکلدر زفر وشافعی دیشلردرکه صبینك اسلامی وارتدادی صحیح دکلدر زیرا صبی عاقل اسلامده ابوینه تابعدر واسلامی طریق تبعیت ایله صحیحدر بوخسه طریق اصالت ایله دکلدر و تبعیت دلیل عجزدر اصالت دلیل قدرتدر و قدرت ایله عجز بیننده خود تنافی واردر واحد تنافیکه تبعیت ایله اولان اسلامدر اول ایسه بالاجماع موجوددر بو تقدیرجه ضرورة آخر منتفی اولور بزم ایچون دلیل بودرکه علی کرم الله وجهه صبی ایکن اسلامه کلدی و نبی علیه السلام اسلامنك صحتنه حکم ایلدی (ویجبر علی الاسلام ولا یقتل ان ابی) وصبی مرتد اسلام اوزرینه جبر اولنور اکر اباایدرسه قتل اولنمز زیرا قتل عقوبتدر صبی ایسه عقوبته اهل دکلدر

باب احکام البغاة

بو باب بغاتك احکامی بیانندهدر و بغاة باغینك جمعیدر قضاة قاضینك جمعی اولدیغی کبی (اذا خرج قوم مسلمون عن طاعة الامام وتغلبوا علی بلد) یعنی مسلمانلردن برقوم امامك طاعتندن خروج ایلسه و برشهر اوزرینه غلبه ایلسه (دعاهم الی العود وکشف شبهتهم) امام انلری طاعته دعوت ایلیه و شبههلری کشف اولنه زیرا علی کرم الله وجهه اهل حرورایه قتالدن اول عبد الله بن عباسی کوندروب مخاصمه و محاجه ایدوب نیجه قوم رجوع ایلمشلردر (وبدأهم بالقتال لو تحیزوا مجتمعین) امام و امام ایله معا اولنلر قتاله ابتدا باشلرلر طائفهٔ بغاة اکر مجتمعین اولدقلری حالده برمکان اتخاذ ایدرلرسه (وقیل لا مالم یبدؤا) ودینلدیکه امام و امام ایله معا اولنلر بدأ ایلمزلر مادامکه بغاة بدأ ایلمیهلر بو قول قدورینك روایتیدر روایت اولی جواهرزادهنك مختاریدر اما قتالك جوازنه دلیل حق سبحانه و تعالینك (فان بغت احداهما علی الاخری فقاتلوا التی تبغی حتی تفیء الی امر الله) قول شریفیدر (فان کان لهم فئة اجهز علی جریحهم واتبع مولیهم والا فلا) اکر بغاة ایچون فئه اوله جق اولورسه بو محلده فئهدن مراد جماعتدرکه مجروحلری مغلوبلر اول فئهیه التجا ایلسهلر اکر بویله اولورسه جریحلری اوزرینه قتله سرعت اولنه یعنی مجروحلری قتل ایدوب فرار ایدنلری تعقیب ایلیهلر واکر فئهلری یوغیسه جریحلری قتل ایلمیهلر وفرار ایدنلری تعقیب ایلمیهلر زیرا قتللرینك جوازی خوف ایچون ایدی فئه اولمیجق خوف یوقدر بو تقدیرجه قتل اولنمزلر زیرا مسلمانلردر (ولا تسبی ذریتهم فلا یقسم مالهم بل یحبس حتی یتوبوا فیرد علیهم) ذریتلری سبی اولنمز و مالّلری دخی تقسیم اولنمز بلکه توبه ایدنجه مالّلری حبس اولنور و بعد التوبه مالّلری کندولره رد اولنور (وجاز استعمال سلاحهم وخیلهم عند الحاجة) محتاج اولندقده بغاتك سلاح و اتلرینی استعمال جائزدر زیرا علی کرم الله وجهه بصرهدن سلاحی قسمت ایلدی حاجت ایچون بوخسه تملیك ایچون دکل و حاجت اولدقده امام عادلك مالندن بو مقولی اشیالك واردر مال باغیدن خود بطریق الاولیدر (وان قتل باغ مثله فظهر علیهم لا یجب شیء) اکر باغی کندو مثلی بر باغی‌یی قتل ایلسه بعده انلرك اوزرینه غالب اولنسه قاتلك اوزرینه بر شیء یعنی قصاص و دیت واجب اولمز زیرا امامك انلر اوزرینه ولایتی یوقدر (وان غلبوا علی مصر فقتل بعض اهله آخر منه عمدا قتل به اذا ظهر علی المصر) اکر بغاة طائفهسی برشهر اوزرینه غلبه ایلسهلر و اول شهر اهالیسنك بعضیسی ینه اهالی شهردن آخری عمدا قتل ایلسه مقتولك مقابلهسنده قاتل اولان کمسنه قصاصا قتل اولنور ایچون مصره غالب اولنسه یعنی بغاة الندن (وان قتل عادل مورثه الباغی یرثه) اکر بر عادل باغی اولان مورثنی قتل ایلسه اول باغی‌یه وارث اولور (ولو بالعکس لا یرثه الباغی الا ان ادعی انه کان علی الحق) اکر قتل عکس اولسه مثلا باغی عادل مورثنی قتل ایلسه وارث اولمز ابو حنیفه و امام محمد قتنده الا مکرکه کندوسی حق اوزرینه اولدیغی

ادعا ایلسه اول زمان وارث اولور (وعند ابی یوسف لا یرثه مطلقا) ابو یوسف قتنده مطلقا وارث اولمزکه کیمسه حق اوزرینه اولدیغی ادعا ایلسون کرك باطل اولدیغی ادعا ایلسون (وکره بیع السلاح ممن علم انه من اهل الفتنة) اهل فتنهدن اولدیغی معلوم اولان کمسنهیه سلاحك بیعی مکروه اولدی زیرا بو بیعده معصیته اعانت بولنور (وان لم یعلم فلا) اکر اهل فتنهدن اولدیغی معلوم دکل ایسه مکروه دکلدر

کتاب اللقیط

لقیط لغتده یردن برشیء قالدرمغه دیرلر و شرعده نسبی معلوم اولمیوب فقردن و یاخود تهمت زنادن خوف اولنمغله حمام قپوسنه و یاخود یول اوزرینه براقلان اوغلانه دیرلر (التقاطه مندوب وان خیف هلاکه فواجب) لقیطی التقاط یعنی اخذ ایلمك مندوبدر اکر هلاکی خوف اولنورسه التقاطی واجبدر (وهو حر الا ان ثبت رقه بحجة) لقیط حردر زیرا بنی آدمده اصل حریتدرکه آدم و حوادن دراندر ایسه حردر رقیت ایسه کفر عارضه سبیله در اسلامده ساکن اولان غالبا حردر ایدی بو بابده حکم غالبه در اول تقدیرجه لقیط حردر الا مکرکه رقیتی حجت ایله ثابت اوله (ونفقته فی بیت المال) و نفقهسی بیت المالدندر و عمر و علی رضی الله عنهمادن مروی اولان بودر (وکذا جنایته وارثه له) جنایتی دخی بیت المالدندر و وارثی بیت المالدر (وان انفق علیه الملتقط فهو متبرع) اکر ملتقط یعنی لقیطی اخذ ایدن کمسنه لقیط اوزرینه انفاق ایلسه اول کمسنه انفاق ایلدیکی شیئی متبرعدر زیرا عدم ولایتی اولدیغی اجلدن اوزرینه دین اولمز (الا ان یأذن الحاکم بشرط الرجوع او یصدقه اللقیط اذا بلغ) الا مکرکه انفاق ایلدکده رجوع شرطیله حاکم اذن ویره اول تقدیرجه اوزرینه دین اولور قاضینك ولایت عامهسی اولدیغی اجلدن و یاخود لقیط بالغ اولدقده ملتقطك رجوع شرعیله انفاق ایلدیکنی تصدیق ایلیه (ولا یؤخذ من ملتقطه) لقیط ملتقطدن اخذ اولنمز زیرا انك حق ابتدادن التزام ایلمکله جملهدن احقدر (وان ادعاه واحد ثبت نسبه منه ولو عبدا وهو حر) بر کمسنه اول لقیطی اوغلمدر دیو ادعا ایلسه اول کمسنهدن نسبی ثابت اولور اکر مدعی عبد دخی اولورسه ینه نسب ثابت اولور و لقیط حردر (او ذمیا وهو مسلم اولم یکن فی مقرهم وذمی ان کان فیهم) و یاخود ذمی مدعی اولورسه نسبی ثابت اولور لکن لقیط مسلمدر ذمیلر مقرنده بولنمدی ایسه دخی ذمیدر اکر مقر ذمیانده بولنورسه (وان ادعاه اثنان معا ثبت منهما) اکر لقیطی ایکی کمسنه بزم اوغلمزدر دیو ادعا ایلسهلر ایکیسندن دخی نسبی ثابت اولور زیرا سبب که دعوتدر برابر اولوب بر طرفدن مرجح اولمغله (وان وصف احدهما علامة فیه او سبق فهو اولی) اکر مدعیلرك بری لقیطده بر علامت وصف ایلسه و اول وصفده اصابت ایلسه و یاخود دعوتده آخری سبق ایلسه اول کمسنه لقیطی اخذه اولیدر (والحر والمسلم اولی من العبد والذمی) حر و مسلم عبد و ذمیدن اولیدر مثلا بر لقیطده حر ایله عبد ادعا ایلسه ایکیسی دخی بینه اقامت ایلسه و برنده مرجح اولمسه مسلم اخذه اولیدر و بر مسلم ایله بر ذمی ادعا ایلسه و ما بینلرنده بر مرجح اولمسه مسلم لقیطی اخذه اولیدر (وان شد علیه مال او علی دابة هو علیها فهو له ینفق منه علیه بامر قاض) اکر لقیطك اوزرنده مال شد اولنسه و یاخود دابه اوزرنده شد اولنوب لقیط دابهنك اوزرنده اولسه پس ایدی اول مال لقیط ایچوندر و ملتقط لقیط اوزرینه امر قاضی ایله اول مالدن انفاق ایدر زیرا مال ضایعدر قاضی ایچون ایسه صرفه ولایت واردر (وقیل بدونه ایضا) دینلدیکه قاضینك امریسز دخی انفاق ایدر امری ایله انفاق ایلدیکی کبی (وله شراء ما لا بد له منه من طعام وکسوة) ملتقط ایچون مال مشدوددن لقیط طعام و کسوهدن لازم اولان شیئی اشترا ایلمك واردر (وقبض هبته وتسلیمه فی حرفة) ملتقط ایچون لقیط اولان هبهیی قبض ایلمك و لقیطی بر صنعته ویرمك واردر (لا تزویجه ولا تصرفه فی ماله لغیر ما ذکر) ملتقط ایچون لقیطی تزویج ایلمك و ذکر اولنان شیلردن غیری ایچون مالندن تصرف ایلمك یوقدر (ولا اجارته فی الاصح) ملتقطه لقیطی اجارهیه ویرمك یوقدر اصح روایتده بو قول جامع الصغیر روایتیدر ملتقط اتلاف منافع لقیط مالك دکلدر پس ایدی بو تقدیرجه عمه شبیه اولدی زیرا عم صغیری اجارهیه ویرمك جائز دکلدر (وقیل له اجارته) دینلدیکه ملتقط ایچون لقیطی اجارهیه ویرمك واردر زیرا امه شبیهدر و ام صغیری بلا عوض استخدامه مالکدر بو تقدیرجه اجارهیه ویرمك جائزدر (کتاب اللقطة) بو کتاب لقطهنك احکامی بیانندهدر لقطه لقیطه همنامسنهدر لکن لقیط آدمیدن غیریده استعمال اولندی و اصطلاح فقهاده ارضده بولنان ماله دیرلرکه

صاحبی معلوم اولمیه (هی امانة ان اشهد انه اخذه لیردها علی صاحبها والا ضمن والقول للمالك ان انكر اخذه
للرد) لقطه امانتدن اكر ملتقط صاحبنه رد ایچون اخذ ایلدیكنی اشهاد ایلدی ایسه اكر اشهاد ایلمدی ایسه ضامن
اولور اكر النده هلاك اولدیسه قول مالكككدر اكر مالك ملتقطك ردی ایچون اخذنی انكار ایدرسه زیرا
غیرینك مالنی اخذ ایلدیكنه اقرار سبب ضماندر ورد ایچون الدم دیدیكی مشكوككدر اعتبار اولنمز (وعند
ابی یوسف للملتقط) ابو یوسف قتنده قول ملتقط ایچوندر ظاهر حال شهادت ایدركه انك اخذی حسبة لله در
یوخسه معصیت دكلدر (ویكفی فی الاشهاد قوله من سمعتموه ینشد لقطة فدلوه علی) ملتقط برقاچ
آدمه خطاب ایدوب شول كمسنه كه لقطه طلب ایدر آنی اشیدیكزده بنم اوزریمه دلالت ایلیكز دیدیكی قولی
كفایت ایدر لقطه كرك بر اولسون كرك اكثر اولسون زیرا لقطه اسم جنسدر قلیل وكثیره متناول اولور (ویعرفها
فی مكان اخذها وفی الجامع مدة یغلب علی ظنه عدم طلب صاحبها بعدها هو الصحیح) ملتقط لقطه یی اخذ
ایلدیكی مكانده ودخی مجامع ناسده بر مدت تعریف ایلیه كه ملتقطك ظنه علی اوله كه بوندن صاحب لقطه یی
طلب ایلمیه صحیح اولان دخی بودر (وقیل ان كانت عشرة دراهم فاكثر فحولا وان كانت اقل فایاما) دینلدیكه
اكر لقطه اون درهم اولورسه ویاخود دخی زیاده اولورسه بر سنه تعریف اولنه واكر لقطه قلیل اولورسه برقاچ
ایام تعریف ایلیه (وما لا یبقی یعرف الی ان یخاف فساده ثم یتصدق بها ان شاء) وشول شیكه باقی اولمیه
اكل ایچون حاضر اولان طعام وبعض میوه كبی فسادی خوف اولنان وقته دكین تعریف اولنور اندنصكره
دیلرسه اول لقطه یی تصدیق ایدر اما امام شافعی قتنده لقطه بیع اولنوب الچه سی بر سنه حفظ اولنور (فان جاء
ربها بعده اجازه ان شاء واجر له) اكر لقطه نك صاحبی مدت مدیده دنصكره كلسه دیلرسه تصدقه
اجازت ویرر ثوابی صاحبی ایچوندر (او ضمن الملتقط او الفقیر لو هالكة) دیلرسه ملتقطه ویاخود فقیره تضمین
ایتدیررا كر لقطه هلاك اولمش ایسه (وایهما ضمن لا یرجع علی الاخر) ملتقط وفقیردن هر قنغیسنه تضمین
ایتدیررسه ضامن اولان آخر اوزرینه رجوع ایده مز مثلا ملتقط ضامن اولسه تصدق ایلدیكم آخرك مالی ایدی
وبو فقیردن آلمغه قادر دكلدر اكر فقیر ضامن اولسه ملتقطه سن ضامن ایلدك آخر كمسنه الندر دیو رجوعه
قادر دكلدر (ویأخذها منه ان باقیة) مالك لقطه فقیردن اخذ ایدر اكر عینی باقی ایسه (ولقطة الحل والحرم
سواء) حلك وحرمك لقطه سی برابردر (ویجوز التقاط البهیمة) بهیمه نك یعنی دوه واوكوز وقیون وسائر حیوانك
التقاطی جائز اولور بونلر مالدر ضایع اولمسی توهمی اولنور اخذ ایلمسی مستحبدر مالك وشافعی قتنده تركی
افضلدر (وهو متبرع فی انفاقه علیها بلا اذن حاكم) ملتقط حاكمك اذنیسز لقطه یی انفاقده متبرعدر ملتقطك لقطه
اوزرینه ولایتی اولمدیغی ایچون (وان باذنه بشرط الرجوع فدین علی ربها) اكر قاضینك اذنی ایله رجوع
شرطیله انفاق ایدرسه اول نفقه لقطه نك صاحبی اوزرینه دیندر (له ان یحبسها عنه حتی یأخذه) ملتقط ایچون
انفاق ایلدیكی شیئی الحجه لقطه یی صاحبنه ویرمیوب حبس ایتمك واردر زیرا لقطه معنی هلاك اولمش ایدی اول
نفقه ایله احیا اولوب كانه لاقطك جهتندن استفاده یی ملك ایلیوب بیعه شبیه اولدی (فان امتنع بیعت
فی النفقة فان هلكت بعد الحبس سقط) اكر صاحب نفقه ویرمكده امتناع ایدرسه لقطه نفقه ایچون بیع اولنور
اكر حبسدنصكره هلاك اولورسه انفاق ایلدیكی ساقط اولور زیرا حبس ایله رهنه مشابه اولمش اولور (وان قبله لا)
اكر حبسدن اول هلاك اولورسه انفاق ایلدیكی شیء ساقط اولماز زیرا اذن قاضی ایله صاحبی اوزرینه دین
اولمشیدی دین ایسه یا قضا ویاخود ابرا ایله ساقط اولور (ویؤجر القاضی ماله منفعة وینفق منها) قاضی اجاره یه
ویرر شول بهیمه یی كه انك ایچون منفعت اوله واول اجاره دن انفاق اولنور مثلا بر كسنه برقاطر ویاخود بر حمار
بولدی قاضی یه واروب لقطه دردیدككده قاضی دخی اجاره یه ویروب النان اجرتدن قاطر وحمارك نفقه سی
ویریلور (وما لا منفعة له یأذن بالانفاق ان اصلح) وشول شیكه انك ایچون منفعت اولمیه قاضی ملتقطه انفاقه
اذن ویرر اكر انفاق اصلح ایسه (اذا اقام البینة انها لقطة) انفاق ایلمسی بجن ملتقطه لقطه دردیو بینه اقامت
ایدرسه (وان قال لا بینة لی یقول له الملتقط انفق علیها ان كنت صادقا) ویاخود بینه م یوقدر دیسه قاضی
ملتقطه دیركه لقط اوزرینه انفاق ایله اكر صادق ایسك دیدیكی شیده بو قید لر غصبدن احترازدر زیرا غاصب
انفاق ایلدیكی شیئی المغه قادر دكلدر (والا باعه وامر بحفظ ثمنه) اكر انفاقه اصلح دكل ایسه یعنی انفاق اولنورسه

قیمتی مستغرق اولورسه قاضی لقطه یی بیع ایدروثمنی حفظ ایچون ملتقطه یی امر ایدر (وللملتقط ان ینتفع
بلقطته بعد التعریف لو فقیرا وان كان غنیا تصدق بها ولو علی ابویه او ولده او زوجته لو فقراء) بعد التعریف ملتقطه
ایچون لقطه ایله انتفاع ایلمك واردر اكر فقیر ایسه واكر غنی ایسه لقطه یی تصدق ایلیه اكر ملتقطك باباوانامی
ویاخود ولدی ویاخود خاتونی دخی اولورسه اكر فقرا ایسه لر زیرا فقرا محل صدقه در (وان كانت حقیرة كالنوی
وقشور الرمان والسنبل بعد الحصاد ینتفع بها بدون التعریف) اكر لقطه حقیر اوله جق اولورسه چكردك
وانار قبوغی وبچلدكدنصكره باشق كبی اولورسه تعریفسز انكله انتفاع اولنور بو مقوله ده التقاط مباحدر
(وللمالك اخذها) مالك ایچون لقطه یی اخذ ایلمك واردر زیرا اباحت عیندن ملكی اسقاط ایلمز (ولا یجب دفع
اللقطة الی مدعیها الا ببینة) ولقطه یی مدعیسنه دفع ایلمك واجب دكلدر الا بینه ایله دفع اولنور زیرا (البینة
علی المدعی والیمین علی من انكر) حدیث شریفی مدعی اوزرینه بینه نك لزومنه برهان قویدر (ویحل ان بین علامتها
من غیر جبر) لقطه یی صاحبنه جبرسز دفع ایلمك حلال اولور اكر لقطه علامتنی صاحبی بیان ایدرسه شافعی
دیركه علامتنی بیان ایلدكدنصكره دفعنه ملتقطه جبر اولنور

كتاب الابق

بو كتاب عبد آبقك یعنی افندیسندن فرار ایدن عبدك احكامی بیانده در (ندب اخذه لمن قوی علیه) عبد آبقك
اخذی مندوب اولدی شول كمسنه ایچون حفظنه قوی اوله زیرا آبق مولاسی حقنده هالككدر پس اخذی
اخذ ایدوب بعده رد ایلمك صاحبی ایچون احیادر (وكذا الضال) ضال اولان عبد كه حكمی دخی آبق كبیدر
ضال اولدركه منزلنك طریقنه مهتدی اولمیوب یترمش اوله (وقیل تركه افضل) دینلدیكه ضال اولان عبدی
ترك ایلمك افضلدر زیرا ضال اولان اول مكانك اطرافندن زائل اولمز اما آبق بونك خلافیدر (ویرفعان الی الحاكم)
عبد آبق وضال حاكمه رفع اولنور لر حفظنده عجزلری اولدیغی ایچون لقطه بونك خلافیدر بو قول شمس الائمة
سرخسینك مختاریدر اما شمس الائمة حلوانینك اختیاری بودركه اخذ اولان مخیردر دیلرسه بنفسه حفظ ایدر
دیلرسه حاكم دفع ایدر (فیحبس الابق دون الضال) عبد آبق حبس اولنور ضال حبس اولنمز (ولمن رده من مدة
سفر اربعون درهما) مدة سفردن عبد آبقی صاحبنه رد ایدن كمسنه ایچون جعل قرق درهم واردر (وان كانت
قیمته اقل من اربعین فقیمته الا درهما عند محمد) اكر آبقك قیمتی قرق درهمدن اقل اولورسه پس ایمدی آبقك
قیمتی ویرلمك لازمدر اما امام محمد قتنده قیمتندن بر درهم نقصان ویریلور مالككه فائده حاصل اولسون ایچون
(وعند ابی یوسف اربعون) ابو یوسف قتنده قرق درهم لازمدر زیرا قرق درهم منصوص علیدر نقض اولنمز
(وان رده من دونها فبحسابه) اكر مدة سفردن اكسكده رد ایدرسه پس ایمدی حسابی ایله دریعنی قرق درهم
اوچ كونه توزیع اولنور مثلا بر كمسنه بر كونلك یولدن كتوروب رد ایلسه قرقك ثلثانی ویریلور (وان ابق منه
لا یضمن ان اشهد انه اخذه لیرده) اكر آبق بولوب واخذ ایدندن فرار ایلسه ضامن اولمز اكر رد ایچون اخذ
ایلدیكنی اشهاد ایلمش ایسه زیرا بعد الاشهاد ید آخذده امانت اولمش اولور (والا فلا شیء له ویضمن ان ابق منه) اكر
حین اخذده صاحبنه رد ایچون اشهاد ایلمز ایسه اول كمسنه ایچون جعل یوقدر وبولان كمسنه دن فرار ایدرسه
ضامن اولور ابو حنیفه وامام محمد قتنده زیرا انلر قتنده اشهاد شرطدر بو تقدیرجه اشهادی ترك ایلمك كندو
نفسیچون المغه نشان اولوب غاصب اولمش اولور اما ابو یوسف قتنده جعله مستحق اولور اكر اشهاد ایلمز ایسه ده
انك قتنده اشهاد شرط دكلدر (وجعل الرهن علی المرتهن) عبد مرهونك جعلی مرتهن یعنی رهنی قبول ایدن
كمسنه نك اوزرینه در (وجعل الجانی علی المولی ان فداه وعلی ولی الجنایة ان دفعه) عبد جانی وآبقك جعلی
مولاسی اوزرینه در اكر مولاسی فدا ایدرسه وجعل ولی جنایت اوزرینه در اكر جانی اولان عبدی ولی جنایته
ویررسه (وجعل المدیون من ثمنه) عبد آبق مدیونك جعلی كندی ثمنندندر اكر مولاسی دینی قضادن ابا ایدرسه
(ویقدم علی الدین ان بیع فیه) اكر دین ایچون بیع اولنورسه جعل دین اوزرینه تقدیم اولنور ورودا یندن كمسنه
جعلنی الوب باقیسی غرمایه ویریلور (وعلی المولی ان اداه عنه) جعلی مولی اوزرینه در اكر مولا مدیون طرفندن
ادا ایدرسه (وجعل الموهوب علی الموهوب له وان رجع الواهب فی هبته بعد الرد) هبه اولنان عبد آبقك جعلی
موهوب له یعنی هبه اولنان كمسنه اوزرینه در اكر بعد الرد واهب هبه سندن رجوع ایدرسه ده زیرا ملك عند الرد

موهوب له ایچوندرز وال ملك ایسه بوند نصکره رجوع ایله‌در مثلا عبد لئموتی ایله زوال ملك اولدیغی کبی
(وامر نفقته کاللقطة) عبد ابقك نفقه سنك حکمی لقطه‌نك حکمی کبیدر قاضینك اذنی ایله اولمدقده تبرع
اولوب وقاضینك اذنی ایله اولوب رجوع شرطیله اولورسه صاحبی اوزرینه دین اولوب واتفاق ایلدیکی شیئی النجه
حبس ایلمك واردر (والمدبر وام الولد کالقن) مدبر وام ولد عبد کبیدر مولاسندن جعلنی طلب ایدر لکن
مولانك موتندنصکره رد ایلسه ایکیسی ایچون دخی جعل یوقدر زیرا معتقلردر (وان کان الراد ابا المولی او ابنه
وهو فی عیاله) اکر عبد ابقی رد ایدن صاحبنك باباسی اولسه ویاخود اوغلی اولسه واول بابا ویاخود اوغلی
هرقنغیسی اولورسه آخرلك عیالندن اولسه (او وصیه) ویاخود عبد آبقك مولاسنك وصیسی اولسه (او احد
الزوجین فلاشئ له) ویاخود زوجیندن بریسی اولسه اول دارایچون برشئ یوقدر زیرا بونلردن هربری صاحبنك
مالنی حفظ ایلمك عادت اولمشدر بوتقدیرجه رد ایله جعله مستحق اولمز (والمالك الصبی کالبالغ) مالك صبی بالغ
کبیدر عبدنی رد ایلدکده جعلنی ویرمك لازمدر صبی ایله بالغ بیننده فرق یوقدر

كتاب المفقود

بوکتاب مفقود بیانده‌در مفقود فقددن مشتقدر مفقود لغتده امتداددندر فقدت الشئ ای اضلال وفقدته
ای طلبته دینلور وکلا المعنیین مفقودده متحقق اولور (هو غائب لایدری مکانه ولا حیاته ولا موته) مفقود
شول غائبدرکه مکانی وحیاتی ومماتی معلوم اولمیه (فینصب له القاضی من یحفظ ماله ویستوفی حقه ممالا
وکیل له فیه) وکیلی اولمیان شیدن حقنی قاضی مفقود ایچون برکمسنه نصب ایدرکه مالنی حفظ ایلیه وقبض
ایلیه اما وکیلی اولان شیده وکیلی قبض ایدر منصوب اولان دخل ایلمز (ویبیع ممایخاف علیه من ماله)
قاضی طرفندن منصوب اولان کمسنه مفقودك مالندن هلاکی خوف اولان شیئی بیع ایدر (وینفق علی زوجته
وقریبه ولادا) منصوب اولان کمسنه مفقودك زوجه‌سی وولاد جهتندن قریبی اوزرینه مالندن انفاق ایدر
ولاد جهتندن قریبی دیدیکی اصول وفروعیدر هرنقدر عالی وهرنقدر اسفل اولورسه‌ده زیرا اصول وفروعك
نفقه‌سی قاضینك قضاسی اولمدین واجب اولور بواجلدندرکه اصول وفروع مفقودك مالندن ظفر بولدقده بغیر
قضا اخذ ایدرلر اما قرابه ولاددن غیر ذی رحم محرمدن اخوت واعمام بونك خلافنجه‌در زیرا بونلرك نفقه‌سی
قضای قاضی ایله‌در غائب اوزرینه خود قضا جائز دکلدر حاصل کلام قرابه ولاددن غیری به انفاق جائز دکلدر
(وهو حی فی حق نفسه لاتنکح امرأته ولا یقسم ماله ولا تفسخ اجارته) مفقود کندی حقنده حی حکمنده‌در
بوتقدیرجه خاتونی آخره نکاح اولنمز وبین الورثه مالی تقسیم اولنمز وکند وعقد ایتدیکی اجاره‌سی فسخ اولنمز زیرا
مفقودك حیاتی استصحاب حال ایله ثابتدر استصحاب حال ایسه بقاء ما کان علی ما کان ایچون صالح اولور
بوخسه اثبات مالم یکن ایچون صالح اولمز حاصل کلام دفعه حجت اولور اما استحقاقه حجت اولمز (میت فی حق
غیره فلا یرث ممن مات حال فقده ان حکم بموته) مفقود غیری حقنده میتدر پس ایمدی میت اولیجق کند وفقدی
حالنده اقرباسندن فوت اولان کمسنه‌دن وارث اولمیز اکر موتنه حکم اولنورسه زیرا مفقودك میراثندن نصیبی
مفقوده ملك اولمز (فیوقف نصیبه منه کلا او بعضا الی ان یحکم بموته) اکر موتنه حکم اولنمزسه مفقودك حال
فقدنده فوت اولان مورثندن نصیبی موقوف اولور حکم شرعی اولان موتنه حکم اولنجیه دکین ان حکم بموته
عبارتنده نوعا اشکال وارد اولوب قلم ناسخدن خطا اولمق ظن اولنوب لکن بعض تقدیرات ایله صحیح اولور اما کافی
وزیلعی وواقعات حسامیه‌دن منفهم اولان بودرکه اکر قیل تقدیر اولنوب حال فقدده قبل ان حکم بموته
قرائت اولنورسه معنی بویله اولورکه مفقود موتنه حکم اولنمزدن مقدم دخی مورثندن وارث یعنی مالك اولمز
نصیبی موقوف اولور حکم شرعی اولان موتنه دکین زیرا غیری حقنده میتدر میت ایسه وارث اولمز
انجق احتمال حیات ایله موقوف اولور واکر ان یحکم بموته تقدیر اولنورسه بالاده ویرلدیکی اوزره معنی صحیح
اولور اولوقت قلم ناسخك خطاسنه عمل اولمز وغیری حقنده میت اولماسی حیاتی حکم شرعی اولان وقتنه دکین
بلنمدیکی ایچوندر اما ارقاندن بر وقتده حیات معلوم اولسه اول وقتدن اول فوت اولاندن وارث اولور پس
ایمدی بواجلدندرکه نصیبی موقوف اولور حی اولمق احتمالی ایله اکر حیاتی ظاهر اولورسه موقوف اولان شئ
انك اولور اکر حیاتی ظاهر اولمزایسه کویا که بو مفقود فقد اولدیغی کون فوت اولمشدر موقوف اولان مال

مورثنك وارثلرینه رد اولنور صاحب مال فوت اولدیغی کوندن جنین ایچون موقوف اولان شئ کبی زیرا
جنین میت طوغسه بنه وارثلرینه رد اولنور (فان جاء قبل الحکم به) پس ایمدی اکر مفقود موتنه حکمدن
اول کلورسه (فهوله) موقوف اولان مال کلان مفقود ایچوندر (والا) اکر موتنه حکمدن اول کلمیوب
حق موتنه حکم اولندقدنصکره کلورسه (فلمن یرث ذلك المال لمولاه) موقوف مال شول کسنه ایچوندرکه
اکر مفقودك وجودی اولمسه اول ماله اول کسنه وارث اولوردی چونکه تقدیر مدتده اختلاف اولدیسه
مصنف مدتی بیانه باشلدی یعنی شروع ایلدی (واذا مضی من عمره مالا یعیش الیه اقرانه) یحکم مفقودك
عمرندن بر مدت کچسه که اول مدته دکین اقرانی تعیش ایلمیه یعنی درلك ایلمیه مفقودك موتنه حکم بوقدر مدتدر
(وقیل تسعون سنة) دینلدیکه طقسان سنه مرور ایلمکدر (وقیل مائة وعشرون سنة) ودخی دینلدیکه یوز
یکرمی سنه مرور ایلمکدر زیرا یوز یکرمی سنه عمرلرك نهایتیدر ابو یوسف قتنده یوز سنه‌در اما مختار اولان رأی
حاکمه تفویض اولنمقدر (حکم بموته فی حق ماله حینئذ) مفقودك موتنه حکم اولنور کند ومالی حقنده
بوتقدیرجه یعنی اقرانی منقرض اولوب وطقسان ویوز یکرمی سنه مرور ایلدیکی وقتده حکم بموته اذایه جوابدر
(فلا یرثه من مات قبل ذلك) مفقودك موتنه حکم اولنمزدن اول فوت اولان کمسنه اول مفقوده وارث اولمز
زیرا مفقوده موتنه حکم اولنمزدن مقدم کندی مالی حقنده حیدر بوتقدیرجه اولان کمسنه‌نك مالنه برفرد
وارث اولمز (وتعتد زوجته للموت عند ذلك) مفقودك موتنه حکم اولندقده زوجه‌سی موت ایچون عدت
چکر زیرا موت حکمی حقیقی کبی اعتبار اولنور

كتاب الشركة

بوکتاب شرکتك احکامی بیانده‌در (هی ضربان شرکة ملك وشرکة عقد) شرکت ایکی نوعدر برنوعی شرکت
ملکدر وبرنوعی شرکت عقددر (فالاولی ان یملك اثنان عینا ارثا او شراء او اتهابا او استیلاء او اختلط مالهما
بحیث لا یتمیزان خلطا وکل منهما اجنبی فی نصیب الآخر) شرکتك اولکیسیکه شرکت ملکدر ایکی کمسنه
برعینه ارث جهتندن ارثا ویاخود شرا جهتندن ویاخود هبه جهتندن ویاخود مال حربی به استیلا جهتندن
ویاخود ایکیسنك مالی بربرینك مالنه بروجهله مختلط اولەکه تمیز اولنمیه ویاخود ایکیسی رضالریله خلط
ایلیه‌لر بغدایه خلط کبی وشرکت ملکده شریکنك هربری آخرك نصیبنده اجنبیدر حتی بری برینه اذن
اولمینجه تصرف جائز دکلدر (ویجوز بیع نصیبه من شریکه فی جمیع الصور) احد شریکین نصیبنی شریك آخره
بوصورتلرك جمیعسنده بیع ایلمك جائزدر (ومن غیره بغیر اذنه فیما عدا الخلط) شریکیندن غیری یه خلط اولاندن
ماعداده بغیر اذن جائزدر (والاختلاط فلا یجوز بیعه بلا اذنه) اختلاط اولان مالده شریك آخرك اذنسز بیعی
جائز دکلدر (والثانیة ان یقول احدهما شارکتك فی کذا ویقبل الآخر) شرکت عقد احد شریکین آخره‌سنی
شوقدرده شریك ایلدم دیه وآخر دخی قبول ایلیه (ورکنها الایجاب والقبول) شرکتك رکنی ایجاب وقبولدر
(وشرطها عدم ما یقطعها) شرطی شرکتی قطع ایدن شیلرك عدمیدر (کشرط دراهم معینة من الربح
لاحدهما) احد شریکین ربحدن دراهم معینه‌یی شرط کبی زیرا بوشرط شرکتی قطع ایدر (وهی اربعة انواع)
شرکت عقد درت نوعدر (شرکة مفاوضة) برنوعی شرکت مفاوضه‌در (وهی ان یشترك متساویان تصرفا
ودینا ومالا وربحا) شرکت مفاوضه اولدرکه ایکی کمسنه‌نك تصرفا ودینا ومالا وربحا برابر شریك اولملریدر
تصرفا دیدیکی شریکك بری هرنیه قادر اولورسه شریك آخر دخی اکا قادر اوله اکر قادر اولمز ایسه معناسی
مساوات فوت اولور ودینا دیدیکی ایکیسی دخی مسلم اولمق کرکدر ومالری دخی برابر کرکدر وحاصل اولان ربحده
دخی برابر اولمق کرکدر شویله که شرائط مفاوضه‌دن برشرط فوت اولسه شرکت عنان اولور (وتتضمن الوکالة
والکفالة) ذکر اولنان شرکة مفاوضه وکاله وکفالتی متضمن اولور شریکینك هربری آخره وکیل وکفیل اولور
شریکك بری برشئ اشترا ایلسه بایع اقچه‌سنی شریك آخردن مطالبه ایدر (فلا تجوز بین مسلم وذمی خلافا
لابی یوسف) شرکة مفاوضه مسلم ایله ذمی بیننده جائز دکلدر ابو حنیفه وامام محمد قتنده وابو یوسف ایچون خلاف
واردر انك قتنده جائزدر (ولا بین حر وعبد وبالغ وصبی وصبیین) شرکت مفاوضه عبد ایله حر بیننده وبالغ ایله
صبی مابیننده وایکی صبی مابیننده جائز دکلدر عبد ایله حرك وبالغ ایله صبینك شرکت مفاوضه‌ده عدم جوازی

برابرلك اولمدیغی ایچوندر وصبینك بیننده شركت مفاوضه اولمق كفالتلری صحیح اولمدیغی ایچوندر (اوعبدین
اومكاتبین) دخی ایكی عبد وایكی مكاتب بیننده دخی شركت مفاوضه جائز دكلدر عدم جوازی كفالتلری صحیح
اولمدیغی ایچوندر (ولابد من لفظ المفاوضة) بوشركتده لفظ مفاوضه‌یی ذكردن لابددر زیرا اناسك اكثری شرائط
مفاوضه‌یی بلمزلر بوتقدیرجه مفاوضه تصریح ایلمك شرائطك كلیسی مقامنه قائم اولور (وبیان جمیع مقتضیاتها
ویاخود شركت مفاوضه‌نك جمیع مقتضیاتنی بیان ایلمك لازمدر اكر لفظ ایله مفاوضه ذكر اولنمز ایسه ده زیرا
مقصود اولان معنادر كورمزمیسنكه اصلی بری قلمق شرطیله كفالت حواله‌در اصلی ضمان شرطیله حواله
كفالتدر (ولایشترط تسلیم المال ولاخلطه) شركت مفاوضه‌نك صحتنده تسلیم مال وبری برینه خلط ایلمك شرط
قلنمدی (وماشتراه كل منهما سوی طعام اهله وكسوتهم فلهما) شریكیندن هربری اهلنك طعام وكسوه‌لرندن
غیری اشترا ایلدكلری شیٔ ایكیسی ایچوندر زیرا مقتضیٔ عقد مساوات هربری تصرفنده صاحبینك
قائممقامیدر كویا كه برینك اشتراسی ایكیسنك اشتراسیدر الا استثنا اولنان شیلردكل (وكل دین لزم احدهما
بماتصح فیه الشركة كبیع وشراء واستیجار لزم الاخر) شركت صحیح شیٔ سببیله هردین كه احدهمایه لازم كله
بیع وشرا واستیجار كبی شریك آخره دخی اول شیٔ لازم كلور بماتصح فیه الشركة قیدی شول دینك لزومندن
احترازدركه انده شركت صحیح اولمیه جنایات نكاح وخلع ودم عمدده صلح ونفقه كبی مثلا شركت مفاوضه ایله
شریك اولانك بری جنایت ایلسه جنایتك ارشی جانینك اوزرینه دیندر بومقوله دیونی شریك آخر ضامن اولمز
(وان لزم بكفالة بامره لزم الاخر) اكر شریكینك برینه كفالت سببیله مكفول عنهك امری ایله دین لازم اولسه
شریك آخره دخی امری ایله كفیل اولسه شریك آخره دخی لازم اولور ابوحنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین
ایچون خلاف واردر انلر قتنده شریك آخره لازم كلمز زیرا بوكفالت تبرعدر ابوحنیفه ایچون دلیل عقلی بودركه
كرچه ابتدا تبرعدر لكن بقاء مفاوضه‌در بوتقدیرجه امر ایله اولدقده ضمان لازم كلور (وكذا ان لزم بغصب)
ینه شریك آخره لازم اولور اكر غصب سببیله دین لازم اولورسه مثلا شریكیندن بری برشیٔ غصب ایدوب
اتلاف ایلسه ابوحنیفه وامام محمد قتنده اول دین شریك آخره دخی لازم اولور (خلافا لابی یوسف) ابویوسف
ایچون خلاف واردر انلك قتنده شریك آخره لازم اولمز زیرا بودین تجارت سببیله دكلدر تحت عقده داخل
اولان ضمان تجارات التزامیدر بوخسه ضمان عدن دكلدر بوتقدیرجه جنایته شبیه اولوب شریك آخره
برشیٔ لازم كلمز ابوحنیفه وامام محمدك دلیل عقلیسی زیرا شریك ادای ضمانده مضمونه مالك اولور بوتقدیرجه
ضمان تجارته منقلب اولور (وفی الكفالة بلاامر لایلزمه فی الصحیح) مكفول عنهك امری اولمدین كفالتده شریك
آخره برشیٔ لازم اولمز قول صحیحده زیرا ابتداء وانتهاء معنای مفاوضه منعدم اولدیغی ایچون مصنفك فی الصحیح
قیدی بعضیلر جامع الصغیرك اطلاقی جوابی ایله عمل ایدوب شریك آخر لزومنه ذاهب اولدقلرندن احترازدر
(وان ورث احدهما ماتصح به الشركة اووهب له وقبضه صارت عنانا) مفاوضیندن بری شركت صحیح
اولان شیئه وارث اولسه دراهم ودنانیر كبی ویاخود اكا شركت صحیح اولور برشیٔ هبه اولنسه واولدخی قبض
ایلسه شركت عنان اولور مساوات فوت اولدیغی ایچون زیرا شركت عنانده مساوات شرط دكلدر (وكذا ان فقد
فیها شرط لایشترط فی العنان) وینه شركت عنانده منقلب اولور اكر مفاوضه‌ده برشرط فقد اولسه كه عنانده
شرط اولمش ایدی یعنی عنانده مشروط اولمیان شرطك بری مفاوضه‌ده فقد اولسه ینه عنانه منقلب اولور زیرا
مساوات زائل اولمشدر (وان ورث عرضا او عقارا لاتبطل مفاوضة) اكر شریكیندن بری عرضه ویاخود عقاره
وارث اولسه شركت مفاوضه حالی اوزره باقی قالور شركت آخره منقلب اولمز زیرا بو ایكی شیده شركت صحیح
اولور (ولاتصح مفاوضة ولاعنان الا بالدراهم او الدنانیر) شركت عنان وشركت مفاوضه صحیح اولمز الا اقچه
والتون ایله صحیح اولور ائمۀ ثلاثه قتنده (او بالفلوس النافقة عند محمد) فلوس رایجه ایله دخی صحیح اولور امام محمد
قتنده درهم ودنانیر خلقه وصفا ثمن اشیادر بونده خلاف یوقدر اما فلوس ثمن رایج اولسه اثمانه داخل اولور
اما ابویوسف قتنده جائز دكلدر زیرا ثمنیتی اصطلاح ایله متغیردر (او بالتبر والنقرة ان تعامل الناس بهما) شركت
مفاوضه وعنان تبر ونقره ایله دخی صحیح اولور اكر ناس ایكیسی ایله معامله ایدرلر ایسه تبر كوش والتوندن مضروب
اولمیانه دیرلر نقره التون وكوشدن اریش قطعه‌یه دیرلر (ولایصحان بالعروض الا ان یبیع نصف عرضه بنصف

عرض

عرض الاخر) عروض ایله مفاوضه وعنان صحیح اولمز الا مكر كه احدهما نصف عروضنی آخرك نصف عروضنه
بیع ایلیه اما عروضك قیمتلری برابر اوله (ثم یعقد الشركة) اندنصكره شركت منعقد اولوب ثمنده شریك اولورلر
وهربریسی نصیب آخرده متصرف اولورلر عروضده شریك اولمق مراد ایدن كمسنه حیله‌یه برطریقدر
(ولا بالمكیل والموزون والعددی المتقارب قبل الخلط) شركت مفاوضه وعنان قبل الخلط مكیل وموزون
وعدد متقارب ایله صحیح اولمز (وان خلطا جنسا واحدا ثم اشتركا فشركة عقد عند محمد) اكر ایكی كمسنه جنس
واحدی خلط ایلسه‌لر مثلا ایكیسنك دخی متاعلری بغدای اولوب بربره خلط ایلسه‌لر اندنصكره شریك اولسه‌لر
بومقوله شركت عقددر امام محمد قتنده (وشركة ملك عند ابی یوسف) شركت ملكدر ابویوسف قتنده بو ایسه
ظاهر روایه‌در بوخلافك فائده‌سی شول محلده ظاهر اولوركه ربحك زیاده‌سنی برینك نصیبی اوزرینه
شرط ایلسه امام ابویوسف قتنده شرط اولان زیاده‌یه مستحق اولمز بلكه هربری ملكی مقداری ربحه مستحق
اولور وامام محمد قتنده شرط ایلدكلری شیئه مستحق اولور (وان خلطا جنسین لاتنعقد اتفاقا) اكر ایكی جنسی
خلط ایلسه‌لر اتفاقا شركت منعقد اولمز مثلا بغدای ایله اربه‌یی خلط كبی (وشركة عنان) درت شیئك
ایكنجیسی شركت عناندر (وهی ان یشتركا متساوین فیما ذكر) شركت عنان ایكی كمسنه متساوین اولدقلری
حالده شریك اولمقدر مفاوضه‌ده ذكر اولنان شیلرده (او غیر متساوین) ویاخود غیر متساوین اولدقلری حالده
شریك اولمقدر یعنی شركتده متساوی شرط اولمقدر (وتتضمن الوكالة دون الكفالة) شركت عنان وكالتی
متضمن اولور كفالتی متضمن اولمز وشركتدن مقصود اولان غیرك مالنده تصرفدر اول تقدیرجه وكالتی
متضمندر اما شركت مفاوضه‌ده كفالتك ثبوتی شول ضرورتك ضرورتی ایچون ایدیكه لفظ عنانی اقتضا
ایلمش ایدی ولفظ عنان ایسه اعتراضدن مشتقدر عن له اعترض دینلور وبولفظ كفالتی مبنی دكلدر وحكم
تصرف مقتضای لفظك خلافی ایله ثابت اولمز (وتصح فی نوع من التجارات) شركت عنان تجاراتده برنوعده
صحیح اولور (وفی عمومها) دخی عموم تجاراتده صحیح اولور (وببعض مال كل منهما) ایكیسندن هربرینك مالنك
بعضیسی ایله دخی شركت عنان صحیح اولور زیرا تساوی شرط دكلدر (وبكله) وكلی مالیله دخی صحیح اولور
(ومع التفاضل فی رأس المال والربح) رأس مالده وربحده تفاضل ایله دخی شركت عنان صحیح اولور مثلا برینك
رأس مالی ایكی بیك وبرینك بیك اولمق اوزره وربحی دخی برینه ثلثان وبرینه ثلث اولمق اوزره جائزدر
(ومع التساوی فیهما) رأس مالده وربحده تساوی اولمق اوزره دخی شركت عنان صحیح اولور (او فی احدهما
دون الاخر عند عملهما) ویاخود برنده تساوی اولوب آخرده اولمیه ایكیسنك قتنده عمل یعنی ایكیسی دخی
عمله برابر اولهلر (ومع زیادة الربح للعامل عند عمل احدهما) ایكیسندن برینك عملی قتنده عامل ایچون زیاده
ربح ایله دخی شركت عنان صحیح اولور (ومع كون مال احدهما دراهم والاخر دنانیر) شركت عنان برینك مالی
اقچه وبرینك التون اولمق ایله دخی صحیح اولور (ولایشترط الخلط فیها ایضا) شركت عنانده خلط شرط قلنمدی
مفاوضه‌ده شرط اولمدیغی كبی لفظ ایضا ایكیسنه دخی قیددر (والوضیعة علی قدر المال وان شرطا غیر ذلك)
وضیعه رأس مالك مقداری اوزرینه‌در اكر وضیعه‌یی برینه اولمق اوزره شرط ایلدیلر ایسه زیرا نبی علیه السلام
(الربح علی ماشرطا والوضیعة علی قدر المالین) بیورمشلردر (وماشراه كل منهما طولب بثمنه هو فقط) شول شیكه
شریكیندن بریسی اشترا ایلسه انجق اشترا ایلین كمسنه ثمنی ایله طلب اولنور بوخسه شریك آخردن طلب اولنمز زیرا
شركت عنان وكالتی متضمندر لكن كفالتی متضمن دكلدر (ورجع علی شریكه بحصته منه ان اداه من ماله)
اشترا ایلدیكی شیئك ثمنی خالص مالندن ادا ایلمش ایسه شریكی اوزرینه حصه‌سی مقداری ایله رجوع ایدر زیرا
شریك آخر جهتندن حصه‌سنده وكیلدر بومسئله مبیع هلاك اولدیغی تقدیرجه‌در (وتبطل الشركة بهلاك
المالین) شریكینك مالری هلاك اولمغله شركت باطل اولور (او احدهما قبل الشراء وهو علی مالكه قبل الخلط
هلك فی یده او فی ید الاخر) وقبل الخلط كندو یدنده ویاخود آخرك یدنده هلاك واقع اولورسه مالكی اوزرینه‌در
كندو النده هلاك اولورسه معناسی ظاهردر اما آخرك النده هلاك اولورسه آخرك یدی امانتدر (وعلیهما بعده)
اكر هلاك بعد الخلط مال مشتركده واقع اولورسه ایكیسی اوزرینه‌در (فان هلك بعد ماشری الاخر بماله فالمشتری
بینهما ورجع المشتری علی شریكه بثمن حصته) اكر شریكك بری كندی مالیله برشیٔ اشترا ایلدكدنصكره آخرك

مالی هلاك اولسه پس ایدی اشترا اولنان شیء ایکیسنك بیننده در مشتری شریك اوزرینه حصه سنك ثمنی
ایله رجوع ایدر زیرا مشتری نك نصفی اشترادن شریکینك وکیلی ایدی اول تقدیرجه شریکی اوزرینه رجوعی
صحیح اولور (وان هلك قبل شراء الآخر فان كان وكله حين الشركة صريحا فالمشتری لهما شركة ملك ويرجع
بحصته والا فالمشتری فقط) آخرك شراسندن اول شریك آخرك مالی هلاك اولسه اكر حین شركتده صریحا
آنی وكیل ایلمش ایسه مشتری شركت ملك ایله ایكیسنكدر حصه سیله رجوع ایدر اكر حین شركتده صریحا
وكیل ایلمش ایسه مشتری انجق مشتری ایچوندر (ولكل من شريكی المفاوضة والعنان ان يبضع ويضارب
ويستأجر ويوكل ويودع ويده فی المال يد امانة) شركت مفاوضه وعنان ایله شریك اولنلرك هر بری ایچون مالی
آخر كسنه یه سرمایه ویرمك ومضاربه ویرمك وبر كسنه یی اجاره یه طوتمق ووكیل ایلمك وامانت قومق واردر
ومالده شریكیندن هر برینك یدی ید امانتدر اكر هلاك اولسه شریك آخره مالی مضاربه یه وسرمایه یه ویردك
وآخری وكیل ایلدك وامانت قودك دیو تضمینه قادردكلدر زیرا شریككك یدی امانتدر (وشركة الصنايع
والتقبل) اوچنجی نوعی شركت صنایع وتقبلدر (وهی ان یشترك خیاطان او صباغ وخیاط علی ان یتقبلا
الاعمال ویكون الكسب بینهما) شركت صنایع وتقبل ایكی درزی ویاخود بر بویاجی وبر درزی اعمال تقبل
ایدوب كسبلری ایكیسنك بیننده اولمق اوزره شریك اولمقدر (ولو شرط العمل نصفين والربح اثلاثا جاز) اكر
شریكین عملی نصفین وربحی اثلاثا شرط ایلسه لر جائزدر یعنی عملی مناصفه اوزره اثلیه لر لكن ربحك ایكیسی
بنم بریسی سنك اولسون دیو شرط ایلسه لر جائزدر (وكل عمل يتقبله احدهما يلزمهما الطلب بالعمل)
شریكیندن هر بریسی اوزرینه عمل ایلسه طلب واردر یعنی هر بریسندن عمل طلب اولنور (ولكل منهما
طلب الاجرة) وشریكیندن هر بری ایچون طلب اجرت واردر (ويبرأ الدافع بالدفع الى احدهما والكسب بينهما
وان عمل احدهما فقط) اكر عملی انجق بر شخص ایسه ده شریك آخره اجرتی دفع ایلمكله دافع بری اولور زیرا
كسب ایكیسنك بیننده در وبو شركت اقتضاء ضمانده شركت مفاوضه كبیدر (وشركة الوجوه وهی ان
يشتركا ولا مال لهما على ان يشتريا بوجوههما ويبيعا والربح بينهما) شركة عقدك دردنجیسی شركة
وجوه در وبو شركة وجوه رأس مالری اولمیان ایكی كسنه شریك اولمقدر شونك اوزرینه كه وجوهلری ایله
اشترا ایلیه لر یعنی عند الناس وجاهت وامانتلری اولمغله ویره سیه اشترا ایدوب واول شیئی بیع ایلیه لر رأس مالی
صاحبنه ویروب حاصل اولان ربح بینلرنده مناصفه اوله (وان شرطاها مفاوضة صحت) اكر شركت وجوهی
مفاوضه شرط ایلسه لر صحیح اولور یعنی لفظ مفاوضة ویاخود شول امور ده كه مساوات شرطدر اول شرط
اوزره اولسون دیسه لر صحیح اولور اندرلك اوزرینه احكام مفاوضه جاری اولور (ومطلقها عنان) شركت
لفظنك مطلقی عناندر (وتتضمن الوكالة فيما يشتريانه) بو شركت اشترا ایلدكلری شیده انجق وكالتی متضمن
اولور زیرا غیرك اوزرینه تصرف انجق وكالت ایله اولور اما مفاوضه شرط اولنسه كفالتی متضمن اولور (فان
شرطا مناصفة المشتری او مثالثته فالربح كذلك) اكر شریكین مشتری نك مناصفة ومثالثه سنی شرط
ایلسه لر پس ایمدی ربح دخی شرط ایلدكلری كبیدر زیرا استحقاق ربح ضمان ایله در ضمان ایسه مشتری یه در
ملكه تابعدر پس ایمدی ملك قداری ربح مقداری اولور (وشرط الفضل باطل) شرط فضل باطل اولور یعنی الثان
شیء نصف اوزره اولوب ربح ثلث اوزره اوله دیو شرط ایلسه لر باطل اولور زیرا زائد بر ربحدر كه ضامن اولمز بو ایسه
جائز دكلدر الا مضاربه ده جائز اولور (الشركة الفاسدة هذا) فصل اوله یاخود وقف اوزره فصل اوله وقتا كه مصنف
شركة صحیحه دن فارغ اولدیسه شركت فاسده یه شروع ایلدی زیرا شركت صحیحه اصلا ووصفا موجوددر
فاسده ایسه اصلا موجوددر لكن وصفا موجود دكلدر بو تقدیرجه من كل وجه موجود اولان تقدیمه
اولیدر (ولا تجوز الشركة فيما لا تصح الوكالة به كالاحتطاب والاحتشاش والاصطياد والاستقاء) وكالت
صحیح اولمیان شیده شركت صحیحه دكلدر اودون واوتلق جمع ایلمك كبی وصید ایلمك وصقالق ایلمك كبی بونلرده
شركت صحیحه دكلدر زیرا معناسی وكالتی متضمندر ومباح شیئی اخذه توكیل باطلدر (وما جمعه كل فله)
شول شیكه آخرك معاونتی اولمدین هر قنغیسی جمع ایدرسه اول شیء آنك ایچوندر (وان اعانه الآخر فله اجر مثله)
اكر آخر كسنه جمع ایدنه اعانت ایدرسه اعانت ایدن ایچون اجر مثل واردر (لا يزاد على نصف ثمن

فصل

المأخوذ عند ابی يوسف) اجر مثل مأخوذك یعنی جمع اولان شیئك نصف ثمنی اوزرینه زیاده قلنمز ابو یوسف قتنده
(خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر آنك قتنده بالغا ما بلغ اجر مثل لازمدر (وما اخذاه معا فلهما نصفين)
وشول شیكه ایكیسی معا اخذ ایلدی ایكیسی ایچون نصفین واردر زیرا سبب استحقاقده برابردرلر بونك كبیدر
اكر ایكیسنك بر كلبی اولوب معا ارسال ایلسه لر اصابت ایلدیكی شیء ایكیسی بیننده نصفیندر اكر كلب برینك
اولوب وآخرك یدنده ایكن ارسال اولنسه اصابت ایلدیكی شیء خاصة صاحب كلبكدر واكر هر برینك كلبی
اولوب ایكیسی معا ارسال ایدوب صید واحده اصابت ایلسه لر ایكیسی بیننده مناصفه اوزره در واكر هر بری
صیده اصابت ایلسه لر اصابت ایلدكلری شیء خاصة كندیلرینكدر كذا فی غاية البيان (وان كان لاحدهما
بغل وللآخر راوية فاستقی احدهما فالكسب له وللآخر اجر مثل ماله) اكر بریسی ایچون قاتر وآخر ایچون
روایت اولسه وبریسی سقالق ایلسه كسب ایدن ایچوندر وآخر ایچون مالنك اجر مثلی واردر اكر استقا ایدن
صاحب راویه ایسه بغلك اجر مثلنی ویرر واكر صاحب بغل ایسه راویه نك اجر مثلنی ویرر (والربح فی الشركة
الفاسدة على قدر المال ويبطل شرط الفضل) شركت فاسده ده ربح رأس مالی مقدار ایدر ربحك زیاده سنی
برینه شرط ایلمك باطلدر (وتبطل الشركة بموت احدهما) شركت احد شریكینك موتی ایله باطل اولور زیرا
وكالت لوازم شركتدندر موت ایله وكالت باطل اولور لازمی باطل اولیجق ملزومی كذلك (ويلحاقه مرتدا ان
حكم به) موت ایله باطل اولدیغی كبی شریكینك بری مرتد اولدیغی حالده دار حربه لحوقی ایله دخی شركت باطل
اولور اكر لحوقنه حكم اولنورسه زیرا مرتدك لحوقنه حكم موت حكمیدر (ولا يزكي احدهما مال الآخر بلا اذنه)
شریكیندن بری بلا اذن شریك آخرك مالنك زكاتنی ادا ایده مز زیرا اداء زكاة جنس تجارتدن دكلدر (فان اذن
كل لصاحبه فاديا معا ضمن كل حصة صاحبه) اكر شریكینك هر بری صاحبنه یعنی شریكنه اذن ویرسه
وهر بری صاحبنك غیبتندن زمان واحده ادا ایلسه ویاخود تقدم وتأخر معلوم اولمسه شریكیندن هر بری
شریكینك حصه سنی ضامن اولور اكر بریسی زیاده ویرمش ایسه زیاده ایله بعد التقاص آخرك اوزرینه رجوع
ایدر (وان اديا متعاقبا ضمن الثانی علم باداء الاول اولا) اكر متعاقبا ادا ایلسه لر ثانی ضامن اولور كرك اولك
اداسنی بلسون كرك بلمسون مثلا بری اول وبری صكره ادا ایلمش صكره ادا ایلین ضامن اولور ابو حنيفه قتنده
(وقالا لا يضمن ان لم يعلم) امامین دیدیلركه اكر اولكینك اداسنی بلمدی ایسه ضامن اولمز زیرا اول كسنه فقیره
دفع ایچون مأموردر اول ایسه دفع ایلدی وآنك قدرتی فقیره تملیك ایلمك ایدی بو خصوصده زكاة واقع اولمسی دكل
ایدی بو ایله اولیجق قدرتی اولان شیء طلب اولنور بو خصوصه عدم قدرتنده اولان طلب اولنمز (وان اذن احد
المفاوضين لشريكه ان يشتری امة ليطأها ففعل فهی له خاصة بلا شیء) شركت مفاوضه ایله شریك اولانك بری
وطیء ایلمك ایچون بر جاریه اشتراسنه اذن ویرسه مأذون اولان شریك دخی مال شركت ایله اشترا ایلسه اول
جاریه یی خاصة اشترا ایدن كسنه ایچون بلا شیء یعنی شریكنه بر شیء غرامت حكمكسزین ابو حنيفه قتنده زیرا
جاریه مقتضای شركت اوزره ملكنه داخل اولور اندن صكره اذن كندو نصیبینی هبه ایلمكی متضمندر زیرا
وطیء حلال اولمز الا ملك ایله اولور (ويؤخذ كل بثمنها) شریكیندن هر بری جاریه نك ثمنی ایله اخذ اولنور مثلا
جاریه صاحبی شریكیندن هر قنغیسی بولورسه جاریه نك ثمنی اخذ ایدر مشتریدن اصالة شریك آخردن كفالة
زیرا مفاوضه وكالت وكفالتی متضمندر (وقالا يضمن حصة شريكه) امامین دیدیلركه شریكینك حصه سنی
ضامن اولور زیرا اشترا ایلكز مأموردن واقع اولوب ثمنی آنك اوزرینه واجب اولور لكن ثمنی مال شركتدن
ادا ایلمك ایله نصف ثمن ایچون رجوع اولنور

كتاب الوقف

بو كتاب وقفك احكامی بیاننده در وقف وقفه نك مصدریدر ومتعدی لازم اولور وقفه مفعول تسمیه سی مبالغه
ایچوندر منسوج ومضروب ایچون نسج اليمن ومضروب الامير كبی (هو حبس العين على ملك الواقف والتصدق
بالمنفعة كالعارية) وقف واقفك ملكی اولمق اوزره بر عینی حبس منفعتنی تصدقدر عاریه كبی امام اعظم قتنده
یعنی فقرا اوزرینه تصدق ویاخود وجوه خیردن بر وجه اوزرینه تصدق قدر اندن صكره دینلدیكه منفعت
معدومه در ومعدومی تصدیق صحیح اولمز بو تقدیرجه وقف جائز دكلدر اما اصح اولان اجماعا وقف جائزدر

(فلا يلزم ولا يزول ملكه الا ان يحكم به حاكم) پس ایمدی لازم اولمزودخی ملکی زائل اولمز الا مكر كه حاكم لزومنه
حكم ایلیه مثلا بر كمسنه وقف ایلدیکی شیئی متولی یه تسلیم ایدوب اندنصكره رجوعنی مراد ایدوب عدم لزومنه
ذاهب اولوب منازعه ایلدكده قاضی دخی لزومنه حكم ایلسه اولوقت لازم اولورو ملكندن زائل اولور (وقيل
اويعلقه بموته بان يقول اذا مت فقد وقفت) دینلدیكه یاخود واقف وقف ایده جك شیئی موتنه تعلیق ایلسه كه
اولدیكم زمان تحقیق وقف ایلدم دیمكله یعنی فلان شئ اولدیكم زمان وقف اولسون دیه (وعندهما هو حبس
العين على ملك الله تعالى على وجه يعود نفعه الى العباد فيلزم ويزول ملكه بمجرد القول عند ابى يوسف) امامين
قتنده وقف برعینی حبسدر الله تعالینك ملكی اولمق اوزره بروجه اوزرینه كیم اولوقفك نفعی عباده عائد اوله
پس ایمدی بوتقدیرجه لازم اولورو واقفك ملكی زائل اولور ابو یوسف قتنده مجرد وقفت قولیله مثلا وقفت داری
هذه و یاخود وقفت ارضی هذه دیمكله (وعند محمد لا مالم يسلمه الى ولى) امام محمد قتنده لازم كلمز ملكندن دخی
زائل اولمز مادامكه وقف ایلدیكی شیئی تسلیم الى المتولى ایلمیه مجرد وقفت قولیله لزوم زوال ملك اولمز (فلو وقف
على الفقراء اوبنى سقاية اوخانا اورباطا لبنى السبيل) اكر فقیرلر اوزرینه وقف ایلسه و یاخود ابناء سبیل ایچون
سقایه بنا ایلسه و یاخود تجار ایچون خان بنا ایلسه و یاخود رباط بنا ایلسه لبنى السبيلك لا می بنایه متعلقدر
(اوجعل ارضه مقبرة لا يزول ملكه عنه الا بالحكم) و یاخود ارضنی مقبره قیلسه واقفك ملكی كندیدن زائل اولمز
الا حكم ایله زائل اولور ابو حنیفه قتنده (وعند ابى يوسف يزول بمجرد القول) امام ابو یوسف قتنده مجرد قولیله
ملكندن زائل اولور زیرا انك قتنده تسلیم شرط دكلدر (وعند محمد اذا سلمه الى متولى او استقى الناس من السقاية
وسكنوا الخان والرباط ودفنوا فى المقبرة) امام محمد قتنده واقف كچن وقفنی متولی یه تسلیم ایلسه وناس سقایه دن
شرب ماء ایلسه وخان ورباط سكون ونزول ایلسه لر ومقبره یه میت دفن ایلسه لر اولزمان واقفك ملكندن زائل
اولور (وشرط تمامه ذكر مصرف مؤبد) وقفك تمامی ایچون مصروف مؤبد ذكری شرط قلندی مثلا على كذا
وكذا ثم على فقراء المسلمين دیمك كبی (وعند ابى يوسف يصح بدونه) ابو یوسف قتنده وقفك تمامی صحیح اولور بلا
ذكر مصروف مؤبد (اذا انقطع صرف الى الفقراء) كچن مصروف منقطع اولسه فقرایه صرف اولنور واقفك
ملكنه مصروف عود ایلمز اكر صاغ ایسه اكر میت ایسه ورثه سنه دخی عود ایلمز بوندن معلوم اولدیكه تأبید
شرطدر الا بوقدر وار دركه ابو یوسف قتنده ذكری شرط دكلدر وامام محمد قتنده ذكری شرطدر (وصح عند
ابى يوسف وقف المشاع) ابو یوسف قتنده قسمت اولنمیوب مشاع اولان ملكی وقف صحیح اولدی امام ابو یوسف
قتنده وقف اسقاط ملكدر وقبض شرط دكلدر مشاع ایسه اكا مانع دكلدر (وجعل غلة الوقف اوالولاية لنفسه)
وقفك غله سنی یاخود تولیتنی واقف كندونفسیچون قیلمق جائزدر زیرا نبی علیه السلام كندو وقفندن اكل
بیورر لردی بوایسه حلال اولمز الا شرط ایله حلال اولور بوندن معلوم اولدیكه كند ونفسیچون شرط ایلمك
مشروعدر مشایخ بلخ ابو یوسفك قولنی اخذ ایلمشلردر وقفده ناسه ترغیب ایچون فتوی دخی بوقول اوزرینه در
خانیه ده دخی بومنوال اوزره در الا مكر كه واقف خائن اولوب امین اولمیه فقرادن ضرری دفع ایچون قاضی
ایچون واقفی عزل ایلمك وار در اكر واقف براحد كندینی عزل ایلمیه دیو شرط دخی ایلدی ایسه اول شرطه التفات
اولنمیوب عزل اولنور وصی خائن كبی بعد العزل عادل اولسه تولیت اكا انتقال ایلمز كذا فى شرح مجمع البحرين
(وجعل الكل اوالبعض لامهات اولاده ومدبريه ماداموا احياء وبعدهم للفقراء) كلی غله و یاخود بعض غله
ام ولدلرینه و یاخود مدبرلرینه مادامكه حی اوله لر وبونلردنصكره فقرا ایچون اوله دیو وقف ایلمك صحیح
اولور (وشرط ان يستبدل به غيره اذا شاء خلافا لمحمد فى الكل) واقفك وقف ایلدیكی ارضی دیلدیكی زمان غیری
ارضه استبدال ایلمسنك شرطی دخی صحیح اولدی اما كلیسنده امام محمد ایچون خلاف واردر (وصح وقف
العقار) عقارلر وقفی دخی صحیح اولدی زیرا اصحابه كرامدن برجماعت وقف ایلمشلردر (وكذا المنقول المتعارف
وقفه عند محمد) بين الناس وقفی متعارف اولان منقولك دخی وقفی صحیحدر امام محمد قتنده (كالفاس والمر
والقدوم والمنشار والجنازة وثيابها والقدور والمراجل والمصاحف والكتب) بو ذكر اولنان شیلر كبی فاس تبردر
مر فتح میم ایله فارسیجه بیلدر قدوم بفتح القاف تیشه یعنی كسردر منشار دستره در جنازه بكسر الجيم
سریركه جنازه اوزرنده غسل اولنور وثیابی ایسه كعبه اورتوسیدركه میت اوزرینه وضع ایدرلر قدور قدرك

جمعیدركه چولمكدر مراجل مرجلك جمعیدركه طنجره در مصاحف مصحفك جمعیدر وكتب كتابك جمعیدر
(وابو يوسف معه فى وقف السلاح والكراع والخيل والابل فى سبيل الله وبه يفتى) ابو یوسف امام ایله در فی سبیل الله
وقف سلاح وكراعده وكراعكه خیل وابل كبیدر وفتوی بونكله وبرلورقیاس بوایدیكه جائز اولمیه زیرا منقولده
شرط تأبید متحقق اولمامش اولور اما وجه استحسان آثار مشهوره در و بو آثار مشهوره دندركه حضرت عمر
رضى الله عنه خالد بن ولیددن نبی علیه السلامه منع زكاة ایچون شكایت ایلدكده (ولا تظلموا خالدا فانه حبس
ادرعه واكرعه فى سبيل الله) بیورمشلردر (وكذا يصح عند ابى يوسف وقفه تبعا كمن وقف ضيعته ببقرها واكرتها
وهم عبيده وسائر الات الحراثة) ومنقولك وقفی ابو یوسف قتنده دخی صحیح اولور عقاره تبعیت ایله شول كمسنه
كبی كه برچفتلك اوكوزی واكنجیسی ایله كه انلر واقفك قوللریدر وسائر آلات حراثی ایله وقف ایلدی بقر والات
حراثی كه منقوللاتدندر ضیعه یه تبعیت ایله وقفی صحیح اولور اكرت جمعی اكار تدر اكنجی معناسنه (واذا صح
الوقف فلا يملك ولا يملك الا انه يجوز قسمة المشاع عند ابى يوسف) كچن وقف صحیح اولسه اولوقف كمسنه نك
مملوكی اولمز وكمسنه یه دخی تملیك اولنمز الا بوقدر وار دركه ابو یوسف قتنده مشاع اولان وقفك قسمتی جائزدر
(ويبدأ من ربع الوقف بعمارته وان لم يشترطها الواقف ان وقف على الفقراء) فقرایه وقف اولان وقفك عمارتنه
غله سی وقف ایله باشلنور اكر واقف عمارتنه شرط ایلمدی ایسه ده (وان وقف على معين فعليه) اكر معین اوزرینه
وقف ایلدی ایسه عمارت وقف معین اولان كمسنه نك اوزرینه در زیرا الخراج بالضمان ایدوكی مبیندر (وان امتنع
اوكان فقيرا آجره الحاكم وعمره من اجرته ثم رده اليه) اكر موقوف علیه عمارتدن امتناع ایلسه و یاخود فقیر اولوب
عمارته عجزی اولسه حاكم وقفی اجاره یه ویروب اجرتدن تعمیر ایتدیررواندنصكره وقفی موقوف علیه یه رد ایدر
(ونقض الوقف يصرف الى عمارته ان احتاج والا حفظ الى وقت الحاجة) وقفك نقضی عمارتنه صرف اولنور
اكر احتیاج اولورسه واكر احتیاج اولمز ایسه وقت حاجته دكین حفظ اولنور (وان تعذر صرف عينه)
اكر نقضك عینی صرف اولمق متعذر اولورسه (يباع ويصرف ثمنه اليها) اول نقض بیع اولنوب ثمنی عمارتنه صرف
اولنور (ولا يقسم بين مستحقى الوقف) و یاخود ثمنی وقفك مستحقلری بیننده قسمت اولنمز زیرا اول نقض
عینك جزئیدر عینده ایسه مستحقینك حقی یوقدر انلرك حقی منافعنده در عین خود حق اللهدر (فصل) بو فصل
احكام مسجد بیاننده در (اذا بنى مسجدا لا يزول ملكه عنه) كچن بركمسنه مسجد بنا ایلسه اول كمسنه نك ملكی
مسجددن زائل اولمز (حتى يفرزه عن ملكه بطريقه ويأذن بالصلاة فيه ويصلى فيه واحد وفى رواية شرط
صلاة جماعة) حتی واقف اول مسجدی ملكندن طریق عام ایله افراز ایدنجه ودخی اول مسجدده صلاته اذن
ویرنجه وبركمسنه مسجدده نماز قلنجه وبر روایتده صلاة جماعت شرط قلنمشدر بو مذكورات اولنجه ملكندن
زائل اولور (ولا يضر ان جعل تحته سردابا لمصالحه) واول مسجدك تحتنی مصالحی ایچون سرداب قلمق ضرر
ایلمز (فان جعله لغير مصالحه اوجعل فوقه بيتا وجعل بابه الى الطريق وعزله) اكر سردابی مسجدك مصالحندن
غیری ایچون قلسه و یاخود مسجدك فوقنی بیت قلسه ومسجدك قپوسنی طریقه قلسه وآیرسه (او اتخذ
وسط داره مسجدا واذن بالصلاة فيه لا يزول ملكه عنه) و یاخود دارنك اورته سنده مسجد اتخاذ ایلسه واندن
صلاته اذن ویرسه اول مسجد بانیسنك ملكندن زائل اولمز (وله بيعه ويورث عنه) اول بانی ایچون وسط دارده
ایلدیكی مسجدی بیع ایلمك وار در و بانیدن میراث اولنور یعنی فوت اولدقده مسجد ایلدی بو میراثدن منع اولنمز
(وعند ابى يوسف يزول ملكه بمجرد القول مطلقا) ابو یوسف قتنده بانینك ملكندن زائل اولور مجرد قولیله
مطلقا یعنی كرك مسجد اولسون وكرك مسجددن غیری اولسون زیرا ابو یوسف قتنده تسلیم شرط دكلدر (ولو ضاق
المسجد وبجنبه طريق العامة يوسع منه وبالعكس) اكر مسجد ضیق اولسه حال بوكه یاننده طریق عام اولسه
اول طریقدن مسجد توسیع اولنور وعكسی ایله دخی بویله در مثلا یول مسلمانلره ضیق اولسه مسجددن النوب
یوله ضم اولنور (رباط مستغنى عنه يصرف وقفه الى اقرب رباط اليه) بر رباطكه اندن استغنا اولنه اول رباطك
وقفی اقرب رباطه صرف اولنور زیرا مصلحت عامه ایچوندر (والوقف فى المرض وصية) حال مرضنده وقف
وصیتدر ثلثدن معتبر اولور (ويتبع شرط الواقف فى اجارة الوقف ان وجد) اجاره وقفده اكر شرط بولنورسه شرط
واقفه اتباع اولنور (والا فالمختار ان لا يؤجر الضياع اكثر من ثلاث سنين) شرط اجاره بولنمز ایسه اختیار اولنان

بودركه جفتلك اوج سنه دن اكثر اجاره يه ويرلميه (ولا يؤجر غيرها اكثر من سنة) جفتلكدن غيريسى برسنه دن اكثر اجاره يه ويرلميه وفتوى دخى بونك اوزرينه در زيرا مدت اجاره طويله اولورسه ابطال وقف لازم كلور (ولا يؤجر الا باجر المثل) وقف ايجار اولنمز الا اجر مثلى ايله ايجار اولنور (ثم لا ينقض وان زادت الاجرة لكثرة الرغبة) اجر مثلى ايله ايجار اولندقدنصكره اجاره بوزلمز رغبت ناس ايله اكر اجرت زياده اولورسه ده ينه نقض اولنمز (وليس للموقوف عليه ان يؤجر الا بنيابة او ولاية) موقوف عليه ايجون وقفى كندى اذنى ايله ايجار ايلمك يوقدر الا واقف طرفندن نيابت ايله ياخود ولايت ايله يعنى متولى اولمق ايله ايجار ايلمك واردر (ولا يعار ولا يرهن) وقف عاريت ورهن ويرلمز (وان غصب عقار الوقف يختار وجوب الضمان) اكر وقفك عقارى غصب اولنسه ضمانك وجوبى اختيار اولنور يعنى قيمتى اخذ اولنوب برآخر ضيعه اشترا اولنور غصب اولانه بدل وقف كذا فى الدرر (ولو شرط الولاية لنفسه وكان خائنا ينزع منه وان شرط ان لا ينزع) اكر توليتى كندونفسنه شرط ايلسه اكر خائن اولورسه توليتدن نزع اولنور اكر عدم نزعى شرط ايلدى ايسه ده ينه عزل اولنور

م

فهرست الجلد الثانى من كتاب الموقوفات

جلد ثانی
من الموقوفات

بسم الله الرحمن الرحیم

بو کتاب بیوعك احکامی بیاننده‌در معلوم اوله که بیعك مشروعیتی کتاب وسنت واجماع ومعقول ایله ثابتدر اما کتاب ایله ثابت اولدیغی حق سبحانه وتعالینك (احل الله البیع وحرم الربوا ولا تأکلوا اموالکم بینکم بالباطل الا ان تکون تجارة عن تراض) قول شریفیدر وسنت ایله ثابت اولدیغی نبی علیه السلامك (یا معشر التجار ان البیع بحضرة اللغو والحلف فشوبوه بالصدقه) قول شریفیدر واجماع ایله ثابت اولمسی ظاهردر ومعقول ایله ثابت اولمسی نوع انساندن مدنی بالطبع اولوب هر بری آخره محتاج اولدر اکر بیع وشرا اولمسه نظام وانتظام ممکن اولمزدی خاصة ناس ایچون مشروع اولمشدر لفظ بیع اضداددندر شرا اده دخی مستعملدر نته که نبی علیه السلامك قول شریفنده (ولا یخطب الرجل خطبة اخیه ولا یبیع علی بیع اخیه ای لا یشتری علی شراء اخیه) واقع اولمشدر نته کیم حق سبحانه وتعالینك (وشروه بثمن بخس) قولنده واقع اولمشدر ای باعوه دیمکدر وایکی مفعوله تعدیه ایدر بعت زیدا الدار کبی ومن مکاننه لام داخل اولوب مثل بعت من زید الدار کبی که ولك ده اولان لام زائده‌در ومصنف بیعی صیغهٔ جمع ایله ایراد ایلدیکی انواع قصد ایلمشدرزیرا بیع مبیع اعتباریله درت نوعدر بر نوعی بیع مقایضه‌درکه سلعه‌یه بیعدر وبر نوعی دخی سلعه‌یی ثمنه بیعدر حالا تعامل ناس اولان بیع بودر وبر نوعی هر ثمنی ثمنه بیعدر اکا سلم تسمیه اولنور وثمن اعتباریله دخی درت نوعدر بری بیع مساومه‌در وبری دخی بیع مرابحه‌در وبری دخی تولیه‌درکه آلدیغی بهایه بیع ایلمکدر وبری دخی بیع وضیعه‌درکه سرمایه‌سندن نقصانه بیعدر وبیعك شرایطی درتدر شرط انعقاد وشرط صحت وشرط نفاذ وشرط لزوم شرط انعقاد دخی درتدر بری عاقدده وبری نفس عقدده وبری مکان عقدده وبری معقود علیه‌ده وعاقدده عدد لازمدر زیرا عدد اولمیجق جانبیندن وکالت ایله بیع منعقد اولمز الا ابا ایله قاضی مال یتیمده طرفینه تولی ایدرلر نفع اولمق اوزره وبری دخی عبد کندی نفسنی افندیسنك امریله اشترا ایلمك کبی بودخی طرفینه تولی ایدر ومعراج الدرایه‌ده قاضینك طرفینه تولیسی کندی نفسی ایچون اولمیجق منعقد اولمز زیرا قاضینك حکمی قضادر کندی نفسیچون قضا جائز دکلدر وعاقدك شرطی عقلدر زیرا مجنون وصبینك عقدی صحیح دکلدر ونفس عقدده اولان شرط قبول وایجابه موافق اوله زیرا ایجاب اولان شیئك غیرینی قبول ایله بیع منعقد اولمز صفقه متفرق اولدیغیچون اما مکان عقدده اولان شرط ایجاب وقبول مجلس واحدده اولمق کرکدر اما معقود

علیك شرطی موجود اولمق ومال متقوم اولمق ونفسنده مملوك اولمق ومقداری معلوم اولمق ومقدور التسلیم اولمق کرکدر زیرا بیع معدوم منعقد اولمز وبیعك معناسی تملیکدر اولدخی ایکی وجه اوزرینه‌در بری تملیك منافع اشیادرکه بدل ایله اجاره وبدلسز عاریه کبی وبری دخی تملیك اعیان اشیادرکه بدل ثمن وعوض شرطیله بعد القبض هبه کبی من غیر بدل وعوض هبه وصدقه کبی ومبیعك احوالی یدی وجه اوزرینه‌در (اولکی) وجه مبیع حاضر ومعین اولمسیدر (ایکنجیسی) مبیع حاضر اولمسیدر اما بایع تسلیمنه قادر اوله متاع وحیوانات واغصان اشجارده میوه کبی (اوچنجیسی) بایع تسلیمنه قادر اولمیه ظهر غنمده صوف وبطون حیوانده اولاد وعبد آبق کبی وبونلره مشابه اولنلر کبی وبو مقوله بیع فاسددر (دردنجیسی) مبیع مفقود اولمسیدر بودخی فاسددر زیرا پیغمبر علیه السلام مالیس عنده‌دن نهی بیورمشدر (بشنجیسی) مبیع برکمسه‌نك اوزرنده دین اولمسیدر اول دینی اوزرنده اولانه بیع جائزدر آخره بیع فاسددر (التنجیسی) مبیع امانت یاخود عاریه واجاره ورهن یاخود سرمایه اولمسیدر ویاخود اوزرنده امین اولمقدر ذکر اولنان مبیع کندیده اولان کمسنه‌یه بیع جائزدر لکن قبض جدیده محتاجدر زیرا قبض اول امانتدر وقبض ثانی قبض ضماندر قبض امانت ایسه قبض ضمان مقامنه قائم اولمز اکر مبیع مشترینك ثانیا قبضندن اول هلاك اولسه بایع اوزرینه‌در اکر قبض جدیددنصکره هلاك اولسه مشتری اوزرینه‌در (یدنجیسی) مبیع مشتری قتنده غصبا ویاخود سرقه ویاخود خیانة موجود اولمسیدر مبیعی اول کمسنه‌یه بیع جائزدر قبض جدیده محتاج دکلدر زیرا قبض اول قبض ضماندر وقبض ثانی دخی قبض ضماندر وقبض ضمان مقامنه قائم اولور اکر مبیع قبل قبض الثانی هلاك اولسه مشتری اوزرینه‌در وثمن دخی سکز وجه اوزرینه‌در (اولکیسی) فضه‌در (ایکنجیسی) ذهب دنانیردر (اوچنجیسی) مکیلدر ومکیل ایله نقدا ونسیئة اشترا جائزدر واکر جنسی ومقداری وصفتی بیان اولنورسه (دردنجیسی) موزوندر حکمی مکیل حکمی کبیدر (بشنجیسی) من درعددمن دوعله نقدا ونسیئة برشیء اشترا ایلمك جائزدر جنسی ومقداری وصفتی ووقتی بیان اولنورسه اتفاق اوزره اما امام اعظم قتنده اجل بیان اولنمزسه ده جائزدر (آلتنجیسی) حیواندر اما بونك ایله وبرهسیه برشیء اشترا ایلمك جائز دکلدر (یدنجیسی) معدوداندر (سکزنجیسی) عقاردر بونکله دخی وبرهسیه جائز دکلدر وبیع صحیح یکرمی وجه ویا اقل ویا اکثر اوله بیع صحیحك (اولی) بیع مساومه‌در (ایکنجی) بیع تولیه‌در (اوچنجی) بیع مرابحه‌در (دردنجی) بیع محاسره‌درکه بیع وضیعه دیمکدر (بشنجی) بیع شرکتدر (التنجی) بیع اقاله‌در (یدنجی) بیع صرفدر (سکزنجی) بیع هبه‌در عوض شرطی اوزرینه اولورسه زیرا بونده شفیع ایچون شفعه واردر (طقوزنجی) بیع صلحدر دینك اقرار اوزرینه اولسه (اونجی) بیع مبادله‌در (اون برنجی) بیع موقوفدر بیع موقوف اولدرکه بر آخرك اذنی یوغیکن متاعنی بیعدر بو بیع صاحبنك اجازتنه موقوفدر اکر اجازت ویررسه بیع جائز اولور ویرمزسه بیع جائز اولمز (اون ایکنجی) بیع النسیئه‌در بو بیع وبرهسیه اولان بیعدر اکر وقتی معلوم اولمز ایسه فاسددر (اون اوچنجی) بیع من یزیددر (اون دردنجی) بیع التراضیدر دخی بیع تعاطیدر (اون بشنجیسی) بیع خیاردر (اون التنجیسی) بیع مسلمدر (اون یدنجیسی) بیع البراءة من العیبدر (اون سکزنجیسی) بیع مختلف فیه‌در (اون طقوزنجیسی) بیع مستخبدر (یکرمنجی) بیع فاسددر وقتا که بیع فاسد اوله سلعه مشتری یدنده تلف اولسه مشتری اوزرینه قیمتی لازمدر ثمنی لازم کلمز واکر مشتری اول سلعه‌یی بیع ایلسه ویاخود هبه ایلسه ویاخود سلمه ویرسه ویا عبد اولمغله اعتاق ایلسه ویاخود جاریه اولمغله اوطه‌لق ایلسه ویاخود مدبر ویا مکاتب ایلسه بو ذکر اولنان مسائل جائزدر مشتری اوزرینه قیمتی لازمدر وبیوع فاسده اون نوعدر (اولی) بیع محاقله‌در سنبله‌ده بغدایی بغدایه بیعدر وبو بیعه بیع الزرع بالحنطه دینلور (ایکنجیسی) بیع المزابنه‌در شجرده خرمایی خرمایه بیع کبی (اوچنجیسی) بیع مخاطره‌در مثلا بر رجل رجل آخره بعت منك هذا المتاع بکذا وکذا ان قدم فلان من سفر دیمك کبی (دردنجیسی) بیع ملامسه‌در بو بیع جاهلیتده‌دخی برکمسنه برمتاعی مساومه ایدر ایکن مس ایلسه مراد ایلدیکی ثمن ایله اول شیء مشترینك اولوردی (بشنجیسی) بیع منابذه‌در بودخی جاهلیتده بایع سلعه‌یی مشتری اوزرینه آتسه عذر المساومه مشتری مراد ایلدیکی ثمن ایله بیع واقع اولوردی (آلتنجیسی) ملاقح بهایمك ذکورینك ظهورنده اولان شیئی بیعدر (یدنجیسی) بیع مضامین درجنس انسان وحیوانك

بطوننده اولان شیئی بیعدر (سکزنجیسی) بیع حبل الحبله در حبلی نك حبلنی طوغدقده ویورکن بیع کبی
(طقوزنجیسی) بیع محاصره در بو بیع میوه هنوز تمام ایرشمدین اشجار اوزرنده بیعدر (اوننجیسی) بیع ضربة
القانص در و بیع غائص دخی دینلمشدر مثلا غواص اولان کمسنه (بعت منك ضربة بكذا من الثمن) دیو قعر بحره
غوص ایلمسیدر (اون برنجیسی) بیع غروردر مثلا برکمسنه برآدمه بو سنه خرما آغجلری نه ویررسه ویاخود
زراعت اولنان ارضدن نه خروج ایدرسه آنی بیع ایلمکدر (اون ایکنجیسی) مضطردر مثلا برکمسنه طعام
وشراب ولباسه مضطر اولدقده بایعك اکثر بهایه بیع ایلمسیدر وشرادخی بو بلجه در (اون اوچنجیسی) بیع
الکالی در بوایسه هرشیئده ویره سی ویره سی یه بیع ایلمکدر (اون دردنجیسی) سنا حیوانی حیوانه بیعدر
بوایسه قرمی عبده بیع ایلمکدر لکن عبد غائب اولمقدر (اون بشنجیسی) بیع مقاوضه در مثلا بعت منك
ما یخرج من ارضی او شجری کذا عاما بكذا درهما کبی (اون التنجیسی) بیع مالم یقبض در امام مالك قتنده
ونك معناسی طعامده در غیریده دکلدر وابو یوسف قتنده طعامده ومنقولاتده در عقارده دکلدر اما امام محمد
وشافعی قتنده جملهسنه اطلاق اولنور (اون یدنجیسی) بیع سلفدر مثلا برکمسنه رجل آخره شو شیئی سکا بیع
ایدهیم اما بکا قرض ویرمك اوزره ویاخود سکا شو قدر شیئی قرض ویرهیم دیمك کبی (اون سکزنجیسی) بیعا
فی بیع واحددر مثلا شو جاریهیی سکا شو مقدار درهمه بیع ایدرم شونك اوزرینه که فلان اوغلانی بو مقدار
درهمه بکا بیع ایدهسن دیمك کبی (اون طقوزنجیسی) شرطان فی بیعه در مثلا برکمسنه آخره شو شیئی سکا اون
درهمه بیع ایدرم اگر نقد ویررسك اون بش درهمه ویریرم برآیه دکین ادا ایدرسك دیمك کبی (یکرمنجیسی)
بیع الثنیادر مثلا برکمسنه آخره شو بغدایی جزافا یعنی اولچوسز شو قدر درهمه بیع ایدرم اما اون قفیزنی بیع
ایلمم دیمك کبی (یکرمی برنجیسی) بیع المواضعه در مثلا برشیئی بیع ایلیه لکن اول شیء کندو قتنده اولمیه
(یکرمی ایکنجیسی) بیع اوباره در مثلا برکمسنه برمتاعی اشترا ایدوب بایعه درهمی شو شرط اوزرینه تسلیم
ایلیه که اگر متاعی آلور ایسم اول درهم متاعك ثمنی اولسون اگر متاعی آلمز ایسم درهم رد اولنه دیمك کبی (یکرمی
اوچنجیسی) بیع الماء والناردر یعنی صویی برطرفه اخراج ایلسه تحقیق مالك اولوب بیعی جائز اولور واتش
کور اولدقده بیعی جائزدر (یکرمی دردنجیسی) ممه ده سودی بیعدر بو بیع نهی اولنمشدر (یکرمی بشنجیسی)
بیع الدین بالدین در مثلا متاع بهاسندن برکمسنهده دین اولسه اول دینی ویرهسیه رجل آخره بیع ایلمك کبی
(یکرمی التنجیسی) بیع صدقه در روانك اهلی حق تعالینك (انما الصدقات للفقراء) قول شریفنده واقع اولنلردر
واول شیء اهلنه ویرلمدین بیع اولنمق جائز دکلدر (یکرمی یدنجیسی) قسمت اولنمدین غنائمی بیعدر (یکرمی
سکزنجیسی) قیونك آرقهسنده اولان شیئی بیعدر (یکرمی طقوزنجیسی) مبشهده اولان صیدی بیع
ایلمکدر (اوتوزنجیسی) هواده طیری وصوده بالغی بیعدر و بیعی یدی شیء افساد ایدر (اولکیسی) جهالت ثمن
(ایکنجیسی) جهالت وقت (اوچنجیسی) جهالت مبیعدر (دردنجیسی) اوچ کوندن زیاده اولان شرط
خیاردر (بشنجیسی) بیعده برشرط اولهکه بایع ایچون منفعت اوله مثلا بن سکا شو شیئی بیع ایلدم اما سندن
مراد ایلدیکمده ینه بکا بیع ایدهسن ویاخود بکا قرض ویرهسن ویابکا برشیء هبه ایلیهسن دیمك کبی
(آلتنجیسی) شرط اولهکه مشتری ایچون منفعت اوله مثلا مشتری بایعه دیهکه سندن شو شیئی اشترا ایلدم
شونك اوزرینه که اویمه کتورهسن ویاخود بندن شو قدر شیئه اشترا ایلیهسن ویبو مقداره بنم ایچون بیع
ایلیهسن ویاخود بندن استیجار ایلیهسن (یدنجیسی) بیعده برشرط اولهکه متاعه منفعت اوله مثلا
شو عبدی سکا بیع ایدرم شو شرط اوزرینه که اعتاق ویاخود مدبر ایلیهسن وشو جاریهیی سکا بیع ایدرم
شو شرط اوزرینه که اوطهلق ایلیهسن ویاخود شو ارضی سکا بیع ایدرم وقف ایلیهسن دیمك کبی (البیع
مبادلة مال بمال) بیع مالی مال مقابلهسنده مبادلهدر بالتراضی قیدی لازم ایدی لکن کمال ظهوری ایچون
مصنف تراضی قیدینی ترك ایلدی (وینعقد بایجاب وقبول) بیع ایجاب وقبول ایله منعقد اولور وعاقدیندن
هرقنغیسی اول تکلم ایدرسه ایجاب اولدر صکره کی کلام قبولدر کرك بعت کلامی اولسون کرك اشتریت
کلامی اولسون * وانعقاد * عاقدینك کلامی شرعا آخره بروجهله متعلق اولهکه محلنده اثری ظاهر اوله حاصل
کلام اجزاء تصرف شرعیسی ارتباطدر مجرد ایجاب ایله بیع منعقد اولمز بابانك ابن صغیری حقنده کمال شفقتی

اولدیغیچون عبادت واحدی ایکی عبادت مقامنه قائم اولور مثلا اشتریت هذا من ابنی فلان بكذا ویاخود
بعت هذا منه بكذا دیسه بیع منعقد اولور قبوله احتیاج یوقدر و یتیمه نفع اولیجق وصی دخی بابا کبیدر بیعك
تعریفنده علل اربعهیه اشارت واردر مبادلة المال بالمال قولی علّهٔ فاعلیهیه اشارتدر زیرا مبادله ایکی کمسنه
ما بیننده اولور بایجاب وقبول وبتعاط قولی علّهٔ مادیهیه اشارتدر زیرا بونلر بیعك ارکان وموادندندر وینعقد
قولیله علّهٔ صوریهیه اشارتدر زیرا شول انعقاد که ارتباط شرعیدر علت مادیهنك عوارضندندر ومحشیٔ قاضی
شیخ زاده علت غائیهیه مبادلة مال بمال قولیله اشارت ایلمشدر بحر رائق صاحبی بو محلده علت غائیه ملکدر دیو
تصریح ایلمشدر (بلفظ الماضی کبعت واشتریت) بعت واشتریت کبی لفظ ماضی ایله بیع منعقد اولور زیرا
بیع تصرف شرعییی انشادر وشرع شریف لغة اخبار ایچون موضوع اولان لفظ ماضییی انشاده استعمال
ایلدی ولفظ ماضییی تخصیص مخبر بهك وجودینك تحقیقی ایچوندر لفظ مضارع وجود اوزرینه جزم دلالتی
یوقدر اگر لفظ مستقبل جانب بایعدن صدور ایدرسه وعده اولور بیع اولمز واگر جانب مشتریدن صادر اولورسه
مساومه اولور یعنی بیعی سوء بلشمك اولور انعقاد بیع اولمز ونبی علیه السلام دخی لفظ ماضی ایله بیعی استعمال
بیورمشلردر وبعضلر دیمشلردر که مجاز طریقیله در بو محلده بعت حقنده کلام چوقدر حاصل کلام صیغهٔ
مضارع ایله بیع منعقد اولمز واگر سؤال اولنورسه که خذ هذا بالالف دینلدکده مشتری دخی قبول ایلسه بلانیة
فی الحال بیع منعقد اولور اکا جواب ویریلور که بایعك مشتری یه خذ امری کانه بعتك هذا بالالف فخذه دیمش
اولدی زیرا مشتریده ولایت اخذ یوقدر الا الاقتضاء ثابت اولان بیع ایله در (وما دل علی معناهما) بعت
واشتریت معناسنه دلالت ایدن لفظ ایله دخی بیع منعقد اولور اعطیتك بكذا ویاخود ملکتك بكذا دینلدکده
مشتری دخی اخذت ویا رضیت ویا امضیت ویا قبلت دیسه بونلر ایله بیع منعقد اولور (وبالتعاطی) وتعاطی ایله
دخی بیع منعقد اولور تعاطی اولدرکه بایع مبیعی ویروب ومشتری ثمنی ویروب مابینلرنده لفظ بعت واشتریت
اولمقدر (فی النفیس والخسیس هو الصحیح) تعاطی ایله بیع منعقد اولور اشیاء نفیسهده وخسیسهده
صحیح اولان بودر (ولو قال خذه بكذا فقال اخذت او رضیت صح) اگر بایع شونی اخذ ایله شو قدر ثمنه دیسه
مشتری دخی اخذت ویا رضیت دیسه بیع صحیح اولور زیرا خذه بدل ایله اخذه امردر اقتضاء بیع تقدیر اولنور
کانه بعته منك فخذه دیمش اولدی (واذا اوجب احدهما فللآخر ان یقبل کل المبیع بکل الثمن فی مجلس او یترك)
عاقدیندن بری بیعی ایجاب ایلسه یعنی بعت هذا بكذا دیسه آخر ایچون مبیعك کافهسنی کل ثمن ایله مجلسده
قبول ایلمك ویاخود ترك ایلمك وارددر یعنی دیلرسه قبول ایدر ودیلرسه رد ایدر بوکه خیار قبول تسمیه اولنمشدر
(لا بعضه دون بعض) آخر ایچون مبیعك بعضنی قبول ایدوب بعضنی ترك ایلمك یوقدر (الا اذا بین ثمن کل) مگر که
کلك ثمنی بیان اولنمش اوله مثلا بعت هذا الثوب بدرهم وهذا الثوب بدرهمین دیسه ومشتری دخی
ایکیسندن برینی قبول ایلسه جائزدر ویاخود شو اسبابلرك هر برینی اونر آقچهیه دردوب ومشتری دخی
بعضیسنی قبول ایلسه جائزدر (وان رجع الموجب او قام احدهما من المجلس قبل القبول بطل الایجاب) اگر
موجب یعنی ایجاب ایدن رجوع ایلسه ویاخود عاقدیندن بری قبولدن اول مجلسدن قالقسه ایجاب باطل
اولور زیرا قبل القبول مجلسدن قالقمق اعراضدر اما ایکی کمسنه یوررکن بری ایجاب ایلسه اگر مخاطب
جوابنی متصل ایدرسه عقد تمام اولور اگر برمقدار مشی ایلدکدنصکره تکلم ایلسه جوابنی فصل ایتمش اولور
بیع منعقد اولمز ویاخود قبول ایلدیکن ایکیسی یوررکن معامشی ایلسهلر ویاخود بری طوروب آخری مشی
ایلسه بیع منعقد اولمز اگرکمی جریان اوزره ایکن تبایع ایلسهلر وایکیسینك خطابی متنده برسکته واقع اولسه
بیعی منع ایلمز (واذا وجد الایجاب والقبول لزم البیع بلا خیار مجلس) یعنی ایجاب وقبول بولنسه بلا خیار
مجلس بیع لازم اولور (ویصح فی العوض المشار الیه بلا معرفة قدره ووصفه) بیع عوض مشار الیهده قدر
ووصفی بلنمکسزین صحیح اولور وعوض کرك مبیع اولسون وکرك ثمن اولسون برابردر زیرا اشارت تعریفك
اسبابندن ابلغدر وصف وقدرك بیانه احتیاج یوقدر اما مشار الیه اولمین بونك خلافنجهدر سلم کبی زیرا سلمده
وصف وقدر بیان اولنمق لازمدر وقبل العقد عوض تسمیهسی ما یؤول الیه اعتباریلهدر (لا فی غیره) مشار الیه
اولمیان غیریده قدر ووصفی بلنمکسزین بیع صحیح اولمز زیرا قدر ووصف معلوم اولمیجق نزاعه مؤدی اولور اول

ثوب بخارید ویاخود سمرقندیدر دینلا زمدر (وبثمن حال ومؤجل باجل معلوم) بیع ثمن ومؤجل ایله صحیح
اولور اجل معلومه دکین زیرا حق تعالینك احل الله البیع وحرم آیه بو اقول شریفی مطلق اولوب ونبی علیه
السلام بریهودیدن اجل ایله طعام اشترا ایدوب درعی رهن قودیغی اجلادن معجل ومؤجل ثمن ایله بیع جائز اولور
(ولو اشتری باجل سنة) برکسنه برسنه یه دکین برشیئی اشترا ایلسه (فمنع البائع المبیع حتی مضت ثم سلم) وبایع
سنه مرور ایدنجه مبیعی منع ایدوب بعده تسلیم ایلسه (فله اجل سنة اخری) مشتری ایچون برسنه دخی
تأجیل ایلمك واردر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر اجل وقت عقدده واقع
اولمشدر اول اجل ایسه تمام اولدی بو تقدیرجه مشتری ایچون تأجیل ایلمك یوقدر (وان اطلق الثمن) اکر ثمنی
اطلاق ایلسه یعنی صفتی ذکر اولنمیوب انجق بعته بعشرة دیسه (فان استوت مالیة النقود ورواجها) اکر
نقودك مالیتی ورواجی برابر اولسه (صح ولزم ما قدر من ای نوع کان) بیع صحیح اولور هر قنغی نوعدن اولورسه
تقدیر اولنان شیئ لازم اولور (وان اختلف رواجا فمن الاروج) واکر نقود رواج جهتندن مختلف اولورسه تقدیر
اولنان رواجندن لازم اولور (وان استوی رواجها لا مالیتها فسد البیع ما لم یبین) اکر مالیتی برابر اولمیوب رواجی
برابر اولورسه بیع فاسد اولور قنغی نوعدن ایدیکی بیان اولنمینجه (وصح البیع فی الطعام) طعامده دخی بیع صحیح اولور
طعامدن مراد حنطه ودقیقدر (وکل مکیل وموزون کیلا ووزنا) وهر مکیل وموزونده کیلا ووزنا بیع صحیح
اولور (وکذا جزافا ان بیع بغیر جنسه) جزافا دخی بیع جائز اولور اکر جنسندن غیریه بیع اولنور ایسه زیرا غیر
جنس حقنده اذا اختلفت النوعان فبیعوا کیف شئتم حدیثی وارد اولمشدر اما جنسنه مجازفة بیع صحیح اولماز
زیرا ربوا احتمالی واردر جزاف معرب کزافدر (وباناء او حجر معین لا یدری قدره) انا وحجر معین که مقداری بلنمیه
انکله دخی بیع صحیح اولور (ومن باع صبرة کل صاع بدرهم صح فی صاع فقط الا ان یسمی جملتها) وبرکسنه
برصبره یعنی خرمن اوزرنده برقاح بغدای هر صاعی بر درهم مقابلهسنده اولمق اوزره بیع ایلسه آنجق برصاعده
بیعی صحیح اولور مکر که صاعك جملهسنی تسمیه ایلیه مثلا یوز صاع بغدایی یوز درهمه دیو بیع ایلسه جائزدر زیرا
جهالت مرتفعه اولور (وللمشتری الفسخ بالخیار وان کیل او سمی جملتها فی المجلس بعد ذلك) مشتری ایچون
فسخ خیاری واردر اکر بعد انعقاد البیع مجلسده کیل اولنورسه ده یاخود صاعك جملهسی تسمیه اولنورسه ده
ینه خیار فسخ واردر (ومن باع قطیع غنم کل شاة بدرهم لا یصح فی شیء منها) برکسنه برقطیعه غنمی هر قیونی
بر درهمه بیع ایلسه ومجموع مجهول اولسه اول قطیعهدن برشیده بیع صحیح اولمز زیرا بعضی بعضندن
متفاوت اولمغله نزاعه مؤدی اولور ذکر اولنان بیع ابو حنیفه قتنده بیع فاسددر اما جمله قطیعه یوز قیوندر
بیك درهمه بیع ایلدم دیسه اتفاق اوزره بیع صحیح اولور کرك متفاوت اولسون کرك اولمسون برابردر ثمن مبیع
معلوم اولمغله بیع صحیح اولور (وکذا لو باع ثوبا کل ذراع بدرهم) اکر هر ذراعی بر درهمه اولمق اوزره برثوب
بیع ایلسه ینه بیع صحیح اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا جمله مبیع وثمن معلوم اولمیوب جهالت اولدیغیچون (وکذا
کل معدود متفاوت) معدودات متفاوتهنك کلیسنده دخی بیع صحیح اولمز مثلا شو قاربوزلك هر بری بر درهمه
اولمق اوزره بیع ایلسه صحیح اولمز زیرا متفاوتدر (وعندهما یصح فی الکل فی جمیع ذلك) امامین قتنده مبیع
اولان شیئلك جمیعسنده یعنی صبره وقطیعه وثوب وعدد متفاوتده بیع صحیح اولور (وان باع صبرة علی انها مائة
قفیز بمائة درهم فوجدت اقل او اکثر اخذ المشتری الاقل بحصته او فسخ) اکر برکسنه برصبره یی یوز کیل اولمق
اوزره یوز درهمه بیع ایلسه وصبره یوز کیلدن اقل یاخود یوز کیلدن اکثر بولنسه مشتری حصهسیله اقلی
اخذ ایدر ویاخود بیعی فسخ ایدر صفقه متفرق اولدیغیچون (والزائد للبایع) اکر صبره یوز قفیزدن زیاده اولورسه
بایع ایچوندر زیرا یوز قفیز اوزرینه زیاده اولان معقود علیه دکلدر (وفی المذروع یاخذ الاقل بکل الثمن او یفسخ)
بیع مذروعده مشتری کلی ثمن ایله اخذ ویاخود بیعی فسخ ایدر مثلا برکسنه برثوب یوز ذراع اولمق اوزره یوز
درهمه بیع ایلسه لکن یوز ذراعدن اقل بولنسه مشتری دیلرسه کلی ثمنکه یوز درهمدر انکله یوز ذراعدن
نقصان بولدیغی ثوبی آلور دیلرسه بیعی فسخ ایدر زیرا مذروعده ذراع زیاده اولمغله ثوبك قیمتی زیاده اولور نقصانی ایله
ناقص اولور بو تقدیرجه ثمن وصفه مقابل اولمیوب وصف فوت اولمغله مخیر اولور دیلرسه آلور دیلرسه بیعی فسخ ایدر
(والزائد له ولا خیار للبایع) زائد مشتری ایچوندر وبایع ایچون خیار یوقدر (وان سمی لکل ذراع قسطا

اخذ الاقل بحصته) اکر هر ذراع ایچون قیمت تسمیه اولنورسه مشتری حصهسیله اقلی اخذ ایدر
(وکذا الزائد) زائدی دخی حصهسیله اخذ ایدر (وله الخیار فی الوجهین) مشتری ایچون ایکی وجهده دخی
خیار واردر یعنی اکر اقل بولورسه دیلرسه حصهسیله اخذ ایدر دیلرسه بیعی فسخ ایدر اکر اکثر بولورسه دیلرسه
زیادهسیله اخذ ایدر دیلرسه بیعی فسخ ایدر (وصح بیع عشرة اسهم من مائة سهم من دار) دارك یوز سهمندن
اون سهمنك بیعی صحیحدر بالاتفاق زیرا سهم شایع غیر معین ایچون اسمدر ایمدی اون سهم صاحبی طقسان
سهم صاحبنه شریك اولوب دارك هر قنغی موضعندن مراد ایدرسه اخذ ایدر نزاعه مؤدی اولماز (لا بیع عشرة
اذرع من مائة ذراع منها) دارك یوز ذراعندن اون ذراعنی بیع صحیح دکلدر ابو حنیفه قتنده مثلا بردار یوز
ذراع اولوب اون وارثه اون ذراع حصه دکسه بریسی ذکر اولنان یوز ذراعدن اون ذراعنی بیع ایلمك صحیح
دکلدر زیرا نزاعه مؤدی اولور (وعندهما یصح فیهما) امامین قتنده اسهم وذراعده بیع صحیح اولور (ولو باع
عدلا علی انه عشرة اثواب فاذا هو اقل او اکثر فسد البیع) اکر بردنك ثوبی اون ثوب اولمق اوزره بیع ایلسه
حال بو که اول دنك اوندن اقل یاخود اکثر اولسه بیع فاسد اولور (ولو فصل الثمن) ینه بیع فاسد اولور بایع ثمنی
تفصیل ایدرسهده (فکذا فی الاکثر من الثوب) کذلك بیع فاسد اولور اکثر اولدیغی صورتده مثلا برعدل
ثوب که اون ثوب اولمق اوزره وهر ثوبی بر درهمه بیع ایلسه لکن اون برثوب چقسه بیع فاسد اولور (ویصح
فی الاقل بحصته) اوندن اقلده حصهسیله بیع صحیح اولور مثلا برعدل اون ثوب اولمق اوزره وهر ثوب بر درهمه
بیع اولنسه لکن طقوز ثوب چقسه حصهسیله طقوزی آلور (ویخیر المشتری) مشتری مخیر اولور دیلرسه
حصهسیله الور دیلرسه رد ایدر (وان باع ثوبا علی انه عشرة اذرع کل ذراع بدرهم اخذه المشتری بعشرة
لو عشرة ونصفا بلا خیار وتسعة لو تسعة ونصفا بخیار) برکسنه برطوبی اون ذراع اولمق اوزره وهر ذراعی
بر درهمه بیع ایلسه مشتری اول شیئی اون درهمه بلا خیار الور اون بچق ذراع اولورسه اون درهمه الور طقوز
ذراع ونصف اولورسه طقوز درهمه آلور خیار ایله ابو حنیفه قتنده (وعند ابی یوسف یخیر فی اخذه باحد
عشر فی الاول وبعشرة فی الثانی) ابو یوسف قتنده مشتری اولکی مسئلهده یعنی اون بچق ذراع بولندقده اون
درهمه اخذ ایلمکده مخیردر (وعند محمد یخیر فی اخذه فی الاول بعشرة ونصف وفی الثانی بتسعة ونصف) امام
محمد قتنده اولده یعنی اون بچق ذراع بولندقده اون بچق درهم ایله اخذده مخیردر ثانیده یعنی طقوز بچقده طقوز
بچق درهم ایله اخذده مخیردر (فصل) (یدخل البناء والمفاتیح فی بیع الدار بلا ذکر) بیع دارده بنا ومفاتح بلا ذکر
داخل اولور (وکذا الشجر فی بیع الارض) وینه بیع ارضده شجر داخل اولور (ولو اطلق شراء شجرة دخل مکانها
عند محمد وهو المختار) واکر برشجرك شراسنی اطلاق ایلسه یعنی قطع وقرارنی ذکر ایلمیوب انجق اطلاق اوزره
شرا ایلسه اول شجرك مکانی داخل اولور امام محمد قتنده ومختار اولان دخی بودر (خلافا لابی یوسف)
ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا ارض اصلدر وشجرا کا تابعدر اکر شجرك بیعنده ارض داخل اولسه لازم
کلوردیکه اصل فرعه تابع اولور بو ایسه جائز دکلدر اکر قطع ایچون اشترا ایلسه بالاتفاق ارض داخل اولمز
اکر قرار ایچون اشترا ایدرسه ارضده شجرك قال الکافی مقداری داخل اولور یوخسه کوکلری ایرشدیکی ارض
مقداری داخل اولمز (ولا یدخل الزرع فی بیع الارض ولا الثمر فی بیع الشجر الا باشتراطه وان ذکر الحقوق
والمرافق) بیع ارضده زرع داخل اولمز وبیع شجرده میوه داخل اولمز الا شرط ایلمکله داخل اولور مثلا ارضی
اشترا ایدرم زرعیله وشجری اشترا ایدرم ثمری ایله دیو شرط اولورسه داخل اولور اکر حقوق ومرافقنی ذکر
ایدرسهده اشتراطسز داخل اولمز زیرا ثمر وزرع حقوق ومرافقدن دکلدر (ویقال للبائع اقلعه واقطعها وسلم
المبیع) بایع مزبور ارضی بیع ایدوب مشتری یه تسلیم ایلمدکده نصکره دینلورسه که ارضده اولان زرعی قلع ایله
یعنی قوپار وشجرده اولان ثمری قطع ایله یعنی ارضی زرعدن وثمردن خالی مشتری یه تسلیم ایله زیرا ارض
مشترینك ملکی اولمشدر (وکذا لا یدخل حب بذره ولم ینبت بعد) وینه بیع ارضده داخل اولمز شول دانه که اکلمش
اوله لکن هنوز بتمامش اوله بو تقدیرجه اول حب متاع کبی امانتدر (وان نبت ولم یصر له قیمة دخل) اکر اول حبه
بتسه لکن اول بتن شیء ایچون قیمت اولسه بیعه داخل اولور (وقیل لا) ودینلدیکه داخل اولمز بیعه داخل
اولماز دین ابو القاسم الصفاردر (ومن باع ثمرة بدا صلاحها او لم یبد صح) شول کسنه که برشجرك ثمرهسنیکه بتمکه

صلاحیتی ظاهر اولسون ویاخود ظاهر اولمسون بیع ایلسه اصح اقوالده بیعی صحیحدر زیرا اول میوه حالا
ومالا مال متقومدر (ویقطعها المشتری للحال) مشتری اولان کسنه اول اشترا ایلدیکی ثمره‌یی فی الحال
شجرندن قطع ایدوب بایعک ملکنی تفریغ ایدر (وان شرط ترکها علی الشجر فسد) اکر مشتری ثمره‌نک شجر
اوزرنده ابقا اولنمسنی شرط ایدرسه بیع فاسد اولور زیرا بو شرط مقتضای شرطک خلافیدر وبو بیع صفقه
ایچنده صفقه‌در یا اعاره‌در ویاخود اجاره‌ده اجرتسز شرط ایلدیسه اعاره‌در بو ایسه منهیدر (ولو بعد تناهی
عظمها) یعنی ثمره‌نک مقداری عظمده متناهی اولدقدنصکره اولورسه‌ده اشتراط ابقا بیعی‌ینه افساد
ایدر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر آنک قتنده بو کا کی متناهی
اولدقدنصکره بیع فاسد اولمز (وکذا شراء الزرع) شراء زرع دخی ذکر اولنان جمیع مسائل کبیدر (وان ترکها
باذن البائع بلا اشتراط) اکر میوه‌یی شجر اوزرنده بایعک اذنیله ترک ایلسه اما حین عقدده شرط ایلسه‌لر (طاب له
الزیادة) مشتری ایچون نما جهتندن زیاده‌لک طیب اولور زیرا مباح طریقیله حاصل اولمشدر (وان بغیر اذنه
تصدق بما زاد فی ذاتها) واکر بایعک اذنی یوغیکن ترک ایلسه اول میوه‌نک ذاتنده زیاده اولان شیئی تصدق ایلیه
مثلا حین عقدده کمال اوزره ایرشمدین قیمت تقدیر اولنوب بعده قیمتی تقدیر اولندقده بو ایکیسنک ما بیننده زیاده
اولانی تصدق ایلیه زیرا حاصل اولان زیاده‌لک ارض مغصوبه‌نک قوتیله حاصل اولمشدر بو تقدیرجه مشتری
ایچون اول زیاده‌لک کوچک اولمز (وان بعد ما تناهت لا یتصدق بشیء) واکر میوه متناهی اولدقدنصکره بایعک
اذنی اولمدین ترک ایلسه برشیئی متصدق ایلمز زیرا میوه کمالنی بولدقدنصکره جسمده زیاده‌لک متحقق اولمز حق
سبحانه وتعالینک اراده علیه‌سیله شمس طبخ ایدر قمر لون ویرر کواکب طعم اعطا ایدر بو تقدیرجه زیاده‌لک
اولمش اولور (وان استأجر الشجر الی وقت الادراک بطلت الاجارة وطابت الزیادة) واکر میوه‌یی اشترا
ایلدکدنصکره وقت ادراکه دکین شجری استیجار ایلسه اجاره باطل اولوب حاصل اولان زیاده‌لک مشتری‌یه
کوچک اولور (وان استأجر الارض لترک الزرع فسدت ولا تطیب الزیادة) اکر اشترادنصکره ترک زرع ایچون
ارضی استیجار ایلسه اجاره فاسد اولور وحاصل اولان زیاده‌لک مشتری‌یه کوچک اولمز زیرا زرعک ایرشمک
وقتی مجهولدر احیانا شدت حرارتدن ادراک تقدم ایدر واحیانا شدت برودتدن تأخر ایدر (ولو اثمرت ثمرا آخر قبل
القبض فسد البیع) واکر اول اشترا اولنان ثمره‌نک شجری بعد الشراء والقبض برثمره دخی ویرسه بیع فاسد اولور
زیرا اولکی ثمره‌نک تسلیمی ایکنجی میوه‌ده حاصل اولان ثمره‌نک اختلاطی ایله متعذردر (وبعد القبض
یشترکان) اکر قبضدنصکره میوه حاصل اولسه بایع ایله مشتری حادث اولان میوه‌ده مشترکلردر (والقول
فی قدر الحادث للمشتری) وحادث اولان میوه‌نک مقدارنده اختلاف ایلسه‌لر قول مشترینکدر ظاهر حال
ایسه مشتری‌یه شاهددر (ولو باع ثمرة واستثنی منها ارطالا معلومة صح) یعنی اکر برآدم آخره شجری اوزرنده
ویاخود قطع اولنمش ثمره‌یی بیع ایلسه واندن برقاچ رطل استثنا ایلسه بیع صحیح اولور ذکر اولنان استثنا ایله
مثلا بعتک هذه الثمرة الا عشرة ارطال دیسه بیع صحیحدر (وقیل لا) دینلدیکه استثنا ایله بیع صحیح اولمز
(ویجوز بیع البر فی سنبله ان بیع بغیر جنسه) بغدایی باشغنده بیع ایلمک جائز اولور اکر جنسندن غیری‌یه بیع
اولنورسه اما جنسنه بیع جائز اولمز (وکذا الباقلاء فی قشره والارز والسمسم) کذلک باقله‌یی وپرنجی وسمسمی
هر برین قشرنده بیع ایلمک جائزدر (وکذا اللوز والفستق والجوز فی قشرها الاول) کذلک بادامی وفستقی
وجوزی ایچ قشری ایله بیع ایلمک جائزدر (واجرة الکیل ووزن المبیع وذرعه علی البائع) یعنی مکیل
اولان مبیعده کیالک اجرتی ومعدود اولانده صایجینک اجرتی وموزون اولانده وزانک اجرتی ومذروع اولانده
اولچوجینک اجرتی بایع اوزرینه‌در قچان بو شرط ایله بیع اولنسه زیرا مبیعی مشتری‌یه تسلیم بایع اوزرینه
واجبدر (واجرة نقد الثمن ووزنه علی المشتری) اما مبیعک ثمنی نقد ایدوب وزن ایلین کسنه‌نک اجرتی مشتری
اوزرینه‌در (وفی بیع سلعة بثمن سلم هو اولا ان لم یکن مؤجلا) یعنی براسبابی نقد ثمن ایله بیع ایلمکلک صورتنده
اولا مشتری اولان کسنه ثمنی تسلیم ایلیه بعده بایع اول مبیعی تسلیم ایلیه مکر اول مبیعک ثمنی مؤجل اوله
بو صورتده ثمنی اول دفع ایلمک لازم اولمز (وفی بیع سلعة بسلعة او ثمن بثمن سلما معا) وقچان برسلعه‌یی برسلعه‌یه
یعنی برمتاعی برمتاع ایله ویاخود برثمنی برثمن ایله یعنی برنقدی برنقد ایله بیع ایلسه‌لر ایکیسی معا تسلیم اولنه‌لر

یاخود بایع ومشتری معا تسلیم ایلیه‌لر (باب الخیارات) بو باب خیار احکامی بیاننده‌در (صح خیار الشرط لکل
من العاقدین ولهما معا ثلاثة ایام فما دونها لا اکثر) عاقدیندن هر بری ایچون خیار شرط صحیحدر وعاقدین
ایچون معا اوچ کون شرط خیار واردر واوچ کوندن اقلده دخی شرط خیار واردر اما اوچ کوندن زیاده خیار
شرط صحیح اولمز زیرا بو مسئله‌نک اصلی بودرکه حبان بن منقذ الانصاری رضی الله عنهنک باشنه برشیء
اصابت ایلمکله دائما بیعده مغبون اولوردی نبی علیه السلام مشار الیه حبانه اذا بایعت فقل لا خلابة ولی الخیار
ثلاثة ایام دیو تعلیم بیورمشلردر اولا که خیار شرط برقاچ نوعدر هر نوعی بالاتفاق فاسددر (مثلا اذا قال
اشتریت علی انی بالخیار او علی انی بالخیار ایاما او علی انی بالخیار شهورا او برنوعی دخی بالاتفاق جائزدر مثلا اذا قال
اشتریت علی انی بالخیار ثلاثة ایام او ما دونها دیمک کبی وبرنوعی دخی مختلف فیه‌در مثلا اذا قال اشتریت علی انی
بالخیار شهرا او شهرین دیسه ابو حنیفه وزفر وشافعی قتلرنده فاسددر ابو یوسف ومحمد قتنده جائزدر (الا ان اجازه
فی الثلاثة) مکرکه زیاده‌یه شرط خیاری اولان اوچ کون ایچنده اجازت ویره مثلا حین بیعده شرط خیاری اوچ
کوندن زیاده ایلسه‌لر واوچ کون مرور ایلمزدن مقدم زیاده‌یه اجازت ویرسه‌لر عقد جوازه منقلب اولور
ابو حنیفه قتنده وزفر ایچون خلاف واردر امام زفرک جوابی بودر اوچ کوندن زیاده ایله شرط خیار بیع فاسدا
منعقد اولور صحیحه عودت ایلمز بغیر شهود اولان نکاح کبی وبیک درهم ایله بر رطل خمر وبرعبد اشترا ایدوب
بعده درهمی اسقاط وخمری ابطال ایلمک کبی وبرکسنه‌نک تحت نکاحنده درت خاتون وار ایکن بردخی
نکاح ایدوب اندنصکره دردلک برینی تطلیق ایلمک کبی بونلرک بریسی صحیح دکلدر زیرا ابتدای فاسده اولمغله
صحیحه منقلب اولمز ابو حنیفه ایچون دلیل عقلی بودرکه مفسد اولان شرط تفردندن اول زائل اولدی
بو تقدیرجه عقد صحیح اولور مثلا برکسنه سقفده برستونی بیع ایلسه اندنصکره اخراج ایدوب تسلیم ایلسه
بیع صحیح اولور ابو حنیفه حضرتلرینک بو قولی اصحابمزدن اهل عراق قتنده صحیحدر زیرا آنلرک قتنده بیع
فاسدا منعقد اولور اندنصکره شرط حذف اولمغله فساد مرتفع اولور زیرا مفسد اولان یوم رابعک اتصالیدر
چونکه یوم رابعدن مقدم مفسد که شرط ایدی حذف اولنمغله عقد صحیح اولور کویا که شرط یوم رابعده
مشروط اولمش بولندی واهل خراسان قتنده اسقاط شرطه دکین عقد موقوف ایدی اکر یوم رابعدن برجزء
مرور ایدنجک اولورسه عقد فاسد اولور اکر مرور ایتمیوب اجازت ویررسه بیع صحیح اولور (وعندهما یجوزان
بین مدة معلومة ای مدة کانت) امامین قتنده خیار شرط جائز اولور اکر بایع ومشتریدن هر بری مدت معلومه
بیان ایدرسه قنقی مدت اولورسه یعنی اکر مدت طویله واکر مدت قصیره هر قنغیسی اولورسه اولسون امامین
ایچون دلیل عقلی بودرکه خیار شرطک مشروعیتی دفع غبنه تفکر ایچوندر بو تقدیرجه مدت کثیره‌یه محتاجدر
(وان اشتری علی انه ان لم ینقد الثمن الی ثلاثة ایام فلا بیع صح) اکر برکسنه برشیئی اشترا ایلسه شونک اوزرینه که
اکر اوچ کونه دکین نقد ایلمزسه بیع منعقد اولمیه بو قول زفرکدر صحیحدر ائمه ثلاثه قتنده قیاس بو ایدیکه صحیح
اولمیه بو قول زفرکدر زیرا بو قول بر بیعدرکه بونده اقاله شرط اولمشدرکه اول شرط عدم نقددر مثلا برکسنه بیعده
اقاله صحیحه‌یی شرط ایلسه یعنی بن سکا شونی بیع ایدرم اما بیع اقاله ایلمک شرطیله دیو قول ایلسه شرط فاسد
اولور اولیله اولنجه اقاله صحیحه ایله فاسده اولیجق اقاله فاسده ایله خود بالطریق الاولی فاسد اولور (والی اربعة
ایام لا الا ان ینقد فی الثلاثة) اکر درت کونه دکین ثمنی انقاد ایدوب تسلیم ایلمزسم دیو شرط ایلسه بیع صحیح اولمز
ابو حنیفه قتنده مکر مشتری اوچ کونه دکین ثمنی انقاد ایدوب بایعه تسلیم ایلیه بو تقدیرجه بیع صحیح اولور
(وعند محمد یجوز الی اربعة ایام او اکثر) امام محمد قتنده درت کونه ودرت کوندن اکثره اشتراط جائزدر
(وخیار البائع یمنع خروج المبیع من یده عن ملکه) بوندن اسبق بیان اولنمشدرکه شرط خیار متعاقدینک هر برینه
جائزدر ایمدی بو تقدیرجه بایع اولان کسنه‌نک خیاری اول مبیعک کندی ملکندن خارج اولمسنه مانعدر
(فان قبضه المشتری فهلک لزمه قیمته) بو صورتده اکر مشتری اول مبیعی مدت خیارده اذن بایعله قبض
ایدوب النده هلاک اولسه مشتری‌یه قیمتی لازم اولور (وخیار المشتری لا یمنع) اما مشترینک خیاری مبیعک
بایع ملکندن خروجنه مانع دکلدر بیع بایع جانبندن لازم اولدیغی اجلدن (فان هلک فی یده لزم الثمن)
اکر اول مبیع مشترینک یدنده هلاک اولسه مشتری‌یه ثمنی لازمدر (وکذا لو تعیب) کذلک مبیع مشتری

بدنده تعیب اولسه ثمنی لازم اولور زیرا مشتریده معیوب اولمق ردی منع ایدر (الا انه لایدخل فی ملک المشتری
الا تحقیقا) اول مبیع بچن بایعک ملکندن خارج اولسه مشترینک ملکنه داخل اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا ثمن
مشترینک ملکندن چقمامشدر و خیار ایسه من له الخیارده عمل ایدر زیرا مبیع مشترینک ملکنه داخل اولمز اکر
داخل اولسه بلاعوض داخل اولمش اولور شخص واحدک ملکنده بدل ومبدل منه جمع اولمق شرعده نظیری
یوقدر پس ایدی واجب اولدرکه مشترینک ملکنه داخل اولمیه (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر زیرا
مبیع مالکک ملکندن خروج ایلمشدر اکر مشترینک ملکنه داخل اولمسه ملک بلا مالک لازم کلوردی شرعده
ایسه بونک نظیری یوقدر (فلو اشتری زوجته بالخیار لایفسد النکاح) اکر برکمسنه اسیر اولمش زوجه سن
خیار ایله اشترا ایلسه ابو حنیفه قتنده نکاح فاسد اولمز زیرا خیار شرط اعتباریله ملکنه داخل اولمز امامین
قتنده فاسد اولور زیرا مشترینک ملکنه داخل اولور (ولو وطئها فله ردها لانه بالنکاح الا فی البکر) اکر
خیار ایله اشترا ایلدیکی زوجه سنی وطی ایلسه ابو حنیفه قتنده مشتری ایچون انی رد ایتمک جائزدر زیرا انی وطی
ایلمک سابقلرنده اولان نکاحله در ملک یمین ایله دکلدر الا بچن بکر اولسه وانی وطی ایلسه انی رد ایلمک جائز
دکلدر زیرا ازاله بکر عیبدر ردی ابطال ایدر (ولو ولدت فی مدته لا تصیر ام ولده) اکر اول مشترینک اشترا
ایلدیکی زوجه سی مدت خیارده ولد کتورسه ام ولدی اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا مشترینک ملکنه داخل
اولمامشدر اما امامین قتنده خیاری باطل اولوب مشترینک ملکنده ولد کتورمشدر رده مالک اوله من (ولو اشتری
قریبه او عبدا بعد قوله ان ملکت عبدا فهو حر لا یعتقان فی مدته) برکمسنه قریب محرمنی خیار شرط ایله
اشترا ایلسه و یاخود اکر بر عبده مالک اولورسم اول عبد حردر دیو لندنصکره خیار شرط ایله بر عبد اشترا ایلسه
ایکیسی دخی مدت خیارده معتق اولمز ابو حنیفه قتنده اما امامین قتنده معتق اولورلر زیرا مشترینک ملکنه
داخل اولمشلردر اما ان ملکت مقامنه ان اشتریت دیسه مدت خیارده ائمه ثلاثه قتنده معتق اولور زیرا اول
کمسنه بعد الشرا عتقی انشا ایلمش اولور (ولا یعد حیض المشتراة به فی مدته من الاستبراء) یعنی شرط خیار ایله
اشترا اولنمش جاریه نک مدت خیارده کوردیکی حیض استبرادن عد اولنمز ابو حنیفه قتنده ملکیت ثابت
اولمدیغی اجلدن اما امامین قتنده استبرادن عد اولنور (ولا استبراء علی البایع ان ردت به) یعنی خیار شرطله رد
اولنان جاریه نک بایعنه استبرا یوقدر کرکسه رد قبل القبض اولسون کرکسه بعد القبض اولسون ابو حنیفه
قتنده اما امامین قتنده بایع اوزرینه استبرا لازمدر اکر بعد القبض رد اولنورسه قیاسا واستحسانا استبرا
لازمدر واکر قبل القبض رد اولنور ایسه قیاسا واجبدر استحسانا واجب دکلدر (ولو قبض المشتری به المبیع
باذن البایع ثم اودعه عنده فهلک فهو علی البایع لارتفاع القبض بالرد لعدم الملک) اکر مشتری شرط خیار ایله
اولان مبیعی اذن بایعله قبض ایلسه صکره مشتری ینه اول مبیعی بایعک یاننه ودیعه طریقیله قوسه مدت
خیار اثناسنده بایعک یدنده هلاک اولسه ایدی هلاک اولان مبیع بایعه لازم اولور زیرا مبیعی بایعه رد ایلمک ایله
قبض مرتفع اولدی عدم ملک ایچون زیرا ابو حنیفه قتنده مالک اولمشدر ایدی مالک اولمیجق امانت دخی
صحیح دکلدر اما امامین قتنده مالک اولور و امانت دخی صحیح اولور و مبیعک هلاکی مشتری اوزرینه در
(ولو اشتری المأذون به شیئا فابراه بایعه عن ثمنه یبقی خیاره وله الرد لانه یلی عدم التملک) اکر عبد مأذون خیار
شرطله برشیئی اشترا ایلسه واول شیئک بایعی عبد مأذونی ثمنندن ابرا ایلسه اول ابرا صحیحدر و مشتری
مأذونک خیاری باقی قالور و آنک ایچون اول شیئی رد ایلمک واردر استرسه اول مبیعی بلا ثمن اخذ ایدر استرسه
فسخ ایدوب اول مبیعی بایعه بلا ثمن رد ایدر زیرا مشتری ایچون رد جائز اولدیغی عدم ملکی ولی ایلدیکی
اجلندر ابو حنیفه قتنده اول مبیع مأذونک ملکی اولمشدر بایع آنی دخی ملک ایده و امامین قتنده خیار
باطل اولور زیرا قتلرنده بایع انی مأذونه ملک ایلمشدر (ولو اشتری ذمی من ذمی خمرا به فاسلم فی مدته بطل شراءه
کیلا یملکها مسلما بالاجازة) اکر بر ذمی بر ذمیدن شرط خیار ایله خمر اشترا ایلسه بعد الشرا اول مشتری مدت
خیارده ایکن اسلامه کلسه اشتراسی باطل اولور مسلم اولدیغی حالده خمره بیعی جائز کورمکله تملک ایلسون
ایچون شراسی باطل اولور (خلافا لهما فی الجمیع) امامین ایچون خلاف واردر جمیع مسائلده تا اشتراده حبه
قولندن بو مسئله یه کلنجه یعنی اشتراسی باطل اولمز امامین قتنده (ومن له الخیار یجیز بحضرة صاحبه وغیبته

ولا یفسخ الا بحضرته) من له الخیار کرک بایع اولسون کرک مشتری اولسون صاحبنک حضورنده وغیبتنده بیعه
اجازت ویرمک واردر کرک قولا کرک فعلا لکن بیعی فسخ ایلمز الا حضورنده فسخ ایدر ابو حنیفه و محمد قتنده (خلافا
لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر و ابو یوسفک قولی امام شافعینک قولیدر صاحبنک حضور و غیبتنده
فسخ ایلمک واردر صاحبندن مراد عاقدینک بریدر معلوم اوله که فقهانک حضرت ایله مرادلری علمدن کنایه در
زیرا حضور علمه سببدر (فان فسخ وعلم به فی المدة انفسخ والا تم العقد) اکر من له الخیار بیعی فسخ ایلسه و صاحبی
اولان کمسنه اول فسخ ایلدیکنی مدة خیارده بلسه بیع فسخ اولور اکر بلمز ایسه عقد صحیح اولور (ویتم العقد
ایضا بموت من له الخیار) من له الخیارک موتی ایله ینه عقد تمام اولوب خیار باطل اولور امام مالک قتنده بیع
منفسخ اولور بزم ایچون بودرکه لزوم عقدده مانع اولان خیار ایدی خیار ایسه موتیله باطل اولوب عقد لازم اولور
ورثه یه انتقال ایلمز و شافعی قتنده خیار ورثه یه انتقال ایدر ومن له الخیارک وارثی کندی مقامنه قائم اولور
(وکذا بمضی المدة) وینه عقد تمام اولور و خیار شرط باطل اولور مدت خیارک مروری ایله (وبالاخذ بشفعة
بسبب المبیع) وینه عقد تمام اولور بچن مبیع سببیله برداری اخذ ایلسه مثلا برکمسنه اوچ کون خیار شرطله
برداری اشترا ایدوب ومدت خیارده جوارنده اولان دار بیع اولندقده شفعه ایله اول داری اخذ ایلدکده اول
کمسنه نک شفعه ایله اشتراسی بیعه رضادر عقد تمام اولوب خیار باطل اولور (وبکل مایدل علی الرضاء کالرکوب لغیر
الاختبار والوطی والاعتاق وتوابعه) دخی عقد هر رضایه دلالت ایدن شیئله تمام اولور و خیار باطل اولور دابه یه
لغیر الاختبار رکوب کبی و جاریه یی وطی کبی و عبدی اعتاق کبی و توابعی کتابت و تدبیر کبی (ولو شرط المشتری
الخیار لغیره جاز وایهما اجاز او فسخ صح) اکر مشتری خیاری غیری ایچون شرط ایلسه جائزدر اکر مشتری
و غیری هر قنغیسی بیعه اجازت ویررسه صحیحدر و یاخود فسخ ایدرسه جائزدر مشتری قیدی اتفاقیدر زیرا بایع
دخی غیری ایچون شرط ایلسه جائزدر مسطوردر که اکر خیاری جیرانی ایچون شرط ایلسه اکر اسملرینی ذکر
ایدرسه جائزدر اکر ذکر ایلمزسه جائز دکلدر (وان اجاز واحد وفسخ الاخر اعتبر السابق وان کانا معا فالفسخ)
واکر متعاقدینک بری بیعی تنفیذ ایدوب بری فسخ ایلسه سابق هر قنغیسی ایسه اول اعتبار اولنور کرک رد وکرک
اجازت اولسون واکر برینک اجازتی وبرینک فسخی آن واحدده معا واقع اولسه برروایتده فسخ معتبردر زیرا اثر
اجازت مشتری ایچون حلی اثباتدر واثر فسخ اول حلی بایعه ابقادر چونکه ایکی کلام آن واحدده واقع اولیجق
ابقا اثباتدن اولیدر زیرا مشتری اوزرینه حرمتی ایجاب ایدر اجازت ایسه اباحتی ایجاب ایدر بوتقدیرجه بچن
محرم ایله مبیح جمع اولسه محرم مبیح اوزرینه ترجیح اولنور (ولو باع عبدین بالخیار فی احدهما فان عینه وفصل
ثمن کل صح والا فلا) اکر برکمسنه ایکی عبدی جمع ایدوب ایکیسندن برنده خیار شرط ایلسه واکر عبدی بیع
ایدوب و هر برینک ثمنی تفصیل ایلسه بیع صحیح اولور اکر خیار ایله اولان عبد تعیین اولنوب و هر برینک ثمنی
تفصیل اولنمسه بیع صحیح اولمز بو مسئله درت وجه اوزره در بر وجهی ثمن تفصیل اولنوب خیار شرطله اولان
عبد تعیین اولنه بو قسمک بیعی جائزدر زیرا مبیع وثمن معلومدر وایکنجی وجهی ثمن تفصیل اولنمیه و خیار اولان
دخی عبد تعیین اولنمیه واوچنجی وجهی ثمن تفصیل اولنه و خیار شرط اولان عبد تعیین اولنمیه ودردنجی ثمن
تفصیل اولنمیه خیار شرط اولان عبد تعیین اوله بو درت قسمک اولکیسی جائزدر واوچ قسمی جائز دکلدر (ویجوز
خیار التعیین وهو بیع احد شیئین او ثلاثة علی ان یأخذ المشتری ایا شاء) خیار تعیین جائز اولور و خیار تعیین
ایکی شیئک و یا اوچ شیئک برینی بیعدر شونک اوزرینه که مشتری اول شیئلردن استدیکنی اخذ ایلیه (ولا یجوز
فی اکثر من ثلاثة) خیار تعیین اوچ شیئدن زیاده ده جائز دکلدر قیاس بو ایدی که ایکیده واوچده دخی جائز اولمیه
لکن وجه استحسان بودرکه بو مقوله بیعده معنای شرط خیار واردر بو محلده جوازی دفع غبن ایچوندر که کندویه
وفق اولانی اختیار ایلمکه تأمل ایلیه بیعدن بو نوعه خود حاجت متحققدر بو ایسه معنای خیار شرطدر
جهالتی نزاعه مؤدی دکلدر (ویتقید تخییره بمدة خیار الشرط) اول خیاری تعیین صاحبی اولان کمسنه نک
خیاری خیار شرطک مدتیله مقید اولور (علی الاختلاف) شول اختلاف اوزره که ابو حنیفه ایله امامین بیننده
واقع اولمشدر که مدت خیار ابو حنیفه قتنده اوچ کوندر و امامین قتنده مدت معلومه ایله جائزدر (والمبیع
واحد والباقی امانة) و بو ذکر اولنان ایکی شیئدن و یاخود ثلاثه دن مبیع اولان شیء واحددر و واحددن زیاده سی

بد مشتریده امانتدر زیرا اول باقی اولان بایعك ملكیدر انجق تحت عقدده داخل اولان بریدر ومصنفك بیع احد
شیئین دیدیكی بوكا اشارتدر (فلو قبض الكل فهلك واحد او تعيب لزم البيع فيه وتعين الباقي للامانة) اكر
مشتری خیار تعیین اولنان ایكی شیئك ویا اوچ شیئك كایسنی قبض ایتسه وبریسی هلاك اولسه ویاخود مشتری
یاننده معیوب اولسه اول تعیب اولانده بایعه لازم اولور بهاسیله وسائری امانت اولمغه متعین اولور وهلاك
اولدیغی تقدیرجه بلا شیء هلاك اولور امانت اولدیغی اجلدن فیه ده اولان ضمیر تعیب اولانه راجعدر (وان هلك
الكل لزمه نصف ثمن كل او ثلاثة) اكر شیئك كایسی هلاك اولسه مشتری یه ایكیسنك نصفی لازم اولور اكر شیء
اوچ ایسه ثلث قیمتی لازم اولور مثلا ایكی شیئی یوز درهمه اولسه وایكیسی هلاك اولسه اللیشر درهمدن
مشتری یه یوز درهم لازم اولور واكر اوچ شیء اولسه هر برینك ثلث ثمنی لازم اولور هر بری یوز درهمه اولیجق
بنه مشتری یه یوز درهم لازم اولور زیرا اوچ یوز درهمك ثلثی یوز درهمدر (وليس له رد الكل الا ان ضم اليه خيار
الشرط) ودخی خیار تعیین ایله مشتری اولان كمسنه یه اول مبیعك كایسن رد ایلمكلك یوقدر مكر مشتری
خیار تعیینه خیار شرطی ضم ایلمش اوله اول زمانده كل مبیعی رد ایلمك جائز اولور له ده اولان ضمیر مشتری یه
عائددر والیه ده اولان ضمیر خیار تعیینه راجعدر (ويورث خيار التعيين والعيب) یعنی وارث اولان كمسنه
كندی مورثنك خیار تعیینه وخیار عیبنه وارث اولور مثلا بر كمسنه آخردن خیار تعیین ایله ویاخود خیار عیب ایله
بر شیئی صاتون آلسه ومدت خیار اثناسنده فوت اولسه اول مشترینك خیاری وارثنه انتقال ایدر زیرا وارث
مورثنك قائممقامی اولمشدر (لا الشرط ولا الرؤية) اما خیار شرط ایله خیار رؤیت وارثنه انتقال ایلمز (ولو اشتريا على
انهما بالخيار فرضي احدهما لا يرد الاخر) یعنی ایكی كمسنه هر بریسی صاحب خیار اولمق اوزره بر شیئی
اشترا ایلسه لر وایكیسنك بری بیعه راضی اولوب قبول ایلسه بریسنه اول بیعی رد ایلمك جائز دكلدر ابو حنیفه قتنده
زیرا شرط اولنان ایكیسنك معا مخیر اولملریدر بو تقدیرجه ایكیسنك بری خیار ایله منفرد اولمق جائز دكلدر
(خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر یعنی ایكیسنك بری بیعه راضی اولسه واول بری بنه رد ایلمك جائزدر
زیرا خیارك مشروعیتی بیعده واقع اولان عیبك دفعی ایچوندر (وعلى هذا خيار العيب والرؤية) ای على هذا
الاختلاف دیمكدر یعنی خیار عیبده وخیار رؤیه ده حكم وخلاف ماقبلنده اولان مسئله نك حكم وخلافی
كبیدر مثلا خیار عیبده ایكیسی بر عبد اشترا ایلدكدنصكره عیبی ظهور ایتسه ایكیسنك بری راضی اولوب
بری اولمسه راضی اولمیانه رد جائزدر وخیار رؤیه ده اولان انجق ایكیسی قبل الرؤیه بر عبد اشترا ایلسه لر بعد
الرؤیه بری راضی اولوب بری اولمسه اولمیانه رد جائز دكلدر ابو حنیفه قتنده اما امامین قتنده آخر رده قادر اولور
(ولو اشترى عبدا على انه خباز او كاتب فظهر بخلافه اخذه بكل الثمن او ترك) اكر بر كمسنه بر عبدی خباز اولمق
اوزره ویاخود كاتب اولمق اوزره اشترا ایلسه بعده ذكر اولنان وصفك خلافی ظهور ایتسه یعنی خباز ویا كاتب
اولمسه اول حینده مشتری مخیر اولور استرسه اول عبدی كل ثمنله اخذ ایلر استرسه ترك ایدر زیرا خبازلق وكاتبلك
وصف مرغوبدر اما كل ثمنله اخذ خبازلق وكاتبلك وصفیدر اول وصفه ثمندن بر شیء مقابل اولمز وبو وصف
ثمندن بر شیء مقابل اولمق مبیعك ردی ممكن اولمدقده در اكر اسبابدن بر سبب ایله مبیعك ردی ممكن اولمز ایسه
مشتری وصافاتك حصه ثمنی ایله بایعك اوزرینه رجوع ایدر (فصل خيار الرؤية) بو فصل خیار رؤیه یه متعلق
نیجه مسائل بیانندهدر (من اشترى ما لم يره جاز) شول كمسنه كه كورمدیكی شیئی اشترا ایلسه اشتراسی جائزدر
شافعی قتنده جائز دكلدر بزم دلیلمز نبی علیه السلامك من اشترى شيئا لم يره فله الخيار قول شریفیدر بو حدیث
شریف بو بابده نصدر بلا معارض ترك اولنمز اكر دینلورسه كه حكیم بن حزامك روایت ایلدیكی اوزره حدیث
بو مسئله یه معارضدر زیرا نبی علیه السلام حكیم بن حزامه لا بيع ما ليس عندك بیورمشدر بوندن مراد
ما ليس بحرفى للمشترى دیمكدر بز جواب ویررزكه بو نهیدن مراد نهى عن بيع ما ليس فى ملكه دیمكدر حكیم
بن حزامك قصه حدیثی دخی بوكا دلالت ایدر بر كون حكیم نبی علیه السلامه كلوب یا رسول الله بعض كمسنه لر
كلوب بندن شیء استرلر حال بوكه استدكاری شیء بنده یوقدر لكن بیع ایدرم واروب چارسودن طلب ایدوب اشترا
ایدرم دیدكده حضرت نبی علیه السلام دخی (لا تبع ما ليس عندك) بیورمشلردر ایدی بو مسئله نك اوزرینه
اجماعدر بر كمسنه مالك اولمدیغی مرفق شیئی بیع ایلسه بعدنصكره اول شیئه مالك اولسه بعده تسلیم ایلسه اول

بیع جائز دكلدر بو مسئله دلیل واضحدر كه (مراد ما ليس فى ملكه) دیمكدر (وله رده اذا رآه) مشتری اول شیئی
كوردكدنصكره مخیر اولور دیلرسه الور استرسه رد ایدر (ما لم يوجد ما يبطله) یعنی اول مبیعی رد ایلمك
جائزدر مادامكه مشتریدن خیار رؤیه یی ابطال ایدر شیء ظهور ایلمیه ظهور ایدرسه رد جائز اولمز یبطله ده
اولان ضمیر رده راجعدر (وان رضى قبلها) اكر مشتری قبل الرؤیه اول اشترایه راضی اولورسه ده رد ایلمك
جائزدر مشتری رضیت بما اشترا قبل رؤیه دیسه بنه كوردكدنصكره رد ایلمك جائزدر (ولا خيار لمن باع ما لم يره
(كورمدیكی شیئی بیع ایدن كمسنه یه خیار رؤیت یوقدر یعنی جائز دكلدر مثلا بر كمسنه نك مورثی فوت اولوب
كندویه میراثدن بعض شیء حاصل اولسه كورمدین اول شیئی بیع ایلسه بیعی صحیح اولور لكن خیار رؤیت
یوقدر (ويبطل خيار الرؤية ما يبطل خيار الشرط من تعييب وتعيب فى يده وتعذر رد بعضه وتصرف لا يفسخ
كالاعتاق وتوابعه) هر شیكه خیار شرطی ابطال ایدر خیار رؤیه یی دخی ابطال ایدر مثلا مبیع مشترینك
یدنده تعییب وتعیب اولمق كبی ودخی مبیعك بعضی هلاك اولوب بعضیسنك ردی متعذر اولمق كبی ودخی
فسخ اولمز شول تصرفكه اعتاق وتدبیر وكتابت واستیلاد كبی بو جمله خیار رؤیه یی ابطال ایدر فی یده ده اولان
ضمیر مشتری یه راجعدر (او يوجب حقا للغير كالبيع المطلق والرهن والاجارة قبل الرؤية وبعدها) مصنفك
او یوجب قولی ماقبلنده ما یبطل خیار الشرطده اولان ما موصوله معطوفدر تقدیر كلام هر شیكه خیار
شرطی ابطال ایلیه خیار رؤیه یی ابطال ایلر شول شیئی دخی ابطال ایدركه غیره حق ایجاب ایلیه بیع مطلق
كبی یعنی بایعك خیارنده مطلق بیع كبی ودخی رهن واجاره كبی قبل الرؤیه اولسون كرك بعد الرؤیه اولسون
زیرا بونلرده فسخ شرعا متعذر اولدیغی اجلدن خیار باطل اولور ویاخود معنی بویله اوله كه یوقاروده (وتصرف
لا يفسخ كالاعتاق وتوابعه) قولنه معطوف اوله او تصرف یوجب حقا للغیر معناسی یاخود بر تصرف اوله كه
غیره حق ایجاب ایلیه (وما لا يوجب حقا للغير كالبيع بالخيار والمساومة والهبة بلا تسليم يبطل بعدها
لا قبلها) ودخی شول تصرفكه غیر ایچون حق ایجاب ایلیه خیار ایله اولان بیع كبی ومساومه كبی وتسلیم
اولنمیان هبه كبی بعد الرؤیه خیار رؤیه یی ابطال ایدر اما قبل الرؤیه ابطال ایلمز (وكفت رؤية وجه الرقيق
والدابة وكفلها) اسقاط خیارده رقیقك وجهنی كورمك كفایت ایدر ودابه ده یعنی آت وقاطر وحمار كبیلرده
یوزین وصغریسن كورمك كفایت ایدر اما بعض علما قتنده دابه نك قوائمی دخی كورمك شرطدر (وفى شاة
اللحم لا بد من الجس) مراد اولان شاتك اسقاط خیارنده جس ایلمك لابددر یعنی ال ایله مس ایلمكه محتاجدركه
سمزوارق ایدیكی معلوم اولسون (وفى شاة القنية لا بد من رؤية الضرع) اما اقتنا ایچون یعنی بسلیوب اولادنی
اتخاذ ایچون اشتراسی مراد اولان شاتك اسقاط خیارنده ضرعنی یعنی ممه سنی كورمك لازمدر (ورؤية ظاهر
الثوب ان لم يكن معلما كافية) معلم اولمیان ثوبك اسقاط خیارنده ظاهرنی كورمك كفایت ایدر زیرا ظاهرنی
كوردكله نه ایدیكی معلوم اولور وبو انجق ظاهر وباطنی متفاوت اولمدقده در اما متفاوت اولورسه ظاهر
وباطنی كورمكه محتاجدر (ورؤية علمه ان معلما) اكر اول ثوب معلم ایسه علمنی كورمك كفایت ایدر زیرا مقصود
علمی كورمكله حاصل اولور (ورؤية داخل الدار وان لم يشاهد بيوتها) ودخی دارك داخلنی كورمك اسقاط
خیارده كفایت ایدر اكر اول دارك بیوتنی مشاهده ایلمز ایسه ده (وعند زفر لا بد من مشاهدة البيوت وعليه
الفتوى اليوم) وامام زفر قتنده اول دارك بیوتنی مشاهده دن لابددر زیرا فى زماننا بیوتك تفاوتی تفاوت
فاحشدر وبوكون یعنی فى زماننا فتوی امام زفر قولی اوزره در (وان رأى بعض المبيع فله الخيار اذا رأى باقيه)
اكر بر كمسنه مبیعك بعضن كوروب بعضیسن كورمسه انجق باقیسنی كورسه اول كمسنه ایچون خیار واردر
یعنی مخیردر زیرا بعضیسنی كورمكله مقصود حاصل اولمز جائزدركه كوردیكی شیئله كورمدیكی شیء ما بیننده
تفاوت فاحش اوله (وما يعرض بالانموذج كالمكيل والموزون فرؤية بعضه كرؤية كله) شول شیكه انموذج ایله
یعنی نمونه ایله بیعه تعریض اولنور مكیل وموزون كبی اسقاط خیارده بعضیسن كورمكله كلیسن كورمك
كبیدر مثلا برادم بر آخره مكیلاتدن ویا موزوناتدن بر مقدار شیء كوسترسه اول شیئك اصلنی كوردكدنصكره
مخیر اولمز مكر صكره كوردیكی اصل نمونه دن الچق اوله (وفيما يطعم لا بد من الذوق) مطعومات یعنی یینلن شیلرده
اسقاط خیار اولمق ایچون ذوقدن لازمدر یعنی اغزایله طاتمغه محتاجدر (ونظر الوكيل بالشراء او القبض كاف

لانظر الرسول) برشیئك شراسنه وكیل اولان كمسنه نك نظری وياخود مبیعك قبضنه وكیل اولانك نظری اسقاط خیارده كافیدر امامبیعك قبضنه ارسال اولنان رسولك نظری اسقاط خیارده كافی دكلدر معلوم اوله كه بواوج مسئله ده بری شرایه وكیلدر وبری دخی قبضنه وكیلدر وبری دخی رسولدر اماشرایه وكیل اولان دیه كه بنم كوردیكم واشترا ایلدیكم شیئك قبضنه وكیلم اول رسول دیه كه سن بنم رسولم اول شويله كه فلان كمسنه بنی سكا ارسال ایلدی سندن اشترا ایلدیكی شیئی بكا تسلیم ایلیه سن بوتقدیرجه شرایه وكیل اولانك نظری بالاجماع خیاری اسقاط ایدر وقبضه وكیل اولانك نظری ابوحنیفه قتنده خیاری اسقاط ایدر ورسولك نظری بالاجماع خیاری اسقاط ایلمز (وعندهما هو كالرسول) امامین قتنده رسول وكیل كبیدر یعنی انك مبیعی قبض ایلمسیله مشتری مخیر اولمز (وبیع الاعمی وشراؤه صحیح) اعمانك بیع وشراسی وعقود وتصرفاتی صحیحدر مكلف اولدیغی حیثیتدن امام شافعی قتنده اول كوزلی اولوب بعده اعمی اولمش ایسه بیع وشراسی صحیح اكرانا سندن كوزسز طوغمش ایسه اصلا بیع وشراسی صحیح دكلدر زیرا الوان صفاتدن اصلا علمی یوقدر (وله الخیار اذا اشتری) مذكور اعمی برشیئ اشترا ایلسه اكا خیار فسخ واردر (ویسقط بجسه المبیع او شمه او ذوقه) اعمی یقین بدیله مبیعی جس ایلسه وياخود شم ایلسه وياخود ذوق ایلسه خیاری ساقط اولور (فیما یعرف بذلك) یعنی اعمانك خیاری جس وشم وذوقله ساقط اولمسی شول شیلرده اولور كه ذكر اولنان حواسلر ایله بلنور (وبوصف العقار له) وبوصف ماقبلنده اولان یسقط به متعلقدر یعنی اعمانك خیاری شول یرده دخی ساقط اولور كه عقاری وصف ایله اشترا ایلمش اوله زیرا وصف رؤیت مقامنه قائم اولور شجر دخی وصف ایله اولیجق خیاری ساقط اولور ابویوسفدن روایتدر كه اكر اعمی برمكانده واقف اولسه اكر اول مكانده كوزلی اولسه اول عقاری اكا تشبیه ایتسه اولدخی دیسه كه راضی اولدم خیاری ساقط اولور زیرا تشبیه موضع عجزده حقیقت مقامنه قائم اولور معلومدر كه بی زبانك صلاتنده شفتینی تحریك ایلمسی قرائت مقامنه قائم اولور وججده باشنده قیل اولمیان كمسنه اوستره یی باشنه اجرا ایلسه تراش مقامنه قائم اولور (ومن رأی احد الثوبین فشراهما ثم رأی الاخر فله اخذهما وردهما لارد احدهما) شول كمسنه كه ایكی ثوبك برینی كوروب ایكیسن اشترا ایلسه اشترادنصكره اول ثوب آخری كورسه اول كمسنه مخیر اولور استرسه ایكیسن اخذ ایلر دیلرسه رد ایلر زیرا برینی كورمك ایكیسنه كافی دكلدر اول اجلدن آخرده خیاری باقیدر امابرینی اخذ ایدوب برینی رد ایلمك جائز دكلدر تفریق صفقه واردر حضرت نبی علیه السلام تفریق صفقه دن نهی بیورمشلردر (ومن رأی شیأ ثم شراه فوجده متغیرا تخیر) شول كمسنه كه برشیئی كوروب اشترا ایلسه اشترادنصكره اول كوردیكی وصفدن متغیر بولسه اول كمسنه مخیردر دیلرسه قبول ایدر دیلرسه رد ایدر (والا فلا) واكر اول كوردیكندن متغیر دكل ایسه مخیر اولمز (وان اختلفا فی تغیره فالقول للبائع) اكر بایع ایله مشتری اول شیئك متغیر وغیر متغیر اولدیغنده اختلاف ایلسه لر قول یمین بایعكدر ومشتری یه بینه لازمدر زیرا لزوم عقده سبب رؤیت سابقه ایدیكی ظاهردر تغیر ایسه حادثدر اكرچه وكرك تبدل هیئت ایله ایكیسی دخی عارضدر مشتری ایسه عارضی ادعا ایدر بایع ایسه حادثه منكردر واصله تمسك ایلمشدر قول ایسه ظاهر ایله تمسك ایدنكدر (وان فی الرؤیة فللمشتری) واكر بایع ومشتری رؤیت وعدم رؤیتده اختلاف ایلسه لر مثلا بایع دیسه كه رأیت ومشتری ما رأیت دیسه قول بوصورتده مشترینكدر یمین ایله زیرا رؤیت منكردر بایع اوزرینه مشترینك كوردیكنه بینه لازمدر (ومن اشتری عدل زطی فباع منه ثوبا او وهب وسلم فله ان یرده بعیب) وشول كمسنه كه برزطیدن یعنی طائفهٔ هنوددن برهندیدن برعدل یعنی بردنك قماش اشترا ایلسه وشرادنصكره اول عدلدن برطوبنی بیع ایلسه وياخود بركمسنه یه هبه ایدوب تسلیم ایلسه اول مشتری یه واردر كه اشترا ایلدیكی طوبلی عیب ایله رد ایلیه منه ده اولان ضمیر عدله راجعدر فله ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر یرده ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر (لابخیار رؤیة او شرط) یعنی اول مشتری اشترا ایلدیكی ثوبی خیار رؤیة وخیار شرط ایله رد ایلمك جائز دكلدر زیرا كاسن رد ایلمك متعذر اولمشدر بعضیسی ملكندن حصه سی سببیله (فصل) بوفصل خیار عیبه متعلق نیجه مسائل بیانندهدر (مطلق البیع یقتضی سلامة المبیع) مطلقك بیعه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتی قبیلندندر یعنی بیع مطلق شول بیعدر كه مبیعك هرعیبدن سالم اولمسنی اقتضا ایدر زیرا اصل سلامتدر سلامت ایسه عرفا وعادة بروصف مطلوب

ومرغوبدر

ومرغوبدر راوله اولسه عرفا مطلوب اولان نقدا مشروط كبیدر (فلمن وجد فی مشریه عیبا رده او اخذه بكل ثمنه) یعنی اشترا ایلدیكی شیئده عیب بولان كمسنه یه جائزدر كه انی رد ایلیه ياخود كل ثمن ایله اخذ ایلیه رده مبتدا وخبری فلمن قولیدر (لا امساكه ونقص ثمنه الابرضی بائعه) اما اول مشترا یی امساك ایدوب وثمنی تنقیص ایلمك جائز دكلدر مكر بایعك رضاسی اولمش اوله (وكل ما اوجب نقصان الثمن عند التجار فهو عیب) هرشیئكه مبیعه نقصان ثمن ایجاب ایلیه عند التجار اول شیئ عیبدر (فالاباق ولو الی مادون السفر من صغیر یعقل عیب) اعدی بوتقدیرجه یعقل اولان عبد صغیردن الی مادون السفر اباق ایلمك عیبدر تنقیص ثمنه موجبدر تجار قتنده الی مادون السفر دیمكدن مراد یعنی شهردن چقمسه ده اصح قول اوزره اباق عد اولنور اما شهردن خروج ایلسه اتفاق علما ایله اباق عد اولنور اما جاریه غاصبدن افندیسنه اباق ایلسه اول اباق عد اولنمز اما غاصبدن آخریده اباق ایلسه حال بوكه افندیسنك اوینی وبولنی بیلور اولسه اول اباق عد اولنوب عیبدر (وكذا السرقة والبول فی الفراش) وكذلك یعقل اولان عبد صغیردن سرقه وفراشه بول ایلمك عیبدر تنقیص ثمنه موجبدر تجار قتنده (وهی فی الكبیر عیب آخر) بومذكورات یعنی سرقه واباق وبول فی الفراش كبیر السن اولان كمسنه ده عیب آخردر سبب مختلف اولدیغی اجلدن زیرا صغیرده اولان سبب كبیرده اولان سببك غیریسیدر (فلو ابق او سرق او بال فی صغره ثم عاوده عند المشتری فیه رده) یعنی اكر اول صغیر اولان عبد اباق ایلسه ياخود سرقه ایلسه وياخود صغرده بول ایلسه صكره بواشیانك بری مشترینك یاننده ایكن ینه صغرده عودت ایلسه اول عیب ایله رد اولنور ایكیسنده سبب متحد اولدیغیچون (وان عاوده عنده بعد البلوغ لا یرد) اكر بواشیاء ثلاثه نك بری ینه مشترینك یاننده ایكن بعد البلوغ عودت ایلسه رد اولنمز زیرا ایكیسنده سبب مختلف اولدیغی اجلدن زیرا صغرده اولان بول فی الفراش مثانه نك ضعفندندر كبرده ایسه باطنده مرضدندر وصغرده اباق لهو ولعبه محبتندندر سرقه ایسه قلت مبالاتندندر وبعد الكبر اباق وسرقه باطنده اولان خباثتندندر (والجنون عیب مطلقا) جنون مطلقا عیبدر جمهور مشایخ قتنده كرك كبرده اولسون كرك صغرده اولسون زیرا جنون دماغ آفتندندر (فلو جن فی صغره وعاوده عند المشتری فیه او فی كبره رده) مصنفك (فلو جن قولی ماقبلنده والجنون عیب) مطلقا قولنه تفریعدر یعنی اكر بو عبد صغرنده مجنون اولسه صكره مشتری یاننده ایكن صغرنده ياخود كبرنده ینه جنون عودت ایلسه اول جنون ایله رد اولنور (والبخر والذفر والزنا والتولد منه عیب فی الجاریة لا فی الغلام) ودخی بخر كه اغزك بد رایحه سیدر ودخی ذفر كه قولتغك بد رایحه سیدر وزنا وزنادن متولد اولمق جاریه ده عیبدر غلامده عیب دكلدر وبو اشیانك جاریه ده عیب اولوب غلامده عیب اولمدیغنك حكمتی بودركه زیرا جاریه دن مراد استفراشدر غلامده مجرد استخدامدر (الا ان یكون من داء) ینه بخر وذفر غلامده عیب دكلدر دیو بیان اولنمشیدی الاچقن بوایكیسی مرضدن اولسه لر اول تقدیرجه عیوبدن عد اولنورلر زیرا تجار قتنده ثمنی تنقیص ایدن اشیادندر وشافعی قتنده غلام وجاریه ده مطلقا زنا عیبدر كفر كبی زیرا طبع سلیم صحبتندن تنفر ایدر (والاستحاضة عیب) دخی استحاضه كه جاریه نك قانی مستمر اولوب منقطع اولمقدر جاریه ده عیبدر زیرا استمرار اولمسی مرض عد اولنور (وكذا عدم حیض بنت سبع عشرة سنة) كذلك اون یدی سنه لك بنتك عدم حیضی عیبدر زیرا دمك مستمر اولمسی وبالكلیه منقطع اولمسی مرضدن ناشیدر بوتقدیرجه عیوبدن اولور (لا اقل) اما اون یدی سنه دن اقلده منعدم اولمسی عیب دكلدر زیرا اون یدی سنه انسانك اقصای بلوغیدر ونساده ایسه عادت اصلیه وقتنده حائض ووقتنده ظاهر اولوب سلامت اوزره اولمقدر خلافی اولیجق مرضدن ناشی اولمش اولور (ویعرف ذلك بقول الامة) یعنی استحاضه واون یدی سنه ده اولان بنتك عدم حیضی ینه اول امه نك قولی ایله بلنور مثلا استحاضه مستمر اولدی دیمسیله ياخود اون یدی سنه ده اولان بنت الی الان حیض كورمدم دیمسیله بلنور (فترد اذا انضم الیه نكول البائع قبل القبض وبعده هو الصحیح) اعدی ذكر اولنان امه ذكر اولنان عیب ایله رد اولنور وقتی اول جاریه نك قولنه بایعك یمیندن نكول ایلمسی ضم اولنسه یعنی چونكه عیب اول جاریه نك قولیله ثابت اولنور بوعیب بایعك یاننده اولدیغنه تحلیف اولنور وبایعك نكولی كرك قبل القبض وكرك بعد القبض اولسون برابردر وصحیح اولان بودر امام محمد قتنده بایعك یمینی اولمدین قبل القبض رد ایدرز زیرا قبل القبض بیع ضعیفدر وشرح وافی اولان كافیده

مسطوردرکه بچنکم مشتری انقطاع حیضی دعوی ایلسه قاضی انقطاع مدتدن سؤال ایلرا کر مدت قصیرده
ادعا ایدرسه دعواسی استماع اولنمز اکر مدة مدیدده ادعا ایدرسه دعواسی استماع اولنور مدة مدیده ابو یوسف
قتنده اوچ آیدر وامام محمد قتنده درت آیدر وابو حنیفه قتنده که قول زفردر ایکی سنه در (والکفر عیب فیهما)
دخی کفر غلام وجاریه ده عیبدر زیرا مسلمك طبعی آنك صحبتندن نفرت ایدر عدوی دین اولدیغیچون (وکذا
الشیب والدین والسعال القدیم) دخی شیب عیبدر زیرا علامت کبردر ودین دخی عیبدر زیرا مالیتی حق غرما ایله
مقیددر ودخی سعال قدیم عیبدر زیرا قلبنده متمکن اولان مرضدن ناشیدر اما قدیم اولمسه عیب اولمز
(والشعر والماء فی العین) وکوزده قیل اولمق وصو اولمق عیوبدندر زیرا بصری ضعیف ایدن شیلردندر وجائزدر
عمایه مؤدی اوله (فان ظهر عیب قدیم بعد ما حدث عند المشتری آخر رجع بالنقصان) یعنی بچن برکمسنه
برشیئی اشترا ایلسه مشترینك یاننده ظهور ایدوب حادث اولان عیبدنصکره برعیب قدیم ظاهر اولسه مشتری
اولان کمسنه بایعك اوزرینه نقصان ثمن ایله رجوع ایدر (کثوب شراه فقطعه فاطلع علی عیبه) شول ثوب کبی که
انی مشتری اشترا ایلدی اندنصکره قطع ایلدی یعنی بچدکدنصکره برعیبه مطلع اولدی مثلا بلاعیب بیك
درهم قیمتی وار ایدی واول عیب ایله قیمتی طقوز یوز درهم اولدی مشتری بایعك اوزرینه یوز درهم ایله رجوع
ایدر (ولیس له الرد) اول مشتری به اول مبیعی رد ایلمك یوقدر یاننده حادث اولان عیبدن اوتری (الا ان یرضی
البائع باخذه کذلك فله ذلك) یعنی انی رد ایلمك یوقدر الا بچنکه بایع انی اول حادث اولان عیب ایله المغه راضی اولسه
اول حینده مشتری یه جائزدر انی بایعده حادث اولان عیب ایله رد ایلیه کذلك قولی معیبا ومقطوعا اخذ اولنان
شیئه اشارتدر باخذه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر وله ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (حتی لو باعه المشتری
سقط رجوعه) یعنی بچن مشتری عیب قدیم ظهور ایدن ثوبی بیع ایلسه نقصان ثمن ایله رجوع ساقط اولور (فان
خاط الثوب اوصبغه احمر اولت السویق بسمن ثم ظهر عیبه رجع بنقصانه) یعنی اکر مشتری اولان کمسنه اشترا
ایلدیکی ثوبی قطعدنصکره دکسه ویاخود قرمزی یه بویاسه یاخود سویقی یعنی قاورلمش اولان حبك اونی یاغ
ایله لت یعنی مزج ایلسه بوندنصکره بوذکر اولنان اشیانك هر برینك عیبی ظهور ایلسه مشتری اولان کمسنه
هر برینك نقصانیله رجوع ایدر (ولیس لبائعه ان یأخذه) اول عیبی ظهور ایدن ثوبك یاخود سویقك بایعنه
انی اخذ ایلمك یوقدر مشتری راضی اولسه ده زیرا اول مبیع مشترینك ملکیله مختلط اولمشدر معلوم اوله که زیاده
یا متصله ویاخود منفصله در وبونلردن هر بریسی یا مبیعدن متولدر ویاخود غیر متولددر پس ایمدی مبیعدن
متولد اولان زیاده متصله کوزللك وسمزلك کبی بونلر ردی منع ایلمز ظاهر روایتده وغیر متولد اولان زیاده
متصله بویامق ودکمك کبی بالاتفاق ردی منع ایدر وزیاده منفصله متولده ولد ومیوه کبی ردی منع ایدر وغیر
متولده کسب کبی اولدخی ردی منع ایلمز (حتی لو باعه بعد رؤیة عیبه لا یسقط الرجوع) یعنی اکر مشتری اول
احمره بویانمش ثوبی ویاخود سمنلنمش اولنمش سویقی عیبك رؤیتندنصکره بیع ایدرسه ده عیبك نقصانی ایله
رجوع ساقط اولمز حاصل کلام هر بچنکه مشتری مبیعی حابس اولورسه ده یعنی بایعه تسلیم ممکن اولمز ایسه
نقصان عیب ایله رجوع ایده مز اکر حابس اولمز ایسه رجوع ایدر بو اجلدندرکه برکمسنه برثوب اشترا ایلسه وولد
صغیری ایچون قطع ایلسه ودکسه اندنصکره اول ثوبك عیبنه مطلع اولسه نقصانی ایله رجوع ایده مز زیرا
خیاطدن اول اول ولد صغیره کدر تملیك وهب ایلمش اولدی وباباسنك ولد صغیری ایچون قبضی نفس ایجاب ایله
هبه تمام اولور بوتقدیرجه قطع عیب حادث اولدی مشتری ایچون نقصانی ایله رجوع جائز اولور لکن بچن
مشتری نقصانی ایله رجوعی مراد ایلدکده بایع ثوبی اول هیئتیله قبول ایدرم دیسه مشتری ولد صغیری ایچون
ثوبی قطع ایلمکله تملیکدر بوتقدیرجه مبیعی حابس اولوب نقصان عیبله رجوعی ممتنع اولور (ولو اعتق
بلا مال او دبر او استولد ثم ظهر العیب رجع) مشتری اولان کمسنه اول مشتری اولان عبدی بلا مال اعتاق
ایلسه ویاخود مدبر ایلسه ویاخود جاریه یی استیلاد ایلسه بونلردنصکره عیب ظاهر اولسه مشتری نقصان
عیب ایله رجوع ایدر استحسان وقیاس ایسه عدم رجوع ایدی (وکذا ان ظهر بعد موت المشتری) بنه
نقصان عیب ایله رجوع ایدر مشترینك موتندنصکره ظهور ایدرسه مشتری فتح را ایله اسم مفعول
معناسنه در (وان اعتق علی مال او قتل المشتری لا یرجع بشیء) اکر مشتری اولان کمسنه اول عبد مبیعی مال

اوزرینه اعتاق ایلسه ویاخود قتل ایلسه هیچ بایعك اوزرینه برشیئله رجوع ایلمز زیرا اول مبیعك بدلنی حبس
ایلمشدر وقتل دخی برفعل مضموندر غیرك ملکنده ایکن مباشرت ایدوب قتل ایلسه ضامن اولور حاصل کلام
امتناع رد بودرکه بچنکه فعل مضمون مشتریدن اولورسه رجوع ایده مز زیرا بچن فعل مضمون اولورسه معنی
مبیع ایچون امساك بولنمش اولور نقصان ایله رجوعك شرطی ایسه امساك بولنمامقدر اما بچن فعل مضمون
بولنمسه هلاك کبی یاخود فعل بولنسه اما غیر مضمون اولسه رجوع ایدر زیرا امساك بولنمامش اولور امام
ابو یوسف قتنده رجوع ایدر زیرا (ان المقتول میت باجله) لحواسنه ذاهب اولمشلردر (وکذا لو اکل الطعام کله
او بعضه او لبس الثوب فتخرق لا یرجع) وکذلك مشتری اولان کمسنه اشترا ایلدکدنصکره طعامك جملهسن
ویاخود بعضیسن اکل ایلسه یاخود اشترا ایلدیکی ثوبی لبس ایله تخریق ایلسه نقصان عیب ایله بایعك اوزرینه
رجوع ایلمز ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر آنلرك قتنده نقصان عیب ایله رجوع
ایدر (وان اشتری بیضا او جوزا او بطیخا او قثاء او خیارا فکسره فوجده فاسدا فان کان ینتفع به رجع بنقصانه
والا فبکل ثمنه) واکر مشتری یمرطه ویا جوز ویا قاربوز وقاون ویاخود قثاء ویا خیار اشترا ایلسه وبعده کسر وقطع
ایدوب فاسد بولسه فی الجمله منتفع به اولورسه نقصان عیب ایله رجوع ایدر واکر اصلا منتفع به اولمز ایسه کلی
ثمنی ایله رجوع ایدر یعنی مبیعی ویروب آقچهسنی رد ایدر زیرا بورده نقصان عیب ایله دکلدر مبیعك بطلانی ایله در (ولو
وجد البعض فاسدا وهو قلیل کالواحد او الاثنین فی المائة صح البیع) اکر مشتری اشترا ایلدیکی شیئك بعضیسنی
فاسد بولوب حال بوکه فاسد اولان قلیل اولسه یوزده بر ویا ایکی دانه اولمق کبی بوتقدیرجه بیع صحیح اولور
(والا فسد ورجع بکل ثمنه) واکر فاسد اولان چوق بولنورسه بیع فاسد اولور مشتری بایع اوزرینه کلی ثمن ایله
رجوع ایدر ابو حنیفه قتنده زیرا عقدده ذی قیمت وغیر ذی قیمت جمع اولدیغی ایچون بیع فاسد اولور وعبد ایله
حری بیع ایلمك کبی اولور اما امامین قتنده قیمتی اولانده عقد صحیح اولور ودینلمشدرکه صحیح وفاسدنده اجماعا عقد
فاسد اولور زیرا ثمن تفصیل اولنمامشدر (ومن باع ما شراه فرد علیه بعیب بقضاء باقرار او نکول او بینة رده علی
بائعه ولو قبله برضاه لا یرده علیه) وشول کمسنه که اشترا ایلدیکی شیئی برآخره بیع ایلسه وکرو اول شیئی ایکنجی
بایعك اوزرینه عیب سببیله رد ایلسه اکر اول رد قضاء قاضی ایله اولدیسه کرك قضاء قاضی اقرار ایله اولسون
وکرك یمیندن نکول ایله اولسون وکرك بینه ایله اولسون زیرا قضاء قاضی جمله سنك حقنده فسخدر (مسئله)
برکمسنه برآخردن برشیئی اشترا ایلسه وبو اشترا ایدن دخی برآخره بیع ایلدکدنصکره ایکنجی مشتری
مبیع اولان شیئی آنده اولان عیب ایله قضاء قاضی ایله ایکنجی بایعك اوزرینه رد ایلسه وقاضینك قضاسی ایکنجی
بایعك بو مبیع معیبدر دیو اقراری ایله اولسه یاخود ایکنجی بایع عیبیله بیع ایلدیکنه یمین تکلیف اولنوب
نکولی ایله اولسه ویاخود ایکنجی مشتری معیب اولدیغنه بینه احضار ایلمسیله اول شیئی اولکی
مشتری بایعه رد ایدر واکر قضاء قاضی ایله اولمیوب رضاسیله رد اولنسه بایع اولك اوزرینه رد ایلمز (ومن قبض
ما شراه ثم ادعی عیبا لا یجبر علی دفع ثمنه ولکن یبرهن او یحلف بائعه) وشول کمسنه که اشترا ایلدیکی شیئی
بایعدن قبض ایلسه وقبض ایلدکدنصکره بو شیده عیب واردر دیو دعوی ایلسه بوتقدیرجه اول مشتری
اول شیئك ثمنی بایعه دفع ایلمکه جبر اولنمز لکن مشتری اولان کمسنه دعواسنه شاهد کتوره ویاخود
بایعه اول مبیع اولان شیده عیب اولمدیغنه یمین ویریله (فان قال شهودی غیب دفع ان حلف بائعه)
اکر مشتری اولان کمسنه بوشیئی عیبلو اولدیغنه شاهدم واردر لکن غائبلردر دیسه ثمنی دفع ایدر اکر بایع عدم
عیبنه یمین ایدرسه زیرا شاهدلری کلنجه انتظارده بایعه ضرر واردر (ولزم العیب ان نکل) اکر بایع
یمیندن نکول ایدرسه عیب ثابت ولازم اولور زیرا بایعك یمیندن نکولی حجتدر (ومن ادعی اباق مشتریه
یبرهن اولا انه ابق عنده) وشول کمسنه که اشترا ایلدیکی عبدك اباقنی دعوی ایلسه وبایع انی تکذیب
ایلسه اولا مشتری یه لازمدرکه عبد کندو یاننده اباق ایلدیکنه شاهد احضار ایلیه (ثم یحلف بائعه بالله لقد
باعه وسلمه وما ابق قط) مشتری شاهد احضار ایلدکدنصکره اول عبدك بایعنه لفظة الله ایله یمین ویریلورکه
تحقیق بو عبدی بیع ایلدیکنه ومشتری یه تسلیم ایلدیکنه وبوندن اسبق اصلا کندو یاننده اباق
ایلدیکنه (او بالله ماله حق الرد علیك من الوجه الذی یدعی) یاخود بایع اولان کمسنه بنه لفظة الله ایله

تحليف اولنور كه مشترينك دعوى ايلديكى وجهدن اوزرينه حق ردى بوقيدر وماله ده اولان ضمير مشترى يه
راجعدر (اوبالله ماابق عندك قط) وياخود بنه بايع اولان كمسنه يه لفظة الله ايله يمين ويريلوركه بو عبد سنك
يانكده اصلا اباق ايلمدى ديو (لابالله لقد باعه ومابه هذا العيب) اما بيع وقتنده تحقيق بو عبدى بيع ايليوب
بوعيب انده اولمديغنه تحليف اولنمز (اولقد باعه وسلم ومابه هذا العيب) وياخود تحقيق بو عبدى بيع ايدوب
ومشترى يه تسليم ايدوب وبوعيب آنده اولمديغنه ديو تحليف اولنمز وبوايكى صورتده تحليف اولمديغنك عدم
جوازى بودركه بعد البيع وقبل التسليم بو مقوله عيب حادث اولمق جائز اولديغى اجلندندر (وفى اباق الكبير
يحلف بالله ماابق منذ بلغ مبلغ الرجال) اكر دعوا عبد كبيرك اباقنده اولورسه بايعه لفظة الله ايله يمين ويريلوركه
بوعبد مبلغ رجاله بالغ اولديغى كوندن بوكونه دكن اباق ايلمدى ديو زيرا حالت صغرده اباق بعد البلوغ ردى
ايجاب ايلمز (وعند عدم بينة المشترى على اباقه عنده يحلف البائع عندهما انه ما يعلم انه ابق عنده) ومشترى
اولان كمسنه بو عبدك كندى يانده اباق ايلديكنه بينه سى اولمدقده اول عبد كندى يانده ايكن اباق ايلديكنه
علمى اولمديغنه يمين ويريلور بو تحليف امامين قتنده در (واختلفوا على قول الامام) امام اعظم قولنده ايكى قول
اوزره اختلاف اولنمشدر برقولده تحليف اولنور وبرقولده تحليف اولنمز وبوقول اصح قوليدر (فان نكل على
قوله ما حلف ثانيا كامر) اكر بايع اولان كمسنه يميندن نكول ايدرسه امامين قولى اوزرينه عبد رد اولنمق ايچون
ثانيا تحليف اولنور يعنى بركره دخى تحليف اولنور نته كيم بيانى مرور ايلمشدر (ولو قال بائعه بعد التقابض بعتك
هذا مع اخر وقال المشترى بل وحده فالقول له) واكر مبيع اولان شيئك بايعى بعد التقابض يعنى مشترى مبيعى
وبايع ثمنى قبض ايلدكدنصكره بايع بن سكا بوشيئى براخر ايله بيع ايلدم ديسه ومشترى دخى دكلدر سن بكا بونى
يالكز بيع ايلدك ديسه بوتقديرجه قول مشترينكدر يمين ايله زيرا حاصل اختلاف مقبوضك مقدارنده واقع
اولمشدر بوتقديرجه قول قابضكدر زيرا قابضك زياده سنه منكردر حتى غاصب اولان كمسنه مغصوبده زياده
منكر اولسه قول غاصبكدر پس ايمدى غاصبده بويله اولنجق بو مسئله ده خود اولى بالطريقدر (وكذا لو اتفقا فى
قدر المبيع واختلفا فى المقبوض) ودخى قول مشترينكدر نجن بايع ايله مشترى اول مبيعك مقدارنده اتفاق
ايدوب مقبوضنده اختلاف ايلسه لر مثلا برآدم ايكى جاريه اشترا ايلسه بايع اولان كمسنه ايكيسن معا قبض
ايلدك ديسه مشترى اولان كمسنه برين قبض ايلدم ديسه قول مشترينكدر زيرا قول قابضكدر (ولو اشترى
عبدين صفقة وقبض احدهما ووجد بالمقبوض اوبالاخر عيبا ردهما او اخذهما) واكر بركمسنه ايكى عبدى
صفقة واحده ده اشترا ايدوب برين قبض ايلسه مقبوضده ياخود اول برآخرده عيب بولسه استرسه ايكيسن رد
ايدر استرسه ايكيسن اخذ ايدر زيرا صفقه ايكيسنك قبضى ايله تمام اولور (ولا يرد المعيب وحده الا ان ظهر
العيب بعد قبضهما) اما اول معيب اولميانى آلوب ومعيب اولانى يالكز رد ايلميه زيرا تفريق صفقه واردر وتفريق
صفقه دن ايسه نهى وارد اولمشدر ديو بيان اولنمشيدى الاشو زمانده معيبك ردى جائز اولوردى نجن اول عيب
ايكى عبدك قبضندنصكره ظهور ايليه (ولو وجد بعض الكيلى او الوزنى معيبا بعد القبض رد كله او اخذه) نجن
برآدم برمكيل ويا برموزون شئ اشترا ايلسه واومكيلك وياخود اول موزونك بعد القبض بعضيسن معيب
بولسه جمله سن رد ايليه وياخود جمله سن اخذ ايليه زيرا مكيلات وموزونات حكما وتقديرا شئ واحد حكمنده در
اكر حقيقت اشيا ايسه ده زيرا بونلرده ماليت وتقوم اجتماعى اعتبارى ايله در يوخسه بردانه سى مال متقوم اولمغه
صالح دكلدر (وقيل هذا) وديديلركه كيسن اخذ ايلمك وياخود كيسن رد ايلمك (ان لم يكن فى وعائين) نجن
بومبيع اولان كيلى وياخود وزنى ايكى وعاده اولمديغى تقديرجه در (والا فهو كالعبدين) اكر ايكى وعاده اولسه
اول شئ عبدين حكمنده اولور يعنى اول معيب اولانى رد ايليه نجن عيب اول ايكيسنك قبضندنصكره ظهور
ايلسه (ولو استحق بعضه بعد القبض ليس له رد ما بقى) نجن اول كيلينك وياخود وزنينك بعضيسنى بعد القبض
غيره مستحق اولسه مشترى ايچون اول باقى قلانى رد ايلمك كلك يوقدر زيرا تبعيض اولنمقده ضرر يوقدر بلكه
معيب اولانى رد ايلمك جائز اولور واستحقاق تمام صفقه يى منع ايلمز (بخلاف الثوب) ثوب بو مسئله نك خلافيدر
مثلا مبيع نجن ثوب اولسه وبعضيسى غيره مستحق اولسه باقيسنك رد نده مخيردر زيرا تبعيض بونده عيبدر
ومضردر (ومداواة المعيب بعد رؤية العيب وركوبه رضى) معيب اولان مبيعه عيبك رؤيتندنصكره مدارات

يعنى دوا ايدوب تيمار ايلمك ودخى معيب اولان دابه يى كندو حاجتى ايچون ركوب قبوله رضادر زيرا دوا ايلمك
وتيمار ابقايه دليلدر (ولو ركبه لرده اوسقيه اوشراء علفه ولابدله منه فلا) اول معيب اولان دابه يى واروب
بايعك اوزرينه رد ايلمك ايچون راكب اولسه وياخود صو ويرمك ايچون راكب اولسه وياخود علفى اشترا
ايچون راكب اولسه حال بوكه اول راكبه بوركوبدن چاره يوقدر يعنى غنا يوقدر بوتقديرجه رضا اولمز له ده اولان
ضمير مشترى يه راجعدر منه ده اولان ضمير ركوبه راجعدر (ولو قطعت يد المبيع بعد قبضه اوقتل بسبب عند
البائع رده واخذ ثمنه) اكر بركمسه اشترا ايلديكى مبيعك قبضندنصكره سرقه سببيله يدى قطع اولنسه وياخود
برسببله بايعك يانده قتل اولنسه قطع اولنديغى صورتده انى رد ايليه وقتل اولنديغى صورتده ثمنى اخذ ايليه
امام اعظم قتنده زيرا بو صورتلرده غيره مستحق اولمق مرتبه سنده در (وقالا رجع بفضل ما بين كونه سارقا وغير
سارق) وامامين ديديلركه مشترى اولان كمسنه اول عبدك سارق اولمقلغنك وغير سارق اولمقلغنك ما بيننده اولان
فضل ايله رجوع ايلر مثلا غير سارق ايكن يوز درهم دكردى وسارق اولديغى حالده سكسان درهم دكردى يكرمى
درهم ايله رجوع ايليه (اوقاتلا وغير قاتل) ودخى قاتل وغير قاتل اولمقلغنك ما بيننده اولان فضل ايله رجوع
ايليه مثلا قاتل اولمديغى حالنده بيك درهم دكردى وقاتل اولديغى حالنده بش يوز درهم دكردى بش يوز درهم
ايله رجوع ايليه (ان لم يعلم بالعيب عند الشراء والا فلا) يعنى مشترينك ذكر اولنان عبدى رد ايلمسى وياخود
ثمنى اخذ ايلمسى نجن شرا وقتنده اول عيبك وجودينى بلمسه در اكر وقت شراده اول عيبك وجود اولديغنى
بلور ايسه رد ايلمك ونقصان ثمن ايله رجوع ايلمك جائز دكلدر (ولو تداولته الايدى ثم قطع فى يد الاخير رجع الباعة
بعضهم على بعض كما فى الاستحقاق) اكر مبيع اولان شئ ايديده تداول ايلسه يعنى برالدن براله يعنى برملكدن
برملكه انتقال ايلسه واخير اولان مشترينك يدنده قطع اولنسه اوزرينه رجوع ايدرلر ابو حنيفه قتنده
استحقاقده اولان حالت كبى لفظ باعه بايعك جمعيدر (وعندهما يرجع الاخير على بائعه لا بائعه على بائعه)
وامامين قتنده اول اخير اولان مشترى كندو بايعنك اوزرينه رجوع ايلر مثلا برمبيعى زيد عمروه بيع ايلدى
عمرو دخى بكره بيع ايلدى وبكر خالده بيع ايلدى ايمدى خالد كه اخير مشتريدر بايعى اولان بكرك اوزرينه رجوع
ايدر وبكر عمروه رجوع ايلمز امامين قولنده اما امام اعظم قولنده زيده وارنجه رجوع اولنور (ولو باع بشرط البراءة
من كل عيب صح وان لم يعد العيوب) نجن بايع اولان كمسنه برشيئى هر عيبدن برى اولمق شرطيله بيع ايلسه بيع
صحيح اولور واكر اول مبيعده اولان عيوبى بايع اولان كمسنه عد ايلمدى ايسه ده (ويدخل فى البراءة الحادث قبل
القبض عند ابى يوسف) كل عيبدن برأت شرطيله اولان بيعده قبل القبض حادث اولان عيب داخل اولور
ابو يوسف قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر آنك قتنده حين عقدده موجود اولان عيب داخل
اولور قبل القبض حادث اولان داخل اولمز (باب البيع الفاسد) بوباب بيع فاسدك احكامى بياننده در وقتا كه
مصنف بيع صحيحدن فارغ اولدى ايسه بيع فاسده شروع ايلدى وبيع بر قاچ نوعدر برى بيع صحيحدر وبرى بيع
فاسددر وبرى بيع باطلدر وبرى بيع مكروهدر وبرى بيع موقوفدر بيع صحيح اولدركه ذاتا وصفة مشروع اوله
وبيع فاسد اولدركه ذاتا مشروع اولوب صفة مشروع اولميه وبيع باطل اولدركه ذاتا وصفة مشروع اولميه وبيع
مكروه اولدركه اصلى ووصفى صحيح اوله لكن برنهى شئ مجاورت ايلمش اوله جمعه اذانى وقتنده اولان بيع كبى وبيع
موقوف اولدركه اصلى ووصفى صحيح اولوب على سبيل التوقف ملكى افاده ايليه اما غيرك حقى تعلق ايلمكله تمام
ملكى افاده ايلمز (بيع ما ليس بمال والبيع به باطل كالميتة والدم والحر) مال اولميان شيئى بيع ايلمك ومال اولميان شيئله
برشئ آخرى بيع ايلمك باطلدر ميته ودم وحر كبى زيرا بيعك شرطى ثمن ومثمن مال غير محرم اولمقدر مذكورات
ايسه مال عد اولنور اشيادن دكلدر به ده اولان ضمير ماقبلنده اولان مايه راجعدر وشئ آخرى مال اولميانه
بيعه مثال بعت هذا الشئ بهذه الميتة (وكذا بيع ام الولد والمدبر) ودخى ام ولدك ومدبرك بيع اولنمسى باطلدر
وام ولدك بيع اولنمسى باطل اولديغنك وجهى حضرت نبى عليه السلامك (اعتقها ولدها) قول شريفيدر
ومدبرك بيعى باطل اولسنك وجهى بودركه سبب حريت فى الحال منعقد اولديغى اجلندندر اكرچه تدبيرده
حريت منعقد اولسه بعد موت المولى مدبر اولان عبد معتق اولمزدى (وكذا بيع المكاتب الا ان يجيزه) ودخى
عبد مكاتبك بيع اولنمسى باطلدر مكركه مكاتب كنديسى بيع اولنمغه اجازت ويره بوتقديرجه بيع اولنمسى صحيح

اولور وبر روایتده اجازت ویرسه ده بیعی صحیح دکلدر (وکذا بیع مال غیر متقوم کالخمر والخنزیر بالثمن) ودخی متقوم
اولان مالی خمر وخنزیر کبی ثمن ایله یعنی دراهم ودنانیر ایله بیع ایلمك باطلدر اما عروض ایله یعنی متاع ایله بیع ایلمك
فاسددر زیرا خمر وخنزیر اهل ذمت قتنده مالدر اما مال غیر متقومدر زیرا شرع شریف خمر وخنزیرك اهانتنه
وترك اعزازنه امر ایلمشدر (وبیع قن ضم الی حر وذکیة ضمت الی میتة وان بین ثمن کل) ودخی حره ضم اولنمش
قنك یعنی عبدك بیع اولنمسی ومیته یه ضم اولنمش ذکیه یعنی شرعا منکاتك بیعی باطلدر ابو حنیفه قتنده اکر
هر برینك ثمنی بیان اولنمش ایسه ده ینه باطلدر زیرا مال دکلدر (وعندهما یصح فی العبد والذکیة ان بین الثمن)
امامین قتنده عبدده وذکیه ده بیع صحیح اولور اکر هر برینك ثمنی بیان اولنور ایسه زیرا ثمن معین ایله ایکیسی
حقنده عقد صحیح اولدیغیچون ضم اولندیغی حالده بیعلری صحیح اولور (وصح فی قن ضم الی مدبر او الی قن غیره
بالحصة) یعنی مدبره ضم اولنمش عبدده ویاخود بر آخرك قتنه ضم اولنمش عبدده بیع صحیح اولور حصه سیله یعنی
ثمندن بها سیله زیرا بعض علماء مدبرك جواز بیعنه ذاهب اولمشلردر (وکذا فی ملك ضم الی وقف فی الصحیح) ودخی
بیع صحیح اولور شول ملکده که بر وقفه ضم اولنمش اوله قول صحیحده زیرا وقف مال متقومدر فی الجمله بیعه قابلدر
بو اجلدن اتلاف ایدن ضامن اولور وقف ابتداء عقدده داخل اولور آندنصکره عقددن چقار بو تقدیرجه ضم
اولان ملکه وقفدن فساد سرایت ایلمز وبعضیلر قتنده بیع صحیح اولمز حر ایله عبدده صحیح اولمدیغی کبی اما اصح
اولان اولکی مسئله دریعنی صحیح اولاندر (وبیع العرض بالخمر او بالعکس فاسد) وعروض تجارتدن اولان
اشیایی خمر ویاخود خمری عروضه بیع ایلمك فاسددر (وکذا بیعه بالخنزیر) ودخی عروضی خنزیره بیع ایلمك
فاسددر (ولا یجوز بیع طیر فی الهواء) ودخی هواده اولان طیرك بیعی جائز اولمز قبل الاخذ مملوك اولمدیغی اجلدن
(وسمك لم یصد او صید والقی فی حظیرة لا یؤخذ منها بلا حیلة او دخل الیها بنفسه ولم یسد مدخله) ودخی صوده
اولوب صید اولنمیان بالغك ویاخود صید اولنوب بر کوله القا اولنمسه که اول کولدن اخذی قابل اولمیه ویاخود
بالق کندی بنفسه اول کوله داخل اولسه اما مدخلی سد اولنمسه بو مقوله بالغك بیعی جائز دکلدر منها والیها ده
اولان ضمیر حظیره یه راجعدر بنفسه ومدخله ده اولان ضمیرلر سمکه راجعدر (وان صید والقی فیها او امکن
اخذه بلا حیلة صح) واکر سمك صید اولنوب کره اول کوله القا اولنسه وحیله سز اخذ اولنمسی ممکن اولور
ایسه بیع صحیح اولور زیرا تسلیمنه قادر برشیئ بیع ایلمش اولور (ولا بیع الحمل والنتاج) ودخی بطنده اولان حمل
ونتاجك بیعی جائز دکلدر حمل آدمیه قرنده اولان جنیندر ونتاج حیوانات قرنده اولان اولاددر وبو مذکورات
معدوم قبیلندن اولدقلری اجلدن حضرت رسول علیه السلام بیع اولنمسندن نهی بیورمشلردر (واللبن
فی الضرع) ودخی ممه ده اولان سودی بیع ایلمك جائز دکلدر مقداری معلوم دکلدر وممه ده اولان ریح میدر
یوخسه قانمیدر معلوم اولمغله بیعی جائز دکلدر (وکذا اللؤلؤ فی الصدف والصوف علی ظهر الغنم) ودخی
صدفده اولان انجویی وظهر غنمده اولان صوفی بیع ایلمك جائز دکلدر زیرا لؤلؤ صدفده اولمسی مجهول الوجود
والمقداردر وصوفك ظهر غنمده جائز اولمدیغی موضع قطع معلوم اولمدیغی ایچوندر (خلافا لابی یوسف فیهما)
اؤلؤده وصوفده ابو یوسف ایچون خلاف واردر یعنی انك قتنده بونلرك بیعی جائزدر (ولا بیع اللحم فی الشاة)
دخی ات شاة ایچنده بیع ایلمك جائز دکلدر مثلا ذبح اولمامش قیونك اتی شوقدر وقیه دردیو بیع ایلمك جائز دکلدر
زیرا احتمالدرکه ات ارق اوله ویاخود سمز اوله نزاعه مؤدی اولور (وضربة القانص) ودخی ضربه قانصك بیعی
جائز دکلدر ضربه القانصدن مراد صیاد بر آخره شوالده اولان شبکه یعنی آغی برکره آتقده صیددن نه حاصل
اولورسه سکا بیع ایدرم دیمکدر مجهول اولدیغی اجلدن باطل اولمشدر وتهذیب ازهرده قانص لفظی غائص
دیو روایت ایلمشدر بو تقدیرجه صیادك صید ایچون صویه طالمسندن ویاخود انجو ایچون دریایه غوص
ایلمسندن صیادت اولور (وجذع فی سقف وذراع من ثوب وان ذکر قطعه) ودخی سقفده اولان دیرككی وثوبدن
بر ذراع بیع ایلمك جائز دکلدر اکر اول مبیعك قلع وقطعنی عند البیع ذکر ایدرسه ده زیرا بلا ضرر تسلیمی ممکن
دکلدر (فلو قطع الجذع او قطع الذراع وسلم قبل الفسخ عاد صحیحا) پس بایع اول جذعی قطع یاخود بر ذراعی قطع
ایدوب مشتری یه فسخدن اول تسلیم ایلسه بیع صحیحه عودت ایدر یعنی صحیحه منقلب اولور مفسد زائل اولدیغی
اجلدن (ولا المزابنة وهی بیع التمر علی النخل بتمر مجذوذ مثل کیله خرصا) ودخی بیع مزابنه جائز دکلدر بیع

مزابنه اکا دیرلرکه خرما شجرینك اوزرنده اولان تمری ظن وتقدیر ایله اولان کیل قدر قطع اولنمش تمره بیع
ایلمکدر مثلا بر خرمانك اوزرنده اولان تمری ظن وتخمین ایله بو مقدار کیلدر دیو قطع اولنمش خرمایه بیع
ایلمکدر مزابنه نك معناسی مدافعه در وبو بیعه مزابنه تسمیه اولنمسنك وجهی بودرکه مدافعه منازعه یه
مؤدی اولور (والمحاقلة وهی بیع البر فی سنبله ببر مثل کیله خرصا) ودخی بیع محاقله جائز دکلدر بیع محاقله
اکا دیرلرکه سنبلنده اولان بغدایی ظن وتخمین ایله تقدیر کیل ایسه خارجدن اولقدر بغدایه بیع ایلمکدر زیرا
مماثل اولان اشیاده جهالت ربوایه مقتضیدر (ولا البیع بالملامسة والمنابذة والقاء الحجر بان یتساوما سلعة فیلزم
المبیع لو لمسها المشتری او وضع علیها حجرا او نبذها الیه البائع) ودخی بیع ملابسه ومنابذه والقاء حجر جائز دکلدر
مثلا ایکی کمسنه بر سلعه تساوم ایلسه لر وچنکم مشتری اول سلعه یی الیله لمس ایلسه ویاخود اوزرینه بر حجر
وضع ایلسه ویاخود بایع انی مشتری یه نبذ یعنی طرح ایلسه بیع لازم اوله وبو ذکر اولان اقسام بیع جاهلیتده
جاری ومتعارف ایدی نبی علیه السلام اوچندن دخی نهی بیورمشلردر ولمسها وعلیها ونبذها ده اولان ضمائر
سلعه یه راجعدر (ولا بیع ثوب من ثوبین الا بشرط ان یأخذ ایهما شاء) ودخی ایکی ثوبدن بر ثوبی بیع ایلمك
جائز دکلدر مکرکه مشتری اول ایکی ثوبدن هر قنغیسن مراد ایدینورسه انی اخذ ایلمکی شرط ایلسه
بو تقدیرجه مجهولیت مرتفع اولوب بیع صحیح اولور (ولا بیع المراعی ولا اجارتها) دخی مرعالرك یعنی اوتلاقلرك
بیعی واجاره سی صحیح دکلدر زیرا بین الناس مشترك اولان اشیادندر نبی علیه السلامك (الناس شرکاء فی ثلاث
الماء والنار والکلاء) حدیث شریفنجه (ولا النحل بلا کوارات خلافا لمحمد) دخی کوارہ سز یعنی قوانسز اری بیع
ایلمك جائز دکلدر امام محمد ایچون خلاف واردر آنك قتنده بیعی جائزدر وفتوی امام محمد قولی اوزرینه در
(ولا بیع دود القز وبیضه) ودخی ابریشم قوردنی ویمرطه سنی یعنی تخمنی بیع ایلمك جائز دکلدر ابو حنیفه قتنده
زیرا هوا قسمندندر ویمرطه سی ایسه بعینه منتفع به دکلدر (وعند ابی یوسف یجوز فی الدود اذا کان مع القز
وفی البیض عنه قولان) ابو یوسف قتنده قوردی بیع صحیح اولور لکن ابریشمی معا اولسه ویمرطه سنده
ابو یوسفدن ایکی قول واردر بر قولده ضرورت ایچون بیعی مطلقا جائزدر بر قولده امام محمد ایله بله در
وبر قولده بیعی جائز دکلدر بو قولده ابو حنیفه ایله بله در (وعند محمد یجوز بیعهما مطلقا وهو المختار) وامام
محمد قتنده ایکیسنك دخی بیعی جائزدر مطلقا کرك ابریشم ایله اولسون کرك ابریشمسز اولسون ویمرطه سنك دخی
بیع ایلمك جائزدر ومختار اولان بودر (ولا بیع الآبق الا ممن یزعم انه عنده) دخی عبد آبقك بیعی جائز دکلدر زیرا
بایع تسلیمنه قادر دکلدر الا شول کمسنه یه جائز اولورکه اول عبد آبق کندو یانده اولدیغی زعم ایلیه مثلا
برکمسنه عبد آبقك صاحبنه دیسه که اباق ایلین عبدك موجوددر بکا بیع ایله بو تقدیرجه بیع صحیح اولور زیرا
یدنده اولمغله تسلیمندن عجز زائل اولمش اولور یزعمك تحتنده اولان ضمیر مستتر الا ممنده اولان من لفظنه
راجعدر انه ده اولان ضمیر آبقه راجعدر وعنده ده اولان ضمیر ینه من لفظنه راجعدر (فان عاد قبل الفسخ
لا ینقلب صحیحا) اکر اول عبد آبق قبل الفسخ عودت ایلسه عقد صحیحه منقلب اولمز زیرا واقع اولان عقد
باطل ایدی (وقیل ینقلب) ودینلدیکه عقد صحیحه منقلب اولور وبو قول ابو حنیفه دن روایتدر زیرا عقد
مالیتك قیامی ایچون منعقد اولمشیدی مانع اولان تسلیمده عجز ایدی اول عجز ایسه زائل اولدی بو تقدیرجه
عقد صحیحه منقلب اولور (ولا لبن المرأة ولو بعد الحلب) ودخی نساطائفه سنك سودینی بیع جائز دکلدر اکر
صاغلدقدنصکره ده اولورسه آدمینك جزئی اولمغله جائز دکلدر زیرا بیعنده اهانت واردر حره وامه بو حکمده
برابردر (وعند ابی یوسف یصح فی لبن الامة) وابو یوسف قتنده جاریه نك سودنده بیع صحیح اولور چونکه
نفسنده جائز اولدی جزئنده دخی اولمق جائزدر (ولا شعر الخنزیر ولکن یباح الانتفاع به للخرز ضرورة)
ودخی شعر خنزیرك بیعی جائز دکلدر لکن انکله انتفاع مباح اولور بعض نعال دکمك ضرورتی ایچون خرزخاء
معجمه نك فتحیله وراء نك سکونیله دکمك معناسنه در (ویفسد الماء القلیل عند ابی یوسف لا عند محمد) ودخی اول شعر
خنزیر ماء قلیله دوشسه ماء قلیلی افساد ایدر ابو یوسف قتنده اما امام محمد قتنده ماء قلیلی افساد ایلمز زیرا
انك قتنده انتفاعی مباح اولمقلق طهارتنه دالدر (ولا بیع شعر الآدمی ولا الانتفاع به ولا بشیئ من اجزائه)
ودخی بنی آدمك شعرینی بیع ایلمك جائز دکلدر وانکله انتفاع دخی جائز دکلدر اجزاسندن برشیئله بیع

واستفاع دخی جائز دکلدر زیرا ادمی مکرمدر کرامتی ایچون جائز دکلدر (ولا بیع جلود المیتة قبل الدباغ ویجوز
بعده وینتفع بها) ودخی دباغتدن مقدم جلود میته‌یی بیع ایلمك جائز دکلدر زیرا نجاستی ایچون منتفع به دکلدر
اما دباغتدن صکره بیعی جائز اولور وانکله انتفاع دخی جائز اولور (ویباع عظمها وینتفع به) ودخی میته‌نك کوکی
بیع اولنور وانکله انتفاع دخی اولنور عظمهاده اولان ضمیر میته‌یه راجعدر (وکذا عصبها وقرنها وصوفها
وشعرها ووبرها) وکذلك میته‌نك سکری وبوینوزی وصوفی وقلی ووبری که دوه‌نك یوکیدر بیع اولنور ودخی
انکله انتفاع دخی اولنور زیرا بومذکورات طاهر اولان اشیادندر معدوم الحیات اولدقلری ایچون موت حلول
ایلمز (وکذا عظم الفیل) وکذلك فیل کوکی بیع اولنور وانکله انتفاع بیله اولنور ابوحنیفه وابو یوسف قتلرنده زیرا
فیل انلرك قتنده سباع بهایم منزله‌سنده‌در نجس العین دکلدر (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر یعنی
امام محمد قتنده فیلك کوکی بیع اولنمز وانتفاع دخی اولنمز زیرا انلك قتنده خنزیر کبی نجس العیندر اما مختار اولان
امامین قولیدر (ولا یجوز بیع علو سقط) ودخی ساقط اولمش علونك بیعی جائز دکلدر مثلا ایکی کمسنه بر دارده
ساکن اولسه‌لر بری علوینه مالك اولسه وبری سفلنه مالك اولسه وعلوده اولان بنا ساقط اولسه بوساقط اولان
علوی بیع ایلمك جائز دکلدر زیرا حق تعالی مال دکلدر ومحل بیع ایسه مال اولان مشیئدر وبعد السقوط صاحبنه
انجق حق تعلی وبرینه ارجاع ایلمك حقی واردر (ولا المسیل ولا هبته) ودخی سیل جاری اولان یری بیع وهبه
جائز دکلدر زیرا کاه سیل صویی نه مقدار یری اشغال ایلدیکی معلوم اولمدیغی اجلدن اما موضع وحد بیان
اولنسه بیع جائز اولور بومسئله قاضیخانده مسطوردر (وصح فی الطریق) اما طریقده بیع وهبه جائز وصحیح
اولور طول وعرض ایله معلوم اولدیغی اجلدن (ولا بیع شخص علی انه امة فاذا هو عبد) ودخی شول شخصك
بیعی جائز اولمز کی انی جاریه اولمق اوزره بیع ایده‌لر وحال بوکه اول شخص عبددر عکسی دخی ذکر وانشاده جائز
دکلدر (ولو باع کبشا فاذا هو نعجة صح وتخیر) اکر برکمسنه ارکك قیونی بیع ایلسه حال بوکه اول قیون نعجه‌در
یعنی اشادر بیع صحیح اولور ومشتری مخیر اولور استرسه قبول ایدر استرسه رد ایدر زیرا ذکور واناثی بومسئله‌ده جنس
واحد حکمنده‌در مقصود دخی متقاربدر (ولا شراء ما باع باقل مما باع قبل نقد الثمن) ودخی برکمسنه بیع ایلدیکی
شیئی اقچه‌سن نقد ایلمزدن مقدم یعنی بهاسن ویرمزدن مقدم بیع ایلدیکی شیئی بهاسندن اقل ایله اشترا ایلمك جائز
دکلدر مثلا برکمسنه برجاریه‌یی بیك درهمه بیع ایدوب مشتری دخی مزبور جاریه‌یی قبض ایدوب ثمنی ویرمزدن
مقدم بایع مزبور مشتریدن جاریه‌یی بشیوز درهمه اشترا ایلسه ثانی فاسددر (وکذا شراؤه مع غیره بثمنه الاول
قبل نقده) وینه بیع ایلدیکی شیئله معا ثمن اول ایله ثمنی تسلیم ایلمزدن مقدم اشترا ایلمك جائز دکلدر (ویصح
فی الغیر بحصته) اما بیع غیر بده حصه‌سیله صحیح اولور مثلا برکمسنه بشیوز درهمه برجاریه بیع ایدوب ومشتری
دخی جاریه‌یی قبض ایلسه بعده مشتری اولان کمسنه مزبور جاریه‌نك بهاسنی بایعه ویرمزدن مقدم بر آخر
جاریه ایله اشترا ایلدیکی جاریه‌یی بایع مزبوره ینه بشیوز درهمه بیع ایلسه ثمنی مقبوض اولمیوب کندو بیع
ایلدیکی جاریه‌نك اشتراسی جائز دکلدر زیرا بیع فاسددر اما ضم اولان جاریه‌ده حصه‌سیله اشتراسی صحیحدر
بحصته‌ده اولان ضمیر غیر لفظنه راجعدر (ولا شراء زیت علی ان یزنه بظرفه ویطرح عنه لکل ظرف مقدار
معین) ودخی شول زیتك اشتراسی جائز دکلدر شونك اوزرینه که ظرفی ایله وزن اولنه واول زیتدن ظرف ایچون
مقدار معین مثلا اللی بطمان طرح اولنه زیرا بوشرط عقدك اقتضا ایلدیکی شرطلردندر یزنه وبظرفه وعنه‌ده
اولان ضمیر زیته راجعدر (وان شرط طرح مثل وزن الظرف یصح) واکر اول زیت اولان ظرفك وزنی مثلی
طرح اولنمق شرط اولنسه بیع وشراسی صحیح اولور زیرا عقدك اقتضا ایلدیکی شرطلردندر (وان اختلفا فی الظرف
وقدره فالقول للمشتری) واکر بایع ایله مشتری ظرفده وظرفك مقدارنده اختلاف ایلسه‌لر قول مع الیمین
مشترینکدر مثلا برکمسنه برطلوم ایله زیت اشترا ایدوب وطلومی وزن ایدوب اون رطلدر دیو بایعه رد ایلسه
بایع دخی بو طلوم اول دکلدر بنم طلومم بش رطلدر دیو اختلاف ایلسه‌لر بو تقدیرجه قول مع الیمین مشترینکدر
(ولو امر مسلم ذمیا ببیع خمر او شرائها صح) اکر مسلم بر ذمی‌یه خمر بیع ایلمسنی ویاخود اشترا ایلمسنی امر ایلسه بیع
وشراسی صحیح اولور ابوحنیفه قتنده زیرا وکیل اولان کمسنه که ذمیدر بیع وشراسنه اهلدر وملکك موکله که
مسلمدر انتقال ایلمسی امر حکمیدر زیرا اسلام بوملکك انتقالنه مانع اولماز کوردکمیسن که خمر ایله خنزیر وارث

طریقیله مسلمه انتقال ایدر مثلا بر ذمینك خمر وخنزیری اولسه هدایة الهیه مظهر اولوب مسلم اولسه خنزیری
اطلاق وخمری تخلیل ایلمزدن مقدم وفات ایلسه اول خمر واول خنزیر مسلم اولان وارثلرینه انتقال ایدر
(خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر یعنی اول خمرك بیع وشراسی قتلرنده صحیح دکلدر زیرا وکیل اولان
ولایتی موکلدن استفاده ایدر موکل ایسه بوخصوصده ولایتی یوقدر وکیلنك دخی اولماز شول مسلم کبی که
برمجوسی‌یی وکیل ایدوب اول مسلمه برمجوسیه تزویج ایلمك امتیه بوایسه اجماعا جائز دکلدر (وکذا الوامر المحرم
غیره ببیع صیده) واکر محرم اولان کمسنه کندو صیدینی برغیر کمسنه‌یه بیع ایلمکه امر ایلسه ینه بوذکر اولنان
خلاف اوزره‌در ابوحنیفه قتنده صحیح اولور امامین قتنده صحیح اولمز (ولو شری کافر عبدا مسلما او مصحفا
صح ویجبر علی اخراجهما من ملکه) واکر برکافر برعبد مسلمی ویاخود برمصحف شریفی اشترا ایلسه اشتراسی
صحیحدر بیع اهلندن واقع اولدیغی ایچون اما ایکیسنك دخی ملکندن اخراج اولنمسنه جبر اولنور اخراجهماده
اولان ضمیر عبد مسلم ایله مصحفه راجعدر وملکه‌ده اولان ضمیر کافره راجعدر (والبیع بشرط یقتضیه العقد
صحیح کشرط الملك للمشتری) ودخی بیع شول شرطله که عقد انی اقتضا ایلیه صحیحدر مبیع مشترینك ملکی
اولمق شرطی کبی زیرا بیع بوشرطی اشترا ایلمکسزین ثابت اولور ایدی شرط بومحلده تأکید افاده ایدر (وکذا
بشرط لا یقتضیه العقد ولا نفع فیه لاحد کشرط ان لا یبیع الدابة المبیعة) وینه بیع صحیح اولور برشرطله که
عقد انی اقتضا ایلمیه وحال بوکه اول شرطده احد متعاقدین ایچون نفع یوقدر بایع مشتری‌یه مبیع اولان
دابه‌یی غیره بیع ایلمامك شرطی کبی مثلا برکمسنه آخره دابه بیع ایلدکده شول شرطله بیع ایدرم که سنك ملککده
طوروب آخره بیع ایلمیه‌سن دیو زیرا بومقوله شرطی نه عقد اقتضا ایدر ونه متعاقدینه نفعی واردر ولا یقتضیه‌ده
اولان ضمیر شرطه راجعدر بوربوا ومنازعه‌یه مؤدی اولمغله لغو اولور ابو یوسفدن برروایتده بوشرط بیعی افساد
ایدر (ولو بشرط لا یقتضیه العقد وفیه نفع لاحد العاقدین او للمبیع یستحق فهو فاسد کبیع عبد علی ان یعتقه
المشتری او یدبره او یکاتبه او امة علی ان یستولدها) واکر بیع برشرطله اولسه که اول شرطی عقد اقتضا
ایلمیه وحال بوکه اول شرطده احد متعاقدین ایچون نفع واردر ویاخود مبیع ایچون آدمی اولدیغی تقدیرجه
مستحق اولمق نفع اولسه بیع فاسد اولور مثلا بایع برعبدی مشتری‌یه آزاد ایلمك شرطیله بیع ایلمك کبی ویاخود
عبدی مدبر ایلمك کبی ویاخود عبدی مکاتب ایلمك شرطی کبی ویاخود امه‌یی استیلاد ایلمك شرطی کبی
بومقوله شروطله اولان بیع فاسد اولور مصنفك کبیع عبد قولی علی ان یستولدها قولنه وارنجه اول مبیعك
نفعه مستحق اولدیغنه مثالدر یقتضیه‌ده وفیه‌ده اولان ضمیرلر شرطه راجعدر وان یعتقه ویدبره ویکاتبه‌ده
اولان ضمیرلر عبده راجعدر ان یستولدهاده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر (فلو اعتقه المشتری عاد البیع صحیحا
فیلزم الثمن) اکر مشتری عتق شرطیله اشترا ایلدیکی عبدی آزاد ایلسه بیع صحیحه عودت ایدوب مشتری‌یه
انجق ثمن لازم اولور ابوحنیفه قتنده (وعندهما لا یعود فیلزم القیمة) امامین قتنده صحیحه عودت ایلمز
بوتقدیرجه بایعه مشتری اوزرینه انجق قیمت لازم اولور زیرا ابتدادن فاسد واقع اولمشدر (وکشرط ان یستخدمه
البائع شهرا او لیسکنها او یسلمه الی راس الشهر او یقرضه المشتری درهما او یهدی له هدیة او یقطع البائع
الثوب او یخیطه قباء او قمیصا او یحذو النعل او یشرکه) مرحوم مصنفك وکشرط قولی ماقبلنده کبیع قولنه
معطوفدر یعنی ودخی شول شرط کبی که بایع مبیع اولان عبدی برشهر استخدام ایلمك اوزره بیع ایلسه ویاخود
بیع اولان دارده بایع ساکن اولمق اوزره بیع ایلسه ویاخود بیع اولنان دارك ثمنی آی باشنه دکین تسلیم
ایلمك اوزره بیع ایلسه ویاخود مشتری بایعه درهم یعنی آقچه قرض ویرمك اوزره بیع ایلسه ویاخود بایعه
مشتری بایع ایچون هدیه ویرمك اوزره بیع ایلسه زیرا بوشرطلر عقدك اقتضا ایلدیکی شرطلردندر وبایع ایچون
نفعی واردر ودخی شول شرط کبی که بایع ثوبی قطع ایدوب مشتری ایچون قفتان دکمك اوزره بیع ایلسه ویاقمیص
دکمك اوزره بیع ایلسه ویاخود نعلی حذو یعنی تسویه واصلاح ایلمك اوزره بیع ایلیه ویاخود نعله شراك وضع
ایلمك اوزره بیع ایلیه شراك ایسه نعلك اوزرنده‌کی ظهر قدمك اوزرنده وضع اولنان قایشه دیرلر وبو اهل مکه‌نك
نعالنه مخصوص اولان اشیادندر حاصل کلام نجنکه عقد شرط اقتضا ایلسه یاخود ایلمسه واول عاقدده
عاقدیندن بری ایچون نفع اولمیه بیع صحیح اولور ونجنکه عقد شرط اقتضا ایلمیه ویاخود مشتری یا مبیع ایچون

نقع اوله بيع فاسددر ان يستخدمه ده اولان ضمير عبده راجعدر وان يسكنها ده اولان ضمير داره راجعدر او يسلمه ده اولان ضمير ثمنه راجعدر و يخيطه ده اولان ضمير ثوبه راجعدر و يشركه ده اولان ضمير نعله راجعدر (ويصح فى النعل استحسانا) نعلك بيعنده اشتراط حذو واشتراط وضع شراك استحسانا صحيح اولور بين الناس آنكله تعامل ايلدكلرى ايچون وقياس صحيح اولمامقدر عقدك اقتضا ايلديكى شرطك وجودندن اوتورى وقول زفر كذلكدر (ولا يجوز بيع امة الا حملها) حبلى اولان جاريه يى قرنده اولان ولدسز بيع ايلمك جائز دكلدر مثلا بعتك هذه الامة الا حملها ديسه يعنى سكا بو حامله اولان جاريه يى بيع ايلدم الا قرنده اولان ولدنى بيع ايلمم ديو استثنا ايلسه جائز دكلدر زيرا هر شيكه عقد ايله افرادى صحيح اولميه آنى استثنا ايلمك صحيح دكلدر بطن حامله ده اولان حملى بيعه افراد جائز اولمديغيچون استثناسى دخى جائز اولمز بو شرط فاسددر بيع بونكله فاسد اولور (ولا البيع الى النيروز والمهرجان وصوم النصارى وفطر اليهود ان لم يعلم العاقدان ذلك) ودخى نوروزه ومهرجانه وصوم نصارايه وفطر يهوده دكين اجل ايله بيع ايلمك جائز دكلدر اكر عاقدان اول وقتلرى بلمزلر ايسه زيرا عدم علملرى مجهول اولور ومجهول اولديغى تقديرجه نزاعه مؤدى اولور (ولا البيع الى الحصاد والدياس والقطاف والجذاذ وقدوم الحاج) ودخى حصاده كه اكين بچمى زمانيدر ودياسه كه خرمن دوكك زمانيدر وقطافه كه اوزم قطعى زمانيدر وجذاذه كه صوفى قيونلرك ظهرندن قص ايلمك زمانيدر وذال معجمه ايله خرمانك قطعى زمانيدر وحاجلك قدومى زمانه دكين تأجيل ايله بيع ايلمك جائز دكلدر كه تأخر ايلدكلرى ايچون (وتصح الكفالة الى هذه الاوقات) يعنى بو ذكر اولنان اوقاته دكين بيع صحيح اولمدى ايسه بو اوقاته دكين كفالت صحيحه اولور زيرا بو اوقاتده جهالت يسيره در وجهالت يسيره ايسه كفالتده تحمل اولنور اشياده ندر اما بيعده بونك خلافيدر (فان اسقط الاجل قبل حلوله صح) اكر بايع اولان كمسنه بو ذكر اولنان اوقاتك برينه تأجيل ايلديكى وقتك حلولندن اول اجلى اسقاط ايلسه صحيح اولور مثلا بر كمسنه بالاده ذكر اولنان اوقاته دكين بيع ايلسه اندنصكره اول وقتلر كلمزدن مقدم اجلى اسقاط ايلسه بيع صحيح اولور (وكذا لو باع مطلقا ثم اجل الى هذه الاوقات) وبنه بيع صحيح اولور نچن بايع اولان كمسنه بيعى اطلاق ايلسه يعنى ذكر اولنان اوقاتدن بر وقت تعيين ايلسه اندنصكره بو اوقاتك برينه دكين تأجيل ايلسه زيرا تأجيل دين صحيحدر تأجيل دينده ايسه جهالت تحمل اولنور كفالت منزله سندهدر (ومن باع نصيبه من دار يجوز ان علمه المتعاقدان) وشول كمسنه كه مشاع اولان داردن كندو نصيبنى يعنى حصه سنى بيع ايلسه بيع جائز اولور اكر متعاقدين اول نصيبى بيلوب تميز ايدرلر ايسه زيرا جهالت بيعك جوازنه مانعدر (خلافا لابى يوسف) ابو يوسف ايچون خلاف واردر زيرا انك قتنده مطلقا جائزدر كرك متعاقدين اول نصيبى بلسونلر كرك بلمسونلر نزاعه مفضى دكلدر (ويكفى علم المشترى عند محمد) امام محمد قتنده مشترينك علمى كافيدر زيرا مبيع انكار رجوع ايلسه كركدر بو تقديرجه علمى شرط اولور (فصل) بو فصل بنه بيعه متعلق نيجه اشيانك احكامى بيانندهدر (قبض المشترى المبيع بيعا باطلا باذن بائعه لا يملكه) مشترى اولان كمسنه بيع باطل ايله اولان مبيعى اذن بايع ايله قبض ايلسه اول قبض ايله آكا مالك اولمز كه بيع كه مبادلة مال بمالدر منعدم اولديغى اجلدن زيرا بيع باطل اوزرينه حكم ترتب ايتمز بيع فاسد بونك خلافيدر قبض المشترى لفظنده حرف شرط لودر محذوفدر لا يملكه شرطك جوابيدر (وهو امانة فى يده عند البعض ومضمون عند البعض وقيل الاول قول الامام والثانى قولهما) اول بيع باطل ايله بيع اولنان مبيع مشترينك يدنده امانتدر بعضيلر قتنده زيرا عقد ابتدادن باطل اولسه اذن بايعله آنجق قبض قالور اول قبض ايسه ضمانه موجب دكلدر وبعضيلر قتنده قيمتيله مضموندر زيرا سوم ايله مقبوض شى كبيدر و دينلديكه قول اول امام اعظم قوليدر وقول ثانى امامين قوليدر (اخذا من الاختلاف فيما لو بيع مدبر او ام ولد فمات فى يد مشتريه حيث لا يضمن عنده) يعنى بو بيع باطلده ذكر اولنان اختلاف شول صورتك اختلافندن مأخوذدر كه مدبر ياخود ام ولد بيع اولنسه بعده مشترينك يدنده وفات ايلسه ابو حنيفه قتنده مضمون اولمز (خلافا لهما) امامين قتنده خلافيدر يعنى مضمون اولور (ولو قبض المبيع بيعا فاسدا باذن بائعه صريحا او دلالة كقبضه فى مجلس عقده وكل من عوضيه مال ملكه) واكر مشترى بيع فاسد ايله بيع اولنان مبيعى اذن بايعله صريحا ياخود دلالة قبض ايلسه مبيعى مجلس عقدنده

قبض ايلديكى كبى وحال بوكه اول مبيعك ايكى عوضنك هر بريسى يعنى ثمنله مثمنى مالدر مشترى اولان كمسنه آنى ملك ايدر زيرا مبادلة مال بمال واقع اولمشدر (ولزمه بمثله حقيقة او معنى كالقيمة فى القيمى) ودخى مشترى اولان كمسنه يه بيع فاسد ايله اشترا ايلديكى مبيعك هلاك اولمسنده حقيقة مثلى لازم اولور اكر مثليات دن ايسه ياخود معنا لازم ننه كيم قيمى لازم اولان شيده قيمتى لازم اولور يعنى يوم قبضده اولان قيمتى لازم اولور يوم هلاكك قيمتى دكلدر لزمه ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر بهلاكه ده اولان ضمير مبيعه راجعدر ومثله ده اولان ضمير هالك اولان شيئه راجعدر (ولكل منهما فسخه قبل القبض) يعنى بيع فاسدده متعاقدينك هر بريسى ايچون اول بر آخرك حضورنده جائزدركه بيعى قبل القبض فسخ ايليه بيعده واقع اولان فسادك دفعيچون فسخه ده اولان ضمير بيعه راجعدر (وبعده مادام فى ملك المشترى اذا كان الفساد فى صلب العقد كبيع درهم بدرهمين) ودخى بعد القبض متعاقدينك هر بريسى ايچون فاسد اولان بيعك فسخى جائزدر مادامكه مبيع ملك مشترى يده اوله زيرا مبيع بايعدن خروج ايلدكدنصكره حق فسخ ساقط اولور وفسخك بعد القبض جائز اولمسى وقتا كه فساد صلب عقدده اولسه بر درهمى ايكى درهمه بيع ايلمك كبى وايكى بدلك برى خمر ياخود خنزير اولمق كبى بعده ده اولان ضمير قبضه راجعدر (وان كان لشرط زائد كشرط ان يهدى له هدية فكذا قبل القبض) واكر عقدده واقع اولان فساد بر شرط زائدك وقوعيله اولسه مشترى بايعه هديه اهدا ايلمك شرطى كبى بنه متعاقدينك هر برينه اول بيع فاسدى قبل القبض فسخ ايلمك جائز اولور (واما بعده فالفسخ لمن له الشرط لا لمن عليه) اما بعد القبض فسخ ايلمك شول كمسنه نكدركه شرطى اشترا ايلمش اوله اوزرينه شرط اولنه نك دكلدر مثلا بايع مشترى يه سكا بو شيئى بر هديه ويرمك شرطيله بيع ايدرم ديسه ايمدى فسخ بايعكدر زيرا شرطى كندو ايلمش مشترينك دكلدر (ولا يأخذه البائع حتى يرد ثمنه) يعنى بايع اولان كمسنه اول مبيعى بعد الفسخ اخذ ايلمسون تا كم اول مبيعك ثمنى مشترى يه بايع رد ايدنجه (فان مات البائع فالمشترى احق به حتى يأخذ ثمنه) اكر بو اثناده بايع اولان كمسنه وفات ايلسه مشترى اولان كمسنه اول مبيعى اخذ ايلمكه احقدر تا كم ثمنى اخذ ايدنجه يه دكين زيرا مشترى حال حياتده بايعك اوزرينه مقدم اولور به ده اولان ضمير مبيعه راجعدر ثمنه ده اولان ضمير بنه مبيعه راجعدر (وطاب للبائع ربح ثمنه بعد التقابض لا للمشترى ربح مبيعه فيتصدق به) وبايع ايچون بعد التقابض ثمننك ربحى طيب يعنى حلال اولور اما مشترى ايچون مبيعك ربحى طيب اولمز بلكه آنكله تصدق ايليه مثلا بر كمسنه بيع فاسد ايله بر جاريه اشترا ايلسه وثمن وجاريه تقابض اولنسه صكره مشترى اولان كمسنه اشترا ايلديكى جاريه يى ربح ايله بيع ايلسه بايع دخى ثمنده ربح ايلسه بايع اولان كمسنه يه ثمنده ربح ايلديكى حلال اولور مشترينك جاريه ده ربح ايلديكى طيب اولمز (كما طاب ربح مال ادعاه فقضى ثم تصادقا على عدمه فرد بعد ما ربح فيه المدعى) يعنى بايعه ثمننك ربحنك طيب اولمسى شول ربحك طيب اولمسى كبيدركه نچن بر آدم بر آخردن مال دعوى ايلسه ومدعى عليه دخى اول مالى قضا يعنى مدعى يه ادا ايلسه اما ايلدكدنصكره اول دعوى ايلديكى مالك عدمنه تصادق ايلسهلر مدعى قبض ايلديكى مالى كيرو مدعى عليه يه رد ايلسه اول مالدن حاصل اولان ربح مدعى يه طيب يعنى حلال اولور وآنكله تصدق ايلمك لازم دكلدر زيرا مال مدعينك اداسيله حاصل اولمشدر عدمه ده اولان ضمير ماله راجعدر (فان باع المشترى ما شراه شراء فاسدا صح وكذا لو اعتقه او وهبه وسلمه سقط حق الفسخ وعليه قيمته) كذلك شراء فاسد ايله اشترا ايلديكى عبدى اعتاق ايلسه ياخود بر كمسنه يه هبه ايدوب وتسليم ايلسه صحيح اولور وحق فسخ ساقط اولور مشترينك اوزرينه انجق قيمتى لازم اولور زيرا قبض ايله مضمون اولمشدر اعتقه ده ووهبه ده وسلمه ده اولان ضميرلر مايه راجعدر وعليه ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر (ولو بنى فى دار اشتراها فاسدا او غرس فعليه قيمتها) واكر مشترى اولان كمسنه شراء فاسد ايله اشترا ايلديكى دارده بر مكان تعمير ايتسه ياخود آنده بر مقدار اشجار دكسه اول مشترينك اوزرينه اول دارك قيمتى واردر ابو حنيفه قتنده (وقالا ينقض البناء والغرس ويردها) واما امامين ديديلر كه اول دارك ايچنده بنا ايلديكى ابنيه يى وغرس ايلديكى اشجارى نقض ايليه يعنى بنايى هدم وشجرى قلع ايليه يردها ده اولان ضمير داره راجعدر (وشك ابو يوسف فى روايته لمحمد عن الامام لزوم قيمتها ولم يشك محمد) امام ابو يوسف امام اعظم روايتنده قيمت لازم اولور ديو وردقلرينى محمده روايت ايلمسنده شك ايلمشدر يعنى ايلديكى روايتى انكار ايلدى واما امام محمد

روايت ايلديكنده شك ايلمشدر مثلا امام ابو يوسف امام محمده ديديكه دارده لزوم قيمت لازم ايدوكنى
ابو حنيفه دن بن سكا روايت ايلدم روايت ايلديكم بنايى نقض وغرس اولان اشجارى قلع ايتمكى روايت ايلدم
امام ديديكه لزوم قيمتى روايت ايلدك بو نزاع روايتده در بو خصوصه بيان مذهبده دكلدر قيمتاده اولان ضمير
داره راجعدر (وكره النجش) نجش فتح نون وفتح جيم ايله دروسكون جيم ايله دخى جائزدر برسلعه نك ثمنى
بلا قصد الشرا زياده ايلمكدر انى غيره ترغيب ايلمك ايچون بوايسه مكروهدر ونبى عليه السلامدن
(لا تناجشوا) قول شريفى ايله نهى واقع اولمشدر (والسوم على سوم غيره اذا رضيا بثمن) ودخى غيرينك اوزرينه
سوم ايلمك مكروهدر چونكه متبايعان برثمنه اتفاق ايدوب راضى اولسه لر مثلا بر ادم بر آخردن برشيئى اون
درهمه فصل ايدوب بايع ومشترى رضا ويرمشيكن بريسى دخى كلوب بن بونى اون ايكى درهمه آلوردم ديسه
اكرچه بو بيع جائزدر لكن مكروهدر (لا يسوم الرجل على سوم اخيه ولا يخطب على خطبة اخيه) حديث
شريفى ايله نهى اولنمشدر (وتلقى الجلب المضر باهل البلد) جلب بمعنى مجلوب مصدر بمعنى المفعولدر تلقى الجلب
اكابرلركه بولده كلان متاع وادواتى تلقى ايدوب قارشيلمقدر بوايسه مكروهدر اهل بلده مضر اولسه مثلا
شهرلرده اولان تجار بولده كلان متاع وارزاقه قارشو واروب اربابندن ثمن قليل ايله اشترا ايدوب كتوروب
مخزنلره وضع ايليوب زياده بها ايله بيع ايلدكلرى ايچون مكروه اولمشدر (وبيع الحاضر للبادى طمعا فى غلاء
الثمن زمن القحط) ودخى حاضرك بادى يه غلاء ثمنده طمع ايلمك ايچون قحط زماننده بيع ايلمسى مكروهدر
للباديه اولان لام من معناسنه اولورسه شهرلى اهل قريه يه بيع ايلمك معناسنه اولور اما لام كندو معناسنه
اولورسه صورت مسئله بويله اولوركه باديه خلقندن برآدم قريه سندن كتورديكى طعامى كندو بيع ايليوب
بلكه اهل بلددن بركمسنه يى كندو طرفندن زياده بها ايله بيع ايلمكه وكيل طوته نبى عليه السلامك (لا يبيع
الحاضر للبادى) قول شريفى ايله نهى اولنمشدر (والبيع عند اذان الجمعة) ودخى جمعه كونى اذان اول
وقتنده چونكه بعد الزوال واقع اولسه مكروهدر (لا بيع من يزيد) يعنى برسلعه نك ثمنندن ثمنى مقرر اولمزدن
مقدم زياده لك ايله بيع ايلمك مكروهدر (وصح البيع فى الجميع) جمله مصنفك ذكر ايلديكى صورتلرده وكره النجش
قولندن تا والبيع عند اذان الجمعه قولنه كلنجه دكين اولان بيع صحيحدر شروط صحت موجود اولديغى
اجلدن ومكروه اولمسى بيعك صحتنه منافى دكلدر (ومن ملك مملوكين صغيرين او صغيرا وكبيرا احدهما
ذو رحم محرم من الاخر كره له ان يفرق بينهما بدون حق مستحق) وشول كمسنه كه ايكى عبد صغيرى ياخود برى
صغير وبرى كبير اولان مملوكاره مالك اولسه وايكيسنك برى اول آخردن محرم اوله مثلا اوغل آنه كبى
ياخود ايكى قرنداش كبى مالكه مكروهدركه حق مستحقسز آنلرى بربرندن تفريق ايليه زيرا نبى عليه السلام
(من فرق بين والدة وولدها فرق الله بينه وبين احبته يوم القيمة) حديث شريفى وارد اولمشدر روايت
اولنمشدركه نبى عليه السلام على رضى الله عنه يه ايكى اخوين كوچك عبد هبه ايدوب بعد زمان نبى
عليه السلام غلاملرنه اشلرلر ديو سؤال بيوردقده على رضى الله عنه برينى بيع ايلدم ديو جواب ويردكده
نبى عليه السلام ادرك ادرك بيوردقلرى محققدر وبر روايتده اوددر اوددر بيورمشلردر خصوصا صغير اوله (من لم
يرحم صغيرنا ولم يوقر كبيرنا فليس منا) وعيدى خود قتى ظاهردر اما حق مستحق اولسه مثلا برى جنايت
ايدوب جنايتنه دفع ايلمك كبى ياخود عيبله رد اولنمسى كبى اولزمانده تفريق مكروه اولمز (ويصح البيع) ذكر
اولنان مملوكينده بيع صحيح اولور اهلندن محلنه واقع اولديغيچون (خلافا لابى يوسف فى قرابة الولاد فى رواية
وفى الجميع فى اخرى) ابو يوسف ايچون ولاد قرابتنده بر روايتده خلاف واردر يعنى ولاد قرابتنده تفريق
اولنمق امامك قتنده جائزدكلدر وبر روايت اخراده جميعسنده خلاف واردر (فان كانا كبيرين فلا بأس بالتفريق)
اكرملك ايلديكى مملوكين كبيرين ايسه تفريقنده بأس يوقدر يعنى تفريق جائز اولور زيرا مصرحاكمى امير قبط
نبى عليه السلامه ايكى جاريه كوندرديكى قزقرنداشلر ايدى برينك آدى ماريه وبرينك اسمى سيرين ايدى
اما يولك ابديلرماريه قبطيه يى استيلاد ايدوب حضرت ابراهيم اندن متولد اولدى وسيرينى حسان بن ثابته
باغشلدى

(باب الاقالة)

بو باب اقاله نك احكامى بيانندهدر اقاله بعض علما قتنده قولدن منتقدر وعلى كل تقدير شرعده
معناسى بيعك عقدينى دفع ايلمكدر اقاله عقلا ونقلا جائزدر نقلا جائز اولديغنه مثال نبى عليه السلامك
(من اقال نادما بيعته اقال الله عثرته يوم القيامة) وعقلا جائز اولمسنه مثال زيرا عقد عاقدينك حقيدر
ايكيسنك رضاسيله منعقد اولمشدر بوتقديرجه دفع دخى ايكيسنك حقيدر ورضالريله متحقق اولور
(وتصح بلفظين احدهما مستقبل) يعنى اقاله مزبوره ايكى لفظك بريسى مستقبل اولان لفظله صحيح اولور
ابو حنيفه قتنده متبايعينك بريسى اقلنى ديدكده آخر دخى اقلتك ديه (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف
واردر زيرا امك قتنده اقاله نك لفظى ماضى اولمق شرطدر بيعده شرط اولديغى كبى (وتتوقف على القبول
فى المجلس كالبيع) يعنى اقاله اول بر آخردن مجلس عقدده بيع كبى صراحة ياخود دلالة قبول ايلمكه متوقفدر
(وهى بيع جديد فى حق غير المتعاقدين اجماعا) ودخى اقاله غيرعاقدينك حقنده اجماع ايله بيع جديددر وبيع
جديد اولديغنك مثالى بودركه اكر مبيع عقار اولسه شفيع اولان كمسنه دعواى شفعه يى فارغ اولوب تسليم
ايلسه اندنصكره عاقدين اقاله ايدوب مبيع بايعك ملكنه عودت ايلسه شفيع اولان كمسنه يه شفعه واجب
اولور عاقدينندن غيرى يه بيع جديد اولديغى ايچون واكر مبيع جاريه اولسه بعد الاقاله بايعه استبراسى واجب
اولور زيرا بيع جديددر عاقدينندن غيرى يه ثالث كه الله سبحانه وتعاليدر يعنى حق الله ديمكدر وبر مثال دخى
بركمسنه حول حولان ايلمش عروض تجارت ايله خدمت ايچون برعبدى اشترا ايلسه اندنصكره بغير قضا
برعيب سببيله رد ايلسه ومردود اولان عروض بونك يدنده هلاك اولسه اول كمسنه دن زكاة ساقط اولمز زيرا
حقنده بيع جديددر واوچنجى ديديكم فقرادر (وفى حقهما بعد القبض فسخ) ومتعاقدين حقنده بعد القبض
فسخدر ابو حنيفه قتنده بوتقديرجه ثمن اول نه ايسه اول لازم اولور واول زياده ونقصان وتأجيل شرط
اولنديسه باطل اولور (فان تعذر جعلها فسخا بطلت) واكر اول اقاله يى فسخ قلمق مبيعك طوغرمسى سببيله
متعذر اوله جق اولورسه اقاله باطل اولور ابو حنيفه قتنده زيرا بو زيادة منفصله كه حاصل اولمشدر عقدك فسخنه
مانعدر جعلها ده اولان ضمير اقاله يه راجعدر (وعند ابى يوسف بيع فان تعذر ففسخ) وامام ابو يوسف قتنده
بيعدر اكر بيع اولمسى متعذر اولورسه فسخ اولور (فان تعذر بطلت) اكر فسخ دخى متعذر اوله جق اولورسه
باطله اولور (وعند محمد فسخ فان تعذر فبيع فان تعذر بطلت) وامام محمد قتنده فسخدر اكر فسخ اولمسه
متعذر اوله جق اولورسه بيع اولور اكر بيع اولمق دخى متعذر اولورسه اقاله باطله اولور (وقبل القبض فسخ
فى النقلى وغيره) اقاله قبل القبض منقولده وغيريده فسخدر ابو حنيفه وامام محمد قتنده (وعند ابى يوسف
فى العقار بيع) وامام ابو يوسف قتنده عقارده بيعدر (ولو شرط فيها اكثر من الثمن الاول او خلاف الجنس بطل
الشرط ولزم الثمن الاول) اكر اقاله ده ثمن اولدن اكثر برشئ شرط اولنسه ياخود خلاف الجنس برشئ شرط
اولنسه شرط باطل اولور واولكى ثمن لازم اولور ابو حنيفه قتنده (وعندهما يصح الشرط لو بعد القبض وتجعل
بيعا) امامين قتنده شرط صحيح اولور اكر اقاله بعد القبض ايسه دخى واول اقاله بيع اولنور زيرا ابو يوسف قتنده بيع
اصلدر امام محمد قتنده فسخ متعذر اولورسه بيع قلنمسى ممكندر (وان شرط اقل من غير عيب لزم الثمن الاول ايضا
ودخى اقاله ده اكر ثمن اولدن اقل اولنورسه عيب سز ثمن اول لازم اولور امام محمد قتنده (وعند ابى يوسف
تجعل بيعا ويصح الشرط) وامام يوسف قتنده اول اقاله بيع قلنور واولان شرط دخى صحيح اولور (وان تعيب صح
الشرط اتفاقا) واكر مبيع عيبلو اولسه اتفاقا شرط صحيح اولور (ولا تصح بعد ولادة المبيع) يعنى مبيعك
ولادتندنصكره اقاله صحيحه اولمز ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر يعنى قتلرنده
ولادتندنصكره اقاله صحيحه اولور (ولا يمنعها هلاك الثمن بل هلاك المبيع وهلاك بعضه يمنع بقدره) مبيع اولان
شيئك ثمنى هلاك اولماق اقاله يه مانع اولمز بلكه اقاله يه مانع اولان اول مبيعك هلاك اولمسيدر وبعضيسنك هلاك
اولمسى نقد ارايسه اقاله دن اولمقداره مانع اولور يعنى هالك اولان مقدارده اقاله اولماز هالكدن باقى نقد رايسه
آنده اقاله جائز اولور

(باب المرابحة والتولية)

وقتاكيم مصنف بيع صحيحك وبيع فاسدك احكامى بياندن فارغ اولديسه ثمنه متعلق اولان انواعك
بيانته شروع ايلدى (المرابحة بيع ماشراه بما شراه به وزيادة) مرابحه رابح نك مصدريدر اصطلاح

وشرعده معناسی برادم اشترا ایلدیکی شیئی بنه اشترا ایلدیکی شیئک مثلی ایله مع الزیاده بیع ایلمکدر
مثلا مشتری اولان کمسنه برآخره اشتریت هذا بعشرة وابیعه لک باثنی عشر دیه (والتولیة بیعه به
بلازیادة ولانقص) تولیه ولاه جعله وایالقدنک مصدریدر واصطلاح شرعده معناسی اشترا ایلدیکی شیئی
بلازیادة ولانقص بنه اشترا ایلدیکی شیئنه بیع ایلمکدر مثلا مشتری اولان کمسنه برآخره اشتریت هذا بعشرة
وابیعه لک بعشرة دیه بیعه ده اولان ضمیر مایه راجعدر به ده اولان ضمیر بعاده اولان مایه راجعدر (والوضیعة
بیعه بانقص منه) وضیعه وضعه خطه لفظنک مصدریدر اصطلاح شرعده معناسی اشترا ایلدیکی شیء اشترا
ایلدیکی شیئدن انقصه یعنی اکسکه بیع ایلمکدر مثلا مشتری اولان کمسنه برآخره اشتریت هذا بعشرة
وابیعه لک بتسعة دیه (ولا یصح ذلک مالم یکن الثمن الاول مثلیا اوفی ملک من یرید الشراء) یعنی ذکر اولنان
مرابحه وتولیه ووضیعه نک معاقده اولنمسی صحیح اولمز مادامکه ثمن اول مکیلات وموزونات کبی مثلا اولمیه
یاخود شرامراد ایدن کمسنه نک ملکنده اولمیه (والربح معلوما) ودخی مادامکه ربح معلوم اولمیه عقد صحیح
اولمز (ویجوز ان یضم الی رأس المال اجر القصارة والصبغ والطراز والفتل والحمل وسوق الغنم والسمسار) یعنی
مرابحه ایله بیع اولنان شیئده جائز اولورکه قصارلق یعنی جربجیلک وصبغک یعنی بویاسنک وطرازک یعنی نقاشک
وفتلک یعنی بورمغک وحملک یعنی کوترمه نک وسوق الغنمک یعنی قیون سورمه نک وسمسارک یعنی میانجینک
اجرتلری رأس ماله ضم اولنه زیرا تجارک عادتلری بو اشیانک اجرتنی رأس ماله الحاق ایلمک ایمش (لکن یقول قام
علی بکذا لا اشتریته) لکن مرابحه ایله اشترا ایلین کمسنه لازمدرکه بوشیء بنم اوزریمه شوقدر شیئه طورمشدر
دیه شوقدر شیئه اشترا ایلدم دیه کذبدن احترازا ایلمک ایچون (ولا یضم نفقته ولا اجر الراعی والطبیب والمعلم
وبیت الحفظ) اما مشترینک طلب مبیعده صرف ایلدیکی نفقه ودخی راعینک اجرتی وطبیبک ومعلمک ومبیعک
حفظ اولنه جق بیتک اجرتلری رأس ماله ضم اولنمسی جائز دکلدر نفقته ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (فان
ظهر للمشتری خیانة فی المرابحة خیر فی اخذه بکل ثمنه او ترکه) اکر مشتری ایچون مرابحه ایله اشترا ایلدیکی
شیئده بایعک بعده خیانتی ظهور ایتسه اول مشتری مخیر اولور استرسه اول مبیعی کل ثمن ایله اخذ ایدر
استرسه ترک ایدر خیرده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر فی اخذه ده وثمنه ده اولان ضمیرلر مبیعه راجعدر
(وفی التولیة یحط من ثمنه بقدر الخیانة وهو القیاس فی الوضیعة) واکر بایعک خیانتی تولیت بیعنده ظهور
ایلسه اول مبیعک ثمنندن خیانت مقدارنجه حط یعنی وضع اولنور امام ابوحنیفه قتنده وحط اولنمق
وضیعه ده قیاسدر زیرا حط اولنمسه ثمن ثانی ثمن اولدن زیاده اولمق لازم اولور بو تقدیرجه تولیه اولمز (وعند ابی
یوسف یحط فیهما قدر الخیانة مع حصتها من الربح فی المرابحة) وامام یوسف قتنده مرابحه وتولیه ده خیانت
مقدارنجه حط اولنور ربحدن اول خیانتک حصه سی بله قومغله مثلا برادم برثوبی اون درهمه اشترا ایلدم
مرابحه ایله اون بش درهمه بیع ایدرم دیدکده برکمسنه آنی اون بشه اشترا ایلدکدنصکره اول مشتری اول ثوبی
سکز درهمه اشترا ایلدیکی ظهور ایلسه امدی مشتری اول ثوبی اون ایکی درهمه اشترا ایدر (وعند محمد
خیر فیهما) وامام محمد قتنده ایکیسنده ده یعنی مرابحه وتولیه ده مخیر اولور ومرابحه وتولیه ذکری ترویج
وترغیب ایچوندر پس امدی بو عبارتلر وصف مجراسنه جاری اولدی وخیانت ظهور ایلدکده اولوصف
مرغوب فوت اولمش اولور بو تقدیرجه مشتری اخذ وترکده مخیر اولور (فلو هلک قبل الرد وامتنع الفسخ
لزم کل الثمن اتفاقا) اکر اول مبیع اولان شیء بایعه قبل الرد مرابحه ده ظهور ایدن خیانتدنصکره هلاک اولسه
وياخود برعیب سببیله وياخود مبیعده زیاده لک سببیله فسخ ممتنع اولسه اتفاقا کل ثمن لازم اولور (ومن اشتری
شیئا بعشرة فباعه بخمسة عشر ثم شراه ثانیا بعشرة یرابح علی خمسة) وشول کمسنه که برشیئی اون درهمه
اشترا ایدوب بش درهم ربحله اون بش درهمه بیع ایلیه صکره اون بش درهمه بیع ایلدیکن اون درهمه
اشترا ایلسه بش درهم اوزرینه مرابحه ایلیه یعنی بوشیء بنم اوزریمه اون بش درهمه طورمشدر مرابحه ایله
بیع ایدرم دیه (وان شراه ثانیا بخمسة عشر لا یرابح) واکر اول شیئی ایکنجی کره ده اون بش درهمه اشترا ایلسه
انی اصلا مرابحه ایله بیع ایلمیه ون ابوحنیفه قتنده (وعندهما یرابح علی الثمن الاخیر مطلقا) وامامین قتنده
اخیر اولان ثمنک اوزرینه مرابحه ایلیه مطلقا یعنی کرک انی اون درهمه اشترا ایلسون کرک بشه) وان اشتری

مأذون مدیون بعشرة وباع من سیده بخمسة عشر اوبالعکس یرابح علی عشرة) واکر مدیون اولان عبد
مأذون اون درهمه اشترا ایلدیکی شیئی سیدینه اون بش درهمه بیع ایلسه یاخود سیدی اون درهمه اشترا
ایلدیکی شیئی عبد مأذونته اون بش درهمه بیع ایلسه اون درهم اولمق اوزرینه مرابحه ایلیه مأذونک مدیون
ایله تقیید اولنمسنک فائده سی بودرکه عبد مأذونک دینی اولمسه بیع صحیح اولمز ایدی مرابحه ایله اولمق بطریق
الاولی (والمضارب بالنصف لو شری بعشرة وباع من رب المال بخمسة عشر یرابح رب المال علی اثنی عشر
ونصف) وشول کمسنه که برآخر ایله مضاربه بالنصف ایلیه قچن برشیئی اون درهمه اشترا ایلسه ومضاربه مالنک
صاحبنه اون بش درهمه بیع ایلسه رب المال اولان کمسنه اون ایکی درهم وبچق درهم اولمق اوزره مرابحه ایلیه
مثلا بر رجل بر رجله مضاربه طریقیله اون درهم ویروب اون درهمدن حاصل اولان ربح نصفین اولمق اوزره
مضارب دخی اول اون درهمه برثوب اشترا ایدوب رب المال اولان کمسنه یه اون بش درهمه بیع ایلدی وبو بیع
ایسه جائزدر اما امام زفر قتنده جائز دکلدر (ویرابح بلا بیان لو اعورت المبیعة او وطئت وهی ثیب او اصاب
الثوب قرض فارة او حرق نار) وشول کمسنه که بیعده مرابحه مراد ایدینه قچن برجاریه اشترا ایلسه یانده ایکن
آفت سماویه ایله یاخود جاریه کندو ایله اعوره اولسه یاخود من بوره جاریه ثیبه ایکن وطیء اولنسه یاخود برثوب
اشترا ایلسه واول ثوبه قرض فار ویاحرق نار اصابت ایلسه یانده حاصل اولان عیبنی بیان ایلمکسزین مرابحه
ایله بیع ایلمک جائز اولور (فان فقئت عینها او وطئت وهی بکر او تکسر الثوب من طیه ونشره لزم البیان) واکر
اول اشترا ایلدیکی جاریه نک کوزی فقء اولسه یعنی کوزینک صوبی آقسه کور اولسه یاخود بکر ایکن وطیء
اولنسه واول مبیع ثوب ایسه اچیلوب بوکلمه دن متکسر اولسه یانده حادث اولدیغن بیان ایلمکه محتاجدر
فی طیه ونشره ده اولان ضمیرلر ثوبه راجعدر (وان اشتری بنسیئة ورابح بلا بیان خیر المشتری) واکر برکمسنه
نسئه ایله یعنی اجل ایله برشیئی اشترا ایلسه وبیانسز مرابحه ایلسه مشتری اولان کمسنه مخیردر استرسه اول
مبیعی رد ایدر استرسه کامل ثمنی اخذ ایدر (فان اتلفه ثم علم لزم کل ثمنه وکذا التولیة) واکر اول مشتری اولان
کمسنه بعد الشرا اول مبیعی اتلاف ایلسه اتلافدنصکره ثمنک مؤجل اولدیغن بلسه اول اتلاف ایلدیکی
شیئک علی سبیل الحلول کل ثمنی لازم اولور وتولیه ده دخی کذلک یعنی سابقا ذکر اولنان احکامده مرابحه کبیدر
اتلفه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر وکل ثمنه ده اولان ضمیر دخی اکا راجعدر (ولو اشتری ثوبین صفقة کلا
بخمسة ثم بیع احدهما مرابحة بخمسة بلا بیان) واکر برکمسنه ایکی ثوبی هر برینی بشر درهمه صفقه
واحده ایله اشترا ایلسه اول کمسنه یه مکروهدرکه برینی مرابحه ایله بلا بیان بش درهمه بیع ایلیه مصنفک
ثوبین ایله تعبیر ایلمسی شول اجلدندرکه قچن ثوب واحدک نصفنی مرابحه ایله بیع ایلسه اتفاق علما ایله جائزدر
(ومن ولی بما قام علیه ولم یعلم مشتریه قدره فسد وان علمه فی المجلس خیر) وشول کمسنه که اشترا ایلدیکی شیئی
اوزرینه طوردیغی بها ایله غیره بیع ایلسه وحال بوکه مشتری اولان کمسنه اول تولیه اولندیغی قدری بلمسه اول
بیع فاسد اولور واکر مجلسده ایکن اول قدری بلور ایسه مخیر اولور استرسه قبول ایدر استرسه رد ایدر (فصل)
بو فصل قبل قبض المبیع اولان بیعک احکامی بیانده در ودخی ثمنده زیاده ونقصان واقع اولان تصرفک
بیانده در (لا یصح بیع المنقول قبل قبضه) نقل اولنان شیئک بیعی قبل القبض صحیح اولمز زیرا حضرت رسول
علیه السلام قبض اولنمیان شیئک بیعندن نهی بیورمشلردر (ویصح فی العقار) اما عقارده قبل القبض بیع صحیح
اولور ابوحنیفه وابو یوسف قتلرنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر یعنی انک قتنده عقارده دخی
بیع قبل القبض صحیح اولمز زیرا وارد اولان نهی منقوله وعقاره شاملدر (ومن اشتری کیلیا کیلا لا یجوز له بیعه
ولا اکله حتی یکیله) وشول کمسنه که کیلی یی یعنی کیل ایله اولچولن شیئی کیل ایله اشترا ایلسه مشتری ایچون
اول شیئی بیع ایلمک واکل ایلمک جائز دکلدر مادامکه مشتری تکرار کیل ایلمیه زیرا نبی علیه السلامدن نهی وارد
اولمشدر (وکفی کیل البائع بعد العقد بحضرته هو الصحیح) یعنی کیلی اولان شیئک بیعنده بایع اولان کمسنه نک
کیلی بعد العقد مشترینک حضورنده کفایت ایدر وصحیح اولان بودر زیرا غیبتنده واقع اولسه معتبر اولمز
بحضرته ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (ومثله الوزنی والعددی لا المذروع) وزنی اولان شیء وعددی اولان
شیء کیلی کبیدر ذکر اولنان احکامده اما مذروع اولان انلر کبی دکلدر ومثله ده اولان ضمیر کیلی یه راجعدر

(وصح التصرف فی الثمن قبل قبضه) بایع ایچون صحیحدرکه کندو مبیعنك ثمننی قبل القبض تصرف ایلیه مثلا بایع اولان کسنه مشتری یه متاعی بیع ایدوب هنوز اقچه سن قبض ایلیوب مشتری نك یاننده اولان ثمندن بر ثوب یاخود غیری شیء اشترا ایلسه صحیح اولور (والحط منه والزیادة فیه حال قیام المبیع لا بعد هلاکه) ودخی بایع ایچون ثمندن برمقداری آشغه وارمق صحیح اولور مبیعك قیامی وعدم قیامی برابردر ودخی بایع ایچون صحیحدرکه اول مبیعك حال حیاتنده یعنی وقت وجودنده اول مشتری نك اوزرنده اولان بهادن برمقدار زیاده ایلیه اما بعد الهلاك ثمنده زیاده ایلمك صحیح دکلدر (وکذا الزیادة فی المبیع ویتعلق الاستحقاق بکل ذلك) وکذلك مبیع اولان شیئده زیادهلك واقع اولمش اوله ثمن کبی وثمنده واقع اولان زیادهلك کبی شیئه بایع ومشتری نك استحقاقی تعلق ایدر (فیرابح ویولی فی الکل ان زید وعلی مابقی ان حط) بو تقدیرجه مشتری اولان کسنه اول ثمنده وزیادهلکده مرابحه وتولیه ایلیه چون ثمنده زیادهلك اولسه ودخی مرابحه وتولیه باقی قلان شیئك اوزرینه چون ثمندن برمقدار حط اولنسه مثلا برکسنه برعبدی بیك درهمه اشتری ایلدی صکره بایعه مشتری یوز درهم زیاده اولمق اوزره اتفاق ایلسه لر ایمدی بیك ویوز درهم اوزرینه مرابحه وتولیه ایدهلر واکر یوز درهم حط اولنمق اوزرینه اتفاق ایلسه لر طقوزیوز درهم اوزرینه مرابحه وتولیه ایدهلر (والشفیع یاخذ بالاقل فی الفصلین) وصاحب شفعه اولان کسنه اول شیئی ثمنده زیاده اولمق فصلنده وثمنده حط اولنمق فصلنده واقع اولان شیئك اقلی ایله اخذ ایدر (ومن قال بع عبدك من زید بالف علی انی ضامن کذا من الثمن سوی الالف اخذ الالف من زید والزیادة منه) وشول کسنه که برآخره عبدیکی زیده بیك درهمه بیع ایله سکا ثمندن اول ذکر اولنان بیك درهمدن غیری بشیوز درهم ضامن اولمق اوزره دیسه اول برآخر دخی انی بیع ایلسه بیك درهمی زیددن اخذ ایدر وزیادهیی ضامن اولان کسنه دن اخذ ایدر مثلا برکسنه برکسنه یه بو عبدیکی بکا بیك درهمه بیع ایله دیسه اولدخی بیك بشیوزدن اکسکه بیع ایلم دیسه برکسنه دخی عبد صاحبنه عبدیکی بیك درهمه ویر سکا بشیوز درهمه ضامن اوله یم دیسه ایمدی بایع اولان کسنه بیك درهمی مشتریدن الور وبشیوز درهمی ضامندن الور منه ده اولان ضمیر ضامنه راجعدر (وان لم یقل من الثمن فالالف علی زید ولاشیء علیه) واکر ضامن اولان آخر ضامنه من الثمن کذا دیمزایسه اول ثمن اولان بیك درهمی زیددن الور واول ضامن اولان کسنه نك اوزرینه لازم کلمز (وکل دین اجل باجل معلوم صح تأجیله الا القرض ولا فی الوصیة) هر دینکه اجل معلوم ایله تأجیل اولنمش اوله اول تأجیل صحیح اولور الا قرض اولان دینده تأجیل صحیح اولمز زیرا ابتداده عاریه حکمنده در بو تقدیرجه تأجیل اولنمز صاحبی اولان کسنه نه زمان طلب ایدرسه المغه قادر اولور الا وصیتده واقع اولان قرضده تأجیل صحیح اولور مثلا برمریض کسنه مرض موتنده فلان کسنه یه برسنه یه دکین بیك درهم قرض ویرسز دیو وصیت ایلسه وارثلره ثلث مالندن اقراض ایلمك لازم اولور بو وصیتده واقع اولان تأجیل صحیح اولور (ولا یصح التاجیل الی مجهول متفاحش کهبوب الریح ویصح فی المتقارب کالحصاد ونحوه) جهل فاحش ایله مجهول اولان وقته دکین هبوب الریاح زمانلری وبغمور یاغمق زمانلری کبی تأجیل صحیح اولمز ومجهول متقاربه دکین حصاد یعنی بجمك زمانی واکابکزر زمان کبی تأجیل صحیح اولور ونحوه ده اولان ضمیر حصاده راجعدر

باب الربا

چون مصنف مرابحه وتولیه ووضیعه نك احکاملری بیانندن فارغ اولدیسه بنه بیعده واقع اولان ربانك احکامی بیانه شروع ایلدی (هو فضل مال خال عن عوض) ربا کسر را ایله ربا الشیء یربو اذا زاد لفظنك مصدریدر اصطلاح شرعده معناسی هو فضل مال الخ یعنی ربا اصطلاح فقهاده شول شیدرکه عوضدن خالی اولان مالك فاضلیدر (شرط لاحد العاقدین فی معارضة مال بمال) شول فضلدرکه برمالی برمالك معاوضه سنده متعاقدینك برینه شرط اولنان شیدرکه اکر متعاقدینك برینه شرط اولنیوب خارجدن برآخره شرط اولنسه ربا اولمز (وعلته القدر والجنس) ربانك علتی قدردر یعنی مکیلاتده کیلدر وموزوناتده وزندر ودخی جنسدر یعنی جنس متحد اولوب وایکی عوض جنس واحددن اولمق بو تقدیرجه کیل تحتنده داخل اولمیان شیء ربا اولمز برآوچ بغدای کبی ودخی وزن تحتنه داخل اولمیان شیء ربا اولمز التوندن برذره کبی ودخی

غیر

غیر جنس ایله بیع اولنان مکیل وموزون ربا اولمز ربانك علتی قدر وجنس اولدیغنه نبی علیه السلامدن الحنطة بالحنطة مثلا بمثل یدا بید والفضل ربوا حدیث شریفی وارد اولمشدر ورواشیاء ستهکه حنطه وشعیر وتمر وملح وذهب وفضه درذکر اولنان التی شیئی ذکر ایلمشدر باب ربادهوارد اولان حدیث شریف معلل میدر یوخسه دکلمیدر دیو سؤال اولنه قدرمعللدر لکن علتنده اختلاف اولنمشدر بزم اصحابمز قتلرنده علت قدر وجنسدر ذکر اولنان حکم هرمکیل وموزونه شاملدر جص ونوره ده وبونلره مشابه اولنلرده دخی بو حکمی اثبات ایلملرزیرا بونلرده کیلك موجوددر حدید ونحاس ورصاص وبونلره بکزر اشیاده دخی اثبات ایلدیلر وزنلك موجود اولدیغیچون (فحرم بیع الکیلی والوزنی بجنسه متفاضلا اونسیئة) بو ترکیب ماقبلنده وعلته القدر والجنس قولنه تفریع واقع اولمشدر بو تقدیرجه فاکرلنه ایدی یعنی کیلی ووزنی اولان شیء کندو جنسی ایله متفاضلا یاخود نسیئة یعنی زیادهلك ایله ویره سیه بیع ایلمك حرامدر مثلا بغدایی بغدایه والتونی التونه بیع ایلمك کبی ربا اولدیغی اجلدن (ولو غیر مطعوم کالجص والحدید) لو وصلیهدر یعنی واکر اول کیلی ووزنی غیر مطعومده دخی اولورسه بیعی حرامدر مثلا جص وحدید کبی (وحل متماثلا مع التقابض اومتفاضلا غیرمعین کحفنة بحفنتین وبیضة ببیضتین وتمرة بتمرتین) ذکر اولنان اشیاده بیع حلال اولدی چون مبیع متماثل اولسه مع التقابض یاخود متفاضل اوله اما معیارایله غیر معیار اولسه یعنی معیار تحتنه براوچ شیئی ایکی اوچ شیئه وبر بیضه یی ایکی بیضه یه وبرتمره یی ایکی تمره یه والتوندن یاخود کشدن برذره یی ایکی ذره یه بیع ایلمك کبی زیرا بو تفاضلکه بو اشیاده واردر معیار شرعله دکلدر محصل کلام مادامکه معیار شرعی بالغ اولمیه جنسی جنس ایله بیع ایلمك جائزدر (فان وجد الوصفان حرم الفضل والنساء) اکر بعده ذکر اولنان ایکی وصف یعنی قدر ایله جنس موجود اولسه فضلهکه برقفیزی ایکی قفیزه یه بیع ایلمکدر ونساء فتح نون ومد ایله تأخیردر یعنی ویره سیدر ایکیسی دخی حرام اولور (وان عدما حلا) واکر اول ایکی وصفکه قدر ایله جنسدر منعدم اولسه لر فضل ایله نساء حلال اولورلر وعلت تحریم منعدم اولدیغی اجلدن عدما ده اولان ضمیر مثنی وصفه راجعدر وحلاده اولان ضمیر مثنی فضل ایله نسایه راجعدر (وان وجد احدهما فقد حل التفاضل لا النساء) واکر اول ایکی وصفك انجق بریسی بولنسه تفاضل حلال اولور نساء اولمز مثلا برقفیز بغدای ایکی قفیز اربه یه بدا بید بیع اولنمق کبی زیرا ایکی وصفك بری موجوددرکه کیلدر وبری مفقوددرکه جنسدر (فلا یصح سلم هروی فی هروی ولا بر فی شعیر) مصنفك فلا یصح قولی وان وجد احدهما قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی چون عقدده قدر یاخود جنس بولنسه تفاضل حلال اولور ونساء حرام اولور ایمدی بر ثوب هرویی بر ثوب هروی یه سلم ویرمك حلال اولمز زیرا جنس متحد اولمغله نساء حرام اولدی ودخی برقفیز بغدایی برقفیز اربه یه سلم ویرمك حلال اولمز زیرا قدر متحد اولمغله نساء حرام اولدی (وشرط التعیین والتقابض فی الصرف) صرفده تعیین وتقابض شرطدر تعیینك شرط اولمسی ظاهردر وتقابضکه ایکی عوضی مجلسده قبض ایلمکدر اولدخی شرطدر زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم (الفضة بالفضة هاء وها) بیورمشلردر معناسی یدا بیددر زیرا هاء خذ معناسنهدر (والتعیین فقط فی غیره) وصرفك غیریسنده شول شیلردنکه آنده ربا واقع اولور انجق تعیین شرطدر زیرا مبیع متعین اولمسیله تقابضه حاجت قالمز مثلا ایکی کسنه هر بریسی اول آخره برمعین بغدایی برمعین بغدایه بیع ایلسه لر وقبل القبض متصرف اولسه لر جائز اولمز فی غیره ده اولان ضمیر صرفه راجعدر (ومانص علی تحریم الربا فیه کیلا فهو کیلی ابدا کالبر والشعیر والتمر والملح) شول شیئکه کیلی اولدیغی حیثیتدن آنده ربانك تحریمنه نص وارد اولمش اوله اول دائما کیلیدر بغدای واربه وخرما وطوز کبی شیلر (اوعلی تحریمه وزنا فهو وزنی ابدا کالذهب والفضة) وشول شیکه وزنی اولدیغی جهتدن انده ربانك تحریمنه نص وارد اولمش اوله اول وزنیدر دائما التون وکمش کبی (ولو تعورف بخلافه) لو کلمهسی وصلیهدر یعنی اکرناسده متعادم بونك خلافی سه ده بنه نص وارد اولدیغی اوزرهدر زیرا نص عرفدن اقوادر ضعیف ایله قوی ترك اولنمز (ومالا نص فیه حمل علی العرف کغیر الستة المذکورة) وشول شیده که کیلی یاخود وزنی اولمغله حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك انده حدیث شریفی نص اولمیه اول عرف ناسه حمل اولنور اول تقدم ایلین ستهٔ مذکورهنك غیریسی کبی محصل کلام نص وارد اولان التی شیدن غیریده عادت ناس معتبرهدر زیرا نبی علیه السلامك (ماراه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) قول شریفی

دلالتیله (فلا یجوز بیع البر بالبر متماثلا وزنا) اعدی بوتقدیر اوزره وزنله متماثلا بغدایی بغدایه بیع ایلمك جائز
دکلدر زیرا کیلیدر وکیل ایله اولچولدیکی تقدیرجه تفاضل ظهور ایدر (ولا الذهب بالذهب متماثلا کیلا)
دخی ذهبی ذهبه کیل ایله متماثل اولدیغی حالده بیع ایلمك جائز دکلدر زیرا وزنیدر وزنی اولدیغی تقدیرجه جائزدرکه
تفاضل ظاهر اوله (وجاز بیع فلس معین بفلسین معینین خلافا لمحمد) برفلس معینی ایکی فلس معینه بیع ایلمك
جائز اولدی ابوحنیفه وابویوسف قتنده زیرا فلس حقیقتده اثماندن دکلدر قتلرنده وامام محمد ایچون خلاف
واردر زیرا انك قتنده برفلس معینی ایکی فلس معینه بیع ایلمك جائز دکلدر زیرا اصطلاح ناسده فلس ثمن
اولمشدر (ویجوز بیع الکرباس بالقطن) ودخی پموق ایلکندن اولان بزی پموغه بیع ایلمك جائزدر باعتبار القطن
جنس مختلف اولدیغی اجلدن (وبیع اللحم بالحیوان) ودخی اتی حیوان ایله بیع ایلمك جائزدر زیرا موزونی غیر
موزون ایله بیع ایلمك قبیلندندر (وعند محمد لا یجوز بیعه بحیوان جنسه) وامام محمد قتنده اتی کندو حیوانی
جنسیله بیع ایلمك جائز دکلدر حیوان مختلف اولسه جائز اولور (حتی یکون اللحم اکثر مما فی الحیوان من اللحم)
یعنی اتی حیوان ایله بیع ایلمك جائز دکلدر تا کیم اول ات اول حیوانده اولان اتدن اکثر اوله زیرا اول زیاده اول
حیوانده کی اتدن غیری اولان شیئك مقابلنده واقع اولور (ویجوز بیع الدقیق بالدقیق متماثلا کیلا لا بالسویق اصلا)
دقیقی دقیق ایله متماثل اولدیغی حالده بیع ایلمك جائزدر ابوحنیفه قتنده اما دقیقی سویقه بیع ایلمك جائز دکلدر
اصلا یعنی متفاضل اولسون کرك متساوی اولسون (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر زیرا انلرك
قتنده دقیقی سویقه بیع ایلمك جائزدر جنسین مختلفین اولدقلری ایچون (ویجوز بیع الرطب بالرطب متماثلا) وینه
رطبی رطبه یعنی تازه خرمایی تازه خرمایه متماثل اولدیغی حالده بیع ایلمك جائزدر زیرا تمری تمر ایله بیع ایلمك
قبیلندندر (وکذا بیع الرطب بالتمر والعنب بالزبیب متماثلا) وکذلك رطبی تمر ایله وعنبی یعنی تازه اوزومی
زبیب یعنی قوری اوزم ایله متماثلا بیع ایلمك جائزدر ابوحنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون بومذکور اتنده
خلاف واردر زیرا رطبی رطب ایله یاخود رطبی تمر ایله وعنبی زبیب ایله بیع ایلمك قتلرنده جائز دکلدر تازه
اولان شیلر قورومغله ناقص اولدیغی ایچون (وکذا بیع البر رطبا او مبلولا بمثله او بالیابس) ودخی یاش اولان
بغدایی یاخود اصلنمش اولان بغدایی کندو مثلی ایله یعنی مبلول ایله یاخود یابس یعنی قورو بغدای ایله بیع ایلمك
جائزدر (والتمر والزبیب منقعین بمثلهما متساویان) ودخی اصلنمش اولان تمری یاخود اصلنمش اولان زبیبی
متساوی اولدقلری حالده کندو مثللریله بیع ایلمك جائزدر (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر زیرا انك
قتنده متساوی اولدیغی ایچون جائز دکلدر (ویجوز بیع لحم حیوان بلحم حیوان غیر جنسه متفاضلا) برحیوانك
لحمی کندی جنسندن غیری برحیوانك لحمیله متفاضلا بیع ایلمك جائزدر جنس مختلف اولدیغی ایچون (وکذا اللبن)
وسود دخی کذلك یعنی برحیوانك سودی کندو جنسندن غیری برحیوانك سودیله متفاضلا بیع اولنمسی
جائزدر هر برینك اصلی بشقه اولدیغی ایچون (والجاموس مع البقر جنس واحد) جاموس ایله بقر جنس
واحددر جنس واحد اولدقلری ایچون برینك لحمی اول برینك لحمیله متفاضلا بیع جائز اولمز وکذلك برینك سودنی
اول برینك سودیله بیع ایلمك جائز دکلدر (وکذا المعز مع الضأن) ودخی قیون ایله کچی جاموس ایله بقر کبی
ایکیسی جنس واحددر جاموس ایله بقرده حکم نه ایسه قیون ایله کچیده کذلك (والبخت مع العراب) بخت
عربیدن وغیر عربیدن متولد اولان دوه در عراب ایسه خالص عربیدن متولد اولانلردر ودخی بختی اولان دوه
وعربی اولان دوه جنس واحددر بونلك دخی حکمی ماقبلنده کی کبیدر (ویجوز بیع خل العنب بخل الدقل
متفاضلا) دقل فتح دال وفتح قاف ایله خرمانك فناسیدر یعنی اوزوم سرکه سنی اول فنا اولان تمرك سرکه سیله
بیع ایلمك جائزدر متفاضل اولدیغی حالده (وکذا شحم البطن بالالیة او باللحم) ودخی ایچ یاغنی قویرق یاغیله
یاخود اتیله بیع ایلمك جائزدر اجناس مختلفه اولدقلری ایچون (والخبز بالبر او الدقیق او السویق) ودخی اتمکی بر ایله
یاخود دقیق ایله یاخود سویق ایله بیع ایلمك جائزدر زیرا خبز مکیلاتدن چیقوب معدوداتدن اولمشدر (وان
کان احدهما نسیئة به یفتی) ان وصلیه در یعنی واکر اول شیئلك بریسی نسیئه ده اولورسه بیع جائز اولور فتوی
بونك اوزرینه در (ولا یجوز بیع الجید بالردئ مما فیه الربا الا متساویا) ایوا اولان شیئی پراغی اولان شیئه که
ربا اولان اشیادن اوله بیع اولنمسی جائز دکلدر مکرکه متساوی اوله (وکذا البسر بالتمر) ودخی بسری تمر ایله

یعنی قزل اولمش خرمایی تمر ایله بیع ایلمك جائز دکلدر (ولا بیع البر بالدقیق او بالسویق او بالنخالة مطلقا) ودخی
بغدای دقیق ایله ویاخود سویق ایله ویاخود کبك ایله بیع اولمز مطلقا یعنی کرك متساوی اولسون کرك متفاضل
اولسون زیرا بروجهدن جنسیت باقیدر (ولا بیع الزیتون بالزیت) ودخی زیتونی زیت ایله بیع ایلمك جائز دکلدر
(او السمسم بالشیرج) ودخی صوسامی صوسام یاغی ایله بیع ایلمك جائز دکلدر (حتی یکون الزیت والشیرج
اکثر مما فی الزیتون والسمسم لتکون الزیادة بالثجیر) زیتونی زیت ایله سمسمی شیرج ایله بیعنك جائز اولمدیغی
تا کیم زیت ایله شیرج اول زیتونده وصوسامده اولان مقداردن زیاده اوله زیتده وشیرجده اولان زیاده لك
اول زیتوندن وسمسمدن چقان ثجیر مقابلنده اولمه ایچون ثجیر فتح ثا مثلثه ایله اوزوم صقندیسندن
وزیتون صقندیسندن حاصل اولان جبره در (ولا یستقرض الخبز اصلا) امام ابوحنیفه قتنده اتمکی اصلا
نه عددایله ونه وزن ایله استقراض ایلمك جائز اولمز زیرا برقاچ جهتدن متفاوتدر (وعند ابی یوسف یجوز وزنا
وبه یفتی) وامام ابویوسف قتنده وزن ایله استقراض اولنمسی جائزدر وبوقول ایله افتا اولنور یعنی فتوی بونك
اوزرینه در (وعند محمد یجوز عددا ایضا) وامام محمد قتنده عدد ایله استقراض اولنمسی جائزدر (ولا ربا بین
السید وعبده) سید ایله عبدینك ما بیننده ربا واقع اولمز زیرا عبد یدنده اولان شی سیدینك ملکیدر سید ایله عبد
ما بیننده ربا واقع اولمدیغی چن عبد مأذون غیر مدیون اولسه اما مدیون اولسه عبدك یدنده اولان سیدك
ملکی اولمز بوصورتده ربا تصور اولنور (والمسلم والحربی فی دار الحرب) دخی دار الحربده اولان مسلم ایله حربینك
ما بیننده ربا اولمز زیرا اهل حربك مالی دار الحربده مباحدر ومسلم مستامن اولان کمسنه اول حربینك مالنی
برطریق ایله اخذ ایلسه مباح اولور ربا اولمز

باب الحقوق والاستحقاق

بوباب مبیعه داخل اولان بعض حقوقی واستحقاقی بیان ایدر (یدخل العلو والکنیف فی بیع الدار لا الظلة)
مبیع اولان دارك بیعنده علو یعنی عالی مکانلر ودخی کنیف که آب خانه در داخل اولور ظله داخل اولمز ظله
لفظنده علمانك تعریفلری مختلف اولمشدر کیمسی هی السدة فوق الباب دیو تعبیر ایلمش وکیمسی شول
سا بیاندرکه برطرفی اشترا ایده جکی دارك اوزرنده اوله وبرطرفی برغیری دارك اوزرنده اوله دیو تعریف ایلمش
حاصل کلام ظله دن مراد شول قپو اوزرنده اولان کولکه لکدر ودار اطلاقی دیوارلرك احاطه ایلدیکی یره دیرلر
ظله ایسه اندن داخل دکلدر بوتقریب ایله ظله دارك بیعنده داخل اولمدی (الا بذکر کل حق هو لها او بمرافقها
او بکل قلیل وکثیر هو فیها او منها) ظله دارك بیعنده داخل اولمز دیو تقریر اولندی ایدی لکن چن دارك هر
اکا متعلق اولان حقی ذکر اولنسه یاخود کل منافع ومرافقی ایله دیو ذکر اولنسه یاخود انده اولان قلیل وکثیر ذکر
اولنسه اول ظله بیعده داخل اولور ابوحنیفه قتنده مثلا بر آخر مسکا بوداری هر اکا متعلق اولان حقی ایله وجمله
منافعی ومرافقی ایله وایچنده قلیل وکثیر اولان هرشیئی بیع ایلدم دیسه ظله دخی داخل اولور جمله بو مسئله ده
اولان ضمائر مؤنث داره راجعدر وهو ضمیری ایکی یرده کله راجعدر (وعندهما تدخل ان کان مفتحها فی الدار)
وامامین قتنده اوظله بیعده داخل اولور چن ظله نك مفتحی یعنی اچله جق قپوسی دارده اولسه (ولا یدخل
العلو فی شراء منزل الا بذکر نحو کل حق) اشترا اولنان منزلده علو داخل اولمز الا چن دارك هر حقی مثلی اولان
شیء بیعده ذکر اولنسه اول حینده داخل اولور (ولا فی شراء بیت وان ذکر کل حق) ودخی بر بیتك شراسنده
هر حق ذکر اولنسه ده علو داخل اولمز زیرا بیت بیتوتت یریدر یعنی کیجه لك یریدر وعلو ایسه بومقوله دکلدر
محصل کلام علو اوچ قسم اوزره در قسم اول اکر مبیع اولان دار ایسه بیعده داخل اولور زیرا توابع ولواحقندندر
قسم ثانی اکر مبیع اولان بیت ایسه داخل اولمز زیرا علو بیت کبیدر روشنی کندو کبی یه داخل اولمز قسم ثالث
اکر مبیع منزل اولسه حقوق ومرافقی ذکر اولنورسه داخل اولور اولمز ایسه داخل اولمز (ولا الطریق ولا المسیل
والشرب الا بذکر نحو کل حق) یعنی طریق ومسیل که صواقه جق یردر وشرب کسر شین ایله که اقرصودن اولان
حصه در ارضك ومنزلك ودارك بیعلرنده داخل اولمز زیرا بونلر حدوددن خارجدر الا چن اول مبیع کندویه
متعلق اولان هر حقك ذکری ایله اولسه اول حینده داخل اولورلر مثلا سکا بو ارضی یاخود بو داری یاخود
بو منزلی جمله حقوق ومرافقی ایله بیع ایلدم دیسه داخل اولور (وتدخل فی الاجارة بدون ذکر کل حق) یعنی ذکر

اولنان طریق ومسیل وشرب اجارهده ذکر اولنمسز داخل اولورلر وبا حقوق ومرافق ذکر ایلمکسزین داخل
اولورلر زیرا بو اشیا انتفاع ایچون وضع اولنمشلردر وبو اشیاسز انتفاع ممکن دکلدر (فصل) بو فصل استحقاقک
احکامی بیاننده‌در (البینة حجة متعدیة) بینه غیره اولان متعدی حجتلردندر کافهٔ ناس حقنده ظاهر اولور ایچون
قضاء قاضی ایله متصل اولسه زیرا قاضی ولایت عامه صاحبی اولدیغی اجلدن کافهٔ ناس حقنده قضاسی نافذ
اولور مثلا بر عبد بر انسانک اوزرینه حرلک دعواسن ایلسه قاضی دخی معتق اولدیغنه قضا ایلسه صکره
برکمسنه دخی بو بنم عبدمدر دیو دعوی ایلسه دعواسی استماع اولنمز زیرا قاضینک عتق ایله قضا ایلدیکی کافهٔ
ناس اوزرینه قضادر (والاقرار حجة قاصرة) اقرار نفس مقرلک اوزرینه قاصر غیر متعدی اولان حجتلردندر
(والتناقض یمنع دعوی الملک) یعنی انسانک کلامنده حین دعواده تناقض واقع اولمق ملکیت دعواسنی منع
ایدر مثلا بر رجل بر آخرک اوزرینه شوقدر حقم واردر دیو دعوی ایلسه مدعی علیه دخی انکار ایلسه صکره
بنم مدعی بوق دین دکلدر شرکت جهتیله و بردم دیو دعوی ایلسه دعواسی استماع اولنمز تناقض واقع اولدیغی
اجلدن (لا الحریة) یعنی تناقض حریت دعواسنه مانع اولمز مثلا عبد مکاتب کندو سیدینک اوزرینه بینه
کتورسه که سیدی کندوسنی قبل الکتابه عتق ایلمشیدی دیو بینه‌سی استماع اولنور عتقده واقع اولان تناقض
صحت دعوایه مانع دکلدر زیرا جائزدر که سیدی انی قبل الکتابه عتق ایلمش اوله (والطلاق) دخی طلاق
دعواسنه مانع اولمز مثلا بر خاتون زوجندن خلع اولسه خلع اولدقدنصکره زوجی کندوسنی قبل الخلع اوچ
طلاقله تطلیق ایلدیکنه بینه کتورسه بینه‌سی استماع اولنور و ویردیکی بدل خلعی زوجندن استرجاع ایدر واقع
تناقض مانع اولمز زیرا جائزدر که زوجی اول خاتونی غیبتنده تطلیق ایلمش اوله (والنسب) ودخی تناقض دعواسی
نسبه مانع اولمز مثلا برکمسنه کندو یاننده طوغن عبدی بیع ایلسه اشترا ایدن دخی برکمسنه‌یه بیع ایلسه
بوندنصکره اولکی بایع اوغلیدر دیو دعوی ایلسه دعواسی استماع اولنور اول وثانیده واقع اولان بیع باطل
اولور وواقع اولان تناقض مانع اولمز (فلو ولدت امة مبیعة فاستحقت ببینة تبعها ولدها ان کان فی یده وقضی به
ایضا) مصنفک فلو ولدت قولی البینة حجة متعدیة قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی اکر مبیعه اولان مشترینک
یاننده استیلادسز وضع حمل ایلسه وبعد الولادة مزبوره امه بینه ایله غیره مستحق اولسه وضع حمل ایلدیکی
ولد دخی اکا تابع اولور اکر مدعی علیهک یدنده ایسه غیره مستحق اولدیغنه قضا اولنور اناسنک اوزرینه قضا
اولندیغی کبی تبعها ده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر فی یده ده اولان ضمیر مشتری‌یه راجعدر وبه ده اولان ضمیر ولده
راجعدر (وقیل یکفی القضاء بالام) ودیندیکه امه ایله قضا ایلمک کفایت ایدر یعنی امه‌نک غیر مستحقه
اولمسنک قضاسی کفایت ایدر زیرا بینه حجت متعدیه اولمسی سبیله ظهور ایدر ولد ایسه اکا متصلدر (وان
اقر بها لرجل لا یتبعها) واکر امه یاننده اولان کمسنه بر آخره بو امه سنکدر دیو اقرار ایلسه ولد اکا تابع اولمز
زیرا اقرار حجت قاصره‌در ملکیت انجق مقر به ده ثابت اولور بها ده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر ویتبعها ده اولان
ضمیر مستتر ولده راجعدر وها ضمیری ینه امه‌یه راجعدر (وان قال شخص لآخر اشترنی فانا عبد فاشتراه
فاذا هو حر) واکر بر شخص بر آخره بنی اشترا ایله بن عبدم دیسه اول بر آخر دخی آنی اشترا ایلسه وحال بوکه اول
شخص حردر بو مسئله مصنفک والتناقض یمنع دعوی الملک لا الحریة والطلاق والنسب قولنه تفریع واقع
اولمشدر زیرا اشترنی فانا عبد دیمه‌سی رقیق اولدیغنه اعترافدر صکره حر بولنسه بایعک اوزرینه رجوع ایدرلر
واول تناقض عفو اولور حریت ایچون فاشتراه ده اولان ضمیر شخصه راجعدر وهو ضمیری ینه شخصه راجعدر
(فان کان البائع حاضرا او کان مکانه معلوما لا یضمن الآمر) اکر بایع اولان کمسنه غائب اولمیوب حاضر اولسه
یاخود مکانی معلوم اولسه اول اشترنی دین شخص بهایه ضامن اولمز مکانه ده اولان ضمیر بایعه راجعدر
(والا ضمن) واکر بایع اولان کمسنه حاضر اولمسه ومکانیده معلوم اولمسه اول اشترنی دین کمسنه مشترینک دفع
ایلدیکی شیئه ضامن اولور (ویرجع علی البائع اذا حضر) وایچن بایع حاضر اولسه عبد اولان اوزرینه بهاسیله
رجوع ایلیه (وان قال ارتهنی فلا ضمان اصلا) واکر بر شخص بر آخره بن عبدم بنی رهن که ال دیسه الدقدنصکره
حر اولدیغی ظهور ایلسه او قائله ضمان بوقدر اصلا کرک حاضر اولسون کرک غائب اولسون زیرا اشترنی کبی عقد
معاوضه دکلدر (ومن ادعی حقا مجهولا فی دار فصولح علی شیء فاستحق بعضها فلا رجوع علیه) وشول

کسنه

کسنه که بر دارده بر حق مجهول دعوی ایلیه واولدخی بر شیء اوزرینه صلح اولنسه مثلا انی بر قاچ درهم ایله
صلح ایلسه‌لر بوندنصکره اول دارک بعضیسنی مستحق اولسه ادعی اول حق مجهول دعوی ایدوب صلح اولنان
کسنه‌نک اوزرینه رجوع یوقدر زیرا جائزدر که دعواسی اول داردن باقی قالانده اوله بعضها ده اولان
ضمیر داره راجعدر وعلیه ده اولان ضمیر مدعی‌یه راجعدر (ولو استحق کلها رد کل العوض) واکر اول دارک
جمله‌سی مستحق اولسه اول جمله اخذ ایلدیکی عوضی رد ایدر (وفهم منه صحة الصلح عن المجهول) یعنی
بو کلامدن یاخود بو کلامک تقریرندن مجهول اولان شیئدن صلحک صحتی فهم اولندی بعض
شراح دلت هذه المسئلة علی ان الصلح عن المجهول علی معلوم جائزة دیو معنی ویرمش نهایة الامر منه ضمیری
نه‌یه واقع اولدیغی معلوم اولمز تأمل (ولو کان ادعی کلها رد حصة ما یستحق ولو بعضا) واکر اول دارک
جمله‌سنی دعوی ایتمش اولسه ایدی مستحق اولان مقدارک حصه‌سن رد ایلیه بعضیسیده رد اولورسه مثلا
بر رجل دارک جمله‌سن دعوی ایلسه مالکی انی یوز درهمه صلح ایلسه صلح اولدقدنصکره اکر اول دارک کابیسی
مستحق اولسه یوز درهمی مالکه رد ایدر واکر نصفی مستحق اولنسه اللی درهم رد ایلیه وعلی هذا قس کلها ده
اولان ضمیر داره راجعدر (ومن باع فضولی ملکه ان یفسخه وله ان یجیزه بشرط بقاء العاقدین والمعقود علیه
والمالک الاول) وشول کمسنه‌یه که فضولی اولان کمسنه انک ملکنی بیع ایلمش اوله اکا جائز اولور که اول بیعی فسخ
ایلیه وجائزدر که اجازت ویره شول شرطله که متعاقدین ومعقود علیه که مبیعدر ومالک اول که اسکی صاحبیدر
انلر موجود کرکدر مثلا برکمسنه‌نک ملکنی بیع ایلسه ملک صاحبنه جائزدر که بیعه اجازت ویره
یعنی تنفیذ ایلیه شول شرطله که متعاقدین ومعقود علیه ومالک اول باقی اوله‌لر ملکه ده اولان ضمیر لمن لفظنه
راجعدر ان یفسخه ویجیزه ده اولان ضمیرلر بیعه راجعدر وله ده اولان ضمیر منه‌یه راجعدر (وکذا بقاء الثمن
ان کان عرضا) وکذلک ثمن عرض ایسه یعنی متاع ایسه باقی اولمسی شرطدر (واذا اجاز فالثمن العرض ملک
للفضولی وعلیه مثل المبیع لو مثلیا والا قیمته) واکر اول مالک اولان کمسنه فضولیدن واقع اولان بیعی فسخ
ایلمیوب اجازت ویرسه ذکر اولنان شروط خمسه‌نک وجودی قتنده اول عرض اولان ثمن فضولینک ملکی
اوزرینه اول مبیعک مثلی واردر یعنی مثلی لازم اولور واکر مثلی اولمز ایسه قیمتی لازم اولور (وغیر العرض ملک
للمجیز امانة فی ید الفضولی) واکر ثمن عرض اولمیوب غیر عرض اولسه اول مجیزک یعنی مالککن ملکی اولور
وفضولینک یدنده ثمن امانت اولور (وللفضولی ان یفسخ قبل اجازة المالک) ودخی فضولی ایچون جائزدر که
ایلدیکی عقدی مالکک بیعه اجازتندن مقدم فسخ ایلیه (وصح اعتاق المشتری من الغاصب اذا اجیز البیع)
مشترینک غاصبدن اشترا ایلدیکی عبدک اعتاق اولنمسی صحیحدر ایچن اول عبدک مالکی اولان کمسنه بیعه
اجازت ویرسه (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر یعنی انک قتنده اول عبدک اعتاق اولنمسی صحیح اولمز
(ولا یصح بیعه) ودخی اول غاصبدن اشترا اولنان عبدک بیعی صحیح دکلدر مالک اولان کمسنه بیع اوله اجازت
ویردیسه ده (ولو قطعت یده عند المشتری فاجیز فارشه له) یعنی اکر اول غاصبدن اشترا اولنان عبدک مشتری
یاننده یدی قطع اولنسه مالک دخی غاصبک بیعنه اجازت ویرسه ایدی اول غصب اولنان عبدک قطع اولنان
یدینک ارشی مشترینکدر زیرا آنک بیعنه اجازت ویرلمسیله ملکی کبی اولمشدر یده ده اولان ضمیر ینه عبده
راجعدر له ده اولان ضمیر مشتری‌یه راجعدر (ویتصدق بما زاد علی نصف ثمنه) یعنی ایچن مشترینک الدیغی ارش
نصف ثمنندن زیاده اولسه اول نصفدن زیاده اولان ایله تصدق ایلیه ثمنه ده اولان ضمیر عبده راجعدر (ومن
اشتری عبدا من غیر سیده ثم اقام بینة علی اقرار البائع او السید بعدم الامر وارادرده لا تقبل) برکمسنه سیدندن
غیری کمسنه‌دن بر عبد اشترا ایلسه لکن اول عبدی رد ایلمک مراد ایلیوب بایعک اقراری اوزرینه بینه اقامت
ایلسه مثلا اول عبدک صاحبی بکا بیع ایچون اذن ویرمش ایدی دیو ویاخود سیدینک اقراری اوزرینه بن اول
عبدی بیعه مراد ایلمدم دیو مشترینک بو بابده اقامت ایلدیکی بینه قبول اولنمز واقع اولان تناقض ایچون
سیده ده اولان ضمیر عبده ورده ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ولو اقر البائع بذلک عند القاضی فله رده) واکر بایع
اولان کمسنه قاضی یاننده سیدینک امر ایلمکسزین بیع ایلدیکنه اقرار ایلسه مشتری ایچون انی رد ایلمک
واردر زیرا تناقض بو صورتده اقرارک صحتنه مانع دکلدر (ولو اشتری دارا من فضولی وادخلها فی بنائه

فلاضمان على الفضولى خلافا لمحمد) واكر بر كمسنه بر فضوليدن بر دار اشترا ايلسه واول دارى كندى بناسنه ادخال ايلسه اول فضولى اولان كمسنه يه بو صورتده ضمان يوقدر واما امام محمد ايچون خلاف واردر زيرا امام محمد قتنده ضامن اولور وبو مسئله نك بيانى غصب العقارده كلور ان شاء الله تعالى

باب السلم

مصنف انواع بيعك احكامى بياتندن فارغ اولوب احكام سلمك بياننه شروع ايلدى سلم لغتده سلف معناسنه در واصطلاح شرعده (هو بيع آجل بعاجل) يعنى سلم اصطلاح فقهاده مؤجلا اولان شيئى معجل اولان شيئه بيع ايلمكدر بلكه فقها عقد سلمده واقع اولان مبيعه مسلم فيه وثمنه رأس المال وبايعه مسلم اليه ومشترى يه رب السلم تسميه ايدرلر وعقد بيع ايجاب وقبوله محتاج اولديغى كبى سلم دخى ايجاب وقبوله محتاج اولان عقودندندر مثلا رب السلم بر آخره (اسلمت اليك عشرة دراهم فى كر حنطة) ديدكده مسلم اليه دخى قبلت ديمك كركدر وسلم كتاب وسنت ايله مشروع اولمشدر كتاب ايله مشروع اولديغنه دليل حق تعالينك (يا ايها الذين امنوا اذا تداينتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه) قول شريفيدر وسنت ايله مشروع اولديغنه دليل نبى عليه السلامك (من اسلم منكم فليسلم فى كيل معلوم ووزن معلوم واجل معلوم) قول شريفيدر (ويصح فيما امكن ضبط صفته ومعرفة قدره لا فى غيره) يعنى سلم شول شيلرده صحيح اولور كه آنك صفتى يعنى ايولك وبدلكى ضبط ايلمك ممكن اوله ودخى مقدارينك معرفتى يعنى مكيل وموزون ومذروع اولديغى ضبط ايلمك ممكن اوله وصفتك وقدرينك ضبطى ممكن اولميان شيده سلم صحيح دكلدر (ويصح فى المكيل والموزون سوى النقدين) يعنى سلم نقدينك سواسنده يعنى غيريسنده مكيلده وموزونده صحيح اولور اكرچه نقدين موزونات ايسه ده اما حق تعالى حضرتلرى آنلرى ثمن خلق ايلمشدر مثمن اولمزلر بو اجلدن آنلرده سلم صحيح اولمدى (وفى العددى المتقارب كالجوز والبيض عددا وكيلا) دخى سلم جمعه متقارب اولان عدديده يعنى غير متقارب اولان عدديده جوز كبى ويمرطه كبى اولان شيلرده عدد ايله وكيل ايله صحيحدر (وكذا الفلوس) فلوسده عدد ايله سلم صحيح اولور (خلافا لمحمد) امام محمد ايچون خلاف واردر يعنى آنك قتنده فلوسده سلم ويرمك صحيح اولمز زيرا فلوس آنك قتنده اثمان قسمندندر (وفى اللبن والآجر اذا سمى ملبن معلوم) ودخى سلم لبنده يعنى كرپيجده وآجرده يعنى پشمش كرپيجده قچن بر ملبن معلوم لبنى قطع ايده جك آلتك تسميه اولنسه زيرا لبن قطع اولنه جق آلتك تسميه اولنوب معلوم اولسه لبنك اجارتده تفاوتى قالمز (وفى المذروع كالثوب ان بين طوله وعرضه ورقته) ودخى مذروع اولان شيده ثوب كبى اكر طولى وعرضى واينجه لكى بيان اولنسه صحيح اولور (وفى السمك المليح وزنا ونوعا معلوما) ودخى طوزلو اولان بالقده يعنى قديد اولمشده سلم صحيح اولور (وكذا الطرى فى حينه فقط) ودخى تازه بالقده سلم صحيح اولور حينينده يعنى چقاجق وقتنده فقط اكر وقتندن صكره اولسه جائز دكلدر زيرا صيف ايامنده ظاهر وشتا ايامنده خفى اولور اما بر يرده كه غير منقطع اولسه مطلقا سلم صحيح اولور (ولا يجوز فيهما عددا) طوزلو وتازه بالقده عدد ايله سلم جائز دكلدر صغير وكبير ايله متفاوت اولديغيچون (ولا فى الحيوان واطرافه) ودخى حيوانده واطرافنده يعنى باش واياقلرنده سلم جائز دكلدر زيرا حيوانده واطرافنده تفاوت واردر (ولا فى جلوده عددا) ودخى حيوانات دريسنده عدد ايله سلم جائز دكلدر متفاوت اولديغيچون مكر كه طولى وعرضى وصفتى بيان اولنه جائزدر (ولا فى الحطب حزما) حزم ضم حاء مهمله وزا ايله جمع حزمه در باغ معناسنه وفارسيده آكا هيزم ديرلر يعنى حطبده حزم اولديغى يعنى باغ باغ ايكن سلم جائز دكلدر متفاوت اولديغيچون مكر بر طريقله اول حزمه نك طولى وعرضى بيان اولنسه جائز اولور (والرطبة جرزا) رطبه تازه سبزه در جرز ضم جيم ايله جمع جرزه در توتم معناسنه در فارسيده آكا دست ترهدير ودخى سبزوات اولان شيئى جرز اولديغى حالده يعنى طوتم طوتم اولمشيكن سلم جائز دكلدر بو دخى متفاوت اولديغيچون (ولا فى الجوهر والخرز) جوهر فروشان قتنده معلومدر وخرز ايسه فتح خاء معجمه وفتح راء مهمله ايله بونجق معناسنه در يعنى جواهرده وبونجقده سلم جائز اولمز زيرا بونلرده دخى تفاوت فاحش واردر اما جوهرك حبه جكلرى صغار اولسه ميزانله بيع اولنان لؤلؤ حبه لرى كبى ميزانله آنده سلم جائزدر (ولا فى اللحم طريا) ودخى لحمده طرى يعنى تازه اولديغى حالده سلم جائز دكلدر ابو حنيفه قتنده زيرا سمين ايله وضعيف ايله ودخى كميكك قلتى وكثرتيله مختلف اولديغيچون (وقالا يصح اذا وصف موضع معلوم منه

بصفة معلومة) وامام محمد وابو يوسف ديديلر كه طرى اولان لحمده سلم صحيح اولور قچن لحمدن بر موضع معلوم بر صفت معلومه ايله وصف اولنسه زيرا بو وصفله صفتى مضبوط اولور (ولا يجوز السلم بكيل او ذراع معين لا يدرى قدره) مقدارى بلنمز كيل معين ايله وياخود مقدارى بلنمز ذراع معين ايله سلم جائز اولمز زيرا احتمالدر كه اول كيل ياخود اول ذراع وقت تسليمه دكين ضائع اوله زيرا ضائع اولدقده نزاعه مؤدى اولور (ولا فى طعام قرية او ثمر نخلة معينة) ودخى بر قريه معينه نك طعامندن وياخود بر نخله معينه نك ثمرنده سلم جائز اولمز جائزدر كه وقت تسليمه دكين بونلره بر آفت عارض اوله لكن قريه نك ذكرى اول مسلم فيه اولان طعامك صفتنك بيانى ايچون اولسه تعيين ايچون اولمسه جائزدر (ولا فيما لا يبقى من حين العقد الى حين المحل) ودخى حين عقددن وقت تسليمه باقى قلميان شيئده سلم جائز اولمز زيرا جائزدر كه وقت تسليم كلمزدن مقدم اكا بر آفت عارض اوله (وشرطه بيان الجنس كبر او شعير) يعنى سلمك جائز اولمسنك شرطلرى طقوز شرطدر مصنف سكزين بيان ايلدى طقوزنجيسى دخى بيان اولنور اولكيسى بيان الجنسدر مثلا مسلم فيه بغداى وياخود شعير اولمق كبى ايدى مسلم فيهك جنسى بيان اولنمق شرطدر (والنوع كسقية او بخية) ايكنجيسى بيان النوعدر يعنى اول مسلم فيه اولان شيء سقيه كبيدر سقيه فتح سين ايله وكسر قاف ايله وفتح ياء مشدده ايله انهار صويى ايله صوارلان اكندر وياخود بخيه كبيدر بخيه فتح باء موحده وسكون خاء معجمه ايله امطار صويله صوارلان اكندر (والصفة كجيد او ردى) اوچنجيسى بيان الصفه در يعنى اول مسلم فيه جيد ياخود ردى يعنى ايو ياخود كم اولمق كبى (والقدر نحو كذا رطلا او كيلا بما لا ينقبض ولا ينبسط) وردنجيسى بيان القدردر يعنى مسلم فيه بو قدر رطل ياخود بو قدر كيل بيان اولنمق كبى كيلده ووزنده منقبض ومنبسط اولميان شيلرده يعنى انقباض وانبساط قبول ايلمز بر كيل ايله اوله تفاوت ظهور ايلمز ايچون مثلا زنبيل اولميه زيرا زنبيل منقبض ومنبسط اولور بو تقديرجه منازعه يه سبب اولور (واجل معلوم واقله شهر فى الاصح) بشنجيسى بيان الاجلدر يعنى مسلم فيه قاچ ايه دكين تسليم اولنور بيان اولنمسى كبى زيرا نبى عليه السلامك (من اسلم منكم فليسلم فى كيل معلوم ووزن معلوم الى اجل معلوم) قول شريفى وارد اولمشدر واقلى قول اصحده بر آيدر زيرا بر آيدن اقل اولسه معجلدر وبر آى ياخود بر آيدن زياده اولسه مؤجل اولنور ودخى بعضلر ديدكه اوچ كوندر مقدردر (وقدر رأس المال ان كان كيليا او وزنيا او عدديا) التنجيسى رأس مالى بيان ايلمكدر مثلا بش درهم ياخود اون درهم بيان اولنمق كبى اكر كيلى ياخود وزنى ياخود عددى اولسه ابو حنيفه قتنده مثلا بر كمسنه بر آخره اسلمت اليك هذه الدراهم فى كر برديسه ياخود اسلمت اليك هذا البر فى كذا منا من الزعفران ديسه وحال بوكه اول دراهمك اول برك وزن ومقدارى بلنمسه صحيح اولمز ابو حنيفه قتنده (فلا يجوز فى جنسين بلا بيان رأس مال كل منهما) چونكه رأس مال سلمى بيان ايلمك شرط اولدى ايسه ايدى جنسين مختلفينده هر برينك رأس مالنى بيان ايلمكسزين سلم صحيح وجائز دكلدر مثلا بر كر بغداى ايله بر كر شعيره يوز درهم سلم ويرسه هر برينك مقدارى بيان اولنمسه سلم صحيح اولمز (ولا بنقدين بلا بيان حصة كل منهما من المسلم فيه) ودخى سلم نقدين مختلفين ايله كه هر برينك مسلم فيه ده اولان حصه سنى بيان ايلمكسزين جائز دكلدر مثلا بر كر برو بر قاچ دينار وبر قاچ درهم سلم ويرسه وهر برينك وزنى بيان اولنمسه سلم صحيح اولمز (ومكان ايفائه ان كان له حمل ومؤنة) يدنجيسى اول مسلم فيهك مكانه ايفاسنى بيان ايلمكدر قچن مسلم فيهك طرد مؤنتى اولسه مثلا بغداى واربه نك حمل ومؤنتلرى كبى ايفائه ده اولان ضمير مسلم فيهه راجعدر (وعندهما لا يشترط معرفة قدر رأس المال اذا كان معينا) واماميين قتنده رأس مال سلمك مقدارينى بلمك شرط اولماز قچن رأس مال معين اولسه مثلا بر كمسنه بر آخره اسلمت اليك هذه الدراهم فى كر برديسه واولدراهمك وزنى بلنمسه سلم صحيح اولور اماميين قتنده (ولا مكان الايفاء وتوفيه فى مكان عقده) اماميين قتنده مكان ايفا دخى شرط دكلدر واول مسلم فيه اولان شيء مكان عقدده ايفا وتسليم ايلر توفيه ده اولان ضمير مسلم فيهه راجعدر وكذلك عقدده اولان ضمير اكا راجعدر (ومثله الثمن والاجرة والقسمة) يعنى مسلم فيهك ثمننده واجرتنده وقسمتنده اولان خلاف مسلم فيه ده اولان خلاف كبيدر خلافك ثمننده واقع اولمسنك صورتى مثلا بر كمسنه بر حاضر عبدى اجل ايله ذمتنده اولان بر كر بغداى ايله بيع ايلسه ابو حنيفه قتنده مكان ايفانك بيانى اشتراط اولنور واماميين قتنده اشتراط اولنمز بلكه آنى مكان عقدده وفا ايلمك متعين اولور واجرتده واقع اولمسنك صورتى مثلا بر كمسنه بر اجرته

محتاج بردار یاخود برد ابه اجاره یه السه ابو حنیفه قتنده مکان ایفانك بیانی اشتراط اولنور وامامین قتنده اشتراط اولنمز موضع دار وموضع اجارهٔ دابه وفایه متعین اولور وقت عقده واقع اولمسنك صورتی مثلا ایکی کمسنه برداری قسمت ایلسه‌لر ایکیسنك بری اول بر آخرلك اوزرینه مؤنة وحمل محتاج برشیئ اشتراط ایلسه اغاج دکمك کبی وکندو حصه‌سنده بریابی یاپمق کبی قسمت صحیحه اولور ابو حنیفه قتنده مکان ایفانك بیانی اشتراط اولنور وامامین قتنده اولنمز (وما لا حمل له یوفیه حیث شاء فی الاصح اتفاقا) وشول شیئ که سلمده حمل اولمیه مسك وکافور کبی بایع آنی استدیکی یرده ایفاده تسلیم ایلر اصح اقوالده جمله علمانك اتفاقلریله (وقبض رأس المال قبل التفریق شرط بقائه) سکزنجیسی متعاقدینك تفریقلرندن مقدم اول رأس مالی قبض ایلمك عقد سلمك بقاسنه شرطدر واول طقوزنجی شرطکه مصنف انی ذکر ایلمشدر مسلم فیهك تحصیلنه قادر اولمقدر (فلو اسلم مائة نقدا ومائة دینا علی المسلم الیه فی کر بطل فی حصة الدین فقط) مصنفك فلو اسلم قولی ماقبلنده وقبض رأس المال قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی نچن برکمسنه یوز درهم نقد ایله ومسلم الیه ده اولان یوز درهم دینی برکر بغدایه یاخود برکر اربه یه سلم ویرسه دین حصه‌سنده اول سلم باطل اولور ومقبوض اولان یوزده صحیح اولور مجلسده مقبوض اولدیغی اجلدن ودینده صحیح اولمز زیرا دینده اولان یوز درهم معدوم قیلنمشدر (ولا یجوز التصرف فی رأس المال او المسلم فیه قبل قبضه بشرکة او تولیة) رأس مال سلمده یاخود مسلم فیه‌ده قبل القبض شرکه ایله یاخود تولیه ایله تصرف جائز دکلدر زیرا مسلم فیه مبیعدر ومبیعده تصرف قبل القبض جائز دکلدر رأس مال ایسه مبیعه مشابهدر وقبل قبضه‌ده اولان ضمیر رأس ماله راجعدر (ولا شراء شیئ من المسلم الیه برأس المال بعد التقایل قبل قبضه) ودخی رأس مال مسلم الیهدن یعنی بایعدن بعد التقایل اول رأس مالی قبض ایلمزدن مقدم برشیئ اشترا ایلمك جائز دکلدر مثلا بر رجل بر رجله برکر بره اون درهم سلم ویرسه صکره اول احکام سلمی تقایل ایلدکدنصکره یعنی اقاله ایلدکدنصکره رب السلم اولان کمسنه اول رأس مال سلم ایله قبل القبض مسلم الیهدن برشیئ اشترا ایلمك مراد ایلسه جائز دکلدر (ولو اشتری کرا وامر رب السلم بقبضه قضاء لا یصح) واکر اول مسلم الیه اولان کمسنه برکر بغدای اشترا ایلسه وانی قبض ایلمکه رب سلمه ده امر ایلسه که کندو اوزرنده اولان دینی قضا ایلمك ایچون صحیح اولماز صفقتین اولدیغی اجلدن بقبضه‌ده اولان ضمیر کره راجعدر (ولو امر مقرضه بذلك صح) واکر مدیون اولان کمسنه برکر بغدای اشترا ایلسه وکندو مقرضه اول اشترا ایلدیکی کری اوزرنده اولان قرضدن قبض ایلمکه امر ایلسه صحیح اولور مثلا بر رجل بر آخردن برکر بغدای استقراض ایلسه صکره مستقرض اولان کمسنه بر آخردن برکر بغدای اشترا ایلسه ومقرضنه امر ایلسه که کندو قرضندن انی قبض ایلیه صحیح اولور ومقرضه‌ده اولان ضمیر مدیونه راجعدر (وکذا لو امر رب سلم بقبضه له ثم لنفسه فاکتاله لاجل المسلم الیه ثم لنفسه صح) واکر رب سلم اولان کمسنه‌یه اول مسلم الیه اولان کمسنه‌یه اول اشتری اولنان کری اول رب السلم اولان کمسنه قبض ایلیه صکره نفسنه قبول ایلیه دیو امر ایلسه رب السلم اولان کمسنه‌ده مسلم الیه ایچون انی اکتیال ایلسه یعنی اولچسه صکره کندو نفسی ایچون اولچسه صحیح اولور کیلین اجتماع ایلدیکی اجلدن بقبضه‌ده اولان ضمیر کره راجعدر له‌ده اولان ضمیر رب السلمه راجعدر اکتاله‌ده اولان ضمیر رب سلمه راجعدر لنفسه‌ده اولان ضمیر نه اکا راجعدر (ولو اکتال المسلم الیه فی ظرف رب السلم بامره وهو غائب لا یکون قبضا) واکر مسلم الیه اولان کمسنه ذکر اولنان کری رب السلمك ظرفنه کیل ایلسه حال بوکه رب السلم غائب اولسه ذکر اولنان اولچمك رب السلمك حقنه قبض اولمز (ولو اکتال البائع کذلك کان قبضا) واکر بائع اولان کمسنه مشتری اولان کمسنه‌نك امر یله اول کری مشتری‌نك ظرفنه غائب ایکن کیل ایلسه قبض اولور امر یله واقع اولدیغی اجلدن (بخلاف ما لو اکاله فی ظرف نفسه او فی ناحیة بیته) اما بائع کندو نفسنك ظرفنه کیل ایلسه یعنی اولچسه یاخود کندی اونك بر ناحیه‌سنده کیل ایلسه تقدم ایلدیکمز مسئله‌نك خلافیدر (ولو اکتال الدین والعین فی ظرف المشتری ان بدأ بالعین کان قبضا وان بدأ بالدین فلا) واکر بائع اولان دین ایله عینی مشتری‌نك ظرفنه اکتیال ایلسه اکر عین ایله ابتدا ایدرسه قبض اولور واکر دین ایله ابتدا ایدرسه قبض اولمز مثلا برکمسنه بر آخردن عقد سلم ایله برکر بغدای اشترا ایلسه صکره وقتنك حلولندنصکره عقد بیع ایله برکر بغدای دخی اشترا ایلسه ومشتری بایعه دیسه که بو ایکی کری بنم ظرفمه قو واکر عین ایله ابتدا ایدرسه ایکیسنده

قبض

قبض اولور زیرا کندو امر یله واقع اولمشدر واکر دین ایله ابتدا ایدرسه قابض اولمز ابو حنیفه قتنده زیرا رب السلمك مسلم الیهده امری اول مسلم فیهی کندو نفسنه قبض ایله دیمسی صحیح دکلدر (وعندهما صح قبض العین) وامامین قتنده عینك قبضی صحیح اولور (فان شاء رضی بالشرکة وان شاء فسخ البیع) ایمدی مشتری اولان کمسنه استرسه شرکت ایله راضی اولور اول مخلوطده استرسه بیعی فسخ ایدر زیرا خلط انلرك قتنده استهلاك دکلدر (ولو اسلم امة فی کر وقبضت ثم تقایلا فماتت قبل ردها بقی التقایل وتجب قیمتها یوم قبضها) اکر بر کمسنه برامه‌یی برکر بغدایه سلم ویرسه ومسلم الیه اولان طرفندن اول امه قبض اولنسه قدنصکره عقد سلمی تقایل ایلسه‌لر مسلم الیهك یدنده ایکن رب السلمه رد اولنمزدن مقدم امه فوت اولسه واقع اولان تقایل باقی قالور واول امه‌نك یوم القبضده اولان قیمتی واجب اولور ردهاده اولان ضمیر امه‌یه راجعدر وکذلك قیمتهاده ویوم قبضهاده اولان ضمیرلر امه‌یه راجعدر (ولو ماتت ثم تقایلا صح) واکر امه اولدکدنصکره تقایل ایلسه‌لر اول تقایل صحیح اولور وصورت اولی‌ده کی کبی اول امه‌نك قیمتی واجب اولور زیرا جاریه رأس مال اولمغین عقدده ثمن حکمنده در مبیع ایسه مسلم فیه‌در واقاله‌نك صحتی مبیعك قائم اولمسنه اعتماد ایدر بو خصه ثمنك قیامنه دکلدر بو تقدیرجه جاریه‌نك هلاکی اقاله‌یی تغییر ایلمز (وکذا المقایضة فی الوجهین) مقایضه دخی ایکی وجهده بو یلجه‌در یعنی صحیح اولور مثلا برکمسنه برامه‌یی عروض ایله یاخود عبد ایله بیع ایلسه اول تقایلدنصکره بریسی هلاك اولسه اول تقایل باقی قالور واکر تقایلدن اول اولسه ینه تقایل صحیح اولور بیع مقایضه عینی عینه بیعدر (بخلاف الشراء بالثمن فیهما) اما ثمن ایله اشترا ایلمده ایکی وجهده‌دخی ذکر اولنانك خلافیدر مثلا برکمسنه برامه‌یی بیك درهمه اشترا ایلسه اشترادنصکره عقد بیعی تقایل ایلسه‌لر وتقایلدنصکره ید مشتریده فوت اولسه اقاله باطله اولور موتندنصکره واقع اولسه تقایل ینه باطل اولور (ولو ادعی احد عاقدی السلم بیان الاجل او اشتراط الرداءة وانکر الآخر فالقول لمدعیهما مطلقا) واکر سلمك عاقدینك بری یعنی مسلم الیه یاخود رب السلم اجلك بیانی ادعا ایلسه یعنی براجله شرط ایلدم دیسه یاخود رداءت اشتراط اولنمشدر ادعا ایلسه ومتعاقدینك بری آنی انکار ایلسه قول مطلقا ابو حنیفه قتنده اول رداءت ایله اجلی ادعا ایلینکدر ولمدعیهماده اولان ضمیر مثنی اجل ایله رداءته راجعدر (وقالا للمنکر ان کان رب السلم فی الاولی والمسلم الیه فی الثانیة) وامامین دیدیلرکه قول اجله منکر اولانکدر اکر رب السلم اولی‌ده ایسه یعنی قول رب السلمکدر نچن مسلم الیه تأجیلی ادعا ایلسه ودخی قول منکرکدر نچن مسلم الیه ثانیه‌ده اولسه یعنی رداءة اشتراط ایلمك صورتنده اولسه مثلا رب السلمکه مشتریدر ومسلم الیه که بایعدر اکر مسلم الیه فلان زمانه دکین تأجیل ایلمشیدك دیو ادعا ایلسه ورب السلم اجلی انکار ایلسه قول رب السلمکدر صورت اولی دیدیکی تأجیل مسئله‌سیدر صورت ثانیه‌ده کی رداءتدر رب السلمده رداءت شرط اولنمشدر دیو دعوی ایلسه مسلم الیه انکار ایلسه امامین قتنده قول مسلم الیهکدر (والاستصناع باجل سلم) استصناع برصانعه مثلا برکمسنه برخفافه بکا کندو مالکدن بو جنسدن بو صفت ایله فلان بهایه برخف اشله دیسه بو استصناع ایله اجل معلوم سلمدر (فیصح فیما امکن ضبط صفته وقدره تعورف اولا) ایمدی صفتنك وقدرینك ضبطی ممکن اولان شیئده صحیح اولور کرك بین الناس متعارف اولسون خف وقمقمه وازار وبونلره بکزر کبی کرکسه متعارف اولمسون ثیاب وشبابه بکزر شیلر کبی (وبلا اجل یصح فیما تعورف کخف وطست وقمقمة) یعنی استصناع اجلسز صحیح اولور تعارف اولان شیلرده خف وطست وقمقمه کبی (وهو بیع لا عدة) واول استصناع بیعدر وعد دکلدر (فیجبر الصانع علی عمله ولا یرجع المستصنع عنه) مصنفك فیجبر قولی بیع لا عدة قولنه تفریعدر یعنی صانع اصمر اولدیغی عملندن امتناع ایدرسه عمل ایله جبر اولنور ومستصنع اولان عملندن رجوع ایدرسه رجوع ایلمسی جائز دکلدر زیرا عقد ایله واقع اولمشدر (والمبیع هو العین لا عمله) یعنی مبیع اولان اول عیندر واول صانعك صنعی دکلدر بو عبارت معقود علیه اولان عملدر عین دکلدر دین کمسنه‌لرك قوللرینی رددر (فلو اتی بما صنعه غیره او بما صنعه هو قبل العقد فاخذه صح) اکر اول صانع اولان کمسنه غیریسنك صنع ایلدیکی شیئی کتورسه یاخود قبل العقد صنع ایلدیکی شیئی کتورسه مستصنع اولان کمسنه‌ده دخی السه صحیحدر (ولا یتعین للمستصنع بلا اختیاره) اول صانعك بعد العقد صنع ایلدیکی شیئ مستصنع

اولان كمسنه به اختيارسز يعنى رضاسز متعين اولمز (فيصح بيع الصانع له قبل رؤيته) صانعك بعد
العقد صنع ايلديكى شيئى مستصنعك رؤيتندن مقدم بيع ايلسى صحيحدر لهده اولان ضمير مستصنعه راجعدر
رؤيتهده اولان ضميرده اكا راجعدر (وله اخذه وتركه) مستصنع ايچون اول صنع اولنان شيئى اخذ ايلمك
وترك ايلمك جائزدر لهده اولان ضمير مستصنعه راجعدر اخذه وتركه ده اولان ضميرلرده آكا راجعدر (ولا يصح
فيما لم يتعارف كالثوب) غير متعارف اولان شيده استصناع صحيح اولمز ثوب كبى اولان اشياده مثلا بر كمسنه
حايك اولان كمسنه به امر ايلسه كه كندو يانده ايلكدن دراهم معلومه ايله بر ثوب دوقيه بو خصوصه
جبر اولنمز زيرا بين الناس جارى وتعامل اولان شيلردن دكلدر (مسائل شتى) هذه مسائل شتى تقديرنده
درشتى ايسه جمع شتيت درمتفرق معناسنه يعنى ذكر اولنه جق بر آلاى مسائل متفرقه در ابواب متفرقه دن
جمع اولنمشلردر (يصح بيع الكلاب والفهد وسائر السباع علمت او لا) كلب وفهد يعنى پارس وسائر سباع بهايملك
بيعلرى صحيحدر كرك تعليم اولنسون كرك اولنمسون آلات صيد وحراست اولدقلرى اجلدن ودخى هر ذى
مخلب اولان طيرك بيعى صحيح اولور منتفع به اولدقلرى اجلدن زيرا شرع شريف انلر ايله انتفاعى مباح
ايلمشلردر حراسة واصطيادا بو تقديرجه مال متقوم اولور ابن عمردن روايت اولنمشدركه نبى عليه السلام
كلب حقنده قرق درهم قضا ايلمشدر وكلب مال متقوم اوليجق اتلافنده ضمان لازم كلور (والذمى فى البيع
كالمسلم) ذمى اولان كمسنه احكام بيعده مسلم كبيدر (الا فى الخمر فانها فى حقه كالخل والخنزير فانه فى حقه
كالشاة) الا خمرده ذمى مسلم كبى دكلدر زيرا خمر ذمى حقنده مسلم حقنده اولان خل كبيدر والا خنزيرده
ذمى مسلم كبى دكلدر زيرا خنزير ذمى حقنده مسلم حقنده اولان شاة كبيدر يعنى ايكيسنك بيعى ذمى نندنده
جائزدر فانها ده اولان ضمير خمره راجعدر فى حقه ده اولان ضمير ذمى به راجعدر فانه ده اولان ضمير خنزيره
راجعدر (ومن زوج مشريته قبل قبضها جاز) وشول كمسنه كه كندو اشترا ايلديكى امه يى قبل القبض
غيره تزويج ايلسه جائز اولور (فان وطئت كان قبضا) واكر زوج انى وطئ ايدرسه قبض اولور زيرا وطئ
مشترينك تزويجيله واقع اولمشدر (والا فلا) واكر آنى زوج وطئ ايلمزسه قبض اولمز (ومن اشترى شيأ
فغاب غيبة معروفة لا يباع فى دين بائعه) وشول كمسنه كه بر شيئى اشترا ايلمش اوله اول شيئك ثمنى نقد
ايدوب تسليم ايلمزدن مقدم غيبت معروفه ايله غائب اولسه يعنى غائب اولديغى مكان معلوم اولسه اول اشترا
ايلديكى شئ اول بايعك دينى ايچون بيع اولنمز (وان لم تكن معروفة يباع فيه اذا برهن انه باعه منه اذا لم يكن
قبضه) واكر غيبتى معروفه دكل ايسه يعنى غائب اولديغى مكان معروف اولمزايسه اول اشترا ايلديكى شئ
اول بايعك دينى ايچون بيع اولنور لكن بايع انى قبض ايلمش اوله ودخى لكن اول بايع اولان كمسنه اول
غائب اولان مشترى به بيع ايلسه يعنى شاهد كتورسه اول مشترى غائب مبيعى قبض ايلمش اولسه بايعك
بينه سى مقبوله اولمز زيرا مبيعده علاقه سى بو قدر اقامت ايلديكى بينه مشترى غائبك ذمتى ايچون اولمش
اولور غائب اوزرينه اثبات دين ايسه ممتنعدر (وان غاب احد المشتريين فللحاضر دفع كل الثمن وقبض
المبيع وحبسه اذا حضر الغائب حتى ينقد حصته) واكر ايكى مشترينك بريسى غائب اولسه اول بر حاضر
اولنه كلى ثمنى دفع ايلمك لازم اولور وحتى مبيعى قبض ايدوب حبس ايلمكلك واردر تا كيم غائب اولان حاضر
اوله وكندو حصه سنك ثمنى ايفادايدوب ادا ايليه زيرا كندو حصه سنك ادا ايلمسنه مضطردر حاضر اولان
ايسه آنده وكيلدر متبرع دكلدر (وان اشترى بالف مثقال ذهب وفضة فهما نصفان) واكر بر كمسنه بيك مثقال
التون وكمش ايله بر شيئى اشترا ايلسه اول التون ايله كمش نصفا نصفدر يعنى بشيوز مثقال التون وبشيوز
مثقال كمش لازم اولور (وان قال بالف من الذهب والفضة فمن الذهب خمسمائة مثقال ومن الفضة
خمسمائة درهم وزن سبعة) واكر مشترى اولان كمسنه اشتريت بالف من الذهب والفضة ديسه ذهبده بشيوز
مثقال لازم اولور وفضه ده بشيوز درهم واجب اولور هر اون درهمى يدى مثقال وزنى ايله اوله (ومن قبض
زيفا بدل جيد غير عالم به فانفقه او هلك فهو قضاء) وشول كمسنه كه ايو اولان اقجه نك بدلنى زيوف قبض ايلسه
غير عالم اولديغى حالده وانى انفاق ايلسه ياخود هلاك اولسه اول قبض ايلديكى كندى حصه سنده قضا اولور
اول كمسنه نك اوزرينه بر شى لازم اولمز ابو حنيفه قتنده زيرا قبض ايلديكى جنس حقندندر (وقال ابو يوسف

يرد مثل الزيف ويقضى الجيد) وابو يوسف ديديكه اول زيوفك مثلنى رد ايليه واول جيدى قضا ايليه (وان فرخ
طير او باض فى ارض او تكنس ظبى فهو لمن اخذه) اكر بر طير بر ارضده ياورى لسه ياخود بر طلسه وياخود
بر ظبى كندو كناسنه داخل اولسه اول شيلرى وضع يد ايدوب اخذ ايدنكدر ارضنده بولنانك دكلدر
(وكذا صيد تعلق بشبكة منصوبة للجفاف او دخل دارا) ودخى قورومق ايچون نصب اولنان شبكه يه تعلق
ايلين يعنى اصلان صيد وداره داخل اولان صيد قبض ايدنكدر شبكه ودار صاحبنك دكلدر (ودرهم او سكر نثر
فوقع على ثوب) ودخى نثار اولوب ثوب اوزرينه واقع اولان دراهم ايله شكر الانكدر (فان اعده صاحبه لذلك
او كفه بعد السقوط او اغلق باب الدار بعد الدخول ملكه) بو تركيبده لف ونشر مشوش واردر زيرا فان اعده ده
اولان ضمير ثوبه راجعدر يعنى اول ثوبك اوزرينه واقع اولان دراهم ايله سكر انلرى الان كمسنه نكدر لكن اول ثوبى
ارل معنا يه معد ومهيا قيلسه وكفه ده اولان ضمير اول شبكه ده واقع اولان صيده راجعدر يعنى اول شبكه يه
دوشوب آصلان صيد اول كمسنه نك اولور لكن كف يعنى منع ايلسه او اغلق باب الدار بعد الدخول او دخل
دارا قولنه راجعدر يعنى صيد اول كمسنه نك اولور لكن اونه كيرسه وقپويى اوزرينه قپاسه انى ملك ايدر
(وليس للغير اخذه) ذكر اولنان صيدى غيرى كمسنه ايچون اخذ ايلمك جائز دكلدر اخذه ده اولان ضمير صيده
راجعدر (كما لو عسل النحل فى ارضه او نبت فيها شجر او اجتمع تراب بجريان الماء) بو اوچ مسئله شول تقدم ايلين
اوچ مسئله كبيدر لكن بال آروسى بر آدمك ارضنده بالنى جمع ايلسه ياخود ارضك ايچنده بر شجر بتسه
ياخود اول ارضده صويك جريانى سببيله طپراق جمع اولسه بو ذكر اولنان اشيا ارض صاحبنكدر غيرى كمسنه نك
دكلدر (ما لا يصح تعليقه بالشرط ويبطله الشرط الفاسد) بو محلده فصل فى بيان ما لا يصح تعليقه بالشرط
ديمك يرايدى لكن مصنف رحمه الله كنز صاحبنه تابع اولوب بو ترتيب اوزرينه ذكر ايلدى اعدى مصنف
بو محلده شرطله تعليقى صحيح اولميان وانى شرط فاسد ابطال ايدن اشيانك بيانى ذكر ايدر بو اشيا ايسه اون درت
شيئدر (البيع) اولكيسى بيعدر مثلا بر عبدى بيع ايلسه وكندويه بر شهر خدمت ايلمسنى اشتراط ايلسه ياخود
بر دار بيع ايدوب انده بر آى ساكن اولمسن اشتراط ايلسه بيع فاسد اولور (والاجارة) ايكنجيسى اجاره در مثلا
بر كمسنه بر كمسنه يه دارنى اجاره يه ويرسه كندويه يوز درهم قرض ويرمك شرطيله ياخود بر هديه ويرمك شرطيله
بو اجاره فاسد اولور (والقسمة) اوچنجيسى قسمتدر مثلا بر آدم فوت اولسه ومخلفاتنك بر مقدارى عين
وبر مقدارى ذمتلرده دين اولسه جمله دين وعين هر نه كه وار ايسه قسمت اولنوب ذمتلرده اولان دينى وارثلردن
برينه اولمسنى شرط ايلسه لر بو قسمت باطل اولور (والاجازة) دردنجيسى اجازتدر زاعميه ايله مثلا فضولى
بر كمسنه نك عبدنى بيع ايلسه عبدك صاحبى اولان كمسنه بيعه اجازت ويردم بكا يوز درهم قرض ياخود بر هديه
ويرمك شرطيله ديسه بو اجازت باطل اولور (والرجعة) بشنجيسى رجعه در مثلا بر كمسنه كندو مطلقة
رجعيه سنه سنى مراجعت ايلدم بكا يوز درهم قرض ويرمك شرطيله ياخود زيد سفردن كلورسه ديسه رجعه
بو تعليق ايله باطل اولور (والصلح عن مال) التنجيسى مالى مال ايله صلح ايلمكدر مثلا بر كمسنه بر آخره سنده اولان
مالدن بنى اونده بر آى ساكن قيلمق شرطيله صلح اولدم ديسه بو صلح بو شرط ايله فاسد اولور (والابراء عن الدين
يدنجيسى ديندن ابرا ايلمكدر مثلا بر كمسنه بر آخره سنده اولان دينندن بكا بر آى خدمت ايلمك شرطيله سنى
ابرا ايلدم ديسه بو ابرا بو تعليق ايله فاسد اولور (وعزل الوكيل) سكزنجيسى وكيلى عزلدر مثلا بر كمسنه كندو
وكيلنه سنى وكالتدن معزول ايلدم فلان كمسنه سفردن كلورسه ياخود بكا بر هديه ويرمك شرطيله ديسه
بو تعليق بو شرطله باطل اولور (والاعتكاف) طقوزنجيسى اعتكافدر مثلا بر كمسنه اكر حق تعالى حضرتلرى
بومرضمه شفا ويررسه بو قدر كون اعتكاف ايلمك نذرم اولسون ديسه بو تعليق فاسد اولور (والمزارعة)
اوننجيسى مزارعه در مثلا بر كمسنه بر آخره سكا بو ارضى مزارعه يه ويردم بكا بو قدر درهم قرض ويرمك
شرطيله ديسه بو تعليق فاسد اولور (والمعاملة) اون برنجيسى معامله در يعنى مساقات مثلا بر كمسنه بر آخره سكا
بو شجرى ياخود بو باغمى مساقات ايله ويردم بكا شوقدر قرض ويرمك شرطيله ديسه بو تعليق فاسد اولور
(والاقرار) اون ايكنجيسى اقراردر مثلا بر كمسنه فلانك بنده شوقدر شيئى واردر اكر بكا يوز درهم قرض ويررسه
بو شرطله تعليق فاسد اولور (والوقف) اون اوچنجيسى وقفدر مثلا بر كمسنه فلان كمسنه سفردن كلورسه دارم

وقف اولسون دیسه بو شرطله تعلیق فاسد اولور (وکذا التحکیم عند ابی یوسف) اون دردنجیسی تحکیمدر مثلا ایکی رجل بر آخره اکر فلان کمسنه سفردن کلورسه مابینمزده بو قضیه ده حکم ایله دیسه بو تعلیق صحیح اولمز ابو یوسف قتنده وفتوی بونك اوزرینه در (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر زیرا انك قتنده بو تعلیق صحیح اولور (ومالا یبطل بالشرط الفاسد) وشول شیلر که انلری شرط فاسد ابطال ایلمز بو شیلر ایسه یکرمی بر دی شیئدر (القرض) اولکیسی قرضدر مثلا برکمسنه بر آخره بن سکا بو یوز درهمی قرض ویردم بکا برای خدمت ایلمك شرطیله دیسه بو شرطله قرض باطل اولمز (والهبة) ایکنجیسی هبه در مثلا برکمسنه بر آخره سکا بو جاریه یی هبه ایلدم قارننده اولان حملی بنم اولمق شرطیله دیسه هبه بو شرطله فاسد اولمز (والصدقة) اوچنجیسی صدقه در مثلا برکمسنه بر آخره سکا شو جاریه یی صدقه ویردم بکا بر هفته خدمت ایلمك شرطیله دیسه بو صدقه بو شرطله باطل اولمز (والنکاح) دردنجیسی نکاحدر مثلا برکمسنه بر خاتونه مهرلك اولمق شرطیله سنی تزوج ایلدم دیسه نکاح صحیح اولور وشرط فاسد اولور (والطلاق) بشنجیسی طلاقدر مثلا برکمسنه کندو خاتوننه غیره تزوج ایلمك اوزره سکا طلاق ویردم دیسه طلاق واقع اولور وشرط فاسد اولور (والخلع) التنجیسی خلعدر مثلا برکمسنه کندو خاتوننه سنی خلع ایلدم بر آی مخیر اولمق شرطیله دیسه شرط باطل اولور وطلاق واقع اولور وخلع مقابله سنده تسمیه اولنان مال واجب اولور (والعتق) یدنجیسی عتقدر مثلا برکمسنه کندو مملوکه سنی ازاد ایلدم اوچ کون مخیر اولمق شرطیله دیسه اول مملوك معتق اولور وشرط فاسد اولور (والرهن) سکزنجیسی رهندر مثلا برکمسنه بر آخره عبدیمی سکا رهن قودم بنه باکه خدمت ایلمك شرطیله دیسه رهن صحیح اولور وشرط فاسد اولور (والایصاء) طقوزنجیسی ایصادر مثلا برکمسنه بر آخره بن سنی وصی ایلدم شول شرطله که قزیمی تزوج ایلیه سن دیسه شرط باطل اولور ووصیت صحیحدر (والوصیة) اونجیسی وصیتدر مثلا برکمسنه بر آخره سکا مالمك ثلثنی وصیت ایدرم اکر فلان کمسنه اجازت ویررسه دیسه وصیت صحیحه اولور وشرط فاسد اولور (والشرکة) اون برنجیسی شرکه در مثلا بر آخره سنی بکا شریك ایلدم فلان شیئی هدیه ویرمك شرطیله دیسه شرکت صحیحه اولور وشرط فاسد اولور (والمضاربة) اون ایکنجیسی مضاربه در مثلا برکمسنه بر آخره سنی بیك درهم نصفیله مضاربه ایلدم اکر فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه مضاربه صحیحه اولور وشرط فاسد اولور (والقضاء) اون اوچنجیسی قضادر مثلا خلیفه اولان کمسنه برکمسنه یه سکا مکه قضاسنی ویردم برکمسنه معزول ایلمك شرطیله دیسه قولی صحیح اولور وشرط فاسد اولور (والامارة) اون دردنجیسی اماره در مثلا خلیفه اولان کمسنه برکمسنه یه سکا شام امارتنی ویردم آنده بنمك شرطیله دیسه اماره صحیحه اولور وشرط فاسد اولور (والکفالة) اون بشنجیسی کفاله در مثلا برکمسنه بر آخره فلان غریمکه کفیل اولدم فلان مقداری قرض ویرمك شرطیله دیسه کفالت صحیحه اولور (والحوالة) اون التنجیسی حواله در مثلا برکمسنه بر آخره سنی فلان شیئله فلانك اوزرینه حواله ایلدم محال علیهك هلاکی قتنده اوزریمه رجوع ایلمك شرطیله دیسه حواله صحیحه اولور وشرط فاسد اولور (والوکالة) اون یدنجیسی وکاله در مثلا برکمسنه بر آخره سنی فلان خصوصده وکیل ایلدم ذمتمده اولان حقکدن ابرا ایلمك شرطیله دیسه وکالت صحیحه اولور شرط فاسد اولور (والاقالة) اون سکزنجیسی اقاله در مثلا بایع مشتری یه سنی بو بیعدن اقاله ایلدم بکا فلان قدر درهم ویرمك شرطیله دیسه اقاله صحیحه اولور شرط فاسد اولور (والکتابة) اون طقوزنجیسی کتابتدر مثلا سید عبدنه سنی بیك درهم اوزرینه کتابت ایلدم بو بلده دن چقمامق یاخود فلان ایله معامله ایلمك شرطیله دیسه کتابت صحیحه وشرط فاسد اولور (واذن العبد فی التجارة) یکرمنجیسی تجارتده اذندر مثلا سید عبدنه سکا تجارت ایلمکه اذن ویردم بنم ایچون برآی خدمت ایلمك وفلان متاعده تجارت ایلمك شرطیله دیسه اذن تجارتده عام اولور وایلدیکی شرط فاسد اولور (ودعوة الولد) یکرمی برنجیسی دعوة الولددر مثلا برکمسنه کندودن طوغرن امه سنه بو طوغردیغك ولد بنمدر اکر زوجم اکا راضی اولورسه دیسه ولدك نسبی اندن ثابت اولور وشرط فاسد اولور (والصلح عن دم العمد) یکرمی ایکنجیسی دم عمددن صلح اولمقدر مثلا عمدا قتل اولنمش کمسنه نك ولیسی قاتل ایله برشیئ اوزرینه صلح اولسه لر قاتل ولی مقتوله بر هدیه ویرمك شرطیله صلح صحیح وشرط فاسد اولور (والجراحة) یکرمی اوچنجیسی جراحتدن صلح اولمقدر مثلا صاحب جراحه اولان کمسنه اکا بر هدیه ویرمك شرطیله صلح اولسه صلح

صحیح اولور وشرط فاسد اولور (وعقد الذمة) یکرمی دردنجیسی عقد الذمه در مثلا امام اولان کمسنه بر حربی یه عقد ذمه طلب ایلدیکی اجلدن عقد الجزیه یی اوزرینه ضرب ایلدم اکر فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه عقد الذمه صحیح اولور وشرط فاسد اولور (وتعلیق الرد بعیب) یکرمی بشنجیسی مبیعك ردنی عیب ایله تعلیق ایلمکدر مثلا مشتری اولان کمسنه بایعه اکر بو مبیعده عیب بولورسم اوزرینه رد ایدرم فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه رد صحیح اولور وشرط فاسد اولور (او بخیار شرط) یکرمی التنجیسی مبیعی خیار شرطله رد ایلمکدر مثلا من له الخیار اولان کمسنه بو بیعی رد ایدرم اکر فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه رد صحیح اولور وشرط فاسد اولور (وعزل القاضی) یکرمی یدنجیسی عزل قاضیدر مثلا خلیفه اولان کمسنه بر قاضی یه سنی عزل ایلدم فلان کمسنه راضی اولورسه دیسه قاضی عزل اولور وشرط فاسد اولور

کتاب الصرف

چونکه مصنف رحمه الله کتاب السلم ومسائل شتانك احکامی بیانندن فارغ اولدی صرفك احکامی بیانینه شروع ایلدی صرف لغتده نقل زیاده معناسنه کلور زیرا نقل اولدیغنه حدیث شریفده دخی واقع اولمشدر قال النبی علیه السلام (من انتمی الی غیر الله لا تقبل الله منه صرفا وعدلا) بو محلده لفظ صرف نافله در وعدل فرضدر واصطلاح شرعده (هو بیع ثمن بثمن) یعنی بر ثمنی بر ثمن ایله بیع ایلمکدر (تجانسا اولا) استرسه اول ایکی ثمن متجانس اولسون ذهبی ذهبه یاخود فضه یی فضه یه بیع ایلمك کبی یاخود اولمسون (وشرط فیه التقابض قبل التفرق) یعنی صرفده ابدانله تفرق اولنمزدن مقدم تقابض شرطدر تقابض ایسه تفاعل متبایعینك هر بری اول بر اخرده اولان شیئی قبض ایلمکدر فیه ده اولان ضمیر صرفه راجعدر (وصح بیع الجنس بغیره مجازفة وبفضل) یعنی صرفده بر جنسی کندی جنسنك غیری ایله ذهبی فضه یه وفضه یی ذهبه بیع ایلمك کبی مجازفة یعنی مقداری غیر معلوم اولدیغی حالده ویاخود فضل ایله بیع اولنمسی صحیحدر جنس مختلف اولدیغی اجلدن بغیره ده اولان ضمیر جنسه راجعدر (لا بیعه بجنسه الا متساویا) اما بر جنس کندو جنسی ایله صحیح اولمز ذهبی ذهبه وفضه یی فضه یه بیع ایلمك کبی الا انجق مساوی اولسه جائز اولور (وان اختلفا جودة وصیاغة) ان وصلیه در یعنی بر جنسی کندو جنسی ایله بیع ایلمك صحیح دکلدر اکر جوده یعنی ایولکده وصیاغتده مختلف اولور ایسه ده زیرا جوده ایله صیاغه متحددر اعتبار یوقدر (فان بیع مجازفة ثم علم التساوی قبل التفرق جاز) اکر بر جنسی جنسی ایله فضه یی فضه یه بیع ایلمك کبی مجازفه یعنی مقداری بلنمزسز بیع اولنسه بعد البیع وقبل التفرق مساوی اولدقلری بلنسه جائز اولور (ولا یجوز التصرف فی بدل الصرف قبل قبضه) بدل صرفده قبض اولنمزدن مقدم تصرف ایلمك جائز اولماز شرطله قبض مفقود اولدیغی اجلدن قبضه ده اولان ضمیر بدل صرفه راجعدر (فلو باع ذهبا بفضة واشتری بها ثوبا قبل قبضها فسد بیع الثوب) ولا یجوز التصرف فی بدل الصرف قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی اکر برکمسنه ذهبی فضه ایله بیع ایلسه واول فضه یی قبض ایلمزدن مقدم انکله بر ثوب اشترا ایلسه اول ثوبك بیعی فاسد اولور واقع اولان صرف حالی اوزره قالور بهاده وقبضها ده اولان ضمیر فضه یه راجعدر (ولو اشتری امة تساوی الفا مع طوق قیمته الف بالفین ونقد الفا فهو ثمن الطوق) واکر بیك درهم دکر بر امه یی قیمتی بیك درهم بر طوق ایله ایکی بیك درهمه اشترا ایلیوب بیك درهمنی نقد ویرسه بو نقد ایلیوب ویردیکی بیك درهم یالکز طوقك ثمنی واقع اولور زیرا طوقك ثمنی مجلسده قبض اولنمغه محتاجدر بدل صرف اولدیغیچون وباقی قلان بیك درهم اول امه نك ثمنی اولور قیمته ده اولان ضمیر طوقه راجعدر (ولو اشتراها بالفین الف نقد والف نسیئة فالنقد ثمن الطوق) واکر اول امه یی طوق ایله بیك درهم نقد وبیك درهم مؤجل ایله اشترا ایلسه اول نقد اولان بیك طوقه نك ثمنی واقع اولور زیرا صرفده اجل باطلدر واول مؤجل اولان بیك درهم امه نك ثمنی واقع اولور وجاریه ده جائزدر اشتراها ده اولان ضمیر امه یه راجعدر (وان اشتری سیفا حلیته خمسون بمائة ونقد خمسین فهی حصة الحلیة وان لم یبین او قال هی من ثمنهما) واکر حلیه سی اللی درهم یعنی اوزرنده اولان فضه سی اللی درهم اولان سیفی یوز درهمه اشترا ایلسه واللی درهمنی نقد ویرسه بو نقد اولان اللی درهم اول سیفك اوزرنده اولان حلیه نك حصه سیدر یعنی بهاسیدر دیو اکر مشتری اولان کمسنه انی بیان ایلمز ایسه ویاخود مشتری اولان بو اللی درهم سیفك یاخود حلیه نك ثمنندندر دیسه زیرا احیانا واحدی تثنیه ایله تعبیر ایدرلر نته کیم حق تعالینك

(یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان) قول شریفنده واقع اولمشدر مراد ایکیسندن بریدر و حلیته ده اولان ضمیر
سیفه راجعدر ثمنهاده اولان ضمیر سیفله حلیه یه راجعدر (وان تفرقا بلا قبض صح فی السیف دونها ان تخلص
بلا ضرر والا بطل فیهما) واکر بایع ایله مشتری تبایع ایدوب بلا قبض متفرق اولسه لر انجق سیفده صحیح اولور
حلیه ده اولمز اکر اول حلیه نك اول سیف اوزرندن خلاص اولمسی بلا ضرر ولا کلفه ممکن اولور ایسه واکر
ضررسز ممکن اولمز ایسه بیع ایکیسنده دخی یعنی سیفله حلیه ده باطل اولور (وان باع اناء فضة وقبض بعض ثمنه
وافترقا صح فیما قبض فقط والاناء مشترك بینهما) وشول کمسنه که فضه دن بر انایی یعنی قابی بیع ایلسه ومجلسده
ایکن بعض ثمنی قبض ایلسه صکره اول بایعله مشتری تفرق ایلسه لر بیع انجق قبض ایلدیکنده صحیح اولور
واول انا بایعله مشتری ما بیننده مشترك اولور (وان استحق بعضه اخذ المشتری ما بقی بحصته اورده) واکر اول
بیع اولنان انانك بعضیسی مستحق اولسه مشتری اولان کمسنه باقی قلان حصه سیله یعنی بهاسیله اخذ ایلیه
یاخود انی رد ایلیه مثلا انایی بیك درهمه اشترا ایلسه ونصفی مستحق اولسه اول باقی اولان نصفی استرسه
بشیوز درهمه اخذ ایدر استرسه رد ایدر زیرا اناده شرکت عیبدر بعضه ده اولان ضمیر انایه راجعدر بحصته ده
اولان ضمیر ما بقی یه راجعدر ورده ده اولان ضمیر مایه راجعدر (ولو استحق بعض قطعة نقرة اشتراها اخذ الباقی
بحصته بلا خیار) واکر اشترا ایلدیکی بر قطعه نقره نك یعنی کومشك بعضی مستحق اولسه اول مستحقدن باقی
قلانی بلا خیار حصه سیله اخذ ایلیه زیرا نقره ده شرکت عیب دکلدر تبعیض ایله تنقیص اولمدیغی اجلدن
اشتراها ده اولان ضمیر قطعه یه راجعدر بحصته ده اولان ضمیر باقی یه راجعدر (وصح بیع درهمین ودینار
بدینارین ودرهم) ایکی درهم ایله دیناری ایکی دینار ایله بر درهمه بیع ایلمك صحیحدر (وبیع کر بر وکر شعیر بکری
بر وکری شعیر) ودخی بر کر بر ایله بر کر شعیری ایکی کر بر وایکی کر شعیر ایله بیع اولنمسی صحیحدر واقع اولان اختلافی
ایچون (وبیع احد عشر درهما بعشرة دراهم ودینار) ودخی اون بر درهمی اون درهم ایله بر دیناره بیع ایلمك
صحیحدر (وبیع درهم صحیح ودرهمین غلة بدرهمین صحیحین ودرهم غلة) غله فتح غین معجمه ایله بیت المالك قبول
ایلمیوب تجارلك اخذ ایلدیکی دراهمدر مغشوش والجق معناسنه در یعنی ودخی بر درهم صحیح ایله ایکی درهم
غله یی ایکی صحیح درهمله بر درهم غله یه بیع ایلمك صحیحدر هر جنس خلاف جنسه مقابل اولمق اعتباری ایله
(وبیع دینار بعشرة علیه او بعشرة مطلقة ان دفع الدینار) ودخی بر دیناری اوزرنده یعنی ذمتنده اولان اون
درهم ایله یاخود مطلق اون درهم ایله بیع اولنمسی صحیح اولور لکن اول دیناری دفع ایلسه مثلا بر رجلك
بر آخرده اون درهمی اولسه واول اون درهمی اکر بر دیناره بیع ایلسه ویاخود اوزرنده درهم اولان کمسنه
بر دیناری کندو دایننه اون درهمه بیع ایلسه صحیح اولور (ویتقاصان العشرة بالعشرة) یعنی متداینین اولان
کمسنه لر اول درهمی اول بر آخردن تقاص ایلمك صحیحدر مثلا زیدك عمروده اون درهم دینی اولسه عمرو دخی
زیده اون درهمه بر دینار بیع ایلسه وبو وجهله هر برینك اول بر آخرده اون درهمی اولور تقاص ایدوب
اول زیدك عمروده اولان اون درهمی اول عمروك زیدده ثمن دیناردن اولان اون درهم مقابله سنده قلنور
زیرا زیدك عمروده اولان اون درهمی دینیدر وعمروك زیدده اولان اون درهمی ثمندر عیندر بو تقدیرجه
ما بینلرنده مجانسه اولمز (وما غالبه الفضة او الذهب فضة وذهب حکما) بو ترکیبده لف ونشر مرتب واردر
یعنی شول نقدکه غالبی یعنی اکثری فضه اوله حکما اول فضه در وشول نقدکه غالبی یعنی اکثری ذهب اوله حکما
اول ذهبدر دراهم ودنانیر کبی غالبه ده اولان ضمیر ما قبلنده کی مایه راجعدر (فلا یجوز بیع الخالص به
ولا بیع بعضه ببعض الا متساویا وزنا ولا استقراضه الا وزنا) چونکه اول نقدك اکثریکه فضه در اول فضه
قسمندندر واول نقدك که اکثری ذهبدر اول ذهب قسمندندر ایمدی خالص اولان ذهب وفضه مغشوش ایله بیع
اولنمق جائز دکلدر ودخی بعض مغشوشی بعضیسنه بیع ایلمك جائز اولمز الا انجق وزنده متساوی اولسه لر یعنی
جائز اولور به ده اولان ضمیر وبعضه ده اولان ضمیر اول غالبی ذهب وفضه اولان شیئه راجعدر ودخی اول ذهب
وفضه سی غالب اولانی استقراض جائز دکلدر الا وزنا جائز اولور استقراضه ده اولان ضمیر نه غالبی فضه وذهب
اولان شیئه راجعدر (وما غلب علیه الغش منهما فهو فی حکم العروض) وشول شیکه غش غلبه ایلیه فضه دن
وذهبدن اول شیء عروض التجاره حکمندهدر مثلا ذهب وفضه یه باقر وسائر شیء غالب اولسه اول شیء باقر

حکمنده در منهما ده اولان ضمیر ذهب ایله فضه یه راجعدر (فبیعه بالخالص علی وجوه حلیة السیف) مصنفك
فبیعه قولی وما غلب علیه الغش قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی اول شیده که غش غالب اوله ذهبدن وفضه دن
انی خالص اولان ذهب ایله یاخود خالص اولان فضه ایله بیع ایلمك سیفك حلیه سی وجهلری اوزره در یعنی اکر
اول خالص اولان فضه یاخود خالص اولان ذهب مغشوشده اولاندن اکثر ایسه بیع جائز اولور وبو خالص اولان
مقداردن بو مقداری مغشوشده اولان خالص مقابله سنده قیلنور واول زیاده لك که واردر غشه مقابله سنده
اولور واکر اول خالص مغشوشده اولان خالصك مثلی ایسه یاخود اندن اقل ایسه یاخود مقداری بلنمز ایسه جائز
اولمز سیفك حلیه سنده کی کبی فبیعه ده اولان ضمیر غش غلبه ایلین شیئه راجعدر (ویصح بیعه بجنسه
متفاضلا بشرط التقابض فی المجلس) شول شیئك که غشی غلبه ایلمش اوله مجلسده شرط تقابض ایله متفاضلا
کندو جنسی ایله بیع ایلمك جائزدر فضه ایکی جانبدن اولدیغی اجلدن بیعه ده وبجنسه ده اولان ضمیرلر اول غشی
غلبه ایدن شیئه راجعدر (والتبایع والاستقراض بما یروج منه وزنا او عددا او بهما) یعنی اول غالبی مغشوش
اولان دراهمك رایج اولانی وزنا یاخود عددا یاخود ایکیسی ایله تبایع واستقراض صحیح اولور اکر رواج وزنده ایسه
وزنله تبایع اولنور واکر ایکیسنده ایسه ایکیسی ایله تبایع اولنور (ولا یتعین بالتعیین لکونه ثمنا) اول غالبی
غش اولان شیء رواج حیننده ثمن اولمقلغه تعیین ایله متعین اولمز (ولو اشتری به فکسد بطل البیع) واکر اول
غالبی غش اولان شیئله بر شیئی اشترا ایلسه اولدخی کاسد اولسه یعنی انکله معامله اولنمق ترك اولنسه بیع باطل
اولور ابو حنیفه قتنده زیرا ثمن اولمسی اصطلاح ایدی کساد اولمسیله ثمنی هلاك اولمشدر ثمن هلاك اولیجق بیع
بلا ثمن اولمق لازم کلور واول ایسه جائز دکلدر به ده اولان ضمیر اول غالبی غش اولنه راجعدر (وقالا لا یبطل
ویجب قیمته یوم البیع عند ابی یوسف) وامامین دیدیلر که بیع باطل اولمز ابو یوسف قتنده یوم البیعده اولان قیمتی
واجب اولور (وآخر ما تعومل به عند محمد) وامام محمد قتنده کساد اولدیغی کوننك صوك کوننده تعامل
ایلدکلری شیء واجب اولور (وما لا یروج منه یتعین بالتعیین) وشول مغشوشدن اولوب رواج بولمین شیء تعیین ایله
متعین اولور زیرا اصلده سلعه ایدی وثمن اولمسی اصطلاح ایدی (والمتساوی الغش کغالبه فی التبایع
والاستقراض) غشی متساوی اولان دراهم مغلوبه کبیدر یعنی غشی ناقص اولان تبایع واستقراضده یعنی
انکله بیع واستقراض اولنمز الا وزنله (وکذا فی الصرف وقیل کغالبه) ودخی غشی متساوی اولان مغلوبی
کبیدر صرفده وبعضلر دیدیلر که غالبی کبیدر بو تقدیرجه کندو جنسی ایله بیع اولنمسی جائزدر کغالبه ده اولان ضمیر
غشه راجعدر (ویجوز البیع بالفلوس النافقة وان لم تعین) نافقه یعنی رایجه اولان فلوس ایله بیع جائز اولور
تعیین اولنمز ایسه ده (فان کسدت فالخلاف کما فی کساد المغشوش) واکر اول معامله اولنان فلوس کاسد اولوب
انکله معامله اولنمدن قلنور ایسه مغشوشك کساده ده ذکر اولنان خلاف کبیدر (وان استقرضها
فکسدت رد مثلها) واکر اول فلوس استقراض ایلدکدن صکره کاسد اولسه اول کاسد اولان فلوسك مثلنی
رد ایلر ابو حنیفه قتنده زیرا قرض عاریه کبیدر استقرضها ده اولان ضمیر فلوسه راجعدر ومثلها ده اولان ضمیرده
فلوسه راجعدر (وعند ابی یوسف قیمتها یوم القرض) وامام ابو یوسف قتنده یوم قرضده اولان قیمتی لازم اولور
یعنی قیمتنی رد ایلر (وعند محمد یوم الکساد) وامام محمد قتنده کساد کوننك قیمتی لازم اولور یعنی قیمتنی رد ایلر
(ولا یجوز البیع بغیر النافقة ما لم تعین) غیر نافقه یعنی غیر رایجه اولان فلوس ایله بیع جائز اولمز مادامکه تعیین
اولنمیه زیرا سلعه در تعیینه محتاجدر (ومن اشتری بنصف درهم فلوس او دانق فلوس او قیراط فلوس جاز البیع)
وشول کمسنه که نصف درهم فلوس ایله یاخود بر دانق فلوس ایله یا بر قیراط فلوس ایله بر شیئی اشترا ایلسه بیع جائز
اولور دانق سدس درهمدر قیراط ایسه معلومدر (وعلیه ما یباع بنصف درهم او دانق او قیراط منها) واول
مشتری اولان کمسنه نك اوزرینه اول فلوسدن نصف درهم ایله یاخود بر دانق ایله یاخود بر قیراط ایله بیع اولنور
شیئی واردر علیه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر منها ده اولان ضمیر فلوسه راجعدر ما یباع ده اولان ضمیر مایه
بیان واقع اولمشدر (ولو دفع الی صیرفی درهما وقال اعطنی بنصفه فلوسا وبنصفه نصفا الا حبة فسد البیع
فی الکل) اکر بر کمسنه بر صیرفی یه درهم دفع ایدوب بکا بو درهمك بر نصفنه فلوس وبر نصفنه بر نصفدن بر حبه
اکسك ویر دیسه جمله سنده بیع فاسد اولور ابو حنیفه قتنده زیرا معناسی بر نصفنه فلوس ویر وبر نصفنه بر حبه

اکسك دراهم ویردیك فضه فضه یه متفاضلا بیع ایلمش اولور بوایسه ربادر (وعندهما صح فی الفلوس) امامین قتنده فلوسده صحیحدر شو نایده صحیح اولمز (ولو کرر اعطنی به صح فی الفلوس اتفاقا) واکر اعطنی لفظنی تکرر ایلسه بیع اتفاقله فلوسده صحیح اولور زیرا اعطنی لفظی مکرر اولمسیله عقد متفرق اولور (ولو قال اعطنی به نصف درهم فلوس ونصفا الا حبة صح فی الکل والنصف الا حبة بمثله والفلوس بالباقی) واکر بکا بو درهمه نصف درهم فلوس ویرو بر نصفدن برحبه اکسك ویردیسه جمله سنده صحیح اولور واول نصف الا حبه که دیمشدر کندو مثلی ایله واقع اولور واول فلوسکه واردر درهمك باقیسنك مقابله سنده واقع اولور اتفاقله به ده اولان ضمیر درهمه راجعدر

کتاب الکفالة

چون مصنف رحمه الله انواع بیعدن واحوال بیمدن واقسام صرفدن فارغ اولدی ایسه کفالت احوالنك بیانه شروع ایلدی محاسنی عقلا ونقلا ثابته در عقلا ثابت اولمسی برمؤمن قرنداشنه اعانتدر وبو اعانت ایکی امری متضمندر اولکی امر کندو حقنده حق تعالینك اعانتنی استجلابدر (لان الله عز وجل فی عون العبد مادام العبد فی عون اخیه المسلم) ایکنجی امر غیریدن طلب احسانه فرعدر زیرا غیر حقنده احسان سبب انعکاس امردر (اذ القلوب مجبولة علی حب من احسن الیها) بو یله اولدیغی اجلدن نبی علیه السلام (اللهم لا تجعل لفاجر عندی یدا فیحبه قلبی) بیورمشلردر بعض عارفلر دیمشلردرکه (من احسن فقد استحسن لان نفس الانسان ابلغ طلب لاحسان المحسن الیه) زیرا حق سبحانه وتعالینك (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) قول شریفی واقع اولمشدر اما نقلا ثابت اولمسی حق سبحانه وتعالینك (وکفلها زکریا) قول شریفیله در کفالت لغتده مطلقا برشیئی برشیئه ضم معناسنه کلور واصطلاح شرعده (هی ضم ذمة الی ذمة فی المطالبة) کفالت اصطلاحده بر ذمتی بر ذمته مدیونده اولان دینی مطالبه ایلمده ضم ایلمکدر بو تقدیرجه ذمتده اولان دین کفیلك اوزرینه واجب اولور واندن طلب اولنور واصیلك ذمتی بری اولمز (لا فی الدین هو الاصح) یعنی کفالت بر ذمتی بر ذمته ضم ایلمکدر لکن دینده دکلدر اصح بودر (ولا تصح الا ممن یملك التبرع) کفالت صحیحه اولمز الا تبرعه مالك اولان کمسنه دن صحیح اولور مثلا عاقل وبالغ اوله حر اوله اما عبد اولسه بعد العتق اندن مطالبه اولنور (وهی ضربان بالنفس وبالمال) ذکر اولنان کفالت ایکی ضربدر یعنی ایکی قسم اوزره در برقسمی کفالت بالنفسدر که برادمك نفسنه کفیل اولمقدر وبرقسمی دخی کفالت بالمالدر که برآدمك ذمتنده اولان ماله کفیل اولمقدر (فالاولی تنعقد بکفلت بنفسه او برقبته ونحوهما مما یعبر به عن البدن) کفالتك اول قسمیکه کفالت بالنفسدر کفلت بنفسه او برقبته یعنی فلان کمسنه نك نفسنه یاخود رقبه سنه کفیل اولدم دیمکله منعقد اولور یاخود بو ایکی لفظك مثللری که شول الفاظدر که بدندن انلرکله تعبیر اولنور مثلا روح وجسد ورأس کبی اولان الفاظله (او بجزء شائع منه کنصفه وعشره) ودخی کفالت صحیح ومنعقد اولور چون مکفولدن جزء شایعه کفیل اولدم دیسه مثلا نصفی کبی وعشری کبی منه ده اولان ضمیر مکفول عنهه راجعدر نصفه ده وعشره ده اولان ضمیرلر دخی انکا راجعدر (وبضمنته او هو علی او الی او انا زعیم او قبیل به) ودخی کفالت ضمنت لفظیله یعنی شو شیئی بن اوزریمه در یاخود بکادر یاخود انا زعیم یعنی کفیلم او قبیل به یعنی کفیلم دیمسیله منعقد صحیح اولور ضمنته ده اولان ضمیر دینه یاخود مکفوله راجعدر وبه ده اولان ضمیر دخی انکا راجعدر وزعیم وقبیل کفالت معناسنه در (لا با انا ضامن لمعرفته) کفیلك انا ضامن لمعرفته یعنی بن بو آدمك معرفتنه ضامنم دیمسیله کفیل اولمز زیرا بو لفظ معرفته مستلزمدر مطالبه ایلمکه مستلزم دکلدر معرفته ده اولان ضمیر مکفول اولان شخصه راجعدر (وصح اخذ کفیلین او اکثر) برادم بر آخرده اولان دینیچون ایکی کفیل وا یکیدن اکثر اخذ ایلمك صحیحدر (ویجب فیها احضار المکفول به اذا طلبه المکفول له) کفالتدن اول مکفول بهك احضاری واجبدر چون مکفول له اولان کمسنه انی طلب ایلسه فیهاده اولان ضمیر کفالته راجعدر (فان لم یحضره حبس) اکر کفیل اولان کمسنه اول مکفول بهی احضار ایلمز ایسه اول کفیل اولان حبس اولنه تا کم قاضی یه عدم احضارك وجهی ظاهر اوله یحضره ده اولان ضمیر بارز مکفول بهه راجعدر (وان عین وقت تسلیمه لزمه ذلك فیه اذا طلبه) واکر اول کفیل اولان کمسنه اول مکفول بهك وقت تسلیمنی تعیین ایلسه اول کفیله انی اول وقتده تسلیم ایلمك

لازم اولور چون اول مکفول له طلب ایلسه تسلیمه ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر ولزمه ده اولان ضمیر کفیله راجعدر فیه ده اولان ضمیر وقته راجعدر وطلبه ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر (فان سلمه قبل ذلك بریء) اکر کفیل اولان کمسنه اول مکفول به اولان شیئی قبل الوقت تسلیم ایلسه اول کفیل بری اولور مقصود حاصل اولدیغی اجلدن سلمه ده اولان ضمیر بارز مکفول بهه راجعدر (فان غاب المکفول به وعلم مکانه امهله الحاکم مدة ذهابه وایابه فان مضت ولم یحضره حبسه) واکر اول مکفول به غائب اولنسه وغائب اولدیغی مکان بلنسه حاکم اولان کمسنه کفیل اولان کمسنه یه اول مکفول بهك ذهاب وایابی مدتی مقداری مهلت ویره اکر اول مدت بجوب اول کفیل اولان کمسنه اول مکفول بهی احضار ایلمز ایسه حاکم اول کفیلی حبس ایلیه زیرا لازم اولان حقك وفاسندن امتناع ایلمشدر مکانه ده وامهله ده وذهابه ده وایابه ده اولان ضمیرلر مکفوله راجعدر ولم یحضره ده اولان ضمیر بارز انکا راجعدر حبسه ده اولان ضمیر بارز کفیله راجعدر (وان غاب ولم یعلم مکانه لا یطالب به) واکر اول مکفول به اولان کمسنه غائب اولوب وغائب اولدیغی مکان بلنمسه کفیل اولان کمسنه اول مکفول بهك احضارنه مطالبه اولنمز زیرا مکانی نامعلوم اولدیغیچون احضارندن عاجز اولمشدر مکانه ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر به ده اولان ضمیر انکا راجعدر (وتبطل بموت الکفیل والمکفول به ولو عبدا) یعنی کفالت کفیل اولان کمسنه نك موتیله ودخی مکفول بهك موتیله عبد ایسه ده باطل اولور اول مطلوب اولان شیئك تحصیلندن عجز حاصل اولدیغی اجلدن (دون موت المکفول له بل یطالب وارثه او وصیه الکفیل) اما اول مکفول له اولان کمسنه نك موتیله کفالت باطله اولمز بلکه اول مکفول لهك وارثی یاخود وصیسی اولان کمسنه اول کفیلدن طلب ایدر وارثه ووصیه ده اولان ضمیرلر مکفول لهه راجعدر (ویبرأ اذا سلمه حیث یمکن مخاصمته وان لم یقل اذا دفعته الیك فانا بریء) چون کفیل اولان کمسنه اول مکفول به اولان شیئی تسلیم ایلسه بری اولور شول حیثیتدنکه وبردیکنه مخاصمه ایلمسی ممکن اوله یعنی شهرده ویاخود حاکمه کتورمك ممکن اولدیغی برده اوله واکر کفیل اولان کمسنه چون سکا مکفول بهی دفع ایلرسم بری اولورم دیمز ایسه ده زیرا تسلیم برائته موجبدر سلمه ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر مخاصمته ده اولان ضمیر دخی انکا راجعدر دفعته ده اولان ضمیر ده انکا راجعدر (وبتسلیم وکیل الکفیل ورسوله) ودخی کفیلك وکیلنك تسلیمی ایله ویاخود کفیلك رسولنك تسلیمی ایله کفیل بری اولور رسوله ده اولان ضمیر کفیله راجعدر (وبتسلیم المکفول به نفسه من کفالته) ودخی مکفول به کندو نفسنی اول کفیلك کفالتندن تسلیم ایلمسیله کفیل بری اولور مثلا مکفول به آدم اوله وکندو نفسنی تسلیم ایلسه انکا کفیل اولان کمسنه بری اولور زیرا مقصود که تسلیمدر حاصل اولمشدر نفسه ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر وکفالته ده اولان ضمیر کفیله راجعدر (فان شرط تسلیمه فی مجلس القاضی فسلمه فی السوق قالوا یبرأ) اکر کفیل اولان کمسنه اول مکفول به اولان شیئی قاضی مجلسنده تسلیم ایلمسنی شرط ایلسه صکره انی سوقده تسلیم ایلسه علما دیدیلرکه اول کفیل بری اولور زیرا مقصود که تسلیمدر حاصل اولمشدر تسلیمه ده اولان وفسلمه ده اولان ضمیرلر مکفول بهه راجعدر (والمختار فی زماننا انه لا یبرأ) لکن زمانمزده مختار اولان اول کفیل بری اولمقدر زیرا ظاهر اولان بودرکه شرع شریف قاضیلری احضار ایلمده تهاون ایلمشلردر انه ده اولان ضمیر کفیله راجعدر (وان سلمه فی مصر اخر لا یبرأ عندهما) واکر اول کفیل اولان کمسنه اول مکفول به اولان شیئی بر آخر شهرده تسلیم ایلسه امامین قتنده بری اولمز زیرا احتمالدر شاهدلری تسلیمنی تعیین ایلدیکی شهرده اوله (ویبرأ عند الامام) وامام ابو حنیفه قتنده بری اولور زیرا معتبر اولان انك قتنده تسلیم اولنمسیدر (وان سلمه فی بریة او فی السواد لا یبرأ) واکر کفیل اولان کمسنه اول مکفول به اولان شیئی بر برده یعنی صحرای واسعه ده یاخود بر سوادده یعنی حاکمی اولمین بر قریه ده تسلیم ایلسه بری اولمز خصومته قدرتی اولمدیغی اجلدن سلمه ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر (وکذا ان سلمه فی السجن وقد حبسه غیر الطالب) ودخی کفیل بری اولمز چون اول مکفول بهی حبسده تسلیم ایلسه وحال بوکه انی طالبدن غیریسی حبس ایلمش اوله زیرا انی مجلس شرعه احضار ایلمه دن متمکن اولمز سلمه ده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر حبسه ده اولان ضمیر کفیله راجعدر (فان کفل بنفسه علی انه لم یواف به غدا فهو ضامن لما علیه فلو لم یواف به غدا لزمه ما علیه وان مات) واکر بر کمسنه بر کمسنه نك نفسنه شول شرطله کفیل اولسه که اول مکفول عنه

کربارن اول مکفول بهاولان شیئی احضار ایلمز ایسه اوزرنده اولان شیئه ضامن اوله اول مکفول بهی یارینکی
کون احضار ایلمز ایسه کفیل اولان کمسنه یه اول مکفول عنهك اوزرنده اولان شیء لازم اولور واکر مکفول عنه
اولان کمسنه فوت اولسه کفیل اولان کمسنه ماله ضامن اولور بنفسه ده اولان ضمیر مکفول عنهه راجعدر
انهده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر بهده اولان ضمیر مکفول بهه راجعدر علیهده اولان ضمیر مکفول عنهه
راجعدر لزمهده اولان ضمیر بارز کفیله راجعدر (ولا یبرأ من کفالة النفس) یعنی کفیل اولان کمسنه یه اول
مکفول عنهك اوزرنده اولان شیء لازم اولور ودخی نفسنك کفالتندن بری اولمز (ومن ادعی علی آخر مائة
دینار بینها اولم یبینها فکفل بنفسه رجل علی انه ان لم یواف به غدا فعلیه المائة فلم یواف به غدا لزمه المائة خلافا
لمحمد) شول کمسنه که بر آخرك اوزرینه یوز دینار دعوی ایلسه کرك اول التونك جید وردی اوصبری وافرنجی
ایدوکنی بیان ایلسون کرك ایلمسون بعده بر رجل اومدعی علیهك نفسنه کفیل اولسه شول شرط اوزرینه که
اکربارن دعوی اولنان یوز دیناری وفا ایلمز ایسه اول یوز دینار بنم اوزریمه اولسون دیسه وکفیل اولدیغی
کمسنه یوز دیناری ویرمسه یوز دینار کفیله لازم کلور بومسئله ده امام محمد ایچون خلاف واردر (ولا یجبر
علی اعطاء کفیل بالنفس فی حد وقصاص فان سمحت نفسه به صح) یعنی شول کمسنه نك اوزرینه حد یاخود
قصاص لازم اوله اکا کندو نفسنه کفیل ویرمك جبر اولنمز ابو حنیفه قتنده واکر کندو نفسی سماحت ایدوب
ویرسه صحیح اولور (وقالا یجبر فی القصاص وحد القذف) وامامین دیدیلر که قصاصده وحد قذفده کفیل ویرمکه
جبر اولنور زیرا حق عبددر (فان شهد علیه مستوران فی حد او قود حبس) یعنی چون ایکی مستور آدم یعنی
فساد وعدالتلری غیر ظاهر ایکی کمسنه بر آخرك اوزرینه حد یاخود قود ایله شهادت ایلسه لر اول کمسنه حبس
اولنور (وکذا ان شهد علیه عدل واحد خلافا لهما فی روایة) ودخی چون انك اوزرینه عدل واحد شهادتنك
ایلسه حبس اولنور وامامین ایچون بر روایتده خلاف واردر یعنی حدودده وقصاصده عدل واحدك شهادتیله
حبس اولنمز (وصح الرهن والکفالة بالخراج) خراجه رهن وکفالت صحیح اولور مثلا بر کمسنه اوزرنده اولان
خراجه کفیل ویرسه یاخود رهن قوسه صحیح اولور زیرا خراج طلب اولنور دیون ندر واستیفاسی ممکن اولان
اشیادندر چون مصنف رحمه الله کفالت بالنفس اولانك احوالندن فارغ اولدی کفالت بالمال اولانك
احکامنه شروع ایلیوب دیدی (والکفالة بالمال صحیحة ولو مجهولا اذا کان دینا صحیحا) مال ایله کفالت یعنی
ماله کفیل اولمق مجهول داولورسه صحیحه در چون اول مال دین صحیح اولسه وبو محلده اولان جهالت مضر
دکلدر (بتکفلت عنه بالف او بمالك علیه او بما یدرکك فی هذا البیع) یعنی ماله کفیل اولمق مثلا بونك اوزرنده
اولان بیك درهمه یاخود آنده اولان شیئه یاخود بو بیعدن سکا دکه جك شیئه کفیل اولدم دیمکله کفالت
صحیحه اولور وبتکفلت ده اولان با صحیحه لفظنه متعلقدر وبو کفالتلره ضمان الدرك وضمان الاستحقاق کفالتی
تسمیه ایدرلر (وکذا لو علقها بشرط ملایم کشرط وجوب الحق نحو ما بایعت فلانا او ما غصبك او ما ذاب لك علیه
او ان استحق المبیع فعلی) ودخی کفالت صحیحه اولور چون انی کفالته ملایم بر شرطله تعلیق ایلسه حق واجب
اولمغی شرط کبی مثلا ما دامکه فلان ایله مبایعه ایدرسن بنم اوزریمه در یاخود فلان سنك نه شیئکی غصب
ایدرسه بنم اوزریمه در یاخود اشترا ایلدیکك شیئی مستحق چقسه بنم اوزریمه در دیمسی کبی شیلر ایله وذاب
لفظی وجب معناسنه در وعلقهاده اولان ضمیر کفالته راجعدر (وکشرط امکان الاستیفاء نحو ان قدم زید
وهو المکفول عنه) وکشرط امکان قولی وجوب الحق قولنه معطوفدر یعنی ودخی کفالت صحیحه اولور
استیفاسی ممکن اولان شیئله تعلیق ایلمك شرطی کبی مثلا اکر زید که مکفول عنهدر سفردن کلور ایسه دیو شرط
اولنمسی کبی (وکشرط تعذر الاستیفاء نحو ان غاب عن البلد) ودخی کفالت صحیح اولور استیفاسی متعذر اولان
شرط کبی مثلا زید بلدهدن غائب شرطی کبی (وان علقها بمجرد الشرط کهبوب الریح ومجیء المطر بطل التعلیق
وصح الکفالة) واکر کفالتی مجرد شرط ایله مثلا یل اسمك ویغمور کلمك کبی تعلیق ایلسه اول تعلیق باطل اولوب
کفالت صحیح اولور علقهاده اولان ضمیر کفالته راجعدر (وکذا ان جعل احدهما اجلا فتصح الکفالة ویجب
المال حالا) یعنی وکذلك شرط باطل اولور چون اول ایکی شرطك برینی که هبوب ریحدر و یاخود مجیء المطردر اجل
قلسه کفالت صحیح اولور اول مال حالا واجب اولور صورت مسئله بودر که بر کمسنه هبوب ریحه دکین یاخود

یغمور کلنجه فلان مقدار شیئه کفیل اولدم دیسه ایلدیکی شرطکه هبوب ریحدر ومجیء مطردر باطل اولوب
کفالت صحیحه اولور وکفیل اولدیغی مال فی الحال واجب اولور احدهماده اولان ضمیر مثنی هبوب الریح ایله مجیء
مطره راجعدر (وللطالب مطالبة ای شاء من کفیله واصیله) طالب ایچون ایکی کمسنه نك که بری کفیل وبری
ذمتنده دین اولان اصیلدر هرقنغیسندن استرسه مطالبه یعنی طلب ایلمکلك واردر (الا اذا شرط براءة الاصیل
فتکون حوالة) الا چون کفیل اولان کمسنه حین کفالتده اول اصیلك بری اولمسن شرط ایلسه بو شرطله مطالبه
اولنمز بوتقدیرجه حواله اولور (کما ان الحوالة بشرط عدم براءة المحیل کفالة) نته کیم حواله محیلك عدم براءتی
شرطیله کفالت اولور عقودده اعتبار معانی یه در الفاظه دکلدر (ولو طالب احدهما له مطالبة الآخر) واکر اول
طالب اولان کمسنه اول ایکیسنك برندن یعنی مدیون وکفیلدن مطالبه ایلسه اول برندن مطالبه ایلمکلك واردر
یعنی برندن طلب ایلمکله آخردن طلب ایلمکه مانع یوقدر ایکیسندن دخی طلب ایدر احدهماده اولان ضمیر
مدیون ایله کفیله راجعدر (فان کفل بماله علیه فبرهن علی الف لزمه) اکر بر کمسنه بر کمسنه نك اوزرنده اولان
شیئه کفیل اولسه صاحب حق اولان کمسنه اول مکفول عنهده بیك درهمی اولدیغنه شاهد کتورسه اول
کفیل اولان کمسنه یه اول بیك درهمی ویرمك لازم اولور لهده اولان ضمیر صاحب حقه راجعدر وعلیهده اولان
ضمیر مکفول عنهه راجعدر لزمهده اولان ضمیر کفیله راجعدر (وان لم یبرهن صدق الکفیل فیما اقر به مع یمینه)
واکر شاهد کتورمزسه کفیلك اقرار ایلدیکی شیء یمین ایله تصدیق اولنور (والاصیل فی اقراره باکثر علی نفسه خاصة)
اصیل اولان کمسنه کفیلك اقرار ایلدیکی شیدن زیادهیه اقرار ایلسه خاصة اول زیادهلك کندو نفسنك
اوزرینه درزیرا اقرار علی الغیر اول غیره سرایت ایلمز انجق مقرك اوزرینه واقع اولور مثلا دائن اولان کمسنه
شاهددن عاجز اولسه کفیل اولان کمسنه یوز درهمی واردر دیو اقرار ایلسه اول کفیلك اقرارندن زیاده اولان
یوز درهم اصیله لازم اولور زیرا اقرار علی الغیردر انجق کندو نفسنده تصدیق اولنور اقرارهده ونفسهده اولان
ضمیرلر اصیله راجعدر (فان کفل بلا امره لا یرجع علیه بما ادی عنه) اکر بر کمسنه بر آخر کمسنه یه بکا کفیل
اول دیمکسزن کفیل اولسه واوزرینه لازم کلانی ادا ایلسه اول کمسنه مکفول عنه ایچون ادا ایلدیکی شیئله
رجوع ایدهمز امری اولمدیغیچون متبرع اولور امرهده وعنهده اولان ضمیرلر مکفول عنهه راجعدر (وان اجازها
المکفول عنه) ان وصلیه در یعنی واکر مکفول عنه اولان کمسنه کفیل اولدیغنه عالم اولدیغندنصکره اول
کفالته اجازت ویررسه ده بنه رجوع ایدهمز متبرع اولور اجازهاده اولان ضمیر کفالته راجعدر (وان کفل
بامره رجع ولا یطالبه قبل الاداء) واکر کفیل اولان کمسنه مکفول عنهك امریله کفیل اولسه ادا ایلدیکی شیئله
رجوع ایدر واول مکفول عنه اولان کمسنهدن قبل الادا یعنی مکفول به ادا اولنمزدن مقدم
طلب ایلمیه بامرهده اولان ضمیر مکفول عنهه راجعدر یطالبهده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (فان لوزم
فله ملازمته) واکر اول کفیل ملازمت اولنسه یعنی اکا حواله قویوب ملازمت ایلسهلر کفیل دخی اول مکفول
عنهی ملازمت ایلمك جائزدر فلهده اولان ضمیر مکفول عنهه راجعدر (وان حبس فله حبسه) واکر کفیل حبس
اولنسه اکا دخی اول مکفول عنهی حبس ایلمکلك واردر فلهده اولان ضمیر کفیله راجعدر حبسهده اولان ضمیر
مکفول عنهه راجعدر (ویبرأ الکفیل باداء الاصیل) اصیل اولان کمسنه اوزرنده اولان شیئی ادا ایلسه کفیل
اولان کمسنه کفیل اولدیغی شیئدن بری اولور (وان ابرأ الطالب الاصیل او اخر عنه برئ الکفیل وتأخر عنه)
واکر طالب رب الدین اولان کمسنه اول اصیلی یعنی مدیون اولان کمسنه یی ابرا ایلسه یاخود برقاچ کون تأخیر
ایلسه کفیل اولان کمسنه دخی ابرا اولور یعنی طالب اصیلی ابرا ایلدیکی صورتده کفیل بری اولور وتأخیر
اولندیغی صورتده کفیلك اوزرندن تأخیر اولنور بو تقدیرجه ترکیبده لف ونشر مرتب واردر عنهده اولان ضمیر
اصیله راجعدر ایکنجی عنه کفیله راجعدر (وان ابرأ الکفیل او اخر عنه لا یبرأ الاصیل ولا یتأخر عنه)
واکر طالب اولان کمسنه کفیل اولان کمسنه یی ابرا ایلسه یاخود دینی اوزرندن تأخیر ایلسه اصیل اولان کمسنه
ابرا اولنمز واوزرندن تأخیر اولنمز (فان کفل بالدین الحال مؤجلا الی وقت یتأجل عن الاصیل ایضا) اکر کفیل
اولان کمسنه اول حال اولان دینی بر وقت مؤجله کفیل اولسه اصیلك اوزرندن دخی مؤجل اولور (ولو صالح
الکفیل عن الف علی مائة برئا) واکر اول کفیل اولان کمسنه بیك درهم حقدن یوز درهم اوزرینه مصالحه

ابلسه اصيل ايله كفيل برى اولور (ورجع بها فقط ان كفل بامره الاصيل) واكر كفيل اولان كسنه بوزايله اصيلك
اوزرينه رجوع ايليه فقطا كر اصيلك امر يله كفيل اولمش اولسه بهاده اولان ضمير مائه يه راجعدر (وان صالح
عن الالف بجنس اخر رجع بالالف) واكر اول كفيل اولان كسنه ايله اول اصيلده اولان بيك درهمى جنسندن
غيرى برشيئله مصالحه ايلسه اول كفيل اول بيك درهم ايله اصيلك اوزرينه رجوع ايلر (وان صالح عن موجب
الكفالة برى هو دون الاصيل) واكر كفيل اولان كسنه كفالته موجب شيئدن يعنى كفيل اولمقلغندن صلح اولسه
كفالتدن برى اولور واصيل اولان كسنه برى اولمز (وان قال الطالب للكفيل بالامر برئت الى من المال رجع على
اصيله) واكر طالب اولان كسنه امر يله كفيل اولان كسنه يه برئت الى من بكا برى اولدك يعنى بنم جهتمدن
سنده اولان مالدن برى اولدك ديسه كفيل اولان كسنه اصيلك اوزرينه رجوع ايدر زيرا بو اقرار كه طالبدن
واقع اولمشدر آلدم قبض ايلدم مرتبه سنده در اويله اولسه كفيل اصيله رجوع ايدر (وكذا في برئت عند ابى
يوسف خلافا لمحمد) وكذا كفيل اولان كسنه اصيل اوزرينه رجوع ايدر ريالكز برئت ديسه ابو يوسف قتنده امام
محمد ايچون خلاف واردر امام محمد قتنده كفيل اولان كسنه رجوع ايلمز (وفى ابرأتك لا يرجع) يعنى ابرأتك
لفظنده كفيل اصيلك اوزرينه رجوع ايلمز زيرا ابرأتك ابرا ايلمده صريحدر (وان كان الطالب حاضرا يرجع اليه
فى البيان فى الكل) واكر طالب اولان كسنه حاضر اولسه بيانده اكا رجوع اولنور جمله صورتلرده زيرا مجملدر
تاكم اجمال بيان اولنه اليه ده اولان ضمير طالبه راجعدر (ولا يصح تعليق البراءة عن الكفالة بالشرط كسائر البراءة
والمختار الصحة) كفالتدن اوترى براءتى شرط ايله سائر براءت كبى تعليق ايلمك صحيح اولمز اما مختار اولان صحيح
اولمسيدر مثلا طالب اولان كسنه كفيل اولان كسنه يه اذا جاء غد فقد ابرأتك عن الكفالة يعنى يارنكى كون
كلدكده سنى كفالتدن ابرا ايلدم ديسه بعضيلر قتنده صحيح دكلدر اما مختار اولان قول اوزره اول تعليق دخى
صحيح اولور (ولا تجوز الكفالة بما تعذر استيفاؤه من الكفيل كالحدود والقصاص) يعنى كفيل اولان كسنه دن
استيفاسى متعذر اولان شيئله كفالت جائز دكلدر حدود وقصاص كبى استيفاؤه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان
مايه راجعدر (ولا بالاعيان المضمونة بغيرها كالمبيع قبل القبض والمرهون) ودخى غيريسى ايله مضمون اولان
اعيانله كفالت جائز دكلدر مبيع كبى ومرهون اولان شيلرده مثلا بعد القبض بركسنه مشترى ايچون بايعك
بيع ايلديكى شيئه كفيل اولسه كه بچن مبيع هلاك اولسه بدلنى ويره ياخود قيمتنى ويره صحيح اولمز زيرا بچن مبيع
يد بايعده هلاك اولسه ثمن ايله حق مطالبه قالمسه كفالتك معناسى قالمز ودخى راهن ايچون مرتهندن اوترى
كفيل اولسه كه بچن مرهون هلاك اولسه بدلنى ويره ياخود قيمتنى ويره صحيح اولمز زيرا هلاك اولسه مرتهنه
برشى لازم اولمز (ولا بالامانات كالوديعة والمستعار والمستأجر ومال المضاربة والشركة) ودخى امانات ايله
كفالت جائز دكلدر وديعه ومستعار ومستأجر كبى ومال مضاربه كبى ومال شركه كبى زيرا بو اشيا غير
مضموندر (ولا بدين غير صحيح كبدل الكتابة حر كفل به او عبد) ودخى دين غير صحيح ايله كفالت صحيحه
دكلدر بدل كتابت كبى استرسه اول دينه حر كفيل اولسون استرسه عبد كفيل اولسون (وكذا بدل السعاية
عند الامام) ودخى بدل سعايه ايله كفالت صحيحه دكلدر امام ابو حنيفه قتنده (ولا بالحمل على دابة معينة
او بخدمة عبد معين بخلاف غير المعين) ودخى دابۀ معينه نك اوزرينه حمل ايلمكه يعنى كوتورمكه كفيل
اولمق ياخود برعبد معينك خدمتنه كفيل اولمق صحيح دكلدر اما بو ايكى شى غير معين اولسه لر ذكر اولنانلرك
خلافيدر يعنى بردابۀ غير معينه نك اوزرينه حمل ايلمكه ياخود برغير عبد معينك خدمتنه كفيل اولسه صحيح
اولور (ولا عن ميت مفلس خلافا لهما) ودخى مفلس اولان ميتدن كفالت صحيحه دكلدر زيرا دين ميتك ذمتنه
متعلقدر مادامكه دنياده ادا اولنميه آخرتده مطالبه اولنور بو مسئلهده امامين ايچون خلاف واردر يعنى
امامين قتلرنده ميتدن كفالت صحيحه اولور (ولا بلا قبول الطالب فى المجلس) ودخى طالبك مجلسده
قبول ايلمكسزين كفالت صحيحه اولمز (وقال ابو يوسف تجوز مع غيبته اذا بلغه فاجاز) وامام ابو يوسف
ديديكه كفالت طالب اولان كسنه نك غيبتنده جائزدر بچن اكا كفيل اولديغنك خبرى واصل اولسه اول دخى
اكا جازت ويرسه غيبته ده اولان ضمير طالبه راجعدر بلغه ده اولان ضمير فاعل خبر كفالته راجعدر ومفعول
ضميرى طالبه راجعدر (فان قال المريض لوارثه تكفل عنى بما على فكفل مع غيبة الغرما جاز اتفاقا)

واكر مريض اولان كسنه كندو وارثنه اوزرمده اولان دينه بندن كفيل اول ديسه پس مزبور وارث غرمانك
غيبتنده اكا كفيل اولسه اتفاق علما ايله كفالت جائز اولور لوارثه ده اولان ضمير مريضه راجعدر (ولو قاله لاجنبى
اختلف فيه المشايخ) واكر اول مريض اولان كسنه براجنبى كسنه يه اوزرمده اولان ماله كفيل اول ديسه
مشايخ انده اختلاف ايلمشلردر كيمسى صحيح ديمش وكيمسى صحيح دكلدر ديمش (وتجوز بالاعيان المضمونة
بنفسها كالمقبوض على سوم الشراء والمغصوب والمبيع فاسدا) ودخى بنفسها مضمون اولان اعيانله كفالت
صحيحه اولور على سوم الشراء مقبوض اولان شى كبى ومغصوب كبى وبيع فاسد ايله مبيع اولان شى كبى صورت
مسئله بر كسنه برشيئى اشترا ايلمك اوزره بلا صفقه السه وبرآدم دخى اكا كفيل اولسه كفالتى صحيحه اولور
اكر اول موجود ايسه عينى تسليم اولور اكر هلاك اولور ايسه قيمتنى ضامن اولور ومغصوب وبيع فاسد ايله اولان
مبيع دخى بو بابده در بنفسها ده اولان ضمير اعيانه عائددر (وبتسليم المبيع الى المشترى والمرهون الى الراهن
والمستأجر الى المستأجر وبالثمن) ودخى مبيعى مشترى يه تسليم ايلمكه وياخود مرهونى راهنه تسليم ايلمكه
وياخود مستأجر اولان شيئى مستأجر اولان كسنه يه تسليم ايلمكه كفالت جائز وصحيحه در زيرا كندو نفسنه
الزام ايلديكى حيثيندن واجب اولور ودخى ثمنه كفيل اولمق دخى جائزدر زيرا اودخى ذمتده واجب اولان
حقدر (فصل) بو فصل ينه كفالته متعلق نيچه اشيانك بياننده در (ولو دفع اصيل المال الى كفيله قبل دفع
الكفيل الى الطالب لا يسترده منه) واكر اصيل اولان كسنه يعنى ذمتنده مال اولان كسنه ذمتنده اولان مالى
كفيله دفع ايلسه كفيلك طالبه يعنى دين صاحبنه دفع ايلمسندن مقدم كر اول اصيل اولان كسنه كه مكفول
عنه در انى كفيلدن استرداد ايلمز زيرا قابضك حقى آكا تعلق ايلمشدر كفيله ده اولان ضمير اصيله راجعدر يسترده ده
اولان ضمير ماله ومنه ده اولان ضمير كفيله راجعدر (وما ربح فيه الكفيل فله ولا يتصدق به ورده الى المطلوب
احب ان كان المدفوع شيأ يتعين كالبر) كفيلك قبض ايلديكى مالدن حاصل اولان ربح انكدر انكله تصدق
ايلميه زيرا قبض ايلمسيله ملكى اولمشدر وانى عيوب سطلوبه يعنى مديونه رد احب واوليدر اكر اول مدفوع
اولان شى متعين اولان اشيادن ايسه مثلا بغداى كبى (خلافا لهما) امامين قتنده خلاف واردر زيرا اول ربح
كفيلكدر انى مكفول عنهه رد ايلر (ولو امر الاصيل كفيله ان يتعين عليه ثوبا ففعل فالثوب للكفيل والربح عليه)
واكر اصيل اولان كسنه كفيل اولان كسنه يه كندويه برثوب عينه ايلسون ديو امر ايلسه كفيل دخى
امرينه مطيع اولوب امر ايلديكى اشلسه اول ثوب كفيلكدر وربح دخى كندو اوزرينه در وامر ايدنه برشى
لازم اولمز مثلا اصيل اولان كسنه كندو كفيلنه بكا برثوب اشترا ايله وبايعك سندن ربح ايدوب سن خساره
ايلديكك بنم اوزريمه اولسون ديسه كفيل دخى برتاجره كلوب برثوب ياخود برعرض طلب ايلسه تاجر اولان
ربح طلب ايدوب ربادن خوف ايلسه كروا كا اون درهم دكر ثوبى اجل ايله اون بش درهمه بيع ايلسه كه آنى
مشترى بازارده اون درهمه بيع ايليه وكندو اوزرينه بايع ايچون اون بش درهم ادا ايلمك واجب اولور ايدى
بو تقديرجه ثوب كفيلكدر واول بش درهم ربحكه بايع ربح ايلمشدر ينه كفيل اوزرينه در وبو كا بيع العينه تسميه
ايدرلر كفيله ده اولان ضمير اصيله راجعدر (ومن كفل لاخر بما ذاب له على غريمه او بما قضى له به عليه فغاب
الغريم فبرهن الطالب على الكفيل بان له على الغريم الفا لا تقبل) وشول كسنه كه برآخره كندو غريمنك اوزرينه
مقر وثابت اولان شيئه كفيل اولسه ياخود اول آخر غريمنك اوزرينه كندويه قضا اولنمش حقه كفيل اولسه
صكره غريم اولان كسنه غائب اولسه غائب اولدقدنصكره طالب اولان كسنه دخى كفيلك اوزرينه برهنه
ايدوب يعنى شاهد كتوره كه اول غائب اولانك غريمده بيك درهمى واردر واول طالبك ايلديكى برهنه واحضار
ايلديكى شاهد قبول اولنمز زيرا مستقبلده قضا ايله واجب اولايان شيئه كفيل اولمشدر له ده اولان ضمير آخره
راجعدر غريمه ده اولان ضمير ينه آخره در عليه ده اولان ضمير غريمه راجعدر ايكنجى له ده اولان ضمير طالبه
راجعدر (ولو برهن ان له على زيد الفا وهذا كفيله بامره قضى به عليهما) واكر طالب اولان كسنه اول غائب اولان
زيدك اوزرنده بيك درهمى اولديغنى برهنه ايلسه وبو كسنه كندو امريله انك كفيليدر ديو دعوى ايلسه ذكر
اولنان بيك درهم ايله ايكيسنك اوزرينه يعنى كفيل ايله اصيلك اوزرينه قضا يعنى حكم اولنور له ده اولان
ضمير طالبه راجعدر كفيله ده اولان ضمير زيده راجعدر بامره ده اولان ضمير ينه زيده راجعدر به ده اولان ضمير

الفه راجعدر وبعض شراح بوده اولان ضميرى برهانه ارجاع ايلمشلردر اى قضى بالبرهان ديمك اولور عليهماده
اولان ضمير كفيل ايله اصيله راجعدر (ولو بلا امره قضى على الكفيل فقط) واكر طالب اولان كمسنه غائب اولان
كمسنه نك اوزرينه امرسز كفيل اولديسه يالكز كفيل اوزرينه قضا اولنور وغائبده اولانك اوزرينه قضا اولنمز
(وضمان الدرك للمشترى عند البيع تسليم يبطل دعوى الضامن المبيع بعد ذلك) ضمان الدرك مبتدا ومضاف
اليه در وتسليم خبرى واقع اولمشدر يعنى بايع مشترى ايچون بيع قتنده دركه ضامن اولمق تسليمدر واول مبيعده
بايعك حقى اولمديغنه اقراردر واول صفاتك ضمانندنصكره اول مبيعى دعوى وطلب ايلسه بايع رجوع ايدوب
طلب مبطلدر زيرا ضامن اولمغه اقدام ايلمسى حقى اولمديغنه اقراردر آنى طلب ايلمك صحيح دكلدر (وكذا لو كتب
شهادته وختم على صك كتب فيه باع ملكه او بيعا باتا) ودخى دعوى باطل اولور يعنى بر كمسنه كندو شهادتنى
برصكه يعنى بروثيقه يه يازسه واول صكك اوزرينه ختم ايلسه كه فلان كمسنه ملكنى بيع ايلدى ديو ياخود بيع
بات يعنى بيع نافذ وقاطع ايله مبيع ايلدى ديو زيرا رسم شهادتى بو وجهله بيع ايلديكنه اقراردر صكره رجوع
ايدوب طلب ايلمسى صحيح دكلدر (بخلاف ما لو كتبها على اقرار العاقدين) اما بر كمسنه شهادتنى متعاقدينك
اقرارلرينه يازسه تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى متعاقدينك اقرارلرينه شهادتنى يازمق اول مبيعى دعوى
ايلمسنه مبطل ومانع دكلدر (وضمان الوكيل بالبيع الثمن للموكل باطل) مبيعه وكيل اولان كمسنه نك موكل
ايچون اول مبيعك ثمننه ضامن اولمسى باطلدر (وكذا ضمان المضارب الثمن لرب المال) ودخى مضارب اولان
كمسنه رب مال ايچون ثمنه ضامن اولمق باطلدر زيرا كفالت بر آدمك ذمتنده اولان مالى طلب ايلمكه التزامدر
طلب بونلره مخصوصدر بو تقديرجه هر برى كندى نفسنه ضامن اولمش اولور (وضمان احد الشريكين
حصة شريكه من ثمن ما باعه صفقة واحدة) ودخى ايكى شريكك بريسى صفقهٔ واحده ايله بيع ايلدكلرى شيئك
ثمنندن كندو شريكنك حصه سنه ضامن اولمق باطلدر مثلا ايكى رجل بر رجله صفقهٔ واحده ايله بر عبد بيع
ايلسه لر ايكيسنك بريسى كندو شريكنه ثمنندن حصه سنه ضامن اولسه باطل اولور زيرا صفقهٔ واحده
اولديغيچون ثمن ايكيسنك ما بينده مشترك اولور وايكيسنك برى اول بر آخرك حصه سنه ضامن اولمسى صحيح
اولسيدى كندو نفسنه ضامن اولمق لازم اولوردى اول ايسه باطلدر (وصح لو بصفقتين) وضمان صحيح اولور يعنى
بيع صفقتين ايله اولسه زيرا بو صورتده اشتراك اولمز (وضمان الدرك والخراج والقسمة صحيح) ضمان الدرك اتفاقله
جائزدر وضمان خراج دخى جائزدر زيرا دين مقوله سيدر وضمان القسمه دن مراد قسامك اجرتنه ضامن اولمقدر
بعضيسى ديديكه ضمان قسمتدن مراد ضمان النوائب ايمشكه بيان اولنسه كركدر ايدى نوائبى اوزرينه عطف
ايلمك عطف تفسيردر وبعضيلر ديديكه عطف الخاص على العام قبيلندندر محصل كلام بو انواع ثلاثه نك ضمانى
صحيحدر (وكذا ضمان النوائب سواء كانت بحق ككرى النهر واجرة الحارس او بغير حق كالجبايات) نوائب شول
نازله دركه مسلمينه حوايجدن اصابت ايدركو يلرى اصلاح ايلمك وسد ثغور كبى بو مقوله شيلر ظهور ايدوب
مسلمين بينده توزيع وتقسيم اولندقده بعضيلرى اول حوايجى ويرمه ده تردد ايلسه تردد ايدن كمسنه ايچون
بر آخر كمسنه كفيل اولسه كفالتى صحيحه اولور كرك اول نوائب حق ايله اولسون ذكر اولنان صو يوللرينى اصلاح
وسد ثغور كبى وحارسك اجرتى كبى وكرك بغير حق اولسون انواع جبايات كبى اولكيسى قسمك كفالتى كبى
اتفاقله صحيحدر قسم ثانيكه جبايادر انده خلاف واردر زيرا بعضيلر كفالت جائز دكلدر ديديلر وبعض كفالت
صحيحه در سائر ديون كبى مطالبه اولور لكن فتوى صحيح اولمسنك اوزرينه در جبايات ديديكى فى زماننا
شول شيدر كه ظلمه بغير حق اخذ ايدرلر عوارض وبدل نزل كبى اولان تكاليفدر (وضمان العهدة باطل) مثلا
بر رجل بر رجلدن بر عبد اشترا ايلدى بر رجل دخى عهده سنه ضامن اولدى باطلدر زيرا لفظ عهده بر قاچ
معنايه اطلاق اولنور برى صك قديمه اطلاق اولنور وبرى عقد وحقوق عقده اطلاق اولنور وبرى بودر كه
خيار شرط اطلاق اولنور بونلر ايله قبل البيان عمل ايلمك متعذردر اول اجلدن ضمانى باطل اولدى (وكذا
ضمان الخلاص) ودخى ضمان الخلاص باطلدر ابو حنيفه قتنده زيرا خلاص ابو حنيفه قتنده مبيعى مستحقدن
تخليص ايدوب مشترى يه تسليم ايلمكدر بو ايسه باطلدر زيرا بوكه قادر دكلدر (خلافا لهما) امامين قتنده
خلاف واردر يعنى ضمان الخلاص قتلرنده جائزدر زيرا عبدك تسليمنه قادر اولمز ايسه ثمنه ضامن اولور

(ولو قال الكفيل ضمنته الى شهر وقال الطالب بل حالا فالقول للكفيل) وقچن كفيل ايله طالب نزاعه دوشوب
كفيل اولان كمسنه بن بر آيه دكين ضامن اولدم ديسه طالب اولان كمسنه حالا ضامن اولدك ديسه قول
كفيلكدر زيرا حال اولمق معناسنه منكردر ضمنته ده اولان ضمير دينه راجعدر وجائزكه مديونه راجع اوله
(وفى الاقرار للمقر له) واقرارده قول مقر لهكدر مثلا بر كمسنه بر آخره سنك بنده بر آيه دكين يوز درهم حقك
واردر ديو اقرار ايلسه مقر له اولان كمسنه يوز درهمى اولديغنه تصديق ايدوب اجلى انكار ايلسه قول مقر
لهكدر (ولا يؤخذ ضامن الدرك ان استحق المبيع ما لم يقض بثمنه على بائعه) مبيع اولان نسنه شيء مستحق
اولديغى ظهور ايلسه ضامن الدرك اولان كمسنه اخذ اولنمز مادامكه اول بايعك اوزرينه اول مبيعك ثمنيله
قضا اولنميه بثمنه ده اولان ضمير مبيعه راجعدر وبايعه ده اولان ضميرده بنه اكا راجعدر

باب كفالة الرجلين والعبدين

چون مصنف رحمه الله رجل واحدك كفالتى بياننده فارغ اولدى ايسه ايكى رجلك كفالتلرى بيانه شروع
ايلدى وديدى (دين عليهما كفل كل عن صاحبه فما اداه احدهما لا يرجع به على الآخر الا اذا زاد على النصف)
بر رجلك متاعك بهاسندن ايكى رجل اوزرنده دينى اولوب وهر بريسى كندو صاحبنه كفيل اولسه ايدى
ايكيسنك بريسى شول ادا ايلديكى شيء ايله اول برينك اوزرينه رجوع ايلمز الا قچن ادا ايلديكى مقدار نصفدن
زياده اولسه اول زياده يى رجوع ايدر زيرا ايكى رجلك هر بريسى اوزرنده اولان نصفى ادا ايلمه ده اصيلدر واول
بر نصف آخرده كفيلدر وشول ادا ايلديكى شيء كندى اوزرنده اولاندن حساب اولنور عليهماده اولان ضمير
رجلينه راجعدر اداه ده اولان فاده اولان ضمير مابه راجعدر به ده اولان ضمير ادا ايلديكى شيئه راجعدر
(ولو كفلا بمال عن رجل وكفل كل منهما به عن صاحبه فما اداه رجع بنصفه على شريكه او بكله على الاصيل
لو بامره) واكر ايكى رجل بر رجلك اوزرنده اولان ماله كفيل اولسه لر وبو ايكى رجلك هر برى كندى
صاحبنك اوزرنده اولان جمله ماله كفيل اولسه ايدى بو ايكيسنك بريسى شول ادا ايلديكى شيئك نصفى ايله
كندو شريكنك اوزرينه رجوع ايدر ياخود جمله ادا ايلديكى شيئله اول اصيلك اوزرينه رجوع ايدر اكر اصيلك
امرى ايله كفيل اولديسه زيرا ايكيسنك دخى اوزرلرنده اولان شيده برابرلردر وادا ايلدكلرى شيء شيوع ايله
ايكيسنك اوزرينه در به ده اولان ضمير فاده اولان مايه راجعدر نصفه ده او بكله ده اولان ضميرلر
اداه ده اولان ضميره راجعدر بامره ده اولان ضمير اصيله راجعدر (وان ابرأ الطالب احدهما فله اخذ الآخر
بكله) واكر طالب اولان كمسنه ايكى كفيلك برينى ابرا ايلسه طالب ايچون كفيل آخرى كل مال ايله اخذ ايلمك
واردر زيرا كفيلى ابرا ايلمك اصيلك ابراسنه موجب دكلدر اويله اولسه مالك كليسى اصيلك اوزرينه باقى قالور
اول بر آخر ايسه كلى ماله كفيلدر فله ده اولان ضمير طالبه راجعدر بكله ده اولان ضمير ماله راجعدر (ولو فسخت
المفاوضة فلرب الدين اخذ من شاء من شريكيها بكل دينه) يعنى شركت مفاوضه ايله شريك اولان كمسنه لر اول
شركت مفاوضه يى فسخ ايدسه لر رب الدين اولان كمسنه ايچون جائزدر اول مفاوضه يى شريكلرينك هر قنغيسى
استرسه كل دين ايله اخذ ايلمك شريكيهاده اولان ضمير مفاوضه يه راجعدر دينه ده اولان ضمير رب الدينه راجعدر
(وما اداه احدهما لا يرجع به على الآخر ما لم يزد به على النصف) وشول شيكه ايكى شريكك بريسى انى رب الدينه
ادا ايلمش اوله اول بر آخرك اوزرينه رجوع ايلمز مادامكه نصفدن زياده اولميه اداه ده اولان ضمير مايه راجعدر
به ده اولان ضمير اداه ده اولان ضميره راجعدر ايكنجى به ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (واذا كوتب العبدان
بعقد واحد وكفل كل عن صاحبه رجع كل على الآخر بنصف ما ادى) وقچن ايكى عبد عقد واحدده مكاتب
اولسه لر واول ايكى عبدك هر بريسى صاحبندن كفيل اولسه يعنى هر بريسى كندويه ورفيقنه كفيل اولسه لر
هر بريسى مال كتابتدن ويرديكى شيئك نصفى ايله اول بر آخرك اوزرينه رجوع ايلر بو عقد استحسانا جائزدر
وقياس جائز اولمقدر زيرا بو عقدده كفالت مكاتب وكفالت بدل كتابت واردر بونلر ايسه هر بريسى على حدة
باطلدر ايكيسى بر عقدده اولمق بالطريق الاولى باطلدر صاحبه ده اولان ضمير ايكى عبدك برينه راجعدر (وان اعتق
السيد احدهما قبل الاداء صح) واكر اول ايكى عبدك سيدى اولان كمسنه اول ايكى عبد مكاتبك برينى مال كتابت
ادا اولنمزدن مقدم اعتاق ايلسه صحيح اولور احدهماده اولان ضمير عبدانه راجعدر (وله ان يأخذ حصة الآخر

منه اصالة او من المعتق كفالة) ودخی سیده ایچون جائزدرکه اول برآخر مکاتبك حصه سنی سید کندودن اخذ
ایلیه اصالت طریقیله زیرا کندوسی اصیلدر ویاخود معتقدن اخذ ایلیه کفالت طریقیله زیرا صاحبنه
کفیل ایدی محصل کلام اول ایکی عبدك سیدی مخیردر دیلرسه بدل کتابتی کفالت طریقیله معتقدن اخذ
ایلر دیلرسه اصالت طریقیله اخذ ایدر (ویرجع المعتق فقط بما ادی علی صاحبه) ومعتق اولان کمسنه صاحبنك
اوزرینه انجق ادا ایلدیکی شیئله رجوع ایدر زیرا کندو امریله ادا ایلمشدر (ولو کان علی عبد مال لایجب علیه
الا بعد عتقه) واکر برعبد مملوکك اوزرنده غیرك مالی اولسه اول عبد اوزرینه اداسی واجب اولمز الا عتق
اولدقدنصکره زیرا مملوك ایكن حالنده جمله مالك اولدیغی شیئ سیدینکدر وعلیه ده اولان ضمیر عبده راجعدر
وعتقه ده اولان ضمیر ینه عبده راجعدر (فکفل به رجل کفالة مطلقة لزم الکفیل حالا) یعنی اول عبد مملوکك
اوزرنده اولان ماله بر رجل کفالت مطلقه ایله یعنی حال وتأجیل قیدندن مطلق کفیل اولسه اول کفیل اولدیغی
مال کفیله فی الحال لازم اولور اکر مطلق اولمیوب مؤجل اولیدی قبل حلول الاجل طلب اولنمز ایدی به ده
اولان ضمیر ماله راجعدر (واذا ادی لایرجع علی العبد الا بعد عتقه) وقچن کفیل اولان کمسنه عبدك اوزرنده
اولان مالی ادا ایلسه انکله عبدك اوزرینه رجوع ایلمز الا عتق اولدقدنصکره (ولو ادعی رقبة عبد فکفل به رجل
ذات العبد فبرهن المدعی له انه ضمن الکفیل قیمته) واکر برکمسنه برعبدك رقبه سن دعوی ایلسه یعنی بو شخص
بنم عبدمدر دیو دعوی ایلسه اول رقبه سی دعوی اولنان عبده برآخر کمسنه کفیل اولسه مزبور عبد بعد
الکفاله فوت اولسه اولدقدنصکره مدعی اولان کمسنه کندو عبدی اولدیغنه شاهد کتورسه اول عبده کفیل
اولان کمسنه آنك اوزرینه قیمتنی ضامن اولور زیرا عین اولدیغی تقدیرجه قیمتی لازم اولور به ده اولان ضمیر عبده
راجعدر انه ده اولان ضمیر ینه عبده راجعدر له ده اولان ضمیر مدعی به راجعدر قیمته ده اولان ضمیر عبده راجعدر
(ولو کفل سید عن عبده بامره او عبد غیر مدیون عن سیده فعتق فای ادی لایرجع علی الآخر) واکر برسید
کندو عبدینه امریله کفیل اولسه یاخود برعبد غیر مدیون کندو سیدینه سیدك امریله کفیل اولدقدنصکره معتق
اولسه عبددن وسیددن هرقنغیسی که برشیئ ادا ایتمش اولسه قول افندیسنك اوزرینه وافندیسی قولك
اوزرینه ادا ایلدکاریچون رجوع ایلمز

کتاب الحواله

چون مصنف رحمه الله کفالت احوالندن فارغ اولدی ایسه حواله نك احکامی بیانینه شروع ایلدی حواله
لغتده نقل تحویل معناسنه در واصطلاح شرعده (هی نقل الدین من ذمة الی ذمة) یعنی حواله بردینی
برذمتدن برذمته نقل ایلمکدر یعنی محیل اولان کمسنه نك ذمتندن اول محتال علیهك ذمتنه نقل اولنمقدر
(وتصح فی الدین لا فی العین) حواله دینده صحیح اولور عینده صحیحه اولمز زیرا حواله نقل معناسنه در عینده ایسه
نقل تصور اولنمز (برضی المحال والمحتال علیه) یعنی حواله صحیحه اولور محتالك یعنی حواله اولانك ودخی محال
علیهك یعنی حواله یی قبول ایدننك مدیونیدر رضالریله محیل حواله ایدن زید مدیون اوزرنده اولان حقی یعنی دینی
عمرو محتال یعنی حواله اولان عمرو ومحال علیه یعنی حواله یی قبول ایدن بشر ذمتنده اولان متقررا اولان غنی
آلیون دیو زیددن طلب ایتدیکی دین مقابله سنده اکا محیل دیرلر (وقیل لابد من رضی المحیل ایضا) ودینلدیکه
محیل اولان کمسنه نك دخی رضاسندن لابددر (واذا تمت بری المحیل بالقبول فلا یأخذ المحتال من ترکته لکن
یأخذ کفیلا من الورثة او الغرماء مخافة التوی) وقچن حواله تمام اولسه محیل اولان کمسنه بری اولور یعنی
محتال ومحتال علیهك قبوللریله تمام اولسه ومحیل اولان کمسنه فوت اولسه محتال اولان کمسنه آنك ترکه سندن
اخذ ایلمز لکن ورثه دن یاخود غرمادن کفیل اخذ ایلر هلاك اولمه نك خوفندن اوتری ترکته ده اولان ضمیر محیله
راجعدر (ولا یرجع علیه المحتال الا اذا توی حقه) واول محتال اولان کمسنه اول محیلك اوزرینه رجوع ایلمز الا
قچن حقی هلاك اولسه اول حینده رجوع ایدر علیه ده اولان ضمیر محیله راجعدر (وهو بموت المحال علیه مفلسا
او بانکاره الحواله وحلفه ولا بینة علیها) یعنی اول توی که هلاك اولمقدر ابو حنیفه قتنده ایکی شیئك بریسی ایله
اولور بری اول محال علیهك حواله یی انکار ایدوب یمین ایلمسیله وحال بوکه محتالك ومحیلك بینه لری یوقدر
وهو ضمیری توی یه راجعدر وانکارده ده اولان ضمیر محال علیهه راجعدر وحلفه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر

علیهاده اولان ضمیر حواله یه راجعدر (وعندهما بتفلیس القاضی ایاه ایضا) وامامین قتنده اول توی برقاضینك
اول محتال علیهی حال حیاتنده مفلس یازمه سیله دخی ثابت اولور مفلسدر دیو اوزرینه حکم ایلمك ایله اولور
ایاه ده اولان ضمیر محتال علیهه راجعدر (وتصح بالدراهم المودعة) ودخی حواله ودیعه اولان دراهم ایله صحیحه
اولور مثلا زید اولان کمسنه عمرولك یاننده ودیعه طریقیله بیك درهم امانت قوسه زیدك دخی بکره بیك درهم دینی
اولسه زید بکری اول عمروده اولان بیك درهمه حواله ایلسه صحیحه اولور (والمحال علیه یبرأ بهلاکها) محال
علیه اولان کمسنه بری اولور اول ودیعه اولان دراهمك هلاك اولمسیله زیرا حقی اکا متعلق ایدی (وبالمغصوبة
ولا یبرأ بهلاکها) ودخی حواله غصب اولنمش دراهم ایله صحیحه اولور اما هلاك اولمسیله محتال علیه اولان کمسنه
بری اولمز بهلاکهاده اولان ضمیر ودیعه یه راجعدر (واذا قیدت الحوالة بالدین او الودیعة او الغصب لایطالب
المحیل المحتال علیه) یعنی قچن حواله دین ایله یاخود ودیعه ایله یاخود غصبله قید اولنسه اول محیل اولان کمسنه
محتال علیه اولان کمسنه دن طلب ایلمز زیرا محتالك حقی تعلق ایلمشدر (مع ان المحتال اسوة غرماء المحیل بعد
موته) مع هذا محتال اولان کمسنه اول محیل اولان کمسنه نك غرماسنه اسوه در یعنی برابردر محیلك
موتندنصکره موتنه ده اولان ضمیر محیله راجعدر (وان لم تقید بشیئ فله المطالبة) واکر حواله برشیئله قید
اولنمز ایسه یعنی دین ایله یاخود ودیعه ایله یاخود غصب اولمسیله قید اولنمز ایسه محیل ایچون مطالبه ایلمکلك
واردر مثلا مدیون اولان کمسنه رب الدینه مزبور جانك اوزرنده اولان بیك درهمه سنی حواله ایلدم دیسه محتال
اولان کمسنه نك حقی اول محتال علیه اولان کمسنه ده اولان دینه وودیعه یه وغصبه تعلق ایلمز بلکه محتال علیه
اولان کمسنه اوزرینه واجب اولان اول محتالك دینی کندو مالندن وفا ایلمکدر واول محیل اولان کمسنه اول
محتال علیه ده اولان دینه ودیعه سنی ومغصوبنی قبض ایلر (ولا تبطل الحوالة باخذه ما علی المحال علیه
او عنده) محال علیهك یاننده یاخود اوزرنده اولان شیئی محیل اولان کمسنه اخذ ایلمکله حواله باطل اولمز
عنده ده اولان ضمیر محتال علیهه راجعدر (واذا طالب المحال علیه المحیل بمثل ما احال به فقال احلت بدین لی
علیك لایقبل بلا حجة) قچن محتال محال علیه اولان کمسنه یی حواله ایلدیکی شیئك مثلیله مطالبه ایلسه
محیل دخی محتال علیه بنم سنده اولان دینم ایله حواله ایلدم دیسه بو قول حجتسز یعنی بینه سز قبول اولنمز
زیرا دینم وار دیو دعوی ایلدیکی اجلدن بینه یه محتاج اولدی زیرا البینة علی المدعی دیر به ده اولان ضمیر ما یه
راجعدر (ولو طالب المحیل المحتال بما احال فقال احلتنی بدین لی علیك لایقبل بلا حجة) وقچن محیل اولان کمسنه
اول محتاله حواله ایدوب قبض ایلدیکی شیئله مطالبه ایلسه محتال دخی اول محیل اولان کمسنه یه سن بنی
اوزرکده اولان دینم ایله حواله ایلدك دیسه محتالك قولی حجتسز قبول اولنمز وقول محیلکدر (وکره السفتجة
وهی الاقراض لسقوط خطر الطریق) سفتجه ضم سین ایله وسکون فاء ایله وفتح تاء فوقانیه ایله واحد السفاتج
در سفته لفظندن تعریب اولنمشدر لغتده محکم معناسنه در اصطلاح فقهاده مصنفك ذکر ایلدیکیدر سفتجه
مکروه اولور وبو سفتجه اقرار در یعنی برکمسنه بربلده آخره آقچه کوندرمك مراد ایدوب لکن حرامی خوفندن
امانت طریقیله کوندرمکدن خوف ایلمکله برکمسنه یه قرض ویروب فلان بلده ده شریکم فلانه تسلیم ایله
دیمکدر و مکروه اولدیغنك سببی زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم نفع جر ایدن قرضدن نهی بیورمشلردر

کتاب القضاء

چون اکثر بیع وشراده وربا وسلمده وکفاله وحواله ده نزاع واختلاف واقع اولور قضاء قاضی یه احتیاج اولنور
مصنف رحمه الله مذکوراتك عقبنده کتاب القضاء ذکر ایلدی قضا لغتده برقاچ معنایه کلور بری الزام وتقدیر
معناسنه کلور (وقضی ربك الا تعبدوا الا ایاه) کبی وبری فارغ اولمق معناسنه کلور (فاذا قضیتم الصلاة) کبی
وبری فرض وتقدیر معناسنه کلور وقضی الحاکم بالنفقة کبی واصطلاح شرعده الزام وفصل معناسنه در
(القضاء بالحق من اقوی الفرائض وافضل العبادات) قضا اجماع علما ایله فرض کفایه دندر وایکی خصمك مابیننده
حق وعدل ایله قضا ایلمك اقوی اولان فرائضدندر وافضل اولان عباداتدندر (واهله من هو اهل للشهادة) واهل
قضا اول کمسنه درکه شهادته اهل اوله یعنی هرشیکه شاهدده اشتراط اولنور قاضیده دخی اشتراط اولنور واهله ده
اولان ضمیر قضایه راجعدر (وشرط اهلیته شرط اهلیتها) وقضانك اهلیه سنك شرطی شهادتك اهلیه سنك

شرطیدر یعنی شاهدده عقل وحریت وعدالت اشتراط اولندیغی کبی کذلك قاضیده اولمسی اشتراط اولنورا
اهلیتده اولان ضمیر قضایه راجعدر واهلیتهاده اولان ضمیر شهادته راجعدر (والفاسق اهل له) فاسق اولان
کمسنه قضایه اهلدر وبعضیلر قتنده قضاسی صحیح دکلدر اصلا زیرا فاسق کندونفسنه امین دکلدر غیره امین
بالطریق الاولیدر (ویصح تقلیده ویجب ان لایقلد) یعنی فاسق اولان کمسنه قوللری اوزره تقلیدی صحیح اولور
لکن واجب اولان تقلید اولنمقدر کرچه تقلید اولندقده صحیح اولور ومقلدی آثم اولور تقلیدده اولان ضمیر
فاسقه راجعدر (کما یصح قبول شهادته) یعنی فاسق قضایه اهلدر شهادتنك قبولی صحیح اولدیغی کبی (ویجب
ان لاتقبل) اما واجب اولان شهادتی مقبول اولممقدر (ولوفسق العدل یستحق العزل ولاینعزل فی ظاهر
المذهب وعلیه مشایخنا) واکر عدل اولان کمسنه رشوت اخذ ایلمکله یاخود زنا وشرب خمر ایله فاسق اولسه عزله
مستحق اولور وظاهر مذهبده عزل اولنمز واکثر مشایخ عزل اولنمق اوزره در علیه ده اولان ضمیر عدم عزله
راجعدر (ولواخذ القضاء بالرشوة لایصیر قاضیا) واکر قاضی قضایی رشوت ایله السه قاضی اولمز وبر ماده ده
حکم ایلدیکی تقدیرجه حکمی نافذ اولمز صحیح بودر (والفاسق یصلح مفتیا وقیل لا) فاسق اولان کمسنه
مفتی اولمغه صلاحیتی واردر یعنی مفتی اولمسی صحیحدر وبعضیلر قتنده مفتی اولمغه صلاحیتی یوقدر (ولاینبغی
ان یکون القاضی فظا غلیظا) قاضی اولان فظ وغلیظ یعنی سیئ الخلق وکلامی شدید اولمق لایق دکلدر (جبارا
عنیدا) ودخی جبار وعنید یعنی متکبر وحقه مخالف اولمق لایق دکلدر حسن خلق صاحبی اولمق کرکدر زیرا
حضرت رسول صلی الله علیه وسلمك خلیفه سیدر (وینبغی ان یکون موثوقا به فی دینه) ودخی قاضی اولان
کمسنه لایقدر که دیننده موثوق به یعنی معتمد علیه اوله (وعفافه) ودخی عفافده یعنی عفیف اولمه ده زیرا عفاف
اساس دیندر (وعقله) ودخی عقلنده زیرا عقل مدار تکلیفدر (وصلاحه) ودخی صلاحنده زیرا ضدنده فساد
واردر (وفهمه) ودخی فهمنده زیرا فهمی اولمسه خصمانك کلاملرینی تصور ایده مز (وعلمه بالسنة) ودخی
حضرت علیه السلامك سنتنه عالم اولمه ده یعنی حضرتك اقوال وافعالنه مطلع اولمسنده (والآثار) ودخی
آثارده عالم اولمه ده یعنی اصحاب کزیندن مروی ووارد اولان احکامده عالم وفاضل اولمسنده (ووجوه الفقه) ودخی
وجوه فقهده یعنی احکام ووقایعه متعلق اولان مسائلده وقیاسنده عالم اولقدر محصل کلام قاضی اولان
کمسنه یه لایقدر که بو جمله ذکر اولنان اشیاده موثوق به ومعتمد علیه اوله (وکذا المفتی) وکذلك مفتی اولان
کمسنه یه لایقدرکه بو ذکر اولنان اوصاف ایله موصوف اوله (والاجتهاد شرط الاولویة) اجتهادك معناسی بذل
المجهود لنیل المقصوددر یعنی انسان مقدورو مجهودنی نیل مقصودده بذل وصرف ایلمکدر ومجتهد اکادیرلرکه
کتاب الله وسنت رسول اللهده اولان احکام واشباهك جمیعسنه عالم اولهدر یعنی قاضینك مجتهد اولمسی شرط
اولویتدر روایة ثلاثه قتنده شرط جوازدر (فیصح تقلید الجاهل) چونکه قاضینك مجتهد اولمسی شرط اولویت
اولور بو تقدیرجه قضایی جاهله تقلید ایلمك صحیح اولدی زیرا قضا غیرینك فتواسیله جائزدر شافعی قتنده جائز
دکلدر (ویختار الاقدر والاولی) یعنی بر کمسنه یه قضا تولیه اولنمق اقتضا ایلسه اقدر اولان کمسنه یعنی احکامده
وعلمده زیاده قدرتلو یی ودخی غیریدن اولی اولان کمسنه یی تولیه ایلمك اختیار اولنمق کرکدر زیرا حدیث شریفده
وارد اولمشدر که (من قلد انسانا عملا وفی رعیته من هو اولی منه فقد خان الله ورسوله وجماعة المسلمین) (وکره
التقلد لمن خاف الحیف والعجز عن القیام به) یعنی ارتکاب قبایح ایله حیف خوف ایلین کمسنه یه قضایی تقلید
ایلمك مکروهدر ودخی قضایه قائم اولمسنده عاجز اولدیغی خوف ایلین کمسنه یه قضایی تقلید ایلمك مکروهدر
(ولا بأس به لمن یثق من نفسه باداء فرضه) یعنی قضا لابأسدر شول کمسنه یه که کندو نفسندن فرضك اداسنه
واثق اوله بو معنی یجن فرضه ده اولان ضمیر لمن ده اولان منه راجع اولور سه اما قضایه راجع اولسه معنی شویله
اولور قضاء لابأس اولور شول کمسنه یه که کندو نفسندن اول قضانك اداء فرضنه واثق اوله من نفسه ده اولان
ضمیر لمن ده اولان منه راجعدر (ومن تعین له فرض علیه) وشول کمسنه که اول قضایه متعین اوله انك اوزرینه
قاضی اولمق فرض عین اولور فرض کفایه ایکن باخود اختیار ایلمسی فرض اولور اندن غیری اولمغله عباد
اللهك حقوقی صیانت اولنمق ایچون له ده اولان ضمیر قضایه راجعدر علیه ده اولان ضمیر منه راجعدر (ولا
یطلب القضاء ولایسأله) وهیچ کمسنه قضایی قلبی ایله طلب ایلمیه ولسانیله سؤال ایتمیه زیرا حضرت صلی الله

علیه وسلم (من طلب القضاء وکل الی نفسه) بیورمشلردر یسأله ده اولان ضمیر قضایه راجعدر (ویجوز تقلده
من السلطان الجائر) ودخی قضا جور صاحبی اولان سلطاندن تقلد ایلمك یعنی انك تقلیدی ایله قاضی اولمق
جائزدر تقلده ده اولان ضمیر قضایه راجعدر (ومن اهل البغی) ودخی قضاء اهل بغیدن تقلد ایلمك جائزدر واهل
بغی شول کمسنه لردر که سلطانك طاعتندن خارج اولمشلردر (الا اذا کان لایمکنه من القضاء بحق) الا ایچن اول
سلطان جائر یاخود سلطان باغی اول قاضی حق ایله قضا ایلمکدن تمکین ایتدرمیه مثلا کاشرع شریفه مخالف
شیلر ارتکاب ایلمکه امر ایلسه اول حینده اندن تقلد جائز دکلدر یمکنه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر
(وان تقلد یسأل دیوان قاض قبله وهو الخرائط التی فیها السجلات والمحاضر وغیرها) وقچن قاضی سلطان
طرفندن مولی اولسه ابتدا کندودن اول اولان قاضینك دیوانی طلب ایلیه دیوان ایسه شول خرائطدرکه
یعنی شول کیسه لردر که انده سجلات وضع اولنور ودخی محاضر که جمع محضردر طلب ایلیه و بونلردن
غیری اولان شیلری طلب ایلیه مثلا وصیلرك واوقاف وفرض تقدیر اولنان نفقاتك کتب وتحریر اولنان
صکوکی قبله ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر فیهاده اولان ضمیر خرائطه راجعدر (ویبعث امینین یقبضانها
بحضرة المعزول او امینه) یکی متولی اولان قاضی کندو طرفندن اول معزول اولان قاضیده اولان خرائطی
قبض ایلمك ایچون ایکی امین ارسال ایلیه اول خرائطی معزول اولان قاضینك حضورنده یاخود امیننك
حضورنده قبض ایلیه لر یقبضانهاده اولان ضمیر خرائطه راجعدر او امینه ده اولان ضمیر معزوله راجعدر
(ویسئلانه شیئا فشیئا) یعنی اول ارسال اولنان ایکی امین اول سجلاتی معزول اولان قاضیدن شیئا فشیئا یعنی
بر بر طلب ایلسونلر یسئلانه ده اولان ضمیر معزوله راجعدر (ویجعلان کل نوع فی خریطة علی حدة) واول
ایکی امین اولان کمسنه لر اول سجلاتك هر نوعنی بر خریطه یه علی حدة بشقه جه قویه لر مثلا اموال ایتامده نصب
وصی ایچون اولان سجلات بشقه بر کیسه ده وقس علی هذا (وینظر فی حال المحبوسین) واول قاضی جدید اولان
کمسنه ابتدا اکه محل حکومته حلول ایلر اول محلده محبوس اولان آدملرك حاللرینه نظر ایلیه وهر بریسی
نه خصوص ایچون حبس اولندیغن استفسار ایلیه (فمن اقر بحق او قامت علیه بینة الزمه) ایمدی شول
کمسنه که بر حق ایله اقرار واعتراف ایلیه یاخود انکار ایدوب اوزرینه اول حق ثابت اولدیغنه اقامت ایلیه
انی الزام ایلیه علیه ده اولان ضمیر منه راجعدر الزمه ده اولان ضمیر بارزمنه اکا راجعدر (ولایعمل بقول
المعزول) قاضی جدید اولان کمسنه اول محبوسلرك حقنده معزول اولان قاضینك قولیله عمل ایلمیه زیرا معزول
اولمغله احاد رعایایه الحاق اولنمشدر واحدك ایسه شهادتی کفایت ایلمز (والا ینادی علیه ثم یخلی سبیله بعد
ما استظهر فی امره ویأخذ منه کفیلا) واکر اقرار ایلیوب بینه دخی قائم اولمسه اول محبوسك اوزرینه ندا
اولنه که هر کیمك محبوس اولان ابن فلانك یاننده حقی وار ایسه مجلس شرع شریفه حاضر اوله بر کمسنه کلوب
دعوی ایدوب بر شی اثبات ایدرسه اوزرینه حکم اولنور هیچ بر کمسنه کلمیوب بر شی اثبات اولنمز ایسه سبیلی
تخلیه اولنور یعنی اطلاق اولنور امرینه استظهار اولندقدنصکره یعنی احتیاط ایدوب تفحص ایلدکدنصکره
اطلاق ایلیه واطلاق اولندیغی تقدیرجه نفسنه بر کفیل اخذ ایلسون بونلر کیمده اولان ضمایرك جمله سی
محبوسه راجعدر (ویعمل فی الودائع وغلات الوقوف بالبینة او باقرار ذی الید) ویکی متولی اولان قاضی
ودایعه متعلق اولان ماده لرده واوقافك غلاتنه متعلق اولان دعوالرده بینه ایله عمل ایلیه یاخود ذوالید
اولان کمسنه نك اقراری ایله عمل ایلیه زیرا اجنبینك اقراری مقبول دکلدر (لا بقول المعزول الا ان اقر ذوالید
بالتسلیم منه) وذکر اولنان قاضینك قولی ایله عمل اولنمیه دیو حکمی بیان اولندی ایدی الا ایچن ذوالید اولان
کمسنه یدنده اولان شیئی معزول اولان قاضیدن اخذ ایلدیکنه اقرار واعتراف ایلسه اول حینده معزول اولان
قاضینك قولنه عمل اولنور منه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر (ویجلس للحکم جلوسا ظاهرا فی المسجد
والجامع اولی) واول ایکی متولی اولان قاضی وصاحب امر اولان سلطان ناس اراسنده حکم ایلمك ایچون
مسجدده جلوس ظاهر ایله یعنی غیر مختفی وغیر محتجب اولان جلوس ایله جلوس ایلسون لکن جامعده جلوس
ایلمسی اولیدر زیرا جامع مسجددن زیاده شهرتلودر (ولو جلس فی داره واذن فی الدخول فلا بأس به) واکر قاضی
اولان کمسنه کندو دارنده جلوس ایدوب ناسه کندو اوزرینه دخول ایلمکه اذن ویرسه لابأسدر یعنی دارنده

جلوس ایلمه‌ده ضرر یوقدر زیرا حکم عبادتدر مکان واحده مخصوص اولمز اما وسط بلده‌ده جلوس ایلمسی افضل
وعامه‌یه انفعدر به‌ده اولان ضمیر جلوسه راجعدر (ولا یقبل هدیة الا من قریبه او ممن جرت عادته بمهاداته
ان لم یکن لهما خصومة ولم یزد علی العادة) یعنی قاضی اولان کمسنه هیچ کمسنه‌دن هدیه قبول ایلمسون
الا کندی قریبندن یعنی خصمندن یاخود اکا هدیه ویرمکله عادتی سبق ایتمش اولان کمسنه‌دن وبو ایکی
کمسنه‌نك هدیه‌لرینك قبول اولنمسنك شرطی خصومتلری اولمدیغی تقدیرجه وهدیه‌لری معتاددن زیاده
دکل ایسه‌در زیرا زیاده اولسه قضا مصلحتی ایچون اولور قریبه‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر عادته‌ده اولان
ضمیر منه راجعدر بمهاداته‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر لهماده اولان ضمیر قریب ایله هدیه عادتی اولانه
راجعدر (ویحضر الدعوة العامة لا الخاصة) ودخی قاضی اولان کمسنه عامه اولان دعوتلره حاضر اوله خاصه‌لره
حاضر اولمیه (وهی ما لا یتخذ ان لم یحضر) یعنی دعوت خاصه شول ولیمه‌در یاخود شول طعاملردرکه کندوسی
حاضر اولمیه ایدی اتخاذ اولنمز ایدی (ویشهد الجنازة ویعود المریض) ودخی قاضی اولان کمسنه جنازه نمازنه
حاضر اوله ومریض اولان کمسنه‌لری عیادت ایلیه یعنی زیارتلرینه واره (ویتخذ مترجما او کاتبا عدلا) ودخی قاضی
اولان کمسنه‌یه لازمدرکه مترجم یعنی ترجمان اتخاذ ایلیه‌که خصملرده واقع اولان سوزلری اکا افهام ایلمك ایچون
ودخی بر کاتب اتخاذ ایلیه واقع اولان ماده‌لری قید ایدوب تحریر ایلمك ایچون (ویسوی بین الخصمین جلوسا
واقبالا ونظرا) ودخی قاضی‌یه لازمدرکه ایکی خصمك ما بیننی تسویه ایلیه جلوسده واقبالده ونظرده (ولا یسار
احدهما) ودخی قاضی اولان کمسنه‌یه لایقدرکه ایکی خصمك بریسیله سار ایلمیه یعنی سرا سویلشمیه
(ولا یشیر الیه) ودخی اول ایکیسنك برینه اشارت ایلمیه (ولا یضیفه دون الآخر) واول ایکی خصمك برینه ضیافت
ایدوب اول برینه ایلمکی ایلمیه زیرا متهم اولور (ولا یضحك الیه) ودخی برخصمك یوزینه کولوب اول برینك
یوزینه تعبیس ایلمیه (ولا یمزح معه) ودخی انکله ممازحه ایلمیه یعنی لطیفه ایتمیه (ولا یلقنه حجته) ودخی اول
ایکی خصمك برینه حجتنی تلقین ایلمیه یعنی خصمه سکا جواب مانع وواقع شویله‌در دیه‌سن دیمیه زیرا قاضی
متهم اولدیغندن غیری اول برخصمك قلبی منکسر اولور وجائزکه برخصوصندن اوتری حقنی ترك ایلیه یاقنه
وحجته‌ده اولان ضمیرلر خصمه راجعدر (وکره تلقینه الشاهد بقوله اتشهد بکذا) ودخی قاضی اولان کمسنه‌یه
مکروهدر شاهد اولان کمسنه حجتنی تلقین مثلا شاهده (اتشهد بکذا) یعنی فلان معنایه شهادت ایدرمیسین
دیو دیمیه (واستحسنه ابو یوسف فی غیر موضع التهمة) یعنی امام ابو یوسف شاهده تلقین ایلمکی حسن کورمشدر
غیر موضع تهمتده اما موضع تهمت اولدیغی اتفاقله جائز دکلدر استحسنه‌ده اولان ضمیر تلقینه راجعدر (ولا یبیع
ولا یشتری فی مجلسه) یعنی قاضی اولان کمسنه‌یه لایقدرکه مجلس قضاده بیع وشرا ایلمیه زیرا بیع وشراده دخی
تهمت واردر مجلسه‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر (ولا یمازح) ودخی قاضی اولان کمسنه‌یه لایقدرکه نه خصم
ایله ونه غیریسیله مجلس حکمده ممازحه ایلمیه زیرا خلق اراسنده مهابتی ساقط اولور (فان عرض له هم
او نعاس او غضب او جوع او عطش او حاجة کف عن القضاء) واکر قاضی اولان کمسنه‌یه غم ویاخود اویقو
یاخود غضب یاخود اجلق ویاخود صوسزلق یاخود قضای حاجت عارض اولسه ایکی خصمك ما بیننده قضا
ایلمه‌دن کف ایلیه یعنی امتناع ایلیه زیرا قضا تفکره محتاجدر وبو اشیا ایله تفکر قابل دکلدر ودخی هر برنده نهی
خاص وارد اولمشدر له‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر (فاذا تقدم الیه الخصمان فان شاء قال لهما ما لکما
وان شاء سکت واذا تکلم احدهما اسکت الآخر) وقچن ایکی خصم تقدم ایدوب قاضی حضورنده واقف اولسه‌لر
قاضی اولان کمسنه مخیر اولور استرسه ایکی خصمه یا ما لکما یعنی نه‌در دعواکز دیه استرسه سکوت ایلیه وقچن
ایکی خصمك بری تکلم ایلسه اول بری سکوت ایدر تا کیم اول خصم کلامندن فارغ اولوب اول برینه مسؤل
اوله (فصل) وقتا کیم حبس احکام قضادن اولوب واکا نیجه احکام تعلق ایلدیسه مصنف رحمه الله بو فصلی
حبسك احکامی بیاننه وضع ایلمشدر (واذا ثبت الحق للمدعی وطلب حبس خصمه فان ثبت بالاقرار لا یحبسه
الا اذا امره بالاداء فابی) وقچن حق مدعی اولان کمسنه ایچون ثابت اولسه وکندو خصمنك حبسنی طلب ایلسه
اکر اول حق اقرار ایله ثابت اولدی ایسه مادامکه اول خصم ثابت اولان حقك دفعنه امر اولنوب ابا یعنی
امتناع ایلمیه انی حبس ایلیه وقچن ادا ایلمسنه امر ایدوب ابا ایلسه حبس اولنه خصمه‌ده اولان ضمیر مدعی‌یه

راجعدر (وان ثبت بالبینة حبسه قبل الامر بالدفع وقیل لا) واکر اول حق بینه ایله ثابت اولسه حقك مستحقنه
دفع ایلمکله امر ایلمزدن مقدم حبس ایلیه ودیمشلردرکه قبل الامر حبس اولنمیه (فان ادعی الفقر حبسه
فی کل ما لزمه بدل مال کالثمن والقرض) یعنی مدعی علیه اولان خصم فقیر اولدیغنی ادعا ایلسه قاضی انی
حبس ایلیه هر شیده‌که بدل اولمسی طریقیله لازم اولمش اوله ثمن وقرض کبی شیلرده حبسه‌ده اولان ضمیر
بارز خصمه راجعدر لزمه‌ده اولان ضمیر بینه اکا راجعدر (او بالتزامه کالمهر المعجل والکفالة) ودخی قاضی اول
فقر دعواسن ایدن خصمی حبس ایلیه هر شیده‌که کندی نفسنه التزامی طریقیله لازم اولمش اوله مثلا خاتونك
مهر معجلی کبی وکفالتی کبی شیلرده بالتزامه‌ده اولان ضمیر خصمه راجعدر (لا فی ما عدا ذلك) بو ذکر اولنان
ماعدالردن حبس اولنمیه مثلا ضمان متلفات وارش جنایات ونفقات اقارب وزوجات کبی شیلرده (الا اذا
برهن خصمه علی یساره) الا وقچن اول فقر دعوی ایدن کمسنه‌نك خصمی یساری اوزرینه برهن ایلسه یعنی
مالی اولدیغنه شاهد کتورسه اول حینده حبس اولنور خصمه‌ده اولان ضمیر فقیره راجعدر یساره‌ده
اولان ضمیر بینه اکا راجعدر (ویحبسه مدة یغلب علی ظنه انه لو کان له مال لاظهره وهو الصحیح) یعنی قاضی
اولان کمسنه مدعی علیه اولان فقیری بر مدت حبس ایلسونکه تا ظننه بو فقیرك اکر مالی اولیدی بو مدتده
اظهار ایدردی غلبه ایدنجیه دکین صحیح دخی بودر یحبسه‌ده وعلی ظننه‌ده اولان ضمیرلر قاضی‌یه راجعدر
انه‌ده وله‌ده ولاظهره‌ده اولان ضمیرلر فقیره راجعدر (وقیل شهرین او ثلاثة) ودیمشلردرکه ایکی آی یاخود اوچ
آی حبس ایلیه (فان لم یظهر له مال خلی سبیله) واکر بو مدتدن صکره مالی ظهور ایلمزایسه قاضی انك سبیلنی
تخلیه ایلیه یعنی اطلاق ایلیه له‌ده وسبیله‌ده اولان ضمیرلر فقیره راجعدر (الا ان یبرهن خصمه علی یساره فیؤبد
حبسه) الا وقچن اول فقیرك خصمی اولان کمسنه انك یسارینه یعنی وارلغی اولدیغنه برهن ایلسه اول زمانده
حبسی تأیید اولنور زیرا اول آدمك حقنی ویرمکه قادر ایکن منع ایلدیکی اجلدن تأیید ایله حبسه مستحق
اولور جمله بو ترکیبده اولان ضمایر فقیره راجعدر (ولا یسمع البینة علی اعساره قبل حبسه علیه عامة المشایخ)
یعنی قاضی اولان کمسنه بر کمسنه‌نی حبس اولنمغه امر ایلدکده اول کمسنه بن معسرم ومعسر اولدیغمه بینه‌م
واردر دیسه قاضی انی حبس ایلمزدن مقدم بینه‌سن استماع ایلمیه عامه مشایخ بونك اوزرینه‌در زیرا بینه‌سی
نفیه‌در مادامکه بر مؤید ایله تأیید اولنمیه قبول اولنمز اول مؤید ایسه حبسدر اعساره وحبسه‌ده اولان ضمیرلر
فقیره راجعدر (ویحبس الرجل لنفقة زوجته) رجل کندو زوجه‌سنك نفقه‌سی ایچون حبس اولنور زیرا
ویرمه‌سندن امتناع ایلمکله ظالم اولمشدر زوجته‌ده اولان ضمیر رجله راجعدر (لا والد فی دین ولده الا ان ابی
من الانفاق علیه) یعنی والد اولان کمسنه کندو ولدینك دیننده حبس اولنمز الا وقچن والد کندو ولدینه انفاق
ایلمدن ابا یعنی امتناع ایلسه اول زمانده حبس اولنور زیرا بو صورتده حبس اولنمسی ظلم دکلدر ولده‌ده اولان
ضمیر والده راجعدر علیه‌ده اولان ضمیر ولده راجعدر (ولو مرض فی الحبس لا یخرج ان کان له من یخدمه فیه
والا اخرج) واکر اول حبسده اولان کمسنه مریض اولسه اول حبسدن اخراج اولنمیه اکر اول مریضك حبس
ایچنده اکا خدمت ایدر کمسنه‌سی وار ایسه اکر خدمت ایدر کمسنه‌سی یوغیسه حبسدن اخراج اولنه له‌ده
ویخدمه‌ده اولان ضمیرلر محبوسه راجعدر فیه‌ده اولان ضمیر حبسه راجعدر (ولا یمکن المحترف من اشتغاله فیه
هو الصحیح ویمکن من وطی جاریته) صاحب خدمت یعنی اهل صنعت اولان کمسنه حبسده اولدیغی تقدیرجه
حبس ایچنده خدمتنی اشتغال ایلمکدن تمکین اولنمیه صحیح بودر اشتغاله‌ده اولان ضمیر محترفه راجعدر وفیه‌ده
اولان ضمیر حبسه راجعدر (ان کان فیه خلوة) واول محبوس اولان کمسنه کندو جاریه‌سن وطیندن تمکین
اولنور اکر اول حبسده بو معنایه قابل بر خلوت وار ایسه جاریته‌ده اولان ضمیر محبوسه راجعدر فیه‌ده اولان
ضمیر حبسه راجعدر (واذا تمت المدة ولم یظهر له مال خلی سبیله) وقچن اول محبوسك حبسی مدتی تمام اولسه
واصلا بر مالی ظهور ایلمسه قاضی انك سبیلنی تخلیه ایلیه یعنی اطلاق ایلیه له‌ده وسبیله‌ده اولان ضمیرلر محبوسه
راجعدر (ولا یحول بینه وبین غرمائه بل یلازمونه ولا یمنعونه من التصرف والسفر ویاخذون فضل کسبه
یقسم بینهم بالحصص) ودخی قاضی اولان کمسنه اول حبسدن اطلاق اولنان فقیرك وغرمانك بیننه حائل
ومانع اولمسون یعنی ارباب حقوقه حقلرینی طلب ایلمدن مانع اولمیه‌ون واول ارباب حقوق اولان کمسنه‌لر دخی

اول كسنه‌یی ملازمت ایلسونلر واكا تصرفدن وسفره كیتمه‌دن مانع اولمسونلر وبر شیئی كسب ایلدیكی تقدیرجه
اول كسبك فضله‌سن اخذ ایلسونلر وما بینلرنده حصه‌لری مقدارنجه قسمت ایلسونلر بینه‌ده اولان ضمیر
محبوسه راجعدر (والملازمة ان یدوروا معه حیث دار) یعنی محبوس اولان كسنه اطلاق اولسون دیو بیان
اولنمشیدی ایمدی ملازمتك معناسی غرما اول حبسدن اطلاق اولنان كسنه ایله دوران ایلسونلر یعنی بیلجه
كزسونلر هرنه یره توجه ایدرایسه معه‌ده اولان ضمیر حبسدن اطلاق اولنه راجعدر (فان دخل داره جلسوا
علی الباب) وچون اول غرما حبسنده اولان محبوس كندو دارینه داخل اولدقده اول غرما ایجون قپوده جلوس
ایلسونلر دارده اولان ضمیر اول حبسدن اطلاق اولنه راجعدر (ولو كان الدین لرجل علی امرأة لا یلازمها
بل یبعث امرأة تلازمها) واكر رجلك دینی بر امرأه‌نك یعنی خاتونك اوزرینه اولسه وبر صاحبی اولان رجل اول
خاتونه ملازمت ایدوب بیلجه كزمسون بلكه انكله بر كندو كبی خاتون كوندرسون یلازمهاده اولان ضمیر
امرأه‌یه راجعدر (وقالا اذا فلسه الحاكم یحول بینه وبین غرمائه الا ان یبرهنوا ان له مالا) واما مین دیدیلركه اگر
اول محبوس اولان كسنه‌یی حاكم تفلیس ایلسه یعنی مفلس اولدیغنه حكم اول حبسنده كندو وسیله غرماسنك
ما بیننه حائل ومانع اوله تاكم غرمانك مالی اولدیغنه برهان ایده‌لر یعنی شاهد كتوره‌لر فلسه‌ده اولان ضمیر
محبوسه راجعدر غرمائه‌ده اولان ضمیر بینه اكا راجعدر له‌ده اولان ضمیر كذلك (فصل) بو فصل مجلس شرعده
حاضر اولوب ومجلس شرعدن غائب اولوب اوزرلرینه شهادت اولنلرك بیانده‌در (اذا شهدوا عند القاضی علی
خصم حاضر حكم بها وكتب بالحكم وهو السجل) یعنی اگر شاهدلر حضور قاضیده بر حاضر اولان خصمك
اوزرینه شهادتلك ایلسه‌لر اول شاهدلرك شهادتلریله حكم اولنه واول قاضینك ایلدیكی حكمی كتب اولنه
یعنی اول یازدیغی حكم سجلده مثلا قاضینك (حكمت بكذا او ثبت عندی كذا) دیدیكی سجله قید اولنه زیرا تولی
حكمدر بهاده اولان ضمیر شهادته راجعدر (وان شهدوا علی غائب لا یحكم بها بل یكتب بها لیحكم المكتوب الیه)
اگر قاضینك حضورنده بر غائب اولان كسنه‌نك اوزرینه شهادتلك ایلسه‌لر اول شهادت ایله اول غائبك اوزرینه
حكم ایلمیه بلكه اول شهادتی بر قاضیه دخی یازه تا كم اول مكتوب الیه انكله حكم ایلیه ایكی بهاده اولان ضمیرلر
شهادته راجعدر (وهو كتاب القاضی الی القاضی) یعنی بو مكتوب منه‌دن اول مكتوب الیه یازیلان كتاب كتاب
القاضی الی القاضیدر (والكتاب الحكمی وهو نقل الشهادة فی الحقیقة) یعنی حقیقتده كتاب حكمی اول
شهادتی مكتوب منه اولان قاضی اكا حكم ایلمیوب اول مكتوب الیه اولان قاضی‌یه تفویض ایلمشدركه اول
ماده‌ده كندو رأیی ایله حكم ایلیه (ویقبل فی كل ما لا یسقط بالشبهة كالدین والعقار والنكاح والنسب والغصب
والامانة والمضاربة المجحودتین) یعنی قاضینك كتابی بر آخر قاضی‌یه شبهه ایله ساقط اولمین اشیاده قبول اولنور
مثلا دین كبی زیرا دین قدر ووضعه ایله بیلنور وعقار كبی زیرا عقار تحریر ایله بیلنمكه محتاجدر كذلك نكاح كبی مثلا
بر رجل بر خاتونك اوزرینه نكاح دعوی ایلسه یاخود خاتون رجلك اوزرینه نكاح دعوی ایلمك كبی ونسب
كبی زیرا نسب ذكر اب وجد ذكر قبیله ایله بیلنور وغصب كبی زیرا غصب دخی دین كبی تعریف اولنور
اشارت واكا اشارت ایلمكه محتاج دكلدر ودخی مجحود اولان امانت ومجحود اولان مضاربه كبی زیرا بونلر دخی
دین منزله‌سنده‌در مجحود اولمه‌لر اعیان منقوله قبیله‌سندن اولورلر واعیان منقوله اولدیغی تقدیرجه انده
كتاب قاضی قبول اولنمز (وعن محمد قبوله فی كل ما ینقل وعلیه المتأخرون وبه یفتی) وامام محمددن روایتدركه
قاضینك كتابی هر نقل اولنان شیده قبول اولنور ومتأخرون بونك اوزرینه‌در وبونك ایله فتوی ویریلور زیرا
خلقك بوكا حاجتلری اولدیغیچون جائز اولمشدر قبوله‌ده اولان ضمیر كتابه راجعدر به‌ده اولان ضمیر قول محمده
راجعدر (ولا بد ان یكون الی معلوم بان یقول من فلان الی فلان ویذكر نسبهما) ودخی لابددركه ارسال اولنان
مكتوب معلوم كسنه‌یه اوله مثلا فلان ابن فلان دیمك ایله ودخی ایكیسنك نسبلرینی ذكر ایلیه یعنی كاتبك
ومكتوب الیهك (فان شاء قال بعده والی كل من یصل الیه من قضاة المسلمین) واكر اول كاتب اولان قاضی استرسه
الی فلان ابن فلان یازدقدنصكره ودخی بو كتاب قضاة مسلمیندن هر كیمه واصل اولورسه دیه بعده‌ده اولان ضمیر
فلان ابن فلان قولنه راجعدر (ویقرؤه علی من یشهدهم علیه ویعلمهم بما فیه) یعنی كاتب اولان قاضی یازدیغی
مكتوبی اول مكتوبه شاهد ایده‌جكلری كسنه‌لرك اوزرلرینه اوقیه واكا اوزرلرینه اوقومز ایسه درونده

نه یازیلودر اعلام ایلیه یقرأه‌ده اولان ضمیر مكتوبه راجعدر ویشهدهم‌ده اولان ضمیر علی لفظیله فیه‌یه راجعدر
علیه‌ده اولان ضمیر مكتوبه راجعدر ویعلمهم‌ده اولان ضمیر بینه‌یه راجعدر فیه‌ده اولان ضمیر مكتوبه راجعدر
(وتكون اسماؤهم داخله ویختمه بحضرتهم ویحفظون ما فیه ویسلمه الیهم) ودخی اول شاهد ایده‌جكی كسنه‌لرك
اسملری اول مكتوبك داخلنده واول حضورلرنده ختم ایلر وانلر دخی درونده اولان شیئی حفظ ایلرلر واول
مكتوبی انلره تسلیم ایلیه وجه بو ذكر اولنان اشیا امام ابو حنیفه وامام محمد قتلرنده‌در اسماؤهم‌ده اولان ضمیر
شاهدلره راجعدر بحضرتهم‌ده اولان ضمیر بینه شاهدلره راجعدر داخله‌ده ویختمه‌ده اولان ضمیرلر مكتوبه
راجعدر فیه‌ده ویسلمه‌ده اولان ضمیرلر بینه مكتوبه راجعدر (وابو یوسف لم یشترط شیئا من ذلك سوی اشهادهم
انه كتابه لما ابتلی بالقضاء) وامام ابو یوسف بو ذكری تقدم ایدن هیچ بر شیئی اشتراط ایلمشدر شاهدلرك
اشهادلرندن غیری كه بو كتاب كندوك كتابیدر اول قاضی‌یه بو اشیایی شرط قیلدی كندوسی قضایه مبتلی اولدیغیچون
اشهادهم‌ده اولان ضمیر شاهدلره راجعدر انه‌ده اولان ضمیر كتابه راجعدر كتابه‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر
(واختار السرخسی قوله ولیس الخبر كالعیان) یعنی امام سرخسی امام ابو یوسفك قولنی اختیار ایلدی وخبر
عیان كبی دكلدر یعنی امام ابو یوسف قضایه مبتلا اولمزدن مقدم واحوال قضایی مشاهده ایلمزدن مقدم
ابو یوسفك قولی ابو حنیفه وامام محمد قوللری كبیدر وچون قضایه مبتلا اولدی واحوالنه واقف اولدی
ومشاهده ایلدی اول ذكر اولنان اشیایی شرط دكلدر دیدی خلقه بر مشهرات اولمغیچون قوله‌ده اولان ضمیر
ابو یوسفه راجعدر (واذا وصل المكتوب الیه نظر الی ختمه ولا یقبله الا بحضرة الخصم وبشهادة رجلین او رجل
وامرأتین) واگر مكتوب اول مكتوب الیه اولان قاضی‌یه واصل اوله اولا ختمنه نظر ایلیه واول مكتوبی
قبول ایلمیه الا اول خصم اولان كسنه‌نك حضورنده وایكی رجلك شهادتلریله یاخود بر رجل ایله ایكی خاتونك
شهادتلریله قبول ایلیه ختمه‌ده ولا یقبله‌ده اولان ضمیرلر مكتوبه راجعدر (انه كتاب فلان القاضی قرأه علینا
وختمه وسلمه الینا فی مجلس حكمه) یعنی مكتوب الیه اولان قاضی اكا واصل اولان مكتوبی قبول ایلمیه الا
ایكی رجلك شهادتلریله كه بو كتاب فلان قاضینك كتابیدر واوزریمزه اوقیوب وختم ایلیوب یعنی مهرلیوب مجلس
حكمنده بزه تسلیم ایلمشدر دیو تقریر ایده‌لر انه‌ده اولان ضمیر كتابه راجعدر وقرأه‌ده وختمه وسلمه‌ده اولان ضمیرلر
مكتوبه راجعدر وحكمه‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر (وعند ابی یوسف انه كتاب فلان وختمه) وامام
ابو یوسف قتنده بو كتاب فلان كسنه‌نك كتابیدر وختمیدر وبر نسخه‌ده ختمیدر دیمك كفایت ایدر قرأه علینا وختمه
وسلمه الینا دیمك شرط دكلدر انه‌ده اولان ضمیر كتابه راجعدر وختمه‌ده اولان ضمیر فلانه راجعدر (وعنه ان الختم
لیس بشرط) ودخی ابو یوسفدن روایتدركه مكتوبی ختم ایلمك شرط دكلدر (فاذا شهدوا فتحه وقرأه علی الخصم
والزمه ما فیه) اگر اول مكتوبك شاهدلری مكتوبك مضمونته شهادتلك ایلسه‌لر اول زمانده قاضی اول مكتوبی
اچه واول خصمك اوزرینه اوقیه واچنده اولان شیئله الزام ایلیه فتحه وقرأه‌ده اولان ضمیرلر مكتوبه راجعدر
والزمه‌ده اولان ضمیر خصمه راجعدر فیه‌ده اولان ضمیر مكتوبه راجعدر (ویبطل الكتاب بموت الكاتب وعزله
قبل وصول الكتاب) یعنی كتب اولنان كتابك حكمی باطل اولور كاتب اولان قاضینك موتی سببیله یاخود
معزول اولمسی سببیله كتاب واصل اولمزدن مقدم عزله‌ده اولان ضمیر كاتبه راجعدر (وبموت المكتوب الیه الا
ان كتب بعد اسمه والی كل من یصل الیه من قضاة المسلمین) ودخی مكتوب الیهك موتی سببیله كتاب باطل اولور
الا مگر كه مكتوب الیه اولان قاضینك اسمندنصكره بو كتاب قضاة مسلمیندن هر كیمه واصل اولورسه دیو تعیین
ایدرسه بو تقدیرجه مكتوب الیهك موتیله باطل اولمز اسمه‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر (لا بموت الخصم
بل ینفذ علی وارثه) یعنی قاضینك كتابی خصمك موتیله باطل اولمز بلكه وارثی اولان كسنه‌نك اوزرینه نافذ
اولور زیرا مقامنه قائمدر وارثه‌ده اولان ضمیر خصمه راجعدر (واذا علم القاضی بشیء من حقوق العباد فی زمن
ولایته ومحل ولایته جاز له ان یقضی به) یعنی قاضی اولان كسنه كندینك زمان ولایتنده ومحل حكومتنده اگر كه
حقوق عباددن بر شیئه بر آخرك ذمتنده اولدیغنه علمی واصل اولسه واكا احاطه ایلسه اكا جائزدركه اول حقی
بینه‌سز یعنی شاهدسز حكم ایدوب قضا ایلیه وحق مستحقنه ایرشدرمكه سبب اوله ولایته‌ده اولان ضمیر
قاضی‌یه راجعدر ومحلهاده اولان ضمیر ولایته راجعدر له‌ده اولان ضمیر قاضی‌یه راجعدر به‌ده اولان ضمیر شیئه

راجعدر (فصل) بوفصل قضاسی جائز اولان وقضاسی جائز اولمیان کمسنه لرك تفصیللرینی بیان ایدر
(ویجوز قضاء المرأة فی غیر حد وقود) مرأه نك یعنی خاتونك قضاسی حدودلك وقودلك غیرلرنده جائزدر زیرا بیان
اولنمشیدی هر کمسنه که شهادته اهل اوله قضایه اهل اولور حدود ایله قودلك غیرلرنده حد عقوبة مقدره که
اقامت ایلمك ره صحاح قود قاتلی مقتول برینه قتل ایلمك اختری (ولا یستخلف قاضی الا ان یفوض الیه ذلك
بخلاف المأمور بالجمعة) یعنی قاضی اولان کمسنه یه خلیفه استخلاف ایلمك جائز دکلدر مکر اول قاضی یه
استخلاف ایلمك سلطان طرفندن تفویض اولنمش اوله مثلا اکا استخلف مکانك من شئت) دینلمش اوله اول
حینده اکا استخلاف ایلمك جائز اولور اما جمعه نمازینه مأمور اولان خطیب بوذکر اولنان مسئله نك خلافیدر
زیرا خطیب اولان کمسنه یه نمازده استخلاف ایلمك صحیحدر جمعه نمازینك فوت اولماسی خوفندن اولوری
الیه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر (واذا استخلف المفوض الیه فنائبه لا ینعزل بعزله) یعنی اول مفوض
اولان قاضی بر نائب استخلاف ایلسه اول قاضی معزول اولمغله نائب عزل اولنمز فنائبه ده اولان ضمیر اول
استخلاف ایدن قاضی یه راجعدر بعزله ده اولان ضمیر دخی اکا راجعدر (ولا بموته بل هو نائب الاصیل) ودخی
مذکور نائب اول قاضینك موتیله عزل اولنمز بلکه اول نائب اصلك نائبیدر که سلطاندر بموته ده اولان ضمیر
قاضی یه راجعدر (وغیر المفوض ان قضی نائبه بحضرته او بغیبته فاجازه جاز کما فی الوکالة) استخلافی مفوض
اولمیان قاضی یعنی که نائبی آنك حضورنده یاخود حال غیبتنده بر ماده ده قضا یعنی حکم ایلسه اول قاضی اول
نائبك قضاسنه اجازت ویرسه یعنی جائز کورسه جائز اولور وکالتده جائز اولدیغی کبی مثلا وکیل غیر مفوض
اولان کمسنه بر وکیل نصب ایلسه بو وکیلك تصرفی مؤکلك حال حضورنده وحال غیبتنده عمل ایلسه وموکل
دخی اجازت ویرسه جائز اولور نائبه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر بحضرته ده او غیبته ده اولان ضمیرلرینه
قاضی یه راجعدر اجازه ده اولان مفعول ضمیری عمله راجعدر (واذا رفع الی القاضی حکم قاض آخر فی امر
اختلف فیه الصدر الاول امضاه ان لم یخالف الکتاب او السنة المشهورة او الاجماع) یعنی بر قاضی یه بر ماده
خصوصنده بر آخر قاضینك حکمی رفع اولنسه بونده صدر اول که صحابه رضی الله عنهم اختلاف ایلمشلردر
اول حکمی امضا ایلیه اکر کتابه وسنت مشهوره یه واجماعه مخالف دکل ایسه محصل کلام یعنی بر قاضی یه بر آخر
قاضینك بر ماده ده قضاسی یعنی حکم ایلدیکی ماده نك صورتی رفع اولنسه اول حکمی امضا ایلمك واجب اولور
مکرکه کتابه وسنته واجماع امته مخالف اوله اولحینده امضا ایلمیوب فیه ده اولان ضمیر اول رفع اولنان حکمه
راجعدر امضاه ده اولان ضمیر ینه حکمه راجعدر (وما اجتمع علیه الجمهور لا یعتبر فیه خلاف البعض) وشول
حکمه که جمهور علما اول مسئله ده اجتماع ایلسه لر بعضیلرك انده اختلاف ایلمسی اعتبار اولنمز زیرا اصول فقهده
بیان اولنمشدر که اکثر علمانك اتفاقی بر حکمك ثبوتنده کافیدر کلك اتفاقنه احتیاج یوقدر علیه ده اولان ضمیر
ماقبلنده حکم معناسنه اولان مایه راجعدر فیه ده اولان ضمیر اجتماع اولان حکمه راجعدر (والقضاء بحل
او حرمة ینفذ ظاهرا او باطنا ولو بشهادة زور واذا ادعی بسبب معین) یعنی بر شیئك حلال اولمسنه یاخود حرام
اولمسنه قضا ایلمك یعنی حکم ایلمك ظاهرده وباطنده نافذ وصحیح اولور ابو حنیفه قتنده اکر شهادة زور ایله
اولورسه ده یعنی دعواسی بر سبب معین ایله اولسه مثلا نکاح کبی وطلاق کبی وبیع وشرا کبی شیلرده وهبه
اوله جق صدقه ده ایکی روایت واردر (وعندهما لا ینفذ باطنا بشهادة الزور) واما مین قتنده اکرچه ظاهرده نافذ
وصحیح اولور اما باطنده قضا نافذ وصحیح اولمز یعنی شهادت زور ایله اولسه (فلو اقامت بینة زور انه تزوجها وحکم
به حل لها تمکینه خلافا لهما) واکر بر خاتون بر رجلك اوزرینه بینهٔ زور اقامت ایلسه که بو رجل کندویی
تزوج ایلمشیدی وقاضی اولان کمسنه اول بینه موجبجه حکم ایلسه اول خاتونه حلال وجائزدر که کندو
نفسنی اول رجله تمکین ایده بو امام ابو حنیفه قتنده امامین ایچون خلاف واردر یعنی انلرك قتنده نفسنی تمکین
ایلمك جائز دکلدر اما ابو حنیفه حضرتلرینك دلیلی بودر که علی رضی الله عنه زماننده بر کمسنه بر خاتون اوزرینه
دعوی ایدوب بو خاتون بنم نکاحلی خاتونمدر دیو ایکی شاهد کتوروب شهادت ایلدکلرنده حضرت علی
رضی الله عنه شاهدلرك شهادتلریله منکوحه سی اولدیغنه حکم ایلدکده خاتون مزبوره علی حضرتنه خطاب
ایدوب یا امیر المؤمنین کرچه بنم اوزریمه نکاح ثابت اولدی لکن حقیقتده مقدم نکاح اولمشیدی شمدیکی

حالده باری رضام ایله نکاح ایله دیدکده علی رضی الله عنه زوجالك شاهدالك دیو بیورمشلردر وامامینك دلیلی
بودر که شهادت زور باطنا حجت دکلدر انجق ظاهرا حجتدر وقضانك نفوذی حجتك قوتنه کوره در انه ده اولان
ضمیر مقدر اولان رجله راجعدر تزوجها ده اولان ضمیر اقامته ده اولان تاء تأنیثه راجعدر به ده اولان ضمیر
تزوجه راجعدر لها ده اولان ضمیر مرأه یه راجعدر وتمکینه ده اولان ضمیر زوجه راجعدر (وفی الاملاك المرسلة
لا ینفذ باطنا اتفاقا) ودخی املاك مرسله ده یعنی مطلقه ده که اکا سبب معین ذکر اولنمامش اوله شهادة زور ایله
ظاهرده نافذ اولورسه اما باطنده اتفاق علما ایله نافذ اولمز زیرا ملك مطلقی بغیر سبب اثبات ایلمك طاقت بشر دکلدر
(والقضاء فی مجتهد فیه بخلاف رأیه ناسیا او عامدا لا ینفذ عندهما وبه یفتی) یعنی قاضی اولان کمسنه مجتهد فیه
اولان مسئله ده بر مجتهد اولان کمسنه نك رأینك خلافنجه ناسی اولدیغی حالده قضا ایلمککلك نافذ اولمز امامین
قتنده یعنی کتابه وسنته واجماع امته مخالف اولمق شرطیله وبو نکته یعنی امامین قولیله فتوی اولنور مثلا حنفی
المذهب اولان کمسنه شافعی مذهبی اوزره ناسیا یاخود عامدا حکم ایلسه قضاسی نافذ اولمز امامین قتنده
اما حنفی المذهب اولان کمسنه ابو یوسفك ومحمدك ذاهب اولدقلری قول ایله یاخود ائمهٔ حنفیه دن بریسنك
ذاهب اولدیغی قول ایله قضا ایلسه خلاف رأی اولمز رأیه ده اولان ضمیر مجتهده راجعدر وعندهما ده اولان ضمیر
تثنیه امامینه راجعدر به ده اولان ضمیر امامین قولنه راجعدر (وعند الامام ینفذ لو ناسیا) وامام ابو حنیفه
قتنده نافذ اولور اکر ناسی اولورسه ده (وفی العمد روایتان) وعمدده ایکی روایت واردر یعنی اکر عامد اولورسه ده
ایکی روایت واردر (ولا یقضی علی غائب الا بحضرة نائبه حقیقة کوکیله) یعنی قاضی اولان کمسنه حقیقة غائب
اولان کمسنه نك اوزرینه قضا ایلمیه یعنی حکم ایلمیه الا اول غائب اولان کمسنه نك حقیقة نائبی اولان کمسنه نك
حضورنده مثلا اول غائبك وکیلی کبی ووصیسی اولان کمسنه نك حضورنده قضا ایلیه زیرا بونلر آنك مقامنه قائم
اولورلر نائبه ده اولان ضمیر غائبه راجعدر کوکیله ده اولان ضمیر ینه غائبه راجعدر (او شرعا کوصی نصبه
القاضی) مصنفك او شرعا قولی حقیقة قولنه معطوفدر یعنی ودخی غائب اولان کمسنه نك شرعا نائبی اولان
کمسنه نك حضورنده اول قاضینك نصب ایلدیکی وصی کبی مثلا مدعی علیه اولان کمسنه میت اولسه وانك
بر غائب صغیر اوغلی اولسه حاکم اکا بر وصی نصب ایلسه اول وصینك اوزرینه قضا اولنه نصبه ده اولان ضمیر
وصی یه راجعدر (او حکما بان کان ما یدعی علی الغائب سببا لما یدعی علی الحاضر) مصنفك او حکما قولی شرعا
قولنه معطوفدر یعنی ودخی قاضی اولان کمسنه غائب اولان کمسنه نك اوزرینه حکم ایلمیه الا اول غائب اولان
کمسنه نك حکما نائبی اولان کمسنه نك حضورنده یعنی اول غائبك اوزرینه دعوی اولنان شیئی حاضرك اوزرینه
دعوا اولمغه سبب اولمق کبی اولحینده غائبك اوزرینه حکم ایلمك جائزدر مثلا بر کمسنه بر غیری کمسنه نك یدنده
اولان داری دعوی ایلسه اول ذو الیدده انکار ایدوب بو دار بنم ملکمدر دیوب غائب اولان فلاندن اشترا
ایلدیکنه بینه اقامت ایلسه بینه سی قبول اولنور وحکم اول غائب ایله حاضرك اوزرینه ثابت اولور صکره اول
غائب حاضر اولنسه تکرار اول بینه نك استماع اولمسنه احتیاج یوقدر (فان کان شرطا لا یصح) یعنی اول غائبك
اوزرینه دعوی اولنان شئ شرط ایسه صحیح اولمزنه حاضرك اوزرینه ونه غائبك اوزرینه مثلا بر خاتون کندو
زوجنه سن بنم طلاقمی غائب اولان فلانك تعلیق ایلدیکی طلاق ثلاثه ایله تعلیق ایلدك دیسه واول غائب اولان
فلان کندو زوجه سنی طلاق ثلاثه ایله تطلیق ایلدیکنه خاتون بینه اظهار ایلسه بینه سی قبول اولنمز زیرا اول
غائب اولان کمسنه بوندن متضرر اولور واکر متضرر ومتأذی اولمز ایسه جائز اولور (ویقرض القاضی مال الیتیم
ویکتب ذکر الحق) یعنی قاضی اولان کمسنه مال یتیمی اقراض ایلر یعنی قرض ویرر واول حجتیکه اقراضده ذکرنی
کتب ایلر یعنی فلان مقداری فلان کمسنه یه اقراض ایلدیککنه حجت یازر (ولا یجوز ذلك للوصی
ولا للاب فی الاصح) یعنی مال یتیمی وصی ایله اب ایچون انی اقراض ایلمك جائز دکلدر زیرا استخلاص ایلمسنده
عاجزلردر (فصل) بو فصل خصمین طرفندن قاضیدن غیری تحکیم اولنان کمسنه نك بیاننده در وبعض علما
بونی فروع قضادن عد ایلمشلردر (ولو حکم الخصمان من یصلح قاضیا لیحکم بینهما صح ونفذ حکمه علیهما
ببینة او اقرار او نکول) اکر متداعی اولان کمسنه لر یعنی ایکی خصم قضایه صلاحیتی اولان کمسنه یی
ما بینلرین فصل ایلمك ایچون تحکیم ایتدرسه لر تحکیم صحیح اولور وایلدیکی حکم اوزرلرینه نافذ وجاری اولور

مدعینك بینه سیله یاخود مدعی علیهك اقراریله یاخود یمیندن نکول ایلمسیله بینهما ده اولان ضمیر
خصمانه راجعدر حکمه ده اولان ضمیر تحکیم اولنان کمسنه یه راجعدر علیهماده اولان ضمیر بنه خصمانه راجعدر
(او اخباره صح باقرار احد الخصمین وبعدالة الشاهد حال ولایته) یعنی اول تحکیم اولنان کمسنه نك ایکی
خصمك برینك اقرار ایلدیکنه اخباری وشاهد اولان کمسنه نك عدالتنه اخباری حال ولایتنده صحیح ومقبولدر
اخبارده ده اولان ضمیر محکم اولنه راجعدر ولایتهده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (ولکل منهما ان یرجع قبل
حکمه لا بعده) واول ایکی خصمك هر بریسی ایچون جائزدرکه اول محکمك حکمندن اول رجوع ایلیه بعده
دکلدر منهماده اولان ضمیر خصمینه راجعدر حکمه ده اولان ضمیر محکمه راجعدر بعده ده اولان ضمیر حکمه
راجعدر (واذا رفع حکمه الی قاض امضاه ان وافق مذهبه والا نقضه) وقچن اول محکم اولان کمسنه نك حکمی
بر قاضی یه رفع اولنسه انی تنفیذ ایدوب امضا ایلیه اکر کندو مذهبه موافق ایسه واکر مذهبه موافق دکل ایسه
انی نقض ایلیه زیرا اول محکمك حکمی قاضی یه لازم اولور امورردن دکلدر حکمه ده اولان ضمیر محکمه راجعدر
امضاهده اولان ضمیر بنه محکمه راجعدر مذهبه ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر ونقضه ده اولان ضمیر
حکمه راجعدر (ولا یصح التحکیم فی حدود وقود) یعنی قاضیدن غیری حدده وقودده تحکیم ایلمك صحیح دکلدر
(ویصح فی سائر المجتهدات) وسائر مجتهداتده تحکیم صحیح اولور مضاف اولان طلاق کبی واکا مشابه اولان شیلر
کبی (قالوا ولا یفتی به دفعا لتجاسر العوام) یعنی مشایخ دیدیلرکه اول محکم اولان کمسنه نك حکمنه فتوی
ویرلمیه یعنی حکمی جائز اولدیغنه فتوی ویرلمیه عوام ناسك تجاسرلری دفع اولنمق ایچون ودخی مولی اولان
قاضیلره احتیاج واعتبار قالمزو شرع شریفك رونق وبهجتی مضمحل اولور (ولو حکماه فی دم خطاء فحکم فی الدیة
علی العاقلة لا ینفذ) واکر اول ایکی خصم اولان کمسنه لر اول محکم اولان کمسنه یی خطا ایله واقع اولان دمده
تحکیم ایلسه لر محکم دخی اول دمك دیتنی عاقله نك اوزرینه دردی بو حکم ایلسه بو خصوصده حکمی نافذ اولمز
زیرا حکمی خصملر حقنده نافذ اولور عاقله حقنده نافذ اولمز حکماهده اولان ضمیر محکمه راجعدر (ولا یصح حکم
المحکم ولا المولی لابویه وولده وزوجته ویصح علیهم) یعنی محکم اولان کمسنه نك حکمی ابوینلرینه وولدلرینه
وزوجه لرینه صحیح دکلدر واوزرلرینه حکم ایلملری صحیحدر (ویصح لمن ولاه وعلیه) یعنی مولی اولان قاضینك
حکمی انی تولیه ایدن سلطان ایچون حکم ایلمسی ودخی اوزرینه حکم ایلمسی صحیح ونافذدر ولاهده اولان ضمیر
بارز قاضی یه راجعدر وعلیهده اولان ضمیر سلطانه راجعدر (مسائل شتی) مبتداء محذوفك خبری واقع اولمشدر
تقدیر کلام هذه مسائل شتی وشتی مسائلك صفتی واقع اولمشدر یعنی بوذکر اوله جق مسائل برآلای مسائل
متفرقه در احکام قضایه متعلقدر استطراد طریقیله بو محلده ذکر اولنمشدر (لیس لذی سفل علیه علو لغیره ان
یتد فی سفله او ینقب کوة بلا رضی ذی العلو) برغیری کمسنه نك فوقانی بیتی اولسه سفلاسنده اولان کمسنه ایچون
بر مسمار قاقمق ویاخود بر پنجره اچمق یوقدر مکر رضاسیله اوله بو خصوصده بلا رضا جائز دکلدر کرك مضر اولسون
کرك اولمسون علیه ده اولان ضمیر سفله راجعدر لغیره ده اولان ضمیر ذی یه راجعدر (ولا لذی العلو ان یبنی علیه)
ودخی علو صاحبی اولان کمسنه یه جائز دکلدرکه اول سفلك اوزرینه بنا ایلیه ابو حنیفه قتنده علیهده اولان
ضمیر سفله راجعدر (وعندهما لکل منهما فعل ما لا ضرر فیه بلا رضی الاخر) واما امامین قتنده هر برینه جائزدرکه
کندو مکاننده ضرری اولمیان فعلی اشلمك اول بر آخرك رضاسز زیرا کندی ملکنده تصرف ایلمکدر (وقیل
قولهما تفسیر لقوله) ودیندیکه امامینك قوللری امامك قولنی تفسیردر زیرا ابو حنیفه نك اول ذکر اولنان
اشیانی منع ایلدیکنك علتی قچن ضرری اولسه واما مین قچن ضرری اولمسه جائزدر دیمشلر بو تقدیرجه قوللری
امامك قولنه تفسیر واقع اولور قولهماده اولان ضمیر امامینه راجعدر لقوله ده اولان ضمیر ابو حنیفه یه راجعدر
(ولیس لاهل زائغة مستطیلة تتشعب منها مستطیلة غیر نافذة فتح باب فی المتشعبة) معلوم اوله که لیس اخوات
کاندندر اسمنی رفع ایدوب خبرینی نصب ایدن کلماتدندر لاهل زائغة جار مع المجرور محلا منصوب اولوب لیس
یه خبر واقع اولمشدر فتح لفظی قوعدرا سم مؤخر واقع اولمشدر اجدی معناسی ترکیب بودرکه اول زائغة
مستطیله نك یعنی محله طویلنك که اندن مستطیله بر غیر نافذه یعنی بر موضع آخره منشعب اوله اهلنه جائز
دکلدرکه اول منشعبه ده بر قپو اچه لر زیرا باب مرور ایچون فتح اولنور وغیر نافذه اولمغله حق دخول یوقدر

بوسببدن جائز اولمدی بعض فضلا اول زایغه مستطیله که اندن بر مستطیله غیر نافذه فتح اولنمشدر تمثیل ایدوب
تصویر ایلمشلردر صورتی بودر (وفی النافذة ومستدیرة لزق طرفاها لهم ذلك) واول نافذه اولان منشعبه ده وایکی
طرفی ملتصق اولان مستدیره ده بو ایکی محله نك اهلنه جائزدرکه اول منشعبه ده فتح باب ایده لر زیرا هر برینه انده
حق مرور واردر زیرا ساحه مشترکه مقوله سیدر واول مستدیره اولوب ایکی طرفی ملتصق اولانی تمثیل ایدوب
تصویر ایلمشدر صورتی بودرکه ذکر اولنور (ومن ادعی هبة فی وقت فسئل بینة فقال جحدنی الهبة فاشتریتها منه
اولم یقل ذلك فبرهن علی الشراء بعد وقت الهبة تقبل ولو قبله لا تقبل) وشول کمسنه که بردارك بروقتده هبه
اولدیغنی ادعا ایلسه قاضی اولان کمسنه اندن هبه اولدیغنه بینه طلب ایلسه موهوب اولان کمسنه قاضی یه
اول واهب اولان کمسنه بکا هبه ایلدیکنی انکار ایلدی وبن انی اندن اشترا ایلدم ویاخود جحدنی الهبة قولنی
دیمیوب هبه وقتندنصکره اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه یعنی بینه اقامت ایلسه بینه سی قبول اولنور واکر هبه
وقتندن اول اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه قبول اولنمز فاشتریتهده اولان ضمیر یا مقدر اولان داره راجعدر منهده
اولان ضمیر واهبه راجعدر قبله ده اولان ضمیر وقت هبه یه راجعدر (ومن ادعی ان زیدا اشتری جاریته فانکر زید
وترك هو خصومته حل له وطؤها) وشول کمسنه که زید کندودن جاریه سن اشترا ایلدی دیو ادعا ایلسه زید دخی اندن
اشترایی انکار ایدوب خصومتی ترك ایلسه مدعی ایچون اول جاریه یی وطئ ایلمك حلال اولور جاریته ده اولان
ضمیر من ادعی ده اولان منه راجعدر وهو ضمیری مدعی یه راجعدر خصومته ده اولان ضمیر بنه مدعی یه راجعدر
وطئهاده اولان ضمیر جاریه یه راجعدر (ومن اقر بقبض عشرة وادعی انها زیوف او نبهرجة صدق لا ان ادعی انها
ستوقة) وشول کمسنه که بر کمسنه دن اون درهم قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه صکره زیوفدر یاخود نبهرجه دردیو
ادعا ایلسه یمینیله تصدیق اولنور زیرا جمله سی جنس دراهمدندر اما عشره یی ستوقه دردیو ادعا ایلسه تصدیق
اولنمز زیرا ستوقه جنس دراهمدن دکلدر نته کیم هر بری بیان اولنسه کرکدر انها ده اولان ضمیر عشره یه راجعدر
(ولا ان اقر بقبض الجیاد او حقه او الثمن او بالاستیفاء) واکر اول کمسنه جیاد قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه یاخود
حقنی قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه زیرا حقی جیاددر یاخود ثمندر دیو قبض ایلدیکنه اقرار ایلسه یاخود استیفاء
ایلدیکنه اقرار ایلسه صکره زیوفدر یاخود نبهرجه دردیو ادعا ایلسه تصدیق اولنمز (والزیوف ما یرده بیت المال
والنبهرجة ما یرده التجار ایضا والستوقة ما غلب غشه) یعنی زیوف شول دراهمدرکه انی بیت المال وتجار دخی رد
ایلدکلری دار السلطنه نك غیرنده ضرب اولنمش اوله وستوقه شول دراهمدرکه غشی غلبه ایلمش اوله
یعنی باطنی نحاس ظاهری فضه ایله محلی اولان دراهمدر یرده ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان ما یه راجعدر
وایکنجی یرده ده اولان ضمیر دخی کذلك وغشه ده اولان ضمیر دخی کذلك (ومن قال لمن اقر له بالف لیس لی علیك شیء
ثم قال فی مجلسه نعم لی علیك الف لا یقبل منه بلا حجة) وشول کمسنه که کندویه بیك درهم اقرار ایدن کمسنه یه
بنم سنده هیچ نسنه م یوقدر دیسه صکره ینه اول مجلسده بنم سنك اوزرکده بیك درهم واردر دیسه صکره کی
واقع اولان قولی حجتسز یعنی بینه سز قبول اولنمز دعوی اولدیغی اجلدن مجلسه ده اولان ضمیر مقر لهه راجعدر
ومنه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (بخلاف ما لو کذب من قال له اشتریت منی هذا ثم صدقه) اما اشتریت منی
هذا یعنی سن بندن بو شیئی اشترا ایلدك دین کمسنه نك قولنی تکذیب ایلیوب بعده تصدیق ایلمك تقدم ایلین
مسئله نك خلافیدر یعنی صکره ایلدیکی تصدیق صحیح اولور (ومن قال لمن ادعی علیه مالا ما کان لك علی شیء قط
فبرهن علیه به فبرهن هو علی القضاء او الابراء قبل برهانه) شول کمسنه که اوزرینه مال ادعا ایدن کمسنه یه بنم
اوزرمده برشیئك یوقدر دیسه مدعی دخی اول ادعا ایلدیکی شیئه برهنه ایلسه اول مدعی علیه دخی اوزرنده
اولانی قضا ایلدیکنه یاخود ابرا اولدیغنه برهنه ایلسه اول مدعی علیهك برهانی قبول اولنور ولکی علیه ده
اولان ضمیر لمن ده اولان منه راجعدر ایکنجی علیهده اولان ضمیر ماله راجعدر برهانه ده اولان ضمیر مدعی علیهه
راجعدر (وان زاد علی انکاره ولا اعرفك فلا) وقچن اول انکار ایدوب هیچ سنك بنم اوزرمده برشیئك یوقدر
دین کمسنه ولا اعرفك قولنی زیاده ایلسه یعنی هیچ سنك بنم اوزرمده برشیئك یوقدر وبن سنی بلمم دیسه برهانی
قبول اولنمز یعنی قضا ایلدیکنه یاخود ابرا اولدیغنه بینه سی قبول اولنمز انکارده ده اولان ضمیر مدعی علیهه
راجعدر (فلو ادعی علی آخر بیع امته منه واراد ردها بعیب فانکر فبرهن المدعی علی البیع والمنکر علی البراءة

من كل عيب لا يسمع برهان المنكر) يعني اكر بر كمسنه بر آخرك اوزرينه بو آدم بكا جاريه سن بيع ايلدى دبو ادعا
ايدوب وانى بر عيب ايله رد ايلمك مراد ايلسه مدعى عليه اولان كمسنه انى انكار ايلسه صكره مدعى اولان
كمسنه منكرك انى بيع ايلديكنه برهنه ايلسه صكره منكر اولان كمسنه دخى هر عيبدن برى اولديغنه برهنه
ايلسه اول منكر اولان كمسنه نك بايع اوزرينه برهانى قبول اولنميه زيرا عقد هر عيبدن برى اولسن اقتضا ايدر
وبراءتك اشتراط اولنمسى عقد ايچون معتبردر واول وجود بيعه مستند عيدر انى ايسه بايع انكار ايلمشدر ايمدى
برهنه ايدوب شهادت ايتدرمسى دعواسنه مناقض اولور بواجلدن برهانى استماع اولنمدى امته ده اولان ضمير
اخره راجعدر منه ده اولان ضمير مدعى يه راجعدر ورده هاده اولان ضمير امه يه راجعدر (وذكر ان شاء الله
فى آخر الصك يبطل كله وعندهما يبطل اخره فقط وهو استحسان) يعني بجن بر خصوص ايچون بر صك يعني
بر حجت كتب اولنسه واول صكك اخرنده ان شاء الله ذكر اولنسه اول جمله صكى ابطال ايدر امام ابو حنيفه قتنده
بوايسه قياسدر زيرا اول صكك جمله سى جملهٔ واحده حكمنده در اول برى برينه عطف اولان اشيا اعتباريله در
وامامين قتنده انجق اول صكك آخرى ابطال اولنور وبو ايسه استحساندر زيرا صكره اولان جمله لر كندو
نفسى ايله مستقلدر كله ده اولان ضمير صكه راجعدر (فصل) بو فصلده يمينه وشاهده متعلق نيجه شيئلر بيان
اولنور (مات نصرانى فقالت زوجته اسلمت بعد موته وقال وارثه لا بل قبله فالقول له) بر نصرانى مرد اولسه
ومرده اولدقدنصكره فلانه زوجه سى بن فلان زوجك موتندنصكره اسلامه كلدم ديسه واول هلاك اولان
نصرانينك وارثى اولان كمسنه بلكه موتندن اول مسلمان اولدك ديسه قول وارثك قوليدر يمينى ايله زيرا بو حالده
ثابتدر و حال ايسه ماقبلنه دلالت ايدر معلوم اولديكه قبل الموت مسلمه ايمش بو تقدير قول وارثكدر زوجته ده
اولان ضمير نصرانى يه راجعدر بعد موته ده اولان ضميرينه اكا راجعدر وارثه ده اولان ضمير ينه نصرانى يه
راجعدر قبله ده اولان ضمير موته راجعدر فالقول له ده اولان ضمير وارثه راجعدر (وكذا لو مات مسلم فقالت
زوجته اسلمت قبل موته وقال الورثة بل بعده) يعني وكذلك قول وارثك قوليدر يمينله اكر بر مسلم وفات
ايلسه اندنصكره فلانه زوجه سى بن فلان زوجك موتندن اول مسلمه اولدم ديسه وارثى اولان كمسنه بلكه سن
موتندن صكره مسلمه اولدك ديسه قول ينه وارثكدر زوجته ده اولان ضمير مسلمه راجعدر قبل موته ده اولان
ضمير دخى اكا راجعدر بعده ده اولان ضمير موته راجعدر (وان قال المودع هذا ابن مودعى الميت لا وارث له غيره
دفع الوديعة اليه) واكر مودع اسم مفعول صيغه سى اوزره كه يانده وديعه اولان كمسنه در بر كمسنه يه هذا ابن
مودع الميت ديسه يعني بو آدم بنده وديعه قويان كمسنه نك اوغليدر وبوندن غيرى وارثى يوقدر ديسه اول
وديعه يى اكا دفع ايليه زيرا كندوسى اقرار ايلديكه تحت يدنده اولان حق وارثكدر خلافت طريقيله (وان
قال لاخر هذا ابنه ايضا وكذبه الاول قضى للاول) يعني واكر اول مودع اولان كمسنه بو فلان مودع ميتك
اوغليدر وبوندن غيرى وارثى يوقدر ديدكدنصكره ينه بر آخره بو دخى فلان مودعك اوغليدر ديسه واول اولكى
اوغل انى تكذيب ايلسه اولكى اوغله قضا اولنور يعني وديعه اولكى اوغله حكم اولنور زيرا مودعك قولى
اولكينك اوزرينه شهادت واقع اولمشدر يدى وديعه دن دفع اولندقدنصكره قبول اولنمزانه ده اولان ضمير
مودعه راجعدر كذبه ده اولان ضمير ينه مودعه راجعدر (ولو قسم الميراث بين الورثة او الغرماء بشهادة شهود
لم يقولوا فيها لا نعرف له وارثا او غريما آخر لا يؤخذ منهم كفيل) يعني واكر قاضى اولان كمسنه متوفى اولان
كمسنه نك ميراثنى ورثه بيننده ياخود غرما بيننده ايكى شاهدك شهادتيله قسمت ايلسه وشاهدلر شهادتلرنده
بز بو متوفايه بو وارثلردن غيرى وارث وبو غريملردن غيرى غريم بلمزز ديمسه لر اول ورثه دن كفيل اخذ اولنمز
ابو حنيفه قتنده فيها ده اولان ضمير شهادته راجعدر له ده اولان ضمير متوفايه راجعدر فيها ده اولان ضمير ورثه يه
راجعدر (وهو احتياط ظلم) حال بوكه وارثلردن كفيل اخذ ايلمك احتياطدر اما حاضر اولان وارثلره وغرمايه
ظلمدر (وعندهما يؤخذ) امامين قتنده وارث اولان كمسنه لردن وغرمادن كفيل النور احتمالدركه خارجده
بر غائب وارث ظهور ايليه (ومن ادعى عقارا ارثا له ولاخيه الغائب وبرهن عليه دفع اليه نصفه وترك باقيه
مع ذى اليد بلا اخذ كفيل منه ولو جاحدا) وشول كمسنه كه بر عقارى كندويه وغائب اولان قرنداشنه ارث
طريقيله انتقال ايلديكنى ادعا ايلسه وكندويه ارثله انتقال ايلديكنه برهنه ايلسه يعني شاهد كتورسه اكا اول

عقارك نصفى دفع وتسليم اولنور واول نصف آخرى ذو اليدك يدنده كفيلسز ترك وابقا اولنور اكر ذو اليد منكر
اولورسه ده له ده ولاخيه اولان ضميرلر من ادعى ده اولان منه راجعدر وعليه ده اولان ضمير عقاره راجعدر
اليه ده اولان ضمير مدعى يه راجعدر نصفه ده وباقيه ده اولان ضميرلر ينه عقاره راجعدر منه ده اولان ضمير
ذو اليده راجعدر (وقالا ان كان جاحدا اخذ النصف الاخر منه ووضع عند امين) وامامين ديديلر كه اكر اول
ذو اليد اولان كمسنه جاحد ايسه يعني منكر ايسه اول نصف آخرندن اخذ اولنور وبر امين كمسنه نك يانته وضع
اولنور اكر جاحد دكل ايسه يدنده ترك اولنور منه ده اولان ضمير ذو اليده راجعدر (وفى المنقول يؤخذ منه
بالاتفاق) ومنقول اولان شيئده جمله سنك اتفاقيله اول منقول ذو اليددن اخذ اولنور زيرا منقول اولان شئ
حفظه محتاجدر منه ده اولان ضمير ذو اليده راجعدر (وقيل على الخلاف) ودينلديكه منقولده خلاف عقارده
اولان خلاف كبيدر يعني منقولك نصفى مدعى يه رفع اولنور ونصفى ذو اليده ابقا وترك اولنور (واذا حضر
الغائب دفع اليه نصيبه بدون اعادة البينة) وبجن اول مدعى اولان كمسنه نك غائب اولان قرنداشى حاضر اولسه
اكا نصيبى يعني حصه سى كه باقى قلان نصفدر بينه اعاده اولنمقسز دفع اولنور نصيبه ده اولان ضمير غائبه
راجعدر (ومن اوصى بثلث ماله فهو على كل ماله) وشول كمسنه كه حين موتنده ثلث مالى ايله وصيت ايلمش اوله
اول ثلث كل مالى اوزره در يعني جمله مالندن اخراج اولنور زيرا وصيت ميراثك اختيدر ميراث كل مالده جارى
اولديغى كبى وصيت دخى كل مالده جاريدر ماله ده اولان ضمير منه راجعدر (ولو قال مالى او ما املك صدقة فهو
على مال الزكوة) واكر اول كمسنه كل مالم ياخود جمله مالك اوله جغم صدقه در ديسه اول وصيت مال زكوته
حمل اولنور وقياس جمله مالى تصدق ايلمك ايدى (ويدخل فيه ارض العشر عند ابى يوسف) يعني كل مال ياخود
جمله مالك اولديغم صدقه دردين كمسنه نك قولنده ارض عشريه دخى داخل اولور ابو يوسف قتنده زيرا ارض
عشريه صدقه يه سببدر (خلافا لمحمد) بو مسئله ده امام محمد ايچون خلاف واردر يعني ارض عشريه انك قتنده
داخل اولمز زيرا سبب مؤنتدر وكذلك اراضىٔ خراجيه اتفاقله داخل اولمز زيرا مؤنت ايچوندر فقط (فان لم يكن
له مال غيره امسك منه قوته فاذا اصاب مالا تصدق بمثل ما امسك) يعني شول كمسنه كه كل مالم ياخود هر ملك
ايلديكم صدقه اولسون دين كمسنه نك تصدق ايلديكندن غيرى مالى اولمسه اندن قوتى مقدارنى امساك ايليه
يعني اليقويه اكر اهل حرفت ايسه بر كونلك قوتنى اليقويه واكر اصحاب غله دن ايسه بر آيلق اليقويه واكر
اهل قرآن ايسه بر سنه لك اليقويه واكر ارباب تجارتدن ايسه مالنه واصل اوله جق مقدار اليقويه واكر
بو حالدندنصكره اول كمسنه ماله اصابت ايلسه يعني اكا مال حاصل اولسه اول امساك ايلديكى مال مقدارنجه
تصدق ايليه يعني صدقه ويره له ده اولان ضمير ولو قال ده اولان فاعله راجعدر غيره ده اولان ضمير مالى
او ما املك يه راجعدر منه ده اولان ضمير مالك اولديغى ماله راجعدر قوته ده اولان ضمير ينه قالك فاعلنه
راجعدر (ومن اوصى اليه ولم يعلم فهو وصى) وشول كمسنه كه بر كمسنه يى حال غيبتنده وصى ايلسه وحال بوكه
انك علمى اولمسه اول كمسنه وصى اولور وصى اولديغنه علمى ده اولمسه (بخلاف التوكيل) يعني وكيل اولمق
وصى اولمه نك خلافيدر زيرا بجن بر كمسنه بر كمسنه يى حال غيبتنده وكيل ايلسه ووكيل اولديغنه علمى اولمسه
وكيل اولمز (وقبل فى الاخبار بالتوكيل خبر فرد وان كان فاسقا) بر كمسنه بر كمسنه يى وكيل ايلمه ده بر آدمك
اخباريله قبول اولنور فاسقده اولورسه وياخود صغير مميزده اولورسه ده زيرا الزام اولمديغى اجلدن واحدك
خبرى كافيدر (لا فى العزل منه الا خبر عدل او مستورين وعندهما هو كالاول) يعني وكيل توكيلدن
عزل اولنمده خبر واحد مقبول دكلدر الا عدل اولان واحدك خبرى يا مستور العداله اولان ايكى كمسنه نك
خبرلريله مقبولدر وامامين قتنده كالاولدر يعني توكيلده فرد واحدك خبرى مقبول اولديغى كبى عزلده دخى
كذلك منه ده اولان ضمير توكيله راجعدر وكالت تأويلى ايله هو ضميرى عزله راجعدر (وكذا الخلاف فى اخبار
السيد بجناية عبده) ودخى سيدك كندى عبدى جنايت ايلديكنه خبر اولنمسنده اختلاف توكيلده وعزلده
واقع اولان اختلاف كبيدر مثلا سيده واحد غير عدل عبدك جنايت ايلدى دبو خبر ايلسه عقب الاخبار
سيد انى اعتاق ايلسه ابو حنيفه قتنده سيده ارش جنايه لازم اولمز ارش لازم اولور زيرا انى اعتاق ايلمكله فدايه
مختار اولمشدر اخبارك سيده مضاف اولمسى مصدر مفعولنه مضاف اولوب فاعلى محذوف اولان اضافات

قبيلندندر عبده ده اولان ضمير سيده راجعدر (والشفيع بالبيع) ودخى بو مسئله ده خلاف ماقبلنده كى مسئله
كبيدر مثلا شفيع شفعه ايله مستحق اولديغى دارك بيعنه واحد فاسق خبرويرسه شفيع اولان كمسنه سكوت
ايلسه شفعه يى تارك اولمز ابو حنيفه قتنده اما امامين قتنده تارك اولور (والبكر بالتزويج) بو مسئله ده دخى
خلاف ماقبلنده اولان كبيدر خلاف مثلا بر واحد فاسق بر بكرى كنديه تزويج ايلدكلرينه خبرويرسه اول
بكر دخى سكوت ايلسه سكوت ايله نكاحه راضى اولمز ابو حنيفه قتنده وامامين قتنده اولور (ومسلم لم يهاجر
بالشرايع) ودخى بو مسئله ده خلاف ماقبلنده اولان مسئله ده كى خلاف كبيدر مثلا بر حربى دار الحربده
مسلم اولسه واحكام اسلامى تعليم ايلمكه مهاجرت ايلمسه بو اثناده واحد فاسق اكا شرايع اسلامى اخبار ايلمسه
ابو حنيفه قتنده اول شرايعى ترك ايلمكله مؤاخذه اولمز وامامين قتنده مؤاخذه اولور (ولو باع القاضى او امينه
عبدا للغرماء واخذ المال فضاع واستحق العبد لا يضمن) يعنى اكر قاضى اولان كمسنه مديون اولان كمسنه نك
عبدينى غرما ايچون بيع ايلسه وكندو ياخود امينى اول مالك ثمنيدر اخذ ايلسه اخذ ايدوب قبض ايلدكدنصكره
مال قاضى ده ياخود امينده ضايع اولسه عبد دخى مستحق اولسه ويد مشتريدن اخذ واستخلاص اولنسه
قاضى ياخود امين اولان كمسنه اول عبدك ثمننه ضامن اولمز زيرا امين قاضينك مقامنه قائمدر وقاضى خليفه
مقامنه قائمدر وتضمين اولنسه مصالح مسلمين معطل اولمق لازم اولوردى (ويرجع المشترى على الغرماء) يعنى
اول عبدى اشترا ايدن كمسنه عبدك بهاسيله اول غرمانك اوزرلرينه رجوع ايليه زيرا بيع انلر ايچون واقع اولمشدر
عهده سى دخى انلرك اوزرينه در (ولو باعه الوصى لاجلهم بامر القاضى ثم استحق او مات قبل قبضه وضاع المال
يرجع المشترى على الوصى) واكر مزبور عبدى وصى اولان كمسنه امر قاضى ايله غرما ايچون بيع ايلسه
بعدنصكره مستحق اولسه ياخود وصيدن قبض ايلمزدن مقدم وفات ايلسه مال دخى ضايع اولسه مشترى
اولان كمسنه ثمن عبد ايله وصينك اوزرينه رجوع ايدر زيرا عقد ايلين كندوسيدر باعه ده اولان ضمير عبده
راجعدر لاجلهم ده اولان ضمير غرمايه راجعدر قبل قبضه ده اولان ضمير عبده راجعدر (وهو على الغرماء)
وصى اولان كمسنه دخى اول غرمانك اوزرلرينه رجوع ايلر (ولو قال لك قاض عدل عالم قضيت على هذا بالرجم
او القطع او الضرب فافعله وسعك فعله) يعنى اكر سكا بر قاضى عدل احوال شرعه عالم بن بو كمسنه نك اوزرينه
حد رجم ايله ياخود قطع بد ايله ياخود ضرب ايله قضا ايلدم يعنى حكم ايلدم سن دخى بو ذكر اولنان اشيانك
هر قنغيسى ايسه اشله ديسه سكا جائزدر كه امر ايلديكى شئ هر نه حد ايسه اشليه سن وسكا حضور حقده لوم
وعتاب يوقدر زيرا حق تعالى حضرتلرينك امرينه واولو الامرينه اطاعت ايلمك واجبدر فافعله ده اولان ضمير اول
ذكر اولنان اشيانك برينه راجعدر فعله ده اولان ضمير كذلك (وكذا فى العدل غير العالم ان استفسر فاحسن
تفسيره والا فلا) وكذلك بو مسئله ده حكم تقدم ايدن مسئله كبيدر لكن عادل غير عالم اولان قاضى بر كمسنه يه
بر كمسنه نك رجمنه ياخود يدينك قطعنه ياخود ضربنه امر ايلسه مأمور دخى آندن سببنى استفسار ايدوب قاضى
اكا على احسن وجه تفسير ايلسه اولحينده انى تصديق ايلمك واجب اولوروا كر اول قاضى عادل وعالم اولميوب
حسن تفسير ايلمسه قولى قبول اولنمز (ولا يعمل بقول غير العدل مطلقا ما لم يعاين سبب الحكم) ودخى اول غير
عدل اولان قاضينك قولنه مطلقا يعنى استرسه عالم اولسون استرسه جاهل اولسون عمل اولنمز مادامكه حكمك
سببى معاين اولميه زيرا احتمالدركه اندن خطا وغلط واقع اوله (ولو قال قاض عزل لشخص اخذت منك الفا
ودفعتها الى فلان قضيت بها عليك او قال قضيت بقطع يدك فى حق فقال بل اخذتها او قطعت ظلما واعترف بكون
ذلك حال ولايته) بر عزل اولنمش قاضى بر شخصه بن سنك اوزريكه بيك درهم دين ايله قضا ايلدم سندن اول بيك
درهمى اخذ ايدوب فلان كمسنه يه دفع ايلدم ديسه ياخود سنك الك قطعنه بر حق سببيله قضا ايلمشيدم ديسه
اول كمسنه دخى اول قاضى يه بلكه سن اول بيك درهمى بندن ظلما اخذ ايلدك ياخود يديمى ظلما قطع ايلدك ديسه
ودخى اول شخص بو اشيا قاضينك زمان ولايتنده اولديغنه اعتراف ايلسه (صدق القاضى ولا يمين عليه) قاضى
تصديق اولنور واوزرينه يمين يوقدر زيرا قاضى يه يمين لازم اولميدى خصم اولمق لازم كاوردى خصم اولديغى
تقديرجه قضاسى نافذ اولمزدى ودفعتها ده اولان ضمير الفه راجعدر اخذتها ده اولان ضمير ينه الفه راجعدر
ولايته ده اولان ضمير قاضى يه راجعدر (ولو قال فعلته قبل ولايتك او بعد عزلك وادعى القاضى فعله فى ولايته

فالقول

فالقول له ايضا هو الصحيح) واكر اول شخص اول قاضى يه سن اول ذكر اولنان اشيايى زمان ولايتكدن اول ياخود
عزلكدنصكره ايلدك ديسه وقاضى اولان كمسنه ولايتى حالنده واقع اولديغنى ادعا ايلسه قول قاضينكدر صحيح
بودر زيرا لكنكه قاضى اولديغنه اعتراف ايلسه اخذ ايلديكى اشيايى حالت قضايه اضافت ايلمسى صحيح اولور حالت
قضا ايسه ضمانى منافيدر اما بعدى اول اشيايى حالت قضايه اضافت ايلمسيله ضمان منكر اولور بو تقديرجه قول انك
اولدى فعلته ده اولان ضمير بارز اخذه ياخود قطعه يه راجعدر فعله ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر فى ولايته ده
اولان ضمير قاضى يه راجعدر له ده اولان ضمير ده قاضى يه راجعدر (والقاطع او الآخذ ان كانت دعواه
كدعوى القاضى ضمن هنا) يعنى قبل التوليه وياخود بعد العزل ايلدك ديديكى نسنه ده ضامن يعنى حكم
قاضى ايله قاطع يد واخذ مال اولان كمسنه لر لكن هر برينك دعواسى قاضينك دعواسى كبى اولسه ضامن
اولور سبب ضمانى مقر اولدقلرندن اوتورى (لا فى الاول) يعنى قاطع ايله آخذ اولكى صورتده ضامن اولمزلر يعنى
شول صورتده كه قاضى كندو تولية تنده ايدوب تصديق اولنديغيدر زيرا كندو فعلى قضاسنده انلرك تصادقلريله
ثابتدر

كتاب الشهادة

چون مصنف رحمه الله قضانك احوالى بياتندن فارغ اولديسه اكا لازم اولان شيئك بيانته شروع ايلديكه
شهادتدر شهادت لغتده صحاح صاحبينك تعريف ايلديكى اوزره اخبار قاطعدر بو تعريف ايلمشدر يعنى
هر اخباركه عن عيان ومشاهدة اوله اكا لغتده شهادت ديرلر واصطلاح فقهاده (هى اخبار بحق للغير على الغير
يعنى شهادت غير ايچون بر غيرك اوزرنده اولان حقه اخبار ايلمكدر (عن مشاهدة لا عن ظن) يعنى شهادتنك
صحيح اولمسنك شرطى شهادت ايده جكى شيئى مشاهده ايلمش اوله ظن وتخمين ايله دكل زيرا حديث شريفده
(اذا علمت مثل الشمس فاشهد والا فدع) وارد اولمشدر (ومن تعين لتحملها لا يسعه ان يمتنع منه ويفترض
اداؤها بعد التحمل اذا طلبت منه) وشول كمسنه كه شهادتنك تحملنه متعين اوله اكا جائز دكلدركه اول شهادتى
تحملدن امتناع ايليه واول شهادتى بعد التحمل ادا ايلمك فرض اولور لكن اندن طلب اولنسه زيرا حق سبحانه
وتعالى (ولا يأب الشهداء اذا ما دعوا) بيورمشلردر يعنى لكن شاهدلر شهادت ايلمكه دعوت اولنسه لر اباوامتناع
ايلمسونلر زيرا مازائده در وبر آيت اخرى ده (ولا تكتموا الشهادة ومن يكتمها فانه آثم قلبه) بيورمشلردر يعنى
تحمل ايلديككز شهادتى كتم ايلمكز وشول كمسنه كه انى كتم ايليه قلبى آثم اولور وآثم قلب اكبر الآثامدر لتحملها ده
اولان ضمير شهادته راجعدر يسعه ده اولان ضمير شاهده راجعدر منه ده اولان ضمير تحملها ده اولان ضمير
مصدره راجعدر كه تحملدر اداؤها ده اولان ضمير شهادته راجعدر منه ده اولان ضمير شاهده راجعدر (الا ان
يقوم الحق بغيره) الا لكن اول مدعى اولان كمسنه نك حقى شهادتى تحمل ايليه نك غيريله قائم اوله يعنى ثابت اوله
اولحينده ادا ايلمسى فرض اولمز بغيره ده اولان ضمير شاهده راجعدر (وسترها فى الحدود افضل) يعنى حدوده
متعلق اولان شهادتى ستر ايلمك افضلدر زيرا حديث شريفده (من ستر مسلما ستره الله فى الدنيا والآخرة)
بيورمشلردر ودخى انده صوندم وارد رسترها ده اولان ضمير شهادته راجعدر (ويقول فى السرقة اخذ لا سرق)
ودخى سرقه ده اولان شهادتده شاهد اولى اولديكه اخذ فلان الشئ ديه سرقه ديميه زيرا اخذ ديمكده ستر واردر
وسرقه ديمه ده قطع لازم اولور (وشرط للزنا اربعة رجال) يعنى زنا ثبوتى ايچون درت شاهدك شهادتى شرطدر
ونسانك شهادتى جائز دكلدر زيرا حدودده وقصاصده نسانك شهادتى جائز دكلدر (وللقصاص وبقية الحدود
رجلان) قصاصده وباقى قلان حدودده يعنى زنانك ماعداسنده ايكى رجلك شهادتى شرط قلندى (وللولادة
والبكارة وعيوب النساء مما لا يطلع عليه الرجال امرأة) يعنى ودخى ولادت ايچون وثبوت بكارت ايچون يعنى
قزاوغلان اولمسنده وعيوب نساء ايچون شول عيبلردنكه رجال اول شيئك اوزرينه مطلع اولمزاولمق وله ده
بر امرأه نك شهادتى كافيدر حديث شريفده بو يله وارد اولمشدر عليه ده اولان ضمير عيب معناسنه اولان ما يه
راجعدر (وكذا استهلال المولود فى حق الصلاة لا الارث) وكذلك مولودك استهلالى ايچون يعنى انا سنك رحمندن
ساقط اولدقده تصويت ايدوب چاغرماق حق صلاتده يعنى اوزرينه نماز قلنمق ايچون بر امرأه نك شهادتى كافى
دكلدر ابو حنيفه قتنده زيرا رجال اطلاع ايده جك امور دندر (وعندهما فى حق الارث ايضا) وامامين قتنده

حق ارنده دخی بر امرأه نك شهادتی کافیدر (ولغیر ذلك رجلان او رجل وامرأتان مالا کان او غیر مال کالنکاح
والرضاع والطلاق والوکالة والوصیة) یعنی واول ذکری تقدم ایدن اشیالرك غیریسنه ایکی رجلك یاخود بر رجل
ایله ایکی امرأه نك شهادتلری کافیدر استرسه شهادتلری مال اولسون استرسه غیر مال اولسون مثلا نکاح
ورضاع وطلاق ووکاله ووصیت کبی شیلرده زیرا حق سبحانه وتعالی حضرتلری کلام عزتلرنده (فان لم یکونا
رجلین فرجل وامرأتان) بیورمشلردر زیرا آیه کریمه نك سیاقنده ذکر اولنمشدر یعنی ایکی رجل اولمزسه
بر رجل ایله ایکی امرأه کفایت ایدر وقبول اولنور ذکر اولنان اشیا (وشرط للکل الحریة والاسلام) شاهدك
کلیسنه حریت واسلام شرط قلندی بو تقدیرجه ذمینك مسلم اوزرینه شهادتی جائز دکلدر وعبدك دخی
شهادتی جائز دکلدر وبعض علما لفظ حریتی اسقاط ایدوب اعتبار ایلممشدر زیرا ذمی فی الجمله شهادته اهلدر
(والعدالة) عدالت دخی شرطدر بو تقدیرجه فاسقك شهادتی قبول اولنمز عدالت دیمك بر کمسنه نك حسناتی
شهادته غالب اوله اما قاضی اولان کمسنه فاسقك شهادتنی قبول ایلسه قضاسی نافذ اولور وحرام اولان شیئی
ارتکاب ایتمش اولور (ولفظ الشهادة) یعنی قاضی حضورنده شهادت ایلمه ده لفظ شهادت شرطدر یعنی دیمك
لازمدر (فلا تصح لو قال اعلم او اتیقن) بو فاء تفریعیه در یعنی چونکه لفظ شهادت شرط اولدی ایسه ایمدی
بر آدم شهادتنده اعلم یاخود اتیقن دیسه شهادتی صحیح اولمز (ولا یسأل قاض عن شاهد بلا طعن الخصم فیه
الا فی حد وقود) یعنی قاضی اولان کمسنه حضورنده شاهد شهادت ایلدیکی زمان مادامکه خصم اول شاهدك
حقنده طعن ایلمیه قاضی شاهدك حالندن سؤال ایلمیه الا حدودده وقودده حاللرندن سؤال ایلیه بو تقدیرجه
ابو حنیفه قتنده در (وعندهما یسأل فی سائر الحقوق سرا وعلنا) وامامین قتنده قاضی اولان کمسنه اول
شاهدلرك حاللرندن سائر حقوقده سرا وعلانیة سؤال ایلیه (وبه یفتی فی زماننا) فی زماننا فتوی بونك اوزرینه در
زیرا قاضی اولان کمسنه یه حکمنده احتیاط ایلمك واجبدر واول ایسه شاهدلرك سرا وعلانیة حاللرندن سؤال
ایلمك ایله اولور (ویجزی الاکتفاء بالسر) یعنی فی زماننا شاهدك حالندن سرا سؤال ایلمه ده اکتفا جائزدر یعنی سرا
سؤال ایلمك کافیدر فتنه واقع اولمق خوفندن اوتری (ویکفی بالتزکیة هو عدل فی الاصح) یعنی شاهدی
تزکیه ایلمه ده مزکینك هو عدل قولی کفایت ایدر اصح اولان اقوالده (وقیل لابد من قوله عدل جائز الشهادة)
ودیلدیکه شاهدی تزکیه ده مزکینك هو عدل جائز الشهادة دیمه سندن لابددر قولده اولان ضمیر مزکی یه
راجعدر (ولا یصح تعدیل الخصم بقوله هو عدل لکن اخطأ او نسی) یعنی خصمکه مدعی علیه در شاهد اولان
کمسنه یه هو عدل لکن اخطأ او نسی یعنی بو شاهد عادلدر اما خطا ایلمشدر یاخود نسیان ایلمشدر قولی ایله
تعدیل یعنی تزکیه صحیح دکلدر زیرا مدعی اولان کمسنه شاهدلر ایله زعم ایدرلرکه مدعی علیه اولان کمسنه
کاذب وظالمدر انکار ایلمسی سببیله وفاسق وکاذب اولان کمسنه نك تزکیه سی صحیح اولمز بو اجلدن خصمك
تعدیلی جائز اولمدی (فان قال هو عدل صدق ثبت الحق) واکر خصم اولان شاهد اولان کمسنه ایچون هو عدل
صدق یعنی بو شاهد عدل وصادقدر دیسه لکن اخطأ او نسی قولنی ذکر ایلمسه حق ثابت اولور زیرا حقی اقرار
ایلمشدر ایمدی اقراری موجبنجه حکم اولنور (ویکفی الواحد لتزکیة السر والترجمة والرسالة الی المزکی) یعنی
واحدك سرا تزکیه سی وشاهد ایچون ترجمه سی یعنی قاضی کلام شاهدلری فهم ایلمسه وقاضیدن مزکی یه
رسول اولمسی کفایت ایدر زیرا شهادتده عدد شرطدر بو اشیا ایسه شهادت دکلدر بو اجلدن واحد کفایت ایدر
(والاثنان احوط وعند محمد لابد من الاثنین) یعنی مزکی ایکی احوطدر یعنی احتیاطدر وامام محمد قتنده ایکی
اولمق لابددر زیرا انك قتنده تزکیه سی سرده شهادت معناسنه در (ویشترط الحریة فی تزکیة العلانیة
دون السر) علانیة تزکیه سنده حریت شرطدر سر تزکیه سنده شرط دکلدر غصب وقتل ایلین کمسنه نك
اوزرینه اشهاد ایلمزلر ایسه ده یعنی شاهد اول دیمزلر ایسه ده (فصل) بو فصل شهادت ایلمه نك کیفیتی بیانندهدر
(وله ان یشهد بکل ما سمعه او رأه کالبیع والاقرار وحکم الحاکم والغصب والقتل وان لم یشهد علیه) یعنی شاهد
اولان کمسنه یه شهادت ایلمك اقتضا ایلسه هر اشتدیکی شیئه وهر کوردیکی شیئه شهادت ایلیه مثلا بیع واقرار
کبی وحکم حاکم وغصب وقتل کبی شیلرده اکر اول کمسنه نك اوزرینه اشهاد ایلمزلر ایسه ده ینه شهادت ایده
زیرا کندوسی کوروب اشتدیکی اجلدن عیان اولمشدر اما بر پرده نك ارا سنده بر کمسنه نك صوتنی که فلان شیئ

بنده در یاخود فلان شیئی اشترا ایلدم دیو استماع ایلسه اکا شهادت ایلمك جائز دکلدر زیرا اصوات بر برینه
مشابهدر (ویقول اشهد لا اشهد فی فلان) وشاهد شهادت ایلدیکی زمانده اشهد دیه اشهد نی فلان دیمیه یعنی
فلان کمسنه فلان کمسنه یه فلان شیئی بیع ایلدیکنه شهادت ایدرم دیه فلان کمسنه بنی شهادت ایتدردی دیمیه
کاذب اولمغیچون (ولا یشهد علی شهادة غیره اذا سمع اداءها) یعنی شاهد اولان کمسنه کندودن غیری اولان
شاهدك شهادتی اوزرینه شهادت ایلمیه یعنی شاهد آخر شهادتی ادا ایلدیکنی استماع ایلدکده غیره ده اولان
ضمیر یشهد نك تحتنده اولان ضمیره راجعدر اداءها ده اولان ضمیر شهادته راجعدر (او اشهاد الغیر علیها ما لم یشهد
هو علیها) یاخود شاهد اصل بر آخری اول شهادت اوزرینه اشهاد ایلدکده بر آخر کمسنه واروب شهادت ایلسه
جائز دکلدر مادامکه کندوسی شهادت اوزرینه اشهاد اولنمیه مثلا بر کمسنه اصل شاهد ایکن بن شهادته وارمغه
قادر دکلم سز بو خصوصده اشهاد ایدرم دیدکده بر آخر کمسنه کندویه شهادت تکلیف اولنمدین واروب شهادت
ایلمك جائز دکلدر اما اشهاد اولندقده جائزدر (ولا یعمل شاهد ولا قاض ولا راو بخطه ما لم یتذکر) یعنی شاهد
اولان کمسنه ودخی راوی الحدیث اولان کمسنه مجرد خطنه نظر ایلمك ایله عمل ایلمز مادامکه کندو خطی اولدیغنی
تذکر ایلمیه زیرا خطوط بری برینه مشابهدر بو اجلدن علم حاصل اولمز ابو حنیفه قتنده بخطه ده اولان ضمیر
ثلاثه نك علی طریق الانفراد هر برینه راجعدر (وعندهما یجوز ان کان محفوظا فی یده) وامامین قتنده مجرد
خطنه نظر ایلمکله شهادت جائز اولور اکر اول خط هر برینك یدنده محفوظ اولورسه زیرا التباسدن امن حاصل
اولور فی یده ده اولان ضمیر اول ثلاثه نك هر برینه راجعدر (ولا یشهد بما لم یعاینه الا النسب والموت والنکاح
والدخول وولایة القاضی واصل الوقف) یعنی بر کمسنه شهادت ایلمك مراد ایدنسه هیچ شهادت ایلمیه الا کوروب
معاینه ایلدیکی شیئه شهادت ایلیه الا نسبده مثلا فلان ابن فلاندر دیمك کبی ودخی موتده فلان وفات ایلدی
دیمك کبی ودخی نکاحده مثلا فلان کمسنه فلان خاتونه تزوج ایلدی دیمك کبی ودخی دخولده مثلا فلان کمسنه
فلانه داخل اولدی ودخی ولایت قاضیده مثلا فلان کمسنه سلطان طرفندن قضایه متولی اولدی دیمك کبی
ودخی اصل وقفده مثلا فلان کمسنه بو داری فلان جامعه وقف ایلدی دیمك کبی یعنی بو اشیانك ثبوتنده
تسامع ایله شهادت کفایت ایدر معاینه یه حاجت یوقدر مصنفك اصل الوقف دیمه سی شرائط وقفدن احترازدر
زیرا شرائطنده تسامعله ثابت اولمز مشاهده یه ومعاینه یه محتاجدر (اذا اخبره بها من یثق به من عدلین او عدل
وعدلتین) یعنی بو ذکر اولنان اشیانك تسامع ایله ثابت اولورلغی شاهده بو اشیانك هر برینی کلامنه اعتماد اولنور
ایکی اهل عدالت رجل ویاخود بر اهل عدالت رجل ایله ایکی اهل عدالت خاتون اخبار ایلسه اخبره ده اولان
ضمیر شاهده راجعدر بها ده اولان ضمیر ذکری تقدم ایدن اشیایه راجعدر (وفی الموت یکفی العدل ولو انثی وهو
المختار) یعنی بر کمسنه نك موتی ثبوتنده بر عدلك شهادتی کفایت ایدر انثی دخی اولورسه مختار اولان قول بودر
(ویشهد من رأی جالسا مجلس القضاء یدخل علیه الخصوم انه قاض) وشول کمسنه که بر کمسنه بر مجلسده قضاء
مجلسده جلوس کبی جلوس ایلدیکن کورسه و بر الای اصحاب خصومتك وارباب دعوانك اوزرینه دخول
ایلدیکن کورسه قاضیدر دیو شهادت ایلسون واکا تقلید ایلدین کمسنه مشاهده ومعاینه ایلمز ایسه ده زیرا
ارباب خصومتك اوزرینه داخل اولمسی قاضی اولدیغنه دلالت ایدر علیه ده اولان ضمیر جالسه راجعدر انه ده
اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ومن رأی رجلا وامرأة یسکنان معا وبینهما انبساط الازواج انها زوجته) وشول
کمسنه که بر رجل ایله بر امرأه یی معا بر مسکنده ساکن اولدقلرین کورسه واول رجل ایله اول امرأه نك ما بیننده
زوجله زوجه ما بیننده واقع اولان انبساط وملاعبه واقع اولورسه انی زوجه سیدر دیو شهادت ایلسون زیرا ظاهر
حال اکا دلالت ایدر زوجته ده اولان ضمیر رجله عائددر (ومن رأی شیئا سوی الادمی فی ید متصرف فیه
تصرف الملاك انه له ان وقع فی قلبه ذلك) وشول کمسنه که بر غیری کمسنه نك الینده آدمیدن غیری بر شیء کورسه
واول یدنده شیء اولان کمسنه اول شیئده اصحاب ملاك املاکلرنده تصرف ایلدکلری کبی تصرف ایدر اول شیء
انکدر دیو شهادت ایلر اکر اول شاهدك قلبنه بو شیء انکدر دیو دوشر ایسه زیرا بحسب الظاهر اول شیء یدنده اولمق
دلیل ملکیتدر فیه ده اولان ضمیر شیئه راجعدر انه ده اولان ضمیر ینه اول شیئه راجعدر له ده اولان ضمیر منه
راجعدر قلبه ده اولان ضمیر شاهده راجعدر (والادمی ان علم رقه او کان صغیرا لا یعبر عن نفسه فکذلك) واکر

اول غیرك یدنده اولان آدمی ایسه اكر رقیق اولدیغی بیلسه یاخود صغیر اولسه كندی نفسندن تعبیر ایلمكه
قادر اولسه كذلك اول یدنده اولان كمسنه نك ملكیدر دیو شهادت تللك ایلسون زیرا رقیق كندو نفسنك یدنده اولمز
(ولو فسر للقاضی انه یشهد بالتسامع او بمعاینة الید لا یقبلها) واكر اول شاهد اولان كمسنه قاضی اولان كمسنه یه
تسامع ایله یاخود معاینهٔ ید ایله شهادت ایلدیكن تفسیر ایلسه اول شاهدك شهادتنی قبول ایلمیه الا وقفده تته كیم
بیانی كچمشدر یقبلها ده اولان ضمیر شهادته راجعدر (ومن شهد انه حضر دفن زید وصلی علیه قبلت وهو عیان)
وشول كمسنه كه زیدك دفننه حاضر اولدیغنه واوزرینه نماز قلمسنه شهادت ایلسه انك شهادتی قبول اولنور
بو ایسه عیاندر یعنی دفننه ونمازینه حاضر اولمق موتنه مشاهده ومعاینه درانه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان
لفظ منه راجعدر علیه ده اولان ضمیر زیده راجعدر

باب من تقبل شهادته ومن لا تقبل

بو باب شهادتلری قبول اولنور وشهادتلری قبول اولنمز كمسنه لرك بیاننده در (لا تقبل شهادة الاعمی) یعنی
اعمی اولان كمسنه نك شهادتی قبول اولنمز ابو حنیفه قتنده وامام محمد قتنده تسامع ایله جائز اولان اشیاده
جائزدر (خلافا لابی یوسف فیما اذا تحملها بصیرا) وامام ابو یوسف ایچون خلاف واردر شول صورتده كه تحقیق
اول شهادتی بصیر اولدیغی حالده تحمل ایلسه اعمی اولدیغی حالده انی ادا ایلمك جائز اولور زیرا اعتبار حالت
تحملده در معاینه ایله اولدیغیچون (ولا شهادة المملوك والصبی الا ان تحملا حال الرق والصغر وادیا بعد العتق
والبلوغ) ودخی مملوك ایله صبینك شهادتلری قبول اولنمز مكر كه مملوك اول شهادتی حال رقده وصغیر حال
صغرنده تحمل ایدوب رقیق معتق اولدقدنصكره وصغیر اولان بلوغدنصكره ادا ایلمش اوله اول زمانده شهادتلری
جائز اولور زیرا حال صغرده وحال رقده ولایتلری یوقدر وبو ایكی وصف زائل اولدیغندنصكره شهادتی تحمل
ایلمكه اهل اولورلر (ولا شهادة المحدود فی قذف وان تاب) ودخی سبب قذف ایله حد اولنمش كمسنه نك شهادتی
قبول اولنمز توبه ده ایدرسه زیرا حق تعالی حضرتلری محصناتی قذف ایدنلرك حقنده (ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا)
بیورمشلر وایت كریمه نك اولی (والذین یرمون المحصنات ثم لم یأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانین جلدة
ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا) در امام شافعی قتنده توبه ایدرسه شهادتی قبول اولنور زیرا حق سبحانه وتعالی
حضرتلری ذكر اولنان آیتك آخرنده (الا الذین تابوا) بیورمشلردر (الا ان حد كافرا ثم اسلم) یعنی سبب قذف
ایله حد اولنمش كمسنه نك شهادتی قبول اولنمز الا تحقیق كافر اولدیغی حالده حد اولنسه صكره اسلامه كلسه اولحینده
شهادتی قبول اولنور لان الاسلام یجب ما قبله در (ولا الشهادة لاصله وان علا وفرعه وان سفل) ودخی كندو
اصلنه یعنی والدنه وان علا والددن اعلا اولسه یعنی والدك والدی فرعنه یعنی اوغلنه وان سفل واكر اوغلندن
اسفل اولسه یعنی اوغلنك اوغلنه شهادتی قبول اولنمز (وعبده ومكاتبه ومن احد الزوجین للاخر) ودخی كندو
عبدنه وعبد كندو سیدنه ومكاتبنه وایكی زوجك بری اول برآخره شهادتلری قبول اولنمز زیرا حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم بیوررلر (لا تقبل شهادة الولد لوالده ولا الوالد لولده ولا المرأة لزوجها ولا الزوج لامرأته
ولا العبد لسیده ولا المولی لعبده ولا الاجیر لمستأجره) زیرا ابا ایا اوغلی یاننده اولان منافع متصله در بو اجلدن
مذكورلره زكوة دفع ایلمك جائز اولمدی وعبد وزوج ومكاتب ما بینلرنده اولان منافع دخی متصله در
بونقد برجه كندو نفسلرینه شهادت ایلمش اولورلر (والشریك لشریكه فیما هو من شركتهما) ودخی شریكك كندو
شریكنه شهادتی قبول اولنمز كندو شركتلرینه متعلق اولان شیلرده زیرا منفعت اول برشریكه عائددر اما كندو
شركتلرینه متعلق اولمیان شیلرده بری برینه شهادتلری مقبوله در شریكه ده اولان ضمیر شریكه راجعدر
شركتهماده اولان ضمیر تثنیه شریكینه راجعدر (ولا شهادة المخنث الذی یفعل الردی) ودخی كندوینی نسایه
تشبیه ایدوب كندویه فاحشه ایتدیرن مخنثك شهادتی قبول اولنمز زیرا فاسق قسمندندر (والنائحة والمغنیة)
ودخی نائحه ایله مغنیه نك شهادتلری قبول اولنمز نائحه اول خاتونه دیرلر كه غیر بلرمیتنده رفع صوتله محاسن میتنه
متعلق نیجه شیلر سویلر مغنیه شول خاتوندر كه آلات لهو ایله یاخود آلاتسز اجنبیلره تغنی ایدندر زیرا خاتونلرك
مجرد رفع صوتی تغنی ونوح ایله اولمسی بالطریق الاولی در (والعدو بسبب الدنیا علی عدوه) ودخی دنیا
سببیله اولان عدوك عدوسنه شهادتی قبول اولنمز یعنی تحقیق ایكی رجلك بیننده امور دنیا ایچون عداوتلری

اولسه اول بر رجلك اول برآخر اوزرینه شهادتی جائز دكلدر (ومدمن الشرب علی اللهو) ودخی لهو اوزره یعنی
آلات لهو ایله شرب خمره مدمن اولان كمسنه نك شهادتی قبول اولنمز زیرا دینده حرام اولان شیئی ارتكاب
ایلمشدر (ولا بشارب الخمر بدون اللهو ولا نه ارتكب محرما) لهوسز شارب خمر اولانك دخی شهادتی مقبول اولمز زیرا
حرامی ارتكاب ایتمشدر (ومن یلعب بالطیور او بالطنبور) ودخی انواع طیور ایله وطنبور ایله لعب ایلین كمسنه نك
شهادتی قبول اولنمز زیرا اوقاتنی لهو ایله تضییع ایلدیكی اجلدن مصنفك لعب دیمه سنده اشارت واردر كه
كندو اونده استیناس ایچون بعض كوكرجن اتخاذ ایدوب تربیه ایلسه مباح اولور وحرام اولمز (او یغنی
للناس) ویاخود لهو ولعب ایله ناسی جمع ایدوب انلره تغنیسن اشتدیرن مغنینك شهادتی قبول اولنمز حرام
اولانی ارتكاب ایلدیكی اجلدن (او یلعب بالنرد او یقامر بالشطرنج او تفوته الصلاة بسببه) معلوم اوله كه
نرد ایله مجرد لعب مطلقا حرامدر ومسقط شهادتدر زیرا نبی علیه السلامدن (من لعب بالنرد فقد عصی ابا القاسم)
حدیث شریفی وارد اولمشدر اما شطرنج ایله لعب ایلمه نك شهادتی مسقط اولمسی اوچ شرطله مشروطدر
بری مدمن اولمقدر (وایكنجیسی) قمار ایله اوینمقدر (اوچنجیسی) صلاتی تفویت ایلمكدر ایمدی بو اوصاف
ایله شهادتلری قبول اولنمز اما بو اوصاف ثلاثه نك بری اولمسه شهادتی رد اولنمز زیرا عقله دائر برشیدر وبو اجلدن
امام شافعی قتنده جائز اولدی تفوته ده اولان ضمیر لاعبه راجعدر بسببه ده اولان ضمیر شطرنجه راجعدر
(او یرتكب ما یوجب الحد) ویاخود حده موجب اولان شیئی ارتكاب ایده نك دخی شهادتی قبول اولنمز زیرا
حده موجب اولان كبائردندر (او یأكل الربا) ودخی ربا اكل ایلین كمسنه نك شهادتی قبول اولنمز كبائردن
اولدیغی اجلدن (او یدخل الحمام بلا ازار) ودخی حمامه ازارسز یعنی فوطه سز داخل اولان كمسنه نك شهادتی
قبول اولنمز زیرا كشف عورت حرامدر (او یفعل ما یستخف به كالبول والاكل علی الطریق) ویاخود كندویه
استخفاف ویرن شیئی اشلسه مثلا طریقده بول ایلمك كبی ودخی طریقده اكل ایلمك كبی انك دخی شهادتی قبول
اولنمز زیرا اكل علی الطریق وبول علی الطریق شهادتی مسقطدر (او یظهر سب السلف) ویاخود سلف یعنی
اصحاب كزین وسادات تابعین رضی الله عنهم سبنی اظهار ایلیه انك دخی شهادتی قبول اولنمز (وتقبل الشهادة
لاخیه وعمه) یعنی آدمك كندو قرنداشنه وعمیسنه شهادت ایلمسی قبول اولنور غیر متهم اولدقلریچون
(ومحرمه رضاعا او مصاهرة) ودخی رضاع جهتندن یاخود مصاهره مثلا كندو زوجه سنك اناسی
وزوجه سنك قوعی ودخی كندو قزینك زوجی وباباسنك زوجه سی واوغلنك زوجه سی كبی اولان محرملرك
شهادتلری قبول اولنور غیر متهم اولدقلریچون (وشهادة اهل الاهواء الا الخطابیة) ودخی اهل هوا اولان
كمسنه لرك شهادتلری قبول اولنور زیرا بونلر اعتقادلری حیثیتندن فاسقلردر وبو حیثیتدن فاسق اولملری
ارتكاب كذبه مانعدر بو اجلدن شهادتلری قبول اولندی اهل اهوادن مراد صاحب بدعت اولانلردر وبونلرك
اصوللری التی بولوك طائفه در (اولكیسی) خارجیلردر (ایكنجیسی) رافضیلردر (اوچنجیسی) جبریلردر
(دردنجیسی) قدریلردر (بشنجیسی) مشبهلردر (التنجیسی) معطلردر وبو التینك هر بری اون ایكی قسمه
منقسمدر ضرب طریقیله جمله سی یتمش ایكی قسم اولور الاخطابیه اولان طائفه نك شهادتلری قبول اولنمز
وبو طائفهٔ خطابیه رافضیلردن برفرقه در ابو الخطاب محمد بن وهب الاجدع نام كمسنه یه منسوبلردر
وبو طائفه نك مذهب واعتقادلری بودر كه مدعی اولان تحقیق قتلرنده دعواسی حق اولدیغنه یمین ایلسه اول
شهادتی تجویز ایدرلر ودیرلر كه مسلم اولان كمسنه كذب سویلمز بو خصلت ایچون شهادتلری قبول اولنمدی
(والذمی علی مثله) یعنی ودخی ذمینك شهادتی كندو مثلنه جائز ومقبولدر زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
ذمیلرك شهادتلرینی بری برلرینه تجویز بیورمشلردر مثله ده اولان ضمیر ذمی یه راجعدر (وان اختلفا ملة) یعنی
ذمیلرك كندو مثللرینه شهادتلری مقبوله در واكر ملت جهتندن مختلف اولورایسه ده مثلا نصرانینك یهود
اوزرینه ویهودینك نصرانی اوزرینه شهادتی جائزه ومقبوله در زیرا الكفر كله ملة واحدة در (وعلی المستأمن
دون عكسه) یعنی ودخی ذمینك مستأمن اوزرینه شهادتی قبول اولنور عكسی دكل یعنی مستأمنك ذمی
اوزرینه ولایتی یوقدر (والمستأمن علی مثله ان كانا من دار واحدة) ودخی مستأمنك كندو مثلنه یعنی
مستأمنه شهادتی قبول اولنور تحقیق ایكیسی دار واحددن اولسه لر واكر دارلری مختلف اولسه شهادتلری قبول

اولنمز زيرا دارك اختلافى ولايتى قطع ايدر (وعدو بسبب الدين) ودخى دين سببيله اولان عدوك شهادتى قبول اولنور غير متهم اولديغى اجلدن (ومن الم بصغيرة ان اجتنب الكبائر وغلب صوابه) وشول كسنه كه صغيره يه المام ايليه يعنى ارتكاب ايليه شهادتى قبول اولنور واكر كبائرك كليسندن اجتناب ايدوب صوابى خطاسنه غالب اوله يعنى حسناتى سيأتى اوزرينه غالب اولورسه حد عدالتده صحيح بودر كلهاده اولان ضمير كبائره راجعدر صوابه ده اولان ضمير من المه راجعدر (والاقلف) ودخى اقلف اولان يعنى سنتسز مختون اولان كسنه نك شهادتى قبول اولنور (والخصى) ودخى خصى اولان يعنى ايكى خصيه سى چقمش كسنه نك شهادتى قبول اولنور (وولد الزنا والخنثى) ودخى ولد زنا ايله خنثانك شهادتى قبول اولنور خنثى اولان اكر مشكل دكل ايسه شهادتنك قبول اولنمسنده اشكال يوقدر واكر مشكل ايسه شهادت خصوصنده احتياطا امرأه قلنور كندو سيله برامرأه دخى اولورسه رجل مقابله سنده عد اولنور (والعمال) عمال جمع عاملدر اول انواع صدقات وجزيه وخراجى جمع ايدن كسنه لردر يعنى عمالك دخى شهادتلرى قبول اولنور زيرا عمللرى فسق دكلدر چونكه اوضاع شرعيه اوزره اولسه بو تقديرجه بو زمانده شهادتلرى قبول اولنمز زيرا ظلمدن خالى دكللردر امام ابو الليث ديمشدركه اكر عامل عمر بن عبد العزيز كبى وا كابكز راولورسه شهادتى مقبوله اولور واكر يزيد كبى اولورسه شهادتى مقبوله اولمز (والمعتق لمعتقه) ودخى عتق اولنمش كسنه نك كندو معتقنه شهادتى قبول اولنور عكسى دخى قبول اولنور تهمت اولديغى اجلدن (والمعتبر حال الشاهد وقت الاداء لا التحمل) يعنى حال شاهدده معتبر اولان شهادتى ادا ايلمه نك وقتيدر شهادتى تحمل ايلمه نك وقتى دكلدر زيرا شهادت ايله عمل اولنمق والزام اولنمق حالت اداده واقع اولور (ولو شهدا ان اباهما اوصى الى زيد وزيد يدعيه قبلت وان انكر فلا) واكر بر ميتك ايكى اوغلى بابالرى زيدى وصى ايلديكنه شهادت ايلسه لر وحال بوكه زيد دخى وصى اولديغى دعوى ايلسه اول ايكى اوغلنك شهادتلرى قبول اولنور وقياس قبول اولنمق ايدى زيرا بيان اولنمشيديكه فرعك اصله شهادتى جائز دكلدر واكر زيد وصى اولديغى انكار ايدرسه شهادتلرى قبول اولنمز (ولو شهدا ان اباهما الغائب وكله لا تقبل وان ادعاه) واكر بر رجلك ايكى اوغلى غائب اولان بابالرى زيدى فلان كسنه ده اولان دينك قبضنه وكيل ايلديكنه شهادت ايلسه لر شهادتلرى قبول اولنمز واكر زيد وكيل اولديغى ادعا ايلسه ده زيرا قاضى اولان كسنه غائب ايچون وكيل نصب ايلمكه قادر دكلدر (ولو شهدا ان ابنا ميت انه اوصى الى زيد وهو يدعيه قبلت) واكر بر ميتك ايكى داينى يعنى ميتك ايكى دائنى برزم مديونمز اولان فلان ميت زيدى وصى ايلدى ديو شهادت ايلسه لر وحال بوكه زيد اول وصى اولمقلغى ادعا ايلسه اول ايكى داينك شهادتلرى قبول اولنور (وكذا لو شهد مديوناه اومن اوصى لهما اووصياه) مديوناشهدنك فاعلى واقع اولمشدر ونون اضافت ايچون حذف اولنمشدر ومن محلا مرفوعدر فاعلك اوزرينه معطوفدر اووصياه لفظا مرفوعدر بنه فاعله معطوفدر ونون اضافت ايچون حذف اولنمشدر يعنى ودخى بر ميتك ايكى مديونى ياخود كندو وصيت ايلديكى ايكى كسنه ياخود كندينك ايكى وصيسى اولان كسنه لر زيدى وصى ايلديكنه شهادت ايلسه لر شهادتلرى قبول اولنور وقياس جائز اولمقدر زيرا منفعت كورور ديو شهادتده منفعت واردر مديوناه ده اولان ضمير ميته راجعدر وصياه ده اولان ضمير كذلك اكا راجعدر (ولا تقبل الشهادة على جرح مجرد وهو ما يفسق به من غير ايجاب حق للشرع اوللعبد نحو هو فاسق او آكل الربا او انه استأجرهم) جرح مجرد اوزرينه شهادت قبول اولنمز وجرح مجرد شول شيدركه آدمك سببى ايله فاسق اولور شرعه ياخود عبده حق ايجاب ايلمكسزين مثلا مدعى عليه اولان كسنه اول مدعينك شاهدى حقنده بونلر فاسقلردر ياخود بونلر آكل ربادر ياخود بونلرى اجاره ايله طوتدى ديمك كبى وجرح مجرده شهادت قبول اولنمديغى فسق مجرد حكم تحتنه داخل اولان اشيادن دكلدر وقاضى اولان كسنه طائفه مسلمينك عيبلرينى ستر ايلمك ايله مأموردر واول بينه يى استماع ايلمه ده هتك حرمات واشاعه فاحشه واردر واول ايسه حرامدر الا چون اول بينه نك استماعى حق شرعه ياخود حق عبده متضمن اولسه اولزمانده قبول اولنور به ده اولان ضمير جرح مجرده راجعدر (وتقبل على اقرار المدعى بفسقهم وعلى انهم عبيد او محدودون فى قذف او شارب او خمر او قذفه او شريكه المدعى او انه استأجرهم انها بكذا او اعطاهم ذلك من مالى عنده اوانى صالحتهم بكذا ودفعته اليهم على ان لا يشهدوا على فشهدوا) يعنى مدعى اولان كسنه اول شاهدلرك فاسق

اولدقلرينه اقرار ايلديكنه شهادت ايلسه قبول اولنور ودخى عبيد اولدقلرينه وياخود قذفده محدود اولدقلرينه وياخود شارب خمر اولدقلرينه وياخود قذف ايديجيلر اولدقلرينه وياخود مدعينك شريكلرى اولدقلرينه ياخود مدعى آنلرى فلان مقداره شهادت ايچون اجاره يه طوتدى واول اجاره اقچه سن بنم كندو يانمده اولان اقچه دن ويردى ياخود بن انلرى فلان مقداره مصالحه ايلدم واول مقدارى انلره بنم اوزريمه شهادت ايلمك ايچون دفع ايلدم عمل ايتميوب شهادت ايلديلر زيرا بو صورتلرك بعضيسنده حق شرع واردر بعضيسنده حق عبد واردر بو اجلدن بو محللرده شهادت قبول اولنور وجمله بو مسائلده اولان ضمير جمع شاهدلره راجعدر لهاده اولان ضمير شهادته راجعدر دفعته ده اولان ضمير بكذاده اولان مقداره راجعدر (ومن شهد ولم يبرح حتى قال اوهمت بعض شهادتى قبل ان كان عدلا) وشول كسنه بر مجلسده قاضى حضورنده شهادت مجلسندن زائل اولمسه بر خصوص ايچون شهادت ايدوب واول شهادت مجلسندن زائل اولميوب تاكم بن شهادتمده ايهام وخطا ايلدم ديمه دكين يعنى شهادتمده زياده لك ياخود نقصان ايلدم ديسه اول شاهد عدل ايسه شهادتى قبول اولنور زيرا شاهدلره كاهيده واقع اولوركه مجلس شرعده غلط ونسيانه مبتلا اولورلر مجلس شرعده اولان مهابتدن اوترى

باب الاختلاف فى الشهادة

بو باب شهادتده واقع اولان اختلافى بيان ايدر شهادتنك دعوايه موافق اولمسى شرطدر يعنى شهادتنك دعوايه معناده موافق اولمسى شرطدر لفظده دكلدر زيرا دعوانك تقدم اولنمسى عبد حقنده شهادتنك قبول اولنمسنه شرطدر مثلا بر كسنه بر كسنه نك اوزرينه بو شيئى بندن غصب ايلدى ديو دعوى ايلسه وغصب ايلديكنه شاهد احضار ايلسه بريسى غصب ايلديكنه شهادت ايلسه واول آخر شاهد مدعى عليهك غصب ايلديكنه اقرارينه شهادت ايلسه قبول اولنور (شرط موافقة الشهادة للدعوى فلو ادعى دارا شراء او ارثا وشهدا بملك مطلق ردت) يعنى نچون بر كسنه بر كسنه نك اوزرينه بر دارى شرا ياخود ارث طريقيله مالك اولديغنه دعوى ايلسه بو خصوص ايچون شاهدلر احضار اولنور استشهاد اولندقلرنده ملك مطلقه شهادت ايلسه لر شهادتلرى رد اولنور زيرا ادعا اولنان شيدن زياده ايله شهادت ايلديلر زيرا مدعى اولان كسنه حادث ادعا ايلدى وشاهدلر ايسه ملك قديمه شهادتلك ايلديلر بو ايسه مختلفدر زيرا ملك مطلق اصلدن ثابت اولمغله ملك مضيه دن زياده در سبب ايله اولان ملك سببك وقتنه مقتصره در دعوى ايدن مدعى سبب ايله اولان ملكى دعوى ايلدى شاهدلر ايسه ملك مطلقه شهادت ايلديلر اول اجلدن رد اولنور (وفى عكسه تقبل) يعنى نچون مدعى بر ملك مطلقى ادعا ايلسه وشاهدلر بر ملك معينه يه شهادت ايلسه لر شهادتلرى قبول اولنور زيرا ادعا اولنان شيدن اقل ايله شهادت ايلديلر (وكذا شرط اتفاق الشاهدين لفظا ومعنى) وكذلك شاهدلرك لفظده ومعناده اتفاق اولنمسى شرط اولندى امام ابو حنيفه قتنده وامامين قتنده يالكز معناده موافقت اولنمسى كفايت ايدر (فلا تقبل لو شهد احدهما بالف اومائة اوطلقة والاخر بالفين اوبمائتين اوبطلقتين اوثلاث وعندهما تقبل على الاقل) چونكه شهادتده اتفاق لفظ واتفاق معنى شرط اولدى ايمدى ايكى شاهدك بريسى بو آدمده بيك درهمى واردر ديو شهادت ايلسه ياخود يوز درهمى واردر ديو شهادت ايلسه ياخود خاتوننى طلقه واحده ايله تطليق ايلديكنه شهادت ايلسه لر اول بريسى ايكى بيك درهمى واردر ديو شهادت ايلسه لر ياخود ايكى يوز درهمى واردر ديو شهادت ايلسه ياخود خاتوننى ايكى طلاق ياخود اوچ طلاق ايله تطليق ايلديكنه شهادت ايلسه لر شهادتلرى قبول اولنمز زيرا شهادتده اختلافلرى واقع اولمشدر امامين قتنده اقلده قبول اولنور زيرا اقله اتفاق ايلديلر وبريسى اول زياده لك ايله منفرد اولدى ايمدى اتفاق ايلدكلرى صورت ثابت اولور (ولو شهد احدهما بالف والاخر بالف ومائة والمدعى يدعى الاكثر قبلت على الالف اتفاقا) واكر ايكى شاهدك بريسى بيك درهمه شهادت ايلسه واول برى بيك يوز درهمه شهادت ايلسه وحال بوكه اول مدعى اولان كسنه اكثر اولان مقدارى دعوى ايلسه اتفاق علما ايله انجق الفده قبول اولنور زيرا شاهدلك ايكيسى دخى لفظا ومعنا بيكده اتفاق ايلمشلردر (وكذا مائة ومائة وعشرة) يعنى وكذلك نچون ايكى شاهدك برى يوز درهمه وبرى يوز اون درهمه شهادت ايلسه لر شهادتلرى يوزده قبول اولنور (وطلقة وطلقة ونصف) يعنى وكذلك نچون ايكى شاهدك برى بر طلقه تطليق

ایلدیکنه وبری برطلقه ونصف طلقه تطلیق ایلدیکنه شهادت ایلسه شهادتلری طلقهٔ واحده ده قبول اولنور
ایکیسنک طلقهٔ واحده به اتفاقلری اولدیغیچون (ولو شهدا بالف او بقرض الف وقال احدهما قضی منها کذا
قبلت علی الالف) واکر ایکی شاهد بر آدمک اوزرینه بیک درهم دین ایله یاخود قرض ویرلش بیک درهمه
شهادت ایلسه‌لر وبو ایکی شاهدک بری شهادتدنصکره ذکر اولنان بیکدن برمقدارینی قضا ایلدی یعنی ادا ایلدی
دیسه اول شهادت بیک درهمه قبول اولنور زیرا ایکیسنک اتفاقی اوزرینه درمنها ده اولان ضمیر الفه راجعدر
(لا علی القضاء مالم یشهد به آخر) یعنی اول بیک درهمدن مدیونک بشیوزینی قضا ایلدیکنه شهادتی قبول اولنمز
مادامکه برشاهد آخر اول بشیوزی قضا ایلدیکنه شهادت ایلمیه وابو یوسفدن برروایتده بشیوز درهمه قضا
اولنوربه ده اولان ضمیر قضایه راجعدر (وینبغی لمن علمه ان لا یشهد حتی یقر المدعی به) یعنی اول قضا اولنان
دینک مقدارینی بیلن آدمه لایقدرکه شهادت ایلمیه اول مدعی اولان کمسنه اول بعضک قبضنه اقرار ایلمینجه
علمه ده اولان ضمیر قضا اولنان بعضه راجعدربه ده اولان ضمیر بنه بعضه راجعدر (ولو شهدا بقتله زیدا یوم النحر
بمکة وآخران بقتله ایاه فیه بکوفة ردتا) واکر ایکی شاهد مکهٔ مکرمه ده نحر کوننده عمروک زیدی قتل ایلدیکنه
شهادت ایلسه‌لر ایکی شاهد دخی عمروک زیدی نحر کوننده کوفه ده قتل ایلدیکنه شهادت ایلسه‌لر اول ایکی
فریقک شهادتلری رد اولنورلر زیرا ایکی فریقک بری کاذبدر علی التحقیق واول فریق آخر بریندن اولی دکلدر
ایکی برده بقتله ده اولان ضمیرلر مقدر اولان عمروه راجعدر ایاه ده اولان ضمیر زیده راجعدر فیه ده اولان ضمیر
یوم النحره راجعدر (فان قضی باحدیهما اولا بطلت الاخیرة) یعنی اکر قاضی اولان کمسنه اول اولکی بینه ایله
ایکنجی بینه کلمزدن مقدم قضا ایلسه صکره کلان بینه یعنی ایکنجیسی باطل اولورلر زیرا اولکی شاهدلر ایله حکم
لاحق اولدی قضاء اول ضمنا ثانیی ابطال ایلدی چونکه زید مکه ده قتل اولندیغنه حکم اولندی غیری برده
اولندیغنه قضا اولنمشدر زیرا شخص واحد ایکی موضعده قتل اولنمق ممکن دکلدر باحدیهما ده اولان ضمیر تثنیه
ایکی بینه نک برینه راجعدر (ولو شهدا بسرقة بقرة واختلفا فی لونها قطع) واکر شاهد اولان کمسنه‌لر برکسنه نک
اوزرینه بقره سرقه ایلدیکنه شهادت ایلسه‌لر واول بقره نک رنکنده اختلاف ایلسه‌لر مثلا شاهدلک
بری سیاهدر وبری صاریدر دیسه اول سارقک یدی قطع اولنور ابو حنیفه قتنده لونها ده اولان ضمیر بقره یه
راجعدر (وان اختلفا فی الذکورة والانوثة لا) واکر اول سرقه اولنان بقره نک شاهدلری ارککدر ودیشی اولمسنده
اختلاف ایلسه‌لر یعنی شاهدلک بری ذکردر دیسه وبری انثادر دیسه اول سارقک یدی قطع اولنمز (وعندهما
لا یقطع فیهما) وامامین قتنده ایکی صورتده دخی قطع لازم اولمز زیرا مشهود فیه ده اختلاف واقع اولمشدر
(وفی الغصب لا تقبل اتفاقا) وغصب صورتنده شهادت قبول اولنمزمثلا ایکی شاهدک بری غصب ایلدیکی
بقره آق ایدی دیسه وبری سیاه ایدی دیسه اتفاق علما ایله شهادتلری قبول اولمز زیرا غصب غالبا نهارده واقع اولور
بوتقدیرجه اشتباه واقع اولمز اشتباه واقع اولمیجق شهادتلری قبول اولنمدی (ولو شهد واحد بالشراء او الکتابة
بالف والاخر بالف ومائة ردت) یعنی نجن ایکی شاهدک بری زید بوعبدی فلان کمسنه دن بیک درهمه
اشترا ایلدی دیو شهادت ایلسه واول بری بیک یوز درهمه اشترا ایلدی دیو شهادت ایلسه یاخود زید بوعبدی
بیک درهم اوزرینه مکاتب ایلدی دیو شهادت ایلسه ایکیسنک بله شهادتلری مردوده اولورلر زیرا عقد واحده
اتفاقلری یوقدر (وکذا العتق علی مال) وکذلک مال اوزرینه عتق اولنان عبدده شهادت رد اولنور مثلا عبد
اولان کمسنه مولام بنی بیک درهم اوزرینه اعتاق ایلدی دیو ادعا ایلسه ومولی بیک ایله یوز درهم اوزرینه
اعتاق ایلدم دیو دعوی ایلسه وهر بری مدعاسنه بینه احضار ایلسه‌لر رد اولنور (والصلح عن قود والرهن
والخلع) یعنی وکذلک صلح عن قودده شهادت رد اولنور مثلا ولی المقتول ایله قاتل قوده مستحق اولمشیکن
قاتل قوددن عفو اولنمق ایچون برمقدار اوزرینه صلح اولسه‌لر ولی المقتول اولان کمسنه بیک ایله یوز اوزرینه
صلح اولدق دیدیکنه بینه کتورسه ایکیسنک بینه‌سی رد اولنور وکذلک رهنده رد اولنور مثلا راهن اولان
کمسنه بیک درهمه رهندر دیو بینه کتورسه مرتهن بیک یوز درهمه بینه کتورسه شاهدلری رد اولنور
وکذلک خلعده رد اولنور مثلا زوج ایله زوجه بدل خلعک مقدارنده اختلاف ایلسه‌لر وهر بریسی دعواسنه
مطابق بینه کتورسه رد اولنور (ان ادعی العبد والقاتل والراهن والمرأة) بو ذکر اولنان صورت معدده

شهادتک قبول اولنمسی نجن دعوی بوذکر اولنان اربعه نک طرفندن اولسه زیرا جمله سنده مراد اثبات عقددر
اول ایسه مختلف فیه در بو اجلدن شهادت قبول اولنمدی (وان ادعی الآخر کان کدعوی الدین) واکر دعوی
اول برآخردن اولسه یعنی ذکر اولنان اربعه نک مقابله سنده اولان اربعه دن اولسه یعنی مال عبدنی مولی
عتقده وولی مقتول صلح عن قودده ومرتهن رهنده وزوج خلعده دین دعواسی کبی مثلا مولی اولان کمسنه
عبدینک بیک درهمه اعتاق اولنمسن ادعا ایلسه وعبد بشیوز درهمه معتق اولدیغنه دعوی ایلسه ودخی ولی
قصاص اولان کمسنه بیک درهمه صلح اولدیغن دعوی ایلسه وقاتل اولان کمسنه بشیوز درهمه صلح اولدیغن
دعوی ایلسه وایکی صورتده کذلک دین دعواسی کبی اولور یعنی دین اقل اوزره ثابت اولور نه کیم دین
دعواسنده بیان اولنمشیدی (والاجارة کالبیع عند اول المدة) ودخی اجاره بیع کبیدر اول مدت قتنده یعنی نجن
دعوای اجاره اولمدت اجاره دن اول معقود علیهک استیفاسندن اول اولسه وشاهدلر شهادتده اختلاف
ایلسه‌لر شهادتلری قبول اولنمز نه کیم بیعده اختلاف قتنده صحیح اولمز (وکالدین بعدها) یعنی واکر دعوی
مدت بجدکدنصکره ومنافعک استیفاسندنصکره اولسه دین کبی اولور یعنی اقلی اوزره ثابت اولور بعدهاده
اولان ضمیر مدته راجعدر (وفی النکاح تقبل بالالف استحسانا ولا فرق فیه بین دعوی الاقل او الاکثر وقالا
ردت فیه ایضا) ودخی شهادت نکاحده اول الف ایله استحسانا قبول اولنور مثلا زوج اولان کمسنه تزوج ایلدیکی
خاتونک مهری بیک درهمه دیو ادعا ایلسه وبینه کتورسه زوجه‌سی اولان ایکی بیک درهمه تزوج ایلدی دیو
ادعا ایدوب بینه کتورسه بیکه قبول اولنور زیرا ایکیسنک شهادتی اقلده متفقدر وفرق یوقدر مدعی اولان کمسنه
استرسه اقلی دعوی ایلسون استرسه اکثری دعوی ایلسون وامامین دیدیلرکه نکاحده شهادت رد اولنور بیعده
رد اولندیغی کبی وبو قیاسدر زیرا جانبیندن مقصود اولان عقددر بوتقدیرجه بیع کبی اولدی فیه ده اولان ضمیر
بیعه راجعدر (ولابد من الجر فی شهادة الارث بان یقول الشاهد مات وترکه میراثا للمدعی او مات وهذا ملکه
او فی یده) یعنی ارثه متعلق اولان شهادتده جر لابددرکه شهادتده فلان کمسنه وفات ایلدی ومدعی ایچون
میراث ترک ایلدی دیه یاخود فلان کمسنه وفات ایلدی وبو شیء انک ملکیدر یاخود بو شیء عند الموت انک یدنده
ایدی یاخود کندی مقامنه قائم اولان کمسنه نک یدنده ایدی دیه زیرا عند الموت اکر یدی ید ملک ایسه اول
ظاهردر واکر یدی ید امانت ایسه ظاهردر زیرا امانت عند الموت ید ملکه منقلب اولور ضمان واسطه‌سیله ایدی
اولحینده اثبات ید اثبات ملکدر ملکه ده اولان ضمیر ماتک تحتنده اولان فاعله راجعدر وفی یده ده اولان
ضمیرده اکا راجعدر (خلافا لابی یوسف) بومسئله ده ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا جری اشتراط ایلمز
(فان قال کان هذا الشیء لاب المدعی اعاره من ذی الید او اودعه ایاه قبلت بلا جر) یعنی شاهد اولان کمسنه بو شیء
مدعینک باباسنکدر وذو الید اولان کمسنه‌یه عاریه طریقیله وضع ایلمشدی یاخود ذو الید اولان کمسنه اول شیئی
بو مدعینک باباسنده ودیعه طریقیله قومشیدی دیو دعوای شهادت ایلسه جرسز قبول اولنور اودعه ده اولان
ضمیر شیئه راجعدر (وان شهدا ان هذا الشیء کان فی ید المدعی منذ کذا ردت) واکر ایکی شاهد اولان کمسنه‌لر تحقیق
بو شیء فلان تاریخده مدعینک یدنده ایدی دیو شهادت ایلسه‌لر شهادتلری رد اولنور مثلا بر رجل بر رجلک یدنده
اولان داری بو بنم دارمدر دیو دعوی ایدوب بینه کتورسه شاهدلر دخی اداء شهادت ایلدکلرنده بو داری
برسنه دن یاخود برآیدن مقدم بو مدعینک یدنده اولدیغنه شهادت ایدرز دیسه‌لر حال بوکه وقت دعواده
ذکر اولنان مدعینک یدنده اولمسه شهادتلری قبول اولنمز زیرا مجهول واقع اولمشدر (وان شهدا انه کان ملکه
قبلت) واکر شاهد اولان کمسنه‌لر بو شیء مدعینک ملکی ایدی دیو شهادت ایلسه‌لر شهادتلری قبول اولنور
بو ایسه ظاهردر انه ده اولان ضمیر شیئه راجعدر ملکه ده اولان ضمیر مدعی به راجعدر (ولو اقر المدعی علیه
انه کان فی ید المدعی امر بالدفع الیه وکذا لو شهدا باقراره بذلک) واکر مدعی علیه اولان کمسنه بو شیء مدعینک
یدنده ایدی دیو اقرار ایلسه مدعی علیه اولان کمسنه اول شیء مدعی به دفع ایلمکه امر اولنور وکذلک شاهدلر
مدعی علیهک اوزرینه بو شیء مدعینک یدنده ایدی دیو اقرار ایلدیکنه شهادت ایلسه‌لر اول شیئی مدعی به دفع
ایلمکه امر اولنور زیرا مشهود به اولان اقراردر اقرار ایسه معلومدر واول مقر بهک مجهول اولمسی اقرارینک
صحتنه مانع دکلدر انه ده اولان ضمیر شیئه راجعدر الیه ده اولان ضمیر مدعی به راجعدر باقراره ده اولان ضمیر

نه مدعی به راجعدر

باب الشهادة على الشهادة

مصنف رحمه الله بو بابده شهادت اوزرینه واقع اولان شهادتك احوالنی بیان ایدر (تقبل فی غیر حد وقود
وان تکررت) یعنی شهادت اوزرینه شهادت حدودله وقودلك غیرینده استحسانا قبول اولنور اکر اول شهادت
مکررده واقع اولورسه قیاس قبول اولنمق ایدی شبهه نك زیاده ممکن اولدیغی اجلدن لکن ناسك اکا احتیاجلری
اولدیغیچون اول شاهدلرك موتلریله یاخود غیبتلریله عجز ظاهر اولدیغی اجلدن قبول اولندی حقوق آدمیین
ضایع اولمق ایچون واکر اول شهادت بحسب الظاهر مکررده واقع ارلدیسه فقیه ابو اللیث حسن انه الفقه نام
کتابنده شهادت على الشهادة کتاب القاضی الى القاضی ده وحد زناده و سرقه ده وقصاصده وقذفده وحد شرب
خمرده قبول اولنمزدیو تصریح ایلمشدر (وشرط لها تعذر حضور الاصل بموت او مرض او سفر) یعنی شهادت
اوزرینه شهادت اول شاهد اصلك مجلس حکمه موت سببیله یاخود مرض سببیله یاخود سفر سببیله حاضر
اولمسی تعذر اولمسی شرط اولنمشدر یعنی مادامکه بو اوچ نسنه نك بری موجود اولمیه اول فرعك شهادتی قبول
اولنمز لهاده اولان ضمیر شهاده على الشهاده یه راجعدر (وان یشهد عن کل اصل اثنان) ودخی شهود اصلك
هر برینك برینه ایکی شاهد شهادت ایلمك شرط اولنمشدر (لا تغایر فرعی الشاهدین) یعنی اصل شاهدلك فرعلری
بری اصل اخرك فرعلرینه مغایر اولمسی یعنی غیر اولمسی شرط دکلدر مثلا ایکی رجل اصل شاهدلك بری ایچون
شهادت ایلسه لر بعده بعینه اول بر اصل شاهد ایچون دخی انلر شهادت ایلسه لر ابو حنیفه قتنده قبول
اولنور شاهد اصلك هر بری ایچون بشقه ایکی شاهد اولمسی لازمدر (وصفتها ان یقول الرجل الاصل اشهد
على شهادتی انی اشهد بکذا ویقول الفرع عند الاداء اشهد ان فلانا اشهدنی على شهادته بکذا وقال لی اشهد
على شهادتی به) یعنی شهادت اوزرینه شهادت اولنمسنك صفتی اول اصل اولان شاهد فرع اولان شاهده
اشهد على شهادتی انی اشهد بکذا یعنی فلان شیئه فلان منوال اوزره شهادت ایلدیکنه شهادتمه ایله دیه
واول فرع اولان کسنه عند الاداء اشهد ان فلانا اشهدنی على شهادته بکذا وقال لی اشهد على شهادتی به)
یعنی بن شاهدلك ایدرمکه تحقیقا فلان کسنه فلان شیئه شهادتنه بنی شاهد قلدی وبکا دیدیکه فلان معنایه
شهادتم اوزرینه شهادت ایله وبعض مشایخ بو شهادتی ادا ایلمك بیاننده زیاده ونقصانلری واقع اولمشدر لکن
بو کیفیت کمال ملاحظه ده در (ویصح تعدیل الفرع اصله) یعنی فرع اولان شاهد اصل اولان شاهدی تعدیل
ایلمك صحیحدر زیرا اهل تزکیه دندر (واحد الشاهدین الاخر) وایکی شاهدك بریسی اول آخری تعدیل ایلمك
صحیحدر بودخی اهل تزکیه دن اولدیغیچون (فان سکت عنه جاز) واکر اول فرع اولان کسنه اول اصلك
تعدیلندن ساکت اولوب تعدیل ایلمسه فرعك اصل اوزرینه شهادتی جائزدر عنه ده اولان ضمیر تعدیله
راجعدر (ونظر فی حاله عند ابی یوسف وقال محمد ترد شهادته) وقاضی اولان کسنه اول اصیل اولان شاهدك
حالنه نظر ایلر اکر حضورنده اصلك عدالتی ثابت اولورسه اول فرعك دخی شهادتی قبول اولنور وامام محمد
دیدیکه اول اصلك شهادتی رد اولنور زیرا شهادت صحیحه اولمز الا عدالت ایله اولور حالهده اولان ضمیر اصله
راجعدر شهادته ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وتبطل شهادة الفرع بانکار الاصل الشهادة) فرع اولان
شاهدك شهادتی باطله اولور شاهد اصل شهادتی انکار ایلسه یعنی یجن شاهد بن شاهد کلم دیسه اول فرع
اولان شاهدك شهادتی باطله اولور (وان شهدا على شهادة اثنین على فلانة بنت فلانة الفلانیة وقالا اخبرانا انهما
یعرفانها وجاء المدعی بامرأة لم یدریا انها هی ام لا قیل له هات شاهدین انها هی) یعنی یجن ایکی نفر شاهد ایکی نفر
شاهدك شهادتلری اوزره بر خاتونك اوزرینه که بو خاتون فلانه بنت فلانه در واول ایکی فرع اولان شاهده
دیدیلرکه اول اصل اولان شاهدلر بزه خبر ویردیلرکه کندولر بو خاتونی فلانه بنت فلانه ایدوکنی بلورلر مدعی
دخی مجلس شرعه بر خاتون کتوروب اول ایکی شاهد بو اول خاتونمیدر دکلمیدر بلمسه لر قاضی اولان کسنه اول
مدعی یه بو اول خاتون ایدوکنه ایکی شاهد کتوردیه که بو اول خاتوندرکه اوزرینه شهادت اولنمشیدی دیه قالاده
اولان ضمیر تثنیه شهود فرعه راجعدر اخبراناده اولان ضمیر تثنیه مشهود اصله راجعدر یعرفانهاده اولان
ضمیر امرأیه راجعدر (وکذا فی نقل الشهادة) یعنی وکذلك نقل شهادتده که کتاب القاضی الى القاضیدر

ایکی شاهد آخره محتاجدرکه بو خاتون اول مشهود علیها اولان خاتوندر مثلا بر قاضی یه یازسه که فلان کسنه لر
بنم حضورمده شهادت ایلدیلرکه فلان کسنه نك فلانه بنت فلانده فلان قدر حقی واردر بو مکتوب الیه اولان
قاضی یه مکتوب وصول بولدقده مدعی اولان کسنه مکتوب الیه اولان قاضینك مجلسنده بر خاتون احضار
ایدوب بو خاتون اول مشهود علیها اولان خاتوندن سؤال اولندقده انکار ایلسه قاضی یه لازم اولورکه
بو اعتراف ایدوب اوزرینه اشهاد اولنان خاتون ایدیکنه ایکی شاهد کتوردلر دیو امر ایلیه (فان قالا فیهما
التمیمیة لا یجوز حتی ینسباها الى فخذها) واول ایکی شاهد اول سابق الذکر اولان ایکی صورتده که بری شهادة
على الشهادة در وبری کتاب القاضیدر اول خاتون اوزرینه شهادت ایدیجك فلانه التمیمیه در دیسه لر جائز اولمز
تا کیم اول خاتونی فخذه یعنی قبیله خاصه سنه منسوب ایده لر زیرا بو نسبت تعریف مقامنه قائمدر (والتعریف
یتم بذکر الجد او الفخذ او بنسبة خاصة) بر کسنه یی ذکر جد ایله یاخود فخذ ایله ویاخود نسبت خاصه ایله تعریف
ایلمك ایله تعریف تام حاصل اولور (والنسبة الى المصر او المحلة الکبیرة عامة) و بر کسنه یی مصره یاخود محلهٔ
کبیره یه نسبت ایلمك نسبت عامه در (والى السکة الصغیرة خاصة) وسکهٔ صغیره یه نسبت ایلمك نسبت خاصه در

باب الرجوع عن الشهادة

بو بابده مصنف رحمه الله شهادتدن رجوع ایلمك احکامنی بیان ایدر ابن عمر رضی الله عنه بیورمشدرکه
(الرجوع الى الحق خیر من التمادی فی الباطل) (لا یصح الرجوع عنها الا عند قاض) یعنی شهادت ایلدکدنصکره
شهادتدن رجوع ایلمك صحیح اولمز الا قاضی اولان کسنه نك حضورنده زیرا شهادت فسخ مقوله سیدر او بیله
شهادته مخصوص اولان مجلس ایله مخصوص اولور (فلو ادعى المشهود علیه رجوعهما عند غیره لا یحلفان
ولا یقبل برهانه علیه) ایمدی یجن مشهود علیه اولان کسنه اول شاهدلك شهادتدن رجوع ایلدکلرین قاضی
حضورندن غیریده دعوی ایلسه مزبور شاهدلر رجوع ایلدکلرینه تحلیف اولنمزلر ودخی مدعی علیه اولان
کسنه نك شاهدلك شهادتدن رجوع ایلدیکنه بینه سی قبول اولنمز زیرا شهادتدن رجوع ایلمك مجلس قضادن
غیریده باطلدر رجوعهماده اولان ضمیر تثنیه ایکی شاهده راجعدر غیره ده اولان ضمیر قاضی یه راجعدر
برهانه ده اولان ضمیر مدعی علیهه راجعدر علیه ده اولان ضمیر شاهده راجعدر (بخلاف ما لو ادعى وقوعه عند
قاض وتضمینه ایاهما) اما یجن مدعی علیه اولان کسنه اول رجوعك قاضی مجلسنده واقع اولوب مالی اول
ایکی شاهده تضمین ایلدیکنی ادعا ایلسه اول تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر یعنی دعواسی قبول اولنور
زیرا سببکه قاضی یانده رجوع ایلمکدر صحیحدر وقوعه ده اولان ضمیر رجوعه راجعدر (فان رجعا قبل الحکم
لا یحکم وان بعده لا ینقض) اکر شاهد اولان کسنه لر بعد اداء الشهادة وقبل الحکم اول ایلدکلری شهادتدن
رجوع ایلسه لر اول ایلدکلری شهادتله حکم اولنمز واکر بعد الحکم رجوع ایلسه لر قاضی انلرك شهادتلریله
ایلدیکی حکمی نقض ایلمز زیرا اولکی یه حکم اتصال اولدیغیچون مترجح اولمشدر بعده ده اولان ضمیر حکمه
راجعدر (وضمنا ما اتلفاه بها اذا قبض المدعی مدعاه دینا کان او عینا) یعنی شاهد اولان کسنه لر یجن شهادتلری
سببیله بر شیئك اتلافنه سبب اولسه لر اول شیئه ضامن اولورلر یجن اول مدعی اولان کسنه اول ادعا ایلدیکی
شیئی قبض ایلسه کرك اول شیئ دین اولسون کرك عین اولسون اما اول ادعا اولنان شیئ قبض اولنمسه ضمان
واجب اولمز قبضه متوقف اولدیغی اجلدن بو قول امام سرخسینك مختاریدر وبعضیسی عین ایله دین بیننده
تفریق وتفصیل ایلمشدر اتلفاده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر بهاده اولان ضمیر شهادته راجعدر
(فان رجع احدهما ضمن نصفا والعبرة لمن بقی لا لمن رجع) یعنی یجن ایکی شاهدك بری ایلدیکی شهادتدن
رجوع ایلسه اول شهادت ایلدیکی شیئك نصفنه ودخی شهادتدن رجوع ایلمده اعتبار رجوع ایدنلردن
باقی قلانلرکدر رجوع ایدنلرك دکلدر (فان شهد ثلاثة ورجع واحد لا یضمن فان رجع الاخر ضمنا النصف) ایمدی
اول تقدم ایدن مسئله نك تعریفی بودرکه یجن بر ماده ده اولان اوچ شاهدك شهادتدنصکره بری رجوع ایلسه
بر شیئه ضامن اولمازاندنصکره بریسی دخی رجوع ایلسه اول رجوع ایدن ایله صکره رجوع ایدنك ایکیسی
اول شهادت ایلدکلری مالك نصفنه ضامن اولورلر اکر دینلورسه لایق اولان بو ایدیکه شاهد ثانی رجوع ایلمکله
انجق ثانی تضمین ایلیه زیرا تلف مال ثانی یه مضاف اولور جواب ویریلورکه تلف مال جمله یه مضافدر الا بو قدر

وارد رکه مانع اولمغله شاهد اولك رجوعندن اثر ظاهر اولمادی بچون که ثانی رجوع ایلدی ظاهر اولدیکه تلف مال ایکی سنك سببیله در بو تقدیرجه ایکیسی ضامن اولور (وان شهد رجل وامرأتان فرجعت واحدة ضمنت ربعا) واکر بر ماده ده بر رجل ایله ایکی خاتون شهادت ایلسه لر صکره اول ایکی خاتونك بریسی شهادتدن رجوع ایلسه ربع ماله ضامن اولور زیرا رجل ایله بر خاتونك باقی قالمسیله اوچ ربعی باقی قالور (وان رجعتا ضمنتا نصفا) واکر اول ایکی امرأه رجوع ایلسه لر نصف ماله ضامن اولورلر زیرا نصف مال اول رجلك باقی قالمسیله باقی قالمشدر (وان شهد رجل وعشر نسوة فرجع ثمان لا یضمن شیئا) واکر بر ماده ده بر رجل ایله اون خاتون شهادت ایلسه لر صکره اول اون خاتونك سکزی شهادتدن رجوع ایلسه لر رجوع ایدنلر بر شیئه ضامن اولمزلر زیرا جمله حق باقی قلان کسنه لر ایله که بر رجل ایله ایکی خاتوندر باقی قالمشدر (فان رجعت اخری ضمن التسع ربعا) واکر اول رجوع ایدن سکز خاتونك رجوعندنصکره اول باقی قلان ایکی خاتوندن بری دخی رجوع ایلسه طقوزی ربع ماله ضامن اولورلر واوچ ربعی بر رجل و بر خاتونك بقاسیله باقی قالمشدر (وان رجع العشر ضمن نصفا) واکر اون خاتون شهادتدن رجوع ایلسه لر مالك نصفنه ضامن اولورلر (وان رجع الکل فعلی الرجل سدس وعلیهن خمسة اسداس) واکر اول ذکری تقدم ایدن خاتون ایله بر رجل شهادتدن رجوع ایلسه لر من بعد رجلك اوزرینه سدس واردر یعنی سدس مال تضمین اولنور واول خاتونلره مالك بش سدسی تضمین اولنور الغرم بالضم والغرامة بالفتح اداسی لازم اولان نسنه در یعنی اوده مکدر (اختری) امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما علیه نصف وعلیهن نصف) وامامین قتنده رجلك اوزرینه نصف واردر وخاتونلرك اوزرینه دخی نصف واردر یعنی هر فریقه نصف مالی تضمین واردر (وان شهد رجلان وامرأة ورجعوا فالغرم علی الرجلین خاصة) واکر بر ماده یه ایکی رجل ایله بر خاتون شهادت ایلسه لر صکره ایلدکاری شهادتدن رجوع ایلسه لر غرامه ایکی رجلك اوزرینه در انجق زیرا بر خاتونك شهادتی شهادت عد اولنمز زیرا مالی غرامه ایدوب قضایه سبب اولان اول ایکی رجل اولمشدر (ولا یضمن راجع شهد بنکاح بمهر مسمی علیها او علیه) یعنی بچون بر کسنه بر خاتونه یا خود بر رجل ما بینلرنده مهر مسمی ایله واقع اولان نکاحه شهادت ایلدکدنصکره شهادتدن رجوع ایلسه اول شهادتدن رجوع ایلك ایله تلف اولان مهره ضامن اولمز مثلا بر رجل بو خاتون مهر مسمی ایله بنم منکوحه مدر دیو دعوی ایلسه مزبوره خاتون دعوی اولنان نکاحی انکار ایلسه مزبور رجل کندو منکوحه سی اولدیغنه بینه اقامت ایدوب احضار ایلسه قاضی دخی بینه موجبنجه حکم ایتدکدنصکره شاهدلر شهادتدن رجوع ایلسه لر هیچ مهردن انلره بر شیئ تضمین اولنمز ویا خود خاتون رجلك اوزرینه بیك درهم مهر اولدیغنه دعوی ایلسه رجل انکار ایدوب بشیوز درهم دیو ادعا ایلسه شاهدلر بیك درهم اولدیغنه شهادت ایلدکدنصکره رجوع ایلسه لر بر شیئه ضامن اولمزلر علیهاده اولان ضمیر امرأه راجعدر علیه ده اولان ضمیر رجله راجعدر (الا ما زاد علی مهر المثل) یعنی بچون شاهدلر مهر مثلدن زیاده بر مقدار ایله شهادت ایلسه لر صکره رجوع ایلسه لر اول زیاده یه ضامن اولورلر زیرا اول زیاده یی عوضسز اتلاف ایلدیلر (ولا من شهد بطلاق بعد الدخول) وکذلك بر خاتون نکاح اولوب بعد الدخول طلاق اولدیغنه شهادت ایدوب صکره رجوع ایلسه لر بر شیئه ضامن اولمزلر زیرا رجوعله آنجق منافع بضع اتلاف اولنمشدر (ویضمن فی الطلاق قبل الدخول نصف المهر) اما قبل الدخول طلاق ایلدی دیو شهادت ایدوب صکره رجوع ایلسه لر نصف مهره ضامن اولورلر (وفی البیع ما نقص عن قیمة المبیع) ودخی بیعده اول مبیعك قیمتندن اقل اولان مقدار ایله شهادت ایلسه لر اول نقصانه ضامن اولورلر (وفی العتق القیمة) ودخی عتقده اول معتقك قیمتنه ضامن اولورلر مثلا ایکی کسنه بر رجلك اوزرینه بو رجل عبدنی اعتاق ایلدی دیو شهادت ایدوب صکره شهادتدن رجوع ایلسه لر اول عبدك قیمتنه ضامن اولورلر (وفی القصاص الدیة فقط) ودخی قصاصده دیته ضامن اولورلر فقط مثلا ایکی شاهد بر قصاص ایله شهادت ایلسه لر واول کمه قصاصه شهادت ایلدیلر ایدی قتل اولنوب قصاص اولنمشیدی بعده شهادتدن رجوع ایلسه لر انجق دیته ضامن اولورلر قصاص لازم اولمز زیرا قصاص مباشره مقابله سنده لازم اولور مباشره ایسه شاهدلردن منتفیدر (ویضمن الفرع ان رجع لا الاصل بقوله ان قال ما اشهدته علی شهادتی) یعنی شاهد فرع اولان کسنه بچون شهادتدن رجوع ایلسه اول شهادت ایلدیکی شیئه ضامن اولور زیرا حاصل اولان تلف کندو شهادتی سببیله

واقع اولمشدر وشاهد اولان کسنه بچون شهادتدن رجوع ایدوب دیسه که بن بو شاهدی شهادتمه اشهاد ایلدم تلف اولان شیئه ضامن اولمز زیرا شاهد فرعك کندو شهادتنه اشهاد ایتدردیکی کبی انکار ایلمشدر بقوله ده اولان با بر مقدر یضمن به متعلقدر مذکور اولان یضمن به دکلدر وانده اولان ضمیر اصله راجعدر اشهدته ده اولان ها ضمیری فرعه راجعدر (ولو قال اشهدته وغلطت ضمن عند محمد لا عندهما) یعنی شاهد اصل اولان کسنه شهادتنی انکار ایتمیوب بن اول شاهد فرعی شهادتمه اشهاد ایتدم اما غلط ایلدم دیسه امام محمد قتنده ضامن اولور وامام ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده ضامن اولمز زیرا القضای فرع شاهدلرك شهادتلریله واقع اولمشدر اشهدته ده اولان ضمیر فرعه راجعدر وعندهماده اولان ضمیر امام ابو حنیفه ایله امام ابو یوسفه راجعدر (وان رجع الاصل والفرع ضمن الفرع فقط) واکر اصل ایله فرع شهادتدن رجوع ایلسه لر یالکز فرع اولان شاهدلر اول تلف اولان شیئه ضامن اولورلر زیرا فرعك شهادتیله واقع اولمشدر (وعند محمد یضمن المشهود علیه ای الفریقین شاء) وامام محمد قتنده مشهود علیه اولان کسنه ایکی فریقك هر قنقیسنه استرسه تضمین ایتدیرر یعنی استرسه شهود اصله تضمین ایتدیرر استرسه شهود فرعه (وقول الفرع کذب اصلی او غلط لیس بشیئ) یعنی فرع اولان شاهد اصل اولان یعنی بن شهادتنه شهادت ایلدیکم اصل کذب سویلدی یا خود غلط سویلدی دیه سی شیئ دکلدر یعنی سوزی شاهدلك حقنده کذب اصلی سویلمکله حکم منتقض اولمز وانلره غرامه دخی لازم اولمز زیرا شهادتدن رجوع ایلمدیلر آنجق شاهد اصل اولانلرك اوزرینه کاذب اولدقلرینه شهادت ایلدیلر (وان رجع المزکی عن التزکیة ضمن خلافا لهما) واکر مزکی اولان کسنه تزکیه سندن رجوع ایلسه اول شهادت اولنان شیئه ضامن اولور ابو حنیفه قتنده زیرا تزکیه شهادتك قبول اولنمسنه سبب واقع اولمشدر وامامین ایچون خلاف واردر یعنی انلرك قتنده ضامن اولمز (ولا یضمن شاهد الاحصان برجوعه) یعنی بر کسنه بر کسنه نك محصنی اولمسنه شهادت ایلدکدنصکره رجوع ایلسه بر شیئه ضامن اولمز و نسنه لازم کلمز زفر قتنده ضامن اولور زیرا جنایت انك محصنده دیو شهادتی ایله حقیقت علت اولمشدر امام ابو حنیفه قتنده وابو یوسف وامام محمد قتلرنده احصان شرط محصندر حکم اکا مضاف اولمز زیرا شهادت علی الزنا بغیر احصان عقوبته موجبدر بو تقدیرجه راجع اولانه بر شیئ لازم کلمز (ولو رجع شاهد الیمین وشاهد الشرط ضمن شاهد الیمین خاصة) وبچون شاهد الیمین ایله شاهد الشرط اولان کمسنه لر شهادتلرندن رجوع ایلسه لر شاهد الیمین اولان کسنه اول مشهود بهك قیمتنه ضامن اولور انجق واول شاهد الشرط اولان کسنه یه نسنه لازم کلمز مثلا ایکی کسنه بر کسنه نك اوزرینه که بو آدم کندو خاتوننی ایچون (والله) اکر خاتونم فلان داره داخل اولورسه طالق اولسون دیدیکنه شهادت ایلسه لر صکره ایکی رجل دخی اول خاتونك داره داخل اولدیغنه شهادت ایلدکلرندنصکره اول شاهد الیمین اولان کسنه لر ایله شاهد الشرط اولان کسنه لر شهادتلرندن رجوع ایلسه لر انجق شاهد الیمین اولان کسنه لر ضامن اولورلر زیرا طلاق بونلرك تعلیقه شهادت ایلدکاری اجلدن واقع اولمشدر (ولو رجع شاهد الشرط وحده اختلف المشایخ) واکر شاهد الشرط اولان کسنه لر رجوع ایلسه لر مشایخ اختلاف ایلمشلردر کیمی ضامن اولورلر دیمش وکیمی ضامن اولمز دیمش صحیحی ضامن اولمقدر (ومن علم انه شهد زورا شهر ولا یعزر) وشول کسنه که زور شهادت ایلدیکی معلوم اوله همان خلق اراسنده شاهد زور اولدیغی اشهاد اولنور تعزیر اولنمیه امام ابو حنیفه قتنده وکیفیت اشهاد بودر که قاضی اولان کسنه اول شاهد زور اولان کسنه اهل سوقدن ایسه اهل سوقنه ارسال ایلیه واکر اهل سوقدن دکل ایسه انی کندو قومنه واهالی محله سنه ارسال ایلیه که بو آدم شاهد زوردر بوندن حذر اوزره اولکز دیو تنبیه ایلیه لر زیرا قاضی شریح رضی الله عنه دن ابو حنیفه حضرتلری بویله روایت ایلمشدر (وعندهما یوجع ضربا ویحبس) وامامین قتنده انی ضرب وجیع ایله ضرب ایدوب حبس ایلیه لر زیرا حضرت عمر رضی الله عنه بر شاهد زوره قرق سوط ضرب ایدوب یوزینی تسوید ایلمشدر

کتاب الوکالة

مصنف رحمة الله علیه بو کتابده وکالتك کیفیت احوالنی بیان ایدر وکالت لغتده حفظ معناسنه در واصطلاح شرعده (هی اقامة الغیر مقام نفسه فی التصرف) یعنی وکالت بر آدم کندودن غیری کسنه یی کندو نفسنك مقامنه قائم ایلدکدر تصرفده زیرا کاه اولور که آدم کندو نفسنك مصالحنه قائم اولمقدن عاجز اولور ایدی آدم

کندو مصالحنی اتمام ایلمکه وکیل نصب ایلمک جائز اولدی (وشرطها کون الموکل یملک التصرف) یعنی وکالتك
شرطی موکل اولان کمسنه تصرفه مالك اولمقدر مالك التصرف دیمکدن مراد موکل عاقل وبالغ وحر اولمقدر
زیرا وکیل اولان کمسنه تصرفی موکلدن استفاده ایدر ایدی مادامکه موکل بو اوصاف ایله موصوف اولمیه
توکیل ایلمسی جائز دکلدر شرطهاده اولان ضمیر وکالهیه راجعدر (والوکیل یعقل العقد ویقصده) وکالتك
برشرطی دخی وکیل اولان کمسنه عقدی تعقل ایلیه مثلا بیع سالب اولوب وشرا جالب اولدیغنی تعقل ایلیه
وقصدی اوله وغبن یسیردن غبن فاحشی فرق ایلیه (فیصح توکیل الحر البالغ او المأذون حرا بالغا او مأذونا
او صبیا عاقلا او عبدا محجورین بکل ما یعقده هو بنفسه) فیصحده اولان فا مصنفك یعقل العقد ویقصده قولنه
تفریع واقع اولمشدر یعنی حر بالغ اولان کمسنه نك یاخود مأذون اولان کمسنه نك بر حر بالغ ویاخود مأذونی
ویاخود محجور اولان صبی عاقلی ویاخود عبد محجوری توکیل ایلمسی صحیح اولور هر شیده که موکل انی کندو
نفسی ایله عقد ایلمك صحیح اولور زیرا صبی عاقلك کندو ملکندن اذن ولی ایله تصرفی نافذدر ایدی کندونی
وکیل ایلمك ایله غیرك تصرفی صحیح اولور ودخی عبد عاقلك کندو نفسنده تصرفی صحیحدر مثلا طلاق کبی
وحدود ایله اقرار ایلمسی کبی ایدی غیرده توکیل سببیله تصرفی دخی صحیح اولور یعقدهده اولان ضمیر
ماقبلنده اولان ما لفظنه راجعدر بنفسهده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وبایفاء کل حق وباستیفائه الا فی حد
وقود مع غیبة الموکل) ودخی هر حقی ایفا واستیفا ایلمك ایله توکیل صحیح اولور لکن حدودده وقودده توکیل
صحیح اولماز اول موکل اولان کمسنه مجلسدن غائب اولمسیله زیرا بو ایکی نسنه شبهه ایله دفع اولنور اشیادندر
ایدی غیرك مقامنه قائم اولان استیفالری جائز دکلدر استیفائهده اولان ضمیر حقه راجعدر (وبالخصومة فی کل
حق بشرط رضی الخصم للزومها) ودخی خصومت ایلمك ایچون جمله حقوقده توکیل ایلمك صحیحدر خصم
اولان کمسنه نك راضی اولمسی شرطیله زیرا اول خصومت لازمه اولدیغیچون (الا ان یکون الموکل مریضا
لا یمکنه حضور مجلس الحکم او غائبا مسافة سفر او مرید السفر) یعنی هر حقده خصومت صحیحدر خصمك
راضی اولمسی شرطیله الا انجق موکل اولان کمسنه بر وجهله مریض اولسه که مجلس حکمه حاضر اولمسی
ممکن اولمسه ویاخود سفر مسافهسی قدرنده غائب اولسه یاخود سفری مراد ایدنمش اولسه (او مخدرة غیر
معتادة الخروج الی مجلس الحاکم) ویاخود موکل اولان بر مخدره که مجلس حاکمه چیقماغه غیر معتاد اولسه
بو تقدیرجه بو ذکر اولنان صورتلرده خصمك رضاسی اشتراط اولنماز امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما لا یشترط
رضی الخصم) وامامین قتنده مطلقا خصمك رضاسی شرط دکلدر زیرا توکیل موکلك حق صریحیدر غیرك
رضاسنه توقفی یوقدر (وحقوق عقد یضیفه الوکیل الی نفسه کبیع واجارة وصلح عن اقرار تتعلق به ان لم یکن
محجورا) وشول حقوق عقد که انلری وکیل اولان کمسنه کندو نفسنه اضافت ایلیه مثلا بیع واجاره وصلح
عن اقرار کبی شیلر وکیله متعلقدر اگر وکیل اولان کمسنه محجور علیه اولمز ایسه مثلا صبی محجور علیه وعبد
محجور علیه کبی زیرا عقد کندو کلامیله قائم اولمشدر زیرا صحة تعبیره قادردر ایدی حقیقتده عاقد اولدر
اما وکیل محجور علیه اولمسه حقوق اکا تعلق ایلماز محجور اولدیغی حیثیندن وامام شافعی قتنده حقوق عقد
موکله متعلقدر یضیفهده اولان ضمیر عقده راجعدر (فیسلم المبیع) یعنی وکیل اولان کمسنه مبیعی تسلیم ایلیه
اگر بیعه وکیل اولسه (ویتسلمه) ودخی اول مبیعی تسلم یعنی قبض ایلیه اگر شرایه وکیل اولسه (ویقبض
الثمن ویطالب به) وکیل اولان کمسنه ثمنی قبض ایدر وثمن ایله مطالبه اولنور واگر شرایه وکیل اولمش اولسه
(ویرجع به عند الاستحقاق ویخاصم فی عیب مشریه ویرده به ان لم یسلمه الی موکله وبعد تسلیمه لا الا باذنه)
ودخی وکیل اولان کمسنه ثمن ایله رجوع اولنور اگر مبیع مستحق اولسه ودخی موکلك اشترا ایلدیکی شیئك
ظهور ایدن عیبنده وکیل مخاصمه ایلر ودخی اول شیئی آنده اولان عیب ایله رد ایلر اگر اول شی اول وکیلك
موکلنه تسلیم اولنمدیسه واگر تسلیم اولندی ایسه انی رد ایلمیه الا اذن موکل ایله رد ایلیه بهده اولان ضمیر
ثمنه راجعدر مشریهده اولان ضمیر موکله راجعدر یرجع بهده اولان ضمیر ثمنه موکلهده اولان ضمیر وکیله
راجعدر تسلیمهده اولان ضمیر مبیعه راجعدر باذنهده اولان ضمیر موکله راجعدر (ویخاصم فی عیب مبیعه
وفی شفعته ان کان فی یده وکذا شفعة مشریه) ودخی وکیل اولان کمسنه کندو مبیعنك عیبنده مخاصمه اولنور

ودخی اول مبیعك شفعهسنده مخاصمه اولنور اگر اول مبیع وکیلك یدنده ایسه ودخی مشریهسنك شفعهسنده
مخاصمه اولنور زیرا جمله بو مذکورات حقوقدن اولدیغی اجلدن مخاصمه ایلمك جائز اولمشدر مبیعهده وشفعتهده
وفی یدهده ومشریهده اولان ضمیرلر وکیله راجعدر (والملك یثبت للموکل ابتداء) یعنی اگرچه وکیل اولان کمسنه
برشیئی دعوی ایدوب اثبات ایلمسه ویاخود برشی اشترا ایلسه اول شیده ملکیت ابتدا موکل ایچون ثابت
اولور وبعض علمانك قولی بودر وامام کرخی دیدیکه ملك ابتدادن وکیل اولان کمسنهیه ثابت اولور بعده موکله
انتقال ایدر لکن اولکی قول صحیحدر (فلا یعتق قریب وکیل شراه) چونکه ملك ابتداده موکل ایچون ثابت
اولور ایدی وکیل اولان کمسنه کندو قریبنی وکالت طریقیله اشترا ایلسه اوزرینه عتق اولنمز زیرا ملك
موکلکدر صحیح قول اوزره شراهده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وحقوق عقد یضیفه الی موکله تتعلق بالموکل
کنکاح وخلع وصلح عن انکار او دم عمد وکتابة وعتق علی مال وهبة وصدقة واعارة وایداع ورهن واقراض
وشرکة ومضاربة) وشول حقوق عقد که وکیل انی موکله اضافت ایله اول حقوق موکله متعلقدر مثلا نکاح
وخلع وصلح عن انکار کبی زیرا صلح عن انکار انجق موکله اضافت اولنور اما صلح عن اقرار وکل ایله وکیلك
هر برینه اضافت اولنمسی جائزدر ودم عمد کبی ومال اوزره عتق اولمق کبی وهبه وصدقه کبی واعاره وایداع کبی
ورهن واقراض کبی یعنی قرض ویرمك کبی وشرکه ومضاربه کبی (فلا یطالب وکیل الزوج بالمهر ولا وکیل
المرأة بتسلیمها) ایدی زوجهنك وکیلی اولان کمسنهیه لازم دکلدر که زوج اولان کمسنه نك وکیلندن اول
زوجهنك مهرنی طلب ایلیه وکذلك زوجك وکیلی اولان کمسنهیه جائز دکلدر که مهرلك خاتونه تسلیم اولنمسنی
طلب ایلیه زیرا وکیل بو ایکی صورتده سفیر محضدر یعنی واسطهدر فقط کورلمزمیکه وکیل اولان کمسنه اول
عقدی وکیله اضافت ایلمهدن مستغنی دکلدر (ولا ببدل الخلع) وکیل اولان کمسنهدن بدل خلع طلب اولنمز
(وللمشتری منع الثمن عن الموکل) یعنی وکیل اولان کمسنه اگرچه برشیئی بیع ایلسه موکل کلوب اندن ثمن طلب
ایلسه مشتری اولان کمسنهیه جائزدر که اول مبیعك ثمنی آندن منع ایلیه زیرا عقددن اجنبیدر وحقوق عاقده
راجعدر (فان دفعه الیه صح ولا یطالبه الوکیل ثانیا) واگر مشتری اولان کمسنه وکیلدن اشترا ایلدیکی مبیعك
ثمنی موکله دفع ایلسه صحیحدر صکره وکیل اولان کمسنه تکرار ثمنی اول مشتریدن طلب ایلیه زیرا ثمن
اصلده موکلك حقیدر واکا واصل اولمشدر واول ثمنی موکلدن اخذ ایدوب وکیله دفع ایلمك که اولدخی
انی موکله دفع ایلیه بی فائدهدر الیهده اولان ضمیر موکله راجعدر یطالبهده اولان ضمیر مشتریه راجعدر
(وان کان للمشتری علی الموکل دین وقعت المقاصة به وکذا ان کان له علی الوکیل دین) واگر مشتری اولان
کمسنه نك موکلك ذمتندهدینی اولسه اول مشتری ایله موکل اولان کمسنه نك ما بیننده مقاصه یعنی حقلشمق
واقع اولور وکذلك مشترینك وکیل جهتندن حقی اولسه مقاصه واقع اولور امام ابو حنیفه وامام محمد قتلرنده
(خلافا لابی یوسف) وامام ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا انك قتنده مقاصه واقع اولمز (ویضمنه الوکیل
للموکل وان کان دینه علیهما فالمقاصة بدین الموکل دون الوکیل) یعنی اگرچه مشترینك دینی وکیل اوزرینه
اولسه وانکله مقاصه اولسه وکیل اولان کمسنه موکلك حقنه ضامن اولور واگر مشترینك دینی وکیل ایله
موکلك اوزرینه اولسه مقاصه انجق موکلك دینی ایله واقع اولور وکیلك دینی ایله واقع اولمز علیهماده اولان ضمیر
تثنیه موکل ایله وکیله راجعدر

باب الوکالة بالبیع والشراء

مصنف رحمة الله علیه بو بابده بیع وشرایه توکیل اولنان کمسنه نك احوالنی بیان ایدر (لا یصح التوکیل
بشراء شیء یشمل اجناسا کالرقیق والثوب والدابة) اجناس مختلفهیه شامل اولان شیئك شراسنه توکیل
صحیح دکلدر مثلا رقیق وثوب ودابه کبی اولان شیلرده توکیل جائز دکلدر زیرا رقیق برقاچ نوعدر وثوب برقاچ
صنفدر ودابه دخی برقاچ قسمدر ایدی مادامکه اول رقیقك واول ثوبك واول دابهنك نوعی وصنفی وقسمی بیان
اولنمیه آنده توکیل صحیح دکلدر (او ما هو کالاجناس کالدار) ودخی اجناس مختلفه کبی اولان اشیایه شامل
اولان شیئك شراسنه توکیل صحیح دکلدر مثلا دار کبی زیرا دار اجناس مختلفه کبی اولان اشیایی شاملدر محله
کبی وقونشولق کبی ومنافع ومرافق کبی بواجلدن انده توکیل صحیح اولمدی (وان بین الثمن) ان وصلیهدر یعنی

بو تقدم ایدن اشیاده وکیل صحیح اولمز واکر ثمن بیان اولنسه ده (فان سمی نوع الثوب کالهروی جاز) ایدی
اول اشترا اولنه جق ثوبك نوعنی موکل تسمیه ایلسه مثلا هروی کبی توکیل صحیح اولور وتحصیلنه دخی قدرت
واردر (وکذا ان سمی نوع الدابة کالفرس والبغل) وکذلك توکیل صحیح اولور چون موکل دابه نك نوعنی تسمیه
ایلسه مثلا آت وقاطر کبی (اوبین ثمن الدار والمحلة اوبین جنس الرقیق کالعبد ونحوه ونوعه کالترکی) ودخی توکیل
صحیح اولور چون رقیقك جنسنی بیان ایلسه مثلا عبد کبی ویاخود نوع ایله بیان ایلسه مثلا ترکی وحبشی کبی
(اوثمنا یعین نوعا) ویاخود بر ثمن تسمیه ایلیه که اول ثمن اول شیئك نوعنی بیان ایلیه (اوعمم فقال ابتع لی ما رأیت)
ودخی موکل اولان کمسنه توکیلده تعمیم ایدوب ابتع لی ما رأیت یعنی وکیله نه کورور ایسك شیئی
اشترا ایت دیسه جائزدر زیرا امرینی شرا ده اکا تفویض ایلمشدر ایدی نه اشترا ایلسه امری ایله اولمش اولور
(ولو وکله بشراء الطعام فهو علی البر ودقیقه) وچون موکل اولان کمسنه وکیلنی طعام شراسنه توکیل ایلسه مثلا
اشتر لی الطعام یعنی بکا طعام اشترا ایله دیسه اول وکالت بره یعنی بغدایه ودقیقه حمل اولنور وکله ده اولان ضمیر
وکیله راجعدر ودقیقه ده اولان ضمیر بره راجعدر (وقیل علی البر فی کثیر الدراهم وعلی الخبز فی قلیلها
وعلی الدقیق فی وسطها) ودیلدیکه یعنی بعض علما دیدیکه دراهم کثیرده بره حمل اولنور ودراهم قلیلده اتمکه
حمل اولنور ودراهم وسطاده دقیقه حمل اولنور یعنی چون دراهم ویرسه بغدای اشترا ایله دیمك اولور واکر
دراهم ویرسه اتمك اولور فی قلیلها ده وفی وسطها ده اولان ضمیرلر دراهمه راجعدر (وفی متخذ الولیمة علی الخبز
بکل حال) ودخی ولیمه اتخاذ ایلین کمسنه ده خبزه حمل اولنور هر حالده یعنی صاحب ولیمه اولان کمسنه
برکمسنه یی وکیل ایدوب بر مقدار دراهم ویروب بکا طعام ایله دیسه کرك اول دراهم قلیل اولسون کرك کثیر
اولسون کرك وسط اولسون اتمك اشترا اولنمسنه حمل اولنور (وصح التوکیل بشراء عین بدین له علی الوکیل)
موکل اولان کمسنه نك وکیل ذمتنده اولان عینی اشترا ایلمکه توکیلی صحیحدر مثلا موکل اولان کمسنه
بنم سنده اولان دینم ایله بکا بو عبدی اشترا ایلك ایچون سنی وکیل ایلدم دیسه توکیل صحیح اولور (وفی غیر
العین ان هلك فی ید الوکیل فعلیه وان قبضه الموکل فهو له) یعنی غیر معینده وکیل اولان کمسنه چون اشترا
ایلدیکی شیء یدنده هلاك اولسه اول شیء انك اوزرینه در یعنی هلاکی اولمسی کندو مالندن در واکر موکل
اولان کمسنه انی قبض ایلسه ویدنده هلاك اولسه اول موکل اوزرینه در امام ابو حنیفه قتنده فعلیه ده
اولان ضمیر وکیله راجعدر قبضه ده اولان ضمیر معینه راجعدر له ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وقالا هو
لازم للموکل ایضا وهلاکه علیه اذا قبضه الوکیل) وامامین دیدیلر که اول مبیع ینه موکله لازمدر وهلاکی
کندو اوزرینه در چون وکیل انی قبض ایلسه هلاکه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر علیه ده اولان ضمیر
موکله راجعدر قبضه ده اولان ضمیر ینه وکیله راجعدر (وعلی هذا اذا امره ان یسلم ما علیه او یصرفه)
وبو خلاف اوزرینه در یعنی بو مسئله ده اولان خلاف تقدم ایدن مسئله ده اولان خلاف کبیدر چون
موکل اولان کمسنه وکیل اولان کمسنه یه اوزرنده اولان شیئی تسلیم ایلمکه امر ایلسه ویاخود صرف ایلیه
دو امر ایلسه واول فلانی تعیین ایلمسه امام ابو حنیفه قتنده جائز اولمز وامامین قتنده جائز اولور امره ده
اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر علیه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر یصرفه ده اولان ضمیر ما قبلنده کی مایه
راجعدر (ولو وکل عبد المشتری نفسه له من سیده فان قال بعنی نفسی لفلان فباع فهو له وان لم یقل لفلان عتق)
چون بر رجل بر عبدی کندو نفسنی سیدندن اشترا ایلمکه وکیل ایلسه اکر عبد اولان کمسنه کندو سیدینه بکا نفسمی
فلان کمسنه ایچون بیع ایله دیسه سید دخی بکا کندو نفسنی بیع ایلدم دیسه اول عبد اول رجلك اولور زیرا
عبد اولان کمسنه کندو نفسنی شرا ایلمه ده غیره وکیل اولمسی صالح وممکندر واکر فلانه دیمسه اول عبد معتق
اولور زیرا قول مطلقدر ومطلقك ایکی وجهه احتمالی واردر نفسه ده اولان ضمیر عبده راجعدر له ده اولان
ضمیر اول مقدم اولان رجله راجعدر وسیده ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وان وکل العبد غیره لیشتریه من سیده
فان قال الوکیل للسید اشتریته لنفسه فباع عتق علی السید وولاؤه له وان لم یقل لنفسه فهو للوکیل وعلیه ثمنه)
واکر اول عبد اولان کمسنه کندیدن غیری بر آدمی کندویی سیدندن اشترا ایلمکه وکیل ایلسه اکر اول عبده وکیل
اولان کمسنه عبدك سیدینه بن بو عبدی کندو نفسنه اشترا ایلدم دیسه سید دخی بیع ایلسه سید اوزرینه معتق

اولور

اولور زیرا سید عبدنی کندو نفسنه بیع ایلمك اعتاقدر وعبد دخی کندو نفسنی افندیسندن اشترا ایلمك بدل ایله
اعتاقی قبول ایلمکدر بو بابده وکیل اولان کمسنه رسول کبیدر وولاسی سیدی ایچون ثابت اولور واکر وکیل
اولان کمسنه کندو نفسنه دیمز ایسه اول عبد وکیلك اولور واوزرینه ثمنی لازم اولور غیره ده ولیشتریه ده
ومن سیده ده اولان ضمیرلر عبده راجعدر واشتریته ده ولنفسه ده وولاؤه ده اولان ضمیرلر ینه عبده راجعدر
وله ده اولان ضمیر سیده راجعدر ثمنه ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وما اعطاه العبد لاجل الثمن للمولی) مصنفك
ما اعطاه قولی مبتدادر للمولی خبری واقع اولمشدر یعنی شول شیکه عبد انی ثمن اولمغیچون وکیله ویرمش اوله
اول مولاسنکدر زیرا عبدك حال عبودیتنده کسب وتحصیل ایلدیکی مولاسنکدر ومشتری اولان کمسنه یه
اول عبدك ثمنی لازم اولور زیرا اشترا اکا واقع اولمشدر اعطاه ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر (واذا
قال الوکیل لمن وکله بشراء عبد اشتریت لك عبدا فمات وقال الموکل اشتریته لنفسك فالقول للموکل ان لم یکن
دفع الثمن والا فللوکیل) یعنی بر عبدك شراسنه وکیل اولان کمسنه چون کندو موکلنه سکا بر عبد اشترا ایلدم
واشترا ایلدکدنصکره اولدی دیسه موکل اولان کمسنه دخی سن انی کندو نفسنه اشترا ایلدك بکا ایلمدك دیسه
قول بو مسئله ده موکلکدر اکر اول وفات ایدن عبدك ثمنی وکیله دفع ایلمدیسه زیرا وکیلك اخباردن
مقصودی ثمنه رجوع ایلمکدر موکل ایسه اکا منکردر ایدی قول انك اولور واکر موکل ثمنی وکیله دفع
ایلدی ایسه قول بو صورتده وکیلکدر زیرا امیندر ومقصودی اول امانتك عهده سندن چقمقدر بو تقدیرجه
قولی قبول اولنور وکله ده اولان ضمیر وکیله راجعدر اشتریته ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وللوکیل طلب
الثمن من الموکل) یعنی وکیل اولان کمسنه جائزدر که موکل ایچون اشترا ایلدیکی شیئك ثمنی موکلدن طلب
ایلیه زیرا وکیل بایع کبی اولمشدر (وان لم یدفعه الی البائع وحبس المشتری لاجله) واکر موکل اولان کمسنه
اول مبیعك ثمنی بایع اولان کمسنه یه یعنی وکیله دفع ایلیوب اول مشتری اولان شیئی ثمن ایچون حبس اولنه
(فان هلك قبل حبسه هلك علی الامر ولا یسقط ثمنه) ایدی اکر اول مبیع اولان شیء اول مشترینك حبسندن
اول هلاك اولسه اول امرك اوزرینه در یعنی موکلك اوزرینه هلاك اولور زیرا مأمور آمرك وکیلیدر واول ثمن
ساقط اولمز بلکه وکیل اولان کمسنه انکله موکل اوزرینه رجوع ایدر یدفعه ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر
لاجله ده اولان ضمیر ینه ثمنه راجعدر حبسه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر ثمنه ده اولان ضمیر مبیعه
راجعدر (وان بعد حبسه سقط) واکر اول مبیع اول مشترینك حبسندنصکره هلاك اولسه اول ثمن ساقط اولور
زیرا بیع کبیدر حبسه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (وعند ابی یوسف هو کالرهن) وامام ابو یوسف قتنده
اول مبیع اولان شیء رهن کبیدر زیرا رهنك حبس اولنمسی استیفا ایچوندر ایدی قیمتندن ودینندن اقل اولان
شیء ایله مضمون اولور مثلا ثمن اون بش درهم اولسه ومبیعك قیمتی اون درهم اولسه وکیل اولان کمسنه موکل
اولان کمسنه نك اوزرینه بش درهم ایله رجوع ایدر (ولیس للوکیل بشراء معین شراؤه لنفسه) یعنی بر عینك
شراسنه مأمور اولان کمسنه یه لایق وجائز دکلدر اول عینی کندو نفسنه اشترا ایلمیه زیرا اول امرك تقریرینه
مؤدیدر آمر مأمورده وکیله اعتماد ایلدیکی حیثیتدن شراؤه ده اولان ضمیر اول معین اولان شیئه راجعدر لنفسه ده
اولان ضمیر وکیله راجعدر (فان شراه بخلاف جنس ما سمی من الثمن او بغیر النقود وقع له) ایدی اکر اول
شراسنه وکیل اولان کمسنه اول شیئی ثمندن تسمیه اولنان شیئك خلاف جنسی ایله اشترا ایلسه اول شرا وکیل
ایچون واقع اولور زیرا موکلك امرینه مخالفت ایلدیکیچون اکا واقع اولمشدر (وکذا ان امر غیره فشراه بغیبته
وان بحضرته فله وکل) وکذلك شرا وکیله واقع اولور چون وکیل اولان کمسنه اول وکیل اولدیغی شیئك شراسنه
کندودن غیری کمسنه یی وکیل ایدوب غیبتنده اشترا ایلسه زیرا موکله مخالفت ایلمشدر واکر اول شرا موکلك
حضورنده اولسه موکل ایچون واقع اولور غیره ده اولان ضمیر وکیله راجعدر فشراه ده اولان ضمیر اشترا اولنان
شیئه راجعدر بغیبته ده اولان ضمیر موکله راجعدر بحضرته ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وفی غیر المعین
هو للوکیل الا ان اضاف العقد الی مال الموکل او اطلق ونوی له) ودخی غیر معین اولان شیئك شراسی وکیل
ایچوندر الا چون وکیل اولان کمسنه عقدی موکل اولان کمسنه نك مالنه اضافت ایلسه مثلا وکیل اولان کمسنه
اشتریت بهذه الالف وهذه الالف ملك الموکل یعنی بن فلان شیئی بیك درهمه اشترا ایلدم وبو بیك درهم موکلك

ملیکدر دیسه یاخود اطلاق ایلسه یعنی فلان شیئی بیك درهمه اشترا ایلدم دیسه اولحینده شرا موکلك اولور
(ویعتبر فی السلم والصرف مفارقة الوکیل لا الموکل) وعقد سلمده وعقد صرفده وکیل اولان کمسنه نك مفارقتی
اعتبار اولنور زیرا کندوسیدر عاقد اولان وچون انی قبض ایلیه عقد تمام اولور واکر قبل القبض مفارق اولسه
عقد باطل اولور وموکل اولان کمسنه نك مفارقتی قبل القبض اعتبار اولنمز زیرا عاقد دکلدر (ولو قال بعنی هذا
لزید فباع ثم انکر کون زید امره فلزید اخذه ان لم یصدق انکاره) واکر وکیل اولان کمسنه بر کمسنه یه بکا بو عبدی
زید ایچون بیع ایله دیسه اول کمسنه دخی بیع ایلسه بیع ایلدکدنصکره وکیل اولان کمسنه زیدك اکا اول عبدك
اشتراسنه امر ایلدیکنی انکار ایلسه ایدی زید ایچون اول عبدی اخذ ایلمك جائزدر اکر وکیلك انکارینی
تصدیق ایلمزایسه زیرا یعنی لزید دیمه سی وکیل اولدیغنه اقراردر صکره انکار ایلدیکی قبول اولنمز امره ده اولان
ضمیر وکیله راجعدر اخذه ده اولان ضمیر هذا یه راجعدر انکاره ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (فان صدقه
لا یأخذه جبرا) واکر زید اول وکیل اولان مشترینی شرایه امر ایلمدیکنی تصدیق ایدرسه اول مبیع اولان عبدی
جبرا اخذ ایلمیه زیرا انکارینی تصدیق ایلمشدر صدقه ده اولان ضمیر مشتری اولان وکیله راجعدر یأخذه ده اولان
ضمیر مبیع اولان عبده راجعدر (فان سلمه المشتری الیه صح) واکر وکیل اولان مشتری اول مبیع اولان عبدی
زیده تسلیم ایلسه صحیح اولور تعاطی ایله بیع ایلمك قبیلندن اولور سلمه ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر الیه ده اولان
ضمیر زیده راجعدر (ومن وکل بشراء رطل لحم بدرهم فشری رطلین بدرهم مما یباع رطل بدرهم لزم موکله رطل
بنصف درهم) وشول کمسنه که بر رجل بر بطمان اتی بر درهمه اشترا ایلمکه وکیل ایلمش اولسه مزبور وکیل
ایکی بطمانی بر درهمه اشترا ایدوب اخذ ایلمش اولسه موکل اولان کمسنه یه اول ایکی بطمانك بر بطمانی
نصف درهم ایله لازم اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما یلزمه الرطلان بالدرهم) وامامین قتنده اول ایکی بطمان
بر درهمه لازم اولور زیرا موکل اولان کمسنه اول درهمی لحمه صرف ایلمکه امر ایلمشدر رطالعنه اول قدر کادی
موکله ده اولان ضمیر وکیله راجعدر یلزمه ده اولان ضمیر موکله راجعدر (ولو وکل بشراء عبدین بعینهما فشری
احدهما جاز) واکر بر کمسنه بر کمسنه یی ایکی عبد معینك شراسنه وکیل ایلسه وکیل دخی اول ایکی عبد معینك
برینی اشترا ایدوب و برینی ترك ایلسه اول اشترا صحیح وجائز اولور زیرا توکیل مطلقدر وجائزدر که ایکیسی معا میسر
اولمیه بعینهما ده اولان ضمیر تثنیه عبدینه راجعدر (وکذا ان وکل بشرائهما بالف وقیمتهما سواء فشری احدهما
بنصفه او باقل وان باکثر لا) یعنی وکذلك شرا صحیح اولور حین اول کمسنه یی ایکی عبدی بیك درهمه
اشترا ایلمکه وکیل ایلسه وحال بو که اول ایکی عبدك برینی اول بیك درهمك نصفنه یاخود نصفندن اقلنه اشترا
ایلسه جائز اولور ابو حنیفه قتنده واکر نصفندن زیاده اولورسه جائز دکلدر قیمتهما ده اولان ضمیر عبدینه
راجعدر بنصفه ده اولان ضمیر الف درهمه راجعدر (وقالا یجوز ایضا ان کان مما یتغابن فیه) وامامین دیدیلرکه
اول عبد واحدی بیك درهمك نصفندن زیاده ایله اشترا ایلمك جائزدر اکر اول عبدده تغابن اولور اشیادن وار
ایسه فیه ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وقد بقی ما یشتری بمثله الاخر فان شری الاخر بما بقی قبل الخصومة جاز
اتفاقا) واکر اول وکیل اولان کمسنه اول باقی قلان عبدی بیکدن باقی قلان دراهمله قبل الخصومة اشترا ایلسه
ائمه ثلاثه نك اتفاقیله جائزدر زیرا غرض اول عبدی تحصیل ایلمکدر (فان قال الوکیل بشراء عبد
غیر معین بالف شریته بالالف وقال الموکل بنصفه فان کان قد دفع الیه الالف صدق الوکیل ان ساوی الالف)
واکر بر عبد غیر معینك شراسنه وکیل اولان کمسنه بن بو عبدی بیك درهمه اشترا ایلدم دیسه وموکل اولان
کمسنه سن بو عبدی بشیوز درهمه اشترا ایلدك دیسه ایدی اول موکل اولان کمسنه اول بیك درهمی وکیله رفع
ایلدی ایسه وکیل اولان تصدیق اولنور وزی قبول اولنور اکر عبد بیك درهمه دکرسه (وان لم یکن دفعها فان
ساوی الالف صدق الموکل وان لم یساوها تحالفا) واکر اول بیك درهمی دفع ایلمدیسه اکر بشیوز دکر ایسه موکل
اولان بلا یمین تصدیق اولنور واکر اول بیك درهمه دکر ایسه تحالف ایلشورلر یعنی وکیل ایله موکل یمین ایلشورلر
زیرا وکیل ایله موکل بایع ایله مشتری کبیدر حین ما بینلرنده ثمنده تخالف واقع اولسه تحالف ایدرلر وما بینلرنده
اولان عقد فسخ اولنور (والعبد للمأمور) یعنی تحالفدنصکره عبد مأمورك اولور یعنی وکیلدر شریته ده
اولان ضمیر عبده راجعدر بنصفه ده اولان ضمیر الفه راجعدر الیه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر ودفعها ده

اولان

اولان ضمیر الفه راجعدر ساوها ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وکذا فی معین لم یسم له ثمنا فشراه واختلفا
فی ثمنه) وکذلك حکم بو مسئله ده ماقبلنده اولان حکم کبیدر یعنی وکیل اولان بر متعین اولان عبدك
شراسنه وکیل اولسه وانك ثمنی تسمیه اولنمسه وکیل انی اشترا ایلدکدنصکره وکیل ایله موکل ثمنده
اختلاف ایلسه لر مثلا وکیل بیك درهمه اشترا ایلدم دیسه موکل اولان کمسنه بشیوز درهمه اشترا ایلدك
دیسه تحالف ایده لر له ده اولان ضمیر معینه راجعدر فشراه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر فی ثمنه ده اولان
ضمیر ینه اکا راجعدر (ولا عبرة لتصدیق البائع فی الاظهر) یعنی بایعك تصدیقنه اعتبار یوقدر اظهر قولده
زیرا بایع اولان کمسنه ثمنی استیفا ایلدکدنصکره انلردن اجنبیدر (فصل) بو فصلده وکیله متعلق نیجه اشیا
بیان اولنور (لا یصح عقد الوکیل بالبیع والشراء مع من ترد شهادته له) یعنی بیعه وشرایه وکیل اولان
کمسنه نك عقدی شول کمسنه لرله صحیح اولماز که کندو شهادتی انلرك حقنده رد اولنور مثلا اصول وفروعی که
شهادتی حقلرنده غیر صحیح ومردوده اولدیغی کبی وکالت طریقیله انلر ایله مبایعه دخی صحیح دکلدر زیرا محل
تهمتدر (وقالا یجوز بمثل القیمة الا فی العبد والمکاتب) وامامین دیدیلرکه وکیل اولان کمسنه جائزدر که انلره
بر شیئی قیمت مثلی ایله بیع وشرا ایلیه الا عبدده ومکاتبنده جائز دکلدر زیرا وکیلك بو ایکی بیع وشراسی اتفاقله جائز
دکلدر شهادته ده اولان ضمیر من لفظنه راجعدر (والوکیل بالبیع یجوز بیعه بما قل او کثر وبالعرض) یعنی بیعه
وکیل اولان کمسنه یه جائزدر که اول مبیع اولان شیئی اقل ایله واکثر ایله وعروض ایله بیع ایلیه زیرا وکیل مطلقدر
(وقالا لا یجوز الا بمثل القیمة وبالنقود) وامامین دیدیلرکه بیع جائز اولمز الا قیمت مثلی ایله ودخی نقود ایله (ویجوز
بیعه بالنسیئة) ودخی وکیل اولان کمسنه نسیئه ایله یعنی اجل ایله بیعی جائزدر امام ابو حنیفه قتنده زیرا وکیل
مطلقدر بیعه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (وبیع نصف ما وکل ببیعه) ودخی وکیل اولان کمسنه یه جائزدر که
بیعنه وکیل اولدیغی شیئك نصفنی بیع ایلیه اکر تبعیضنده ضرر اولمز ایسه بیعه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان
مایه راجعدر (واخذه بالثمن کفیلا او رهنا فلا یضمن ان توی ما علی الکفیل او ضاع الرهن فی یده) ودخی وکیل
بالبیع اولان کمسنه یه جائزدر که بیع ایلدیکی شیئك ثمنی مقابله سنده کفیل یاخود رهن اخذ ایلیه وحین کفیلك
اوزرنده اولان شیء هلاك اولسه یاخود یدنده اولان رهن ضایع اولسه وکیل اولان کمسنه اکا ضامن اولماز زیرا
وکیل بالبیع اولان کمسنه اصالة ثمنی قبض ایلر ایدی اخذ رهن واخذ کفیل دخی جائزدر اخذه ده اولان ضمیر
وکیله راجعدر وفی یده ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ولو وهب الثمن من المشتری او ابرأه منه او حط منه جاز
ویضمن) یعنی حین وکیل اولان کمسنه اول بیع ایلدیکی شیئك ثمنی مشتری اولان کمسنه یه هبه ایلسه یاخود
انی اول ثمندن ابرا ایلسه یاخود اول ثمندن بر مقدارینی مشترینك اوزرندن حط ایلسه جائز اولور ووکیل اولان
کمسنه ثمنه ضامن اولور بو ذکر اولنان حاللرك جمله سنده ابرأه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر منه ده اولان
ضمیر ثمنه راجعدر عنه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (وعند ابی یوسف لا یجوز) وامام ابو یوسف قتنده
جمله ذکر اولنان صورتلرده جائز دکلدر زیرا وکالت مالنه تصرفدر (وکذا الخلاف لو اجله او قبل به حوالة)
وبو مسئله ده اولان خلاف ماقبلنده کی اولان خلاف کبیدر حین وکیل اولان کمسنه مشتری یی ثمن ایله تأجیل
ایلسه یاخود ثمنی حواله ایله قبول ایلسه اجله ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر به ده اولان ضمیر ثمنه راجعدر
(ولو اقاله صح وسقط الثمن عن المشتری ولزم الوکیل بالشراء) واکر وکیل بالبیع اولان کمسنه مشتری اولان کمسنه
بیعدن اقاله ایلسه صحیحدر وذکر اولنان ثمن مشترینك اوزرندن ساقط اولور وشرایه وکیل اولان کمسنه یه ثمنی
لازم اولور (وعند ابی یوسف لا یسقط عن المشتری) وامام ابو یوسف قتنده ذکر اولنان ثمن اول مشترینك اوزرندن
ساقط اولمز بو مسئله ده (والوکیل بالشراء یجوز شراؤه بمثل القیمة وبزیادة یتغابن بها وهی ما یقوم به مقوم وقدر
فی العروض ده نیم وفی الحیوان ده یازده وفی العقار ده دوازده) یعنی شرایه وکیل اولان کمسنه یه جائزدر که بر شیء
قیمت مثلی ایله اشترا ایلیه ودخی تغابن حاصل اولور زیاده لك ایله اشترا ایلیه واول زیاده شول شیدر که تقویم
مقدم ایله تقویم اولنه اول ایسه عروضده ومتاعلرده اونی اون بچقدر وحیواناتده اونی اون بردر وعقارتده اونی
اون ایکیدر بو یله تقدیر اولنمشدر زیرا اوکی قسمده تصرف ایچون واقع اولور واخیرده قلیلدر اوسطده متوسطدر
وکثرة غبن قلة تصرف وتعامله اندر شراؤه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (لا بما لا یتغابن بها) یعنی تغابن واقع

وحاصل اولمین اشیا ایله اشترا ایلمك جائزدكلدر زیرا تهمت متحققدر بهاده اولان ضمیر قیمته راجعدر (ولو وكل ببیع عبد فباع نصفه جاز) واگر وكیل اولان كسنه بر عبدك بیعنه وكیل اولوب نصفنی بیع ایلسه بیعی جائزدر ابو حنیفه قتنده زیرا لفظ اجتماع وافتراق قیدندن مطلقدر نصفه ده اولان ضمیر عبده راجعدر (وقالا لا یجوز) وامامین دیدیلر كه عبدك نصفنی بیع ایلمك جائز دكلدر زیرا غیر متعارفدر (الا ان باع الباقی قبل الخصومة) مگر كه اول باقی قلان نصفی قبل الخصومه بیع ایده اول زمانده بیع جائز اولور زیرا نصف اولك بیعی نصف آخرك بیعنه وسیله اولور احتمالدر كه انی كامل اولور آدم بولمیه (وان وكل بشراء عبد فاشتری نصفه لا یلزم الموكل الا ان اشتری الباقی قبل الخصومة اتفاقا) واگر وكیل بالشرا اولان كسنه بر عبدك اشتراسنه وكیل اولوب نصفنی اشترا ایلسه بو شرا موكله لازم اولمز مگر كه اول باقی نصفی دخی وكیل اشترا ایلیه موكل ایله خصومت ایلمزدن مقدم ایمدی اگر اول باقی قلان نصفی اشترا ایلرایسه قبل الخصومه موكلك مقصودی حاصل اولور واگر بعد الخصومه اشترا ایلرسه مخالفتی ظاهر اولور ونصفه ده اولان ضمیر عبده راجعدر باقیه ده اولان ضمیر بنا كذا راجعدر (ولو رد المبیع علی الوكیل بعیب بقضاء رده علی آمره مطلقا) یعنی بیعه وكیل اولان كسنه نك بیع ایلدیكی شی بر عیب سببیله قضاء قاضی ایله اوزرینه رد اولنسه وكیل دخی انی اول آمرك یعنی موكلك اوزرینه رد ایلیه مطلقا یعنی گرك بینه ایله اولسون گرك نكول ایله اولسون گرك اقرار ایله اولسون زیرا قاضی اولان كسنه عیبك حدوثنه متحقق اولمشدر رده ده اولان ضمیر مبیعه راجعدر وآمره ده اولان ضمیر وكیله راجعدر (فیما لا یحدث مثله) یعنی مطلقا عیب ایله رد اولنان مبیعك ردی اولمسی شول شیده در كه اول مدتده انك مثلی حادث وموجود اولمیه مثلا زائد اولان دیش گبی وزائد اولان پرمق گبی مثله ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر (وكذا فیما یحدث مثله ان ببینة او بنكول) ودخی اول مبیع اولان عیب ایله رد اولنور شول شیده كه اول مدتده انك مثلی حادث اوله بینه سببیله یاخود نكول ایله (وان باقرار فلا ولزم الوكیل) واگر اول عیب اقرار ایله ثابت اولسه آنی آمره رد ایلیسون وكیله لازم اولور زیرا اقرار حجت قاصره در (ولو باع نسیئة وقال الموكل امرتك بالنقد وقال بل اطلقت صدق الموكل) یعنی وكیل بالبیع اولان كسنه بر شیئی نسیئه ایله یعنی اجل معینه ایله بیع ایلسه موكل ایله نزاعلشوب موكل وكیله بن سكا نقد ایله بیع ایلیه سن دیو امر ایلدم دیسه وكیل سن اطلاق ایلدك دیسه موكل اولان كسنه تصدیق اولنور زیرا امر كندو جهتندن استفاده اولور واطلاقه دلیل یوقدر (وفی المضاربة المضارب) یعنی وكذلك مضاربه ده مضارب اولان كسنه تصدیق اولنور مثلا رب المال اولان كسنه بن سكا فلان نوعده مضاربه ایلیه سن دیو مضارب ایلدم دیسه مضارب اولان دخی سن بنی سائر انواعده مضارب ایلدك دیسه مضارب تصدیق اولنور (ولا یصح تصرف احد الوكیلین وحده فیما وكلا به) یعنی ایكی وكیلك معا وكیل اولدقلری شیده ایكیسنك بری علی الانفراد انده تصرف ایلمسی صحیح دكلدر به ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر (الا فی خصومة ورد ودیعة وقضاء دین وطلاق وعتق لا عوض فیهما) یعنی ایكی وكیلك برینه علی الانفراد تصرف ایلمك صحیح دكل ایدی الا خصومتده ورد ودیعه ده وقضاء دینده وعوضسز زوجه سن طلاق ایلمه ده ودخی عوضسز عبدینی عتق ایلمه ده زیرا بو اشیاده رأیه محتاج دكلدر فیهماده اولان ضمیر طلاق ایله عتقه راجعدر (ولیس للوكیل ان یوكل الا باذن موكله او بقوله اعمل برأیك) یعنی وكیل اولان كسنه یه جائز دكلدر كه كندی طرفندن وكیل نصب ایلیه مگر موكل اولان كسنه نك اذنیله ویاخود وكیله اعمل برأیك یعنی كندو رأیك ایله عمل ایله دیسه زیرا رأینه تفویض ایلمش اولور موكله ده اولان ضمیر وكیله راجعدر (فان اذن فوكل كان الثانی وكیل الموكل الاول لا الثانی فلا ینعزل بعزله ولا بموته وینعزلان بموت الاول) ایمدی بچون موكل اولان كسنه كندی وكیلنه وكیل نصب ایلمكه اذن ویروب اول دخی بر وكیل نصب ایلسه بو وكیل ثانی اولكی موكلك وكیلی اولور اویله اولسه بو ایكنجی وكیل اولكی وكیلك عزلی ایله وموتی ایله معزول اولمز واولكی وكیل وایكنجی وكیل اولكی موكلك موتیله معزول اولورلر بعزله ده وبموته ده اولان ضمیرلر وكیل اوله راجعدر (وان وكل بلا اذن فعقد الثانی بحضرته جاز) واگر وكیل اولان كسنه موكلك اذنسز بر وكیل نصب ایلسه وبو وكیل ثانی وكیل اولك حضورنده عقد ایلسه عقدی جائزدر زیرا مقصود اول اولكینك رأینك حاضر اولمسیدر

بحضرته ده اولان ضمیر اولكی یه راجعدر (وكذا لو عقد بغیبته فاجازه او كان قدر الثمن) وكذلك عقد جائز اولور بچون وكیل ثانی وكیل اولك غیبتنده عقد ایلیوب انی وكیل اول استماع ایدوب تجویز ایلسه ویاخود وكیل اول وكیل ثانی یه ثمنی مقدر ایلسه یعنی بیان ایلسه اول حینده عقد صحیح اولور زیرا وكیل رأینه محتاجدر بغیبته ده اولان ضمیر وكیل اوله راجعدر فاجازه ده اولان ضمیر عقده راجعدر (ولا یجوز لعبد او مكاتب التصرف فی مال طفله ببیع او شراء) یعنی عبد ایله مكاتب اولان كسنه یه كندو طفلنك مالنه بیع وشرا ایله تصرف ایلمسی جائز دكلدر زیرا رق ولایتی قطع ایدر (ولا تزویجه) ودخی عبد ایله مكاتبه جائز دكلدر كه كندو طفللرینی تزویج ایلیه تزویجه ده اولان ضمیر طفله راجعدر (وكذا الكافر فی حق طفله المسلم) وكذلك كافر اولان كسنه كندو طفل مسلمی حقنده یعنی كافر طفل مسلمنی تزویج ایلمسی جائز دكلدر زیرا رق ایله كفر ولایتی قطع ایدر وكافرك مسلم اوزرینه ولایتی جائز دكلدر

باب الوكالة بالخصومة والقبض

بو بابده مصنف رحمه الله خصومت ایله وقبض ایله اولان توكیلك احوالنی بیان ایدر (للوكیل بالخصومة القبض) یعنی وكیل بالخصومه اولان كسنه یه قبض ایلمكلك جائزدر اول قبض ایلدیكی استرسه دین اولسون استرسه عین اولسون زیرا خصومتك تمامی قبض ایله در (خلافا لزفر والفتوی الیوم علی قوله) امام زفر ایچون بو مسئله ده خلاف واردر یعنی زفر قتنده وكیل بالخصومه اولان كسنه یه قبض ایلمك جائز دكلدر وفتوی بو گون امام زفر قولی اوزرینه در زیرا خیانت وكلاده ظهور ایلمشدر بو اجلدن ماله ایتمان اولنمز علی قوله ده اولان ضمیر زفره راجعدر (ومثله الوكیل بالتقاضی) یعنی وكیل بالتقاضی اولان كسنه وكیل بالقبض اولان كسنه گبیدر وكیل بالقبضده اولان خلاف وكیل بالتقاضیده جاریدر وفتوی ینه امام زفر قولی اوزرینه در مثله ده اولان ضمیر وكیل بالقبضه راجعدر (وللموكل بقبض الدین الخصومة قبل القبض) یعنی قبض دینه وكیل اولان كسنه یه قبل القبض خصومت ایلمكلك جائزدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) وامامین ایچون بو مسئله ده خلاف واردر یعنی قتلرنده دینك قبضنه وكیل اولان كسنه یه خصومت ایلمك جائز دكلدر وبو قول ابو حنیفه دن بر روایتدر زیرا قبض خصومتك غیریدر (وللوكیل باخذ الشفعة الخصومة قبل الاخذ اتفاقا) ودخی شفعه نك اخذینه وكیل اولان كسنه یه قبل الاخذ اتفاقا خصومت جائزدر زیرا اظهاری خصومته متوقفدر (وكذا الوكیل بالرجوع فی الهبة او بالقسمة او بالرد بالعیب) یعنی وكذا هبه ده رجوع ایلمكه وكیل اولان كسنه یه یاخود قسمته وكیل اولان كسنه یه یاخود مبیعده ظهور ایدن عیبك ردینه وكیل اولان كسنه یه خصومت قبل الاخذ جائزدر (وكذا الوكیل بالشراء بعد مباشرته) ودخی كذلك شراسنه وكیل اولان كسنه یه شراسنی مباشرت ایلدكدنصكره خصومت جائزدر ومباشرتدن اول اولمز مباشرته ده اولان ضمیر وكیله راجعدر (ولیس للوكیل بقبض العین الخصومة) اما بر عینك قبضنه وكیل اولان كسنه یه اتفاق علما ایله خصومت جائز دكلدر زیرا امین محضدر (فلو برهن ذو الید علی الوكیل بقبض عبد ان موكله باعه منه تقصر ید الوكیل) بچون ذو الید اولان كسنه بر عبدك قبضنه وكیل اولان كسنه نك اوزرینه برهنه ایدوب یعنی شاهد گتوروب كه تحقیق بو وكیلك موكلی اولان كسنه كندویه بو عبدی بیع ایلدی دیو اویله اولسه اول وكیلك یدی قصر اولنور یعنی منع اولنور زیرا ایدی اولیجق خصم اولورزیرا موكلك مقامنه قائمدر موكله ده اولان ضمیر وكیله راجعدر باعه ده اولان ضمیر عبده راجعدر منه ده اولان ضمیر ذو الیده راجعدر (ولا یثبت البیع فیلزم اعادة البینة اذا حضر الموكل) یعنی ذو الیدك برهنه ایدوب عبده ادعا ایلدیكی بیع ثابت اولمز ثابت اولمدیغی تقدیرجه بینه نك اعاده اولنمسی لازم اولور موكل حاضر اولدیغی وقتنده (كما تقصر ید الوكیل بنقل الزوجة او العبد) یعنی اول وكیلك یدینك قصر اولنمسی بر زوجه نك بر مكاندن بر مكانه نقل اولنمسنه یاخود بر عبدی نقل ایلمكه نصب اولنان وكیلك یدی قصر اولندیغی گبی (ولا یثبت الطلاق والعتق ولو برهنا علیهما بلا حضور الموكل) وبچون زوجه ایله عبد طلاقله عتقه برهنه ایلسه لر موكل حضورسز اول طلاق ایله عتق ثابت اولمز برهناده اولان ضمیر تثنیه زوجه ایله عبده راجعدر علیهماده اولان ضمیر طلاقله عتقه راجعدر (واقرار الوكیل بالخصومة علی موكله عند القاضی صحیح) یعنی خصومته وكیل اولان كسنه نك موكل اولانك اوزرینه قاضینك یاننده اقرار ایلمسی صحیحدر گرك وكیل

مدعی طرفندن قبض ایله یاخود ابرا ایله وکیل اولسون کرک مدعی علیهك طرفندن اولوب ثبوت حق ایله اقرار
ایلمش اولسون موکله ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (لا عند غیر القاضی) یعنی قاضینك غیریسنده اقراری
صحیح دکلدر (خلافا لابی یوسف) امام ابو یوسف ایچون بو مسئله ده خلاف واردر یعنی انك قتنده قاضینك
غیریسنده اقراری صحیحدر (لکن لو برهن علیه انه اقر فی غیر مجلس القضاء خرج عن الوكالة) اما انجق وکیلك
اوزرینه برهنه اولنسه که غیر مجلس قضاده اقرار ایلدی دیو وکالتدن چقار ابو حنیفه قتنده (ولا یدفع الیه المال)
وچون انك اوزرینه غیر مجلس قضاده اقرار ایلدی دیو برهنه اولندی اول مال اکا دفع اولنمیه زیرا مالده ایتمان
اولنمز اولدی تناقص ظهور ایلدیکی اجلدن علیه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر انه ده اولان ضمیر بینه اکا راجعدر
والیه ده اولان ضمیر دخی اکا راجعدر (کالاب او الوصی اذا اقر فی مجلس القضاء لا یصح ولا یدفع الیه المال) مثلا
شول اب کبی یاخود شول وصی کبی که انجق مجلس قضاده اقرار ایلسه اقراری صحیح اولمز و مالی اکا دفع ایلمك صحیح
اولمز نته کیم نفس هدایه ده بیان اولنمشدر (ولا یصح توکیل رب المال کفیله بقبض ما علی المکفول عنه) یعنی
رب المال اولان کمسنه مکفول عنهك اوزرنده مالك قبضنه کندو کفیلنی وکیل ایلمك صحیح دکلدر زیرا وکیل اولان
کمسنه غیره عامل در وبو صورتده توکیلی صحیح اولیدی کندو نفسنه عامل اولور ایدی بینه کندو نفسنی ابرا ایلمه ده
ایدی رکن که غیر عامل اولمسیدر منتفی اولدیغیچون عقد وکالت دخی منتفی اولدی کفیله ده اولان ضمیر رب الماله
راجعدر (ومن صدق مدعی الوكالة بقبض الدین امر بالدفع الیه) وشول کمسنه که بر کمسنه بر دینك قبضنه وکیل
اولدیغنی تصدیق ایلیه اول تصدیق ایدن کمسنه اول دینی وکیله دفع ایلمسنه امر اولنور فان صدقه صاحب الدین
فیها والا امر بالدفع الیه ایضا) واکر صاحب الدین اولان کمسنه مدیون اولان کمسنه یی کندو دعواسنده تصدیق
ایلسه اول مدیونك ذمتی بری اولور واکر تصدیق ایلمزایسه اوزرنده اولان دینی دفع ایلمکه امر اولنور نته کیم
وکیله دفع ایلمسنه امر اولنمشیدی الیه ده اولان ضمیر دا بینه راجعدر (ورجع به علی الوكیل ان لم یهلك فی یده)
یعنی مدیون اولان کمسنه دفع ایلدیکی شیئله وکیل اولان کمسنه نك اوزرینه رجوع ایلر انجق دفع ایلدیکی شیء
وکیلك یدنده هلاك اولمسه زیرا دفع ایلمه دن مراد ذمتنك بری اولمسیدر (وان هلك لا) واکر یدنده هلاك اولسه
رجوع ایلمز زیرا تصدیق ایلمسیله محق اولدیغنه اعتراف ایلمش اولور به ده اولان ضمیر دینه راجعدر وفی یده ده
اولان ضمیر وکیله راجعدر (الا ان کان ضمنه عند دفعه) الا انجق وکالته مدعی اولان کمسنه دیندن قبض
ایلدیکی مقداره دفع قتنده ضامن اولسه (او دفع الیه علی ادعائه غیر مصدق وكالته) وکالت اولدیغنی حالده
دینی دفع ایلسه بو ایکی صورتده رجوع ایلر الیه ده اولان ضمیر مدعی الوكاله یه راجعدر ادعائه ده اولان ضمیر
وکیله راجعدر (ومن صدق مدعی الوكالة بقبض الامانة لا یؤمر بالدفع الیه) وشول کمسنه که بر کمسنه بر امانتك
قبضنه وکیل اولدیغنی تصدیق ایلیه اول تصدیق ایدن کمسنه اول یانده اولان امانتی اول وکیله دفع ایلمسنه
امر اولنمز زیرا تصدیقی غیرك مالی اولدیغنه اعتراف در الیه ده اولان ضمیر مدعی الوكاله یه راجعدر (وکذا لو صدقه
فی دعوی شرائها من المالك) واکر اول یانده امانت اولان کمسنه اول وکیلك اول امانتی مالکدن اشترا ایلدیکنه
تصدیق ایلسه کذلك اول امانتی دفع ایلمسنه امر اولنمز زیرا غیره اقراردر صدقه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر
شرائها ده اولان ضمیر امانته راجعدر (ولو صدقه فی ان المالك مات وترکها میراثا له امر بالدفع الیه) واکر یانده
امانت اولان کمسنه اول وکیل اولان کمسنه صاحب امانت اولان مالك وفات ایلدی ویانده اولان امانتی میراث
ترك ایلدی دیدیکنی تصدیق ایلسه وحال بو که اندن غیری وارثی یوقدر اول امانتی اکا دفع ایلمکه امر اولنور
ترکها ده اولان ضمیر امانته راجعدر له ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (ولو ادعی المدیون علی الوكیل بقبض الدین
استیفاء الدائن ولا ینه له امر بدفعه الیه) واکر مدیون اولان کمسنه بر دینك قبضنه وکیل اولان کمسنه نك
اوزرینه که کندو اوزرنده اولان دینی داین استیفا ایلدی دیو دعوی ایلسه وحال بو که اول مدعینك بینه سی
یوقدر ایدی اول مدعی اولان کمسنه اول کندو اوزرنده اولان دینی وکیله دفع ایلمسنه امر اولنور زیرا وکالت
اقرار ایله ثابت اولدی واول داینك مجرد دعوی ایله دینی استیفا ایلدیکی ثابت اولمدی بدفعه ده اولان ضمیر دینه
راجعدر والیه ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (ولا یستحلفه انه لم یعلم استیفاء موکله) واول مدیون اولان کمسنه
موکلی دینی استیفا ایلدیکنه اول وکیلی اولان کمسنه نك علمی اولمدیغنه استحلاف ایلمسون زیرا نائبدر و نائبه

ایمان یوقدر یستحلفه ده اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر انه ده اولان ضمیر بینه وکیله راجعدر وموکله ده اولان
ضمیر بینه اکا راجعدر (بل یتبع رب الدین و یستحلفه انه ما استوفی) بلکه اول مدیون اولان رب الدین
اولان کمسنه یی اتباع ایلسون وموکلك دینی استیفاء ایلمدیکنه وکیلی دخی تحلیف ایلسون یستحلفه ده
اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر (ولو ادعی البایع علی وکیل الرد بالعیب ان موکله رضی به لا یؤمر بدفع الثمن قبل
حلف المشتری) واکر بایع اولان کمسنه رد بایعنه توکیل اولنان کمسنه نك اوزرینه که تحقیق کندو موکلی
بو مبیعده اولان عیبه راضی اولدی دیو دعوی ایلسه مزبور بایع اول مبیعك ثمننك ردنه یعنی نفس مبیعك
ردنه امر اولنمز مشتری اولان کمسنه نك حلفندن اول مثلا مشتری اولان کمسنه اول اشترا ایلدیکی شیئی آنده
اولان عیبله رد ایچون بر رجل وکیل قلوب غائب اولسه اول وکیل اولان کمسنه اول عیبلو اولان مبیعی رد ایلمك
مراد ایتدکده بایع اولان کمسنه مشتری بو عیبه راضی اولوب اشترا ایلدی ایدی وکیل اولان کمسنه اول مبیعك
ردنه قادر اولمز تا کیم مشتری بو مبیعده اولان عیبه راضی اولدیغنه یمین ایلیه موکله ده اولان ضمیر وکیله
راجعدر به ده اولان ضمیر عیبه راجعدر (ومن دفع الیه آخر عشرة ینفقها علی اهله فانفق علیهم عشرة من عنده
فهی بها) وشول کمسنه که بر آخر کمسنه یه اون درهم دفع ایلیوب که بو اون درهمی اهل وعیالم اوزرینه نفقه ایله
دیه ایدی اول انفاقه مأمور اولان کمسنه کندو یانندن یعنی کندو دراهمندن اول اون درهم انفاق ایلسه اول
کندو دراهمندن انفاق ایلدیکی اون درهم اول اکا ویریلان اون درهم مقابله سنده عد اولنور وبو استحساندر
وقیاسده جائز دکلدر زیرا کندو دراهمی ایله متبرع عد اولنور علیهم ده اولان ضمیر اهله راجعدر عنده ده اولان ضمیر
مأموره راجعدر فهی ده اولان ضمیر کندو یانندن انفاق ایلدیکی دراهمه راجعدر بها ده اولان ضمیر اکا
ویریلان دراهمه راجعدر

باب عزل الوكیل

مصنف رحمة الله علیه بو بابده موکلك وکیلی عزل ایلدیکنی بیان ایدر (للموکل عزل وکیله) یعنی موکل ایچون
جائزدر که هر نه وقت استرسه کندو وکیلنی عزل ایلیه زیرا وکالت موکلك حقیدر ابطال ایدر عقود لازمه دن
اولمدیغی اجلدن وکیله ده اولان ضمیر موکله راجعدر (الا اذا تعلق به حق الغیر کوکیل الخصومة بطلب الخصم)
یعنی موکل ایچون وکیلك عزلی جائزدر الا انجق اول وکیله غیرك حقی تعلق ایلسه مثلا خصومت وکیلی کبی
انجق خصمك طلبی ایله اولسه ویاخود ضمن نکاحده ویاخود ضمن رهنده اولسه بو صورتلرده اکا عزل یوقدر اول
غیرك حقی ابطال اولمق ایچون به ده اولان ضمیر وکیله راجعدر (ویتوقف انعزاله علی علمه فتصرفه قبله صحیح)
یعنی انجق موکل اولان کمسنه کندو وکیلنی عزل ایلسه اول معزول اولان وکیلك علمنه متوقف اولور ایدی
وکیلك عزله عالم اولمسندن اول اولان تصرفی صحیحدر زیرا وکیلده عزله ضرر واردر ولایتی ابطال اولدیغی
حیثیتدن بو اجلدن علمنه متوقف اولدی عزله ده اولان ضمیر بارز وکیله راجعدر علمه ده اولان ضمیر بینه اکا
راجعدر فتصرفه ده اولان ضمیر بینه اکا راجعدر قبله ده اولان ضمیر عزله راجعدر (وتبطل الوكالة بموت الموکل
وجنونه مطبقا) یعنی عقد وکاله موکل اولان کمسنه نك موتیله یاخود مطبق اولان جنونی ایله یعنی دائم ومتلازم
اولان جنونی ایله باطل اولور وجنون مطبق اولمسه اعمی حکمنده اولور وانکله عقد وکاله باطل اولمز جنونه ده
اولان ضمیر موکله راجعدر (وحده شهر عند ابی یوسف وحول عند محمد وهو المختار) یعنی جنون مطبقك
حکمی امام ابو یوسف قتنده شهر واحددر زیرا رمضانك صومی انکله ساقط اولور وامام محمد قتنده حدی بر حولدر
یعنی بر سنه در وبو مختار قولدر زیرا انکله جمله عبادات ساقط اولور اما قاضیخانده ابو حنیفه قولنده جنون مطبق
شهر واحد ایله مقدردر وفتوی بونك اوزرینه در حده ده اولان ضمیر جنون مطبقه راجعدر (ولحاقه بدار الحرب
مرتدا) ودخی موکلك دار حربه مرتد اولدیغی حالده لاحق اولمسیله العیاذ بالله تعالی وکالت باطل اولور امام
ابو حنیفه قتنده زیرا اهل حرب احکام اسلامده اموات حکمنده درلر ایدی انلره لاحق اولمغله انلردن اولمشدر
(خلافا لهما) یعنی امامین ایچون بو مسئله ده خلاف واردر زیرا انلرك قتنده دار حربه لحوق ایلمسیله عقد وکاله
باطل اولمز لحاقه ده اولان ضمیر موکله راجعدر (وکذا بعجز موکله مکاتبا وحجره مأذونا وافتراق الشریکین) ودخی
موکلك مکاتب اولوب مال کتابتدن عاجز اولمسی سببیله ویاخود وکالت مأذون اولوب مولاسی انی تصرفدن

واذندن عجز ایلمسی سببیله یاخود موکل ایله وکیل شریك اولوب افتراقلری سببیله وکالت باطله اولور استرسه وکیل
بو صورتده عالم اولسون استرسه اولمسون زیرا عزل حکمیدر علمه متوقف دکلدر (وتصرف الموکل فیما وکل به)
ودخی موکل اولان کمسنه نك توکیل ایلدیکی شیده تصرفی وکالتی مبطلدر به ده اولان ضمیر فیماده اولان مایه
راجعدر (ولا یشترط فی الموت ومابعده علم الوکیل) یعنی صورت موتده ومابعدنده اولان صورتلرده که
جنون مطبقدر وغیریسنده وکیل اولان کمسنه نك علمی اشتراط اولنمز

کتاب الدعوی

وقتا کم وکالت بالخصومه عقبنده ذکر ایلدی دعوی علی وزن فعلی الفی تأنیث ایچوندر جمعی دعاوی کاورد فتوی
وفتاوی کبی لغتده معناسی آدم برشیئی حالت مسالمه ده ومنازعه ده کندو نفسنه اضافت ایلمکدر واصطلاح
شرعده معناسی مصنفك ذکر ایلدیکیدر (هی اخبار بحق له علی غیره) یعنی دعوی برآدم کندودن غیری
اولان کمسنه نك اوزرنده اولان حقه اخبار ایلمکدرله ده اولان ضمیر دعوانك ضمننده اولان مدعی به راجعدر
غیره ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (والمدعی من لا یجبر علی الخصومة والمدعی علیه من یجبر) دعوی اوج
نسنه اوزرینه مشتملدر بری مدعی وبری مدعی علیه وبری مدعیکه دعوی اولنان ماده اومدعی به دیدکلری خطادر
ایمدی مدعی شول کمسنه درکه خصومت اوزرینه جبر اولنمیه ومدعی علیه اولان شول کمسنه درکه اوزرینه
دعوی اولنمغه جبر اولنه وزمره مشایخك عبارتلری مدعی ایله مدعی علیهك حدلرنده مختلف اولمشدر واول
عبارتلرك صحیحی مصنفك ذکر ایلدیکیدر (ولا تصح الدعوی الا بذکر شیء علم جنسه وقدره) یعنی دعوی صحیح
ومسموع اولمز الا برشیئك ذکری ایله که اول شیئك جنسی که بغدایدر وقدری که بوقدر کیلدر مثلا بیلنمش
اوله زیرا مادامکه معلوم اولمیه الزام اولنمز جنسه وقدرده اولان ضمیرلر شیئه راجعدر (فان کان دینا ذکر انه
یطالبه به) ایمدی اول مدعی اولان دین ایسه مدعی اولان کمسنه اول دینی اول مدعی علیهدن مطالبه ایلدیکنی
ذکر ایلسون یعنی بنم بو آدمده دینم وار دروانی اندن طلب ایدرم دیه انه ده اولان ضمیر مدعی به راجعدر به ده
اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وان کان عینا نقلیا ذکر انها فی ید المدعی علیه بغیر حق وانه یطالبه بها) واکر اول
مدعی عین نقلی ایسه مدعی اولان کمسنه اول عینی بو مدعی علیهك یدنده بغیر حق اولدیغنی ذکر ایلسون
وانی اندن طلب ایلدیکنی ذکر ایلسون یعنی بو آدمده فلان شیئم واردر وآنی اندن طلب ایدرم دیه مصنفك
بغیر حق قولی اول عینك مرهون یاخود ثمن ایچون محبوس اولمسنك احتمالی دفعیچوندر انهاده اولان ضمیر
عینه راجعدر انه ده اولان ضمیر مدعی به راجعدر یطالبه ده اولان ضمیر مدعی علیه راجعدر بهاده اولان ضمیر
عینه راجعدر (ولا بد من احضارها ان امکن لیشار الیها عند الدعوی وعند الشهادة او الحلف) یعنی اکر اول
مدعی عین اولسه انی مجلس شرعه احضار ایلمك لازمدر اکر احضار ممکن اولان اشیادن ایسه که اکا مجلس
شرعده دعوی قتنده وشهادت محلنده ویمین لازم اولدقده اشارت اولنمق ایچون احضارهاده والیهاده اولان
ضمیرلر عینه راجعدر (وان تعذر ذکر قیمتها) واکر اول عینك احضاری متعذر اوله جق اولورسه قیمتنی ذکر ایلیه
اول مدعی معلوم اولمق ایچون قیمتهاده اولان ضمیر بنه عینه راجعدر (وفی العقار لا یحتاج الی قوله بغیر حق)
واکر مدعی عقار ایسه اثناء دعواده وانه فی یده بغیر حق دیمکه حاجت یوقدر نه کیم بوندن اول اولان مسئله ده
بیان اولندی ایدی قوله ده اولان ضمیر مدعی به راجعدر (ولا یثبت الید فیه بتصادقهما بل ببینة او علم
القاضی فی الصحیح) یعنی مدعی اولان کمسنه نك یدی اول ادعا ایلدیکی عقارده مدعی ایله مدعی علیهك
تصادقلری ایله ثابت اولمز زیرا تهمت مواضعه واردر بلکه یدی بینه ایله یاخود علم قاضی ایله ثابت اولور
صحیح بودر وبعض مشایخ قتنده تصادق کفایت ایدر (ولا بد فیه من ذکر البلد والمحلة والحدود الاربعة
فی الدعوی والشهادة) ودخی عقار دعواسنده بلدی ومحله وحدود اربعه یی ذکر ایلمك لابددر دعواده وشهادتده
زیرا عقار بو اشیانك ذکریله بیلنور (واسماء اصحابها ونسبهم الی الجد) ودخی عقار دعواسنده حدود ذکرنده اول
حدود صاحبلرینك اسملرینك ذکری لابددر ودخی نسبلرینی جده وارنجه یه دکین ذکر ایلمك لابددر زیرا تعریف
بونلرك ذکریله حاصل اولور ودخی غیرلرندن تمیز واقع اولور اصحابهاده اولان ضمیر حدوده راجعدر نسبهم ده
اولان ضمیر اصحاب حدوده راجعدر (وفی الرجل المشهور یکتفی بذکره) ومشهور اولان رجلده یالکز ذکری ایله

اکتفا

اکتفا اولنور زیرا شهرتی نسب مقامنه قائمدر ومقصود حاصل اولور ابو حنیفه قتنده وامامین قتلرنده دار
دعواسنده یخن مشهوره اولسه حدودك ذکرنه حاجت یوقدر بذکره ده اولان ضمیر رجله راجعدر (فان ذکر
ثلاثة وترك الرابع صح) واکر اول عقار دعوا ایدن کمسنه اول حدود اربعه نك اوچنی ذکر ایدوب دردنجیسنی
ترك ایلسه صحیح اولور دوامام زفر قتنده صحیح اولمز زیرا تعریف تمام دکلدر (وان ذکره وغلط فیه لا یصح) واکر
دردنجی حدی ذکر ایدوب آنده غلط ایلسه یعنی دردنجی حدك خلافنی ذکر ایلسه صحیح اولمز زیرا مدعی
مختلف اولور ذکرده وفیه ده اولان ضمیرلر حده راجعدر (واذا صحت الدعوی سأل القاضی الخصم عنها) وچون
دعوی صحیحه واقع اولسه قاضی اولان کمسنه اول مدعی علیه اولان خصمه اول دعوانك حقیقتندن وصحتندن
سؤال ایلیه وجه حکم ظهور ایلمك ایچون (فان اقر حکم علیه) ایمدی مدعی علیه اولان کمسنه اعتراف ایلیوب
اقرار ایلسه اقراری موجبنجه انك اوزرینه حکم ایلیه یعنی اقرار ایلدیکی شیلر الزام اولور علیه ده اولان ضمیر
مدعی علیه راجعدر (وان انکر سأل المدعی البینة فان اقامها قضی القاضی علیه والا حلف الخصم ان طلب
خصمه) واکر مدعی علیه اولان کمسنه اول ادعا اولنان شیئی انکار ایدرسه قاضی اولان کمسنه مدعیدن
بینه طلب ایلسون اکر بینه اقامت ایدوب احضار ایدرایسه قاضی بینه موجبنجه قضا یعنی حکم ایلیه واکر
بینه احضار ایلمز ایسه قاضی مدعی علیه اولان خصمی تحلیف ایلیه اکر مال مدعی اولان خصم تحلیفنی
طلب ایدرسه اقامهاده اولان ضمیر بینه یه راجعدر خصمه ده اولان ضمیر مدعی علیه راجعدر (فان حلف
انقطعت الخصومة حتی تقوم البینة) یعنی چن مدعی علیه یمین تکلیف اولنوب حلف ایلسه خصومت
منقطعه اولور تاکم بعد الیمین بینه قائم اولنجیه دکین یعنی مدعی علیه یمین ایلدکدنصکره مدعی اولان کمسنه
بینه کتورسه قبول اولنور زیرا حضرت عمر رضی الله عنه بیوردیلر که (الیمین الفاجرة احق من ان ترد من البینة
العادلة) کذا فی مختار النوازل اما مبسوطده سلفده بعض قضاء بینه یی یمیندنصکره ایلمزلر بعده دیرکه (وانما
نأخذ بذلك وانما نأخذ بقول عمر رضی الله عنه فانه جوز قبول البینة بعد حلف المدعی علیه انتهی (فان نکل
مرة او سکت بلا آفة فقضی بالنکول صح) ایمدی چن مدعی علیه اولان کمسنه یه یمین تکلیف اولنوب برکره
نکول ایلسه ویاخود آفتسز وخوفسز سکوت ایلسه قاضی اولان کمسنه مرة واحده دن انك اوزرینه
نکول ایله قضا ایلسه صحیحدر زیرا یمین ایلمك اوزرینه واجبدر (وعرض الیمین ثلاثا ثم القضاء احوط) اما یمینی
منکره اوچ کره عرض ایدوب اندنصکره قضا ایلمك احوطدر احتمالدرکه ایکنجی کره دنصکره یمین ایلیه (ولا ترد
یمین علی مدع) یعنی مدعی علیه لازم اولان یمین مدعینك اوزرینه رد اولنمز مثلا مدعی علیه یمین تکلیف
اولندیغی زمانده مدعی به کل سن یمین ایله مدعا یی وبره یم دیمك جائز دکلدر واما شافعی قتنده رد اولنمسی جائزدر
(ولا یقضی بشاهد ویمین) ودخی قاضی اولان کمسنه برشاهد ایله وبر یمین ایله کمسنه نك اوزرینه قضا ایلمیه یعنی
حکم ایلمیه مثلا برکمسنه برآخردن برشیء طلب ایلسه اندن دعواسنه موافق بینه طلب اولنسه برشاهد احضار
ایدوب اول برشاهدك برینه یمین ایده یم دیسه جائز دکلدر وامام شافعی قتنده جائزدر (ولا یحلف فی نکاح) یعنی
مدعی اولان کمسنه نکاحده تحلیف اولنمیه مثلا بر رجل برخاتونك اوزرینه ویاخود برخاتون بر رجلك اوزرینه
بو بنم زوجمدر دیو دعوی ایلسه مدعی علیه انکار ایلسه تحلیف اولنمز (ورجعة) ودخی مدعی علیه اولان
کمسنه رجعه ده تحلیف اولنمز مثلا بر رجل یاخود برخاتون اول برآخرك اوزرینه بونی عدتدنصکره مراجعت
ایلدی دیو دعوی ایلسه واول بری منکر اولسه تحلیف اولنمز (وفی ءایلاء) ودخی فیء ایلاده مدعی علیه اولان
کمسنه تحلیف اولنمز مثلا زوج مولی اولان کمسنه ایلا ایلدیکی خاتونك اوزرینه یاخود خاتون زوجی اوزرینه
مدة ایلادنصکره که بن بو کامدت ایلاده وطیء ایله رجوع ایلدم کندویه یعنی کندویی وطیء ایلدم دیسه واول
بری انکار ایلسه تحلیف اولنمز (واستیلاد) ودخی استیلادده مدعی علیه تحلیف یوقدر مثلا برآمه کندو
مولاسنك اوزرینه بن بوندن ولد طوغردم دیو دعوی ایدوب مولی انکار ایلسه ایمدی اول ولد کندودن
اولدیغنه تحلیف اولنمز (ورق) ودخی رقده تحلیف یوقدر مثلا بر رجل بر مجهول النسب کمسنه نك اوزرینه
عبدیدر دیو دعوی ایلسه اول مجهول النسب اولان کمسنه انکار ایلسه تحلیف اولنمز (ونسب) ودخی نسبده
تحلیف یوقدر مثلا بر مجهول کمسنه برکمسنه نك اوزرینه بن بونك اوغلویم دیو دعوی ایدوب مدعی انکار

ایلسه تحلیف اولنمز (وولاء) ودخی ولاده یعنی عتقده یاخود مولاتده مثلا برکسنه برآخرك اوزرینه بو بنم
معتقمدر ویاخود مولامدر دیو دعوی ایدوب مدعی علیه انکار ایلسه تحلیف اولنمز بویدی صورتده ابو حنیفه
قتنده تحلیف لازم اولمز (وعندهما یحلف وبه یفتی) وامامین قتنده تحلیف لازم اولور وبونك ایله فتوی اولنور
یعنی بو مسائلده بو امامین قولی اوزرینه در (ولا فی حد) ودخی منکر اولان کسنه حدده تحلیف اولنمز مثلا
بر رجل برآخرك اوزرینه سن بنی زنا ایله قذف ایلدك اوزریکه حد لازمدر دیو دعوی ایدوب مدعی علیه انکار
ایلسه اجماعله تحلیف اولنمز برانکول ایله حد ساقط اولور حاصل اولان شبهه ایچون که نکولدر ونکول ایسه
اقراردر (ولعان) ودخی لعانده تحلیف یوقدر مثلا برخاتون زوجی اوزرینه سن بنی زنا ایله قذف ایلدك اوزریکه
ملاعنه لازم اولدی دیو دعوی ایدوب زوجی دخی انکار ایلسه اتفاقله تحلیف اولنمز (والسارق یحلف
فان نکل ضمن ولا یقطع) یعنی سارق اولان کسنه نچن اوزرینه بینه اولمسه اول ادعا اولنان شیئی سرقه
ایلدیکنه تحلیف اولنور واگر یمیندن نکول ایلسه اول مدعابه ضامن اولور ویدی قطع اولنمز واقع اولان شبهه
ایچون (ویحلف الزوج ان ادعت طلاقا قبل الدخول اجماعا فان نکل ضمن نصف المهر) ودخی زوج اولان
کسنه تحلیف اولنور نچن خاتونی کندو اوزرینه کندویی قبل الدخول طلاق ایلدیکنه دعوی ایدوب زوج
انکار ایلسه واگر یمیندن نکول ایدرسه مهرك نصفنه ضامن اولور زیرا طلاق قبل الدخول اجماع ایله ثابت اولور
(وکذا یحلف الزوج فی النکاح ان ادعت مهرها) وکذلك زوج اولان کسنه نکاحده تحلیف اولنور نچن
خاتون زوجندن مهرن دعوی ایدوب زوج انکار ایلسه تحلیف لازم اولور نکول ایدرسه مال لازم اولور
(وفی النسب ان ادعی حقا کارث) یعنی وکذلك منکر اولان نسبده تحلیف اولنور نچن ارث کبی برحق دعواسن
ایلسه مثلا بر رجل برآخرك اوزرینه قرنداشیدر دیو دعوی ایلسه دعوادنصکره بابالری فوت اولوب مدعی
علیهك یدنده برمقدار میراث ترك ایدوب الیقوسه ایمدی یدنده مال اولان تحلیف اولنور اگر یمین ایدرسه
بری اولور واگر نکول ایدرسه مال ایله حکم اولنور (ونفقة) ودخی نفقه ده منکر اولان کسنه تحلیف اولنور نچن
نفقه کبی برحق دعواسن ایلسه مثلا برکسنه برموسر کسنه نك اوزرینه قرنداشی اولدیغنه ونفقه سی
آکا لازمدر دیو دعوی ایلسه مدعی علیه انکار ایدرسه استحلاف اولنور اگر یمین ایدرسه بری اولور واگر نکول
ایدرسه قرنداشلغ نفقه سنه حکم اولنور (وغیرهما) ودخی بوذکر اولنان ایکی صورتك غیرینده تحلیف
لازم اولور نچن نسبدن غیری برشیئده برحق دعوی ایلسه لقیطده اولان حجر کبی مثلا حرة الاصل بر خاتون
بر رجلك یدنده التقاط اولنمش کندونسندن تعبیره قادر اولمیان برصبی یی بو بنم قرنداشمدر دیو دعوی ایدوب
بن بونك حضانه سنه اولی یم دیسه مدعی علیه اولان رجل تحلیف اولنور اگر یمیندن امتناع ایدوب نکول ایلسه
اول خاتونه اول صبی یی کندو حضانه سنه نقل ایلمه نك حقی ثابت اولور نهایة الامر نسب ثابت اولمز غیرهماده
اولان ضمیر ارثله نفقه یه راجعدر (وفی القصاص فان نکل فی النفس حبس حتی یقر او یحلف وفیما دونها یقتص)
ودخی قصاصده منکر اولان کسنه تحلیف اولنور واگر نکول نفسده واقع اولسه حبس اولنه تا کیم اقرار ایلیه
یاخود یمین ایلیه واگر نکول نفسك غیرینده واقع اولسه اندن قصاص اولنه ابو حنیفه قتنده (وعندهما
یضمن الارش فیهما) وامامین قتنده ارش لازم اولور نفسده ونفسك غیرینده وقصاص ایله حکم ایلمك لازم
اولمزدو نهاده اولان ضمیر نفسه راجعدر (فان قال المدعی لی بینة حاضرة وطلب یمین خصمه لا یحلف) واگر مدعی
اولان کسنه بنم مصرده حاضر بینه م واردر دیسه کندو خصمنك یمینی طلب ایلسه تحلیف اولنمز ابو حنیفه
قتنده صحیح بودر وامامین قتنده تحلیف اولنور ومصرده دیمه من اول مصردن خارج اولاندن احترازدر زیرا
خارج مصرده اولسه اتفاق علما ایله تحلیف اولنور ومجلس حکمده اتفاقله تحلیف اولنمز (ویکفل بنفسه ثلاثة
ایام) یعنی مدعی علیه اولان کسنه اوچ کونه دکین کفیل ویریله یعنی مدعی علیه اولان کسنه یه اوچ کونه دکین
نفسکه کفیل ویر دینله دیو اوچ کونه دکین تقدیر اولنمسی امام ابو حنیفه دن مرویدر صحیح بودر وامام ابو یوسفدن
روایتدرکه قاضی مجلس قضایه جلوس ایدنجیه دکین کفیل النه بنفسه ده اولان ضمیر مدعی علیهه راجعدر
(فان ابی لازمه ودار معه حیث دار) واگر مدعی علیه اولان کسنه کفیل ویرمه دن امتناع ایدوب ابا ایدرسه
مدعی اولان کسنه اول مدعی علیهه ملازمت ایدوب مدة کفالتی دوران ایلسون یعنی مدعی علیه هر نه یره

کیدرسه

کیدرسه مدعی بیله اولسون لازمه ده اولان ضمیر بارز مدعی علیهه راجعدر معه ده اولان ضمیر بنه
انکارا جعدر (وان کان غریبا یکفل او یلازم قدر مجلس القاضی) واگر مدعی علیه اولان کسنه غریب ایسه کفیله
ویریله یاخود قاضینك مجلسی مقدارنجه ملازمت اولنه اگر مدعی اولان کسنه بینه کتورر ایسه فبها واگر
کتورمز ایسه استرسه یمین ویرسون واسترسه اطلاق ایلسون زیرا غریب اولان کسنه یه بوندن زیاده ده ضرر
واردر (والیمین بالله تعالی لا بطلاق وعتاق) یعنی چون برآدمه یمین مترتب اوله ایمدی یمین ایلمك لفظة الله ایله
اولور طلاقله عتاقله یمین اولمز زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم الله تعالینك غیر یسیله یمین ایلمدن نهی
بیورمشلردر ودخی طلاق وعتاق ایله یمین ایلمك حرامدر (وقیل ان الح الخصم صح بهما فی زماننا) ودینلدیکه
اگر مدعی اولان کسنه الحاح ایدوب یلح ایدرسه خصم اولان کسنه طلاق ایله وعتاق ایله تحلیف اولنور زیرا خلق
بوزمانده الله ایله یمین ایلمه ده تهاون ایلمشلردر بهماده اولان ضمیر طلاقله عتاقه راجعدر (وتغلظ بذکر صفاته
ان شاء القاضی) یعنی الله ایله یمین ایلمك حق تعالینك صفاتی یعنی بعض صفاتی ذکر ایلمك ایله تغلیظ اولنور اگر
قاضی تغلیظ اولنمغی استرسه وبعض علما قتنده اگر اول تحلیف اولنان کسنه صلاح حال ایله معروف ایسه
اوزرینه یمین تغلیظ اولنمیه تغلیظ ایله نك صفتی (هو الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب والشهادة هو الرحمن الرحیم
الذی یعلم من السر ما یعلم من العلانیة) دیمکدر صفاته ده اولان ضمیر الله یه راجعدر (ویحترز من التکرار) یعنی
یمینده تکرار اولمدن احتراز اولنه زیرا مستحق ولازم اولان یمین واحددر (لا بزمان او مکان) یعنی یمین ایلمك
زمانده مثلا جمعه کونی کبی یاخود مکانله مثلا شهرده معظم اولان جامع وبعض مراقد اولیا کبی ایله تغلیظ
اولنمیه زیرا وارد اولان نصدن زیاده در (ویحلف الیهودی بالله الذی انزل التوریة علی موسی علیه السلام
والنصرانی بالله الذی انزل الانجیل علی عیسی والمجوسی بالله الذی خلق النار) یهودی یه یمین ویرلك اولدیغی
وقت اول توراتی حضرت موسی پیغمبر علیه السلام اوزرینه انزال ایدن الله ایله تحلیف اولنور زیرا یهودی
طائفه سی توراته تعظیم ایدرلر ونصرانی یه یمین ویرلك اولدیغی وقت اول انجیلی حضرت عیسی پیغمبر علیه
السلامك اوزرینه انزال ایدن الله ایله تحلیف اولنور زیرا نصارا طائفه سی انجیله تعظیم ایدرلر ومجوسی یه یمین
ویرلك لازم اولدیغی تقدیرجه اول ناری خلق ایدن وایجاد ایدن الله ایله تحلیف اولنه زیرا مجوسی ناره عبادت
وا کا تعظیم ایدرلر (والوثنی بالله) ووثنی که الله تعالینك غیری یه عبادت ایدر الله ایله تحلیف اولنه زیرا جمله
مخلوقات الله تعالی حضرتلرینه تعظیم ایدرلر (ولا یحلفون فی معابدهم) وبو مذکورلر تحلیف اولندقلرنده کندو
بیوت عبادتلرنده تحلیف اولنمیه لر زیرا اول بیوته حاضر اولمقدن ممنوعدر (ویحلف علی الحاصل فی البیع
والنکاح بالله ما بینکما بیع قائم او نکاح قائم فی الحال) یعنی مدعی علیه اولان کسنه حاصل اولان شیئك
اوزرینه تحلیف اولنه مثلا نچن دعوی بیعده اولسه ایکیسنك مابیننده بو حالده بیع قائم اولدیغنه تحلیف اولنور
بیع ایلمدك دیو تحلیف اولنمیه زیرا احتمالدرکه اول سابقده واقع اولان بیعدن اقاله واقع اولمش اوله ونچن دعوای
نکاحده واقع اولسه مابینلرنده بو حالده نکاح اولدیغنه تحلیف اولنور نکاح ایلمدك دیو تحلیف اولنمیه زیرا
احتمالدرکه مابینلرنده خلع واقع اولمش اوله (وفی الطلاق ما هی بائن منك الان) واگر دعوی طلاقده ایسه
بو خاتون سندن باین دکلدر دیو تحلیف اولنه سن بونی طلاق ویرمدك می دیو تحلیف اولنمیه زیرا احتمالدرکه بعد
الطلاق تجدید اولنمش اوله (وفی الغصب ما یجب علیك رده) واگر دعوی غصبده ایسه اوزریکه بو شیئك ردی
واجب دکلدر دیو تحلیف اولنه بو شیئی غصب ایلدکی دیو تحلیف اولنمیه زیرا احتمالدرکه غصبی هبه ایله یاخود
بیع ایله فسخ ایلمش اوله ردده ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر (وفی الودیعة ما له هذا الذی یدعی فی یدك
ودیعة ولا شیء منه ولا له قبلك حق) واگر دعوی ودیعه ده اولسه بو سنك یدکده ودیعه دردیو دعوی ایلدیکی شیء
انك دکلدر واول شیئدن بعضیسی دخی انك دکلدر وهیچ سنك جهتکده حقی یوقدر دیو تحلیف اولنه له ده اولان
ضمیر ایکی محلده مدعی یه راجعدر ومنه ده اولان ضمیر هذایه راجعدر (لا علی السبب نحو بالله ما بعته) سبب
اوزرینه تحلیف اولنمیه مثلا والله بن بو کا بو شیئی بیع ایلمدم دیو تحلیف اولنمیه بعته ده اولان ضمیر مدعی یه
راجعدر (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون بو ذکر اولنان مسائلده خلاف واردر زیرا انك قتنده بو جمله ذکر
اولنان مسائلده سبب اوزرینه تحلیف اولنور که یمین دعوایه مطابق اوله (فان کان فی الحلف علی الحاصل ترك

النظر للمدعى حلف على السبب اجماعا) يعنى اكر حاصل اوزرينه يمين ايله ده مدعى ايچون ترك نظر اولسه اجماع علما ايله اول زمانده مدعى اولان كمسنه سبب اوزرينه حلف اولنور (كدعوى الشفعة بالجوار ونفقة المبتوتة والخصم لا يراهما) يعنى اجماعله سبب يمين اولنان مسئله نك صورتى حق جوارى شفعه ايله دعوى ايلمك كبى واول مبتوته اولان خاتونك نفقه سى كبى وحال بوكه خصم اولان كمسنه بو ايكى مسئله يى كندى مذهبنده جائز كورميه لر مثلا اول شفعه ايله طلب اولنان دارك مشتريسى اولان كمسنه شافعى المذهب اولسه شافعى ايسه شفعه يى جائز كورنلردن دكادر ياخود اول مبتوته اولان خاتونك زوجى شافعى المذهب اراسه وشافعى ايسه اول بت ايله طلاق اولنمش زوجه نك نفقه سن جائز كورنلردن دكادر بو تقديرجه حاصلى اوزرينه الله ايله تحليف اولنور كه بو آدم سنك اوزريكه شفعه يه مستحق دكادر ديو اولدخى يمين ايلسه يمينده صادقدر كندو اعتقادنده مدعى اولان كمسنه متضرر اولور ايدى سببه تحليف اولنور كه سن بو دارى اشترا ايلمدك ديو ومبتوته ده كذلك لا يراهماده اولان ضمير تثنيه شفعه ايله نفقه يه راجعدر (وكذا فى سبب لا يرتفع كعبد مسلم يدعى العتق) ودخى منكر اولان كمسنه سبب لا يرتفعده تحليف اولنور يعنى قچن دعوى وقوعندنصكره بر رافع ايله مرتفع اولمز سببده واقع اولسه اول زمانده تحليف سبب اوزرينه اولور عبد مسلمك مولاسى اوزرينه عتق دعوى ايلمسى كبى مثلا عبده كندو مولاسى اوزرينه عتق اولنديغنى دعوى ايدوب مولا انكار ايلسه سبب اوزرينه تحليف اولنور كه والله بن بونى عتق ايلمدم ديو زيرا حاصل اوزرينه تحليف اولنمغه ضرورت يوقدر زيرا عبد عتقدنصكره كيرو رقيقه عودت ايلمسى جائز دكادر (بخلاف الكافر والامة) اما كافر ايله امه تقدم ايدن عبد دعواسنك خلافنجه در يعنى قچن كافر ايله امه مولالرى اوزرينه عتق اولندقلرين دعوى ايلسه لر مولى اولان كمسنه الله ايله حاصل اوزرينه تحليف اولنور كه بو كافر حر دكادر وبو امه حره دكادر زيرا سبب بو ايكيده جائزدركه مرتفع اوله مثلا عبد نقض عهد ايله رقيق اوله ياخود دار حربه لاحق اولمغله وامه دخى دار حربه لاحق اولمغله (ومن ورث شيئا فادعاه آخر حلف على العلم) وشول كمسنه كه برشيئه وارث اولوب صكره بر كمسنه دخى اول شيئى كندونكدر ديو دعوى ايلسه اول وارث اولان كمسنه علمه تحليف اولنمز (وان اشتراه اووهب له فعلى البتات) واكر اول كمسنه اول شيئى اشترا ايلسه وياخود اكا هبه اولنمش اولسه صكره بر آخر كمسنه اول اشترا اولنان يا اول هبه اولنان شيئى كندونكدر ديو دعوى ايلسه بتات اوزره تحليف اولنه يعنى والله بو شيء بو مدعينك ملكى دكادر ديو يمين ايليه زيرا اول شيئه سبب شرعى ايله مالك اولمشدر (ولو افتدى المنكر يمينه اوصالح عنها على شيء صح) يعنى قچن يميندن نكول وانكار ايلين كمسنه يمين ايلمك ايچون برشيئله يمينى فدا ايلسه ياخود برشيئله مصالحه ايلسه واقع اولان افتدا ايله صلح يمينى صحيحدر زيرا حضرت عثمان رضى الله عنه اوزرينه فرق درهم دعوى اولنوب بر مقدارينى ويروب بر مقدارندن افتدا ايلدى اكاسن صادق سن نيچون يمين ايلمدك ديدكلرنده اخاف ان يوافق قدر يمينى فيقال هذا بسبب يمينه الكاذبة ديو بيوردبلر يعنى قورقارمكه يمينه بر امر مقدر موافق كله جمله خلق بو امر عثمان يمين ايلديكندن حاصل اولدى ديه لر (ولا يحلف بعده) يعنى بر منكر يمينى افتدا ايلدكدنصكره تحليف اولنمسى جائز دكادر بعده ده اولان ضمير افتدايه راجعدر

باب التحالف

مصنف رحمة الله عليه ايكى كمسنه نك ما بينده واقع تحالفى بيان ايدر (ولو اختلفا فى قدر الثمن او المبيع او فيهما حكم لمن برهن) يعنى قچن بايع ايله مشترى اول بيع اولنان شيئك مقدارنده اختلاف ايلسه لر مثلا مشترى اون درهمه اشترا ايلدم ديسه بايع اون بش درهمه اشترا ايلدك ديسه ياخود نفس مبيعده اختلاف ايلسه لر مثلا بايع اولان كمسنه اون بطمان بيع ايلدم ديسه مشترى اون بش بطمان اشترا ايلدم ديسه ياخود ايكيسنده معا يعنى ثمن ايله مبيعده اختلاف ايلسه لر برهنه ايدن كمسنه ايچون حكم اولنور يعنى بايع ايله مشترينك هر قنغيسيكه دعواسنه موافق بينه احضار ايدرسه قول انكدر فيهماده اولان ضمير قدر ثمن ايله مبيعه راجعدر (وان برهنا فلمثبت الزيادة) واكر بايع ايله مشترى هر برى برهنه ايلسه يعنى هر بريسى دعواسنه موافق بينه احضار ايلسه بينه زياده لك اثبات ايليه نكدر زيرا اثبات لاجل الاثباتدر (وان عجزا عن البرهان قيل لهما اما ان ترضى احدكما بدعوى الآخر والا فسخنا البيع) واكر بايع ايله مشترينك هر بريسى برهنه دن يعنى بينه احضارندن

عاجز اولسه لر ايكيسنه دينلوركه يا بريكز اول بر آخرك دعواسنه راضى اولسون وياخود بيعى فسخ ايدرز زيرا مقصود قطع نزاعدر بوايسه قطع نزاعه بر وجهدر (فان لم يرض احدهما بدعوى الآخر تحالفا) ايدى اكر ايكيسنك برى اول بر آخرك دعواسنه راضى اولمزسه تحالف ايلسونلر يعنى حاكم اولان كمسنه هر برينه انكار ايلديكى شيئه يمين ويرسون مثلا مشترى اولان كمسنه والله بن بو شيئى ايكى بيك درهمه اشترا ايلمدم ديو يمين ايلسون وبايع اولان والله بن بو شيئى بيك درهمه بيع ايلمدم ايكى بيك درهمه بيع ايلدم ديو يمين ايليه (وبدأ بيمين المشترى) قاضى اولان كمسنه عينى دين ايله بيع ايلمه ده مشترى اولان كمسنه نك يمينى ايله بدأ ايلسون زيرا مشترينك انكارى بايعك انكارندن اشددر (وفى المقايضة بايهما شاء) ودخى قاضى اولان كمسنه مقايضه ده يعنى عينى ايله ياخود دينى دينله بيع ايلمه ده بايع ايله مشترينك هر قنقيسنك يمينيله استرسه بدأ ايليه زيرا ايكيسنده مستويدر فائده نكولده (ومن نكل لزمه دعوى صاحبه) وشول كمسنه كه يميندن نكول ايليه اكا اول صاحبنك يعنى خصمنك دعوى ايلديكى شيء لازم اولور (وان حلفا فسخ القاضى البيع بطلب احدهما) واكر اول ايكى خصم برى بريله اتفاق ايتميوب تحالف ايدرلر ايسه قاضى اولان كمسنه اول متحالفينك برينك طلبيله ما بينلرنده واقع اولان بيعى فسخ ايليه ما بينلرنده اولان قطع اولنمق ايچون وبو مسئله ده مادامكه برينك طلبيله اولميه فسخ واقع اولمز زيرا نفس تحالف ايله فسخ واقع اولمز اما لعانده قچن زوجين لعاندن فارغ اولسه لر قاضى ما بينلرنده تفريق ايلسون استرسه ايكيسنك برندن طلب واقع اولسون استرسه واقع اولمسون زيرا حرمة لعان حق شرعدر وفسخ عقد حق عبددر طلبه محتاجدر (ولا تحالف لو اختلفا فى الاجل او شرط الخيار او قبض بعض الثمن وحلف المنكر) يعنى قچن اختلاف متبايعين بيننده اجلده اولسه ياخود شرط خيارده اولسه وياخود ثمنك بعضيسن يا كايسن قبض ايلمه ده اولسه تحالف اولمز منكر اولان كمسنه يمين ايلر يعنى اجله شرط خيارده وقبض ثمنده منكر اولان يمين ايليه وقول انك اولور يمينيله (ولا بعد هلاك المبيع وحلف المشترى) دخى ابو حنيفه ايله ابو يوسف قتنده مبيعك يد مشترى يده هلاك كندنصكره تحالف يوقدر مشترى يمين ايلر (وعند محمد يتحالفان) وامام محمد قتنده اول ثمنك مقدارنده تحالف ايلسونلر (ويفسخ وتلزم القيمة) واول بيع فسخ اولنور وقيمتى لازم اولور زيرا سلعه نك هلاكى تحالفه مانع دكلدر (وكذا الخلاف لو تعذر الرد وهو قائم) وكذلك بو مسئله ده اولان خلاف ما قبلنده كى اولان مسئله نك خلافى كبيدر يعنى قچن مبيعك ردى متعذر اولسه بر عيبك ظهورى سببيله وحال بوكه اول مبيع قائم وموجوددر اما ابو حنيفه ايله امام ابو يوسف قتنده عيب مشترينك يدنده ايكن ظهور ايلسه تحالف لازم اولمز وامام محمد قتنده لازم اولور (ولا بعد هلاك بعضه الا ان يرضى البايع بترك حصة الهالك) ودخى مبيعك بعضيسنك هلاك كندنصكره تحالف لازم اولمز الا قچن بايع اولان كمسنه اول هالك اولان حصه نك تركنه راضى اولسه يعنى اول هالك اولان حصه نك ثمنندن وقيمتندن برشيء المغه راضى اولميه بعضه ده اولان ضمير مبيعه راجعدر (وعندهما يتحالفان ويرد الباقى والقول للمشترى فى حصة الهالك عند ابى يوسف) واما مين قتنده تحالف ايده لر واول هلاك كدنصكره باقى قلان رد اولنه واول هالك اولان حصه ده قول مشترينكدر امام ابو يوسف قتنده (وتلزم قيمته عند محمد وتعتبر قيمتهما فى الانقسام يوم القبض) ودخى مشترى اولان كمسنه يه اول هالك اولان شيئك قيمتى لازم اولور وذكر اولنان قيمت انقسام اولمقده قبض كونيله اعتبار اولنور قيمته ده اولان ضمير هالكه راجعدر قيمتهماده اولان ضمير تثنيه يه مصنفك كلامنده مرجع يوقدر ايدى بونك صوابى وتعتبر القيمه ديمكدر (وان اختلفا فى قيمة الهالك فيه فالقول للبايع) واكر بايع ايله مشترى قبض كوننده اول هالك اولان حصه نك ثمننده اختلاف ايلسه لر قول بو مسئله ده بايعكدر زيرا ثمن ايكيسنك اتفاقيله واقع اولمشدر ومشترى اولان كمسنه اول هالك اولان حصه نك زياده سيله ناقص اولديغنى دعوى ايدر بايع ايسه اكا منكردر بو اجلدن قول انك اولدى (وان برهنا فبرهانه اولى) واكر بايع ايله مشترينك هر برى كندو دعواسنه برهنه ايدوب بينه احضار ايلسه لر بايع اولان كمسنه نك برهانى اوليدر زيرا اثباتى اكثردر برهانه ده اولان ضمير بايعه راجعدر (وان اختلفا فى قدر الثمن بعد اقالة البيع ما تحالفا وعاد البيع ان لم يقبض البايع المبيع) واكر بايع ايله مشترى مبيعك اقاله سندنصكره ثمنك مقدارنده اختلاف ايلسه لر تحالف ايليه لر بينه لرى اولديغى تقديرجه وما بينلرنده واقع اولان بيع عودت ايدر اكر بايع اولان كمسنه اول مبيعى قبض ايلمديسه (وان قبضه

فلا تحالف) واكر بايع اولان كمسنه اول مبيعى قبض ايلادى ايسه ما بينلرنده تحالف لازم اولمز امام ابو حنيفه ايله
ابو يوسف قتنده (خلافا لمحمد) وامام محمد ايچون خلاف واردر زيرا انك قتنده تحالف لازمدر قبضه ده اولان
ضمير مبيعه راجعدر (ولو فى قدر رأس المال بعد اقالة السلم فالقول للمسلم اليه فيه ولا يعود السلم) واكر
سلم ايله مسلم اليه اولان كمسنه لر رأس سلمك مقدارنده عقد سلم اقاله سندنصكره اختلاف ايلسه لر قول
بو مسئله ده مسلم اليهكدر ذكر ايلاديكى مقدارده زيرا رب السلم اولان كمسنه مسلم اليهك اوزرينه زياده لك دعوى
ايدوب مسلم اليه انى انكار ايلر واول سلم عودت ايلمز بيع عودت ايلاديكى كبى زيرا تحالفدن مقصود اول عقدى فسخ
ايلمكدر (ولو اختلفا فى قدر الاجرة او المنفعة او فيهما قبل استيفاء المنفعة تحالفا وترادا) واكر موجود ايله مستأجر
اولان كمسنه لر عين مؤجره نك منافعنى استيفا ايلمزدن مقدم اجرتك مقدارنده ياخود اول مؤجر اولان عينك
منفعتنده ياخود ايكيسنده معا اختلاف ايلسه لر ايكيسى تحالف ايدوب عقد اجاره ردايلسه لر يعنى برى برينه
رد ايلسونلر زيرا اجاره بيعه مشابهدر (وبدأ بيمين المستأجر ان اختلفا فى الاجرة وبيمين المؤجر لو فى المنفعة) يعنى
مؤجر ايله مستأجر بينده تحالف واقع اولديغى حينده مستأجر اولان كمسنه نك يمينى ايله بداء اولنه اكر اختلاف
اجرتده ايسه ودخى اجرتك يمينى ايله ابتدا اولنه اكر اختلاف منفعتده ايسه (وايهما نكل لزمه دعوى الآخر
وايهما برهن قبل) بو ذكر اولنان موجود ايله مستأجرلدن هر قنغيسى يميندن نكول ايدرسه اول برآخرك دعواسى
اكا لازم اولور وهر قنغيسيكه مدعاسنه برهنه ايلسه برهانى قبول اولنور لزمه ده اولان ضمير نكول ايدنه راجعدر
(وان برهنا فحجة المستأجر فى المنفعة) واكر مستأجر ايله مؤجرلدن هر برى دعواسنه برهنه ايلسه مستأجر اولان
كمسنه نك حجتى يعنى بينه سى منفعتده اوليدر زيرا زياده لكه مثبتدر (وحجة المؤجر فى الاجرة) ومؤجر اولان
كمسنه نك حجتى اجرتده اوليدر زيرا اثباتى اكثردر (وبعد استيفاء المنفعة لا يتحالفان) يعنى مستأجر اولان كمسنه
اول عين مؤجره نك منافعنى استيفا ايلدكدنصكره ايكيسنك ما بيننده تحالف يوقدر زيرا تحالف فسخ ايچون
اولور ومنافع استيفا اولندقدنصكره فسخ ممتنعدر (والقول للمستأجر) وقول مستأجركدر يمينى ايله (وبعد
استيفاء البعض يتحالفان وتفسخ فيما بقى والقول للمستأجر فيما مضى) واول عين مؤجره نك منافعنك
بعضيسى استيفادنصكره تحالف ايده لر واول باقى منافعده اجاره فسخ اولنه وقول مستأجركدر (وان اختلفا فى
قدر بدل الكتابة لا يتحالفان والقول للعبد وقالا يتحالفان وتفسخ) واكر مولى ايله مكاتب بدل كتابتك مقدارنده
اختلاف ايلسه لر تحالف ايلميه لر وقول عبدكدر امام ابو حنيفه قتنده وامامين ديديلركه تحالف ايلسونلر
واول ما بينلرنده اولان كتابت فسخ اولنه زيرا فسخى قبول ايدر عقدده اختلاف ايلمشلردر (وان اختلف الزوجان
فى متاع البيت فالقول لها فيما صلح لها وله فيما صلح له اولهما) يعنى وقتاكه زوج ايله زوجه ما بيننده كندو اولر بنك
متاعنده اختلاف ايلسه لر قول زوجه نكدر اكا لايق وصالح اولان اشياده وبو زوجه ايله زوج ما بيننده كرك
نكاح قائم اولسون كرك اولمسون ودخى قول زوجكدر اكا صالح اولان شيلرده ياخود زوجينكدر مثلا ايكيسنه
صالح اولان اشياده دوشك ويورغان كبى وعقار ومواشى ونقود وبونلره بكزر اولان اشياده قول زوجكدر
(وبعد موت احدهما القول فى المحتمل للحى) يعنى زوجله زوجه نك بريسنك موتندنصكره قول محتمله ده حى
ايچوندر يعنى اول شيكه زوجله زوجه يه محتملدر يعنى لايق وصالحدر اول شى ايكى زوجدن حياتده قلانكدر
ودخى ميتك وارثلرينكدر زيرا انلر دخى احيادندر واول شيكه برينه لايق وصالحدر بنه اول شى انكدر
وعند ابى يوسف كذلك فى الزائد على جهاز مثلها وامام ابو يوسف قتنده بكين مسئله كبى قول زوجه نكدر يمينيله
اول زوجه نك كندو مثلنك جهازندن زياده اولانده مثلهاده اولان ضمير زوجه يه راجعدر (وفى جهاز مثلها
لها) واول زوجه نك كندو مثلنك جهازنده قول زوجه نكدر (او لورثتها) ياخود اول زوجه نك وارثلرينكدر زيرا
انلر زوجه نك مقامنه قائملردر مثلهاده واهاده اولان ولورثتهاده اولان ضميرلر زوجه يه راجعدر (وعند محمد
للرجل او لورثته) وامام محمد قتنده اول رجلك اولان اشيا رجلكدر ياخود ورثه نكدر لورثته ده اولان ضمير
زوجه راجعدر (وان كان احدهما مملوكا فالكل للحر فى الحياة) واكر اول ايكيلرك متاعنده اختلاف ايدنلرك بريسى
مملوك اولسه اول ايكيسنده اولان متاعك جمله سى اول حر اولانكدر حال حياتده زيرا حرك يدى اقويدر
(و للحى فى الموت) ودخى اول ايكيلرك جمله متاعى حى اولان كمسنه نكدر حال موتده (وقالا المأذون والمكاتب

كالحر) وامامين ديديلركه مأذون ايله مكاتب حر كبيدر يعنى جمله اوده اولان اشيا انلركدر زيرا يدلرى خصومتده
معتبردر (فصل) بو فصلده مدعى ايله مدعى عليهك ما بينلرنده دفع اولنان ودفع اولنميان خصومت بيان اولنور
(قال ذو اليد هذا الشئ اودعنيه فلان الغائب او اعارنيه او اجرنيه او رهنيه او غصبته منه وبرهن على ذلك
ان دفعت خصومة المدعى) يعنى بر كمسنه بر كمسنه نك يدنده اولان شيئى دعوى ايدوب بو شئ بنمدر ديو نزاع
ايلسه ذو اليد اولان كمسنه بو شيئى بكا فلان غائب اولان كمسنه وديعه قودى ياخود عاريه طريقيله ويردى
ياخوداندن اجاره يه الدم ياخود بنده رهن قودى ياخوداندن غصب طريقيله الدم ديسه واول ديديكى سوزه
برهنه ايلسه اول مدعى اولان كمسنه نك خصومتى مندفع اولور بو بش صورتده زيرا خصومت اولمديغى
بينه ايله اثبات ايلادى وبعض علما خصومت مندفع اولمز ديدى وبو بش يرده اولان ضميرلر شيئه راجعدر منه ده
اولان ضمير غائبه راجعدر (وقال ابو يوسف فمن عرف بالحيل لا تندفع وبه يؤخذ) وامام ابو يوسف ديديكه
شول كمسنه دهكه خلق ارا سنده حيله ايله معروفدر انده خصومت مندفعه اولمز وبو قول ايله اخذ وعمل اولنور
فتوا ده وقضاده (وان قال الشهود اودعه من لا نعرفه لا تندفع) واكر شاهدلر بو شيئى بونك يانده بزم بلمديكمز
كمسنه وديعه قودى ديسه لر خصومت مندفعه اولمز زيرا احتمالدركه مودع اولان بو دعوى ايدن كمسنه نك اوله
اودعه ده اولان ضمير مدعى عليهه راجعدر لا نعرفه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (بخلاف
قولهم نعرفه بوجهه لا باسمه ونسبه حيث تندفع عند الامام) اما شاهدلرك بز بو آدمى يوزى ايله بلورز اسمى
ونسبى ايله بلمزديمه لرى تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر امام ابو حنيفه قتنده خصومت مندفعه اولديغى
حيثيتندن (خلافا لمحمد) وامام محمدك بو مسئله ده خلافى واردر قولهم ده اولان ضمير شهوده راجعدر نعرفه
وبوجهه ده وباسمه ده ونسبه ده اولان ضميرلر مدعى عليهه راجعدر (ولو قال اشتريته منه لا تندفع) وقچن مدعى
عليه اولان كمسنه بن بو شيئى غائب اولان فلاندن اشترا ايلدم ديسه خصومت مندفع اولمز (وكذا لو قال المدعى
سرقته او غصبته منى) ودخى شول خصومت مندفعه اولمز قچن مدعى اولان كمسنه مدعى عليهه سن بو شيئى
بندن سرقه ايلدك ياخود بندن غصب ايلدك ديسه (وان برهن ذو اليد على ايداع الغائب) ان وصليه در يعنى
خصومت قچن مندفعه اولمز واكركه ذو اليد اولان كمسنه اول يدنده اولان شيئى اول غائب اولان كمسنه وديعه
قوديغنه برهنه ايدرايسه ده (وكذا ان قال سرق منى خلافا لمحمد) ودخى خصومت مندفعه اولمز قچن مدعى
اولان كمسنه بو شئ بندن سرقه اولندى ديسه وامام محمد ايچون بو مسئله ده خلاف واردر زيرا انك قتنده
خصومت مندفعه اولور (ولو قال المدعى ابتعته من زيد وقال ذو اليد اودعنيه هو اندفعت بلا حجة) واكر مدعى
اولان كمسنه دعواسنده بن بو شيئى زيددن ابتاع ايله اشترا ايلدم ديسه وذو اليد اولان من بو زيد بكا بونى وديعه
قومشدر ديسه اول خصومت حجتسز يعنى بينه سز مندفعه اولور زيرا ملك غير كمسنه نك اولديغنه توافق
ايلمشلردر ابتعته ده اولان ضمير واودعنيه ده اولان ضمير مدعى اولان شيئه راجعدر (الا اذا برهن المدعى ان زيدا
وكله بقبضه) الا قچن مز بور زيد كندوبى اول شيئك قبضنه وكيل ايلاديكنه برهنه ايلسه اول حينده خصومت
مندفعه اولمز زيرا اول شيئك امساكنه كندوسى احق اولديغى بينه ايله اثبات ايلمشدر

باب دعوى الرجلين

مصنف دخى بو بابده ايكى رجلك برى برينك اوزرينه ايلدكارى دعوانك احوالنى بيان ايدر (لا تعتبر بينة
ذى اليد فى الملك المطلق) ملك مطلقده صاحب اليد اولان كمسنه نك بينه سى اعتبار اولنمز ملك مطلقك معناسى
بر رجل دعواسنده بو شئ بنمدر يعنى ملكمدر ديوب سببنى بيان ايلمكدر (وبينة الخارج فيه احق) وبو ملك
مطلقده خارج اولان كمسنه نك بينه سى احق واوليدر اول ذو اليد اولان كمسنه نك بينه سندن زيرا انده زياده
اثبات واردر وامام شافعى قتنده ذو اليدك بينه سى اوليدر فيه ده اولان ضمير ملك مطلقه راجعدر (برهنا على
ما فى يد آخر قضى به لهما) يعنى قچن ايكى كمسنه برآخر رجلك يدنده اولان شيئى دعوى ايدوب برهنه ايلسه لر
قاضى اولان كمسنه اول ايكى كمسنه يه برهانلرى موجبنجه اول شيئه قضا ايليه يعنى حكم ايليه (ولو على نكاح
امرأة سقطا) واكر ايكى كمسنه بر خاتونك نكاحنه برهنه ايدوب بينه اقامت ايلسه لر ايكيسنك دخى بينه سى
ساقط اولور زيرا ايكى بينه ايله عمل ايلمك متعذردر زيرا اول بضع اشتراكه قابل اولمديغى اجلدن (وهى لمن صدقته)

واول خاتون بونم زوجمدر دیوب تصدیق ایلدیکیدر زیرا نکاح تصادقله حکم اولنور (فان ارخا فالسابق احق) واکر اول ایکی زوجك هر بریسی دعواسنده بن بو خاتونی فلان تاریخده تزوج ایلدم دیوب تاریخ ایدرلر ایسه تاریخی اسبق اولان کمسنه اول خاتونه احقدر زیرا سبقده زیاده اثبات واردر (وان اقرت لاحدهما قبل البرهان فهی له) واکر اول خاتون ایکی زوجك برینه قبل البرهان اقرار ایدوب بو بنم زوجمدر دیسه اول خاتون انك اولور تصادق ایلدکاری اجلدن له ده اولان ضمیر اقرار ایلدیکی کمسنه یه راجعدر (فان برهن الآخر بعد ذلك قضی له) واکر اول خاتون اول بر زوجه اقرار ایلدکدنصکره اول بریسی دخی کندو خاتونیدر دیو برهنه ایلسه اول خاتون اول برهنه ایدن کمسنه یه قضا اولنور یعنی اول خاتون انکدر دیو حکم اولنور زیرا بینه اقراردن اقویدر له ده اولان ضمیر برهنه ایدن کمسنه یه راجعدر (وان برهن احدهما فقضی له ثم برهن الآخر لا یقبل) واکر اول ایکی زوجك بری اول خاتون کندو زوجه سی اولدیغنه برهنه ایدوب اکا قضا اولندقدنصکره اول بر آخر دخی کندو زوجه سی اولدیغنه برهنه ایلسه قبول اولنمز زیرا قضاء اول محلنه واقع اولدیغی اجلدن انك مثلی اکا مناقض اولمز (الا ان اثبت سبقه) مکر اول آخر کندو نکاحی اسبق اولدیغنی اثبات ایلیه زیرا اولکیده بلاشبهه خطا ظهور ایلمشدر (وکذا لا یقبل برهان خارج علی ذی ید نکاحه ظاهر الا ان اثبت سبقه) وکذلك خارج اولان کمسنه نك برهانی اول نکاحی ظاهر اولان ذوالیدك اوزرینه قبول اولنمز الا انجق کندو نکاحنك سبقنی اثبات ایلیه اولکی قضانك خطاسی ظهور ایلدیکی اجلدن نکاحه ده اولان ضمیر ذوالیده راجعدر سبقه ده اولان ضمیر نکاحه راجعدر (وان برهنا علی شراء شیء من آخر فلکل نصفه بنصف ثمنه او ترکه) واکر ایکی خارج کمسنه بر آخردن بر شیئك شراسنه برهنه ایلسه لر اول ایکی کمسنه مخیر اولور استرسه هر بری اول شیئك نصفنی نصف ثمنله اخذ ایلسون استرسه ترك ایلسون نصفه ده وثمنه ده اولان ضمیر لر شیئه راجعدر (وبترك احدهما بعد ما قضی لهما لا یأخذ الآخر کله) واول ایکی مبرهن اولان کمسنه ایکیسندن برینك ترکیله حکم اولندقدنصکره اول شیئك کلیسن آخر اخذ ایلمسون زیرا اول شیئك نصفنه حکم اولنمشیدی کله ده ضمیر شیئه راجعدر (فان کان لاحدهما ید او تاریخ فهو اولی) واکر ایکی مدعینك برینك اول مدعی اولان شیده یدی اولسه یعنی صاحب ید اولسه یاخود تاریخی اولسه ایدی اول صاحب ید اولان کمسنه ویاخود اول صاحب تاریخ اولان کمسنه اول شیئی اخذ ایلمکه اولیدر زیرا صاحب اولمسی شراسی اسبق اولمسنه دلیلدر (وان ارخا فالسابق اولی) واول ایکی مدعینك هر بری دعواسنده تاریخ ذکر ایدوب اثبات ایلسه اول تاریخی اسبق اولان کمسنه اول شیئی اخذ ایلمکه اولیدر (وان کان لاحدهما ید وللآخر تاریخ فذو الید اولی) واکر ایکی مدعینك برینك یدی اولسه وبرینك تاریخی اولسه ذوالید اولان کمسنه اول شیئی اخذ وقبض ایلمکه اولیدر زیرا اسبق واردر (والشراء احق من هبة وصدقة مع قبض) یعنی شرانك بینه سی قبض ایله اولان هبه وصدقه نك بینه سندن احقدر مثلا بر کمسنه نك تحت یدنده وقبضنده بر شیء اولوب اشترا ایلدیکنه بینه سی اولسه بر کمسنه دخی بو شیئی دعوی ایدوب بینه احضار ایلسه که بو شیئی فلان کمسنه بکا صدقه ویاخود هبه وبردی دیو اول تحت یدنده وقبضنده اولوب شرا دعواسن ایدن کمسنه نك بینه سی احقدر (والهبة والصدقة فیما لا یحتمل القسمة سواء) یعنی قسمته محتمل اولمین اشیاده هبه ایله صدقه اولدیغنك بینه سی برابردر (وکذا الشراء والمهر عند ابی یوسف) یعنی شرا ایله مهر هبه ایله صدقه کبیدر امام ابو یوسف قتنده زیرا ایکیسی قوتده مستو یلردر (وقال محمد الشراء اولی وعلی الزوج القیمة) وامام محمد دیدیکه شرا اولیدر یعنی شرا بینه سی مهرك بینه سندن اولیدر واول زوج اوزرینه اول شیئك قیمتی واردر واکثر اصحاب متون بو مسئله ده ابو یوسف قوانه متابعت ایلمشلردر وبو اجلدن بو متنده تقدیم اولنمشدر (والرهن مع القبض اولی من الهبة معه) رهنك بینه سی قبض ایله اولان هبه نك بینه سندن اولیدر استحسان جهتندن وقیاس جهتندن هبه اولیدر زیرا ملکیت اثبات ایدر معه ده اولان ضمیر قبضه راجعدر (فان کانت بشرط العوض فهی اولی) واکر اول هبه شرط عوض ایله اولندی ایسه رهندن اولی اولور زیرا بو صورتده بیع اولور وبیع ایسه رهندن اولیدر وهی ضمیری هبه یه راجعدر (وان برهن خارجان علی ملك مورخ او شراء مورخ من واحد غیر ذی الید فالسابق اولی) واکر ایکی خارج کمسنه نك هر بری اول دعوی ایلدکاری شیئی اول ذوالید اولان کمسنه نك غیریسندن ملك مورخه یعنی فلان

تاریخده مالك اولدقلرینه یاخود شراء مورخه یعنی فلان تاریخده اشترا ایلدکلرینه برهنه ایلسه لر بو ایکی صورتده سابق اولان کمسنه نك بینه سی اولیدر (وان برهن احدهما علی الشراء من زید والآخر من بکر واتفق تاریخهما فهما سواء) واکر ایکی مدعینك بریسی بو شیئی زیددن اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه واول بر آخر بکردن اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه وایکیسنك تاریخی متفق اولسه ایدی اول ایکی مدعی دعواده برابردر واول ادعا اولنان شیء ایکیسنك ما بیننده ایکی نصف قسمت اولنور کرك ایکی تاریخك بری مقدم اوله کرك اولمیه (وکذا الوقت احدهما فقط) وکذلك اول ایکی مدعی اولان کمسنه لر دعواده برابر اولور انجق ایکیسنك بری توقیت ایلسه فقط زیرا برینك توقیتی ملکك تقدمنه دلالت ایلمز (ولو برهن خارج علی الشراء من شخص وآخر علی الهبة والقبض من غیره وآخر علی الارث من ابیه وآخر علی الصدقة والقبض من رابع قضی بینهم ارباعا) یعنی انجق خارج اولان کمسنه بر شیئی بر شخصدن اشترا ایلدیکنه برهنه ایلسه وبر آخر دخی اول شیئی بر غیری کمسنه دن هبه ایله الوب قبض ایلدیکنه برهنه ایلسه وبر آخر دخی باباسندن ارثله انتقال ایتمشدر دیو دعوی ایلسه وبر آخر دخی اول شیئی بر کمسنه دن صدقه طریقیله الوب قبض ایلدیکنه برهنه ایلسه قاضی اولان کمسنه اول مدعی اولان شیئی درت ربع ایلیوب هر برینه بر ربع ویره زیرا هر بری کندو بایعنه ملك اثبات ایتمشدر من غیره ده اولان ضمیر شخصه راجعدر من ابیه ده اولان ضمیر ما قبلنده کی آخره راجعدر (ولو برهن خارج علی ملك مورخ وذو الید علی ملك اقدم منه فهو اولی) یعنی انجق خارج اولان کمسنه بر ملك مورخه برهنه ایلسه وذوالید اولان کمسنه اندن اقدم بر ملکه برهنه ایلسه ایدی اول ذوالید اولان کمسنه اول خارجدن اولیدر یعنی بینه سی اول خارجك بینه سنك اوزرینه مقدمدر (خلافا لمحمد فی روایة) وامام محمد ایچون بر روایتده خلاف واردر یعنی اول ذوالیدك بینه سی قتنده اولی دکلدر زیرا ایکیسی دخی ملك مطلقه قائم اولوب ملك جهتنه تعرض اولنمشدر بو اجلدن تقدم وتأخر برابر اولدی منه ده اولان ضمیر ملك مورخه راجعدر فهو ضمیری ذوالیده راجعدر (وکذا الخلاف لو کانت الید لهما) ودخی ید ایکیسنك اولدیغی صورتده خلاف تقدم ایدن مسئله نك خلافی کبیدر که انجق ایکی مدعینك بری ملك مورخه برهنه ایدوب وبری اندن اقدم بر تاریخه برهنه ایلسه اول اقدم اولان تاریخ اولیدر وامام محمدك بر روایتده خلافی واردر (ولو برهن خارج وذو الید علی ملك مطلق ووقت احدهما فقط فالخارج اولی وعند ابی یوسف ذو الوقت اولی) یعنی انجق بر خارج ایله بر ذوالید بر ملك مطلقه برهنه ایلسه لر وبو ایکیسنك بری فقط کندو ملکی اولدیغنه بر وقت معین ذکر ایلسه ایدی اول خارج اولان کمسنه اول ذوالیددن اولیدر امام محمد ایله امام ابو حنیفه قتنده وامام ابو یوسف قتنده اول ذو الوقت اولان کمسنه اولیدر زیرا اقدمدر (ولو کان المدعی فی ایدیهما او فی ید ثالث والمسئلة بحالها فهما سواء) یعنی مدعی اولان شیء ایکی مدعینك یدنده اولسه یاخود بر ثالث کمسنه نك یدنده اولسه وحال بو که اول مسئله حالی ایله اولسه یعنی ایکیسنك بری ملك مطلقه برهنه ایدوب بری وقت ذکر ایلسه ایکیسی برابر اولورلر امام ابو حنیفه قتنده (وعند ابی یوسف الذی وقت اولی) وامام ابو یوسف قتنده وقت ذکر ایدن اولیدر (وعند محمد الذی اطلق اولی) وامام محمد قتنده اطلاق ایدوب وقت ذکر ایلمین اولیدر (وان برهن خارج وذو ید علی النتاج فذو الید اولی) واکر بر خارج ایله بر ذوید اولان کمسنه لر بر نتاجه یعنی بر حیوانك ولدنه برهنه ایلسه لر ذوالید اولان کمسنه نك برهانی اولیدر زیرا ذوالیدك بینه سی ید ایله در بو اجلدن اکا قضا اولنور (وکذا لو برهن کل علی تلقی الملك من آخر وعلی النتاج عنده) ودخی اول خارج ایله ذوالید اولان کمسنه لرك هر بری اول دعوی ایلدیکی شیئك ملکنه بر آخردن تلقی ایلدیکنه ودخی اول نتاجك بایعنده حاصل اولدیغنه برهنه ایلسه اول ذوالید اولان کمسنه اولیدر یعنی ذوالیدك برهانی قبول اولنمق اولیدر عنده ده اولان ضمیر برهنه راجعدر (ولو برهن احدهما علی الملك المطلق والآخر علی النتاج فهو اولی) وانجق ایکی مدعینك بری ملك مطلقه واول بری نتاجه برهنه ایلسه لر اول نتاجه برهنه ایدن اولیدر زیرا بینه سی اولویت ملکه قائمه اولمشدر (وکذا لو کانا خارجین) ودخی نتاجك بینه سی اولیدر انجق مدعینك ایکیسی خارج اولسه لر وبری صاحب ید اولمسه (ولو قضی بالنتاج لذی الید ثم برهن ثالث علی النتاج قضی له الا ان یعید ذو الید برهانه) یعنی انجق قاضی اولان کمسنه ذوالید اولان کمسنه یه نتاج

ايله قضا ايلسه صكره اول مدعيدن غيري بر ثالث نتاج اوزرينه برهنه ايلسه يعني نتاج كندونك اولديغنه برهنه
ايلسه اول ثالثه قضا اولنور مكر ذواليد اولان كمسنه كيرو برهاني اعاده ايليه يعني اول كتوردوكي بينه دن
غيري بر بينه دخي احضار ايليه اول زمانده بينه‌ا كا قضا اولنور له ده اولان ضمير ثالثه راجعدر برهانه ده اولان
ضمير ذواليده راجعدر (كما لو برهن المقضي عليه بالملك المطلق على النتاج يقبل وينقض القضاء) يعني بو تقدم
ايدن مسئله كبيدرچن اول اوزرينه ملك مطلق ايله قضاء اولنمش اولان كمسنه نتاجه برهنه ايدوب بينه احضار
ايلسه اول بينه قبول اولنور واول واقع اولان قضا نقض اولنور زيرا بو برهان نقض منزله سنه منزلدر مثلا
اوزرينه ملك مطلق ايله قضاء اولنمش كمسنه اول دعوى اولنان شيئي كندو دابه سنك نتاجي اولديغنه برهنه
ايلسه اول نتاجه قائم اولان برهان قبول اولنور واول واقع اولان قضا نقض اولور (وكل سبب لا يتكرر فهو
مثل النتاج كنسج ثياب لا تنسج الا مرة وحلب اللبن واتخاذ الجبن واللبد والمرعزي وجز الصوف) وهر توب كبي
متكرر اولميه اول نتاج كبيدر يعني نتاج حكمنده در شول ثيابك نسجي كبيكه بر كره نسج اولنور ودخي سود صاغمق
كبي ودخي پينر اتخاذ ايلك كبي ودخي كچه اتخاذ ايلك كبي ودخي مرعزي قرقمق كبي ودخي يوك قرقمق كبي مثلا
بر كمسنه نك يدنده اولان توبي بو يمندر بن نسج ايلدم ديو دعوى ايلسه اول يدنده اولان كمسنه دخي بن نسج ايلدم
ديسه وياخود بر كمسنه نك يدنده اولان پينري بو يمندر بن اتخاذ ايلدم ديو ادعا ايلسه يدنده اولان كمسنه دخي
بوني كندو قويونمدن صاغوب كندم پينر اتخاذ ايلدم ديسه صاحب يد اولان كمسنه يه حكم اولنور زيرا سبب
بو صورتلرده متكرر دكلدر وباقي صورتلرده كذلك (وما يتكرر بمنزلة الملك المطلق كنسج الخز وكالبناء والغرس
وزراعة البر والحبوب) وهر سببكه متكرر اوله اول ملك مطلق منزله سنده در خز طوقمق وبنا كبي واغاج دكمك كبي
وبغداي وسائر حبوبات اكمك كبي مثلا بر كمسنه بر كمسنه نك يدنده اولان توبي كندو خزمدن نسج ايلدم
ديو دعوى ايدوب برهنه ايلسه وذواليد اولان كمسنه بينه بو منوال اوزره دعوى ايدوب بينه كتورسه اول خارج
اولان كمسنه نك بينه سنه عمل اولنور واكا حكم اولنور سبب متكرر اولديغي اجلدن زيرا استعمال اولنوب
پاره لنديقدنصكره بر كره دخي اكيروب نسج ايدرلر ايمش وبنا وغرس وزراعت حبوب ايكيشر كره واقع اولمسي
ممكندر (وما اشكل رجع فيه الى اهل الخبرة) وشول شيئك كه حالي مشكل اوله متكرر ميدر دكميدر معلوم اولميه
اندن عدول نادن اهل خبره اولان كمسنه لره رجوع اولنور وحكم انلرك شورالريله اولور (فان اشكل عليهم
جعل كالمطلق) واكر حال اول عدول اولان كمسنه لرك اوزرلرينه مشكل اولسه مطلق كبي قلنور واول خارجه
حكم اولنور وانك بينه سيله عمل اولنور (وان برهن خارج على ملك مطلق وذو يد على الشراء منه فهو اولى) واكر
خارج اولان كمسنه ملك مطلقه برهنه ايدوب ذواليد اولان كمسنه اشترا ايلديكنه برهنه ايله اول خارجدن اوليدر
منه ده اولان ضمير خارجه راجعدر (وان برهن كل منهما على الشراء من صاحبه ولا تاريخ تهاترا) واكر خارج
ايله ذواليدك هر بريسي كندو صاحبندن اشترا ايلديكنه برهنه ايلسه وحال بوكه تاريخلري اولمسه اول ايكي بينه
متهاتر اولور يعني ساقط اولور (وترك المال في يد ذي اليد) واول ثمن اولان مال اول ذواليد اولان كمسنه نك
يدنده ترك اولنور يعني ابقا اولنور امام ابو حنيفه وابو يوسف قتلرنده (وعند محمد يقضي بد للخارج) وامام محمد
قتنده اول مال خارج اولانكدر (وان ارخا في العقار بلا ذكر قبض وتاريخ الخارج اسبق قضي لذي اليد) واكر
خارج ايله ذواليد اولان كمسنه لر عقار اولان شيده ذكر قبض سز تاريخ ذكر ايلسه لر وحال بوكه اول خارج اولان
كمسنه نك تاريخي اسبقدر اول ذواليد اولان كمسنه يه حكم اولنور امام ابو حنيفه وابو يوسف قتلرنده (وعند
محمد للخارج) وامام محمد قتنده خارج اولان كمسنه يه حكم اولنور (وان اثبتا قبضا قضي لذي اليد اتفاقا) واكر
قبض اثبات ايدرلرسه اتفاقله اول صاحب يد اولان كمسنه يه قضا اولنور زيرا اول ايكي بيع قول اوزره جائزدر
(وان كان وقت ذي اليد اسبق قضي للخارج في الوجهين) واكر اول ذواليد اولان كمسنه نك وقت ذكر ايلمسي
اسبق ايسه ذكر اولنان ايكي وجهده اول خارج اولان كمسنه يه قضا اولنور (ولا ترجيح بكثرة الشهود) يعني
شاهدلرك كثرتيله ترجيح يوقدر زيرا ترجيح قوت دليلها يله در كثرت ادله ايله دكلدر (وان ادعى احد خارجين نصف دار
والاخر كلها فالربع للاول) يعني اكر ايكي خارجك بري بر دارك نصفني دعوى ايدوب اول بر آخري كليسن دعوى
ايلسه لر اول دارك ربعي اول ايچوندر يعني نصف دعوى ايدن ايچوندر امام ابو حنيفه قتنده منازعه طريقيله

زيرا نصف صاحبي اولان كمسنه اول آخر كمسنه يه اول نصف آخرده منازعه ايلمز اويله اولسه اول نصف آخر
بينلرنده تنصيف اولنور كاهاده اولان ضمير داره راجعدر (وعندهما الثلث) وامام محمد ايله ابو يوسف قتلرنده
اول اول ايچون ثلث واردر (والباقي للآخر) واول ثلثدن باقي قلان اول بر آخركدر عول ومضاربه طريقيله زيرا
مسئله ده كل ونصف واردر اصلي ايكيدندر واوجه عول ايلدي كل دعوى ايدن ايكي سهم الور ونصف دعوى
ايدن بر سهم الور تمام بحث صدر الشريعه ده مسطوردر (وان كانت في يدهما فكلها بالمدعي الكل نصف بقضاء
ونصف بلا قضاء) واكر ذكر اولنان دارك كلي ونصفي دعوى ايدن كمسنه لرك يدلرنده ايسه اول دارك كليسي اول
كل دعوى ايده نكدر بر نصفي قضا ايله وبر نصفي قضاسز زيرا كندوسي خارجدر بر نصفي اكا بينه ايله قضا اولنور
واول يدنده اولان نصفده صاحبي اولان كمسنه اكا منازعه ايلمز يدهماده اولان ضمير تثنيه مدعي النصف ايله
مدعي الكله راجعدر نصفهاده اولان ضمير داره راجعدر (وان برهن خارجان على نتاج دابة وارخا قضي لمن
وافق سنها تاريخه) واكر ايكي خارج كمسنه بر دابه نك نتاجنه برهنه ايدوب تاريخ ذكر ايلسه لر شول كمسنه يه
قضا اولنور كه تاريخي اول دابه نك سننه موافق اوله يعني هر كيمك كه تاريخي اول دابه نك سننه موافق اولدي اكا
حكم اولنور زيرا موافق اولمسي علامت صدقدر كرك اول ايكيسنك يدنده اولسون كرك بريسنك يدنده اولسون
سنهاده اولان ضمير دابه يه راجعدر تاريخه ده اولان ضمير برهنه يه راجعدر (وان اشكل فلهما) واكر اول دابه نك
سني اول ايكي تاريخك برينه موافقتده مشكل اولسه اول دابه ايكيسنك اولور واول تاريخ ساقط اولور
(وان خالفهما بطلا) واكر اول ايكي تاريخ مختلف اولوب سننه موافق اولمسه بينه نك ايكيسيده باطل اولور زيرا
اول ايكي فريقك كذبي ظاهر اولمشدر (وان برهن احد الخارجين على غصب شيء والاخر على وديعته استويا) واكر
ايكي خارجك بريسي بر شيئك غصبنه يعني كندودن غصب اولنديغنه برهنه ايلسه واول آخر وديعه اولديغنه
يعني وديعه قودوغنه برهنه ايلسه ايكيسي مستوي اولورلر يعني ايكيسنه تنصيف طريقيله حكم اولنور
زيرا جحود ايله غصب اولور (فصل في التنازع بالايدي) بو فصل يد ايله متنازع اولان شيئك احكامي بيانده در
(لابس الثوب اولى من الآخذ بكمه) يعني بر ثوبك لابسي اولان كمسنه اول كمله آخذ اولان كمسنه دن اوليدر
زيرا لابسك تصرفي اول آخذ اولان كمسنه نك تصرفندن اظهردر (والراكب احق من الآخذ باللجام) ودخي
دابه يه راكب اولان كمسنه اول لجامله اخذ اولان كمسنه دن احقدر زيرا راكبك تصرفي آخذك تصرفندن اظهردر
(ومن في السرج احق من الرديف) وشول كمسنه كه بر دابه نك سرجنده اوله يعني اكر اوزرنده اوله اول اردينه
رديف اولان كمسنه دن احقدر (وصاحب الحمل اولى ممن علق كوزه عليها) يعني دابه نك اوزرنده اولان حملك
صاحبي اول اوزرينه بر داق ياخود قربه تعليق ايليان كمسنه دن اوليدر زيرا انك تصرفي اكثردر كوزه ده اولان
ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر عليهاده اولان ضمير دابه يه راجعدر (والراكبان بلا سرج او فيه سواء)
يعني بر دابه نك اوزرينه سرجسز وياخود سرج ايله راكب اولنلر برابرلردر يعني دعوى ايلدكلري دابه ده برابر
اولورلر وما بينلرينه على السويه قسمت اولنور فيه ده اولان ضمير سرجه راجعدر (وكذا الجالس على البساط
والمتعلق به) ودخي بساط اوزرينه جلوس ايدن كمسنه ايله اكا متعلق اولان برابردر يعني بر كليمك اوزرينه
بر كمسنه اوتورمش اولسه وبري بر طرفندن ياپشمش اولسه بو صورتده ايكيسي برابرلردر زيرا اوتورمق ياپشمقدن
زياده دكلدر (ومن معه ثوب وطرفه مع آخر) شول مسئله كبيكه بر آدم ايله بر توب اوله واول توبك بر طرفي بر آخر
ايله اوله ايكيسنك مابينده برابر اولور زيرا هر بريسنك اول توبده يدي واردر معه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان
من لفظنه راجعدر طرفه ده اولان ضمير توبه راجعدر (والحائط لمن جذوعه عليه او اتصل بيناءه اتصال تربيع)
يعني متنازع فيه اولان ديوار شول كمسنه نكدر كه كندي جذوعي يعني دركلري اول ديوارك اوزرنده اوله وياخود
انك بناسنه اتصال تربيع ايله متصل اولمش اوله اتصال تربيعك معناسي بو محلده چقن ديوار كرپچدن اولسه بو متنازع
فيه اولان ديوارك كرپچلرينك نصفلري اول متنازع فيه اولمين ديوارك كرپچلرينك نصفلرينه داخل اولمش اوله واكر
ديوار اغاجدن اولسه براغاج براغاجك اوزرينه مركب اولمش اوله جذوعه ده اولان ضمير ماقبلنده كي من لفظنه
راجعدر عليه ده اولان ضمير حائطه راجعدر بيناءه ده اولان ضمير ينه من لفظنه راجعدر (لا لمن له عليه هرادي)
يعني اول متنازع فيه اولان ديوار شول كمسنه يه اولمز كه انك اول ديوار اوزرنده هراديسي اوله هرادي شول

قنلردركه اوزوم اغاجينڭ تحتنه وضع ايدوب اوزرينه ممتد اولديغيچون لەدە اولان ضمير ما قبلندە من لفظنه
راجعدر عليه دە اولان ضمير حائطه راجعدر (بل الجاران فيه سواء) يعنى اول هراوى اولان ديواردە اول ايكى
جار مستوى اولورلر يعنى اول ديوارڭ انتفاعندە برابر اولورلر فيه دە اولان ضمير حائطه راجعدر (وان كان لكل
عليه ثلاثة جذوع فبينهما ولا ترجيح بالاكثر منها) واكر ايكى كسنه نڭ هر برينڭ اول حائط اوزرندە اوچ ديرەكى
اولسه اول اوچ ديرلڭ ما بينلرندە على السويه در زيرا ايكيسى مستويدر واول اوچدن زيادەدە ترجيح يوقدر مثلا
برينڭ اوچ ديرەكى وبرينڭ اون ديرەكى اولسه بو مجموع ايكيسينڭ ما بيننه نصفيندر منهادە اولان ضمير جذوعه
راجعدر (وان كان لاحدهما ثلاثة وللآخر اقل فهو لصاحب الثلاثة وللآخر موضع خشبة) واكر اول ايكى
كسنه نڭ برينڭ اوچ ديرەكى اولسه اول برينڭ اوچدن اقل اولسه ايدى اول ديوار اول اوچ درلڭ صاحبينڭدر
واول برآخرە برخشبه يعنى بر ديرلڭ موضعى وير يلور برروايتدە وبرروايتدە هر برينه كندو خشبى مقدارى حكم
اولنور (ولو لاحدهما جذوع وللآخر اتصال فلذى الاتصال وللآخر حق الوضع وقيل لذى الجذوع) وبچن اول
ايكى كسنه نڭ اول ديوار اوزرندە جذوعى اولسه وبرينڭ اتصالى اولسه ايدى اول ديوار اتصال صاحبنڭدر زيرا
اول ايكى ديوار اتصال ايله شیء واحد حكمندەدر واول برآخرە حق وضع واردر يعنى جذوعى وضع ايلمكلڭ
حقى واردر وبرروايتدە دينلديكه اول ديوار صاحب جذوع اولان كسنه نڭدر وهدايه نڭ عبارتى بوعباريه
مخالفدر زيرا بركه صاحب جذوعڭ تصرفى واردر وصاحب اتصالڭ يدى واردر فتامل (وذو بيت من دار كذى
بيوت منها فى حق ساحتها) يعنى بر داردن بربيت صاحبى اولان كسنه بنه اول داردن برقاچ بيتى اولان كسنه
كبيدر ساحتى حقندە يعنى اول دارڭ حوليسندە انتقال ايلمەدە زيرا ايكيسى استعمالدە مرورده مستويلردر
منهادە اولان ضمير داره راجعدر ساحتهادە اولان ضمير بنه داره راجعدر (ولو ادعيا ارضا كل انها فى يده وبرهنا
قضى بيدهما) وبچن ايكى كسنه برارضى دعوى ايدوب هر بريسى كندو يدندە اولديغنه برهنه ايلسه
برهانلرى موجبنجه يدلريله قضا اولنه يعنى هر بريسى صاحب يد اولديغنه حكم اولنه بوندنصكره بو ارضڭ
قسمتنى طلب ايلسەلر قسمت اولنمز تا كم هر بريسى ملكه بينه اقامت ايليه انهادە اولان ضمير ارضه راجعدر
فى يدە دە اولان ضمير ايكى مدعينڭ برينه راجعدر (فان برهن احدهما او كان لبن فيها او بنى او حفر قضى بيده)
واكر اول ارضى دعوى ايدن كسنه نڭ برى اول ارضى كندو يدندە اولديغنه برهنه ايلسه ياخود اول ارضدە
كرپچ قطع ايلمش اولسه ياخود اندە برمكان بنا ايلمش اولسه ياخود اندە برقيو قازمش اولسه يديله قضا اولنور
يعنى صاحب يد اولديغنه حكم اولنه زيرا بو ذكر اولنان اشيادنصكره اولسى صاحب يد اولمسنه دليلدر فيهادە
اولان ضمير ارضه راجعدر يدە دە اولان ضمير مبرهنه راجعدر (فى يده صبى يعبر عن نفسه قال انا حر فالقول له)
برصبى كندو نفسندن تعبيره يعنى تكلمه قادردر انا حرديدى قول انڭدر زيرا كندو نفسندن تعبيره قادر
كندو نفسنڭ يدندە اولمسنه دليلدر ايدى غيرڭ يوبنم عبدمدر ديمه سى قبول اولنمز اول صبينڭ انكارى
قتندە مكركه عبد اولديغنه بينه قائم اوله لەدە اولان ضمير صبيه راجعدر (وان قال انا عبد لفلان فهو
عبد لذى اليد) واكر صبى اولان كسنه بن فلان كسنه نڭ عبديم ديسه ايدى اول ذى اليد اولان كسنه نڭ
عبدى اولور زيرا رقيله اقرار ايلمشدر (وكذا من لا يعبر عن نفسه) ودخى كندو نفسندن تعبيره قادر اولمين صبى
صاحب يد اولان كسنه نڭ اولور زيرا بو صورتدە متاع منزله سندەدر (فلو ادعى الحرية عند كبره لا يقبل بلا حجة)
ايدى بچن بو ذكر اولنان صبى كبرى قتندە حر اولديغنى دعوى ايلسه دعواسى حجتسز قبول اولنمز زيرا رقيت
اوزرينه حالت صغردە ثابت اولمشيدى

باب دعوى النسب

بو بابدە مصنف دخى نسب دعوى ايلمه نڭ كيفيتنى واحكامنى بيان ايدر (ولدت مبيعة لاقل من نصف سنة
منذ بيعت فادعاه البائع فهو ابنه وهى ام ولده) بربيع اولنمش امه بيع اولنديغى كوندن نصف سنه دن اقلدە
ولادت ايلدى يعنى وضع حمل ايلدى وضع ايلدكدنصكره بايع اولان كسنه اول وضع اولنان ولدى كندو ولدى
اولديغنى دعوى ايلدى اول ولد كندو اوغلى اولور واول وضع ايلين امه انڭ ام ولدى اولور (ويفسخ البيع ويرد
الثمن) واول امه يه واقع اولان بيع فسخ اولنور وثمنى صاحبنه رد اولنور زيرا اصلدە جائزدكل ايدى فادعادە

اولان ضمير ولدڭ مفعول محذوفنه راجعدر فهو ضميرينه كذا راجعدر ابنه دە اولان ضمير بايعه راجعدر
ام ولدە دە اولان ضمير بنه بايعه راجعدر (وان ادعاه المشترى مع دعوته او بعدها) ان وصليه در يعنى اول امه دن
طوغن ولد بايعكدر واكركه انى مشترى بايعڭ دعوتى ايله ياخود دعوتدنصكره دعوى ايلدى ايسه دە زيرا
بايعڭ دعواسى اسبقدر ادعاه دە اولان ضمير بنه ولده راجعدر دعوته دە اولان ضمير بايعه راجعدر بعدهادە
اولان ضمير دعوته راجعدر (وكذا لو ادعاه بعد موت الام او عتقها) ودخى اول ولدڭ نسبى اول بايعدن ثابت اولور
بچن بايع اولان كسنه اول ولدى ام ولدڭ موتندنصكره دعوى ايلسه ياخود اول امى عتق ايلسه زيرا ام ولدنه
تابعدر اكا مضاف اولديغى جهتدن (ويرد حصته من الثمن فى العتق وكل الثمن فى الموت) وبايع اولان كسنه اول
امه يه عتق ايلديكى صورتدە اول ولدڭ ثمندن حصه سن وموتدە جميع ثمنى رد ايليه امام ابو حنيفه قتندە
(وقالا حصته فيهما) وامامين ديديلركه ايكى صورتدە اول ولدڭ حصه سن رد ايليه زيرا حصه سى قتلرندە
معتقدر (ولو ادعاه بعد موته او عتقه ردت) وبچن اول بايع اولان كسنه اول ولدى موتدنصكره دعوى ايلسه
ياخود انى عتق ايلسه دعواسى رد اولنور زيرا موتدنصكره نسبه حاجت يوقدر ادعاه دە اولان ضمير بارز ولده
راجعدر بعد موته دە اولان ضمير بنه ولده راجعدر (ولو ولدت لاكثر من نصف سنة واقل من سنتين ان صدقه
المشترى فالحكم كالاول) وبچن اول مبيع اولان امه بيع اولنديغى كوندن نصف سنه دن اكثردە وايكى سنه دن
اقلدە طوغرسه اكر مشترى اولان كسنه بايعى بو خصوصدە تصديق ايدرسه حكم كالاول اولور يعنى ولدڭ
نسبى بايعدن ثابت اولور وواقع اولان بيع فسخ اولنور (والا فلا يثبت) واكر مشترى بايعى تصديق ايلمز ايسه
اول ولدڭ بايعه نسبى ثابت اولمز زيرا احتمالدركه اول ولدڭ علوقى مشترينڭ ملكندە واقع اولمش اوله ودعوى
دخى رد اولنور صدقه دە اولان ضمير بايعه راجعدر (وان اكثر من سنتين لا يصح دعوته) واكر اول امه بيع
اولنديغى كوندن ايكى سنه دن اكثردە وضع ايلسه بايع اولان كسنه نڭ دعوتى صحيح اولمز زيرا اول ولدڭ علوقى
كندو ملكندە واقع اولمديغى متيقندر (فان صدقه المشترى ثبت نسبه وحمل على النكاح ولا يرد البيع ولا يعتق
الولد) واكر اول مشترى بايع ايكى سنه دن اكثردە وضع ايلمكلكى تصديق ايلسه اول ولدڭ نسبى بايع اولان
كسنه يه ثابت اولور ونكاح صحيحه حمل اولنور يعنى بعد البيع بينلرندە نكاح صحيح واقع اولديغنه حمل اولنور
حاللرى صلاحه حمل اولنوب تهمتدن برى اولمق ايچون واول ما بينلرندە واقع اولان بيع رد اولنمز ولد دخى عتق
اولنمز واول امه ام ولد اولمز زيرا انكاحدنصكره بو اشيا متصور دكلدر (وان باع عبدا ولد عنده ثم ادعاه بعد بيع
مشتريه صحت دعوته ورد بيع مشتريه) واكر بركسنه كندى يانندە طوغن عبدى بيع ايدوب صكره اول عبدڭ
مشتريسى اولان كسنه انى بيع ايلدكدنصكره بايع دعوى ايلسه دعوتى صحيح اولور واول عبدى اشترا ايدن
مشترينڭ بيعى رد اولنور عندە دە اولان ضمير باعڭ فاعلنه راجعدر ادعاه دە اولان ضمير بارز عبده راجعدر
مشتريه دە اولان ضمير بنه عبده راجعدر دعوته دە اولان ضمير بايعه راجعدر (وكذا لو كاتبه المشترى او كاتب امه
او رهن او اجر او زوجها ثم كانت الدعوة صحت ونقضت هذه التصرفات) ودخى بچن مشترى اولان كسنه اول
بايعڭ يانندە طوغن ولدى اشترا ايلدكدنصكره مكاتب ايلسه ياخود انا سن مكاتب ايلسه ياخود اول ولدى
رهنه قوسه ياخود اجاريه ويرسه ياخود امه يى تزويج ايلسه صكره بو اشيانڭ برينڭ وقوعندنصكره بايع اولان
كسنه اول ولدى ادعا ايلسه دعوت صحيحه اولور واول ذكر اولنان تصرفاتكه مشتريدن واقع اولمشيدى نقض
اولور زيرا بو ذكر اولنان اشيا عوارض قبيلندندر نقضه محتملدر بو اجلدن نقض اولندى كاتبه دە اولان ضمير
عبده راجعدر امه دە اولان ضمير ولده راجعدر زوجهادە اولان ضمير امه يه راجعدر (ولو باع احد توأمين ولدا
عنده فاعتقه المشترى ثم ادعى البائع الآخر ثبت نسبهما وبطل عتق المشترى) يعنى بچن بركسنه كندى يانندە
طوغن توأمينڭ برينى بيع ايلسه مشترى دخى انى اشترا ايلدكدنصكره عتق اولندقدە بايع اولان كسنه اول
بر توأم اخرى كندى ولديدر ديو ادعا ايلسه واول مشترينڭ اشترا ايلديكى توأمدە عتق باطل اولور زيرا توأمڭ
برينڭ نسبنڭ ثابت اولمسى اول برينڭ نسبنڭ ثبوتنى مستلزمدر عندە دە اولان ضمير باعڭ فاعلنه راجعدر
نسبهمادە اولان ضمير توأمينه راجعدر (ومن فى يده صبى لو قال هو ابن زيد ثم قال هو ابنى لا يكون ابنه وان جحد
زيد بنوته) وشول كسنه كه يدندە برصبى اوله سؤال اولندقدە بو زيدڭ اوغليدر ديدكدنصكره كندى اوغلمدر

دیسه زیدك اوغلیدر دیدكدن‌صكره كندی اوغلی اولمز ابو حنیفه قتنده واكركه زید اوغلانك بنوتن یعنی اوغللوغن انكار ایدرسه ده (وعندهما یصح ان جحد) وامامین قتنده اكا اوغل اولور اكر زید اوغلنی جحد ایدرسه فی یده ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر بنه من لفظنه راجعدر بنوته ده اولان ضمیر صبی یه راجعدر (ولو كان فی ید مسلم وذمی فادعی المسلم رقه والكافر بنوته فهو حر ابن الكافر) وبچن اول صبی بر مسلم ایله بر ذمینك یدلرنده اولسه مسلم اولان كسنه اول صبینك رقیق اولدیغنی دعوی ایلسه وكافر اولان كسنه بنوتن دعوی ایلسه اعدی اول صبی حردر واول كافرك اوغلیدر زیرا و حالده شرف حریته نائل واوسالده شرف اسلامه نائل اولورا ما اول مسلم ایله ذمینك هر بری اول صبینك بنوتن ادعا ایلسه‌لر مسلم بو خصوصده اولی اولور اكركه ایكیسی دعواده برابرلردر اما شرف اسلام ایچون مسلمك جانبی ترجیح اولنور رقه ده اولان ضمیر صبی یه راجعدر بنوته ده اولان ضمیر بنه صبی یه راجعدر (ولو كان فی ید زوجین فزعم انه ابنه من غیرها وزعمت انه ابنها من غیره فهو ابنهما) وبچن اول صبی بر زوج ایله بر زوجه‌نك یدلرنده اولسه زوج اولان كسنه زعم ایدركه بو صبی غیری زوجه‌دن كندو اوغلیدر وزوجه زعم ایدركه بو صبی غیر زوجدن كندی اوغلیدر دیو ادعا ایدوب نسبنه اقرار ایلمشلردر انه ده اولان ضمیر صبی یه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر زوجه راجعدر (ولو استولد مشتراته ثم استحقت فالولد حر وعلی الاب قیمته یوم الخصومة) یعنی بچن بر كسنه كندی مشتراسی اولان امه‌یه استیلاد ایلدكدنصكره اول امه مستحقه اولسه یعنی بر مستحق ظهور ایدوب انی اخذ ایلسه اول حاصل اولان ولد حر اولور و اول ولدك والدی اوزرینه یوم الخصومه اول ولدك قیمتی لازم اولور مشتراته ده اولان ضمیر استولدنك فاعلنه راجعدر قیمته ده اولان ضمیر ولده راجعدر (فان مات الولد فلا شیء علی ابیه وتركته للاب قبل الخصومة) مصنفك فان مات قولنده اولان فا فاء تفریعیه‌در یوم الخصومه قولنه تفریع واقع اولمشدر یعنی اول مستحقه اولان مستولده‌نك ولدی كندیدن اول وفات ایلسه باباسنه برشیء لازم اولمز واول ولدك متروكاتی قبل الخصومه باباسنكدر زیرا باباسی حقنده حر الاصلدر علی ابیه ده اولان ضمیر ولده راجعدر تركته ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر له ده اولان ضمیر مستولده راجعدر (وان قتله الاب غرم قیمته) واكر بابا انی قتل ایلسه قیمتنه غارم اولور (وكذا ان قتله غیره فاخذ دیته) وكذلك بابا دنغیریسی قتل ایلسه بابا قیمتنه غارم اولور یعنی بابادیتن اخذ ایدران قتله ده اولان ضمیر ولده راجعدر غیره ده اولان ضمیر ابه راجعدر دیته ده اولان ضمیر ولده راجعدر (ویرجع بقیمته وبالثمن علی بائعه لا بالعقر) یعنی مشتری اولان كسنه اول ولدك قیمتیله واول جاریه‌نك ثمنی ایله كندی بایعنك اوزرینه رجوع ایدرزیرا سلامته ضامن ایدی اما عقر ایله رجوع ایلمزیرا اول جاریه‌نك منافعنی استیفا ایلمك ایله لازم اولمشدر بقیمته ده اولان ضمیر ولده راجعدر بایعه ده اولان ضمیر بنه ولده راجعدر

كتاب الاقرار

وقتا كیم مصنف رحمة الله علیه كتاب الدعوانك احكامی بیانندن فارغ اولدی دعوادنصكره واقع اولان اقرارك احكامنه شروع ایلدی معلوم اوله كه اقرار اقرنك مصدریدر لغتده ثبوت معناسنه درافر الشیء واقره غیره اذا ثبت معناسندن اخذ اولنمشدر واصطلاح شرعده (هو اخبار بحق الاخر علی نفسه) یعنی اصطلاح فقهاده آخرلك معناسی بر آدم كندی نفسی اوزرینه بر اخره برحق ایله اخبار ایلمكدر مثلا بر كسنه فلان كسنه‌نك بنم اوزریمده فلان شیئی واردر دیسه اول شیء لازم اولان اشیادن اولور مجلس قضاده اولسون كرك غیریسنده اولسون (ولا یصح الا لمعلوم) یعنی اقرار صحیح اولمز الا بر شخص معلوم ایچون اعدی مجهول ایچون اقرار ایلمك صحیح اولمز (وحكمه ظهور المقر به) واول اقرارك حكمی اول مقر به اولان شیئك ظهور ایلمسیدر حكمه ده اولان ضمیر اقراره راجعدر (لا انشاؤه) یعنی اقراری انشا ایلمك صحیح دكلدر زیرا ملكه سبب دكلدر شارح ایدركه بو لفظك محلی وحكمه قولندن اول ذكر اولنمقدر وفی الحقیقه ذكر اولنمسنه حاجت یوقدر نته كیم متأمله خفی دكلدر (فصح الاقرار بالخمر للمسلم) بو فا مصنفك وحكمه ظهور المقر به قولنه تفریع واقع اولمشدر زیرا اول مقر به اولان شیء قبل الاقرار ثابتدر ابتدادن واقع اولمش علیك دكلدر اعدی مسلم اولان كسنه‌یه بر مقدار خمر ایله اقرار ایلمك صحیحدر وچون بر ذمی بر كسنه‌یه بر مقدار خمر اقرار ایلسه انی مقرلهه

تسلیم

تسلیم ایلمك ایله امر اولنور ابتدادن تملیك اولیدی صحیح اولمز ایدی (لا بطلاق وعتاق مكرها) یعنی طلاق وعتاق ایله مكره اولدیغی حالده اقرار ایلمك صحیح دكلدر دلیل الكذب كما اكراهه قائم اولدیغی اجلدن واكر انشا اولیدی صحیح اولوردی زیرا مكرهك طلاقی ایله عتاقی قتمزده واقعدر (واذا اقر حر مكلف بحق معلوم او مجهول كشیء وحق صح) یعنی بچن مكلف اولان كسنه بر كسنه‌یه برحق معلوم ایله یاخود مجهول ایله شیء وحق كبی بر شیئله اقرار ایلسه اقراری صحیح اولور ومجهول ایله اقرار ایلمك صحت اقراره مانع دكلدر (ولزمه بیان المجهول بماله قیمة) یعنی اول مكلف اولان كسنه بر مجهول ایله اقرار ایلدیكی تقدیرجه اكا اول مجهولی قیمتی اولان شیئله بیان ایلمسی لازم اولور زیرا ذمتنده واجب الادا اولان شیئدن خبر ویردی لزمه ده اولان ضمیر اقره راجعدر له ده اولان ضمیر مایه راجعدر (والقول قوله مع یمینه ان ادعی المقرله اكثر منه) یعنی بچن مقرله اولان كسنه اكا اقرار اولنان شیئدن زیاده شیء دعوی ایلسه قول بو مسئله ده مقرك‌در یمینی ایله زیرا منكردر قوله ده ومع یمینه ده اولان ضمیرلر مقره راجعدر منه ده اولان ضمیر مقر بهه راجعدر (وفی مال لا یصدق فی اقل من درهم) یعنی بچن مقر اولان كسنه علی مال یعنی فلان كسنه‌نك بنده مالی واردر دیسه درهمدن اقلده تصدیق اولنمیه زیرا درهمدن اقلك اوزرینه مال اطلاق اولنمز (ومال عظیم نصاب ما بین فضة او غیرها) ودخی مقر اولان كسنه‌نك له علی مال عظیم دیمه‌سنده بر نصابدن اقلده تصدیق اولنمز بیان ایلدیكی نصابدن كرك فضه اولسون كرك غیری اولسون زیرا نصاب شرعده عظیمدر وامام ابو حنیفه قتنده اون درهمدن اقلده تصدیق اولنمز زیرا نصاب سرقه‌در واقل مهردر به ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر او غیره ده اولان ضمیر فضه‌یه راجعدر (ومن الابل خمسة وعشرون) واكر اول مال عظیم ابلدن ایسه یكرمی بش دوه‌دن اقلده تصدیق اولنمز زیرا نصاب ایلدر (ومن البر خمسة اوسق) واكر اول مال عظیم بردن ایسه بش وسقدن اقلده تصدیق اولنمز زیرا بش وسق امامین قتنده بر نصاب ایله مقدردر وامام ابو حنیفه قتنده مقرك بیاننه راجعدر (ومن غیر مال الزكوة قیمة النصاب) واكر اول له علی مال عظیم دین كسنه‌نك قولی زكاة مالینك غیریسندن ایسه نصاب زكاتك قیمتندن اقلده تصدیق اولنمز (واموال عظام ثلاثة نصب) واكركه له علی اموال عظام یعنی فلان كسنه‌نك بنده اموال عظیمه‌سی واردر دیسه اوچ نصابدن اقلده تصدیق اولنمز كندو بیان ایلدیكی مال‌لردن واكر اموال زكاتدن ایدیكن بیان ایلمزایسه اوچ نصاب قیمتنه مساوی اولمسی معتبردر زیرا اقل جمع اوچدر اندن اقلده تصدیق اولنمز (ودراهم ثلاثة) اكر دراهم اقرار ایلسه اوچ درهم لازم كلور (ودراهم كثیرة عشرة) واكر بر كسنه فلان كسنه‌نك بنده دراهم كثیره‌سی واردر دیسه اون درهمدن اقلده تصدیق اولنمز امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما نصاب) وامامین قتنده بر نصابدن اقلده تصدیق اولنمز (وكذا درهما درهم) واكر بر كسنه له علی كذا درهما دیسه بر درهم لازم اولور زیرا مبهمه تفسیر واقع اولمشدر وخانیه ده وذخیره ده ایكی درهم لازم كلور دیو بیان ایلمشلردر زیرا كذا مقدارا ایچوندر (وكذا احد عشر) واكر بر كسنه له علی كذا وكذا درهما دیسه اون بر درهم لازم اولور واون بردن اقلده تصدیق اولنمز (وان ثلث فكذلك) یعنی اكر لفظ كذایی تثلیث ایدوب له علی كذا كذا كذا درهما دیسه بنه اون بر درهمدن اقلده تصدیق اولنمز واون بر درهم اولور (وكذا وكذا احد وعشرون) واكر بر كسنه له علی كذا وكذا درهما دیسه یكرمی بر درهمدن اقلده تصدیق اولنمز ویكرمی بر درهم اولور (وان ثلث زید مائة) واكر لفظ كذایی واو ایله تثلیث ایدوب (له علی كذا وكذا وكذا درهما) دیسه یوز درهم دخی زیاده اولنور یكرمی برك اوزرینه ویوز یكرمی بر لازم اولور وبوندن اقلده تصدیق اولنمز (وان ربع زید الف) واكر لفظ كذایی واو ایله تربیع ایدوب (له علی كذا وكذا وكذا وكذا درهما) دیسه یوز یكرمی براوزرینه بیك دخی زیاده اولنور واكا بیك ویوز یكرمی بر لازم اولور اندن اقلده تصدیق اولنمز (وكذا كل مكیل وموزون) وسائر مكیلات وموزوناتك حكمی بو تقدم ایدن اشیانك حكمی كبیدر وبو ذكر اولنان تفصیلكه بیان اولنمشدر بچن لفظ درهم منصوب اولسه اما بچن لفظ درهم مجرور اولسه مثلا (له علی كذا درهم) دیسه امام محمددر بركه یوز درهم لازم اولور كذا كذا درهم دیسه ایكیوز درهم لازم اولور وفی هذا القدر كفایة (ولو شرك فی عبده فهو نصف عند ابی یوسف) یعنی اكر بر كسنه بر عبده بر كسنه ایله شریك اولدیغنه اقرار ایلسه زیرا اصل تركیب وان اقر بشركه فی عبد درمثلا بن بو آدم ایله بو عبده شریكم دیسه اعدی بو اقرار نصفدر یعنی اول

عبدك نصفنه اقرار ایلمکدر امام ابو یوسف قتنده زیرا شرکت غالبا تسویه معناسنه اولور (وعند محمد یومر بالبیان) وامام محمد قتنده اول شرکده نه مقدار ایله شریکدر دو بیانی ایلمسنه امر اولنور شرکت کاه نصف ایله وکاه اقل ایله وکاه اکثر ایله اولور (وقوله علی اوقبلی اقرار بدین) یعنی مقر اولان کمسنه له علی اوقبلی یعنی فلان کمسنه نك بنم اوزرمده یاخود بنم قتمده دیمسی دین ایله اقرار ایلمسنه حمل اولنور (فان وصل به هو ودیعة صدق وان فصل لا) واکر اول مقر اولان کمسنه (له علی اوقبلی) قولنه هو ودیعة قولنی ایصال ایلسه تصدیق اولنور واول مال ودیعه اولور واکر وصل ایتمیوب فصل ایلسه تصدیق اولنمز واول (له علی اوقبلی) دیدیکی دین ایله اقرار اولور (وعندی اومعی اوفی بیتی اوصندوقی اوکیسی اقرار بامانة) واکر اول مقر اولان کمسنه عندی مال یاخود معی مال یاخود فی بیتی مال یاخود فی صندوقی مال یاخود فی کیسی مال دیسه یانده وتحت یدنده برامانت اولدیغنه اقراردر وبعض شارح بوذکر اولنان منوال اوزره لفظ مالی هر برنده ذکر ایلمش وشارح باقانیده واکثر برلرده لفظ مال ذکر اولنمش مثلا برکمسنه نك اوزرینه برشی دعوی اولنسه عندی یاخود معی فی بیتی الی آخره دیسه امانت ایله اقرار اولور (ولو قال لمن ادعی علیه الفا اتزنها اوانتقدها اواجلنی بها اوقد قضیتکها اوابرأتنی منها اووهبتها اوتصدقت بها علی اواحلتك بها فقد اقر) یعنی بر کمسنه مدعی علیه اولان کمسنه اوزرینه بیك درهم دعوی ایدن کمسنه یه اتزنها یعنی اول دعوی ایلدیکك بیك درهمی وزن ایله یاخود انتقدها یعنی اول بنده اولان بیك درهمی نقاده کوستر یعنی صرافه یاخود اجلنی بها یعنی یانمده اولان بیك درهمی اوزریمه بروقت معینه تأجیل ایله یاخود قضیتکها یعنی بن سکا اول بنده اولان بیك درهمی قضا ایلدم یاخود ابرأتنی منها یعنی سنك بنده اولان بیك درهمدن بنی ابرا ایلمش ایدك یاخود وهبتها لی یعنی سن بکا اول بیك درهمی هبه ایلمش ایدك یاخود تصدقت بها علی یعنی سن بنم اوزریمه اول بنده اولان بیك درهم ایله تصدق ایلمش ایدك یاخود احلتك بها یعنی بن سنی بنده اولان بیك درهمله فلان کمسنه یه حواله ایلمشیدم دیسه جمله بومذکور اولنان صورتلرده اول ادعا اولنان الفه اقرار اولور وبو ترکیبده اولان ضمیرلر جمیعا الفه راجعدر (وبلا ضمیر لا) اما اتزنها اوانتقدها الفاظلرینی ضمیرسز اتزن وانتقد دیسه اقرار اولمز زیرا ادعا اولنان الفه راجع اوله جق ضمیر یوقدر (ولو اقر بدین مؤجل وقال المقر له هو حال لزمه حالا وحلف المقر له علی الاجل) یعنی برکمسنه بردین مؤجل ایله اقرار ایلسه واول مقرله اولان کمسنه مؤجل دکلدر حالدر دیسه اول اقرار ایلدیکی شئ حالا لازم اولور واول مقرله اولان کمسنه یه اجل اوزرینه یمین ایلمك لازم اولور یعنی اول دین غیر مؤجل اولمسنك اوزرینه استحلاف اولنه اوزرنده اولان حقه منکر اولدیغی اجلدن لزمه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (ولو قال علی مائة ودرهم فالکل دراهم) یعنی اول مقر اولان بنم اوزرمده یوز ایله بر درهم واردر دیسه ایدی اول یوز ایله بر درهمك جمله سی دراهمه حمل اولنور ویوز درهم ایله بر درهم لازم اولور زیرا اول بر درهم یوزه بیان واقع اولمش اولور (وکذا کل ما یکال ویوزن) ودخی هر مکیل وموزونده حکم بو یلجه در مثلا که علی مائة وقفیز دیسه ویاخود مائة ورطل دیسه اولکی صورتده یوز برقفیز لازم اولور صورت ثانیه ده یوز بر بطمان لازم اولور اما ثیابده دکلدر (ولو قال مائة وثوب اومائة وثوبان لزمه تفسیر المائة) ثیابده لازم اولدیغی اجلدن فلان کمسنه نك اوزرمده یوز ایله برثوبی ویاخود یوز ایله ایکی ثوبی واردر دیسه اکا اول ذکر ایلدیکی مائه نك تفسیری لازم اولور یعنی اول مائه قنغی اجناسدن ایدوکن بیان ایلمسی لازم اولور زیرا لفظ مائه مبهمدر ولفظ ثوب اوزرینه عطف واقع اولمشدر لزمه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (وان قال مائة وثلاثة اثواب فالکل ثیاب ولو اقر بتمر فی قوصرة لزماه) یعنی فلان کمسنه نك بنده یوز اوج اثوابی واردر دیو اقرار ایلسه جمله سی ثیابه حمل اولنوب مقره یوز اوج اثواب لازم اولور مقوله ایچون ثلاثة مائه یه معطوف واثوابه مضاف اولدیغیچون واکر برکمسنه برقوصره ایچنده یعنی قشدن اوروب ایچنده بر مقدار خرمایه اقرار ایلسه اکا اول قوصره ایله خرما لازم اولورزیرا مظروف ایله اقرار ایلمه سی ظرفسز تحقق وتصور اولنمز (اوبخاتم لزمه الحلقة والفص) ویعنی برکمسنه برآخره برخاتم اقرار ایلسه حلقه ایله طاشی ده لازم اولور زیرا خاتم ایکیسندن مرکبدر لزومه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (اوبسیف فالنصل والجفن والحمائل) ویعنی برکمسنه برآخره برسیف ایله اقرار ایلسه ومعروفین وبندی لازم اولورزیرا قلیچ اوچینك مجموعندن مرکبدر (اوبحجلة فالکسوة والعیدان) حجله تقدیم

حاوجیم ایله برابر درکه انواع ثیاب وسریرلر ایله واصناف درلو پرده لر ایله تزیین اولنور یعنی برکمسنه برآخره برحجله اقرار ایلسه آنجق انده اولان کسوه واعجلر لازم اولورزیرا بو مجموعدن مرکب اولانه حجله دیرلر (وان بدابة فی اصطبل لزمه الدابة فقط) واکر برکمسنه برآخره اصطبلده موجود بردابه ایله اقرار ایلسه اول اقرار ایلدیکی دابه لازم اولور فقط زیرا اصطبل ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده غصب مضمون دکلدر وامام محمدك قیاسی اوزره ایکیسی دخی مضموندر لزمه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (وثوب فی مندیل لزماه) واکر برکمسنه برآخره مندیل ایچنده برثوب اقرار ایلسه اول ثوب ایله مندیلك هر بریسی لازم اولور لزماه ده اولان ضمیر تثنیه ثوب ایله مندیله راجعدر وانده اولان ها ضمیری مقره راجعدر (وکذا ثوب فی ثوب) ودخی ثوب ایچنده برثوب ایله اقرار ایلسه ایکی ثوب لازم اولور اما (درهم فی درهم) دیسه بردرهم لازم اولورزیرا ضربده بردر (وان ثوب فی عشرة اثواب لزمه ثوب واحد عند ابی یوسف واحد عشر عند محمد) واکر برکمسنه برآخره اون ثوب ایچنده صارلمش برثوب ایله اقرار ایلسه امام ابو یوسف قتنده ثوب واحد لازم اولور وامام محمد قتنده اون برثوب لازم اولور قانون قدیمده برثوب اون ثوب ایچنده صارلر ایمش لزمه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (ولو قال علی خمسة فی خمسة لزمه خمسة وان نوی الضرب) ویعنی برکمسنه فلان کمسنه نك اوزرمده بش درهم ایچنده بش درهمی واردر دیسه آنجق بش درهم لازم اولور واکر ضرب دخی نیت ایلسه زیرا ضرب اجزاده تکثیردر مالده دکلدر وبعض علما یکرمی بش لازم اولوردیدی اهل حساب عرفنده وقاعده سنده زیرا بشی بشه ضربدن یکرمی بش حاصل اولور لزمه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (وبنیة مع یلزمه عشرة) یعنی له علی خمسة فی خمسة دیوب فی لفظنی مع معناسنه استعمال اولندیغن نیت ایلسه اون درهم لازم اولورزیرا فی لفظنك مع معناسنه استعمال اولنمسی قرآن عظیمده (فادخلی فی عبادی) آیتنده وارد اولمشدر (وفی قوله علی من درهم الی عشرة اوما بین درهم الی عشرة درهم یلزمه تسعة) ومقر اولان کمسنه نك له علی من درهم الی عشرة یعنی فلان کمسنه نك بنده بردرهمدن اون درهمه وارنجه دراهمی واردر دیسه یاخود بردرهم ایله عشره ما بیننده اولان مقدارجه دراهمی وارددیمه سنده طقوز درهم لازم اولور ابو حنیفه قتنده زیرا غایت عدده داخل دکلدر انجق ابتدا ایله وسط داخلدر (وعندهما عشرة) وامامین قتنده اون درهم لازم اولورزیرا آنلرك قتلرنده غایت وابتدا ووسط عدده داخلدر وامام زفر قتنده سکز درهم لازم اولورزیرا انك قتنده ابتدا ایله غایت عدده داخل دکلدر (وان قال له من داری ما بین هذا الجدار الی هذا الجدار فله بینهما فقط) واکر مقر اولان کمسنه فلان کمسنه نك بودارمده بو جداردن بو جداره وارنجه اوزریمه حقی واردر دیسه آنجق اول ایکی جدارك ما بیننده اولان مقدار لازم اولور نفس جدارلر لازم اولمز زیرا غایت مغیاده داخل دکلدرله ده اولان ضمیر مقرله یه راجعدر (وصح الاقرار بالحمل) یعنی امراه نك قرنده اولان حمل ایله اقرار ایلمك صحیحدر (وحمل علی الوصیة من غیره) واول حمل ایله واقع اولان اقرار غیریسندن وصیته حمل اولنور مثلا برکمسنه برکمسنه یه برحمل وصیت ایلسه وصیتدنصکره وفات ایلسه بعده وفات ایدن کمسنه نك وارثی بنم مورثم برحمل ایله فلان کمسنه یه وصیت ایلدی دیسه صحیح اولور (وللحمل) ودخی برحمل ایچون اقرار ایلمك صحیحدر مثلا برکمسنه بو عبد فلان خاتونك حملندندر دیو اقرار ایلسه صحیح اولور (ان بین سببا صالحا کارث اووصیة) یعنی حمله اقرار ایلمك اول زمانده صحیح اولور اکر مقر اولان کمسنه اول حملك ملکی ثابت اولمسنه برسبب صالح بیان ایلسه ارث ووصیت کبی زیرا ایکیسی دخی ملکی مثبتدر (فان ولدت حیا لاقل من نصف حول مذ اقر فله ما اقر به) ایمدی اکر اول حملك اناسی اکا اقرار اولندیغی کوندن نصف سنه دن اقلده اول حملی دیری طوغرر ایسه اول اقرار اولنان شئ انکدر (وان حیین فلهما) واکر ایکی دیری اولاد طوغررسه اول اقرار اولنان شئ انلرکدر (وان میتا فللموصی اوالمورث) واکر برمیت ولد طوغررسه اول اقرار اولنان موصی ایله مورثك اوزرلرینه رد اولنور زیرا اقرار حقیقتده بو ایکیسنه در (وان فسر ببیع اواقراض اوابهم الاقرار لغا) واکر اول اقراری بیع ایله تفسیر ایلسه مثلا حمل بکا بیع ایلدی دیسه یاخود اقراض ایله تفسیر ایلسه مثلا حمل بکا اقراض ایلدی دیسه اقراری لغو اولورزیرا بونلر سبب غیر صالحدر ملکه یاخود اقراری ابهام ایلیوب بیان ایلسه اول اقرار لغو اولورزیرا مستحیل اولان شیئی یاد ایلمشدر بیع ایله اقراض حیننده غیر متصور اولدیغی اجلدن (وان اقر بشرط الخیار لزمه المال وبطل الشرط) یعنی کندوسی

مخیر اولمق شرطی ایله اقرار ایلسه اول اقرار ایلدیکی مال لازم اولور وشرط خیار باطل اولور زیرا اقرار اخبار قبیلندندر وخیارک اقرارده مدخلی یوقدر

باب الاستثناء وما فی معناه

مصنف رحمه الله بو بابده اقرار اولنان شیدن استثنا اولنان شینک احکامی ودخی استثنا معناسنده اولان شینی بیان ایدر معلوم اوله که استثنانک معناسی ائمهٔ حنفیه قتنده باقی ایله تکلم ایلمکدر مثلا له علی عشرة الا درهم یعنی طقوز درهمی واردر وحق سبحانه وتعالی (ولقد ارسلنا نوحا الی قومه فلبث فیهم الف سنة الا خمسین عاما) یعنی قومنده طقوز یوز اللی یل مکث ایلدی (صح استثناء بعض ما اقر به لو متصلا) یعنی برکسنه کندو اقرار ایلدیکی شیدن استثنا ایلمک صحیحدر اکر متصل اولورسه زیرا استثنا غیر متصل اولسه صحیح اولماز وبعض علما کلامک بری برینه متصل اولمسی شرط عد ایلمشلردر زیرا کلام اخری ایله تمام اولور وچون کلام قطع اولنور تمام اولدی دینلورایدی بوندنصکره استثنایه اعتبار اولنمز (ولزمه باقیه) واول مستثنادن باقی قلان که مستثنی منه در لازم اولور وکذلک (له علی مائة الا عشرة) دیسه طقسان درهم لازم اولور (وکذلک له علی مائة الا تسعون) دیسه اون درهم لازم اولور زیرا اکثری اقلدن استثنا ایلمک جائزدر (وبطل استثناء الکل) یعنی برکسنه ایلدیکی شیئی جمله استثنا ایلمک باطلدر متصلده ذکر اولنسه زیرا کلامه بیان واقع اولمز مثلا (له عندی عشرة وله علی قفیز برابر) دیمک کبی بلکه بو استثنا اقراردن رجوع اولور (وان اقر بشیئین واستثنی احدهما او احدهما وبعض الاخر بطل استثناؤه) واکر برکسنه ایکی شیئی اقرار ایلیوب وایکیسنک برینی استثنا ایلسه یاخود ایکیسنک بری ایله اول بر آخرک بعضیسن استثنا ایلسه استثناسی باطل اولور امام ابو حنیفه قتنده مثلا دیسه که (له علی کر حنطة وکر شعیر الا کر حنطة) دیسه ویاخود (الا کر حنطة وقفیز شعیر) دیسه بو استثنا باطل اولور (خلافا لهما) امامین ایچون بو مسئله‌ده خلاف واردر زیرا انلرک قتنده ایکی شیئک برینی ویاخود ایکی شیئک بری ایله اول بر آخرک بعضیسن استثنا ایلمک صحیحدر (وان استثنی بعض احدهما او بعض کل منهما صح اتفاقا) واکر اول اقرار ایلدیکی ایکی شیئک برینک بعضیسن یاخود اول ایکی شیئک هر برینک بعضیسن استثنا ایلسه اتفاق علما ایله صحیحدر (ولو استثنی کیلیا او وزنیا او عددیا متقاربا من دراهم صح بالقیمة) وبعنی مقر اولان کسنه اقرار ایلدیکی درهمدن برکیلی اولان شیئی یاخود وزنی اولان شیئی یاخود متقارب اولان شی عددیی استثنا ایلسه اول استثنا قیمت ایله صحیح اولور مثلا مقر اولان کسنه (له علی الف درهم الا قفیز حنطة او الا دینارا) دیسه صحیح اولور وکذلک (له مائة دینار الا قفیز شعیر او الا عشرة دراهم) دیسه صحیحدر امام ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) وامام محمد ایچون بو مسئله‌ده خلاف واردر یعنی کیلینک ووزنینک دراهمدن استثنا اولنمسی صحیح دکلدر انک قتنده زیرا جنسدر (ولو استثنی منها شاة او ثوبا او دارا بطل اتفاقا) وبعنی برکسنه برقیونی یاخود بر ثوبی یاخود برداری اقرار ایلدیکی دراهمدن استثنا ایلسه اتفاق علما ایله اول استثنا باطل اولور زیرا خلاف جنسدن استثنادر مثلا له علی مائة درهم الا شاة یاخود الا ثوبا یاخود الا دارا دیسه استثنا باطل اولور منهاده اولان ضمیر اقراره راجعدر (ومن وصل باقراره ان شاء الله بطل اقراره) وشول کسنه اقرارنه ان شاء الله ایصال ایلسه اول کسنه‌نک اقراری باطل اولور واول اقرار ایلدیکی شی لازم اولمز زیرا حق سبحانه وتعالینک مشیتی ایله استثنا ایلمک یا ابطالدر یا تعلیقدر وایکی صورتده بیله استثنا باطل اولور باقراره‌ده اولان ضمیر من لفظنه راجعدر (وکذا ان علقه بمشیئة من لا تعرف مشیئته کالملائکة والجن) یعنی وکذلک اول کسنه‌نک اقراری باطل اولور وقتی اقرارنی مشیتی بلنمز کسنه‌نک مشیتی ایله تعلیق ایلسه زمرهٔ ملائکه وطائفهٔ جنک مشیتلری کبی زیرا بونلرک مشیتلری غیر معروفدر مثلا (له علی کذا ان شاء الله او الملائکة او الجن) دیسه باطل اولور علقه‌ده اولان ضمیر اقراره راجعدر مشیئته‌ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (ولو اقر بدار واستثنی بناءها کان للمقر له) وبعنی برکسنه بر آخره بر دار اقرار ایدوب انک ایچنده اولان بناسنی استثنا ایلسه اول دار ایله بنا اول مقر لهک اولور زیرا بنا دارده داخلدر بناءها‌ده اولان ضمیر داره راجعدر (ولو قال بناؤها لی والعرصة له کان کما قال) وبعنی اول مقر اولان کسنه بو دارک بناسی بنم وعرصه‌سی برکسنه‌نکدر دیسه دیدیکی کبی اولور یعنی اول عرصه مقر لهک اولور عرصه دارک اوکنده اولان واسع بقعه‌یه دیرلر بناؤها‌ده اولان ضمیر داره راجعدر له‌ده

اولان ضمیر مقر لهه راجعدر (وفص الخاتم ونخل البستان کبنائها) وخاتمک فصی وبستانک نخلی دارک بناسی کبیدر یعنی اقرارده داخل اولور مثلا برکسنه (له علی خاتم الا فصه) یاخود (هذا البستان لفلان الا نخله) دیسه استثناسی صحیح اولور (اما حلقة هذا الخاتم لفلان والفص لی) یاخود (هذه الارض لفلان والنخل لی) دیسه صحیح اولور (وان قال له علی الف من ثمن عبد لم اقبضه فان عینه قیل للمقر له سلم وتسلم ان شئت) واکر برکسنه ایچون فلان کسنه‌نک بنم اوزرمده اشترا ایدوب قبض ایلدیکم بر عبدک بهاسندن بیک درهمی واردر دیسه مزبور مقر ذکر ایلدیکی عبدی تعیین ایدرایسه اول مقر له اولان کسنه‌یه دینلور که مزبور عبدی مشتری‌یه تسلیم ایله واول اقرار ایلدیکی بیک درهمی اندن تسلم ایله یعنی اکر استرا ایسک له‌ده اولان ضمیر مقر لهه راجعدر (وان لم یعینه لزمه الالف ولغا قوله لم اقبضه) واکر اول مقر اولان کسنه اول عبدی تعیین ایلمز ایسه اول اقرار ایلدیکی بیک درهم ابو حنیفه قتنده اکا لازم اولور واول عبد ایچون لم اقبضه دیدیکی لغو اولور استرسه کلامنی وصل ایلسون استرسه فصل ایلسون یعینه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر لزمه‌ده اولان ضمیر مقره راجعدر قوله‌ده اولان ضمیر بنا اکا راجعدر قبضه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر (ولو قال من ثمن خمر او خنزیر لا یصدق) وبعنی اول مقر اولان کسنه اول اقرار ایلدیکی بیک درهم بنم اوزریمه خمر یا خنزیر بهاسندندر دیسه تصدیق اولنمز ابو حنیفه قتنده (وعندهما ان وصل صدق) وامامین قتنده اکر کلامنی وصل ایدرسه تصدیق اولنور واول بیک درهم اکا لازم اولور (ولو قال من ثمن متاع او اقرضنی وهی زیوف او نبهرجة لزمه الجیاد) وبعنی اول مقر له اولان کسنه فلان کسنه‌نک متاع بهاسندن اوزرمده بیک درهمی واردر یاخود بکا بیک زیوف درهم یاخود بیک نبهرجه درهم اقراض ایلدی دیسه اکا بیک دانه جیاد دراهم لازم اولور امام ابو حنیفه قتنده استرسه وصل ایلسون استرسه فصل ایلسون زیرا عقد اول عوضک عیبدن سالم اولمسن اقتضا ایدر (وقالا یلزمه ما قال ان وصل) وامامین دیدیلرکه اکر وصل ایدرسه دیدیکی لازم اولور نته کیم بیانی کچدی (وان قال من غصب او ودیعة وهی زیوف او نبهرجة صدق) واکر مقر اولان کسنه فلان کسنه‌نک بنده غصبدن یاخود ودیعه‌دن بیک درهمی واردر وحال بوکه اول دراهم زیوف یاخود نبهرجه‌در دیسه تصدیق اولنور کرک وصل ایلسون کرک فصل ایلسون یلزمه‌ده اولان ضمیر مقره راجعدر (ولو قال ستوقة او رصاص فان وصل صدق والا فلا) واکر اول بنده اولان بیک درهم ستوقه یاخود رصاصدر دیسه اکر وصل ایدرسه تصدیق اولنور واکر وصل ایتمیوب فصل ایدرسه تصدیق اولنمز (ولو قال غصبته ثوبا وجاء بمعیب صدق) یعنی بقچن برکسنه اقرار ایلیوب بن فلان کسنه‌دن بر ثوب غصب ایلدم وبر معیب ثوب کتوروب احضار ایلسه تصدیق اولنور زیرا مغصوبک عیبدن سالم اولمسی شرط دکلدر ودیعه‌نک عیبدن سالم اولمسی لازمدر غصبته‌ده اولان ضمیر مقر لهه راجعدر (ولو قال علی الف الا انه ینقص مائة صدق ان وصل والا لزم الالف) وبقچن برکسنه اوزرمده فلان کسنه‌نک بیک درهمی واردر الا اول بیک درهمک یوز درهم نقصانی واردر دیسه تصدیق اولنور اکر وصل ایلسه واکر وصل ایلمز ایسه اول بیک درهم علی التمام لازم اولور انه‌ده اولان ضمیر الفه راجعدر (ولو قال اخذت منک الفا ودیعة فهلکت وقال المقر له اخذتها غصبا ضمن ولو قال بدل اخذت اعطیتنی لا یضمن) وبقچن برکسنه بن سندن ودیعه طریقیله بیک درهم اخذ ایلدم وبنده هلاک اولدی دیسه واول مقر له اولان کسنه سن بندن اول بیک درهمی غصب طریقیله اخذ ایلدک دیسه اول الفه ضامن اولور واکر مقر اولان کسنه اخذت دیدیکنک بدلنه اعطیتنی دیسه یعنی بن سندن اخذ ایلدم اول بیک درهمی سن بکا ویردک دیسه ضامن اولمز وبو ایکی صورتک برنده ضامن اولوب برنده ضامن اولمق لازم کاورزیرا اولکی صورتده سبب ضمانکه اخذدر اول الفه اقرار ایلدکدنصکره انی بری ایدرشی ادعا ایلدیکه اذندر واول بر آخر ایله انی انکار ایدرایدی قول انککدر یمینله وایکنجی صورتده اول فعلکه اخذدر انی غیری‌یه اضافت ایلدی واول غیری ایسه سبب ضمانی که غصبدر ادعا ایدرایدی قول منکرک اولدی یمینله (ولو قال غصبت هذا الشیء من زید لا بل من عمرو فهو لزید وعلیه قیمته لعمرو) یعنی بقچن مقر اولان کسنه بن بو شیئی زیددن غصب ایلدم دیسه صکره یوق بلکه عمرودن غصب ایلدم دیسه ایدی اول دیدیکی شی زیدککدر واول مقر اولان کسنه‌نک اوزرینه اول اقرار ایلدیکی شیئک قیمتی واردر زیرا ابتدادن من زید دیمه‌سی اکا اقراردر صکره لا دیمه‌سی اقراردن رجوعدر قبول اولنمز وصکره بل لعمرو دیمه‌سی

عمرو ایچون اقراردر واول شیٔ ایسه زیده اقرار اولنمغله مستهلك اولدی ایدی عمروه قیمتی لازم اولدی وکذلك (له علی الف لابل الفان) دیسه استحسانا ایکی بیك لازم اولور وقیاسده اوچ بیك لازم اولور فهو ضمیری شیئه راجعدر علیه ده اولان ضمیر مقره راجعدر وقیمته ده اولان ضمیر شیئه راجعدر (ولو قال هذا كان لی ودیعة عندك فاخذته وقال الاخر هو لی دفع الیه) وکذلك برکسنه بر آخره یدنده اولان شیئی بو بنمدر دیو دعوی ایلسه اول مدعی علیه اولان کسنه دخی دیسه که بو شیٔ بنمدر سنده ودیعه ایدی صکره سندن اخذ ایلدم اول مدعی اولان خیر بو بنمدر دیسه اول مقرله اولان کسنه یه که مدعیدر دفع اولنه زیرا مقر اولان کسنه ایکی شیئه اقرار ایلمشدر بری اول مقرلهك صاحب ید اولدیغی وبری اول مقرلهدن اخذ اولدیغیدر فاخذته ده اولان ضمیر هذایه راجعدر الیه ده اولان ضمیر اخذه راجعدر (وان قال اجرت فرسی اوثوبی هذا فلانا فرکبه اولبسه ورده علی اواعرته اواسکنته داری ثم ردها علی صدق) واکر برکسنه بن بو فرسی ویاخود بو ثوبی فلان کسنه یه اجاره یه ویردم واول فرسی رکوب واول ثوبی لبس ایلدکدنصکره اوزریمه رد ایلدی دیسه یاخود بو داری اکا عاریه ویردم یاخود کندوبی آنده اسکان ایلدم صکره اوزریمه رد ایلدی دیسه تصدیق اولنور ابو حنیفه قتنده (وعندهما القول للماخوذ منه) وامامین قتنده قول بو مسئله ده ماخوذ منهکدر رکبه ده اولان ضمیر فرسه راجعدر لبسه ده اولان ضمیر ایکیسنك برینه راجعدر اعرته واسکنته ده اولان ضمیرلر فلانه راجعدر ثم ردها ده اولان ضمیر داره راجعدر (ولو قال خاط ثوبی هذا بکذا ثم قبضته منه وادعاه الاخر فعلی هذا الخلاف فی الصحیح) وکذلك برکسنه بر آخردن اوتری فلان کسنه بنم بو ثوبمی بر درهمه دیکدی تمام اولدقدنصکره اندن قبض ایلدم دیسه واول آخر بنمدر دیو ادعا ایلسه ایدی بو مسئله ده خلاف اول ماقبلنده اولان مسئله نك خلافی کبیدر صحیحده یعنی اول قبضته دین کسنه تصدیق اولنور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده قول ماخوذ منهکدر قبضته ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر منه ده اولان ضمیر خاط ده مفهوم اولان خیاطه راجعدر ادعاه ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر (ولو قال اقتضیت من فلان الفا كانت لی علیه اواقرضته الفا ثم اخذتها منه وانکر فلان فالقول له) وکذلك برکسنه بنم فلان کسنه نك اوزرنده اولان بیك درهمی تقاص ایلدم یعنی الدم حقاشدم دیسه یاخود اکا اقراض ایلدیکم بیك درهمی اندن اخذ ایلدم دیسه واول فلان اولان کسنه انکار ایلسه قول انکدر یعنی قول مقرله اولان فلانکدر منکر اولدیغی اجلدن علیه ده اولان ضمیر فلانه راجعدر واقرضته ده اولان ضمیر ینه فلانه راجعدر له ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ولو قال زرع فلان هذا الزرع اوبنی هذه الدار اوغرس هذا الکرم لی استعنت به فیه وادعی فلان ذلك فالقول للمقر) وکذلك برکسنه بوا کنی فلان کسنه بنم ایچون اکدی وبن اندن استعانه طلب ایلیوب بکا انده یردم ایلمشدر یاخود بو داری فلان کسنه بنم ایچون بنا ایدی وبن اندن یاپمغه استعانه طلب ایدوب بکا مساعده ایلمشدر یاخود بو باغی فلان بنم ایچون غرس ایلدی اندن استعانه رجا ایدوب بکا یردم ایلمشدر دیسه واول فلان کسنه اول شیٔ کندونکدر دیو دعوی ایلسه قول بو مسئله ده مقرله اولان کسنه نکدر زیرا اول صاحب یددر به ده اولان ضمیر فلانه راجعدر فیه ده اولان ضمیر اول اولنان اشیاء ثلاثه نك برینه راجعدر

باب اقرار المریض

مصنف بو بابده مریض اولان کسنه نك حالت مرضنده واقع اولان اقرارلرك احکامنی بیان ایلدی (دین فی صحته ومالزمه فی مرضه بسبب معروف سواء) یعنی مریض اولان کسنه نك حال صحتنده ایدندیکی دین دخی حالت مرضنده بر سبب معروف ایله اکا لازم اولان دین برابردر (ویقدمان علی ما اقر به فی مرضه والکل مقدم علی الارث) یعنی حالت صحتنده اولان دین ودخی مرضده لازم اولان دین حالت مرضنده اقرار ایلدیکی دینك اوزرینه تقدیم اولنورلر وبو جمله ذکر اولنان صورتلر ارث اوزرینه تقدیم اولنورلر یعنی اول حال صحتنده حاصل اولان دین قضا اولنور اندنصکره سبب معروفله مرضنده اولان دین قضا اولنور بوندنصکره برشیئی قالورسه مرضنده اقرار ایلدیکی شیئی قضا اولنور بونلردنصکره برشیئی قالورسه وارثلره فریضهٔ شرعیه ایله تقسیم اولنور صحته ده ومالزمه ده وفی مرضه ده اولان ضمیرلر مریضه راجعدر اقر به ده اولان ضمیر ماقبلنده کی مایه راجعدر (ولا یصح تخصیصه غریما بقضاء دینه) یعنی مریض اولان کسنه ارباب دیوندن برغریمی قضاء دینی ایله تخصیص

ایلمك صحیح دکلدر زیرا او برینی تخصیص ایلمکده اول باقیلرك حقلرینی ابطال ایلمك واردر دینه ده اولان ضمیر مریضه راجعدر (ولا اقراره لوارثه الا ان یصدقه بقیة الورثة) ودخی مریض اولان کسنه نك کندو وارثلرندن برینه برشیٔ واردر دیو اقرار ایلمك ینه صحیح دکلدر مکر که بقیهٔ ورثه اول مریضی اقرار ایلدیکنه تصدیق ایده لر وبو ترکیبده اولان ضمیرلر مریضه راجعدر (وان اقر لاجنبی صح ولو احاط بماله) واکر مریض اولان کسنه براجنبی ایچون برشیٔ اقرار ایلسه اقراری صحیح اولور اکرچه جمله مالنه احاطه ایدرسه ده وقیاس ثلثدن زیاده ده صحیح اولمقدر لکن ابن عمر حضرتلری (اذا اقر الرجل فی مرضه بدین لرجل غیر وارث فاجازه وان احاط بماله) بیوردقلری ایچون قیاس ترك اولندی بماله ده اولان ضمیر مریضه راجعدر (وان اقر لاجنبی ثم اقر انه ابنه ثبت نسبه وبطل اقراره) واکر مریض اولان کسنه براجنبی یه برشیٔ اقرار ایدوب صکره کندی اوغلیدر دیو اقرار ایلسه اول مقرله اولان اجنبینك نسبی ثابت اولور واول واقع اولان اقرار باطل اولور انه ده اولان ضمیر اجنبی یه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر مقره راجعدر نسبه ده اولان ضمیر اجنبی یه راجعدر اقراره ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وان اقر لاجنبیة ثم تزوجها لا یبطل اقراره) واکر اول مریض اولان کسنه براجنبیه خاتون ایچون اقرار ایدوب صکره انی تزویج ایلسه اقراری باطل اولمز تزوجها ده اولان ضمیر اجنبیه یه راجعدر اقراره ده اولان ضمیر مقره راجعدر (ولو اوصی لها ثم تزوجها بطلت) وکذلك اول اجنبیه یه وصیت ایدوب صکره انی تزوج ایلسه اول وصیت باطل اولور زیرا وصیتك صحیح اولمسی بعد الموتدر (ولو وهبها ثم تزوجها فلا رجوع) وکذلك اول اجنبیه یه برشیٔ هبه ایدوب صکره انی تزوج ایلسه اول هبه ایلدیکی شیئه رجوع یوقدر بو مسئله ده جمله ملتقانك کوریلن نسخه لرنده بویله واقع اولمش بو ایسه اکثر متونه وکنزك عبارتنه مخالفدر زیرا کنزده دیرکه (وان اقر لاجنبیة ثم نکحها صح بخلاف الهبة والوصیة) اویله اولیجق جائزدرکه بو محلده ملتقی عبارتی تحریف نساخدن اوله فتأمل (وان اقر بغلام مجهول النسب یولد مثله لمثله انه ابنه وصدقه الغلام ثبت نسبه منه ولو مریضا) واکر اول مریض اولان کسنه بر مجهول النسب اولان غلامه که اول غلامك مثلی اولان کسنه نك مثلنه طوغمسی ممکن اوله کندی اوغلیدر دیو اقرار ایلسه غلام دخی انی تصدیق ایلسه اول غلامك نسبی اول کسنه دن ثابت اولور مریضده اولورسه اول غلام زیرا اول کسنه نك اقرارینك صحتنه مانع یوقدر مصنفك وصدقه الغلام دیمه سندن فهم اولنورکه اول غلامك شرطی کندی نفسندن تعبیر ایلمکه قادر اوله ایدی غلام صغیر اولسه کندی نفسندن تعبیره قادر اولمسه تصدیقنه اعتبار یوقدر مثله ده اولان ضمیر غلامه راجعدر لمثله ده اولان ضمیر مقره راجعدر انه ده اولان ضمیر غلامه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر مقره وصدقه ده اولان ضمیر مقره راجعدر نسبه ده اولان ضمیر غلامه راجعدر منه ده اولان ضمیر مقره راجعدر (وشارك الورثة) یعنی اول نسبی ثابت اولمش غلام اول اقرار ایدن کسنه نك ورثه سنه میراثده مشارك اولور زیرا نسبی ثابت اولمغله انلردن اولدی (وصح اقرار الرجل بالوالدین والولد والزوجة والمولی وشرط تصدیق هؤلاء) والدینه وولده وزوجه یه ومولایه اقرار ایلمك صحیحدر امامذکورلرك آنلرده اولان اقراره تصدیقلری شرطدر مثلا بو بنم بابامدر یاخود انامدر یاخود اوغلمدر یاخود زوجه مدر یاخود مولامدر دیسه صحیح اولور زوجه نك نکاح وعدتدن خالی اولمسی شرطدر (وکذا اقرار المرأة لکن شرط فی اقرارها بالولد تصدیق الزوج ایضا اوشهادة قابلة) یعنی رجلك اقراری صحیح اولدیغی کبی خاتونك دخی اقراری صحیحدر لکن امرأه نك بر ولده اقرار ایلسنده کندو زوجنك تصدیقی شرط اولندی زیرا حق انکدر یاخود قابله نك شهادتی زیرا قابله نك قولی بو محلده مقبولدر (وصح تصدیقهم بعد موت المقر) یعنی بو ذکر اولنانلرك تصدیقلری اول مقر اولان کسنه نك موتندنصکره صحیحدر زیرا نسب موتندنصکره باقی قالور (الا تصدیق الزوج بعد موتها) الا زوج اولان کسنه نك زوجه نك موتندنصکره تصدیق ایلسی صحیح دکلدر زیرا زوجه نك موتندنصکره نکاح منقطع اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما یصح ایضا) وامامین قتلرنده تصدیقی صحیح اولور زیرا میراث حقنده زوجه نك موتندنصکره نکاح باقیدر (وان اقر بنسب غیر الولاد کاخ وعم لا یثبت) واکر اولاددن غیری برکسنه نك نسبنه اقرار ایلسه اخ کبی وعم کبی نسبی ثابت اولمز زیرا آنده غیره تحمیل نسب واردر بو ایسه جائز دکلدر (ویرثه ان لم یکن له وارث معروف ولو بعیدا) یعنی بو غیر اولاددن کسنه که نسبنه اقرار اولنمشیدی اول مقرلك

وارث معروفی اولمدیغی تقدیرجه کندوسی وارث اولور وارث بعیده اولدیغی تقدیرجه ینه وارث اولور زیرا
میراث حقی اولور مزاحم اولمدیغی ایچون برثه ده اولان ضمیر بارز مقره راجعدر له ده اولان ضمیر ینه مقره
راجعدر (ومن مات ابوه فاقر باخ شارکه فی الارث ولا یثبت نسبه) وشول کمسنه که برکسنه نك اخوته یعنی
اکا اخ اولدیغنه اقرار ایلیه اول اکا ارثده مشارك اولور لکن نسبی ثابت اولمز زیرا اقراری ثابت ومقبولدر
کندی حقنده ابوه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر شارکه ده اولان ضمیر بارز مقره راجعدر
نسبه ده اولان ضمیر اخه راجعدر (ولو کان لابیهما المیت دین علی شخص فاقر احدهما بقبض ابیه نصفه
فالنصف الباقی للاخر ولا شیء للمقر) یعنی بابالری اولمش ایکی قرنداشك برشخصده اله جق دینی اولسه بو ایکی
قرنداشك بریسی بنم بابام حال حیاتنده بو شخصده اولان دینك نصفنی قبض ایلدی دیو اقرار ایلسه اول
باقی قلان نصف اول برقرنداشك اولور و اول اقرار ایدن کمسنه یه نسنه یوقدر زیرا ایلدیکی اقرار کندی نصیبنه
منصرف اولور لابیهماده اولان ضمیر اخوینه راجعدر ابیه ده اولان ضمیر مقره راجعدر نصفه ده اولان ضمیر
دینه راجعدر

كتاب الصلح

چونکه مصنف رحمة الله علیه اقرار کتابنك احکامی بیانندن فارغ اولدی صلح کتابنك احکامی بیانینه شروع ایلدی
زیرا کاه اولورکه اقراردن صلح واقع اولور تکرم بیان اولنسه کرکدرکه بو اجلدن کتاب الاقرارك عقبنده ذکر اولندی
معلوم اوله که صلح لغتده اسمدر مصالحه معناسنه در اصلی صلاحدن مأخوذدرکه ضد فساددر و اصطلاح
شرعده (هو عقد یرفع النزاع) یعنی صلح برعقددرکه مدعی و مدعی علیهك ما بینلرنده اولان نزاعی و واقع اولان
خصومتی قطع ایلر (ویجوز مع اقرار وسکوت وانکار) یعنی اکر ایکی خصم اراسنده صلح واقع اولمق اقرار ایله
وسکوت ایله وانکار ایله جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالینك (والصلح خیر) بیوردقلری مطلقدر واقسام ثلاثه یه
شاملدر (فالاول کالبیع ان وقع عن مال بمال فتثبت فیه الشفعة والرد بالعیب وخیار الرؤیة والشرط) ایمدی
صلحك قسم اولی که صلح عن اقراردر بیع کبیدر جمیع احوالنده یعنی ذمتنده اولان مالدن ینه مال ایله صلح
اولنسه زیرا معنای بیع آنده موجود مالی مال ایله مبادله ایلمکدر بو فاء فاء تفریعیه در یعنی چونکه صلحك اولکی
قسمی بیع کبی اولدی ایمدی آنده شفعه اکر عقار ایسه ومعیب رد اولنمق وخیار رؤیه وخیار شرط ثابت اولور
فیه ده اولان ضمیر صلحه راجعدر (ویفسده جهالة البدل لا جهالة المصالح عنه) یعنی بدل صلح مجهول
اولسه اول واقع اولان صلحی افساد ایدر زیرا نزاعه مؤدیدر اما اول مصالح عنهك مجهول اولمسی واقع اولان
صلحی افساد ایلمز زیرا اسقاط قبیلندندر یفسده ده اولان ضمیر صلحه راجعدر (ویشترط القدرة علی تسلیم البدل)
ودخی واقع اولان صلحك بدلنی تسلیم ایلمکه قادر اولمق اشتراط اولنور بو اجلدن عبد آبقك اوزرینه صلح اولنمق جائز
اولمدی زیرا تسلیمنه قدرت یوقدر (وان استحق بعض المصالح عنه اوکله رجع بکل البدل او بعضه) واکر اول
مصالح عنهك بعضیسی یاخود کلیسی مستحق اولسه اول مدعی علیه اولان کمسنه کل بدل ایله رجوع ایدر یعنی
اول مصالح عنهك کلیسی مستحق اولسه وبعضیسی ایله رجوع ایدر یعنی بعضیسی مستحق اولسه کله ده اولان
ضمیر بدله راجعدر بعضه ده اولان ضمیرده بدله راجعدر (وان استحق بعض البدل اوکله رجع بکل المصالح عنه
او بعضه) واکر بدل صلحك بعضیسی یاخود کلیسی مستحق اولسه مصالح عنهك کلیسی ایله یاخود بعضیسی
ایله رجوع ایدر کله ده اولان ضمیر بدله راجعدر او بعضه ده اولان ضمیر مصالح عنهه راجعدر (وان وقع عن مال
بمنفعة اعتبر اجارة) واکر صلح برمالدن برمنفعت ایله واقع اولسه اجاره اعتبار اولنور مثلا برکسنه برآخردن
برمال دعوی ایدوب اول آخر اعتراف ایلسه صکره اول مدعی اولان کمسنه بردارده ساکن اولمق اوزره یاخود
برمعلومه دابه نك اوزرینه بنمك یاخود برثوبی کیمکه مصالحه ایلسه جائزدر وعقد اجاره معناسنه اولور (فیشترط
فیه التوقیت ویبطل بموت احدهما) بو فا فاء تفریعیه در یعنی چونکه مالدن منفعت ایله واقع اولان صلح
اجاره معناسنه اولدی ایمدی آنده توقیت اشتراط اولنور عین مؤجره ده اشتراط اولندیغی کبی ودخی مصالحینك
برینك موتیله باطل اولور اجاره باطل اولدیغی کبی (والاخیران معاوضة فی حق المدعی وفداء الیمین وقطع
المنازعة فی حق الاخر) والاخیران مصنفك فالاول قولنه معطوفدر یعنی انواع صلحك باقی قلان ایکی قسمیکه

بری صلح عن انکار وبری صلح عن سکوتدر معاوضه در مدعی علیه اولان کمسنه حقنده وفداء یمین
وقطع نزاعدر اول برآخرکه مدعی علیهدر آنك حقنده (فلا شفعة فی دار صولح عنها مع احدهما) ایمدی سکوت
ایله یاخود انکار ایله مصالحه اولنان دارده شفعه یوقدر عنهاده اولان ضمیر داره راجعدر احدهماده اولان
ضمیر تثنیه سکوت ایله وانکار ایله اولان صلحه راجعدر (وتجب فی دار صولح علیها) وشول دارده شفعه واجب
وثابت اولورکه انك اوزرینه مصالحه اولنمش اوله علیهاده اولان ضمیر داره راجعدر (وما استحق من المدعی کلا
او بعضا رد المدعی حصته من البدل) وشول شیکه مدعادن یعنی متنازع فیه دن مستحق اوله کل اولسون بعض
اولسون مدعی اولان کمسنه انك حصه سن یعنی مقدارن بدلدن رد ایلسون حصته ده اولان ضمیر ما استحق به
راجعدر (ویرجع بالخصومة فیه) یعنی مدعی اولان کمسنه مستحق اولان کمسنه ایله مستحق اولان شیده
خصومت ایلیه فیه ده اولان ضمیر مستحق اولان شیئه راجعدر (وما استحق من البدل بعضا اوکلا یرجع
المدعی الی دعواه فی قدره) وشول شیکه بدلدن مستحق اوله بعض اولسون کل اولسون مدعی اولان کمسنه انك
مقدارنده دعواسنه رجوع ایلیه مثلا برکسنه برآخردن برشیئی دعوی ایلیوب مدعی علیه انکار
ایلدکدنصکره اول مدعی اولان کمسنه برثوب ایله صلح ایلسه صلح اولندقدنصکره اول مصالح به اولان ثوب
مستحق اولسه مدعی اولان کمسنه اول دعوی ایلدیکی شیئه رجوع ایدر واول مصالح به اولان ثوبك دعواسنه
رجوع ایلمز مثلا بجن برکسنه برآخردن بردار دعوی ایدوب مدعی علیه اولان کمسنه اول مدعی اولان
کمسنه یه برثوب بیع ایلیوب وآنك اوزرینه مصالحه اولندقدنصکره اول ثوب مستحق اولسه مدعی اولان
کمسنه مدعی علیه اوزرینه اول ثوب ایله رجوع ایلیه دعوایه رجوع ایلیه دعواهده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر
فی قدره ده اولان ضمیر بدله راجعدر (وهلاك البدل قبل التسلیم کاستحقاقه فی الفصلین) یعنی بدل صلحك
تسلیمدن اول هلاك اولمسی مستحق اولمسی کبیدر تقدم ایدن ایکی فصلده که بری فصل اقرار وبری فصل
انکاردر یعنی صلح باطل اولور زیرا بدلك هلاکی مبیعده بیعی ابطال ایدر بو دخی کذلك استحقاقه ده اولان ضمیر بدله
راجعدر (ولو صالح علی بعض دار یدعیها لا یصح) وبجن مدعی اولان کمسنه دعوی ایلدیکی دارك بعضیسنه
مصالحه ایلسه اول صلح صحیح اولمز واول داردن باقی قلانی دعوی ایلمك اوزره باقیدر یدعیهاده اولان ضمیر داره
راجعدر (وحیلته ان یزید فی البدل شیئا او یبرئ عن دعوی الباقی) یعنی دارك بعضیسنه صلح ایلمه نك جائز
اولمسنك حیله سی بودرکه اول مدعی علیه اولان کمسنه اول واقع اولان بدله برشیئی زیاده ایلیه مثلا برثوب کبی
یاخود دراهم کبی که بو زیاده اول باقیدن عوض واقع اوله یاخود اول مدعی اولان کمسنه اول مدعی علیه اولان
کمسنه یی اول باقیدن ابرا ایلیه مثلا ابرأتك من دعوی هذه الدار دیه (فصل) بو فصل ینه صلحه متعلق اولان
نیجه اشیا بیاننده در (یجوز الصلح عن مجهول) یعنی مجهول اولان شیدن صلح واقع اولمق جائزدر اسقاط اولدیغی
اجلدن (ولا یجوز الا علی معلوم) ودخی صلح جائز اولمز الا معلوم اولان شیئك اوزرینه زیرا علیکدر معلوم اولمسی
منازعه یه مؤدی اولور بوندنصکره معلوم اوله که صلح دورت قسم اوزره در برقسمی معلوم ایله معلوم اوزره صلح
اولمقدر وبرقسمی معلوم مجهول ایله معلوم اوزره صلح اولمقدر وبو ایکی قسم جائزدر وبرقسمی مجهول ایله مجهول
اوزرینه صلح اولمقدر وبرقسمی معلوم ایله مجهول اوزره صلح اولمقدر وبو ایکی قسم فاسددر (ویجوز عن دعوی
المال) ایمدی مال دعوی اولنمقدن صلح اولنمق جائزدر زیرا بیع معناسنده در (والمنفعة) ودخی منفعت دعوی
اولنمقدن صلح جائزدر وبو صلح اجاره معناسنه واقع اولور (والجنایة فی النفس ومادونها عمدا او خطأ) ودخی
نفسده ونفسدن دونده واقع اولان جنایه ده کرك خطا اولسون کرك عمدا اولسون صلح واقع اولمق جائزدر زیرا
حق تعالی حضرتلرینك (فمن عفی له من اخیه شیء) قوللری بدر عمددن واقع اولان صلحده نازل اولمشدر (وعن
دعوی الرق وکان عتقا بمال) ودخی رق دعواسندن صلح اولنمق جائزدر وبو واقع اولان صلح مدعی علیهك
طرفندن مدعی یه صلح ایچون ویریلان مال ایله مدعی جانبندن عتق واقع اولور (ولا ولاء له علیه) واول مدعی
اولان کمسنه نك اول عتق اولنان عبدك اوزرینه ولاسی یوقدر اول مدعی علیه رقیتی انکار ایلدیکی اجلدن
له ده اولان ضمیر مدعی علیه راجعدر له ده اولان ضمیر رقیتی دعوی اولنانه راجعدر (ودعوی الزوج النکاح
وکان خلعا) ودخی بررجل برخاتونك نکاحنی دعوی ایلدکدن مال ایله صلح واقع اولمق صحیحدر واول مال ایله

واقع اولان صلح اول خاتونه خلع واقع اولور مثلا بر رجل بر خاتونك اوزرینه بو بنم خاتونمدر دیو دعوی ایدوب خاتون
انكار ایلسه واول رجلی بر مقدار مال ایله صلح ایلسه جائزدر و خلع واقع اولور (ویحرم علیه دیانة ان كان مبطلا)
واكر اول زوجیت دعواسن ایدن كمسنه دعواسنده باطل اوزره ایسه اول بدل انك اوزرینه حرام اولور دیانت
جهتندن (ولو صالحها بمال لتقربه بالنكاح جاز ولا یجوز ان ادعته المرأة) واكر خاتون بر رجلك منكوحه سی
اولدیغنی دعوی ایلسه اول بدل صلحی ویرسك جائز دكلدر (وقیل یجوز) وبعض روایتده جائزدر دیمشلردر زیرا اول
خاتونك مهرینه زیاده قلنور ادعته ده اولان ضمیر نكاحه راجعدر (ولا عن دعوی الحد) ودخی بر رجلك
اوزرینه حده موجب اولان دعوی اولنمق ایچون مال ایله صلح اولنمق جائز دكلدر واول اخذ ایلدیكی مالی رد ایلیه
مثلا بر كمسنه بر زانیی یاخود بر شارب خمری حاكمه اخذ ایلكه مراد ایلسه اول مأخوذی حاكمه اخذ ایلمامك
ایچون بر مقدار مال ایله صلح ایلسه اول صلح باطل اولور ومال اخذ اولندیغی تقدیرجه صاحبنه رد اولنه زیرا
اول حد حق اللهدر انی مال ایله صلح ایلمك جائز دكلدر (وان قتل عبد مأذون رجلا عمدا وصالح عن نفسه
لا یجوز) واكر بر عبد مأذون بر رجلی قصدا قتل ایلیوب كندو نفسنی مال تجارتدن بر مقدار مال ایله صلح ایلسه
جائز دكلدر زیرا اول عبد انجق تجارته تصرف ایلمكه مأذوندر كندو نفسنه تصرف ایلكه مأذون دكلدر نفسه ده
اولان ضمیر عبده راجعدر (بخلاف صلحه عن نفس عبده قتل رجلا عمدا) اما اول عبد مأذونك عبدی
بر رجلی عمدا قتل ایلیوب سیدی اول قتل ایدن عبدك نفسنی مال ایله صلح ایلك اول تقدم ایدن مسئله نك
خلافیدر مثلا عبد مأذونك بر عبدی اولسه بر رجلی قصدا قتل ایلسه سیدی اولان كمسنه انی مال ایله
صلح ایلسه جائزدر زیرا اول عبد مأذون كندی كسبندن وتجارتدن اولان شیده تصرفی جائزدر واول قاتل
اولان عبد ایسه كندی كسبندندر صلحه ده اولان ضمیر عبد مأذونه راجعدر له ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر
(وان صالح عن مغصوب تلف باكثر من قیمته جاز وقالا یبطل الفضل ان كان لا یتغابن فیه) واكر بر كمسنه
بر تلف اولنمش مغصوبی قیمتندن اكثر بر شی ایله صلح ایلسه جائزدر امام ابو حنیفه قتنده زیرا انی ایله اولسه
عوض اولور ربا اولمز وامامین دیدیلر كه انك قیمتندن حاصل اولان یعنی زیاده اولان باطل اولور اكر اول فضلده
تغابن اولنمز ایسه زیرا اول زیاده لك ربادر قیمته ده اولان ضمیر مغصوبه راجعدر فیه ده اولان ضمیر فضله راجعدر
(وان كان بعرض صح مطلقا اتفاقا) واكر عروض ایله اولسه مطلقا اتفاق علما ایله جائزدر زیرا اول زیاده لك واقع
اولان اختلاف قتنده ظاهر اولمز (وان اعتق موسر عبدا مشتركا وصالح عن باقیه باكثر من نصف قیمته بطل
الفضل) واكر موسر اولان كمسنه مشترك اولان عبدی عتق ایلسه وباقیسنی كندی شریكندن نصفنك قیمتندن
زیاده ایله مصالحه ایلسه اول نصفدن زیاده اولان فضل باطل اولور جمله سنك اتفاقیله باقیه ده اولان ضمیر عبده
راجعدر قیمته ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر (وان بعرض صح) واكر عروض ایله اولور ایسه ده صحیح اولور
بویان اولنمشدر كه اول فضل اختلاف جنس قتنده ظاهر اولمز (ویجوز صلح المدعی بمال یدفعه الی المنكر لیقر له)
یعنی مدعی اولان كمسنه منكره كه یعنی مدعی علیه در اقرار ایلسه ایچون مال دفع ایدوب صلح اولنمق جائزدر واول
ویریلان مال بدل صلح واقع اولور وبو صلح منكر اولان كمسنه نك حقنده بیع كبی اولور ومدعی اولانك حقنده
ثمنده واقع اولان زیاده لك كبی اولور یدفعه ده اولان ضمیر بارز ماله راجعدر له ده اولان ضمیر مدعی یه راجعدر
(وبدل الصلح عن دم عمد او علی بعض دین یدعیه یلزم الموكل لا الوكیل) یعنی دم عمددن اولان بدل صلح ویاخود
مدعینك ادعا ایلدیكی دینك بعضیسی اوزرینه واقع اولان بدل صلح موكل اولان كمسنه یه لازم اولور وكیله لازم
اولمز زیرا وكیل اولان كمسنه واسطه اولدیغی اجلدن بدل صلح اكا لازم اولمز (الا ان ضمنه) الا انجق وكیل اولان
كمسنه اول بدله ضامن اولسه اول زمانده لازم اولور ضمنه ده اولان ضمیر بدله راجعدر (وبدل ما هو كبیع یلزم
الوكیل) وشول بیع كبی اولان شیئك بدلی مثلا بر مقدار مالدن ینه مال ایله صلح اولسه وكیله لازم اولور زیرا
بیعده واقع اولان حقوق وكیله راجعدر (وان صالح فضولی) واكر فضولی اولان كمسنه مدعی علیه طرفندن
مدعی اولان كمسنه ایله مصالحه ایلسه (وضمن البدل او اضافه الی ماله) ودخی ایلدیكی صلحك بدلنه ضامن
اولسه یاخود كندی مالنه اضافت ایلسه مثلا علی الف من مالی یاخود (علی عبدی هذا) دیسه (او اشار
الی عرض او نقد بلا اضافة) یاخود بر عرضه یا بر نقده اضافتسز اشارت ایلسه (مثلا علی هذا الالف) یاخود

علی هذا العبد دیسه (او اطلق وسلم صح) یاخود اطلاق ایلسه مثلا علی الف دیسه وتسلیم ایلسه اول
فضولینك صلحی صحیح اولور بو ذكر اولنان مسائلك هر برینك علتنی ذكر ایلمه ده تطویل واردر اندن مراجعت
اولنه ماله ده اولان ضمیر فضولی یه راجعدر (وكان متبرعا) واول فضولی اولان كمسنه مدعی علیه ایچون متبرع
اولور (وان اطلق ولم یسلم توقف) واكر فضولی اولان كمسنه اطلاق ایدوب یعنی علی الف درهم دیوب تسلیم
ایلسه صلح توقف اولنور (فان اجازه المدعی علیه جاز ولزمه البدل والا بطل) ایمدی اكر اول مدعی علیه اولان
كمسنه اول صلحه جواز ویررسه جائز اولور واكا بدل لازم اولور واكر جواز كوسترمزسه باطل اولور زیرا مصالح
فضولیدر مطلق بهمه ولایتی یوقدر بو اجلدن تصرفی جائز اولمز

باب الصلح فی الدین

بو بابده دینده واقع اولان صلح احكامی بیان اولنور (الصلح عما استحق بعقد المداینة علی بعض جنسه اخذ
لبعض حقه واسقاط لباقیه لا معاوضة) عقد مداینه ایله مستحق اولان شیئك جنسنك بعضیسی اوزرینه صلح
اولنمق مثلا بر كمسنه نك بر آخرده بیك درهمی اولوب بشیوز درهمه صلح اولسه بعض حقنی اخذ ایدوب باقیسن
اسقاط ایلمك قبیلندن اولور معاوضه اولمز زیرا معاوضه اولسه ربا اولور جنسه ده اولان ضمیر عما استحق به
راجعدر حقه ده اولان ضمیر مصالحه راجعدر لباقیه ده اولان ضمیر حقه راجعدر (فلو صالح عن الف حال علی
مائة حالة او الف مؤجل صح) ایمدی بناء برین بر كمسنه حال اولان بیك درهمی ینه حال اولان یوز درهمه یاخود
حال اولان بیك درهمی بیك مؤجله صلح ایلسه صحیح اولور زیرا اولكی صورتده بعض حقی الوب بعضیسن
اسقاط ایلمش اولور وایكنجی صورتده معاوضه قلنمسی ممكن دكل ایمدی تأخیر اولنمغه محتاجدر (وكذا عن الف
جیاد علی مائة زیوف) ودخی بیك ایو درهمدن بیك زیوف درهم اوزرینه صلح اولسه صحیح اولور (ولا یصح عن
دراهم علی دنانیر مؤجلة) یعنی حال اولان دراهمدن مؤجل دنانیر اوزرینه صلح اولنمق صحیح اولمز (او عن الف
مؤجل علی نصفه حالا) ودخی بیك مؤجل درهمدن بشیوز حال درهم اوزرینه صلح اولنمق صحیح دكلدر (او عن
الف سود علی نصفه بیضا) ودخی بیك قره درهمدن بشیوز بیاض درهم اوزرینه صلح اولنمق صحیح دكلدر
(ولو صالح عن الف درهم ومائة دینار علی مائة درهم حالة او مؤجلة صح وان قال من له علی آخر الف اد غدا نصفه
علی انك بریء من باقیه ففعل بریء والا فلا یبرأ) واكر بیك درهم ویوز دیناردن یوز درهم حاله ویاخود یوز درهم
مؤجله اوزرینه صلح ایلسه صحیح اولور یعنی شول كمسنه نك كه بر آخر اوزرنده بیك درهمی اوله یارین نصفنی
ادا ایله اول باقیسندن بری اولمق اوزره دیسه اول مدیون اولان كمسنه او بیكك نصفنی باقیدن بری اولمق ایچون
ادا ایلسه بری اولور امام ابو حنیفه قتنده اكر یارین ادا ایلسه بری اولمز (خلافا لابی یوسف) وابی یوسف ایچون
خلاف واردر بو مسئله ده یعنی انك قتنده بری اولور زیرا ابرا مطلقدر (وان قال صالحتك علی نصفه علی انك ان لم
تدفع غدا النصف فالالف علیك لا یبرأ اذا لم یدفع اجماعا) واكر اول بیك درهم صاحبی اولان كمسنه مدیون
اولان كمسنه یه سنده اولان بیك درهمك نصفنه مصالحه ایلدم شول وجه اوزره كه اكر سن یارین اول
مصالحه ایلدیكم نصفی دفع ایلمز ایسك ینه اول الف اوزریكه لازم اوله دیسه اجماع ائمه ایله اول نصفی دفع
ایلمیجه بری اولماز زیرا قید صریح ایله ذكر اولنمشدر نصفه ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وان قال ابرأتك
من نصفه علی ان تعطینی نصفه غدا بریء من نصفه اعطی او لم یعط) واكر اول بیك درهم صاحبی اولان كمسنه
مدیون اولان كمسنه یه سنده اولان بیك درهمك نصفندن ابرا ایلدم یارین بكا اول بر نصفنی ویرمك اوزره دیسه
اول مدیون اولان كمسنه بو قول اوزره بری اولور استرسه نصفی ویرسون استرسه ویرمسون زیرا ابرا مطلق واقع
اولمشدر من نصفه ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وكذا لو قال اد الی نصفه علی انك بریء من باقیه ولم یوقت) ودخی
انجق صاحب دین اولان كمسنه مدیونه بكا سنده اولان بیك درهمك نصفنی ادا ایله اول بیكك باقی قلان نصفندن
بری اولمق اوزره دیسه وادایه بر وقت توقیت ایلمسه اول مدیون بری اولور باقیه ده اولان ضمیر الفه راجعدر
(ولو قال ان ادیت الی نصفه فانت بریء او اذا ادیت او متی ادیت لا یصح الابراء وان ادی) یعنی واكر بر كمسنه
مدیون اولان كمسنه یه اكر سنده اولان بیكك نصفنی بكا ادا ایدرسك اول بر نصفندن بری اولهسن دیسه یاخود
انجق اول سنده اولان بیك درهمك نصفنی ادا ایلسك اول بر نصفندن بری اولهسن دیسه اول ابرا صحیح اولمز

اكراداده ايلسه زيرا شرط صريحه تعليق ايلمشدر وبراءتك شروطيله تعليق اولنمسى باطلدر (ومن قال سرا لرب دينه لااقرلك حتى تؤخره عنى او تحط عنى ففعل جاز) وشول كمسنه كه كندو دينى صاحبنه سرا بن سنك بنده اولان حقكه اقرار ايلمم تاكم بر قاچ آى تأخير ايلميجه ياخود اقرار ايلمم تا انك بر آزينى اوزرمدن آشغه قويه سن صاحب دين اولان كمسنه دخى امتثال ايدوب بر قاچ كون تأخير ايلسه ياخود بر آزينى اشغه قوسه جائز اولور زيرا مالندن اكراهسز صادر اولمشدر دينه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر تؤخره ده اولان ضمير دينه راجعدر (وان اعلن لزمه فى الحال) واكر سرا سويلميوب اشكاره سويلسه تأخيرسز وحطسز حالا لازم اولور (فصل) بو فصل دينه صلحه متعلق نيجه اشيا بيانندهدر (ان صالح احد ربى الدين عن نصفه على ثوب فلشريكه ان يتبع المديون بنصفه او يأخذ نصف الثوب) يعنى اكر ايكى صاحب دين اولان كمسنه لرك برى مديون اوزرنده اولان كندو نصفندن بر ثوب اوزرينه مصالحه ايلسه اول بر شريكنه جائزدر كندو نصفنى استخلاف ايلمه ده اول مديونه تابع اوله يعنى نصفنى اندن طلب ايليه ياخود اول ثوبك نصفنى شريكندن اخذ ايليه من نصفه ده اولان ضمير احده راجعدر شريكه ده اولان ضمير بنه احده راجعدر بنصفه ده اولان ضمير شريكه راجعدر (الا ان يضمن له المصالح ربع الدين) الا انجق مصالح اولان كمسنه اول شريكه ربع دينه ضامن اولسه كندو نصفنى اول مديوندن طلب ايليه و ثوبك نصفنى اخذ ايليه زيرا حقى دينده در ثوبده دكلدر له ده اولان ضمير شريكه راجعدر (وان قبض شيأ من الدين شاركه شريكه فيه واتبعا الغريم بما بقى) واكر ايكى شريكك برى مديون اولان كمسنه دن ذمتنده اولان دينندن بر شيئى قبض ايلسه اول بر شريك اولان كمسنه اول قبض ايلديكى شيده اكا مشاركه ايلر و اول باقى قلانده غريمه كه مديوندر متابعت ايدرلر يعنى اندن اخذ ايدوب قسمت ايدهلر شاركه ده اولان ضمير قابضه راجعدر شريكه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر فيه ده اولان ضمير شيئه راجعدر (وان اشترى بنصيبه شيأ ضمنه شريكه ربع الدين او اتبع الغريم ومن ابرأ عن نصيبه او قاص الغريم بدين سابق لا يضمن لشريكه) واكر كندى نصيبندن بر شيء اشترا ايدرسه انك شريكى ربع دينه ضامن اولور ياخود اول غريمه كه مديوندر تابع اولور وشول شريكه كه مديون اولان كمسنه يى كندو حصهسندن ابرا ايلمش اوله ياخود كندوده اولان دين قديمى كندو غريمنه مقاصه ايلمش اوله ذكر اولنان صورتلرده شريكك حصهسنه ضامن اولمز نصيبه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر لشريكه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وان ابرأ عن البعض قسم الباقى على سهامه) واكر ايكى شريكك برى كندو حصهسندن مديونده اولان دينك بعضيسندن ابرا ايلسه اول باقى قلان دين اونلرك سهاملرى قدر قسمت اولنور مثلا ايكى شريكك بر كمسنه ده يكرمى درهم دينلرى اولسه ايكيسنك برى مديون اولان كمسنهيى كندو حصهسندن بش درهمدن ابرا ايلسه اول باقى قلان اون بش درهم سهاملرى قدر قسمت اولنور ابرا ايدن كمسنه بش درهم الور و اول بريسى اون درهم الور (وان اجل نصيبه لا يصح) واكر ايكى شريكك برى كندو نصيبنى تأجيل ايلسه صحيح اولمز امام ابو حنيفه ايله امام محمد قتنده (خلافا لابى يوسف) و ابو يوسف ايچون بو مسئلهده خلاف واردر يعنى انك قتنده شريك كندو حصهسن تأجيل ايلمك صحيحدر ارادة صحيح اولديغى كبى (وبطل صلح احد ربى سلم عن نصيبه على ما دفع) يعنى ايكى صاحب سلم اولان كمسنهلر برينك كندو نصيبندن دفع ايلديكى شيئك اوزرينه صلح ايلمسى باطل اولور (خلافا له ايضا) ابو يوسف ايچون بو مسئلهده دخى خلاف واردر مثلا دفع ايلديكى رأس مالى يوز درهم ايدى بنه انك اوزرينه صلح اولسه صلح صحيح اولور زيرا اذن شريكسز ذمتنده اولان دينك قسمتى لازم اولور اول ايسه جائز دكلدر (وان اخرج الورثة احدهم عن عرض او عقار بمال او عن احد النقدين بالآخر او عنهما بهما صح قل البدل او كثر) يعنى اكر وارث اولان كمسنهلر كندولردن برينى متروكاتدن اولان عروضدن ياخود عقاردن بر مقدار مال ايله مصالحه ايدوب اخراج ايلسهلر ياخود موجود اولان ايكى نقدك برندن اول بر آخره صلح ايدوب اخراج ايلسهلر مثلا متروكات التون اولوب انك برينه كموش ويرسهلر ياخود نقديندن بنه نقدين ايله صلح ايليوب اخراج ايلسهلر صحيح اولور كرك ويردكلرى بدل قليل اولسون كرك كثير اولسون زيرا حضرت عثمان رضى الله عنه عبد الرحمن ابن عوفك خاتوننى ربع ثمنندن سكسان بيك وبعض نسخهلرده سكسان اوچ بيك التونه مصالحه ايلمش عنهما ده اولان ضمير نقدينه راجعدر بهما ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وعن نقدين وغيرهما باحد النقدين لا يصح) واكر ايكى نقددن وايكى

نقدلك

نقدلك غيريلرندن ايكى نقدلك بريله صلح ايدوب اخراج ايلسهلر صحيح اولماز (الا ان يكون المعطى اكثر من نصيبه من ذلك الجنس) مكر اول معطيكه وارثه ويريلان بدلدر كندو جنس متروكاتده اولان نصيبندن اكثر اوله زيرا اول زيادهلك متروكاتك بقيهسنك مقابلهسنده واقع اولور من نصيبه ده اولان ضمير وارثلرك اخراج ايلدكلرى واحده راجعدر (وان بعرض جاز مطلقا) واكر وارث اولان كمسنهلر كندولردن برينى نقديندن عروض ايله صلح ايدوب اخراج ايلسهلر مطلقا جائز اولور براربا اولمز (وان فى التركة دين على الناس فاخرجوه ليكون الدين لهم بطل الصلح) واكر بر ميتك متروكاتنده ناس اوزرنده بر مقدار ديون اولوب وارث اولان كمسنهلر كندولردن برينى صلح ايدوب اخراج ايلسهلر اول ناسده اولان دين كندولره اولمق ايچون صلح باطل اولور زيرا مصالحك حصهسى لغير من عليه الدين تمليك اولور فاخرجوه ده اولان ضمير بارز اخراج اولنان وارثه راجعدر (فان شرطوا براءة الغرماء من نصيبه صح) واكر اول ميتك وارثلرى اولان كمسنهلر اول موجود اولان غرمانك بنه كندولردن بر وارثك نصيبندن برى اولملرينى شرط ايلسهلر صحيح اولور زيرا اسقاط قبيلندندر (وكذا ان قضوا حصته منه تبرعا او اقرضوه قدرها واحالهم به على الغرماء وصالحوه من غيره) ودخى انجق وارث اولان كمسنهلر اول وارثك حصهسن اول دينندن تبرع اولدقلرى حالده قضا ايلسهلر ياخود اكا حصهسى قدر بر شيء اقراض ايلسهلر ياخود وارث اولان كمسنه اول وارثلرى اول دين ايله غرمايه حواله ايلسه وارثلر دخى اول وارثى اول دينك غيريسى ايله مصالحه ايلسهلر صحيح اولور حصته ده اولان ضمير مصالح اولان وارثه راجعدر منه ده اولان ضمير دينه راجعدر اقرضوه ده اولان ضمير مصالحه راجعدر وقدرها ده اولان ضمير حصهيه راجعدر به ده اولان ضمير دينه راجعدر صالحوه ده اولان ضمير وارثه راجعدر من غيره ده اولان ضمير دينه راجعدر (وفى صحة الصلح عن تركة هى اعيان غير معلومة على مكيل او موزون اختلاف) وفى صحةده اولان جار ومجرور محلا مرفوعدر خبر مقدمدر اختلاف لفظا مرفوعدر مبتداء مؤخردر يعنى اعيان غير معلومه اولان متروكاتده مكيل ياخود موزون اوزرينه صلح اولنمسنك صحتنده اختلاف واردر بر فرقه عدم جوازه ذاهب اولمشلردر وبر طائفه جوازه سالك اولمشلردر زيرا مسئلهده شبهة الشبهه واردر (والاصح الجواز ان علم انها غير المكيل او الموزون اذا كانت كلها فى يد البقية) اما اصح اولان جائز اولمسيدر لكن اول مصالح اولان كمسنه اول اعيانى مكيل ايله موزونك غيريسى اولديغنى بلسه وقتا كم اول اعيانك جملهسى باقى قلان وارثلرك يدنده اولسه انها ده اولان ضمير اعيانه راجعدر كلها ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وبطل الصلح والقسمة ان كان على الميت دين مستغرق وان غير فالاولى ان يصالح قبل قضائه ولو فعل قالوا يجوز) اكر ميت اوزرنده دين مستغرق اولورسه صلح وقسمت باطل اولور وانجق دين مستغرق اولمسه اولى اولان بودركه اول دين قضا اولنمزدن اول مصالحه اولنه ائمه علما جائز اولور ديديلر قضائه ده اولان ضمير دينه راجعدر (والقسمة تجوز قياسا الا استحسانا) يعنى قسمت قياسده جائز اولور استحسانده جائز اولمز (وقيل القياس ان يوقف الكل والاستحسان ان يوقف قدر الدين ويقسم الباقى) ودخى دينلديكه قياس اول مالك كليسى موقوف اولوب قسمت اولنمقدر واستحسان دين قدرى موقوف اولوب باقيسى تقسيم اولنمقدر

كتاب المضاربة

چون مصنف رحمة الله عليه كتاب صلحك احكامى بياننده فارغ اولدى مضاربهنك احكامى بيانه شروع ايلدى مضاربه ضاربك مصدريدر لغتده (ضرب فلان فى الارض اذا سار) قوللرندن مشتقدر زيرا قرآن عظيمده (وآخرون يضربون فى الارض يبتغون من فضل الله) ده مفسرلر (اى يسافرون للتجارة) بيورمشلردر وجه تسميه بودركه مضارب اولان كمسنه ارضده ضربه يعنى سير وسفره محتاج اولمسيدر واصطلاح فقهاده (هى شركة فى الربح بمال من جانب وعمل من جانب) يعنى مضاربه اصطلاحده ايكى كمسنه بر مالك ربحنده شريك اولمقدر برينك جانبندن مال ايله وبرينك جانبندن عمل ايله مثلا بر كمسنه بر آخره بيك درهم ويروب بو بيك درهم ايله سفر ايليوب تجارت ايله وحاصل اولان ربح بنم ايله سنك ما بينكده برابر اوله ديه (والمضارب امين) يعنى مضارب اولان كمسنه امينه در مال مضاربه يدنده تلف اولديغى تقديرجه ضامن اولماز (فاذا تصرف فوكيل فان ربح فشريك وان خالف فغاصب) وچون اول مضارب اولان كمسنه اول مالده تصرف ايلسه وكيل اولور يارب المال كندو

ایله عمل ایلروچون مالده ربح ایلمیه شریك اولور زیرا اول ربح مال سببیله تحصیل اولنمشدر وچون مضارب
مخالفت ایلمیه غاصب متعدی اولدیغی اجلدن بوتقدیرجه ضامن اولور (وان شرط کل الربح له فمستقرض) واکر
اول مضارب اولان کمسنه ربحك جمله سن کندویه شرط ایلسه مستقرض اولور زیرا ربحك کلیسنه مستحق
اولمز مالك کلیسی امك اولمینجه (وان شرط لرب المال فمستبضع) واکر مضارب اولان کمسنه اول مال مضاربه دن
حاصل اولان ربحی رب الماله شرط ایلسه مستبضع اولور یعنی وکیل متبرع اولور شارع باقانی بو یله معنی ویرمش
وان فسدت فاجیرفله اجر مثله ربح اولم یربح) واکر اول مضاربه فاسده اولسه اول مضارب اولان کمسنه اجیر اولور
اجیر اولدیغی تقدیرجه اکا اجرمثل لازم اولور استرسه ربح ایلسون استرسه ایلسون زیرا مضاربهٔ فاسده ده اجر
مثل لازم اولور (ولا یزاد علی ما شرط له عند ابی یوسف) ابو یوسف قتنده اجرمثل لازم اولدیغی تقدیرجه شرط
اولنان مقدارك اوزرینه زیاده اولنمیه (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر زیرا امام محمد دیدیکه اکا اجر
مثل واردر واکرکه شرط اولنان مقدارك اوزرینه زیاده اولورسه ده (ولا یضمن المال فیها ایضا) ودخی مضارب
اولان کمسنه مضاربهٔ فاسده ده ماله ضامن اولمز زیرا مال مضاربهٔ فاسده ده غیرمضموندر (ولا تصح المضاربة الا
بمال تصح به الشركة) یعنی عقد مضاربه صحیح اولمز الا شول مال ایله که عقد شرکت انکله صحیح اوله یعنی لابد درکه
رأس مال دراهم یاخود دنانیر یاخود فلوس ونافقه اوله نته کیم شرکت کتابنده بیان اولنمشدر (وان دفع عرضا وقال بعه
واعمل فی ثمنه مضاربة او قال اقبض مالی علی فلان واعمل فیه مضاربة جازت ایضا) یعنی اکر مضارب اولان
کمسنه برآخره عروض تجارتدن برعرض دفع ایدوب بونی بیع ایله وثمنی ایله مضاربه ایله دیسه یاخود فلان
کمسنه ده اولان مالمی قبض ایله وانی مضاربه ایله دیسه جائز اولور بعه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه
راجعدر (وشرط تسلیم المال الی المضارب بلا ید لرب المال فیه) یعنی مال مضاربه مضارب اولان کمسنه یه رب
المالك آنده یدی اولمقسزین تسلیم اولنمسی شرط اولدی زیرا مال یدنده امانتدر اول مضاربه تسلیم اولنمسی لابددر
فیه ده اولان ضمیر ماله راجعدر (عاقدا كان او غیر عاقد کالصغیر اذا عقدها ولیه واحد الشریکین اذا عقدها
الآخر) کرك رب المال اولان کمسنه اول عقد مضاربه یه کندوسی بالذات عاقد اولسون کرك اولمسون شول صغیر
کبی که ولیسی اکا اول عقد مضاربه یی عقد ایلمش اوله ویاخود ایکی شریکك بری لکن اول برآخر اکا عقد ایلمش
اوله زیرا مالك یدی ثابتدر ویدینك بقاسی مضاربه تسلیم اولنمقدن مانعدر عقدهاده اولان ضمیر مضاربه یه
راجعدر ولیه ده اولان ضمیر صغیره راجعدر ولیه ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (وکون الربح بینهما مشاعا)
ودخی مضارب ایله مضاربك ما بیننده ربح مشاع اولمسی شرط اولندی (فتفسد ان شرط لاحدهما عشرة
دراهم مثلا) ایمدی لکن ایکی شریکك برینه اون درهم شرط اولسه مثلا اول مضاربه باطله اولور (وکل شرط
یوجب جهالة الربح یفسدها) وهر شرط که ربحك جهالتنه موجب اوله مضاربه یی افساد ایدر یفسدهده اولان
ضمیر مضاربه یه راجعدر (وما لا فلا) وهر شرط که ربحك مجهول اولمسنه موجب اولمیه مضاربه یی افساد ایلمز
(ویبطل الشرط کشرط الوضیعة علی المضارب) یعنی عقد مضاربه ده شرط ذکر اولنمق باطلدر مضاربك اوزرینه
وضیعه یعنی حاصل اولان زیان وخسرانی شرط ایلمك کبی زیرا شرط زائددر شرکه نك قطعنه موجب دکلدر
واول اثناده عقدده ذکر اولنان وضیعه رب المالك اوزرینه حساب اولنور (وللمضارب فی مطلقها ان یبیع
ویشتری ویوکل ویسافر ویبضع ویودع ویرهن ویرتهن ویؤجر ویستأجر ویحتال بالثمن علی الایسر وغیره)
یعنی زمان ومکان ایله مقید اولمیان مضاربه ده مضارب اولان کمسنه ایچون جائزدرکه اول مالی مضاربه ایله
بیع وشرا ایلیه ودخی بیع وشرایه وکیل نصب ایلیه وسفر ایلیه وابضاع ایلیه یعنی مال مضاربه نك برمقدارینی
برنوع متاع اشترا ایلمك ایچون برکسنه یه ویرمکدر وودیعه یه ویره ورهنه ویا رهنه قویه ولواجاره یه ویره
واستیجار ایلیه ودخی صاحب یسار وغیره که صاحب اعسار دراوزرلرنده اولان ثمنه حواله اوله زیرا عقد
مطلقدر بو عقوددن مراد ربح حاصل دررربح ایسه بواشیا ایله حاصل اولور مطلقهاده اولان ضمیر مضاربه یه
راجعدر غیره ده اولان ضمیر ایسره راجعدر (ولو ابضع رب المال صح ولا تفسد به المضاربة) ولکن رب المال اولان
کمسنه مال مضاربه یی ابضاع ایلسه صحیح اولور وانك ایله مضاربه فاسده اولمز به ده اولان ضمیر ابضاعه راجعدر
(ولیس له ان یضارب الا باذن رب المال او بقوله اعمل برأیك) مضارب اولان کمسنه یه مضاربه ایلمك جائز اولماز

الا رب المال اولان کمسنه نك اذنیله یاخود کندو رأیك ایله عمل ایله بقولهده اولان ضمیر مضاربه راجعدر
(ولا ان یقرض او یستدین او یهب او یتصدق الا بتنصیص) ودخی مضارب اولان کمسنه نك قرض ویرمسی
یاخود استدانه ایلمسی یاخود هبه ویرمسی ویا تصدق ایلمسی جائز دکلدر مکرکه رب المال اولان کمسنه بو اشیایی
تنصیص وتعیین ایلیه اولزمانده جائز اولور زیرا توکیل کبی اولور (فان شری بماله برا او قصره او حمله بماله فهو
متبرع) یعنی لکن مضارب اولان کمسنه مال مضاربه ایله بز یعنی برثوب اشترا ایدوب وقصاره ایندرسه یاخود
انی برمکاندن برمکانه نقل ایلمك ایچون حمالیه سن ویرسه متبرع اولور بمالهاده اولان ضمیر مضاربه یه راجعدر
قصره ده اولان ضمیر بزه راجعدر او حمله ده اولان ضمیر ینه بزه راجعدر بماله ده اولان ضمیر شرانك فاعلنه
راجعدر (وان قیل له اعمل برأیك) واکرکه رب المال اولان کمسنه اول مضاربه اعمل برأیك دیسه ده زیرا صبغ
تجارتدن دکلدر (وله الخلط بماله) ودخی مضارب اولان کمسنه یه جائزدرکه مال مضاربه یی کندی مالیله خلط ایلیه
وایکی مالی بر ایدوب تجارت ایلیه (والصبغ ان قیل له ذلك) ودخی مضارب ایچون جائزدرکه صبغه محتاج اولان
شیئی صبغ ایلیه اکر اول صبغ اولنمق دیلسه بعض شراح ان قیل له ذلك قیدنی صبغه ارجاع ایلمش وبعضیلر
اعمل برأیك قولنه ارجاع ایلمش اما ترکیبه تأمل اولنسه صبغه ارجاع اولنمسی کورینورلهده اولان ضمیر مضاربه
راجعدر (فلا یضمن به ویصیر شریكا بما زاد الصبغ) اویله اولسه مضارب اولان اول زیاده ایلدیکی صبغ سببیله
ضامن اولمز واول صبغك زیاده ایلدیکی شیده شریك اولور به ده اولان ضمیر صبغه راجعدر (وحصته له اذا بیع)
واول زیاده اولان صبغك حصه سی مضاربك اولور لکن اول مصبوغ اولان ثوب بیع اولنسه (وحصة الثوب
فی المضاربة) ودخی مضارب ایچون اول مضاربه ده اولان ثوب ابیضك حصه سی واردر مثلا برثوبك بهاسی اق
ایکن بیك درهم اولسه مصبوغ اولدقدنصکره بیك ایکیوز درهم اولسه بیك درهمی مضاربه نك اولور وایکیوز
درهمی مضاربك اولور بدل مال صبغ حصته ده اولان ضمیر صبغه راجعدرلهده اولان ضمیر مضاربه راجعدر
(وان قیدت ببلد او سلعة او وقت او معامل معین فلیس له ان یتجاوز کما فی الشركة) واکر اول ایکی کمسنه نك
ما بیننده واقع اولان عقد مضاربه بربلد ایله تقیید اولنسه مثلا مصرده تجارت ایله دیسه یاخود برسلعهٔ معینه
ایله تقیید اولنسه مثلا بردن غیری نسنه ده تجارت ایلمه دیسه یاخود بروقت معین ایله تقیید اولنسه مثلا جمعه
کوندن غیری کونده بیع وشرا ایلمه دیسه یاخود برمعامل معین ایله تقیید اولنسه مثلا فلان تاجردن غیری
کمسنه ایله معامله ایلمه دیسه مضارب اولان کمسنه یه جائز دکلدرکه ذکر اولنان قیودی تجاوز ایلیه شرکه ده
تجاوز جائز اولمدیغی کبی (فان تجاوز ضمن والربح له) ایمدی اول مضارب اولان کمسنه ذکر اولنان قیودی تجاوز
ایدوب برشیء تلف ایلسه ضامن اولور واول حاصل اولان ربح انکدر زیرا اکا ضمان ایله مالك اولمشدر (فان قال له
عامل اهل الکوفة او الصیارفة فعامل فی الکوفة غیر اهلها او صارف مع غیر الصیارفة لا یکون مخالفا) ایمدی
رب المال اولان کمسنه مضارب اولان کمسنه یه اهل کوفه ایله معامله ایله یاخود صرافلر ایله معامله ایله دیسه
مضارب اولان کمسنه مخالفت ایلیوب نفس کوفه ده غیر اهلی ایله معامله ایلسه یاخود صرافلرك غیریسی ایله
مصارفه ایلسه بو ایکی صورتده مخالف اولمز زیرا مقصود که کوفه ده وصرافلر ایله معامله ایلمکدر حاصل
اولمشدر اهلهاده اولان ضمیر کوفه یه راجعدر (وکذا لو قال اشتر فی سوقها فاشتری فی غیره) ودخی لکن رب المال
اولان کمسنه مضارب اولان کمسنه یه کوفه بازارنده اشترا ایله دیسه اولدخی مخالفت ایدوب کوفه بازارینك
غیریسنده اشترا ایلسه مخالفت عد اولنمز زیرا کوفه نك غیریسی بقعهٔ واحده حکمنده در فی سوقهاده اولان
ضمیر کوفه یه راجعدر فی غیره ده اولان ضمیر سوقه راجعدر (بخلاف قوله لا تشتر فی غیر السوق) اما رب المالك
مضارب اولان کمسنه یه لا تشتر فی غیر السوق یعنی بازارك غیریسنده اشترا ایلمه دیمسی اول تقدم ایدن
مسئله نك خلافیدر زیرا بو صورتده مخالفدر (وان قال خذ هذا المال تعمل به فی الکوفة او فاعمل به فیها او خذه
بالنصف فیها فهو تقیید) واکر رب المال اولان کمسنه ال بو مالی انك ایله کوفه ایچنده عمل ایده سن دیسه یاخود
انك ایله انده عمل ایله دیسه یاخود بو مالی ال نصف ایله تجارت ایله دیسه رب المال اولان کمسنه نك طرفندن
تقیید اولنور وانك ایله عمل ایلمك واجب اولور (بخلاف خذه واعمل به فیها) اما رب المالك خذه واعمل به فیها یعنی
بو مالی آل وآنك ایله کوفه ده عمل ایله دیمسی تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر خذه ده اولان ضمیر ماله راجعدر

بدہ اولان ضمیر بنہ اکا راجعدر فیہ ادہ اولان ضمیر کوفہ یہ راجعدر (وللمضارب ان یبیع بنسیئة مالم یکن اجلا
لا یبیع الیہ التجار) ودخی مضارب ایچون جائزدر کہ نسیئہ ایلہ یعنی اجل ایلہ بیع ایلیہ الا انجق براجل اولسہ کہ تجار
اولمقدار اجلہ بیع ایلمیہلر مثلا اوچ سنہیہدکین بیع ایدسہ جائز اولماز زیرا تجار طائفہسی اوچ سنہیہدکین
بیع ایلمزلر الیہ دہ اولان ضمیر اجلہ راجعدر (وان باع بنقد ثم اخر صح اجماعا) اکر مضارب اولان کمسنہ نقد ایلہ بیع
ایلیوب صکرہ تأخیر ایلسہ اجماع ائمہ ایلہ صحیح اولور (ولہ ان یأذن لعبد المضارب فی التجارة) ودخی مضارب
اولان کمسنہیہ جائزدر کہ مضاربہ مالندن اولان عبدہ تجارت ایلمکہ اذن ویرہ زیرا متوقع ومحکمدر (ولیس لہ
ان یتزوج عبدا اوامة هی من مالها) اما مضارب اولان کمسنہیہ جائز دکلدر کہ برعبدی یاخود برامہیی مال
مضاربہدن تزویج ایلیہ زیرا رب المال اولان کمسنہ بوندن متأذی ومتضرر اولور من مالها دہ اولان ضمیر
مضاربہیہ راجعدر (ولا ان یشتری بہ من یعتق علی رب المال فان شری کان لہ لا لہ ا) ودخی مضارب اولان
کمسنہ ایچون جائز دکلدر کہ مال مضاربہ ایلہ رب المال اولان کمسنہ اوزرینہ آزاد اولور کمسنہ اشترا ایلیہ واکر
اولورسہ رب المال ایچون اولور مال مضاربہ ایچون اولماز (ولا ان یشتری بہ من یعتق علیہ ان کان فی المال ربح)
ودخی مضارب اولان کمسنہیہ جائز دکلدر کہ مال تجارتدن کندو اوزرینہ شرا ایلہ عتق اولنان کمسنہیی اشترا
ایلمک اکر مالدہ ربح وار ایسہ زیرا عتق اولنغلہ رب المالہ سرایت ایدر واکر مالدہ ربح یوغیسہ عتق اولنمز بہ دہ
اولان ضمیر مالہ راجعدر علیہ دہ اولان ضمیر مضاربہ راجعدر (فان فعل ضمن وان لم یکن ربح صح فان حدث
ربح بعد الشراء عتق نصیبہ ولا یضمن) اکر ایشلر ایسہ ضامن اولور واکر ربح اولمز ایسہ صحیح اولور واکر
اول ربح اول عتق اولنان کمسنہنک شراسندن صکرہ حادث اولسہ انجق مضارب اولان کمسنہنک نصیبی یعنی
حصہسی عتق اولنور ورب المال اولان کمسنہنک حصہسن ضامن اولمز زیرا مشارکہ ربحک حصولندن صکرہ
اولور (بل یسعی المعتق فی نصیب رب المال) بلکہ اول معتق اولان کمسنہ رب المال اولان کمسنہنک حصہسنہ
سعی ایدوب ادا ایلیہ (ولو اشتری المضارب بالنصف امة بالف وقیمتها الف فولدت ولدا یساوی الفا فادعاه
موسرا فصارت قیمتہ الفا ونصفہ) یعنی انجق نصف ایلہ مضارب اولان کمسنہ بیک درهمہ برامہ اشترا ایلسہ
حال بوکہ اول امہنک قیمتی بیک درهمدر اشترادن صکرہ وطی ایلیوب مدة حمل تمام اولدقدن صکرہ بیک درهم دکر
بر ولد طوغردقدہ مضارب اولان کمسنہ یسار اولدیغی حالدہ اول ولدی دعوی ایلدکدہ اول ولدک قیمتی الف
ونصف اولدی یعنی بیک بشیوز درهم اولدی (استسعاه رب المال فی الف وربعہ او اعتقہ) وچون اول مضارب
موسر اولدیغی حالدہ اول ولدی دعوی ایلیہ وقیمتی بیک بشیوز درهم اولہ رب المال اولان کمسنہ اول ولدی الف
وربعندہ یعنی بیک ایکیوز اللی درهمدہ سعی ایتدیرہ واسترسہ عتق ایلیہ قیمتها دہ اولان ضمیر امہیہ راجعدر
ادعاه دہ اولان ضمیر بارز ولدہ راجعدر قیمتہ دہ اولان ضمیر بنہ ولدہ راجعدر نصفہ دہ اولان ضمیر الفہ راجعدر
استسعاه دہ اولان ضمیر بارز ولدہ راجعدر ربعہ دہ اولان ضمیر الفہ راجعدر او اعتقہ دہ اولان ضمیر بارز بنہ ولدہ
راجعدر (فاذا قبض الالف ضمن المدعی نصف قیمة الامة) وچون رب المال اولان کمسنہ اول الفی قبض ایلیہ
مدعی اولان کمسنہ اول امہنک قیمتندن نصفنہ ضامن اولور

باب المضاربہ

بو باب دخی مضاربہیہ متعلق نیجہ اشیانک احکامی بیاننہ معقوددر (المضارب یضارب) یعنی مضارب اولان
کمسنہ برآخر ایلہ مضاربہ ایلمک جائزدر (فان ضارب المضارب بلا اذن فلا ضمان مالم یعمل الثانی فی ظاهر الروایة
اعدی انجق مضارب اولان کمسنہ رب المال اولان کمسنہنک اذنیسز برآخر ایلہ مضاربہ ایلیہ اکا ضمان یوقدر
ظاهر روایتدہ مادامکہ اول ثانی اولان مضارب عمل ایلمیہ (وهو قولهما) یعنی اول ظاهر الروایہ دیدیکی امامین
قولیدر (وفی روایة الحسن عن الامام لا یضمن بالعمل ایضا مالم یربح وان کانت الثانیة فاسدة فلا ضمان وان
ربح) وامام حسنک ابو حنیفہدن روایت ایلسندہ عمل ایلہ دخی ضامن اولمز مادامکہ ربح ایلمیہ وچون رابح
اولہ ضامن اولور وامام زفر قتندہ مجرد مالی دفع ایلمکلہ ضامن اولور کرک تصرف ایلسون کرک ایلمسون واکر
مضاربہ ثانیہ فاسدہ اولسہ مضارب اولک اوزرینہ ضمان یوقدر واکرچہ ثانی ربح ایلرسہ دہ (وحیث ضمن فلرب
المال تضمین ایهما شاء فی المشهور) وچونکہ رب المال تضمین ایتدیرہ اعدی رب المال مخیر اولور استرسہ اولکی

مضاربہ تضمین ایتدیرہ واسترسہ باقیسن مشهور اولان قولدہ اولکیسن تضمین ایتدررزیرا ثانی مضاربہ اولکینک
اذنیسز دفع ایلمسیلہ غاصب اولمشدر وثانی یہ تضمین ایتدیررز براغیرک مالی اذنسز قبض ایلدی (وقیل علی
الخلاف فی ایداع المودع) ودینلدیکہ بو مسئلہدہ خلاف مودع اولان کمسنہ یانندہ اولان ودیعہیی ایداع
ایلمسندہ اولان اختلاف کبیدر یعنی امامین قتندہ ضامن اولور مودع ودیعہیی ضامن اولدیغی کبی ابو حنیفہ
قتندہ ضامن اولمز (فان اذن لہ بالمضاربة فضارب بالثلث وقد قیل لہ مارزق اللّٰہ بیننا نصفان اوقیل نصفہ
اوما فضل فنصفان فنصف الربح لرب المال وثلثہ للثانی وسدسہ للاول) یعنی اکر رب المال اولان کمسنہ
مضارب اولان کمسنہیہ مضاربہ ایلمکہ اذن ویروب اولدخی برآخر ایلہ ثلث ایلہ مضاربہ ایلسہ وحالبوکہ اول
مضارب اولان کمسنہیہ رب المال طرفندن دینلمش ایدیکہ حق تعالی حضرتلرینک بو مضاربہدن ویردیکی
رزق بیننزدہ ایکی نصف اولہ یاخود نصفی بنم اولہ یاخود فاضل اولان مقدار بیننزدہ ایکی نصف اولہ ایدی بو شرط
اوزرہ ربحک نصفی رب المال اولان کمسنہنک اولور وثلثی مضارب ثانینک اولور وسدسی مضارب اولک اولور مثلا
ایلدیکی ربح اوتوز درهم اولسہ اون بش درهمی نصفدر رب المالک اولور شرط اولندیغی اوزرہ واون درهمی کہ
ثلثدر مضارب ثانینک اولور وسدسی کہ بش درهمدر مضارب اولک اولورلہ دہ اولان ضمیر مضارب اولہ راجعدر
نصفہ دہ اولان ضمیر ماقبلندہ اولان مایہ راجعدر ثلثہ وسدسہ دہ اولان ضمیرلر ربحہ راجعدر (وان دفع
بالنصف فنصفہ لرب المال ونصفہ للثانی) واکر اول مضارب اولان کمسنہ آندہ اولان مال مضاربہ مضارب
ثانییہ نصف ایلہ دفع ایلسہ ایدی اول ربحک نصفی رب المال اولان کمسنہنکدر رب المال شرط ایلدیکی اوزرہ
واول نصف آخر ثانینکدر (ولا شیء للاول) ومضارب اولہ شیء یوقدر زیرا کندویہ اولان شیء اول ثانییہ اولدی
(وان شرط للثانی الثلثین فکما شرط ویضمن الاول للثانی سدسا) واکر مضارب اول مضارب ثانی ایچون ربحک
سدسنہ ضامن اولور کندو مالندن ثلثین تکمیل اولنق ایچون (وان کان قیل لہ مارزقک اللّٰہ اومار بحت بیننا
نصفان فدفع بالثلث فلکل منهم ثلثہ) واکر رب المال اولان کمسنہ مضارب اولان کمسنہیہ حق تعالی سکا رزق
ایلدیکی شیئی یاخود ربح ایلدیکک شیئی ما بیننزدہ ایکی نصف اولسون دیسہ اول مضارب اول دخی مضارب
ثانییہ ثلث ایلہ دفع ایدوب ویرسہ ایدی هر برینک برثلثی واردر یعنی رب المال ایچون برثلث ومضارب اول
ایچون برثلث ومضارب ثانی ایچون برثلث واردر (وان دفع بالنصف فللثانی نصف ولکل من الاول ورب المال
ربع) واکر اول مضارب اول اولان کمسنہیہ مالی نصف ایلہ دفع ایلسہ مضارب ثانی
ایچون شرط اولنانک نصفی واردر واول مضارب اول ایلہ رب المالک هر برینہ برربع واردر ما بینلرندہ شرط
اولندیغی اوزرہ (ولو شرط العبد رب المال ثلثا لیعمل معہ ولرب المال ثلثا ولنفسہ ثلثا صح) یعنی انجق مضارب
اولان کمسنہ رب المال اولان کمسنہنک عبدینہ کندو ایلہ عمل ایلمک ایچون ثلث ربح ورب الماله ثلث ربح وکندو
نفسنہ ثلث ربح شرط ایلسہ بو عقد صحیح اولور زیرا عبدک اذن ایلہ برمعتبرہسی واردر وفی الحقیقہ ربحک
ایکی ثلثی رب المال اولان کمسنہنک اولور زیرا العبد وما یملکہ لمولاہدر وبرثلثی مضارب اولان کمسنہنک اولور
(وتبطل بموت احدهما) یعنی عقد مضاربہ متعاقدینک برینک موتیلہ باطل اولور زیرا توکیلدر (وبلحاق رب
المال مرتدا) ودخی رب المال دار الحربہ مرتد اولدیغی حالدہ لاحق اولمسیلہ عقد مضاربہ باطل اولور زیرا العیاذ
باللّٰہ تعالی دار حربہ لاحق اولمق موت منزلہسندہدرکہ کیم بو محلدہ دخی بیان اولنمشیدی (لا بلحاق المضارب)
یعنی مضاربک دار الحربہ لاحق اولمسیلہ عقد مضاربہ باطل اولماز (ولا ینعزل بعزلہ مالم یعلم بہ) یعنی مضارب
اولان کمسنہ رب المال اولان کمسنہنک انی عزل ایلمسیلہ معزول اولماز مادامکہ معزول اولدیغنہ عالم اولمیہ زیرا
وکیل کبیدر وکیل ایسہ عزلنہ عالم اولمزدن مقدم معزول اولماز (فان علم والمال عروض فلہ بیعها) واکر مضارب
اولان کمسنہ عزلنہ عالم اولوب وحال بوکہ اول یدندہ اولان مال عروض تجارت اولسہ اکا جائزدر کہ اول عروضی
بعد العلم بیع ایلیہ زیرا حقی اول عروضک ایچندہ ثابت اولمشدر فلہ دہ اولان ضمیر مضاربہ راجعدر بیعها دہ
اولان ضمیر عروضہ راجعدر (ولا یتصرف فی ثمنها) یعنی مضارب اولان کمسنہ عزلنہ عالم اولدقدن صکرہ اول
عروضک ثمننہ تصرف ایلمیہ ثمنها دہ اولان ضمیر عروضہ راجعدر (وان کان نقدا من جنس راس المال لا یتصرف
فیہ) واکر مال مضاربہدہ جنس رأس مالندن نقود اولسہ مضارب اولان کمسنہ آندہ تصرف ایلمیہ (وان کان

من غير جنسه فله تبديله بجنسه استحسانا) واكر مال مضاربه ده اولان نقود رأس مالنك جنسنك غير يسندن
اولسه مضارب اولان كمسنه ايچون استحسانا جائزدر اول نقدى جنس رأس ماله تبديل ايليه جنسه ده اولان
ضمير رأس ماله راجعدر فله ده اولان ضمير مضاربه راجعدر تبديله ده اولان ضمير نقده راجعدر جنسه ده اولان
ضمير ينه رأس ماله راجعدر (ولو افترقا وفي المال دين على الناس لزمه الاقتضاء ان كان ربح والا فلا) وقچن
رب المال ايله مضارب اولان كمسنه عقد مضاربه دن افتراق ايلسه لر وحال بوكه اول مضاربه ده ناس اوزرنده
دين واردر مضارب اولان كمسنه يه انى اقتضا ايلمك لازم اولور اكر مالده ربح وار ايسه واكر مالده ربح يوغيسه
اكا اقتضا لازم اولمز زيرا اولكى صورتده اجيردر وربحده اولان حصه انك اجرتى كبيدر وايكنجى صورتده وكيل
محضدر وكيل ايسه متبرعدر متبرع ايسه تبرع ايلديكى شيئك اتمامنه جبرا اولنمز لزمه ده اولان ضمير مضاربه
راجعدر (ويوكل المالك به) يعنى مضارب اولان كمسنه مالك اولان كمسنه يى قضايه توكيل ايليه به ده اولان ضمير
قضايه راجعدر (وكذا سائر الوكلاء) ودخى سائر وكلا قضاده توكيل ايلسون يعنى وكلا عزل اولندقدنصكره
ناسده اولان ثمنك طلب وتحصيلنه جبرا اولنمزلر نچن ذكر اولنان ناس يانلرنده اولان دينك قضاسندن امتناع
ايلسه لر (والبياع والسمسار يجبران عليه) يعنى دلال ايله سمسار اولان كمسنه اقتضا ايلمكه جبرا اولنورلر زيرا
ايكيسى دخى اجرتله عامللردر (وما هلك من مال المضاربة يصرف الى الربح اولا) ومال مضاربه دن هلاك اولان
مقدار اول امرده اولقدار ربحه صرف اولنور يعنى رأس مالدن هلاك اولان مقدارى موجود اولان ربحدن
تتميم وتكميل ايدرلر زيرا ربح رأس ماله تابعدر ومادامكه رأس مال موجود اولميه ربح بولنمز (فان زاد على الربح
لا يضمن المضارب) واكر رأس مالدن هلاك اولان مقدار حاصل اولان زياده اولسه مضارب اولان كمسنه ضامن
اولمز زيرا امينه در (فان اقتسماه وفسخت ثم عقدت فهلك المال او بعضه لا يترادان الربح) واكر رب المال ايله مضارب
اولان كمسنه مضاربه دن حاصل اولان ربحى اقتسام ايليوب صكره مضاربه فسخ اولنسه فسخ اولندقدنصكره
ينه معاقده اولنسه معاقده اولندقدنصكره مالك جمله سى ياخود بعضيسى هلاك اولسه اول قبل الفسخ اقتسام
ايلدكلرى ربحى برى برينه رد ايلمه ونلر زيرا مضاربه اولى فسخ ايله نهايت بولمشدر اقتسماه ده اولان ضمير ربحه
راجعدر او بعضه ده اولان ضمير ماله راجعدر (وان اقتسماه من غير فسخ ترادا حتى يتم رأس المال) واكر اول
حاصل اولان ربحى فسخ عن اقتسام ايلسه لر اول ايلدكلرى ربحى برى برينه رد ايليه لر تا كيم رأس مال تمام اوله
اقتسماه ده اولان ضمير ربحه راجعدر ترادا ده اولان ضمير ينه ربحه راجعدر (فان فضل شئ اقتسماه وان لم يف
فلا ضمان على المضارب) يعنى رأس مالى تكميل ايدوب تمام اولدقدنصكره بر فضله قالور ايسه انى رب المال ايله
مضارب اقتسام ايلسونلر واكر موجود اولان ربح رأس مالى تكميل ايدوب وفا ايلمز ايسه مضارب اولان
كمسنه يه ضمان يوقدر زيرا امينيدر (فصل) بو فصلده مصنف ربح مال مضاربه دن انفاق اولنان شيئك احكامنى
بيان ايدر (ولا ينفق المضارب من مالها في مصره) يعنى مضارب اولان كمسنه يدنده اولان مال مضاربه دن كندو
طورديغى مصرده انفاق ايلمسون زيرا كندو وطننده اولمغله مضاربه دن قالور ومالك تلف اولمسى قورقولور
من مالها ده اولان ضمير مضاربه يه راجعدر مصره ده اولان ضمير مضاربه راجعدر (او في مصر اتخذه دارا) ودخى
دار اتخاذ ايلديكى مصرده ده انفاق ايلمسون بر قاچ كون اقامت نيتيله انفاق ايلسه جائزدر اتخذه ده اولان ضمير
مصره راجعدر (ولا في الفاسدة) ودخى مضاربهٔ فاسده ده انفاق ايلمسون زيرا اجيردر (فان سافر فطعامه
وشرابه في مالها بالمعروف) واكر اول مضارب اولان كمسنه بر بلددن بر بلده مسافرت ايلسه طعامى وشرابى
اول مال مضاربه نك ايچنده در يعنى طعام وشرابنك بهاسى اول مال مضاربه دن معروف ايله اخذ ايلسون
طعامه وشرابه ده اولان ضميرلر مضاربه راجعدر (وكذا كسوته وركوبه شراء واستيجارا) ودخى مضارب
اولان كمسنه نك كسوه سى بهاسى وبنمه سى بهاسى كرك شرا ايله اولسون كرك اجاره ايله اولسون مال مضاربه دندر
(وكذا اجرة خادمه) ودخى مضاربه خدمت ايدن خادمك اجرتى مال مضاربه دندر خادمه ده اولان ضمير
مضاربه راجعدر (وفراش ينام عليه وغسل ثيابه والدهن في موضع يحتاج فيه اليه) ودخى ياتديغى فراشك
اجرتى اثوابنك يقامسنك اجرتى اول مضاربه دندر ودخى مضاربك دابه سنك ياغلمسى محتاج اولان موضعده
مال مضاربه دندر فيه ده اولان ضمير موضعه راجعدر اليه ده اولان ضمير دهنه راجعدر (وثمن ما كان زايدا على

العادة

العادة) يعنى مضارب اولان كمسنه طعامنده وشرابنده وغيرلرنده عادتدن زياده صرف ايلديكى مقداره ضامن
اولور (ونفقته في مصره من ماله كالدواء) يعنى مضارب اولان كمسنه نك كندو اهلنده ومصرنده ايكن نفقه سى
كندو مالندندر دوايه صرف ايلديكى كندو مالندن اولديغى كبى كورلمزميكه خاتونك نفقه سى زوجى اوزرينه در
ودواسى كندو مالندندر نفقته ده اولان ضمير مضاربه راجعدر في مصره ده ومن ماله ده اولان ضميرلر ينه اكا
راجعدر (ويرد ما بقى من كسوة وغيرها اذا قدم الى رأس المال) مصنفك الى رأس قولى يرد قولنه متعلقدر يعنى
چون مضارب سفردن كندو مصرنه عودت ايلسه كسوه دن ونفقه دن باقى قلان شيئى رأس ماله رد ايليه يعنى
ارجاع ايليه غيرهاده اولان ضمير كسوه يه راجعدر (ومادون السفر كسوق المصر ان امكنه ان يغدو ويبيت
في اهله والا فكالسفر) وشول موضعكه سفر مسافه سندن دون يعنى اقل اوله مثلا بر مصرك طشره سنده
اولان سوق كبى اكر اكا كيدوب وكلوب كندو اهلنده كيجه لمك ممكن اولورسه شهر حكمنده اولور ونفقه سى
كندو مالندن اولور واكر كيدوب تكرار كلوب اونده كيجه لمك ممكن اولمز ايسه سفر كبى اولور نفقه سى مال
مضاربه دن اولور امكنه ده اولان ضمير مضاربه راجعدر اهله ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وليس للمستبضع
الانفاق من مالها) مستبضع اولان كمسنه يه جائز دكلدركه مال مضاربه دن انفاق ايليه من مالها ده اولان ضمير
مضاربه يه راجعدر (ويؤخذ ما انفقه المضارب من الربح اولا وما فضل قسم) يعنى مضارب اولان كمسنه نك
انفاق ايلديكى مقدار ابتدا اول حاصل اولان ربحدن اخذ اولنور باقى قلانه ايسه رب المال ايله مضارب
بيننده قسمت اولنور انفقه ده اولان ضمير مضاربه راجعدر (وان سافر بماله ومال المضاربة او بمالين لرجلين انفق
بالحصة) واكر مضارب اولان كمسنه كندو ماليله ومال مضاربه ايله مسافرت ايلسه ياخود ايكى رجل ايچون
ايكى مال ايله سفر ايلسه حصه ايله انفاق ايليه يعنى مال مضاربه نك موتنى مال مضاربه دن انفاق ايليه وكندو
مالنك موتنى ينه كندو مالندن انفاق ايلسون وهر ماله كندو ايچنده انفاق ايلسون بماله ده اولان ضمير
مضاربه راجعدر (وان باع متاع المضاربة مرابحة حسب ما انفقه عليه من حمل ونحوه لا نفقة نفسه)
واكر مضارب اولان كمسنه اول مال مضاربه نك متاعنى مرابحه ايله بيع ايلسه اول متاع يعنده حمل ايچون
وغيرى ايچون صرف ايلديكى مقدارى مال مضاربه دن حساب ايليه كندو نفقه سن حساب ايلميه زيرا
كندو نفقه سى كندو سنك اوزرينه در انفقه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر عليه ده اولان ضمير
متاعه راجعدر نحوه ده اولان ضمير حمله راجعدر نفسه ده اولان ضمير مضاربه راجعدر (ولو شرى مضارب
بالنصف بالف المضاربة بزا وباعه بالفين واشترى بهما عبدا فضاعا في يده قبل نقدهما يغرم المضارب ربعهما
والمالك الباقى) بز زاى معجمه ايله ابريشم معناسنه در وبعض نسخه ده برراى مهمله ايله واقع اولمش يعنى نچن
مضارب بالنصف اولان كمسنه مضاربه مالى اولان بيك درهمه بر مقدار بز اشترا ايدوب ايكى بيك درهمه بيع
ايلسه واول ايكى بيك درهمه بر عبد اشترا ايلسه واول ايكى بيك درهمى نقد ايليوب بايعه تسليم اولنمزدن اول
مضاربك يدنده ضايع اولسه بو صورتده مضارب اولان كمسنه اول ايكى بيك درهمك ربعنه كه بشيوز درهمدر
غارم اولور واول مالك اولان كمسنه اول ايكى بيك درهمك باقيسنه كه بيك بشيوز درهمدر غارم اولور زيرا اصل
مال بيك درهم ايدى ربح دخى بيك درهمدر رب المال ايله مضاربك ما بينلرنده على السويه در وچون اول عبد
ايكى بيك درهمه اشترا اولندى اوچ ربعى رب المالك وبر ربعى مضاربك اولدى باعه ده اولان ضمير بزه راجعدر
بهماده ونقدهماده وربعهماده اولان ضميرلر الفينه راجعدر (وربع العبد للمضارب وباقيه للمضاربة) واول
ايكى بيك درهمه اشترا اولنان عبدك بر ربعى مضاربك اولور اوچ ربعى مضاربه نك اولور باقيه ده اولان ضمير عبده
راجعدر (ورأس المال الفان وخمسمائة) واول رب المالك مضاربه رفع ايلديكى رأس مالك جمله سى ايكى بيك
بشيوز اولور زيرا اولكى دفعه ده بيك درهم ويردى وايكنجى دفعه ده بيك بشيوز درهم ويردى (ولا يبيعه
مرابحة الا على الفين) يعنى اول عبدى مرابحه ايله بيع ايلديكى تقديرجه بيع ايلمسون الا ايكى بيك درهم
اوزرينه زيرا اصلده ايكى بيك اقچه يه اشترا اولنمشدر (فلو بيع باربعة آلاف فحصة المضاربة ثلاثة آلاف والربح
منهما خمسمائة بينهما) يعنى اول عبد مزبور نچن درت بيك درهمه بيع اولنسه مضاربه نك حصه سى اندن
اوچ بيك درهم اولور ايكى بيك بشيوز درهمى رأس مال اولور وبشيوز درهمى ربح اولور هر برينك ايكيوز درهم

اولور (ولو اشترى رب المال عبدا بخمسمائة وباعه من المضارب بالف لا يبيعه مرابحة الا على خمسمائة) وچون
رب المال اولان کمسنه بشیوز درهمه برعبد اشترا ایدوب مضارب اولان کمسنه‌یه بیك درهمه بیع ایلسه
مضارب اولان کمسنه انی مرابحه ایله بیع ایلدکده بیع ایلمیه الا بشیوز درهم اوزرینه زیرا مضاربه بیع ایلسی
کندو نفسنه بیع ایلمسی کبیدر باعه ده اولان ضمیر عبده راجعدر بیبعه ده اولان ضمیر ینه عبده راجعدر
(ولو اشترى مضارب بالنصف بالف المضاربة عبدا يعدل الفين فقتل رجلا خطأ فربع الفداء عليه وباقيه على
المالك) واکر نصف ایله مضارب اولان کمسنه مضاربه‌نك بیك درهمی ایله ایکی بیك درهمه معدل یعنی
ایکی بیك درهمه دکر برعبدی اشترا ایلسه اشترا ایلدکدنصکره مزبور عبد بررجلی خطا ایله قتل ایلسه سیدی
اولان کمسنه اول عبدك فداسن اختیار ایدوب انی دفع ایلمه‌دن امتناع ایلسه اول فدانك ربعی مضارب اولان
کمسنه‌نك اوزرینه وباقیسی مالك اولان کمسنه‌نك اوزرینه‌در علیه‌ده اولان ضمیر مضاربه راجعدر (واذا فدى
خرج عن المضاربة) وچون ذکر اولنان عبد فدا اولنه مضاربه‌دن چقار (ويخدم المضارب يوما والمالك
ثلاثة ايام) ومضاربه‌دن چقدیغی تقدیرجه مضارب اولان کمسنه‌یه برکون خدمت ایدوب مالك اولان کمسنه‌یه
اوچ کون خدمت ایلیه تقدم ایدن فدا حکمنجه (ولو اشترى بالف المضاربة عبدا وهلك الالف قبل نقده
دفع المالك الثمن ثم وثم) واکر مضارب اولان کمسنه مضاربه‌نك بیك درهمی ایله برعبد اشترا ایلیوب اول بیك
درهمی نقد ایدوب بایعه تسلیم ایلمزدن مقدم هلاك اولوب ضایع اولسه مالك اولان کمسنه اول ثمنی که
بیك درهمدر کندو یانندن دفع ایلیه ثم وثم یعنی هر بیك که قبل التسليم هلاك اوله برینه بیك درهم دخی ویره تاکم
بایعه حقی واصل اوله نقده‌ده اولان ضمیر الفه راجعدر (وجميع ما دفع رأس المال) یعنی مالکك جمعا دفع ایلدیکی
بیك میدر اوچ بیك میدر رأس مالدر اما وکیل اولان کمسنه ثمنك بعد الشرا هلاك اولمسی قننده رجوع ایلمز
الا برکره (ولو كان مع المضارب الفان فقال دفعت الى الفا وربحت الفا وقال المالك بل دفعت اليك الفين فالقول
للمضارب) یعنی چون مضارب اولان کمسنه‌ده ایکی بیك درهم اولوب مالك ایله مضارب بیننده نزاع واقع اولسه
مضارب اولان کمسنه رب المال اولان کمسنه‌یه سن بکا بیك درهم دفع ایلدك واول بیك درهمی ربح ایلدم دیسه
دخی مالك اولان کمسنه خیر بن سکا ایکی بیك درهم دفع ایلدم دیسه قول بو مسئله‌ده مضاربکدر وامام
زفرده برکه قول رب المالکدر وبو قول ابو حنیفه قولیدر (ولو اختلفا مع ذلك فى قدر الربح فللمالك)
واکر رب المال ایله مضارب اولان کمسنه رأس المالده اختلاف ایلدکاری ایله حاصل اولان ربح مقدارنده
اختلاف ایلسه‌لر قول بو صورتده مالککدر (ولو قال من معه الف قدر ربح فيها هى مضاربة زيد وقال
زيد بل بضاعة فالقول لزيد) یعنی کندو سیله بیك درهم اولوب انده ربح ایلمش اولان کمسنه دیسه که بو بیك درهم
زیدك مضاربه‌سیدر وزید اولان کمسنه بو بیك درهم سنده بضاعه‌در یعنی بضاعه طریقیله ویردم دیسه قول
بو صورتده دخی زیدکدر رب المالدر وینه مضاربکدر (وكذا لو قال ذو اليد هو قرض وقال زيد بضاعة او وديعة
او مضاربة) ودخی قول زیدکدر چون ذو الید اولان کمسنه بو بیك درهم قرضدر دیسه وزید بضاعه یاخود ودیعه
یاخود مضاربه‌در دیسه ینه ینه مضاربکدر زیرا کندی ملکیدر دیو دعوی ایدر زید ایسه انی انکار ایدر (ولو
قال المضارب اطلقت وقال المالك عينت نوعا فالقول للمضارب) واکر مضارب اولان کمسنه رب المال اولان
کمسنه‌یه سن عقد مضاربه‌ده اطلاق ایدوب برنوع تعیین ایلمدك دیسه مالك اولان کمسنه بن برنوع تعیین ایلدم
دیسه قول بو صورتده مضاربکدر زیرا عموم اصلدر خصوص ایسه برعرض ایچون اشتراط اولنور (ولو ادعى
كل نوعا فللمالك) واکر رب المال ایله مضارب اولان کمسنه‌لر هر بری نوع تعیین ایلدم دیو دعوی ایلسه قول
بو صورتده مالککدر وینه مضارب اولان کمسنه‌یه لازمدر

كتاب الوديعة

چون مصنف رحمة الله عليه کتاب مضاربه‌نك احکامی بیانندن فارغ اولدی کتاب ودیعه‌نك احکامی بیانه
شروع ایلدی معلوم اوله که ودیعه لغتده فعیل بمعنی مفعولدر ودیعه مودوع معناسنه اولور ترك معناسنه اولان
ودعدن مشتقدر وسفروقننده اولان وداع بو ماده‌دن مأخوذدر زیرا هر بریسی اول برصاحبی ترك ایلیوب
مفارقت ایلسه کرکدر (الايداع تسليط المالك غيره على حفظ ماله) ایداع که اودعه‌نك مصدریدر معناسی

اصطلاح شرعده مالك اولان کمسنه کندوسندن غیری آدمی مالنك حفظنه مسلط ایلمکدر بعض نسخه‌ده
ماله برینه متاع دوشمشدر غیره‌ده اولان ضمیر مالکه راجعدر ماله‌ده اولان ضمیر ینه مالکه راجعدر (والوديعة
ما يترك عند الامين للحفظ) ودیعه ایسه اصطلاح شرعده شول مالدرکه امین اولان کمسنه‌نك یاننه ترك اولنور
یعنی وضع اولنور حفظ اولنمق ایچون (وهى امانة فلا تضمن بالهلاك) یعنی ودیعه بر امانتدر مودع اولان
کمسنه‌نك یاننده هلاك اولسه انکا تضمین اولنمز قو هلاك اولمقدن احتراز ایلمك ممکن اولسون قواولسون
(وللمودع ان يحفظها بنفسه وبعياله) اسم مفعول صیغه‌سیله مودعه لازمدرکه کندوده اولان ودیعه‌یی
نفسی ایله وعیالی ایله حفظ ایلیه عیالندن مراد زوجه وولد درصغیرده اولورسه (وله السفر بها عند عدم النهى
والخوف) یعنی مودع اولان کمسنه‌یه جائزدرکه اول یاننده اولان ودیعه ایله سفر ایلیه انکله سفر ایلمه‌نك عدم
نهی قننده وعدودن خوف اولنمق عدمی قننده (خلافا لهما فيما له حمل ومؤنة) وامامین ایچون حمالیه‌سی
ومؤنتی اولان شیده خلاف واردر یعنی قنلرنده حمالیه‌سی ومؤنتی اولان شیئله سفر ایلمك جائزدکلدر زیرا ودیعه
صاحبی بو کاررضا ویرمزله‌ده اولان ضمیر مودعه راجعدر (فان حفظها بغيرهم ضمن) واول یاننده اولان ودیعه‌یی
اهلنك وعیالنك غیریسیله حفظ ایلیوب هلاك اولسه ضامن اولور زیرا صاحبی اولان کمسنه اهل وغیرینك
غیریسنه راضی دکلدر (الا اذا خاف الحرق او الغرق فدفعها الى جاره او الى سفينة اخرى) یعنی مودع اولان
کمسنه‌یه ودیعه‌یی نفسی ایله وعیالی ایله حفظ ایلمك لازمدر الا چون اول ودیعه‌نك اتشه یانمه‌سن یاخود صویه
غرق اولمسن خوف ایدوب یتمق ایچون کندو قوکنوسنه دفع ایلسه یاخود غرق اولمق ایچون برسفینه
اخرایه نقل ایلسه ضامن اولمز فدفعها ده اولان ضمیر ودیعه‌یه راجعدر (فان طلبها ربها فحبسها وهو قادر
على تسليمها صار غاصبا) واکر رب الودیعه اولان کمسنه مودعده اولان ودیعه‌سن طلب ایلیوب مودع اولان
کمسنه انی حبس یعنی منع ایدوب صاحبنه ویرمسه وحال بو که اول مودع اولان کمسنه اول ودیعه‌نك تسلیمنه
قادردر غاصب اولور طلبهاده وحبسها وربهاده اولان ضمیرلر ودیعه‌یه راجعدر (وكذا لو جحدها اياها
وان اقر بعده) ودخی چون مودع اولان کمسنه ودیعه‌یی مودع اولان کمسنه‌دن طلب ایلیوب انی اندن جحد یعنی
انکار ایلسه غاصب اولور واکر انکاردنصکره اقرار ایلرایسه‌ده (بخلاف جحدها عند غيره) اما ودیعه صاحبنك
غیریسنك قننده جحد ایلسه تقدم ایدن مسئله‌نك خلافیدر یعنی غاصب اولمز مثلا بر رجل مودع اولان
کمسنه‌یه کلوب مودع اولان بنی سنده اولان ودیعه‌یه حواله ایلدی دیسه مودع انکار ایدوب فلانك بنده
ودیعه‌سی یوقدر دیسه جاحد اولمز جحدهاده اولان ضمیر ودیعه‌یه راجعدر غیره‌ده اولان ضمیر مودعه راجعدر
(وان خلطها بماله بحيث لا تتميز فان بجنسها ضمن) واکر مودع اولان کمسنه یاننده اولان ودیعه‌یی ینه کندو
جنسی ایله خلط ایلسه شول حیثیت ایله بری برندن متمیز اولمسی قابل اولمیه ضامن اولور زیرا خلط ایله
هلاك ایلمشدر خلطهاده وبجنسهاده اولان ضمیرلر ودیعه‌یه راجعدر (وانقطع حق المالك منها فى المايع وغيره
عند الامام) یعنی چون ودیعه‌یی خلط ایلسه هم ضامن اولور وهم مالکك حقی منقطع اولور امام ابو حنیفه قننده
مایع اولان شیده مثلا مذاب اولمش دراهمی کندو مثلنه خلط ایلسه ودخی غیر مایعده مثلا بری شعیر ایله خلط
ایلسه (وعندهما فى غير المايع للمالك ان يشركه ان شاء وكذا فى المايع عند محمد) وامامین قننده غیر مایعده
مالك ایچون جائزدرکه اول مودع ایله مشارکه ایلمیه اکر استرسه زیرا ابو یوسف قننده تقسیم متعذردر وامام محمد
قننده دخی مایعده بویله‌در (وعند ابى يوسف يصير الاقل تابعا للاكثر فيه) وامام ابو یوسف قننده چون جنس
برجنس غیر مایع ایله خلط اولنسه اقل اکثره تابع اولور فیه‌ده اولان ضمیر برجنسی جنس مایعله خلط ایلمکه
راجعدر (وان بغير جنسها كبر بشعير وزيت بشيرج ضمن وانقطع حق المالك اجماعا) واکر اول مودع اولان
کمسنه یاننده اولان ودیعه‌یی غیر جنسی ایله خلط ومزج ایلسه مثلا بغدایی اربه ایله وزیت یاغنی شیرلغان ایله
خلط ایلمك کبی ضامن اولور ومالك اولان کمسنه‌نك حقی منقطع اولور اجماع ائمه ایله جنسهاده اولان ضمیر
ودیعه‌یه راجعدر (وان اختلطت بلا صنعه اشتركا اجماعا) واکر مودعك یاننده اولان ودیعه صنعتسز یعنی
بلا قصد برکندو جنسی ایله خلط اولنسه مثلا ایکی کیسه آچیلوب بر برینه خلط اولنمسی کبی اجماع ائمه ایله
مودع ایله مودع شریك اولورلر صنعه‌ده اولان ضمیر مودعه راجعدر (وان تعدى فيها بان كانت ثوبا فلبسه

اوداية فركبها او عبدا فاستخدمه ضمن) واكر مودع اولان كسنه يانده اولان وديعه يى تعدى ايدوب ثوب ايسه
انى كيسه دابه ايسه انى بنسه عبد ايسه انى استخدام ايلسه ضامن اولور تعدى اولديغى اجلدن فيهاده اولان
ضمير وديعه يه راجعدر فلبسه ده اولان ضمير ثوبه راجعدر فركبهاده اولان ضمير دابه يه راجعدر فاستخدمهاده
اولان ضمير عبده راجعدر (فان ازال التعدى زال الضمان) واكر اول مودع اولان كسنه اول ارتكاب ايلديكى
تعديبى ازاله ايدوب قالدرسه مثلا يانده اولان وديعه يى صاحبنه رد ايلسه ضمان دخى زائل اولور (بخلاف
المستعير والمستأجر) اما مستعير ايله مستأجر اولنلر مودع اولان كسنه نك خلافيدرلر يعنى نچون مستعير ايله
مستأجرك تعديلرى زائل اولسه ضمان زائل اولمز زيرا برائت امام قتنده عينى صاحبنه اعاده ايلمك ايله اولور
بو ايكيسنك يدلرى قويدر كندو نفسلر بنه عامل اولدقلرى ايچون (وكذا لو اودعها ثم استردها) ودخى نچن
مودع اولان كسنه يانده اولان وديعه يى بر آخرك يانته قيوب صكره استرداد يعنى استرجاع ايلسه ضمان زائل
اولور اودعهاده واستردهاده اولان ضميرلر وديعه يه راجعدر (وان انفق بعضها فهلك الباقى ضمن بقدر ما انفق
فقط) واكر مودع اولان كسنه يانده اولان وديعه نك بعضيسن انفاق ايليوب صكره باقيسى هلاك اولسه انفاق
ايلديكى مقدار ضامن اولور فقط بعضهاده اولان ضمير وديعه يه راجعدر (وان رد مثله وخلط بالباقى ضمن الجميع)
واكر انفاق ايلديكى مقدارى برينه رد يعنى ارجاع ايدوب باقى قلانه خلط ومزج ايلسه جميعسنه ضامن اولور
زيرا غيرك مالنى مالنه خلط ايلمك ايله استهلاكه سبب اولور مثلهده اولان ضمير انفاق ايلديكى مقداره راجعدر
خلطهده اولان ضمير رد ايلديكى شيئه راجعدر (ولو تصرف فيها فربح يتصدق به وعند ابى يوسف يطيب له)
واكر مودع اولان كسنه يانده اولان وديعه يى بر نوع معامله ايله تصرف ايليوب اكا بر مقدار ربح حاصل اولسه
انكله تصدق ايليه وامام ابو يوسف قتنده اكا طيب اولور يعنى مباح اولور لازم اولان مصالحنه صرف ايليه
فيهاده اولان ضمير وديعه يه راجعدر بهده اولان ضمير تصرفه راجعدر لهده اولان ضمير مودعه راجعدر (وان
اودع اثنان من واحد شيئا لا يدفع الى احدهما حصته بغيبة الآخر) واكر ايكى كسنه بر كسنه نك يانته برشيء ايداع
ايلسه مودع اولان كسنه يه جائز دكلدر كه ايكى مودعك برى غائب ايكن اول بر آخره حصه سن ويره زيرا وديعه
مشاعدر واول بر آخر ايسه انك افراز اولنمه سن استر (خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئلهده خلاف واردر
يعنى امامين قتنده اول بر آخره حصه سن ويرمك جائزدر (وان اودع عند اثنين ما يقسم اقتسماه وحفظ كل حصته)
واكر بر كمسنه ايكى كسنه نك يانته قسمت اولنور اشيادن برشيء ايداع ايلسه اول ايكى كسنه اول شيئى اقتسام ايليه
وهر برى كندو حصه سن حفظ ايليه اقتسماهده اولان ضمير ما قبلنده شيء معناسنه اولان مايه راجعدر حصتهده
اولان ضمير كله راجعدر (فان دفع احدهما الى الآخر ضمن الدافع لا القابض) واكر ايكى مودعك برى يانده اولان
شيئى اول بر آخره دفع ايلسه دافع اولان كسنه دفع ايلديكى شيئه ضامن اولور امام ابو حنيفه قتنده وقابض
اولان كسنه بو نسنه يه قدر ضامن اولمز (وعندهما الكل حفظ الكل باذن الآخر) وامامين قتنده مودع اولان
ايكى كسنه نك هر برينه جائزدر كه جمله وديعه يى اول بر آخرك اذنى ايله حفظ ايليه زيرا مالك اولان كسنه
ايكيسنك امانتنه راضى اولمشدر (وان كان مما لا يقسم حفظه احدهما باذن الآخر اجماعا) واكر اول ايكى كسنه نك
يانته وضع اولنان وديعه قسمت اولنور اشيادن دكل ايسه انى اول ايكينك برى اول بر آخرك اذنيله حفظ ايليه
ائمه ثلاثه نك اجماعيله زيرا ايكيسنك حفظى متعذردر حفظهده اولان ضمير وديعه اولان شيئه راجعدر
(وان نهى عن دفعها الى عياله فدفع الى من له منه بد ضمن) واكر مودع اولان كسنه وديعه يى كندو عيالنه دفع
ايلمدن نهى ايلسه مودع دخى اكا اندن بد يعنى غنا وفراق اولان كسنه يه دفع ايلسه ضامن اولور دفعهاده اولان
ضمير وديعه يه راجعدر عيالهده اولان ضمير مودعه راجعدر لهده اولان ضمير من لفظنه راجعدر منهده اولان
ضمير منه راجعدر (وان الى من لا بد له منه كدفع الدابة الى عبده وشيء يحفظه النساء الى زوجته لا يضمن)
واكر مودع اولان كسنه وديعه يى بر كسنه يه دفع ايلسه كه انك اندن بدى يعنى فراق وغناسى اولميه مثلا بر دابه يى
كندى عبدنه دفع كبى ونسانك حفظ ايلدكلرى شيئى كندو زوجه سنه دفع ايلمك كبى ضامن اولمز عبدهده اولان
ضمير مودعه راجعدر يحفظهده اولان ضمير شيئه راجعدر زوجتهده اولان ضمير مودعه راجعدر (وان امر
بحفظها فى بيت معين من دار فحفظها فى غيره منها لا يضمن) واكر مودع اولان كسنه بو وديعه يى بر داردن

بر بيت معينك ايچنده حفظ ايلسنه امر ايلسه مودع دخى مزبور وديعه يى ذكر اولنان داردن تعيين اولنان
بيتك غير بيتنده حفظ ايلسه ضامن اولمز زيرا اشتراط شرطده فائده يوقدر اول دارده اولان ايكى بيتك
برى برندن تفاوتى اولمديغى اجلدن (الا ان كان فيه خلل ظاهر) الا نچون حفظ ايلديكى بيتده بر خلل ظاهر
اولسه اول حينده ضامن اولور فيهده اولان ضمير بيته راجعدر (وان امر بحفظها فى دار فحفظها فى غيرها ضمن)
واكر مودع اولان كسنه وديعه يى بر دار معينده حفظ ايلسنى امر ايلسه مودع اولان مخالفت ايدوب تعيين
اولنان دارك غير بيتنده حفظ ايلسه ضامن اولور زيرا ايكى دارك حفظ اولسنده تفاوت واردر بحفظهاده اولان
ضمير وديعه يه راجعدر فى غيرهاده اولان ضمير داره راجعدر (ولو اودع المودع فهلكت ضمن الاول فقط)
واكر مودع اولان كسنه يانده اولان وديعه يى بر آخر كسنه نك يانته ايداع ايليوب يدنده هلاك اولسه فقط
اول اولكى اولان مودع اول وديعه يه ضامن اولور امام ابو حنيفه قتنده ثانى اولان مودعه نسنه يوقدر زيرا
اولكى مودع اول ثانينك يانته قومغله مخالفت ايلمشدر (وعندهما ضمن ايهما شاء) وامامين قتنده ايكى مودعك
هر قنغيسنه استرسه تضمين ايده بره (فان ضمن الثانى رجع على الاول لا بالعكس) ايدى نچون مودع اولان كسنه
ثانى اولان مودعى تضمين ايدر ايسه ثانى اولك اوزرينه رجوع ايليه عكسنده دكل يعنى نچون اولكى مودعه
تضمين ايدرسه اولكى ثانى يه رجوع ايلميه (ولو اودع الغاصب ضمن المالك ايهما شاء اجماعا) ونچون غاصب اولان
كسنه غصب ايلديكى شيئى وديعه ايلسه اول مغصوب اولان شيئك مالكى اولان كسنه مخير اولور استرسه
غاصبه تضمين ايده بره واسترسه مودعه تضمين ايده بره (ولو اودع عند عبد شيئا فاتلفه ضمنه بعد عتقه) ونچون
بر كسنه برشيئى بر عبد محجورك يانته وديعه قوسه مزبور عبد اول وديعه يى اتلاف ايلسه بعد العتق يعنى اول
عبد معتق اولدقدن صكره اكا ضامن اولور اتلفهده اولان ضمير شيئه راجعدر ضمنهده اولان ضمير بنه
اكا راجعدر بعد عتقهده اولان ضمير عبده راجعدر (وان اودع عند صبى فاتلفه فلا ضمان اصلا) واكر اول شيئى
بر صبينك يانته وديعه قوسه صبى انى اتلاف ايلسه اصلا اكا ضمان يوقدر زيرا غير مكلفدر اتلفهده اولان ضمير
شيئه راجعدر (وقال ابو يوسف يضمنان للحال) وامام ابو يوسف ديديكه اول عبد ايله صبى اول شيئه اول حالده
ضامن اولورلر (وان دفع العبد الوديعة الى مثله فهلكت ضمن الاول بعد العتق) واكر اول عبد يانده اولان
وديعه يى كندو مثلى بر عبد محجور عليه دفع ايليوب اول عبدك يانده هلاك اولسه اول اولكى عبد اول وديعه يه
بعد العتق ضامن اولور مثلهده اولان ضمير عبده راجعدر (وعند ابى يوسف ضمن ايهما شاء للحال) وامام
ابو يوسف قتنده مودع اولان كسنه اول حالده ايكى عبدك هر قنغيسنه استرسه تضمين ايده بره (وعند محمد
ان ضمن الاول فبعد العتق وان ضمن الثانى فللحال) وامام محمد قتنده اكر مودع اولان كسنه اولكى عبده تضمين
ايدرسه بعد العتق ضامن اولور واكر ثانيه تضمين ايدرسه اول حالده ضامن اولور (ومن معه الف فادعى كل
من اثنين ايداعها عنده فنكل لهما فهى لهما وضمن لهما مثلها) وشول رجل كه انكله بيك درهم اولوب ايكى
رجلك هر برى بن بو بيك درهمى بو رجلك يانده وديعه طريقيله قودم ديو ادعا ايلدكده ايكيسنك دخى
دعوالرينى انكار ايلسه هر برندن دعوالرينه مطابق بينه طلب اولندقده بينه دن عاجز اولوب اول بر رجله يمين
تكليف اولنوب نكول ايلسه اول بيك درهم مدعى اولان ايكى رجلك اولور ودخى مزبور رجل ايكى رجل ايچون
بيك درهمه ضامن اولور هر برينه بيك درهم اولمغيچون زيرا هر برنك دعواسى بيك درهم ايدى

كتاب العارية

عاريه تشديد يا ايله فعليه وزنى اوزرينه لغتده عطيه معناسنه اولان عريه دن مأخوذدر بعض اصحاب لغت
عاردن مأخوذدر ديديككى علما تغليط ايلمشلردر (هى تمليك منفعة بلا بدل) يعنى عاريه اصطلاح فقهاده
برعينك منفعتنى بدلسز تمليك ايلمكدر وامام كرخى دخى هى اباحة الانتفاع بملك الغير ديو تعريف ايلمشدر
(ولا تكون الا فيما ينتفع به مع بقاء عينه) نچون عاريه صحيحه اولمز الا شول شيده كه منتفع به اوله اول عين معاريهك
باقى اولسيله بهده اولان ضمير فيماده اولان مايه راجعدر عينهده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (واعارة المكيل
والموزون والمعدود قرض) مكيل وموزون ومعدود اولان اشيانك اعاره سى قرضدر اعاره دكلدر (الا ان عين
انتفاعا يمكن رد العين بعده) الا نچون مستعير اولان كسنه اول عاريه يى المقده انتفاعلردن بر نوع انتفاع

تعیین ایلسه که اول عین معاره‌یی اندن صکره رد ایلمك ممکن اوله اولمازمانده عاریه قرض اولور مثلا برکسنه بر آخره
عیار ایچون یاخود زکاتی تزیین ایچون برمقدار دراهم ویرمك كبی بعده ده اولان ضمیر انتفاعه راجعدر
(وتصح باعرتك ومنحتك واطعمتك ارضی) یعنی اعاره برنیجه الفاظ ایله صحیحه اولور بری باعرتك دیمه سیله یعنی
بو شیئی سکا عاریه ویردم ومنحتك دیمسیله یعنی بن بو شیئی سکا ویردم وبری اطعمتك ارضی دیمسیله یعنی بو یری
سکا اطعام ایلدم یعنی یر ایچنده اولان شیئی اطعام ایلدم زیرا اطعامی ممکن اولمیان شیئه اسناد ایلمك ایچنده
اولان شیئه حمل اولنور (وحملتك علی دابتی واخدمتك عبدی اذا لم یرد بذلك الهبة) والفاظ عاریه نك بری دخی
حملتك علی دابتی یعنی سنی دابه‌م اوزرینه حمل ایلدم ودخی اخدمتك عبدی یعنی عبدیمی سکا خادم قلدم لکن
بو ذکر اولنان الفاظ ایله هبه مراد ایلمیه (وداری لك سکنی) والفاظ عاریه نك بری دخی داری لك سکنی دیمه سیدر
یعنی داریمك سکناسنی سکا قلدم (او عمری سکنی) والفاظ عاریه نك بری دخی دار عمری لك سکنی دیمه سیدر یعنی
عمرك سکناسی آخر اولنجیه دکین داریمی سکا سکنی قلدم (وللمعیر الرجوع فیها متی شاء) یعنی نفس عاریه ده معیر
ایچون هر نه زمان استرسه رجوع ایلمك جائزدر قو اول عاریه مطلقه اولسون قو موقته اولسون فیهاده اولان
ضمیر عاریه یه راجعدر (ولو هلکت بلا تعد فلا ضمان) یعنی لکن عاریه مستعیر اولان کسنه نك تعدیسز هلاك
اولسه اکا ضمان یوقدر استعمال ایله هلاك اولورسه ده (ولا تؤجر) یعنی عاریه نك اجاره اولنمسی جائز دکلدر
(ولا ترهن کالودیعة) ودخی رهن اولنمسی جائز دکلدر ودیعه نك رهنی جائز اولمدیغی كبی (فان اجرها فتلفت ضمن
ایهما شاء) یعنی لکن مستعیر اولان کسنه الدیغی عاریه یی اجاره یه ویروب هلاك اولسه مالك اولان کسنه مستعیر
ایله مستأجرك هر قنغیسنه استرسه تضمین ایتدیره زیرا مستعیر عاریه ویرمکله متعدی اولمشدر مستأجر ایسه
غیرك مالنی اذنسز قبض ایلمشدر اجرهاده اولان ضمیر عاریه یه راجعدر ایهماده اولان ضمیر مستعیر ایله مستأجره
راجعدر (فان ضمن المؤجر لا یرجع علی احد) ایمدی لکن مالك اولان کسنه مستعیر اولان کسنه یی تضمین
ایتدیرسه هیچ برکسنه نك اوزرینه رجوع ایلمیه یعنی مؤجر مستأجر اولان کسنه نك اوزرینه رجوع ایلمیه زیرا
متعدی دکلدر (وان ضمن المستأجر رجع علی المؤجر ان لم یعلم انه عاریة) واکر مالك اولان کسنه مستأجر
اولان کسنه یی تضمین ایتدرسه مستأجر اولان کسنه مؤجر اولان کسنه نك اوزرینه رجوع ایلیه اکر
مستأجر اولان کسنه اول اجاره یه الدیغی شیئی عاریه اولدیغنی بلمز ایسه انه ده اولان ضمیر اجاره یه ویریلان شیئه
راجعدر (وله ان یعیر مالا یختلف باختلاف المستعمل کالحمل علی الدابة) یعنی مستعیر اولان کسنه ایچون
جائزدرکه استعمال ایله مختلف اولمیان شیئی اعاره ایلیه مستعیر اولان کسنه اعاره طریقیله الدیغی شیئی یعنی
دابه یی غیره حمل ایچون ویرمك كبی مثلا برکسنه برشیئی کتورمك ایچون برکسنه نك دابه سن استعاره
ایلسه غیری کسنه نك دخی شیئنی کتورمك ایچون ویرمك جائزدر زیرا کتورمکده تفاوت واختلاف یوقدر
هدایه ده بویلجه ذکر اولنمشدر له ده اولان ضمیر مستعیره راجعدر (لا ما یختلف کالرکوب ان عین مستعملا)
اما استعمال ایله مختلف اولان شیئی اعاره ایلیه لکن مستعمل تعیین اولنسه مثلا رکوب كبی زیرا رکوبده تفاوت
واختلاف واردر کورلمزمیکه عسکرلك رکوبی سوقینك رکوبی كبی دکلدر (وان لم یعین جاز ایضا ما لم یتعین فان
تعین لا یجوز) واکر مستعمل تعیین اولنمز ایسه دخی اعاره درمادامکه تعیین اولنمیه واکر تعیین اولنورسه اعاره
جائز اولمز (فلو رکب هو لیس له ان ارکب غیره وان ارکب غیره لیس له ان یرکب هو) ایمدی لکن مستعیر اولان
کسنه عاریه الدیغی دابه یی کندو بنسه غیریی بندرمسی جائزدکلدر مثلا کندودن غیریی بندرسه کندیسی بنمك
جائز دکلدر کندیسی دخی بنسه ضامن اولور له ده اولان ضمیر هو یه راجعدر (وان قیدت بنوع او وقت او بهما
ضمن بالخلاف الی شر فقط) واکر عاریه انواع انتفاعاتدن برنوع ایله تقیید اولنسه یاخود نوع ووقت ایله معا تقیید
اولنسه تقیید اولنان شیئدن شر اولان شیئه مخالفت ایلمسیله ضامن اولور اما لکن تقیید وتعیین اولنان
شیئك نظیرینه یاخود خیرینه مخالفت ایلسه ضامن اولمز الی شر دیدیککنك حکمتی بودر (وان اطلق
فیهما فله الانتفاع بای نوع شاء فی ای وقت شاء) واکر ایکیسنده ده اطلاق ایلسه یعنی نوع ایله وقتده تقیید ایلمسه
مستعیر ایچون جائزدرکه هر قنغی نوع وهر نه وقتده استرسه انتفاع ایلیه مثلا بنمك ایچون بر دابه وکیمك ایچون
برثوب استعاره ایدوب انواع انتفاعدن برشیئی تسمیه اولنمسه مستعیر ایچون جائزدرکه اول دابه یی رکوب ایدوب

اول ثوبی لبس ایلیه جائزدرکه غیره اعاره ایلیه فله ده اولان ضمیر مستعیره راجعدر (وتصح اعارة الارض
للبناء والغرس) ودخی برارضی ایچنده بنا وغرس ایلمك ایچون اعاره یه ویرمك صحیحدر زیرا منفعتی معلومدر
(وله ان یرجع متی شاء ویکلفه قلعهما) ودخی معیر ایچون هرنه زمان استرسه رجوع ایلمك جائزدر ودخی اول
مستعیره اول ارضده ایلدیکی بنا وغرسی هدم وقلع ایلمه سن تکلیف ایلیه زیرا ارض انلر ایله مشغول اولمشدر
له ده اولان ضمیر معیره راجعدر قلعهماده اولان ضمیر تثنیه بنا ایله غرسه راجعدر (ولا یضمن ان لم یوقت
وان وقت ورجع قبله کره له ذلك) واکر اول معیر اولان کسنه اول ارضك اعاره سنه بر وقت توقیت ایلمز ایسه
اول بنا وغرسك نقصاننه ضامن اولمز واکر توقیت ایدوب واول وقتك اتمامندن اول رجوع ایلسه اول رجوع اکا
مکروه اولور زیرا خلف وعد واردر قبله ده اولان ضمیر وقته راجعدر له ده اولان ضمیر معیره راجعدر (وضمن
ما نقص بالقلع) ودخی معیر اولان کسنه قلع ایله ناقص اولان مقدارده ضامن اولور (وقیل یضمن قیمته ویتملکه)
ودینلدیکه رب الارض اولان معیر اول بنانك واول غرسك قیمتنه ضامن اولور وانی کندی نفسیچون تملك ایدر
قیمته ویتملکه ده اولان ضمیرلر بنا ایله غرسه راجعدر (وللمستعیر قلعه بلا تضمین ان لم تنقص الارض به کثیرا وعند
ذلك الخیار للمالك) ودخی مستعیر اولان کسنه ایچون اول ارضده اولان بنا ایله غرسی تضمینسز قوپارمق جائزدر
اکر قوپارمغله اول ارضه نقصان کثیر اولمز ایسه اویله اولیجق خیار اولزمانده مالك اولان کسنه نك اولور زیرا
صاحب اصلدر مستعیر ایسه تابعدر (وان اعارها للزرع لا تؤخذ حتی یحصد وقت ام لا) واکر اول معیر اولان
کسنه اول ارضی زراعت ایچون اعاره یه ویردیسه مستعیردن اخذ اولنمیه تا ایچنده اولان زرعی بیچنجه کرك
توقیت ایلسون کرك ایلمسون اعارهاده اولان ضمیر بارز ارضه راجعدر (واجرة رد المستعار والمستأجر والودیعة
والرهن والمغصوب علی المستعیر والمؤجر والمودع والمرتهن والغاصب) یعنی اعاره اولنان شیئك رد اولنمسنك
اجرتی مستعیر اولان کسنه نك اوزرینه در ومستأجر اولان شیئك رد اولنمسنك اجرتی مؤجر اولان کسنه نك
اوزرینه در وودیعه اولان شیئك رد اولنمسنك اجرتی مودع اولان کسنه اوزرینه در ورهن اولان شیئك
رد اولنمسنك اجرتی مرتهن اوزرینه در ومغصوب اولان شیئك رد اولنمسنك اجرتی غاصب اولان کسنه نك
اوزرینه در (واذا رد المستعیر الدابة الی اصطبل ربها او العبد او الثوب الی دار مالکه بری) ولکن مستعیر اولان
کسنه عاریت طریقیله اخذ ایلدیکی دابه یی صاحبنك اخورینه رد ایلسه یاخود اخذ ایلدیکی عبدی یاخود
ثوبی مالکنك دارینه رد ایلسه استحسانا ضماندن بری اولور وقیاس بری اولمقدر ذکر اولنان اشیانك هلاك
اولمسی محتملدر ربهاده اولان ضمیر دابه یه راجعدر مالکه ده اولان ضمیر عبده یاخود ثوبه راجعدر (بخلاف الغصب
والودیعة) یعنی غصب ایله ودیعه تقدم ایدن مسئله لرك خلافیدر یعنی غاصب ایله مودع یالکزنده اولان مغصوب
ایله ودیعه یی مالك اولان کسنه نك دارینه رد ایلسه ضماندن بری اولمزلر (وان رد المستعیر الدابة مع عبده او اجیره
مشاهرة او مسانهة بری) ولکن مستعیر اولان کسنه یانده عاریت اولان دابه یی کندو عبدی ایله یاخود اجیریله
یعنی شهر ایله یاخود سنه ایله طوتلمش خدمتکار ایله رد ایلسه ضماندن بری اولور زیرا بو ایکی کسنه عیالدن عد
اولنورلر عبده ده واجیره ده اولان ضمیرلر مستعیره راجعدر (وکذا ان ردها مع اجیر ربها او عبده یقوم علی الدابة
اولا) ودخی لکن مستعیر اولان کسنه یانده عاریت اولان دابه یی صاحبنك اجیری یاخود عبدی ایله رد ایلسه
ضماندن بری اولور قو اول عبد اول دابه نك اوزرینه علی الدوام قائم اولسون قو اولمسون زیرا مالك بونلره
راضیدر ردهاده اولان ضمیر دابه یه راجعدر (بخلاف الاجنبی والاجیر میاومة) اما اجنبی اولان کسنه ویوم ایله
اجیر اولان کسنه تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر یعنی لکن مستعیر اولان کسنه یانده اولان دابه یی بر اجنبی ایله
یاخود کون ایله اجیر اولان کسنه ایله دفع ایلسه ضماندن بری اولمز زیرا بو ایکی کسنه عیالدن عد اولنمزلر (ورد شیء
نفیس الی دار مالکه) ودخی جواهر كبی برشیء نفیسی مالکنك دارینه رد ایلمك ایله ضماندن بری اولمز زیرا بو اصل
اشیایی غلمان ایله اداره کوندرمك معهود وعادت دکلدر مالکه ده اولان ضمیر شیء نفیسه راجعدر (ویکتب
مستعیر الارض للزراعة قد اطعمتنی ارضك لا اعرتنی) یعنی برارضی زراعت ایچون استعاره ایدن کسنه
مستعیره لکن کندو نفسی اوزرینه اشهاد ایتدرسه قد اطعمتنی ارضك یعنی تحقیق سن بکا ارضکی اطعام ایلدك
دیو یازسون اعرتك یازمسون ابو حنیفه قتنده زیرا ارضی اعاره یه ویرمك زراعت ایچون وغیریسی ایچون

اولور (خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئله ده خلاف واردر يعني امامين قتنده اعرتك ارضي بازسون

كتاب الهبة

هبه مصدردر لغتده بر كمسنه بر آخره منتفع اوله جق شيئله تفضل واحسان ايلمكدر كرك مال اولسون كرك غيري اولسون واصطلاح شرعده (هي تمليك عين بلا عوض) بر عيني بر كمسنه بر آخره عوضسز تمليك ايلمكدر مصنفك تمليك عين ديمسيله عاريه واجاره بو تعريفدن خارج اولمشدر زيرا انلر تمليك منافعدر (وتصح بايجاب وقبول) يعني هبه ايجاب وقبول ايله صحيحه اولور ايجاب واهبك وهبت ديمسيدر وقبول موهوب لهنك قبلت ديمسيدر زيرا هر بري بر ركندر (وتتم بالقبض الكامل) يعني هبه قبض كامل ايله تمام اولور (فان قبض في المجلس بلا اذن صح وبعده لابد من الاذن) ايدي نچن موهوب له اولان كمسنه هبه يي مجلسده اذنسز قبض ايلسه صحيح اولور وقچن مجلسدنصكره قبض ايلسه اذندن لابددر يعني اذنه محتاجدر زيرا هبه ده قبض قبول منزله سنه نازلدر بعده ده اولان ضمير مجلسه راجعدر (وتنعقد بوهبت ونحلت واعطيت) يعني هبه واهبك وهبت قولي ايله منعقده اولور زيرا بو بابده صريحدر اولان الفاظدندر ودخي حاء مهمله ايله عطيه معناسنه اولان نحلت قولي ايله منعقده اولور زيرا حضرت ابو بكر رضي الله عنه حضرت عائشه رضي الله عنهايه ديدكه كنت نحلتك جذاذ عشرين وسقا بالعالية ولم تكوني جذذتيه ولا قبضتيه يعني بن سكا عاليه نام موضعده يكرمي وسق خرمانك جذاذني يعني كسلمه سني ويردم وعطيه ايلدم وحال بوكه سن الى الان اني نه كسدك ونه قبض ايلدك ودخي اعطيت قولي ايله منعقده اولور زيرا هبه ده مستعمل اولان الفاظدندر (واطعمتك هذا الطعام) يعني بو طعامي سكا اطعام ايلدم قولي ايله هبه منعقده اولور زيرا بو دخي هبه ده صريحدر (وكسوتك هذا الثوب) ودخي كسوتك هذا الثوب يعني بو ثوبي سكا كسوه قلدم قولي ايله منعقده اولور زيرا كسوه تمليك معناسنه استعمال اولنور (واعمرتك هذا الشيء) يعني بو شيئي مدة عمركه دكن ويردم قوليله منعقده اولور زيرا تمليكدر حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيوردىلركه من اعمر عمرى فهي للمعمر ولورثته من بعده (وجعلته لك عمرى) ودخي جعلت هذه الشيء لك عمرى يعني بو شيئي سكا مدة عمركه دكن قلدم قولي ايله منعقد اولور (وداري لك هبة تسكنها) ودخي داري لك هبة تسكنها يعني دارم سكا هبه در ساكن اولورسك قولي ايله منعقده اولور زيرا تسكنها قولي مشاوره واقع اولمشدر ماقبلنده اولان اسمه تفسير دكلدر ايدي استرسه مشاوره يي قبول ايليه استرسه رد ايليه (وبنيتها حملتك على هذه الدابة) ودخي بر كمسنه هبه نيتيله بر كمسنه يه (حملتك على هذه الدابة) يعني سني بو دابه نك اوزرينه كتوردم قولي ايله منعقده اولور زيرا منافعه تصرفدر نيتله هبه اولور (وان قال داري لك هبة سكنى اوسكنى هبة اونحلي سكنى اوسكنى صدقة اوصدقة عارية اوعارية هبة فعارية) واكر بر كمسنه بر آخره دارم سكا سكني طريقيله هبه اولسون ياخود هبه طريقيله سكني اولسون ياخود نحلي سكني اولسون ياخود سكني صدقه يعني دارم سكا سكادر سكني صدقه اولديغي حالده ياخود صدقه عاريه يعني دارم سكا صدقه اولديغي حالده عاريه طريقيله اولسون ياخود عاريه هبه يعني دارم هبه اولديغي حالده عاريه طريقيله اولسون ديسه بو صورتلرده عاريه اولور (فتصح هبة مشاع لا يحتمل القسمة) ايدي قسمته يحتمل اولماين مشاعك هبه سي صحيح وجائزدر (لافيما يحتملها) وقسمته يحتمل اولميان شيئده هبه صحيحه دكلدر (فان قسم وسلم صح) ايدي نچن قسمي قابل بر مشاعي هبه ايليوب صكره قسمت ايدوب تسليم ايلسه صحيح اولور زيرا هبه قبض ايله تمام اولور (ولا تصح هبة دقيق في بر ودهن في سمسم وسمن في لبن وان طحن واستخرج وسلم) يعني بغداي ايچنده اولان دقيق وصوصام ايچنده اولان ياغي وسود ايچنده اولان ياغي هبه ايلمك صحيح دكلدر واكرچه اول بغدايي اوكودوب وصوصامده وسودده اولان ياغي اخراج ايدرسه ده زيرا موهوب هبه وقتنده معدوم ايدي (وهبة لبن في ضرع وصوف على غنم ونخل وزرع في ارض وتمر في نخل كهبة المشاع) ودخي ضرع ايچنده يعني ممه ايچنده اولان سودي وقيون ارقه سنده اولان يوكي وارض ايچنده اولان نخلي وزرعي ونخل ايچنده اولان خرمايي هبه ايلمك مشاع اولان شيئي هبه ايلمك كبيدر يعني جائز دكلدر جائز اولمديغنك حكمي متصل اولمسيدر اتصال ايسه قبضدن مانعدر مشاعك قبضي ممتنع اولديغي كبي (وهبة شيء هو في يد الموهوب له تتم بلا تجديد قبض) يعني موهوب لهك يدنده اولان شيئي كندويه هبه ايلمك تجديد قبضسز تمام اولور يعني جائز اولور زيرا مطلوب اولان

شرطكه قبضدر بو صورتده ثابت وموجوددر (وهبة الاب لطفله تتم بالعقد ان كان الموهوب في يد الاب اويد مودعه) ودخي بابانك طفل صغيرنه هبه ايلمسي مجرد عقد ايله تمام اولور اكر اول موهوب اولان شيء بابانك يدنده ياخود بابانك مودعنك يدنده اولورسه زيرا بابانك يدنده اولمسي قبضدر ومودعنك يدنده اولمسي بابانك يدنده اولمسي كبيدر لطفله ده اولان ضمير ابه راجعدر مودعه ده اولان ضمير دخي ابه راجعدر (لا ان كان في يد غاصب اومبتاع بيعا فاسدا اومرتهن اومستأجر) اما اول موهوب اولان شيء نچن غاصب يدنده اولسه ياخود بيع فاسد ايله ابتياع ايدن كمسنه نك يدنده اولسه ياخود مرتهن ياخود مستأجر يدنده اولسه هبه اولمسي جائز دكلدر زيرا بو مذكورلرك قابض اولدقلري كندو نفسلري ايچوندر اول وجهله اولسه قبضلري بابانك قبضي كبي اولماز (والصدقة في ذلك كالهبة) ودخي آدمك تصدق ايلديكي صدقه تقدم ايدن احكامده هبه كبيدر (والام كالاب عند غيبته منقطعة) ودخي ام تقدم ايدن احكامده اب كبيدر بابانك بر غيبت منقطعه ايله غائب اولمسي قتنده (اوموته وعدم وصيه ان كان الطفل في عيالها) ودخي ام بابا كبيدر بابانك فوت اولوب عدم وصيسي قتنده اكر اول طفل اول امك عيالنده اولورسه موته ده ووصيه ده اولان ضميرلر ابه راجعدر عيالهاده اولان ضمير امه راجعدر (وكذا كل من يعول الطفل) ودخي بر كمسنه كه اول طفله كفيل اولوب بسليه بابا كبيدر مثلا اخ وعم كبي اولان كمسنه لر (وهبة الاجنبي له تتم بقبضه لو عاقلا) يعني اجنبينك طفله هبه سي طفلك قبضيله تمام اولور طفل عاقل ايسه له ده اولان ضمير طفله راجعدر بقبضه ده اولان ضمير دخي اكا راجعدر (وبقبض ابيه اوجده اووصي احدهما) ودخي بابانك ياخود دده نك ياخود وصينك ياخود ايكيسنك برينك قبضيله عقد تمام اولور زيرا اب ايله جد تصرفه مالكلردر وصي ايسه انلرك مقامنه قائمدر ابيه ده واوجده ده اولان ضميرلر طفله راجعدر (اوامه ان في حجرها اواجنبي يربيه) ودخي امك قبضيله تمام اولور اكر اول طفل كندو حجرنده ايسه ياخود اني تربيه ايدر بر اجنبينك حجرنده ايسه عقد تمام اولور امه ده اولان ضمير طفله راجعدر حجرهاده اولان ضمير امه راجعدر يربيه ده اولان ضمير طفله راجعدر (اوبقبض زوج الطفلة لها ولو مع حضرة الاب) ودخي طفله صغيره نك زوجنك قبضيله تمام اولور اول طفل صغيره بابانك حضورنده اولورسه (بعد الزفاف) يعني حلوتدنصكره (لا قبله) يعني حلوتدن اول دكل زوجي اكا هبه ايلسيله عقد تمام اولور زيرا بابا اول صغيره نك امورني زوجنه تفويض ايلمشدر لهاده اولان ضمير طفله راجعدر قبله ده اولان ضمير زفافه راجعدر (وصح هبة اثنين لواحد دارا) ودخي ايكي كمسنه نك بر كمسنه يه بر دار هبه ايلملري صحيحدر زيرا ايكيسي دخي جمله تسليم ايلمشلردر (لا عكسه) عكسي صحيح دكلدر امام ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) وامامين ايچون خلاف واردر زيرا انلر قتنده بر كمسنه نك ايكي كمسنه يه هبه ايلمسي صحيحدر (وصح تصدق عشرة على فقيرين اوهبتها لهما) ودخي اون نفر كمسنه نك ايكي فقير كمسنه لره تصدقلري ياخود هبه ايلملري صحيحدر (ولا يصحان لغنيين) واول تصدق ايله هبه ايكي غني كمسنه لره اولمسي صحيح دكلدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئله ده خلاف واردر زيرا انلرك قتنده ايكي غني يه تصدق وهبه ايلمك صحيحدر

باب الرجوع عنها

بو باب هبه دن رجوع ايلمه نك احكامي بياننده در (يصح الرجوع فيها كلا او بعضا ويكره) يعني انسانك ايلديكي هبه ده بعد القبض رجوع ايلمسي صحيحدر قوايلديكي موهوبك كليسنده اولسون قوبعضيسنده اولسون زيرا حضرت رسول صلى الله عليه وسلم بيوردىلركيم (الواهب احق بهبته ما لم يثب) يعني واهب اولان كمسنه هبه سنه احقدر موهوب لهدن مادامكه عوض آلميه ورجوع ايلمسي مكروهدر زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردىلركه (الراجع في هبته كالراجع في قيئه) (ويمنع سنه حروف دمع خزقه) يعني هبه ده رجوع ايلمه دن يدي نسنه مانع اولور واول يدي نسنه يه دمع خزقه حرفلري ايله رمز واشارت اولنمشدر زيرا هر حرفي بر مانعه اشارتدر وبعض علما بو يدي حروفي بر عربي بيت ايلمشدر اول بيت بودر (ومانع عن الرجوع في الهبة * يا صاحبي حروف دمع خزقه فالدال الزيادة المتصلة كالبناء والغرس والسمن لا المنفصلة) ايدي دمعده اولان دال موهوبده اولان زيادة متصله يه اشارتدر بنا وغرس وسمن كبي منفصله ده دكل مثلا ولد كبي وارش جنايه كبي رجوعدن مانع اولماز (والميم موت احد المتعاقدين) ودمعده اولان ميم متعاقدينك برينك موتنه اشارتدر يعني نچن

واهب يا موهوب لهك بري اولسه هبه دن رجوعه مانعدر (والعين العوض المضاف اليها اذا قبض نحو خذ هذا عوضا عن هبتك اوبدلا عنها اوفى مقابلتها ولو كان من اجنبي) ودمعده اولان ضمير عين هبه مقابله سنده واقع اولان عوضه اشارتدر يعني عوض قبض اولنسه وهبه يه مضاف اولسه مثلا بركسنه واهب اولان كسنه يه خذ هذا عن هبتك يعني بوشيئي هبه ايلديكك شيئه عوض اولديغي حالده آل اوبدلا عنها يعني اندن بدل اولديغي حالده ال اوفى مقابلتها ياخود انك مقابله سنده اولديغي حالده ال ديدكي كبي واكر اول وير يلن عوض اجنبيدنده اولورسه رجوع ايلمه دن مانعدر يعني اول واهب اولان كسنه اول عوضي الوب قبض ايلسه اليهاده اولان ضمير هبه يه راجعدر (فلولم يضف فلكل ان يرجع فيما وهب) اكر عوض هبه يه اضافت اولنمسه واهب ايله موهوب لهك هر برينه جائزدركه هبه ايلديكي شيده رجوع ايليه (والخاء الخروج عن ملك الموهوب له) وخرقه ده اولان خاهبه نك موهوب لهك ملكندن خارج اولديغنه اشارتدر يعني نجن موهوب اولان شيء موهوب لهك ملكندن چقسه واهبك رجوع ايلمسي صحيح اولماز زيرا ملكك متبدل اولمسي عينك متبدل اولمسي كبيدر (والزاء الزوجية وقت الهبة فلا الرجوع لو وهب ثم نكح لا لو وهب ثم ابان) ودخي خرقه ده اولان زاوقت هبه ده اولان زوجيته اشارتدر يعني نجن بر كسنه كندو خاتونه زوجه سي اولديغي حالده برشيء هبه ايلسه رجوع ايلمدن مانعدر اما نجن بر كسنه برخاتونه برشيء هبه ايدوب صكره نكاح ايلسه اول اكا ايلديكي هبه ده رجوع ايلمك جائزدر اما نجن برخاتونه برشيء هبه ايليوب صكره اني ابانه ايلسه يعني طلاق باين ايلسه اكا رجوع يوقدر له ده اولان ضمير واهبه راجعدر (والقاف القرابة فلا رجوع فيما وهب لذي رحم محرم) ودخي خرقه ده اولان قاف واهب ايله موهوب لهك بيننده اولان قرابته اشارتدر ايدي نجن بركسنه ذي رحم اولان محرمنه برشيء هبه ايلسه اكا رجوع يوقدر زيرا بونلره هبه دن مراد صله رحمدر ورجوع ايلمه ده قطع رحم واردر بواجلدن رجوع جائز اولمدي (والهاء هلاك الموهوب) ودخي خرقه ده اولان ها كه آخر الحرفدر موهوبك هلاك اولمسنه اشارتدر يعني عين موهوبه نك هلاك اولمسي رجوعدن مانعدر (والقول فيه قول الموهوب له) يعني نجن واهب ايله موهوب لهك بيننده عين موهوبه نك هلاك اولمسنده نزاع واقع اولسه قول موهوب لهكدر (وفي عدم الزيادة قول الواهب) واول هبه نك عدم زياده سنده قول واهبكدر زيرا موهوب له اولان كسنه حق رجوعك باطل اولمسن ادعا وواهب ايسه اني انكار ايدر ايدي قول منكر اولان كسنه نكدر وامام زفر قتنده قول موهوب لهكدر (ولو عوض فاستحق نصف الهبة رجع بنصف العوض) يعني نجن واهب اولان كسنه هبه ايلديكي شيئك مقابله سنده برشيئله تفويض اولندقدنصكره اول هبه نك نصفي مستحق اولسه موهوب له اولان كسنه ويرديكي عوضك نصفي ايله رجوع ايليه (وان استحق نصف العوض لا يرجع بشيء حتى يرد باقيه) واكر عوضك نصفي مستحق اولسه واهب اولان كسنه موهوب لهك اوزرينه هيچ برشيئله رجوع ايلميه تاكم واهب اول عوضدن باقي قلاني رد ايليه باقيه ده اولان ضمير عوضه راجعدر (وان استحق الكل يرجع بالكل فيهما) واكر اول عوضك كليسي مستحق اولسه هبه ده وعوضده كل ايله رجوع ايليه فيهماده اولان ضمير هبه يه وعوضه راجعدر (ولو عوض عن نصفها فله ان يرجع فيما لم يعوض) ونجن واهب اولان كسنه هبه ايلديكي شيئك نصفندن تعويض اولنسه اكا اول تعويض اولنديغي مقدارده رجوع ايلمك جائزدر بلا عوض اولديغيچون نصفهاده اولان ضمير هبه يه راجعدر له ده اولان ضمير واهبه راجعدر (ولو خرج نصفها عن ملكه فله ان يرجع بما لم يخرج) ونجن هبه نك نصفي واهب اولان كسنه نك ملكندن چقسه اول ملكندن خارج اولمين ايله رجوع ايلمك جائزدر باقي اولديغيچون (ولا يصح الرجوع الا بتراض اوحكم قاض) يعني هبه ده رجوع ايلمك صحيح اولماز الا تراضي ايله يعني واهب ايله موهوب لهك رضالريله ياخود حكم حاكم ايله زيرا دفع ايلمدن امتناع اولنديغي تقديرجه الزامه محتاج در الزام ايسه قاضي يه مخصوصدر (فلو اعتق الموهوب له بعد الرجوع قبل القضاء والتسليم نفذ) يعني نجن موهوب له اولان كسنه اول موهوب اولان عبدي واهبك رجوعندنصكره قبل القضاء والتسليم ازاد ايلسه اول عتق نافذ وصحيح اولور زيرا قبل القضا ملكندن زائل اولمز (ولو منعه فهلك لا يضمن) واكر موهوب اولان كسنه واهب هبه سندن رجوع ايلدكده اول موهوب اولان شيئي منع ايليوب يدنده هلاك اولسه ضامن اولمز زيرا ملكي اوزره باقيدر منعه ده اولان ضمير

بارز واهبه راجعدر (وهو مع احدهما فسخ من الاصل لا هبة من الموهوب له فلا يشترط قبضه) يعني واهبك هبه ده ايكيسنك بريسيله يعني رضا ايله ياخود قضا ايله رجوع ايلمسي اصلدن فسخدر موهوب لهدن هبه دكلدر اوايله اولمجق تكرار واهبك قبضي اشتراط اولنمز زيرا قبض اشتراط اولنمز الا انتقال ملكده اعتبار اولنور ملك قديم دعواسنده اولمز قبضه ده اولان ضمير واهبه راجعدر (وصح في المشاع) يعني مشاع اولان شيئك هبه سنده رجوع صحيحدر مثلا بركسنه ايكي كسنه يه برعين هبه ايدوب صكره برينك نصيبنه رجوع ايلسه صحيح اولور (وان تلف الموهوب فاستحق فضمن الموهوب له لا يرجع على واهبه) واكر موهوب اولان شيئي تلف ايدوب صكره مستحق اولمجق موهوب له اولان كسنه اكا ضامن اولسه واهب اولان كسنه نك اوزرينه رجوع ايلميه زيرا عقد هبه تبرعاتدندر سلامت اندن شرط دكلدر (والهبة بشرط العوض هبة ابتداء) يعني شرط عوض ايله هبه ابتدادن هبه در مثلا (وهبت لك عبدي على ان تهب ثوبك لي) ديسه ابتداء هبه واقع اولور اما (وهبتك هذا العبد بثوبك بالف درهم) ديسه ابتداء وانتهاء بيع واقع اولور اجماع ايله (فشرط القبض في العوضين) ايمدي ايكي عوضده قبض شرط اولور زيرا هبه ده قبض شرطدر (ومنعها الشيوع في احدهما) يعني ايكي عوضك برينك شايع اولمسي هبه دن مانعدر زيرا مشاعك هبه سي صحيح دكلدر دو بيان اولنمشيدي منعهاده اولان ضمير هبه يه راجعدر (بيع انتهاء) يعني شرط عوض ايله هبه ايلمك ابتدا هبه در وانتها بيعدر يعني انتهاء عقدده بعد التقابض بيع اولور (فتثبت الشفعة وخيار العيب والشرط والرؤية في كل منهما) وچون انتهاء بيع واقع اولور انده شفعه وخيار عيب وخيار شرط وخيار رؤيه ثابت اولور بعده ثابت اولديغي كبي (فصل) بو فصل بنه هبه يه متعلق نيجه اشيانك احكامي بيانده در (ومن وهب امة الا حملها او على ان يردها عليه او يعتقها او يستولدها صحت الهبة وبطل الاستثناء والشرط) وشول كسنه حامل اولان امه يي هبه ايليوب قارننده اولان حملني ايلسه ياخود اول امه يي كيرو رد ايلمك شرطيله هبه ايلسه ياخوداني عتق ايلمك شرطيله هبه ايلسه ياخوداني استيلاد ايلمك شرطيله هبه ايلسه هبه صحيحه اولور وايلديكي استثنا وشرط باطل اولور زيرا بو شروط مقتضاي عقده مخالفدر بواجلدن فاسد اولدي وجمله بو تركيبده اولان ضمائر موثنه امه يه راجعدر عليه ده اولان ضمير من لفظنه راجعدر (وكذا لو وهب دارا على ان يرد عليه بعضها او يعوضه شيأ منها) ودخي نجن برداري بعضيني كيرو رد ايلمك شرطيله ياخود واهبه اول دار مقابله سنده برتعويض ايلمك شرطيله هبه ايلسه هبه صحيحه اولوب شرط باطل اولور عليه ده اولان ضمير واهبه راجعدر بعضهاده اولان ضمير بارزداره راجعدر بعوضه ده اولان ضمير بارز واهبه راجعدر منهاده اولان ضمير بنه داره راجعدر (ولو دبر الحمل ثم وهبها فالهبة باطلة) واكر حملي مدبر ايلسه صكره اني هبه ايلسه اول هبه باطله در (بخلاف مالو اعتقها ثم وهبها) اما اول حملي عتق ايدوب صكره امه يي هبه ايلسه اول تقدم ايدن مسئله نك خلافي اولور يعني هبه صحيحه اولور زيرا حمل كندو ملكي اوزره دكلدر اعتقهاثم وهبهاده اولان ضميرلر امه يه راجعدر (ومن قال لمديونه اذا جاء غد فالدين لك او فانت بريء منه او ان اديت الى نصفه فالباقي لك او فانت بريء منه فهو باطل) وشول كسنه كه كندو مديونه نجن يارنكي كون كاسه سنده اولان دين سنك اولسون ياخود اندن بري اولسن ديسه ياخودسنده اولان دينك نصفني بكا ادا ايلرايسك باقيسي سنك اولسون ديسه ياخود اندن بري اولسن ديسه باطل اولور زيرا تعليق صريح ابرايه صحيح دكلدر مديونه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر منه ده اولان ضمير دينه راجعدر نصفه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (والعمري) ضم عينله فعلي وزني اوزرينه عمردن مشتقدر اسمدر معناسي درعقب بيان اولنور (جائزة للمعمر له) معمر فتح ميم ثانيه ايله موهوب له معناسنه دريعني عمري معمر له ايچون جائزدر (حال حياته ولورثته بعده) حال حياتنده وموتندنصكره وارثلرينه حياته ده اولان ضمير معمره راجعدر لورثته ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر بعده ده اولان ضمير معمر لهه راجعدر (وهي ان يجعل داره له مدة عمره فاذا مات ردت اليه) يعني ذكر اولنان عمري بر آدم كندو داريني بر آدم ايچون مدة عمرينه دكين قلمقدر وچون فوت اوله كيرو اول دار مالكنه عودت ايليه ايمدي تمليك صحيح وشرط باطل اولور داره ده اولان ضمير يجعلنك فاعلنه راجعدر له ده اولان ضمير معمره راجعدر عمره ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر اليه ده اولان ضمير بنه يجعلنك فاعلنه راجعدر (والرقبى) رقبى ضم را ايله انتظار معناسنه اولان مراقبه دن مشتق بر اسمدر

معناسی درعقب بیان اولنور (باطلة) یعنی رقبی باطلدر زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم عمری اجازت قلوب
ورقبایی منع بیوردیلر (من اعمر عمری فهی لمعمره محیاه ومماته لاترقبوا من رقب شیأ فهو سبیل المیراث) قوللریله
(وعند ابی یوسف تصح کالعمری) وامام ابو یوسف قتنده رقبی جائز وصحیحدر عمری جائز اولدیغی کبی (وهی ان
یقول اذا مت قبلک فلک وان مت قبلی فلی) یعنی رقبینک معناسی برآدم برآخره بوداری سکا رقبی قلدم اکر
بن سندن اول اولورسم سنک اولسون واکر سن بندن اول اولورسک بنم اولسون دیمکدر (فان قبضها کانت عاریة
فی یده) ایمدی بیچون اول مرقوب له اولان کمسنه اول داری قبض ایلسه یدنده عاریه اولور قبضهاده اولان ضمیر
داره راجعدر فی یده ده اولان ضمیر مرقوب لهه راجعدر (والصدقة کالهبة لاتصح بدون القبض) یعنی صدقه
ویرمک هبه ویرمک کبیدر قبضسز صحیح اولمز هبه قبضسز صحیح اولمدیغی کبی صدقه دخی قبضسز صحیح اولمز
زیرا تبرعاتدندر (ولا مشاع یقسم) ودخی قسمت اولنور مشاعده صدقه صحیح دکلدر (ولا رجوع فیها ولو لغنی)
ودخی صدقه ده رجوع یوقدر غنی اولان کمسنه یه ده اولورسه زیرا صدقه دن مراد ومقصود ثوابدر اول ایسه
هر وجهله حاصلدر (ولا فی الهبة لفقیر) ودخی فقیره هبه ایلهده رجوع یوقدر زیرا فقیره هبه دن مراد ثوابدر
(ولو قال جمیع مالی او ما املکه لفلان فهو هبة) وبیچون برکمسنه جمیع مالم یاخود جمله مالک اولدیغم شیء فلان
کمسنه نک اولسون دیسه هبه واقع اولور املکه ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر (وان قال
ما ینسب الی او یعرف بی لفلان فهو اقرار) واکر بکا منسوب اولان شول شیء یاخود بنم ایدیکی معروف اولان شیء
فلان کمسنه نک اولسون دیسه اقرار واقع اولور بو مسئله ایله ماقبلنده اولان مسئله نک فرقی بودرکه اولکی
مسئله ده ملکی کندو نفسنه اسناد ایلدی بواجلدن هبه اولدی وبو مسئله ده اویله دکلدر

کتاب الاجارة

اجاره کسر همزه ایله اجرتک مصدریدر لغتده ثواب معناسنه اولان اجردن مأخوذدر زیرا مستأجر اولان کمسنه
موجرک ثوابنه سبب اولور اول عین مؤجره نک منافعی بدل ایلدیکی اجلدن (هی بیع منفعة معلومة بعوض
معلوم) یعنی اجاره اصطلاح شرعده برعینک منفعت معلومه سن برعوض معلوم ایله بیع ایلمکدر (دین او عین)
کرک اول منفعت دین اولسون نقدین ومکیل وموزون کبی کرک عین اولسون ثیاب وعنب کبی (وما صلح ثمنا
صلح اجرة) وهر نسنه که ثمن اولمغه صالح اوله اجرت اولمغه صالح اولور (وتفسد بالشروط) وشروط ایله فاسده اولور
(ویثبت فیها خیار الشرط والرؤیة والعیب) ودخی اجاره ده خیار شرط وخیار رؤیه وخیار عیب ثابت اولور فیهاده
اولان ضمیر اجاره یه راجعدر (وتقال وتفسخ) ودخی اجاره ده احکام اقاله واحکام فسخ ثابت اولور (والمنفعة
تعلم تارة ببیان المدة کالسکنی والزراعة فتصح مدة معلومة ای مدة کانت) یعنی اجاره دن مراد اولنان کاه اولور
برمدتک بیانی ایله بلنور کرک قلیل اولسون کرک کثیر اولسون مثلا برداره سکنی وارضده زراعت کبی ایمدی
برمدت معلومه ایله صحیحه اولور کرک قصیره اولسون کرک طویله اولسون (وفی الوقف یتبع شرط الواقف)
وقفده ایسه بیان مدتده شرط واقفه اتباع اولنور (فان لم یشترط فالفتوی ان لایزاد فی الاراضی علی ثلاث
سنین وفی غیرها علی سنة) واکر واقف اولان کمسنه ایلدیکی وقفک اجاره سنده مدت اشتراط ایلمدیسه یرلر
اجاره سنده اوچ سنه نک اوزرینه زیاده اولنمقدر مستأجرک ملکیت دعواسی ایلمسی خوفندن (وتارة تعلم
بذکر العمل کصبغ الثوب وخیاطته وحمل قدر معلوم علی دابة مسافة معلومة) وکاه اجاره دن مراد
اولنان منفعت برعملک ذکری ایله بلنور مثلا برثوبی بویامق کبی ویاخود برثوبی دیکمک کبی وبرمقدار معلومی
بردابه نک اوزرینه حمل ایدوب برمسافه معلومه یه کتورمک کبی خیاطته ده اولان ضمیر ثوبه راجعدر (وتارة
تعلم بالاشارة کنقل هذا الی موضع کذا) وکاه اول منفعت اشارتله بلنور مثلا برشیئی فلان مکانه نقل ایلمک
کبی (والاجرة لاتستحق بالعقد بل بالتعجیل او بشرطه او باستیفاء المعقود علیه او تمکنه منه) یعنی اجاره اولنان
شیئک اجرتی مجرد عقد اجاره ایله مستحق اولمز بلکه تعجیل اولنمق ایله مستحق اولور یاخود شرط تعجیل ایله یاخود
معقود علیه اولان شیئک استیفاسیله یاخود استیفادن تمکن اولمسیله مستحق اولور بشرطه ده اولان ضمیر
تعجیله راجعدر تمکنه ده اولان ضمیر مستأجره راجعدر منه ده اولان ضمیر استیفایه راجعدر (فتجب لو قبض الدار
ولم یسکنها حتی مضت المدة) بو فاء تفریعیه در یعنی چون معقود علیهک منافعنک استیفاسندن تمکن اوله

ایمدی بیچون دارک مستأجری اولان کمسنه اجاره یه الدیغی داری قبض ایلیوب تامدة اجاره مضمونه دکین ساکن
اولمسه اجرت واجبه اولور یسکنهاده اولان ضمیر داره راجعدر (وتسقط بالغصب بقدر فوت التمکن) یعنی بیچون
عین موجره مستأجرک یدنده ایکن غصب اولنسه اول عین موجره ده متمکن اولمسنک فوتی مقدارنده اجرت
ساقط اولور واکر جمیع مدتده متمکن اولمسی فوت اولمسه جمیع اجرت ساقط اولور مثلا برکمسنه برداری برسنه
اجاره یه آلوب برآخر کمسنه آنی اندن غصب ایلیوب آنده آلتی ای ساکن اولسه صکره مستأجره تسلیم ایلسه اول
غصب اولنان آلتی ایک اجرتی ساقط اولور زیرا التی آی متمکن اولمدین فوت اولمشدر (ولرب الدار والارض طلب
الاجر لکل یوم) ورب الدار ایله رب الارضه یعنی صاحب الارض اولان کمسنه لره جائزدرکه اول دارک واول
ارضک اجرتنی هر کون طلب ایلیه لر زیرا اجرت منفعت کبیدر کونک آخرنده طلب اولنور وبو بیچون اطلاق
اولنوب وقت تعیین اولنمسه اما وقت تعیین اولنسه اول وقته دکین متعین اولور (ولرب الدابة لکل مرحلة)
ودخی دابه صاحبنه جائزدرکه دابه سنک اجرتنی هر مرحله ده یعنی هر قوناقده طلب ایلیه وامام زفر قتنده
سفرک انتهاسندن صکره طلب ایلیه (وللقصار والخیاط بعد الفراغ من عمله) ودخی خیاط ایله قصارک هر بریسی
ایچون جائزدرکه اجرتنی عملندن فارغ اولدقدنصکره طلب ایلیه من عمله ده اولان ضمیر قصار وخیاطک هر برینه
راجعدر (وان عمل فی بیت المستأجر) ان وصلیه در یعنی واکر اول قصار ویاخود خیاط مستأجرک اونده عمل
ایلسه ده اجرته بعد الفراغ مستحق اولور (وللخباز بعد اخراج الخبز) ودخی اتمک پشورن خباز ایچون جائزدرکه
اتمکی تنوردن اخراج ایلدکدنصکره اجرتنی طلب ایلیه زیرا اخراج ایله عملدن فارغ اولور (فان احترق قبل
الاخراج سقط الاجر) واکر اول اتمک تنوردن اخراج اولنمزدن اول محترق اولوب یانسه اول خبازک اجرتی
ساقط اولور وغایة البیانده اذا احترق قبل الاخراج فعلیه الضمان فی قول اصحابنا جمیعا (وان بعده فلا ان فی بیت
المستأجر ولا ضمان) واکر اخراجدنصکره یانسه اجرته سقوط یوقدر اکر اول اتمک مستأجر اولان کمسنه نک اونده
ایسه ده ضمان یوقدر امام ابو حنیفه قتنده زیرا کندودن جنایت واقع اولمشدر (وقالا ان شاء المستأجر ضمنه
مثل دقیقه ولا اجر وان شاء ضمنه الخبز وله الاجر) وامامین دیدیلرکه مستأجر اولان کمسنه استرسه اول خبازه
احراق ایتدیکی اتمکک دقیقی مثلنی تضمین ایتدیره واجرتی یوقدر واسترسه اول اتمکی تضمین ایتدیرر واجرته
مستحق اولور کذا فی الهدایه ضمنه ده اولان ضمیر بارز خبازه راجعدر دقیقه ده اولان ضمیر خبزه راجعدر له ده
اولان ضمیر خبازه راجعدر (وللطباخ للولیمة بعد الغرف) ودخی ولیمه طباخی ایچون جائزدرکه اجرتنی طعامی
طنجره دن قوتاروب صحنلره توزیع ایلدکدنصکره ایلیه زیرا عمل انکله تمام اولور (وللضارب اللبن بعد اقامته)
ودخی کرپیچ قطع ایدن کمسنه ایچون جائزدرکه اجرتنی اول کرپیچی اقامت ایدوب تسویه ایلدکدنصکره طلب
ایلیه امام ابو حنیفه قتنده (وقالا بعد تشریجه) وامامین دیدیلرکه اول قطع ایلدیکی لبنی تشریج یعنی قطع
ایلدیکی مکاندن برمکان آخره نقل ایلدکدنصکره طلب ایلیه اقامته وتشریجه ده اولان ضمیرلر لبنه راجعدر (ومن
لعمله اثر فی العین کصباغ وقصار یقصر بالنشاستة والبیض فله حبسها للاجر) وشول کمسنه که عین موجره ده
عملنک اثری اوله مثلا شول صباغ وقصار کبی که ثوبی نشسته وییمرطه ایله جریارا کاول عینی حبس ایلمک جائزدر
اجرتنی المق ایچون لعمله ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر فله ده اولان ضمیر قصاره راجعدر
حبسهاده اولان ضمیر عینه راجعدر (فان حبسها فضاعت فلا ضمان ولا اجر له) ایمدی اول صباغ یاخود اول
قصار اول عینی اجرتی ایچون حبس ایلیوب بو اثناده ضایع اولسه اکا ضمان یوقدر امام ابو حنیفه قتنده واجرتی
دخی یوقدر زیرا اول معقود علیه قبل التسلیم هلاک اولمشدر حبسهاده اولان ضمیر عینه راجعدر له ده اولان
ضمیر صانعه راجعدر (وقالا ان شاء المالک ضمنه مصبوغا وله الاجر وان شاء غیر مصبوغ ولا اجر له) وامامین
دیدیلرکه مالک اولان کمسنه استرسه اول عینی مصبوغ اولدیغی حالده تضمین ایتدیره وا کا اجرت واردر واکر
استرسه اول عینی غیر مصبوغ اولدیغی حالده تضمین ایتدیره وا کا اجرت یوقدر ضمنه ده اولان ضمیر بارز
صانعه راجعدر (ومن لا اثر لعمله فیها کالحمال والملاح وغاسل الثوب لیس له حبسها) وشول صانعک که
عین موجره ده عملنک اثری اولمیه مثلا حمال کبی ودبکیجی کبی وثوب یقایجی کبی انلرده جائز دکلدرکه
اجرتلری ایچون عین موجره یی حبس ایلیه لر لعمله ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (بخلاف راد

الابق) اما عبد ابق مولاسنه رد ایلیان کسنه اول تقدم ایدن کسنه لرك خلافیدر یعنی عبد آبقی مولاسنه رد
ایلین کسنه یه جائزدرکه اول عبدی حبس ایلیه تا جعلنی اخذ ایدنجیه دکین (واذا اطلق العمل للصانع
فله ان یستعمل غیره) یعنی بخن مالك اولان کسنه صانع ایچون عملی اطلاق ایلسه اول صانع ایچون جائزدرکه
اول عملده کندودن غیریسن استعمال ایلیه فلهده اولان ضمیر صانعه راجعدر غیرهده اولان ضمیر بنه
اکا راجعدر (وان قید بعمله بنفسه فلا) واکر مالك اولان کسنه اول عملی اول صانعك کندو نفسیله عمل اولنمسن
تقیید ایلسه اول عملده غیری کسنه استعمال ایلمك جائز دکلدر بعملهده اولان ضمیر صانعه راجعدر بنفسهده
اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (ومن استأجر رجلا لیجیء بعیاله فوجد بعضهم قد مات فاتی بمن بقی فله اجره
بحسابه) وشول کسنه که بر رجلی عیالنی بر آخر ولایتدن کتورمك ایچون استیجار ایلیه مز بور رجل اول ولایته
توجه ایدوب اول کتوره جکی عیالك بعضیسن فوت اولمش بولسه باقی قلانلری کتوروب موجره تسلیم ایلسه
ایدی اول رجله حساب ایله اجرتی واردر زیرا معقود علیهك جملهسن استیفا ایلدی مثلا اون نفر کسنه کتورمکه
بیك درهمه طوتلمشیدی بشی فوت اولوب بشن کتورسه بشیوز درهم لازم اولور وقس علی هذا بعیالهده
اولان ضمیر من لفظنه راجعدر بعضهمده اولان ضمیر عیاله راجعدر لهده اولان ضمیر اجیره راجعدر
(وان استوجر لایصال طعام الی زید فوجده میتا فرده فلا اجر له) واکر اول اجیر اولان رجلك بر مقدار طعامی
زیده ایصال ایلمك ایچون استیجار اولنسه اولدخی طعامی الوب زیدك محلنه واروب انی میت بولوب اول طعامی
کرو صاحبنه رد ایلسه ایدی اول اجیره اجرت یوقدر زیرا معقود علیهك تسلیمی نقض اولنمشدر فوجدهده اولان
ضمیر زیده راجعدر فردهده اولان ضمیر طعامه راجعدر لهده اولان ضمیر اجیره راجعدر (وکذا لو استأجر لایصال
کتاب الیه فرده بموته) ودخی بخن اول رجل بر مکتوبی زیده ایصال ایلیوب رد جواب ایلمك ایچون استیجار
اولنسه مزبور رجل کتابی ایصال ایلیوب کرو زیدك فوت اولدیغی ایچون انی رد ایلسه اجرته مستحق اولمز الیهده
اولان ضمیر زیده راجعدر فردهده اولان ضمیر کتابه راجعدر موتهده اولان ضمیر زیده راجعدر (وقال محمد له اجرة
ذهابه هنا) وامام محمد دیدیکه اول اجیر ایچون انجق کیتمسنك اجرتی واردر بروطرفه کاد بکنده نصکره (ولو ترکه
هناك فله اجر الذهاب اجماعا) واکر اول اجیر اولان کسنه طعامی یاخود مکتوبی زیدك اولدیغی یرده ترك ایلسه
یعنی انده الیقوسه اجماعله اکا کیتمك اجرتی واردر

باب ما یجوز من الاجارة وما لا یجوز

مصنف بو بابده اجارهسی جائز اولان وجائز اولمین شیئی بیان ایدر (وصح استیجار الدار والحانوت وان لم یذکر
ما یعمل فیه) دارلر وحانوتلر یعنی دارلر ودکانلرك اجارهسی صحیحدر اول دارلرك ایچنده نه اشلندیکی ذکر اولنمز
ایسه ده زیرا ایچنده متعارف اولان عمل سکنادر (وله ان یعمل کل شیء) وعند الاطلاق مستأجر اولان کسنه یه
جائزدرکه اول دارده واول حانوتده هر شیئی اشلیه لهده اولان ضمیر مستأجره راجعدر (سوی ما یوهن البناء
کالحدادة والقصارة والطحن) الا شول شیء که دارك وحانوتك بناسنه وهن یعنی ضعف ویره وخراب ومنهدم
اولمغه سبب اوله مثلا حداده یعنی دمورجیلك صنعتی کبی وقصاره یعنی بزجیق کبی وطحن یعنی اوده
صودکرمنی ایله اون اوکوتمك کبی ایمدی ذکر اولنان اشیا وبونلره بکزر اشیانك اولرده اشلنمسی جائز دکلدر (وصح
استیجار الارض للزرع ان بین ما یزرع) ودخی ارض زراعت ایچون استیجار ایلمك صحیح اولدی اکر انده زراعت
اولنهجق شیء بیان اولنورسه زیرا ارضده زراعت اولنان شیء مختلف اولدیغیچون بیانه محتاج اولدی (او قال
علی ان یزرع ما شاء) یاخود مستأجر اولان کسنه بو ارضده استدیکم شیئی زراعت ایلمك ایچون اجاره یه الدم
دیسه اجاره صحیح اولور (وللبناء والغرس) ودخی بر ارضك ایچنده بنا ایلمك ایچون واغاج دکمك ایچون
استیجار ایلمك صحیح اولور (واذا انقضت المدة لزمه ان یقلعها ویسلمها فارغة) یعنی بنا وغرس ایچون اجاره یه
النان ارضك مدة اجارهسی چون تمام ومنقضیه اوله مستأجر اولان کسنه یه لازمدرکه اوارضده اول بنا ایله
غرسی قوپره وارضی موجر اولان کسنه یه بوش تسلیم ایلیه لزمهده اولان ضمیر بارز مستأجره راجعدر
ان یقلعهاده اولان ضمیر بنا ایله غرسه راجعدر یسلمهاده اولان ضمیر ارضه راجعدر (الا ان یغرم الموجر قیمة
ذلك مقلوعا برضی صاحبه) مکرکه موجر اولان کسنه ارضده اولان بنانك یاخود غرسك قیمتنه یرندن

قوپمش اولدیغی حالده غارم اوله صاحبنك رضاسیله اولزمانده ارضده اولان بنا وغرسك قوپرمسنه
حاجت یوقدر (وان کانت الارض تنقص بقلعه فبدون رضاه ایضا) واکر اول ارض ایچنده اولان غرسك
قوپرمسیله ناقص اولورسه اول غرسك قیمتنه صاحبنك رضاسز غارم اولوب تملك ایلیه رضاسیله تملك ایلدیکی
کبی (او یرضیا بترکه) یاخود موجر ایله مستأجرك هر بریسی اول غرسك یرنده باقی قالمسیله راضی اوله
(فیکون البناء والغرس لهذا والارض لهذا) یعنی تراضی اولدیغی حالده بنا ایله غرس مستأجر اولان کسنهنك
اولور وارض موجر اولان کسنهنك اولور (والرطبة کالشجر) ودخی رطبهنك یعنی برسیم دیدکاری شجرك
حکمی تقدم ایدن شجرك حکمی کبیدر زیرا نهایتی یوقدر (والزرع یترك باجر المثل الی ان یدرك) یعنی ارض
موجرهده اولان اکن بخن ارضك اجارهسی تمام اولسه اجر مثل ایله بالغ اولوب یتشنجیه دکین ترك وابقا اولنه
زیرا نهایت معلومهسی واردر (واستیجار الدابة للرکوب والحمل والثوب للبس) یعنی دابهیی بنمك ایچون
واوزرنده بر شیء کتورمك ایچون ودخی ثوبی کیمك ایچون اجاره یه المق صحیح اولور (فان اطلق فله ان یرکب
ویلبس من شاء) واکر موجر اولان کسنه بندرمك ایچون وکیدرمك ایچون اطلاق ایلیوب فرد معین ذکر
اولنمسه مستأجر ایچون جائزدرکه اول دابهیی یاخود اول ثوبی استدیکی کسنه یه بندروب وکیدیره (فان رکب
اولبس هو او ارکب غیره تعین فلا یستعمله غیره) وچون اول دابهیی یاخود ثوبی کندوسی بنوب کیسه یاخود
غیری کسنهیی بندروب کیدیرسه اول کسنه متعین اولور ومتعین اولان کسنهلرك غیریسنی استعمال ایلمك
جائز دکلدر (وان قید براکب اولابس) واکر اول دابه یه بنجك واول ثوبی کیجك تقیید وتعیین اولنسه
(فخالف ضمن) تقیید اولنان کسنهنك غیریسی بنسه وکیسه ضامن اولور (وکذا کل ما یختلف باختلاف
المستعمل) وهر شیکه اختلاف مستعمل مختلف اوله ثوب ودابه کبیدر مثلا خیمه کبی بخن بر آدم انی
اجاره یه الوب بر کسنه یه استعمال ایلسه ویروب سقط اولسه ضامن اولور (وما لا یختلف به فتقییده هدر)
وشول شیکه اختلاف مستعمل ایله مختلف اولمیه انی تقیید ایلمك هدردر یعنی بی فائدهدر بهده اولان ضمیر
استعماله راجعدر (فلو شرط سکنی واحد جاز ان یسکن غیره) ایمدی بخن بر دارك اجارهسنده بر فرد واحدك
سکناسی شرط اولنسه اول فرد واحده جائزدرکه کندودن غیریسن اسکان ایده زیرا سکنی ایله مختلف
اولمز بو اجلدن تقییدك فائدهسی اولمدی غیرهده اولان ضمیر واحده راجعدر (وان سمی ما یحمل علی الدابة
نوعا وقدرا ککر برفله حمل مثله) واکر اول دابهنك اوزرینه حمل اولنان شیئی تسمیه ایلسه یاخود نوعنی
ومقدارنی تسمیه ایلسه مثلا بر کر بر کبی ایمدی اول مستأجره جائزدرکه مقدارده وقدرده انك مثلنی تحمیل
ایلیه (او اخف منه کالشعیر والسمسم) ودخی تسمیه اولنان بردن خفیفرك اولان شیء یوکلتمك جائزدر مثلا
اربه کبی وصوصم کبی زیرا بو ایکی نوع بغدایدن خفیفرکدر (لا ما هو اضر کالملح) اما بردن اثقل وزیاده
ضررلی اولان شیئی تحمیل جائز دکلدر مثلا طوز کبی زیرا موجرك بوکا رضاسی یوقدر (وان سمی قدرا
من القطن فلیس له ان یحمل مثل وزنه حدیدا) واکر بر مقدار پنبوق تسمیه ایلسه انك وزننده ومقدارنده دمور
یوکلتمك جائز دکلدر وزنده تساوی اولورسه ده زیرا زیاده مضردر (وان زاد علی ما سمی فعطبت الدابة ضمن قدر
الزیادة ان کانت تطیق ما حملها) واکر تسمیه اولنان مقداردن زیاده یوکلدوب دابه سقط اولسه اول زیادهنك
مقدارنه ضامن اولور اکر اول دابه تحمیل اولندیغی مقدارك حملنه طاقت کتوررسه ده حملهاده اولان ضمیر دابه یه
راجعدر (والا فکل القیمة) واکر تحمیل اولندیغی مقداره طاقت کتورهمزایسه جمله قیمته ضامن اولور
(وفی الارداف یضمن النصف ولا عبرة بالثقل) یعنی دابهنك مستأجری اولان کسنه اردینه بر آخری ارداف
ایدوب بندرسه دابهده اولان شیندن مطلق حاصل اولسه نصفنه ضامن اولور واول راکبده ثقیل اولمسنه
اعتبار یوقدر زیرا کاه اولورکه خفیف اولان کسنه ثقیل کورینوردیمکه اهل اولدیغی اجلدن وکاه اولورکه ثقیل
اولان کسنه خفیف کورینوردیمکه اهل اولدیغی اجلدن (ان کبحها او ضربها فعطبت ضمن) وبخن دابهنك
مستأجری اولان کسنه اجاره ایله الدیغی دابهیی یولارندن کندو طرفنه زور ایله چکسه یاخود ضرب ایلیوب
سقط اولسه ضامن اولور ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما فیما هو معتاد) وامامین ایچون معتاد اولان چکمك ایله
ضربده خلاف واردر یعنی ضمان یوقدر زیرا مطلق اولان عقدك تحتنده داخلدر کبحهاده وضربهاده اولان

صحیح اولور فقط باقی شهورده فاسد اولور زیرا لفظ کل مالانهایه‌لهٔ اولان شیئه داخل اولسه واحد معینه صرف اولنور زیرا عموم ایله عمل اولنمق متعذردر (الا ان یسمی جملة الشهور) مکرکه موجر اولان کمسنه اجاره‌یه ویردیکی شهورک جمله‌سنی تسمیه ایلیه اول زمانده اجاره جمله شهورده صحیحه اولور (وکل شهر سکن منه ساعة صح فیه وسقط حق الفسخ) وهر اینکه برساعت ساکن اوله عقد اول شهرده صحیح اولور وموجر ایچون اول مستأجر اولان کمسنه‌یی اخراج ایلمک جائز دکلدر وحق فسخ ساقط اولور وبو قول بعض مشایخ قولیدر منه‌ده اولان ضمیر شهره راجعدر فیه‌ده اولان ضمیر عقده راجعدر (وظاهر الروایة بقاؤه فی اللیلة الاولی ویومها) اما ظاهر روایت اول عقدک باقی قالوب فسخ اولمسیدر ومتعاقدینک هربرینه اول برداخل اوله جق ایک اولکی کیجه‌سنده واولکی کوننده مخیر اولمقلق واردر وفتوی بونک اوزرینه‌در وبقاؤه‌ده اولان ضمیر فسخه راجعدر وبعض شراح عقده راجعدر دیو ذکر ایلمش (وان استأجرها سنة بکذا صح وان لم یبین قسط کل شهر) واکر اول داری برکامل سنه‌یه یوز درهمه استیجار ایلسه عقد صحیح اولور واکرکه اجرتدن هر شهرک قسطی یعنی مقداری بیان اولنمز ایسه‌ده زیرا مدت معلومدر استأجرهاده اولان ضمیر داره راجعدر (وابتداء المدة ماسمی) یعنی ایکی شخصک مابینینده واقع اولان اجاره‌نک ابتداء مدتی تسمیه اولنان کوندر (والا فوقت العقد) واکر ابتداء مدت تسمیه اولنمز ایسه اول مدتک ابتداسی وقت عقددر (فان کان حین یهل یعتبر بالاهلة والا فبالایام) واکر اول عقد اجاره هلال طوغدیغی کونده ایسه اول مدت هلال ایله اعتبار اولنور واکر هلال طوغدیغی زمانده اولمز ایسه ایام ایله اعتبار اولنور (وعند محمد الاول بالایام) وامام محمد قتنده اول ایام ایله اعتبار اولنور (والباقی بالاهلة) وباقی شهر اهله ایله اعتبار اولنور (وابو یوسف معه فی روایة) وامام ابو یوسف امام محمد ایله بر روایتده (ومع الامام فی اخری) وامام اعظم ایله دخی بر روایتده (وکذا العدة) ودخی خاتونک عدتی ذکر اولنان اعتبارات وتفصیلده بو یلجه‌در (ویجوز اخذ اجرة الحمام والحجام) ودخی حمام ایله حجامک اجرتنی اخذ اولنمق جائزدر یعنی حمامجی وحجامت ایدن کمسنه‌لره جائزدرکه اجرت الالر زیرا عرف ناسده جائز ومتعارفدر وحضرت رسول صلی الله علیه وسلم (مارآه المؤمنون حسنا فهو عندالله حسن) بیورمشلردر ودخی حضرت علیه السلام حجامت ایلیوب حجامه اجرتن ویردیلر (لا اخذ اجرة عسب التیس) یعنی ارکک کچینک دیشی کچی اوزرینه صیچرامسنک اجرتنی اخذ ایلمک جائز دکلدر وحرامدر اما اجرتسز اولسه جائز ولابأسدر ومصنفک عسب التیس دیمه‌سنک تحتنده سائر حیواناتک دیشیلر ایله صیچرامسی داخل اولور زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم اندن نهی بیورمشلردر (ولا علی الطاعات کالاذان والحج والامامة وتعلیم القرآن والفقه) ودخی سائر عبادات وطاعاته مثلا اذان وحج وامامت ایلمک وتعلیم قرآن عظیم واقراء دروس فقه کبی شیئلرده اجرت المق جائز وروا دکلدر زیرا حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بو اشیادن اجرت المقدن نهی بیورمشلردر (اقرؤا القرآن ولا تأکلوا به) قوللریله (ولا علی المعاصی کالغناء والنوح والملاهی) ودخی معصیت اولان اشیانک اوزرینه ایرلمق کبی ومیت اوزرینه یاس وفریاد ایلمک وسائر آلات لهو کبیلردن اجرت المق جائز دکلدر (ویفتی الیوم بالجواز علی الامامة وتعلیم القرآن والفقه) وبوکونکی زمانده امامت ایلمه‌نک اوزرینه وتعلیم قرآن واقراء فقه اوزرینه اجرت آلمه‌نک جوازینه فتوا ویرلور زیرا ضرورتا عملدر (ویجبر المستأجر علی دفع ما سماه ویحبس به) یعنی مستأجر اولان کمسنه عقد اجاره‌ده تسمیه اولنان مقدارک دفعنه جبر اولنور ودفع ایلدیکی تقدیرجه حبس اولنور به‌ده اولان ضمیر مایه راجعدر (وعلی دفع الحلوة المرسومة) ودخی قرآن عظیم الشانک بعض سوره شریفه‌لرینه چقوب وصول اولندقده اندن معلم قرآنه معتاد ومعروف اولان حلوانه‌نک یعنی هدیه‌نک دفعنه جبر اولنور (ولا یصح اجارة المشاع الا من الشریک) ودخی مشترک اولان مشاعک اجاره‌سی صحیحه دکلدر الا انجق اول اجاره شریک اولان کمسنه‌یه جائز اولور زیرا کندو حصه‌سنی اجنبی‌یه تسلیم ایلمک متصور دکلدر وشریک ایسه واضع الید ومتصرفدر (وعندهما یصح مطلقا) وامامین قتنده مشاعک اجاره‌سی مطلقا جائزدر وشرکت اوزره اولان خانه‌یی کرک شریکه اولسون کرک غیری‌یه اولسون زیرا تخلیه ایدوب بوش ایلمسیله تسلیم اولنمسی ممکندر (وان آجر دارا من رجلین صح اتفاقا) انجق بر رجل ایکی رجله بر داری اجاره‌یه ویرسه اتفاق ائمه ایله اول اجاره صحیحدر زیرا انتفاع ممکندر (ویجوز استیجار الظئر باجرة معلومة) ودخی امزیجی اولان خاتونی بر ولدی امزردمک ایچون مدت معلومه ایله

ضمیرلر دابه‌یه راجعدر (وان تجاوز بها مکانا سماه ضمن) واکر دابه‌یی استیجار ایلین کمسنه تسمیه ایلدیکی مکانی تجاوز ایدوب اندن بعید بر مکانه وارسه اول دابه هلاک اولوب یاخود سقط اولسه ضامن اولور زیرا تجاوز ایله متعدی اولور (ولا یبرأ بردها الی ما سماه) واول دابه‌یی تسمیه ایلدیکی یره رد ایلمسیله بری اولمز بردهاده اولان ضمیر دابه‌یه راجعدر سماه‌ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر (وان استأجرها ذهابا وایابا) ان وصلیه‌در یعنی واکرکه کدش وکلش اجاره‌یه السه‌ده (فی الاصح) اصح قولده بری اولمز وبرقولده دینلدیکه بری اولور ودیعه‌ده اولدیغی کبی (وان نزع سرج الحمار واسرجه بما یسرج به مثله لا یضمن) واکر حمارک اوزرنده اولان ایری قالدروب اوزرینه اول حمارک مثلی ایرلنور برایر ایرلسه ضامن اولمز زیرا مالکک اذنی غیری ایر ایله ایرلنمسنه متناولدر (وان اسرجه اواوکفه بما لا یسرج اولا یوکف به مثله ضمن) واکر اول حماری بر سرج ایله یعنی بر ایر ایله ویاخود بر اکاف ایله یعنی بر سمر ایله ایرلیوب سمرلسه یاخود اول دابه‌نک مثلی اول سرج ایله واول اکاف ایله اسراج وایکاف اولنمسه ضامن اولور اسرجه‌ده واوکفه‌ده اولان ضمیرلر حماره راجعدر به‌ده اولان ضمیر سرجه واکافه راجعدر ومثله‌ده اولان ضمیر ینه حماره راجعدر (وکذا ان اوکفه بما یوکف به مثله) ودخی انجق اول دابه‌یی ینه انک مثلی سمرلنور بر سمر ایله سمرلسه ضامن اولور اوکفه‌ده اولان ضمیر حماره راجعدر به‌ده اولان ضمیر اکافه راجعدر مثله‌ده اولان ضمیر ینه حماره راجعدر (وقالا یضمن قدر ما زاد وزنه علی السرج فقط) وامامین دیدیلرکه اول سرجک وزنی اوزرینه زیاده اولان شیئه ضامن اولور فقط زیرا مالکک راضی اولمدیغی زیاده‌ده‌در وزنه‌ده اولان ضمیر اکافه راجعدر (وان سلک الحمال طریقا غیرما عینه المالک مما یسلکه الناس فلا ضمان علیه) واکر حمال اولان کمسنه مالکک تعیین ایلدیکی طریقک غیریسنه سالک اولسه شول طریقلردن که ناس آنده سلوک ایلیه‌لر اکا ضمان یوقدر عینه‌ده اولان ضمیر بارز طریقه راجعدر یسلکه‌ده اولان ضمیر ماقبلنده طریق معناسنه اولان مایه راجعدر علیه‌ده اولان ضمیر حماله راجعدر (ان لم یتفاوت الطریقان وان تفاوتا اوکان لا یسلکه الناس اوحمله فی البحر فتلف ضمن) یعنی اول حماله ضمان یوقدر اکر اول ایکی طریق متفاوت اولمز ایسه اما متفاوت اولسه ویاخود ناسک سلوک ایلدکاری طریقلردن ایلدکاری بیان اولسه ویاخود انی بحردن کتوروب تلف ایلسه ضامن اولور زیرا مخالفت ایله متعدی اولور یسلکه‌ده اولان ضمیر طریقه راجعدر حمله‌ده اولان ضمیر محموله راجعدر (وان بلغ فله الاجر) واکر حمال اولان کمسنه کتوردیکی شیئی محلنه ایرشدرسه اجرت لازم اولور فله‌ده اولان ضمیر حماله راجعدر (وان عین زرع بر فزرع رطبة ضمن ما نقصت الارض) واکر ارضی اجاره‌یه ویریلان ارضده بغدای زراعت اولنمق تعیین اولنسه مستأجر مخالفت ایدوب رطبه زراعت ایدوب تعدی ایتمش اولیجق نقصانته ضامن اولور زیرا رطبه‌نک زراعت اولنمسی ارضه مضردر وتعبه محتاجدر بواجلدن ارضک نقصانته ضامن اولور (ولا اجر علیه) واوزرینه اجرت یوقدر زیرا غاصب اولور (وان امر بخیاطة الثوب قمیصا فخاطه قباء خیر المالک بین تضمین قیمته وبین اخذ القباء) واکر بر کمسنه خیاط اولان کمسنه‌یه بر طوب بزی بر کوملک دیکمکه امر ایلسه خیاط مخالفت ایلیوب انی قباد کسه مالک اولان کمسنه اول طوبک قیمتنی تضمین ایلمک ایله قبایی اخذ ایلمکک مابینده مخیر اولور استرسه طوبک بهاسن آلسون واسترسه دیکلمش بهاسنه آلسون قبادن مراد یقه‌سی اچق اولان توبدر وقمیصدن مراد یقه‌سی اچلمادق توبدر فخاطه‌ده اولان ضمیر بارز توبه راجعدر قیمته‌ده اولان ضمیر ینه اکا راجعدر (ودفع اجر مثله لا یزاد علی ما سمی) واول خیاط اولان اجیرک اجر مثلنی دفع ایلیه واول عقد تسمیه اولنان مقدارک اوزرینه زیاده اولنمیه زیرا جهت موافقه‌ده قصور واردر (وکذا لو امر بقباء فخاطه سراویل فی الاصح) ودخی انجق توبی قباد یکمکه امر ایلسه خیاط مخالفت ایلیوب انی سراویل دکسه تضمین ایله سراویلی اخذ ایلمکک بیننده مخیر اولور اصح اقوالده (وقیل یضمنه هنا بلا خیار) ودخی دینلدیکه بو مسئله‌ده تخییرسز ضامن اولور

باب الاجارة الفاسدة

بو باب اجارهٔ فاسده‌نک احکامی بیاننده‌در (یجب فیها اجر المثل لا یزاد علی المسمی) یعنی اجارهٔ فاسده‌ده اجر مثل لازم اولور تسمیه اولنان مقدارک اوزرینه زیاده اولنماز شرطیله (ومن استأجر دارا کل شهر بکذا صح العقد فی شهر واحد فقط) وشول کمسنه که برداری هر آیده اون درهمه اجاره‌یه السه مثلا اول عقد شهر واحدده

استیجار ایلمك جائزدر زیرا حق سبحانه وتعالی قران عظیمده (فان ارضعن لكم فآتوهن اجورهن) دیو بیان
بیورمشلردر یعنی پس مرضعه اولان خاتونلر اولادیكزی ارضاع ایلسه‌لر انلره اجرتلرینی ویریكز ودخی خلق
اراسنده کثیر ومعروف در (وكذا بطعامها وكسوتها) ودخی اول امزیجی اولان خاتونی طعامی ایله یعنی
نفقه‌سیله وكسوه‌سیله استیجار ایلمك صحیح وجائزدر (خلافا لهما) وامامین ایچون بونده خلاف واردر یعنی
امزیجی خاتونی طعام ایله وكسوه ایله استیجار ایلمك صحیح وجائز دكلدر زیرا اجرت مجهوله‌در بطعامها
وكسوتهاده اولان ضمیرلر ظئره‌یه راجعدر (وعلیها غسل الصبی وغسل ثیابه واصلاح طعامه ودهنه) واول
طفل ورضیع اولان صبینك غسل اولوب پاك اولمسی واثوابنی پاك ایدوب یومه‌سی ودخی طعامنی اصلاح ایلیوب
وكندوینی عند الولاده وبعد الولاده لازم اولان یاغلر ایله یاغلیوب خدمتنی كورمك اول ظئر اولان خاتونك
اوزرینه كورمك لازم ومتعیندر علیهاده اولان ضمیر ظئره راجعدر ثیابه وطعامه ودهنه‌ده اولان ضمائر
صبی‌یه راجعدر (لا ثمن شئ منها) واول رضیع اولان صبینك ذكر اولنان لوازمدن اول ظئر اولان خاتونك
اوزرینه برشیئنك بهاسی یوقدر یعنی لازم دكلدر منهاده اولان ضمیر ذكر اولنان لوازمه راجعدر (بل هو واجرها
علی من نفقته علیه) بلكه اول صبینك لوازمنك ثمنی ودخی ظئرك اجرتی شول كمسنه‌نك اوزرینه‌دركه اول
صبینك نفقه‌سی انك اوزرینه لازم اولور اجرهاده اولان ضمیر ظئره راجعدر نفقته‌ده اولان ضمیر صبی‌یه
راجعدر علیه‌ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (فان ارضعته فی المدة بلبن شاة او غذته
بطعام فلا اجر لها) واكر ظئر اولان خاتون ارضاع ایلدیكی صبی‌یی برقیون سودیله ارضاع ایلسه یاخود
انی طعام ایله غذالندرسه اكا اجرت یوقدر زیرا اوزرینه لازم وواجب اولان عملی كه ارضاعدر اشلممشدر
ارضعته‌ده اولان ضمیر بارز صبی‌یه راجعدر غذته‌ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر لهاده اولان ضمیر ظئره
راجعدر (ولزوجها وطؤها الا فی البیت المستأجر) ودخی اول ظئر اولان خاتونك زوجنه جائز ومباحدركه كندو
زوجه‌سنی وطئ ایلیه مستأجر اولان كمسنه‌نك اونده وطئ ایلمیه زیرا وطئ زوجك حقیدر هر قنده ایسه
لكن مستأجرك اونده دكلدر وطؤهاده اولان ضمیر ظئره راجعدر (وله فسخها ان لم یكن برضاه ان كان نكاحه
ظاهرا) ودخی اول ظئرك زوجی ایچون جائزدركه اول ظئرك عقد ایلدیكی اجاره‌یی فسخ ایلیه اكر كه اجاره كندو
رضاسیله اولمدیسه لكن كه زوجك اول ظئره نكاحی بین الناس ظاهر ومشهور اولسه لهده اولان ضمیر زوجه‌یه
راجعدر فسخهاده اولان ضمیر اجاره‌یه راجعدر برضاه‌ده اولان ضمیر بنه زوجه‌یه راجعدر نكاحه‌ده اولان
ضمیر بنه اكا راجعدر (لا ان اقرت به) اما اول ظئر اولان خاتون اول زوجك نكاحنه اقرار واعتراف ایلسه
نكاح ظاهر قبیلندن اولمز به‌ده اولان ضمیر نكاحه راجعدر (ولاهل الطفل فسخها ان مرضت
او حبلت) واول رضیع اولان طفلك اهلنه جائزدركه اول اجاره‌یی فسخ ایده‌لر لكن اول ظئر مریض یاخود
حامل اولسه زیرا حامل اولمق ایله سودی فاسد اولور فسخهاده اولان ضمیر اجاره‌یه راجعدر (وفسد استیجار حائك
لینسج له غزلا بنصفه او حمار لیحمل علیه طعاما بقفیز منه او ثور لیطحن له برا بقفیز من دقیقه) یعنی جلاح اولان
كمسنه طقودیغی ابلكك نصفیله استیجار ایلمك ویاخود برحماری اوزرینه تحمیل ایلدیكی طعامدن برقفیز
برایله استیجار ایلمك ویاخود برثور برمقدار برا اوكوتدوكندن برقفیز ایله استیجار ایلمك فاسددر
(ویجب اجر المثل فی الكل لا یتجاوز المسمی) وبوجمله ذكر اولنان صورتلرده اجر مثل واجب اولور عقدده مسمی
اولان مقداره تجاوز وزیاده اولمق شرطیله ده اولان ضمیر مستأجره راجعدر بنصفه‌ده اولان ضمیر بنه
مستأجره راجعدر دقیقه‌ده اولان ضمیر بره راجعدر (وان استأجره لیخبز له الیوم قفیزا بدرهم فسد) ولكن اول
كمسنه بوكون برقفیزی بر درهم بشورمك ایچون استیجار ایلسه عقد فاسد اولور امام ابو حنیفه قتنده
(خلافا لهما) وامامین ایچون خلاف واردر زیرا قتلرنده صحیحدر واول عقد اول عمل اوزرینه واقع اولور ذكر
اولنان وقت تعجیل ایچوندر لهده اولان ضمیر مستأجره راجعدر (ولو قال فی الیوم صح اتفاقا) ولكن بو كونده
بشوره‌سن دیو شرط ایلسه اتفاقله صحیح اولور زیرا لفظ فی ظرفیت ایچوندر تقدیر مدت ایچون دكلدر (وان
استأجر ارضا علی ان یكربها ویزرعها او یسقیها ویزرعها صح) واكر بر كمسنه برارضی براخردن حرث ایدوب
اصلاح ایلیوب زراعت ایلمك اوزره اجاره‌یه السه یاخود انی صوویروب زراعت ایلمك اوزره اجاره‌یه السه صحیح

اولور بو تركیبده اولان ضمائر مؤنثه‌نك جمله‌سی ارضه راجعدر (وعلی ان یثنیها او یكری نهرها او یسرقنها
لا یصح) واكر اول ارضی بركره حرث اولندقدنصكره كروحرثی اعاده ایلمك اوزره اجاره‌یه السه یاخود اول ارضك
ایرمقلرینی قازوب پاك ایدوب صولرینی اجرا ایلمك اوزره اجاره‌یه السه یاخود اول ارضی سرقین یعنی فشقلق
اوزره اجاره‌یه السه صحیح اولمز زیرا بو شروط مقتضیات عقددن دكلدر زیرا اثرلری باقیدر واجاره تمامندنصكره
ارض صاحبنه قالور (وكذا الاستیجار للزراعة بزراعة وللركوب بركوب وللسكنی بسكنی وللبس بلبس)
ودخی برارضی زراعت ایلمك ایچون برارض اخرانك زراعتیله استیجار ایلمك ودخی بردابه‌یی ركوب ایچون بردابه
اخرانك ركوبیله استیجار ایلمك وبرداری سكنی ایچون بردار اخرانك سكناسیله استیجار ایلمك صحیح دكلدر زیرا
معقود علیه اولان انتفاع معدومدر (وان استأجر شریكه او حماره لحمل طعام هو لهما لا یلزم الاجر) واكر بر كمسنه
كندو شریكنی یاخود شریكنك حمارنی ما بینلرنده بر وجه اشتراك اولان طعامی شریكین كتورمك ایچون اجاره‌یه
طوتسه اجرت لازمه اولمز (كراهن استأجر الرهن من المرتهن) شول راهن كبی كه رهنی مرتهندن اجاره‌یه اله
اكا اجرت یوقدر زیرا كندو ملكیدر شریكه‌ده اولان ضمیر استأجرك فاعلنه راجعدر او حماره‌ده اولان ضمیر
شریكه راجعدر (وان استأجر ارضا ولم یذكر انه یزرعها او لم یبین ما یزرعها لا یصح ان لم یعمم) واكر بر كمسنه برارضی
استیجار ایلیوب وحال بوكه اول ارضك ایچنده زراعت ایده‌جكی شیئی ذكر ایلمسه یاخود انده زراعت ایده‌جكی
بیان ایلمسه اجاره صحیحه اولمز اكر تعمیم ایدوب استدیكم شیئی زراعت ایدرم دیمز ایسه زیرا زراعت اولنان اشیا
مختلفدر انه‌ده اولان ضمیر مستأجره راجعدر یزرعهاده اولان ضمیر ارضه راجعدر (فان زرعها ومضی الاجل
عاد صحیحا وله المسمی) ایمدی لكن اول زراعت اولنوب مدت اجاره بكسه اول عقد صحیحه عودت ایدر واول موجر
ایچون تسمیه اولنان شئ واردر (وان استأجر حمارا الی مكة ولم یذكر ما یحمل علیه فحمل المعتاد فنفق لا یضمن)
واكر بر كمسنه برحماری مكه مكرمه‌یه استیجار ایلیوب وحال بوكه اول حماره كتوره‌جكی شیئی ذكر ایلمسه وخلق
اراسنده معتاد ومتعارف اولان شیئی تحمیل ایلیوب حماره هلاك اولسه اكا ضامن اولمز زیرا اول عین یدنده امانتدر
علیه‌ده اولان ضمیر حماره راجعدر (وان بلغ مكة فله المسمی) واكر اول مستأجر اولان كمسنه مكه مكرمه‌یه
واصل اولوب یتشسه موجر ایچون اول عقد اجاره‌ده اجرتدن تسمیه اولنان شئ واردر لهده اولان ضمیر موجره
راجعدر (وان اختصما قبل الزرع والحمل نقضت الاجارة دفعا للفساد) واكر موجر ایله مستأجر اولان كمسنه‌لر قبل
الزراعة والحمل اختصام ایدوب نزاعلشسه‌لر ما بینلرده اولان عقد اجاره منتقض اولور واقع اوله‌جق فسادی دفعی
ایچون (فصل) بو فصل اجیر مشترك وغیر مشتركك احكامی بیانندهدر (الاجیر المشترك من یعمل لغیر واحد)
اجیر مشترك شول كمسنه‌دركه كندودن غیری‌یه عمل ایلیه یعنی منافعی برفرد واحده مخصوص اولمیه بلكه
استدیكی آدمه عمل ایلیه لغیره‌ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (ولا یستحق الاجیر حتی یعمل
كالصباغ والقصار) یعنی اول اجیر مشترك اولان كمسنه اجرته مستحق اولمز تا كم عمل ایدوب اتمام ایلیه مثلا صباغ
وقصار كبی (والمتاع فی یده امانة لا یضمن ان هلك) واول یدنده اولان متاع امانتدر هلاك اولسه ضامن اولمز زیرا
احترازی ممكن دكلدر (وان شرط ضمانه) ان وصل ایچوندر یعنی اول متاعه ضامن اولمز ضمان اولنمسن شرط
ایلرسه‌ده (وبه یفتی) یعنی عدم ضمان ایله فتوی اولنور امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما یضمن ان امكن التحرز
منه كالغصب والسرقة) وامامین قتنده ضامن اولور اكر اندن احتراز ممكن ایسه مثلا غصب وسرقه كبی زیرا
بو ایكی شیئدن احتراز ممكندر (بخلاف ما لا یمكن كالموت والحرق الغالب والعدو المكابر) اما احترازی ممكن اولمین
شیئده مثلا موت وزیاده غالب اولان یانغین ومعاند اولان عدو كه اول تقدم ایدن مسئله‌نك خلافیدر یعنی ضمان
یوقدر (ویضمن ما تلف بعمله اتفاقا كتخریق الثوب من دقه وزلق الحمال وانقطاع الحبل الذی یشد به المكاری
وغرق السفینة من مدها) یعنی اجیر اولان كمسنه كندو عملی ایله اتلاف ایلدیكی شیئی اتفاق ایله ضامن اولور
مثلا جرجغه الدیغی ثوبی زیاده‌رك ایلمدن تخریق ایدوب پاره‌لمق كبی وحمالك اباغی صیرپلوب كوتردیكی شیئی
تلف ایلمك كبی ودوه‌جینك یاخود قاطرجینك یوك بغلدیغی ایپ كسلوب یوكلندیكی شیئی تلف ایلمك كبی
وسفینه‌نك مد اولمسنده غرق اولمسی كبی بعمله‌ده اولان ضمیر اجیره راجعدر رقه‌ده اولان ضمیر بنه
اكا راجعدر یاخود ثوبه راجعدر به‌ده اولان ضمیر حبله راجعدر مدهاده اولان ضمیر سفینه‌یه راجعدر (لكن

لا يضمن به الادمى ممن غرق فى السفينة او سقط من الدابة) لكن اول ايلك كسلمسيله وسفينه نك مد اولنمسيله ادمى
مضمون اولمز شول ادميلردنكه سفينه ده غرق اوله ياخود دابه نك اوزرندن دوشوب اوله زيرا ادمى جنايله مضمون
اولور به ده اولان ضمير انقطاع حبل ايله مد سفينه يه راجعدر (ولا يضمن فصاد ولا بزاغ لم يجاوز المعتاد) ودخى
آدمدن قان آلقده و بيطارلقده محل معتادى تجاوز ايلمين فصاد ايله بزاغك اوزرلرينه ضمان يوقدر الا انجق محل
معتادى تجاوز ايلسه لر اول زمانده ديت نفسه ضامن اولورلر (ولو انكسر دن فى طريق الفرات فللمالك ان يضمنه
قيمته فى مكان حمله ولا اجر او فى مكان كسره وله الاجر بحسابه) وانجق فرات يولنده بر كمسنه نك بر بيولك كوبى
قرلسه مالك ايچون جائزدركه اول اجيره اول كوبك قيمتنى مكان حمله ياخود مكان كسرده تضمين ايده بره
واجرت واردر زيرا بو كسركه حاصل اولمشدر اول مالكك كوبى قرلمسيله اولمشدر اول ايسه كندو ضعفندندر زيرا
بو اجلدن ضامن اولور يضمنه ده اولان ضميربارز اجيره راجعدر قيمته ده اولان ضميردنه راجعدر حمله ده اولان
ضمير بنه اكا راجعدر (والاجير الخاص من يعمل لواحد و يسمى اجيرا واحدا) اجير خاص اجير مشتركك
مقابليدر زيرا اجير ايكى قسم اوزره در برى مشترك و برى خاص در ايدى اجير خاص شول كمسنه دركه واحد
معينه عمل ايليه و بو اجيره اجير واحد ده تسميه اولنور (و يستحق الاجر بتسليم نفسه مدته) و بو اجير خاص مدة
عمله ياخود مدة استيجارده نفسنى تسليم ايلمك ايله اجرته مستحق اولور زيرا اجرت عمل مقابله سنده در نفسه ده
اولان ضمير اجيره راجعدر مدته ده اولان ضمير عمله وياخود استيجاره راجعدر (كمن استوجر للخدمة سنة
او لرعى الغنم) وشول كمسنه كبى كه خدمت ايلمك ايچون ياخود رعى غنم ايچون برسنه يه دكين اجاره يه طوتلمش
اوله سنه نك تمام اولمسيله اجرته مستحق اولور عملى ناقصده اولورسه زيرا اجرت منافع مقابله سنده در (ولا يضمن
ما تلف فى يده او بعمله) يعنى اجير خاص اولان كمسنه كندو عملى ايله يدنده اولان شيئه ضامن اولمز امام ابو حنيفه
قتنده زيرا اول شئ يدنده امانتدر وامامين قتنده اجير مشترك اولانه ضامن اولور استحسانا بر آلاى آدملرك
مالارى صيانت اولنمق ايچون يده ده اولان ضمير اجيره راجعدر بعمله ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وصح ترديد
الاجير بين نفعين مختلفين وايهما وجد لزم ما سمى له بخوان خطته فارسيا فبدرهم او روميا فبدرهمين و بخوان
صبغته بعصفر فبدرهم وان بزعفران فبدرهمين) يعنى مستأجر اولان كمسنه يه اجير اولان كمسنه نفعين مختلفين
بيننده ترديد ايلمسى صحيحدر واول نفعين مختلفه نك هر قنغيسى بولنوب موجود اولسه اول نفع مقابله سنده
تسميه اولنان شئ لازم اولور مثلا مستأجر اولان كمسنه خياط اولان اجيره اگر بكا بو ثوبى فارسى كسمنده
ديكرسك بر درهمه واگر رومى كسمنده ديكرسك ايكى درهمه ياخود بو باجى اولان اجيره اگر بو ثوبى بكا عصفر ايله
بويارسك بر درهمه واگر زعفران ايله بويارسك ايكى درهمه ديمه سى كبى خطته ده وصبغته ده اولان ضميرلر ثوبه
راجعدر (وان سكنت هذه الدار فبدرهم فى الشهر او هذه الدار فبدرهمين) ودخى ترديد صحيح اولور مثلا اگر
بو دارده ساكن اولورسك آيده بر درهمه ياخود بو دارده ساكن اولورسك آيده ايكى درهمه دريمك كبى
(وان ركبتها الى الكوفة فبدرهم والى واسط فبدرهمين) ودخى ترديد صحيح اولور بو دابه يى كوفيه دك بنرسك
بر درهمه واگر واسطه دك بنرسك ايكى درهمه دريمك وان ركبتها ده اولان ضمير دابه يه راجعدر (وكذا يصح
لو ردد بين ثلاثة لا اربعة) ودخى اوچ شيئك ماييننده ترديد ايلمك صحيحدر اما درت شيئده ترديد ايلمك صحيح دكلدر
(ولو قال ان خطته اليوم فبدرهم او غدا فبنصفه فخاطه اليوم فله الدرهم وان خاطه غدا فله اجر المثل لا يجاوز
نصف درهم) وانجق مستأجر اولان كمسنه اجير اولان كمسنه يه اگر بو ثوبى بوكون ديكرسك بر درهمه واگر
يارين ديكرسك يچق درهمه دريسه ايدى خياط اولان كمسنه انى اول كونده ديكسه اكا بر درهم واردر واگر
يارنكى كونده ديكسه اكا اجر مثل واردر امام ابو حنيفه قتنده اول اجر مثل نصف درهمدن زياده اولسه اول
زياده لازم اولمز خطته ده اولان ضمير ثوبه راجعدر بنصفه ده اولان ضمير درهمه راجعدر فخاطه ده اولان ضمير
بارز ثوبه راجعدر فله ده اولان ضمير خياطه راجعدر (وقالا الشرطان جائزان) وامامين ديديلر كه اول ذكر
اولنان ايكى شرطكه برى اگر بوكون ديكرسه بر درهمه و برى يارين ديكرسه يچق درهمه دريديكى جائزدر صحيحى
قتلرنده نصف درهمدن ناقص اولوب زياده اولمقدر (ولو قال ان سكنت هذا الحانوت عطارا فبدرهم او حدادا
فبدرهمين جاز خلافا لهما) وانجق ديسه كه اگر بو دكانه عطارلق صنعتيله ساكن اولورسك بر درهمه دراگر

بيورجيلك صنعتيله ساكن اولورسك ايكى درهمه دريديسه جائزدر امام ابو حنيفه قتنده واما امامين ايچون
خلاف واردر زيرا قتلرنده جائزدر وايكى صورتده اجر مثل لازم اولور (وكذا الخلاف لو قال ان ذهبت بهذه الدابة
الى الحيرة فبدرهم وان جاوزتها الى القادسية فبدرهمين او قال ان حملت عليها الى الحيرة كر شعير فبدرهم
وان حملت كر بر فبدرهمين) ودخى انجق موجر اولان كمسنه مستأجر اولان كمسنه يه اگر بو دابه ايله حيره يه
كيدرسك بر درهمه واگر حيره يى تجاوز ايدوب قادسيه يه كيدرسك ايكى درهمه ديسه وياخود بو دابه نك اوزرينه
حيره يه دك بر كر شعير يوكلدرسك بر درهمه واگر بر كر بر يوكلدرسك ايكى درهمه دريديسه تقدم ايدن مسائل كبى
صحيح اولور جاوزتها ده اولان ضمير حيره يه راجعدر (ولا يسافر بعبد استأجره للخدمة بلا اشتراطه) يعنى
مستأجر اولان كمسنه يه خدمت ايچون اجاره يه الديغى عبدى اشتراط سفر سز انك ايله سفر ايلمك جائز دكلدر زيرا
عقده مخالفدر استأجره ده اولان ضمير عبده راجعدر اشتراطه ده اولان ضمير سفره راجعدر (ولو استأجر عبدا
محجورا فعمل واخذ الاجر لا يسترده منه) يعنى انجق عبد محجور عليهى براى خدمت ايلمك ايچون اون درهمه
استيجار ايلسه مثلا مزبور عبد اول شرط اولنان خدمتى ادا و عمل ايليوب مقابله سنده اولان اجرتى اخذ ايلسه
مستأجر اولان كمسنه اول عبد محجوره ويرديكى اجرتى بعد الفراغ استرداد واسترجاع ايلسون يسترده ده
اولان ضمير بارز اجرته راجعدر منه ده اولان ضمير عبده راجعدر (ولو اجر العبد المغصوب نفسه فاكل
غاصبه اجره لا يضمنه) وانجق عبد مغصوب اولان كمسنه كندو نفسنى بر كمسنه يه اجاره يه ويروب غاصبى اولان
كمسنه اول عبدك اجاره دن تحصيل ايلديكى اجرتنى الوب اكل ايلسه ضامن اولمز زيرا مال غير متقومدر
(خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئله ده خلاف واردر يعنى قتلرنده اول اكل ايلديكى ماله ضامن اولور
نفسه ده اولان ضمير عبده راجعدر غاصبه ده اولان ضمير بنه عبده راجعدر اجره ده اولان ضمير بنه
اكا راجعدر (وما وجده سيده اخذه) يعنى غاصبك اكلندن صكره اول عبدك سيدى اولان كمسنه مزبور
عبدك اجرتندن بولديغى شيئى اخذ ايليه زيرا عبدك جمله كسبى مولاسنكدر وجده ده اولان ضمير بارز ما قبلنده
اولان مايه راجعدر وسيده ده اولان ضمير عبده راجعدر اخذه ده اولان ضمير بنه مايه راجعدر (وقبض
العبد اجره صحيح) ودخى عبد كندو اجرتنى قبض ايلمك صحيح وجائزدر اجره ده اولان ضمير عبده راجعدر (ولو اجر
عبده هذين الشهرين شهرا باربعة وشهرا بخمسة صح) وانجق عبدك سيدى اولان كمسنه كندو عبدنى بو ايكى
آى بر آى درت درهم و بر آى بش درهمه اجاره يه ويرسه اول عقد اجاره صحيح اولور (والشهر الاول باربعة والشهر
الثانى بخمسة) اولكى شهر درده اولور زيرا الفاظ بعه شهر اولى ولى ايلمشدر وايكنجى شهر بشه اولور زيرا لفظ خمسه
شهر ثانى يى ولى ايلمشدر عبده ده اولان ضمير موجره راجعدر (ولو استأجر عبدا فابق او مرض فادعى
وجوده فى اول المدة والمولى وجوده قبل الاخبار بساعة حكم الحال) وانجق بر كمسنه نك عبدنى اجاره يه
طوتسه مزبور عبد فرار ايدوب ياخود خسته اولسه صكره مستأجر اولان كمسنه بو اباق ياخود بو خسته لق
اجاره نك اول مدتنده واقع اولوردى بو موجود اولمسنى ادعا ايلسه واول عبدك مولاسى اولان كمسنه اول اباقك
ياخود مرضك اخباردن بر ساعت اول واقع وموجود اولديغنى ادعا ايلسه بو تقديرجه حال تحكيم اولنه
(فان كان حاضرا او صحيحا صدق المولى والا فالمستأجر) ايدى حالى تحكيم ايلمه نك معناسى بودركه
انجق اول عبد اول حالده حاضر وموجود ياخود صحيح وغير مريض اولسه عبدك مولاسى تصديق اولنور
واجرت واجبه اولور واگر اول حالده حاضر وصحيح اولسه مستأجر تصديق اولنور واجرت لازم و واجب اولمز
وجوده ده اولان ضمير اباقه راجعدر (وكذا الاختلاف فى انقطاع ماء الرحى وجريانه) ودخى بر صو دكرمنك
صويى منقطع وجارى اولمسنده اختلاف تقدم ايدن اختلاف كبيدر حال تحكيم اولنمقده يعنى اگر اول دكرمنك
صويى خصومت وقتنده منقطع ايسه قول مستأجرك اولوب واجرت لازمه اولمز واگر جارى ايسه قول رب
الرحانكدر يمينى ايله واجرت لازمه اولور جريانه ده اولان ضمير ماء رحايه راجعدر (وقال رب الثوب امرتك
ان تصبغه احمر فصبغته اصفر وقال الصباغ امرتنى بما صنعت صدق رب الثوب) يعنى انجق رب الثوب اولان كمسنه
صباغ اولانه بن سكا بو ثوبى قرمزى بويامغه امر ايلدم سن انى صارويه بويادك ديسه صباغ دخى رب الثوب اولان
كمسنه يه سن بكا امر ايلديكك رنكده بويادم ديسه رب الثوب اولان كمسنه يمينى ايله تصديق اولنور تصبغه ده

اولان ضميرنو به راجعدر رفصبغه ده اولان ضميرينه نو به راجعدر (وكذا الاختلاف فى القميص والقباء) ودخى
قميص وقباده اولان اختلاف بچن اختلاف كبيدر مثلا رب الثوب اولان كسنه خياطه بن سكا بو ثوبى قباديكمك
ايچون وبردم سن انى قميص ديكدك ديسه خياط دخى سن بكا قميص ديك ديو سپارش ايلدك ديسه قول رب
الثوبكدر يمينى ايله بينه لرى اولمسه (فان حلف ضمن الصانع قيمة الثوب غير معمول ولا اجر) ايمدى رب الثوب
اولان كسنه بچن يمين ايلسه صانع اولان كسنه كرك صباغ اولسون كرك خياط اولسون ثوبك قيمتنه غير معمول
يعنى غير مصبوغ وغير مخيط اولديغى حالده ضامن اولور واجرتى دخى يوقدر (او اخذ الثوب واعطاه اجر مثله
لا يجاوز به المسمى) وياخود رب الثوب اولان كسنه اول ثوبى اخذ ايدوب صانع اولان كسنه يه اجر مثلنى وبره
واول وبرديكى اجر مثل ايله عقدده صحيح اولان مقدارى تجاوز ايلمية اعطاه ده اولان ضمير بارز صانعه راجعدر
مثله ده اولان ضمير ينه صانعه راجعدر به ده اولان ضمير اجر مثله راجعدر (وان قال رب الثوب عملت لى بلا اجر
وقال الصانع عملت باجر فالقول لرب الثوب) واكر رب الثوب اولان كسنه صانع اولان كسنه يه سن بكا بو ثوبى
اجرتسز اشلدك ديسه صانع دخى خير بن سكا اجرتله اشلدم ديسه قول بو مسئله ده رب الثوبكدر يمينيله زيرا
منكردر (وعند ابى يوسف القول للصانع مع يمينه ان كان حريفا) وامام ابو يوسف قتنده قول صانعكدر
يمينى ايله اكر حريف ايسه يعنى اكر اهل حرفتدن ايسه يمينه ده اولان ضمير صانعه راجعدر (وعند محمد للصانع
ان كان معروفا بعمله بالاجر) وامام محمد قتنده قول صانع اولان كسنه نكدر واكر اول صانع اجرت ايله
عمل ايله ده معروف ومشهور ايسه

باب فسخ الاجاره

مصنف دخى بو بابده اجاره فسخ اولنمسنك احكامنى بيان ايدر (تفسخ بعيب فوت النفع كخراب الدار وانقطاع
ماء الارض او الرحى) يعنى اجاره ده مقصود بالذات اولان منفعتى مفوت اولان عيب ايله اجاره فسخ اولنور
(مثلا) اجاره يه النان دارك خراب اولمسى كبى وارضك ياخود دكرمنك صويى منقطع اولمق كبى (او اخل به
كمرض العبد ودبر الدابة) وياخود اجاره اولنان شيئك منفعتنه خلل واقع اولمق كبى مثلا اجاره يه النان عبدك
مريض اولمسى كبى واجاره يه النان دابه نك ياغر اولمسى كبى (فلو انتفع به معيبا او ازال الموجر عيبه سقط خياره)
ايمدى بچن مستأجر اولان كسنه اول عيبلو اولان عبد ايله ياخود عيبلو اولان دابه ايله عيبلو اولديغى حالده منتفع
اولسه وموجر اولان كسنه اجاره ايلديكى شيئك عيبنى ازاله ايلسه مستأجر اولان كسنه نك خيارى يعنى مخير
اولمسى ساقط اولور زيرا مقصود حاصل اولمشدر به ده اولان ضمير معيبه راجعدر (وتفسخ بالعذر وهو العجز عن
المضى على موجب العقد الا بتحمل ضرر غير مستحق به) ودخى اجاره عذر ايله فسخ اولنور عذر ايسه واقع اولان
عقد اجاره نك موجبنه مستمر اولوب اوزرينه يوريمكدن عاجز اولمقدر مكر كه عقد ايله مستحق اولمين ضررى
تحمل ايلمك ايله اوله به ده اولان ضمير عقده راجعدر (كقلع سن سكن وجعه بعد ما استأجر له او طبخ وليمة ماتت
عروسها بعد الاستيجار للطبخ لها او اختلعت) يعنى عقد ايله مستحق اولميوب تحمل اولنان ضرر شول اغريسى
ساكن اولمش ديشك قوپرمسى كبيله انى قوپارمغه بر اجير استيجار اولندقدنصكره ياخود بر وليمه نك طعامنى
پشورملك كبى كه اجير استيجار اولندقدنصكره عروس وفات ايتمش اوله ياخود اول عروسى زوجى خلع
ايلمش اوله ايمدى بو صورتلرده اجاره فسخ اولنور زيرا بو عقد اوزره مستمر اولمق كندو نفسنه عقد ايله مستحق اولمين
ضررى الزام وتحميل ايلمش اولور وجعه ده اولان ضمير سنه راجعدر له ده اولان ضمير قلعه راجعدر عروسها ده
اولان ضمير وليمه يه راجعدر لها ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وكذا لو استأجر دكانا للتجر فذهب ماله او اجر شيئا
فلزمه دين لا يجد قضاءه الا من ثمن ما اجره ولو باقراره) ودخى بچن بر دكانك ايچنده تجارت ايلمك ايچون انى
اجاره يه طوتوب يدنده اولان مالى ذاهب وضايع اولسه ياخود دكان كبى برشيئى اجاره يه ويروب صكره اكا بر دين
لازم اولسه كه انى قضا ايلمكه برشيئى بولمسه الا اول اجاره يه ويرديكى شيئك ثمنندن واكر كه اول لازم اولان دين
كندو اقراريله ثابت اولديسه ده اجاره فسخ اولنور ذكر اولنان ضررى تحمل ايلمك ايچون ماله ده اولان ضمير
مستأجره راجعدر فلزمه ده اولان ضمير موجره راجعدر قضاءه ده اولان ضمير دينه راجعدر اجره ده اولان ضمير
ماقبلنده اولان مايه راجعدر باقراره ده اولان ضمير ينه موجره راجعدر (او استأجر عبدا للخدمة فى المصر

او طلقا فاقر) ودخى بچن بر عبدى اجاره يه آلوب كندو يه مصرده خدمت ايلمك ايچون كرك مصرده اولسون
كرك غيريده اولسون مستأجر اول عبدى الوب سفره كتمك مراد ايلسه عبدك مالكى اولان كسنه اكا رضا
ويرمسه اجاره فسخ اولنور (وكذا لو اراد مالكه السفر به) ودخى بچن عبدك مالكى اولان كسنه اول عبدى
مستأجردن الوب سفره كتمك مراد ايلسه اجاره فسخ اولنور (لا ان كترى دابة للسفر ثم بدا له منه) ودخى بچن
بر كسنه سفره كتمك ايچون بر دابه يى بر آخردن اجاره يه الدقدنصكره سفردن قالمق كورنسه اول اجاره يى فسخ
ايلمك جائزدر زيرا جائزدر كه تجارت ايده جكى مال تلف اولمش اوله له ده اولان ضمير مستأجره راجعدر منه ده
اولان ضمير سفره راجعدر (ولو بدى للمكارى منه فليس بعذر) اما بچن موجر اولان كسنه يه سفردن قالمق
كورنسه عذر دكلدر يعنى اجاره يى فسخ ايلمكه عذر اولمز عنه ده اولان ضمير سفره راجعدر (ولو مرض المكارى
فهو عذر فى رواية الكرخى) اما بچن دابه يى اجاره يه ويرن كسنه خسته اولسه خسته لغى عذر اولور رواية
كرخيده زيرا كتمسنده اكا ضرر واردر (دون رواية الاصل) روايت اصلده عذر دكلدر زيرا جائزدر كه مكارى
اولان كسنه كندو يرينه بر آدم كوندره (ولو استأجر خياط ليعمل لنفسه عبدا يخيط له فافلس فهو عذر)
يعنى بچن كندو نفسنه اشلين خياط ينه كندو يه ديكمك ايچون بر عبد استيجار ايلسه صكره مفلس اولسه اول
مفلس اولديغى عذر اولور واجاره فسخ اولور لنفسه ده اولان ضمير خياطه راجعدر له ده اولان ضمير ينه اكا
راجعدر (بخلاف خياط يخيط بالاجر) اما اجرت ايله ديكن خياط اول كندو نفسنه ديكن خياطك خلافيدر
يعنى بر عبدى استيجار ايلسه عذر اولمز واجاره فسخ اولمز (وبخلاف ترك الخياطة ليعمل فى الصرف) ودخى
خياط خياطلغى ترك ايليوب صرافلقده عمل ايلمك ايچون تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى عذر اولمز زيرا
جائزدر كه خياطلغى بر ناحيه ده صرافلغى بر ناحيه ده ايليه (وبخلاف بيع ما اجره) ودخى اجاره يه ويرديكى شيئى
بيع ايلمك تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى عذر اولوب اجاره فسخ اولمز مادامكه اكا دين لاحق اولميه
(ولو استأجر دكانا للعمل الخياطة فترك العمل لعمل اخر فعذر) وبچن بر كسنه بر دكانى خياطلق صنعتى ايچون
اجاره يه السه صكره اول خياطلق عملنى بر آخر عمل ايلمك ايچون ترك ايلسه عذر اولور واجاره فسخ اولور فترك ده
اولان ضمير بارز عمله راجعدر (وكذا لو استأجر عقارا ثم اراد السفر) ودخى بويله در بچن بر كسنه بر عقار استيجار
ايليوب صكره سفر ايلمك مراد ايلسه عذر اولور واجاره فسخ اولور (وتفسخ بموت احد العاقدين ان عقدها لنفسه
فان عقدها لغيره فلا كالوكيل والوصى ومتولى الوقف) يعنى اجاره ايكى متعاقدينك برينك موتيله فسخ اولور
اكر كندو نفسنه عقد ايلديسه واكر انى كندو نفسنك غيرينه عقد ايلديسه مثلا وكيل ووصى ووقف
متوليسى كبى فسخ اولنمز زيرا وكيل اولان كسنه نك عقدى موكل ايچوندر ووصينك عقدى صغير ايچوندر
ومتولينك عقدى وقف ايچون بو اجلدن برينك فسخ اولمز (هذه مسائل منثورة) بو فصل برالاى منثور ومجمع
اولان مسائل بيانده در (ولو احرق حصايد ارض مستأجرة او مستعارة فاحترق شئ فى ارض غيره لا يضمن ان
كانت الريح هادية وان كانت مضطربة ضمن) يعنى بچن بر كسنه بر ارض مستأجره نك ياخود ارض مستعاره نك
بچلمش اولان اكينى احراق ايلسه بو سبب ايله بر غيرى كسنه نك ارضنده اولان شئ محترق اولسه اكا ضامن اولمز
اكر روزكار اول وقتده ملايم ايسه واكر روزكار بيمق وقتنده محترق ومضطرب ايسه ضامن اولور غيره ده اولان
ضمير احراق نك فاعلنه راجعدر (ولو اقعد خياط او صباغ فى حانوته من يطرح عليه العمل بالنصف صح) يعنى
بچن خياط ياخود صباغ اولان كسنه كندو حانوتنده عملى نصف ايله طرح ايلر يعنى اشلر بر كسنه اوتورتديسه
عقد صحيح اولور زيرا اكا احتياجى واردر وقياس جائز اولمقدر زيرا عقد مجهول ونصفدن خارج اولان غير
معلومدر حانوته ده اولان ضمير خياطه راجعدر عليه ده اولان ضمير من لفظنه راجعدر (وكذا لو استأجر جملا
يحمل عليه محملا وراكبين الى مكة فله المحمل المعتاد) ودخى عقد صحيح اولور بچن بر كسنه بر دوه يى اوزرينه مكه
مكرمه يه بر محمل يعنى بر محفه ايله ايكى راكب كتورمك ايچون استيجار ايلسه ايمدى اول حال ايچون معتاد اولان
محمل واردر يعنى نه غايتله ثقيل ونه غايتله خفيف اوله وقياس عدم جوازدر زيرا مجهولدر عليه ده اولان ضمير جمله
راجعدر فله ده اولان ضمير موجره راجعدر (وان شاهد الجمال المحمل فهو اجود) واكر اول جمال اولان كسنه اول
كتوره جكى محملى مشاهده ايلسه اولى واحسن اولور نتى جهالت اولمغيچون (وان استأجر الجمل لحمل زاد فاكل

مالكه منه فلا يرد عوضه) واكر بركسنه بر آخردن بردوه يي برمقدار ازق بوكاتمك ايچون استيجار ايلسه صكره
اول زاد صاحبي اولان كمسنه اندن برمقدار يسه مالك ايچون جائزدركه انك يديكي مقدار ايكي عوضني رد
ايليه مالكه ده اولان ضمير زاده راجعدر منه ده اولان ضمير بنا كا راجعدر فلا ده اولان ضمير مالكه راجعدر
(ولو قال لغاصب داره فرغها والا فاجرها كل شهر بكذا فلم يفرغ فعليه المسمى) وچون بر رجل دارني غصب ايدن
كمسنه يه بكا دارمي بوش ايله بوش ايلمز ايسك هر آيده اجرتي مقدار فلان اولسون ديسه غاصب اولان كمسنه اني
بوش ايلمسه انك اوزرينه اول مسمى واردر زيرا اجاره تعيين اولنمغله منعقد اولدي داره ده اولان ضمير قاله نك
فاعلنه راجعدر فرغها ده اولان ضمير داره راجعدر فاجرها ده اولان ضمير بنا كا راجعدر (فان جحد الغاصب
ملكه اولم يجحد ولكن قال لا اريدها بالاجرة فلا وان برهن على ملكه بعد جحده) ايمدي اكر غاصب اولان كمسنه
اول صاحب ملكك ملكيتني انكار ايلسه ياخود ايلمسه لكن بن بوداري اجرتله استمم ديسه اول مسمى لازم اولمز
واكركه صاحب الدار اولان كمسنه اول غاصبك جحودندنصكره برهنه ايدرسه ده زيرا اول مالكك ملكني جحود
ايلمكله اول مسمايه ملزم اولمز زيرا صكره بينه قائمه اولسنده فائده سي يوقدر ملكه ده اولان ضمير صاحب
الداره راجعدر اريدها ده اولان ضمير داره راجعدر على ملكه ده اولان ضمير بنه صاحب داره راجعدر بجحده ده
اولان ضمير غاصبه راجعدر (ومن آجر ما استأجره باكثر يتصدق بالفضل) وشول كمسنه كه اجاره يه آلديغي شيئي
الديغي مقداردن زياده اجاره يه ويره اجاره صحيحه اولور واول فضل ايله يعني زياده ايله تصدق ايليه زيرا مادامكه
اول فضل اولنيه ربحدر استأجره ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر (وتصح الاجارة مضافة) يعني
اجاره زمان مستقبله ده مضاف اولديغي حالده صحيحه اولور مثلا شعبانده اولسه اجرتك الى رمضان ديمك كبي
(وكذا فسخها) ودخي اجاره نك فسخ اولنمسي زمان مستقبله مضاف اولديغي حالده صحيحدر (والمزارعة) ودخي
مزارعه زمان مستقبله اضافت صحيحه در مثلا شعبانده اولسه زراعتك ارضي اول رمضان ديمك كبي (والمعاملة
ودخي معامله يعني مساقاتي زمان مستقبله اضافت ايلمك صحيحه در (والمضاربة والوكالة والكفالة والايصاء)
ودخي مضاربه ايله وكالتي وكفالتي ووصي نصب ايلمكي مستقبله اضافت ايلمك صحيحه در مثلا بركسنه بن وفات
ايلديكمده فلان كمسنه يي وصي ايلدم ديمك كبي (والوصية والقضاء) ودخي وصيت ايله قضاني زمان مستقبله
اضافت ايلمك صحيحدر مثلا امام اولان كمسنه فلان آي باشي اولسه فلان كمسنه يي قاضي ايلدم ديسه (والامارة)
يعني امارتي دخي زمان مستقبله اضافت ايلمك صحيحه در امام اولان كمسنه فلان آي باشي اولسه فلان كمسنه يي
فلان ولايته امير ايلدم ديسه (والطلاق) ودخي طلاقي زمان مستقبله اضافت ايلمك صحيحدر مثلا بركسنه كندو
خاتونته فلان آي باشي اولسه بوش اول ديسه (والعتق) ودخي عتقي زمان مستقبله اضافت ايلمك صحيحدر مثلا
بركسنه كندو عبدينه فلان آي باشي كلسه حر اوله سن ديسه (والوقف) ودخي وقفي زمان مستقبله اضافت
ايلمك صحيحه در مثلا بركسنه دارم موتمدنصكره وقف اولسون ديمك كبي (لا البيع والاجارة وفسخه والقسمة
والشركة والهبة والنكاح والرجعة والصلح عن مال وابراء الدين) يعني واجاره ده واجاره يي فسخده وقسمتده
وشركتده وهبه ده ونكاحده ورجوعده ومالدن صلحده ودين ابراده فسخ اولمز يعني بو اشياء عشره نك هر بريني
زمان مستقبله اضافت ايلمك صحيح دكلدر زيرا بو اشيا تمليك قبيلندندر منجز واقع اولور اضافته حاجت يوقدر

كتاب المكاتب

مصنف بو كتابده مكاتب ومكاتبه نك كيفيت واحواللرين بيان ايدر (الكتابة) كتابت لغتده كتبه نك مصدريدر
ضم وجمع معناسنه در وبو عقده عقد مكاتب تسميه اولندي زيرا ايدلك حريتني رقبه نك حريتنه ضم ايلمك واردر
وياخود هر بري وثيقه كتب ايلديكي اجلدن (هي تحرير المملوك يدا في الحال ورقبة في المآل) واصطلاح فقهاده
معناسي بر عبد مملوكي يد جهتندن في الحال تحرير ايلمكدر يعني چون بركسنه بر عبد مملوكني برمقدار دراهم
اوزرينه تحرير ايلسه اول حالده صاحب يد اولور واستديكي شيئه تصرف ايلمكه قادر اولور ورقبه سي مالده
چون اوزرنده اولان كتابتي ادا ايلسه محرر اولور وبو كتابتك ركن لازمي ايجاب وقبولدر كرك لفظ كتابت ايله اولسون
كرك انك معناسنده اولان لفظ ايله اولسون (فمن كاتب مملوكه ولو صغيرا يعقل بمال حال او مؤجل او منجم فقبل
صح) ايمدي چون بركسنه كندو عبد مملوكني بيع وشرايي تعقل ايدر صغيرده اولورسه برمقدار مال حال ياخود

برسنه

برسنه يه دكين اجل ياخود آيلر ايله منجم يعني مقسط كه هر آي باشنده فلان مقدار ويرمك اوزره مكاتبه ايلسه
واول مكاتبه ايلديكي عبداني قبول ايلسه اول عقد مكاتبه صحيحه اولور مملوكه ده اولان ضمير كاتبه نك فاعلنه
راجعدر (وكذا لو قال جعلت عليك الفا تؤديه نجوما اولها كذا وآخرها كذا فاذا اديته فانت حر وان عجزت
فقن فقبل) ودخي چون بر عبدك مولاسي كندو عبدينه بن سنك اوزريكه بيك درهم قلدم كه بكا اول بيك درهمي
آيلر ايله منجم ويره سن واول آيلرك اولي مثلا محرم الحرام وآخري ماه رجبدر وادا كرسن اول بيك درهمي بو منوال
وبو شرط اوزره قبول ايدوب ويرسك حر اوله سن واكر عاجز اولوب ويره مزسك قن اوله سن ديسه مزبور عبد
بو شروطي قبول ايلسه واول التزام اولنان شيئي محلنده ادا ايلسه كتابت صحيحه اولور عبد دخي حر اولور تؤديه ده
اولان ضمير الفه راجعدر اولها ده وآخرها ده اولان ضميرلر نجومه راجعدر اديته ده اولان ضمير بنه الفه راجعدر
(ولو قال اذا اديت الي الفا كل شهر مائة فانت حر فهو تعليق وقيل مكاتبة) وچون مولي اولان كمسنه كندو عبدينه
اكر بكا بيك درهمي هر آيده يوز درهم ايصال وادا ايلرسك حر اوله سن ديسه تعليق اولور مكاتبه اولمز ديلديكه
مكاتبه در (واذا صحت الكتابة خرج عن يد المولى دون ملكه) وچون اول مولانك ايلديكي كتابت صحيحه اولسه
اول مكاتب اولان عبد بدلك تسليمندن اول مولانك يدندن چقار ملكندن دكل زيرا مادامكه عبدك اوزرينه
بقيه قاله مولاسي ملكنده در ملكه ده اولان ضمير مولايه راجعدر (فان اتلف ماله ضمن) ايمدي چون مولي اولان
كمسنه كندو مكاتبنك مالني تلف ايلسه ضامن اولور زيرا اجنبي كبي اولمشدر ماله ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر
(وكذا ان وطئ المكاتبة او جني عليها او على ولدها) ودخي چون مولي اولان كمسنه كندو مكاتبه سن وطئ ايلسه
اول مكاتبه نك عقرينه ضامن اولور وچون بو مكاتبه يه ياخود ولدينه جنايت ايلسه ارش جنايته ضامن اولور زيرا
ملك رقبه باقي اولمغله حد اولنمغه مجال اولمديغيچون عقر متعين اولدي عليها ده اوعلى ولدها ده اولان ضميرلر
مكاتبه يه راجعدر (وان كاتبه على قيمته فسدت وان اداها عتق) واكر مولي اولان كمسنه كندو عبد رقيقني
قيمتي اوزرينه مكاتبه ايلسه مكاتبه فاسده اولور واكر بو عبد اول قيمتي دفع ايدوب ادا ايلسه آزاد اولور
كاتبه ده اولان ضمير بارز عبده راجعدر قيمته ده اولان ضمير بنه عبده راجعدر اداها ده اولان ضمير قيمته راجعدر
(وكذا انفسد لو كاتبه على عين لغيره تتعين بالتعيين) ودخي كتابت فاسده اولور چون مولي اولان كمسنه كندو عبدني
برغيري كمسنه نك عيني اولان شيء اوزرينه مكاتب ايلسه مثلا كاتبتك على هذا العبد ديسه كتابت فاسده اولور
كاتبه ده اولان ضمير عبده راجعدر لغيره ده اولان ضمير كاتبه نك فاعلنه راجعدر (او على مائة ويرد عليه عبدا
غير معين) وياخود مولي اولان كمسنه كندو عبد رقيقني يوز درهم اوزرينه مكاتب ايدوب كيرو مولي اكا بر عبد
غير معين رد ايلمك اوزره مكاتبه فاسده اولور امام ابو حنيفه ايله امام محمد قتنده (وعند ابي يوسف يجوز وتقسم
المائة على قيمة المكاتب وقيمة عبد وسط فيسقط قسط العبد والباقي بدل الكتابة) وامام ابو يوسف قتنده مكاتبه
جائزدر واول ذكر اولنان يوز درهم مكاتب ايله عبد وسط قيمتي اوزره تقسيم اولنور واول عبد وسطك قيمتي اسقاط
اولنوب يوزدن باقي قلان مقدار كتابت مقابله سنده عد اولنور وبعض شراح بو مسئله ده برمثال وضع ايلمش
مثلا مكاتبك قيمتي الى درهم اولوب عبد غير معينك قيمتي درت درهم اولسه ايمدي اول قيمت عبد وسطدن زياده
اولان ايكي درهم بدل كتابت واقع اولور ويوز درهمدن قسط وسطك مقداري التمش الي وايكي ثلث اولور ويوزدن
باقي قلان اوتوز اوچ درهم وبر ثلث بدل كتابت مقابله سنده واقع اولور تأمل اولنه (وان كاتب المسلم عبده بخمر
او خنزير فسد) واكر مسلم اولان كمسنه كندو عبديني خمر ياخود خنزير اوزرينه مكاتبه ايلسه عقد كتابت فاسده
اولور زيرا بو ايكي نسنه مسلم حقنده مال دكلدر (فان اداه عتق ولزمه قيمة نفسه) ايمدي چون خمر ايله ياخود
خنزير ايله مكاتبه اولنان عبد مكاتبه اولنديغي خمري ياخود خنزيري مولاسنه ادا ايلسه عتق اولور وكندويه بنه
كندو نفسنك قيمتي لازم اولور اداه ده اولان ضمير خمره ياخود خنزيره راجعدر لزمه ده اولان ضمير عبده راجعدر
نفسه ده اولان ضمير بنه عبده راجعدر (والكتابة على ميتة او دم باطلة فلا يعتق باداء المسمى) يعني چون بر مولي
كندو عبديني برميته ياخود بر دم اوزرينه مكاتب ايلسه اول كتابت باطله اولور واول مسمى اولان شيئي ادا ايلمك
ايله اول عبد عتق اولنمز زيرا بو ايكي دخي مال دكلدر بو اجلدن عقد باطل اولور (وتجب القيمة في الكتابة الفاسدة
ولا ينقص عن المسمى ويزاد عليه) يعني مكاتبه فاسده ده اول عبد مكاتبك قيمتي لازم اولور وقيمت واجب اولديغي

تقديرجه مسمادن ناقص اولميه بلكه اوزرينه زياده اوله عليه ده اولان ضمير مسمايه راجعدر (وصحت على
حيوان ذكر جنسه لا وصفه ولزم الوسط او قيمته) يعنى يالكز جنسى ذكر اولنمش وصفى ونوعى ذكر اولنمش
حيوان اوزرينه كتابت اولنمق صحيح وجائزدر وصحيح اولديغى تقديرجه حيوان اوزرينه وسطى ياخود قيمتى لازم اولور
جنسه ووصفه ده اولان ضميرلر حيوانه راجعدرلر وقيمته ده اولان ضمير وسطه راجعدر (وصح كتابة الكافر عبده
الكافر بخمر مقدر) يعنى كافر اولان كمسنه كندو عبد كافرينى خمر مقدر ايله كتابت ايلمك صحيح وجائزدر زيرا خمر
كفار حقنده مال قيلندرلر مصنفك عبده الكافر ديمسى عبد مسلمدن احترازدر زيرا كافر اولان كمسنه عبد
مسلمى كتابت ايلسه فاسد اولور وقيمت واجب اولور (واى اسلم فللسيد قيمتها وعتق باداء عينها) وعبد ايله
مولاسنك هر قنغيسى مسلمان اولسه سيد ايچون اول خمرك قيمتى واردر واول عبد اول عينى ادا ايلمك ايله ازاد اولور
زيرا عتق اكا متعلقدر قيمتها ده اولان ضمير خمره راجعدر

باب تصرف المكاتب

بو باب مكاتب اولان عبدك كندو نفسنه تصرفى بياننده در (له ان يبيع ويشترى ويسافر وان شرط عدمه) يعنى
عبد مكاتب ايچون بيع وشرا ايلمك وبر مكاندن بر مكان آخره سفر ايلمك جائزدر اگرچه عقدده عدم سفر شرط
اولنور ايسه زيرا صاحب يددر عدمه ده اولان ضمير سفره راجعدر (ويزوج امته) ودخى امه سن تزويج ايلمك
جائزدر (ويكاتب عبده) ودخى عبدينى مكاتب ايلمك جائزدر (فان ادى بدل كتابته بعد عتق الاول فولاؤه له
وان قبله فللسيد) ايدى پس بو عبد مكاتبك مكاتبى اولان كمسنه كندو بدل كتابتنى اول مكاتب اولك عتقندنصكره
ادا ايلسه ولاسى مكاتب اولك اولور واكر عتقندن اول ويرسه ولاسى سيدك اولور مكاتبك اولمز كتابته ده
اولان ضمير مكاتب عبده راجعدر له ده اولان ضمير مكاتب اوله راجعدر قبله ده اولان ضمير عتقه راجعدر
(وليس له ان يتزوج بلا اذن) يعنى مكاتب اولان كمسنه يه مولاسنك اذنيسز تزويج ايلمك جائز دكلدر زيرا بوفى
رقدن خلاص اولمدى (ولا يهب ولو بعوض ولا يتصدق الا بيسير) ودخى مكاتب اولان كمسنه عوض ايله ده
اولورسه برشئ هبه ايلمسون وتصدق دخى ايلمسون مگر يسير يعنى قليل اولان شيئله تصدق ايليه زيرا بو ايكى
شئ سيدك حقنه ضرردر (ولا يكفل ولا يقرض) ودخى كمسنه يه كفيل اولمسون ويانده اولان مالدن كمسنه يه
اقراض ايلمسون زيرا بونلر دخى مضردر يعنى سيدنه ضرر ويرن شيلردندر (ولا يعتق ولو بمال) ودخى مكاتب
اولان كندو عبدينى عتق ايليه مال ايله ده اولورسه زيرا عتق كتابتدن اعلادر (ولا يزوج عبده) ودخى عبدينى تزويج
ايليه (ولا يبيعه من نفسه) ودخى كندو عبدينى كندو نفسندن يعنى مولاسنك اذنيسز بيع ايليه يبيعه ده اولان
ضمير عبده راجعدر نفسه ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر (والاب والوصى فى رقيق الصغير كالمكاتب) يعنى صغيرك
باباسى ووصيسى صغيرك رقيقنده تصرف ايلمكده مكاتب كبيدرلر ايدى مكاتبه جائز اولان شيلر مثلا بيع وشرا
ومكاتبه عبد وتزويج امه انلره جائزدر وجائز اولميان شيلر مثلا اعتاق وتزويج وبيع عبد انلره جائز دكلدر (ولا يملك
المأذون شيئا من ذلك) يعنى مأذون اولان عبد بو ذكر اولنان تصرفاتدن برشيئه مالك دكلدر زيرا انجق تجارته
مأذوندر (وعند ابى يوسف له تزويج امته) وامام ابى يوسف قتنده عبد مأذون ايچون جائزدر كه كندو امه سنى
تزويج ايليه له ده اولان ضمير مأذونه راجعدر (وعلى هذا الخلاف المضارب والشريك) يعنى مضارب ايله شريك
اولان كمسنه لر تقدم ايدن خلافده مأذون كبيدرلر يعنى بونلر امه لرين تزويج ايلمك جائز دكلدر امام ابو يوسف
قتنده تزويج ايلمك جائزدر (وان اشترى المكاتب قريبه ولادا دخل فى كتابته) يعنى پس مكاتب اولان كمسنه
كندو قريبنى باباسى وانا سى واوغلى كبى اولان كمسنه لرى اشترا ايلسه كندو كتابتنه داخل اولور يعنى كندو كبى
مكاتب اولور وپس مال كتابتى ادا ايلسه ازاد اولور ومكاتب كندو قريبنى اشترا ايدوب ازاد اولمديغنك سببى اعتاقه
اهل اولمديغى اجلندندر (ولو اشترى ذا رحم محرم غير الولاد لا يدخل) واكر مكاتب اولان كمسنه ولادتدن
غيرى صاحب رحم اولان محرمنى مثلا قرنداش وعم ودائى كبى اولان كمسنه لرى اشترا ايلسه كتابتده داخل
اولمز (خلافا لهما) وامامين ايچون خلاف واردر يعنى قتلرنده بو كمسنه لر كتابته داخل اولورلر (وان اشترى
ام ولده مع ولدها دخل الولد فى الكتابة) واكر مكاتب اولان كمسنه كندو ام ولدينى ولدى ايله بله اشترا ايلسه اول
ولد والده سيله كتابته داخل اولور زيرا اولد كندو باباسى حكمندەدر ولدها ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر

مع ولدها ده اولان ضمير امه راجعدر (ولا تباع الام) يعنى پس ام ولد ولدى ايله اشترا اولنسه ام ولد بيع اولنمز
(وان لم يكن معها جاز بيعها) واكر اول ولد والده سيله اشترا اولنمديسه اول ام ولدك بيع اولنمسى جائزدر امام
ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) وامامين ايچون خلاف واردر زيرا قتلرنده بيع اولنمسى جائز دكلدر بيعها ده
اولان ضمير ام ولده راجعدر (وولده من امته يدخل فى كتابته وكسبه له) يعنى مكاتب اولان كمسنه نك امه سندن
اولان ولدى باباسنك كتابتنه داخل اولور وولدك كسبى دخى مكاتب ايچوندر وولده ده اولان ضمير مكاتبه
راجعدر من امته ده اولان ضمير بنه مكاتبه راجعدر فى كتابته ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر كسبه ده اولان
ضمير ولده راجعدر له ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر (ولو زوج امته من عبده ثم كاتبهما فولدت يدخل الولد
فى كتابة الام وكسبه لها) يعنى پس مكاتب اولان كمسنه كندو امه سنى بنه كندو عبدينه تزويج ايدوب صكره
انلرى مكاتب ايلسه مكاتب ايلدكدنصكره امه بر ولد طوغرسه بو طوغرديغى ولد كندو كتابتنه داخل اولور
واول ولدك حاصل اولان كسبى كندو اناسنكدر زيرا اناسنه تابع اولمسى باباسنه تابع اولمدن ارجحدر امته ده
اولان ضمير مكاتبه راجعدر من عبده ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر كسبه ده اولان ضمير ولده راجعدر (ولو نكح
مكاتب بالاذن امرأة زعمت انها حرة فولدت فاستحقت فولدها عبد) وپس مكاتب اولان كمسنه كندو سيدينك
اذنى ايله بر خاتون نكاح ايلسه واول نكاح ايلديكى خاتون حره در ديو ادعا ايلسه صكره بر ولد طوغرسه
طوغردقدنصكره غيره مستحقه چقسه اول طوغرديغى ولد امام ابو حنيفه قتنده عبد اولور زيرا ايكى رقيقدن
حاصل اولان ولد رقيقدر (وعند محمد حر) امام محمد قتنده اول ولد حر اولور زيرا مكاتب اولان كمسنه اول
خاتونى حره در ديو تزويج ايلدى كالان اولاديته حريت حاصل اولمغيچون انها ده اولان ضمير امرأة يه راجعدر
فولدها ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (ولا يؤخذ منه قيمته بعد عتقه) يعنى مكاتب اولان كمسنه دن عتق
اولديغندنصكره اول ولدك قيمتى كندو سندن اخذ اولنور منه ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر قيمته ده اولان ضمير
ولده راجعدر عتقه ده اولان ضمير بنه مكاتبه راجعدر (وان وطئ المكاتب امة يملك بغير اذن سيده فاستحقت
اخذ منه عقرها فى الحال) يعنى اگر مكاتب اولان كمسنه كندو سيدينك اذنيسز مالك اولديغى بر امه يى وطئ
ايلسه صكره مستحقه اولسه اول حالده اول مكاتب اولان كمسنه دن اول وطئ اولنان امه نك عقرى اخذ اولنور
سيده ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر منه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر عقرها ده اولان ضمير امه يه راجعدر
(وكذا ان شراها شراء فاسدا فوطئها فردت) ودخى اگر مكاتب اولان كمسنه بر امه يى شراء فاسد ايله اشترا ايدوب
وطئ ايلدكدنصكره استرداد اولنسه اندن عقر اخذ اولنور شراها ده اولان ضمير امه يه راجعدر فوطئها ده اولان
ضمير بنه اكا راجعدر (وان وطئها بنكاح لا يؤخذ منه العقر الا بعد عتقه) واگر اول امه يى نكاح ايله وطئ ايلسه
مزبور مكاتبدن عقر اخذ اولنمز الا اول مكاتبك عتق اولديغندنصكره وطئها ده اولان ضمير امه يه راجعدر منه ده
اولان ضمير مكاتبه راجعدر عتقه ده اولان ضمير بنه مكاتبه راجعدر (ومثله المأذون فى التجارة) يعنى مأذون له
فى التجارة اولان عبد مكاتب اولان عبدك مثليدر تقدم ايدن احوال واحكامده مثله ده اولان ضمير مكاتبه
راجعدر (فصل) بو فصل مكاتب اولان جاريه نك احوال واحكامى بياننده در (واذا ولدت المكاتبة من مولاها
مضت على الكتابة او عجزت نفسها وهى ام ولده) يعنى پس مكاتب اولان جاريه كندو مولاسندن بر ولد
طوغرسه اول قبل الولاده اولان كتابتك اوزرينه ماضيه ومستمره اوله واسترسه كندو نفسنى اداء بدل كتابتدن
تعجيز ايليه وبدل كتابتى ادا ايلدكدنصكره بنه ام ولدى اولور مولاها ده اولان ضمير مكاتبه يه راجعدر
نفسها ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر ولده ده اولان ضمير مولايه راجعدر (واذا مضت على الكتابة اخذت
منه عقرها وان مات المولى عتقت) پس اول مكاتبه اولان جاريه واقع اولان كتابتك اوزرينه مستمره اولسه
عقرينى اول مولادن اخذ ايليه واگر اول مولى وفات ايلسه اول مكاتبه مجانا ازاد اولور منه ده اولان ضمير
مولايه راجعدر عقرها ده اولان ضمير مكاتبه يه راجعدر (وسقط عنها البدل) واوزرنده اولان بدل كتابت
ساقط اولور (وان ماتت وتركت مالا اديت منه كتابتها وما بقى ميراث لابنها) واگر اول مكاتبه اولان جاريه
وفات ايليوب برمقدار مال ترك ايدوب اليقوسه مال كتابت اندن ادا اولنوب صكره بدل كتابتدن باقى قلان
كندو اوغلنه ميراث قالور باقى اولان ورثه ايله منه ده اولان ضمير ماله راجعدر لابنها ده اولان ضمير مكاتبه يه

راجعدر (ولا يثبت نسب من تلده بعده بلا دعوة) يعنى اول مكاتبه نك كتابتى ثابت اولدقدنصكره طوغرديغى ولدك نسبى دعوتسز ثابت اولمز زيرا مكاتبه در مولايه جائز دكلدركه انى وطئ ايليه تلده ده اولان ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر بعده ده اولان ضمير ثبوت كتابته راجعدر (بل هو مثلها فى الحكم) بلكه اول مكاتبه طوغرديغى ولد كندو مثلى در حكمده يعنى اناسى كبى مكاتب اولمقلقده مثلها ده اولان ضمير مكاتبه يه راجعدر (وان كاتب المولى مدبرته او ام ولده صح) واكر مولى اولان كمسنه كندو مدبرتنى ياخود كندو ام ولدنى مكاتبه ايلسه عقد كتابت صحيحه اولور تاكه بدل كتابتلرين قبل الموت ادا ايلسه لر عتق اولورلر مدبرته ده اولان ضمير مولايه راجعدر ولده ده اولان ضمير دخى اكا راجعدر (فان مات عتقت مجانا والمدبرة تسعى فى بدل الكتابة او ثلثى قيمته ان كان معسرا) ياخود ثلثى قيمتنه سعى ايليه اكر مولاسى فقير اوله جق اولور ايسه واكر مولى وفات ايلسه اول مكاتبه اولان ام ولد مجانا عتق اولور و بدل كتابت اوزرندن ساقط اولور و مدبره اولان كمسنه بدل كتابه سنك جمله سنده سعى ايدوب ادا ايليه (وعند ابى يوسف يسعى فى الاقل من البدل او ثلثى قيمته) وامام ابو يوسف قتنده بدل كتابتى قيمتنك اقلنده وياخود ايكى ثلثنك اقلنده سعى ايليه مثلا بدل كتابت طقوز يوز درهم اولسه وقيمتنك ايكى ثلثى بديوز درهم اولسه بديوزى ادا ايلمكه سعى ايليه (وعند محمد يسعى فى الاقل من ثلثى البدل او ثلثى القيمة) وامام محمد قتنده بدل كتابتك ايكى ثلثى ايله ياخود قيمتنك ايكى ثلثنك اقلنده سعى ايليه مثلا بدل كتابتك ايكى ثلثى بشيوز درهم اولسه بشيوزى ادا ايلمكه سعى ايليه (وان دبر مكاتبه صح ومضى عليها او عجز نفسه فصار مدبرا) واكر مولى اولان كمسنه كندو عبد مكاتبنى مدبر ايلسه صحيح اولور و اول مكاتب اولوب مدبر اولان عبد ما بقى اولان كتابتى اوزرينه ماضى و مستمر اوله و استرسه كندو نفسنى تعجيز ايدوب مدبر اوله مكاتبه ده اولان ضمير مولايه راجعدر عليها ده اولان ضمير كتابته راجعدر نفسه ده اولان ضمير مكاتبه راجعدر (فان مضى عليها فمات سيده معسرا يسعى فى ثلثى البدل او ثلثى قيمته) واكر اول مدبر اولان مكاتب اول كتابتك اوزرينه مستمر اولوب سيدى اولان كمسنه معسر اولديغى حالده وفات ايلسه بدل كتابتك ايكى ثلثنه وياخود كندو قيمتنك ايكى ثلثنه سعى ايليه (وعندهما يسعى فى الاقل من ثلثى كل منهما) وامامين قتنده مكاتب اولان كمسنه بدل كتابتك ايكى ثلثى ايله قيمتنك ايكى ثلثنك اقلنده سعى ايليه مثلا بدل كتابتك ايكى ثلثى التيوز اولسه وقيمتنك ايكى ثلثى بديوز اولسه التيوزى ادا ايلمكه سعى ايليه (وان اعتق مكاتبه عتق وسقط عنه بدل الكتابة) واكر بر كمسنه كندو مكاتبنى عتق ايلسه عتقى صحيح اولور و اول اوزرنده اولان بدل كتابت ساقط اولور زيرا مقصود كه عتقدر حاصل اولمشدر (وان كوتب على الف مؤجل فصالح على نصفه حالا صح) واكر عبد اولان كمسنه بيك مؤجل درهم اوزرينه مكاتب اولسه بعده مزبور مكاتب كندو سيدى ايله بشيوز حال درهم اوزرينه صلح ايلسه اول صلح صحيح اولور استحسانا وقياس جائز اولمقدر زيرا اجلى كه مالدكلدر مال ايله تعويض ايلمك قبيلندندر بو ايسه برمالدر نصفه ده اولان ضمير الفه راجعدر (وان مات مريض كاتب عبدا قيمته الف على الفين الى سنة ولا مال له غيره ولم يجز الورثة ادى العبد ثلثى البدل حالا والباقى الى اجله) واكر مريض اولان كمسنه بهاسى بيك درهم اولان عبدى سنه يه دكين ايكى بيك درهم اوزرينه مكاتبه ايدكن مريض وفات ايلسه وحال بوكه اول فوت اولان مريضك اول مكاتبندن غيرى مالى يوغدر ودخى ورثه اولان كمسنه لر بو كتابته اجازت ويرمسه لر بو مكاتب اولان كمسنه بدل كتابتك ايكى ثلثنى حالا ادا ايليه و اول برثلث اخرى اجلنه دكين ادا ايليه (او رد رقيقا) وياخود حالت رقنه عودت ايليه امام ابو حنيفه ايله ابو يوسف قتنده (وعند محمد يؤدى ثلثى قيمته للحال والباقى الى اجله او يرد رقيقا) امام محمد قتنده قيمتنك ايكى ثلثنى ادا ايليه وباقيسنكه برثلثدر اجلنه دكين ادا ايليه واكر بدلى ادا ايلمه دن امتناع ايلر ايسه حالت رقنه رد يعنى عودت ايليه قيمته ده اولان ضمير عبده لهده اولان ضمير مريضه راجعدر غيره ده اولان ضمير ينه عبده راجعدر اجله ده اولان ضمير انتهاسيرنه راجعدر (وان كاتبه على الف وقيمته الفان ولم يجيزوا اداه ثلثى القيمة للحال او رد الى الرق اتفاقا) واكر اول مريض اولان كمسنه كندو عبدنى بيك درهم اوزرينه مكاتب ايلسه وحال بوكه عبدك قيمتى ايكى بيك درهمدر ودخى ورثه اولان كمسنه لر اول كتابتى جائز كورمسه لر بو تقديرجه مكاتب اولان كمسنه قيمتنك ايكى ثلثنى فى الحال ادا ايليه ياخود حالت رقنه رد يعنى عودت ايليه كاتبه ده اولان ضمير عبده راجعدر قيمته ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (و مثلها البيع) يعنى بيعك

بعض احكامى كتابت احكامى كبيدر مثلا مكاتب اولان كمسنه بو كتابتى ادا ايلمكله عتق اولور استرسه مولاسى اكا اوزركده اولان بدل كتابتى ادا ايلدكده حر اوله سن ديسون استرسه ديمسون بايع اوزرنده اولان ثمنى ادا ايدوب برى اولديغى كبى ودخى بدل كتابتده برشيئك خط اولنمسى لازم دكلدر بيعده لازم اولمديغى كبى مثلهاده اولان ضمير كتابته راجعدر (وان كاتب حر من عبد بالف وادى عنه عتق ولا يرجع به عليه) واكر حر اولان كمسنه بر كمسنه نك عبدنى بيك درهم اوزرينه مكاتب ايليوب واول بيك درهمى اندن اوترى ادا ايلسه عتق اولور مثلا بر كمسنه بر عبدك مولاسنه بو عبدكى بيك درهم اوزرينه مكاتبه ايله اكر بن سكا اول بيك درهمى ويررسم عبد حر اولسون ديسه مولى اولان كمسنه ده بو سوزه عامل اولوب عبدى مكاتب ايلسه اول حر دخى بيك درهمى ادا ايلسه اول عبد عتق اولور واول حرك ويرديكى درهم ايله اول عبدك اوزرينه رجوع ايلمز متبرع اولديغى اجلدن عنه ده اولان ضمير عبده راجعدر به ده اولان ضمير ادا ايلديكى شيئه راجعدر (وان قبل العبد فهو مكاتب) واكر اول عبد اولان كمسنه اول عقدى بدل كتابتى ادا ايلمزدن اول قبول ايلسه اول عبد مكاتب اولور (وان كاتب عبدا عن نفسه وعن آخر غائب فقبل صح) واكر مولى اولان كمسنه بر حاضر اولان عبد ايله بر غائب اولان عبدى مكاتب ايليوب حاضر اولان عبد كندى وغائب ايچون كتابتى قبول ايلسه صحيح اولور زيرا حاضر اولان عبد كندو نفسنه اصالت طريقيله واول برغائبه تبعيت طريقيله قبول ايلمشدر وقياس ايسه انجق كندو نفسنه قبولى معتبر اولمق ايدى غائبه ولايتى اولمديغى اجلدن عن نفسه ده اولان ضمير عبد حاضره راجعدر (وقبول الغائب ورده لغو) صكره اول غائب اولان كمسنه نك مكاتبه قبول ايدوب رد ايلمسى لغو اولور رده ده اولان ضمير غائبه راجعدر (ويؤخذ الحاضر بكل البدل ولا يؤخذ الغائب بشيء) واول حاضر اولان عبد كل بدل ايله اخذ اولنور و اول غائب اولان عبد برشيئله اخذ اولنمز زيرا عقد اوزرينه منعقد اولمشدر (وايهما ادى اجبر المولى على القبول وعتقا) وبو حاضر اولان عبد ايله غائب اولان عبدك هر قنغيسى اول بدل كتابتى ادا ايليه مولى اولان كمسنه انى قبول ايلمكه جبر اولنور و بو حاضر اولان عبد ايله غائب اولان عبدك ايكيسى دخى عتق اولورلر و غائب و حاضردن هيچ برى ويرديكى مال ايله آخر اوزرينه رجوع ايلمز (ولا يرجع احدهما على الاخر وكذا لو كاتبهما معا) ودخى بچن ايكيسنى معا مكاتبه ايلسه اكر اوزرنده اولان مال كتابتى ادا ايدرلر ايسه عتق اولورلر واكر عاجز اولورلر ايسه حالت رقه عودت ايدرلر (ولا يعتق احدهما باداء حصته) وبو ايكى عبدك برى كندو حصه سنى ادا ايلمك ايله عتق اولمز (بخلاف ما لو كانا لاثنين) اما بچن ايكيسى ايكى آدمك اولسه تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى هر برسى كندو حصه سن ادا ايلسه عتق اولور حصته ده اولان ضمير احدهمايه راجعدر (ولو عجز احدهما ثم ادى الاخر الكل عتقا ولا يرجع على الاخر) يعنى بچن ايكى مكاتبك برى بدل كتابتى ادا ايلمدن عاجز اولسه صكره اول برسى اول بدلك كايسن ادا ايلسه ايكيسى دخى عتق اولورلر واول كل بدلى ويرن كمسنه اول بر آخرك اوزرينه حصه سيله رجوع ايلمز (وان كاتبت امة عنها وعن صغيرين لها جاز واى ادى اجبر المولى على القبول وعتقوا ولا يرجع على غيره) واكر برامه كندو نفسندن وايكى صغير اولادندن اوترى مكاتب ايلسه عقد جائز و صحيح اولور وهر قنغيسنكه بدلى كندو يانندن ادا ايلسه مولى اولان كمسنه انك قبولنه جبر اولنور وجمله سى عتق اولورلر زيرا متبرعدر عنها ده اولان ضمير امه يه راجعدر

باب كتابة العبد المشترك

بو بابده مصنف رحمة الله عليه عبد مشتركك كتابتى احكامنى بيان ايدر (ولو اذن احد الشريكين فى عبد للاخر ان يكاتب حصته منه بالف ويقبض البدل ففعل وقبض البعض فعجز المكاتب فالمقبوض للقابض خاصة) يعنى بچن بر عبده شريك اولان ايكى كمسنه نك برى اول بر آخره كندو حصه سنى بيك درهم اوزرينه مكاتبه ايلمكه وبعض بدلى قبض ايلمكه اذن ويرسه بو آخر اول شريكك قولى ايله عامل اولوب واول بدلك بعضيسن قبض ايلسه صكره مكاتب اوله بعض آخرى ادا ايلمدن عاجز اولسه اعدى اول قبض اولنان بعض خاصه قابض اولان كمسنه نك اولور امام ابو حنيفه قتنده زيرا كتابت قتنده متجزى اولمز (خلافا لهما) وامامين ايچون خلاف واردر شريكلر بيننده زيرا قتلرنده اول مقبوض ايكى شريكك مابيننده مشتركدر حصته ده اولان ضمير آخره راجعدر منه ده اولان ضمير عبده راجعدر (امة لرجلين كاتباها فاتت بولد فادعاه احدهما ثم اتت بولد آخر

فادعاه الآخر فعجزت فهي ام ولد للاول وضمن نصف قيمتها ونصف عقرها) بر امه ایکی رجلك مملوکه سی اولوب اول ایکی رجل اول امه یی مکاتبه ایلسه لر مکاتبه اولندقدنصکره اول ایکی رجلك بری انی وطئ ایدوب بر ولد طوغرسه ایکیسنك بر بیسی دعوا ایلسه صکره بر ولد آخر دخی طوغرسه انی دخی اول رجل اخر ادعا ایلسه اول امه دخی بدل کتابتك اداسندن عاجزه اولسه اولکی رجلك ام ولدی اولور واولکی رجل ثانی رجل ایچون اول امه نك نصف قیمتنه ونصف عقرنه ضامن اولور اول مشترکه اولان جاریه یی وطئ ایلدیکی اجلدن کتابها ده اولان ها ضمیری امه یه فادعاه ده اولان ها ضمیری ولده راجعدر قیمتها ده وعقرها ده اولان ضمیرلر امه یه راجعدر (وضمن الثاني تمام عقرها وقيمة الولد وهو ابنه وايهما دفع العقر قبل العجز اليها جاز) وثانی اولان رجل اول امه نك عقرنك تمامنه وولدك قیمتنه ضامن اولور واول ولد اول ثانینك اوغلی اولور واول ایکی رجلك هر قنغیسیکه اول عقری اول امه یه عاجزه اولمزدن مقدم دفع ایلسه جائزدر زیرا مادامکه کتابت باقیدر حق قبض مکاتبه نکدر عقرها ده اولان ضمیر امه یه راجعدر ابنه ده اولان ضمیر ثانی یه راجعدر (وعندهما لا يثبت نسب الولد من الثاني) وامامین قتنده اول ولدك نسبی اول رجل ثانیدن ثابت اولمز زیرا اولکی رجل اولکی ولدی ادعا ایلمك ایله کامل ام ولد اولمشدر بو ایله اولیجق ثانینك وطئ جائز دکلدر (ولا يضمن قيمته) ودخی اول ولدك قیمتنه ضامن اولمز قیمته ده اولان ضمیر ولده راجعدر (وحكمه كامه ويضمن تمام العقر) واول ولدك حکمی اناسی حکمی کبیدر عقرلك تمامنه ضامن اولور (ويضمن الاول نصف قيمتها مكاتبة عند ابي يوسف) وامام ابو یوسف قتنده مکاتبه اولدیغی حالده اولکی رجل اول امه نك نصف قیمتنه ضامن اولور قیمتها ده اولان ضمیر امه یه راجعدر (والاقل منه ومن نصف ما بقي من البدل عند محمد) وامام محمد قتنده نصف قیمتندن وبدلدن باقی قلانك نصفندن اقله ضامن اولور منه ده اولان ضمیر قیمته راجعدر (ولو لم يطأ الثاني بل دبرها فعجزت بطل التدبير وهي ام ولد للاول والولد له) واكر اول ثانی رجل اول امه یی وطئ ایلیوب مدبر ایلسه امه دخی کتابتدن عاجزه اولسه اول تدبیر باطل اولور وامه اول اولکی رجلك ام ولدیدر باتفاق ائمه ایله وولد دخی اولکی رجلك اولور دبرها ده اولان ضمیر امه یه راجعدر له ده اولان ضمیر اوله راجعدر (وضمن نصف قيمتها ونصف عقرها) یعنی اولکی رجل کندو شریکی ایچون اول امه نك نصف قیمتنه ونصف عقرنه ضامن اولور قیمتها ده وعقرها ده اولان ضمیرلر امه یه راجعدر (ولو اعتقها احدهما موسرا فعجزت ضمن المعتق نصف قيمتها ويرجع به عليها) یعنی چن ایکی شریکك بری اول امه یی موسر اولدیغی حالده عتق ایلسه اول امه کتابتدن عاجزه اولسه معتق اولان کمسنه کندو شریکنه اول امه نك نصف قیمتنه ضامن اولور واول امه نك اوزرینه نصف قیمتله رجوع ایلر (خلافا لهما) وامامین ایچون خلاف واردر زیرا انلرك قتنده اول نصف ایله اول امه نك اوزرینه رجوع ایلمز اعتقها ده اولان ضمیر مکاتبه اولان امه یه راجعدر قیمتها ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر به ده اولان ضمیر نصفه راجعدر علیها ده اولان ضمیر امه یه راجعدر (وان لم تعجز فلا ضمان) واكر اول امه کتابتدن عاجزه اولمز ایسه ضمان یوقدر امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما يضمن الموسر) وامامین قتنده موسر اولان کمسنه ضامن اولور زیرا انلرك قتنده تدبیر ایله اعتاق متجزی اولمز (ويجب السعاية في المعسر) یعنی چن مکاتبه نك سیدی معسر اولسه مکاتبه نك اوزرینه سعی ایلمکلك واجب اولور (ولو دبر احد الشريكين ثم اعتق الآخر موسرا ضمنه المدبر او استسعى العبد او اعتقه) وچن ایکی شریکك بری اول مابینلرنده مشترك اولان عبدی مدبر ایلسه صکره اول ایکی شریکك بری موسر اولدیغی حالده اول عبدی عتق ایلسه اول موسر الیها اولان مدبر اول معتق اولان کمسنه یه تضمین ایتدیره یاخود عبدی سعی ایتدیره یاخود عبدی کندوسی دخی عتق ایلیه (وان عكسا فالمدبر يعتق او يستسعى) واكر اولکی صورتك عکسی اولسه یعنی ایکی شریکك بری عبدی عتق ایلسه واول بر آخر انی مدبر ایلسه اعبدی مدبر اولان کمسنه استرسه عتق ایلیه واسترسه سعی ایتدیره وبو معتق ابو حنیفه قتنده ضامن اولمز (وعندهما ان دبر الاول ضمن نصف قيمته موسرا او معسرا او عتق الآخر لغو) وامامین قتنده اکر ایکی شریکك اولکیسی اول عبدی مدبر ایلسه قیمتنك نصفنه ضامن اولور کرك موسر اولسون کرك معسر اولسون واول آخرك عتقی لغو اولور زیرا اعتاق انلرك قتلرنده متجزی اولمز (وان اعتق الاول ضمن لو موسرا او استسعى العبد لو معسرا وتدبير الآخر لغو) واكر اول ایکی شریکك اولکیسی عتق ایلسه موسر ایسه ضامن اولور معسر ایسه عبده سعی ایتدیره واول بر آخرك

تدبیری لغو اولور

باب العجز والموت

بو بابده مکاتبك نجوم کتابتدن موتله وغیریله عاجز اولمسنك احکامی بیان اولنور (اذا عجز المكاتب عن نجم فان رجي له حصول مال لا يعجل الحاكم بتعجيزه ويمهل يومين او ثلاثة) یعنی چن مکاتب اولان عبد بر نجمك اداسندن یعنی بر اینك قسط معیننده عاجز اولسه اکر اول مکاتب اولان کمسنه یه مستقبلده بر مالك حصولی رجا اولنوب انتظار اولنور ایسه حاکم اولان کمسنه انی تعجیز ایلمکه عجله ایلمیه وایکی یا اوچ کون مهله ویره یوتر کیبده اولان ضمائر مکاتبه راجعدر (والا عجزه وفسخ الكتابة ان طلب سيده او عجزه سيده برضاه) واكر اول مکاتب مستقبلده بر مالك حصولی توقع اولنوب رجا اولنمز ایسه حاکم اولان کمسنه انی تعجیز ایلیه وکتابتی فسخ ایلیه اکر مولاسی اولان کمسنه فسخی طلب ایدرسه ویاخود سیدی اولان کمسنه کندو رضاسیله انی تعجیز ایلیه بو ترکیبده اولان ضمائر بنه مکاتبه راجعدر (وعند ابي يوسف لا يعجزه ما لم يتوال عليه نجمان) وامام ابو یوسف قتنده اول مکاتب تعجیز اولنمیه مادامکه اوزرینه ایکی نجم متوالی اولمیه زیرا حضرت علی رضی الله عنه بیورورلرکه (اذا توالى على المكاتب نجمان رد الى الرق) (واذا عجز عادت احكام رقه) وچن مکاتب اولان کمسنه عاجز اولسه احکام رق انك اوزرینه عودت ایدر (وما في يده لمولاه) واكر اول مکاتبك یدنده نه وار ایسه مولاسنکدر فی یده ده ولمولاه ده اولان ضمیرلر مکاتبه راجعدر (ويحل له ولو اصله من صدقة) واول مکاتبك یدنده اولان شیء اول مولایه حلال اولور اصلی صدقه دنده اولورسه زیرا اول مکاتبك کسبی مولاسنکدر (وان مات عن وفاء لا تفسخ ويؤدي بدلها من ماله) واكر اول مکاتب اولان عجز مز بدل کتابتی وفا ایده جك مال اوزره وفات ایلسه کتابت فسخ اولنمز واوزرنده اولان کتابت کندو مالندن ادا اولنور بدلها ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (ويحكم بعتقه في آخر جزء من حياته ويورث ما بقي من ماله ويعتق اولاده الذين شراهم او ولدوا في كتابته او كوتبوا معه تبعا او قصدا) واول مکاتب متوفی اولدقدنصکره حیاتنك آخر جزئندن عتقنه حکم اولنور وبدل کتابتی ادا اولندقدنصکره مالندن باقی قلان مقدار وارثلرینه میراث اولور ودخی حال حیاتنده شرا ایلدیکی اولاد یاخود زمان کتابتنده طوغن اولادی ودخی کندوسیله معا مکاتبه اولنمش اولان اولاد تبعیت طریقیله یاخود قصد طریقیله عتق اولنورلر بعتقه ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر من ماله ده اولان ضمیر من حیاته ده اولان ضمیره راجعدر اولاده ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر شراهم ده اولان ضمیر اولاده راجعدر (وان لم يترك وفاء وله ولد ولد في كتابته سعى على نجومه) واكر اول مکاتب اولان کمسنه بدل کتابتدن وفا ایده جك شیء ترك ایتمز ایسه وحالبوکه اول کتابتك زمان کتابتنده طوغمش بر ولدی واردر بنه باباسنك اوزرنده اولان نجومه سعی ایده له ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر فی کتابته ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر علی نجومه ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (فاذا ادى حكم بعتقه وعتق ابيه قبل موته) وجزء مز بو ولد اول باباسنك اوزرنده اولان مالی ادا ایلیه کندو عتقنه ودخی باباسنك عتقنه قبل الموت حیاتنك آخر جزئنده حکم اولنور وولدك عتق اولندیغنك سببی زیرا باباسنك کتابته وقت عقدده داخلدر وباباسنك اجزاسندندر اکا متصلدر بعتقه ده اولان ضمیر ولده راجعدر ابیه ده اولان ضمیر بنه ولده راجعدر قبل موته ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (والولد المشترى اما ان يؤدي حالا او يرد في الرق) یعنی مکاتب اولان کمسنه نك زمان کتابتده طوغمش ولدی اولمیوب بر مشتری ولدی اولسه ایمدی بو ولد مشترا اسنك اوزرنده اولان مالی فی الحال ادا ایلیه یاخود رقه عودت ایلیه ولد المشتری دیدیکی کندوسیله معا اشترا اولنمش اوغلودر (وعندهما هو كالاول) وامامین قتنده بو مشتری اولان ولد مکاتبك زمان کتابتنده طوغان ولدی کبیدر زیرا کندو منزله سنده اولمشدر (وان مات المكاتب وترك ولدا من حرة ودينا على الناس فيه وفاء فجنى الولد فقضى بارش الجناية على عاقلة الام لا يكون ذلك قضاء بعجز المكاتب) واكر مکاتب اولان عبد وفات ایدوب حره دن حاصل اولمش بر ولد ایله ناس اوزرنده بدل کتابتی وفا ایدر بر مقدار دیون ترك ایلسه صکره مزبور ولد بر کمسنه یه جنایت ایدوب جرح ایلسه مثلا قاضی اولان کمسنه ارش جنایتله اول ام عاقله نك اوزرینه قضا ایلسه بو قاضینك ایلدیکی قضا اول مکاتبك عاجز اولدیغنه قضا اولمز زیرا قضا کتابته منافی دکلدر فیه ده اولان ضمیر دینه راجعدر (وان اختصم موالي الام والاب في ولائه فقضى به لموالي الام فهو قضاء بعجزه) واكر اول مکاتبك موالیسی

ایله ایلك موالیسی اولان کمسنه‌لر اول ولدك ولاسنده اختصام ایلسه‌لر قاضی دخی ولایی اول امك موالیسنه قضا ایدوب حکم ایلسه ایدی بو قضا اول مکاتب اولان کمسنه‌نك عجزنه قضادر زیرا ولدك ولاسی امك موالیسنه حکم ایلمك باباسنك رقنه مقتضیدر اول ایسه فسخ کتابته موجبدر بعجزه‌ده اولان ضمیر مکاتبه راجعدر (ولو جنی عبد فکاتبه سیده جاهلا بجنایته فعجز دفع او فدی) یعنی بر عبد اولان کمسنه جنایت ایدوب مجروح ایلسه مثلا سید دخی اول عبدك ایلدیکی جنایته جاهل اولدیغی حالده انی مکاتب ایلسه مکاتب ایلدکدنصکره کتابتدن عاجز اولسه مولاسی اولان کمسنه مخیر اولور استرسه انی اول ایلدیکی جنایت مقابله‌سنده دفع ایلیه واسترسه فدا ایلیه کاتبه‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر سیده‌ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وکذا لو جنی المکاتب فعجز قبل القضاء به) ودخی سید اولان کمسنه عبدی دفع ایلمکله فدا ایلمه‌نك مابیننده مخیردر بر مکاتب بر جنایت ایدوب موجبیله حکم وقضا اولنمزدن اول عاجز اولسه به‌ده اولان ضمیر موجب جنایته راجعدر (ولو بعد ما قضی علیه به فهو دین یباع فیه) واکر ارش جنایتله اوزرینه قضا اولندقدنصکره عاجز اولسه اول ویریلان ارش جنایت اوزرینه دین اولور وانك سببیله بیع اولنمسی جائزدر زیرا کندو رقبه‌سنه لازم اولمش دیندر علیه‌ده اولان ضمیر مکاتبه فیه‌ده اولان ضمیر دینه راجعدر (ولا تفسخ الکتابة بموت السید ویؤدی البدل الی ورثته علی نجومه) یعنی بر عبد مکاتبك سیدی وفات اولسه کتابت فسخ اولنمز زیرا کتابت عبدك حقیدر صکره بو مذکور مکاتب اوزرنده اولان بدل کتابتی سیدینك وارثلرینه ادا ایلیه تقسیط اولنان نجوم سببیله ورثته‌ده اولان ضمیر سیده راجعدر نجومه‌ده اولان ضمیر بدله راجعدر یاخود مکاتبه راجعدر (فان اعتقه بعضهم لا ینفذ) ایمدی بر اول وارثلرك بعضیسی اول مکاتبی عتق ایلسه نافذ وصحیح اولمز زیرا کندونك اولمین شیئی عتق ایلمشدر (وان اعتقوه کلهم عتق مجانا) واکر وارثلرك جمله‌سی انی عتق ایلسه‌لر مجانا آزاد اولور وقیاس اولنمق ایدی اعتقه‌ده واعتقوه‌ده اولان ضمیرلر مکاتبه راجعدر

کتاب الولاء

بو کتاب ولانك احکامی بیاننده‌در ولا فتح واو ایله محبت ونصرت معناسنه اولان ولایتدن مشتقدر زیرا ولاء عتاقه‌ده وموالاتده محبت ونصرت واردر یاخود قرب معناسنه اولان ولیدن مشتقدر واصطلاح شرعده (هو التناصر بولاء العتاقه) دیو تعریف ایلمشلردر (الولاء لمن اعتق ولو بتدبیر او استیلاد او کتابة او وصیة او ملك قریب) یعنی معتق اولان عبدك ولاسی انی عتق ایدن کمسنه‌نکدر دیو واقع اولان عتق کرك عبدی مدبر قلمغله اولسون کرك جاریه‌یی استیلاد ایتمکله اولسون کرك مکاتب ایلمکله اولسون کرك وصیت ایلمکله اولسون کرك ملك قریب ایله اولسون مثلا قریبی اولان کمسنه‌یی انی شرا ایلسه یاخود هبه ایلسه یاخود وصیت ایله ملك ایلسه عتق اولور وبو مسئله‌ده رجل ایله خاتون برابردر (ولغا شرطه لغیره او سائبته) یعنی مولا اولان کمسنه بر کندو عبدینی عتق ایلیوب ولاسی کندودن غیری کمسنه‌یه شرط ایلسه یاخود سائبه‌یه یعنی اندن وارث اولمامغی شرط ایلسه لغو اولور زیرا شرع شریفه مخالفدر سیده مخالفت اولدیغی کبی شرطه‌ده اولان ضمیر ولایه راجعدر لغیره‌ده اولان ضمیر مولایه راجعدر (ومن اعتق حاملا من زوج قن فولدت لاقل من نصف سنة فولاء الولد له لا ینتقل عنه ابدا) وشول کمسنه که قن اولان زوجندن حامل اولان جاریه‌سن عتق ایلیه مزبوره جاریه عتق اولندقدنصکره نصف سنه‌دن اقلده طوغرسه اول طوغن ولدك ولاسی اول معتق اولان کمسنه‌دن انتقال ایلمز ابدا (وکذا لو ولدت توأمین احدهما لاقل من نصفها) ودخی ولا معتق اولان کمسنه‌نك اولور بر اول قندن حامل جاریه ایکی ولد طوغرسه وبری بر سنه‌نك نصفندن اقلده طوغسه (وان ولدت لاکثر من ذلك فولاؤه له ایضا) واکر نصف سنه‌دن اکثرده طوغرسه کروده بر کیدر یعنی ولاسی معتق اولان کمسنه‌نك اولور زیرا ولد اول امك بر جزئیدر اکا صفات شرعیه‌ده تابع اولور کورلمزمیکه مزبور ولد حریتده ورقیتده اناسنه تابع اولور (لکن ان اعتق الاب جره الی موالیه) لکن بر اول ولدك باباسی اولان کمسنه عتق اولنسه کندو اوغلنك ولاسنی کندو موالیسنه جر ایدر جره‌ده اولان ضمیر بارز ولایه راجعدر موالیه‌ده اولان ضمیر ابه راجعدر (ولا یرجع الاولون علیهم بما عقلوا عنه قبل الجر) یعنی اول اولان کمسنه‌لر موالی الامدر اول برلرینك اوزرلرنده‌کی موالی الابدر اول ولد ایچون ویردکاری دیتله قبل الجر رجوع ایلمزلر عقلوه‌ده اولان ضمیر ماقبلنده اولان مایه راجعدر

عنه‌ده اولان ضمیر ولده راجعدر (ولو تزوج عجمی له مولی موالاة او لا معتقة فولدت منه فولاء الولد لموالیها) یعنی بر مولای موالاة مولاسی اراولان بر عجمی بر معتقه اولان جاریه تزوج ایلسه تزوجدنصکره مزبور عجمیدن بر ولد طوغرسه ایمدی بو طوغان ولدك ولاسی اول معتقه اولان جاریه‌نك مولاسنکدر (وعند ابی یوسف حکمه حکم ابیه) وامام ابو یوسف قتنده اول ولدك حکمی باباسنك حکمی کبیدر ایکی صورتده‌ده له‌ده اولان ضمیر عجمی‌یه راجعدر منه‌ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر لموالیهاده اولان ضمیر معتقه‌یه راجعدر (والمعتق مقدم علی ذوی الارحام مؤخر عن العصبة النسبیة) یعنی معتق اولان کمسنه ذوی الارحامك اوزرینه مقدم وعصبات نسبیه‌دن مؤخردر نته کیم بیانی کلسه کرکدر (فان مات السید ثم المعتق فارثه لاقرب عصبة سیده) وبر سید اولان کمسنه وفات ایتسه صکره معتق دخی فوت اولسه ایمدی اول معتقك ارثی سیدینك اقرب اولان عصبه‌سنکدر وارثه‌ده اولان ضمیر معتقه راجعدر (فیکون لابنه دون ابیه لو اجتمعا) ایمدی بر اول وفات ایدن سیدك بر اوغلی ایله بر باباسی قالسه میراث اوغلك اولور امام ابو حنیفه قتنده وامام محمد قتنده باباسنك اولمز بر ایکیسی موجود اولوب مجتمع اولسه‌لر (وعند ابی یوسف لابیه السدس والباقی للابن) وامام ابو یوسف قتنده باباسنك قلان میراثدن سدسی واردر وباقیسی اوغلکدر (وعند استواء القرابة تستوی القسمة) وبر وفات ایدن سیدك وارثلری اولان کمسنه‌لر قرابتده مستوی اولسه‌لر مثلا جمله‌سی کندو اولادی ویاخود اولادینك اولادی اولسه‌لر مابینلرنده قسمت مستوی اولور یعنی برابر اولور زیرا علتده درجه‌ده مستویلردر (ولیس للنساء من الولاء الا ما اعتقن او اعتق من اعتقن او کاتبن او کاتب من کاتبن الحدیث) یعنی نساء طائفه‌سنه ولادن بر نسنه یوقدر الا عتق ایلدکاری یاخود مکاتب ایلدکاری کمسنه‌لرك ولاسی واردر ودخی کندولر عتق ایلدکاری یاخود مکاتب ایلدکاری کمسنه‌لرك مکاتبلرینك بعض روایاتده زیاده‌لك واردر که او کاتبن او کاتب من کاتبن دنصکره (او دبرن او دبر من دبرن) وارد اولمشدر بو حدیث شریفی تأمل وتدبر ایلیوب اکله (فصل) بو فصل ولاء معاقده احکامی بیاننده‌در ولاء الموالاة سببه العقد ولاء موالاتك سببی عقددر مثلا بر عاقل وبالغ یاخود صبی عاقل کمسنه کندو باباسنك اذنی ایله یاخود وصیسی اذنیله بر مجهول النسب غیر عربی اولان کمسنه‌یه بن اولسك سکا وارث اولاین وبر سندن بر جنایت واقع اولسه دیتی اوزریمه اولسون دیسه مولی الموالاة اولور زیرا مولی الموالاة اوچ شرطله صحیح اولور بری مولی الموالاتك معتق اولمامقدر وبری عربی اولمامقدر وبری کمسنه‌یه منسوب اولمامقدر ونسب معروفی اولمامقدر سببه‌ده اولان ضمیر ولایه راجعدر (فلو اسلم عجمی علی ید رجل ووالاه علی ان یرثه ویعقل عنه او والی غیر من اسلم علی یده صح ان لم یکن معتقا) ایمدی بر عجمی کمسنه بر رجلك یدیله اسلامه کلسه مزبور رجل اول عجمی‌یه موالاة ایدوب کندویه وارث اولمق اوزره وایلدیکی جنایتی قبول ایدوب دیتنی ویرمك اوزره یاخود کندو یدینك غیری بسیله اسلامه کلنی موالاة ایلسه صحیح اولور اکر بو اسلامه کلانك معتق اولمزایسه ولاوده وان یرثه‌ده وعنه‌ده اولان ضمیر بارزلر عجمی‌یه راجعدر علی یده‌ده اولان ضمیر رجله راجعدر (وعقله علیه وارثه له) یعنی اول عجمی اولان کمسنه‌نك دیتی اول موالاة ایدن رجلك اوزرینه ومیراثی دخی انکدر (ان لم یکن له وارث) اکر اول عجمی اولان کمسنه‌نك وارثی یوغیسه عقله‌ده اولان ضمیر عجمی‌یه راجعدر علیه‌ده اولان ضمیر رجله راجعدر وارثه‌ده اولان ضمیر بنه عجمی‌یه راجعدر له‌ده اولان ضمیر بنه رجله راجعدر (وهو مؤخر عن ذوی الارحام) یعنی بو مولی الموالاة اولان کمسنه میراثده ذوی الارحام اولان کمسنه‌لردن مؤخردر زیرا ذوی الارحام قرابت ایله وارث اولورلر وقرابت ایسه ولادن اقویدر (وما لم یعقل عنه فله ان یفسخه قولا بحضرته وفعلا مع غیبته بان ینتقل عنه الی غیره) یعنی عقد ولاء صاحبی اولان کمسنه مادامکه موالاة ایلدیکی کمسنه انك ایچون دیت ویرمیه اکا جائزدر که اول مولانك حضورنده اول عقد ولائی قول ایله فسخ ایلیه ودخی غیبتنده فعل ایله فسخ ایلیه مثلا اول مولانك اوزرنده اولان ولائی غیری‌یه نقل ایلمکله زیرا عقد غیر لازمدر عنه‌ده اولان ضمیر عجمی‌یه راجعدر فله‌ده اولان ضمیر رجله راجعدر یفسخه‌ده اولان ضمیر عقد ولایه راجعدر بحضرته‌ده اولان ضمیر مولایه راجعدر مع غیبته‌ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وبعد ان عقل عنه او عن ولده لا یفسخه هو ولا ولده) یعنی مولی اولان کمسنه بر اول موالاة ایلدیکی کمسنه‌دن اوتوری یاخود ولدندن اوتوری دیت ویرسه ایمدی موالاة اولان کمسنه‌یه ودخی ولدی اولان کمسنه‌یه

جائزدكلدركه اول عقدى فسخ ايليه لرغرض حاصل اولديغيچون عنه ده اولان ضمير موالاة اولان كمسنه يه
راجعدر ولده ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر بفسخه ده اولان ضمير عقده راجعدر (ولا لاعلى ان يبرأ
عن ولائه بحضره) ودخى اعلى اولان كمسنه يه كه موالاتدر جائزدركه اول اسفل اولان كمسنه نك ولاسندن برى
اوله اسفلك محضرنده عدم لزومى اولديغيچون عن ولائه ده اولان ضمير اسفله راجعدر بحضره ده اولان ضمير بنه
اكا راجعدر (ولو اسلمت امرأة فوالت اواقرت بالولاء فولدت مجهول النسب اوكان معها ولد صغير كذلك
يتبعها فيه) يعنى اكر مجهولة النسب بر كافره خاتون مسلمه اولوب صكره موالاة ايلسه ياخود ولايه اقرار ايلسه
صكره اول خاتون مجهول النسب بر ولد طوغرسه ياخود كندو سيله مجهول النسب بر ولد اولسه اول ولد اول
خاتونه ثبوت ولاده تابع اولور امام ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) وامامين قتنده خلاف واردر زيرا قتلرنده
تابع اولمز زيرا امك كندو ولدينك مالنه ولايتى اولماديغيچون ولدينه اولمق بالطريق الاولى معها ده اولان ضمير
امرأه يه راجعدر يتبعها ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر فيه ده اولان ضمير ولايه راجعدر

كتاب الاكراه

بو كتابده اكراهك احكامى بيان اولنور اكراه لغتده اجبار معناسنه در واصطلاح فقهاده (هو فعل يوقعه الانسان
بغيره) اكراه بر فعلدركه انسان قصد ضرر طريقيله غيره ايقاع وايصال ايدر (يفوت به رضاه) كه اول فعل سببيله
اول غيرك رضاسى فوت اولور مثلا حبس وضرب كبى (او يفسد اختياره مع بقاء اهليته) وياخود اول مكرهك
اختيارى فاسد اولور مثلا قطع وقتل كبى اهليتنك بقاسيله به ده اولان ضمير فعله راجعدر رضاه ده اولان ضمير
غيره راجعدر اختياره ده اولان ضمير بنه غيره راجعدر اهليته ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وشرطه قدرة
المكره على ايقاع ما هدد به سلطانا كان او لصا) يعنى اكراه ايلمك شرطى مكره اولان كمسنه نك تهديد وتخويف
ايلديكى فعلك ايقاع واجراسنه قادر اولمسيدر كرك اول تهديد ايدن كمسنه صاحب سلطنت اولسون كرك
حرامى اولسون به ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر (وخوف المكره وقوع ذلك) ودخى مكره
اولان كمسنه اول مكرهك فعلندن خوف ايلمسى شرطدر (وكونه ممتنعا قبله عن فعل ما اكره عليه لحقه)
ودخى مكره اولان كمسنه نك اكراه اولنديغى فعلدن قبل الاكراه ممتنع اولمسى شرطدر اول اكراه اولنان
كمسنه نك اوشيده حقى اولديغيچون مثلا ملكنى بيع ايتدرمك كبى ومالنى اتلاف ايلمك كبى وعبدنى اعتاق
ايتدرمك كبى كونه ده اولان ضمير مكرهه راجعدر قبله ده اولان ضمير اكراهه راجعدر عليه ده اولان ضمير
ما قبلنده اولان مايه راجعدر لحقه ده اولان ضمير بنه مكرهه راجعدر (او لحق آخر او لحق الشرع) ياخود براخرك
حقى اولديغيچون مثلا غيرك مالنى اتلاف ايلمكه امر ايلمك كبى ياخود شرعك حقى اولديغيچون مثلا شرب خمره
امر ايلمك كبى (وكون المكره به متلفا نفسا او عضوا) ودخى مكره بهك شرطى نفس ياخود عضو تلف اولمقدر
مثلا بر كمسنه بر آخرى قتل ايله ياخود قطع عضو ايله تهديد ايلمك (او موجبا غما يعدم الرضاء) ياخود مكره اولان
كمسنه نك رضاسنك عدمنه موجب اوله دبو شرط اختلاف ناس ايله مختلفدر زيرا بعض ناس واردركه
كلام ايله متأذى وغملو اولور وبعض ناس واردركه ضرب شديددن بله متأذى اولمز (فلو اكره على بيع او شراء
او اجارة او اقرار بقتل او ضرب شديد او حبس مديد خير بين الفسخ والامضاء) ايمدى اكر بر كمسنه برشئ بيع ايلمكه
وياخود شرا ايلمكه ياخود بر مكانى اجاره يه ويرمكه ياخود برشئ اقرار ايلمكه قتل ايله ياخود ضرب شديد ايله ياحبس
مديد ايله تهديد اولنورا اكراه اولنسه فسخ ايله امضانك ما بيننده مخير اولورا استرسه فسخ ايليه واسترسه قبول ايدايوب
امضا وتنفيذ ايليه زيرا بو عقودك صحتنه رضا شرطدر (وعلكه المشترى ملكا فاسدا ان قبضه) يعنى مشترى
اولان كمسنه اول مكرهك بيع ايلديكى مبيعه ملك فاسد ايله مالك اولورا اكر انى قبض ايلمش اولسه زيرا ركن بيع
اهلندن صادر اولمشدر يملكه ده اولان ضمير مبيعه راجعدر قبضه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (فلو اعتق صح
اعتاقه ولزمه قيمته) واكر اول مشترى اولان كمسنه اول مكرهدن اشترا ايلديكى عبدى عتق ايلسه عتقى صحيح
اولوروا كا اول عبدك قيمتى لازم اولورا اعتاقه ده ولزمه ده اولان ضميرلر مشترى يه راجعدر قيمته ده اولان ضمير
عبده راجعدر (وقبض الثمن او تسليمه المبيع طوعا اجازة) يعنى اكراه ايله بايع اولان كمسنه نك ثمنى طوعا قبض
ايلمسى ياخود مبيعى طوعله تسليم ايلمسى بيعى اجازتدر زيرا رضايه دليلدر تسليمه ده اولان ضمير مبيعه راجعدر

(لافعلهما)

(لا فعلهما كرها ولا دفع الهبة طوعا بعد ما اكره عليها) اما اول قبض ايله تسليمك كره ايله اولمسى اجازت اولمز ودخى
هبه يى طوعله دفع ايلمك اكراه اولنمقدنصكره اجازت اولمز عليها ده اولان ضمير هبه يه راجعدر (فان هلك المبيع
فى يد مشتر غير مكره لزمه قيمته) واكر مبيع اولان شئ غير مكره اولان مشترينك يدنده هلاك اولسه اكا قيمتى
لازم اولور لزمه ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر قيمته ده اولان ضمير هلاك اولان مبيعه راجعدر (وللبايع
تضمين اى شاء من المكره والمشترى) يعنى اكراه ايله بايع اولان كمسنه جائزدركه مكره ايله مشترينك
هرقنغيسنه استرسه تضمين ايتديره (فان ضمن المكره رجع على المشترى بقيمته) ايمدى اكر بايع اولان كمسنه
اول هلاك اولان شيئى مكرهه تضمين ايتدرسه اول هلاك اولان شيئك قيمتى ايله اول مشترينك اوزرينه رجوع
ايدر (وان ضمن المشترى بعد ما تداولته البياعات نفذ كل شراء وقع بعد شرائه لا ما وقع قبله) واكر اول مبيعى
بياعات تداول ايلديكندنصكره يعنى برالدن براله تداول ايلدكدنصكره مشترى يه تضمين ايتدرسه هر بيعكه
ضامنك شراسندنصكره واقع اوله نافذ اولور وشراسندن اول واقع اولان نافذ اولمز تداولته ده اولان ضمير مبيعه
راجعدر بعد شرائه ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر قبله ده اولان ضمير شرايه راجعدر (وان اجاز عقدا منها
جاز ما قبله ايضا) واكر مكره اولان كمسنه عقوددن بر عقدى اجازت ويروب تنفيذ ايلسه ما قبلى دخى جائز اولور
منها ده اولان ضمير عقوده راجعدر ما قبله ده اولان ضمير شرايه راجعدر (وله استرداده اذا فسخ لو باقيا)
يعنى اكر مكره اولان كمسنه بيعى فسخ ايلسه مشترى اولانه جائزدركه اول مبيعى استرداد ايليه اكر اول مبيع
مشترينك يدنده باقى اولورسه له ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر استرداده ده اولان ضمير مبيعه راجعدر
(وحبس يوم وضرب سوط ليس باكراه) يعنى بر كمسنه يى بر كون حبس ايلمك وبر سوط ضرب ايلمك اكراه
دكلدر بحسب العاده اكراه عد اولنمز (الا فيمن يستضر به لكونه ذا منصب) الا شول كمسنه ده كه بر كونلك
حبسندن وبر سوطك ضربندن متأذى ومتضرر اوله صاحب منصب اولديغى اجلدن انك حقنده اكراه
عد اولنور به ده اولان ضمير حبسه راجعدر لكونه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (وان اكره
على اكل ميتة او لحم خنزير او دم او شرب خمر بضرب او حبس او قيد لا يحل التناول) يعنى اكر بر كمسنه ميته
يمه سنك اوزرينه ياخود لحم خنزير يمه سنك اوزرينه ياخود قان يمه سنك اوزرينه ياخود شرب خمر يمه سنك
اوزرينه ضرب ايله ياخود قيد وبند ايله اكراه اولنسه بو اشيايى تناول ايلمك حلال اولمز زيرا بو اشيانك حرام اولمسى
نص ايله ثابت اولمشدر مادامكه بر نفسك ياخود بر عضولك تلفى خوف اولنميجه بو اشيايى تناول ايلمك جائز
كورلمز (وان بقتل او قطع عضو حل) واكر قتل ايله ياخود قطع عضو ايله اكراه اولنسه بو ذكر اولنان اشيايى تناول
ايلمك حلال اولور (ويأثم بصبره على التلف ان علم الاباحة كما فى المخمصة) يعنى قتل ايله ياخود قطع عضو ايله تهديد
اولنان كمسنه جاننك ياخود عضولك تلف ايلمكه صبر ايلمسيله آثم اولورا اكر آنده ايده جكى فعلك مباح اولديغنى
بلورسه اجلق حالتنده اولديغى كبى زيرا بر آدم آج اولسه وبر حرام ميته بولوب يمه سه واجلقدن هلاك اولسه آثم
اولور بصبره ده اولان ضمير اكراه اولنان كمسنه يه راجعدر (وان اكره على الكفر او سب النبى عليه السلام بقتل
او قطع عضو رخص له اظهاره وقلبه مطمئن بالايمان ويوجر بالصبر على التلف) واكر بر كمسنه كفر ايلمكله
ياخود حضرت صلى الله عليه وسلمك سبنده قتل ايله ياخود قطع ايله اكراه اولنسه اول اكراه اولنديغى كفر وسبى اكا
اظهار ايلمكده ترخيص اولنور قلبى ايمان ايله مطمئن اولديغى حالده واول تلف اولنه جق نفسنك ياخود عضولك
تلفنه صبر ايلمسيله مثاب ومأجور اولور له ده اولان ضمير مكرهه راجعدر اظهاره ده اولان ضمير كفره وسبه
راجعدر قلبه ده اولان ضمير بنه مكرهه راجعدر (ولا رخصة بغيرهما) ودخى قتل ياخود قطع عضولك غيريله
اظهاره بر رخصت يوقدر زيرا ضرب وحبس ايله اول مكره عليهك فعلى حلال اولمز (وان اكره على اتلاف مال
مسلم باحدهما رخص له والضمان على المكره) واكر بر كمسنه قتل ايله ياخود قطع عضو ايله بر مسلمك مالنى اتلاف
ايلمكه اكراه اولنسه اول مكره ايچون رخصت واردركه اول مالى اتلاف ايده اول مالك ضمانى مكره اولان كمسنه نك
اوزرينه در باحدهما ده اولان ضمير قتل ايله قطعه راجعدر له ده اولان ضمير مكرهه راجعدر (او على قتله او قطع
عضوه لا يرخص له ذلك) واكر قتل ايله ياخود قطع عضو ايله بر آدمك قتلنه ياخود قطع عضونه اكراه اولنسه
اول ذلك الفعل كه قتل ياخود قطعدر اكا ترخيص اولنمز قتله ده اولان ضمير مسلمه راجعدر (فان فعل

فالقصاص على المكره فقط) ایدی اکر اول مکره اولان کسنه اول مکره علیه اولان فعلی اشلسه قصاص مکره
اولان کسنه نك اوزرینه در فقط امام ابو حنیفه قتنده (وعند ابی یوسف لا یجب على احد) وامام ابو یوسف
قتنده هیچ برینك اوزرینه لازم وواجب دکلدر وامام زفر قتنده قاتلك اوزرینه در فقط (ولو اکره على ان یتردی
من جبل ففعل فدیته على عاقلة المکره) وبجن بر کسنه بر آخری بر طاغدن آشغه اکراه ایلسه اول مکره دخی
کندوسن اول جبلدن القا ایلسه دیتی مکره اولان کسنه نك عاقله سی اوزرینه در امام ابو حنیفه قتنده
(وعند محمد علیه القصاص) وامام محمد قتنده اول مکرهك اوزرینه در قصاص (وعند ابی یوسف فی ماله)
وامام ابو یوسف قتنده دیتی مکره اولان کسنه نك مالنده در فده بنه ده اولان ضمیر متردی اولان کسنه یه راجعدر
(ولو اکره بقتل على تردا واقتحام نار او ماء وکل مهلك فله الخیار فی الاقدام والصبر) وبجن بر کسنه بر آخری قتل ایله
کندوسن بر یوکسك یردن القا ایلمکه یاخود کندوسن بر آتشه اقتحام ایدوب هجوم ایلمکه یاخود بر صویه القا
ایلمکه اکراه اولنسه وحال بو که ذکر اولنان اشیاء ثلاثه نك هر بریسی مهلکدر اول مکره ایچون اقدام ایدوب
کندوسن القا ایلمه ده وصبر ایدوب ایلمه ده مخیر اولملق واردر امام ابو حنیفه قتنده (وقالا یلزمه الصبر) وامامین
دیدیلر که اکا لازم اولان صبر ایلمکدر زیرا کندو نفسنی القا ایلمکله قتله مباشر در فله ده اولان ضمیر مکرهه
راجعدر (ولو وقعت نار فی سفینة ان صبر احترق وان القى نفسه غرق فله الخیار عند الامام وعند محمد یلزمه
الثبات) بر کسنه بر سفینه ده اولسه واول سفینه یه آتش دوشسه اکر آتشه صبر ایلسه محترق اولور وا کر کندوسن
دکزه آتسه غرق اولور ایدی اول کسنه امام ابو حنیفه قتنده مخیر اولور استرسه صبر ایلسون واسترسه کندوسن
دکزه القا ایلسون وامام محمد قتنده اکا اول سفینه نك ایچنده قالوب ثابت اولملق لازمدر فله ده اولان ضمیر سفینه ده
اولانه راجعدر یلزمه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وان اکره على طلاق او اعتاق او توکیل بهما نفذ ویرجع بقیمة
العبد على المکره) واکر بر کسنه بر کسنه یی خاتوننك طلاق ایلمکه یاخود عبدینی عتق ایلمکه یاخود بو ایکی شیئك
برینی اشلمکه وکیل نصب ایلمکه اکراه ایلسه نافذ وصحیح اولور واول عتق ایلدیکی عبدك قیمتی ایله مکره اولان
کسنه نك اوزرینه رجوع ایدر کرك بو مکره اولان کسنه معسر اولسون کرك موسر اولسون زیرا ضمان یسار
وعسار ایله مختلف اولمز (وکذا ینصف المهر لو الطلاق قبل الدخول ولا رجوع لو بعده) ودخی مکرهك اوزرینه
قبل الدخول نصف مهر ایله طلاق ویرسه رجوع اولنمز اکر صکره دخی اولسه بعده ده اولان ضمیر دخوله
راجعدر (وصح یمین المکره ونذره وظهاره ولا یرجع بما غرم بسبب ذلك) یعنی مکره اولان کسنه نك یمینی
ونذری وظهاری صحیح وجائزدر بو اشیا سببیله غرامه ایلدیکی شیئله رجوع ایلمیه نذره ده اولان ضمیر مکرهه
راجعدر (ورجعته وایلاؤه فیه وفیئه واسلامه) ودخی مکره اولان کسنه نك طلاق رجعیسی وایلاسی
وایلادن فیء یعنی رجوع ایلمسی واسلامی صحیحدر زیرا هر عقد که فسخه محتمل اولمیه اکراه انك صحتنه
مانع اولمز (لکن لا قتل فیه لو ارتد) لکن اکراه ایله اسلامه کلوب صکره مرتد اولانه قتل یوقدر فیه ده اولان ضمیر
اکراه ایله مسلم اولانه راجعدر (ولا یصح ابراؤه ولا ردته فلا تبین بها امرأته) یعنی مکره اولان کسنه نك ابراسی
ومرتد اولمسی صحیح اولماز ایدی بو تقدیر جه اکراه ایله مرتد اولان کسنه نك امرأه سی کندودن باین اولمز
امرأته ده اولان ضمیر مرتده راجعدر (فان ادعت تحقق ما اظهره وادعى ان قلبه مطمئن بالایمان صدق)
ایدی اکر زوجه کندو زوجنك اظهار ایلدیکی ردتك تحققنی دعوی ایلسه وزوج اولان کسنه قلبی
ایمان ایله مطمئن اولدیغنی دعوی ایلسه زوج بو صورتده تصدیق اولنور زیرا ارتداد عیاذا بالله تعالى اعتقاده
متعلقدر اعتقاد ایسه اکراه ایله متغیر اولمز اظهره ده اولان ضمیر مایه راجعدر قلبه ده اولان ضمیر مکرهه
راجعدر (ولو اکره على الزنا ففعل حد ما لم یکرهه السلطان) واکر بر کسنه بر کسنه یی زنا ایلمکه اکراه ایلیوب
اول دخی زنا ایلسه حد اولنور ما دامکه انی سلطان اکراه ایلمیه وبجن سلطان اکراه ایلسه حد اولنمز (وعندهما
لا حد علیه وبه یفتى) وامامین قتنده اکا حد یوقدر بو قول ایله فتوی اولنور یعنی فتوی اولنمسنك اوزرینه در
زیرا اکراه حدی مسقطدر

کتاب الحجر

حجر لغتده منع معناسنه در واصطلاح شرعده (هو منع نفاذ تصرف قولی) یعنی تصرف قولینك نفاذنی منع

ایلمکدر ومصنف رحمة الله علیهك تصرف قولی دیدیکی تصرف فعلیدن احترازدر زیرا تصرف فعلی منع اولنمز
(واسبابه الصغر والجنون والرق) یعنی حجر اولنمه نك سببلری اوچدر بری صغیردر زیرا صغیرك عقلی یوقدر
بو اجلدن تصرفی غیر صحیح اولدی وبری جنوندر زیرا مجنون معدوم العقلدر بو اجلدن تصرفی غیر صحیح وبری
رقدر زیرا رقیق ویدنده اولان شیء مولاسنکدر ایدی تصرفی غیر نافذدر (فلا یصح تصرف صبی او عبد بلا اذن
ولی او سید) ایدی صبینك اذن ولیسز تصرفی وعبدك اذن مولاسز تصرفی صحیح دکلدر (ولا تصرف المجنون
المغلوب بحال) ودخی مجنون مغلوبك تصرفی بر حالده صحیح دکلدر (ومن عقد منهم وهو یعقله فولیه مخیر بین ان
یجیزه او یفسخه) وشول ذکر اولنان کسنه لردن بری بر عقد ایلسه وحال بو که اول کسنه اول عقدی تعقل ایلیوب
یعنی بیعك ملکی سالب وشرانك ملکی جالب اولدیغن بلدی ایدی اول کسنه نك ولیسی اول عقدی اجازت ایدوب
وفسخ ایلمانك بیننده مخیر اولور منهم ده اولان ضمیر صغیر ومجنون ورقیقه راجعدر یعقله ده اولان ضمیر بارز بیعه
راجعدر فولیه ده اولان ضمیر من لفظنه راجعدر یجیزه ده ویفسخه ده اولان ضمیرلر بیعه راجعدر (ومن اتلف
منهم شیأ فعلیه ضمانه) وشول ذکر اولنان کسنه لردن بری برشیء اتلاف ایلسه انك اوزرینه ضمانی واردر زیرا
بونلر افعالده محجور علیهم دکللردر فعلیه ده اولان ضمیر من لفظنه راجعدر (ولا یصح طلاق الصبی والمجنون ولا
اعتاقهما ولا اقرارهما) یعنی صبی ایله مجنونك طلاق واعتاق واقرارلری صحیح اولمز (وصح طلاق العبد واقراره
فی حق نفسه لا فی حق سیده) یعنی عبدك طلاقی وکندو نفسی حقنده اقرارلری صحیح ومعتبردر سیدی حقنده
صحیح دکلدر بونر کیبده اولان ضمائر عبده راجعدر (فلو اقر بمال لزمه بعد عتقه) بو مال لا فی حق سیده قولنه
تفریعدر یعنی بجن عبد اولان کسنه بر کسنه یه بر مال اقرار ایلسه عتقندن صکره مانع زائل اولور لزمه ده اولان
ضمیر عبده راجعدر بعد عتقه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وان بحد او قود لزمه فی الحال) یعنی مزبور عبد بجن
حد ایله یاخود قود ایله اقرار ایلسه اقرار ایلدیکی حالده لازم اولور (ولا یحجر على السفیه وان کان مبذرا) یعنی
سفیه اولان کسنه نك اوزرینه حجر یوقدر مالنی مبذر یعنی تلف ایلرسه ده (ومن بلغ غیر رشید لا یسلم الیه ماله) واکر
صبی اولان کسنه غیر رشید اولدیغی حالده بالغ اولسه مالی اکا تسلیم اولنمیه (ما لم یبلغ سنه خمسا وعشرین
فاذا بلغها دفع الیه) واکر اول بالغ وغیر رشید یکرمی بش یاشنه واصل اولمزسه اکر یکرمی بش یاشنه واصل
اولورسه اکا مالی دفع اولنه (وان لم یؤنس رشده) یعنی مال اکا دفع اولنه واکر که انده رشد مشاهده واستیناس
اولنمز ایسه ده (وان تصرف فیه قبل ذلك نفذ) واکر اول غیر رشید اولان کسنه یکرمی سنه یه واصل اولمزدن
اول مالده تصرف ایلسه تصرفی نافذ اولور امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما یحجر على السفیه ولا یدفع الیه ماله
ما لم یؤنس رشده ولا یصح تصرفه) وامامین قتنده سفیه اولان حجر اولنور ومالی اکا دفع اولنمز مادامکه رشید
اولمسی مشاهده واستیناس اولنمیه وتصرفی صحیح اولمز بو ترکیبده اولان ضمیرلر سفیهه راجعدر (فان باع لا ینفذ
وان فیه مصلحة اجازه الحاکم) واکر صبی اولان کسنه برشیء بیع ایلسه بیعی صحیح ونافذ اولماز واکر انده مصلحت
اولوب فائده وار ایسه حاکم انی اجازت ایدوب تنفیذ ایلیه (وان اعتق نفذ) واکر بر عبدی عتق ایلسه نافذ وصحیح
اولور (وسعى العبد فی قیمته) صکره اول معتق اولان عبد کندو قیمتنه سعی ایدوب ادا ایلیه (وان دبر صح) واکر
بر عبدی مدبر ایلسه صحیح ونافذ اولور (فان مات قبل رشده سعى العبد فی قیمته مدبرا) واکر مولی اولان کسنه
رشید اولمزدن اول فوت اولسه عبد اولان کسنه کندو قیمتنه مدبر اولدیغی حالده سعی ایلیه زیرا موته عتق
اولور مدبر اولدیغی حالده رشده ده اولان ضمیر صبی یه راجعدر قیمته ده اولان ضمیر مدبره راجعدر (ویصح تزوجه
بمهر المثل وان سمى اکثر بطلت الزیادة) یعنی غیر رشید اولان کسنه نك مهر مثلی ایله تزوج ایلمسی صحیحدر واکر
مهر مثلندن زیاده برشیء تسمیه ایلرسه باطل اولور زیرا زیاده لکه ضرورت یوقدر تزوجه ده اولان ضمیر غیر رشیده
راجعدر (وتخرج زکاة مال السفیه) یعنی مالدار اولان سفیهك مالنك زکاتی اخراج اولنه زیرا واجبدر
(وینفق منه علیه وعلى من تلزمه نفقته) ودخی اول سفیهك مالندن کندویه واوزرینه نفقه لری لازم اولان
کسنه لره انفاق ایلیه زیرا سفاهت حقوقی ابطال ایلمز منه ده اولان ضمیر ماله راجعدر نفقته ده اولان ضمیر
من لفظنه راجعدر (ویدفع القاضی قدر الزکاة الیه لیؤدی بنفسه) یعنی قاضی اولان کسنه زکاة مقداری اول
سفیهك مالندن اخراج ایلیوب اکا تسلیم ایلیه تا که زکاتی کندو ایله مستحقنه ادا ایلیه زیرا کندو نیتنه

محتاجدر (ویوكل علیه امینا الی ان یؤدیها) وقاضی اولان كمسنه اول سفیهك اوزرینه بر امین وكیل ایلیه تاكیم
اول زكاتی فقرا ومساكینه وبقیه اصنافه اداوتسلیم ایلیه وبوتركیبلرده اولان ضمائر سفیهه راجعدر یؤدیهاده
اولان ضمیر زكاته راجعدر (فان اراد حجة الاسلام لا یمنع منها) واكر اول سفیه اولان كمسنه حج ایلك مراد ایلسه
اندن منع ایلیه زیرا فرضدر (ولا من عمرة واحدة) ودخی عمرۀ واحده‌دن منع اولنمیه زیرا وجوبنده اختلاف
واردر منهاده اولان ضمیر حجة اسلامه راجعدر (وتدفع نفقته الی ثقة ینفق علیه فی الطریق لا الیه) یعنی مزبور
سفیه حجه نیت وعزیمت ایلدكده نفقه‌سی وخرج راهی بر معتمد علیه ثقه آدمه دفع وتسلیم اولنه كه انك اوزرینه
طریقده منزل بمنزل انفاق وصرف ایلیه واكا دفع اولنمیه زیرا اتلف ایلیوب بوطریقك غیریسنده صرف ایلیه
بوتركیبده اولان ضمائر سفیهه راجعدر (وتصح منه الوصیة فی القرب وابواب الخیر من الثلث) قرب جمع قربه‌در
حق تعالی‌یه مقرب اولان عملدن عبارتدر یعنی مقربات طاعات وسائر ابواب خیرات ایله اول سفیه اولان
كمسنه ثلث مالندن وصیت ایلك صحیح وجائزدر (ویحجر علی المفتی الماجن والطبیب الجاهل والمكاری المفلس
اتفاقا) ودخی مفتی ماجنكه خلقه حیله تعلیم ایدر وطبیب جاهل ناسك ابدان واجسادلرین بلا علم افساد ایدر
ومكاری مفلس كه دابه‌سی اولمیوب ناسه كرا ایله دابه ویرر اتفاقا جمله‌سی حجر وبو معنالری ارتكاب ایلمه‌دن زجر
اولنورلر مرحوم مصنف ویمنع مفت دیسه ویحجر علی المفتی دیمه‌سندن اولی ایدی (لا یحجر علی فاسق ومغفل
اذا كان مصلحا لماله) یعنی فاسق ومغفل اولان كمسنه‌لرك اوزرلرینه حجر اولنماز نچون هر بری كندو مالنه مصلح
وغیر مبذر اولسه (ولا علی مدیون) ودخی مدیون اولان كمسنه‌نك اوزرینه حجر یوقدر زیرا حجر اولنسه اهلیتی
ضایع اولور (ولا یبیع القاضی ماله فیه بل یحبسه ابدا حتی یبیعه هو بنفسه) یعنی قاضی اولان كمسنه مدیون
اولان كمسنه‌نك مالنی اوزرنده اولان دیننی ادا ایلك ایچون بیع ایلمسون بلكه انی مؤبد حبس ایلیه تاكیم كندو
مالنی كندو نفسیله بیع ایدوب غرمایه دفع ایلیه مالهده اولان ضمیر مدیونه راجعدر فیه‌ده اولان ضمیر دینه
راجعدر یحبسه‌ده اولان ضمیر بارز مدیونه راجعدر یبیعه‌ده اولان ضمیر ماله راجعدر بنفسه‌ده اولان ضمیر بنه
ماله راجعدر (فان كان ماله من جنس دینه اداه الحاكم منه) واكر اول مدیونك دخی موجود اولان مالی جنس
دیننده اولورسه حاكم اول دینی اول مالدن ادا ایلیه (ویبیع احد النقدین بالاخر استحسانا) واكر اول مدیونك
دینی دراهم اولوب مالی دنانیر اولسه یاخود برعكس اولسه قاضی اولان كمسنه ایكی نقدك برینی اول آخره
استحسانا بیع ایلیه وقیاس بیع اولنممقدر (وعندهما یحجر علیه ان طلب غرماؤه واماماین قتنده اوزرینه حجر اولنه
اكر غرماسی انی طلب ایدرلرسه غرماؤه‌ده اولان ضمیر مدیونه راجعدر (ویمنع من التصرف والاقرار) یعنی
مدیون اولان كندو مالندن غیری كمسنه‌یه بردین یاخود برعین اولان شیئله اقرار ایلمه‌دن منع اولنور (ویبیع
الحاكم ماله ان امتنع ویقسمه بین غرمائه بالحصص) وحاكم اولان كمسنه اول مدیونك مالنی بیع ایدوب غرماسی
بیننده حصه‌لری حسبنجه قسمت ایلیه زیرا بیع مدیونك اوزرینه لازمدر دیننی ابقا ایلك ایچون وچون امتناع
ایلیه حاكم بیع ایده ماله‌ده اولان ضمیر مدیونه راجعدر غرمائه‌ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر (وان اقر حال
حجره لزمه بعد قضاء دیونه لا فی الحال) واكر مدیون اولان كمسنه حال حجرنده بركمسنه‌یه برشیئی اقرار ایلسه
دیونی قضا ایلدكدنصكره اول شیئك اداسی لازم اولور اول حالده لازم اولماز حجره‌ده اولان ضمیر مدیونه راجعدر
لزمه‌ده اولان ضمیر مقدر اولان شیئه راجعدر دیونه‌ده اولان ضمیر بنه مدیونه راجعدر (وینفق من مال المفلس
علیه وعلی من تلزمه نفقته) یعنی مفلس اولان مدیونك كندو مالندن كندویه واكا نفقه‌سی لازمه اولان
كمسنه‌لره اوزرینه انفاق اولنه زیرا مدیونك مصلحتی غرمانك مصلحتی اوزرینه مقدمدر علیه‌ده اولان ضمیر
مفلسه راجعدر تلزمه‌ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر نفقته‌ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر
(والفتوی علی قولهما فی بیع ماله لامتناع) یعنی مدیونك مالنی بیع ایلمه‌ده امتناع ایلمسنده فتوی امامین قولی
اوزرینه‌در محصل نچون اول مفلس مدیون مالنی بیع ایلمه‌دن امتناع ایلسه امامین قولی اوزرینه بیع اولنور ماله‌ده
اولان ضمیر مدیونه راجعدر لامتناعه‌ده اولان ضمیر بنه اكا راجعدر (ویباع النقود ثم العروض ثم العقار)
یعنی نچون مدیونك مالی قضاء دیون ایچون بیع اولنمق مراد اولنسه اولا نقود بیع اولنه وفا ایلمز ایسه عروض بیع
اولنه وفا ایلمز ایسه عقار بیع اولنه زیرا مذكور اولان بیع ایلمه‌ده قضاء دین اولمغیچون مبادره ومسارعه واردر

(ویترك)

(ویترك له دست من ثیاب بدنه وقیل دستان) ونچون مدیونك اثوابی بیع اولنسه اكا برقات ثوب الیقو یوب
ترك ایدهلر كندو بدنی اثوابندن وبر روایتده ایكی قات دینلدیكه برقاتی ییقاندقده اول برقاتی كییه (ومن افلس
وعنده متاع رجل شراه منه فرب المال اسوة الغرماء) وشول كمسنه كه مفلس اوله ویاننده بر رجلك متاعی
بولنه كه اندن اشترا ایلمش اوله ایدی بومتاع صاحبی ایله سائر ارباب دیون برابردر یعنی بومتاع صاحبنه سائر
غرمایه ویرلدیكی كبی ویریله واول متاعی اخذ ایلمكك ایله انلردن متمیز اولمیه (فصل) بوفصل حد بلوغك احكامی
بیاننده‌در (یحكم بلوغ الغلام بالاحتلام او الانزال او الاحبال) یعنی صبینك بالغ اولمسی احتلام ایله یاخود انزال
منی ایله یاخود احبال ایله یعنی خاتونی یوكلی ایلمكله حكم اولنور زیرا اجماعله بونلر امارات بلوغدر (وبلوغ الجاریة
بالحیض او الاحتلام او الحبل) ودخی جاریه‌نك یعنی قزك بالغه اولمسی حیض كورمكله یاخود احتلام ایله یاخود
حبل ایله یعنی حبلی اولمق ایله حكم اولنور وجاریه بلوغنده انزال ذكر ایلمدی زیرا كورلمسی نادردر (فان لم یوجد
شیء من ذلك فاذا تم له ثمانی عشرة سنة ولها سبع عشرة سنة) واكر بوذكر اولنان علامتدن برشیء بولنمز ایسه
ایمدی نچون غلام اون سكز یاشنه واصل اولوب تمام اولسه بالغ اولمسنه حكم اولنور وجاریه اون یدی یاشنه
واصل اولوب تمام اولسه بلوغنه حكم اولنور امام ابو حنیفه قتنده (وعندهما اذا تم خمس عشرة سنة فیهما)
واماماین قتنده نچون غلام وجاریه‌ده اون بش سنه تمام اولسه حد بلوغه واصل اولورلر وبالغ حكمنده اولورلر
(وهو روایة عن الامام) وبو امامینك قوللری ابو حنیفه‌دن روایت اولنمش برقولدر (وبه یفتی) وبونك ایله فتوی
اولنور یعنی فتوی امامین قوللری اوزرینه‌در (وادنی مدته له اثنتا عشرة سنة ولها تسع سنین) یعنی بلوغك
ادنی مدتی غلام حقنده اون ایكی سنه‌در وجاریه حقنده طقوز سنه‌در مدته‌ده اولان ضمیر بلوغه راجعدر له‌ده
اولان ضمیر غلامه راجعدر لهاده اولان ضمیر جاریه‌یه راجعدر (واذا راهقا وقالا بلغنا صدقا وكانا كالبالغ حكما)
ونچون غلام ایله جاریه مراهق اولسه‌لر یعنی حد بلوغه واصل اولسه‌لر وبالغ اولدق دیسه‌لر تصدیق اولنورلر
وبو ایكیسی حكما بالغ كبی اولورلر سائر تصرفاتلرنده

كتاب المأذون

بوكتابده حجردن فك اولنوب مأذون اولان عبدك احوالنی بیان ایدر مأذون لغتده اذندن مشتقدر كه فك حجر
واطلاق معناسنه‌در واصطلاح فقهاده (الاذن فك الحجر واسقاط الحق) دیو تعریف ایلمشلردر یعنی اذن بر عبدك
اوزرنده اولان حجری فك ایدوب حقی اسقاط ایلمكدر زیرا عبد رقدنصكره اهل تصرف اولور لكن مولانك
حقی ایچون تصرفدن منع اولندی وچون سید اذن ویره حقنی اسقاط ایلمش اولور (ثم تصرف العبد باهلیته)
یعنی اذندنصكره مزبور عبد آنده اولان اهلیت ایله تصرف ایلیه (فلا تلزم سیده عهدته ولا یتوقت) یعنی نچون
عبد مأذون اولان كمسنه برشیئی اشترا ایلسه سید اولان كمسنه‌یه اول عبدك اشترا ایلدیكی شیئك عهده‌سی یعنی
عهده‌سندن چیقوب بهاسن ویرمك اكا لازم دكلدر واذن دخی بروقتله موقت اولماز سیده‌ده اولان ضمیر مأذونه
راجعدر عهدته‌ده اولان ضمیر اشترا اولنان شیئه راجعدر (فلو اذن له یوما فهو مأذون دائما الی ان یحجر علیه
ولا یتخصص) ایمدی نچون مولی اولان كمسنه كندو عبدینه كونلردن بركونده اذن ویرسه علی الدوام مأذون
حكمنده اولور تاكیم بنه مولاسی انك اوزرینه تكرار حجر ایلیه صكره بنه محجور علیه اولور واول سیدك
ویردیكی اذن برنوعله تخصیص اولنمز له‌ده اولان ضمیر عبده راجعدر علیه‌ده اولان ضمیر مأذونه راجعدر (فاذا
اذن له فی نوع من التجارة كان مأذونا فی سائر الانواع) ونچون مولی اولان كمسنه كندو عبدینه انواع تجاراتدن
برنوعه اذن ویرسه سائر انواعده مأذون اولور (ویثبت صریحا ودلالة بان رأی عبده یبیع ویشتری فسكت سواء
كان البیع للمولی او لغیره وبامره او بغیر امره صحیحا او فاسدا) یعنی اذن هم صریحا وهم دلالة ثابت اولور یعنی
صراحت طریقیله ودلالت طریقیله ثابت اولور (مثلا) سید اولان كمسنه كندو عبدنی بیع وشرا ایدركن
كوروب سكوت ایلسه كرك بیع مولانك اولسون كرك غیریسنك اولسون امریله اولسون وكرك امریسز
اولسون كرك بیع صحیح اولسون كرك فاسد اولسون عبده‌ده اولان ضمیر سیده راجعدر لغیره‌ده اولان وما بعدنده
اولان ضمائر مولایه راجعدر (وللمأذون اذنا عاما الا بشراء شیء بعینه او طعام الاكل او ثیاب الكسوة ان یبیع
ویشتری) ودخی اذن عام ایله مأذون اولان عبده بیع وشرا ایلمك جائز وصحیحدر اما برشیء معینك شراسنه

مأمور اولان كمسنه يه وياخود عيالك ايچون بر طعامك شراسنه مأمور اولان كمسنه يه بيع وشرا ايلمك جائزدكلدر
بعينه ده اولان ضمير شيئه راجعدر (ويوكل بهما) ودخى بيع وشرا ايلمه ده توكيل ايلسون يعنى وكيل نصب ايليه
(ويسلم ويقبل السلم) ودخى مأذون اولان كمسنه يه بيع وشرا سلم ويرمك وسلمى قبول ايلمسى جائزدر (ويرهن
ويرتهن) ودخى مأذون اولان كمسنه نك رهن ويروب ورهن المسى جائزدر (ويزارع ويشترى بذرا يزرعه) ودخى
مأذون اولان كمسنه بر آخر ايله شريك اولوب زراعت ايليه وبذر يعنى تخم صاتون الوب زرع ايلمك ايچون زراعت
ايليه (ويشارك عنانا ويستأجر ويوجر ولو نفسه) ودخى انواع شركه دن عنان شركه سن ايليه واستيجار ايدوب
وغيرى يه اجاره يه ويره (ويضارب ويدفع المال مضاربة) ودخى مضاربه ايليه ومالى مضاربه طريقيله ويروب دفع
ايليه (ويبضع ويعير ويقر بدين ووديعة وغصب) ودخى مالى مباضعه طريقيله ويره واعاره ايليه وذمتنده اولان
دين ايله وياننده اولان وديعه ايله وغصب ايلديكى عين ايله اقرار ايليه وبو ذكر اولنان مسائلك جملهسى توابع
تجارتدندر وتجارلك تعاطى ايدوب معامله ايلدكارى مسائلدندر (ولو باع او اشترى بغبن فاحش جاز) وحتى
مأذون اولان كمسنه بر متاعى غبن فاحش ايله بيع وشرا ايلمك جائزدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما) واماميناك
ايچون خلاف واردر يعنى انلرك قتلرنده غبن فاحش ايله بيع وشرا ايلمسى جائز دكلدر (ولو حابا فى مرض موته صح
من جميع المال ان لم يكن عليه دين وان كان فمن جميع ما بقى) وحتى اول مأذون اولان كمسنه كندو مرض موتنده
بر كمسنه ايله محابا ايلسه صحيح اولور جميع مالندن اكر اوزرنده دين يوغيسه واكر دينى وار ايسه باقى قلانك
جميعسندندر مثلا مأذون اولان كمسنه بر رجله ايكيوز درهم دكر بر عبدى يوز درهمه بيع ايلسه واول
رجلدن ايكيوز درهمه دكر بر عبدى يوز درهمه اشترا ايلسه صحيح اولور موتنده اولان ضمير مأذونه راجعدر
عليه ده اولان ضمير دخى اكا راجعدر (وان لم يبق ادى المشترى جميع المحاباة او رد المبيع) واكر اول مأذونك اوزرنده
دين قالمز ايسه مشترى اولان كمسنه جميع محاباتى اكا دفع ايدوب ادا ايليه ياخود مبيع اولان شيئى رد ايليه
(وله ان يضيف معامله) ودخى مأذون اولان كمسنه ايچون جائزدر كه معامله ايلديكى آدمى دعوت ايدوب طعام
يدوره زيرا عادت تجاردرله ده ومعامله ده اولان ضميرلر مأذونه راجعدر (ويحط من الثمن بعيب) ودخى مأذون
ايچون جائزدر كه بيع ايدوب عيبى ظهور ايدن شيئى بر مقدار حط ايدوب اشغه قويه (ويأذن لرقيقه فى التجارة)
ودخى رقيقى اولان كمسنه يه تجارت ايلمكه اذن ويره زيرا اول دخى تجارتدندر (لا ان يتزوج او يزوج عبده وكذا امته)
اما كندو نفسنى تزويج ايلمك ياخود عبدنى اتفاقله ياخود امه سن تزويج ايلمك جائز دكلدر زيرا تجارتدن دكلدر
(خلافا لابى يوسف) وابو يوسف ايچون بو مسئله ده خلاف واردر زيرا انك قتنده امه سن تزويج ايلمك جائزدر
(ولا ان يكاتب) ودخى مكاتبه ايلمسى جائز دكلدر (او يعتق ولو على مال) ودخى عتق ايلمسى جائز دكلدر مال
اوزرينه ده اولور ايسه (او يقرض) ودخى اقراض ايلمسى جائز دكلدر (ولا يهب ولو بعوض) ودخى هبه ايلمسون
عوض ايله ده اولور ايسه (ولا يهدى الا اليسير من الطعام) ودخى هديه ويرمسون مكر طعامدن بر شئ قليل اوله انى
هديه ويرمك جائزدر (والمحجور لا يهدى اليسير ايضا) ومحجور عليه اولان كمسنه يه طعام يسير اولان مقدار ايله ده
ويرمك جائز دكلدر (وعن ابى يوسف اذا دفع المولى الى المحجور قوت يومه فدعا بعض رفقائه للاكل معه
فلا بأس به بخلاف ما لو دفع اليه قوت شهره) ودخى ابو يوسفدن روايتدر كه حتى مولى اولان كمسنه محجور عليه
اولان كمسنه يه بر كونلك قوتنى دفع ايدوب ويرسه محجور دخى رفيقلرن دعوت ايدوب معا يسه لر انده بأس وضرر
يوقدر اكر بر ايلق قوتنى دفع ايلسه تقدم ايدن مسئله نك خلافيدر يعنى رفيقلر ايله يسه بأس واردر زيرا مولى اندن
متأذى اولور يومه ده اولان ضمير محجوره راجعدر رفقائه ده اولان ضمير دخى محجوره راجعدر ومعه ده اولان
ضمير دخى اكا راجعدر به ده اولان ضمير اكله راجعدر (قالوا ولا بأس للمرأة ان تتصدق من بيت زوجها باليسير
كالرغيف ونحوه) ائمه فقها بيوردديلر كه بر كشينك خاتوننه بأس وضرر يوقدر كه كندو زوجنك خانه سندن يسير
اولان مقدار ايله مثلا رغيف ورغيف مثلى اولان شيئله تصدق ايليه زيرا بحسب العاده يسيردن منع اولنمز
وزوج متضرر اولمز (وما لزم المأذون من الدين بسبب التجارة او ما فى معناها كبيع وشراء واجارة واستيجار
وغصب وجحد امانة وعقر امة شراها فوطئها فاستحقت متعلق برقبته فيباع ان لم يفده المولى) وشول شيكه
ديون قسمندن اولوب مأذون اولان كمسنه يه لازم اولمش اوله تجارت سببيله ياخود تجارت معناسنده اولان

شيئك سببيله بيع وشرا واجاره واستيجار وغصب وانكار امانت وشرا ايدوب وطئ ايلدكدنصكره مستحقه
اولان امه نك عقرى كبى اولان شيلر مأذونك رقبه سنه متعلق اولور او بيله اولسه اول مأذون اولان عبد بيع
اولنور اكر مولاسى اولان كمسنه انى فدا ايلمز ايسه فى معناها ده اولان ضمير تجارته راجعدر شراها ده ووطئها ده
اولان ضميرلر امه يه راجعدر برقبته ده ويفده ده اولان ضميرلر مأذونه راجعدر (ويقسم ثمنه وما فى يده من كسبه
بالحصص سواء كسبه قبل الدين او بعده او اتهبه) يعنى اول مأذون عبد كندو وكسبندن يدنده اولان شيئله بيع
اولنوب ثمنى ايله غرما بينده حصه اعتبار ايله قسمت اولنه كرك يدنده اولان شيئى قبل الدين كسب ايلمش اولسون
كرك بعد الدين وكرك هبه طريقيله اكتساب ايلمش اولسون (وما بقى عليه يطالب به بعد عتقه) وشول بقيه كه
مأذونك اوزرنده اولان ديوندن باقى قالمش اوله بعد العتق آندن طلب اولنه وبو تركيبلرده اولان ضمائر جملهسى
مأذونه راجعدر (وما اخذه سيده منه قبل الدين لا يسترد) وشول شيكه سيدى قبل الدين اندن اخذ ايلمش اوله
استرداد اولنميه اخذه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان مايه راجعدر سيده ده اولان ضمير مأذونه راجعدر منه ده
اولان ضمير دخى اكا راجعدر (وله اخذ غلة مثله مع وجود الدين) يعنى مولى ايچون كندو مأذوندن قبل الدين اخذ
ايلديكى مثلنك غله سنى اخذ ايلمك جائزدر اول اوزرنده اولان دينك موجود اولمسيله اما مولى كندو مأذوندن
قبل الدين آيده الى درهم اخذ ايدر ايدى بعد الدين اول مقدارى اخذ ايليه (والزائد عليها للغرماء) واول
غله نك مثلندن زياده اولان مقدار غرمانكدر مثله ده اولان ضمير قبل الدين اخذ ايلديكى شيئه راجعدر عليها ده
اولان ضمير غله يه راجعدر (ويحجر المأذون ان ابق او مات سيده او جن مطبقا او لحق بدار الحرب مرتدا) يعنى عبد
مأذون اولان كمسنه حتى اباق ايلسه ياخود سيدى وفات ايلسه ياخود جنون مطبق ايله مجنون اولسه ياخود دار
الحربه مرتد اولديغى حالده لاحق اولسه بنه كالاول محجور عليه اولور زيرا اذن غير لازمدر سيده ده اولان ضمير
مأذونه راجعدر (او حجر عليه وعلم به اكثر اهل سوقه) ودخى حتى محجور عليه اولسه واكثر اهل سوقى آنك محجور
عليه اولديغن بلسه لر محجور عليه اولور اما اهل سوقك بر ايكيسى بلسه محجور عليه اولمز عليه ده اولان ضمير
مأذونه راجعدر به ده اولان ضمير حجره راجعدر سوقه ده اولان ضمير بنه مأذونه راجعدر (والامة ان استولدها)
يعنى حتى مأذونه اولان امه نك سيدى اولان كمسنه امه يى استيلاد ايلسه محجور عليها اولور استولدها نك
تحتنده اولان ضمير سيده راجعدر ها ضميرى امه يه راجعدر (لا ان دبرها) اما اول امه يى سيدى اولان كمسنه
مدبره ايلسه محجور عليها اولمز (ويضمن القيمة للغريم فيهما) يعنى مولى اولان صورت استيلادده وصورت تدبيرده
غرما ايچون قيمتنه ضامن اولور (واقراره بعد الحجر بدين او بان ما فى يده امانة او غصب صحيح) يعنى محجور عليه
اولان كمسنه محجور اولدقدنصكره بر كمسنه يه بر دين اقرار ايلسه ياخود يدنده اولان شئ امانت ياخود غصب
اولديغى ظاهر اولسه اقرارى صحيحدر (خلافا لهما) اماميناك ايچون خلاف واردر يعنى انلرك قتلرنده بو تقدم ايدن
صورتلرده اقرار صحيح اولمز (وان استغرق دينه رقبته وما فى يده لا يملك سيده ما فى يده) واكر اول مأذون اولان
كمسنه نك اوزرنده اولان دينى كندو رقبه سنى ويدنده اولان شيئى استغراق ايدوب احاطه ايلسه سيدى اولان
كمسنه آنك يدنده اولان شيئه مالك اولمز وبو تركيبده اولان ضمائر مأذونه راجعدر (فلو اعتق عبدا مما فى يده
لا يصح وعندهما يملك فيصح عتقه) ايمدى حتى اول مأذونك سيدى اولان كمسنه اول مأذونك يدنده اولان
شيدن بر عبدى عتق ايلسه صحيح اولمز واماميناك قتنده اول شيئه مالك اولور وعتقى دخى صحيح اولور فى يده ده اولان
ضمير مأذونه راجعدر عتقه ده اولان ضمير سيده راجعدر (وان لم يستغرق صح اتفاقا) واكر اول مأذون اوزرنده
اولان دين رقبه سيله مالنى استغراق ايلمز ايسه اول مولانك عتق ايلديكى اتفاق ائمه ايله صحيح اولور (ويصح
بيعه من سيده بمثل القيمة لا باقل) يعنى مأذونك كندى سيدنه بر شيئى قيمت مثل ايله بيع ايلمك صحيحدر اما قيمت
مثلندن اقل ايله بيع ايلمك صحيح دكلدر بيعه ده اولان ضمير مأذونه راجعدر (وبيع سيده منه بمثلها لا باكثر)
ودخى سيدينك كندو عبدنه بر شيئى قيمت مثل ايله بيع ايلمسى صحيحدر واكثر ايله صحيح دكلدر زيرا مولى اول
مأذونك كسبندن اجنبى اولمشدر ابو حنيفه قتنده (فلو باع باكثر يحط الزائد او ينقص المبيع) ايمدى حتى مأذونك
سيدى كندو عبدنه قيمت مثلندن اكثر ايله بر نسنه بيع ايلسه اول زياده اولان مقدار حط اولنه ياخود بيع نقص
اولنه (فان سلم سيده اليه المبيع قبل نقد الثمن سقط الثمن) ايمدى اول مأذونك سيدى اولان كمسنه اول مبيعى

اول مأذونه ثمنی نقد ایدوب تسلیم ایلمزدن اول سلم ایله ثمن ساقط اولور زیرا مولی ایچون عبدی اوزرینه دین واجب
اولمز (وله ان لا یسلمه حتی یأخذ ثمنه) ودخی مولی ایچون جائزدرکه اول مبیعی اول مأذونه تسلیم ایلمیه تاکم ثمنی
اخذ ایلیه زیرا بایعک یدی مبیعک اوزرندن زائل اولمز ثمنی قبض ایلمینجه (ویضمن السید باعتاقه المأذون مدیونا
الاقل من قیمته ومن الدین) یعنی سید اولان کمسنه اول عبد مأذونی مدیون اولدیغی حالده عتق ایلسه اول
مأذونک قیمتندن ودینندن اقل اولان مقداره ضامن اولور زیرا غرمانک حقی کندو رقبه سنه متعلقدر (وما زاد
من دینه علی قیمته طولب به معتقا) یعنی اول مأذونک قیمتندن زیاده اولان دینی ایله معتق اولدیغی حالده مطالبه
اولنور زیرا دین ذمتنده مستقردر (وان باعه وهو مدیون مستغرق وغیبه مشتریه فللغرماء اجازة بیعه واخذ
ثمنه او تضمین ای شاؤا من السید او المشتری قیمته) واگر مولی اولان کمسنه مأذون اولان عبدی بیع ایلسه
وحال بوکه اول مأذون اولان کمسنه مدیون مستغرقدر وآنی مشتریسی اولان کمسنه غائب ایلسه غرما ایچون
جائزدرکه اول بیعی اجازت ایدوب ثمنی اخذ ایلیه ویاخود سید ایله مشتریدنک هرقنقیسنی استرلرسه قیمتنی تضمین
ایتدیره لر (فان ضمنوا السید ثم رد علیه بعیب رجع علیهم بالقیمة وعاد حقهم فی العبد) ایمدی اگر غرما اولان
کمسنه لر اول مأذونک قیمتنی سیده تضمین ایتدرسه لر صکره اول عبد بر عیب سببیله رد اولنسه سید اولان کمسنه
قیمتیله اول غرمانک اوزرلرینه رجوع ایلسه واول غرمانک حقلری اول عبده عودت ایدوب رجوع ایدر
(وان باعه واعلم بکونه مدیونا فللغرماء رد البیع ان لم یصل ثمنه الیهم) واگر سید اولان کمسنه اول مأذونی بیع ایلسه
ومشتری اولان کمسنه یه اول مأذونک مدیون اولدیغنی بلدرسه غرما ایچون جائزدرکه اول بیعی رد ایلیه لر اگر اول
مبیعک ثمنی انلره واصل اولمز ایسه زیرا حقلری آکا متعلقدر باعه ده اولان ضمیر بارز مأذونه راجعدر بکونه ده
اولان ضمیر دخی آکا راجعدر ثمنه ده اولان ضمیر بیعه آکا راجعدر (وان وصل ولا محاباة فی البیع فلا) واگر ثمن
واصل اولورسه بیعده محاباة اولمز اولدیغی حالده اولسه اول بیعی رد ایلیه لر حقلری واصل اولدیغیچون (فان غاب البائع
فالمشتری لیس خصما لهم ان انکر الدین) واگر بایع اولان کمسنه غائب اولسه مشتری اولان کمسنه انلره خصم
اولمز اگر مشتری اولان کمسنه اول دینی انکار ایدرسه ده (وعند ابی یوسف هو خصم ویقضی لهم بالدین) وامام
ابو یوسف قتنده اول مشتری خصمدر واول خصملره دین ایله قضا اولنور (ومن قال انا عبد فلان فاشتری وباع
فحکمه کالمأذون) وشول کمسنه که بن فلانک عبدیم دیو اعتراف واقرار ایلیه وبر الای خلق ایله بیع وشرا ایلیه آنک
حکمی مأذونک حکمی کبیدر (الا انه لا یباع فی الدین ما لم یقر سیده باذنه) الا شوقدر واردرکه بن فلانک عبدیم
دین کمسنه دینده بیع اولنمیه مادامکه سیدی آکا اذن ویردیکنه اقرار ویرمیه (فصل) بو فصل صبی ایله معتوه اولان
کمسنه لرک احکامی بیانندهدر (تصرف الصبی ان نفع کالاسلام وقبول الهبة والصدقة صح بلا اذن) یعنی صبی
اولان کمسنه نک تصرفی مثلا اسلام کبی وقبول هبه وصدقه کبی شیلرده اگر نفع وار ایسه ولیسنک اذنیسز صحیح
اولور (وان ضر کالطلاق والاعتاق فلا ولو باذن) واگر اول صبینک تصرفنده ضرر وار ایسه مثلا طلاق وعتاق
کبی صحیح اولمز اگر اذن ایله ده اولورسه (وان احتملهما کالبیع والشراء صح بالاذن لا بدونه) واگر اول صبینک
تصرفنده نفع ایله ضررلرک احتمالی اولور ایسه مثلا بیع وشرا اذن ایله صحیح اولور واذنسز صحیح اولمز احتملهما ده
اولان ضمیر تثنیه منفعت ایله ضرره راجعدر بدونه ده اولان ضمیر اذنه راجعدر (فان اذن للصبی فی التجارة ابوه
او جده عند عدمه او وصی احدهما او القاضی) واگر اول صبی اولان کمسنه یه باباسی یاخود جدی باباسنک عدمی
قتنده تجارت ایلمکه اذن ویرسه یاخود برینک وصیسی اولان کمسنه اذن ویرسه یاخود قاضی اولان کمسنه اذن
ویرسه فحکمه حکم العبد المأذون) ایمدی بو صبینک حکمی عبد مأذون حکمی کبیدر (بشرط ان یعقل کون
البیع سالبا للملک والشراء جالباله) یعنی صبینک مأذون حکمنده اولمسی بیعک ملکی سالب وشرا ایسه ملکی
جالب اولدیغنی تعقل ایلمکلکی شرطدر ابوه ده واو جده ده اولان ضمیرلر صبی یه راجعدر عدمه ده اولان ضمیر اذنه
راجعدر (فلو اقر بما فی یده من کسبه او ارثه صح) ایمدی اگر عاقل اولان صبی یدنده کندو کسبندن اولان شیله
یاخود اکا حاصل اولان میراثله بر آخره اقرار ایلسه صحیح اولور زیرا حجر اذن ایله منع اولنمشدر بو ترکیبده اولان
ضمیرلر صبی یه راجعدر (والمعتوه بمنزلة الصبی) یعنی معتوه اولان شخص صبی منزله سندهدر تقدم ایدن احکامده
(وصح اذن الوصی او القاضی لعبد الیتیم) یعنی وصینک یاخود قاضینک یتیم اولان کمسنه نک عبدینه اذن ویرملری

صحیحدر

(کتاب الغصب)

مصنف رحمة الله علیه بو کتابده غاصب اولان کمسنه نک احکامنی بیان ایدر غصبک معناسی لغتده کرک مال اولسون
کرک غیری اولسون ظلما وجبرا اخذ ایلمکدر واصطلاح فقهاده (هو ازالة الید المحقة باثبات الید المبطلة) یعنی
صاحب حق اولان کمسنه نک یدینی ازاله ورفع ایلیوب صاحب باطل اولان کمسنه نک یدینی اثبات ووضع ایلمکدر
(فاستخدام العبد وحمل الدابة غصب لا الجلوس علی البساط) ایمدی بر کمسنه نک عبدینی استخدام ایلمک ودابه سنه
برشینی تحمیل ایلمک غصبدر اما بساطی اوزرینه اوتورمق غصب دکلدر زیرا اوتورمق ایله او بساطده صاحبنک
یدی رفع اولنمز (وحکمه الاثم ان علم) یعنی غصب ایده نک حکمی اثم وگناهکار اولمقدر اگر اول غصب ایلدیکی شی
مال غیر اولوب غصب ایلدیکنی بلورسه حکمه ده اولان ضمیر غصبه راجعدر (ووجوب رد عینه فی مکان غصبه
ان کانت باقیة والضمان لو هلکت) یعنی غصب ایله نک بر حکمی اثم وگناهکار اولمق ایدی وبر حکمی دخی اول
غصب ایلدیکی عینی نه غصب ایلدیکی مکانده صاحبنه رد ایلمه سنک واجب اولمسیدر اگر اول غصب ایلدیکی
عین قائم وباقی ایسه وضمان واجب اولور یعنی اول عین هلاک اولسه عینه ده وغصبه ده اولان ضمیرلر مغصوبه
راجعدر (ففی المثلی کالکیلی والوزنی والعددی المتقارب یجب مثله) ایمدی کیلی کبی ووزنی کبی ومتقارب اولان
عددی کبی مثلیده مثلی واجب اولور (فان انقطع المثل تجب قیمته یوم الخصومة) ایمدی اگر اول مثلی منقطع وغیر
موجود اولسه یوم الخصومه ده اولان قیمتی لازم اولور (وقال ابو یوسف یوم الغصب) وامام ابو یوسف دیدیکه یوم
الغصبده اولان قیمتی واجبه اولور (وقال محمد یوم الانقطاع) وامام محمد دیدیکه یوم الانقطاعده اولان قیمتی
واجبه اولور (وفی القیمی کالعددی المتفاوت والبر المخلوط بالشعیر یجب قیمته یوم الغصب اجماعا) یعنی متقوم
اولان شیده متفاوت اولان عددی کبی واربه ایله مخلوط اولان بغدای کبی اجماع ائمه ثلاثه ایله یوم الغصبده اولان
قیمتی واجبه اولور زیرا مثلی یوقدر (فان ادعی الهلاک حبس حتی یعلم انه لو کان باقیا لاظهره ثم یقضی علیه بالبدل)
ایمدی اگر غاصب اولان کمسنه اول مغصوبک هلاک اولمه سن ادعا ایلسه حبس اولنور تاکم بیلنه که اول مغصوب
اولان شیء باقی اولایدی غاصب آنی اظهار ایدردی اندنصکره اوزرینه بدل ایله قضا وحکم اولنور انه ده اولان
ضمیر غصب اولنان شیئه راجعدر لاظهره ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (والغصب انما هو فیما ینتقل فلو غصب
عقارا فهلک فی یده لا یضمن) یعنی غصب تصور اولنمز الا منقول اولان شیده اولیله اولسه بر کمسنه بر عقار
غصب ایلیوب یدنده هلاک اولسه اکا ضامن اولمز امام ابو حنیفه قتنده (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف
واردر یعنی آنک قتنده قیمتی واجبه اولور فی یده ده اولان ضمیر مغصوبه راجعدر (وما نقص منه بفعله کسکناه
وزرعه ضمنه) وشول مقدار که عین مغصوبه دن کندو فعلی ایله ناقص اولمش اوله (مثلا) او مغصوبه ده ساکن
اولمسیله ناقص اولمق کبی وبر ارضده زراعت ایلیوب ارض زراعت ایله ناقص اولمق کبی اکا ضامن اولور ائمه
ثلاثه قتنده منه ده اولان ضمیر مغصوبه راجعدر ضمنه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر باقی ضمیرلر غاصبه راجعدر
(ویأخذ رأس ماله ویتصدق بالفضل) یعنی اول ارضی غصب ایلیوب زراعت ایلین کمسنه کندو رأس مالنی که
زراعته صرف ایلدیکی اقچه در اخذ ایدوب فاضل اولان مقدار ایله تصدق ایلیه امام ابو حنیفه ایله امام محمد قتنده
(وعند ابی یوسف لا یتصدق به) امام ابو یوسف قتنده اول فضل ایله تصدق ایلمیه به ده اولان ضمیر فضله راجعدر
(وکذا لو استغل العبد المغصوب فنقصه الاستغلال) ودخی بچن مغصوب اولان عبد بر ایش اشلسه واول ایش آنی
تنقیص ایلسه مثلا غاصب اولان کمسنه غصب ایلدیکی عبدی اجاره یه ویرسه اجاره سببیله ثمنی ناقص اولسه اول
نقصانه ضامن اولور (او آجر المستعار ونقص یضمن النقصان) ویاخود مستعیر اولان کمسنه استعاره ایلدیکی
عینی بر کمسنه یه اجاره یه ویره واجاره سببیله ناقص اولسه نقصانه ضامن اولور (وما فضل من الغلة والاجرة
تصدق به) وشول مقدار که غله دن واجرتدن فاضل اولمش اوله انکله تصدق ایلیه امام ابو حنیفه ایله امام محمد
قتنده (خلافا له) وامام ابو یوسف ایچون خلاف واردر زیرا آنک قتنده فاضل ایله تصدق ایلمیه (وان تصرف
فی الغصب او الودیعة فربح وهما یتعینان بالتعیین تصدق بالربح) واگر غاصب اولان کمسنه اول غصب ایلدیکی
شیده یاخود یاننده اولان ودیعه ده تصرف ایلسه واکا ربح حاصل اولسه وحال بوکه اول مغصوب ایله ودیعه

تعيين ايله متعين اولسه لر مثلا عروض مثلى اولان شيلر كبى اولسه اولحينده ربح ايله تصدق ايليه امام ابو حنيفه
ايله امام محمد قتنده زيرا عقد اكا متعلقدر (خلافا له ايضا) امام ابو يوسف ايچون خلاف واردر (وان كانا
لا يتعينان فان اشار اليهما ونقدهما فكذلك) واكر اول وديعه ايله غصب تعيين ايله متعين اولمسه لر مثلا دراهم
ودنانير كبى ايدى اكر انلره اشارت ايدوب نقد ايدرسه فكذلك يعنى آنك ربحى ايله تصدق ايليه (وان اشار
الى غيرهما ونقدهما او اشار اليهما ونقد غيرهما او اطلق ونقدهما طاب له الربح اتفاقا) واكر اول مغصوب ايله
وديعه نك غيريسنه اشارت ايدوب انلرى دخى نقد ايلسه ياخود انلره اشارت ايدوب غيرلرين نقد ايلسه ياخود
اطلاق ايدوب انلرى نقد ايلسه اتفاقله اول ربح اكا طيب اولور (قيل وبه يفتى) ديلديكه بو تقدم ايدن قول ايله
افتا اولنور (والمختار انه لا يطيب مطلقا) لكن مختار اولان قولده اول ربح مطلقا اكا طيب اولمز (ولو اشترى بالالف
الغصب او الوديعة جارية تعدل الفين فوهبها او طعاما فاكله لا يتصدق بشيء) يعنى نجن غاصب اولان كمسنه
غصب ايلديكى بيك درهمه ياخود بيك درهم دكر وديعه به ايكى بيك درهمه معادل اولور يعنى ايكى بيك درهم
دكر بر جاريه اشترا ايلسه وانى بر كمسنه يه هبه ايلسه ياخود بر كمسنه نك طعامنى غصب ايليوب اكل ايلسه هيچ
بر شيئله تصدق ايليه اتفاق علما ايله زيرا ربح اتحاد جنس قتنده ظاهر ومتبين اولور (فصل) بو فصل غصب اولنان
عينك متغير اولمسى احكامى بياننده در (وان غير ما غصبه فزال اسمه واعظم منافعه ضمنه وملكه) يعنى نجن غاصب
اولان كمسنه غصب ايلديكى شيئى بر طريقله تغيير ايدرب اسمى واعظم منافعى زائل ومضمحل اولسه غاصب
اولان كمسنه اكا ضامن اولور ومالك اولور بو تركيبده اولان ضمائر ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر
(ولا يحل انتفاعه به قبل اداء الضمان كشاة ذبحها وطبخها او شواها او قطعها) ودخى غاصب اولان كمسنه نك
اول عين مغصوبه ايله ضمانى ادا ايلمزدن اول انتفاعى حلال دكلدر مثلا برشاتى بوغزليوب پشورمك كبى ياخود
بوغزليوب كباب ايلمك كبى وياخود بوغزليوب پاره پاره ايلمك كبى انتفاعه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر به ده
اولان ضمير مغصوبه راجعدر (وبر طحنه او زرعه ودقيق خبزه) ودخى بغداى اوكتمك كبى وياخود انى يره
صاچوب زراعت ايلمك كبى طحنه ده وزرعه ده اولان ضميرلر بره راجعدر خبزه ده اولان ضمير دقيقه راجعدر
(وعنب اوزيتون عصره) ودخى تازه اوزمى وياخود زيتونى صقمق كبى (وقطن غزله وغزل نسجه) ودخى پموغى
اكرمك كبى واكرلمش ايپلكى طوقومق كبى (وحديد جعله سيفا وصفر جعله آنية) ودخى تيمورى قلج ايلمك كبى
وصاروباقرى قاب ايلمك كبى (وساجة اولبنة بنى عليها) ودخى برساج اغاجنك اوزرينه بنا ايلمك كبى وياخود كرپچ
اوزرينه بنا ايلمك كبى يعنى يابى يايمق كبى جمله بو صورتلرده ضمانك اداسنى ايلمزدن مقدم اول انتفاعى حلال
دكلدر (وان جعل الفضة او الذهب دراهم او دنانير او آنية لا يملكه وهو لمالكه بلا شيء) واكر غاصب اولان كمسنه اول
غصب ايلديكى كموشى ياخود التونى دراهم ياخود دنانير ياخود آنيه يعنى اواداناق ايلسه بنه اول مغصوب تغييرده
اولنديسه بلا شيء مالككدر امام ابو حنيفه قتنده (وعندهما يملكه الغاصب وعليه مثله) واما مين قتنده اول
غاصب غصب ايليوب تغيير ايلديكى شيئه مالك اولور نهاية الامر اوزرينه قيمتى واردر يعنى اكا قيمتنى ويرمك لازم
اولور يملكه ده اولان ضمير مغصوبه راجعدر عليه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر مثله ده اولان ضمير بنه مغصوبه
راجعدر (فان ذبح الشاة فالمالك ان شاء طرحها عليه وضمنه قيمتها او اخذها وضمنه نقصانها) ايدى اكر غاصب
اولان كمسنه غصب ايلديكى شاتى ذبح ايلسه مالك اولان كمسنه مخير اولور استرسه اول شاتى اول غاصبك
اوزرينه طرح ايليه وقيمتنى اكا تضمين ايتديره واسترسه آنى اخذ ايدوب اكا نقصانى تضمين ايتديره طرحها ده
اولان ضمير شاته راجعدر عليه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر باقى قلان ضميرلر مذكرى مذكر لنه مؤنثى مؤنثكدر
(وكذا لو قطع يدها) ودخى نجن غصب ايلديكى شاتك يدينى قطع ايلسه حكم تقدم ايدن حكم كبيدر (او قطع طرف
دابة غير مأكولة او خرق الثوب خرقا فاحشا فوت بعض العين وبعض نفعه) ودخى نجن بر دابة غير مأكوله نك
برعضونى قطع ايلسه وياخود ثوابى يانسه شول يانشكه اول خرق فاحش اول عينك بعضسن وبعض نفعن
تفويت ايليوب تنقيص ايلسه حكم بنه اول تقدم ايدن حكم كبيدر (وفى خرق يسير نقصه ولم يفوت شيئا من
النفع يضمن نقصانه) وشول خرق يسيريعنى كوچك اولان خرقده كه اول خرق سببيله ثوبك بهامى ناقص اولوب
منافعندن برشيئى فوت اولميه انجق اول ثوبك نقصاننه ضامن اولور ثوب مالكنك اولور (ومن بنى فى ارض غيره

وغرس امر بالقلع والرد) وشول كمسنه غير كمسنه نك ارضنه اذنسز بنا يابسه ياخود برشجر ديكسه اول
بنا ايدوب غرس ايلديكى شيئك قلعنه صاحبى اوزرينه رد اولنمسنه امر اولنور غيره ده اولان ضمير ما قبلنده
اولان من لفظنه راجعدر (وان كانت تنقص بالقلع فللمالك ان يضمن له قيمتها مأمورا بقلعهما) واكر اول ارض
ايچنده اولان غرسى قوپروب قلع ايلمكله ارض ناقص اولسه مالك ايچون جائزدركه اول غاصب اولان كمسنه يه
اول ارضك قيمتنى تضمين ايتديره اول بنا ايله غرسك قلعنه مأمور اولديغى حالده وايكيسى غاصبك اولورله ده اولان
ضمير غاصبه راجعدر قيمتها ده اولان ضمير ارضه راجعدر (فتقوم الارض بلا شجر او بناء وتقوم مع احدهما
مستحق القلع فيضمن الفضل) ايدى اول غصب اولنان ارض شجرسز ياخود بناسز تقويم اولنور ودخى اول ايكى
شيئك بريله كه شجر ايله بنادر مستحق قلع اولديغى حالده تقويم اولنور صكره مالك اولان كمسنه فاضل اولان
مقدارده ضامن اولور (مثلا) ارضك قيمتى بيك درهم اولسه واول مقلوع اولان شجرلك قيمتى يوز درهم اولسه
اول شجرى يردن قوپارمانك اجرتى اون درهم اولسه اول شجرلك قيمتندن اخراج اولنور بهاسى طقسان درهم
اولور ايدى بو فاضل اولان طقسان درهمه مالك ضامن اولور (وان صبغ الثوب احمر او اصفر او لت السويق بسمن
فالمالك ان شاء ضمنه قيمة ثوبه ابيض ومثل سويقه او اخذهما وضمن ما زاد الصبغ والسمن) واكر غاصب اولان
كمسنه اول غصب ايلديكى ثوبى قرمزى يه ياخود صاريه بوياسه ياخود سويقى ياغ ايله لت ايدوب قارشديرسه مالك
اولان كمسنه مخير اولور استرسه اول غصب اولنان ثوبك بهاسنى ابيض اولديغى حالده تضمين ايتديره ودخى
سويقك مثلنى تضمين ايتديره واسترسه انلرى اخذ ايليوب اول صبغ ايله سمنك زياده ايلديكى شيئه ضامن اولور
ضمنه ده اولان ضمير بارز غاصبه راجعدر ثوبه ده اولان ضمير مالكه راجعدر سويقه ده اولان ضمير بنه مالكه
راجعدر (وان صبغه اسود ضمنه قيمته ابيض او اخذه بلا رد شيء لانه نقص) واكر اول غاصب اولان كمسنه اول
غصب ايلديكى شيئى يعنى ثوبى سياهه بوياسه مالك اولان كمسنه مخير اولور استرسه اكا قيمتنى ابيض اولديغى حالده
تضمين ايتديره واسترسه برشيء رد ايلمكسزن آنى اخذ ايليه زيرا اول سياه رنك امام ابو حنيفه قتنده ناقصدر سائر
الوانه نسبت ايله (وعندهما الاسود كغيره وهو اختلاف زمان) واما مين قتنده سياه اولان رنك غيريسى كبيدر
يعنى سائر الوانله فرقى يوقدر وبو اختلاف اختلاف زماندر زيرا بنى اميه زماننده سياه كيمدن خلقى منع ايلشلر
ايدى وبنى العباس زماننده كيمه سنه امر ايلشلر ايدى ايدى هركس مشاهده ايلديكى زمانه نسبت جواب
ويرمشدر (فصل) بو فصل غاصبك غصب ايلديكى شيئه تصرفى بياننده در (وان غيب ما غصبه وضمن قيمته
ملكه مستندا الى وقت الغصب) واكر غاصب اولان كمسنه غصب ايلديكى شيئى تغييب ايدوب اذهاب ايلسه
وقيمتنه ضامن اولسه اكا مالك اولور وقت غصبه مستند اولديغى حالده يعنى يوم غصبنده اولان قيمتنه ضامن
اولور غصبه ده اولان ضمير ما قبلنده اولان ما يه راجعدر وباقى ضميرلرينه اكا راجعدر (وتسلم له الاكساب دون
الاولاد) يعنى مدت غصبده اول مغصوبدن تحصيل اولنان كسبلر غاصب اولان كمسنه يه تسليم اولنور اما مدة
غصبده حاصل اولان اولاد تسليم اولنميه زيرا كسبه تابعدر (والقول فى القيمة للغاصب مع يمينه ان لم يبرهن
مالكه على الزيادة) يعنى نجن غصب اولنان شيئك قيمتنده تنازع واقع اولسه قول غاصب اولان كمسنه نكدر
يمينى ايله اول غصب اولان شيئك قيمتنده مادامكه اول مغصوبك مالكى زياده لكه برهنه ايدوب شاهد كتورميه
وچون زياده لكه برهنه ايده قول انكدر مع يمينه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر مالكه ده اولان ضمير مغصوبه
راجعدر (فان ظهر وقيمته اكثر وقد ضمنه بقول المالك او ببرهانه او بالنكول فهو للغاصب ولا خيار للمالك)
ايدى نجن اول مغصوب اولان شيء غاصب ايكن ظهور ايلسه وحال بوكه قيمتى اول ثابت اولان قيمتدن
زياده اولسه وحال بوكه اول غاصب اولان كمسنه اول مغصوبه قول مالك ايله ياخود بينه كتورمسيله ياخود
غاصبك نكوليله ضامن اولمش اولسه اول زياده لك غاصب اولان كمسنه نكدر ومالك ايچون خيار يوقدر قيمته ده
اولان ضمير مغصوبه راجعدر ضمنه ده اولان ضميرينه اكا راجعدر ببرهانه ده اولان ضمير مالكه راجعدر (وان
ضمنه بقوله فالمالك ان شاء امضى الضمان او اخذه ورد عوضه) واكر اول غصب اولنان شيئى غاصب كندو قوليله
ضامن اولسه مالك اولان كمسنه مخير اولور استرسه اول ضمانى امضا ايدوب تجويز ايليه واسترسه اول مغصوبى
اخذ ايليوب عوضنى رد ايليه ضمنه ده اولان ضمير مغصوبه راجعدر بقوله ده اولان ضمير غاصبه راجعدر

(ولو برهن كل من المالك والغاصب على الهلاك عند الآخر فبينة الغاصب اولى) واكر مالك ايله غاصبك هر بری
آخر قتنده اول عين مغصوبه نك هلاك اولديغنه برهنه ايلسه لر غاصب اولان كمسنه نك بينه سی اوليدر امام محمد
قتنده (خلافا لابي يوسف) ابو يوسف ايچون بو مسئله ده خلاف واردر زيرا ابو يوسف قتنده مالكك بينه سی
اوليدر (ومن غصب عبدا فباعه فضمنه نفذ بيعه) وشول كمسنه كه بر كمسنه نك عبدينی غصب ايليوب بيع ايلسه
صكره مالك اولان كمسنه كه اول عبدك قيمتنی اكا تضمين ايتديرسه بيع نافذ وصحيح اولور فباعه ده اولان ضمير بارز
عبده راجعدر فضمنه ده اولان ضمير بارز غاصبه راجعدر بيعه ده اولان ضمير بنه غاصبه راجعدر (وان اعتقه
فضمنه لا ينفذ عتقه) واكر غاصب اولان كمسنه اول غصب ايلديكی عبدی اعتاق ايلسه صكره مالك آنی تضمين
ايتديرسه عتقی نافذ وصحيح اولمز اعتقه ده اولان ضمير بارز عبده راجعدر (وزوائد المغصوب غير مضمونة ما لم
يتعد فيها او يمنعها بعد طلب المالك اياها سواء كانت متصلة كالحسن والسمن او منفصلة كالولد والثمرة) يعنی غصب
اولنان شيئك زوائدی غير مضمونه در مادامكه غاصب آنده تعدی ايتميه ودخی آنی مالكك طلبندن صكره منع
ايلميه كرك اول حاصل اولان زوايد متصله اولسون حسن وسمنلك كبی كرك منفصله اولسون ولد وميوه كبی
فيهاده اولان ضمير زوائده راجعدر يمنعهاده اولان ضمير بنه اكا راجعدر اياهاده اولان ضمير بنه اكا
راجعدر (وان نقصت الجارية بالولادة فی يد الغاصب ضمن نقصانها ويجبر بقيمة الولد) واكر غصب اولنان جاريه
غاصب اولان كمسنه نك يدنده ولادت ايدوب ولادتی سببيله ناقص اولسه غاصب اولان كمسنه نقصاننه ضامن
اولور ودخی اول طوغن ولدك قيمتنه جبر اولنور (وبالغرة) وياخود اول ولدك غره سنه جبر اولنور (ان وفت)
اكر قيمت ولد ايله غره نقصانه وفا ايدرسه وقياس تركيب ان وفتا ايدی تأمل اولنه نقصانهاده اولان ضمير
جاريه يه راجعدر (ولو زنی بامة غصبها فردها حاملا فولدت فماتت به ضمن قيمتها يوم علوقها بخلاف الحرة
وعندهما لا يضمن فی الامة ايضا) يعنی نچن بر كمسنه غصب ايلديكی امه يه زنا ايدوب حامله اولسه وانی حامله
اولديغی حالده صاحبنه رد ايلسه رد اولندقدنصكره حملنی وضع ايليوب وفات ايلسه مزبور غاصب اول امه نك
طوتديغی كونده اولان قيمتنه ضامن اولور وحره اولان خاتون امه نك خلافيدر يعنی نچن بر حره يی غصب
ايدوب اكراه ايله زنا ايلسه صكره حامله اولوب وضع حمل ايلسه ضامن اولمز وامامين قتنده امه ده دخی ضامن
اولمز حره ده اولمديغی كبی لكن حملك نقصاننه ضامن اولور بهاده اولان ضمير ولاده يه راجعدر باقی ضميرلر امه يه
راجعدر (ولو ردها محمومة فماتت لا يضمن) ونچن اول غصب ايلديكی امه يی محمومه ايكن يعنی ستمه مرضنه
مبتلی اولديغی حالده مالكنه رد ايليوب صكره وفات ايتسه ضامن اولمز انجق حمانك تقييض ايلديكی شيئه ضامن
اولور ردهاده اولان ضمير امه يه راجعدر (وكذا لو زنت عنده فردها فجلدت فماتت منه) ودخی نچن غصب
اولنان جاريه غاصب اولان كمسنه نك يانده زنا ايليه ه‍ كره انی صاحبنه رد ايلسه رد اولندقدنصكره جلد
اولسه يعنی اكا حد زنا يی ضرب ايليوب اندن صكره وفات ايلسه ضامن اولمز زيرا جلاد غير متلفدر عنده ده
اولان ضمير جلاده راجعدر (ولا يضمن منافع ما غصبه سواء سكنه او عطله) ودخی غاصب اولان كمسنه غصب
ايلديكی دارك منافعنه ضامن اولمز كرك اودارده ساكن اولسون كرك اوليوب معطل ايلسون بو تركيبده
اولان ضميرلر ما قبلنده اولان مايه راجعدر (الا فی الوقف) مكر غصب ايلديكی دار وقف اوله اول زمانده منافعنه
ضامن اولور اتلاف اولنقدن حفظ اولديغيچون (ولا خمر المسلم او خنزيره بالاتلاف) ودخی مسلم اولان كمسنه نك
خمرنی ياخود خنزيرنی اتلاف ايلمك ايله ضمان يوقدر زيرا خمر وخنزير بر مسلم حقنده غير متقوم در خنزيره ده اولان
ضمير مسلمه راجعدر (وضمن القيمة فيهما لو كانا لذمی) يعنی اتلاف ايلديكی خمرك ياخود خنزيرك قيمتنه ضامن
اولور نچن ذمينك اولسه لر زيرا بونلرك هر بريسی ذمی حقنده مال متقومدر (وان اتلف ذمی خمر ذمی ضمن مثلها)
واكر ذمی اولان كمسنه كندو كبی اولان ذمينك غصب ايلديكی خمرنی اتلاف ايلسه اول اراقه ايلديكی خمرك
مثلنه ضامن اولور مثلهاده اولان ضمير خمره راجعدر (ولا ضمان باتلاف الميتة ولو لذمی) ودخی بر كمسنه نك
ميته سن اتلاف ايلمكله ضمان يوقدر ذمينكده اولورسه زيرا ميته هيچ بر يرده مال دكلدر (ولا باتلاف متروك
التسمية عمدا ولو لمن يبيحه) ودخی عمد وقصد طريقيله تسميه سی ترك اولنمش ذبيحه يی اتلاف ايلمسيله ضمان
يوقدر اكر كه اول ذبيحه ترك تسميه جائز ومباح كورن كمسنه نكده اولورسه يبيحه ده اولان ضمير ترك تسميه يه

راجعدر (وان غصب خمر مسلم فخللها بما لا قيمة له اخذها المالك بلا شیء) واكر بر كمسنه بر مسلمك خمرنی غصب ايليوب
آنی قيمتی اولميان شیء ايله تخليل ايدوب سركه ايلسه مثلا آنی كولكه دن كونشه وكونشدن كولكه يه نقل ايلمكله
مالك آنی بر شیء سز اخذ ايليه زيرا تخليل بر نوعی تطهير ايلمك مرتبه سنده در تخللهاده اولان ضمير خمره راجعدر
له ده اولان ضمير بنه خمره راجعدر (فلو اتلفها الغاصب ضمنها الا لو تلفت) ايمدی نچن اول غاصب اولان كمسنه
غصب ايلديكی خمری سركه ايليوب اتلاف ايلسه اكا ضامن اولور كندی نفسی ايله تلف اولسه اكا ضامن اولمز
اتلفهاده اولان ضمير خمره راجعدر (وان خلل بالقاء ملح ملكها ولا شیء عليه) واكر غاصب اول غصب ايلديكی
خمری بر مقدار طوز القا ايتمكله تخليل ايلسه ابو حنيفه قتنده اكا مالك اولور واوزرينه بر شیء يوقدر (وعندهما
يأخذها المالك ان شاء ويرد قدر وزن الملح من الخل) وامامين قتنده مالك اولان كمسنه استرسه اول خمری اخذ ايليه
واول سركه دن القا اولنان طوزك وزنی مقدارنی رد ايليه يأخذهاده اولان ضمير خمره راجعدر (فلو اتلفها
الغاصب لا يضمن خلافا لهما) ايمدی نچن غاصب اولان كمسنه اول سركه اولان خمری اراقه ايلسه ضامن اولمز
وامامين ايچون خلاف واردر تقدم ايدن مسئله ده اولان خلاف كبی زيرا انلرك قتلرنده ضامن اولور (وان خللها
بالقاء خل ملكها ولا شیء للمالك عند الامام) واكر غاصب اولان كمسنه اول غصب ايلديكی خمری اوزرينه خل
القا ايلمكله تخليل ايلسه اكا مالك اولور ومالك اولان كمسنه يه نسنه يوقدر امام ابو حنيفه قتنده (وكذا عند محمد
ان تخللت من ساعتها) ودخی امام محمد قتنده مالك اولان كمسنه يه بر شیء يوقدر اكر اول خمر ساعتنده متخلل اولوب
سركه اولديسه (والا فالخل بينهما علی قدر ملكيهما) واكر اول خمر اولساعتنده متخلل اولمز ايسه اول خل مالك ايله
غاصبك ما بينلرنده تقسيم اولنور مالكلری مقدارنجه بينهماده وملكهماده اولان ضميرلر مالك ايله غاصبه
راجعدر (وان غصب جلد ميتة فدبغه بما لا قيمة له اخذه المالك بلا شیء) واكر بر ميته نك دريسن غصب ايليوب
قيمتی يوق بر شيله دباغت ايدوب پاك ايلسه مثلا تراب وشمس كبی مالك اولان كمسنه آنی بر شیء سز اخذ ايليه
فدبغه ده اولان ضمير جلده راجعدر له ده اولان ضمير مايه راجعدر اخذه ده اولان ضمير بنه جلده
راجعدر (فلو اتلفه الغاصب ضمن قيمته مدبوغا وقيل طاهرا غير مدبوغ) ايمدی نچن غاصب اولان كمسنه اول
دباغت اولنمش دريی اتلاف ايلسه قيمتنه ضامن اولور اتلفه ده اولان ضمير دباغت اولنمش دری يه راجعدر
(وان دبغه بما له قيمة يأخذه المالك ويرد ما زاد الدبغ بان يقوم مدبوغا وذكيا غير مدبوغ ويرد فضل ما بينهما) واكر
اول غاصب اولان كمسنه اول غصب ايلديكی جلد ميته يی قيمتی واربر شيله دباغت ايدوب پاك ايلسه مالك آنی
اخذ ايليه واول دباغه نك زياده ايلديكی شيئی رد ايليه مثلا مدبوغ اولديغی آن ذكا غير مدبوغ اولديغی تقويم
اولنور ايكيسنك ما بيننده اولان فضلی رد ايليه دبغه ده اولان ضمير جلد ميته يه راجعدر له ده اولان ضمير مايه
راجعدر يأخذه ده اولان ضمير بنه جلده راجعدر (وللغاصب ان يحبسه حتی يستوفی حقه ودخی غاصب ايچون
اول مغصوبی حبس ايلمكلك واردر تاكيم اولان حقنی استيفا ايليه مثلا بايع اولان كمسنه نك مبيعی استيفاء ثمن
ايچون حبس ايلديكی كبی يحبسه ده اولان ضمير مغصوبه راجعدر حقه ده اولان ضمير غاصبه راجعدر
(وان اتلفه لا يضمن) واكر غاصب اولان كمسنه اول جلدی اتلاف ايلسه قيمتنه ضامن اولمز ابو حنيفه قتنده
(وعندهما يضمنه مدبوغا الا قدر ما زاد الدبغ) وامامين قتنده اول جلده مدبوغ اولديغی حالده ضامن اولور
الا دباغه نك زياده ايلديكی مقداره ضامن اولمز زيرا مالكك ملكی اوزرينه باقيدر اتلفه ده اولان ضمير ملكه
راجعدر (ولو تلف لا يضمن اتفاقا) ونچن اول غصب اولنان جلد كندو نفسيله تلف اولسه اتفاق ائمه ايله غاصب
اكا ضامن اولمز (ومن كسر لمسلم بربطا او طبلا او مزمارا او دفا او اراق له سكرا او منصفا ضمن قيمته لغير اللهو) وشول
كمسنه كه بر مسلمك بربطنی يعنی قپوزنی ياخود طبلنی يعنی طاوولنی ياخود مزمارنی يعنی زورناسنی وياخود دفنی
يعنی دائره سنی كسر ايلسه وياخود سكرنی اكی قسمه ايله يعنی سكره اولان شرابنی وياخود منصف اولان يعنی
پشوب نصفی ذاهب اولان سكرنی اراقه ايدوب دوكسه اكا ضامن اولور يعنی قيمتنه ضامن اولور ابو حنيفه قتنده
نچن بوذكر اولنان آلات وسكرات غير لهو ايچون اولسه (ويصح بيع هذه الاشياء) يعنی بوذكر اولنانك بيعی جائز
وصحيح اولور (وقالا لا يضمن ولا يجوز بيعها وعليه الفتوی) وامامين ديديلر كه بوذكر اولنان اشيايی كسر واراقه
ايلمكله ضامن اولمز ودخی بيع اولنملری صحيح وجائز دكلدر فتوی دخی بونك اوزرينه در بيعهاده اولان ضمير

الات ايله سكرانه راجعدر عليه ده اولان ضمير امامين قولنه راجعدر (ومن غصب مدبرة فماتت في يده ضمن قيمتها) شول كمسنه كه بركسنه نك مدبره اولان جاريه سنى غصب ايليوب يدنده وفات ايلسه اتفاق ائمه ايله قيمتنه ضامن اولور في يده ده اولان ضمير غاصبه راجعدر قيمتها ده اولان ضمير مدبره يه راجعدر (ولو ام ولده فلا ضمان) وبچن بركسنه نك ام ولدنى غصب ايليوب وفات ايلسه اكا ضمان يوقدر امام ابوحنيفه قتنده (خلافا لهما) وامامين ايچون بو مسئله ده خلاف واردر يعنى قتلرنده ضامن اولور متقوم اولدیغيچون (ولو شق الزق لاراقة الخمر لا يضمنه عند ابى يوسف خلافا لمحمد) يعنى بچن بركسنه بركسنه نك زقنى يعنى طولمى يارسه ايچنده اولان خمرنى اراقه ايلمك ايچون اول زقه ضامن اولمز امام ابو يوسف قتنده وامام محمد ايچون خلاف واردر يعنى آنك قتنده ضامن اولورز يرا اراقهٔ خمر اول طولمى شق ايلمسيله ممكن دكلدر لا تضمنه ده اولان ضمير زقه راجعدر (ولا ضمان على من حل قيد عبد غيره او رباط دابته او فتح اصطبلها او قفص طير فذهب) يعنى شول كمسنه كه بركسنه نك عبد ينك اياغنده اولان قيدنى حل ايده ياخود دابه سنك ربط ايده جك ايپنى حل ايده ياخود دابه سى اولان اخوربنى اچه ياخود قوش اولان قفصنى اچه آنك اوزرينه ضمان يوقدر (خلافا لمحمد فى الدابة والطير) وامام محمد ايچون دابه ايله طير مسئله لرنده خلاف واردر يعنى آنك قتنده ضمان واردر زيرا الا بعقل كندوسن يوش بولسه طورمز (ولا على من يسعى الى سلطان بمن يؤذيه ولا يندفع الا بالسعى او بمن يفسق ولا يمتنع بنهيه) ودخى بركسنه كندوبى ايذا ايدوب رنجيده ايدر بركسنه سلطانه سعى اولنوب شكايت اولنميجه مندفع اولمز ياخود بركسنه فسق ايدوب بركسنه نك نهى ايلمسيله منتهى اولمين كمسنه يى سعى وشكايت ايلمه سيله اوزرينه ضمان يوقدر يؤذيه ده اولان ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر (ولا على من قال لسلطان قد يغرم وقد لا يغرم ان فلانا وجد مالا فغرمه شيأ) ودخى شول كمسنه كه برسلطانه توجه ايدوب فلان كمسنه مال بولدى ديسه اول سلطان ايسه كاه خلقه غرامه چكدرور وكاه چكدرمز سلطان دخى اول شكايت اولنان كمسنه يه برمقدار غرامه چكدرسه آنك اوزرينه ضمان يوقدر زيرا احتمالدركه اول غرامه اول شكايت سببى ايله اولميه فغرمه ده اولان ضمير فلانه راجعدر (وان كان عادته ان يغرم البتة ضمن) واكر اول سلطانك عادتى دائما خلقه غرامت ايتدرمك ايسه اول سعى ايدوب شكايت ايدن كمسنه اول غرامه يه ضامن اولور عادته ده اولان ضمير سلطانه راجعدر (وكذا لو سعى بغير حق عند محمد زجرا له وبه يفتى) ودخى بچن بركسنه بغير حق ولا سبب برسلطانه سعى ايدوب شكايت ايلسه آنك اوزرينه ضمان واردر امام محمد قتنده اكا زجر اولمغيچون وبو قول ايله فتوى اولنور يعنى فتوى ضامن اولمق اوزرينه درله ده اولان ضمير سعى نك تحتنده اولان ضميره راجعدر (ولو اطعم الغاصب المغصوب مالكه برئ وان لم يعلمه) يعنى بچن غاصب اولان كمسنه اول غصب ايلديكى شيئى مالكى اولان كمسنه يه اطعام ايلسه غاصب اولان كمسنه برى اولور واكر كه مالك اول طعام كندو طعامى ايديكن بلمز ايسه ده زيرا كندو مالى كندويه واصل اولمشدر

كتاب الشفعة

مصنف رحمة الله عليه بو كتابده شفعه نك احكامنى بيان ايدر معلوم اوله كه شفعه لغتده ضم معناسنه اولان شفعدن مشتقدر واصطلاح فقهاده (هى تمليك العقار على مشتريه بما قام عليه جبرا) يعنى شفعه نك معناسى عقار اولان شيئى مشتريسنه اشترا اولنان بها ايله تمليك ايلكدر (وتجب بعد البيع) يعنى ذكر اولنان شفعه بيعدنصكره واجبه اولور (وتستقر بالاشهاد) ودخى شفعهٔ مزبوره اشهاد ايلمكله لازم ومستقر اولور زيرا حق شفعه قبل الاشهاد ثابت دكلدر (وتملك بالاخذ بقضاء او رضا) يعنى شفعهٔ مزبوره قضاء قاضى ياخود رضا ايله اخذ اولنمق ايله تملك اولنور ومادامكه قضا ايله ياخود رضا ايله اخذ اولنميه تملك اولنمز (وانما تجب للخليط فى نفس المبيع) يعنى شفعه نفس مبيعده خليط ايچون يعنى قسمت ايلمين شريك ايچون ثابت ولازم اولور مثلا ايكى شريكك برى حصه سن براجنبى يه بيع ايلمك كبى (فان لم يكن او سلم فللخليط فى حق المبيع كالشرب والطريق الخاصين كنهر لا تجرى فيه السفن وطريق لا ينفذ) يعنى واكر خليطه يعنى شريك موجود اولمسه وياخود اولسه لكن حصه سن تسليم ايلسه اول تقديرجه بنه شفعه خليطك اولور حق مبيعده اول شرب خاص وطريق خاص اولان شيلر كبى شرب خاص شول نهر ايچنده شفعه يوروميز اورمان كبى وطريق خاص شول نافذ اولمين طريق كبى (ثم للجار

الملاصق ولو بابه فى سكة اخرى) يعنى شفعه خليطه واجبه اولمدقدنصكره جار ملاصقه واجب وثابت اولور وجار ملاصق اكا ديرلركه اوى اول شفعه ايله اخذ اولنه جق دارك ظهرينه ملاصق اوله قپوسى برسكهٔ اخراده يعنى برطريق آخرده اولورسه ده شفعه يه مانع اولمز زيرا قپوسى سكه ده اولسه حق مبيع وخليط اولور (ومن له جذوع على حائطها او شركة فى خشبة عليه جار وان فى نفس الجدار فشريك) يعنى شول كمسنه نك شفعه ايله اخذ اولنه جق دارك ديوارى اوزرنده جذوعى يعنى ديركلرى اولمش اوله ياخود اول ديوارك اوزرنده اولان خشبه ده يعنى ديركده شركت اولمش اوله اول كمسنه جار عد اولنور واكر اول جذوع نفس ديوارده اولسه اوزرنده اولسه شريك عد اولنور زيرا شركت عقارده درمتقولده دكلدرله ده اولان ضمير ماقبلنده اولان من لفظنه راجعدر حائطها ده اولان ضمير داره راجعدر عليه ده اولان ضمير حائطه راجعدر (وهى على عدد الرؤس لا السهام) يعنى شفعه برداره موجود اولان شركانك رؤسى عددنجه تقسيم اولنور سهام اوزره تقسيم اولنمز مثلا اوچ كمسنه برداره شريك اولسه لر برينك نصفى وبرينك ثلثى وبرينك سدسى اولسه صاحب النصف اولان كمسنه انك نصفنى بيع ايلسه صاحب الثلث ايله صاحب السدس اولان كمسنه لرك ما بينلرنده برابر قسمت اولنور وامام شافعى وامام مالك وامام احمد قتلرنده سهام اوزره تقسيم اولنور مثلا دار اوچ كمسنه بيننده مشترك اولوب برينك نصفى وبرينك ثلثى وبرينك سدسى اولسه صاحب السدس اولان كمسنه كندو سدسنى بيع ايلسه صاحب نصف اوچ خمس الور وصاحب ثلث ايكى خمس آلور (فاذا علم الشفيع بالبيع يشهد فى مجلس علمه انه يطلبها) وچون شفيع اولان كمسنه اول واقع اولان مبيعه عالم ومطلع اوله بنه اول عالم اولدیغى مجلسده شفعه يه طالب اولدیغنه شاهد طوته كه شفعه طلبندن اعراض ايلدى دينلسون وشفيعك عالم اولمسى ايكى رجل وياخود بررجل وايكى امرأه نك اعلام ايلملريله اولور امام ابو حنيفه قتنده علمه ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر انه ده اولان ضمير شفيعه راجعدر يطلبها ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر (ويسمى طلب مواثبة) يعنى شفيعك ايده جكى طلبه طلب مواثبه تسميه اولنور مواثبه وثبدن مشتقدركه سرعتله صيچرامقدر كويا كه اول شفيع اولان كمسنه اول مجلسدن عجله ايله صيچرايوب شفعه يه طالب اولدیغنه شاهد طوته (ثم يشهد عند العقار او على المشترى او على البائع ان كان المبيع فى يده) يعنى شفيع اولان كمسنه مجلس علمده اشهاد ايلدكدنصكره عقار قتنده اشهاد ايليه وياخود بايعك اوزرينه اشهاد ايليه زيرا حق اكا متعلقدر وياخود مشترينك اوزرينه اشهاد ايليه اكر مبيع اولان شئ آنك يدنده ايسه زيرا اول حينده يدى واردر يده ده اولان ضمير بايعه راجعدر (فيقول اشترى فلان هذه الدار وقد كنت طلبت الشفعة وانا اطلبها الآن فاشهدوا على ذلك) ايمدى شفيع اولان كمسنه شفعه طلب ايليوب اشهاد ايلديكى زمانده ديه كه بوندن اسبق فلان كمسنه بو دارى اشترا ايلمش ايدى وبن بوندن اول شفعه يى طلب ايلمشيدم وشمديكى حالده دخى طلب ايدرين سزلر دخى طلب ايلديكمه شاهد اولكوز (ويسمى طلب تقرير واشهاد) وبو طلبه طلب تقرير واشهاد تسميه اولنور وامام ابو يوسف قتنده اول طلب ايلديكى عقارك تسميه اولنمسى وتحديد اولنمسى اشتراط اولنور زيرا شفعه يى طلب ايلمك صحيح اولمز مادامكه طلب ايلديكى معلوم اولميه (ثم يطلب عند قاض فيقول اشترى فلان دار كذا وانا شفيعها بسبب كذا فمره بالتسليم الى) يعنى شفيع اولان كمسنه شفعه طلبنه اشهاد ايلدكدنصكره شفعه يى قاضى حضورنده طلب ايليه وديه كه فلان كمسنه فلان دارى اشترا ايلمش ايدى وبن اول دارك شفيعيم فلان سبب ايله ايمدى مشترى اولان كمسنه يه امر ايله كه بكا اول دارى تسليم ايليه شفيعها ده اولان ضمير داره راجعدر فمره ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر (ويسمى طلب خصومة وتمليك) وبو طلبه طلب خصومت وطلب تمليك تسميه اولنور (ولا تبطل الشفعة بتاخيره مطلقا فى ظاهر المذهب وعليه الفتوى) يعنى شفيعك شفعه يى تأخير ايلمسى ايله شفعه باطل اولمز مطلقا يعنى كرك عذرى اولسون كرك اولمسون ظاهر مذهبده قول بودر وفتوى بونك اوزرينه در هدايه ده وكافى ده بويله ذكر اولنمشدر بتاخيره ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر (وقيل يفتى بقول محمد انه ان اخره شهرا بلا عذر بطلت) وبر روايتده دينلديكه امام محمد قولى ايله فتوى اولنور كه شفيع اولان كمسنه اكر شفعه طلبنى بلاعذر شرع برآى تأخير ايلسه شفعه باطل اولور مبسوطده وقاضيخانده فتوى بونك اوزرينه در ديو بيان ايلمشلردر انه ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر اخره ده اولان ضمير طلب شفعه يه راجعدر (واذا ادعى الشراء وطلب

الشفعة سأل القاضي المدعى عليه فان اقر بملك ما يشفع به او نكل عن الحلف على العلم بملكيته او برهن الشفيع سأله
عن الشراء) يعنى بچن شفيع اولان كسنه اول شفعه ايله طلب ايده جكى دارك اشترا ايله سن دعوى ايلسه
وشفعه سن طلب ايلسه قاضى اولان كسنه مدعى عليه اولان كسنه كه مشتريدر اكر اقرار ايلسه وياخود
ملكيتنه عالم اولديغنه يمين ايلمه دن نكول ايلسه وياخود شفيع اولان كسنه اول ما يشفع بهك سؤال ملكيتنه
برهنه ايلسه قاضى اولان كسنه اول حينده خصم اولان كسنه يه شرا ايلديكندن سؤال ايليه (فان اقر به
او نكل عن اليمين انه ما ابتاع او ما يستحق عليه هذه الشفعة او برهن الشفيع قضى له بها) ايدى مزبور خصم سؤال
اولندقدنصكره اكر شرا ايلديكنه اقرار ايلسه ياخود اشترا ايلديكنه يمين ايلمه دن نكول ايلسه وياخود بو طلب
اولنان شفعه اوزرينه مستحق اولديغنه يميندن نكول ايلسه وياخود شفيع اولان كسنه يه حكم ايدوب قضا ايليه
بو تقدم ايدن اشيانك برى ايله ثابت اولديغى اجلدن به ده اولان ضمير شرا يه راجعدر له ده اولان ضمير شفعه يه
راجعدر بها ده اولان ضمير نه شفعه يه راجعدر (ولا يشترط احضار الثمن وقت الدعوى فاذا قضى له لزم احضاره)
يعنى شفعه ايله طلب اولنان دارك ثمنى وقت دعواده احضار ايلمك شرط دكلدر وچون قاضى مدعى عليه اولان
كسنه يه شفعه يى حكم وقضا ايليه اول زمان ثمنك احضارى لازم اولور وامام محمد قتنده بر روايتده مادامكه مدعى
ثمنى احضار ايليه اكا قضا اولنميه له ده اولان ضمير شفعه يه راجعدر احضاره ده اولان ضمير ثمنه راجعدر (وللمشترى
حبس الدار لقبضه) ومشترى ايچون جائزدركه دارى حبس ايدوب تسليم ايلميه ثمنى قبض ايلمك ايچون زيرا
دارك مشتريسى بايع منزله سنده در وشفيع مشترى منزله سنده در لقبضه ده اولان ضمير ثمنه راجعدر (ولا تبطل
شفعته بتأخير الثمن بعد ما امر باداته) يعنى شفيع اولان كسنه شفعه ايله اخذ ايده جكى دارك ثمنى ادا ايلسنه امر
اولندقدنصكره ثمنى تأخير ايلمك ايله شفعه سى باطل اولمز زيرا قضا اولنمق ايله تأكيد اولنمشدر شفعته ده اولان ضمير
شفيعه راجعدر باداته ده اولان ضمير ثمنه راجعدر (وللشفيع ان يخاصم البايع ان كان المبيع فى يده) ودخى شفيع
ايچون جائزدركه بايع اولان كسنه ايله خصومت ايده اكر اول مبيع اولان دار يدنده ايسه زيرا اصالت طريقيله
يدانكدر فى يده ده اولان ضمير بايعه راجعدر (ولا يسمع القاضى البينة عليه حتى يحضر المشترى فيفسخ البيع
بحضرته ويقضى بالشفعة على البايع) يعنى بچن مشترى غائب اولسه قاضى اولان كسنه اول بايع اولان كسنه نك
اوزرينه شفعه ايله قضا ايليه تا كم مشترى حاضر اوله حاضر اولدقدنصكره قاضى اول بيع مزبورى مشترينك
حضورنده فسخ ايدوب شفعه ايله بايع اوزرينه حكم وقضا ايليه زيرا هر برينك مبيعده حقى واردر عليه ده اولان
ضمير بايعه راجعدر بحضرته ده اولان ضمير مشترى يه راجعدر (ويجعل العهدة عليه) وشفيع اولان كسنه
اول شفعه ايله اخذ اولنان دارك عهده سنى يعنى حقوقنى اول بايعك اوزرينه ايليه عليه ده اولان ضمير بايعه
راجعدر (والوكيل بالشراء خصم للشفيع ما لم يسلم المبيع الى الموكل) يعنى شرا يه وكيل اولان كسنه شفيع
اولان كسنه يه خصم اولور مادامكه مبيعى وكيله تسليم ايلميه ومبيعى تسليم ايلديكى تقديرجه خصم اولمز
(وللشفيع خيار الرؤية والعيب وان شرط المشترى البراءة منه) ودخى شفيع ايچون خيار رؤيه وخيار عيب واردر
واكرچه مشترى عيبدن برى اولمسن شرط ايدرسه ده زيرا شفعه ايله اخذ ايلمك شرا منزله سنده در اراده اولسه
آنده خيار رؤيه وخيار عيب ثابت اولور (فصل) بو فصل شفيع ايله مشترينك ما بيننده واقع اولان احكامك
بياننده در (وان اختلف الشفيع والمشترى فى الثمن فالقول للمشترى) يعنى بچن شفيع ايله مشترى اولان كسنه
اول شفعه ايله اخذ اولنان دارك ثمننده اختلاف ايلسه لر قول بو مسئله ده مشترينكدر زيرا شفيع اولان كسنه
عقارك استحقاقنى دعوى ايدر مشترى ايسه آنى انكار ايدر ايمدى قول منكركدر (وان برهنا فللشفيع) وبچن
شفيع ايله مشترينك هر برى برهنه ايدوب شاهد كتورسه لر قول شفيعكدر امام ابو حنيفه قتنده وامام
محمد قتنده (وعند ابى يوسف للمشترى) وامام ابو يوسف قتنده قول مشترينكدر (وان ادعى المشترى ثمنا والبايع
اقل منه اخذه الشفيع بما قال البايع قبل قبض الثمن) واكر مشترى اولان كسنه فلان قدر ثمن دعوى ايدوب
بايع اولان كسنه اول مقداردن اقل دعوى ايلسه ايدى اول مبيع اولان دارى شفيع اولان كسنه بايعك ديديكى
بها ايله اخذ ايليه ثمن قبض اولنمزدن اول (وبما قال المشترى بعده) وثمن قبض اولندقدنصكره مشترينك ديديكى
بها ايله اخذ ايليه (وان عكسا فبعد القبض به تبعزول المشترى وقبله بتحالفان) واكر عكس اولنوب مثلا بايع اولان

كسنه مشترينك دعوى ايلديكى مقداردن زياده دعوى ايلسه ايدى اكر قبضدنصكره ايسه مشترينك قولى
اعتبار اولنور واكر قبضدن اول ايسه ايكيسى تحليف اولنورلر (وان نكل اعتبر قول صاحبه) واكر ايكيسنك
برى يميندن نكول ايلسه صاحبنك قولى يعنى اول برينك قولى اعتبار اولنور (وان حلفا فسخ البيع ويأخذه
الشفيع بما قال البايع) واكر بايع ايله مشترينك هر برى يمين ايلسه بيع فسخ اولنور وشفيع اولان كسنه اول مبيعى
بايعك ديديكى بها ايله اخذ ايليه زيرا بيعك فسخ اولمسى شفيع حقنك بطلانته موجب دكلدر (وان حط عن المشترى
بعض الثمن يأخذه الشفيع بالباقى) واكر بايع اولان كسنه مشترينك اوزرندن ثمنك بعضيسن حط ايليوب اسقاط
قلسه شفيع اولان كسنه اول مبيعى باقى قالان بها ايله اخذ ايليه (وان حط الكل يأخذه بالكل) وثمنك جمله سن
حط ايدوب اوزرندن رفع ايلسه كل ثمن ايله اخذ ايليه زيرا جمله سن حط ايلمك ايله بيع بلا ثمن اولمش اولور اول
ايسه باطلدر ايمدى كل ثمن ايله اخذ ايليه (وان حط النصف ثم النصف يأخذه بالنصف الاخير) واكر اول كره ده
بر نصف حط ايدوب صكره ده اول بر نصف آخرى حط ايلسه اول بر نصف اخير ايله اخذ ايليه (وان زاد المشترى
فى الثمن لا تلزم الشفيع الزيادة) واكر مشترى اولان كسنه اول مبيعك ثمننه برشى زياده ايلسه اول زياده لك
اول شفيعه لازم اولمز زيرا شفيعه ضرر واردر (واذا كان الثمن مثليا لزم الشفيع مثله) يعنى بچن اول مبيعك ثمنى
مثلى اولسه شفيع اولان كسنه يه اول مثلينك مثلى لازم اولور (وان قيميا فقيمته) واكر اول مبيعك ثمنى مثلا
عقارك كبى متقوم اولسه قيمتى لازم اولور (وان كان مؤجلا اخذ بثمن حال او يطلب فى الحال ويأخذ بعد مضى
الاجل) واكر اول مبيعك ثمنى مؤجل اولسه آنى ثمن حال ايله اخذ ايليه ياخود شفعه يى اول حالده طلب ايله واول
مبيعى اجلك مضيندنصكره اخذ ايليه (ولا يتعجل ما على المشترى لو اخذه الشفيع بالحال) ودخى بايع اولان كسنه
مشترينك اوزرنده اولان ثمنى تعجيل ايتميوب اخذ ايليه اكر شفيع اولان كسنه اول مبيعى ثمن حال ايله اخذ ايلمش
اولسه (ولو سكت الشفيع عن الطلب ليحل الاجل بطلت شفعته خلافا لابى يوسف) وبچن شفيع اولان كسنه
شفعه طلبندن سكوت ايلسه اول تأجيل اولان اجل حال اولمق ايچون شفعه سى باطله اولور امام ابو حنيفه ايله
امام محمد قتنده وامام ابو يوسف ايچون خلاف واردر يعنى آنك قتنده باطل اولمز شفعته ده اولان ضمير شفيعه
راجعدر (ولو اشترى ذمى بخمر او خنزير يأخذه الشفيع الذمى بمثل الخمر وقيمة الخنزير والمسلم يأخذه بالقيمة فيهما)
يعنى بچن بر ذمى بر عقارى خمر ايله ياخود خنزير ايله اشترا ايلسه ينه ذمى اولان شفيع اول عقارى اول خمرك
مثلى ايله وخنزيرك قيمتى ايله اخذ ايليه ومسلم اولان شفيع ايكيسنده ده قيمتيله اخذ ايليه زيرا خمر ايله خنزير برمسلم
قتنده متقوم اولان اموالدن دكلدر يأخذه ده اولان ضمير عقاره راجعدر فيهما ده اولان ضمير خمر ايله خنزيره
راجعدر (ولو بنى المشترى او غرس اخذها الشفيع بالثمن وبقيمتهما مقلوعين كما فى الغصب) يعنى بچن مشترى اولان
كسنه اشترا ايلديكى ارضده بنا يا پسه ياخود اغاج دكسه شفيع اولان كسنه اول ارضى اشترا اولنان ثمن ايله
اخذ ايليه وايچنده اولان بنا ايله غرسى يرلرندن مقلوع اولدقلرى حالده اولان قيمتلريله اخذ ايليه ارض مغصوبه ده
اولديغى كبى اخذها ده اولان ضمير ارضه راجعدر قيمتهما ده اولان ضمير بنا ايله غرسه راجعدر (او كلف المشترى
قلعهما) وياخود شفيع اولان كسنه مشترى يه اول بنا ايله غرسك قلعنى تكليف ايليه قلعهما ده اولان ضمير نه بنا ايله
غرسه راجعدر (ولو استحقت بعد ما بنى الشفيع او غرس رجع على المشترى بالثمن فقط) يعنى بچن اول اشترا اولنوب
شفعه ايله اخذ اولنان ارضده شفيع اولان كسنه بر مقدار بنا وغرس ايلدكدنصكره بر آدم مستحق اولسه شفيع
اولان كسنه مشترينك اوزرينه انجق ثمن ايله رجوع ايدر بنا ايله غرسك قيمتى ايله رجوع ايلمز (وان جف الشجر
او انهدم البناء عند المشترى يأخذها الشفيع بكل الثمن ان شاء) واكر اول ارضده غرس اولنان شجر كندودن
قوروسه وياخود اول بنا اولنان مشترينك يدنده منهدم اولسه شفيع اولان كسنه آنى كل ثمن ايله اخذ ايليه اكر
استرسه زيرا ايكيسنده ارضه تابعدر واسترسه ترك ايليه زيرا هلاك ايلمكه جبر اولنمز (وان هدم المشترى البناء اخذ
الشفيع العرصة بحصتها) واكر مشترى اولان كسنه اول ارضده اولان بنايى هدم ايلسه شفيع اولان كسنه اول
بنادن خالى اولان عرصه يى ثمندن حصه سيله اخذ ايليه زيرا هدم كندو فعلى ايله اولديغى اجلدن ثمنك بر مقدارى
اول هدم اولنان بنانك مقابله سنه صرف اولندى بحصتها ده اولان ضمير عرصه يه راجعدر (وليس له اخذ النقض)
نقض كسر نون ايله منقوض معناسنه در يعنى مشترى اولان كسنه اول منقوض شيئى اخذ ايلمك جائز دكلدر زيرا

منفصل اولمشدر لهده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (وان اشتری الارض مع شجر مثمر او غیر مثمر فاثمر
فی یده اخذها الشفیع مع الثمر فیهما) یعنی اکر مشتری اولان کمسنه ارضی بر شجر مثمر ایله یاخود غیر مثمر ایله الوب
کندو یدنده مثمر اولسه اخذ ایدوب اشترا ایلسه شفیع اولان کمسنه اول ارضی ایچنده اولان ثمره ایله ذکر اولنان
ایکی حالده بله اخذ ایلیه زیرا ثمر متصل اولمغله اکا تابع اولمشدر (فان جده المشتری فلیس للشفیع اخذه) واکر
مشتری اولان کمسنه اول شجره ده اولان ثمری جدا ایدوب قطع ایلسه شفیع آنی اخذ ایلمك جائز دکلدر زیرا
منفصل اولمشدر جده ده اولان ضمیر ثمره راجعدر اخذه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (ویأخذ ماسواه
بالحصة فی الاول وبکل الثمن فی الثانی) یعنی شفیع اولان کمسنه مثمر اولان شجرلك ماعداسن حصه سیله اخذ ایلیه
عقد اولده یعنی شجری ثمر ایله اشترا ایلمکلك صورتنده وکل ثمن ایله اخذ ایلیه عقد ثانیده یعنی شجری غیر مثمر
اشترا ایلمکلك صورتنده ماسواهده اولان ضمیر ثمره راجعدر

باب ما تجب فیه الشفعة وما لا تجب وما یبطلها

مصنف بو بابده شفعه واجب اولان و واجب اولمیان و شفعه یی ابطال ایدن برلری بیان ایدر (انما تجب الشفعة
قصدا فی عقار ملك بعوض هو مال) یعنی شفعه قصد طریقیله شول عقارده واجبه اولور که عوض ایله ملك اولنمش
اوله اول عوض که مال اوله (وان لم یمکن قسمته کرحی وحمام وبئر) یعنی اول عقارك قسمتی ممکن اولمز ایسه ده شفعه
اولور دکرمن و حمام و قیو کبی اولان اشیاده (فلا تجب فی عروض وفلك) ایمدی عروضده و کمیده شفعه
واجبه اولمز زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که (لا شفعة الا فی ربع وحائط) وامام مالك قتنده شفعه
عقارده جائز اولدیغی کبی کمیده دخی جائز اولور (وفی بناء وشجر بیعا دون الارض) ودخی ارضسز بیع اولنان بنا ایله
شجرده شفعه واجبه اولمز زیرا منقولات قسمندندر واکر ارض ایله بیع اولنورلر ایسه شفعه واجبه اولور
(ولا فی ارث وصدقة وهبة بلا عوض مشروط) ودخی ارث ایله منقول اولانده و صدقه ایله و عوض شروطسز
هبه ایله ملك اولنمش شیلرده شفعه واجبه اولمز (وما بیع بخیار البایع او بیعا فاسدا ما لم یسقط حق الفسخ) ودخی
خیار بایع ایله یاخود بیع فاسد ایله بیع اولنان شیلرده شفعه واجبه اولمز مادامکه بایع حق فسخی اسقاط ایلمیه اسقاط
ایدرسه شفعه واجبه اولور زیرا مانعکه حق فسخدر زائل اولمشدر (ولا فیما قسم بین الشرکاء او جعل اجرة او بدل
خلع او عتق او صلح عن دم عمد او مهرا وان قوبل ببعضه مال) ودخی شرکا بیننده قسمت اولنمش اجرت اجیر یاخود
بدل یاخود خلع صلح و یاخود بدل عتق و یاخود دم عمده مقابله سنده واقع اولان صلحه بدل و یاخود بر خاتون مهر
قلنان اشیالرده شفعه واجبه اولمز واکر که اول مهرك بعضیسی مال ایله مقابله اولورسه ده مثلا بر کمسنه بر خاتونی
بر دار اوزرینه تزوج ایلیوب خاتون اکا بیك درهم رد ایلمك اوزره ایمدی بو ذکر اولنان مسائلك جمله سنده شفعه
ثابت اولمز زیرا بو ذکر اولنان اموال دکلدر ببعضه ده اولان ضمیر مهره راجعدر (وعندهما تجب فی حصة المال)
وامامین قتنده مال حصه سنده شفعه واجبه اولور مثلا مهر مقابله سنده ویریلان دارك قیمتی بیك درهم اولسه
بیك درهم مهر مقابله سنده حساب اولنور واول قبض اولنان بیکده شفعه واجبه اولور (ولا فیما صولح عنه
بانکار او سکوت) ودخی انکار ایله یاخود سکوت ایله مصالحه اولنان شیده شفعه واجبه اولمز مثلا بر کمسنه
بر آخر کمسنه نك دارینی دعوی ایدوب مدعی علیه اولان کمسنه اول اثناده انکار یاخود سکوت ایلسه صکره
ما بینلرینه مصلح کیروب اول مدعی یی بر مقدار مال ایله مصالحه ایلسه لر اول دارده شفعه واجبه اولمز عنه ده اولان
ضمیر مایه راجعدر (وتجب فیما صولح علیه باحدهما) اما بالکز مدعی علیهك سکوتیله و یاخود بالکز انکاری ایله
مدعینك مصالحه اولندیغی داره شفعه واجبه اولور مثلا مدعی اولان کمسنه دعوی ایلدکده مدعی علیه
انکار ایلسه و یاخود سکوت ایلسه صکره مدعی دعواسی مقابله سنده بر دار ایله مصالحه ایلسه لر اول دارده
شفعه واجبه اولور زیرا مدعینك زعمنجه اول داری کندو حقی مقابله سنده اخذ ایلمشدر علیه ده اولان ضمیر مایه
راجعدر (ولا فیما سلمت شفعته ثم رد بخیار رؤیة او شرط او خیار عیب بقضاء) ودخی شفعه سی تسلیم اولنوب
صکره خیار رؤیت ایله یاخود خیار شرط ایله یاخود خیار عیب ایله قضاء قاضی ایله رد اولنان اشیاده شفعه واجبه
اولمز زیرا قضاء فسخدر شفعته ده اولان ضمیر مایه راجعدر (وما رد به بلا قضاء او بالاقالة تجب فیه) وشول بیعکه
خیار عیب ایله قضاء قاضی سز رد اولنمش اوله یاخود اقاله ایله رد اولنمش اوله آنده شفعه واجبه اولور بهده اولان

ضمیر بیعه راجعدر فیه ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر (وتجب فیه فی العلو وحده وفی السفل بسببه)
ودخی شفعه یالکز عالی اولان مکانده واجبه ودخی اسفل اولان مکانده واجبه اولور اول عالی اولان مکانك
سببیله وحده ده اولان ضمیر علوه راجعدر بسببه ده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وفیما بیع بخیار المشتری) ودخی
خیار مشتری ایله بیع اولنان شیده شفعه واجبه اولور (وان بیعت دار بجنب المبیعة بالخیار فالشفعة لمن له الخیار
بایعا او مشتریا) یعنی خیار ایله بیع اولنان دارك جنبنده بر دار دخی بیع اولنسه ایمدی اول دارده شفعه خیار
صاحبی اولان کمسنه نك در کرك اول صاحب خیار بایع اولسون کرك مشتری اولسون تمام بحث محلنده
مسطوردر (ویکون اجازة من المشتری) واول شفعه طلب ایلمك بیعه اجازت اولور مشتریدن (والشفیع الاولی
اخذها منه لا اخذ الثانیة) یعنی اول شفیع اول ایچون جائزدر که اولکی داری اخذ ایلیه ثانیئی داری اخذ ایلمك
جائز دکلدر اخذها ده اولان ضمیر اولکی داره راجعدر منه ده اولان ضمیر خیاره راجعدر (وان بیعت دار بجنب
المبیعة فاسدا فشفیعها البایع ان بیعت قبل قبض المشتری فاذا قبض بعد الحکم له بها لا تبطل) واکر بیع
فاسد ایله بیع اولنان دارك جانبنده بر دار دخی بیع اولنسه ایمدی اول دارك شفیعی بایعدر واکر بو ایکنجی داری اولکی
داری قبض ایلدیکندن اول قبض ایلمش اولورسه زیرا ملکی باقیدر وچون مشتری اولان کمسنه اول داری
بایعه حکم اولندقدنصکره قبض ایلمش اولسه شفعه سی باطل اولمز فشفیعها ده اولان ضمیر داره راجعدر لهده
اولان ضمیر بایعه راجعدر بهاده اولان ضمیر بنه داره راجعدر (وان بیعت بعد قبض المشتری فالشفعة للمشتری
اکر دار بیع اولنسه مشترینك قبضندنصکره پس ایمدی شفعه مشتری ایچوندر (فان استرد البایع منه المبیعة
قبل الحکم له بالشفعة بطلت شفعته) واکر بایع اولان کمسنه اول مبیع اولان داری مشتری یه شفعه ایله حکم
اولنمزدن مقدم استرداد ایدرسه شفعه سی باطل اولور زیرا ملکی منقطع اولمشدر شفعه سن طلب ایده جکی داردن
منه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر لهده اولان ضمیر بنه اکا راجعدر (وان بعد الحکم بقیت الثانیة علی حکمه
واکر بایع اولان کمسنه اول مبیع اولان داری بعد الحکم استرداد ایلسه اول دار ثانیه مشترینك حکمی اوزرینه قالور
بر نسخه ده حکمه بر بنه ملکه واقع اولمشدر حکمه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر (والمسلم والذمی فی الشفعة
سواء) یعنی طلب شفعه ده مسلم ایله ذمی برابردر بیعده برابر اولدقلری کبی (وکذا الحر والعبد المأذون والمکاتب)
یعنی مسلم ایله ذمی شفعه ده برابر اولدقلری کبی کذلك حر و عبد مأذون و مکاتب اولان کمسنه لر دخی شفعه ده
برابرلردر (ولو فی مبیع السید کالعکس) یعنی حتی شفعه سیدك مبیعنده اولسه عکسی کبی اولور یعنی عبد
مأذونك و مکاتبك مبیعنده اولمسی کبیدر (فصل) بو فصل شفعه نك باطل اولمسی احکامی بیانندهدر (وتبطل
الشفعة بتسلیم الکل او البعض ولو من الوکیل وبترك طلب المواثبة او التقریر) یعنی شفعه ایله طلب اولنان شیئك
کلنی یاخود بعضیسنی وکیلندن اولورسه طلب ایلمك ایله ترك مواثبه و یاخود ترك طلب تقریر ایله شفعه باطل اولور
زیرا شفعه طلبندن اعراض واردر وامتناع ایلمکه دلیلدر (وبالصلح عن الشفعة علی عوض) ودخی شفعه طلب
ایلمه دن بر عوض معین اوزرینه صلح اولنق ایله شفعه باطل اولور زیرا مال اولمیان حقدن عوض المق حقی
ابطال ایدر (وعلیه رده) واول عوضی اخذ ایدن کمسنه نك اوزرینه اول عوضی رد ایلمك واردر زیرا رشوتدر (وکذا
لو باع شفعته بمال) ودخی حتی شفعه سنی مال ایله بیع ایلسه شفعه باطل اولور (وکذا لو قال للمخیرة اختاری بالف
او قال العنین لامرأته ذلك فاختارته بطل خیارها ولا یجب العوض) ودخی تقدم ایدن مسائل کبیدر حتی بر کمسنه
تخییر ایلدیکی زوجه سنه اختاری ترك الفسخ بالف دیسه یاخود عنین امرأه سنه فاختارته دیسه زوجه نك
دخی اختیار ایله خیاری باطل اولور واول ذکر اولنان عوض واجب اولمز (وتبطل ببیع ما یشفع به قبل الحکم له بها)
یعنی شفیع اولان کمسنه یه شفعه ایله حکم اولنمزدن مقدم ما یشفع به اولان شیء بیع اولنسه شفعه باطل اولور لهده
اولان ضمیر شفیعه و بهاده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر (وبموت الشفیع) ودخی موت شفیع ایله شفعه باطل اولور
(لا بموت المشتری) یعنی مشترینك موتیله شفعه باطل اولمز (ولا شفعة لمن باع) یعنی بایع اولان کمسنه ایچون شفعه
یوقدر (مثلا) شفیع اولان دار صاحبنك طرفندن بیعه وکیل اولسه و بیع ایلسه اول دار مشفوعه ده شفعه یی
قالمز (او بیع له) یاخود انك ایچون بیع اولنمش اوله مثلا بایع اولان کمسنه مضارب اولسه ده بر داری بیع ایلسه
بو صورتده رب المال اولان کمسنه ایچون شفعه یوقدر اول بیع اولنان دارده زیرا انککدر (او ضمن الدرك

اوساوم المشتری بیعا اواجارة) ودخی بر شفیع اولان کسنه اول بیع اولنان دارلۂ در کنی مشتری ایچون ضامن اولسه ویاخود مشتری اولان کسنه دن اول دارلۂ بیعنی ویاخود اجاره سنی مساومه ایدوب طلب ایلسه شفعه باطله اولور زیرا مشترینك ملکی ثابت اولمسنه رضادر (وتجب لمن ابتاع اوابتیع له) ودخی شفعه شول کسنه یه واجب اولورکه برداری وکالت طریقیله برکسنه یه اشترا ایلمش اوله وحال بوکه کندوسی شفیع اوله ویاخود انك ایچون اشترا اولنمش اوله وحال بوکه کندوسی شفیع اوله (ولوقیل للشفیع انها بیعت بالف فسلم ثم بان انها بیعت باقل اوبکیلی اووزنی اوعددی متقارب قیمته الف اواکثر فله الشفعة) یعنی بر شفیع اولان کسنه یه برداری مثلا بیك درهمه بیع اولندی دینلسه شفیع دخی بومقدارده بیع اولندیغن تسلیم ایلسه صکره بیك درهمدن اقله بیع اولندیغی ظاهر ومتبین اولسه یاخود کیلی ایله ویا وزنی ایله ویاخود متقارب اولان عددی ایله که قیمتی بیك درهم ویاخود اکثردر بیع اولندیغی ظاهر ومتبین اولسه اول تسلیم ایلین کسنه ایچون شفعه طلب ایلمکلك واردر زیرا کندودن واقع اولان تسلیم محلنه واقع اولمشدر (ولوبان انها بیعت بعرض قیمته الف اوبدنانیر قیمتها الف فلا) وبر اول داری قیمتی بیك درهم اولان عروض ایله یاخود قیمتی بیك درهم اولان دنانیر ایله بیع اولندیغی متبین اولسه اکا شفعه یوقدر (ولوقیل له المشتری فلان فسلم فبان انه غیره فله الشفعة) وبر شفیع اولان کسنه یه داری اشترا ایدن فلان کمسنه در دیسه لر اول دخی تسلیم ایدوب سکوت ایلسه صکره اشترا ایدن کمسنه فلانك غیری ایدیکی ظاهر ومتبین اولسه اول شفیع ایچون شفعه واردر زیرا شفعه اسقاط ایلدیکی کسنه غیری اولدیغی ظاهر اولدی (ولوبان انه هو مع غیره فله الشفعة فی حصة الغیر) وبر شفیعك اسقاط ایلدیکی اول ایدیکی لکن غیری ایله اشترا ایلدیکی ظاهر اولسه ایدی شفیع اولان کمسنه نك اول غیر اولان حصه سنده شفعه سی واردر زیرا تسلیم اولکی یه ایدی انه ده اولان ضمیر مشتری یه راجعدر غیره ده اولان ضمیر سنه فلان دینلان مشتری یه راجعدر فله ده اولان ضمیر شفیعه راجعدر (ولوبلغه بیع النصف فسلم فظهر بیع الکل فله الشفعة) وبر شفیع اولان کسنه یه شفعه ایله اخذ ایده جکی دارلۂ نصفی بیع اولندیغی خبری واصل اولسه صکره جمله سی بیع اولندیغن بیلسه اول شفیع اولان کسنه ایچون شفعه واردر بلغه ده اولان ضمیر شفیعه راجعدر (وان باعها الاذراعا من طول جانب الشفیع فلا شفعة له) وبر برکسنه دارنی بیع ایلیوب مکر شفیع اولان کسنه نك او بنك طولی اولان جانبندن برذراع مقدارینی بیع ایلمسه اول شفیع اولان کسنه ایچون شفعه یوقدر زیرا جوار منقطع اولمشدر وبو مسئله اسقاط شفعه ده برحیله در (وان اشتری سهما منها بثمن ثم شری باقیها فالشفعة فی السهم فقط) واکر برکسنه برداردن برسهم اشترا ایلیوب صکره باقیسن اشترا ایلسه ایمدی شفعه انجق بالکز اشترا ایلدیکی سهمده در بو مسئله دخی اسقاط شفعه یی جوازده برحیله در (وان ابتاعها بثمن ثم دفع عنه ثوبا اخذها الشفیع بالثمن لا بقیمة الثوب) واکر اول داری برثمن ایله اشترا ایدوب واول ثمن مقابله سنده برثوب ویرسه شفیع اولان کسنه اول داری برثمن معین ایله اخذ ایلیه اول ثوبك قیمتی ایله اخذ ایلیه بو دخی اسقاط شفعه یی جوازده وغیریسنده برحیله در (ولاتکره الحیلة فی اسقاطها عند ابی یوسف وبه یفتی قبل وجوبها وعند محمد تکره) یعنی اسقاط شفعه ده حیله ایلمك مکروه دکلدر امام ابو یوسف قتنده وبو قول ایله فتوی اولنور یعنی فتوی مکروه اولمسنك اوزرینه در شفعه واجب اولمزدن اول شفعه واجب اولدقدنصکره بلاخلاف مکروهدر وعند محمد مکروهدر امام خصاف حیله کتابنده دیرکه لا بأس بالحیل فیما یحل ویجوز یعنی جائز وحلال اولان صورتلرده وبرکسنه نك حقی ابطال اولنمق صورتنده حیله جائز دکلدر فی اسقاطها ده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر به ده اولان ضمیر عدم کراهته راجعدر (وللشفیع اخذ حصة بعض المشترین لا حصة بعض البایعین) یعنی شفیع اولان کسنه ایچون جائزدرکه بعض مشتریلرك حصه سن اخذ ایلیه اما بعض بایعلرك حصه سن اخذ ایلمك جائز دکلدر (مثلا) اولکی صورتده برجماعت برکسنه دن بردار اشترا ایلسه لر شفیع ایچون اول بعض مشتریلرك حصه سن المق واردر وایکنجی صورتده برجماعت برکسنه یه بردار بیع ایلسه لر اول بایعلرك حصه سن المق یوقدر زیرا اولکی صورتده تفریق صفقه واردر وایکنجیده یوقدر (وللجار اخذ بعض مشاع بیع فقسم وان وقع فی غیر جانبه) یعنی جار ایچون اول بیع اولنوب قسمت اولنان مشاعك بعضیسن اخذ ایلمك جائزدر واکرکه اول مشترینك حصه سی اول شفیع اولان کسنه نك جانبنك غیریسنده اولورسه ده جانبه ده اولان ضمیر شفعه یه راجعدر (وللعبد المأذون المدیون

اخذ الشفعة فی مبیع سیده وبالعکس) یعنی عبد مأذون ومدیون اولان کسنه نك کندو سیدی مبیعنده شفعه سی واردر عکسنده کذلك یعنی عبد مأذون ومدیونك مبیعنده سیدینك شفعه سی واردر زیرا مالنده اجنبی کبیدر سیده ده اولان ضمیر عبد مأذونه راجعدر (وصح تسلیم الاب والوصی شفعة الصغیر خلافا لمحمد فیما بیع بقیمته اواقل وقوله روایة عن الامام فی الاقل الذی لا یتغابن فیه) یعنی صغیرك باباسی یاخود وصیسی اولان کسنه لر اول شفیعك شفعه سنی تسلیم ایلمك صحیح اولدی وامام محمد ایچون خلاف واردر شول قیمتی ایله یاخود قیمتندن اقله بیع اولنان شیده ومحمدك قولی ابو حنیفه دن برروایتده شول اقلده که انده تغابن اولمیه بقیمته ده اولان ضمیر ما قبلنده اولان مایه راجعدر قوله ده اولان ضمیر امام محمده راجعدر فیه ده اولان ضمیر اقله راجعدر

كتاب القسمة

بوکتابده احکام قسمت بیان اولنور قسمت مصدردر لغتده انقسامك اسمیدر قدرت اقتدارك اسمی اولدیغی کبی واصطلاح فقهاده (هی جمع نصیب شایع فی معین) یعنی شایع اولان نصیبی واحد معینده جمع ایلمکدر یعنی شریکلرك طلب ومعرفتلریله هر برینك نصیب وحصه سنی افراز وتمییز ایلمکدر (وتشتمل علی الافراز والمبادلة) یعنی قسمت ایکی شی اوزرینه مشتملدر بری افراز که تمییزدر وبری مبادله در وبر اول قسمت اولنه جق دارلۂ ابعاضی متفاوت اولسه (والافراز اغلب فی المثلیات) یعنی مثلیاتده که مکیلات وموزونات وعددیات متقاربه در افراز اغلبدر (فیاخذ الشریك حظه منها حال غیبة صاحبه) بو فاما قبلنده اولان کلامه تفریعدر یعنی چون مکیلاتدن یاخود غیریدن برشی قسمت اولنه شریك اولان کسنه کندو حظ ونصیبنی اول قسمت اولنان شیدن کندو شریکنك غیبتنده اخذ ایلیه زیرا کندو حقیدر (ولو اشتریاه فاقتسماه فلکل ان یبیع حصته مرابحة بحصة ثمنه) وبر ایکی شریك اولان کسنه لر مثلی اولان شیئی اشترا ایدوب قسمت ایلسه لر ایمدی هر بریسی جائزدرکه کندو حصه سنی مرابحة بیع ایلیه ثمنك حصه سیله زیرا کندو حصه سی عین حقیدر (والمبادلة اغلب فی غیرها) یعنی مبادله مثلیاتك غیریسنده اغلبدر یعنی ثیاب کبی وعقارات وحیوانات کبی شیلرده اغلب اولور (فلا یأخذه ولا یبیع مرابحة بعد الشراء والقسمة) ایمدی اول شریکك بریسی کندو حصه سن شریکنك غیبتنده اخذ ایلیه ودخی شرا ومقاسمه دنصکره حصه سن مرابحه ایله بیع ایلمیه ابعاضی متفاوت اولدیغی اجلدن (ویجبر علیها فیه بطلب الشریك فی متحد الجنس) یعنی شریك اولان کسنه اول برشریکنك طلب ایلمه سیله غیر مثلیاتده مثلا قیون کبی ودوه کبی متحد الجنس اولان شیئده قسمت اولنمه نك اوزرینه جبر اولنور تتمیم فائده ایچون علیها ده اولان ضمیر قسمته راجعدر فیه ده اولان ضمیر غیر مثلی یه راجعدر (لا فی غیره) یعنی غیر متحد الجنسده شریك جبر اولمز زیرا مبادله متعذردر (وندب للقاضی نصب قاسم رزقه من بیت المال لیقسم بلا اجر) یعنی قاضی اولان کسنه یه ندب اولنور یعنی سنتدر برقسام نصب ایلیه واول قسامك رزقی واجرتی بیت المالدن اوله اول شرکانك حصه لرین بینلرنده اجرتسز قسمت ایلمك ایچون اول بینلرنده واقع اولان نزاع قطع اولنمق ایچون (فان لم یفعل نصب قاسما یقسم باجر یقدره له القاضی) واکر اول قاضی اول قسامی اجرتسز قسمت ایلمك ایچون نصب ایلمیه واول اجرتی قاضی فرض وتقدیر ایلیه که قسمت صاحبلرندن اخذ اولنه یقدره ده اولان ضمیر اجره راجعدر له ده اولان ضمیر قسامه راجعدر (وهو علی عدد الرؤس) واول قاضینك تقدیر ایلدیکی اجرت رؤس عددی اوزره تقسیم اولنور امام اعظم قتنده (وعندهما علی قدر السهام) وامامین قتنده سهاملك عددنجه توزیع اولنور (واجرة الکیل والوزن علی قدر السهام اجماعا ان لم یکن للقسمة وان لها فعلی الخلاف) یعنی مکیلات وموزونات اولان اشیانك قسمتنده اولجملك ایله طارتمه نك اجرتی سهام مقداری اوزره در اجماع ایله اکر اول مکیل ایله موزونك اجرتلری قسمت ایچون اولمزایسه واکر قسمت ایچون ایسه تقدم ایدن خلاف اوزره در که امام قتنده رؤس اوزره اولسه در وامامین قتنده سهام اوزره اولسه در (ویجب کونه عدلا امینا عالما بالقسمة) یعنی قاضینك نصب ایلدیکی قسام عدل وامین وقسمت احوالنده عالم اولمقلغی واجبدر زیرا مادامکه بو اوصاف ایله موصوف اولمیه ایلدیکی قسمته اعتبار اولنمز کونه ده اولان ضمیر قسامه راجعدر (ولا یجبر الناس علی قاسم واحد) یعنی شهرده اولان ناس ما بینلرنده واقع اولان قسمت ایچون واحد اولمغه جبر اولنمزلر اجرة مثلی زیاده اولمق ایچون (ولا یترك القسام لیشترکوا) یعنی قاضی اولان کمسنه قسام متعدد اولدیغی صورتده بری بریله

شريك اولمقدن منع ايلمسون زيرا شريك اولدقلرى صورتده خلطه انلردن ضرر حاصل اولور (وصح الاقتسام بالقسم بلا امر القاضى) يعنى برالاى كمسنه لرك مابينلرنده قسمت متعين اولسه كندو نفسلريله امر قاضيسز قسمتلرى صحيح اولور برى برينك قسمتندن راضى اولدقلرى ايچون (ويقسم على الصبى وليه او وصيه فان لم يكن فلابد من امر القاضى) يعنى بالغ اولان صبى يه متعلق اولان قسمتى وليسى اولان كمسنه ياخود وصيسى اولان كمسنه قسمت ايليه واكر وليسى اولمسه امر قاضيدن لابددر يعنى قسمت امر قاضى يه محتاجدر زيرا قاضى وليسى اولميانلرك وليسيدر (ولا يقسم عقار بين الورثة باقرارهم مالم يبرهنوا على الموت وعدد الورثة) يعنى وارثلر اقرار واعتراف ايليوب بو عقار بزه بابامزدن قالدى ديو قسمتنى طلب ايلسه لر اول عقار بينلرنده كندو اقرارلريله قسمت اولنمز مادامكه موته وعدد ورثه يه برهنه ايدوب شاهد كتورميه لر امام ابو حنيفه قتنده (وعندهما يقسم) وامامين قتنده كندو اقرارلريله قسمت اولنور (وغير العقار يقسم اجماعا) واكر ورثه نك اقرار ايلدكلرى عقار دكل ايسه اجماع ثلاثه ايله برهنه سز قسمت اولنور (وكذا العقار المشترى) ودخى مشترى اولان عقار اجماع ايله برهنه سز مابينلرنده قسمت اولنور (والمذكور مطلق ملكه) ودخى مطلق اولان ملك برهنه سز قسمت اولنور مثلا بو شى برم ملك مطلقمزدر ديسه لر برهنه سز بينلرنده قسمت اولنه زيرا ايدلرنده اولمسى ملك اولمسنه دليلدر (وان برهنا ان العقار فى ايديهما لا يقسم حتى يبرهنا انه لهما) وبچن قسمته طالب اولان ايكى كمسنه برشى كندو يدلرنده اولديغنه برهنه ايدوب بينه كتورسه لر وآنى قسمت ايلمك مراد ايلسه لر قسمت اولنميه تاكم كندو ملكلرى اولديغنه برهنه ايدوب شاهد كتوره لر زيرا كندو يدلرنده اولديغى كفايت ايلمز جائزدر كه برغيرى كمسنه نك اوله (ولو برهنوا على الموت وعدد الورثة والعقار فى ايديهم ومعهم وارث غائب او صبى قسم) يعنى بچن وارث اولان كمسنه لر كندو مورثلرينك موتنه وعدد ورثه يه برهنه ايلسه لر حال بوكه عقار كندو يدلرنده در ودخى كندولر ايله ميراثنه داخل اولور برغائب كمسنه وياخود برصبى واردر اول عقار قسمت اولنور بويلجه ذكر اولنمشدر هدايه ده (ونصب وكيل او وصى ليقبض حصة الغائب او الصبى) وقاضى طرفندن بر وكيل ياخود بر وصى نصب اولنوب اول غائب اولان كمسنه نك ياخود صبينك حصه سن قبض ايلمك ايچون لكن امام اعظم قتنده اقامت بينه يه محتاجدر وامامين قتنده لازم دكلدر بلكه كندو قوللريله قسمت اولنور (ولو كان العقار فى يد الغائب او شى منه او فى يد مودعه او فى يد الصغير لا يقسم) وبچن اول عقارك جمله سى ياخود بر مقدارى غائب اولان كمسنه نك يدنده اولسه وياخود مودعه نك وياصغيرك تقسيم اولنمز زيرا حضور خصم سز يدلرى يد استحقاق اولديغنه قضا در منه ده اولان ضمير عقاره راجعدر (وكذا لو حضر وارث واحد او كانوا مشترين وغاب احدهم) ودخى بچن وارث اولان كمسنه لرك بريسى حاضر اولسه ومشترى اولان كمسنه لر برقاچ اولوب برى غائب اولسه قسمت اولنميه زيرا جمله سنك حاضر اولمسى لازمدر (واذا انتفع كل من الشركاء بنصيبه بعد القسمة قسم بطلب احدهم) وبچن شركانك هر بريسى كندو نصيبى ايله منتفع اولوب وايچلرندن برى قسمت طلب ايلسه طلبى ايله قسمت اولنه زيرا كندو حقيدر اكا اجابت واجبدر نصيبه ده اولان ضمير كله راجعدر (وان تضرر الكل لا يقسم الا برضاهم) واكر شركانك جمله سى قسمت اولنمه دن متضرر اولسه لر مادامكه جمله سى راضى اولميه قسمت اولنميه زيرا قسمت تمليك منفعت ايچوندر (وان انتفع البعض دون البعض قسم بطلب ذى النفع لا بطلب الاخر هو الاصح) واكر اول قسمتدن بعض شركا منتفع اولوب بعضيسى اولمزايسه اول صاحب نفع اولان كمسنه نك طلبى ايله قسمت اولنوب اول بر آخرك طلبى ايله اولنميه زيرا اولكيسى منتفع اولمغله طلبى معتبردر (ويقسم العروض من جنس واحد ولا يقسم الجنسين بعضهما فى بعض) يعنى عروض تجارت بچن جنس واحددن اولسه قسمت اولنه عروض ايكى جنسده اولسه قسمت اولنميه زيرا مقصود مختلفدر مكر تراضى ايله اوله (ولا الجوهر ولا الحمام ولا البئر ولا الرحى ولا الثوب الواحد ولا الحائط بين دارين الا برضاهم) ودخى جواهر وحمام وقيو ودكرمن وثوب واحد وايكى دار بيننده اولان ديوار قسمت اولنمز مكر شركانك رضالريله اوله اولزمانده قسمت جائز اولور وجوهرده قسمت جائز اولمديغنك حكمتى زيرا تفاوت فاحش واردر وبعضيلر قتنده جوهر كوجك اولسه قسمتى جائز اولور (وكذا الرقيق خلافا لهما) ودخى قسمت اولنميان اشيانك بريسى دخى رقيقدر امام ابو حنيفه قتنده امامين ايچون خلاف واردر يعنى آنلرك قتنده قسمت اولنور آت وقيون كبى متحد الجنس اولديغى اجلدن (والدور فى مصر واحد تقسم كل على حدته) يعنى

مصر واحدده واقع اولان اولرك هر بريسى على حدة قسمت اولنور امام اعظم قتنده زيرا انتفاع بومنوال اوزره حاصل اولور (وقالا ان كان الاصلح قسمة بعضها فى بعض جاز) وامامين ديديلر كه اكر برى برينك ايچنده قسمت اولنمق اصلح واولى ايسه قسمت اولنمسى جائزدر زيرا جنس واحددندر بر دار واحده ده ايكى اوا واق كبى اولور بعضهاده اولان ضمير داره راجعدر (وفى مصرين يقسم كل على حدته اتفاقا) وشول داركه مصرينده اوله اتفاق ثلاثه ايله هر بريسى كندو محلنده على حدة قسمت اولنور وامام محمددن برروايتده بچن ايكى دارك برى بصره ده وبرى كوفه ده اولسه برى برى ايچنده اولديغى حالده قسمت اولنور (وكذا دار وضيعة او دار وحانوت) ودخى بچن بر دار ايله بركوى اولسه ياخود بر دار ايله بردكان اولسه هر بريسى على حدة قسمت اولنور زيرا جنس مختلفدر (والبيوت فى محلة واحدة او فى محلات يجوز قسمة بعضها فى بعض) وشول اولر كه محلة واحده ده اوله ياخود محلات متعدده ده اوله بعضى بعض ايچنده قسمت اولنمسى جائزدر زيرا مابينلرنده تفاوت آزدر (والمنازل المتلاصقة كالبيوت والمتباينة كالدور) يعنى بربرينه ملاصق اولان منزللر اولر كبيدر يعنى او حكمنده در ومتباين اولوب بربرندن بعيد اولنلر دارلر حكمنده در

(فصل) بو فصل قسامه متعلق بعض اشيا بياننده در (وينبغى للقاسم ان يصور ما يقسمه ويعدله ويذرعه ويقوم بناءه) يعنى قسام اماكن اولان كمسنه يه لايق ولازمدر كه اول قسمت ايده جكى مكانى اولا بر كاغده تصوير ايدوب تحديد ايليه ودخى قسمت سهامى اوزره تعديل وتسويه ايليه ودخى آنى غيريسندن قسمت ايله قطع ايدوب ودخى ذراع ايله تحديد ايدوب مساحه ايليه ودخى بناسنى بها ايله تقويم ايليوب تخمين ايليه بو تركيبده اولان ضميرلر ما لفظنه راجعدر (ويفرز كل نصيب بطريقه وشربه) ودخى قسام اولان كمسنه صاحب حصه اولان كمسنه لرك هر برينك حصه سن اكا متعلق اولان طريق ايله وصو الاجق بريله افراز وتمييز ايليه هر كسك انتفاعى بيان اولنمق ايچون (ويلقب الانصباء بالاول والثانى والثالث) ودخى قسام اولان كمسنه قسمت ايلدكده هر كسك نصيبنى تعيين ايدوب لقبلنديره بو اولدر بو ثانيدر بو ثالثدر بو رابعدر تا آخرنه وارنجه دك ايده بويره (ويكتب اسماءهم ويقرع فالاول لمن خرج اسمه اولا والثانى لمن خرج ثانيا والثالث لمن خرج ثالثا) ودخى قسام اولان كمسنه اول شركانك اسملرين يازوب مابينلرنده قرعه ايدوب براغه ايدى اولكى نصيب اسمى اول چقانكدر وايكنجى نصيب اسمى ثانيده چقانكدر واوچنجى اسمى ثالثده چقانكدر دردنجى نصيب اسمى رابعده چقانكدر تا نهايتنه وارنجه (ولا يدخل الدراهم فى القسمة الا برضاهم) يعنى قسمت عقارده دراهم داخل اولمز مكر اول شركانك رضالريله (فان وقع مسيل او طريق لاحدهم فى نصيب آخر ولم يشترط فى القسمة صرف عنه ان امكن والا فسخت) يعنى بچن قسمت اولنان عقارده شركانك برينك حصه سنده اول آخرك نصيبندن بر صو يولى ياخود مرور ايده جك بر طريق واقع اولسه وحال بوكه قسمت زماننده بو فلان كمسنه نك اولسون ديو اشتراط اولنمدى ايدى اندن صرف اولنوب عدد اولنه اكر صرف اولنمسى ممكن ايسه واكر ممكن دكل ايسه اول قسمت اجماع ايله فسخ اولنوب كرو استيناف اولنه تاكم شريكلرك هر برينه بر مسيل ايله بر طريق واقع اوله وهر بريسى انتفاعدن متمكن اوله عنه ده اولان ضمير طريقه راجعدر (ويقسم سهمين من العلو بسهم من السفل) يعنى قسام اولان كمسنه قسمت ايلدكده عالى مكانده اولان ايكى سهمك مقابله سنده اسفلدن بر سهم قسمت ايليه امام ابو حنيفه قتنده زيرا اسفلك منافعى علوك منافعندن اكثردر (وعند ابى يوسف سهما بسهم) وامام ابو يوسف قتنده علو ايله سفل برابردر ايدى علودن بر سهم مقابله سنده سفلدن بر سهم قسمت اولنه بلا زياده ولا نقصان (وعند محمد يقسم بالقيمة وعليه الفتوى) وامام محمد قتنده اكر اعلى واكر اسفل قيمت ايله قسمت اولنه وفتوى دخى بو قول اوزرينه در زيرا تعديل بونك ايله حاصل اولور (فان اقر احد المتقاسمين بالاستيفاء ثم ادعى ان بعض نصيبه فى يد صاحبه لا يصدق الا بحجة) ايدى بچن بر عقار قسمت اولنوب ايكى متقاسمك بريسى كندو حصه سنى استيفا ايلديكنه اقرار ايلسه صكره كندو نصيبنك بعضيسن ينه كندو صاحبى يدنده اولديغن نزاع ايدوب دعوى ايلسه تصديق اولنمز مكر دعواسنه حجت وبينه احضار ايليه والا شركامى اولان كمسنه لر استحلاف اولنه لر ايدى يمين ايدن برى اولور ويميندن نكول ايدنك حصه سى اول مدعى اولان كمسنه نك حصه سنه جمع اولنوب اندادن قسمت اولنه حق مستحقنه واصل اولمق ايچون نصيبه وصاحبه ده اولان ضميرلر احده راجعدر (وتقبل شهادة القاسمين فيها خلافا لمحمد) يعنى شركا بيننده واقع اولان دعواده قسمت ايدن ايكى

قاسملك شهادتلری قبول اولنور امام ابو حنيفه ايله ابو يوسف قتنده و امام محمد ايچون خلاف واردر يعنی آنك
قتنده قبول اولنمز زيرا كندو نفسلرينك فعلنه شهادت ايلمشلردر (وان قال قبضته ثم اخذ بعضه حلف خصمه)
واكر اول شركانك بری كندو حصه می قبض ايلدم صكره شريكم بعضيسن اخذ ايلدی ديسه مزبور شريكه
سؤال اولنوب انكار ايلسه تحليف اولنور قبضته ده اولان ضمير نصيبه راجعدر بعضه ده اولان ضمير بنه
اكا راجعدر خصمه ده اولان ضمير واحده راجعدر (وان قال قبل ان يقر بالاستيفاء اصابنی كذا ولم يسلم الی وكذبه
الاخر تحالفا وفسخت) واكر اول شركانك بری حصه سن استيفا ايلديكنه اقرار ايلمزدن اول ديسه كه بكا فلان
مقدار ديدی لكن بكا تسليم اولنمدی واول برشريك آخر آنی تكذيب ايدوب دكدی ديسه ايكيسيده يمين ايليه لر
اول واقع اولان قسمت فسخ اولنه زيرا اختلاف مبيعده واقع اولان اختلاف كبيدر كذبه ده اولان ضمير
مدعی به راجعدر (ولو ادعی غبنا لا يعتبر كالبيع الا اذا كانت القسمة بقضاء والغبن فاحش فتفسخ) يعنی بچن
شركانك بری قسمتده مغبون اولملق دعواسن ايلسه قولی اعتبار اولنمز بيع اعتبار اولنمديغی كبی مكر قسمت
قضاء قاضی ايله اولمش اوله غبن فاحش دخی اوله اول زمانده قسمت فسخ اولنور عدالت اولمديغيچون (ولو استحق
بعض معين من نصيب البعض لا تفسخ) وبچن بعض شركانك نصيبلرندن بربعض يعنی غير مستحق اولديغی
ظهور ايلسه اتفاق ايله اول قسمت فسخ اولنمز (ويرجع بقسطه فی حظ شريكه) بلكه شريك كندو قسطيله اول
برشريككك حصه سندن آله (وكذا فی الشائع) ودخی شائع اولان عقارده بچن بعضيسی مستحق اولسه قسمت
اولنميه امام ابو حنيفه قتنده (وعند ابی يوسف تفسخ) وامام ابو يوسف قتنده فسخ اولنور (وفی بعض مشاع
فی الكل تفسخ اجماعا) وبچن قسمت اولنان عقارده جمله سنده يعنی شركانك هر برينك نصيبنده بعض مشاع
مستحق اولسه اجماع ايله قسمت فسخ اولنور زيرا قسمت ثابت اولسه مستحق متضرر اولور ايدی (ولو ظهر بعد
القسمة دين علی الميت محيط نقضت) يعنی بچن ميت اولان كمسنه نك اوزرينه قسمتدن صكره مالنه احاطه ايدر
بردين ظهور ايلسه قسمت نقض اولنور زيرا دين ميراثك اوزرينه مقدمدر (وكذا لو غير محيط) ودخی دين غير
محيط اولورسه ده ينه قسمت نقض اولنور زيرا غرمانك حقی تركه يه متعلقدر (الا اذا بقی بلا قسمة ما يفی به) الا بچن
قسمتدن صكره اول ميتك دينی وفا ايدر برشیء باقی قالسه اول حينده قسمت نقض اولنميه زيرا نقض اولنمغه
حاجت قالمز (ولو ابرأ الغرماء او اداه الورثة من مالهم لا تنقض مطلقا) وبچن غرما اولان كمسنه لر اول ميتی كندو
حقلرندن بعد القسمة ابرا ايلسه لر ياخود وارث اولان كمسنه لر اول دينی كندو مماللرندن ادا ايلسه لر اول قسمت
مطلقا نقض اولنميه يعنی كرك دين محيط اولسون كرك غير محيط اولسون زيرا مانع ضايع اولمشدر (فصل)
بو فصل شركا بيننده اولان مهاياتك احكامی بيانتده در (وتجوز المهاياة) مهاياة مفاعله در معناسی شركا اولان
كمسنه لر برمعنايه توافق ايدوب تراضی ايلمكدر واصطلاح شرعده قسمت منافعدن عبارتدر ايدی
مهاياة استحسانا جائزدر وقياسده جائز اولمقدر زيرا برالای منافعی كندو جنسيله مبادله ايلمكدر نهاية الامر
اجماع آنی تجويز ايلمشدر (ويجبر عليها) يعنی شريك اولان كمسنه مهاياة ايلمك اوزرينه جبر اولنور قسمت
اوزرينه جبر اولنديغی كبی (فی دار واحدة يسكن هذا بعضا وهذا بعضا او هذا علوها وهذا اسفلها) يعنی ذكر
اولنان مهاياة دار واحده ده وجائزدر كه ايكی شريكك بری بعضيسنده ساكن اوله واول بری دخی بعض آخرده
ساكن اوله ياخود بری بو قاروده وبری اشاغيده ساكن اوله قسمت بو وجه اوزره جائز اولديغی كبی مهاياة
دخی جائز اولدی (وفی بيت صغير يسكنه هذا شهرا وهذا شهرا) يعنی مهاياة مكانيه جائز اولديغی كبی مهاياة زمانيه
دخی جائزدر (مثلا) بربيت صغيرده برشريك برآی ساكن اولوب واول برشريك برآی ساكن اولمق جائزدر
(وله الاجارة واخذ الغلة فی نوبته) يعنی مهاياتده صاحب نوبه اولان كمسنه يه جائزدر اول مكانی اجاره يه ويروب
غله سن يعنی اجرتن اخذ ايليه بچن كندو نوبتنده اولسه له ده اولان ضمير شريكه راجعدر فی نوبته ده اولان
ضمير ينه اكا راجعدر (وفی عبد يخدم هذا يوما وهذا يوما) وبچن مهاياة برعبدده اولسه بركون بو شريكه خدمت
ايدوب بركون بو شريكه خدمت ايليه بو دخی مهاياة زمانيه قبيلندندر چون مكان متعذر اولدی زمان متعين
اولدی (وفی عبدين يخدم احدهما هذا والاخر الاخر) وبچن مهاياة ايكی عبدده اولسه ايكی عبدك برشريكه واول
بری اول برآخره خدمت ايليه (ولو انفقا علی ان نفقة كل عبد علی من يخدمه جاز استحسانا بخلاف الكسوة)

وبچن اول ايكی عبده شريك اولان ايكی كمسنه هر بريسی كندويه خدمت ايدن عبدك نفقه سی بنه كندويه
اولمق اوزره اتفاق ايلسه لر جائز اولور اما كسوه ده خلاف واردر يعنی هر كسوه كندويه خدمت ايدن عبدك
كسوه سی لازم اولمز نفقه ده مسامحه اولنور كسوه ده اولمز نفقه كسوه يه نسبت ايله شیء قليلدر اوا جلدن يخدمه ده
اولان ضمير ما قبلنده اولان من لفظنه راجعدر (وفی دارين يسكن هذا هذه وهذا الاخری ولا يجوز ذلك فی دابة
ودابتين الا بتراضيهما) يعنی ايكی شريك اولان كمسنه لر ايكی دارده مهاياة ايلمری جائزدر كه بريسی بو دارده ساكن
اولوب وبو دخی بو دارده ساكن اوله اما ايكيسی بردابه ده ياخود ايكی دابه ده مهاياة ايلمری جائز دكلدر مكر
ايكيسی بو معنايه تراضی ايليه امام ابو حنيفه قتنده جائز اولور (خلافا لهما) وامامين ايچون خلاف واردر يعنی
قتلرنده جائزدر قسمت اعيان جائز اولديغی كبی (ويجوز فی استغلال دار او دارين هذا هذه وهذا الاخری) ودخی
بردارك ياخود ايكی دارك استغلالنده يعنی اجاره يه ويروب اجرتنی المده بو كمسنه بو داری استغلال ايليه ديو مهاياة
جائز اولور ظاهر روايتده (لا فی استغلال عبد او دابة) اما برعبد ايله بردابه يی استغلال ايلمده مهاياة جائز دكلدر
(وما زاد فی نوبة احدهما فی الدار الواحدة مشترك لا فی الدارين) يعنی شول شيكه ايكی شريك برينك نوبتنده دار
واحده ده زياده اوله اول ايكی شريكك ما بيننده مشتركدر ايكی داردن حاصل اولان زياده لك مشترك دكلدر
متميز ومقرر اولدقلری ايچون (وفی استغلال عبدين هذا وهذا الاخر لا يجوز) يعنی ايكی عبدی استغلال ايلمده
كه بو شريك بو عبدی وبو آخری استغلال ايلمه ده مهاياة جائز دكلدر امام اعظم قتنده خلافا لهما) وامامين ايچون
خلاف واردر يعنی آنلرك قتلرنده جائزدر منافعده جائز اولديغی كبی (وعلی هذا الدابتان) يعنی ايكی عبده تقدم
اختلاف وحكم ايكی دابه ده جائزدر (ولا تجوز فی ثمر شجر او لبن غنم او اولادها) يعنی برشجرك ثمرنده وبرقيونك
سودنده واولادنده مهاياة جائز دكلدر زيرا مهاياة برالای منافعی قسمت ايلمكدر ودخی شجردن حاصل اولان
ثمره وقيوندن تحصيل اولنان سود متفاوتدر (وتجوز فی عبد ودار علی السكنی والخدمة) يعنی مهاياة
برعبد ايله بردارده جائزدر كه ايكی شريكك بری دارده ساكن اولوب واول بری عبدی استخدام ايليه (وكذا
فی كل مختلفی المنفعة) وهر مختلف المنافع اولان اشياده مهاياة جائزدر مثلا برالای اوارده ساكن اولمق كبی
وبرالای يرلری زراعت ايلمك كبی (ولا تبطل المهاياة بموت احدهما ولا بموتهما) يعنی ايكی شريكك بيننده اولان
مهاياة بريسينك مونيله ياخود ايكيسينك مونيله باطله اولمز زيرا منتقض وباطل اولسه استينافه محتاج
اولور ايدی (ولو طلب احدهما القسمة بطلت) وبچن ايكی شريكك بريسی قسمت طلب ايلسه مهاياة باطله اولور
يعنی قسمته محتمل اولان شيده

كتاب المزارعة

مصنف رحمه الله بو كتابده مزارعه نك احكامنی بيان ايدر مزارعه مفاعله در زارعك مصدريدر زرعدن
مشتقدر كه حبه يی ترابه وضع ايدوب ستر ايلمكدر واصطلاح شرعده (هی عقد علی الزرع ببعض الخارج) يعنی
مزارعه برعقددر كه بركمسنه ارضدن خارج اولان شيئك بعضيسنه زراعت ايتدرمكدر مثلا بركمسنه يردن حاصل
اولان غله نك ثانی ايله ياخود ربعی ايله استيجار ايلمكدر (وهی فاسدة) يعنی تقدم ايدن تعريف ايله معرف اولان
مزارعه فاسده در امام ابو حنيفه قتنده زيرا حضرت صلی الله عليه وسلم نهی بيورمشلردر يردن حاصل اولان شیء
مجهول اولديغيچون (وعندهما جائزة) وامامين قتنده جائزدر (وبه يفتی) يعنی امامين قوللری ايله فتوی اولنور
زيرا حضرت عليه السلام اهل خيبره كندو خرمالرين وكندو يرلرينی حاصل اولان شيئك نصفی ايله ويرمشلر ايدی
بو مسئله نك تفصيلی مطولاتده مذكوردر مراجعت اولنه (قال الحصيری وابو حنيفة هو الذی فرع هذه المسائل
لا علی اصوله لعلمه ان الناس لا ياخذون بقوله) امام حصيری رضی الله عنه ديديكه امام ابو حنيفه بو مسائلی كندی
اصولی وقواعدی اوزره تفريع ايدوب تدوين ايلمدی زيرا ناس كندو زماننده كندی قوليله اخذ ايدوب عامل
اولميه جقلرينه عالم اولديغی اجلدن صكره سلف تعامل ايليوب شريعت متواتره اولمشدر (ويشترط فيها صلاحية
الارض للزرع) يعنی مزارعه نك صحتنه برقاچ شیء اشتراط اولنمشدر بريسی ارضك زراعته صالح وقابل اولمسيدر زيرا
مقصود اولان حصول زرعدر (واهلية العاقدين) وبريسی دخی متعاقدينك اهليتلريدر زيرا عقودده معتبردر
(وتعيين المدة) وبريسی دخی مدتی بيان ايلمكدر (ورب البذر) وبريسی دخی رب البذری يعنی تخم صاحبی

تعیین ایلمکدر ما بینلرنده منازعه قطع اولنمق ایچون (وجنسه) وبریسی دخی زراعت اولنه جق تخمک جنسنی
بیان ایلمکدر (ونصیب الاخر) وبریسی دخی اول بر آخرک یعنی بذری اولمیان کمسنه نک نصیبنی بیان ایلمکدر
(والتخلیة بین الارض والعامل) واشتراط اولنان اشیانک بریسی دخی ارضی عامله تسلیم ایلیوب تخلیه ایلمکدر
(والشرکة فی الخارج) وبریسی دخی اول ارضدن خارج حاصل اولان شیئده شریک اولمقدر زیرا ابتداده اجاره
انتهاده شرکه‌در (فتفسد ان شرط لاحدهما قفزان معینة) ایمدی اگر ایکی مزارعک برینه قفزان معینه یعنی
برقاج کیل تعیین اولنوب شرط قیلنسه مزارعه فاسده اولور زیرا جائزدرکه ارضدن برشیء بتمیه (او ما یخرج
من موضع معین کالماذیانات والسواقی) ودخی اگر ایکی مزارعک برینه برموضع معیندن خارج اولان شیء
شرط اولنسه مزارعه فاسده اولور (مثلا) ماذیانات ایله که ارماقدن کوچک اولان صولردر وساقیه‌لر ایله چقان
شیلری اشتراط ایلمک کبی زیرا احتمالدرکه بونلردن برشیء حاصل اولمیه (او ان یرفع قدر البذر او الخراج ویقسم
مابقی) ودخی اگر ایکی شریکک بریسی ارضدن چقان شیدن بذر ایله خراجک مقدارینی دفع ایدوب باقیسن
قسمت ایلمه‌سن شرط ایلسه مزارعه فاسده اولور زیرا احتمالدرکه شرط اولناندن غیریسی چقمیه (او یکون التبن
لاحدهما والحب للاخر) ودخی اگر ایکی شریکک برینه اکندن چقان صمان شرط اولنوب اول برآخره چقان
حبه شرط اولنسه مزارعه فاسده اولور زیرا جائزدرکه اول حاصل اولان شیء برآفت سببیله حبوب تلف اولوب
انجق صمان قاله (او یکون الحب بینهما والتبن لغیر رب البذر) ودخی اگر اول ارضدن چقان حبوبات ایکی
شریکک ما بینلرنده قسمت اولوب وحاصل اولان صمان صاحب البذرک غیریه اولمسی شرط اولنسه مزارعه
فاسده اولور زیرا مقتضای عقدک خلافیدر (او ان یکون التبن بینهما والحب لاحدهما) ودخی اگر اول
ارضدن حاصل اولان صمان ایکی شریکک ما بینلرنده اولوب حبوبات ینه ایکیسنک برینه اولمسی شرط اولنسه
مزارعه فاسده اولور (وان شرط کون الحب بینهما والتبن لرب البذر او شرط رفع العشر صحت) واگر اول ارضدن
چقان حبی ایکی شریکک ما بینلرنده اولمسی ودخی چقان صمان بذر صاحبنک اولمسی شرط اولنسه ویاخود
اول چقان اکندن عشرک دفع اولنمسی شرط اولنسه مزارعه صحیحه اولور زیرا اولکی صورتده مقتضای عقده
موافقدر وصورت ثانیه‌ده عشری دفع ایلمک جائزدر (وان لم یتعرض للتبن فهو بینهما) واگر حین عقدده اول چقان
صمانه تعرض اولنوب ذکر اولنمدیسه ینه ایکی شریکک ما بینلرنده بذری قسمت اولنور زیرا عادت بونک اوزرینه
جاری اولمشدر (وقیل لرب البذر) وبر روایتده دینلدیکه اول صمان رب البذر اولان کمسنه نکدر زیرا اکندو
بذرینک ثمره‌سیدر (واجر الحصاد والرفاع والدوس والتذریة علیهما بالحصص) یعنی اکین کلوب یتشسه ایمدی
حصادک یعنی بیچیجی اولان کمسنه نک اجرتی ورفاعک یعنی تارلادن خرمن یرینه کتورن کمسنه نک اجرتی ودیاسک
یعنی خرمن یرنده اکینی اوکوز ایله دوس ایدوب دوکن کمسنه نک اجرتی وتذریه نک یعنی صاورمه نک اجرتی ایکی
شریکک اوزرینه‌در حصه‌لری اعتبار ایله (فان شرط علی العامل فسدت) یعنی بو ذکر اولنان اشیانک اجرتلری
نفس عقدده عامل اولان کمسنه نک اوزرینه شرط اولنسه مزارعه فاسده اولور زیرا عقدک اقتضا ایلمدکاری
شرطلردندر (وعن ابی یوسف انه یصح وهو الاصح وعلیه الفتوی) وامام ابو یوسف دن روایت اولندیکه اول ذکر
اولنان شرط صحیحدر وبو اقوالک اصحیدر وفتوی دخی بونک اوزرینه‌در وبو قول بلخ مشایخنک اختیاریدر وشرطه
علی رب الارض مفسد اتفاقا) یعنی ذکر اولنان اجرت رب الارضه شرط اولنمسی عقدی افساد ایدر اتفاق ثلاثه ایله
شرطه‌ده اولان ضمیر اجرته راجعدر (وما قبل الادراک کالسقی والحفظ فهو علی المزارع وان لم یشرط) یعنی شول
اشیا که اکینک ادراکندن اول لازم اوله مثلا یری سورمک کبی واکینی حفظ وحراست ایلمک کبی مزارع اولان
کمسنه‌یه لازمدر اشتراط اولنمدی ایسه‌ده (واذا کان البذر والارض لاحدهما والعمل والبقر للاخر او الارض
لاحدهما والبقیة للاخر او العمل لاحدهما والبقیة للاخر صحت) یعنی اگر بذر ایله ارض ایکی شریکک برینک
اولسه وعمل ایله اوکوز اول بر شریکک اولسه یاخود ارض برینک اولسه بقیه لوازم اول برینک اولسه یاخود عمل
برینک اولسه بقیه لوازم اول برینک اولسه مزارعه صحیحه اولور (واذا کانت الارض والبقر لاحدهما والبذر
والعمل للاخر بطلت) واگر ارضله بقر برینک اولوب بذر ایله عمل اول برینک اولسه مزارعه باطله اولور (وکذا لو
کان البذر والبقر لاحدهما والارض والعمل للاخر او البذر لاحدهما والباقی للاخر) ودخی اگر بذر ایله بقر برینک

اولوب وارض ایله عمل اول بر شریکک اولسه یاخود بذر برینک اولوب باقی لوازم اول برآخرک اولسه مزارعه باطله
اولور وبو مسئله تحتنده یدی قسم واردر تأمل اولنه (واذا صحت فالخارج علی الشرط) واگر مزارعه صحیحه
اولوب اشتراط اولندیغی وجه اوزره واقع اولسه ایمدی اول زراعتدن خارج وحاصل اولان شیء عقدده اشتراط
اولندیغی وجه اوزره تقسیم اولنور زیرا المؤمنون عند شروطهم وارد اولمشدر (وان لم یخرج شیء فلا شیء للعامل)
واگر اول ارضدن برشیء چیقمزایسه عامل ایچون نسنه یوقدر زیرا اشتراک خارج اولان شیده‌در خارج ایسه
معدومدر (ومن ابی علی المضی بعد العقد اجبر الا رب البذر) وشول کمسنه که بعد المعاقده عقد اولنان شیئک
اوزرینه مستمر ودائم اولمقدن اباوامتناع ایلیه اول شیئی اشلمکه جبر اولنور الا رب البذر اولان کمسنه جبر اولنمز
زیرا بذر صاحبنک حقنده مزارعه غیر لازمه‌در (وان فسدت فالخارج لرب البذر) واگر مزارعه فاسده اولسه
اول ارضدن چقان شیء صاحب بذرک اولور زیرا کندی ملکنک نماسیدر (وللاخر اجر مثل عمله او ارضه) واول
برآخر شریک ایچون کندو عملنک اجر مثلی واردر واگر بذر عاملک ایسه رب الارض ایچون ارضنک اجر مثلی
واردر (ولا یزاد علی ما شرط) یعنی قسمت اولنمده شرط اولنان مقدارک اوزرینه زیاده اولنمیه امام ابو حنیفه ایله
امام ابو یوسف قتنده (خلافا لمحمد) وامام محمد ایچون خلاف واردر یعنی آنک قتنده اجر مثل واردر بالغا ما بلغ
(وان فسدت لکون الارض والبقر فقط لاحدهما لزم اجر مثلهما هو الصحیح) واگر ایکی شریکک ما بیننده واقع
اولان مزارعه فاسده اولسه ارض ایله بقر ایکی شریکک برینک اولدیغیچون فقط اول ارضله بقرلک اجر مثلی لازم
اولور (واذا فسدت والبذر لرب الارض فالخارج کله حل له) واگر مزارعه فاسده اولسه وحال بوکه بذر رب
الارض اولان کمسنه نک اولسه ایمدی اول ارضدن خارج اولان شیئک جمله‌سی انکدر زیرا کندو بذرینک نماسیدر
(وان کان للعامل تصدق بما فضل عن قدر بذره واجرة الارض) واگر اول بذر عامل اولان کمسنه نک اولورسه‌ده
ایمدی بذرندن زیاده وارضک اجرتندن زیاده اولان فضل ایله تصدق ایلیه زیرا کندو بذرندن حاصل اولمشدر
بذره‌ده اولان ضمیر عامله راجعدر (واذا ابی رب البذر عن المضی وقد کرب العامل الارض فلا شیء له حکما ویسترضی
دیانة) واگر صاحب بذر اولان کمسنه عقد مزارعه‌دن ابا ایدوب مستمر اولمسه وحال بوکه عامل اولان کمسنه اول
ارضی اصلاح ایدوب حرث ایلمشیدی ایمدی اول عامله حکم وقضا جهتیله برشیء یوقدر (اما) دیانت جهتیله رب
المال اولان کمسنه اول عاملی ارضا ایلیه لده اولان ضمیر رب البذره راجعدر (وتبطل المزارعة بموت احدهما)
یعنی عقد مزارعه شریکینک برینک موتیله باطل اولور (وتفسخ بالاعذار کالاجارة) ودخی عقد مزارعه اجاره کبی
اعذار ایله فسخ اولنور (فتفسخ ان لزم دین محوج الی بیع الارض قبل نبات الزرع لا بعده ما لم یحصد) ایمدی اگر
رب البذر اولان کمسنه‌یه ارضده اولان نباتک بتمه‌سندن اول ارضک بیعنه مؤدی وملزم بر لازم الادا دین
لازم اولسه فسخ اولنور اگر بعده اولسه مادامکه اول اکین بچلمیه اول مزارعه فسخ اولنمز بعده‌ده اولان ضمیر
زرعه راجعدر (ولا شیء للعامل ان کان کرب الارض او حفر النهر) ودخی اول عامل اولان کمسنه‌یه شیء یوقدر اگر
اول ارضی اصلاح ایدوب حرث ایلدیسه ویاخود اول ارضده اولان ارماقلرین قازوب صولرین اجرا ایلسه زیرا
اتفاق ایلدکاری نسنه معدومدر (وان تمت مدتها قبل ادراک الزرع فعلی العامل اجر مثل حصته من الارض
حتی یدرک) یعنی اگر مزارعه نک مدتی اکینک ادراک اولوب یتشمه‌سندن اول تمام اولسه عامل اوزرینه کندو
حصه‌سنک اجر مثلی واردر اول ارضدن اکن کلوب یتشنجیه دکین مدتها ده اولان ضمیر مزارعه‌یه راجعدر
حصته ده اولان ضمیر عامله راجعدر (ونفقة الزرع علیهما بقدر حصصهما وایهما انفق بغیر اذن الاخر ولا امر
قاض فهو متبرع) یعنی ایکی شریکک زراعت ایلدکاری اکینک نفقه‌سی ایکی شریکک اوزرینه‌در حصه‌لری
مقدارنجه تا کم بچلوب خرمن یرینه کلنجه قنغیسی دیلرسه آخرک وقاضینک اذنی‌سز تبرعا انفاق ایدر زیرا مال
مشترکده مصرفی ایکی شریکک اوزرینه‌در (ولیس لرب الارض اخذ الزرع بقلا) صاحب ارض اولان کمسنه‌یه
جائز دکلدرکه اول یرده اولان اکینی تازه ایکن الا (وان اراد المزارع ذلک قیل لرب الارض اقلع الزرع لیکون بینکما
او اعطه قیمة نصیبه او انفق انت علی الزرع وارجع فی حصته) واگر مزارع اولان کمسنه ارضده اولان اکینی تازه
ایکن القمق مراد ایلسه صاحب ارض اولان کمسنه‌یه دینلورکه ارضده اولان اکنی قوپارکه ایکیکزک ما بیننده
اولمق ایچون یاخود مزارع اولان کمسنه‌یه دینلورکه رب الارضه کندو نصیبنک قیمتنی ویاخود ارضده اولان

اكنه نفقه ومصرف ايله صكره مزارع اولان كسنه نك حصه سنده انفاق ايلديكى شى ايله رجوع ايله زيرا مزارع عملندن امتناع ايلسه جبر اولنمز (ولومات رب الارض والزرع بقل فعلى العامل العمل الى ان يدرك) يعنى اكر رب الارض اولان كسنه وفات ايلسه وحال بوكه اول ارضده اولان اكين تازه ونابالغ اولسه ايدى عامل اولان كسنه نك اوزرينه خدمت وعمل ايلمكلك واردر تا كم اول اكين يتشوب بالغ اولنجيه دكين زيرا عقدك مدتى باقيدر (وان مات العامل فقال وارثه انا اعمل الى ان يستحصد فله ذلك وان ابى رب الارض) واكر عامل اولان كسنه وفات ايدوب وارثى اولان كسنه بن مورثم يرينه عمل ايدوب خدمت ايدرم تا كم اكين يتشوب بچلنجيه دكين ديسه اكا عمل ايلمكلك واردر واكر كه رب الارض اولان كسنه اول وارثك عمل ايلمسندن امتناع ايدوب ابا ايدرسه ده زيرا رب الارضه بو خصوصده ضرر يوقدر

كتاب المساقاة

مساقاه مفاعله در لغتده سقيدن مشتقدر كه صوارمق معناسنه در واصطلاح شرعده (هى دفع الشجر الى من يصلحه بجزء من ثمره) يعنى مساقاتك معناسى بر باغچه نك اغاجنى اصلاح ايدوب تيمار ايدن كسنه يه آندن حاصل اولان ثمرلك بر جزئنى يعنى بر حصه سنى ويروب اصمرلقدر يصلحه ده اولان ضمير شجره راجعدر من ثمره ده اولان ضمير ينه اكا راجعدر (وهى كالمزارعة حكما وخلافا وشروطا الا المدة فانها تصح بلا ذكرها) يعنى ذكر اولنان مساقاة حكمده وخلافده وشروطده تقدم ايدن مزارعه كبيدر اما تعيين مدتده آنك كبى دكلدر ايمدى مساقات ذكر مدتسز صحيح اولور (وتقع على اول ثمرة تخرج) يعنى عقد مساقاتده ذكر مدت لازم دكلدر بو بيان اولنمشدر اربله اولسه ابتدا حاصل اولوب چقان ثمره نك اوزرينه واقع اولور زيرا يتشمه سنك زمانى نامعلومدر (وفى الرطبة على ادراك بذرها) رطبه مصر اقليمنده برسيم ديدكلرى سبزه در يعنى مزبور رطبه ده مساقاة ايلك بذر ينك يعنى تخملق يتشوب قورى اولمسنك زمانته دكين واقع اولور بيان مدته حاجت يوقدر زيرا بذرلك يتشمه سى ثمره نك يتشمه سى كبيدر (ويفسد هاذ كر مدة لا يخرج الثمر فيها) يعنى اكر عقد مساقاتده ثمره يتشوب چقمايجق مدت ذكر اولنسه مساقاتى افساد ايدر مقصود فوت اولديغيچون كه اول خارج اولان شيده شريك اولمقدر يفسد هاده اولان ضمير مساقاته راجعدر (وان احتمل خروجه وعدمه جازت) واكر اول ثمره نك خروجنه وعدم خروجنه محتمل بر مدت ذكر اولنسه مساقاة جائز اولور خروجه ده وعدمه ده اولان ضميرلر ثمره راجعدر (فان خرج فيها فعلى الشرط وان تأخر عنها فسدت وللعامل اجر مثله) ايمدى اكر ذكر اولنان مدتك اثناسنده ثمره خروج ايدوب ظهور ايلسه عقدده اشتراط اولنديغى وجه اوزره بينلرنده قسمت اولنور واكر ذكر اولنان مدتدن تأخر ايلسه مساقاة فاسده اولور وعامل ايچون اجر مثلى واردر عقد فاسد اولديغى اجلدن عنها ده اولان ضمير مدته راجعدر مثله ده اولان ضمير عامله راجعدر (وكذا كل موضع فسدت فيه) ودخى هر بر يرده كه مساقاتده فساد اوله عامل ايچون اجر مثل واردر (وان لم يخرج شى فلا شى له) واكر اول مساقاة اولنمش شجردن ياخود ارضدن بر شى بتمسه اول عامل ايچون شى يوقدر زيرا آفت ايله زائل اولمشدر (وتصح المساقاة فى النخل والكرم والشجر والرطاب واصول الباذنجان) يعنى خرما اغاجنده وباغ اغاجنده وسائر ميوه اغاجلرنده وسبزه لرده وبادنجان كوكلرنده مساقاة صحيح وجائزدر زيرا هر كس اكا محتاجدر (فان كان فى الشجر ثمر ان كان يزيد بالعمل صحت والا فلا) يعنى حين عقدده اكر اول مساقاة واقع اولان شجرده ثمره اولسه اكر اول اجيرك عملى ايله زياده اولوب نمو بولور ايسه مساقاة صحيح اولور واكر زياده اولمز ايسه صحيح اولمز (وكذا فى المزارعة لو دفع ارضا فيها بقل) ودخى مزارعه ده كى حكم مساقاتده اولديغى كبيدر يعنى بر كسنه بر آخره بر ارضى مزارعه ايلك ايچون ويرسه واول ارضده بعض سبزه اولسه اول سبزه اول اجيرك عملى ايله زياده اولوب نمو بولورسه مزارعه صحيحه اولور واكر زياده اولمز ايسه صحيحه اولمز فيها ده اولان ضمير ارضه راجعدر (وما قبل الادراك كالسقى والتلقيح والحفظ فعلى العامل) يعنى شول شيكه ثمره نك يتشوب اولمسندن اول لازم اولمش اوله آغجلرى صوارمق كبى وخرما اغاجلرينى اصلاح ايدوب چتلشدرمك كبى وباغ وباغچه يى حفظ وحراست ايلمك كبى اول عاملك اوزرينه در زيرا كندونك عملندندر (وما بعده كالجذاذ والحفظ فعليهما) وشول شيكه ادراك ثمره دن اول لازم اوله ميوه يى قطع ايلمك كبى وحفظ كبى اول ايكيسنك اوزرينه در بعده ده اولان ضمير ادراكه راجعدر (ولو شرط على العامل فسدت اتفاقا) يعنى شول شيكه بعد الادراك ايكيسنه لازم اولمش اوله اكر بالكز عاملك اوزرينه شرط اولنسه اتفاق ايله مساقاة فاسده اولور زيرا

خلاف مقتضاى عقددر (وتبطل بموت احدهما) يعنى مساقاة متعاقدينك برينك موتيله باطله اولور زيرا اجاره كبيدر (فان كان الثمر خاما عند الموت او تمام المدة يقوم العامل او وارثه عليه وان ابى الدافع او ورثته) ايمدى اكر متعاقدينك برى موتنده شجره نك ثمره سى خام اولسه وياخود مدتك تمامى قتنده ثمره خام اولسه عامل اولان كسنه ياخود ميتك وارثى اول ثمره نك اوزرينه قائم وملازم اوله تا كيم بالغ اولوب يتشنجيه دكين واكر واقع اولان كسنه كه صاحب الارضدر ياخود ميتك وارثيدر اباوامتناع ايدرسه ده وارثه ده اولان ضمير عامله راجعدر (فان اراد العامل او وارثه صرمه بسرا خير الآخر او ورثته بين ان يقسموه او ينفقوا على الشرط او يدفعوا قيمة نصيبه او يرجع كما فى المزارعة) يعنى اكر عامل اولان كسنه ياخود وارثك عاملى اول خرمانك ثمره سى بسر ايكن يعنى يشل ايكن قطع ايلمك مراد ايلسه اول بر آخر ياخود آخرك وارثى اولان كسنه مخير اولور استرلرسه قطع ايدرلر وما بينلرنده واقع اولان شرط اوزره قسمت ايدرلر واسترلرسه نفقه ايدرلر واسترلرسه عاملك نصيبنى قيمتنى دفع ايدوب ويررلر واسترلرسه اول ثمره نك اوزرينه رجوع ايدرلر مزارعه بيان اولنوب جائز اولديغى كبى وارثه ده اولان ضمير عامله راجعدر صرمه ده اولان ضمير ثمره راجعدر وارثه ده اولان ضمير آخره راجعدر يقسموه ده اولان ضمير بسره راجعدر نصيبه ده اولان ضمير ينه آخره راجعدر (ولا تفسخ بلا عذر) يعنى مساقاة عذر شرعى سز فسخ اولنمز اجاره فسخ اولنمديغى كبى (ومرض العامل اذا عجز عن العمل عذر) يعنى عاملك مريض اولوب عمل مساقاتدن عاجز اولمسى عذردر (وكذا كونه سارقا يخاف منه على الثمر او السعف) ودخى عاملك سارق اولمسى عذردر يعنى اول ثمره نك ياخود يپراغنك سرقه اولنمسى آندن خوف اولنه منه ده اولان ضمير سارقه راجعدر (ولو دفع فضاء مدة معلومة لمن يغرس لتكون الارض والشجر بينهما لا يصح) يعنى اكر بر كسنه بر ارض واسعه يى بر مدت معلومه يه دكين آنى احيا ايدوب ايچنه برآلاى اغاج غرس ايدن كسنه يه دفع ايليوب ويرسه واول دفع اولنان ارض ايله ايچنده حاصل اولان شجر ايكيسنك ما بيننده اولمق شرطيله صحيح اولمز زيرا مستقبلده حاصل اولاجق شيده شركت اشتراط اولنمشدر (والشجر لرب الارض وللغارس قيمة غرسه وعمله) ايمدى شجر غرس اولنوب حاصل وموجود اولدقدنصكره رب الارض اولان كسنه نكدر زيرا كندو ارضنده كندو رضاسيله حاصل اولمشدر واول غارس ايچون غرس ايلديكى شجرلك قيمتى ايله كندو عملنك اجرتى واردر غرسه وعمله ده اولان ضميرلر غارسه راجعدر

كتاب الذبائح

مصنف رحمه الله بو كتابده ذبح اولنان حيوانك احكامن وحل وحرمتنى بيان ايدر وذبائح جمع ذبيحه در (الذبيحة اسم ما يذبح) وذبيحه حيواندن ذبح اولنان شيئك اسميدر ومعناى اصطلاحيسى مصنفك قولنده بيان اولنمشدر (والذبح قطع الاوداج) يعنى ذبح شرعى ايكى شاه طمرلر ين حلقوم ايله قطع ايلمكدر (وتحل ذبيحة مسلم وكتابى ذمى او حربى) يعنى مسلم اولان كسنه نك ذبيحه سى ودخى كتابى اولان كسنه نك ذبيحه سى جائز وحلالدر كرك اول كتابى ذمى اولسون كرك حربى اولسون زيرا حق سبحانه وتعالى حضرتلرى (وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم) بيورمشلردر شول شرطله كه حق سبحانه وتعالينك اسم شريفنى ذبح قتنده ذكر ايدوب غيرسن اكيه العياذ بالله تعالى نصرانى اولان كسنه باسم المسيح ويهودى اولان كسنه باسم العزير ديوب ذبح ايلسه حلال اولمز (ولو امرأة او صبيا او مجنونا يعقلان) يعنى ذابح اولان كسنه كرك امرأه اولسون كرك صبى وكرك مجنون اولسون ذبيحه لرى حلال وجائزدر صبى ايله مجنونك تسميه سى وشرائط ذبحى تعقل ايدوب بلملرى شرطيله (او اخرس او اقلف) وكرك ذابح اولان كسنه دلسز وياخود سنتسز اولسون ذبيحه لرى حلال وجائزدر (لا ذبيحة وثنى او مجوسى او مرتد) يعنى وثنى اولان ومجوسى اولان ومرتد اولان كمسنه لرك ذبيحه سى حلال دكلدر زيرا بونلرك ملت معينه سى يوقدر (او تارك التسمية عمدا) ودخى تسميه يى قصدا ترك ايدن كسنه نك ذبيحه سى حلال دكلدر زيرا حق تعالى حضرتلرى (ولا تأكلوا مما لم يذكر اسم الله عليه) بيورمشلردر (فان تركها ناسيا يحل) واكر تسميه يى سهو ونسيان طريقيله ترك ايلسه ذبيحه حلال اولور زيرا (رفع عن امتى النسيان) حديث شريفى وارد اولمشدر (وكره ان يذكر مع اسم الله غيره وصلا دون عطف) يعنى ذبح قتنده حق تعالينك اسميله غير يسنك اسمى موصول اولديغى حالده ذكر ايلمك مكروهدر بسم الله محمد رسول الله رفع لفظ ايله ديسه

وبحن لفظ محمدی جر ایله یاخود نصب ایله دیسه حرام اولور در رصاحی غایة البیانده بویله نقل ایلمشدر وعطف ایله
اولسه بسم الله واسم محمد دیاخود بسم الله ومحمد دیسه حرام اولور (وان یقول بسم الله اللهم تقبل من فلان
ودخی بحمان ذابح اولان کمسنه بسم الله اللهم تقبل من فلان دیسه ذبیحه مکروه اولور زیرا مشارکه واردر
(فان قاله قبل الاضجاع او التسمیة او بعد الذبح لا یکره) یعنی اگر ذابح اولان کمسنه اللهم تقبل قولنی قبل الاضجاع
ویاخود قبل التسمیة ویاخود بعد الذبح دیسه مکروه اولمز زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم بعد الذبح اللهم تقبل
هذا من امة محمد ممن یشهد لك بالوحدانیة ولی بالبلاغ بیورمشلردر (وان عطف حرمت نحو بسم الله وفلان
بالجر) واگر ذابح اولان کمسنه حین ذبحده بسم الله فلان دیوب لفظ فلانی جر ایله لفظة الله عطف ایلسه
حرام اولور زیرا مشارکه واردر (وکذا ان اضجع شاة وسمی وذبح غیرها بتلك التسمیة) ودخی بحن ذابح اولان
کمسنه برشاتی اضطجاع ایدوب وتسمیه ایلیوب واول تسمیه ایله برغیری شاة ذبح ایلسه اول ذبیحه حرام اولور
زیرا تسمیه اولکی شاتك اوزرینه واقع اولمشدر (وان ذبحها بشفرة اخری حلت) واگر اول اضطجاع ایلدیکی
شاتی یدنده حاضر اولوب تسمیه ایلدیکی بچاغك غیر بسیله ذبح ایلسه حلال اولور زیرا اختلاف آلته اعتبار
یوقدر ذبحهاده اولان ضمیر شاته راجعدر (وان رمی الی صید وسمی فاصاب غیره اکل) یعنی بحن برکمسنه براوق
اوزرینه تسمیه ایدوب برصیده رمی ایلسه اوق دخی تسمیه ایلدیکی صیدك غیر بسنه اصابت ایلسه اکل اولنور
زیرا معتبر اولان لدی الارسال تسمیه ایلمکدر (وان سمی علی سهم ورمی بغیره لا یؤکل) واگر اول اوقه تسمیه
ایدوب غیر بسن رمی ایلسه اول صید اکل اولنمز زیرا تسمیه ایلدیکی اوق اصابت ایلمدی (والارسال کالرمی) یعنی
کلب معلمی صیده ارسال ایلمك اوقی اتمق کبیدر تسمیه خصوصنده غیره ده اولان ضمیر صیده راجعدر (والشرط
الذکر الخالص فلو قال اللهم اغفرلی لا یحل) یعنی ذبیحه نك اوزرینه تسمیه ایلمه ده ذکر خالص شرطدر ایمدی
صیاد اولان کمسنه اللهم اغفرلی دیوب رمی ایلسه اول صید حلال اولمز زیرا اللهم اغفرلی دیمك دعادر ذکر خالص
دکلدر (وبالحمد لله وسبحان الله یحل) اما الحمد لله وسبحان الله دیمك ایله حلال اولور زیرا ذکر خالصدر (لا لو عطس
وحمد له) وبحن اغسیروب واغسرمق ایچون الحمد لله دیوب ذبح ایلسه ویاخود صیده رمی ایلسه حلال اولمز زیرا
حمد ایلمسی اغسرمق ایچون واقع اولمشدر له ده اولان ضمیر عطسه راجعدر (والسنة نحر الابل وذبح البقر
والغنم ویکره العکس ویحل) یعنی دوه یی بوغزلمه ده سنت نحر اولمقدر که اسفل عنقده اولان طمرلری قطع
ایلمکدر وبوذکر اولنان صورتك عکسی یعنی دوه یی ذبح ایدوب اوکوز ایله قیونی نحر ایلمك مکروهدر وحلالدر
زیرا مقصود که اراقه دمدر حاصل اولمشدر (والذبح بین الحلق واللبة اعلی الحلق او اسفله او اوسطه) یعنی ذبح
شرعیکه ذکاة شرعیه در حلق ایله لبه که رأس الصدردر ما بیننده واقع اولاندر کرك حلقك اعلاسنده وکرك
اوسطنده اولسون کرك اسفلنده اولسون جامع الصغیرده لا بأس بالذبح فی الحلق کله وسطه او اعلاه او اسفله واقع
اولمشدر زیرا حدیث شریفده الذکاة ما بین اللبة واللحیین واقع اولمشدر او اسفله او وسطه ده اولان ضمیرلر حلقه
راجعدر (وقیل لا یجوز فوق العقدة) وبر روایتده دیلدیکه اعلای حلقومده اولان عقده لرك اوزرینه ذبح جائز
دکلدر (والعروق التی تقطع فی الذکاة الحلقوم والمری والودجان) یعنی ذکاة شرعیه ده قطع اولنه جق طمرلر درتدر
بری حلقومدر که نفسك مجراسیدر بری مریدر که طعام له شرابك مجراسیدر وایکیسی دخی ودجین درکه بوغاز
طمرلریدر وقان مجرالریدر راصح تعبیرات بودر (ویکفی قطع ثلاثة منها ایا کانت) وبوذکر اولنان طمرلردن اوچینك
قطعی کفایت ایدر هر قنغیسی اولور ایسه (وعند محمد لابد من قطع اکثر کل واحد منها) وامام محمددن روایت
اولنور که ذکر اولنان طمرلرك هر برینك اکثری قطع اولنمق لابددر (وهو روایة عن الامام) وبو قول امام
ابوحنیفه دن روایتدر (وعند ابی یوسف لابد من قطع الحلقوم والمری واحد الودجین) وامام ابو یوسف قتنده
حلقوم ومریئ طمرلرنی وایکی ودجك برینی قطع ایلمك لازمدر (وقیل محمد معه) ودیلدیکه امام محمد ابو یوسف
ایله بیلهدر یعنی امام ابو یوسفك قولنه تابعدر معه ده اولان ضمیر ابو یوسفه راجعدر (ویجوز الذبح بکل ما افری
الاوداج وانهر الدم ولو مروة او لیطة او سنا او ظفرا منزوعین لا بالقائمین) یعنی ذکاة شرعیه هر اوداج طمرلرینی
قطع ایلیوب وقانی اقیدوب اجرا ایدن آلت ایله جائز وصحیح اولور کرك اول آلت مروه اولسون یعنی کارلی طاش
وکرك لیطه یعنی قامش وکرك دیش وکرك طرناق اولسون دیشیله طرناق منزوع یعنی یرلرندن قوپمش ومنفصل

اولدقلری حالده اما قائم ومتصل اولسه لر جائز وصحیح اولمز حقنده نهی وارد اولدیغی اجلدن (وندب احداد
الشفرة قبل الاضجاع) یعنی ذبح ایدن کمسنه یه سنتدر که ذبح ایده جك حیوانی اضجاع ایلمزدن مقدم شفره سنی
یعنی بچاغنی کسکین ایدوب بیلیه زیرا حقنده (ولیحد احدکم شفرته) وارد اولمشدر (وکره بعده) وحیوانی
اضجاعدنصکره بیلهمك مکروهدر بعده ده اولان ضمیر اضجاعه راجعدر (وکذا جرها برجلها الی المذبح) ودخی
ذبح ایده جك حیوانی ذبح یرینه ایاغندن سوریوب جر ایلمك مکروهدر زیرا تعذیبدر (والنخع) ودخی
بچاغی بوینده اولان ایلیکه ایصال ایلمك مکروهدر زیرا حقنده نهی وارد اولمشدر (وقطع الرأس) ودخی ذبح
ایلدیکی حیوانك باشنی قطع ایلیوب بدندن آیرمق مکروهدر زیرا تعذیبدن خالی دکلدر (والسلخ قبل ان یبرد)
ودخی حیوانی بوغزلیوب صوق اولمزدن مقدم دریسن یوزمك مکروهدر زیرا المدر (والذبح من القفاء)
ودخی حیوانی انسه سندن بوغزلمق مکروهدر زیرا خلاف سنتدر وزیاده المدن خالی دکلدر (ویحل
ان بقیت حیة حتی قطعت العروق والا فلا) یعنی قفادن بوغزلانن ذبیحه اگر طمرلری قطع اولنجیه دکین صاغ
قالورسه حلال اولور اگر صاغ قالمز ایسه حلال اولمز زیرا ذکاتسز اولمش اولور (ولزم ذبح صید استأنس) یعنی
اصلده وحشی اولوب صکره مستأنس اولان صیدك ذبحی لازمدر مثلا جیران کبی برو بیانده وحشی ایکن
براو ایچنده متألف اولسه ذکاة شرعیه یه محتاج اولور زیرا ذکاة ضروریه بو محلده منتفیدر (وجاز جرح نعم
توحش او تردی فی بئر اذا لم یمکن ذبحه) یعنی اصلده اهلی اولوب صکره وحشی اولان حیوانی جرح ایلمك ایله
حلال وجائز اولور یاخود برقیویه متردی اولوب وآنی اول قیونك ایچنده ذبح ایلمك ممکن اولمسه جرح اولنمسی
جائزدر واول جرحك ذکاة شرعیه سی بحن اول جرح ایله اولدوغی معلوم اولسه ذبحه ده اولان ضمیر نعمه
راجعدر (ولا یحل الجنین بذکاة امه اشعر او لا وقالا یحل ان تم خلقه) یعنی حیوانك قرنده اولان جنین
اناسنك ذکاة اولمسیله حلال اولمز کرك اول جنینك قیلی بتسون وکرك بتمسون وامامین دیدیلر که اگر خلقتی
تمام اولدیسه حلال اولور اولمدیسه حلال اولمز (فصل) بو فصل بعض حیوانك حل وحرمتی بیانندهدر
(ویحرم اکل کل ذی ناب او مخلب من سبع او طیر) یعنی سباع بهایمدن ناب صاحبی یعنی آزی دیشی اولان
حیوانك اکلی حرامدر یعنی مخلب صاحبی یعنی برنجی طرنغی اولان قوشك اکلی حرامدر زیرا ابن عباس
رضی الله عنه بیوردیلر که نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم (عن اکل کل ذی ناب من السباع واکل کل ذی مخلب
من الطیر) (ولو ضبعا او ثعلبا) یعنی اول اکلی حرام اولان سباع صرتلان ایسه ده وثعلب ایسه ده حرامدر زیرا
بونلرلده دخی قورد کبی دیشلری واردر (والحمر الاهلیة والبغال) ودخی حمر اهلیه که اوی حمارلریدر ودخی
بغال قاترلردر اکلی حرامدر زیرا حضرت علیه السلام حمر اهلیه نك لحمنی خیبر کوننده تحریم ایلمشلردر بغال ایسه
حمردن متولددر (والفیل) فیل دخی حرامدر زیرا صاحب نابدر (والضب) دخی ضب که طاغ کاریدر فارسیده اکا
سوسمار دیرلر حرامدر زیرا خبائثدندر (والیربوع وابن عرس) ودخی یربوع که بیابان صچانیدر اکا فارسیده
موش دشت دیرلر وابن عرس که کلنجکدر حرامدر زیرا سباع بهایمدن عد اولنمشدر (والزنبور والسلحفاة) ودخی اشك
آروسی وقبلو بغه حرامدرلر زیرا خبائثدن عد اولنورلر (والحشرات) ودخی سائر حشرات ارض که یلان
وعقرب وبوجك وبونلره بکزر شیئلر حرامدر زیرا بونلر دخی خبائثدندر (ویکره الغراب الابقع) ودخی الاجه
قارغه مکروهدر زیرا جیفه ییجی طیوردندر (والغداف والرخم والبغاث) ودخی غداف که بیوك قوزغوندر
اکا فارسیده سیاه بر دیرلر ودخی رخم که بابا قوشیدر ودخی بغاث مکروهدر زیرا بونلر ذو ناب ومخلبدر
وجیفه ییرلر (والخیل تحریما فی الاصح) ودخی آتلر کراهت تحریم ایله مکروهدر ابو حنیفه قتنده زیرا آلات جهاددر
(وعندهما لا تکره الخیل) وامامین قتنده اکل اولنمسی مکروه دکلدر زیرا (حضرت علیه السلام) خیبر
کوننده حمر اهلیه یی نهی بیوروب آتلره اذن ایلمشلردر (وحل العقعق وغراب الزرع والارنب) یعنی قوشلردن
عقعق که اکا فارسیده کلاره دیرلر واکن بین قوزغون وطوشان حلالدرلر زیرا بونلر سباع طیر قسمندن دکلدر
(ولا یؤکل من حیوان الماء الا السمك بانواعه کالجریث والمارماهی) یعنی صو حیواناتندن بالقدن غیریسی
مأکول دکلدر وبالق سائر انواعی ایله مارماهی وجریث کبی جمله سی مأکولدر (ولا یؤکل الطافی منه) یعنی
صو ایچنده اولوب ارقه سی اوزرینه منقلب اولان بالق مأکول دکلدر (وان مات لحر او برد ففیه روایتان)

واكرصوايجنده اولان بالق حرارت ياخود برودت سببله اولسه آنده ايكي روايت واردر برروايتده اكلي حلالدر
وبرروايتده حرامدر (ويحل هو والجراد بلا ذكاة) يعني بالق ايله چكركه ذكاتسزاكل اولنمسي حلالدر زيرا
ميتتان حلالان السمك والجراد وارداولمشدر (ولو ذبح شاة لم تعلم حياتها فتحركت اوخرج منها دم حلت
والا فلا) يعني بچن بركمسنه حياتي بلنمز برشاتي ذبح ايدوب حركت ايلسه ياخود آندن قان چيقسه حلال
اولوروا كرحركت ايلميوب قاني اقمزايسه حلال اولمز حياتها ده اولان ضمير شاته راجعدر (وان علمت حلت مطلقا
واكرذبح قتنده حياتي معلوم اولوب بلنسه مطلقا حلال اولوركرك حركت ايلسون كرك ايلمسون كرك قاني
خروج ايلسون كرك ايلمسون

كتاب الاضحية

مصنف بو كتابده اضحيه احكامني بيان ايدر اضحيه لغتده تضحيه اولنان حيوانك اسميدر اضحيه تسميه اولندي
زيرا وقت ضحاده بوغزلنور غالبا واصطلاح شرعده برمخصوص حيوانك اسميدركه برمخصوص كونده نيت
تقرب ايله ذبح اولنور (هي واجبة) يعني اضحيه اصح قولده واجبدر زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردلركه
من وجد سعة فلم يضح فلا يقربن مصلاه (وعن ابي يوسف سنة) وامام ابو يوسفدن روايت اولنديكه سنتدر (وقيل
هو قولهما) ودينلديكه ابو يوسفك بو قولي امام محمد ايله ابو يوسفك قوللريدر (وانما تجب على حر مسلم مقيم موسر
عن نفسه لا عن طفله) يعني اضحيه انجق حر مقيم غير مسافر صاحب يسار اولان كمسنه نك اوزرينه واجبه اولور
كندو نفسندن اوتري طفل مسلم صغيرنه دكل اعدي عبد رقيق وكافر ومسافر ومعسر اولان كمسنه لرك
اوزرلرينه واجبه اولمز زيرا حضرت علي رضي الله عنه (ليس على مسافر جمعة ولا اضحية) بيورمشدر (وقيل
تجب عنه ايضا) وبرروايتده دينلديكه طفل صغيرك اوزرينه تضحيه واجبه در (وقيل يضحي عنه ابوه او وصيه
من ماله) ودخي دينلديكه صبي ايچون باباسي ياخود وصيسي اولان كمسنه كندو مالندن اضحيه سن بوغزليه
وامام محمد قتنده بابا كندو مالندن تضحيه ايليه (فيطعم منها ما امكن ويستبدل بالباقي ما ينتفع به مع بقائه)
اعدي طفل صغير ايچون اضحيه بوغزلنديغي تقديرجه آندن ممكن اولان مقداري اكل ايدوب باقيسني باباسي
اولان كمسنه ياخود وصيسي برمنتفع به اولان شيئه استبدال ايليه (مثلا) ثوب كبي ونوبه بكزرشيء كبي كه طفل
انكله منفعتلنه منهاده اولان ضمير اضحيه يه راجعدر به ده اولان ضمير ما قبلنده اولان مايه راجعدر بقائه ده
اولان ضمير بنه اكا راجعدر (وهي شاة او بدنة او سبع بدنة بان اشترك مع ستة في بقرة او بعير وكل يريد القربة وهو
من اهلها ولم ينقص نصيب احدهم عن سبع) يعني اضحيه ده كافي اولانه قربان برشاة ياخود بدنه در ياخود بدنه نك
سبعيدر (مثلا) بركمسنه التي نفر كمسنه ايله بربقره ده ياخود بربعيرده شريك اولوب تضحيه ايلمك كبي وحال بوكه
اول يدي نفر كمسنه نك هربري تقرب مراد ايدوب اهلندن اوله يعني حر ومسلم اوله ودخي يدي نفر كمسنه نك
هربرينك نصيبي سبعدن ناقص اولميه من اهلهاده اولان ضمير قربته راجعدر (فلو اراد احدهم بنصيبه اللحم
او كان كافرا او نصيبه اقل من سبع لا تجوز عن واحد منهم) اعدي بچن بدنه ده ياخود بربقره ده شريك اولان يدي
كمسنه نك بري كندو نصيبي يعني حصه سني اتي المق مراد ايلسه وياخود اول يدي نفرلك بري كافر اولسه ياخود
نصيبي سبعدن اقل اولسه هيچ برندن جائز اولمز زيرا تقرب برندن منتفي اولمشدر بنصيبه ده اولان ضمير احدهمه
راجعدر (ويجوز اشتراك اقل من سبعة ولو اثنين) يعني بربقره ده ياخود بربدنه ده يدي نفردن اقل اشتراك
ايلمك جائزدر ايكي بيله اولسه جائز اولورزيرا يديده جائز اولنجق اقلده بطريق الاولي در وشركا سكز اولسه لر جائز
اولمز حقنده نص اولديغيچون (ويقسم لحمها وزنا لا جزافا الا اذا خلط به من اكارعه او جلده) يعني يدي نفر كمسنه
مشترك اولوب بربدنه ياخود بربقره قربان ايلسه لر اتني ميزان ايله قسمت ايليه لر كتوريجه قسمت ايليه لر الا انجق
اياقلريني ياخود دريسني ات ايله خلط ايلسه لر جائز ومعتبر اولور بعده معتبر اولديغي كبي به ده اولان ضمير لحمه
راجعدر اكارعه ده اولان ضمير بنه اكا راجعدر (ولو شرى بدنة للاضحية ثم اشترك فيها ستة جاز استحسانا)
يعني بركمسنه قربان نيتي ايله بربدنه اشترا ايلسه صكره اول بدنه ده اولان كمسنه ايله التي نفر كمسنه دخي شريك
اولسه لر استحسانا جائز اولور وقياس جائز اولمقدر زيرا ابتداده تقرب ايچون اشترا اولندي ايدي صكره بيع اولنسه
جائز دكلدر (والاشتراك قبل الشراء احب) يعني بدنه ده اشتراك اولنمق اقتضا ايلسه قبل الشراء اشتراك احبدر

واول وقتها بعد فجر النحر ولا تذبح في المصر قبل صلاة العيد) يعني اضحيه نك اول وقتي نحر كوننك فجر ندنصكره در
ومصرده اولنجق عيد نمازندن اول ذبح اولنميه زيرا حضرت صلى الله عليه وسلم (من ذبح قبل الصلاة فليعد
ذبيحته) بيورمشلردر وبو شرط شول كمسنه يه لازمدر كه اوزرينه عيد نمازي واجب اوله (اما) اهل قرادن اولسه
فجر طلوع ايلديكي كبي ذبح ايليه (وآخره قبيل غروب اليوم الثالث) يعني اضحيه نك آخر وقتي يوم ثالثك
غروبندن اولدر (واعتبر آخره للفقير وضده والولادة والموت) يعني فقير ايله غني حقنده وولادت وموت خصوصنده
اضحيه نك آخر وقتي اعتبار اولنور مثلا بركمسنه ايام نحرك اولنده فقير اولسه اضحيه واجبه اولمز وكذلك بركمسنه
ايام نحرك اولنده فقير اولوب آخرنده غني اولسه واجبه اولور وبچن بركمسنه آخر ايامده طوغسه واجبه اولور بچن
فوت اولسه واجبه اولمز آخره ده اولان ضمير وقته راجعدر ضده ده اولان ضمير فقيره راجعدر (واولها افضل) يعني
ايام نحرك اولي آخرندن واوسطندن افضلدر ذبح ايلمك كبي (وكره الذبح ليلا) يعني اضحيه يي كيجه ايله ذبح ايلمك
مكروهدر وجائزدر زيرا احتمالدركه كيجه ايله غلط واقع اوله (فان فات وقتها قبل ذبحها لزم التصدق بعين
المنذورة حية) يعني بچن اضحيه نك وقتي فوت اولوب بچه واول ذبح اولنه جق اضحيه ذبح اولنمسه اول عين
منذوره ايله حيه اولديغي حالده تصدق لازم اولور وقتها ده وذبحها ده اولان ضميرلر اضحيه يه راجعدر وكذا ما شراها
فقير للتضحية) ودخي فقيرك اضحيه ايچون اشترا ايلديكي عين منذوره ايله تصدق ايليه زيرا وجوب فقيرك اوزرينه
شرا ايله اولور (والغني يتصدق بقيمتها شراها اولا) يعني غني اولان كمسنه اول اضحيه نك قيمتي ايله تصدق ايليه كرك
اشترا ايلمش اولسون كرك اولمسون زيرا غنينك اوزرينه مجرد نذر ايله واجبه اولور (وانما يجزئ فيها الجذع
من الضأن) يعني اضحيه ده قيون نوعندن مجزي وكافي اولان جذعه اكادرلركه اوزرينه اكثر حول مرور ايلمش
اوله ومبسوطده بچن اوزرينه يدي آي مرور ايلسه ديمش (والثني فصاعدا من الجميع) قيونده اولان ثني
اكادرلركه برسنه يي استكمال ايدوب ايكنجي سنه يه داخل اولمش اوله وبكيدن واوكوزدن اكادرلركه ايكي سنه يي
تمام ايدوب اوچنجي سنه يه داخل اولمش اوله ودوه دن اكادرلركه بش سنه يي تمام ايدوب التنجي سنه يه داخل اولمش
اوله اعدي ثني وثنيدن يوقارو اولان سائر حيوانات كافي ومجزيدر (ويجوز الجماء) يعني بوينوزي اولمين قيون ايله
تضحيه جائزدر (والخصي) ودخي خصي ايله كه ايكي طشعي چقمش اوله جائزدر (والثولاء) ودخي ثولا ايله كه
مجنوندر سموز اولورسه جائزدر (والجرباء السمينة) ودخي اويوز اولوب سمز اولان قيون ايله اضحيه جائزدر زيرا
اويوزلق دريده اولور اتنه يتمز (لا العمياء والعوراء والعجفاء التي لا تنقي) يعني ايكي كوزي اعمي اولان قيون ايله
ودخي بركوزي اعمي اولان ايله ودخي عجفا ايله شول قدركه ارقلغندن كوكنده ايلكي اولميه اضحيه جائز كادر
(والعرجاء التي لا تمشي الى المنسك) ودخي منسكه يعني ذبح محلنه يوريمكه قادر اولميان ايله اضحيه جائز كادر زيرا
حديث شريفده (لا يجوز في الاضاحي العوراء البين عورها والمريضة البين مرضها والعرجاء البين ضلعها
والكبيرة التي لا تنقي) وارد اولمشدر (ومقطوعة اليد او الرجل وذاهبة اكثر العين او الاذن او الذنب او الالية) ودخي
الي كسك وياخود اياغي كسك وياخود كوزينك اكثري ذاهب وياخود قولاغنك اكثري ذاهب ياخود ذنب
ياخود اليه سنك اكثري ذاهب ايله تضحيه ايلمك جائز كادر وفي ذهاب النصف روايتان يعني بوذكر اولنان اعضانك
نصفي ذاهب اولمده ايكي روايت واردر برنده جائزدر وبرنده جائز كادر (ويجوز ان ذهب اقل منه) بچن بوذكر
اولنان اعضانك نصفندن اقلي ذاهب اولسه جائز اولور (وقيل ان ذهب اكثر من الثلث لا تجوز) وبرروايتده
دينلديكه بچن ثلثينك اكثري ذاهب اولسه جائز كادر (ولا يضر تعيبها من اضطرابها عند الذبح) يعني اضحيه نك
ذبحي قتنده اضطراب وحركتي سببيله عيبلو اولمسي ضرر ايلمز استحسانا تعيبهاده اولان ضمير اضحيه يه راجعدر
(وان مات احد سبعة وقال ورثته اذبحوها عنكم وعنه صح) يعني بچن بربقره ده وياخود بربدنه ده يدي شريك
اولان كمسنه نك بري اولسه وارثي اولان بقيه اولان التي نفر كمسنه يه سز بو بقره يي كندو وكزدن اوتوري
وميتدن اوتوري ذبح ايلكز ديسه جمله سندن ذبح اولنمسي صحيح اولور زيرا قصد تقرب جمله سندن واقع وموجود
اولمشدر (وكذا لو ذبح بدنة عن اضحية ومتعة وقران) ودخي بچن بركمسنه بربدنه يي اضحيه وقران ومتعه ايچون
ذبح ايلسه صحيح اولور زيرا جمله سندن مقصود تقربدر (ويأكل من لحم اضحيته ويطعم من شاء من غني وفقير) يعني
اضحيه صاحبي اولان كمسنه اضحيه سندن اكل ايليه ودخي غنيدن وفقيردن استديكي كمسنه يه اطعام ايليه زيرا

حضرت صلی الله علیه وسلم (کنت نهیتکم عن اکل لحوم الاضاحی فکلوا منها وادخروا) بیورمشلردر (وندب
ان لا ینقص الصدقة من الثلث) یعنی سنتدر که تصدق ایلدیکی ثلث مقداردن ناقص اولمیه (وترکه لذی
عیال توسعة علیهم) ودخی صاحب عیال اولان کمسنه به اضحیه سیله ترك تصدق ایلمك مندوب ومستحبدر عیالنه
وسعت اولمغیچون (وان یذبح بیده ان احسن والا یأمر غیره ویحضرها) ودخی صاحب اضحیه اولان کمسنه به
اضحیه سن کندو الیله ذبح ایلمك مندوبدر اگر ذبحه قادر ایسه واگر قادر دکل ایسه بر غیری کمسنه یه امر ایلیه
وکندوسی حاضر اوله بیده ده اولان ضمیر صاحب اضحیه یه راجعدر یحضرها ده اولان ضمیر بارزینه اضحیه یه
راجعدر (ویکره ان یذبحها کتابی) یعنی اضحیه یی کتابی اولان ذمی ذبح ایلمك مکروهدر (ویتصدق بجلدها او یعمله
آله کغراب او خف او فرو) واول ذبح اولنان اضحیه نك دریسیله تصدق ایلیه یاخود آنی جراب کبی وخف کبی
وکورك کبی انتفاع اوله جق بر آلت ایلسون زیرا انکله انتفاع ایلمك حرام دکلدر (او یشتری به ما ینتفع به مع بقائه
کغربال ونحوه) یاخود اول دری ایله بر عینی باقی منتفع به غیر مستهلك مثلا غربال والك وبچاق کبی بر شئ
اشترا ایلیه زیرا انده مبدل منهك حکمی واردر (لا ما یستهلك کخل وشبهه) یعنی خل کبی وبوغرت کبی مستهلك
العین اولان اشیایی اشترا ایلمیه فان بدل اللحم او الجلد به یتصدق به) یعنی اگر اول اضحیه نك اتیله یاخود دریسیله
بر مستهلك العین اولان شیئی استبدال ایلسه اول بدل ایله تصدق ایلیه (ولو ذبح اضحیة غیره بغیر امره جاز) یعنی
بر کمسنه غیری کمسنه نك اضحیه سن امرسز ذبح ایلسه جائز اولور استحسانا وقیاسده جائز دکلدر (ولو غلط اثنان
فذبح کل شاة الآخر صح ولا یضمنان) یعنی ایکی کمسنه نك اضحیه لری قارشوب انلر دخی غلط ایدوب
هر بری آخرك شاتنی ذبح ایلسه صحیح اولور واوزرلرینه ضمان یوقدر زیرا هر بری وکیل شکلیدر وقیاسده جائز
اولمقدر وتحللان صکره هر بری آخر ایله حلاللشوب براءت ذمت ایدهلر (وان تشاحا ضمن کل صاحبه قیمة لحمه
وتصدق بها) واگر بو ایکی کمسنه بری برینه مشاحه ایدوب مسامحه ایلمز ایسه هر بری اول بر آخره کندو
اضحیه سنك لحمنك قیمتنی تضمین ایتدیره صکره اول قیمت ایله تصدق ایلیه صاحبه ده اولان ضمیر کله راجعدر
(وصحت التضحیة بشاة الغصب دون شاة الودیعة وضمنها) یعنی غصب اولنان شاة ایله تضحیه ایلمك صحیحدر ودیعه
اولان شاة ایله تضحیه صحیح دکلدر وهر قنغیسی ذبح ایلسه ضامن اولور اولکیده صحیح اولوب ثانیده اولمق
زیرا مغصوب بهده ملکیت وقت غصبدن ثابت اولور ودیعه ده ذبح ایلمك ایله غاصب اولور

کتاب الکراهیة

مصنف رحمه الله بو کتابده مکروه وغیر مکروه اولان اشیایی بیان ایدر کراهیة لغتده ضد رضادر وبعض
متونده باب الحظر والاباحة ایله تعبیر ایلمشلردر زیرا حظر حظره معناسنه در واباحه اطلاق وجواز معناسنه در
وبو بابده حلال وحرام اولان شیلر بیان اولنور (المکروه الی الحرام اقرب) یعنی مکروه اولان شی امام ابو حنیفه ایله
امام ابو یوسف قتنده حرامه اقربدر زیرا دلیللری متعارضدر (وعند محمد کل مکروه حرام) وامام محمد قتنده هر
مکروه اولان شی حرامدر (ولم یتلفظ به لعدم القاطع) یعنی امام محمد مکروه حقنده نص قاطع بولمدیغیچون لفظ
حرام ایله تلفظ ایلمدی یعنی آنك حقنده حرام لفظنی اطلاق ایلمدی (فصل فی الاکل) بو فصل انسانك اکل ایلدیکی
شیئك احکامنی بیان ایدر (منه فرض وهو ما یدفع به الهلاك) یعنی اکلدن بر نوع وار که فرضدر وفرض شول
مقدارده آنك ایله هلاك اولمقلق دفع اولنه زیرا بدنك بقاسی انك ایله در اگر بر آدم اکلی وشربی ترك ایلیوب
هلاك اولسه عاصی اولور زیرا کندو نفسنی تهلکه یه القا ایلمش اولور (ومندوب وهو ما زاد لیتمکن من الصلاة قائما
ویسهل علیه الصوم) یعنی اکلك بر نوعی دخی مندوبدر ومندوب شول مقداردر که فرض مقداردن زیاده
اوله که صلاتی قائم ایکن ادا ایلمك متمکن اوله وصیام دخی اوزرینه سهل وآسان اوله (ومباح وهو ما زاد الی
الشبع لزیادة قوة البدن) واکلك بر نوعی دخی مباحدر ومباح شول مقدار که شبعدن زیاده اوله بدنك قوتی زیاده
اولمق ایچون وبونده اجر واردر وضرر یوقدر (وحرام وهو الزائد علیه) وبر نوعی دخی حرامدر وحرام شول مقداردر که
شبعدن زیاده ایله قوة بدنی قصد ایلیه زیرا اضاعة مالدر وهم نفسه مرضدر (الا لقصد التقوی علی صوم الغد
او لئلا یستحیی الضیف) مگر شبع مقداردن زیاده اکل صومه قوت بولمغیچون اوله یاخود یاننده قونوغی اوله ده
حجاب ایتمسون ایچون ییه بو تقدیرجه بأس یوقدر لکن عقلا وشرعا مذموم اولان افعالدندر (ولا تجوز الریاضة

بتقلیل الاکل حتی یضعف عن اداء العبادة) یعنی ترك غدا وتقلیل اکل ایله تا کیم عبادت ایلمدن ضعیف اولنجیه
دکین ریاضت جائز دکلدر زیرا ترك عبادت جائز دکلدر اکا مؤدی اولان شیء دخی جائز دکلدر (ومن امتنع من اکل
المیتة حال المخمصة او صام ولم یأکل حتی مات اثم) یعنی شول کمسنه که مخمصه حالنده یعنی اجلق زماننده میته
یه دن امتناع ایدوب توقف ایلسه یاخود صائم اولوب نسنه یمسه تا موته مؤدی اولنجیه دکین آثم وگنهکار اولور
زیرا کندو نفسنی اتلاف ایلمشدر (بخلاف من امتنع من التداوی حتی مات) اما خسته اولوب دوا استعمال
ایلمدن امتناع وتخلف ایتمکله فوت اولسه اول تقدم ایدن مسئله نك خلافیدر یعنی آثم وگنهکار اولمز زیرا
دوانك اکا شافی اوله جغی معلوم دکلدر (ولا بأس بالتفکه بانواع الفواکه) انواع میوه ایله تفکه لا بأسدر زیرا حق
سبحانه وتعالینك (کلوا من طیبات ما رزقناکم) قول شریفی وارد اولمشدر وموضع آخرده (ولا تحرموا طیبات
ما احل الله لکم) قول شریفی دخی وارد اولمغله انواع میوه یی اکل ایلمك لا بأسدر (وترکه افضل) انواع فواکه ایله
تفکه یی ترك افضلدر وافضل اولمسی حق سبحانه وتعالینك (اذهبتم طیباتکم فی حیاتکم الدنیا) قول شریفنك
تحتنده داخل اولمق ایچوندر (واتخاذ الاطعمة سرف) بر قاچ نوع طعام اتخاذ ایلمك اسرافدر (وکذا وضع الخبز
علی المائدة اکثر من قدر الحاجة) سفره اوزرینه قدر حاجتدن زیاده اتمك وضع ایلمك دخی اسرافدر (ومسح
الاصابع او السکین بالخبز ووضع المملحة علیه مکروه) وبر مقلربی ویاخود بچاغی اتمکه سلمك ودخی مملحه یی اتمك
اوزرینه قومق مکروهدر بو فعلده اتمکه اهانت واردر بر ایسه اتمکی اکرام ایله مأمورز زیرا نبی علیه السلام
اکرموا الخبز فانه من برکات السموات والارض) بیورمشلردر خبزك اکرامی اولدر که حاضر اولدقده غیر طعام کلمکه
توقف ایلیوب اکله مباشر اولمق کرکدر وبر کمسنه نك الندن بر لقمه دوشسه الیوب ترك ایلسه اسراف دیمشلر
وبو بابده نبی علیه السلامك (التی عنها الاذی ثم کلها) حدیث شریفی دخی وارد اولمشدر (وسنة الاکل البسملة
فی اوله والحمدلة فی آخره) طعام یمکلك سنتی اولنده بسم الله الرحمن الرحیم وآخرنده الحمد لله دیمکدر وبو بابده نبی علیه
السلامك (ان الله لیرضی من عبده المؤمن اذا قدم الیه طعام ان یسمی الله فی اوله ویحمد الله فی آخره) حدیث
شریفی وارد اولمشدر (وغسل الیدین قبله وبعده) سنت اکلدندر طعامدن اول وطعامدن صکره الّنی غسل ایلمك
زیرا نبی علیه السلامدن (الوضوء قبل الطعام ینفی الفقر وبعده ینفی اللمم) حدیث شریفی وارد اولمشدر بو محلده
وضوء ایله مراد غسل یدیندر (ویبدأ بالشبان قبله وبالشیوخ بعده) طعامدن اول غسل یدینه یکتلر ایله باشلیه
وطعامدن صکره قوجه لر ایله باشلیه (ولا یحل شرب لبن الاتان) لبن حماری ایچمك حلال دکلدر اتان دیشی اشکه
دیرلر زیرا سودی لحمدن متولددر بو تقدیرجه لحمك حکمنی سودی اخذ ایدر وقسراغك سودی اتی کبی مکروهدر
ابو حنیفه قتنده وقاضیخانده مذکوردر جلاله اکل اولنمز وسودی دخی ایچلمز زیرا نبی علیه السلام جلاله نك اتی
وسودندن نهی بیورمشلردر جلاله شول حیواندر که جیفه ونجاست اکلنه معتاد اوله اومقوله حیوانی حبس
ایلمك لازمدر کتاب نوازلده مدت حبس تقدیر اولنوب دوه یی بر آی یاخود قرق کون حبس ایلیه لر واوکوزی
یکرمی کون وقیونی اون کون وطاوقی اوچ کون حبس ایدوب ذبح ایلیه (ولا بول ابل) دوه نك بولی حلال
دکلدر ابو حنیفه قتنده وابو یوسف قتنده تداوی یعنی بر مرضه دوا ایلمك حلالدر حدیث عرنیین ایله تمسك
ایلمشدر (ولا استعمال اناء ذهب او فضة لرجل او امرأة) التون وکموش جنسندن استعمال ایلمك ار یاعورت ایچون
حلال دکلدر اناء یعنی هر نه مقوله ظرف اولور ایسه اولسون استعمالی حرامدر زیرا نهینه حدیث شریف وارد
اولمشدر قال النبی علیه السلام (ان الذی یأکل ویشرب من اناء الذهب والفضة انما یجرجر فی بطنه نار جهنم) اول
کمسنه نك بطننده نار دوزخك صوتی کبی صوت ایدر دیمکدر (وحل استعمال اناء عقیق وبلور وزجاج ورصاص
عقیق وبلور وزجاج ورصاصدن یاپلمش انادن استعمال حلالدر وشافعی قتنده مکروهدر زیرا بو مقوله شیلری
استعمال موجب تفاخر اولمغله مکروه اولمسنه ذاهب اولمشدر زجاج شیشه ورصاص قلایدر (فصل فی الکسب)
بو فصل کسبك احوالی بیاننده در زیرا کسب حقنده نبی علیه السلام الکسب فریضة علی کل مسلم) بیورمشلردر
انبیاء عظام صلوات الله علی نبینا وعلیهم اکتساب ایدرلر ایدی حضرت ادم علیه السلام زراعت ایدرلر ایدی
حضرت نوح نجار ایدی وحضرت ابراهیم بزاز ایدی وحضرت داود جبه اشلردی وحضرت سلیمان خرما یپراغندن
زنبیل اوررردی وحضرت زکریا دخی نجار ایدی وصدیق رضی الله عنه بزاز ایدی وعمر الفاروق سختیان اشلردی

وعثمان رضی الله عنه طعام آلوب صاتوب تجارت ایدردی وعلی رضی الله عنه اکتساب ایدردی وبر قاچ دفعه
نفسنی اجاره یه ویردیکی محققدر ونبی علیه السلامك (ان الله یقول یا عبدی حرك یدك انزل علیك الرزق) حدیث
شریفی کسبه دالدر (افضله الجهاد) کسبك افضلی جهاددر زیرا جهادده کسب ایله اعزاز دین جمع ایلمك فعلی
واردر (ثم التجارة) جهاددن صکره افضل کسب تجارتدر زیرا نبی علیه السلامك (التاجر الصدوق مع الکرام
البررة) قول شریفی وارد اولمشدر وموضع آخرده (ان الله یحب التاجر الصدوق) بیورمشلردر (ثم الحراثة)
آندن صکره افضل کسب اکنجیلکدر زیرا نبی علیه السلام (الزارع یتاجر) دیو بیورمشلردر وموضع آخرده
اطلبوا الرزق تحت خبایا الارض) بیورقلری کتب معتبره ده مسطوردر وبر موضعده دخی (ما زرع او غرس مسلم
شجرة فتناول منها انسان او دابة او طیر الا کانت له صدقة) (ثم الصناعة) اندن صکره صناعتدر نبی علیه السلام
صنعته تحریص ایدوب (الحرفة امان من الفقر) بیورمشلردر (ومنه فرض وهو قدر الکفایة لنفسه وعیاله وقضاء
دیونه) کسبدن بعضیسی فرضدر وفرض اولان کسب نفسیچون وعیالیچون ودینی قضاسیچون کفایت ایده جك
مقدار ایدر (ومستحب وهو الزیادة علیه) کسبدن بعضیسی مستحبدر ومستحب قدر کفایه اوزرینه زیاده اولان
مقداردر (لیواسی به فقیرا او یصل به قریبا) اول زیاده ایله فقیره معاونت و یارلق ایلمك ایچون ویاخود قریبنه صلهٔ
رحم ایلمك ایچون یعنی اقربا وتعلقاتنه معاونت ایچون اولان زیاده یه سعی مستحبدر نبی علیه السلام (الناس
عیال الله فی الارض واحبهم الیه انفعهم لعیاله) بیورمشلردر بو حدیث شریف موجبنجه فقرا وضعفایه معاونت
وصدقه احسان ایچون قدر کفایه دن زیاده کسب ایلمك مستحبدر (ومباح وهو الزیادة للتجمل) وکسبدن
بعضیسی مباحدر ومباح اولان شول زیاده درکه اظهار زینت وتجمل ایچون اوله اول مقوله زیاده لك مباحدر زیرا نبی
علیه السلام (نعم المال الصالح للرجل الصالح) بیورمشلردر وموضع آخرده دخی (من طلب الدنیا حلالا مستعففا
لقی الله ووجهه کالقمر لیلة البدر) بیورمشلردر (وحرام وهو الجمع للتفاخر والبطر وان کان من حل) وکسبدن
بعضیسی حرامدر وحرام اولان شول مالك کسبیدرکه تفاخر وشادلق ایچون جمع اولنه اکر اول کسب حلالدن
دخی اولورسه ده ذکر اولنان شیلر ایچون جمع اولنجق حرامدر زیرا نبی علیه السلامدن من طلب الدنیا مفاخرا مکاثرا
لقی الله وهو علیه غضبان) حدیث شریفی وارد اولمشدر (وینفق علی نفسه وعیاله بلا اسراف ولا تقتیر) وکسب
ایلدیکی مالدن اسراف وتقتیرسز نفسنه وعیالنه انفاق ایلیه حق سبحانه وتعالینك (والذین اذا انفقوا لم یسرفوا
ولم یقتروا وکان بین ذلك قواما) قول شریفی وارد اولمشدر (ومن قدر علی الکسب لزمه) شول کمسنه که کسبه
قادر اوله اول کمسنه یه کسب ایلمك لازمدر (وان عجز عنه لزمه السؤال) اکر کسبدن عاجز اولورسه اول کمسنه یه
سؤال لازم اولور یعنی دلنجیلك ایلیه زیرا سؤال دخی اکتسابك بر نوعیدر لکن مادامکه عاجز اولمیه حلال اولماز
زیرا نبی علیه السلام (السؤال آخر کسب العبد) بیورمشلردر (فان ترکه حتی مات اثم) واکر سؤالی ترك ایدوب فوت
اولسه اول کمسنه کنهکار اولور زیرا نفسنی تهلکه یه القا ایلمشدر بو بابده سؤال ذاتده کدادر حق سبحانه
وتعالینك حضرت موسی وصاحبندن بطریق الاخبار (حتی اذا اتیا اهل قریة استطعما اهلها) قول شریفی وارد
اولمشدر ونبی علیه السلام (الرجل من اصحابه هل عندك شیء نأکله) حدیث شریفی خود عاجز اولدقده خود
سؤاله دلیل قویدر (وان عجز عنه) واکر سؤالدن دخی عاجز اولورسه (یفرض علی من علم به ان یطعمه او یدل علیه
من یطعمه) اول عاجزی اطعام ایتمك شول کمسنه نك اوزرینه فرض اولور که آنك سؤالدن عجزنی بیله ویاخود
اطعام ایلمکه قدرتی یوغیسه اطعام ایده جك کمسنه یه دلالت ایلیه اکر احوالنه واقف اولدقدن صکره قدرتی
وار ایکن کندیسی اطعام ایلمیوب واکر کندینك قدرتی اولمیوب وآخره دخی دلالت ایلمیوب اول عاجزه موت
اصابت ایدرسه کاهده شریك اولور زیرا نبی علیه السلام (ما آمن من بات شبعان وجاره الی جنبه طاو) بیورمشلردر
وموضع آخرده (ایما رجل مات جیاعا بین اقوام اغنیاء فقد برئت عنهم ذمة الله وذمة رسول الله) بیوردیغی محققدر
(ویکره اعطاء سؤال فی المسجد) مسجدده سؤال ایدنی دانمك مکروهدر تشدید ایله اولورسه سائلك جمعیدر ناصر
ونصار کبی اکر تخفیف ایله اولورسه مصدر اسم فاعل معناسنه اوله واثرده وارد اولمشدر ینادی یوم القیامة لیقم
مبغوض الله فیقوم سؤال المسجد (وقیل ان کان لا یتخطی رقاب الناس ولا یمر بین یدی مصل لا یکره)
دینلدیکه اکر سائل ناسك بوینلری اوزرنده تجاوز ایلمیوب ونماز قیلورکن اوکلرندن مرور ایلمز ایسه مکروه

دکلدر ومختار اولان دخی بودر زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم زماننده مسجدده سؤال ایدرلردی وروایت
اولندیکه علی رضی الله عنه صلاتده ایکن خاتمنی تصدق ایلمشدر بو وجهله تصدق ایلدیکی اجلدن حق سبحانه
وتعالی (ویؤتون الزکاة وهم راکعون) قول شریفیله مدح ایلمشلردر قاضیخانده ابو نصر من اخرجهم عن المسجد
ارجو ان یغفر لهم باخراجهم وبعض علما دیمشلردرکه من تصدق بفلس فی المسجد یوم الجمعة ثم تصدق بعده
باربعین فلسا لم یکن کفارة لذلك الفلس الواحد خلف ابن ایوبدن روایت اولنمشدرکه انه قال لو کنت قاضیا
لا اقبل شهادة من تصدق علی فی هؤلاء المسجد الجامع (ولا یجوز قبول هدیة امراء الجور) ظالم اولان بکلرك
هدیه سنی قبول اولنمق جائز دکلدر زیرا اغلب احتمال مالاری حرام اوله (الا اذا علم ان اکثر ماله من حل)
الا مکر که اکثر اموالی حلالدن اولدیغی معلوم اوله مثلا صاحب تجارت وصاحب زرع اوله وحاصل ایلدیکی اکثر
مالی بو مقوله کسبدن اولورسه هدیه سنی قبول ایلمك لا بأسدر (ولا یکره اجارة بیت فی السواد لیتخذ بیت نار
او کنیسة او بیعة او یباع فیه الخمر) کویده بر اوی بیت نار یاخود کنیسه ویاخود بیعه اتخاذ ایچون اجاره یه ویرمك
ویاخود اول بیتده خمر بیع اولنمق ایچون اجاره یه ویرمك مکروه دکلدر ابو حنیفه قتنده (وعندهما یکره) امامین
قتنده مکروه اولور زیرا معصیته اعانتدر نتکم حق سبحانه وتعالینك (وتعاونوا علی البر والتقوی ولا تعاونوا علی
الاثم والعدوان) قول شریفی موجبنجه معصیته اعانت ایلدیکی ظاهردر ابو حنیفه ایچون دلیل بودرکه اجاره
بیتك منفعتی اوزرینه در بونده معصیت یوقدر انجق معصیت مستأجرلك فعلنده در ومختار اولان قول دخی بودر
(ویکره فی المصر اجماعا) شهرده اولان بیتی ذکر اولندیغی اوزره اجاره یه ویرمك مکروهدر اجماعا (وکذا فی سواد
غالبه اهل الاسلام) شهرده مکروه اولدیغی کبی اهل الاسلام غالب اولان قریه ده دخی مکروهدر (ومن حمل لذمی
خمرا باجر طاب له الاجر) شول من که اجرت ایله بر ذمینك خمرنی کوتورسه اول اجرت اکا کوکجکدر ابو حنیفه قتنده
(وعندهما یکره) امامین قتنده مکروهدر زیرا معصیته اعانتدر حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم خمرده اون
شیئه لعنت ایلمشدر (وحاملها والمحمول الیه) لفظ شریفلری اول معدود اولان اون عددندر امام اعظم قتنده ایسه
حمل اوزرینه اجاره معصیتدن دکلدر انجق معصیت فاعل مختارك فعلیدرکه شربدر معصیت اندهدر (ولا بأس
بقبول هدیة العبد التاجر واجابة دعوته واستعارة دابته) عبد تاجرك هدیه سنی قبول ودعوتنه اجابت
ودابه سنی عاریت المق لا بأسدر (وکره قبول کسوته ثوبا واهدائه احد النقدین) عبد تاجرك کسوه سنی که ثوب
اوله آقچه التون وکومشدن اولان هدیه سنی قبول مکروه اولور قیاس بو ایدیکه ذکر اولنان جمله سنده جائز اولمیه
زیرا هدیه تبرعدر عبد ایسه اکا اهل دکلدر لکن قلیلده ضرورت ایچون استحسانا تجویز اولنمشدر (روایت
اولندیکه سلمان فارسی معتق اولمزدن مقدم نبی علیه السلامه هدیه ویردکده قبول بیورمشلردر وبریره نك
دخی مکاتب ایکن هدیه سنی قبول بیورمشلردر ونبی علیه السلام مملوکك دعوتنه اجابت ایلمشدر صحابهٔ کزین
رضی الله عنه دعوت ایدرلر ولی ابی اسیدك عبدی اولان ابو سعید رضی الله عنه اصحاب رسول اللهدن بر جماعتی
دعوت ایلدم ابوذر رضی الله عنه دخی معا ایدی وقت صلاة اولدقده امامته بنی تقدیم ایلدیلر حال بوکه
اول کونده بن عبد ایدم دیو روایت ایلمشدر اما ثیاب ودراهم ودنانیرده اثر وارد اولمغله اصلی اوزرینه باقی قالدی
(ویقبل فی المعاملات قول الفرد ولو انثی او عبدا او فاسقا او کافرا کقوله شریت اللحم من مسلم او کتابی فیحل
او من مجوسی فیحرم) معاملاتده بر آدمك قولی مقبول اولور اکر اول فرد خاتون ویاخود عبد ویا فاسق ویا کافر ایسه
شریت اللحم من مسلم او کتابی قولی کبی بو تقدیرجه فردك قولیله حلال اولور وشریت من مجوسی قولیله حرام
اولور (وقول العبد والامة والصبی فی الهدیة والاذن) عبدك وجاریه نك وصبینك قولی هدیه ده واذنده قبول
اولنور مثلا عبد وامه وصبیدن هر بری هدیه کتوروب فلان کمسنه سزه کوندردی دیسه قبولی حلال اولور
وبن تجارته مأذونم دیسه قولی قبول اولنور (وشرط العدل فی الدیانات) دیاناتده عدل شرط قیلندی زیرا فاسق
دیاناتده متهمدر وکافر وصغیر دخی کذلك متهملردر (کالخبر عن نجاسة الماء) نجاست مادن خبر کبی (فیتیمم
ان اخبره مسلم عدل ولو انثی او عبدا) اکر صوبك نجس اولدیغنی بر مسلم عدل خبر ویرسه اول کمسنه آبدست
المیوب تیمم ایدر اکر اخبار ایدن عورت یاخود عبد دخی اولورسه تیمم ایدر (ویتحری فی الفاسق والمستور) اکر
اخبار ایدن عورت فاسق یاخود مستور الحال اولورسه تحری ایلیه ثم یعمل بغالب رأیه) اندن صکره غالب رأیی ایله

عمل ایلیه اگر اخبار ایدن کسنه خبرنده صادق ایدیکنه ظنی غالب اولورسه تیمم ایلیه اگر ظن غالبی کذبنه ایسه تیمم ایلیه (ولو اراق فتیمم عند غلبة صدقه) اگر بجه دوردیلان صویی دوکسه اخبار ایدهنك صدقنك غلبه سی قتنده اول کسنه تیمم ایدر (وتوضأ وتیمم عند غلبة کذبه) اگر صویی دوکیوب اخبار ایدهنك کذبی غلبه سی قتنده اول صودن ابدست الور وتیمم ایدر (کان احوط) احوط اولان بودر حاصل کلام صدق وکذبدن هنغی طرف غالب اولورسه انکله عمل اولنه (فصل فی اللبس) بو فصل لبس بیاننده در یعنی کیه جك اثواب بیاننده در (الکسوة منها فرض) کسوه دن بعضیسی فرضدر (وهو ما یستر العورة ویدفع ضرر الحر والبرد) وفرض اولان شول مقداردر که عورتی ستر ایلیه وحرارت وبرودتك ضررینی دفع ایلیه زیرا حق سبحانه وتعالینك خذوا زینتکم عند کل مسجد) قول شریفی وارد اولمشدر معناسی ای ما یستر عورتکم عند الصلاة دیمکدر (والاولی کونه من القطن او الکتان بین النفیس والخسیس) اولی اولان کسوه دن لباس اوله جق نفیس ایله خسیس ما بیننده پنبه دن ویا خود کتاندن اوله نفیسده نفسه عجب کلمك ایچون خسیسده احتقار اولمق ایچوندر ونبی علیه السلام ایکی شهرتدن نهی بیورمشلردر بری لباس غایت نفیس اولمقدن وبری دخی غایتله خسیس اولمقدن خیر الامور اوسطها ایدوکی معلوم اولی النهی در (ومستحب وهو الزائد لاخذ الزینة واظهار نعمة الله تعالی) لباسك بر نوعی دخی مستحبدر ومستحب اولان عورتی وحرارتی وبرودتی دفعدن نصکره شول لباس زائددر که زینت ایچون اخذ اولنه وحق تعالینك نعمتنی اظهار ایچون اوله زیرا نبی علیه السلام (ان الله یحب ان یری اثر نعمته علی عبده بیورمشلردر وحق سبحانه وتعالینك قول شریفنده (واما بنعمة ربك فحدث) واقع اولمشدر (ومباح وهو الثوب الجمیل للتزین) کسوه نك بعضیسی مباحدر ومباح اولان شول ثوب جمیلدر که جمعه وعیدده ومجامع ناسده تزین ایچون کییله روایت اولنور که نبی علیه السلامك درت بیك درهم قیمتلی بر جبه سی وار ایدی بونی عیدده کیر ایدی (ومکروه وهو اللبس للتکبر) کسوه نك بعضیسی مکروهدر ومکروه اولان شول لباسدر که تکبر ایچون کییله (ویستحب الابیض والاسود) بیاض وسیاه لبسی کیمك مستحب اولور زیرا نبی علیه السلام (خیر ثیابکم الابیض بیورمشلردر وموضع آخرده (ان الله یحب الثیاب البیض) بیورمشلردر وروایت صحیحه ایله مرویدر که مکه مکرمه نك فتحی کوننده سیاه جبه کییوب وسیاه عمامه صارمشلردر (ویکره الاحمر والمعصفر) قرمزی لباس وعصفر ایله بویانمش لباس مکروه اولور زیرا نبی علیه السلام نهی بیورمشلردر (والسنة ارخاء طرف العمامة بین کتفیه قدر شبر) سنت اولان عمامه نك بر طرفنی بر قریش مقداری کتفین بیننه ادخال ایلمکدر یعنی صالیویرمکدر زیرا نبی علیه السلام اشله مشدر و بیورمشلردر که (رکعتان مع العمامة خیر من سبعین رکعة بغیرها (وقیل الی وسط الظهر وقیل الی موضع الجلوس) ودینلدیکه طرف عمامه یی ارقه نك وسطنه دکین ارخادر یعنی صالیویرمکدر ودخی دینلدیکه موضع جلوسه دکین صالیویرمکدر لکن احادیث شریفه وکتب فقهیه ده اصح روایات بین الکتفین صالیویرمکدر (واذا اراد تجدید لفها نقضها کما لفها) چون عمامه نك جدیدا صارلمه سن مراد ایلسه صارلدیغی اوزره بوزار یا خود یردن بوزوب یره القا ایلمیه یعنی صاردیغی کبی بوزار زیرا نبی علیه السلامك فعل شریفندن بو وجهله نقل اولنمشدر (ویحل للنساء لبس الحریر ولا یحل للرجال) نساء ایچون حریر کیمك حلالدر اما رجال ایچون حلال دکلدر زیرا ابو موسی اشعریدن روایتدر ان النبی علیه السلام (احل الذهب والحریر للاناث من امتی وحرم علی ذکورها) وحضرت عمردن روایتدر که قال سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول لا تلبسوا الحریر فانه من لبسه فی الدنیا لم یلبسه فی الاخرة وروایت اولندیکه عمر رضی الله عنه غزادن کلان عسکره استقبال ایله چیقوب وعسکر اسلام وافر غنایم ایله مغتنم اولوب حریر لباسلر کیمشلر ایدی وقتا که عمر رضی الله عنه اوزرلرنده آنلرك لباس حریر کوردی آنلردن اعراض ایلدی عسکر اسلام دیدیلر که یا عمر بزدن نیچون اعراض ایلدك حضرت عمر بیوردیکه اوزریکزده اهل نار ثیابنی کوردیکم ایچون اعراض ایلدم (الا قدر اربع اصابع کالعلم ولا بأس بتوسده) الا درت پرمق مقداری حرام دکلدر علم کبی اول مقدار حریره رخصت ویرلمشدر زیاده سی حرامدر بیوتنده حریردن وساده یعنی یاصدیق ایلمك لا بأسدر (او افتراشه) حریر مقعد یعنی دوشك لا بأسدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر زیرا حذیفه رضی الله عنه دن روایت اولنمشدر که ان النبی علیه السلام نهانا ان نشرب فی آنیة الذهب والفضة وان نأکل فیها وعن الحریر والدیباج

وان نجلس علیه رواه البخاری (وقال سعد بن وقاص لان اتکی علی جمر الغضی احب الی من ان اتکی علی مرافق الحریر) ابو حنیفه ایچون لا بأس اولمسنه دلیل ما روی ان النبی علیه السلام جلس علی مرفقة حریر ابن عباس حضرتلرینك بساطی اوزرنده حریردن یوز یصدیغی اولدیغی روایت اولنمشدر (ولا بأس بلبس ما سداه ابریسم ولحمته غیره) ارشی ابریشم اولوب ارغجی غیری اولان ثوبك کیمسی لا بأسدر سداء برلنار بشنه دیرلر لحمه دیوار غجنه دیرلر فتح لام ایله وضم لام ایله دخی جائزدر (وعکسه لا یلبس الا فی الحرب) ارغجی ابریشم اولوب ارشی غیری اولان ثوب کیلمز الا جنکده کیلور زیرا اعتبار ارغجه در زیرا جنکده کیمك ضروریدر وسلاحك ضررینی زیاده رفع ایدر (ویکره لبس خالصه فیها) وحربده صافی حریر لباس کیمك مکروهدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر آنلرك دلیلی نبی علیه السلام حربده حریر ودیباج کیمکه رخصت بیوردیغی روایتدر زیرا حربده ضرورت واردر وحریر خالص مضرت سلاحی دافعدر واعدایه هیبتلو کورینور وابو حنیفه ایچون دلیل لبس حریری نهیده وارد اولان نصوصك اطلاقیدر بر حالده لا بأس اولوب بر حالده لا بأس اولمق تفصیلی یوقدر ضرورت ایسه ارغجی حریر اولمغله مخلوط اولان ایله دخی دفع اولور حریر خالصه احتیاج قالمز (ویجوز للنساء التحلی بالذهب والفضة لا للرجال) نساء ایچون التون وکموش ایله تحلی یعنی بزنمك جائز اولور اما رجال ایچون جائز دکلدر (الا الخاتم والمنطقة وحلیة السیف من الفضة) کموشدن خاتم وقوشاق وقلیج حلیه سی رجال ایچون جائزدر وکموشدن خاتم ایلمك جوازی ایچون احادیث شریفه وارد اولمشدر ونبی علیه السلامك کموش خاتمی وار ایدی بر سطری محمد وبر سطری رسول وبر سطری الله نقش اولنمش ایدی نبی علیه السلام یا معاذ خاتمك نقشی ندر دیو سؤال ایلدکلرنده محمد رسول الله دیو جواب ویردکده نبی علیه السلام (آمن کل شیء من معاذ حتی خاتمه) بیوردقدنصکره خاتمی بکا هبه ایله دیدکلرنده معاذ دخی نبی علیه السلامه هبه ایلدی وذکر اولنان خاتم نبی علیه السلام دار فنادن دار بقایه ارتحال ایدنجه مبارك پرمغنده ایدی اندنصکره ابو بکر رضی الله عنه انتقال ایدنجه آنك دخی پرمغنده ایدی اندنصکره حضرت عمر استعمال ایدوب انلر دخی انتقال ایدنجه پرمغنده ایدی اندنصکره عثمان رضی الله عنه الوب استعمال ایدوب بر کون قیویه دوشوب وافر مال ویروب اخراجنه سعی ایلدی بولنمدی اولوقتدنصکره ما بینلرنده خلاف وتشویش واقع اولوب شهید اولنجه تشویشدن خالی اولمدیلر (ومسمار الذهب فی نقب الفص) خاتم طاشنده التون مسمار جائزدر اما مثقالدن زیاده اولمق کرکدر (وکتابة الثوب بذهب او فضة) وثوبی التون ایله ویا خود کموش ایله کتابت ایلمك جائزدر زیرا بونلر ثوبه تابعدر مخصوص بونلر ایچون حکم یوقدر (وشد السن بالفضة) ودیشی کموش ایله بغلمق جائزدر وذکر اولنان اشیا استثنایه داخللردر (ولا یجوز بالذهب) اما دیشی التون ایله بغلمق جائز دکلدر ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر (ولا یتختم بحجر ولا صفر ولا حدید) طاش وتوج ودمیردن خاتم ایلمك جائز دکلدر جامع الصغیرده ولا یتختم الا بالفضة قولی حجر وصفر وحدیددن تختم حرام اولمسنه نص اولمشدر (روایت اولندیکه) نبی علیه السلام بر آدمك پرمغنده توجدن بر خاتم کوردی واول آدمه خطاب ایدوب سنده رایحه اصنام بولورم دیو بیوردیلر وبر آدمك دخی پرمغنده حدیددن خاتم کوردکلرنده اول آدمه خطاب ایدوب سنده حلیت اهل نار کوردم دیو بیوردیلر وابن عمر رضی الله عنهمادن روایتدر که بر آدم نبی علیه السلامك حضور شریفلرنده اوتوردی وپرمغنده التون خاتم وار ایدی نبی علیه السلام آندن اعراض ایدوب یوز چویردی اول کمسنه قالقوب کتدی وینه عودت ایدوب کلدی بو دفعه پرمغنده حدید خاتم وار ایدی نبی علیه السلام هذا اشر منه هذا حلیة اهل النار) دیو بیوردیلر (وقیل یباح بالحجر الیشب) ودینلدیکه یشم طاش ایله خاتم ایلمك مباح اولور ویشم یشبدن معربدر زیرا نبی علیه السلامك عقیقدن خاتمی وار ایدی قال النبی صلی الله علیه وسلم (تختموا بالعقیق فانه لا یصیبکم غم ما دام علیکم) (وترك التختم افضل لغیر السلطان والقاضی) پادشاه وقاضیدن غیری خاتم اتخاذ ایلمکی ترك افضلدر زیرا بو ایکی کمسنه دن غیری ایچون خاتمه حاجت یوقدر (ویجوز الاکل والشرب من اناء مفضض والجلوس علی سریر مفضض بشرط اتقاء موضع الفضة) کموش ایله مرصع اولمش چناقدن اکل وشرب جائز اولور وکموش ایله مرصع سریر اوزرینه اوتورمق جائز اولور لکن اکل وشربده اغزنی وجلوسده اوتوراغنی کموش اولان موضعدن صقنمق شرطیله دیو جواز ابو حنیفه قتنده در ویکره عند ابی یوسف

ابو یوسف قتنده مطلقا مکروه اولور (وعن محمد روایتان) امام محمددن ایسه ایکی روایت واردر برروایتی
ابو حنیفه دن اولوب اتقا شرطیله مکروه اولمق وبرروایتی ابو یوسف قولی کبی مطلقا مکروه اولور برکون ابو جعفر
دوانقی مجلسنده ابو حنیفه حضرتلری واول عصرده اولان ائمه حاضر ایدیلر بو کا متعلق کلمات اولوب جمله سی
مکروهدر دیو جواب ویردیلر لکن امام اعظم حضرتلری سکوت ایلمشیدی امام اعظم حضرتلرینه دیدیلرکه
بو بابده سزنه دیرسکز دیدکلرنده امام حضرتلری اکر اغزنی فضه یه وضع ایدرسه مکروهدر والا فلا دیو جواب
ویردکده جمله سی مکروه اولمسنه دلیلکز نه در دیدیلر امام حضرتلری بیوردیکه برکسنه نك پرمغنده کوش
خاتمی اولسه واوجی ایله صو ایچسه مکروه اولورمی دیدکده جمله سی سکوت ایدوب ابو جعفر امامك جوابنده
تعجب ایلدی (ویکره الباس الصبی ذهبا اوحریرا) صبی یه التونلی قفتان وحریر قفتان کیدرمك مکروهدر
وکندونك لبسی نیجه حرام ایسه الباس دخی حرامدر خمرك شربی حرام اولدیغی کبی صبی یه دخی سقی حرامدر رمیته
ودم دخی بو یلجه در (ویکره حمل خرقة لمسح العرق اوالمخاط اوالوضوء ان للتکبر وان للحاجة فلا هو الصحیح)
عرق وسومك سلمك ویاخود ابدست صوینی سلمك ایچون خرقه کوتورمك مکروهدر اکر تکبر ایچون اولورسه
واکر حاجت ایچون اولورسه لا بأسدر صحیح اولان بودر فاضل زیلعی دیدیکه عرق ومخاط ایچون خرقه کوتورمك
محدث بر بدعتدر عجبه شبیهدر نبی علیه السلام بو فعلی اشلمدی واصحاب وتابعیندن برفرد اشلمدی برنوع تجبردر
مکروهدر بیوردی صحیح اولان مکروه اولمق کرك زیرا جمیع بلدانده مسلمانلر بونی استعمال ایلدیلر چونکه
عامه مسلمین اشلدیلر وما رأه المؤمنون حسنا فهو عندالله حسن حاصل کلام شول فعل که علی وجه التجبر اشلنور
اول مکروهدر وشول فعلکه ضرورت وحاجت ایچون اشلنور اول مکروه دکلدر (والرتم لا بأس به) رتم لا بأسدر
رتم شول ایلکه دیرلرکه فراموش اولنمق ایچون پرمغه بغلرلر فاضل زیلعی دیمشدرکه رتم تمیمه یه تشبیهدر
جاهلیتده برایلکی بوینه والینه بغلرلرکه زعملرنجه نفسلرندن بعض مضرتی دفع ایچون بوایسه منهیدر
وحدود وایمانده ذکر ایلمشدرکه بو فعل کفردر اما نسیان ایچون عقد اولنسان ایلك مکروه دکلدر (فصل فی النظر
ونحوه) بو فصل نظر ونظره مشابه شیلر بیانده در (ویحرم النظر الی العورة الا عند الضرورة کالطبیب والختان
والخافضة والقابلة والحاقن) برکسنه نك عورت برینه نظر حرام اولور الا ضرورت قتنده حرام اولمز طبیب کبی
وسنتجی کبی وعورت سنتجیسی کبی وابه کبی وحقنه ایدن کسنه کبی بونلرك نظری ضرورت ایچوندر خافضه
خاتونلری ختنه ایدن کسنه یه دیرلر (ولا یتجاوز قدر الضرورة) نظری قدر ضرورتدن
تجاوز ایلمیه انلر موضع مرضدن وموضع ختاندن وموضع حقنه دن غیری نظر ایلمك لازمدر (وینظر الرجل
من الرجل الی ما سوی العورة وقد بینت فی الصلاة) رجل بر رجلك عورت برندن غیری یه نظر ایدر یعنی عورت
برندن غیری یه باقمق جائزدر وعورت تفصیلی صلاة محلنده بیان اولنمشیدیکه رجلك عورتی دیز ایله کوبك
ما بیننده وکوبك کندوسی عورت دکلدر (وتنظر المرأة من المرأة والرجل الی ما ینظر الرجل من الرجل ان امنت
الشهوة) خاتون خاتونه ورجل رجله نظر ایلدیکی شیئه نظر ایدر اکر شهوتدن امین اولورسه اما اکر قلبنده شهوت
وارایسه مستحب اولورکه کوزینی یوموب نظر ایلمیه (وینظر الی جمیع بدن زوجته وامته التی یحل له وطئها)
رجل خاتونك جمیع بدنینه ودخی وطئ حلال اولان جاریه سنك جمیع بدنینه نظر ایدر حضرت عائشه رضی الله عنها
بیوردیلرکه بن ورسول الله ایکیمز اناء واحددن غسل ایدردك اکر حلالنه نظر مباح اولمسه چپلاق بر یرده نیجه
غسل ایدرلردی اما اولی اولان خاتونك عورت برینه نظر ایلمکدر زیرا نبی علیه السلام (اذا اتی احدکم اهله
فلیستتر ما استطاع لان النظر الی العورة یورث النسیان) وحضرت عائشه رضی الله عنها ما رأی منی وما رأیت
منه بیورمشلردر ای العورة وابن عمردن روایتدرکه اولی اولان وقت وقاعده خاتونك فرجنه نظر ایلمك تحصیل
لذتده ابلغدر بیوردیلر ابو یوسفدن مرویدرکه ابو حنیفه دن سؤال ایلدمکه بر رجل خاتونك فرجنی مس ایلسه
ویاخود خاتون ار بنك ذکرینی مس ایلسه بونده بأس وارمیدر بیوردیلرکه رجا اولنورکه اجر عظیم حاصل اوله
(ومن محارمه وامة غیره الی الوجه والرأس والصدر والساق والعضد) رجل محرملرندن وغیرینك جاریه سندن
یوزینه وباشنه وکوکسنه وساقنه وقولنه نظر ایدر زیرا بونلر موضع زینتدر بونك اصلی حق سبحانه وتعالینك
(ولا یبدین زینتهن الا لبعولتهن اوابائهن) قول شریفیدر بونده ایسه نفس زینت مراد دکلدر زیرا عین زینته

نظر

نظر ایلمك مطلقا مباحدر مراد اولان موضع زینتدر پس ایمدی رأس موضع تاجدر وعین مع الکحل وجه در
عنق وصدر موضع قلاده در ساعد موضع سوار در کف موضع خاتم وخناد ر وساق موضع خلخالدر اما ظهر وبطن
وفخذ بونلرك خلافیدر زیرا موضع زینت دکلدر (ولا بأس بمسه بشرط امن الشهوة فی النظر والمس) محارمدن
وغیرینك جاریه سندن نظری حلال اولان موضعه مس ایلمك لا بأسدر لکن نظر ومسده شهوتدن امین اولمق
شرطیله (روایت) اولنمشدرکه نبی علیه السلام غزادن کلدکده حضرت فاطمه نك باشنی اوپردی ورایحه جنت
استشمام ایدرم دیو بیوررلردی ونبی علیه السلام بیورمشلردر (من قبل رجل امه فکانما قبل عتبة الجنة
ولا ینظر الی البطن والظهر والفخذ وان امن) رجل کندی محارمندن وغیرینك جاریه سندن بطننه وظهرنه
واویلوغنه نظر ایلمز اکر شهوتدن امین دخی اولورسه زیرا بو موضعلر محل زینت دکلدر نظرلری مباح اولمسی زینت
مواضعیدر (ولا الی الحرة الاجنبیة الا الی الوجه والکفین ان امن الشهوة) رجل اجنبی حره یه نظر ایلمز
الا وجهنه وایکی الی آیه سنه نظر ایدر اکر شهوتدن امین اولورسه (والا فلا یجوز لغیر الشاهد عند الاداء والحاکم عند
الحکم) اکر شهوتدن امین اولمزایسه نظر جائز دکلدر انجق اداء شهادتده شاهددن غیری ایچون وحکم محلنده
حاکمك غیری ایچون حرة اجنبیه یه نظر ایلمك جائز دکلدر (ولا یجوز مس ذلك وان امن ان کانت شابة) وجه
وکفینی مس ایلمك جائز دکلدر اکر شهوتدن امین دخی اولورسه اکر خاتون تازه اولورسه (ویجوز ان عجوزا لا تشتهی)
وجه وکفیننه مس جائز اولور اکر خاتون عجوزه اولوب مشتهی اولمزایسه (اوهو شیخ یأمن علی نفسه وعلیها) یاخود
مس ایدن شیخ فانی اولوب کندونك وخاتونك نفسی اوزرینه امین اوله (ویجوز النظر واللمس مع خوف الشهوة
عند ارادة الشراء اوالنکاح) مثلا بر جاریه اشترا مراد ایلدکده ویاخود نکاح مراد ایلدکده شهوت خوفی دخی
اولورسه نظر ولمس جائز اولور زیرا نبی علیه السلام مغیرة بن شعبه یه بر خاتون المق مراد ایلدکده (انظر الیها
فانه احری ان یؤدم بینکما) بیورمشلردر الادم والایدام اصلاح وتوفیق والفت معناسنه در (والعبد مع سیدته
کالاجنبی) عبد سیده سی ایله اجنبی کبیدر یعنی عبد سیده سنه نظر ایلمك جائز دکلدر الا اجنبی یه نظری جائز
اولان محله نظر ایدر (والمجبوب والخصی کالفحل) مجبوب وخصی ارکك کبیدر نساء ایله اختلاط جائز دکلدر
مجبوب ذکری قطع اولاندر وخصی خایه لری اخراج اولاندر زیرا خصی اولان جماع ایدر مجبوب ایسه سحق ایدر
فتنه دن امین یوقدر (ویکره للرجل ان یقبل الرجل اویعانقه فی ازار بلا قمیص) بر رجل بر رجلی ازار واحده
کوملکسز اوپمك ویاخود معانقه ایلمك مکروهدر ابو حنیفه قتنده ازار شول نوبه دیرلرکه انسانی باشدن ایاغه
وارنجه بورویه (وعند ابی یوسف لا یکره) ابو یوسف قتنده مکروه دکلدر زیرا نبی علیه السلام جعفری حبشه دن
کلدکده معانقه ایلدی ویوم فتح خیبرده ایکی کوزلری ما بینی اوپدی واصحاب رسول الله بر برینی معانقه
ایدرلردی ونبی علیه السلام (من عانق حاجا اوغازیا فقد عانق الف نبی) بیورمشلردر ابن عباسدن معانقه ایچون
سؤال اولندی بیوردیلرکه ابتدا معانقه یی حضرت ابراهیم علیه السلام ایلمشدر حضرت ابراهیم مکه ده ایکن
ذوالقرنین اکبر مکه مکرمه یه قریب کلدکده کندویه دیدیلرکه ابراهیم خلیل الرحمن بونده در ذوالقرنین دیدیکه
بر یرده که خلیل الرحمن اوله بکا آنده سوار اولمق لایق دکلدر دیو پیاده کلوب حضرت ابراهیمه بولشدقده معانقه
ایلمشلردر معانقه نك نهی وتجویزی ایچون احادیث شریفه وارد اولمشدر شیخ ابو منصور ماتریدی وارد اولان
احادیث شریفه نك بینی توفیق ایدوب مکروه اولان معانقه علی وجه الشهوه اولاندر وخصه علی وجه التبرك
معانقه جائزدر دیدی ابو اللیث بیورمشدرکه تقبیل بش وجه اوزرینه در بروجهی علی طریق الرحمة والدك ولدنی
اوپمك کبی وبروجهی مؤمنلر بر برینی علی وجه التحیه اوپمك کبی وبروجهی دخی علی وجه المودة قرنداشنی اوپمك کبی
وبروجهی دخی علی وجه الشهوه خاتوننی وجاریه سنی اوپمك کبی وبعضیلر دخی زیاده ایدوب علی وجه الدیانه حجر
اسودی اوپمك کبی اما قیامی دخی مکروه کوررلر فقد جاء فی الحدیث انه علیه السلام خرج فقمنا له فقال لا تقوموا
کما یقوم الاعاجم بعضهم بعضا) وعن انس رضی الله عنه انه علیه السلام کان یکره القیام ان النبی علیه السلام
(قال من احب ان یقام له فلیتبوء مقعده من النار) جامع الصغیرده حضرت عائشه رضی الله عنهادن روایت
اولندیکه قال النبی علیه السلام (من احب ان یتمثل له الرجال قیاما فلیتبوء مقعده من النار) شیخ ابو القاسم اغنیا یه
قیام ایدوب علما وفقرایه قائم اولمزدی کندودن سببنی سؤال ایلدکلرنده اغنیادن تعظیم توقع ایدرلر اکر تركه

ایدرسم بغض وعداوت ایدرلر اما علما وفقرا اغنیا کبی تعظیم توقع ایلمزلر دیو جواب ویرمشدر (ولا بأس بالمصافحة)
مصافحه لا بأس در زیرا نبی علیه السلام (اذا التقی المؤمنان فتصافحا تناثرت ذنوبهما کتناثر الورق الیابس من
الشجر) بیورمشلردر وبر حدیث شریفده دخی (ما من مسلمین یلتقیان فیتصافحان الا غفر لهما قبل ان یتفرقا)
بیورمشلردر فتاوای بزازیه ده مصافحه لا بأس در زیرا سنت قدیمه در که بین المسلمین متواتردر دیو مسطوردر
وانس رضی الله عنهدن روایت اولندیکه (قلنا یا رسول الله ایصافح بعضنا بعضا قال نعم قلنا اینحنی بعضنا لبعض
قال لا قلنا ایعانق بعضنا بعضا قال لا) بو فردده شیخ ابو منصور ماتریدی حضرتلری معانقه نک جواز وعدم
جوازنده وارد اولان احادیث شریفه نک بینی توفیق ایدوب علی وجه الشهوه معانقه جائز اولمیوب علی وجه
التبرک والکرام اولان معانقه جائزدر بیوردقلری عجب توجیه وجیهدر (وتقبیل ید العالم والسلطان العادل)
عالم عاملک وسلطان عادلک الرینی علی سبیل التبرک اوپمک لا بأس در زیرا اصحابه کرین نبی علیه السلامک اطرافنی
تقبیل ایدرلردی ابو بکرک ورجل صالحک الرینی اوپمک لا بأس در سفیان بن عیینه دن روایتدر تقبیل ید العالم
والسلطان العادل سنة دیو بیوردقده عبد الله ابن المبارک قالقوب سفیانک باشنی اوپدی (ویعزل عن امته
بلا اذنها لا عن زوجته الا بالاذن) افندیسی عند الجماع جاریه سنک اذنیسز عزل ایدر یعنی طشره انزال ایدر (اما)
زوجه سندن بلا اذن عزل ایلمز زیرا جاریه سنک وطئده حقی یوقدر اما حره نک وطئده حقی واردر بلا اذن عزل
جائز دکلدر بونک ایچوندرکه مجبوب وعنین ده خاتون مخیردر (ولا تعرض الامة اذا بلغت فی ازار واحد) جاریه
بالغه اولدقده ازار واحدده مشتری یه عرض اولنمز ازاردن مراد سره ایله رکبه بینی ستر ایدن شیدر جاریه نک
اینسه ظهری وبطنی عورتدر کشفی جائز اولاندن دکلدر (فصل فی الاستبراء) بو فصل استبرانک احکامی بیانندهدر
(من ملک امة بشراء او غیره) برکمسنه شرا ایله ویاخود هبه وارث ایله برجاریه یه مالک اولسه (یحرم علیه وطئها
ودواعیه) اول رجله جاریه نک وطئی حرام اولور ودواعیسی دخی حرام اولور وطئک دواعیسی اوپمک ومعانقه ایلمک
وشهوت ایله فرجنه نظر ایلمک کبی شیلردر استبرا ایلمینجه بو افعالی اشلمک جائز دکلدر استبرانک اصلی نبی علیه
السلام اوطاس سبایاسنده (الا لا توطأ الحبالی حتی یضعن حملهن ولا الحیالی حتی یستبرئن بحیضة) بیورمشلردر
زیرا استبرادن مراد ماء غیریدن براءت رحمدر (فتاوای) قاضیخانده مسطوردرکه برکمسنه وجوب استبرایی
انکار ایلسه مشایخ اختلاف ایلمشلردر بعضیلر کافر اولور زیرا اجماع مسلمینده اولان شیئی انکار ایلدی دیو
جواب ویردیلر وعامه مشایخ کافر اولمز دیرلر زیرا حق سبحانه وتعالینک (او ما ملکت ایمانکم) قول شریفنک ظاهری
مطلقا اباحتی اقتضا ایدر ووجوب استبرا خبر واحد ایله بلنمشدر بونک جاحدی تکفیر اولنمز وبعضیلر دواعی حرام اولمق
طریقنه ذاهب اولمشلردر زیرا استبراسز حرام اولمق مائک اختلاطی ونسبک اشتباهیدر دواعیده ایسه
بو ذکر اولنان معدومدر بو کلام رد اولنمشدر زیرا وطئک حرمتی غیرک ملکنده اولمق احتمالی ایله در جائزدرکه
عند البیع حامل اوله بعده بایع دعوت ایلیه وجاریه رد اولنه پس ایمدی ظاهر اولورکه وطئ غیرک ملکنده
مصادف اولدی بو معنا ایسه دواعیده دخی موجوددر وطئ کبی دواعی دخی حرام اولور (حتی یستبرئ بحیضة
فیمن تحیض وبشهر فی غیرها) حتی حیض کورن جاریه ده برحیض ایله استبراء ایلیه وحیض کورندن غیریده
مثلا صغیره وآیسه ده برآی ایله استبرا ایلیه زیرا شهر عدتده حیضک قائممقامیدر استبراده دخی قائممقامی اولور
(وفی مرتفعة الحیض لا بایاس بثلاثة اشهر وعند محمد باربعة اشهر وعشر وفی روایة بنصفها) حیض مرتفعه
اولان جاریه که ایاس ایله دکل اوچ آی استبرا ایلیه وامام محمد قتنده درت آی واون کون استبرا ایلیه حره نک
بعد الوفاة عدتی اعتباری ایله آندنصکره رجوع ایدوب بر روایتده درت آی اون کونک نصفی ایله استبرا ایلیه دیو
بیورمشلردر بو حساب اوزره ایکی آی بش کون اولور (وفی الحامل بوضعه) حامل جاریه ده استبرا حملی
وضعیدر (ولو کانت بکرا) بو کلام یحرم علیه وطئها ودواعیه حتی یستبرئ قولنه متصلدر یعنی جاریه نک
وطئی ودواعیسی استبرادن مقدم حرام اولور اگر بکر دخی اولورسه (او مشتراة من امرأة او مال طفل او ممن
یحرم علیه وطئها) ویاخود اول جاریه خاتوندن ویاخود طفل مالندن ویاخود اوزرینه وطئی حرام اولان کمسنه
دخی اشترا اولورسه دخی استبرادن مقدم وطئی ودواعیسی حرام اولور (ویستحب الاستبراء للبایع ولا یجب علیه)
موطوئه اولان جاریه سنی بیع ایدن کمسنه یه حمل استبرا ایلمک مستحب اولور ولکن اوزرینه واجب دکلدر امام

مالک احتمالی واردر استبراسی واجبدر دیمشلردر ایچون دلیل بودرکه بایعک ملکی هنوز قائمدر زیرا اول قیام
وطئک جوازینی مقتضیدر اما مشتری یه استبرا لازمدر زیرا ملکی حادثدر شرع شریف ایسه وطئی تجویز
ایلمدی الا رجلک فراغتندنصکره (مثلا) برکمسنه جاریه سنی بیع بات ایله بیع ایلسه وقبل القبض اقاله ایلسه لر بایع
اوزرینه استبرا واجب دکلدر ابو حنیفه حضرتلری ابتداءدن بایع اوزرینه استبرا واجبدر زیرا جاریه
ملکندن زائل اولوب الان مالک اولدی دیو بیوردی آندنصکره اول قولدن رجوع ایدوب واجب دکلدر دیو
بیوردیلر بو قول امامین قولیدر زیرا اقاله اصلدن فسخدر (ولا تکفی حیضة ملکها فیها) استبرا ایچون مشتری
مالک اولدقده واقع اولمغله کامل حیضه اولمش اولور واجب اولان حیضه کاملهدر (ولا التی قبل القبض)
ودخی بعد الملک وقبل القبض واقع اولان حیضه دخی استبرا ایچون کفایت ایلمز زیرا اول حیضه علتدن اول
بولندی (او قبل الاجازة فی بیع الفضولی) ودخی شول حیضه که بیع فضولیده بعد البیع وقبل الاجازة
واقع اوله اول دخی کفایت ایلمز اگر جاریه مشترینک یدنده دخی اولورسه زیرا ملک اجازته موقوفدر
پس ایمدی بو تقدیرجه حیضه قبل الاجازة وقبل الملک واقع اولمش اولور انکا ایسه اعتبار یوقدر
(وکذا الولادة) حامل اولان جاریه نک استبراسنده سبب ملکک وجودندنصکره قبل القبض وضع حملی
کفایت ایلمز زیرا سبب استحداث ملک ویددر بونلر ایسه قبض ایله اولور وقبل السبب حکمک اعتباری اولمز (وتکفی
حیضة وجدت بعد القبض وهی مجوسیة فاسلمت) ودخی بعد القبض واقع اولان حیضه کفایت ایدر شول
جاریه یه که مجوسی اوله اندنصکره اسلامه کله (مثلا) برکمسنه برمجوسی جاریه اشترا ایلسه بعد القبض مجوسیلک
حالنده حیض کورسه اندنصکره اسلامه کلسه اول حیضه استبرادن کفایت ایدر زیرا اول حیضه سببدنصکره
بولندی (ویجب عند تملک نصیب شریکه) جاریهٔ مشترکه یه که شریکنک نصیبنه مالک اولدقده استبرا واجب
اولور زیرا ملک الان تمام اولدی پس ایمدی حکم علت قریبه یه مضاف اولور (لا عند عود الآبقة ورد المغصوبة
والمستاجرة وفک المرهونة) استبرا واجب دکلدر قاچقون اولان جاریه عود ایلدکده ومغصوبه اولان جاریه یی
رد ایلدکده واجاره یه ویریلان جاریه افندیسنه کلدکده ورهن اولان جاریه صاحبنه تسلیم اولندقده بو جمله ده
استبرا واجب دکلدر (ولا تکره الحیلة لاسقاطه عند ابی یوسف) ابو یوسف قتنده استبرایی اسقاط ایچون
حیله مکروه دکلدر (خلافا لمحمد) امام محمد ایچون خلاف واردر احکام شرعیه دن فرار اخلاق مؤمنیندن
دکلدر (واخذ بالاول ان علم عدم الوطئ من المالک الاول) اخذ اولنور یعنی فتوی ویریلور اول ایله یعنی ابو یوسف
قولیله مالک اولدن عدم وطئ بیلندی ایسه حیله مکروه دکلدر (وبالثانی ان احتمل) ثانی ایله فتوی ویریلور
یعنی امام محمد قولیله اسقاط حیله مکروهدر احتمال وطئ ایله (والحیلة ان لم یکن تحته حرة ان یتزوجها
ثم یشتریها) اسقاط استبراده حیله اگر تحت نکاح حره یوغیسه اول جاریه یی تزوج ایلیه اندنصکره اشترا ایلیه
زیرا نکاح ایله استبرا واجب دکلدر بعده زوجه سنی اشترا ایدیجک نکاح باطل اولوب وطئ حلال اولور واستبرا
دخی ساقط اولور وصاحب الغرر فتاوای صغرادن نقل ایدوب ظهیر الدین المرغینانی کتاب استبراده بعض
مشایخدن نقل ایدوب استبرا ساقط اولوب وطئ حلال اولمسی تزوج ایلدیکی حینده هنوز اشترا ایلمدین وطئ
ایدوب بعده اشترا ایلسه نکاح باطل اولور وثبوت ملک حالنده ایسه نکاح بولنمز استبرا واجب اولور سبب مستحق
اولمغله سبب ایسه ملک یمین ایله استحداث حل الوطئدر زیرا بلعیده دخی بویلجه مسطوردر وتاتارخانیده
وذخیره دن نقل ایدوب اسقاط استبراده اسهل حیل اولدر که جاریه یی اشترا ایلیه کاتبه که اندنصکره رضا ایله
فسخ ایلیه اول کمسنه اوزرینه استبرا واجب دکلدر دیو مسطوردر (وان کان تحته حرة فان یزوجها البایع قبل
البیع) اگر مشترینک تحت نکاحنده حره اولورسه بایع اولان کمسنه قبل البیع براعتماد ایلدیکی آدمه تزویج
ایلیه (او المشتری بعد البیع وقبل القبض) ویاخود مشتری بعد البیع وقبل القبض برمعتمد علیه آدمه تزویج ایلیه
ثم یطلق الزوج بعد الشراء او القبض) اندنصکره مشترینک شراسندن ویا قبضندنصکره زوج تطلیق ایلیه جاریه
مشترینک قبضنده کرکدر بو تقدیرجه استبرا واجب اولمز واستبرانک سقوطنه سبب اول کمسنه آخرک
منکوحه سنی اشترا ایلدی مادامکه طلاق ویرمیه وطئ حلال اولمز قبل الدخول زوج طلاق ویردکده مشتری
اوزرینه جاریه نک وطئی حلال اولور وحین طلاقده حدوث ملک اولنمغله استبرا ساقط اولور وفتاوای

واضيخانده اكر جاريه بركسنه يه تزويج ايلسه لكن خوف ايلسه كه تطليقده مخالفت ايليه بونده دخي حيله
بودركه حين تزويجده اول جاريه نك حكمي جاريه صاحبنك يدنده اولوب هرنه وقت ديلرسه تطليق ايليه (ومن
ملك امتين لا يجتمعان نكاحا) بركسنه ايكي جاريه يه مالك اولسه اول جاريه لركه نكاح جهتيله جمعي جائز اولميه
فرضا بري اركك عد اولنسه مابينلرنده نكاح جائز اولمسه بومقوله ايكي جاريه يه مالك اولسه (فله وطئ احديهما
فقط ودواعيه) مالك ايچون انجق برينك وطئ ودواعيسي كندويه حلال اولور ايكيسنى وطئ جائز دكلدر
حرامدر ودواعيسيده حرامدر (فان وطئهما اوفعل بهما شيئا من الدواعي حرم عليه وطئ كل منهما ودواعيه حتى
يحرم احديهما بملك اونكاح اوعتق) واكر مالك اولان كسنه ايكيسني وطئ ايلسه وياخود دواعيدنكه اوپمك
وشهوت ايله لمس وشهوت ايله فرجنه نظر ايلمك كبي شيلري ايكيسنه ايلسه آنلردن هر برينك وطئ ودواعيسي
كندويه حرام اولور حتى ايكيسندن بريني بيع ايله وياخود آخره نكاح ايله وياخود ازاد ايلمكله كندويه حرام ايليه
اول وقت اول بري كندويه حلال اولور اما بريني رهنه قوسه لر وياخود اجاره يه ويرسه لر ياخود مدبره ايلسه لر
بو افعال ايله باقي قلان حلال اولمز زيرا ملكندن كليت ايله حرام اولمشدر (فصل في البيع) بو فصل بعض شيئك
بيعنك احكامي بياننده در (ويكره بيع العذرة خالصة) عذره يعني آدمك نجسني خالصا بيع ايلمك مكروهدر زيرا
عين نجس در مال دكلدر (وجاز لو مخلوطة في الصحيح) واكر كل وطپراق ايله مخلوط اولورسه بيعي جائز اولور في الصحيح
قولي روايت اخرادن احتراز در زيرا اول روايت اخراده خالصا اولديغي حالده ده بيعي جائزدر ديمشلر حتى صاحب
الدرر زيلعيدن نقل ايدوب ابو حنيفه قتنده خالصا بيعي جائزدر دبو تجويز ايلمش لكن ساير كتبده صحيح
اولان عدم جوازيدر (وجاز بيع السرقين والانتفاع به كالبيع) زبلكه كوبره ديدكلريدر بيعي جائزدر وآنك ايله
انتفاع جائزدر امام شافعي ديركه جائز دكلدر زيرا نجس عينيدر مال دكلدر عذرهٔ خالصه يه مشتبه اولور وامام مالك
واحمد حنبل دخي بوكا ذاهب اولمشدر (ومن رأى جارية رجل مع آخر يبيعها قائلا وكلني صاحبها به) بركسنه
بررجلك جاريه سني برآخر كسنه يه صاحبي بني بيعه وكيل ايلدي وبو قائل اولديغي حالده كورسه (او اشتريتها منه
او وهبها الي او تصدق بها علي) وياخود اول كسنه بن جاريه يي صاحبندن اشترا ايلدم وياخود بكا هبه ايلدي
وياصدقه ايلدي ديو سويلديكني كورسه (ووقع في قلبه صدقه حل له شراؤها منه ووطئها) واول كورن
كسنه نك قلبنده بني وكيل ايلدي وياخود اشترا ايلدم وياخود بكا هبه ايلدي وياخود بكا تصدق ايلدي ديو قائل اولان
كسنه نك كلماتي صادق ايديكي واقع اولورسه اول كسنه دن اول جاريه يي اشترا ايلمك وبعده وطئ ايلمك حلال اولور
(ويجوز بيع بناء مكة ويكره بيع ارضها واجارتها) مكه مكرمه نك بناسني بيع ايلمك جائز اولور ارضني بيع ايلمك واجاره يه
ويرمك مكروه اولور امام اعظم قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر (وقولهما رواية عن الامام)
وامامينك قولي امام اعظم دن روايتدر امامين ايچون دليل بودركه اراضئ مكه اهالنه مملوكه در زيرا اثر ملك ظاهردر
شرعا اختصاصلري واردر نبي عليه السلام (هل ترك لنا عقيل من ربع) قول شريفي اراضئ مكه ملك اولديغنه
دليلدر بربرندن انتقالي دخي قبول ايدر بين الناس اراضيلريني واول بنايي بيع وشرا ايلمك اوزره متعارف اولوب برفرد
انكار ايلمشدر تعارف ناس خود حجتك اقوى اسيدر وابو حنيفه ايچون دليل نبي عليه السلامك (ان الله حرم مكة
فحرام بيع رباعها ولا تؤجر بيوتها) قول شريفيدر ونبي عليه السلامك (من اكل اجور ارض مكة فكانما اكل الربا)
قول شريفي واقع اولمشدر (ويكره الاحتكار في اقوات الادميين والبهائم ببلد يضر باهله) انسان وحيوان
يا كولاتندن احتكار مكروه اولور شول شهرده كه اول احتكار اهالئ شهره ضرر ايليه احتكار تحقق ايچون
طعامي حبسدر ديمشلردركه احتكار اوتوز شيده در بغداي واربه وخرما واوزم وطاري وياغ وبال وروغن وزيت
وبنروجوز محتكر حقنده نيجه احاديث شريفه وارد اولمشدر جمله دن قال النبي عليه السلام (الجالب مرزوق
والمحتكر ملعون) وبنه حديث آخرده (من احتكر فهو خاطئ وفي رواية ملعون) وبو محلده ملعون لفظي
مطرود عن درجة الابرار معناسنه در وحديث آخرده (من احتكر الطعام اربعين يوما طلب القحط فعليه لعنة
الله والملائكة والناس اجمعين ولا يقبل الله منه صرفا ولا عدلا) واقع اولمشدر وكذا في الكافي صرف نفل عدل
فرض معناسنه در وقال النبي عليه السلام (من تمنى الغلاء على امتي ليلة واحدة احبط الله عمله اربعين سنة)
وحديث آخرده ان المحتكر يحشر مع قتلة الانبياء زيرا احتكار اولان اشياده عامه نك حقي واردر چونكه بيعدن

امتناع آنلرك حقلريني ابطالدر وخلقه تضييقدر اكر شهر كبير اولوب اهالئ شهره ضرر ويرمز ايسه كندو ملكني
حبس ايلمش اولور واحتكاري اقواته تخصيص امام اعظم ايله امام محمدك قول شريفلريدر (وعند ابي يوسف
في كل ما يضر احتكاره بالعامة ولو ذهبا او فضة او ثوبا) ابو يوسف قتنده مأكولاته مخصوص دكلدر عامه يه ضرر
اولان شيئك كافه سنده احتكار مكروهدر اكر التون وياكموش ويا ثوب دخي اولورسه ديلديكه احتكار حبسدر قرق
كون حبس ايدوب بيع ايلمكدر زيرا نبي عليه السلام (من احتكر طعاما اربعين ليلة فقد برئ من الله وبرئ الله
منه) والحاصل طعامدن تجارت على كل حال مستحسن دكلدر كذا في الهداية (واذا رفع الى الحاكم حال المحتكر
امره ببيع ما يفضل عن حاجته فاذا امتنع باع عليه) چون حال محتكر حاكمه رفع اولنسه حاكم محتكره كندونك
واهل وعيالنك خارجندن فضله اولان شيئي بيعه امر ايلر اكر محتكر بيعدن امتناع ايدرسه حاكم بيع ايدر (مثلا)
محتكرك احوالي حاكمه رفع اولندقده ابتدا احتكاردن منع ايچون نهي ايليه اكر امتثال ايلمز ايسه حبس ايليه
وتعزير ايليه وحاكم طرفندن بيع اولنه (ولا احتكار في غلة ضيعته ولا فيما جلبه من بلد آخر) كندو چفتلكي
غله سني حبس ايدوب حفظ ايلمك احتكار دكلدر وبر آخر شهردن جلب ايدوب كتوردكي شيئي حفظ ايدوب
بيع ايلمك احتكار دكلدر ابو حنيفه قتنده زيرا عامه نك حقي تعلق ايلمسي شهرده اولان شيئي جمع ايدوب حفظ
ايلمكدر وياخود شهره قريب كلان شيئي قارشولنوب آلمقدر (وعند ابي يوسف يكره) ابو يوسف قتنده احتكار
مكروه اولور نبي عليه السلامك (المحتكر ملعون) قول شريفنك اطلاقي ايچون اختلاف انجق بلد آخردن جلب
ايلديكي شيئي احتكارده در (وكذا عند محمد اذا كان يجلب منه الى المصر عادة وهو المختار) وابو يوسف قتنده
مكروه اولديغي كبي امام محمد قتنده دخي مكروه در چون اول بلددن شهره جلب اولنمق عادت اولسه مكروه اولور
زيرا عامه نك حقي تعلق ايدر جلب اولان بلد فناء مصر منزله سنده اولمش اولور امام محمدك قولي فتوايه مختاردر
(ويجوز بيع العصير ممن يتخذه خمرا) خمر اتخاذ ايدن كسنه يه بيع عصير جائز اولور زيرا عين عصيرمعصيت مقامنه قائم
اولمز بلكه تغيرندنصكره قائم اولور اما اهل فتنه يه بيع سلاح بونك خلافيدر يعني جائز دكلدر (ولو باع مسلم خمرا واوفى
دينه من ثمنها كره لرب الدين اخذه) واكر بر مسلم دينني ادا ايلمك ايچون خمر بيع ايلسه رب دينه اول خمردن حاصل
اولان ثمني اخذ ايلمك مكروه اولور زيرا مسلمك خمر بيع ايلمسي باطلدر وثمني حرامدر (وان كان المديون ذميا لا يكره)
اكر مديون اولان ذمي ايسه رب دين ايچون اخذ ايلمك مكروه دكلدر زيرا ذمي حقنده خمر مال متقومدر (ويكره
التسعير) تسعير مكروهدر يعني نرخ ويرمك مكروه اولور زيرا نبي عليه السلامك (لا تسعروا فان الله هو المسعر
القابض الباسط الرازق) قول شريفي وارد اولمشدر (الا اذا تعدى ارباب الطعام في القيمة تعديا فاحشا فلا بأس به
بمشورة اهل الخبرة) الا مكركه ارباب طعام قيمتده تعدئ فاحش ايله تعدي ايليه لر بوتقديرجه اهل خبرهٔ مشورتي
ايله تسعير لا بأسدر مثلا اون انچه يه اولوب يكرمي انچه يه بيع ايلمك بويله اولمجق عامه نك ضرورتني دفع ايچون تسعير
جائز اولور (ويجوز شراء ما لا بد للطفل منه وبيعه لاخيه وعمه وامه وملتقطه ان هو في حجرهم) طفلك قرنداشي
وعمسي وانامسي وملتقطي اكر طفل حجرلرنده ايسه طفل ايچون لازم اولان شيئي اشترا ايدوب وطفلك بعض شيئني
بيع ايلمك جائزدر اكر طفل ايچون لازم اولاني بيع ايلمشلر صغيره ضرر اولمق لازم كلور وصغيره اوزرينه تصرف اوچ
وجه اوزرينه در بر نوعي نفع محضدر صدقه وهبه كبي اكر صبي مميز ايدرسه بنفسه دخي مالك اولور وبر نوعي دخي
ضرر محضدر عتاق وطلاق كبي بوكا كسنه مالك اولمز وبر نوعي دخي متردددر يحتملكه نفع اوله ويحتملكه ضرر اوله
اشترا ايچون بيع واجاره كبي بوكا بابا وجد ووصي مالك اولور غيريسي اولمز كرلك صبي اللرنده اولسون
كرك اولمسون ولايتلري حسبيله تصرف ايدرلر ودايه طوتمق نوع اولديندر (وتؤجره امه فقط) صبي يي انجق
اناسي اجرت ايله استخدام ايتديرر غيريلر اجرته ويرمكه قادر اولمز وصنعته ويررلر (فصل في المتفرقات) بوفصل
مسائل متفرقات بياننده در (تجوز المسابقة بالسهام والخيل والحمير والبغال والابل والاقدام) اوق وات
وحمار وقاطر ودوه وپياده لكله مسابقه جائزدر زيرا نبي عليه السلام (قال لا سبق الا في خف او نصل او حافر)
بو حديث شريف ابو هريره دن روايت اولنمشدر وخف ايله مراد دوه در ونصل ايله مراد اوقدر وحافر ايله
مراد آت وقاطر وحماردر وزهري يدن روايتدركه اصحاب رسول الله بينلرنده ركاب وارجل ايله مسابقه
اولوردي وهرشيكه اسبابات جهاددن اوله آني تعلم مندوبدر نبي عليه السلامك عضباء نامنده برناقه سي

وارایدی اصلا سبق اولنمشیدی براعرابی كاوب ناقه سیله عضبایی سبق ایلدكده مسلمانلر الم چكدیلر
نبی علیه السلام (ما رفع الله شیأ الا وضعه) بیورمشلردر ورسول الله وابوبكر وعمر رضی الله عنهم مسابقه
ایلدیلر نبی علیه السلام سبق ایلدی وحدیث آخرده (لا یحضر الملائكة شیئا من الملاهی سوی النصال والرهان)
بیورمشلردر نصال رمیدر رهان مسابقه در ورمیده فضائل كثیره واردر وقال النبی علیه السلام (من تعلم الرمی
ولم یرم فلیس منی) كذا فی الاختیار وقال النبی علیه السلام (ان الله یدخل الجنة بالسهم الواحد الثلاثة صانعه
یحتسب فی صنعه الخیر والرامی به ومنبله) (فان شرط فیها جعل من احد الجانبین او من ثالث لاسبقهما جاز)
اكر مسابقه ده برجانبدن جعل یعنی اوكدل شرط اولنور (مثلا) بریسی آخره دیه كه اكر سن بنی كچرسك سنك
ایچون فلان شیء واردر اكر بن سنی كچرسم بكا برشیء لازم دكلدر ویاخود اوچنجی كمسنه آنلر ایله مسابقه ایلیه
بونلره دیه كه هر قنغیكز كچرسه فلان شیء آنك ایچوندر دیو شرط ایلسه جعل اسبق ایچون ویرمك جائزدر
(وان من كلا الجانبین یحرم) اكر شرط ایكی جانبدن اولورسه حرام اولور مثلا اكر سن بنی كچرسن فلان شیء سنك
اولسون واكر بن سنی كچرسم فلان شیء بنم اولسون دیو شرط اولنسه حرام اولور (الا ان یكون بینهما محلل كفی
لهما ان سبقهما اخذ منهما وان سبقاه لا یعطیهما وفیما بینهما ایهما سبق اخذ من الآخر) الا مكر كه اول ایكیسنك
ما بیننده برفرس محلل ایلیه اوله فرس محلل كه اول ایكیسی سبق ایلمكه توهم اولنه اكر اول محلل ایكیسنه سبق
ایدرسه جعل اولان شیئی ایكیسندن الور اكر ایكیسی سبق ایدرسه برشیء ویرمزلر وایكیسی ما بیننده
هر قنغیسی سبق ایدرسه آخردن جعل اخذ ایدر محلل سبیله قمار اولمقدن چیقوب اخذی جائز اولور كفی لفظی
محللك صفتیدر ولفظ كفی كفودن اولورسه اول ایكیسنك مثلی دیمك اوله كفیالهما ان یتوهم سبق ایاهما معناسنه
اولیجق كفو اولمش اولور (وعلی هذا لو اختلف اثنان فی مسئلة وارادا الرجوع الی شیخ وجعلا علی ذلك جعلا)
مروراید ن مسئله اوزرینه دركه اكر ایكی عالم برمسئله ده اختلاف ایلسه لر و برشیخ فاضله رجوع مراد ایلسه لر
وبونك اوزرینه جعل ایلسه لر برطرفدن اولورسه جائز اولور ایكی طرفدن اولورسه قمار اولور جائز دكلدر (مثلا
مسئله سنك دیدیكك كبی اولورسه فلان شیء سنك اولسون دیسه وآخر دخی دیسه كه مسئله سنك دیدیكك كبی
اولورسه فلان شیء سنك اولسون دیسه جانبیندن اولو قماردر جائز دكلدر واما برطرف اولیجق جائز اولور وولیمة
العرس سنة) تزوج محلنده اولان طعام سنت قدیمه دردر زیرا نبی علیه السلام (اولم ولو بفرس الشاة) بیورمشلردر
فرسن فانك وسینك كسری وراننك سكونیله دوه نك ایاغنده طوار طرناغی مشابه سنده اولان نسنه دروكاه اولور
فرسن الشاة دخی دیرلر استعاره طریقیله وحدیث آخرده (اعلنوا الزفاف ولو بالدفاف) وارد اولمشدر (ومن دعی
فلیجب وان لم یجب اثم) بركسنه ولیمه یه وغیری یه دعوت اولنسه اجابت ایلسون وشول كمسنه كه اجابت ایلسه
آثم اولور زیرا نبی علیه السلام (ومن لم یجب الدعوة فقد عصی الله ورسوله) بیورمشلردر وحدیث آخرده
(لو دعیت الی كراع لاجبت) قول شریفی وارد اولمشدر (ولا یرفع منها شیأ ولا یعطی سائلا الا باذن صاحبها)
طعام ولیمه دن برشیء قالدرمیه وسائله دخی برشیء اول طعامدن ویرمیه الا صاحبنك اذنی ایله ویره زیرا طعام
ولیمه ده اذن اكل ایچوندر یوخسه كوترمك واعطا ایلمك ایچون دكلدر (وان علم المدعو ان فیها لهوا لا یجیب) اكر
مدعو اولان كمسنه ولیمه مجلسنده لهو اولدیغنی بیلورسه اجابت ایلمسون (وان لم یعلم حتی حضر فان قدر علی المنع
فعل) اكر مجلسده لهو اولدیغنی بیلمسه ده حاضر اولسه اكر منعه قادر ایسه منع ایلیه (والا فان كان مقتدی به
او كان اللهو علی المائدة فلا یقعد) واكر لهوی منعه قادر دكل ایسه اكر مقتدی به ایسه ویاخود لهو مائده اوزرنده
اولسه اوتورمیه زیرا مقتدی به اولیجق اكر قعود ایدرسه دینه شین درومسلمانلر اوزرینه باب معصیتی فتح ایلمكدر
(والا فلا بأس بالقعود) مقتدی به دكل ایسه ولهو مائده اوزرنده دكل ایسه اوتورمسی لا بأسدر (وقال الامام
ابتلیت به مرة فصبرت فهو محمول علی ما قبل ان یصیر مقتدی) امام اعظم حضرتلری بركره لهوه مبتلا اولدم صبر
ایلدم دیو بیورمشلردر لكن امام اعظمك بوقولی كندولر مقتدی اولمزدن مقدم ابتلاسنه محمولدر لایقی اولان
صبر ایلمك واوتورمقدر زیرا مقتدادر (ودل قوله ابتلیت علی حرمة كل الملاهی لان الابتلا انما یكون بالمحرم) وامام
اعظم حضرتلرینك ابتلیت قولی جمیع ملاهینك حرمتی اوزرینه دلالت ایدر زیرا ابتلا حرام اولان شیده استعمال
اولنور وملاهی حقنده احادیث شریفه وارد اولمشدر وقال النبی علیه السلام (لهو المؤمن باطل الا فی ثلاث)

تأدیب فرسه وفی روایة ملاعبة فرسه ورمیه عن قوسه وملاعبة مع اهله) وبومسئله دلالت ایدر كه غنا دخی
معصیتدر زیرا نبی علیه السلام (استماع الملاهی معصیة والجلوس علیها فسق والتلذذ بها كفر) بیورمشلردر
انسان اوزرینه واجبدر كه اجتهاد ایلیه حتی ملاهی استماع ایلمیه وبعضیلر دیدیلر كه بركمسنه یالكز اولسه كندو
نفسندن وحشتی دفع ایچون تغنی ایلسه لا بأسدر شمس الائمة السرخسی بونك ایله فتوی ویرمشدر مكروه
اولان علی سبیل اللهو اولاندر وبوكا قائل اولان انس بن مالك كلامی ایله استدلال ایلمشدر انس حضرتلری
صحابه نك زهادی ایدی مرضنده تغنی ایدردی شیخ الاسلام ذكر ایلمشدر كه بوذكر اولنانك جمله سی مكروهدر بزم
علمامز قتنده (والكلام منه ما یؤجر به كالتسبیح ونحوه) اول كلامك بعضیسی ایله ماجور اولور تسبیح وتحمید
وتهلیل وتكبیر كبی ونبی علیه السلام اوزرینه صلوات شریفه كبی وقرائت قرآن واحادیث نبویه وعلم فقه كبی
كلام ایله ماجور اولور نتكیم حق سبحانه وتعالینك (والذاكرین الله كثیرا والذاكرات اعد الله لهم مغفرة واجرا
عظیما) قول شریفنده واقع اولمشدر بوبابده آیات كریمه واحادیث شریفه بوقدر (وقد یأثم به اذا فعله فی مجلس
الفسق وهو یعلمه) وواقع اولور كه اول تسبیح ایله آثم اولور فچن مجلس فسقده اول كلامی تكلم ایلسه حال بوكه
كندیسی دخی اول فسقی اشلسه زیرا بومقوله محلده بوكلام ایله تكلم استهزایی ومخالفتی موجبدر (وان قصد به
فیه الاعتبار والانكار فحسن) واكر اول تسبیح ایله عبرت ایچون وافعال فاسقینه انكار ایچون اولورسه
مستحبدر وبوكا مشابه در بركمسنه بازارده تسبیح وتحمید ایلسه شول نیت ایله كه ناس امور دنیایه مشغللردر
كندوسی تسبیحه مشغلدر دیو اوله اولسه بوتسبیح بازاردن غیریده اولسه یالكز تسبیحدن افضلدر نته كیم نبی
علیه السلام (ذاكر الله فی الغافلین كالمجاهد فی سبیل الله) (ویكره فعله للتاجر عند فتح متاعه) وتاجر طائفه سنه
متاعنی فتح ایلدكده لا اله الا الله ویاخود سبحان الله ویاخود اللهم صل علی محمد دیسه آثم اولور زیرا اول تاجر
بوكلام ایله ثمن اخذ ایدر اما غازی حین مبارزه ده وعالم مجلس علمده تكبیر ایلسه لر ماجورلردر زیرا انلرك
مقصودی تعظیم وتفخیم واظهار شعائر دیندر (والترجیع بقراءة القرآن والاستماع الیه) قرائت قرآنده ترجیع
مكروهدر واول ترجیع ایله اولان قرائتی استماع دخی مكروهدر ترجیع اولدر كه صوتنی اشغه ایدوب بعده رفع
ایلمیه زیرا ترجیع حال فسقلرنده فسقه نك فعلنه تشبهدر (وقیل لا بأس به) دینلدیكه قرائت قرآنده ترجیع
لا بأسدر زیرا نبی علیه السلام (زینوا القرآن باصواتكم) بیورمشلردر (وعن النبی صلی الله علیه وسلم انه كره رفع
الصوت عند قراءة القرآن والجنازة والزحف والتذكیر فما ظنك به عند الغناء الذی یسمونه وجدا) نبی علیه
السلامدن روایت اولندیكه قرائت قرآن محلنده رفع صوت ایلمكی مكروه كورمشلردر وجنازه قتنده وحربده
ومجلس وعظده رفع صوتی مكروه كورمشلردر پس ایدی وجد تسمیه ایلدكاری شول غناء حرامدر رفع صوته
سنك ظنك ندر كذا فی الاختیار ولطائف الاشارات لصاحب جامع الفصولین (وكره الامام القراءة عند القبر)
امام اعظم حضرتلری قبر اوزرنده قرآن اوقومغی كریه كورمشدر زیرا اهل قبر جیفه در وقبر اوزرینه اوتورمغی
دخی كریه كورمشدر زیرا قبرك سقفی میتك حقیدر اوزرنده اوتورمق اهانتدر وقال النبی علیه السلام (لان یجلس
احدكم علی جمر فیحرق ثیابه حتی یبلغ الی جلده خیر له من ان یجلس علی قبر) (وجوزها محمد وبه اخذ) امام محمد
قبر اوزرنده قراءة قرآنی تجویز ایلدی وامام محمد قولیله فتوی ویرلدی زیرا قبر اوزرینه آیة الكرسی واخلاص
شریف وفاتحه شریفه قرائت اولنمق بابنده نیجه آثار وارد اولمشدر (ومنه ما لا اجر فیه ولا وزر كقوم واقعد
وقیل لا یكتب علیه) واول كلامدن بعضیسی نه اجری وارد رونه كناهی واردر قم واقعد لفظی كبی دخی اكلت
وشربت كبی بوكلام نه عبادتدر ونه معصیتدر دینلدیكه بومقوله كلاملر متكلمك اوزرینه یازلمز نه اجرونه عقاب
واردر كه یازیله هشامدن اولدخی عكرمه دن اولدخی ابن عباسدن روایت اولنمشدر تحقیقا ملائكه اول كلامی
یازمزلر الا آنده اجر ویاخود كناه اوله اولمقونه كلامی یازارلر دینلدیكه یازیلور لكن جزاسی اولیان دنیاده محو اولور
جزاسی اولان باقی قالور (ومنه ما یأثم به كالكذب والغیبة والنمیمة والشتیمة) اول كلامك بعضنده آثم اولور كذب
وغیبت ونمیمه وشتیمه كبی بونلرك جمله سی بحسب النقل والعقل حرامدر تملق دخی حرامدر وتملق عادتدن زیاده
تواضع وتذللدر والتواضع محمود والتملق مذموم ونبی علیه السلام (لیس من اخلاق المؤمن التملق الا المتعلم لاستاذه
والولد لوالدیه والعبد لمولاه) بیورمشلردر والكذب حرام الا فی الحرب للخدعة كذب نقلا وعقلا حرامدر الا جنكده

اعدایه خدعه ایچون کذب حرام دکلدر (وفی الصلح بین اثنین وفی ارضاء الاهل وفی دفع الظالم عن الظلم) ودخی ایکی
آدم ما بیننی اصلاحده و برکسنه نك اهلنی زوجی ایله ارضا ایلمکده وظالمك ظلمنی دفع ایلمکده کذب حرام دکلدر
زیرا نیت خالصه سی اصلاح ایچوندر (ویکره التعریض به الا لحاجة) کذب ایله تعریض مکروه اولور
الا بر حاجت ایچون اولورسه مکروه اولمز تعریض لغتده تصریحك ضدیدر تعریض شول کلامه دیرلرکه سامع
اولان کسنه انی وهلهٔ اولی ده فهم ایلمیوب تأمل ایله فهم ایلیه (مثلا) برکسنه یه کل برمله طعام ایله دیسك
اول کسنه اکل ایلدم دیو کذب ایلسه امام رادی دونکی کون اکل ایلدم دیمك اولسه اکر لحاجة ایسه مکروه
دکلدر (ولا غیبة لظالم ولا اثم فی السعی به) ناسه قول وفعل ایله ظالم اولان کسنه ایچون اولان کلام غیبت دکلدر
واول ظالم ایچون سعی ایدوب حاکمه واروب احوال ظلمنی اعلام ایلمك گناه دکلدر بلکه ثوابه داخل اولور نهی
عن المنکر بابندندر (ولا غیبة الا لمعلوم فاغتیاب اهل قریة لیس بغیبة) غیبت دکلدر الا معلوم ایچوندر
بو تقدیرجه اغتیاب اهل قریه غیبت دکلدر زیرا مراد اولان مجهولدر قذف کبی اولمش اولوردر دررغرره ده
مسطوردرکه برکسنه بر مسلم قرنداشنك ساویسنی علی وجه الاهتمام ذکر ایلسه غیبت دکلدر وغیبت اولدرکه
علی وجه الغضب ذکر ایدوب مست ایلمك مراد ایلیه (ویحرم اللعب بالنرد والشطرنج والاربعة عشر وکل لهو)
نرد وشطرنج واربعة عشر اوینامق حرامدر وجمله لهو حرامدر وصاحب کفایه دیمشدرکه اربعة عشر برلعبك
اسمیدر یهود طائفه سی استعمال ایدر اکر بونلر لعب ایلدکده قمار ایدرسه میسر اولور نص ایله حرامدر زیرا میسر
جمیع قمارك اسمیدر اکر قمار ایلمزایسه عبث اولور اولدخی حرامدر نته کیم حق سبحانه وتعالینك (افحسبتم
انما خلقناکم عبثا) قول شریفی دلیل قاطعدر ولعب حقنده نبی علیه السلامك (کل لعب ابن آدم حرام الا ثلاثة
ملاعبة الرجل باهله وتأدیبه لفرسه ومناضلته بقوسه) قول شریفی واقع اولمشدر وحدیث آخرده دخی (من لعب
بالشطرنج والنرد فکانما غمس یده فی دم الخنزیر) قول شریفی واقع اولمشدر بو حدیث شریفی مسلم واحمد وابوداود
روایت ایلمشلردر ونه مالك واحمد روایتی ایله حدیث آخرده (من لعب من نرد فقد عصی الله ورسوله) بیورمشلردر
وروایت اولندیکه ابن عمر رضی الله عنهما شطرنج لعب ایلین قوم اوزرینه اوغرایوب سلام ویرمدی (ماهذه
التماثیل التی انتم لها عاکفون) بیوردیلر برروایتده دخی علی رضی الله عنه شطرنج لعب ایلین قوم اوزرینه مرور
ایلیوب سلام ویرمدی دیدیلرکه نیچون سلام ویرمدیکز ایتدیلر نیجه سلام ویره یم بو قومه که کندولر ایچون
اصنام اتخاذ ایدوب عاکف اولمشلردر برروایتده باشلرینه ضرب ایلمشدر ونبی علیه السلامك (ما الهاك عن ذکر
الله فهو میسر) قول شریفی جمله یی جامعدر مؤمنه لایق اولان ما خلق لهنی بیلوب موجبنجه عمل ایلیوب
ما فاته یره نفسنی ضایع ایلمه کدر وابو حنیفه رحمه الله دخی سلامی معقول کورمشدر واما بن دخی انلره سلامی
کریه کورمشلردر تحقیرا ایچون وامام شافعی حضرتلری شطرنجی مباح کورمشدر قمار اولمق اوزره وواجباته حائل
ویرمملك اوزره وکلام فحش وایمان کاذبه اولمق اوزره تشحیذ خاطر ایچون اولنسه لا بأسدر بیورمشلردر بزم
ایچون دلیل نبی علیه السلامك (کل لعب ابن آدم حرام) حدیث شریفیدر (وما الهاك عن ذکر الله فهو میسر
قولی جمیع ملاهی حرام ایدوکنه دلیل کافیدر (ویکره استخدام الخصیان) طواشی استخدامی مکروهدر زیرا
بو صنعتنه ناسی تحریص وارد روایسه مثله دن نبی علیه السلام ایسه مثله دن نهی بیورمشلردر کسنه استخدام
ایلمسه طواشی ایلمکه برفرد مقید اولمزدی بو تقدیرجه استخدامی مکروهدر (ووصل الشعر بشعر آدمی) شعری
ادمی شعرینه وصل ایلمك مکروهدر کرك آدمی شعری اولسون کرك غیری شعر اولسون برابردر بوندن مراد
زمانه خاتونلری صاچلری اوزون اولسون وچوق اولسون دیو آخرك صاچنی کندی صاچلرینه وصل والحاق
ایدرلر بو بابده نبی علیه السلامدن (لعن الله الواصلة والمستوصلة والواشمة والمستوشمة) حدیث شریفی وارد
اولمشدر واصله اول شعری شعره وصل ایدندر مستوصله وصل والحاقنی طلب ایدندر وشم اولدرکه اکنه ایله
یوزلرینی وقوللرینی دلوب بعده اوزرینه چویت سورمکدر واشمه بو فعلی اشلیجیدر مستوشمه بو فعلی طلب ایلیجیدر
(وقوله فی الدعاء اسألك بمعقد العز من عرشك) داعینك دعاده بو قولی مکروهدر ابو حنیفه ومحمد قتلرنده بمعقد
وبمقعد ایکی عبارت ایله روایت اولنمشدر روایت اولی قاف اوزرینه عینك تقدیمی عقدده دن اولمق اوزره وروایت
ثانیه قافك عین اوزرینه تقدیمی قعوددن اولمق اوزره ثانینك کراهتنده شك یوقدر زیرا معناسی جناب

رب العزته وصفاتنه استحاله یعنی محال اولدیغی ایهامدن وروایت اولینك دخی کراهتنده شك یوقدر زیرا معنی ایهام
ایدرکه جناب رب العزتك عزی عرشه متعلق اوله عرش ایسه حادثدر شول شیکه حادثه متعلق اوله حادث
اولور حق سبحانه وتعالینك عزی حادثه متعلق اولمقدن منزهدر جناب رب العزتك عزی قدیمدر زیرا صفتیدر
صفات الذات والافعال طرا * قدیمات مصونات الزوال (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر
دعاده بو یلجه قرائت ایلمك لا بأسدر ابو اللیث فقیه بونکله اخذ ایلدی زیرا نبی علیه السلامدن روایت اولنمشدرکه
کندیلر دعا ایلدکلرنده (اللهم انی اسألك بمعقد العز من عرشك ومنتهی الرحمة من کتابك واسمك الاعظم وجدك
الاعلی وکلماتك التامة) بو منوال اوزره قرائت بیوررلردی وصاحب نهایه ابن مسعوددن روایت ایدوب
دیمشدرکه نبی علیه السلام بیورمشدرکه برکسنه کیجه ده ویاخود کوندزده اون ایکی رکعت قیلسه
وهر رکعتده بر فاتحهٔ شریفه وبر سوره قرائت ایلسه وایکی رکعتده بر تشهد ایلسه وسلام ویرسه آخرکی ایکی
رکعتده بعد التشهد قبل السلام سجده ایلیه وید کره فاتحهٔ شریفه قرائت ایلیه ولا اله الا الله وحده لا شریك له
له الملك وله الحمد یحیی ویمیت وهو علی کل شیء قدیر اللهم انی اسألك بمعقد العز من عرشك ومنتهی الرحمة من کتابك
وباسمك الاعظم وجدك الاعلی وکلماتك التامة ان تقضی حاجتی) دیو قرائت ایلسه حق تعالی اول کسنه نك حاجتنی
قبول ایلیه اندنصکره نبی علیه السلام (لا تعلموها السفهاء لانها دعوة مستجابة) بیورمشلردر لکن احوط اولان
امتناعدر زیرا خبر واحد ایله ثابتدر متشابهده ایسه دلیل قطعی ایله ثابت اولمق کرکدر وفاضل زیلعی دیمشدرکه
اکر عز عرشك صفتی قلنورسه جائز اولور زیرا عرش قرآنده مجد وکرم ایله موصوفدر عز ایله دخی موصوف اولور
(وقوله اسألك بحق انبیائك ورسلك) بو یله دعا ایتمك دخی مکروهدر زیرا مخلوقك الله تعالی اوزرینه حقی یوقدر
(واستماع الملاهی حرام) ملاهی استماعی حرامدر زیرا نبی علیه السلامدن (استماع الملاهی معصیة) الخ حدیثی
وارد اولمشدر (ویکره تعشیر المصحف ونقطه الا للعجم فانه حسن) مصحف شریفی تعشیری مکروهدر الا عجمی ایچون
تعشیر ونقطه دن هر بری حسندر (ولا بأس بتحلیته) مصحف شریفی تحلیه وتزیین لا بأسدر زیرا تزیین وتحلیه ده
تعظیم بولنور (ولا بأس بدخول الذمی المسجد الحرام) مسجد حرامه ذمینك دخولی لا بأسدر امام شافعی کریه
کورمشدر وامام مالك دخی کریه کورمشدر شافعی ایچون دلیل حق سبحانه وتعالینك (انما المشرکون نجس
فلا یقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا) وبزم ایچون دلیل نبی علیه السلام ثقیفك الچیسنی مسجد ایچنه
قوندروب خیمه قوردرمشیدی صحابهٔ کرام رضی الله عنهم المشرکون نجس دیدیلر نبی علیه السلام (لیس
علی الارض من نجاستهم شیء انما نجاستهم علی انفسهم) بیورمشلردر (ولا بعیادته) ذمینك عیادتنه وارمق دخی
لا بأسدر زیرا نبی علیه السلام همجوارنده اولان بر یهودی مریض ایکن عیادتنه واروب باشی اوجنده اوتوروب
کلمهٔ شهادت تکلیف ایلدکده مریض اولان یهودی باباسنه نظر ایلدی باباسی دخی اجابت ایله دیو سویلدکده
اجابت ایدوب کلمهٔ شهادتی دیدکدنصکره فوت اولدی نبی علیه السلام (انقذنی نسمة من النار) بیورمشلردر
ذمی اوزرینه رد سلام لا بأسدر لکن وعلیکم قولندن زیاده ایلمیه وذمی یه ابتدادن سلام ویرمیه زیرا ابتدا سلام
ویرمکده تعظیم واردر واکر اول ذمی قتنده حاجتی وار ایسه ابتدا سلام ویرمك لا بأسدر وذمی یه مغفرت ایله
دعا ایلمیه واکر هدی ایله دعا ایدرسه جائزدر دینلدیکه اکر مجوسی ایسه عیاده اولنمیه ودینلدیکه عیاده اولنه زیرا
بو فعلده محاسن اسلامی اظهار واردر وعیادهٔ فاسقده اختلاف ایلدیلر اصح اولان عیاده اولنمقدر زیرا مسلمدر
وعیاده ایسه حقوق مسلمیندندر (ویجوز اخصاء البهائم) بهایم اخصا ایلمك یعنی انه مك جائزدر (وانزاء الحمیر
علی الخیل) وحماری خیل اوزرینه چکمك دخی لا بأسدر زیرا آنلردن قاطر حاصل اولور (والحقنة للرجال
والنساء) رجال ونسا ایچون حقنه ایلمك دخی لا بأسدر بالاجماع مباحدر واباحتنه نیجه احادیث شریفه وارد
اولمشدر بری نبی علیه السلامك (لکل داء دواء واذا اصاب الدواء الداء برئ باذن الله) قول شریفیدر وروایت
اولندیکه بر اعرابی نبی علیه السلامه دیدیکه (الا نتداوی قال نعم عباد الله تداووا فان الله لم یضع داء الا وضع له
شفاء) وقال علیه السلام (ما خلق داء الا وقد خلق له دواء الا السام والهرم) شول کسنه که تداوی ایلمکی کریه
کوردی ابن عباس رضی الله عنهما روایت ایلدیکی شیء ایچوندرکه نبی علیه السلام بیورمشلردر (یدخل الجنة
من امتی سبعون الفا بغیر حساب هم الذین لا یسترقون ولا یتطیرون ولا یکتوون وعلی ربهم یتوکلون)

بو حديث شريفي بخاري ومسلم واحمد روايت ايلمشلردر وروايت اولنديكه نبي عليه السلام تداوي واحتجام ايلمشلردر (لا بمحرم كالخمر ونحوه) احتقان جائزدر لكن خمر وخمره مشابه اولان حرام شيئله جائز دكلدر ابن مسعود روايت ايلمشدركه نبي عليه السلامك (ان الله لم يجعل شفاءكم فيما حرم عليكم) قول شريفي وارد اولمشدر (ابو الدرداءدن روايت اولنمشدركه نبي عليه السلامك (ان الله انزل الداء والدواء وجعل لكل داء دواء فتداووا ولا تداووا بالمحرم) قول شريفنده حرام ايله تداوي يي نهي ايلمشدر بو حديث شريفي ابو داود روايت ايلمشدر (ولا بأس برزق القاضي كفاية بلا شرط) بيت المالدن قاضي ايچون كفايت مقداري رزق ويرمك لا بأس اما بلا شرط كركدر زيرا بيت المال مصالح مسلمين ايچوندر قاضي ايسه مسلمانلرك مصالحي ايچون محبوسدر وحبس ايسه اسباب نفقه دندر (ولا بأس بسفر الامة وام الولد بلا محرم) جاريه نك وام ولدك بلا محرم سفري لا بأسدر زيرا جاريه عامه رجاله محرم منزله سنده در وام ولد دخي جاريه منزله سنده در اوزرنده رقيت قائمه در مكاتبه دخي بو يلجه در زيرا رقيت مملوكه در ومعتقة البعض دخي ابو حنيفه قتنده مكاتبه كبيدر كافيده مسطوردركه بو ذكر اولنان اول زمانلرده جائز ايدي زيرا اهل صلاح غالب ايدي في زماننا لا بأس دكلدر وفتوى دخي بونك اوزرينه در (والخلوة بها قيل تباح وقيل لا) الا جاريه ايله خلوت دينلديكه مباحدر محارم اولمق اعتباري ايله ودينلديكه مباح دكلدر عدم ضرورت ايچون وفتوى مباح اولمق اوزرينه در (ويكره جعل الراية في عنق العبد لا تقييده) عبدك بوينته رايه يي جعل ايلمك مكروهدر لكن تقييد مكروه دكلدر رايه شول حلقه دركه بيوك مسمار ايله تسمير اولنوركه باشني بر طرفه حركته قادر اولمز بين الظلمه معتاد بر فعل قبيح در بو ايسه حرامدر صاحب نهايه دير كه بو بر علامتدر فرار ايدن عبدك بوينته قورلر في زماننا لا بأسدر رايه محدثدر وشر الامور محدثاتها نبي عليه السلام (كل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار) بيورمشلردر (ويكره ان يقرض بقالا درهما ليأخذ منه به ما يحتاج الى ان يستغرقه) مثلا بر فقير كسنه نك بر درهمي اولسه خوف ايدركه اكر اول درهم الندن اولسه يا هلاك اوله ويا خود آخر حاجتنه صرف ايليه لكن بقال ايله معامله سي جمله دن اهم اولمغين اول درهمي بقاله قرض ويروب محتاج اولديغي شيئي اول درهمي استغراق ايدنجه بقالدن بعض حوائجني المق مكروهدر منه ضميري بقاله راجعدر وبه ضميري درهمه راجعدر ويستغرقه ده اولان ضمير دخي درهمه راجعدر وبو فعلك مكروه اولمسي بو بر قرضدركه نفعي جر ايدر بو ايسه مكروهدر زيرا نبي عليه السلام نفعي جر ايدن قرضدن نهي بيورمشلردر لكن بونده حيله بو دركه درهمي بقاله امانت وضع ايده اندنصكره مرادي اوزره شيئا فشيئا ما يحتاج اليه نه ايسه اله اكر درهم هلاك اولورسه بقاله ضمان لازم كلمز زيرا وديعه ده (والسنة تقليم الاظفار ونتف الابط وحلق العانة والشارب وقصه حسن) طرنق كسمك وقولتقده اولان قلي يولمق وادب يريني تراش ايلمك ودخي بيغي تراش ايلمك سنتدر وبيغي قرقمق حسندر طحاوي شرح آثارده قص الشارب حسن بيورمشدر صاحب اختيار تراش ايلمك سنتدر وسنت ايسه قرقمقدن احسندر وبو قول بزم اصحابمزك قوليدر زيرا نبي عليه السلام احفوا الشارب واعفوا اللحا) بيورمشلردر واحفا استيصالدر يعني كوكندن كيدرمكدر واعفا اللحا صقالي چوق ايلمكدر صاحب قنيه ديمشدر افضل اولان هر يدي كونده بر طرنقلرين كسه وبيغن قرقه وادب يريني تراش ايليه واغتسال ايله بدنني پاك ايليه اكر هفته ده بر ايلمز ايسه اون بش كونده بر ايليه قرق كوندن زياده تركده عذر يوقدر اما افضل اولان هفته ده بردر اوسطي اون بش كوندر ابعدي قرق كوندر قرقك ماوراسنده وعيده مستحق اولور محيطده مسطوردركه عمر بن الخطاب رضي الله عنه مقابله عدوده طرنقلري قطع ايلمككزي زيرا سلاح مرتبه سنده در دار حربده مجاهده مندوب حكمنده در دار حربده بيقلريني قرقيوب اوزاتمق مندوبدر زيرا اعدايه مهيب كورينور (ولا بأس بدخول الحمام للرجال والنساء اذا اتزر وغض بصره) رجال ونساء ايچون حمامه دخول لا بأسدر چون ازار ايلسه يعني عورت يريني قورتسه وكوزيني نظردن يعني آخرك عورت يرينه نظر ايلمكدن منع ايليه (ويستحب اتخاذ الاوعية لنقل الماء الى البيوت وكونها من الخزف افضل) اولرينه صو نقلي ايچون اوعيه اتخاذ ايلمك مستحبدر اما اوعيه طوپراقدن اولان دستي وچولمك اولمق افضلدر زيرا نبي عليه السلام (من اتخذ اوانى بيته خزفا زارته الملائكة) بيورمشلردر وباقردن وقلايدن ودريدن دخي اتخاذ اولنسه جائزدر اما ذهب وفضه دن جائز دكلدر (ولا بأس بستر حيطان البيت باللبد للبرد ويكره للزينة) اوله

دوارني كچه ايله صوقدن حفظ ايچون ستر ايلمك لا بأسدر اما زينت ايچون مكروهدر (وكذا ارخاء الستر على البيت) ستر بيت اوزرينه ارخا يعني صارقتمق مكروه دكلدر اكر صوق ايچون اولورسه اكر زينت ايچون اولورسه مكروهدر خزانه ده مسطوردركه بيتني ديباج ستر ايله اورتمك لا بأسدر لكن اوزرينه اوتورميه واويوميه ودينلديكه بيته ديباج وحرير دوشه مك واوزرينه اوتورمق واوزرنده اويومق وقاپويه آصمق ودوارلري ستر ايلمك جائزدر (واذا ادى الفرائض واحب ان يتنعم بمنظر حسن وجوار جميلة فلا بأس) چون فرائضي ادا ايلسه ومنظر حسن يعني كوزل يوز وجميله جواري ايله تنعم ايلمك سوسه لا بأسدر نبي عليه السلام ابراهيمك اناسي ماريه ايله تسري ايلدي حال بوكه تحت نكاحنده حره واردي وعلي رضي الله عنه دخي تحت نكاحنده حره وار ايكن تسري ايلمشدر (والقناعة بادنى الكفاية وصرف الباقي الى ما ينفع في الآخرة اولى) ادنى كفايت ايله قناعت ايلمك وباقي يي آخرتده نفع اوله جق شيئه صرف ايلمك اولادر (لان ما عند الله خير وابقى) ايديكي ظاهردر معلوم اوله كه كفايت ايدن شيئك ادناسنه اقتصار عزيمتدر وادناك اوزرينه تنعم ونيل لذاتدن زياده ايلمك رخصتدر زيرا نبي عليه السلام (بعثت بالحنيفية السهلة السمحة ولم ابعث بالرهبانية الصعبة) بيورمشلردر

كتاب احياء الموات

بو كتاب احياء موات احكامي بياننده در موات لغتده ارض خرابدر مالكي اولميه هدايه ده موات ديو شول ارضه ديرلركه انكله انتفاع اولنميه واحيا ديديكي صورتا احيادر يوخسه حقيقة احيا دكلدر واحياء مواتك مشروعيتي نبي عليه السلامك (من احيى ارضا ميتة فهي له) قول شريفيدر (هي ارض لا ينتفع بها عادية) شريعتده اول موات بر ارضدركه آنكله قديمدن انتفاع اولنميه يعني خرابلغي قديم اوله عادية قولي كويا عاد زماننده خراب اولمشدر ديو اكا نسبت اولنور (او مملوكة في الاسلام ليس لها مالك معين مسلم او ذمي) ويا خود اسلامده مملوكه اوله لكن مسلم وذميدن مالك معيني اولميه (وعند محمد ان ملكت في الاسلام لا تكون مواتا) امام محمد قتنده اكر اسلامده مملوكه اولمش ايسه لكن هنوز مالك معيني بوغيسه ده اول ارض موات اولمز (ويشترط عند ابي يوسف كونها بعيدة عن العامر لو صيح من اقصاه لا يسمع فيها) ابو يوسف قتنده اول ارض مواتك معمور اولان يرلردن بعيد اولمسي شرط قلندي اكر عامر اولان يرلك اقصاسندن يعني نهايتندن صيحه اولنسه موات اولان ارضده استماع اولنميه ابو يوسف قتنده بعدك مقداري بو در بر روايتده ابو يوسف قتنده غلوه مقداريدر غلوه ايسه بر اوق آتمي يرلك نهايتيدر وبعضلر قتنده درت يوز ذراع يردر حاصل كلام ابو يوسف قتنده مدار حكم قرب وبعد اعتباريدر كرك عاديه اولسون كرك اسلامده مملوكه اولسون لكن مالك معيني اولميه برابردر (وعند محمد ان لا ينتفع بها اهل العامر ولو قريبة منه) اما امام محمد قتنده مشروط اولان اهالي معموره اول مواتدن منتفع اولميه لر اكر اول عامره قريب ايسه ده عدم انتفاع لازمدر جائزدركه اهالي معموره نك مراعيسي ويا خود اودون جمع ايده جك يرلري اوله شمس الائمه ابو يوسف قولنه اعتماد ايلمشدر خواهرزاده امام محمد قولني اختيار ايلمشدر (من احياها باذن الامام ولو ذميا ملكها وبلا اذنه لا خلافا لهما) بر كسنه امامك ويا خود نائبينك اذني ايله ارض مواتي احيا ايلسه اكر ذمي دخي اولورسه اول ارض مواته مالك اولور اما امامك ونائبينك اذني بيسز احيا ايلسه مالك اولمز ابو حنيفه قتنده امامين ايچون خلاف واردر امامين قتنده بلا اذن احيا ايلسه مالك اولور زيرا نبي عليه السلام (من عمر ارضا ليست لاحد فهو احق بها) بيورمشلردر وحديث آخرده (من احيى ارضا ميتة فهي له) واقع اولمشدر زيرا مال مباحدر احيا ايده نك الي سبق ايلدي بو تقديرجه اول مواته احق اولدي صو اودون اوتلق كبي وصيد كبي ابو حنيفه ايچون دليل نبي عليه السلامك (ليس للمرء الا ما طابت به نفس امامه) قول شريفيدر بو اراضي جمله كفره النده ايدي اندنصكره مسلمانلر الينه كيردي بو تقديرجه فيء اولدي فيء ايسه بر فرده مختص دكلدر الا امامك رأيي ايله مختص اولور غنائم كبي شول شيئكه امامين روايت ايلمشلردر اكا حمل اولنوركه نبي عليه السلام اذن ويرمشدر يوخسه نصب شرع دكلدر صاحب نهايه شيخندن روايت ايدوب ديمشدركه مشروعات ايكي نوعدر بر نوعي نصب شرعدر وبر نوعي اذن بالشرعدر نصب شرعي نبي عليه السلامك (من قتل قتيلا فله سلبه) قول شريفيدر ايدي امام ايچون اول مرتبه ولايت واردركه بو قول شريفي اجرا ايچون اذن ويره نبي عليه السلامك (من احيى ارضا ميتة فهي له) قول شريفي ابو حنيفه قتنده اذن بالشرع قبيلندندر وامامين قتنده نصب الشرع

قبيلندندر چونكه بو حديث شريف ايكى معنايه محتمل اولبجق نبى عليه السلامك (ليس للمرء الا ما طابت به
نفس امامه) حديث شريفى من احيا ارضا حديثنه معارض اولمغه صالح اولميز (ولا يجوز احياء ما قرب من
العامر بل يترك مرعى لاهل القرية ومطرحا لحصائدهم) جائز دكلدر عامره قريب اولان ارض خاليه يى احيا ايلمك
بلكه اهل قريه ايچون مرعى ترك اولنمش وياخود اهل قريه نك حصايدى مطرحى يعنى براغلاجق ير يعنى
خرمن يرلرى ايچون ترك اولنمش اوله (ولا ما عدل عنه الفرات ونحوها او احتمل عوده اليه فان لم يحتمل جاز) شول
ارضك احياسى جائز دكلدر اندن ماء فرات وفراته شبيه دجله مثللى صولر عدول ايلسه لر وعود ايلمك احتمالى
اولسه جائز دكلدر واكر عود احتمالى اولمزايسه احياسى جائزدر بو تقديرجه بركسنه نك ملكى اولمش اولور
(ومن حجر ارضا ثلاث سنين ولم يعمرها اخذت منه ودفعت الى غيره) بركسنه برارض خاليه يى اوچ سنه يه دكين
تحجير ايلسه لكن معمور ايلمسه اول ارض اندن اخذ اولنور آخره ويريلور تحجير ايلمك يعنى طاش ايله جوانب
اربعه سنى ديوار شكلى نشان ايلمكدرو ياخود بعض اشجار قوروسى ايله ديوار شكلى ايلمكدر (ومن حفر بئرا
فى ارض موات فله حريمها ان باذن الامام) بركسنه ارض مواتده برقيو قازسه اول ارض مواتك حريمى احيا
ايده نكدر اكر امام اذنى ايله حفر ايلديسه (وكذا ان بغير اذنه عندهما) امامين قتنده اذنسز دخى حفر ايلمش ايسه
حريمى حفر ايده نكدر (وحريم العطن اربعون ذراعا من كل جانب هو الصحيح) عطنك حريمى برجانبدن قرق
ذراعدر عطن قيونك وحوضك اطرافنده دوه چوكوب طوره جق ير مبارك الابل كبى وحريمك عطنه اضافتى
ادنى ملابسه ايچوندر يعنى بويله اوله كه اطرافنه دوه چوكوب ايله صو چكوب دوه يى سقى ايلمك ايچون قيو حفر
ايلسه هر جانبندن قرق ذراع حريمى حفر ايدن كسنه نكدر صحيح اولان دخى بودر (وكذا حريم الناضح) حريم
ناضح دخى حريم عطن كبيدر ابو حنيفه قتنده ناضح شول دوه دركه انكله قيودن صو چكرلر مضاف محذوف
اولمشدر حريم بئر الناضح ديمكدر (وعندهما للناضح ستون) امامين قتنده بئر ناضح ايچون هر جانبدن التمش
ذراع حريمدر زيرا نبى عليه السلام (حريم العين خمسمائة ذراع وحريم بئر العطن اربعون ذراعا وحريم بئر الناضح
ستون ذراعا) بيورمشلردر (وحريم العين خمسمائة ذراع من كل جانب) حريم عين هر جانبندن بشيوز ذراعدر
زيرا عينده زياده مسافه يه حاجت واردر زيرا عين ذراعت ايچون استخراج اولنور لابد جريان ايده جك وضع
لازمدر و برمقدار موضع دخى صو جمع اولمق ايچون لازمدر و برمقدار موضع دخى مزرعه يه جريان ايده جك
ير لازمدر بو اجلدن زياده ايله تقدير اولندى (ويمنع غيره من الحفر فى حريمه) آخر كسنه اول بئرك حريمنده
قيو قازمقدن منع اولنور (لا فيما وراءه) اما حريمك ماوراسنده حفردن منع اولنمز زيرا حريمك ماوراسنده تعلقى
يوقدر (فان حفر فيه احد ضمن النقصان ويكبس) اكر بركسنه آخرك داخل حريمنده قيو قازسه بئر اولك نقصانى
صكره قيو قازنه تضمين ايتدررو صكره قازيلان قيو طپراق ايله طولدرلور ديلديكه نقصانى تضمين ايتدرلمز
انجق طپراق ايله طولدرروب بطال ايتدرلور كبس لغتده طپراق ايله قيويى وارقلرى طولدرمقدر كافك كسرى ايله
قيويى طولدرردقلرى طپراغك اسميدر (وان حفر فيما وراءه فلا ضمان وله الحريم مما سوى الحريم الاول) بركسنه
آخرك حريمنك ماوراسنده برقيو قازسه آنك ايچون ضمان يوقدر واول بئره دخى حريم واردر اول قيو قازانك
حريمى جانبندن غيريده بئر اولك حريمى نهايتنده ايسه جوانب اربعه دن حريم اولمق ممكن دكلدر ثانى يه اوچ
طرفدن حريم اولور (مثلا) بركسنه اذن امام ايله برآخرك قازديغى قيونك حريمى نهايتنده برقيو قازسه بئر اولك
صويى بئر ثانى يه تحويل ايلسه ثانى يه برشئ يوقدر زيرا فعلده تعدى ايلمشدر صو ايسه تحت الارضده برفردك
مملوكى دكلدر (وللقناة حريم بقدر ما يصلحها) قناة ايچون حريم واردر اول قناة قصالح اولديغى مقدار ايله (وقيل
لا حريم لها ما لم يظهر ماؤها) وديلديكه قناة ايچون حريم يوقدر مادامكه صويى اچه ارضده ظاهر اولميه امام
ابو حنيفه قتنده قناة ايسه تحت الارض اولان مجراى مادر كه لسان فارسيده كاريز ديرلر (وعندهما هى كالبئر
وان ظهر ماؤها فهى كالعين اجماعا) امامين قتنده قناة بئر كبيدر اكر صويى اچه ارضده ظاهر اولورسه اجماعا عين
قازه كبيدر يعنى قاينيوب چقان عين كبيدر حريمى بشيوز ذراع تقدير اولنور (ولا حريم لنهر فى ارض الغير الا بحجة
غيرك ارضنده جارى اولان نهر ايچون حريم يوقدر ابو حنيفه رحمه الله قتنده الا مكركه حريمى اولديغنه بينه
اقامت ايليه وعندهما له مسناة بقدر نصف عرضه من كل جانب عند ابى يوسف رحمه الله وبقدر عرضه عند محمد

وهو

وهو الارفق) امامين قتنده نهر ايچون مسناة واردر ابو يوسف قتنده هر جانبدن نهر عرضنك نصفى مقدارى
بر حريمدر مثلا نهرك عرضى اوچ ذراع اولسه برطرفدن بربچق ذراع بر حريم اولور امام طحاوى دخى بونى
اختيار ايلمشدر وامام محمد رحمه الله قتنده نهرك عرضى مقدارى بر حريمدر مثلا بر نهرك اوچ ذراع عرضى
اولسه هر جانبدن اوچ ذراع بر حريمى اولور امام كرخى ايسه بونى اختيار ايلمشدر امام محمدك قولى صاحب نهره
ارفقدر مسناة ديو صوارقلرينك ايكى جانبنده اولنان كنارنه ديرلر (فالمسناة بين النهر والارض وليست فى يد احد
لصاحب الارض) بين النهر والارض واقع اولان مسناة حال بوكه اول مسناة بركسنه نك يدنده دكلدر صاحب
ارض اولان كسنه نكدر امام ابو حنيفه قتنده ومسناة مبتدادر لصاحب الارض ايسه خبردر (فلا يغرس
فيها صاحب النهر ولا يلقى عليها طينة ولا يمر) پس امدى صاحب نهر مسناته برشئ غرس ايلمز نهرك طپراغنى
مسناته القا ايلمز واوزرندن دخى مرور ايلمز (وقيل له المرور والقاء الطين ما لم يفحش) وديلديكه صاحب نهر ايچون
مرور واردر وطپراغنى مسناته القا ايلمك دخى واردر مادامكه فاحش اولميه صاحب الكافى صحيح اولانده بودر
ديمشدر (وعندهما هى لرب النهر فله ذلك) امامين قتنده مسناة نهر صاحبى اولان كسنه نكدر پس ايمدى
غرس والقاء طين ومرور صاحب نهركدر (قال الفقيه ابو جعفر رحمه الله اخذ بقول الامام فى الغرس وبقولهما
فى القاء الطين) فقيه ابو جعفر ديديكه غرسده امام اعظم قوليله فتوى ويريلور القاء طينده امامين قوليله فتوى
ويريلور (ومن غرس شجرة فى ارض موات فله حريمها خمسة اذرع من كل جانب) بركسنه ارض مواتده برشجر
غرس ايلسه انك حريمى هر جانبدن بش ذراعدر (يمنع غيره من الغرس فيه) غيرى كسنه انك حريمنده غرس
شجردن منع اولنور (فصل فى الشرب) بو فصل احكام شربك بياننده در (هو النصيب من الماء) لغتده شرب كسر
شين ايله مصنف رحمه الله ديديكى اوزره اول شرب صودن نصيب معناسنه در شرعده كرك مزارع صوارمق
اولسون وكرك دواب يعنى حيوانات صوارمق اولسون نوبت ايله صونك انتفاعنه ديرلر (والشفة شرب بنى آدم
والبهائم) شفه صودن بنى آدمك وبهائمك نصيبيدر بو اجلدن شرب عام اولدى شفه ايسه خاص اولدى شفه نك
اصلى شفهه در تخفيف ايچون هاء اسقاط اولندى (والانهار العظام كالفرات ودجلة غير مملوكة) انهار عظامكه فرات
ودجله نهرلرى كبى وجيحون وسيحون ونيل كبى برفردك مملوكى دكلدر (ولكل احد فيها حق الشفة والوضوء ونصب
الرحى وكرى نهر الى ارضه ان لم يضر بالعامة) هر فردك انهار عظامده شفه حقى و وضوء حقى واردر ودكرمن نصب
ايلمك وكندو ارضنده ديلديكى اوزره نهر قازمق واردر اكر عامه يه ضرر ايلمز ايسه زيرا نبى صلى الله عليه وسلم الناس
شركاء فى ثلاثة الماء والكلاء والنار) بيورمشلردر (وفى الانهار المملوكة والحوض والبئر والقناة لكل احد حق
الشفة) انهار مملوكه ده وحوض وبئر وقناتده هر احدك حق شفه سى واردر يعنى الناس شركاء حديث شريفى
موجبنجه هر كسك حق شرب وسقى دابه سى ثابت اولور زيرا نهرلر وقيولر وحوضلر احراز ما ايچون وضع
اولنمشدر ومباح اولان شيئه انجق احراز ايله مالك اولنور (ان لم يخف التخريب لكثرة المواشى او الاتيان على جميع
الماء) كثرت مواشى ايچون انهار وحوض وبئر قناتك اطرافى تخريب ايدن خوف اولنمز ايسه وياخود جمله صونك
اوزرينه كلمك وجميع صويى دوكتمك خوفى اولمز ايسه منع اولنمزو ديلديكه بعض مشايخك قولنده منع اولنور
(لا سقى ارضه او شجره الا باذن مالكه) هر احد ايچون انهار مملوكه وحوض وبئر وقناتدن ارض وشجر سقى ايلمك
يوقدر الا مالكنك اذنى ايله واردر (وله الاخذ للوضوء وغسل الثياب وسقى شجر وخضر فى داره بالجرار فى الاصح)
هر احد ايچون انهار مملوكه وحوض وبئر وقناتدن وضوء ايچون واثوابنى غسل ايدوب يومق ايچون دارى ايچنده
اتخاذ ايلديكى شجر وخضراتى دستى ايله سقى ايلمك واردر اصح روايتده زيرا بعض ائمه رحمهم الله بونك خلافنه
ذاهب اولمشلردر اول اجلدن اصح روايتله قيد اولنمشدر جرار ايسه جره نك جمعيدر دستى ديمكدر (وما احرز من الماء
بحب او كوز ونحوه لا يؤخذ الا برضاء صاحبه) ودخى شول صوكه كوب وبردق وبونلره مشابه شيلر ايله احراز
اولنمشدر اخذ اولنمز الا صاحبنك رضاسيله اخذ اولنور زيرا صاحبى احراز ايله اكا مالك اولمشدر حب فتح حاء
مهمله ايله كوب معناسنه در (وله بيعه) ماء محرزك صاحبى ايچون اول صويى بيع ايلمك واردر زيرا احراز ايله مالك
اولمشدر (ولو وجد البئر والعين او النهر فى ملك احد فله منع من يريد الشفة من الدخول) اكر بركسنه نك ملكنده
بئر وياخود عين وياخود نهر اولسه اول ملك صاحبى ايچون شفه مراد ايدن كسنه يى ملكنه دخولندن منع ايلمك

استماع اولنمز ودعوا دشهادت بویله اوله که اول نهر ادعا ایدن کسنه نکدر و یاخود اول نهرده اول مدعی ایچون حق اجرا واردر بویله اولورسه دعواسی استماع اولنور بو صورت شول زمانده اولور که صو جاری اولمیوب نیجه زمان منقطع اولمش اوله بعده اجرا ایلمك مراد ایلیه (وعلی هذا المصب فی نهر او علی سطح والمیزاب والممشی فی دار الغیر) ودعوای شربده مذکور اولان طریق اوزره در نهرده دعوای مصب ودعوای ممشی مثلا بر کسنه دعوی ایلسه که شو نهر بنم نهرمك مصبیدر و یاخود شو سطح بنم نهریمك مصبیدر و یاخود بنم میزابمك مصبیدر و غیرك دارنده شو موضع بنم ممشام یعنی یوریجك یرمدر دیو دعوی ایلسه شاهدسز دعواسی استماع اولنمز وشهادت بویله کرکدر که اول نهر وسطح انککدر و یاخود حق صبی وممشاسی واردر بویله شهادت اولدقده دعواسی مسموعه اولور (وان اختصم جماعة فی شرب بینهم قسم علی قدر اراضیهم) یعنی بر قوم مابینلرنده اولان نهردن شرب خصوصنده اختصام ایلسهلر اول شرب قسمت اولنور هر برینك اراضیسی مقداری زیرا شربدن مقصود سقی اراضیدر وبوکا هر برینك احتیاجی اراضینك قلت وکثرتی مقداریدر (اما) طریقده اختصام اولنسه دارلك بیوکلکی وکوچکلکی اعتبار اولنمز نمط واحد اوزره اعتبار اولنور (ویمنع الاعلی من سکر النهر بلا رضاهم وان لم تشرب ارضه بدونه) نهرك اعلاسی یعنی یوقاروسی شرکاسنك رضاسی یوغیکن سکردن یعنی سد ایلمکدن منع اولنور اگرچه سدسز اول کسنهنك ارضی صولنمز ایسهده منع اولنور زیرا یوقاروسی سد ایلمك اسفلده اولانك منفعتنی قطع ایدر اما شرکاسی راضی اولوب حصهسی مقدارینی سقی ایلمك ایچون سد ایدرسه رضا ایله اولانده منع یوقدر وهر کس نوبتنده سد ایلمك ایچون مصالحه ایلسهلر جائزدر اما ماء نهر بر وجهله جریان ایلسه که بلا سکر برینك ارضنه واصل اولمسه اویله اولیجق اهل اسفل ابتدا سکر ایدوب ارضنی سقی ایدر بعده کذا وکذا اعلایه وارنجه نوبت ایله سقی ایدرلر زیرا ابن مسعود رضی الله عنهدن روایتدر اهل اسفل النهر امراء علی اهل اعلاه حتی یردوا ومن یلزك طاعته فهو امیرك بونك بیانی بودر که نبی صلی الله علیه وسلم (صاحب الدابة القطوف امیر علی الرکب لانه یأمرهم بانتظاره وعلیهم طاعته لحق الصحبة) قطوف الدابة اشکی ازاولان حیواندر (ولیس لواحد منهم ان یشق منه نهرا) نهر مشترکدن شرکادن بری ایچون یوقدر که اول نهردن بر آخر نهر شق ایلیه (او ینصب علیه رحی او دالیة او جسرا بلا اذن البقیة) و یاخود باقی شرکانك اذنی یوغیکن اول نهرك اوزرینه دکرمن و یاخود دولاب و یاخود جسر نصب ایلیه یعنی بونلری ایلمك یوقدر منعه قادرلردر (الا رحی فی ملکه ولا تضر بالنهر ولا بمائه) الا کندو ملکنده نهره وصوینه ضرر اولمیق اوزره دکرمن قورمق جائزدر (ولا ان یوسع فم النهر ولا ان یقسم بالایام او مناصفة بعد کون القسمة بالکوی) شرکادن بری ایچون نهرك اغزینی واسع ایلمك یوقدر و ایام ایله تقسیم ایلمك دخی یوقدر یاخود کوی ایله تقسیم ایلدکدنصکره مناصفه یوقدر کوی اولدرکه براغاجی دلوب صوینی انك ایچندن ویریلور اراضی سقی ایلمك ایچوندر (ولا ان یزید کوة وان لم یضر بالباقین) و شرکادن بری ایچون کوه زیاده ایلمك یوقدر اگر باقیسنه ضرر ایلمز ایسه (ولا ان ینقض بعض کواه) واول نهرك بعضی کوهلرینی دخی نقض ایلمك یوقدر (ولا ان یسوق شربه الی ارض اخری له لیس لها منه شرب) شرکادن بری شربنی اول نهردن شربی اولمیان اخر ارضنه سوق ایدوب کتورمك یوقدر (فان رضی البقیة بشیء من ذلك جاز) اگر بقیه شرکا ذکر اولنان نقض وزیاده وقسمت بالایام وغیریلره رضا ویرسه جائزدر (ولهم نقضه بعد الاجازة ولورثتهم من بعدهم) واول مجیز اولان شرکا ایچون بعد الاجازه نقض ایلمك واردر زیرا کوه ایله قسمت تمام اولدی اول قسمتی بوزمق یوقدر بو قسمتك خلافنه رضاء لشمشلر ایسهده کندولری وورثهلری رجوع ایدرلر زیرا اعادیت غیر لازمهدر (والشرب یورث ویوصی بالانتفاع به) شرب میراث اولور وشربك انتفاعی ایله وصیت دخی اولور زیرا ورثه میتك خلفاسیدر میتك حقوق واملاکنده مقامنه قائم اولورلر ومعاوضات وتبرعاتك که تملیك جائزدکلدر دین وقصاص وخرب کبی بونلرده دخی ورثه میتك مقامنه قائم اولورلر (ولا یباع ولا یوهب ولا یوجر ولا یتصدق به) شرب بیع اولنمز وهبه اولنمز و ایجار اولنمز وانك ایله تصدق اولنمز زیرا شرب مجهولدر مقداری معلوم دکلدر و شمدی جریانی واردر لکن یارین کما کان جریان معلوم دکلدر و مال متقوم دکلدر حتی بر کسنه بر آخرك شربنی تلف ایدوب کندو ارضنی سقی ایلسه اصل روایتی اوزره ضامن اولور (ولا یجعل مهرا) شرب مهر قلنمق جائزدکلدر بر کسنه بر خاتونی تزوج ایدوب بلا ارض شرب اوزرینه نکاح ایلسه جائز

واردر اگر اکا قریب ارض مباحهده صو بولنورسه (فان لم یجد غیره لزمه ان یخرج الیه الماء او یمکنه من الدخول) اگر شفعه مراد ایدن کسنه اول صودن غیری بولمز ایسه ملکنده صو اولان کسنهیه لازمدر که طالب اولان کسنهیه صو اخراج ایلیه و یاخود دخوله مکنت ویره یعنی داخل اولمغه اذن ویره زیرا ضرورت داعیه موجوددر (فان لم یفعل وخیف العطش قوتل بالسلاح) اگر مالك اولان کسنه صوینی اخراج ایلمسه ودخوله دخی تمکین ایلمسه وحال بوکه صوسزلقدن کندویه ودابهسنه هلاکلك خوفی اولسه سلاح ایله قتال اولنور یعنی اول کسنه ایله سلاح ایله مقاتله ایدرز زیرا صو وقیو و عین ونهرلر مباحدر وغیر مملوکدر اعدی بو مقوله یرده صوینی منع ایدن کسنه ایله سلاح ایله مقاتله ایلك لازمدر حتی حضرت عمر رضی الله عنهدن روایت اولنور که بر قوم طالب ماء اولوب صوقیوسنی تجسس ایدرلردی هر نه حال ایسه اهلندن سؤال ایدرلك قومی بولدیلر غوغا ایدوب استدیلر ویرمدیلر مسلمانلر زوده لریز وآتلریمز هلاك مرتبهسنه واردی احسان ایلك دیو نیاز ایلدیلر ینه ابا ایدوب صو ویرمدیلر بو احوالی عمر رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه عرض ایلدکلرنده هلا وضعتم فیهم السلاح بیورمشلردر (وفی المحرز یقاتل بغیر سلاح کما فی الطعام حال المخمصة) اما محرزده بغیر سلاح مقاتله اولنور نته کیم حال مخمصهده طعامده اولدیغی کبی مثلا محرز اولان صو حاجتندن فضله ایسه و برمیوب منع ایلدکده سلاحسز مقاتله اولنور قدر حاجت مقداری دفع ایلمکه مأموردر اول کسنه منع ایله امره مخالفت ایدوب معصیتی ارتکاب ایلدی انکله سلاحسز مقاتله تعزیر منزلهسندهدر (فصل) (وکری الانهار العظام من بیت المال) انهار عظامك قازمهسی بیت المال اوزرینهدر زیرا کری انهار عامهٔ ناسك مصلحتی ایچوندر و بیت المال دخی عامهٔ ناس ایچوندر بوتقدیرجه خراج وجزیهنك اقچهسی اکا صرف اولنور اما صدقات اکا صرف اولنمز زیرا بونلر صدقات ایچوندر (وان لم یکن فیه شیء فعلی العامة) اگر بیت المالدن برشیئی یوغیسه بو کری عامه اوزرینه امام بر ناظر نصب وتعیین ایدوب خلقك اوزرینه جبر ایلیه زیرا ترکنده ناسه ضرری واردر (وکری ما ملك علی اربابه لا علی اهل الشفة) ملك اولان نهرك کری یعنی قازمهسی اربابی اوزرینهدر اهل شفه اوزرینه دکلدر اهل شفه مخصوص دکللردر آنلر تابعلردر و بیت المال اوزرینه دخی دکلدر زیرا منفعتی اربابنه عود ایدر و عزم ایسه غنم ایلهدر (ویجبر من ابی ومؤنته علیهم من اعلاه) نهرك اربابندن ابا ایدوب کری ایلمکده عناد ایدن کسنه قازمق ایچون جبر اولنورلر و مؤنت و زحمت و ثقلتی یعنی خرج وحوایجی اربابی اوزرینهدر نهرك اعلاسندن یعنی یوقاروسندن (واذا جاوز ارض رجل سقطت عنه) یعنی کری بر رجلك ارضنی تجاوز ایلسه یعنی کچسه اول رجلدن مؤنت کری ساقط اولور زیرا مؤنت کری نهردن انتفاع ایدن کسنهنك اوزرینه لازمدر تجاوز ایلدکدنصکره اول ارض صاحبنه برشیء لازم کلمز امام ابو حنیفه رحمه الله قتنده (ولیس له سقی ارضه ما لم یفرغ شرکاؤه) اول ارضی تجاوز ایدن کسنه ایچون کندو ارضنی سقی ایلمك یوقدر مادامکه شرکاسی کریدن فارغ اولمیهلر (وقیل له ذلك) ودینلدیکه اول رجل ایچون ارضنی سقی ایلمك واردر مؤنتی ساقط اولدیغی محلدن حقی واردر شرکاسی فارغ اولمدین ارضنی سقی ایلمك جائزدر (وعندهما هی علیهم جمیعا من اوله الی آخره بحصص الشرب) امامین قتنده مؤنت من اوله الی آخره جمیع اربابی اوزرینه شربك حصهلری مقداری زیرا بونلردن هر بری اسفلی ایله منتفع اولورلر اعلاسیله منتفع اولدقلری کبی بونلر صو یلك زیادهسی آخر یره اقتمغه محتاجلردر اگر سد ایلسهلر صو طاشوب ارضنی باصدیر روزعی فاسد اولور بوندن ظاهر اولدیکه نهرك ابتداسندن انتهاسنه وارنجه منتفع اولور چونکه جملهسی غنمده برابر اولدیلر ایسه واجبدر که عزمده دخی برابر اولورلر (ویصح دعوی الشرب بلا ارض) بلا ارض دعوای شرب صحیح اولور یعنی استحسانا صحیح اولور یوخسه قیاسده صحیح اولمق ایدی (ومن کان له نهر یجری فی ارض غیره فاراد رب الارض منع الاجراء فلیس له ذلك) بر کسنهنك نهری اولوب آخر کسنهنك ارضنده جاری اولسه وارض صاحبی اول نهرك جریانی منع ایلمك مراد ایلسه صاحب ارض اولان کسنه ایچون منع ایلمك یوقدر یعنی منعه قادر دکلدر (فان لم یکن فی یده و لم یکن جاریا) واگر اول نهر صاحب نهرك یدنده اولمسه یاخود اول نهر جاری اولمسه واول نهر یدنده اولمسنك علامتی آنی یازمق کبی وایکی جانبنه اشجار غرس ایتمك وبوکا بکزر شیلر کبیدر (فادعی انه له وقصد اجرائه لا یسمع بلا بینة انه له او انه کان له حق الاجراء) صاحب نهر دعوی ایلسه که اول نهر کندونکدر و اول نهرك اجراسنی قصد ایلسه بلا شاهد دعواسی

دكلدى لكن شربدن خالونه برشى بوقدر زيرا شرب بلا ارض عقد معاوضه ده تمليك احتمالى يوقدر (ولا بدل صلح
ودخى شرب بدل صلح اولمز عقوددن برشيئه مالك اولميان شى اوزرينه صلح باطلدر كذا فى الكافى (ولا يضمن
من ملأ ارضه فنزت ارض جاره) بركمسنه كندو ارضنى صو ايله دولدرسه قومشوسنك ارضنه سزوب زرعنى
افساد ايلسه ضامن اولمز كندو ارضنده قيو قازوب وطاش وضع ايدن كمسنه كبيدر زيرا كندو ارضنده ايلديكى
فعل مباحدر برشى هلاك اولسه ضامن اولمز بو مسئله معتاد اوزره سقى ايلدكده در معتاددن زياده كندو ارضى
تحمل ايلديكى مقدارى سقى ايلسه وقومشوسنك ارضى تشرب واجتذابى ايله فاسد اولسه ضامن اولور زيرا
تعدى ايلمش اولور كذا فى الدرر نقلا عن الكافى (ولا من سقى من شرب غيره) بركمسنه غيرك شربندن كندو
ارضنى سقى ايلسه ضامن اولمز روايت اصل اوزره خواهرزاده نك مختاريدر روايت اخراده فخر الاسلام پزدوينك
مختارى ضامن اولور فتوى خواهرزاده نك مختارى اولان ضامن اولمق اوزره در

كتاب الاشربة

بو كتاب اشربه نك احكامى بياننده در واشربه نك اولمسنك خبثى لا يعد ولا يحصادر جمله دن برى عقل كبى
برعزيز برشى ازاله ايلمه بوندن اقبح برشى اولورمى حتى ابتداء اسلامده اصحاب بعض اوقاتده شرب ايدرلردى
حضرت عمر رضى الله عنه جناب العزته تضرع ايدوب حرام اولمسنى رجا ايلدكده دعاسى قبول اولوب حرمتنه
آيت كريمه نازل اولدى وشراب لغتده شرب اولنان شيئك اسميدر كرك حلال اولسون وكرك حرام اولسون
فى زماننا استعمال اولنان لفظ شراب معهود اولان خمردر (يحرم الخمر وهى النىء من ماء العنب اذا غلى واشتد)
خمر نص شريف ايله حرامدر اكر برقطره دخى اولورسه وخمر ماء عنبدن نىء اولان شيئدر وماء عنب شول زمان
حرام اولور كه غليان ايليه واشتداد بوله واشتداددن مراد سكرويرمكه صالح اوله اوزوم صويى كه شيره در مادامكه
قايغيه واشتداد بولميه حرام اولمز (والقذف بالزبد شرط) وكوبوكن اتمق شرطدر ابو حنيفه قتنده (خلافا لهما)
امامين ايچون خلاف واردر زيرا انلرك قتنده ماء عنب غليان واشتداد بولدقده خمر اولور وحرام اولور بونده
كوبوكن اتمق شرط دكلدر زيرا لذت مطربه وقوت مسكره غليان واشتداد ايله حاصل اولور عداوتى ايقاع ده
وصلاتى منعده بو صفت موثردر قذف زبد بر وصفدر صفت سكرى احداثده تأثيرى يوقدر امام اعظم
حضرتلرى ايچون دليل بودر كه غليان اشتدادك بدايتيدر كمال قذف ايله اولور زيرا كدردن صافى اولمق قذف
زبد ايله متميز اولور وخمره متعلق اولان احكام شرعيه قطعيه در حدكبى ومستحل اولانى اكفار كبى كذا فى النهاية
خمر كتاب وسنت واجماع ومعقول ايله حرامدر اما كتاب ايله حرام اولمسى حق سبحانه وتعالينك (يا ايها الذين امنوا
انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون * انما يريد الشيطان
ان يوقع بينكم العداوة والبغضاء فى الخمر والميسر ويصدكم عن ذكر الله وعن الصلاة فهل انتم منتهون) قول
شريفيدر وبو آيتك سبب نزولى حضرت عمر رضى الله عنهك سؤاليدر كه بركون عمر رضى الله عنه حبيب اكرم
صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه ديديكه يا رسول الله الخمر مهلكة للمال مذهبة للعقل ايدوكى قتى ظاهردر حق
سبحانه وتعاليدن رجا ايله كه خمرك احوالنى بيان ايليه حضرت رسول دخى (اللهم بين لنا فى الخمر بيانا شافيا) ديو
دعا ايلدكده (يسألونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس واثمهما اكبر من نفعهما) ايت كريمه سى
نازل اولدى بو ايت كريمه يى استماع ايتدكده بعض اصحاب شرب خمردن امتناع ايلدى بو دفعه حضرت عمر اللهم
زدنا فى البيان ديو دعا ايلدكده (ولا تقربوا الصلاة وانتم سكارى) آيتى نازل اولدى ناسك بعضيسى دخى شرب
خمردن امتناع ايلديلر وبعضيسى وقت صلاتدن غيريده شرب ايدرلرديلر تكرار حضرت عمر رضى الله
عنه اللهم زدنا فى البيان ديو دعا ايلدكده (يا ايها الذين امنوا انما الخمر والميسر) ايتى نازل اولدقده شفاء قلب حاصل
اولدى يكه خمر رجسدر رجس دخى شيطانك رجسدرعين حرامدر بيورديلر خمرك سنت ايله حرام اولمسى روايت اولنديكه
النبى عليه السلام (شارب الخمر كعابد الوثن) وحديث اخراده (الخمر ام الخبائث) بيورمشلردر وبر دفعه دخى
اذا وضع الرجل قدحا من خمر على يده لعنه ملأ السموات والارض بيورمشلردر وحديث آخرده (فان شربها
لم تقبل صلاته اربعين ليلة فان داوم فيها فهو كعابد الوثن) بيورمشلردر اجماع ايله حرام اولمسى تحقيقا امت محمد
تحريمى اوزره اجتماع ايلمشلردر اجماع امت ايسه حجت قويه در معقول ايله حرام اولمسى زيرا خمرك قليلى كثيرين

مستند عيدر بو صفت خمرك خواصندندر زيرا خمرك لذتى اكثرنده در سائر مشروبات بونك خلافيدر (والطلاء وهو
ما طبخ منه فذهب اقل من ثلثيه طلاء حرام اولور وطلاء شول شيئدر كه ماء عنبدن طبخ اولنه وثلثيدن اقلى ذاهب
اوله بو مقوله اولان حرامدر فاضل زيلعى محيطدن نقل ايدوب طلاء اسم مثلث درو مثلث شول شيدر كه ماء عنبدن
طبخ اولنه حتى ثلثانى ذاهب اولوب ثلثى باقى قاله صواب اولان بودر زيرا روايت اولنمشدر كه كبار صحابه ثلثانى
ذاهب اولوب ثلثى باقى قلانى طلادن شرب ايدرلردى (فان ذهب نصفه سمى منصفا اكر طبخ اولنوب نصفى ذاهب
اولورسه اكا منصف تسميه اولنور (وان طبخ ادنا طبخة سمى باذقا اذا غلى واشتد) اكر ماء عنب ادنى طبخله اولورسه
باذق تسميه اولنور بچن غليان واشتداد اولسه حرام اولور ابن عباس رضى الله عنهمادن باذق ايچون سؤال
اولندقده سبق جواب محمد عليه السلام (الباذق وما اسكر فهو حرام) بيورمشلردر طلاء ومنصف وباذق جمله سى
حرامدر فاضل زيلعى ديديكه جمله سى حرامدر بزم قتمزده بچن غليان واشتداد بولسه كوبوكن اتسه اشتداد بولوب
قذف زبد ايلمسه اختلاف اوزره در اوزاعى ديديكه مباحدر بو ايسه بعض معتزله نك قوليدر كه مشروب طيبدر
خمر دكلدر بزم ايچون دليل مطبوخ اولان شى خمر كبيدر رقيقدر مطربدر قليلى كثيرنى مستدعيدر بونك ايچون
طائفه فساق جمع اولوب شرب ايدرلر اما مثلث بونك خلافيدر رقيق دكلدر قليلى كثيرنى مستدعى دكلدر (والسكر
وهو النىء من ماء الرطب اذا غلى واشتد) سكر دخى حرامدر سكر ماء رطبدن طبخ اولمش نيدر كه بچن غليان
واشتداد بولسه حرامدر سكر فتح سين وكاف ايله در (ونقيع الزبيب اذا غلى واشتد) قورى اوزمك نقيعى بچن غليان
واشتداد بولسه حرام اولور اما غليان واشتداد بولسه حرام اولماز ابن عباسدن روايت اولنديكه زبيبى اصلادوب
اول كون وايرته سى كون واوچنجى كونك اخشامنه دكين ايچردى وخدمه يه ويرردى (واشترط قذاف الزبد
فيهن) نقيع وسكر وطلاده قذف زبدك اشتراطيدر (على ما فى الخمر) بين الامام والامامين خمرده واقع اولان خلاف
اوزره در (والكل حرام وحرمتها دون الخمر) جمله سى حرامدر وبو اشيانك حرمتى خمر حرمتندن اشاغه در (فنجاسة
الخمر غليظة ونجاسة هذه مختلف فى غلظها او خفتها) خمرك نجاستى غليظدر وذكر اولنان اشيانك نجاستنك
غليظ وخفتنك خصوصنده اختلاف اولنمشدر برروايتده غليظه در وروايت اخراده خفيفه در (وبكفر
مستحل الخمر دون هذه) خمرك مستحلى كافر اولور زيرا حرمتى قطعيه در اما بو اشيانك مستحلى كافر اولمز حرمتى
اجتهاديه در (ويحد بشرب قطرة من الخمر وان لم يسكر) خمردن برقطره شرب ايله حد اولنور اكر سكران اولمز ايسه ده
زيرا حرمتى قطعيه در (بخلاف هذه) ذكر اولنان بونك خلافنه ملابسدر مادامكه سكران اولميه قليلى ايله
حد اولنمز زيرا حرمتى اجتهاديه در (ويجوز بيع هذه وضمن متلفها) وبو اشيانك بيعى جائز اولور ومتلفى دخى
ضامن اولور امام اعظم قتنده (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر زيرا انلرك قتنده خمر كبى حرامدر
(وفى الخمر عدم جواز البيع وعدم الضمان اجماعا) خمرده عدم جواز بيع وعدم ضمان اجماعيدر بيعنك عدم جوازى
نبى عليه السلامك (ان الذى حرم شربها حرم بيعها) قول شريفيدر زيرا الله تعالى وقتا كه خمرى حرام ايلديسه
اهانت دخى ايلدى تقوم ايسه عزتنى مشعردر اهانت ايچون مسلم حقنده مال متقوم اولمدى (ولو طبخت الخمر
او غيرها بعد الاشتداد لا تحل وان ذهب الثلثان) خمردن وباشربه محرمه دن بعد الاشتداد طبخ اولنسه حلال
اولمز اكر ثلثانى ذاهب اولورسه ده زيرا طبخ حرمت ثابت اولمسون ديو منع ايچوندر بو خصوصه حرمت ثابت
اولدقدنصكره دفع ايچون دكلدر طبخله حرمت دفع اولمز (لكن قيل لا يحد ما لم يسكر) لكن ديلديكه مادامكه
سكران اولميه حد اولنمز (ويحل نبيذ التمر والزبيب اذا طبخ ادنى طبخة وان اشتد ما لم يسكر) مادامكه سكر ويرميه
نبيذ تمر ونبيذ زبيب بچن ادنى طبخ ايله مطبوخ اولسه حلال اولور اكر اشتداد بولسه ده زيرا اصحاب رسول نبيذى
شرب ايدرلردى واكثر صحابه دن ومشاهيردن قولا وفعلا نقل اولنمشدر حتى امام اعظم حضرتلرى
بيورمشلردر كه حلاله اعتقاد واجبدر شبهه اولميجق تفسيق صحابه يه مؤدى اولمق لازم كلور وصاحب اختيار
ديمشدر كه اكر بدنه قوت حاصل اولمق ايچون ايسه حلالدر اكر تلهى قصد ايدرلر اولنورسه حرامدر امام محمددن
برروايتده مطلقا حرامدر ديمش وبرروايتده حل وحرمتنده توقف بيورمشلردر (وكذا نبيذ العسل والتين
والحنطة والشعير والذرة والخليطين طبخت اولا) بنه حلال اولور نبيذ عسل ونبيذ تين يعنى انجير ونبيذ حنطه
ونبيذ شعير ونبيذ دارى وخليطين دخى حلال اولور كرك طبخ اولنسون كرك طبخ اولنسون خليطيندن مراد زبيب

ایله تمردر (وکذا المثلث وهو عصیر العنب اذا طبخ حتی ذهب ثلثاه وان اشتد) ینه مثلث دخی حلال اولور مثلث اولدرکه اوزومی صقوب چیقن طبخ اولنسه حتی ثلثانی ذاهب اولوب ثلثی قاله بو مقوله مثلث اشتداد بولورسه حلال اولور ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده اما امام محمد قتنده وامام مالک وامام شافعی حرام اولمسنه ذاهب اولمشلردر نبی علیه السلامک (کل مسکر حرام) قول شریفنی تمسک ایلمشلردر وینه حدیث آخرده (کل ما اسکر قلیله وکثیره حرام) قول شریفنی دلیل کتورمشلردر وروایت اولندیکه شول شیکه بر دستی سیکه سکر ویره انک جرعه سی حرامدر زیرا سکر اولان شیٔ عقلی افساد ایدر بو ایله اولیجق خمر کبی قلیلی وکثیری حرام اولور بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامک (حرمة الخمر لعینها) قول شریفیدر وخمردن غیریده سکر مخصوص قلندی اکرچه بونلرده مفسد سکر اولان قدحدر وبو ایسه بزم قتمزده دخی حرامدر وخمردن قلیلی حرام اولدیغی وقت ولطافتی ایچون چوغنی مستدعیدر اول اجلدن قلیلنه کثیر حکمی اعطا اولنمشدر (اما) مثلث غلیظ اولمغله کثیرتی مستدعی دکلدر ونفسنده غدادر اباحتی اوزره باقی قالدی حدیث اول غیر ثابتدر زیرا یحیی ابن معین ایچون بونده طعن واردر تسلیم ایدهلم که ثابت ایمش قدح اخیره محمولدر وحدیثان آخران دخی قدح اخیره محمولردر (وفی الحد بالسکر منها روایتان والصحیح وجوبه) مثلث ونبیذ عسل وتین وحنطه وشعیر وداری وخلیطیندن سکر ایله حدده ایکی روایت واردر بر روایت حد اولنمق وبر روایت حد اولنمقدر اما اصح اولان حدک وجوبیدر زیرا فی زماننا فساق اشربهٔ محرمه یه جمع اولدقلری کبی بونلرده جمع اولورلر بو اجلدندرکه سکر حاصل اولدقده مفاسدی مستلزمدر بو تقدیرجه مادهٔ فسادی قطع ایچون ویاخود تقلیل ایچون حد واجب اولور (ووقوع طلاق من سکر منها تابع للحرمة) وذکر اولنان اشیادن سکران اولان کمسنه نک طلاقینک وقوعی حرمتنه تابعدر شول کمسنه که حرامدر دیدی زجر ایله طلاقی واقع اولور شول کمسنه که حلالدر دیدی طلاقی واقع اولمز نائم منزله سنده اولمش اولور (والکل حرام عند محمد وبه یفتی) وذکر اولنان اشیانک جمله سی حرامدر امام محمد قتنده وبونلردن سکران اولوب طلاق ویرسه واقع اولور زمانه ده اهل فساد چوق اولمغله امام محمد قولیله فتوی ویرلشدر (والخلاف انما هو عند قصد التقوی اما عند قصد التلهی فحرام اجماعا) امام محمد ایله شیخین ماینلرنده اختلاف شول کمسنه نک که شربدن مرادی قوت بدن قصدی اولدقده در بو خصوصه شربدن مرادی تلهی ایسه اول وقت اجماعا حرامدر وابو حفص کبیردن مثلث ایچون سؤال ایلدکلرنده شربی حلال دکلدر دیو جواب ویردی کندویه دیدیلرکه ابو حنیفه وابو یوسف حضرتلرینه مخالفت ایلدک ابو حفص دیدیکه بن انلره مخالفت ایلمدم انلر تقوی ایچون حلال کوردیلر اما ناس فجور وتلهی ایچون شرب ایدرلر (وخل الخمر حلال ولو خللت بعلاج) خمردن اولان سرکه حلالدر اکر علاج ایله ده سرکه اولمش ایسه ده علاج ایله دیدیکی خمر ایچنه طوز واتمک وغیری شیٔ القا ایلمکله تخلل ایلسه حلال اولمز زیرا نبی علیه السلامدن خمردن سرکه اتخاذنی سؤال ایلدکلرنده (لا) دیو نهی بیورمشلردر وانس رضی الله عنهدن روایت اولندیکه ابو طلحه نبی علیه السلامدن بر یتیم ایچون خمره وارث اولمشدر دیو سؤال ایلدکده (اهرقوها) دیو بیورمشلردر تکرار ابو طلحه یا رسول الله سرکه ایلیه یمی دیو سؤال ایلدکده (لا) دیو جواب بیورمشلردر وشافعی دیرکه خمرک ایچنه ابتدا القا اولنان شیٔ اول ملاقاتده متنجس اولور وشول شیکه نجس اولور طهارته مفید دکلدر وبو نظیر بر کمسنه مورثنی قتل ایلسه ارثدن محروم اولور زیرا حرامه مباشرت ایلمشدر وینه بونلجه در بر کمسنه حرم شریفده صید ایلسه حلال اولمزچن کندوسی اخراج ایلسه بلکه واجبدرکه حرمه رد ایلیه اکر کندوسی نفسه حرمدن طشره چقارسه اول وقت صیدی حلال اولور بزم ایچون دلیل نبی علیه السلامک (نعم الادام الخل) قول شریفیدر ومطلقا جمیع صوره شامل اولور زیرا تخلیل وصف مفسدی ازاله وصفت صلاحی اثبات در شول حیثیت ایله که صفرایی تسکین ایدر وشهوتی کسر ایدر وغدا اولور اصلاح ایسه مباحدر (ولابأس بالانتباذ فی الدباء والحنتم والمزفت والنقیر) بونلرده نبیذ اتخاذ ایلمک لابأسدر دبا قبقدر حنتم قرمزی ویاخود یشیل دستیدر مزفت زفت ایله مطلا ظرفدر ونقیر ایچی اویولمش باردقدر بونلرک ایچنده نبیذ اتخاذ ایلمک لابأسدر اما ابتدا خمر وضع اولنوب بعده انتباذ اولنسه اکر عتیق ایسه اول دفعه غسل ایله طاهر اولور اکر جدید ایسه امام محمد قتنده طاهر اولمز برا جدید اولمغله خمری تشرب ایلمشدر وابو یوسف قتنده اوچ دفعه غسل ایله طاهر اولور هر غسلده

قورومق شرطدر بو مسئله مالا ینعصر بالعصر قبیلندندر ودینلدیکه ابو یوسف قتنده برقاج دفعه صوبی طولدوروب بعده اخراج ایلدکده صافی چیقوب لون وطعم ورایحه دن برشیٔ متغیر اولمز ایسه طهارتنه حکم اولنور (ویکره شرب دردی الخمر والامتشاط به) خمرک دردنی یعنی بوصاسنی ایچمک مکروه اولور وامتشاط دخی مکروه اولور یعنی طراغی بوصایه بولاشدیروب صقالنی طرامق مکروهدر ذکر اولنان بوصانک قللری کوزل ایلدکده تأثیری واردر (ولایحد شاربه بلا سکر) دردک شاربی بلا سکر حد اولنمز امام شافعی قتنده سکران اولمزسه ده دردک شاربی حد اولنور زیرا خمردن حد بر قطره ایچمکله واجب اولور درده ایسه نیچه قطرات واردرکه ایچه مینده بزم ایچون دلیل بودرکه وجوب حد زجر ایچوندر وطباع حرامه میل ایلدیکی ایچون شرع شریف زجر ایلمشدر شرب درده ایسه طباع میل ایلمک دکل بلکه نفرت ایدر بو تقدیرجه ناقص اولدی خمردن غیری اشربه یه مشابه اولدی بونده حد بو قدر الاسکر ایله واردر (ولایجوز الانتفاع بالخمر) وخمر ایله انتفاع جائز دکلدر زیرا نجس ایله انتفاع حرامدر (ولا ان یداوی بها جرح) وخمر ایله بر جرحی دخی دوا ایلمک جائز دکلدر زیرا مداوی دخی انتفاعدندر (ولا دبر دابة) دبر دابه نک قرحه سنه دخی دوا ایلمک جائز دکلدر یعنی یاغرنه دیمک اولور بو دخی نوع انتفاعدندر ودبر تحریک ایله دابه نک قرحه سیدر کذا فی القاموس (ولا تسقی ادمیا للتداوی ولو صبیا) تداوی ایچون آدمی یه خمر سقی اولنمیه اول آدمی صبی دخی اولورسه زیرا حق سبحانه وتعالی رجسده شفا قیلمامشدر وخمر ایله اعتقان دخی جائز دکلدر واحلیله دخی افطار جائز دکلدر ونهایه ده مذکوردرکه حرام ایله استشفا شول زمان جائزدرکه اندن غیری ایله شفا اولمدیغی معلوم اوله (ولا تسقی الدواب) مطلقا خمر ایله دواب دخی سقی اولنمز (وقیل لایحمل الخمر الیها فان قیدت الی خمر فلا بأس به) دینلدیکه دوابک سقیی مراد اولنورسه خمر دوابه تحمیل اولنمیه اکر دواب خمر طرفنه ید بلرسه لابأسدر حاصل کلام بعض مشایخ دیمشدرکه دابه یی خمر طرفنه نقل ایلمک لابأسدر اما خمری دابه طرفنه نقل ایلمک مکروهدر (کما فی الکلب مع المیتة) میته ایله کلبده اولان مسئله کبیدر میته یی کلبه نقل ایلمک مکروهدر اما کلبی میته طرفنه نقل لابأسدر (ولابأس بالقاء الدردی فی الخل لکن یحمل الخل الیه دون عکسه) دردی خله القا ایلمک لابأسدر لکن خلی دردده حمل ایلمک کرکدر یعنی نقل ایلمک کرکدر بو خصوصه دردی خله نقل ایلمک کرکدر بونلرک جمله سنده سبب اکر میته کلبه نقل اولنورسه میته یه اقتراب لازم کلور اول ایسه مکروهدر اکر دردی خله نقل ایدرسه ینه خمره اقتراب لازم کلور ورود ابه خمری نقل بونک کبیدر (قبل الفارة لاتحمل الی الهرة ولکن الهرة الی الفارة) جمله سی بو قبیلدندر

کتاب الصید

بو کتاب صیدک احکامی بیاننده در معلوم اوله که اصطیاد کتاب وسنت ایله مباحدر اما کتاب ایله مباح اولمسی حق سبحانه وتعالینک (واذا حللتم فاصطادوا) قول شریفیدر وبر قول شریفده دخی (احل لکم صید البحر) واقع اولمشدر اما سنت ایله مباح اولمسی نبی علیه السلامک (الصید لمن اخذه) قول شریفیدر (هو الاصطیاد وهو جائز بالجوارح المعلمة) اصطیاد جوارح معلمه ایله جائزدر جوارح معلمه دیدیکی کلب وپارس وطوغان وشاهین وانجه وصقر کبیلردر زیرا بونلر تعلیم قبول ایدرلر (والمحدد من سهم وغیره لما یؤکل لاکله) سهمدن وسهمدن غیری محدد ایله مأکول اللحم اولانک اکلی ایچون صیدی جائزدر (وما لایؤکل لجلده وشعره) ولحمی اکل اولنمیانک دریسی وقیلی ودیشی یعنی بوکلری ایچون صیدی جائزدر ویاخود مضرتنی دفع ایچون (ولابد فیه من الجرح) صیدده البته جرح لازمدر (وکون المرسل او الرامی مسلما او کتابیا) ودخی جوارحی ارسال ایدن ویاخود اوق رمی ایدن البته مسلم اولمق کرکدر ویاخود کتابی اولمق کرکدر (وان لایترک التسمیة عمدا عند الارسال او الرمی) ارسال ایلدکده یاخود رمی ایلدکده عمدا بسمله یی ترک ایلممک کرکدر عمدا ایله قید ایلدی اکر بسمله نسیان ایله ترک اولنسه اکلی لابأسدر وذبایحده ذکر اولنمشدر (وکون الصید ممتنعا) وصیدک ممتنع ومتوحش اولمسی لابددر زیرا صید اطلاقی ممتنع ومتوحش اولان ایچون اسمدر (وان لایقعد عن طلبه بعد التواری عن بصره) لابددرکه مرسل ویاخود رامی اولان کمسنه صید کوزندن غائب اولدقده نصکره طلبندن فارغ اولوب اوتورمیه (وان لایشارک المعلم غیر المعلم) لابددرکه جوارح معلمی ایله غیر معلمی مشارک ایلمیه زیرا مبیح ایله محرمی جمع ایتمک لازم کلور (او مرسل من لایحل ارساله) ویاخود معلم مرسلی شول کمسنه یه مشارک ایلمیه که آنک ارسالی حلال دکلدر کلب مجوسی کبی عمدا اسم

اللهی ترك ایلیان كسنه نك كلبی كبی بونلره مشارك ایلیه (وان لا یطول وقفته بعد الارسال لغیر الاكمان للصید)
واول جوارح معلمك بعد الارسال وقفه سی یعنی طورماسی اوزانمیه صیدی اكمان ایچون اولاندن غیری اكر
وقفه سی اوزانورسه اصطیادی ارساله مضاف اولمش اولور بارسك عادتی بودر حلوانی دیمشدركه بارسك
خصال حمیده سی چوقدر عاقل اولان كسنه اول خصالدن اخذ ایدوب موجبنجه عمل ایلمك كركدر (ویجوز
بكل جارح معلم من ذی ناب او مخلب) ذی ناب ویاخود ذی مخلب اولان معلم جارحك جمله سیله اصطیاد جائز
اولور (ویثبت التعلم بغالب الرأی او بالرجوع الی اهل الخبرة) جمیع جارحك تعلمی غالب رأی ایله ثابت اولور ودخی
اهل خبره یه رجوع ایله ثابت اولور بونلرده برشیء تقدیر اولنمز ابو حنیفه قتنده زیرا مقادیر نص ایله بلنور بوخسه
اجتهاد ایله معلوم اولمز انجق اصطیاده مبتلا اولانلر بونلرك اهل خبره سنك رأینه مفوض اولور (وعندهما وهو
روایة عن الامام یثبت فی ذی الناب بترك الاكل ثلاثا) امامین قتنده كه امام اعظمدن روایتدر ذی نابده تعلم
اوچ دفعه اكلی ترك ایله ثابت اولور (وفی ذی المخلب بالاجابة اذا دعی بعد الارسال) ذی مخلبده تعلمك ثبوتی
بعد الارسال دعوت اولندقده اجابت ایله در (فلوا كل منه البازی اكل لا ان اكل منه الكلب او الفهد)
اكر طوغان اخذ ایلدیكی صیددن اكل ایلسه اول صید اكل اولنور اما اول صیدیكه كلب و بارس طوتوب اكل
ایلمشدر اول صید اكل اولنمز (فان اكل وترك الاجابة بعد الحكم بتعلمه حرم ما صاده بعده حتی یتعلم) تعلمنه
حكمدنصكره ذی ناب اولان اخذ ایلدیكی صیدی اكل ایلسه وذی مخلب اولان اجابتی ترك ایلسه بعده صید
ایلدیكی حرام اولور حتی تعلم ایدنجه زیرا اكل وترك الاجابت علامت جهلدر بو تقدیرجه صیدی حلال اولمز
وكذا ما صاده قبله وبقی فی ملكه وینه اكل اولنمز تعلمنه حكمدنصكره ذی ناب اولان اخذ ایلدیكی صیددن اكل ایلسه
وذی مخلب اولان اجابتی ترك ایلسه مقدم صید ایلدیكی وملكنده باقی قلاندن دخی اكل اولنمز ابو حنیفه قتنده
(خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر (فان شرب الكلب من دمه او نهشه فقطع منه بضعة فرماها واتبعه
اكل وان اكل تلك البضعة بعد صیده) اكر كلب صیدك قانندن ایچسه یاخود صیروب صیددن بر قطعه لحم
قوپارسه واتسه وصیدك عقبنجه كتسه اول صید اكل اولنور اكر صیددنصكره قوپاریلان لحم قطعه سنی اكل
ایلسه ده ینه اول صید اكل اولنور (وكذا لو اكل ما اطعمه صاحبه من الصید) ینه اكل اولنور اكر كلب
صیددنصكره صاحبی اطعام ایلدیكی شیئی اكل ایلسه ینه اول صید اكل اولنور (او اكل هو بنفسه منه بعد احراز
صاحبه) ویاخود كلب بنفسه اول صیددن صاحبی احراز ایلدكدنصكره اكل ایلسه ینه اكل اولنور (بخلاف
ما لو اكل القطعة قبل اخذ الصید) شول شیئك خلافیدركه اكر كلب صیددن قطع ایلدوكی لحمی صید ایلمزدن
مقدم اكل ایلسه اول صید اكل اولنمز (وان خنقه ولم یجرحه لا یؤكل) اكر كلب صیدی بوغسه اما جرح ایلمسه
اول صید اكل اولنمز البته جرح لازمدر (وكذا ان شاركه كلب غیر معلم او كلب مجوسی او كلب ترك مرسله التسمیة
عمدا) وینه اكل اولنمز كلب معلم غیر معلم كلبی مشارك ایلسه ویاخود كلب مجوسی یی مشارك ایلسه ویاخود شول
كلبی مشارك ایلسه كه ارسال ایدن كسنه تسمیه یی عمدا ترك ایلمش اوله بو مقوله كلابك اخذ ایلدیكی صید اكل اولنمز
(وان ارسل مسلم كلبه فزجره مجوسی فانزجر حل وبالعكس حرم) واكر بر مسلم كلبنی ارسال ایلسه واول كلبی
بر مجوسی زجر ایلسه وكلب دخی آنك زجری ایله منزجر اولسه اول صیدك اكلی حلال اولور عكسی ایله حرام اولور
زجر صیحه ایدوب كلبی صید جانبنه اغوا ایلمكدر (قال) صاحب المغرب یقال زجر الراعی الغنم صاحبها
فانزجرت دیمكدر (وان لم یرسله احد فزجره مسلم او غیره فالعبرة للزاجر) اكر كلبی بر كسنه ارسال ایلمیوب بر مسلم
زجر ایلسه ویاخود مسلمدن غیری كسنه زجر ایلسه عبرت زاجره ویرلندر مثلا مسلمك زجر ایلدیكی صید اكل
اولنور اكر مجوسی زجر ایدرسه اول صید اكل اولنمز اول زجر ارسال منزله سنه تنزیل اولنور (وان ارسله ولم یسم
ثم زجره فسمی فالعبرة لحال الارسال) اكر كلبنی ارسال ایلسه اما تسمیه ایلمسه اندنصكره زجر وتسمیه ایلسه
بو تقدیرجه عبرت حال ارسالده در اول صید اكل اولنمز (وان ارسله علی صید فاخذه غیره حل ما دام علی سنن
ارساله) اكر كلبنی بر صیده ارسال ایلسه اول صیدی المیوب بر آخر صیدی اخذ ایلسه اكلی حلال اولور
مادامكه ارسال ایلدیكی طریق اوزرینه اولورسه (مثلا) صاغه وصوله عدول ایلمیوب بر آخر صید ایله مشغول
اولمیه انجق اوكنه راست كلكله اخذ ایلدیكی صید اكل اولنورا كر بوذكر اولنانك خلافی اوزره اولورسه حلال اولمز

وكذا

(وكذا لو ارسله علی صیود بتسمیة واحدة فاخذ كلها احلت) وینه حلال اولور اكر مرسل كلبنی نیچه صید اوزرینه
تسمیهٔ واحده ایله ارسال ایلسه وجمله سنی اخذ ایلسه جمله سی حلال اولور (وان ارسل الفهد فكمن حتی استمكن
ثم اخذ حل) واكر بارسی بسمله ایله ارسال ایلسه و بارس كمین ایلسه یعنی كزلنسه حتی اخذه قدرت حاصل اولسه
اندنصكره اخذ ایلسه حلال اولور زیرا استمكان بارسك عادتیدر (وكذا الكلب اذا اعتاد ذلك) اكر كلب دخی
فهد كبی كمین ایلمك معتادی ایسه اخذ ایلدیكی صید حلال اولور بو تقدیرجه بارس منزله سنده اولمش اولور
ولو ارسله علی صید فقتله ثم اخذ آخر اكلا) اكر مرسل كلبنی بر صیده ارسال ایلسه صیدی قتل ایدوب بر آخر
صیدی اخذ ایلسه ایكیسی دخی اكل اولنور (كما لو رمی صیدا فاصاب اثنین) نته كیم رامی اولان كسنه بر صیده
اوق اتسه ایكی صیده اصابت ایلدیكی مسئله كبیدر (واذا رمی سهمه وسمی اكل ما اصاب ان جرحه) اكر رامی
سهمنی رمی ایلسه وتسمیه ایلسه اصابت ایلدیكی شیئی اكل ایدر اكر جرح ایدرسه (وان تركها عمدا حرم) اكر تسمیه یی
عمدا ترك ایدرسه اول صید حرام اولور (وان وقع السهم به فتحامل وغاب ولم یقعد عن طلبه ثم وجده میتا حل
ان لم یكن به جراحة غیر جراحة السهم) واكر سهم صیده واقع اولسه وصید سهمی تحامل ایلسه یعنی كوتروب
كتسه وكوزدن غائب اولسه ورامی اولان صیاد دخی طلبندن خالی اولمیوب اوتورمسه بعده صیدی میت
بولسه اكلی حلال اولور اكر اول صیده سهمك جراحتندن غیری جراحت بوغیسه اكر غیری جراحت بولنورسه
حلال اولمز زیرا صیدك موتنه ایكی سبب اولمش اولور بری حلنی موجب بری حرمتنی موجب بو تقدیرجه حرمتی
طرفی غالب اولور بو مقوله ده موهوم اولان شیء متحقق كبیدر (ولا یحل ان قعد عن طلبه ثم وجده) اكر رامی
صیدك طلبندن فارغ اولوب اوتورسه اندنصكره بولسه اكلی حلال اولمز (والحكم فیما جرح الكلب كالحكم
فیما جرح السهم) شول صیدده كه كلب جرح ایلمشدر آنك حكمی سهمك جرح ایلدیكی شیئده اولان حكم كبیدر
(وان رماه فوقع فی ماء او علی سطح او جبل او شجر او حائط او آجرة ثم تردی فمات حرم) اكر رامی بر صیده رمی ایلسه
واول صید صویه دوشسه واولسه ویاخود سطح اوزرنده ویاخود جبل اوزرنده ویاخود اغاج اوزرنده
ویاخود دیوار اوزرنده ویاخود كرمت اوزرنده اولان صیده اتسه بعده صید ارضه دوشوب اولسه حرام اولور
اكل اولنمز زیرا متردیه نص ایله حرامدر واول صیدك موتی جائزدركه رمیدن غیری ایله اوله زیرا صو مهلكدر وسقوط
دخی مهلكدر (وكذا لو وقع علی رمح منصوب او قصبة قائمة او حرف آجرة فجرح بها) وینه اكلی حرام اولور صیده
رمح ایلدكدنصكره منصوب اولمش رمح اوزرینه دوشسه ویاخود قائم اولمش قمیش اوزرینه دوشسه ویاخود
كرمدك كندی اوزرینه دوشسه وبونلر ایله مجروح اولسه اكلی حلال اولمز زیرا احتمالدركه ذكر اولنان اشیانك
كسكینلكی آنی قتل ایلمش اوله (وان وقع علی الارض ابتداء حل) اكر رمی اولندقده ابتداء ارضه دوشسه حلال
اولور (وكذا لو وقع علی صخرة او آجرة فاستقر ولم ینجرح) وینه حلال اولور اكر طاش اوزرنده ویاخود كرمت
اوزرنده واقع اولوب قرار بولسه منجرح اولمسه حلال اولور بونلرك اوزرینه دوشمه سی ارض اوزرینه دوشمك
كبیدر (وان وقع فی الماء فات حرم) اكر صید صویه دوشسه واولسه حرام اولور زیرا احتمالدركه آنی صو قتل ایتمش
اوله (وان كان الطیر مائیا فوقع فیه فان انغمس جرحه فیه حرم والا حل) اكر صو قوشی اولسه رمی
اولندقدنصكره صویه دوشسه اكر جرحی صویه منغمس اولورسه حرام اولور اكر صودن طشره ده اولورسه حلال
اولور زیرا احتمالدركه موتی صودن اولوب رمیدن اولمیه وجرحی صوبی تشرب ایدوب زیاده المدن موتنه سبب
اولمش اوله (ویحرم ما قتله المعراض بعرضه او البندقة ولم یجرحه) معراض ایله قتل ایلدیكی صید حرام
اولور ویاخود بندقه نك قتل ایلدیكی صید حرام اولور حال بوكه بو ایكیسی یعنی معراض وبندقه اول صیدی جرح
ایلمش اوله معراض دیدیكی شول اوقدركه بلكی بوقدر اولیسه طوغری كتمیوب عوجا كتمه سی محققدر
بندقه ایسه چاموردن دوزلمش مدور فندقدر (وان اصابه بحجر وجرحه بحدة فان ثقیلا لا یؤكل وان خفیفا یؤكل
اكر رامی حجر ایله صیده اصابت ایلسه وطاشك كسكینلكی ایله جرح ایلسه اكر طاش ثقیل ایسه اول صید اكل
اولنمز واكر طاش خفیف ایسه اكل اولنور زیرا طاش ثقیل اولدقده احتمالدركه صیدی قتل ایدن طاشك ثقلی اوله
بحده جانك كسر یله حدت معناسنه اوله كذا فی ابن ملك شرح مجمع البحرین (وان لم یجرحه وان اصابه لا یؤكل
مطلقا) اكر جرح ایلمز ایسه مطلقا اكل اولنمز كرك طاش ثقیل اولسون كرك خفیف اولسون ولو رماه بسیف او سكین

فاصابه ظهره اومقبضه فقتله لا يؤكل) اكر صيده قليچ وياخود بچاق اتسه واول قليجك و ياپچاغك ارقه سى وياخود قبضه سى اصابت ايلسه ده قتل ايلسه اكل اولنمز زيرا دقا ايتمكله قتل ايلمشدر حاصل كلام اكر موت يقينا جرح ايله اولديغى معلوم اولمش ايسه اكلى حلال اولور ثقيل ودق ايله موتى واقع اولورسه اكلى حلال اولمز وشرط فى الجرح الادماء) برحده قناتمق شرط قلندى (وقيل لا يشترط) ودينلديكه قناتمق شرط قلنمدى زيرا اخراج دم كلب معلمك وسعنده دكلدر انجق برجرحنه قادردر (وقيل ان كبيرا لا يشترط وان صغيرا يشترط) دينلديكه اكر جرح كبير ايسه ادماء شرط قلنمدى واكر صغير ايسه ادماء شرط قلندى (وان اصاب السهم ظلفه اوقرنه فان ادماه حل والا فلا) واكر سهم صيدك طرنغنه وياخود بوينوزنه اصابت ايلسه اكر قنارسه اكلى حلال اولور اكر قنامزسه اكلى حلال اولمز (وان رمى صيدا فقطع عضوا منه اكل دون العضو) اكر رامى برصيده رمى ايلسه اول صيددن برعضونى قطع ايلسه اول صيد اكل اولنور لكن اول قطع اولنان عضو اكل اولنمز (وان قطعه ولم يبنه فان احتمل التيامه اكل العضو ايضا والا فلا) اكر صيددن برعضونى قطع ايلسه وقطعى ايرلمسه پس امدى بربرينه ضم اولنوب التيام احتمالى اولورسه اول عضو اكل اولنور واول قطع اولان سائر اجزا منزله سنده در بوتقديرجه جرا اولور ابانه اولمز علاج ايله التيام احتمالى اولميوب جلدده معلق دورر سه اول عضو اكل اولنمز زيرا معنىء ابانه موجوددر عبرت ايسه معانى يه در بوخسه صورته دكلدر (وان قده نصفين اوثلاثا والاكثر من جانب العجز اكل الكل) اكر صياد صيدى اوردقده طولا ايكى شق ايدوب نصفين اولسه وياخود اثلاثا اوچ بلوك اولسه حال بوكه اكثرى قوبرق طرفنده اولسه اول صيدك جمله سى اكل اولنور (وكذا لوقطع نصف رأسه اواكثر) واكر باشنك نصفى وياخود دهاز يادهسنى قطع ايلسه ينه جمله سى اكل اولنور (واذا ادرك الصيد حيا بحياة فوق حياة المذبوح فلا بد من ذكاته فان تركها متمكنا منها حرم) يعنى حيا صيده ادراك اولسه اما حياتى مذبوح حياتندن يوقاروا ولسه يعنى زياده جه اولسه البته بوغازلمق لازمدر واكر ذكاته يعنى بوغازلمغه تمكن يعنى قدرت وارايكن ترك ايلسه حرام اولور (وكذا لوغير متمكن فى ظاهر الرواية) ينه حرام اولور اكر حياته قدرتى دخى اولمز ايسه ظاهر روايتده يا فقدالت وياخود ضيق وقت اولمغله بوغازلمغه قادر اولمسه ينه حرام اولور (وان لم يبق من حياته الامثل حياة المذبوح وهو مالا يتوهم بقاؤه فلم يدركه حيا) اكر صيدك حياتندن برشئ باقى قالمسه الابوغازلنمش حيوانك حياتى مثللو قالسه حياة مذبوح شول شيدركه انك بقاسى متوهم اولميه بوتقديرجه اول صيده حيا ايرشمش اولور بوبابده تذكيه لازم دكلدر (وقيل عند الامام لابد من تذكيته ايضا فان ذكاه حل) دينلديكه امام اعظم قتنده بوغازلمق لازمدركوچن مسئله كبى اكر تذكيه ايدرسه اكلى حلال اولور حاصل كلام حياة باقى قالميوب انجق بوغازلنمش حيوانك حياتى كبى قالسه وبوغازلمغه دخى قدرت قالمسه روايت مختلف اولمشدر برروايتده تذكيه سى لازم دكلدر حتى تذكيه سز اولسه اكل اولنور زيرا حكما مذبوحدر وامام اعظمدن برروايتده تذكيه لازمدر تذكيه ايدرسه حلال اولور (وكذا ان ذكى المتردية والنطيحة والموقوذة والتى بقر الذئب بطنها وفيه حياة خفية اوجلية حل وعليه الفتوى) وينه حلال اولور اكر يوكسكدن يردن دوشوب لحمى اكل اولنان حيوانى تذكيه واغاج ايله اوريلانى تذكيه ايلسه ونطيحه كه بوينوز ايله اورلمشدر انى تذكيه ايلسه ودخى شول حيوانلركه قورد قارننى شق ايلسه آنلرى تذكيه ايلسه و بونلرك هر برنده حياة خفيه وياخود حياة جليه اولسه اكلى حلال اولور ابوحنيفه قتنده وفتوى دخى بونك اوزرينه در (وعند ابى يوسف ان كان بحال لا يعيش مثله لا يحل) ابو يوسف قتنده اكر برحال ايله اولسه كه اول مثللى اولان صاغ اولمق ممكن اولمسه تذكيه ايله حلال اولمز زيرا موتى ذبح ايله اولمامش اولور (وعند محمد ان كان يعيش فوق ما يعيش المذبوح حل والا فلا) امام محمد قتنده اكر انك صاغلغى مذبوحك صاغلغندن زياده اولورسه تذكيه ايلسه حلال اولور واكر اولمنك خلافى اولورسه حلال اولمز (ومن رمى صيدا فاثخنه واخرجه عن حيز الامتناع ثم رماه اخر فقتله حرم وضمن قيمته مجروحا للاول) بركسنه برصيده رمى ايلسه وذبون اولسه وحيز امتناعدن اخراج ايلسه يعنى اول صيد كندوبى خلاصه قادر اولميه بعده براخر كسنه دخى رمى ايدوب قتل ايلسه اول صيد حرام اولور رامى ثانى رامىء اول ايچون اول صيدك قيمتنى مجروحا ضامن اولور زيرا رامى اول صيدى ذبون ايليوب حيز امتناعدن اخراج ايلمشيدى بوتقديرجه كندونك مملوكى اولمشدر ثانى انك

مملوكنى تلف ايلمكله ضامن اولور (وان لم يثخنه الاول حل وهو للثانى) واكر اولكى رامى اول صيدى ذبون ايلمامش ايسه يعنى حيز امتناعدن اخراج ايلمديسه صكره اورلمغله حرام اولميوب اكلى حلال اولور وصيدى ثانينك اولور زيرا نبى عليه السلامك (الصيد لمن اخذه) قولى بونى ايجاب ايدر (ومن ارسل كلبا على صيد فادركه فضربه فصرعه ثم ضربه فقتله اكل) اكر بركسنه كلبنى برصيده ارسال ايلسه وكلب صيده ايرشوب ضرب ايلسه ويره دوشرسه بعده ينه ضرب ايدوب قتل ايلسه اكل اولنور زيرا بردفعه جرحدنصكره بردفعه دخى جرح ايلمكدن امتناع تحت تعليمه داخل دكلدر پس عفو اولنور (وكذا لوارسل كلبين فصرعه احدهما فقتله الاخر) برصيده ايكى كلب ارسال ايلسه بريسى دوشرسه وبريسى دخى دوشدكدنصكره قتل ايلسه ينه حلال اولور (ولوارسل رجلان كل منهما كلبه فصرعه احدهما وقتله الاخر حل وهو للاول) اكر ايكى رجل هر بريسى كلبنى ارسال ايلسه وكلبك برى صيدى يره دوشرسه وبرى دخى قتل ايلسه اكلى حلال اولور وصيد اول صيده صرع ايدوب يره دوشره نكدر (ولوارسل الثانى بعد صرع الاول حرم وضمن كما فى الرمى) اولكى كلب صرع ايلدكدنصكره ثانى كلبنى ارسال ايلسه وقتل ايلسه اكلى حرام اولور ورميده اولديغى كبى قيمتنى ضامن اولور (ومن سمع حسا ظنه انسانا فرماه اوارسل عليه كلبه فاذا هو صيد اكل) بركسنه حس يعنى صوت خفى استماع ايلسه وظن ايلسه كه انساندر واكا رمى ايلسه وياخود كلبنى ارسال ايلسه واول حس استماع ايلديكى صوت اولسه اكل اولنور حقيقت حال صيد اولمغله انك ظننه اعتبار يوقدر

كتاب الرهن

بوكتاب رهنك احكامى بياننده در رهن لغتده برشيئى محبوس قيلمقدر نته كيم حق سبحانه وتعالينك (كل نفس بما كسبت رهينة) قول شريفنده واقع اولمشدر رهينة اى محبوسة بومال ما كسبت من المعاصى ديمكدر ورهن مرهون معناسنه اطلاق اولنور جمعى رهانددر ورهون كلوردر رهن كتاب وسنت واجماع امتله مشروع اولمشدر اما كتاب ايله مشروع اولمسى حق سبحانه وتعالينك (وان كنتم على سفر ولم تجدوا كاتبا فرهان مقبوضة) قول شريفى واقع اولمشدر وسنت ايله مشروع اولمسى نبى عليه السلام بريهوديدن و يره سيه طعام اشترا ايدوب كندونك درعنى يعنى زرحنى رهن ويرمشدر واجماعله دخى منعقد اولمشدر رهن شريعتده مصنف ديديكى اوزره هو حبس شئ بحق يمكن استيفاؤه منه كالدين) رهن برشيئك حبسيدر برحق مقابله سنده كه اول حقك استيفاسى ممكن اوله اول حبس اولان شيئدن دين كبى زيرا دين برحقدر كه انك ايچون استيفاسى ممكن اولميه اول رهن باطل اولور قصاص وحدود بونلره رهن جائز دكلدر زيرا استيفاسى ممكن دكلدر (وينعقد بايجاب وقبول) ورهن ايجاب وقبول ايله منعقد اولور ايجاب ورهن ويرن كسنه نك رهنتك هذا المال بدين لك على ديمسيدر وشيخ الاسلام خواهرزاده ديمشدركه رهنك ركنى انجق ايجابدر زيرا عقد تبرعدر (ويتم بالقبض محوزا مفرغا مميزا) محوز ومفرغ ومميز اولديغى حالده رهن قبض ايله تمام اولور محوزا مهمله نك ضميله مجموع اديمك اولور ومحوزا ديمكله ثمرى شجر اوزرنده وزرعى ارضده رهندن احترازدر مفرغا ديمكله شجرى ميوه سز وارضى زرعسز ودارى راهنك متاعى ايچنده ايكن رهن قومقدن احترازدر مميزا ديمكله مشترك اولان شيئى رهن قومقدن احترازدر مثلا نصف عبد وياخود نصف دارى رهن قومق كبى (كذا فى شروح الهداية) فاضل زيلعى وصاحب الكافى ديمشلردركه اول ايله يعنى محوزا ايله مساعددن احترازدر ثانى ايله راهنك متاعى مشغولدن احترازدر ثالث ايله غيره متصل اولان شيئدن احترازدر مثلا ميوه نك اغاج اوزرنده رهنى كبى اما شجرى رهن اولميه (والتخلية فيه) يعنى رهن ايجاب وقبول ايله منعقد اولور محوزا ومفرغا ومميزا قبض ايله تمام اولور دخى تخليه ايله تمام اولور يعنى مانعى برزمانده دكين منع ايليه كه رهنى قبض ايلمك ممكن اوله (وفى المبيع قبض) مبيعده قبضدر وللراهن ان يرجع عنه قبل القبض) راهن ايچون قبضدن اول رهن قومقدن رجوع ايلمك واردر (فاذا قبض لزم) يعنى مرتهن رهنى قبض ايلسه راهن رجوعه قادر دكلدر (وهو مضمون بالاقل من قيمته ومن الدين) رهن هلاك اولسه رهنك قيمتندن ودينندن هر قنغيسى اقل ايسه اول اقل مضموندر الاقل اسم تفضيلدر لام ايله استعمال اولنور ومن كلمه سى تفضيليه دكلدر بيانيه در معنى بويله اولور كه رهندن ودينندن اقل قنغيسى ايسه انك ايله مضموندر امام شافعى قتنده رهن امانتدر مضمون دكلدر (فلوهلك وهما سواء صار المرتهن مستوفيا

لدینه) اکر رهن هلاک اولسه حال بوکه رهن ودین ایکیسی قیمتده برابر اولسه مرتهن دینینی استیفا ایلمش اولور
مرتهن راهندن وراهن مرتهندن برشی طلب ایلمز (وان قیمته اکثر فالزائد امانة) واکر رهنک قیمتی
دیندن اکثر ایسه زیاده سی یدمرتهنده امانتدر اکر تعدی ایدوب هلاک اولمش ایسه ضامن اولور اکر تعدیسز
هلاک اولمش ایسه مرتهنه ضامن لازم کلمز (وان کان الدین اکثر سقط منه قدر القیمة وطولب الراهن بالباقی) اکر
دین رهن قیمتندن اکثر ایسه اول دیندن رهن قیمتی مقداری ساقط اولور وباقی قلان دین ایله راهن مطالبه
اولنور (مثلا) رهنک اون درهم قیمتی اولسه واون درهم مقابله سنده رهن اولسه وهلاک اولنسه دین ساقط اولور
واکر رهنک قیمتی بش درهم اولسه واون درهم مقابله سنده رهن اولنسه بش درهمی ساقط اولوب بش درهم
مطالبه اولنور واکر رهنک اون بش درهم قیمتی اولوب اون درهم مقابله سنده رهن اولسه بش درهمی امانتدر
ضمان لازم کلمز (وتعتبر قیمته یوم قبضه) هلاک اولان رهنک قیمتی یوم قبضدن اعتبار اولنور زیرا قبض ایلدیکی
کوندن ضمانته داخل اولور اکر قیمتنده اختلاف اولنورسه قول مرتهنکدر زیرا زیاده یی منکردر وبینه مراهنه
لازمدر (ویهلک علی ملک الراهن فکفنه علیه) عبد مرهون وامهٔ مرهونه هلاک اولسه راهنک اوزرینه هلاک
اولور پس ایدی کفنی راهن اوزرینه دردر زیرا راهنک ملکیدر انجق یدمرتهنده ملکی امانتدر (وللمرتهن
ان یطالب الراهن بدینه ویحبسه به وان کان الرهن عنده) مرتهن ایچون راهندن دینینی مطالبه واردر ودین
مقابله سنده راهنی حبس ایلمک دخی واردر رهن کندو قتنده ایسه ده حبس ایدر حاصل کلام مرتهنده رهن
موجود ایکن ینه راهنی حبس ایتدرمک واردر (وله ان یحبس الرهن بعد فسخ عقده حتی یقبض دینه الا ان یبراه)
مرتهن ایچون عقد رهنی فسخ ایلدکدنصکره رهنی حبس ایلمک واردر حتی دینینی قبض ایدنجه الا مکرکه دیندن
ابرا ایلمش اوله زیرا دینی قبضدنصکره اول کمسنه مرتهنی اطلاقی صحیح اولمز ابرادنصکره دخی بویلجه در اکر قبض
وابرادن بولنمز ایسه ینه حق حبس واردر (ولیس علیه ان کان الرهن فی یده ان یمکن الراهن من بیعه للایفاء)
اکر رهن مرتهن یدنده اولسه مرتهن ایچون بوقدر که رهنی بیع ایچون راهنه مکنت ویره (مثلا) راهن اولان
کمسنه مرتهنه رهنی بکا ویروب بیع ایدوب سکا حقکی ادا ایدهیم دیسه مرتهن ویرمکه قادردر زیرا رهنک
حکمی حبس دائمدر دین قضا اولنجه (ولیس للمرتهن الانتفاع بالرهن باستخدام وسکنی ولبس ولا اجارته
ولا اعارته) مرتهن ایچون رهن ایله انتفاع ایلمک یوقدر ورهن استخدام ایله وسکنی ایله ولبس ایله واجاره یه ویرمک
وعاریت ایچون ویرمک یوقدر زیرا رهنک اقتضاسی دین استیفا اولنجه حبسدر (ویصیر بذلک متعدیا) انتفاع ایله
وباخود اجاره یی اعاره ایله متعدی اولور زیرا مالکی طرفندن مأمور ومأذون دکلدر (ولا یبطل به الرهن)
تعدی ایله رهن دخی باطل اولمز یعنی عقد رهن بوزلماز (واذا طلب المرتهن دینه امر باحضار الرهن) اکر
مرتهن دینینی طلب ایلسه کندویه رهنی احضار ایلمکله امر اولنور رهن باقیمیدر یوخسه هلاکمیدر بو معلوم
اولمق ایچون احضار لازمدر (فاذا احضره امر الراهن بتسلیم کل دینه اولا ثم المرتهن بتسلیم الرهن) اکر مرتهن
رهنی احضار ایلسه راهنه امر اولنور که جمله دینی ابتدا تسلیم ایلیه اندنصکره مرتهنه امر اولنور که رهنی
تسلیم ایلیه (وکذا لو طالبه بالدین فی غیر بلد العقد) وینه مرور ایدن مسئله کبیدر اکر مرتهن رهن عقد اولنان
بلددن غیریده دینی طلب ایدرسه (ولم یکن للرهن حمل ومؤنة) اکر رهنک حمل ومؤنتی یوغیسه مرتهنه رهنی
احضار ایله دیو امر اولنور ابتدا حمل ومؤنت اولمین رهنده جمله اماکن بقعه واحده حکمنده در (فان کان له حمل
ومؤنة فله ان یستوفی دینه بلا احضار الرهن) اکر رهنک حمل ومؤنتی وار ایسه مرتهن ایچون بلا تکلیف احضار
رهن دینینی راهندن طلب ایدوب المق واردر مرتهن اوزرینه واجب اولان تخلیه در یوخسه برمکاندن برمکانه
نقل دکلدر لکن راهن مرتهن رهنی بیع ایلمدیکنه وضایع ایلمدیکنه یمین بالله ویرر کذا فی الکافی (وکذا ان کان
الرهن وضع عند عدل ولا یکلف باحضاره) ینه حکم بویله در اکر رهن راهنک امری ایله برعادل کمسنه نک
قتنده وضع اولنسه رهنک احضاری مرتهنه تکلیف اولنمز ولا باحضار ثمن رهن باعه المرتهن بامر الراهن
حتی یقبضه) ودخی راهنک امری ایله مرتهنک بیع ایلدیکی رهنک ثمنی دخی احضار اولنمغه تکلیف اولنمز قبض
ایلمینجه (صورة) مسئله مثلا راهن مرتهنه رهنی بیع ایلمک ایچون امر ایلسه مرتهن دخی راهنک امری اوزره
رهنی بیع ایلسه لکن ثمنی هنوز قبض ایلسه احضار ثمن ایچون مرتهنه تکلیف اولنمز اکر ثمنی قبض ایلسه

احضاری ایچون تکلیف اولنور زیرا بدلکه ثمندر مبدل منهار هندر انک مقامنه قائم اولمق ایچون تکلیف
اولنور (ولا ان قضی بعض حقه بتسلیم حصته حتی یقبض الباقی) ودخی مرتهن رهن مقبوضک حصه سنی
تسلیمه تکلیف اولنمز اکر مدیون بعض حقنی قضا ایلسه باقیسنی قضا ایلمینجه (صورة) مسئله برکسنه متساوی
ایکی ثوبکه بشر یوز درهم قیمتی اولسه وبیک درهم مقابله سنده رهن وضع ایلسه راهن مدیون بشیوز درهمی
قضا ایلدکده ثوبک برینی تسلیم ایله بری دین مقابله سنده طورسون دیمکه قادر دکلدر ومرتهنه دخی برینی تسلیم ایله
دیو تکلیف اولنمز مادامکه باقی دینی تسلیم ایلمینجه (وللمرتهن ان یحفظ الرهن بنفسه وزوجته وولده وخادمه
الذی فی عیاله) مرتهن ایچون واردر که رهنی بنفسه حفظ ایلیه ودخی زوجه سی وولدی وشول خادمی که کندو
عیالنده اوله یعنی نفقه سی کندو اوزرینه اوله یعنی بونلردن غیری یه حفظنی سپارش ایلسه تعدی ایلمش اولور
غیرت معاسا کن اولمقده در بو تقدیرجه ایلق یاخود سنوی طوتلمش اجیرکه معاسا کندر آنلر دخی حفظ ایلمک
جائزدر (فان حفظه بغیرهم او اودعه ضمن کل قیمته) اکر رهنی مذکورلردن غیری کمسنه لر حفظ ایلسه لر یاخود
مرتهن اول رهنی برآخره امانت قوسه وضایع اولسه جمله سنی ضامن اولور زیرا تعدی ایلمش اولدی (وکذا
ان تعدی فیه) وینه جمیع قیمتنی ضامن اولور اکر مرتهن رهنده تعدی ایلسه (او جعل الخاتم فی خنصره) ویاخود
خاتمی صرچه پرمغنه طاقسه وهلاک اولسه جمیع قیمتنی ضامن اولور زیرا استعماله اذن یوقدر متعدی اولمش
اولور یمین ویسار برابردر (فان جعله فی اصبع غیرها فلا) اکر مرتهن خنصردن غیری پارمغنه طاقسه وهلاک اولسه
ضامن اولمز زیرا غیری پرمقلره خاتم طاقمق عادت دکلدر چونکه مرتهن غیری یه طاقمشدر مرادی حفظ اولمش
اولور اکر مرتهن خاتون اولورسه ضامن اولور زیرا خاتونلرک خنصردن غیری پرمغه خاتم طاقمق عادتلریدر اکر
برکمسنه ایکی قلج رهن وضع ایلسه مرتهن اکر ایکیسنی دخی قوشانوب ضایع ایلسه ضامن اولور اما اوچ قلج
رهن وضع ایلسه اوچنی دخی قوشانوب ضایع ایلسه ضامن اولمز زیرا اوچ قلج قوشانمق عادت دکلدر اما بعض
شجیع آدمک ایکی قلج قوشانمق عادتیدر اول اجلدن ایکیده ضامن اولور (وعلیه مؤنة حفظه) رهنک مؤنتنه
حفظی مرتهن اوزرینه در اکر رهنک قیمتی دیندن اکثر ایسه ده (ورده الی یده) وینه رهنک یدمرتهنه
ردینک مؤنتی دخی مرتهن اوزرینه در مثلا رهن اولان عبد ایمش فرار ایلدکده اخذ اولنوب یدمرتهنه تسلیم
ایلدکلرنده آنک جعلی مرتهن اوزرینه در (او رد اجرته) ویاخود رهنک اجرتنی رد ایلمک مرتهن اوزرینه لازمدر
مثلا رهن اولان یا عبد ویاخود جاریه اولوب کوزی اغریسه ویاخود برمرض حادث اولسه بونلرک مداواتنک
اجرتی مرتهن اوزرینه دردر زیرا امساک وحفظ مرتهن اوزرینه واجبدر مؤنتی دخی آنک اوزرینه در (کاجرة
بیت حفظه وحافظه) نه کیم حفظ اولنان بیتک اجرتی وحافظک اجرتی کبی زیرا بونلرک اجرتی دخی مرتهن
اوزرینه در (اما جعل الابق والمداواة والفداء من الجنایة فینقسم علی المضمون والامانة) اما قاچقون قولک
جعلی وامراضه معالجه ومداواتی جرح اجرتی وجنایتدن فدا مثلا رهن اولان قول ایمش برجنایت ایلمش
آنک ایچون ویریلان فدا مضمون وامانت اوزرینه منقسمدر مثلا اون ایکی بیک اقچه قیمتی اولان عبد بش بیک
اقچه یه رهن قویلوب اول عبد جنایت ایشلیوب بیک اقچه فدا ویرسه لر بشیوز اقچه سی مرتهنه وبشیوزی راهنه
لازم کلور زیرا عبدک اون بیک اقچه قیمتنک بش بیک اقچه سی مضمون وبش بیک اقچه سی امانتدر (ومؤنة تبقیته
واصلاحه علی الراهن کالنفقة والکسوة واجرة الراعی واجرة ظئر ولد الرهن) رهنک بقا واصلاحنک مؤنتی
راهن اوزرینه در نفقه وکسوه وچوبانک اجرتی ورهنک ولدینک دایه سنک اجرتی کبی زیرا بومثللر بقاسنک مؤنتی
ایچوندر (وسقی البستان وتلقیح نخله وجذاذه والقیام بمصالحه) ودخی بستانی صوارمق کبی وخرما اغاجنی تلقیح کبی
عرب بستانده ارکک خرمانی دیشی خرما اوزرینه القا ایلمک کبی واغاجدن خرمانی دوشرمک کبی واول بستانک
مصالحنه قیام کبی مثلا دیوارلرینی اصلاح کبی وخارجدن بتن اوتلری کیدرمک کبی بومقوله مؤنت راهن
اوزرینه در کرک رهنده فضله اولسون کرک اولمسون برابردر زیرا عین راهنک ملکنده باقیدر کذلک منافعی دخی
راهنک مملوکیدر (واما اداه احدهما مما وجب علی صاحبه بلا امر فهو متبرع) راهن ومرتهندن بریسی یعنی
قنغیسی صاحبنک اوزرینه واجب اولان شیئی بلا امر ادا ایلسه اول ایلدیکی شی تبرعدر (وبامر القاضی یرجع به)
اما قاضینک امری ایله ادا ایلسه ویردیکی شی ایله صاحبنک اوزرینه رجوع ایدر زیرا قاضینک ولایت عامه سی

واردر که صاحبی امر ایلمشدر (وعن الامام لا یرجع ایضا ان کان صاحبه حاضرا) امام اعظم حضرتلری
بیورمشلردر که بلا امر ویردیکی کبی رجوع ایدهمز اگر صاحبی حاضر اولورسه اما ابو یوسف ایکی وجهده دخی
صاحبی اوزرینه رجوع ایدر دیو بیورمشلردر

(باب ما یجوز ارتهانه والرهن به وما لا یجوز) بو باب شول شیئک

بیانندهدر که اول شیئک ارتهانی وانکله رهن جائز اولور ودخی ارتهانی وانکله رهن جائز اولمز (لا یصح رهن
المشاع) مشاع اولان شیئک رهن اولمسی صحیح دکلدر (وان مما لا یحتمل القسمة) قسمته احتمالی اولمیان شیئدن
ایسهده ینه مشاع اولان شیئک رهنی صحیح دکلدر اما هبهده جائزدر زیرا هبهنک حکمی ملکدر ملک ایسه
اشتراکی قبول ایدر (او من الشریک) شریکنه دخی رهن اولورسه صحیح دکلدر زیرا مشاعده ثبوت ید متصور
دکلدر اگر شریکنه رهن جائز اولسه برکون رهن طریقیله امساک ایدوب وبرکون ملک طریقیله امساک ایلمک
لازم اولوردی بو ایسه جائز دکلدر (ولو طرأ فسد) اگر ارتهاندن صکره شیوع طاری اولسه عقد رهن فاسد اولور
ابو حنیفه وامام محمد قتنده (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنک قتنده عقد رهن فاسد اولمز
(ولا رهن الثمر علی الشجر دون الشجر ولا الزرع فی الارض بدونها) میوهنک شجر اوزرنده اولوب شجرسز رهن
اولمسی صحیح دکلدر وارضده زرعک ارضسز رهن اولمسی صحیح دکلدر (ولا الشجر والارض مشغولین بالثمر
والزرع) زرع ومیوه ایله مشغول ارض وشجرلک دخی رهنی صحیح دکلدر مثلا انجق شجر وارض رهن قونلوب ثمر
وزرعی رهن اولنمیه بو مقوله شیء رهن اولمق صحیح دکلدر زیرا چونکه مرهون اولان شیء مرهون اولمیان شیئه
متصل اولسه جائز دکلدر زیرا ذکر اولنان مرهون اولان مشغولک یالکز قبضی ممکن دکلدر (ولو رهن الشجر
بمواضعها والدار بما فیها جاز) اگر شجر مواضعی ایله ویاخود داری ایچندهاولان شیئله رهن اولنسه جائزدر شول
شیکه رهن اولنمیه اکا مرهون اولان شیئک مجاورتی رهنک صحتنی منع ایلمز اما شجر اوزرنده میوه اولسه رهنه
داخل اولور اتصالی ایچون تابعدر (ولا یجوز رهن الحر والمدبر وام الولد والمکاتب) حرک ومدبرک وام ولدک
ومکاتبک رهنی جائز دکلدر حرده مالیت یوقدر وسائرینک خود بیعی جائز دکلدر (ولا بالامانات) امانات اولان
شیلرک رهنی دخی جائز دکلدر ودیعت امانتدر وشول ثوبکه روزکار کوتوروب برآخرک اوینه وارسه اولدخی
امانتدر ودیعت دکلدر ودیعت خاصهدر که قصدا حفظ ایچون ویریله امانت ایسه عامهدر هر شیئه شاملدر
(ولا بالدرک) درک ایله دخی رهن جائز دکلدر رهن بالدرکک تفسیرینک (صورة) مسئلهسی بودر که برکسنه برآخره
برشیء بیع ایدوب وثمنی قبض ایلسه وبیع ایلدیکی شیئی دخی تسلیم ایلسه لکن مشتری مبیعک مستحق
اولمسندن خوف ایدوب ویردیکی اقچهیی بایعدن رهن ایچون السه باطلدر واول مبیع مشتری قتنده امانتدر
هلاک اولورسه ضمان لازم کلمز (ولا بعین مضمون بغیره کالمبیع فی ید البائع) ودخی شول شیئک رهنی جائز
دکلدر که غیری ایله مضمون اوله ید بایعده اولان مبیع کبی زیرا رهن حقیقة وحکما دین مقابلهسندهدر ید بایعده
اولان مبیع ایسه حقیقة وحکما دین دکلدر چونکه هلاک اولسه ثمن ساقط اولور زیرا بایعک حقیدر وضمان
یوقدر وفقها بوکا عین مضمونه بغیرها تسمیه ایدرلر اما عین مضمونه بعینها هلاک اولدقده مثلی ویاخود قیمتی ایله
مضمونهدر مغصوب وبدل خلع وبدل صلح عن دم العمد کبی بونلره رهن صحیح دکلدر (ولا بالکفالة بالنفس
ولا بالقصاص فی النفس ومادونها) کفالت بالنفس ایله دخی رهن جائز دکلدر ودخی قصاص فی النفس ایله
وقصاصکه نفسدن غیری اوله انکله دخی رهن جائز دکلدر (مثلا) برکسنه برکسنهیه کفیل بالنفس اولسهده
اول کفالتنه رهن ویرسه صحیح وجائز دکلدر وبرکسنهنک اوزرینه قصاص فی النفس ودخی نفسدن غیری قصاص
واجب اولسه بو قصاص مقابلهسنده رهن قومق جائز دکلدر زیرا استیفاسی ممکن دکلدر اما خطأ جنایت واقع
اولسه ارش مقابلهسنده رهن قومق جائزدر زیرا استیفای ارش رهندن ممکندر (ولا بالشفعة) شفعه ایچون
دخی جائز دکلدر مثلا برکسنه اوینی آخره بیع ایلدکده برکسنه شفیع اولوب شفعهسنه قضاء قاضی لاحق
اولدقدنصکره بایع ویاخود مشتری شفیع اولان کسنهیه اوی بزه تسلیم ایلدیو رهن ویرسه جائز دکلدر بو صورتده
دین یوقدر که مقابلهسنده رهن قونیله (ولا باجرة النائحة والمغنیة) اغلایجی ومغنیه اجرتی مقابلهسنده رهن
جائز دکلدر اگر رهن قونلوب ضایع اولسه مضمون دکلدر زیرا رهن واجب اولمیان شیء مقابلهسنده قونلمشدر

حتی قبیل الرهن قاضییه وارسه قاضی اجرت ویرمک ایچون حکم ایلمز (ولا بالعبد الجانی او المدیون) یعنی
جانی عبد جنایت ایلمش قول ایچون ویاخود عبد مدیون ایچون رهن جائز دکلدر (ولا یجوز للمسلم رهن الخمر
ولا ارتهانها من مسلم او ذمی) مسلم ایچون خمری رهن قومق ورهن المق مسلمدن ویاخود ذمیدن جائز دکلدر زیرا
مسلم حقنده ایفا واستیفا متعذردر عدم مالیتی ایچون (ولا یضمن له مرتهنها ولو ذمیا) مسلم ایچون ضامن اولمز
اگر اول خمرک مرتهنی ذمی ایسهده (صورة) مسئله بودر که برمسلم برذمییه خمر رهن قوسه ذمیدن اول خمری
غصب ایلسهلر ذمی اول خمری ضامن اولمز زیرا مسلم حقنده مال متقوم دکلدر (ویضمنها هو لو ارتهنها من ذمی)
مسلم اول خمری ضامن اولور اگر ذمیدن ارتهان ایلمش ایسه زیرا انلر حقنده مال متقومدر (ویصح بالدین
ولو موعودا بان رهن لیقرضه کذا) ودین مقابلهسنده دخی رهن صحیح اولور اگر اول دین موعود ایسهده یعنی
راهن مرتهنه برشیء رهن قویه واولدخی اکا بو قدر یعنی بیک اقچه قرض ویرهیم دیو وعد ایلیه واول وعد ایلدیکی
دین مقابلهسنده رهن قومق جائزدر (فلو هلک فی ید المرتهن لزمه دفع ما وعد ان مثل قیمته او اقل) اگر دین
موعود مقابلهسنده وضع اولنان رهن ید مرتهنده هلاک اولسه لازم اولور که وعد ایلدیکی شیئی راهنه دفع ایلیه
اگر موعود اولان الف رهنک قیمتی مثلی ایسه ویاخود ده اقل ایسه وعد ایلدیکی شیئی ویرر (وبرأس مال السلم
وثمن الصرف وبالمسلم فیه) سلمک رأس مالی مقابلی رهن صحیح اولور وثمن صرف ومسلم فیه مقابلهسنده دخی رهن
صحیح اولور (فان هلک فی مجلس العقد فقد استوفاه حکما) اگر رهن مجلس عقدده هلاک اولسه مرتهن دیننی حکما
استیفا ایلمشدر زیرا حکما قبض متحقق اولمغله سلم وصرف صحیح اولور (وان افترقا قبل النقد والهلاک بطل العقد) اگر
رأس مال سلمی وثمن صرفی نقد وهلاک ایلمزدن اول افتراق ایلسهلر عقد باطل اولور زیرا حقیقة وحکما قبض فوت
اولمشدر (والرهن بالمسلم فیه رهن ببدله اذا فسخ) چونکه عقد سلم فسخ اولنسه مسلم فیه مقابلهسنده اولان رهن رأس
مالی بدلی رهن اولور (وهلاکه بعد الفسخ هلاک بالاصل) بعد الفسخ رهنک هلاکی اصلی ایله هلاکدر یعنی مسلم
فیه ایله هلاکدر اگرچه غیری شیء مقابلهسنده محبوس ایسهده ینه اصلی ایله هلاکدر (ویصح بالاعیان المضمونة
بنفسها ای بالمثل او القیمة کالمغصوب والمهر وبدل الخلع وبدل الصلح عن دم عمد) بنفسها یعنی مثل وقیمت ایله اولان
اعیان مغصوب ومهر وبدل خلع ودم عمددن بدل صلح کبی شیلردر مثلا مغصوب اولان شیء قائم ایسه ویریلور
وقائم دکل ایسه قیمتی ویریلور وسائری دخی بانفسها اعیان مضمونهدر فقها اعیانی اوچ قسم ایلمشلردر برقسمی
اصلا عین غیر مضمونهدر امانات کبی زیرا ضمان هالک اولان شیئک مثلی رد ایلمکدر اگر مثلیاتدن ایسه اگر قیمی
ایسه قیمتنی رد ایلمکدر امانت ایسه بلا تعدی هلاک اولسه مقابلهسنده برشیئی لازم کلمز اگر تعدی اولمش ایسه
امانت اولمز مغصوبه اولور وایکنجی قسمی بنفسها عین مضمونهدر مغصوب کبی واوچنجی قسمی عین مضمونه
دکلدر بلکه مضمونه سببیله در ید بایعده اولان مبیع کبی زیرا هلاک اولسه مثلی ویاخود قیمتی برفرد ضامن اولمز
انجق مشتری ذمتنده ثمنی ساقط اولور (وبدل الصلح عن انکار وان اقر المدعی بعدم الدین) انکاردن بدل صلح
مقابلهسنده رهن صحیح اولور اگر مدعی عدم دینه اقرار ایدرسهده (صورت) مسئله برکسنه آخردن بیک درهم
ادعا ایلسه مدعی علیه دخی انکاردن بشیوز درهم اوزرینه صلح ایدوب بشیوز درهمه مساوی برثوب رهن
وضع ایلسه ورهن مرتهن یاننده هلاک اولسه بعده بنم سنده الاجق حقم یوقدر دیو اقرار ایلسه مرتهن راهنه
بشیوز درهمی ضامن اولور ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنک قتنده ضمان لازم کلمز (ولو رهن الاب لدینه
عبد طفله جاز) اگر بابا کندو کوچک اوغلنک عبدنی کندو دینی ایچون رهن ویرسه جائزدر زیرا ایداع ایلمکه
مالکدر رهن ویرمک خود صبی حقنده اولیدر زیرا هلاک اولسه مضمونا هلاک اولور (وکذا الوصی) وصینک
دخی حکمی بابانک حکمی کبیدر (فان هلک لزمهما مثل ما سقط به من دینهما) اگر رهن وضع اولنان عبد هلاک
اولسه اگر بابا وضع ایلدیسه بابایه واگر وصی وضع ایلدیسه وصییه ایکیسنک دیننده رهن ایله ساقط اولان
شیدهمثلی لازم کلور (مثلا) دین بیک درهم اولسه عبدک بهاسی ایکی بیک درهم اولسه بیک درهمی ضامن
اولورلر زیادهسنی ضامن اولمزلر زیادهسی مرتهن قتنده امانتدر نهایهده ثمرطاشیدن نقلدر که اگر رهن دیندن
زیاده ایسه بابا دین مقداریی ضامن اولور وصی عبدک قیمتی مقداریی ضامن اولور زیرا بابا ایچون مال صبی ایله
انتفاع واردر اما وصی ایچون انتفاع یوقدر وینه ذخیرهدن نقل ایدر که بابا ایله وصی زیادهء عدم ضماننده واقع

اولان حکم برابردر زیرا مرتهن قتنده امانتدر وایکیسی ایچون خود ولادیت ایداع وارد در برابرلك دخی محققدر
(ولو رهنه الاب من نفسه او من ابن آخر صغیر له او من عبد له تاجر لا دین علیه صح) اکر بابا کوچك اوغلنك
عبدنی کندویه اولان دینی ایچون رهن وضع ایلسه ویاخود بابانك ذکر اولنان طفلنك عبدنی بر آخر اوغلنه اولان
دینی ایچون رهن وضع ایلسه ویاخود بابانك بر تاجر عبدینکه مدیون دکلدر اکا اولان دینی ایچون اول طفلك
عبدنی رهن قوسه صحیحدر (بخلاف الوصی) بوذکر اولنان مسائلده وصی بابانك خلافیدر یعنی وصی بونلری
اتسه جائز دکلدر (وان استدان الوصی للیتیم فی کسوته او طعامه ورهن به متاعه صح) اکر وصی دین ایله یتیم ایچون
کسوه وطعام اشترا ایلسه واول استدانه مقابله سنده یتیمك متاعنی رهن وضع ایلسه صحیح اولور (ولیس للطفل
اذا بلغ نقض الرهن فی شیء من ذلك ما لم یقض الدین) طفل ایچون بالغ اولدقده رهنی برشیئده نقض ایلمك یوقدر
مادامکه دینی قضا ایلمیه (ولو رهن شیئا بثمن عبد فظهر حرا او بثمن خل فظهر خمرا او بثمن ذکیة فظهرت میتة
فالرهن مضمون) اکر برکمسنه بر عبد اشترا ایدوب ثمنی مقابله سنده برشیئی رهن وضع ایلسه واول عبد حر
اولدیغی ظاهر اولسه ویاخود سرکه اشترا ایدوب برشیئی وضع ایلسه اول خل خمر اولدیغی حالده ظاهر اولسه
ویاخود بوغازلنمش قیون ویاخود اوکوز اشترا ایدوب برشیئی رهن وضع ایلسه ومیته ایدوکی ظاهر اولسه پس
ایمدی رهن مضموندر مرتهن رهنی ضامن اولور (وجاز رهن الذهب والفضة وکل مکیل وموزون) ذهب
وفضه نك رهنی وهر مکیل وموزون اولان شیئك رهنی جائزدر زیرا بونلردن استیفا ممکندر (فان رهنت بجنسها
فهلا کها بمثلها من الدین ولا عبرة للجودة) بو مذکورات جنسنه رهن وضع اولنسه پس ایمدی انلرك هلاکی
دیندن مثلی ایله در ایلوکنه وقیمتنه اعتبار یوقدر امام اعظم قتنده اموال ربویه نك جنسیله مقابله ده جودیه
قیمت یوقدر وزن اعتباری ایلدکلدر (وعندهما هلاکها بقیمتها ان خالفت وزنها فتضمن بخلاف الجنس وتجعل
رهنا مکان الهالك) امامین قتنده بو مذکوراتك هلاکی قیمتی ایله در اکر رهنك وزنی دینك وزننه مخالف اولسه
مرتهن خلاف جنسیله ضامن اولور وضامن اولدیغی شیء هالکك مکاننه رهن قلنور بو مسئله نك بیانی بودرکه
برکمسنه آخر کمسنه یه اون درهم دین مقابله سنده اون درهم برکموش بلازك رهن قوسه وبلازك هلاك اولسه اول
جمیع دین اولان اون درهم بلاخلاف ساقط اولور اکر بلازك ردی یعنی عیاری الچق اولمغله سکز درهم قیمتی اولسه
وهلاك اولسه ابو حنیفه قولی اوزره جمیع دین ساقط اولور وسائرلری قتنده مرتهن بلازکك قیمتنی خلاف جنسیله
ضامن اولور مبسوطده برکمسنه اون درهم قیمتی اولان برکموش بلازکی اون درهم دینی مقابله سنده رهن وضع
ایلسه بو مسئله اوچ وجه اوزرینه دربلازکك قیمتی وزننه مماثل اوله ویاخود قیمتی وزنندن اقل اولوب سکز درهمه
مماثل اوله ویاخود قیمتی وزنندن زیاده اولوب اون ایکی درهمه مماثل اوله مثلا اکر بلازك هلاك اولسه ویاخود
منکسر اولسه اکر قیمتی وزنی مثللی ایسه مرتهنك حقی ساقط اولور زیرا وزن وقیمتده دینه وفادار در بو تقدیرجه
مرتهن هلاکی ایله کمال حقنی استیفا ایلمش اولور اکر منکسر اولسه ابو حنیفه وابو یوسف قولی اوزره مرتهن قیمتنی
ضامن اولور دیلرسه جنسندن ودیلرسه خلاف جنسندن ضامن اولور زیرا خلاف جنسندن اولیجق ربا
خوفندن امین اولور وضامن اولدیغی شیء وقت کاتبه انك قتنده رهن اولور وقت کلدکده حقنی قضا ایلر ومکسور
اولان کندینك مملوکیدر زیرا ضامن اولمشدر (ومن شری علی ان یعطی بالثمن رهنا بعینه او کفیلا بعینه صح
استحسانا) شول کمسنه که برعبدی مشتری به شول شرطله بیع ایلسه که اول عبدك ثمنی مقابله سنده بعینه فلان
شیئی رهن ایلیه یاخود بعینه فلان کمسنه یی کفیل ویره بو بیع استحسانا صحیح اولور اما قیاس صحیح اولمق ایدی
زیرا بو بر شرطدرکه عقد بیعی مقتضی دکلدر وبو بیعده عاقدیندن بری ایچون منفعت وارد ربو مثللی ایسه مفسد
بیعدر وبر دخی صفقه ایچنده بر صفقه دخی بولنور بو مقوله دن ایسه نهی اولنمشدر اما استحسانا صحیح اولمسی
بو بر شرطدرکه عقد بیعه ملایمدر زیرا رهن استیثاق ایچوندر وکفالت دخی استیثاق ایچوندر زیرا استیثاق
عقده ملایمدر واستیثاق تمسك الحق وتحکیم ایلمك معناسنه در (فان امتنع عن اعطائه لا یجبر) اکر مشتری رهن
اعطادن امتناع ایدرسه مشتری به البته رهن ویر دیو جبر اولنمز (وللبائع فسخ البیع الا ان دفع الثمن حالا او قیمة
الرهن رهنا) بائع ایچون اول بیعی فسخ ایلمك وارد ریعنی فسخنه قادردر مکرکه مشتری حالا ثمنی دفع ایلیه ویاخود
مشروط اولان رهنك قیمتنی رهن قویه زیرا رهن مشروطدن حاصل اولان مقصود قیمتی ایله دخی حاصل اولور

(ومن شری شیئا وقال لبائعه امسك هذا حتی اعطیك الثمن فهو رهن وعند ابی یوسف ودیعة) اکر برکمسنه
برشیئی بیع ایلسه ومشتری بائعه ثمنی سکا اعطا ایدنجه شو شیئی طوت دیسه اول طوت دیو وبردیکی شیء بائعك
یاننده رهندر اما ابو یوسف قتنده ودیعه در (ولو رهن عبدین بالف فلیس له اخذ هما بقضاء حصته کالبیع)
برکمسنه بیك درهم مقابله سنده ایکی عبد رهن وضع ایلسه راهن ایچون یوقدرکه برینك حصه سنی قضا ایلمکله
عبدك برینی اخذ ایلیه بیع کبی (مثلا) برکمسنه ایکی عبدی صفقهٔ واحده ایله بیك درهمه بیع ایلسه بعده
بشیوز درهمی ادا ایلدکدن صکره برینك حصه سیدر دیو عبدلك برینی المغه قادر دکلدر (ولو رهن عینا عند
رجلین صح وکلها رهن لکل منهما والمضمون علی کل حصة دینه) برکمسنه ایکی رجل قتنده دینلری مقابله سنده
بر عین رهن وضع ایلسه صحیحدر وعینك کلیسی ایکیسندن هر برینك دینی ایچون رهندر یوخسه نصفی بری
ایچون ونصفی دخی آخر ایچون دکلدر زیرا شیوع یوقدر اکر رهن هلاك اولسه هر برینك دیننك حصه سی اوزرینه
مضموندر (فان تهایئا فی حفظها فکل فی نوبته کالعدل فی حق الآخر) اکر اول عینك حفظنده تهایئی یعنی
نوبت ایدرلرسه هر بری کندو نوبتنده آخره حقنده عدل کبیدر یعنی رجل عادل کبیدر (فان قضی دین
احدهما فکلها رهن عند الآخر) اکر ایکیسندن برینك دینی قضا ایلسه عینك کلیسی دائن آخرك قتنده
رهندر زیرا عینك کلیسی اجزاء دینك هر جزئی ایچون محبوسدر مادامکه دیندن برشیء باقیدر استرداد رهن
ممکن دکلدر (ولو رهن اثنان من واحد صح وله ان یمسکه حتی یستوفی جمیع حقه منهما) ایکی کمسنه برکمسنه یه
رهن وضع ایلسه صحیحدر واول واحد ایچون واردرکه اول رهنی امساك ایلیه ایکیسندن جمیع حقنی استیفا
ایدنجه (ولو ادعی کل من اثنین ان هذا رهن هذا الشیء منه وقبضه وبرهنا علیه بطل برهانهما) صاحب الدرر
والغرر بو مسئله مستقلا بر مسئله در بو قاره مسئله یه تعلق یوقدر دیمشدر تحت اللفظ معناسی مثلا راهنیندن
هر بری ادعا ایلسه که ان هذا تحقیقا شو کمسنه رهن هذا الشیء منه شو شیئی شوکا رهن وبردی دیو دخی قبض
ایلدی وبو ایکیسی دخی مسئلة لا دعوی ایلسه وادعا ایلدکلری شیئی اوزرینه برهان اقامت ایلسه لر ایکیسنك
دخی برهانی باطلدر (صورت) مسئله برکمسنه نك یدنده برعبدی اولوب ایکی کمسنه نك هر بری ذی الیداولان
کمسنه یه دیسه لرکه شو عبدی سن بکا بیك درهم مقابله سنده رهن ویردك وبن دخی قبض ایلدم وایکیسی دخی
بینه اقامت ایلسه لر برهانلری باطلدر زیرا عبدك کلیسی وقت واحدده هم اکا وهم آخره ادعا ایدنه رهن اولمق
مستحیلدر (ولو بعد موت الراهن قبلا ویحکم بکون الرهن مع کل نصفه رهنا بحقه) اکر ادعا ایدنلر راهنك
موتندن صکره دعوی ایدوب بینه اقامت ایلسه ایکیسنك دخی بینه سی قبول اولنور وحکم اولنورکه رهنك نصفی
برینك حقی مقابله سنده رهن اولمشدر جوازی استحسانادر یوخسه قیاس ادکلدر

(باب الرهن یوضع علی ید عدل)

بو باب شول رهنك بیاننده درکه ید عدله وضع اولنه بو محلده رهن معناسی نکره اولوب یوضع نکره نك صفتی اوله
لقدامر علی اللئیم یسبنی طریقه سی اوزره ویاخود الرهن معرف باللام اولمغله یوضع حال اوله (ولو اتفقا علی وضع
الرهن عند عدل صح ویتم بقبض العدل) اکر راهن ومرتهن بر عدل قتنده رهنی وضع ایلمك اوزره اتفاق
ایلسه لر صحیح اولور وعدلك قبضی ایله عقد رهن تمام اولور (ولیس لاحدهما اخذه منه بلا رضی الآخر) راهن
ومرتهندن بریسی ایچون یوقدرکه آخرك رضاسی یوغیکن رهنی عدلدن اخذ ایلیه یعنی برینك خبری ورضاسی
یوغیکن عدلدن رهنی اخذ ایلمکه قادر دکلدر زیرا شرعده بو کامه اغ یوقدر (ویضمن بدفعه الی احدهما)
اکر عدل رهنی راهن ومرتهندن برینه ویرسه ضامن اولور زیرا راهنك مودعیدر عین حقنده ومرتهنك
مودعیدر مالیت حقنده بونلرك هر بریسی آخره اجنبیدر مودع اولان اجنبی یه ویرمکله ضامن اولور (وهلاکه
فی یده علی المرتهن) رهنك هلاکی مرتهن اوزرینه درزیرا ید عدل مالیت حقنده ید مرتهندر (فان وکل
الراهن العدل او المرتهن او غیرهما ببیعه عند حلول الدین صح) اکر راهن دینك وقتی حلول ایلدکده رهنی بیعه
عدلی ویاخود مرتهنی ویاخود بو ایکیسندن غیریی وکیل ایلسه صحیح اولور زیرا رهن کندی مالیدر مراد
ایلدیکی کمسنه یی وکیل ایلمك جائزدر (فان شرط فی عقد الرهن لا ینعزل بالعزل ولا بموت الراهن والمرتهن
ولا ببیعه بغیبة ورثته) اکر وکالت عقد رهنده شرط قلنسه وکیل وکالتدن عزلیله معزول اولمز وراهن ومرتهنك

موتيله دخى وكالتدن معزول اولمز وكيل ايچون واردركه رهن راهنك ورثه سنك غيبتنده بيعى حياتنده بيع ايلديكى كبى زيرا حياتنده اولدقده راهنك حاضر اولمسى لازم دكل ايدى موتندنصكره دخى ورثه حاضر اولمق لازم دكلدر (وتبطل بموت الوكيل) وكالت وكيلك موتيله باطل اولور وارثلرى بزوكالت ايدرز ديمكه قادر دكللردر (ولو وكله بالبيع مطلقا ملك بيعه بالنقد والنسيئة فلو نهاه بعده عن بيعه نسيئة لا يعتبر نهيه) اكر راهن اولان كمسنه رهنى بيع ايلمك ايچون عدلى مطلقا وكيل ايلسه يعنى مجرد بيع ايله ديسه اما نقدو نسيئه ذكر ايلمسه وكيل اولان كمسنه اول رهنى نقد ايله ويره سيه بيع ايلمكه مالك اولور اكر عقد رهندنصكره راهن وكيلنى نسيئة بيع ايلمكدن نهى ايدرسه ده نهى معتبر دكلدر يعنى نهينه اعتبار اولنمز (ولا يبيع الراهن ولا المرتهن الرهن بلا رضى الآخر) راهن ومرتهن رهنى آخرك رضاسز بيعه قادر دكلدرزيرا رهنده ايكيسنك دخى حقى واردر اولا راهنك ملكيدر رضاسى لازمدر ومرتهن دخى ماليت جهتندن راهندن احقدر بوتقديرجه رضاسز بيعه قادر دكللردر (فان حل الاجل والراهن غائب اجبر الوكيل على بيعه كما يجبر الوكيل بالخصومة عليها عند غيبة موكله) اكر اجل حلول ايلسه حال بوكه راهن غائب اولسه اول رهنى بيعه وكيل اولان كمسنه اجبار اولنور خصومته وكيل اولان كمسنه موكلى غائب ايكن خصومته جبر اولنديغى كبى (وكذا يجبر لو شرطت بعد عقد الرهن فى الاصح) وبنه وكيله رهنى بيع ايچون جبر اولنورا كرعقد رهندنصكره وكالت شرط اولنمش ايسه ده اصح روايتده (فان باعه العدل فثمنه مقامه فهلاكه كهلاكه) اكر عدل رهنى بيع ايلسه پس ايدى اول رهنك ثمنى رهنك مقامنه قائم اولور يعنى اول ثمن رهن واول ثمنك هلاكى رهنك هلاكى كبيدر ثمنه ومقامه وهلاكده اولان ضمان رهنه راجعدر وهلاكده اولان ضمير ثمنه راجعدر (فان اوفاه المرتهن فاستحق الرهن وكان هالكا فللمستحق ان يضمن الراهن) اكر عدل رهنك ثمنندن مرتهنه دينى ويروب وفا ايلسه ورهن مستحق چقسه اول رهن مشترى يدنده هالك اولمش اولور مستحق راهنه رهنك قيمتنى تضمين ايتديرر (ويصح البيع والقبض) عدلك بيعى ومشترينك عدلدن قبضى صحيح اولور (او العدل) مستحق اولان كمسنه عدله رهنك قيمتنى تضمين ايتديرر او العدل قولى يضمن الراهن قولنه معطوفدر (ثم العدل ان شاء ضمن الراهن) اندنصكره عدل ديلرسه راهنه تضمين ايتديره (ويصحان) حال بوكه عدلك رهنى بيع ومرتهنك ثمنى قبضى صحيح اولور (او المرتهن ثمنه وهو له) عدل ديلرسه مرتهنه رهنك ثمنى تضمين ايتديررو اول تضمين ايتديرديكى ثمن عدل ايچوندرزيرا كندوسى ادا ايلمش ايدى (ويبطل القبض فيرجع المرتهن على الراهن بدينه) مرتهنك ثمنى قبض ايلمسى باطل اولور ومرتهن كندونك دينى ايچون راهن اوزرينه رجوع ايدر (وان كان الرهن قائما اخذه المستحق) اكر رهن قائم ايسه يعنى حاضر ايسه مستحق اولان كمسنه رهنى اخذ ايدرزيرا كندو مالنى بولمشدر (ورجع المشترى على العدل بثمنه) مشترى دخى ويرديكى ثمن ايچون عدله رجوع ايدر (ثم هو على الراهن به) اندنصكره عدل ثمن ايچون راهن اوزرينه رجوع ايدر (وصح القبض) وقتاكه عدل راهن اوزرينه رجوع ايلسه مرتهنك ثمنى قبض ايلمسى صحيح اولور (او على المرتهن ثم المرتهن على الراهن بدينه) اندنصكره عدل مرتهن اوزرينه رجوع ايدر وقتاكه عقد منتقض اولسه ثمن باطل اولور حال بوكه مرتهن ثمنى قبض ايلدى وقتاكه ثمن باطل اولسه ضرورة قبض دخى منتقض اولور اندنصكره مرتهن دخى دينى ايچون راهن اوزرينه رجوع ايدر زيرا وقتاكه عدل مرتهن اوزرينه رجوع ايلسه وقبض منتقض اولسه مرتهنك حقى دينه عودت ايدر (وان لم يكن التوكيل مشروطا فى الرهن) بوقاروده ذكر اولنان مسائل اكر توكيل عقد رهنده اولديغى تقديرجه ايدى اما اكر عقد رهنده توكيل مشروط اولمامش ايسه (يرجع العدل على الراهن فقط) عدل انجق راهن اوزرينه رجوع ايدر مرتهن اوزرينه رجوع ايدهمز زيرا عقد رهندنصكره اولان توكيل حق مرتهنه تعلق ايلمز (قبض المرتهن ثمنه او لم يقبض) اكر مرتهن رهنك ثمنى كرك قبض ايلسون كرك قبض ايلمسون عدل راهن اوزرينه رجوع ايدر عدم قبضك صورة مسئله سى مثلا عدل راهنك امريله رهنى بيع ايلسه ويد عدلده بلا تعدى ثمنى ضايع اولسه صكره رهون اولان شى مستحق چيقسه اول اجلدن عدل راهن اوزرينه رجوع ايدر (وان هلك الرهن عند المرتهن ثم استحق فللمستحق ان يضمن الراهن قيمته) واكر رهن مرتهن قتنده هلاك اولسه اندنصكره مستحق چيقسه مستحق ايچون واردركه ديلرسه اول رهنك قيمتنى راهنه تضمين ايتديرر (ويصير المرتهن مستوفيا بدينه) رهن هلاك

اولمغله مرتهن دينى استيفا ايلمش اولور (وان يضمن المرتهن) مستحق ديلرسه مرتهنه تضمين ايتديرر زيرا مستحقك حقنى قبض ايله متعدى اولمش اولور (ويرجع المرتهن بها او بدينه على الراهن) مرتهن دخى راهن اوزرينه تضمين ايلديكى رهنك قيمتى ايله رجوع ايدر وياخود دينى ايله رجوع ايدر اما قيمت ايله رجوعى راهن جهتندن تسليم ايله مغرور اولمسيدر اما دين ايله رجوع تضمين ايلمكله قبضى منتقض اولوب حكمى كما كان عودت ايلمسيدر

باب التصرف فى الرهن وجنايته والجناية عليه

بو باب نفس رهنده تصرفك ورهنك جنايتى ورهنك اوزرينه اولان جنايتك احكامى بيانندهدر (بيع الراهن الرهن موقوف على اجازة المرتهن او قضاء دينه) راهنك رهنى بيع ايلمسى مرتهنك اجازتنه موقوفدر وياخود دينى قضايه موقوفدر (فان اجاز صار ثمنه رهنا مكانه) اكر مرتهن رهنى بيع ايچون راهنه اجازت ويررسه اول رهنك ثمنى رهنك مكاننه رهن اولور (وان لم يجز وفسخ لا ينفسخ فى الاصح) اكر مرتهن رهنه اجازت ويرمسه وبيعى فسخ ايلسه اصح روايتده بيع فسخ اولنمز نهايت موقوف اولور مرتهنك رهنى بطلاندن صيانت ايچوندر (فان شاء المشترى صبر الى ان يفك الرهن او رفع الامر الى القاضى ليفسخه) مشترى ديلرسه راهن رهنى فك ايدنجه صبر ايدر وياخود امرى يعنى واقع اولان عقد بيعى قاضى يه دفع ايدركه بيعى فسخ ايليه زيرا فسخ ايچون قاضينك ولايتى واردر يوخسه مشترى كندى فسخه قادر دكلدر شول عبد كبيدركه بيع منعقد اولدقدنصكره قبل القبض فرار ايلسه مشترى ديلرسه بولنجه صبر ايدر ديلرسه قاضى يه واروب بيعى فسخ ايدر (وصح عتق الراهن الرهن وتدبيره واستيلاده) راهنك رهنى اعتاق ايلمسى ومدبر واستيلاد ايلمسى صحيحدر زيرا عتق محلنه يعنى ملكنه مضاف اولديغى حالده اهلندن صدور ايلمشدر مرتهنك عدم اذنى ايچون راهنك تصرفى لغو اولمز وقتاكه اعتاق سببيله ملك رقبه زائل اولسه مرتهنك دخى ملك يدى زائل اولور كانشاء ملك رقبه ملك يددن اقويدر چونكه اعلا واقوى زائل اولنجق ادنى خود بطريق الاولى زائل اولور (فان كان موسرا طولب بدينه ان حالا) اكر راهن موسر ايسه رهن باطل اولديغى اجلدن دينى طلب اولنورا كر دينى حالا ايسه (واخذت قيمة الرهن فجعلت رهنا مكانه لو مؤجلا) رهنك قيمتى اخذ اولنوب رهنك مكاننه رهن قلنور حلول وقتنه دكين اكر دين مؤجل ايسه (وان كان معسرا سعى المعتق فى الاقل من قيمته ومن الدين ورجع به على سيده) اكر راهن معتق ومعسر ايسه يعنى فقير ايسه عبد معتق مرتهن ايچون سعى ايدر رهنده اكر دين اون درهم اولسه ورهنك قيمتى دخى اون درهم اولسه مرتهن كامل دينى استيفا ايلمش اولورو اكر رهنك قيمتى اون بش درهم اولوب دين اون درهم اولسه بنه مرتهن اون درهمى اخذ ايلمش اولور مستسعى معير ايچون اون درهمى ضامن اولور تمام قيمتنى ضامن اولمز زيرا امرنه موافقت ايدوب متعدى اولمشدر واكر رهنك قيمتى اون درهم اولسه دين اون بش درهم اولسه مرتهن اون درهمى اخذ ايدوب باقى دين راهن اوزرينه قالور ومستسعى معيره دينه دن ايفا ايلديكى اون درهمدر انى ضامن اولور كذا فى صدر الشريعة (والمدبر وام الولد فى كل الدين بلا رجوع) مدبر وام ولد كلى دين ايچون سعى ايدرلر بعده موسر حالنده سيدى اوزرلرينه رجوع ايلمزلر معتق بونلرك خلافى ايدى زيرا بونلرك كسبى سيدلك ماليدر اول اجلدن رجوعه قادر دكللردر (واتلافه كاعتاقه موسرا) راهنك رهنى اتلاف ايلمسى موسرا اعتاق ايلمسى كبيدر راهندن دين مطالبه اولنور حالا ايسه مؤجلا ايسه قيمتى اخذ اولنوب رهنك مكاننه رهن وضع اولنور اكر اول قيمت رهنك قائم مقامى اولور ايسه (وان اتلفه اجنبى ضمنه المرتهن قيمته وكانت رهنا مكانه) اكر رهنى اجنبى اتلاف ايلسه مرتهن اجنبى يه رهنك قيمتنى تضمين ايتديررو اول قيمت رهنك مكاننه رهن اولور (ولو اعار المرتهن الرهن من راهنه خرج من ضمانه) اكر مرتهن رهنى راهنه عاريت ويرسه مرتهنك ضماندن چقار زيرا ضمان قبض اعتباريله در صاحبنه رد ايله منتقض اولوب ضمان مرتفع اولدى (وبرجوعه يعود ضمانه) راهنك عاريتدن رجوعى ايله ضمان رهن عودت ايدر (وله الرجوع متى شاء) هر نه زمان استرسه مرتهن ايچون عاريتدن رجوع ايلمك واردر زيرا عقد رهن باقيدر نهايت عاريت حالنده ضمانك حكمى يوقدر (ولو اعاره احدهما باذن الآخر من اجنبى خرج من ضمانه ايضا فلو هلك فى يده هلك مجانا) راهن وياخود مرتهن بر بريلنك اذنى ايله اجنبى يه رهنى عاريت ويرسه مرور ايدن مسئله كبى مضمون اولمقدن چقار اكر رهن مستعيرك يدنده هلاك اولسه مجانا هلاك اولور زيرا عاريتدر عاريت ايسه مضمون دكلدر (ولكل منهما ان يرده رهنا) راهن ومرتهن ايچون رهن

مستعاری کما کان رهن ایچون رد ایلمك واردر زیرا عقد رهنیت باقی اولمغله عقد جدیده احتیاج یوقدر
(فان مات الراهن قبل رده فالمرتهن احق به من سائر الغرماء) اکر راهن رهن مستعاری مرتهنه رد ایلمزدن مقدم
فوت اولسه سائر غرمادن مرتهن احقدر زیرا حکم رهن ید مرتهنده ثابتدر اکر راهن فوت اولمغله رهنی مرتهن
اخذ ایلسه قبض عودت ایدر پس ایدی بو تقدیرجه مرتهن رهنه احق اولور اجاره وبیع وهبه بونك خلافیدر
بونلر کرا اولنسانلرده اکر راهن ثانیا رهن ویرمزدن مقدم فوت اولسه مرتهن غرمانك بری اولور (ولو استعار
المرتهن الرهن من راهنه او استعمله باذنه فهلك حال استعماله سقط ضمانه عنه) اکر مرتهن رهنی راهندن
استعاره ایلسه ویاخود راهنك اذنی ایله رهنی استعمال ایلسه وحال استعمالنده رهن هلاك اولسه مرتهندن
ضمان ساقط اولور زیرا ید عاریت ثابتدر عاریت ایسه رهنه مخالفدر اول اجلدن ضمان مرتفع اولور (وان هلك
قبل استعماله او بعده فلا) اکر رهن ید مرتهنده استعمالندن اول ویاخود صکره هلاك اولمسی ایله ید عاریت
مرتفع اولوب ید رهن عودت ایلمشدر بو تقدیرجه ضمان لازم کلور (وصح استعارة شیء لیرهن) رهن
قومق ایچون برشیء استعاره ایلمك صحیحدر (فان اطلق) اکر معیر ایچون وغقدار ایچون وکیمك قتنده رهن
قویاجغنی تعیین ایلیوب اطلاق ایلسه (رهنه بما شاء عند من شاء) مستعیر اولان اول استعاره ایلدیکی شیئی
مراد ایلدیکی شیء مقابلهسنده ومراد ایلدیکی آدمه رهن ویرر زیرا اطلاق واجب الاعتباردر خصوص عاریتده
وعاریتده جهالت نزاعه مفضی دکلدر (وان قید بقدر او جنس او مرتهن او بلد تقید به) اکر معیر مقدارنی
ویاخود جنسنی ویاخود مرتهنی ویاخود بلدی تقیید ایلدیکی شیئله مقید اولور مثلا بیك درهمه رهن وضع
ایله دیسه زیاده ونقصانه رهن قومق جائز اولمز وفلان جنسه رهن ایله دیسه آخر جنسه رهن ایلسه جائز دکلدر
وفلان کمسنهیه رهن ایله دیسه آخر کمسنهیه رهن ایلمك جائز دکلدر وبروسهده رهن وضع ایله دیسه ادرنهده وضع
ایلمك جائز دکلدر (فان خالف فان شاء المعیر ضمن المستعیر ویتم الرهن بینه وبین مرتهنه) اکر مستعیر معیره
بعد التقیید مخالفت ایلسه معیر دیلرسه مستعیره تضمین ایتدیرر وعقد رهن مستعیر وراهن ومرتهن بیننده تمام
اولور زیرا مستعیر ضمان ایله اول شیئه مالك اولور بو تقدیرجه ظاهر اولورکه کندو ملکنی رهن قومش اولدی
(او المرتهن ویرجع المرتهن بما ضمنه وبدینه علی المستعیر) ویاخود معیر مرتهنه تضمین ایتدیرر ومرتهن دخی
تضمین ایلدیکی شیء ایله ویاخود دینی ایله مستعیر اوزرینه رجوع ایدر (وان وافق وهلك عند مرتهنه صار
مستوفیا دینه) اکر معیرك قدر وجنس ومرتهن وبلدهده تقیید ایلدیکی اوزره موافق اولورسه ومرتهن قتنده
اول رهن هلاك اولسه مرتهن دینی استیفا ایلمش اولور (او قدر قیمة الرهن لو اقل من الدین) ویاخود رهنك قیمتنی
استیفا ایلمش اولور اکر دین رهندن اقل ایسه (وطالب راهنه بباقیه) مرتهن باقی دین ایله راهنی مطالبه ایدر
(ووجب للمعیر علی المستعیر مثل الدین او قدر القیمة) دینك مثلی ویاخود رهنك قیمتی مقداری معیر ایچون
مستعیر اوزرینه واجبدر حاصل کلام اکر دین وکرك فدا ایلسون ساقط اولور اکر دین عبدك قیمتنه مساوی ویاخود
اقل ایسه اکر دیندن اکثر ایسه زیادهسی ساقط اولمز (ولو هلك عند المستعیر قبل الرهن او بعد فکه لا یضمن وان کان
قد استعمله من قبل) اکر رهن مستعیر قتنده قبل الرهن هلاك اولسه ویاخود فك رهن ایلدکدن صکره هلاك
اولسه ضامن اولمز اکر رهن قومزدن اول استعمال اولنسه (ولو اراد المعیر افتکاك الرهن بقضاء دین المرتهن من
عنده فله ذلك ویرجع بما ادی علی الراهن) اکر معیر مرتهنك دینی کندو قتندن قضا ایله فك رهن ایلمك مراد ایلسه
معیر ایچون بو فعلی اشلمك واردر ومرتهن تسلیم رهن ایلمکده تردده قادر دکلدر تسلیم ایدر ومعیر ادا ایلدیکی شیئله
راهن اوزرینه رجوع ایدر آخرك دینی قضا ایله متبرع اولمز زیرا بونده کندو ملکنی تخلیص واردر معیرك اداسی
راهنك اداسی کبی اولمش اولور (ولو قال المستعیر هلك فی یدی قبل الرهن او بعد الفکاك وادعی المعیر هلاکه عند
المرتهن فالقول للمستعیر) اکر مستعیر دیسه که رهن بنم الده قبل الرهن هلاك اولدی ویاخود انفکاکدن صکره
هلاك اولدی دیسه ومعیر دخی رهن مرتهن قتنده هلاك اولدی دیو ادعا ایلسه قول مستعیرك یمینی ایله
(ولو اختلفا فی قدر ما امره بالرهن به فللمعیر) اکر معیر ایله مستعیر رهنه قومق ایچون امر ایلدیکی شیئك مقدارنده
اختلاف ایلسهلر قول معیرکدر زیرا اصل انکارده قول معیرك ایدی وصفی دخی انکارده قول معیرکدر
(وجنایة الراهن علی الرهن مضمونة) راهنك رهن اوزرینه جنایتی مضمونهدر مثلا دین بیك درهم اولسه

ورهنك

ورهنك قیمتی ایکی بیك درهم اولسه وراهنك جنایتی ایله رهنك قیمتندن بیك درهم ناقص اولسه مرتهن قتنده
رهن هلاك اولسه انجق نصف دین ساقط اولور (وکذا جنایة المرتهن فیسقط من دینه بقدرها) مرتهنك رهن
اوزرینه جنایتی مضمونهدر بو تقدیرجه جنایتی مقداری مرتهنك دینندن ساقط اولور زیرا غیرك ملکنی
اتلاف ایلمشدر امدی اتلاف ایلدیکی مقدارنی ضامن اولور (وجنایة الرهن علیهما) رهنك جنایتی راهن
ومرتهن اوزرینهدر مثلا رهن بارکیر اولسه وبرشیئی باصسه که خطاءدیت لازم کلسه مناصفه طریقی اوزره
راهن ومرتهنه واجب اولور (وعلی مالهما هدر) راهن ومرتهنك مالی اوزرینه اولان جنایتی هدردر ابو حنیفه
قتنده (خلافا لهما فی المرتهن) امامین ایچون مرتهن حقنده خلاف واردر انلرك قتنده مرتهنك مالنده جنایتی
هدر دکلدر (ولو رهن عبدا یساوی الفا بالف مؤجل فصارت قیمته مائة فقتله رجل وغرم مائة وحل الاجل
یقبض المرتهن المائة قضاء عن حقه ولا یرجع علی راهنه بشیء) برکمسنه بیك درهمه مساوی برعبدی بیك درهم
مؤجل مقابلهسنده رهن قویسه وسعرك انتقاصندن عبدك قیمتی یوز درهم اولسه وبرکمسنه عبد مذکوری قتل
ایدوب یوز درهمی غرامت چکسه واول مؤجل اولان الفك وقتی حلول ایلسه مرتهن یوز درهمی حقنی قضا
ایچون قبض ایدر وراهن اوزرینه برشیئله رجوع ایلمز یعنی طقوز یوز درهم ایچون رجوع ایلمز (وان باعه بالمائة
بامر راهنه رجع علیه بالباقی) اکر مرتهن رهنی یوز درهمه راهنك امری ایله بیع ایلسه یوز درهم حقنی قضا
ایچون قبض ایدر باقیسی که طقوز یوز درهمدر راهن اوزرینه رجوع ایدر زیرا راهنك اذنی ایله بیع ایلمك رهنی رد
ایدوب راهن بنفسه بیع ایلمش کبی اولدی بو تقدیرجه رهن باطل اولوب دین باقی قالدی (وان قتله عبد یعدل
مائة فدفع به افتکه الراهن بکل الدین) اکر بیك درهمه مساوی اولان عبدی یوز درهمه معدل برعبدی
قتل ایلسه ومقتول مقابلهسنده قاتل اولان عبدی ویرسه راهن کل دینی مقابلهسنده افتکاك ایدر افتکاکك
معناسی رهنی ید مرتهندن اخراج وتخلیص ایلمکدر کذا فی المغرب (وعند محمد ان شاء دفعه الی المرتهن
وان شاء افتکه بالدین) امام محمد قتنده دیلرسه راهن مدفوع اولان عبدی دینی مقابلهسنده مرتهنه ویرر غیری شیء
ویرمز دیلرسه عبد جانی بی رهندن خلاص ایدوب دینی ادا ایدر (وان جنی الرهن خطأ فداه المرتهن ولا یرجع)
اکر عبد مرهون خطاء جنایت ایلسه وعبد جانی ایچون مرتهن فدا ایلسه یعنی جنایتی سببیله عبد اوزرینه
لازم کلانی اعطا ایلسه مرتهن فدا ایلدیکی شیئدن برشیئله راهن اوزرینه رجوع ایدهمز زیرا ضمان جنایت
مرتهن اوزرینهدر مرتهنك عبد جانی ایچون فداسی رهنی اصلاح ایچوندر ودین کما کان راهن اوزرینهدر
عبد دخی کما کان رهندر (فان ابی) اکر مرتهن فدادن ابا ایلسه (دفعه الراهن او فداه) وراهن عبد جانی بی
ولی جنایته دفع ایلسه ویاخود فدا ایلسه (وسقط الدین) دین ساقط اولور کرك راهن عبد جانی بی ویرسون وکرك
رهنك قیمتندن ودیتندن اقلده یعنی اکر رهنك قیمتی اقل ایسه رهنك قیمتنی سعی ایدر اکر دین اقل ایسه دینی سعی
ایدر وعبد سعی ایدوب مرتهنه ویردیکی شیء ایله سیدی اوزرینه رجوع ایدر بو حالنده زیرا سیدك اضطراری
حالنده دینی قضا ایلمشدر (ولو مات الراهن باع وصیه الرهن وقضی الدین) اکر راهن فوت اولسه وصیسی
رهنی بیع ایدوب دینی قضا ایدر زیرا وصی قائممقامیدر (فان لم یکن له وصی نصب القاضی له وصیا وامره ببذلك)
اکر راهنك وصیسی یوغیسه قاضی انك ایچون بروصی نصب ایدر ووصیه بیع ایچون امر ایدر (فصل) بو فصل
رهنك تغییری وزیادهسی وبونلردن غیری شول مسائل متفرقه بیانندهدر اواخر کتبده ذکر اولنور (رهن عصیرا
قیمته عشرة بعشرة فتخمر ثم تخلل وهو یساویها فهو رهن بها) برکمسنه عصیری یعنی اوزوم صقوب شیرهسیکه
قیمتی اون درهمدر اون درهم مقابلهسنده رهن قودی بعده اول عصیر خمر اولدی آندن صکره سرکه اولدی حال
بو که قیمتی عشرهیه مساوی اولسه ینه عشره مقابلهسنده رهندر قیاس بو ایدیکه رهن باطل اوله زیرا عصیر خمر
اولدی مال متقوم اولمقدن چقدی اما باطل اولمسی تخلل ایلمك احتمالی ایله در وتخلل دخی ایلدی کما کان رهن
اولمق اوزره باقی قالدی (وان رهنت شاة قیمتها عشرة بعشرة فماتت فدبغ جلدها وهو یساوی درهما فهو رهن به)
قیمتی اون درهم ایدر بر قیون اون درهم مقابلهسنده رهن قونسه وقیون اولسه وجلدی دباغت اولنسه
واول جلد بر درهمه مساوی اولسه او جلد بر درهم مقابلهسنده رهندر (ونماء الرهن کولده ولبنه وصوفه
وثمره للراهن) رهنك نماسی ولدی وسودی وصوفی ومیوهسی کبی اولان شیئلر راهن ایچوندر زیرا کندو ملکنده

متولد اولمشدر (ویکون رهنا مع الاصل فان هلك هلك بلاشیء) واول رهندن نما اولان اشیادن هر قنغیسی
اولورسه اصلی ایله معا رهندر اکر هلاك اولسه بلاشیء هلاك اولور زیرا نما مقصودا تحت عقدده داخل دکلدر
(وان بقی وهلك الاصل یفتك بحصته من الدین یقسم الدین علی قیمة الاصل یوم القبض وقیمة النماء یوم الافتكاك
فما اصاب الاصل سقط وما اصاب النماء افتك به) اکر نما باقی قالوب اصل هلاك اولسه اصلك حصه سیله نما اولان
شیء رهندن اخراج اولنور دین یوم قبضده اصلك قیمتی اوزرینه ویوم فكاكده نمانك قیمتی اوزرینه تقسیم اولنور
وشول شیکه اصله اصابت ایلدی ساقط اولدی وشول شیکه نمایه اصابت ایلدی اول شیئله نما رهندن اخراج
اولنور (صورت) مسئله بودرکه برکسنه آخرکسنه یه بیك درهمه مساوی بر ولد کتوردی پس امدی دین جاریه
اوزرینه وولد اوزرینه نصفین حسابی اوزره تقسیم اولنور وبر محلده دخی (صورت) مسئله بو یوزدن بیان
اولنورکه برکسنه یوز اللی درهمه مساوی بر جاریه یی بیك درهم مقابله سنده رهن ایلدی وجاریه بشیوز
درهمه مساوی بر ولد کتوردی اندنصکره جاریه هلاك اولدی ولد باقی قالدی دیندن یوز درهمی ساقط اولدی
زیرا اصلك حصه سیدر وولد راهنه تسلیم اولنوب مرتهن راهندن اللی درهمی استیفا ایدر زیرا حصه ولددر
بو حساب ثلث وثلثان حسابی اوزره در (وتصح الزیادة فی الرهن ولا تصح فی الدین فلا یکون الرهن رهنا بها)
رهنده زیاده صحیح اولور اما دینده زیاده صحیح اولمز واول رهن رهن اولمز زیاده مقابله سنده (مثلا) برکسنه اون
درهمه مساوی بر ثوبی اون درهم مقابله سنده رهن ویروب بعده بر ثوب دخی کتوروب بودخی اولکی ایله رهن
اولسون دیسه صحیحه در (اما) ابتدادن بشیوز درهم استقراض ایدوب رهن وضع ایلسه وصکره دیسه که بشیوز
دخی قرض ویر ده همز بیك درهم استقراض مقابله سنده رهن اولسون دیسه صحیح دکلدر ابو حنیفه ومحمد قتلرنده
(خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر (وان رهن عبدا یعدل الفا بالف فدفع مکانه عبدا یعدلها
فالاول رهن حتی یرده الی راهنه والمرتهن امین فی الثانی حتی یجعله مکان الاول برد الاول) برکسنه بیك درهمه
معادل بر عبدی بیك درهم مقابله سنده رهن ایلسه وبعده عبد اولك مکانته بیك درهمه معادل بر عبد دفع
ایلسه اولکی عبدی الوب یرینه بیك درهمه معادل بر عبدی اولکینك یرینه رهن دیو ویرسه پس امدی اولکی
عبد راهنه رد اولنجه یه دك رهندر ومرتهن عبد ثانیده امیندر شول زمانه دکین که عبد ثانی یی اولکی یرینه رهن
ایده بر زیرا ایکیسیده کندوده اولمغله ثانی امانت اولمش اولور اما اولکیسنی راهنه تسلیم ایلدکده رهن ثانی
اولمش اولور (ولو ابرأ المرتهن الراهن من الدین او وهبه منه فهلك الرهن هلك بلاشیء) اکر مرتهن راهنی دینندن
ابرا ایلسه وراهن دخی ابرایی قبول ایلسه ورهن مرتهن یدنده هلاك اولسه بلاشیء هلاك اولور استحسانا ویاخود
مرتهن راهنه دینی هبه ایلسه زیرا رهنده اعتبار مجرد قبض ایله دکلدر بلکه دین ایله در زیرا رهنك ضمانی
ضمان استیفادر بو ایسه بلادین متحقق اولمز ابرا ایله ایسه دین باقی قالمدی وشول حکمك ثبوتیکه ذات ووصفین
اولان علت ایله اوله وصفك برینك زوالی ایله آخر دخی زائل اولور معلومدرکه اکر رهنی مراد ایلسه وقبض ایلمسه
ضمان ساقط اولور اکر دین باقی ایسه ده زیرا وصفك بری زائل اولمشدرکه اول قبضدر وینه ضمان ساقط اولور ودینده
ابرا ایله اکر قبض باقی ایسه ده وصفك بریکه دین ایدی زائل اولدی (ولو قبض دینه او بعضه منه او من غیره
او شری به عینا او صالح عنه علی شیء او احتال به علی آخر ثم هلك الرهن قبل رده هلك بالدین ویرد ما قبض الی من
قبض منه وتبطل الحوالة) اکر مرتهن دینی قبض ایلسه ویاخود دیندن بعضیسن راهندن قبض ایلسه ویاخود
راهندن غیریدن قبض ایلسه ویاخود اول دین ایله بر عینی اشترا ایلسه ویاخود دیندن بر شیء اوزرینه مصالحه
ایلسه ویاخود آخر اوزرینه اول دینی حواله ایلسه اندنصکره رهنی راهنه رد ایلمزدن مقدم رهن هلاك اولسه
دین ایله هلاك اولور ومرتهن قبض ایلدیکی شیئی شول کسنه دنکه قبض ایلمشدر اکا رد ایدر وحواله دخی باطل
اولور ابرا ایله استیفا بیننده فرق بودرکه ابرا ایله دین اصلا ساقط اولور اما استیفا ایله دین مقدم اولمز بلکه هر بریسی
ایچون آخر اوزرینه دین ثابت اولور انجق طلبی ساقط اولور عدم فائده ایچون وحواله دخی اسقاط ایلمز نهایت
محتال علیهك ذمتی محیلك مقامنه قائم اولور بو اجلدندرکه محتال علیه مفلسا فوت اولسه محیلك ذمتنه عودت
ایدر (وکذا لو تصادقا علی عدم الدین ثم هلك هلك بالدین) راهن ومرتهن عدم دین اوزرینه تصادق ایلسه لر صکره
رهن هلاك اولسه بو قاروده مرد ایدن مسئله کبی دین ایله هلاك اولور

کتاب الجنایات

بو کتاب جنایاتك احکامی بیاننده در جنایات جمع جنایه در فقهاء انلی فعلی محرمه تخصیص ایلمشلردر شرعا
وبونك تفصیلی بودرکه جانبیدن صادر اولان فعلی برکسنه نك نفسی اوزرینه ویاخود اطلاقنه ویاخود مالنه
ویاخود عرضنه واقع اولمقدر شویله که اول ضررلی فعل مالی اوزرینه واقع اولورسه اکا غصب تسمیه ایلمشلردر
وشول که اول ضررلی فعل عرض اوزرینه واقع اولورسه اکر بالمشافهه اولورسه اکا قدح واهانت دیرلر
اکر بالمشافهه دکل ایسه اکا غیبت دیرلر علی کلا التقدیرین اکر حکم شرعی یه متضمن اولورسه حدوددن اولور
تفصیلی کتاب حدودده مرورا ایتمشدر شول شیکه بینه وبین الله در اول فعلدن بحث ایلمك فقه دن خارجدر اول
فعل ضررکه نفس اوزرینه واقع اولسه اکا قتل تسمیه ایلدیلر وقتل دخی بش نوعدر بری عمددر وبری شبه عمددر
وبری خطادر وبری دخی خطا مجراسنه جاریدر وبری دخی سبب قتلدر انشاء الله تعالی عنقریب تفصیلی کلور
واول فعل ضررکه اطلاق اوزرینه واقع اولورا اکا جنایه فیمادون النفس دیو تسمیه ایلمشلردر (القتل اما عمد
وهو ان یقصد ضربه بما یفرق الاجزاء من سلاح او محدد من حجر او خشب او لیطة او حرقه بنار) قتل یا عمدادر عمدا
ایسه اجزائی مفرق اولان شیئله اول نفسی ضربه قصد ایلمکدر اول مفرق اجزا اولان شیء سلاحدن اوله ویاخود
محدد اوله حجردن ویاخود خشبدن اوله ویاخود لیطه دن اوله ویاخود نار ایله حرق اوله لیطه کسر لام ایله قامشك
قشریدر زیرا عمد قصددر وقصد ایسه فعل قلبدر بوکا ایسه دلیل استعمال التدر قتلدر بو تقدیرجه متعمد اولمش
اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما بما یقتل غالبا) امامین قتنده ایسه غالبا قتل ایده جك شیئله ضربه قصد ایلمکدر
حتی اکر حجر کبیر ایله ویاخود خشب کبیر ایله ضرب ایلسه ابو حنیفه قتنده عمد اولمز اما امامین قتنده عمددر
(وموجبه الاثم) قتلك موجبی آخرتده اثمدر حق سبحانه وتعالینك قول شریفنده (ومن یقتل مؤمنا متعمدا
فجزاؤه جهنم خالدا فیها) واقع اولمشدر ونبی علیه السلامك (سباب المؤمن فسق وقتاله کفر) بیورمشلردر
وحدیث آخرده (لزوال الدنیا اهون علی الله من قتل امرء مسلم) وینه نبی السلام خطبهء عرفاتده (الا ان دماءکم
ونفوسکم محرمة علیکم کحرمة یومی هذا وشهری هذا فی مقامی هذا) بیورمشلردر (والقصاص) ودنیاده قصاصدر
زیرا حق سبحانه وتعالی (کتب علیکم القصاص فی القتلی) بیورمشلردر ونبی علیه السلام (العمد قود) ای
موجبه تحقیقا حق سبحانه وتعالی قتل خطاده دیت بیورمشدرکه (من قتل مؤمنا خطأ فتحریر رقبة مؤمنة
ودیة مسلمة الی اهله) قول شریفی دلیل قطعیدر زیرا قصاص قتل نهایة عقوبتدر بو عقوبت ایسه جنایتك
تناهی سنده در وتناهی جنایت ایسه عمد ایله در خطاده شبه عمد واردر (عینا) یعنی متعیناد یمکدر شافعی
قتنده غیر متعین بلکه ولیسی قصاص ایله اخذ دیتده مخیردر (الا ان یعفی) الا مکرکه عفو اولنه یعنی ولی قصاص
عفو ایلیه ویاخود بر شیئله مصالحه ایلیه (ولا کفارة فیه) عمدده کفارت یوقدر کرکه عمدا قتل ایدوب قصاص
واجب اولسون وکرك قصاص واجب اولمسون بابا اوغلی عمدا قتل ایلسه ویاخود برکسنه دار حربده مسلمان
اولوب دار اسلامه هجرت ایلیوب بو مقوله آدمی قتل ایلسه کفارت اولمز کذا فی النهایة (واما شبه عمد وهو
ضربه قصدا بغیر ما ذکر) ویاخود قتل شبه اوله وبو شبه عمد شول ضربدرکه قصدا اوله اما عمدده ذکر اولنان
شیئك غیریسی ایله اوله مثلا عمدده سلاح اوله ومحدد ایله اوله دیمشیدی شبه عمدده محدد اولمیه حجر وعصا کبی
وهر شیئکه اجزائی تفریق ایلمیه اول شیء غیر محدوددر وبزم قتمزده شول شیئکه غالبا قتل ایدر انکله قتل عمدادر
وشول شیئکه غالبا قتل ایلمز اول شیئله قتل عمدك غیریدر وبو نوعه شبه عمد تسمیه سی آنك ایچوندر بونده قصد
فعل واردر بوخسه قصد قتل یوقدر نفس فعل اعتباریله عمد اولور قتل اعتباریله خطا اولور بو محلده آلت قتل
اولمغله عدم قصدینه دلیلدر بو تقدیرجه خطاء تسیر العمد اولمش اولور (وموجبه الاثم والکفارة) شبه عمد قتلك
موجبی آثمدر شرعا محرم اولان شیئه قصد ایلدیکی ایچون ودخی کفارتدر زیرا من وجه خطادر آلتنه نظر ایله
بو تقدیرجه حق سبحانه وتعالینك (ومن قتل مؤمنا خطاء) قول شریفنك تحتنه داخل اولمش اولور وصاحب
نهایه وصاحب ایضاح دیمشلردرکه اصحابمزك کتابنده بولمشدر ابو حنیفه قولی اوزره شبه عمدده کفارت یوقدر
زیرا بو آثم کامل ومتناهیدر تناهیسی سببندن شرع شریف کفارتی منع ایتمشدر (والدیة المغلظة علی العاقلة
لا القود) شبه عمدده قاتلك اوزرینه دیت مغلظه واردر قود یوقدر (وهو فیما دون النفس عمد) شبه عمد نفسدن

غیریده یعنی اطرافده عمددر مثلا برکسنه الت غیرجارحه ایله برعضوی جرح ایلسه یعنی اتلاف ایلسه قصاص
واجبدر مادون النفسده شبه عمد یوقدر (واما خطا) اما عمد قولنه ویاخود اما شبه عمد قولنه معطوفدر یعنی قتلی
برقاچ نوع ایلمش ایدی برنوعی دخی خطاء اولان قتلدر (وهو فی القصد بان یرمی شخصا ظانه صیدا او حربیا فاذا
هو آدمی معصوم) خطاء دخی ایکی قسمدر برقسمی قصدده در مثلا برشخصه اوق ویاخود غیری شیء رمی ایلیه که
اول شخصی صید ظن ایلمش اوله ویاخود حربی ظن ایدوب اول ظن ایلدیکی حربی معصوم الدم آدم اوله رمی ایدن
کسنه نك خطاسی فعل ومیده دکلدر انجق خطا قصدنده در (او فی الفعل بان یرمی غرضا فیصیب آدمیا)
ویاخود خطا فعلده اوله مثلا برنشان دیکوب اکا اتمغله آدمه اصابت ایلیه بونده خطا فعلده در که غرض ضمیله
هدف یعنی نشان معناسنه در (واما ما اجری مجری الخطأ کنائم انقلب علی آخر فقتله وموجبهما الکفارة والدیة
علی العاقلة) ویاخود خطا مجراسنه جاری اوله شول نائم که آخر اوزرینه منقلب اولوب قتل ایلمك کبی وخطاء
قتلك وخطا مجراسنه جاری اولان قتلك موجبلری کفارتدر وعاقله سی اوزرلرینه دیتدر (واما قتل بسبب
وهو نحو ان یحفر بئرا او یضع حجرا فی غیر ملکه بلا اذن فیهلك به انسان) ویاخود بسبب قتلدر وسبب قتل اولدر که
برکسنه کندینك ملکندن غیریده مالکینك اذنسز قیو حفر ایلسه ویاخود حجر وضع ایلسه واول حفر ویاخود
حجر وضع سبیله انسان هلاك اولسه بومقوله یه بسبب قتل دیمشلردر (وموجبه الدیة علی العاقلة) بسبب
قتلك موجبی عاقله سی اوزرینه دیتدر زیرا تلفه سبب اولمشدر ومتعدیدر (لا الکفارة) کفارت یوقدر زیرا بونده
حقیقة قتل معدومدر لکن ضمان حقنده خطایه الحاق اولندی وغیری حقنده اصل اوزرینه باقی قالدی
(وکلها توجب حرمان الارث الا هذا) انواع قتلك کلیسی حرمان ارثی موجبدر الا بسبب قتل ارثك حرمانی
ایجاب ایلمز

باب ما یوجب القصاص وما لا یوجب

بو باب قصاصی ایجاب ایدر وقصاصی ایجاب ایلمز قتلك احکامی بیاننده در (یجب القصاص بقتل من هو
محقون الدم علی التأبید عمدا) قصاص واجب اولور شول کسنه نك عمدا قتلی سبیله که اول کسنه تأبیدا محقون
الدم اوله محقون محفوظ معناسنه در مثلا ابدی قانی محفوظ اولان کسنه یی عمدا قتل ایلین کسنه یه قصاص
واجب اولور (فیقتل الحر بالحر والعبد بالعبد) قاتل حر مقابله سنده وعبد مقابله سنده قتل اولنور شافعی قتنده
حر عبد مقابله سنده قتل اولنمز (والمسلم بالذمی) مسلم دخی ذمی مقابله سنده قتل اولنور شافعی قتنده قتل اولنمز
(ولا یقتلان بمستأمن بل المستأمن بمثله) مسلم وذمی مستأمن مقابله سنده قتل اولنمزلر زیرا مستأمن علی
التأبید محقون الدم دکلدر بلکه مستأمن مثلی مقابله سنده قتل اولنور زیرا اینلرنده مساوات واردر (والذکر
بالانثی والعاقل بالمجنون والبالغ بغیره والصحیح بغیره وکامل الاطراف بناقصها) ذکر انثی مقابله سنده وعاقل
مجنون مقابله سنده وبالغ غیربالغ مقابله سنده وصحیح غیرصحیح مقابله سنده وکامل الاطراف ناقص الاطراف
مقابله سنده قتل اولنور (والفرع باصله لا الاصل بفرعه) فرع اصل مقابله سنده قتل اولنور نه قدر عالی ایسه ده
یعنی اوغل بابا ایچون قتل اولنور اصل فرع مقابله سنده قتل اولنمز یعنی بابا اوغلی مقابله سنده قتل اولنمز هر
نه قدر عالی اولورسه زیرا نبی علیه السلامك (لا یقاد الوالد بولده) قول شریفی واقع اولمشدر (بل یجب الدیة فی مال
القاتل ثلاثة سنین) بلکه مال قاتلدن دیت واجب اولور اوچ سنه ده یعنی اول دیتی اوچ سنه ده ادا ایدر اما
شافعی قتنده فی الحال ادا ایدر (ولا السید بعبده ومدبره ومکاتبه وعبد ولده وعبد بعضه له) سید عبدی
مقابله سنده ودخی مدبری ومکاتبی مقابله سنده قتل اولنمز وولدینك عبدی مقابله سنده دخی قتل اولنمز وشول
عبد مقابله سنده دخی قتل اولنمز که اول عبدك بعضیسی کندینك وبعضی آخرك اوله زیرا بعضده متجزی اولماز
(وان ورث قصاصا علی ابیه سقط) برکسنه باباسی اوزرینه قصاصه وارث اولسه قصاص ساقط اولور مثلا
بابا اوغلنك اناسنی ویاخود قرنداشنی قتل ایلسه بابا قصاص اولنمزدن مقدم خاتون فوت اولسه بابادن قصاص
ساقط اولور زیرا اوغلی وارث اولمشدر (ولا قصاص علی شریك الاب او المولی او المخطی او الصبی او المجنون وکل
من لا یجب القصاص بقتله) بابا اوغلی قتل ایلدکده برکسنه قتلده کندویه شریك اولسه اول شریك اوزرینه
قصاص یوقدر ومولی عبدی قتلده شریك اولان کسنه نك اوزرینه دخی قصاص یوقدر ومخطینك شریکی اوزرینه

دخی قصاص یوقدر وصبینك شریکی اوزرینه دخی قصاص یوقدر ومجنونك شریکی اوزرینه دخی قصاص
یوقدر وقتلی ایله قصاص واجب اولمیان کسنه لرك جمله سنه شریك اولنلره دخی قصاص یوقدر (وان قتل عبد
الرهن لا یقتص حتی یحضر الراهن والمرتهن) اکر رهن قونیلان عبد قتل اولنسه قاتلی قصاص اولنمز راهن
ومرتهن حاضر اولمینجه زیرا مرتهنك ملکی دکلدر که قصاص تولی ایلیه واکر راهن یالکز تولی ایلسه مرتهنك
حقی باطل اولمق لازم کلوردی پس ایکیسی حق مرتهن رضاسیله ساقط اولمق ایچون اجتماعلری شرط قلندی
(وان قتل مکاتب عن وفاء وله وارث مع سیده فلا قصاص) اکر عبد مکاتب عن وفاء قتل اولنسه حال بوکه
اول مکاتبك سیدی ایله وارثی اولسه قاتلی ایچون قصاص یوقدر زیرا صحابۂ کرین رضوان الله علیهم اجمعین اول
مکاتبك موتی حر امیدر یوخسه عبد امیدر اختلاف ایلمشلردر حضرت علی وابن مسعود رضی الله عنهما قولی
اوزره اکر حرا قتل اولنمش ایسه قصاص وارث ایچوندر وزید بن ثابت رضی الله عنهك قولی اوزره اکر عبدا
قتل اولنمش ایسه قصاص مولی ایچوندر حق کیمك ایدیکنده شبهه اولدی قصاص ایسه اول شبهه ایچون مندفع
اولدی (وان لم یکن وفاء یقتص سیده) اکر وفاء قتل اولنمش ایسه قاتلی سیدی قصاص ایدر کرك وارثی اولسون
کرك اولسون برابردر بلا ارتیاب عبدا قتل اولنمشدر (وکذا ان کان وفاء لا وارث غیر سیده) اکر عبد وفاء قتل
اولنوب سیدندن غیری وارثی اولمسه کذلك مولاسی قصاص ایدر ابو حنیفه وابو یوسف قتلرنده (خلافا لمحمد)
امام محمد ایچون خلاف واردر انك قتنده قصاص یوقدر سبب استحقاقی مختلف اولدی اکر حرا قتل اولنمش ایسه
ولاجهتندن مستحق اولور وعبدا اولنمش ملك ایله مستحق اولور بو تقدیرجه حال مشتبه اولور مستحق اولمز زیرا
اختلاف سبب اختلاف مستحق کبیدر اصلا ساقط اولوب شول کسنه کبی اولورکه آخر کسنه یه شو جاریه یی
بکا بیع ایله بو قدر اقچه یه دیسه ومولاسی دخی سکا تزویج ایلادم دیسه اول جاریه نك وطئی اکا حلال اولمز زیرا
سبب مختلف اولمشدر (ولا قصاص الا بالسیف) قصاص یوقدر الا سیفله در زیرا نبی علیه السلام (لا قود الا
بالسیف) دیو بیورمشلردر یعنی لا قود مستوفی الا بالسیف دیمکدر وصحابۂ کرین رضوان الله علیهم اجمعین
الا بالسلاح دیو زیاده ایلمشلردر (وللاب المعتوه ان یقتص من قاطع یده وقاتل قریبه) معتوهك باباسی
ایچون قصاص ایلمك واردر شول کسنه که معتوهك یدینی قطع ایلدی ویاخود قریبنی قتل ایلدی
(وان یصالح لا ان یعفو) دخی برشیئله مصالحه ایلمك واردر اما عفو ایلمك یوقدر بلا عوض معتوهك حقنی ابطال
ایلدیکی ایچون (والصبی کالمعتوه) صبی معتوه کبیدر ماذکرلرك جمیعسنده (والقاضی کالاب هو الصحیح) قاضی
بابا کبیدر روایت صحیحده (وکذا الوصی الا انه لا یقتص فی النفس) وصی دخی اب کبیدر الا نفسده قصاص ایلمز
زیرا ولایت قصاص ولایت نفسه تابعدر اول ایسه ابه مخصوصدر (ومن قتل وله اولیاء کبار وصغار فللکبار
الاقتصاص من قاتله قبل کبر الصغار) برکسنه قتل اولنسه وآنك کبار وصغار اولیاسی اولسه قتل ایدن کسنه
صغارینك بلوغلری اولمازدن مقدم قصاص ایلمك اولیاء کبار ایچوندر یعنی اولیاء کبار قاتلی قصاص ایدر ابو حنیفه قتنده
(خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر آنلر قتنده صغار بالغ اولمینجه قاتلی قصاص اولنمز (ولو غاب احد
الکبار ینتظر اجماعا) اکر اولیاء کبارلری غائب اولسه حاضر اولمسی ایچون انتظار اولنور اجماعا جائزدر که اول
غائب اولان عفو ایلیه (ومن قتل بحدیدة المر اقتص منه ان جرحه) شول کسنه که مر تیموری ایله قتل اولنسه ده
اکر جرح ایلمش ایسه قصاص اولنور (مر) فتح میم وتشدید را ایله بل دیدکاری شیئدر (وان بظهره او عصاه فلا
وعلیه الدیة) اکر اول بلك ظهری ایله ویاخود عصاسی ایله قتل اولنسه قاتلی قصاص اولنمز اوزرینه دیت لازمه در
ابو حنیفه قتنده (وعندهما یقتص) امامین قتنده قصاص اولنور (وکذا الخلاف فی کل مثقل وفی التغریق
والخنق) جمله مثقلده وتغریق وخنقده اولان خلاف یوقاروده مرور ایدن خلاف کبیدر (مثلا) مثقل ایله قتل
ایلسه وصویه غرق ایلسه وبوغسه امام اعظم قتنده قصاص اولنمز امامین قتنده قصاص اولنور ابو حنیفه
حضرتلرینك دلیلی بودر که قصاص محض عمده تعلق اولنور واول محض عمد ایسه آلت جارحه ایله ظاهرا وباطنا
میته یی نقصدر وایسه بولنمدی قصاص ایسه سیف ایله ادا ایدلمکه قادردر بو تقدیرجه متماثل اولمز (وان تکرر منه قتل
به اجماعا) اکر اول مثقل ایله قتل وتغریق وتخنیق قاتلده مکرر اولسه یعنی برقاچ کره بومقوله کارده بولنمش ایسه
اجماعا خنق ایله قتل اولنور حاکم اولان کسنه بومقوله آدمی سیاسة قتل ایدر زیرا ساعی بالفساددر (ولا قصاص

في القتل بعوالات ضرب السوط) قمچى ايله ضربى بربرينه اولاشدرمغله قتاده قصاص يوقدر (مثلا) بركمسنه يى قمچى ايله قتل ايدنجه ضرب ايلسه قصاص اولنمز ديت ويرر (ومن جرح فلم يزل ذا فراش حتى مات اقتص من جارحه) بركمسنه جرح اولنسه حتى فوت اولنجيه دكين صاحب فراش اولقدن زائل اولمسه جارحى قصاص اولنور زيرا سببى موجوددر (واذا التقى الصفان من المسلمين واهل الحرب فقتل مسلم مسلما ظنه حربيا فعليه الدية والكفارة لا القصاص) يعنى مسلمين واهل حربدن ايكى صف بربرينه ملاقى اولسه وبر مسلم بر مسلمى حربى ظن ايدوب قتل ايلسه قاتلى اوزرينه ديت وكفارت لازمدر قصاص لازم دكلدر زيرا خطانك بر نوعيدر (ومن مات بفعل نفسه وزيد وحية واسد فعلى زيد ثلث ديته) بركمسنه كندو فعلى وزيدك فعلى ويلان وارسلانك فعلى ايله اولسه زيد اوزرينه ثلث ديت لازمدر مثلا بر آدم ابتدا كندو باشن شق ايلسه بعده زيد اول آدمى مجروح ايلسه بعده يلان صوقسه وبعده ارسلان مجروح ايلسه زيده ثلث ديت لازمدر اسد وحيه نك فعلى جنس واحددر دنيا وآخرتده هدردر ومتوفانك فعلى دخى دنيا وآخرتده معتبردر وبر جنسى من وجه هدر ومن وجه هدر دكلدركه اول كندو فعليدر بو تقديرجه زيد اوزرينه ثلث ديت لازم اولور ونوادرده ذكر اولنمشدركه ابو حنيفه وامام محمد قتنده بو آدم غسل اولنور ونمازى قلنور زيرا كندو فعلنك اثرى غير معتبردر كانه كندو مرضندن فوت اولمشدر اما ابو يوسف قتنده نمازى قلنمز زيرا نفسه اولان جنايتى معتبردر باغى منزله سنده اولمش اولور (ومن شهر على المسلمين سيفا وجب قتله ولا شيء بقتله) بركمسنه مسلمين اوزرينه قلج چقارسه يعنى قلنجى غمدندن اخراج ايدوب اوزرينه سل ايلسه اول كمسنه نك قتلى واجب اولور زيرا نبى عليه السلام (من شهر على المسلمين سيفا فقد اطل دمه) اى اهدر قول شريفى واقع اولمشدر واول سل سيف ايدن كمسنه يى قتل ايدنه برشىء يوقدر زيرا باغى اولمشدر (ولا في قتل من شهر على آخر سلاحا ليلا او نهارا في مصر او غيره او شهر عليه عصا ليلا في مصر او نهارا في غيره فقتله المشهود عليه) ودخى شول كمسنه نك قتلنده برشىء يوقدركه مثلا بركمسنه آخر اوزرينه شهرده وياخود شهردن غيريده كيجه ده وياخود كوندزده سلاح چقاروب هجوم ايلسه وياخود شهرده كيجه ايله اوزرينه هجوم ايلسه وياخود شهردن غيريده كوندز عصا ايله اوزرينه هجوم ايلسه ومشهود عليه كه اوزرينه سلاح وعصا ايله هجوم اولنان كمسنه در اول كمسنه هجوم ايدنى قتل ايلسه برشىء لازم كلمز (ولا على من قتل من سرق متاعه ليلا واخرجه ان لم يمكنه الاسترداد بدون القتل) ودخى برشىء يوقدركه بركمسنه متاعنى كيجه ايله سرقه ايلديكى شيئى اخراج ايلسه اكر قتلدن غيرى ايله استردادى ممكن اولميوب سارق قتل ايلسه برشىء لازم كلمز اكر سرقه ايلديكى اشياىى قتلدن غيرى ايله استرداد ممكن ايسه قتلى ممنوعدر (ويجب القصاص على قاتل من شهر عصا نهارا في مصر او شهر سيفا وضربه ولم يقتل ورجع) قصاص واجب اولور شول كمسنه نك قاتلى اوزرينه كه اول كمسنه شهرده كوندز عصا ايله هجوم ايلدى وياخود سل سيف ايدوب ضرب ايلدى وقتل ايلميوب رجوع ايلدى مثلا بر آدم بركمسنه نك اوزرينه شهرده كوندز عصا ايله هجوم ايلسه وياخود قلج چقاروب ضرب ايلسه لكن قتل ايلميوب رجوع ايلسه بعده مضروب اولان كمسنه قالقوب اردندن ايرشوب قتل ايلسه قاتله قصاص واجب اولور زيرا بعد الضرب منصرف اولمغله عصمت عودت ايلمشدر بوندنصكره قتل ايلمكله شخص معصومى قتل ايلمش اولور بو تقديرجه قصاص واجب اولور (ولو شهر مجنون او صبي على آخر سيفا فقتله الآخر عمدا فعليه الدية في ماله) اكر مجنون وياخود صبى بر آخرك اوزرينه سل سيف ايلسه اول آخر دخى عمدا مجنونى وياخود صبى يى قتل ايلسه قاتلك اوزرينه كندو مالندن ديت لازم كلور زيرا نفس مظلومى قتل ايلمشدر الا بو قدر واردركه قصاص واجب اولمز مبيح اولان شبهه كه دفع شردر موجود اولمغله ديت لازم كلور (ولو قتل جملا صال عليه ضمن قيمته) اكر بركمسنه نك اوزرينه بر دوه حمل ايلسه واول كمسنه دوه يى قتل ايلسه قيمتنى ضامن اولور زيرا دابه نك فعلى اصلا غير معتبردر

باب القود فيما دون النفس

بو باب نفسدن غيريده اولان قصاصك احكامى بياننده در واطرافده دخى قصاص مشروعدر زيرا اجزا كله تابعدر وحق سبحانه وتعالى نك (والجروح قصاص) قول شريفى مادون نفسده دخى قصاص مشروع ايدوكنه دليل قويدر (هو ما يمكن فيه حفظ المماثلة اذا كان عمدا فيقتص بقطع اليد من المفصل وان كانت اكبر من يد المقطوع

مادون نفسده قصاص شول شيده دركه اول شيده مماثله ممكن اوله يعنى عمدا اولنسه پس ايدى مفصلده قطع يد مقابله سنده قصاص اولنور اكر يد قاطع يد مقطوعدن بيوك ايسه ده مفصلدن قطع ايلمش ايسه ده آنى دخى مفصلدن قطع ايله قصاص ايدرلر زيرا مماثله واردر اما نصف ساعدن قطع ايلمش اولسه قصاص اولنمز زيرا حفظ مماثله ممكن دكلدر (وكذا الرجل) يعنى اياق دخى بويله در اما نصف ساقده اولسه قصاص اولنمز زيرا حفظ مماثل ممكن دكلدر (وفي مادون الانف) بقطع اليد قولنه معطوفدر مادون انفى يعنى بورنك يومشقنى عمدا قطع ايلسه قصاص اولنور اكر قبضه سنى قطع ايلسه قصاص اولنمز زيرا حفظ مماثله ممكن دكلدر (وفي الاذن) قولاق قطعنده دخى قصاص اولنور (وفي العين ان ذهب ضوءها وهي قائمة) وكوزده دخى قصاص اولنور يعنى ضوء كيدوب كوز يرنده قائمه اولسه (لا ان قلعت) كوز قطع اولنسه قصاص اولنمز زيرا حفظ مماثله دكلدر (فيجعل على الوجه قطن رطب وتقابل العين بمرآة محماة حتى يذهب ضوءها) مصنف عينده حفظ مماثله طريقى اوزره قصاص طريقنى بيان ايدوب (مثلا) ضاربك وجهنى اوزرينه ياش پنبه قيوب وبراسى ايكنه يى تا ضوء كيدنجه كوزنه مقابل طوته لر اكر بركوزانسه اوبر كوزنى محكم باغليه لر واوزرينه پنبه قويه لر بو حادثه حضرت عثمان رضى الله عنه زماننده واقع اولوب صحابه كرام رضوان الله عليهم اجمعين ايله مشاوره بيوردقلرنده حضرت على رضى الله عنه بو منوال اوزره قصاص اولنمسنى بيان بيورمشلردر (وفي كل شجة تراعى فيها المماثلة كالموضحة) وهر باش يارغنده قصاص واجبدر اول شجه كه انده مماثله رعايت اولنه موضحه كبى وموضحه ديو شول باش يارغنه ديرلركه كمك ظاهر اوله انشاء الله تعالى آشغه ده بيانى كلور يعنى مماثله رعايت اولنان باش يارغنك كليسنده قصاص واجبدر (ولا قصاص في عظم سوى السن فيقلع ان قلع ويبرد ان كسر) ديشدن غيرى كمكده قصاص يوقدر ضاربك سنى قلع اولنور اكر مضروبك سنى قلع ايلمش ايسه واكه ايله اكه لنور برابر اولنجه اكر كسر ايلمش ايسه (ولا بين طرفي ذكر وانثى وحر وعبد او طرفي عبدين) ذكر وانثى وحر وعبد وايكى عبد طرفلرنده قصاص يوقدر (مثلا) بر اركك آدم بر خاتونك اطرافندن بريرينى قطع ايلسه وياخود خاتون اركك آدمك بريرينى قطع ايلسه وياخود بر حر بر عبدك وياخود عبد بر حرك اطرافندن بريرينى قطع ايلسه قصاص اولنمز زيرا الاطراف اموال حكمنده در قيمتده تفاوتى واردر مماثله ممكن دكلدر (ولا في قطع يد من نصف الساعد) نصف ساعددن واقع اولان قطع يدده قصاص يوقدر زيرا حفظ مماثله ممكن دكلدر (ولا في جائفة برئت) اوكولن يعنى ايو اولان جائفه ده دخى قصاص يوقدر زيرا جائفه نك اوكولمسى نادردر جائفه اول طعنه ديرلركه جوفه ايرشمش اوله جائفه ده حفظ مماثله ممكن دكلدر (ولا في اللسان ولا في الذكر الا ان قطعت الحشفة فقط) لسان وذكرده دخى قصاص يوقدر الا مكركه حشفه انجق قطع اولنمش اوله زيرا حشفه ده قطع اولنجق حفظ مماثله ممكندر (وطرف المسلم والذمي سواء) مسلم وذميك طرفى برابردر زيرا ارشده مابينلرنده قصاص جاريدر (وخير المجني عليه بين القصاص واخذ الارش لو كانت يد القاطع شلاء او ناقصة الاصابع) مجنى عليه قصاص ايله ارش اخذ ايلمك بيننده مخيردر اكر يد قاطع شلاء وياخود ناقصة الاصابع اولورسه (مثلا) بركمسنه نك الى شلاء اولوب وياخود پرمقلرى ناقص اولسه بر كامل الى قطع ايلسه مقطوع اليد اولان مخيردر ديلرسه قصاص ايدر ديلرسه ارشنى اخذ ايدر زيرا كاملا استيفا ممكن دكلدر (او راس الشاج اكبر او اصغر لا تستوعب الشجة ما بين قرنيه وقد استوعب ما بين قرني المشجوج) وياخود شاجك يعنى باش ياريجينك باشى بيوك ياخود كوچك اولسه وشجه ناحيه رأسى استيعاب ايلميه كبير اولمغله وحال بو كه شجه مشجوجك يعنى باشى يارلان كمسنه نك رأسنى استيعاب ايلمشدر صغير اولمغله حاصل كلام حق اوزره استيفا ممكن اولمغله مخير اولور ديلرسه قصاص ايدر ديلرسه ارشنى اخذ ايدر

(فصل) (ويسقط القصاص بموت القاتل) قاتلك موتيله قصاص ساقط اولور زيرا محل فوت اولمشدر (وبعفو الاولياء وبصلحهم على مال وان قل ويجب حالا) ودخى وليلرك عفويله دخى قصاص ساقط اولور ووليلرك مالى اوزرينه صلحلريله دخى قصاص ساقط اولور اكر مال قليل ايسه ده واو مصالحه اولان مال حالا واجب اولور اكر حالا ومؤجلا ذكر اولنمش ايسه ده (وبصلح بعضهم او عفوه) ووليلرك بعضيسنك صلحيله وياخود بعضيسنك عفويله قصاص ساقط اولور (ولمن بقي حصته من الدية في ثلاث سنين على القاتل هو الصحيح) وورثه دن باقى قالان كمسنه نك ديتدن حصه سى اوچ سنه يه دكين در يعنى حالا دكلدر وديت ايچون ويريلان مال قاتل اوزرينه در صحيح اولان

بودر (وقيل على العاقلة) دينلديكه ديت عاقله سى اوزرينه در (ولو قتل حر وعبد شخصا وامر الحر وسيد العبد
رجلا بالصلح عن دمهما بالف وصالح فهى نصفان) برحر وبر عبد اشتراك اوزره برشخصى قتل ايلسه لر پس ايدى
حر وعبدك سيدى بر رجله بو ايكيسنك قاندن بيك درهمه صلح ايلمكه امر ايلسه واول رجل دخى صلح ايلكه
امر ايلسه واول رجل دخى صلح ايلسه اول الف نصفيندر يعنى نصفى حر اوزرينه ونصفى عبدك سيدى اوزرينه
دروزيرا او بيك درهم قصاصه مقابلدر على السويه تقسيم اولنور (ويقتل الجمع بالفرد) برجماعت برآدم مقابله
سنده قتل اولنور قياس بو ايديكه قتل اولنميه زيرا مساوات بولنمش اولور لكن اجماع صحابه رضى الله عنهم واقع
اولمغله اول قياس ترك اولندى (روايت) اولنمشدركه اهالئ صنعادن يدى كمسنه برآدمى قتل ايلديلر حضرت عمر
رضى الله عنه يديسنى دخى قتل ايلدى اهالئ صنعانك جمله سى اجتماع ايلمش اولسه لر جمله سنى قتل ايدردم
دو بيورمشلردر محضر صحابه ده بو سوزى سويلدى برفرد انكار ايلمدى بو تقديرجه اجتماع امت مقامنه قائم
اولدى (والفرد بالجمع اكتفاء ان حضر اولياؤهم) فرد جمع مقابله سنده قتل اولنور اكتفاء مقتوللرك وليلرى
حاضر اولورسه يعنى قتل ايله اكتفا اولنوب ديت لازمه اولمز (وان حضر واحد قتل له وسقط حق البقية)
اكر مقتوللرك وليلرندن برى حاضر اولسه قاتل اولان شخص واينك برى حاضر اولد يغيچون قتل اولنور باقى
قلان وليلرك حقى اسقاط اولور محل استيفا فوت اولد يغيچون (ولا تقطع يدان بيد وان امرّ سكينا فقطعا معا
بضمنان بل ديتها) بريد مقابله سنده ايكى يد قطع اولنمز اكر ايكيسى دخى بچاغى امرار ايدوب معا قتل ايلسه لرده
بنه ايكيسنك الى قطع اولنمز انجق اول مقطوع اولان يدك ديتنى ضامن اولورلر زيرا بونلرك هربرى كامل آل
قطع ايلميوب انجق برالك بعضيسنى قطع ايلمشدر حفظ مماثله ممكن دكلدر (فان قطع رجل يمينى رجلين فلهما
قطع يمينه وديته بينهما ان حضرا معا) اكر بررجل ايكى رجلك صاغ اللرينى قطع ايلسه اول مقطوع اليد اولنلر
ايچون واردر قاطعك صاغ الينى قطع ايدوب وبر الك ديتى كه نصف ديتدر مابينلرنده مناصفه اوزره تقسيم ايده لر
اكر قطع يدده ايكيسى حاضر اولورلرسه (وان حضر احدهما فقطع فللآخر الدية) واكر مقطوع اليد اولانك
برى حاضر اولوب خصمك الينى قطع ايلسه حاضر اولميان اخرايچون ديت واردر برالك ديتنى كاملا حاضر اولميان
آلور زيرا حاضر اولان حقنى استيفا ايلمشدر غيرى علاقه سى قالممشدر ثانينك حقى باقى قالمغين برالك ديتنى كامل
الور اكر قاطع اولان رجل برآدمك صاغ الينى وبرآدمك صول الينى قطع ايلسه انك دخى صاغ وصول الينى قطع
ايدرلر ديت المز (وصح اقرار العبد بقتل العمد ويقتص به) عبدك عمدا قتل ايلديكنه اقرارى صحيح اولور واول
عبد اقرار ايله قصاص اولنور (ومن رمى رجلا عمدا فنفذ الى آخر فماتا اقتص للاول وعلى عاقلته الدية للثانى)
بركسنه عمدا بر رجله رمى ايلسه اول رجلدن براخره يچوب ايكيسى دخى فوت اولسه اولكى ايچون قصاص
اولنور ثانى ايچون راميسنك عاقله سى اوزرينه ديت لازمه اولور زيرا اولكيسى عمدادر ثانى ايسه خطانك ايكى
نوعندن بريدر يعنى فعلده خطادر كانه حربى يه رمى ايدوب مسلمه اصابت ايلمش كبى اولدى وفعل واحد اثرينك
تعددى ايله متعدد اولور (فصل) ومن قطع يد رجل ثم قتله اخذ بهما مطلقا ان تخللهما برء) بركسنه بر رجلك الينى
قطع ايلسه صكره انى قتل ايلسه ايكيسى ايله اخذ اولنور بينلرنده برء تخلل ايدرسه ده كرك ايكيسى دخى عمدا اولسون
كرك خطاء اولسون وكرك مختلفين اولسون (والا فان اختلفا عمدا او خطأ اخذ بهما) اكر برء تخلل ايلمش ايسه
وعمدا وخطاء اولمقده مختلف اولسه مثلا قطع عمدا اولسه وقتل خطاء اولسه وياخود عكسى اولسه ايكيسى ايله
اخذ اولنور اكر قطع عمدا اولوب قتل خطاء اولسه قطع مقابله سنده قطع ايله قصاص اولنور خطا ايچون ديت
نفس اخذ اولنور اكر قطع خطاء اولوب قتل عمدا اولورسه يدك ديتى اخذ اولنور وقتل ايچون قصاص اولور (لا ان
كان خطائين بل تكفى دية) اكر قطع وقتل خطاء اولسه لر ايكيسى ايله اخذ اولنمز بلكه ديت واحده كفايت ايدركه
اول ديت نفسدر ديت قطع دكلدر (وفى العمدين يؤخذ بهما) قطع وقتل عمدا اولدقده ايكيسيله معا اخذ اولنور
ابو حنيفه قتنده (وعندهما بقتل فقط) امامين قتنده قطع اولنميوب انجق قتل اولنور (ولو ضرب مائة سوط فبرأ
من تسعين ومات من عشرة وجبت دية فقط) اكر بركسنه يى بر رجل يوز قمچى ضرب ايلسه طقسان ضربدن
اثر جراحت ظاهر اولمسه وصكره ضرب ايلديكى اون قمچيدن فوت اولسه انجق ديت لازمه اولور (وان جرحه
وبقى الاثر ولم يمت تجب حكومة عدل) اكر يوز قمچى اوردقده جرح ايلسه بعد البرء اثر جراحت باقى قالسه وفوت

اولمسه حكومت عدل واجب اولور ان شاء الله تعالى محلنده حكومت عدلك بيانى كلور (ومن قطعت يده عمدا
فعفى عن القطع فمات منه فعلى قاطعه الدية فى ماله) شول كمسنه كه الى عمدا قطع اولنسه مقطوع اليد اولان
كمسنه قطعدن عفو ايلسه واول قطعدن فوت اولسه قاطعك اوزرينه كندو مالندن ديت واجبه اولور
ابو حنيفه قتنده (وعندهما هو عفو عن النفس) امامين قتنده مقطوعك عفوى نفسدن عفودر قاطع اوزرينه
برشئ لازم كلمز (وان عفى عن القطع وما يحدث منه او عن الجناية فهو عفو عن النفس اجماعا) اكر قطعدن عفو
ايلسه وقطعدن حادث اولان شيئى دخى عفو ايلسه وياخود جنايتدن عفو ايلسه اول عفو اجماعا نفسده عفودر
قاطع اوزرينه برشئ واجب دكلدر (والعمد من كل المال والخطأ من ثلثه) عمدده كل مالدن عفودر خطاده
ثلث مالندن عفودر زيرا عمدك وجوبى قوددر مال دكلدر حق ورثه تعلق ايلمز عفوى كمال اوزره دراكر خطا ايله
اولسه اول عفو ديتدن عفودر ثلثدن اعتبار اولنور زيرا ديت مالدر ورثه نك حقى تعلق ايدر بونده عفو وصيتده
ونلثدن صحيح اولور (والشج كالقطع) باش ياريغى قطع كبيدر يعنى شجدن عفو نفسدن عفو دكلدر ابو حنيفه
قتنده وامامين قتنده نفسدن عفودر (وان قطعت امرأة يد رجل فتزوجها على يده ثم مات فعليه مهر مثلها
وعليها الدية فى مالها ان عمدا وعلى عاقلتها ان خطأ) برخاتون بر رجلك الينى قطع ايدوب اول مقطوع اليد النك
ديتى مهر اولمق اوزره اول خاتونى تزوج ايلسه اندنصكره اول قطعدن فوت اولسه رجلك اوزرينه مهر مثلى
لازم كلور النك ديتى لازم كلمز وخاتون اوزرينه كندى مالندن ديت لازم كلور اكر عمدا قطع ايلمش ايسه
واكر خطاء ايسه ديت عاقله سى اوزرينه لازم كلور (وان تزوجها على اليد وما يحدث منها او على الجناية ثم مات
فعليه مهر المثل فى العمد) اكر مقطوع اليد اولان كمسنه النك ديتى اوزرينه واول قطعدن حادث اولان شئ
اوزرينه قاطعه اولان خاتونى تزوج ايلسه وياخود جنايت اوزرينه ديمكك معناسى خاتون اول كمسنه يه
جنايتدن اوزرينه واجب اولان نسنه مهر اولسون ديه زوج دخى قبول ايليه اندنصكره فوت اولسه زوجك
اوزرينه مهر مثل لازم اولور عمدده زيرا بو آدم قصاص اوزرينه تزوج ايلمشدر بو ايسه مال دكلدر مهره صالح
اولمز بو تقديرجه مهر مثل واجب اولور (ويرفع عن العاقلة مقداره فى الخطأ والباقى وصية لهم) خطاده مهر
مثل شيئك مقدارى عاقله سندن رفع اولنور اكر مهر مثل ديتدن اقل ايسه وديتدن باقيسى عاقله سى ايچون
وصيتدر (فان خرج من الثلث سقط والا فقدر ما يخرج منه) اكر مهر مثلندن باقى قلان ثلثدن چقارسه
عاقله دن ساقط اولور واكر ثلثدن چقمازايسه ثلثدن خارج اولان مقدارينى وليسنه ادا ايدرلر حاصل كلام
خطاده ديتى عاقله سى اوزرينه لازم كلوردى مهر مثلى اخراج اولنوب باقيسى لازم كلور اول ايسه وصيتدر
اكر ثلثدن چقارسه عاقله ده ساقط اولور واكر ثلثدن چقمازايسه ثلث حساب اولنوب بقيه سى عاقله سى
اوزرينه لازم كلور (وكذا الحكم عندهما فى الصورة الاولى) صورت اولايده امامين قتنده دخى حكم بويلجه در
زيرا يددن عفو اول قطعدن حاصل اولاندن عفودر امامين قتنده ايكى فصلده دخى جوابلرى متفقدر (مثلا
برفصل كه يد اوزرينه تزوجدر وبرفصل كه يد اوزرينه واول قطعدن حادث اولان شئ اوزرينه وياخود جنايتى
اوزرينه تزوجدر (ومن قطعت يده فمات بعد ما اقتص له من القاطع قتل قاطعه) بركسنه نك الى قطع اولنسه قطع
ايچون قصاص اولندقدنصكره فوت اولسه اول كمسنه نك الينى قطع ايدن قتل اولنور (مثلا) بر رجل بر رجلك
الينى قطع ايلسه انك الى قصاصا قطع اولنسه بعده مقطوع اول فوت اولسه مقطوع ثانى دخى قتل اولنور زيرا
قاطع اولدر (ومن قتل له ولى عمدا فقطع يد قاتله ثم عفا عن القتل فعليه دية اليد) اكر بركسنه عمدا قتل اولنسه
وانك وليسى اولسه وولى قاتلك يدينى قطع ايلسه اندنصكره قتلدن عفو ايلسه ولى اوزرينه آلك ديتى لازمدر
ابو حنيفه قتنده (ومن قطعت يده فاقتص من قاطعها فسرى الى نفسه فعليه دية النفس خلافا لهما فيهما)
بركسنه نك الى قطع اولنسه مقطوع اليد قاطعنى بلا حكم قاضى قصاص ايلسه وقطع نفسنه سرايت ايدوب
فوت اولسه مقطوع اولك اوزرينه ديت نفس لازم كلور زيرا اول قطع يد قصاص اولمش اولور بلا حكم شرعى
اولان شيئك سرايتنى ديت نفس لازم كلور امامين ايچون بو ايكى صورتده دخى خلاف واردر انلرك قتنده
برشئ لازم كلمز

باب الشهادة فى القتل واعتبار حاله

بو باب قتلده اولان شهادتڭ احكامى واعتبار حالى بياننده در مصنفڭ واعتبار حاله قولى قول آتى يه اشارتدر
اعتبار حالت رميه در وصوله دكلدر (القود يثبت للوارث ابتداء لا بطريق الارث) قصاص ابتداءً وارث ايچون
ثابت اولور اما ارث طريقيله وارث اولمز واصل خلاف بودر كه استيفاى قصاص حق ورثه در ابو حنيفه قتنده
وحق ميتدر امامين قتنده كذا فى النهايه والزيلعى (فلا يكون احدهم خصما عن البقية فيه) لجنكه قصاص
ابو حنيفه قتنده ابتدا ورثه نڭ حقى اوله اول ورثه دن برى اثبات قصاصده بغير وكالة خصم اولمز (بخلاف المال)
مال بونڭ خلافيدر هر شيكه ورثه بطريق الارث مالك اولسه ورثه نڭ برخصومتده برينڭ قائممقاميدر حق
ورثه نڭ برى بركمسنه نڭ اوزرينه تركه دن برشيء دعوى ايلسه وبينه يه اقامت ايلسه جميعسنڭ حقى ثابت
اولور وسائرى تجديد دعوايه احتياج اولمزودين بويله در بركمسنه ورثه دن برينڭ اوزرينه دعوى ايليوب اقامت
بينه ايلسه جملهسنڭ اوزرينه ثابت اولمش اولور وورثه شول شيئه كه بطريق الخلاف مالك اوله لر ايچلرندن
برى باقيسنڭ اذنى يوغيكن اثبات قصاصده خصم اولميز (فلو اقام احدابنين حجة بقتل ابيهما عمدا والاخر
غائب لزم اعادتها بعد عود الغائب خلافا لهما وفى الخطأ والدية لا يلزم) ايكى اوغلڭ برى عمدا بابالرينڭ قتلنه
حجت اقامت ايلسه وآخر يعنى اول براوغلى غائب اولسه غائب عودت ايلدكدنصكره اعادهٔ حجت ايلمك لازمدر
ابو حنيفه قتنده حاصل كلام حاضر اولان اوغل اول براوغلان غائب ايكن استيفاءِ قصاص ايلمكه قادر دكلدر
بلكه قاتلى حبس ايدر امامين ايچون بونده خلاف واردر ورثه نڭ برى بقيهٔ ورثه ايچون اثبات قصاصده
خصم اولور غائب عودت ايلدكده اعادهٔ بينه لازم كلمز غائب حاضر اولدقده اول ايكى بينه ايله قصاص ايدرلر
اما خطاء قتلده ودينده غائب كلدكده اعادهٔ حجت لازم دكلدر زيرا بونلر مالدر (ولو برهن القاتل على عفو الغائب
فالحاضر خصم ويسقط القود) اكر قاتل غائب اولان ورثه نڭ عفوى اوزرينه برهان ايلسه حاضر اولان ورثه
خصمدر بينه سى استماع ايدر قصاص ساقط اولور زيرا قاتل قصاصڭ سقوطنى وماله انتقالنى دعوى ايلمشدر
بجن حاضرڭ اوزرينه حكم قاضى اولسه غائب دخى حاضره تبعيت ايله مقضى عليه اولور (وكذا لو قتل عبد
رجلين واحدهما غائب) بنه بو قاروده اولان حكم كبيدر ايكى آدمڭ برقولى قتل اولنسه وبرى غائب اولسه
وقاتل غائب ايچون عفو ايلدى ديو اقامت بينه ايلسه حاضر اوزرينه اثباتى جائز اولور قصاص ساقط اولور
(ولو شهد وليا قصاص بعفو اخيهما لغت) اكر قصاص وليلرندن ايكيسى برينڭ اوزرينه عفو ايلدى ديو شهادت
ايلسه لر اول شهادت لغودر (مثلا) بررجل بررجلى عمدا قتل ايلسه واول مقتولڭ اوچ وليسى اولسه ايكيسى
شهادت ايلسه لركه او برقرنداشمز قاتلى قصاصدن عفو ايلدى اول ايكيسنڭ شهادتى باطلدر زيرا انلرڭ كندى
نفسلرينه مغنم جردركه قود ماله منقلب اولميدر لكن شهادتلرى قصاص ايچون عفودر ومسئله درت وجه
اوزرينه در (فان صدقهما القاتل فقط) اكر انجق قاتل اولان كمسنه تصديق ايليوب شريكى اولان اوچنجى ولى
تكذيب ايلسه (فالدية بينهم اثلاثا) ديت بينلرنده اثلاثا تقسيم اولنور (وان كذبهما فلا شىء لهما) عفو ايله
مشهود عليه اولان ولى اول شهادت ايدن ايكى ولى يى تكذيب ايلدكدنصكره قاتل دخى تكذيب ايلسه
اول شاهد اولان ايكى ولى يه برشىء يوقدر (وللاخيهما ثلث الدية) شاهدين اولان ايكى ولينڭ قرنداشنه ثلث
ديت واردر يعنى اوچنجى ولى يه (وان صدقهما اخوهما فقط غرم القاتل له ثلث الدية ثم يأخذانه منه) اكر
مشهود عليه اولان قرنداشى شاهدين اولان قرنداشلرينه تصديق ايلسه اما قاتل ثلث ديتى مشهود عليه
غرامه ايدر يعنى ويراندنصكره اول ايكى شاهد اولان قرنداشى مشهود عليه دن ثلث ديتى اخذ ايدرلر
(وان اختلف شاهدا القتل فى زمانه او مكانه او آلته او قال احدهما ضربه بعصا وقال الاخر لا ادرى بماذا قتله
بطلت) اكر قتله شاهد اولنلر زمان قتل ومكان قتلده وآلت قتلده اختلاف ايلسه لر وياخود بريسى ديسه كه
عصا ايله اوردى وآخر شاهد ديسه كه بلم نه شيئله قتل ايلدى ديو اختلاف ايلسه لر شهادتلرى باطل اولور بنه
بو بابده در شاهدڭ برى معاينه قتله شهادت ايلسه وآخر شاهد قاتلڭ اقرارينه شهادت ايلسه بنه باطل
اولور مشهود بهده اختلاف اولندى برينڭ شهادتى فعلده وبرينڭ شهادتى قولده اولمش اولور (وان شهدا بالقتل
وجهلا الالة لزمت الدية) اكر ايكى شاهد قتله شهادت ايلسه لر ونه مقوله آلت ايله قتل اولنديغن بلمسه لر ديت
لازمه اولور قاتلڭ مالندن استحسانا اما قياس بوايديكه بو شهادت اصلا قبول اولنميه زيرا بونلر قتل مجهوله

شهادت ايلديلر زيرا آلته جهل قتله جهلدر وجه استحسان بودركه بونلر مطلق قتله شهادت ايلديلر مطلق ايسه
مجمل دكلدر زيرا انكله عمل ممكندر واقل موجبى ديتدر وبو شاهدلرڭ لا ادرى قوللرى غفلته حمل اولنمز بلكه
عقوباتده مندوب اليه اولاندر يعنى منع ايچون سعيلرينه حمل اولنور وبو مثللو يه شرعا مساغ واردر زيرا نبى
عليه السلام (ليس بكذاب من اصلح بين اثنين) بيورمشلردر ديت كندو مالندن واجب اولور عاقله سندن واجب
اولمز مطلق كامله عمل اولنور شك ايله خطا ثابت اولمز (ولو اقر كل من رجلين بقتل زيد وقال وليه قتلتماه جميعا فله
قتلهما) رجليندن هر برى زيدڭ قتلنه اقرار ايلسه لر وزيدڭ وليسى ايكڭز قتل ايلديكز معا جه ديسه اول
ولى ايچون ايكيسنى دخى قتل ايلمك واردر (ولو شهد بقتل زيد عمرو واخران بقتل بكر اياه وادعى وليه قتلهما لغتا)
اكر ايكى شاهد عمروى زيد قتل ايلدى ديو شهادت ايلسه وايكى شاهد دخى عمروى بكر قتل ايلدى ديو شهادت
ايلسه لر وعمروڭ وليسى زيدى وبكرى قتل ايتمكڭ ادعا ايلسه شهادتان دخى لغودر زيرا شاهدينڭ شهادتلرى آخر
شاهدلرڭ شهادتلرينى تكذيب ايلمشدر (والعبرة بحالة الرمى لا الوصول فى تبديل المرمى عند الامام) مرمى عليهڭ
تبدلنده اعتبار حالت رميه در بوخسه وصوله دكلدر ابو حنيفه قتنده (فلو رمى مسلما فارتد فوصل اليه فمات تجب
الدية) بركمسنه برمسلمانه رمى ايلسه واول مرمى عليه اولان مسلمان مرتد اولسه ورمى ايلديكى شىء اكا
واصل اولسه وفوت اولسه رامى اوزرينه ديت واجب اولور ابو حنيفه قتنده زيرا ضمان فعلى ايله واجب اولور كه
اول رميدر ورمى تحت قدرتنه داخلدر اما اصابت تحت قدرتنه داخل دكلدر بو تقديرجه رمى ايله قاتل اولمشدر
ومرمى اليه بو حالتده متقومدر كه كورمزميسنكه برمسلم صيده اوق اتسه اندنصكره مرتد اولسه وسهم صيده
اصابت ايلسه وفوت اولسه اكلى حلال اولور ايدى عبرت حالت رميه در قياس بوايديكه قصاص واجب اوله
لكن حالت تلفده عصمتڭ سقوطنده شبهه اولمغله ديت واجب اولور (خلافا لهما) امامين ايچون خلاف واردر
انلرڭ قتنده ديت لازم كلمز زيرا تلف عصمت اولميان محالده واقع اولدى غير معصوم اولان كمسنه نڭ اتلافى
هدردر (ولو رمى مرتدا فاسلم قبل الوصول لا يجب شىء اتفاقا) بركمسنه برمرتده رمى ايلسه قبل الوصول مسلمان
اولسه اتفاق اوزره رامى يه برشىء واجب اولمز (وان رمى عبدا فاعتق فوصل فعليه قيمته عبدا) اكر بركمسنه برعبده
رمى ايلسه وعبد اعتاق اولنسه وسهم دخى عبده واصل اولسه پس ايمدى رامى يه عبد اولنديغى حالده قيمتى لازم
اولور زيرا رمى اولندقده مملوك ايدى (وعند محمد فضل ما بين قيمته مرميا وغير مرمى) امام محمد قتنده مرمى
وغير مرمى ما بيننده اولان قيمتڭ فضلى لازم كلور (مثلا) رمى اولنمزدن مقدم بيڭ درهم قيمتى وار ايمش ورمى
اولندقدنصكره سكز يوز درهم قيمتى اولمش بو تقديرجه رامينڭ اوزرينه ايكيوز درهم ديت لازم كلور زيرا عتق
سرايتى قاطعدر من له الحق مشتبه اولديغى اجلدن زيرا مستحق ابتداء جنايت حالنده مولاسيكن دروحال
اصابتده مستحق عبددر حريتيچون پس ايمدى عتق برء منزلهسنده اولمش اولور (وان رمى محرم صيدا فحل فوصل
وجب الجزاء) اكر محرم برصيده رمى ايلسه وحلال اولسه ورمى ايلديكى شىء صيده واصل اولسه جزا واجب
اولور ضمان واجب اولمسى تعدى ايله دركه احرام حالنده رميدر (وان رماه حلال فاحرم فوصل فلا) بركمسنه
حلال ايكن صيده رمى ايلسه ومحرم اولسه واتديغى شىء صيده واصل اولسه جزا واجب اولمز زيرا وقت رميده
حلال ايدى (وان رمى من قضى عليه برجم فرجع شهوده فوصل لا يضمن) بركمسنه رجمله قضا اولنمش كمسنه يه
رمى وقضا اولنان كمسنه نڭ شهودى رجوع ايلسه ورمى ايلديكى شىء اول كمسنه يه واصل اولسه ضامن اولمز
زيرا اعتبار حالت رميه در اول كمسنه ايسه اول حالت مباح الدم ايدى اول اجلدن برشىء لازم كلمز (ولو رمى مسلم
صيدا فتمجس فوصل حل وفى العكس يحرم) اكر برمسلم صيده رمى ايلسه ده تمجس ايلسه يعنى اندقدنصكره
مجوسى واتديغى شىء صيده واصل اولسه اول صيد حلال اولور عكسنده حرام اولور يعنى مجوسى ايكن
رمى ايلسه دهصكره مسلمان اولسه حرام اولور زيرا اعتبار حالت رميه ايدى

كتاب الديات

بو كتاب دياتڭ احكامى بياننده در وديات ديتڭ جمعيدر وارش فيمادون النفسده واجب اولان شيئڭ اسميدر معرب
اللغه ده ارش جراحاتڭ ديتيدر ديمشدر وارش مطلقا اخصدر ديت مطلقا اعمدر (الدية المغلظة من الابل مائة
ارباعا) ديت مغلظه ابلدن يوزدر اول يوزده درت نوعه تقسيم اولنور يعنى درت نوعدر (بنات مخاض)

بر ربعی بنات مخاض در یعنی بر حول تمام اولوب ایکی یاشنه کیرمش اوله (وبنات لبون) وبر ربعی بنات لبوندر که اوچ
یاشنه کیرمش اوله (وحقاق) وبر ربعی دخی حقاقدر که درت یاشنه کیرمش اوله ورکوبه وحمله صالح اوله (وجذاع)
وبر ربعی جذاعدر که بش یاشنه کیرمش اوله (من کل خمس وعشرون) بو اقسام اربعه نك هر برندن یکرمی بش دوه
وبریلور جمله سی یوز اولور (وعند محمد ثلاثون حقة وثلاثون جذعة واربعون ثنیة کلها خلفات فی بطونها
اولادها) امام محمد قتنده اوتوز حقه واوتوز جذعه وقرق ثنیه در جمله سی حاصل اولوب اولادلری قارنلرنده اوله
ثنیه بش یاشنی طولدیروب التی یاشنه کیرنه دیرلر خلفات فتح خاء معجمه وکسر لام ایله جمع خلفه در که حوامل
دیمکدر قوله فی بطونها اولادها خلفاتك صفة کاشفه سیدر (ولا تغلیظ فی غیر الابل وهی فی شبه العمد) ابلدن
غیریده تغلیظ یوقدر وبو دیت مغلظه شبه عمدده در (والمخففة وهی فی الخطاء وما بعده من الذهب الف دینار) دیت
مخففه خطاده وما بعدده یعنی خطا مجراسنه جاری اولانده وبسبب قتلده ذهبدن اولیجی اولدیغی حالده بیك
دینار در والمخففة مبتدأ الف دینار خبریدر (ومن الورق عشرة آلاف درهم) دیت مخففه کموشده مضروب
اولدیغی حالده اون بیك درهمدر (ومن الابل مائة اخماسا ابن مخاض وبنت مخاض وبنت لبون وحقة وجذعة من
کل عشرون) خطاده وخطا مجراسنه جاری اولانده دیت دوه دن یوز دوه در اخماسا یعنی بش نوع اوزرینه در
برخمسی ابن مخاض وبرخمسی بنت مخاض وبرخمسی بنت لبون وبرخمسی حقه وبرخمسی جذعه در بونلرك هر برنده
یکرمیشر دوه در جمله سی یوز اولور زیرا نبی علیه السلام (فی دیة الخطاء عشرون حقه وعشرون جذعه وعشرون
بنت مخاض وعشرون بنت لبون وعشرون ابن مخاض) بیورمشلردر (ولا دیة من غیر هذه الاموال) ابو حنیفه
قتنده التون وکموش وابلدن غیری دیت یوقدر بیورمش (وقالا منها ومن البقر ایضا مائتا بقرة ومن الغنم الفا شاة
ومن الحلل مائتا حلة کل حلة ثوبان) امامین دیدیلر که ذکر اولنان انواعده اولدیغی کبی اوکوزدن دخی ایکیوز
اوکوز وغنمدن ایکی بیك غنم وحللدن ایکیوز حله که هر بری ایکی ثوب اوله امامین قتنده ذکر اولندیغی اوزره
دیت ویرلمك جائزدر مجرد اوچ نوعه مخصوص دکلدر نهایه ده ذکر اولنمشدر که فی زماننا حله دیدکلری برقمیص
وسراویل وامامینك دلیلی جابر روایتی اوزره ان النبی علیه السلام (فرض فی الدیة علی اهل الابل مائة من
الابل وعلی اهل البقر مائة بقرة وعلی اهل الشاة الفی شاة وعلی اهل الحلة مائة حلة (وکفارة شبه العمد
والخطاء عتق رقبة مؤمنة) شبه عمد وخطانك مجراسنه جاری اولان قتلك کفارتی عتق رقبهٔ مؤمنه در زیرا
حق سبحانه وتعالی (فتحریر رقبة مؤمنة) بیورمشدر (فان عجز فصیام شهرین متتابعین) اکر تحریردن عاجز
اولورسه متتابعین ایکی آی صائم اولور (ولا طعام فیهما) شبه عمد وخطاده اطعام یوقدر وبعض نسخه ده
ولا طعام فیهما ای فی الکفارة دیمکدر زیرا اطعامه نص وارد اولمشدر ومقادیر ایسه انجق سماعا بیلنور (وصح
اعتاق رضیع احد ابویه مسلم) احد ابوینیدن بری مسلم اولان کسنه نك امر اوغلنجغنی اعتاق ایلمك
کفارت ایچون صحیحدر (لان الولد یتبع خیر الابوین دینا) ظاهر اولدیغیدر بو تقدیرجه حق سبحانه وتعالینك
(فتحریر رقبة مؤمنة) قول شریفنه داخل اولور وکفارت ایچون اولان رقبه ده سلامت اطراف شرطدر
(لا الجنین) جنینی اعتاق جائز دکلدر زیرا حیاتی وتمامی معلوم دکلدر وسلامت اطرافی مجهولدر (وللمرأة
فی النفس وما دونها نصف ما للرجل) خاتون ایچون نفسده وما دون نفسده که اطرافدر دیت رجل ایچون
اولان شیئك نصفیدر زیرا (وللذمی مثل ما للرجل المسلم) ودخی ذمی ایچون اولان دیت مسلم ایچون اولان شیئك
مثلیدر زیرا نبی علیه السلام (دیة کل ذی عهد فی عهده الف دینار) بیورمشلردر ابو بکر وعمر رضی الله عنهما
دخی زمان شریفلرنده بو یلجه قضا ایتمشلردر (فصل) (فی النفس الدیة) قتل نفسده دیت واجبه در مراد اولان
نفس حردر کبیر وصغیر ورضیع وشریف ومسلم وذمی برابردر (وکذا فی المارن) مارنده دخی دیت واجبه در
(وفی اللسان ان منع النطق او اداء اکثر الحروف) قطع لساننده دخی دیت واجبدر اکر نطقی منع ایدرسه
ویاخود اکثر حروفی ادا ایلمکدن منع ایدرسه وبعض حروفی تکلم ایدوب وبعضی تکلمه قادر اولمز ایسه
دینلدیکه دیت عدد حروفه تقسیم اولنور ولسانه متعلق اولان حروف (تا وثا وجیم ودال ورا وزا وسین
وشین وصاد وضاد وطا وظا ولام ونون ویا) در وحروف حلقیه وشفویه داخل دکلدر حضرت علی رضی الله
عنه دیتی حروف اوزرینه تقسیم ایدردی ودینلدیکه اکثر حروفك اداسنه عاجز اولورسه کلی دیت واجبه

اولور (وفی الصلب ان منع الجماع) صلبده دخی دیت واجبه در اکر جماعی منع ایدرسه وصوبی قطع ایدرسه
(وفی الافضاء اذا منع استمساك البول وفی الذکر وفی حشفته) وافضاده دخی اکر بولك استمساکنی منع ایدرسه
دیت کامله واجبه اولور وافضاء خاتونك جماع سببیله فرجی ایله دبری بر اولمقدر وفی ذکر وفی حشفته قطع ذکرده دخی
دیت کامله واجبه در وذکرك حشفه سنی قطعده دیت وارد در (وفی العقل وفی السمع وفی البصر وفی الشم
وفی الذوق) عقل وسمع وبصرده وشم وذوقده یعنی هر برنده دیت کامله واجبه در روایت اولنور که حضرت عمر
رضی الله عنه بر رجل ایچون بر رجل اوزرینه درت دیت قضا ایلمشدر مثلا بر کمسنه بر کسنه نك باشنه بر ضرب
اوروب اول ضربهٔ واحده ایله عقل وسمع وکلامی وبصری زائل اولدی هر بری ایچون بر دیت حکم ایلدی بصرك
ذهابنه علم حاصل اولمغیچون کونشه قرشو مفتوح العین استقبال ایتدیرمه اکر کوزندن یاش کلورسه باقیدر
اکر کلمزسه باقی دکلدر (وفی اللحیة ان لم تنبت) لحیه ده دخی دیت کامله وارد در اکر قل بتمزسه ولحیه زینت جمالدر
زیرا نبی صلی الله علیه وسلم (ان لله ملائکة تسبیحهم سبحان من زین الرجال باللحاء والنساء بالذوائب) قول شریفی
واقع اولمشدر (وفی شعر الرأس وکذا الحاجبان والاهداب) باش قللرنده دخی کذلك حاجبانده وکریکلرده دیت
واجبه در (وفی العینین وفی الاذنین وفی الشفتین وفی ثدیی المرأة) ایکی عینده وایکی قولاقده وایکی دوداقده
وخاتونك ایکی ممه سنده دیت کامله واجبه در (وفی اشفار العینین) اشفار عینینده دخی دیت کامله واجبه در
اشفار جمع شفردر کریك بته جك یردر یعنی منبت اهدابدر (وفی الیدین وفی الرجلین) ایکی الده وایکی ایاقده دخی
دیت کامله واجبه در (وفی کل واحد مما هو اثنان فی البدن نصف الدیة ومما هو اربعة ربعها) بدنده ایکی اولان
شیئك هر بری ایچون نصف دیت وارد در ودرت اولان شیده ربع دیت واجبه در مثلا ال ایکیدر وایاق ایکیدر
وکوز وقولاق ایکیشر هر بریسی ایچون نصف دیت واجبه اولور وایکیسی ایچون بتون دیت واجبه در ودرت
اولان اشفار کبی بر ینه خلل کلسه ربع دیت وارد در (وفی کل اصبع من ید او رجل عشرها) الدن وایاقدن هر پرمق
ایچون عشر دیت واجبه در (وفی کل مفصل منها مما فیه مفصلان نصف عشرها ومما فیه ثلاثة مفاصل ثلثه)
واصابعده هر بر مفصلده وشول پرمقده که اوچ مفصل وارد در دیتك عشرینك ثلثی وارد در مثلا بر کمسنه بر آدمك
ایکی مفصلی اولان پرمغنك بر مفصلنی قطع ایلسه دیتك عشرینك نصفی ویررا ایکی مفصلنی قطع ایلسه دیتك
عشرنی ویرر اوچ اولان پرمغنك مفصلنی قطع ایلسه عشر دیتك ثلثنی ویررا اکر ایکیسن قطع ایلسه دیتك
عشرینك ایکی ثلثنی ویرر اوچ مفصلنی قطع ایلسه عشر دیت ویرر (وفی کل سن نصف عشرها) وهر سنده دیتك
عشرینك نصفی وارد در زیرا نبی علیه السلامك (وفی کل سن خمس من الابل ومن الدراهم خمسمائة دراهم) قول
شریفی واقع اولمشدر (وفی کل عضو ذهب نفعه ففیه دیة وان کان قائما کید شلت وعین ذهب ضوءها)
وهر عضوده که نفعی ذاهب اوله انده دیت واجبه در اکر قائم ایسه ده شول ال کبی که شل اولدی وشول عین کبی که
ذاهب اولدی زیرا وجوب دیت جنس منفعتك فوتی ایچوندر مثلا منفعت صورته اعتبار یوقدر (فصل) بو فصل
قصاص شجاج بیاننده در (لا قود فی الشجاج الا فی الموضحة ان کانت عمدا) شجاجده یعنی باش یارغننده قصاص
یوقدر الا موضحه ده وارد در اکر عمدا اولورسه زیرا بونده مساوات ممکندر ونبی علیه السلام موضحه ده قصاص
بیورمشلردر (وفیها خطأ نصف عشر الدیة) موضحه ده اکر خطأ اولورسه دیتك عشرینك نصفی وارد در (وهی التی
توضح العظم) موضحه شول شجه در که عظم واضح اوله یعنی کمك کورینه (وفی الهاشمة وهی التی تهشم العظم
عشرها) هاشمه ده دخی عشر دیت واجبدر هاشمه شول شجه در که عظمی کسر ایلیه زیرا نبی علیه السلام
(وفی الهاشمة عشرة من الابل وهو عشر الدیة) قول شریفی واقع اولمشدر (وفی المنقلة وهی التی تنقل العظم
عشرها ونصفه) منقله ده دخی دیت واجبدر بو منقله شول شجه در که بعد الکسر عظمی نقل ایلر یعنی یرندن آیرر
دیتك عشری ونصف عشری واجبدر زیرا نبی علیه السلامدن روایت اولنمشدر که (وفی المنقلة خمسة عشر ابلا
وهی عشر ونصف عشر) بیورمشلردر (وفی الآمة وهی التی تصل الی ام الدماغ ثلثها) آمه ده دخی شول دیت
واجبه در اول آمه شول شجه در که ام دماغه ایریشور بو مقوله شجه ده ثلث دیت وارد در وام الدماغ دیدکاری
بر جلد ورقیقه در که دماغی جمع ایدر وآمه دنصکره بر شجه دخی وارد رکه دامغه تسمیه اولنور یعنی اول شجه
دماغه واصل اولور امام محمد ذکر ایلمشدرکه دامغه تا حیات باقی قالمز قتل ایدر کلام ایسه شجاجده در (وکذا فی الجائفة

فان نفذت فيهما جائفتان ويجب ثلثاها) جائفه ده دخی كذلك ثلث دیت واردر اكر بر طرفدن بر طرفه نافذ اولورسه
ایكی جائفه اولور هر بری ایچون ثلث دیت واجب اولور بو تقدیرجه دیتك ایكی ثلثی واجب اولور (وفی كل من
الحارصة وهی التی تشق الجلد) حارصه دن جمله سنده یعنی حارصه شول شجه درکه جلدی شق ایلیه (والدامعة
وهی التی تخرج منه دما یشبه الدمع) دامعه شول شجه درکه دمعه شبیه قان چقار (والدامیة وهی التی تسیل
الدم) دامیه شول شجه درکه دم اساله ایلیه (والباضعة وهی التی تبضع الجلد) باضعه شول شجه درکه جلدی
قطع ایلیه (والمتلاحمة وهی التی تأخذ فی اللحم) متلاحمه شول شجه درکه لحمی اخذ ایلیه یعنی ابتدا قطع ایلیه
بعده ملتحم اولوب اتلر بر برینه ملاصق اوله (والسمحاق وهی التی جلدة فوق العظم تصل الیها الشجة) سمحاق
شول جلددرکه فوق العظم واقع اولمشدر شجه اول جلده یه واصل اوله (حكومة عدل) بونلرك جمله سنده
حكومة عدل واردر مؤخر مبتدأ وفی كل من الحارصه معطوفاتیله مقدم خبردر (وعن محمد فیهما القصاص
كالموضحة) امام محمددن روایت اولنمشدرکه ذکر اولنان شجاجده موضحه كبی قصاص واردر (والشجاج تختص
بالوجه والرأس) شجاج وجه ورأسه مخصوصدر (والجائفة بالجوف والجنب والظهر) جائفه جوفه وجنبه
وظهره مخصوصدر (وما سوی ذلك جراحات وفیها حكومة عدل) وجه ورأس وجنب وظهردن غیریسی
جراحاتدر جراحاتده ایسه حكومت عدل واردر (وهی ان یقوم عبدا بلا هذا الاثر ومعه فانقص من قیمته وجب
بنسبته من دیته وبه یفتی) حكومت عدل شول اثرسز بر عبدی تقویم ایلمكدر واول اثر ایله دخی تقویم ایلمكدر
شول شیئكه اولكی قیمتندن ناقص اوله نسبتی ایله دیتندن اول نقصان واجب اولور بونكله فتوی ویرلمشدر مثلا
بر عبد جراحات اولمزدن مقدم بیك درهم قیمتی وارایدی جراحاتدنصكره طقوزیوز درهم قیمتی اولوب یوز درهم
ناقص اولدی اول یوز درهم حكومت عدلدر حر اولورسه عبد كبی تقویم اولنور (وفی اصابع الید وحدها اومع
الكف نصف الدیة ومع نصف الساعد نصف الدیة وحكومة العدل) بالكز بدلك اصابعندن ویاخود كف ایله معا
قطع اولدقده نصف دیت واردر واصابع ایله نصف ساعد قطعنده نصف دیت وحكومة عدل واردر (وفی كف
فیها اصبع عشر الدیة) بر كفده كه بر پرمق اوله قطع اولنسه عشر دیة واجب اولور (وان فیها اصبعان فخمسها
ولا شئ فی الكف) اكر اول كفده ایكی پرمق اوله قطع اولنسه خمس دیت واجب اولور كفده برشئ یوقدر
ابو حنیفه قتنده (وعندهما یجب الاكثر من رأس الكف ودیة الاصبع او الاصبعین ویدخل الاقل فیه) امام
محمد وابو یوسف قتنده ارش كفده دیت اصبع ویاخود اصبعیندن اكثر اولان واجب اولور واقل اكثره داخل
اولور امامینك دلیلی بودركه كفه نظر اولنسه بو حكومة عدلدر واصابعك ارشنه نظر اولنسه اكثر قنغیسی ایسه
اول واجب اولور قلیل كثیره داخل اولور زیرا ایكی ارش جمع ایلمك متعذردر اجماعا فعل واحد ایله محل واحدده
ایكی جنایتدر لكن ایكی ارش واجب اولمز وهدری متعذردر زیرا كف من وجه اصلدر ومن وجه اصابع
اصلدر زیرا كف من وجه اصل اولدیغی اصابع انكله قائمه در واصابع اصل اولدیغی بطش منفعتی انكله در
چونكه من وجه بری اصل اولدیغی اجلدن كثرتی طرفنی ترجیح ایدرز بو ذاهب اولمشلردر وابو حنیفه ایچون
دلیل اصابع حقیقة اصلدر زیرا منفعت یدكه بطش وقبض وبسطدر انكله قائمدر حكما دخی كذلك ونبی علیه
السلام دیتی اصابع مقابله سنده قلمشدر (وفی الید نصف الدیة) بیورمشدر اندنصكره (فی كل اصبع عشر من
الابل) بیورمشلردر اعتبار ده ایسه اصل اولیدر اكر قلیل ایسه ده تابع مقابله اصلده ظاهر اولمز ومعارض دخی
اولمز كه كثرتله ترجیح اولنه معلومدركه صغار وكبار مختلط اولسه زكات واجب اكر صغار اكثر ایسه ده اصلی ترجیح
ایچون واصبعك ارشی نص ایله ثابتدر وكفده ایسه شرعا مقدار ارش یوقدر (وان كان فیها ثلاثة اصابع فدیة
الاصابع وهی ثلاثة اعشار اجماعا) واكر كفده اوچ پرمق وار ایسه اصابعك دیتی لازمدر اوچ پرمغك دیتی
اجماعا اوچ عشردر زیرا هر پرمق ایچون عشر دیت وار ایدی اوچ پرمق اولمغله اوچ عشر لازم كلور كف ایچون
برشئ یوقدر (وفی الاصبع الزائدة حكومة عدل) زائد اولان پرمقده حكومت عدل واردر زیرا جزء آدمیدر
تشریفا ایچون ارش واجب اولور (وكذا فی الشارب) بیقده دخی كذلك حكومت عدل واردر (ولحیة الكوسج
یعنی كوسه نك صقالنده دخی حكومت عدل واردر فاضل زیلعی دیمشدركه لحیه كوسه ده اختلاف اولمشدر
اصح اولان بودركه اكر ذقنده ده بر قاچ متعدد قل اولوب تراش ایلدكده برشئ اولمز ایسه حكومت عدلدن دخی

برشئ لازم كلمز زیرا اولمقوله قل اولمق انسانه شین ویرر زینت ویرمز واكر خد وذقن اوزره اولوب متصل دكل
ایسه حكومت عدل واردر اكر متصل ایسه انده دیت كامله واردر اكا كوسج دینلمز (وذكر الرجل) رجلك
ذكر سنده دخی حكومت عدل واردر (وذكر الخصی والعنین ولسان الاخرس والید الشلاء والعین العوراء والرجل
العرجاء والسن السوداء) خصینك ذكرنده وعنینك ذكرنده واخرسك لسانده وید شلا وعین عوراده ورجل
عرجاده وسن سوداده یعنی بونلری قطعده دیت واجب اولمز حكومت عدل لازمدر (وكذا فی عین الطفل
ولسانه وذكره ان لم تعلم صحة ذلك بما یدل علی ابصاره وتحرك ذكره وكلامه) ویته عین طفلده ولسانده وذكرنده
حكومت عدل واردر اكر بونلرك هر برینك صحتی ابصارنه وتحرك ذكرنه دال اولور شئ ایله بیلنمز ایسه دیت لازم
كلمز انجق حكومت عدل لازمدر اكر بو شیلر ظاهر ایسه ده لكن الزام ایچون ظاهر حجت اولمز واستهلال صبی كلام
دكلدر بلكه مجرد بر صوتدر ولسانك صحتی كلام ایله معلوم اولور وذكرك صحتی حركت ایله در وعینك صحتی ابصاره
دلالت ایلین شیلردر اكر بونك صحتی معلوم اولورسه بالغ كبیدر عمد وخطاده عمدا اولورسه قود خطاء اولورسه
دیت لازمه اولور (وان شج رجل فذهب عقله او شعر رأسه دخل ارش الموضحة فی الدیة) بر كسنه بر رجلك باشن
یارسه واول شج سببیله عقلی ذاهب اولسه ویاخود باشنك قلی تمسه موضحه نك ارشی بنه دیته داخل اولور (وان
ذهب سمعه او بصره او كلامه لا یدخل) اكر شج ایلمكله سمعی ویاخود بصری ویا كلامی ذاهب اولسه موضحه نك
ارشی دیته داخل اولمز (وان ذهب بها عیناه فلا قصاص ویجب ارشها وارش العینین) واكر موضحه سببیله ایكی
كوزی ذاهب اولسه قصاص یوقدر وشجه نك ارشی وایكی كوزك ارشی واجب اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما
القصاص فی الموضحة والدیة فی العینین) امامین قتنده موضحه ده قصاص وعینینده دیت واجبه در (ولا قصاص
فی الاصبع التی قطعت فشلت الاخری) اصلا قصاص یوقدر شول قطع اولنان پرمقده كه آنك سببیله آخر پرمق
شل اوله بلكه دیت واجبه در ابو حنیفه قتنده (وعندهما یقتص فی المقطوعة وتجب الدیة فی الاخری) امامین
قتنده اصبعده قصاص اولور شل اولان یدده دیت اصبع واجبه در (ولو قطع مفصلها الاعلی فشل ما بقی
فلا قصاص بل الدیة فیما قطع وحكومة عدل فیما شل) واكر پرمغك مفصل اعلاسندن قطع اولنسه باقی مفصللر
شل اولسه قصاص یوقدر بلكه قطع اولنانده دیت وشل اولانده حكومت عدل واردر اجماعا (ولا لو كسر
نصف سن فاسود باقیها بل دیة السن كلها) ینه قصاص یوقدر اكر بر كسنه نك بر دیشنك نصفی كسر اولسه اول
كسر سببیله باقی دیشلر سیاه اولسه بلكه جمله دیشلرك دیتی واجبه اولور (وكذا لو احمر او اصفر او اخضر) ینه
قصاص یوقدر اكر اول كسر سببیله باقی دیشلر قرمزی ویاخود صاری ویا یشل اولسه لر دیت كل واردر
(ولو اسودت كلها بضربة وهی قائمة فالدیة فی الخطا علی العاقلة وفی العمد فی ماله) اكر دیشلرك كلیسی
بر ضربه ده سیاه اولمش ایسه حال بو كه سن مسوده قائمه اولسه خطاده دیت عاقله سی اوزرینه در عمدده كندی
مالیله در (ولو قلعت سن رجل فنبتت مكانها اخری سقط ارشها خلافا لهما) بر رجلك دیشی قطع اولنسه
ویرینه بر آخر دیش بتسه اول دیشك ارشی ساقط اولور ابو حنیفه قتنده امامین ایچون خلاف واردر انلرك قتنده
ارشی ساقط اولمز (وفی سن الصبی یسقط اجماعا) صبینك دیشنده ارش اجماعا ساقط اولور زیرا برینه غیری بتر
وان اعاد الرجل سنه المقلوعة الی مكانها فنبت علیها اللحم لا یسقط ارشها اجماعا) بر رجل چقمش دیشنی مكاننه
اعاده ایلسه واول دیشك اوزرینه لحم بتسه ارشی ساقط اولمز اجماعا قالع اوزرینه كمال دیت واجبدر (وكذا
لو قطع اذنه فالصقها فالتحمت) اكر بر كسنه نك قولاغی قطع اولنسه ویرینه الصاق اولنسه وبتسه ینه ارش
لازمدر زیرا اولكی حالی اوزرینه اولمق ممكن دكلدر (ومن قلعت سنه فاقتص من قالعها ثم نبتت فعلیه دیة سن
المقتص منه) بر كسنه نك دیشی قلع اولنسه قلع ایدن كسنه نك دیشنی قصاصا قلع ایلسه لر بعده مقدما دیشی
قلع اولنان كسنه نك دیشی بتسه صكره قصاصا دیشی قلع ایلدكاری آدمك دیشنك دیتنی ویرر ظاهر اولدیكه
بغیر حق استیفا ایدوب جنایت منعدم اولمشدر (ویتأنی فی اقتصاص السن والموضحة حولا) دیش قصاصنده
وموضحه ده بر سنه تأنی وتوقف اولنور زیرا نبی علیه السلام (فی الجنایات كلها یتأنی حولا) بیورمشلردر
وحول ایله تقدیر اولنمسنه سبب فصول اربعه اشتمالیدر جائزدركه فصولدن محبتی طبعنه موافق كلوب جراحتی
ملتحم اوله اولمز ایسه بعده قصاص اولنه (كذا فی النهایة وكذا لو ضرب سنه فتحركت) بر كسنه نك دیشی ضرب

اولنسه ویرندن متحرك اولسه بنه برسنه تأنی وتوقف اولنور (فلو اجله القاضی فجاء المضروب وقد سقطت سنه
فاختلفا فی سبب سقوطها فان قبل مضی السنة فالقول للمضروب وان بعد مضیها فللضارب) اكر قاضی برسنه
تأجیل ایلسه یعنی مهلت ویرسه ومضروب كلسه كه تحقیقا دیشی ساقط اولدی دیسه وضارب ومضروب
سبب سقوطنده اختلاف ایلسه لر اكر سنه تمام اولمزدن مقدم ایسه قول مضروبكدر یمینی ایله واكر سنه تمام
اولدقدنصكره اختلاف ایدرلر ایسه قول ضاربكدر اثر فعلی منكردر اكر سن ساقط اولمز ایسه ضاربه برشیء لازم
كلمز اما ابو یوسفدن روایت واردركه حكومت عدل لازمدر (ولو شج رجلا فالتحمت ونبت الشعر ولم یبق لها اثر یسقط
الارش) اكر بركسنه بررجلی شج ایلسه یعنی باشنی یارسه وبتوب اوكلسه وقل بتسه واول شجه دن براثر قالمسه
ارش ساقط اولور ابو حنیفه قتنده زیرا شینه موجب اولان شیء زائل اولمشدر (وعند ابی یوسف یجب ارش الالم
وهو حكومة العدل وعند محمد اجرة الطبیب) ابو یوسف قتنده الم ارشی واجب اولور واول ارش حكومت عدلدر
زیرا قیمت بوقدر مثلا بركسنه برآخری ضرب مؤلم ایله ضرب ایلسه اما مجروح ایلمسه ارشدن برشیء لازم كلمز
وقلبنه الم ویرر شتم ایله شتم ایلسه برشیئی ضامن اولمز امام اعظم قتنده مجرد الم ایچون برشیء لازم كلمز (وكذا
لو جرحه فضرب فزال اثره) بنه بو اختلاف اوزرینه دركه بركسنه ضرب ایله بركسنه یی مجروح ایلسه واثری زائل
اولسه ابو حنیفه قتنده ارش لازم دكلدر وابو یوسف قتنده ارش الم لازمدر وامام محمد قتنده اجرت طبیب لازمدر
(وان بقی اثره فحكومة عدل بالاجماع) اكر جرحك اثری باقی ایسه بالاجماع حكومت عدل لازمدر (ولا یقتص
لجرح اوطرف اوموضحة الا بعد البرء) جرح ایچون وطرف ایچون وموضحه ایچون قصاص اولنمز الا بعد البرء
قصاص اولنه ورز برا أیدن مراد جائز دركه سرایت ایدوب قتل واقع اوله اما بره اولدقدنصكره جراحت ایلدیكی
معلوم اولور (وكل عمد سقط فیه القود لشبهة كقتل الاب ابنه فالدیة فیه فی مال القاتل) هر عمد كه انده شبهه ایله
قصاص ساقط اوله بابا اوغلنی قتل كبی پس ایدی انده دیت قاتلك مالندندر (وعمد الصبی والمجنون خطأ ودیته
علی عاقلته) صبینك ومجنونك عمدی خطادر وانك دیتی عاقله سی اوزرینه در حضرت علی رضی الله عنه
زمان شریفلرنده برمجنون بركسنه نك اوزرینه سل سیف ایدوب ضرب ایلدكده حضرت علینك حضورینه
واروب شكایت ایلدكده دیتی عاقله اوزرینه حكم ایلمشدر مجنونك وصبینك عمدی وخطاسی برابردر (ولا كفارة
فیه ولا حرمان ارث) صبی ومجنونك عمدنده كفارت یوقدر وحرمان ارث دخی یوقدر وحرمان ارث عقوبت
ایچوندر بونلر ایسه عقوبت اهلی دكللردر (والمعتوه كالمجنون) معتوه دخی بو حكمده مجنون كبیدر (فصل)
بو برفصلدركه وقتا كه اجزاء حقیقیه احكامندن فارغ اولدی ایسه اجزاء حكمیه واحكامنه شروع ایلدیكه اول
جنیندر اماك جزئی حكمنده در (من ضرب بطن امرأة فالقت به جنینا میتا فعلی عاقلته غرة خمسمائة درهم)
بركسنه برخاتونك قارننه ضرب ایلیوب اولضرب سببیله خاتون برجنین میت دوشرسه اول ضاربك عاقله سی
اوزرینه غره لازمدركه اول غره بشیوز درهمه مساوی اوله كرك عبد اولسون كرك امه اولسون دینلدیكه اسم
غره اطلاق ایلدیكه اول وجه درتنه كیم عبده رقبه اولندی زیرا نبی علیه السلامك غره ایله مرادشریفلری
بهاسی عالی اولان عبد وامه درحتی برروایتده جنین دیتی ایچون قبول ایلمزدی الا غلام ابیض وجاریة بیضا
قبول ایدرلردی كذا فی المغرب ومبسوطده شیخ الاسلامده ذكر اولنمشدركه بدل جنین ایچون غره تسمیه اولندی
زیرا واجب اولان عبد درعبد ایسه غره تسمیه اولنمشدر وجه استحسان بودركه حضرت علیه السلام زمان
شریفلرنده هذیل خاتونلرندن بری برخاتونك طاش ایله قارننی ضرب ایدوب كندویی وقارننده اولان جنینی قتل
ایدوب نبی علیه السلامك حضور شریفلرینه دعوایه كلدیلر نبی علیه السلام جنین ایچون بشیوز درهم قیمته
مساوی غره عبد ویاخود امه قضی ایلدی وخاتونك دیتنی عاقله سی اوزرینه حكم ایلدی امام محبوبی روایت
ایلدیكه زفر بو مسئله دن سؤال اولندقده جنینده غره عبد ویاخود امه دربو جواب ویردی سائل دیدیكه
بو جواب نیجه درحال شوندن خالی دكلدركه اول جنین آنك ضربه سندن فوت اولمش اوله ویاخود جنینه روح نفخ
اولنمامش اوله اكر ضربه سندن اولمش ایسه دیت كامله واجب اولور واكر روح نفخ اولنمامش ایسه برشیء واجب اولمز
دیدكده زفر سكوت ایدوب اندنصكره زفر ابو یوسفه كلوب سائل كبی سؤال ایدوب ابو یوسف جواب ویردكده
سائل محاجه ایلدیكی كبی محاجه ایلدی ابو یوسف دیدیكه معنی تعبد اولان شیء سنت ایله ثابتدر عقلك بونده

مدخلی یوقدر (فان القته حیا فمات فدیته) اكر جنینی حیا دوشرسه وجنین فوت اولسه آنك دیتی واجبه در
(وان میتا وماتت الام فغرة ودیة) واكر میت دوشرسه وام دخی فوت اولسه جنین ایچون غره وام ایچون دیت
واجبه اولور (وان ماتت فالقته حیا فمات فدیتها ودیته) واكر خاتون فوت اولسه وجنینی حیا دوشرسه ده فوت
اولسه خاتونك دیتی وجنینك دیتی لازمه اولور (وان میتا فدیتها فقط) اكر ام فوت اولوب جنینی میت القا ایلسه
الحق امك دیتیدر جنین ایچون دیت یوقدر (وما یجب فی الجنین یورث عنه ولا یرث منه الضارب) شول شیئكه
جنینده واجب اولمشدر دیت النفسدر اول شیء میراث اولور اما اول شیئدن ضارب وارث اولوب میراث المز مثلا
ضارب وارث اولمش اولسه میراث المز زیرا قتل ایلمشدر (وفی جنین الامة نصف عشر قیمته لو ذكرا او عشر قیمته
لو انثی) جاریه نك جنیننده واجب اولان جنینك قیمتنك عشری واجب اولور امه ده قیمت حره ده دیت كبیدر
بو تقدیرجه انثی ده واجب اولان ذكرده واجب اولاندن زیاده اولمسی لازم كلمز غالب اولان بودركه غلامك قیمتی
اكثردر انثی نك قیمتندن حتی جاریه بیك درهمه تقویم اولنسه اول صفات مرغوبه اوزره غلام ایكی بیك درهمه
تقویم اولنور بو ایله اولیجق اكثر دیت لازم كلمز واكر جنین مولاسندن ومغروردن غیریدن اولورسه در اكر جنین
ایكیسندن برندن ایسه بونده دخی حرده اولان مذكور غره واردر كرك ذكر اولسون كرك انثی اولسون زیرا حره در
كذا فی الزیلعی (وعند ابی یوسف لو نقصت الام ضمن نقصانها والا فلا ضمان) ابو یوسف قتنده اكر جنینی
دوشرمكله جاریه نك قیمتی ناقص اولورسه ضارب اولان كسنه قیمتك نقصانی ضامن اولور واكر قیمته نقصان
كلمامش ایسه ضاربه ضمان لازم كلمز (فان ضربت فحرر سیدها حملها فالقته حیا فمات تجب قیمته لا دیته) اكر
جاریه ضرب اولنسه افندیسی جاریه نك حملنی اعتاق ایلسه واول جاریه حملنی حیا دوشرسه دوشوب فوت
اولسه ضاربه جنینك قیمتی واجب اولور بو خصوصده دیتی واجب اولمز زیرا جنینك قتلی ضرب سابق اوزره در اول
وقت ایسه جنین رق ایدی اعتبار ایسه حالت رمیه دربو خصوصده حالت وصوله دكلدر (ولا كفارة فی الجنین)
جنینده كفارت یوقدر زیرا قتل متحقق دكلدر جنینده حیات اولمق جوازی ایچون (والمستبین بعض خلقه
كتام الخلق) جنینك بعض خلقی كه ظاهر اوله احكام مذكوره ده تام الخلق كبیدر آنده جاری اولان احكام بونده
دخی جاریدر (وان شربت دواء او عالجت فرجها لطرح جنینها فالغرة علی عاقلتها ان فعلت بلا اذن ابیه وان باذنه
فلا) اكر خاتون دوا ایچسه ویاخود جنینی طرح ایلمك ایچون فرجنه معالجه ایلسه ودوشرسه اول خاتونك
عاقله سی اوزرینه غره واجب اولور اكر خاتون باباسنك اذنسز معالجه ایلسه واكر باباسنك اذنیله ایدرسه برشیء
لازم كلمز ابدیكی جنینك ابدرو خاتونك زوجیدر

باب ما یحدث فی الطریق

بو باب طریقده حادث اولان شیئك احكامی بیاننده در (من احدث فی طریق العامة كنیفا او میزابا او جرصنا
او دكانا وسعه ذلك ان لم یضر بهم) بركسنه طریق عامه ده كنیف ویاخود میزاب ویاخود جرصن ویاخود دكان
احداث ایلسه اكر عامه یه ضرر اولمز ایسه اول منه بونلری احداث ایلمك سعتی واردر جرصن برخدردیشلر
وبعضیلر دیمشدركه مجرای مادر بو تقدیرجه صو ترازوسی اولمش اولور وبعضیلر جرصن عربی دكلدر دیمشلر
برودی دیمشدركه جرصن دیوار یاپمق ایچون اسكله در (ولكل منهم نزعه) عامه دن هر بری ایچون اول احداث
اولنان شیئی نزع ایلمك واردر زیرا جمله سنك اوطریقده حق مروری واردر (وفی الطریق الخاص لا یسعه بلا اذن
الشركاء وان لم یضر) طریق خاصده شركانك اذنی اولمدقجه برشیء احداث ایلمكه وسعت یوقدر اكر ضرر ایلمزسه ده
زیرا نافذه اولمیان طریق خاص اهلنه مملوكدر (وعلی عاقلته دیة من مات بسقوطها فیهما) اول محدث
عاقله سی اوزرینه در شول كسنه نك دیتی كه طریق عام وخاصده اول محدثاتك سقوطیله فوت اولمش اوله
(وكذا لو عثر بنقضه انسان وان وقع العاثر علی آخر فماتا فالضمان علی من احدثه) وبنه مسئله مرور ایدن
مسئله كبیدر اكر برانسان اول محدث اولان شیئك نقضی سببیله دوشسه اكر سوردوب دوشن كسنه
آخر اوزرینه دوشسه وایكیسی دخی فوت اولسه ضمان یعنی دیت اول محدثی احداث ایدن كسنه نك عاقله سی
اوزرینه در (وان اصابه طرف المیزاب الذی فی الحائط فلا ضمان وان الطرف الخارج ضمن كمن حفر بئرا او وضع حجرا
فی الطریق فتلف به انسان) اكر میزاب ساقط اولدقده دیوارده اولان طرفی انسانه اصابت ایلسه ضمان یوقدر

زیرا کندو ملکنده وضع ایلمشدر متعدی اولمشدر واکر خارج طرفی اصابت ایلمش ایسه ضامن اولور شول
کمسنه کبی که طریقده بر قیو قازدی ویاخود حجر وضع ایلدی انکله انسان تلف اولسه دیتی عاقله سی اوزرینه
ایدی بو مسئله ده دخی دیت عاقله سی اوزرینه واجبه اولور (وان تلف به بهیمة فضمانها فی ماله) اکر حفر ویاخود
وضع ویاخود سقوط ایله بهیمه تلف اولسه اول بهیمه نك ضمانی کندو مالندندر عاقله سی اوزرینه دکلدر (والقاء
التراب واتخاذ الطین کوضع الحجر) طریقده القاء تراب اتخاذ طین طاش وضع ایلمك کبیدر بونلرك جمله سی مقیددر
(وهذا اذا فعله بلا اذن الامام فان فعل شیئا من ذلك باذنه فلا ضمان) ماذکرنك جمله سی امامك اذنی اولمدین
اشلدکده در واکر امامك اذنیله اشلدی ایسه ضمان لازم کلمز اما بعض مشایخ دیدیلر که امام ایچون اذن ویرمك
اول زمان جائز اولور بر فرده ضرر اولمیه و طریق واسع اوله و بعضیلر دیدیلر که اکر اول احداث اولنان شیء مصلحت
ایسه اذن ویرمك جائزدر یوخسه مفسده اولور ایسه ضامن اولور (ولو مات الواقع فی البئر جوعا او غما) طریقده
احداث اولنان بئره دوشن کمسنه اجلقدن ویاخود قیونك هواسندن اختناق اولسه یعنی بوغلسه (فلا ضمان
علی حافره وان بلا اذن) حافر اوزرینه ضمان یوقدر اکر امامك اذنیسز حفر ایلمش ایسه ده ابو حنیفه قتنده
(وعند محمد علیه الضمان) امام محمد قتنده حافر اوزرینه ضمان واردر (وکذا عند ابی یوسف فی الغم لا فی الجوع)
کذلك ابو یوسف قتنده غمده ضمان واردر لکن جوعا فوت اولمش ایسه ضمان یوقدر (وان وضع حجرا فنحاه آخر
فضمان ما تلف به علی الثانی) اکر بر کمسنه طریق اوزرینه بر حجر وضع ایلسه آخر کمسنه اول طاشی یولدن بعید
ایلسه اول طاش سببیله تلف اولان شیئك ضمانی ثانی اوزرینه در زیرا اولکی آدمك فعلی منتسخ اولدی (ولو اشرع
جناحا فی دار ثم باعها فضمان ما تلف به علیه) بر کمسنه بر دارده جناح اخراج ایلسه اندنصکره اول داری
بیع ایلسه اول جناح سببیله تلف اولان شیئك ضمانی اول اشراع ایدن کمسنه نك اوزرینه در جناحك معناسنده
اختلاف ایلشلردر صاحب قاموس جناح روشندر دیمش اندنصکره روشن کوندر دیمش وصاحب معرب
روشن علوه ممر اولان شیدر دیمش وصاحب کفایه روشن خشبه در که سطحین اوزرینه موضوعدر که مرور ممکن
اولسون ایچون وصدر الشریعه صاحبی دیمشدر که اشراع جناح طریقه اخراج اولنان جذوع در که اوزرینه
بنا اولنه (وکذا لو وضع خشبة فی الطریق ثم باعها وبری الی المشتری منها فترکها المشتری فضمان ما تلف بها علی
البائع) بنه مرور ایدن مسئله کبیدر بر کمسنه طریقده بر خشبه وضع ایلسه اندنصکره اول خشبه یی بیع ایلسه
واول خشبه دن بری اولدیغنه مشتری یه دیسه مشتری دخی اول خشبه یی ترك ایلسه پس ایمدی اول خشبه
سببیله تلف اولان شیئك ضمانی بایع اوزرینه در زیرا آنك فعلی که وضعدر زوال ملکی ایله اولمشدر (ومن وضع
فی الطریق جمرا فاحرق شیئا ضمنه) بر کمسنه بر طریقده جمره وضع ایلسه واول جمره بر شیئی احراق ایلسه اول شیئی
وضع ایدن ضامن اولور زیرا متعدیدر (ولو احرق بعد ما حرکته الریح الی موضع آخر لا یضمن ان کانت ساکنة عند
وضعه) اکر اول جمری ریح موضع آخره حرکت ایندردکدنصکره بر شیئی احراق ایلسه ضامن اولمز اکر اول جمری
وضع ایلدکده ریح ساکن ایدی ایسه (ویضمن من حمل شیئا فی الطریق ما تلف بسقوطه منه) ضامن اولور شول
کمسنه که باشنه ویاخود ظهری اوزرینه بر شیء حمل ایلدی طریقده اول حاملدن اول شیئك سقوطی سببیله تلف اولان
شیئی ضامن اولور حاصل کلام بر کمسنه بر شیء کتوروب کیدرکن دوشوروب بر شیئی تلف ایلسه ضامن اولور کرچه
طریقده باشی وظهری اوزرینه حمل متاع مباحدر لکن شرط سلامتله مقیددر هدفه ویاخود صیده رمی ایدوب
انسانه اصابت ایتمك منزله سنده در (وکذا من ادخل حصیرا او قندیلا او حصاة الی مسجد غیره بلا اذن فعطب به
احد) شول کمسنه که کندو محله سی مسجدندن غیری مسجده حصیر ویاخود قندیل ویاخود فرش ایچون
حصاة یعنی خرده طاشلر ادخال ایلسه اهالی محله نك اذنیسز کراولنان اشیا سببیله بر کمسنه هلاك اولسه
ادخال ایدن کمسنه ضامن اولور ابو حنیفه قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر ذکر اولنان اشیا قرب
ایچوندر وهر کس ایچون اذن واردر قربتده ایسه بشرط السلامه قیدی یوقدر ابو حنیفه ایچون دلیل بودر که
مسجده متعلق تدبیر اهلی ایچوندر نصب امام واختیار وفتح واغلاق باب ایچون قیم وغیری بونك افعالی مطلقا
مباحدر شرط سلامت ایله مقید دکلدر اما غیریلرك افعالی شرط سلامتله مقیددر کرچه بونك قصدی قربتدر
لکن طریق قربتده خطا ایلدی تنکیم بر کمسنه شهادت زنایه تفرد ایلسه کرچه آنك قصدی قربتدر لکن

طریقده خطا ایلدی زیرا زنایه شهادتك شرطی دردر ایکن درت شاهد بولنمسه شهادت قذفه منقلب اولوب
حد ایجاب ایدر فیما نحن فیه ده طریق اهل مسجددن استیذان ایدی کذا فی الهدایه (ولو ادخل هذه الاشیاء
الی مسجد حیه لا یضمن اجماعا) اکر ذکر اولنان اشیایی کندو محله سی مسجدینه ادخال ایلسه اجماعا ضامن اولمز
زیرا مسجده متعلق اولان شیلرده تدبیر اهلی ایچوندر فعللری مطلقا مباحدر وشرط سلامه ایله مقید دکلدر
(وکذا لو تلف شیء بسقوط رداء وهو لابسه) بر کمسنه رداسن کیسه ورد ابر انسان اوزرینه ساقط اولسه اول
سقوط سببیله انسان هلاك اولسه ضامن اولمز بونکله محمول اولان شیئك سقوطنده فرق بودر که حامل الشیء
اولان کمسنه نك قصدی اول شیئی حفظدر ایدی آنك بشرط السلامه وصفی ایله مقید اولمش جرح دکلدر لابس
اولان کمسنه نك قصدی ایسه حفظ دکلدر بو تقدیرجه بشرط السلامه وصفنك تقییدی لازم کلمز (ومن جلس
فی المسجد غیر مصل فعطب به احد ضمنه) بر کمسنه مسجده کیروب اوتورسه اما مصلی اولمسه یعنی صلاة ایچون
کرمش اولمسه واول من سببیله بر کمسنه هلاك اولسه ضامن اولور (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلرك
قتنده ضامن اولمز (ولا فرق بین جلوسه لاجل الصلاة او التعلیم او قراءة القرآن او نام فیه فی اثناء الصلاة وبین
ان یمر فیه ویقعد للحدیث ولا بین مسجد حیه وغیره) بو مسئله دخی خلاف اوزره در ابو حنیفه قتنده ضامن اولور
وامامین قتنده ضامن اولمز بو فارودده غیر مصل دیو قید اولنمش ایدی ایدی فرق یوقدر اکر کمسنه نك غیر مصلی
اولدیغی جلوس ایله لاجل الصلاة ویاخود تعلیم ایچون ویاخود قراءة قرآن ایچون ویاخود اثناء صلاتده اویوسه
اصلا فرق یوقدر ودخی مسجددن مرور ایدوب حدیث استماعی ایچون اوتورمق بیننده دخی فرق یوقدر و بنه فرق
یوقدر کرك کندو محله سی مسجدی اولسون کرك غیری مسجد اولسون (اما المعتکف فقیل علی هذا الخلاف وقیل
لا یضمن بلا خلاف) اما معتکف حقنده دیندیکه بو مسئله دخی خلاف اوزره در ودیندیکه بلا خلاف ضامن اولمز
(ولا فی الجالس مصلیا لا یضمن اجماعا وان من غیر اهله) مصلی اولدیغی حالده مسجده جالس اولان کمسنه اجماعا
ضامن اولمز واکر اهلندن غیری ایسه ده زیرا مسجد صلاة ایچون بنا اولنمشدر (ولو استأجر رب الدار عملة لاخراج
الجناح او الظلة فتلف به شیء فالضمان علیهم ان قبل فراغ عملهم وان بعده فعلیه) اکرا وصاحبی جناح وظله
اخراجی ایچون عمله یعنی نجار استیجار ایلسه جناح ویاخود ظله سببیله بر شیء تلف اولسه ضمان عمله اوزرینه در
عمللرندن فارغ اولمدین واقع اولورسه اکر فراغلرندنصکره واقع اولسه رب الدار اوزرینه در (ویضمن من صب الماء
فی الطریق العام ما عطب به) بر کمسنه طریق عامه صو دوکسه انکله هلاك اولان شیئی ضامن اولور (وکذا ان رشه
بحیث یزلق او توضأ به واستوعب الطریق) بنه ضامن اولور اکر صویی رش ایلسه بر حیثیتله که اقدامی ازلاق
ایلیه یعنی صیرلدوب دوشوره ویاخود صو ایله طریق اوزرنده توضی ایلیه واول صو طریقی قبلیه بر کمسنه اوصو
سببیله هلاك اولسه ضامن اولور زیرا متعدی اولمش اولور (وان فعل شیئا من ذلك فی سکة غیر نافذة وهو من اهلها
وقعد فیها او وضع متاعه لا یضمن ذلك) یعنی صب ما ورش ماء وصودن چقمز قاقده بر شیء اشلسه حال بوکه
اول فعلی اشلین اول سکه نك اهلندن اولسه ویاخود اول چقمز قاقده اوتورسه ویاخود متاعنی اوز قاقده
وضع ایلسه بو احوال سببیله بر شیء ویاخود آدم هلاك اولسه ضامن اولمز (وکذا ان رش ما لا یزلق عادة او بعض
الطریق فتعمد المار المرور علیه) بنه ضامن اولمز عادتا دوشرمیه جك مقدار رش ایلسه ویاخود ابدست آلوب
طریق استیعاب ایلمیه جك مقداری دوکیوب طریقك بعضیسنه دوکلوب لکن مرور ایدن کمسنه قوری یردن
کتمك ممکن ایکن کتمیوب صو دوکلان یردن مروره تعمد ایلسه ضمان لازم کلمز (ووضع الخشبة کالرش
فی استیعاب الطریق وعدمه) طریقده وضع خشبه رش کبیدر اکر طریقی استیعاب ایدرسه ضامن اولور اکر
استیعاب ایلمزسه ضامن اولمز (وان رش فناء حانوت باذن صاحبه والضمان علی الآمر استحسانا) اکر بر کمسنه
حانوت اطرافنه صاحبنك اذنیله صو دوکسه ضمان استحسانا آمر اوزرینه در (کما لو استأجر لیبنی له فی فناء حانوته
فتلف به شیء بعد فراغه) نته کیم حانوتی اطرافنده بنا ایلمك ایچون اجیر استیجار ایلسه اول بنا سببیله اجیرك
فراغندنصکره بر شیء تلف اولسه ضمان آمر اوزرینه اولدیغی کبیدر (ولو کان امره بالبناء فی وسط الطریق
فالضمان علی الاجیر) اکر صاحب حانوتك اجیره امری وسط طریقده بنا ایلمك اولمش ایسه ضمان اجیر
اوزرینه در (ولو کنس الطریق لا یضمن ما تلف بموضع کنسه) اکر طریقی جاروب ایله سپورسه وسپوردیکی

موضع سببیله تلف اولان شیئی ضامن اولمز زیرا متعدی دکلدر و برشیء احداث ایلدی قصدی اماطة الاذی
عن الطریقدر (ولو جمع الکناسة فی الطریق ضمن ما تلف بها) اکر سپورندیی طریقده جمع ایلسه اول جمع اولان
سپورندی سببیله تلف اولان شیئی جمع ایدن ضامن اولور (ولا ضمان فیما تلف بشیء فعل فی الملک او فناء له فیه حق
التصرف بان لم یکن للعامة ولا مشترکا لاهل سکة غیر نافذة) برکمسنه کندو ملکنده برشیء اشلیوب اول شیء
سببیله تلف اولان شیده ضمان یوقدر و یاخود اول ملکک فناسنده اشلسه که اول فناده صاحب ملکک حق
تصرفی واردر عامه نک اولمیه وچقمز زقاق صاحبلریله دخی مشترک اولمیه ذکر اولندیغی اوزره اولورسه ضمان
لازم کلمز اکر جماعت مسلمینک اولورسه ومشترک اولورسه وچقمز زقاقده اولورسه تلف ایلدیکی شیئی ضامن
اولور غیرک ملکنده کندو فعلیله متعدی اولمش اولور (وان استأجر من حفر له فی غیر فنائه فالضمان
علی المستأجر ان لم یعلم الاجیر انه غیر فنائه وان علم فعلی الاجیر) اکر برکمسنه غیرک فناسنده حفر ایچون برکمسنه
استیجار ایلسه ضمان مستأجر اوزرینه در اکر اجیر غیرک فناسی ایدوکن بلمز ایسه واکر غیرک فناسی ایدوکنی
بیلوب حفر ایلمش ایسه ضمان اجیر اوزرینه در (وان قال هو فنائی ولیس لی فیه حق الحفر فالضمان علی الاجیر
قیاسا وعلی المستأجر استحسانا) اکر مستأجر اجیره دیسه که شو عمل بنم فنامدر وحال بوکه بنم ایچون بو فناده
حفر حقی یوقدر بو کلامدنصکره حفر ایلسه ضمان اجیر اوزرینه لازمدر قیاسا زیرا امرک فسادنه علم حاصل
ایلدی ومستأجرانی مغرور ایلدی زیرا بونده بنم ایچون حفر حقی یوقدر دیدی زیرا انک فناسی اولمق مملوکی
منزله سنده در طپراق دوکمک کبی واودون یاقمق کبی ودابه سن بغلمق کبی وبوکا بکزر شیلر اشلمک کبی کانه مستأجرک
امری بحسب الظاهر کندو ملکنده اولمش اولور (ومن بنی قنطرة بغیر اذن الامام فتعمد احد المرور علیها فعطب
فلا ضمان علی البانی) برکمسنه امامک اذنیسز برنهر عظیم اوزره برقنطره بنا ایلسه برکمسنه ده اول قنطره
اوزرندن مروره قصد ایلسه وهلاک اولسه بانی اوزرینه ضمان لازم کلمز بو بابده بانی تعدی ایلدی زیرا انهار عظام
اوزره وضع قناطیرک تعیین مکان وضیق وسعتی امام اوزرینه لازمدر بو اعتبار اوزره جنایتی متحققدر پس
اعدی بانی متعدی اولدی لکن تعدیسی بطریق التسبیبدر ومرور ایدن کمسنه تعدی ایله متعدی اولدیکه
اول مباشر تدر بو تقدیرجه مباشره اضافت اولی اولدی زیرا فاعل مختارک فعلنک تحللی باینده نسبت هلاکی
قطع ایلدی بوکا نظیر برمسئله طریقده برقیو حفر ایلسه وبرکمسنه کلوب برطرفندن آخر طرفه صچرایسه
قیویه دوشوب هلاک اولسه حافر اوزرینه برشیء لازم کلمز (فصل) ان مال حائط الی طریق العامة فطولب ربه
بنقضه من مسلم او ذمی واشهد علیه فلم ینقضه فی مدة یمکنه نقضه فیها فتلف به نفس او مال ضمن عاقلته النفس
وهو المال) اکر بر دیوار طریق عامه میل ایلسه یعنی هدمه مشرف اولسه مسلم وذمی طرفندن دیوار صاحبندن
بوزلمسی طلب اولنسه یعنی دیوارک یقلمق اوزره در احتمالدر که برآدم هلاک ایلیه دینلسه وبو یقلمسنی طلب
ایلسه لروانک اوزرینه نقضی مراد ایلدکلری اشهاد اولنسه بوزمسی ممکن ایکن اولمدقده بوزمسه ودیوار یقلمق
سببیله برنفس هلاک اولسه ویاخود مال هلاک اولسه اول دیوار صاحبنک عاقله سی نفسی ضامن اولور کندوسی
مالی ضامن اولور (وکذا لو طولب به من یملک نقضه کاب الطفل ووصیه والراهن بفک الرهن والعبد التاجر
والمکاتب) بنه هلاک اولان نفس ایسه عاقله سی اوزرینه در مال ایسه کندو اوزرینه در اکر دیوارک نقضی طلب
اولنسه شول کمسنه دنکه اول دیوارک نقضنه مالک اوله طفلک باباسی ووصیسی کبی وفک رهنه مالک اولان راهن
کبی وتاجر عبد ومکاتب کبی برصبینک مائل اولمش دیواری اولسه باباسندن ووصیسندن نقض اولنمسی طلب
اولنسه نقض ایلمیوب ساقط اولمسیله برکمسنه یی هلاک ایلسه نفس ایسه عاقله سی اوزرینه مال ایسه کندو
اوزرینه در اکر مال ایسه عبد تاجرک رقبه سی اوزرینه در اکر نفس ایسه مولاسنک عاقله سی اوزرینه در
اکر عاقله سی وار ایسه مکاتب دخی بو منوال اوزره در (ولا یضمن ان باعه بعد الاشهاد وسلمه الی المشتری فسقط)
اکر بعد الاشهاد صاحب دیواری بیع ایلسه ومشتری یه تسلیم ایلسه ودیوار یقلوب دوشسه برشیئی ضامن اولمز
(ولا ان طولب به من یملکه کالمرتهن والمستأجر والمودع) شول کمسنه نقضه مالک اولمیه مرتهن ومستأجر
ومودع کبی بونلردن نقض مطالبه اولنسه بعد المطالبه ساقط اولوب برکمسنه هلاک اولسه ضامن اولمز
(وان بناه مائلا ابتداء ضمن ما تلف بسقوطه وان لم یطالب بنقضه کما فی اشراع الجناح ونحوه) واکر صاحب حائط

دیواری ابتداء مائل اولدیغی حالده بنا ایلسه سقوطی سببیله تلف ایلدیکی شیئی ضامن اولور اکر اول دیوارک
نقضی مطالبه اولنمش ایسه ده اشراع جناحده ووضع حجر وحفر بئردن طریقده ضامن اولدیغی کبی بونده
دخی ضامن اولور (وان مال الی دار رجل فالطلب لربها او ساکنها فیصح تأجیله وابراؤه) اکر دیوار برآدمک دارنه
مائل اولسه نقض ایلمک طلبی دار صاحبی ایچوندر ویاخود اولداره ساکن اولان ایچوندر واول صاحبنک
تأجیلی وجنایتندن ابراسی صحیح اولور اکر ابرادنصکره ساقط اولسه ومدة تأجیل مروردن اول برشیء تلف
اولسه تأجیل وابراسی صحیح اولدیغیچون ضمان لازم کلمز (ولا یصح التأجیل فیما مال الی الطریق ولو من القاضی
او المشهد) طریقه مائل اولان شیده یعنی دیوارده نقضی ایچون تأجیل صحیح دکلدر اکر اول تأجیل
قاضی طرفندن ویا مشهد طرفندن اولورسه ده صحیح دکلدر مشهد اسم فاعل وزنی اوزرینه در زیرا طریق عامک
حقیدر وقاضی ومشهد عامه نک حقنی ابطاله قادر دکللردر (ولو کان الحائط بین خمسة فاشهد علی احدهم ضمن
خمس ما تلف به وعندهما نصفه) اکر طریقه مائل حائط بش کمسنه نک اولسه اول بشدن برینک اوزرینه اشهاد
اولنسه تلف اولان شیئک خمسنی ضامن اولور ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده تلف اولان شیئک نصفنی ضامن
اولور امامینک دلیلی بودرکه تلف اولان شیء من اشهد علیهک نصیبی اوزرینه معتبردر اشهاد اولنمیانلرک نصیبی
هدردر بو تقدیرجه ایکی قسم اوزرینه منقسم اولوب نصفین اولور عقر الاسد ونهش الحیة وجرح الرجل
مسئله لرنده مرور ایلمشدر (وان حفر احد ثلاثة فی دار هی لهم بئرا بغیر اذن شریکیه او بنی حائطا ضمن ثلثی
ما تلف به وعندهما نصفه) اکر اوچ شریکک بری بردارده اول دارانلرکدر ایکی شریکنک اذنی یوغیکن
برقیو قازسه ویاخود بردیوار بنا ایلسه اول قیو ویاخود اول دیوار سببیله تلف اولان شیئک ثلثنی ضامن اولور
ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده تلف اولان شیئک نصفنی ضامن اولور مرور ایدن مسئله ده ذکر اولندیغی اوزره

باب جنایة البهیمة والجنایة علیها

بو باب بهیمه نک جنایتی وبهیمه اوزرینه اولان جنایتک احکامی بیانندهدر (یضمن الراکب ما وطئت دابته
واصابت بیدها او رجلها او رأسها او کدمت او خبطت او صدمت) راکب اولان کمسنه دابه سی باصدیغی شیئی
ضامن اولور ودابه نک اولک ایاغی سببیله اصابت ایلدیکی شیئی دخی ضامن اولور ویاخود قیچ ایقلری ویاخود
باشی ایله ویاخود کدم ایله یعنی صیرمق ویاخود اولک ایاغی ایله اورمق ویاخود قفا ایله اورمق ودوقشمق سببیله
اولان شیلری ضامن اولور (لا ما نفحت برجلها او ذنبها الا اذا اوقفها) ضامن اولمز شول شیئی که قیچ ایاغنک
طرناغنک اوجی ایله تلف ایلیه ویاخود قویروغی ایله تلف ایلیه مکر که دابه یی ایقاف ایلیه اوزرنده اولان کمسنه
دابه یی الیقویوب اوحالده برشیء تلف ایلسه ضامن اولور زیرا تعدی ایلمش اولور (ولا ما عطب بروثها او بولها سائرة
او موقفة لاجله فان اوقفها لا لاجله ضمن ما عطب به) ودخی شول نسنه یی ضامن اولمزکه دابه نک روثی وبولی
سببیله هلاک اوله سائره اولدیغی حالده ویاخود روث وبول ایچون ایقاف اولندیغی حالده اکر روث وبول اولیوب
کندو خطنفسی ایچون ایقاف ایلسه اول موقفه اولان دابه نک فعلی سببیله هلاک اولان شیئی ضامن اولور
(فان اصابت بیدها او رجلها حصاة او نواة او اثارت غبارا او حجرا صغیرا ففقأ عینا او افسد ثوبا لا یضمن وان
کبیرا ضمن) اکر دابه اولک ایاغیله ویاخود قیچ ایاغیله خرده طاشه اصابت ایلسه ویا چکردک ویا غبار ویاخود
کوچک طاش قالدرسه وبرکمسنه نک کوزنی چقارسه ویاخود بر اسباب افساد ایلسه ضامن اولمز واکر طاش
بیوک اولورسه ضامن اولور (ویضمن القائد ما یضمن الراکب وکذا السائق فی الاصح) راکب ضامن اولدیغی
شیئی قائد دابه دخی ضامن اولور قائد یدیجی دیمکدر وسورجی دخی کذلک ضامن اولور اصح روایتده (وقیل یضمن
النفحة ایضا) سائق یعنی سورجی نفحه سببیله تلف اولانی مرور ایدن مسئله کبی ضامن اولور دنلدی نفحه
دیدکلری دابه نک قیچ ایاغنک اوجیدر (ولا کفارة علیهما ولا حرمان ارث او وصیة بخلاف الراکب) قائد
وسائق اوزرلرینه کفارت یوقدر حرمان ارث ووصیت دخی یوقدر راکب بونک خلافیدر راکبک هلاک ایلدیکی
مورونی ایسه حرمان ارث ووصیت مقرردر وکفارت لازمدر زیرا مباشردر (وان اجتمع الراکب والقائد والسائق
فالضمان علیهم وقیل علی الراکب وحده) اکر برآدمی هلاکده راکب وقائد وسائق جمع اولسه لر بعضیلر قتنده
ضمان راکب ایله قائد وسائق اوزرینه در وبعضیلر قتنده یالکز راکب اوزرینه در زیرا راکب مباشردر قائد وسائق

مسبعيدر (وان اصطدم فارسان اوماشيان فماتا ضمن عاقلة كل دية الآخر) اكر ايكي فارس وياخود ايكي پياده
كمسنه لر دوقشسه لر وايكيسي دخي فوت اولسه هر برينك عاقله سي آخرك ديتني ضامن اولور (وان تجاذبا حبلا
فانقطع فماتا فان وقعا على ظهرهما فهما هدر) اكر ايكي كمسنه بر حبلي هر بري بر طرفندن طوتوب جذب ايلسه لر
وحبل قرلسه وايكيسي دخي فوت اولسه اكر ارقه لري اوزرينه دوشمشلر ايسه ايكيسنك دخي دمي هدردر زيرا
هر برينك موتي كندو فعلنه وقوت نفسنه مضاف اولور آخرك موتنه مضاف اولمز (وان على وجوههما فعلى عاقلة
كل دية الآخر) اكر ايكيسي دخي يوزلري اوزرينه دوشوب فوت اولمشلر ايسه هر برينك عاقله سي اوزرينه
آخرك ديتي لازمدر زيرا بونلرك يوزلري اوزرينه سقوطي هر برينك قوتي جذبي ايله در (وان اختلفا فدية من على
وجهه على عاقلة من على ظهره) اكر اختلاف اولسه لر مثلا بري يوزي اوزرينه وبري ارقه سي اوزرينه دوشسه
يوزي اوزرينه دوشن كمسنه نك ديتي ظهري اوزرينه دوشن كمسنه نك عاقله سي اوزرينه در (وان قطع آخر الحبل
فماتا فديتهما على عاقلته) بونلر حبلي تجاذب ايدركن بر آخر كمسنه حبلي قطع ايلسه وايكيسي دخي فوت اولسه
ايكيسنك دخي ديتي قطع ايدن كمسنه نك عاقله سي اوزرينه در (وان ساق دابة فوقع سرجها اوغيره من ادواتها
على انسان فمات ضمن) بر كمسنه بر دابه يي سوق ايلسه اول دابه نك اكري وغيري شيئ كه دابه نك ادواتندندر
بر انسان اوزرينه واقع اولوب فوت اولسه سائق دابه اولان ضامن اولور (وكذا قائد قطار وطئ بعير
منه انسانا فالنفس على عاقلته والمال في ماله) بنه ضامن اولور قائد قطاردن بر دوه بر انسان باصسه ضمان نفس
قائد قطارك عاقله سي اوزرينه در ضمان مال كندو مالندندر (وان كان مع القائد سائق فالضمان عليهما) اكر
قائد ايله سائق معا اولسه لر ضمان ايكيسنك اوزرينه در (فان ربط على بعير قطار بغير علم قائده فعطب به
انسان ضمن عاقلة القائد الدية ورجعوا بها على عاقلة الرابط) اكر بر دوه بر قطار دوه يه قائدك علم وخبري
يوغيكن ربط اولنسه واول ربط اولان بعير سببيله بر انسان هلاك اولسه قائدك عاقله سي ديتي ضامن اولور
اندنصكره ربط ايدن كمسنه نك عاقله سي اوزرينه اول ديت ايله رجوع ايدرلر (ومن ارسل بهيمة اوكلبا وساقه
ضمن ما اصاب في فوره وفي الطير لا يضمن وان ساقه) بر كمسنه بهيمه يي وياخود كلبي ارسال ايلسه وكندوسي
طوروب عقبنجه سوق ايلسه ضامن اولور شول شيكه فوري اصابت ايلسه فوره فتح فا وسكون واو ايله
ارسالده يمين وشماله ميل ايلمكدر (كذا في الاكمل) طير ارسالنده ضامن اولماز اكر سوق ايلمش ايسه ده (وكذا
في الدابة والكلب ان لم يسق او انفلتت بنفسها ليلا او نهارا فاصابت مالا او نفسا) وبنه ضامن اولماز دابه ده وكلبده
چن سوق اولنمسه وياخود اول دابه يي قيدندن بوشانسه ليلا ونهارا بنفسها بوزنسه ماله وياخود نفسه اصابت
ايلسه ضامن اولمز انفلت الشيء اي خلص من قيده من غير اختيار صاحبه ديمكدر (ومن ضرب دابة عليها
راكب اونخسها فنفحت او ضربت بيدها احدا اونفرت فصدمت فمات ضمن هؤلاء الراكب ان فعل ذلك حال
السير) بر كمسنه صاحبي اوزرنده ايكن بر دابه يي اورسه وياخود بر راغج ايله دابه يي طعن ايلسه بوقاروده ضرب
دينلدي بومحاده ايسه نخس دينلدي ظاهر دركه مراد دورتمكدر رود ورتسه وقچ اياغي طرناغنك اوجيله اورسه
وياخود اوچ اياغيله بر كمسنه يي ضرب ايلسه وياخود ضربدن وياد ورتمكدن اوركوب كندويي بر كمسنه يه اورسه
اول كمسنه فوت اولسه ضارب وياخود ناخس ضامن اولور راكب ضامن اولماز اكر ضرب ونخس حال سيرده
اولورسه زيرا بو فعل دابه وياخود ناخسه اضافت اولور كانه كندي يديله اتمشدر بو تقديرجه نسبيده متعدي
اولور راكب ايسه متعدي دكلدر پس اعدي تغريمده ضارب ويا ناخس جانيي مرجحدر (وان اوقفها لا في ملكه
فعليهما) اكر راكب دابه يي ايقاف ايلسه ملكنده اولميوب طريقده اولورسه ضمان مناصفه اوزره ايكيسنك
اوزرينه درلا في ملكه قيدي اكر ملكنده ايقاف ايلسه راكب ضامن اولمز (وان نفحت به الناخس فدمه هدر)
اكر دابه نك ناخسي نفح ايلسه يعني قچ اياغنك طرناغنك اوجيله اورسه وهلاك اولسه دمي هدردر زيرا كندو
نفسنه جاني اولمش اولدي (وان القت الراكب فضمانه على الناخس) اكر ناخس دابه يي طعن ايلدكده راكبي
القا ايلسه يعني دوشرسه وفوت اولسه راكبك ضماني ناخس اوزرينه در (وان فعل ذلك باذن الراكب فهو
كفعل الراكب) اكر ناخس راكبك اذنيله اتمش ايسه اول فعل راكبك فعلي كبيدر ناخس بر شيئي ضامن اولمز
(لكن ان وطئت احدا في فورها بعد النخس بالاذن فديته عليهما ولا يرجع الناخس على الراكب في الاصح)

لكن

لكن اكر دابه بر كمسنه يي اذنيله نخسدنصكره فوري باصسه ده هلاك ايلسه ديتي راكب ايله ناخس اوزرينه در
واصح روايتده ناخس راكب اوزرينه رجوع ايده مز (كما لو امر صبيا يستمسك على الدابة بتسييرها فوطئت انسانا
فمات لا يرجع عاقلة الصبي بما غرموا من الدية على الآمر) نته كيم بر كمسنه بر صبي يه دابه يي طوتوب سيرايتدرمكه
يعني كزدرمكه امر ايلسه واول دابه بر انساني باصسه وفوت اولسه ضمان صبينك عاقله سي اوزرينه در ديتدن
چكدكلري غرامت ايله آمر اوزرينه رجوع ايلمز (وكذا لو ناول الصبي سلاحا فقتل به احدا) وبنه مرور ايدن مسئله
كبيدر اكر بر كمسنه بر صبي يه سلاح ويرسه وصبي دخي اول سلاح ايله بر كمسنه يي قتل ايلسه ضمان صبينك عاقله سي
اوزرينه در وعاقله سي دخي ويردكلري غرامت ايله سلاح ويرن كمسنه نك اوزرينه رجوع ايلمز (وكذا الحكم
في نخسها ومعها قائد او سائق) وبنه حكم مرور ايدن مسئله كبيدر دابه يي نخسده واول دابه ايله قائد وياخود سائق
اولسه ضمان ناخس اوزرينه در (وان نخسها شيء منصوب في الطريق فالضمان على من نصبه) اكر طريقده
نصب اولنمش بر شيء دابه يي نخس ايلسه ضمان اول شيئي نصب ايده نك اوزرينه در زيرا اول ناصب اولان كمسنه
متعديدر طريقي مشغول ايلدي جنايت اكا اضافت اولندي كانه كندو فعلي ايله ايلمشدر (ولا فرق بين كون
الناخس صبيا او بالغا) ناخس صبي وياخود بالغ اولمسي بينده اصلا فرق يوقدر زيرا صبي بالغ كبي افعالي ايله
مؤاخذه اولنور ضمان صبينك مالندن اولور (وان كان عبدا فالضمان في رقبته) اكر ناخس عبد اولورسه ضمان
عبدك رقبه سندن اولور مولاسي يا عبدي ويرر وياخود فدي ويرر (وجميع مسائل هذا الفصل والذي قبله ان كان
الهالك آدميا فالدية على العاقلة وان غيره فالضمان في مال الجاني) شو فصلك جميع مسائلي وبو فصلدن اول اولان
مسائلك جمله سي اكر هالك ادمي اولورسه ديت عاقله سي اوزرينه در اكر هالك اولان ادميدن غيري ايسه ضمان
جانينك مالندندر (ومن فقأ عين شاة قصاب ضمن ما نقصها) بر كمسنه بر قصابك قيونك كوزيني چقارسه
شاتدن نقص ايلديكي شيئي ضامن اولور زيرا قيوندن مقصود اولان لحمدر انجق اعتبار اولان نقصانيدر
(وفي عين الفرس او البغل او الحمار او بعير الجزار او بقره ربع القيمة) فرس ياخود بغل ويا حمار ويا قصابك بعيري يعني
دوه سي وياخود بقرينك عيننده ربع قيمت واردر زيرا دوات اولمشدركه نبي عليه السلام دابه ده ربع ديت
قضا ايلمشدر وعمر رضي الله عنه دخي قيمت ربع قضا ايلمشدر

(باب جناية الرقيق والجناية عليه

بو باب رقيقك جنايتي وكندو اوزرينه اولان جنايتك احكامي بيانده در (جنايات المملوك لا توجب الا دفعا
واحدا لو محلا للدفع) مملوكك جنايتي چوق اولسه مولي اوزرينه واجب اولمز الا بر كره دفع ايلمك واجب اولور اكر
دفعه محل ايسه يعني اسباب حريه دن تدبير وكتابت وام ولدكبي بونلردن بر شيء منعقد اولمش ايسه (او قيمة
واحدة لو غير محل له) اكر عبد جاني دفعه غير محل ايسه ذكر اولنان شيلر ايچون قيمت واحده ايجاب ايدر (فلو جنى
عبد خطأ فان شاء مولاه دفعه بها ويملكه وليها وان شاء فداه بارشها حالا) اكر عبد خطاء جنايت ايلسه اكر ديلرسه
مولاسي اول عبدي جنايت مقابله سنده دفع ايدر وولي جنايته تمليك ايدر وياخود ولي جنايت اول عبده
مالك اولور ومولاسي ديلرسه ارشي ايچون فدا ايدوب عبدي خلاص ايدر حالا يعني في الحال تأجيل يوقدر
(فان مات العبد قبل ان يختار شيئا بطل حق المجني عليه) اكر عبد جاني مولاسي دفع وفدادن بر شيئي اختيار
ايلمزدن مقدم فوت اولسه مجني عليهك حقي باطل اولور (وان بعد ما اختار الفداء لا يبطل) مولاسي عبد ايچون
فدا اختيار ايلدكدنصكره فوت اولسه مجني عليهك حقي باطل اولماز (فان فداه فجنى فالحكم كذلك) اكر عبد جاني
ايچون مولاسي فدا ايليوب تكرار جنايت ايلسه پس امدي حكم ديلرسه دفع ايدر ديلرسه فدا ايدر (وان جنى
جنايتين دفعه بهما فيقتسمانه بنسبة حقوقهما او فداه بارشهما) اكر عبد ايكي جنايت ايلسه مولاسي عبدي
ولي جنايته دفع ايدر حقوقلري نسبتي اوزره تقسيم ايدرلر وياخود مولاسي ايكي جنايتك ارشي مقابله سنده
فدا ايدر (فان باعه او وهبه او اعتقه او دبره او استولدها غير عالم بها ضمن الاقل من قيمته ومن الارش) اكر مولا
عبد جانيي بيع ايلسه وياخود هبه وياخود اعتاق ويا مدبر ويا استيلاد ايلسه اما جنايته عالم اولمديغي حالده
ايلسه اول عبد جانينك قيمتندن وارشندن اقلني ضامن اولور (وان عالما بها ضمن الارش) اكر جنايتنه عالم
اولدقدنصكره ايلسه ارشي ضامن اولور (كما لو علق عتقه بقتل زيد او رميه او شجته ففعل) عبدك عتقني زيدك

قتلنه یاخود رمینه ویاشجنه یعنی باشنی یارمغه تعلیق ایلدیکی کبی عبد دخی بوفعللری اشلسه مولاسی ارشنی
ضامن اولور (وان قطع عبد ید حر عمدا فدفع الیه فاعتقه فسری فالعبد صلح بالجنایة) اکر بر عبد بر حرک یدنی
عمدا قطع ایلسه مولاسی عبدی مقطوع الیداولان کمسنه یه دفع ومقطوع الید دخی عبدی اعتاق ایلسه وقطع
نفسه سرایت ایلسه وفوت اولسه پس ایمدی عبد جنایت مقابله سنده صلح اولور (وان لم یکن اعتقه یرد
علی سیده فیقاد اویعفی) اکر عبدی مقطوع الیداولان کمسنه اعتاق ایلمش اولیدی سیدنه رد اولنوب
قصاص اولنوردی ویاخود عفو اولنوردی (وکذا لو کان القاطع حرا فصالح المقطوع علی عبد ودفعه الیه
فان اعتقه ثم سری فهو صلح بها) بنه مر ورایدن مسئله کبیدر اکر قاطع اولان حر اولسه مقطوع الیداولان ایله
بر عبد اوزرینه صلح ایلسه لر وعبدی مقطوع الید دفع ایلسه اکر مقطوع الید عبدی اعتاق ایلسه اندنصکره
قطع سرایت ایدوب فوت اولسه اول عبد جنایت مقابله سنده صلحدر (وان لم یعتقه فسری رد واقید) اکر عبد
مقطوع الیده دفع اولندقدنصکره اعتاق ایلمسه قطع سرایت ایدوب فوت اولسه اول عبد قاطعه رد اولنور
وقاطع اولان کمسنه قصاص اولنور (وان جنی مأذون مدیون خطأ فاعتقه غیر عالم بها ضمن لرب الدین الاقل
من قیمته ومن دینه ولولی الجنایة الاقل من قیمته ومن ارشها) اکر عبد مأذون ومدیون خطأ جنایت ایلسه
ومولاسی جنایته عالم اولمدیغی حالده عبدی اعتاق ایلسه عبدک مولاسی دین صاحبنه قیمت ودینندن اقل
قنغیسی ایسه آنی ضامن اولور وولی جنایته دخی قیمتندن وجنایتک ارشندن اقلنی ضامن اولور (ولو ولدت
مأذونة مدیونة بیاع معها فی دینها) اکر جاریه مأذونه ومدیونه بر ولد طوغرسه واول ولد اناسی ایله بیع اولنور
دینی ایچون (ولو جنت لا یدفع فی جنایتها) اکر جاریه جنایت ایلسه وطوغرسه جنایتی مقابله سنده
ولد ویرلمز دین ایله جنایت مقابله سنده فرق بودرکه زیرا دین جاریه نک رقبه سنه متعلقدر ودین بر وصف
حکمیدر ولده سرایت ایدر زیرا اصلده ثابته اولان صفات شرعیه فرعه سرایت ایدر ملک ورق وحریت کبی
جنایت بونک خلافیدر (ولو اقر رجل ان زیدا حرر عبده فقتل ذلک العبد ولی المقر خطأ فلا شیء له) بر رجل اقرار
ایلسه که تحقیقا زید عبدنی اعتاق ایلدی ومذکور عبد معتق مقرلک ولیسنی خطأ قتل ایلسه اول مقر ایچون
برشیء یوقدر اول مقر زعم ایلدیکه مولاسی اول عبدی اعتاق ایلدی مقرلک اقراری بو اولدیکه عبدک مولاسی
عبدی دفع ایلمکه ویاخود ارشنی فدایه مستحق دکلدر انجق عاقله سی اوزرینه مستحقدر زیرا حر در زعم ایدن
کمسنه کندو نفسی حقنده تصدیق اولنور پس ایمدی بو تقدیرجه دفع وفدا ساقط اولورا مازاعمک عاقله سی
اوزرینه دیت دواسی تصدیق اولنمز الا حجت ایله اولور اول حجت دیدیکی بعد الجنایه عبدک عتقنک ثبوتیدر
(وان قال معتق قتلت اخا زید قبل عتقی وقال زید بل بعده فالقول للمعتق) اکر معتق اولان عبد زیدک قرنداشنی
معتق اولمزدن مقدم قتل ایلدم ایدی دیسه زید دخی بلکه اعتاقدنصکره قتل ایلدک دیسه قول معتقکدر
زیرا ضمانه منکردر بونک مثالی بر کمسنه دیدیکه بن خاتونمه طلاق ویردم ایدی لکن اول وقت صبی ایدم واویی
بیع ایلدم لکن اولوقت صبی ایدم ویاخود خاتونمه طلاق ویردم لکن اولوقت مجنون ایدم دیسه حال بوکه
جنونی دخی معروف اولسه قول صبی ومجنون ایدم دین کمسنه نک اولور بو دخی بو یلجه در (وان قال المولی لامة
اعتقها قطعت یدک قبل العتق وقالت بل بعده فالقول لها) اکر مولی اعتاق ایلدیکی جاریه سنه دیسه که سنک
یدیکی قبل العتق قطع ایلدم وجاریه دیسه که بلکه بعد العتق قطع ایلدک پس ایمدی قول جاریه نکدر زیرا مولی
سبب ضمانی اقرار ایدوب اندنصکره براتنی ادعا ایلدی وجاریه ایسه منکره قول ایسه منکر کدر (وکذا کل
ما نال منها الا الجماع والغلة) بنه حکم بویله در هر شیکه جاریه دن مولاسنه واصل اولور ویاخود هر شیکه جاریه دن
مولاسی نائل اولور قول جاریه نکدر الا جماع ایله غله ده دکل بو ایکیسنده قول مولانکدر (مثلا) مولاسی دیسه که
قبل الاعتاق جماع ایلدم غله کی یعنی کسبکی قبل الاعتاق اخذ ایلدم دیسه جاریه دخی بلکه بعد الاعتاق جماع
صح ایلدک وبعد الاعتاق اخذ ایلدک دیسه قول مولانکدر زیرا ظاهر حال حالة رقده اولمسیدر ابو حنیفه قتنده
(وعند محمد لا یضمن الا شیئا بعینه یؤمر برده الیها) امام محمد قتنده مولی بعینه قائم اولان اشیایی ضامن اولمز بلکه
اول شیئی جاریه یه رد ایله امر اولنور مثلا مولاسی بعینه اخذ ایلدیکی شیئی اقرار ایلسه واول اقرار ایلدیکی شیء
بعینه قائم اولسه جاریه یه رد اولنمق امر اولنور (ولو امر عبد محجور او صبی صبیا بقتل رجل فقتله فالدیة علی عاقلة

القاتل ورجعوا علی العبد بعد عتقه لا علی الصبی الامر) اکر بر عبد محجور ویاخود بر صبی بر صبی یه زیدی
قتل ایله دیو امر ایلسه واول صبی دخی زیدی قتل ایلسه دیت قاتلک عاقله سی اوزرینه در وغرما جکن عاقله
عبدک عتقندنصکره عبد اوزرینه رجوع ایدرلر اما صبی آمرک اوزرینه رجوع ایلمزلر وصبینک عمدی وخطاسی
برابردر وعبد محجور وصبی قوللری ایله مؤاخذه اولنمز زیرا شرع شریف اعتبار ایلمشدر وعبدکه قولی مولا
حقنده عدم اعتباری اولدیغی اجلدن بعد الاعتاق عبد اوزرینه رجوع اولنور اما صبی آمر اوزرینه رجوع
اولنمز زیرا اهلیتده قاصردر (ولو کان مأمور العبد مثله دفع السید القاتل او فداه ان کان خطأ او المأمور
صغیرا ولا یرجع علی الامر فی الحال ویجب ان یرجع علیه بعد عتقه بالاقل من قیمته ومن الفداء) اکر عبد محجور
مثلی اولان عبد محجوری قتل ایچون امر ایلسه مولاسی قاتلی دفع ایدر ویاخود فدا ایدر اکر خطأ ایسه ویاخود
مأمور اولان عبد صغیر اولسه سید آمر اوزرینه فی الحال رجوع ایده مز زیرا آمر قولیدر وقول عبد محجور اعتبار
اولنمز وواجب اولورکه عتقندنصکره قیمت وفدادن اقلی ایله عبد آمرک اوزرینه رجوع ایلیه زیرا مانع زائل
اولدیکه اول حق مولادر (وان کان عمدا والمأمور کبیرا اقتص) اکر قتل عمدا اولسه ومأمور اولان کبیر اولسه
قصاص اولنور زیرا قصاص عبد ایله حر بیننده جاریدر (وان قتل عبد حرین لکل منهما ولیان فعفا احد
ولیی کل منهما دفع نصفه الی الآخرین او فدی بدیة لهما) اکر بر عبد ایکی حری قتل ایلسه ومقتول اولان
ایکی حرک هر برینک ایکی ولیسی اولسه واول ایکی مقتولک ولیلری اولان درت ولینک ایکیسی عفو ایلسه اول
عبدک سیدی مختاردر دیلرسه عبدک نصفنی آخرینه یعنی عفو ایتمینلره دفع ایدر دیلرسه دیت کامله یی اول
ایکیسی ایچون فدا ایدر زیرا ایکی ولینک عفوی ایله جمله سی حقنده قصاص ساقط اولدی مالکن اولنلرک نصیبی
ماله منقلب اولدیکه اول دیت کامله درعفو ایتمینلره فدا ایدر (وان قتل احدهما عمدا والآخر خطأ فعفا احد ولیی
العمد فدی بدیة لولی الخطاء ونصفها لاحد ولیی العمد او دفع الیهم یقسمونه اثلاثا عولا) اکر عبد قتل ایلدیکی
ایکی حرک برینی عمدا قتل ایلسه وبر آخری خطأ قتل ایلسه وعمدا قتل ایلدیکی حرک ایکی ولیسنک بری عفو ایلسه
عبدک سیدی دیت کامله یی خطأ مقتولک ولیلرینه فدا ایدر ونصف دیتی دخی عمدا مقتول اولانک ولیسنک
برینه فدا ایدر ویاخود قاتل اولان عبدی ولیلره دفع ایدوب اثلاثا عولا تقسیم ایدرلر ابو حنیفه قتنده اوچ بولک
اولور ایکی بولکی خطأ مقتول اولانک ولیلرینه ویر یلور بر بولکی عمدا قتل اولانک ولیسنک عفو ایتمینه ویریلور
(وعندهما ارباعا منازعة) امامین قتنده ایسه بطریق المنازعه ارباعا تقسیم اولنور (وان قتل عبد لاثنین قریبا
لهما فعفا احدهما بطل الکل) ایکی کمسنه نک مشترک بر عبدی اول ایکی افندیسنک قریبنی قتل ایلسه مثلا
ایکیسنک اوغلنی ویاخود ایکیسنک قرنداشنی قتل ایلسه وایکیسندن بری عفو ایلسه جمله سی باطل اولور
ابو حنیفه قتنده وغیر عافی اولان دخی برشیئه مستحق اولمز (وقالا یدفع العافی نصف نصیبه الی الآخر او یفدیه
بربع الدیة وقیل محمد مع الامام) امامین دیدیلر که عفو ایدن کمسنه کندو نصیبنک نصفنی آخره یعنی غیر عافی یه
دفع ایدر ویاخود ربع دیت مقابله سنده فدا ایدر ودیندیکه امام محمد امام اعظم ایله در یعنی کلیسی باطل
اولمسنده بله در (فصل) مصنف وقتا که عبدک جنایتی احکامندن فارغ اولدی عبدک اوزرینه اولان
جنایتک احکامنه شروع ایلدی (دیة العبد قیمته فان کانت قدر دیة الحر او اکثر نقصت عن دیة الحر عشرة
دراهم) عبدک دیتی قیمتی مقداریدر اما عبدک قیمتی حرک دیتی مقداری اولورسه ویاخود دخی اکثر اولورسه دیت
حرکه اون بیک درهمدر اندن اون درهم نقص اولنور درجه رقیقک درجه حردن انحطاطنی اشعار ایچون
(وکذا لو کانت قیمة الامة کدیة الحرة او اکثر) عبد ده ناقص اولندیغی کبی امه ده دخی اون درهم نقص اولنور
اکر امه نک قیمتی حره نک دیتی کبی ایسه ویاخود دخی اکثر ایسه وابو یوسف وشافعی قتنده بالغة ما بلغت واجب
اولور (وفی الغصب تجب القیمة بالغة ما بلغت) غصبده عبدک قیمتی بالغة ما بلغت واجب اولور اجماعا اکر بر کمسنه
بر آخرک یوز دینار قیمتلی بر عبدنی غصب ایلسه ویدنده هلاک اولسه اول کمسنه یه یوز دینار لازم اولور زیرا
غصبده اعتبار اولنان مالیتدر آدمیت دکلدر (وما قدر من دیة الحر قدر من قیمة الرقیق) شول شیکه حرک
دیتندن تقدیر اولنور عبدک قیمتندن دخی او یلجه تقدیر اولنور زیرا قیمت رقیق دیت حر کبیدر (ففی یده نصف
قیمته ولا یزاد علی خمسة الاف الا خمسة) عبدک قطع یدنده قیمتنک نصفی واجب اولور نته که حرک قطع یدنده

نصف دیت واجب اولدیغی کبی رقیقك قیمتی حرك دیتی مقداری اولیجق نصف قیمتی بش بیك درهمدن زیاده قلنمز الاون درهم نقص اولور مصنفك الاخمسة قولی قدر من قیمة الرقیق قولندن استثنادر (ومن قطع ید عبد عمدا فاعتق فسری اقتص منه ان کان وارثه سیده فقط والا فلا) برکسنه برعبدك عمدا یدنی قطع ایلسه وسیدی عبدی اعتاق ایلسه وقطع سرایت ایدوب عبد فوت اولسه اول قطع ایجون قاطع اولان کمسنه قصاص اولنور اکر وارثدن برفرد اولمیوب انجق سیدی ایسه واکر سیددن غیری بروارث دخی اولورسه قصاص اولنمز (وعند محمد لا قصاص اصلا وعلیه ارش الید وما نقصه الی حین العتق) امام محمد قتنده کرك یالکز سیدی وارث اولسون کرك غیری معا وارث اولسون اصلا قصاص یوقدر قاطع ید اوزرینه یدك ارشی وحین عتقه دکین نقص اولان شیئك ارشی لازمدر وبر معنی دخی بو یله اوله که قاطعك اوزرینه یدك ارشی فی الحال لازمدر ونقص ایلدیکی شیء عتقه دکین توقف اولنور (ومن قال لعبدیه احدکما حر فشجا فبین فی احدهما فارشهما له) برکسنه ایکی قولنه ایکیکزدن بریکز حردر دیسه بیان ایلمزدن مقدم شج اولنسه لر یعنی باشلری یارلسه وبعده حر قنغیسی ایدیکنی بیان ایلسه ایکیسنك دخی ارشی مولی ایچوندر (وان قتلا فله دیة حر وقیمة عبد ان کان القاتل واحدا) اکر قبل البیان قتل اولنسه لر اندنصکره احدهمانك عتقنی بیان ایلسه برحرك دیتی وبر عبدك قیمتی مولاسی ایچوندر اکر قاتل بر اولورسه (وان قتل کلا واحد فقیمة العبدین) اکر بو ایکیسنك هر برینی بر آدم قتل ایدرسه ایکی عبدك قیمتی لازم کلور زیرا استیقن دکلدر که قنغیسی حری قتل ایلدی وقنغیسی عبدی قتل ایلدی ایکیسی دخی منکردر پس ایمدی ایکیسنك اوزرینه قیمتلری لازم کلور (ومن فقأ عینی عبد فان شاء سیده دفعه الیه واخذ قیمته او امسکه ولا شیء له وعندهما ان امسکه فله ان یضمنه نقصانه) برکسنه برعبدك ایکی کوزنی چقارسه عبدك سیدی دیلرسه عبدی جانی اولان کمسنه یه ویروب قیمتنی اخذ ایلر ویاخود عبدی امساك ایدر اما مولی ایچون برشیء یوقدر ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده اکر عبدی امساك ایدرسه مولی ایچون عبدك نقصانی جانیدن تضمین ایتدرمك واردر (فصل) (وان جنی مدبر او ام ولد ضمن السید الاقل من القیمة ومن الارش) اکر مدبر ویاخود ام ولد جنایت ایلسه سیدی قیمت وارشدن اقلنی ضامن اولور (فان جنی اخری شارك ولی الثانیة ولی الاولی فی القیمة ان دفعت الیه بقضاء والا فان شاء اتبع ولی الاولی وان شاء اتبع المولی) اکر مدبر ویاخود ام ولد برآخر جنایات دخی ایلسه ابو حنیفه قتنده ولی ثانیه ولی اولی قیمتنه شریك اولور اکر ارش جنایت ولی اولا یه قضاء قاضی ایله دفع اولنمش ایسه واکر دفع اولنمش ایسه ولی ثانی دیلرسه ولی اولی یه اتباع ایدر دیلرسه جانینك مولاسنه اتباع ایدر (وعندهما یتبع ولی الاولی بکل حال) امامین قتنده ولی جنایت ثانیه هر حالده ولی جنایت اولی یه اتباع ایدر مولی ولی اولی یه قیمتی کرك قضاء قاضی ایله کرك رضا ایله دفع ایلسون برابردر مولی اوزرینه برشیء لازم کلمز (وان اعتق المولی المدبر وقد جنی جنایات لا یلزمه الا قیمة واحدة) اکر مولی مدبرینی اعتاق ایلسه حال بو که اول عبد مدبر نیچه جنایات ایلسه مولی اوزرینه لازم کلمز الا قیمت واحده لازم کلور (وان اقر المدبر بجنایة خطأ لا یلزمه شیء فی الحال ولا بعد عتقه) اکر عبد مدبر خطأ برجنایته اقرار ایلسه اول عبد مدبره فی الحال برشیء لازم کلمز وعتقندنصکره دخی برشیء لازم کلمز عبدك خطأ جنایتنك موجبی کندو اوزرینه اولمیوب مولاسی اوزرینه در ومولاسی اوزرینه اقرارلری نافذ اولمز اما عمدا جنایتنه اقرار بونك خلافیدر زیرا عمدده نفسی اوزرینه نافذ اولور

باب غصب العبد

والصبی والمدبر والجنایة فی ذلك) بو باب عبد وصبینك ومدبرك غصبی وغصبده جنایتك احکامی بیانده در (ولو قطع سید ید عبده فغصب فمات من القطع فی ید الغاصب ضمن قیمته مقطوعا) اکر برکسنه عبدینك یدنی قطع ایلسه بعد القطع عبد غصب اولنسه وید غاصبده ایکن اول قطعدن فوت اولسه غاصب اولان کمسنه مقطوعا اول عبدك قیمتنی ضامن اولور (وان قطع سیده یده عند الغاصب فمات بریء الغاصب) اکر سیدی عبدك یدنی ید غاصبده ایکن قطع ایلسه وفوت اولسه غاصب ضماندن بریء اولور (ولو غصب مدبر فجنی عند غاصبه ثم عند سیده او بالعکس ضمن سیده قیمته لهما) برکسنه برعبد مدبری غصب ایلسه وغاصب قتنده جنایت ایلسه بعده سیدی قتنده جنایت ایلسه ویاخود عکسی اولسه یعنی اول سیدی قتنده جنایت ایلسه اول عبد

مدبرك سیدی قیمتنی ولی جنایتك ایکیسنه ضامن اولور (ولو غصب محجور مثله فمات فی یده ضمن) اکر برعبد محجور برعبد محجوری غصب ایلسه ومغصوب ید غاصبده فوت اولسه ضامن اولور زیرا محجور علیه افعالی ایله مؤاخذه اولنور اکر غصب بینه ایله ثابت اولسه فی الحال بیع اولنور اقوالی بو کا مخالفدر اکر غصبی اقرار ایلسه بیع اولنمز بلکه بعد العتق مؤاخذه اولنور (ورجع بنصفها علی الغاصب ودفعه الی رب الاولی فی الصورة الاولی ثم رجع به ثانیا علیه) سید نصف قیمتی ایله غاصب اوزرینه رجوع ایدر ونصف قیمتی الدقدنصکره صورت اولیده جنایت اولی صاحبنه دفع ایدر وسید ثانیا غاصب اوزرینه رجوع ایدر زیرا اولی جنایت اولی جمله قیمتنه احقدر زیرا ابتدا جنایت ایلدکده آنك حقنه براحد مزاحم دکل ایدی آنك حقی ناقص اولمسی ثانینك مزاحمه سی اعتباریله در زیرا غاصبك یدنده ایکن بلامزاحمه جنایت واقع اولیجق قیمتی غاصب اوزرینه لازم کلمکین تکمیل ایچون ثانیا رجوع ایدر (وعند محمد لا یدفعه ولا یرجع ثانیا) امام محمد قتنده غاصبدن الدیغی شیئی ولی جنایت اولی یه دفع ایلمز وثانیا غاصب اوزرینه رجوع ایلمز (وفی الصورة الثانیة یدفعه ولا یرجع ثانیا بالاجماع) وصورة ثانیه ده یعنی ابتدا سیدك یاننده جنایت ایلدکده سید غاصبه رجوع واخذ ایلدیکی شیئی ولی جنایت اولی یه دفع ایدر اما ثانیا رجوع ایلمز بالاجماع زیرا جنایت اولی کندو قتنده اولمشدر (والقن فی الفصلین کالمدبر الا انه یدفعه وفی المدبر یدفع القیمة) قن ایکی فصلده دخی یعنی مقدم غاصب قتنده بعده سیده قتنده جنایت ایلدی ویاخود اول سید قتنده جنایت ایدوب بعده غاصب قتنده جنایت ایلدیکی صورتلرده مدبر کبیدر الا بو قدر وار در که قن جنایت ایلدکده ولی جنایته دفع ایدر اما مدبرده قیمتنی دفع ایدر (وحکم تکرار الرجوع والدفع کما فی المدبر اختلافا واتفاقا) تکرار رجوع ودفعك حکمی اختلافا واتفاقا مدبرده اولان حکم کبیدر (ولو غصب رجل مدبرا مرتین فجنی عنده فی کل منهما غرم سیده قیمته لهما ورجع بها علی الغاصب ودفع نصفها الی ولی الاولی ورجع به علیه ثانیا اتفاقا وقیل فیه خلاف لمحمد) اکر بر رجل برکسنه نك مدبر برقولنی ایکی دفعه غصب ایلسه مثلا بردفعه غصب ایلدی غاصب قتنده جنایت ایلدی سیدینه رد اولندی تکرار غصب اولندی ینه غاصب قتنده جنایت ایلدی بو تقدیرجه سیدی اول عبد مدبرك قیمتنی ولی جنایتلره غرامت چکر وچکدیکی غرامت ایله غاصب اوزرینه رجوع ایدر وغاصبدن الدیغی نصف قیمتی ولی اولا یه دفع ایدر والدیغی شیء سببیله غاصبك اوزرینه ثانیا رجوع ایدر ودینلدیکه امام محمد ایچون خلاف واردر (ومن غصب صبیا حرا فمات فی یده فجأة او بحمی فلا شیء علیه) برکسنه برحر صبیی غصب ایلسه وغاصبك یدنده فجأة ویا حمادن فوت اولسه غاصب اوزرینه برشیء لازم دکلدر (وان بصاعقة او نهش حیة فعلی عاقلته دیته) اکر صاعقه دن ویاخود یلان صوقمقدن فوت اولسه غاصبك عاقله سی اوزرینه صبینك دیتی لازمدر (ولو قتل صبی عبدا مودعا عنده ضمن عاقلته) اکر برصبی کندو قتنده مودع اولان یعنی امانت اولان برعبدی قتل ایلسه صبینك عاقله سی عبدك بهاسنی ضامن اولور (وان اکل طعاما او اتلف مالا اودع عنده فلا ضمان خلافا لابی یوسف) اکر صبی طعامی اکل ایلسه ویاخود کندو قتنده ودیعت قونیلان مالی اتلاف ایلسه ضمان لازم کلمز ابو حنیفه وامام محمد قتنده لکن ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده ضمان لازم کلور (ولو اودع عند عبد محجور مال فاستهلکه ضمن بعد العتق لا فی الحال خلافا له) اکر برعبد محجورك قتنده مال امانت قونلسه واول عبد اول مالی استهلاك ایلسه بعد العتق ضامن اولور فی الحال ضامن اولمز ابو یوسف خلاف ایدوب انك قتنده فی الحال ضمان لازم کلور (والاقراض والاعارة کالایداع فیهما) اقراض واعاره یعنی عاریت صبی وعبد محجور حقلرنده ایداع کبی یعنی امانت کبیدر (والمراد بالصبی العاقل وفی غیر العاقل یضمن المال ایضا بالاتفاق کما یضمن العاقل ایضا مالا اتلفه بلا ایداع ونحوه) صبی ایله مراد صبی عاقلدر کافیده مسطوردر که خلاف یعنی امامنك اختلافی صبی عاقلده در وغیر عاقله اولان صبی بالاتفاق مالی ضامن اولور وعاقل صبی شول مالی که ایداع واقراض واعاره اولنمیه اول مالی اتلاف ایلدکده ضامن اولدیغی کبی زیرا صبی غیر عاقلك تسلیطی هدردر عقلی اولمدیغیچون افعالی معتبردر

باب القسامه

بو باب قسامه نك احکامی بیانده در وقسامه لغتده قسم معناسنه در که مطلقا یمیندر شرعده ایسه یمین بالله در

(اذا وجد میت فی محلة به اثر القتل من جرح او خروج دم من اذنه او عینه او اثر خنق او ضرب ولم یدر قاتله وادعی ولیه قتله علی اهلها او بعضهم ولا بینة له حلف خمسون رجلا منهم یختارهم الولی بالله تعالی ماقتلناه ولاعلمنا له قاتلا ثم قضی علی اهلها بالدیة) یعنی بر محله ده میت بولنسه واول میتده جرح ویاخود قولاق وعیندن خروج دم کبی اثر قتل اولسه ویاخود خنق یعنی بوغمق اثری ویاخود ضرب اثری اولسه اما قاتلی بلنمسه وولی قاتل اهالی محله نك کلیسی اوزرینه میتك قتلنی عمدا ویاخود خطاء ادعا ایلسه ویاخود بعضیسنك اوزرینه ادعا ایلسه حال بوکه ولینك بینه سی اولمسه اهالی محله دن ولی اختیار ایلدیکی اللی آدمه یمین ویریلور یعنی الله تعالینك اسم شریفنه یمین ویریلور بز قتل ایلمدك وقاتلنی دخی بلمزز دیواند نصکره اهالی محله یه دیت قضا اولنور حلف خمسون اذانك جوابیدر (بالله ماقتلناه ولاعلمنا له قاتلا یعنی حلف الخمسون حال کونهم قائلین بهذا القول وهذا علی سبیل الحکایة عن الجمع) اما یمین ویرلدکده هر برینه باشقه جه بالله ماقتلته وماعلمت له قاتلا دیو یمین ویریلور زیرا جائزدرکه یالکز قتل ایلمش اوله ویمین ایلدکده ماقتلناه یعنی جمله مز ایلمدك دیو یمینه اجترا ایلیه ابن عباسدن روایت اولنمشدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم زمان شریفلرنده خیبرده بر قتل واقع اولدی نبی علیه السلام اهل خیبره بر مکتوب کوندردیلرکه بینکزده بر قتل بولندی کیم جرح ایلدی وایلات در اظهار ایلیه سز دیو امر ایلدی انلر دخی مکتوبك جوابنده بونك مثلی بنی اسرائیل زماننده واقع اولمشدر حق سبحانه وتعالی موسی علیه السلامه حکمنی انزال ایلمشدی ایدی سندخی حق سبحانه وتعالیدن حکمنی طلب ایله دیو یازدیلر نبی علیه السلام دخی مکتوب شریف کوندروب حق سبحانه وتعالی بکا کوستردیکه سزدن اللی آدم اختیار اولنوب یمین ویریله بعده دیتنی غرامه چکه سز دیو امر ایلدی بو جواب وارد قده تحقیقا ناموس اکبر وحیله قضا ایلدك دیدیلر (وماتم خلقه کالکبیر) خلقی تمام اولان سقط دخی احکامده کبیر کبیدر (ولا یحلف الولی وان کان لوث) ولی اهالی محله یی تحلیف ایلمز اکر علامت ویاخود تهمت ویاخود قرینه دخی اولورسه لوث دیدکلری یا علامت اوله ویاخود اول محله اهالیسی قتل ایلدیکنه بر قرینه اوله ویاخود مابینلرنده عداوت اوله دیمکدر بویله اولدیغی تقدیرجه بینه تحلیف اولنمز (فان نقص اهلها عن الخمسین کررت الیمین الی ان یتم) اکر اهل محله اللی آدمدن ناقص اولسه اللی تمام اولنجه یمین مکرر اولور یعنی تکرار یمین ویریلور زیرا حکم شرعی اللی آدمه یمین ویرمکدر ایدی ممکن اولدیغی مرتبه اتمامی واجبدر (ومن نکل حبس حتی یحلف) برکسنه یمیندن نکول ایلسه یمین ایدنجه حبس اولنور (وان ادعی الولی القتل علی غیرهم سقطت عنهم) اکر ولی اهل محله دن غیری بر رجل اوزرینه قتلی ادعا ایلسه اهل محله دن قسامه ساقط اولور (ولاتقبل شهادتهم علی غیرهم خلافا لهما) اهل محله نك شهادتی اهل محله دن غیری کسنه نك اوزرینه قبول اولنمز ابو حنیفه قتنده امامین قتنده شهادتلری مقبولدر قبل الخصومت عزل اولان وکیل بالخصومه نك شهادتی کبی مثلا برکسنه بر خصومته وکیل ایلسه عند الحاکم مخاصمه ایلسه بعده وکالتدن عزل ایلسه انك شهادتی اول دعواده مقبول دکلدر اکر مخاصمه ایلمزدن مقدم عزل اولنسه شهادتی مقبولدر وبرکسنه شفعه طلب ایلسه بعده ترك ایلسه بعده انك شهادتی مقبول دکلدر اما شفعه طلب ایلمدین شهادت ایدرسه مقبولدر (ولاعلی بعضهم ان ادعاه اجماعا) واهل محله نك شهادتی بعضیسنك اوزرینه مقبول دکلدر اکر ولی القتیل اجماعا یعنی جمله سندن ادعا ایلسه مثلا اهل محله دن بعینه بر رجل اوزرینه ولی ادعا ایلسه واول محله دن ایکی شاهد شهادت ایلسه شهادتلری قبول اولنمز زیرا خصومت جمله سنك اوزرینه قائمدر بو محلده اجماعا قولی اولسه دخی احسن ایدی (ووجود اکثر البدن او نصفه مع الرأس کوجود کله) بدنك اکثرینك موجود اولمسی ویاخود نصفی باشیله موجود اولمسی لزوم قسامه ودیتده کلك موجود اولمسی کبیدر (ولاقسامة علی صبی ومجنون وامرأة وعبد) صبی ومجنون وخاتون اوزرلرینه قسامه یوقدر یمین قولیدر بونلر ایسه قول صحیحه اهل دکللردر (ولاقسامة ولادیة فی میت لااثر به او یخرج الدم من انفه او فمه او دبره او ذکره او وجد اقل من نصفه ولو مع رأس او نصفه مشقوقا بالطول) قسامه ودیت یوقدر شول میت حقنده که آنده اثر قتل اولمیه ویاخود بورنندن واغزندن ودبرندن ویاخود ذکرندن قان چقمش اوله زیرا بونلر علامت قتلدر اما کوزندن وقولاغندن قان کلسه علامت ضرب شدیددر اکا قتل حکم اولنور ویاخود نصفندن اقل بولنسه اکر باشیله دخی اولورسه ویاخود

نصفی

نصفی بولنسه اما طولا شق اولنمش ایسه بونلره حکم کل ویرلمز زیرا بو ایکیسی اکثر اجزادکلدر (وان وجد علی دابة یسوقها رجل فالدیة علی عاقلته) اکر قتیل دابه اوزرنده بولنسه واول دابه یی بر رجل سوق ایدر اولسه پس ایمدی دیت سائقك عاقله سی اوزرینه در (وکذا لو کان یقودها او راکبها وان اجتمعوا فعلیهم) بنه حکم سوق ایدن کبیدر اکر دابه یی یدسه ویاخود بنسه بنه عاقله لری اوزرینه در واکر سائق وقائد وراکب جمع اولسه لر دیت بونلرك اوزرینه در (وان وجد علی دابة بین قریتین فعلی اقربهما) اکر بر دابه نك اوزرنده بر قتیل اولسه وایکی قریه مابیننده بولنسه دیتی اقرب قریه اوزرینه در (وان وجد فی دار نفسه فعلی عاقلته وعندهما لاشیء فیه) اکر قتیل کندو دارنده بولنسه دیت قتیلك عاقله سی اوزرینه در ورثه سی ایچون ابو حنیفه قتنده اما امامین قتنده برشیء یوقدر وفتوی دخی امامین قولی اوزرینه در (وان وجد فی دار انسان فعلیه القسامة وعلی عاقلته الدیة) اکر قتیل برکسنه نك اونده بولنسه قسامه صاحب دارك اوزرینه در ودیت عاقله سی اوزرینه در (وان کانت العاقلة حضورا ید خلون فی القسامة ایضا خلافا لابی یوسف والا کررت علیه) اکر عاقله حاضرلر ایسه قسامه یه داخل اولورلر ابو یوسف ایچون خلاف واردر انك قتنده حاضر ایسه لر دخی قسامه یه داخل اولمزلر اکر عاقله غائب اولوب حاضر دکللر ایسه صاحب دار اوزرینه یمین تکرار اولور اللی یه وارنجه (والقسامة علی الملاك دون السکان وعند ابی یوسف علی الجمیع) قسامه ملاك اوزرینه در یعنی دارك صاحبلری اوزرینه در یوخسه سکانی اوزرینه دکلدر ابو حنیفه وامام محمد قتلرنده وابو یوسف قتنده قسامه جمله سنك اوزرینه در (وهی علی اهل الخط ولو بقی منهم واحد دون المشترین) قسامه اهل الخط اوزرینه درحین فتحده امام بر شهری فتح ایدوب بین القائمین قسمت ایلدکده نصیبلری قسمین اولمق ایچون خط چکمش اوله لر اهل خط انلردر اکر برکسنه دخی باقی ایسه قسامه انك اوزرینه در مشترین اوزرینه دکلدر ابو حنیفه حضرتلرینك فعلیله عصرنده اهل کوفه نك عادتنی مشاهده ایلدیکی ایچوندر زیرا اهل کوفه نك تدبیری اهل خطه نك یدنده اولوب تدبیرده مشترین مشارك اولمزلر ایمش ابو یوسف بوکا اعتبار ایلمشدر (وعنده علی المشترین ایضا) ابو یوسف قتنده مشترین اوزرینه در (وان لم یبق من اهل الخط احد فعلی المشترین) اهل خطدن بر احد باقی قالمامش ایسه بالاجماع مشترین اوزرینه در (وان بیعت دار ولم تقبض فعلی البائع وعندهما علی المشتری) اکر بر دار بیع اولنسه اما مشتری قبض ایلمدین ایچنده بر قتیل بولنسه بایعك عاقله سی اوزرینه در وامامین قتنده مشتری اوزرینه در (وفی البیع بخیار علی ذی الید وعندهما علی من یصیر الملك له) خیار ایله مشروط اولان بیعده دیت ذی الیدك عاقله سی اوزرینه در ابو حنیفه قتنده وامامین قتنده شول کسنه نك اوزرینه درکه ملك انك ایچون مقرر اوله (ولا تدری عاقلة ذی الید الا بحجة انها له) ذی الیدك عاقله سی دیتی ویرمز الا حجت ایله ویررکه اول ذی الیدکدر دیو شهود شهادت ایلیه لر (وان وجد فی دار مشترکة سهاما مختلفة فالقسامة والدیة علی الرأس) اکر قتیل سهاملری مختلف بر دار مشترکه ده بولنسه قسامه ودیت رأس اوزرینه در نصیبلرینك تفاوتی اعتبار اولنمز مثلا اوچ کسنه نك بیننده مشترك اولوب برینك حصه سی نصف اولسه وبرینك حصه سی ثلث وبرینك حصه سی سدس اولسه نصیبلره اعتبار اولنمز (وان وجد فی سفینة فعلی من فیها من الملاحین والرکاب) اکر قتیل سفینه ده بولنسه قسامه ودیت سفینه ده اولان ملاحین ورکاب اوزرینه در رکاب ایسه ملاحیندن غیری اولان یولجیلردر بو محلده مالك وغیری برابرلردر (وان وجد فی مسجد محلة فعلی اهلها وان بین قریتین فعلی اقربهما) اکر قتیل محله مسجدنده بولنسه اهل اوزره دروا کر قتیل ایکی قریه بیننده بولنسه قسامه ودیت اقرب قریه نك اهالیسی اوزرینه در (وان فی سوق مملوك فعلی المالك) اکر قتیل سوق مملوکده بولنسه قسامه ودیت مالکی اوزرینه در ابو حنیفه وامام محمد قتلرنده (وعند ابی یوسف علی السکان) ابو یوسف قتنده سکان اوزرینه در (وفی غیر المملوك کالشوارع علی بیت المال) غیر مملوك اولان اسواق شوارع یعنی طریق اعظم کبیدر بونده بولنان قتیلك دیتی بیت المال اوزرینه در زیرا الغرم بالغنم ایدیکی محققدر (وکذا ان وجد فی المسجد الجامع) اکر قتیل مسجد جامعده بولنسه دیت بیت المال اوزرینه در زیرا مسجد جامع عامه ایچوندر بر فرده مخصوص دکلدر (وکذا ان وجد فی السجن) اکر قتیل زندانده بولنسه بنه دیتی بیت المال اوزرینه در ابو حنیفه وامام محمد قتنده (وعند ابی یوسف علی اهل السجن) ابو یوسف قتنده قسامه ودیت اهل سجن اوزرینه در (وان فی بریة لیس بقربها قریة یسمع منها الصوت فهو هدر) اکر قتیل

بربره ده بولنسه که اول بر یه نك قریه ده بر قریه اولمسه که اول قریه دن صوت استماع اولنه بو مقوله ده دم هدردر
(وكذا في وسط الفرات) وسط فراتده بولنان قتيلك حكمى دخى مرور ايدن مسئله كبيدر (وان محتبسا بالشط
فعلى اقرب القرى منه) واكر قتيل شاطئ النهرده محتبسا بالشط بولنسه اقرب اولان قرى اهاليسى اوزرينه در
زيرا شط انلرك المرنده در اندن استيفا ايدرلر و دوابه لرينى دخى اندن صوارورلر انلره مخصوص اولمش اولور (وان التقى
قوم بالسيوف ثم انجلوا عن قتيل فعلى اهل المحلة الا ان يدعى وليه على القوم او على معين منهم فسقط عنهم) اكر
برقوم سيوف ايله محاربه ايلسه لر اندنصكره منكشف اولسه لر حاصل معنى تفرق ايدوب موضع اجتماعلرنده
برقتيل بولنسه قسامه و ديتى اهل محله اوزرينه در الا مكر كه قتيلك وليسى اول قومك اوزرينه دعوى ايليه پس
ايدى بو تقديرجه اهل محله دن قسامه و ديت ساقط اولور زيرا بو دعوى اهل محله نك برائتنى متضمن اولور
(ولا يثبت على القوم الا بحجة) قتيل ذلك القومك اوزرينه ثابت اولمز الا حجت ايله ثابت اولور مجرد دعوى ايله
حق ثابت اولمز لكن اهل محله دن ساقط اولور زيرا اولينك قولى كندو نفسى اوزرينه حجت اولور (ولو وجد
فى معسكر بارض غير مملوكة فان فى خباء او فسطاط فعلى ربه والا فعلى الاقرب منه) اكر قتيل ارض غير مملوكه نك
معسكرنده بولنسه اكر خباده و يا فسطاطده بولنورسه صاحبى اوزرينه در والا قتيلده خباء و يا فسطاطده
صاحبى قنغيسى اقرب ايسه انك اوزرينه در يقال عسكر الرجل فهو معسكر او لموضع معسكر بالفتح بو محلده
مراد ارض غير مملوكه در خباء خيمه در صوفدن دوزلمش در فسطاط ايسه خيمهٔ عظيمه در حاصل كلام خباء كوچك
خيمه در فسطاط ايسه بيوك خيمه در (وان كانوا قد قاتلوا عدوا فلا قسامة ولا دية) اكر عدو ايله مقاتله ايلسه لر
ومنزلنده قتيل بولنسه قسامه و ديت يوقدر ظاهر دلالت ايدر كه اول كسنه عدونك قتيليدر و دمى هدردر (وان
الارض مملوكة فالعسكر كالسكان والقسامة على المالك لا عليهم خلافا لابى يوسف) اكر عسكر نزول ايلديكى
ارض مملوكه ايسه پس ايدى عسكر سكان كبيدر قسامه و ديت مالك اوزرينه در عسكر اوزرينه دكلدر ابو
حنيفه و امام محمد قتنده اما ابو يوسف خلاف ايدوب قسامه و ديت ملاك اوزرينه در ديمشلر (ومن جرح فى قبيلة
ثم نقل الى اهله ولم يزل ذا فراش حتى مات فالقسامة على القبيلة عند الامام وعند ابى يوسف لا شئ فيه) بركسنه
برقبيله دن مجروح اولسه اندنصكره اهلنه نقل اولنسه اما صاحب فراش اولقدن زائل اولمسه و اول جرحدن
فوت اولسه قسامه و ديت اول قبيله نك اوزرينه در امام اعظم قتنده و ابو يوسف قتنده برشئ لازم كلمز زيرا
قبيله ده بولنان مادون النفس در مادون النفسده ايسه قسامه يوقدر (ولو مع الجريح رجل فحمل ومات فى اهله
فلا ضمان على الرجل عند ابى يوسف) اكر مجروح ايله بررجل اولسه و اول رجل مجروحى اهلنه كتورسه
واهلى يانده فوت اولسه رجل حاملك اوزرينه ضمان لازم كلمز ابو يوسف قتنده (وفى قياس قول الامام يضمن)
امام اعظمك قياسنده رجل حامل ضامن اولور زيرا انك يدى محله منزله سنده در وانك يدنده جريحا وجودى
يعنى موجود اولمسى محله ده جريحا وجودى كبيدر (ولو ان رجلين كانا فى بيت فوجد احدهما مذبوحا ضمن
الآخر ديته عند ابى يوسف خلافا لمحمد) اكر تحقيق ايكى رجل بريتده اولسه لر ايكيسندن بريسى بوغازلنمش بولنسه
مذبوحك ديتنى آخر ضامن اولور ابو يوسف قتنده امام محمد ايچون خلاف واردر انك قتنده كندو نفسنى قتل
ايلمك احتمالى ايله ضامن اولمز خصوصا شك ايله ضمان لازم كلمز (ولو وجد القتيل فى قرية لامرأة كرر اليمين عليها
ودى عاقلتها) اكر قتيل برخاتونك قريه سنده بولنسه خاتونك اوزرينه يمين مكرر اولور و خاتونك عاقله سى ديتى
ويرر ابو حنيفه قتنده قسامه نفى تهمت ايچوندر خاتونده ايسه تهمت مخففه در (وعند ابى يوسف على عاقلتها
القسامة ايضا) ابو يوسف قتنده ديت كبى قسامه دخى خاتونك عاقله سى اوزرينه در زيرا قسامه اهل نصرت
اوزرينه در خاتون ايسه اهل نصرتدن دكلدر صبى يه مشابه اولدى (قال المتأخرون والمرأة تدخل فى التحمل
مع العاقلة فى هذه المسئلة) متأخرون ديديلر كه بو مسئله ده خاتون تحمل قسامه يه ادخال امام طحاوينك
اختياريدر و اصح اولان دخى بودر و دخى شول يرده كه بنفسها قتله مباشرت ايليه انده دخى داخل اولور
(ولو وجد فى ارض رجل وجنب قرية ليس صاحب الارض منها فهو على صاحب الارض) اكر برقريه نك يانده
بررجلك ارضنده برقتيل بولنسه صاحب ارض اول قريه دن اولمسه تحمل قسامه صاحب ارض اوزرينه در

كتاب المعاقل

بوكتاب

بوكتاب معاقلك احكامى بيانده در (هى جمع معقلة وهى الدية) معاقل فتح ميم وضم قاف ايله معقله نك جمعيدركه
ديت در ديت عقل و معقله تسميه سى سفك دمايى منع ايلديكى ايچوندر عقل دخى بوندندركه صاحبنى قبايحدن
منع ايدر صحاحده عقل ديتدر (والعاقلة من يؤديها) عاقله شول كسنه دركه ديتى ادا ايليه (وهم اهل الديوان
ان كان القاتل منهم) عاقله اهل ديواندر اكر قاتل اهل ديواندن ايسه صاحب مغرب ديوان جريده در وابتدا
دواوينى تدوين ايدن حضرت عمر رضى الله عنهدر دواوين ديدكلرى اهل حبشك اساميسى تحرير اولنان دفتردر
امام شافعى قتنده اهل ديوان قاتلك عشيرتى در روايت اولنمشدركه نبى عليه السلام عشيرتى اوزرينه حكم
ايلمشدر بعده فسخ يوقدر زيرا عشيرت صله در بو تقديرجه اقارب ديتى ادايه اولى در بز ايچون دليل حضرت عمر
رضى الله عنه قضيه سيدر وقتاكه دواوينى تدوين ايلدى محضر صحابه ده ديتى اهل ديوان اوزرينه ايلدى برفرد
انكار ايلمكله اجماع اولدى بو ايسه فسخ دكلدر بلكه معنى تقريردر زيرا عقل نصرت اوزرينه در حضرت عمر
رضى الله عنه زماننده تناصر ديوان ايله اولمغين حضرت عمر رضى الله عنه ديتى اهل ديوانه ايلمشدر (تؤخذ من
عطاياهم فى ثلاث سنين) ديتى اهل ديوانك عطايا سندن وقت قضادن اوچ سنه يه دكين اخذ اولنور بو بلجه
اولديغى نبى عليه السلامدن مرويدر و عمر رضى الله عنهدن محكيدر زيرا عطايادن آلمق تحقيقدر شافعى قتنده
ايسه فى الحال واجب اولور (فان خرجت ثلث عطايا فى اقل او اكثر اخذ منها) اكر عطايالرينك ثلثى
اوچ سنه دن اقلده و يا خود اوچ سنه دن اكثرده چقرسه چقان عطايادن اخذ اولنور (ومن لم يكن منهم فعاقلته
قبيلته يؤخذ منهم فى ثلاث سنين من كل واحد ثلاثة دراهم او اربعة كل سنة درهم او درهم وثلث لا ازيد
هو الاصح) اكر قاتل اهل ديواندن دكل ايسه انك عاقله سى قبيله سيدر و قبيله سندن اوچ سنه ده هر بربندن اوچ
درهم و يا خود درت درهم اخذ اولنور بو تقديرجه هر سنه ده بر درهم و يا خود بر درهم وثلث درهم اولور زياده النمز
اصح اولان بودر زيرا تحقيقنك معناسنك رعايتى بودر (وقيل فى كل سنة ثلاثة دراهم او اربعة) ديتلديكه
هر سنه ده اوچ درهم و يا خود درت درهم اخذ اولنور بو تقديرجه مأخوذ اولان اوچ سنه ده طقوز درهم
و يا خود اون ايكى درهم اولوب حد تحقيقندن چقمش اولور (فان لم تتسع القبيلة لذلك ضم اليهم اقرب القبائل
نسبا على ترتيب العصبات والقاتل كاحدهم) اكر قبيله ديت ويرمكه كفايت ايلميوب قدرتلرى يوغيسه و يا خود
قبيله سى قليل ايسه ترتيب عصبات اوزره نسبا اقرب قبائلى اول قبيله يه ضم اولنور و قاتل دخى انلرك بريسيدر
ادا اولان شيئده يعنى ديتى اداده قبيله ايله داخلدر (وان كان ممن يتناصرون بالحرف او بالحلف فعاقلته اهل
حرفته او حلفه) اكر قاتل حرف ايله تناصر ايدنلردن ايسه اول كسنه نك عاقله سى اهل حرفتيدر و يا خود اهل
حلفيدر (حلف) كسر حا و سكون لام ايله برقوم بربرينه تناصر ايلمك ايچون عهد و يمين ايلمكدر مراد اولان ولاى
موالاتدر (وعاقلة المعتق ومولى الموالاة مولاه وعاقلته) معتقك عاقله سى و دخى مولاء موالاتك عاقله سى
مولاسيدر و مولاسنك عاقله سيدر (وعاقلة ولد الملاعنة عاقلة امه) ولد ملاعنه نك عاقله سى اناسنك عاقله سيدر
(فان ادعاه الاب بعد ما عقلوا عنه رجعوا على عاقلته بما غرموا) اكر امك عاقله سى ديتى ويردكدنصكره بابا ولد
ملاعنه يى ادعا ايلسه امك عاقله سى ويردكلرى غرامه ايله بابانك عاقله سى اوزرينه اوچ سنه يه دكين رجوع ايدرلر
(وانما تعقل العاقلة ما وجب بنفس القتل فلا تعقل جناية عمد ولا جناية عبد ولا ما لزم بصلح او اعتراف الا
ان يصدقوه ولا اقل من نصف عشر الدية بل ذلك على الجانى) عاقله ديت ويرديكى نفس قتل ايله واجب اولان
شيدركه اول خطا ايله واجب اوله و يا خود شبه عمد و يا خود تسبيب ايله واجب اوله جنايت عمدى ويرمزلر و جنايت
عبدى دخى ويرمزلر و صلح و اعتراف ايله لازم اولانى دخى ويرمزلر الا مكر كه عاقله سى اعترافنى تصديق ايليه لر
بو تقديرجه ديت اوزرلرينه واجب اولور و ديتك عشرينك نصفندن اقلنى دخى ويرمزلر بلكه جانى اوزرينه در زيرا
نبى عليه السلامك (لا تعقل العواقل عمدا ولا عبدا ولا صلحا ولا اعترافا ولا مادون ارش الموضحة العواقل) قول
شريفى واقع اولمشدر (ولا يدخل النساء والصبيان فى العقل) نسا و صبيان عقله داخل اولمزلر زيرا حضرت عمر
رضى الله عنه لا تعقل مع العاقل صبى ولا امرأة بيورمشلردر اهل نصرت اوزرينه عقلك واجب اولمسى مراقبه يى
ترك ايلدكلرى ايچوندر ناس ايسه صبيان و نسا ايله تناصر ايلمدكلرى خود محققدر اول اجلدن انلرك اوزرينه واجب
دكلدر (ولا يعقل مسلم عن كافر ولا بالعكس) مسلم كافردن و عكسيكه كافر مسلمدن عقل ايلمز يعنى ديت ويرمز

زیرا ذمی تناصر محققدر (ویعقل الکافر عن الکافر وان اختلفا ملة ان لم تکن العداوة بین الملتین ظاهرة کالیهود مع النصاری) کافر کافردن عقل ایدر اگر ملتلری مختلف دخی اولورسه زیرا (الکفر کله ملة واحدة) ایدیگی محققدر اگر اختلاف اولان ملتین بیننده عداوة ظاهره بوغیسه یهود ایله نصاری کبی بونلرک بیننده عداوة ظاهره واردر بونلر بر برینه عاقله اولمیز (وان لم یکن لذمی عاقلة فالدیة فی ماله فی ثلاث سنین) اگر ذمینک عاقله سی بوغیسه پس ایدی دیت قضا اولندیغی کوندن اوچ سنه یه دککین مالندندر (والمسلم یعقل عنه بیت المال) اگر مسلمک عاقله سی بوغیسه اندن بیت المال عقل ایدر زیرا دینک وجوبی نصرت اعتباریله در و جماعت مسلمین ایسه بر برینه تناصر ایدرلر (وقیل کالذمی) دینلدیکه مسلم دخی ذمی کبیدر مالندن دیت ویرمکده بونک دخی اوچ سنه یه دککین مالندن ویریلور اما اوچ سنه حسابی قضا اولندیغی کوندن حساب اولنور (وان جنی حر علی عبد خطأ فعلی العاقلة) اگر حر عبد اوزرینه خطأ جنایت ایلسه دیت حرک عاقله سی اوزرینه در

کتاب الوصایا

بو کتاب وصیلرک احکامی بیاننده در وصیت مصدر معناسنه اسمدر اند نصکره موصی به که وصیت اولنان شیدر اکا تسمیه اولندی کاهی وصیت لام ایله استعمال اولنور اوصی فلان لفلان بکذا یعنی ملکه له بعد موته کبی و کاهی الی ایله استعمال اولنور اوصی فلان الی فلان جعله وصیا له یتصرف فی ماله واطفاله بعد موته کبی (الوصیة تملیک مضاف الی ما بعد الموت) شرعده وصیت تملیکدر اول تملیک که بعد الموت اولان شیئه مضافدر وصیتک شرطی چوقدر جمله دن بر شرطی موصی به که وصیت اولنان شیدر بعد الموت الموصی تملیکه قابل شئ اوله و بر شرطی تملیکه اهل اولمقدر صبی و عبدک وصیتی صحیحه دکلدر و بر شرطی دخی مستغرق بالدین اولممقدر و بر شرطی دخی ثلثدن زیاده اولممقدر و بر شرطی دخی موصی له وارث اولمیوب اجنبی اولمق کرکدر اگر وارثه وصیت اولورسه مکر که سائر ورثه نک اجازتی ایله اولور و بر شرطی دخی قاتلی اولمیه و بر شرطی دخی موصی له حی وجود اوله (وهی مستحبة بما دون الثلث ان کانت الورثة اغنیاء او یستغنون بانصبائهم والا فترکها احب) وصیت ثلث مالدن مادونده مستحبدر اگر ورثه اغنیا ایسه لر یاخود نصیبلرندن استغنا ایدرلر ایسه اگر ورثه اغنیا اولمیوب و یاخود نصیبلرندن استغنا ایلمزلر ایسه وصیتی ترک ایلمک احبدر وصیتک مستحب اولمسی ایچون اوزرینه لله مستحق اولور حق وار ایسه زکاة و صیام و حج و صلاة کبی اول وقت وصیت واجبه در و نبی علیه السلام ثلث مال وصیتی کثیره در بیورمشلردر علی رضی الله عنه دن روایت اولنمشدرکه نبی علیه السلام بیورمشلردرکه (لان اوصی بالخمس احب الی من ان اوصی بالربع ولان اوصی بالربع احب الی من ان اوصی بالثلث) زیرا خمس و ربعده اقربا ایچون صله وار در اما ثلث تامده صله یوقدر و نبی علیه السلام (افضل الصدقة علی ذی الرحم الکاشح) بیورمشلردر (ولا تصح بما زاد علی الثلث) ثلث اوزرینه زیاده اولان وصیت صحیحه اولمز سعد بن وقاص رضی الله عنه روایت ایدرکه مزاجم خوش اولمیوب وجع مشتد اولمغین نبی علیه السلام بنی عیادة یه کلدی نبی علیه السلامه دیدمکه یا رسول الله حالم زیاده مکدردر و مالم وافردر ورثه دن انجق بر قزم واردر مالمک ثلثانی وصیت ایلمک مراد ایدرم دیدیکمده (لا) بیوردیلر ایدی نصفنی تصدق ایلیم دیدیکمده ینه (لا) بیوردیلر ایدی ثلثی تصدق ایلیم دیدیکمده (والثلث کثیر) بیورمشلردر (ولا لقاتله مباشرة) وصیت مباشرة قاتل ایچون صحیح دکلدر زیرا نبی صلی الله علیه وسلم (لا وصیة لقاتل) بیورمشلردر بو حدیث شریفک اطلاقی کرک عمدا و کرک خطأ اولنه متناولدر اما مباشرة قولی قتل بالتسبیبدن احترازدر زیرا تسبیب ایله قتل وصیتک صحتنه مانع اولمز و تسبیب ایله قتل حقیقة قتل دکلدر (ولا لوارثه الا باجازة الورثة) و وارثی ایچون دخی وصیت صحیحه دکلدر الا مکر که ورثه نک اجازتی ایله اوله (وتصح بالثلث للاجنبی وان لم یجیزوا) ثلث مالندن اجنبی ایچون وصیت صحیحه اولور اگر ورثه اجازت ویرمزلر ایسه ده (وتصح من المسلم للذمی وبالعکس) مسلمک ذمی ایچون وصیتی صحیحه اولور و عکسی دخی صحیح اولور یعنی ذمی مسلم ایچون وصیت ایلسه صحیح اولور (وتصح للحمل وبه ان کان بینهما وبین ولادته اقل من ستة اشهر) فلانک حملی ایچون بو قدر درهم وصیت ایلسه صحیح و فلان جاریه نک حملی فلان ایچون وصیت ایلدم دیسه صحیح اولور و بو قولک معناسی بودر و اول حملک ولادتی بینی و وصیت بینی التی ایدن اقل اولورسه صحیح اولمز (ولا تصح الهبة له) حمل ایچون هبه صحیحه دکلدر زیرا هبه نک

شرطی قبول و قبضدر جنینده ایسه بو متصور دکلدر (وان اوصی بامة دون حملها صحت الوصیة والاستثناء) اگر حملک امنی وصیت ایدوب حملنی وصیت ایلمسه واستثناء صحیح اولور زیرا حمل لفظا اسم جاریه یه متناول اولمز اطلاق ایله تبعا متناول اولور لکن وصیت ایله ام افراد اولنسه صحیح اولور حمل دخی وصیتیله افراد اولنسه اولدخی جائزدر ایدی استثناسی دخی جائزدر و هر شیکه اوزرینه عقد ایرادی جائز اوله عقددن اخراجی دخی جائز اولور (ولا بد فی الوصیة من القبول) وصیتده قبولدن لابددر یعنی قبول لازمدر (ویعتبر بعد موت الموصی ولا اعتبار بالرد والقبول فی حیاته) قبول موصینک موتندنصکره معتبر اولور یوخسه موصینک حیاتنده رد و قبوله اعتبار یوقدر مثلا برکمسنه خاتوننه انت طالق غدا علی درهم دیسه یارندن اول خاتونک رد و قبولی باطلدر (وبه تملک الا ان یموت الموصی له بعد موت الموصی قبل القبول فانه یملکها وتصیر لورثته) قبول ایله وصیت ایلدیکی شیئه مالک اولور زیرا وصیت ملک جدیدی اثبات ایدر بو تقدیرجه بلا اختیار غیر ایچون اثبات ملکه قادر دکلدر الا مکر که موصی له موصیدن نصکره قبل القبول فوت اولمش اوله زیرا موصی له وصیتیه مالک اولور و موصی به موصی لهک وصیتی ایچون اولمش اولور زیرا وصیت موصی طرفندن موتی ایله تمام اولدی فسخ لاحق اولمز موصی لهک ملکنه داخل اولیجق ورثه سنه انتقال ایدر قیاس بو ایدیکه وصیت باطل اوله اما استحسانا صحیح اولدی (ولا تصح من صبی ولا مکاتب وان ترک وفاء) صبینک وصیتی و مکاتبک وصیتی صحیح دکلدر اگر مکاتب وفا ترک اولنمش ایسه ده عبد کتابت ایله سیدک ملکندن چقمز مادامکه بدلنی ادا ایلیه بو تقدیرجه تبرعاتی جائز دکلدر (والوصیة مؤخرة عن الدین) وصیت دیندن مؤخره در زیرا دینک اداسی فرضدر و وصیت ایسه تبرعدر (فلا تصح ممن یحیط دینه بماله الا ان یبرئه الغرماء) وصیت دیندن مؤخر اولمغین دینی جمیع مالنی احاطه ایدن کمسنه نک وصیتی صحیحه اولمز الا مکر که غرماسی تبرئه ایلیه لر بو تقدیرجه مانع زائل اولمغله وصیت صحیحه اولور (وللموصی ان یرجع فی وصیته قولا وفعلا یقطع حق المالک فی الغصب او یزیل ملکه کالبیع والهبة) موصی ایچون وصیتده قولا و فعلا رجوع ایلمک واردر قولا دیدیکی رجعت عن وصی دیمک کبی و فعلا قولی موصی به ده بر شئ اشلرکه رجوعه دلالت ایدر و یقطع قولی ایله تفسیر ایدوب و یقطع فعلا قولنک صفتی اوله معنی بوکه فعلا غصبده معنی مغصوبده حق مالکی قطع ایلیه مثلا مغصوب اولان ثوب اولوب انی قطع کبی بو ایکیسی ملکی ازاله ایدر ایدی پس موصی وصیت ایلدکدنصکره حتی قطع ایدر و ملکی ازاله ایدر شیئی اشلسه رجوعنه دلالت ایدر بونک فعلی قول مقامنه قائم اولور (وان اشتراه او رجع بعد ذلک او یوجب فی الموصی به زیادة لا یمکن التسلیم الا بها کلت السویق والبناء فی الدار والحشو بالقطن) اگر موصی وصیت ایلدیکی شیئی بیع ایلدکدنصکره اشترا ایدرسه ده و یاخود بیع و هبه ایلدکدنصکره رجوع ایدرسه و یاخود موصی به ده بر زیاده لک ایجاب ایلیه که تسلیمی ممکن اولمیوب الا اول زیاده لک ایله ممکن اوله (مثلا) سویق وصیت ایلمش بعده یاغ ایله لت ایلمش بر دار وصیت ایلمش بعده ایچنده بنا ایلمش و پنبه وصیت ایلمش قفتان ایچنه طولدرمش ایدی موصی به ده بو فعللر زیاده موجبدر تسلیمی ممکن دکلدر زیرا غیر شیء ایله مختلط اولدی رجوعه دلالت ایدر (وقطع الثوب وذبح الشاة رجوع) قطع ثوب و ذبح شاة رجوعدر (مثلا) بر ثوب و بر شاة وصیت ایلمش بعده ثوبی قطع ایلمش و شاتی بوغازلمش بو فعل استهلاکدر وصیت باطله اولوب رجوع ایلمش اولور (والجحود لیس رجوع عند محمد) وصیتی انکار ایلمک امام محمد قتنده رجوع دکلدر زیرا رجوع ماضیده اولان شیئی اثبات و حالده اولانی نفیدر جحود ایسه ماضی و حالده اولانی نفیدر پس ایکی ما بینلرنده تنافی واردر بو اجلدندرکه نکاحی انکار ایله فرقت واقع اولمز (خلافا لابی یوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر انک قتنده انکار رجوعدر (ولا قوله اخرت الوصیة) اگر موصی بهه دینلسه که اخر الوصیة اولدخی اخرت الوصیة دیسه رجوع اولمز زیرا تأخیر اسقاط دکلدر (اما) ترک اسقاطدر مثلا دائن مدیونته ترکت لک دیسه ابرادر اما اخرته دیسه ابرا اولمز (او کل وصیة اوصیت بها لفلان فهی حرام) و یاخود هر وصیتی که فلان ایچون ایلمش ایدم اول وصیت حرامدر دیسه وصیتدن رجوع دکلدر زیرا وصف حرمت اصلک بقاسنی مقتضیدر بو تقدیرجه رجوع متحقق اولمز (اما) فهی باطلة دیسه بو کلام رجوع اولور زیرا باطل ذاهب شیئدر لا اصل له قبیلندندر (ولو قال ما اوصیت به لفلان فرجوع الا ان یکون فلان الثانی میتا) اگر موصی دیسه که شول شیکه فلان ایچون یعنی زید ایچون وصیت

ایلمشیدم اول شیء فلان ایچوندر یعنی عمرو ایچوندر بو کلام وصیتدن رجوعدر زیرا بولفظ قطع شرکته وفلان ثانی ایچون تخصیصه دالدر فلان اولدن رجوعی مقتضیدر الا مکرکه فلان ثانی میت اوله بو تقدیرجه اوله وصیت صحیحه اولوب رجوع اولمز (وبطل هبة المریض ووصیته لاجنبیة نکحها بعدها) مریضك اجنبیه خاتونه هبه سی ووصیتی باطل اولور اولیله اجنبیه خاتونه که هبه ووصیتدنصکره نکاح ایلمشدر (وکذا اقراره ووصیته وهبته لابنه الکافر او الرقیق ان اسلم او عتق بعد ذلك) موصینك کافر اوغلنه وعبد بنه اقراری ووصیتی وهبه سی باطلدر اکر اقرار وصیت وهبه دنصکره اسلامه کله وعبد ازاد اوله (مثلا) برکسنه بر کافر اوغلنه ویاخود عبد بنه برشیء اقرار ایلسه ویاخود برشیء وصیت ایلسه ویاخود برشیء هبه ایلسه بوندنصکره کافر اولان اوغلان اسلامه کلوب وعبد ازاد اولسه اوچی دخی باطل اولور اقرارینك باطل اولمسی سبب ارث که دنویدر وقت اقرارده قائم ایدی تهمت ایثاری موجبدر اول اجلدن تهمت اعتباری ایله اقرار دخی وصایایه ملحق اولدی ووصیت وهبه نك بطلانی بونلرك اعتباری حال موتده در بوایسه حال موتده وارث بولندی ایکیسی دخی باطل اولدی (وهبة المقعد والمفلوج والاشل والمسلول من کل ماله ان طال ولم یخف موته منه والا فمن ثلثه) مقعدك ومفلوجك واشلك ومسلولك هبه سی کلی مالندندر اکر مدتی اوزانورسه واکر موتی بو مرضلرك هر بریندن خوف اولنمزایسه واکر مدت طویله اولمیوب بو مرضلردن موتی خوف اولنور ایسه هبه سی ثلث مالندن معتبردر مقعد شول کسنه درکه ایاق اوزرنده کزمکه قادر اولمیه مفلوج شول کسنه درکه نصف بدنی عملده حرکت ارادیه دن قالمشدر اشل شول کسنه درکه یدنده ارتعاش یعنی رعشه وحرکت اوله مسلول شول کسنه درکه انده علت سل اوله سل ایسه اق جکرده بر قرحدر بونلر امراض مزمنه در

باب الوصیة بثلث المال

بوباب ثلث ماله وصینك احکامی بیانده در (ولو اوصی لکل من اثنین بثلث ماله ولم یجز وارثه قسم الثلث بینهما نصفین) اکر برکسنه ایکی کسنه نك هر بری ایچون ثلث مالنی وصیت ایلسه ووارثی اجازت ویرمسه موصینك ثلث مالی نصفین اوزره ایکیسی بیننده تقسیم اولنور زیرا سبب استحقاقده برابر اولورلر (ولو لاحدهما بثلثه وللاخر بسدس قسم اثلاثا) اکر بر رجل ایکیسنك بریسی ایچون ثلث مالنی وآخر ایچون سدس مالنی وصیت ایلسه وورثه اجازت ویرمسه موصینك ثلث مالی ایکیسی بیننده اثلاثا تقسیم اولنور بالاجماع (ولو لاحدهما بثلثه وللاخر بثلثیه او بنصفه او بکله بنصف الثلث بینهما) اکر اول ایکی کسنه نك بری ایچون ثلث مالنی وآخر ایچون مالنك ایکی ثلثنی وصیت ایلسه یاخود نصفنی ویا کلی مالنی وصیت ایلسه امام اعظم قتنده ثلث مال ایکیسی بیننده مناصفه اولور زیرا ثلث مالدن زیاده ایله وصیت ورثه اجازت ویرمدکده باطله در (وعندهما بثلث فی الاول وبخمس خمسین وثلاثة اخماس فی الثانی وربع فی الثالث) امامین قتنده ثلث مال وصیت اولدقده ثلثین وصیت اولمش ایدی اوچ حصه اولوب بر سهمی ثلث وصیت اولانه ویریلور وایکی سهمی ثلثین وصیت اولانه ویریلور وصیت ثانیکه نصف وصیت اولنمشیدی بو صورتده ثلث مال اخماسا تقسیم اولنور ایکی خمسی صاحب ثلثه اوچ خمسی صاحب نصفه ایچون ویریلور صورت ثالثه که آخره کلی مالنی وصیت ایلمشیدی ثلث مال ارباعا تقسیم اولنور صاحب ثلثه ربعی ویریلور صاحب کله اوچ ربعی ویریلور (ولا یضرب الموصی له بالزائد علی الثلث عند الامام الا فی المحاباة والسعایة والدراهم المرسلة) موصی له ایچون ثلث اوزرینه زیاده ایله ضرب یوقدر ابوحنیفه قتنده صاحب مغرب دیمشدرکه فقها دیمشلردر (فلان یضرب بالثلث ای یأخذ منه شیئا کانه قال لا یجعل ابوحنیفه للموصی له شیئا فیه ولا یعطیه) بو محلده ضرب اصطلاح حسابده اولان ضربدر وبونده ضرب جعل معناسنه در صاحب مغرب بیان ایلدیکی اوزره الا محاباتده زیاده ایله ضرب اولنور یعنی ثلثدن زیاده اخذ اولنور مثلا صورة مسئله برکسنه نك ایکی عبدی اولوب برینك قیمتی بیك یوز درهم اولوب وبرینك قیمتی التیوز درهم اولوب واول کسنه وصیت ایلسه که عبدك برینی یوز درهم وبرینی دخی عمروه یوز درهمه بیع ایلیه لر زیده بیك درهم وعمروه بشیوز درهم محاباة حاصل اولدی اکر ایکی عبددن غیری برشیئی اولمسه وورثه اجازت ویرمسه لر محاباة ثلثدن جائز اولوب اثلاثا تقسیم اولنور وسعایتك صورت مسئله سی بودرکه برکسنه نك ایکی عبدی اولوب برینك قیمتی بیك درهم وبرینك قیمتی ایکی بیك درهم اولسه اول کسنه عبدینك

ایکیسنك دخی عتقنه وصیت ایلسه عتقی صحیح اولور اما بو ایکیسندن غیری مالی اولمسه وورثه دخی اجازه ویرمسه لر ایکیسی دخی ثلث مالدن معتق اولورلر (مثلا) ایکی کسنه بیك درهم قیمتی اولان عبدك اوچیوز اوتوز اوچ درهم قیمتنی معتق اولوب باقیسنی سعی ایدرو دراهم مرسله دیدیکی مطلقه دیمکدر یعنی ثلث ونصف وبوکا مشابه برشیء ذکر اولنمیه صورت مسئله برکسنه ایکی بیك درهم وبرآخره دخی ایکی بیك درهم وصیت ایلسه وورثه اجازت ویرمسه لر اثلاثا تقسیم اولنور بوندن غیری مالی اولمق جوازی ایله بومقدار ثلث مالی چقمق اعتبار اولنور حضرت امامك بو اوچ صورتده آخر صورتلر ایله فرقنك وجهی ایچون وصیت صریحا نصف وثلثین وبونلره مشابه شیء ایله ثلث اوزرینه زیاده اولسه شرعشریف ثلث اوزرینه زاید اولان وصیتی ابطال ایدروذکری لغو اولوب حق ضربده اعتبار اولنمز اما عبارتده وصیتی مبطل شیء اولمسه مثلا برکسنه بر رجله اللی درهم وصیت ایلسه اتفاق یوز درهم مالی اولسه وصیت بالکلیه باطله دکلدر دیمکندرکه اول کسنه نك مالی یوز درهمدن زیاده اوله بو وصیت حق ضربده معتبره اوله (وبطل الوصیة بنصیب ابنه) برکسنه اوغلنك نصیبنی آخره وصیت ایلسه باطل اولور زیرا حق سبحانه وتعالینك فرض ایلدیکی شیئی تغییر ایلمش اولور (وتصح بمثل نصیب ابنه) اوغلنك نصیبی مثلی ایله وصیت ایلسه صحیح اولور زیرا مانع بوقدر شیئنك مثلی اول شیئك غیریدر (فلو کان له ابنان فللموصی له الثلث) اکر وصیت ایدن کسنه نك اوغلی ایکی اولسه موصی له ایچون ثلث واردر (وان ثلاثة فالربع) موصینك اوغلی اوچ ایسه مثل نصیب ابنه عبارتی ایله اولان موصی له ایچون ربع واردر (وان اوصی بجزء من ماله فالتعیین الی الورثة) اکر موصی مالندن برجزئنی وصیت ایلسه تعیین ورثه نکدر ورثه یه دینلورکه مراد یکز مقداری ویرك زیرا جزء مجهولدر قلیل وکثیره متناول اولور ووصیت جهالت ایله ممتنع اولمز بو تقدیرجه ورثه موصینك قائم مقامی اولورلر (وان بسهم فالسدس) اکر مالندن برسهمی وصیت ایلسه موصی له ایچون سدس واردر زیرا عرف متقدمینده سهم سدسه اطلاق اولنور (وعندهما مثل نصیب احدهم الا ان یزید علی الثلث ولا اجازة) امامین قتنده ورثه نك برینك نصیبی مثلیدر الا مکرکه ورثه نك نصیبی ثلثدن زیاده اوله وورثه اجازت ویرمیه لر اکر برادغلی اولسه موصی لهه نصف مال ویرلمز ثلثی ویریلور زیرا اجازة الوارث وصیت ثلث اوزرینه زیاده اولمز (قالوا هذا فی عرفهم وفی عرفنا السهم کالجزء) دیدیلرکه سهمدن ارادهٔ سدس ائمهٔ متقدمینك عرفنده در بزم عرفمزده سهم جزء کبیدر (وان اوصی له بسدس ماله ثم ماله واجازوا فله الثلث) اکر فلان ایچون سدس مالنی وصیت ایلسه وورثه اجازت ویرسه لر موصی له ایچون ثلث واردر وسدس ثلثه داخل اولور (وان بسدسه ثم بسدسه فله السدس سواء اتحد المجلس او اختلف) اکر موصی سدس مالنی فلان ایچون وصیت ایدوب اندنصکره ینه سدس مالنی وصیت ایلسه موصی له ایچون سدس واردرکرك مجلس متحد اولسون کرك مختلف اولسون برابردر بو محلده سدس ماله مضاف اولمغله ایچون معرفه ینه معرفه اعاده اولنسه ثانی عین اولدر ابن عباس رضی الله عنهما حق سبحانه وتعالینك (فان مع العسر یسرا ان مع العسر یسرا) قول شریفنده عسر اول عسر ثانیدر دیو بیورمشلردر اولیله اولسه بر عسر ایکی یسره غالب اولمز (ولو بثلث دراهمه او غنمه او ثیابه وهی من جنس واحد فهلك الثلثان فله الباقی ان خرج من الثلث) اکر موصی دراهمنك ثلثنی ویاخود غنمك ثلثنی ویاخود ثیابنك ثلثنی وصیت ایلسه حالبوکه اول ثیاب جنس واحددن اولسه وثلثانی هلاك اولسه باقی فلان موصی له ایچوندر اکر باقی ثلثدن چقارسه مثلا موصینك اوچ بیك درهمی اولسه ثلثنی وصیت ایلسه اندنصکره ایکی بیك درهمی هلاك اولسه باقی قلان بیك درهمك جمله سی موصی له ایچوندر امام زفر قتنده موصی له ایچوندر ثلث ما باقی واردر زیرا هالك اولان وباقی قلان مالده ورثه وموصی له مشترکدر مال مشترکك هلاکی ایسه شرکت اوزرینه در (وکذا کل مکیل وموزون) ینه هر مکیل وموزون دخی مرور ایدن مسئله کبیدر (وان بثلث ثیابه وهی متفاوتة فهلك الثلثان فله ثلث ما بقی) اکر ثیابنك ثلثنی وصیت ایلسه واول ثیاب متفاوت اولسه وثلثانی هلاك اولسه موصی له ایچون ثلث ما بقی واردر زیرا ثیاب متفاوت اولیجق جنس واحد اولمامش اولور (وان بثلث عبیده فکذلك) اکر عبیدنك ثلثنی وصیت ایلسه وثلثانی هلاك اولسه کذلك موصی له ایچون ثلث ما بقی واردر ابوحنیفه قتنده (وعندهما کل الباقی) امامین قتنده باقینك جمله سی موصی ایچوندر اکرچه صورة ظاهرده متفاوت ایلسه ده اما حقیقتده جنس واحددر (وقیل یوافقان)

ودینلدیکه امام ابو حنیفه حضرتلری ایله هلال ما بینلرنده اولوب وموصی له ایچون ثلث ما بقی اولمسنده
موافقلردر (والدواب کالعبید) دواب خلافا واتفاقا عبید کبیدر (وان اوصی بالف وله عین ودین فهی عین ان
خرجت من ثلث العین والا دفع ثلث العین وثلث ما یستوفی من الدین حتی یتم) اکر موصی هرکسنه ایچون بیك
درهم وصیت ایلسه وحال بوکه موصی ایچون عین وغیریلر اوزرنده دین اولسه اول وصیت عیندندر اکر وصیت
ایلدیکی شی عینك ثلثندن چقارسه اکر چقمازسه عینك ثلثی ودیندن تحصیلی ممکن اولانك ثلثی موصی لهه
دفع اولنور حتی بیك درهم تمام اولنجه (وان اوصی بالثلث لزید وعمرو واحدهما میت فکله للحی) برکسنه ثلث
مالنی زید وعمرو ایچون وصیت ایلسه حال بوکه ایکیسندن بری میت اولسه وصیتك کلیسی حی ایچوندر موصی
کرك موتنی بلسون کرك بلمسون برابردر زیرا میت وصیته اهل دکلدر حی اولان مزاحم اولمیز (وان قال بین زید
وعمرو والنصف للحی) اکر حین وصیتده ثلث مالم زید ایله عمرو بیننده اولسون دیسه واحدهما میت بولنسه ثلثك
نصفی حی ایچوندر زیرا لفظ مقتضی درکه ثلث مال ایکیسنك بیننده نصفین اوله (وان اوصی بثلث ماله ولا مال له
فاکتسب فله ثلث ماله عند الموت) اکر برکسنه بر رجله ثلث مالنی وصیت ایلسه حال بوکه حین وصیتده مالی
اولمسه وصیتدن صکره مال کسب ایلسه عند الموت ثلث مالی موصی له ایچوندر زیرا وصیت عقد استخلافدر
موتدن صکره یه مضافدر پس ایمدی بعد الموت حکمی ثابت اولور مالك وجودینك شرطی عند الموتدر یوخسه
قبل الموت دکلدر (وان بثلث غنمه ولا غنم له اوکان فهلك قبل موته بطلت وان استفاد غنما ثم مات صحت فی الصحیح)
اکر برکسنه بر رجله غنمنك ثلثنی وصیت ایلسه حال بوکه حین وصیتده غنمی اولمسه ویاخود غنمی اولسه موصی نك
موتدن اول هلاك اولسه وصیت باطله اولور اکر حین وصیتده غنمی اولمیوب صکره غنم استفاده ایلسه وبعده
فوت اولسه اصح روایتده وصیت صحیحه اولور مصنفك فی الصحیح قولی بعض مشایخك قولندن احترازدر وبعض
مشایخك قولنده وصیت باطله در زیرا وصیتی مال خاصه یه اضافت ایلدی بو تقدیرجه تعیین منزله سنده اولدی
اما فقیه ابو اللیث بو قول صحیح دکلدر دیمش زیرا وصیتی بغیر غنم مرسله اضافت ایلدی بو تقدیرجه ثلث مالنه
اضافت ایلمش اولدی کذا فی العنایه (وان اوصی بشاة من ماله ولا شاة له فله قیمتها) اکر برکسنه بر رجله کندو
مالندن بر شاة وصیت ایلسه حال بوکه موصی نك شاتی اولمسه موصی له ایچون شاتك قیمتی واردر زیرا ماله
مضاف قیلمغله معلوم اولدیکه وصیتدن مرادی شاتك مالیتیدر رایدی قیمتی ویریلور (وبطل لو بشاة من غنمه
ولا غنم له) وصیت باطله اولور اکر غنمدن بر شاة وصیت ایلسه حال بوکه غنمی اولمسه (وان اوصی بثلث ماله
لامهات اولاده وهن ثلاث وللفقراء والمساکین فلهن ثلاثة اخماس ولکل فریق خمس) برکسنه ثلث مالنی
امهات اولادی ایچون وصیت ایلسه وامهات اولادی اوچ کسنه اولسه لر وامهات اولاده فقراء ومساکینی اشتراك
ایدوب مثلا ثلث مالم امهات اولادیمه وفقرا ومساکینه ویریلور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده ثلث مال بش بولك
قلنور (وعند محمد ثلاثة اسباعه ولکل فریق سبعان) امام محمد قتنده ثلث مالی یدی حصه اولوب اوچ حصه سی
امهات اولاده وایکی حصه سی فقرایه وایکی حصه سی مساکینه ویریلور امام محمد جمعی اعتبار ایدر زیرا مذکور
اولان لفظ جمعدر واقل جمع ایسه ایکیدر بو تقدیرجه هر فریقه ایکی حصه ویریلور ابو حنیفه وابو یوسف قتنده
دلیل الف لام ایله محلی اولان جمعدن مراد جنسدر جنس ایسه ادنی یه متناول اولورکه احتمالی ایله الف لام ایله
اولان مفرد محلی کبی زیرا بو ایکیسی ایله جنس مراد اولنور چونکه معهود اولمیه نته کیم حق سبحانه وتعالینك
(لا یحل لك النساء من بعد) ومحل آخرده (وجعلنا من الماء کل شی حی) قول شریفلرنده واقع اولمشدر پس ایمدی
ادنی متعین اولورکه اول واحددر ارادهٔ کل متعذر اولور بو تقدیرجه هر فریقه واحد متناول اولوب سهام بش اولوب
اوچی امهات اولاده بری فقرا فریقنه وبری مساکین فریقنه ویریلور (وان اوصی بثلث ماله لزید وللفقراء
فله نصفه ولهم نصفه) اکر ثلث مالنی زید وفقرا ایچون وصیت ایلسه ثلث مالك نصفی زید ایچون ونصفی فقرا
ایچوندر ابو حنیفه وابو یوسف قتنده (وعند محمد له ثلثه ولهم ثلثاه) امام محمد قتنده زید ایچون ثلث وفقرا ایچون
ثلثان واردر (وان اوصی بمائة لزید ومائة لعمرو ثم قال لبکر اشرکتك معهما فله ثلث مال الکل) اکر برکسنه زیده
یوز درهم وعمروه یوز درهم وصیت ایلسه اندن صکره بکره سنی ایکیسنه شریك ایلدم دیسه پس ایمدی بکر ایچون
مائه دن هر برینك ثلثی واردر (ولو بمائة لزید وخمسین لعمرو فلبکر نصف ما لکل منهما) اکر زیده یوز درهم وعمروه

اللی درهم وصیت ایلسه وبکری ایکیسنه شریك ایلسه بکر ایچون ایکیسنك هر برندن نصف واردر بونده
اشتراك اعتباری ممکن دکلدر اقتضا ایلدیکه مفهوم اشتراك ایله عمل اولنه حتی یوز درهمك نصفی زید ایچون ونصفی
بکر ایچون اوله واللی درهمك نصفی عمرو ایچون ونصفی بکر ایچون اوله (وان قال لفلان علی دین فصدقوه فانه
یصدق الی الثلث) اکر موصی ورثه سنه فلان کسنه نك بنم اوزرمده دینی واردر سز اول داینی تصدیق ایلك دیسه
داین ثلثدن تصدیق اولنور قیاس بو ایدیکه تصدیق اولنمیه زیرا موصی نك ورثه یه مدعی یی بغیر بینه تصدیق ایلك
دیو امر ایلمسی خلاف حکم شرعیدر علی دین فلان دیمك مجهول اقراردر بونك صحتی بیانه موقوفدر اول ایسه
موتی ایله فوت اولدی اما استحسانا صحیحدر (فان اوصی مع ذلك بوصایا عزل ثلث لها وثلثان للورثة) اکر موصی
فلانك بنم اوزرمده دینی واردر دیو اقراری ایله نیجه وصایادی وصیت ایلسه مال موصینك ثلثی اصحاب وصایا
ایچون عزل اولنور وثلثانی ورثه ایچون عزل اولنور (ویقال لکل صدقوه ما شئتم فیؤخذ اصحاب الوصایا بثلث
ما اقروا به والورثة بثلثی ما اقروا به ویحلف کل علی العلم بدعوی الزیادة علی ما اقروا به) ولکن اصحاب وصایایه
وورثه یه داینی تصدیق ایلك دیلدیککز مقدارده دینلور مثلا اصحاب وصایا یوز درهم اقرار ایلسه لر اقرار
ایلدکلری شیئك ثلثی ایله اخذ اولنورلر یعنی یوز درهمك داینی ایچون ویریلور واکر ورثه اوچیوز درهم اقرار
ایلسه لر اقرار ایلدکلری شیئك ثلثانی اخذ اولنورلر یعنی ایکیوز درهم داین ایچون ویریلور ووصایادن
ورثه دن هر بری اقرار ایلدکلری شیئك اوزرینه زیاده ایله دعوی ایلدیککنده علملری اولمدقلرینه تحلیف اولنورلر
مثلا اصحاب وصایا یوز درهم اقرار ایلدیلر وورثه اوچیوز درهم اقرار ایلدیلر موصی نك اقراری بونده زیاده
اولدیغنه علملری اولمدقلرینه یمین ویریلور (وان اوصی بعین لوارثه ولاجنبی فللاجنبی نصفها ولا شیء للوارث) اکر
موصی بر عینی وارثی واجنبی ایچون وصیت ایلسه اول عینك نصفی اجنبی ایچوندر ووارث ایچون برشی یوقدر
(وان اوصی لکل من ثلاثة بثوب وهی متفاوتة فضاع ثوب ولم یدر ایها هو والورثة تقول لکل هلك حقك بطلت
الوصیة فان سلموا ما بقی فلذی الجید ثلثا جیدها ولذی الردی ثلثا ردیها ولذی الوسط ثلث کل منهما) برکسنه
اوچ کسنه نك هر برینه بر ثوب وصیت ایلسه حال بوکه لفظ ثوب دال اولدیغی ثیاب بربرندن متفاوت اولسه یعنی
جید ووسط وردی اولسه واول ثیابدن بر ثوب ضایع اولسه وبلنمسه که ضایع اولان قنغیسیدر وورثه دن
هر بری برینه سنك حقك هلاك اولدی دیسه لر وصیت باطله اولور زیرا مستحق اولان مجهولدر جهالت صحت
قضایی منع ایدر واکر ورثه باقی قلان ثیابی تسلیم ایدرلرسه ایکی جید ثوبك ثلثانی جید صاحبی ایچوندر وایکی
ردی ثوبك ثلثانی ردی صاحبی ایچوندر وصاحب وسط ایچون جید وردی ایکی ثوبك ثلثی واردر (وان اوصی
ببیت معین من دار مشترکة قسمت فان خرج البیت فی نصیب الموصی فهو للموصی له) اکر برکسنه دار
مشترکه دن بر بیت معینی بر رجله وصیت ایلسه اول دار قسمت اولنور واکر وصیت اولنان بیت معین موصی نك
نصیبنده چقارسه اول بیت موصی له ایچوندر (وعند محمد له نصفه) امام محمد قتنده اول بیتك نصفی موصی له
ایچوندر (والا فله قدر ذرعه وعند محمد قدر نصف ذرعه) اکر دار قسمت اولندقده اول بیت معین موصی نك
نصیبنده چقمز ایسه بیتك ذرعی مقداری موصی له ایچوندر یعنی بیت نه مقدار ذراع ایسه اول مقدار ذراع
موصی له ایچوندر وامام محمد قتنده بیت نه مقدار ذراع ایسه انك نصفی مقداریدر (والاقرار کالوصیة) اقرار وصیت
کبیدر مثلا دار مشترکه ده بر بیت معینی آخره اقرار ایلسه وصیتده اولان احکام نه ایسه بونده دخی اویله در
(قیل لا خلاف فیه لمحمد وهو المختار) دینلدیکه اقرارده امام محمد ایچون خلاف یوقدر شیخین ایله معادر ومختار
اولان بودر (وان اوصی بالف عین من مال غیره فلربها الاجازة بعد موت الموصی وله المنع بعد الاجازة) اکر برکسنه
غیرك مالندن معین بیك درهمی بر رجل ایچون وصیت ایلسه اول بیك درهمك صاحبی ایچون موصینك
موتندن صکره اجازت ویرمك واردر واجازت ویردکدن صکره منع ایلمك دخی واردر (بخلاف الورثة لو اجازوا ما زاد
علی الثلث) ورثه بونك خلافیدر اکر ثلث مالدن زیاده یه اجازت ویرسه بعده رجوع ومنعه قادر دکلدر (وان اقر
احد الابنین بعد القسمة بوصیة ابیه بالثلث فعلیه دفع ثلث نصیبه) اکر ایکی اوغلك بری بابالرینك ترکه سی
قسمتدن صکره باباسنك ثلث وصیتنی اقرار ایلسه اقرار ایدن ابن کندو نصیبنك ثلثنی دفع ایدر یعنی موصی لهه ویرر
(وان اوصی بامة فولدت بعد موته فهما للموصی له ان خرجا من الثلث والا اخذ الثلث منهما ثم منه) اکر برکسنه

بر رجله بر جاریه یی وصیت ایلسه وموصی نك موتندن صکره بر ولد کتورسه اکر ثلث مالدن چقارلرسه امه وولد
موصی له ایچوندر اکر ثلث مالدن چقمزلرایسه موصی له ثلثی امدن اخذ ایدر اکر فضله قالورایسه اندن صکره
ولددن اخذ ایدر (وعندهما منهما علی السواء) امامین قتنده ایکیسندن یعنی ام وولددن علی السواء اخذ ایدر
زیرا ولد تبعا وصیتده داخلدر انفصال ایله وصیتدن چقمز پس ایدی وصیت علی السویه ایکیسندن نافذ اولور

باب العتق فی المرض

بو باب حال مرضده واقع اولان عتقك احکامی بیاننده در (العبرة بحال التصرف فی التصرف المنجز) حال
تصرف ایچون اعتبار منجز تصرفده در منجز تصرف شول شیدرکه فی الحال حکمی ایجاب ایدر انت حر وهبتك
کبی (فان کان فی الصحة فمن کل المال وان کان فی مرض الموت فمن ثلثه) اکر تصرف منجزه صحتده اولورسه کلی
مالندن اولور اکر مرض موتده اولورسه ثلث مالندندر وتصرف ایله مراد تصرف انشائیدر زیرا تصرف
انشائیده معناء تبرع واردر حتی مرضده دینه اقرار ایلسه کلی مالندن نافذ اولور ومرضده نکاح ایلسه مهر
مثلی کلی مالندندر (والمضاف الی الموت من الثلث وان کان فی الصحة) موته مضاف اولان تصرف ثلث مالدندر
اکر اول تصرف حال صحتده اولمش ایسه ده مثلا انت حر بعد موتی او هذا لزید بعد موتی دیمك کبی بونلر ثلثدن
اعتبار اولنور (ومرض صح منه کالصحة) وبر مرضکه اندن صحت بوله صحیح کبیدر زیرا حق ورثه یه وغرمانك
مالنه تعلق ایلمز الا مرض موتده تعلق ایدر واول مرضدنکه برحاصل اولدی ظاهر اولدیکه مرض موت
دکل ایمش انك مالنه بر فردلك حقی تعلق ایلمز (فالتحریر فی مرض الموت والمحاباة والکفالة والهبة وصیة فی اعتباره
من الثلث) مرض موتده تحریر ومحاباة وکفالت وهبه وصیتدر هر برینك اعتباری ثلثدندر (فان اعتق وحابی
وضاق الثلث عنهما فالمحاباة اولی ان قدمت وهما سواء ان اخرت) اکر اعتاق ایلسه ومحاباة ایلسه وبو ایکیسندن
ثلث ضیق اولوب چقمسه پس ایدی محاباة اولی در اکر تقدیم اولنمش ایسه مثلا بر کسنه نك قیمتی ایکیوز درهم
بر عبدی اولوب یوز درهمه بیع ایلسه ویوز درهم قیمتلی بر عبدنی دخی اعتاق ایلسه وبو ایکی عبددن غیری برشیئی
اولمسه ثلث محاباته صرف اولنور وعبد قیمتی ایچون سعی ایدر اکر محاباة تأخیر اولنسه ایکیسی برابردر مثلا قیمتی
یوز درهم اولان عبدی اعتاق ایلسه اندن صکره قیمتی ایکیوز درهم عبدی یوز درهمه بیع ایلسه وحال بوکه
اول ایکی عبددن غیری مالی اولمسه ثلث ایکی عبد مابیننده مناصفه طریقی اوزره تقسیم اولنور اعتاق اولان
عبدك نصفی معتق اولوب نصفی ایله سعی ایدر وصاحب محاباة مقدما یوز درهمه الدیغی عبدی یوز اللی درهمه
قبول ایدوب اخذ ایدر (وان اعتق بین محاباتین فنصف للاولی ونصف للمحاباة بین العتق والاخیرة) اکر ایکی
محاباة بیننده اعتاق ایلسه ثلث تقسیم اولنور نصفی محاباة اولی یه ونصفی عتق ایله محاباة اخیره بیننده تقسیم
(صورة) مسئله بر کسنه قیمتی ایکیوز درهم بر عبدنی یوز درهمه بیع ایلسه وبونلردن غیری برشیئی اولمسه اول
کسنه نك ثلث وصیتی تقسیم اولنوب ثلثك نصفی محاباة اولی یه ونصفی دخی عتق ایله محاباة اخیره بیننده تقسیم
اولنور زیرا اخیرکه محاباتدن عتق مقدم اولمغله مابینلری مستوی اولوب مناصفه طریقی اوزره تقسیم اولنور
(وان حابی بین عتقین فنصفه للمحاباة ونصفه للعتقین) اکر بین العتقین محاباة اولسه ثلثك نصفی محاباة ایچون
ونصف ثلث ایکی عتق ایچوندر (صورة) مسئله بر کسنه یوز درهم قیمتلی بر عبدنی اعتاق ایلسه بعده قیمتی
ایکیوز درهم بر عبدنی دخی یوز درهمه بیع ایلسه وبعده قیمتی یوز درهم بر عبدنی دخی اعتاق ایلسه وموصی نك
بونلردن غیری برشیئی اولمسه ثلثك نصفی محاباة ایچون ونصفی ایکی عتقا ایچوندر ابو حنیفه قتنده (وعندهما
العتق اولی فی الجمیع) امامین قتنده جمیعسنده عتق اولیدر امامینك دلیلی عتقه فسخ لاحق اولمدیغیدر
وابو حنیفه نك دلیلی محاباة اقوی درزیرا محاباة عقد معاخصه ضمننده واقع اولمشدر (وان اوصی بان یعتق عنه
بهذه المائة عبد فهلك منها درهم بطلت الوصیة) اکر بر کسنه وصیت ایلسه که شو یوز درهم ایله کندی ایچون بر عبد
اعتاق اولنه واول یوز درهمدن بر درهم هلاك ایلسه وصیت باطله اولور ابو حنیفه قتنده (وعندهما یعتق بما بقی)
امامین قتنده باقیسی ایله اعتاق اولنور زیرا وصیتلرینك بر نوعیدر ممکن اولدیغی مرتبه تنفیذی واجبدر حجت
وصیت قیاسی اوزره (ولو کان مکان العتق حج حج بما بقی اجماعا) اکر وصیت عتق مکاننده حج ذکر اولنسه اجماعا باقی
ایله حج اولنور (وتبطل الوصیة بعتق عبده لو جنی بعد موت سیده ودفع بها وان فدی فلا) موصینك کندو عبدینك

عتقنه

عتقنه وصیتی باطله در اکر اول عبد سیدینك موتندن صکره جنایت ایلسه بو تقدیرجه اول جنایت مقابله سنده
عبد ولی جنایته دفع اولنور ودفع اولنمسی صحیحدر زیرا ولی جنایتك حقی موصینك حقی اوزرینه مقدمدر کذلك
موصی لهك که عبد کندو نفسیدر انك حقی اوزرینه دخی مقدمدر واکر ورثه ولی جنایته فدی ایلسه لر وصیت
باطله اولمز (ولو اوصی لزید بثلث ماله وترك عبدا فادعی زید عتقه فی الصحة والوارث عتقه فی المرض فالقول
للوارث ولا شیء لزید الا ان یفضل الثلث عن قیمته او یبرهن علی دعواه) اکر موصی زید ایچون ثلث مالنی وصیت
ایلسه وبر عبد ترك ایلسه زید ادعا ایلسه که موصی عبدی صحتنده اعتاق ایلدی ووارث ادعا ایلسه که مرضنده
اعتاق ایلدی پس ایدی قول وارثك ایچوندر زید ایچون برشیء یوقدر الا مکرکه ثلث عبدك قیمتندن زیاده اوله
مثلا عبدك قیمتی بیك درهم اوله ثلث ایکی بیك درهم اوله ویا خود زید حال صحتنده اعتاق ایلدیکنه بینه اقامت
ایلسه اولوقت قول موصی لهك اولور حاصل کلام زیدك حال صحتنده اعتاق ایلدی دیو دعواسی حال صحتنده
اعتاق وصیت دکلدر ثلث جمیع مالدن چقارکندویه زیاده جه نفع اولور اما مرض موتده اعتاق وصیتدر جمله
وصایادن مقدمدر بو ایله اولیجق ثلثه نقصان طاری اولور (ولو ادعی رجل علی المیت دینا والعبد اعتاقه فی صحته
وصدقهما الوارث سعی العبد فی قیمته وتدفع الی الغریم وعندهما لا یسعی) اکر بر رجل میت اوزرینه دین ایلسه
وعبدی حال صحتنده کندونك اعتاقنی دعوی ایلسه حال بوکه عبددن غیری مالی اولمسه ووارث دین دعوی
ایدن رجلی وعتق دعوی ایدن عبدی تصدیق ایلسه عبد قیمتی ایچون سعی ایدر وسعی ایلدیکی اقچه غریمه ویریلور
یعنی دعوی ایدن کسنه یه دفع اولنور ابو حنیفه قتنده واما مین قتنده عبد معتق اولور سعی ایلمز (وان اجتمعت
وصایا وضاق الثلث عنها قدمت الفرائض وان اخرها فان تساوت فی الفریضة او غیرها قدم ما قدمه) اکر وصایا جمع
اولسه وثلث وصایادن ضیق اولسه یعنی قلیل فرائض تقدیم اولنور اکر موصی ذکرده اول فرائضی تأخیر ایلمش
ایسه ده حج وزکاة وکفارات کبی اکر فرضیتده مساوی اولورسه یعنی وصایانك جمله سی فرض اولورسه موصی مقدم
ذکر ایلدیکی شیء تقدیم اولنور زیرا ظاهر حال موصینك حالیدر کندو قتنده اهم اولانی تقدیم ایتمشدر ظاهر
ایله ثابت اولان نص ایله ثابت اولان کبیدر (وقیل ان تساوت فی الفریضة تقدم الزکاة علی الحج وقیل بالعکس)
دینلدیکه اکر وصایا فرضیتده مساوی اولسه زکاة حج اوزرینه تقدیم اولنور بو قول امام محمدك قولیدر ابو یوسفدن
ایکی روایتك بریدر روایت اولینك وجهی بودرکه زکاة ایله حج فرضیتده مستوی اولدیلر ایسه زکاته حق عبد تعلق
ایلمکله زکاة تقدیم اولنمق اولیدر روایت ثانیه نك وجهی بودرکه حج مال ایله نفس ایله قائم اولور زکاة ایسه فقط مال
ایله در پس ایدی حج اقویدر (ویقدم الحج والزکاة علی الکفارات فی القتل والظهار والیمین) حج وزکاة کفارت قتل
وکفارت ظهار وکفارت یمین اوزرینه تقدیم اولنور زیرا حج وزکاتك مزیتی واردر کفارات اوزرینه حتی نبی علیه
السلامك (من مات وعلیه حجة الاسلام ان شاء مات یهودیا وان شاء مات نصرانیا وان شاء مجوسیا) قول شریفی
واقع اولمشدر کذا فی النهایة (والکفارات علی صدقة الفطر وصدقة الفطر علی الاضحیة) وکفارات صدقه فطر
اوزرینه تقدیم اولنور وصدقه فطر اضحیه اوزرینه تقدیم اولنور زیرا صدقه فطرك وجوبنه اتفاق واردر
بو تقدیرجه اقوی تقدیم اولنور (وان اوصی بحجة الاسلام احجوا عنه رجلا من بلده راکبا ان وفت النفقة والا فمن
حیث تفی) اکر حجة الاسلامه وصیت ایلسه احجوا عنه یعنی ورثه بر رجلی کندو بلدندن راکبا حج ایتدررلر اول
بلددن نفقه وفا ایدرسه اکر نفقه وفا ایلمز ایسه وفا ایده جك مکاندن حج ایتدیررلر (وان خرج حاجا فمات فی الطریق
واوصی ان یحج عنه حج عنه من بلده) اکر بر کسنه اوندن حاجا چقسه وطریقده فوت اولسه وکندو ایچون حج
اولنمغی وصیت ایلسه موصی ایچون کندو بلدندن حج ایتدریلور ابو حنیفه قتنده (وعندهما من حیث مات
استحسانا) امامین قتنده فوت اولدیغی مکاندن حج ایتدریلور استحسانا زیرا ابتدا اولان سفر قربت واقع اولدی
موصینك قطع مسافه ایلدیکی مقداری فرض ساقط اولدی اجری علی الله در وحق سبحانه وتعالینك (ومن
یخرج من بیته مهاجرا) قول شریفی واقع اولمشدر وموصینك موتی ایله سفری منقطع اولمدی بلکه انك ایچون حج
مبرور ثابت اولدی پس ایدی بو تقدیرجه فوت اولدیغی مکاندن بدأ اولنور امام اعظم ایچون دلیل تحقیقا
بلدندن حج ایتدرمکه منصرفدر وعملی فوت ایله منقطع اولدی زیرا نبی علیه السلامك (اذا مات ابن آدم انقطع
عمله الا من ثلاث) قول شریفی واقع اولمشدر (وعلی هذا الخلاف اذا مات الحاج عن غیره فی الطریق) بونه

بو خلاف اوزرینه در غیری ایچون حج ایدن کمسنه یولده فوت اولسه امام اعظم قتنده موصینك بلدندن احجاج ایتدیریلور امامین قتنده فوت اولدیغی یردن احجاج ایتدیریلور

باب الوصية للاقارب وغيرهم

بو باب اقارب واقاربدن غیری ایچون واقع اولان وصیتك احکامی بیانندهدر (جار الانسان ملاصقه) انسانك جاری ملاصقیدر ابو حنیفه قتنده (وعندهما من یسکن محلته ویجمعهم مسجدها) امامین قتنده جار شول کمسنهدرکه انك محلهسنده ساکن اوله وانلر ایله مسجدنده جمع اوله عرفا وشرعا بونلرك کلیسنه جار تسمیه اولنور زیرا نبی صلی الله علیه وسلمك (لا صلاة لجار المسجد الا فی المسجد) قول شریفی واقع اولمشدر (ویستوی فیه الساکن والمالك والذکر والانثی والمسلم والذمی) وصیتده دخی ساکن ومالك وذکر وانثی ومسلم وذمی برابردر زیرا جار اسمی جملهیه متناولدر (وصهره من هو ذو رحم محرم من امرأته) انسانك صهری خاتوننك ذو رحم محرمی اولان کمسنهدر وصحاحده الاصهار اهل بیت المرأة دیمشدر (وختنه من هو زوج ذات رحم محرم منه) انسانك ختنی ایچون وصیت ایلسه اول وصیت زوج ذات محرم اولان کمسنه ایچوندر قزلرك ازواجی کبی قزقرنداشلرك زوجلری وعماتك وخالاتك زوجلری کبی بونلرك جملهسنه ختن تسمیه اولنور ودینلدیکه بونلر ائمهٔ متقدمین عرفندهدر اما بزم عرفمزده ازواج محارمدن غیریه ختن اسمی متناول اولمز (یستوی فی ذلك الحر والعبد والاقرب والابعد) صهر واوختنده حر وعبد واقرب وابعد برابردر زیرا لفظ جملهسنه متناولدر (والاقاربه والاقرباؤه وذو قرابته وارحامه وذوا ارحامه وانسابه الاقرب فالاقرب من کل ذی رحم محرم منه) برکمسنه اقاربی ویاخود اقرباسی وذو قرابتی ویاخود ارحامی ویاخود ذوا ارحامی وانسابی ایچون وصیت ایلسه اقربی ایچون اولور واقرب ایسه اول موصینك ذی رحم محرم اولان کمسنهلریدر یعنی اقرب اولان تقدیم اولنور (ولا یدخل فیه الوالدان والولد) بو الفاظك کلیسنده بابا وانا واوغل داخل اولمزلر زیرا اسم قریب بونلره اطلاق اولنمز زیرا قریب اهل لغتك عرفلری اوزره غیرك واسطهسیله برکمسنهیه تقرب ایلمکدر والد وولد ایسه بنفسها تقرب ایلمشلردر ما بینلرنده واسطه یوقدر بو اجلدندرکه حق سبحانه وتعالینك (الوصیة للوالدین والاقربین) بیورمشلردر قربی والدین اوزرینه عطف ایلدی عطف ایسه مغایرت ایچوندر اکر والدین اقربیندن اولیدی عطف اولنمزدی (وفی الجد روایتان) جدده امامدن ایکی روایت واردر ولد ولدده دخی ایکی روایت واردر زیرا وصیت اخت میراثدر اقربیت اعتبار اولندیغی کبی بونده دخی اعتبار اولنور ظاهر روایتده جد وجده وولد ولد ظاهر روایتده داخل اولورلر (وان لم یکن له ذو رحم محرم بطلت) اکر موصی ایچون ذو رحم محرم اقاربندن برکمسنه اولمسه وصیت باطله اولور ابو حنیفه قتنده (ویکون للاثنین فصاعدا) اقارب ایچون وصیت ایکی ایچون ودخی زیاده ایچون اولور زیرا وصیت اخت میراثدر ومیراثده مذکور اولان جمع اثنانندر وصیتده دخی اویلهدر (وعندهما ینسب الی اقصی اب له فی الاسلام بان اسلم او ادرکه الاسلام وان لم یسلم) امامین قتنده وصیته شول کمسنه داخل اولورکه موصینك اقصای ابنه نسبت اولنه زمان حضرتنده اسلامه کلمش اوله ویاخود اسلامی ادراك ایلمش لکن مسلمان اولمامش اوله اقصای اب بو اولمش اولور بو مسئلهده مشایخك اختلافی واردر ثمرهٔ اختلاف ابو طالب وعلی رضی الله عنهما مثاللرده ظاهر اولور برکمسنه اولاد علی اقرباسندن برینه وصیت ایلسه شول کمسنهکه اسلامه ادراکی اکتفا ایلدی وصیت اولاد ابو طالبه صرف اولنور وشول کمسنهکه اسلامی شرط ایلدی وصیت اولاد علییه صرف اولور غیریه صرف اولنمزدی وبالاجماع اولاد عبد المطلب دخی داخل اولمزلر زیرا عبد المطلب اسلامه ادراك ایلمدی (فان له عمان وخالان الوصیة لعمیه) برکمسنه اقاربی ایچون وصیت ایلسه واول کمسنهنك ایکی عمی وایکی خالی اولسه وصیت ایکی عمی ایچوندر ابو حنیفه قتنده اقربیه اعتبار ایله ارثده اولدیغی کبی (وعندهما للکل علی السواء) امامین قتنده عمان وخالان هر بری برابردر ایکی فرقه دخی موصی لهدر علی السویه تقسیم ایدرلر اقربیت اعتبار اولنمز (ومن له عم وخالان نصف الوصیة لعمه ونصفها بین خالیه) برکمسنهنك برعمی وایکی خالی اولسه واقاربه وصیت ایلسه نصف عمی ایچوندر ونصفی ایکی خال بیننده یعنی ما بینلرنده تقسیم ایدرلر عم ترجیح اولنور زیرا اب طرفندندر (وان له عم فقط فنصفها له) اکر موصینك انجق بر عمی اولسه وصیتك نصفی اول عم ایچوندر زیرا اقارب جمعدر ادنای جمع ایکیدر پس ایکی جمعك اعتباری لابد در بو تقدیرجه نصفی عم ایچون

در

وبردکده نصفکره نصفی ورثهیه ایچون رد اولنور (وان له عم وعمة وخال وخالة فالوصیة للعم والعمة علی السواء) اکر برکمسنه اقاربه وصیت ایلسه وموصینك برعمی وبرعمتهسی وبرخالی وبرخالتهسی اولسه پس ایدی وصیت عم وعمته ایچوندر زیرا قرابتده ایکیسی برابردر ومعنای جمع ایکیسیله متحقق اولور کرچه عمته عم ایله وارث اولمز اما وصیتده برابر مستحقه اولور (وعندهما الوصیة للکل علی السویة فی جمیع ذلك) امامین قتنده وصیت علی السویه جملهسی ایچوندر زیرا تحت اقاربه داخللردر بو مسئلهده اقربیت اعتبار اولنمز (واهل الرجل زوجته) رجلك اهلی زوجهسیدر ابو حنیفه قتنده مثلا اکر فلان کمسنهنك اهلنهدیو وصیت ایلسه اول وصیت اول فلانك زوجهسی ایچوندر (وعندهما من یعولهم وتضمهم نفقته) امامین قتنده رجلك اهلی شول کمسنهدرکه عیالنده اوله ونفقهسنی تضمیم ایلیه (وآله اهل بیته وابوه وجده من اهل بیته) انسانك الی اهل بیتیدر برکمسنه فلانك النهدیو وصیت ایلسه وصیت اول فلانك اهل بیتی ایچوندر زیرا آل شول قبیلهدرکه اسلامده اقصای ابهدکین بابا طرفندن منسوب اولانك جملهسی داخل اولورلر بونده اقرب وابعد وذکر وانثی ومسلم وکافر وصغیر وکبیر برابردر اولاد بنات واولاد اخوات آل تعریفنه داخل اولمزلر وقرابت امدن برفرد داخل اولمز بابای وجدی اهل بیتندندر (واهل نسبه من ینسب الیه من جهة الاب) موصینك اهل نسبی شول کمسنهدرکه اول کمسنهیه بابا جهتندن منسوب اوله (وجنسه اهل بیت ابیه) انسانك جنسی باباسنك اهل بیتیدر زیرا انسان باباسنه تجنیس ایدر بو تقدیرجه آل کبی اولدی قرابت بونك خلافیدر زیرا اقاربده بابا وانا طرفندن اعتبار اولنور برکمسنه اهل بیتنه ویاخود نسبنه وصیت ایلسه بو عبارت اب طرفندن اولان کمسنهیه متناول اولور (والوصیة لبنی فلان وهو اب صلب للذکور خاصة) بنی فلان ایچون وصیت حال بوکه اول فلان اب صلبدر اول وصیت خاصة ذکور ایچوندر اناث داخل اولمز ابو حنیفه قتنده وصیة مبتدأ للذکور خبردر (وعندهما وهو روایة عن الامام یدخل الاناث ایضا) امامین قتنده معنی انلرك قولی امامدن روایتدر ذکور داخل اولدیغی کبی اناث دخی داخل اولورلر چون ذکور واناث مختلط اولسه ورجاله خطاب جملهسنه عام اولور (ولورثة فلان للذکر مثل حظ الانثیین) فلانك ورثهسی ایچون ایلدیکی وصیت للذکر مثل حظ الانثیین تقسیم اولنور (ولولد فلان للذکر والانثی علی السواء) اکر فلانك ولدی ایچون دیو وصیت ایلسه ذکر وانثی برابردر زیرا اسم ولد ذکر وانثییه شاملدر صاحب اختیاردرکه ولد مولود ایچون اسم جنسدر کرك ذکر اولسون کرك انثی اولسون کرك بر اولسون کرك چوق اولسون جملهسی داخلدر حتی حمل دخی داخل اولور (ولا یدخل اولاد الابن عند وجود اولاد الصلب ویدخلون عند عدمهم دون اولاد البنت) اولاد ابن اولاد صلب وار ایکن فلانك ولدی ایچون اولان وصیته داخل اولمز اما اولاد صلب یوغیکن اولاد ابن داخل اولورلر اما مطلقا اولاد بنت داخل اولمز (وان اوصی لبنی فلان وهو ابو قبیلة لا یحصون فیه فهی باطلة) اکر برکمسنه فلانك بنیسی ایچون دیو وصیت ایلسه حال بوکه اول فلان احصا اولنمز ابو قبیله اولسه اول وصیت باطلهدر زیرا هر کسك حقی تصحیح اولمق ممکن دکلدر جهالت متفاحشه واردر صرف ایلمك متعذر اولدیغندن باطل اولور (وان لایتامهم او عمیانهم او زمناهم او اراملهم فللغنی والفقیر منهم والذکر والانثی ان کانوا یحصون وللفقراء منهم خاصة ان کانوا لا یحصون) اکر موصی بنی فلانك ایتامی ایچون ویاخود اعمالری ایچون ویا زمناسی ایچون یعنی مقعدلری ایچون ویا ارامل ایچون دیو وصیت ایلسه ذکر اولنان طائفهنك غنی وفقیری وصیته داخل اولورلر وذکر وانثی دخی داخل اولورلر اکر موصی لهك احصاسی ممکن اولورسه وانلرك خاصة فقراسی ایچون اولور اکر موصی لهك احصاسی ممکن اولمز ایسه وصیتدن مراد قربتدر ایدی فقرانك حاجتنی ادا ایلمك قربتدر ارامل ارملهنك جمعیدر صاحب مغرب دیمشدرکه ارمله شول خاتوندرکه زوجی فوت اولوب فقیره قله ابن سکیت الارامل المساکین من الرجال والنساء دیمشدر (ولموالیه فهی لمن اعتقهم فی الصحة او المرض ولاولادهم) برکمسنه موالیسی ایچون وصیت ایلسه اول وصیت شول کمسنه ایچوندرکه موصی اول موالییی اعتاق ایلمشدر حال صحتنده ویا حال مرضنده ودخی موالینك اولادی رجال ونسادن انلر دخی داخللردر موالی ایکی معنایه محتملدر بری اعتاق ایلدیکی عبددر وبری کندوبی اعتاق ایدن افندیلردر اما بو محلده مراد اعتاق اولنان عبددر (ولا یدخل مولی الموالاة) الموالیه لفظیله اولان وصیته موالی الموالات داخل اولمزلر زیرا ولاء عتاقه عتق ایلهدر ولی الموالات عقد ایله داخل اولنمز (ولاء موالی الموالی الا عند عدمهم)

موالی الموالی دخی داخل اولمزالاحقیقة اولان موالینك عدمی قتنده داخل اولور موالی الموالی غیریلك
موالیسیدرانلر والد الوالد منزله سنده درصلب ولد وارایكن ولد الوالده برشی یوقدر وحقیقة موالی شونلردركه
انلرك اوزرینه عتق واقع اوله برکسنه نك برمولاسی اولسه وبردخی مولی موالیسی اولسه وصیتك نصفی
مولاسنه ویریلور باقیسی ورثه یه ویریلور مولی الموالی یه برشی یوقدر (وتبطل ان كان له معتقون ومعتقون)
لموالیه لفظیله اولان وصیت باطله اولور اكر موصینك معتقلری ومعتقلری وارایسه مثلا موصی عبدایمش
كندوبی اعتاق ایدنلردن وكندو اعتاق ایلدیكی معتقلردن موجود اولسه اسم موالی ایكیسنه دخی متناولدر
لكن معنالری مختلفدربری منعم وبری منعم علیه در عموم لفظ ایله عمل متعذردر زیرا اسم مشترك معنیین مختلفین
ایچون حالت واحده ده موضع اثباتده منتظم اولمز بومسئله نك خلافیدر برکسنه فلانك موالیسنه تكلم
ایلمیه یندیو یمین ایلسه اعلی واسفله متناول اولور زیرا نفیده واقع اولمشدر (واقل الجمع اثنان فی الوصایا
كالمواریث) وصایاده اقل جمع ایكیدرمواریث كبی زیرا وصایا اخت میراثدر

(باب الوصیة بالخدمة والسكنی والثمرة)

بوباب خدمت وسكنی وثمره ایله واقع اولان وصیتك احكامی بیانده در (تصح الوصیة بخدمة عبده وسكنی داره
وبغلتهما مدة معینة وابدا) عبدك خدمتی ودارك سكناسی وبوایكیسنك غله سی مدة معینه ایچون وابدی
وصیت صحیحه اولور مثلا برکسنه عبدنی برسنه ویاخود ایكی سنه ویاخود ابدی خدمت ایلسون دیو وصیت
ایلسه وفلان كسنه دارمده مدة معینه وابد الفظی ایله ساكن اولسون دیو وصیت ایلسه صحیح اولور زیرا منافعك
تملیكی حیاتده بدل ایله وبغیربدل صحیح اولور كذلك بعد الممات حاجت ایچون اعیانده اولدیغی كبی منافعده
دخی صحیح اولور بونقدیرجه حق منفعت ایچون میتك ملكنده محبوس اولور زیرا موت حاجتی ازاله ایلمز اكر
موصی له فوت اولسه عبدویاخود دارموصینك ورثه سنه تسلیم اولنور غله وصیتی دخی بویلجه در (فان خرج
ذلك من الثلث سلم الی الموصی له والا قسمت الدار وتهایئا فی العبد یومین لهم ویوماله) اكرمذكور اولان رقبهٔ عبد
ورقبهٔ دار وصیتی ثلث مالندن چقارسه عبدودار موصی لهه تسلیم اولنور اكرثلث مالدن چقمزایسه دار قسمت
اولنور اثلاثا ثلثی موصی له ایچون وثلثی ورثه ایچوندر انتفاع جهتندن وعبده ورثه وموصی له تهایؤ ایدرلر
یعنی عبد ایكی كون ورثه یه خدمت ایدروبركون موصی لهه خدمت ایدرزیراموصی لهك حقی ثلثدرو ورثه نك
ثلثیندرعینده اولان وصیت كبی (فاذا مات الموصی له ردت الی ورثة الموصی) پچن موصی له فوت اولسه
عبدودار موصینك ورثه سنه رداولنور موصی لهك ورثه سی استخدامه قادردكلدرزیراموصی موصی له
ایچون تملیك ایلمشدركه ورثه یه انتقال ایده (وان مات فی حیاة الموصی بطلت) اكرموصی له موصی حیاتنده
ایكن فوت اولسه وصیت باطله اولورزیراوصیت موتدنصكره یه مضاف برتملیكدرفی الحال ایسه موصینك
ملكنده ثابتدر (ومن اوصی له بغلة الدار والعبد لایجوزله السكنی والاستخدام فی الاصح) اكربركسنه ایچون
بردارك غله سی ویاخود عبدك غله سی وصیت اولنسه اول كسنه ایچون دارده ساكن اولمق وعبدك استخدامی جائز
اولمز اصح روایتده مصنفك اصح روایت دیدیكی بعضیلرسكنی واستخدامی تجویز ایلمشلردر اول اجلدن اصح
روایت قیدینی ذكر ایلدی (ولا لمن اوصی له للخدمة والسكنی ان یوءاجر) ودخی شول كسنه ایچونكه برعبد
استخدامه وبردار سكنایه وصیت اولنسه اول كسنه ایچون عبدی وداری اجاره یه ویرمك جائزدكلدر (وان اوصی
له بثمر بستانه فمات وفیه ثمرة فله هذه فقط وان زاد ابدا فله هی ومایستقبل) اكر بربستانك ثمره سی ایله وصیت
اولنسه ووصیت ایدن كسنه فوت اولسه وبستانده ثمره اولسه انجق اول موجود اولان ثمره موصی لهك ایچوندر
اكرموصی ابد الفظنی زیاده ایلسه موجود اولان ثمره وكلجك ثمره موصی له ایچوندر (وان اوصی بغلة بستانه فله
الموجود ومایستقبل) اكر بركسنه بستانك غله سیله وصیت اولنسه موجود اولان ثمره وكلجك موصی له ایچوندر
غله ایله ثمره نك فرقی واردرغله وصیت اولانه دائما مستحق اولور ثمره ایله مستحق اولان شیئده انجق قائم
وموجود اولانه مستحق اولورمكرابد الفظی ایله زیاده اوله اولزمانده غله كبی اولوب دائما مستحق اولور (وان اوصی
له بصوف غنمه اولبنها واولادها فله مایوجد من ذلك عند موته فقط قال ابدا اولم یقل) اكر بركسنه غنمك صوف
وباخودغنمك لبنی ویاخود اولادی یعنی قوزوسی ایله وصیت اولنسه موصینك موتنده مذكور اولان شیئك

انجق موجودی یعنی بولنان شیء موصی له ایچوندر موصی له كرك ابد الفظنی دیسون كرك دیسون برابردر
موصینك موتندنصكره حادث اولان شیئه مستحق اولمز

باب وصیة الذمی

بوباب ذمینك وصیتنك احكامی بیانده در (لوجعل ذمی داره بیعة او كنیسة فی صحته ثم مات فهی میراث) اكر
برذمی كندو دارنی صحتنده یهودی یه بیعه ویاخود نصارایه كنیسه ایلسه اندنصكره فوت اولسه اول دار میراثدر
بالاتفاق (ولو اوصی به لقوم مسمین جاز من الثلث) برذمی كندو دارنی برمعین قوم ایچون بیعه ویاخود كنیسه
اولمق ایچون وصیت ایلسه ثلث مالندن جائزاولور اتفاق اوزره مسمین جمع مسمیدر اصلی مسمیین ایدی یای
اولایی الفه قلب ایلدلك اجتماع ساكنین اولدی الفی حذف ایلدلك مسمین اولدی (وكذا فی غیرالمسمین خلافا لهما)
غیرمسمین یعنی متعین اولمین قوم غیرمحصور ایچون دخی وصیت جائزاولور ابوحنیفه قتنده امامین ایچون
خلاف واردر زیرا وصیت حقیقتده معصیتده واكرچه كندو اعتقادلرنده قربه در مادامكه پس ایدی معصیته وصیت
باطله در (وتصح وصیة مستأمن لاوارث له فی دارنا بكل ماله لمسلم اوذمی) وارثی اولمین مستأمنك بزم دارمزده
یعنی دار اسلامده كلی مالنی مسلم ایچون ویاخود ذمی ایچون وصیتی صحیحه در زیرا ثلث اوزرینه زیاده وصیتك
امتناعی ورثه نك حقی ایچوندر بونه اجازتلری اولدقده اولدخی تنفیذ اولنور بونك ایسه دار اسلامده ورثه سی
یوقدر جمله مالینك وصیتی صحیح اولور (وان اوصی ببعضه رد الباقی الی ورثته) اكرمستأمن بعض مالنی وصیت
ایلسه وفوت اولسه باقیسی دارحربده اولان ورثه سنه رداولنوردارحربده اولان ورثه سنه ردحق مراعاة
ایچوندكلدرحق مستأمنی مراعاة ایچوندر (وتصح الوصیة له مادام فی دارنا من مسلم اوذمی) مستأمنك مسلم
وذمی یه وصیتی صحیح اولور مادامكه بزم دارمزده در زیرا مادامكه دار اسلامده در ذمی منزله سنده در (وصاحب
الهوی ان لم یكفر بهواه فهو كالمسلم فی الوصیة والا فكالمرتد) صاحب الهوی هوامی سببیله اكركفرینه حكم
اولنمش ایسه مسلم كبیدر اكركفرینه حكم اولنمش ایسه مرتد كبیدرصاحب هوی شول طائفه دركه علی رضی
الله عنه ایچون الها كبردیرلر وبعضیلری اله اصغردیرلر وبعضیلری حضرت عائشه رضی الله عنهانك برائت
ونزاهتنده بوقدر آیات قرآنیه نازل اولمشیكن مخالف نص شریف قذف ایدرلر ومرتدلك احوالی ابوحنیفه
وامامین قتلرنده اختلاف اوزره در اكربرمسلم مرتد اولسه یهودی ونصرانی ومجوسی هرقنغیسی اولورسه
اولسون عیاذا بالله تعالی شو وصایادن بعضیسن وصیت ایدلسه ابوحنیفه قولی اوزره مسلمك وصایاسندن صحیح
اولان شیئلر توقف اولنور اول شیئكه مسلمك وصایاسندن صحیح اولمز اول وصیت باطله اولور امامین قتنده مرتدك
تصرفاتی نافذه درفی الحال وصاحب الهوی مبتدأ فهو كالمسلم خبریدر (ووصیة الذمی تعتبر من الثلث) ذمینك
وصیتی ثلثدن اعتبار اولنور (ولا تصح لوارث) ذمینك وارثنه وصیتی صحیح دكلدر مسلمك صحیح اولمدیغی كبی زیرا
انلر احكام اسلامی معاملاته رجوع ایدن شیئده التزام ایلمشلردر (وتجوز لذمی من غیرملته) ذمینك وصیتی
كندو ملتندن غیری ذمی ایچون صحیحدر زیرا (الكفرملة واحدة) (لا لحربی فی دار الحرب) ذمینك دارحربده
اولان حربی ایچون وصیتی صحیح دكلدر زیرا ارث تباین دارین ایله ممتنعدر و وصیت دخی اخت میراثدر

باب الوصی

بوباب موصی الیهك یعنی وصینك احكامی بیانده در (ومن اوصی الی رجل فقبل فی وجهه ورد فی غیبته لایرتد)
بركسنه بررجلی وصی ایلسه اولدخی وصایتی یوزنده قبول ایلیوب غیبتنده رد ایلسه وصایتی رد ایلمش اولور
زیراموصی اكا اعتماد ایلدیكی حالده فوت اولمشدر اكرغیبتنده ردی صحیح اولسه موصی مغروراولمق لازم كلور
(وان رد فی وجهه یرتد) اكرمواجهه سنده رد ایدرسه رد ایلمش اولور (فان لم یقبل ولم یرد حتی مات الموصی
فهومخیربین القبول وعدمه) اكرموصی بررجلی وصی ایلدكده اول كسنه وصایتی موصی فوت اولنجه نه قبول
ایلسه ونه رد ایلسه اول كسنه قبول ایله عدم قبول بیننده مخیردرد یلرسه قبول ایدر دیلرسه رد ایدر (وان باع
شیأ من التركة لم یبق له الرد وان غیرعالم بالایصاء) اكروصی تركه دن برشیء بیع ایلسه اول كسنه ایچون وصایتی
رد ایلمك یوقدر زیرا انك بیعی وصیتی قبولدر اكر بیع ایلدكده ایصایه عالم دكل ایسه ده بیع ایله وصیتی قبول ایلمش
اولدی (فان رد بعد موته ثم قبل صح مالم ینفذ قاض رده) اكروصی موصینك وصیتندنصكره وصایتی رد ایلسه

ورد ایلدکدنصکره بنه قبول ایلسه قبولی صحیحدر مادامکه قاضی ردنی تنفیذ ایلمیه الا بچن لا اقبل دیدکده
قاضی ردنی تنفیذ ایدوب وصایتدن اخراج ایلسه صحیح اولور (وان اوصی الی عبد او کافر او فاسق اخرجه القاضی
ونصب غیره وان الی عبده) اکر بر کسنه وصایتی بر عبده ویا خود بر کافره ویا بر فاسقه وصیت ایلسه قاضی اول
وصی یی اخراج ایدوب مکانته غیری نصب ایدر اکر کندو عبدینه دخی وصیت ایدرسه ده (فان کان الورثة صغارا
صح) اکرچه ورثه صغار اولوب ذکر اولنان طائفه نك هر قنغیسی ایچون ایصا ایدرسه صحیح اولور ابو حنیفه
قتنده (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلرك قتنده صحیح دکلدر (وان فیهم کبیر بطل اجماعا) اکر
ورثه ده کبیر وار ایسه کندو عبدینه ایصا بالاجماع باطل اولور (ولو کان الوصی عاجزا عن القیام بالوصیة ضم
الیه غیره) اکر وصی امور وصایته قیامدن عاجز اولورسه قاضی وصی یه بر کسنه دخی ضم ایدر (وان کان قادرا
امینا لا یخرج وان شکا الیه الورثة او بعضهم منه ما لم یظهر منه خیانة) اکر موصی وصایته قادر اولوب امین
اولورسه قاضی اول وصی یی وصایتدن اخراج ایلمز اکر ورثه قاضی یه شکایت ایدرلرسه ده ویا خود ورثه نك
بعضیسی شکایت ایدرلرسه ده مادامکه وصیدن خیانت ظاهر اولمیه خیانت ظاهر اولورسه وصایتدن
اخراج ایدر (وان اوصی الی اثنین لا ینفرد احدهما) اکر موصی ایکی کسنه یی وصی نصب ایلسه هر بریسی مال
میتی تصرفده منفرد اولمزلر ابو حنیفه قتنده وامام محمد قتنده اشیاء معدودهده منفرد اولور (الا بشراء کفن
وتجهیز) الا شراء کفنده وتجهیزده منفرد اولور (وخصومة وقضاء دین وطلبه) موصینك حقوقی خصومنده
ودینی قضاده وطلب دینده منفرد اولور (وشراء حاجة الطفل وقبول الهبة له) طفلك حاجتنی شراده وطفل
ایچون اولان هبه یی قبولده منفرد اولور (ورد ودیعة معینة وتنفیذ وصیة معینة واعتاق عبد معین) ودیعهٔ
معینه یی ردده ووصیت معینه یی تنفیذده وعبد معینی اعتاقده منفرد اولور زیرا جمله سی معیندر غیر معین اولسه
منفرد اولمزلر اجتماعلری لازمدر (ورد مغصوب) ومغصوبی ردده منفرد اولور (ورد مشتری بشراء فاسد وجمع
الاموال الضائعة وحفظ المال وبیع ما یخاف تلفه) وشراء فاسد ایله اشترا اولنان شیئی ردده واموال الضایعه یی
جمعده ومالی حفظده وتلف اولمسی خوف اولنان شیده بیع ایلمکده منفرد اولور (وعند ابی یوسف یجوز
الانفراد مطلقا) ابو یوسف قتنده اشیاء معدودهدن غیریده دخی مطلقا تصرفده منفرد اولورلر (فان مات احد
الوصیین اقام القاضی غیره مقامه ان لم یوص الی احد) اکر وصینك بری فوت اولسه قاضی بر غیریسنی انك
مقامنه اقامت ایلر اکر موصی بر کسنه یه وصیت ایلمامش ایسه (وان اوصی الی الحی جاز وینصرف وحده) اکر
موصی ایکی کسنه ایچون وصیی اولسون دیو وصیت ایلدکدنصکره بری فوت اولورسه حی اولان مستقل وصی
اولسون دیو وصیت ایلسه جائزدر ویالکز تصرف ایدر (وصی الوصی وصی فی الترکتین) وصینك وصیسی ایکی
ترکه یه وصیدر مثلا وصی فوت اولسه وآخر کسنه یی کندویه وصیت اوله نصب ایلسه ایکی ترکه یه یعنی میت اولك
وصیت ثانینك ترکه سنه وصی اولور (وکذا ان اوصی الیه فی احدهما خلافا لهما) اکر فوت اولان وصی ایکی
ترکه نك برینی تصرفه آخری وصی نصب ایلسه بنه ایکی ترکه یه دخی وصی اولور ابو حنیفه قتنده اما امامین ایچون
خلاف واردر (وتصح قسمة الوصی عن الورثة مع الموصی له) وصینك نیابةً ورثه ایله موصی له ایچون قسمتی صحیح
اولور مثلا بر کسنه فوت اولسه واول کسنه نك غائبده ورثه سی اولسه وثلث مالنی بکره وصیت ایلسه وزیدی
وصی نصب ایلسه وصی ایچون جائزدرکه بین الورثه والموصی له ترکه یی تقسیم ایلیه (فلا یرجعون علی الموصی له
لو هلك حظهم فی ید الموصی) ورثه موصی اوزرینه رجوع ایده مزلر اکر وصینك یدنده حظلری یعنی نصیبلری
هلاك اولسه زیرا وارث میتك خلیفه سیدر وصی دخی کذلك خلیفه سیدر چون وارث اولسه وصینك قسمتی
نافذ اولور (لا مقاسمته معهم عن الموصی له فیرجع علیهم بثلث ما بقی لو هلك حظه فی ید الوصی) وصینك موصی له
غائبدن ورثه ایله مقاسمه سی صحیح دکلدر اکر وصینك یدنده موصی لهك نصیبی هلاك اولسه ثلث ما بقی ایله
ورثه نك اوزرینه موصی رجوع ایدر زیرا موصی له من کل وجه میتك خلیفه سی دکلدر غیبتنده ورثه یه خصم
اولمز وغیبتنده اولان مقاسم نافذ اولمز ووصی ضامن اولمز زیرا وصی ایچون ولایت حفظ واردر واول اجلدن
ورثه یه رجوع ایدر (وصحت للقاضی لو قاسمهم عنه واخذ قسطه) قاضی ایچون قسمت صحیح اولور اکر ورثه
موصی له ایچون مقاسمه ایلسه لر وقاضی موصی له غائبك حصه سنی اخذ ایلك جائزدر زیرا غائبك نصیبنده

قاضینك نظری واردر ووصیت صحیحه در اکر موصی له قبل القبول فوت اولسه ورثه یه میراث اولور اما فوت
اولمیوب غائب ایکن کلوب حاضر اولسه وصیت ورثه یه ومقبوض اولان حصه سی دخی هلاك اولسه ورثه
اوزرینه رجوعه قادر دکلدر (وفی الوصیة بحج لو قاسم الوصی الورثة فضاع عنده یؤخذ للحج ثلث ما بقی) حج ایله
اولان وصیتده یعنی حج ایچون وصیت ایلسه ووصی ورثه ایله مقاسمه ایدوب موصی یه اولان حج اقچه سنی وصی
السه وقتنده ضایع اولسه ورثه نه اولان ثلث ما بقیدن حج ایچون اخذ اولنور (وکذا لو دفعه لمن یحج فضاع
فی یده) بنه مرور ایدن مسئله کبیدر حج ایلك ایچون بر کسنه یه بر مقدار اقچه دفع ایلسه لر واقچه اول حج ایده جك
کسنه نك یدنده ضائع اولسه ثلث ما بقیدن مال حج اخذ اولنور (وعند ابی یوسف ان بقی من الثلث شیء
اخذ والا فلا) ابو یوسف قتنده اکر ثلثدن بر شیء بقیه وار ایسه اخذ اولنور اکر یوغیسه اخذ اولنمز زیرا محل وصیت
ثلثدر محلی باقی اولدقده تنفیذی واجبدر چونکه باقی قالمیه وصیت باطله اولور زیرا محلی فوت اولمشدر (وعند محمد
لا یؤخذ شیء) امام محمد قتنده بر شیء اخذ اولنمز زیرا قسمت حق وصیدر اکر موصی حج ایچون بر مقدار افراز
ایلسه وهلاك اولسه بر شیء لازم کلمز وصیت باطله اولور وصینك دخی افرازی انك کبیدر زیرا مقامنه قائمدر
(ولو باع الوصی من الترکة عبدا مع غیبة الغرماء جاز) اکر موصی نك ترکه سندن بر عبدی غرما غیبتنده بیع
ایلسه بیعی جائزدر زیرا وصی موصینك قائم مقامیدر (وان اوصی ببیع شیء من الترکة والتصدق به فباعه وصیه
وقبض ثمنه فضاع فی یده واستحق المبیع ضمنه ورجع به علی الترکة) اکر موصی ترکه دن بر شیئك بیعنی اول شیئك
بهاسیله مساکینه تصدق ایلمك ایچون وصیت ایلسه ووصی دخی امر اولنان شیئی بیع ایدوب ثمنی قبض ایلسه
ووصینك یدنده ثمن ضایع اولسه ومبیع دخی مستحق چقسه وصی اول ثمنی ضامن اولور وضامن اولدیغی ثمن ایله
ترکه یه رجوع ایدر (ولو قسم الوصی الترکة فاصاب الصغیر شیء فقبضه وباعه وقبض ثمنه فضاع واستحق ذلك الشیء
رجع فی مال الصغیر والصغیر علی بقیة الورثة بحصته) اکر وصی ترکه یی قسمت ایلسه وارث صغیره بر شیء اصابت
ایلسه یعنی حصه سنه دوشسه واول شیئی وصی قبض ایدوب بیع ایلسه وثمنی قبض ایلسه وثمن وصی قتنده
ضائع اولسه واول بیع اولنان شیء مستحق چقسه وصی اول اقچه یی ضامن اولور وصغیرك مالنه رجوع ایدر وصغیر
دخی حصه سیله سائر ورثه اوزرینه رجوع ایدر (ولا یصح بیع الوصی ولا شراؤه الا بما یتغابن فیه) وصینك غبن
فاحش ایله بیعی وشراسی صحیح اولمز الا شول شیده صحیح اولورکه ناس انده تغابن ایدرلر زیرا وصینك تصرفی
نظریدر غبن فاحشده ایسه وصینك نظری یوقدر غبن فاحش شول شیدرکه تحت تقویمه داخل اولمیه (ویصح
من نفسه ان کان فیه نفع) وصینك بیع وشراسی صحیح اولور وصی کندو مالندن اون بش درهمه مساوی شیئی
اون درهمه صغیره بیع ایلسه ویا خود صغیرك مالندن اون درهمه مساوی شیئی اون بش درهمه اشترا ایلسه
صحیح اولور زیرا صغیره نفع واردر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر وکیله قیاسا (وله دفع المال مضاربة
وشرکة وبضاعة) وصی ایچون مال یتیمی مضاربه وشرکه وسرمایه ویرمك واردر زیرا باباده بو تصرفات واردر
وصی دخی بابانك قائم مقامی اولور (وقبول الحوالة علی الاملاء لا علی الاعسار) ووصی ایچون حواله یی ملیء
اوزرینه قبول ایلمك واردر اما مفلس اوزرینه قبول ایلمك یوقدر زیرا معسر اوزرندن قبول ایلسه مال یتیم ضایع
اولمغی لازم کلور (ولا یجوز ولا للاب الاقراض) وصی ویا بابا ایچون مال یتیمی آخره قرض ویرمك یوقدر (ویجوز
للاب الاقتراض لا للوصی) بابا ایچون مال یتیمدن اقتراض یعنی کندو ایچون قرض المق واردر وصی ایچون
اقتراض یوقدر (ولا یتجر فی مال الصغیر) وصی ایچون مال صغیرده تجارت ایلمك یوقدر انجق حفظه مأموردر
(ویجوز بیعه علی الکبیر الغائب غیر العقار) وصینك غائب کبیرك مالنی بیع ایلمسی جائزدر اما عقاری جائز دکلدر
(ووصی الاب احق بمال الصغیر من جده) بابانك نصب ایلدیکی وصی مال صغیره احقدر جدك نصب ایلدیکی
وصیدن (وان لم یوص الاب فالجد کالاب) اکر اب کسنه یی وصی نصب ایلمسه جد دخی اب کبیدر یعنی وصی
نصب ایلمکه قادردر حتی نکاحه دخی قادر اولور (فصل) شهد الوصیان ان المیت اوصی الی زید معهما لا تقبل
الا ان یدعیه زید) ایکی وصی تحقیقا میت بر له معا زیدی وصی نصب ایلمشدر دیو شهادت ایلسه لر اما زید ادعا
ایلسه شهادتلری مقبول اولور قیاس بو ایدیکه مقبول اولمیه لکن استحسانا مقبول اولدی (وکذا لو شهد ابنا المیت)
بنه مسئله مرور ایدن مسئله کبیدر اکر میتك ایکی اوغلی شهادت ایلسه لرکه بابامز زیدی اول ایکی وصی ایله معا

وصی نصب ایلشدر اکر زید دعوی ایلمز ایسه شهادتلری مقبوله اولمز اکر زید دعوی ایدرسه شهادتلری مقبوله اولور (ولغت شهادة الوصيين بمال الصغير) مال صغیرده ایکی وصینك شهادتی لغودر مثلا ایکی وصی وارث صغیر ایچون برماله شهادت ایلسه لر شهادتلری باطله درکرك اول مال میتدن انتقال ایلسون کرك غیریدن انتقال ایلسون برابردر زیرا بو ایکی شاهد ولایت تصرفی کندو نفسلری ایچون اثبات ایلدکلری اجلدن متهم اولمشلردر وياخود خصم اولورلر شهادتلری قبول اولمز (وكذا الكبير في مال الميت) بنه مسئله مردر ایدن کبیدر وارث کبیره میتدن انتقال ایدن مالده دخی ایکی وصینك شهادتی مقبول اولمز زیرا بو ایکی وصی حفظی وولایت بیع منقولی کبیرك غیبتنده کندو نفسلرینه اثبات ایلدکلری ایچون متهم اولدیلر وياخود خصم اولدیلر (وصحت له في غيره) شهادتلری کبیر ایچون صحیح اولور غیریده یعنی میتدن انتقال ایدن مالدن غیریده شهادت ایلسه لر صحیح اولور (وعندهما تصح للكبير في الوجهين) امامینك قتنده ایکی وصینك شهادتلری کبیر ایچون ایکی وجهده دخی صحیحدر کرك میتدن انتقال ایلسون وکرك غیریدن برابردر (وشهادة الوصي على الميت جائزة لا له ولو بعد العزل وان لم يخاصم) وصینك میت اوزرینه شهادتی جائزدر زیرا بو شهادتده تهمت یوقدر اما میتك لهی ایچون شهادة جائز دکلدر زیرا بونده تهمت واردر مثلا میت فلان کمسنه یه مدیوندر دیسه وشهادت ایلسه جائزدر لکن فلان کمسنه میته مدیوندر دیو شهادت ایلسه جائز دکلدر اکر وصایتدن عزل اولدقدنصکره شهادت ایدرسه ده ومخاصمه ایلمش ایسه ده شهادت علیه سنه جائز له سنه دکلدر احتمالدر زمان وصایتده نفسی ایچون برمغنم جر ایلمش اوله واول مغنمك زوالی خوفندن شهادت ایلیه آنك ایچون قبول اولمز (ولو شهد رجلان لآخرين بدين الف على ميت والآخران لهما بمثله صحتا) اکر ایکی رجل ایکی آخر کمسنه ایچون میت اوزرنده بیك درهم دینی اولدیغنه شهادت ایلسه لر وآخران یعنی میت اوزرنده دینلری اولان کمسنه لر دخی شهادت ایدن اول ایکی رجل ایچون میت اوزرنده بیك درهمی واردر دیو شهادت ایلسه لر ایکی فرقه نك دخی شهادتلری صحیح اولور (خلافا لابي يوسف) ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنك قتنده شهادتلری صحیح اولمز (ولو شهد كل فريق للآخر بوصية الف لا تصح) اکر هر فریق آخر ایچون میت بیك درهم وصیت ایلدی دیو شهادت ایلسه لر صحیح دکلدر مثلا ایکی کمسنه ایکی آخر کمسنه ایچون میت بیك درهم وصیت ایلدی دیو شهادت ایلسه لر واول مشهود له اولنلر دخی شاهدلری اولان کمسنه لر ایچون میت بیك درهم وصیت ایلدی دیو شهادت ایلسه لر صحیح دکلدر دینده صحیح اما وصیتده صحیح دکلدر (ولو شهد احد الفريقين للآخر بوصية جارية والآخر له بوصية عبد صحت) اکر احد فریقین آخر ایچون برجاریه وصیتنه شهادت ایلسه وآخر دخی اولی ایچون برعبد وصیتنه شهادت ایلسه شهادتلری بالاتفاق صحیح اولور زیرا بونده شرکت وتهمت یوقدر (وان شهد الآخر له بوصية ثلث لا تصح) فریق اول که آخر ایچون جاریه وصیتنه شهادت ایلدکلرنده اکر فریق ثانی که آخردر انلر دخی میت ثلث مالنی فریق اولی یه وصیت ایلدی دیو شهادت ایلسه لر شهادتلری صحیح اولمز زیرا بونده شهادت شرکتی مبینه در

كتاب الخنثى

بو کتاب خنثانك احکامی بیاننده در (هو من له فرج وذكر) خنثی شول کمسنه درکه آنك ذکری وفرجی اوله (فان بال من احدهما اعتبر به) اکر هر قنغیسندن بول ایدرسه اندن اعتبار اولنور مثلا ذکردن بول ایدرسه غلام اعتبار اولنور (وان بال منهما اعتبر الاسبق) اکر هم ذکر وهم فرجدن بول ایدرسه اسبق اولان اعتبار اولنور هر قنغیسندن اول بول ایدرسه اعتبار اکادر (وان استويا في السبق فهو مشكل) اکر سبقده ایکیسنده برابر اولسه خنثا مشکلدر (ولا اعتبار بالكثرة) بعد الاستوا بولك کثرتنه اعتبار یوقدر (خلافا لهما) امامین ایچون خلاف واردر انلرك قتنده کثرت بوله اعتبار اولنور زیرا کثرت بول اول عضولك قوتنه علامتدر اکثرده ایسه حکم کل واردر ایدی کثرت بول ایله ترجیح اولنور امام اعظم ایچون دلیل کثرت خروج قوتنه دلالت ایلمز بعضیسنده اتساع مجاری وبعضیسنده ضیق مجاری واردر کثرت بوکا دلیل اولمز وکثرت ایله ترجیحی ابو حنیفه استقباح ایلشدر برکون ابو یوسف ابو حنیفه نك حضورنده یورث من اکثرهما بولا دیدکده ابو حنیفه حضرتلری هل رأيت قاضيا يكيل البول دیو بیورمشلردر (فان بلغ فان ظهر له بعض علامات الرجال من نبات اللحية او قدرة على الجماع او احتلم كاحتلام الرجل فرجل) اکر بالغ اولسه ده بعض علامات رجال که صقل بتمك وجماعه قادر

اولمق وياخود رجل احتلامی کبی احتلام اولمق علامتلری ظاهر اولسه اول خنثی رجلدر (وان ظهر بعض علامات النساء من حيض وحبل وانكسار ثدي ونزول لبن فيه وتمكين من الوطء فامرأة) اکر بالغ اولدقده علامات نساء که حیضدن وحبلدن ومه لرك صارقه سندن ومه لردن سود اقماسندن ووطئه تمکینندن بو مقوله علامات ظاهر اولسه خاتوندر (وان لم يظهر شيء او تعارضت فمشكل) اکر ذکر اولنان اشیادن برشئ ظاهر اولمسه وياخود تعارض ایلسه یعنی هم علامات رجال وهم علامات نسا ظاهر اولسه خنثای مشکلدر (قال محمد الاشكال قبل البلوغ فاذا بلغ فلا اشكال) امام محمد دیدیکه اشکال قبل البلوغدر بو خصه بچن بالغ اولسه اشکال اولمز زیرا البته برعلامت ظاهر اولور وتعارض خوفی قتی نادر اولور نادرات ایله حکم شرعی اولمز (واذا ثبت الاشكال اخذ فيه بالاحوط) بچن اشکال ثابت اولسه احوط واوثق ایله اخذ اولنور (فيصلي بقناع ويقف بين صفي الرجال والنساء) امرأه اولمق احتمالی ایله قناع ایله صلاة ایدر وامامك خلفندن طورمق لازم کلدکده رجال ایله نسا صفنك ما بیننده طورر خاتون اولمق احتمالی ایله بین الرجال تخلل ایلمز صلاتلری فاسد اولمق ایچون ورجل اولمق احتمالی ایله نسا صفنه تخلل ایلمزکه کندونك صلاتی فاسد اولمق ایچون (فلو وقف في صفهم يعيد من لاصقه من جانبيه ومن بحذائه من خلفه) اکر رجال صفنده واقف اولسه ایکی ملاصق اولان ایکی کمسنه وخلفندن حذاسنده اولان کمسنه صلاتنی اعاده ایدر (وان في صفهن اعاد هو) اکر خنثی نسا صفنده واقف اولورسه صلاتنی اعاده ایدر رجالدن اولمق احتمالی ایله (ولا يلبس المخيط في احرامه) احرامده مخیط کیر یعنی دکلمش شئ کیرنسا کبی (ولا ينكشف عند رجل ولا امرأة) عورت اولان محلی رجل قتنده کشف ایلمیه نسا اولمق احتمالی ایله وخاتون یاننده دخی کشف ایلمیه رجل اولمق احتمالی ایله (ولا يخلو به غير محرم من رجل وامرأة) اول خنثی ایله محرمندن غیری رجل وامرأه دن برفرد ایله خلوت اولمیه لر ذکر اولنان احتمالات ایچون (ولا يسافر بلا محرم) اول خنثی بلا محرم سفر دخی ایلمیه (ولا يختنه رجل ولا امرأة بل تبتاع له امة تختنه من ماله ان كان له مال) واول خنثای رجل وامرأه سنت ایلمز بلکه خنثی ایچون اکر مالی وار ایسه کندو مالندن برجاریه اشترا اولنور وسنت ایلر (والا فمن بيت المال ثم تباع) اکر اول خنثانك مالی یوغیسه بیت المالدن برجاریه اشترا اولنوب سنت ایلدکدنصکره بنه بیع اولنور (فان مات قبل ظهور حاله لا يغسل بل ييمم ويكفن في خمسة اثواب) اکر اول خنثانك حالی ظهورندن اول یعنی زوال اشکالدن اول فوت اولسه غسل اولنمز بلکه صعید ایله تیمم اولنور بش ثوب ایله تکفین اولور احتیاطا احتمالدرکه انثی اوله (ولا يحضر بعد ما راهق غسل رجل ولا امرأة) واول خنثای مشکل مراهق اولدقدنصکره رجل وامرأتك غسلنه حاضر اولمق جائز دکلدر آنك نظری ایکیسنه دخی جائز اولمز ذکر اولنان احتمالات ایچون (وندب تسجية قبره) خنثانك قبرنی تسجیه مندوب اولور وتسجیه نك معناسی نسایی دفن ایلدکلرنده رجال نظری دوقنمسون دیو پرده چکرلر تسجیه اولدرا کر انثی ایسه ما وجب بی ادا ایلمش اولور اکر رجل ایسه برشئ لازم کلمز (ويوضع الرجل مما يلي الامام ثم هو ثم المرأة ان صلي عليهم جملة) مثلا بردفعه ده اوچ جنازه جمع اولسه بری رجل وبری خنثی وبری خاتون اولسه رجل امامی ولی ایلین محلده وضع اولنور اندنصکره خنثی اندنصکره انثی وضع اولنور خنثی رجل موخر اولور نسا اولمق احتمالی ایله ونسادن مقدم اولور رجل احتمالی ایله (وله اخس النصيبين من الميراث عند الامام) خنثای مشکل ایچون میراثدن نصیبك اخسی واردر ابو حنیفه قتنده (فلو مات ابوه عنه وعن ابن فللابن سهمان وله سهم) اکر خنثانك باباسی فوت اولوب براوغلی وبرده اول خنثایی قوسه ابن ایچون ایکی سهم وخنثا ایچون برسهم واردر (وعند الشعبي له نصف النصيبين) شعبی قتنده خنثی ایچون نصیبنك نصفی واردر (وهو ثلاثة من سبعة عند ابي يوسف) خنثانك نصیبی ابو یوسف قتنده یدیدن اوچدر یعنی یدی سهم اولنور دردی ابنه ویریلور اوچ سهمی خنثاء مشکله ویریلور (وخمسة من اثني عشر عند محمد) امام محمد قتنده میراث اون ایکی سهم اولنوب بشی خنثایه ویریلور سائری ابنه ویریلور (ولو قال سيده كل عبد لي حر او كل امة لي حرة لا يعتق ما لم يبين) اکر خنثانك سیدی بنم قوللرم حردر دیسه وياخود جمله جاریه لرم حره در دیسه خنثاء مشکل حره اولمز بعد البلوغ حالی ظاهر اولمیجه (ولو قال بعد تقرر اشكاله انا ذكر او انثى لا يقبل وقبله يقبل) اکر اشکال یعنی خنثای مشکل اولدیغی مقرر اولدقدنصکره خنثی اولان کمسنه بن ارککم دیسه وياخود انثی یم دیسه حرینی مقبول اولمز اما اشکال مقرر اولمزدن مقدم دیسه

مقبول اولور (مسائل شتى) ومسائل منثوره ومسائل متفرقه ذكر ايلمك مصنفك دأبيدر يعنى مسائلك ذكرى
لازم ايكن محلى واقع اولمغله ذكر اولنميوب حالا تداركى لازم اولمغين مسائل شتى ديو ذكر ايدرلر (كتابة الاخرس
وايماؤه بما يعرف به اقراره) بى زبانك كتابتى وايماسى يعنى شول شيئله ايماسى كه اقرارى اول شيئله بلنور بماده اولان
لفظ بالبيانيه متعلقدر (بنحو تزوج وطلاق وبيع وشراء ووصية وقود عليه اوله كالبيان) بنحوه ده اولان باكتابت
وايمايه متعلقدر يعنى اخرسك تزوج وطلاق وبيع وشرا ووصيت وكندو اوزرينه قود ويا خود كند وايچون قود
مثللو به كتابت وايماسى بيان كبيدر (ولا يحد لقذف ولا غيره) قذف ايچون حد اولنمز وغيرى كه زنا وشرب خمردن
انلره كتابت وايما ايله اقرارى بيان دكلدر حد اولنمز زيرا الحدود تندرئ بالشبهات اولمغله بيان اولمز (ومعتقل اللسان
ان امتد به ذلك وعلمت اشاراته فهو كالاخرس والا فلا) معتقل اللسان اكر ممتد اولورسه اول اعتقال واشاراتى
دخى بين الناس بلنورسه اول معتقل اللسان اخرس كبيدر يعنى اخرسده جارى اولان احكام بونده دخى جاريدر
اكر اعتقالى ممتد اولمزايسه وبين الناس اشارتى دخى بلنمزايسه اخرس كبى دكلدر ومعتقل اللسان شول كمسنه دركه
تكلمه قادره اولميه (والكتابة من الغائب ليس بحجة) غائبدن كتابت حجت دكلدر عمل اولنمز زيرا حاضر
اولمغه قادردر حجت اولمغه ضرورت يوقدر اخرس بونك خلافيدر (وقالوا الكتابة اما مستبين مرسوم وهو كالنطق
فى الغائب والحاضر) ديديلر كه كتابت يا مستبين يعنى كاتبنك مرادنى مظهر اوله يعنى على وجه المعتاد عنوان
ايله مقتدر اوله ايدى وهو ذكر اولنديغى اوزره كتابت غائب وحاضره متعلق كبيدر اما فى زماننا ختم شرطدر زيرا
معتاد اولمشدر (واما مستبين غير مرسوم كالكتابة على الجدار واوراق الشجر وينوى فيه) ويا خود مستبين يعنى
مرادينى مظهر اوله غير مرسوم اوله يعنى على وجه المعتاد عنوان ايله مقتدر اولميه ديوار اوزرينه واوراق شجر
اوزرينه يازمق كبى واندة نيت ايليه بو مقوله كتابت لغودر زيرا بو طريق ايله امرى اظهارده عرف ناس يوقدر
بو حجت اولنمز الا انضمام نيت ايله مثلا نيت ايدوب اوزرينه اشهاد اتمك ايله حجت اولور (واما غير مستبين كالكتابة
على الهواء والماء ولا عبرة به) ويا خود غير مستبين اوله يعنى غير مظهر اوله وهو اوزرينه وما اوزرينه كتابت كبى
بو غير مستبينه اعتبار يوقدر (وان اختلطت الذكية بميتة اقل منها تحرى واكل والا فلا ولو كل حالة الاختيار
ويتحرى عند الاضطرار) ذكيه يعنى بوغزلنمش لحم كندودن اقل ميته به مختلط اولسه تحرى ايليه وحالت
اختيارده اكل ايليه واكر ميته ذكيه دن اقل اولميوب مساوى اوله ويا خود اكثر اوله تحرى اولنمز وحالت
اختيارده اكل اولنمز اما عند الاضطرار اكلده تحرى اولنور (واذا احرق رأس الشاة المتلطخ بدم وزال دمه
فاتخذ منه مرقة جاز والحرق كالغسل) يعنى بر كمسنه دم ايله ملوث اولمش قيونك باشنى احراق ايلسه ودمى زائل
اولسه واول احراق ايلديكى باشدن مرق اتخاذ ايلسه جائزدر وحرقى غسل كبيدر زيرا نار باشده اولان نجاستى
اكل ايدر يعنى زائل ايدر برشئ باقى قالمز ويا خود دمى رماد ايدر واستحاله سببيله طاهر اولور خمر تخلل اولنسه بالـ
اولور وخنزير مملحه يه دوشسه وملح اولسه باك اولور (ولو جعل السلطان الخراج لرب الارض جاز بخلاف العشر)
اكر سلطان ارض صاحبنه خراج ايلسه جائزدر عشر بونك خلافيدر خراج ارض ايچون وظيفهٔ معينه در
(ولو دفع الاراضى المملوكة الى قوم ليعطوا الخراج جاز) اكر امام اراضى مملوكه يى صاحبى زراعت ايلمكله خراج
ويرملك ايچون آخر كمسنه لره ويرسه جائزدر فاضل زيلعى ديركه يعنى اصحاب خراج ارضلرين زراعتدن عاجز
اولسه لر وخراجى دخى ويرمكه قادر اولمسه لر امام اول ارضى قادر اولان كمسنه لره اجرت ايله ويرر وخراجى اخذ
ايدر وزياده سنى املاك صاحبلرينه ويرر (ولو نوى قضاء رمضان ولم يعين اى يوم صح) بر كمسنه رمضاندن بر كون
ويا خود ايكى اوچ كون قضاسى اولسه قضاسنه نيت ايلسه اما قنغى كون ايدوكنى تعيين ايلمسه قضاسى صحيح
اولور (ولو عن رمضانين فلا فى الاصح) اكر قضاسى ايكى رمضاندن اولسه وايكى رمضاندن نيت ايلسه صحيح اولمز
مادامكه فلان سنه ده اولان رمضانك قضاسيدر ديو نيت ايليه روايت اصح روايت بودر (وكذا فى قضاء الصلاة
لو نوى ظهرا عليه مثلا ولم ينو اول ظهر او آخر ظهر او ظهر يوم كذا) وينه قضاء صلاتده دخى صحيح اولمز مثلا
اوزرينه واجب اولان ظهره نيت ايلسه اما كندونك ابتدا قضايه قلان ظهرينه ديو نيت ايلسه ويا خود آخر قضايه
قلان ظهرينه ديو نيت ايلسه ويا خود فلان كون قلان ظهرينه ديو نيت ايلميوب مجرد صلاة ديو نيت ايلسه صحيح
اولمز (وقيل تصح فيهما ايضا) ديلديكه قضاء صومده وقضاء صلاتده يعنى رمضانين ايچون نيت ومجرد صلاة ظهر

ايچون نيت صحيح اولور كروكچن مسئله كبى بو قول بعض مشايخ عظامك قوليدر ولكن اصح اولان اولكى قولدر
(ولو ابتلع الصائم بزاق غيره فان كان حبيبه لزمه الكفارة والا فلا) اكر صائم غيرك بزاقنى يوتسه اكر اول ابتلاع
ايلديكى بزاق حبيبنك ايسه كفارت لازمدر اكر حبيبنك دكل ايسه كفارت لازم دكلدر انجق قضا لازمدر
(وقتل بعض الحاج عذر فى ترك الحج) حاجيلرك بعضيسنك قتلى حجى ترك ايلمكده عذردر زيرا امنى طريق
وجوبنك شرطيدر روم مناسكده بيان اولنديغى اوزره اداسنك دخى شرطيدر (ومن قال لامرأة عند شاهدين تو
زن من شدى فقالت شدم لا ينعقد النكاح بينهما ما لم يقل قبول كردم) بر كمسنه بر خاتونه ايكى شاهد يانده فارسى
لسانيله سن بنم خاتونم اولدكى ديوب خاتون دخى اولدم ديسه ما بينلرنده نكاح نافذ اولمز مادامكه قبول ايلدم
ديميه اول كمسنه (ولو قال لها خويشتن را زن من كردانيدى فقالت كردانيدم فقال بذيرفتم ينعقد) واكر
بر رجل بر خاتونه كندوكى بكا خاتون ايلدكى ديوب خاتون دخى ايلدم ديسه ورجل قبول ايلدم ديسه نكاح منعقد
اولور زيرا كردانيدى ايجابدر وبذيرفتم قبولدر ايجاب وقبول بولنيجق لابد نكاح منعقد اولور (ولو قال لرجل دختر
خويشتن را بپسر من ارزانى داشتى فقال داشتم لا ينعقد) بر كمسنه بر رجله كندو قزيكى بنم اوغلومه لايق كوردكمى
يعنى لايق كوردكى ديسه واول رجل دخى داشتم ديسه نكاح منعقد اولمز (ولو منعت المرأة زوجها من الدخول
عليها وهو يسكن معها فى بيتها كانت ناشزة) اكر خاتون زوجنى كندويه دخولدن يعنى جماعدن منع ايلسه حال بوكه
اول زوج خاتونك بيتنده انكله ساكن اولسه اول خاتون ناشزه اولمشدر زيرا نفسنى بغير حق زوجندن حبس
ايلمشدر بو تقديرجه خاتونه نفقه لازم وواجب دكلدر واكر نشوزى منزله نقل ايچون ايسه ناشزه اولمش اولور زيرا
سكنى واجبدر بو تقديرجه نفسنى بحق حبس ايلمش اولور نفقه سى ساقط اولمز (ولو سكن فى بيت الغصب فامتنعت
منه فلا) اكر زوج غصب اولنمش بيتده ساكن اولسه وخاتون جماعدن كندويه منع ايلسه ناشزه دكلدر زيرا
خاتون سكنى طلبنه قادره در (ولو قالت لا اسكن مع امتك واريد بيتا على حدة فليس لها ذلك) اكر خاتون سنك
جاريك ايله معا براوده ساكن اولمام ديسه على حدة براو مراد ايلسه اول خاتون ايچون مراد ايلديكى شئ يوقدر
البته بر خدمتكار لازمدر اويله منعى ممكن دكلدر (ولو قالت مرا طلاق ده فقال داده كير او كرده كير او داده باد
او كرده باد ان نوى يقع والا فلا) اكر خاتون زوجنه بكا طلاق ويرديسه زوج دخى داده كير ديسه يعنى ويرلمش طوت
ويا خود كرده كير يعنى اولمش طوت ويا خود داده باد يعنى ويرلمش اولسون ويا خود كرده باد اولمش اولسون ديسه
اكر نيت ايلمش ايسه طلاق واقع اولور اكر نيت ايلمامش ايسه واقع اولمز (ولو قال داده است او كرده است يقع
وان لم ينو) اكر خاتون مرا طلاق ده ديدكده داده است وكرده است ديسه طلاق واقع اولور اكر نيت ايلممش ايسه ده
(ولو قال وى مرا نشايد تا قيامت او همه عمر لا يقع الا بالنية) اكر ديسه كه اول بكا قيامته دكين لايق دكلدر
ويا خود اول بكا لايق دكلدر مدة عمرمده ديسه طلاق واقع زيرا لياقت صريح طلاق دكلدر الا نيت ايله واقع
اولور زيرا بو لفظلر كنايه در (ولو قال لها حيلهٔ زنان كن فهو اقرار بالطلاق الثلاث) اكر بر كمسنه خاتونته حيلهٔ
زنان كن ديسه طلاق ثلاثه يه اقراردر زيرا حيلهٔ نسا ايله طلاقدن تعبير اولنور (ولو قال حيلهٔ خويشتن كن فلا)
خاتونته حيلهٔ خويشتن كن ديسه طلاق واقع اولمز (ولو قالت له كابين ترا بخشيدم مرا چنك باز دار فان طلقها
سقط المهر والا فلا) اكر خاتون زوجنه كابين سكا بغشلادم الكى بندن كوچك ديسه ويا خود بنى ايله مجادله ايلمه
ديسه اكر طلاق ويررسه مهر ساقط اولور واكر طلاق ويرمزسه مهر ساقط اولمز (ولو قال لعبده يا مالكى او لامته
انا عبدك لا يعتق) اكر بر رجل عبدنه يا مالكى ديسه ويا جاريه سنه انا عبدك ديسه عتق واقع اولمز زيرا بو لفظلر
عتقه دلالت ايتمز (ولو دعى الى فعل فقال بر من سوكند است كه اين كار نكنم فهو اقرار باليمين بالله تعالى) اكر
بر كمسنه بر فعله دعوت اولنسه واول كمسنه اول ايشى اشلمكه بنم اوزريمه يمين وار ديسه بو كلام يمين باللهه
اقراردر (وان قال بر من سوكند است بطلاق فاقرار بالحلف بالطلاق) اكر بر كمسنه بر فعله دعوت اولنسه واول
كمسنه بنم اوزريمه طلاقه يمين واردر ديسه بو كلام حلف بالطلاقه اقراردر (فان قال قلت ذلك كذبا لا يصدق)
اكر اول كمسنه بو سوزى بن كذبا سويلدم ديسه تصديق اولنمز زيرا انسان اقرارى ايله مؤاخذه اولنور (وكذا لو قال
مرا سوكند خانه است كه اين كار نكنم) اكر بر فعله دعوت اولندقده بو ايشى اشلمكه بكا سوكند خانه وار ديسه
بنه يمين بالحلفه اقراردر عرفه اعتبار ايله (ولو قال المشترى للبائع بعد البيع بها بازده فقال البائع بدهم يكون

فسخا للبيع) اكر بعد البيع مشترى بايعه بهاسنى كرودون يعنى قيمتنى رد ايله ديسه وبايع دخى بدهم يعنى ويره يم ديسه بيعى فسخ اولور زيرا مشتريدن رد ثمن طلب وبايعدن رضا جانبيندن اقاله در (والعقار المتنازع لا يخرج من يد ذى اليد مالم يبرهن المدعى) متنازع فيه اولان عقار ذى اليدك يدندن چقماز مادامكه مدعى دعواسى اوزرينه برهان اقامت ايلميه (ولا يصح قضاء القاضى فى عقار ليس فى ولايته) والى ولايت اولميان قاضينك قضاسى عقارده صحيح دكلدر يعنى عقار اولان مكانده قاضى اولمدقجه حكم صحيح دكلدر (واذا قضى القاضى فى حادثة ببينة ثم قال رجعت عن قضائى اوبدا لى غير ذلك اووقفت فى تلبيس الشهود او ابطلت حكمى ونحو ذلك لا يعتبر والقضاء ماض ان كان بعد دعوى صحيحة وشهادة مستقيمة) چون برقاضى برحادثه ده يعنى براشده بينه ايله قضا ايلسه ده اندنصكره بن قضا ايلديكمدن رجوع ايلدم ديسه وياخود بكا قضا ايلديكمدنصكره غيرشئ ظاهر اولدى ديسه وياخود شهودك تلبيس ايديكنه واقف اولدم ديسه وياخود حكمى ابطال ايلدم ديسه ودخى بوكا مشابه شيئله سويليوب رجوع ايلدم ديسه قاضينك بوسوزلرينه اعتبار اولنمز زيرا قضا ماضى ونافذ اولمشدر اكر قضا دعواى صحيحه وشهادة مستقيمه دنصكره اولمش ايسه حكمى نافذدر تغيير اولنمز (ومن له على آخر حق لجأ قوما ثم سأله عنه فاقر به وهم يرونه ويسمعونه وهو لا يراهم صحت شهادتهم عليه وان سمعوا كلامه ولم يروه فلا) بركسنه آخر كسنه اوزرنده حقى اولسه وصاحب حق برقومى اختفا ايلسه اندنصكره صاحب حق اول آخردن حقنى طلب واول كسنه دخى اقرار ايلسه حال بوكه اول قوم اول كسنه يى كوررلردى وكلامنى استماع ايدرلردى واول مديون اولان آخر اول قومى كورمزدى اول قومك مقر مديون اوزرينه شهادتى جائز اولور اما اكر كلامنى استماع ايدوب كندويى كورمزلر ايسه شهادتلرى جائز اولمز (ولو بيع عقار وبعض اقارب البائع حاضر يعلم البيع وسكت لا يسمع دعواه بعده) اكر برعقار بيع اولنسه وبايعك بعض اقاربى حاضر اولسه وبيع اولديغنى بلسه وسكوت ايلسه بعد البيع دعواسى مسموعه اولمز (ولو وهبت امرأة مهرها من زوجها ثم ماتت فطلب اقاربها المهر وقالوا كانت الهبة فى مرض موتها وقال بل فى صحتها فالقول له) اكر برخاتون مهرنى زوجنه هبه ايلسه اندنصكره فوت اولسه وخاتونك اقاربى مهرنى زوجندن طلب ايليوب ديسه لركه هبه مرض موتنده اولمشدر وزوج ديسه كه بلكه صحتنده اولمشدر قول زوجكدر قياس بوايديكه قول ورثه نك اوله زيرا هبه حادثدر حوادث ايسه اقرب اوقاته مضافدر اما استحسانا قول زوجكدر (ولو اقر بحق ثم قال كنت كاذبا فيما اقررت حلف المقر له ان المقر لم يكن كاذبا فيما اقر ولست بمبطل فيما تدعى عليه عند ابى يوسف وبه يفتى) اكر بركسنه آخر كسنه يه حق اقرار ايلسه اندنصكره بن اقرارمده كاذبم ديسه مقرله تحليف اولنور كه تحقيقا مقر اقرار ايلديكى شيده كاذب اولمديغنه وسن انك اوزرينه دعوى ايلديكك شيده مبطل اولمديغكه ديو يمين ويريلور ابو يوسف قتنده وفتوى دخى ابو يوسف قولى اوزره در مثلا زيد عمرو ايچون برشيء اقرار ايلسه اندنصكره زيد بن اقرارمده كاذبم ديسه عمروه يمين ويريلور (والاقرار ليس سببا للملك) اقرار ملكه سبب دكلدر مثلا زيد عمروه بيك درهم الهجق حقم وار دردو دعوى ايلسه وزيده نه سبب ايله حقكدر ديلسه عمروك اقرارى سببيله دريم ديو خبرد ديسه دعواسى مقبوله اولمز مجرد اقرار ملكه سبب دكلدر بلكه قرضده وياخود مبيعك ثمننده در ديو ثبوتى لازمدر (ولو قال لآخر وكلتك ببيع هذا فسكت صار وكيلا) بركسنه آخر كسنه يه شو شيئى بيع ايلمكه سنى وكيل ايلدم ديسه مخاطب سكوت ايلسه وكيل اولور زيرا سكوتى وعدم ردى عادتا دليل قبولدر (ومن وكل امرأته بطلاق نفسها لا يملك عزلها) بركسنه خاتونى كندو طلاقنه وكيل ايلسه وكالتدن عزله مالك اولميز زيرا توكيل كندى جانبندن يمين در رويميندن رجوع صحيح دكلدر (ولو قال لآخر وكلتك بكذا على انى متى عزلتك فانت وكيلى فطريق عزله ان يقول عزلتك ثم عزلتك) واكر بركسنه آخره ديسه كه شو قدره سنى وكيل ايلدم شونك اوزرينه كه نه وقت سنى عزل ايليه يم سن بنم وكيلم سن ديسه انك طريق عزلى عزلتك ثم عزلتك ديمكدر زيرا وكالتك شرط تعليقى جائزدر ايدى وكالتدن عزله تعليق دخى جائزدر چون انى وكالتدن عزل ايلسك وكالت منجزه دن منعزل اولور ومعلقه منجز اولوب وكيل جديد اولور اندنصكره ثانيا عزل ايله وكالت ثانيه دن منعزل اولور (ولو قال كلما عزلتك فانت وكيلى فطريقه ان يقول رجعت عن الوكالة المعلقة وعزلتك عن المنجزة) اكر ديسه كه سنى شوكه وكيل ايلدم هربار كه سنى عزل

ايليم سن بنم وكيلمسن انك طريق عزلى وكالت معلقه دن رجوع ايلدم وسنى وكالت منجزه دن عزل ايلدم ديمكدر زيرا كلمهٔ كلما افعالك تكرارنى مقتضيدر بو خصوصه نهايتنه دكن دكلدر (وقبض بدل الصلح قبل التفرق شرط ان كان دينا بدين والا فلا) بدل صلحى قبض مجلسده قبل التفرق شرطدر اكر صلح دينا بدين اولورسه مثلا صلح التوندن اقچه اوزرينه اولسه وياخود ذمتنده اولان شيئدن غيرى اوزرينه صلح اولسه قبل التفرق بدل صلحى قبض شرطدر اكر دينا بدين دكل ايسه قبل التفرق قبض شرط دكلدر (ومن ادعى على ميت صبى دارا فصالحه ابوه على مال الصبى فان كان له بينة جاز الصلح ان كان بمثل القيمة او اكثر بما يتغابن فيه وان لم يكن له بينة او كانت غير عادلة لا يجوز) بركسنه برصبى اوزرينه برا ودعوى ايلسه يعنى صبينك النده اولان او بمقدر ديو ادعا ايلسه اول صبينك باباسى اودعواسى مال صبيدن صلح ايلسه اكر مدعينك شاهدى وار ايسه صلح جائزدر وصلح دخى قيمتى مثلى ايله اولورسه وياخود دارك قيمتندن اكثر اولور ايسه يعنى اول اكثرده ناس تغابن ايده كلمش اولسه صلح جائزدر اكر مدعينك بينه سى يوغيسه وبينه سى اولديغى تقديرجه عادله اولمسه باباسك صلحى جائزدكلدر زيرا مال يتيمه تعدى ايلمش اولور (ومن قال لا بينة لى ثم برهن صح) بركسنه بردعوى خصوصنده شاهدم يوقدر ديسه صكره شاهد كتورسه صحيحدر كرچه صورت ظاهرده تناقض دراكن ايكيسنك بيننى توفيق ممكندر بو آدمك شاهدى وار ايمش لكن اونتمش وياخود شاهدى وار ايدوكنى مقدما بلميوب صكره بلمش اوله وابو حنيفه دن روايت اولنمش كه تناقض اولمغله شاهدلرى قبول اولنميه اما اصح قول بودركه قبول اولنه (وكذا لو قال لا شهادة لى فى هذه القضية ثم شهد) بنه مرور ايدن مسئله كبى قبول اولور چون بركسنه شو قضيه ده بنم ايچون شهادت يوقدر ديسه بعده شهادت ايلسه شهادتى قبول اولنور توفيق ممكندر اولدن اونتمشيدم شمدى خاطريمه كلدى ديمك كبى بنه ابو حنيفه دن قولدركه قبول اولنمز تناقض ظاهردر اما وفاقا قبول اولنور كذا فى الملتقط اما بركسنه فلان كسنه نك اوزرنده بنم حقم يوقدر ديسه وبعده دعوى ايلسه دعواسى مسموعه اولمز زيرا اقرار ايله دعوى بيننده مناقضه ظاهردر توفيق ممكن دكلدر (وللامام الذى ولاه الخليفة ان يقطع انسانا من طريق الجادة ان لم يضر بالمارة) خليفه نصب ايلديكى امام ايچون انسانى طريق جاده دن قطع ايلمك يعنى بچورمامق واردر اكر مرور ايدنلره ضرر ويرمز ايسه زيرا امامك حقى كافيدر ولايت تصرفى اكر قطع مرورده برمصلحتى كورمش ايسه حاصل كلام مسلمانلره نفع اولان شيئده رأيى وعملى مقبولدر (ومن صادره السلطان ولم يعين بيع ماله فباع ماله نفذ) شول كسنه يى كه سلطان مصادره ايلسه يعنى مالنى بيعه تعيين ايلسه واول كسنه مالنى بيع ايلسه نافذ اولور مثلا بركسنه نك اوزرنده مال ميرى اولسه مالنى پادشاه طرفندن اخذ ايلسه كندوسى مالنى بيع ايدوب دينى ادا ايلسه اول بيع نافذ اولور زيرا اكراه دكلدر (ولو خوف امرأته بالضرب حتى وهبت مهرها منه لا تصح الهبة ان قدر على الضرب) اكر بركسنه خاتوننى ضرب ايله قورقوتسه حتى مهرنى هبه ايلسه هبه سى صحيح دكلدر اكر رجل خاتوننى ضربه قادر ايسه زيرا خاتون مكروهه اولمشدر (وان اكرهها على الخلع ففعلت يقع الطلاق ولا يجب المال) اكر خاتوننى خلع اوزرينه اكراه ايلسه وخاتون دخى اول خلعى اشلسه طلاق واقع اولور خاتون اوزرينه مال واجب اولمز زيرا خلعده صدورى زوج طرفندن اولمشدر خاتونك رضاسى يوغيدى انجق اكراه ايله اولمشدر (ولو احالت انسانا بالمهر على الزوج ثم وهبته من الزوج لا تصح الهبة) اكر خاتون زوجى اوزرنده اولان مهرنى بركسنه يه حواله ايلسه وبعد الحواله مهرنى زوجنه هبه ايلسه هبه سى صحيح اولمز زيرا حواله ايلمكله مهر خاتونك ملكندن چقمشدر ملكنده اولميان شيئك هبه سى صحيح دكلدر (ومن اتخذ بئرا او بالوعة فى داره فنز منها حائط جاره وطلب تحويله لا يجبر عليه) بركسنه كندو دارنده بئر وياخود بالوعه اتخاذ ايلسه واول قيودن وياخود بالوعه دن قوكشونك ديوارينه نشف ايلسه قوكشوسى اول قيوبى وياخود بالوعه يى آخر يره تحويل ايلمك جبر اولنمز بالوعه شول قيودركه اغزى دار وايچى بول قازيلوب يغمور صوينى وساير چركاب جمع اولمق ايچون (وان سقط الحائط منه لا يضمنه) اكر قوكشونك ديوارى اول قيونك نشفندن ساقط اولسه ضامن اولمز زيرا بو قزان كسنه كندو خالص حقنده تصرف ايلمشدر (ومن عمر دار زوجته بماله باذنها فالعمارة لها والنفقة دين له عليها) بركسنه زوجه سنك دارنى كندو ماليله زوجه سنك اذنى ايله عمارت ايلسه خاتون ايچوندر نفقه يعنى صرف ايلديكى اقچه زوجك دينيدر زوجه سى اوزرينه ملك خاتونكدر انجق صرف ايلديكى

اقچه خاتونك دينی اولور (وان عمرها لها بلا اذنها فالعمارة لها وهو متبرع) اكر زوجه سنك دارينی بلا اذن
زوجه سی ايچون عمارت ايلسه خاتون ايچوندر وزوج متبرعدر يعنی صرف ايلديكی اقچه يی تبرع ايلمش اولدی زيرا
بلا اذن تعمير ايلمشدر (وان عمر لنفسه بلا اذنها فالعمارة له) اكر زوجه سنك دارنده بلا اذن كندو نفسيچون بنا
ايلسه بنا ايلديكی شیٔ زوج ايچوندر انجق عرصه يی غاصب اولمشدر اكر زوجه مراد ايدرسه قلع ايتديرر (ومن اخذ
غريماله فنزعه انسان من يده فلا ضمان على النازع) بركمسنه غريمنی اخذ ايلسه بركمسنه دخی كلوب يدندن نزع
ايلسه نازع اوزرينه ضمان لازم كلمز يعنی حقی اولان خصمك الندن خلاص ايدن كمسنه نك اوزرينه ضمان لازم كلمز
(ومن فی يده مال انسان فقال له السلطان ادفعه الی والا قطعت يدك اوضربتك خمسين سوطا لايضمن
لو دفع) بركمسنه نك يدنده بركمسنه نك مالی اولسه سلطان اول كمسنه يه فلانك سنده اولان مالنی بكا وير والا يديكی
قطع ايدرم وياخود سكا اللی قمچی اوررم ديسه واول كمسنه آخرك كندوده اولان مالنی ويرسه بعده ضامن اولمز
زيرا دفع بابنده اول كمسنه مكرهدر (ولو وضع فی الصحراء منجلا ليصيد به حمار وحش وسمی عليه فجاء فی الغد ووجد
الحمار مجروحا ميتا لايحل اكله) بركمسنه حمار وحشی صيد ايلمك ايچون صحراده براوراق وضع ايدوب وحين وضعده
اوراقك اوزرينه (بسم الله الرحمن الرحيم) ديسه اوراق وضع ايدن كمسنه ارتهسی كلوب برحمار وحشی يی مجروحا
ميت بولسه اول حمار وحشينك اكلی حلال اولمز زيرا شرط انی انسان ذبح ايلمكدر وياخود مجروح ايلمكدر
بونی ايسه جرح ايدن اوراقدر نطيحه ومترديه يعنی حيوان سوسمش ويوكسك يردن دوشمش شیٔ كبی اولمشدر
منجل شول اوراقدر كه انكله اكن بچلور (ويكره من الشاة الحياء والخصية والمثانة والذكر والغدة والمرارة والدم
المسفوح) شاتدن اكلی مكروه اولان دينی ايسه دخی اركك ايسه خصيتينی ومثانهسی يعنی قاوغی وذكری
وغدهسيكه بزديكاری شيدر واودی وقانيدر بونلری اكل ايلمك مكروهدر جملهيی بو بيت جمع ايلمشدر (بيت)
اذا ذكی الشاة كل كلها * سوی سبع اعضاء فدع اكلها * فحاء وصاد وثاء وذال * وغين وراء وميمهن دال (والقاضی ان
يقرض مال الغائب والطفل واللقطة) قاضی ايچون مال غائبی ومال طفلی ولقطهيی آخره قرض ويرمك واردر
زيرا استخلاصه قادردر وولايت عامهسی واردر اما اب ووصی قاضينك خلافيدر (ولو كانت حشفة الصبی ظاهرة
من رأه ظنه مختتنا ولا تقطع جلدة ذكره الا بمشقة جاز ترك ختانه) اكر صبينك حشفهسی ظاهره اولسه راول
حشفه يی كورن ختان اولنمش ظن ايلسه حال بوكه ذكرينك جلدهسی قطع اولنميوب الا مشقت ايله قطع اولنسه
اول صبينك ختانی ترك ايلمك جائزدر (وكذا شيخ اسلم وقال اهل البصر لايطيق الختان) براختيار كمسنه اسلام
ارلسه اهل بصر يعنی وقوف اولان كمسنه شيخ فانی بوكا طاقت كتورمز ديسه صبی كبی ترك ختان جائزدر (ووقت
الختان غير معلوم) وقت ختان معلوم دكلدر ابو حنيفه حضرتلرندن سؤال اولندقده لا ادری بيورمشلردر
(وقيل سبع سنين) ديلديكه وقت ختان يدی سنهدر يعنی يدی ياشنده ايكندر (ولا يجوز ان يصلی
علی غير الملائكة والانبياء الا بطريق التبع) ملائكه وانبيادن غيری اوزرينه صلاة ايلمك يعنی صلی الله عليه وسلم
ديمك جائز دكلدر الا بطريق التبع جائزدر (ولا الاعطاء باسم النيروز والمهرجان) نيروز ومهرجان اسميله اعطا
جائز دكلدر يعنی نيروز ومهرجانك شرفی ايچون عيد هديهسی كبی هديه ويرمك جائز دكلدر زيرا بو ايكيسی
مجوسيلرك عيديدر ابو حفص كبير رحمة الله عليه بيورمشدركه بركمسنه اللی سنه الله سبحانه وتعالی يه عبادت
ايلسه اندنصكره نيروز ومهرجان كونی كلسه وبعض مشركينه بريرطه هديه ويرسه اول كونی تعظيم ايچون
تحقيقا كافر اولور وجمله عملی حبط اولور العياذ بالله تعالی جامع الصغير صاحبی ديمشدركه يوم نيروزده بركمسنه بر
مسلمه برشیٔ اهدا ايلسه اما اول كونك تعظيمی مراد اولنمسه انجق بعض ناسك اعتباری اولديغی اجلدن ايسه كافر
اولمز اما لايق اولان اول فعلی ايشلمكدر زيرا نبی عليه السلام (من تشبه بقوم فهو منهم) بيورمشلردر (ولا بأس
بلبس القلانس) قاوق كيمك لا بأسدر (وللشاب العالم ان يتقدم علی الشيخ الجاهل) شاب عالم ايچون شيخ جاهل
اوزرينه تقدم ايلمك واردر زيرا حق سبحانه وتعالی (هل يستوی الذين يعلمون والذين لا يعلمون) بيورمشلردر ونه
موضع آخرده (اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولی الامر منكم) بيورمشلردر اولی الامردن مراد اصح اقوالده
علمادر خصوصا (العلماء ورثة الانبياء) بيورلمشدر وروايت اولنمشدركه نبی عليه السلام علمادن شاب اولان علمايی
علماء اهلدن دون اولانلرك اوزرلرينه تقديم بيوررردی (والحافظ القرآن ان يختم فی اربعين يوما) قرآن عظيم

الشانك حافظی ايچون قرق كونده برختم ايلمك واردر زيرا قرآندن مقصود اولان معنای شريفهسنی فهمدر
ومضمون شريفنده اولان فرمان الهيهدن عبرت آلوب امر ايسه طوتق ونهی ايسه اجتناب ايلمك مجرد
تلاوت دكلدر حق سبحانه وتعالينك (افلا يتدبرون) قول شريفی فهم معانی يه دالدر

كتاب الفرائض

بو كتاب فرائضك احكامی بياننده در فرائض فريضهنك جمعيدر وفرض نيچه معنايه كلور اول معنالردن بری
تقديردر وبو محلده مراد اولان تقديردر زيرا حق سبحانه وتعالی هر كسك نصيبنی ملك وانبيادن برفرده تفريض
ايلميوب بالذات كندوسی اصحاب نصيب بيننده نصف وربع وثلث وثلثين وسدس حصه بيان بيورمشدر وسائر
احكام بونك خلافيدر انلرده نصوص مجملهدر وفرائض اشرف علوم اولمغين نبی عليه السلام (تعلموا الفرائض
وعلموها الناس فانها نصف العلم) بيورمشدر (يبدأ من تركة الميت بتجهيزه وتكفينه ودفنه بلا اسراف ولا تقتير)
ميتك تجهيز وتكفينی ودفنه تركهسندن بدأ اولنور اسرافسز وتقتيرسزنه زياده اسراف اولنور ونه زياده تقتير
اولنور وترك ايلديكی شیٔ غيرك حقی اولمزايسه اكر غيرك حقی اولور ايسه مثلا رهن كبی وجنايت ايلمش قول
كبی بونلری ترك ايلسه صاحبلری تجهيزاوزرينه تقديم اولنور حياتنده تقديم اولنديغی كبی اكر ميتك مالی
بولنميسه حياتنده نفقهسی واجب اولان كمسنهنك اوزرينه تجهيز وتكفينی واجب اولور مصنفك بلا اسراف
قولی يا عدد ايلهدر وياخود قيمت ايلهدر اما عدد ايله اولان رجلك اوچ كفنندن زيادهسی وخاتونك بشدن زيادهسی
اسرافدر بونلردن اشغهسی تقتيردر يعنی تقصيردر اما قيمت ايله اولمسی اكر ميت حال حياتنده مثلا بوز درهم قيمتی
اولور ثوب كيسه كفنی بوز درهمدن زياده اولسه اسرافدر نقصان اولورسه تقصيردر وبر اعتبار دخی مثلا
بركمسنهنك عيد شريفده كيه جك برثوبی اولسه وبردخی بين الاقران كيه جكی اولسه اوسطكه بين الاقران
كيدكی ايدی انك بهاسی مقداری ايله تكفين اولنور (ثم يقضی ديونه) اندنصكره ميتك ديونی قضا اولنور
دينيدن مراد عباد طرفندن مطالبه اولنان ديندر بوخسه زكاة وكفارات وغيری ديون كبيلری دكلدر زيرا
بو مقوله ديون موت ايله ساقط اولور ورثه اوزرينه اداسی لازم كلمز مكر وصيت ايلمش اوله وياخود ورثه كندو حصه
لرندن تبرع ايليه لر زيرا عبادتده ركن مكلفك نيتی وفعليدر بو ايسه موت ايله ساقط اولور (ثم ينفذ وصاياه من ثلث
ما بقی بعد الدين) اندنصكره وصاياسی بعد الدين باقی قلان شيئك ثلثندن تنفيذ اولنور (ثم يقسم الباقی بين الورثة)
تجهيز تكفين ودين ووصيتدن صكره باقی قلان بين الورثه علی ما فرض الله تقسيم اولنور (ويستحق الارث بنسب
ونكاح وولاء) استحقاق نسب ونكاح وولا سببيله در وبونلردن غيری ايله ارثه مستحق اولمز ولاء فتح واو ايله
ممدود ادر وولا ايكی نوعدر برنوعی ولاء عتاقهدر بوكا ولاء نعمت دخی تسميه ايلمشلردر زيرا ولاء نعمت عصوبتدر
سببی نعمت عتقدر رقيق اوزرينه ذكر اولنان عتق كرك بدل ايله وكرك بغير بدل ايله كرك كفارات ايچون وكرك
نذر ايچون اولسون برابردر (ويبدأ باصحاب الفرائض) تركه تقسيم اولندقده ابتدا اصحاب فرائض ايله بدأ اولنور
اصحاب فرائض كتاب اللهده سهام مقدرهسی اولنلردر انلر اون ايكی نفردر دردی رجالدن سكزی نسادندر رجالدن
اولان بری بابادر وبری جد صحيحدر وبری لام قرنداشدر وبری دخی زوجدر نسادن اولان بری زوجه وبری
قز وبری اوغل قزی وبری لابوين قز قرنداشی وبری لاب قز قرنداشی وبری دخی لام قز قرنداشيدر وبری دخی
انا وبری دخی جدهٔ صحيحهدر بو جملهدن زوج وزوجه استحقاقلری نكاح سببيلهدر باقيسی نسب جهتيلهدر
(ثم بالعصبات النسبية) اصحاب فرائضدن صكره عصبات نسبيه ايله بدأ اولنور زيرا عصوبت نسبيه سببيهدن اقوادر
اصحاب فروض نسبيه اوزرينه رد اولنور اما اصحاب فروض سببيه اوزرينه رد اولنمز انلر زوج وزوجهدر بونلره
من لا يرد عليه تسميه اولنور (ثم بالمعتق) اندنصكره معتق بدأ اولنور كا مولاء عتاقه ديلور مثلا بركمسنه برعبد
وياخود برجاريه يی عتاق ايلسه انلرك ولاسی معتق ايچوندر مولاء عتاقه كرك مذكر وكرك مؤنث اولسون
برابردر (ثم عصبته) اندنصكره معتقك عصبهٔ ذكوری ايله بدأ اولنور محلده ذكر قيدی لازمدر زيرا نسا ايچون
ولاء اولمديغنه نبی عليه السلامدن (ليس للنساء من الولاء الا ما اعتقن) حديث شريفی وارد اولمشدر (ثم الرد)
اصحاب فرائض حقلرينی الدقدنصكره باقی قلان شيلری الور بولنمدقده ذوی الفروض سببيه يه رد ايله بدأ اولنور
اما ذوی الفروض سببيه يه رد اولنمز انلر زوج وزوجهدر انلر حقلرينی الدقدنصكره قرابتلری قالمز (ثم ذوی

الارحام) اندنصكره ذوى الارحام ايله بدأ اولنور ذوى الارحام دخى درت صنفدر صنف اول ميته منسوب
اولوراندر اولاد بنات در كرك ذكور اولسون كرك اناث اولسون واولاد بنات ابندر صنف ثانى ميت انلره منسوب
اولور انلر اجداد فاسدون وجدات فاسدات اندر هرنه قدر عالى اولورسه وصنف ثالث ميتك ابوينه منسوبدر
انلر اولاد اخوات وبنات اخوه در ودخى لام اخونك اوغللريدر هرنه قدر سفلى اولورسه ده صنف رابع ميتك
جد ينه منسوبدر انلر باباتك باباسى وياخود اناتك باباسيدر وياخود جد ينه منسوبدر انلر مطلقا عماتدر ولام
عمامدر ودخى اخوال وخالاتدر بوجمله بونلرك سبيله ميته منسوب اولنلر ذوى الارحامدر (ثم مولى الموالات)
بالاده مذكور اولنلر بولنمدقده جميع ميراثنده مولى الموالات ايله بدأ اولنور مولى الموالات اولدركه برمجهول
النسب كمسنه برمجهول النسب آدمه سن بنم مولام اول اكر بن اولورسم بنم وارثم اول واكر جنايت ايدرسم
عاقله مى يعنى دية وارثمى ويرديه واولدخى قبول ايلسه وآخر دخى اولكى كبى ديوب اولدخى قبول ايلسه
بربرينك وارثى اولوروارثى اولادن مقدم رجوع ايلمكه قادر اولور (ثم المقرله بنسب ولم يثبت) اندنصكره
مقرله ايله بدأ اولنور برنسب ايله مقرله كه اول نسب اكا ثابت اولمادى مثلا بر كمسنه برمجهول النسب كمسنه يى بنم
قرنداشمدر ديو اقرار ايلسه وياخود عمم در ديسه لكن موصينك باباسى بنم اوغلمدر وياخود قرنداشمدر ديو نسبنى
اقرار ايلمدين اقرارى اوزره موصى فوت اولسه بومقوله يه المقرله بنسب لم يثبت ديو تسميه ايلمشلردر (ثم الموصى له
باكثر من الثلث) بو قاروده ذكر اولنان كمسنه لر بولنمدقدنصكره ثلثدن اكثرده موصى له ايله بدأ اولنور وصيتى
تكميل اولنور ثلث اوزرينه زياده ده منع اولنمق ورثه ايچون ايدى بونده ايسه ورثه اولمغله منع اولمز (ثم بيت
المال) ذكر اولنان كمسنه لردن برفرد اولمدقده بيت المال ايچون اخذ اولنور (ويمنع الارث الرق) رق ارثى منع
ايدر كرك كامل اولسون عبد كبى كرك ناقص اولسون مكاتب ومدبر وام ولد كبى (والقتل كما مر) قتل دخى ارثى
منع ايدر نته كيم كتاب ديانده ذكرى مرور ايلمشدر (واختلاف الملتين) اختلاف ملتين دخى ارثى منع ايدر
اختلاف دينين ديمدى زيرا يهودى نصرانيدن ونصرانى يهوديدن ارث الور لرمع هذا دينلرى مختلفدر
بوتقدير جه الكفر ملة واحدة اعتبارى ايله وارث اولورلر امابعض فقهاى اليهود والنصارى توارث اولمغه
ذاهب اولمشلردر زيرا اعتقادلرى مختلفدر يهود ينك عيسى عليه السلامه وانجيله اعتقادى يوقدر بوتقدير جه
مسلمان ايله نصارى كبى ملتين اولمش اولورلردر (واختلاف الدارين حقيقة) اختلاف دارين دخى ارثى منع ايدر
اول اختلاف دارين حقيقة اولسون حربى وذمى كبى مثلا برحربى فوت اولسه ودار اسلامده براوغلى اولسه
وياخود دار اسلامده برذمى فوت اولسه دارحربده باباسى اولسه تباين دارين سبيله وارث اولميزلر اكرملتده
متحد ايسه (او حكما) ياخود اختلاف دارين حكما اولسه مستأمن كبى مثلا برحربى امان ايله دار اسلامه چقسه
واول حربينك برذمى قرنداشى اولسه وحربى مزبور مرد اولسه دار اسلامده اولان ذمى قرنداشى اكا وارث اولميز
اكرچه حقيقتده دار واحددر لكن دارين مختلفدر (والمجمع على توريثهم من الرجال عشرة) ورثه دن توريث
اوزرينه جمع اولان رجالدن اون نفردر (الاب) اون نفرك اولكيسى بابادر وباباتك اوچ حالى واردر برى فرض
مطلقدر ولد وولد ابن اولدقده حق سدسدر نته كيم حق سبحانه وتعالينك (ولابويه لكل واحد منهما السدس
ان كان له ولد) قول شريفى واقع اولمشدر وبرى دخى تعصيب محضدر ولد وولد ابن اولمدقده نته كيم حق سبحانه
وتعالينك (فان لم يكن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث) قول شريفى وارد اولمشدر وبرى دخى فرض وتعصيبدر
قزى واوغلنك قزى اوله اولدقده فرض جهتيله سدس آلور قز اولورسه نصف ايكى اولورسه ثلثان الدقدنصكره
باقيسنى تعصيب جهتيله بابا آلور (وابوه) اون نفرك ايكنجيسى باباتك باباسيدر كه جد صحيحدر وجد صحيح
اولدركه ميته نسبتنده ام داخل اولميه اوغل اولمدقده جد صحيح بابا منزله سنده در جد صحيحك درت حالى واردر
اوچ حالده بابا كبيدر وبابا اولمدقده دردنجى حالى باباتك وجدى قتنده ساقطدر الا درت مسئله ده بابا كبى
دكلدر (مسئله) اولى باباتك اناسى بابا ايله وارث اولمز جد ايله وارث اولور (مسئله) ثانيه بركمسنه ابوينى ترك ايلسه
وزوجيندن برى ترك اولنسه وترك اولنان احد زوجينك نصيبندنصكره انا ايچون ثلث مابقى واردر اما بابا يرينه
جد اولسه انا ايچون جميع مالك ثلثى واردر (مسئله) ثالثه بنو الاعيان وبنو العلات كليسى بابا ايله ساقط
اولورلر اما جد ايله اولمزلر بنو الاعيان اخوه را خواتدن لاب وام اولنلردر (مسئله) رابعه معتقك باباسى اوغلى

ايله اولسه ولاء اخذ ايدر امام يوسف قتنده اما معتقك جدى اوغلى ايله بولنسه ولانك جمله سى اوغلنكدر جد
ساقطدر (والابن وابنه والاخ وابنه والعم وابنه والزوج ومولى النعمة) اوچنجيسى اوغلدر دردنجيسى اوغلنك
اوغليدر بشنجيسى قرنداشيدر التنجيسى قرنداشى اوغليدر يدنجيسى عمدر سكزنجيسى عميسى اوغليدر بونلر
نسب ايله ارثه مستحقلردر طقوزنجيسى زوجدر بونك ارثه استحقاقى نكاح سبيله در اوننجيسى مولى النعمتدر
يعنى مولاى عتاقه در بونك ارثه استحقاقى ولاء ايله در (ومن النساء سبع) ورثه دن توريث اوزرينه جمع اولان
يدى كمسنه در (الام والجدة والبنت وبنت الابن والاخت والزوجة ومولاة النعمة) برى انادر وبرى دخى
اناتك اناسيدر وبرى دخى قزيدر وبرى دخى اوغلنك قزيدر وبرى دخى قز قرنداشيدر وبرى دخى زوجه در وبرى
دخى مولاة نعمتدر ومعتقه اولان خاتوندر (وهم ذو فرض وعصبة) رجال ونسادن مذكور اولان وارثلر ايكى
نوعدر برنوعى صاحب فرضدر وبرنوعى عصبه در (وذو الفروض من له سهم مقدر) واصحاب فروض شول
كمسنه لردركه آنلر ايچون سهم مقدر واردر (والسهام المقدرة فى كتاب الله تعالى ستة) كتاب اللهده سهام
مقدره التيدر (النصف) برى نصفدر حق سبحانه وتعالى اوچ موضعده نصفى ذكر ايلمشدر (وان كانت
واحدة فلها النصف) وموضع آخرده (ولكم نصف ما ترك ازواجكم) وبرموضعده دخى (وله اخت فلها نصف
ما ترك) بيورمشلردر (والربع) برى دخى ربعدر كتاب اللهده ايكى موضعده ذكر اولنمشدر (ولكم الربع مما تركن)
وموضع آخرده (ولهن الربع مما تركتم) بيورلمشدر (والثمن) برى دخى ثمندر حق سبحانه وتعالى ثمنى برموضعده
ذكر ايلمشدر (فلهن الثمن مما تركتم) بيورمشلردر (والثلثان) برى دخى ثلثاندر كتاب اللهده ايكى موضعده ذكر
اولنمشدر حق بناتده (فان كن نساء فوق اثنتين فلهن ثلثا ما ترك) وحق اخواتده دخى (فان كانتا اثنتين فلهما
الثلثان) بيورمشلردر (والثلث) برى دخى ثلثدر كتاب اللهده ثلث ايكى موضعده ذكر اولنمشدر (فلامه الثلث
وبرغيرى موضعده (وان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء فى الثلث) بيورمشلردر (والسدس) وبرى دخى سدسدر
كتاب اللهده سدس اوچ موضعده ذكر اولنمشدر (ولابويه لكل واحد منهما السدس) وموضع آخرده (فان كان له
اخوة فلامه السدس) وموضع آخرده ولد ام حقنده يعنى لام قرنداش حقنده (وله اخ او اخت فلكل واحد منهما
السدس) بيورلمشلردر (فالنصف للبنت) پس ايمدى نصف بنت صلبيه ايچوندر (ولبنت الابن عند عدمها)
ودخى نصف اوغل قزى ايچوندر بنت صلبيه اولمدقده زيرا بنت صلبيه حقنده نص شريف صريحا واقع اولمشدر
لكن بنت صلبيه منعدمه اولمغله بنت ابن انك مقامنه قائم اولور (وللاخت لابوين وللاخت لاب عند عدمها)
ونصف لابوين قرنداشى ايچوندر ولابوين قرنداشى اولمدقده نصف لاب قز قرنداشى ايچوندر (اذا انفردن)
بو ذكر اولنان حكم قز قرنداشلردن برى منفرد اولدقده در اما قچن مختلط اولسه لر عصبات (للذكر مثل حظ
الانثيين) حكمى واقع اولور انشاء الله تعالى محلنده ذكر اولنور (وللزوج عند عدم الولد وولد الابن) ودخى نصف
زوج ايچوندر ولد وولد الابن اولمدقده پس ايمدى مجموع اصحاب نصف بش كمسنه اولوب دردى نسادن برى
رجالدن (والربع له عند وجود احدهما) وزوج ايچون ربع واردر ولد وولد ابندن برى موجود اولدقده (وللزوجة
وان تعددت عند عدمها) وزوجه ايچون دخى ربع واردر متعدد اولورلر سه ده ولد وولد ابن اولمدقده مثلا
بركمسنه نك ايكى وياخود اوچ خاتونى اولسه وكندولره ربع دكسه ربع واحده جمله سى مشترك اولورلر زوجاتك
تعددى ايله ربع متعدد اولمز (والثمن لها كذلك عند وجود احدهما) ثمن زوجه ايچوندر ربع اولديغى كبى ابن
وولد ابن موجود اولدقده حاصل كلام زوجاتك ايكى حالى واردر ولد وولد ابن اولمدقده ربع آلور ولد وياخود
ولد ابن اولدقده ثمن آلور (والثلثان لكل اثنين فصاعدا ممن فرضهن النصف) ثلثان شول كمسنه لر ايچوندركه
فرضلرى نصف اوله كندولر ايكى وياخود دها زياده اولدقلرنده ثلثان آلورلر وفرض نصف اولان طائفه درت
صنفدر برى بنت صلبيه در وبرى بنت ابندر وبرى اخت لابوين در وبرى اخت لابدر (والثلث للام عند عدم
الولد وولد الابن والاثنين من الاخوة والاخوات) ام ايچون ثلث جميع مال واردر ولد وولد ابن واخوه واخواتدن
ايكى كمسنه اولمدقده بونلر امى ثلثدن سدسه حجب ايدر (ولها ثلث ما يبقى بعد احد فرض الزوجين) امك ايكنجى
حالى احد زوجينك فرضندنصكره ثلث ما يبقى واردر (فى زوج وابوين اوزوجة وابوين) احد زوجين فرضى
اولدقدنصكره ام ايچون ثلث ما يبقى واردر ديديكى ايكى مسئله ده در مثلا بركمسنه فوت اولسه زوجى

وابونی ترك ایلسه مسئله التیدندر نصفی زوج آلدقدنصکره اوچ باقی قالور ثلثی بردر ام آلور باقیسنی بابا آلور وایکنجی مسئله برکسنه فوت اولوب زوجه سنی وابوینی ترك ایلسه مسئله مز اون ایکیدندر ربعی اوچدر زوجه یه ویردلك باقی طقوز قالدی ثلثی اوچدر امه ویردلك باقیسنی بابایه ویردلك (ولو كان مكان الاب فیهما جد فلها ثلث الجمیع خلافا لابی یوسف) اكرذكر اولنان ایكی مسئله ده دخی اب مكاننده جد اولسه ام ایچون ثلث جمیع مال واردر لكن ابو یوسف ایچون خلاف واردر آنك قتنده جد ایله معا ثلث ما بقی واردر (وللاثنین فصاعدا من ولد الام یقسم لذكورهم واناثهم بالسویة) انابر اخوة اخواتدن ایكی دخی زیاده ایچون ثلث واردر نتكم حق سبحانه وتعالینك (وان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء فی الثلث) قول شریفنده واقع اولمشدر اولاد ام بنو الاخیاف دخی دینلور اولاد امك حالی اوچدر بر اولدقده سدس الورلردن زیاده اولسه لر ثلث الورلر وبر حالی دخی سقوطدر مثلا الی كسنه ایله ساقط اولور ولد وولد ابن واب وجد وبنت وبنت ابن بونلر موجود اولدقده اولاد امه برشئ یوقدر واولاد امك ذكوری واناثی قسمتده برابردر اما اولادی ذوی الارحامدندر ذكور واناثی برابردكلدر (للذكر مثل حظ الانثیین) تقسیم اولنور (والسدس للواحد منهم ذكرا او انثی) اولاد امدن ذكر اولسون كرك انثی اولسون واحد ایچون سدس واردر زیرا حق سبحانه وتعالینك (وان كان رجل یورث كلالة او امرأة وله اخ او اخت فلكل واحد منهما السدس) قول شریفی واقع اولمشدر اجماعا مراد اولان اولاد امدر (وللام عند وجود الولد او ولد الابن او اثنین من الاخوة والاخوات) ولد وولد ابن موجود اولدقده اخوه واخواتدن ایكیسی موجود اولدقده ام ایچون سدس واردر (وللاب مع الولد وولد الابن) ولد وولد ابن موجود اولدقده بابا ایچون سدس واردر (وكذا للجد الصحیح عند عدمه وهو من لایدخل فی نسبته الی المیت ام فان دخلت فجد فاسد) جد صحیح اب اولمدقده اب كبی سدس الور جد صحیح شول كسنه در كه میته نسبتده ام داخل اولمیه اكر ام داخل اولور ایسه جد فاسد اولور (وللجدة الصحیحة وان تعددت وهی من لایدخل فی نسبتها الی المیت جد فاسد) جد صحیح اولدیغی كبی جده دخی صحیحه اولورا كرمتعدد دخی اولورسه جدهٔ صحیحه شول كسنه در كه جده نك میته نسبتنده جد فاسد داخل اولمیه (ولبنت الابن وان تعددت مع الواحدة من بنات الصلب) بنات صلبیه دن بری ایله اولدقده بنت ابن ایچون سدس واردر اكرمتعدده دخی اولورسه (وللاخت لاب كذلك مع الاخت الواحدة لابوین من بنات الصلب) كذلك اخت لاب ایچون سدس واردر لابوین اختك بری ایله معا اولدقده بنات صلبیه دن (فصل) بو فصل عصباتك احكامی بیاننده در صاحب مغرب دیمشدر كه عصبه لغتده هی البنون والجماعة المحیط بالرجل من اقربائه السكائنة من جانب الاب وعصبات نسبیه اوچ نوعدر بری عصبه بنفسه در وبری عصبه بغیره در وبری عصبه مع غیره در (والعصبة بنفسه ذكر لیس فی نسبته الی المیت انثی وهو یاخذ ما ابقته الفرائض) عصبه بنفسه شول مذكردر كه اول مذكرك میته نسبتنده انثی اولمیه وعصبه بنفسه اولان مذكر اصحاب فرائض باقی قودیغی شیئی اخذ ایدر (وعند الانفراد یحرز جمیع المال) عصبه بنفسه یالکز اولدقده جمیع مالی جهت واحده ایله افراز ایدر وعصبه بنفسه درت صنفدر برصنفی جزء میتدر اوغل واوغلی اوغلیدر هرنه قدر اشاغه كیدرسه ده ایكنجی صنفی اصلی میتدر بابادر وجد صحیحدر اوچنجی صنفی جزء ابدر لاب وام ولاب قرنداشلردر درد نجیسی جزء جددر كه عمیلردر بونده ذكوره اعتبار اولنور زیرا انثی عصبه بنفسه اولمازلر كه عصبه بغیرها ویاخود عصبه مع غیرها اولور (واقربهم جزء المیت وهو الابن وابنه وان سفل) درت صنفك اقربی یعنی میراثه اولی سی جزء میتدر كه اوغلدر واوغل اوغلیدر هرنه قدر اشغه اولورسه اولسون (ثم اصله وهو الاب والجد الصحیح وان علا) اندنصكره میتك اصلیدر اول اصل اب در وجد صحیحدر هرنه قدر یوقارو اولورسه اولسون (ثم جزء ابیه وهم الاخوة لابوین او لاب ثم بنوهم وان سفلوا) اندنصكره میتك باباسنك جزئیدر انلر لابوین اخوه در ویاخود لاب اخوه در اندنصكره بونلرك اوغللریدر هرنه قدر اشغه اولورسه اولسون (ثم جزء جده وهم الاعمام لابوین او لاب ثم بنوهم وان سفلوا) اندنصكره عصبات بنفسه میتك جدینك جزئیدر انلر لابوین اعمام ویاخود لاب اعمامدر اندنصكره بونلرك اوغللریدر هرنقدر اشغه اولورسه اولسون (ثم جزء جد ابیه كذلك) اندنصكره میتك باباسنك جدینك جزئیدرا عمامده اولدیغی كبی باباسنك عمیلریدر (والعصبة بغیره من فرض النصف والثلثان یصیر عصبة باخوتهن ویقسم للذكر مثل حظ الانثیین)

صورت رد ـــــ ثلثه اوجه ایلدر

اصل مسئله التیدندر

ام	اخوین لام
سدس	ثلث
١	٢

نوع دیگر

اخت لام	اخوین لام
سدس	ثلث
١	٢

صورت رد ـــــ ثلدر ردندر

اصل مسئله التیدندر

بنت	ام	ابن	ام
نصف	سدس		سدس
٣	١	٥	١

مسئله ـــــ مسئله التیدندر ردده مسئله بشدندر

ام	اخوین لابوین
سدس	ثلثان
١	٤

مسئله ـــــ

ثلثان	اخت لابوین
	٣

صورت مسئله ٦ رد مسئله ٤

اخت لابوین	اخت لاب
نصف	سدس
٣	١

صورت مسئله ٦ رد م س ٤

بنت ابن	اخت صلب
سدس	نصف
١	٣

عصبه بغیره شول كسنه در كه انك فرضی نصفدر وثلثاندر بونلر قرنداشلری ایله عصبه اولورلر (للذكر مثل حظ الانثیین) تقسیم اولنور مثلا عصبه بغیره بریسی بنت صلبیه در ابن ایله عصبه اولور وبری دخی بنت ابن در محاذیسنده اولان ذكر ایله عصبه اولور وبری دخی اخت لابوین در قرنداشیله ومیتك صلبیه قزی ایله وبنت ابن ایله عصبه اولور وبری دخی اخت لاب در قرنداشیله ومیتك صلبیه قزی ایله وبنت ابن ایله عصبه اولور (ومن لا فرض لها واخوها عصبة لا یصیر عصبة به كالعمة وبنت الاخ) اناثدن شول كسنه در كه صاحب فرض اولمیه حال بو كه قرنداشی عصبه اوله ذكر اولنان اناث قرنداشیله عصبه اولمز عمه وبنت اخ كبی عمه عم ایله وبنت الاخ قرنداشی ایله عصبه اولمزا كرسائل سؤال ایدرسه اناثك ذكور ایله عصبه اولمسنه خود نص شریف وارد اولمشدر انكا جواب ویریلور كه اول نص ایكی موضعده واقع اولمشدر بنات بنین ایله واخوات اخوه ایله عصبه اولمسنده در وذكر اولنان اناث ذوات فروضدندر شول اناثك كه فرضی یوقدر نص انكا متناول اولمز عمه ایله عم جمع اولسه مالك كلیسی عم ایچوندر وابن عم لابوین ویاخود لاب ایله بنت العم لابوین لاب جمع اولسه ابن عم وارث اولور بنت عم محجوب اولور بنت الاخ ابن الاخ جمع اولسه مالك كلیسی ابن اخ ایچوندر (والعصبة مع غیره الاخوات لابوین او لاب مع البنات او بنات الابن) عصبه مع غیره الاخوات لابوین یاخود لاب در بنات ایله ویاخود بنات ابن ایله عصبه اولورلر زیرا نبی علیه السلام (اجعلوا الاخوات مع البنات عصبة) بیورمشلردر (وذو الابوین من العصبات مقدم علی ذی الاب حتی ان الاخت لابوین مع البنت تحجب الاخ لاب) عصباتدن ذوی الابوین اولان یالكز ذو الاب اولان عصبه اوزرینه مقدمدر عصبه ایكی وجه ایله ترجیح اولنور بری قرب درجه وبری قوة قرابت ایله اولان وقرب درجه ایله اولاندر عصبه یوقروده ذكر اولنمشدر قوه قرابت ایله اولان لابوین اخوات لاب اخواتدن میراثه اولی در حتی لابوین قز قرنداشی بنت اولدقده لاب اولان ار قرنداشی حجب ایدوب میراثدن منع ایدر (وعصبة ولد الزنا وولد الملاعنة مولی امه) ولد زنانك وولد ملاعنه نك عصبه سی اناسنك معتقیدر زیلعی دیمشدر كه ولد زنا وولد لعان انجق ام جهتیله وارث اولور زیرا اب جهتندن نسبی منقطعدر (والاب مع البنت صاحب فرض وعصبة) بابا بنت ایله صاحب فرضدر وعصبه در بنت كرك صلبیه اولسون كرك بنت ابن اولسون فرض جهتیله سدس آلور عصبه جهتیله باقیسنی آلور مثلا بركسنه فوت اولوب برقزی ایله باباسنی ترك ایلسه مسئله التیدندر نصفی اوچدر قزه ویریلور سدسی بردر بابایه ویریلور باقی قلان ایكیی عصوبت جهتیله بابا قبض ایدر (وآخر العصبات مولی العتاقة) عصباتك آخری مولی عتاقه در یعنی معتق در (ثم عصبة علی الترتیب المذكور) اندنصكره مولی عتاقه نك عصبه سیدر ترتیب مذكور اوزره یعنی عصبهٔ نسبیه ده ذكر اولنان ترتیب اوزره (فمن ترك اب مولاه وابن مولاه فماله كله لابن مولاه) شول كسنه كه مولاسنك باباسی ایله اوغلنی ترك ایلسه پس مالك كلیسی مولیسنك اوغلی ایچوندر ابو حنیفه ایله امام محمد قتنده زیرا جزء میت اصل میت اوزرینه مقدمدر (وعند ابی یوسف للاب السدس والباقی للابن) ابو یوسف قتنده اب ایچون سدس واردر باقیسی ابن ایچوندر (ولو كان مكان الاب جد فكله للابن اتفاقا) اكر اب مكاننده جد اولسه اتفاق مالك كلیسی ابن ایچوندر (ولو ترك جد مولاه واخاه فالجد اولی) بر معتق مولاسنك جدی ایله مولاسنك قرنداشنی ترك ایلسه پس امامی حنیفه قتنده جد اولی در (وعندهما یستویان) امامین قتنده میراثده برابرلردر (والعصبة انما تأخذ ما فضل عن ذوی الفروض) عصبه ذوی الفروضدن فضله قلان شیئی الاندر (فلو ترك زوجا واخوة لام واخوة لابوین واما فالنصف للزوج والسدس للام والثلث للاخوة للام ولا یشاركهم الاخوة لابوین وتسمی المشتركة والحماریة) مثلا برخاتون فوت اولوب زوجنی ولام اخوه سنی ولابوین اخوه سنی واناسنی ترك ایلسه نصف زوج ایچوندر وسدس ام ایچوندر وثلث لام اخوه ایچوندر لابوین اخوه بونلره مشارك اولمز زیرا مسئله مز التیدندر وبو مسئله یه مسئلهٔ مشتركه وحماریه تسمیه اولنور وتسمیه سنه سبب حضرت عمر رضی الله عنه منبرده ایكن بو مسئله دن سؤال اولندی وحضرت ابو بكر رضی الله عنه دخی سؤال اولندی ابو بكر حضرتلری بیوردیكه زوج ایچون نصف ام ایچون سدس لام اخوه ایچون ثلث واردر لابوین اخوه ایچون برشئ یوقدر بزم علمامز بو مسئله یی اخذ ایلدی وحضرت عثمان رضی الله عنه (یشترك الاولاد لاب وام مع الاولاد لام) بیورمشدر امام مالك وامام شافعی بو قولی اخذ ایلمشلردر حضرت عمر رضی

الله عنه ابتدأ حالده صديق اكبر قولى اوزره يوريردى صكره صديق اكبر قولندن حضرت عثمان قولنه رجوع ايلدى ورجوعنه سبب بو مسئله دن سؤال اولندقده مقدما اولان قولى اوزرينه جواب ويروب لابوين اولان اولاددن برى يا امير المؤمنين فرض ايده لم كه بابامز حمار ايمش ايكيمز خود بر انادن دكلميوز ديدكده حضرت عمر رضى الله عنه تفكر ه واروب فى الواقع بر انادندر ديو ثلثده تشريك ايلدى اول اجلدن حماريه ومشتركه وعثمانيه تسميه اولنمشدر (فصل) حجب الحرمان منتف فى حق ستة الابن والاب والبنت والام والزوج والزوجة) حجب حرمان التى كسنه حقنده منتفى دربرى ابن وبرى اب دروبرى بنت در وبرى ام در وبرى زوج وبرى زوجه در ومن عداهم يحجب الابعد بالاقرب) ذكرى مرور ايدن التى كسنه دن ماعداسى ابعد اقرب ايله محجوب اولور وذو القرابة بذى القرابتين) بر قرابت صاحبى ايكى قرابت صاحبى ايله محجوب اولور اخ لاب اخ لابوين ايله وابن اخ لاب ابن الاخ لابوين ايله محجوب اولور ابن عم لاب ابن عم لابوين ايله محجوب اولور (ومن يدلى بشخص لا يرث معه الا اولاد الام حيث يدلون بها ويرثون معها) شول كسنه كه بر شخص سببيله ميته منتمى اولور اول شخص موجود ايكن معا وارث اولمز ابن الابن كبى ابن وار ايكن ابن الابن وارث اولمز الا اولاد ام وارث اولور اولاد ام ميته ام سببيله منتمى اولمش ايكن وينه ام ايله وارث اولور (ويحجب الاخوة بالابن وابنه وان سفل وبالاب والجد) اخوة ابن ايله وابن ابن ايله محجوب اولور هر نه قدر اشغه اولورسه ده واب ايله دخى محجوب اولور زيرا اخوه كلاله در ويورث كلالة ايسه عدم ولد ووالد ايله مشروطدر وجد ايله دخى مشروطدر (ويحجب اولاد العلاة بالاخ لابوين ايضا) اولاد علاة كه اخوة واخواتدن لاب اولنلردر لابوين اخ ايله محجوب اولور (وعندهما لا يحجب الاخوة لابوين اولاب بالجد بل يقاسمونه وهو كاخ ان لم تنقصه المقاسمة عن الثلث عند عدم ذى الفرض او عن السدس عند وجوده والفتوى على قول الامام) امامين قتنده لابوين اخوه يا خود لاب اخوه جد ايله محجوب اولمز بلكه مقاسمه اولنور واول جد اخ كبيدر اكر ذوى الفرض اولمدقده مقاسمه ثلثدن يا خود ذوى الفرض اولدقده سدسدن نقص ويرمز ايسه حال بوكه فتوى امام اعظمك قولى اوزرينه دركه اخوة واخواتك جد ايله سقوطيدر (واذا استكمل بنات الصلب الثلثين سقط بنات الابن الا ان يكون بحذائهن او اسفل منهن ابن ابن فيعصب من بحذائه ومن فوقه من ليست بذات سهم ويسقط من دونه) بحن بنات صلبيه ثلثين تكميل ايلسه بنات ابن ساقط اولور وارث اولمز زيرا بناتك حقى ثلثاندر بنات صلبيه ثلثانى كاملا المغله بنات ابنه برشئ قالمز الا بوقدر واردركه اول بنات ابنك حذاسنده ويا اسفلنده غلام اوله اول غلام كندو حذاسنده اولانى وكندونك فوقنده اولوب ذاسهم اولميانى عصبه قيلور وكندودن اشغه اولان بناتى اسقاط ايدر ابن مسعوددن روايت اولنمشدر كه نبى عليه السلامدن استماع ايلدمكه بر كون بنت صلبيه وبنت ابن اخت مسئله سى سؤال اولندقده (النصف للبنت والسدس لبنت الابن والباقى للاخت) بيورمشلردر زيرا حق بنات ثلثاندر زياده اولمق احتمالى يوقدر چونكه بنت صلبيه نصفنى اخذ ايليه ثلثانى تكميل ايچون سدس بنات ابن ايچوندر كرك بر اولسون كرك زياده اولسون بناتك ثلثانى تكميل ايچوندر مابقى عصبه ايچوندر

الفريق الاول	الفريق الثانى	الفريق الثالث
ابن .	ابن	ابن
ابن . بنت	ابن .	ابن
ابن . بنت	ابن . بنت	ابن .
ابن بنت	ابن . بنت	ابن . بنت
	ابن بنت	ابن . بنت
		ابن بنت

فريق اولدن بنت علياك مقابلهسنده برشئ يوقدر وفريق اولك وسطاسنك حذاسنده فريق ثانينك علياسى واردر وفريق اولك سفلاسنك حذاسنده فريق ثانينك وسطاسى ايله فريق ثالثك علياسى واردر فريق ثانينك سفلاسنده اولان بنتك حذاسنده فريق ثالثك وسطاسى وفريق ثالثك سفلاسنده براحد محاذى دكلدر بوادغانلرك برسى صاغ اولميوب طقوز قالسه لر فريق اولدن علياده اولان بنته نصف ويريلور وفريق اولدن

وسطا

وسطا ايله فريق ثانينك علياسنده اولان قزه سدس ويريلور غيريلره برشئ اصابت ايلمز باقى قلان كندو اوزرلرينه رد اولنور صورت مزبورده اصل مسئله التيدندر التى نك نصفى اوچدر علياىه ويريلور بنت صلب مقامنه قائمدر والتى نك سدسى بردر وسطا ايله محاذيسنده اولان قزه ويريلور باقى بى اوزرلرينه رد ايلدك مسئله ده من لا يرد عليه يوق من يرد عليه جنسان اولمغله مسئله سهاملرندن قلدق فريق اولده علياىك الندە اولان سهامى عدد رؤسنه مستقيم وسطى ومحاذيسنده اولانك اللرنده سهمى بر عدد رأسلرى ايكى بر ايله ايكى ما بيننده مباينت واردر عدد رأسلرى اولان ايكى رد مسئله اولان درده ضرب ايلدك سكز حاصل اولدى وبنت علياىك الندە اولان اوچ سهمى مضروب اولان ايكى يه ضرب ايلدك التى اولدى بنت علياىه ويردك وسطى مع موازيها النده اولان برى مضروبمز اولان ايكى يه ضرب ايلدك ايكى حاصل اولدى انلره ويردك جملهسى سكز اولور مثلا ذكر اولنان ورثه نك مال متروكى يكرمى ايكى بيك ايكيوز يكرمى ايكى اقچه اولسه مال متروك اصل مسئله اولان درده تقسيم اولنور هرنه حاصل اولورسه هر كسك النده اولان سهمى حاصل تقسيمه ضرب اولنسه كندونك حصهسى اولمش اولور وتصحيحى سكزدندر مال متروك تصحيح اولان سكزه تقسيم اولنسه وتصحيحدن اللرنده اولان سهم حاصل تقسيمه ضرب اولنسه اندن دخى موافق كلور يعنى ايكى وجهله تقسيم صحيحدر

٠٣٢٢٢ ٤ | ٥٥٥٥ ٥٥٥٥
٢٢٢٢٢ ٨ | ٢ ٣ ١
٥٥٥٥ ١٦ | ٤ ١٦٦٦٥ ٥٥٥٥
٣٢ | ٨ حصهٔ بنت عليا * حصهٔ بنت بن

بكون ١٦٦٦٥ باقى ٥٥٥٥ ٢ ٢٢٢٢٠
٢ ٢٢٢٢٢

الفريق الاول	الفريق الثانى	الفريق الثالث
ابن .	ابن	ابن
ابن . بنت	ابن .	ابن
ابن . بنت	ابن . بنت	ابن .
ابن بنت	ابن . بنت	ابن . بنت
	ابن بنت	ابن . بنت
		ابن بنت

فريق اولينك سفلاسنده اولان غلام صاغ فرض اولنسه علياىه نصف ويريلور وسطى مع من موازيها يه سدس ويريلور اول غلام كندو حذاسنده اولانى وفريق ثانينك وسطاسنى وفريق ثالثك علياسنى عصبه قيلور ما باقى بى بينلرنده اخماسا (للذكر مثل حظ الانثيين) تقسيم اولنور اصل مسئله التيدندر نصفى كه اوچدر علياىه ويردك وسدسكه بردر وسطا مع موازيها يه ويردك باقى قلان ايكى سهمى عصباته ويردك علياىك النده اولان اوچ سهم عدد رأسنه مستقيم وسطا مع موازيهاك النده اولان بر عدد رأسلرينه مستقيم دكل مباين در عدد رأسلرينك كليسى موقوف عصباتك اللرنده اولان ايكى عدد رأسلرى اولان بشه مباين انلرك دخى عدد رأسلرى موقوف موقوفلره نظر ايلدك ايكى ايله بش ما بيننده مباينت واردر چون موقوف اولان رؤس بيننده مباينت اولسه احد موقوف آخرك كليسنه ضرب اولنور ايكى بشه ضرب ايلدك اون حاصل اولدى مبلغ مزبورى اصل مسئله اولان التى يه ضرب ايلدك التمش اولدى علياىك النده اولان اوچى مضروب اولان اونه ضرب ايلدك اوتوز اولدى بنت علياىه ويردك وسطا مع موازيهاك النده اولان برى اونه ضرب ايلدك اون اولدى انلره ويردك عصباتك النده اولان ايكى مضروبمز اولان اونه ضرب ايلدك يكرمى حاصل اولدى عصباته ويردك اصل مسئله التيدن مضروبمز اولان تصحيح مسئله مز التمشدندر بو فروده ذكر اولندىغى

اوزره مال متروكی اصل مسئله اولان التی يه تقسيم اولنسه حاصل تقسيم هرنه ايسه هركسك النده اولان سهمی حاصل تقسيمه ضرب اولنسه هركسك حصه سی اولمش اولور وتصحيح اولان اتمشه دخی تقسيم اولنسه وتصحيحدن اللرنده اولان سهملری ضرب اولنسه اولدخی تخلف ايلمز راست كلور

	٦			
١٣٥٢	١٢	٤٢٥٨	٤٢٥٨	٤٢٥٨
٢٥٥٥٠	٢٤	٣	١	٢
٤٢٥٨	٤٨	١٢٧٧٤	٤٢٥٨	٨٥١٦

بكون باقی كسر
١٢٧٧٤
٤٢٥٨
٢
٨٥١٦
٢٥٥٤٨
٢
٢٥٥٥٠

الفريق الاول	الفريق الثانی	الفريق الثالث
اس .	اس	اس
اس . . س	اس .	اس
اس . . س	اس . . س	اس .
اس . س	اس . . س	اس . . س
	اس . س	اس . . س
		اس . س

اكرفريق ثانينك سفلاسنده اولان غلام صاغ فرض اولنسه ينه مسئله التيدندر نصفی كه اوچدر بنت عليايه ويرلدی وسدسی بردر وسطامع توازيهايه ويرلدی باقی قلان ايكی عصبانه ويرلدی اسباعا تقسيم بنت عليانك النده اولان اوچ عدد رأسنه مستقيم وسطامع من توازيهانك النده اولان برسهم عدد رأسلرينی موقوف ايلدك عصبانك النده اولان ايكی عدد رأسلری اولان يدی يه مباين عدد رأسلرينی موقوف ايلدك ورؤس موقوفات يدنلرينه نظر ايلدك ايكی ايله يدی ماييننده مباينت بولدق ايكی يدی يه ضرب ايلدك اون درت حاصل اولدی مبلغ مزبوری اصل مسئله مز اولان التی يه ضرب ايلدك سكسان درت اولدی تصحيح مسئله مز سكسان درتدندر عليانك النده اولان اوچ سهمی مضروبمز اولان اون درده ضرب ايلدك قرق ايكی اولدی بنت عليايه ويردك وسطامع توازيهانك اللرنده اولان برسهمی مضروب اولان اون درده ضرب ايلدك اون درت حاصل اولدی انلره ويردك عصبانك النده اولان ايكی مضروبه ضرب ايلدك يكرمی سكز حاصل اولدی عصبانه ويردك

مال ———— متروك

١٢٥٥٦	٦	١	٢٠٩٢	٢٠٩٢	٢٠٩٢
ه	١٢	٢	٣	١	٢
٠٢٠٩٢	٢٤	٤	٦٢٧٦	٢٠٩٢	٤١٨٤
	٤٨	٨	حصهٔ بنت عليا	بنتين	عصبات

بكون باقی كسر
٦٢٧٦
٢٠٩٢
٤
٤١٨٤
١٢٥٥٢
٤
١٢٥٥٦

تصحيح مسئله اولان سكسان درده تقسيم اولنسه وتصحيحدن اللرنده اولان حاصل تقسيمه ضرب اولنسه صحيح

اولور

اولور اكر سائل سؤال ايدرسه درت اقچه كسر كلدی كلمك كرك ايدی اكا جواب ويريلور كه ربع وثمن وسدس وثلثان وثلث دخی اخراج اولندقده لابد كسر كلور مثلا اون ايكی بيك بشيوز اللی التی اقچه نك سدسنی اخراج ايلدك درت اقچه راست كلدی لابد هر قنغی يوزدن اولورسه قرق اللی بيك اقچه ده اوچ درت كسر كلور اصل كسر كلمك سهامله در والسلام

الفريق الاول	الفريق الثانی	الفريق الثالث
اس .	اس	اس
اس . . س	اس .	اس
اس . . س	اس . . س	اس .
اس . س	اس . . س	اس . . س
	اس . س	اس . . س
		اس . س

اكر ثالثك سفلاسنده اولان غلام صاغ فرض اولنسه ينه اصل مسئله التيدندر التيدنك نصفی اوچدر بنت عليايه ويرلدی سدسی بردر وسطامع توازيهايه ويرلدی باقی قلان ايكی عصبانه ويرلدی اثمانا تقسيم اولنور بنت عليانك النده اولان اوچ سهم عدد رأسنه مستقيم وسطامع من توازيهانك اللرنده اولان برسهم عدد رأسلرينه مباين عدد رأسلرينی موقوف ايلدك عصبانك اللرنده اولان ايكی سهم عدد رأسلری اولان سكزه مستقيم دكل لكن ماينلرنده موافقت بالنصف بولدق عدد رأسلرينك نصفی موقوف رؤس موقوفات بينته نظر ايلدك ينه موافقت بالنصف بولدق احدهمانی آخره ضرب ايلدك سكز اولدی مبلغ مذكوری اصل مسئله مز اولان التی يه ضرب ايلدك قرق سكز اولدی تصحيح مسئله مز قرق سكزدندر بنت عليانك النده اولان اوچی مضروب اولان سكزه ضرب ايلدك ٢٤ حاصل اولدی بنت عليايه ويردك وسطامع من توازيهانك يدلرنده اولان برسهمی سكزه ضرب ايلدك اون التی اولدی عصبانه ويردك

مال ————

٢٢٢٢	٦	٣٣٣٣	٣٣٣٣	٣٣٣٣
٢٠٠٠٠	١٢	٣	١	٢
٨ ٣٣٣٣	٢٤	٩٩٩٩	٣٣٣٣	٦٦٦٦
	٤٨			

بكون باقی كسر
٩٩٩٩
٣٣٣٣
٢
٦٦٦٦
١٩٩٩٨
٢
٢٠٠٠٠

تصحيحی اولان قرق سكزه دخی تقسيم اولنسه راست كلور غفلت اولنميه (واذا استكمل الاخوات لابوين الثلثين سقط الاخوات لاب الا ان يكون معهن اخ لاب) يعنی اخوات لابوين ثلثينی تكميل ايلسه اخوات لاب ساقط اولور الا مكر كه بونلر ايله لاب برادرك قرنداش اوله

مسئله ———— ٣ ٢ ٩ ———— مسئله ٦ ———— بنت

اخی لابوين	اخت لاب	اخ لاب	اخت لابوين	اخت لاب	ورثه	اخی لابوين	اخت لاب
٢/٤	١	١/٢ ٢	نصف	سدس		ثلثان	ط
			٣	١	٤		

باقی قلان ايكی مثل (حظ الانثيين) ايدرلر (والجدات كلهن يسقطن بالام) جداتك كليسی ام ايله ساقط اولور

والابويات خاصة بالاب ايضا) خاصة ابويات ايله اولان اب ايله ساقط اولور اميات ساقط اولمز مثلا بركسنه باباسی
وباباسنك اناسی وانا سنك اناسی ترك ايلسه باباسنك اناسی بابا ايله ساقط اولور اناسنك اناسی بابا ايله ساقط اولمز
وكذا بالجد الا ام الاب) بابا طرفندن اولان جدلر بابا ايله ساقط اولديغی كبی جد ايله دخی ساقط اولور الا ام الاب
ساقط اولمز زيرا ام اب جدك قبيلندن دكلدر بلكه جدك زوجه سيدر (والقربی منهن من ای جهة كانت
تحجب البعدی من ای جهة كانت) جدا تدن جدۀ قربی هرنه جهتدن اولورسه كرك اب جهتندن وكرك ام
جهتندن اولسون بعدايی حجب ايدر اول بعدا دخی هرنه جهتدن اولورسه اولسون (وارثة كانت القربی
او محجوبة كام الاب معه فانها تحجب ام ام الام) جدۀ قربی كرك وارثه اولسون كرك محجوبه اولسون جدۀ
بعدايی حجب ايدر (فاذا اجتمع جدتان احدهما ذات قرابة كام ام الاب والاخری ذات قرابتين كام اب
الاب وهی ايضا ام ام الام فثلث السدس لذات القرابة وثلثاه للاخری عند محمد ونصف عند ابی يوسف)
يعنی ايكی جده جمع اولسه بری برقرابت صاحبی اولسه كه باباسنك باباسنك اناسيدر واول جده باباسنك
باباسنك اناسی اولديغی كبی اناسنك اناسنك اناسيدر پس ايمدی سدسك ثلثی برقرابت صاحبنه ثلثانی ايكی
قرابت صاحبنه ويريلور جهات اعتباريله
امام محمد قتنده وابو يوسف قتنده سدس تنصيف اولنور
م ابدان اعتباريله اب
م ... م
والمحروم بالقتل ونحوه لا يحجب) قتل ايله ودخی ردة وكفر ايله م واب دراسی م واب دراسی
ورق ايله ميراثدن محروم اولان غيری حجب ايلمز كرك حجب حرمان كرك حجب نقصان اولسون (والمحجوب
يحجب كام فی الجدة) حجب حرمان ايله محجوب غيری حجب ايدر نته كيم جده ده مرور ايلدی مثلا باباسنك
اناسی ترك ايلسه وانا سنك اناسنك اناسی ترك ايلسه باباسنك اناسی اب ايله محجوب ايكن اناسنك اناسنك
اناسی حجب ايدر (وكالاخوات والاخوة يحجبهم الاب ويحجبون الام من الثلث الی السدس) دخی اخوات
واخوه كبی بونلری اب ميراثدن حجب ايدر وبونلر دخی محجوب ايكن انايی ثلثدن سدسه حجب ايدر مثلا بركسنه
فوت اولوب باباسی واخوه واخواتدن ايكی وياخود دها زياده ترك ايلسه واناسی دخی ترك ايلسه اخوت
واخواتدن بابا ايله محجوب ايكن انايی ثلثدن سدسه حجب ايدر اكر اخوه واخوات اولمامش اولسه ام ثلثدن كل
آلوب باقيسنی بابا آلوردی وحجب نقصان بش كسنه يه در زوج نصفدن ربعه وزوجه ربعدن ثمنه ام ثلثدن
سدسه بنت ابن اخت لاب نصفدن سدسه محجوب اولور (فصل) بو فصل عول بيانندهدر عول لغتده جوره
ميل معناسنه استعمال اولنور فلان يعول علی دينلور ای يميل يجور وغلبه معناسنه دخی استعمال اولنور
عاله دينلور اذا غلبه ورفع معناسنه دخی استعمال اولنور عال الميزان دينلور اذا رفعه بو محلده رفع معناسنه در
اصطلاح علم فرائضده عول كندی اجزاسندن مخرج اوزرينه برشیء زياده اولمقدر يعنی مخرج فرضدن ضيق
اوزره اولسه حاصل كلام يعنی مخرج فروض مجتمعه ايله وفادن مضايقه اوزره اولسه تركه مخرج من بوردن
عددا كثيرده رفع اولنور (واذا زادت سهام الفريضة علی الفريضة فقد عالت) يعنی اصحاب فريضه نك سهامی
فريضه اوزرينه زياده اولسه اول فريضه عول ايدر معلوم اوله كه مجموع مخارج يديدر زيرا كتاب الله ده مذكور
اولان فرائض التيدر ومخارجی بشدر زيرا اثنانك مخرجی بوقدر (واربعة مخارج لا تعول) مجموع مخارج يديدر
ذكر اولنان يديدن درت مخارج اصلا عول ايلمز (الاثنان والثلثة والاربعة والثمانية) عول ايلميان
مخارجدن اولكيسی لفظا اثناندر ايكنجيسی اربعه در دردنجيسی ثمانيه در (وثلاثة تعول) اول يديدن اوچی عول
ايدر حق سبحانه وتعالی كتاب كريمنده نصف وربع وثمن وثلث وثلثان وسدس بيورمشدر فقها ذكر اولنان
نصيبلری ايكی نوع ايدوب نصف وربع وثمنه نوع اول تسميه ايدوب وثلث وثلثان وسدسه نوع ثانی تسميه
ايلمشلردر يعنی نوع اولدن نصف نوع ثانينك كليسنه وياخود بعضيسنه مختلط اولسه مسئله التيدن اولور
واكر نوع اولدن ربع نوع ثانينك كليسنه وياخود بعضيسنه مختلط اولسه مسئله اون ايكيدن اولور اكر نوع
اولدن ثمن نوع ثانينك كليسنه وياخود بعضيسنه مختلط اولسه مسئله يكرمی درتدن اولور نهايت
بعضيسی رد وبعضيسی عول ايدر محلنه كوره رعايت اولنور (السنة الی عشرة وترا وشفعا) عول ايدن اوچ

مخرجك بری ستهدر اونه دكين وترا وشفعا عول ايدر يدی وترا عول ايدر نصف ايله ثلثان جمع اولسه

التيدن يدی يه عول

٣	٤		٣	٣	١	
نصف	ثلثان		نصف	نصف	سدس	
زوج	اختين لابوين	مسئله	زوج	اخت لابوين	اخت لاب	مسئله
٣	٤	٦	٣	٣	١	٦
		عولها				عولها
		٧				٧

التيدن سكزه عول

٣	٤	١		٣	٣	٢	
نصف	ثلثان	سدس		نصف	نصف	ثلث	
زوج	اختين لابوين	ام	مسئله	زوج	اخت لابوين	اختين لام	مسئله
			٦				٦
			عولها				عولها
			٨				٨

ودخی التيدن طقوزه عول ايدر يعنی مسئله ده نصف وثلثان وثلث جمع اولسه

نصف	ثلثان	ثلث	٦	نصف	نصف	سدس	سدس	٦
زوج	اختين لابوين	اختين لام	مسئله	زوج	اخت لابوين	اخت لام	ام	مسئله
٣	٤	٢	٩	٣	٣	٢	١	٩

ودخی سدس اونه عول ايدر يعنی مسئله ده نصف وثلثان وسدس جمع اولسه

نصف	ثلثان	ثلث	سدس	٦
زوج	اختين لابوين	اخت لام	ام	مسئله
٣	٤	٢	١	١٠

٠٢٥٥٥٥ ١٢٥٥ ١٢٥٥ ١٢٥٥ ١٢٥٥ ١٠|١ ٣٧٦٥ باقی
١٢٥٥٥٥ ٢٠|٢ ٥٠٢٠ كسور
١٢٥٥٠ ٢ ٢٥١٠ ١ ١٢٥٥ ٣ ٣٧٦٥ ٤ ٥٠٢٠ ٤٠|٤ ٢٥١٠ ٥
٨٠|٨ ١٢٥٥
١٢٥٥٠

مثلا مال متروكی تحرير ايدوب عوليه اولان مسئله يه تقسيم ايليه سن تقسيمدن نه حاصل اولورسه هركسك
الندهاولان سهمنی تقسيمدن حاصل اولانه ضرب ايليه سن هرنه حاصل اولورسه مال متروكدن كندی
حصه سی اولمش اولور ذكر اولنان تقسيم كبی عوليه ده (الله اعلم) نصف وثلثان وثلث وسدس اخراجی ممكن
دكلدر زيرا زوج التيدن نصف آلمش ايدی واختين لابوين ثلثان واختين لاب ثلث وام سدس المش ايدی مال
متروكك نصفنی زوجه وثلثانی اختين لابوين وثلثی اختين لامه وسدسنی انايه ويرلسه مال متروك وفا ايلمزدی
مثلا زوج صاحب نصفم مالك نصفنی بكا ويردی بو طلب ايلسه ومال متروك كه اون ايكی بيك بشيوز اللی بش اقچه در
نصفی ٦٢٧٥ اقچه در زوج ايچون ويرلسه وذكر اولنان اقچه نك ثلثانی ٨٣٧٠ اقچه در اختين لابوين ايچون
ويرلسه وثلثی ٤١٨٥ اقچه ايدر لام اختينه ويرلسه وسدسی ٢٠٩٢ اقچه ايدر امه ويرلسه مجموعی ٢٠٩٢٥
اقچه اولور بو تقديرجه عوليه ده نصف وربع وثلثان وثلث وسدس وثمن رعايت اولنمق ممكن دكلدر بو فقير
بر تقصير تحرير ايلديكی تقسيم اوزره اسان وجهله توزيع وتقسيم اولنور وبو قاعده عوليه نك جملهسنده رعايت
اولنور وحضرت علی رضی الله عنهدن عوليه مسئله سی منبرده ايكن سؤال اولندقده زوجه نك حقی ثمندر

الكن ثمنى تسع اولمشدر دیو بالبداهه جواب ویرمشلردر اما عولیه اولمیوب اصل مسئله ده نصف وربع وسائری رعایت اولنوب واقع اولان متروکاتدن نصفنی وربعنی وسائرینی اخراج ایلمك ممكندر واصل مسئله اولوب عولیه اولمزایسه اصل مسئله یه تقسیم اولنور (والاثنی عشر تعول الی سبعة عشر وترا لاشفعا) عول ایدن مخارجك ایکنجیسی اثنی عشردر وترا اون یدی یه عول ایدر

زوجه	اختین لابوین	اخ لام	مسئله
ربع	ثلثان	سدس	
٣	٨	٢	١٣

زوجه	اختین لابوین	اختین لام	مسئله
ربع	ثلثان	ثلث	
٣	٨	٤	١٥

زوجه	اختین لابوین	اخت لام	ام	مسئله
ربع	ثلثان	سدس	سدس	
٣	٨	٢	٢	١٥

زوجه	اختین لابوین	اختین لام	ام	مسئله
ربع	ثلثان	ثلث	سدس	
٣	٨	٤	٢	١٧

اون ایکیدن عولیه یه مثال درت صورت تحریر اولندی اون ایکیدن اون یدی یه عولیه اولان مسئله یه مثال

١٠ ٣٤٤٤٤
٢٠٢٦ ٤ ٨١٠٤
٢٠٢٦ ٢ ٤٠٥٢
٢٠٢٦ ٨ ١٦٢٠٨
٢٠٢٦ ٣ ٦٠٧٨

١	٠١٧
٢	٠٣٤
٤	٠٦٨
٨	١٣٦

واربعة وعشرون الی سبعة وعشرین عولا واحدا فی المنبریه وهی (امرأة وبنتان وابوان) عول ایدن مخرجك بری دخی یکرمی دردتدر یکرمی درت یکرمی یدی یه عول ایدر عول واحد ایله مسئله منبریه ده واول مسئله زوجه وبنتان وابوان اولدقده

یکون
١٦٢٠٨ کسر
٠٦٠٧٨ ٢
٠٨١٠٤
٠٤٠٥٢
٣٤٤٤٢
٢
٣٤٤٤٤

زوجه	ثلثان	اب	ام	مسئله
ثمن	ثلثان	سدس	سدس	٢٤ / ٢٧
٣	١٦	٤	٤	

٥٤٥٦٧ ه ٢٠٢١

١	٠٢٨
٢	٠٥٦
٤	١١٢
٨	٢٢٤

٢٠٢١ × ٣ = ٦٠٦٣
٢٠٢١ × ١٦ = ٣٢٣٣٦
٢٠٢١ × ٤ = ٨٠٨٤
هکذا ام

یکون
٠٦٠٦٣
٣٢٣٣٦
٠٨٠٨٤
٠٨٠٨٤
٥٤٥٦٧

مال متروك عولیه یه تقسیم اولنور حاصل تقسیم هر کسك عولیه دن النده اولان سهمی تقسیمده حاصل اولانه ضرب اولنور ضربدن حاصل اولان کندو حصه سی اولمش اولور وبرکون (علی کرم الله وجهه) کوفه ده منبرده ایکن بو مسئله دن سؤال اولندقده بالبداهه جواب ویروب سائل بنه سؤال ایدوب زوجه ایچون ثمن دکلمیدر دیدکلرنده ثمنی درلکن تسع اولمشدر بیوردیلر هر کس فطانتنه تعجب ایلدی وحضرت علی علم حسابده غایت مرتبه ماهر ایدی روایت اولنور که بر نصرانی حضرت علی یه کلوب سزلرکتابکزده (ثلاث مائة سنین وازدادوا تسعا) قرائت ایدرسز بزم کتابمزده ثلثمائة سنین در بو تقدیرجه سزلرك کتابکز بزم کتابمزه مخالفدر دیدکده حضرت علی رضی الله عنه جواب ویروب ثلثمائة سنین یونانیین حسابنجه در عرب حسابنجه اوچیوز طقوز سنه اولور نصرانی حضرت علی رضی الله عنهك بالبداهه جواب ویردیکنه تعجب ایدوب ایمان کتورمشدر

وبالبداهة جوابلك دخی بری بودر که حضرت علی رضی الله عنه خلافتنده بر خاتون کلوب یا امیر المؤمنین بر قرنداشم فوت اولوب التیوز دینار قالدی قسام بکا ظلم ایدوب بر دینار ویردی دیو شکایت ایلدی پس امدی حضرت علی کرم الله وجهه نور ولایت ایله معلوم ایدینوب و خاتونه خطاب ایدوب فوت اولان قرنداشك اناسی وزوجه سی وایکی قزی واون ایکی ار قرنداشی وارمیدر نعم دیوب بیوردی ایمدی بو حساب اوزره سکا بر دینارد ن غیری یوقدر دیو جواب ویردکده حاضر اولان اصحابدن چوق کمسنه بالبداهة جواب ویردیکنه استحسان ایلمشلردر وابن مسعود رضی الله عنه حضرتلری یکرمی درت اوتوز بره دکین عول ایدر بیورمشلردر حتی ابن محروم زوجه یی ربعدن ثمنه حجب ایدر دیمشلردر لکن بو مسئله بزم علمامز قتنده متداول دکلدر (والرد ضد العول) ردعولك ضدیدر ردك تعریفنده یفضل المخرج علی السهام دیمشلردر وعولك تعریفنده یفضل السهام علی المخرج بیورلمشدر (بان لاتستغرق السهام الفریضة مع عدم العصبة فیرد الباقی علی ذوی السهام سوی الزوجین بقدر سهامهم) ردعولك ضدیدر سهام فریضهٔ مستغرق اولمامغله عصبه دن مستحقك عدمی قتنده بو تقدیرجه باقی رد اولنور سهام صاحبلرینك اوزرینه سهامی مقداری زوجیندن غیری زیرا زوجینك اوزرینه رد یوقدر (فان کان من یرد علیه جنسا واحدا فالمسئلة من عدد رؤسهم) اکر من ترد علیه جنس واحددن اولورسه مسئله عدد رؤسندندر زیرا جمیع مال انلر ایچوندر مثلا ایکی قز ترك ایلسه ویاخود ایکی قز قرنداش ویاخود ایکی جده ترك ایلسه مسئله ایکیدندر هر برینه نصف ویریلور ایکی قزك مسئله سی بودر حقلری ثلثاندر مسئله اوچدندر ثلثان ایکیدر باقی بر قالدی بری دخی اوزرلرینه رد ایلدك من یرد علیه جنس واحد مسئله یی عدد رأسلرندن قیلدق ایکی قز قرنداشی دخی کذلك جدتین دخی کذلك (وان کانوا جنسین او اکثر فمن عدد سهامهم) اکر من یرد علیه جنسین ویاخود جنسیندن اکثر اولسه مسئله سهاملرینك عددندن قیلنور (فمن اثنین لو کان فی المسئلة سدسان) اکر مسئله ده ایکی سدس وارایسه مسئله ایکیدن قیلنور مثلا برکسنه فوت اولوب جده سن ولام قز قرنداشن ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر لکن سهامی ایکی اولمغله ایکی یه رد اولندی نصفین اوزرینه تقسیم اولنور (ومن ثلاثة لو سدس وثلث) مسئله اوچدن قیلنور اکر مسئله ده سدس وثلث الیجی بولنورسه مثلا برکسنه فوت اولوب اناسنی ولام ایکی قز قرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر رد مسئله اوچدندر مذکورك مأخوذی اوله جق سهام اوچدر پس امدی اوچی اصل مسئله اولوب اثلاثا تقسیم اولنور (ومن اربعة لو سدس ونصف) اکر مسئله ده سدس ونصف الیجی اولورسه مسئله دردتدن قیلنور مثلا برکسنه فوت اولوب بر قزنی وبر دخی اوغلی قزنی ترك ایلسه مسئله التیدندر لکن سهامی دردتدر وردی اصل مسئله ایدوب ارباع اوزرینه تقسیم اولنور ارباعك اوچی بنت ایچون وبری بنت ابن ایچون ویریلور (ومن خمسة لو ثلث ونصف او سدسان ونصف او ثلثان وسدس) اکر مسئله ده نصف وثلث بولنورسه مسئله بشدن قیلنور مثلا برکسنه فوت اولوب لابوین بر قز قرنداشنی ولام ایکی قز قرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر سهامی بش اولمغله مسئله بشدن قیلنور التینك نصفی اوچدر لابوین قز قرنداشنه ویریلور ثلثی ایکیدر لام اختینه ویریلور مجموعی بشدر

٣٣٣
١٨٨٨٥ ه ٣٧٧٧

١	٠٥
٢	١٠
٤	٢٠
٨	٤٠

٣٧٧٧ × ٣ = ١١٣٣١
٣٧٧٧ × ٢ = ٧٥٥٤

یکون
١١٣٣١
٠٧٥٥٤
١٨٨٨٥

(وان کان مع الاول من لا یرد علیه اعطی فرضه من اقل مخارجه ثم قسم الباقی علی رؤسهم) اکر مسئله ده من لا یرد علیه اولسه یعنی زوج وزوجه دن بری اولسه من لا یرد علیهك نصیبی اقل مخارجندن اعطا اولنور اندنصکره ذلك المخرجدن باقی قلان من یرد علیهك عدد رأسلری اوزرینه تقسیم اولنور (فان استقام) اکر باقی من یرد علیهك عدد رأسلرینه مستقیم اولورسه فبها ونعمت ضربه حاجت یوقدر (کزوج وثلاث بنات) بر زوج واوچ قزی من لا یرد علیهك عدد رأسلرینه مستقیم ضربه حاجت یوقدر اصل مسئله اون ایکیدندر ورد مسئله

درتندر (والا) اکر باقی قلان من یرد علیهك عدد رأسنه مستقیم اولمز ایسه (فان وافق ضرب وفق رؤسهم فی مخرج فرض من لایرد علیه کزوج وست بنات) اکر من لایرد علیهك اقل مخرجندن باقی قلان من یرد علیهك عدد رأسنه موافق اولورسه من یرد علیهك عدد رؤسنك وفقی که ایکیدر ومن لایرد علیهك فرضی مخرجنه ضرب اولنور زوج وست بنات کبی مثلا برکسنه فوت اولوب زوجنی والتی قزنی ترك ایلسه من لایرد علیهك اقل مخرجی درتدر بریی زوجه ویردك اوچ باقی قالدی وباقی قلان اوچ التی قزك عدد رؤسنه مستقیم دکل لکن ما بینلرنده موافقت بالثلث واردر موافقت بالثلث اولمغله عدد رأسلرینك وفقی که ایکیدر دردده ضرب ایلدك سکز اولدی سکزدن ایکی سهم زوج ایچون والتی سهم بنات ست ایچون ویرلدی

١٢	١|٠٤	زوج		ست بنات		یکون
١٢٢٢٤ ه	٢|٠٨	ربع	٣٠٥٦		٣٠٥٦	٩١٦٨
٣٠٥٦	٤|١٦	١	٣	٣	١	٣٠٥٦
	٨|٣٢		٩١٦٨		٣٠٥٦	١٢٢٢٤

اکر فریق بنات دکین حصه‌دن هر فردن نه مقدار درکرایدوکنه قاعده فریق بناته طقوز بیك یوز التمش سکز اقچه دکش ایدی ذکر اولنان مبلغی عدد رأسلرینه تقسیم ایدرسك هر کسك حصه‌سی معلوم اولور هر فرده بیك بشیوز یکرمی سکز مبلغ دکرسائری دخی بوکا قیاس ولنور

٣١٤	٦	١
٩١٦٨ ه	١٢	٢
١٥٢٨	٢٤	٤
	٤٨	٨

(وان باین ضرب کل رؤسهم فیه کزوج وخمس بنات) اکر باقی من یرد علیهك رأسنه مباین اولورسه من یرد علیهك عدد رؤسنك کلیسی من یرد علیهك فرضی مخرجنه ضرب اولنور برزوج وبش بنات کبی مثلا برخاتون فوت اولوب زوجنی وبش قزینی ترك ایلسه ربع ایله ثلثان جمع اولمغین اصل مسئله اون ایکیدندر لکن درده رد اولنور زوجك اقل مخرجی درتدر برنی زوجه ویردك باقی اوچ قالدی اوچ سهم بش قزك عدد رأسنه مستقیم دکل مباینت واردر مخرج من لایرد علیه که درتدر عدد رؤس بنات که بشدر اکا ضرب ایلدك یکرمی حاصل اولدی ومسئله یکرمیدن تصحیح اولندی زوجك النده اولان بری مضروب اولان بشه ضرب ایلدك بش حاصل اولدی زوجه ویردك وبنات خمسك النده اولان اوچی بشه ضرب ایلدك اون بش حاصل اولدی قزلره ویردك (وان کان مع الثانی من لایرد علیه قسم الباقی علی مسئلة من یرد علیه) اکر من یرد علیهدن جنسین ویاخود ثلاثة اجناس ایله من لایرد علیه جمع اولسه من لایرد علیهك فرضی مخرجندن باقی قلان من یرد علیه مسئله‌سی اوزرینه تقسیم اولنور (فان استقام) باقی قلان من یرد علیه مسئله‌سی اوزرینه مستقیم اولورسه فبهایعنی مرحبا بهذه الاستقامة ونعمت بوتقدیرجه ضربه حاجت یوقدر (کزوج واربع جدات وست اخوات لام) برزوجه ودرت جدات والتی اخوات کبی من لایرد علیه که زوجه‌در اقل مخرجی درتدر بریی اخذ ایلسه اوچ باقی قالور من یرد علیه مسئله‌سی اوزرینه مستقیمدر زیرا حق اخوات لام ثلثدر وحق جدات سدسدر بوصورتده مستقیم لکن سهملری عدد رأسلرینه مستقیم دکل مثلا نصیب جدات بردر عدد رأسلرینه مباینددر عدد رؤسی حفظ ایلدك وکذلك اخوات ستك نصیبی ایکی عدد رأسلری اولان التی‌یه مستقیم دکل لکن ما بینلرنده موافقت بالنصف واردر عدد رؤس اخواتی نصفی که اوچدر اکا رد ایلدك اندنصکره جدات واخوات رأسلری بیننده موافقت طلب ایلدك مباین بولدق وروس جدات که درتدر ورؤس اخوات که اوچدر اکا ضرب ایلدك اون ایکی حاصل اولدی اندنصکره من لایرد علیهك اقل مخرجی اولان درتدر اون ایکی‌یه ضرب ایلدك قرق سکز اولدی تصحیح مسئله‌مز قرق سکزدندر زوجه‌نك النده اولان بری مضروبمز اولان اون ایکی‌یه ضرب ایلدك اون ایکی حاصل اولدی زوجه‌یه ویردك واخوانه ویریلان ایکی سهم اون ایکی‌یه ضرب اولندی یکرمی درت حاصل اولدی جداته ویرلدی

٢٢٢	١|٠٤	٥٥٥٦	
٢٢٢٢٢ ه	٢|٠٨	٢	هکذا حصهٔ زوج
٥٥٥٦	٤|١٦	١١١١٢	٥٥٥٦
حصهٔ زوج ٢	٨|٣٢	حصهٔ اخوات	

رد مسئله که درتدر زوجه مشروح اوزره تقسیم اولنور صحیح کلدیکی کبی تصحیح مسئله که قرق سکزدر اکا دخی تقسیم اولنسه وتصحیحدن یدلرنده اولان حاصل تقسیمه ضرب اولنسه اولدخی صحیح اولور مثاله

٣٠٤	١|٠٤٨	٤٦٣	٤٦٣	٤٦٣	یکون
٢٢٢٢٤ ه	٢|٠٩٦	١٢	١٢	٢٤	٠٥٥٥٦
٤٦٣	٤|١٩٢	٥٥٥٦	٥٥٥٦	١١١١٢	٠٥٥٥٦
	٨|٣١٤				١١١١٢
					٢٢٢٢٤

(والاضرب جمیع مسئلتهم فی مخرج فرض من لایرد علیه کاربع زوجات وتسع بنات وست جدات) اکر من لایرد علیهك فرضی مخرجندن باقی قلان من یرد علیه مسئله‌سی اوزرینه مستقیم اولمز ایسه من یرد علیه مسئله‌سنك جمله‌سی من لایرد علیهك فرضی مخرجنه ضرب اولنور درت زوجه وطقوز قز والتی جده کبی اصل مسئله یکرمی درتدر ثمن ثلثین وسدسه مختلط اولدیغی ایچون لکن مسئله ردیه اولمغله من یرد علیهك فرضی مخرجنه رد ایلدك اول مخارج سکزدر سکزك ثمنی بردر زوجاته ویردك باقی یدی قالدی من یرد علیه مسئله‌سی اولان بشه مستقیم دکلدر بلکه ایکیسی بیننده مباینت واردر من یرد علیه ایسه ایکی جنسدندر برجنسی صاحب ثلثاندر وبرجنسی صاحب سدسدر مثلا زوج اولمسه بوایکیسنك مسئله‌سی ومخرجی التیدندر ثلثانی درتدر وسدسی بردر مجموعی بش اولور من یرد علیه مسئله‌سی بودر وذکر اولنان بشی من لایرد علیهك فرضی مخرجی اولان سکزه ضرب ایلدك قرق حاصل اولدی (ثم یضرب سهام من لایرد علیه فی مسئلة من یرد علیه) من لایرد علیه حصه‌سنی بلمکده طریق بودرکه من لایرد علیهك سهامی من یرد علیه مسئله‌سی اولان بشه ضرب اولنور ضربدن حاصل اولان من لایرد علیهك نصیبیدر (وسهام من یرد علیه فیما بقی من مخرج فرض من لایرد علیه) ومن یرد علیهك حصه‌سنی بلمکده طریق بودرکه من یرد علیهك سهامی من لایرد علیهك فرضی مخرجندن باقی قلان یدی‌یه ضرب اولنور حاصل ضرب من یرد علیهك نصیبی اولور مثلا مسئلهٔ مذکوره‌ده زوجات ایچون اولان بری من یرد علیه مسئله‌سی اولان بشه ضرب ایلدك حاصل ضرب بش اولدی زوجاته ویرلدی ومن یرد علیه مسئله‌سندن بناتك النده اولان دردی من لایرد علیهك فرضی مخرجندن باقی قلان یدی‌یه ضرب ایلدك یکرمی سکز اولدی بناته ویردك وجداتك یدنده اولان برسهمی ذکر اولنان یدی‌یه ضرب ایلدك یدی حاصل اولدی جداته ویردك (ویصح بالاصول الاتیة) بو مسئله اصول آتیه ایله تصحیح اولنور صورت مذکوره‌ده زوجات اربعه‌نك قرقدن نصیبی بش وعدد رأسلری درتدر سهامی ایله عدد رأسلری بیننده مباینت واردر عدد رأسلرینك کلیسی موقوف وبنات تسعه‌نك قرقدن نصیبلری یکرمی سکزدر سهامی ایله عدد رأسلری بیننده مباینت واردر کذلك عدد رأسلرینك کلیسی موقوف وجدات ستك قرقدن نصیبی یدیدر یدی ایله التی ما بیننده مباینت واردر کذلك عدد رأسلرینك کلیسی موقوف بوندنصکره رؤس موقوفات بیننده موافقت بالنصف بولدق پس اعدی دردك نصفی ایکیدر جداتك عدد رؤسنك کلیسنه ضرب ایلدك اون ایکی حاصل اولدی ومبلغ مذکور اون ایکی ایله بنات تسعك ما بیننده موافقت بالثلث واردر پس اعدی طقوزك ثلثی اوچدر اون ایکی‌یه ضرب ایلدك اوتوز التی حاصل اولدی ومبلغ مذکوری بو قارودة مذکور اولان قرقه ضرب ایلدك ١٤٤٠ اولدی تصحیح مسئله‌مز مبلغ مذکوردن اولور مثلا زوجاتك قرقدن النده اولان بشی اوتوز التی‌یه ضرب ایلدك ١٨٠ حاصل اولدی زوجاته ویرلدی وبناتك یدلرنده اولان یکرمی سکزی اوتوز التی‌یه ضرب ایلدك ١٠٠٨ حاصل اولدی بناته ویرلدی وجداتك قرقدن یدنده اولان یدیی اوتوز التی‌یه ضرب ایلدك ایکیوز اللی ایکی حاصل اولدی جداته ویرلدی بو مسئله

ایکی دفعه تصحیح اولنشدر مضروبمز اوتوز التیدر مسئله ۲٤ دندر لکن سکزه رد اولنشدی

یکون						
٠٨٧٥٠	١٢٥٠	١٢٥٠	١٢٥٠	١	٤٠	١٠٢٠
٣٥٠٠٠	٧	٢٨	٥	٢	٨٠	٥٠٠٠٠ ٨
٦٢٥٠	٨٧٥٠	٣٥٠٠٠	٦٢٥٠	٤	١٦٠	٠١٢٥٠
٥٠٠٠٠				٨	٣٢٠	

مثلا اربع زوجات وتسع بنات وست جدات ایچون تقسیم اولنمق قاعده سنک برنوعی بودرکه تصحیح اولان فرقی اصل مسئله ایدوب مال متروکی اکا تقسیم ایلیه سز وتقسیمدن حاصل اولان هرنه ایسه فرقدن هرکسک النده نه مقدار سهم بولنمش ایسه حاصل تقسیمه ضرب ایلیه سین کندینک حصه سی ظاهر اولور مثلا ٥٠٠٠٠ اقچه مال متروک اولسه تصحیح اولان فرقه تقسیم ایده رز حاصل تقسیم ١٢٥٠ اقچه اولدی ذکر اولنان ١٢٥٠ اقچه یه تصحیح مسئله دن زوجاتک یدنده اولان بشی ضرب ایلدک ٦٢٥٠ اقچه حاصل اولدی زوجاته ویردک وبناتک تصحیح مسئله مزاولان فرقدن یدنده اولان یکرمی سکزی ١٢٥٠ یه ضرب ایلدک ٣٥٠٠٠ اولدی بناته ویردک وجداتک یدنده اولان تصحیح مسئله مز فرقدن یدیی ١٢٥٠ یه ضرب ایلدک ٨٧٥٠ اقچه اولدی جداته ویردک کامل ٥٠٠٠٠ اقچه اولدی وهر فردک حصه سنه قاعده بودرکه هر فریقک حصه سی عدد رأسلرینه تقسیم اولنور حاصل تقسیم هر برینک حصه سیدر

حصهٔ جدات	حصهٔ بنات
٢٣٥٢	٨٨٨٨
٦ ٨٧٥٠	٩ ٣٥٠٠٠
١٤٥٨	٣٨٨٨

زوجاتک حصه سی التی یک ایکیوز اللی اقچه در

حصهٔ زوجات
٢٢١
٤ ٦٢٥٠
١٥٦٢

عدد رأسلری اولان درده تقسیم اولندی هر برینه بیک بشیوز التمش ایکیشر اقچه ذکر وبناتک النده اولان حصه لری اوتوزبش بیک اقچه طقوزه تقسیم اولندقده هر برینه اوچر بیک سکزیوز سکسان سکزر اقچه ذکر وجداتک حصه لری اولان سکز بیک یدیوز اللی اقچه عدد رأسلری اولان التی یه تقسیم اولندقده هر برینه بیک دردیوز اللی سکزر اقچه ذکر (فصل) بو فصل ذوی الارحام توریثنک احکامی بیاننده در (ذوالرحم هو قریب لیس بعصبة ولاذی سهم) ذوالرحم میتک قریبی درکه عصبه وذی سهم اولمیه یعنی کتاب الله ده ویاخود رسول الله ده واجماع امتده ذوفرض اولمیه لغتده مطلقا ذی قرابت معناسنه در (ویرث کما یرث العصبة عند عدم ذی السهم) ذوالرحم وارث اولور عصبه وارث اولدیغی کبی صاحب سهم موجود اولمدقده (فمن انفرد منهم احرز جمیع المال) ذوی الارحامدن بری منفرد اولسه جمیع مالی احراز ایدر هر قنغی صنفدن اولورسه اولسون (ویرجحون بقرب الدرجة ثم بقوة القرابة) ذوی الارحام قرب درجه ایله ترجیح اولنور اندنصکره قوت قرابت ایله ترجیح اولنورلر مثلا برکمسنه برخالی وبر ابن خالی ترک ایلسه خالک قرب درجه سی اولدیغی اجلدن جمله مالی اخذ ایدر وقوت قرابت ایله ترجیح اولندیغنه مثال برکمسنه لابوین خالی ترک ایلسه وبردخی لاب خالی ترک ایلسه لابوین خال ترجیح اولنور (ثم یکون الاصل وارثا عند اتحاد الجهة) اندنصکره اصلک وارث اولمسیله ترجیح اولنور جهتک اتحادی قننده مثلا نجن درجه ده وقوت قرابتده واتحاد جهتده برابر اولسه لرمیته وارث ایله خالی اولان ترجیح اولنور مثلا برکمسنه فوت اولوب اوغلنک قزینک قزینی ترک ایلسه وبردخی قزینک قزینک اوغلنی ترک ایلسه اوغلنک قزینک قزی اولیدر زیرا اوغلنک قزینک قزی صاحب فرض ولدیدر اما قزینک قزینک اوغلی ذوی الارحام ولدیدر (واذا اختلف فلقرابة الاب الثلثان ولقرابة الام الثلث) اکر جهت قرابت مختلف اولسه قرابت اب ایچون ثلثان وقرابت ام ایچون ثلث واردر مثلا برکمسنه باباسنک اناسنک باباسنی ترک ایلسه وبردخی اناسنک باباسنک باباسنی ترک ایلسه بابا جهتندن اولانه ثلثان واردر وام جهتندن اولانه ثلث واردر

ذوی الارحام اولادیدر
صاحب فرض اولادیدر اولادیدر

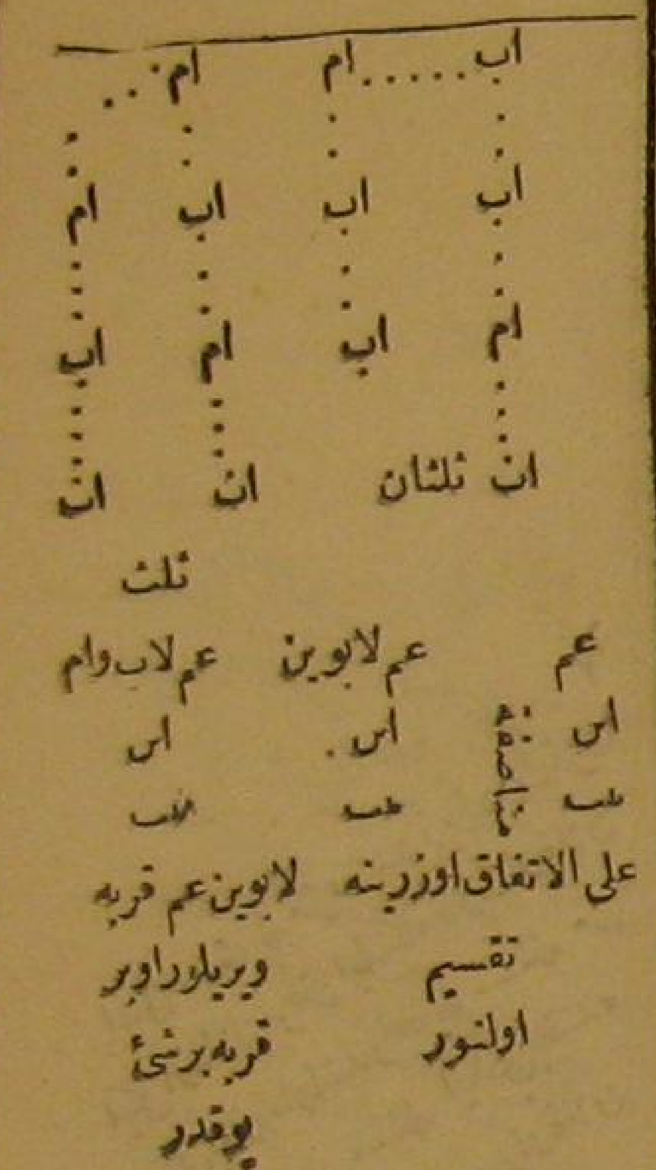
زیرا

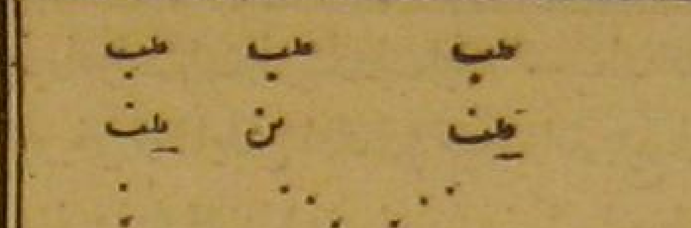
زیرا قرابت اب اقویدر واب ایله منتسب اولان اب مقامنه قائمدر ما بینلرنده مال اثلاثا قیلنور کانه اول کمسنه ابوینی ترک ایلمش اولدی (ثم یعتبر الترجیح فی کل فریق کما لو انفرد) اندنصکره هر فریقک ترجیحی اعتبار اولنور منفرد اولدقلرنده اعتبار اولدیغی کبی اب طرفندن اولان ایکی جد ایچون ثلثان ویریلور انا طرفندن اولان ایکی جد ایچون ثلث ویریلور (وعند الاستواء فی القرب والقوة والجهة للذکر مثل حظ الانثیین) درجهٔ قربده وقوت قرابتده وجهتده برابر اولسه لر للذکر مثل حظ الانثیین تقسیم اولنور زیرا موارثده ذکرانثی اوزرینه تفضیل اولنور اما اخوه واخوات لامده اصل مذکور ترک اولندی وذکر اولنمسی علی خلاف القیاس نص ایله درکرچه اولاد امک ذکور واناثی قسمت واستحقاقده برابردر لکن اولادلرنده برابر دکلدر زیرا اولادلری ذوی الارحامدندر (وبقیة ابدان الفروع ان اتفقت الاصول) اکر اصول متفق اولورسه ابدان فروع اعتبار اولنور امام محمد وابو یوسف قننده (وکذا ان اختلف عند ابی یوسف) کذلک ابدان فروع اعتبار اولنور اکر اصول مختلف اولورسه ده ابو یوسف قننده (وعند محمد تؤخذ الصفة من الاصول والعدد من الفروع) امام محمد قننده اصولدن صفت فروعدن عدد اخذ اولنور (ویقسم علی اول بطن وقع فیه الاختلاف) مال تقسیم اولنور اول بطنه دک انده اختلاف واقع اولمشدر (ثم یجعل الذکور علی حدة والاناث علی حدة فیقسم نصیب کل طائفة علی اول بطن اختلف) اندنصکره ذکور علی حده بر طائفه قیلنور واناث دخی علی حده بر طائفه قلنور وهر طائفه نک نصیبی تقسیم اولنور اختلاف اولان بطنده (کذلک ان کان) بنه ذکور بشقه طائفه واناث دخی بشقه طائفه قلنور اکر اختلاف بر قاچ بطنده اولورسه (والا دفع حصة کل اصل الی فرعه) اکر بطونده اختلاف اولمزایسه هر اصلک حصه سی فرعنه واقع اولنور (وبقول محمد یفتی) امام محمدک قولیله فتوی ویرلمشدر مفتی به اولان بودر

مسئله	٤ اب	نب	نب ٣
٧	بنت	بنت	بنت
٤	بنت	ابن	بنت
٢٨			

نب	بنت	بنت	ابن	ابن
٨	٨	٦	٣	٣

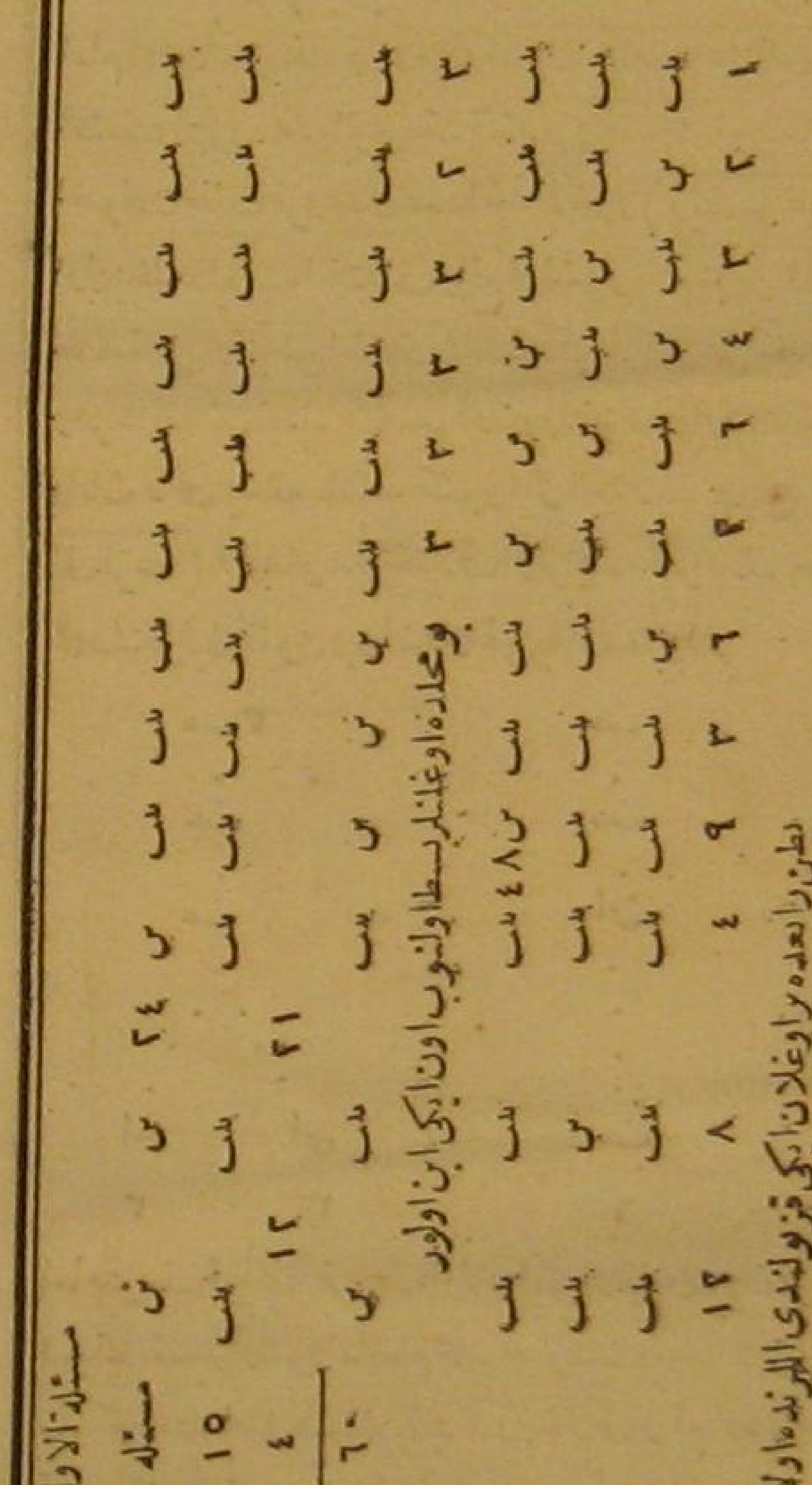
امام یوسف قولنجه فروعده اولان ایکی اوغلان درت قز حساب اولنوب واوچ قز دخی مجموعی یدی اولور مال اسباعا تقسیم اولنور اما امام محمد اصولدن صفت وفروعدن عدد آلوب ابدان اعتباریله تقسیم ایدر صورت مذکوره ده اصل مسئله یدیدر وخلاف واقع اولان بطن ثانیده بر ابن بولندی واول ابنک بطن رابعده ایکی قزی بولندی فروعدن عدد اعتباری اولنجق اول بر ابن ایکی ابن منزله سنده قلنور یدی سهمک دردی ابنه ویرلدی وینه بطن ثانیده اولان بر قزک بطن رابعده ایکی ابنی بولندی اصولدن صفت وفروعدن عدد اعتباریله اول بر قز ایکی قز منزله سنده اولدی یدی سهمک ایکیسی بر قزه ویرلدی اول محاذیسنده اولان قزه ویرلدی وذکر اولنان اوچ سهم بطن ثالثده تقسیم اولنور وبطن ثالثده بر ابن بولندی اول ابن بسط اولوب ایکی قز قلندی اوبر قز دخی تقدیرا ایکی قز حساب اولنمش ایدی عدد رأسلری درت سهملری اوچدر ما بینلرنده مباینت واردر بو تقدیرجه عدد رأسلری اولان دردی اصل مسئله مز اولان یدی یه ضرب ایلدک یکرمی سکز حاصل اولدی اصل مسئله مز یدیدر مضروبمز دردر تصحیح مسئله مز یکرمی سکزدر بوندنصکره بطن ثانیده ابنک النده اولان درت سهمی مضروبمز اولان دردده ضرب ایلدک اون التی اولدی فروعی اولان ایکی قزه سکزر ویرلدی زیرا جدلرینک نصیبی در قزلرک النده اولان اوچ سهمی مضروبمز اولان دردده ضرب ایلدک اون ایکی حاصل اولدی بطن ثالثده بر وجه مناصفة تقسیم ایلدک مثلا التیسی ابنه والتیسی ایکی بنت مقامنه قائم اولان بنته ویرلدی هرکسک حصه سی فروعنده اولانه ویرلدی ذکری مرورایدن مسئله یه مماثل بر مسئله نک

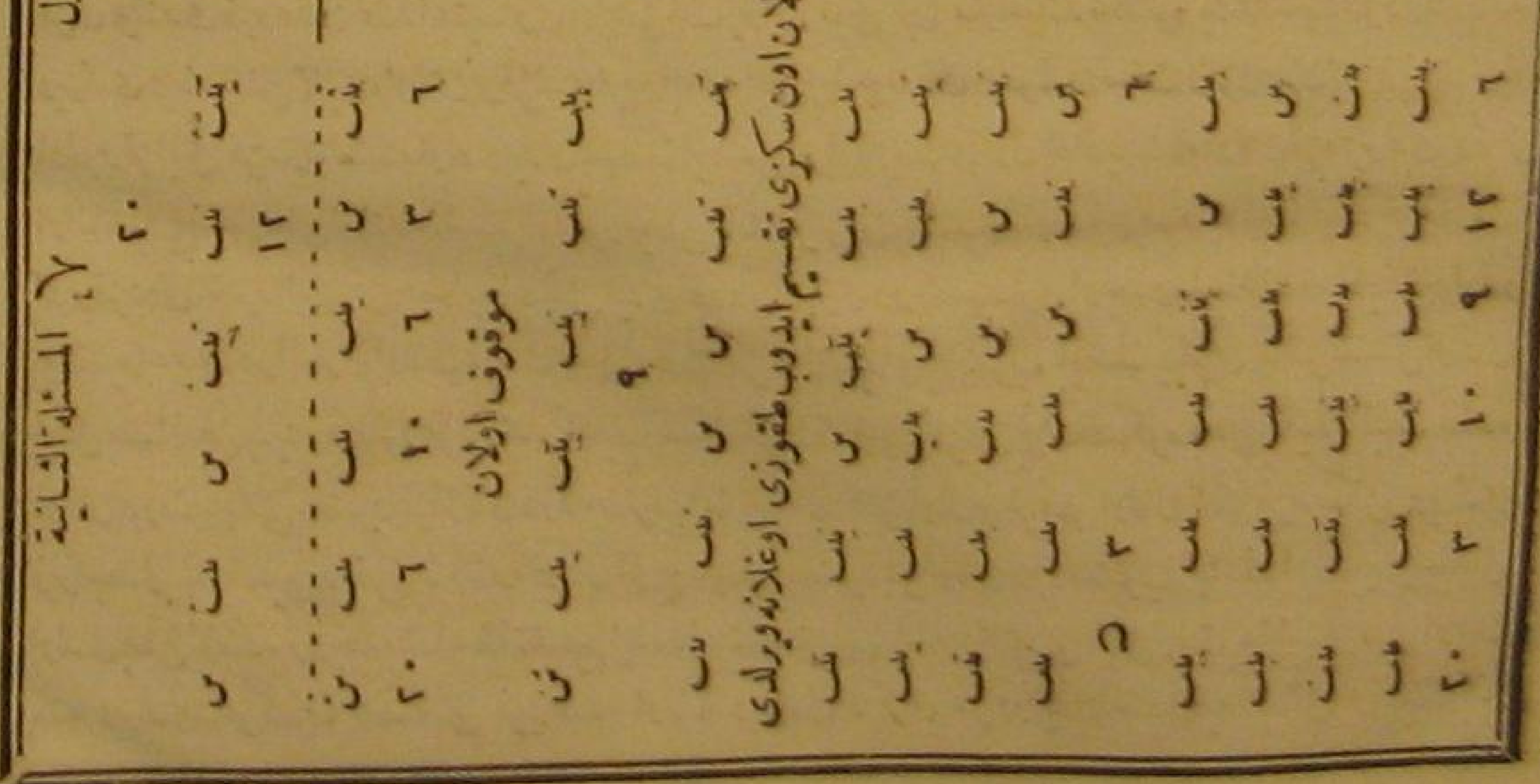

صورتيدركه تحرير اولندى

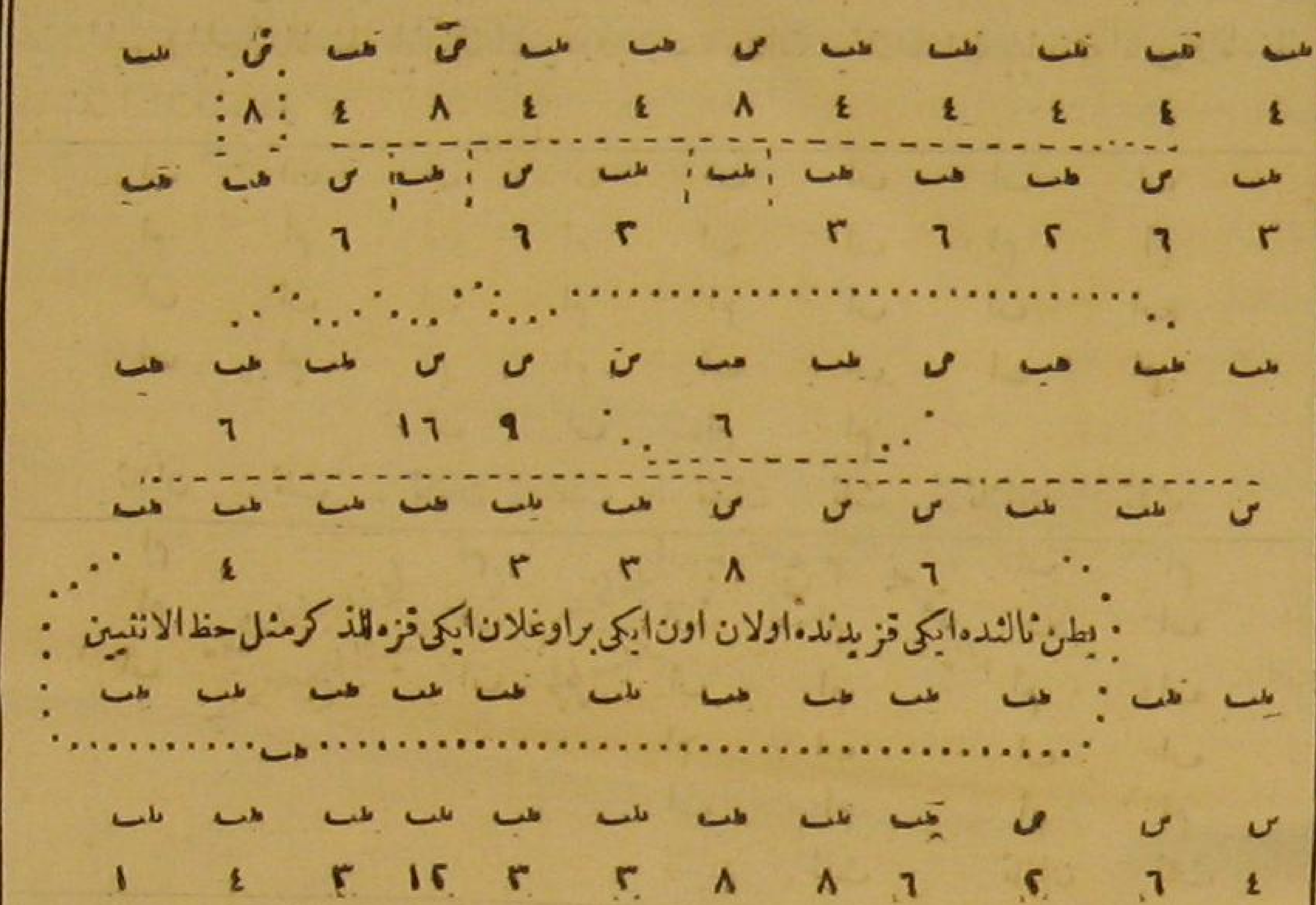
مسئلهٔ مزيديدندر تصحيح مسئلهٔ مز يكرمى سكزدندر وامام محمد قتنده بطن ثانيده تقسيم اولنور بو قارودهٔ ذكر اولنديغى اوزره اصولدن صفت وفروعدن عدد حسابى اوزره بنتينه بابا طرفندن اون التى انا طرفندن التى سهم دكر مجموعى يكرمى ايكى اولور وابن انجق اناسى طرفندن آلوراكا التى سهم دكر وسائر بوكا مشابه اولان مسائل دخى اصولدن صفت وفروعدن عدد آلنوب وجه مشروح اوزره تقسيم اولنور

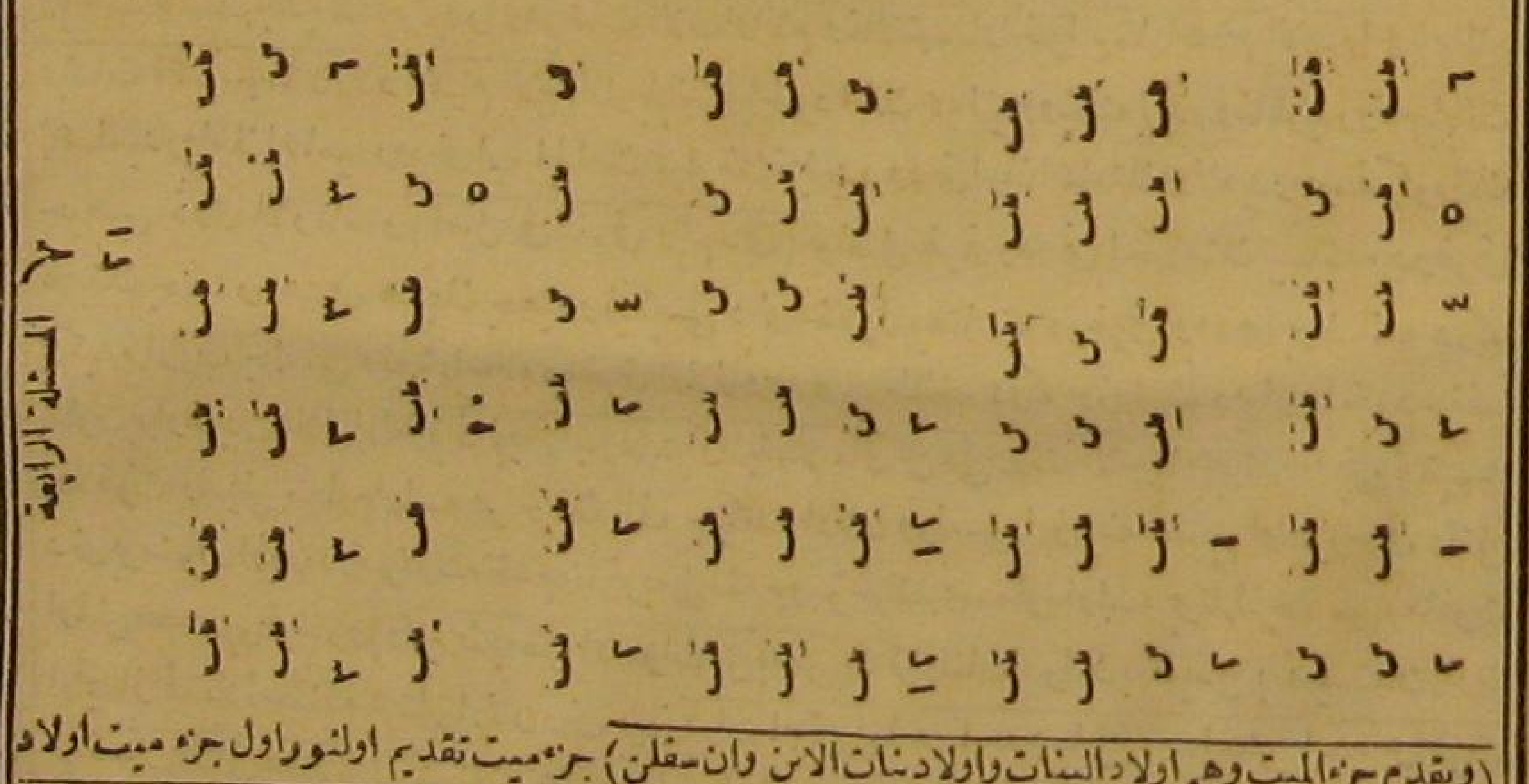
(يعنى بجيت) بو مسئله اون بشدندر زيرا ابنك ابدانى تكدر واوج ابن بسط اولنوب التى قز حسابنه طوتلدقده بو تقديرجه ابدان اون بش اولور بطن اولده مالى اخماسا تقسيم اولنوب ايكى خمس بنونه واوچ خمس بناته ويريلور اون بش بلكه طقوزى تحقيقيه التيسى تقديريه درچونكه مسئله التمشدن اولجق بطن اولده هر دردنه دردر سهم تقدير اولنور بو تقديرجه اوج ابن كه التى بنت حساب اوزره طوتلمش ايدى سكز سهمدن درت سهم اولور اوچنجى بطنده اوج اوغلان والتى قز بولندى اوغلنلرى دخى بسط ايدوب التى قز ايلدك مجموعى اون ايكى اولدى اون ايكى ايله اصل مسئله مز اولان اون بش مابيننده موافقت بالثلث بولدق اون ايكينك ثلثى درت دردردى اون بشه ضرب ايلدك التمش اولدى پس تصحيح مسئله مز التمشدندر

المسئلة الثالثة

اصل مسئله مز اون بشدندر تصحيح مسئله مز التمشدندر بطن اولده طقوز قز واوج اوغلان بولندى قزلرك اختصارى ممكن اولمامغله اوج اوغلانى بسط ايلدك التى قز فرض اولنمغله مسئله مز اون بشدن اولدى وتصحيح مسئله مز بطن ثانيده اولور مثلا بطن ثانيده اوج اوغلان اون قز حساب اولدى اصل مسئله مز اون بشدر انكله اون ايكى مابيننده موافقت بالثلث بولدق بو تقديرجه اون ايكينك ثلثى دردتدر اون بشه ضرب ايلدك التمش اولدى پس تصحيح مسئله مز التمشدندر (بطن اولده) اولان اوچ اوغلانك سهملرى اولان يكرمى دردى بطن ثالثده براوغلان وايكى قز مابيننده تقسيم ايدوب اوغلانه اون ايكى وايكى قزه اون ايكى ويرلدى غفلت اولنميه (بطن اولده) اولان طقوز قزلك اللرنده اولان اوتوز التى سهمى بطن ثانيده تقسيم ايدوب مثلا بطن ثانيده التى قز واوچ اوغلان بولندى اون سكزى اوغلانلره واون سكزى قزلره ويرلدى (بطن ثانيده) بولنان التى قزلك حصه سى اولان اون سكز بطن ثالثده درت قز وايكى اوغلانه ويرلدى (بطن رابعده ايكى اغلان وايكى قز بولندى للذكر مثل حظ الانثيين تقسيم اولندى الده طقوز سهمدر التيسى اوغلانلره اوچى قزه ويرلدى

(ويقدم جزء الميت وهم اولاد البنات واولاد بنات الابن وان سفلن) جزء ميت تقديم اولنور اول جزء ميت اولاد بناتدر ودخى اولاد بنات ابندر هرنه قدر آشغه اولورسه ده (ثم اصلهم وهم الاجداد الفاسدون والجدات

الفاسدات) اندنصكره اصل ميت تقديم اولنوركه انلر اجداد فاسدون وجدات فاسداتدر مثلا اجداد فاسدون
ميتك اناسى وباباسى واناسنك باباسنك باباسيدر وجدات فاسدات ميتك اناسنك باباسنك اناسى واناسنك
باباسنك اسنك اناسيدر

اب	اب	اب	اب	اب	اب	اب	اب
ام	ام	اب	ام	اب	اب	ام	ام
اب	اب	اب	ام	ام	اب	اب	اب
اب	ام	ام	ام	اب	اب	اب	ام
		اب	اب	ام	ام		
ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث

ام	ام	اب جد صحيح	ام	اب	ام
ام	اب	اب	ام	اب	اب
اب	اب	اب	ام	ام	اب
		ام	اب	اب	اب
		اب	ام	ام	ام
		ثلثان	ثلث	ثلثان	ثلث

جده صحيح باباسيدر ميرانه اوليدر زيرا
بو جد فاسد باباسيدر
جده صحيحه

(ثم جزء ابيه وهم اولاد الاخوات واولاد الاخوة لام وبنات الاخوة) اصل ميتدنصكره جزء اب تقديم اولنور
انلر قزقرنداش اولاديدر وبنات اخوه دركه ارقرنداشلرينك قزلريدر (ثم جزء جده وهم العمات والخالات
والاخوال والاعمام لام) اندنصكره جزء جد تقديم اولنور انلر باباتك قزقرنداشلريدر واناتك قزقرنداشلريدر
ودخى اناتك ارقرنداشلريدر واتابر عمليدرلام ذكر اولندى زيرا لاب وام وياخود لاب عملرى عصبه دندر

عم	عمه	لابوين عمه	عم لاب	عمه لاب	خاله لاب	عمه لاب
بت	بت	بت	بت	بت	بت	بت

ميرانه بنت عم اوليدر زيرا عصبه ولديدر
عمه لابوين اولاد بنت ميرانه اوليدر
ميرانه بنت عم اوليدر
ميرانه اوليدر

ثم اولادهؤلاء) اندنصكره بونلرك اولاديدر (ثم جزء جدابيه) اندنصكره باباسنك جدينك جزئيدر (اوامه)
وياخود اناسنك جدينك جزئيدر (وهم عمات الاب اوالام وخالاتهما واخوالهما واعمام الاب واعمام الام
وبنات اعمامهما واولاد اعمام الام) انلر باباتك وياخود اناتك عمه لريدر وخاله لريدر ولام باباتك
اعماميدر وامك اعماميدر ودخى اب ايله امك عملرينك قزلريدر ودخى امك اعماسنك اولاديدر وبومذكوراتك
جميعسى ذوى الارحامدر (فصل فى الغرقى والهدمى) بوفصل غرقى وهدمى احكامنك بياننده درغرقى
غريقك جمعيدر وهدمى هديمك جمعيدر ايكيسى دخى مفعول معناسنه درغرقى وهدمى برطائفه دركه
بركيده اولوب جملەسى دفعةً واحده ده غرق اولالر وهدمى برطائفه دركه اوزرلرينه ديوار وياخود سقف
يقلوب براوغردن هلاك اوله لر (اذا لم يعلم ايهم مات اولا يقسم مال كل على ورثته الاحياء) بونلردن قنغيسى
اولا فوت اولديغى معلوم اولمسه هر برينك مالى حياتده اولان ورثەسى اوزرينه تقسيم اولنور حرقى وقتلى
دخى بومنوال اوزره درموتلرنده تقدم وتأخر يعنى مقدم ومؤخرلقلرى معلوم اولمسه بونلرك جملەسى معافوت
اولمش كبى قيلنور (ولا يرث بعض الاموات من بعض) ذكر اولنان امواتك بعضيسى بعضيسندن وارث
اولميازائمه ثلاثه قتنده مختار اولان دخى بودر (وان اجتمع ابنا عم احدهما اخ لام اعطى السدس فرضا
ثم اقتسما الباقى عصوبة) بركسنه نك عميسنك ايكى اوغلى جمع اولسه بريسى آخرك لام قرنداشى اولسه اخ لام

اولان قرنداشنه فرض جهتندن سدس اعطا اولنور اندنصكره اول ايكى اوغلان باقى مالى عصوبت
جهتندن تقسيم ايدرلر مثلا زيد عمرو ايله ايكى قرنداش اولوب زيد فوت اولدقده ايكى اوغلى قالوب برى
برخاتوندن وبرى آخرخاتوندن اولسه عمرو زيدك زوجەسنى تزوج ايلسه وبراوغلان وجوده كلسه اول اوغلان
زيدك اوغلينك برينك لام قرنداشى وابن عميسى اولور وعكسى دخى كذلك بعده عمرولك اوغلى فوت اولسه فوت
اولان اوغلان ايكيسنك دخى ابن عميسيدر وبرينك لام قرنداشيدر ولام قرنداشنه دخى فرض جهتندن
سدس ويرلور باقيسنى بنه ايكيسى عصوبت جهتيله تقسيم ايدرلر (ولا يرث المجوسى بالانكحة الباطلة)
انكحهٔ باطله ايله مجوسى وارث اولمز مثلا بر مجوسى اناسنى تزوج ايلسه وياخود محارمندن برينى تزوج
ايلسه نكاح ايله امنه وارث اولمز (وان اجتمع فيه قرابتان لو انفردا فى شخصين ورثا بهما يرث بهما)
اكر مجوسيده ايكى قرابت جمع اولسه واكر اول ايكى قرابت بر بر بنه قرابتين ايله وارث اولان ايكى شخصده
منفرد اولسه هر برى اول ايكى قرابت ايله وارث اولور (وان كانت احداهما تحجب الاخرى يرث بالحاجبة)
اكر قرابتك برى اخرايى حجب ايدرسه قرابت حاجبه ايله وارث اولور مثلا بر مجوسى اناسنى تزوج ايلسه
واندن ولد حاصل اولسه اول ولد خاتونك اولاديدر واوغلنك اوغليدر خاتون فوت اولسه اول اوغلان حاجبيت
ايله وارث اولور (ويوقف للحمل نصيب ابن واحد والمختار) حمل ايچون براوغلان نصيبى موقوف قيلنور
مختار اولان دخى بودر (وعند ابى يوسف نصيب ابنين) ابو يوسف قتنده ايكى اوغلان نصيبى موقوف قيلنور
(فان خرج اكثره حيا ثم مات ورث وان اقله فلا) اكر ولدك اكثرى حيا خروج ايلسه اندنصكره فوت اولسه وارث
اولور اكر اقلى خروج ايلسه وارث اولمز (فصل المناسخة ان يموت بعض الورثة قبل القسمة) مناسخه مفاعله
وزنى اوزره در نسخدن مأخوذدر نقل وتحويل معناسنه بو محلده مناسخه ايله مراد قسمتدن اول موتى ايله
بعض ورثەنك نصيبى كندودن وارث اولنلره نقل اولنمقدر بويله اولديغى اجلدن مصنف مناسخه قبل القسمه
بعض ورثەنك موتيدر ديدى (تصحيح المسئلة الاولى ثم الثانية) باب تصحيحده مذكور اولان قواعد ايله مسئلهٔ
اولايى تصحيح ايله اندنصكره ميت ثانينك تصحيح اولدن النده اولان سهام ايله تصحيح ثانى ماييننده اوچ حاله
نظر ايله كه اول اوچ حال استقامت وموافقت ومباينتدر (فان استقام نصيب الميت الثانى على مسئلة) اكر ميت
ثانينك نصيبى ميت اولك فريضه سندن كند ومسئلەسى اوزرينه تماثل سببيله مستقيم اولورسه فيها
وفق ضربه حاجت يوقدر (والا فاضرب نعمت التصحيح الثانى فى التصحيح الاول ان وافق نصيبه مسئلة) اكر
ميت ثانينك النده اولان تصحيح ثانى ماييننده استقامت اولمزايسه تصحيح ثانينك وفقنى تصحيح اولك جملەسنه
ضرب ايله اكر نصيبى مسئلەسنه موافق اولورسه (والا فاضرب كل الثانى فى الاول) اكر نصيبى مسئلەسنه
موافق اولمزايسه تصحيح ثانينك كليسنى تصحيح اولك كلى سنه ضرب ايله (فالحاصل من الضرب مخرج
المسئلتين) پس ايكى ضربدن حاصل اولان ايكى مسئلەنك مخرجيدر (ثم اضرب سهام ورثة الميت الاول
فى وفق التصحيح الثانى اوفى كله) ميت اولك ورثەسنك النده اولان سهامنى تصحيح ثانينك وفقنه ضرب
ايليه اكر موافقت اولورسه وكليسنه ضرب ايليه واكر مباينت اولورسه (وسهام ورثة الميت الثانى فى وفق
ما فى يده اوفى كله فما خرج فهو نصيب كل فريق) ميت ثانينك ورثەسنك سهامنى يدنده اولان شيئك وفقنه
وياخود كليسنه ضرب ايليه شول شئ كه ضربدن حاصل اولور كل فريقك نصيبيدر (فان مات ثالث فاجعل
المبلغ مكان الاول والثانى وكذا يفعل ان مات رابع او خامس وهلم جرا) اكر ورثەدن ثالث فوت اولسه
مسئلهٔ اولى وثانى ايله تصحيح اولان مبلغى تصحيح اول مكاننه قيل وثالثى تصحيح ثانى مكاننه قيل ميت اول وثانى
ميت واحد منزله سنده قلنور ثالث ميت ثانى مرتبه سنه تنزيل اولنور اكر رابع وخامس دخى فوت اولسه
بنه بويله والى غير النهايه

مات ـــــــــــــــ الزوجه

زوج
١
مـ
٩
مـ
٨
ربعدندر
تصحیدندر
تصحیح ثانینك وفقنه
ضربدن حاصل اولان
سهامدر

مت
نصف
٣
مـ
٩

بنت ابنه
باشقه مسئله ام
اولمشدر
٦

ام
سدس
١
مت
٢
مـ
٦

تصحیحدن تصحیح ثانینك
وفقنه اوچی ضربدن
حاصل اولان التیدر

مسئله ده ربع ونصف وسدس جمع اولدی اصل مسئله اون ایکیدندر زیرا انواع اولدن ربع نوع ثانینك بعضیسنه مختلط اولدی اوچنی زوج ایچون ویردك التیسنی بنته ویردك وایکیسنی امه ویردك اون براولدی بلدك مسئله ردیه در مسئله ده من لا یرد علیه وار در که زوجدر ومن یرد علیه دخی ایکی جنسدندر برجنسی بنت وبرجنسی ام در مسئله یی ایکی قیلدق نته کم رد بابنده بیان اولنمشدر ومن لا یرد علیهك اقل مخرجی دردر زیرا ربعك مخرجنك اقلی دردر ومن یرد علیه مسئله سی انجلین دردر زیرا ربع مختلط اولمیجق مسئله لری التیدن اولوراتی نك نصفی اوچدر بنته ویردك سدسی بردر امه ویردك مجموعی درت اولدی مسئله لری سهامندن قیلندی من لا یرد علیهك فرضنك مخرجندن باقی قلانکه اوچدر من یرد علیه مسئله سیکه دردر ما بینلرنده مباینت وار در پس ایمدی من لا یرد علیه مسئله سنك کلی سی من یرد علیه مسئله سنك کلیسنه ضرب ایلدك اون التی حاصل اولدی تصحیح مسئله من اون التیدندر زوجك النده اولان برسهمی من یرد علیه مسئله سیکه دردر اکا ضرب ایلدك درت حاصل اولدی زوجه ویردك بنتك النده اولان اوچ سهمی من لا یرد علیهك فرضنك مخرجندن باقی قلان اوچه ضرب ایلدك طقوز اولدی بنته ویردك امك النده اولان بری اوچه ضرب ایلدك اوچ حاصل اولدی مجموعی اون التی اولدی

٤
الزوج وفی یدة

ثم مانت ـــــــــــــــ

زوجه
$\frac{1}{2}$
مـ
٨
میت ثانینك یدنده
اولان دردك وفقنه
ضربدن حاصل ایکیدر

٤
اب
٢
مـ
٤
مـ
١٦
میت ثانینك یدنده
اولان دردك وفقنه
ضربدن حاصل اولان
دردندر

ام
مـ
١
مـ
٢
مـ
٨
میت ثانینك یدنده
اولان دردك وفقنه
ضربدن حاصل اولان

مسئله دردندر سهامی عدد رأسلرینه مستقیم ضربه حاجت یوقدر وتصحیح ثانی ابداللرنده اولان سهامی ما بیننده استقامت واردر وبنت اولدن امك النده تصحیحدن ویریلان اوچ سهمی تصحیح ثانی وفقیکه ایکیدر اکا ضرب ایلدك التی اولدی بالاده اولان امه ویردك وبنت اولان زوجك النده دردی تصحیح ثانینك وفق اولان ایکی یه ضرب ایلدك سکز اولدی زوج ایچون ویردك بنه کندو ورثه سنه تقسیم اولنور ومیت ثانینك ورثه سنك سهامنی زوجك یدنده کتوردیکی دردك وفقنه ضرب ایلدك هرکسه حصه سی ویرلدی مثلا زوجه نك النده بروارایدی ذکر اولنان دردك وفقنه ضرب ایلدك ایکی اولدی زوجه ویردك بابانك النده اولان ایکی یی مذکور اولان دردك وفقنه ضرب ایلدك درت حاصل اولدی بابایه ویردك امك النده اولان بری وفق مذکوره ضرب ایلدك ایکی اولدی امه ویردك

٩
البنت فی یدها

مانت ـــــــــــــــ

ابنین
٤
١٢
٤٨
اصل مسئله دن
طقوز وفقنه
ضربدن حاصل
اولاندر جده که
میت اانك
تصحیحندن
کلندر

بنت
١
٣
١٢
اصل مسئله دن
ویریلندر طقوز وفقنه
ضربدن حاصل اولاندر
جده که میت ثانیدر
انك تصحیحندن کلندر

جده
$\frac{1}{3}$
اصل مسئله دندر
طقوزك وفقنه ضربدن
حاصل اولاندر

مسئله من التیدندر وتصحیح ثانی دیدیکمز بوالتیدر تصحیح ثانی ایله میت ثانینك یدنده اولان طقوز ایله ما بینلرنده موافقت بالثلث بولدق وتصحیح ثانینك وفقی ایکیدر تصحیح اولکه اون التیدر اکا ضرب ایلدك اوتوز ایکی اولدی ذکر اولنان اوتوز ایکی مخرج مسئلتین اولدی میت ثانینك ورثه سندن ابنینك النده اولان دردی میت ثانینك یدنده کتوردیکی طقوزك وفقی که اوچدر اکا ضرب ایلدك اون ایکی اولدی ابنینه ویردك بنتك النده اولان بری مذکور اولان اوچه ضرب ایلدك اوچ حاصل اولدی بنته ویردك جده نك یدنده اولان بری مذکور اولان اوچه ضرب ایلدك اوچ حاصل اولدی جده یه ویردك

اصل مسئله ایکیدندر تصحیح مسئله دردندر

الجدة فی یدها

ثم مانت ـــــــــــــــ

زوج	اخ	اخ	٦
٢	١	١	٣
١٨	٩	٩	٩

جده موتنده اصل مسئله ایکیدندر زیرا نصف واردر ایکینك برینی زوج ایچون ویردك وبرینی اخونه ویردك برسهم عدد رأسلری اولان ایکی یه مستقیم دکل مباینت واردر عدد رأسلری اولان ایکی یی اصل مسئله اولان ایکی یه ضرب ایلدك درت حاصل اولدی دردك ایکیسنی زوجه ویردك ایکیسنی دخی اخونه ویردك مستقیم اولدی تصحیح مسئله من دردن اولدی ومیت ثانیکه جده در النده اولان طقوز ایله تصحیح ثانی اولان درت ما بیننده مباینت واردر تصحیح ثانینك کلیسی که دردر تصحیح اولك کلیسی که اوتوز ایکیدر اکا ضرب ایلدك یوز یکرمی سکز اولدی تصحیح مسئله من یوز یکرمی سکزدندر وثانیا فوت اولان کسنه نك زوجه سنك یدنده اولان ایکی سهمی تصحیح ثانینك کلیسی که دردر اکا ضرب ایلدك سکز اولدی زوجه یه ویردك بابانك النده اولان دردی تصحیح ثانینك کلیسنه ضرب ایلدك اون التی اولدی بابایه ویردك وامك النده اولان ایکی یی تصحیح ثانی که دردر اکا ضرب ایلدك سکز اولدی امه ویردك ابنینك النده اولان اون ایکی یی درت که تصحیح ثانیدر اکا ضرب ایلدك قرق سکز حاصل اولدی ابنینه ویردك بنتك النده اولان درده ضرب ایلدك اون ایکی اولدی بنته ویردك میت ثانیکه جده در ورثه سندن زوجنك النده اولان ایکی یی جده یدنده کتوردیکی طقوزه ضرب ایلدك اون سکز اولدی زوج ایچون ویردك اخك النده اولان بری ذکر اولنان طقوزه ضرب ایلدك طقوز اولدی اخه ویردك اوبر اخك النده اولان بری طقوزه ضرب ایلدك بنه طقوز اولدی اخه ویردك

حصهٔ زوجه
۸ ۵۰۰۰

حصهٔ اب	حصهٔ ام	حصهٔ ابنین	حصهٔ بنتا	حصهٔ زوج	حصهٔ اخ	حصهٔ اخ
١٠٠٠٠١٦	٥٠٠٠٨	٣٠٠٠٠٤٨	٧٥٠٠١٢	٢٥١٨	٥٦٢٥١١	٥٦٢٥

یکون ١٢٨ مثلا مال متروك تقسیمنه قاعده بودرکه مال متروکی تصحیح مسئله اولان یوزیکرمی سکزه تقسیم ایلیه سن وتقسیمدن حاصل اولان مبلغه ینه تصحیحدن کندولره ویریلان سهمی ضرب ایلیه سن ضربدن هرنه حاصل اولورسه کندی حصه لری اولمش اولور

مال متروك

					٦٢٥	٦٢٥
					٨	١٦
					٥٠٠٠	١٠٠٠٠
				٦٠		
٦٢٥	٦٢٥	٦٢٥	٦٢٥	٢٢١		
٨	٩	٩	٤٨	٨٠٠٠٠		
٥٠٠٠	٥٦٢٥	٥٦٢٥	٣٠٠٠٠	٦٢٥	٦٢٥	٦٢٥
					١٢	١٨
					٧٥٠٠	١١٢٥٠

باب حساب الفرائض) بوباب فرایضك حسابی بیاننده در (ذوالفرض نوعان الاول النصف ونصفه وهو الربع) کتاب اللهده مقدره اولان فروض ایکی نوعدر نوع اول نصفدر ودخی نصفنك نصفیدرکه ربعدر (ونصف نصفه وهو الثمن) ودخی نصفنك نصفنك نصفیدرکه ثمندر (والثانی الثلثان ونصفهما وهو الثلث ونصف نصفهما وهو السدس) نوع ثانی ثلثان وثلثانك نصفیدرکه اول ثلثدر وثلثانك نصفنك نصفیدرکه اول سدسدر (فالنصف یخرج من الاثنین والربع من اربعة والثمن من ثمانیة والثلثان والثلث من ثلاثة والسدس من ستة) پس ایمدی نصف اثنین دن وربع اربعه دن وثمن ثمانیه دن وثلثان وثلث ثلاثه دن وسدس سته دن چقار زیرا بوفرضدن هرفرضك مخرجی اعداددن کندو ونك سمیسیدر مثلا اربعه نك سمیسی ثمانیه در وثلثان وثلثك سمیلری ثلاثه در وسدسك سمیسی سته درلکن نصفنك سمیسی یوقدر مثلا مسئله ده انجق نصف الیجی اولسه مسئله ایکیدندر برکسنه قزنی ولابوین ارقرنداشنی ترك ایلسه مسئله ایکیدندر نصفی قزه ویریلور باقیسی قرنداشنه ویریلور اکر ربع الیجی بولنسه مثلا زوج ایله ابن کبی مسئله درتدندر زوج ایچون ربع ویریلور باقیسی ابن ایچوندر اکر مسئله ده ثمن الیجی اولسه زوجه ایله ابن کبی مسئله سکزدندر ثمن زوجه ایچون باقیسی ابن ایچوندر اکر مسئله ده انجق ثلث الیجی بولنسه ام واخ لابوین کبی ام ایچون ثلث واردر باقیسی اخ ایچوندر اکر مسئله ده انجق ثلثان اولور اولسه بنتین ایله عم کبی ینه مسئله اوچدندر ثلثانی بنتینه باقیسی عمینه ویریلور اکر مسئله ده انجق سدس الیجی اولسه اب ایله ابن کبی مسئله التیدندر سدس بابا ایچون باقیسی ابن ایچوندر حاصل کلام کتاب اللهده مقدره اولان فروض التیدر نصف ربع ثمن ثلثان ثلث سدس اوچ اولکینه نوع اول تسمیه اولنمشدر اوچ صکره کنه نوع ثانی تسمیه اولنمشدر فروض سته تصیف اولدیغی کبی تضعیف دخی اولور نته کیم متن سراجیه ده وهو علی التنصیف والتضعیف دینلمشدر مثلا نصفی تصیف ایلسك ربع اولور وربعی تصیف ایلسك ثمن اولور وثمنی تصیف ایلسك ربع اولور وربعی تصیف ایلسك نصف ونوع ثانیدن ثلثانی تصیف ایلسك ثلث اولور وثلثی تصیف ایلسك سدس وسدسی تصیف ثلث اولور ثلثی تصیف ایلسك ثلثان اولور ایکی نوع دخی هم تصیف وهم تضعیف اولدیغی مارستی اولانه خفی دکلدر چن مسئلهده بوفروضدن ایکیشر ویاخود اوچر کاسه حال بوکه نوع واحددن اولسه اولزمان هرعدد ذلك النوعك کندی ایچون مخرج اولور وینه اول عدد ذلك الکندك ضعفی ایچون دخی مخرج اولور مثلا سته سدس ایچون مخرجدر وضعفی اولان ثلث

ایچون دخی مخرجدر وضعفنك ضعفی اولان ثلثان ایچون دخی مخرجدر وثمانیه دخی بویلجه در زیرا ثمانیه ثمن ایچون مخرج اولور ودخی ثمنك ضعفی اولان ربع ایچون مخرج اولور ودخی ضعفنك ضعفی اولان نصف ایچون دخی مخرجدر (وان اختلف النصف بالنوع الثانی کله اوبعضه فمن ستة) اکر نوع اولدن نصف نوع ثانینك کلیسنه ویاخود بعضیسنه مختلط اولسه مسئله التیدندر مثلا برخاتون فوت اولوب زوجنی ولام ایکی قزقرنداشنی ترك ایلسه مسئله التیدندرکه مثال برخاتون فوت اولوب زوجن واناسن ولابوین ایکی قزقرنداشن ولام ایکی قزقرنداشن ترك ایلسه مسئله التیدندر زوجه نصف واناىه سدس ولابوین اختینه ثلثان واختین لامه ثلث ویریلور مخرجده مضایقه اولمغین اونه عول ایلدی (اوالربع فمن اثنی عشر) ویاخود نوع ثانینك کلیسنه ویاخود بعضیسنه مختلط اولسه مسئله اون ایکی دندرکه مثال برکسنه فوت اولوب خاتونن واناسن ولابوین قزقرنداشن ولام ایکی قزقرنداشن ترك ایلسه زوجه نك حقی ربع امك سدس لابوین اختینك حقی ثلثان ولام اختینك حقی ثلثدر اصل مسئله اون ایکیدن اون یدی یه عول ایلدی وبعضه مثال برخاتون فوت اولوب زوجن وایکی قزن ترك ایلسه مسئله اون ایکیدندر زوجك حقی ربع وقزلرك حقی ثلثان باقی قلان برقزلر اوزرینه رد اولنور (اوالثمن فمن اربعة وعشرین) نوع اولدن ثمن نوع ثانینك بعضیسنه ویاخود کلیسنه مختلط اولسه مسئله یکرمی درتدندر لکن کله مختلط اولمسی متصور دکلدر الا ابن مسعود رضی الله تعالی عنه قولی اوزرینه متصور اولور زیرا انك قتنده بالکلیه محروم اولان حجب نقصان ایله حجب ایدر مثلا برکسنه برکافر اوغلی وزوجه سنی واناسنی ولابوین ایکی قزقرنداشنی ولام ایکی قزقرنداشنی ترك ایلسه ابن محروم زوجه ربعدن ثمنه حجب ایدر اما بزم ائمه مز رأیی اوزره متصوردکلدر بزم ائمه مز رأیی اوزره ثمن نوع ثانینك بعضیسنه مختلط اولسه مسئله یکرمی درتدندر مثلا برکسنه فوت اولوب زوجه سن وایکی قزین واناسن ترك ایلسه زوجه نك حقی ثمندر اوچی زوجه یه ویرلدی وقزلرك حقی ثلثاندر اون التیسی انلره ویرلدی امك حقی سدسدر امه ویرلدی مسئله ردیه در (واذا انکسر سهام فریق علیهم وباینت سهامهم عددهم فاضرب عددهم فی اصل المسئلة کامرأة واخوین) چن برفریقك سهامی اوزرینه منکسره اولسه یعنی قسمت صحیحه ایله منقسم اولمسه وسهامی دخی عدد رأسلرینه مباین اولسه عدد رأسلرینی اصل مسئله یه ضرب ایله برخاتون ایکی قزقرنداشی کبی مثلا برکسنه فوت اولوب برخاتون وایکی ارقرنداشك ترك ایلسه اصل مسئله درتدندر ربعی بردر زوجه یه ویردك باقی قلان اوچی اخوینه ویردك عدد رأسلری ایکی اولمغین اوچ ایکی یه مستقیم دکل بلکه ما بینلرنده مباینت واردر کسر کلان طائفه نك عدد رأسلری که ایکیدر اصل مسئله که درتدر اکا ضرب ایلدك سکز حاصل اولدی زوجه نك الندهٔ اولان بری مضروب اولان ایکی یه ضرب ایلدك ایکی حاصل اولدی زوجه یه ویردك اخوینك النده اولان اوچی مضروب اولان ایکی یه ضرب ایلدك التی حاصل اولدی اخوینه ویردك (وان وافق سهامهم عددهم فاضرب وفق عددهم فی اصل المسئلة کامرأة وستة اخوة) اکر سهامی عدد رأسلرینه موافق اولورسه عدد رأسلرینك وفقنی اصل مسئله یه ضرب ایله برخاتون والتی ارقرنداش کبی مثلا برکسنه فوت اولوب خاتوننی والتی ارقرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله درتدندر ربعی که بردر زوجه یه ویردك باقی قلان اوچ سهمی التی اخوه یه ویردك لکن سهامی ایله عدد رؤسی ما بیننده موافقت بالثلث اولمغله عدد رأسلرینك وفقی که ایکیدر اصل مسئله یه ضرب ایلدك سکز حاصل اولدی تصحیح سکزدندر اصل مسئله دن زوجه نك النده اولان بری مضروب اولان ایکی یه ضرب ایلدك ایکی حاصل اولدی زوجه یه ویردك اخوه نك النده اولان اوچی مضروبه ضرب ایلدك التی حاصل اولدی اخوه یه ویردك (وان انکسر سهام فریقین اواکثر وتماثلت اعداد رؤسهم فاضرب احد الاعداد فی اصل المسئلة کثلاث بنات وثلاثة اعمام) اکر فریقینك ویاخود فریقیندن اکثرك سهامی منکسر اولسه وعدد رأسلری ما بیننده مماثلت اولسه یعنی فریق آخرك مثلی اولسه اوچ قز واوچ عم کبی اصل مسئله اوچدندر زیرا انلرك حقی ثلثاندر باقیسی اعمام ایچوندر اوچك ثلثانی ایکیدر بنات ثلاثه یه ویردك باقی بری اعمام ثلاثه یه ویردك بنات ثلاثه نك النده اولان ایکی عدد رؤسی اوچه مستقیم دکلدر عدد رأسلرینك کلیسی موقوف اعمام ثلاثه نك النده اولان برسهم عدد رأسلری اولان اوچه مستقیم دکل عدد رأسلری موقوف رؤس

موقوفات ماببننه نظر ايلدك مماثلت بولدق هربار كه رؤس موقوفات بيننده مماثلت اولسه احد اعداد رؤس اصل مسئله يه ضرب اولنور مثال مذكورده بناتك عدد رؤسى اولان اوچى اصل مسئله اولان اوچه ضرب ايلدك طقوز حاصل اولدى بناتك النده اولان ايكى يى مضروب اولان اوچه ضرب ايلدك التى حاصل اولدى بناته ويردك هر برينه ايكيشر سهم دوشدى اعمامك النده اولان بر سهمى مضروب اولان اوچه ضرب ايلدك اوچ حاصل اولدى اعمامه ويردك هر برينه بر سهم دوشدى (وان تداخلت الاعداد فاضرب اكثرها فى اصل المسئلة كاربع زوجات وثلاث جدات واثنى عشر عما) اكر اعداد متداخله اولسه يعنى اعدادك بعضيسى بعضيسنه داخل اولسه پس ايدى اعدادك اكثرنى اصل مسئله يه ضرب ايله درت زوجات واوج جدات واون ايكى عم كبى اصل مسئله اون ايكيدندر زيرا نوع اولدن ربع نوع ثانينك بعضيسنه مختلط اولديغى ايچون اون ايكى نك ربعى اوچـدر زوجاته ويردك لكن سهامى ايله عدد رأسلرى مابيننده مباينت اولمغين عدد رأسلرينك كليسى موقوف واون ايكينك سدسى ايكيدر جداته ويردك انك دخى عدد رأسلرى بيننده مباينت واردر عدد رأسلرينك كليسى موقوف اون ايكيدن باقى قلان يدى يى اعمامه ويردك لكن سهامى ايله عدد رأسلرى مابيننده مباينت اولمغين عدد رأسلرينك كليسى موقوف بوندنصكره رؤس موقوفات بيننده درت حالته نظر ايلدك تداخل بولدق زيرا درت واوج اون ايكيده تداخل اولمغين اون ايكى رأسكه اعمام يدى انى اصل مسئله اولان اون ايكى يه ضرب ايلدك يوزقرق درت حاصل اولدى تصحيح مسئله من يوزقرق درتدندرز وجاتك اصل مسئله دن النده اولان اوچى اون ايكى يه ضرب ايلدك اوتوزالتى اولدى زوجاته ويرلدى جداتك النده اولان ايكى سهمى اون ايكى يه ضرب ايلدك يكرمى درت حاصل اولدى جداته ويردك اعمامك اصل مسئله دن النده اولان يدى يى اون ايكى يه ضرب ايلدك سكسان درت حاصل اولدى اعمامه ويردك (وان وافق بعض الاعداد بعضا فاضرب وفق احدهما فى جميع الثانى والمبلغ فى وفق الثالث ان وافق والافى جميعه والمبلغ فى الرابع كذلك ثم الحاصل فى اصل المسئلة كاربع زوجات وخمس عشرة جدة وثمانى عشرة بنتا وستة اعمام) اكر بعض اعداد بعضيسنه موافق اولسه ايكيسندن برينك وفقى ثانينك جميعسنه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان مبلغى ثالثك وفقنه ضرب ايله اكر ثالثه موافق اولورسه واكر موافق اولمزايسه ثالثك جميعسنه ضرب ايله وحاصل مبلغى رابعك وفقنه ضرب ايله اكر مبلغ رابعه موافق اولورسه واكر موافق اولمزايسه رابعك جميعسنه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان اصل مسئله يه ضرب ايله درت زوجات واون بش جده واون سكز قز والتى عم كبى اصل مسئله من يكرمى درتدر دردك ثمنى اوچدر زوجاته ويرلدى وسدسى درتدر جداته ويرلدى وثلثانى اون التيدر بناته ويرلدى باقى برقالدى اعمامه ويرلدى زوجاتك النده اولان اوچ عدد رأسلرينه مباين اولمغله موقوف ايلدك جداتك النده اولان درت عدد رأسلرى اولان اون بشه مباين عدد رأسلرينك كليسى موقوف بناتك سهامى ايله عدد رأسلرى مابيننده موافقت بالنصف واردر بناتك عدد رأسنك نصفى موقوف اعمامك النده اولان بر سهم عدد رأسلرى اولان التى يه مباين عدد رأسلرينك كليسى موقوف رؤس موقوفات مابيننه نظر ايلدك درت ايله التى مابيننده موافقت بالنصف بولدق احدهمانك وفقى آخرك جميعسنه ضرب ايلدك مثلا دردك وفقى كه ايكيدر التى يه ضرب ايلدك اون ايكى اولدى واون ايكى ايله عدد ثالث كه طقوزدر مابينلرنده موافقت بالثلث بولدق طقوزك وفقى اوچدر اوچى اون ايكى يه ضرب ايلدك اوتوزالتى اولدى واوتوزالتى ايله اون بش مابيننده موافقت بالثلث بولدق اون بشك وفقى بشدر اوتوزالتى يه ضرب ايلدك يوزسكسان حاصل اولدى يوزسكسانى دخى اصل مسئله اولان يكرمى درده ضرب ايلدك درت بيك اوچيوز يكرمى حاصل اولدى هر فريقه نه دكرانك قاعده سنه كلدك زوجاتك اصل مسئله دن بيدنده اولان اوچى ١٨٠ ضرب ايلدك ٥٤٠ اولدى زوجاته ويردك جداتك بيدنده اولان دردى ١٨٠ ضرب ايلدك ٧٢٠ اولدى جداته ويردك بناتك بيدنده اولان اون التى يى ١٨٠ ضرب ايلدك ٢٨٨٠ اولدى بناته ويردك اعمامك النده اولان برى ١٨٠ ضرب ايلدك ١٨٠ حاصل اولدى اكا ويرلدى (وان تباينت الاعداد فاضرب كل احدهما فى جميع الثانى ثم المبلغ فى الثالث ثم المبلغ فى الرابع ثم الحاصل فى اصل المسئلة كامرأتين وعشر بنات وست جدات وسبعة اعمام) اكر اعداد مابيننده تباين اولسه احدهمانك كليسن

ثانينك جميعسنه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان مبلغى ثالثه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان مبلغى رابعه ضرب ايله اندنصكره حاصل اولان مبلغى اصل مسئله يه ضرب ايله ايكى خاتون واون قز والتى جده ويدى اعمام كبى اصل مسئله من يكرمى درددندر ٣ زوجينه ويردك سدسى درتدر جداته ويردك ثلثانى اون التيدر بناته ويردك باقى برقالدى اعمامه ويردك زوجاتك اصل مسئله دن بيدنده اولان اوچ سهم عدد رأسى اولان ايكى يه مباين عدد رأسلرى موقوف جداتك بيدنده اولان درت سهم عدد رأسى اولان التى يه مستقيم دكل لكن مابينلرنده موافقت بالنصف واردر عدد رؤسنك نصفى كه اوچدر موقوف وبناتك بيدنده اولان اون التى سهملرى عدد رأسلرينه مستقيم دكل لكن مابينلرنده موافقت بالنصف واردر عدد رأسلرينك نصفى موقوف اعمامك بيدنده اولان بر سهم عدد رأسلرى اولان يدى يه مباين عدد رأسلرينك جملـه سى موقوف وموقوف اولان اعداد رؤس مابيننه نظر ايلدك جمله اعداد متباينه در زوجينك عدد رؤسنى جداتك موقوف اولان اوچ عدد رأسنه ضرب ايلدك التى اولدى ذكر اولنان التى يى بناتك موقوف اولان بش عدد رأسنه ضرب ايلدك اوتوز اولدى واوتوزدخى اعمامك موقوف اولان يدى عدد رأسنه ضرب ايلدك ٢١٠ اولدى آندنصكره ايكيوز اونى اصل مسئله كه يكرمى درتدر اكا ضرب ايلدك ٥٠٤٠ حاصل اولدى تصحيح مسئله من ٥٠٤٠ دندر مضروب ٢١٠ درهر فريقه نه دكر قاعده بودركه اصل مسئله دن بيدنده اولان مضروب ايكيوز اوندر اكا ضرب اولنور حاصل اولان كنديلرنك تصحيحندن اولان حصه سيدر مثلا زوجينك النده اولان اصل مسئله دن اوچى مضروب اولان ايكيوز اونه ضرب ايلدك ٦٣٠ اولدى زوجينه ويردك جداتك اولنده اولان دردى ايكيوز اونه ضرب ايلدك ٨٤٠ اولدى جداته ويردك وبناتك بيدنده اولان اون التى يى ايكيوز اونه ضرب ايلدك ٣٣٦٠ حاصل اولدى بناته ويردك واعمامك بيدنده اولان برى مضروبه ضرب ايلدك ٢١٠ اولدى اعمامه ويردك هر فرده نه دكر قاعده بودركه هر فريقك بيدنده اولان سهامنى عدد رأسنه نسبت ايدردوب اول نسبتى مضروبدن ويرمكدر مثلا زوجينك بيدنده اوچ سهم واردر عدد رأسى ايكيدر ايكى اوچه مثل رؤس ونصف رؤس نسبت طوتاربزدخى هر برينه مثل مضروب كه ايكيوز اوندر ونصف مضروب كه يوزبشدر انى ويردز هر فرده اوچيوز اون بشر اولور جداتك النده اولان درت سهمى عدد رأسلرى اولان التى يه نصف رؤس سدس رؤس نسبت طوتار هر برينه مضروبك نصفنى وسدسنى ويررز يوز بش نصفى ايدر اوتوز بش سدسى ايدر هر برينه يوزقرق ويريلور بناتك بيدنده اولان اون التى سهمك عدد رؤسى اولان اون مثل رؤس ونصف رؤس وعشر رؤس نسبت طوتاربزدخى مضروبك مثلى ونصفنى وعشرين ويررز هر برينه اوچيوز اوتوز التيشر دكر اعمامك بيدنده اولان بر سهم عدد رأسلرينه سبع نسبت طوتاربزدخى اعمامدن هر برينه مضروبك سبعنى ويررزهر برينه اوتوز دكر قاعدهٔ اخرى هر فردك نصيبنى بلمكده قاعده بودركه ورثه نك عدد رأسنى مضروبه تقسيم ايليه سن بعده حاصل اولانه النده اولان سهمنى ضرب ايليه سن حاصل ضرب كندونك حصه سيدر

٢١٠ ه	٢١٠ ه	١	٢	٢١٠ ه		٢١٠ ه
٣٠	٢٥	٢	٤	١٠٥	١٢٦	٢١
١	٤	٤	٨	٣	٢١	١٦
٣٠	١٤٠	٨	١٦	٣١٥	٣٣٦	١٢٦

برقاعده دخى هر فردك نصيبنى بلمكده طريق بودركه تصحيح مسئله دن كندولره دكن حصه هر برينك عدد رأسنه تقسيم ايليه سن حاصل تقسيم هر فردك حصه سيدر

٠	٧		١	٠		١	٦		١	٢	
١	٤	٢١٠ ه	٢	٠	٣٣٦٠ ه	٢	٢	٨٤٠ ه	٢	٤	٦٣٠ ه
٢	٨	٣٠	٤	٠	٣٣٦	٤	٤	١٤٠	٤	٨	٣١٥
٥	٦		٨	٠			٨		٨	١٦	

(وان كانت المسئلة عائلة فاضرب ماضربته فى الاصل فيه مع العول فى جميع ذلك) اكر مسئله عوليه اولورسه سن ضرب ايليه سن اصله ضرب ايلديكك شيئى عول ايله معا ذلك نك جملـه سنه مثلا برخاتون فوت اولوب

زوجین ولابوین بش قزقرنداشن ترك ایلسه اصل مسئله من الستدندر نصفی اوجدر زوج ایچون ثلثان دردتدر اخوات خمس ایچون بو تقدیرجه مسئله یدی یه عول ایلدی اخوات خمسك یدنده اولان اصل مسئله دن درت ایله عددرأسلری ماییننده مباینت واردر عددرأسلری اولان بشی عولیه اولان یدی یه ضرب ایلدك اوتوز بش حاصل اولدی مسئله من بو مبلغدن تصحیح اولنور زوجك اصل مسئله دن النده اولان اوچی مضروبمز اولان بشه ضرب ایلدك اون بش حاصل اولدی زوجه ویردك واخواتك یدنده اولان دردی مضروب اولان اون بشه ضرب ایلدك یکرمی حاصل اولدی اخواته ویردك (فصل) وتداخل العددین یعرف بان تطرح الاقل من الاکثر مرتین اواکثر فیفنیه اویقسم الاکثر علی الاقل فیقسم قسمة صحیحة کالخمسة مع العشرین) تداخل عددین اقلی اکثردن طرح ایلمکله بیلنور ایکی دفعه وباخوددخی زیاده طرح ایلمکله اقل اکثری افنا ایلیه تداخل عددینك تعریفی بودر وباخود اکثر اقل اوزرینه تقسیم اولنه وقسمت صحیحه ایله منقسم در بش ایله یکرمی اولدیغی کبی ثلاثه یی سته دن ایکی دفعه طرح ایلسك سته یی افنا ایدر وثلاثه یی تسعه دن اوچ دفعه طرح ایلسك بالکلیه افنا ایدر اصطلاح علم فرائضده بوکا متداخلین تسمیه اولنور اما ثلاثه یی ثمانیه دن ایکی دفعه طرح ایلسك ایکی باقی قالور ثلثه ایله افنا ممکن دکلدر اثنینی ثمانیه دن درت کره طرح ایلسك افنا ایدر بودخی متداخلاندر مثلا خمسه یی عشریندن درت دفعه طرح ایلسك عشرینی افنا ایدر ویکرمی بشه قسمت ایلسك بلا کسر دردر منقسم اولور (وتوافقهما بان تنقص الاقل من الاکثر من الجانبین حتی یتوافقا فی مقدار فان توافقا فی واحد فهما متباینان) ودخی عددینك توافقی بیلنور ایکی جانبدن اکثردن اقلی نقص ایلمکله حتی بو مقدارده متوافق اولنجیه دکین اکر برده متفق اولورسه متباینلردر خمس ایله سبعه کبی بشی طرح ایلسك ایکی قالور بشدن ایکی یی طرح ایلسك اوچ قالور واوچدن ایکی یی طرح ایلسك برقالور وایکیدن بری طرح ایلسك برقالور برده اتفاق ایلدکلری ایچون معلوم اولدیکه خمس ایله سبع بیننده مباینت واردر وبش ایله طقوزدخی بو یلجه درطقوزدن بشی طرح ایلسك درت قالور وبشدن درت طرح اولنسه برقالور وبری دردتدن بربر طرح ایلسك بودخی متباینلدر (وان کان فی اکثر فهما متوافقان) اکر واحددن اکثرده اتفاق ایلسه لر متوافقلردر (فان کان اثنین فهما متوافقان بالنصف) اکر بردن زیاده اولان اکثر ایکی اولورسه اکا موافقت بالنصف تسمیه اولور سکز ایله اون سکز کبی مثلا اون سکزدن سکز طرح اولنسه اون قالور واوندن سکز طرح اولنسه ایکی قالور سکزدن ایکیشر طرح اولنسه ایکی عدد قالور بوکا موافقت بالنصف دیرلر (وان ثلاثة فبالثلث) اکر واحددن اکثر اولان اوچ اولورسه موافقت بالثلث تسمیه اولنور مثلا طقوز ایله اون ایکی کبی اون ایکیدن طقوزی طرح ایلسك اوچ قالور واوچی طقوزدن ایکی دفعه طرح ایلسك اوچ قالور بوکا موافقت بالثلث تسمیه اولنور (واربعة فبالربع) اکر واحددن اکثر اولان درت اولورسه موافقت بالربع تسمیه اولنور سکز ایله اون ایکی کبی اون ایکیدن سکز طرح اولنسه درت قالور وسکزدن درت طرح اولنسه درت قالور (هکذا الی العشرة) اونه دکین بو منوال اوزره در (وان فی احد عشر فبجزء من احد عشر) اکر عددینك اتفاقی اون برده اولسه موافقت بجزء من احد عشر تسمیه اولنور یکرمی ایکی ایله اوتوز اوچ کبی مثلا اوتوز اوچدن یکرمی ایکی طرح اولنسه اون بر قالور ویکرمی ایکیدن اون بر طرح اولنسه اون بر قالور (وهلم جرا) الی غیر النهایه چکه بلدوکك مقداری چك (وان اردت معرفة نصیب کل فریق من التصحیح فاضرب ما کان له من اصل المسئلة فیما ضربته فی اصل المسئلة فما خرج فهو نصیبه) اکر سن تصحیحدن هر فریقك نصیبنی بلمك مراد ایلسك اصل مسئله دن اول فریق ایچون اولان شیئی ضرب ایله اصل مسئله یه ضرب ایلدیکك شیئه ضرب ایله اول مضروبدن شول شیکه بعد الضرب حاصل اولور اول شی اول فریقك نصیبیدر وفلانه ضرب ایله دیدیکی مضروبه ضرب ایله دیمکدر (وکذا العمل فی معرفة نصیب کل فرد فانسب سهام کل فریق من اصل المسئلة الی عدد رؤسهم ثم اعط بمثل تلك النسبة من المضروب لکل فرد منهم) اکر هر فردك نصیبنك معرفتنده دخی عمل بو یلجه در واکر سن دیلرسك هر فریقك اصل مسئله دن سهاملیله عددرأسلری ماییننده نسبت ایله اندنصکره نسبت ایتدیکی شیئك مثلنی مضروبدن هر فرده اعطا ایلیه هر فردك نصیبی اولور (وان اردت قسمة الترکة بین الورثة والغرماء فانظر بین الترکة والتصحیح) اکر بین الورثه

وباخود بین الغرماء ترکه یی قسمت مراد ایلسك ترکه ایله تصحیح بیننه نظر ایله (فان کان بینهما موافقة فاضرب سهام کل وارث من التصحیح فی وفق الترکة ثم اقسم الحاصل علی وفق التصحیح فما خرج فهو نصیب ذلك الوارث) اکر ترکه ایله تصحیح بیننده موافقت اولورسه تصحیحدن هر وارثك سهامنی ضرب ایله ترکه نك وفقنه آندنصکره حاصل اولان تصحیحك وفقنه تقسیم اولنان شیکه تقسیمدن حاصل اولور ذلك الوارثك نصیبیدر مثلا برکسنه فوت اولوب زوجنی واناسنی لابوین ایکی قزقرنداشنی ترك ایلسه اصل مسئله التیدندر سکزه عول ایدر التینك نصفی اوچدر زوج ایچوندر وسدسی بردر ام ایچوندر ثلثانی دردر لابوین ایکی قزقرنداشی ایچوندر تصحیح مسئله سکزدندر مثلا جمیع ترکه اللی دینار فرض اولنسه تصحیح ایله ترکه ماییننده موافقت بالنصف بولنور تصحیحدن زوجك النده اولان اوچ سهمی ترکه نك وفقی اولان یکرمی بشه ضرب ایلدك یتمش بش حاصل اولدی ذکر اولنان یتمش بشی تصحیحك وفقی اولان دردده تقسیم ایلدك اون سکز دینار وثلثه ارباع دینار اولوب زوجه ویرلدی وتصحیحدن انك النده اولان بر سهمی ترکه نك وفقی اولان یکرمی بشه ضرب ایلدك ٢٥ حاصل اولدی وتصحیحك وفقی اولان دردده تقسیم ایلدك التی دینار وربع دینار اولوب امه ویردك واختیندن هر برینك سهمی ایکیدر ترکه نك وفقی اولان یکرمی بشه ضرب ایلدك اللی حاصل اولدی بعده تصحیحك وفقی اولان دردده تقسیم اولندی اختیندن هر بری ایچون اون ایکی دینار ونصف دینار حاصل اولدی

مال متروك								یکون
دینار	وفق ترکه		٧٥	٢٥	٥٠			١٢
٥٠	٢٥	زوجه نك	١٨ حق	زوج ٦ حق	ام ١٢	اختیننك هر بری ١٢		٠٦
	٣	النده اولان				ایچون		١٨
	٧٥	اوچ سهمدر				دینار در		١٢
								٤٨
								٥٠

(وان لم یکن بینهما موافقة فاضرب سهام کل وارث فی جمیع الترکة ثم اقسم الحاصل علی جمیع التصحیح فما خرج فهو نصیبه) اکر تصحیح ایله ترکه بیننده موافقت اولمز ایسه هر وارثك سهامنی ترکه نك جمله سنه ضرب ایله اندنصکره ضربدن حاصل اولانی تصحیحك جمله سنه ضرب ایله اندنصکره ضربدن حاصل اولانی تصحیحك جمله سی اوزرینه تقسیم ایله پس ایمدی تقسیمدن خارج اولان وارثك نصیبیدر زوج ام اختین لابوین مسئله من

٣	٢	٤

تدندر عول مسئله سکزدندر ترکه یکرمی بش دینار فرض اولنسه زوجات زوجك النده اولان اوچی یکرمی بشه ضرب ایلدك یتمش بش حاصل اولدی عول مسئله سکزدر اکا تقسیم اولنور امك النده اولان بری یکرمی بشه ضرب ایلدك ٢٥ حاصل اولدی سکزه تقسیم اولندی اختینك النده اولان دردی یکرمی بشه ضرب اولندی بوز اولدی سکزه تقسیم ایلدك وزوجك النده اولان اوچ ٢٥ ضرب اولندی ٧٥ حاصل اولدی سکزه تقسیم اولندی هر کسك حقی کندویه ویرلدی

		مال متروك		دینار	ترکه دینار					
٢٥	١	٠٨	٢٥		١٠٠	٨	٢٥	٩	٧٥	١ ٠٨
٣	٢	١٦			١٢	١٦	٣	٣	٩	٢ ١٦
	٤	٣٢				٣٢	٧٥	١٢		٤ ٣٢
	٨	٦٤				٦٤		٤٢		٨ ٦٤
								١		
								٢٥		

(وکذا العمل معرفة فی نصیب کل فریق) ورثه دن هر فریقك نصیبنك معرفتی ایچون عمل بو یلجه در یعنی اصل مسئله دن هر فریقك النده اولان سهم ترکه نك وفقنه ضرب اولنور وبعده حاصل اولان مبلغی تصحیح مسئله نك وفقنه تقسیم اولنور اکر ترکه ایله تصحیح مسئله ماییننده موافقت اولورسه اکر تصحیح مسئله ایله ترکه بیننده

مباینت اولورسه هر فریقك سهمی تركه نك كلیسنه ضرب اولنور وحاصل اولان اول فریقك نصیبیدر
موافقته مثال برخاتون فوت اولوب زوجن ولابوین درت قزقرنداشن ولام ایكی قزقرنداشن ترك ایلسه
اصل مسئله التیدندر نصفی اوچ زوج ایچوندر ثلثانی درتدر لابوین اخوات ایچوندر وثلثی ایكیدر لام اختین
ایچوندر ومسئله طقوزه عول ایلدی مثلا تركه اوتوز دینار فرض اولندقده تركه تصحیح ماییننده موافقت
بالثلث بولنور بو تقدیرجه زوجك الندء اولان اوچ سهمی تركه نك وفقی اولان اونه ضرب ایلدك اوتوز حاصل
اولدی ذكر اولنسان مبلغی تصحیح مسئله نك وفقی اولان اوچه تقسیم ایلدك اون حاصل اولدی زوجه ویردك
لابوین اخواتك الندء اولان درت سهمی تركه نك وفقی اولان اونه ضرب ایلدك قرق حاصل اولدی تصحیح
مسئله نك وفقی اولان اوچه تقسیم اولندی اون اوچ دینار وثلث دینار اصابت ایدر ولام اختین الندء اولان
ایكی سهمی اونه ضرب ایلدك یكرمی حاصل اولدی یكرمی یی اوچه تقسیم ایلدك التی دینار وثلثان
دینار اصابت ایلدی

مال متروك	دینار	زوج	اختین لابوین	اختین لام	مسئله
		نصف	ثلثان	ثلث	
وفق تركه	۳۰	۳	٤	۲	٦
۱۰		۱۰	۱۳	٦	عولها
۳	۳۰ ۳	تركه دن حصه سی	تركه دن حصه سی	تركه دن حصه سی	۹
۳۰	۱۰				

وفی القسمة بین الغرماء اجعل مجموع الدیون كالتصحیح وكل دین كسهام وارث ثم اعمل العمل المذكور) غرما
بیننده اولان قسمتده مجموع دینی تصحیح كبی قیل وهر دینی وارثك سهامی كبی قیل بعده قسمت تركه بیننده مذكور
اولان عمل كبی عمل ایله معلوم اوله كه تجهیز وتكفیندن نصكره تركه دن باقی قلان اگر دیون وفا ایدرسه فبها انده
اشكال یوقدر زیرا هر غریم حقنی كامل آلور اگر وفا ایلمزایسه وغرمادخی متعذر اولسه تركه یی قاصردن
هر غریمك نصیبنی ویرمكده طریق بودركه غرمادن هر برینك تصحیحندن هر وارثك سهامی منزله سنده قلنور
ومجموع دیونی مجموع تصحیح منزله سنده قیلورسن مثلا بركسنه فوت اولوب طقوز دینار ترك ایلسه وزیده اون
دینار وعمروه بش دینار دینی اولسه بو ایكیسنك مجموع دینی اون بش اولور مذكور اولان اون بش تصحیح
منزله سنده در وزیدك اون التونی تركه نك وفقی اولان اوچه ضرب ایلدك ۳۰ حاصل اولدی وحاصل اولان
مبلغی تصحیحك وفقی اولان بشه تقسیم ایلدك التی حاصل اولدی صاحب عشره یه ویردی وعمروك الندء اولان
بش التونی تركه نك وفقی اولان اوچه ضرب ایلدك اون بش حاصل اولدی وحاصل اولان مبلغی تصحیحك وفقی
اولان بشه تقسیم ایلدك اوچ حاصل اولدی صاحب خمسه یه ویردك

مال متروك	دین زید دینار	دین عمرو	دینار	وفق مال متروك
	۱۰	٥	۹	۲

۱۰	۱	٥	۰
۱۰	۲	۱۰	۱
۲۰	٤	۲۰	۲
٤۰	۸	٤۰	٤

یكون	یكون		
۱۵	٦	۳۰	۱۵
		٦	۳
	۳		
	۹		

اما صورت مزبورهده تركه یی اون اوچ فرض ایلسك تركه ماییننده مباینت واقع اولوب بو تقدیرجه صاحب
عشره نك دینی تركه نك كلیسنه ضرب اولنوب ۱۳۰ اولور مبلغ مزبوری مجموع دیون كه تصحیح منزله سنده
اولمش ایدی انك جمله سنه تقسیم اولنوب سكز دینار وثلثان دینار حاصل اولوب صاحب عشره اولان زیده
ویرلدی وعمروك بش التونی تركه نك جمله سنه ضرب اولنوب ٦٥ حاصل اولدی تصحیح منزله سنده اولان اون

بشه تقسیم اولنوب درت دینار وثلث دینار حاصل اولوب عمروه ویرلدی مجموعی ۱۳ اولدی

مال ——— متروك ۱۳

دین زید	دین عمرو				
دینار	دینار	۱۳۰	۱۵ | ۱	٥	
۱۰	٥	۸	۳۰ | ۲	٦٥	
			٦۰ | ٤	٤	
			۱۲۰ | ۸		

دین زید	دین عمرو	دین بكر	تقسیم غرما ودوت	مال متروك
۰٥۰	۰۷۰	۰۸۰		
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	یكون	
۰۰۰	۰۰۰	۸۰۰۰	۳۰۰	۱٦۰۰
٥۰۰۰	۷۰۰۰		٤۰۰	۱۸۰۰
٥۰۰۰	۷۰۰۰	۸۰۰۰	٦۰۰	۲۰۰۰
زیده اصابت ایلدی	عمروه اصابت ایلدی	۰۰٤۰	۸۰۰	
۱۰۰	۷۰۰۰	بكره اصابت ایلدی	۱۰۰۰	صحیح
٥۰۰۰	۳٥		۱۲۰۰	٤۰
۰۰۲٥			۱٤۰۰	۲٥
				۳٥
				۱۰۰

مثلا بركسنه فوت اولوب زیده اللی اقچه وعمروه یتمش اقچه وبكره سكسان اقچه دینی اولسه ومجموع دینی ۲۰۰
اقچه اولسه ومتروكی ۱۰۰ اقچه اولسه ذكر اولنسان متروكاتی كه یوز اقچه یی هر كسك دیننه ضرب ایلیه سن
حاصل ضربی مجموع دیونه تقسیم ایلیه سن هر نه حاصل اولورسه كندولره اصابت ایدن حصه لریدركه ذكر
اولندیغی مثال اوزره

مال ——— متروك ٥۰

زید	عمرو	بكر	یكون				تقسیم غرمانك
۲۰	٤۰	٦	۱۱	۱۱	۱۰	۱	برنوعی دیخی
۳۰	٤۰	٦۰	۱٥	٥۰۰۰	۲۰	۲	
۳۸	۳۸	۳۸	۲۲	۳۸	٥۰	٤	
۱۱٤	۸٥۲۰	۲۲۸۰	٤۸	كسر	۱۰۰	۸	
			باقی ۲				
			٥۰				

تقسیم غرمانك بو نوعنك قاعده سی بودركه مال متروكه ایكی نقطهٔ زائده قویه سن ومجموع دیونه تقسیم ایلیه سن
تقسیمدن حاصل اولان هر نه ایسه ارباب دیونك دینلرینه ضرب ایلیوب ایكی خانه سن طرح ایلیه سن
حصه لرینه دوشن اوله مقدارشیدر (ومن صالح من الورثة او الغرماء علی شیء منها فاطرح نصیبه من التصحیح
او الدیون واقسم الباقی علی سهام من بقی او دیونهم) شول كسنه كه ورثه دن ویاخود غرمادن تركه دن
برشیء اوزرینه مصالحه ایلسه لر اول كسنه نك نصیبنی تصحیحدن ویاخود دیوندن طرح ایلیه وباقیسنی
ورثه دن باقی قلان كسنه لرك سهامی اوزرینه ویاخود غرمادن باقی قلان دیونی اوزرینه تقسیم ایلیه زوج
ام عم كبی اصل مسئله التیدندر نصفی اوچدر زوج ایچوندر ثلثی ایكیدر ام ایچوندر باقی بر قالدی عم ایچوندر
زوج نصیبی اولان نصفدن زوجه سی ایچون ذمتنده اولان مهر اوزرینه صلح اولوب بین الورثه مخرج اولدی
مهردن ماعدا اولان تركه ام ایله عم ماییننده سهامی مقداری اثلاثا تقسیم اولنور بو تقدیرجه باقیدن
برسهم ام ایچون برسهم عم ایچون اولور نته كم تصحیحدن سهامی بو منوال اوزره اولمشدر (قال الفقیر هذا آخر

ملتقى الابحر) فقير كه ابراهيم حلبيدر ديديكه شو كتاب ملتقى الابحر اسمى ايله مسمى اولان كتابك آخريدر (ولم آل
جهدا فى عدم ترك شئ من مسائل الكتب الاربعة) كتب اربعه نك مسائلندن برشئ ترك ايتمامكده
بن جهدمى يعنى اجتهادمى منع ايلمدم يعنى تقصير ايلمدم (والتمس من الناظر فيه ان اطلع على الاخلال بشئ منها
ان يلحقه بمحله) بو كتابه ناظر اولان برشيئك طى اوزرينه مطلع اولورسه محلنه الحاق ايلمسكلكنى اول ناظردن
التماس ايدرم ان يلحقه جملهسى التمسه نك مفعوليدر (فان الانسان محل النسيان) زيرا انسان محل نسياندر
ولكن ذلك بعد التامل فى مظان تلك المسئلة) لكن ابتداء حالده اولميوب اول مسئله نك مظاننده يعنى بو مسئله
بو موضعده اولديغى تحقيق ظن اولنديغى تأملندنصكره محل اصليسنه الحاق ايليه (فانه ربما ذكرت بعض
المسائل فى بعض الكتب المذكورة فى موضع وفى غيره فى موضع آخر) چوق واقع اولوركه بعض مسائل كتب
مذكوره نك بعضيسندن برموضعده ذكر اولنمشدر (فاكتفيت بذكرها فى احد الموضعين) پس ايمدى اول
مقوله مسئله يى برموضعده ذكر ايله اكتفا ايلدم ناظر اولان ظن ايدركه اول مسئله نك محلى ذلك الموضع دكلدر
لكن تأمل اولنسه وجهى ناظر اولور (ثم انى زدت مسائل كثيرة من الهداية ومن مجمع البحرين) اندنصكره
هدايه ومجمع البحريندن مسائل كثيره زياده ايلدم (ولم ازد شيأ من غيرها) هدايه ومجمع البحريندن غيريدن
برشئ زياده ايلمدم (حتى يسهل الطلب على من اشتبه عليه صحة شئ مماليس فى الكتب الاربعة) حتى كتب
اربعه دن اولميان شيدن برشيئك صحتى مشتبه اولان كمسنه يه اول شيئك طلبى سهل اولمق ايچون هدايه
ومجمع البحريندن غيريدن زياده ايلمدم والله حسبى ونعم الوكيل ولله الحمد

سدس	نصف	سدس		اصل المسئلة
ام	اخت لابوين	اخت لام	٦	رديه
١	٣	١		٥
				المخلفات
٢٥٠٠٠	٥٥٠٠٠	٢٥٠٠٠	٢	١٢٥٠٠٠
١	٣	١		١٢٥٠٠٠ ÷ ٥
٢٥٠٠٠	٧٥٠٠٠	٢٥٠٠٠		٢٥٠٠٠

مخلفات رديه مسئله سنه تقسيم وحاصل تقسيمه ورثه نك يدلرنده اولان سهملرى ضرب اولندقده حاصل اولان
حصه لريدر

٣	١٦	٥		
ثمن	ثلثان	باقى		
زوجه	بنتين	اخت لابوين	اخ لابوين	مسئله
٩	٤٨	١٥		٢٤
				٣
المخلفات	١٢٥	١٢٥	١٢٥	٧٢
٣٠٠٠	٣	١٦	٥	٣٠٠٠ ÷ ٩
	٣٧٥	٢٠٠٠	٣٠٠٠	١٢٥ ، ٢٤

قاعده بودركه مضروب ايله اولان مسئله ده اصل مسئله مخلفات تقسيم اولنوب حاصل اولان ورثه يدلرنده
اولان سهملرى ضرب اولندقده حصه لرى حاصل اولور

قد تم طبع هذا الكتاب المستطاب * بعون الله الملك الوهاب * فى دار الطباعة العامره * الكائنة
ببولاق مصر القاهره * وكان ذلك لخمس عشرة ليلة خلت من صفر الخير الذى هو من
شهور سنة اربع وخمسين ومائتين بعد الالف * من هجرة من خلقه الله على اكمل وصف